

V
B J
C

INWENTARZ
KONSTYTUCYY
KORONNYCH
Y
W. X. LITEWSKIEGO,

PRZEZ
MACIEIA MARCYANA ŁADOWSKIEGO,
SEKRETARZA J. K. M. METRYKANTA
KANCELARYI KORONNEY,

OD ROKU PANSKIEGO 1550. DO R. 1683. KROTKO ZEBRANY.

A PRZEZ J. W. J. MCI. X.
JOZEFA JĘDRZEIA NA ZAŁUSKACH
ZAŁUSKIEGO
REFERENDARZA KORONNEGO, OPATA PRZEMĘCKIEGO &c.

W ROZNYCH MIEYSCACH Y CYTACYACH ZKORYGOWANY
PRZYDATKIEM OPUSZCZONYCH
ARTYKUŁOW
POPRAWIONY
Y
SUPLEMENTEM OBSZERNYM
OD ROKU 1683. AZ DO OSTATNIEY KONSTYTUCYI
SEYMU 1726. *INCLUSIVE*
OPATRZONY.

CUM PRIVIL. S. R. M. ET LICENTIA P. PIAR. SCHOL.

W LIPSKU,
EX OFFICINA WEIDMANNIANA.
R. P. 1733.

AUGUSTUS SECUNDUS,

DEI Gratiâ Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, Kijoviæ, Volhiniæ, Podoliæ, Podlachiæ, Livoniæ, Smolensciæ, Severiæ, Czernichoviæquè,

Nec non

Hereditarius Dux Saxoniæ & Princeps Elector &c.

ignificamus præsentibus Literis Nostris quorum interest universis & singulis: Expositum Nobis fuisse pro parte Nobilis Mauritii Georgii Veidemann, *Consiliarij Accisarum & Camerarii Nostri, qualiter ille laudabili erga utilitatem Publicam studio Inventarium Constitutionum Regni & Magni Ducatûs Lithvaniæ, olim curâ & labore Generosi Martiani* Ładowski *concinnatum, nunc vero recentioribus Constitutionibus locupletatum, elegantiori Typo publici Juris facere intendat. Ne vero fructu, quem indè sperat, per Imitationem Editionis Inventarii Constitutionum Regni Poloniæ & Magni Ducatûs Lithvaniæ auctioris destituatur, supplicatum Nobis est, ut contra quamvis defraudationem Privilegio Nostro Clementissimè munire dignaremur. Cui supplicationi benignè annuentes, maximè cum persuasissimus, hanc Editionem Publico utilem & acceptam fore, Ipsi* Veidemann, *quo libuerit charactere, volumine & formâ, Typis mandare concedimus, ac proindè omnibus & singulis Bibliopolis, Typographis, cæterisquè omnibus Negotium Librorum exercentibus serio, idquè sub pœna Mille Aureorum Hungaricalium, præsentibus Literis Nostris inhibemus, ne eorum quispiam intra viginti Annos proximos, ab hac die computandos, dictum Librum Inventarii Constitutionum Regni & Magni Ducatûs Lithvaniæ, sine supplicantis Nobilis Mauritii Georgii* Veidemann *& successorum ejus consensu, intra Regnum Poloniæ, Magnum Ducatum Lithvaniæ, Provinciarum annexarum, ac Dominiorum Nostrorum Hereditariorum fines, in simili vel alio Typo, modo vel formâ, sive in toto, sive in parte, mutatisve Titulis, recudere, vel alio recudendum dare, invehere, venundare, aut etiam clam vel palam distrahere quovis modo præsumat. Quare mandamus omnibus & singulis Regni Poloniæ, Magni Ducatûs Lithvaniæ, Provinciarum annexarum, Dominiorumque Nostrorum Hereditariorum, respectivè Palatinis, Capitaneis, Subselliorum quorumvis Judicibus, ac Civitatum Nostrarum Magistratibus, ne quempiam Privilegium hoc Nostrum Regium temerè &*

 impu-

impunè transgredi, aut violare patiantur, quin potius præscriptâ pœnâ, Fisco Nostro & præfato Veidemann *per medium adjudicandâ, amissionequè Exemplarium fraudis convictos plecti curent. Idquè pro Gratia Nostra & Officiorum suorum debito. In quorum fidem præsentes, manu Nostrâ subscriptas, Sigillo Regni communiri jussimus. Datum Varsaviæ, die XII. Mensis Decembris, Anno Domini M DCC XXXI. Regni vero Nostri XXXV. Anno.*

AUGUSTUS REX

(L.S.)

Privilegium imprimendi Librum Inventarii Constitutionum Regni & Magni Ducatûs Lithvaniæ Nobili Mauritio Georgio *Weidemann* Consiliario Accisarum Regio, una cum inhibitione non reimprimendi ad viginti Annos datum.

Adamus Stanislaus Grabowski,
Canonicus Metropol. Leopol. Sac. Rgæ. Mtis. Secretarius. mppria.

Nos Rector, Totumquè Collegium Varsaviense Clericorum Regularium Matris DEI Scholarum Piarum, ac Præfectus Typographiæ.

Universis & Singulis, signanter vero Typographiarum Præfectis, Typographis, Bibliopegis, Bibliopolis, in Regno Poloniæ & M. D. Lithvaniæ consistentibus, ad notitiam deducimus. Quod quoniam Typographia nostra, Elertoviana *antiquitus dicta, â Serenissimis* Vladislao IV. Johanne Casimiro, Johanne III. *& Serenissimo* Augusto Secundo, *Regibus Poloniæ, singularissimis Privilegiis munita, atque ab iisdem Serenissimis Regibus in auctionem fundationis Collegii Nostri applicata & privilegiata, privativèquè quo ad alias Typographias, in Regno Poloniæ & M. D. Lithvaniæ existentes, per præfatorum Serenissimorum Regum Privilegia & Legem publicam Confœderationis Generalis Anni 1668. propter commodiorem publicorum negotiorum expeditionem ordinata, in Typographiam Regiam & Reipublicæ, Thesauriquè Regni & M. D. Lithvaniæ, sola & unica perpetuis temporibus, quousquè duraverit & permanserit, assumpta, eiquè soli & unicæ data sit facultas plenaria imprimendi, excudendi, divendendi Constitutiones, Comitiorum, Confœderationum, Electionum, & aliarum Legum Regni publicarum, Inventariorum seu Indicum Constitutionum, & aliarum universalium & quarumcunque Literarum publicarum, privativè quo ad alias Typographias, & sub pœnis in iisdem Privilegiis expressis, quæ quidem Privilegia etiam Serenissimus* Augustus Secundus Rex *per speciale suum Diploma Anno 1701. confirmavit, singulisque Typographis, Bibliopolis serio prohibuit, ne quis Libros Reipublicæ publicos, & in Typographia Collegii nostri excusos, recudere clam & palam, ac divendere citra voluntatem nostram, sub pœnis ibidem expressis auderet. Adeoque ad interpositionem certorum Illustrissimorum, Reverendissimorum, ac Magnificorum DD. Procerum Regni Poloniæ, & M. D. Lithvaniæ, favore Nobilis Domini Mauritii Georgii* Veidemanni, *Consiliarii & Camerarii Regii Viri Doctissimi factam, & ex rationibus certis, salvis per omnia iisdem Juribus nostris privativis, nec eis in quopiam derogando, pro hac sola vice ad effectum duntaxat reimprimendi & recudendi Libri* Ładowscii *Indicis Constitutionum Regni & M. D. Lithvaniæ publicarum, cum additamentis & Supplemento subsequentium Constitutionum Regni usquè ad Annum 1726. inclusivè, ac divendendi ejusdem Summarii* Ładowsciani, *per ipsum fideliter reimprimendi, tam in Regno Poloniæ, quam & M. D. L. eadem Privilegia nostra ipsi communicanda esse censuimus, prout salvis conditionibus in seorsivo Reversali, ab eodem Nobili Domino Mauritio Georgio* Veidemanno *dato, eidem communicamus, ac consensum nostrum super reimprimendo fideliter eodem summario* Ładowsciano *Legum publicarum, ac divendendo intra spatium decem annorum, damus, ac impertimur. Quem consensum nostrum manibus nostris subscriptum, Sigillo Collegii Nostri communivimus. Datum Varsaviæ, die 28. Mensis Decembris, Anno Domini 1731mo.*

(L.S.) Leopoldus â S. J. B. Schol. Piar.
Rector Varsaviens. mppria.

Sebastianus â S. Stanislao Secretarius Domus, mppria.

Bonaventura â S. Simone Præfectus Typogr. mppria.

PRÆ-

PRÆMONITIO
AD LECTOREM
JOSEPHI ANDREÆ ZAŁVSKI
REFERENDARII REGNI ETC.

icuti proximè præteritis Comitiis Varſavienſibus in manus Tuas dėvenit, B. L. primus Tomus integerrimæ Collectionis Legum, Statutorum & Conſtitutionum noſtratium, quaſi in pignus & arrhabonem mox ſecuturorum IV. Voluminum; ita in præſentibus poſtliminio repetitis Comitiis, tuo coram ſe ſiſtit conſpectui Inventarium, ſeu mavis, Repertorium harum Legum & Conſtitutionum, ſerie Alphabeticâ facili ad inquirendum methodo diſpoſitum. Quod utrumque deterſâ ſepiâ ſub prælum revocandum eſſe duximus, conſultum ituri Tuis in Patrio Jure ſtudiis; reſpectu habito infinitæ propemodum raritatis, cum Operis *Laſciani*, Statutorum Sigismundi I, ac Conſtitutionum ſub Regibus eum ſubſequentibus latarum, quæ ſingula ibi exhibentur; tum Inventarii huius *Ladowſciani*, quod ad umbilicum deductum; nempe ab Anno 1683. quo *Ladowski* deſiit, usquè ad Conſtitutiones ultimas Anni 1726. incluſivè, continuâ ſerie perductum, dilatatis modò ſe Tibi ſiſtit phylacteriis. Nam quod Collectionem *Laſcianam* attinet, præter quod ob Gothicos, quo eſt exarata, characteres, continuasque abbreviationes, ſit lectu difficillima, vixque uſui futura, eam præterea, *propter raritatem* [tutò addide-

rim *infinitam*] *magni faciendam*, optimè animadvertit Vir Cl. & de Rep. Litteraria bene meritus David *Braun*, in ſuo Scriptorum Poloniæ Cathalogo [pag. 3.]. Quod item ſpectat Statuta *Sigismundiana*, ea tam rariſſimè ſunt obvia, ut eorundem ultimam, priori Cracovienſi 1524. rudibus Gothicis characteribus exaratâ, longe ampliorem ac præſtantiorem Editionem Zamoscenſem Anni 1602. ſeduliſſimis Scriptorum Polonæ Hiſtoriæ Jurisque Patrii indagatoribus: Samueli Joachimo *Hoppio*, ejusque Commentatoribus Gabrieli *Groddeckio*, & Valentino *Schliffio*; tum & præmemorato Cl. D. *Braunio*, penitus inviſam & ignotam fuiſſe, vel exindè oppidò liquet: quod illi, *in Schediaſmate Litterario de Scriptoribus Hiſtoriæ Polonicæ*; nullam ejusdem mentionem faciant; hic vero in ſua *de Comitiis Regni Poloniæ Commentatione* [pag. 42. 43.] Statuta Annorum 1539. 1540. 1543. 1544; pro nusquam omninò de tenore exſtantibus cenſeat, quæ tamen in hac poſtrema Editione *Zamoscienſi* ad calcem adjecta cernuntur. Cæterum deniquè Conſtitutiones, à temporibus *Sigismundi Auguſti* latæ; ſi ſaltem exceperis collectam ſerie continuâ Compilationem Andreæ *Petricovii* ab Anno 1550 ad 1609; omnes & ſingulæ ſubſequentes, ab Anno videlicet 1611 usquè ad poſtremam 1726; ſeorſivè ac ſchedatim iisdem ferè omnes, quibus ſunt latæ annis, impreſſæ, centonum variegatorum inſtar, uniformem Codicis Patrii veſtem deturpare devenuſtareque, & quaſi ſcopæ diſſolutæ, earundem Collectoribus, non parum negotii & faſtidii faceſſere, ſeu potius aliqua ex parte elabi, ſeſequè ſubtrahere videbantur, ita ut nusquam omninò, ad præſentem usquè diem, plenum, ac omni ex parte integrum Corpus Legum, Statutorum, ac Conſtitutionum Regni Noſtri, patuiſſe, præter hanc Collectionem, tutò affirmari auſim. Acceſſere ibi præterea multa ſancita publica, ex *Januſſio, Priluſio, Sarnicio*, nec non *Jure Correcto Terrarum Pruſſiæ*, excerpta, ſuisque locis aptè diſpoſita; ita ut in iis, totoquè Opere *Laſcii* (plura inverſo annorum ordine collocantis) recenſendis, ſeries Chronologica ad amuſſim, quantum fieri potuit, aſſervata fuerit. Quam curam & operam, aliis in diverſis implicatus negotiis, jure meritò demandatam volui, debui, Viro, quà Proſapiæ in Patria diſtinctiſſimæ, quà ſanguinis nexu & affinitate, quà ſcientiæ ac eruditionis non proletariæ ubertate Clariſſimo, admodum Reverendo Patri Stanislao *Konarski*, Scholarum Piarum Presbytero; cujus pererudita ibi lecturus es Prolegome-

gomena. Excipiet equidem ultimum hujus Collectionis Tomum, Index Universalis Alphabeticus rerum intrò contentarum, sed is paucissimis, & magis indigitantibus, quam explicantibus verbis expressus. Hic vero habes Inventarium Constitutionum, fusissimè ac luculentissimè pertractatum, & ad habendam de quavis Constitutione sufficientem notitiam idoneum, ita ut illi, absque ulteriori Codicis Legum evolutione, exorto dubio, acquiescere possis; eaque normâ enucleatum, ut uno conspectu & continuâ serie quælibet materia, per omnes omnium annorum Constitutiones diffusa, facillimâ ad captum, reminiscentiam & indagationem methodo, se sistere queat. Mirabitur hic nonnemo, quonam prorsus modo, Index Codicis ipsum præcedere queat Codicem, ita ut omnes paginarum citationes susquè dequè non evertantur, & Inventarium hoc *Ladovii*, prout & eius adiecta Continuatio, asservatis priorum Editionum paginariis notis, cum nova hac Editione Codicis Constitutionum cohærere possit. Ast mirari desinet, postquam in nova Editione Constitutionum, brevi primum Tomum Codicis iam perfectum consecutura, adscriptos in marginibus paginarum numeros cernet, circa illas præcisè lineas, â quibus facies paginarum suarum vetusta ordiebatur editio, ita ut citationibus non iam amplius numeri faciei paginæ imminentis, sed eius lateri cohærentis, ratio sit habenda, (prout id in prætacto primo Codicis Tomo, quoad numeros paginarum Statuti *Lasciani* observatum fuisse, animadvertitur.) Hoc prorsus modo, omnes & singulas continuati huius *Ladoviani* Inventarii citationes, exactissimas fore nemo inficiabitur? Non equidem diffiteor, in multis citationibus, circa sphalmata Typothetarum, hallucinatum fuisse *Ladovium*, quæ tamen in hac nova Editione pro posse sunt restitutæ; à pluribus tamen, cæteroquin eruditis viris, eum indebitè hac de re oscitantiæ carpi & inculpari animadverti, ita ut si quis, rem aliquam sibi indagandam, ad paginam â *Ladowscio* indicatam, in suo Codice non reperierit, protinus eum erroris insimulare non dubitet; nullâ habitâ animadversione, quod diversæ diversarum Constitutionum sint Editiones, passim in numeris paginarum discrepantes (verbi gratia, in Const. anni 1658.) ita ut nisi quis easdem omnino Editiones, quibus usus est *Ladovius* in conficiendo suo Inventario, possideat (quod in tanta tot Constitutionum diversis temporibus & locis editarum farragine, nemini, quoad omnes Constitutiones, contingit) ad eius ductum citatio-

nes

nes omnes & ſingulas reperire ſe debere, nullatenus ſibi polliceri poſſit. Is vero error ſupinus non *Ladovio*, bona fide paginas ſui (ut erat ex diverſis Editionibus congeſtus) Codicis citanti; ſed potius Typographis, ſingulas Conſtitutiones reimprimentibus, facies vero paginarum ſuarum ad normam primitivæ Editionis non adaptantibus, jure merito adſcribendus eſt. Verum enim vero, omnem hunc errorem, & in inquirendo difficultatem omnino tollet nova Editio præmemorata Conſtitutionum Regni, in qua evulganda ſedulam daturus ſum operam, ne ullæ aliæ, præter illas, quas ſibi *Ladovius* adoptavit, irrepant & adhibeantur Editiones. Et indè eſt, quod hic adiicere, operæ pretium duxerim, Tabellam huiusmodi Editionum, diverſis temporibus & locis ſub prælum revocatarum, in qua illam præciſè, primo loco ponendam duxi, quâ, poſt ſeriam indagationem, ſæpiusquè factam confrontationem, uſum fuiſſe *Ladovium*, certo certius comperi, quâquè nos in reimprimendo Conſtitutionum Codice uſuri ſumus; quatenus hæc Tabella, pro Regula & amuſſi Typographiæ Varſavienſi inſerviat; tum & commodo eorum, qui adhuc dum per hanc temporis intercapedinem, antequam nova prodeat, veteris Editionis Codicem terunt, ſit profutura. Hic notandum venit: *Primo,* aliquas, etſi â *Ladovio* uſurpatis, diverſas Editiones; uſui tamen in citationibus eſſe futuras, eas nempè, quæ cum illis in quantitate numeri paginarum concordant, & ſint iſtæ: Conſtitutiones annorum 1624, 1642, 1646, 1649 altera, 1650, 1652, 1654, 1673, & 1676. *Secundo* notandum, in aliquot Conſtitutionibus præſertim exiguæ molis, nullos omnino extare paginarum numeros, videlicet in Conſt. 1625, 1628, 1629 altera, & 1632; hinc in citationibus horum annorum non paginæ, ſed ſolius Paragraphi, ſeu Tituli, ratio habenda erit, qui circa exiguum ſingulorum huius anni Paragraphorum numerum, primâ ſtatim fronte pateſcet. In aliquibus tamen numerus eſt coniecturalis, & ſola tantum mente tenetur; ita ut octava facies primæ plagulæ No. 8. præ ſe ferre præſupponatur; Secundæ No. 16; Tertiæ No. 24, & ſic de cæteris. Quod maxime præſtitum eſt in Conſtitutione noviſſima 1726; quæ cum ſimilibus paginarum numeris careat, etſi cæteris omnibus voluminoſior, ſi ad ſolos Titulos & Paragraphos referri debuiſſet, multum inquirenti faſtidium fuiſſet allatura, quod ut quis facilè vitare poſſit, hoc prorſus modo taliter diſtinctos numeros, ſuo exemplari in ſummitate

pagi-

paginarum adſcribat; & ita citationes hujus anni, ad amuſſim ſibi correſpondentes, dubio procul inveniet. *Tertio* notandum, Conſtitutiones Regni, tum Conſtitutiones Magni Ducatûs Lithvaniæ, habere diſtinctam & ſeorſivam numeri paginarum ſeriem, in plerisquè annis, nempè 1634. 1659. 1661. 1662. 1667. 1673. 1676. 1677. 1678. 1683. 1685. 1690. 1699. 1710. 1712. 1717. & 1726. In his itaque annis talis, v. g. citatio: *K. L. 1634.* Conſtitutiones Lithvanicas illius anni deſignabit, ubi verò hæc nota K. L. defuerit, ſolusquè annus expreſſus fuerit; Conſtitutionum Regno, non Lithvaniæ Ducatui, inſervientium ſeries erit cenſenda. *Quarto* notandum, ejusdem quandoquè Anni binas exſtare Conſtitutiones, in geminatis eodem anno Comitiis latas, ut videre eſt in Annis 1613. 1626. 1629. 1635 & 1649. Hinc in citationibus horum annorum, diſtinctiva prioris & poſterioris Conſtitutionis nota adhibetur; quod ſi ſubticeatur, ſemper prior eſt intelligenda. Cæterum in binis Conſtitutionibus Anni 1629. facilè prior à poſteriori diſtingui poterit, cum in priori Titulorum & paginarum, in poſteriori vero (notis paginarum carente) Titulorum tantum habeatur ratio. His Te præmonitum volui, B. L. neſcius ne eſſes.

Boni conſule, fruere, & vale, & â nobis quantocyus typis mandandam, *Bibliothecam Polono-Litterariam univerſalem & completiſſimam*, expecta.

TABEL-

TABELLA
RECENSENS
EDITIONES DIVERSAS
CONSTITUTIONUM REGNI POLONIÆ
ab Anno 1611. ad An. 1683.
quo explicit
INVENTARIUM ŁADOVII.

Optima editio, et quâ usus est ŁADOVIUS *in contexendo suo Inventario, tum & cujus numeros paginarum secuturi sumus in nova Editione VOLUMINIS LEGUM, STATUTORUM & CONSTITUTIONUM, semper initio ponitur.*

Ao.		in Officinâ.	paginarum.
1611.	Cracoviæ	Andreæ Petricovij.	49.
1613.	Cracoviæ	Andreæ Petricovij.	50.
1613. *altera.*	Cracoviæ	Andreæ Petricovij.	12.
1616.	Cracoviæ	Andreæ Petricovij.	50.
1618.	Cracoviæ	Andr. Petricovij.	8.
1619.	Cracoviæ	Andr. Petricovij.	6.
1620.	Cracoviæ	Andr. Petricovij.	26.
1621.	Cracoviæ	Andr. Petricovij.	26.
	Ibid.	in Typ. Universitatis.	17.
	Varsaviæ.	V. Petri Elert.	26.
1623.	Cracoviæ	Andr. Petricovij.	18.
1624.	Cracoviæ	Andr. Petricovij.	12.
	Varsaviæ	Joh. Rossowski	12.
1625.	Cracov.	Andr. Petricovij.	a. 2.
	Varsav.	Joh. Rossowski.	a. 2.
1626.	Cracov.	Andr. Petricovij.	10.
	Ibid.	in Typ. Universitatis.	25.
	Varsav.	Joh. Rossowski.	40.
1626. *altera.*	Cracov.	Andr. Petricovij.	5.
	Ibid.		a. 3.
	Thorunij	Franc. Spelboc.	30.
1627.	Cracov.	Andr. Petricovij.	15.
	Varsav.	Joh. Rossowski.	c. 3.
1628.	Cracov.	Andr. Petricovij.	d. 3.
	Varsav.	Joh. Rossowski.	d. 3.
1629.	Cracov.	Andr. Petricovij.	25.
	Varsav.	Joh. Rossowski.	26.
1629. *altera.*	Cracov.	Andr. Petricovij.	c. 3.
	Ibid.	in Typ. Universitatis.	c. 3.
	Varsav.	Joh. Rossowski.	c. 3.

1631.

Ao.		*in Officina.*	*paginarum.*
1631.	Cracoviæ	Andreæ Petricovij.	45.
	Varſaviæ	Joh. Roſſowski.	i. 2.
1632.	Cracoviæ	Andr. Petricovij.	b. 3.
	Varſaviæ	Joh. Roſſowski.	b. 2.
1633.	Cracoviæ	Andr. Petricovij.	63.
	Varſaviæ.	Joh. Roſſowski.	62.
1634.	Cracov.	Andr. Petricovij.	R. 14. L. 3.
	Varſav.	Joh. Roſſowski.	c. 3.
1635.	Cracov.	Andr. Petricovij.	50.
	Varſav.	Joh. Roſſowski.	h. 3.
1635. *altera.*	Cracov.	Andr. Petricovij.	12.
	Varſav.	Joh. Trelpinski.	b. 2.
1637.	Cracov.	Andr. Petricovij.	12.
	Varſav.	Joh. Trelpinski.	b. 2.
1738.	Cracov.	Andr. Petricovij.	56. &c.
	Varſav.	Joh. Trelpinski.	65. &c.
1640.	Cracov.	Andr. Petricovij.	15.
	Varſav.	Joh. Trelpinski.	b. 3.
1641.	Cracov.	Andr. Petricovij.	37.
	Varſav.	Joh. Trelpinski.	42.
1642:	Cracov.	Andr. Petricovij.	16.
	Varſav.	Joh. Trelpinski.	16.
1643.	Cracov.	Andr. Petricovij.	26.
	Ibid.	in Typ. Univerſitatis.	19.
	Varſav.	Petri Elert.	26.
1646.	Cracov.	Vid. & Her. Andr. Petric.	20.
	Ibid.	in Typ. Univerſitatis.	20.
	Varſav.	Petri Elert.	20.
1647.	Cracov.	V. & H. Andr. Petricovij.	49.
1649.	Cracov.	V. & H. Andr. Petricovij.	27.
1649. *altera.*	Cracov.	V. & H. Andr. Petricovij.	50.
	Ibid.	Stan. Petricovij.	50.
	Varſav.	Petri Elert.	48. &c.
1650.	Cracov.	V. & H. Andr. Petricovij.	32.
	Varſav.	Petri Elert.	32.
1652.	Cracov.	V. & H. Andr. Petric.	38.
	Varſav.	Petri Elert.	38.
1653.	Cracov.	V. & H. Andr. Petricovij.	44.
	Varſav.	V. & H. Petri Elert.	48.
1654.	Cracov.	V. & H. Andr. Petric.	40.
	Varſav.	V. & H. Petri Elert.	40.
1655.	Cracov.	V. & H. Andr. Petric.	41.
	Varſav.	V. & H. Petri Elert.	40.
1658.	Cracov.	V. & H. Andr. Petricovij.	70. apocrypha.
	Varſav.	V. & H. Petri Elert.	70. apocrypha.
	Ibid.	ibid.	65.
	Ibid.	ibid.	45.
1659.	Cracov.	Annæ Ther. Vid. Andr. Petr.	R. 68. L. 21.
	Ibid.	Chriſtoph. Schedel.	R. 57. L. 18.
	Varſav.	V. & H. Petri Elert.	R. 70. L. 23.

1661.

Ao.		*in Officina.*	*paginarum.*
1661.	Cracoviæ	V. & H. Andr.Petricovij.	R. 78. L. 36.
	Ibid.	Ibid.	90.
	Varſaviæ	V. & H. Petri Elert.	R. 78. L. 36.
1662.	Cracoviæ	Annæ Ther. V. Andr. Petr.	R. 44. L. 28.
	Varſaviæ	V. & H. Petri Elert.	R. 44. L. 28.
	Ibid.	Ibid.	R. 33. L. 21.
1667.	Cracoviæ	Chriſtoph. Schedel.	R. 45. L. 26.
	Varſav.	V. & H. Petri Elert.	78.
1668.	Varſav.	Her. Petri Elert.	12.
1670.	Cracoviæ	Stan. Petricovij.	58.
	Ibid.	Chriſt. Schedel.	R. 37. L. 16.
	Varſav.	- -	58.
	Ibid.	- -	R. 40. L. 16.
1673.	Cracoviæ	Stan. Petricovij.	R. 42. L. 24.
	Varſaviæ	- -	R. 42. L. 24.
1676.	Cracoviæ	H. Chriſt. Schedel.	R. 70. L. 27.
	Varſav.	- -	R. 70. L. 24.
1677.	Cracov.	H. Chriſt. Schedel.	R. 50. L. 28.
	Varſav.	H. Petri Elert.	R. 53. L. 28.
	Ibid.	- -	R. 53. L. 28.
1678.	Cracov.	H. Chriſt. Schedel.	R. 45. L. 28.
	Grodnæ	Typis Minoritanis.	R. 54. L. 31.
1683.	Varſav.	Caroli Ferdin. Schreiber.	R. 28. L. 20.
	Cracov.	Georgii & Nic. Schedel.	R. 24. L. 16.

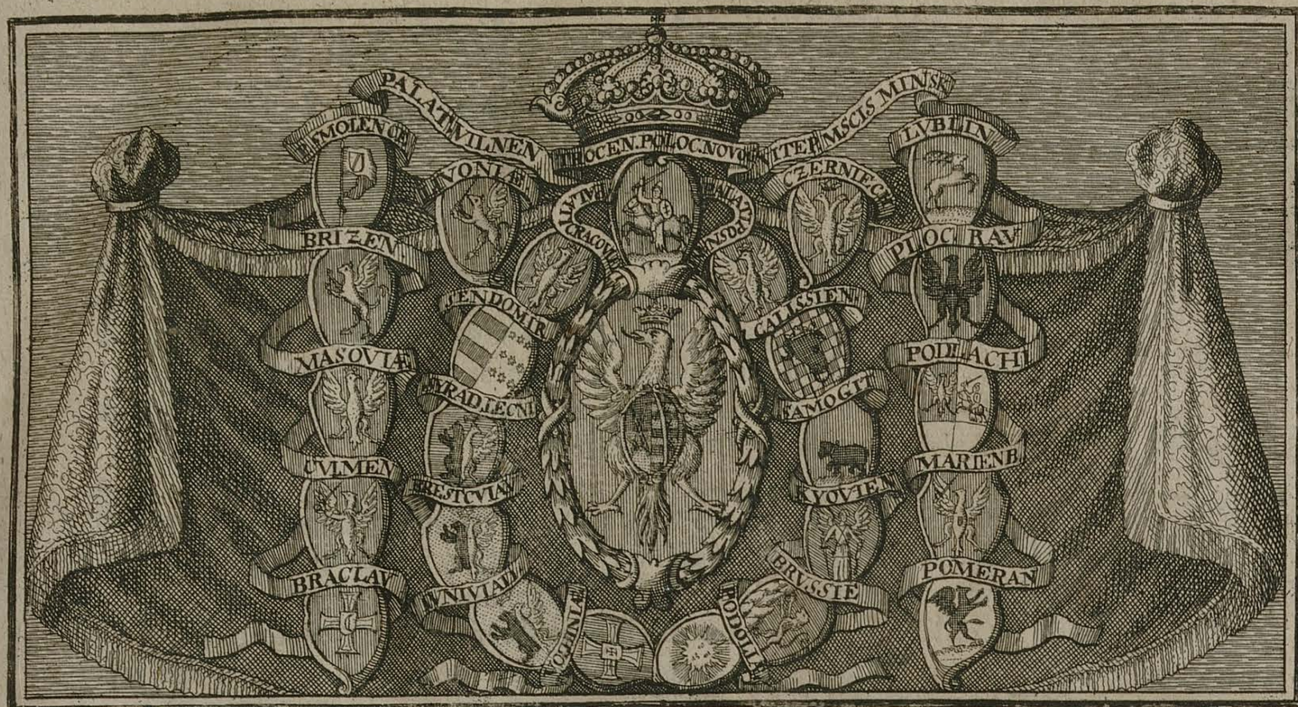
Sequitur hic quoquè Recenſio variarum Editionum Conſtitutionum Regni, ab A. 1685. *&* 1726. *ubi notandum venit: nos, in contexendo Supplemento* LADOVII, *quoad Conſtitutiones horum annorum, adoptaſſe editiones, quæ hic primo loco poſitæ cernuntur.*

1685.	Cracoviæ	Nicol. Alex. Schedel.	R. 28. L. 12.
	Varſaviæ	Carol. Ferdin. Schreiber.	R. 30. L. 13.
1690.	Varſaviæ	Scholarum Piarum.	R. 41. L. 22.
	Ibid.	Carol. Ferd. Schreiber.	R. 40. L. 21.
1697.	Cracoviæ	Nicol. Alex. Schedel.	17.
1699.	Varſaviæ	Scholarum Piarum.	R. 7. L. 77.
1703.	Lublini	Societatis JESU.	36.
1710.	Varſaviæ	Scholarum Piarum.	R. 83. L. 8.
	Caliſſij	Societatis JESU.	R. 85. L. 8.
1712.	Varſaviæ	Scholarum Piarum.	R. 9. L. b.
1717.	Varſaviæ	Scholarum Piarum.	R. 80. L. 22.
1718.	Varſaviæ	Scholarum Piarum.	7.
1724.	Varſaviæ	Scholarum Piarum.	d.
1726.	Varſaviæ	Scholarum Piarum.	R. r. L. I.
	Caliſſij	Societatis JESU.	- - -

Notandum.

R. denotare Regni; L. Lithvaniæ Conſtitutiones, ubi vero hæ litteræ non apparent, utrasquè Conſtitutiones interruptâ paginarum ſerie impreſſas fuiſſe, ſubintelligas.

KON-

KONSTYTUCYE
KORONNE Y W. X. L.

ACCESSORIA.

A*Ccessoria* kto excypuie, ma płaćić od Dekretow, choćiażby przećiwko niemu padły. *A.* 1588. *fol.* 481 *Tit. De Accessoriis.*

O appellacyach *in accessoriis. vid. Tit. Appellacye.*

ACTA.

Vid. Tit. Xięgi. & Tit. Zapisy.

ACTOR.

Aktor gdyby pozwanego ranił, w Pozwie z nim stoiąc, *& è contra vid. Tit. Rany.*

Aktor Relacye Mandatow na Seym, *coram Actis* w Grodźie tym, *vbi bona consistunt*, na ktorych Mandaty położone, *approbare* powinien, tak w Koronie iako y W. X. Lit. *vid. Tit. Pozwy.*

Aktor *sequatur forum Rei vid. Tit. Evocatio. Tit. Miasta.*

Aktorowie krzywd swoich tam maią dochodźić, *ubi Bona Citatorum consistunt*, y do ktorych dobr *jure vincens executionem* zprowadzać zechce y gdźie dobra pozwanego, albo iaki uczynek, boie, grabieże, depaktacye, y szkody się staną, *sub nullitate* Dekretu y winy stu Kop, *& sessione turris* przez 6. niedźiel, gdyby *evocare* mieli *extra terminum* Woiewodztw kogożkolwiek *vid. K. L.* 1726. *fol.* 68. *Tit. Terminy y Repartycya Sądow.*

AKADEMIA.

AKademia Krakowska, co miała *in Pactis* od Krola *Henryka. vid. Tit. Krol Henryk.*

Akademia Krakowska y szkoły insze, aby były reformowane, Biskupi y Rektorowie *admonendi A.* 1562. *f.* 30. *Tit. O Szkołach.* *De reformat. Acad. Crac. Herburt f.* 440.

Akademii Krakowskiey, *Ius Protronatûs* Probostwa S. Floryana w Krakowie, *incorporatur. A.* 1590. *fol.* 588. *Tit. Incorperatio.*

De Erect. Acad. Cra. Herburt. fol. 437. & sequ.

Akademii Krakowskiey *Privilegia & Ornamenta approbantur. vid.* 1613. *f.* 9. *Tit. Akademia.*

Akademii Krakowskiey *Ius Protronatûs* caley Rzeczypośp. należy, *patet in Constitutione Anni* 1633. *fol.* 26. *Tit. Akademia.* Ponieważ pewne Dekreta *Rotæ Romanæ*, w sprawie *inter Almam Academiam Cracovien: & Patres Societatis*, o fundowaniu szkoł zaszły, tedy dla uzpokoienia tey Akademii, Krol I^o. Mść. *iuxta obligationem in Pactis Conventis*, do Oyca S. włoży śię, aby *causâ in integrum restitutâ*, do decyśyi iego y Rzeczypośp. odesłana była. Gdźie y *Ius patronatûs Reipub.* y *Iura Academiæ* wcale zachowane będą, a teraz *tam in toto quam in parte approbantur* wszystkie. *Ibid.*

Akademii Krakowskiey Prawa stwierdzone, za deklaracyą Stolice Apostolskiey, y szkoły Oycow Iezuitow w Krakowie zawarte, *cum declaratione*: że tak te iako y żadne insze, *sine consensu Reipub.* w tym Mieśćie y innych przyległych erygowane bydź nie maią: *non præiudicando* Zakonom dla Zakonnikow. *A.* 1635. *f.* 11. *Tit.* Akademia. Insze zaś Kollegia Iezuitow, tak w Koronie iako y W. X. L. utwierdzone, y w protekcyą wźięte: *non derogando* iednak nic prawu Akademii Krakowskiey. *Ibid.*

Akademią Krakowską od wszelkich kontrybucyy Mieyskich uwolniono. O tym iednak, co *concernit* Miasto *Krakow*, Akademia znieść śię ma z I. M. X. Biskupem Krakowskim. *A.* 1658. *f.* 39. *Tit. Akademia.*

Herburt. fol. 441. De libertate Schol.

Akademią Krakowską, według statutu, *sub titulo Schola Regni*, wolną *ab omnibus oneribus* deklarowano, y przy Prawach, Przywileiach, Wolnośćiach, Konstytucyami Koronnemi utwierdzonych, wiecznemi czasy zachowano. *A.* 1676. *f.* 41. *Tit. Akademia.* Ze Studenci, *ratione* tumultow w Krakowie, *in Criminalibus Iurisdictioni Regiæ, & in Civilibus Iurisdictioni Academiæ Rectoris subesse* maią, *cavetur. A.* 1650. *fol.* 4. *Tit Securitas.*

Akademii Krakowskiey Prawa wszystkie approbowano, y za 60. y kilka tyśięcy złt. *Bona Terrestria* w Woiw: Krakowskim kupić pozwolono, *salvis Juribus Terrestribus & oneribus Reip.* 1685. *fol.* 17. *Tit. Konsens Akademii Krakowskiey.*

Akademii Krakowskiey Dobra, od wszelkich Hetmańskich Asygnacyy y Exakcyy żołnierskich excypowano, *circa immunitates Legibus descriptas*, one zachowano 1710. Poparćie Konf. Send. *fol.* 74. *Tit. Akademia.*

Akademii *Marsowey* w Krakowie fundacya, przy Akademii Krakowskiey. *Vide Tit. Fundacya.*

Akademią w Kiiowie erygować pozwolono, deklaruiąc: że takiemi prerogatywami y wolnośćiami ma *gaudere*, iako Akademia Krakowska. Z tą iednak kondycyą: aby w niey żadnych sekt, Aryańskiey, Kalwinskiey, Luterskiey, Professorow, Mistrzow y Studentow nie było. Przytym wszystkie insze szkoły, ktore przedtym w Kiiowie były, gdźie indźiey przenieść, rozkazać obiecano w Komisyi Hadyackiey *A.* 1659. *f.* 50. §. Akademia. Y drugą w Ukrainie fundować pozwolono, tam gdźie iey mieysce sposobne upatrzone bedźie, pod temiż Prawami, Wolnośćiami y Kondycyami, iako y Kiiowska; na ostatek y z tą kondycyą: iż gdźiekolwiek ta Akademia stanie, iuż tam żadne insze szkoły wiecznemi czasy fundowane nie będą. *Ibid.* §. *Drugą także Akademia.*

Akademii Wileńskiey wszystkie *iura, immunitates & Privilegia in toto* approbowano. *A.* 1676. *fol.* 13. *tit. Approbatio.*

AKCYZA.

Vid. Tit Podatki.

ALTERNATA.

ALternata Woiewodztwa Lubelskiego z Woiewodztwem Bełzkim zachowuie śię, w prowadzeniu Wybrańcow na Woynę *A.* 1653. *fol.* 9. *Tit.* O *Wybrańcach.*

Alternata w rozdawaniu Starostw Inflantskich *V. tit. Inflanty.*

Alternata Pisarzow *Wołyńskich in functione Officii* na Trybunale. *vid. Tit. Trybunał.*

Alter-

Alternata Deputata *Halickiego* z *Chełmskim. vid. Tit. Deputaći.*
Alternata wybierania Posłow *vid. Tit. Posłowie.*
Alternata Deputata Ziemie *Łukowskiey. vid. Tit. Deputaći.*
Alternata Posła teyże Ziemie. *vid. Tit. Posłowie.*
Alternata płacenia Podatkow z Inflant *vid. Tit. Inflanty.*
Alternata w rozdawaniu mieyſc Senatorskich Inflantczykom *vid. Tit. Inflanty.*
Alternata Biskupowi *Wendeńskiemu. vid. Tit. Biskupi.*

AMNISTYA.

Amniſtya, ktorą rozruchy domowe, y urazy doſtoieńſtwa Krolewskiego, na on czas ſą umorzone: *Cum exceptione* iednak połupienia Kośćiołow, mordow, naiazdow, y innych kryminałow, ktorych ta Amniſtya nie okrywa. *A.* 1609. *fol.* 887. *Tit. Amniſtya.* Dyſſidencye miedzy ſobą ſtany Rzeczypoſp. umarzaią. *A.* 1670. *fol* 13. & 14.

Delinqventes in liberam electionem, Amniſtya żadna okrywać nie ma. *vid. Tit. Krol. plura vid. Tit Malecontenti.*

Amniſtya Obywatelom niektorym Woiewodztwa *Witepskiego* y Mieſzczanom Witepskim, ktorzy Moskwie *adhæſerant, cum caſſatione* Kadukow po nich otrzymanych. Tych iednak okrywać nie ma Amniſtya ta, ktorzy nie byli przedtym Obywatelami tamecznemi, y ktorzy poczynili ſzkody ſąśiadom, y Kryminały iakiekolwiek przez czas Moskiewczyzny popełnili, ale powinni będą, każdemu vkrzywdzonemu ſprawić śię *in ſoro ſori* y ſatysfakcyą vczynić. *A.* 1667. *fol* 68. *Tit.* Amniſtya.

Amniſtya Woyskom Koronnym, y W. X. Lit. *vid. Tit. Woyska.*

Amniſtyą wſzyſtkiego tego, cokolwiek śię z początku Woyny Szwedzkiey, y rozruchow zewnętrznych, y zamieſzania domowego, aż do zakończenia Traktatu ſtało, pozwolono. Wyiąwſzy prywatne wyſtępki podczas woyny popełnione, y Dekreta w ſprawach kryminalnych partykularnych, co śię krzywd y zaboyſtwa tknie, miedzy prywatnemi ludźmi; a Stanisławowi *Leſzczyńskiemu* y Adherentom iego, do 3. Mieśięcy *accedendi ad corpus Reip.* czaſu pozwolono. 1717. *fol.* 38. *w Traktaćie.*

Amniſtyą Gieneralną W. Kaźimierzowi *Zarankowi* Staroście Zmudzkiemu, W. Ludwikowi *Poćiejowi* Kaſztellanowi Wileńſkiemu, Ianowi *Sapieżie* Staroście Bobruyſkiemu, także ſukceſſorom W. Hrehorego *Ogińskiego* Staroſty Zmudzkiego, Michała y Antoniego *Eperyeſzych*, o niektore kryminały, ſzkody y exakcye, *ex ratione* domowego Zamieſzania poczynione, dano; Dekreta y Kondemnaty, w rożnych ſubſelliach y Trybunałach W. X. L. na nich otrzymane, kaſſowano, *ſecuritatem* żyćia, *reſtitutionem* honoru, dobr, fortun *inſtantaneam* onym deklarowano. K. L. 1717. *fol.* 13. *Tit. Utwierdzenie Amniſtyi Gieneralney.*

ANNATY.

Annaty w Koronie na obronę Rzeczypoſp: maią zoſtać. *A.* 1567. *fol.* 134. *Tit. Annaty.* *Herburt. fol. 15. Tit. Annatæ.*

Do Kwarty maią bydź dawane, *ſub pæna duplicis penſionis. A.* 1569. *fol.* 184. §. *Annaty.*

Reaſumowano te obiedwe Konſtytucye *cum pænis. A.* 1576. *fol.* 262. §. *Pan Podſkarbi Koronny.*

Przywodząc do efektu ſtatut Krola Zygmunta Pierwſzego, y pomienione Konſtytucye *Annorum* 1567. 1569. 1576. poſtanowiono: aby każdy z Księżey, Arcybiskup y Biskup, ktorzy od Krola *Beneficia* otrzymywać będą, takową ſummę, iaką do Rzymu *nomine Annatæ* dawaią, dać był powinien, Koronny do Skarbu Koronnego, a Litewski do skarbu W. X. Lit. w rok po expedycyi *Sacræ*, na obronę Rzeczypoſp. *ſub pæna duplicis ſummæ de bonis mobilibus propriis; in defectu vero, de proventibus & redditibus repetenda.* O co Inſtygator Koronny, *ex delatione Officialium Theſauri*, czynić będźie powinien, *ſine intermiſſione, ſub ſolutione* tey ſummy *de ſuo*, z Inſtygacyi Poſſow Ziemskich na Seymie. Podskarbi zaś Koronny do Rawy to wno-

Herburt. fol. 15. 16. de eiſd. Annat.

wnośić powinien, y rachunek czynić z tego. A Litewski na obronę także Rzeczyp. obracać ma. Więc aby to iuż w wątpliwość nie było przywodzono, Oyca S. w tey mierze pozwolenia dośięże Krol I. Mść. y choćby też dla iakich przyczyn efektu to nie wźięło, teraźnieyſze poſtanowienie *vim & robur ſuum* mieć ma; *ſine derogatione tamen juris Apoſtolici. A.* 1607. *fol.* 834. *Tit.* O *Annatach.*

APOSTATA.

Apoſtatæ â Fide Catholica Romana & Unitorum, podſzywać śię nie maią pod Konfederacye, o bezpieczeńſtwie Dyſſydentow, lecz *convicti in foro fori*, *exilio* maią bydź karani. *Konfed.* 1668. & 1674. *vid. Tit. Aryani.*

APPELLACYE.

Herburt. fol. 17. & f. 90.

Appellacya z Wiecow ſzła na Seym. *A.* 1550. *fol.* 5. §. *Wieca iż znamy.* A kto na Wieca albo na Seym appellował, tam śię o głowną rzecz miał rozeprzeć *ibid.*

Toż śię y teraz o Trybunale rozumieć ma. *A.* 1588. *fol.* 481. *Tit. Proſecutio.*

Appellacya z Wiecow nie izła na Seym, o kmiećie y ich rzeczy, y o rany Szlacheckie, o zpaś, o długi zapiſane, w rzeczach niewątpliwych, y kędy iaſny ſtatut ieſt. *A.* 1569. *fol.* 193. §. *A te rzeczy.* A w Podlaskim Woiewodztwie, o to wſzyſtko nie izła, ani o rękoiemſtwo, wyrąbanie drzew, wyłowienie ryb, pośieczenie łąk, o płoty, o zaięćie y pobićie bydła. *ibid. fol.* 191. §. *Roki Ziemskie.*

Apellacye *in Criminalibus & Civilibus*, Oſob świeckich miedzy ſobą, y Duchownych z świeckiemi, ktore w Duchownym ſądźie, *coram loci Ordinariis*, będą intentowane, *intra Regnum* maią bydź expedyowane, do czego ſtan Duchowny ma wydać, przed wyiśćiem Roku, z Synodu ſpoſob, za deklaracyą S. Oyca, żeby na pewnym mieyſcu takowe ſprawy, *intra ſpatium ſex Menſium*, determinowane były. *A.* 1607. *fol.* 835. *Tit. O Appellacyach.*

Herburt. fol. 5.

Appellacya *ab Acceſſorio*, nie ma bydź dopuſzczona, chyba *a perimenti*, ktore nieśie zysk albo ztratę ſprawy. *A.* 1557. *fol,* 10. §. *Aby tym pretſza.*

Reaſumowano to. A Sędźia o niedopuſzczenie, *pro damnis* nie ma bydź pozywany, *ſub pæna duplici* 14. *Marcarum A.* 1588. *fol.* 481. *Tit. de Acceſſoriis.*

Ad proſeqvendam iednak pozwać wolno. *ibid.*

Herburt. fol. 18.

Appellans in Acceſſorio, od ruſzenia odſtępować nie może; a to o Pozwanym rozumiey. *ibid. Tit. Proſecutio.*

Apellacya *à malè obtento* ma bydź wolna. *ibid. fol.* 468. *Tit. o Relaxacyi.*

Appellacye po dekretach *ſatisfactionis* iść nie maią. *vid. Tit. Sprawy.*

Apellacya *in qvatuor articulis Caſtrenſibus*, *extra Palatinatum* ma bydź odprawowana, y raz tylko dopuſzczona bydź ma. *A.* 1598. *fol.* 706. *Tit. Bezpieczeńſtwo.*

Płockiemu, Podlaskiemu y Rawskiemu, Woiewodztwom, to tylko służyło. Ale potym tego poćiągniono na wſzyſtkie. *A.* 1611. *fol.* 3. *Tit. Deklaracya.*

Appellacye w ſprawach świeżego vczynku, w Kiiowskim y Bracławskim, Woiewodztwach, *inter Cauſas* tychże Woiewodztw y Wołyńskiego, do Lublina, nie do Piotrkowa, maią bydź odſyłane. *A.* 1613. *fol.* 13. *Tit. O Appellacyach.* Przyięły tę Konſtytucyą Woiewodztwa, Wołyńskie y Czerniechowskie, deklarowano iednak: iż we wſzyſtkich ſprawach Vrzędowych, y świeżego vczynku (*ſolis Cauſis fiſci & merè incarceratorum exceptis*) nie miedzy koronne Konſerwaty, ani do Piotrkowa, ale miedzy ſprawy tychże Woiewodztw konſerwowane do Lublina, *cum præfixione termini in duabus ſeptimanis*, pozwy maią bydź wydawane, y appellacye dopuſzczane: *ſub nullitate extraditæ citationis*, & *admiſſæ appellationis*, *atque pæna qvingentarum Marc. Polon. ſuper evocante decernenda A.* 1638. *fol.* 16. *Tit.* O *Dekretach.*

Plura o Konſerwatach vid. Tit. Trybunał.

Appellacye Woiewodztwa Mazowieckiego, *per excepta*, bez Kocow, wolne bydź maią. *A.* 1576. *fol.* 298. *Tit. O Appellacyach.*

Po Szwedzkiey Woynie, wolno było każdemu w ſprawach, *ratione fundi* y wſzelakich innych pretenſyy, w Trybunale *in appellatione* wiſzących, znowu *ad forum*

com-

competens przypozwać, y inszą appellacyą wytoczyć, *non obstante præscriptione. A.* 1658. *fol.* 25. §. *Minorennes zaś.*

Appellacye w sprawach, *pro vulneribus*, & *liquidarum Inscriptionum*, *tam ante*, *quam post obtentum processum*, iść nie maią, chyba w tych sprawach, kiedy *intercedit disquisitio de juribus. A.* 1669. Na Elekcyi KROLA MICHAŁA. *Tit. Prolongacya Trybunału.*

Appellacya od sądow Ziemskich y Grodzkich, tak Aktorowi iako y Pozwanemu, niema bydź dopuszczona, w sprawach tych, *in executione Rei iudicatæ. Ad inscriptionem liqvidarum, Deductionis scrutiniorum, Inquisitionum, exemptionum*; także do rekognicyi summy trzech tysięcy nieprzechodzącey, ktorych *finis*, albo *probatio*, albo *evasio*, wyiąwszy, żeby *falsitas* była rekognicyi zadana; *Item pro vulneribus* & *taxa Capitis plebei*, *pro extraditione subditorum*; tudźież o dźieśięćiny *liqvidi juris*; o Wyderkauffy; także *in causa injuriarum Terrestrium*; *pro taxa* Piąćiu set złotych; o grabieże *similis taxæ*; *a levi* także *accessorio*, nie ma bydź appellacya dopuszczona, chyba w takich terminach, gdyby *exceptio accessoria* przyniosła zysk albo ztratę; ani w sprawach granicznych od sądu Ziemskiego, ale tak *cum principaliter Citato*, iako *cum Collateralibus* ma bydź *remissa ad Campum*, gdźie dopiero od sądu Podkomorzego, *à definitiva sententia* ma iść appellacya: *salvis prosecutionibus* & *causis pro gravamine*, y gdyby, przećiwko prawu y słuszności, kto był Dekretem ućiążony. *A.* 1670. *fol.* 22. *Tit. O Appellacyach.*

Appellacye od Sądow, tak Ziemskich iako y Grodzkich, *Inflantskich*, do Sądow Zadwornych Assessorskich Koronnych. *vid. Tit. Inflanty.*

Appellacya od Sądow Grodzkich potocznych Warszawskich: Szlachćicowi na Trybunał, *inter Causas Terminorum Tactorum*; *a Plebeio* za Dworem, *in Causis Majoribus, taxam trecentarum Marcarum excedentibus* iść ma. *vid Tit. Grodzkie Sądy.*

Appellacye w sprawach z Duchownemi, o Dobra Ziemskie y poddane w W. X. Lit. w Trybunale, *in Iudicio sæculari*, sądzone bydź maią. *vid. Tit. Duchowni.*

Appellacya w sprawach Religii *Græco*-Ruskiey, od Władykow *recta* do Sądu Krola I. Mći. na Relacye, nie do Patryarchy Konstantynopolitańskiego, iść powinna. *vid. Tit. Religia Grecka.*

Appellacya w sprawach żydowskich, coby 100. złotych *non excederet*, od Woiewodow za Dworem nie idźie. *A.* 1633. *fol.* 37. *Tit. O Podwoiewodzych.*

Appellacya kiedy ma bydź wolna. *vid. Tit. Bannicye*

Appellacya od Hetmana. *vid. Tit. Hetmani.*

APPENDICES.

Appendices żadne w Uniwersałach o podatkach, ktoreby *vim aliqvam Legis*, a nie deklaracyą o podatkach miały, nie powinne bydź pisane. A na przeszłym Seymie napisane *cassantur. A.* 1647. *fol.* 3. *Tit. Deklaracya.*

Znowu *appendices*, ieżliby iakie w Laudach Woiewodztw y Ziem *cum diminutione* prowentow ordynaryynych, albo *cum depactatione* miast, mimo przywileie ich, znaydowały się, *pro irritis declarantur in A.* 1662. *vid. Tit. Lauda.*

Appendices; iednę przy Kommissyi miedzy Obywatelami *Pilteńskiemi* a Xiążęćiem I. M. *Kurlandskim*, względem approbacyi responsu na Elekcyi; drugą przy Komissyi, miedzy Obywatelami Powiatu *Bracławskiego* y tymże Xiążęćiem, względem pretensyy y długow, wiecznie znieśiono. *A.* 1677. *fol.* 46. *Tit. Appendices.*

Woytostwa y Szołtystwa, *per Appendices* Miastom inkorporowane. *vid. Tit. Woytostwa.*

APPROBACYE.

Approbacya Skryptu, o obronie Ukrainy y pohamowaniu Kozakow, *ad Archivum* podanego. *A.* 1638 *fol.* 3. *Tit. Obrona Ukrainy.*

Approbacya Dworu w Warszawie, Pieczętarzom Duchownym testamentem przez I. M. X. *Zadźika* darowanego. *A.* 1638. *fol.* 34. *Tit. Approbacya.*

Approbacya Zapisow, w księgach Ziemskich Krakowskich, podczas śmierći Starosty tamecznego, zeznanych. *ibid. fol.* 36. *Tit. Approbacya.*

Approbacya wieczności placu w Mśćisławie; Ur. Ianowi *Philemonowiczowi. ibid. fol.* 46. *Tit. Potwierdzenie.*

Approbacya Skryptu *ad Archivum* danego, względem dyrekcyi Koła Poselskiego W. X. Lit. *A.* 1641. *fol.* 10. *Tit. Approbacya.*

Approbacya donacyi Dworu, na Sądy Ziemskie *Zmudzkie* w *Rośieniach*, przez Staroftę Zmudzkiego vczynioney. *ibid fol.* 25. *Tit. Donacya Dworu,*

Approbacya *resignationis* Dobr Vr. Mikołaia *Mieszkowskiego*, Vr. Stanisławowi *Szołdrskiemu. A.* 1647. *fol.* 10. *Tit. Approbacya.*

Approbacya nadania Kamieniczki *Kredowskiey*, w Miasteczku *Brzeżinach*, ze dwiema placami y rolami, Ołtarzowi Anioła Stroża, *salvis oneribus & juribus Reipub. & Parochialibus. ibid. fol.* 16. *Tit. Libertacya.*

Approbacya intencyi y skutku iey, Wielm. Xiążęćia *Radżiwiła*, Kanclerza W. X. Lit. do zmurowania wieży w Zamku *Pińskim*, dla Xiąg Ziemskich y Grodzkich. A *Laudum* Powiatu *Pińskiego* na to vchwalone, ponieważ przećiwko niemu pozachodźiło nieco proteftacyy, zniesiono. *ibid. fol.* 25. *Tit. Wieża.*

Approbacya Skryptu, *in vim* samego tylko porządku, miedzy Marszałkami Koronnemi y W. X. Lit. do Akt Metryki oboiey podanego. *ibid. fol.* 43. *Tit. Approbacya Skryptu.*

Także Skryptu *ratione* obrony Rzeczyp. *ad Archivum* danego, do Seymu blisko przyszłego Ordynaryinego sześć niedźielnego. *A.* 1649. *fol. 6. Tit. Approbacya.*

Approbacya deklaracyi Łaski Krola I. M. Iana Każimierza, pod Zborowem, Woysku *Zaporowskiemu* daney. *A.* 1649 *fol.* 7. *Tit. Approbacya deklaracyi.*

Approbacya *Actorum Interregni* y Dekretow Kapturowych. *vid. Tit. Dekreta Kapturowe. Tit. Interregnum.*

Approbacya Kupna sześciu włok puftych y sześciu Morgow, *Meyluny* nazwanych, w Staroftwie *Kupiskim*, Vr. Hermanowi *Ganskoffowi* Chorążemu Derptskiemu; *salvis oneribus Reipub. & servitio bellico. ibid. fol.* 46. *Tit. Gratitudo.*

Approbacya Skryptu, względem obrony oboyga Norodow, *ad Archivum* danego. *A.* 1653. *fol.* 4. *Tit. Approbatio.*

Approbacya Akt Ziemie *Bielskiey*, za Uniwersałem Krolewskim, z Brańska dla powietrza do Suraza, a potym ztamtąd dla tegoż powietrza do wśi Choiewa, przez Obywatelow teyże Ziemie, na Seymiku od Krola I. M. złożonym, przeniesionych, *cum declaratione*: iż co śię w Surazu y Choiewie dźiało, iakoby śię w Grodźie Brańskim ftało. *ibid fol.* 24. *Tit. Approbacya.*

Approbacya skryptu *ad Archivum podanego. A.* 1654. *fol.* 2. *Tit. Skrypt.*

Approbacya Skryptu, *ad Archivum* danego, *A.* 1655. *fol.* 28. *Tit. Approbacya.*

Approbacya Skryptu *ad Archivum* danego, względem *Præsidium Krakowskiego*, ktory w ręku I. Mći X. Kanclerza W. Koronnego zoftawać będźie. *A.* 1658. *fol.* 30. *Tit. Approbacya.*

Approbacya *immunitatum* Dobr *Collegiorum*, *Kroskiego* y *Poszawskiego*, y uwolnienie onych od ćiężarow wszelakich, pod ktore *Equestris Ordo* podlegać niepowinien; *salvis oneribus servitii bellici & Reipub. A.* 1659. *fol.* 17. *Tit. Approbacya.*

Approbacya Skryptu, *securitatem* pewnych Osob w sobie maiącego, *ad Archivum* podanego. *A.* 1661. *fol.* 2. *Tit. Skrypt.*

Approbacya Reskryptu z Kancellaryi W. X. Lit. pewnym Obywatelom Woiewodztwa Połockiego wydanego. *A.* 1661. *vid. Tit. Woiewodztwo Połockie.*

Approbacya Skryptu pewnego *securitatis Reipubl. ad Archivum* danego, *cum hac declaratione*: że *pro lege perpetua* ma bydź rozumiany, y że na przyszłym Seymie, *ante rationes Senatûs Consultorum* przeczytany, y *in Volumen legum* Seymu przyszłego inserowany będźie. *ibid. fol.* 14. *Tit. Skrypt.*

Approbacya Skryptu, niektorym Woiewodztwom służącego, *ad Archivum* danego, *cum declaratione*: że *pro Lege perpetua* ma bydź rozumiany, a że Skrypt *securitatis Reipubl.* na przeszłym Seymie *ad Archivum* dany y approbowany, na Seymie teraźnieyszym extraordynaryinym nie ieft czytany, ani *in Volumen Legum* inserowany; tedy obadwa, teraźnieyszy y przeszłego Seymu wespoł, na przyszłym Seymie maią bydź czytane y *in Volumen Legum* Seymu przyszłego inserowane. *A.* 1662. *f.* 4. *Tit. Skrypt. Reassumuntur* te Konftytucye, y *declaratur*: że pomieniony Skrypt niektorym Woiewodz-

iewodztwom służący, w Inwentarz innych Skryptow wpiſany, y na przyſzłym Seymie *in Volumen Legum* inſerowany będźie. *A.* 1667. *fol.* 3. *Tit. Reaſſumpcya.*

Approbacya Skryptow dwu pewnych, *ad Archivum* danych, iednego Wielm. Hyronymowi *Wierzbowskiemu* Woiewodźie Sieradzkiemu, a drugiego Vr. Andrzeiowi *Morſztynowi* Referendarzowi Koronnemu, służących *A.* 1662. *fol.* 17. *Tit. Approbacya.*

Approbacya Skryptow dwu, do Akt Metryki Kancellaryi W. Koronney podanych. *A.* 1667. *fol.* 4. *Tit. Approbacya.*

Approbacya Skryptu *ad Archivum* danego, Obywatelom Ziemie Inflantskiey służącego. *ibid. fol* 6. *Tit. Approbatio.*

Approbacya *diplomatis* Woiewodztwom, Kiiowskiemu, Smoleńskiemu z Powiatem Starodubowskiem, y Czerniechowskiemu z Powiatem Nowogrodzkim, danego. *ibid.*

Approbacya Skryptu, Vr. Woyćiechowi *Gołyńskiemu* Cześnikowi Czerniechowskiemu danego. *ibid. fol.* 22. *Tit. Approbacya.*

Approbacya Skryptu, *ad Archivum* danego. *ibid. fol.* 3. *Tit. Ordynacya Woyska.*

Approbacya Traktatu Pacyfikacyi pod *Łęgonicami*, y z naznaczeniem zapłaty Woysku, *non præiudicando juribus & immunitatibus Reipub. ibid. fol* 3. *Tit. Approbacya..*

Approbacya Regimentarſtwa nad Woyskiem W. X. Lit. podczas zamieſzania Rzeczypoſp. *poſt fata* Wielm. Wincentego *Korwina Gąśiewskiego*, Podskarbiego W. y Hetmana Polnego W. X. Lit. Wielm. Michałowi *Pacowi* Kaſztellanowi Wileńskiemu zleconego: *cum aſſecuratione*, że o władzą, ktorą miał, poki nie zoſtał Hetmanem W. X. Lit, ani o Exekucyą od nikogo nie będźie turbowany. Warowano przytym, że to władzy y Vrzędom Hetmańskim *præjudicare* nie ma. *ibid. fol.* 63. *Tit. Approb.*

Approbacya Skryptu y Przywileiow od Krola I. M. Michała, *Exulibus* Woiewodztwa *Smoleńskiego*, Powiatu *Starodubowkiego*, y częśći Woiewodztwa *Połockiego*, danych. *A.* 1670. *fol.* 50. *Tit. Ukontentowanie.*

Approbacya Skryptu, o obronie Rzeczyp. *ad Archivum* danego. *A.* 1673. *fol.* 7. *Tit. Skrypt.*

Także Skryptu, *ad Archivum* W. X. Lit. danego, do obrony Rzeczypoſp. należącego. *ibid. fol.* 14. *Tit. Approbatio.*

Approbacya Skryptu *ad Archivum* danego, *ratione ſubſidiorum* od poſtronnych Chrześćiańskich Panow y Monarchow, iako y oſobliwey Ordynacyi, na Konwokacyi gieneralney teraźnieyſzey Warſzawskiey uczynioney. *Conf. general. Varſau. A.* 1674. §. *Ratione ſubſidiorum.*

Approbacya Skryptu *ad Archivum* danego, w ktorym poparćie Woyny przećiwko Nieprzyiaćielowi Rzeczypoſp. *A.* 1676. *fol.* 13. *Tit. Skrypt.*

Approbatio obligationis Dobr, *Trąbki* y *Naborowo aliorumque adjacentium*, w Ziemi Zakroczymskiey, *in Perſonam* I. Mći. X. Stanisława Iacka *Swięćickiego* Nominata Biskupa Chełmskiego, przez Vr. Annę z *Noskowa Firleiową* Starośćiną Lubelską, wprzod w Lublinie, a potym *coram Actis Varſavien.* zeznaney, *in toto, & cum aſſignatione fori Caſtri Zacrocimen: ejuſdemque obligationis, quorumvis juris defectuum ſuppletio. Ratione vero reſtaurationis, (prout ſonat obligatio) taxam* Grod Zakroczymski, albo Ziemſtwo, *ad reqiſitionem præviâ* iednak *adcitatione Partis, viſa rei veritate, conſtituet*, ktora naznaczona, *non obſtante Partis contumacia*, y do Grodu podana, ma *bonis ſupraſcriptis, usquè ad exſolutionem ſummæ totius, inhærere.* Wolno przytym teyże Vr. *Firleiowy*, pomienione Dobra temuż I. M. X. Nominatowi przedać, *cum aſſiſtentia amicorum*, (*non obſtantibus qvibuſvis ſuper Marito ipſius obtentis condemnationibus*) Donacyą *coram qvibuſvis Actis* vczynić, y *reſtantem ex obligatione ſummam*, na właſną obroćić potrzebę. *ibid. fol.* 33. *Tit. Fundacya.*

Approbacya Reſkryptu, Krola I. M. Michała, Ianowi Iakubowi *Stępniowskiemu ratione caſſationis Decreti Commiſſorialis, Vieliciæ lati. ibid fol.* 50. *Tit. Approbacya.*

Approbacya Skryptu, *ad Archivum* danego, *in rem* Woiewodztwa *Podolskiego. A.* 1677. *fol.* 10. *Tit. Approbatio.*

Approbacya reſygnacyi Wśi *Konopnice*, w Woiewodztwie y Powiećie Lubelskim leżącey, przez Magiſtrat y Poſpolſtwo Miaſta Lublina, Vr. *Gałężiowskiemu* Starośćie Wawelnickiemu, vczynioney. *A.* 1677. *fol.* 13. *Tit. Wieś.*

Appro-

Approbacya Skryptu *ad Archivum* danego. *A.* 1678. *fol.* 5. *Tit. Skrypt.*
Approbacya Skryptu W. X. Lit. *ad Archivum* danego. *ibid. fol.* 1. *Tit. Approbacya.*
Approbacya tranſakcyi przez Kommiſſarze Duchowne z Vr. Olbrachtem Adryanem *Laſockim* Staroſtą Wyſſogrodzkim, o przewoz na Wiśle pod *Wyſſogrodem*, przywileim Xiążąt Mazowieckich Kośćiołowi S. Iana w Warſzawie, *in vim perpetuæ fundationis*, oddony, vczynioney: y rezygnacyi pomienionego przewozu, temuż Vr. Starośćie *jure hereditario* zeznaney. *ibid. fol.* 38. *Tit. Przewoz.*
Approbatio & incorporatio, juri Terreſtri hereditario, placow: iednego w Wyſſogrodźie nad Wisłą, na ktorym ſpichlerz zbudowany; a drugiego we Wśi Kamionu, na ktorym Zupa poſtawiona; dźiedźicznem Prawem, przez Vr. Olbrachta Adryana na Brzeżinach *Laſockiego* Staroſtę Wyſſogrodz: kupionych. *ibid.*
Approbacya donacyi Kamienice, pod Bazanty nazwaney, w Krakowie na końcu Vlicy S. Iana przy murze leżącey, przez Vr. Iana *Gorczyńskiego* Woyskiego Nowogrodzkiego, w Aktach Mieyskich Robczyckich, Oycom *Piarum Scholarum* zeznaney, y pozwolenie tymże Oycom w niey mieſzkania; *ſalvis oneribus Reipub. & juribus Academiæ Cracovien. ibid. fol.* 42. *Tit. Approbacya.*
Approbacya Skryptow *ad Archivum* danych, Koronie y W. X. Lit. służących. *A.* 1683. *fol.* 7. *Tit. Approbatio Skryptow.*
Approbacya Skryptow *ad Archivum* danych, Koronie y W. X. Litt. służących. *A.* 1685. *fol.* 7.
Approbacya Skryptu *ad Archivum* podanego, Woiewodztwom, Kiiowſkiemu, Podolſkiemu y Bracławſkiemu służącego. *A.* 1685. *fol.* 13. *Tit Approbatio Scripti.*
Approbacya Skryptu, *ad Archivum* danego, względem Summy *Neapolitańſkiey. ibid. fol.* 17. *Tit. Approbatio.*
Approbacya Skryptu, *ex Senatus Conſilio*, Vr. Vr. *Potockim* Kaſztellanicom Kamienieckim, na cztery Tyśiące zł. danego. *ibid.*
Skrypt *ad Archivum* dany, ręką pierwszego Senatora, w niebytnośći Xćia Arcybiſkupa Gnieźnińſkiego na ten czas, y Marszałka Poſelſkiego, iako y Deputatow podpiſany, approbowano. *A.* 1690. *fol.* 3. *Tit. Approbacya Skryptu.*
Diploma, na ukontentowanie *exulum*, Woiewodztw *Kiiowſkiego*, *Smoleńſkiego*, *Czernichowſkiego*, y części Woiw. *Połockiego* z Powiatami *Starodubowſkim* y *Nowogrodzkim*, *in vim Legis* dane, approbowano. *A.* 1690. *fol.* 21. *Tit. Approbatio Diplomatis.*
Zapiſy wszyſtkie y Teſtament Ur. Marćina *Makowieckiego*, *excepto Boiar Sienieżyckich Podhayſkich*, ktorym *ſuffragari* nie maią, roborowano. K. L. 1690. *fol.* 16. *Tit. Approbatio.*
Approbacya Skryptu *ad Archivum* ręką N. I m. X. Arcybiſkupa Gnieźniń: y Marszałka Seymowego. *A.* 1703. *fol.* 12. *Tit. Approbatio Scripti ad Archivum.*
Approbacya Praw Krolowy Iey Mći. *Ludwiki Maryi*, na dobrach Krola I. Mći Iana Kaźimierza dźiedźicznych, tak ruchomych iak y nieruchomych, w Koronie y W. X. Lit. *vid. Tit. Krol.*
Approbacya rezygnacyi gruntu, ordynacyi *Oſtrogskiego* Xćia podległego, w Warſzawie leżącego, Vr. Podkomorzemu Koronnemu vczynioney. *vid. Tit. Ordynacya.*
Approbacya Przywileiow na Szlachectwo. *vid. Tit. Szlachćic.*
Approbacya Przywileiow iakich. *vid. Tit. Przywileie.*
Approbacya Rewizyi. *vid. Tit. Rewizya.*
Approbacya *Laudum* Podolskiego. *vid. Tit. Rozboynicy.*
Approbacya Daniny iakiey. *vid. Tit. Dobra.*
Approbacya Praw Mieyskich. *vid. Tit. Miaſta.*
Approbacya Przywileiow, *Collegiis* albo Klaſztorom, Kośćiołom. *vid. Tit. Collegia, Klaſztory, Kośćioły.*
Approbacya Fundacyi. *vid. Tit. Fundacya.*
Approbacya Bractwa *Łuckiego* przy Cerkwi S. Krzyża. *vid. Tit. Fundacya Bonifratelow*
Approbacya Aukcyi prowentu Posłowi Rzeczyckiemu. *vid. Tit. Poſeł.*

ARCYBISKUPI.

Herb. fol. 161. Tit. Rex Electus. Arcybiskup *Gnieźnińſki*, według Przywileiu Krola I. M. Kaźimierza Trzećiego. *A.* 1451. Krola ma koronować, a nie kto inſzy. *A.* 1550 *fol.* 3. §. *A na przod.*

Arcy-

Arcybiskupa tegoż, *circa trinam Regis admonitionem* powinność. *vid. Tit. Krol.*

Arcybiskupa Gnieźnińskiego powaga, rząd y powinność. *sub Interregno. Patet ex Actis Interregni.*

Prymaćialną godność *circa antiqva Jura & decora* zupełnie zachowano, y głos wolny, funduiący śię *in jure vetandi*, na Seymach, seymikach y wszystkich publicznych ziazdach, *in perpetuum* konserwować przyrzeczono. 1718. *fol.* 3. *Tit. Głos wolny.*

In præjudicium Primatialis dignitatis, aby śię *in futurum*, z Biskupow żaden krola nominować nie ważył na krolestwo, *sub confiscatione Bonorum*, warowano. *A.* 1698. *w Traktaćie z Rokoszem.*

Arcybiskupstwo *Lwowskie*, dla szczupłey iego intraty, trzymać *cum Beneficio aliqvo seorsivo unico* pozwolono. Co inszym Biskupstwom wszystkim *in seqvelam* iść nie ma. *A.* 1633. *fol.* 28. *Tit. Incompatibilia.*

Metropolićie *Kiiowskiemu* mieysce w Senaćie, z taką prerogatywą *& liberæ vocis usu*, iako zaśiadaią Ich MM. Duchowni *Ritûs Romani*, po Arcybiskupie Lwowskim naznaczono w Komisyi Hadyackiey. *A.* 1659. *fol.* 50. §. *A że w spolney Oyczyźnie.*

ARCYKSIĄZETA.

Arcykśiążąt *Rakuskich*, *propter molem belli Turcici*, y niebezpieczeństwa od Narodow Pogańskich, na Krolestwo postułować *non expedit. A.* 1575. *fol.* 231. §. *Ale iż niektorzy.*

O tymże. *A.* 1587. *fol.* 433. §. *To iest, widźieliśmy.*

Mianowićie o Maximilianie *cautum est*, aby *& in casu Interregni*, nikt go nie forytował, *sub pœnis læsæ Maiestatis & Perduellionis. A.* 1590. *fol.* 562. *Tit. Ubezpieczenie Rzeczyposp.*

Z Arcykśiążęty, z strony tegoż Maximiliana, *Transactio approbatur. A.* 1589. *fol.* 507. *Tit. Transactio Rakuska.*

Nie dosyć iey Maximilian uczynił, y dla tego pewne ubezpieczenie Rzeczyposp. od iego pretextow stanęło. *A.* 1590. *fol.* 562. *Tit. Ubezpieczenie Rzeczyposp.*

ARENDA.

Arenda *Bonorum Ordinatorum* P. P. *Myszkowskich*, do lat sześćiu pozwolona. *A.* 1649. *f.* 8. *Tit. Arenda.*

Znowu do lat sześćiu. *A.* 1658. *fol.* 36. *Tit. Pozwolenie Arendy.*

Arendowne Kontrakty skarbowe na Ekonomie, *Malborską* y *Rogożińską*, *Juribus Ecclesiæ & Reipub. salvis approbantur. A.* 1667. *fol.* 19. *Tit. Ekonomie Pruskie.*

Approbatur ta Konstytucya. *A.* 1670. *fol.* 23. *Tit. O Ekonomii.*

Na Arendarzow y Zastawnikow, co za Podatek stanowiono? *vid. Tit. Podatki.*

ARESTA.

Areszt Kondemnaty, u każdego Sądu ma iść do 23. godźiny, chyba żeby śię Sądy dokończywały. *A.* 1588. *fol.* 482. *Tit. Areszty u sądow.*

Od Aresztu *salarium* grosz. *ibid.*

Areszty Kondemnat, tak *in Criminalibus* iako *& in civilibus causis*, Wołyńskiemu, Kiiowskiemu, Bracławskiemu, Woiewodztwom maią iść, iako Koron. 1601. *f.* 744. *T. Areszty.*

Areszt nie ma bydź dopuszczony na pieniądze ośiadłego, chyba żeby *Possessio liti non correspondaret*, ktore iednak przez ośiadłego wyręczyć może, iż Prawu dostoi y rzeczy Sądowey dosyć uczyni. *Except. Mazow. A.* 1576. *fol.* 301. *Tit. O Aresztowaniu.* *Herburt. fol. 20. Tit. De Arest pecun.*

Areszt ma prosekwować do Niedźiel sześćiu, *in eodem judicio*, ten ktory aresztował, *sub nullitate Aresti. ibid.*

Proklamy do Aresztow w Trybunale W. X. Lit. godźiną przed sądami, albo po odwołaniu Sądow, *in absentia* sędźiow, bydź maią; a ieżeliby o areszt zachodźiła trudność? na ten czas takowa Proklamata, *in facie judicii*, wnoszona bydź powinna. K. L. 1726. *fol.* 88. *Tit. Proklamaty.*

Aresztowanie żołnierskich pieniędzy. *vid. Tit. Żołnierze.*

ARYANI.

Na Aryanow y ich Protektorow y Fautorow w Koronie, y W. X. Lit. Statut Władysława Iagieła o Heretykach, reasumowano. A Starostowie y ich Vrzędy, każdego tak- *Herburt. fol. 191. Tit. Hæreticus.*

kiego o to *legitimè convictum* na gardle, *sub privatione Capitaneatûs*, karać powinni. *A.*1658. *fol.*1. *Tit. Sekta Aryańska.*

Fautoribus ich *tanqvam pro pæna perduellionis*, *Forum* w Trybunale, *inter Causas Conservatas Mixti fori*, *ad instantiam cujusvis*, naznaczono. W Wielkim zaś Xięstwie Lit. w Trybunale *in qvovis Regestro. ibid.*

Czasu do wyprzedania się im, lat trzy pozwolono; *Salva Bonorum & Debitorum repetitione*, *citra liberum* iednak *sectæ suæ exercitium & capacitatem publicorum muniorum*, *sub pænis superius expressis ibid.*

Potym zaś, do wyprowadzenia się z Państw tych, zkrocono im czasu do lat dwuch, *à die* 10. *Iulii A.*1658. *sub rigore* przeszłey Konstytucyi. Co Osobom, do Wiary S. Katolickiey Rzymskiey nawracaiącym się, szkodzić nie ma: *Salvis per omnia juribus Ecclesiæ S. Romanæ*, *& Ducatûs Masoviæ Decretis. A.* 1659. *fol.*1. *Tit. Deklaracya.*

O tychże, pomienione Konstytucye 1658. & 1659. exekwować, wszelakie Vrzędy y Sądy powinne. A w Wiel. X. Lit. takowym Sprawom, *inter causas Compositi Iudicii*, w Trybunale *Forum. A.* 1661. *fol.* 1. *Tit. O Aryanach.*

Znowu o tym Konstytucyą 1658. tak deklarowano: że y Białegłowy wszystkie teyże sekty, *eidem juris rigori* podlegać maią, także y ći, ktorzy lubo sami Wiarę Katolicką przyięli, Zony iednak swoie w tym błędźie przy sobie *fovent*, y sługi Aryanki chować, z Ministrami korrespondencye mieć, y dźieći w tymże bluźnierstwie ćwiczyć pozwalaią, y innych *abusus* Prawu przećiwnych nie zabraniaią. Dobra zaś takich Białychgłow *mobilia & immobilia* y summy, bądź zapisami prostych długow, bądź *modo reformatorio* im służące, konfiskowane bydź maią, ktorych *medietas fisco*, *medietas delatori cedere* powinna, y z osob onych ma bydź czyniona Exekucya, przez Starosty y Vrzędy ich. *A.*1662. *fol.* 2. *Tit. O Aryanach.*

Starostowie Sądowi, o Aryanach czynić pilną inkwizycyą powinni, *& etiam sine Delatore* onych imać, y na gardle, *præviâ inqvisitione*, karać. *A inqvantumby* Starosta był *remissus in Executione*; tedy *etiam Privato cuivis*, takiego bluźnierce imać, y do Grodu ktoregokolwiek albo Trybunału oddać wolno. Z ktorego Exekucya czyniona ma bydź od Starostow, *sub pæna privationis Capitaneatûs*, *inter Causas Mixti fori*, w Trybunale *ex speciali regestro vindicanda. ibid.*

A ieżeliby kto Aryana ktorego, *intra vel extra Regnum* pośiłkował Sumami iakiemi, albo dobra iego iakie *in Concredito* trzymał, albo go, lub Arendą Maiętnośći swoiey, lubo iakimkolwiek sposobem przechowywał, przećiwko takiemu, lubo Duchowney, lubo świeckiey Osobie, *inter Causas* także *Mixti fori*, *ex speciali regestro*, *pro pænis contra Fautores sancitis*, postąpić wolno. *ibid.*

W. X. Litewskie przyięło tę Konstytucyą, *cum præfixione fori* w Trybunale, *in Composito Iudicio. ibid.*

O Aryanach, znowu *superiora omnia* reasumowano. *A.* 1670. *fol.* 19. *Tit. Sekta Aryańska.*

Co za karę na Prokuratorow włożono, ktorzy, *sub specie Arianismi*, Szlachtę dobrze ośiadłą *evocant. vid. Tit. Prokurator.*

Aryani, ani *Apostatæ à fide Catholica Romana & Unitorum*, podpisywać się nie maią pod Konfederacye o bezpieczeństwie *Dissidentium. In Confæderat. A.* 1668. & 1674.

O Aryanach, wszystkie Konstytucye reasumowano y stwierdzono *in perpetuum*, y żeby *in qvovis subsellio*, *etiam* w Kapturach, z każdym Nowokrzczeńcem *utriusqve sexûs & Fautoribus illorum*, ieżliby się w Koronie, lubo w W. X. Lit. znaydowali, do Exekucyi, *ad cujusvis instantiam*, to Prawo przywodzone było, warowano. *ibid.*

Apostatæ zaś *ad hinc convicti*, *in foro fori*, *exsilio* maią bydź karani. *ibid.*

ARMATA. ARTYLLERYA.

Działa, prochy, Kule, Puszkarze, Krol podczas woyny ma opatrować kosztem swoim. *A.*1576. *fol.* 254. §. *A czasu woyny.* O tymże. *ibid. fol.* 275. §. *A czasu woyny.*

Znowu o tymże. Ale tym czasem P. Podskarbi Koronny z publicznych Podatkow prowidować będźie, iako czynił, poki drugiey Kwarty nie było. *A.* 1638. *fol.* 13. *Tit. Æconomia bellica.*

Gdy Duplę kwartę na *apparatum bellicum* postanowiono, (*qvod. vid Tit.* Kwarta.) zlecono, aby onę Podskarbi Koronny, do rąk Starszego nad Armatą, tam odsyłał, gdźie będźie asygnacya od Hetmana Koronnego. *A.* 1637. *fol.* 8. *Tit. Qwarta.*

Artyl-

Artylleryi Magifter powinien bydź Szlachćic dobrze ośiadły & *juratus. ibid.*
Od Hetmana Koronnego *dependere* ma, y za wiadomośćią iego fzafować pieniędzmi y *Æconomiam bellicam inftituere. A.* 1638. *fol.* 13. *Tit. Æconomia bellica.*
Starfzem nad Armatą poftanowiono Vr. Pawła *Grodźickiego*, do ktorego ręku, Deputaći w Rawie, Duplę kwartę oddać powinni, tak iako dawna kwarta do rąk Podskarbiego koronnego oddawana bywa. Ktorey przez całe dwie lećie na nic infzego obracać nie powinien, iedno na Fundacyą Ekonomii Woienney, żeby Cekauzy na mieyfcach fpofobnych pobudowane, gdźie fą ftare poprawione, Prochownie poftawione, y dźiała, ktore przelać trzeba, prelane y ofadzone były, tudźież w faletrach, prochach, żelazach, kulach, knotach, y w infzych do Armaty potrzebach, prowizya śię porządna uczyniła. *ibid.*
Artylleryi Magifter, z kwarty Duple, przy liczbie Koronney, fprawować śię *Ordinibus Regni* powinien. *A.* 1637. *fol.* 8. *Tit. Qwarta.*
O tymże, iż z pomieniony kwarty, iako y z infzych pożytkow na Armatę naznaczonych, iako y z tych pieniędzy, ktore na potrzeby woienne brać będźie, tudźież z prochow, kul, knotow, y z infzych wfzyftkich *materialibus* do Armaty należących, na każdym Seymie, Rzeczypofp. rachować śię powinien. *A.* 1638. *fol.* 13. *Tit. Æconomia bellica.*
Ha Artyllerya Koronną fummę, iakieyby z Kwarty nowey, według dawnych regieftrow, nie doftawało, Skarb Koronny *ex Ordinariis Proventibus fuppeditare* ma: z czego tak Przełożony nad Armatą, iako y Skarb, rachunek vczynić powinni Rzeczypofp. *A.* 1635. *fol.* 8. *Tit. fubfidium Artylleryi Koronney.*
Dał na to Skarb czterdźieśći tyśięcy złotych. Znowu dać kazano dwadźieśćia tyśięcy złotych: z czego dać *rationem* powinien Starfzy nad Armatą. *A.* 1655. *fol.* 8 *Tit. Subfidium.*
Do nowey Kwarty, ktora na Artylleryą, dla zruinowania Dobr Rzeczypofp. wyftarczyć nie mogła, przydano *pro currenti duntaxat anno* zkładne winne, a napotym *ex primis vacantibus* Staroftw y Dźierzaw (Sądowe wyiąwfzy) w Koronie, ktoreby Trzydźieśći Tyśięcy zł. iako w W. X. L. Piętnaśćie Tyśięcy zł. intraty roczney czyniły, ordynować wiecznemi czafy obiecano. Ktore Staroftwa y Dźierzawy w dyfpozycyi Gienerałow Artylleryi zoftawać będą; a oni te prowenta wfzyftkie, na *apparatum bellicum*, a nie na żadną infzą potrzebę, chocby też *ex Senatûs Confulto* byli *reqvifiti* obracać będą powinni, *fub pœna peculatûs.* O co na każdym Seymie, po Wotach P. P. Senatorow, & *poft redditam rationem Senatûs Confultorum, ad inftantiam* Posłow Ziemskich, fprawić śię, y rachunki doftateczne czynić będą powinni, y przyśięgę, tak *pro tunc* będący, iako y na potym zoftawaiący Gienerałowie Artylleryi, za odebraniem Przywileiow, wykonaią *in eam rotham*: że intratę z tych Staroftw y Dźierzaw przychodzącą, tylko na *expenfa apparatûs bellici*, podług tey Konftytucyi, dyfponować będą. *A.* 1659. *fol.* 10. *Tit. Porządek Artylleryi.*
Dźiał Kwarćianych pewna liczba przy Woysku bydź ma, za zawiadowaniem Pifarza Polnego, *perpetuis temporibus, fub pœnis* o Kwarćie; ktore maią bydź znakiem pewnym napiątnowane. *A.* 1625. *fol.* 2. §. *A iż też.*
A ieżeliby śię ktore rozerwało, z Kwarty przelane bydź ma, za kwitem Hetmańfkim. *ibid.*
Dźiała wfzyftkie fumptem Rzeczypofp. ulane, aby Herbami Koronnemi znaczone były, tenże Starfzy Armatny doyrzeć powinien. *A.* 1641. *fol.* 9. *Tit. Ratificatio.*
Tenże Starfzy przeftrzegać ma, aby Pufzkarze y Rzemieślnicy, podług Kapitulacyi fwoiey, wierną y pilną fwoię Rzeczypofp. oddawali posługę, przy powinnym onemu, według artykułow Artilleryi y przyśięgi fwoiey, posłufzeńftwie. *ibid.*
Armaty Koronney Inwentarz, od Vr. Pawła *Grodźickiego* Starfzego nad Armatą Koronną, zpifany, y ręką Im. X. Arcybiskupa Gnieźnińfkiego, Im. P. Hetmana W. Koronnego, y Im. P. Marfzałka Pofelfkiego, y P. P. Deputatow, co rachunkow słuchali, podpifany, na każdym Seymie rewidowany bydź ma, *ut conftet Reipub.* iako śię Armata obraca, y w iakim będźie zoftawała porządku. *A.* 1638. *fol.* 13. *Tit. Æconomia bellica.*
Armaty, faletry, prochy, knoty, y infze woienne potrzeby, y *utenfilia*, na żadne prywatne, ieno na fame Rzeczypofp. potrzeby, wydawane bydź nie maią. A ieżeliby przyfzło z Cekauzu ktoregokolwiek, Chorągwiom albo Pułkom Rynfztunkow

vżyczyć? walor ich, na zasługach oney Chorągwie albo Pułku, przy płacy w Skarbie Rzeczypospolitej. rekwirować śię ma. Czego Starszy Armatny tameczny ma dochodźić. *ibid.*

Armata Woyska Zaporowskiego, w Starostwach Vkrainnych Woiewodztwa Kiiowskiego lokowana bydź *alternatim*, y Prowizya na Armaszow y potrzeby z stacyy tychże Starostw dochodźić powinna, *sine præjudicio* Prowentow Starośćich. A w ktorych Starostwach Armata stać będźie, tam Woysko Rzeczypospolitej. ani żadne stawać, ani chleba brać nie powinne. *A.* 1661. *fol.* 61. §. *A chcąc aby Armata.*

Armata wszelaka, mnieysza y większa, kiedykolwiek Nieprzyiaćielowi zabrana będźie, nie Hetmanom, ani tym, ktorzy od nich Komendę mieć będą, lecz całey Rzeczypospolitej. zawsze należeć powinna. *A.* 1662. *fol.* 12. *Tit. O Więźniach.*

Artylleryi Koroney Magister ma podać delatę, kto pobrał Armatę? ktorey w liczbie sztuk dwadźieśćia y iednę, pod Ochmatowen, Woysko Rzeczypospolitej. wźięło Nieprzyiaćielowi. A ktoby przed Seymem przyszłym nie oddał, Instygator Koronny czynić o to powinien, *& pœnis in Legibus descriptis* karani bydź maią. *A.* 1655. *fol.* 8. *Tit. subsidium.*

Artylleryi Koronney expedycyą publiczną, Poszta Koronna przyimować ma. *vid. Tit. Poszta Koronna.*

Co Krolowie *in Pactis*, na porządną *Æconomiam bellicam*, obiecali. *vid. Tit. Krol.*

Artylleryi W. X. Lit. Magistra postanowiono, ktory obiąwszy Vrząd ten, z podania Skarbu W. X. Lit. y przyśięgę według Roty Koronney wykonawszy, zaraz po wszystkich W. X. Lit. Cekauzach y Zamkach, iak naypilniey wszystkę Armatę y należące do niey Potrzeby zinwentować, y na naybliższym Seymie, Rzeczypospolitej. porządny iey Inwentarz podać, y rachować śię przy Podskarbim ma, y napotym tak Armatę iako y *reqvisita* do niey zporządzać będźie. Nie deroguiąc nic przez to władzy Hetmanow y Podskarbich W. X. Lit. *A.* 1638. *fol.* 27. *Tit. Cekauzy W. X. Lit.*

Temuż *stipendium* trzy tyśiące złotych na pracę Vrzędu tego, z donacyi symple na Armatę W. X. Lit. pozwoloney, naznaczono. *ibid.*

Bez Gienerała Artylleryi W. X. Lit. pozwolenia, nie godźi śię saletr za granice wywoźić, *sub pœnis eo nomine* w Prawie *sancitis.* *A.* 1652. *fol.* 26. *Tit. O Wywożeniu.*

Artylleryi W. X. Lit. Magister, powinien bydź w W. X. Lit. *bene possessionatus.* Y teraźnieyszy ma pokazać w Trybunale W. X. Lit. gdźieby miał *possessionem authenticam*, według Praw W. X. Lit. ubezpieczeniu kosztow Rzeczypospolitej. przed obięćiem tego Vrzędu *correspondentem*, y na to Atestacyą od Marszałka Koła Trybunalskiego, *sub privatione officii*, otrzymać ma. *A.* 1653. *fol.* 7. *Tit. O Gienerale Artylleryi W. X. Lit.*

Artylleryi W. X. Lit. Magister powinien sam zawzdy, *exceptâ infirmitatis legalitate*, przy Armaćie W. X. Lit. w Oboźie zostawać, *sub amissione* Urzędu tego, ktory komu inszemu na Seymie od Krola ma bydź, *ad instantiam* Posłow Ziemskich, konferowany. *ibid.*

Armatę po wszystkich W. X. Lit. Cekauzach y Zamkach Krolewskich, y do niey należące potrzeby, Magistrowi Artylleryi, z wiadomośćią Hetmana W. zinwentować kazano. A skarb na restauracyą z symple Donatywy, na apparat Woienny uchwaloney, dać pieniądze powinien. Z czego tenże Magister Artylleryi na Seymie liczbę uczynić ma. A coby nad to *de suo* wydał, *refusionem* z przyszłego Seymu obiecano mu. *A.* 1667. *fol.* 66. *Tit. Porządek Artylleryi.*

Armatę, podczas zamieszania w Oyczyźnie, *juxta exigentiam belli*, z Cekauzu Wileńskiego y rożnych Fortec Krolewskich W. X. L. zprowadzoną, iako własną Rzeczypospolitej. Magistrowi Artylleryi W. X. Lit z wiadomośćią Hetmana W. windykować kazano. A ktoby oddać nie chćiał, sobie ią przywłaszczaiąc, prawem o to na Seymie tenże Magister przez Instygatora czynić ma, *inter Causas fisci. ibid.*

Armatę Miasta Wilna, gdźieby śię pokazała, Instygator W. X. Lit. windykować ma. *ibid.*

Ex privatis, gdźieby śię onych Dźiała znaydowały, ktore *pro necessitate Reipub.* w W. X. Lit. wźięte były, każdemu na Seymie wolno dochodźić. *ibid.*

Armaty *pro necessitate & occasione belli*, z Cekauzu Wileńskiego, y z Zamku Brzeskiego, y z innych mieysc wyprowadzone, Magister Artylleryi W. X. Lit. na swoie mieysca

ſca zprowadźić ma, y one *apud privatos*, gdźiebykolwiek śię pokazały, windykować, *modo qvo ſupra. A.* 1677. *fol.* 12. *Tit. Artylleryа.*

Artylleryi Gienerał W. X. Lit. powinien Krolowi y Rzeczypoſp. porządny wſzyſtkich Zamkow y Cekauzow W. X. Lit. Inwentarz podać, y z Prowentow na Artylleryą rachunek uczynić. *ibid. fol.* 11. *Tit. Warunek.*

Na Artylleryą W. X. Lit. I.M.P. Michał *Pac* Woiewoda Wileńſki Hetman W. W. X. Lit. Dobra Krolewſkie *poſſeſſionis ſuæ*, to ieſt: Dźierzawę *Gieranowſką* y *Lipniſką* w Powiećie Oſzmiańſkim leżącą, ze wſzytkiemi *in genere & ſpecie* przynależytośćiami, *poſt fata ſua*, wiecznemi czaſy, za pozwoleniem Krola I. M. y Rzeczypoſp. ordynował: aby ztąd Puſzkarze, Prochownicy, Furmani, y ſtada do wożenia Armaty, prowidowani byli, także prochy, y inne wſzelakie potrzeby, y Cekauz Wileńſki aby był reſtaurowany. Podczas Pokoiu zaś w Rzeczypoſp. Intrata wſzyſtka pomienioney Dźierzawy, na fortyfikacyą Zamku Wileńſkiego obracać śię ma. A Dobra *in Adminiſtratione* Magiſtra Artylleryi W. X. Lit. zoſtawać powinne, ktory z dochodow na każdym Seymie *ſufficientem calculum*, przed wyſadzonemi z Senatu y Koła Poſelſkiego, *more ſolito*, Deputatami, ma czynić, a Panowie Hetmani tego doglądać powinni. *A.* 1670. *fol.* 46. *Tit. Subſidium Æconomiæ bellicæ.*

Reaſumowano tę Konſtytucyą. *Non derogando* iednak Dźieśięćinie, na Kośćioł *Gieranowſki antiqvitus* należącey, *in Vim* ktorey, iako dotąd ieſt, z Dźierzawy *Gieranowſkiey* y *Lipniſkiey*, Summa śiedmiu ſet złotych *currenti monetâ* co rok wiecznemi czaſy do Proboſtwa *Gieranowſkiego* oddawana bydź ma. Także Prowianty w Funduſzu *Gaſztołdowſkim* wyrażone, do Klaſztoru O O. Franćiſzkanow Wileńſkich, to ieſt: żyta beczek 20. Wołu karmnego, y kopę groſzy Litewſkich, płaſka *antiqvitus* nazwaną, co rok, według dawnego zwyczaiu, od Adminiſtratora tey Maiętnośći wydawane bydź powinne. *A.* 1673. *fol.* 11. *Tit. Reaſumpcya Konſtytucyi.*

Na też Artylleryą W. X. Lit. pomieniony I. M. P. Woiewoda Wileńſki ordynował ieſzcze Folwark *Wirſzupi*, w Woiewodztwie Wileńſkim leżący, z Wioſkami, *Puſzczą* y wſzytkiemi przynależytośćiami, y *Tartak* na grunćie Wirſzupſkim nad Rzeką Wilią, z Cegielnią pod Miaſtem Wilnem za tąż Rzeką, na grunćie do Horodnictwa Wileńſkiego należącym, oboie ſumptem ſwoim *de novo* wyſtawione; *cum ea cautione:* aby *medietas fructuum* z tego Tartaku y Cegielnie, *poſt fata* tegoż I. M. P. Woiewody Wileńſkiego, na Artylleryą; a druga do lat ſześćiu, na Erekcyą Kośćioła S. Piotra *Canonicorum Regularium* w Wilnie na Antokolu zoſtaiących; do drugich zaś ſześćiu lat, na reſtauracyą *Collegii & Academiæ Vilnen. Soc. Ieſu*, należała y oddawana była. Po ktorych lat wyiśćiu, zupełnie pomieniony Tartak y Cegielnia z Folwarkiem zwyż rzeczonym, *cum attinentiis*, na Artylleryą W. X. Lit. wiecznemi czaſy należeć będźie. *Salvo Iure advitalitio* tegoż I. M. P. Woiewody Wileńſkiego, na pomienioney Dźierzawie y innych, *quæ ſupra A.* 1670. *fol.* 46. *Tit. Subſidium Æconomiæ bellicæ.*

Pomienione Dobra, od płacenia Kwarty & *ab oneribus militaribus* uwolniono, *injungendo* Gienerałowi Artylleryi, aby one *poſt fata* I. M. Pana Woiewody teraźnieyſzego obiąwſzy, konſerwował y augmentował. Puſzcze *Wirſzupſkiey* na potrzebę tylko Zamkową, y Intrat z tych wſzyſtkich Dobr, *ex intentione* tylko *Ordinantis*, a nie na co inſzego zażywał; Na co Iurament, *circa apprehenſionem muneris ſui*, wykonać Gienerał tenże powinien, y Sukceſorowie iego na tym Urzędźie do tegoż *ſtringuntur. Et in caſu* zniſzczenia przez nich tych Dobr, albo *in alios uſus* Intraty obrocenia, *ad inſtantiam Inſtigatoris, ex delatione cuiuſvis*, na Seymie *inter cauſas Fiſci* ſprawować śię y odpowiadać powinni. *ibid.*

Na Artylleryą W. X. Lit. ieſzcze przydano na potomne czaſy: Włokę gruntu na Rzeſzy, od Wilna mil dwie, do Woiewodztwa Wileńſkiego należącego, na Erekcyą Dachownie y kopanie gliny ſpoſobnego; z ktorey dachowka na opatrzenie Cekauzu Wileńſkiego robiona bydź ma. A tego wſzyſtkiego, tak Dźierzaw pomienionych, iako też Tartaku y Cegielnie y Dachownie, nie powinni Gienerałowie Artylleryi *ad privatos uſus* zażywać, *ſub refuſione de ſuo & privatione Officii.* Czego P P. Hetmani *ſeriò* maią doglądać. *A.* 1673. *fol.* 11. *Tit. Reaſumpcya.*

Reaſumowano tę, co wyżey, *Ordinationem* o Dźierzawach *Gieranowſkiey* y *Lipniſkiey*, y o *Wirſzupach* z Cegielniami, *Tartakiem* y Dachowniami. *A.* 1677. *fol.* 12. *Tit. Approbacya Dźierzaw.*

Na Artylleryą W. X. Lit. Kwarta Sympla *nomine donativi* z Dobr Krolewskich obraca się. *vid. Tit. PodatkiKwarty Symple.*

Supplendo defekt Kwarty Artylleryi Kor. *inhærendo scripto ad Archivum* na Seymie Lubelskim *dato*, tudźież y na fortyfikacyą *Kamieńca*, *annuatim* po 50. tyśięcy, z Podatku Gieneralnego *ultimæ consumentiæ* naznaczono, *salvo calculo* na Trybunale Skarbowym *reddendo. A.* 1710. Poparćie Konfed. *fol.* 73. *Tit. Artyllerya* Kor.

Gienerał Artylleryi W. X. Lit. na Trybunale skarbowym W. X. L. coroczny *de importantiis & expensis* Rachunek czynić powinien, dobra *Lipniski* y *Gieranowy* y inne, na potrzebę Artylleryi W. X. Lit. ordynowane, ani do płacenia Podatkow z Dobrami Ziemskiemi, *nisi aliter disponente Republicâ*, za zgodą wszech Stanow, ani do hyberny, ani do Lokacyi żołnierza Komputowego, aby poćiągane nie były, warówano, y *juxtà obloqventiam* Konstytucyy *Annorum* 1670. 1673. 1678. one zachowano K. L. 1717. *fol.* 3. *Tit. Trybunał skarbowy W. X. Lit.*

Ur. *Remerowi* Gienerałowi Artylleryi W. X. Lit. od Roku 1687. aż do seymu 1690. liczbę approbowano, y summę 143771. złt. skarbowi W. X. L. z extraordynaryyynych podatkow zapłaćić, potrąćiwszy 6000. albo co się z kwitow pokaże Iego, nakazane. K. L. 1690. *fol.* 11. *Tit. Approbatio Liczby.*

O Armaćie na Zamku *Grabowieckim. ibid. Tit. Woiewodztwa.*

O Cekauzach. *vid. Tit. Cekauzy.*

ARTYKUŁY WOIENNE.

Artykuły woienne, ktore przez Hetmany bywaią stanowione, według czasu y potrzeby wagę y moc maią, iakoby na Seymie to postanowiono było. *A.* 1590. *fol.* 569.

Artykuły woienne, approbowane *auctoritate* Seymu, *& in volumen Legum* wpisane. *A.* 1609. *fol.* 923. *vid. Tit. Zołnierz.*

ASSEKURACYE.

Assekuracya I. M. P. *Zamoyskiemu* Hetmanowi Koronnemu, na znoszenie Maximiliana, *& de non vocandis per eum gestis in disqvisitionem A.* 1588. *fol.* 474. *Tit. Assekuracya*

Potym *eadem approbantur gesta. A.* 1589. *fol.* 512. *Tit. Adherentowie.*

Assekuracya takoważ P. Hetmanowi W. Koronnemu, na Woynę Turecką; gwałt iednak Osobom Szlacheckiego y Duchownego Stanu dźiać się nie ma. *A.* 1590. *fol.* 569. *Tit. Assekuracya*

Także y P. Hetmanowi W. Litewskiemu, w obronie granic. *ibid.*

Co na Pospolite ruszenie nie śćiąga się. *ibid.*

Zniesiona *cessante necessitate belli Turcici* Konstytucya Seymu przeszłego. *A.* 1591. *fol.* 618. *Tit. Zniesienie.*

Assekuracya Prowizorom z Seymu deputowanym do P P. Podskarbich obudwu Narodow, na dostanie pieniędzy na Woynę przećiwko Turkom; z strony Korony do Milliona, a z strony W. X. L. do Piąćiu kroć sta Tyśięcy złotych, pozwolono im *onerare bona mensæ Regiæ*, *salvis Iure Possessorum*: *statuta* iednak dawne y świeże tego Seymu, o Ziemi *Sendomirskiey*, o wielkich Rządach, Cłach, Żupach, Samborze, y Ekonomiach wszystkich, ktore nie mogą bydź zastawione y zawiedźione, w mocy zostawuiąc. Co y o W. X. Lit. rozumieć się ma. A tych pieniędzy na nic inszego obracać nie powinni, tylko na potrzeby do Woyny Tureckiey należące, wedle zdania Krola I. M. Rad y Deputatow Woiennych, na ten czas przy Boku Krola I. M. będących, y porozumienia z P P. Hetmany Koronnemi y W. X. Lit. *sub pœna peculatûs*, *hoc est capitis & famæ*, *& refusione damnorum Reipub. ex privatis suis facultatibus. A.* 1590. *fol.* 565. *Tit. Assekuracya.*

Ciż Prowizorowie na funkcyą tę powinni byli przyśiądz y przy Krolu mieszkać, także przy Polskim Hetmanie ieden Polski, przy Litewskim ieden Litewski. *ibid.*

Pieczętarze przytomni na ten czas przy boku Krola, powinni byli pieczętować Kontrakty, rękami Prowizorow podpisane, y w osobny regiestr wpisować, tego przestrzegaiąc, aby śię Summy przerzeczone nie przebrały. *ibid.*

A ieżeliby od Woyny Tureckiey pieniędzy co nad *expensa* zostało? na nic inszego obracać się to nie miało, iedno na wypłacenie tych długow, ktoreby się na on czas zaćią-

zaćiągnęły. A coby ieszcze nad to zbywało, chować to w Skarbie Rzeczyp. w Rawie y w Wilnie, do przyszłego Seymu kazano. *ibid.*

Tym, zaś ktoby na tę Rzeczypospolitą potrzebę pieniędzmi wygodźił, takową vczyniono Asekuracyą: Krolowi y innym Kredytorom z Skarbu z Podatkow Rzeczypolsp. wypłacono bydź ma. A Starosta albo Dźierzawca Dobr Krolewskich w starych Summach obligowanych, ktory na te Dobra co Summy przyczynił, na teraźnieyszą Rzeczypolsp. potrzebę; powinien był y Potomkowie iego trzymać one dotąd, pokiby im owa Summa nowa nie była zapłacona, *cum extenuatione* iednak starych Sum. Ieźliby zaś kto na Dobra, żadną Summą nieinonerowane dał Summę iaką pieniędzy? zwyż rzeczeni Prowizorowie z Kontrybucyy pospolitych, Polscy w Koronie, a Litewscy w W. X. Lit. popłaćić powinni byli. A *intereà Creditores* trzymać Starostwa y Dźierzawy mieli, pokiby im satysfakcya uczyniona nie była, *salvâ persolutione* Kwarty starey y nowey. *ibid.*

A ta *facultas*, P P. Podskarbim y Prowizorom, do przyszłego Seymu tylko trwać miała, na ktorym, *ante omnia*, dostateczną liczbę Stanom Rzeczypolsp. uczynić byli powinni z tey funkcyi swoiey, *sub pœna superius descripta*: ktora liczba ieźliby tam nie doszła z ich przyczyn, albo niedostatecznie z strony nabyćia y szafunku pieniędzy czyniona była; tamże zaraz bez Pozwu *tanquam in termino peremtorio*, bez wszelakich dylacyy Sądowych, *ad instantiam* Posłow Ziemskich, bądź wszystkich, bądź ktoregokolwiek z nich, sądzeni y karani bydź mieli. O szkody też, *ratione præmissorum*, osobna na Trybunale *peremptorie*, *ad instantiam* tych, ktorzyby na tymże bliskim Seymie byli na to z Koła Poselskiego obrani y naznaczeni, *respondere* y *satisfacere* byli powinni, nie poiedynkiem ale społnie wszyscy, oprocz tego, co w Woysku bydź miał, ktory iako osobne wydatki maiący, osobno, gdźieby liczby nie uczynił, mogł bydź pozwany. Ktorych to szkod zapłaty, czwarta część Aktorowi, a trzy na Skarb Rzeczypolsp. do Rawy y Wilna, nakazane bydź miały. Po uczynieniu zaś liczby od Stanow tamże na Seymie, zaraz kwitować onych powinni byli. *ibid.*

Ale znieśiono tę Konstytucyą, bo woyna nie doszła. *A.* 1591. *fol.* 618. *Tit. Znieśienie.*

Assekuracya zapłaty Zołnierzom, po *Byczyńskiey* y Tureckiey Expedycyi zkonfederowanym. *A.* 1591. *fol.* 606. *Tit. Assekuracya.*

Assekuracya na dostanie pieniędzy na Kleynoty Koronne. *A.* 1601. *vide infra Tit. Kleynoty.*

Assekuracya tym, ktorzyby co ludźi na Woynę z chęći swey wystawili, albo krom zastawy, bądź gotowemi pieniędzmi, bądź Suknami, bądź inszemi towarami, a osobliwie Rynsztunkami, Rzeczypolsp. dogodźili, że im to z Poborow, na tym Seymie uchwalonych, zapłacono będźie. *ibid.*

Assekuracya na odkryćie praktyk przećiwko wolnośćiom. *A.* 1601. *fol.* 829. *Tit. Assekuracya.*

Declaratur: iż iako ten Edykt do pewnego tylko czasu służył, tak po wyiśćiu iego, żadney *in perpetuum* wagi mieć nie może. *A.* 1609. *fol.* 888. *Tit. Deklaracya Assekuracyi.*

Assekuracya Podskarbim obudwu Narodow, na zaćiągnienie *modo debiti*, dwuch kroć sta tyśięcy złotych, u Potomkow Xiążęćia Im. Ianusza *Ostrogskiego* Kasztellana Krakowsk. na Dobra ich. *A.* 1620. *fol.* 2. *Tit. Assekuracya pieniędzy.*

Assekuracya Ziemi *Chełmskiey*, że wyprawa trzech Chorągwi, ktore *de suo* stawiła ta Ziemia na Woynę, na przyszłym Seymie, Zołdem Kwarćianym, w przyszłych będźie potrącona Podatkach. *A.* 1654. *fol.* 14. *Tit. Assekuracya.*

Assekuracye, Im: P. Iana *Zamoyskiego* Woiewody Sendomirskiego, y Im: P. Ierzego *Lubomirskiego* Marszałka W. Koronnego, ktoremi wszystkie Dobra swoie dźiedźiczne, podczas zamieszania Rzeczypolsp. na uięćie Woyska inonerowali, zkassowano, y *evictos esse in perpetuum* deklarowano, wszystkie pretensye Woyska na Rzeczpolsp. zkładaiąc, y postanowiono: aby te Assekuracye, na przyszłey Komisyi, do rąk onych samych, lubo ich Plenipotentow, *realitèr* oddane były. Termin, ktoby w tym *contrarius* był, lub na Seymie, lub na Sądach Trybunalskich, *ad instantiam* tak samych, ktorzy te Assekuracye dali, iako y Sukcesorow ich, naznaczaiąc. A tego, ktoby śię ważył temi Assekuracyami na potym szczyćić, y one *movere*, *pro hoste Patriæ* deklarowano. *A.* 1659. *fol.* 7. *Tit. Powrocenie Assekuracyi.*

Asse-

Assekuracye, na Staroſtwach Sądowych, nie powinne bydź czynione. *A.* 1659. *fol.* 21. *Tit. Aſſekuracya.*

Ani na Zamkach y Fortecach, Białymgłowom, *ſub nullitate Privilegiorum. A.* 1662. *fol.* 9. *Tit. o Zamkach.*

Plura Tit. Zamki. Tit. Dożywoćia.

Komiſarzom, na Komiſyą Lwowſką deputowanym, zlecono było, aby Pułkownikom y Rotmiſtrzom Polſkiego Zaciągu, ktorzyby Staroſtwa y Dźierzawy Krolewſkie trzymali, tak wielką Summę, iakaby śię Chorągwiom ich, z porachowania y wypłacenia podatkow, na przeſzłym Seymie uchwalonych, winna ukazała, na tychże Dźierzawach y Staroſtwach aſſekurowali; y deklarowano: że ta ich Aſſekuracya tak ważna bydź ma, iakoby na Seymie uczyniona była, y z Dobr y Dźierzaw tych, nie powinni będą pomienieni Dźierzawcy, lub Sukceſorowie ich uſtępować, pokiby im przez Donataryuſze nowe, Summa aſſekurowana wrocona nie była. Ta iednak Aſſekuracya czyniona bydź miała, *ſalvis oneribus Reipub. Qvartâ videlicet & ſtativis. A.* 1659. *fol.* 21. *Tit. Aſſekuracya zasług Woyſku. & Tit. Zaciągnienie Sum.*

Aſſekuracya Vr. Andrzeiowi *Kotowiczowi*, Piſarzowi W. X. Lit. Horodniczemu Wileńſkiemu y Sukceſorom iego, iż przy wolnym używaniu pożytkow z Młynow w Wilnie pod Zamkiem będących, do lat ſzeſnaſtu zachowani będą. Po wyiśćiu zaś tych lat, powinien będźie taką do Skarbu Krolewſkiego płaćić Kwotę, iaką przeſzli Horodniczowie Wileńscy płacywali. *A.* 1667. *fol.* 71. *Tit. Reſtauracya Młynow.*

Aſſekuracya długu Krolowi I. Mći. Ianowi Kaźimierzowi, za ktorego oddaniem, Kleynoty pewne Koronne w tymże długu u Krola I. Mći. deponowane, wroćić śię do Skarbu Rzeczypoſp. maią. A *interim* Im. Pan Podſkarbi W. Koronny, Inwentarz onych *ad Acta* Metryki Koronney oddać powinien. *A.* 1667. *fol.* 14. *Tit Aſſekuracya.*

Aſſekuracya I. M. P. Michałowi *Pacowi*, Kaſztellanowi Wileńſkiemu, względem Regimentarſtwa nad Woyſkiem W. X. L. przedtym niż zoſtał Hetmanem. *vid. ſupra Tit. Approbacya.*

Aſſekuracya Zasług Vr. Matyaſza *Frąckiewicza Dymińſkiego*, Piſarza Polnego W. X. Lit. Sukceſorom iego. Na Elekcyi Krola Michała. *A.* 1669. *fol.* 7. *Tit. Aſſekuracya.*

Aſſekuracya Zasług Vr. Ianowi Karolowi *Oſtrowſkiemu*, Hyronimowi *Swiderſkiemu*, Alexandrowi *Bulhakowi*, Konſtantemu *Meduniecklemu*, Heliaſzowi *Pozaryckiemu*, Towarzyſtwu Chorągwi błękitney Iaśnie Wielm: niegdy Im. P. Pawła *Sapiehy*, Woiewody Wileńſkiego, Hetmana W. X. Lit. ktorzy w więźieniu Moſkiew: byli; iż za pokazaniem Aſſekuracyi od P P. Hetmanow ſobie daney, *ſatisfactionem* na bliſkiey Komiſyi, Skarb W. X. Lit. onym uczyni. *A.* 1677. *fol.* 20. *Tit. Ubezpieczenie.*

Aſſekuracya Penſyi *Stefana Piotra* Woiewody y Hoſpodara źiem Mołdawſkich. *A.* 1685. *fol.* 11. *Tit. Aſſekuracya.*

Aſſekuracye ſum y kontraktu potwierdzenie Vr. Stanisława *Szembeka z Słupowa. A.* 1631. *fol.* 8. *Tit. Aſſekuracye ſum y Kontraktaw Komiſarſkich.*

Aſſekuracya Summy iakiey *ſpecificè. vid. Tit. Summy.*

Aſſekuracya Zapłaty. *vid. Tit. Zapłata.*

Aſſekuracya Poborcom. *vid. Tit. Poborcy.*

Aſſekuracya zſtrony Podatkow. *vid. Tit. Podatki.*

Aſſekuracya Staroſtom y Dźierzawcom Dobr Krolewſkich, względem zakładania Podatkow y Hybern za poddanych. *vid. Tit. Dobra Krolewſkie.*

Aſſekuracya Vr. *Domaſzewſkiemu* y *Piaſeczyńſkiemu*, Deputatom Trybunału Radomſkiego. *vid. Tit. Deputaći.*

Aſſekuracya na Dobrach. *vid. Tit. Dobra.*

Aſſekuracya na Staroſtwach. *vid. Tit. Staroſtwa. & Tit. Summy.*

BAN-

BANNICYE.

GDyby ktokolwiek wywołany był tylko, a czći albo Maiętnośći odſądzon nie był, a przez ośm Mieśięcy, nie maiąc ſublewacyi, nie czyniłby *de malè obtento*, powinien Staroſta, pod ktorym Wywołaniec on Maiętność ma, za okazaniem Dekretu *authenticè* przez ſtronę, *ad bona jure victi* ziachać, onę w dyſpozycyą ſwoię wźiąć y trzymać tak długo, aż on Wywołany, albo kto od niego, ſtronie dosyć uczyni. A poki onę Maiętność Storoſta trzymać będźie, pożytki obracać ma na budowanie Zamku ſwoiey Dźierzawy, y z nich rachunek przed Krolem uczynić, a Krol potym Rewizory ma posłać do rewidowania, ieźli wybudowanie *reſpondet expenſæ? Et nihilominus* Staroſta, *ſub pœnâ Trecentarum Marcarum*, ſtarać śię ma, iakoby takowego Wywołańca poimał, y do Wieży wſadźił; ktorego gardło *in gratia Regis*. A to śię ma rozumieć, *in Bannitionibus Criminalibus; In Civilibus* zaś, wedle Statutu dawnego y Proceſſu opiſanego, poſtąpić trzeba. *A.* 1564. *fol.* 60. §. *Item Też to nas doſzło.* Herburt. f. 23.

Bannita u Szlachćica nie godźi śię brać, chybaby Szlachćic dobrowolnie pozwolił; przy braniu iednak choć pozwolonym, żadna śię dźiać nie ma ſzkoda onemu Szlachćicowi. A gbyby nie pozwolił, uczyniwſzy Proteſtacyą ma Vrząd odiechać, a Prawem o to czynić. *A.*1588. *fol.* 466. *Tit. O imaniu Wywołańcow.*

Na inſzym Mieyſcu wſzelakim wolno Bannita imać, y w Wieży chować *ad ſatisfactionem. ibid.*

Y ſamey ſtronie imać Bannita wolno, y onego oddać Starośćie do Wieży. *ib.*

Bannita nie godźi śię przechowywać w domach ſwych, ani im rady y pomocy dodawać, ani z niemi *in levipendium juris communis* obcować, *ſub pœnâ complicitatis.* O co *forum* Grod, *ſalvâ evaſione citati. ibid.*

W Podlaſkim Woiewodztwie nie może *pro complicitate* pozywać, tylko ten, ſ'co banniował. *A.* 1607. *fol.* 850. *Tit. O Pozwach.*

Na każdey inſtancyi, *etiam in ipſo bannitionis puncto*, powinien *jure victus* inferować *malè obtentum*, nie czyniąc o to oſobney Akcyi. A w takowey mierze, ma bydź wolna Appellacya na Trybunał. Gdy tedy uzna Trybunał, dobry on bydź Proces, y banniowałby *jure victum*, iuż takiemu ſublewacya dawana bydź nie ma. Wſzakże po bannicyi takiey, czaſu wolnego, dwanaśćie Niedźiel będźie miał *jure victus*, do Kompozycyi *cum parte jure vincente*, y Zapiſy, ku uzpokoieniu oney ſprawy, będźie mogł zeznawać, dyſponować, przedawać Dobra ſwoie, a Kredytorom śię iszczyć; *alias* ieźli śię nie zgodźi? iuż na onym wywołaniu, Staroſta Exekucyą czynić powinien. *A.* 1588. *fol.* 468. *Tit. O Relaxacyi, y znieśieniu Bannicyi.*

A ieżeliby *in contumaciam* na kim Bannicya ſtanęła? tedy za pozwaniem Staroſty onego y ſtrony przećiwney, przez Bannita na Trybunał, może taką Bannicyą znieść ſwym juramentem, choćby ſublewacyi *jure victus* nie miał. *ibid.* Herburt. f. 24.

A gdyby komu w ktorymkolwiek Prawie, Bannicya *in contumaciam* otrzymana zadana była; tedy *ſuper ignorantiam illius bannitionis* przyśiągſzy, ma mieć *locum ſtandi in illo judicio*, a potym onę Bannicyą, ſpoſobem wyżey opiſanem, z śiebie złożyć. *ib.*

Bannit po otrzymaniu Kwitu od ſtrony, ma Relaxacyą otrzymać do Niedźiel dwunaſtu. *Interim* ma *locum ſtandi. ib.*

A gdy przez Dekret Bannicyą znieśie, nie trzeba Relaxacyi. *ib.*

Bannit, ktory chce pozwać *ad caſſandam Bannitionem* na Trybunał, ma to uczynić, przed wyiśćiem dwunaſtu Niedźiel po Bannicyi publikowaney. A wydawſzy Pozew takowy, powinien, *infra ſpatium unius ſeptimanæ*, Relacyą *exportatæ citationis* uczynić w Grodźie tym, w ktorym Bannicya otrzymana, albo z niego ſprawa na Trybunał wytoczona. Przy czynieniu zaś tey Relacyi, powinien ſam *jure victus* przy Woźnym ſtanąć, y *perſonaliter* piſany bydź. A ktoby tego ſpoſobu nie zachował, takiego Pozew y *Proceſſus ad caſſandam Bannitionem* otrzymany, ważny nie będźie; ale Bannicya w mocy zoſtanie, ktorą *loci Capitaneus* exekwować powinien, *ſub pœnis in jure deſcriptis. A.* 1616. *fol.* 7. *Tit. O Znoſzeniu Bannicyi.*

Bannicya o Cła, w tym Sądźie ma bydź znoſzona, gdźie ieſt otrzymana, *ſub nullitate caſſationis. ib. fol.* 14. *T. O mytach wodnych.*

Banniti, Infames, proſcripti legitimè, tak Polſcy w Litwie, iako y Litewſcy w Polſzcze, miey-

mieyſca mieć nie mogą; y owſzem każdy Vrząd, *legitimâ juris viâ*, Exekucyą z nich czynić ma, *exceptis his cauſis*, ktore wpadły *in deliberationem. A.*1589. *f.* 529. *Tit. Infames & Proſcripti.*

Bannitem ktoby był, a Liſowczyka by zabił, *eo ipſo* od Bannicyi miał bydź wolny, *ſalvâ Parti ſatisfactione. A.*1624. *f.* 14. *Tit. Poſtanowienie.*

Bannicye y Sublewacye, Kancellarye W. X. Lit. Zadworne, *abſente etiam & non Conſulto Rege*, wydawać maią. *A.* 1598. *fol.* 695. *Tit. O Bannicyach y Sublewacyach.*

Znowu: iż Bannicye *ſine morâ*, też Kancellarye wydawać powinne. *A.*1647. *fol.* 20. *Tit. O Sublewacyach.*

Na Bannita Exekucya taka: Ieźli od Sądu Ziemſkiego na Exekucyą odeślą? tedy Sędźia z Podſędkiem, albo z Piſarzem, y z dwiema Woźnemi y z Szlachtą (o ktore Woźne y Szlachtę ſtrona powodowa ſtarać śię ma) A ieźli od Grodzkiego Sądu? tedy ſtaroſtowie, albo w niebytności Vrzędy ich Grodzkie, to ieſt: Sędźia Grodzki z Podſtarośćiem, abo Piſarzem, także y z Woźnemi y Szlachtą iachać, y ſtronę ukrzywdzoną, według Dekretu, w Dobra *jure victi* wwiązać powinni. A ieźliby *jure victus* wwiązania nie dopuśćił? na Trybunał go odesłać maią. Zachowuiąc każdey ſtronie, po zkazaniu Vrzędowym, wolną Appellacyą na Trybunał, opatrzywſzy to, od czego, według Prawa, Appellacya iść nie ma. A Trybunał onego nieposłuſznego ma zaraz, bez wſzelkiey zwłoki, z Państw Rzeczypoſp. wywołać, y do Sądu onego znowu odesłać; z ktorego, gdyby on Sąd Exekucyi czynić nie chćiał, *primam & alteram negligentiam pœnâ Centum Marcarum luet*, *tertiam privatione officii.* O co *forum* Trybunał. *A.* 1589. *fol.* 543. *Tit. O odprawach rzeczy oſądzoney.*

Bannit gdyby śię z ſtroną poiednał, za Kwitem Trybunał ma z niego znieść Bannicyą. *ibid.*

Bannitowi Sublewacyą wźiąć, y o znieśienie czynić wolno, według Prawa Koronnego, *ad ſpacium ſex Menſium.* A gdyby tego nie uczynił, tedy iuż wieczna Bannicya ma na nim zoſtać. *ib.*

Na Bannicye y Infamie, ktorych approbacya *ex perſonali* w Trybunałach ſtanie, Gleyty y Sublewacye z Kancellaryi wydane bydź nie maią, *ſub nullitate. A.* 1641. *f.* 12. *Tit. O Sublewacyach y Gleytach.*

Reaſſumitur ta Konſtytucya y inne Koronne o tymże, ktore y W. X. Lit. *applicantur. A.*1647. *fol.* 20. *Tit. O Sublewacyach y Gleytach.*

Banniti & Infames publicati, na ktorych Kondemnaty na Seymie, w Trybunale Koronnym, lub W. X. Lit. y w Sądach inſzych *minoris ſubſellii* ſtanęły, mieyſca ani Protekcyi żadney, iako w Koronie w W. X. Lit. tak y w Xięſtwie Ruſkim mieć nie mogą. *A.*1659. *fol.* 47. *Tit. Infames.*

Bannicye do Inflant, z dwiema Pieczęćiami wychodźić maią. *vid. Tit. Inflanty.*

Bannicye *in Civilibus duntaxat cauſis*, na żołnierzach *in contumaciam* otrzymane, zkaſſowano. A *injuriati, ut juſtitiam reqvirant* u P P. Hetmanow, z Komiſſarzami na to wyſadzonemi, lub ſami, lub *per plenipotentes*, poſtanowiono. W inſzych zaś krzywdach y Akcyach, wedle dawnego Prawa y zwyczaiu, przy ſamych Hetmanach Sądy zoſtaną: od ktorych *injuriatis*, ieźliby chćieli? wolno śię udać było na Tribunał. *A.* 1638. *fol.* 11. *Tit. Znieśienie Bannicyi in contumaciam.*

Bannicye y Kondemnaty na Vr. Adamie *Walewſkim*, od Vr. Vr. *Leżyńſkich* Małżonkow, *in Termino executoriali*, *ex Remiſſione Caſtrenſi Sochacovien. poſt temerarium Patroni receſſum* w Trybunale Piotrkowſkim otrzymane, zkaſſowano, *à negotium principale*, ze wſzytkiemi oſobami, do pierwſzego Dekretu, *ex inqviſitionibus* w Trybunale Lubelſkim ferowanego, redukowano, y dla prętſzego experymentu, regieſtr *incarceratorum*, w ktorym śię ſprawa zaczęła w Piotrkowie, *utriqve Parti* konſerwowano. *A.*1676. *fol.* 53. *Tit. Deklaracya Kondemnat.*

Bannicye y Kondemnaty *qvarumvis pœnarum*, *ad inſtantiam* Vr. Inſtygatorow Kor. y Trybunału Radomſkiego, w Trybunale Radomſkim y Piotrkowſkim na W. Władisławie *Łośie* Woiewodźie Pomorſkim Podſkarbim Ziem Pruſkich, y Ianie *Elzanowſkim*, y Urzędnikach Grodzkich *Skarſzewſkich*, otrzymane znieśiono, wſzelkie *judicata*, *& actus exinde promanantes*, Relacye Pozwow na Seym wydanych kaſſowano, *pro eliminatis* deklarowano, *in futurum* zaś, według dawnych Praw, Podſkarbi źiem Pruſkich w urzędźie ſwoim ſprawować śię będźie. *A.* 1690. *fol.* 15. *Tit. Znieśienie Kondemnat.*

Ban-

Bannicye y Processa wszystkie, na Vr. Obożnym Koronnym, kassowano, *salvâ* przez niego *importatione summæ Originalis, ad restituendum* Rzeczyp. *debitæ*, na Trybunał Lwowski. *A.* 1690. *fol.* 18. *Tit. Uwolnienie.*

Bannicye na Vr. Franćiszku *Radwańskim* y Ianie *Tyczynie* otrzymane, znieśiono, relaxacyą *in toto* approbowano. K. Lit. 1690. *fol.* 16. *Tit. Approbacya relaxacyi.*

Kondemnaty *â latere* zarzucone, akceptowane bydź, y spraw *injuriatorum* w swoim procederze trudnić nie maią. K. Lit. 1726 *f.* 74. *Tit. Objectio Kondemnat.*

We wszystkich sprawach, po wypadłych Kondemnatach dwoch, *inculpatus seu Condemnatus*, gdy *ad cassandum* pozwie, ma mieć *securitatem* warowaną zdrowia y fortun do rozprawy, po trzećim zaś wypadłym, *cum forti executione*, Dekrećie, *subest executioni. K. L.* 1726. *Tit. de Securitate. fol.* 79.

Na Bannicye czyli Infamie, *ex crudâ instantiâ* otrzymane, nie *post delationes & accessoria* wypadłe, za Gleytami Krolewskiemi albo Pieczętarzow, *activitatem* mieć wolno. K. L. 1726. *Tit. Rugi fol.* 79.

Na Bannicye albo Kondemnaty Trybunalskie, *locum standi*, po Grodach y Ziemstwach, warować sobie nie wolno, tylko w sądach Trybunału W. X. Lit. sposobem w Ordynacyi Trybunalskiey *A.* 1698. uczynioney, przez Konst. 1699. approbowaney, opisanym K. L. 1726. *Tit. de Activitate stabiliendâ. f.* 82.

Plura Tit. Infamie. Restitutio do czći. Dekreta. Gleyty.

BEKARCI.

Bękarći sukcedować, ani szlachectwem szczyćić śię nie mogą. *A.* 1578. *fol.* 334. *Tit. de illegitima Prole.*

Declaratur: iż komuby zadano *illegitimitatem*, a onby śię słusznie nie wywiodł; tedy *inhærendo* pomienioney Konstytucyi, żadnemi *immunitatibus & prærogativis* Stanu Szlacheckiego nie ma *gaudere*, w czym Dekreta *in condictamine* o to gdźiekolwiek otrzymane, nic go wezprzeć nie mogą. *A.* 1633. *fol.* 45. *Tit. de illegitimâ Prole.*

Potym deklarowano pomienioną Konstytucyą. *A.* 1578. tym, ktorzy *durante bello* z Szwedem (*puta ab Anno* 1655.) *post legitimè Contractum Matrimonium* byli zpłodzeni; że im to szkodźić nie ma, ani Prawu ich y Sukcessyi ich w niczym nie ubliżać; *salvâ eâdem Constitutione ante & post manente. A.* 1658 *fol.* 20. *Tit. Zachęcenie.*

Ale ta Konstytucya, nie we wszystkich, lecz tylko w niektorych Exemplarzach znayduie śię.

BEZPIECZENSTWO

Bezpieczeństwo Vr. Pawłowi *Teterze*, przeszłemu Hetmanowi Zaporowskiemu, warowano, iż o swoie Sądy, Dyrekcye y Exekucye, dla Pokoiu pospolitego, tak podczas Hetmaństwa swego, iako y ustępuiąc z Vkrainy, odprawione, y poki *Titulo* Hetmaństwa *gaudebat*, nie ma bydź od nikogo turbowany, ani prawnie w iakichkolwiek prawnych pretensyach, *sivè civiliter sivè criminaliter*, *in qvocunqve judicio & subsellio* processowany. A *inqvantum* Kondemnaty iakie *eo nomine* wypadły, *cassantur, & pro nullis in perpetuum declarantur*, *A.* 1667. *fol.* 30. *Tit. Securitas.*

Bezpieczeństwo *inter Statûs* warowane, y dyffydencye umorzone. *A.* 1670. *f.* 14. *Tit. Uzpokoienie Dyffidencyi.*

Bezpieczeństwo W. Iozefowi Woiewodźie Kiiowskiemu, Vr. Michałowi Pisarzowi Polnemu Kor. *Potockim*, *tam ab extrà, qvam ab intrà* warowano, y *Sancitum* Walney Rady Warszawskiey, *in rem* Domu *Sapieżyńskiego*, y osoby I. W. Woiewody Wileńskiego *in toto* reassumowano. *A.* 1717. *f.* 70. *Tit. Securitas.*

Bezpieczeństwo W. Xćiu *Wiśniowieckiemu* warowano, y onemu *Sancitum*, według Rady Warszawskiey, *in rem* Domu y osoby I. W. Woiewody Wileńskiego służące, reassumowano, także W. Piotrowi *Branizkowi* Kasztellanowi Kaliskiemu y Vr. Władisławowi *Ponińskiemu* Podkoniuszemu Kor. bezpieczeństwo deklarowano. *A.* 1717. *fol.* 71. *Tit. Securitas.*

Securitatem internam warowano, y *sancita* Traktatu y Seymu Warszawskiego *in toto* reassumowano. *A.* 1718. *f.* 13. *Tit. Securitas interna.*

Bezpieczeństwo pospolite. *vid Tit. Mężoboystwo. Tit. Woiewodztwa. Tit. Lauda.*

Bezpieczeństwo Granic Rzeczyposp. *vid. Tit. Granice.*
Bezpieczeństwo Religii Katolickiey Rzymskiey w *Inflantćiech* y *Kurlandyi. vid Ti. Religia Katolicka.*
Bezpieczeństwo Trybunału, y Elekcyi Deputatow Trybunalskich. *vid. Tit. Trybunał.*
Bezpieczeństwo Sądow y ziazdow wszelakich. *vid. Tit. Sądy.*
Bezpieczeństwo Wizyi. *vid. Tit.* Wizya.
Bezpieczeństwo Miast. *vid Tit. Miasta.*
Bezpieczeństwo. *vid. Tit. Kośćioły.*
Bezpieczeństwo drog Kupieckich. *vid. Tit. Kupcy.*
Bezpieczeństwo Kupcow, y Rzemieślnikow w Mieśćiech. *vid. Tit. Kupcy y Rzemieślnicy.*
Bezpieczeństwo Okazowania. *vid. Tit. Okazowanie.*
Bezpieczeństwo Rewizorow. *vid. Tit. Rewizorowie.*
Bezpieczeństwo Lustratorow. *vid. Tit. Lustratorowie.*
Bezpieczeństwo Woźnych. *vid. Tit. Woźny.*
Bezpieczeństwo O O. Iezuitow Toruńskich. *vid. Tit. Iezuići.*
Bezpieczeństwo Depozytow Szlacheckich. *vid. Tit. Depozyty.*
Bezpieczeństwo Dobr Szlacheckich. *vid. Tit. Dobra Szlacheckie.*
Bezpieczeństwo Ziemie *Sanockiey. vid. Tit. Wybrańcy.*
Bezpieczeństwo Powiatow, *Lemburskiego* y *Bytowskiego*, *in Feudum* Kurfirsztowi Brandeburskiemu danych. *vid. Tit. Powiaty.*
Bezpieczeństwo Granic W. X. Lit. *vid. Tit. Xięstwo Litewskie.*

BISKUPI.

Herburt. fol. 330. Tit. Stat. Eccle.

BIskupstwa y Arcybiskupstwa, y insze wszelakie *Beneficia*, żeby *Clericis Romanæ fidei, Indigenis Polonis*, *juxta Statutum* rozdawane były, *Confœderatione Generali Varsavienfi*, po śmierći Krola Zygmunta Augusta, warowano. *A.* 1573. *fol.* 208. *Tit. Confœderatio.*

Herbu. fol. 125. Tit. Cortesani. & f. 331. Tit. Sigismundus qvoqve & sequ.

Biskupstwa, z ubliżeniem Prawa Krolewskiego, nikt otrzymywać nie powinien (*puta* w Rzymie) *sub nullitate. A.* 1688. *fol.* 469. *Tit. O Biskupstwach.*
De Cortesanis Statut *cum pœnis in contravenientes* Reassumowano w Koronie y W. X. L. *A.* 1641. *fol.* 10. *Tit. Cortesani.*
Biskupi, Annaty do Skarbu oddawać maią. *vid. Tit. Annaty.*
Biskupom Ruskim, za residencyą przy Krolu, *salarium* pięć set zł: naznaczono, bo inśi są *sufficienter dotati. A.* 1573. *fol.* 255. §. *A ći maią mieć opatrzenie.*
Biskupowi *Wendeńskiemu*, podle Biskupa *Kamienieckiego*, mieysce naznaczono. *A.* 1593. *f.* 647. *Tit. Mieysce w Radźie.*
Tenże, aby do wszystkiego, według Fundacyi Krola STEFANA przyszedł, Komissarzom zlecono, *salvâ advitalitate pro tunc Capitanei Derpatensis & aliorum Nobilium. A.* 1598. *fol.* 710. §. *Osobliwie się.*
Biskupowi *Smoleńskiemu* mieysce, zaraz po *Wendeńskim* Biskupie, naznaczono; ktory ma bydź *de genere Nobilium*, iako y Kanonicy, *juxta Constitutionem. A.* 1633. *de Canonicis Capitularibus W. X. Lit. A.* 1638. *fol.* 29. *Tit. Smoleńskie Biskupstwo.*
Biskupstwo *Smoleńskie* do Arcybiskupa *Gnieźnieńskiego*, iako do Metropolity, należy. *ibid.*
Toż Biskupstwo *Smoleńskie*, *Kiiowskiego* y *Czerniechowskiego* Woiewodztw, y Powiatu *Nowogrodzkiego* Kośćiołow y Obywatelow, do swey Dyecesyi nie ma poćiągać *ibid.*
Biskupstwa, pospołu z Opactwy y z Probostwy Zakonnemi, trzymane bydź nie maią. *A.* 1607. *fol.* 837. *Tit. O Dygnitarstwach.*
Ale Arcybiskupstwa *Lwowskiego* y Biskupstw, *Przemyskiego*, *Zmudzkiego*, *Chełmskiego*, Kiiowskiego, Kamienieckiego, Wendeńskiego, szczupłość Intraty, *seorsivo aliqvo*, ale *unico* tylko *Beneficio, proportionaliter supplere* pozwolono, tego dokładaiąc: że to *in seqvelam* iść nie ma inszym wszystkim Biskupstwom. 1633. *f.* 28. T. *Incompatibilia.*
Biskupowi *Zmudzkiemu*, *ex Beneficiis* W. X. Lit. a Biskupowi *Wendeńskiemu* według alternaty, Polakowi w Polszcze, Litwinowi w Litwie, opatrzenie dawane bydź powinne. *ib.*
Biskupstwo *Łuckie* z Opactwem *Sieciechowskim* trzymać pozwolono, I. M. X. Mikołaiowi *Prażmoskiemu*, Kanclerzowi Wielkiemu Koronnemu, względem ustawiczney obecności

enośći iego przy Dworze Krola I. Mći. waruiąc: aby to *in ſimilibus in futurum trahi* nie mogło. *A.* 1658. *fol.* 28. *Tit. Opactwo Siećiechowskie.*

Y I. M. X. Andrzeia *Olſzowskiego*, Biskupa Chełmińskiego, Podkanclerzego Koronnego, Opactwem y Proboſtwem *ex primis vacantibus* opatrzyć obiecano, waruiąc także: że to nie ma *in ſeqvelam trahi. A.* 1667. *fol.* 15. *Tit. Opatrzenie.*

Biskupſtwo *Warmińskie* I. M. X. Stefanowi *Wydzcze*, z Pieczęćią Koronną trzymać, pozwolono, waruiąc wiecznemi czaſy: żeby to *exemplum in futurum trahi* nie mogło. *A.* 1676. *fol.* 29. *Tit. Deklaracya Compatibilitatis.*

Biskupa *Inflantskiego* poſtanowiono y mieyſce onemu w Senaćie naznaczono. *vid. Tit. Inflanty.*

Biſkupom *Ritûs Græci*, *aliàs* Władykom, *Łuckiemu*, *Lwowſkiemu*, *Przemysłkiemu*, *Chełmſkiemu*, *Mśćisławſkiemu*, mieyſce w Senaćie, po Biſkupach Powiatow ſwych, naznaczono, z taką prerogatywą *& liberæ vocis uſu*, iako w Senaćie zaśiadaią Ich Mć. Duchowni *Ritûs Romani*. Komiſſya Hadyacka. *A.* 1659. *fol.* 50. §. *A że wſpolney.*

O Władyctwo *Przemysłkie*, zachodzące dyfferencye uzpokoić, obiecano. *A.* 1653. *fol.* 26. *Tit. Władyctwo Przemysłkie.*

Nieuzpokoione, dla nawalnych ſpraw Rzeczypoſp. do przyſzłego tedy Seymu Sześćniedźielnego to odłożono. Proceſſa zachodzące y Kondemnaty otrzymane *in qvocunqve foro*, *ex occaſione* tego Władyctwa, tak na Władykach, iako y na Obywatelach *utriusqve Statûs & conditionis ab utrinqve* ſuſpenduiąc, y *locum ſtandi in qvovis ſubſellio Regni*, aż do całego uzpokoienia, onym przyznawaiąc. *A.* 1654. *fol.* 16. *Tit. Władyctwo Przemysłkie.*

Znowu do przyſzłego Seymu to odłożono, na ktory obadway Władykowie ſtawić śię powinni z dowodami ſwemi, *ſub amiſſione Cauſæ. A interea* proceſſy wſzyſtkie *&c.* iako y na przeſzłym Seymie, ſuſpendowano, y *locum ſtandi* onym przyznano. *A.* 1658. *fol.* 31. *Tit. Władyctwo Przemysłkie.*

Nie przyſzło to *ad effectum* na Seymie. Po Seymie iednak zaraz, *in ſpatio unius ſeptimanæ*, *tandem* uzpokoić to Władyctwo obiecano. Proceſſa zaś y Kondemnaty, ktorekolwiek z okazyi pomienionego Władyctwa, na kimkolwiek, *cujuscunqve ſit Statûs & conditionis*, *in qvocunqve Officio & judicio Regni*, otrzymane ſą, zkaſſowano, a *ratione qvarumvis violentiarum & prætenſionum*, *juxta Conſtit.* 1641. na Seymie *forum* naznaczono. *A.* 1659. *fol.* 41. *Tit. Władyctwo Przemysłkie.*

Biskupa Kamienieckiego *legatum. vid. Tit. Miaſto Kamieniec.*

B O R Y.

vid. Tit. Laſy.

B V R G R A B I O W I E.

Burgrabią Zamku *Krakowſkiego*, żaden Kaſztellan bydź nie może, bo Kaſztellana bytność na Woynie, dla ſprawowania ludźi, *reqviritur*, a Burgrabia na Zamku Krakowſkim obecnie bydź powinien. *A.* 1562. *fol.* 23. *Tit. de Incompatibilibus.*

Ani żaden Ziemſki Vrzędnik. Co śię ma rozumieć y o Wrotniczym Krakowſkim. *A.* 1563. *fol.* 42. *Tit. Inne rzeczy.*

Burgrabiowie Krakowſcy od poſpolitego ruſzenia wolni, dla tego, iż na Zamku, podczas Woyny, obecni bydź maią. *A.* 1621. *fol.* 7. §. *Patresfamilias.*

Burgrabiow Krakowſkich, aby w Zamku każdy rezydował obecnie, Staroſta Krakowſki doglądać ma y napominać. A gdyby w tym ktory nie doſyć czynił, *ex delatione* tegoż Staroſty, na Seymie ſądzony bydź ma *& privari officio. A.* 1565. *fol.* 89. *Tit. Burgrabiowie Krakowſcy. ibid.*

Rezydencya, ma śię rozumieć, przynamniey trzy Niedźiele na Kwartał, w ſamym Zamku. *ib.*

B Y D Ł O.

Bydła zaiętego albo błędnego, ktoby do trzech dni nie prezentował, *forum* ma mieć przed Vrzędem, a nie ſądem Grodzkim. *A.* 1588. *f.* 468. *T. O zaiętym y błędnym bydle.* *Herburt. fol. 318. Tit. ſipecus triduo.*

Od wyręczenia wſzyſtkiego bydła, nie ma bydź więcey brano w Grodźie, ieno groſzy dwanaśćie. *ib.*

Aliter Stat. Herb. fol. 319. Tit. de eodem.

Bydło, gdyby ſzkodę uczyniło, maią rękoymie ſzacować, do ktorych wolno też przyſtawić temu, kto ſzkodę ma, iednego albo dwu Szlachćicow, albo też Woźnego, dla świadectw na rękoymie, ieźliby śię go przeć chćieli? a gdyby śię Szlachta zobopolna nie zgodźili na ſzacunek ſzkody, a taki ſzacunek przechodźiłby kop dźieśięć? Aktor ma onę ſzkodę ſwoię, wedle Prawa, *juramento ſuo comprobare*; a ieżeliby mnieyſzy, niźli kop dźieśięć? tedy Aktor, albo Vrzędnik iego Szlachćic. *Except. Maſow. A.* 1576. *fol.* 300. *Tit. Ktoby nie okazał.*

Herburt. fol. 318. Tit. Si pecus è damno.

Bydło, ktoby zaiął, a na rękoięmſtwo nię dał, ani ſzkody Rękoymiom ukazał, ale ono bydło upornieby trzymał, y byłby na to Woźnego y Szlachćica dowod; winą trzech grzywien, *Parti & judicio totidem*, karany bydź ma, y oborne traćić y puśćić bydło, powinien, y Rękoymia wolen bydź ma od Rękoiemſtwa; o co *Forum* Grod. *ib.*

Toż śię ma rozumieć o Koniach abo Wołach z Wozem, y o śiekierze w gaiu, wźiętych. *ib.*

A ieżeliby Rękoymia nie znał śię do wyręczenia bydła, y *negaret*, że ſzkody nie widźiał? tedy ten, co ſzkodę ma, powinien ludźmi dowodźić, albo Woźnem, ktorych miał przy nim, gdy ręczyli y ſzkodę oglądali. A ieźliby zaś ten, czyie bydło zaięte, nie znał śię do ſzkody? ma na ſwoię ſzkodę przyśiądz, iako to bydło zaięte ieſt na tey ſzkodźie, y przez nie uczyniona; albo temu ktory śię nie zna, puśćić ten cug. *ib.*

CANCELLARYA.

Herburt. fol. 57. Tit. Taxa literarum. & fol. 55. T. Cancellaria. & fol. 406. T. Taxa literarum.

Cancellarya, y Piſarze Ziemſcy y Grodzcy, około brania wſzelakich liſtow y piſania, maią śię zachować według Statuta *Sigiſm. Primi*, także od membran, pozwow, y wzdawania. *A.* 1550. *fol.* 7. §. *Kancellarya. też.*

Plura Tit. Salaria.

Cancellarya Woiewodztwa *Wołyńſkiego*, extrakty ma wydawać, *Idiomate Polonico. A* 1647. *fol.* 18. *Tit. Rewizya Xiąg.*

Cancellarye, z Mandatow, *in Cauſis Perduellionis & læſæ Maieſtatis* ſprawować śię powinne. *A.* 1669. *fol.* 5. *Tit. Deklaracya.*

w Cancellaryach Woiewodztwa *Płockiego* y Ziem Pruſkich, tak w Ziemſkich iako y Grodzkich, Podpiſkowie Starśi, (*alias* Regenći) dobrze ośiedli y przyśięgli, wedle zwyczaiu Woiewodztwa Mazowieckiego, bydź powinni. *A.* 1647. *fol.* 26. *Tit. Regenći*

Cancellarye Koronne, iakich *Conſenſus* wydawać nie maią. *vid. Tit. Konſenſy. Tit. Dożywoćie. Tit. Staroſtwa.*

Cancellaryi *Łomżeńſkiey*, dla naznaczenia inſzego mieyſca Rewizya. *A.* 1576. *fol.* 296. *Tit. Kancellarya Łomżeńſka.*

Dano inſzy plac, z wſzelakiemi prerogatywami, wedle Prawa Poſpolitego. *A.* 1578. *f.* 337. *Tit. Kancellarya Lomżeńſka.*

Cancellaryi *Lomżeńſkiey*, dla reſtauracyi, Rewizya. *A.* 1616. *fol.* 26. *Tit. Rewizya Kancellaryi.*

Cancellaryi *Nurſkiey* pozwolono placu w Oſtrowi. *A.* 1589. *fol.* 521. *Tit. Placna Kancellaryą.*

Na *Czerſką*, Staroſta Czerſki, *in præſentia Nobilitatis* y Piſarza teyże Ziemie, na naybliżſzych Rokach y na Przygrodku plac ma wymierzać. *A.* 1598. *fol.* 702. *Tit. Plac na Kancellaryą.*

Znowu, iż Staroſta tameczny mieyſce w Zamku Czerſkim wymierzać ma. *A.* 1635. *f.* 43. *Tit. Kancellarya Czerſka.*

Na *Wąſoſką*, plac Obywatele Wąſoſcy kupić maią; Na co podatek z włoki, po groſzy dźieśiąćiu, pozwolili. *ibid. Tit. Kancellarya Wąsoſka.*

Znowu, Kancellaryi Wąſoſkiey, iż ma bydź budowana z donatyw Obywatelow Powiatu tego, ktore poſtąpili z każdego domu Szlacheckiego, po groſzy dźieśiąćiu; y to *donativum approbatur. A.* 1653. *f.* 44. *Tit. Kancellarya Wąsoska.*

Na *Liwską* y na chowanie Xiąg, od Obywatelow Ziemie Liwſkiey, podatek po piąćiu groſzy od Włoki. *A.* 1598 *f.* 702, *Tit Kancellarya Liwska.*

Na

Na *Zembrowską*, placu przy Kośćiele pozwolono, ktory ma wymierzać Starosta, y od wszystkich podatkow y powinnośći tenże plac uwolniono. *ibid. fol.* 703. *Tit. Kancell. Zembrowska.*

Koleńska Ziemska, na starym placu ma bydź zbudowana, y Starosta tamże ma zbudować Dom na Sądy Starośćine, y do mieszkania Podstarośćiemu. *ib. f.* 712. *Tit. Dwor y Kancellarya.*

Podatek na nię, po groszy sześćiu, z Dworu każdego Szlacheckiego, *Laudo* uchwalony, approbowano. *A.* 1616. *fol.* 26. *Tit. O zbudowaniu Domu.*

Ciechanowską, na dawnym mieyscu, albo gdźie indźiey, ieżliby inszy plac *pro maiori commoditate* Obywatele tameczni sobie kupili? murować pozwolono. Na co Pobor po groszy piąćiu pozwolili. *A.* 1601. *f.* 753. *Tit. Kancellarya Ciechanowska.*

Na *Wyssogrodzką*, plac Komissarzom wymierzać zlecono. Na co Obywatele, po cztery grosze, przy Poborze, z włoki dać pozwolili. *A.* 1613. *f.* 28. *Tit. Rozprzątnienie.*

Na *Rożańską* y na Wieżę, plac wymierzać przez Rewizory, obiecano, y Podatek na to na Seymiku tey Ziemie uchwalony, approbowano. *A.* 1647. *f.* 33. *Tit. Rewizorowie.*

Plura o placach takich. vid. Tit. Sądy. & Tit. Xięgi.

Cancellarya Krolewska około Inhybieyi, według Statutu zachować śię ma. *A.* 1550. *fol.* 6. §. *Około Inhybicyi.* *Herburt. fol. 206. Tit. Cancellariæ Inhibitiones.*

Cancellarye, Koronna y W. X. Lit. czego przestrzegać maią. *vid. Tit. Senator.*

Canon *Pruski. vid. Tit. Podatki.*

CECHY.

CEchy znieśiono, oprocz rządow Kośćielnych. *A.* 1550. *fol.* 8. *Tit. Cechy iż dawno.* *Herburt. fol. 170. Tit. licet & fol. 180. T. Fraternitates tolluntur. & sequ.*

CEKAUZY.

CEkauzy Koronne, z Kwarty budować y naprawiać, y potrzebami opatrować, postanowiono. *vid. Tit. Qwarta.*

Szpitał Zołnierski na Cekauz obrocono. *ibid.*

Cekauz w Kamieńcu Podolskim zbudować kazano, Starszemu nad Armatą. *A* 1649. *fol.* 10. *Tit. Præsidium Kamieńca.*

Także w Przemysłu z pieniędzy Kwarćianych; y grunt Zupne nazwany, do tegoż Cekauzu przyłączono, ktorey Artylleryi Magister *ex publico ærario*, *Possessoribus* zapłaćić ma. Tenże grunt od wszelakich ćiężarow publicznych y Mieyskich, *in perpetuum* uwolniono, *sine præjudicio* iednak *jurisdictionis* Dźierzawcow mieysca tego. *A.* 1678. *fol.* 29. *Tit. Cekauz Przemyslki.*

Cekauzy W. X. Lit. w *Wilnie*, w *Smoleńsku*, y na innych pogranicznych Zamkach y Fortecach budować, y dawne gdźie są, restaurować, Przełożonemu nad Armatą, z Symple zlecono. *A.* 1641. *fol.* 16. *Tit. Æconomia bellica W. X. Lit.*

Cekauz *Smoleński*, aby w swym porządku mogł zostawać, Artylleryi Magistrowi W. X. Lit. zlecono. A Skarb W. X. Lit. dodać ma na to pieniędzy z przychodow Rzeczyposp. *A.* 1653. *fol.* 9. *Tit. Securitas Smoleńska.*

Tenże Skarb W. X. Lit. Prochu cetnarow osmdźieśiąt funtow śiedmdźieśiąt y trzy, y ołowiu tak w sztukach iako y w kulach gotowych, cetnarow sto y dwa, funtow sto y dźieśięć, z Cekauzu Smoleńskiego podczas Łoiowskiey potrzeby, za assekuracyą Woiewody Trockiego wźięte, z Prowentow na to ordynowanych, do tegoż Cekauzu *refundere* powinien. *ib.*

Plura vid. Tit. Armata & Tit. Qwarta.

Na opatrzenie y restauracyą Cekauzu *Wileńskiego*, obroćić kazano *retenta* Kwarty, Symple, donatywy w W. X. Lit. *vid. Tit. Podatki*, *Qwarty*, *Symple.*

CŁO. CELNICY.

Ceł żadnych Krol nie ma stanowić bez Seymu, ani *Monopolia* rzeczy tych, ktore z Państw Koronnych y Litewskich pochodzą. *A* 1573. *fol.* 256. §. *Osobliwie to waruiemy.*

O tymże

O tymże *iisdem verbis. ib. f.* 278. §. *Osobliwie to waruiemy.*

Herburt. fol. 486. Tit. nobilitas libera est & Sequ.

Cel Szlachta y poddani ich od tego, co się im w domu rodźi, dawać nie powinni. *A.* 1550. *fol.* 3. §. *Ponieważ stan.*

Porownani w tym Szlachta *Padlaska* z Koronnemi. *A.* 1569. *fol.* 151. §. *A iżby ćiż Obywatele.*

Także Szlachta Ziemie *Wołyńskiey* y *Bracławskiey. ib. fol.* 157. §. *A iżby ćiż Obywatele.*

Także Szlachta Ziem *Kiiowskich. A.* 1569. *fol.* 165. §. *Obiecuiemy też.*

Znowu to *Wołyńskim* warowano. *A.* 1576. *fol.* 293. *Tit. O potrzebach.*

Znowu Cła wszystkie w Polszcze y w Litwie, od wszelakich rzeczy własney, roboty y wychowania, z Szlachty y ich Poddanych, y z Duchownych, *in perpetuum tollun-tur*; *salvis teloneis à Mercatoribus pendendis. A.* 1569. *fol.* 175. §. *Cła, Myta wszystkie.*

Do teyże wolnośći, należy y Szlachta Xięstwa *Zatorskiego* y *Oświećimskiego. A.* 1581. *fol.* 375. *Tit. Cła y Myta.*

Cła Szlachta od wołow Zimowanych, y Powołowszczyzny nie maią dawać, za przysięgą w Grodźie, przez się abo sprawce swoie, uczynioną. *A.* 1550. *f.* 3. § *Ponieważ Stan Szlachecki.*

O tymże: y mogą ie za Granice wyganiać, nie tylko Szlachta, ale y Kupcy, tak Cudzoźiemscy iako y Polscy, kupiwszy u Szlachty. *A.* 1565. *f.* 93. §. *A na tych mieyscach.*

A ktoby Cło wźiął od Wołow źimowanych Szlacheckich, *pœnâ* 100. *Marcarum* karany bydź ma. Na własność zaś Wołow tych, wolno Panu, albo Słudze iego przysiądz. *A.* 1581. *fol.* 383. *Tit. Cła od Wołow.*

Cła Szlachta Pruska, od Wołow, Koni y innego bydła w Koronie na własną potrzebę kupionych, płaćić nie powinni, za przysięgą na Komorze Celney wykonaną: że nie na przeday, ale na własną potrzebę kupił, *A.* 1581. *fol.* 375. *Tit. Cła od Szlachty Pruskiey.*

Herburt. fol. 487. & sequ.

Cło żadne od zboża Szlacheckiego nie ma bydź brane, za przysięgą Szlachćica albo sługi iego, w ktorymkolwiek Grodźie uczynioną, *sub pœnâ* 100. *Marcarum.* Ani do iteracyi przysięgi tegoż Szlachćica, albo sługę iego, nikt przywodźić nie ma *sub simili pœnâ.* O co *forum coram qvovis judicio vel Officio Regni.* A Pisarz, *sub pœnâ du-centarum Marcarum, Fisco & Delatori per medium,* nie ma dawać rekognicyi o przysiędze temu, ktoby iey nie czynił. O co *Citatus post Curiam parebit. A.* 1581. *f.* 373. *Tit. Cło od Zboż Szlacheckich.*

O tymże: ale winę podwyższono *ad* 500. *Marcas. A.* 1588. *vid. infra Tit. Myta.*

Znowu: iż Cła od Zboż y towarow wszelakich Szlacheckich oboyga Narodu, za przysięgą w Grodźie, albo na pierwszey Komorze, Celnicy y Mytnicy na Komorach W. X. Lit. brać nie maią, pod winą sta kop Litewskich. O co wszystko *Forum* Trybunał, *& qvodvis Officium, & post Curiam. A.* 1589. *fol.* 530. *Tit. Wolność od Ceł.*

O tymże: ale winę zniżono na 200. grzywien, *Fisco & Delatori per medium. Forum* Trybunał, *inter causas Officii. A.* 1598. *f.* 693. *Tit. Rzeki Portowe.*

Znowu o tymże: A takie sprawy, na Trybunale Wielkopolskim y Małopolskim, maią się odprawiać, *inter causas Officii.* A w Litwie także na Trybunałach, w Wilnie, Nowogrodku y Minsku, *inter causas* ktoregokolwiek Woiewodztwa, bądź też *inter causas* do Obligow, *peremptoriè. A.* 1601. *fol.* 737. *Tit. O Cłach na Rzekach Portowych.*

O tymże (znosząc Cło na Rzece Dźwinie w Dynemborku y Kokenhaużie.) ale wina na pięć set grzywien znowu podwyższona. O co *Forum* Trybunał, albo ktorykolwiek Vrząd Grodzki, *peremptoriè.* Iurament też, wedle Konstytucyi, w pierwszey Komorze uczyniony, powtore nie ma bydź wyćiągany, *sub pœnâ eâdem in eodem foro luendâ.* Co się też ma rozumieć y o inszych wszystkich Cłach, tak wodnych iako y Lądowych, nad Prawo; y na wszystkich Komorach y rzekach portowych W. X. Lit. *Wilii, Niemna* y inszych; *salvis teloneis, à mercatoribus pendi solitis,* y od towarow Leśnych, ktore Szlachta robią bez pozwolenia naszego w Dobrach Krolewskich. *A.* 1607. *fol.* 861. *Tit. O znieśieniu Cła.*

Y przedtym warowano, że na Rzece Dźwinie, od towarow Szlacheckichy z własnych ich Maiętnośći, nie ma bydź Cło płacone. *A.* 1598. *fol.* 699. *Tit. Port Rzeki Dźwiny.*

Cel

Cel mostowych grobelnych y wolności, po Statucie Kaźimirzowym Iagiełowym nadanych, *cognitio* na przyszłym Seymie bydź ma. *A.* 1562. *f.* 29. *Tit. Cła.*

Cła po śmierci Krola Władisława Iagieła nadane, *cassantur. A.* 1563. *fol.* 42. *Tit. Cła.* *Herburt. fol. 484. T. Telonia post mortem Vladislai. & f. 485. Tit. Litera.*

A ieżliby gdźie potrzebne były? oglądać ie maią Rewizorowie, ktorzy na Rewizyą Dobr poiadą; y na przyszłym Seymie relacyą uczynią. *ibid.*

Odłożono *cognitionem* tego do przyszłego Seymu, do ziachania śię y relacyi Rewizorow. *A.* 1565. *fol.* 99. *Tit. Cła Mostowe.*

Znowu do dalszego odłożono Seymu. *A.* 1566. *fol.* 124. *Tit. Rewizya.*

Y ieszcze do dalszego. *A.* 1567. *fol.* 130. *Tit. Cła.*

Potym Podkomorzym, Chorążym y Woyskim, rewidować ie po Powiatach, y na Seymie, dla uznania y decysyi, ktore śię ostać mogą a ktore nie, relacyą uczynić, rozkazano. *A* 1569. *f.* 188. §. *Naznaczamy też.*

Znowu tymże rewidować kazano, *sub privatione Officii. A.* 1570. *fol.* 206. §. *A iż Vrzędnicy.*

Rewidowane niektore, y ktore Rewizorowie potrzebne bydź uznali, *approbantur. A.* 1578. *fol.* 333. *Tit. O Clech.*

A nierewidowane ćiż rewidować maią, *sub eadem privationis Officii pœna.* Wprzod iednak, aniżeli na rewidowanie wyiadą; w głownych Mieśćiech Powiatowych powinni to publikować, cztery Niedźiele przed wyiazdem swoim. *ibid.*

Tymże znowu rewidować ie rozkazano. *A.* 1581. *f.* 379. *Tit. Rewidowanie.*

A gdyby, *ob veram infirmitatem*, albo *aliud legale impedimentum*, ktory z tych Vrzędnikow dosyć temu uczynić nie mogł? inszego Vrzędnika Ziemskiego Krol, *auctoritate suâ Regiâ*, na mieysce iego deputować będźie. *ib.*

Ci, ktorzy Cło y Myta maią, opowiedźieć śię z tym powinni na wtorych Rokach Ziemskich, żeby Vrzędniey wiedźieli, dokąd iachać maią. Aktoby śię nie opowiedźiał, na Seym pozwany, Myto albo Cło traćić będźie. *ib.*

Znowu tymże ostatki rewidować kazano. *A.* 1589. *f.* 518. *Tit. Rewidowanie Cel.*

Mianowićie Cła *Bełskie*, ktorych do tych czas nie rewidowano. 1590. *f.* 579. *Tit. Rewizya Cel.*

Exaktorowie Celni na Komorach pogranicznych, *sub pœnis in lege descriptis*, żadnych towarow, *sine persolutione* Cła, przećiwko Prawom y zwyczaiom dawnym, przepuszczać nie maią. W czym, *casu contraventionis*, Exaktor *ad cujusvis instantiam, in qvovis Castro respondere* powinien, *sine appellatione. A.* 1677. *fol.* 9. *Tit. Deklaracya.*

Cło ktoby wziął niesłusznie od Kupca; *pœnam iniusti telonei luat in qvovis Officio*, y rzeczy gwałtem wzięte, *cum pœna ducentarum marcarum*, wroćić powinien. *A.* 1598. *f.* 521. *Tit Bezpieczeństwo.* *Herburt. fol. 489. Tit. Qvi iniqvè & sequ.*

Reassumowano to, dla bezpieczeństwa Kupcow Cudzoźiemskich, do przyszłego Seymu.

A Starostowie Sądowi nieodwłocznie w tym sprawiedliwość czynić maią. *A.* 1629. *fol.* 3. *Tit. Evecta.*

O krzywdy wyćiągania Cel prywatnych, na ktore Prawa niemasz, y o wszelkie aggrawacye, nie tylko ukrzywdzonemu, ale y Instygatorowi, *ex delatione* Skarbu, albo Administratorow Podatkow publicznych, Processu w pomienioney Konstytucyi *A.* 1588. *descripto*, wolno czynić. *A.* 1653. *f. Tit. O Bezpieczeństwie drog.*

Co śię ma rozumieć y o krzywdach, przed tą Konstytucyą od roku poczynionych. *ibid.*

Szyprowie ze *Gdańska* na gorę towary wożąc, na *Fordanie* y *Nieszewie* opowiedźieć śię powinni, *sub confiscatione* tychże towarow. *ib.*

O Cło niesłuszne, Statut 1538. każdemu służy. *A.* 1578. *f.* 333. *Tit. O Clech.* *Herburt. fol. 498.*

O Cło niesłusznie wzięte, gdyby kto na Trybunał pozwał, po ustaniu Roku przypowieszczonego; tamże na Trybunał zaraz *ad banniendum* pozwać może, y otrzymawszy Bannicyą, dopiero na Exekucyą ostatnią, do Starosty remissyą otrzymać ma. *A.* 1601. *fol.* 737. *Tit. O Clech.*

Exactoribus, ieżeliby śię *in futurum contra mentem Constitutionis* sprawowali, albo ktorekolwiek Cło *injustè* wybierali? *cum injuriatis, in qvovis Castro cujusvis Palatinatûs forum*, podług dawnego Prawa, *sine appellatione* naznaczono, y to Prawo: *injusti telonei vindicandi, in toto* nie tylko zachowano, ale y reassumowano. *A.* 1677. *f.* 9. *Tit. Deklaracya Cel Koronnych.*

Cła na *Gnieźnieńſkiey* y *Powidzkiey* Komorach, także y na Przykomorku w *Wągrowcu*, na tym Seymie poſtanowionym, według Inſtruktarza Ceł Koronnych A. 1601. opiſanego, Kupcy y ich Faktorowie od wſzelkich towarow płacić powinni, *ſub amiſſione* tychże towarow. *A.* 1653. *fol.* 14. *Tit. O Bezpieczeńſtwie drog.*

Deklarowano: że ta Konſtytucya nie ma bydź rozumiana, tylko o drogach Kupieckich, a nie o podwyżſzeniu Ceł. *A.* 1654. *fol.* 17. *Tit. Cło.*

A Cła zwyczayne *Gnieźnieńſkie*, tak Kaſztellańſkie iako y Starościnne, więcey nad Inſtruktarz dawny od Zygmunta III. A. 1597. approbowany, od wſzelakich towarow, nie maią bydź wyciągane, *ſub pœnis*, *de extorſione injuſti telonei*, *ſancitis*, o co *Forum in qvovis judicio*, *ſeu Officio Regni. ib.*

Cło Krolowi y Rzeczypoſp. należące, y inne Ordynaryyne Prowenta, iako: Kwartę, zkładne Winne, Fordan, Kanon Pruſki, Pogłowne żydowſkie, Czwarty groſz Wielkopolſki z Ruſkim, Ewekty, Furmanki, Praſołki; Podſkarbi Koronny na zapłatę Woyſku Kwarcianemu obracać powinien. W ktorych wybieraniu, na Komorach y Iarmarkach, tak w Dobrach Krolewſkich iako y *Privatorum*, Duchownych y Ziemſkich, także w Komor poſtanowieniu, wedle Komiſſyi Warſzawſkiey opiſanych, nikt impedymentu czynić nie powinien, *ſub pœnis*, *contra Retentores* pieniędzy Rzeczypoſp. w Trybunale *inter Cauſas fiſci*, *ad inſtantiam Theſauri repetendis.* Na Iarmarkach, także Miaſt Krolewſkich, Duchownych y Swietckich, Rewizye dopuſzczane bydź maią na Przemytniki, y wybieranie bronione nie będzie, *ſub iisdem pœnis*, *de Retentoribus. A.* 1647. *fol.* 1. *Tit. Ordynaryyne Prowenta.*

Od tychże Ceł żadne Miaſto y Miaſteczko w Koronie nie ma bydź wolne, ani żaden *in genere* Kupiec, ale ie każdy, *juxta legum præſcriptum*, oddawać powinien, żadnemi, choćby Konſtytucyami, approbowanemi Przywileiami y wolnościami nie zaſłaniaiąc się, *ſub amiſſione mercium*, & *pœnis* w Prawie opiſanemi. A względem wybierania onych, Konſtytucyą. *A.* 1647. *in toto* reaſſumowano. *A.* 1649. *fol.* 2. *Tit. Podatki Ordynaryyne.*

Reaſſumowano te obiedwie Konſtytucye, 1647. & 1649. y poſtanowiono: aby wedle nich każdy *in genere*, *cujuſcunquè ſtatûs* & *conditionis*, tak *inducendo* & *evehendo*, iako y *intra Regnum* handlami się bawiący człowiek, Cła te płacił. Co się ma rozumieć y o pieniądzach, kto ie do Wołoch y Multan, z Korony y Państw do niey należących, wywozi, aby także od nich Cła, według Inſtruktarzow dawnych, o złocie y śrebrze opiſanych, *ſub confiſcatione* tychże pieniędzy, płacił. Na co wſzyſtko wolne ma bydź ſtanowienie Komor, ſtraży, przy P. Podſkarbim Koronnym, lubo Kontrahentach, *pro temporis* & *loci exigentia.*

Piſarzom Celnym *eam ſecuritatem*, iaka ieſt w dawnych Prawach, o Zaiazdach publicznych, opiſana, warowano; zakazuiąc, aby żaden żołnierz nie ważył się u nich noclegow odprawować, ani ich ſtacyami aggrawować, pod winami w Prawie opiſanemi, y ſurowością artykułow Woyſkowych. *A.* 1659. *fol.* 15. *Tit. Cło Koronne.*

O Cłach y zkładach towarow *cujuſcunqve nominis*, ktore z Woiewodztw dalſzych, Ruſkiego y W X Lit. *provenire* zwykły, Konſtytucye A. 1565. & 1609. *in toto* reaſſumowano, y aby do exekucyi przywiedzione były, poſtanowiono. Miaſta, Toruń y Gniezno, na pomienione zkłady, *lege publicâ A.* 1661. naznaczone, deklarowano z tym dokładem: aby się żaden za Granice pomienionych towarow wywoźić nie ważył. *A.* 1676. *Tit. Immunitas Ceł Koronnych.*

O Cłach Konſtytucye A. 1611. 1676. 1677. deklarowano, aby żaden Kupiec, iakieykolwiek Nacyi, pogotowiu z żydow, nie ważył się żadney protekcyi Stanu Szlacheckiego brać. *A.* 1678. *fol.* 9. *Tit. Ekonomii y Prowentow.*

Cła, *Revenditores* wſzyſcy w Miaſtach Krolewſkich, *etiam qværitantes victum*, y Rzeźnicy Woły od Szlachty kupuiący, płacić, iako y inni Kupcy od towarow ſwoich, powinni. *vid. Tit. Zkłady.*

Cła Morzkie, *ex Dominio Maris* Krolowi y Rzeczypoſp. należące, aby do porządku przyſzły, ſtarać się obiecano, *non derogando juribus aliorum.* Niektore Woiewodztwa y Powiaty W. X. Lit. do Braci to wzięły; a Woiewodztwa Pruſkie wedle zwyczaiu na Seymik. *A.* 1637. *fol.* 8. *Tit. Cła.*

Też Cła Morzkie *ex Dominio Maris*, aby do ſkutku przyſzły, Komiſſarze *jurati* naznaczeni; ktorzy, według inſtrukcyi, ſpoſob wybierania y exekwowania Cła, przypozwa-

pozwawszy *jus prætendentes*, namowią. Na co Woiewodztwa Pruskie pozwoliły. 1638. *fol.* 8. *Tit. Cła Morzkie.*

Deklarowano oraz tychże Woiewodztw Pruskich Obywatelom Stanu Szlacheckiego, *Privilegium incorporationis*, y insze wszystkie dawne, *qvibus hactenus gaudebant*, *legitimè* nadane Przywileie; że iako *toti hujus Regni Nobilitati*, tak y onym pomienione *recentèr* ustawione Cła Portowe, *in immunitatibus*, ktore ich *liberos ab omni exactione* czynią, a pogotowiu w inszych punktach, w przerzeczonych Przywileiach wyrażonych, nie mogą *derogare. ib.*

Cła *Krolewieckie*, *Łabgowskie*, ktore, nad transakcyą Komissarzow y lata w niey naznaczone, wyciągaią; *inhærendo* Konstytucyi *A.* 1638. *totalitèr* zniesiono, *Pactis per omnia*, Miast Krolewieckich z W. X. Lit. *salvis*. A o niesłuszne Ceł wybieranie, gdyby się pokazało? z Miastem *forum* za Dworem, *ad cujusvis instantiam*, & *pæna duorum Millium marcarum Reipub. persolvenda*; *Ratione* zaś *defluitationis* zboż y towarow wszelakich Krolewieckich y Memelskich do Gdańska, y inszych Miast Pruskich, *cognitio* ma bydź *de juribus* Miast Krolewskich, y na pierwszey Iurydyce *finalis decisio* &c. *A.* 1641. *fol.* 17. *Tit. O Cłach Krolewieckich.*

Cła Krolewieckie wszystkie, iakimkolwiek tytułem: Cułagow, Gabel, Akcyzow, Konfoiow; nakryte y nazwane, y przeciwko dawnym Prawom wprowadzone Exakcye, osobliwie Gabelle, ktore, przed dwiema laty wybierano, zniesiono y warowano: że napotym nigdźie, *in præjudicium* & *gravamen* W. X. Lit. bez Seymu stanowione, y nikomu pozwalane nie będą, nie deroguiąc nic Funtkamerom zdawna pozwolonym. *A.* 1638. *fol.* 20. *Tit. Approbacya Ceł.*

Cła *Piławskie* nowe, że *aggravant* Stany oboyga Norodow; Krol I. M. *interponet auctoritatem Regiam* do Kurfirszta I. Mći. żeby zniesione były. *A.* 1647. *fol.* 8. *Tit. Cła Piławskie.*

Cła na Rzece *Dźwinie*, *inhærendo Constitutioni. A.* 1607. y one *in toto* reassumuiąc y approbuiąc, zniesiono; w *Kryzborku* iednak Kupcy Myto zwyczayne płacić maią *A.* 1641. *fol.* 16. *Tit. O Zniesieniu Cła.*

Reassumowano te obiedwie. *A.* 1607. & 1641. *Konstytucye. A.* 1673. *fol.* 9. *Tit. Reassumptio.*

Celne Przykomorki w *Łoiowskim* y *Lubeckim*, Starostwach postanowiono, do wybierania tak Myt starych, iako y Cła nowo podwyższonego. *A.* 1647. *f.* 41. *Tit. Cło nowe podwyższone.*

O zpławie wodnym, gdy iuż Porty po Woynie otworzone były, postanowiono: aby nie był tamowany, y *Commercia* wszystkie, lądem y wodą, aby wolne były. *A.* 1662. *f.* 8. *Tit. Bezpieczeństwo Podatkow.*

Cło na Wiśle pod *Broszkowicami*, od Ryb Kupieckich z Sląska idących, po groszy 10. od kopy, na samę Zamku Oświecimskiego poprawę; y drzewo Kupieckie z Sląska płynące, dźiesiąte do lat trzydźiestu naznaczono, ktore Cło do Starosty tamecznego oddawane, a przez iego Sukkollektorow wybierane bydź ma. *A.* 1667. *f.* 22. *Tit. Cło wodne od Ryb.*

Celne Komory nad *Drwęcą*, dla pilnowania soli Zamorskiey y dla Myt, postanowione. *vid. Tit. Sol.*

Cła niesłuszne we Lwowie, y po innych Miastach y mieyscach w Woiewodztwie Ruskim, Komissarze uznać maią, *vid. Tit. Komissarze.*

Na Cłach Wodnych W. X. Lit. Depaktacye zniesiono. *vid. Tit. Miast. W. X. Lit.*

Cło grobelne, na przeprawie przez rzekę *Zytnią*, przy Młynach sekulnych, do Dobr *Wołbyniec*, Vr. Iana *Zaliwskiego* Pisarza Liwskiego dźiedźicznych, w Ziemi Liwskiey leżących, należącą, temuż Vr. *Zaliwskiemu*, Kupcy y inni *plebeiæ conditionis* ludźie, na Iarmarki y targi przeieżdżaiący, po groszu od konia *perpetuò* płacić maią. *A* 1678. *f.* 37. *Tit. Grobelne na Zytniey.*

Cło we wśi *Dymlinie*, w Woiewodztwie Sendomirskim, w Powiecie Wiślickim miedzy Wisłą y Dunaiem leżącey Vr. Iana *Tęgoborskiego* Kasztellana Zarnowskiego dźiedźiczney, po groszu od konia *cum onere* naprawy przepraw w tychże Dobrach, pozwolono. *ib. f.* 40. *Tit. Naprawa przepraw.*

Cła y Myta, IMP. Woiewodźie Sendomirskiemu zdawna należyte, od wszelakich Kupcow, w długiey *Woli*, *Kołczynie* y *Piotrowinie*, przez samego Administratora wybierać pozwolono:

zwolono, czego *Possessores* Dobr tych bronić nie maią, *sub pœna centum marcarum.* O co *forum* w Trybunale. *ib. f.* 39. *Tit. Cła y Myta od Kupcow.*

Celnikom Komory *Augustowskiey*, aby za granice W. X. Lit. nie zabiegali, y Kupcow do Krolewca iadących, y Szlacheckich podwod nie depaktowali, *sub pœna trium millium marcarum, ad instantiam cujusvis*, zakazano; ktorych Podskarbi Koronny *arcere* ma. *Confœderat. A.* 1674. *f.* 35. §. *Na Cle Koronnym.*

Cło Rzeczyp. W. Podskarbiemu Kor. lub *in administrationem*, lub *in arendam plus offerenti*, Szlachćie *benè possessionatis* puśćić pozwolono; Libertacye Kupieckim ludźiom dane, approbowano, żeby każdy handluiący one płaćił, nakazano; Miasto iednak *Sieniawę* y *Assendyka* do pewnych lat uwolniono. Szlachta, aby Statkow swoich na komorach wodnych rewidować nie bronili, & *super proprietatem* zboż, rzeczy, & *mercimoniorum*, że własney iego Krescencyi a nie kupione są, y na własną domowę potrzebę, a nie na handel prowadzą kupione *necessaria*, przez śię lub przez szypra swego *genere* Szlachćica, tamże na Komorze aby komprobował, postanowiono. Utaione Towary, *circa revisionem* na komorach, gdyby śię znalazły, przemyćie podpadaią, *medietas* do Skarbu Kor. druga *Contrahentibus* albo Administratorom należeć ma; Ci zaś wszyscy, ktorym dowiedźiono będźie, że Towary cudze pod swoiemi attestacyami wprowadźili, *pœnis, in damnificatores Thesauri Reip. sancitis, ex delatione Thesauri*, w Trybunale Kor. *ad cujusvis instantiam*, sądzeni y karani bydź maią. *A* 1685. *f.* 19. *Tit. Deklaracya o Cłach.*

Komorę w Starostwie *Lućiaskim* lub *Rzeczyckim*, żeby, kupcy bez płacenia ceł w Xięstwie *Inflantskim*, tamtemi drogami iadąc, szkody skarbowi nie czynili, Podskarbiemu W. X. Lit. stanowić, pozwolono. K. L. *A.* 1690. *f.* 4. *Tit. Prorogatio Podatku.*

Celne Komory w Dobrach Krolewskich, Duchownych, Ziemskich Dźiedźicznych; *juxta Const.* 1647. 1659. 1676. & 1677. Skarbowi koronnemu stanowić pozwolono, y też komory od stanowin żołnierskich na zawsze uwolniono. *A.* 1710. *Poparćie Konf. Send. f.* 66. *Tit. Skarb. Kor.*

Cła nad Instruktarz od Rzeczyp. postanowiony, aby nie wyćiągano, y po odprawieniu Towarow na iedney komorze, na drugich komorach aby więcey Kwitowego, ani żadnego *honorarium* nie brano; nieośiedli y żydźi aby na Cłach niebyli, y ieżeliby miała bydź iaka depaktacya? tedy według Konst. 1635. w Sądach W. Podskarbiego W. X. Lit. odpowiadać będą; *salvâ injuriatis appellatione*, do sądow Trybunału Ziemskiego, lubo do Trybunału skarbowego W. X. L. a za nieośiadłych sam W. Podskarbi W. X. L. *in foro competenti* odpowiadać powinien. 1710. Poparćie Konf. Send. W. X. L. *f.* 5. *Tit. Circumscriptio skarbu W. X. Lit.*

Pisarze na komorach, na iedney tylko komorze wźiąwszy według Prawa Kwitowe, na drugich pretendować onego nie powinni, *sub rigore in legibus descripto.* K. L. 1717. *f.* 6. *Tit. Auctio subsidiorum.*

Domy Skarbowe, na komory y Przykomorki W. X. Lit. determinowane dla Rezydencyi Pisarzow, od Konzystencyi uwolnione, y *securitas* osob skarbowych, reassumuiąc wszystkie Konstytucye & *rigorem* w nich *præscriptum*, warowana iest. K. L. *A.* 1717. *f.* 6. *Tit. Auctio subsidiorum.*

O Depaktacye na Cłach y komorach, reassumuiąc Konst. 1635. *primarium forum*, w Sądach W. Podskarbiego W. X. Lit. *sub rigore, de evocatione Fori* warowano, mieysce w Grodnie *annuatim primis Septembris* naznaczono, *salvâ appellatione* do Trybunału W. X. Lit. *reservatâ* K. L. *A.* 1726. *f.* 90. *Tit. O Depaktacyach.*

Cła Miastu ktoremu nadane. *vid. Tit. Miasta.*

Cła, iakie na ktorym Seymie postanowione były, na potrzebę Rzeczypospolitey. *vid. Tit. Podatki.*

Także Cła, za uchyleniem Prawa, od Szlachty. *vid. Tit. Podatki.*

Cło od Win. *vid. Tit. Wino.*

Cło Mostowe. *vid. Tit. Mostowe.*

Plura O *Cłach, osobliwie prywatnych. vid. Tit. Myta.*

O Foldrowaniu. *vid. Tit. Kupcy* & *Tit. Drogi.*

CHORĄZY.

Chorążowie wszyscy, każdego Woiewodztwa y Powiatu, wedle powinnośći, na pogrzebie Krolewskim bydź powinni. *A.* 1573. *f.* 220. §. *A ten tedy pogrzeb*.

Chorążowie Ziemscy, na Pospolitym Ruszeniu Gieneralną Chorągiew przy Głownym Powiećie y pierwszym Kasztellanie rozćiągnąć, a do inszych Powiatow w Woiewodztwie swoim dać maią Substituty y znaki, albo Chorągwie insze swoie. W tych zaś Ziemiach y Powiatach, ktore maią osobne Chorąże przy swoich Ziemiach, Chorągwie poniosą. A w ktorym Woiewodztwie są dway Chorążowie, maią przy popiśiech miedzy sobą porządek uczynić, y Powiatami śię podźielić. *A.* 1621. *f.* 3. §. *Chorążowie.*

Chorążego Xięstwu *Zatorskiemu*, iż *antiqvitùs* bywał, dać obiecano. *A.* 1609. *f.* 901. *Tit. O Chorążym Zatorskim.*

Chorążego *Zmudzkiego* elekcya, przez Starostę *Zmudzkiego*, pod niebytność Krola, zkładana bydź ma. *A.* 1629. *f.* 21. *Tit. O. Chorążym Zmudzkim.*

Chorążego Ziemie *Łukowskiey in perpetuum* postanowiono, y z *Lubelskim* Chorążym porownano. *A.* 1653. *f.* 23. *Tit. O Vrzędach.*

Chorążego *Grabowieckiego* także postanowiono. *ib.*

Chorążego *Buskiego* także postanowiono. *A.* 1658. *f.* 61. *Tit. Chorążtwa.*

Chorążego *Horodelskiego* także. *ib.*

Chorążym naprzod Buskiemu, potym Grabowieckiemu, a naostatek Horodolskiemu po Chorążym Belskim, naznaczono mieysce. *A.* 1661. *f.* 28. *Tit. Naznaczenie.*

Chorążego *Zytomirskiego* postanowiono. *A.* 1659. *f.* 47. *Tit. Rozgraniczenie Ziem Kiiowskich.*

Chorążego *Owruckiego* także. *ib.*

Tymże *Zytomirskiemu* y Owruckiemu Chorążym, mieysce po Chorążym Kiiowskim naznaczono *.ibid.*

Chorągwie *Zydaczowskiey insigne, tres catulos Leonis* w polu błekitnym, dano. *A.* 1676. *f.* 42. *Tit. Vrzędy Zydaczowskie.*

CIWON.

Ciwonowi Trockiemu mieysce, według zwyczaiu starodawnego, tak iako w Wilnie y w Ziemi Zmudzkiey zachowuie śię, przed wszystkiemi Vrzędnikami Ziemskiemi Trockiemi naznaczono. *A.* 1598. *f.* 699. *Tit. Mieysce Ciwonowi.*

COEQWACYA

w Podatkach. *vid. Tit. Podatki.*

COLLATIONIS JURA

vid. Tit. Jura Patronatûs.

COLLEGIA

OO. Iezuitow. *vid. Tit Iezuici.*

COMISSYE.

Herb. fol. 94. Tit. Commissiones dentur. & sequ. & f. 266. Tit. Limites. & fol. 267. Tit. Ad limites.

Comissye na granice, bez trudnośći maią bydź potrzebuiącym z Kancellaryi dawane. *A.* 1588. *f.* 459. *Tit. O Comissyach.*

Comissya, gdy śię iednego dnia zkończyć nie może; *seqventibus diebus* kończyć śię ma. *ib.*

Comissarze mogą bydź choćiaż w tym Woiewodztwie nieośiedli, przy Podkomorzym oney Ziemie albo Komorniku iego. *ib.*

Hæc Constit. contr. Statut. Herb. fol. 95. Tit. si Commissarii desint.

Comissarz, podpisawszy innotescencyą, powinien ziechać, *sub pæna centum marcarum parti solvendâ.* O ktorą *forum* na Trybunale, *exceptâ verâ infirmitate*, ktorą wedle Prawa poprzyśiądz ma. *ib.*

W Kiiowskim y Bracławskim Woiewodztwach, na Senatora winy dźieśięć Tyśięcy grzywien. *A*, 1613. *f.* 12. *Tit O Komissyach.*

Na Komiſſyą graniczną, tak Staroſta iako y Szlachćic, nie ma mieć więcey Pocztu, iedno trzydźieśći oſob, z Przyiaćiołmi y z Sługami; a poddanych naywięcey po dwudźieſtu, dla ukazania znakow, y ſypania kopcow. *A.* 1588. *fol.* 459. *Tit. O Komisſyach.*

Herburt. fol. 267. Tit. Limites bonorum.

Comiſſarze, ieżeli ktora ſtrona znaki słuſzne y podobieńſtwa ukaże? maią iey dowod przez ſtarce nakazać. A ieżeliby zobu ſtron niepewne znaki pokazali? bez przyśięgi, granice według ſumnienia ſwego y słuſzności, ſtoſuiąc śię do Statutu, uczynią. *ibid.*

Comiſſya bez Senatora bydź może, w Bracławſkim Woiewodztwie, z ſamych Vrzędnikow Ziemſkich; ktorzy *ſub pœnis qvingentarum marcarum* ſtawić śię powinni. *A.* 1613. *f.* 34. *Tit. Rozgraniczenie.*

Herb. fol. 96. Tit. Qvod à Commiſſariis. & f. 267. Tit. dum Limites.

Comiſſye, po rozgraniczeniu Staroſtowie trzymać wiecznie maią, y Szlachćie krzywdy nie czynić. *A.* 1550. *f.* 7. §. *Aby też.*

A ktoryby Staroſta kopce rozſypał; ma ie znowu uſypać, *intra certum temporis ſpatium, ſub privatione Officii Capitaneatûs, vel Tenutæ, A.* 1562. *f.* 25. *Tit. Statut około uſypania granic.*

Znowu o tymże, aby granic, ktore ſą *juridicè* przez Komiſſarze, miedzy Dobrami Krolewſkiemi a Szlacheckiemi, zkończone, Staroſtowie y Dźierzawcy y poddani Dobr Krolewſkich nie rozſypowali. A ieżliby ktore od Konſtytucyi, A. 1562. rozſypali? znowu *ſuis ſumptibus* powinni ie przez Komiſſarze uſypać, zapłaćiwſzy ſtronie winy ſto grzywien. A ieżeliby poddani z Dobr krolewſkich, *videlicet plebei*, upornie bez rozkazania Staroſty, albo Dźierzawcę Dobr Krolewſkich, rozſypali; winą piąćidźieśiąt grzywien karani bydź maią, *toties qvoties citabuntur.* A iednak Staroſta albo Dźierzawca, *ſumptibus illorum*, Komiſſarze do naprawienia granic rozſypanych zprowadźić ma, naydaley we dwanaśćie niedźiel, po rozſypaniu onych. *A.* 1578. *f.* 340. *Tit. O granice.*

Komiſſye prawnie odprawione w Xięſtwie Mazowieckim, wiecznie także trzymane bydź maią, choćby Ekonom Krolewſki nie był przy ich odprawowaniu, ktory do tego, wedle Prawa y ſtarego zwyczaiu, żadnego *intereſſe* nie ma, ani na potym mieć nie może. *A.* 1569. *f.* 191. §. *Granice w Xięſtwie Mazowieckim.*

Herburt. fol. 96. Tit. Commiſſionis terminus.

Prawnie odprawiona *intelligitur*, kiedy Staroſćie albo Dźierzawcy Dobr Krolewſkich, wczas mandat z innoteſcencyą Komiſſarſką, wedle Statutu o tym, dadzą. *ib.*

Comiſſyi approbacye z Kancellaryi maią bydź wydawane. *ib*

Comiſſarze, wedle dawnych Praw Koronnych, w Mazowſzu dawani bydź maią. *ib.*

Comiſſarze, w Prusiech dyfferencye małe, ktoreby dwoch włok nie przechodźiły, bez appellacyi ſądźić y odprawować mogą: a ieżliby dyfferencya liczbę włok przechodźiła? (co pomiara Miernikow przyśięgłych ukaże) appellacya, *à definitiva ſententia*, do Krola ma bydź dopuſzczona. *A.* 1613. *f.* 25. *Tit. Deklaracya Komiſſyi.*

Herburt. fol. 97. Tit. Inter Regnum.

Comiſſarze, na uznanie rożnic, miedzy Dobrami Krolewſkiemi a Szlacheckiemi W. X. Lit. podług dawnych Praw Krol zſyłać ma; a ktoby pominąwſzy taki porządek, Dekreta iakie *extraordinariè* otrzymał, te żadney wagi mieć nie będą. *A.* 1633. *f.* 40. *O Rożnicach.*

Comiſſye, bez wiadomośći *tertii Ordinis*, iaka była do Kommutacyi Łoiowa y Lubecza za Trubeck, nigdy napotym odprawować śię nie maią. *A.* 1646. *fol.* 4. *Tit. Inkorporacya.*

De auctoritate Komiſſyy granicznych, Konſtytucye *Annorum* 1550, 1567. 1588. 1598. y inſze wſzyſtkie Statuta y Koſtytucye reaſſumuiąc, warowano: iż każdy, ktoby takowe Komiſſye *legitimè* odprawione chćiał lubo mandatami, lubo inſzemi ſpoſobami inwalidować? winą pięciu tyśięcy grzywien, w Trybunale Koronnym, *inter cauſas Officii peremptoriè repetendâ* karany bydź ma *A.* 1661. *f.* 21. *Tit. Warunek Komiſſyi.*

Comiſſarzow nie daią do rozgraniczenia Dobr Krolewſkich, ani do Rewizyi, ale Sekretarzow Krolewſkich. *vid. Tit. Rewizya.*

Comiſſye do Kurlandyi, *ex utriusqve Gentis* Cancellariis, *juxta Pacta unionis*, do Korony y W. X. Lit. wychodźić maią, *ſub nullitate* Komiſſyi, *etiam nullâ lite præcedente*, & *non obſtantibus earum Decretis:* y inśi Komiſſarze, *ad inſtantiam partis gravatæ*, naznaczeni bydź powinni, *cum reſtitutione in integrum negotiorum principalium. A.* 1678. *f.* 8. *Tit. Deklaracya o Komiſſyach Kurlandſkich.*

Comiſſya dla ſprawiedliwośći, y rozgraniczenia Korony od Pańſtw, Węgierſkich, Sląſkich, Margrabſkich, Pomorſkich, Litewſkich y Pruſkich, naznaczona. *A.* 1550. *f.* 6. §. *Iżeśmy winni.*

Comiſſya, dla ſprawiedliwośći miedzy Koroną a Pańſtwami, Węgierſkiemi, Sląſkiemi, Margrabſkiemi y Pomorskiemi, *abſentiâ* Komiſſarzow *unius duorumvè*, *ob legale impedimentum*, *non obſtante*, na mieyſce iednak ſwoie oſobę znaczną ſurrogować ma *abſens.* *A.* 1591. *f.* 615. *Tit. Naznaczenie Komiſſarzow.*

Ciż Komiſſarze, dla wiadomośći ukrzywdzonych, wprzod powinni, o czaśie Komisſyi w Grodźiech publikować Vniwerſały ſwoie. *ib.*

A Krol zniożſzy śię z PP. Pogranicznemi, czas Komiſſyi determinować będźie, *ibidem.*

Comiſſya takoważ, miedzy Podgorzem a Węgrami; na ktorey *medium* znaleść maią Komiſſarze, iakoby na potym wydawanie *ab utrinqve* poddanych bez Komiſſarzow, także dochodzenie krzywd wſzelakich, bydź mogło. *A.* 1601. *f.* 741. *Tit. Komiſſya.*

Względem mieyſca y czaſu tey Komiſſyi, y oraz upominaiąc śię u Ceſarza Komiſſarzow, *ſecundum Pacta*, liſty z Seymu tego wyprawiono. *ib.*

Comiſſya takoważ miedzy Koroną a Węgrami, Sląſkiem, Wołochami y inſzemi Pańſtwami przyległemi. *A.* 1609. *f.* 899. *Tit. O Komiſſyach.*

Od Seymu do Seymu taka bywać ma. *ib.*

Comiſſya takoważ miedzy Koroną a Węgrami. Na ktorą, żeby także Ceſarz Komiſſarzow ſwoich naznaczył, Posłańca z Seymu tego wyprawiono. *A.* 1611. *fol.* 7. *Tit. Komiſſyach.*

Znowu inſza, bo tamta nie doſzła. *A.* 1613. *f.* 10. *Tit. O Komiſſ.*

Tymże Komiſarzom zlecono, ſprawę Vr. Abrahama *Sokołowſkiego* z Xiążęćiem *Cieſzyńſkim* decydować. *ib.*

Woiewodztwu Ruſkiemu, przeſzłego Seymu Komiſſyą *ſpecialitèr* służącą, *in toto* reaſſumowano, y więcey Komiſſarzow przydano do pierwſzych. *ibid.* *f.* 20. *Tit. Komiſ.*

Comiſſya takoważ miedzy Koroną a Węgrami y Sląſkiem. *A.* 1627. *f.* 12. *Tit. Komiſ.*

Nie doſzła. Znowu inſza; a I. M. P. Mikołaiowi z *Podhaiec Wolſkiemu* Marſzałkowi Koronnemu, iako Starośćie pogranicznemu, o mieyſcach y czaśie obwieśćić Komiſſarze, zlecono. *A.* 1629. *f.* 14. *Komiſſya.*

Ani ta doſzła: Znowu inſza z Węgrami, Sląſkiem, Margrabſtwem y Pomorſką. *A.* 1633. *f.* 31. *Tit. Komiſſarze.*

Ani ta doſzła: Znowu inſza. *A.* 1633. *f.* 10. *Tit. Komiſſya.*

Ani ta doſzła: Znowu inſza, *cum Reaſſumptione* dawnieyſzych Konſtitucyy, y od Ziemie Siedmigrodzkiey. *A.* 1637. *f.* 10. *Tit Komiſſya.*

Znowu o tym reaſſumowano *A.* 1637 Konſtytucyą, od ſamych Węgier y Sląſka, y zlecono Komiſſarzom, aby w Staroſtwie Spiſkim, od nowey wśi, dyfferencye, przez ſąśiady pograniczne *Manasſow*, y względem inſzych zaiazdow miedźianych gor, Hamrow, Laſow y gruntow, uzpokoili. *A.* 1638. *fol.* 28. *Tit. Komiſſya.*

O Komiſſyach od Węgier, Sląſka y Ziemie Siedmigrodzkiey, reaſſumowano dawnieyſze Konſtytucye, bo *ad effectum* nie przyſzły: y znowu Komiſſyą poſtanowiono. *A.* 1642. *f.* 14 *Tit. Komiſſya.*

Ani ta doſzła: Znowu inſza. *A.* 1647. *f.* 5. *Tit. Komiſſya.*

Ani ta doſzła: Znowu inſza miedzy Małopolſką y Ziemią Wieluńſką, a Węgrami y Sląſkiem. *A.* 1649. *f.* 9. *Tit. Komiſſya.*

Znowu takoważ Komiſſya miedzy Ziemiami Przemysłką y Sanocką, a Węgrami y Siedmigrodzką. *A.* 1659. *f.* 43. *Tit. Komiſſya.*

Nie doſzła: Znowu tymże Komiſſarzom odprawić ią kazano, przydawſzy ieſzcze do nich iednego. *A.* 1661. *f.* 26. *Tit. Komiſſya.*

Comiſſya takoważ miedzy Xięſtwami Zatorſkiem y Oświećimſkim, a Węgrami y Sląſkiem. *ib.* *f.* 25. *Tit. Komiſſya.*

Comiſſya takoważ miedzy Lubowlą y Węgrami, y Ziemią Siedmigrodzką. *ib.* *f.* 30. *Tit. Komiſſya.*

Comiſſya takoważ, miedzy Powiatami, Lwowſkim, Przemyslſkim, Sanockim y Bieckim a Węgrami. *A.* 1670. *f.* 29. *T. Komiſſya.*

Nie-

Nie doszła. Znowu insza, z tym dokładem: iż ieżeliby ktory z Komissarzow naznaczonych, od tey powinnośći wymowił śię? Obywatele Ziem pomienionych, na Seymiku przyszłym *Relationis*, na to mieysce inszych subdelegować będą. *Absentiâ plurium non obstante*, byle ich *ad minus* sześćiu było. Ciż *plenam facultatem decidendi* mieć będą. A Dekreta onych, Starostowie na Dobrach y Osobach *cuiuscunqvè status*, tak iako Trybunalskie, exekwować nieodwłocznie powinni. Wzaiemnie, aby takąż moc y władzą Komissarze Cesarza I. M. mieli: bez wszelakiey appellacyi, krzywdy pograniczne decydować y exekwować, Krol I. M. śię postara, *A.* 1676. *f.* 30. *T. Komissya.*

Ciż Komissarze, o zaboystwo niegdy Vr. Stefana *Trzebińskiego*, sprawę decydować będą. *Providebunt* także, aby Prawa o zkładach Winnych, tak wielą Konstytucyy deklarowane, do skutku y porządku iak naylepszego przywiedźione były, y aby żaden, *cujuscunqve status & conditionis*, ani Kupiec, ani Szlachćić, po Wina do Węgier posyłać ani ieżdźić, nie ważył śię; ale żeby sami Węgrowie na zkłady Wina wozili. *ib.*

Ani ta doszła: Znowu insza. *A.* 1677. *f.* 17. *Tit. Komissya.*

Ani ta doszła: Znowu insza, oraz y od Slązka Wołoch y Siedmigrodzkiey Ziemi. *A.* 1683. *f.* 14. *Tit. Komissya.*

Comissya takoważ, miedzy Woiewodztwami Wielkopolskiemi a Slązkiem, Margrabstwem y Pomorstwem. *A.* 1638 *f.* 17. *Tit. Komissya.*

Comissya, do rozgraniczenia tychże Woiewodztw z Państwami pomienionemi. *A.* 1641. *f.* 18. *Tit. Komissya.*

Comissya takoważ miedzy temiż, *exceptâ Pomeraniâ. A.* 1658. *f.* 26. *Tit. Komissya.*

Nie doszła. Znowu ią tymże Komissarzom, więcey do nich przydawszy, odprawić kazano. *A.* 1659. *f.* 40. *Tit. Komissya.*

Comissya dla sprawiedliwośći, miedzy Woiewodztwami Wielkopolskiemi a Slązkiem. *A.* 1649. *f.* 18. *Tit. Komissya.*

Comissya takoważ z Slązkiem a Koroną. *A.* 1667. *f.* 26. *Tit. Komissya.*

Znowu miedzy temiż. *A.* 1683. *f.* 14. *Tit. Komissya.*

Comissya, na rozgraniczenie Dobr Vr. Stanisława *Trzćińskiego* od Slązka. 1609. *f.* 907. *Tit. Komissya.*

Comissya, do uzpokoienia dyfferencyy Ziemie Wieluńskiey z Slązkiem. *A.* 1611. *f.* 11. *T. Komissya.*

Nie doszła: Znowu insza. *A.* 1613. *f.* 24. *Tit. Komissya.*

Znowu insza. *A.* 1641. *f.* *T.* 19. *Kom.*

Znowu insza: y oraz Powiatowi *Ostrzeszowskiemu. A.* 1652. *fol.* 14. *Tit. Komis.*

Znowu insza. *A.* 1658. *f.* 27. *Tit. Komissya.*

Znowu insza: bo pierwsze nie doszły. *A.* 1659. *f.* 40. *Tit. Komissya.*

Ani ta doszła: Znowu insza z Slązkiem, z Xięstwem *Cieszyńskim*, Państwem *Bilskim*, a z Ziemią Wieluńską y Powiatem *Ostrzeszowskiem*, *cum reassumptione* przeszłych Konstytucyy. *A.* 1661. *f.* 25. *Tit. Komissya.*

Comissya takoważ, miedzy *Poznańskim* y *Kaliskim* Woiewodztwami, Ziemią *Wieluńska* y Powiatem *Ostrzeszowskim*; y Xięstwami *Zatorskim* y *Oświećimskim* a *Slązkiem A.* 1670. *f.* 28. *Tit. Komissya.*

Comissya takoważ miedzy Powiatem *Miedzyrzeckim* y *Wałeckim*, a Margrabstwem y Pomorską Kurfirszta Im. Brandeburskiego. *ib.*

Comissya takoważ, miedzy Opactwem *Przemęckim* y Starostwem *Miedzyrzeckim* a *Slązkiem A.* 1676. *f.* 51. *Tit. Komissya.*

Comissya, do uznania granic od Slązka, miedzy Poczesną Starostwa *Olsztińskiego* Maiętnośćią, y Boronowem Wśią Baronowy *Katulińskiey*, na granicy Slązkiey. *A.* 1670. *f.* 27. *Tit. Komissya.*

Comissya, do uzpokoienia rożnośći granicznych, miedzy Starostwem *Krzepickim* y *Olsztyńskim*, a *Slązkiem. A.* 1676. *f.* 27. *Tit. Komissya.*

Nie doszła. Znowu insza z temiż Starostwy. *A.* 1677. *fol.* 17. *Tit. Komissya.*

Reassumowano tę Konstytucyą *in toto*, *cum hac melioratione*, iż Komissarzow, iednego z Senatu, a dwuch *ex Eqvestri Ordine*, *ex qvolibet Palatinatu*, *scilicet Posnaniensi*, *Cracoviensi*, *Syradiensi*, *Terrâ Vielunensi*, *Terrâ Sanocensi Palatinatûs Russiæ*: y oraz *salar. ex publico*, po złotych sześćiu set na Osobę naznaczono; ktorzy ziechawszy śię *opportuno tempore*,

tempore, z Komiſſarzami Ceſarza I. Mći. *juxta præſcripta Pactorum & legis*, *Actum Commiſſionis* odprawią w ſwoim Woiewodztwie, *abſentiâ nonnullorum non obſtante*: potym drugie y trzećie Woiewodztwo, tymże trybem. *A.* 1678. *f.* 33. *Tit. Reaſſumpcya Konſtytucyi.*

Stoſuiąc śię *ad normam Pactorum* z Ceſarzem Imćią Chrześćiańſkim, Komiſſarzow naznaczono, *pari numero* z Komiſſarzami Ceſarza Imći; ktorzy, *plenâ informatione ad decidendum habitâ* w Inſtrukcyi, wszyſtkie zachodzące trudności, krzywdy, zaboyſtwa, naiazdy, y granice ſame uznać y rozſądźić, *cum inſtantanea ſatisfactione partium*, maią; Co śię ma rozumieć y o pretenzyach Staroſtwa *Krzepickiego*, tudźież o ſzkody Obywatelom miaſt *Spiſkich* poczynione. *A.* 1685. *f.* 14. *Tit. Komiſſya od Slaſka y Węgier.*

Comiſſya, do uzpokoienia dyfferencyi, miedzy Xięſtwy *Zatorſkim* y *Węgrami* y *Sląſkiem*. *A.* 1661. *f.* 25. *Tit. Komiſ.*

Comiſſya takoważ, miedzy Xięſtwy, Zatorſkim y Oświećimſkim, a Sląſkiem y Morawą. *A.* 1676. *f.* 27. *Tit. Komiſ.*

Comiſſya takoważ miedzy Koroną a Margrabſtwem Kurfirſzta Im. Brandeburſkiego. *A.* 1676. *f.* 51. *Tit. Komiſ.*

Nie przyſzło to *ad effectum*; *reaſſumitur Conſtitutio* przeſzłego Seymu, y Komiſſarze znowu naznaczeni. *A.* 1677. *f.* 17. *Tit. Komiſ.*

Znowu miedzy tymże Staroſtwem *Miedzyrzeckim* y Margrabſtwem, *cum reaſſumptione* wſzyſtkich Konſtytucyy, o Komiſſarzach granicznych. *A.* 1678. *f.* 12. *T. Komiſ.*

Znowu miedzy temiż. *A.* 1683. *f.* 15. *Tit. Comiſ.*

Comiſſya, na pretenſye ſpolne z Kurfirſztem Im. Brandeburſkim. *A.* 1678. *f.* 12. *Tit. Vbezpieczenie Miaſta Elbiąga.*

Nie doſzła. *Reaſſumitur*, y Komiſſarze naznaczeni. *A.* 1683. *f.* 12. *Komiſſya.*

Comiſſya do Inflant, dla ſtanowienia przymierza z Karoluſem Xiążęćiem *Sudermańſkim*, y poſtanowienia rządu y ſprawiedliwośći, y dla niektorych inſzych ſpraw Inflantſkich. *A.* 1611. *f.* 37. *Tit. O. Kom. vid. Tit. Inflanty.*

Potym *ſucceſſivè* dla traktowania z Stanami Szwedzkiemi, y z ſtrony Inflant. *A.* 1623. *f.* 2. *Tit. O Ziemi Inflantſkiey.*

Potym z tymże Karoluſem traktować Komiſſarzom polecono, z ſtrony Prus. *A.* 1627. *f.* 3. *Komiſſarze Woienni.*

Approbantur Pacta in toto, w Pruśiech pod *Altmarkiem*, dnia 26. Września. *A.* 1629. przez Komiſſarze *ab utrinquè* z nim zawarte, *& inhærendo iisdem Pactis*, *Commisſarii* do traktowania o wieczny Pokoy *aſſignantur*. Tych iednak Pakt approbacya na Seymie, *ex conſenſu Reipub.* bydź ma. *A.* 1629. *f.* 1. *Tit. Approbacya Pakt.*

Y drudzy Komiſſarze na to maią bydź naznaczeni. *A.* 1631. *f.* 1631. *f.* 7. *Tit. Naznaczenie Komisſarzow.*

Reasſumitur ta Konſtytucya. *A.* 1632. *f.* 4. *Tit. O Komisſarzach.*

Znowu *reaſſumitur* 1633. *f.* 14. *Tit. Komiſ.*

Znowu *reasſumitur.* *A.* 1646. *f.* 7. *Tit. Komiſ. Szwedzka.*

Znowu *ex vi Induciarum.* *A.* 1649. *f.* 15. *Tit. Komiſ.*

Znowu ią obiecano na drugim Seymie. *A. eodem. fol.* 9. *Tit. Komiſ. Szwedzka.*

Na Kontynuacyą zaczętych traktatow, o wieczny pokoy z Szwedami w Lubeku, Inſtrukcyą zpiſać, Deputatom na to naznaczonym, zlecono. *A.* 1652. *fol.* 1. *Tit. Inſtrukcya.*

Znowu po Woynie z Szwedami, Komiſſarze, *cum plenaria facultate agendi & concludendi*, do traktowania naznaczeni. *A.* 1658. *f.* 19. *Tit. Komiſ. Szwedzka.*

Nie doſzła; Znowu inſza, *cum declaratione:* iż Marſzałek Poſelſki Plenipotencyy na inſze Oſoby na te Komiſſyą, podpiſować nie ma, nad te, ktore w tey Konſtytucyi ſą ſpecyfikowane. A ći Komiſſarze, do powrotu wolni bydź maią *ab omni judicio in omni ſubſellio*, y nie odpowiadać, aż w Mieśiąc *poſt peractam functionem.* *A.* 1659. *f.* 7. *Tit. Komiſ. Szwedzka.*

Zkończone *tandem* te Traktaty o wieczny pokoy, y Pakta *in Volumen legum* na Seymie. *A.* 1661. inferowane ſą *de verbo ad verbum.*

Comiſſye publiczne z Pańſtwy pogranicznemi, że nie doszły, *in ſuo robore* zatrzymano. Inſtrumenta z Kancellaryi, *cum ſubſtitutione* na mieyſca pomarłych Komiſſarzow wydać rozkazano. A. 1685. *f.* 14. *Tit. Komiſ.* z *Pańſtwy pogranicznemi.*

Comiſſya *Ruśi* y *Podolu*, dla rozgraniczenia y ſprawiedliwośći z *Wołochy*. *A.* 1598. *f.* 711. *Tit. Komiſ.*

Interim iednak każdemu z Obywatelow Koronnych, porozumiawſzy z Hoſpodarem, za Komiſſyą daną, wolno śię uzpokoić. *A.* 1601. *f.* 738. *Tit. Komiſ.*

Znowu takoważ miedzy Pańſtwy Koronnemi, a Węgrami, Sląſkiem y Wołochami. Od Seymu do Seymu takie bywać maią. *A.* 1609. *fol.* 897. *Tit. O Komisſyach.*

Spoſob czynienia ſprawiedliwośći poddanym Podolſkim, w Ziemi Wołoſkiey, namowiony przez deputowane na to Oſoby, *approbatur.* *A.* 1601. *f.* 750. *Tit. Sprawiedliwość.*

Znowu takoważ Komiſſya. A każdy Obywatel Podolſki poddanych ſwoich, od Hoſpodara albo PP. Wołoſkich o rozboy obwinionych, na regieſtrze do grodu Kamienieckiego podać, y na dźień Komiſſyi przypadaiącey ſtawić powinien, *ſub pœnis*, o naiazdach Pańſtwa Wołoſkiego, *Lege ſancitis.* Szlachćicowi zaś ſamemu, o takowe rozboyniki, pozew ma bydź dany przez Woźnego y dwu Szlachty, do Vrzędu Grodzkiego Kamienieckiego, y Relacya *poſitæ citationis* zapiſana bydź powinna. W czym gdyby był *temerarius*, ma bydź przez tenże Vrząd Inſtygatorowi Koronnemu deferowany, *ſub ſimili pœna.* A gdyby pomienionych Złoczyńcow, *in bonis citati* nie było; *evadet corporali juramento: non eſſe illos in bonis ſuis, nec citatione præventos.* *A.* 1624. *f.* 11. *Tit. Komiſ.*

Ta Konſtytucya do przyſzłego tylko Seymu trwać miała.

Przyimuie ią Ziemia *Halicka* z naznaczeniem *forum* w Grodźie ſwoim. *ib.*

Znowu dla ſprawiedliwośći, Ruśi, Podolu, Bracławiu, z Wołochami *cum reasſumptione Conſtit.* *A.* 1624. A Szlachćic, ktoryby rozboiu winien był, ma bydź pozwany, według zwyż opiſanych Konſtytucyy, przed Vrząd Grodzki Kamieniecki, a w Woiewodztwie Bracławſkim przed Winnicki. *A.* 1635. *f.* 4. *Tit. Komiſ.*

Znowu takoważ miedzy Koroną a Wołochy. *A.* 1632. *f.* 13. *Tit. Komiſ.*

Znowu takoważ Ziemi Halickiey z Wołochy. Na ktorey powinni Szlachta, obwinionych poddanych ſwoich, wedle pomienioney Konſtytucyi *A.* 1624. ſtawić, będąc według teyże Konſtytucyi y porządku w niey opiſanego obwieſzczeni. *A.* 1649. *f.* 17. *Tit. Komiſ.*

Znowu takoważ Podolu, y Ziemi Halickiey z Wołochy *cum hac declaratione*: iż Komiſſarze obwinionych za przypozwem, pod tytułem Krolewſkim, na nich wyſłanym, *irremiſſibiliter* ſądźić powinni, y *pœnas*, *pro qvalitate excesſûs*, *cum refuſione damnorum*, zkazywać. *Super contumacibus* zaś Staroſtowie *fortem executionem* czynić maią, *interponendo*, aby *reciprocam iuſtitiam*, Hoſpodar przez Komiſſarze ſwoie, Obywatelom Koronnym, w krzywdach, zabiorach y naiazdach, *realitèr* uczynił, y do exekucyi przywiodł. Hetmani Koronni także z obwinionych woyſkowych, *ad delationem* Komiſſarzow Koronnych, nieodwłoczną ſprawiedliwość czynić będą. *A.* 1658. *f.* 27. *Tit. Komiſ.*

Znowu inſza, Podolu z Wołochami, *cum approbatione* ſądow Komiſſarſkich, ktore odprawować będą. *A.* 1659. *f.* 36. *Tit. Komiſ.*

Nie doſzła: Znowu inſza w tymże roku, na drugim Seymie, ſamey Ziemi Halickiey z Węgrami y Wołochami, *cum hac melioratione*, iż każdy obwiniony, *cujuscunqvè Statûs & conditionis*, y z ktoregokolwiek Woiewodztwa y Powiatu, luboby w Ziemi Halickiey nie miał poſſeſſyi, za przypozwem, pod tytułem Krolewſkim y Pieczęćią Ziemſką Halicką, przypozwany, *irremiſſibiliter amputatis omnibus juris dilationibus*, *præviâ nihilominus inqviſitione*, *in inſtanti deducendâ*, ſądzony, & *pœnis tanqvam Violator pacis publicæ*, *pro qvalitate excesſûs*, *cum refuſione damnorum*, karany bydź ma. A Staroſtowie ći, gdźie obwinionych *bona conſiſtunt*, *fortem executionem*, *ſub pœna refuſionis damnorum*, czynić maią. O co *forum* Trybunał Koronny, *inter cauſas fisci.* *A.* 1659. f. 42. *Tit. Komiſ.*

Hetmani zaś z obwinionych Woyſkowych, *ad delationem* Komiſſarzow, ſprawiedliwość *reali ſatisfactione* czynić powinni; przeſtrzegaiąc tego napotym, aby od Woyſkowych, do rozerwania pokoiu poſpolitego, przyczyna nie była. *ib.*

A ieżeliby ktory z Komiſſarzow miał ſwoię, albo poddanych ſwoich ſprawę? w niey *â voto* ſuperſedować & *â judicio ſecedere pro tunc* powinien. *ib.*

Ani ta doſzła; Znowu inſza Podolu z Wołachami, y Dekreta Komiſſarzow, ktore

od

od nich ferowane będą, lubo *ex controversiis*, lubo *in contumaciam*, *approbantur*. *A.* 1661. *f.* 26. *Tit. Komis.*

Znowu takoważ, miedzy Koroną a Wołochy; na ktorey obwinieni, obwieszczeni y przypozwani stanąć przed Komissarzami *ab utrinqvè*, *& ad obiecta* sprawić się powinni, *sub pœna Infamiæ*, tamże y potym na Seymie przyszłym *publicanda*. *Appellatione* tylko *in criminalibus à definitiva sententia*, *cum paratis scrutiniis*, na blizki Seym *salvâ*. Gdźie wzaiemnie od Komissarzow Wołoskich z Obywatelow Ziemie Wołoskiey, w krzywdach poddanych Koronnych, sprawiedliwość czyniona bydź ma. *A.* 1667. *f.* 26. *Tit. Komis.*

Plura o tym *vid. Tit. Rozboynicy & Tit. Sprawiedliwość.*

Comissya na rozgraniczenie powiatu *Bracławskiego* z *Kurlandyą* y dla sprawiedliwośći, na ktorą Xiążę I. M. Kurlandski, *pari numero*, Komissarzow z strony swoiey posłać ma. *Absentiâ* z Komissarzow, z obu stron, iednego *non obstante*. *A.* 1598. *fol.* 696. *Tit. Komis.*

Znowu takoważ. *A.* 1601. *f.* 760. *Tit. Komissarze.*

Znowu takoważ. *A.* 1607. *fol.* 863. *Tit. Komis.*

Nie doszła: znowu tymże Komissarzom odprawić ią kazano, do ktorych Podkomorzych Powiatu Wileńskiego y Wilkomirskiego naznaczono, y winę złotych Polskich Pięć set, gdyby przed Seymem przyszłym na tę Komissyą nie ziechali, założono. *A.* 1609. *f.* 912. *Tit. Komissarze.*

Znowu inszym kazano, *absentiâ unius duorumuè*, *ex qvavis parte*, *non obstante*. *A.* 1611. *f.* 42. *Tit. Rozgraniczenie.*

Na teyże Komissyi, Sukcessorowie niegdy Wieleb. Malchra *Gedroica* Biskupa Zmudzkiego, sprawy do tey Komissyi należące, ktorey on iuż część był odprawił, oddać do rąk Komissarzow powinni. *ib.*

Ani ta doszła. Znowu tymże odprawić ią kazano. *A.* 1613. *fol.* 43. *Tit. Rozgraniczenie.*

Ani ta doszła. Inszym tedy odprawić ią kazano. *A.* 1646. *fol.* 17. *Tit. Komissya.*

Ani ta doszła. Znowu insza. *A.* 1670. *f.* 52. *Tit. Komis.*

Znowu insza, *cum reassumptione* przeszłych. Co nie ma *præjudicare juribus antiqvis Reipub.* do Xięstwa Kurlandskiego, o rozgraniczeniu, ani Xiążęćiu IM. Kurlandskiemu. *A.* 1676. *f.* 15. *Tit. Komis.*

Ciż Komissarze w pretensye Xcia IM. Kurlandskiego weyrzą, y relacyą na przyszłym Seymie uczynią. *ib.*

Nie zkończona, ale do czasu od Komissarzow limitowana iest. Kazano tedy znowu ziachać się tymże Komissarzom, *pro termino Limitationis*, y kończyć ią. Ktora *continuatio* powinna bydź przy Vrzędnikach, Marszałku y Podkomorzym, *de jure* należących. *A.* 1677. *f.* 16. *Tit. Reassumptio Komis.*

Ciż Komissarze, żeby w pretensye Xcia IM. Kurlandskiego weyrzeli, y na przyszłym Seymie informacyą Rzeczypospol. dali, ponowiono. *ib.*

Comissye przeszłych Seymow, o rozgraniczeniu Powiatu *Bracławskiego* z Xięstwem *Kurlandskim*, *in toto* reassumowano, y Komissarzow naznaczono. K. Lit. *A.* 1685. *f.* 9. *Tit. Reassumptio Komis.*

Comissya Xięstwu Litewskiemu z Xięstwem Kurlandskim, *ratione gravaminum*, y do rozgraniczenia Powiatu Dyneburskiego. *A.* 1649. *f.* 17. *Tit. Komis.*

Comissya Xięstwu Litewskiemu z Kurlandyą, do postanowienia czasu y sposobu, *circa administrationem justitiæ*, *tam in Civilibus qvam Criminalibus causis*. *A.* 1607. *f.* 863. *Tit. o Sprawiedliwośći.*

Ciż Komissarze, y w Menice w Kurlandyi, aby sprawiedliwie wychodźiła, weyrzą. *ibidem.*

Naleźiony sposob Vpitskiemu y Wilkomirskiemu, Powiatom. *A.* 1611. *f.* 43. *Tit. Sposob sprawiedliwośći.*

Vpitski Powiat retraktuie go, a inszy naleść maią Komissarze; Wilkomirskiemu zaś *approbatur*. *A.* 1613. *f.* 49. *Tit. Komis. vid. Tit. Sprawiedliwość.*

Znowu inszym Komissarzom odprawić tę funkcyą kazano, ktorzy zgodę swoię na piśmie

ſmie na przyſzły Seym, przez Poſty Powiatu Vpitſkiego, *pro confirmatione*, pryśią. *A.* 1638. *f.* 25. *T. Komiſ.*

Comiſſya do rozgraniczenia Zmudźi z Kurlandyą, y uzpokoienia wſzyſtkich rożnic *ab utrinqvè* zachodzących, *abſentia* Komiſſarzow *unius*, *ex utraqve Parte*, *non obſtante. A.* 1601. *f.* 760. *Tit. Komiſ.*

Nie doſzła ta: inſzą nakazano. *A.* 1611. *f.* 41. *Tit. Komiſ.*

Znowu inſza *A.* 1613. *f.* 45. *Tit. Komiſ. Xięſtwa.*

Y Znowu *A.* 1616. *f.* 48. *Tit. Komisſarze.*

Comiſſya na rozgraniczenie Inflant z Kurlandyą, *ex vi Pactorum Oliven. A* 1661. *f.* 8. *T. Komiſ. względem.*

Nie doſzła: znowu inſzą, *inſiſtendo* pierwſzey, naznaczono; ktorą Komiſſarze z Senatu y z izby Poſelſkiey, *cum aſſiſtentia* Komiſſarzow Xćia Im. Kurlandskiego, *nonnullorum abſentiâ non obſtante*, odprawią, y pewne miedzy Inflantami Rzeczypoſp. y Szwedzkiemi, y Xięſtwem Kurlandskim, *ſecundum Pacta Induciarum*, na ktore śię referuią *Olivenſia*, uczynią rozgraniczenie, y we wſzyſtkich pretenſyach, *ratione* podwyżſzenia Cel Ruskich, y o zbiegłych poddanych, tak z Pańſtw Naſzych, iako y z Xięſtwa Kurlandskiego, *totalitèr cum ſatisfactione* Xięſtwa Lit. y Xćia Imći Kurlandskiego, y tamecznych obywatelow uzpokoią, *de reliqvo* do Konſtytucyi *Anni* 1661. ſtoſuiąc śię. *A.* 1678. *f.* 8. *Tit. Komiſ.*

Comiſſya na ponowienie granic, miedzy Xięſtwem Pruskim a Woiewodztwem Mazowieckim. *A.* 1591. *f.* 617. *Tit. Komisſarze.*

Comiſſya takoważ Płockiemu y Mazowieckiemu, Woiewodztwom, y Biskupſtwu Warmińskiemu z Xiążęcemi Pruſami. *A.* 1601. *fol.* 741. *Tit. Komisſarze do Prus.*

Znowu Mazowieckiemu y Podlaskiemu z Xiążęcemi Pruſami; A gdyby ktory Komiſſarz, *in loco & tempore aſſignato* nie ſtanął; *pœnâ qvingentarum Marcarum pecuniæ communis*, *Fiſco Regio & Parti inſtiganti per medium*, *ſolvendâ*, karany bydź ma. *Forum poſt Curiam A.* 1607. f. 851. *Tit Komiſ. Pruſka.*

Nie wzięła effektu: inſzą uchwalono, *cum pœna ſimili qvingentarum Marcarum*, iako na przeſzłym Seymie. Y *ſalarium* Komiſſarzom, po piąćiudźieśiąt grzywien Polskich, naznaczono, na ktore Obywatele tameczni, przy Poborze Ziemie ſwoiey po groſzy dźieśiąćiu wydać powinni. *A.* 1609. *fol.* 897. *Tit. Komiſ. Pruſka.*

Znowu inſzą. A Staroſtowie przylegli y Dźierzawcy Dobr Krolewskich, także y Mieſzczanie, powinni Komiſſarzow ſtacyą ſłuſzną opatrować. Obywatele zaś tameczni ſtanu Szlacheckiego, około Raygroda y Auguſtowa, dać powinni z włoki po groſzy dźieśiąći, przy Poborze do Poborce, a Poborca tygodniem przed czaſem Komiſ. przypadaiącey, powinien te pieniądze oddać Komiſſarzom *ſub pœna Peculatûs* tym, ktorzy śię ſtawią. O co *Forum* w Grodźie, *ſine ulla appellatione & dilatione.* A Staroſta ma exekwować, *ſub pœna*, *contra negligentes Capitaneos*, *ſancitâ. A.* 1611. *fol.* 21. *Tit. Komisſya.*

Znowu do rozgraniczenia inſza. *A.* 1613. f. 27. *Tit. o Rozgraniczeniu.*

A ſprawiedliwośći ſpoſob wieczny taki poſtanowiono: aby na każdy rok Staroſtowie y Dźierzawcy przylegli, na mieyſce przyległe Dźierzaw ſwych, na dźień S. Marćina zieżdzali, y tam ſpolnie z Staroſtami Pruskiemi, ſprawiedliwość należytą, z obu ſtron, *ex plebeiis* czynili. A Szlachćie Polskiey, *Forum* na Trybunale Lubelskim albo Piotrkowskim, *inter cauſas conſervatas*, *in qvatuor ſeptimanis;* Pruskiey zaś w Krolewcu, w takimże czaśie niedźiel czterech. Ktore Dekreta bez wſzelkiey dylacyi, naydaley *in decurſu unius ſeptimanæ*, expedyowane bydź maią. A Staroſta każdy albo Dźierzawca, powinien do takiey ſprawy mieć z ſobą Vrzędnika iednego, bądź Grodzkiego, bądź Ziemskiego, y dwu innych tamecznych dobrze ośiadłych y godnych Obywatelow. Toż maią czynić y Staroſtowie Pruſcy. *A.* 1613. *f.* 21. *Tit. Sprawiedliwość.*

Nie przyszły do tych czas do effektu granice. Znowu Komiſſarze naznaczeni; do ktorych granic *de novo* uczynionych, powinni Obywatele W. X. Lit. *ad cognoſcendum ſcopulum acialem*, *ſine qvavis innoteſcentia* Komiſſarzow, ſtawić śię *ſub pœna Qvingentarum Marcarum Polon.* o ktore *forum*, *ad inſtantiam cujusvis*, z Koronnemi Komiſſarzami w Piotrkowie, *intèr cauſas Officii*; a z Pruskiemi w Krolewcu, *ſine dilationibus & appellationibus.* Tamże zaraz przed temiż Komiſſarzami poddanni zbiegli, z obu ſtron, wydawani bydź maią z żonami, dźiećmi, y ſubſtancyą, *ſub pœna*

Qvin-

Qvingentar. Marcar. Polonic. O co każdy *legitimè* przez innoteſcencyą ,komiſſarſką ma *citari & reqviri.* A na potym Obywatele Mazowieccy, Podlaſcy y Prus Xiążęcych, Poddanych z obuſtron zbiegow, *ſine literis teſtimonialibus* Panow ſwoich, przyimować nie maią, *ſub pœna Qvingentarum Marcar. Polonicalium.* O co *forum* w Grodźie przed Vrzędem *peremptoriè*, pod ktorego iurysdykcyą pozwany Dobra ſwoie mieć będźie, *ſine qvibusvis dilationibus, exceptionibus & appellationibus.* Y Miaſta z obu ſtron przeſtrzegać tego maią, żeby także poddanych zbiegłych, *ſine literis teſtimonialibus* Panow ich nie przyimowali, pod takowąż winą *in eodem foro* Grodu, pod ktorego iurysdykcyą ośiadłości maią. A Obywatele Pruſcy, ktorzy *privatâ autoritate* granice miedzy Xięſtwy y Woiewodztwy temi rozſypali y zepſowali, reſtaurować ie maią, *ſub pœna Centum Marcarum Polonical.* tamże *in inſtanti* przed Komiſſarzami, każdemu z oſobna ukrzywdzonemu *ſolvenda.* Przed temiż Komiſſarzami, o inſze wſzyſtkie krzywdy *ab utrinqvè* ma bydź *cognitio ſine ulla dilatione.* A Obywatele ſzlacheckiego ſtanu, około Raygroda y Auguſtowa, Pobor *Anno* 1611. wybrany, powinni wydać Komiſſarzom. *A.* 1616. f. 29. *Tit. Komiſ.*

Ani ta doſzła: Znowu inſza, według Konſtytucyi 1616. & 1638. *f.* 28. *Tit. Komiſ.*

Ani ta. Znowu inſza. *A.* 1641. f. 19. *Tit. Komiſ.*

Znowu Podlaſzu ſamemu z Pruſami temiż. *ib.* f. 20. *Tit. Komiſ.*

Y ta nie doſzła. Inſzą obiecano, y ſtoſuiąc śię do Konſtytucyi *A.* 1611. Podymne po gr. 10. na to, od Obywatelow ſtanu Szlacheckiego Ziem Wiskiey y Lomżeńskiey, y tych co około Auguſtowa y Raygroda, poſtanowiono, *ſub pœna bannitionis*, a Poborcy te pieniądze wybrane powinni będą oddać Komiſſarzom tym, ktorzy śię ſtawią, *ſub pæna Peculatûs.* O co *forum* z Poborcami w Grodźie, *ſine ulla appellatione & delatione*; A Staroſta exekwować powinien. *A* 1647. *f.* 29. *Tit. Komiſ*

Warowano przy tym, że ta Komiſſya nie ma nic derogować *Regio Diplomati*, względem Dyſpoſycyi y Adminiſtracyi prowentow, y Dźierzaw, y Ekonomiy Xięſtwa Pruskiego, Kurfirſztowi Im. Brandeburskiemu danemu. *ib.*

Znowu do uznania ſzkod, y Woiewodztwu Płockiemu. *A.* 1659. *fol.* 37. *Tit. Komiſſya.*

O Sprawiedliwośći exceſſow z Xięſtwem Pruſkim, opiſane Prawa dawne reaſſumowano, y poſtanowiono: aby z obu ſtron Staroſtowie pograniczni, tak Koronni iako y Xięſtwa tego, podług tychże praw, na mieyſca ſobie dawnemi prawami opiſane zieżdzaiąc, ſkuteczną y nieodwłoczną, *tàm in Criminalibus qvam in Civilibus cauſis*, ſprawiedliwość czynili. Ktorzy ieżliby *negligentes in officio* byli? tedy wedle Pakt, znioſżſzy śię z Kurfirſztem Im. Komiſſarze zobopolni wyprawieni będą. *A.* 1667. *f.* 25. *Tit. Komiſ.*

Nie przyſzło to *ad effectum*: Komiſſarze tedy naznaczeni. *A.* 1670. *fol.* 27. *Tit. Komiſſya.*

Ciż oraz y do innych Woiewodztw, iako to Podlaſkiego, Lubelſkiego, y Xięſtwa Litewſkiego deklarowani. *ib.*

Znowu inſza Komiſſya Xięſtwu Mazowieckiemu y Woiewodztwu Podlaſkiemu, z Xięſtwem Pruſkim; bo pierwſze nie doſzły. To iednak nie ma padać pod dyſkwiſycyą, że Obywatele Koronni, przy granicy Pruskiey mieſzkaiący, do kuźnic ſwoich po rudę żelazną, przez rudę drugą y trzećią, do dalſzych gruntow y fodyn *licitè* ieżdzą. *A.* 1677. *f.* 18. *Tit. Komiſ.*

Comiſſya dla granic y ſprawiedliwośći Ziemie *Zmudzkiey*, od Prus Xiążęcych. *A.* 1607. *f.* 864. *Tit. O Komiſſyach.*

Znowu inſza, *cum reaſſumptione* pierwſzey. *A.* 1611. *f.* 41. *Tit. Komiſ.*

Znowu inſza : y Powiatowi *Grodźinſkiemu.* *A.* 1613. *f.* 47. *Tit. Komis.*

Znowu inſza. *A.* 1616. *f.* 48. *Tit. Komissarze.*

Znowu inſza, y z Xięſtwem *Kurlandſkim.* *A.* 1638. *f.* 29. *Tit. Komis.*

Comiſſya dla granic y ſprawiedliwośći, miedzy Xięſtwem Pomorskim a Woiewodztwy Pruskiemi. *A.* 1609. *f.* 898. *Tit. Komis.*

Nie doſzła; znowu inſza. *A.* 1611. *f.* 37. *Tit. Komis.*

Znowu Woiewodztwu Pomorskiemu ſamemu z Xięſtwem Pomorskim, Konſtytucyą *Anni* 1601. reaſſumowano, y inſzych Komiſſarzow, na mieyſce zmarłych, naznaczono. *A.* 1616. *f.* 16. *Tit. Komis.*

Comiſſya do rozgraniczenia *Ruſkiego*, *Bełſkiego*, *Podolſkiego*, Woiewodztw z *Wołyńſkiem* Woiewodztwem. *A.* 1576. *f.* 292. *Tit. O ſprawiedliwośći.*

Obiecano też naleść ſpoſob, miedzy temi Woiewodztwy czynienia ſprawiedliwośći, bo do tych czas pewnego prawa nie mieli. *ib.*

Znowu Komiſſarzow obiecano, do rozgraniczenia pomienionych Woiewodztw, y Woiewodztwa *Bracławſkiego. A.* 1578. *f.* 388. *Tit. Sprawiedliwość.*

A o wſzyſtkie inſze krzywdy, co śię gruntu dotycze, do Ziemſtwa pozywać śię maią. *ibidem.*

Znowu naznaczeni ſą Komiſſarze. *A.* 1581. *f.* 374. *Tit.* O *Komiſſyach.*

Comiſſya do rozgraniczenia Woiewodztwa *Podolſkiego* z Bracławſkim; na ktorą ſamych Woiewodow tych Woiewodztw, także Podkomorzych, Chorążych y Woyſkich naznaczono, y winę ſta grzywien, ktoryby śię z nich nie ſtawił, założono, z naznaczeniem *forum* na Trybunale, *ad inſtantiam cujusvis. A.* 1601. *f.* 738. *Tit. Rozgraniczenie Podolſkiego.*

Comiſſya do rozgraniczenia Woiewodztw, *Ruſkiego*, *Wołyńſkiego*, *Podolſkiego*, *Bełſkiego*, *Lubelſkiego*, *Bracławſkiego* y *Kiiowſkiego*, także Wielkiego Xięſtwa *Litewſkiego* z *Podlaſzem*, y *Mazowſza* z *Podlaſzem*, y Powiatu *Mozerſkiego* z Kiiowſką Ziemią, obiecana. *A.* 1589. *f.* 525. *Tit. O rozgraniczniu.*

Nie doſzła; Znowu inſza Woiewodztwom, Wołyńſkiemu y Bracławſkiemu. *A.* 1590. *f.* 584. *Tit. Odkład.*

Ani ta doſzła. Znowu Vrzędnicy pewni Ziemſcy naznaczeni, do rozgraniczenia Woiewodztw, Ruſkiego, Bełſkiego, Podolſkiego; a z drugiey ſtrony, Wołyńſkiego Bracławſkiego y Kiiowſkiego z Mozerſkim Powiatem. *A.* 1593. *f.* 648. *Tit. Komiſſarze.*

Znowu ćiż Vrzędnicy naznaczeni, y wina ſta grzywien na nich, ktoryby, *absquè legali impedimento*, na czas Komiſſyi tey naznaczony nie ziachał, założona, *cum aſſignatione fori* na Trybunale, *inter cauſas Officii*; do tychże Vrzędnikow przydani ſą Woiewodowie z tych Woiewodztw. *A.* 1698. *f.* 690. *Tit. Rozgraniczenie.*

A iż to nigdy doyść nie mogło; taki ſpoſob rozgraniczenia poſtanowiono: Strony, ktore granic potrzebuią, Podkomorzych, Chorążych y Woyſkich ſwoich Powiatow, wywieść maią, ktorzy, za wydaniem innoteſcencyi, rożnice takowe, *duorum abſentiâ non obſtante*, uzpokoią y rozgraniczą. *Salvâ appellatione Parti gravatam ſe ſentienti.* A ieżliby *ſententiæ diſcordes* były? *pro cognitione* na Trybunał odeślą. *Proſecutio* zaś, *in qvovis Palatinatu Volhyniæ proximo*, bydź może. A. 16oI. *f.* 738. T. *Rozgraniczenie Obywatelow.*

Pœna centum Marcarum na Vrzędnika, ktoryby śię na innoteſcencyi podpiſać nie chćiał, albo podpiſawſzy nie ziachał. A *forum* Trybunał, *inter cauſas Officii*, *ſalvo Legali veræ infirmitatis. ib.*

Rożnice iednak, miedzy Dobrami Krolewſkiemi, maią śię przez zwykłe Komiſſarze ograniczać. *ib.*

Comiſſya takoważ znowu Woiewodztwu Wołyńſkiemu z Bełſkim; *abſentiâ* Komisſarzow *unius pluriumvè non obſtante*; byle ich z Woiewodztw po trzech przynamniey przy Vrzędźie Podkomorſkim było. *A* 1638. *f.* 19. *Komiſ.*

Comiſſya do rozgraniczenia Woiewodztwa *Podlaſkiego* z *Litwą*, to ieſt: z *Brzeſkim* Woiewodztwem, ma bydź dana. *A.* 1589. *f.* 525. *Tit. O Rozgraniczeniu.*

Dana ieſt. *A.* 1591. *f.* 616 *O Komiſ.*

Znowu inſza, y z Powiatem *Grodzińſkim*; na ktorą każdy Komiſſarz podpiſawſzy śię, powinien śię ſtawić, *exceptâ verâ infirmitate*, pod winą dwuch ſet grzywien. O co *forum*, *ad cujusvis inſtantiam*, Polakowi w Koronnym, a Litwinowi w Litewſkim Trybunale, deklarowano. Przytym ieżliby ktora ſtrona, bądź z Polſki albo z Litwy nie wyiachała? Komiſſarze z iedney ſtrony ziechawſzy śię kończyć y granice ſypać mogą; *& ſic negotium in rem judicatam tranſibit. A.* 1596. *fol.* 583. *Tit. Rozgraniczenie.*

Znowu inſza, tymże porządkiem, ktory ieſt w Konſtytucyi A. 1596. opiſany, pod winą w Vnii wyrażoną. A Pocztow z każdey ſtrony nie ma bydź więcey, nad trzydźieśći koni, rachuiąc w to Komiſſarze y ſługi ich: pieſzych zaś po trzydźieśći chłopow, dla ukazowania znakow y dokumentow granicznych, *ſub pœna mille marcarum*, na Trybunale *inter cauſas Officii peremptoriè repetenda.* A gdyby śię Komiſſarze z obu ſtron nie zgodźili, wſzyſtkie probacye doſtatecznie zpiſane, na Seym *pro cognitione*

tione przynieść powinni. Tym czaſem zaś, poki Komiſſarze nie zkończą rozeznaniem ſwoim dyfferencyy, nie może nikt z Litwy do Korony *evocari*, *ſub nullitate Proceſſûs.* Co śię y o Powiećie Grodźińſkim y Mozerſkim z Koroną rozumieć ma. A. 1598. *f.* 595. *Tit. Rozgraniczenie.*

Nie doſzła: Znowu tymże Komiſſarzom odprawić ią kazano, *cum reaſſumptione in toto Conſtit.* 1598. A. 1601. *f.* 738. *Tit. Rozgraniczenie.*

O tymże na drugim mieyſcu, *cum hac declaratione:* iż Komiſſarze ziachać śię powinni, *ſub pœna centum marcarum*, *excepto legali impedimento*, na Trybunale *inter cauſas Officii*, *ad inſtantiam cujusvis repetendæ.* Ktorych Komiſſarzow y Podkomorzych, Staroſtowie przylegli ſtacyą opatrować maią. *De reliquo Conſtit.* A. 1598. *reaſſumitur* A. 1601. *f.* 741. *Tit. Rozgraniczenie.*

Znowu inſza, *juxta Conſtit.* 1598. & 1601. A. 1607. *fol.* 850. *Tit. Rozgraniczenie.*

Ani ta doſzła. Przeto poſtanowiono: aby ći, ktorzy czuią śię nie należeć do iuryſdykcyi Koronney, nie czekaiąc Komiſſyi, iuż *à modo* ſądźili śię w Koronie, *non evocando* do Litwy, zwłaſzcza ktorzy Kupna, Darowizny pokażą, pod tytułem Ziemie Podlaſkiey. Zaſtawy zaś Maiętnośći niektorych, ktore do tey Konſtytucyi za zapiſem W. X. Litew. trzymaią, zoſtawać *in robore* powinne, aż do uczynienia doſyć na tey Maiętnośći. A. 1611. *f.* 22. *Tit. Rozgraniczenie.*

Znowu inſza, *cum pœna mille marcarum*, na Komiſſarzow, ktoryby śię nie ſtawił, (*abſentiâ* iednak *unius vel duorum*, *pluriumvè non obſtante*) *interpoſitâ*, od Koronnego w Trybunale Lubelſkim *inter cauſas Officii peremptoriè*, a od Litewſkiego w Trybunale Wileńſkim w każdy termin, *repetenda.* *Reliqua* iako w Konſtyt. A. 1598. & 1601. *exceptis his cauſis*, *quæ jam in rem judicatam tranſierunt*, ktore Vrzędy exekwować mogą. A. 1616. *f.* 47. *Tit. Rozgran.*

Vczynili Dekret ći Komiſſarze: *nihil ominus*, nie czyniąc o nim żadnego rozſądku, inśi znowu dani, deklaruiąc: iż na przyſzłym Seymie, tak *de validitate* pomienionego Dekretu, iako y *de negotio principali decidetur.* A. 1620. *fol.* 12. *Tit. O Komiſſyi.*

Znowu dani inśi. A. 1623. *f.* 11. *Tit. Komiſ.*

Y Znowu inśi, *absqvè qvavis appellatione*, z tą deklaracyą: że z relacyi Komiſſarzow tych na przyſzłym Seymie uczynioney, dyfferencye te, bez wſzelkiey dylacyi decydowane będą. A. 1649. *f.* 45. *Tit. Komiſſya Brzeſka.*

Znowu inśi, *cum reaſſumptione* o tym wſzyſtkich Konſtitucyy, *ab An.* 1589. *usqvè ad Annum* 1649. Ktora Komiſſya y Woiewodztwu *Lubelſkiemu* ſłużyć ma. A. 1661. *f.* 27. *Tit. Komiſ.*

Comiſſya na rozgraniczenie Powiatu *Wileńſkiego* od *Bracławſkiego*, także *Wilkomirſkiego* od *Bracławſkiego.* A. 1613. *f.* 44. *Tit. Rozgraniczenie.*

Znowu tymże Powiatom; także Powiatom, *Kowińſkiemu* y *Vpitſkiemu.* A. 1616. *f.* 48. *Tit. Komiſ.*

Reaſſumowano *in toto* te obiedwie Konſtytucye. A. 1613. & 1616. *cum declaratione:* iż Podkomorzowie y Marſzałkowie tych Powiatow, według praw y dawnych duktow maią ie rozgraniczyć. A. 1631. *f.* 21. *Tit. Rozgran.*

Comiſſya, do rozgraniczenia Woiewodztwa *Kiiowſkiego* z *Litwą* z Powiatem *Mozerſkim*, ma bydź dana. A. 1589. *fol.* 525. *Tit. O rozgraniczeniu.* & *fol.* 530. *Tit. Rozgraniczenie.*

Nie doſzła. Naznaczeni na to pewni Vrzędnicy Ziemſcy. A. 1593 *f.* 648. *Tit. Komiſſarze.*

Y Znowu, *cum pœna centum marcarum*, ktoryby, *absqvè legali impedimento*, nie przybył z Komiſſarzow, na Trybunale *inter Cauſas Officii*, *ad inſtantiam cujusvis Indigenæ illius Palatinatûs ſeu Diſtrictûs*, *repetenda.* A. 1598. *fol.* 690. *Tit. Rozgraniczenie.*

Odprawiona; ale że w niebytnośći drugiey ſtrony, Komiſſarze znowu dani. A. 1601. *f.* 740. *Tit. Rozgran.*

Znowu dani. A. 1607. *f.* 857. *Tit. Komiſſya.*

Y Znowu, *cum pœna ducentarum marcarum* na Komiſſarze, ktoryby *absqvè legali impedimento* nie przybył, y powinnośći ſwey doſyć nie uczynił; na Trybunale *inter Cauſas Officicii cujusvis Palatinatûs*, a w Litwie miedzy obligami *peremptoriè*, *ad inſtan-*

inſtantiam cujusvis injuriati, repetenda. Ex una parte omnium Commiſſariorum abſentiâ non obſtante. A *interim* ukrzywdzonym *præſcriptio* czaſu ſzkodźić nie ma, y wſzyſtkie proceſſy Aktorowi, w ktorymkolwiek Grodźie uczynione, wcale zoſtaną. A. 1609. *f.* 911. *Tit. Komiſſya.*

Znowu inśi Komiſſarze. A. 1611. *f.* 17. *Tit. Rozgran.*

Znieśiona ta Komiſſya, dla tego, że w niebytnośći drugiey ſtrony kontynuowana; gdyż Komiſſarze od Woiewodztwa Kiiowſkiego, dla wielkich przeſzkod ſtawić śię nie mogli, znowu tedy inſzą dano, *abſentiâ unius Partis non obſtante.* A. 1613. *fol.* 48. *Tit. Rozgran.*

Znieśiona y ta dla tego, iż Komiſſarze nie ieżdżąc po gruntach, na mieyſcu ią odprawili; a inſza dana, *pœna centum Marcarum* na Komiſſarzow, ktoryby nie ziachał, *interpoſita. Excepto*, gdyby dla Poſpolitego ruſzenia przybydź nie mogli, a dali o tym wiedźieć do Vrzędu *Mozerſkiego.* A. 1620. *f.* 15. *Tit. Rozgran.*

odprawiona: Kognicya o niey do Seymu *reiicitur*, po Wotach Senatorſkich. A. 1623. *f.* 13. *Tit. Komiſſya.*

Ieſzcze do drugiego Seymu. A. 1624. *f.* 9. *Tit. Komiſſya.*

Approbatur tandem in toto, wiecznemi czaſy. Dobra iednak Kapituły *Wileńſkiey, Kamieńſzczyzna* z Włośćią, do Biſkupſtwa Wileńſkiego należąca, y *Uborſtka* Włość, wedle Dekretu Seymowego A. 1625. do Xięſtwa Litew. Powiatu *Mozerſkiego* inkorporowane. Proceſſy w rożnicach *ab utrinqvè* znieśione. A ſprawy wſzyſtkie z obu ſtron, do pierwſzych ſtopniow prawnych przywrocone, *non obſtante ullâ præſcriptione Terreſtri. A.* 1631. *f.* 19. *Tit. Granice.*

Comiſſya na rozgraniczenie Ziem, *Kiiowſkiey, Zytomirſkiey* y *Owruckiey* 1659. *f.* 47. T. *Rozgraniczenie Ziem Kiiowſkich.*

Comiſſya do rozgraniczenia *Mazowſza* z *Podlaſzem*, miała bydź dana. *A.* 1581. *f.* 524. *Tit. O Rozgran.*

Comiſſya na rozgraniczenie Powiatu *Kamienieckiego* od *Latyczowſkiego. A.* 1611. *f.* 24. T. *Rozgraniczenie Powiatow.*

Odprawiona: *& approbatur. A.* 1613. *f.* 14. *Rozgraniczenie Powiatow.*

Potym pozwolono: aby Rozgraniczenie Dobr Rzeczypoſp. z Szlacheckiemi w Woiewodztwach, Podolſkim y Bracławſkim leżących, podług Konſtyt. *A.* 1613. doſzło. *A.* 1633. *f.* 56. *Tit. Komiſ. Podolſkie.*

Comiſſyą pewną pewnym Komiſſarzom, do ſpraw Rzeczypoſp. na ten czas zachodzących, daną wzpominaią. *Non liqvet* iednak, co to za ſprawy, bo o tym ſkrypt oſobny napiſany tylko. *A.* 1595. *f.* 662. *Wſzem wobec.*

Comiſſarze, do P P. Radny y Vrzędnikow, ktorzy na ten czas przy boku Krola bydź mieli, dla Traktatow y dla poparćia Woyny Moſkiewſkiey, tak z Korony iako y W. X. L. naznaczeni. *A.* 1611. *f.* 1. *Tit. Poparćie Woyny.*

Y Znowu. *A.* 1613. *f.* 11. *Tit. O Tatarach.*

Nie doſzły te Traktaty; zlecono tedy Krolewicowi IM. WŁADYSŁAWOWI, *bello* z nimi *experiri. A.* 1616. *f.* 2. *Tit. O Moſkwie.*

O tymże znowu. Y Komiſſarze z tego Seymu obiecano. *A.* 1618. *f.* 1. *Tit. O Moſkwie.*

Doſzły były Traktaty; ale że ie łamią Moſkwa; *defenſio* przećiwko nim *decernitur*, y Komiſſarze, ieżliby Narod ten traktatow afektował? naznaczeni. *A.* 1632. *f.* 1. *Tit. O Moſkwie.*

Znowu Komiſſarze naznaczeni. *A.* 1633. *f.* 13. *Tit. Woyna Moſk.*

Znowu Komiſſarze, do Traktatow z Carem Moſkiewſkim. *A.* 1659. *f.* 1. *Tit. Komiſſarze.*

Y Znowu. *A.* 1661. *f.* 1. *Tit. Komiſſarze.*

Znowu Komiſſarze, o wieczny Pokoy, na terminie w *armiſtitium Andruſowſkim* wyrażonym. *Confæderat. A.* 1668. *f.* 15. *§. Ponieważ z Pańſtwem.*

O tymże w drugiey Konfederacyi, po śmierći Krola IM. Michała. *A.* 1674. *f.* 16. *§. Ponieważ.*

Znowu Komiſſarze, o wieczny pokoy. *A.* 1678. *f.* 1. *Tit. Komiſſarze.*

Y Znowu. *A.* 1683. *f.* 12. *Tit. Komiſſya.*

Comiſſya do rozgraniczenia Korony y W. X. Lit. od *Moſkwy.* A. 1635. *f.* 7. *T. Komiſ.*

Nie włożono było w tę Konſtytucyą Komiſſarzow W. X. Lit, deklarowano tedy, że to wadźić nie ma Prawom W. X. Lit, a napotym, kiedy Komiſſarzow do rozgraniczenia

niczenia

niczenia Państw Koronnych, albo W.X.Lit. z Moskiewskiemi, bądź z Seymu, bądź z Kancellaryi, naznaczać będą; do granic Koronn. ieden z W.X. Litewskiego, a do granic W.X.L. ieden Koronny, ma bydź przydany Komissarz. *A.*1638. *f.* 15. *Tit. O Komissyach.*

Znowu insza Komissya. A. 1642. *f.* 15. *Tit. Komissya.*

Znowu insza. A. 1646. *f.* 6. *Tit. Komissya.*

Comissya *Eisimuntom*, w Powiecie Grodzińskim, do obaczenia gruntow, ktore sobie do Wsi Krolewskich zabrane bydź, pretenduią. A. 1511. *f.* 48. *Tit. Komissya.*

Nie doszła ta; insza naznaczono. A. 1613. *f.* 44. *Tit. Komissya.*

Tychże znowu Komissarzow naznaczono, do uważenia szkod Szlachty Obywatelow Powiatu Grodzińskiego, przez zalewek gruntow ich stawami Krolewskiemi, y o wchody ich w puszczach Grodzińskich. *A.* 1613. *f.* 45. *Tit. Komissya gieneralna.*

Znowu insza Komissya, *cum informatione. A.* 1662. *fol.* 20. *Tit. Komissya.*

Ciż Komissarze, rożnicę miedzy Dobrami Krolewskiemi, Dobrami Vr. Iozefa *Karpia* Podkomorzego Ziemie Bielskiey, gruntownie uzpokoić, *simili modo*, mieli. *ib.*

Ciż Komissarze *facultatem* mieli, y *excessivos*, ktorzy podczas zawoiowania Moskiewskiego, Szlachtę zabiiali, rożnych ludzi męczyli, Kościoły, Cerkwie, Dwory Szlacheckie nachodzili y rabowali; strony, przez innotescencyą do Grodu Grodzińskiego podaną, obwieściwszy, *prævia inqvisitione*, według prawa, za dowodem słusznym, by y na gardle karać, stosuiąc się w tym do Konstycucyy o Rabownikach, *A.*1658. & *A.* 1659. *non obstante ulla præscriptione. A inqvantum*by *injuriatis* nie dosyć się stało od Komissarzow, *via juris* wolno było dochodzić krzywd swoich *ib.* Odprawiła się ta Komissya, y approbowano ią *in toto*, y *Eismuntow* przy zamianie gruntow, ktorych włok 63. y morgow 15. z folwarkiem *Milkowszczyzna* nazwanym, *perpetuò* nienaruszenie zachować obiecano, y Przywiley na to z Kancellaryi W.X.L. wydany approbowano. *A.* 1667. *f.* 73. *Tit. Approbacya.*

Znowu Komissya dana Vr. Iozefowi *Karpiowi* Podkomorzemu Ziemie Bielskiey, dla granic, *cum facultate decidendi. A.* 1678. *f.* 39. *Tit. Komis.*

Comissya do uczynienia inkwizycyi w Ekonomii *Grodzińskiey*, względem zabićia tamże Kapitana *Wicherta*, y do osądzenia winnych: *salva appellatione à definitiva sententia* do Krola I Mći *A.* 1662. *f.* 21. *Tit. Komis.*

Comissya, *ratione* Dzierżawy *Dorszuńskiey* wywiedzioną, approbowano *in perpetuum. A.* 1601. *f.* 761. *Tit. Dorszuńska Komis.*

Comissya do rozgraniczenia Woiewodztwa *Lubelskiego* z Woiewodztwem *Brzesckim. A.* 1611. *f.* 19. *Tit. o Rozgraniczeniu Dobr.*

Comissya *Brzescka* z Woiewodztwem *Lubelskim* y *Podlaskim*, do przyszłego Seymu odłożono, o ktorey tamże ma bydź *cognitio;* a Dekreta Trybunalskie, tak Lubelskie iako y Wileńskie, *tantispèr* suspendowano. *A.* 1633. *f.* 27. *Tit. Komissya Brzescka.*

Znowu do drugiego Seymu. *A.* 1635. *f.* 26. *Tit. Komis.*

Znowu do Seymu sześćniedźielnego, w tymże roku, na drugim Seymie odłożono ią. *A.* 1635. *f.* 3. *Tit Komissya.*

Zkończona. A na rozgraniczenie Dobr *Privatorum* Komissarze naznaczeni, z tą informacyą: aby granice wszędy znaczne, przychylaiąc się iak naybarźiey *ad præsentem Possessorum usum*, *absqvè qvavis appellatione*, uczynili, y tę Komissyą zkończyli, *sine præjudicio* pomienionych trzech Woiewodztw. A ći ktorzyby potym kogo *extra jurisdictionem* wyciągali; *pœna qvingentarum marcarum, in foro competenti reponenda*, karani bydź maią. *A.* 1638. *f.* 25. *Tit. Uzpokoienie.*

Comissya na uznanie dyfferencyi Dobr *Płodownice* Szlacheckiey z *Płodownicą* Rzeczypospl. przy rzekach, Gromodliwi, Gryczu y Płodownicy położoną, *ad primam requisitionem cujusvis ex prætendentibus*, z Kancellaryi Koronn. powinna bydź danna. A. 1633. *f.* 49. *Tit. Komissya.*

Comissarze, pod czas woienney expedycyi Tureckiey, przy boku Krola I Mći zostawać maiący, naznaczeni, *cum potestate*, iaką mieli *in Anno* 1590. y takowąż przysięgą z Koła Poselskiego deputowani przysiądź maią; w żadne iednak rządy woienne, Hetmanom należące, wdawać się nie będą. A. 1634. *f.* 3. *Tit. Komissarze.*

Y potym był taki Komissarzow *usus. vid. Tit. Deputaci.*

Comissya do rozgraniczenia Woiewodztwa *Kiiowskiego* z *Czerniechowskim*, z tą deklaracyą: iż co dawnieyszych osad iest Kiiowskich, to do Woiewodztwa Kiiowskiego;

a co za panowania Krola Zygmunta Trzećiego zaśiadło, to do Woiewodztwa Czerniechowſkiego należeć ma. Ktorą Komiſſyą Komiſſarze powinni, *ſine ulla intermisſione continuare*, *abſentiâ nonnullorum non obſtante*, byle z obu ſtron *par numerus* był. A. 1638. *f.* 26. *Tit. Komiſſya.*

Znowu *reaſſumpta*. A Komiſſarze *ducti* Woiewodztw, *ſub nexu juramenti*, decydować y kopce ſypać powinni. A. 1641. *f.* 26. *Tit. Komiſſya.*

Comiſſya do Prus Xiążęcych, w ſprawach portowych. A. 1638. *f.* 20. *Tit. Komiſ.*

Comiſſarze do *Lemburka* y *Bytowa*, aby te Powiaty doſtatecznie opiſali, Obywatelow ſtanu Szlacheckiego, także Wśi, Dźierzawy y wſzyſtkie Włośći zinwentowali, y *rationem* tego na przyſzłym Seymie dali; potym Rzeczpoſpolita ordynacyą uczyni, *non derogando juribus* Terrarum *Pruſſiæ*. A. 1638. *f.* 10. *Tit. Komiſſya.*

Kazano potym, aby Komiſſyą podania tych Powiatow Kurfirſztowi Im. Brandeburſkiemu *in feudum*, w ktorey Szlacheckie domy, *cum bonis eorundem*, opiſane ſą, podał Woiewoda Pomorzki, iako na ten czas Komiſſarz, dla tego, żeby inśi pod Indygienat tameczny nie podſzywali śię, praw y ſwobod Koronnych y Ziem Pruſkich ſobie nie uſurpowali. A. 1667. *f.* 20. T. *Komiſſya.*

Comiſſarze do uzpokoienia rożnic, miedzy Staroſtwem Brzeſckiem a miedzy Ziemią Chełmſką, obiecani. A. 1581. *f.* 374. T. *O Komiſſyach.*

Znowu do uzpokoienia rożnic, o granice Ziemie Chełmſkiey z Powiatem Brzeſckim y Pińſkim. A. 1609. *f.* 897. T. *Rozgraniczenie.*

Comiſſarze do rozgraniczenia Powiatu *Rzeczyckiego* z *Orſzańſkim. ib. f.* 912. T. *Komiſſarze do rozgraniczenia.*

Comiſſya do rozgraniczenia Powiatu *Pińſkiego* W. X. Lit. od Powiatu *Łuckiego* w Woiewodztwie Wołyńſkim. A. 1638. *f.* 16. *Tit. Rozgraniczenie.*

Comiſſarze do rewidowania Maiętnośći *Swiercze* przy Zupach *Wielickich*, pod ktorą Sol ieſt y ſzyb Solny wyrobiony, aby za zamianą Dobr Rzeczypoſpolitey, ta maiętność przy Rzeczyp. zoſtała. Co na Seymie Walnym referowano bydź ma. A. 1635. *f.* 24. T. *Komiſſarze.*

Comiſſya do *Puſzcz Zmudzkich*, aby do pierwſzych granic były przywrocone. A. 1607. *f.* 863. T. *O Puſzczach.*

Znowu inſza. A. 1611. *f.* 41. T. *Puſzcze.*

Także do ograniczenia Puſzczy *Goyſzowſkiey* we Zmudźi, y uczynienia rozſądku, około wſtępu. *ib. Tit. Komiſſarze.*

Znowu inſza do Puſzczy *Goyſzowſkiey*, także y do *Rośieńſkiey*. *A.* 1613. *fol.* 46. *Tit. Komiſſya.*

Znowu takoważ do tychże. *A.* 1647. *f.* 20. *Tit. Zażywanie Puſzcz.*

Te iednak Puſzcze y Oſtępy, wolne od wrębow bydź maią, w ktorych łowy Krolewſkie odprawiaią. *ib.*

Comiſſya inſza do rozgraniczenia onych od Dobr Szlacheckich. A Dźierzawcy w tych y innych Puſzczach Ziemie Zmudzkiey, wolnego wſtępu Obywatelom tamecznym, według dawnych Praw y Przywileiow onym ſłużących, bronić nie maią, *ſine devaſtatione* y wyrabiania towarow. *A.* 1638. *f.* 29. *Tit. Komiſ.*

Znowu do rozgraniezenia Dobr, od Vświata, Newla y Wieliża. *ib. A.* 1647. *f.* 22. *Tit. Karczma Witepſka.*

Comiſſya *ad ineundos modos*, & *componendum* z Kapitułą Wileńſką o *æqvivalens*, *ratione Commutationis* karczmy *Witepſkiey. A.* 1647. *f.* 22. *Tit. Karczma Witepſka.*

Comiſſya do uzpokoienia dyfferencyy granicznych, miedzy Staroſtwami Woiewodztwa *Czerniechowſkiego*, a Dobrami Obywatelow tamecznych. *Cum Contravenientibus Decreto Commiſſoriali forum* na Trybunale *Lubelſkim*, *inter cauſas conſervatas. A.* 1638. *f.* 32. *Tit. Preſkrypcye.*

Odprawiona, y approbowano ią *in toto* z tą deklaracyą: iż ktoby po tey Komiſſyi kopce wzruſzył, powinien ie na tychże mieyſcach, gdźie były, według atteſtacyi Podkomorzkiey, *ad inſtantiam* ſtrony ukrzywdzoney, przez Vrząd Podkomorzki, za obwieſzczeniem przez innoteſcencyą Podkomorzką drugiey ſtrony, znowu odnowić. Czego żaden Dźierzawca bronić nie ma, *ſub pœnis*, o rozruczeniu kopcow przez Komiſſarze uſypanych, *ſancitis*, *in foro competenti vindicandis*. A ieźliby dotąd dokończone nie były? nieodwłocznie kontynuowane bydź maią. *A.* 1641. *Tit. Komiſſya.*

Comis-

Comissya na rozgraniczenie *Kamieńca Mazowieckiego* od Dobr Krolewskich y Ziemskich. *A.* 1661. *f.* 32. *Tit. Rozgraniczenie.*

Comissya do ustawy rzeczy wszelakich. *vid. Tit. Ustawa.*

Comissya do ograniczenia *in circumferentia* O O. *Dominikanow, y Iezuitow Winnickich. vid. Tit. Iezuići & Tit. Klasztory.*

Comissya do *Bohusławia*, dla upatrzenia mieysca funduszowi O O. *Karmelitow*, y opatrzenia onych. *vid. Tit. Fundacya.*

Comissya do wymierzenia placow w Zamku *Połockim*, Obywatelom Woiewodztwa tamecznego. *A.* 1652. *f.* 24. *Tit. Zamek Połocki.*

Comissya na przeprawienie Portu zamulonego do Krolewca, y na Inkwizycyą Cła przebranego y szkod, z czyiey przyczyny? *in defluitationibus* stanęły. *A.* 1653. *f.* 18. *Tit. Komissya.*

A koszt tym Komissarzom, Miasta Krolewskie Portowe nad *Niemnem* y *Wilią* y inne, ktoreby *commodum* z przeprawy tego Portu mieć mogły, obmyślić powinne. *ibidem.*

Znowu insza. *A.* 1658. *f.* 26. *Tit. Komis.*

Znowu insza: y *ratione* zbiegłych poddanych y innych krzywd. *A.* 1661. *f.* 8. *Tit. Komis. Labugowska.*

Comissya, dla naprawy złych przeiazdow, w Maiętności *Bartkowskiey*, w Woiewodztwie Podlaskim, w Ziemi Drohyckiey, z Kancellaryi Koron. wydana Vr. Hyronymowi *Chaleckiemu*, approbowana. *A.* 1654. *f.* 16. *Tit. Aukcya Symple.*

Comissarze do odbierania Czopowego *Lwowskiego*, y do fortyfikacyi tamże, *vid. Tit. Miasto Lwow.*

Comissarze dla wyrugowania ludźi podeyrzanych z *Kamieńca Podolskiego. vid. Tit. Miasto Kamieniec.*

Comissarze Zakonnicom *Przemyskim* za Sanem. *vid. Tit. Klasztory.*

Comissya do *Krakowa*, aby mieysca Kośćiołom y Klasztorom zburzonym, y place tym, ktorzy śię budować zechcą, a na swoich dawnych, dla fortyfikacyi teraźnieyszey, budować śię nie mogą, powinną y słuszną *Privatis* nakazawszy za ich prace nagrodę; przy Inżenierze wymierzone y naznaczone były. *A.* 1658. *f.* 36. *Tit. Komissya Krakowska.*

Przytym Miasteczko Biskupie, przenieść na Prądnik, pozwolono. *ib.*

Nie doszła ta Komissya: znowu insza, *cum hac declaratione*: aby Komissarze delineacyą fortyfikacyi uczynili przez Inżeniery sposobne, y w niey mieysce Kleparzowi, Stradomiowi y Kośćiołom zruinowanym, a mianowićie Kośćiołowi y Klasztorowi O O. Karmelitow na Piasku będących, y O O. Bernardynom naznaczyli y wymierzyli; iakoby w municyą sposobną, te mianowane Miasta y Kośćioły inkludowane były, y napotym *sine metu ruinæ*, w należyte sposobiały śię fortyfikacyi *requisita. A.* 1659. *f.* 33 *Tit. Komis.*

Przytym wszystkich, ktorzy w tey nowey będą śię budować dymenzyi, od wszelakich Rzeczypospl. podatkow, do lat trzech, uwolniono. *ib.*

Plura Tit. Miasto Każimierz przy Krakowie, Miasto Stradom. &c.

Comissya na uznanie kosztu fortyfikacyi Miasta *Halicza*, przez Starostę łożonego, *cum assecuratione*: że to na Dobrach Starostwa tego, na przyszłym Seymie assekurawano mu będźie. *A.* 1658. *f.* 42. *Tit. Forteca Halicka. vid. Tit. Zamek Halicki, & Tit. Dobra.*

Comissya na taksowanie Woytostwa *Drozdowskiego*, Vr. Marćinowi *Madalińskiemu* Staróśćie Przemyskiemu. *ib. f* 61. *Tit. Woytostwo Drozdowskie.*

Znowu tymże Komissarzom odprawić ią kazano. *A.* 1659. *f.* 41. *Tit. Komis.*

Odprawiona, y approbowana na Seymie *A.* 1667. *fol.* 35. *Tit. Approbacya Komissyi.*

Potym to Woytostwo, wiecznym prawem konferowano Vr. Marćinowi *Kantskiemu* Gienarałowi Artylleryi Koronney. *vid. Tit. Woytostwo.*

Comissya do rewidowania Ziemie *Wiskiey* zpustoszenia. *A.* 1659. *f.* 43. *Tit. Rewizya Desolacyi.*

Comissya Dobr *Cerkiewnych*, aby *pro justitia*, iako komu należą, oddane były. Komissarzom y stronom taką warowano *securitatem*, iaka iest Sądom Trybunalskim. A

Violatores ſecuritatis, *judicio* tychże Komiſſarzow ſądzeni bydź maią. Ktoby zaś Komiſſyi *contravenire* chćiał? *pœnis Legum*, iako *Violator Pactorum*, ma *ſubeſſe. ib. f.* 54. *Tit. Komiſ.*

Comiſſyą *Czudnowſką*, albo raczey Kapitulacyą daną Woyſku *Zaporowſkiemu*, przez Hetmana y innych Starſzyznę tegoż Woyſka przyśiężoną, *ad perpetuam rei memoriam*, *in Volumen Legum* inſerowano. *A.* 1661. *fol.* 61. *Tit. W Imię Troycy S. vid. Tit. Kozacy.*

Comiſſya względem podwyżſzenia Ceł *Rygſkich* po Paktach Szwedzkich, y oraz na rozgraniczenie *Inflant* y *Kurlandyi. ib. f.* 8. T. *Komiſ.*

Comiſſya na uznanie aggrawacyy y ſzkod w *Mazowſzu*, *Podlaſzu* y *Lubelſkim* Woiewodztwie, przez Woyſko W. X. Lit. poczynionych, *cum informatione. A.* 1658. *f.* 39. T. *Komiſ.* z *Woyſkiem.*

Nie doſzła. Znowu inſza; także y Ziemi *Chełmſkiey*, *cum reaſſumptione in toto* przeſzłey Konſtytucyi A. 1658. To tylko odmieniono, że Komiſſarze wprzod na Niedźiel dwie przed ziechaniem śię, nie *per Parochias*, lecz w Grodach tych Woiewodztw, publikować dać maią innoteſcencyą ſwoię, y że przy Sądźie Ziemſkim y Vrzędźie Grodzkim odprawią y zkończą tę Komiſſyą. *A.* 1659. *f.* 37. *Tit. Reaſſumptio Commiſſionis.*

Ani ta do effektu przyſzła. Znowu inſzą, *cum reaſſumptione anteriorum Conſtitutionum A.* 1658. & 1659. a oſobliwie 1658. & *cum melioratione.* A. 1661. *f.* 10. T. *Reaſſumptio Komiſſyi.*

Przy Amniſtyi Gieneralney Woyſkom Koronnym y W. X. Lit. daney, zachowano *in toto* tę Komiſſyą Woiewodztwom pomienionym y Ziemi Chełmſkiey, także Woiewodztwu Wołyńſkiemu. *A.* 1667. *f.* 1. T. *Amniſtya Gieneralna.*

Nie doſzła. Znowu ią tymże Komiſſarzom kończyć kazano. *A.* 1676. *f.* 9. T. *Kontynuacya Komiſſyi.*

Znowu *ſpeciali Conſtitutione* Woiewodztwom, Podlaſkiemu y Wołyńſkiemu, takoważ Komiſſya do Drohyczyna pozwolona. *A. eodem* 1676. *fol.* 23. *Tit. Komiſſya.*

Y Znowu, *ſeorſivâ Conſtitutione*, Woiewodztwu Wołyńſkiemu y Polesiu Woiewodztwa Kiiowſkiego, do Łucka, *cum informatione ſufficienti. A.* 1676. *f.* 22. *Tit. Komiſſya.*

Ani ta doſzła. Znowu Woiewodztwu ſamemu Wołyńſkiemu, ale do Brześćia Litewſkiego, nie do Drohyczyna, dana; *cum ſufficienti* także *informatione*, ktora y Woiewodztwu Podlaſkiemu, *ratione* ſzkod znacznych w przechodach pieniężnych, ſtacyy, kryminałow, ſłużyć ma. *A.* 1677. *f.* 21. *Tit. Komiſ.*

Approbowano te Konſtytucye, to ieſt A. 1676. & 1677. Woiewodztwu Wołyńſkiemu, *in omnibus clauſulis & punctis*, y *vigore* onych Komiſſarzow znowu naznaczono, ktorzy według Konſtytucyi A. 677. ſprawić śię maią, deklaruiąc: że *in Criminalibus* Woiewodztwu Podlaſkiemu świeżſzych, przy przeyśćiu zpod Chocimia y Zorawna, krzywd poczynionych dochodźić wolno. Dawnieyſze zaś *cauſæ criminales*, do zapłaty Gieneralney Woyſka W. X. Lit. *remittuntur*, *non derogando* amniſtyom. *A.* 1678. *f.* 13. T. *Reaſſumptio Komiſſyi.*

Comiſſya do *Połocka*, dla wymierzenia w Zamku wyżſzym y niżſzym placow, Obywatelom Woiewodztwa tego, y Iezuitom y Archyepiſkopowi *Połockiemu*, według Praw ich, (w ktore Komiſſarze weyrzec maią) na ktorychby placach, tak Szlachta iako y pomienieni Duchowni, Goſpodarzow ſtrzelcow do obrony mieli, y ſami, *in caſu periculi*, reſydować mogli. *A.* 1667. *f.* 70. T. *Opatrzenie Zamku.*

Comiſſya O O. *Dominikanom Chełmſkim*, względem gruntu tymże Dominikanom zabrania, y Bożnice na nim zbudowania przez Zydow. *A.* 1667. *fol.* 42. *Tit. Komiſſya.*

Comiſſya, dla uznania aggrawacyy od Woyſka Koronnego, pod władzą I. M. P. Stefana *Czarnieckiego* Woiewody Ruſkiego będącego, w W. X. Lit. y w kraiach *Biało-Ruſkich* poczynionych, *cum ſufficienti informatione.* A. 1662. *fol.* 17. *Tit. Komiſſya.*

Reaſſumowano *in toto* tę Konſtytucyą, y *forum* na Komiſſyi, albo Trybunale Koronnym, *ad inſtantiam cujusvis injuriati*, naznaczono, tak iednak, że do tego Sądu Sukceſſorowie I. M. P. *Czarnieckiego* Woiewody Kiiowſkiego, na ten czas Wodza

Woyſka,

Woyſka, *nullo quæſito colore* pociągani bydź nie powinni. A. 1678. *f.* 13. *Tit. Reasſumptio Komiſſyi.*

Comiſſya do *Kroſna*, dla porachowania śię z żołnierzami, y uznania krzywd od nich poczynionych, ktorzy wźiąwſzy to Miaſto *per executionem*, *in A.* 1663. y dotąd one *in poſſeſſione* trzymaiąc, y prowenta Mieyſkie zabieraiąc, extenuacyi długu ſwego y porachowania nie czynią; Komiſſarzow, *abſentiâ nonnullorum non obſtante*, byle ich ſześć było, naznaczono. Do ktorych I.M. Xdz Biſkup Przemyſki, dwuch ſwoich naznaczy także y przyda Komiſſarzow, względem *præjudicium* Miaſta tegoż od Klaſztorow, ktore browary ſobie pobudowały, y Piwa y Gorzałki na ſzynk, *cum præjudicio* Miaſta, daią. *A.* 1670. *f.* 26. T. *Komiſſya.*

Comiſſya do exekucyi, Dekretu Seymowego *liqvidationis*, o Staroſtwo *Puckie. ib. f.* 27. T. *Deklaracya.*

Comiſſya na vzpokoienie dyfferencyy, miedzy Obywatelami Powiatu *Piltińskiego* a Xiążęćiem *Kurlandskim* zachodzących, y oraz do weyrzenia w Prawa o Biſkupſtwo *Piltyńſkie*, *in ordine ad eximendum.* Czego na przyszłym Seymie Komiſſarze doſtateczną uczynią relacyą. *A.* 1661. *f.* 13. *Tit. Komiſ.*

Znowu inſza, *cum reaſſumptione in toto* przeszłey. *A.* 1667. *fol.* 72. *Tit. Reaſſumptio Komiſſyi.*

Nie doſzła. Znowu inſza; Komiſſarze naznaczeni, przy Pieczętarzach obudwu Narodow; ktorzy wedle Konſtytucyi o tym A. 1667. ſprawić śię maią, y relacyą na przyszłym Seymie uczynić. *A.* 1670. *f.* 62. *Tit. Komiſ.*

Ani ta doſzła. Znowu inſza; Zachowuiąc *in toto ad præſens* Xiążęćia Kurlandſkiego przy Reſponśie od Rzeczypoſp. na Seymie *Electionis*, *de Dato* 6. *Iulii A.* 1669. otrzymanym. *A.* 1676. *f.* 32. *Tit. Komiſ.*

Ani ta doſzła. Przenieśiono ią tedy do boku Krola I Mći, dla prędſzego uzpokoienia pomienionych Obywatelow Powiatu *Piltyńſkiego* z Xiążęćiem *Kurlandſkim.* Na ktorą *Plenipotentiarii* z obu ſtron, z prawami y Przywileiami ſwemi, za obwieſzczeniem Krolewſkim, ziadą, a Krol I. M. Komiſſarzow, *cum poteſtate decidendi & ſopiendi* zachodzące pretenſye, deputować będźie; *ſalvâ interim* Xćia *jurisdictione.* A. 1678. *f.* 42. *Reaſſumpcya Komiſ.*

Comiſſya dla weyrzenia ſamego w długi y pretenſye Xćia tegoż *Kurlandſkiego*, *cum reaſſumptione* Konſtytucyy *Annor.* 1609. 1611. *de Uſuris &* 1676. A relacya tego na Seymie przyſzłym przez Komiſſarze ma bydź uczyniona. *A. eodem* 1678. *f.* 43. *Tit. O Xiążęćiu I. M. Kurlandſkim.*

Comiſſyą Zupną, *autoritate Generalis Confæderationis ſub Interregno A.* 1674. naznaczoną, *in toto* approbowano. *A.* 1676. *f.* 58. *Tit. Approbacya.*

Takowe Komiſſye, na każdey *Interregni* Konwokacyi Gieneralney naznaczaią, *in hunc finem*, aby Zupy w dobrym zoſtawały porządku, y ſtanowi Szlacheckiemu, w wydaniu ſoli ſuchedniowey, według dawnych praw y Regieſtrow, także y w pretenſyach, wygoda śię działa. *vid. Tit. Zupy.*

Comiſſyą *Lubelſką* y Dekreta Trybunalſkie, *ex Remiſſione* teyże Komiſſyi, z Poborcami y innemi oſobami; także Komiſſyą *Poznańſkiego* y *Kaliſkiego*, Woiewodztw, względem rozprawy Zołnierza ich Powiatowego, *in toto* approbowano. A Woiewodztwu *Bełſkiemu declaratur*, że na przyſzłym Seymie zapłaći trzem Chorągwiom, na śię *ex Vi Legis A.* 1649. wziętym, ponieważ to teraz ſtać śię nie mogło. *A.* 1650. *f.* 1. *T. Approbacya.*

Comiſſyą z Kancellaryi Koronney, Vr. Hyronymowi *Olſzowſkiemu* Podſtolemu Koronnemu Staroście Wieluńſkiemu, dla uznania koſztow przez niego na reſtauracyą Zamku Wieluńſkiego łożonych, *in A.* 1658. daną, *& in A.* 1659. odprawioną, approbowano, y oraz Summę dźieśiątka tyśięcy zł. na Dobrach tegoż Staroſtwa aſſekurowano. *A.* 1673. *f.* 27. *Tit. Zamek Wieluńſki. vid. Tit. Summy.*

Comiſſyą na expenſa reparacyi Wśi *Wałycza*, w Woiewodztwie Chełmińſkim leżącey, przez Woynę Szwedzką zdeſolowaney, odprawioną, Vr. Michałowi *Zebrowſkiemu* Oberſzterowi Krola I. M. *in toto* approbowano: *ſalvis oneribus Reipub. ibid f.* 28. *Tit. Approbacya Komiſſyi.*

Comiſſyą z Kancellaryi Koronney, Vr. Staniſławowi Troianowi *Piotrowſkiemu* Skarbnikowi Ziemie Wiſkiey, na uznanie koſztow, w naprawieniu przeprawy, we Wśi iego

go dźiedźiczney *Przeczniach*, daną y odprawioną, approbowano. *A.* 1677. *f.* 40. *Tit. Przeprawa w Przeczniach.*

Comiſſya Obywatelom Powiatu *Grodźińſkiego*, z Leśnictwami Ekonomicznemi Krolewſkiemi, do przyſzłego Seymu odłożona. *A.* 1670. *f.* 54. *Tit. Komiſ.*

Comiſſya do Leśnictw W. X. Lit. dla wprowadzenia onych do dawnego porządku podług dawnych Rewiſyy, mianowićie przez Vr. *Iſaykowſkiego* Łowczego W. X. Lit. y Vr. *Białozora* Marſzałka Vpitſkiego, odprawionych. *A.* 1677. *fol.* 13. *Tit. Komiſ.*

Comiſſya na wydźielenie placow w Grodnie na Woiewodztwa W. X. Lit. dla wygody Seymu trzećiego W. X. Lit. pozwolonego, y do obmyślenia innych wygod y bezpieczeńſtwa *A.* 1677. *f.* 9. *Tit. Komiſ.*

Plura Tit. Miaſto Grodno, & Zamek Grodźińſki.

Comiſſya do obaczenia y zregieſtrowania wſzyſtkich ruin y ſzkod, w Woiewodztwie *Lubelſkim*, Powiećie *Stężyckim*, w Roku przeſzłym przez Obozy Poſpolitego ruſzenia poczynionych. Czego na przyſzłym Seymie Komiſſarze relacyą uczynią. *A.* 1673. *f.* 26. *Tit. Komiſſya.*

Comiſſyą do Staroſtwa *Lubelſkiego*, dla likwidowania *ad certam Summam* ſzkod y ruin onego, przez Poſpolite ruſzenia, przez lat dwie, obozowaniem poczynionych, y dla aſſekurowania teyże, iaka z likwidacyi będźie, Summy *in Bonis*, dawnieyſzemi Przywileiami od tego Staroſtwa *avulſis.* Czego ćiż Komiſſarze na przyſzłym Seymie uczynią relacyą. *ib. f.* 29. *Tit. Komiſſya.*

Comiſſya do *Wilna*, dla podźielenia Dobr pewnych, w Przywileiach y ſkrypćie Krola Michała wyrażonych, w W. X. Lit. w rożnych Powiatach leżących, w Summie trzydźieſtu tyśięcy Intraty, Obywatelom Woiewodztwa Smoleńſkiego, Powiatu Starodubowſkiego y częśći Woiewodztwa Połockiego, podług *Diploma* Krola I M. Iana Kaźimierza konferowanych. Na ktorey Komiſſarze ſprawić śię we wſzyſtkim maią, podług pomienionego ſkryptu Krola Michała. Tymże Komiſſarzom *ſalarium*, każdemu po tyśiącu zł. z reſzt czopowego na Seymie przeſzłey Elekcyi uchwalonego, z ſkarbu W. X. Lit. naznaczono, y *ſecuritatem*, iaka podczas Trybunału W. X. Lit. y Komiſſyy Gieneralnych, warowano. *A.* 1670. *fol.* 50. *Tit. Ukontentowanie.*

A ſummę dwudźieſtu tyśięcy, *ante unionem* na dźierzawę *Viańſką* wnieśioną, Vrodzonym, Ianowi y Alexandrowi, *Wołowiczom*, Sukceſſorom Vrodzoney *Wołowiczowey* Stolnikowy W. X. L. należącą, aby pomienieni *exules non onerata bona* mieli, na Staroſtwo *Plotelſkie* przenieśiono, y one z drugą Summą dwudźieſtu piąći Tyśięcy na toż Staroſtwo także *ante Unionem* wnieśioną, złączono. Waruiąc tymże Vrodzonym Wołowiczom: że *poſt fata* onych y Sukceſſorow ich, nie wprzod nowy Donataryuſz do poſſeſſyi Staroſtwa *Plotelſkiego* przyidźie, aż Summę czterdźieſtu piąći Tyśięcy zpełna Sukceſſorom onych *refundet.* Ktore Staroſtwo Vrodzonym *Wołowiczom*, za Konſenſem Krolewſkim, wolno będźie, komu inſzemu w teyże Summie y takowymże prawem puśćić, y onego uſtąpić. *ib.*

Odprawiona: y wydźielenie to ſtwierdzono, y wſzyſtkie *circa hoc negotium* Konſtytucye *ab A.* 1662. y ſkrypt *ad archivum* na Seymie A. 1670. dany, a na teraźnieyſzym Seymie approbowany, reaſſumowano: *non præjudicando injuriatis* od Komiſſarzow w wydźieleniu tych Dobr, & *ſalvam* onym *actionem* w Sądźie Seymowym *reſervando* Komiſſarze zaś tey odprawioney exdywizyi Dekreta, Inwentarze, Regieſtra, do Vrzędu źiemſkiego Smoleńſkiego, na Seymiku przyſzłym *immediatè* przypadaiącym, porządne oddać maią, *ſub pœna mille Marcarum. A.* 1673. *f.* 12. *Tit. Deklaracya Skryptu.*

W Dźierzawach tych *Exulum*; Podatki do iednego, ktorego na Seymiku *Relationis* z pośrzodka śiebie obiorą, oddawane bydź maią; a ten wybrawſzy ie, ogołem do Poborce Powiatu, w ktorym *bona conſiſtunt*, albo do Skarbu Summę wnieść powinien, *ſub pœnis, de Retentoribus. ib.*

Comiſſya *ad diſqvirendum negotium* Cerkwiow *Ritûs Græci*, w Ziemi Drohyckiey, w ſzyzmę obroconych. *A.* 1676. *f.* 23. *Tit. Cerkwie.*

Comiſſya do Ekonomyi *Nowodworſkiey*, dla obaczenia ſzkod y ruin, tak Zamku iako y całey Żuławy, y wynaleźienia ſpoſobu reparacyi y koſztu na naprawę grobel, także do poſtanowienia Kwarty, według rewizyi, ieźli ma bydź płacona, albo nie? y iako?

Tamże

Tamże oraz deklarowana bydź na Summa Vr. Andrzeiowi *Gębickiemu* na reparacyą tamy erogowana, ktora mu z oryginalną Summą powinna bydź zapłacona. *A.* 1676. *f.* 27. *Tit. Komiſ.*

Comiſſyą względem naprawy Staroſtwa *Kolſkiego*, y przepraw pod *Kołem*, Vr. Mikołaiowi *Myćielſkiemu* Staroście Kolſkiemu z Kancellaryi Koronney wydaną, *in toto* approbowano; *Salvis oneribus Reipub. Qvartæ, & Hybernis. A.* 1676. *f.* 35. *Tit. Staroſtwo Kolſkie.*

Comiſſya do *Fałęt*, dźiedźiczney Maiętności Vr. Albrychta *Opackiego* Podkomorzego Warſzawſkiego, dla poſtanowienia Moſtowego y grobelnego, według uznania expenſy na to. Co na przyſzły Seym Komiſſarze, *propter informationem*, przywieść maią. *A.* 1676. *f.* 33. *T. Rewizya przepraw.*

Approbowano potym tę Komiſſyą. *vid. T. Myto.*

Comiſſya takowa dla rewizyi przeprawy pod *Michrowem*, dźiedźiczną maiętnośćią Vr. *Felkierzamba* Staroſty Czorſtyńſkiego, y dla poſtanowienia Moſtowego. *ib.*

Approbowano tę Komiſſyą. *vid. Tit. Moſtowe.*

Comiſſyą, względem reparacyi Wśi *Czermna*, z Kancellaryi Koronney wydaną, *cum toto ejus effectu, ſine onere Reipub.* approbowano. *A.* 1676. *fol.* 45. *Tit. Reparacya.*

Comiſſya na rewizyą y uznanie koſztow, przez Vr. Iana Szczęſnego *Radźieiowſkiego* Staroſtę Boleſſawſkiego, na reſtauracyą Zamku Boleſſawſkiego y całego Staroſtwa łożonych. *A.* 1676. *f.* 45. *Tit. Zamek Boleſławſki.*

Approbowano tę Komiſſyą, y Summę na Staroſtwie aſſekurowano. *vid. Tit. Summy.*

Comiſſya do Wśiow: *Olſzenice, Babic* y *Luboczy*, dla uczynienia pomiaru ſprawiedliwego łanow ośiadłych, podług ktoregoby *onera Reipub.* podeymowane były. *ib. f.* 50. *Tit. Pomiar Wśi pewnych Konwentu Zwierzynieckiego.*

Comiſſyą względem reparacyi przepraw na grobli *Grembańſkiey*, z Kancellaryi Koronney daną y odprawioną, *in toto* approbowano. *A.* 1676. *fol.* 54. *Tit. Approbatio Komiſſyi.*

Comiſſyą w *Modrzu* odprawioną, Vr. Andrzeiowi Boxie *Radoſzowſkiemu* Kaſztellanowi Wieluńſkiemu, Dźierzawcy tamecznemu, względem erogowanych przez niego koſztow, *in toto* approbowano; *Salvis oneribus Reipub. hybernis & Qvartâ. ibid. Tit. Komiſ. Moderſka.*

Comiſſyą na uznanie ſumptu na groble y moſty u *Dankowa*, na Rzece Iſtwarze, przez IMP. *Warſzyckiego* Kaſztellana Krakowſkiego łożonego; y na poſtanowienie Myta pewnego, obiecano. *ib. f.* 55. *Tit. Grobla.*

Comiſſya na rewidowanie przepraw, y na uznanie koſztu miedzy Wśiami *Grębkowem* Biſkupſtwa Poznańſkiego a dźiedźiczną Vr. Piotra *Izbińſkiego* Cześnika Goſtyńſkiego, Ogrodkiem nazwaną. *ib. f.* 56. *Tit. Przeprawa.*

Comiſſya do podźielenia Dobr *Loiowa* y *Lubecza*, miedzy Rycerſtwo W. X. Lit. ſtarego zaćiągu, *ſecundum æqvalitatem & proportionem* zaſług. *A.* 1670. *f.* 53. *Tit. Komiſſya do Podźiału.*

Nie doſzła: Znowu inſza. A Komiſſarze ten podźiał wieczny do Akt Grodu, Ziemſtwa y Trybunału oddadzą. *A.* 1676. *f.* 18 *Tit. Komiſ*

Comiſſya na uznanie, y wiecznemi czaſy uzpokoienie dyfferencyy Staroſtwa *Krzepickiego* z Konwentem *Częſtochowſkim*, względem *Kłobucka* obiecana. *ibid. f.* 36. *Tit. Iaſna Gora Częſtochowſka.*

Dana ieſt, *cum reaſſumptione* przeſzłego Seymu A. 1676. Konſtytucyi, względem granic, laſow, gruntow, Wśi y innych wſzelakich kontrowerſyy. *A.* 1677. *f.* 17. *Tit. Komiſſya.*

Comiſſya do exekwowania Dekretow Krolewſkich w ſprawie: miedzy Vr. Mikołaiem *Korffem* Dworzaninem Pokoiowem Krola IMći, a Vr. Erneſtum Ianem *Korffem* Gienerał-Maiorem, *non obſtantibus qvibusvis Partis, tanqvam ex perſonali comparitione perpetuò bannitæ & convictæ oppoſitionibus, citationibus, literis ſalvi Conductûs*, y do podania, *etiam forti manu*, Dobr *violentèr ademptorum in poſſeſſionem* tegoż Korffa. *ib. f.* 20. *Tit. Approbacya.*

Comiſſya na uznanie Praw *iniqvorum teloneorum* w Mieśćie Lwowie, y w innych Miaſtach, Miaſteczkach y gośćińcach w Woiewodztwie Ruſkim. Tak iednak, aby śię nie

nie wdawać *in disqvisitionem teloneorum Reipub. & Mensæ Regiæ*, y relacyą tego na przyszłym Seymie uczynić. *ib. f.* 23. *Tit. Miasto Lwow.*

Comissya na vznanie y vzpokoienie pretensyy Zakonnic *Grudziądzkich* Reguły S. Benedykta, ktore maią do Miasta Grudziądza. A Miastu Komissarzow, *in qvantum* onych potrzebować będzie, *in pari numero*, przyda Krol I. M: *non obstante* iednak *absentiâ* Komissarzow z strony Miasta, choćby ich nie było, odprawić się ta Komissya może. *ibid. f.* 42. *Tit. Komissya Grudziądzka.*

Comissya do *Wilna*, na rozsądzenie sprawy, o depozyt Vr. Szymona *Rupińskiego* Cudzoziemca, z OO. *Bazylianami Wileńskiemi* Monasteru S. Ducha: *salvâ appellatione â definitiva sententia*, do sądu Krola I. M. Assessorskiego. *ibid. f.* 16. *Tit. Komissya.*

Comissya do *Mozera*, na vznanie szkod, przez Vr. *Hohola* Hetmana Woyska Zaporowskiego y ludzi iego, w Powiatach, *Pińskim*, *Mozerskim*, poczynionych, z tym dokładem: iż tenże Vr. *Hohol injuriatis* powinien skuteczną uczynić satysfakcyą, *sub pœna exsolutionis de suo*; o co *forum* na Seymie. *A.* 1677. *fol.* 18. *Tit. Komissya o szkody.*

Comissya do *Gdańska*, na rozsądzenie kryminalnych excessow, przy zrabowaniu Kościoła OO. Karmelitow *Calceatorum* we Gdańsku niezbożnie popełnionych. *A.* 1678. *f.* 11. *Tit. Sprawa Gdańska.*

Comissya do Starostw, *Chencińskiego* y *Zarnowieckiego*, na osądzenie y obrachowanie kosztow, na restauracyą tychże Starostw, łożonych. *ibidem. fol.* 14. *Tit. Rewizya.*

Comissya do Starostwa *Krzepickiego*, *cum plenaria potestate*, dla odebrania Iuramentu wierności, wedle Konstytucyi A. 1662. od Vr. Atanazego *Miączyńskiego* Starosty Krzepickiego, y fortecy zrewidowania, zinwentowania y według sumnienia otaksowania. Ciż Komissarze, Summę na fortyfikacyą y reparacyą Starostwa tego wyłożoną, iuramentem Vr. Starosty likwidowaną, na Wsiach tegoż Starostwa *auctoritate Reipub.* assekurować maią, ktora *assecuratio præsenti Lege approbatur.* Tak iż *novus Donatarius post fata* Vr. *Miączyńskiego* Starosty Krzepickiego, Summę tę sukcessorom iego *ante deoccupationem* fortecy Starostwa tego, *totaliter* zapłacić będzie powinien. *ibid. Tit. Bezpieczeństwo Fortecy.*

Comissya dla zregiestrowania skryptow y Przywileiow Rzeczyposp. w Skarbcu *Krakowskim* zostaiących. *A.* 1676. *f.* 19. *Tit. Rewizya Skarbu koronnego.*

Nie doszła; znowu insza, żeby wszystkie pomienione skrypta y Przywileie, kosztem publicznem, do Warszawy Komissarze zprowadzili, y w sklepie Zamku Warszawskiego iako naybezpieczniey kollokowawszy, dostateczną onych rewizyą uczynili, zregiestrowali y konnotowali, ktorym za prace y fatygi podięte, Skarb Koronny z Prowentow Ordynaryynych *salaria* obmyśli *A.* 1678. *fol.* 30. *Tit. Xiąg Rewizya.*

Rewidowane te skrypta y Konnotowane w Krakowie, lecz nie przeniesione do Warszawy.

Comissyą *super desolationem & reparationem* Wsi *Topoli Zapłotniey*, w Woiewodztwie Łęczyckim leżącey, approbowano. *ibid. f.* 39. *Tit. Rewizya Wsi Topoli.*

Comissya na uzpokoienie dyfferencyi o granice, miedzy Dobrami Vrodzonych *Wolffow â Ludinghausen, & Patrum Residentiæ Dinemburgensis*, z Starostwem Dynemburskiem, y na zamiany Dobr, gdzieby tego potrzeba było, *cum plena facultate* naznaczona, y oraz approbowano, *perpetuò id duraturum*, co około tego *decisum* przez Komissarze będzie. *ibid. f.* 19. *Tit. Komissya.*

Comissya do uzpokoienia dyssensyy, miedzy OO. *Dominikanami Wileńskiemi* a Kapitułą *Wileńską*, y obywatelami Woiewodztwa Witepskiego zachodzących. *ibid. Tit. Komissya.*

Comissya do zatrzymania Woyska W. X. Lit. w dalszey służbie Rzeczypos. *A.* 1652. *f.* 19. *Tit. Zapłata.*

Nie doszła. Znowu insza, *A.* 1653. *f.* 5. *Tit. O Zapłacie.*

Comissya do *Lwowa*, dla podziału Summy z Wybrańcow, *Exulibus* Obywatelom Woiewodztwa *Podolskiego*, na lat trzy, *ad proportionem* Dobr każdego, pozwoloney. *A.* 1677. *f.* 18. *Tit. Seymiki.*

Nie

Nie doſzła; Znowu ią tymże Komiſſarzom kontynuować z Deputatami, na Seymiku przyſzłym Podolſkim *Relationis* obranemi, kazano, y *forum cum Retentoribus, ubi de jure venerit*, deklarowano. *A.* 1678. *f.* 29. *Tit. Prorogacya Komiſſyi.*

Comiſſya do *Brachynia* o Zbiegi Powiatu *Mozyrſkiego*, od Krola Imći Michała dana, nie doſzła; znowu ią tymże Komiſſarzom odprawić zlecono. *Confœderat. A.* 1674. *f.* 34. §. *Komiſſya.*

Comiſſya do *Zamośćia*, na odebranie przyśięgi od Vr. Marćina *Zamoyſkiego* Podſtolego Lwowſkiego, y na podanie Zamośćia y innych Dobr, Ordynacyi Zamoyſkiey podległych, w realną poſſeſſyą temuż Vr. Podſtolemu Lwowſkiemu; także do przeyrzenia y konnotowania Praw, Przywileiow, Inwentarzow. *Confœderat. A.* 1674. *f.* 11. §. *Sprawa Ordynacyi.*

Plura Tit. Ordynacya Zamoyſka.

Comiſſarze na uznanie dezolacyi Zamku *Przemyſlkiego*, y na wynaleźienie Sumptu naznaczeni; co przez Poſłow Ziemſkich tamecznych, na przyſzłym Seymie Stanom Rzeczypoſp. *deferent. A interèa* Dźierzawcy teraźnieyſi Dobr Staroſtwa Przemyſlkiego, ſtoſuiąc śię *in toto* do Dekretu Krolewſkiego Relacyynego, nim o ruinie y reparacyi Zamku naſtąpi od tychże Komiſſarzow informacya, y *determinatio Reipub.* Sądom Grodowym należytą w tymże Zamku *commoditatem & ſecuritatem* od ruiny, także dla chowania Xiąg y dla Kancellaryi *competentem locum* obmyślić, *ſub privatione bonorum*, powinni. *A.* 1667. *f.* 16. *Tit. Zamek Przemyſlki.*

Comiſſya o pretenſye Woiewodztwa *Wołyńſkiego* y Polesia *Kiiowſkiego*, o ſzkody od Woyſka W. X. Lit. naznaczona do *Łucka*, y Konſtytucye, *de Immunitate* Dobr Ziemſkich, dawnieyſze reaſſumowane. *A.* 1685. *f.* 7. *Tit. Komiſ.*

Comiſſyą do windykowania podatkow y wypłacenia onych Woyſku, iako też *pro cauſis injuriatorum*, Seymem 1683. poſtanowioną, reaſſumowano; Komiſſarzow przy W. Hetmanach W. X. Lit. z Senatu przy W. W. Pieczętarzach y Vrzędnikach W. X. L. ktory z nich na tę Komiſſyą przybydź będźie mogł; *& ex Eqveſtri Ordine*, ktorych Woiewodztwa y Powiaty na Seymikach relacyynych obiorą, w mieyśćie *Wilnie* naznaczono. Komiſſarze przyśięgę według Konſtytucyi A. 1634 wykonać, y przez niedźiel ośm *continuò* ſądźić maią. Poborcowie, *Retentores*, Dworzanie, Skarbowi Deputaći, Woyſkowi, ſprawić śię, *ſub ultimariâ executione pœnarum* według Konſt. A. 1683. powinni, y *finalem deciſionem* ćiż Komiſſarze uczynią, y wſzelkie do uzpokoienia wynaydą *media*, iuż nie odſyłaiąc do Rzeczypoſpolitey. Aſſygnacye od W. Hetmana W. X. Lit. nie wprzod wydawane bydź maią, aż wſzyſtkie *injuriatorum cauſæ* oſądzone, y z zaſług Woyſka wytrącone będą. Skarb W. X. Lit. z podatkow extraordynaryynych, według Likwidacyi na Seymie uczynioney I. W. Hetmanom W. X. Lit. iako też za Iurgielta na Buławę, za Barwy y za żołdy na piechoty Hetmańſkie, uczyni ſatysfakcyą. *In futurum* zaś Skarb W. X. Lit. na woienne *expenſa* powinien będźie prowidować *ſummam correſpondentem*, z ktorą aby deſygnowany zawſze był *aſſiſtens* w obożie, z czego potym przed Deputatami, przy rachunkach Skarbowych, powinien będźie wyrachować śię Rzeczyp. na Seymie. Taż Komiſſya, na żadne largicye nikomu dyſpenſować śię nie ma, *ſub ſolutione de ſuo etiam* za Dekretami. K. Litew. *A.* 1685. *f.* 4. *Tit. Komiſ. do zapłaty Woyſka.*

Comiſſye żadne, *ad inſtantiam* poddanych, na Dźierzawcow wydane bydź nie maią, poki wprzod ſprawa w Sądach Referendarſkich y Aſſeſſorſkich nie będźie agitowana, y dopiero z ſądow tylko Relacyynych Komisſye maią bydź wydawane poddanym, wydane zaś *ſine præviis decretis*, *nullitatis* bydź deklarowano, y Komisſarze bez dekretow akceptowani bydź nie maią; poki zaś ſprawa nie będźie decydowana, poddani maią wſzelakie Dźierzawcom czynić poſłuſzeńſtwo. *K. Lit. A.* 1685. *fol.* 8. *Tit. o Komiſſyach.*

Comiſſya do Leśnictw W. X. Litew. według konſtytucyi 1677. naznaczona; y Komisſarzom, wſzyſtkie w granicach z Szlachtą uzpokoić y ſądźić dyfferencye, zlecono, do czego y Podkomorzy tamtego Woiewodztwa albo Powiatu należeć będźie; taż Komiſſya bez odwłoki w tym Roku, za Innoteſcencyami 4. Niedźielami wydanemi, odprawić śię miała. *K. Lit.* 1685. *f.* 8. *Tit. Komiſſya do Leśnictw.*

Comiſſya, na uzpokoienie zachodzących pretenſyy Rzeczyp. do Kurfirſzta I. Mći Brandeburſkiego; naznaczono Komiſſarzow *ex Senatu & ex Eqveſtri Ordine*, z Wielkiey

kiey Polſki, z Małey Polſki y z W. X. Lit, y z tego Rzeczyp. na przyſzłym Seymie *rationem* dadzą; *Salarium* tym Komiſſarzom z Prowentow Rzeczyp. ma bydź naznaczone. *A.* 1690. *f.* 26. *Tit.Komiſ.* z *Kurfirsztem I. Mćią Brandeburſkim.*

Comiſſya, *ad normam Pactorum* z Ceſarzem I Mćią Chrześćiańſkim, po trzech Komisſarzow od Xięſtwa *Zatorſkiego* y *Oświećimſkiego*, także od Staroſtwa *Olſztyńſkiego* y innych granic Sląſkich, naznaczona, Komiſſarzow z Senatu y z Izby Poſelſkiey deputowano, ktorym z Komisſarzami Ceſarza I.Mći *pari numero* naznaczonemi, wſzyſtkie zachodzące trudnośći, krzywdy, naiazdy y wiolencye, y granice ſame uznać y rozſądźić, *cum inſtantanea ſatisfactione, remotâ qvâvis ulteriore Juris inſtantiâ*, zlecono, Procesſa y kondemnaty względem granic otrzymane, *in ſuſpenſo* zoſtawiono *ad executionem* tey Komisſyi. *A.* 1690. *fol.* 26. *Tit. Komiſſya od Sląſka.*

Comiſſya od *Węgier* naznaczona. Komiſſarzow z pobliżſzych granic *Węgierſkich*, z Senatu *&* *ex Eqveſtri Ordine* deputowano, ktorzy z Komiſſarzami od Ceſarza I. Mći, raz na Granicach naſzych, drugi raz na granicach Węgierſkich, na pobliżſze źiem tychże mieyſce, wſzelkie zachodzące dyfferencye, ſzkody, krzywdy y kryminały od kogokolwiek uczynione (gdźie śię ma mieśćić Stanisław *Maderni* od ludźi Ceſarſkich w krzywdźie uczynioney) ſądźić, ſurowo karać y *ex delinqventibus* ſprawiedliwość czynić, powinni będą, *inſimul* *&* *ſemel* z Komiſſarzami Ceſarza I. Mći. Dekreta na tych Komiſſyach ferowane, taką maią mieć wagę, iako Trybunalſkie, a *ex contravenientibus* onym *executionem fortem* *&* *finalem, etiam admotâ nobilitate*, Vrzędy Grodzkie w tychże źiemiach będące czynić maią; *ſub pœnis ſuper negligentes Officiales ſancitis;* na teyże Komiſſyi bezpieczeńſtwo tamtey śćiany tak obwarować maią, iakoby pokoy poſpolity przez ludźi ſwawolnych napotym wzruſzony nie był. *Salaria* tym Komiſſarzom, ktorzy *attendent* powinnośći ſwoiey, Ziemie pomienione na Seymikach obmyślą. *A.* 1690. *f.* 27. *Tit. Komiſſya od Węgier.*

Comiſſyą na rozgraniczenie Woiewodztwa *Mazowieckiego* y *Podlaſkiego* z Xięſtwem *Pruſkim*, oraz uczynienia *ab utrinqvè* ſprawiedliwośći we wſzyſtkich krzywdach, naznaczono, reaſſumuiąc Konſtytucye *Annorum* 1609. 1611. 1613. 1616. 1638. 1641. 1647. 1649. 1668. 1683. y Komiſſarzow deputowano, na co z kancellaryi *Inſtrumentum Commiſſionis* y inne do tego aktu *neceſſaria* wydać, rozkazano. *A.* 1690. *f.* 28. *Tit. Reaſſumptio Komiſſyi.*

Comiſſya, na rozgraniczenie ſtaroſtwa *Krzepickiego* od *Sląſka* Państw Ceſarza I. Mći, naznaczona, z Komiſſarzami Ceſarza I. Mći, do rozgraniczenia y wſzyſtkich dyfferencyy miedzy temi dobrami y oſobami zachodzących uzpokoienia. *A.* 1690. *f.* 29. *Tit. Komiſſya na rozgraniczenie Staroſtwa Krzepickiego.*

Comiſſya *vigore* Konſt. 1657. na uznanie dyfferencyy miedzy *Kłobuckiem* O O. Konwentu *Częſtochowſkiego* a Staroſtwem *Krzepickim*, y według drugiey Konſt. 1677. reaſſumowana; Komiſſarzow naznaczono, y wſzyſtkie dyfferencye względem granic, laſſow, gruntow, wśi y inne kontrowerſye miedzy dobrami y oſobami zachodzące, według mianowaney konſtytucyi, *in perpetuum plenariè* uzpokoić zlecono. *A.* 1690. *fol.* 30. *Tit. Reaſſumptio Komiſſyi.*

Comiſſye do Leśnictw y Ekonomii I. K. Mći naznaczone, z R.P. 1695. prorogowane, ktore przy Vr. Łowczym W. X. L. Marſzałkach y Podkomorzych tych Ziem y Powiatow, gdźie Dobra Ekonomiczne y Leśnictwa *ſubſunt*, przez Komiſſarzow narodu W. X. Lit. dobrze ośiadłych odprawowane, ile gdźie zachodzą miedzy Dobrami I. K. Mći a źiemſkiemi dyfferencye *finaliter*, *ſine præjudicio* Starodawnych Ziemſkich Dobr, uzpokoić kazano. K. Lit. *A.* 1690. *f.* 13. *Tit. Komiſſye do Leśnictw y Ekonomii.*

Comiſſye o zozgraniczenie Powiatu *Bracławſkiego* z Xięſtwem *Kurlandſkim* reaſſumowano; Komiſſarzow naznaczono, ktorzy na mieyſce, *Ieżieroſa* nazwane, ziechawſzy śię, o rożne naiazdy y zbiegłych poddanych znosząc śię w tym z Komiſſarzami Xćia I.Mći Kurlandſkiego, pretenſye rozſądźić maią, według *A.*1676. Komiſſyi Lit. *A.* 1690. *f.* 15. *Tit. Reaſſumptio Komiſſyi.*

Comiſſyą o ſzkody przez Woyſko W.X.L. w Woiewodztwie, *Podlaſkim*, Lubelſkim. *Bełſkim*, w Ziemi *Wiſkiey*, *Nurſkiey*, *Łomżeńſkiey*, poczynione, w *Brześćiu Litew.* na 3. dźień Lutego R. 1700. naznaczono, y Komiſſarzow deputowano. *A.* 1699. *fol.* 55. *Tit. Komiſſya.*

Comis-

Comissya od *Sląska* Państw Cesarza I. Mći, o krzywdy, ktore Woiewodztwa *Poznańskie* y *Kaliskie* pretenduią, naznaczono, y Komissarzow z Senatu y z Stanu Rycerskiego, dla uzpokoienia wszelkich z obu stron zachodzących dyfferencyy około granic y krzywd, deputowano. *A.* 1699 *f.* 57. *Tit. Komissya do Sląska.*

Comissya podobna od *Sląska*, Xięstwu *Zatorskiemu* naznaczona. *A.* 1699. *f.* 58. *T Komis.*

Comissya od *Węgier* z Ziemiami w Woiewodztwie Ruskim, *Przemyską*, *Sanocką* y *Halicką* naznaczona, Komissarzow deputowano, ktorzy z Komissarzami Cesarza I. Mći, *æqvali numero*, sprawy sądzić, *delinqventes* karać powinni; Dekreta Komissarskie taką maią mieć wagę, iako Trybunalskie, *securitatem* od Pogranicza *utriqvè genti* obwaruią. *A.* 1699. *f.* 59. *Tit. Komissya od Węgier.*

Comissya miedzy Xięstwem *Mazowieckim* y z Woiewodztwem Podlaskim z iedney, a Xięstwem Pruskim z drugiey strony, względem rozgraniczenia naznaczona; dawnieysze o tym Konstytucye reassumowano, Komissarzow deputowano, y listy krolewskie *in vim obdestinationis* do Kurfirszta I. Mći Brandeburskiego wydane będą. *A.* 1699. *f.* 60. *Tit. Reassumpcya Komissyi.*

Comissya, na rozgraniczenie Woiewodztwa *Brzeskiego* y Powiatu *Radzieiowskiego* z *Inowrocławskim* Woiewodztwem, na rzece *Bachorzy*, o kontrowersye naznaczona, y Komissarzow deputowano. *A.* 1699. *f.* 61. *Tit. Komissya.*

Comissya od Sląska Woiewodztw Wielko-Polskich, reassumuiąc Konstytucye dawnieysze y świeższe, naznaczona, y Komissarze deputatowani. *A.* 1703. *f.* 20. *Tit. Komissya od Sląska.*

Comissya podobna od Xięstwa *Zatorskiego* y *Oświecimskiego* także od Powiatu *Bieckiego* y *Sądeckiego*, y Starostwa *Olsztyńskiego* y Ziemie *Wieluńskiey* naznaczona, y Komissarzow daputowano. A. 1703. *f.* 21. *Tit. Komissya.*

Comissya takoważ od *Węgier* Woiewodztwu Ruskiemu y Sendomierskiemu pozwolona, Komissarzow naznaczono, aby na każdy Rok, raz w *Iaśliskach*, drugi raz na granicach *Węgierskich* ziechawszy się; w Ziemiach Woiewodztwa *Ruskiego*, iako też w Powiecie *Pilznińskim* Woiewodztwa *Sendomirskiego*, tudzież *Węgierskich* ukrzywdzonych Obywatelow, krzywdy y wiolencye sądzili. *A.* 1703. *f.* 21. *Tit. Komis. do Węgier.*

Comissya *Mazowieckiego* y *Podlaskiego* Woiewodztw z Xięstwem *Pruskim*, reassumuiąc dawne Konstytucye, naznaczona y Komissarzow deputowano. *A.* 1703. *fol.* 21. *Tit. Reassumpcya Komissyi.*

Comissye y Dekreta, dotąd miedzy Dobrami Krolewskiemi a Ziemskiemi odprawione y ferowane, ztwierdzono, ktora Konstytucya y W. X. Lit. służy, względem rozgraniczenia Dobr Iego Krolewskiey Mći Stołowych y Ziemskich, w Koronie y w W. X. Lit. leżących, a Konstytucyą Seymu *Coronationis*, *circa manuales fundationes* Krola Imći Iana III. *in toto* approbowano. *A.* 1703. *f.* 23. *Tit. Reassumptio.*

Comissyą naznaczono na odebranie *Białey-Cerkwi*, Fortec y mieysc Ukraińskich, iako y innych, tudzież armat, według opisu Paktow z Carem I. Mcią, należących. Komissarze *secundum tenorem* Traktatu, y Instrukcyi I. K. M. sprawić się powinni. *A.* 1710. *Poparcie Konf. Send. fol.* 53. *Tit. Komissya.*

Comissya do *Gdańska*, względem wszelkich krzywd publicznych y *privatorum*, tak Duchownego iako y świeckiego stanu, *& accisarum in alienis fundis usurpationis & extorsionis*, *Decretorum ex seriis partium controversiis latorum*, *& contumacialium*, naznaczono, y Komissarzow *ad latus Regium* deputowano, *cum plenaria decisione.* *A.* 1710 *Poparcie Konf. Send. f.* 70. *Tit. Komissya Gdańska.*

Comissya do *Torunia*, *ratione violationis Jurium & fundi Ecclesiastici* PP. Zakonnych Toruńskich, y krzywd przeciwko Duchowieństwu, depozytow y zboż szlacheckich nieprzyiacielowi wydanych, *Proventuum & fundi* Starostwa *Dybawskiego usurpationis*, soli Ruskiey przekupowania, na uznanie tych skarg naznaczona, y Komissarzow przy W. w Bogu Biskupie Kuiawskim y Ministrach *utriusqvè Gentis*, także Marszałku Konfederackim, naznaczono. *A.* 1710. *Poparcie Konf. Send. f.* 72. *T. Comissya Toruńska.*

Comissyą albo Dystrybutę hybernową, wiecznemi czasy abrogowano, *A.* 1717. *w Traktacie Warszaw. fol.* 29.

Comissyą do Dobr Ur. Stanisława *Leszczyńskiego*, dla uzpokoienia y zapłacenia dłużnikow Jego, *suspendendo cursum* dalszego Processu, *& omnem executionem Judicatorum*, naznaczyć obiecano. *A.* 1717 *fol.* 79. *Tit. Recess.*

Comiſſarzow y Urząd Grodzki *Kamieniecki*, na Rozgraniczenie miedzy źiemią *Halicką* y Woiewodztwem *Podolſkim*, naznaczono, ktorzy kontrowerſye o te granice *disjudicabunt*, y ktore Dobra do Woiewodztwa Podolſkiego, a ktore do Ziemi Halickiey należą, y dokąd Podatki płaćić maią, finalnie decydować będą. *A.* 1717. *fol.* 68. *Tit. Rozgraniczenie.*

Comiſſya do Rozgraniczenia miedzy *Trechtymirowem* a Staroſtwem *Kaniowſkim* naznaczona, Komiſſarzow deputowano, aby *Trechtymirow* przy cyrkumferencyi w Przywileiu krola JMCi. *Stefana*, *A.* 1576. wyrażonych, zoſtawał. *A.* 1717. *fol.* 70. *Tit. Komiſſya.*

Comiſſyą graniczną, miedzy Powiatem *Krzemienieckim*, źiemią *Lwowſką*, y Dobrami Dźiedźicznemi W. Woiewody Kiiowſkiego, nazwanemi *Załośćie*, *cum attinentiis*, naznaczono; Komiſſarzow deputowano do rozgraniczenia y opiſania granic, według Prawa. *A.* 1717. *fol.* 70. *Tit. Securitas.*

Comiſſyą miedzy Dobrami Dźiedźicznemi, *Bliſkawolą* rzeczonemi, w Woiewodztwie Wołyńſkim, W. Xćia Ianuſza *Wiśniowickiego*, a *Ieżiercami* Dobrami Krolewſkiemi, w Powiećie *Pińſkim* leżącemi, naznaczono, y Komiſſarzow do rozgraniczenia deputowano. *A.* 1717. *f.* 71. *Tit. Securitas.*

Comiſſyą graniczną miedzy Dobrami Dźiedźicznemi *Gruſzławek* W. *Ogińſkiego* Woiewody Trockiego, a Krolewſkiemi *Połągowſkiego* y *Plotelſkiego* Staroſtw, tudźież miedzy Folwarkiem dźiedźicznym *Szkwaydayćie* nazwanym, gruntami Dobr w Xięſtwie Zmudzkim będących, naznaczono, y Komiſſarzow *cum pleno jure ad disjudicandum* deputowano. K. L. *A.* 1717. *f.* 18. *Tit. Komiſſya.*

Comiſſyą graniczną miedzy Dobrami Ur. *Eperyeſzych*, *Poniemunie* nazwanemi, a Staroſtwami, *Wielońſkim* y *Skirſtymońſkim*, naznaczono, Komiſſarzow *cum pleno jure ad disjudicandum* deputowano. KL. *A.* 1717. *f.* 18. *Tit. Komiſſya.*

Comiſſyą graniczną miedzy dobrami Ur. Bogusława *Wolbeka* Łowczego Nadwornego W. X. Litt. *Dźiedźice* nazwanemi, a Krolewſkiemi *Kalinkiewicze* y *Bobrowice* nazwanemi, naznaczono, Komiſſarzow *cum pleno jure ad disjudicandum* deputowano. KL. *A.* 1717. *f.* 19. *Tit. Komiſſya.*

Comiſſya miedzy gruntami dźiedźicznemi rożnych obywatelow Powiatu *Pińſkiego*, a dobrami Krolewſkiemi rożnych Staroſtw y Dźierżaw, w tymże Powiećie leżących, naznaczono, Komiſſarzow deputawano, *cum pleno jure decidendi.* Wſzyſtkie iednak te Komisſye wyżey ſpecyfikowane, przy Podkomorzych Ziemſkich expedyowane y decydowane bydź powinny. K. L. *A.* 1717. *f.* 19. *Tit. Komiſſya.*

Comiſſya na rozgraniczenie Staroſtw *Uświatskiego* y *Poduświatskiego* w Woiewodztwie Witepſkim, z dobrami lennemi *Oſmołowicze*, *Syrutą* y *Bruskorowiczami*, w Połockim y Witepſkim Woiewodztwach (*excepto Syruty Newelskiey*) naznaczono, Komiſſarzow deputowano, w czym iako *diſcernent*, tak to *pro legitimo judicato* przyięto będźie, & *in ullam interpretationem* na potym *apud Poſſeſſores* tych dobr iść nie ma. *K. L. A.* 1717. *f.* 20. *Tit. Rozgraniczenie Staroſtw.*

Comiſſya z Ceſarzem I. Mćią *in ordine* do kontynuacyi Konferencyi, bez wdawania śię w nowe iakiekolwiek kondycye albo *ligamenta*, naznaczona, przy Xćiu I. Mći Prymaśie, tudźież Miniſtrach *Status*, y Hetmanach *utriusquè gentis* Komiſſarzow z Senatu & *ex Equeſtri ordine*, tak z Korony iako y z W. X. Lit. naznaczono, *abſentiâ nonnullorum non obſtante*, *ſalvâ Relatione* & *approbatione* na przyſzłym Seymie. *A.* 1726. *f.* 12. *Tit. Komiſſya z Ceſarzem I. Mćią.*

Comiſſya z Carową I. Mćią y Państwem iey, do uzpokoienia wſzelkich preténſyy Rzeczyp. z okazyi Traktatu *Soiuſznego* y przeſzłych koniunktur, naznaczona, *circa aſſiſtentiam* Xiążećia I. Mći Prymaſa, Miniſtrow *ſtatûs*, y Hetmanow oboyga Narodow, do traktowania z Miniſtrami Carowey I. Mći, z Senatu & *ex Equeſtri ordine*, tak z Korony iako y z W. X. Lit. Komiſſarzow deputowano, *abſentiâ nonnullorum non obſtante*, *ſalvâ Relatione* & *approbatione*, na przyſzłym Seymie. *A.* 1726. *fol.* 14. *Tit. Komiſſya z Carową I. Mćią.*

Comiſſya z Koroną Szwedzką, do ſtatecznego Pokoiu y przyiaźnego ſąśiedztwa naznaczona, przy Xćiu I. Mći Prymaśie, oraz Miniſtrach *ſtatûs* y Hetmanach oboyga Narodow. Komiſſarzow z Senatu & *ex Equeſtri ordine*, tak z Korony iako y z W. X. L. deputowano, dla odnowienia y potwierdzenia dawnieyſzych Paktow wiecznych, *ab-*

ſentiâ

ſentiâ nonnullorum non obſtante, ſalvâ Relatione & approbatione na Seymie przyſzłym. A. 1726. f. 15. Tit. Komiſſya z Koroną Szwedzką.

Comiſſya z Dworem *Berlińskim*, do eliberacyi Elbiąga y zaſtawnych kleynotow, do traktowania względem wykupna *Drahyma*, y windykowania ludźi gwałtem pozabieranych, uprzątnienia *quorumvis contra Pacta anteriora*, y uprzątnienia wſzelkich zachodzących pretenſyy, naznaczona, przy Xćiu I. Mći Prymaśie, Miniſtrach *Status* y Hetmanach Oboyga Narodow; Komiſſarzow z ſenatu & *ex Equeſtri ordine*, tak z Korony iako y z W. X. Lit. deputowano, *abſentiâ nonnullorum non obſtante*, *ſalvâ Relatione & Approbatione tranſactorum* na Seymie przyſzłym; *hoc adiecto*: iż *in caſu denegatæ juſtitiæ ex parte* pomienionego Dworu, Seym Extraordynaryyny dwuniedźielny z wydaniem dwoyga wići za iedne na Poſpolite Ruſzenie, Krol I. Mć złoży, dla otrzymania prędſzey y pewnieyſzey ſatysfakcyi. *A.* 1726. *f.* 18. *Tit. Komiſſya z Dworem Berlińskim.*

Comiſſyą względem ſzybu ſolnego *Kunegunda* nazwanego, na obmyślenie rekompenſy, *per commutationem ex juſtitia diſtributiva*, *ad inſtar* ſzybu *Lubomierza* y Folwarkow *Lednica*, za dobra *Poręba*, Domowi W. W. *Lubomirskich* y Xżnie z Lubomirskich *Sanguſzkowey*, za ſzyb ſolny, przedtym *Swiercza* a teraz *Kunegunda* nazywaiący śię, naznaczona, y Komiſſarzow dezygnowano, *ſalvâ relatione & approbatione* na Seymie przyſzłym, *interim* w nadźieię tey zamiany, od ſummy wyderkaffowey na tym ſzybie y wśi *Swierczy* zapiſaney, X. X. *Scholarum Piarum* Podoleniecckim, czynſzu po złt: 2400. corocznie wypłacać Krol I. Mć deklarował. *A.* 1726. *f.* 51. *Tit. Komiſſya względem ſzybu Solnego.*

Comiſſarzow *ad reviſionem Compendii* Konſtytucyy Kor. przez Vr. Staniſława *Kożuchowſkiego*, *ordine Alphabetico* zebranego, *ex Senatorio & Equeſtri Ordine*, *abſentiâ unius vel plurium non obſtante*, *modò tres adſint*, naznaczono, ktorzy *captato tempore & loco*, uważywſzy iſtotę y rzetelność *Compendii*, podpiſzą; y do approbacyi na przyſzły Seym podadzą. *A.* 1726. *f.* 51. *Tit. Rewizya Konſtytucyy.*

Comiſſya ſkarbowa, *alias* do Zapłaty Woysku, bądź Koronnemu, bądź Litewſkiemu, bądź Piechotom *in Præſidiis* będącym. *Vide Tit. Zapłata Woyska.*
Comiſſya do ordynacyi Menice, bądź Koronney, bądź Litewskiey. *Vide Tit. Moneta.*
Comiſſya na rewizyą Xiąg. *Vide Tit. Xięgi.*
Comiſſya na rewizyą czego. *Vide Tit. Rewyzya.*
Comiſſya do rozgraniczenia gruntow Xćia IM. *Oſtrogskiego* od gruntow Pałacu Krolewſkiego w Warſzawie. *Vide Tit. Ordynacya.*
Comiſſarze na Exekucyą Dekretu Relacyynego, o Kośćioł S. Iakuba w Toruniu. *Vide Tit. Exekucya.*
Comiſſya do rozprawienia Woyska. *Vide Tit. Woysko.*
Comiſſarze do Hyberny y do boku Krola, dla rad woiennych. *Vide Tit. Deputaći.*
Comiſſya dla zkładu. *Vide Tit. Składy. & Tit. Drogi.*
Comiſſya dla poſtanowienia zamiany. *Vide Tit. Zamiana.*
Comiſſya dla poſtanowienia Xięſtwa Pruskiego y Lenna iego. *Vide Tit. Xięſtwo Pruskie.*
Comiſſarzom, względem Sum zaćiągnionych, warunek. *Vide Tit. Aſſekuracya.*
Comiſſya na otwarćie Skarbu Koronnego w Krakowie. *Vide Tit. Skarb.*
Comiſſya na vznanie koſztow, Vrodzonych *Rożankow* Małżonkow, na Kamienicę w Zamku Krakowskim. *Vide Tit. Summy.*
Comiſſya na zbudowanie moſtu w Rożwienicy. *Vide Tit. Moſtowe.*
Comiſſya do Ekonomiy Koronnych y W X Lit. *Vide Tit. O Ekonomia.*
Comiſſya do podźiału długow Zydow *Każimierskich* przy Krakowie. *Vide Tit. Zydźi. Tit. Cła. Tit. Składy.*
Comiſſya do Inflant, *pro diſcernentia jurium* Kośćiołow Xięſtwa tego. *Vide Tit. Kośćioły.*
Comiſſarze do Inſtrukcyi, na vzpokoienie Vkrainy. *Vide Tit. Deputaći.*
Comiſſya do Piotrkowa, dla rewizyi armaty y municyi. *Vide Tit. Rewizya.*
Comiſſarzom Rzeczypoſp: co za *ſecuritas?* *Vide Tit. Senatorowie.*
Comiſſarze do Regimentarzow Woyskowych, *ſub Interregno*. *Vide Tit. Deputaći.*

COMMUNIKACYE.

Vide Tit. Dożywoćia.

COMPLICES.

Complices in Criminalibus, prævio ſcrutinio ab utraque Parte, karani bydź maią *poſt convictionem,* iako y ich *Principales. A.* 1588. *fol.* 465. *Tit. O Pomocnikach.*

Pro complicitate Banniti, Forum Iudicium Caſtrenſe. Pœnam zaś *Complicitatis* ten popada, ktoryby Bannita przechowywał, rady y pomocy mu dodawał, y z nim Konwerſował *Ibid. fol.* 466. *Tit. O imaniu Wywołańcow.*

Pro complicitate nie może pozwany bydź, kto *bona per jure victum abſceſſa* broni. *Ibid. Tit. De Minorennibus.*

Minorennibus, in cauſa complicitatis & potioritatis juris, Bona iure victi qvocunque iure poſſidentibus, nie ma iść dylacya. *Ibid. vid. Tit. Minorennes.*

Pro Complicitate nie może pozwać, tylko ten ktory banniował, ani o Cygany y Hultaie, ale ich Staroſtowie wyganiać maią. Co tylko służyć ma ſamemu Woiewodztwu Podlaskiemu. *A.* 1607. *f.* 850. *Tit. O Pozwach Complicum.*

Applikowano tę Konſtytucyą y Woiewodztwu Kiiowskiemu. *A.* 1611. *f.* 18. *Tit. De Complicibus Banniti.*

Herburt. fol. 193. Tit. Homicidium.

Complices, zabićia Szlacheckiey Oſoby obwinieni, powołani y pozwani, ieźliby śię z ſześćią świadkow każdy z nich z oſobna nie odwiodł, y nie vſprawiedliwił Aktorowi, aboby vpadł wedle prawa iakimkolwiek ſpoſobem; każdy z nich trzydźieśći grzywien Polskich Aktorowi, a trzy grzywny Sądowi Ziemskiemu, *toties, qvoties* vczyniłby to, zapłaćić maią, y nad to dwanaśćie Niedźiel na dnie w wieży śiedźieć; ktora wina w zapłatę głowy poczytana y liczona bydź nie ma, w Excepc. Mazow. *A.* 1576. *f.* 310. *Tit. O Pomocnikach.*

A o bićie y rany także Szlacheckie, *Marcas* 10. Aktorowi ma płaćić każdy. *Ibid.*

CONDEMNATY.

Vide Tit. Sprawy, Bannicya, Trybunał.

CONFEDERACYE.

Confederacya Gieneralna *Warſzawska*, po śmierći Krola Auguſta, *A.* 1573. *f.* 208. *Tit. Konfederacya.*

Confederacya *Krakowskiego, Sendomirskiego* y *Lubelskiego,* Woiewodztw, po śmierći Krola Stefana. *A.* 1586. *f.* 399. *Tit. Konfederacya.*

Confederacya Gieneralna *Warſzawska*, po śmierći tegoż. *A.* 1586. *f.* 406. *Tit. Actum in Curia.*

O ważnośći iey, *ſenſus* Woiewodztwa Krakowskiego. *Ibid. f.* 419. §. *A co śię.*

Także *ſenſus* Woiewodztwa Sendomirskiego. *Ibid. f.* 424. §. *My Rady.*

Dyſceptacye y trudnośći około niey na Elekcyi. *Ibid. f.* 430. §. *w ktorym.*

Confederacya po śmierći Krola Stefana ponowiona. *A.* 1586. *fol.* 399. *Tit. Naprzod.*

Znowu w Kapturze Krakowskim. *Ibid. fol.* 404. §. *Przyrzekamy.*

Potym w Konfederacyi Warſzawskiey. *A.* 1587. *fol.* 409. §. *Konfederacya.*

Potym pod Pokrzywnicą. *Ibid. fol.* 423. *Tit. My Rady.*

Znowu w Warſzawſkim Receśie o niey. *ibid. f.* 436. §. *Czas Koronowania.*

O teyże Proces ma bydź namowioney. *ibidem fol.* 438. *Tit. Poparćie wolney Elekcyi.*

Confederacyi Krol Zygmunt III. poprzyśiągł. *A.* 1588. *f.* 446.

Tenże *in Confirmatione jurium* warował ią. *ib. f.* 449. §. *Qvod verò.*

Cum Violatoribus pacis in Religione Diſſidentium, Proces y Exekucyą poſtanowić na przyſzłym Seymie, obiecano. *ib. f.* 490. *Tit. Reces Seymu.*

Confederacya Gieneralna Warſzawſka, po śmierći Krola Zygmunta III. y porządek około Elekcyi, iako ma bydź zachowany? Bezpieczeńſtwo także. *A.* 1632. *Tit. Konfederacya.*

Taż *approbatur. A.* 1633. *f.* 12. *Tit. Acta Interregni.*

Takoważ po śmierći Krola Władiſława IV. *A.* 1648.

Takoważ po Abdykacyi Krola Iana Kaźimierza. *A.* 1668.

Takoważ po śmierći Krola Michała. *A.* 1674.

Confederacya Woiewodztwa Krakowskiego, po śmierći Krola Zygmunta III. w ktorey Sądy Kapturowe naznaczono, y co sądźić, opisano. *A.* 1632.

Wszystkich zwyż mianowanych Konfederacyy naydźiesz punkta resolwowane, pod własnemi rzeczy nazwiskami.

Confederacya, *in Causa Religionis*, naypierwey przyrzeczona; *Salvis Iurisdictionibus* nad Poddanemi *&* *aliis.* *A.* 1573. *f.* 209. §. *A iż.*

Potym ią naprzod Krol Henryk poprzyśiągł. *ib. f.* 226.

Potym Krol Stefan. *A.* 1576. *f.* 251.

Potwierdzona od tegoż. *ib. f* 253. §. *A iż w tey.*

Znowu od tegoż warowana. *ib. f.* 258.

Znowu ostrzeżona. *ib. f.* 270. §. *Quod verò.*

Confederacya Gieneralna Stanow Koronnych y W. X. Lit. za Krola Michała, ktora śię w Pospolitym ruszeniu pod Gołębiem poczęła, a potym zpod Lublina do Warszawy *Actus* iey przenieśiony, y w Seym Koronny sześć Niedźielny obrocony. *A.* 1673. *f.* 2. §. *My stosuiąc śię.*

Confederacye Szlacheckie, mianowićie Małey Polskiey *Tarnogrodzka* A. 1715. Wielko Polska y Litewska 1716. rozwiązane, y od obowiązku przyśiąg tych Szlachty, ktorzy w nie wchodźili, uwolniono, y nowych związkow zakazano, y Pospolitego Ruszenia, ktore samemu Krolowi I. Mći, poki żyie, należy, na potomne czasy zabroniono. *A.* 1717. *w Traktaćie Warszawskim. f.* 15.

Confederacya Sendomirska 1704. rozwiązana. *A.* 1717. *f.* 42. *w Traktaćie.*

Confederacye żołnierskie. *vide Tit. Woysko.*

CONFIRMACYE.

Herburt. fol. 107. Tit. Sigism. Aug. De aliorum vero Regum Confirmat.

Privileg. idem f. 99. T. Confirmatio & sequu.

COnfirmatio jurium Regni Generalis przez Krola Augusta. *A.* 1550. *fol.* 1. *Tit. Przywiley.*

Takoważ przez Krola Henryka. *A.* 1574. *f.* 227. *Tit. Confirmatio.*

Takoważ przez Krola Stefana. *A.* 1576. *f.* 258 *Tit. Literæ Confirmationis.*

Znowu podobna przez tegoż. *ib. f.* 269. *Tit. Confirmatio.*

Znowu na Seymie przez tegoż. *ib. f.* 273. §. *A iż Przodkowie Naśi.*

Takoważ przez Krola Zygmunta III. A. 1588. *f.* 447. *Tit. Confirmatio.*

Takoważ przez Krola Władysława IV. *A.* 1633. *f.* 5. *Tit. Confirmatio.*

Takoważ przez Krola Iana Kaźimierza. *A.* 1649. *f.* 5. *Tit. Confirmatio.*

Takoważ przez Krola Michała. *A.* 1670. *f.* 5. *Tit. Confirmatio.*

Takoważ przez Krola I. M. Iana III. *A.* 1676. *f.* 7. *Tit. Confirmatio.*

Takoważ przez Krola I. Mći AUGUSTA II. *A.* 1697. *f.* 8. *Tit. Confirmatio.*

Confirmatio Electionis Stephani in Regem Poloniæ. *A.* 1576. *f.* 239. *Tit. Confirmatio Electionis.*

Confirmatio articulorum Henrico Regi oblatorum, facta per Stephanum Regem. ib. fol. 253. *Tit. Literæ Confirmationis.*

Confirmatio Pactorum Conventorum, przez Krola Zygmunta III. A. 1587. *f.* 451. *Tit. Confirmatio.*

Confirmacya inszych iakich rzeczy. *vid. Tit. Approbacya. & Tit. Przywileie.*

CONSENSY.

Herburt. fol. 109. T. Consensus.

COnsensy na Dobrach Krolewskich, ktore nie są Prawu przećiwne, w mocy zostawiono. *A.* 1550. *f.* 4. §. *A iż wiele.*

Consensy *ad cedendum*, iako y *solida* na Miasto *Wiznę cum attinentiis*, z Kancellaryi Koronney dawane bydź nie maią, *sub nullitate ejusmodi Privilegiorum; salvâ moderni Possessoris advitalitate.* *A.* 1647. *f.* 31. *Tit. Opatrzenie Iurydyki Wiskiey.*

Consensow *ad cedendum* Kancellarye Koronne nie powinne wydawać, poki nie będźie doskonale *deductum* Kwitami Skarbowemi, że z tych Dobr, dawnieyszych y świeższych czasow, Kwarta zupełnie wydana iest. A. 1667. *f.* 4. *Tit. Umocnienie Warunku o Kwarćie.*

Con-

Consens Vr. Andrzeiowi *Gębickiemu* Staroście Nowodworskiemu, do transfundowania Prawa, ktore ma na Starostwie Nowodworskim, lub na Osobę Krola I.Mći y Sukcessorow iego *sangvinis*, lub na kogo inszego *ex Civibus Regni & M. D. Lith. mediante exsolutione Summæ* na tymże Starostwie *hærentis. A.* 1678. *fol.* 17. *Tit. Consens.*

Consens na odiazd *extra Regnum vid. Tit. Odiazd.*

Consens na dwa Opactwa Krolewicowi *Karolowi. A.* 1649. *f.* 7. *Tit. Consens.*

Consens na wywożenie drew z Puszczy. *vid. Tit. Puszcze.*

Consens na Arendowanie Dobr Ordynacyi podległych. *vid. Tit. Ordynacye.*

Consensy wszystkie w mocy Krola zostawiono. *vid. Tit. Solida.*

CONSTYTUCYE.

CONstytucye Seymowe Senatorowie y Posłowie na to deputowani podpisawszy, do Kancellaryi podawać maią. *A.* 1588. *fol.* 457. *Tit. O Konstytucyach Seymowych.*

Przy konkluzyi maią bydź czytane przez P. P. Pieczętarze, *cum interrogatione:* ieżeli ie pieczętować? *ibid.*

Reassumitur cum hac declaratione: iż z podpisem Marszałka Poselskiego y inszych Osob na to z Senatu y koła Poselskiego deputowanych, do Xiąg Grodzkich Warszawskich *ad actitandum*, nazaiutrz po Seymie podawane bydź powinne. *A.* 1613. *f.* 7. *Tit. O Konstytucyach.*

Znowu o tym, *cum reasumptione in toto* dawnych Praw, a osobliwie *A.* 1613. A Marszałkowie Poselscy Konstytucye, ktore za zgodą wszech Stanow staną, *ad mundum* zaraz przepisować, kazać maią; a po zkończeniu wszystkich, one przy podpisach Senatorow dwu y Deputatow z Izby Poselskiey podanych, po Konkluzyi Seymu y pożegnaniu Krola, nazaiutrz do Grodu Warszawskiego oddawać powinni, a ieżliby wakował Grod? to do Metryki Koronney. *A.* 1661. *f.* 15. *Tit. Konstytucyi.*

P P. Pieczętarze oboyga Narodow, zniozszy się z P. Podskarbiem W. Koronnym o koszcie, (ktory *in instanti* na wydrukowanie Konstytucyi ma dać) one naydaley trzeciego dnia do Druku podać, a wydrukowane zapieczętowawszy, wcześnie na Seymiki Relacyyne, także do Grodow po Woiewodztwach y Ziemiach, według Prawa y dawnego zwyczaiu, rozesłać *sine intermissione* maią. *ibid.*

Constytucye Seymowe, odmieniane y przyczyniane przez *Senatûs Consulta* bydź nie maią, ani Uniwersały, ktoreby ie znosiły, wychodźić maią, *sub nullitate* tychże Uniwersałow. *A.* 1662. *f.* 2. *Tit. De reddenda ratione Senatûs Consultorum.*

Do Konstytucyy Seymowych, po dwu tylko Deputatow *ex Gentibus, juxta antiquas Consvetudines*, bywać powinno. *A.* 1673 *f.* 11. *Tit. Izba Poselska.*

Przyśięgać powinni ćiż Deputaći. *vid. Tit. Seym.*

Constytucye Seymu przeszłego *A.* 1658. ktore dwa razy *ad Typum* podane, nie małą w Rzeczypospolitej. uczyniły mieszaninę, zniesiono y postanowiono: aby Marszałek Poselski tamtego Seymu Exemplarz Konstytucyy wszystkich, na ktore *Consensus omnium Ordinum* na Seymie zaszedł, z podpisem ręki swoiey y Deputatow do Konstytucyy mianowanych, do grodu Warszawskiego podał, według ktorego Exemplarza te Konstytucye przedrukowane bydź maią. *A.* 1662. *f.* 2. *Tit. Konstytucye Seymu przeszłego.*

A napotym nigdy Konstytucyy przedrukowywać *ex Senatûs consulto* nie będźie wolno. *ibidem.*

Constytucye Marszałek, z podpisem swoim y deputatow do Konstytucyy naznaczonych, oddawszy do Grodu, sumptem Skarbowym w Koronie Koronnego, w W. X. Litewskim Litewskiego, znosząc się z Pieczętarzami y Podskarbiemi oboyga Narodow, drukować każe. A Podskarbiowie oboyga narodow wydrukowane Pieczętarzom dać zapieczętować, y z podpisaniem ich na termin Seymikow Relacyynych rozesłać do wszystkich Woiewodztw, powiatow y Ziem Powinni. *A.* 1690. *f.* 2. *Tit. O dawaniu Konstitucyy do druku.*

Constytucye *A.* 1590. wszystkie, ktore *periculum & necessitas belli Turcici expressit* y temporaneum było, abrogowano, tak w Koronie, iako y w W. X. Lit. *A.* 1591. *fol.* 618. *Tit. Zniesienie niektorych Konstytucyy.*

CON-

CONTRAKTY.

O Kontrakt słowny, ktory ani Ziemskim ani Grodzkim zapisem iest umocniony, mianowićie o Dobra dźiedźiczne, nie ma bydź nikt pozwan do sądu, ani ma bydź sądzon, & *in tali casu* ani zakłady, ani zadatki, mieysca nie maią. *In Except. Masov.* *A.* 1576. *f.* 311. *Tit. O Kontrakćie słownym.*

O Kontrakty co za ochrona po Woynie A. 1648. Obywatelom Woiewodztwa, Kiiowskiego, Bracławskiego y Czerniechowskiego. *vid. Tit. Długi.*

CONTROWERSYE.

Controwersye, naydaley do trzećiego dnia, Prokuratorowie podawać powinni, a potym nie ma ich Sąd przyimować. *A.* 1569. *f.* 192. §. *Wtym śię też dźieią trudnośći.* Także y w W. X. Lit. *A.* 1616. *f.* 42. *Tit. O Pisarzach.*

CORREKTURA
PRAW Y TRYBUNAŁU.

Na Korrekturę Praw Koronnych y W. X. Lit. y Trybunału, Deputaći naznaczeni; a Rycerstwo, na okazowaniu, ma swoie mianować. *A.* 1587. *fol.* 410. §. *A na Korrekturę.*

Sendomierzanie na to swego wybrali *ib. f.* 426. §. *Także do Korrektury.*

Obiecali ią sobie w Receśie Warszawskim. *ib. f.* 436. § *Czas Koronowania.*

O teyże wzmianka w poparćiu Elekcyi Krola Zygmunta III. *ibid. f.* 438. T. *Poparćie.*

Znowu Deputaći na to. *A.* 1589. *f.* 516. *Tit. Korrektura Praw.*

Y Znowu *cum salario*, z łanu każdego w każdym Woiewodztwie, po groszy dwu; wedle Kwitow podymnych, a w Woiewodztwie Podolskim z Dymow. *Retinentes pœnâ Mille Marcarum*, na Trybunale *peremptoriè repetendâ*, karani bydź maią. *A.* 1601. *f.* 734. *Korrektura Praw.*

Tymże Deputatom kazano powinność swoią wykonać. A w ktorychby Woiewodztwach, albo mianowani nie byli, albo poumierali, na Elekcyach Deputackich inśi na to mieysce naznaczeni bydź maią. *A.* 1607. *f.* 834. *Tit. Compositio.*

Podatku ktoby nie oddał, na *salarium* Deputatom naznaczonego; *pœnis Constitutione publicâ sancitis*, *in Officio Castrensi peremptoriè*, *sinè dilationibus & appellationibus*, tak iako o Pobory, karany bydź ma. A Vrząd Grodzki, za oddaniem sobie Delaty, *sub pœnis de non facienda Executione*, *decernere* ma. Poborcy zaś, ieźliby u nich te *salaria* zatrzymane były? oddać ie do rąk Deputata swego Woiewodztwa maią, *sub pœna Mille marcarum peremptoriè coram Officio Castrensi*, *sine motionibus & dilationibus*, *ad instantiam* Deputata owego *vindicandâ*. *ibid. fol.* 855. *Tit. Salaria Deputatow.*

Nie zkończona. Znowu tymże Deputatom, *peragendum* to *negotium* zlecono. *A.* 1609. *f.* 901. *Tit. Reassumpcya Konstytucyi.*

Vr. *Swoszowski* Pisarz Ziemski Lwowski, Proces *hoc fine* napisał, ktory do Druku podać rozkazano. *A.* 1611. *f.* 2. *Tit. Zkrocenie postępku.*

Iakoż podany, y *in Volumen Legum* iest inserowany. *ibidem fol.* 1. *Tit. Postępek Prawny.*

Potym śię nie podobał, & *cassatur*. *A.* 1613. *f.* 34. *Tit. Proces.*

Correktura Praw niektorych Litewskich *approbatur*. *A.* 1578. *fol.* 332. *Tit. Artykuły przydane.*

Ma bydź Korrektura Statutu tegoż, tak iednak aby nic nie było zpisom Vnii przećiwnego. *A.* 1581. *f.* 380. §. *Maią też.*

Deputatow na to wybrano. *A.* 1609. *f.* 911. *Tit. Korrektura Praw.*

Znowu inszych. *A.* 1611. *f.* 40. *Tit. Korrektura Praw.*

Zkończona, y na Seymie do Konfirmacyi podana, ale iż do przeyrzenia oney, dla poważnych spraw Rzeczypospolitey przyiść nie mogło; na Seymiki blizkie, aby tam przeyrzana, a ztamtąd na Seym przyszły przynieśiona była, odesłano ią. *A.* 1613. *f.* 47. *Tit. O Korrekturze* Plura. *vid. Tit. Statuta.*

Correktura Praw Ziemiom Pruskim pozwolona. *A.* 1589. *fol.* 515. *Tit. Korrektura Praw.*

Nie doſzła; kontynuowáć ią kazano, y na przyſzły Seym *ſub cenſuram* podáć. *A.* 1590. *f.* 579. *Tit. Prorogacya.*

Podana y approbowana, z tą deklaracyą: żeby obywatelom Ziem Pruſkich zawzdy wolno było, Prawa tego, do ſądow od prawowania należącego, poprawiáć y przyczyniáć. Na co iednak Konfirmacya Seymowa zachodźić ma. *A.* 1598. *f.* 701. *Tit. Prawa Pruſkiego Korrektura.*

Y ieſzcze poprawić iey pozwolono. *A.* 1616. *f.* 16. *Tit. Naznaczenie.*

Correktura Praw y zwyczaiow *Wołyńſkich* y *Bracławſkich* pozwolona. *A.* 1589. *f.* 526. *Tit. Korrektura.*

Znowu: bo pierwſza nie doſzła. *A.* 1590. *f.* 583. *Tit. Poprawa.*

Correktura Praw Koronnych y W. X. Lit, na przyſzłym Seymie *Electionis* ma bydź zaraz na początku namowiona y do ſkutku przywiedźiona; w Konfederacyi *A.* 1932. §. *Ażeby Korrektura* Iurium.

Deputaći na to do W. X. Lit. naznaczeni, ktorzy także w Prawa y Przywileie Mieſzczan *Wileńſkich* weyrzeć maią, y relacyą na przyſzłym Seymie uczynić. *A.* 1633. *f.* 27. *Tit. Korrektura Praw w W. X. Litew.*

Correktura *Jurium* y zkrocenie Proceſſu, ma bydź *in Anno* 1642. Do czego Woiewodztwa y Ziemie Deputatow, iako na Trybunał, powinne obráć; ktorzy z Deputatami z Senatu naznaczonemi, onę maią umowić, y do Braći na Seymiki odnieść przed Seymem, *propter finalem deciſionem.* *A.* 1641. *f.* 9. *Tit. Korrektura* Iurium.

CORTESANI.

Vid. Tit. Statut.

CRIMINALIA.

Criminales merè cauſæ Seymowi należą. *A.* 1578. *f.* 328. §. *Exceptis Cauſis.*

Cryminały na Seymie, po propoſycyi y wotach Senatorſkich, cały tydźień ſądźić ſię maią; a potym przez Seym w każdą śrzodę, Piątek y Sobotę: *ib. Tit. Scrutinium.*

A Litewſkie, każdego Wtorku. *A.* 1589. *f.* 529. *Tit. Criminalia.*

Criminalem Cauſam ktoby *ex Civili* czynił, albo niewinnie inſtytuował komu; *pænâ ſeſſionis Turris in fundo* Ziemie albo Powiatu ſwego, *& centum Marcarum cum damnis,* na Seymie karany bydź ma *A.* 1565. *fol.* 100. *Tit. O Rzeczach.*

Znowu o tym wzmiankę czynią. *A.* 1578. *f.* 328 §. *Exceptis Cauſis.*

Podnieśiono Winę na dwieśćie grzywien, *cum ſeſſione Turris per duodecim ſeptimanas.*

Ale gdy *Citatus juramento evadet; Actor pænæ huic non ſuccumbit.* *A.* 1588. *fol.* 465. *Tit. O Rzeczach. vid. Tit. Pæna talionis.*

In Criminalibus Cauſis, ſcrutinium ma śię wywodźić na pierwſzych Rokach, *poſt crimen obductum, in Foro delicti.* *A.* 1578 *f.* 328. *Tit. Scrutinium.*

In Criminalibus articulis Caſtrenſibus, appellatio iść ma na Trybunał. *ib.*

Cryminałom Mazowieckim Rok pierwſzy zawity. *Except. Maſou.* *A.* 1576. *fol.* 297. *Tit. O Zawitym.*

Iuż nie zawity: Ale tak iako w koronie, aby *pæna Contumaciæ terminum peremptorium* uprzedzała. *A.* 1589. *f.* 581. *Tit. de termino.*

Także Wołyńſkim nie zawity; Ale Aktor powinien wprzod *pænam Contumaciæ* otrzymać. *A.* 1616. *f.* 18. *Tit. O Kontumacyi.*

W Kryminałach wſzyſtkich Seymowych y Trybunalſkich, świadkowie *etiam ex Equeſtri Ordine, depoſitiones teſtimoniorum ſuorum* poprzyśięgać powinni. *A.* 1667. *fol.* 6. *Tit. Deklaracya bezpieczeńſtwa*

Criminalis Cauſæ præſcriptio. vid. Tit. Præſcriptio.

Criminis recentis præſcriptio. vid. Tit. eodem.

Crimen læſæ Majeſtatis, tylko *machinatione, conſpiratione, violento conatu & facto ipſo, in perſonam & vitam Regiam committitur.* *A.* 1588. *f.* 455. *Tit. de crimine.*

Herburt. fol. 227. Tit. Crimen. Pozew na Seym *ad inſtantiam* Inſtygatora Koronnego, za wiadomośćią Marſzałka Koronnego, ſześć niedźiel przed terminem ma bydź przez woźnego na Seymiku położony, y *poſitionis relatio* (w ktorą on pozew powinien bydź inſerowany) *coram Actis Caſtrenſibus ejusdem Diſtrictûs* ma bydź uczyniona, za ktorym pozwany ma ſtanąć *peremptoriè. ib.*

Woto-

Wotować maią: Senat y ośm Posłow na to przyśięgłych, bez bytnośći Krolewskiey; *maior pars* ma konkludować. *ib.*

Deklarowano: że nie ośmiu, ale dwanaśćie Deputatow *ex Gentibus* bydź powinno. *A.* 1670. *f.* 15. *Tit. Postępek Prawny.*

Delator powinien bydź przy Instygatorze dla konwikcyi, ktory może bydź y *plebeius.* Ktory ieźli *in probationibus defecerit*, na gardle; a Szlachćic, *juxta Constitutionem A.* 1565, to iest: *pænâ Centum Marcarum, cum damnis & sessione Turris* Ziemie albo Powiatu swego *per duodecim septimanis*, ma bydź karany. A ieźliby śię *Reus* odprzyśiągł; Delator *â pæna* ma bydź wolny. *A.* 1588. *f.* 455. *Tit. de Crimine.*

A gdyby śię spolnie wszyscy na iednę sentencyą zgodźili, taki Dekret przez nie, w niebytnośći Krola, konkludowany, przy Krolu *ex scripto* ma bydź ferowany przez Marszałka. *ib.*

In paritate Votorum; Także gdyby *probationes & documenta contra Reum* nie były *certa, manifesta, notoria & sufficientia*; pozwany, wedle Statutu *de Viro bonæ famæ*, bliższy *ad evadendum*, choćby *insufficientia documenta & probationes* depozycyami poprzyśiężonemi utwierdzone były. *ib.*

Prokuratora pozwanemu, ieźliby go potrzebował? ma Sąd przydać, y dać mu po propozycyi y pokazaniu dokumentow, ieźliby także potrzebował tego? *spatium* do dni trzech. *ib.*

A ieźliby Instygator sprawę zwłoczył (ktora na tymże Seymie powinna bydź zkończona) *Reus ad evadendum*, na końcu Seymu ma bydź przypuszczony: *Excepto* gdyby sam pozwany potrzebował dylacyi, *ob infirmitaten veram*, ktora sama iedna, *in eo casu*, ma bydź do dwu Niedźiel pozwolona; albo, gdyby Sąd *ex allegatis & responsis* uznał, żeby w tym potrzebne było *scrutinium. ib.*

Complex criminis aut machinationis in personam Regiam, do tegoż sądu ma bydź pozwany, y gdyby iako y Pryncypał był *convictus*, *reus esse criminis condemnabitur. ibidem.*

Pozwany, *ratione criminis læsæ Majestatis*, nie ma w większym poczćie na Seym przyieżdżać, tylko *ad summum* ze dwudźiestą Osob, inkluduiąc w to tak Przyiaćiele iako y sługi, y w takieyże liczbie osob do mieysca sądow, nie w większey, przychodźić ma *ib.*

Znowu o tym na Elekcyi Krola Michała deklarowano: iż podług Konstyt. A. 1588. zachować śię powinno, z tym dokładem: aby Krol przy takowych sądach nie zaśiadał. 1669. *Tit. Deklaracya Dekretu.*

Scrutinia, *inqvantum* by sąd potrzebne bydź uznał, nie na tym, ale na drugim Seymie, expedyowane bydź powinne, iakoby *celeritate* nie szwankowała *innocentia. ibidem.*

Contrarium na Seymie A. 1570. stanęło, to iest: aby na iednym seymie takowe sprawy dekretowane były. *f.* 15. *Tit. Postępek prawny.*

Mandaty *in causis criminis læsæ Majestatis & perduellionis*, tylko *ex Senatûs Consulto* maią bydź wydawane, y z nich śię Kancellarye na Seymie sprawić powinne. *ib.*

O tymże, z tym dokładem: aby Kancellarye, *post peractum Senatûs Consultum*, stronom potrzebuiącym onych nie trudnili. *A.* 1670. *fol.* 15. *Tit. Postępek prawny.*

Crimen Læsæ Majestatis & Perduellionis poćiągnione było na to, gdyby kto Xiążęćia *Maximiliana* na Krolestwo forytował. *A.* 1590. *f.* 562. *Tit. Ubezpieczenie.*

A przedtym, ktoby *securitatem* Rewizorow zgwałćił. *A.* 1563. *fol.* 41. §. *A także Zupnicy.*

Co potym na Lustratory, *ratione securitatis* onych, reassumowano. A 1601. *fol.* 731. *A. izby.*

Crimen Perduellionis rozumieć śię ma, gdyby śię kto z Nieprzyiaćielem Rzeczypospo. ku szkodźie oney porozumiewał, taiemnice Rzeczypospo. zwierzone nieprzyiaćielowi oney wynośił, Zamek na zmowie podał, wzruszał *pacta Fœdera* z postronnemi Pany, rebellią uczynkiem pokazuiąc, alboby ktorykolwiek inny występek popełnił, ktoryby właśnie był *contra Rempublicam.* Co ma bydź sądzono *eo Processu*, iako *causa criminis læsæ Majestatis*, y bez delatora, gdyby go nie było. Krol iednak na sądźie ma śiedźieć. *A.* 1588. *f.* 456. §. *Takiż postępek.*

Z *Maximilianistami* iaki miał bydź Proces? *fusè* opisano. *A.* 1588. *fol.* 472. §. *Naprzod.*

Potym iak to mitygowano, *fusè* o tym także. *A.* 1589. *f.* 512. *Tit. Adherentowie.*

O poddanie *Smoleńska* Moskwićinowi, na przyszłym seymie *præfixerunt terminum peremptorium*, I M P. Filipowi *Obuchowiczowi* Woiewodźie Smoleńskiemu, także Oberszterom, Rotmistrzom, żołnierzom, Deputatom, Vrzędnikom Ziemskim y Grodzkim, y wszystkim Obywatelom Smoleńskim, ktorzy z Nieprzyiaćielem traktowali. Gdźie na instancyą Instygatorow *vtriusque Gentis*, za wiadomośćią Marszałkow obudwu Narodow, *sine adcitationibus & qvibusvis dilationibus*, w tydźień po zaczęćiu Seymu, wywiodszy na tymże Seymie *in vno eodemque termino scrutinium* przed Deputatami, tak z Senatu iako y z koła Poselskiego naznaczonemi; wszystkie *scripta* traktatow swoich z Nieprzyiaćielem *producere*; y przez Krola, Senatorow y dwudźiestu czterech Deputatow z Izby Poselskiey, to iest: z każdego Narodu po ośmiu (co tylko *ad hunc solum actum* służyć ma) naznaczonych, y według roty przyśięgłych, *juxta pluralitatem votorum*, przy bytnośći wszystkich Posłow Ziemskich, *pro demerito* sądzeni y karani bydź maią. A poki śię nie sprawią, tenże Woiewoda nie ma bydź *particeps Consiliorum*; a Oficyrow y żołnierzow, ktorzy przy tym poddaniu byli, zasługi w areszćie zostawać będą, a sami Obersztérowie w służbie Rzeczypospolitey nie będą. *De forma Judicii* tey sprawy, na przyszłym Seymie żadna iuż *disceptatio* bydź nie powinna. *Nihil derogando* na potym Konstytucyi *Anni* 1558. *de Crimine Perduellionis. A.* 1655. *f.* 2. *T. Sprawa Smoleńska.*

Sądzona ta sprawa, y deklaracya taka *per Constitutionem* stanęła: Ponieważ *manifestis probationibus*, y z Inkwizycyi *per Scrutatores*, na teraźnieyszym Seymie z Senatu y z koła Poselskiego *designatos*, *clarè patuit*, iż *non ex aliqvo condictamine* z Nieprzyiaćielem, y nie z nieczułośći *in Officio*, ale z pewnych defektow y przez zdradę tamecznych niektorych obywatelow, Zamek *Smoleński* w ręce Nieprzyiaćielowi przyszedł; Przeto, iako Potomstwo Niebosczczyka Woiewody Smoleńskiego, tak y obywatelow Smoleńskich, ktorzy u sądu teraźnieyszego *comparuerunt*, to iest: Vrodzonych Stanisława *Unichowskiego* Podsędka, Samuela *Bakanowskiego* Stolnika, Vrzędnikow Smoleńskich, Mikołaia *Tyzenhauza*, Iana *Dakę*, Pawła *Onikiewicza*, Iakuba *Brzeźieckiego*, Piotra *Swiackiego*, *innocuos & liberos* deklarowano. Ci zaś, ktorzy przed sąd teraźnieyszy nie stanęli, nie extenduiąc na nich na ten czas *ex clementia pœnas Legum*, na przyszłym Seymie *sine adcitatione comparere* powinni. *A.* 1658. *f.* 9. *T. Deklaracya sprawy.*

Tych wszystkich, ktorzykolwiek przy Carze Moskiewkim po wzięćiu Smoleńska zostali, y na imię iego przyśięgę wykonali, *pro perduellibus & hostibus Patriæ* deklarowano. A. 1655. *f.* 2. *Tit. Sprawa Smoleńska.*

Sprawa z Vrodzonym Wilhelmem *Korffem* y Kapitanami iego, wedle Konstytucyi Seymu przeszłego nie przypadła. Odłożono ią tedy ieszcze do przeszłego Seymu. Czego Instygatorowie *utriusqve Gentis* poprzeć maią. Obywatelom zaś Smoleńskim pozwolono *legalitatem*, przez iednego Obywatela, *in Judicio.* A ktorzy przy poddaniu Smoleńska nie byli, ći do tey sprawy cale nie należą. *A.* 1659. *f.* 15. *Tit. Reces.*

Znieśiono, wiecznemi czasy, kondemnaty z pewnych Obywatelow Woiewodztwa Smoleńskiego, w tey sprawie na nich ferowane. Ale tym służyć to nie ma, ktorzy okazyą bywszy do poddania tey Fortece, sami w woyskach y Państwach nieprzyiaćielskich zostaią; ani tym, ktorzy nie służąc w woyskach Rzeczyposp: według Konstytucyy Seymow przeszłych, na Sądy *non comparuerunt.* *A.* 1662 *f.* 18. *Tit. Znieśienie Kondemnat.*

Pro Perduelli I M P. Hyronima *Radźieiowskiego* Podkanclerzego Koronnego deklarowano. *A.* 1652. *f.* 7. *Tit. Pœna Perduellionis.*

Znieśiono potym *hanc pœnam per scriptum ad archivum* podane. *Vide Tit. Scripta.*

Dekret, *in causa criminis læsæ Majestatis*, na IMP. Ierzego *Lubomirskiego* Marszałka Wielkiego Hetmana Polnego Koronnego, ferowany *nullitatis* deklarowano. Na Seymie Elekcyi Krola MICHAŁA. *A.* 1669. *Tit. Deklaracya Dekretu.*

Dekreta *in causis criminis læsæ Maiestatis & Perduellionis*, *occasione necis* Im. P. *Gąśiewskiego*, *& aliis Criminalibus & homicidiis. Vide Tit. Dekreta.*

Crimina recentia in qvovis foro sądzone bydź mogą, *patet in Constit. A.* 1678. *f.* 10. *Tit. Evocatio extrà forum.*

O poddanie *Kamieńca* Podolskiego Turkom, Sąd z Vr. Mikołaiem *Potockim* Gienerałem Podolskim do przyszłego Seymu odłożono. Na ktorym, *sine adcitatione perem-*

peremptoriè, ad instantiam Vr. Instygatorow oboyga Narodow, *etiam absquè Delatore*, za wiadomośćią Wielm: Marszałkow oboyga Narodow, sprawić śię powinien z Oficyrami, tak Polskiego iako y Cudzoźiemskiego zaćiągu, ktorzy byli przy dedycyi *Kamieńca*, y ktorzy z Nieprzyiaćielem traktowali, y ktorzy szarże Woyskowe maiąc, od Kamieńca na ten czas absentowali śię, y ktorzy iakiekolwiek pieniądze y kontrybucye, do fortyfikacyi Kamieńca należące, w szafunku mieli, y ktorzy ammunicyą w Kamieńcu zawiadowali, także ktorzy prowianty zatrzymali, y pieniądze tak na nie iako y na fortyfikacyą brali. Tego zaś sądu taka forma bydź ma, iako wyżey w Konstytucyi *A.* 1655. w sprawie Smoleńskiey wyrażono; *prævià* iednak *inquisitione*, ktorą w tygodniu iednym Vr. Gienerał Podolski wywiedźie, aby sprawa na tymże przyszłym Seymie osądzona była. *A interea* niżeli śię sąd zkończy, na Seymach y Seymikach *activitate* ma *carere* Vr. Gienerał. *A.* 1673. *f.* 26. *Tit. Sprawa Kamieniecka.*

Do sądzenia tey sprawy, Marszałek Poselski ma Deputatow, *non obstante ullâ contradictione*, naznaczyć. *ibid.*

CVDZOZIEMCY.

Cudzoźiemcy w Mieśćiech nieośiedli, handlować nie maią. *A.* 1562. *fol.* 28. §. *O Kupcach.*

Reassumitur, z tą deklaracyą: aby każdy Starosta z Vrzędem Mieyskim, Statutu pomienionego exekucyą czynił. *A.*1565. *f.* 97. *Tit. Kupcy Cudzoźiemscy.*

Cudzoźiemscy Kupcy ośiadłość y Prawo Mieyskie maiący, Krolowi y Miastom przyśięgać, *onera Civilia ferre*, posłuszeństwo wszelakie Vrzędowi Mieyskiemu czynić, powinni, nie broniąc śię żadnemi listami wolnemi. *Ibid.*

Ciż Dobr nabytych z Korony wywoźić niepowinni, *sub confiscatione bonorum.* Czego Starostowie y Celnicy doglądać maią. *Ibid.*

Z Krakowa, Poznania, Lwowa y Wilna, ieżliby ktory Dobra wywoźił, dźieśiąta ich część Miastu sprawiedliwie ma bydź oddana. *A.* 1590. *fol.* 589. *Tit. Dźieśiąta część dobr.*

Cudzoźiemcy sami do Korony po towary na zkłady ieźdźić maią, y swoich tamże do Mieszczan tamecznych y do stanu Rycerskiego zbywać, drog dawnych zwyczaynych nie miiaiąc. *A.*1565. *f.* 91. *Tit. Vstawa na zkłady.*

Cudzoźiemcy nie maią wołow y bydła kupować w Koronie na innych mieyscach, tylko na pogranicznych iarmarkach, albo woły źimowane karmne y powołowszczyzne w Domach Szlacheckich. *Ibid.*

Plura vid. tit. Kupcy

Cudzoźiemcow Krol Henryk do Korony wprowadzać, ani im Vrzędow y opatrzenia nie miał dawać. *Ex Pactis Conventis.* *A.*1573. *fol.* 225. §. *Item recipiunt.* *Herb. De non conferendis Dignit.& Officiis Alienigenis f.* 140. *T. Dignitates. & sequ.*

Krol Stefan także nie miał Vrzędow Oboyga Narodow obcym dawać. *A.* 1576. *f.* 255. §. *Vrzędy Koronne.*

Toż *& in Pactis* Krola Zygmunta III. *A.*1588. *f.* 452. §. *Recipiunt etiam.*

Ani *ad custodiam Corporis sui* miał cudzoźiemcow zażywać. *ibid. f.* 453. §. *Custodiam etiam.*

Znowu iż im Vrzędow dawać nie miał, ani opatrzenia, ani kadukow. A gdyby dał ktoremu co, to iako Vakans, Ludźiom zasłużonym oboyga Narodow, z wiadomośćią Senatu, powinien był według prawa konferować. *A.* 1607. *f.* 831. *Tit. o Cudzoźiemcach.*

O co w Koronie z takimi Cudzoźiemcami wolne *forum* na Trybunale, iako z nieośiadłym Starostą, *ad instantiam cuiuslibet*; a w Litwie także na Trybunale, *in quovis termino*, *pro pœna trecentarum marcarum, Parti & Iudicio per medium*, na nich *decernendâ*, *& privatione* Danin, ktore po Dekrećie Trybunalskim, Podskarbiowie WXLit. odbierać, y w zawiadowaniu swoim dotąd, poki ich Krol według prawa konferować nie będźie komu, mieć powinien, pod winą Tyśiąca grzywien, gdyby w tym był *negligens*, albo folgę iaką czynił; ktorą *de suo* zapłaćić ma Delatorowi. O co *forum* Trybunał. *A.* 1607. *f.* 831. *Tit. O Cudzoźiemcach.*

Archydyakon iednak Gnieźnieński, dla zasług swych y dla spowinowacenia śię z zacną Familią w Koronie tey, *declaratur capax* dostoieństw Kośćielnych. *ibid.*

Zachowano wcale Konstytucyą pomienioną *Anni* 1607. to deklaruiąc: że zwyż rzeczony Archydyakon, więcey *Beneficiorum* mieć nie może. *A.* 1609. *fol.* 889. *Tit. O Cudzoźiemcach.*

Cudzoźiemcy, ktorych Krolowi przy sobie mieć pozwolono, w sprawy Rzeczypospl: wdawać śię nie maią. *A.* 1607. *f.* 831. *Tit. O Cudzoźiemcach.*

Stosuiąc śię do Konstytucyi wyżey opisaney A. 1607. Krol Władysław IV. nie miał także Cudzoźiemcow wszelakiey kondycyi *ad consilia sua*, ani do żadnych rządow przypuszczać, ani im *Dignitates*, Starostw, Dźierżaw y Vrzędow dawać, ale obiecał, we wszystkim wedle pomienioney Konstyt. zachować śię. *Ex Pactis Conventis. A.* 1632. *f.* 13. §. *Cudzoźiemcow.*

Znowu, że nie ma Krol przy boku swoim Cudzoźiemcow mieć, ani ich ad *consilia* zażywać. *A.* 1646. *f.* 2. §. *Ażeby.*

O tymże *in Pactis Conventis*, za ktoremi Krol Ian Każimierz na Krolestwo wzięty, *A.* 1648. *f.* 17. *Tit. Cudzoźiemcow.*

Potym stanęła *Lex*, że przy boku Krolewskim nie ma więcey zostawać Cudzoźiemcow, nad Osob sześć. A ktoryby śię *in materias status ingerere* chćiał, takowy ma bydź, *ad instantiam cujusvis*, do Trybunału pozwany, y *ex speciali regestro pœnis criminalibus* sądzony, tak w Koronie iako y W. X. Lit. w Exorbitancyach na Seymie *Electionis* Krola Michała *A.* 1669. *Tit. O liczbie Cudzoźiemcow.*

Cudzoźiemcy Posłami y Resydentami *ad exteros Principes* nie mogą bydź, ieno Szlachta Polska y W. X. Lit. rodowita, ośiadła, *probatæ fidei*, & *functionibus pares. A.* 1662. *f.* 10. *Tit. O Cudzoźiemcach.*

Declaratur iednak Xiądz *Marinus sainit Martin*, Proboszcz Kruszwicki, *capax* Prelatur y Kanoniy Katedralnych, y inszych Dygnitarstw y *Beneficiorum* w Polszcze. *ib.*

Cudzoźiemcy, nie Szlachta Polska, ktorzy Maiętnośći Ziemskich w Prusiech nakupili, do lat trzech poprzedać ie powinni byli, *sub amissione* tychże maiętnośći. *A.* 1589. *f.* 515. *Tit. O Cudzoźiemcach Zamorskich.*

A ktoby śię napotym kupić ie z Cudzoźiemcow ważył, y pieniądze y Maiętność Ziemską traćić ma do Skarbu Koronnego. O co *forum* na Trybunale, *ad instantiam cujusvis*, *inter Causas Officii peremptoriè. ib.*

Reassumitur ta *lex*, na Prussy Koronne y W. X. Lit. *sub amissione* Maiętnośći; ktorey połowica iedna *fisco Regio*, a druga *Delatori cedere* ma. Toż śię ma rozumieć y o teraźnieyszych possessorach, ktorzyby *intra triennium* takowych Maiętnośći nie zbyli. O co wszystko *forum* na Trybunale *peremptoriè inter causas Officii. Non derogando tamen Constitutionibus Terrarum Prussiæ*, & *Iuribus Civitatum. A.* 1601. *f.* 743. *Tit. Cudzoźiemcy.*

Poki śię nie wyprzedadzą według Prawa; *Forum* z niemi o szkody przeszłe y teraźnieysze, y ieżliby potym od nich komu dźiały śię, w Ziemstwie lub w Grodźie naznaczono. A Pozew na tey Maiętnośći, ktorąby *qvocunqvè prætextu* trzymali, położony bydź ma. *A.* 1633. *fol.* 39. *Tit. O dochodzeniu Sprawiedliwośći z Cudzoźiemcow.*

Cudzoźiemcy, Dobr Ziemskich nabyćiem, albo wnieśieniem na nie ium, za żadnemi Reskryptami y Dekretami, trzymać nie mogą. w Exorbitancyach na Elekcyi *A.* 1669. §. *Externi.*

A przedtym y Krolewszczyn trzymać im niewolno było; Dla tego po śmierći Krola Zygmunta Augusta postanowiono, aby ie puśćili, za napomnieniem P. Podskarbiego, *sub executione Capturali*, ktorą Woiewoda uczynić powinien był, *sub pœna in Legibus expressa.* A gdyby P. Podskarbi w napomnieniu ich *negligens* był; miał o to odpowiadać na Elekcyi przed Stany Koronnemi. Konfederac. *A.* 1587. *f.* 413. §. *Bona Reipub.*

Cudzoźiemcy *Indigenatu carentes*, do Kapituły Warmińskiey y do żadnych Katedralnych, & *Collegiatas Ecclesias* w Koronie y W X Lit. przypuszczani nie będą, y te ktore *possident Beneficia*, iako przećiw Prawu, maią bydź *pro vacantibus* deklarowane, & *Indigenis Nobilibus* konferowane. W czym osobliwie Kapitułę Warszawską, *cum Cathedralibus Ecclesiis*, porownano, aby w niey *Nobiles personæ* zaśiadały; mianowićie *in Prælaturis. Salvis* iednak *Qvatuor Doctoralibus Præbendis. ib. Tit. o Opactwach.*

Cudzoźiemcow, pod *Interregnum* więcey nad dźieśiąćiu mieć nie wolno, y to sług, *sub*

pœna

pœna iako o rusznice. O co *forum* przed PP. Woiewodami. *Konfederac. A.* 1586. *f.* 403. §. *O co Ich Mość.*

Cudzoziemcow żadnych nie wolno na Elekcyą prowadźić, ani z niemi pryzieżdżać, ani ich przy sobie mieć y chować. A ktoby przećiwko temu wystąpił; *hostis Patriæ censendus est. Confœderat. A.* 1587. *f.* 414. §. *Cudzoziemcow.*

Cudzoźiemcow z postronnemi Monarchami, albo nieprzyiaćiołmi Oyczyzny, korespondencyi trzymać, Ablegacyy y Poselstw do nich odprawować, wyiąwszy handle y potrzeby ludźi prywatnych, zakazano. 1717. *f.* 46 *w Traktaćie.*

Cudzoźiemcom nie maią bydź pozwalane w WXL. zaćiągi y *supplementa.vid. T. Woysko.*

Cudzoźiemscy Kupcy w Miastach W. X. Lit. co powinni. *vid. Tit. Kupcy.*

CVRATORYA

CVratorye na *mente captos* z Kancellaryi nie maią bydź wydawane, aż *ex inqvisitione* przez Deputaty (lubo z Senatu, lubo Vrzędnikow Ziemskich, lubo też *ex Eqvestri Ordine illius Terræ*, w ktorey ten, na ktorego Kuratorya wyiednana będźie, *cum bonis suis consistit*, naznaczone) *facta & expedita patebit*, że *merè* Kuratoryi potrzebuie. *A.* 1638. *f.* 32. *Tit. O Kuratoryach.*

Et salvo jure proximiorum dawane bydź maią. *ibid.*

CYGANI.

Cygani z Ziemie maią bydź wywołani. *A.* 1557. *f.* 11. §. *Cygani.*

Potym postanowiono: iż maią bydź koniecznie wypędzeni. *A.* 1563. *f.* 99. *T.Cygani.* Wywołani de *facto.* A ktoby ich przechowywał, ma bydź karan, iako *complex Banniti.* O co *forum* Grod. *A.* 1578. *f.* 335. *Tit. Cygani.*

W Podlaskim Woiewodztwie nie idźie ta *complicitas*, ale ie Starostowie wyganiać maią. *A.* 1607 *f.* 850. *Tit. O pozwach* complicum.

Wołochow także y Serbow nieośiadłych, nikt nie ma przechowywać, *sub pœna* o Cyganach. *A.* 1624. *f.* 10. *Tit. Przechowanie*

CZEKANI.

vid. Tit. Mężoboyca.

CZOPOWE.

vid. Tit. Podatki.

DANINA. DAROWIZNA.

Darowizny, Iurgielty, ktoby na Clech, Zupach, vpraszał; y Administrator one wydawał; obadwa *pœnæ* 100. *Marcarum subiacebunt. A.* 1638. *f.* 3. *Tit. o Ekonomiach.*

Daniny, ktore Exekucyi podpadały *vide Tit. Exekucya.*

Daniny na Lenno. *vide Tit. Dobra.*

Daniny albo Darowizny Sum. *vide Tit. Summy.*

Daniny Miastom. *vide Tit. Miasta.*

Daniny albo Inkorporacye Kośćiołom, Klasztorom, Szpitalom. *vid. Tit. Kośćioły, Klasztory, Szpitale.*

Daniny wieczności, dożywoćia, Starostw. *vid Tit. Dobra, Starostwa. Dożywoćia.*

DEKLARACYE.

Deklaracya o *Łubie* szlachćicu, ktory śię zwał Carowiczem. *vid. Tit. Tytuły.*

Deklaracye o podatkach. *vid. Tit. Podatki*: tamże y o Seymikach.

Szlachectwa. *Tit. Slachectwo.*

Indygienatu. *Tit* Indygienat.

I insze Deklaracye znaydźiesz suis locis.

DEKRETA.

Pisarz regiestru spraw Seymowych, ręką Referendarza podpisanego, odmieniać nie ma. *vid. Tit. Regiestra.*

Dekretow Seymowych Kancellarye, *in negotio principali* w sądźie Seymowym ferowanych,

nych, do Akt wpiſować nie maią, aż pierwey terminaty Dekretow, przez Referendarze podpiſane y do Kancellaryi odesłane będą. *A.* 1641. *f.* 7. *Tit. O Porządku ſądzenia ſpraw Seymowych.*

Dekretow zgodnych, *de Conſenſu Partium in cauſis Homicidii*, Referendarze podpiſować y odſyłać do Kancellaryi nie maią. *ibid.*

Ani Dekretow zgodnych, *in cauſis ratione Bonorum Reipub. ibid.*

Ani Dekretow w ſprawach, ktoreby o podatki Rzeczypoſp: zachodźiły. *ibid.*

Dekreta Seymowe *in cauſis Fiſci*, Piſarz Dekretowy, a inſze Piſarz Ziemski, zaraz *poſt promulgationem* onych przez Referendarze od boku Krola, *in facie Reipub:* w Protokoł wpiſować wſzyſtkie powinien, nic nie vmnieyſzaiąc, ani przyczyniaiąc. Ktore ćiż Referendarze *ex nunc* podpiſować maią. *A.* 1667. *f.* 13. *Tit. Dekreta. Reaſſumitur* o tym Konſtyt. *A.* 1641. *Tit. Sprawy Seymowe.*

Dekreta Seymowe *in contumaciam*, na zrażenie tylko wolnego głoſu, złośćią ludzką wymyślone y ferowane, zkaſſowano. Waruiąc *in poſterum*, aby śię takie aggrawacye nie dźiały. Także mandaty y pozwy, ktore *eo nomine* do ktoregokolwiek Sądu y kapturowego naſtąpiły, y Dekreta tamże ferowane, źnieśiono. A napotym nie ma nikt takich akcyy intentować, *ſub pœna duorum millium marcarum*, *in Iudicio Tribunalitio*, *ex regeſtro cauſarum Fiſci*, *per iniuriatum vindicandâ*. Toż śię ma rozumieć o wſzyſtkich Sądach. *A.* 1669. w Exorbitancyach *Tit. Ratio liberæ Vocis.*

Dekreta, według Statutu W. X. Lit. znoſzone bydź nie mogą, tylko tam gdźie ſą otrzymane. Znieśiono iednak na Seymie Kondemnaty Trybunału W. X. Lit. z Vrodzonych Iuſtyniana *Niemierowicza Sicyuta*, y Samuela *Kmićica* Chorążego Orszańſkiego; Waruiąc, że to *in exemplum trahi* nie ma. *A.* 1670. *fol.* 54. *Tit. Znieśienie Kondemnaty.*

Dekreta w ktorychkolwiek Sądach *illegitimè* otrzymane, iako to *per evocationem*, lubo bez zeznaney relacyi, *in proprio Diſtrictu*, iako Konſtytucya każe, więc y te, ktore *ſine adcitatione* albo *ex alienis inqviſitionibus emanarunt*, iako Prawu poſpolitemu przećiwne zkaſſowano, deklaruiąc: że na takowe Kondemnaty, każdy *locum ſtandi* y bez Gleytu, w każdym Sądźie y wſzędźie mieć powinien. *A.* 1676. *f.* 22. *Tit. O Kondemnatach.*

Dekreta Trybunalſkie, *ex feriis partium controverſiis* ferowane, nie maią bydź znoſzone. *vid. Tit. Trybunał Koronny.*

Plura o Dekretach Trybunalſkich, vid. eodem Tit. Trybunał.

Dekreta Aſſeſſorſkie do *Inflant*, pod dwiema pieczęćiami wychodźić maią. *vid. Tit. Xięſtwo Inflantſkie.*

Dekreta w *Inflanćiech* po Polſku maią bydź piſane. *vid. ib.*

Dekreta *ſatisfactionis. vid. Tit. ſprawy.*

Dekreta *Reviſionis Literarum. vid. Tit. Liſty. Tit. Exekucya.*

Dekreta Kapturowe. *vid. Tit. Kaptur.*

Dekreta z mandatow przećiwko prawu na Seym y za Dworem wynieśionych ferowane *nullitatis. vid. Tit. Trybunał.*

Dekreta od mieſzczan Lwowſkich, na Vr. Stefanie *Liśickim*, Ianie *Charſzewſkim*, Krzyſztofie *Borkowſkim*, na Seymie dawnieyſzym otrzymane, zkaſſowano, *ſalvo negotio principali:* Także y Kondemnaty Trybunalſkie. *A.* 1667. *fol.* 12. *Tit. O powadze Dekretow.*

Dekret na IMP. *Lubomirſkim*, *in cauſa perduellionis* ferowany, *nullitatis* deklarowano na Elekcyi Krola. *A.* 1669. *f.* 5. *Tit. Deklaracya.*

Dekreta Trybunalſkie na Związkowych y tych, co ich *partes ſecuti ſunt*, ferowane, znieśiono. *vid. Tit. Woyſko.*

Dekretow na Poborcach otrzymanych, *executionem* zawieſzono. *vid. Tit. Poborcy.*

Dekretu exekucya, względem Kośćioła S. Iakuba w *Toruniu. vid. Tit. Exekucya.*

Dekreta albo Kondemnaty, na Vr. Miecznìku Koronnym y sługach iego, także na Pawle *Zieleńſkim*, *evocatoriè* w Trybunale Piotrkowskim ferowane, znieśiono. *vid. Tit. Evocatio.*

Dekreta albo Kondemnaty w tymże Trybunale Piotrkowſkim na IMP. Woiewodźie Sendomirſkim y Małżonce iego, y inſzych oſobach, *ex citatione in vim termini tacti edita*, ferowane znieśiono. *A.*1653. *f.* 17. *Tit. Znieśienie.*

Temuż Gleyt dany. *vid. Tit. Gleyty.*

Dekreta, na Deputatach Trybunalſkich, *ex Officio Iudicis Deputati Tribunalis Regni*, otrzymane, zkaſſowano. *vid. Tit. Deputaći.*

Dekreta na Vr. Walentem *Duplickim* Piſarzu y Poborcy Ziemie Wyſogrodzkiey, o pewne tey Ziemie *retenta* z konflagrat Miaſteczek y Wśiow vrosłe, ferowane, znieśiono. *O retenta* iednak *Coæquationis*, ſama Ziemia Wyſogrodzka Skarbowi Koronnemu *reſpondere* y *ſatisfacere* powinna. *A.* 1653. *f.* 22. *Tit. Retenta.*

Od Dekretu Trybunału Radomſkiego blizko przyſzłego, wolnym zoſtanie Vr. Hyronim *Orzechowſki* Podſędek Sanocki, kiedy Ziemia Sanocka odda zupełnie podatki, na blizko przyſzłym Trybunale Skarbowym, na Seymie przeſzłym vchwalone. *ibid. fol.* 26. *Tit. O Dekrećie.*

Dekret miedzy Vr. Tomaſzem *Wołowiczem*, a Vr. Euſtachym *Wołowiczem* Cześnikiem W. X. Lit. znieśiono, *& ſalvam in foro competenti partibus actionem* zoſtawiono. *A.* 1655. *f.* 11. *Tit. Approbatio Laudorum* W. X. Lit.

Dekreta, na ludźiach w Woyſku będących, *in contumaciam* otrzymane, tudźież ktore przećiw Exemptom Hetmańſkim na nich, *in qvovis ſubſellio* ſą zkazane, (*in quantum iuri non repugnat*) znieśiono. A. 1655. *f.* 33. *Tit. Dekreta in contumaciam.*

Dekreta od Poborcow, *ratione impugnatæ executionis*, *ſine adcitatione*, otrzymane, iako znośić pozwolono *aggravatis*? *vid. Tit. Poborcy.*

Dekretow y Kondemnat Trybunału Radomſkiego y Kommiſsyi Lubelskiey, na Vr. Stefanie *Greku* Poborcy Powiatu Mielnickiego, o *Retenta* 24. Poborow otrzymanych, exekucyą ſuſpendowano, z tą kondycyą: aby Ziemia Mielnicka, asſygnacye na te 24. Pobory, od Skarbu żołnierzom dane, wypłaćiła. *A.*1659. *f.* 46. *Tit.* Kondemnaty.

Kondemnaty, na całey Ziemi *Rawſkiey*, y *ſpecificè* na niektorych obywatelach oney, przez Zakonnikow Klaſztora Witowſkiego w Trybunale Piotrkowſkim otrzymane, *caſſantur.* *A.* 1662. *f.* 25. *T. Znieśienie Kondemnat.*

Dekreta y Kondemnaty ieźli iakie na Vr. Krzyſztofie *Zelſkim* Piſarzu Ziemſkim Bielſkim, od Poborcow W. X. Lit. *ratione* podatkow ze Wśi iego Labardźi y Vzaytrow, w Cywunſtwie Retowſkim leżących, ſtanęły, (ponieważ *deduxit*, że doſyć vczynił) znieśiono. *A.* 1662. *f.* 12. *Tit. Znieśienie Delat.*

Dekreta y Kondemnaty znieśione z niektorych, *in cauſa perduellionis.* *vid. Tit. Crimina.*

Dekret w ſprawie Vr. Krzyſztofa *Vorbeka Letowa* Strażnika W. X. Lit. z Vrodzonemi *Kurczami*, Chorążym y Woyſkiem Lidzkiemi, *in A.* 1661. w ſądach Aſſeſſorſkich, *ex controverſiis partium*, ferowany, *in toto* approbowano. *A.* 1662. *f.* 19. *Tit. Approbatio Dekretu.*

Dekretow w Kapturach partykularnych, przećiwko opiſanym w Konfederacyach terminom otrzymanych, exekucye ſuſpendowano, *in integrum reſtituendo*; Trybunałowi w Koronie Lubelſkiemu y Piotrkowſkiemu; A w W. X. Lit. po Koronacyi Krola, *cognitionem reſervando*; y *pœnas arbitrarias*, *in foro eodem in contravenientes* dotąd po tey Elekcyi naznaczono. *Exorbit.* na Elekcyi Krola. *A.* 1669. *Tit. O Dekretach w Kapturach.*

Dekreta *in contumaciam*, ieżliby iakie, *ratione* ſzkod, exceſſow pod Gołębiem, na Vr. Stefanie *Czarnieckim* Piſarzu Polnym Koronnym, iako na ten czas Dyrektorze Poſpolitego ruſzenia, otrzymane były, zkaſſowano, *ex hac ratione*, że on nie do Kommendy Woyſka poſpolitego ruſzenia obrany był pod Gołębiem, ale tylko do ſamego rozdawania głoſow *præciſè* należał. *A.* 1673. *f.* 16. *Tit. Securitas.*

Dekreta y Kondemnaty, o nieſtawienie śię Poſpolitego ruſzenia pod Gołębiem, także o zbiegłe poddane, y do zapiſow ferowane, iako przećiwne Konfederacye, znieśiono: *cauſis civilibus in integrum reſtitutis*, *ubi de jure venerit.* *ib.* *f.* 29. *Tit. Caſſatio Kondemnat.*

Dekreta Kontumacyalne Trybunału *Nowogrodzkiego*, od dnia 15. Decembra Roku przeſzłego, aż do konkluzyi, *ſtante Confœderatione Generali* całey Rzeczypoſp. po wyiśćiu troyga wići ferowane, znieśiono. Oczywiſte iednak, *y ex conſenſu Partium lata*

 Decreta,

Decreta, pogotowiu przyznania wſzyſtkie *in ſuo robore* zoſtawiono. *ib. f.* 10. *Tit. Znieśienie Kondemnat.*

Dekret, mimo excepcyą, w Roku 1672. w Trybunale Wileńſkim, na Vr. *Radominie* Staróśćie Starodubowſkim otrzymany, zkaſſowano. *ibid.*

Dekreta Komiſſyi *Wileńſkiey*, A. 1662. *&* 1663. miedzy Skarbem W. X. Lit. y Woyſkiem, a Vr. *Potockim* Podczaſem W. X. Lit. approbowano. *ibid. fol.* 15. *Tit. Approbacya.*

Dekreta, podczas Sądow blizko przeſzłych Kapturowych, gdźiekolwiek na oſobach żołnierſkich w obozach zoſtawaiących, *in perſonalibus terminis*; także y te, co przećiwko Prawu ferowane ſą, znieśiono, *negotium principale in integrum reſtituendo. ibid. f.* 29. *Tit. Exempty.*

Dekreta Sądow Kapturowych w W. X. Lit. po Woiewodztwach y Powiatach, *ex ſeriis partium controverſiis* ferowane, ktore *vim legum non ſapiunt*, approbowano. A ktore przećiwko Konfederacyom *Interregnorum*, w ſprawach nienależących zaſzły; a oſobliwie w tych Sądach, w ktorych Sędźiowie Kapturowi, Bannicye, Sublewacye, Gleyty, wydawali, Exemptow nie przyimowali, zaczęte w Trybunale ſprawy z Remis ſądźili, *& ſortem* odprawowali *executionem*; takowe *nullitatis eſſe* deklarowano *A.* 1676. *f.* 8. *Tit. o Dekretach.*

A po znieśieniu tych nieprawnych Dekretow; *cauſa in integrum reſtitui, in foro competenti*, powinna. *ib.*

Dekreta na Woyſkowych, o ſzkody y krzywdy, ktore komu *ex neceſſitate belli* uczynić przyſzło, ferowane znieśiono. *A.* 1677. *vid. Tit. Woyſka.*

Dekretow na Woyſkowych o krzywdy poczynione, na Komiſſyi *Sendomirſkiey* ferowanych, znośić nie wolno, tylko w ſądźie teyże Komiſſyi, albo w ktorymkolwiek Trybunale Koronnym. *vid. Tit. Sprawy.*

Dekret na Miaſto *Słuck*, o pogłowne. *vid. Tit Miaſto Słuck.*

Dekreta y Proceſy, na Obywatelach Xięſtwa *Smudzkiego* otrzymane, także *Lauda* y inne *Scripta* tegoż Xięſtwa zkaſowano. *vid. Tit. Lauda.*

Dekreta Trybunalſkie, na niektorych oſobach *in functione* będących, a oſobliwie na Vr. Francíſzku Każimierzu *Wyſockim* Cześniku Sochaczowſkim, Władyſławie y Synu iego Ianie *Dobrſkich* y innych, otrzymane zkaſowano y poſtanowiono: aby Grody takowych Kondemnat exekwować nie ważyły śię, *ſub privatione Officii.* A te exekucye, ktore śię podczas Seymu odprawowały, *pro nullis & irritis* deklarowano; *ſalvo negotio principali. A.* 1678. *f.* 17. *Tit. Securitas.*

Dekret Trybunalſki, od Vrodzonych *Domańſkich*, na ſzlachetnym *Anczewſkim* Sekretarzu y Medyku Krola I M. Raycy Lwowſkim, *evocatoriè* otrzymany, ponieważ *partes convenerunt*, zkaſowano. *ib. f.* 19. *Tit. Miaſto Lwow.*

Dekreta Kapturowe, *in fundamento Legis*, *preſſe ad quatuor articulos facti & perſonalis injuriæ* ferowane, *in robore* zachowano y approbowano, deklaruiąc: że luboby *in contrarium* takowym Dekretom, *in aliis ſubſelliis* ſtanęły Dekreta; te żadney wagi mieć nie maią. *ib. f.* 22. *Tit. Deklaracya o ważnośći Dekretow Kapturowych.*

Dekreta albo Kondemnaty, na Vr. *Morſztynie* Starośćie Kowalſkim, Vrzędźie iego y Dźierzawcy tamecznym, *ex occaſione* ſprawy: miedzy Kapitułą *Wrocławſką* a Mieſzczany Staroſtwa *Kowalſkiego*, w Trybunale Piotrkowſkim otrzymane, zkaſowano, *una cum pœnis*; *ſalvo negotio principali*, *ex rejectione*, w Trybunale przyſzłym Lubelſkim, *incidenti. A.* 1678. *f.* 23. *Tit. Caſſatio Kondemnaty.*

Dekreta albo Kondemnaty, od Poborcy Kiiowſkiego na I M P. *Bieniewſkim* Woiewodźie Czerniechowſkim y na Vr. *Czarnieckim* Piſarzu Polnym Koronnym, o pogłowne z Staroſtw zawoiowanych, z ktorych żadne prowenta nie idą, otrzymane, *nullitatis* deklarowane. *ib. f.* 24. *Tit. Znieśienie Kondemnat.*

Dekreta albo Kondemnaty, na Vr. Ianie *Chorzewſkim* Podkomorzem Nowogrodzkim a *Poſuchowſkich* y *Sienieńſkich* Małżonkach, tak w Trybunale Koronnym Lubelſkim, iako y w Kapturach Woiewodztwa Lubelſkiego otrzymane znieśiono; *ſalvo negotio principali. ib. f.* 24. *Tit. Znieśienie Kondemnat.*

Dekreta albo Kondemnaty, na Vr. Iakubie *Wilkotarſkim* Piſarzu Grodzkim Wſchowſkim y Sługach iego, w ſądźie Marſzałkowſkim *in contumaciam* otrzymane, zkaſowano. *ib. f.* 25. *Tit. Znieśienie.*

Dekreta

Dekreta albo Kondemnaty, na Vr. Staniſławie *Oſolińſkim*, w ſądach Kapturowych Sanockich otrzymane, zkaſowano. *ib. Tit. Relaxatio*

Dekret Seymowy *Liqvidationis*, o Staroſtwo Puckie, *in A.* 1667. *ex ſeriis controverſiis* ferowany, *ad executionem* Komiſarzom, naydaley w pół roka, przywieść kazano. *A.* 1670. *f.* 27. *Tit. Deklaracya Dekretu.*

Dekret *Judicii Aulici Ducatûs Curlandiæ*, w ſprawie miedzy Vr. Elizabetą *Grolowną*, pozoſtałą Małżonką y Potomſtwem zeſzłego Iana *Libeka* Oberſztera, a Lorenſem *Drukiem* Rotmiſtrzem, *in A.* 1674. *in cauſa militari* ferowany, a Sądem Krola I M. Relacyynym we Gdańſku A. 1677. approbowany, *in toto* ztwierdzono, y żeby ſtrony, według tegoż Dekretu *Judicii Aulici Ducatûs Curlandiæ*, we wſzyſtkim ſprawiły śię, deklarowano. *A.* 1678. *f.* 13. *Tit. Deklaracya Dekretu.*

Dekret Komiſarſki Panien Zakonnych *Grodżińſkich*, Reguły S. Frańćiſzka, ze Wśią ſtarą Vlanami, approbowane. *vid. Tit. Klaſztory.*

Dekreta o expulſyą z Dobr Ziemſkich na Duchownych oſobach, w Trybunale W. X. L. ferowane. *ib. f.* 20. *Tit. Reaſſumptio.* a u mnie *Tit. Dobra.*

Dekreta, *tempore Interregni*, *à die mortis Regiæ* aż do publikowania Uniwerſałow Im. X. Arcybiſkupa Gnieźnieńſkiego, co za walor maią? *vid. Tit. Sprawy.*

Dekret w ſądach Kapturowych, na Senatorze albo Pośle Ziemſkim, na Konwokacyą gieneralną Warſzawſką, *ſub Interregno*, wyprawionym; z pozwu po elekcyi Poſelſkiey wydanego, ferowany, *nullitatis. vid. Tit. Senator & Tit. Sprawy.*

Dekreta na Obywatelach W. X. Lit. pod ten czas, gdy *in opere belli* zoſtawali, tak *in contumaciam*, iako y mimo Exempty Krolewſkie y Hetmańſkie, w ſprawach tych, w ktorych im Prawo Exempty pozwoliło, w ktorychkolwiek ſądach otrzymane, znieśiono. *Confœderat. A.* 1674. *f.* 33. §. *Zachęcaiąc.*

A na Hetmanach, luboby y *ex ſeriis Partium controverſiis* ferowane były, podnieśiono ie. *ibid.*

Taż Konſtytucya ſłużyła y Komiſarzom w ſprawach Rzeczypoſp. na traktaty wyſłanym; ale *cauſæ principales*, gdźie ugody nie zaſzły, *in integrum reſtitui* miały. *ib. f.* 34. §. *A Dekreta.*

Dekreta *in cauſis*, *Perduellionis*, *criminis læſæ Majeſtatis*, na I MP. *Gaśiewſkim*, *patrati; & in aliis cauſis criminalibus & homicidiis*, na Seymach przeſzłych *etiam in contumaciam* otrzymane, *conſervantur. A.* 1667. *f.* 64. *Tit. Kontumacye Seymowe.*

Dekreta, względem niewydania podatkow, w Xięſtwie Litewſkim, na żołnierza Powiatowego poſtanowionych; na tych, ktorzy w Poſpolitym Ruſzeniu byli, ferowane, znieśiono. *A.* 1655.

Dekreta *in A.* 1643. ferowane, iż, *juxta reſonantiam* Dekretu pośledniey ſzego Trybunalſkiego, *honori & integritati* Vr. Marćina *Widżiowſkiego* Piſarza Ziemſkiego Lwowſkiego ſzkodźić nie maią, deklarowano. *A.* 1658. *f.* 37. *Tit. O Rewizyach Kśiąg.*

Dekreta wſzyſtkie Trybunalſkie *ex perſonali*, *ratione* poddanych, naiazdow, zaboiow, ſzkod podczas woyny Kozackiey poczynionych, w Woiewodztwach, *Kiiowſkim*, *Wołyńſkim*, *Bracławſkim y Czerniechowskim*, *caſſantur.* Z Komiſyi Hadyackiey. *A.* 1659. *f.* 53. §. *Aby occaſione. vid. Tit. Proceſy.*

Dekretow Aſſeſſorſkich y Relacyynych I. K. Mći, Trybunał W. X. Lit. także Sądy I. K. Mći Dekretow Trybunalſkich oczywiſtych znośić nie maią, *ſub amiſſione cauſæ*; y ieżliby śię takowe znaydowały, kaſowano, y żeby *in futurum* podobne nie były, warowano. K. Litew. *A.* 1699. *f.* 69. *Tit. Reaſſumpcya Konſtytucyi.*

Dekreta Trybunału W. X. Lit. *ſtante civili motu*, otrzymane na wielu obywatelach W. X. L. zkaſowano K. L. *A.* 1717. *f.* 14. *Tit. Zkaſowanie Dekretow.*

Dekreta oczywiſte Trybunalſkie, aby w żadną nie wchodźiły wątpliwość, warowano, ktore w zawartym kole, *more ſolito*, ferowane, y przez Kancellarye promulgowane bydź maią; a Marſzałek koła Trybunalſkiego obchodźić nie będźie, *ſub nullitate Decretorum* K. L. *A.* 1726. *f.* 91. *Tit. O Dekretach oczywiſtych.*

DEPOZYTY.

O Depozyty podczas inkurſyi Szwedzkiey Nieprzyiaćielowi wydane, albo dobrowolnie wyiawione, Grody, *ex delatione cujusvis peremptoriè, præmiſſâ ſeriâ inqviſitione*, ſądźić

dźić, y *ſatisfactionem* każdemu ukrzywdzonemu nakazować maią, *ſalvâ Appellatione* na Trybunał *inter cauſas Fiſci.* *A.* 1658. *fol.* 19. *Tit. O Rabownikach.*

O tymże znowu, iż wolno prawem czynić, y wſzyſtkich ſwoich ſzkod dochodźić. *A.* 1659. *f.* 11. *Tit. O dochodzeniu krzywd.*

Y znowu *cum reaſſumptione* przeſzłey Konſtyt. 1659. że Depozytow Szlacheckich, w Miaſtach, fortecach *& ubiqve locorum*, niepowinien nikt *violare.* *A.* 1673. *fol.* 30. *Tit. Securitas Depozytow.*

Depozyt w *Ruſkim* y *Podolſkim* Woiewodztwie ktoby zgwałćił; podpada pod winy o rozboy, albo naiśćie na Dom. O co *forum* Grod. *A.* 1613. *fol.* 14. *Tit. O Depozytach.*

DEPUTACI.

DEputaći do Sądow Trybunalſkich Koronnych, w pierwſzy Poniedźiałek po Narodzeniu P. MARYI, obierani bydź maią: w Ziemi tylko *Dobrzyńſkiey* w Poniedźiałek przed S. Bartłomieiem. *A.* 1578. *f.* 325. *Tit. Porządek.*

Ale iuż w Ziemi Dobrzyńſkiey, iako wſzędźie. *A.* 1597. *f.* 684. *Tit. Seymik na Deputata.*

Do lat dwu poſtanowiono *in A.* 1676: aby śię Trybunał Koronny *continuò* po Roku całym ſądźił w obudwu Prowincyach, w Wielkiey y Małey Polſzcze. Dla czego elekcyą Deputatow *ſecundariò* w Poniedźiałek Srzodopoſtny po Woiewodztwach y Ziemiach naznaczono; tak żeby obrani zwyczaynie w Poniedźiałek po Narodzeniu P. MARYI Deputaći, *ſolito curſu:* w Piotrkowie poł roka do Białey Niedźieli, w Lublinie zaś drugie poł roka do S. Franćiſzka, śiedźieli y ſądźili, *tali ordine*, aby *ſecundâ electione* obrani, na Poniedźiałek po Przewodney Niedźieli, na mieyſce vſtępuiących do Lublina, w Piotrkowie zaśiadali; a zaś do Lublina po S. Franćiſzku, nierozerwanym po ſobie biegiem, naſtępowali. *A.* 1676. *f.* 24. *Tit. Trybunał Koronny.*

Obierani bydź maią Deputaći Woiewodztw, *Poznańſkiego* y *Kaliſkiego*, we *Szrzedźie;* Woiewodztwa *Sendomirſkiego* w *Opatowie;* Woiewodztwa *Sieradzkiego* w *Sieradzu;* Woiewodztwa *Brzeſckiego* y *Inowrocławſkiego* w *Radźieiowie;* Woiewodztwa *Płockiego* w *Raćiążu;* Woiewodztwa *Mazowieckiego* w *Warſzawie;* Woiewodztwa Rawſkiego w *Bolemowie;* Woiewodztwa *Podlaſkiego* w *Drohyczynie:* Ziemie *Dobrzyńſkiey* w *Lipnie*, Ziemie *Lwowſkiey, Przemyſſkiey, Sanockiey*, w *Wiśni;* Ziemie *Chełmſkiey* w *Chełmie* y *Haliczu.* Tym porządkiem: aby wprzod Ziemia Chełmſka w Chełmie, a potym Ziemia Halicka w Haliczu, elekcyą odprawowała. *A.* 1578. *f.* 325. *Tit. Porządek do obierania Sędźiow*

W Inſzych zaś Woiewodztwach y Ziemiach, tam maią bydź obierani, kędy Sędźiow źiemſkich obieraią. *ib.*

Woiewodztwa *Rawſkiego* Deputaći iuż nie w *Bolemowie*, ale w każdey Ziemie obierani bydź maią, to ieſt: Ziemie *Rawſkiey* w *Rawie; Sochaczewſkiey* w *Sochaczewie; Goſtyńſkiey* w *Gąbinie.* *A.* 1667. *f.* 18. *Tit. Seymiki. vid.* o tymże *Tit. Seymiki.*

A obieranie Marſzałka tak Deputackiego iako y Seymikowego, *per pluralitatem* głoſow Szlachty w tey Ziemi ośiadłych, ma śię odprawować, na ktorą alternata przypadać będźie. *ib.*

Znieśiono tę Konſtytucyą A. 1667. *qvo ad electionem*, ponieważ w niebytnośći na ten czas Ziemie Goſtyńſkiey ſtanęła; y aby znowu według dawnego prawa y zwyczaiu odprawowała śię ta elekcya, deklarowano. *A.* 1673. *fol.* 30. *Tit. Deklaracya.*

Z każdego Woiewodztwa po iednemu; a z Poznańſkiego, Sendomirſkiego, Kaliſkiego, Płockiego, Ruſkiego, Rawſkiego, Podlaſkiego, po dwu; z Mazowieckiego, *pro una vice tantum* trzech, a potym po dwu; z Woiewodztwa Ruſkiego także dwu, ktorych, iednego w Wiśni, drugiego raz w *Haliczu*, drugi raz w *Chełmie*, obierać maią. *A.* 1578 *f.* 326. *Tit. Obieranie Sędźiow.*

Z Woiewodztwa Sieradzkiego także dwu: Powiat *Sieradzki* y Szadkowſki w Sieradzu, a Piotrkowſki y Radowſki w Piotrkowie obierać ma. *A.* 1598. *f.* 692 *Tit. Obieranie Deputatow.*

w Haliczu y Chełmie znieśiono alternatę: obiedwie Ziemie, każda ſwego, maią obierać Deputata. *A.* 1611. *f.* 25. *Tit. Alternata Ziem.*

Kra-

Krakowſkiemu Woiewodztwu drugiego Deputata przydano, *A.* 1631. *f.* 37. *Tit. O Deputaćie.*

Woiewodztwu *Bełſkiemu* także drugiego. *A.* 1677. *f.* 12. *Tit. Deklaracya.*

W Woiewodztwie *Wołyńſkim* ſześć, a w *Bracławſkim* dway wybierani bydź maią. *A.* 1589. *f.* 538. *Tit. Obieranie Sędźiow.*

Ci wſzyſcy, do ſpraw Duchownych Rzymſkiey Religii, z pomienionych Woiewodztw przypadaiących, zaśiadać maią, a *in defectu* onych, Koronni. *ibid. Tit. Iako ſądźić maią.*

Declaratur: że Koronni nie maią bydź przyſadzani, choćby ſześćiu zpełna Wołyńſkich Deputatow nie było. Ale z Woiewodztwa Bracławſkiego ma ich *adimpleri numerus. Exceptò*, gdyby ani Bracławſkiego Woiewodztwa Deputatami wypełnić śię nie mogł *numerus* ſześćiu Deputatow Wołyńſkich; na ten czas, *in ſupplementum* Koronni maią bydź przyłączeni. *A.* 1609. *fol.* 900. *T. Obiaśnienie.*

Wołyńſcy y Bracławſcy Deputaći, na ſprawy Koronne, z drugiemi zaśiadać y wotować maią; ale tylko dwuch z tych Woiewodztw głoſy liczone bydź maią, y na dwuch *ſalaria* iść powinne. *A.* 1589. *f.* 538. *Tit. Iako ſądźić maią?*

Declaratur, iż dwa głoſy liczone bydź y na dwu *ſalaria* iść maią. *A.* 1613. *f.* 34. *Tit. Deputaći.*

Znowu *declaratur* na elekcyi Krola Michała; A. 1669. *Tit. Prolongacya Trybunału Lubelſkiego (ku końcowi.)*

w Woiewodztwie *Kiiowſkim* dway także obierani bydź maią, y dwa głoſy w ſwoich Kiiowſkich y Koronnych ſprawach, y dwoie *ſalaria* mieć maią. *A.* 1611. *f.* 18. *Tit. O Deputaćiech Kiiowſkich.*

w Prußiech także po dwoch z Woiewodztwa wybierani bydź maią, do Trybunału Piotrkowſkiego, a przyśięgać iako Koronni. *A.* 1689. *fol.* 514. *Tit. Obyczay ſądzenia.*

Potym iako Wołyńſcy przyśięgać maią. Ale Woiewodztwo *Chełmińſkie* nie przyimuie tey Konſtytucyi. A. 1613. *f.* 24. *Tit. O obieraniu Deputatow.*

O przyśiędze Wołyńſkich. vid. infra, gdźie inſzych przyśięgi.

Duchowni Pruſcy Duchownych dwoch poſyłać maią, ku innym Deputatom Duchownym, nie więcey iednak, tylko ſześćiu Deputatow, tak Polſkich iako y Pruſkich, na każdą ſprawę wotować maią. *A.* 1589. *f.* 514. *Tit. Sądzenie Spraw Duchownych.*

Pruſkich Deputatow *ſalaria* takie, iako Koronnych. *ibidem fol.* 515. *Tit. Salaria.*

Do obierania ich mieyſca: Woiewodztwom, *Chełmińſkiemu* w Radzynie; *Malborſkiemu* w Sztumie; *Pomorſkiemu* w Starogardźie, a czas obierania, *feriâ ſecundâ poſt Feſtum Nativitatis B. M. Virg.* naznaczono. *A.* 1589. *fol.* 515. *Tit. Czas y Mieyſce.*

Ziemie wſzyſtkie Ruſkie, drugiego Deputata obierać maią w Wiśni, alternatą miedzy ſobą zwyczayną. *A.* 1670. *f.* 32. *Tit. Deputaći.*

Toż y Woiewodztwu *Łęczyckiemu* pozwolono. *ibid.*

w Woiewodztwie *Lubelſkim*, zawſze co trzeći rok, Obywatela Ziemie Łukowſkiey, ktoryby w tey Ziemi, maiąc *realem poſſeſſionem*, mieſzkał, Deputatem, według alternaty przypadaiącey, obierać maią: alternatę w tym roku, od Ziemie Łukowſkiey zacząwſzy. *A.* 1654. *f.* 15. *Tit. Spoſob obierania.*

Potym pozwolono Woiewodztwu Lubelſkiemu drugiego Deputata, tak aby na ieden Trybunał dway z Woiewodztwa Lubelſkiego, a na drugi ieden z Woiewodztwa Lubelſkiego, a drugi z Ziemie Łukowſkiey obierani byli. *A.* 1677. *f.* 12. *Tit. Deputat na Trybunał.*

Deputata iurisdykcya do drugiego Trybunału trwać ma: a powtore nie może bydź obieran do lat czterech, oprocz gdźieby wſzyſcy zezwolili. *A* 1578. *f.* 326. §. *Ciż obrani.*

Ani z inſzego Powiatu ma bydź obieran, przed wyiśćiem lat czterech, ktory już z iednego tę funkćią miał. *A.* 1611. *fol.* 40. *Tit. O Deputatach Trybunalſkich.*

O tymże: y choćby *nemine contradicente* był obran, w Trybunale mieyſca mieć nie ma. *A.* 1616. *f.* 3. *Tit. O Deputatach Trybunalſkich.*

Deputat choćby nie był obrany, albo nie ziachał; drudzy iego Woiewodztwo ſądźić będą. *A.* 1578. *f.* 326. §. *item ieżliby.*

Deputatami maią bydź obierani, godni, bogoboyni, cnotliwi, Prawa y zwyczaiow Woiewodztwa swego umieiętni, ośiedli. *ibid. Tit. Obieranie Sędziow.*

Znowu *specialiter* warowano Woiewodztwu *Sieradzkiemu* y Ziemi Wieluńskiey, także Woiewodztwu *Krakowskiemu* y Ziemi *Chełmskiey*, żeby *merè possessionati* w swoiey źiemi obierani byli. *A.* 1611. *f.* 11. *Tit. Sposob obierania.*

Deputat, od ktorego appellacya wyszła, w sprawie tey Wotum nie ma, y wyniść ma, gdy wotować będą. *A.* 1578. *f.* 326. *Tit. Obieranie Sędziow.*

Deputaći przy sądźie Ziemskim y Vrzędźie Starośćim, rotą sędźiego Ziemskiego w Statućie przysięgać maią, tego dołożywszy, iż w sprawach żadnych praktyk z nikim czynić nie maią, ani przestrogi, ani rady dawać, ani podarunkow brać, y że o to śię nie starał, aby był na te Sądy obran: *ib. f.* 326. *Tit. Przysięga Sędźiow.*

W teyże przyśiędze kazano potym dokładać: *& de secretis non revelandis. A.* 1613. *fol.* 7. *Tit.* O *Tribunale.*

A w przyśiędze Deputatow Wołyńskich y Bracławskich dołożono: że sługą ani Iurgieltnikiem żadnego Pana nie iest. *A.* 1589. *f.* 538. *Tit. Przyśięga.*

Deputaći Duchowni sześć wybierani bydź maią, ktorzy w tęż rotę na Ewangielią przyśięgać, y z sześćią świetckimi obranemi, Duchowne sprawy sądźić maią. *A.* 1578. *fol.* 327. §. *A iż wszytkie.*

Koleią po Woiewodztwach świetcy, co są *præsentes*, przy nich zaśiadać maią. *A.* 1616. *fol.* 3. *Tit. O Deputatach.*

Duchowni swoich opatrzyć maią. A świetckim *salarium:* od każdego Dekretu groszy piętnaśćie. *A.* 1578. *f.* 331. *Tit. Opatrzenie Sędźiow.*

Deputaći Duchowni, od zaczęćia swoiey funkcyi, nie maią bydź obierani, aż po wyiśćiu lat dwu. *A.* 1633. *fol.* 26. *Tit. O Deputatach.*

Zaden, Deputatem będąc, (luboby *actu* w Trybunale nie zaśiadał) Posłem, aż po expiracyi funkcyi swoiey Deputatckiey, iako też y Poseł Deputatem, aż po Seymiku *Relationis*, tak w Koronie, iak y w W. X. Lit. obierany bydź nie ma. A ktobykolwiek przećiwko temu Prawu obrać śię pozwolił, takowy w izbie Poselskiey y Trybunalskiey zaśiadać nie ma, ale *ad primam objectionem*, byle mu tego *legitimè* dowiedźiono, *ex vtraqve statione* rugowany bydź powinien. Toż śię rozumieć powinno o Pośle Ziemskim ktoregokolwiek Narodu, funkcyą Poselstwa od Woysk na sobie maiącym: czemu żadna Deputata albo Posła, przećiwko takowemu wyraźnemu prawu obranego, *præjudicare* nie ma protestacya, ktora *pro irrita declaratur Lege præsenti. A.* 1678. *f.* 9. *Tit. o Deputatach Trybunalskich.*

Declaratur: iż kogożkolwiek, *in functione Tribunalitia*, tak w Koronie iako y w W. X. Litewskim, pierwsza intymacya, przez Vniwersały Krolewskie na Seymiki przedseymowe wydane, zastanie, luboby powtorna expedycya, za rozerwaniem pierwszego Seymiku, na drugi Seymik była wydana, Posłem bydź nie może, y gdyby był obrany, *activitate* w Izbie Poselskiey *carere* ma. *Vice versâ*, żaden funkcyą Poselską maiący, Deputatem obrany bydź nie może, aż po Seymiku *Relationis. A.* 1683. *fol.* 5. *Tit. Deklaracya Konstytucyi.*

Deputaći Woiewodztwa *Mazowieckiego*, *pluralitate suffragiorum* obierani bydź maią. *A.* 1598. *f.* 702. *Tit. Porządek obierania Deputatow.*

Ciż *per Terras* obierani bydź maią, tym porządkiem: Naprzod z *Czerskiey* Ziemie ieden, a drugi z *Warszawskiey*; drugiego roku, z *Wiskiey* y z *Wyszogrodzkiey*; trzećiego, y *Zakroczymskiey* z *Ciechanowskiey:* czwartego, z *Łomżyńskiey* y *Rożańskiey*, z Liwskiey y Nurskiey. *ibid.*

Także *Sieradzcy* y *Wieluńscy*, *pluralitate. A.* 611. *fol.* 11. *Tit. Sposob obierania Deputata.*

Także *Krakowscy* y Ziemie *Chełmskiey*, *pluralitate. ibid.*

Także *Kijowscy* y Powiatu *Mielnickiego*, *pluralitate. A.* 1613. *f.* 13. *Tit. Obieranie.*

Także *Płoccy*, *pluralitate. ibid. fol.* 22. *Tit. Obieranie.*

Także *Pruscy*, *pluralitate. ibid. fol.* 24. *Tit. o Obieraniu.*

Deputaći na Trybunał, z *Czerniechowa* ieden, a drugi z *Nowogrodka*, obierani bydź maią. *A.* 1635. *fol.* 17. *Tit. Ordynacya.*

Mieysce im po Bracławskich naznaczono. *ibid.*

Elekcya ich, tak iako w Koronie, odprawować śię ma. *ibid.*

Deputatowi, ktoby chćiał kontradykować, tegoż dnia, kiedy śię elekcya odprawuie, ma

o tym

o tym proteftacyą vczynić, *& in præsentia omnium in illo conseſſu* onę zanieść. *A.* 1601. *fol.* 750. *Tit. o Deputata Podlaſkiego.*

Ale Kontradykcya nie ma iść, iedno przećiw tey osobie, ktoraby z tegoż a nie inſzego Woiewodztwa, Deputacyą, *ante decurſum qvatuor annorum*, odprawowała *ibid.*

Deputat W. X. Lit. gdyby miał ſprawę ſwoię; na drugi Trybunał ma bydź odłożona, chyba żeby ſama ſtrona przećiwna nie kontradykowała. *A.* 1611. *fol.* 40. *Tit. o Deputatach.*

O tymże y w Koronie: A takie ſprawy, po odſądzeniu Remiſ, *ex pluralitate votorum*, maią bydź ſądzone. *A.* 1616. *f.* 3. *Tit. O Deputatach Trybunalſkich.*

Znowu o tym: iż Deputat Trybunalski Koronny, ſprawy ſwoiey, także Małżonki y dźieći ſwoich, w tym Trybunale, na ktorym ieſt Deputatem, by też ieſzcze y nie przyśiągł, tak *ex reatu* iako *ex actoratu*, popierać nie może, ani kondemnaty otrzymywać; ale takie ſprawy, za przywołaniem ich, chocby też ſtrona nie przypowiedźiała śię, *etiam non comparente parte adverſâ*, maią bydź do drugiego Tribunału *ad regeſtrum, ex qvo Iudex*, odesłane. Wyiąwſzy: gdyby śię ſtrona przećiwna dobrowolnie rozprawić chćiała. A gdyby Deputat, *in contrarium præſentis Legis*, miał kogo wzdać; takowa Kondemnata nie ma bydź ważna, ktorą, *etiam ſine literis ſalvi Conductûs*, Trybunał przyſzły ma znieść, y *ſuper obtinente pœnas arbitrarias* wzkazać. Toż śię ma rozumieć o tych ſprawach, ktoreby Deputat, *poſt electionem ſui*, na kogo wlać miał, to ieſt: że y taki *Ceſſionarius* (*pro perſona Deputati* rozumiany) w Trybunale ſądzony bydź nie ma. *A.* 1670. *f.* 22. *Tit. Sprawy Deputackie na Trybunale.*

Deputat nie ma, *per terminum tactum*, w tym Trybunale, do ktorego Deputatem obran, nikogo ewokować, *etiam conſenſu Iudicii accedente; ſub nullitate condemnationis*, ktorą przyſzły Trybunał, *ſine literis ſalvi Conductûs*, kaſować ma, *cum pœnis arbitrariis ſuper obtinente, exceptis cauſis violentiarum, in perſona euntis, redeuntis*, y w Lublinie *reſidentis Deputati*, Małżonki, Dźieći, Sług y Dobr iego, *commiſſarum. Ibid.*

Deputatem *abſens* nie może bydź obierany. *A.* 1616. *f.* 3. *Tit. O Deputatach Trybunalskich.*

Deputat po zaczęćiu ſprawy, nie ma wychodźić, aż po Dekrećie oſtatnim, przy ſtronach przeczytanym. *Ibid.*

Deputat, o wſzelakie exceſy, iako *privatus, ex termino tacto*, ma bydź ſądzony y karany. *Ibid.*

z Deputatem, o wziętą korrupcyą, na drugim Trybunale *corrumpenti agere* wolno, z Regieſtru *M. M. DD. Judicum*, ktory *capacitatem honoris* tracić, y wziętą oddać korrupcyą powinien, *cum pœnâ* 2000 *marcarum in inſtanti ſolvendâ.* 1699. *f.* 49. *Tit. De corrupto & corrumpente.*

Nie tylko z Deputatem, ale z każdym Sędźią *majoris vel minoris Subſellii*, o wziętą Korrupćyą *agere* wolno, y takowy każdy, za ſłuſznym dowodem, przywroceniem wziętey Korrupcyi, *cum pœna triplicis penſionis Delatori adjudicandâ, activitate & privatione officii*, karany bydź ma. K. L. 1726. *f.* 82. *Tit. de Corrupto.*

Deputatem y Poſłem razem żaden bydź nie może, *& è contra. A.* 1616. *f.* 3. *Tit. O Deputatach Trybunalſkich.*

Miałeś o tym ſupra fuſius.

Deputaći, Laſow Lubelskich y Piotrkowskich puſtoſzyć nie maią. *V. Tit.* Laſy.

Deputatow Litewskich przyśięga taka: „Ia N. przyśięgam P. Bogu Wſzechmogącemu, w „Troycy Iedynemu, iż na tych Sądźiech Trybunalſkich, wedle Boga ſprawiedliwie, „wedle Prawa Statutu W. X. Lit. Konſtytucyy Tribunalſkich, według żałoby y od„poru ſtron, nic nie przykładaiąc ani uymuiąc, będę ſądźił, zeznania y zapiſy przyi„mować będę, zaśladać na tych Sądźiech z boiaźnią Bożą, nie folguiąc wysokim y „podłym Stanom, na doſtoynośćiach y Vrzędźie śiedzącym, na bogatego ani vbo„giego, na przyiaćiela, Krewnego, zachowałego, na Kollegę ſwego, ani na do„brodźieyſtwo żadney oſoby, na nieprzyiaćiela, na tutecznego ani na gośćia, nie „patrząc, nie z przyiaźni, nie z waśni, nie z boiaźni, ani za poſſuły y dary, ſam przez „śię, ani przez żadną oſobę, ich nie biorąc, ani ſpodźiewaiąc śię napotym darow y „nagrody y podarkow żadnych, ani miaſto pamiętnego przeſądu, a zgoła namniey „nad Konſtytucyą brać nie mam, y Kollegom ſwym tego nie pomagać. Nie radźi-

„łem

„łem też nikomu w ſprawach na te Sądy po obraniu moim na nie, y radźić nie bę„dę pokim ieſt Sędźią, nie boiąc śię kaźni, pomſty y pogróżek; ale ſamego Bo„GA, Iego ſprawiedliwość, y Prawo poſpolite, y Sumnienie ſwe, przed oczyma „maiąc. Praktyk żadnych z nikiem w tych Sądźiech czynić nie mam, rady, ani „przeſtrogi dawać nie będę, a tych ſądow wſzelakiemi zabawami ſwemi nie omie„ſzkiwać, krom wielkiey prawdźiwey obłożoney choroby mey, albo właſney gwałto„wney potrzeby. A iżem o to obieranie śiebie, ſam, ani przez kogo innego, śię nie „ſtarał, y za żadną praktyką kwoli komu, albo ſwey ſprawie, na te Sądy nie wſtąpił, „iako to ſprawiedliwie przyśięgam, tak mi Panie Boże dopomoż w Troycy Je„dyny. A ieżli nieſprawiedliwie? Boże mię vbiy na duſzy y na ćiele. *A.* 1601. *fol.* „758. *Tit. Przyśięga Sędźiow.*

Na Deputackiey elekcyi, Prokuratorowie do ſądow głownych Trybunalſkich WXLit. obierani bydź maią: zaśiadać iednak nie powinni. *ibid.*

Deputatom Litewſkim, od wſzelkiey oſoby pozwaney, gdy wolna zoſtanie od pozwu y od rzeczy, pamiętne iść ma. Ieżeli zaś co Aktorowi przyſądzą y do poſſeſſyi zkazą, od tego przeſąd *alias pereſudy* brać maią, wedle Konſtytucyi, a nie wedle ſwoiey taxy. *ibid. f.* 758. *Tit. o Dochodźiech Sędźiow głownych.*

Ciż od ſpraw zaiednanych, choć po kontrowerſyach, *ante decretum*, a pogotowiu ktorych ſłuchać nie będą; wyćiągać nic nie maią. *Ibid.*

Pereſudy zniesione, a *Salaria* takie Deputatom na to mieyſce naznaczono: Każdy Aktor y Pozwany, akcyą ſwoię do regieſtru wpiſuiąc, powinien dać kopę groſzy Litewskich. A ieżliby więcey, niż iednę akcyą wpiſował? tak wiele kop dać ma, ile akcyy wpiſze. Ieżliby zaś w iednym pozwie wiele Vczeſtnikow było? tedy nie od oſob, ale od akcyi tylko y od pozwu kopa ma bydź dana. Toż śię ma rozumieć y o Sędźiach Powiatowych, gdy do ſpraw miedzy ſtronami do Trybunału będą poćiągnieni; iż nie od oſob, ale od zupełnego Vrzędu kopa ma bydź dana. *A.* 1609. *f.* 909. *Tit. Znieśienie Przeſądow.*

Ciż, we wſzelakich ſprawach od ſtrony ktoreykolwiek, co przyſądzą, albo ią wolną zoſtawią, przed ferowaniem Dekretu, więcey nad iednę Kopę Litewską brać nie maią, choćby naywięcey Vczeſtnikow w iednym pozwie y ſprawie było. *ibid.*

Tymże appellacye nieſłuſzne y winy exceſſowe, według Konſtytucyi Trybunalſkiey, płacone bydź maią. *ibid.*

Od przyznawania vgody y zapiſow wſzelakich, y zlecenia mocy Plenipotentom u ſądu głownego, nic nie ma bydź brano. *ibid.*

Te kopy, ten ktory z Dekretu winien zoſtanie, wracać ie ma zaraz temu, ktory ie Sądowi dawa, a niewinnym zoſtaie; *ſub triplici refuſione. ibid.*

Deputaći Litewſcy, z regieſtru porządkiem ſądźić powinni Sprawy Powiatu iednego, po drugim. *ibid.*

Ciż *pluralitate* głoſow Szlachty w tym Powiećie ośiadłych, maią bydź wybierani. *A.* 1613. *f.* 40. *Tit. Obieranie Deputatow.*

Deputat każdy Litewſki, przy Marſzałku ma śiedźieć, y Dekreta y wſzyſtkie tamże w Izbie poſpołu z Marſzałkiem podpiſować ſprawy, y pilnować, żeby z regieſtru, nie przeſkakuiąc, przywoływano. *A.* 1647. *f.* 6. *Tit. o Dekretach.*

Ciż, *ad inſtar* Deputatow Koronnych, przyśięgi, *ſuper non revelationem Secretorum iudicii*, przyśięgać powinni. *ibid.*

Deputatami, *crimine notati*, w W. X. Lit. obierani bydź nie maią; a ktoby obrany był, mimo Kontradykcyą na Seymiku *electionis* zanieśioną; miedzy Deputatami drugiemi zaśiadać nie ma, ani mu v żadnego Sądu obmowa *currere* ma, ani Sąd żaden takowe obmowy przyimować powinien. *A.* 1673. *f.* 19. *Tit. Deputaći*

Deputat na Trybunał W. X. L. obrany, *durante charactere* Deputactwa, na żadne exekucye za dekretami, także na Inkwizycye, Kalkulacye, Weryfikacye, Kondeſcencye, Taxy y Exdywizye, naznaczony bydź, podeymować śię, y zieżdzać niepowinien, *ſub pœna privationis officii, ad cujusvis inſtantiam*, w Trybunale *decernendâ.* Wyiąwſzy: gdyby *crimen* w mieśćie, gdźie śię Trybunał odprawuie, albo o poł mile od miaſta, ſtało śię, Trybunał Kollegę *è medio ſui, ad inquiſitionem expediendam*, delegować może. K. L. 1726. *f.* 70. *Tit. Tit. Inkwizycye.*

Deputata na Trybunał W. X. L. obranego, kredens Elekcyi ſwoiey, *ſine ulla contradictione* prawdźiwie maiącego, żaden Proteſtacyami na Seymiku Gromnicznym nie byłemi, *ſub pœnis contra Calumniatores*, rugować nie może. K. L. 1726. *fol.* 79. *Tit. Rugi.*

Depu-

Deputatow na Trybunał W. X. L. obranych, od przyśięgi w tym punkćie, iż o obieranie śię na Deputacyą Trybunalſką nie ſtarali śię, uwolniono, y z Roty Iuramentu ten punkt eliminowano. K. L. 1726. *f.* 80. *Tit. o Iuramentach Deputackich.*

Deputat żaden Trybunału W. X. L. ſprawy ſwoiey własney z żony, ani z dźieći ſwoich, na tym Trybunale, na ktorym zaśiada, mieć y proſekwować nie powinien, *ſub nullitate* Dekretu, y pod utratą ſprawy y pretenſyi; wyiąwſzy akcyą *pro læſa ſecuritate & autoritate* oſoby, charakteru y Dobr Deputackich, od Seymiku Gromnicznego, *alias* po obraniu ſwoim, y ktory Sędźia Trybunalſki przy kontrowerſyi w ſprawie nie był, ſentencyi w niey dawać nie powinien, *ſub relegatione* od funkcyi Deputackiey, y aby Deputaći o 8. godźinie rano do 11. a po obiedźie, o 2. aż do 6. zaśiadſzy, *continuo* ſądźili, *& ante promulgationem* Dekretu z Izby Sądowey niewychodźili, *ſub privatione* funkcyi Deputackiey K. L. 1726. *fol. 88. Tit. o Sędźiach Trybunalſkich.*

Deputaći Trybunalſcy, *legalitatem abſentiæ ſuæ juramento comprobare tenentur.* Na elekcyi Krola Michała. *A.* 1669. *Tit. Prolongacya Trybunału Lubelskiego.*

Ciż bankietow *diebus feriatis* nigdy ſprawować, ani na nich bywać nie powinni, ale *juxta juris publici præſcriptum, omnium Cauſarum genera, ex regeſtris competentibus, ad judicandum incidentia* ſądźić maią, *ad horam manè vndecimam;* po obiedźie zaś, *ab hora ſecunda ad ſextam.* A potym *cauſas Terminorum Tactorum,* ktore prawo opisało, y regieſtr im takowy naznaczyło; *ſub pœna bannitionis perpetuæ,* w tymże Trybunale lubo przyſzłym, *ad inſtantiam cujusvis vindicanda. ibid.*

Deputat Trybunalſki w Koronie, gdyby *claris documentis* dowiedźiono mu, że brał vpominki, powinien bydź od ſądu relegowany, y wſzelkich na potym funkcyy *incapax* deklarowany, a *Corruptor* onego, ſprawę tracić ma. *A.* 1676. *fol.* 24. *Trybunał Koronny.*

Deputackiego Marſzałka y Deputatow obieranie. *vid.. Tit. Trybunał.*

Deputatow Trybunalſkich ſprawy. *vid. Tit. Sprawy. Tit. Dekreta.*

Gdy dla naſtępuiącego od Turek niebezpieczeńſtwa, Trybunał przed czaſem limitowany dał był okazyą, że Obywatele Woiewodztwa Wołyńſkiego, poprzedźiwſzy czas zwyczayny, ſtoſuiąc śię do kadencyi, we dwie Niedźieli po Limitacyi Trybunału przypadaiącey, za prędſzym nad zwyczay limitowaniem Trybunału, na elekcyą Deputatow na Trybunał ziachawſzy śię, Deputaty obrali; a potym drugi raz we dwie Niedźieli po S. Françiſzku, chcąc czaſu *legitimitatem obſervare,* ziachawſzy śię, tychże znowu Deputatow obrali y aprobowali; aby ta *variatio* u przyſzłego Trybunału żadney wątpliwośći y dyſkwizycyi nie czyniła, warowano y takowych Deputatow, iako zgodnie obranych, aprobowano. *A.* 1635. *fol.* 33. *Tit. Aprobacya Deputatow.*

Deputatow Tribunalſkich elekcyą, Woiewodztwu *Wołyńſkiemu,* ponieważ doyść *in loco ſolito* dla powietrza nie mogła, złożono w Łucku. *A.* 1653. *fol.* 13. *Tit. O elekcyi Deputatow.*

Deputaći Tribunalſcy Koronni, *ex Officio judicis deputati Tribunalis Regni, in vim termini tacti,* pozywani bydź nie maią, *non derogando Conſtitutioni,* 1611. *ibid. fol.* 18. *Tit.* Znieśienie Kondemnat Trybunalſkich.

Deputatow dwu z W. X. Lit. do Remiſ ſądzenia na Seymach, należeć ma, ktorzy rowno z Koronnemi przychodźić będą. *A.* 1661. *f.* 19. *t. o Deputatach do Remiſ.*

Sentencye ich, tak w Koronych iako y Litewſkich Remiſach, tak iako y Koronnych w Remiſach Litewſkich, excypowane bydź maią *ibid.*

Deputatow do Remiſ, na Seymach Marſzałkowie Poſelſcy, po wotach Senatorſkich, mianować maią, *nullâ obſtante contradictione. A.* 1678. *f.* 8. *Tit. o Remiſach na Seym.*

Clauſulam tę: *nullâ obſtante contradictione;* iż *juri vetandi* ſzkodliwa, y *errore Typographi* dołożona ieſt; wiecznie abrogowano. *In reliqvo* pomienioną Konſtytucyą zachowuiąc. *A.* 1683. *f.* 6. *Tit. Deklaracya.*

Deputatow Trybunalſkich obrać, nazaiutrz po Seymiku *Relationis,* pozwolono niektorym Woiewodztwom y Powiatom, ktore ich *tempore ſolito,* to ieſt *feriâ ſecundâ poſt feſtum Nativitatis B. M. V.* w roku blizko przeſzłym nie obrały. W ktorych zaś Woiewodztwach, *poſt feſtum Conceptionis B. M. V.* w roku przeſzłym obrani, tych wſzyſtkich elekcyą *& autoritatem* aprobowano. *A.* 1676. *f.* 25. *Tit. Obranie Deputatow.*

Deputaći Woiewodztwa *Podolſkiego* na Trybunały Koronne. *A.* 1677. *vid. Tit. Seym.*

Deputata Ziemie *Chełmſkiey* y Powiatu *Kraſnoſtawſkiego*, na Trybunał Koronny w Lublinie, *poſt Dominicam Conductûs Paſchæ* zaczęty, elekcyą złożono, a to dla translapſowanego terminu obrania onego *ibid.f.*19. *tit. Deklaracya Deputata.*

Deputatow *Podlaſkich*, na Trybunał Lubelſki, *in craſtino* Seymiku Drohyckiego *Relationis*, pozwolono obrać, dla rozerwania Seymiku Deputackiego na alternaćie Mielnickiey. *A.*1678.*f.*32.*t. Alternaty Podlaſkich Seymikow.*

Deputata iednego co rok, ku wygodźie Woiewodztwa *Podlaſkiego* na Gienerale w Drohyczynie, drugiego zaś przez alternatę, raz z *Mielnickiey* w Mielnicku, drugi raz z źiemi *Bielſkiey* w Brańſku, na mieyſcu Seymikowym zwyczaynym *in termino per legem anteriorem præfixo*, obierać pozwolono; *ſalvâ prærogativâ* Gienerału Woiewodztwa *Podlaſkiego* w Drohyczynie, *aliisqve qvibusvis muniis & negotiis* tamże *tractari ſolitis*, podług dawnych praw y zwyczaiow całemu Woiewodztwu *reſervatis. A.*1699. *fol.* 54. *Tit. Mieyſce obrania deputatow.*

Deputaći z koła Poſelſkiego do vmowienia y wyprawienia pewney Legacyi naznaczeni. *A.* 1653. *fol.* 8. *Tit. Deputaći.*

Deputaći do Inſtrukcyi na vzpokoienie Vkrainy, z obudwu Narodow, przy Senatorach y Vrzędnikach Koronnych, *cum plenaria facultate* naznaczeni. *A.* 1655. *f.* 24. *Tit. Deputaći do Inſtrukcyi.*

Deputaći z Senatu y z koła Poſelſkiego, dla aprobacyi pewney Komiſyi, przy boku Krolewſkim y rezyduiącym przy Krolu Senaćie, *cum plena Reipub: poteſtate*, w pilnych Rzeczypoſp: ſprawach naznaczeni, z tą kondycyą: że napotym takich deputacyy, do żadnych ſpraw Rzeczypoſp. y aprobacyy zażywać śię nie będźie godźiło. *A.* 1658. *fol.* 14. *Tit. Deputaći.*

Znowu takaż Deputacya. *A.*1659. *fol.*18. *Tit. Deputaći.*

Y znowu. *A.*1662. *fol.* 1. *Tit. Deputaći.*

Deputaći do piſania Inſtrukcyi na pewną Komiſyą, z Seymu przeſzłego naznaczoną, ponieważ nie doſzła; *cum plenaria Reipubl. poteſtate*, z Senatu y z koła Poſelſkiego naznaczeni. *A.*1662. *fol.* 15. *Tit. Deputaći.*

Deputaći z Senatu y z Koła Poſelſkiego naznaczeni, ażeby po zkończeniu Seymu, *prævio juramento*, Inſtrukcyą doſtateczną do Legacyi Moſkiewſkiey ſłużącą, zpiſali, y *impedimenta*, ktore przeſzłą trudniły Komiſyą, vprzątnęli. *A.* 1670. *fol.* 15. *Tit. Deputaći.*

Znowu takowiż *cum ſimili poteſtate*, do zpiſania Inſtrukcyi, Poſłowi do Cara Moſkiewſkiego. *A.*1676. *fol.* 6. *Tit. Deputaći.*

Deputaći do chleba źimowego. *vide Tit. Woyſka.*

Deputaći, ktorzy do odwieźienia pieniędzy woyſku Koronnemu, z Trybunału Radomſkiego byli naznaczeni, *ratione* Summy: ſta dźiewięćdźieśiąt y pięći tyśięcy y ośmiu ſet ſześnaſtu złotych, *in rem Reipubl.* erogowaney, vwolnieni, y że o to żadney trudnośći nie poniosą, aſekurowani. *A.*1653. *f.* 22. *t. Aſekuracya Deputatow.*

Deputaći do rachunkow z Poborcami Woiewodztwa Sendomirſkiego y Podlaſkiego. *A.* 1655. *vid. Tit. Poborcy.*

Deputaći dla rady woienney, z Senatu y z koła Poſelſkiego, do Boku Krola, oprocz tych Senatorow, ktorzy przy Krolu rezydować powinni, naznaczeni, *cum poteſtate hac*, żeby o wſzyſtkich rzeczach do woyny tylko Tureckiey, y pokoiu gdźieby go zawrzeć przyſzło, należących, y o wſzyſtkich zgoła ſprawach, bezpieczeńſtwo Rzeczypoſp. od poſtronnych Nieprzyiaćioł zachodzących, y z iakieykolwiek miary na nię gwałtownie przypadaiących, poſpołu z Krolem radźili, Poſpolite Ruſzenie na tym Seymie poſtanowione, y to, coby *è Repub.* było, *caſu periculi* do ſkutku przywodźili, traktaty zaczynali y kończyli; nie wnoſząc iednak *ſervitutem* na Korronne y W. X. Lit. ani ſtanowiąc praw iakich nowych, ani dawnych wzruſzaiąc, ani nowego iakiego podatku ſtanowiąc, ani na Rzeczpoſp. *bellum offenſivum* zaćiągaiąc, ani woyny na inſzą ſtronę, niż na Turki y Tatary, ſtanowiąc. Do czego gdyby potrzeba była, nowy Seym ma bydź złożony. *A.* 1590. *fol.* 563. *Tit. Deputaći do rady woienney.*

Ktorzy Deputaći z Rycerſtwa, *in hanc juramenti rotham*, przyśięgli: „Ia N. przyśięgam, „że w tym wſzyſtkim, co ſtany wſzyſtkie Korronne y W. X. Lit. uchwałą poſpolitą na „mię, na Seymie blizko przeſzłym Warſzawſkim, włożyły, wedle opiſania ſzerſzego „w teyże uchwale wyrażonego, tak we wſzyſtkim, iako y w częśći, wiernie y ſta-

„tecznie

„tecznie zachować śię będę; y Naiaśnieyszemu Krolowi y Panu, Panu Zygmuntowi Trzećiemu, z Łaski Bożey Krolowi Polskiemu y Wielkiemu Xiążęćiu Litewskiemu, z drugiemi Kollegami memi, o obronie y wszystkich rzeczach innych „do woyny Tureckiey, także bezpieczeństwa Koronnego, należących, wiernie y „statecznie radźić y taiemnice chować będę, nikomu ani pismem, ani ustnie, ani „przez żadne podobieństwo, ich nie obiawiaiąc, y tak śię w nich zachowam, iako „dalsza powinność mnie zlecona, y prawo pospolite potrzebować będźie. Tak mi „Boże dopomoż. *ibid.*

Znieśiono tę Konstytucyą. *A.*1591.*fol.* 618. *Tit. Znieśienie.*

Znowu takowiż *cum reassumptione* Konstytucyi *A.*1590. *& juramenti ibidem descripti*, naznaczeni; y skrypt ręką Ich MM. X. Arcybiskupa Gnieźnieńskiego, Pieczętarzowy Marszałka Poselskiego podpisany (w ktorym *arcana* niektore napisane są, do tey rady służące,) *ad Archivum* podano. *A.*1620.*f.*1. *Tit. Deputaći.*

Znowu takowiż *cum simili potestate*, w żadne iednak rządy woienne Hetmanom należące, wdawać śię nie będą. *A.*1634.*fol.*3. *Tit. Komisarze.*

Znowu Deputaći do boku Krola, na uzpokoienie sweywoli Kozackiey, y ordynacyi napotym woyska Zaporowskiego; ktorym dana *facultas* (*juramento præstito* od tych co z Rycerstwa) *decernendi*, cokolwiek w teyże mierze *è Republ.* będźie śię zdało, y co, *nemine contradicente*, *absentiâ nonnullorum non obstante*, postanowią, takiey wagi ma bydź, iakoby na Seymie postanowiono było. Nie będą iednak mogli nic stanowić *contra dignitatem Reipubl.* także coby za sobą szkodę albo dyminucyą dobr, tak pospolitych iako y *privatorum* niosło, owszem iako Kozacy przed tym w dobrach dźiedźicznych nie mieszkiwali, tak y teraz mieszkać nie będą. *Bella* też *offensiva* żadnych zaćiągać na Rzeczposp. nie będą mogli. A wszystkiego postępku na Seymie przyszłym relacyą uczynić będą powinni. *A.*1649.*f.*15. *Tit. Deputaći.*

Znowu takowiż, iedni do Krola, a drudzy do Hetmanow Koronnych, *cum simili potestate*, iako *A.*1590. *& eadem juramenti rotha*, przydawszy niektore rzeczy; ktore, iż dla pewnych respektow obiawione bydź nie mogły, ręką IMX. Biskupa Krakowskiego y Vr. Marszałka Poselskiego podpisane są, y *ad Archivum* podane. Według czego, pod obowiązkiem przyśięgi, Deputaći sprawować śię maią, y stanom Rzeczyposp. na przyszłym Seymie, zaraz po Propozycyi, to iest: przed wotami Senatorskiemi, ćiż Deputaći z Koła Rycerskiego rad y powinnośći swoiey sprawę dać maią. *A.* 1673.*fol.* 12. *Tit. Deputaći.*

Znowu takowiż, *cum simili potestate*, *& juramenti rotha eadem*, iako *in A.* 1590. *&* 1673. do boku Krola. *A.* 1676.*fol.* 20. *t. Deputaći.*

Znowu takowiż. *A.*1678.*fol.* 6. *Tit. Deputaći.*

Deputatow, nad zwykłych Rezydentow przy boku I. K. M. podczas koniunktur woyny Tureckiey, tak z Senatu, iako *ex Equestri ordine*, przy W. W. Vrzędnikach y Hetmanach koronnych y W. X. L. y N. X. Arcybiskupa Gnieźnieńskiego, naznaczono, ktorym *eandem potestatem* dano, iako mieli *in A.*1590. y takowąż przyśięgą z koła Rycerskiego Deputowani przyśiądz, y we wszystkim, według Skryptu *ad Archivum*, sprawić śię *in toto* powinni. 1690.*f.* 11. *Tit. Deputaći.*

Toż samo *simili per omnia modo*, reasumowano. 1703.*f.* 14. *Tit. Deputaći do Boku.*

Do Traktatu Szwedzkiego Postanowieniem Sendomirskim naznaczonych Komisarzow approbowano 1703.*fol.*14. *Deputaći do Boku.*

Do Boku I. K. M. do tych Deputatow, ktorych Seymem Lubelskim naznaczono, przydano drugich, ktorzy *eandem potestatem* mieć maią, iako mieli R. 1590. *&* 1690. y takowąż przyśięgą z Koła Rycerskiego przyśiądz maią, *juxta mentem* Seymu Lubelskiego. 1710. Poparćie Konf. Send.*f.* 76. *Tit. Supplement decessu Deputackiego.*

Takowiż, naznaczeni bywaią, *sub Interregnis*, do IMX. Arcybiskupa Gnieźnieńskiego, co *patet* z Konfederacyy Gieneralnych całey Rzeczyposp.

Takowiż na Konwokacyi Gieneralney Warszawskiey dani byli *ex Senatorio & Equestri Ordine*, do Regimentarzow Woysk. *A.* 1648. *Item A.* 1668. *Item A.*1674.

Deputaći z Konwokacyi pomienioney gieneralney Warszawskiey *A.* 1648. dla uzpokoienia sedycyi y buntow Kozackich. *fol.* 19. §. *Iako na początku.*

Deputacki Seymik Ziemie *Halickiey*, po zerwaniu iednego, drugi złożono *A.* 1678.*fol.* 22. *Tit. Deputat do Trybunału.*

Ponieważ Seymiki *Electionis* Deputata na Trybunał Kor. w Roku 1678. w *Proszowicach*,

cach, w *Wiśni*, w *Haliczu* y *Chełmie*, pozrywały śię, tedy nazajutrz po Seymiku *Relationis*, obrania Deputatow pozwolono, 1690. *fol.* 17. *Tit. Obranie Deputatow.*

Deputata trzećiego z *Wiśni* na Trybunał kor. obierać pozwolono, ponieważ ze 3 Ziem tylko dwoch obierano. 1690. *fol.* 17. *Tit. Deputata trzećiego obieranie.*

Deputat obrany na Trybunał Ziemſki W. X. L. Komiſarzem na Trybunał ſkarbowy bydź nie może. K. L. 1717. *f.* 3. *Tit. Trybunał ſkarbowy.*

Deputaći *Poznańſkiego* y *Kaliſkiego* Woiewodztw, y Deputat Ziemie *Dobrzyńſkiey*; na Trybunał R. 1726. obrani, aby do funkcyi ſwoiey przywroceni byli, y przyśięgę wykonali, *ſeriò* Sądowi Trybunalſkiemu, *ſub pœnis*, *contra Convulſores Legum ſancitis*, zlecono. 1726. *fol.* 52. *Tit. Przywrocenie do funkcyi.*

Deputatow do Konſtytucyy, po dwu tylko *ex Gentibus*, *juxta antiqvas conſvetudines*, bywać powinno. *A.* 1673. *fol.* 11. *Tit. Izba Poſelſka.*

Deputatami na ſądy Skarbowe, Woiewodztwa obierać nie maią tych, ktorzy Poborcami byli, y ktorzy do Skarbu intereſowani. *vid. Tit. Sądy.*

Deputaći przyśięgać maią. *vid. Tit. Seym.*

Securitas onych. *vid. Tit. Poſłowie Ziemſcy.*

Deputatow, do ſpraw *criminis læſæ Majeſtatis & Perduellionis*, iak wiele bydź powinno? *vid. Tit. Crimina.*

Deputaći do Korrektury Praw. *vid. Tit. Correktura.*

Deputaći do Rawy, *alias* do Kwarty, na każdym Seymie bywaią naznaczeni. *vide Tit. Qwarta.*

Deputaći na zpisanie Inſtrukcyi Komiſſarzom na Traktat o pokoy. *vide Tit. Komiſſya.*

Deputatom *ſecuritas. vide Tit. Senator.*

Deputaći od Chorągwi, do brania pieniędzy. *vid. Tit. Trybunał Skarbowy*, ſeu *Radomſki. Tit. Podatki. Tit. Woiewodztwa.*

DYGNITARZE.

Vid. Tit. Senator.

DYLACYE.

Dilatio ad munimenta, *in cauſis ſimplicium injuriarum & cædis atqvè ſangvinis*, nie ma bydź dopuſzczona, tylko *ad munimenta ſpecificata cauſam perimentia*, ieżliby takiey Strona potrzebowała. *A.* 1588. *f.* 481. *Tit. O Dylacyach.*

Dylacya żadna na Trybunale, *in termino motionis*, iść nie ma, oprocz *veræ infirmitatis in perſonali actu* do dwu Niedźiel, ieźli ieſzcze Strona w tey ſprawie nie używała iey. *ibid. Tit. Proſecutio Motionis in acceſſorio.*

Pro una vice, dla nieſądzenia przez kilka lat Rokow Ziemſkich Ziemie *Przemysłſkiey* y *Halickiey*, Trybunał Koronny dylacyi *ad munimenta etiam ſecundariò* miał pozwalać. *A.* 1589. *f.* 518. *Tit. Nieſądzenie.*

Dylacya *Minorennibus*, *in cauſa complicitatis & potioritatis juris*, gdyby za iakim prawem trzymali *bona jure Victi*, nie ma bydź dawana do lat. *A.* 1588. *f.* 466. *Tit. De Minorennibus complicibus.*

Dylacye żadne w ſprawach, ktore Dekretami *ſatisfactionis terminantur*, iść nie maią. *A.* 1647. *f.* 8. *Tit. de re iudicata.*

Ani w ſprawach, o exceſſa & *crimina*, Senatorom albo Poſłom Ziemſkim na Seym wyſłanym, albo Komiſarzom, Deputatom, z Seymu naznaczonym. *vid. Tit. Senator.*

Dylacye y *beneficia Iuris*, w ſprawach W. X. Lit. te tylko bywaią pozwolone: Na 1. Terminie Kopia z Pozwu; Na 2. *Additio* Patrona; Na 3. Kopia ſpraw wſzyſtkich. Godźiny zaś dwie, *ſecundum exigentiam litigantium* pozwolone będą. Dylacya *veræ infirmitatis*, *cum juramento ſuper eam*, także *Legalitas & pro majori. K. Lit.* 1726. *f.* 74. *Tit. Dylacye & beneficia Iuris.*

Dilatio ad munimenta in Iudicio ſpecificata, do 4. Niedźiel *Actori vel Citato*, nie inaczey *conceſſibilis*, tylko *cum ſolutione* winy 40. Kop groſzy Litewſkich *Parti adverſæ*, albo też, *cum juramento*, że nie na zwłokę ta Dylacya użyta, *in termino ſuccedenti præſtando. K. L.* 1726. *f.* 74. *Tit. Munimenta.*

Dylacya

Dylacya w Sprawach do Zapisow przyznanych, w sprawach *purè* Skarbowych, o depaktacye na Cłach, o nie zapłacenie podatku Rzeczypospolitey, o *stipendia* żołnierskie, o extorsyą żołnierzow, myt mostowych, *concedi* nie powinne. *K. L.* 1726. *f.* 74. *Tit. Munimenta.*

Dilatio exemptûs iść nie ma o assygnacye na Dobra Szlacheckie. *vid. Tit. Hetmani.*

Dilatio Visionis. vid. Tit. Wizya.

Obywatelom Woiewodztw niektorych, y Powiatow W. X. Lit. *in omni genere causarum*, aby *qvodvis subsellium* pozwalało dylacyi *ad feliciora tempora*, postanowiono. *vid. Tit. sprawy.*

DISSIDENTES in Religione.

Vide Religia.

DŁUGI.

Nikt *in vim* długu od Rzeczyposp. sobie winnego, nie powinien wytrącać z podatkow Rzeczypospolitey ,*vid. Tit. Podatki.*

Długi W. X. Lit. ktore zapłacone bydź maią z podatkow, na teraźnieyszym Seymie uchwalonych, *specificantur*: Ich Mćiom PP. Leonowi *Sapieże* Woiewodźie Wileń. Hetmanowi W. X. Lit. zł. 77818. y gr. 27. y pieniędzy 15. Alexandrowi Korwinowi *Gąsiewskiemu* Woiewodźie Smoleńskiemu zł: 7598. y gro 21. y pieniędzy 4. Krzystofowi *Radźiwiłowi* Hetmanowi Polnemu W. X. Lit. zł. 22000. Potomkowi I M P. Krzystofa Naruszewica Podskarbiego W. X. Lit. złot: trzykroć sto tyśięcy dwadźieśćia trzy tyśiące czterysta osmdźieśiąt, gr. szesnaśćie, pinięd zy 15. Vr. Andrzeiowi *Sianiawskiemu*, Rotmistrzowi Pieszemu, za wydatek na piechotę, złot. 1000. Wilhelmowi *Tyzenhauzowi*, Rotmistrzowi Raytarskiemu, niedopłaconych zł. 2000. Ludźiom służebnym na Zamku *Smoleńskim*, zdawna za zasłużone zł. osm tyśięcy sześć set śiedmdźieśiąt cztery, gr. 10. pieniędzy 6. *A.* 1631. *fol.* 14. *Tit. Długi.*

Długu Vr. Iana *Werdy* Starosty Nowskiego likwidacya do drugiego Seymu odłożona. A. 1633. *f.* 47. *Tit. o Odłożeniu.*

Znowu do drugiego Seymu sześć niedźielnego. *A.* 1635. *fol.* 25. *Tit. Likwidacya.*

Długu tego zapłata, konferowaniem Dźierzawy *ad extenuationem* przyobiecana. *A.* 1638. *f.* 35. *Tit. Znieśienie.*

Długi publiczne W. X. Lit. *ad fidem publicam* zaćiągnione, likwidowane y assekurowane, z Podatkow Rzeczyposp. zapłacone bydź maią. *A.* 1535. *f.* 20. *Tit. Długi.*

Dług sukcessorom Vr. Mikołaia *Mocarskiego* Skarb Koronny zapłaćić ma. *A.* 1641. *f.* 22. *Tit. Assekuracya Zasług.*

Dług Vr. *Barżikowskiego* zł: 2460. do rachunkow Skarbowych W. X. Lit. odesłano. *A.* 1647. *f.* 22. *Tit. Zapłata.*

Długi W. X. L. za asekuracyami Senatorow na potrzebę Rzeczypospolitey zaćiągnione, y na kilku Seymach przez Deputaty Koła Poselskiego weryfikowane, znieść Podskarbiemu W. X. Lit. kazano pieniędzmi z podatkow. *ibid. fol.* 43. *Tit. Pozwolonych podatkow W. X. Lit. Szafunek.*

Dług I M P. Stanisławowi *Lanckorońskiemu* Woiewodźie Ruskiemu, Osm Tyśięcy zł: z Skarbu Koronnego zapłaćić kazano. *A.* 1652. *f.* 13. *Tit. Długi.*

Długi w Skarbie przebrane, Sukcessorom Michała *Korybuta* Xiążęćia I. M. *Wiśniowieckiego* Woiewody Ruskiego y Sukcessorom IM. Pana Potockiego Kasztellana Krakowskiego, odpuszczono. *ib. Tit. Odpuszczenie Sum.*

Dług I M. P. *Koniecpolskiego* Kasztellana Krakowskiego sukcessor Vr. Chorąży Koronny, na Komissyi Woyskowey likwidować ma. *ibid.*

Dług Vr. Malchra *Mielwida* Pisarza Ziemskiego Starodubowskiego, na przyszłym Seymie likwidować kazano. *A.* 1653. *f.* 22. *Tit. O Obywatelach Powiatu Starodubowskiego.*

O Długi na Zapisy albo rekognicye, także do Kontraktow y Zapisow na maiętność, Obywatele Woiewodztw, Kiiowskiego, Bracławskiego y Czerniechowskiego, a osobliwie, ieżeli *debitores* w zpokoynieyszych Woiewodztwach nie mieli dźiedźicznych ani

 zastawnych

zastawnych posesyy swoich, niepowinni byli bydź ućiskani prawem, pokiby do zpokoynych Dobr swoich possessyy nie przyszli. Dyspozycya iednak Krolewska: na dobrach Lennych, ktore wyszły *ex recta linea masculina, & de bonis liqvidi iuris Regii*, iako też *in rem* Stanu Szlacheckiego, Prawa nienaruszone zostawać miały, o zamknieniu exekucyi w tych tam Woiewodztwach. *A.* 1654. *fol.* 9. *Tit. Securitas Honorum & Bonorum.*

O Długi w Grodźie dobrowolnie zeznane, bądź przed śmierćią, bądź po śmierći Krolewskiey, każdy wedle zapisu swego, y poddania śię Iurysdykcyi Grodzkiey, w Grodźie odpowiadać powinien. A Starostowie *fine omni dilatione, iuxta usitatam formam*, takowe sprawy sądźić, odprawować y exekwować maią, oprocz tych Woiewodztw, ktore sobie *formam* sprawiedliwośći y exekucyi *specialem sub Interregno* postanowili, albo postanowią. *Confœd. general. Varsav. A.* 1573. *f.* 209. §. *Ktożkolwiek śię.*

O tymże w Konfederacyach poźnieyszych po Krolach, HENRYKU y STEFANIE.

W Konfederacyach zaś: A. 1632. 1648. 1668. & 1674. gdźie po publikowaniu Vniwersałow Im. X Arcybiskupa Gnieźnieńskiego *ex communi Nobilitatis illius Palatinatûs, Terræ, Districtûs, consensu*, Grodzkie Xięgi otwarte są; wszystkie zapisy na wieczność y na długi, także testamenty y protestacye, y relacye w nich zapisane, takiey wagi bydź maią, iako za żywota Krola I Mći bywały.

Długi na Rzeczypospolitey zaćiagnąć, Krolowi WŁADYSŁAWOWI IV. pozwolono było; ktore Kredytorom Woiewodztwa y Ziemie w Koronie, a w W. X. Lit. Skarb wypłacać powinien był. *A.* 1643. *f.* 7. *Tit. O niezaćiąganiu długow na Rzeczypospolitą.*

Ale przy tym oraz warowano: że do żadnych od Krolow Polskich zaćiągnionych długow, iako dotąd tak y na potym, *non tenebitur* Rzeczpospolita. A ktobykolwiek takowe długi promowował *in publico*, albo mimo to postanowienie, *in spem* zapłaty od Rzeczypospolitey, dał pieniędzy, takim penom podlegać będźie, iakie *de Terra Sendomiriensi non obligand*a są uchwalone. O co *forum* na Trybunale, *inter causas Fisci, ad instantiam cujusvis, ib.*

Herburt. f. 50. *Tit. Terra etiam Sendomir.*

O Długi rożne y zapisy, *exules* Woiewodztwa *Smoleńskiego* y Powiatu *Starodubowskiego* do prawa do lat trzech pozywani bydź nie mieli, *sub nullitate* Dekretow ferowanych. *A.* 1667. *f.* 67. *Tit. Ochrona Osob.*

Tymże, osobliwie w Wdowim y w śierocim stanie zostaiącym, Moratorye z Kancellaryi Krolewskiey wydane, *approbantur. ib.*

Długi niektorym osobom z Poboru wypłaćić kazano. *A.* 1593. *fol.* 650. §. *A potym maią bydź.*

Długow chyrografowych po Szwedzkiey Woynie, iako dowodźić kazano? *vid. Tit. Szlachectwa wywod.*

Długi Vr. Iana *Chrapowickiego* Chorążego Smoleńskiego y Vr. Samuela *Komorowskiego* Oboźnego W. X. Lit. do przyszłego Seymu odłożono. *A.* 1658. *fol.* 46. *Tit. Asekuracya.*

Długi Vr. Krzysztofa *Potockiego* Krayczego W. X. Lit y Iana Stanisława *Milewskiego*, Woyskiego Smoleńskiego na przyszłym Seymie likwidować kazano. *A.* 1661. *fol.* 19. *Tit. Asekuracya.*

Oprocz tego długu, Vr. *Potockiemu* assekurowano Summę *in vim gratitudinis*, za podięte ćięźkie więźienie iego w ręku pogańskich. *vid. Tit. Summy.*

Na wypłacenie długu Kurfirsztowi I. M. Brandeburskiemu, względem *Elbiąga* y *Drahyma*, Cło wodne uchwalono. *vid. Tit. Cła Gieneralne Koronne.*

Długi, naprzod Krolowi I M. 104048. złotych, potym I M. Panu *Pawłowi Sapieże* Woiewodźie Wileńskiemu Hetmanowi W. X. *Lit.* 30007. z Ceł Koronnych gieneralnych Skarb zapłaćić ma. *A.* 1661. *f.* 36. §. *powinien tedy będźie.*

Dług I M. Michałowi *Pacowi* Kasztellanowi Wileńskiemu Hetmanowi W. W. X. Lit. *ratione* żołdu y barwy na Piechotę, *post ultimam liqvidationem*, naznaczono z Skarbu W. X. Lit. *effectivè* zapłacić. *Confœderat. General. Varsav. A.* 1668. *f.* 19. §. *Cokolwiek.*

Dług tegoż na Seymie A. 1670. likwidowany, z Podatkow Rzeczyposp. zapłacić kazano, a świeższych expens, od zkończenia Seymu 1670. *liqvidationem* do przyszłego Seymu

mu odłożono *ad rationem*, Sumę Pięćdźieśiąt Tyśięcy zł: z Skarbu W. X. Lit. z podatkow Rzeczyp naznaczywszy. *A.* 1673. *f.* 12. *Tit. Asekuracya długow.*

Długi tegoż, tak na przeszłych Seymach likwidowane y Konstytucyami asekurowane, iako y z asekuracyi Wileńskiey należące, aprobowano, y aby one Skarb W. X. Lit. z podatkow Rzeczyposp extraordynaryynych wypłacił, naznaczono; *præviâ* iednak na przyszłym Seymie *Electionis* tych tylko expens *liqvidatione*, ktore ieszcze *ad calculum* nie przychodźiły. *Confœderat. general. Varsav. A.* 1674. *f.* 34. §. *Długi.*

Tenże z długu swego podarował Rzeczyposp. zł. Sto tyśięcy, a dwakroć sto tyśięcy dźiewięćdźieśiąt y trzy tyśiące śiedmset piećdźieśiąt y ieden zł. Podskarbi W. X. Lit. powinien mu zapłaćić, tak z retent przeszłych podatkow, iako y *ex extraordinariis proventibus. A.* 1676. *f.* 10. *Tit. Likwidacya Długow.*

Dług Chorągwi Usarskiey Xćia I. M. Dymitra *Wiśniowieckiego* Woiewody Bełskiego Hetmana Polnego Koronnego, także dwudźiestom koni z Chorągwi Pancerney. *vid. Tit. Zapłata.*

Długu Xćia I. M. *Radźiwiła* Podkanclerzego y Hetmana Polnego W. X. Lit. *præviâ liquidatione* w Skarbie W. X. Lit. *pro præsenti*, także względem Buławy, Piechot, teraz & *in futurum*, *exemplo* Hetmanow Koronnych, *exsolutio* doyść ma. A na przyszły Rok, Skarb W. X. Lit. koszty Hetmańskie, *ad instar* w Koronie, obmyślić powinien. *A*. 1673. *fol.* 12. *Tit. Asekuracya Długow.*

Co warowano, o takowych likwidacyach długow, *in posterum*? *vid. Tit. Hetmani.*

Długu *residuum* I M. Xdzu Biskupowi Wileńskiemu, Skarb W. X. Lit. na Komisyi Wileńskiey zapłaćić ma: w *Konfederac. gieneral. Warszaw. A.* 1674. *f.* 32. §. *Na teyże Komisyi.*

Długu Vr. Frančiszka Każimierza Wysockiego Cześnika Sochaczewskiego na dźieśięć tyśięcy talerow twardych redukowanego, *medietatem* Skarb Koronny *indilatè* zapłaćić ma, a druga *medietas* do przyszłego Seymu *rejicitur. A.* 1676. *fol.* 47. *Tit. Dług.*

Z długu swego Xiążę I M. *Radźiwił* Podkanclerzy y Hetman Polny W. X. Lit. podarował Rzeczyposp. Pięćdźieśiąt tyśięcy złotych; a sto trzydźieśći y trzy tyśiące trzysta pięćdźieśiąt y pięć złotych y groszy dwadźieśćia, Skarb W. X. Lit. tak z retent przeszłych podatkow, iako y z extraordynaryynych prowentow, dwiema ratami wypłaćić mu ma. *ib. f.* 10. *Tit. Likwidacye Długow.*

Dług tegoż, według kalkulacyi na przeszłym Seymie naznaczoney, w Skarbie W. X. L. iuż uczynioney, z podatkow extraordynaryynych, *in qvantum* wystarczyć mogą, tenże Skarb *realiter* & *effectivè* na Komisyi blizko przyszłey wypłaćić ma. *Trahi* to iednak nie ma *in seqvelam*, lecz *in futurum coram Deputatis à Republ.* na Seymie likwidacye maią bydź czynione. *Confœderat. gener. Varsau. A.* 1674. *f.* 35. §. *Dług.*

Dług Krola I M. JANA III. na tym Seymie likwidowany, ktory wynośi Sumę: Trzechkroć sta tyśięcy dwudźiestu śiedmiu tyśięcy dźiewiąćiu set trzydźiestu zło: y groszy dźieśięć; W. X. Litewskie wypłacaiąc Dwakroć sto tyśięcy y dźieśięć tyśięcy zło: z podatku szelężnego, z Skarbu W. X Lit. zapłaćić obiecało. A *residuum* tenże Skarb, na przyszłym Trybunale Skarbowym, z zasług Woyska W. X. Lit. winnych, to iest: z ćwierći iedney *ad* 15. *Maji A.* 1676. idącey, *ex subsidio charitativo*, *sine dilatione* zapłaći. *A.* 1676. *f.* 17. *Tit. Asekuracya Długu.*

Dług Skarbowi Koronnemu, z deklaracyi dwunastu poborow Woiewodztwa *Podlaskiego A.* 1670. uroszczony, do drugiego Seymu odłożono. *A.* 1677. *fol* 31. *Tit. Reces długu.*

Dług Woiewodztwa tegoż *Podlaskiego*, z strony sześćiu poborow y dwoyga podymnego, za piechotę dymową, do przyszłego Seymu odłożono. Toż śię ma rozumieć y o aukcyi dwuch set złotych przy każdey sympli poborowey Ziemie Drohyckiey. *A.* 1678. *f.* 38. *Tit. Reassumptio Recesu długu.*

Dług Vr. *Krasinskiego* Referendarza Koronnego, do przyszłego Seymu odłożono. *A.* 1677. *f.* 43 *Tit. Dług.*

Y długow Rzeczyposp. *exsolutionem* odłożono. *ibidem fol.* 12. *Tit. Reces długow.*

Dług Vr. *Boratyniego*, na przyszłym Seymie zapłaćić asekurowano; a teraz *in vim provi-*

sionis,

ſsionis, Sumę pięćdźieśiąt tyśięcy zł: z Skarbu W. X. Lit. z prorogowanych podatkow Rzeczypoſp. extraordynaryynych, naznaczono. *ibid. f.* 20. *Tit. Aſekuracya długu.*

Znowu do przyſzłego Seymu *ſatisfactionem* odłożono. *A.* 1678. *f.* 12. *Tit. Upewnienie.*

Znowu do przyſzłego Seymu: a teraz *ad rationem* długu tego, pięćdźieśiąt tyśięcy zł: z Skarbu W. X. Lit. z podatkow extraordynaryynych Sukceſorom naznaczono, y wſzyſtkie aſekuracye y prawa Vr. Boratyniego *in toto* konſerwowano. *A.* 1683. *fol.* 14. *Tit. Dług.*

Dług Sukceſorom Vr. *Boratyniego*, iako *producent documenta*, *prævio* tychże ſukceſorow *juramento*, Podſkarbiemu W. Lit. zapłaćić zlecono, Kredytorom zaś ich do zupełney ſatysfakcyi pomienionego długu odłożono. *K. L. A.* 1690. *f.* 12. *Tit. Dług Sukceſorow Vr. Boratyniego.*

Dług V. Erneſta *Rappy* Oberſztera, ponieważ na Komiſyi Sendomirſkiey zmieśćić śię nie mogł, na Trybunale Skarbowym likwidować pozwolono. *A.* 1678. *f.* 18. *Tit. Pretenſya.*

Dwadźieśćia tyśięcy zł: *in currenti moneta*, *ex ordinariis Reipub. proventibus*, Skarb Koronny *exſolvere* mu *tenetur.* *A.* 1683. *fol.* 12. *Tit. Vkontentowanie woyſka.*

Długi *Żydow Każimirſkich* przy Krakowie, aby Kredytorom *ſolvendo* bydź mogli; *per partes* dywidować Komiſarzom zlecono. *vid. Tit. Zydźi.*

Dług Vrodzonych Kaſpra *Arćiechowſkiego* Podſędka Liwſkiego y Anny *Reydowney* Małżonkow, do przyſzłego Seymu odłożono. *A.* 1678, *f.* 34, *Tit. Dług.*

Długow y pretenſyy *Xćia Kurlandſkiego reſpectu;* Konſtytucye *A.* 1609. 1611. *de uſuris, &* 1676. reaſumowano, y Komiſarzow z Senatu y z Koła Poſelſkiego, na czas y mieyſce, iako ſobie namowią, naznaczono, aby w te długi y pretenſye weyrzeli, y na przyſzłym Seymie *rei geſtæ relationem* uczynili; A Xiążę także z ſtrony ſwey, *pari numero* Komiſarzow zasłać powinien. *ibidem fol.* 43. *Tit. O Xiążęćiu I M. Kurlandſkim.*

Dług Krola I M. względem prowizyi za Ekonomią *Szawelſką*, *ante omnia* z podatkow extraordynaryynych teraźnieyſzych za dwie lećie, to ieſt, *à Coronatione ad A.* 1678. a za przyſzłe dwie lećie, to ieſt: 1679. & 1680. z podatkow na tym Seymie prorogowanych, P. Podſkarbi W. X. Lit. wypłaćić ma. *ibidem fol.* 9. *Tit Dług Krola I M.*

Nie ieſt wypłacony; przeto poſtanowiono: aby P. Podſkarbi W. X. Lit. *ante omnia*, przed wſzyſtkiemi długami y expenſami, za zatrzymane lata, według teraźnieyſzego porachowania, *usque ad A.* 1685. to ieſt: za lat ſześć z extraordynaryynych podatkow, *ad præſens currentibus*, wypłaćił. *A.* 1683. *fol.* 10. *Tit. Wypłacenie.*

Dług Skarbowi J. Krolew: Mći, względem Ekonomyi Szawelſkiey winny, Podſkarbi W. Lit. według kalkulacyi, aby ſkutecznie *ante omnia* oddał, poſtanowiono *K. Lit.* 1685. *f.* 3. *Tit. Deklaracya Długu.*

Dług Vr. Wilhelma *Stetkiewicza* Chorążego Minſkiego Sukceſorom 12000. zł. na przyſzłey Komiſyi, za pokazaniem dowodow, *in qvantum* by Skarb W. X. Lit. *ſufficeret*, zapłaćić naznaczono. *ib. f.* 12. *Tit. Długi Vrodzonego.*

Długi W. Bogusławowi *Szłuſzcze* Hetmanowi. Polnemu W. X. Lit. za Jurgielt, na Buławę y za barwy y żołdy na piechotę; także S. P. Michała *Paca* Woiewody Wileńſkiego Hetmana W. X. Litew. reſztę długow Konſt. 1683. naznaczonych; y Xćia *Radźiwiła* Podkanclerzego y Hetmana Polnego W. X. Lit. aby Skarb *ſucceſſoribus* wypłaćił, *injunctum*; iako y reſztę długu W. *Gąśiewſkiego* Podſkarbiego y Hetmana Polnego W. X. Lit. także Sukceſorom Zaſług S. P. J. W. Jerzego Karola *Chlebowicza* Woiewody Wileńſkiego, względem Dragonii *in præſidio Siebieża*, Dekretem R. 1677. 20. Grudnia, na Komiſyi w Wilnie; także Marćina *Ogińſkiego* Kanclerza W. X. Lit. tymże Dekretem, na dwie Chorągwie Dragońſkie uznane; przeyrzawſzy, cokolwiek *de jure & æquitate*, należeć będźie, także Chorągwi Uſarſkiey S. p. Krola Imći Jana Każimierza, według Konſt. 1668. & 1683. ma bydź ſatysfakcya; także Vr. *Czyżowi* Podkomorzemu Wileńſkiemu, reſztę długu winnego, według likwi-

likwidacyi *A.* 1683. zapłaćić nakazano. *K. Lit.* 1685. *f.* 4. *Tit. Komisya do zapłaty Woyska.*

Dług *alias* Suma 10000. zł. Kośćiołowi Katedralnemu Wileńskiemu y Kaplicy S. Kaźimierza winna, *& pro liqvido debito* Konst. A. 1658. od Rzeczyposp. asekurowana, aby przez W. Podskarbiego Lit. z podatkow extraordynaryynych, wypłacona była, deklarowano. *K. Lit.* 1685. *f.* 6. *Tit. Reasumptio długu.*

Dług *alias* Sumę 113. tyśięcy zlt. Sukcesorom Vr. Fromholda *de Ludinghaus Wolffa* Gienerała Artyleryi, na Komisyi Zywieckiey 1677. *vigore* Konstytucyi *A.* 1676. odprawioney, przysądzoną; także dwie Sumy Vr. Stanisławowi *Szymanowskiemu*, iedna 1053, druga 875. zlt. Dekretami teyże Komisyi likwidowane; y Sukcesorom Vr *Boratyniego*, Suma 30000. zlt. na pomienioney Komisyi; tudźież Vr. *Arćiechowskich* dług, na Seymie 1670. likwidowany, Dekretem Komisyi Sendomirskiey na Seym 1678. odesłany y Konstytucyą tegoż Roku asekurowany, ieżeliby na Trybunale Skarbowym we Lwowie, lubo w Radomiu, z decesow swoiey nie wźięły zapłaty, aby *ex contributionibus in futurum*, na zapłatę woysku uchwalonych, lub z decesow ich, lub *ex Summa originali*, z przyszłego Seymu zapłacone były, deklarowano. *Interim* Sukcesorom Vr. Fromholda *Wolffa*, *ad rationem* wzwyż mianowaney Sumy 30. tyśięcy, Skarb z ordynaryynych prowentow, aby zapłaćił, ktora to Suma, przy wypłaceniu ostatka, wytrącona bydź ma. *A.* 1690. *fol.* 19. *Zapłacenie.*

Dług 57308. zlt. Sukcesorom Vr. Maćieia Korwina *Gąśiewskiego* Gienarała Artyleryi W. X. L. *prævià calculatione*, ieżeliby śię Kwity iego pokazały, zapłaćić Skarbowi W. X. L. nakazano. *K. L.* 1690. *f.* 10. *Tit. Dług.*

Dług Vr. *Niemierzyca* Konstytucyami 1659. y 1662. asekurowany, *pro residuo* 52000. zlt. *salvis qvietationibus*, ieżliby śię iakie pokazały, W. Podskarbiemu W. X. Lit z extraordynaryynych podatkow wypłaćić zlecono. *K. L.* 1690. *f.* 16. *Tit. Warunek zapłacenia długu.*

Dług Vr. Mikołaia *Judyckiego* Kasztelana Nowogrodzkiego Kawalera Maltańskiego, iaki śię na Komisyi pokaże, do przyszłego Seymu odłożono. *K. Lit.* 1690. *f.* 16. *Tit. Dług Vr. Mih. Judyckiego.*

Vr. Janowi *Platterowi* Woyskiemu Inflańskiemu, Suma 6000. talerow, aby była wyliczona, Woiewodztwom y Powiatom Prowincyi W. X. L. *injunctum*; tudźież aby temuż W Podskarbi W. X. Lit. 500. talerow, *qvamprimum* wypłaćił, nakazano. *K. L.* 1717. *f.* 21. *Tit. Asekurowanie długu Vr. Plattera.*

O Długach plura vid. Tit. Sumy.

DOBRA. DANINY.

Danina Szarawki, w Woiewodztwie Podolskim, w Powiećie Kaminieckim, na wieczność Jakubowi *Pretficowi* konferowana: *non obstantibus qvibusvis Constitutionibus*, *A.* 1578. *f.* 339. *Tit. Donatio Szarawki.*

Danina także Kotelni, Vroczyska za Zytomirzem, w Woiewodztwie Kiiowskim, Kniaźiowi *Kirykowi Rozyńskiemu.* *A.* 1581. *fol.* 383. *Tit. Danina Kniaźia Rozyńskiego.*

Także Swistośći w Powiećie Wołkowskim, Vr. Alexandrowi y Karolowi, *Chodkiewicom. ib. Tit. Danina Swistośći.*

Także trzech włok pustych we wśi Szostakach Dźierzawy Kamieńca Litewskiego, Vrodzonemu Maximowi *Czapli. ib. f.* 384. *Tit. Danina Maximowi Czapli.*

Także dwudźiestu Łanow Walentemu *Połotyńskiemu. ibid. Tit. Danina Połotyńskiemu.*

Także na wioski: Hołowieczyce, Ciepiow, Liuban, Służeb dwunastu, Vr. Wasylowi *Niemierże* Rotmistrzowi. *ib. Tit. Danina Wasylowi Niemierże.*

Także na Bratkowice Ur. Andrzeiowi *Taranowskiemu* w sumie 10000. zlt. do lat stu, *ad extenuationem* tey sumy. *A.* 1581. *f.* 383. *Tit. Danina Vr. Taranowskiego.*

Także na Dźierzawy, Krzeszowską y Zamechską, w Ziemiach Ruskich, bądź y w Woiewodztwie Belskim leżące, I M P. Janowi *Zamoyskiemu* Kanclerzowi y Hetmanowi Koronnemu, *cum omnibus attinentiis. A.* 1588. *fol.* 486. *Tit. Danina wieczna.*

Takaż na wieczność dwu Włośći w Inflanćiech, iedney w Rugiemſkim Ulder rzeczoney, a drugiey Wawenkul nazwaney w Helmetſkim, Powiećiech Vr. Prokopowi *Pieniążkowi* Kawalerowi, Staroście Wendeńſkiemu. *ib. f. 487. Tit. Potwierdzenie.*

Takaż Zamku Karkuſu z iego przyległośćiami w Inflanćiech, Vr. Ierzemu *Farensbekowi* z tą Kondycyą, aby przyśięgę wiary y poddaństwa powinnego oddał. *ibidem.*

Takaż Puſtyni Rzeki Sule, za Czerkaſy leżącey, Vr. Alexandrowi *Wiśniowieckiemu* Staroście Czerkaſkiemu. *A.* 1590. *f.* 588. *Tit. Aprobacya.*

Takież rożnym Oſobom, a mianowićie: Monaſtera *Czerechczymeromſkiego* nad Dnieprem, Baryſzpoli y z Siedliſzczem Iwankowſkim Horodyſzczow Włodereckich y Sedliſzczow w Zwołożie, wielka Słoboda nazwanych, nad rzeką Rośią Rokitnią; Także Horoſzy y Sleporodu, nad rzeką Nieuſzćiu nazwaną, przy granicy Moſkiewſkiey. *ib. Tit. Danina.*

Ale podnieśiono Daniny Zelechymerowa y Baryſzpolu *cum attinentiis*, dla ſweywoli Kozackiey. *A.* 1596. *f.* 682. *Tit. O kozakach.*

Techtymirow na Szpital Grecki miał bydź wrocony, albo co inſzego dać miano. *A.* 1698 *f.* 757. *Tit. O Kozakach.*

Takaż Vr. Maćieiowi *Dębińſkiemu*, na Zamek Bebel. *ibid. fol.* 701. *Tit. Danina.*

Takaż na Wieś Hadeł w Inflanćiech w Powiećie Ruinſkim ze wſzyſtkiemu przyległośćiami, także Hak rolą ośiadłą we wśi Krzenicy Vr. Bartłomieiowi *Oſtromięckiemu.* *A.* 1601. *f.* 747. *Tit. Danina.*

Takaż na Zamek Sączel z iego przyległośćiami, Vr. Mikołaiowi *Oſtrorogowi* Kaſztelanowi Bełſkiemu. *A.* 1607. *f.* 854. *Tit. Wieczność Zamku.*

Takaż Jarmole *Mieleſzkowi* na puſte Siedliſzcze, w Woiewodztwie Bracławſkim, Omiekince nazwane, z tą deklaracyą iednak: żeby śię nie daley ieno na pod mile gruntu rośćiągała. *A.* 1601. *f.* 751. *Tit. Aprobacya liſtu.*

Takaż Klaſztorowi *Oświećimſkiemu*, na Karczmę nazwaną Budy, ze wſzyſtkiemi należącemi gruntami. *ib. f.* 752. *Tit. Danina Karczmy.*

Takaż Vr. Boryſowi *Zabie*, na Dobra w Staroſtwie Bracławſkim Litewſkim, nazwane Obadye. *ib. f.* 762. *Tit. Danina Boryſſowi.*

Takaż Vr. Rafałowi *Tarmoliczowi Soryckiemu*, na Imieniſzcze Kurklewſkie, Pitokumpie nazwane, w Woiewodztwie Trockim. *A.* 1607. *fol.* 865. *Tit. Soryckiemu wieczność.*

Takaż Puſtynie Vman nazwaney, w Staroſtwie Bracławſkim leżącey, Vrodzonemu Walentemu Alexandrowi *Kalinowſkiemu.* *A.* 1609. *f.* 896. *Tit. Danina Puſtynie.*

Takaż Vr. Staniſławowi *Skiwſkiemu* na dżiewięć włok w Skiwach. *A.* 1613. *f.* 26. *Tit. Danina.*

Takaż Vr. Mikołaiowi *Korffowi*, na Maiętność Kryzborſką w Inflanćiech w Woiewodztwie Wendeńſkim leżącą ze wſzyſtkiemi przyległośćiami. *A.* 1623. *fol.* 17. *Tit. Wieczność.*

Takoważ Xiążętom Ich Mćiom *Radżiwiłom* na Maiętność Indurę, ze wſzyſtkiemi iey należytośćiami. Y Proceſſa Skarbowe o tę Maiętność zkaſowano. *A.* 1616. *f.* 43. *Wieczność Indurſka.*

Takaż I M P. Korwinowi *Gąśiewſkiemu*, Woiewodźie Smoleńſkiemu, na Porzecze Byberow y Głuſzyce, w Woiewodztwie Smoleńſkim. *A.* 1631. *fol.* 19. *Tit. Danina Pannom.*

Takaż Vr. Jędrzeiowi *Sokolnickiemu* Zołnierzowi zaſłużonemu, na Horozanę, w Woiewodztwie Ruſkim, w Ziemi Lwowſkiey. *A.* 1658. *fol.* 29. *Tit. Nagroda zaſług.*

Takaż Vr. Krzyſztofowi *Kawieckiemu* na Wieś Herman, w Woiewodztwie Podolſkim a w Powiećie Latyczowſkim leżącą. *vid Tit. Przywiley.*

Takaż Vr. Fromholdowi z *Ludenhauſu Wolffowi* Staroście Dyneburſkiemu na Wśi: Janiſzow, Klonowkę, z przyległośćiami, w Woiewodztwie Pomorſkim leżące. *A.* 1658. *f.* 49. *Tit. Wieczność.*

Takaż Vr. Danielowi *Wyhowſkiemu* na Smiło *alias* Taśmin z Zamkiem Konſtantynow, Baklę, Orłowiec, *cum adjacentiis.* Z tą deklaracyą, iż ieżliby śię pokazało, że te dobra były *juris hereditarii; poſt evictam coram Ordinibus Regni hereditatem* od tych, ktorzyby ſobie pretendowali, na przyſzłym Seymie komutacyą Rzeczpoſp. uczyni. *A.* 1659. *fol.* 56. *Tit. Danina.* Poka-

Pokazał dowodnie na te dobra dźiedźictwo swoie Vr. Stanisław *Koniecpolski* Woiewodźic Sendomirski, a że to przećiwko dawnym prawom, o nieukazaniu praw, stało się, warowano Woiewodztwom Vkrainnym, iż takowych praw pokazanie, ani *ad præsens*, ani napotym, *in sequelam* iść nie ma. *A.* 1661. *f.* 31. *Tit. Securitas Bonorum.*

O pokazowaniu Praw na dźiedźictwa. *vid. infra*, *Dobra Szlacheckie.*

Takaż Vr. Konstantemu *Wybowskiemu* y Potomkom iego Konserowana, na Miasteczko Liśiankę, y przywiley z ewikcyą aprobowano. *A.* 1659. *fol.* 57. *Tit. Danina.*

Vrodzonego Jerzego *Chmielnickiego*, przy Daninach Oycu iego przez Krola I M. Jana Każimierza konserowanych, zachowano, y Przywileie na to dane na osobę iego, oprocz Dobr do Starostwa Czehryńskiego należących, aprobowano. *ibidem Tit. Deklaracya łaski.*

Danina Tymoszowi *Nosacowi* Obożnemu Zaporowskiemu na Kapustną Dolinę, Dorekowiec z Futorem, Czerepowo, od Starostwa Korszuńskiego. *ibid. f.* 57. *Tit. Deklaracya łaski.*

Takaż Vr. Hrehoremu *Vlanickiemu*, na Nosowkę y Kiśielowkę, w Woiewodztwie Czerniehowskim. *ib. Tit. Danina.*

Takaż Vr. Fedorowi *Wybowskiemu*, na Steblow z należytośćiami, od Starostwa Korszuńskiego. *ib.*

Takaż Hrehoremu *Leśnickiemu*, na Olszaną z przynależytośćiami, od Starostwa Korszuńskiego. *ib. f.* 58. *Tit. Deklaracya łaski.*

Takaż Vr. *Hlebom Koszańskim*, na Koszany y Berezytnińskie Dobra, w Woiewodztwie Mśćisławskim leżące. *ib. f.* 15. *Tit. Aprobacya Przywileiow.*

Zkasowano potym tę Daninę, *ob crimen perduellionis* Adama *Koszańskiego*: Brata iego tylko, Jerzego Marcyana *Koszańskiego*, przy częśći swoiey zostawiwszy. *A.* 1661. *f.* 17. *Tit. Cassatio Daniny.*

Takaż Jerzemu *Chmielnickiemu* na Dźierzawy, Hadźiacką y Mirhorodzką; y Przywileie na insze daniny, niegdy Danielowi *Wybowskiemu* y Małżonce iego Helenie *Chmielnickiey*, y Potomstwu ich, także Vr. *Nieczaiowi* y Małżonce iego Stefanidźie Chmielnickiey, wydane z Kancelaryi, aprobowano. *ibidem fol.* 63. *Tit. Danina.*

Takaż Vr. Pawłowi *Teterze*, na Demidową, Liturowkę, Abramowkę, Rakowkę y Woronki dwie, *cum omnibus attinentiis. ibidem fol.* 65. *Tit. Aprobacya Przywileiu.*

Takaż Vr. Alexandrowi Hilaremu *Połubińskiemu*, Pisarzowi Polnemu W. X. Lit. na Rudobiełkę w Powiećie Mozyrskim. *ib. f.* 16. *Tit. Gratitudo.*

Takaż Vr. Władysławowi *Chaleckiemu*, na Mołcządz w Powiećie Słonimskim, *cum omnibus pertinentiis. ib.*

Takaż Vr. Janowi *Miniewskiemu*, na Ihnatowo y Pucewicze w Woiewodztwie Nowogrodzkim, *cum pertinentiis; non derogando* prawom y granicom, *in contiguitate* Miasta Nowogrodzkiego. *ib.*

Takaż Vr. Franćiszkowi *Grochowskiemu*, na Poł wioski Wilamowicz y Worobićiow, *cum pertinentiis*, w Woiewodztwie Brzeskim. *ib.*

Takaż Vr. Hyronimowi Danielowi Konstantemu y Pawłowi, *Woyniłowiczom* na Zelinkę Służeb połpięty *cum attinentiis omnibus*, w Woiewodztwie Mśćisławskim *A.* 1662. *f.* 19. *Tit. Wieczność.*

Takaż Vrodzonym, Krzysztofowi Strażnikowi W. X. Lit. Zygmuntowi y Alexandrowi, *Lettowom*, na Udźiebno wielkie y małe, Łotoki y Szmiadz y Laurynowlas, ze wszystkiemi przynależytośćiami, w Powiećie Starodubowskim. *ib. f.* 20. *Tit. Wieczność.*

Takaż Vr. Ierzemu *Komarowi* Woyskiemu Wendeńskiemu, na Dobeyki *alias* Bućiany, Woytany, Zyburtany, Kołczuny, Woyskiniki. *Ibid. fol.* 23. *Tit. Vkontentowanie.*

Takaż Vr. Gabryelowi *Kierznowskiemu*, na Wieś Trostyń, w Powiećie Rzeczyckim. *ibid. f.* 20. *Tit. Wieczność.*

Takaż Vr. Piotrowi Rudominie *Dusiackiemu* Staroście Starodubowskiemu, na pewne

wne Dobra, od rzeki Krewney Pokrewnie nazwane, od włośći Obelſkiey *antiquitus* alienowane. *A.*1667.*f.* 69. *Tit. Wieczność.*

Także IMP. Alexandrowi Michałowi *Lubomirſkiemu* Woiewodźie Krakowſkiemu na plac dla zbudowania Szpichlerza, we Wśi Krolewſkiey Przykopie, w Woiewodztwie Sendomirſkim leżącey. *A.*1676.*f.*49. *Tit. Plac na Szpichlerz.*

Także Vr. Ianowi Każimierzowi *Zelſkiemu*, na młyn Kierznowſki nazwany, nad rzeką Nurcem w Ziemi Bielſkiey leżącey, z gruntami y przynależytośćiami. *ibid fol.* 51. *Tit. Młyn Kierznowſki.*

Także Vr. *Szpilowſkiemu* Woyſkiemu Rzeczyckiemu, na Dobra Bereżytnińſkie y Nieśćiorowſkie, w Woiewodztwie Mśćisławſkim leżące, także na Zeliwle, *non obſtante crimine* Koſzańſkiego & *Conſtit. A.* 1661. o tym. *A.* 1676. *fol.* 23. *Tit. Declaratio Prawa.*

Vide o tym ſupra.

Także Vr. Ianowi Każimierzowi *Sielickiemu* Skarbnikowi Rzeczyckiemu, na pewne Wioſki, w Staroſtwie Bobruyſkim, *juri reformatorio* Krolowy Iey M. Ludowiki Maryi ſłużące, w Przywileiu ſpecyfikowane. *A.* 1659. *fol.* 15. *Tit. Aprobacya Przywileiow.* Kupił te Dobra potym IMP. Hylary Alexander Połubiński, Marſzałek W. W. X. Lit. ktorych że *perpetuo jure* ma *gaudere*, onemuż y Potomkom iego *cavetur. A.*1677.*f.*17. *t. Reaſſumptio Libertacyi.*

Także Hyremiowi Xiążęćiu IM. *Wiśniowieckiemu* Woiewodźie Ruſkiemu, na dobra Rzeki Horol, za włość iego przez Komiſyą do Moſkwy odpadłą, Nedryhailow nazwaną. *A.*1649. *f.* 8. *t.* Wieczność Horola.

Także Vr. Hermanowi *Ganſkofowi* Chorążemu Derptſkiemu, na ſześć Włok puſtych y ſześć Morgow, Meyluny nazwanych: *ſalvis oneribus Reipub. & ſervitio bellico. ibid. fol.* 46. *Tit. Gratitudo.*

Także Ianuſzowi Xiążęćiu IM *Radżiwiłowi* Starośćie Zmudzkiemu, na Newel y Siebier, *cum attinentiis. ib. f.* 46. *Tit. Wieczność Ianuſza.*

Także Vr. Mikołaiowi *Zaćwilichowſkiemu*, na wies Ianuſzewice, *cum omnibus attinentiis* w Powiećie Opoczyńſkim. *A.* 1652. *fol.* 10. *Tit. Wieczność Ianuſzewic.*

Także Vr. Grzegorzowi *Mirſkiemu*, Strażnikowi W. K. Lit. na Kaſplę w Woiewodztwie Smoleńſkim. *ibid. fol.* 26. *Tit. Wieczność.*

Także Vr. Ianowi *Czudowſkiemu* na Kuśćin, w Powiećie Nowogrodzkim. *A.* 1649. *fol.* 46. *Tit. Gratitudo.*

Także Vr. Stanisławowi *Bobrownickiemu*, Sędźiemu Ziemſkiemu Brzeſkiemu, na Wioſkę Leśniki nazwaną, w Powiećie Słonimſkim. *A.*1658. *f.* 22. *Tit. Gratitudo.*

Także Vr. Alexandrowi *Chołchowſkiemu* Cześnikowi Orſzańſkiemu, na dobra Zwanieſzczewickie, ſłużb poł czwartey, w Powiećie Rzeczyckim. *ibid.*

Także Vr. Hrehoremu *Krumieniczowi*, na Lekſzyce y Hlinicze, Służb ſześć, w Powiećie Mozerſkim. *ibid.*

Także Vr. *Zieniowiczowi* Podſędkowi Wilkomirſkiemu, na pięć włok z morgami śianożętnemi, nazwanych Stacyami, w Xięſtwie Zmudzkim. *ibid.*

Także Vr. Stanisławowi *Lipnickiemu*, na ſłużby cztery, dwie nazwane na Hurcy, a dwie Daſzkowcy, w Powiećie Mozerſkim. *ibid.*

Także Vr. *Chodorowſkiemu*, na Służb ſześć, po częśći w Woiewodztwie Wileńſkim, y w Powiećie Oſzmiańſkim, na ktorych przedtym dwie Wioſki nazwane Litwiany y Nidźiany były. *ibid.*

Także Vr. Samuelowi *Iuſzkiewiczowi* na Ionanie, *alias* Kudrawce, Lepoginy y Szteltynie, ſłużb pięć, w Powiećie Wilkomirſki. *ibid.*

Także Vr. Teodorowi *Kierſnowſkiemu*, na trzy Włoki Horodeczynka nazwane, w Woiewodztwie Nowogrodzkim leżące. *ibid.*

Także Vr. *Gorſkiemu*, na Wioſkę Woytowicze. *ibid.*

Nabył tę Wioſkę v niego Vr. Malcher Dunin *Głuſzyńſki* Chorąży Wołkowiſki, co *approbatur. A.*1678. *fol.* 24. *Tit. Reaſumpcya.*

Także Ierzemu *Chmielnickiemu* na Dźierzawę Hadźiacką y Mirhorodzką. *A.* 1661. *fol.* 63. *Tit. Danina.*

Także *Exulibus* Woiewodztwa Smoleńſkiego y Powiatu Starodubowſkiego, zaſłużonym Oyczyźnie, to ieſt: Vr. Leonowi *Pogirſkiemu* Marſzałkowi Rzeczyckiemu, na Malewicze, Nikonowicze y Choczynka; Vr. Hyronimowi *Sołtanowi*, Podkomo-

rzemu

rzemu Starodubowſkiemu, na Chyżow, Rohyń, Nauchowicze; Vr. Staniſławowi *Vnichowſkiemu* Podſędkowi Smoleńſkiemu, na Derewianczyce y Brakow; Vr. Władyſławowi *Giedroyćiowi* Horodniczemu Smoleńſkiemu, na Szeypiaki; Vr. Dymitrowi *Połubińſkiemu* Marſzałkowi Słonimſkiemu, na Szulaki; Vr. Ierzemu *Suchodolſkiemu*, na włok ośm nazwane Założe, w Woiewodztwie Mśćiſławſkim. *Anno* 1667. *fol.* 68. *Tit. Conſolatio Exulibus.*

O Lennych dobrach w tymże Woiewodztwie y Powiećie w wieczne obroconych. *vide infra.*

Takaż Vr. Wawrzyńcowi *Braunowi*, na dwa grunty chłopſkie we wśi Ieżierney z mieyſcami, na ktorych młyn y ſtawek był, *cum onere* na niego y Sukceſorow iego, aby moſt *uſui publico* pobudował, y on na zawſze konſerwował. Co ma bydź *citra præjudicium* Dźierzawce Ieżierney w prowentach. *A.*1676.*fol.*35. *Tit. Przeprawa.*

Takaż Vr. Michałowi *Baryczcze* na dwie włoki w Mokotowie, y na drugie dwie w Witkowcu. *A.* 1677. *fol.* 41. *Tit, Włoki dwie.*

Takaż Vr. Marćinowi *Katſkiemu* Gienerałowi Artyleryi Koronney, na Woytoſtwo y Wioſkę Drozdowice nazwaną, w Ziemi Przemyſkiey leżącą. *Ibid. fol.* 44. *Tit. Zawdżięczenie.*

Dobra Derewna nazwane, w Powiećie Słonimſkim leżące, *Iuris Terreſtris* przed Vnią będące, a *per abuſum* po Vnii w dobra Lenne obrocone, *pro bonis Terreſtribus* deklarowano, *& naturam eorundem bonorum*, iako przed Vnią były, przywrocono; y przy nich Vr. Cypryana Pawła *Brzoſtowſkiego* Referendarza W. X. Lit. *reſpectu meritorum* iego, wiecznemi czaſy zachowano. *A.* 1676. *f.* 17. *Tit. Declaratio.*

Plac w Mieśćie Wołkowiſkim na vlicy Krzemienickiey, Vr. Stanisławowi *Tryźnie* Sędźiemu Ziemſkiemu Wołkowiſkiemu, za ceſyą Vr. Staroſty Wołkowiſkiego, prawem dożywotnym od Krola Im. Iana Każimierza konſerowany, *in perpetuum* dano, y do Prawa Ziemſkiego inkorporowano. *A.* 1661. *fol.* 22. *Tit.* Plac.

Młyn Kryczewſki w Kaniowie y Wioſkę Ratki, konferowano Waſyłowi *Mitczeńkowi. A.* 1659. *fol.* 59. *Tit. Nobilitacya Waſyła.*

Na Daniny Prawa, Obywatelom Traktu Lubeckiego, *approbantur. vid. Tit. Woiewodztwo Smoleńſkie.*

Grunty Krolewſkie Wśi Iazdowa w Ziemi Warſzawſkiey, do dźiedźicznych I. MP. Stanisława *Lubomierſkiego* Marſzałka W. Koronnego, *iure hereditatis perpetuo*, *cum iure Patronatûs* przyłączono. *A.* 1683. *fol.* 19. *Tit. Grunt Iazdowa.*

Dźierzawkę *Czernatycze* w Powiećie Ośmiańſkim Vr. Każimierzowi Władyſławowi *Bieganowſkiemu*, *& Succeſſoribus ejus, jure terreſtri in perpetuum* nadano, *ſalvis oneribus bonorum terreſtrium K. L.* 1690. *fol.* 14. *Tit. Gratitudo.*

Tę Dźierzawę Vr. Kaz. Wład. *Biegańſkiemu, jure terreſtri & hereditario* przyłączono. *Errorem* w przeſzłey Konſt. gdy wydrukowano *Bieganowſkich*, że ma bydź *Biegańſkiemu*, meliorowano y Konſtytucyą aprobowano. K. L. 1699. *fol.* 70. *Tit. Elucidatio Konſt.*

O Daninach, Klaſztorom, Kośćiołom, Szpitalom, nadanych. *vid. ſub titulis Klaſztory, Kośćioły, Szpitale.*

§.

Na dobrach Krolewſkich nie maią bydź dawane Lenna. *vid. infra.*

Feuda alias Lenna w Ruśi y w Podolu, Statutem Alexandrowym dane, za wieczne maią bydź rozumiane. *A.* 1588. *fol.* 477. *Tit. Feuda.*

Feuda także *Podlaſkie*, przed przyłączeniem do Korony tey Ziemie, nadane. *A.* 1607. *fol.* 848. *Tit. o Przywileiu Podlaſkim.*

Aprobowano potym tę Konſtytucyą. Co y Woiewodztwu Bracławſkiemu ſłużyć ma. *A.* 1609. *f.* 903. *Tit. Aprobacya Konſtytucyi.*

Feudorum interpretationem z prawa obcego Krol nie ma poćiągać na dobra Szlacheckie, na pokazanie tego, że Krolewſkie ſą, tylko gdźieby wyrażono, że ſą *iure feudali* nadane. *A.* 1576. *fol.* 255. §. *Także obiecuiemy.*

O tymże temiż ſłowy, na inſzym mieyſcu. *ibid. fol.* 277. §. *Także obiecuiemy.*

Dobra Lenne wieczyſte, w Woiewodztwie Czerniechowſkim, *naturam Terreſtrium præ ſe ferentia*, ponieważ tam *merè* dźiedźicznych niemaſz, za wolne, iako inne Szlacheckie w Rzeczypoſp. od ſuſtentowania żołnierza, *in perpetuum*, *ſub pœna in delinquentes perpetuæ bannitionis*, *& triplici damnorum refuſione*, *declarantur.* w De-

klaracyi podatkow Woiewodztwa tego. A. 1646. *fol.* 19. *Woiewodztwo Czerniechowſkie.*

Znowu *cavetur*, aby też Dobra od ſtacyy y leż żołnierſkich wolne zoſtawały, *ſub Legibus & pœnis*, o Dobrach Ziemſkich. *A.* 1647. *f.* 3. *Tit. aukcya.*

Toż ſłuży y Woiewodztwu Smoleńſkiemu. *ibid. f.* 6. *Tit. Naprawa.*

Prawa Lenne obudwu tych Woiewodztw, Czerniechowſkiego y Smoleńſkiego, nigdy *in aliquam dubietatem* nie maią bydź przywodzone: *exceptis plebeis*, ktorzy takowych dobr nie mogą bydź *capaces. ibid.*

Lenne dobra wſzyſtkie w W. X. Lit. żadnym aſygnacyom Hetmańſkim, na chleby y Stanowiſka żołnierſkie, ani inſzym niezwyczaynym ćiężarom podlegać nie maią: y choćby wyſzły takie aſygnacye, dźierzawcy onym *parere* nie powinni. *A.* 1661. *f.* 12. *Tit. Securitas Dobr.*

Lenno dane Vr. *Temrukowi Szymkowicowi*, na trzydźieśći y ośm włok, y z puſtemi, y z Zaśćiankami w Gorsdowſkiey włośći, w Staroſtwie Zmudzkim, y z oſobna na śiedmdźieśiąt włok ośiadłych, a trzydźieśći puſtych, ktore zwano Poimſkie Woytoſtwo z Zaśćiankami, w Staroſtwie Jurborſkim. *A.* 1598. *f.* 701. *Tit. Lenno.*

Lenno *Sulimom*, Stefanowi Starſzemu na Dymier, Sewerynowi na Kozary, Teodorowi na Iulcze y Bereſki, Stefanowi Młodſzemu na Cyble. *A.* 1659. *fol.* 57. *Tit. Deklaracya łaſki.*

Lenno Samuelowi *Zarudnemu* Sędźiemu Woyſkowemu Zaporowſkiemu, na Dobra Sawulich, w Woiewodztwie Kiiowſkim. *ib. Tit. Nobilitacya Zarudnego.*

Lenno Samuelowi *Mażiepie*, na Sioło Kamienice w Woiewodztwie Kiiowſkim. *Ibid. fol.* 59. *Tit. Danina.*

Lenno Oſtafowi *Feckowiczowi* na Szandarowkę, *ibid. Tit. Nobilitacya Oſtafa Feckowicza.*

Lenno Vr. Ierzemu *Niemierzyczowi*, Podkomorzemu Kiiowſkiemu Staroſćie Owruckiemu y Potomkom iego, na Wśiach Łopienniki, Łącki y Ruſki z Dobryniowem, w Woiewodztwie Ruſkim Ziemi Chełmſkiey leżących, konferowane. *A.* 1659. *fol.* 48. *Tit. Wśi.*

Też Wśi potym w Dom *Prażmowſkich*, a mianowićie na oſobę Vr. Woyćiecha Prażmowſkiego Chorążego Wołyńſkiego, z prawem Lennem przenieśiono. *A.* 1667. *fol.* 32. *Tit. Wśi Łopienniki.*

Lenno Błazeiowi Andrzeiowi, *Głośińſkim*, Braći, na Baklikę y Jaſkmanicę z Siedliſkami. *A.* 1661. *f.* 64. *Tit. Nobilitacya.*

Lenno na Czarną Kamionkę, Oſtafieiowi *Gwowſkiemu. ib.*

Lenno Oſtafieiowi *Fedorowiczowi*, na Młyny, ieden od Szeniow Kruczennikow, a drugi Dmitrow Buław nazwany. *ib.*

Lenno Jeremiaſzowi *Vroſzowiczowi* na Futory, Faſtowkę y Porochomowkę. *ibidem.*

Lenno Vr. Hrehoremu *Hulanickiemu* Pułkownikowi Korſzuńſkiemu, na dobra Pozar rzeczone. *ib. f.* 65. *Tit. Aprobacya Przywileiu.*

Lenno Maximowi *Bułyhy*, na Miaſteczko Hayſyn. *ib.*

Lenno Janowi Fedorowiczowi *Jachowſkiemu*, na Miaſteczko Boiazkę, *cum attinentiis ib.*

Dobra, lennem prawem Obywatelom Woiewodztwa Smoleńſkiego y Powiatu Starodubowſkiego ſłużące, w wieczne im obrocono, *ſalvis per omnia oneribus*, ktore do Zamkow pełnić powinni, iako ſłużbę woienną, y przywiley na to z Kancelaryi, za ateſtacyą Hetmanow W. X. Lit. wydać obiecano. *A.* 1662. *fol.* 17. *Tit. Ukontentowanie.*

Lenno Michałowi *Zielińſkiemu* Pułkownikowi Bracławſkiemu, na daninę Sioła Serebryna. *A.* 1661. *f.* 64. *Tit. Nobilitacya.*

Lenno Vr. Każimierzowi Janowi *Wienckowiczowi* Podczaſzemu Trockiemu, na folwark Łankupiany, w Woiewodztwie Trockim, w Leśnictwie Niemonoyckim. *A.* 1676. *f.* 20. *Tit. Aprobatio Zaſług.*

Lenna na Czereſa y Steliſzcze, w Powiećie Bracławſkim, Vr. Andrzeiowi *Zawiśie* Piſarzowi W. X. Lit. Także Vr. Marćinowi *Wołodkowiczowi* Horodniczemu Mińſkiemu, na Wieś Lewonowicze, w Powiećie Wołkowiſkim, aprobowano. *A.* 1677. *f.* 21. *Tit. Aprobacya.*

Lenna

Lenna w Woiewodztwie Smoleńskim, od Krola Im. Jana Kazimierza postrzelanym w Kuszlikowskiey potrzebie konferowane, aprobowano. *vid. Tit. Przywileie.*

Lenno na Słobodkę Kłapin, w Trakćie Czeczerskim, Vr. Pawłowi *Makarewiczowi* konferowano. *A.* 1667. *f.* 68. *Tit. Consolatio Exulibus.*

Feudum Xięstwa Pruskiego. *vid. Tit. Xięstwo Pruskie.*

Feudum Lemburka y Bytowa. *vid. Tit. Powiaty.*

Feuda, ktore podległy exekucyi. *vid. Tit. exekucya.*

§.

Dźierzawę Sannik ze Wśiami należącemi, w Sumie piętnastu tyśięcy, *ad extenuationem* do sta lat, Konferowano IMP. Hyronimowi *Gostomskiemu* Woiewodźie Poznańskiemu, y Sukcesorom iego. *A.* 1609. *fol.* 896. *Tit. Pozwolenie.*

Emphyteusis do lat sześćiudźieśiąt. Vr. Władysławowi *Leszczyńskiemu*, Podkomorzemu Brześćiańskiemu, na Dźierzawę, Miasteczko Dubno, wieś starą pod miastem, Vchanke, Strzelce, Kładniow, Brzozowiec, ze wszystkiemi tey Dźierzawy przynależytośćiami. *Salvis oneribus Reipubl.* iako to Qwarty starey y nowey do Rawy. *A.* 1653 *fol.* 20. *Tit. Consens.*

Emphyteusis Vr. Stanisławowi *Szarbiewskiemu* Starośćie Grabowieckiemu, względem kosztow iego, na restauracyą Zamku Grabowieckiego łożonych; na wieś Miączyno, do lat sześćiudźieśiąt. *A* 1658. *fol.* 50. *Tit. Opatrzenie.*

Emphyteusis IMP. Stefanowi *Czarnieckiemu* Woiewodźie Ruskiemu, do lat trzydźiestu na Ratno, w Woiewodztwie Ruskim w Ziemi Chełmskiey leżące, *cum omnibus attinentiis.* Co śię ma rachować, *post extinctam* onego samego y Małżonki iego *advitalitatem*, Sukcesorom tegoż IMP. Czarnieckiego. *Salvis juribus Reipubl. & Quartæ. A.* 1659. *fol.* 24. *Tit. Nagroda Zasług.*

Emphyteusis IMP. Piotrowi *Opalińskiemu* Woiewodźie Podlaskiemu, na Dźierzawę Pietrzykowską do lat trzydźiestu, co śię ma rachować *post exstinctam* onegoż y Małżonki iego *advitalitatem. Salvis juribus Reipubl. & Qvartæ. ibidem.*

Emphyteusis Vr. Maryuszowi *Iaskolskiemu* Strażnikowi Woyskowemu, na Stulno *cum attinentiis*, do lat trzydźiestu, *post extinctam advitalitatem* iego. *Salvis juribus Reipubl. & Quartæ. ibid. fol.* 25. *Tit. Vr. Iaskolskiemu.*

Emphyteusis takowymże Sposobem, Vr. Woyćiechowi *Bieniewskiemu* Podczaszemu Halickiemu, na Rakowiec y Siemianowkę, w Ziemi Halickiey, w Powiećie Kołomyiskim, do lat trzydźiestu, *cum hâc conditione*, żeby *Possessores* pomienioną fortecę w murach konserwowali. *ibid. fol.* 26. *Tit. Forteca Rakowiecka.*

Vr. Eremianowi *Dębińskiemu* Kasztelanowi Rogoźińskiemu, względem zniesienia cale przez oboz Koronny dobr iego y Małżonki iego dźiedźicznych, pozwolono, *in vim recompensæ*, kupić *Dobra Krolewskie*, Rozemberg y Nierzeszyn, w Woiewodztwie Pomorskim, w Powiećie Czczewskim leżące, y *post jus acquisitum* y teraźnieyszey Posesorki, *vel decessum* oney, onez *cum omnibus attinentiis & pertinentiis*, do lat trzydźiestu onemu y Potomkom iego asekurowano. *Salvis oneribus Reipubl. & Quartæ. ibid. fol.* 30. *Tit. Reasumptio* Statutu o dobrach dźiedźicznych, przez obozy zniesionych. *Herb. fol.* 42. *Tit. Stationes.*

Emphyteusis Sukcesorom Vr. Stanisława *Dönhofa* Starosty Wieluńskiego, na Dźierzawę Sokolską, do lat czterdźiestu. *Salvis oneribus Reipubl. & Quartæ.* Co śię ma zaczynać, *post decessum* Vr. Anny Eufemii Xiężny *Radźiwiłowny*, Małżonki pomienionego Vr. Starosty Wieluńskiego. *A.* 1661. *fol.* 12. *Tit. Asekuracya Sumy.*

Emphyteusis Vr. Władysławowi *Wilczkowskiemu* Starośćie Zwinogrodzkiemu, ktora śię ma począć od śmierći iego do lat piętnastu, na Ozomlą z Bortutynem, y Zukow z Zukowkiem, y Kamionobrod z Czuynowem, w Woiewodztwie Ruskim. *Salvâ solutione Qvartæ, & stativis, & oneribus Reipub. A.* 1662. *fol.* 27. *Tit. Nagroda zasług.*

Emphyteusis Vr. Gabryelowi *Silnickiemu* Łowczemu Lwowskiemu, na Dubrniow y Pukow, w Woiewodztwie Ruskim, w Ziemi Halickiey, do lat piętnastu. Co śię rachować ma, *post extinctum jus advitalitium* iego y Małżonki iego. *ib. fol.* 28. *Tit. Nagroda zasług.*

Potym

Potym konferowano to iemu y Potomkom iego na wieczność. *A.* 1667. *fol.* 29. *Nagroda zasług.*

Emphyteusis Vr. Piotrowi *Łąckiemu*, na Plaskowice, Turowice, y Rudźisk, w Woiewodztwie Sendomirskim, w Powiećie Opoczyńskim, *Salvâ solutione Qvartæ, stativis, & oneribus Reipub. ib. f.* 29. *Tit. Vr. Piotrowi.*

Emphyteusis Vr. Konstantemu *Soszyńskiemu*, takowymże sposobem, na Swieczniq, w Woiewodztwie Podolskim, do lat piętnastu. *Salvâ solutione Qvartæ stativis, & oneribus Reipub. ib. Tit. Vr. Soszyńskiemu.*

Emphyteusis Vr. Albrychtowi *Ciechanowieckiemu*, Marszałkowi Orszańskiemu, na Kuszliki *cum attinentiis*, w Woiewodztwie Połockim, do lat trzydźiestu, *Salvis oneribus Reipub. ib. f.* 18. *Tit. Konsens.*

Emphyteusis Vr. *Brodowskiemu*, na Woytostwo Brodatycze, do lat piętnastu. Co się ma zacząć, *post extinctum jus advitalitium* iego, Sukcesorom iego. *Salvis oneribus qvibusvis Reipub. & Stativis. ib. f.* 39. *Tit. Zasłużonym Zołnierzom.*

Emphyteusis takimże sposobem, Vr. *Raczkowskiemu*, na wieś Piekary, do lat piętnastu. *ibid.*

Emphyteusis takimże sposobem, Vr. *Zelisławskiemu*, na Woytostwo Krzczonowskie, da lat piętnastu. *ib.*

Emphyteusis takimże sposobem Vr. *Zaboklickiemu* na wśi, Olszanik y Czerchawę, do lat piętnastu. *ib.*

Emphyteusis takimże sposobem Vr. *Zielonce* na Woytostwo Koroszyńskie, do lat piętnastu. *ib.*

Emphyteusis takimże sposobem, Vr. *Osmolskiemu*, na Rudkę y Ryszyki, do lat piętnastu. *ib.*

Emphyteusis Vr. Janowi Kaźimierzowi *Kierdeiowi* Marszałkowi Grodźińskiemu, do lat czterdźiestu, na dobra Przewalskie y Filipowskie, *cum omnibus attinentiis. Non derogando* Przywileiom *ante unionem*, na Dźierzawę Przewalską wnieśioney Sumy. *Salvis oneribus Reipub. A.* 1667. *f.* 13. *Tit. Zachęcenie.*

Emphyteusis do lat 50. na Staianowie w Woiewodztwie Bełskim, y Niedźwiadźie w Woiewodztwie Sendomirskim, *respectu* ruiny dźiedźicznych Podhaieckich włośći przez inkursye nieprzyiaćielskie y lokowanie obozow ponieśioney, dźiedźicom tychże włośći pozwolono, y na przyszłym *Coronationis* Seymie *lege cavere* to obiecano: y na potym, żeby Obozy na Dobrach dźiedźicznych lokowane nie były, warowano w Exorbitancyach na Elekcyi Krola MICHAŁA. *A* 1669. *Tit. Ruina Podhaiecka.*

§.

Ekonomie Krolewskie *recensentur*: Zupy Krakowskie, Zupy Olkuskie, Zupy Ruskie, Cła Koronne, Cła Ruskie, Cła Płockie, Starostwo Sendomirskie, Starostwo Samborskie z Oźiminą y z Medenicami, Ekonomia Malborska, Wielkorządy, Rogozna, Czczew, Funtcoł Gdański, Elbiąski, Ryski, Meniczne y Podwodne pieniądze: *salvis juribus* Zamkow Mazowieckich, na ktorychby poprawę nadanie Cła było pokazane. *A.* 1590. *f.* 567. *Tit. Rationes Stołu.*

A w Litwie: Grodno, Szawle, Brzesc z Kobrynem, Mohyłow, Olita y Myta stare. *A.* 1589. *f.* 530. *Tit. Ordinatio.*

W Inflanćiech: Derpt, y drugi Zamek potym miał bydź naznaczony. *A.* 1590. *fol.* 508. *Tit. Starostwa Inflantskie.*

Menicznego prowentu ustąpił Krol I M. Sygmund III. Rzeczypospl. *post fata sua. A.* 1632. *Tit. Opatrzenie. vid. Tit. Krol.*

Ekonomie nad te, ktore prawem są opisane, nie maią bydź przyczyniane, a nowe maią bydź znieśione. *A.* 1607. *f.* 834. *Tit. O Ekonomiach.*

I na elekcyi Krola I M. WŁADYSŁAWA IV. warowano *in Pactis Conventis*: aby Ekonomie przyczyniane nie były. *A.* 1632. *f.* 14. §. *Ekonomiy.*

Znowu o tymże *cum hac declaratione*: iż, ktoby iaką Ekonomią przyczynioną, nad prawo opisane, arendował abo administrował; ma bydź *ad instantiam cujusvis* na Trybunał *inter causas Officii* pozwany, & *pœnâ peculatûs* karany. *A.* 1633. *fol.* 31. *Tit. Ekonomie.*

Na Ekonomiach albo Dobrach Stołu Krolewskiego, ktoby otrzymał iakie Prawo, miał

miał się z nim *pro cognitione* na przyszły Seym bez pozwu, stawić *peremptoriè. A.* 1589. *f.* 517. *Tit. Rationes.*

A napotym nie ma nikt nic na nich uprasząć *sub pœnis de non obliganda Terra Sendomiriensi descriptis. A.* 1590 *f.* 577. *Tit. Rationes.*

Na Ekonomie, Cła y insze Prowenta, Stołowi Krolewskiemu należące, Przywileie wydawane bydź nie maią, to iest: Jurgieltami żadnemi, y daninami nie maią bydź onerowane. A ktoby takowe Przywileie otrzymał, *pœnis in A.* 1590 *Statuto de non obliganda Terra Sendomiriensi expressis*, y Przywiley *nullitati subiacebit: salvis modernis possessoribus. A.* 1633. *fol.* 31. *Tit. Ekonomie.* *Herburt. fol.* 50. *Tit. Terra etiam Sendomirien.*

Dobra żadne do Stołu Krolewskiego należące, ani iurgielty na nich osobom Duchownym, ani arendy, ani administracye dawane y pozwalane bydź nie maią. *A.* 1633. *f.* 26. *Tit. O Dobrach.*

Dobra *ad Mensam Regiam* należące w Koronie y w W. X. Lit y Prowenta z nich, żadnemi sumami, iurgieltami, pensyami, dożywoćiem, lekkiemi arendami, ani *ad vitam*, ani *ad meliorem provisionem*, ani też *ad beneplacitum*, ku umnieyszeniu pożytkow *Mensæ Regiæ*, onerowane bydź nie maią. *A.* 1635. *f.* 6 *Tit. O Dobrach.*

Ani Przywileiow uprasząć się nie godźi, *sub pœnis* w Koronie wedle Konstytucyi A. 1590; a w W. X. Lit. pod utraceniem Dobr, *ad instantiam Instigatoris*, podług porządku Konstytucyi *A.* 1607. *f.* 840. o Proceśie Skarbowym opisanego. *ibid.*

Wszystkie Listy, Przywileie, na pensye, iurgielty y libertacye Miast w Koronie y W. X. Lit, z ubliżeniem prowentow Stołowych Krolewskich, otrzymane po Koronacyi *A.* 1633. zkasowano. *ibid.*

Pod toż prawo *cassationis & nullitatis Privilegiorum* podpadaią Dobra do Ekonomiy Krolewskich należące, na ktorych sobie kto uprośił wolnośći, żeby do Skarbu pensyy naznaczonych nie płaćił; takowe Dobra każdy, będąc *Processu fisci convictus*, traćić ma. *ibid.*

Pieczętarze takich Przywileiow wydawać nie maią; Ani Podskarbiowie intromisyi takowym ludźiom dawać będą. *ib.*

A te wszystkie Dobra, ktore udźielnemi Przywileiami Krola I M. ZYGMUNTA III. od Ekonomiy dane są; *post decessum modernorum possessorum*, do tychże Ekonomiy wracać się będą, y Przywileie na nie wydawane bydź nie maią, *sub nullitate* onychże. *ibidem.*

O Dobrach stołowych, *Privilegium Ordinationis in Volumen Legum* inserować kazano, z tą melioracyą: że *contravenientes* temu Przywileiowi y temu Prawu, nie *violenter* odbieraniem Dźierzaw, iako Przywiley w sobie ma, ale *viâ juris*, w Proceśie Skarbowym wzpomnioną, do utracenia Dźierzaw y innych *pœnas*, maią bydź przyćiśnieni. *ibid.*

Znowu o Daninach, dożywoćiu, iurgieltach *&c.* na Ekonomiach; iż *pœnâ privationis*, *triplicis pensionis & peculatûs* na Seymie, *ante omnes causas etiam criminales*, Procesem Skarbowym o iurgieltach, *peremptoriè ad instantiam* Instygatora, *ex delatione* Skarbu albo ktoregokolwiek Posła, *decernenda*, karani bydź maią, ktorzyby w sześć Niedźiel po publikacyi Konstytucyi, Dobr takich do dyspozycyi Podskarbiego Koronnego nie oddali. *A.* 1638. *f.* 3. *Tit O Ekonomiach.*

A Podskarbi Koronny, *sub pœna privationis Officii*, *ad delationem* Posłow Ziemskich ktoregokolwiek Woiewodztwa, odebrawszy ie, *plus offerrenti*, Szlachćicowi iednak Polskiemu, w arendę one puśćić, a kontrakt do Ksiąg Metryki Skarbowey podać ma. Prowentow zaś ztąd wziętych na nic inszego, tylko na potrzebę Stołu Krolewskiego y insze, za wiadomośćią Krola, wydawać powinien. *ibid.*

Y uprasząć ich nikt odtąd ani trzymać nie ma, tylko na dźieśiątym groszu z czynżow y dźieśiątym snopie, według taxy Skarbowey, tak w Koronie iako y W. X. Lit *sub pœnis iisdem*: Czego Podskarbiowie oboyga Narodow, także y porządku wnoszenia pieniędzy do Skarbu, według Procesu Skarbowego A. 1607. tak w Koronie iako y w W: X. Lit. opisanego, *sub privatione Officii*, *ad instantiam* na Seymie ktoregokolwiek z Posłow Ziemskich, z pilnośćią przestrzegać, y *contravenientes* temu Prawu, *viâ juris*, w Proceśie pomienionym Skarbowym *expressa*, do utracenia Dźierzaw y inszych pen poćiągać maią. A raty przychodzące do Podskarbich oddawane będą, za ich kwitami. *A.* 1641. *f.* 1. *Tit. Dobra Stołu Naszego.*

w W. X. Lit. wszystkie te Dobra, z ktorych przedtym prowent do Stołu Krolew-

ſkiego należał; do tegoż Stołu, *ſalvis modernis poſſeſſoribus*, przyłączono; w Koronie zaś prowent we wſzyſtkich kokturach Soli, ktora ſię w Dobrach Krolewſkich warzy, od każdey panwie wywarzoney po zł. dźieśiąći *ab hinc* naznaczono. A takowe Dobra w W. X. Lit. y koktura w Koronie, maią bydź przez PP. Podſkarbiow Krolowi podane y *in Volumen Legum* wpiſane. *ib.*

Derewnictwo, Woyſkownictwo, Młyny y inſze Dobra w W. X. Lit. ktoreby od Ekonomii odeſzły, *à antiqvitus ad menſam Regiam* należały, ma Podſkarbi w W. X. L. *jure mediante ſine intermiſſione*, rekuperować. *ib.*

Dobra *Magnæ Procurationis*, *in integro* także maią zoſtawać; a ktoby cokolwiek z nich upraſzać miał, albo przedtym uprośiwſzy, do ſześći niedźiel, *poſt publicationem* Konſtytucyi, *qvocunqve titulo* trzymał; taki *pœnâ peculatûs in eodem foro*, iako wyżey o inſze Dobra Ekonomiczne, karany bydź ma. *A.* 1638. *fo.* 3. *Tit. O Ekonomiach.*

Na Cłach y Żupach y inſzych wſzyſtkich Dobrach, do ſtołu Krolewſkiego należących, ktoby co, lub Jurgieltami, lub darowizny ſolą, albo pieniędzmi uprośił; albo ktoryby Adminiſtrator, z tych prowentow co uproſzonego wydawał, tak ten iako yow, dźieśiątkiem tyśięcy grzywien, *Parti & judicio per medium*, *ad inſtantiam Inſtigatoris*, albo Poſła ktoregokolwiek Woiewodztwa na Seymie, ma bydź karany. *ibid.*

Pieczętarze zaś Przywileiow żadnych, na zmnieyſzenie dochodow *menſæ Regiæ*, pieczętować nie maią. *ib.*

Non obſtante Conſtitutione A. 1590. może Krol zawzdy takie dobra rozdawać dożywotnem prawem. *A.* 1601. *f.* 730. §. *Nie maią.*

Na elekcyi Krola IM. Władyſława IV. *in Pactis conventis* warowano: że dobrami, ktore do ſtołu Krolewſkiego należą, według Prawa y Przywileiow, Krol ſzafować ma. *A.* 1632. *f.* 14. § *Ekonomii.*

Z Staroſtw Sądowych, *ad bona menſæ Regiæ* należących, trzy części prowentow *ad menſam*, czwarta na Kwarię, a piąta Dźierzawcy, wydane bydź maią. *A.* 1638. *f.* 3. *Tit. O Ekonomiach.*

Potym poſtanowiono, aby odłączywſzy pewne dobra przez Komiſarze do Iurydyki, z inſzych, ktore *merè ad menſam Regiam* naznaczone będą; Staroſtowie, iako y drudzy Adminiſtratorowie dobr Krolewſkich, dźieśiątym groſzem z czynżu, y dźieśiątym ſnopem z vrodzaiu, kontentowali śię. *A.* 1641. *f.* 1. *Tit. Dobra ſtołu.*

W Przywileiu przywrocenia Xięſtwa Kiiowſkiego do Korony Polſkiey *cavetur*, aby Krol dobra ſtołu ſwego Krolewſkiego, według Statutu Polſkiego, rozdawał. *A.* 1569. *fol.* 166. §. *Wſzakże.*

Dobra ſtołu Krolewſkiego, ktoby ſobie vprośił, a potym, maiąc to za Dźiedźictwo, komu inſzemu przedał, albo przefrymarczył, albo iakimkolwiek ſpoſobem zbył; na tych dobrach, poſeſora Krol ma patrzyć, a poſeſor Ewiktora, ktory mu śię zapiſał. Ewiktor zaś *peremptoriè & extra Diſtrictum*, za Dworem, *etiam extra Regnum*, w tey ſamey mierze odpowiadać powinien, y zapiſowi ſwemu *evictionis*, *non obſtantibus quibusvis dilationibus & limitationibus aliorum terminorum*, *allegationeque evocationis*, doſyć czynić, y ſumę odłożyć, albo zafrymarczone dobra wroćić; bo nie inakſza ewikcya ma bydź rozumiana, iedno ſumę tylką, a nie więkſzą, iaką wziął, ma odłożyć y wroćić onemu, ktoremu śię zapiſał. Dotąd iednak *poſſeſſor bonorum illorum*, w vżywaniu ich zoſtawać ma, poki mu śię z Dekretu Krolewſkiego od Ewiktora doſyć nie ſtanie. *A.* 1562. *fol.* 18. *Tit. o Zaſtępcy.*

Ewiktor ewiktora gdyby miał, takimże prawem może poſtąpić z nim. *ib.*

Także y o dźiale rozumieć śię ma. A gdźieby nie była mianowana ſuma, iedno darem zapiſana; ma przyśiądz *poſſeſſor*, za iaką ſumę tego doſtał; co śię y o podnieśieniu ſumy rozumieć ma, iż poſeſor przyśiądz ma *ſuper quantitatem Summæ juſtè & verè perſolutæ.* Toż y o frymarkach w Dobrach Krolewſkich. *ib. fol.* 19. §. *Temu śię też.*

Sądzenie takich ſpraw, o dobra ſtołu Krolewskiego, do przyſzłego Seymu odłożono. *A.* 1565. *fol.* 107. *Tit. Odłożenie.*

Jeſzcze do dalſzego. *A.* 1566. *fol.* 127. §. *Do ktorego.*

Jeſzcze do dalſzego. *A.* 1567. *fol.* 138.

Ekonomie Krolewskie, pod Luſtracyą *ex nunc* podpadać maią, wyiąwſzy Cła, Żupy, Sam-

Samborską, Malborską, Ekonomie, także Wielkorządy Krakowskie. *A.* 1601. *fol.* 729. §. *Ci tedy.*

Ekonomiy W X Lit. adminiſtracya ma śię odprawowáć wedle Przywileiu Krola IM. ZYGMVNTA III. na Seymie. *A.* 1590. (*quod ſupra vide*) deklarowanego. O co *forum* na Seymie, *ſub pœna privationis, & ſub pœnâ peculatûs.* *A.* 1638. *fol.* 3. *Tit. Ekonomie.*

W Ekonomiach *Pruſkich* zpuſtoſzałych przez woynę, kontrakty z Skarbem do lat pewnych zawarte, w cale zachowano. *ibid.*

Znowu o tym: Po wyiśćiu iednak lat, ktore *modernis* ſłużą *Adminiſtratoribus*, tak iako y drugie maią bydź arendowane. *Salvis proviſionibus* Podſkarbiego Pruſkiego y Staroſty Malborskiego, poki zkąd inąd takowe *proviſiones* nie będą obmyślone. *A.* 1641. *fol.* 1. *Tit. Dobra ſtołu Naſzego.*

O Dobrach Krolewskich ſtołowych, y oprawy Krolowy, względem Staroſtwa Bobruyskiego, excypuiąc tylko donacye pewnym oſobom, Konſtytucye dawne reaſumowano. *A.* 1659. *fol.* 14. *Tit. Aprobacya Przywileiu.*

O Dobrach Ekonomicznych, wſzyſtkie prawa y ſtatuta reaſumowano, y aby one od X. Piſarza Skarbowego, w adminiſtracyą, *prævio juramento fidelis adminiſtrationis*, wzięte, *& plus offerenti* arendowane były, poſtanowiono. *Salvâ prærogativâ* Podskarbich oboyga Narodow, ktorzy *circa omnia jura & Privilegia conſervantur*, y nie deroguiąc Kontraktom, Konſtytucyami aprobowanym. *A.* 1670. *fol.* 23. *Tit. o Ekonomii.*

O Ekonomiach Krolewskich, wſzyſtkie Konſtytucye dawne y świeże, począwſzy *ab A.* 1590. aż do oſtatniey przeſzłey elekcyi, do exekucyi przywodząc, Komiſyą na Konwokacyi *Interregni A.* 1674. do Ekonomiy Korronnych y W X Lit. naznaczoną, iednak nie doſzłą, reaſumowano. *A.* 1676 *fol.* 44. *Tit. Ekonomie.*

Znowu na drugim mieyſcu, wſzyſtkie Konſtytucye, o dobrach Ekonomicznych y Lennych, reaſumowano. *ibid. fol.* 11. *Tit. Securitas Dobr. Ziemſkich.*

w Dobrach Krolewſkich ſtołowych, żadnemu żołnierzowi, ſtanowisk y noclegow żolnierskich, w Koronie y W. X. Lit. odprawować, y ſtacyy wybieráć śię nie godźi, *ſub pœnâ capitis. A.* 1655. *fol.* 30. *Tit. Porządek.*

vid. plura Tit. Woyſko.

Krolowie z Ekonomiy ſwoich Gwardyom ſwoim płaćić maią. *Exorbitant. A.* 1669. *Tit. Gwardye.*

Ekonomie Krolewſkie, od wſzelakiey dyſtrybuty Hybernowey wolne. *ibidem.*

De Immunitate Dobr J. K. Mći ſtołowych, wſzyſtkie dawne reaſumowano Konſtytucye, a żeby tak Hybernom, Konſyſtencyom, y wſzelkim Zołnierſkim Exakcyom, Powiatowym Uchwałom, Poſelſzczyznom, wyprawom, y innym prywatnym Podatkom niepodległy Aſygnacye, ieżeli na nie iakie wypadły, y *Lauda* prywatne *nullitati ſubeſſe* maią, z Ekonomii *Mohyłowſkiey abjurata Anni* 1690. aby przyięte były. 1703. *fol.* 18. *Tit. Konſerwacya Dobr.*

Dobra ſtołowe J. K. M. Duchowne y Ziemſkie, y *Exulum* Woiewodztwa *Smoleńſkiego*, y Powiatu *Starodubowſkiego*, y wielebnych *Benediktynek Nieſwieſkich*, od wſzelkich Stanowiſk y ćiężarow żołnierſkich, dawnieyſzemi *Konſtytucyami* uwolnione, od dalſzych impetycyy excypowano, y agrawacyy czynić zakazano. Prawa *de immunitate* tych Dobr reaſumowano. 1710. *Poparćie Konf. Send.* W. X. L. *fol.* 4. *Tit. Immunitas Dobr naſzych Stołowych, Duchownych y Ziemſkich.*

Dobra Ekonomiczne, przechodami, noclegami, ugodami, paletami, konſyſtencyami y Hybernami, aby nie były agrawowane, *in perpetuum* warowano, *ſub pœnis de invaſoribus ſancitis, declarando violatorum capita invindicabilia*, y Konſtytucye, dawne Prawa, *de Immunitate* Dobr Stołowych, Duchownych y Ziemſkich *ſpecificè* Conſt. 1659. reaſumowano. 1703. *fol.* 31. *Tit. Reaſumptio Konſtytucyi.*

A żeby Dobra Ekonomiczne Stołowe, *illicitis avulſis, uſurpationibus & impetratis*, zmieyſzone nie były; y do ſwey całośći dawney przywrocone były, wſzyſtkie warunki w Prawach y Konſtytucyach Kor. y W. X. L. *& in Pactis Conventis*; *de integritate* onych opiſane, reaſumowano; Komiſye, *in eum finem, in perſonis Senatorii & Equeſtris Ordinis, cum plena facultate*, tak do Koronnych, iako y do Lit. Ekonomiy, Leśnictw *generaliter* wſzyſtkich Krol I. M. ordynować będźie, ktore wſzelkie dochody, porządki y Jurisdykcye Ekonomiczne opiſzą, granice, gdźie

potrzeba, uznaią, uczynią; prawa dawne przeyrzą, wątpliwe, *praeviâ adeitatione*, osądzą; a z tych godne Aprobacye, *parte appellante*, do Krola I. Mći odeślą, a niesłuszne odetną; klucze, wśi, uroczyska, łąki, lasy, ieziora, Rzeki y mieysca, *in diminutionem* Intraty Stołu naszego odięte, *non obstantibus Rescriptis & Privilegiis*, *defacto* odbierą; *& ad corpus economicum* przyłączą, *salvis Privilegiis legitimè collatis*. 1717. *fol.* 64. *Tit. Redyntegracya Dobr Naszych.*

Dobra ekonomiczne stołowe w Koronie, y w W. X. L. *juxta mentem* przeszłych Konstytucyy; osobliwie Seymu Lubelskiego, *A.* 1703. od wszelkich hybern, Konzystencyy, y ćiężarow żołnierskich, y od prywatnych uchwał Woiewodztw y Powiatow, *de pleno* excypowano, aby do samych tylko podatkow y ćiężarow z Seymu ordynowanych, należały, warowano; *tollendo* wszystkie *gravamina*, w narzucaniu, *in vim* czopowego y Szelężnego, Sum pieniężnych, y nieproporcyonalnych Taryf, y Starostwu *Kożienickiemu*, iako y Dobrom *Niepołomice* ekonomicznym, *easdem libertates tribuendo*, a *in supplementum* Hybernowey Taryfy, przychodzące z Dobr tych Hyberny, Skarb Koronny ma zastępować, a to z Sumy 20000 zł. ktore, respektem oderwaney ekonomii Nowodworskiey, *alias Tygenhosu*, Skarbowi I. K. Mći podług Konstytucyi wypłacać należało, ktorey iuż Sumy, Krolowi I. Mći wypłacać nie ma. 1717. *f.* 64. *Tit. Redyntegracya Dobr.*

Ekonomie Krolewskie, tak w Koronie iako y W. X. Lit. y w Prusiech, *ab onere Hybernorum*, na woyska Koronne y W. X. Lit. także od stacyy, stanowisk, noclegow, pokarmow, przechodow y Konsystencyy vwolniono, y *poenarum rigorem in legibus expressum*, *in contravenientes* reasumowano. *A.* 1673. *f.* 18. *Tit. Ekonomie.*

Reasumowano to znowu, to przydaiąc: że y od podwod y inszych wszelakich extorsyy, vgodliwych pensyy, wolne zostawać maią. A *Contravenientes* prawu temu; *poenis & foro*, przeciwko agrawuiącym żołnierzom dobra Ziemskie, *sancitis*, podlegać będą. *A.* 1676. *fol.* 44. *Tit. Ekonomie Krola IM.*

Taż Konstytucya służyć ma Wieliczce, Bochni, y Olkuszowi. *ibid.*

Do Ekonomicznych Dobr w W. X. Lit. z ktorych Dożywotnicy y Donataryusze, czynsz do Skarbu płacą, y chleby na Gwardye Krolewskie wydaią; asygnacye Hetmańskie, *sub quocunque titulo* wydane, *nullitatis* bydź powinne. *A.* 1678. *f.* 7. *Tit. Ochrona.*

W Ekonomiach y Prowentach Celnych, więcey sobie nikt nie powinien usurpować *juris & potestatis*, w posesyach, exakcyach Hybern, albo Generyk od Dźierzawcow *jure Colonorum* trzymaiących, y w Sądach, nad to, co Konstytucye *A.* 1590. 1633. 1638. 1641. pozwoliły, *sub rigore legum. ibid. fol.* 9. *Tit. Ekonomiy y Prowentow.*

Dobra od Ekonomii Brzeskiey, *ex Senatûs consulto*, y od Ekonomii Mohiłowskiey, Vr. *Teterze* konferowano. *vid. Tit. Przywileie.*

W Piąći kroć sta tyśięcy zł: zastawiono było niektore dobra. *vid. Tit. Sumy.*

Ekonomia *Samborska*, od Żołnierzy związkowych vwolniona, *sub poena peculatûs*, gdyby od kogokolwiek naiachana była. *A.* 1593. *fol.* 642. *Tit. Libertacya.*

Ekonomii *Samborskiey* poddani Krolewscy, do samey tylko iurysdykcyi Zamkowey należeć, y przed Krolem y Sądem iego, (*exceptis causis Fisci*, *violatae securitatis*, *& profugorum subditorum*) sprawować śię y sądzić maią. Iakoż sprawę Vr. Alexandra *Kopystyńskiego* z poddanemi Krolewskimi ze wśi Isay, y z Administratorami teyże Ekonomii, na Sądy Relacyyne, *cum totali ejus cognitione*, odłożono. *A.* 1677. *fol.* 35. *Tit. Ekonomia Samborska.*

Y przedtym stanęła była Konstytucya: iż nikomu inszemu nie należy o pożytkach Krolewskich w Ekonomii tey vznawać, także krzywd, y szkod poddanych tamecznych przestrzegać, tylko Krolowi. Zaczym sprawy niektorych osob, z Trybunału za Dworem obrocono było. *A.* 1611. *fol.* 38. *Tit. o Ekonomii Samborskiey.* Reasumowano potym te obiedwie A. 1611. & 1677. Konstytucye, *non obstantibus quibusvis evocationibus.* Y oraz na Komisarzow Konstytucya A. 1676. naznaczonych, także na Administratorow włożono, żeby śię według pomienionych Konstytucyy, w Rewizyach sprawowali, y każdemu sprawiedliwość *officiose requisiti*, *sub poenis*, *in iisdem legibus descriptis*, czynili. *A.* 1678. *fol.* 9. *Tit. Ekonomiy.*

Plura, *vid. Tit. Cła. & Tit. Składy.*

Ekonomią *Nowodworską*, w Woiewodztwie Malborskim leżącą, zastawiono IMP. Krzysztofowi *Gembickiemu* Kasztelanowi Gnieźnieńskiemu do lat dwunastu, w Sumie dwukroć sta tyśięcy zł; y Przywiley na tę zastawę z Kancelaryi wydany, *in toto* aprobo-

aprobowano. Na ktorey Ekonomii mieyſce, Krol IM. Ian Kaźimierz przybrać miał ſobie intratę, na dwadźieśćia tyśięcy wynoſzący *vacans*, y tak długo one *in poſſeſſione* mieć, pokiby Rzeczp. nie wykupiła tey Ekonomii: A tym czaſem pokiby *vacans* taki, albo przerzeczona Ekonomia, do ręku Krola nie przyſzła; z Skarbu Koronnego, Sumę dwudźieſtu tyśięcy zł: z ordynaryynych Rzeczypoſp. prowentow, przed wſzyſtkiemi inſzemi expenſami, wnośić *quotannis* do Skarbu iego naznaczono. *A.* 1654. *fol* 7 *Tit. Zaſtawa Ekonomii.*

Też Ekonomią, od ćiężarow żołnierſkich wolną deklarowano. *ibid.*

Declaratur potym: aby Krol IMć *ex primis vacantibus*, ktore do dyſpoſycyi iego przychodźić będą, w Koronie, względem intraty Staroſtwa tego Koreſponduiącą Dźierżawę, byle nie ſądową, do ſtołu ſwego obroćił. A ieźliby Przywileie, *in præjudicium* temu Prawu, vproſzone y wydane były; te za nieważne bydź maią uznane. Czego Pieczętarze doyrzeć powinni. A Podſkarbi W. Koronny, więcey prowyſyy do Skarbu iuż płaćić nie będźie, *ſub ſolutione de ſuo*, iak prędko Krol *in poſſeſſionem ſuam* dobra takie odebrać każe. Ktore *vacans* tak długo *in poſſeſſione* Krola bydź ma, poki pomienionego Staroſtwa Nowodworſkiego Rzeczpoſp. niewykupi. A ieźliby, *ad importunam inſtantiam*, kto u Krola pierwſze *vacans* vprośił mimo Konſtytucyi, takowy Przywiley *nullitatis* bydź ma; y ten, ktoryby go vprośił, *pœnis arbitrariis* Rzeczypoſp. *ſubjacere* powinien. *A.*1661. *fol.* 8. *Tit. Deklaracya Konſtytucyi Seymu przeſzłego.*

Potym Vr. Andrzeiowi *Gembickiemu* Starośćie Nowodworſkiemu, Staroſtwa tego y prawa, *mediante exſolutione* ſumy dwukroć ſta tyśięcy zł. monety Pruſkiey, od Rzeczypoſp. *lege publicâ* aſekurowaney vſtąpić, y lub na oſobę Krola IANA III. lub iego *Sanguinis* Sukceſorow, lub na kogo inſzego *ex Civibus Regni*, *&* *M. D. Lit.* transfundować pozwolono, y tę transfuſyą aprobowano. *A.*1678. *f.*17. *Tit. Konſens.*

Zaległe Penſye, względem Ekonomii *Nowodworſkiey* albo *Tygenhofſkiey*, *vigore* Konſt. 1654. Krolowi IMći. należące, płaćić W. Podſkarbiemu W. K. kazano; *in recompenſam* tey Penſyi; Staroſtwo *Kożienickie* ponieważ Krol IMć odebrał, tedy od płacenia teyże Penſyi Skarb Kor. vwolniono. 1710. *Poparćie Konf. Sendom. fol.* 66. *Tit. Skarb. Kor.*

Do Ekonomii *Malborſkiey* po woynie Szwedzkiey, *conſulendo* grobli na Wiśle y Nołgaćie rozerwanych reſtauracyi, Komiſarze z Seymu wyſłani, *cum plenaria facultate* ludźiom wſzelkim, ktorzyby obeymować chćieli, lub y Cudzoźiemcom, wedle mieyſc potrzeby, za Kontraktami y obligacyami, puſzczania Wśi, folwarkow, gruntow, młynow, laſow, ieźior. *A.*1661. *fol.* 22. *Tit. Ekonomia Malborſka.*

Ciż Komiſarze, czynże, porządki, iurysdykcye w Zamku, w Mieśćie Malborku, w Miaſteczkach y na wśiach opiſzą, granice gdźie potrzeba, vznaią albo vczynią, prawa dawne przeyrzą, a wątpliwe obaczywſzy za przypozwem do śiebie oſądzą, y z tych godne aprobacye do Krola odeślą, inaczey śię maiące odetną. A mieyſca Wśi, Vroczyſka, na pożytek ſtołu Krolewſkiego obrocą. *ibid.*

Poddanych oraz tey Ekonomii do lat czterech vwolniono od Kontrybucyi: *Salvis in integro oneribus Reipubl. ibid.*

O Ekonomią Ragoźińſką Kontrakt z Vr. Teodorem Eraſmem *à Schlieben*, do lat ſześćiu aprobowano. *A.* 1661. *f.* 22. *Tit. Ekon. Malbor.*

W Ekonomii *Malborſkiey*, Dźierżawę *Berwaldſką*, *à tempore Sigismundi Auguſti ad rationem Qvingentorum* zaſtawioną, w ręku y poſeſyi Vr. *Jaskow* zoſtaiącą, Komiſarzom *cum plena facultate* naznaczonym, windykować y wykupić, zlecono. *A.* 1673. *f.* 27. *Tit. Komiſya Berwaldſka.*

Też Ekonomią, według praw y Przywileiow, oney *antiqvitûs* ſłużących, od Hyberny wolną deklarowano. *Confœderat. A.* 1674. *fol.* 29. §. *Zamek także Malborſki.*

Ekonomią *Szawelſką*, w Powiećie Upitſkim y Xięſtwie Zmudzkim leżącą, ze wſzyſtkiemi przynależytośćiami, IMP. Pawłowi Janowi *Sapiehy* Woiewodźie Wileńſkiemu, Hetmanowi W. X. Lit. zaſtawnym prawem na lat ſześć, w ſumie ośmiu kroć ſta tyśięcy zł: Polſkich; uchylaiąc *pro hâc vice* wſzyſtkie prawa, o Ekonomiach Krolewſkich poſtanowione, *ſine ulla extenuatione* puſzczono. Deklaruiąc: iż ieźliby w ſześćiu lećiech, nie okupiło W. X. Lit. tey Ekonomii; tedy do trzech lat *ſucceſſivè* po ſobie idących, to ieſt: *de triennio ad triennium*, aż do oddania realney ſumy,

tenże IMP. *Sapieha in pacifica possessione*, bez żadney przeszkody, trzymać onę będźie, *&* *liberè* tą sumą, pod tymże Rzeczyposp. warunkiem, *pro lubitu* dyspononować, tak *in toto* iako *per partes*, y opignorować może. Y nie pierwey do dyspozycyi Krolewskiey przyidą te dobra, aż suma pomieniona ośmiu kroć sta tyśięcy zł: *totaliter & integrè* onemu, albo komu od niego będźie zapisano, albo *jure successionis* należało, *absqve extenuatione*, zapłacona będźie. Ktorą Ekonomią, *Administrator* Skarbu W. X. Lit. bez żadnego zatrudnienia *in realem possessionem* podać ma, *sub pœna infamiæ*. O co, *casu contraventionis*, *forum* z nim za Dworem. *A.* 1661. *f.* 9. *Tit. Zastawa Ekonomii Szawelskiey.*

Z tey Ekonomii, *durante jurè obligationis*, nic nie powinno iść do Skarbu stołu Krolewskiego, ani żadnych rachunkow czynić. Y nikomu iurgielty w tych dobrach, ani konsensy na cesyą dawane, *post decessum modernorum possessorum*, bydź nie maią. Ciężary dawnieysze z strony podatkow Rzeczyposp, ieźliby śię na tey Ekonomii pokazały? sumie tey preiudykować nie maią. Od stacyy Chlebow, stanowisk y przechodow żołnierskich *specialiter* też dobra excypowano. *ib.*

W. X. Lit. asekurowało, Krolowi IM. JANOWI KAŹIMIERZOWI, y Sukcesorom iego, Wielkim Xiążętom Litewskim, że tę Ekonomią, przy expiracyi sześćiu lat z należnemi intratami, *sine ulla contradictione* wykupi. A *intereà* poki iey nie wykupi, w nagrodę z niey Intraty z podatkow W. X. Lit. na każdy rok, po czterdźiestu tyśięcy zł. do Skarbu stołowego Krolewskiego dawano bydź ma, y Arendarze nie do Skarbu W. X. Litew. ale do tegoż stołowego Krolewskiego wnośić maią, *sub pœna triplicis pensionis*. O co *forum* za Dworem, *ad instantiam* Instygatora W. X. Lit. Co y w kontraktach Skarb W. X. Lit. warować ma. *ibid. f.* 10. *Tit. Upewnienie wykupna.*

A że tey sumy naywiększą część na żołd żołnierzom Rzeczyposp. pomieniony IMP. *Sapieha erogavit;* tedy Skarb W. X. Lit. *seriò* doyrzeć ma, aby przy gieneralney zapłaćie Woysku W. X. Lit. to wszystko, co śię z likwidacyi żołdu pokaże tych Chorągwi, ktore brali, wytrąćiwszy, zatrzymał u śiebie, na okupno pomienioney Ekonomii. *ib.*

Nie przyszło do wykupna, *in termino* sześćiu lat; Reasumowano tedy Konstytucyą *A.* 1661. y przy niey Sukcesorow IMP. *Sapiehy* Woiewody Wileńskiego zachowano. *A.* 1667. *f.* 62. *Tit. Deklaracya o wykupnie.*

Prorogatur provisio Krolowi za intratę Ekonomii *Szawelskiey*, *Constitutione A.* 1661. naznaczona, *cum iisdem pœnis* na Arendarze podatkow Rzeczyposp. W. X. Litew. *ibidem.*

Znowu y wykupno Ekonomii, y prowisyą Krolowi I M. prorogowano, y zatrzymaną przez lat cztery prowisyą, z podatkow W. X. Lit. wypłacać ratami naznaczono. *A.* 1670. *f.* 49. *Tit. Prorogatio.*

Y znowu. *A.* 1673. *f.* 5. *Tit. Prorogatio.*

A nie mogąc Rzeczpospolita *in termino præsenti* eliberować tey Ekonomii, dała moc Krolowi IM: JANOWI III, własnemi iego pieniędzmi wykupić ią, y takimże prawem zastawnym, iakim Ich MM. P P. *Sapiehowie* trzymaią, trzymać dotąd, poki Rzeczposp. z Skarbu W. X. Lit. sumy na nię *hærentem*, *præviis & servatis conditionibus*, *clausulis*, *& solennitatibus circa exemptionem* temuż Krolowi IM. albo Sukcesorom iego *sangvinis* nie odda. *A intereà* pensyą czterdźiestu tyśięcy zł. do Skarbu stołowego Krolewskiego, względem teyże Ekonomii należącą, Skarb W. X. Lit. co rok, iako do tych czas wypłacał, wypłacać ma. *A.* 1678. *f.* 7. *Tit. Wykupno Ekokonomii Szawelskiey.*

Za Ekonomią Szawelską od stołu J. K. M. odeszłą, Podskarbi W. X. Lit. sumę 40000. złt. polskich *ad proventus mensæ Regiæ*, przez konstytucye *Annorum* 1661. 1667. 1670. 1673. 1678. aż do wykupna *annuatim* asekurowany, *præviâ pro præterito calculatione*, *& ex deducto calculo satisfactione*, *in futurum* corocznie za asygnacyamy I. K. M. wypłacać powinien *K. L.* 1717. *f.* 6. *Tit. Auctio subsidiorum.*

Ekonomiy Krolewskich ochrona. *vid. Tit. Podatki.*

Ekonomii *Malborskiey* y *Rogożińskiey* arendowanie. *vid. Tit. Aprobacyà.*

Ekonomie y Leśnictwa W. X Lit. do stołu Krolewskiego należące, z dożywotnikami, podatku na aparat woienny *in A.* 1677. postanowionego, płaćić nie maią *vid. Tit. Artylerya W. X. Lit.*

O Leśnictwie *Czacheckim. vid. infra, in subsequenti paragrapho.*

O Dobrach Rzeczypospolitey y do Stołu Krolewskiego należących, *in possessione* Cudzoźiemcow będących. *vid. Tit. Cudzoźiemcy.*

Z Dobr Stołowych Krolewskich, po śmierći Krola ZYGMUNTA III. *sub interregno*, Krolowicom, do czasu Elekcyi przyszłego Pana, prowizyą ordynowano; do czego y Skarb W. X. Lit. z tych prowentow, ktore *tempore interregni provenient*, przyłożyć śię miał. A P P. Podskarbiowie rozchody miarkować, y ćiężary mniey potrzebne uprzątnąć mieli, żeby pieniędzy na obronę Rzeczypospolitey uchwalonych nie brali y nie tykali na tę prowizyą, y długu żadnego gwoli temu, na Rzeczpospolitą y na Dobra Stołowe nie zaćiągali: z tych zaś rozchodow Stołowych, liczbę przed Rzecząposp. uczynić powinni byli na Elekcyi. *Confœderat. general. Varsav. A.* 1632. §. *Strzegąc Dignitatem.*

A Dźierzawcy tych Dobr, ieżliby intraty z nich do Skarbu W. X. L. nie oddali? *pœnis*, ktore na Poborcow są napisane, *subiacere* mieli. Urzędnicy także y Dworni, ktorzy *odventiones* z Dobr tychże miewali, *intermittere* onych na on czas mieli. *ib.*

Po śmierći zaś Krola WŁADYSŁAWA IV. te Prowenta na Stoł Krolowy (nie inkluduiąc w to, co z Zup y Ceł, według Prawa y zwyczaiow, za żywota Krola *debetur*) także na obrzędy do Ciała Krolewskiego obracać kazano, aż do dnia pogrzebu. *De cætero superiora reassumuntur. Confœderat. general Varsav. A.* 1648. *f.* 17. §. *Strzegąc Dignitatem.*

A Podskarbiowie iuż nie na Elekcyi, ale na Koronacyi, z tych prowentow rachować śię maią. *Confœderat. A.* 1648. & 1674.

Po śmierći Krola MICHAŁA, naznaczono było Krolowy Prowizyą z Dobr Krolewskich Stołowych, Zupnych, Ekonomicznych, Celnych, dwa kroć Sto tyśięcy złt: *monetæ in Regno currentis* na rok ieden, gdyby tak długo *Interregnum* potrwać miało; nie inkluduiąc w to *donum Nuptiale*, Konstytucyą Seymu *A.* 1670. warowanego. Upewniaiąc, że tę Sumę dla rzetelnieyszego oney dochodzenia, przyszłemu Panu *in Pactis* podadzą. Co uczyniono dla tego, iż taż Krolowa nie przyszła była ieszcze do Dobr Reformacyalnych. Do ktorey prowizyi, powinien śię był Skarb W. X. Lit. y do mianowanych expens z prowentow Ekonomicznych trzećią częśćią przyłożyć. *Confœderat. A.* 1674. *f.* 20. §. *Consulendo Dignitati.*

§.

Dobra *ad certum tempus* dane, nie dłużey, tylko *ad vitam personæ possidentis*, maią bydź trzymane. *A.* 1562. *f.* 20. §. *Dobra Nasze.*

Na Dobrach Krolewskich, nie maią bydź dawane dźiedźictwa, ani Lenna. *A.* 1565. *f.* 89. *Tit. Statut Alexandrow.*

Ani Sumy zapisowane bydź maią. A ieżliby *propter gravem necessitatem*, w Sumie iakiey zastawować takie dobra przyszło? na Seymie tylko walnym Koronnym, *unanimi consensu*, P P. Rad Koronnych Duchownych y Swietckich, także Posłow Ziemskich, *ad extenuationem Summæ*, stać śię to powinno, y w Konstytucyą wpisano bydź ma, na iaką potrzebę Rzeczypospolitey y iak wielką Sumą dobra ktore *onerantur? exceptis Castris principalibus & Bonis Magnæ Procurationis, & Terrâ Sendomiriensi. ib.* *Herburt fol.* 52. *Tit. Itaque bona Regalia.* *Idem fol.* 49. 50. 52.

Dobra Krolewskie *liquidi juris Regii* maią bydź rozumiane, ktore *in Revisione literarum* dobrami Krolewskiemi wolnemi są uznane, y na nie Rewizye y Lustracye zaszły, albo zaydą, albo ktore są w Sumach starych y nowych zawiedźione. *A.* 1598. *fol.* 689. *Tit. O Pozwiech Zadwornych.*

Zadnemu *ex genere Ducali*, zawodźić dobr Rzeczyposp. *ad rationem* Sumy pięći kroć sta tyśięcy, nie wolno było. *A.* 1565. *f.* 106. *Tit. Nabyćie.*

W Dobrach Rzeczyposp. wszelakie wstępy, wychody do puszcz, ieźior y rzek, na ktore zdawna *Ordo Equestris* Prawo swoie ma, y zostaie onych *in usu*, cale *eidem Equestri Ordini* zachowano. *Casu* zaś *differentiarum, cognitio per Commissarios* bydź ma. *Anno* 1633. *f.* 62. *Tit. O wchodach.*

Dobra Rzeczyposp. *post decessum Possessorum*, przez Vrząd Skarbowy zinwentowane, y Donataryuszom nowym, w posesyą dawane bydź maią. A intrata z nich, *intra hoc tempus*, poki dane nie będą, do Kwarty ma *cedere. A.* 1641. *f.* 12. *Tit. O podawaniu Dobr Rzeczypospolitey.*

Dobra

Dobra Krolewſkie, przez ſamych Komiſarzow Krolewſkich, nie przez Rewizorow, z Dobrami Ziemſkiemi rozgraniczone bydź maią. *vid. Tit. Komiſarze.*

W Dobrach Krolewſkich Pruſkich, grunty od Zamkow odeſzłe pod Mieſzczany, wrocić śię znowu do Zamkow powinne. *A.* 1647. *f.* 37. *Tit. Powrocenie.*

W Dobrach Krolewſkich ſtacyom żołnierſkim podległych, z łanu po złt. 20. tylko na rok dawać powinno; ktore Łany, wedle kwitow poborowych dawnych, lub dla zpuſtoſzenia świeżſzych, z ośiadłych rachowane, y *abiurata conflagratorum* przyięte bydź maią. *A,* 1652. *f.* 10. *Tit. Porządek.*

Plura o tym, Tit. Aſygnacye. Hetmani. Żołnierze. Podatki.

O reſtauracyi Dobr Rzeczypoſp. w Podolu zpuſtoſzonych, Konſtytucye wſzyſtkie reaſumowano, y oraz ukontentowania ſpoſob na przyſzłym Seymie obmyślić obiecano. *A.* 1662. *f.* 22. *Tit. Deklaracya.*

Dobr Krolewſkich obrona przez Staroſty y Dźierzawce, iako śię ma rozumieć. *vid. T. Staroſtowie.*

Dobra pewne, Oſobom *in Pactis* z Kurfirſztem Brandeburſkim wyrażonym, aby tak w Koronie y w W. X. Lit. *ſub pœna violationis pactorum* puſzczone były, poſtanowiono. Tym zaś, ktorym dobra przez te *Pacta* odeſzły, iako to niegdy Gneonora *Krokowſkiego* Staroſty Lemburſkiego, Sumę Ośmdźieśiąt Tyśięcy zł. na Staroſtwie Mirachowſkim, Dźierzawie Parchowſkiey y Hamerſztynie, ze wſzyſtkiemi Wśiami y należytośćiami aſekurowano; *ſalvis modernis Poſſeſſoribus. Cum hac declaratione,* iż *ſuccedanei* Donataryuſzowie do poſeſyi Dobr mianowanych żadnym ſpoſobem nie przyidą, pokiby Sumy wyżey mianowaney Sukceſorom pomienionego *Krokowſkiego* nie oddali. Ktora Suma, czwartem Dożywoćiem ma bydź extenuowana. Czego *ſpeciali Privilegio* Krol ma uczynić dyſpozycyą. Wielm. zaś Annę *Mohylankę Myſzkowſką* Woiewodźiną Krakowſką upewniono, iż ſumę Kurfirſztowi Brandeburſkiemu *ex Pactis* należącą na Drahymie aſekurowaną, *annuatim* z Skarbu Koronnego płaćić będą, aby ona w Staroſtwie tym, żadney z tey okazyi nie miała przeſzkody. A *inqvantum*by przez niewypłacenie tey Sumy, w poſeſyi od Kurfirſzta *præpedita* była, albo od tego Staroſtwa odpaść miała; *recompenſa* na przyſzłym Seymie, albo też y na ten czas, kiedy *abſcedet bonis*, obmyślona iey bydź ma. A Vr. Starośćiny Puckiey, względem Staroſtwa Puckiego, z ktorego intrata na ten czas cale śię na *præſidium* Puckie obraca, Sumę dwunaſtu Tyśięcy złt. z Skarbu Rzeczypoſp. na każdy rok, poki do poſeſyi Staroſtwa tego nie przyidźie, naznaczono. *A.* 1658. *f.* 23. *Tit. Aſekuracya.*

Aprobowano tę Konſtytucyą *reſtitutionis bonorum, vigore pactorum* z Kurfirſztem Brandeburſkim, *ſub pœna, in Retentores, violationis pactorum & damnorum refuſionis.* O co *forum* z dobr W. X. Lit. na Seymie. *A.* 1659. *fol.* 22. *Tit. Executio Pactorum.*

O Krokowſkich. plura Tit. Dożywoćie.

Dobr Krolewſkich wśi Kopylowa w poſeſyi Vr. Tomaſza z *Biberſzteynu Każimierſkiego* zoſtaiących, przedanie do przyſzłego Seymu odłożono. *A.* 1659. *fol.* 44. *Tit. Przedanie wśi Kopylowa.*

Dobra wśi Skopce nazwaney w Staroſtwie Pereaſławkim konferowano Andrzeiowi *Romanenkowi. ibid. f.* 59. *Tit. Nobilitacya.*

Dobra wioſki Ratki y młyn Kryczewſki w Kaniowie Waſyłowi *Mitczenkowi* konferowano *ib. Tit. Nobilitacya Waſyla Mitczenka.*

Dobra Sioła, Krechaiow, Bodynki y z Słobodą Krechaiowſką, Oycu *Gonaſzewſkiemu* konferowano. *ib. Tit. Danina Oycu Gonaſzewſkiemu.*

Na Dobrach Krolewſkich aſekuracye ſum czynić, pozwolono Komiſyi Lwowſkiey. *vid. Tit. Aſekuracye.*

Na dobra puſte Kamionki y Meſzney pod Owruczem, Przywiley Vr. Prokopowi *Wereſzczace* Komornikowi granicznemu Czerniechowſkiemu, *in toto* aprobowano. A. 1659. *f.* 58. *Tit. Nobilitacya.*

Na Dobra Skwirę y Romanadowkę, Przywiley dany Janowi *Kowalewſkiemu*, ztwierdzono. *ib. Tit. Nobilitacya.*

Na dobra Berezan dożywoćie Przywiley dany Jachymowi *Samczemkowi* aprobowano. *ib. Tit. Nobilitacya*

Na

Na dobra Soroczynie Przywiley Kiryłowi *Andryiowiczowi* dany utwierdzono. *ibid. fol.* 59. *Tit. Nobilitacya.*

Także na dobra Buchaiowskie y Berkow, Pawłowi Janowi *Chmielnickiemu.* *A.* 1661. *f.* 63. *Tit. Danina.*

Także na dobra Wodyanki, Izydorowi *Karpenkowi ib.*

O Dobrach Perehyńsko *possessionis* na ten czas Vr. Stanisława *Jabłonowskiego* Strażnika Koronnego deklarowano: że *merè juris Regii* są, y oraz wszelakie pozwy y mandaty, *ratione eorundem bonorum, à qvibuscunqve personis* wydane, zkasowano, każdemu, ktoryby chćiał pomienionemu Vr. Stanisławowi *Jabłonowskiemu facessere negotium, silentium perpetuum imponendo*, y każdy taki *pœna qvinqve millium marcarum in eodem judicio*, ktoryby o te dobra ewokował, karany bydź ma. *A.* 1661. *f.* 19. *Tit. Deklaracya Perehyńska.*

Dobra Miasteczka Kamionobrodu, dano Vr. Hrehoremu *Leśnickiemu* Sędźiemu gieneralnemu Woyskowemu Zaporowskiemu, Prawem w Przywileiu na to danym y wyrażonym, y Przywiley tenże aprobowano. *ib. f.* 65. *§. Maiąc.*

Dobra Leśnictwa Czacheckiego od Ekonomii Kobryńskiey Klucza Prusżańskiego Vr. Bazylemu *Krasińskiemu* y Małżonce iego, prawem dożywotnym, bez płacenia wszelakich do Skarbu stołu Krolewskiego powinności, konferowano; y oneż od wszelakich ćiężarow y exakcyy żołnierskich, tudźież chlebow źimowych y stanowisk uwolniono, y Przywiley na to z Kancelaryi W. X. Lit. wydany aprobowano. Deklaruiąc przy tym, iż to Leśnictwo, po śmierći pomienionych Vr. *Krasińskich* Małżonkow, do Ekonomii Kobryńskiey wroći śię. *A.* 1667. *fol.* 89. *Tit. Aprobacya Przywileiu.*

Nabyli potym tego Leśnictwa Xiążę IM. Michał Każimierz *Radźiwił* Podkanclerzy y Hetman Polny W. X. Lit. y Katarzyna z Sobieszyna Małżonkowie. Przy ktorym prawie *conservantur.* *A.* 1670. *f.* 53. *Tit. Aprobacya Prawa.*

Tymże Xiążętom Ich MM. Małżonkom, Prawo dożywotne na dobra Kiiowieycy, Mieleyczyce, od Vr. Pawła *Tetery*, *prævio consensu Regio*, ustąpione, aprobowano. *ibidem.*

Dobra Gieranow, Lipnikow, także Wirszup, Tartak y Cegielnia, ordynowane na Artyleryą W. X. Lit. *ib. vid. Tit. Artylerya.*

Z Dobr Krolewskich w Powiatach, Trębowelskim, Krzemienieckim, Ziemi Halickiey, w Powiećie Zydaczewskim leżących, Kwartę *ad rationem* tylko, *respectu* dezolacyi wnośić kazano. Z inszych zaś dobr, ktorych nie tak *hostilitas* zaśięgła połowicę, a kędy żadna zupełną Kwartę wniosą. Czego iuramentami w Grodach uczynionemi dowodźić maią, w Skarbie przy płaceniu Kwarty. *A.* 1677. *fol.* 10. *Tit. Deklaracya Kwarty.*

Dobr Krolewskich ochraniaiąc, pozwolono Starostom y Dźierżawcom, aby mogli zakładać podatki y hyberny, za poddanych tych tylko, ktorzy zaćiągi odprawuią, nie inkluduiąc tych, ktorzy na wolnośćiach śiedzą; że tych expens wyćiągać iuż nie maią, ale tylko *realitatem* onych w Grodźie, sami przez śię poprzyśiądz Starostowie y Dźierżawcy maią. Te zaś expensa nowi Donataryuszowie *Successoribus* zapłaćić powinni wprzod, niż dobra *in possessionem* odbiorą, a nowym Donataryuszom upadać powinne. *A.* 1678. *f.* 28. *Tit. Ochrona Dobr.*

Ta Konstytucya do lat trzech trwać ma. Pod ktorą podpadać nie maią insze żadne na melioracye expensa chybaby kiedy *auctoritate Reipub.* naznaczona na to była Komisya. *ib.*

Dobra *alias reclinatoria Exulum*, w W. X. Lit. leżące, od chleba źimowego, Konzystencyi, & *ab alio qvovis onere militari* libertowano, y tychże *Exules circa diplomata* & *Constitutionem* zachowano. *ib. f.* 18. *Tit. Immunitas.*

Dobra, Ist nazwane, w Woiewodztwie Połockim leżące, prawem dożywotnem Vr. Zacharyaszowi *Miłaszewicowi Exuli* służące, onemuż y Małżonce iego, y Sukcesorom *eadem lege*, iako y innym *Exulibus* dawane są dobra, w posesyą pozwolono. *ib. f.* 19. *Tit. Reformacya Prawa.*

Dobra Witkow, Mądryn y Kopylow, (*salvis modernis Possessoribus*) do Jurydyki Grabowieckiey przyłączono y inkorporowano. *A.* 1658. *f.* 50. *Tit. Opatrzenie Jurydyki Grabowieckiey.*

Znieśiono *incorporationem* Witkowa, *tanqvam præjudiciosam* Prawom Dźierzawce y Vr. Francíszka *Rudnickiego. A.* 1662. *fol.* 29. *Tit. Znieśienie inkorporacyi Witkowa.*

Potym reasumowano pomienioną *A.* 1658. Konstyt. po śmierći Vr. Tomasza *Każimierskiego* Chorążego Owruckiego, Dźierzawce wśi Kopylowa; *salva* iednak Małżonki iego *advitalitate*, od Krola WŁADYSŁAWA IV. *concessa. A.* 1667. *f.* 22. *Tit. Jurydyki Grabowieckiey opatrzenie.*

Dźierzawę Parchowską, Białemburg, Cisowo, Chylone y Kędłowo, *cum attinentiis*, Potomkom niegdy Vr. Gneomera Reinholda *Krokowskiego*, w sumie Piąćiudźieśiąt tyśięcy złotych, *sine qvavis exemptione Donatariorum Regis*, *post decessum modernorum Possessorum*, *ad extenuationem* czworgiem dożywoćia, *cum facultate transferendi juris sui in alium*, asekurowano. Także y Vr. Joachymowi Ernestowi *Krokowskiemu*, dobra Prusewa y Bzyna, w sumie dwudźiestu tyśięcy zł. *ad extenuationem* czworgiem dożywoćia, *cum potestate* także *cessionis* komu inszemu *faciendæ;* ktore Prawo czworga dożywoćia poczynać śię ma Sukcesorom iego, *post extinctum jus ipsius advitalitium*: *salvis juribus & oneribus Ecclesiæ Romanæ & Reipubl. A.* 1667. *f.* 21. *Tit. Asekuracya.*

Transfundowali to Prawo potym czworga dożywoćia na Białemburgu na Sukcesorow Vr. Francíszka *Weybera* Starosty Hamerstynskiego, ktora transfuzya *approbatur & circa ligamenta Constitutionis A.* 1667. ćiż Sukcesorowie, *vel Cessionarii moderni conservantur*, y od Konzystencyy Woyska Koronnego y Hyberny te dobra uwolnione. *A.* 1676. *f.* 55. *Tit. Deklaracya.*

Na dobra po Vr. Jerzym *Wiązewiczu* Woiewodźie Nowogrodzkim, w rożnych Woiewodztwach leżące, Przywiley od Krola IM. Jana KAŹIMIERZA żołnierzom w boiu pod Kuszlikami postrzelanym y pokaleczonym, prawem dożywotnem dany, aprobowano. *Salvo nihilominus jure* tych, ktorzy od tych dobr, za żywota Vr. *Wiązewicza* iakiekolwiek częśći trzymali, y zosobna Przywiley na Starostwo Ciećiorskie. *A.* 1662. *f.* 16. *Tit. Gratitudo postrzelanym.*

Pokazało śię Prawo słuszne na tych dobrach Vr. Jadwigi *Tyzenhauzowney*, przedtym pomienionego Woiewody Nowogrodzkiego, a teraz Vr. Jerzego *Dźiewiałtowskiego* Chorążego Trockiego Małżonki. Zachowano ią tedy przy pomienionych dobrach, a na postrzelanych Żołnierzow, względem odeyśćia tych dobr, na Komisyi summę dźieśiąći tyśięcy przez Komisarzow z ordynaryynych podatkow wypłaćić kazano. *ib.*

O Dobrach Ziemskich, także Lennych y Ekonomicznych, *ratione immunitatum* od ćiężarow żołnierskich. *vid. Tit. Zołnierze.*

Dobra Terechtymirow. *vid. Tit. Kozacy Zaporowscy.*

Z Dobr *alias è Reclinatoriis exulum* w W. X. Lit. poddanych rozeszłych wolno tymże *exulibus* odyskiwać. *vid. Tit. Poddani*

Dobr Krolewskich, tak Duchowych iako y Swietckich, Tatarowie trzymać nie mogą. *vid. Tit. Tatarowie.*

O Dobrach *exulum* Woiewodztwa Smoleńskiego, y Powiatu Starodubowskiego, y częśći Woiewodztwa Połockiego. *vid. Tit. Komisye.*

Dobr Krolewskich, iak wiele po śmierći Męża swego trzymać ma Białagłowa? *vid. Tit Dożywoćie.*

Dobr Krolewskich, Duchownych, Szlacheckich, dźiedźicznych, ochrona. *vid. Tit. Zołnierze. Tit. Woysko.*

Dobra nowey wśi, na wykupno więźniow, zaprzedano. *vid. Tit. Lauda.*

§.

Dobr Duchownych y Ziemskich *immunitas* także Krolewskich y Swiątnic Pańskich, Dworow Szlacheckich, *& Jurium* Kośćioła Bożego warowana, *contra violatores* Woiewodztwom y Ziemiom iako *contra hostes Patriæ consurgere*, pozwolono 1710. *Poparćie Konf. Send. p.* 65. *Tit. Immunitas Dobr Duchownych y Ziemskich &c.*

Dobra Duchowne, Fundacyi Krolow Polskich y Wielkich Xiążąt Litewskich, tak w Koronie iako y W. X. Lit, Kośćiołom nadane, *Laudis* Seymikow Powiatowych (gdy

in vim Pospolitego ruszenia Chorągwie wyprawuią) nie powinne podlegać tylko te, ktore *salvis oneribus Reipub. & servitio bellico* są fundowane. *A.* 1667. *f.* 77. *Tit. Securitas Dobr Duchownych.*

Reasumowano to wszystkim Klasztorom w Koronie y W. X. Lit. *A.* 1673. *f.* 16. *T. Fundacya Oycow Kartuzow w Berezie.*

Y Duchownym Religii Greckiey. *vid. Tit. Grecka Religia.*

Dobra Duchowne fundacyi Ziemskiey Szlacheckiey, Pospolitemu ruszeniu podległe, także Domy, Dwory, w ktorych rezyduią Kapłani Swietcy *ritûs Græci* w iedności S. będący, w Dobrach Krolewskich, Duchownych, Szlacheckich w Koronie y w W. X. Lit. od wszelakich ciężarow żołnierskich, stacyy, chlebow, przypisnego, stanowisk, noclegow, podwod y inszych wszystkich ciężarow y exakcyy, *in perpetuum sub rigore Constitutionum de disciplina militari sancitarum*, uwolniono, y aby nigdy odtąd Hetmani stacyy y chlebow w takich dobrach nie naznaczali, warowano. *ib. f.* 75. *Securitas Dobr Duchownych.*

Plura Tit. Religia Grecka.

Dobra Kościelne przy Prawach y Przywileiach o wolności, od exakcyi y stanowisk żołnierskich zostawiono, Stan iednak Duchowny z miłości ku Rzeczyposp. deklarował, dać na woysko *subsidium charitativum*, to iest: sumę pięć kroć sta tysięcy zł. *A.* 1670. *f.* 14. *Tit. Hyberna.*

Potym A. 1677. co za sumę dać obiecali? *vid. Tit. Woysko.*

Co zaś Duchowni *ex hac occasione* sobie ostrzegaią? *in A.* 1676. *vid. Tit. Duchowni.*

Dobra Duchowne Biskupstwa y kapituły *Wileńskiey*, *Zmudzkiey* y *Smoleńskiey* dyecezyi *circa immunitates* onych zachowano. *K. L.* 1699. *f.* 69. *Tit. Immunitas.*

Dobrom *generaliter* wszystkim, do Metropolii, Władyctw, y Archymandryi Pieczarskiey należących, wszelkie bezpieczeństwo, stosuiąc się do dawnych Praw y Konstytucyy, osobliwie 1667. & 1678. warowano. Przywileia, ieżeli przez nie są *avulsa rescissa; Libera vindicatio & rehabitio* W. Jerzemu *Winnickiemu* Episkopowi Przemyskiemu Nominatowi Metropolii zecona, ktoremu Episkopowi, *omnis securitas* przyrzeczona. 1710. *Poparcie Konf. Send. f.* 52. *Tit. Securitas Dobr Metropolii.*

Possessores Dobr Duchownych, (*Exceptis Bonis Jure Terrestri gaudentibus, in possessione* Duchowieństwa zostaiących) Sumę 346666. zł. 20. gr. do przyszłego dolzłego Seymu deklarowali, *præcavendo* iednak sobie: aby taż świadczona *æquanimitas in obligationem & sequelam* nie poszła, y żeby Dobra Duchowne, *eo prætextu sub onus* Konzystencyy zimowych y innych agrawacyy żołnierskich, według tak wielu Konstytucyy, osobliwie *A.* 1676. pociągane nie były; ktora Suma, przez Komisarzow Dyecezalnych przy katedrach, sposobem wyrażonym o Hybernie, *assignatariis* wypłacona będzie, przez gotowiznę lub Delatę. *A.* 1717. *f.* 57. *Tit. Dyspozycya Hyberny.*

Dobr Duchownych ochrona. *vid. Tit. Woysko.*

Place, na ktorych są rezydencye Duchownych, Klasztory, Szpitale. *vid. Tit. Kościoły.*

Dobra Mieyskie Duchowni trzymaiący, podatki płacić maią *vid. Tit. Miasta.*

O Dobrach Duchownych. *vid. plura Tit. Duchowni. Tit Przywileie. Tit. Kościoły. Tit. Klasztory. Tit. Szpitale. Tit. Libertacye.*

§.

Na gruntach Szlacheckich odgraniczonych, Poddani Krolewscy czynić Barci nie maią. *A.* 1550. *f.* 7. §. *Aby też.*

Dobra dziedziczne komuby *nullo jure* wzięte były; przy Rewizyi Listow, maią bydź uznawane na Seymie walnym. *A.* 1562. *f.* 25. §. *Ktemu.*

Uznawano ie y przywracano Szlachcie, kto Prawo pokazał, y ieszcze na przyszłym Seymie obiecano uznawać. *A.* 1563. *f.* 41. *Przywileie Stare.*

Ale to potym odkładano od Seymu do Seymu, aż dopiero o tym ponowę uczyniono: że o takie Dobra na Seymie Sądy bydź maią. *A.* 1578. *fol.* 328. §. *Także.*

 Znowu

Znowu o tymże, *cum hac declaratione*: iż każdy, ktoryby *prætenderet bona sibi nullo jure adempta*, ma na pierwsze a naydaley wtore Roki Ziemskie, z Małopolskich Woiewodztw Obywatel w Krakowie; z Wielkopolskich w Poznaniu; z Ruskich we Lwowie; z Mazowieckich w Warszawie, dać się wpisać w Regiestr; ktory Regiestr Starosta mieysca onego powinien Krolowi odesłać, aby też z strony Stołu Krolewskiego mogły się dostać, y na Seym blizki znieść *munimenta* do takowych spraw potrzebne. *A.* 1581. *f.* 373. *Tit. De Bonis.*

Dobra Szlacheckie *nullo jure* wzięte, *præscriptione non obstante*, każdy zawsze dochodźić może. *ib. f.* 373. *Tit. De bonis.*

Na przyszłym Seymie sądzone bydź maią. *ib.*

Znowu: iż każdemu dochodźić dobr swoich wolno, *non obstante quavis præscriptione & processu juris in contumaciam cujusvis qvovis modo obtento, & advitalitate modernorum possessorum.* Ktore sprawy przynaymniey dźień ieden w tydźień, na każdym Seymie sądzone bydź maią. *A.* 1658. *fol.* 460. *Tit. Bona.*

Potym, że wedle dni opisanych sądzone bydź maią. *A.* 1607. *fol.* 836. *Tit. O Sądach.*

Nie dochodźiły na przeszłych Seymach. Na blizkim tedy Seymie sądźić ie obiecano. *A.* 1611. *f.* 18. *Tit. De Bonis.*

Dobra Ziemskie dźiedźiczne, *nec modo donationis*, *nec emptionis*, albo *hypothecæ*, *neqve qvovis obligationis modo*, *aut aliqvo alio jure*, dostawane bydź nie maią, ieno przez te osoby, ktore żadney w personach swoich preeminencyi nie zaćiągaiąc, *juri terrestri merè* podlegaią, *& per omnia gaudent æqvalitate & paritate juris & pœnæ* z drugiemi obywatelami Państw Rzeczypospolitey. *A* 1631. *fol.* 3. *Tit. O dobrach.*

Ad mentem tego prawa, Zywiec u Krolowy *in reemptione* deklarowano. *vid.* Zywcu, *infra.*

Herburt. fol. 35. *& sq.* Dobra dźiedźiczne Ziemskie nie powinne bydź alienowane, wiecznemi czasy, ani donacyami, ani wendycyami, ani Sukcesyami, ani inszym iakimkolwiek pretextem. Ale wiecznemi czasy maią bydź w ręku y posesyi osob stanu Rycerskiego, o co na alienuiących *forum & pœna*, iako w Statutach, *de expeditione bellica*, opisano. *A.* 1635. *fol.* 7. *Tit. Ordynacya Rzeczypospolitey. Dobr Ziemskich dźiedźicznych.*

Vrzędy wszelakie, tak Ziemskie iako y Grodzkie, wiecznemi czasy przestrzegać maią tego, aby żadne zapisy *Donationum*, *venditionum* nie były przyimowane do Akt Trybunalskich, Ziemskich y Grodzkich, albo Woiewodzych, ktoremiby miały dobra pomienione *avelli* od posesyi realney y istotney Stanu Rycerskiego, pod vtraceniem Vrzędow y Dobr własnych dźiedźicznych. Co się ma rozumieć y o Metrykach Koronnych y W. X. Lit. z tym dokładem: że ieźliby Pieczętarze w czym przećiwko tey Konstytucyi wykroczyli, na Seymie, za instancyą Posłow Ziemskich, sprawić się z tego powinni, *salvâ nullitate alienatoriæ inscriptionis. ibid.*

A gdyby ktory z Stanu Rycerskiego, maiący dobra takowe służbą Rzeczypospolitey obowiązane, *transiret ad religiosum Vitæ Statum*, w tych Zakonach, ktore w rok profesyą czynią, przed rokiem; a w tych, co we dwie lećie, przed dwiema laty, powinien takowych Dobr pozbyć do osoby Stanu Rycerskiego. *Alias post expirationem hujus temporis*, wolno *proximioribus consangvineis*, albo ieźliby ći albo nie chćieli albo nie mogli? każdemu inszemu z Stanu Szlacheckiego, takowe Dobra, według taxy (ktorą Sąd Ziemski, *cum duobus è proximioribus consanguineis*, czynić ma, *sub nexu juramenti*) Sumę *ad Acta* odłożywszy, *occupare & retinere*, iakoby do niego *per successionem* były *devoluta*: Na tych zaś, ktorym *post factam professionem* Sukcesya przypadać będźie, Statut *de Monialibus*, służyć ma. *ibid.*

Wolno iednak każdemu, tak Duchownemu iako y Swietckiemu, z Dobr swoich Ziemskich Szlacheckich, *quocunque jure acquisitis*, *de nova radice* czynić fundacye, tak Klasztorow, szpitalow, iako y Plebaniy, *& eo nomine quascunque facere inscriptiones.* Ale to *cavetur*: żeby ten, ktory funduie, *tacto pectore in facie* zupełnego Sądu Ziemskiego, przy rezygnacyi takowey rzekł te słowa: *sub fide*, *honore*, *& conscientia*, *Deum testor*, że taką fundacyą czynię *de nova radice* z Dobr moich własnych, żadnych pieniędzy za nie nie wziąwszy, *sine ullo condictamine*, ale *ex puro zelo & propria mera liberalitate*, nie czyniąc nic *in fraudem* Prawa pospolitego; Co ma bydź *in Acta* inserowano. Ieźliby zaś kto vbogiemu Kośćiołowi Farskiemu we

Wsi

Wśi darował na podratowanie sztukę iaką gruntu? to nie ma bydź *pro contraventione* Prawu poczytano. Tęż Konstytucyą przyimuią y ći, ktorzy są Religii Greckiey. *ibid.*

Duchowne Osoby, ktore *Patrimonialia Bona*, albo *quæsita*, na Osoby swoie y *successores sanguinis* trzymaią, y służbę z nich woienną, *non alterando obligationem* ich, *per substitutas personas* odprawuią, przy tychże Dobrach zachowano. *ibid.*

Znowu o fundacyach: iż Dobr dźiedźicznych na nową fundacyą, *sine consensu Reipubl. contra Constitutiones*, oddanie, iako Prawu przećiwne *&* *vim Ordinationis* w sobie maiące, *nullitatis* bydź maią, tak w Koronie iako y w W X Lit. w *Exorbit. A.* 1669. *Tit. Dobra dźiedźiczne.*

Na Daniny Prawem dźiedźicznym nadane wykłady, ani żadne wywody prawa obcego iść nie maią, aby miały bydź za Lenne poczytane, tylko na ktorychby *expressè* stało, że są *iure feudali* nadane. *A.*1576. *fol.* 255. §. *Także obiecuiemy.*

Woiewodztwa *Kiiowskiego* Obywatele przy Prawach swoich, na iakiekolwiek Dobra nadanych, *conservantur* wiecznemi czasy. A ieźliby ktorzy z nich, na Dobra swe Oyczyste y Dźiedźiczne listow nie mieli, a bez listow onych Dobr zpokoynie używali? tedy takowe Dobra, Prawem W. X. Lit. wedle starego y nowego Statutu, iako do tego czasu trzymali, trzymać będą wiecznemi czasy; ani ku położeniu y pokazaniu na to listow y Przywileiow przed Krolem y przed żadnym Vrzędem, żadnym obyczaiem nie mogą ani maią bydź przymuszani. *A.*1569. *f.* 166.

Toż o Woiewodztwa *Wołhyńskiego* Obywatelach. *ibid. fol.* 159.

Woiewodztw, *Kiiowskiego*, *Wołhyńskiego* y *Bracławskiego* Obywatele stanu Szlacheckiego, żadnych Praw na Maiętności swe, ktorych są w posesyi przed Vnią, vkazywać nie powinni. A że niektore wyszły z Kancelaryi Krolewskiey listy, do vkazowania Praw tamecznych Obywatelow, *annihilantur*, y aby napotym przećiwko Prawu ich, takie wydawane nie były, *cavetur*; wyimuiąc pozwy, y insze sprawy Boiarom Zahuskim od IMP. Woiewody Kiiowskiego intentowane. Także y wszystkie pozwy, tak na membraniech iako y mandaty, ktoreby były nad opisanie Konstytucyi 1598. (*vide* o tym *infra Tit.* Pozwy) bądź od Instygatora Koronnego, bądź od kogo inszego, iakieykolwiek kondycyi będącego wydane, *cassantur & pœna* na każdego takiego *imponitur*, *cum assignatione fori*, na Trybunale. *A.* 1611. *fol.*32. *Tit. O nieukazowniu Praw.*

Reassumuntur Woiewodztw, Kiiowskiego, Bracławskiego, Wołhyńskiego y Czerniechowskiego Obywatelow, pomienione Konstytucye, tak *Vnionis A.* 1569. iako y *A.* 1611. iako y Konstytucya *Securitatis bonorum & honorum* (*quam vide Tit.* Woiewodztwa) *cum hac declaratione*: iż żaden Obywatel tameczny, do pokazania Praw na dźiedźictwa swoie y Dwory Szlacheckie, nie ma bydź poćiągany; A ktoby śię ważył inkwietować o Dobra Ziemskie, a Dźiedźic tego dowiodł przez Swiadki, że tych Dobr był *in possessione*, iako *heres immediatè* przed zaczęćiem woyny *in A.* 1658. takowy niesłusznie *evocans in eodem termino*, nie tylko *damna*, na ktoreby *evocatus* poprzyśiągł, w Trybunale *inter causas conservatas resarcire*; ale też y *pœnis arbitrariis per Iudicium irrogandi*, y *pœnâ mille marcarum*, *sub pœnâ perpetuæ Bannitionis*, karany bydź ma. A że Vr. Stanisław *Koniecpolski* Woiewodźic Sendomirski, na Dźiedźictwa swoie w Woiewodztwie Kiiowskim leżące (*Mliowszczyzna*, to iest Miasta *Smiła* seu *Tasmyn*, *Konstantynow*, *Babkley*, *Orłowiec*, *cum attinentiis*) Vr. Danielowi *Wyhowskiemu*, miasto Dobr Krolewskich w dźiedźictwo dane, dosyć czyniąc Konstytucyi Seymu przeszłego, na teraźnieyszym Seymie dowodnie Prawa swoie pokazał; *cavetur* tym Woiewodztwom, iż takowe Praw pokazanie, ani *ad præsens*, ani na potym *in sequelam* iść nie ma, ani dawnym Prawom o nievkazaniu Praw preiudykować. Reasumowano przytym wszystkie Konstytucye *de disciplina militari*, deklaruiąc y mieć chcąc, aby żaden Pułkownik, ani Rotmistrz, tak Polskiego iako y Cudzoźiemskiego Narodu, nawet ani PP. Hetmani, *ullo modo & prætextu*, Obywatelow tamecznych *in possessionibus & ad possessiones eorum*, lubo za Krolewskiemi ordynansami, informacyami, choćby też *ex Senatûs consulto* wydanemi, nie impedyowali, ani inkwietowali, ani Dobr tych vćiążali, *sub pœna trium millium marcarum & triplici refusione damnorum*, w Trybunale Koronnym *inter causas militares ad instantiam injuriati vindicanda.* A gdyby prywatny, *casu* zginienia takiego Praw, ieden drugiemu Maiętności dźiedźiczne, lub zastawne, arendowane, dożywo-

tne, reformacyom podległe, *modo violento* zabierał temu, ktoryby był Dobr odiętych *immediatè* przed woyną *bonæ fidei possessor*, według Konstytucyi A. 1654. (podług ktorey, zginienie zapisow, *injuriatus evincet & jus suum stabiliet. vide eam infra)* Takowy w Trybunale *ex speciali regestro ante omnia* odpowiadać, y nie tylko Dobra wrocić, ale y szkody *juramento* likwidowane *resarcire* będźie powinien. Toż *forum* y tenże regiestr naznaczono y z temi, ktorzy *ad malè narrata* otrzymali y vprośili sobie Dobra dźiedźiczne *juribus Caduci, dispositioni Regiæ non obnoxia,* tak Duchowne iako y Swietckie, ktorych *injuriati*, albo *ob defectum* dochodźićdotąd, albo też doszedszy Prawem, *ex jure victis* exekucyi otrzymać nie mogli; tego dokładaiąc: że takowe krzywdy, *ex cruda citatione, nullâ præscriptione & fatalibus juris obstantibus, neque exceptionibus* dawnych Praw, *neque exemptionibus*, mogą bydź dochodzone: y że Starostowie, *ex jure victis*, sami lub *Officia sua*, vkrzywdzonym *indilatam executionem* czynić powinni, *sub pœna complicitatis.* O co *forum* z tymże Starostą w Trybunale, *ex eodem speciali regestro.* Na koniec Obywatelom pomienionych Woiewodztw, ktorzy *tempore exilii*, od kogokolwiek y gdźiekolwiek są *injuriati; nullâ præscriptione & fatalibus juris obstantibus, salvâ viâ jure agendi reservatur. A.* 1661. *fol.* 71. *Tit. Securitas bonorum & honorum.*

A iż przećiwko tey Konstytucyi, *ad malam informationem* Posłow Hetmana Zaporowskiego, z Kancelaryi Koronney przećiwne potym wyszły Vniwersały, za ktoremi Dobra Obywatelom tamecznym, także y Podolskim, przez Kozakow, przy przydanych Vniwersałach pomienionego Hetmana Zaporowskiego, są odebrane; tedy takowe Vniwersały, tak Krolewskie iako y Hetmańskie, zkasowano, y Obywatelom tamecznym *liberam apprehensionem* Dobr swoich, y do ktorychby *per successionem* kto należał, bez wszelkich przeszkod, y Vniwersały rewokatoryalne z Kancelaryi Koronney wydać do Hetmana Zaporowskiego, pozwolono; asekuruiąc, iż napotym, żadne takowe Vniwersały wydane nie będą, *sub nullitate* onych *A.* 1662 *f.* 3. *T. Restytucya dobr.*

Dobr dźiedźicznych w *Ruśi, Podolu* y *Podlaśiu, pro Regalibus* vpraszać śię nie godźi *sub refusione damnorum & pœnâ duorum millium marcarum, Parti & Iudicio totidem in instanti solvendarum, & sub nullitate* Przywileiow takowych. O co *forum* Trybunał Lubelski, *inter causas officii, peremptoriè.* Co śię śćiąga na tych, ktorzyby napotym vpraszali. *A.* 1647. *fol.* 19. *Tit. Zamknienie Exekucyi.*

A Instygator, *sine certo Delatore*, pozwow wynośić nie powinien; *exceptis litis pendentiis ante annum* 1588. *ibid. Plura vid. Tit. Exekucye.*

Dobra Szlacheckie w W. X. Lit. przed Vnią wieczne, ktoby sobie vprośił, y to do Prawa przywodźił; za pokazaniem wieczney dyspozycyi, u tegoż Prawa, tyśiąc złt. odliczyć powinien. A gdyby pozwawszy do poparćia tey sprawy, kto sam nie stanął; pod winę Bannicyi podpadać ma, y *Privilegia* na takowe dobra, *ipso facto nullitati subiacere debent.* Ta iednak Konstytucya *plebeis* służyć nie ma. *A.* 1633. *fol.* 39. *Tit. o Dobrach przed Vnią.*

Dobr Ziemskich Cudzoźiemcy, bez Indygienatu trzymać nie mogą. *vid. Tit. Cudzoźiemcy.*

Dobra, *in vim reemptionis*, *alias* na Wyderkauff, Duchownym Osobom zapisane, *in possessione* dźiedźicow zostawać maią, czynż doroczny zapłaćiwszy, od każdego sta złt. po śiedmiu złt. *A.* 1635. *fol.* 9. *Tit. o Wyderkauffach.*

Wolno dźiedźicowi, *præviâ citatione peremptoria* do Vrzędu Grodzkiego, (ktora na niedźiel dwanaśćie przed wykupnem ma bydź położona) dobra takowe, odłożywszy sumę, albo *apud Loci Ordinarium*, albo *Capitulum*; albo ieźliby ći *recusarent*, w Grodźie; Kwit dostateczny z kaucyą otrzymawszy, *emundare. ibid.*

Zaden nie może większey sumy na Widerkauff na Maiętność swoię zaćiągać, nad taką, ktoraby *dimidium valoris* tey Maiętnośći nie przechodźiła. A ktoby inaczey śmiał postąpić? do Vrzędu Ziemskiego onego Powiatu ma bydź deferowany. Sąd zaś Ziemski na Rokach, *in facie Nobilitatis*, ma vznać takową kontrawencyą y odesłać sprawę na Trybunał, *inter causas mixti fori, ad rescindendum contractum. ib.*

O płaceniu takowych czynżow, *forum* y Proces ma bydź na kwerelach, *sine quavis appellatione.* A Starosta *in bonis jure victi*, *non obstantibus citationibus ad cassandum & sublevationibus*, powinien czynić exekucyą, *semotis omnibus diffugiis, sub pœna trecentarum marcarum, & in realem possessionem* dobra podać temu, czyia suma, ktory *in possessione* onych tak długo ma bydź, aż tenże *jure victus* odłoży sumę, lubo *proxi-*

proximiores descendentes, lubo ktorykolwiek z Stanu Szlacheckiego. *ibid.*

Reasumowano tę Konstytucyą *in toto* o Wyderkaufach W X Litewskiemu, podług ktorey, tak Duchowni w odbieraniu tylko po śiedmiu złt. od sta, iako y Swietcy w oddawaniu na terminie, *in toto* zachować śię maią. *A.* 1673. *fol.* 19. *Tit. Reasumptio Konstytucyi.*

Dobr w W X Lit. zaieżdzać *violenter* nie maią Duchowne osoby, wprzod nie czyniąc prawem o niezapłacenie Wyderkausu, y vmyślnie nie biorąc pieniędzy na terminie; *sub restitutione bonorum & pœnis, cum refusione damnorum*, ktore Trybunał za dowodem Aktora uznać powinien. *ibid.*

Znowu o Wyderkauffach, *cum reassumptione* Konstytucyy. *A.* 1631. 1635. 1673. *declaratur* W X Litewskiemu: iż Sumę tracić maią Duchowne Osoby, ieżliby przećiwko Prawu postępować ważyli śię? A sprawom takowym, odtąd *forum* w Kole wielkim Trybunalskim naznaczono, y w nim dekreta o expulsyą z Dobr Ziemskich, na Duchownych osobach zapadłe, *in toto* aprobowano *A.* 1678. *fol.* 20. *Tit. Reassumptio o Wyderkaufach.*

O Dobra Ziemskie y o poddane, Duchownym w W. X. Lit. *forum. vid. Tit. Duchowni.*

W Dobrach dźiedźicznych nie Władykowie, ale Dźiedźicowie Swieszczennikow do Cerkwi podawać maią. *A* 1647. *fol.* 19. *Tit. O Duchownych Ruskich tak w Vnii, iako y nie w Vnii będących.*

A w Dźierzawach Krolewskich Dźierzawcy; *salvis majoribus beneficiis*, ktore podawaniu Krola należeć maią. *ibid.*

O Dobra, ktorzy one, *jure emptionis vel donationis*, pod tytułem Ziemie Podlaskiey nabyte, pokażą; nie w Litwie, ale w Koronie bydź ma *forum.* Zapisy iednak w W. X. Lit. ktore *modo obligatorio* na takich Maiętnośćiach są vczynione, maią zostawać *in robore*, aż do uiszczenia y dosyć uczynienia, za prawem W. X. Lit. *A.* 1611. *fol.* 22. *Tit. Rozgraniczenie.*

Dobra dźiedźictwem nabyte w Woiewodztwach, *Wołyńskim* y *Podlaskim*, przed poślednieyszemi Kredytorami y Legatami, *in robore* zostawać maią. *vid. Tit. Woiewodztwa. & plura vide Tit. eodem.*

W Woiewodztwach, *Kiiowskim*, *Bracławskim* y *Czerniechowskim*, gdźie Xięgi Ziemskie y Grodzkie przez Nieprzyiaćiela popalone były, byle kto *jus hereditatis* zaraz po uzpokoieniu Woyny pokazał, a tego dowiodł, że był *in possessione* iako *heres immediatus*, przed zaczęćiem Woyny *Anni* 1648. nie miał bydź do pokazowania inszych dyspozycyy necesytowany. Jeźliby iednak kto Procesy miał, lubo *antiquitus*, albo *immediatè* przed zaczęćiem tey woyny, *repetendo hereditatem*, a byłyby *ad manus Actoris*, y *sufficerent ad deducendam realitatem*; *Actori probatio deferenda.* A ieżeli Aktor nie będźie miał munimentow, a pozwany pozwami swemi złoży śię, Pozwany ma bydź bliższy do poprzyśiężenia; a gdy Aktor y *Citatus* bez munimentow staną, pozwany przy posesyi swey bliższy ma bydź, *prævia inquisitione ad comprobandum.* *A.* 1654. *fol.* 9. *Tit. Securitas honorum & bonorum.*

Taż Konstytucya służyć ma y Ziemi *Bielskiey*, *Drohyckiey*, *Mielnickiey*, *Nurskiey*, y Woiewodztwu *Brześćiańskiemu*, względem Praw y dyspozycyy podczas Woyny Szwedzkiey ztraconych. *A.* 1661. *fol.* 13. *Tit. Securitas.*

Potym Akt Ziemskich y Grodzkich, w niektorych Woiewodztwach, przez Nieprzyiaćiela ogniem znieśionych, częśćią też po rożnych mieyscach zruinowanych, a niektorych *in hostico* ieszcze zostaiących, warunek taki: *Reassumuntur Constitutiones superiores de securitate honorum & bonorum*, *Annorum* 1658. & 1661. & *declaratur:* iż ieżliby ktokolwiek, *ob defectum munimentorum*, w sprawach y zapisach swoich, z ruiną substancyi albo sum szkodował, a potymby ktora strona zaśiągszy *documenta literatoria & authenticas probationes*, one *in termino legitimo* pokazała? tedy wolno każdemu vkrzywdzonemu, *juxta jura sua*, posesyy y pretensyy, *vigore inscriptionum*, *in omni subsellio* dochodźić. W czym *præscriptiones & fatalia* nikomu szkodźić nie maią; nie deroguiąc w niwczym Dekretom Seymowym y Trybunalskim. *A.* 1667. *fol.* 36. *Tit. Reassumptio securitatis bonorum.*

W Ziemiach, *Liwskiey* y *Nurskiey*, Zapisy tak maią bydź wydawane, iako śię ktory znaydźie, lubo bez Aktu, lubo początek, lubo dokończenie. Co nie ma *vitio officii Notariatûs*, lecz *communi calamitati totius Reipubl. imputari. ibid. f.* 38. *Tit. Akta.*

Taż

Taż Konstytucya *plenè & integrè* Ziemi *Czerskiey* służyć ma. *ibid.*

Dobra Ziemskie Kupcom Warszawskim: Augustynowi *Orlemesowi* Raycy starey Warszawy, y Kasprowi *Walterowi*, *apud Debitores suos*, tak w Koronie iako y W. X. Lit. w długach, do skuteczney satysfakcyi trzymać pozwolono: *Salvis oneribus Reipubl. & Ecclesiæ. ibid. fol.* 35. *Tit. Zatrzymanie Kreditu Kupcow.*

Na dobra Szlacheckie iako y Mieyskie, nie godźi śię sum y Obligacyy przez testamenta zaćiągać. *vid. Tit. Testamenta.*

Do Dobr Szlacheckich, asygnacye na żadne stanowiska wydawane bydź nie maią. *vid. Tit.* Woysko. *Tit. Zołnierz.*

Dobra *Zywieckie*, za Sumę 600000. złt. przez Krolową KONSTANCYĄ nabyte, *in reemptione* bydź deklarowano, tak żeby Rzeczyp. lub *privato cuipiam Nobili Indigenæ* wolno ie było wykupić, kiedykolwiek z odłożeniem tey Sumy odezwie śię na Seymie zwyczaynym, y przez Posły Ziemskie, *in vim avisationis*, to wykupno Krolowy do wiadomośći donieśione będźie. &c. *A.* 1631. *fol.* 3. *Tit. o Dobrach Zywieckich.*

Ieźli ie Rzeczpospolita wykupi? *in Bona Regalia*; a ieźli *Privatus Nobilis* swemi pieniędzmi? *in Bona Terrestria* obracać śię maią. *ib.*

Tamże opisano sposob wykupna tego; Waruiąc, żeby tych dobr nigdy *alienatio & avulsio* od Korony *nullo modo & ratione* nie była. Przed oswobodzeniem tych Dobr powinien bydź ośiadły Starosta Zywiecki, wedle Statutu *Anni* 1540. *sub titulo Bona Regalia à Reginali Majestate & exempta &c. ibid.*

Potym pozwolono te Dobra IMP. Ianowi *Wielopolskiemu* teraz Kanclerzowi W. Koronnemu, na on czas Stolnikowi Koronnemu, *respectu* Potomstwa iego, tychże Dobr po Rodźićielce swey Vr. Konstancyi *Komorowskiey* naybliższych Dźiedźicow, wykupić po śmierći Krola Im IANA KAŹIMIERZA, iako ostatniego Sumy 600000. na pomienionych Dobrach *per Legem publicam* asekurowaney Dźiedźica, y Komisarzow na to naznaczono. *A.* 1676. *fol.* 25. *Tit. Exemptio Zywca.*

Dobr Ziemskich *Gdowa* z Dworem y folwarkiem, *Kwapnik*, *Stadnik* y *Kiedźierzyna*, w Woiewodztwie y Powiećie Krakowskim leżących, przez Wielm. Maryą *Sechy* z *Rymasech* Małżonkę Wielm. Franćiszka *Wesseliniego* z *Haddadu Palatini & locum tenentis Regni Hungariæ* (ktora *incapax* tych Dobr) na osobę Vr. Władysława *Wesseliniego* z Haddadu, iako Indygenę Polskiego vstąpionych, onemuż y Potomkom iego *legitimum titulum & possessionem hereditariam* przyznano. *A.* 1661. *f.* 24. *Tit. Aprobacya Praw.*

Dobr Ziemskich *Nieporętu* y *Białołęki* dyspozycyą, bądź przez Testament, bądź przez Przywiley, iakąby chćiał Krol Im. IAN KAŹIMIERZ vczynić, ważną bydź deklarowano. *A.* 1667. *fol.* 39. *Tit. Dyspozycya Dobr Ziemskich.*

Dobra *Radzyn* w źiemi Łukowskiey leżące, iako *mere* dźiedźiczne od Hyberny uwolnione. *A.* 1703. *f.* 12. *Tit. Hyberna.*

Dobra Xiężniczkiey I. Mći *Neyburskiey*, to iest Xięstwo *Słuckie* y *Bierzańskie*, *Newel*, *Siebież*, *Romanow*, *Kopyl*, *Kieydany*, *Dubinki*, *Zabłodow*, *Bielice* y inne *cum attinentiis* w W. X. Lit. y w Koronie leżące, *ex natura sua* Ziemskie, *circa omnimodam immunitatem* zachowano, wszelkie *gravamina* ich znieśiono, *Forum ubiqvinarium contra aggravatores* naznaczono *K. L.* 1717. *fol.* 12. *Tit. O Dobrach Neyburskich.*

Dobra Xżney I. Mći *Neyburskiey*, iako Dźiedźiczki, reasumuiąc *in toto* Konst. 1717. od wszelkiey milicyi, iakaby śię tam znaydowała, uwolniono, *& omnimodam* tych Dobr *Securitatem*, tak Xżney I. Mći, iako Sukcesorom iey asekurowano, *A.* 1718. *fol.* 4. *Tit. Odłożenie Seymu.*

Dobrom Exulantow *Smoleńskich* y *Starodubowskich*, z Starostwa *Hozkiego*, *Przełomskiego* y *Olwickiego*, z partykularzami, *Semenelişzki*, *Boieżiory*, *Wersnuaic*, *Kawkokalnie*, *Kłampupie*, *Szukie*, *Arwzławka*, *Wiekoieżiory*, y *Kietrukayni*; *cassato omni titulo* Krolewszczyzny, *Immunitatem Terrestrem*, według Konstytucyi *A.* 1699. *Lege perpetuâ*, deklarowano y postanowiono. K. L. 1717. *fol.* 13. *Tit. Securitas.*

Dobra *Rzezany* y *Dychowice*, *Klimaszewszczyzna* nazwane, w Powiećie Wilkomirskim, na ktorych Zamek dźiedźiczny Vr. Jana *Sapiehy* Starosty Bobruyskiego iest fundowany; do tego Zamku przyłączono za dźiedźiczne, *& ab omni militari onere* wolne deklarowano. *K. L.* 1717. *f.* 19. *Tit. Obwarowanie Zamku.*

Dobra *Lewunkowicze* y *Sokolowſzczyzna* (*alias Krukowſzczyzna*) w Powiećie Bracławſkim na pograniczu Kurlandſkim y Inflantſkim leżące; Vr. Jozafata *Mirſkiego* Chorążego Bracławſkiego dźiedźiczne, od Hyberny; y grunta puſte *Połubnie*, *alias Kuſzczyzna* w Woiewodztwie Trockim leżące, *ex natura ſua* lenne, *ab omni onere militari lege perpetuâ* uwolniono. *K. L.* 1717. *fol.* 19. *Tit. Abuſus Dobr Lewunkowicze.*

Dobra *Juraćiżki* w Powiećie Oſzmiańſkim, z Gruntem *Siemianki* nazwanym, dźiedźiczne Vr. Michała *Kopćia*, od hyberny uwolniono, z Taryfy hybernowey eliminować pozwolono, *circa immunitatem Terreſtrem* zachowano; *Salvis oneribus terreſtribus Reipl. ib.*

Dobr Dźiedźicznych Miaſteczka *Bobrownik* y *Dęblina*, w Ziemi Stężyckiey leżących, *cum attinentiis* W. Jozefowi *Mniſzekowi* Marſzałkowi W. Kor. *hereditatem cum Jure Patronatûs in perpetuum* przyznano. *A.* 1726. *f.* 50. *Tit. Deklaracya Dobr dźiedźicznych.*

Dobr Ziemſkich także Mieyſkich, żeby Stan Duchowny, *modo donationis*, *venditionis*, *hypothecæ*, ani przez Teſtamenta, nie nabywał, zakazano, y Konſtytucye dawne o tym reaſumowane, *alias confiſcationi* takowe dobra *ſubeſſe* powinne, *exceptâ fundatione de nova radice*, *prævia* pierwey *Conſtitutione* na Seymie. *K. L.* 1726. *f.* 96. *Tit. Warunek de non alienandis bonis.*

Z Dobr, ktore Szlachta u Tatarow w Litwie, na ich ćiężarach pokupili, ſłużby woienną nakazano. *vid. Tit. Tatarowie.*

Ktoby Dobra iakie trzymał, na ktoreby prawo kto inſze przewodźił, ma czynić z nim, *pro deportatione citationum. vid. Tit. Pozwy.*

DOZYWOCIA.

DOżywoćia y Konſenſy na Dobrach Krolewſkich, ktore nie ſą Prawu przećiwne, w mocy zoſtawiono. *A.* 1550. *f* 4. §. *A iż wiele.* *Herburt. fol. 14. T. Eadem advitalitates.*

A *ſolida* albo ſpolne dźierzenia znieśiono, y nie maią bydź dawane, *ib.*

O tymże *declaratur*: iż dożywyćie, na każdey ſtarey Sumie ieſt dobre. *A.* 1562. *f.* 19. *Tit. O Dożywoćiach.*

Gdy dożywoćie Oycu dane, choćby dźieći *expreſsè* nie były mianowane, po śmierći Oyca ieden z nich w dożywoćiu zoſtawać ma. *ib.*

Dożywoćie Braći, bądź dwom, bądź *pluribus*, dane, gdźie każdy *pro intereſſe ſuo*, rozdźielnie lub nierozdźielnie używa go, gdy z nich ktory umrze, *ſuperſtites* iuż nie w dożywoćie, lecz w Sumę tylko ſukceduią, choć ieſt, choć nie ieſt na nim, tak iż owa część umarłego ieſt na zkupie. *ib.*

Dożywoćie Oycu z Synem dane, ieżli Oćiec Synowi w poſeſyą przed konkluzyą Seymu teraźnieyſzego puśći? nie ieſt *expectativa*, byle nieſądowe dożywoćie, gdyż wedle Statutu, Vrzędy Sądowe maią bydź dawane *ætate*, *intelligentiâ benè vigentibus*. Co śię ma rozumieć *de præſenti ſtatu perſonæ*, *non de futuro. ib.* *Herburt. fol. 142. Tit. Dignitates & Officia indigenis.*

Dożywoćie dwom Braći *conjunctim & ſeparatim* dane, gdy ieden drugiemu przed konkluzyą Seymu tego uſtąpi, nie ieſt także *expectativa. ib.*

Dożywoćie Mężowi z Zoną dane, tak śię ma rozumieć: że *uno mortuo*, *ſuperſtes* ſukceduie w dożywoćie. *ib.*

Dożywoćie na ſtarych Sumach, tylko za odpuſzczeniem nieco z Sumy, maią bydź dawane. *A.* 1565. *f.* 90. *Tit. Dożywoćia.*

To ieſt za extenuacyą czwartey częśći. *A.* 1566. *f.* 126. *Tit. Dożywoćia.*

Na Staroſtwach Vkrainnych, *in ſolidum* Mężowi y Zonie napotym dożywoćia nie maią bydź dawane. *A.* 1647. *f.* 26. *Tit. O Staroſtwach.*

Declaratur: iż iako ta Konſtytucya na ſamę tylko Woiewodztwa Kiiowſkiego Ukrainę była poſtanowiona, tak na Woiewodztwo Podolſkie śćiągać śię nie ma. *A.* 1647. *f.* 34. *Tit. Deklaracya.*

Dożywoćia żadna Białagłowa, na Staroſtwach pogranicznych, nietylko w Vkrainie, ale ani w Ruśi, ani w Podolu leżących, mieć nie może, *ſub nullitate Privilegii. Salvis modernis Poſſeſſoribus. A.* 1662. *f.* 9. *Tit. Dożywoćie.*

Ani więcey nad dwie Krolewſzczyzny *cujuscunqve generis*, lub Staroſtw, lub Dźierzaw, po śmierći Małżonka ſwego trzymać może. *Exceptis his*, ktore do czaſu podania

tey Konftytucyi do Grodu Warfzawfkiego, *jura communicativa* otrzymały. *ib. Tit. O Dożywoćiach.*

Na Zamki także y wfzelakie fortece, *communicationes jurium*, dożywoćia Białymgłowom dawane bydź nie maią. *vid. Tit. Zamki.*

Dla tego dożywoćie Vr. Heleny *Miączyńfkiey* na Staroftwie Krzepickim, iako przećiwne prawu, (gdyż na pograniczne Staroftwo y fortece otrzymane,) zkafowano, y one tylko na Kuźnicach, Pankowfkiey, Koftrzyńfkiey deklarowano. *vid. Tit. Staroftwa.*

Dożywoćie czworo na Dźierzawie *Parchowfkiey*, *Białemburgu*, *Cifowie*, *Chylonie* y *Kędłowie*, *cum attinentiis*, Potomkom Vr. niegdy Gneomera Reinholda *Krokowfkiego, fine qvavis exemptione*, *poft deceffum modernorum poffefforum &c. Vid. Tit. Sumy.*

Dożywoćie na Leśnictwo *Czacheckie* ztwierdzono, Benedyktowi Pawłowi *Sapieżie* W. Podfkarbiemu Lit. y Izabelli *Tarłownie* Małżonkom; o czym Konft. *A.* 1670, reafumowano. *K. Lit.* 1685. *f.* 8. *Tit. Konfirmacya.*

Plura o iakich Dożywoćiach. vid. Tit. Sumy.

Dobra Krolewfkie *ad certum tempus* dane. *vid. Tit. Dobra Krolewfkie.*

O Dożywoćiach. *Plura Tit. Dobra. Tit. Przywileie. Tit. Staroftwa. Tit. Zamki.*

DROGI.

DRogi, w Przywileiu Miaftu *Poznaniowi* od Krola *Każimierza Jagiellonowego* Syna *A.* 1455. nadanym, tak opifane: z Ziem Rufkich y Bełfkiey, przez Rubiefzow, Krafnyftaw, Lublin, Każimierz, Zwoleń, aż do Radomia, a z Radomia ku Wrocławiu Sląfkiemu, przez Skrzynno, Opoczno, Żarnow, Przedborz, Radomfkie, Brzeźnicę, Wieluń y Bolefławiec; A do Wielkiey Polfki z Radomia przez Przytyk, Inowłodz, Brzeżiny, Stryykow, Łęczycę. *A.* 1565. *f.* 15. *Tit. Toż Miafto.*

Drogi, w Przywileiu Miaftu *Kalifzowi*, przez I M P. Jana *Oftroroga* Staroftę Wielkopolfkiego, z rozkazania Krola OLBRYCHTA opifane y poftanowione, y od tegoż Krola utwierdzone: z Ziem Prufkich do Wrocławia Sląfkiego, Brzegu, Nyfy, Swidnice, Opola, Opawy, *& eis finitima*, przez Bydgofzczą, Gniezno, Wrześnię, Pyzdry; albo przez Radźieiow, Wrocław y Konin, albo przez Toruń, Koło, Turek; z Miaft zaś przerzeczonych Polfkich y onym przyległych, przez Kalifz y Oftrzefzow. *ib. §. W tymże Liśćie.*

Do Głogowa zaś, Lignice, Gierlice, Brucłu, Zytawy y do innych przyległych, z Prus tychże, *ad placitum*, albo przez Kalifz, albo też przez Poznań, Kośćian, Wfchowę. *ib. f.* 116. *§. A ktoby.*

A z Rawy, Sochaczewa, Płocka, Goftynina y innych wfzyftkich Miaft Mazowieckich, przez Koło, Wartę, Kozminek, Kalifz, Oftrzefzow. *ib. § A Ziemie.*

Z Warfzawy y infzych Ziem Mazowieckich, nie na Kalifz, ale na Bolefławiec aż do Sląfka. *ib.*

Z Pragi zaś y Czefkiey Ziemie, ku Myfznu, Lufacyi y częśći Sląfka wieżdzaiąc do Korony, przez Poznań; nie powinni iść przez Kalifz, ale z częśći Morawy y Czechow y z Pragi ku Morawie wieżdzaiąc do Korony, przez Wrocław, Rygę y Myfznę. *ib. §. A Praga.*

Tym zaś, ktorzy woły z Mazowfza y z Prus Mazowfzu pogranicznych, przez Wartę y Kozminek pędzą, wolno iść daley, ktorędy śię podoba. *ib.*

Drogi z Węgier y z Sącza, albo z infzego Kroleftwa do Torunia, na Krakow. *ib. f.* 108. *Tit. Mieszczanie Krakowfcy.*

Drogi z Wielkiey Polfki ku Wrocławowi albo Sląfku, na Szrzem y Poniec. *ib. f.* 115. *Tit. Miafto Poniec.*

Drogi na Furmanow y pędzenia wołow, Luftratorowie zpifać, y na dźieśięć łokći wymierzać maią. *A.* 1569. *f.* 189. *§. Ciż Luftratorowie gośćińce.*

Drogi y gośćińce niezwyczayne od Węgier, Staroftowie zarąbać maią. *A.* 1567. *fol.* 134. *Tit. Gośćińce.*

O tymże: wina na Starofty y Dźierzawce dobr Krolewfkich y na Szlachtę, przez ktorych Maiętnośći takie drogi idą, *centum marcarum*; *forum* Grod, albo Ziemftwo *peremptoriè*, *ad inftantiam cujusvis. A.* 1569. *f.* 190. *§. Gośćiniec.*

Statut

Statut 1520. o zabronieniu przeiazdow z towarami przez Margrabstwo, do exekucyi przywodząc, postanowiono: aby Kupcy wszelacy, tak Koronni iako y Cudzoziemcy, z Prus y Niemiec y innych Miast Sląskich, Pomorskich, nie przez Margrabstwo, ale przez Głogow y Wschowę, z towarami swemi do Wielkiey Polski y Prus y nazad ieżdźili, pod utraceniem towarow y koni. A Starostowie y Dźierzawcy Krolewszczyzn, ktorzy *contiguitatem* maią z Ziemią Pomorzką, Margrabstwem y z Kaszubami, w Tucholi, w Człuchowie, Kiełcowie, Jastrowie, Lemduku, Mirakowie, Wierzchnie, Rędźie, Pucku, *&c.* także w Maiętnośćiach dźiedźicznych, inne drogi y gośćińce *ex nunc* pozarębować maią. A ieżliby Kupcy nad to zakazanie towary swe przez Margrabstwo przeprowadzać ważyli się? Starostowie y Dźierzawcy Krolewszczyzn, y Stan wszelaki w dźiedźicznych maiętnośćiach swych, towary w przemyćie zabierać im maią, bądź za instancyą Celnikow albo sług Celnych, bądź choćby żadney instancyi nie było. Ktorych towarow za pracą trzećią część Starostom onego mieysca, albo Posesorom dźiedźiczney maiętnośći, a dwie częśći *Fisco*, przez ręce Celnikow albo Pisarzow ich, za kwitami ich, *cedere* maią. A ieżliby Starostowie y Dźierzawcy, takowych przeiazdow z towarami nie bronili, albo Kupcow fołdrowali, y towary ich przeprowadzali? winami *de negligentibus Capitaneis* opisanemi, o przeprowadzeniu y fołdrowaniu Kupcow z towarami, na ktorymkolwiek Trybunale, *ex delatione Thesauri, ad instantiam Instigatoris, inter causas fisci peremptoriè* karani bydź maią. *A.* 1611. *f.* 34. *Tit. O przeieżdzaniu Cel.* *Herburt. fol.* 515. *Tit. non per Marchiam.*

Drogi Miastom zkładowym uprzywileiowane *reassumuntur & approbantur:* z Niemiec, z Sląska, do Małey Polski y do Ruśi, przez Będźin albo Oświećim, y przez Krzepice. Do Wielkiey Polski, z Frankfortu, z Lipska y innych portowych y zkładowych Miast, przez Głogow y Wschowę; A z Sląska przez Poniec y Srzem, drudzy przez Ostrzeszow, Kalisz. Do Mazowsza y Litwy przez Bolesławiec y Wieluń. Do Prus z Małey Polski y Ruśi, przez Piotrkow, Rawę, Dybow, Toruń. Z Wielkiey Polski y Niemiec, Sląska, przez Głogow, Wschowę, Poznań, Dybow, drudzy przez Ostrzeszow, Kalisz, Dybow y Toruń. Temiż gośćińcami, a nie inszemi, kupie swe nazad prowadźić maią. Y insze gośćińce, iako Lubelski, ktory idźie z Xięstwa Litewskiego przez Lublin, Babin, Bełżyce, Vrzędow, ku Krakowowi, zwykłemi drogami zachowywać maią; a to wszystko pod utraceniem towarow y koni. *ib. f.* 35.

Drogi ze Zmudźi do Prus, Komisarze Szlachćie ukazać maią. A nowe niezwykłe przez Puszczą powinne bydź zagubione Kupcom. *A.* 1581. *fol.* 381. *Tit. O drogach.*

Znowu na to Komisarze naznaczeni. *A.* 1598. *f.* 697. *Tit. Około Drog.*

Znowu inśi. *A.* 1607. *f.* 862. *Tit. O Drogach.*

Drogi do Kośćioła, Targu, Młyna, Przewozu, y gośćiniec pospolity sąsiad sąsiadowi wydać powinien. *In Except. Masou. A.* 1676. *fol.* 304. *Tit. O wydaniu Drog.*

A ieżliby drogę starą kto, dla swoiey potrzeby albo pożytku, zatraćił? inszą tak dobrą ma ukazać. *ib.*

Reasumowano Prawa wszystkie o drogach, ktoremi Kupcy y Furmani ieżdźić maią. *A.* 1649. *f.* 2. *Tit. Podatki Ordynaryyne.*

Gośćiniec *Wołoski* w Ziemi Halickiey, nie ma bydź od Kupcow y Furmanow pomiiany, pod utraceniem towarow, ktorych połowica *Fisco*, a połowica temu, kto zabierze, iść ma. *A.* 1654. *f.* 18. *Tit. Gośćiniec Wołoski.*

Ludźie Kupieccy y Furmani, dawnych Traktow, Prawem postanowionych, *& more antiquo* ugruntowanych, miiać nie powinni, *sub confiscatione* towarow, *vigore Const.* 1653. y *Possessores Bonorum* tychże kupieckich ludźi Protekcyami swemi okrywać nie maią *sub vigore pœnarum, Processu Fisci extendendarum.* 1710. *Poparćie Konf. Sendom. f.* 66. *Tit. Skarb. Kor.*

O drogach y gośćińcach: *Plura Tituli: Celnicy. Myta. Kupcy. Miasta. Składy.*

DUCHOWNI.

DUchowni z Dobr Ziemſkich, że Woyny niepowinny, na przyſzłym Seymie, przy Rewizyi Liſtow, ukazać to maią. *A.* 1562. *fol* 27. *Tit. O ſłużeniu Woyny.*

Powinni z oyczyſtych Dobr, y iakokolwiek ſobie y potomkom ſwym y krewnym ſłużących, a nie na Kośćioł danych y fundowanych, woienną expedycyą odprawować, y inſze wſzyſtkie ćiężary, iako y Swietcki Stan, ponośić. *A.* 1607. *f.* 835. *Tit. Duchowni w Koronie Dobra dźiedźiczne trzymaiący.*

Duchowni względem wſzelakich krzywd, z gruntow dobr pomienionych pochodzących, w Ziemſtwie albo Grodźie, *& per appellationem* albo *remiſſionem* na Trybunale odpowiadać maią. *ib.*

Takie zaś ſprawy w Trybunale, ſześć Oſob Duchownych y wſzyſcy Deputaći Swietcy ſądźić maią. A ieźliby *inter litis comparticipes* Duchowny był? ſamo *ſæculare Judicium* ſądźić powinno. *ib.*

A gdyby ſprawy wzgledem Dobr takowych, *cum perſonis ſæcularibus* ſądźić śię zaczęły, a potym *lite pendente, in perſonas ſpirituales, vel ſucceſſionis, vel aſſecuto jure* przypadły; *ſæculare* także *Judicium* ſądźić ma, *ex regeſtro cauſarum ſæcularium, ſine rejectione.* Wyiąwſzy te dobra, ktore *per commutationem*, albo za przedaniem Dobr Kośćielnych, do Kośćioła przyłączone ſą, ktore dawnym prerogatywom Kośćielnym podlegać maią. *ib.*

Inſze ſprawy, *juxta Conſt.* 1578. maią bydź ſądzone. *ibidem. vide Tit. Trybunał.*

In cauſis granicierum Plebani, ktorzy nie maią poddanych y folwarkow udźielonych, ale tylko z dźieśięćin y z penſyi fundowani ſą, do Dźiedźicow przymięſzywać śię nie maią. *ib.*

Duchownych napomniono, na Zieźdźie *Andrzeiowſkim* po Elekcyi Krola, aby Dobr Szlacheckich nie naieżdżali y gwałtow nieczynili, a ukrzywdzonym aby śię w wſzyſtkim uſprawiedliwili; a ieźliby nie chćieli? ukrzywdzony ma delacyą uczynić na Seymie Koronacyi, aby z nich ſprawiedliwość *peremptoriè* była. O co Poſłowie Ziemſcy maią pilnie inſtygować. *A.* 1576. *f.* 244. *§. Przekładano Nam.*

Na Duchownych Dekreta y *perlucra Judiciorum ultimæ inſtantiæ* nie maią bydź exekwowane, *ad cognitionem* na Seymie, ieźli im nie podlegali. *A.* 1578. *fol.* 327. *§. A iż śię Panowie Duchowni ſkarzą.*

Duchownych oſob ſprawy z Swietckiemi w Litwie, do poprawy Statutu W. X. Lit. odłożono. *A.* 1581. *f.* 381. §. *O ſprawach oſob Duchownych.*

Szołtyśi, Woytowie, z Duchownych Dobr, że ſłużby woienney niepowinni, ukazać to maią. *A.* 1550. *f.* 5. §. *A iż gdźie.*

Odłożono im to ukazanie do przyſzłego Seymu. *A.* 1562. *fol.* 27. *Tit. O ſłużbie.*

Znowu o tym: iż Stany Duchowne, na Seymie przyſzłym pokazać to maią; A ieźli nie pokażą? ſłużyć Szołtyśi y Woytowie powinni. *A.* 1607. *fol.* 838. *Tit. O Kadukach.*

Dyferencye, *de rebus politicis temporalibus*, miedzy Stanem Duchownem y Swietckim, na przyſzłym Seymie *Electionis* uzpokoić obiecano. *In Conf. Varſau. A.* 1573. *f.* 209. §. *A iż to do Pokoiu.*

Znowu na Elekcyi Stefanowey o tym mowią. *A.* 1576. *fol.* 244. §. *Kompozycya.*

Do przyſzłego Seymu *compoſitio* ta odłożona. *A.* 1578. *fol.* 326. *Tit. Jako Sądźić.*

Jeſzcze do dalſzego. *A.* 1581. *f.* 379. *Tit. O. Dźieśięćinach.*

Nie doſzła za STEFANA, znowu o niey w *Interregnum* mowią. *A.* 1587. *fol.* 409. *Tit. Konfederacya.*

Na Koronacyi Krola ZYGMUNTA III. do przyſzłego Seymu odłożona. *A.* 1588. *f.* 490. *Tit. Reces.*

Nie rychło potym Deputatow do niey mianuią. *A.* 1607. *f.* 834. *Tit. Compoſitio inter Status.*

Nie

Nie doszła; czas inszy iey złożono. *A.* 1609. *fol.* 901. *Tit. Reassumpcya Konstytucyi.*

Nie doszła; znowu Deputaty mianuią. *A.* 1618. *f.* 4. *Tit. Compositio inter Status.*

Nie doszła y ta; znowu inśi Deputaći naznaczeni. *A.* 1631. *fol.* 5. *Tit. Compositio inter Status.*

Do drugiego Seymu odłożona. *A.* 1633. *fol.* 41. *Tit. Odłożenie. Tandem zkończona.*

W sprawach, o dobra Duchowne y Sumy Kośćielne, y Ołtarzom fundowane albo zapisane, ktore śię do gruntu wiążą, *suspensa ad Compositionem inter Status.* *A.* 1607. *f.* 835. *Tit. O Preskrypcyach.*

Duchownych apelacye, *tam in criminalibus qvam in civilibus causis* z Swietckiemi, ktore *à Loci Ordinariis* wychodzą, *intra Regnum* maią bydź decydowane. Do czego ma stan Duchowny dać y mianować, przed wyiśćiem roku, Synodu Sposob, za deklaracyą Oyca S. żeby na pewnym mieyscu takowe sprawy, *intra spatium sex mensium*, determinowali. *ib. Tit. O Apelacyach.*

Duchowni Dźierzaw Swietckich trzymać nie maią. *ibid. fol.* 839. *Tit. O Dźierzawach Swietckich.*

Duchowni *cum Nobilibus, in Causis criminalibus personalibus, forum* maią *intra Regnum, servato ordine in Brevi Apostolico descripto, qvod est in Metricis Regni & in Actis Castrensibus Varsaviensibus.* *A.* 1635. *fol.* 9. *Tit. Forum ludźi Szlacheckich z Duchownemi.*

Oprocz Religii Greckiey ludźi, ktorzy przy dawnych zwyczaiach zostaią. *ib.*

In causis autem realibus injuriarum civilium, Terrestrium ac granicialium, forum Duchownym osobom Ziemstwo y Sąd Podkomorski, a z apelacyi na Trybunale, *in judicio composito,* tak iako y w drugich sprawach duchownych. A gdyby ktora Duchowna osoba, dała Bannicyą na sobie otrzymać, *Loci Ordinarius executionem super bonis ejus propriis & persona faciet; exceptâ religione Græcâ. ib.*

Duchowni przy Vrzędach Podkomorskich, Ziemskich y Grodzkich, na wizye, inkwizycye, *in causis fundi*, przez Trybunał nie maią bydź przydawani. *A.* 1633. *f.* 34. *Tit. O Sprawach Trybunalskich.*

Duchowne dostoieństwa, iako to Arcybiskupstwa, Biskupstwa y insze wszelakie *Beneficia, non obstante Confœderatione*, Katolikom *Indigenis Polonis, juxta Statutum*, maią bydź dawane. *Confœderat. Varsav.* *A.* 1573. *f.* 209. §. *Wszakże przez tę Konfederacyą.*

Potym *forum contra secus obtinentes*, iako z Starostą nieośiadłym, na Trybunale *ad instantiam cujusvis.* A w Litwie także na Trybunale *cum pœna trecentarum marcarum, parti & judicio totidem* postanowiono. *A.* 1607. *f.* 831. *Tit. O Cudzoźiemcach.*

Toż *reassumitur.* *A.* 1609. *f.* 890. *Tit. O Dygnitarstwach.*

Plura vid. Tit. Cudzoźiemcy.

Duchownych Prelatur y Kanoniy Katedralnych Kośćiołow, y inszych dygnitarstw y *Beneficiorum, capacem* deklarowano X. Marynusa *Saynit Martin* Proboszcza Kruszwickiego. *A.* 1662. *f.* 10. *Tit. O Cudzoźiemcach.*

Także X. Alexandra *Kosaznowskiego* Kustosza Poznańskiego. *A.* 1677. *fol.* 22. *Tit. Deklaracya.*

Także X. Adama *Sarnowskiego* Proboszcza Łenczyckiego, Sekretarza y Pisarza Pokoiowego Krola I Mći. *A.* 1683. *f.* 18. *Tit. Deklaracya.*

Duchowne *Beneficia*, Kanoniy y wszelakich Prelatur, w W. X. Lit. Ludźiom prostego stanu, sposobem koronnym nie maią bydź dawane; tylko Narodowi Szlacheckiemu: *exceptis iis, qvi ante hanc Constitutionem obtinuerunt.* *A.* 1633. *f.* 27. *Tit. Canonici Capitulares.*

Duchowni, że Pobor na Dźieśięćinach dawali, colligitur z *wielu Uniwersałow Poborowych.*

Ale potym Konstytucya wyrażna taka stanęła: aby *ratione* Dźieśięćin Duchowni przykładali śię do Poborow. *A.* 1635. *f.* 10. *Tit. Kompozycya o Dźieśięćiny.*

Duchowni *Smoleńscy utriusqve ritus*, wolni od leż y stacyy żołnierskich. *A.* 1653. *fol.* 9. *Tit. Securitas.*

Ciż zawſze gdy potrzeba, na obronę Smoleńſka, na Popiſach ſtawić oſob ſześćdźieśiąt y dwie powinni. *ib.*

Xięża Plebani Dyecezyi Wileńſkiey, Staroſtwa odtąd za Dworem, a nie w Trybunale *forum* maią *A.*1666. *f.* 12. *Tit. Gratitudo.*

Duchowni oſtrzegaią ſobie, że lubo *in vim ſubſidii charitativi*, ſumę z Biſkupſtw ſwoich y innych dobr Duchownych do Hyberny na podźiał woyſku wnoſzą, to iednak ma bydź *ſalvis immunitatibus Eccleſiaſticis*, y dobra Duchowne od ſtacyy źimowych wolne bydź maią. *A.*1676. *fol.* 17. *Tit. Hyberna.*

Duchowni, dobra Mieyſkiemu prawu podległe *quocunque juris titulo* trzymaiący, wſzyſtkie podatki publiczne, Seymami & *laudis* na Seymikach uchwalone, płaćić powinni. *vid. Tit. Miaſta.*

Duchownym oſobom dobra ſtołu Krolewſkiego, ani iurgielty na nich, ani arendy, ani adminiſtracye, dawane y pozwalane bydź nie maią. *A.* 1633. *fol.* 26. *Tit. O Dobrach.*

Duchowni W. X. Lit. o dobra Ziemſkie y poddane wieczyſte, w Ziemſtwie lub w Grodźie *reſpondere* powinni; a apelacye z tamtąd w Kole wielkim Trybunalſkim, *in Iudicio ſæculari* ſądzone bydź maią. *A.*1678. *f.* 19. *Tit. Obiaśnienie apelacyi.*

Duchowni w W. X. Lit. o niezapłacenie Wyderkaufu, zaieżdzać *violenter* dobr niepowinni. *vid. Tit. Dobra.*

Duchownych wyprawa z łanow. *vid. Tit. Woyſka*

Duchownych dobr *Securitas. vid. Tit. Dobra.*

Duchownych dobr iakichkolwiek Libertacya. *vid. Tit. Kośćioły. Tit. Klaſztory.*

Duchowni Deputaći. *vid. Tit. Deputaći.*

O Duchownych Greckiey Religii. vid. Tit. Grecka Religia.

D Z I E C I.

DZieći gdyby śię z Rodźicami nieprzyſtoynie obchodźiły, y przykrośći im iakie wielkie czyniły, *ad ſimplicem querelam, pro arbitrio* Rodźicow, przez Staroſtę mieyſca onego, wieżą karane bydź maią. *In Except. Maſou. A.* 1576. *fol.* 300. *Tit. O Dźiećiach.*

Ale gdyby Oćiec po śmierći Zony ſwey pierwſzey, poiął wtorą albo trzećią Zonę, albo też matka po śmierći Męża ſwego, ſzła za inſzego, a ſzłoby miedzy niemi o dobra, iuż nie na proſtą ſkargę maią bydź karani, ale za ſłuſznem dowodem, iako na innego ſąśiada. *ibid.*

D Z I E S I Ę C I N Y.

De Decimis vide Statut. Herb. fol. 130. Tit. Decimæ.

DZieśięćiny w Dobrach Szlacheckich, *in ordine* Trybunału, *ad compoſitionem inter Status* zoſtawione. *A.*1578. *fol.* 327. §. Dźieśięćiny.

Exekucya dekretow Trybunalſkich, ktore o nich zaſzły, ſuſpendowana *ad eandem compoſitionem. A.*1581. *fol.* 379. *Tit. o Dźieśięćinach.*

Znowu wſzyſtkie o nie proceſy ſuſpendowano *ad eandem compoſitionem. A.*1588. *fol.* 490. *Tit. Reces Seymu.*

Znowu o tymże; A Sędźiowie Ziemſcy y Vrzędy Grodzkie, takowych ſpraw ſądźić y exekwować nie maią, *ſub pœnis contra negligentes Officiales ſancitis. A.*1607. *fol.* 835. *Tit. O Dźieśięćinach.*

Dźieśięćina wytyczna z Maiętnośći Krolewſkich wolna; z Dobr zaś Szlacheckich, za pozwoleniem Stolice S. Apoſtolſkiey, Biſkup każdy *compoſitiones Rectorum factas & faciendas*, także Kontrakty dawne, kwity, *perpetuo approbabit. A.* 1635. *fol.* 10. *Tit. Kompozycya o Dźieśięćiny.*

A gdy śię Duchowny nie chce zgodźić; *Loci Ordinarius cum duobus ex Capitulo Nobilibus*, to ma decydować, *non obſtante refragatione* Duchownego, maiąc oſobliwy wzgląd na zpuſtoſzenie, y na *onera* ubogich ludźi. *ibid.*

Dźieśięćiny z tych gruntow iść nie maią, z ktorych idą Maldraty, & *vice verſâ* z ktorych dźieśięćina idźie, z tych Maldraty nie poydą, chyba gdźieby o tym iaſne funduſzow y zapiſow dyſpozycye były produkowane. Z ktorych zaś dobr, tak Krolewſkich iako y Szlacheckich, miaſto dźieśięćin, meſzne bez wſzelakiey dyferencyi *cum Spiritualibus* daią; przy tym zwyczaiu tamte dobra zoſtawać maią. *Ibid.*

O Dźie-

O Dźieśięćiny pieniężne, Proces do Grodu na kwerele *sine appellatione*; a o wytyczne do Ziemstwa, a potym na Trybunał bydź ma. *ibid.*

Dźieśięćiny, gdyby Duchowny, na czas przypadaiący podług kompozycyi, od Szlachćica wźiąc nie chćiał; ma Szlachćic on pieniądze w Grodźie *deponere*, y o nie nie ma bydź inkwietowany, za pokazaniem kwitu Grodzkiego. *ibid.*

Ktory Szlachćic *ultro* chce, aby z iego gruntow wytyczna szła dźieśięćina; wolno mu to nie tylko samemu trzymać, ale y Sukcesorow obligować swoich. *Ibid.*

Gdźie wytyczne są dźieśięćiny, tam Duchowni, *ratione* onych, do Poborow przykładać się powinni. *ibid.*

To Prawo o Dźieśięćinach, wedle pomienioney Konstyt. *A.* 1635. aby *in executione* zostawało, postanowiono; y ieżeliby Dekret iaki przećiwko temu stanął, *nullitati* ma *subjacere*. *A.*1678. *fol.* 13. *Tit.* *O Dźieśięćinach.*

Dźieśięćiny Kowińskiey *commutatio. vid. Tit. Frymarki.*

ELEKCYA.

ELectionis modus in casum Interregni*, miał bydź namowiony za AUGUSTA Krola. *A.* 1569. *fol.* 196. §. Także *de Interregno.* Potym podano Krolowi Stefanowi, żeby na to, na przyszłey Koronacyi swoiey, osobny Seym mianował. Czego wszyscy poprzeć byli powinni. *A.*1576. *fol.* 244. §. *Te wszystkie.*

Po śmierći Krola Stefana, na Zieżdźie Woiewodztwa Sendomirskiego, o tymże. *A.*1587. *fol.* 426. §. *Iż też na tym.*

O tymże y pod Wiślicą na Zieżdźie głownym. *ibid. fol.* 438. *Tit. Poparćie wolney Elekcyi.*

Na Koronacyi Krola Zygmunta III. w Reces to wpadło. *A.*1588. *fol.* 490. *Tit. Reces Seymu Koronacyi.*

Elekcya Krolow wolna zostawać ma wszem Stanom Rzeczypospolitey. Dla tego się Krol Stefan obowiązał był, iż za żywota swego on y Potomkowie iego, Krolowie Polscy y Wielcy Xiążęta Litewscy, Ruscy &c. nie maią wiecznemi czasy mianować, ani obierać, ani Elekcyą zkładać, y żadnym wymyślnym sposobem na Państwo to Sukcesora swego wsadzać. *In Literis Confirmationis. A.*1573. *fol.* 253. *Tit. Literæ Confirmationis.* *Herburt. fol. 159. Tit. Cavet autem & seq.*

Y na inszym mieyscu o tymże. *A. eodem fol.* 275. §. *Co się tycze.* A przedtym po śmierći Krola Zygmunta Augusta, na Konwokacyi Gieneralney Warszawskiey, miedzy Stany Rzeczyposp. stanęło było, aby w gromadźie społnie y zpokoynie, ziachawszy się na mieysce, y czas naznaczony, bez żadnego rozerwania miedzy obieraiącemi, y bez żadney dysmembracyi, y bez fakcyi prywatnych, Elekcya odprawowała się. A ktoby mieysca y czasy inne do tego obierał y zkładał, albo tumultuować na Elekcyi chćiał, albo lud służebny *privatim* przyimował, albo Elekcyi zgodnie od wszystkich zkończoney zprzećiwiać się śmiał, przećiw każdemu takiemu powstać, też Stany, pod wiarą, poczćiwośćią y sumnieniem, obowiązały się. *ibid. fol.* 208. *Tit. Confœderatio.*

Toż wszystko pod Andrzeiowem na Zieżdźie walnym, po Krolu Henryku, potwierdzono. *A.*1576. *Tit. Oblatæ sunt.*

Po śmierći zaś Krola Stefana, na Konwokacyi gieneralney Warszawskiey, to przydano: iż każdy takowy, ktoryby kogo przez praktykę, ku ubliżeniu wolney Elekcyi, wsadzać na Krolestwo, biorąc dary albo pieniądze, tak ku swemu pożytkowi, iako y ku zbieraniu ludźi, albo też obietnice na iakie racye, albo na autoryzacye v Pana przyszłego, ważył się; za pewnym odnieśieniem y słusznym dowodem przez *scrutinium*, na Sądźie Gieneralnym Kapturowym, na Elekcyi postanowionym, *pro hoste Patriæ* ma bydź deklarowany y karany, y od Elekcyi odstrychniony. *A.*1587. *fol.* 407. *Tit. My Rady.*

Taż pena y na tych, ktoby, bądź z Rad, bądź z Vrzędnikow Koronnych y W. X. Lit. y *ex privatis personis*, ważył się nominować, publikować, albo koronować Pana, *sine consensu omnium Ordinum. ibid.*

Reasumowano to wszystko na pośledniey szych Konwokacyach. Ale y to: że nie pierwey I. M. X. Arcyb. Gnieźnieński do denuncyacyi Krola przystąpi, aż wprzod po trzy kroć zpyta: ieżeli iest wszystkich *consensus*, y ieżeli się wszystkim exorbitancyom dosyć stało?

Oprocz

Oprocz tego, Prawo wieczne za Krola Zygmunta III. napiſano takie: iż Krol nie może mianować, ani śię ſtarać o Sukceſora, daleko mniey *per ceſſionem* kogo na Kroleſtwo wſadzać. Co gdyby śię ſtało, *irritum & inane* bydź ma. Ani pretenſye wſzelakie z ktorychkolwiek miar y czyieżkolwiek ceſye ważne bydź mogą. Y ktobykolwiek, *tam internus quam externus*, za czaſu Panowania Krola, bądź po śmierći iego, z tych miar mimo wolną Elekcyą, by też do Koronacyi przez gwałt przyſzedł, na Panowanie tey Korony naſtępował; ten *pro hoſte Patriæ*, a ći wſzyſcy, ktorzyby mu tego pomagali, *pro Perduellibus* maią bydź poczytani. Tak iż wſzyſtkie Prawa, tak przyrodzone, iako y piſane, peny, poſtępki y ſpiſki do powſtania *contra hoſtes Patriæ & Perduelles* uczynione, przećiwko nim wykonane bydź maią. Ktore Prawo wiecznemi czaſy ma bydź świątobliwie y nienaruſzenie chowane, y ktoby ie w wątpliwość przywodźił, iako *hoſtis Patriæ & Perduellis* ma bydź miany y karany. *A*.1593. *fol*. 636. *Tit. Wolność Elekcyi*

Znowu to y inne wſzyſtkie o wolney elekcyi Krola reaſumowano Prawa 1607. *f.* 829. *Tit. Naypierwey Warunek wolney elekcyi.*

Znowu o tym Dyploma od Krola Zygmunta III. *in A.* 1607. *approbatum, Legum Volumini, cum reaſſumptione* teyże Konſtyt. *A.* 1607. *inſeritur. A.* 1631. *fol.* 1. *Tit. Warunek wolney Elekcyi.*

Znowu też Prawa y Konſtytucye reaſumowano, wſzyſtkie tranſakcye y ſkrypta, ieżli iakie w tey materyi z kimkolwiek, tak w Koronie iako y W. X. Lit. zaſzły? abroguiąc y deklaruiąc: że nikomu, ani Rzeczypoſp. ani *Privatis præjudicare* nie mogą. *A.* 1662. *fol.* 3. *Tit. Rraſumpcya o wolney Elekcyi.*

Y znowu. *A.* 1667. *fol.* 3. *Tit. Warunek Wolney Elekcyi.*

Y znowu. *A.* 1670. *f.* 12. *Tit. Warunek Wolney Elekcyi.*

A na Konwokacyi Gieneralney Warſzawſkiey po Abdykacyi Krola IM. Iana Każimierza, Stany Rzeczypoſp. ktorzykolwiek *protunc* zgromadźili śię, Związek ſwoy, względem Elekcyi Pana, *juramento corporali* ztwierdźili byli, *in hanc rotham*: „Przyśięgam Panu Bogu wſzechmogącemu, w Troycy Swiętey iedynemu, na to, iż „nie tłumacząc żadnym przećiwnym ani wymyślnym ſpoſobem tey przyśięgi moiey, „w obieraniu Pana przyſzłego; tego będę mianował za Pana, od ktorego y na ktorego imię, nic nigdy nie wziąłem, ani obietnicę otrzymałem, anim praktykował ſam „przez śię, ani przez kogokolwiek, y nie dla moich prywatnych reſpektow, ale „względem całey Rzeczypoſp. wſzyſtko czyniąc; y tego na Kroleſtwo mianować „będę, ktorego według ſumnienia y Praw Naſzych zgodnego będę rozumiał, ani „będę wprowadzał nikogo na Pańſtwo, mimo powſzechną zgodę. Jeżelim śię do „kogo kiedykolwiek wiązał, tedy go cale odſtępuię. Y ktokolwiek za Panowania „Krola IMći. przeſzłego y po Abdykacyi, nienależnemi ſpoſobami, mimo Prawa naſze, ſtarał śię o Koronę Polſką; obierać go y mianować nie będę. Tak mi Panie „Boże pomoż y Męka iego Swięta. Ktory iurament, żeby do efektu przychodźił, poſtanowiono tak: iż ktokolwiek na Elekcyą przyſzłą przyiachać zechce; żaden, *cujuscunque Statûs & præeminentiæ*, nie ma bydź *ad conſilia publica & ad ſuffragium* przypuſzczony, aż on wprzod wykona przed Deputatami z Senatu y z Koła Rycerſkiego, na to zaraz na początku Elekcyi wyſadzonemi, przy Pieczętarzach oboyga Narodow, ktorzy, *ſub nexu ejusdem juramenti*, nikogo od tey przyśięgi nie wyzwolą. Tym zaś, ktorzy na tey Konwokacyi przyśięgli, podpis każdego w Konfederacyi za dowod będźie. A ktoby na Elekcyą przybywſzy, nie chćiał tey przyśięgi wykonać, taki nie tylko *a conſiliis publicis & ſuffragio* odſtrychniony, ale *& pro hoſte Patriæ* ma bydź poczytany; przećiwko ktoremu wſzyſcy *conſurgere* powinni *A.* 1668.

Gdyby zaś ktorykolwiek *ex externis Principibus*, lub *ex Civibus* tey Rzeczypoſp. przez ligi iakie, *& illicita media, in præjudicium* Praw y wolnośći Rzeczypoſpolitą, *invitâ eâ*, chćiał *per potentiam* na Tron kogo wprowadzać, y Rzeczpoſpolitą przez to mięſzać; przećiwko takiemu każdemu wſzyſtkie *ſtudia* y śiły Rzeczypoſp. będą (poty w tym związku ſwoim nierozdźielnie trwaiąc, poki przez wolne obranie Pana nie będźie uzpokoiona) y każdemu gwałtownikowi Praw, y wolnośći Rzeczypoſp. tak dawnych, iako y na tey Konwokacyi poſtanowionych, poki zdrowia, ſubſtancyy y krwi ich ſtanie, *ſub fide, honore & conſcientia ſua*, & *ſub nexu ejusdem juramenti*, oponuiąc śię, bez rozerwania na cześći y wſzelkiey dyſmembracyi tak Korony od W. X. Lit. iako y W. X. Lit. od Korony y innych *annexarum & incorporatarum Provinciarum*, iako ieſt iedna y nierozdźielna Rzeczpoſp. *ibid.*

Przytym

Przytym wszystkie scysye *in Republica* y niechęći, *ex occasione* przeszłych lat zachodzące, wiecznie umorzono, y że to nic czyiemu zdrowiu, honorowi, ani fortunom nigdy szkodźić nie ma, warowano. *ibidem.*

O Praktykach około Panowania. *vid. Tit. Malè contenti.*

Plura vid. Tit. Krol.

Na Elekcyą idący, powinni śię skromnie zachować, szkod y krzywd nie czynić, pod warunkiem ordynacyi Warszawskiey, w tey mierze w Roku 1573. uczynionym, y wszystko płaćić powinni, tak iako kto utargować może. *A.* 1587. *fol.* 414. §. *A ći wszyscy.*

Y na wszystkich potym *subsequenter* Konwokacyach gieneralnych Warszawskich, *sub Interregnis*, warowano to, ale dostateczniey: Iż Obywatele, tak Koronni iako y W. X. Lit. iadąc na Elekcyą, ani krzywd y szkod ludźiom czynić, ani wyćiągać stacyi, ani gwałtownie bez zapłaty na lasy Szlacheckie naieżdzać maią, w teyże skromnośći & *in loco Electionis* zachować śię powinni. A ktoby komu lub w ćiągnieniu, lub na mieyscu, *sub actu Electionis*, *civilem vel criminalem injuriam* uczynił; na to ma bydź *compositum judicium*, to iest: trzech Deputatow z Senatu; a z Koła Rycerskiego, czterech z Wielkiey Polski, czterech z Małey Polski, czterech z W. X. Lit. *vid. Tit. Sądy Kapturowe.*

Na Elekcyą nie godźi śię przyieżdzać z Cudzoźiemcami, ani ich przy sobie mieć y chować, ani z dźiałami y wszelaką strzelbą (chybaby Pospolite ruszenie dla tey Elekcyi było) przyieżdzać. A ktoby przećiwko temu wystąpił, za instygacyą drugiey strony, *pro hoste Patriæ* ma bydź rozumiany, y na Maiętnośći y gardle karany. *Confœderat. A.* 1587.

Reasumowano to potym zawsze, we wszystkich Konfederacyach gieneralnych Warszawskich, iako to: A. 1632. 1648. 1668. & 1674. O Posłach Cudzoźiemskich na elekcyą y przed elekcyą przyieżdzaiących. *vid. Tit. Posłowie Cudzoźiemscy.*

Do Elekcyi, ani Powiatowe *præsidia*, ani pieniężny żołnierz Rzeczypospolitey mięszać śię nie ma, ani na nię przyieżdzać. A ieźliby śię komu od nich krzywda stała; iako maią bydź karani? *vid. Tit. Woysko. Tit. Hetmani.*

Tym tylko wolno przyieżdzać, ktorzy tey Rzeczyposp. potrzebę swemi pieniędzmi zakładaią; Pocztow iednak żołnierskich mieć nie powinni. *Confœderat. A.* 1587. *fol.* 413. §. *Zołnierza.*

Na Elekcyą wolno Zołnierzom posyłać Posłow swoich w potrzebach swych, ale bez Pocztow, tak aby większy ich *numerus* nie był od Woyska, iedno dwadźieśćia y z sługami. *ibid.*

Do Elekcyi Krola nie miały bydź przypuszczane Miasta, ktore sobie pretenduią Prawo *ad liberam Electionem*, ażby wprzod na teyże elekcyi, niewątpliwemi Przywileiami y Prawami tego dowiedli. *Confœderat. A.* 1648 *fol.* 20. §. *Miasta.*

O Krolach, ktory po ktorym był obrany &c. *vid. Tit. Krol.*

Elekcya Deputatow. *vid. Tit. Deputaći.*

Elekcya Vrzędnikow Ziemskich. *vid. Tit. Vrzędnicy*, & *Tit. Podkomorzy.*

Elekcya Posłow. *vid. Tit. Posłowie.*

Elekcye wszelakie Woiewodztw Vkrainnych. *vid. Tit. Woiewodztwa*, & *Tit. Seymiki.*

Elekcya Vrzędnikow Ziemskich Inflantskich. *vid. Tit. Inflanty.*

Elekcya Woiewody Połockiego. *vid. Tit. Aprobacye.*

EVICTOR.

vid. Tit. Zapisy.

EVOCATIO.

POzywać żaden żadnego nie ma do Sądu nienależytego, *sub pœna Statuti. A.* 1550. *fol.* 7. §. *Acz to iuż.* *Herburt. fol. 165. §. Similis Tametsi.*

Reassumitur to Prawo Woiewodztwu Mazowieckiemu, *sub pœna* 14. *marcarum in eodem Officio Castrensi luendâ;* ktorey ieźliby tam na pozwanego nie zkazano? Sąd Ziemski, gdyby pozwany *novâ citatione* Aktora o nię pozwał, zkazać ią ma, & *nihilominus* to, coby *extra forum competens, quâcunque juris viâ, sive in contumaciam, sive per controversiam*, otrzymano było, *nullitatis* bydź ma. *A.* 1565. *fol.* 102. *Tit. Sądy.*

Co śię ma rozumieć o tych pozwach, ktoremi do Grodu Szlachtę, o rzeczy Sądowi

temu nienależące pociągaią. Gdyby iednak kto się komu zapisał w Grodzie odpowiadać, y do Grodu go, *vigore hujus inscriptionis* pozywano; to nie będzie *evocatio. ibid.*

Starostowie procesow, *extra forum competens* otrzymanych exekwować nie maią, *sub solutione damnorum, medio corporali juramento taxandorum. ibidem.*

Na Trybunał Lubelski Vrzędnikow Wielkopolskich, *& è contra* Małopolskich do Piotrkowa, nie ma nikt *per terminum tactum* wyciągać, *sub nullitate & pœna quingentarum marcarum Polonicalium. A.* 1627. *f.* 9. *Tit. De evocatione.*

Ani Szlachcica Małopolskiego do Piotrkowa, ani Wielkopolskiego do Lublina, nie godzi się *evocare, sub pœnis de evocatione. A.* 1677. *fol.* 27. *Tit. Deklaracya. vid. Tit. Trybunał.*

Obywatelow W. X. Lit. ieżli dobr nie maią w Koronie? do Trybunału Koronnego nie godzi się *evocare. A.* 1662. *fol.* 12. *Tit. De Evocatione.*

De Evocatione wszystkie Prawa *& pœnas* reasumowano, z okazyi kondemnat *extra forum competens*, na Vr. Mieczniku Koronnym y sługach iego, także na Pawle *Zielińskim*, w Trybunale Piotrkowskim otrzymanych, a na tym Seymie zkasowanych. *A.* 1653. *fol.* 17. *Tit. Zniesienie.*

A *in futurum* nikt nie powinien pretensyy swoich, Ziemskiemu albo Grodzkiemu Vrzędowi do sądzenia należących, *ex cruda citatione* na Trybunale Piotrkowskim albo Lubelskim, *etiam proprii fori*, dochodzić, *sub nullitate & pœnis de evocatione sancitis. Salvis Decretis, ex feriis partium controversiis latis. ibid.*

Procuratores causarum, osobliwie w Trybunale Koronnym, Szlachtę dobrze osiadłą, *per speciem violatæ securitatis, convulsionis Decretorum Tribunalitiorum, vel Arianismi*, do Trybunału wyciągaiący, iako karani bydź maią. *vid. Tit. Prokurator.*

De evocatione Miast Koronnych. *vid. Tit. Miasta.*

Reliqua de evocatione, vid. Tit. Pozwy.

Wszystkie Konstytucye (*a mianowicie A.* 1662.) *de evocatione* postanowione reasumowano, y warowano: aby żaden, z Wielkiey Polski Obywatel do Lublina, ani z Małey Polski do Piotrkowa, pogotowiu z W. X. Lit. do Trybunału Koronnego, *& è converso* z Korony do W. X. Lit. pozywać y pociągać nie ważył się, *sub amissione causæ, & pœnis mille marcarum Polonicalium, in eodem foro vindicandis, exceptis causis recentium* tylko *criminum*; chyba żeby kto miał Ziemskie dobra w Koronie, albo sam *benevolè forum* przyiął. A Kondemnaty *in contrarium* otrzymane *nullitatis* są. *A.* 1678. *f.* 10. *Tit. Evocatio.*

Aby tak z Korony Polskiey na Dobra Litewskie, iako y z W. X. Lit. na dobra Koronne, pozwow nie kładziono, y każdy *ex possessione* tam, gdzie *bona consistunt*, odpowiadał, Konst. Litewskie 1627. y 1638. reasumowano. *K. L.* 1699. *f.* 69. *Tit. Reasumpcya Konstytucyi.*

EXCEPTA MAZOWIECKIE.

Vid. Tit. Woiewodztwa.

EXCOMMUNICATI.

Excommunicati do prawa maią bydź przypuszczani. *A.* 1562. *fol.* 29. *Tit. O Niedopuszczeniu.*

EXEKUCYA.

Herburt fol. 45. *& sq.* EXekucya Statutow, *de non alienandis & onerandis Bonis Regalibus*, uchwalona. *A.* 1562. *f.* 13. *Tit. Oznaymuiemy.*

Sądzona na Seymie poczętym *A.* 1563. a dokończonym 1564. *fol.* 38. §. *Oznaymuiemy.*

Jeszcze takie dobra przy posesorach zostawiono; ale od tego Seymu na naybliższym Seymie liczbę uczynią Rzeczypospolitey y dochodow, wedle Inwentarzow Rewizorow teraźnieyszych, czwartą część oddać powinni będą. *A.* 1565. *fol.* 100. *Tit. O dobrach exekucyi podległych.*

Sądzone, y daley odłożono ostatek. *A.* 1566. *f.* 124. *Tit. Rewizya.*

Exekucyi Statutu *Kaźimierzowego* podległy wszystkie dyspozycye, *super Bonis & Castris principalibus* po nim uczynione. *A.* 1562. *f.* 13. *Tit. Oznaymuiemy.*

Bona minutiora nie podległy, aż do Statutu *Kaźimierzowego. ibid.* §. *A iako ten.*

Ale od Statutu *Alexandrowego*, wszelakie donacye y obligacye podległy. *ibid.* §. *Ktorych iako śię.*

Exekucyi Statutu *Władysławowego*, sumy na Wielkorządach zapisane nie podległy, aż do Statutu *Alexandrowego*, po Statućie giną. *ibidem fol.* 16. *Tit. O Statućie.*

Przed Statutem iednak *Alexandrowym*, *super Castra principalia* dane, ieźli śię na Wielkorządach znayduią, giną. *ibid.* §. *Wszakże tego.*

Exekucyi Statutu *Alexandrowego* podległy wieczności, Lenna, przedaże, Fundacye Duchowne, po nim uczynione. *ib. Tit. O Statućie.*

Y sumy wszelakie, po tym Statućie zapisane. *ib. f.* 18. *Tit. O Sumach.*

Y oprocz tych, ieźli ktore są na woyny Pruskie wźięte *pro necessitate Reipublicæ. ib.* §. *Zostawuiąc to.*

Feuda Xiążąt Pruskich y Pomorzkich nie podległy. *ibidem f.* 17. §. *Ostawuiąc w mocy.*

Ani Daniny w Xięstwie Mazowieckim, aż do Zygmunta Pierwszego. *ibid.* §. *Co śię tknie.*

O tymże. *vid. Tit. Woiewodztwa.*

Dobra konfiszkowane, a po Statućie Alexandrowym Potomkom przywrocone, także nie podległy. *A.* 1562. *f.* 24. *Tit. O Sądzeniu.*

W Ziemie Podlaskiey także nie podległy Statutowi Alexandrowemu, ani innym potym. *A.* 1569. *f.* 151. §. *Nad to osobliwie.*

Znowu o tym, że nie podległy, chybaby kto po inkorporacyi Podlaśia do Korony, z dobr Krolewskich co sobie usurpował, albo u Krola przed tym uprośił. *A.* 1588. *f.* 479. *Tit. Podnieśienie pozwow.*

Y znowu. *A.* 1601. *f.* 730. §. *Nie inkluduiąc.*

Y znowu. *A.* 1607. *f.* 848. *Tit. O Przywileiu Podlaskim.*

Plura vid. Tit. Dobra Szlacheckie.

Ani Ziemie Wołyńska y Bracławska podległy. *A.* 1569. *fol.* 158. §. *Ktemu znayduiemy.*

O tymże znowu. *A.* 1590. *f.* 576. *Tit. Kwarta.*

Ani Xięstwo Kiiowskie. *A.* 1569. *f.* 165. §. *Ktemu.*

Ani W. X. Litewskie. *ib. f.* 176. §. *Opatruiemy też.*

O tymże znowu. *ib. f.* 195. §. *A iż dla zdłużenia.*

Ruskie y Podolskie Lenna nie podległe, tylko od Statutu 1504. Alexandrowego. *A.* 1576. *f.* 281. *Tit. Feuda w Ziemie Ruskiey y Podolskiey.*

Exekucyą Statutow, ieźli co Bratu z działu odeszło, na Oyczyźnie może patrzać, *præscriptione non obstante. A.* 1562. *f.* 15. §. *To też ktemu.*

Znowu o tym. *ib. f.* 17. *Tit. O przyśiędze y dziale.*

Dobra kupione gdyby odpadły, iako ewiktora patrzać? *vid. Tit. Zapisy.*

Exekucyą takowąż, ieźli komu dobra odeszły, na ktorych maiąc pierwey dożywoćie, potym na nie wieczność sobie otrzymał, w Dożywoćiu zostawać ma. *A.* 1562. *fol.* 17. *Tit. O dożywoćiach na ztraconych Sumach.*

Exekucyy takowych dekreta w Powiatach aktykować kazano. *A.* 1563. *f.* 45. *Tit. Zataione Listy.*

Znowu o tym: że powinne bydź aktykowane. *A* 1567. *f.* 132. *Tit. Dekreta.*

Exekucya w Ruśi y Podolu zawarta, wyięte iednak te dobra, o ktore iuż sprawa *in lite pendet. A.* 1588. *f.* 457. *Tit. Zamknienie Exekucyi.*

O tymże znowu. *A.* 1601. *f.* 746. *Tit. O zamknieniu Exekucyi.*

Y znowu: A ktoby odtąd Dobra dźiedźiczne *pro Regalibus* upraszał, pozwany do Trybunału, *peremptoriè refusione damnorum & pœnâ duorum millium marcarum, parti & Judicio totidem*, tamże *in instanti solvendâ, inter causas Officii*, karany bydź ma. A Instygator, *sine certo delatore*, pozwow wynośić nie ma, *exceptis litis pendentiis ante* 1588. *annum. A.* 1647. *f.* 19. *Tit. Zamknienie Exekucyi.*

Przywodząc to Prawo *ad executionem*, deklarowano: aby Vr. Szymon *Olewińſki* Sędźia Ziemie Lwowſkiey nie był więcey od Vr. Inſtygatora Koronnego prawem pociągany, względem wśi ſwoiey dźiedźiczney Czerepowa nazwaney, w Woiewodztwie Podolſkim w Powiećie Latyczowſkim leżącey. *A.* 1676. *fol.* 45. *Tit Deklaracya.*

Zawarta y w Prusiech exekucya. *A.* 1598. *fol.* 701. *Tit. Zawarćie Exekucyi w Prusiech.*

Zawarta z goła wſzędźie, y Proceſy wſzyſtkie po daćie Konſtytucyi A. 1588. intentowane, zkaſowano. *A.* 1607. *fol.* 841. *Tit. O nieoddaleniu.*

Reaſumowano wſzyſtkie Konſtytucye, o zawarćiu Exekucyi y o Przywileiu *incorporationis* Woiewodztwa Podlaſkiego, *exceptis litis pendentiis.* *A.* 1647. *fol.* 19. *Tit. Zamknienie Exekucyi.*

Plura *vid. Tituli. Dobra. Liſty. Pozwy. Sumy. Przywileie.*

Exekucyi *rei judicatæ* na Wołyniu ſpoſob taki: ieźli od Sądu Ziemſkiego odeślą na Exekucyą? Sędźia z Podſędkiem, albo Piſarzem y z dwiema Woźnemi y Szlachtą (o ktore Woźne y Szlachtę ſtrona powodowa ſtarać śię ma) wyiachać, y ſtronę ukrzywdzoną, według zkazania Sądowego, wwiązać maią. A ieźli od Grodzkiego Sądu? to Staroſta, a w niebytnośći onego Sędźia Grodzki z Podſtarośćim, albo Piſarzem, także y z Woźnemi y z Szlachtą uczynić to powinni. A ieźliby pozwani upornie wwiązania bronił? ma go Sąd ow odeſłać na Trybunał na wywołanie, zachowuiąc każdey ſtronie, po zkazaniu Vrzędowym, wolną apelacyą na Trybunał od tego, od czego iść może według Prawa. Trybunał zaś powinien go bez wſzelkiey zwłoki z Państw wywołać, y znowu do Sądu pomienionego odeſłać. Za ktorym odeſłaniem znowu Sąd powinien, na Dobrach onego Wywołańca exekucyą uczynić, pod winą ſta grzywien, to ieſt: gdyby folguiąc ſtronie, iachać nie chćiał; ktorey winy dwa kroć płaceniem uydźie, a za trzećim przypozwem Vrzędu ma bydź prywowan, o co *forum* na Trybunale. Gdyby iednak Wywołaniec on, po otrzymaniu na nim y publikowaniu Bannicyi w Trybunale, do Roku y ſześćiu Niedźiel z ſtroną powodową śię poiednał; tenże Trybunał powinien z niego znieść onę bannicyą. Poiednanie zaś tak śię ma rozumieć: gdy ſtrona oczywiśćie w Trybunale Wywołańca wolnym uczyni, albo też oczywiśćie przed Sądem Ziemſkim, lub Grodzkim, da mu liſt ſwoy ręczny, y przy tym liśćie wypis Vrzędowy od Sądu Ziemſkiego albo Grodzkiego. Wolno też Bannitowi wziąć ſublewacyą, y o zły przewod Prawa, do czaſu naznaczonego *ad ſpatium ſex menſium* czynić. Czego gdyby nie uczynił, iuż wieczna Bannicya ma na nim zoſtać. *A.* 1589. *fol.* 543. *Tit. O odprawach rzeczy oſądzoney.*

Declaratur: iż po wzkazaniu od Sądu Ziemſkiego, Grodzkiego y Komiſarſkiego, posłać trzeba Woźnego ze dwiema Szlachtą w wiązanie, ktorego gdy ſtrona nie dopuśći; tedy iuż o zprzećiwienie y o zakład, ktory będźie od Sądu położony, do Vrzędu Grodzkiego odſyłać, ani pozywać nie będźie potrzeba, ale zaraz miaſto ruſzenia Powiatowego, Sędźia z Podſędkiem, albo *in abſentia* Podſędka, z Piſarzem y z dwiema Woźnemi, y Szlachtą ośiadłą (o ktore Woźne y Szlachtę ſtrona powodowa ſtarać śię ma) odprawę w rzeczy oſądzoney uczynić powinien. A ieźli w Grodźie ſądzono, albo od Krola, albo od Komiſarzow odeſłano; takimże ſpoſobem Staroſta, albo w niebytnośći iego, Sędźia Grodzki z Podſtarośćim, albo Piſarzem Grodzkim, także z Woźnem y Szlachtą, w tym śię zachować y daley, wedle artykułu w Trybunale opiſanego, aż do końca poſtępować maią. *A.* 1590. *fol.* 583. *Tit. Deklarowanie artykułu około odpraw.*

Znowu *declaratur*: iż ieźliby Sędźia, z iakiey przyczyny albo choroby, na exekucyą pośpieſzniey ziachać nie mogł; Podſędek z Piſarzem ma onę odprawić. *A.* 1613 *fol.* 31. *Tit. O odprawie Exekucyi.*

Executionem fortem militarem, tak w Koronie, iako y W. X. Lit. *ſuper exigenda retenta* podatkow, *in perpetuum*, zdobr wſzelakich, niegodźi śię nikomu czynić, *ſub pœna Infamiæ*. O co *forum* Sąd Hetmański albo Seym, za mandatem od ukrzywdzonego, iako *de novo emergenti.* *A.* 1658. *fol.* 29. *Tit. Znieśienie.*

Na Exekucyą Konſtytucyi A. 1661. y Dekretu Relacyynego, o Kośćioł S. Iakuba w Nowym Mieśćie Toruńſkim, Pannom Zakonnym tamecznym przyſądzony, Komiſarzow dano, *cum informatione & pœnis in contravenientes executioni.* *A.* 1667. *fol.* 47. *Tit. Exekucya Dekretu.*

Apro-

Aprobowano tę Komisyą. *vid. Tit. Komisye.*

W Ziemie Czerskiey Starosta y Vrząd iego, powinien był z Poborcow tey Ziemie y Małżonek pozostałych, y Sukcesorow ich, nieodwłoczną według prawa uczynić exekucyą, *sub pœna solutionis de suo, ad instantiam Instigatoris Regni exsolvenda. A.* 1659. *fol.* 32. *Tit. Executio Exaktorow.*

Exekucye w Prowincyi Pruskiey, *super jure victis*, przez Woiewodow tamecznych, albo ich Vrzędy Grodzkie odprawować się maią; *excepto*, gdyby Woiewodowie pomienieni, będąc *requisiti & ordinario juris processu convicti*, exekucyi czynić nie chcieli; na ten czas wolno, *extraprovincialia Officia* zprowadzić, *& rigorem juris super parte jure victa extendere.* A ieżliby się ktorekolwiek *Officium extraprovinciale, non convictis Officiis Provinciæ Prussiæ*, exekucyą w Prusiech czynić ważyło? ma *succumbere pœnæ quingentarum marcarum Polonicalium*, y takowa exekucya *nullitatis* będzie. *A.* 1678. *fol.* 27. *Tit. O exekucyach Prowincyi Pruskiey.*

Do Exekucyi Dekretu w sprawie excesu Toruńskiego, *in assistentiam* Komisarzow, od Sądu I. K. M. Asesorskiego naznaczonych W. W. Hermanow Kor. *ad hunc solum actum* dyspensowano, y podobnąż Dekretow Asesorskich exekucyą w sprawie W. W. y Vr. Jabłonowskich, reassumiąc Konstytucyą Seymu Lubelskiego, Miastu Gdańskowi nakazano. 1724. *fol.* 5. *Tit. Securitas Exekucyi Dekretu.*

Dobra wzkazami y przezyskami onerowane, a żeby *indilatæ executioni prætensorum* podlegały, *& stante lite* zapisami onerowane nie były *per Jure victum*, postanowiono. Także dylacye *Successoribus* po zmarłych osobach, a posesorom *post jure victos iterari* nie powinne, a każdy nowy Posesor Dobr przezyskami y Dekretami obciążonych do swoiego Ewiktora regres mieć będzie K. L. 1726. *Tit. Dobra onerowane.*

Exekucye za pierwszym Dekretem *in contumaciam* na nikim *extendi* nie maią; ale w sprawach formalnych *expulsionis* y żołnierskich, Skarbowych, Zapisowych, Rabunkowych, *executio fortis* za drugim Dekretem, po przyiętey raz cedule *in antecessum*; a w inszych wszystkich sprawach, za trzecim Dekretem, po odprawionych dwoch poiazdach; a gdzieby *in tertio ultimario executionis gradu, jure victus* zmocniwszy się, exekucyi *per potentiam* bronił, albo po wwiązaniu Vrzędowym, expulsyą z dobr *per intromissionem officiosam* podanych uczynił, y o to pozwanym będąc, znowu kondemnować się *temere* dopuścił; tedy za czwartym Dekretem, ukrzywdzonemu do iak naymocnieyszey przy Vrzędach, *motâ nobilitate*, Exekucyi sposobić się y dobra *jure victorum occupare* wolno będzie. Y ieżeli zaboystwa, Kryminały, zabranie Sum, y iakażkolwiek *causa facti* dla rezystencyi kondemnowanych nastąpią, *jure victi & asseclæ eorum* windykować ich nie będą mogli, *& jure vincenti*, piątego iuż nie potrzebuiąc Dekretu, wolno będzie kilka razy *tentare executionem*, poki *ad possessionem bonorum jure victi* nie przyidzie, y może one Vrzędownie *forti manu inequitare*, a gdyby *jure vincens à jure victo* był przypozwany do rozprawy *in principali negotio*, y onę wygrał, iednak *litis expensas jure vincenti* ma zapłacić, *& pœnam sessionis turris* przez 12 niedziel *subire. K. L.* 1726. *fol.* 77. *Tit Exekucye.*

Exekucya dekretow nie powinna bydź na tych, ktorzy *in functione* zostaią. *vid. T. Senatorowie.*

Exekucyi Dekretow *extra forum competens* otrzymanych, nie ma Starosta czynić w Woiewodztwie *Mazowieckim. vid. Tit. Evocatio.*

Ani żaden Vrząd dekretow Trybunalskich, o dziesięcinę. *vid. Tit. Dziesięcina.*

Plura *vid. Tit. Bannicye. Tit. Infamie. Tit. Gleyty.*

Exekucya z Retentorow. *vid. Tit. Retenta.*

Exekucya Dekretow Trybunalskich y Kapturowych *sub interregno. vid. Tit. Sprawy.*

O nieczynienie *sub interregno* exekucyi Dekretow Trybunalskich, *ante Interregnum* ferowanych, Starosta y Vrząd Grodzki nie odpowieda. *vid. Tit. Starosta.*

EXEMPTY.

EXempt od Sądow, wedle Konstytucyi Seymu A. 1562. dano Vrzędnikom, y Krolewskim sługom, y *Voluntariis*, ktorzyby, bądź przy Krolu, bądź bez Krola, na posłudze woienney byli. *A.* 1578. *fol.* 341. *Tit. Zołnierze.*

Znowu Exempt, ieżliby Krol sam iachał na Woyne? Vrzędnikom, y Sługom iego, y wszystkim PP. Radom, y Deputatom *Consilii bellici*, y Prowizorom, do dwunastu Niedziel po rozpuszczeniu Woyska, od wszelakich spraw, *in quovis judicio seu Offi-*

cio; wyiąwſzy, gdyby po daćie tey Konſtytucyi kto w nadźieię takowego exemptu, maiętność komu iaką gwałtem a nie prawnie odiął, albo śię odpiſał zapiſem takowey excepcyi. *A.* 1590. *fol.* 570. *Tit. Wyięćie Zołnierzow od prawa.*

Exempt Zołnierzom Koronnym y W. X. Lit. y Dworowi Krolewſkiemu, od wſzyſtkich *in genere* Sądow, *exceptis cauſis expulſionis violentæ, rei judicatæ, & ad inſcriptiones. A.* 1609. *fol.* 908. *Tit. Zołnierze wyięći od Sądow.*

Znowu Senatorom, Vrzędnikom y Dworſkim Krolewſkim, ktorzy z Krolem na woynie będą, takowiż exempt; w czym od Krola liſty świadeczne mieć maią, że na woynie byli. *A.* 1611. *fol.* 7. *Tit. Exempty żołnierſkie.*

Znowu Zołnierzom Koronnym y W. X. Lit. wedle Konſtytucyi 1590. exempt dano. *A.* 1620. *fol.* 13. *Tit. Exempty.*

Reaſumowano *in toto* pomienioną 1620. Konſtytucyą. *A.* 1634. *fol.* 5. *Tit. Exempty.*

Komiſarzom Rzeczypoſpolitey exempty dane od Krola, iść maią u wſzelakich Sądow, *exceptis cauſis in Conſtitutione* 1609. *deſcriptis. A.* 1628. *Tit. Exempty Zołnierſkie.*

Aprobowano tę *in toto* Konſtytucyą, y onę do przyſzłego Seymu reaſumowano. *A.* 1633. *fol.* 13. *Tit. Exempty Zołnierſkie.*

Exempty Zołnierzom y na poſludze Rzeczypoſp. będącym, za atteſtacyą Hetmanow albo Pułkownikow, na mieyſcu Hetmanow będących, *in omnibus ſubſelliis, in perſonalibus* tylko przyimowane bydź maią. *A.* 1638. *fol.* 11. *Tit. Exempty Zołnierzom.*

Taż Konſtytucya ſłużyła y Posłom do poſtronnych Panow, w ſprawach Rzeczypoſp. wyprawionym. *ibid.*

Y Proces na Vr. Starośćie *Sochaczewſkim*, pod ten czas, gdy go do Cara Moſkiewſkiego, w ſprawach Rzeczypoſp. *in A.* 1637. posłano, od Vr. *Kośieńſkiego, ratione quaſi extorti telonei*, otrzymany zkaſowano, y ſprawę oryginalną *in integrum* reſtytuowano do tegoż terminu, w ktorym była przed wyiazdem iego. *ibid. fol.* 45. *Tit. Exempt Staroſty Sochaczewſkiego.*

Woiewody także Smoleńſkiego ſprawy, *tam ex actoratu quam reatu*, ſuſpendowano dotąd, poki Posłowie Moſkiewſcy od Krola odprawieni nie będą. *ibid. fol.* 51. *Tit. Exempt.*

Exempt Vr. Zygmuntowi *Wierzbowſkiemu* Chorążemu Łęczyckiemu, *Secretario legationis* do Ceſarza IM. Chrześćiańſkiego *& ad Comitia Imperii*, od wſzelakich ſpraw, aż do powrotu iego. *ib. fol.* 23. *Tit. Exempt.*

O exemptach, Konſtytucye *A.* 1611. *&* 1628. (*vide hanc Conſtit.* 1628. *Tit. Zołnierze*) *in toto* aprobowano Zołnierzom, y do przyſzłego Seymu reaſumowano. *A.* 1653. *fol.* 14. *Tit. Exempt Zołnierzom.*

O exemptach Hetmańſkich, dawne prawa y Konſtytucye Zołnierzom W. X. Lit. reaſumowano, y aby u każdego Sądu przyimowane były, poſtanowiono. *A.* 1654. *fol.* 30. *Tit. Diſciplina militaris.*

Dekreta przećiw exemptom Hetmańſkim na żołnierzach, *in quocunque ſubſellio* zkazane, *in quantum id juri non repugnat*, znieśiono. *A.* 1655. *fol.* 33. *Tit. Decreta in contumaciam.*

Exempty Hetmanow Koronnych, prawem dawnym pozwolone, w każdym Sądźie, *in perſonalibus* tylko *terminis*, iść powinne. *A.* 1676. *fol.* 29. *Tit. Exempty.*

Exempt wſzyſtkim Senatorom y Posłom, na Konwokacyach gieneralnych Warſzawſkich *ſub Interregnis* przytomnym, od popiſu, *inquantum* by śię gdźie pod te czaſy odprawował. w Konfederacyach Gieneral. Warſzaw. *ſub Interregnis. A.* 1648. 1668. *&* 1674.

Exempty nie miały iść w Woiewodztwach, Kiiowſkim, Bracławſkim, Wołyńſkim y Czerniechowſkim tym, ktorzy *ad malè narrata* uprośili ſobie dobra *juribus Caduci*, dyſpozycyi Krolewſkiey *non obnoxia*, tak Duchowne iako y Swietckie, y Dwory Szlacheckie. *A.* 1661. *fol.* 31. *Tit. Securitas bonorum.*

W ſprawach żołnierſkich, w ktorych iść według prawa powinne exempty, Trybunał y inſze *ſubſellia* zachować śię maią według dawnego prawa. *A.* 1673. *fol.* 15. *Tit. Exempty Zołnierſkie.*

Exempt Kiążęćiu I M. *Czartoryiſkiemu* Woiewodźie Wołyńſkiemu, y I MP. *Sapieżie* Woiewodźie Połocemu, do Moſkwy; y IM. Panu Janowi Gnińſkiemu, Woiewodźie

wodźie

wodźie Chełmińskiemu, do Porty Otomańskiey w sprawach Rzeczyposp. wyprawionym Posłom. *A.* 1677. *f.* 45. *Tit. Exempt.*

Senatorowie y żołnierze na Woynie będący *excipiuntur* od wszelkich Sądow, y Konstytucya 1609. reasumowana z tą deklaracyą: że *in termino* Sprawy atestacyą od Hetmana swego każdy pokazać powinien, *sub nullitate* exemptu, y Kondemnaty annihylowane mimo *exempta* otrzymane, *salvo negotio principali. A.*1685. *f.* 8. *Tit. O Exemptach.*

Plura *o exemptach Senatorom, Posłom, Komisarzom. vid. Tit. Senator.*

O exemptach zaś Zolnierskich, *plura vid. Tit. Zołnierz.*

Exemptiones bonorum. vid. Tit. Wykupno.

EXORBITANCYE.

EXorbitancye na Konwokacyi gieneralney Warszawskiey, po śmierći Krola Zygmunta III. zebrać miano, *in vim* tylko *præparationis, unâ cum rationibus remediorum*, y one do Braći na Seymiki swoie, albo okazowania, a potym do namowy wszystkich Stanow, na głowny Ziazd Elekcyi odnieść; samo tylko Woiewodztwo Krakowskie, do ućierania ich nie wdawaiąc śię, *totum & integrum hoc negotium* Braći na przyszłą Elekcyą zachowało, przed nominowaniem nowego Pana one chcąc naprawować. *A.* 1632. *f.* 1.

Znowu o tym tamże niżey, iż przed mowieniem o Kandydatach y mianowaniem Krola, uprzątnione bydź maią exorbitancye. *ibidem f.* 2. §. *A iż w pomienionych Prawach.*

Exorbitancye niektore wprawione są w porządek, za konsensem P P. Senatorow y Posłow Ziemskich, na Seymie. A. 1633. *f.* 11. §. *Oznaymuiemy.*

A Drugie potym w Reces puszczono, *cum declaratione:* że na przyszłym Seymie uzpokoione bydź maią. *A.* 1643. *f.* 25. *Tit. Reces do przyszłego Seymu.*

Znowu o nich tak, iako y na Konwokacyi gieneralney Warszawskiey *in A.* 1632. postanowiono. *Confœd. A.* 1648. *f.* 1. §. *Lecz iż.*

Y znowu na Konwokacyi także gieneralney Warszawskiey, po Abdykacyi Krola I M. Jana Kaźimierza, tak iako w przeszłych Konfederacyach. *A.* 1668. *f.* 1.

Tandem na Elekcyi Krola I M. Michała konkludowane są. *A.* 1669.

Ktore resolwowane naydźiesz tu u mnie pod rożnemi Tytułami.

Exorbitancye Ziem Pruskich y inne, w Reces na dwu Seymach, *in Anno* 1649. puszczono. *f.* 20.

EXPEKTATYWY.

EXpektatywy znieśiono, y dawane napotym bydź nie maią. A. 1550. *fol.* 4. §. *A iż wiele.*

Reasumuiąc tę Konst. 1550. y drugą 1613. żeby Przywileie dwa na ieden wakans nie wychodźiły, obostrzono, y W. W. Pieczętarzom zlecono, aby mieli *seriam animadversionem* takowych Przywileiow, ktore ieżeliby *casu qvo* wyszły? *nullitati subesse* maią, y ten ktoby ie uprośił, *ipso facto* tego Wakansu, *etiam post obitum* Jego, był *incapax.* Dopieroż Przywileie na Dobra Ziemskie, ieżeliby kiedykolwiek wyniść miały, *eidem rigori subiacere* maią, na Kancelaryę zaś *pœnas in legibus Regni descriptas* reasumowano. *A.* 1699. *f.* 50. *Tit. O expektatywach.*

Expektatywy wszystkie *& gratiæ Præsentationum, Beneficiorum*, Godnośći, albo Urzędow iakichkolwiek, przez Duchownych albo świetckich, znieśione, pod nieważnośćią *adeptorum beneficiorum* albo Urzędow. *A.* 1717. *fol.* 12. *Tit. W Traktaćie Warszawskim.*

EXPULSYE.

IN *causa expulsionis*, gdyby kto komu w maiętność wiachał, wybił y posesyą iakimkolwiek sposobem y pretextem odiał, albo dom zplondrował y złupił, Sąd ma zkazać *restitutio-*

ſtitutionem bonorum & damnorum refuſionem, nie wdawaiąc ſię *in diſputationem Jurium.* Konfed. Proſzowſka 1587. *f.* 419. §. *Qvod autem attinet cauſam expulſionis.*

Cauſæ explicationis, ktore *non patiuntur moram*, aby były ſądzone *inter cauſas officii* na Trybunale wedle Konſtytucyi *de exemptionibus* uczynioney. *A.* 1598. *f.* 703. T. *Cauſæ expulſionis.*

Iż te Akcye *expulſionum moram non patiuntur*, tedy iako y *Exemptiones* na każdy czwartek *ex ſeorſivo Regeſtro* ſądźić ie kazano. *A.* 1611. *f.* 13. *Tit. Cauſæ Expulſionis & Exemptionis.*

Wſzyſtkie Prawa *de expulſione* opiſane reaſumowane: aby ſię żaden nie ważył, *qvocunqve prætextu & Titulo*, uſurpowanych ſobie Dobr *violenter* zaieżdzać, ale *ordinariâ Juris viâ* ſwey dochodźił należytośći, *ſub pœna Bannitionis perpetuæ*, czego Woiewodom y Staroſtom Sądowym zlecono animadwerſyą, *non derogando* ſtatutowi W. X. L. Konſt. Litew. A. 1685. *f.* 7. *Tit. O Gwałtownych zaiazdach.*

Ktobykolwiek, *cujuscunqve ſtatûs & conditionis*, gwałtownie Dobra, bez prawney, urzędowey exekucyi, zaieżdzać ważył ſię, takowy każdy zkroconym Proceſem, tak iako o zbiegłych poddanych, *& cum complicibus prævia inqviſitione* ſądzony, *& pœna Bannitionis*, *ad primam inſtantiam* pozwany, okryty bydź ma. *K. Lit.* 1690. *fol.* 15. *Tit. Deklarcya Konſtytucyi.*

Sprawy *Expulſionum* wſzelkie ſądy, tak *majoris* iak *minoris ſubſellii*, nie od czego inſzego, tylko *à ſola reinductione in bona qvævis, tam Terreſtria qvam Regalia, qvis fuit ante menſem Poſſeſſor*, z naznaczeniem wieży y ſzkod nagrody, zaczynać maią, nie wdaiąc ſię *in cognitionem Jurium & deciſionem cauſæ;* a gdyby wyſzły *per appellationem*, albo *per gravamen* do Trybunału? Regieſtr *Incarceratorum mere hic degentium*, albo iakowy iak nayprędſzy może bydź naznaczony, żeby takowe *auſus* w poſkromnieniu *moram non patiantur*, ktora Konſtytucya y W. X. Lit. ſłuży. *A.* 1699. *f.* 48. *Tit. O Expulſyach.*

Reaſumowana ta Konſt. 1699. y aby *ad literam* onę bez wſzelkiey explikacyi obſerwowano, *ſub nullitate decretorum in contrarium* temu Prawu *ferendorum*, nakazano; w każdą Srzodę y Czwartek, *ante omnes alias cauſas* Regieſtr naznaczono, a ktoby *prætextuoſis documentis*, iakoby na fundamenćie Prawa wygrał reindukcyą, a przez Inkwizycyą, *reſpectu violentiarum in termino reinductionis*, pretext pomieniony był mu dowiedźiony, tedy pod to Prawo Expulſyi opacznie podſzywaiący ſię, nie tylko *refuſione damnorum per Judicium liqvidandorum, prævia comprobatione partis læſæ*, ale też *perſonalibus pœnis duplicatis conſtitutione eadem præſcriptis* aby był karany, warowano 1726. *Tit. Trybunał Głowny koronny. §. Invaluerunt.*

Ktokolwiek gwałtownie Dobra, bez Prawney, Urzędowey Exekucyi zaieżdzać ważył ſię, takowy każdy *ſine ullo reſpectu perſonarum* zkroconym Proceſem w Grodźie, tak iako o zbiegłych poddanych, *prævia inqviſitione* ſądzony *& pœna bannitionis perpetuæ* okryty bydź ma. *K. L.* 1690. *f.* 15. *Tit. Declaratio Konſtytucyi o Naiazdach.*

Sądy Grodzkie *cauſas Expulſionum præciſâ Appellatione*, *qvo ad punctum Reinductionis* y win w Prawie opiſanych, ſądźić powinny 1710. Poparcie Konfeder. Sendomirſkiey *f.* 63. *Tit. o Kryminałach.*

EXULES.

vid. Tit. Wygnańcy.

FACIONATUS TERMINUS.

vid. Tit. Licowny rok.

FATALIA.

vid. Tit. Præſcriptio. Tit. Interregnum.

FORTECE.

Smoleńſkich Murow naprawę do przyſzłego Seymu odłożono. A. 1646. *fol.* 9. *Tit. O naprawie murow.*

Nazna-

Naznaczono na tę naprawę, z Kwarty donatywy Symply W. X. Lit. sto tyśięcy złotych. A. 1647. *f.* 6. *Tit. Naprawa murow.*

Reasumowano tę Konstytucyą A. 1647. A Komisarze naznaczeni restauracyą tę likwidować będą. A. 1652. *f.* 23. *Tit. Opatrzenie Smoleńska.*

De praesidio *Smoleńska. vid. Tit. Miasta.*

Fortyfikacyą Miasta Lublina Woiewodztwo Lubelskie na śię przyięło. *vid. Tit. Miasto Lublin.*

Też Konstytucyą przyięła Ziemia Wileuńska, Lwowska, Przemyska, Sanocka, y Woiewodztwo Bełskie, y inszym Woiewodztwom wolność dano, mieysca do fortyfikacyi sposobne upatrzywszy, *vigore praesentis Constitutionis*, Seymiki sobie od Krola I. Mći na to otrzymać, y na nich *Lauda* względem fortyfikacyi postanowić. Ktore *Lauda* taki *valor* mieć będą, iakoby tu były wyrażone. Ktore zaś Woiewodztwa, na Seymikach Relacyynych, sobie *in Laudis* mieysca takie specyfikować będą; one *in toto approbantur.* A. 1659. *f.* 49. *Tit. Fortyfikacya Miast.*

Fortec W. X. Lit. opatrzenie, do przyszłego Seymu odłożono. *A.* 1673. *f.* 19. *Tit. Opatrzenie fortec.*

Fortec pogranicznych *curam* zlecono Hetmanom, także fortece *Stanisławowa* y *Brzeżan.* *A.* 1676. *f.* 42. *Tit. Fortece pograniczne.*

Fortecę Zamoyską, Vr. Marćin *Zamoyski* Podstoli Lwowski obiecał konserwować y dotrzymać na Rzeczposp. w Konfederac. *A.* 1674. *f.* 11. §. *Sprawa Ordynacyi.*

Jednak *inqvantum*by wyćiągała *necessitas pro magnitudine periculorum*, obiecano onę armatą y amunicyą opatrzyć. A do reperacyi murow y fos, włości Ordynacyi podległe, w dyspozycyi tegoż Vr. *Zamoyskiego* zostaiące, dopomagać będą. Dla założenia zaś Magazynu, aby ludźie zaraz *pro praesidio* będący, *& in casum necessitatis ingruentis* wprowadzeni, czym żyć mieli, pozwolono w dobrach Ordynacyi podległych, ktorych *adjit possessionem*, włożyć na poddanych, tak ćiągłych iako y na czynszach będących, aby po połkorczku żyta, miary Zamoyskiey, zsypowali y odnośili, poki woyna Turecka nie będźie uzpokoiona. *A.* 1676. *f.* 43. *Tit. Forteca Zamoyska.*

Fortece pograniczne Hetman W. X. Lit. *praesidiis* opatrzyć ma, iako Miasto Wilno. *A.* 1683. *f.* 1. *Tit. Securitas interna.*

Z Fortecy *Tykoćińskiey* y z inszych maiętności Szlacheckich Dźiedźicznych Ziemi Bielskiey Woiew. Podlaskiego, auxiliarne woyska swe Krol I Mć zaraz po zkończeniu Seymu wyprowadźić przyobiecał, do ktorey Fortecy *pro hac sola vice, ex ratione belli, praesidium* Rzeczyposp. Hetman W. Kor. wprowadźi, nie deroguiąc *in posterum Immunitati Terrestri* tychże Dobr, y że *in futurum* Krol I Mć Woysk swoich do tey Fortecy wprowadzać nie będźie, warowano. *A.* 1703. *fol.* 17. *Tit. Warunek.*

Z Fortecy *Lachowickiey* Armata, Dźiała y Amunicya, częśćią do Słucka, częśćią do Woyska W. X. Lit. wyprowadzona, za uzpokoieniem Rzeczypospolitey *heredibus* ma bydź wrocone, warowano, y że te Dobra Lachowickie *immunitate* Dobr ziemskich, iako przedtym zostawały, *gaudere* maią *in perpetuum*, postanowiono. *A.* 1703. *f.* 31. *Tit. Asekuracya Fortecy Lachowickiey.*

Do odebrania Fortec W. X. Lit. armat y amunicyi, ewakuowanych od Garnizonow auxiliarnych, Komisarzow *ex Senatu & equestri ordine* naznaczono. *ib. f.* 5. *T. Komisya do odebrania Fortec W. X. Lit.*

Plura o fortecach. *vid. Tit. Miasta. Tit. Zamki. Tit. Dobra. Tit. Dożywoćie.*

FORUM.

De Foro, *gdźie komu w iakiey sprawie służy, doczytasz śię, pod roznemi tytułami.*

FRYMARKI.

FRymarki, ktore śię stały z szkodą Rzeczyposp. maią śię nazad cofnąć; co Rewizorowie uznać maią, y na przyszły Seym przynieść, aby to Rzeczpospolita rozsądźiła. *A.* 1562. *f.* 19. *Tit. O Frymarkach.*

Gdyby kto, za otrzymaniem wieczney Daniny, wieś iaką Krolowi puśćił, albo Sumę starą, ktoraby śię przed Statutem ostać mogła, a pokazałby to iasnemi dokumen-

tami, że Krol takową wieś, na ktorey dobra a ſtara Suma była, od niego przyiął; choćby to *in Privilegio donationis* nie było *expreſſum*, powinien Krol nazad onę wieś z tąż Sumą wrocić. Czego *cognitio* na Seymie bydź powinna. *ibidem.* §. *Też to przykładaiąc.*

Potym poſtanowiono, żeby Rewizorowie do dobr Krolewſkich deputowani, Frymarki rewidowali. *A.* 1563. *f.* 41. *Tit. Frymarki.*

Rewidowane y ſądzone na Seymie w mocy zoſtawiono, a nierewidowane ćiż rewidować maią. A. 1566. *f.* 124. *Tit. Rewizya.*

Frymarki bez rewizyi y konſenſu Seymowego, napotym nie maią bydź ſtanowione. A. 1562. *f.* 19. §. *A napotym.*

Frymarki, ktoreby przez Rewizory z Seymu nierewidowane były, y potym na Seymach Koronnych nie byłyby aprobowane; żadney wagi mieć nie mogą, iako Frymark Wśi *Tykadłowa.* A. 1567. *f.* 130. *Tit. Frymarki.*

O tymże: A gdy na Seymie, *de conſenſu omnium Ordinum*, aprobowane będą, w Akta Seymowe wpiſane bydź maią. Ktorych Akt księgi iedne przy Kancelaryi Koronney, a drugie przy Skarbie y Deputatach Kwarty chowane, y na Seym przez nie przywożone bydź maią. A kto frymark otrzymał, ma liſt ten na pierwſzych Sądach Ziemſkich publikować, y Woźnego *ad intromittendum* wźiąć. A. 1569. *f.* 186. §. *Frymarki.*

Frymarkow w *Mazowſzu* y darowizn, *coram Actis Terreſtribus vel Caſtrenſibus* uczynionych, żaden blizkośćią odpierać nie może. *In Except. Maſov.* A. 1576. *f.* 305. *Tit. Zamiana albo Darowizna.*

Frymarki, na Seymach *ad annum* 1596. aprobowane, *in robore* zoſtawać maią. *A.* 1598. *f.* 692. *Tit. O Frymarkach.*

Frymarki w W X Lit. ſam Krol ma ſądźić, to ieſt: ieźliby kto chćiał dobr zafrymarczonych dochodźić? A. 1581. *f.* 531. *Tit. Kauzy Frymarkow.*

Frymarki, iaki był *Łoiowa* y *Łubecza*, (*vid. Staroſta*) nigdy *invitis Heredibus*, ani *ſine ſcitu & conſenſu generali* Seymu, dźiać śię nie powinne. A. 1646. *f.* 4. *Tit. Inkorporacya.*

Frymarki *Podlaſkie*, za *Gaſztołta* Woiewody Wileńſkiego Kanclerza W X Lit. y za Panowania Krolow, ZYGMUNTA Pierwſzego y ZYGMUNTA AUGUSTA, poczynione, aprobowano. A. 1569. *f.* 152. §. *Nad to iż.*

Frymarki ſtare, w Woiewodztwie y Ziemiach Ruſkich, wedle Konſtytucyi 1569. w żadną wątpliwość przywodzone bydź nie maią. A. 1647. *fol.* 35. *O Frymarkach.*

A Rewizye na pierwſze Rewizye, z Kancelaryi Koronney wydawane bydź nie maią. *ibidem.*

Frymark pewnych cząſtek, w dobrach dźiedźicznych Ich M M P P. *Sapiehow*, w Olexyncach, *Biereczwieczu*, w *Czeplakach* y w *Białey*, Skorwińſkie rzeczonych, za *Suraz.* *A.* 1590. *f.* 587. *Tit. Zamiana Surazka.*

Frymark *Poręby*, *Niedźwiedźia* y inſzych wśi z przyległośćiami, za Szyb Solny y Lednicę, z I M P. Sebaſtyanem *Lubomirſkim* uczyniony, aprobowano. A. 1607. *f.* 852. *Tit. Aprobacya.*

Frymark wśi *Sawice* nazwaney, włok dwadźieśćia w ſobie maiącey, y z młynem, od Staroſtwa Słonimſkiego, za grunty Szyłowickie, y za wyprowadzenie rzeki Iſoroki z maiętnośći Vr. *Niemirow* do ſtawu pod Słonimem, z Vr. Jaroſzem *Niemirą* Łowczem Podlaſkim uczyniony, aprobowano A. 1611. *f.* 46. *Tit. Zamiana wśi Sawic.*

Frymark dobr *Tynna* Kapituły Wileńſkiey, za dobra *Broſcewice*, aprobowano, z ktorych *onera* źiemſkie na Tynno przenieśione ſą. A. 1638. *f.* 45. *Tit Commutatio.*

Frymark *Głuchowa* w Woiewodztwie Krakowſkim, za *Grodźiſko*, *Kukutowo*, y inſze *Anni 1566.* aprobowano. *A.* 1641. *f.* 24. T. *Aprobacya.*

Frymark gruntow *Wolczatycze*, *Sukrow*, za ſtaw *Oświnowſki* w Ziemi Lwowſkiey, aprobowano. *ib. f.* 27. *Tit. Zamiana.*

Frymark gruntow wśi *Gutkowa* y *Łopaćina*, przez Komiſarze odprawiony, aprobowano. *ib. f.* 31. *Tit. Aprobacya.*

Frymark

Frymark gruntow Vr. Podczaszego Mśćisławskiego, z gruntami Cerkiewnemi we wśi *Dobrym. ib. f. 33. Tit. Aprobacya.*

Za sześć włok Kośćielnych, ktore przy pomierze włok Starostwa Pińskiego, do dobr Krolewskich przyłączone są, we wśi *Kosowicach* w Powiećie Pińskim leżącey, na insze włok sześć, Przywiley O O. Frańćiszkanom Konwentu Pińskiego dany, *in toto* aprobowano: *Salvis oneribus Reipublicæ. A. 1647. fol. 25. Tit. Konfirmacya.*

Frymark dźieśięćiny Kowińskiey, przez Komisarze Krola I M. y IM. Xiędza Biskupa Wileńskiego uczyniony, *approbatur*, z tą deklaracyą: żeby wśi w niey specyfikowane, *in causis injuriarum*, nie w Sądźie Duchownym, ale w Sądźie Ziemskim rozpierały śię. *Usus* zaś Puszcz przyległych wśi Krolewskich, według dawnego zwyczaiu zachować śię ma. *ib. f. 15. Tit. Komutacya.*

Na Frymark Krolewszczyzny *Jaśienia*, *alias* dolnych *Ustrzyk* w Dyecezyi Przemyskiey, za dobra gornych *Ustrzyk* Vr. Maćieia Stanisława *Ustrzyckiego* Podsędka Sanockiego dźiedźiczne, ponieważ od Komisarzow *de æquivalentia bonorum* dostateczna iest informacya, pozwolono, y Przywiley na to z Kancelaryi Koronney wydać zlecono, na wieczne czasy on aprobuiąc. *A. 1667. fol. 45. Tit. Aprobacya Fundacyi Plebanii.*

Frymark wśi *Bohutycze* y *Kopyłowa*, tak aby odtąd Kopyłow do Starostwa Hrubieszowskiego, a Bohutycze do Starostwa Grabowieckiego należały. *A. 1678. f. 30. Tit. Commutatio.*

Frymark z Kapitułą Wileńską. *vid. Tit. Komisye.*

Frymark Zupy w Warszawie. *vid. Tit. Zupa.*

Frymark Grodu Bieckiego. *vid. Tit. Grody.*

FUNDACYE.

FUndusze wszystkie, iakimkolwiek sposobem, po Statućie Alexandrowym zapisane, iako te, ktore Prawu pospolitemu przećiwne należione są y osądzone; we wszystkich Państwach y Xięstwach do Korony należących, także w Xięstwie y Ziemiach Pruskich y w Zatorskim y Oświećimskim Xięstwie, zkasowano. *A. 1562. f. 16. Tit. O Statućie Alexandrowym.*

Fundacyom, *bona exempta*, *insubiecta & litigiosa*, *prætextu* Dekretow y przewodow *in foro illegitimo* otrzymanych, *applicari* nie mogą, y wolno ich Dźiedźicom dochodźić w W X Lit. *A. 1676. f. 13. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Fundacye Kośćiołow w W X Lit. y cesye dobr Krolewskich, *prævio consensu Regio*, na też Kośćioły uczynione, żadnym sposobem *in dubium vocari*, ani *ullo prætextu* poruszone bydź nie mogą. Co *pro lege perpetua* warowano. *A. 1677. f. 24. Tit. Approbatio Fundacyi.*

Fundacye dobr dźiedźicznych źiemskich w W X Lit. żadnym Zołnierskim ćiężarom *subesse* nie maią. *vid. Tit. Klasztorne dobra.*

Wolno każdemu, tak Duchownemu iako y Swietckiemu, z dobr swoich Ziemskich Szlacheckich, *qvocunqve jure acqvisitis*, *de nova radice* czynić fundacye. *vid. Tit. Dobra Szlacheckie.*

Fundacyą Vr. *Lipnickiego*, ktory pewną dał sumę, aby z prowentu od niey *annuatim* przychodzącego, podatki Rzeczypospolitey za ubogich Komornikow, Chałupnikow, Zagrodnikow Dobr Ziemskich, w Woiewodztwie y Powiećie Sendomirskim leżących, płacone były, aprobowano, z tą kondycyą: aby ći poddani, ieźli pomieniona fundacya nie wystarczy, do podatkow przykładać śię powinni byli. *A. 1647. f. 12. Tit. Fundacya.*

Fundacyą dwu Domow w Mieśćie *Kowińskim*, na Bractwo S. Anny uczynioną, *in toto* aprobowano: *juribus & oneribus Reipubl. & jurisdictione Regia ac Civili qvoad bona salvis. ib. f. 15. Tit. Komutacya dźieśięćiny.*

Fundacyą Kamienice Kredowskiey w Miasteczku Brzeźinach, Bractwu y Ołtarzowi *Anioła Stroża*, ze dwiema placami y rolami, aprobowano; *oneribus & juribus Reipubl. & Parochialibus salvis. ib. f. 16. Tit. Libertacya Kamienice.*

Na fundacyą *Bursy* w Smoleńsku dla dźieći Szlacheckich, maiętność za połczwarta tyśiąca zł: od Xiędza Adama *Łempickiego* Kanonika Smoleńskiego na to legowanych, kupić pozwolono; y oraz też fundacyą aprobowano, z tym dokładem: ieźli na

na dobra Szlacheckie ta ſuma wnieśiona będźie? *ſalvis oneribus & juribus Reipubl.* a ieźli na Mieyſkie? *ſalvis oneribus Civilibus. A. 1647. f. 21. Tit. Fundacya.*

Fundacyą Plebanii w *Nieporęćie* y penſyą coroczną z Zup Wielickich, trzy tyśiące zł. temu Kośćiołowi y Plebanowi naznaczoną, aprobowano. *A. 1661. fol. 16. Tit. Fundacya.*

Fundacyą Plebanii y Altaryi w *Tryſzkach*, w Xięſtwie Zmudzkim, aprobowano. *ibid. f. 21. Tit. Aprobacya Plebanii.*

Aprobacya Bractwa Łuckiego, przy Cerkwi Podnieśienia S. Krzyża. *Salvis oneribus Reipubl. A. 1647. f. 39.*

Fundacyą od Xiędza *Garwaſkiego* na Syny Szlacheckie, przy Akademii w Krakowie uczynioną, aprobowano, y wśi do niey należące, od chlebow y innych ćiężarow *in perpetuum* uwolniono. *A. 1662. f. 23. Tit. Approbatio Fundationis.*

Fundacyą przez IMP. Karola *Kopćia* Woiewodę Połockiego, w Maiętności ſwoiey wieczyſtey, pod miaſteczkiem Janowem, w Powiećie Pińſkim, O.O. Benedyktynom *Regularis obſervantiæ Caſſinen.* y Przywiley Krolewſki na to *in toto*, *ſaluis oneribus Reibubl.* aprobowano. *ib. f. 14. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Potym, że nie w Janowie tym Zakonnikom Klaſztor założony, ale *in Caſtro Caſſino, alias* w *Horodyſzczu;* reaſumuiąc pomienioną Konſtytucyą A. 1662. znowu tę fundacyą *in toto* aprobuią; *Salvis oneribus Reipubl. terreſtribus*; y oraz dobra do niey należące, od wſzelakich ćiężarow żołnierſkich y Mieyſkich uwolniono. *A. 1667. f. 74.*

Przydano do tey fundacyi wieś Soſzno, ze wſzyſtkiemi przynależytośćiami, *poſt fata moderni poſſeſſoris; ſalvis oneribus Reipubl. terreſtribus. ib.*

A ieźliby pomieniony IMP. Woiewoda Połocki, albo kto inſzy chćiał *hanc fundationem augere?* to *pro concluſione fundationis A. 1635.* nie ma bydź rozumiano. *ibidem.*

Fundacyą Kaplice Krola IM JANA KAŹIMIERZA, w Kośćiele na Zamku Krakowſkim, aprobowano, y na ſuſtentacyą Kapelanow oney, wieś *Myſławczyce* od Proboſtwa S. Michała w tymże Zamku Krakowſkim *Juris Patronatus Regii, auctoritate Ordinarii intercedente*, przyłączono, y nad to pięć ſet zł: z Zup Wielickich, na dźień Nowego Lata, wiecznemi czaſy, onym naznaczono, *ſine præjudicio* ſoli Stanowi Szlacheckiemu należącey. *A. 1667. fol. 39. Tit. Fundacya w Kośćiele.*

Fundacyą Plebanii we wśi *Jaśieniu alias* dolnych *Uſtrzykach* Dyecezyi Przemyſkiey, *cum commutatione* dobr tych za gorne Uſtrzyki, (*vid. Tit. Frymarki*) aprobowano. *ib. f. 45. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Na Fundacyą Promotora Rożańca S. w Lublinie, Łan roli we wśi *Krzeczonowie*, w Staroſtwie Lubelſkim puſto leżącey, dano, *& Eccleſiaſticis immunitatibus ſalvis oneribus Eccleſiæ & Reipubl.* inkorporowano. *ib. f. 47. Tit. Łan ieden roli.*

Fundacyą Nowego Jeruzalem w *Gorze*, ze wſzyſtkiemi erekcyami, donacyami, dotacyami, inſkrypcyami, przywileiami, prawami, libertacyami, transfuzyami, czynſzami, *ſupplendo omnes juris defectus*, *in toto* aprobowano; *ſalvis oneribus Reipubl. & ſervitio bellico*; y oraz, że w protekcyi Krolewſkiey y Rzeczypoſp. zoſtawać ma, deklarowano. *A. 1673. f. 20. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Fundacyą Burſy w *Rawie*, dla Młodźi Szlacheckiey przez Xiędza Walentego *Turoboyſkiego* Archydyakona Chełmſkiego, na wśi Podſkarbie nazwaney, w Woiewodztwie y Ziemi Rawſkiey leżącey, na to przez tegoż Xiędza Archydyakona kupioney, uczynioną: y oraz Przywiley Krolewſki *eo nomine* wydany, *in toto* aprobowano. *ib. f. 21. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Fundacyą *Szkoły Rycerſkiey*, ktorą Vr. Krzyſztof *Miroſzowſki*, *de proprio peculio & bonis*, umyślił uczynić w *Krakowie*, przy Akademii Krakowſkiey, aprobowano. *A. 1676. f. 25. Tit. Szkoła Rycerſka.*

Znowu ią aprobowano, y wolnośćiom Akademii Krakowſkiey inkorporowano, y *diploma* na to wydać z Kancelaryi obiecano, ktore także aprobowano. *A. 1677. f. 25. Tit. Szkoła Rycerſka.*

Fundacyą Xięży *Poniatowſkich* w *Werechowie* y *Zabłoćiu*, dobrach ich dźiedźicznych, *de nova radice* uczynioną; *ſalvis oneribus Reipubl.* aprobowano. *A. 1676. f. 21. Tit. Fundatio.*

Fundacyą

Fundacyą *Clericorum Pauperum Matris Dei Scholarum Piarum*, z doroczną w Zupach Wielickich, sumy tyśiąca sześćiu set zł: Polskich prowisyą, aprobowano, y aby *juxta Institutum suum* uczyli, *non derogando juribus & Privilegiis Societatis Jesu*, wedle Konstytucyi A. 1635. pozwolono. *A. 1667. f. 43. Tit. Aprobacya.*

Tychże Fundacye znowu aprobowano, y place w *Piotrkowie* na fundacyą ich zakupione, od wszelakich podatkow uwolniono, *& immunitatibus Ecclesiasticis* inkorporowano. *In eandem gratiam*, Oycow tegoż *Institutum* w *Chełmie*, przy Farnym y Szpitalnym Kościele, za konsensem *Loci Ordinarii* y całey Kupituły Chełmskiey osadzonych, inkluduiąc Fundacyą; *Salvis juribus*, *& sine praejudicio jurisdictionis bonorum Regalium & proventuum* Starosty tamecznego: *tum salvis juribus Soc. Jesu a Republ. datis*, *& Academiarum*, *Cracoviens. & Zamoscens. A. 1677. f. 35. Tit. Aprobacya Pauperum.*

Na Fundacyą *Theologiae Speculativae in Collegio Varsavien. Soc. Jesu*, sumę na Trąbkach y na Noborowie, y na innych wszystkich dobrach zapisać, IM. Xiędzu Stanisławowi *Swięćickiemu* Biskupowi Chełmskiemu, pozwolono; *Salvis juribus Reipubl. & hâc conditione*, aby z tych dobr na Pospolite ruszenie, iednego konnego *benè armis instructum*, w ktorymkolwiek Powiećie expedyowano; y oraz też dobra wolne od hybern y stacyy żołnierskich, iako Szlacheckie deklarowano. *Hoc adiecto*, a żeby dźieći Szlacheckie *ex sua familia* dwoch, *reliqui* zaś *ex pauperibus Nobilibus procreati*, z tychże prowentow miały wychowanie (*fusè* opisana ta fundacya) *A. 1677. f. 38. Tit. Fundacya Teologii.*

Znieśiono potym tę fundacyą, dla tego, że *sine scitu Reipubl. in Volumen Legum*, *cum injuria privatorum*, wprowadzona iest. *A. 1678. f. 41. Tit. Fundatio Teologii.*

Fundacya OO, *Scholarum Piarum* w *Radomiu*, za pomocą Marćina *Wąsowicza approbatur. A. 1685. f. 17. Tit. Aprobacya.*

Też Fundacyą z konsensem Seymu 1685. przez Ur. Marćina *Wąsowicza* Stolnika Zakroczymskiego zaczętą, aprobowano, reasumowano, *ab oneribus militaribus* uwolniono; *Salvis oneribus Reipubl. & servitio bellico. A. 1690. f. 22. Tit. Fundacya OO. Scholarum Piarum.*

Fundacya *Collegii OO Scholarum Piarum* w *Szczuczynie*, *cum applicatione* sumy przez Krola I Mći Jana III. na *seminarium* dźieći uboższych, aprobowano *A. 1703. f. 19. T. Lokacya y Fundacya Szczućińska.*

Fundacyą Pustelnikow, *alias Domûs Recollectionis Clericorum B. V. M. sine macula conceptae*, w Puszczy *Korabiowskiey* erygowaną, aprobowano, y *fundum*, gdźie Klasztor *subsistit* y z Łąką *Ecclesiasticae immunitati* inkorporowano. *A. 1677. f. 41. T. Aprobacya Fundacyi.*

Do Funduszow dawnych, na Kaplicę S. Kaźimierza, przy Kośćiele Katedralnym w Zamku Wileńskim, podatek uchwalono, *sub titulo* Kapszczyzna, na każdy rok po złt. połtrzećia z każdego domu w Wilnie pod Jurysdykcyą Zamkową, Biskupią, Kapitulną, Metropolitańską, Horodniczą, Ziemską y Mieyską, zostaiącego, *non obstantibus libertationibus*, *sine praejudicio* iednak Skarbu W. X. Lit. A ktoby tak dawnym funduszom, iako y temu świeżemu Prawu *contravenire* ważył się; odpowiadać powinien *in foro* teyże iurysdykcyi, pod ktorą *bona* iego *consistunt*; *salvâ* do Trybunału *compositi Judicii appellatione. A. 1677. f. 22. Tit. Approbatio fundacyi.*

Fundacyą Altaryi we wśi *Olwićie*, w Powiećie Kowieńskim, IMP. Janowi Antoniemu *Chrapowickiemu* Woiewodźie Witepskiemu uczynić, y śiedm włok ośiadłych w teyże wśi Olwićie y Czyczkach, w posesyi onego zostaiących, wydźielić y prawnie *in Judicio competenti* obwarować pozwolono, aprobowano, y pomienione włoki z intratą doroczną *perpetuis temporibus*, do tey Altaryi albo Kaplice aplikowano, y Przywiley z Kancelaryi W. X. Lit. iako dane *Exulibus* Woiewodztwa Smoleńs. *diploma* mieć chce, wydać rozkazano. *ib. T. Fundacya Altaryi.*

Fundacya *Clericorum in commune viventium* w Dyecezyi Łuckiey, *approbatur*; *salvis Reipubl. & Acad. Cracoviensis Juribus. A. 1685. f. 17. Tit. Approbatio Clericorum.*

Fundacyą Kapłanow *Congregationis missionis* w Warszawie, przy Kośćiele S. Krzyża, na przedmieśćiu Krakowskim, przez Krolową I M. *Ludowikę* uczynioną, aprobowano, y place, na ktorych *Seminarium Ecclesiasticum & aedificia* dla tychże Kapłanow przy

przy pomienionym Kośćiele z o grodem y domkami zaśiadłe, *ab omnibus Reipubl. oneribus* uwolniono, y wieś Skuły nazwaną, na prowizyą pomienionych Kapłanow kupioną, y zosobna dobra Dawydy z Zgorzałą *cum attinentiis*, *pro Clericorum educatione & institutione* nabyte, tymże Kapłanom inkorporowano. *A. 1678. fol. 20. Tit. Aprobacya Warszawskiey.*

Fundacyą tychże Kapłanow w mieśćie *Chełmie*, przez IM. Xiędza niegdy Andrzeia *Leszczyńskiego* Biskupa Chełmińskiego zaczętą, a przez Imći Xiędza Iana Małachowskiego Biskupa Chełmińskiego Podkanclerzego Koronnego kończącą śię, aprobowano, *& Sortes Mensæ Episcopalis* Dźiemiany y Niedźwiedźie, *cum traiectu* aplikowane, tudźież *Præposituram Fiszchaviensem cum jure Patronatûs*, *juxta primævam fundationem*, nad to folwarczek we wśi Wabczo ze trzema włokami, przez Vr. *Dobrskiego* tymże Kapłanom Chełmińskim, *salvis Reipubl. oneribus*, zapisany, inkorporowano. *ibid.*

Seminarium pro eruditione & disciplina Cleri, przy Katedrze Przemyskiey, przez Pana *Zbąskiego* Biskupa Przemyskiego, aprobowano, y Probostwo Samborskie do tegoż *Seminarium* inkorporowano *1685. fol. 16. Tit. Seminarium.*

Fundacyą Altaryi *Owańskiey*, przez Vr. Każimierza Szumlańskiego uczynioną, aprobowano. *ibid. fol. 15. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Włokę roli fundacyi Maćieia *Mieleńskiego* Aptekarza Przaśniskiego na Ołtarz S. Jacka, w Kośćiele Farskim Przaśniskim, od wszelakich podatkow, czynszow y angaryy, uwolniono. *A. 1616. fol. 37. Tit. Libertacya włoki.*

Dobra Pieniązkowe na Ciechanowie, fundacyi Balcera *Klickiego* y Małżonki iego, na Kaplicę S. Anny przy Kośćiele S. Małgorzaty, od Spy y czynszow, y wszystkich podatkow, *perpetuis temporibus* uwolniono, *& immunitati Ecclesiæ* inkorporowano. *ib. Tit. Libertacya Dobr.*

Fundacyą na młodź Szlachecką Woiewodztwa Sendomirskiego W. Tomasza *Uieyskiego* Biskupa Kiiowskiego, także *Bobdianam fundationem* na Seminaryum Sendomirskie aprobowano. *1685. fol. 17. Tit.* Fundatio Seminarii *W. Vieyskiego.*

Fundacyą Kośćioła Nowomieyskiego w Powiećie Upitskim aprobowano. *K. Lit. 1690. fol. 18. Tit. Aprobacya funduszu.*

Fundacyą W. Stefana *Bidźińskiego* Woiewody Sendomirskiego na wykupno Szlachty z Woiewodztwa Sendomirskiego z niewoli, 100 tyśięcy złt. na dobrach iego zapisanych aprobowano. *1699. fol. 54. Tit. Fundacya.*

Fundacyą takąż, na okup ludźi z niewoli pogańskiey, y na inne *pia legata*, tudźież na fortyfikacyą Lwowa y Przemyśla, testamentem W. Marka *Matczyńskiego* Woiewody Ruskiego uczynioną, *una cum dispositione ratione præmissorum*, *per executores facta*, aprobowano. *1699. fol. 55. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Fundacyą *Altaryi SS. Aniołow Strożow* przy kośćiele Zbuczyńskim w Dyecezyi Krakowskiey, w Ziemi Łukowskiey, aprobowano. Siedlisko, na ktorym ta Altarya *exstat*, y ogrod do niey należący, *ab oneribus Reipubl. & Militaribus* uwolniono. *1717. fol.* 70. *Tit.* Approbatio Altaryi.

Fundacyą Probostwa S. Anny w Kodniu, Dyecezyi Łuckiey, *mediante auctoritate sedis Apostolicæ*, *Infulatâ dignitate* ozdobioną, ktorey Plebania Huszczańska *collationis Regiæ* iest przyłączona, *perpetuo jure & irrevocabiliter* do tey Infulacyi Kodeńskiey inkorporowana aprobowano. *K.L.A. 1717. fol 17. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Fundusze, tak dawne iako y świeże, Kośćiołom w Inflanćiech y Kurlandyi aprobowano. *vid. Tit. Religia.*

O Fundacyach, *plura vid. Tit. Klasztory Tit. Kośćioły.*

Dyspozycya Nieporętu y Białołęki, *vid. Tit. Dobra.*

GENVS DUCALE.

vid. Tit. Krol.

GLEYTY.

Herburt. fol. 410. Tit. Salvus Conductus secundum Statuta detur.

Gleyty żadne, ktoreby przećiwne prawu y Statutowi były; dawane bydź nie maią, *sub nullitate* onych. *A. 1550. fol. 5. §. Gleyty żadne.*

Znowu, że Gleyty, Sublewacye, na Infamie y Bannicye, *ex personali*, w Trybunałach apro-

aprobowane, nie maią bydź wydawane, *sub nullitate* onych. *A. 1641. fol. 12. Tit. O Sublewacyach.*

Reassumitur to Prawo W. X. Litewskiemu. *A. 1647. fol.* 20 *Tit. O Sublewacyach.*

Znowu, że na Infamie y Bannicye, *ex seriis partium controversiis* otrzymane, iść nie maią, ale *executioni indilatè subesse* powinne; ktorą Starostowie y ich Vrzędy Grodzkie, *in personis & bonis jure victorum*, według Prawa odprawiać maią, *sub pœnis Legum. A. 1667. fol. 6. Tit. Deklaracya bezpieczeństwa.*

Gleyty Prawu przeciwne, na Infamie, Bannicye *ex personali* otrzymane, albo po pozwaniu *ad cassandum*, aprobowane; więc ani *Perduellibus* wydawane *ex Senatus Consulto* bydź nie maią. *A. 1662. fol.* 2. *Tit. De reddenda ratione Senatûs Consultorum.*

Gleyty sługom y poddanym, przeciw Panom, nie maią bydź dawane. O czym Statut *A. 1543. approbatur. A. 1588 fol. 458. Tit. O niedawaniu Gleytow.* *Herburt. fol. 409. Tit. Salvus Conductus.*

Ani Mieszczanom przeciw Szlachcie. *ibid.*

Gleyty miedzy Starostami y Dzierzawcami, a miedzy Mieszczany y Kmieciami Krolewskiemi, mogą bydź dawane. *ibid.* *Idem ibid.*

Gleyty y Listy Zaręczne y Upominalne, W. W. Pieczętarze, pod tytułem Jego Krolewskiey Mći y Pieczęcią W. X. L. z podpisem swoim wydawać powinni, od ktorych gleytow ludzie Stanu Szlacheckiego po talerow bitych trzy, od Zaręcznych y Upominalnych listow po dwa talary bite; Ludzie zaś stanu Mieyskiego, *Zydowskiego* y *Tatarskiego in duplo*, bez żadney depaktacyi, płacić maią. *1710. Poparcie Konf. Sendom. W. X. Lit. fol. 5. Tit. O Gleytach.*

Gleyty do Inflant pod dwiema Pieczęciami wychodzić maią. *vid. Tit. Inflanty.*

Gleyty w sprawach o excesa *& crimina*, Senatorom albo Posłom Ziemskim na Seym wysłanym *illata. vid. Tit. Senator.*

Gleyt Vr. *Zborowskiemu approbatur. vid. Tit. Vadium.*

Gleyt Vr. Woyciechowi *Sudrawskiemu*, do drugiego Seymu pozwolono. *A. 1633. fol. 54. Tit. Gleyt.*

Gleyt Vr. Markowi *Łahodowskiemu*, y onego do czci przywrocić obiecano. *ibid.*

Gleyt Vr. Ierzemu *Krokowskiemu* do drugiego Seymu. *ibid.*

Gleyt Vr. Woyciechowi *Cerekwickiemu* na wszystkie Infamie, gdziekolwiek na nim otrzymane, do przyszłego Seymu. *A. 1641. fol. 28. Tit. Gleyt.*

Gleyt Sukcesorom niegdy IMP. Samuela *Zalińskiego* Woiewody Malborskiego. *A. 1643. fol.* 4. §. *Successores.*

Gleyt Vr. Alexandrowi *Guyskiemu*, na Infamią kontumacyalną, do pokazania *in Iudicio Mareschalcali* niewinności. *A. 1647. fol. 23. Tit. Gleyt.*

Gleyt Vr. Iakubowi *Grochyckiemu* wydany, do przyszłego Seymu aprobowano. *ibid. f. 40. Tit. Aprobacya Gleytu.*

Także Vrodzonym, *Kosakowskiemu* y *Sokołowi. ibid.*

Gleyt na trzy Infamie Seymowe *in contumaciam* otrzymane, Vr. Tomaszowi *Szrzemskiemu*, *ex Senatûs Consulto* dany, *ad decisionem causæ* prolongowano. *ibid. Tit. Prolongacya.*

Gleyt *Grekownom* na Seymową Infamią, A. 1648. *in contumaciam ex delatione* Michała Greka *per evasionem* otrzymaną, Trybunałem Lubelskim utwierdzono. *A. 1649. fol. 14. Tit. Gleyt Grekownom.*

Gleyt Vrodzonym, Sewerynowi *Choynackiemu* Stanisławowi y Ianowi *Tomickim*, na Infamie ich gdziekolwiek otrzymane, do drugiego Seymu pozwolono. *ib. fol. 15. Tit. Gleyt.*

Gleyt Vr. Mikołaiowi *Sokołowskiemu*, do przyszłego Seymu prorogowano. *ibid.*

Gleyty Vrodzonym, Samuelowi *Łaszczowi*, *Przecławowi*, *Pisarskiemu*, Woyciechowi *Tyrawskiemu*, Mikołaiowi *Sokołowskiemu*, Ianowi *Kopeczyńskiemu*, Piotrowi Iakubowi *Grodzickiemu*, Ianowi *Mentyckiemu*, Krzysztofowi *Wieliczkiowi*, że *composuerunt cum partibus*, wydać kazano. Takiegoż Gleytu pozwolono y Ianowi *Sokołowi. A.* 1649. *fol.* 20. *Tit. Pozwolenie Gleytu.*

Gleyt *ex Senatus Consulto* I. M. P. Woiewodzie Sendomirskiemu, na Infamią y wieczne Bannicye na Trybunale Lubelskim otrzymane, dany, *ad decisionem causarum juridicam Comitialem*, wcale zachowano. *A.* 1653. *fol.* 17. *Tit. Zniesienie Kondemnat.*

Gleyt Vrodzonym, Woyciechowi *Wilkanowskiemu*, Alexandrowi *Iwanowskiemu*, Stanisławowi *Beydowi*, Andrzeiowi *Łazowskiemu*, *ad benè merendum de Republ. & componendum*

nendum cum parte, do lat dwu pozwolono, y exekucyą Kondemnat ſuſpendowano. *A. 1654. fol. 21. Tit. Gleyt.*

Gleyty Vrodzonym, Ianowi *Potockiemu* y Stefanowi *Leśniewſkiemu* wydane, aprobowano. *A. 1655. fol. 33. Tit. Znieśienie.*

Gleyt Vrodzonemu Staniſławowi *Rzeczkowſkiemu* na Infamią, w ſprawie z Vrodzonemi *Brzuchowſkiemi* y *Marceńſkim*, na Komiſyi Lubelſkiey otrzymaną, a na Seymie publikowaną. *A. 1658. fol. 62. Tit. Gleyt.*

Gleyt Vrodzonemu Ianowi *Choynackiemu*, na Infamią *ex perſonali* otrzymaną, *ad componendum cum Parte*, wydać kazano do drugiego Seymu. *A. 1656. fol. 28. Tit. Gleyt.*

Gleyt Vr. Stefanowi *Leśniewſkiemu* na przeſzłym Seymie pozwolony, do przyſzłego Seymu, na uzpokoienie ſtrony, prolongowano. *ib. Tit. Prorogatio Gleytu.*

Gleyt Vrodzonym, Adamowi y Prokopowi *Zeliborſkim*, Bazylemu *Vſtrzyckiemu* Komornikowi Ziemſkiemu Przemyſlkiemu, Łukaſzowi *Rożniatowſkiemu*, na Infamie, w Trybunale Lubelſkim, od Vr. Maryny *Vſtrzyckiey* y Stefana *Popiela* otrzymane, *ad componendum cum Parte. ibid. Tit. Pozwolenie Gleytu.*

Gleytu Vrodzonym, Woyćiechowi, Kaſprowi, Frančiſzkowi, *Oborſkim*, Podkomorzycom Liwſkim, na uzpokoienie ſtrony przećiwney, do przyſzłego Seymu pozwolono, *ibid. fol. 29. Tit. Gleyt.*

Gleyt takiż dano Vr. Woyćiechowi *Wilkanowſkiemu*, na znieśienie Infamii y Bannicyi, *coram quovis Regni Iudicio* otrzymanych, y exekucyą do przyſzłego Seymu ſuſpendowano. *ibid.*

Gleyt Vr. Frančiſzkowi *Czerſkiemu* Podczaſzemu Dobrzyńſkiemu, za pozwoleniem ſtron powodowych, *ad componendum* do przyſzłego Seymu dano. *A. 1662. fol. 33. Tit. Gleyt.*

Gleytu, Vrodzonym Samuelowi y Krzyſztofowi *Nowomieyſkim* Braći rodzonym, na Infamie y Bannicye, od Vrodzonych *Zeſzyńſkich in quovis Subſellio* otrzymane, do przyſzłego Seymu pozwolono. *A. 1667. fol. 38. Tit. Gleyt.*

Gleytow Zołnierzom *contemptoribus Legis publicæ*, wydawać zakazano. *A. 1667. vid. Tit. Woyſko.*

Gleyt gieneralny, *ad jure agendum* na przyſzłym Seymie, *cum ſpecificatione perſonarum*, z Kancelaryi wſzyſtkim potrzebuiącym, *ratione* Dekretow na Seymach przeſzłych *in contumaciam* otrzymanych, wydać pozwolono. *A. 1667. fol. 66. Tit. Kontumacye Seymowe*

Gleyty *ad jure agendum* Vrodzonym, Ludwikowi *Zielſkiemu* y Zofii *Białozorownie* Małżonkom, y Iackowi *Zakrzewſkiemu. ibid. fol. 71. Tit. Gleyt*

Gleyt Vr. Alexandrowi *Szczawińſkiemu* na Kondemnaty, od OO. Karmelitow Konwentu Bielſkiego otrzymane, dany, że *ad deciſionem cauſæ* ſłużyć ma, deklarowano. *A. 1673. fol. 19. Tit. Aprobacya Gleytu.*

Gleyt temuż *ad componendum* z Vr. Frančiſzkiem *Brochowſkim*, do przyſzłego Seymu. *A. 1676. fol. 54. Tit. Gleyt.*

Gleyt Szlachetnemu Frydrykowi *Bekierowi* dany, aprobowano. *A. 1676. fol. 54. Tit. Aprobacya Gleytu.*

Gleyty na Infamie tym, co za granicą w kupach ſwawolnych. *vid. Tit.* Ludźie Swawolni.

Plura, Tit. Pozwy. *Tit.* Sublewacye.

GOSPODY.

GOſpody, na Seymikach, Sądach, Staroſtowie mieyſc, *habitâ ratione dignitatis perſonarum*, maią rozdawać. *A. 1565. fol. 85. Tit. Rozdawanie Goſpod.*

Kamienice o iednym piętrze do dyſpozycyi *ex officio* nie należą *1685. fol. 13. Tit.* Indemnitas *Miaſta Lublina.*

O tymże, *cum declaratione:* iż żaden Vrząd nie ma śię w to wdawać, procz Staroſtow, ani na Trybunale Marſzałkowie Deputatcy nie maią w tym żadney im przeſzkody czynić. *A. 1598. fol. 704. Tit. O Goſpodach.*

Goſpody w Warſzawie, żeby PP. Marſzałkowie oboyga Narodow, iako zwyczay na Seymach, Woiewodztwom, Ziemiom y Powiatom Koronnym, y W. X. Lit. y Ziem do nich należących (*Co za pozwoleniem Obywatelow Woiewodztwa Mazowieckiego było,*)

było) na Seym elekcyi Krola rozdali *ex officio*, dwory y domy Szlacheckie *ab isto onere* wyiąwszy, postanowiono. *A. 1632. 1648. fol. 2. 1669. & 1674. Poszło to* in sequelam, *y iuż odtąd bez pozwolenia Woiewodztwa Mazowieckiego, Gospody Marszałkowie oboyga Narodow rozdaią;* citra respectum *Serwitoractw y libertacy domow y Kamienic w Warszawie, ktore* ad hunc solum actum electionis *relaxuią y suspenduią. Tych iednak, ktorzy są* in Officiis publicis privilegiati, *wcale libertacye zostawuią, y osobom niektorym,* meritorum seu alio quopiam iusto respectu. Iakoż w Konfederacyi Warszawskiey Gieneralney A. 1668. Kamienicę nazwaną Kostczyńska, na Drukarnią Elertowską naznaczoną, na wieczne czasy od gośćia *ex officio* uwolniono, *& in A. 1674* też Libertacyą reasumowano. Vwolniono także w teyże Konfederacyi A. 1674. y Kamienicę Szeleżyńską *alias* Drewnowską nazwaną, dwiema przedtym Konstytucyami Seymowemi libertowaną.

Gospody *ex officio* w Wilnie, pod czas rezydencyi Krolewskiey, także pod czas Trybunałow y Komisyy Rzeczyp. *vid. Tit. Miasto Wilno.*

Gospody *ex officio* w Grodnie. *vid. Tit. Miasto Grodno.*

Gospody *ex officio* w Tykoćinie. *vid. Tit.* Miasto Tykońćiskie.

O Wolnośćiach Kamienic, y domow od stanowienia w nich gośći. vide Tit. Libertacye.

GRABIEZ.

GRabież, w Kiiowskim, Bracławskim, Wołyńskim, Woiewodztwach, *forum peremptoriè* w Sądźie Grodzkim. Ktory Sąd Grodzki iako y o zbiegi, bez żadney zwłoki, stronie ukrzywdzoney sprawiedliwość y exekucyą, z ruszeniem Powiatow za dwie Niedźieli, uczynić ma. *Prævia* ukrzywdzonego *citatione* do Grodu, licownym rokiem, na Niedźiel dwie. *A. 1578. fol. 337. Tit. O Sługach.*

O Zbiegach. vid. Tit. Poddani zbiegli.

GRANICE.

GRanice, gdźieby Starosta rozsypał miedzy Krolewskiemi a Ziemskiemi dobrami, powinien ie zaśię usypać. *A. 1362. . fol. 23. Tit. Statut.* *Statuta Herburti de Limit. V. f. 475. Tit. Succamerarii Offic.*

Gdźie niemasz pewnych znakow granic albo kopcow, miedzy częśćiami y dźiałami Szlachty w iedney wśi, nigdy miedzy sobą pomiary y porownania częśći swoich bronić nie maią. A gdźieby więcey ktory z nich dźierzał gruntu, aniżeliby mu należało, tak z prawa przyrodzonego albo też nabytego; powinien drugiemu, przez pomiarę sprawiedliwą, we wszystkich pożytkach, iako przyidźie, tak wielkośćią, iako też dobroćią narownać; wyimuiąc Siedliska stare, ktoreby przez trzy lata trzymali. A wszakoż w wielkośći y dobroći maią bydź narownane z bliższego gruntu, przy mnieyszym Siedlisku także dobrym. A gdźieby granice w takim dźiedźictwie były położone, miedzy częśćiami y dźiały szlacheckiemi przedtym uczynionemi, albo ieżliby się Strona iedna drugiey od pomiary odpisała, tam iuż pomiara y porownanie miedzy niemi mieysca nie ma, y bydź nie może. A ieżliby ieden z dźiału wźiął rolą, albo śiedlisko, albo część mnieyszą ale lepszą, a drugiby wźiął większą ale podleyszą, a toby zapisem miedzy sobą, albo dźielcami, albo iednaczami y zakładem umocnili; tedy wedle tego maią bydź sądzeni y zachowani, wedle Prawa y zwyczaiu. *In Except. Masov. A. 1576. fol. 304. Tit. O porownaniu dobr.*

Granice używaniem ten ma wygrawać, kto znaki lepsze y wywody używania pokaże. Na co Sąd ma zkazać y posłać Vrzędniki Ziemskie, do tego należące. *In Except. Masov. ibid. fol. 312. Tit. O czynieniu granic.*

A ieźli znakow, ani wywodow *ab utraque parte* niemasz pozwanego powodztwo ma bydź nakazane. *In Except. Masov. ibid.*

Gdy ieden drugiego pozywa o ponowienie granic y kopcow usypanie, przez stare znaki graniczne miedzy dobrami ich, ktore znaki y śćianę starą albo kopce mianowałby na pozwie, y one przyśięgą potwierdźić podeymowałby się; taki z prawa ma mieć początek wywodu y probacyi przez starce, z takich znakow. Ktore ieźli Vrząd Ziemski przyimie, a strona druga będźie negowała? powod z świadkami probować ma *iuramento*, iż te znaki stare są, y prawdźiwe graniczne miedzy dobrami temi, albo starą śćianą, albo miedzą graniczną, albo kopcami staremi, wedle ktorych znakow

posessyą swoię y używanie wywieść ma. A tak *his præmissis* granice maią bydź czynione y kopce usypane. Ktore świadki powod w Sądźie Ziemskim na blizkich Rokach po zkazaniu ma mianować, y popisać oraz z rotą przyśięgi.; a na mieysce rożnic, z temi świadkami przeyśćia od węgła do węgła, przez mieysca y znaki graniczne, iako śię wyżey pomięniło, przyśięgę na Roku stronom od Vrzędu naznaczonym, przy onymże Vrzędźie powinien będźie uczynić. Ktorą sprawę wszystką Vrząd przerzeczony, kopcow y znakow granicznych uczynionych albo okrążonych, przed Sądem Ziemskim, zeznać powinien będźie, y wpisać w Xięgi Ziemskie. A gdźieby ktora strona Przywiley miała albo iakie listy, albo zapisy na granice, albo na pewne mieysca graniczne, to iest: Vroczyska pewne; ta strona będźie miała początek do powodu probować y podeprzeć te granice y mieysca, wedle muniment swoich y dawnego zachowania. Od uczynienia granic y usypania albo okrążenia kopcow, Podkomorzemu poł kopy, to iest: trzydźieśći groszy, a Staroście drugie trzydźieśći gr. Polskiey monety, obiedwie strony, pozwana y powodowa, a Woźnemu sześć groszy, z granic zapłaćić maią. A gdźieby miedzy stronami, z dobrey woli były usypane kopce, albo granice uczynione; tedy przerzeczonemu Vrzędowi, obiedwie strony ieno trzydźieśći groszy dać będą powinne, a nie więcey, a Woźnemu groszy trzy. *In Except. Masov. ib. f. 313. Tit. O ponowieniu granic.*

In caussis granicierum Plebani, ktorzy nie maią poddanych y folwarkow udźielonych, ale tylko z dźieśięćin y z pensyi fundowani są; *cum heredibus* przymięszywani bydź nie maią. *A. 1607. fol. 835. Tit. Duchowni w Koronie.*

Granice Woiewodztwa *Połockiego* Podkomorzowie naprawić maią. *A. 1590. fol. 576. Tit. Granice Woiewodztwa.*

O tymże: a na Podkomorzych założono winę, przykładem Woiewodztwa Podlaskiego z Brześćiem. *A. 1601. fol. 761. Tit. Rozgraniczenie Orszy.*

A tam wina *centum marcarum*, *forum* Trybunał *inter caussas officii, ex instantia cujusvis. ib. f. 741. Tit. O Rozgraniczeniu Woiewodztw.*

Granice połowice wśi *Serebryszcza*, Szlachetnym *Serebryskim* (gdźie im iedna, a druga do Starostwa Chełmskiego należy) aby Rewizorowie uczynili, rozkazano. A ieźliby dla iakiey przyczyny ziachać nie mogli? inszych na każdy czas, na prośbę tychże *Serebryskich*, Kancelarya Koronna dawać powinna, aż *ad determinationem* tey sprawy. Ktorzy cokolwiek uczynią w tey sprawie, to Starostowie Chełmscy, *pro tempore* będący, wiecznemi czasy trzymać będą powinni, pod winą w Konstytucyi A. 1562. z strony rozsypania granic, wyrażoną. *A. 1590. f. 589. Tit. Aprobacya Rewizyi Serebryskim.*

Granic w Woiewodztwach, *Ruskim*, *Bełskim*, *Podolskim* y *Wołhyńskim*, sposob taki postanowiono: Gdy Obywatel ktoregokolwiek z tych Woiewodztw, z Obywatelem inszego Woiewodztwa, z tychże pomienionych przyległym sobie, granic potrzebuie; powinien obadwa Vrzędy Podkomorzkie, także Chorąże y Woyskie, tak Powiatu swego, iako też y onego, od ktorego ma rożnicę wywieść. Ci zaś powinni śię na innotescencyi ukrzywdzonego podpisać, y na czas w przypozwie naznaczony stawić, pod winą sta grzywien. O co *forum* na Trybunale, *inter caussas officii*, to iest: ieżliby śię nie podpisał, albo podpisawszy śię, nie ziachał; wyiąwszy przyczynę prawdźiwey choroby. Za takim przypozwem y obwieszczeniem, pozwany powinien przećiwko stronie powodowey stanąć, y prawnie śię o własność y rożnicę gruntu rozprawić (*absentiâ unius duorumve* z pomienionych Vrzędnikow *non obstante*) A ktorey strony ważnieysze dowody będą, tey przyśięga nakazana bydź ma; *Salvâ appellatione* na Trybunał stronie, ktoraby śię ukrzywdzoną bydź rozumiała. Gdyby zaś te obadwa Vrzędy miedzy sobą niezgodni byli, y rożne *Decreta* miedzy sobą uczynili; tedy oboiey stronie wolna bydź ma apelacya na Trybunał od ktoregokolwiek Dekretu. W Trybunale zaś Dekretow tych uznanie ma bydź w tym Woiewodztwie, ktore naprzod przypadać będźie, to iest: albo w Wołyńskim, albo w Kiiowskim, albo w Bracławskim. A Vrzędy pomienione powinne, na Trybunał dostateczne sentencye swoie, z dostatecznemi kontrowersyami y wywody obiaśnionemi, Polakom pismem Polskim, a Wołyńcom pismem Ruskim wydać. *A. 1601. f. 738. Tit. Rozgraniczenie.*

Na takowy Rok powinne strony wyiachać w rownym poczćie, to iest: we trzydźieśći tylko koni, rachuiąc w to sługi y przyiaćioły, y bez strzelby, tylko z broniami zwyczaynemi, z szablą

z ſzablą, mieczem, kordem y Szpadą, pod winą piąći ſet grzywien. O co *forum* na Trybunale, *inter cauſas officii, peremptoriè. ib.*

A gdyby ſię trafiła przyległość dobr Krolewſkich dźierzawy czyieykolwiek? zwyczaynie wedle prawa, takowe rożnice przez Komiſarze rozgraniczone bydź maią. *ibid.*

Reaſumowano tę Konſtytucyą 1601. y deklarowano: iż miedzy temi trzema Woiewodztwy, Ruſkim, Belſkim y Wołyńſkim, y Powiatami y Ziemiami ich, rozgraniczenia *actum*, nie tylko Chorążowie y Vrząd Ziemſki, ale też y inśi Vrzędnicy Ziemſcy, przy Podkomorzych albo Vrzędach ich, to ieſt: Stolnicy, Podczaſzowie, Podſtołowie, Woyſcy, Miecznicy, Skarbnikowie; byle byli z ktoregokolwiek Powiatu albo Ziemie tych Woiewodztw; *ſufficienter & plenariè* odprawić mogą, y byle ich mniey nad trzech nie było z iedney y z drugiey także ſtrony. A gdy pozwanego doydźie innoteſcencya od Komiſarzow aktora, y w Grodźie, *ubi bona citati conſiſtunt*, zeznana będźie; powinien *citatus, pro tempore & loco, innoteſcentiâ Commiſſariorum actoris aſſignato, à parte ſua pari numero* Komiſarzow wywieść. A ieżliby *pro tempore aſſignato* od Komiſarzow aktorowych, *citatus* ſwych Komiſarzow nie wywiodł, y lub ſam wyiachał, lub nie wyiachał (w czym go tylko *vera infirmitas, juxta Statutum in termino ſequenti comprobanda*, wymowić może) Komiſarze od aktora wywiedźieni będą mogli ſami rozgraniczyć y kopce uſypać, (co *ratum & firmum* będźie) ſtoſuiąc śię w tym rozgraniczeniu wprzod *ad literatoria documenta*, a *in defectu* na *teſtimonia ſenum*, wedle Statutu; *ſigna naturalia & poſſibilitates, actoratum*, ieżliby ktora ſtrona miała, nie upośledzaiąc. A ieżliby y tego nie było, a obiedwie ſtrony wątpliweby miały *documenta*; *fundum controverſum* w poł rozdźielić będą mogli. A ta Komiſya gdy ſtanie, nigdy wzruſzona bydź nie może. *A. 1647. fol. 26. Tit. Rozgraniczenie Woiewodztw.*

Reaſumowano wedle tey Konſtytucyi 1647. gieneralne rozgraniczenie Woiewodztwa Wołyńſkiego z Ruſkim, y aby *in toto ad effectum* przyſzło, warowano. Dekreta iednak Komiſarzow, *ratione* Dworow Szlacheckich, w Mieśćie Krzemieńcu ferowane, y exekucyą onych, *in cauſis* tylko *fundum hereditarium tangentibus*, ſuſpendowano, y termin tym ſprawom przed Luſtratorami od Rzeczypoſp. deputowanemi, ktorzy w tym Woiewodztwie dobra Krolewſkie luſtrować będą, naznaczono. Przed ktoremi każdy Prawa ſwoie produkować powinien. A ieżliby ktory Poſeſor Prawa ſwoie na te grunty *per calamitatem temporum* zgubił, a *juramento* alegacyą ſwoię komprobowawſzy, inkwizycyą poſeſyi ſwoiey ſtarożytnieyſzych gruntow wywiodł? *ſecundum Conſtitutionem Vnionis* ma bydź zachowany, y co iuż przez tych Luſtratorow w takich ſprawach decydowano będźie, *in dubium* więcey, iako y Dekreta *ratione fundorum regalium*, nie maią *vocari. A. 1661. f. 23. Tit. O rozgraniczeniu.*

Granic ſpoſob miedzy *Wołhyniem* y przyległemi Woiewodztwy. *vid. Tit. Komiſye.*

Granic miedzy Woiewodztwy *Pruſkiemi* a Ziemiami przyległemi, ſpoſob taki: Pozwać ma Aktor proſto na pole, nie do Sądow Ziemſkich, gdźie Podkomorzy z iedney ſtrony, to ieſt: od Woiewodztw y Ziem przyległych; a z drugiey ſtrony od Prus Sędźia Ziemſki, albo Ławnik ktory, maią bydź wywiedźieni. Ktorzy *in ſecundo termino tanquam peremptorio*, tey albo owey ſtronie *actoratum* przyſądźić y decydować maią, *ſalvâ appellatione* od ſentencyi ich, albo gdyby ſię nie zgodźili, od ich rozrożnienia na Trybunał; ktorey *proſecutio in Palatinatu Actoris, vel ſi ſint mutui Actores, in Palatinatu* teyże ſtrony, ktora pierwey pozew wydała, powinna bydź. A to ſię ma rozumieć, o rozgraniczeniu dobr dźiedźicznych, nie o dobrach Stołu Krolewſkiego. *A. 1601. fol. 740. Tit. O ſpoſobie rozgraniczenia.*

Dla uzpokoienia w granicach Woiewodztwa *Smoleńſkiego*, od Woiewodztwa Czerniechowſkiego, Komiſarze naznaczeni. *A 1638. fol. 31. §. Przy tym.*

Przy granicach ſtarodawnych Xięſtwo *Kiiowſkie*, wiecznemi czaſy zachować obiecano. *A. 1569. fol. 165. §. Obiecuiemy też.*

Granice miedzy Woiewodztwem *Kiiowſkim* a Powiatem *Mozyrſkim* aprobowano. *A. 1631. fol. 22. Tit. Aprobacya.*

Granice Ziemi *Łukowſkiey* Dobr Ziemſkich, *Radzyna* z *Wohyniem* dobrami Krolewſkiemi, Dekretem Komiſarſkim determinowane, na potomne czaſy ztwierdzono, nie preiudykuiąc nic granicom Woiewodztwa Podlaſkiego, Ziemi Mielnickiey, y owſzem

one według ſtarodawnych duktow Korony z W. X. L. wcale zachowuiąc. *1699. fol. 49. Tit. Vbezpieczenie Granic.*

Rozgraniczenia dobr Krolewſkich z dobrami Ziemſkiemi, przez ſame Komiſarze, nie przez Rewizory, odprawowane bydź maią. *A. 1647. fol. 28. Tit. O Rewizyach.*

Graniczni Komornikowie, przyśięgać na Ziemſkich Rokach y ośiedli bydź maią. *A. 1569. fol. 191. §. Podkomorzowie.*

W rozgraniczeniu dobr Krolewſkich z Szlacheckiemi w Ziemi Dobrzyńſkiey, Komiſye dawnieyſze, ktore *legitimè* z Kancelaryi wyſzły y do efektu przyſzły, *non obſtantibus inhibitionibus, appellationibus & proſecutionibus quibusvis, in toto* aprobowano. *A. 1638. fol. 38. Tit. Rewizya.*

Granic całey Rzeczypoſpolitey *ſecuritati* tak *proviſum:* iż gdyby iakiekolwiek od ktorego Nieprzyiaćiela pogranicznego Korony nastąpić miały inkurſye, *vel præpeditiones legitimæ poſſeſſionis Tenutarum* Krolewſkich, Duchownych y Swietckich, przećiwko każdemu takiemu, wſzyſtkie śiły Rzeczypoſp. obrocone bydź maią. *A. 1673. f. 29. Tit. Securitas granic.*

O Komiſyach rozgraniczenia dobr rożnych *vid. Tit. Komiſye.*

Granice gruntow Xćia. IM *Oſtrogſkiego* w Warſzawie. *vid. Tit. Ordynacya.*

GRECKA RELIGIA.

GReckich Kośćiołow *Beneficia*, teyże Religii Ludźiom maią bydź dawane. w Konfederacyi Gieneralney Warſzawſkiey *ſub Interregno cavetur. 1573. fol. 209. §. Wſzakże.*

Szlachćie maią bydź dawane. *A. 1576. f. 294. §. O to też Nas prośili.*

O tymże, że Szlachćie Narodu Ruſkiego, y *merè* Religii Greckiey dawane bydź maią. *A. 1607. f. 840. Tit. o Religii Greckiey.*

Iedney oſobie dwoie *beneficia* nie maią bydź dawane. A ktoby ie trzymał, naydaley do roku iedno puśćić ma, *ſub pœna mille marcarum delatori*, na Seymie *ad Inſtantiam* Poſłow Ziemſkich *perſolvendâ. ibid.*

Reaſſumitur ta *Conſtitutio ratione* rozdawania *beneficiorum* Cerkiewnych, według ktorey, *in futurum* zachować śię Krol powinien. *A. 1620. fol. 20. Tit. Religia Grecka.*

Greckiego nabożeńſtwa *exercitium*, według dawnych obrzędow, ma bydź wolne. *A. 1607. f. 840. Tit. o Religii Greckiey.*

Dalſze w tym y gruntownieyſze uzpokoienie, do drugiego blizko przyſzłego Seymu odłożono. *A interim Vniti* Nieunitow, *& è contra*, w Koronie y w W. X. Lit. nie maią przenagabać, *ſub pœna decem millium floren.* O co *forum* Trybunał. Y ieżliby ſtrona ſtronie gwałtem, albo iakimkolwiek ſpoſobem, od Seymu przeſzłego, dobr co odięła? wolno czynić prawem o to w Trybunale *Compoſiti Iudicii. A. 1609. f. 893. Tit. Religia Grecka.*

Jeſzcze do dalſzego Seymu odłożono; *interim* wolne nabożeńſtwo, tak Duchownym, iako y Swietckim, od ktorego ani prawem niewoleni bydź nie maią. *A. 1618. fol. 5. O Religii Greckiey.*

Jeſzcze do dalſzego: *interim* pozwy, *ab utrinque Proceſſus*, Dekreta, Bannicye, Sekweſtry y Suſpenſy wſzelakie, *ratione* rozrożnienia w Religii, zkaſowano. *A. 1623. f. 6. Tit. Religia Grecka.*

Et ſupra wſzyſtkie Bannicye y poſtępki prawne, na oſobach Duchownych, tak w Koronie iako y W. X. Lit. *caſſantur. A. 1607. f. 840. Tit. O Religii Greckiey.*

Jeſzcze do dalſzego Seymu uzpokoienie to odłożono, a *interim* w pokoiu *ab utrinque* zachowani bydź maią. *A. 1627. f. 9. Tit. Religia Grecka.*

Y ieſzcze do dalſzego, *cum eadem ſecuritate*, iako przedtym. *A. 1631. fol. 5. Tit. Religia Grecka.*

Greckich Władycew y Monaſterow dobra, iako y Rzymſkich Kośćiołow, alienowane bydź nie mogą *vid. Tit. Kośćioły.*

Według teyże Konſtytucyi, wolno dobr Cerkiewnych od Cerkwi alienowanych dochodźić. Dźierżawcy iednak Kwaſowa, Tarnkow, Ianiewicz, Liplan, Buremcza, Woderady, Teremne, przy prawie ſwym zoſtawać maią. *A. 1607. f. 840. Tit. O Religii Greckiey.*

Greckie Cerkiewne Bractwa, przy Prawach y Przywileiach zostawione są; a napisami przy Ewangieliach, dobr Ziemskich Szlacheckich dochodzić y pozyskiwać nie maią te Cerkwie, ktore teraz nie maią w tych dobrach posesyi. *ibid.*

Ktoby po śmierći Władyczey, dobra Władycze y Cerkiewne naiachał, w nich gwałty czynił, gumna, zboża y inne sprzęty, nie maiąc do tego żadnego prawa y pretextu, zabierał; takowy każdy *pro violatore & invasore* ma bydź rozumiany. O co po wywiedźieniu, za pozwem, *scrutinium* na pierwszych Roczkach albo Rokach tego, gdźie się to stanie, Powiatu, *forum* na Trybunale miedzy sprawami Piątkowemi, przed Sądem *Compositi judicii*, w ktorymkolwiek Woiewodztwie y Powiećie, lubo Konserwatach, *ex remissione in duabus.* A gdy się *objectum crimen* pokaże, takowy każdy, lubo swoie *scrutinium* wywiedźie, lubo nie; powinien trzy tyśiące grzywien, *per medium parti & judicio* zapłaćić, taxę w pozwie położoną *reponere*, y szkody wszystkie *refundere*, *in instanti*, *sub pœna Infamiæ*, ktora *ex nunc cum executione* na wszelakich dobrach, ma bydź nakazana. Pod tąż winę y *forum* każdy podpada, ktoryby się ważył, bezprawnie dobra Duchowne trzymać, w nie wieżdżać, albo one u Krola, *ad malè narrata*, upraszać. Sprawy iednak graniczne y *simplicis injuriæ* tey Konstytucyi podlegać nie maią. *A. 1631. fol. 5. Tit. O dobrach Władyckich y Cerkiewnych.*

Declaratur: iż ta Konstytucya rozumieć się ma, y śćiągać na same tylko dobra Władycze y Cerkiewne. *A. 1633. f. 25. Tit. O Sądach.*

W Greckiey Religii rozdwoioney, za śrzodkowaniem Krola I M. Szwedzkiego, y Deputatow z Senatu y z Koła Poselskiego wysadzonych, pewne pismo miedzy niemi namowione, na obie strony z podpisem y pieczęćią tegoż Krola I M. Szwedzkiego oddano. w Konfederac. gieneral. Warszaw *sub Interregno. A. 1632. §. w Religii Greckiey.*

Greckiey Religii Obywatelom Koronnym, y W X Lit. nie będącym w Unii, *diploma* z pieczęćiami, Koronną y W X Lit. na Seymie teraźnieyszym dane, do gruntownego na przyszłym Seymie uzpokoienia, *approbatur. A. 1633. f. 15. Tit. Asekuracya uzpokoienia.*

Uzpokoiona *tandem* ta Religia, według punktow na elekcyi Krola I M. Władysława IV. zpisanych, y Przywileie na pewne warunki wydać rozkazano. Także wszystkie Procesy y *litis* pendencye, *ex occasione Religionis* y punktow wzwyż mianowanych, *ab utrinqve* wszczęte, *in perpetuum* zkasowano, *vadium* w Konstytucyi A. *1609.* specyfikowane reasumuiąc, to iest: dźieśiąći tyśięcy złt. O co *forum* Trybunał. *A. 1635. f. 11. Tit. Religia Grecka.*

Konstytucyą *A. 1635 de non alienandis bonis Terrestribus, &c.* (*vide apud me Tit. Dobra*) przyięli ći, ktorzy Religii Greckiey. *ibidem fol. 8. §. A też Konstytucyą.*

Taż Religia pokoiem obwarowana, y aby Dekreta w Trybunałach, ktore *vim legis sapiunt*, ferowane nie były, zakazano, reasumuiąc w tym Konstytucyą *A. 1627.* (*co obacz pod Tytułem Trybunał*) *A. 1638. f. 12. Tit. Religia Grecka.*

Potym pokoy ten wzruszony był odebraniem Cerkwi, y procesami ab utrinqve *rożnemi.* Przeto Rzeczposp. *complanare* to chcąc, wszystkie procesy *ex occasione Religionis* (*non autem violentiarum* y ktore *vim legis sapiunt*) miedzy Duchownemi y Swietckiemi *cujuscunqve Status & conditionis*, w Koronie y W X Lit. z obudwu stron, na iakimkolwiek stopniu zawisłe, Dekreta, Bannicye, Sekwestry, Suspensy, do drugiego Seymu suspendowała, obiecuiąc o tym wszystkim, *ex adcitatione* kognicyą uczynić. *A. 1641. f. 6. Tit. Religia Grecka.*

Greckiey Religii osobom wszystkim Swietckim y Duchownym, we wszystkich kryminalnych sprawach, *ex occasione Religionis*, na Seymie *ex regestro speciali causarum criminalium*, w Koronie; a w W X Lit. w Wielkim Kole, Unitom y Nieunitom; w sprawach zaś Cerkiewnych, o zabranie Cerkwi y dobr Cerkiewnych, *intuitu cognitionis Privilegiorum*, na Sądach Krolewskich Relacyynych, *forum* naznaczono; *prævîa inqvisitione* w własnym Grodźie, albo Ziemstwie; *qva peracta*, tenże Sąd, nie wdaiąc się w żadne Dekreta, *cum toto causæ effectu* ma odesłać sprawę przed Sąd Krola Relacyyny, *termino præfixo in sex septimanis.* A na Relacyach takowe sprawy nieodwłocznie, podług Konstytucyi *A. 1635.* decydowane, y do należnego Grodu *pro finali executione* odsyłane będą. *ib.*

Restytucya do czći Vr. Sylwestra *Hulewicza* Władyki Przemyskiego Nieunita, y iego

go *complicum*, przez znieśienie z nich *pœnæ infamiæ*. Z tą iednak kondycyą: aby Władyctwo Przemyſkie, z Monaſterem S. Spaſa, y z dobrami do niego należącemi, *perpetuis temporibus* przy Unitach zoſtawało. Monaſter zaś S. Onofrego ze wśią Naczutką, Monaſter Laura ze wśią Lawrowym, także Monaſter Smolnica, ma *de facto* także *perpetuis temporibus* zoſtawać *in poſſeſſione* Dyſunitow. A po śmierći teraźnieyſzego Władyki Unita, ma im ieſzcze wieś Sechmie do tego bydź przydana; *non derogando in reliqvis* punktom na elekcyi Krola IM. Władyſława IV. zpiſanym. Po śmierći zaś Hulewicza pomienionego Władyki Nieunita, iuż na tych Monaſterach Archymandryt ma bydź podawany, a Władyka Unit. *ib. f. 7. Tit. Reſtytucya.*

Greckiey Religii Narodowi Ruſkiemu Prawa ſłużące, do exekucyi nieodwłoczney, według punktow na elekcyi Krola I M. Władyſława I V. opiſanych, przywodźić obiecano, y Komiſarzow z obudwu Narodow, *ſalvâ Conſtit. 1641.* o Władyce Przemyſkim, naznaczono. *A. 1647. f. 3. Tit. Religia Grecka.*

Grecka Religia, według dawnych Praw y Przywileiow, wcale zachowana. A cokolwiek w Katedrach, Metropoliach, Władyctwach, Archymandryach, Monaſterch Cerkwiach, Bractwach, Szpitalach, drukarniach, także *in Seminariis & Collegiis*, przećiwko punktom na elekcyi Krola I M Zygmunta III. poſtanowionym, y Konſtytucyami Seymowemi ztwierdzonym, nie w Unii będącym *exorbitat*; to wſzyſtko, na przyſzłym Seymie *electionis* uzpokoić obiecano, y pryſzłemu Panu dla exekucyi *inter pacta conventa*, *abſqve omni diſqviſitione & contradictione* podać. w Konfederac. Gieneral. Warſzaw. *ſub Interregno. A. 1648. f. 4. §. Religia Grecka.*

Puſzczono to *negotium* w Reces, na Seymie *A. 1649. f. 20. Tit Reces.*

Y znowu na drugim Seymie w tymże Roku, do przyſzłego Seymu. *f. 20. Tit. Reces.*

Greckiey Religii Duchowni, w dobrach Krolewſkich, Duchownych y Szlacheckich, w Koronie y W X Lit. y Ruſkim, od wſzelakiego poddaństwa, podatkow, pańſzczyzn, podwod, robоćizn, wolni bydź, y pod iurysdykcyą Paſterzow ſwoich należnych zoſtawać maią. *A. 1659. f. 55. Tit. Duchowni*

Co na Komiſyi Hadyackiey, *in rem* ſamych Dyſunitow ſtanęło, *vide in Volumine Conſtitutionum. A. 1559. f. 49. §. Religia Grecka.*

Greckiey Religii, tak w Unii iako y Dyſunii, w Koronie y W X Lit. będącym, wſzyſtkie przeſzłych *Interregnorum* Konfederacye reaſumowano, *non præjudicando Juribus* Władyctwa Przemyſkiego y Archymandryi Leſzczyńſkiey, w Powiećie Pińſkim *& ubicunqve ſint Eccleſiarum Unitorum.* w Konfederac. Gieneralnych Warſzawſkich *ſub Interregnis. A. 1668. & 1674.*

W inſzych zaś pretenſyach w tey Religii zachodzących, doſkonałe uzpokoienie *futuris Regnantibus* pilno zalećić, obiecano było; *ſalvis Juribus & erectionibus fundationum, tum & Decretis in foro ſæculari latis*, *Ritui Latino*, w Ziemie Chełmſkiey. *ibidem.*

Także y w ſprawie o Władyctwo Przemyſkie, miedzy Unitem y Dyſunitem, Władykami, aby *per Judicialem deciſionem, juxta jura, diplomata & privilegia utrinqve partis*, na Seymie *Coronationis*, uzpokoiona była, zalećić obiecano. w Konfederac. Gieneral. Warſzawſkiey *ſub Interregno. A. 1674. fol. 5. §. Religii Greckiey.*

Cerkwie Religii Greckiey w Koronie y W X Lit. także ktore *in obedientia Sanctæ Romanæ Eccl. Catholicæ* ſą, iako y te ktore w Dyſunii, iako przez wiele Seymow od poborow uwolnione były, tak y teraz przy teyże libertacyi zoſtawiono ie. Od ktorych Skarb, *tam pro præteritis qvam & futuris annis*, upominać śię nie ma Poborow, y Poborcy Woiewodztwa Ruſkiego, względem onych, poćiągani bydź nie powinni. A ieźli iuż gdźie o to otrzymane na nich kondemnaty? *caſſantur præſenti Conſtitutione. A. 1667. f. 15. Tit. O Cerkwiach.*

Konſtytucyą *A. 1667. ſub Tit. Securitas* Dobr Duchownych (*u mnie Tit.* Dobra Duchowne) reaſumowano Religii Greckiey, y Dobra Duchowne fundacyi Ziemſkiey Szlacheckiey, y Poſpolitemu ruſzeniu podległe; także domy, Dwory, w ktorych rezyduią Kapłani świetcy Religii Greckiey w iedności S. będący, w dobrach Krolewſkich, Szlacheckich, Duchownych, w W X Lit. od wſzelakich ćiężarow żołnierſkich, ſtacyy, chlebow źimowych, ſtanowiſk, noclegow, przypiśnego, podwod, y innych

innych exakcyy y ciężarow, *in perpetuum* uwolniono, *ſub rigore Conſtitutionum, de diſciplina militari*, y żeby odtąd nigdy P P. Hetmani ſtacyy y chlebow w takowych Dobrach nie naznaczali, warowano. *A. 1678. f. 11. Tit. Reaſſumptio Konſtytucyi.*

Dla zachęcenia Dyſunitow *ad Unionem Sanctæ Fidei*, reaſumowane ſą te konſtytucye 1667. 1678. oraz ludźi mieyſkiey kondycyi, *verè Unitos, ad obeunda munia & magiſtratus Civitatenſes capaces eſſe* deklarowano. *A. 1699. f. 54. Tit. Unia.*

Græco Ruſkiey Religii Ludźiom, tak świetckim iako y Duchownym, *ſub prætextu Religionis & appellationum* do Patryarchy Konſtantynopolitańſkiego, iako pod nieprzyiaćielem Krzyża S. mieſzkaiącego, za granice wyieżdzać, y z tamtąd do Polſki przyieżdzać zakazano, y Bractwa wſzyſtkie iurysdykcyi y Sądom Wieleb. Władykow ich, *Loci* Ordynaryuſzow, z ktorych śię wyłamuią, poddaiąc, aby relacyi więcey do Patryarchy Konſtantynopolitańſkiego nie mieli, poſtanowiono, *ſub pœna colli & confiſcationis bonorum*; *ſalvâ appellatione*, w ſprawach teyże Religii *Græco* Ruſkiey *aggravatis*, od Sądu pomienionych Władykow do Sądu Krolewſkiego, *rectâ* na Relacye. *A. 1676. f. 28. Tit. Konſtytucya.*

Greckiey Religii Ludźi *deſideria*, wzgledem pewnych punktow pomienioney Konſtytucyi *A. 1676.* o niewyieżdzaniu za granice, do przyſzłego Seymu odłożono. Na ktorym z Senatu y z Izby Poſelſkiey, do uzpokoienia tey ſprawy, Deputaći naznaczeni bydź maią. A tym czaſem *cauſas in lite pendentes* do przyſzłego Seymu zawieſzono, y pokoy miedzy Unitami y Nieunitami warowano, *ſub pœnis* w Konſtytucyach *deſcriptis. A. 1677. f. 11. Tit. Religia Grecka.*

Gdy w Ziemie Drohyckiey Cerkwie Religii Greckiey Uniackie w Szyſmę śie obroćiły; *ad diſqvirendum hoc negotium* Komiſarzow naznaczono. *A. 1676. f. 23. Tit. Cerkwie Dyſunickie.*

Wywiedźiona inkwizycya w tey ſprawie przed Komiſarzami, ale iż na tym Seymie ſądzona bydź, dla gwałtownych praw Rzptey. nie mogła; do przyſzłego Seymu odłożona, *cum hac declaratione:* że na początku Seymu, *ante omnes cauſas*, ſądzona będźie. *1678. f. 24. Tit Cerkwie.*

Swieſzczennika do Cerkwi w dobrach dźiedźicznych Dźiedźicowie, a w dobrach Krolewſkich Dźierzawcy, podawać maią; *Salvis majoribus Beneficiis*, ktore podawaniu Krolewſkiemu należeć maią. *A. 1647. f. 19. Tit. O Duchownych Ruſkich, tak w Unii iako y nie w Unii będących.*

Tychże Swieſzczennikow, do roboćizny y podwod Władykowie zażywać nie powinni, ani z nich podatku wyćiągać. *ib.*

Do Cerkwi katedralney *Halickiey Kryłoſkiey* założenia w Niebowźięćia N. M. P. *de conſenſu* W. Staniſława *Jabłonowſkiego* Woiewody Ruſkiego, dobra *Perehyńſk cum attinentiis* przywrocono, Konſtytucyą A. 1661. zkaſowano, kwartę z nich abrogowano, Hybernę do Taryfy Duchowney odeſłano, od przechodow, ſtanowiſk y ſtacyy Woyſkowych uwolniono. *A. 1690. fol. 13. Tit. Przywrocenie Dobr Perehyńſka.*

Grecka Religia w miaſtach nikomu przeſzkodą bydź nie ma do Magiſtratu. *vid. Tit Miaſta.*

O Duchownych Greckiey Religii. *plura vid. Tit. Duchowni.*

GRODY.

Grod w *Piotrkowie* poſtanowiono; w ktorym wſzyſtkie ſprawy tak ważne bydź maią iako w Sieradzu. Jednak obadwa te Grody ieden Staroſta trzymać ma. *A. 1557 f. 11. §. Za proſbą.*

Grody w Ziemie *Nurſkiey*, Powiatowi Wąſoſkiemu w Wąſoſzu; w Ziemi *Łomżeńſkiey*, Powiatowi Zembrowſkiemu, w Zembrowie; w Ziemi *Nurſkiey*, Powiatowi Oſtrowſkiemu y Kamienieckiemu w Oſtrowie, poſtanowiono. Gdźie ſprawy wſzyſtkie Vrzędowi Staroſciemu należące, tak ważne bydź maią, iak przedtym w Wiźnie, w Łomżie y w Nurze, ważne bywały. Staroſtowie iednak pomienionych Ziem te Grody trzymać maią, tak iako Sieradzki Staroſta, wedle pomienioney Konſtytucyi 1557. trzyma Grod Piotrkowſki. *A. 1565. f. 104. Tit. Sądy Grodźkie.*

Także w *Latyczowie* w Woiewodztwie Podolſkim, w ktorym Staroſta Kamieniecki, iako

iako w Kamieńcu, iurysdykcyą ma *exercere.* *A. 1581. f. 376. Tit. Grod Latyczowski.*

Także w *Kamieńcu Mazowieckim*, ktory pod iurysdykcyą Starosty Nurskiego zostawać ma. *A. 1593. f. 648. Tit. Grod Kamieniecki.*

A Starosta Nurski, przynamniey cztery razy co rok, w Kamieńcu Roki Grodzkie sądźić powinien. *ib.*

W Poniedźiałki odprawować ie ma. *A. 1598. f. 703. Tit. Sądy.*

Grody, w *Nurze*, w *Kamieńcu*, w *Ostrowi*, także w *Łomźie*, Łomżyńskiemu y Ostrołęckiemu, Powiatom; a Koleńskiemu w Kolnie, wiecznie deklarowano. *A. 1598. f. 703. Tit. Grody wieczne w Mazowszu.*

W Koleńskim Grodźie Kwerele, co dwie Niedźieli, & *causæ officii*, y inne wszystkie sprawy, Vrzędowi Starościemu należące, tak iako y w Łomźie, odprawować się maią. *A. 1593. f. 646. Tit. Sprawy Urzędowe.*

Grody *Pruskie*, Woiewodztwu Chełmińskiemu, w Kowalach; Woiewodztwu Malborskiemu, w Kiszporku; Woiewodztwu Pomorzkiemu, w Skarzewach; postanowiono, y dla rezydencyi Woiewodow tamecznych, też Zamki y z Prowentami ich (*salvis modernis possessoribus*) naznaczono. *A. 1611. f. 31. Tit. Księgi Ziem Pruskich y Grody.*

Tychże Grodow Akta, że wieczne bydź maią, deklarowano; wolne iednak protestacyi, plenipotencyi, relacyi, inszych zapisow, ktore *perpetuitatis vim non sapiunt*, według dawnych zwyczaiow, przed sądem Mieyskim kto chce, zostawiono zeznawanie. *A. 1635. f. 34. Tit. Wieczność Ziemi Pruskiey.*

O tymże: iż Obywatelom Ziem Pruskich wolno zeznawać rekognicye, ktore *vim perpetuitatis non sapiunt*, przed Aktami mieyskiemi, ale te ktore są *perpetuitatis*, nie godźi się zeznawać, tylko przed Urzędem Ziemskim albo Grodzkim. *A. 1647. f. 38. Tit. Salaria w Miastach Pruskich.*

De Salariis, vid. Tit. Salaria.

Grodu *Ciechanowskiego* wieczność postanowiona. *A. 1588. f. 478. Tit. Grod Ciechanowski.*

Także *Krakowskiego.* *A. 1589. f. 517. Tit. Akta Grodzkie.*

Także *Rożańskiego* y *Makowskiego.* *ib. f. 520. T. Grod wieczny.*

Także *Warszawskiego* y *Czerskiego.* *ib. T. Przełożenie.*

Także *Sendomirskiego* Woiewodztwa Akt wszystkich Grodzkich wieczność, ktorą w sześć Niedźiel po zkończeniu tego Seymu, brać maią. *A. 1590. f. 580. Tit. Grody wieczne Sendomirskie.*

Także *Zakroczymskiego*, *Liwskiego*, *Zembrowskiego.* *ib. f. 581. Tit. Grody wieczne Powiatow Mazowieckich.*

Także *Sochaczewskiego*, ktorego *Acta vim perpetuitatis* brać poczną, we cztery Niedźiele po zkończeniu tego Seymu. *A. 1593. f. 646. Tit. Grod wieczny Sochaczewski.*

Także *Sądeckiego* y *Bieckiego*, iako Krakowskiego. *A. 1598. f. 703. Tit. Wieczność Grodow.*

Także *Bobrownickiego.* *A. 1601. f. 755. T. O Grodźie Bobrownickim.*

Także *Wyszogrodzkiego*, *Wiskiego*, *Wasoskiego.* *A. 1601. f. 754. Tit. Grod wieczny.*

Także *Oświećimskiego.* *A. 1616. f. 21. Tit. Grod Oświećimski.*

Także *Kamienieckiego* y *Latyczowskiego*, w Woiewodztwie Podolskim. *ib. f. 25. Tit. Grody wieczne.*

Także *Lubelskiego* przykładem inszych Grodow Małopolskich. *A. 1631. f. 25. Tit. Grod wieczny.*

Także *Płockiego*, przykładem inszych Grodow w Koronie. *ib.*

Także *Rawskiego.* *ib.*

Także wszystkich w *Ruskim* Woiewodztwie, oprocz Przemyskiego y Zydaczewskiego. *ib. Tit. Grody.*

Także *Przemyskiego*, iako inszych w Koronie. *A. 1633. fol. 52. Tit. Grod wieczny.*

Także

Także Łukowſkiego, ktorego *Acta vim perpetuitatis* brać poczną, we cztery Niedźiele po zkończeniu Seymu tego. *ib. f. 53. Tit. Grod wieczny.*

Także *Belſkiego*, y innych wſzyſtkich w tym Woiewodztwie Grodow. *A. 1635. f. 34. Tit. Grody wieczne.*

Także *Podlaſkich* wſzyſtkich. *A.* 1641. *f. 33. Tit. Grody wieczne.*

Także *Zydaczewſkiego. A. 1677. f. 27. Tit. Grod.*

Grod wieczny w *Goniądzu*, Mieśćie do Staroſtwa Knyſzyńſkiego należącym, dla przyimowania ſamych tylko ſuſcept, poſtanowiono, y onemu takowąż *ſecuritatem*, iaka y innym Grodom powinna bydź, warowano; do ktorego Piſarz Grodzki Brańſki, Regienta przyśięgłego Szlachćica, ktoryby tam przy Grodźie rezydował, y wſzyſtkie rekognicye przyimował, y potrzebuiącym extrakty wydawał, podawać zawſze powinien. Na Kancelaryą zaś, Staroſta Knyſzyńſki powinien, mieyſce przyſtoyne wymierzać, za pierwſzą Piſarza tamecznego rekwizycyą, a mieſzczanie zbuduwać ią maią, *ſub pœna qvadringentarum marcarum. A. 1667. fol 33. Tit. Grod w Goniądzu.*

Grod y Ziemſtwo w *Czerniechowie* poſtanowiono, y do prawa y Statutu Kiiowſkiego przyłączono. *A. 1633. f. 36. Tit. Ordynacya Czerniechowſka.*

Także y w *Nowogrodku. A. 1635. f. 17. Tit. Ordynacya.*

Grod *Biecki* na Woytoſtwo przenieśiono do Miaſta, a Woytoſtwo za Miaſtem, tam gdźie Grod był, zoſtawać ma, y *Laudum* na zmurowanie izby y sklepu dla Sądow y chowania Xiąg, aprobowano. *ib. f. 21. T. Komutacya.*

Grody w Woiewodztwie *Ruſkim* powinne mieć Xięgi oſobne, dla wpiſowania kwitow z podatkow *per oblatam* podanych. *A. 1677. fol. 9. Tit. O padawaniu Regieſtrow.*

Grodzcy Urzędnicy Woiewodztwa *Wołyńſkiego*, dobrze ośiedli w tamtych Powiatach bydź powinni, y ſpraw w Trybunale odprawować nie maią. *A. 1661. f. 23. Tit. Rewizya Xiąg.*

Grodzki Vrząd od wwięzowania brać nic nie ma. *A. 1550. fol. 7. §. Chcąc uſtrzedz.*

Grodzcy Sędźiowie y Podſtarośćiowie, ośiedli bydź maią. *ib. §. Iż każdy.*

Grodzkich Vrzędow, Sędźiowie y Piſarzowie weſpoł trzymać nie maią. *ib.*

Grodzcy Sędźiowie y Podſtarośćiowie w Ziemi *Podlaſkiey*, ośiedli y Szlachta, *ſub nullitate* Sądow *& non præſtanda illis obedientia*, bydź maią. *A. 1569. f. 192. §. Uſtawiamy.*

Grodzkie Kwity, tak iako Ziemſkie, ważne bydź maią. *A. 1589. f. 519. Tit. Kwity Grodzkie.*

Grodzkie Vrzędy w W X Lit. od Kondemnat w Trybunale Skarbowym Litewſkim, względem niewybrania uchwalonego na Konwokacyi Grodźińſkiey *à plebeis* podatku, ferowanych uwolniono *&c. A. 1667. f. 72. Tit. Uwolnienie Grodow.*

Grodzkie Vrzędy Ziem *Pruſkich*, exekucye *ſuper jure victis*, w Prowincyi Pruſkiey czynić maią. *vid. Tit. Exekucye.*

Grodowi *Smoleńſkiemu* zapiſy wſzelakie, *ſub Interregno A. 1648.* pozwolono było, przyimować bez Piſarza Ziemſkiego. *vid. Tit. Piſarze.*

Grodzkiemu Sądowi Sprawy należące. *vid. Tit. Sprawy. Tit. Evocatio.*

Grodzkie Vrzędy, wdawać śię nie maią w ſprawy Sądowi Ziemſkiemu należące. *vid. T. Roki.*

O Vrzędach Grodzkich. *plura. vid. Tit. Piſarze.*

Grodzkim Sądom *commoditas*, y chowaniu Xiąg mieyſca. *Vide Tit. Komiſye. Tit. Xięgi.*

Grodzkie Sądy. *vid. Tit. Sądy, & T. Roki.*

Grody karać powinne Werbarzow. *vid. T. Woyſko.*

Grodom wolno brać, ſądźić y karać tych, ktorzy na Zydy czynią tumulty. *Vide Tit. Zydźi.*

Grodzkie Sądy, w Woiewodztwie *Smoleńſkim*, przy Woiewodztwie Smoleńſkim. *vid. Tit. Woiewodowie.*

GWARDYA.

Jego Krolewſkiey Mći.

Gwardya Jego Krolewſkiey Mći ludźi 1200. Jurysdykcyi Marzałkowſkiey podlega. *A. 1646. f. 2.* T. *O zaćiągu. Item* 1669. Gwardya Iego Krolewſkiey Mći w Exorbitancyach. *A. 1717. f. 8.*

HERETYCY.

Vid. Tit. Religia.

HETMAN.

HEtman ſwawolą y ſedycye żołnierſkie hamować y karać, y *diſciplinam miltarem* w rezę wprawić ma. *A. 1590. f. 569.* T. *Diſciplina militaris.*

Artykuły iego maią bydź ważne, iako Seymowe poſtanowienie. *ib.*

Kogokolwiek zkarze więźieniem, na gardle, albo poczćiwośći; tak ma bydź ważno, iakoby to na Seymie było poſtanowiono. *ib.*

Y Hetmanowi Litewſkiemu takaż *autoritas & poteſtas* deklarowana. *ib.*

Znieśiono *ſuperiora*, iako tylko *propter eventum belli Turcici ordinata.* A. *1591. f. 618.* Tit. *Znieśienie.*

Na inſzym mieyſcu iednak tak poſtanowiono: że Hetman albo Urząd iego, według artykułow woiennych, powinien każdemu *in inſtanti peremptoriè* czynić ſprawiedliwość, y że Hetman z Rotmiſtrzami y Porucznikami, ktorych dośiąć może, zaſadźiwſzy Ławicę, na gardle według przewinienia karać może, co nie ma bydź *in diſqviſitionem* przywodzono. *Abſentes* iednak na poczćiwośći karani bydź nie mogą, tylko na Seymie. *ib. f. 613. Tit. Diſciplina militaris.*

Declaratur: że Hetman wyſłuchawſzy zdania Rotmiſtrzow y Porucznikow, może żołnierza zkarać, wedle zdania y ſumnienia ſwego; a w nagłym raźie y bez namow Rotmiſtrzowſkich y Poruczniczych. *A. 1593. f. 640. Tit. Deklaracya.*

Reaſſumuntur ſuperiora & meliorantur tak: iż Hetmani Wielcy, a w niebytnośći ich Polni, oboyga Narodow, *præſentem* na gardle, *abſentem* na poczćiwośći karać mogą. *A. 1601. f. 732. Tit. Declaratio.*

O tymże: a cokolwiek podług artykułow ſwoich publikowanych uczynią; to w wątpliwość nie ma bydź przywodzono. *A. 1607. f. 859. Tit. O Zolnierzach*

O tymże: A Staroſtowie exekucyą Dekretow Hetmańſkich, iako Dekretow Seymowych, *in Bonis & perſonis* czynić maią. *A. 1609. fol. 891.* §. *Tak iż cokolwiek.*

Poſtępek y zkaranie Hetmańſkie, *in dubium & diſqviſitionem vocari* nie ma. *ibidem.*

Ukrzywdzonym iednak Ludźiom, z żołnierzami ſprawy maiącym, wolna apelacya od Dekretu Hetmańſkiego, gdyby śię im nie podobał, na Trybunał; ktore apelacye *intra ſpatium qvatuor ſeptimanarum* na Trybunale, tak w Koronie iako y W X Lit. *inter cauſas conſervatas*, ſądzone bydź maią z oſobnego Regieſtru, wedle ktorego Dekretu Trybunalſkiego, Hetmani exekucyą czynić będą powinni. A *interim*, niż decyzya Trybunalſka wynidźie; Rotmiſtrzowie, obwinionych Towarzyſzow ſlubem obowiązać, a pacholikow dotrzymać maią, *ſub eadem pœna, qvam reus ſuſtinere debuit, irremiſſibiliter decernenda. ib.*

Tę Konſtytucyą Poſłowie Sendomirſcy wźięli byli do Braci.

O tymże: że ma *facultatem vitæ & necis, ſine ulla Appellatione.* Gdyby iednak ukrzywdzona ſtrona Dekretem Hetmańſkim kontentować śię nie chćiała; tedy wedle Konſtytucyi A. 1609. dochodźić wolno ſprawiedliwośći na Trybunale, *hoc adiecto:* że ukrzywdzony, nie tylko z Rotmiſtrzem, ale y z Towarzyſzem, *forum* tamże mieć ma. A. *1613. f. 2. Tit. O Kwarćianym Zołnierzu.*

O tymże,

O tymże wszystkie Prawa y Konstytucyą *A. 1590. de disciplina militari, in toto* reasumowano. *A. 1620. f. 13. Tit. Disciplina militaris.*

O tymże: A *disciplinam militarem* ma zachować, niedopuszczaiąc żołnierzowi, krzywd żadnych czynić y zbytkow, ktore Mągiestat Bozki y Prawo pospolite urażaią, ani żadnych stacyy w dobrach Krolewskich, Duchownych y Szlacheckich, wyciągać *&c. A. 1624. f. 2. §. Hetman disciplinam militarem.*

Plura *vid. Tit. Zołnierz.*

Hetman na żadne prywatne potrzeby, Seymiki y Ziazdy, Rot zażywać nie ma, *sub pœna Bannitionis. A. 1591. fol. 614. §. To też osobliwie waruiąc.*

Hetman leże żołnierzom ma rozdawać, w dobrach Krolewskich za listem swoim. *ibid. f. 613. §. Także zimie Hetman.*

O tymże: A Starostowie im y Dzierzawcy, bez listu Hetmańskiego leży nie powinni dopuszczać. *A. 1601. f. 735. Tit. O Kwarcianym żołnierzu.*

O tymże: A gdyby ktora Rota, w Dobrach tak Krolewskich iako y Duchownych, swawolnie, bez Listu Hetmańskiego leżą sobie uczyniła; Rotmistrz albo Porucznik ma bydź przed Hetmana pozwany, ktory ieźli osiadły, *pœnæ duorum millium marcarum & refusionis damnorum;* a ieźli nieosiadły, *capitis pœnæ* podlegać będzie. *A. 1624. f. 2. §. A gdyby ktora Rota.*

Hetman posyłaiąc Roty, ma listy dawać do Dzierzawcow Dobr Krolewskich, albo ich Namiestnikow. *ib. §. Gdy Hetman.*

Hetmańskie Artykuły że aprobowano, y do druku podać kazano; patet in Const. *A. 1609. f. 890. Tit. Porządek.*

Hetmani żadney asekuracyi Woysku dawać nie maią. *A. 1613. fol. 2. Tit. Naznaczenie.*

Ani Cwierci darowney pozwalać, krom Wiktoryi znaczney. *A. 1624. f. 1. Tit. Supplement.*

Hetmanom Wielkim obudwom, tak Koronnemu iako y W X Lit, gdyby się trafiło; bądź przy bytności, bądź w niebytności Krola, w Inflantciech czasu woyny bydź, Ludzie Narodu Polskiego pod Hetmanem Koronnym, a Ludzie Narodu Litewskiego pod Hetmanem W X Lit. zostawać maią. *A. 1589. fol. 510. Tit. O władzy Hetmańskiey.*

Hetman przez Poruczniki nad Ludźmi Narodu swego władzy *absens* używać może w Inflantciech. A gdyby obadwa bydź nie mogli *urgente necessitate*, ieden drugiemu ustąpić ma władzy nad wszystkiemi ludźmi, iako *necessitas* spolney Rzeczyposp. oboyga Narodow pokaże. *ib.*

Hetmani obudwu Narodow, *tempore Interregni*, znaszać się z sobą powinni, o obronie Inflant, Senatorow obudwu Narodow dokładaiąc się, y każdy władzy nad Ludźmi Narodu swego używaiąc. A ludzie Narodu Inflantskiego Przełożonego swego od obudwu Hetmanow mieć powinni. *ib.*

Hetmani od Rotmistrzow w Inflantciech, y od żołnierzy na Zamkach, y od Puszkarzow, przysięgę taką odbierać maią, iako Starostom iest opisana. *ib.*

Hetmani, gdyby komu *sub Interregno* krzywda się działa od żołnierzy, sprawiedliwość czynić maią. *W Konfederac. Gieneral. Warszaw. sub Interregno. A. 1632. §. Waruiemy y to.*

Hetmani Koronni y W X Lit, każdy *pro loco, officio & competentia, sub Interregno*, powinien pieniężne *Reipublicæ* tam obracać *præsidia*, gdzieby Rzeczyposp. potrzeba pokazała. *ib.*

Hetmani y Regimentarze, tylko raz na rok, o S. Marcinie, dawać maią asygnacye do dobr stacyom podległych, dokładaiąc w tychże asygnacyach: że żołnierz na daną asygnacyą nie więcey z łanu brać powinien na rok, tylko po złotych dwadzieścia, a to wedle kwitow poborowych; a ieźliby tego nie dołożyli, lub więcey asygnacyy nad iednę na rok dali? *pœnâ triplicis refusionis damnorum*, na Trybunale *inter causas militares, ad instantiam* ukrzywdzonych, maią bydź karani. *A. 1652. f. 11. §. Y to waruiemy.*

Hetmani żadnych asygnacyy na hybernę do dobr Ziemskich dawać nie powinni, a ktoby lub na stacyą, lub na stanowiska do dobr takich stacyom niepodległych, upra-

ſzać śię one ważył; *pœnæ Infamiæ* w bliżſzym Grodźie, *prævia citatione*, podpadać ma. *Co o mieyſcach zawoiowanych rozumieć śię miało.* *A. 1654. f. 7.* *Tit. Securitas dobr.*

Vid. Tit. Woyſka.

Hetmani powinni każdey Chorągwi ſtanowiſka ſłuſzne, *ducta proportione* ludźi pod nią będących, w dobrach Krolewſkich, byle nie w dobrach Ekonomicznych ſtołu Krolewſkiego, ukazywać, wſzyſtkie pułki rowno podźielaiąc. *1655. f. 30. Tit. Porządek.*

Hetmani Koronni nie maią chleba pokazywać żołnierzom, w dobrach W X Lit. *ſub ſolutione in triplo* ſzkod poczynionych, *in Judicio Tribunalitio Lublinen. facienda. ib. f. 31. Tit. O nieprzechodzeniu.*

Hetmani obudwu Narodow y Wodzowie, nie powinni Ludźi w ſłużbie Rzeczypoſp. będących, ani *de toto*, ani *per partes*, acz nigdy, ale oſobliwie *ſub tempus electionis Regiæ*, na mieyſce *electionis* zprowadzać; inaczey *pro hoſtibus Patriæ cenſendi.* O co z niemi *forum* w Gieneralnym Kapturze, *ad inſtantiam cuiuſvis Nobilis poſſeſſionati. W Konfederac. Gieneral. Warſzawſkiey, ſub Interregno. A. 1648. f. 11. §. Woyſk Naſzych.*

Ani Pułkownicy y Rotmiſtrze Towarzyſtwa ſwego, w zaćiągu Rzeczypoſp. będącego. *ib.*

Reaſumowano to potym w Konfederacyach Gieneralnych *ſub Interregnis. A. 1668. & 1674.*

Hetmani aſygnacyi na chleby Gwardyom Krolewſkim dawać nie maią, bo Krolowie z Ekonomiy ſwoich prowidować ie powinni. *Exorbit. Tit. Gwardye. A.* 1669.

Hetmani y inśi Komendę Woyſka Rzeczyp. maiący, aby o ſzkody *ex occaſione belli*, Dźierzawcom Dobr Rzeczypoſp. Duchownych y Swietckich, przez Obozy poczynione, turbacyi nie mieli, *Conſtitutionem* A. 1588. IMP. Janowi *Zamoyſkiemu* Hetmanowi Koron. napiſaną reaſumowano, y że im także *in toto* ſłużyć ma, deklarowano; *exceptis cauſis criminalibus.* A na potym wſzyſtkie wcale Konſtytucye, o Władzy Hetmańſkiey *& de diſciplina militari*, zachowano. Tych iednak Konſtytucya ta okrywać nie ma, ktorzy *privatâ auctoritate*, *non impellente vi hoſtili*, na dobra Ziemſkie, po expedycyi Węgierſkiey, aſygnacye dawali. *A. 1659. f. 22. Tit. Aſekuracya Wielm. Hetmanow.*

Hetman W X Lit. każdey Chorągwi powinien termin prędki, ktorego ma do obozu ſtanąć, (miarkuiąc czas *juxta diſtantiam loci*, y wedle tego, iako nayproſtſzym gośćińcem, nie krążać, do obozu śćiągnąć śię może) naznaczyć. Ktorego gdźieby kto omieſzkał, przed Sądem Hetmańſkim zarazem, *ad inſtantiam* ukrzywdzonego, *rationem reddere* y za omieſzkanie, a pogotowiu za branie pieniężnych ſtacyy, pobocznych chlebow, zgod, ſtanowiſk, albo okupow z dźierzaw, miaſt y wśi, bez wſzelkiey folgi na gardle karany bydź ma. *A. 1655. f. 7. Tit. Diſciplina militaris.*

Hetman Polny Koronny taką ma władzą, iaką maią Hetmani Wielcy, tak nad Woyſkiem Polſkim, iako y Cudzoźiemſkim. *A. 1653. fol. 7. Tit. O władzy Hetmańſkiey.*

Ta Konſtytucya znieśiona; a Hetman W. Koronny nad wſzyſtkiemi Woyſkami, według dawnych Praw y zwyczaiow, wcale zachowany. *A. 1654. f. 5. Tit. O władzy Hetmańſkiey.*

Hetmanow Wielkich W X Lit. władzą przy dawnych Prawach Statutu W X Lit. konſerwowano. *A. 1677. f. 9. Tit. Władza.*

Hetmani W X Lit. nie maią wydawać Uniwerſałow, na woluntaryyſkie Chorągwie, ani pozwalać zaćiągow y ſuplementow ludźiom *alienæ nationis*, *ſub nullitate. A. 1661. f. 16. Tit. Woluntaryyſkie Chorągwie*

Hetmanow W X Lit. likwidacye, na Seymach *in poſterum* nie *per Deputatos* odprawować śię, ale *in facie Ordinum* czytane *publicè* bydź powinne. W ktorych likwidacyach żadnych prywatnych w obozie wydatkow, ani rozchodowych ſumptow, *pro debito Reipubl.* kłaść nie maią, ale to tylko, coby na woienne potrzeby *effectivè* wydali. *A. 1676. f. 19. Tit. Likwidacye długow.*

Bez

Bez Hetmańſkiey wiadomośći wyieżdzać z Woyſka, żołnierzowi nie godźi śię. *vid Tit. Zołnierz.*

Hetmanowi W. Koronnemu y Pułkownikom od niego komendowanym krzywdy, obozami ſtawaniem w Dobrach Krolewſkich, Duchownych y Szlacheckich poczynione, *condonantur*, y wieczne o nich milczenie *declaratur. A. 1673. f. 15. Tit. Securitas.*

Taż y na Woyſko *extenditur* Konſtytucya. *vid. Tit. Woyſko.*

Hetmani trzy razy do Roku, na Sądach *Injuriatorum* zaśiadać powinni. *Vide Tit. Zołnierz.*

Hetmańſkie koſzty w W. X. Lit. *ad inſtar* w Koronie, obmyślić ma Skarb W. X. Lit. *vid. Tit.* Długi Xćia. IM. *Radźiwiła* Podkanclerzego y Hetmana W. X. Lit.

Hetmanom W. X. Lit. warowano: że ich władzy y Vrzędom nie ma preiudykować, Regimentarſtwo Gieneralne Woyſk W. X. Lit. IMP. Woiewodźie Witepſkiemu dane. *vid. Tit. Przywileie.*

Hetman nie może bydź Marſzałkiem oraz y Hetmanem, ani Pieczętarzem oraz y Hetmanem, ani Podſkarbim oraz y Hetmanem; czego Pieczętarze przeſtrzegać maią, *ſub pœnis Legum*, a Posłowie Ziemſcy upominać śię powinni, aby takowe Przywileie *nullitatis* zoſtawały. Na Elekcyi Krola IM. Michała, w Exorbitancyach. *A. 1669. Tit. De Incompatibilibus.*

Poſt fata IMP. Wincentego Korwina *Gąśiewſkiego* Podſkarbiego y Hetmana Polnego W. X. Lit. Regimentarſtwo nad Woyſkiem W. X. Lit. IMP. Michałowi *Pacowi* Kaſztelanowi Wileńſkiemu. *vid. Tit. Aprobacya.*

Hetmanom wielkim y Polnym Koronnym y W. X. Lit. teraz będącym, y po nich naſtępuiącym, Aſygnacyy całe żadnych, tak na zasługi *alias* żołdy, iako na ſtanowiſka, Lokacye, Konzyſtencye, tudźież na hyberny albo chleb źimowy, na ſzelęzne, Czopowe, Pogłowne żydowſkie y Tatarſkie, *Monopolium* Tabaczne wydawać; Linie, Kantony, Dywizye oſobliwe formować, Regimentarzow z niemi poſyłać y iakiekolwiek exakcye za Paletami wyćiſkać, Komputu przez K. I. Mći y ſtany Rzeczypoſp. uczynionego odmieniać, nad liczbę w nim wyrażoną Chorągwi, Zołnierzy, Koni, porcyi, przyczyniać, Oficerow cudzoźiemſkich przyimować, podatki zatrzymować na zapłatę woyſku uchwalone, zakazano, pod winami *perduellionis ſac privationis Officiorum*, tudźież *refuſionis damnorum.* Nad to, obozy zakładać woyſko prowadząc traktem proſtym, tylko dla prawdźiwey y ſłuſzney potrzeby Rzeczypoſp. ani śię dobrowolnie od niego oddalaiąc, ze wſzelkim zachowaniem ſkromnośći żołnierſkiey. Rota Juramentu oſobliwa, tymże Hetmanom do wykonania, ieſt w Traktaćie Warſzawſkim opiſana. Ktore to *Miniſteria*, gdy będą wakowały, Krol I. Mć tylko na Seymie *ad vota Senatûs* y za inſtancyą Posłow Ziemſkich, dobrze zasłużonym y dobrze ośiadłym, *atque capacibus*, konferować będźie. *In caſum* zaś gdyby oba Hetmani iednego Narodu pomarli przed Seymem naſtępuiącym, Hetmana doczesnego K. I. Mći będźie należało poſtanowić. *A.* 1717. *w Traktaćie Warſzawskim Art. 5.*

Hetman podczas Elekcyi Krolow woyſko y ſamego śiebie przy granicach zatrzymać ma, Elekcyi przeſzkadzać y do żadnych fakcyy mięſzać śię nie powinien; iako y w Elekcye Marſzałkow, Deputatow Trybunalſkich y innych Ziemſkich Vrzędnikow, y woyſkową Aſyſtencyą Seymikom przeſzkadzać; y na odbieranie Dobr za Dekretami iakichkolwiek Sądow albo Kondemnatami, aſyſtencyy Woyſkowych y protekcyi tym, ktorzy ſą Prawem przekonani, *in criminalibus & civilibus*, dawać nie ma. *W Traktaćie Warſzawſkim y Juramenćie Hetmańſkim wyrażono. 1717. fol. 33.*

Na Buławę Wielką 120000. na Polną 80000. na Largicye y inne expenſa zwyczayne 100000. złt. *ad diſpoſitionem* W. W. Hetmanow naznaczono. Z ktorych na W. Piſarza Polnego penſii 30000. złt. *reliquum* na poſtrzelonych, ztraconych, Oficyaliſtow y Towarzyſtwo zasłużone *diſtribui* powinno; *ex reſiduitate* roczney penſyi 6000. złt. Vr. Gienerałowi Maiorowi *Boinowi* Komendantowi Białoczerkiewſkiemu, poki Regimentu nie doſtąpi. Ktorą dyſtrybutę corocznie ćiż W. W. Hetmani uczyniwſzy, ieden Exemplarz teyże dyſtrybuty woyſku przy kole Gieneralnym, drugi zaś Marſzałkowi Seymowemu, na każdym Seymie prezentować y oddawać *tenentur. 1717. fol. 57. Tit. Dyſpozycya Hyberny.*

Hetman Woyſk Ruſkich, *alias* Zaporowſkich, dożywotnym Hetmanem y pierwſzym w Woiewodztwach, Kiiowſkim, Bracławſkim, Czerniechowſkim, Senatorem deklarowany. A *poſt fata* tego, ma bydź wolne na ten Vrząd czterech Kandydatow przez

Stany pomienionych Woiewodztw obieranie, z ktorych iednemu Krol Buławę konferować będźie; nie oddalaiąc od tego Vrzędu rodzonych Braći Hetmana teraźnieyszego. *W Komissyi Hadyackiey. A. 1659. fol. 52. §. Dla tym lepszego.*

Tenże żadnego z postronnemi porozumienia mieć niepowinien, chyba z dokładem Krola. *Ibid. §. Legacyy żadnych.*

Ani Legacyy żadnych od Postronnych przyimować nie ma. *vid. Tit. Poselstwa.*

Do Buławy Ruskiey należeć ma Starostwo Czehryńskie, tak iako *continetur* w Przywileiu niegdy Bohdana *Chmielnickiego* od Krola konferowanym. *ibid. fol. 54. §. Do Buławy.*

Tenże od rezydencyi przy boku Krola wolen zostawać ma. *ibid.*

Ze Hetman *Zaporowski*, według dawnych zwyczaiow, ieden tylko bydź ma, deklarowano. *A. 1661. fol. 60. Tit. Deklaracya łaski.*

O Hetmanie Zaporowskim. *Plura vid. Tit. Kozacy.*

Hetmana nad Kozakami władza. *vid. Tit. Kozacy.*

O Hetmańskich exemptach. *vid. Tit. Exempty.*

HONORIS CAVSÆ.

vid. Tit. Sprawy.

HORODNICZY.

Horodniczy Witepski, mieysce mieć powinien w Woiewodztwie tym, zaraz po Pisarzu Ziemskim. *A. 1635 fol. 36. Tit. O Horodniczym Witepskim.*

Połocki także. *A. 1638. fol. 47. Tit. Horodnictwo Połockie.*

Miński także. *A. 1641. fol. 34. Tit. Mieysce Horodniczemu.*

Mśćisławskimu także, podług pomienionych Horodniczych, Witepskiego, Połockiego, Mińskiego, mieysce po Vrzędźie Ziemskim naznaczono. *A. 1661. fol. 19. Tit. Horodnictwo Mśćisławskie.*

A Orszańskiemu przed Pisarzem Ziemskim mieysce dano. *A. 1662. fol. 19. Tit. Horodnictwo Orszańskie.*

Horodniczemu Wileńskiemu, aby Młyny w Wilnie restaurował, y za to pożytek z nich do lat szesnastu brał, pozwolono. *vid. Tit. Asekuracye.*

HVLTAIE.

Herb. fol. 511. Tit. de furtis. Z Hultaiami y innemi łożnemi ludźmi, Starostowie obeyść się wedle Statutu maią, y winę na Mieyski Vrząd postanowić. *A. 1562. fol. 28. Tit. o Hultaiach.*

Znowu: że Grodzkie y Mieyskie Vrzędy Hultaiow y żebrakow imać maią, *sub pœna centum marcarum. A. 1588. fol. 489. Tit. Zebracy.*

Herburt. fol. 510. Hultaystwo y zbiegi wszelakie, Mężczyzne y białegłowy, ktoreby z rol, zagrod, od Panow swych, albo dźieći od rodźicow swych swawolnie, także y sludzy od Panow swych odeszli, a dorocznie się nie rządźili; Starostowie y ich Vrzędy, także Vrzędy mieyskie, a we wśiach Panowie albo Dźierzawcy onych wśi, *liberè* mogą imać, okować, do roboty przymuszać, y tak długo, aż się Pan iego o nim dowie y onego się upomni, zatrzymać. A potym gdy tenże Pan pokaże, że iego własny zbieg iest; wydany bydź ma, *prævia* za pracą y pilność *detentionis solutione* groszy dwunastu, wedle Statutu. *A. 1593. fol. 643. Tit. O Hultaiach Woiewodztw Kaliskiego y Poznańskiego.* Też Vrzędy od Miast exkludować ich, y ieźliby się wroćili, imać maią. Dla czego każdy gospodarz zaraz powinien dać znać Vrzędowi, pod winą, gdy kto takowy w dom iego przyidźie. A Miasta dla potrzeb swych kontentować się maią komornikami, ktorzyby w Mieśćie dobrze znaiomi od roku mieszkali; wszakże y takowych, gdyby kto swego poznał, wydawać powinno. *ibid.*

A ktoby z takowych mianowanych Vrzędow, albo Panow, takie Hultaystwo w iurysdykcyi albo w maiętnośći swoiey ćierpiał, a według tey Konstytucyi, przećiwko nim nie zachował się; pozwany *pro pœna duplici quatuordecem marcarum, ad instantiam cujusvis, sine dilatione & appellationibus, respondere* w Grodźie powinien. *Ibid.*

A to Poznańskiemu y Kaliskiemu, Woiewodztwom służyło. Potym Łęczyckie, Sieradzkie, Płockie, Mazowieckie y Bełskie, Woiewodztwa, też Konstytucyą o Hul-

Hultaiach *in toto* przyięły. *A. 1601. fol. 736. Tit. O łożnych Ludźiach.*

Reassumitur Poznańskiemu y Kaliskiemu, Woiewodztwom, *cum hac declaratione*: iż komornicy nie maią śię rozumieć, tylko rzemieślnicy, a Miasta swemi własnemi poddanemi y doroczną czeladźią kontentować śię powinne. A ieżliby kto cudzego czeladnika bez listu przyiął; *ad cujusvis instantiam laboriosi, cum assistentia Domini, respondere tenetur in foro competenti. A. 1616. fol. 29. Tit. O Hultaiach.*

Reassumuntur wszystkie Konstytucye o Hultaiach Woiewodztwom, Poznańskiemu, Kaliskiemu, Sieradzkiemu, Kuiawskiemu y Pomorzkiemu. *A. 1620. fol. 23. Tit. Obostrzenie na Ludźie łożne.*

A ktoby poddanego hultaia nie chćiał wydać; *pœnâ centum marcarum peremptoriè* w Grodźie karany bydź ma. *ibid.*

Item reassumuntur superiora Woiewodztwu Sendomirskiemu. *A 1638. fol. 36. Tit. Poddani zbiegli.*

Hultaiami ći śię rozumieć maią, co domow nie maią, dorocznie nie służą (*exceptis* rzemieślnikow *artis mechanicæ*) a we wśiach, co ani na rolach, karczmach, ani na Ratayſtwach, ani na zagrodach, nie śiedzą, ani z ogrodami domow do roku nie naymuią, tylko śię po komorach y domkach chłopskich kryią. *ibid.*

Na takich, co za pogłowne uchwalano? *vid. Tit. Pogłowne.*

Także y ći, ktorzy listow odprawnych od Panow nie maią, y atestacyy albo abszeytow od Oficerow, hultaiami rozumieć śię maią. *A. 1678 fol. 25. Tit. O ućiekaiących od woyska.*

O Hultaiach, łożnych, gołotach y zbiegłych sługach, Statuta y Konstytucye reassumuiąc, postanowiono: aby nikomu z Woyska Koronnego, tak Polskiego iako y Cudzoźiemskiego zaćiągu, to iest: czeladźi Towarzyskiey, żołdatom, *& cujuscunque generis* łożnym, włoczęgom, hultaiom y drabom, nie wolno było, bez listu odprawnego od Pana, y bez atestacyi albo abszeytow od Oficerow, odchodźić. A gdźieby śię tacy znaleźli, od posesorow dobr wszelakich imani, zatrzymani, y albo do Grodow bliższych odsyłani, albo też Panom y Oficerom, od ktorych zbiegli, *ad primam requisitionem* oddawani bydź maią. A ktoby w dobrach swoich, takich łożnych przechowywał, *pœnâ centum marcarum, in quovis Iudicio & Officio Regni*, karany bydź ma. *ibid.*

Konstytucyą A. 1593. o Hultaiach, Woiewodztwom, Poznańskiemu y Kaliskiemu, służącą, W.X. Lit. *in toto* przyimuie, y na przećiwnych sto kop winy zakłada. *A. 1683. fol. 14. Tit. O łożnych Ludźiach.*

HYBERNY.

HYberna Woysku kwarćianemu, po kopie z Łanu Dobr wszystkich stacyom y żimowaniu podległych, postanowiona iest, aby iuż zawsze przy Vkrainie *sub disciplina militari* zostawało. *1649. fol. 3. Tit. Prowiant Woysku naszemu.*

Od ktorey Hyberny dobra Szlacheckie Ziemskie y Wybranieckie są wolne. *ib.*

Podwyższona hyberna na złt. 20. z Łanu. *1652. fol. 10. Porządek około zachowania żołnierza.*

Salvis abjuratis odmieniono złote albo pieniądze w żywność. *1659. fol. 11.*

Znowu pieniędzmi naznaczano. *1662. fol. 11. Tit. Porządek podźiału chleba żimowego.*

Po złt. 20. z Łanu ośiadłego, wyiąwszy Ekonomie y dobra żiemskie od hyberny wolne, płaćić kazano. *1667. fol. 8. Tit. Naznaczenie płacy Woysku.*

Naznaczeni Komisarze do tey hyberny, aby śię nikt od niey nie uwalniał; *absque præjudicio* dobr Kośćielnych, gdy stan Duchowny z miłośći ku Rzeczypospolitej. *Subsidium Charitativum* deklarował. *1670. fol. 14. Tit. Hyberna.*

Przyięło tę Konstytucyą o Hybernie W. X. Litewskie, y Komisarze do niey są naznaczeni. *1676. fol. 8. Tit. Hyberna W. X. Lit.*

Hybernę Trybunał skarbowy miał dźielić. *1673. fol. 10. Tit. Trybunał skarbowy.* Ale potym Komisarzow do dźielenia iey naznaczono. *1676. fol. 17.*

Hyberna redukowana na milion sto ośmdźieśiąt y ośm tyśięcy złt. to iest: z Dobr Krolewskich śiedm kroć sto tyśięcy; z Duchownych trzy kroć sto tyśięcy; z Ruskich cztery tyśiące; z kwarty starey sto czternaśćie tyśięcy. *In Supplementum* całey Sumy

my 10000. z Krolewſkich dodano y Komiſarzow naznaczono. *1677. fol. 4. Tit. Hyberna.*

Reaſumowana ta Konſtytucya o Hybernie y więcey Komiſarzow do niey naznaczono. *1678. fol. 4. Tit. Hyberna.*

Hybernę w W. X. Lit. przyięto, aby onę tak z Dobr Krolewſkich, iako y Duchownych Dźierżawcy płaćili. Dobra Duchowne fundacyy Szlacheckich w dobrach dźiedźicznych od Hyberny wolne. *1678. fol. 3. Tit. Hyberna.*

Hyberna *ad Tariffam* A. 1684. wydawana bydź ma, przydawſzy do każdego złotego groſzy 6. do ktorey podźiału Komiſarzow naznaczono. *1685. fol. 6. Tit. Hyberna.*

Poſeſſorowie Dobr I. K. Mći, *ſuper realitate* ośiadłośći Łanow y Dymow *perſonaliter, ſub pœna ſimilis penſionis*, na Seymikach Deputackich, *rotâ ibidem præſcriptâ*, poprzyśięgać powinni. *1690. fol. 6. Tit. Coæquatio* Hyberny. Komiſarzow do niey naznaczono. *ibid. fol. 5. Tit. Hyberna.*

Gotowemi pieniędzmi Hybernę płaćić z Dobr Krolewſkich y Duchownych, oprocz prawdźiwie Ziemſkich *ritûs Græci, ſalvo jure conflagratorum*, według Taryfy ſkarbowey, *ſub pœna duplicis penſionis & executione militari.* Do wybierania y Dyſtrybuty iey Komiſarzow naznaczono. *1699. f. 47. Tit. Hyberna. 1703. f. 12. Tit. Hyberna.*

Hyberny aukcyą przez Komyſyą hybernową, wprzod po trzy groſze, a potym pięćioro groſzową uczynioną, znieśiono. *Poparćie Konf. Sendomirſkiey fol. 6. Tit. Hyberna.*

Hyberny zaległe *in ſuſpenſo* zoſtawiono. *1717. fol. 57. Tit. Dyſpozycya Hyberny.*

Hybernową Komiſyą albo dyſtrybutę, wiecznemi czaſy znieśiono. *1717. f. 29.*

Tym, ktorzy Hybernę wźiąwſzy do domow ſwoich (Rotmiſtrzow y Oficerow pozawodźiwſzy, nie ſłużąc woyny) powyieżdzali, we dwu mieśiącach do ſkarbu Kwarćianego *cum triplici penſione*, oddać ią nakazano, a ktoryby nie oddał, ten *vigori* trąby woyſkowey *ſubjacere* powinien *1685. fol. 8. Tit. Deklaracya.*

Hyberny Aukcyą, według ſkryptu *ad Archivum* danego y utwierdzonego, uczyniono, y ſpoſob dyſtrybuty oney opiſano, Komiſarzow do niey naznaczono, gotowemi pieniędzmi płaćić y na mieyſce w Konſt. 1677. naznaczone, aby śię Deputaći od Chorągwi na pograniczu lokowanych nie rozieżdzali, zwoźić ią kazano, *ſub pœna duplicis penſionis per executionem militarem vindicanda. Forum & terminum* na Komiſyi Hybernowey naznaczono. *1690. fol. 5. Tit. Hyberna.*

Hyberny koekwacyą, *habitâ ratione* Dobr Krolewſkich ośiadłośći, Komiſarze, *prævio ſuper juſtam dispartitionem juramento* uczynią. *Poſſeſſores* zaś Dobr Krolewſkich *ſuper realitate* ośiadłośći Łanow y Dymow, *perſonaliter* na Seymikach Deputackich, przed obraniem Marſzałka, *in facie Nobilitatis*, przed pierwſzym Senatorem, albo *in abſentia* iego, przed pierwſzym Vrzędnikiem przyśięgę wykonaią, a Wdowy *per genere ſibi ſimilem* tę przyśięgę wykonać maią. Komiſarzom do Hyberny *ex Senatorio ordine* po złt. 3000; *ex Equeſtri* po 2000. naznaczono, po dwu Komiſarzach *ex gente* deputowani bydź maią, a od Woyſka czterech nie więcey bydź ma. *1690. fol. 6. Tit. Koekwacya Hyberny.*

Dla Hyberny Aukcyi na Kupcow 100000. złt. *currentis monetæ*, towary do Polſki wprowadzaiących y wyprowadzaiących, *exceptis* ktorzy ſukna w Polſcze robią, do Roku iednego włożono; a na żydow 50000. złt. oprocz pogłownego; *exactionis modus & media*, przy Podſkarbim W. Kor. *ſub pœna confiſcationis mercium & bonorum* płaćić powinni, y żydźi Rzeſzowcy, *non obſtante exceptione*, *proportionaliter* należeć powinni. *1690. fol. 6. Tit. Auctio ſubſidiorum Hyberny.*

Do wybierania y dyſtrybuty Hyberny przy Hetmanach, Piſarzu Polnym Kor. y Vrzędźie Skarbowym, naznaczono Komiſarzow z Senatu & *ex Equeſtri ordine*, ktorzy do Lwowa na S. Michał ziechawſzy śię, hybernę miedzy Woyſko *juxta ſcriptum ad Archivum* podźielą, wſzyſcy zaś do płacenia hyberny, tak z Dobr Krolewſkich iako y Duchownych, oprocz prawdźiwie Ziemſkich *Ritûs Græci, ſalvo jure conflagratorum*, według Taryfy ſkarbowey znieść ią powinni, *ſub pœna duplicis penſionis per militarem executionem vindicanda.* O co *forum* y termin, *ſine quavis adcitatione*, na teyże Komiſyi naznaczono. *1699. fol. 47. Tit. Hyberna.*

Do wybierania y dyſtrybuty hyberny naznaczeni Komiſarze, ktorzy według Konſt. *annorum 1676.* y *1677.* ziachawſzy śię do Lwowa na S. Michał, hybernę miedzy Woyſko, *juxta Scriptum ad Archivum*, przy Piſarzu Polnym Kor. albo ſubſtytućie Jego, y przy Vrzędźie Skarbowym, podźielić maią. Wſzyſcy zaś, należący do płacenia hyberny

hyberny z Dobr Krolewſkich y Duchownych, też hybernę gotowemi pieniędzmi, *ſalvo jure conflagratorum*, według Taryfy ſkarbowey, *ſub pœna duplicis penſionis per militarem executionem vindicanda*, na tę Komiſyą zwieść powinni. *1703. fol. 12. Tit. Hyberna.*

Na kupcow towary do Polſki wprowadzaiących y wyprowadzaiących, reaſumuiąc Konſt. 1690. ſta tyśięcy złt. *currenti monetâ in auctionem* hyberny włożono corocznie, do przyſzłego Seymu. *Excipiuntur* od tego ći, ktorzy w Polſzcze ſukna robią. *1703. fol. 18. Auctio Subſidiorum hyberny.*

Komiſya hybernowa, z Seymem Lubelſkim 1703. y Konfederacyą Sendomirſką determinowana, *in ſuo vigore* zachowana, Komiſarzow przy W. W. Hetmanach y Skarbie Kor. *ex Senatu & Equeſtri ordine* do niey naznaczono. Aukcye hyberny, trzy groſzowe, pięćioro groſzowe, aukcyą pogłownego żydowſkiego, y podobne *onerum impoſitiones* na Komiſyi znieśiono y abrogowano. Stan Duchowny oſtrzega ſobie: że lubo ieſzcze do przyſzłego Seymu, *in vim ſubſidii charitativi*, ſumę z Biſkupſtw ſwoich, y innych Dobr Duchownych hybernę, według Taryf ſwoich miedzy ſobą umowionych, na podźiał woyſku znieść deklarował, *ex amore erga communem Patriam*; to iednak ma bydź *ſalvis immunitatibus Eccleſiaſticis*, w czym dawne Konſtytucye oſobliwie 1670. 1676. y 1677. reaſumowano. A. 1710. *Poparćie Konf. Sendom. fol. 60. Tit. Hyberna.*

Komiſya hybernowa *in perpetuum* znieśiona, zaległe wſzyſtkie aſygnacye hybernowe do przyſzłego Seymu doſzłego ſuſpendowano. *1717. fol. 57. Tit. Dyſpozycya Hyberny.*

IARMARKI.

IArmarki w Wielkiey Polſzcze: Naprzod w *Kaliſzu*, pierwſzy we Czwartek przed kwietną Niedźielą, drugi na S. Zofią. *A. 1565. fol. 92. Tit. w Wielkiey Polſzcze.*

W *Wieluniu*: pierwſzy, we Czwartek także przed kwietną Niedźielą; drugi we Czwartek przed Swiątkami; trzeći, na S. Alexy; czwarty, na S. Idźi; piąty, w dźień S. Franćiſzka. *ibid.*

We *Czchowie*: pierwſzy, we Czwartek przed Kwietną Niedźielą; drugi, na S. Zofią; trzeći, na S. Troycę; czwarty, na S. Piotra *ad vincula*; piąty, trzećiego dnia po Swięćie Narodzenia Panny Maryi; ſzoſty, w dźień S. Gawła. *ibid.*

W *Miedzyrzeczu*: pierwſzy, we Czwartek przed Kwietną Niedźielą; drugi, na S. Zofią; trzeći, na S. Troycę; czwarty, na S. Piotra *ad vincula*: piąty trzećiego dnia po Swięćie Narodzenia Panny Maryi; ſzoſty na dźień S. Gawła. *ibid.*

W *Baranowie*: pierwſzy, we Czwartek przed Swiątkami; drugi, na S. Alexy; trzeći, na S. Idźi; czwarty, w dźień S. Franćiſzka; *ibid.*

W *Kobylinie*: pierwſzy, w Poniedźiałek Swiąteczny; drugi, dnia trzećiego po S. Alexym; trzeći, na S. Idźi. *ibid.*

W *Kozminie*: w Poniedźiałek Swiąteczny. *ibid.*

W *Ponieczu*: pierwſzy, w Poniedźiałek Swiąteczny; drugi, dnia trzećiego po S. Alexym; trzeći, na S. Idźi. *ibid.*

W *Zbąſzynie*: pierwſzy, na S. Troycę; drugi w dźień S. Piotra *ad vincula*; trzeći, trzećiego dnia po Swięćie Narodzenia Panny Maryi; czwarty, w dźień S. Gawła. *ibid.*

W *Czarnkowie*: pierwſzy, na S. Troycę; drugi, w dźień S. Piotra *ad vincula*; trzeći, trzećiego dnia po Swięćie Narodzenia Panny Maryi. *ibid.*

Iarmarki w Małey Polſzcze: Naprzod w *Oświećimiu*, pierwſzy *pro Dominica Lætare*; wtory, *pro Feſto S. Petri ad vincula*; trzeći, na dźień S. Idźiego; czwarty, na dźień S. Franćiſzka; piąty na dźień S. Marćina. *ibid. Tit. Iarmarki.*

W *Będźiniu*: pierwſzy, we Czwartek przed Swiątkami; wtory, na dźień S. Kiliana; trzeći, śiodmego dnia przed S. Michałem; czwarty, na dźień S. Franćiſzka; piąty, na dźień S. Elzbiety. *ibid.*

W *Krzepicach*: pierwſzy, *poſt Lætare*; wtory, w Poniedźiałek przed Swiątkami; trzeći, na dźień S. Alexego; czwarty, na dźień S. Idźiego; piąty, na dźień S. Franćiſzka. *ibid.*

W mocy zoſtawiono pomienione Iarmarki. *A. 1566. f. 126. Tit. Iarmarki.*

Iarmarki Miaſtom: Trokom, Grodnu, Kownu, Nowogrodkowi, Witepſkowi, Brześćiu, Miroſku, nadane aprobowano. *A. 1598. f. 699. Tit. Iarmarki wolne.*

W *Mińſku*: pierwſzy Iarmark na S. Woyćiech, a drugi na S. Marćin odprawowáć śię ma, przez niedźiel dwie. Gdźie Kupcy wſzyſcy wolny handel mieć przez ten czas będą, bez płacenia ceł wſzelakich. *A. 1661. f. 762. Tit. Iarmarki w Mińſku.*

Aprobowano też Mińſkie Iarmarki, y oraz Lidzkie, Grodźińſkie y Mozyrſkie. *A. 1611. fol. 45. Tit. Iarmarki w Mieśćiech.*

Iarmarkow w *Brześćiu* Litewſkim żaden przeſzkadzać nie powinien, *ſub pœna trecentarum marcarum*, o co *forum* z każdym w Grodźie, a z Mieſzczany *in Officio civili*, a z Zydami przed Staroſtą; *Salvâ appellatione* na Trybunał. *A. 1633. fol. 62. Tit. Iarmarki Brzeſckie.*

Iarmarki temuż Miaſtu Konſtytucyami aſekurowane na S. Michał ztwierdzono, y kupcom na nie rożnym, także Zydom, bez wſzelakiey depaktacyi y podatkow, przyieżdzać, y przez niedźiel dwie tamże, podług dawnych praw, *licitè* targować pozwolono. *A. 1677. fol. 21. Tit. Miaſto Naſze.*

Reaſumowano tę Konſtytucyą. A Iarmark ktory dotąd bywał na S. Michał, na dźień S. Marćina przenieśiono. *A. 1678. f. 21. Tit. Miaſto Brześć.*

Iarmark w *Rydze* przenieśiono na Wniebowſtąpienie Pańſkie, ktory bywał na Swięty Piotr, *A. 1613. fol. 41. Tit. Iarmark w Rydze.*

Iarmark w *Łowiczu*, ktory przez trzy dni odprawowany bywał, aby napotym, podług Przywileiu od Krola Władyſława Czwartego, przez niedźiel dwie odprawował śię, poſtanowiono. *A. 1633. fol. 47. Tit. Miaſto Łowicz.*

Iarmarki w *Wilnie* dwa: ieden, na *aſſumptionis B. V. M.* a drugi, na trzy Krole, po niedźiel dwie każdy trwać maiący, naznaczono. *A. 1633. fol. 38. Tit.* Libertas commerciorum W. X. Lit.

Iarmarki w *Piotrkowie* także dwa: ieden, na Poniedźiałek po S. Franćiſzku; a drugi na Srzodopośćie, ktore niedźiel dwie trwać maią, pod tym bezpieczeńſtwem y warunkami, iakie ma Miaſto Toruń. A Trybunał nie ma śię w żadne powinnośći wdawać Vrzędow Podwoiewodźich, Grodzkich y Mieyſkich, ani ſzacunkow czynić, ani targowego brać. *A. 1635. fol. 40. Tit Iarmark Piotrkowſki.*

Na iarmarki y targi Woiewodztw, Poznańſkiego y Kaliſkiego, tak Kupcom Chrześćiańſkim, iako y Zydom, ktorzyby bez wſzelakiego podeyrzenia byli, wolno przyieżdzać, towary y kupie ſwe przedawać. A gdyby im kto tego bronił; *pœnâ mille marcarum, ad inſtantiam injuriati, coram officio Caſtrenſi* onego Powiatu, *a Magiſtratu repetendâ*, karany bydź ma. *Ibid. fol. 41. Tit. Targi y Iarmarki.*

Iarmarki w *Smoleńſku*, trzy na każdy rok y zkład towarow, według Przywileiow nadanych; *Salvis Reipubl. & Menſæ Regiæ proventibus. A. 1638. fol. 52. Tit. Iarmarki Smoleńſkie.*

Iarmarki w *Skierniewicach*, cztery na każdy rok. Ieden na S. Filip; drugi na S. Elżbietę; trzeći na śrzodopośćie; czwarty na S. Iakub, poſtanowiono. *A. 1641. fol. 33. Tit. Miaſto Skierniewice.*

Iarmarki w *Wiſkitkach* trzy na każdy rok: Ieden, na S. Staniſław; drugi, na S. Maryą Magdalenę; trzeći, na Swięty Mikołay; *ibid. Tit. Miaſteczko Wiſkitki.*

Iarmark na pewnym mieyſcu Maiętnośći *Hołdowicze* Deniſzowſzczyzney, w Woiewodztwie Nowogrodzkim, pod Lachowicami leżącey, Pereboie nazwanym, przy Cerkwi Troyce S. na dźień S. Troyce, na S. Ierzy y na S. Mikołay, według Starego Kalendarza, y Przywiley na to aprobowany. *A. 1661. fol. 19. Tit. Nagroda.*

Iarmark Miaſtu *Rzeſzowu*, do dawno uprzywileiowanych Iarmarkow, nowy czteroniedźielny na Swięto S. Iana Krzćićiela pozwolono, y on z iarmarkami Iaroſławſkiemi względem libertacyy y akcydencyy porownano. *A. 1677. fol. 26. Tit. Miaſto Rzeſzow.*

Iarmarki cztery w Brzeżanach, na święta: S. Ducha, S. Eliaſza Proroka. S. Bazylego Wielkiego, na Niedźielę śrzodopoſtną, według ſtarego Kalendarza, *cum omni ſecuritate* wſzelakich odprawowania handlow, nadano. *A. 1677. fol. 33. Tit. Iarmarki w Brzeżanach.*

Iarmark w *Przeworſku* nowy czteroniedźielny, na Swięto S. Iakuba Apoſtoła *in Iulio*, pozwolono, y on z iarmarkami Jaroſławſkiemi porownano. *A. 1677. fol. 40. Tit. Miaſto Przeworſk.*

Iarmarki w *Chełmie* cztery: pierwſzy, na Zwiaſtowanie Panny Maryi; drugi, na translacyą S. Mikołaia; trzeći, na Narodzenie Panny Maryi: czwarty, na S. Mikołay; wſzyſtkie,

wſzyſtkie, według ſtarego Kalendarza, pozwolono. *A. 1678. fol. 28. Tit. Reaſſumptio Konſtytucyi.*

Iarmarki Miaſtom, *Drohyczynu* y *Mielnikowi*, dwuniedźielne, do ich dawnych iarmarkow: w Drohyczynie na Poniedźiałek po S. Troycy, a w Mielniku po dokończeniu Drohyckiego, *cum omnimoda Legibus* iarmarkom *deſcriptâ ſecuritate*, pozwolono. *A. 1678. fol. 31. Tit. Drohyczyna.*

Iarmark w Mieśćie *Brzeżinach*, Vr. Albrachta Adryana *Laſockiego* Staroſty Wyſogrodzkiego dźiedźicznem, w Woiewodztwie Łęczyckiem leżącym, ktory bywał na S. Krzyż, na poniedźiałek pierwſzy po S. Francíſzku *in Octobri* przenieśiono, y czteroniedźielny deklarowano, y w libertacyach, Przywileiach, akcydencyach, z Iarosławſkiemi iarmarkami porownano. *ibid. fol. 34. Tit. Iarmark w Brzeżinach.*

Iarmarki w *Liwie* dwa: ieden na poniedźiałek Starozapuſtny, drugi na Boże Ciało, obadwa *per ſpatium* dwuch Niedźiel trwać maiące, *cum ſecuritate & formalitate* głownych Iarmarkow pozwolono. *ibid. fol. 36. Tit. Iarmarki Liwowi.*

Iarmarki w *Opatowie* trzy, oprocz dawnieyſzych: Pierwſzy na S. Troycę, drugi na S. Franćiſzek *in Octobri*, trzeći na S. Tomaſz; każdy z nich *per ſpatium* dwuch Niedźiel trwać maiący, *cum ſecuritate* iarmarkow głownych, nadano. *ibid. fol. 37. Tit. Iarmarki Opatowa.*

Iarmarki dwa w miaſteczku *Seroczynie*, Vr. Marćina *Oborſkiego* Staroſty Liwſkiego dźiedźicznym, w Ziemi Czerſkiey leżącym. Jeden na Wigilią w Niebowźięćia Panny Maryi, a drugi na S Marćin. Obadwa *ſpatii* dwuch Niedźiel, *cum ſecuritate* głownym iarmarkom *proviſa* pozwolono. *ib. f. 38. Tit. Jarmarki Seroczynowi.*

Na iarmark w *Tuchowie* miaſteczku, *modo & ſpatio* Rzeſzowſkiego iarmarku, pozwolony Przywiley aprobowano. *ib. f. 42. Tit. Miaſteczko Tuchow.*

Iarmarki *Warenſzowi* miaſteczku aprobowano. *vid. Tit. Miaſta.*

IAZY.

Vid. Tit. Rzeki.

IEZUICI.

IEzuitom w Miaſtach *Pruſkich* Koronnych fundowanym, *ſecuritatem* taką warowano: Iż nikt odtąd napotym nie ma śię ważyć, tak onych, iako y Studentow ich, z Miaſt pomienionych wyganiać, albo wyrzucać, ani *in exercitiis* tak chwały Bożey, iako *artium liberalium*, *qvocunqve modo & colore* przeſzkadzać, ani goſpod zabraniać. A ktoby śię tego ważył, *Magiſtratus Civitatis cum Ordinibus & Communitate ex Officio* na Trybunale Koronnym *inter cauſas officii peremptoriè* odpowiadać, *& pœnâ de invaſionibus Domûs Nobilium ſancitâ* karani bydź maią, *& nihilominus reſtitutio in bona, de qvibus expulſi fuerint*, nakazana bydź ma *per loci Capitaneum ſeu Palatinos Terrarum, in qvibus bona jurè conventorum conſiſtunt.* A. 1607. *f.* 844. *Tit. Reſtytucya.*

Wolno o takie expulſye czynić, tak Duchownym oſobom *per inſtigatorem ex delatione*, iako y Studentom y inſzym *ex ſæculari Statu*, ktorzyby byli *ea in parte aggravati & oppreſſi. ib.*

Ad præſens vero, ći ktorzy ſą iuż *expulſi* z Kośćiołow y Szkoł, *reſtituuntur* do ſwego, *ſalvo juris progreſſu & continuatione cauſarum ſuarum* na Trybunale *inter cauſas officii. ibid.*

Reaſumowano to *in delinqventes Thorunenſes, cum interpoſitione pœnæ Bannitionis perpetuæ, in Judiciis poſtcurialibus decernendæ.* A. 1611. *fol. 17.* *Tit Deklaracya Konſtytucyi.*

Toż ſłuży y na Gdańſzczany, ktorzy pod odiazd Krola Zygmunta III. z Państw tych, Mniſzki S. Brygidy ze Gdańſka wygnali, maiętność Klaſztorną odięli, władzą Biſkupią, rząd od niego uczyniony w Klaſztorze wzruſzywſzy, ſobie uſurpowali, Jezuitom nabożeństwa zabraniali. *ib.*

Znowu reaſumowano *in toto* pomienione Konſtytucye A. 1607. & 1611. Jezuitom Toruńſkim y tym, ktorzy u nich nauki odprawuią; *& caſu non adminiſtratæ juſtitiæ* w tym Mieśćie; *forum poſt Curiam* z Urzędem Toruńſkim naznaczono. *A. 1647. f. 26. Tit. Securitas Oycow Jezuitow y Studentow Toruńſkich.*

Iezuitow *Collegia*, tak w Koronie, iako y W X Lit. y w Prowincyach do nich należących, fundowane, y ktoreby potym *cum conſenſu* Rzeczypoſp. fundowane były, aprobowano, *& in protectionem Regiam & totius Reipublicæ citra derogationem* Prawu Akademii Krakowſkiey, przyięto. *A. 1635. fol. 11. §. A inſze* Soc. JESU Collegia.

Iezuitom *Rawſkim*, że maiętność właſną, w Powiećie Opoczyńſkim leżącą, ktorą Szlachćicowi pewnemu przedali, inſzą Maiętność za ſumę trzydźieſtu tyśięcy zł. Polſkich, a nie za większą, kupić pozwolono, waruiąc, że to nie ma bydź poczytano za żadną kontrawencyą Konſtytucyi Seymu teraźnieyſzego, o ordynacyi dobr Ziemſkich dźiedźicznych. *A. 1635. f. 23. Tit.* Collegium *Rawſkie.*

Iezuitom *Pińſkim*, przez Xćia I M. Olbrychta Staniſława *Radźiwiła* Kanclerza W X Lit. fundowane *Collegium* aprobowano, y Dobra wſzyſtkie przez tegoż Xćia pomienionemu *Collegio* nadane, także place mieyſkie w Pińſku od Krola I M. Władyſława IV. koferowane, *libertati & immunitati Eccleſiaſticæ* przypiſano wiecznemi czaſy. *Salvâ conditione in conſtitutione* Seymu tego, o ordynacyi dobr Rzeczypoſp. *appoſitâ* (*vid. Tit. Fundacye*) *A. 1635. f. 23. Tit.* Collegium *Pińſkie.*

Potym te wſzyſtkie dobra, iako Ziemſkie, od wſzelakich ćiężarow żołnierſkich, ſtacyy, wydawania chlebow, ſtanowiſk, noclegow y innych exakcyy uwolniono, *ſub rigore Conſtitutionis de diſciplina militari. A. 1661. f. 18. Tit.* Securitas *dobr Duchownych.*

Iezuitom *Barſkim* także, *cum incorporatione fundorum & arearum immunitati Eccleſiaſticæ ib. Tit.* Collegium *Barſkie.*

Iezuitom *Poznańſkim*, dobra ſwoie przedać oſobie ſtanu Rycerſkiego, a inſze *æqvivalentia commodiora* kupić pozwolono; *ſalvis oneribus Reipubl.* Y oraz Komiſarzow na doyrzenie tego, żeby *æqvivalentia bona* przedanym kupione były, naznaczono. *A. 1638. f. 35. Tit.* Commutatio *Dobr.*

Tychże Kamieniczki, iednę Gabarowſka albo Kozła, drugą Liſkowſka, nazwane, ktore *de facto* w Kośćioł ſą obrocone, także Kamieniczkę Wandłowſką, *immunitatibus Eccleſiaſticis* inkorporowano, y one od wſzelakich podatkow y ćiężarow z Dworkiem na nowych ogrodach uwolniono. *A. 1659. f. 44. Tit. O O Jezuići.*

Iezuitom *Pereaſławſkim* fundacyą *Collegii*, akomoduiąc śię we wſzyſtkim *Conſtitutioni A.* 1635. o fundacyach uchwaloney (*vid. Tit. Fundacye*) aprobowano, y maiętność, Budow nazwaną, dźiedźiczną, na ktorey ta fundacya ieſt, *in toto immunitatibus Eccleſiaſticis* inkorporowano wiecznemi czaſy. *A. 1638. f. 47. Tit. Aprobacya Pereaſławſkiego* Collegium.

Iezuitom w *Nowogrodku Siewierſkim* fundacyą także aprobowano, *& immunitatibus Eccleſiaſticis* przypiſano, *ſalvâ fundatione* O O. Dominikanow, *ſalvisqve oneribus Reipublicæ. ib.*

Znowu tę fundacyą *cum omnibus Privilegiis* aprobowano, *ſalvis juribus & oneribus Reipublicæ & limitibus vicinorum.* Także y to waruiąc, żeby pretextu dewocyy Moſkiewſkich, albo ktorymkolwiek inſzym, żadnych ſobie akceſow po dobrach y gruntach Obywatelow tamecznych nie pretendowali. *A. 1647. f. 36. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Iezuitom *Pułtowſkim*, cząſtkę dobr we wśi Wyſocze, w Ziemi Nurſkiey leżących, za inſze dobra tey cząſtce *eqvivalentia* frymarczyć pozwolono, y oraz Rewizory, Sąd Ziemſki Nurſki y Podkomorzego Rożańſkiego, aby *æqvalitatem & proportionem* dobr zamienionych, lubo wzaiem kupionych, uważyli, *cum obligatione* ich *fidei*, naznaczono. *ib. f. 48. Tit.* Commutatio *wśi.*

Iezuitom Rezydencyi *Malborſkiey* Maiętność Ziemſką, za trzydźieśći tyśięcy zł. Polſkich: y z oſobna Iezuitom *Collegii Choynickiego*, także Maiętność Ziemſką za trzydźieśći tyśięcy zł. obiedwie, *ſalvo onere Reipublicæ*, kupić pozwolono, *cum obligatione conſcientiæ* Sądu Ziemſkiego (w ktorego iurysdykcyi pomienieni Oycowie kupować będą) aby *præviâ reviſione attendant, ne emptionibus ejusmodi, ultra conſenſum præſentem, Lex publica circumveniatur. ibidem fol. 50. Tit. Pozwolenie Oycom Iezuitom.*

Iezuitom rezydencyi *Grodźińſkiey*, Przywileie *in toto* aprobowano. Jeden na Wieś *Horoſow* y folwark *Kiełbaśin*, w Powiećie Grodźińſkim leżące; drugi na place w Mieśćie Grodźińſkim, na ktorych Kośćioł y *Collegium* onych maią bydź zaſadzone, także

że Przywiley na włok ſześć, *item* na włok cztery we wśi Małachowiach y to wſzyſtko *immunitatibus Eccleſiæ*, *ſalvis oneribus Reibl.* przypiſano. *A. 1647. f. 15. Tit.* *Aprobacya Oycom Iezuitom.*

Tymże fundacyą *Collegii*, przez Im. X. Franćiſzka Dołmata *Iſaykowſkiego* Biſkupa Smoleńſkiego, na dźiedźicznych iego dobrach Swiſłoczy y innych w fundacyi ſpecyfikowanych, w Powiećie Grodźińſkim leżących, *de novâ radice* uczynioną, *in toto perpetuis temporibus* aprobowano. Także pomienione dobra, iako Ziemſkie, od chlebow żołnierſkich, przechodow y ſtanowiſk, wolne bydź deklarowano, *ſalvis oneribus Reipubl. & expeditione* z tychże dobr *bellicâ. A. 1667. f. 75. Tit.* Approbatio *Fundacyi.*

Z temiż kontrakt przez IMP. Jana *Ogińſkiego* Woiewodę Mśćiſławſkiego, zſtrony przenieśienia funduſzu z Swiſłoczy na inſze dobra zawarty, *in toto* aprobowano. *A. 1673. f. 15. Tit. Aprobacya Kontraktu.*

Tymże nadania rożne od Vr. *Skorupſkiego* Marſzałka Kowińſkiego, także od Vr. niegdy Piotra *Szuxty* Cywona Cyragolſkiego, Sędźiego Ziemſkiego Xięſtwa Zmudzkiego, Maiętność Jawgiele nazwaną, w Ziemi Zmudzkiey leżącą, y od Vr. Marćina *Piadżińſkiego* Podſędka Kowińſkiego Maiętność Cieia, w Powiećie Oſzmiańſkim leżącą, także Przywiley Krola IM. Michała na puſtą wioſkę, Kawnokiemie nazwaną, y na włokę puſtą, we wśi Werwſzy albo Koie niżſze nazwaney, przy innych Przykuplach na Kośćioł y Rezydencyą nabytych, *in toto* aprobowano, y Prawu Duchownemu, *ſalvis oneribus Reipubl. in perpetuum* poddano. *ib. Tit.* Approbatio *Fundacyi.*

Iezuitom *Grudźiądzkim* fundacyą *Collegii* aprobowano; *Salvis oneribus Reipubl. & proventuum aliarum Eccleſiarum Parochialium. A. 1647. fol. 37. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Iezuitom *Lwowſkim* za te pieniądze, ktore wźięli przedawſzy Maiętność Ziemſką, inſze *æqvivalentia bona* kupić, *mediante taxâ* Sądu Ziemſkiego, żeby *qvantitatem* przedazy kupno nie przenośiło, pozwolono; *Salvis juribus & oneribus Reipubl. ib. fol. 36. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Iezuitom *Nieświezkim*, dobra od Mikołaia Krzyſztofa *Radźiwiła* Xiążećia IM. na Ołyce y Nieświezu Kaſztelana Trockiego, na *Collegium* nadane y fundowane, to ieſt: Włość Lipską *cum omnibus pertinentiis*, od ſłużby Ziemskiey woienney, y od kontrybucyi, y ſtacyy żołnierſkich uwolniono, y one *immunitatibus Eccleſiaſticis* inkorporowano. *A. 1589. f. 529. Tit. Wolnośći* Collegium *Nieświezkiego.*

Reaſumowano y aprobowano tę Konſtytucyą. *A. 1661. f. 20.* Securitas *dobr* Collegium *Nieświezkiego.*

Iezuitom *Płockim*, Kamienicę, Domy y Place w Płocku, od podatkow wſzelakich y ćiężarow mieyſkich, wiecznemi czaſy wolne uczyniono, *immunitatibusqve & libertatibus Eccleſiaſticis perpetuo* przypiſano. *A. 1616. fol. 36. Tit. Libertacya Kamienice.*

Tymże fundacyą na dobrach dźiedźicznych Nadarzynie, Walentowie y Wolicy, w Ziemi Warſzawſkiey leżących, *de nova radice* uczynioną, za wieczną y nieodmienną deklarowano; *præcavendo*, aby z tych dobr iako Ziemſkich, *expeditioni bellicæ* podległych, zwyczayne *onera Reipubl.* nie uſtawały. Też od chlebow żołnierſkich, przechodow y ſtanowiſk wolne zoſtawać maią *A. 1661. fol. 17. Tit. Aprobacya fundacyi.*

Iezuitom *Łomżyńſkim*, pewną część gruntu, od Vr. Mężynſkiego *iure perpetuo* na Mieśćie Zembrowie zapiſaną aprobowano, *ſalvis oneribus Reipublicæ, & Juribus Regalibus, & Jurisdictione Civili, qvoad bona & perſonas ſubditorum. A. 1647. fol. 32. Tit. Libertacya Grunta.*

Iezuitom *Winnickim*, Przywileie y zapiſy wſzyſtkie na place puſte y ośiadłe, *intra & extra mœnia Civitatis Vinnicenſis* będące, *in toto* aprobowano, *& immunitatibus Eccleſiaſticis*, *ſalvis oneribus Reipubl.* inkorporowano. *A. 1647. fol. 35. Tit. Aprobacya Oycow.*

Przytym na ograniczenie tychże Oycow *in circumferentia*, Komiſarzow, Staroſtę tamecznego Winnickiego z Vrzędem iego, naznaczono. *ib.*

Iezuitow *Choynickich* dobra iako Ziemſkie, żadnym ćiężarom żołnierſkim podlegać nie maią. *A. 1667. f. 46. Tit. Deklaracya dobr.*

Iezuitow *Gdańſkich* na Szotlanćie będących Dobrom, Gembice y Ciepielſk nazwanym, taż wolnosć ſłuży. *ib.*

Iezuitom *Krośińſkim* place, na ktorych Kośćioł y *Collegium* ſtoi, od wſzelakich podatkow y powinnośći Miaſtu y Rzeczypoſp. należących, libertowano. *A. 1635. f. 29. Tit. Karmelići y Iezuići.*

Tymże, *Collegii* z Kośćiołem fundacyą, od Vr. Staniſława *Zaremby* Sędźiego Ziemſkiego Sendomirſkiego uczynioną, *inherendo* Konſtytucyi *A.* 1635. o fundacyach, *perpetuo* aprobowano, y dobra te, na ktorych *ſumma fundata* zoſtawać będźie, *circa jura Terreſtria*, tak iako przedtym były, zachowano; także od chlebow, ſtanowisk, przechodow y ćiężarow woyskowych uwolniono, *ſalvis oneribus*, ktore *ex bonis terreſtribus præſtantur. A. 1667. f. 48. Tit. Approbatio fundacyi.*

Iezuitom *Reſzelſkim* zapis na ſto tyśięcy zł. przez Krola IM. Jana Kaźimierza, od ſumy ſześćiukroć ſta tyśięcy zł. na dobrach Zywieckich temuż Krolowi ſłużącey, uczyniony aprobowano, y aby przy wykupnie dobr Zywieckich, *directè eidem Collegio Reſſelienſi* pomienione ſto tyśięcy zł. wyliczone były, poſtanowiono. A *intereà* poki te dobra wykupione nie będą, penſyą z nich, po zł. ſześćiu tyśięcy *qvotannis* na raty w zapiśie wyrażone, dobr tychże *qvocunqve titulo poſſeſſores, usqve ad realem eorum exemptionem & ſummæ prædictæ perſolutionem*, *eidem Collegio* płaćić będą. *A. 1661. f.* 17. *Tit. Aprobacya Fundacyi*

Iezuitom *Miedzyrzeckim*, w Dyecezyi Poznańskiey, fundacyą przez IM. Xiędza *Tolibowſkiego* Biskupa Poznańskiego uczynioną, wiecznemi czaſy aprobowano. *ib.*

Iezuitom *Bydgośćkim* pozwolono, żeby ſobie kupić mogli *Bona Terreſtria, præviâ taxatione Judicii Terreſtris, æqvivalentia* dobrom Sleſzyn, Minkow y Gorzyn, przez IMP. niegdy Jerzego *Oſolinſkiego* Kanclerza W. Koronnego temuż *Collegio in fundationem de nova radice* zapiſanym, a przez Dekret Seymu teraźnieyſzego z pewnych przyczyn odeſzłym, za ſumę ſześćiudźieśiąt tyśięcy zł. Polskich, tymże Dekretem Seymowym pomienionemu *Collegio* przyſądzonym; tak iednak, żeby te dobra żadnym innym ćiężarom, nad te, ktorym *bona Terreſtria Nobilium ſubſunt*, nie podlegały. *ibid.*

Iezuitom Rezydencyi *Drohyckiey* Przywileie, na zkupione place y ogrody w Mieśćie Drohyczynie, na ktorych Kośćioł, *Collegium* y Szkoły maią bydź poſtawione, y na plac puſty, Grylinſki nazwany, pod miaſtem Drohyczynem leżący, także na inkorporacyą Plebanii Drohyckiey na rezydencyą ich, *in vim futuræ fundationis* z Kancelarii Koronney wydane, *in toto* aprobowano. *ib.*

Iezuitom *Brzeſckim*, wieś Płoſki, w Woiewodztwie Brzeſckim, ktorą im Krol IM. Jan Kaźimierz *ad vitæ ſuæ tempora* pozwolił był, *in hereditatem* dano. *A. 1667. f. 76. Tit. Inkorporacya Wśi.*

Tymże aukcyą fundacyi *tam in bonis, quam in fundis*, iako śię teraz w ſobie ma, *in toto* aprobowano, *ſalvis oneribus Reipubl. & ſine præjudicio privatorum. A. 1676. f.* 12. §. *Także aukcyą.*

Tymże aprobacyą *fundationum* reaſumowano. *ib. f.* 22. *Tit.* Approbatio.

Iezuitom, przez Vr. Władyſława Franćiſzka *Skarmel Berka* donacyą Kośćioła Szeneberſkiego, w dobrach iego dźiedźicznych w Xięſtwie Kurlandſkim, uczynioną aprobowano, *& immunitati Eccleſiaſticæ* poddano; deklaruiąc: iż ta donacya, *ſecundum exigentiam juris* Katolikom *in Ducatu Curlandiæ competentis*, uczyniona ieſt, y że według tegoż prawa, pomienionym Oycom *Soc. Jeſu* w tych Prowincyach, do Korony y do W X Lit. należących, zoſtawać, y tam chwałę B o ż ą, według powołania ſwego, roſzerzać wolno im będźie. *A. 1667. f. 77. Tit. Donacya Kośćioła Szeneberſkiego.*

Iezuitom *Wileńſkim* na wieś Loczewicze w Oſzmiańſkim Powiećie leżącą, Prawo y Dekret Krolewski relacyyny ſłużące, *ſalvis oneribus Reipubl.* aprobowano. *A. 1667. f. 75. Tit.* Approbatio *wśi Łoczewicz.*

Tymże na reſtauracyą *Collegii & Academiæ*, *medietas fructuum* z Tartaku y Cegielnie, przez IMP. Michała *Paca* Woiewodę Wileńſkiego Hetmana W X. Lit. ordynowana, *poſt fata* onego, do lat ſześćiu oddawana bydź ma. *Vide Tit. Artylerya.*

Tymże, ceſyą trzynaſtu morgow gruntu na Rzeſzy o miedzę z dachownią, *in uſum* Artyleryi W X Lit. y Cekauzu Wileń. fundowaną przez tegoż IMP. *Paca*, z wolnem paleniem gliny y dachowki, na potrzeby Kośćioła S. Jana y Akademii, za konſenſem Krola IM. Michała uczynioną, aprobowano, y też morgi od wſzelakich ćiężarow Rzeczypoſp uwolniono. *A. 1673. f. 12. Tit. Approbatio Ceſſionis.*

Tymże

Tymże Przywileie Krola I M. Zygmunta III. y innych potym Krolow, na Kamienicę Bildźinkowską y Eliaszowską, w Rynku Wileńskim leżącą, na Kurs Panny Maryi, na muzykę Kośćielną, y na Bursę *Collegii Vilnen. in toto*, *salvis oneribus Reipubl.* aprobowano. *A. 1678. f. 13. Tit. Aprobacya Przywileiow.*

Iezuitom Nowicyatu *Wileńskiego* na Kośćioł S S. Piotra y Pawła y na Klasztor, Kamienicę w Wilnie na Antokolu za tymże Kośćiołem leżącą, przez I M P. Michała *Paca* Woiewodę Wileńskiego Hetmana W X Lit. zapisaną, inkorporowano, y ten zapis, *salvis oneribus Reipubl.* aprobowano. *A. 1676. f. 19. Tit. Approbatio.*

Tymże donacyą wieczności *Surwilszek*, w Powiećie Oszmiańskim *cum omnibus attinentiis*, z folwarkiem Wierzbuszkami, tudźież folwarku nazwanego Gura, w Woiewodztwie Wileńskim, przez I M P. Alexandra Hylarego *Połubińskiego* Marszałka W X Lit. uczynioną, *ex quo* pomieniony Nowicyat *fundatione caret*, aprobowano, *salvis oneribus Reipubl. A. 1678. f. 17. Tit. Darowizna.*

Iezuitom Misyonarzom *noviter* do Kośćioła Farskiego *Mereckiego* wprowadzonym, dobra wieczyste Hołowacze nazwane, w Powiećie Grodźińskim leżące, przez I M P. Michała *Paca* Woiewodę Wileńskiego Hetmana W X Lit. legowane; także donacyą Kośćiołka z budynkiem w Rotnicy, na grunćie Krolewskim przez niegoż wystawionego, aprobowano; *Salvis oneribus Reipubl. A. 1676. f. 12. Tit. Approbatio O O. Iezuitow.*

Zachowano przy Prawach Vr. Iustynę *Sopockownę Ruckiewiczową* y Potomstwo iey, na częśći Maiętności tey, ktorą Vr. Stanisław *Ruckiewicz*, *cum præjudicio* oney, O O. Iezuitom przedał, y *per Constitutionem* roborował. *A. 1677. f. 20. Tit. Warunek Prawa.*

Iezuitom *fundationem Collegii* w *Piotrkowie* aprobowano, *salvis oneribus Reip. & juribus Academiæ Cracovien. A. 1678 f. 18. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Iezuitow z Hawerowa do *Owrucza* przenieśienie aprobowano, y przy prawach na place w Owruczu, y ktoremi Horodnie *ante hac gaudebant*, zachowano. *A. 1678. f. 42. Przenieśienie Kośćioła.*

Iezuitom Misyonarzom, przy Kośćiele Farskim *Mohyłowskim* będącym, fundacyą przez Xdza *Zdanowicza* Kanonika Smoleńskiego Plebana Mohyłowskiego uczynioną, aprobowano, y tymże Oycom *Exercitium conversionis* ludźi w błędach zostaiących pozwolono. *ib. f. 18. Tit. Fundacya Misyonarzow.*

Iezuitom w *Łachyszynie*, połwłoczek Rosochackiego y dwa place: ieden na Kobryńskiey Vlicy Ihnatowicza, a drugi Szymona *Sąca*, y plac w rynku na Szpital, tudźież y trzy Ogrody do tego Szpitala, ieden Samuela y Filipa *Maliszewskich* na Kleckiey Ulicy, drugi *Ochtoda* y *Remiszewskiego* na ulicy długiey, a trzeći *Wasyłowicza* y *Zmiiowskiego* na świniey ulicy, libertowano. *ib. fol. 23. Tit. Libertacya placow.*

Iezuitom *Przemyskim* place, na ktorych Kośćioł y Klasztor stoi, od wszelakich podatkow y powinnośći mieyskich y Rzeczypolp. libertowano. *A. 1635. f. 29. Tit. Karmelići y Iezuići.*

Iezuitow Misyonarzow fundacyą, przez Vrodzonych, Eliasza Michała *Rynwida* Podstarośćiego Lidzkiego, y Małżonkę iego uczynioną, aprobowano. *A. 1678. f. 15. Tit. reassumptio Fundacyi.*

Iezuitow Misyonarzow *ex Collegio Pultoviensi* fundacyą, ktorą Vr. Franćiszek *Bieliński* Miecznik Koronny w dobrach swoich dźiedźicznych *Strzegoćinie*, w Ziemi Zakroczymskiey, *de nova radice* wzniół, aprobowano, y te dobra *Collegio Pultoviensi* inkorporowano, y że iako Ziemskie *oneribus Terrestribus subesse*, y od hyberny y ćiężarow żołnierskich *in perpetuum* wolne bydź powinne, deklarowano *A. 1677. f. 34. Tit. Fundacya.*

Iezuitow *Collegium Witepskiego* Fundacyą w Roku 1640. od W. Alexandra Korwina *Gąsiewskiego* Woiewody Smoleńskiego uczynioną, *in toto* aprobowano, y iako Dobra Ziemskie *ab onere militari & hybernorum* wyięto, *salvo obseqvio bellico Reipubl.* podczas pospolitego Ruszenia *K. Lit. 1690. fol. 17. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Iezuitow *Orszańskich*, dobra Faszczowka nazwane, z swoiemi przynależytośćiami, aby żadnemi exakcyami żołnierskiemi obćiążone nie były, y dobra Duchowne nie mięszane, warowano *K. Lit. 1690. fol. 17. Tit. Deklaracya Fundacyi.*

Na dyscernencyą Praw *Collegium Połockiego Soc. JESU*, ieżeli onego dobra *ex origi-*

ne & natura sua są Ziemskie czyli Krolewskie? Komisyą naznaczono, y gdy się pokażą bydź ziemskie, *circa immunitates* dobr ziemskich zachowano; *salvis oneribus Reipubl. K. Lit. 1699. f. 71. Tit. Komisya.*

O O. Iezuitow *Collegium Połockiego* Dobra Dekretem Komisarzow, *per constitutionem Anni* 1699. naznaczonych, za ziemskie uznano, *circa immunitates* dobr ziemskich konserwowano *K. L. 1717. f. 18. Tit. Aprobacya Fundacyy rożnych.*

Dobra O O. Iezuitow *Collegii Lublinensis*, *ex natura sua* od wszelkich ciężarow wolne, od Konzystencyi, Hybern, noclegow, przechodow, *ab omnibus oneribus militaribus* y wszelkich Exakcyy *in perpetuum*, *ab oneribus* zaś *Reipubl. qvibusvis pro hac sola vice*, *salvis iisdem in posterum*, do lat 15. uwolniono. *A. 1703. f. 23. Tit. Immunitas Collegii Lublinensis.*

O O. Iezuitow Rezydencyą *Słonimską* z przyłączeniem uliczki, idącey od Apanasowskiey ulicy ku Tatarskiey, aprobowano & *ab onere militari* iako Ziemskie dobra uwolniono, *salvis oneribus Reipubl. K. L. 1717. fol. 18. Tit. Aprobacya fundacyy rożnych.*

Fundacyą *Tylżańską* według dawnych Konstytucyy aprobowano, y Dobra *Litowiany*, *Iuszkańce*, *Zaściąnek*, *Sutki*, oney inkorporowano; *salvis oneribus Reipubl. A. 1717. f. 18. Tit. Aprobacya Fundacyy rożnych.*

INCOMPATIBILIA.

Vid. Tit. Woiewoda. Tit. Kasztelan. Tit. Starosta. Tit. Urzędnik Ziemski. Tit. Podskarbi. Tit. Marszałek. Tit. Burgrabia Krakowski. Tit. Krol. Tit. Arcybiskup. Tit. Biskupi.

INDYGIENATY.

INdygienat nikomu inaczey pozwalany bydź nie ma, tylko aż na Seymikach po Woiewodztwach u Szlachty o to staranie uczyni, y od Posłow zalecony będźie. *A. 1601. fol. 748. Tit. Temruk.*

Znowu o tymże, iż bez pozwolenia Stanow oboyga Narodow na Seymie, wydawane z Kancelaryi bydź nie maią, *sub nullitate* onych. *A. 1607. f. 864. Tit. De Indigenatibus.*

Indygienaty nie maią bydź dawane, iedno za zgodą wszech stanow na Seymie, ktorym samym *cognitio* należy, ieżeli słusznie może bydź kto do tego kleynotu przypuszczony? *A. 1641. f. 11. Tit. O Indygienatach.*

Indygienatu ktoby chćiał dostąpić? ma experyment *meritorum* wprzod ku Rzeczyposp. na Seymie uczynić, a potym dedukcyą *Nobilitatis suæ*, *authenticis documentis Principis sui hereditarii vel Reipubl.* w ktorey się urodźił, komprobować. *ib.*

Indygienaty *qvocunqve prætextu* otrzymane, *nullitatis* są, ieżeli ich *post annum 1607. in volumine legum* niemasz. Y posesye takowego, *pro vacantibus* maią bydź rozumiane, y ludźiom stanu Szlacheckiego, ieżeli dobra ziemskie? *jure caduco*; a ieżeli dobra Rzeczyposp. *jure advitalitio* rozdawane bydź maią. *ib.*

Znowu: iż nie maią bydź dawane, tylko tym, ktorzyby wprzod od Krola, albo od Hetmanow, na Seymiki po Woiewodztwach zaleceni, y znacznemi zasługami Rzeczyposp. *clari* zostawali, y na ktorychby się Woiewodztwa zgodźiły. *A. 1676. f. 65. Tit. O Indygienatach y Nobilitacyach.*

Y ktorzyby przez Posłow Ziemskich nie mieli za sobą instancyy. *ibid. f. 23. Tit. Nobilitacye.*

Indygienom nowym, od Seymu A. 1658. aż dotąd kreowanym, termin stawienia się na przyszłym naybliższym Seymie naznaczono. Na ktorym każdy z nich, kto się zechce zostać przy Indygienaćie, y swobod tey Rzeczyposp. zażywać; *in persona* sam przed Krolem & *coram Ordinibus Regni* stawić się, & *corporali juramento* poprzyśiądz należytą *fidelitatem* powinien. Do tegoż przyszłego Seymu o posesyą rzetelną y niezmyśloną starać się, y onę skutecznie obiąć maią; inaczey ktoby tego oboyga wykonać albo nie chćiał, albo zaniedbał? *ipso facto* od Indygienatu, *perpetuis temporibus*, odpadnie: *A. 1662. f. 38. Tit. Indygienach przeszłych Seymow.*

O Indygienatach na teraźnieyszym Seymie pozwolonych deklarowano, że tylko osobom wiary S. Katolickiey Rzymskiey służyć maią. A *Indigenæ*, według zwyż pomienioney

ney Konstytucyi A. 1662. sprawić się powinni. *A. 1673. f. 40. Tit. O Indygienatach y Nobilitacyach.*

Indygienat Xiędza Andrzeia Kardynała, y Baltazara, *Batorych*, Braći rodzonych, Stefana Krola Polskiego Synowcow, z tą kondycyą: aby obadwa *juramentum fidelitatis* Krolowi Polskiemu y Rzeczypospolitej uczynili. Pomienionego Kardynała *capacem omnium Ecclesiasticorum Beneficiorum & Dignitatum Spiritualium* uczyniono, tak żeby mogł w Senaćie śiedźieć na mieyscu Biskupstwa tego, ktoreby trzymał, y *sententiam dicere. Primatialem* iednak *Archiepiscopatûs Gnesnensis Dignitatem* trzymać nie może, ani *in munus nominandi vel inaugurandi Regis* wdawać śię ma. *A. 1588. f. 485. Tit.* Indigenatus *Panow Batorych.*

Indygienat Władysława y Gabryela *Bekieszow*. Na ktory Władysław na tym Seymie przytomny *juramentum fidelitatis* wykonał, a Gabryel na przyszłym Seymie wykonać powinien. *A. 1593. f. 642. Tit. Deklaracya* Indigenatus *Panow Bekieszow.*

Indygienat Panow Wołoskich, Łukasza *Stroyca* y Jeremia *Mohyły*, *cum conditione:* żeby przyśięgli, y kondycye w przywileiu onym opisane wypełnili. *ibidem f. 643. Tit.* Indigenatus *Panow Wołoskich.*

Indygienat Wołoszynow, Jerzego *Mohyły* Metropolity Ziemi Wołoskiey, Symeona *Mohyły* Hetmana Ziem Mołdawskich, Szymona *Stroyca* Wisternika Mołdawskiego. *A. 1596 Tit.* Indigenatus *trzech Wołoszynow.*

Indygienat Temruka *Szymkowicza. A. 1601. f. 748. Tit. Temruk.*

Indygienat Vr. Balcera *Cetnera. A. 1601. f. 749. Tit. Aprobacya Listu.*

Indygienat Vr. Wilhelma *Barberiusza* Szlachćica Francuskiego. *A. 1607. fol. 853. Tit. Indygienat.*

Indygienat Obywatelow Wołoskich, Nestora *Urekiego*, Bazylego *Orysa*, Jerzego Maurotego *Logofeta*, Izaia *Baliki*, Georgiego y z *Łożan. ibidem f. 859. Tit.* Indigenatus.

Indygienat Borysa *Hraznego* Szlachćica Moskiewskiego, z tą kondycyą: że do żadnych Dygnitarstw y Vrzędow przychodźić nie ma. *A. 1616. f. 50. Tit. Indygienat Vr. Borysa.*

Deklarowano potym, że ma bydź *capax* wszelakich honorow y dygnitarstw z potomkami swemi; y Łowiectwo Nowogrodzkie konferowano mu. *A. 1638. f. 54. Tit. Deklaracya Indygienatu Borysa.*

Indygienat Andrzeia *Batorego*, z tą deklaracyą: żeby przyśięgę *super fidelitatem* Krolowi y Rzeczypospolitej uczynił. *A. 1627. f. 13. Tit. Indygienat Batorego.*

Indygienat Jakuba *Buthlera* Szlachćica Irlandskiego, z tym dokładem, żeby przyśiągł *super fidelitatem. ib. f. 14. Tit. Indygienat Buthlerow.*

Indygienat Mirona *Bernawskiego* Hospodara Wołoskiego. *1629. fol. 15. Tit. Indygienat.*

Indygienat Vr. Zdenka *Szampacha*, z tą kondycyą: aby śię *intra sexennium* z obcych Państw przeniosł, y iurament z Synem dorosłym uczynił. *A. 1633. fol. 58. Tit. Indygienat.*

Indygienat Vrodzonych Eryka y Zygmunta, *Güldenslernow. ibidem fol. 60. Tit Indygienat.*

Indygienat Vr. Kostena *Janduły* Wołoszyna y Synow iego, Alexandra, Mirona Potomira, z tą kondycyą: żeby *super fidelitatem* przyśięgli. *A. 1638. fol. 54. Tit. Indygienat.*

Indygienat Vr. Gebharda *Milnheyma* Szlachćica Alsackiego, z tą deklaracyą: żeby *super fidelitatem* przyśiągł. *A. 1641. f. 21. Tit. Indygienat.*

Indygienat Vr. Jana *Dźiboniego.* A. *1654. f. 20. Tit. Indygienat.*

Indygienat Jana *Donomaia* Obersztera. *ib. f. 37. Tit. Indygienat.*

Indygienat Xiążęćia *Saskiego*, Franćiszka Erdmana, z tą kondycyą: żeby *juramentum praestet fidelitatis* przed Krolem y Senatem, y żeby *intra sexennium* do Polski śię wniosł. A. *1652. f. 28. Tit. Indygienat Xiążęćia Saskiego.*

Indygienat Vr. Jana Udalryka *Szafgoca*, z temiż kondycyami, aby Krolowi y Rzeczypospolitej przyśiągszy, wniosł śię *intra triennium* do Polski. *ib. Tit. Indygienat Udalryka Szafgoca.*

Indygienat Vr. Krzysztofa *Houwalta* Szlachćica Szwedzkiego, z temiż kondycyami, z ktoremi Vr. Szafgoca. *ib. f. 29. Tit. Krzysztofa Houwalta.*

Indygienat Vr. Konſtantego Mikołaia *Giſſe.* *ibidem.* *Tit. Mikołaia Konſtantego Giſſe.*

Indygienat Vr. Klaudiuſa *Herpina z Perpeſſu*, Szlachćica Francuſkiego, z tą kondycyą: żeby *ſuper fidelitatem* przyśiągł. *ib. f. 30. Tit. Klaudiuſa Herpina.*

Indygienat Vrodzonych, Ottona Barona *de Schwerin* Podkomorzego, Jana z *Hoberbeka* Stolnika, Dźiedźicznych Elektorſtwa Brandeburſkiego, y Wawrzyńca Krzyſztofa *Somnicza* Podkomorzego Dźiedźicznego Xięſtwa Pomorzkiego y Kanclerza, Konzyliarzow *Statûs* Kurfirſzta Brandeburſkiego. *A. 1658. f. 47. Tit. Indygienaty.*

Indygienat Vr. Henryka *de Gordon* Margrabie *Huntilæum. ib.*

Indygienat Vr. Stefana *Baluſa. ib.*

Indygienat Vr. Frančiſzka *Andrault de Buy. ib. f. 48.*

Indygienat Vr. Piotra de *Noverſz. ib.*

Indygienat Vr. Walentego *a Wönter* Oberſztera Gdańſkiego. *ib. f. 49.*

Indygienat Vr. Gerharda *Proenen* Staroſty Sobowickiego. *ib.*

Indygienat Vr. Abrama *von Gehema. ib. f. 50.*

Indygienat Vrodzonych, Klemenſa Iana Filipa, Reinholda, y Karola Erneſta, *Kolmerow. ibidem.*

Indygienat Vr. Iana Magnuſa *Ochapa. ib.*

Indygienat Vrodzonych, Iana Henryka, y Karola *Schwartzwaldow. ib. f. 51.*

Indygienat Vr. Ierzego *Kocha* Szlachćica Angielſkiego. *ib.*

Indygienat Vrodzonych, Staniſława, Woyćiecha, y Xiędza Iana, *Baryczkow. ibidem. f. 52.*

Indygienat Vr. Tytuſa Liwiuſa *Boratyniego* Sekretarza Krolewſkiego. *ib.*

Indygienat Vr. Frančiſzka *Delpacego. ib.*

Także Vr. Wawrzyńca *Delpacego. A. 1667. f. 24. Tit. Deklaracya.*

Indygienat Vr. Iana Iakuba *Bonellego. A. 1658. f. 53.*

Indygienat Vrodzonych Marka *Sefera*, *Tolińſkiego*, *Juryce Radanowicza. ib.*

Indygienat Vr. Natanaela *Schmieden* Burgrabiego Gdańſkiego. *ib. f. 48.*

Indygienat Vr. Fryderyka *Ehler*, Burmiſtrza Gdańſkiego. *ib.*

Indygienat Vr. Iana *Wahla* Radnego Gdańſkiego. *ib. f. 49.*

Indygienat Vr. Wilhelma *Orſſetego. A. 1659. f. 46. Tit. Indygienat.*

Indygienat Vr. Daniela *Eilofa. ib. f. 15. Tit. Indygienat.*

Indygienat Vrodzonych, Pawła, y Andrzeia *Cellarych. A. 1662. f. 34.*

Indygienat Vr. Egidyuſza *Bremera. ib.*

Tegoż Potomſtwo potym, iako *minorennes*, od przyśięgi uwolniono. *A. 1667. fol. 72. Tit. Declaratio præſtiti juramenti.*

Indygienat Vr. Krzyſztofa *Mazyniego* Sekretarza Krolewſkiego. *A. 1662. f. 35.*

Indygienat Vr. Hyronima *Pinoćiego* Sekretarza Krolewſkiego. *ib*

Indygienat *Vr.* Iacka *Biańkiego* Piſarza ſtarſzego Skarbu Koronnego. *ib.*

Indygienat Vr. Henryka *de Beaulien. ib. f. 36.*

Indygienat Vr. Ioachyma *Paſtoryuſza ab Hirtemberg. ib.*

Indygienat Vr. Piotra *Dźianottego. ib.*

Indygienat Vr. Iana *Maryana. ib. f. 37.*

Indygienat Vr. *Hagienthorna*, ale mu ta łaſka ſłużyć nie ma, *in quantum* nie ieſt *Romanæ Catholicæ fidei. ib.*

Indygienat Vr. Hermana Adolfa *Mieśickiego*, *cum eadem conditione*, iako y Hagienthorna. *ibid.*

Indygienat Vr. Frančiſzka *Trewaniego. ib. f. 38.*

Indygienaty Vrodzonych, Karola *Marſona*, y Ierzego *Barſotego*, Oberſztleytnantow. *ib. f.* 22. *Tit. Indygienaty.*

Ciż *juramentum fidelitatis*, po wywodźie ſzlachectwa ſwego, wykonali. *A. 1667. f. 72. Tit. Declaratio præſtiti juramenti.*

Na Indygienat pewnym oſobom pięć Przywileiow dane, ręką Krola I M. Iana Kaźimierza, IM. Xiędza Arcybiſkupa Gnieźnień. y Marſzałka Poſłow Ziemſkich podpiſane, aprobowano, z tą kondycyą: żeby w nich wſzyſtkie punkta w Skrypćie *ad Archivum* podanym, wyrażone były. A te Przywileie do Metryki Koronney podane bydź maią. *A. 1654. f. 17. Tit. Aprobacya pewnych Przywileiow.*

Indygienat Vr. Zygmunta *Hollo de Krompach. A. 1673. f. 33. Tit. Indygienat.*

Indy-

Indygienat Vr. Apoſtoła *Duraka* Wołoſzyna. Tak iednak, żeby na przyſzłym Seymie *juramentum fidelitatis* wykonał. *ib. f. 34.*

Indygienat Vr. Adama *Kotowſkiego* Sekretarza Krolewſkiego. *ib.*

Indygienat Vr. *Brauna* alias *Sinickiego. ib. f. 35. Tit. Deklaracya Vr. Brauna.*

Indygienat Vr. Auguſtyna Wincentego *Locciego* Inżeniera. *ib.*

Tenże potym wykonał *juramentum fidelitatis & nobilitatem ſuam deduxit. A. 1676. f. 63. Tit. Deklaracya.*

Indygienat Vrodzonego Izydora *Affayty* Kapitana y Inżeniera, z tą kondycyą: żeby *ſuper fidelitatem* przyśiągł, wywiodſzy *nobilitatem ſuam* w Państwie Mydyolańſkim. *ibidem.*

Dośyć uczynił tey powinności. *A. 1676. f. 63. Tit. Deklaracya.*

Indygienat Vrodzonych, Alexandra Jana Maiora, Jakuba Raytarſkiego Rotmiſtrza, Frančiſzka Kapitana, *Giſſow*, wedle Konſtytucyi *A. 1652.* Vr. niegdy Mikołaiowi *Giſſa* ſłużącey. *ib.*

Indygienat Vr. Jakuba *Chambers* Rotmiſtrza. *ib. f. 36.*

Indygienat Vr. Iana *Dennemarka*, Krzyſztofa de *Londuy de Bocham* Oberſzterow; Eneaſza de *Crauſer*, Magnuſa de *Ochap*, Wacława *Dobczyca*, Ierzego *Taube*, Mikołaia *Folkmana*, Ioachyma de *Megieln*, Oberſzdeytnantow; Zygmunta Fryderyka de *Stren*, Ierzego *Guttry*, Alexandra y Gabryela *Herſza* Maiorow; Michała *Baryczkiego* Kapitana, Hyronima y Kośma *Bruneta*, Iana *Fakinetego*, Dawida *Von Os Tyſkiembeka* Maiora; z tą kondycyą: aby każdy z nich wiarę S. Katolicką Rzymſką przyiął, y *deductiones* ſzlachectw ſwoich, także *juramenta fidelitatis* na przyſzłym Seymie wykonał. *ib. Tit. Indygienaty.*

Iakoż Vrodzeni, Ierzy *Taube* y *Stren*, *deduxerunt nobilitatem ſuam, & juramentum fidelitatis præſtiterunt. A. 1676. f. 63. Tit. Deklaracya.*

Indygienat Vr. Baptyſty *Fredianiego*, Michała *Floka*, N. *Hugoniego*, N. *Okelliego*, Dawida *Jordana*, Oberſzterow; Arnolfa *Floka* Oberſztleytnanta, Iakuba *Kordymiera*, Abrahama *Bekiera*, Iana *Heyſztada*, Ierzego *Gordona*, Maiorow. Iana *Meyflanda*, Piotra Benedykta *Anderſona*, Kapitanow. Scypiona Iana, y Karola *Morykonich*, Ierzego *Beneta*, * Iana y Samuela *Delawalow* Kapitana y Inżeniera na fortecy Słuckiey. *ib. f. 14. Tit. Indygienaty.*

* Potym deklarowano Vr. Guſtawowi Adolfowi de la *Wallèe de Gobe* Oberſztleytnantowi, iż mankament, ktory śię ſtał na Seymie A. 1673. przy iego Indygienaćie, że nazwiſko iego *in plurali*, a imiona inakſze położono, ſzkodźić mu nie będźie. *A. 1678. fol. 13. Tit. Deklaracya.*

Ian Bènnet deduxit nobilitatem ſuam y przyśiągł *ſuper fidelitatem. A. 1676. fol. 18. Tit. Declaratio Indigenatûs.*

Deduxerunt także *nobilitatem ſuam*, y *juramenta fidelitatis* wykonali Vrodzeni, *Flokowie, Iordan, Neyſztad, Gordon, Kordymier, Frediani*, y Scypion *Morykoni. Ib. Tit. Declaratio præſtiti Iuramenti.*

Indygienat Vrodzonych, Andrzeia *Elleta* Kapitana, Iana Zygmunta *von Lebel* Oberſztera y Rodzonego iego, Iana *Lebla* Oberſzdeytnanta; Iana *Neuchen* y Karola Brata iego, Wilhelma *Miryſſona* y Alexandra Brata iego, Kapitanow; Staniſława *Franzbego Dźiulego*, Krzyſztofa *von Melina* Oberſztleytnanta, Santego-Baniego *alias Santi-Bani*, Piotra *Romain*, Klaudiuſa *Reverand*, Mikołaia *Dryon*, Filipa de *Forge*, Karola Ludwika de *Corrade*, *cum hac declaratione:* żeby *deductiones* ſzlachectw ſwoich, *& juramenta fidelitatis* na przyſzłym Seymie wykonali. *A. 1676. fol. 58. Tit. Indygienaty.*

Indygienat Vrodzonych, Pawła Frančiſzka, Alexandra, *Grattow*, Synow Vr. niegdy Frančiſzka Gratty Sekretarza Krolewſkiego y Poſtmagiſtra Gieneralnego Ziem Pruſkich. *ibid. Tit.* Indygienat.

Indygienat IMP. Stefana *Petra* Woiewody y Hoſpodara Ziem Mołdawſkich; także Vr. Apoſtoła *Katargi*, Mikołaia y Iankoła *Hizdeu*, Sieſtrzeńcow rodzonych y Sukceſorow *ſanguinis* naybliżſzych Hoſpodarſkich, także Iakuba *Chalipińskiego* y Hrehorego *Chabaſzeka. ibid. fol. 59.*

Indygienat Vr. Adama y Karola Magnuſa, *Kalkrayterow*, Szlachćicow Sląſkich. *ib.*

Ciż wywiedli ſzlachectwo ſwoie, y *juramenta fidelitatis* wykonali. *A. 1678. fol. 25. Tit Deklaracya.*

Indygienat Vr. *Buono del Buono;* na przyſzłym Seymie *deducet Nobilitatem ſuam. A.1676. fol. 63. Tit. Indygienat.*

Indygienat Vrodzonych, Staniſława *Kaſztelli* Vſarza, Piotra *Moroza*, Wilhelma *Koſteli*, ** Ikſzkiela Maiora, Iana *Bitnera Bernowicza*, *N. Gonfouza* Kapitanow. A na przyſzłym Seymie, konformuiąc ſię do dawnieyſzych Konſtytucyy, o Indygienach napiſanych, Prawu doſyć uczynią. *ibid. fol. 23. Tit. Indygienat.*

** Deklarowano potym Eberhardowi *Ikſzkielowi* Maiorowi, że mu to ſzkodźić nie ma, że imięnia iego w pomienioney Konſtytucyi nie dołożono. *A. 1978. fol. 13. Tit. Deklaracya Vrodzonym.*

Indygienat Vr. Grafowi Franćiſzkowi z *Opperſzdorfu*, & *Proli* iego *utriusque ſexus. A. 1683. fol. 18. Tit. Indygienat.*

Indygienat, na zalecenie PP. Hetmanow Koronnych y Woyſka Koronnego, Vrodzonym, Ioſtowi *Bereuſaur* Oberſzterowi, Karolowi *Dautane de Villars* Kapitanowi, Andrzeiowi de *Boien* Dworzaninowi Pokoiowemu Krola IM, z tą kondycyą: aby każdy z nich wiarę S. Katolicką Rzymſką przyiął, y żeby *deductiones* Szlachectwa ſwego, także *juramenta fidelitatis*, na przyſzłym Seymie wykonał. *ibid. fol. 19. Tit. Indygienaty.*

Indygienaty Vr. Jerzego Barona de *Dörflinger* Feldmarſzałka *alias* Hetmana Woyſk; Franćiſzka de *Meinders* Konſyliarza *ſtatus*; Erneſta Amadeuſza de *Börſtel* Gienerała Maiora, Olbrychta Krzyſztofa de *Wichert* Konzyliarza y Rezydenta, Jana Jerzego de *Trytſchler* Oberſtleytnanta, Oficyaliſtow y Konzyliarzow Kurfirſzta I Mći Brandeburſkiego. Iana *Lanſſen* Kapitana y Iakuba Rodzonego Jego Porucznika Artyleryi Koronney. Jana *Wolczyńſkiego*, Jerzego y Pawła *Lipińkow*, Franćiſzka Paulina *Dallerali*, Jana Leonarda *Eberd*, Laurencyuſa *Maryaniego*, Leonarda Filipa de *Maſſin*, Antoniego de *Hom*, Contego de *Maligni*, Thielmana z Gamerana *Gamerſkiego*, N *Kreczyka*, Tomaſza *Talentego*, Andrzeia *Morzkowſkiego*, Jana y Wilhelma *Holteiow*, Jana *Szrettera*, Valeryana y Tobiaſza *Kliznerow*, Baltazara *Szymy*, Erneſta Fryderyka *Ottynga*, Jerzego *Krabenowa*, Dominika *Anikiniego*, Jozuego *Polemanna*, Jana y Erneſta *Teiederow*, Jana *Neyſztada*, Pawła *Wreta*, Maćieia *Kleſzczyńſkiego* (*deducentium Nobilitatem*) y Michała y Każimierza *Lyſzkiewiczow* (*ex abuſu Nobilitatis redeuntium.*) Tych wſzyſtkich *cum prole utriusque ſexûs* do Indygienatu przypuſzczono, y przywileie z Kancelaryi onym wydane aprobowano, tak iednak, aby ći wſzyſcy, *nemine excepto in puncto* przyięćia *Fidei Sanctæ Romano Catholicæ*, y innym wſzyſtkim kondycyom, w Konſtytucyach R. 1683. wyrażonym, na przyſzłym Seymie doſyć uczynili. *1685. fol. 20. bino Tit. Indygienaty.* y na końcu *Tit. Nobilitacye.*

I. W. Ludwik *de la Grange* Margrabia z *Arquienu* Grabia z *Malinu*, Gienerał Woyſk I. K. Mći za Indygienę Korony Polſkiey y W. X. Lit. Ziem Pruſkich, y inſzych Państw przypuſzczony, tak iednak, aby przyśięgę wierności zaraz po Seymie wykonał. *1690. fol. 16. Tit. Indygienat.*

Do Indygienatow *Gordonowſkich* nie powinien śię żaden referować, procz Vrod. Iana *Gordona* Towarzyſza Roty Vſarſkiey Vr. *Szczuki*, na ten czas Referendarza Kor. Marſzałka Seymowego, y temuż Vr. Janowi *Gordonowi contra Vſurpatores pro abjudicatione & confiſcatione Bonorum, actionem* warowana. *1699. fol. 57. Tit. O Podſzywaiących śię.*

Indygienat Vr. Krzyſztofa *Gaſparego* z Bratem Jego Rodzonym Janem Gaſparem. *1726. fol. 57. Tit. Akomodacya Vr. Gaſparego.*

Indygienat Vr. Piotra de *Lamara* Pułkownika *1726. Tit. Przywrocenie do Indygienatu f. 75.*

Indygienat Vr. Wilhelma *Miera* Gienerała Maióra *1726. fol. 61. Tit. Indygienat Vr. Miera.*

Indygienat Vr. Arhybalda *Glowera de Glaydeny*, Jana *Deſyera* Oberſtleytnantow, Jana y Franćiſzka, *Humlow*, N. d' *Argelles* Maiora, Jana *Oſtena*, Franćiſzka y Jozefa *Reynow*, Alexandra, Franćiſzka y Mikołaia *Bandynellich*, Jakuba Barona *Puſzeta* Rezydenta I. K. Mći w Rzymie, Dominika Piſarza Naywyżſzego Skarbowego y Jozefa Synowca Jego, *Winklerow. 1726. fol. 61. Tit. Indygienaty.*

INFAMES.

INFAMES.

INfames, *proſcripti, & Banniti, legitimè condemnati*, tak Polſcy w Litwie, iako y Litewſcy w Polſzcze, mieyſca mieć nie maią, y owſzem każdy Vrząd, *legitimâ viâ juris*, przećiwko onym exekucyą czynić ma; *exceptis his cauſis*, ktore wpadły *in deliberationem. A. 1589. fol. 529. Tit. Infames & proſcripti.* *De Infamibus, qui ſint Herburt. fol. 204.*

Infames & Banniti publicati na ktorychkolwiek *majoris ſeu minoris Subſellii* Sądach, tak w Koronie iako y w W. X. Lit. mieyſca, ani żadney protekcyi, iako w Koronie y w W. X. Lit. tak y w W. X. Ruſkim, mieć nie mogą. *A. 1659. fol. 47. Tit. Infames.*

vide plura *Tit. Bannicye.*

Na Infamie *ex controverſiis* otrzymane, Gleyty nie idą. *vid. Tit. Gleyty.*

Infamii znieśienie. *vid. Tit. Reſtytucya do czći.*

Infamii na Vr. Tomaſzu *Szczawińſkim* w Trybunale otrzymaney *caſſatio approbatur. A. 1654. fol. 2. Tit. Approbatio.*

INFLANTY.

INflanty przy Koronie Polſkiey y W. X. Lit., iako przy iedney Rzeczypoſp. wcale zoſtawać maią; y obrona im, iako y innym Państwom prowidowana bydź ma. *A. 1569 fol. 182. § Ziemia Inflantſka.*

Tychże dalſzą ſprawę, na przyſzły Seym Koronny odłożono; na ktory od wſzech Stanow ztamtąd Poſłowie, *cum plenaria poteſtate*, przyſłani bydź maią. *ibid.*

Inflantow część że Krol Szwedzki przywroćić ma, *Pactis Conventis* z Krolem Zygmuntem Trzećim na Elekcyi *concluſis* warowano. *A. 1587. fol. 452. Item Livoniæ partem.*

Inflanty Koronie y W. X. Lit. miały bydź podźielone. *A. 1588. fol. 490. Tit. Reces Seymu Koronacyi.*

Ale to inaczey ordynowano. To ieſt: Staroſtwa tak maią bydź rozdawane, aby rowna liczba Staroſtow Polſkich y Litewſkich była. A iż teraz więcey Staroſtow Polakow; tedy tych Staroſtw, co wakuią y w dyſpozycyi Krola ſą, y ktore potym po zeyśćiu Polakow przypadać będą, nie ma Krol dawać, tylko ludźiom Narodu Litewſkiego, ażby śię rowna liczba Staroſtow Litewſkich, liczbie Staroſtow Polſkich wypełniła. A napotym *perpetuis temporibus*, po wyrownaniu liczby tey Staroſtow z obu Narodow, Staroſtwo każde po zeyśćiu Polaka Litwinowi, a po zeyśćiu Litwina Polakowi dawane bydź ma: Czego Pieczętarze oboyga Narodu przeſtrzegać maią, *ſub privatione officii*, ieżliby ktory z nich po Polaku Polakowi a nie Litwinowi, albo *è converſo*, cokolwiek w Inflantćiech u Krola ziednał, uprośił, pieczętował, y Przywiley wydał. Ten zaś, ktoby o to prośił y otrzymał, *ipſo facto* od tego odpadać, y *pœnâ infamiæ* karany bydź ma na Seymie, *ex citatione cujusvis criminaliter edita.* Y takowe ſprawy na pierwſzym Seymie, przed wſzyſtkiemi kryminałami, *in termino incidenti* ſądzone y kończone bydź maią. *A. 1589. fol. 508. Tit. Staroſtwa Inflantſkie.*

Staroſtwo iednak Derptſkie, y inſze ktore drugie na Ekonomie Krolowi obrocone bydź maią; ktore tylko Polakom y Litwie, także alternatą, w adminiſtracyą dawane bydź maią. *ibid.*

Ieźli Inflantczykowie *ad æqvalitatem* z Narodem Polſkim y Litewſkim, w rozdawaniu Staroſtw Inflantſkich, przypuſczeni bydź maią? po Komiſyi deklarować obiecano. *A. 1598. fol. 708. Tit. Ordynacya Ziemi Inflantſkiey.*

Przypuſzczeni ſą do alternaty Staroſtw y inſzych Dźierzaw Inflantskich, rowno z Narodem Polſkim y Litewſkim. Ktore Krol, za wiadomośćią PP. Rad przy boku ſwym rezyduiących, rozdawać ma. *A. 1607. fol. 844. Tit. ordynacya.*

A przedtym *ad minutiora bona*, y inſzych Zamkow, przypuſzczeni. *A. 1589. fol. 511. Tit. Dźierzawy y* minutiora bona.

Znowu o tym: iż dobra Inflantſkie, *poſt recuperationem* onych z rąk Nieprzyjaćiela, Szlachćie Polſkiey, Litewſkiey y Inflantſkiey, *eodem jure, quo antea*, konferowane bydź maią. *A. 1635. fol. 28. Tit. Benè meriti.*

Y znowu: iż w konferowaniu Staroſtw wſzyſtkich alternata ma bydź zachowana, według

dług Prawa dawnego. A ieźliby Staroftwo dał Krol *inpossessionato* Polakowi albo Litwinowi? w poł roku po wźięciu Vrzędu, *Donatarius* powinien fobie kupić possesyą; *salvis modernis possessoribus. A.1677.f.32. Tit. Ordynacya.*

Do Inflant Przywileie wszelakie y Lifty pod dwiema Pieczęćiami, Koronną y W. X. Lit. maią bydź wydawane, *sub nullitate. A. 1589. fol. 508. Tit. Odprawa Listow.*

Także Lifty na Seymiki Powiatowe. *ibid. fol. 509. Tit. Seymiki Inflantskie.*

Pozwy iednak o przeftąpienie alternaty, choć pod iedną Pieczęćią, z ktoreykolwiek Kancelaryi, ważne bydź maią. *ibid. fol. 505. Tit. Staroftwa Inflantskie.*

Potym ftanęło, iż pozwy na Seym y za Dworem, pod Ziemfką Pieczęćią, mogą bydź wydawane. *A. 1598. fol. 708. Tit. Ordynacya.*

Znowu inaczey: iż Mandaty, Dekreta Asesorfkie, Bannicye, Gleyty, Sublewacye, pod dwiema Pieczęćiami, Koronną y W. X. Lit. wydawane z Kancelaryi bydź maią. *A. 1677. fol. 32. Tit. Ordynacya.*

W Inflantćiech proteftacye, pozwy, dekreta, po polfku *in omnibus subselliis specificate* pisane bydź maią. *ibid.*

Inflantfkie prowenty z Staroftw, Dźierzaw, Ceł y inne wszelakie *alternatim*, iednego roku do Koronnego, drugiego roku do Litewfkiego Skarbu oddawane bydź maią, *sub amissione* Dźierzaw. *A. 1589. fol. 509. Tit. Opatrzenie dochodow Inflantskich.*

W szafunku Podfkarbiowie, Koronny y W. X. Lit. maią śię znośić, a liczbę na Seymie czynić. A *sub Interregno*, bez pozwolenia obudwu Narodow, nie maią onemi szafować, *sub pœnâ peculatûs* na Seymie za pozwem, pod ktorąkolwiek Pieczęćią Polfką lub Litewfką, wydanym, *vindicanda. ibid.*

Prowentow iedna część do Skarbu Koronnego y Litewfkiego, po roku *alternatim*, druga na obronę tey tam Prowincyi, a trzećia na Staroftę iść ma. *ib.*

A te prowenta przez Rewizory albo Luftratory maią bydź oszacowane, y na te podźielone trzy częśći. *ibid.*

Naznaczeni są Rewizorowie. *A.1590. fol. 584. Tit. Rewizya Inflantska.*

Komisarzom to potym polecono. *A. 1598. fol. 710. §. Criż Komisarze.*

Potym inszym: ktorzy *inquirere* maią, gdźie śię podźiały prowenta? wedle Konftytucyy *A. 1589. A. 1616. fol. 5. Tit. O Inflantćiech.*

W Inflantćiech podatki ordynaryyne, ktore na Seymikach uchwalone będą, *prævia* z W. X. Lit. *liquidatione*, znaszać, y iednego roku do Skarbu Koronnego, a drugiego roku do Skarbu W. X. Lit. płacone bydź maią. *A. 1677. f. 32. Tit. Ordynacya.*

W Inflantćiech Starofta każdy z trzećiey częśći prowentow, ktora mu należy, powinien czasu pokoiu Zamek opatrować y ftrzedz. *A. 1589. fol. 509. Tit. Opatrzenie dochodow Inflantskich.*

W Inflantćiech dwuch częśći prowentow Krol dawać nie może, tylko trzećią część, ktora Staroftom y Dźierzawcom ieft naznaczona. A ktoby ie uprośił, od całego Staroftwa y Dźierzawy odpadać ma. *ibid.*

Na Inflantfkich Staroftwach y Dźierzawach, ktoby śię mienił mieć sumę, na przyszłym Seymie ma to pokazać. *A. 1589. fol. 510. Tit. Sumy na Staroftwach Inflantskich.*

Odłożona *cognitio* do Seymu drugiego. *A. 1590. fol. 584. Tit. O Sumach.*

Warowano iednak tak Polakom iako y Litwinom: iż ktoby, według porządku rozdawania Staroftw, sumę pieniędzy swoich po śmierći posesora odłożył, prawa swego predecesora całe zażywać ma, poki mu ta suma z Skarbu zapłacona nie będźie. *A. 1589. fol. 510. Tit. Sumy na Staroftwach.*

A napotym dobra te sumami, bez konsensu Seymowego, nie mogą bydź onerowane. *ibid. fol. 511. Tit. Vznanie Sum Inflantskich.*

O Daninach wszyftkich Inflantfkich ma bydź *cognitio* na przyszłym Seymie, ktore fluszne, a ktore nie? na ktorym każdy Przywileie swoie, pod utraceniem prawa powinien *producere*. A to śię ma rozumieć o tych Powiatach, ktore śię były Krolowi Zygmuntowi Auguftowi poddały. *ibid. Tit. Daniny Inflantskie przeszłe.*

W Inflantćiech wiecznośći rozdawać nie odmawiaią. Ale wprzod Komisarze z Seymu tego naznaczeni, dobra wszyftkie Krolewfkie zrewidować, zinwentować, y na Seymie blizko przyszłym o nich informacyą dać maią. *A. 1598. fol. 709. §. A iż Posłowie.*

Prawo

Prawo to zoſtawiono *in robore*. *A. 1601. fol. 756. Tit. O zoſtawieniu przy poſeſyi.*

Inflantſkich Obywatelow upewniono, iż po rekuperacyi tey Ziemi, do dobr ſwoich przywroceni będą, tak Polacy, Litwinowie, iako y Inflantczykowie, ktorzy Krolowi y Rzeczypoſp. wiary dotrzymaią, y na expedycyi przećiwko Karoluſowi ſłużyć będą. A ieżliby ktory z tych Obywatelow w potrzebie zginął, Potomſtwo ich do dobr dźiedźicznych, wedle praw, wracać śię maią, y w Dobrach Krolewſkich dożywoćia rozdawane im będą. *ibid.*

Inflantczykom y w Polſcze y w Litwie maiętnośći dźiedźiczne Ziemſkie kupować, lub po Małżeńſtwach doſtawać, y one pod takiem prawem y prerogatywami trzymać, wolno, iako Obywatele oboyga Narodu trzymaią. *A. 1607. fol. 844. Tit. Ordynacya Ziemi Inflantſkiey.*

W Inflantćiech tym czaſem Prawa Magdeburſkiego zażywać, y Sądy ſwe odprawować maią, tym porządkiem, ktorym ie Ziemie Pruſkie odprawuią. *A. 1589. fol. 510. Tit. Prawa Inflantskie.*

Potym ſpoſob Sądow, od Krola Stefana tey Prowincyi pod Pieczęćią Koronną podany, aprobowano. *A. 1598. fol. 708. Tit. Ordynacya Ziemi Inflantskiey.*

Sądowy Vrząd ta Prowincya wybrać ſobie ma, y Krolowi prezentować, albo ieżliby nie wybrała, ſam Krol Vrząd im poda. *ibid.*

Teyże, aby Prawo ſobie, ktorym śię ludźie ſtanu Szlacheckiego ſądźili, *ex triplici jure, Polonico, Lithuanico & Liuonico antiquo*, za wiadomośćią Komiſarzow Rzeczypoſp. zpiſała, y na Seym do aprobacyi podała, pozwolono. *ibid.*

W Inflantćiech tylko ieden Seymik w Kieśi, gdy tego potrzeba, y przed Seymem Koronnym, zkładany bydź ma; ktory, dla odległośći tey Prowincyi, poprzedzać będźie Seymiki Koronne. *ibid.*

A Inſtrukcyą na Seymik Kancelarya poſyłać ma do Biſkupa Wendeńſkiego. *ib.*

Potym, Seymikom y Ziazdom publicznym mieyſce w Dyneburku naznaczono, *& ad locum Territorii, ante hoſtilitatem ſolitum*, reindukowano. *A. 1673. fol. 17. Tit. Mieyſce Seymikom.*

Reaſumowano to Prawo. *vide infra o Poſłach.*

Na Seymiku w Inflantćiech, po dwu Poſłow z każdego Narodu, na Seym obierani bydź maią. *A. 1598. fol. 709. §. A do tego Seymiku.*

O tymże znowu wyraźniey w Konfederacyi Generalney Warſzawſkiey *ſub Interregno A. 1674. fol. 34.* warowano, aby według dawnego Prawa *Ordinationis* Inflant y zwyczaiow, Poſłow ſwoich, to ieſt: z Korony dwoch, z W. X. Lit. dwoch, a z Inflant dwoch, w każdey Prowincyi *merè* urodzonych, teyże Prowincyi Obywatelow obierali na Seymikach w Dyneburku.

Declaratur: że Poſłowie na Seym, *ex præſentibus* obierani bydź maią. *A 1677. fol. 32. Tit. Ordynacya.*

Inflantſcy Staroſtowie przyśięgać powinni, że czaſu *Interregni* Zamkow y Miaſt, ku ſzkodźie Rzeczypoſp. ſpolney, nikomu nie podadzą, ieno Krolowi Polſkiemu y W. X. Lit. wolnie y porządnie obranemu y koronowanemu, y że ſpolney Rzeczypoſp. Korony Polſkiey y W. X. Lit. wiernemi będą. *A. 1589. f. 509. Tit. Przyśięga Staroſtow Inflantſkich.*

Inflanty bez całey Rzeczypoſp. pośiłku y ućiążenia, ſame przez śię, w mnieyſzych przypadkach y niebezpieczeńſtwach, mogą śię bronić y ratować, nie czekaiąc Poſpolitego ruſzenia Ziem inſzych Koronnych y W. X. Lit. y podatki bez Seymu Walnego obu Narodow, na Seymiku poſpolitym Inflantſkim, poſtanowić y uchwalić. *A. 1589. fol. 510. Tit. Obrona Inflantſka.*

W Inflantćiech Vrzędnicy Stołowi y inni, alternatą ſłużyć maią. *ibid. fol. 512. Tit. Vrzędnicy Stołowi.*

W Inflantćiech Woiewodowie trzy *ordinantur*, na mieyſce Prezydentow, ktorzy po Woiewodach Koronnych y Litewſkich w Senaćie zaśiadać maią. *A. 1598. fol. 709. §. Woiewodow trzech.*

Kaſztelani także trzy, po iednemu z każdego Narodu, ktorzy maią bydź *poſſeſſionati*, a w Senaćie po Kaſztelanach Koronnych y Litewſkich mieyſce mieć maią. *ibidem.*

Ale iuż teraz inaczey *poſt avulſionem* Inflant od Polſki y W. X. Lit. *abrogatis anterioribus titulis*, Biſkup, Woiewoda y Kaſztelan, *ſub titulo generali* Xięſtwa Inflantſkiego,

ſkiego, poſtanowieni Ktorzy przed Krolem y Radami iego przyśięgę wykonawſzy, mieyſce w Senaćie, wedle alternaty Narodow trzech (ktora zachowana bydź ma) mieć powinni. *A. 1677. fol. 32. Tit. Ordynacya Xięſtwa Inflantſkiego.*

Co zaś do Sądow Ziemſkich, tych ſpoſob takowy, iaki ieſt w Woiewodztwach, Ziemiach y Powiatach Koronnych, y W. X. Lit. aby zachowany był, Podkomorzego, Chorążego, Sędźiego, Podſędka y Piſarza, Ziemſkich Inflantſkich poſtanowiono, y wolne onych obieranie, po czterech Kandydatow na każdy Vrząd, pozwolono. Ktorzy *Candidati* powinni bydź Krolowi prezentowani, a Krol *pro arbitrio ſuo Regio* ze czterech iednemu, w tey tam Ziemi dobrze ośiadłemu (a ktoryby nie miał poſeſyi, wolno mu ią będźie kupić) Przywiley z Kancelaryi Koron. pod Pieczęćiami dwiema obu Narodow wydać rozkaże. Ktorzy Vrzędnicy, *Privilegiis Regiis roborati*, na pierwſzym wieźdźie, rotą Ziemſką *ex Statuto* W. X. Lit. wykonawſzy przyśięgę, wſzyſtkie ſprawy do Vrzędu ſwego należące ſądźić powinni, według Konſtytucyy Seymowych y Prawa w Statućie W. X. Lit. opiſanego, zakładaiąc Iurydykę Rokow Ziemſkich na mieyſcu Sądom nayſpoſobnieyſzym, we Dworze Krolewſkim, w Mieśćie Dyneburku, trzy razy w rok; to ieſt: raz *in craſtino* Trzech Krolow, drugi raz *in craſtino* S. Troyce, trzeći raz *in craſtino* S. Michała. Ktore Roki ſądźić śię powinne ſtatecznie, porządkiem prawnym, nie rozieżdzaiąc śię z nich, aż do zkończenia ſpraw na też Sądy intentowanych; *ſalvâ appellatione* do Sądow Krolewſkich Zadwornych Aſeſorſkich Koronnych w tych ſprawach, ktore *excedunt* pięć ſet złotych, *alias* nikomu nie ma *currere* apelacya. *ibid.*

Iurydykę zaś Grodzką przy Starośćie Dyneburſkim, wiecznemi czaſy poſtanowiono. Ktora takim kſztałtem odprawować śię ma: na pierwſzym Seymiku Staroſta pomieniony wykonawſzy przyśięgę rotą Grodzką z Statutu W. X. Lit. podać ma podług alternaty *è brachio ſuo* Vrzędnikow trzech, to ieſt: Podſtarośćiego, Sędźiego y Piſarza, Grodzkich Dyneburſkich, ktorzy tamże zaraz rotą Vrzędnikow Grodzkich W. X. Lit. wykonawſzy przyśięgę, y Iurydykę Roczkow założywſzy, wſzyſtkie całey tey Ziemi ſprawy, *ad forum caſtrenſe* należące, oraz dawne *&* *recentia crimina* Prawem Statutowem W. X. Lit. ſądźić powinni będą; *ſalvâ* iednak *appellatione*, tak od Ziemſkich iako y Grodzkich Sądow, do Sądow Krolewſkich Zadwornych Aſeſorſkich Koronnych, w tych ſprawach, ktore *excedunt* pięć ſet złt. *alias* nikomu *currere* nie powinna apelacya. *ibid.*

Sprawy Inflantſkie *ex appellationibus*, w Sądach Zadwornych Krolewſkich Aſeſorſkich, we dwu każdego roku Mięśiącach, to ieſt: Styczniu y Lutym, odprawować śię maią, do ktorych ſądzenia powinien *aſſidere* Referendarz, albo Piſarz W. X. Lit. y przy nim ieden z Narodu przyśięgły Aſeſor, *ſub nomine* Sekretarza; tak iednak, że *abſentia* tegoż Sekretarza do ſądzenia ſpraw, przeſzkodą bydź nie ma. *ibid.*

W Inflantćiech *præſcriptionem*, o poddanych zbiegłych, do trzech lat y trzech Mieśięcy deklarowano. *A. 1607. fol. 844. Tit. Ordynacya.*

O Inflantſkich Obywatelow niektorych perfidyi, inkwizycyą uczynić, Rewizorom dobr Stołowych Krolewſkich zlecono. *A. 1590. fol. 584. Tit. Rewizya Inflantſka.*

Znowu Rewizorom dobr, przy Sądźie Ziemſkim, zlecono to. *A ſcrutinia* wedle prawa wywiedźione, Pieczęćią Ziemſką zapieczętowane, na przyſzły Seym przyniosą. *A. 1598. fol. 710. §. Na koniec aby.*

Perfidi ipſo facto od maiętnośći, praw, ſwobod ſwoich, odpadaią. A ieźliby ktory, pod pretextem nienaruſzenia wiary ſwoiey, *ad malè narrata*, u Krola co uprośił y otrzymał w Inflantćiech; tedy wolno każdemu takiego wyiawić, nań inſtygować, y dobra po nim u Krola uprośić. O co *forum* przed Hetmanem, ktorego na ten czas iurysdykcya w Inflantćiech będźie; *ſalva appellatione* do Krola. A Krol takie dobra, wedle woli y łaſki ſwoiey, ludźiom zaſłużonym z Narodu Polſkiego, Litewſkiego y Inflantſkiego, konferować powinien będźie. *A. 1607. f. 844. Tit. Ordynacya.*

Nikt im maiętnośći przedawać, albo iakim inſzym ſpoſobem zpuſzczać nie ma, *ſub pœna mille marcarum Polon. intra ſpatium duodecim Septimanarum delatori ſolvenda.* A ten co kupi, albo na zaſtawę pieniądze da; ma traćić y maiętność y pieniądze. O co *forum* przed Krolem. *ibid*

Komiſarzom znowu o tym inkwizycyą zlecono. *A. 1611. f. 37. Tit. O Komiſyi.*

Znowu inſzym. *A. 1616. fol. 5. Tit. O Inflantćiech.*

Inflant-

Inflantſkim Obywatelom, za powroceniem od Szwedow Eſtonii, dobra wedle praw ich należące wrocić obiecano. *A.1611. f. 37. Tit. O Komiſyi Inflantskiey.*

Tychże Inflantczykow ſzkody, za odeyściem Eſtonii rewidować Komiſarzom zlecono. *A. 1616. fol. 5. Tit. O Inflantćiech.*

Co za uchwały na Seymach A.1616. fol. 5. A.1620. fol. 9. A. 1623. fol. 2. A. 1626. fol. 1. o Obronie tey Prowincyi ſtanęły były? patet fuſé in ipſo Originali Volumine Conſtitutionum.

Na Inflantczykow w wierności zoſtaiących, ktorym Nieprzyiaciel w Inflantćiech maiętności pobrał, wzgląd y baczenie, w podaiących się okazyach, mieć obiecano. *A. 1626. fol. 6. Tit. O Inflantczykach.*

W nagrodę ſzkod, ktore ponieśli, ubożſzym naznaczono złt. ſto dwadzieśćia tyśięcy y ſześć, y pewne oſoby, aby te pieniądze dyſtrybuowali, za ateſtacyami y zaleceniem Hetmanow, deputowano. *A.1631. fol. 17. Tit. Obywatele Inflantſcy.*

Vtwierdzono tę Sumę Konfederacyą Gieneralną Warſzawſką, *ſub Interregno A.1632. §. Iako Obywatelom Inflantſkim.*

Znowu o tym Konſtytucyą przeſzłą A. 1631. reaſumowano, y aby ta Suma jak nayprędzey, wytrąćiwſzy co iuż *ad rationem* wźięli, z Skarbu oddana była, naznaczono. *A.1633. fol. 40. Tit. Obywatele Inflantſcy.*

Y Znowu, deklaruiąc: aby ta Suma przez Podſkarbiego Koronnego do rąk Deputatow, ktorych Obywatele Inflantſcy z pośrzodka śiebie obiorą, a potym od Krola aprobowani będą, oddana była. A Deputaći powinni onę będą, Obywatelom Inflantſkim, *juxta proportionem bonorum & meritorum*, w Koronie podźielić. *A. 1635. fol. 27. Tit. Suma Obywatelom Inflantskim.*

Znowu o tymże: że im zapłacona ta ſuma, y za ſzkody ich, na przyſzłym Seymie ſkuteczna nagroda obmyślona będźie, *eodem Anno* na drugim Seymie. *fol. 3. Tit. Obywatele Inflantſcy.*

Znowu ich takowąż obiętnicą poćieſzono, y Komiſarzow na podźielenie tey ſumy *damna paſſis*, naznaczono. *A. 1638. fol. 53. Tit. Obywatele Inflantſcy.*

Inflantczykow, pod żadnym pretextem do Trybunału W. X. Lit. poćiągać się nie godźi, ale podług dawnych Praw y zwyczaiow, w ſwoich Sądach zwykłych ſprawować się maią. *A.1635. fol. 28. Tit. Forum.*

Podczas iednak woyny, pokiby Ziemia Inflantſka rekuperowana nie była, o wſzelkie krzywdy *ab utrinque* z obywatelami Powiatu Bracławſkiego, w Trybunale W.X.Lit. *inter cauſas recentium criminum*, ſprawować się im kazano, y trzech dla tego Deputatow z Ziemie Inflantſkiey, iednego z Narodu Polſkiego, drugiego z Litewſkiego, a trzećiego z Inflantſkiego, ktorzyby rowno z Deputatami W. X. Lit. takowe ſprawy ſądźili, naznaczono było. *ibid.*

Inflantczykom, ktorym dobra do Szwedow odeſzły, obiecano nagrodę obmyślić *ante omnia* na przyſzłym Seymie. Do ktorey ći tylko należeć maią, ktorzy *authenticis documentis, Privilegiis, interciſis bonorum diſpoſitionibus, deducent & luculenter probabunt*, iż *poſſeſſionem* w tych Prowincyach, albo Woiewodztwach Inflantſkich, ktore do Korony Polſkiey y W. X. Lit. były inkorporowane, mieli dobrze *ante concluſa Incorporationis prædictæ Pacta.* Inśi zaś wſzyſcy Inflantczykowie, ktorzy *ejusmodi deductione* Praw ſwoich *carebunt*, iako od zwyż mianowaney nagrody, tak *à beneficio Indigenatus* cale *excluduntur*, owſzem po nich *hereditaria & advitalitia bona*, iako *poſt alienigenas & nullo jure poſſeſſores, inter benè meritos* rozdawane bydź maią. W czym wſzyſtkim, aby Rzeczpoſp. informacyą doſtateczną, iako *de diſcrimine & differentia* Inflantczykow, tak też *de quantitate* ſzkod y utrat każdego wiernego ſobie Inflantczyka mieć mogła; *ex Senatûs Conſulto*, do Poſwola zeſłać Komiſarzow ſześć, to ieſt: dwuch z Korony, dwuch z Litwy, a dwuch Inflantczykow, obiecano. Przed ktoremi, za innoteſcencyą wczesną od nich ſobie daną, wſzyſcy Obywatele Inflantſcy, *in præfixo* ſtawiwſzy się *termino*, prawnemi dowodami, iako *amiſſorum patrimoniorum quantitatem*, tak *vetuſtatem ſuæ poſſeſſionis Incorporatione antiquiorem* likwidować powinni. Ciż Komiſarze o dobrach Biſkupſtwa Wendeńſkiego z Inflantami odeſłych, na przyſzły Seym, *in ordine ad ſatisfaciendum* informacyą Krolowi y Rzeczypoſp. przynioſą. *A. 1661. fol. 23. Tit. O Inflantczykach.*

Specifice X. Gotardowi *Tyzenhauzowi* Sufraganowi Wileńſkiemu pierwſzy wakans, ktory się *ex abbatiis* do przyſzłego Seymu zdarzy, za ſzkody przez odeyśćie *amplarum poſſeſſionum* iego podięte, obiecano. *ib.*

X Nie

Nie doſzła ta Komiſya. Znowu inſzych Komiſarzow, *cum reaſſumptione* przeſzłey o tym Konſtytucyi A. 1661. naznaczono, y po tey Luſtracyi, na przyſzłym Seymie, nagrodę pomienionym Obywatelom Inflantſkim obiecano. *A. 1662. f. 12. Tit.* Reaſſumptio *Konſtytucyi.*

Komiſarzom zlecono było, rewidować *Privilegia* Vr. Gotarda *Tyzenhauza* Staroſty Maryenburſkiego, na dźiedźiczne maiętnośći iego Ultzen, w Powiećie Derptſkim, ktore ieźli ważne? przywroćić mu mieli; *ſalvâ compoſitione cum moderno Poſſeſſore. A. 1611. f. 37. Tit. O Komiſyi Inflantſkiey.*

Eſtonia Koronie y W X Lit. według Przywileiu Krola IM. Zygmunta III. *reſtituitur. A. 1607. f. 830. Tit. O Eſtonii.*

A ſkoro z ręku nieprzyiaćielſkich będźie odyſkana; obywatelom tamecznym, ktorzy *partes Regias ſunt ſecuti*, dobra ich maią bydź przywrocone. *A. 1611. f. 37. Tit. O Komiſyi.*

W Inflantćiech Marſzałkow *functiones. vid. Tit. Marſzałek.*

Hetmana władza tamże. *vid. Tit. O Hetman.*

W Inflantćiech y Kurlandyi Religii Katolickiey Rzymſkiey bezpieczeńſtwo &c. *vid. Tit. Religia Katolicka.*

Inflantſkim Kośćiołom Katolickim Rzymſkim, wſzyſtkie Prawa aprobowano. *vid. T. Kośćioły.*

INHYBICYA.

Vid. Tit. Sądy. Tit. Kancelarya.

INSTRUKTARZ CELNY.

vid. Tit. Cło.

INTERREGNUM.

INterregnum po śmierći Krola Auguſta, przypadło *in A. 1572. fol. 207. Tit. Kaptur.*

Sub hoc Interregno Kapturem Krakowſkim waruią: ktoby gwałty, naiazdy, łupieztwa y inne ſwawoleńſtwa czynił, Prawem śię nie kontentował; przećiwko takiemu, na zniſzczenie iego, tak na ćiele iako y na maiętnośći, wſzyſcy ſpołem, lubo y iedna iakażkolwiek część, do ktorychby tylko pierwey o takim ſwawoleńſtwie przyſzła wiadomość, pod wiarą y poczćiwośćią ſwoią, bez fałſzu y zdrady powſtać, y ſkutkiem wypełnić to powinni. Zadnemu takiemu ani radą, ani żadną przychylnośćią by też krwią y iakim powinnowactwem złączeni im byli, życzliwemi śię nie pokazuiąc. *ib.*

Znowu *Confœderatione generali Varſavienſi ſub eodem Interregno*, warunek pokoiu, ſprawiedliwośći, porządku y obrony Rzeczypoſp. poſtanowiono. *A. 1573. f. 208. Tit. Confœderatio generalis Varſav.*

Interregnum po Krolu Henryku, *publicatum in A. 1575. fol. 230. Tit. Literæ Significatoriæ.*

Ceſarz Chrześćiańſki y Arcy Xiążę Rakuſki Erneſt, afektuią Kroleſtwa, ale *rejiciuntur. ib. f. 231. §. Ale iż.*

Polacy zaś, *Koſtka* Woiewoda Sendomirſki y *Tenczyńſki* Woiewoda Bełſki na Kroleſtwo *poſtulantur*, ale nie chcą. *ib. §. Co iż nad nadźieię.*

Pod *Interregnum* to, Woiewodztwo Ruſkie Woiewodą, IMP. Hyronima *Sieniawſkiego* Kaſztelana Kamienieckiego, po śmierći IMP. Ierzego *Iazłowieckiego* Woiewody Ruſkiego Hetmana Koronnego; a Woiewodztwo Lubelſkie Kaſztelanem, Vr. Andrzeia *Firleia* Staroſtę Sendomirſkiego, po śmierći I M P. Staniſława *Słupeckiego* Kaſztelana Lubelskiego, ſobie obrali. Co przyſzły Krol elekt aprobować ma. *A. 1575. fol. 246. §. Rycerſtwo wſzyſtko.*

Interregni huius Akta wſzyſtkie, iako to Konfederacye, warunki, prawne poſtępki aprobowano. A ktoreby ieſzcze *ad ultimam executionem* nie były przywiedźione, te Staroſtowie y ich Vrzędy, z powinnośći ſwych Vrzędow, *ſolitis gradibus juris* exekwować powinni. Oprocz Kapturow Ziemie Dobrzyńskiey, ktore przed Henrykiem Krolem dla nieporządku nie dochodźiły, *cum conſenſu* tamecznego Rycerſtwa, ſą znieśione. Wſzyſtkie także poſtępki w Wiskiey Ziemi, za złym wykładem warunku

runku Warſzawskiego, uczynione zkaſowano. *ibidem. fol. 295. Tit. Interregni Acta approbantur.*

Krzywdy y ſzkody *interea* poczynione, każdemu według kondycyi y według *Prawa* poſpolitego maią bydź nagradzane, *cum pœnis in Statuto deſcriptis. ib.*

Interregnum, po śmierći Krola STEFANA, przypadło *in A. 1586. fol. 399. Tit. Confœderatio.*

Konfederacya w Krakowie *ſub hoc Interregno, cum reaſſumptione* ſtarych Kapturow, dla zatrzymania pokoiu poſpolitego *domi & foris. ib.*

A potym Gieneralna Warſzawska, w ktorey rząd, ſprawiedliwość y obrona Rzeczyp. namowiona. *A. 1587. f. 407. §. My Rady.*

W teyże y w inſzych potym termin obierania nowego Krola *præfigitur. ib. f. 414. §. Upatruiąc.*

Konſultacye Proſzowſkie na Okazowaniu *de eodem interregni ſtatu* czynione. *ibid. f. 419. §. Rady Koronne.*

Konſultacye Woiewodztwa Sendomirſkiego, o tymże. *ibidem. fol. 422. Tit. Konſultacye.*

Tegoż Woiewodztwa drugie Konſultacye. *ib. f. 424. Tit. Drugie.*

Szkody *ex cauſa publica* komukolwiek pod to *Interregnum* poczynione, *ex bonis rebellium* maią bydź nagradzane. *A. 1588. f. 474. Tit. Nagroda uſzkodzonych.*

A ktoreby żołnierz *privatâ libidine* poczynił? u Hermana uſzkodzony ma ich dochodźic. *ib.*

Interregnum, po śmierći Krola Zygmunta III. przypadło *in A. 1632. Tit Konfederacya.*

Interregnum po śmierći Krola Władyſława IV. *A. 1648.*

Interregnum, po abdykacyi Krola Iana Każimierza. *A. 1668*

Interregnum, po śmierći Krola Michała. *A. 1674.*

Temporibus horum Interregnorum *Konfederacye Gieneralne Warſzawſkie, przykładem dawnieyſzych Konfederacyy ſtanęły; na ktorych także rząd, ſprawiedliwość y obrona Rzeczypoſp. namowiona była.*

Interregnorum A. 1632. 1648. 1668. 1674. Akta w Koronie y W X Lit. Konfederacye, warunki y prawne poſtępki wſzyſtkich Woiewodztw, Ziem y Powiatow, dla porządku dobrego, y zachowania pokoiu poſpolitego, y ſprawiedliwośći, także Sądy kapturowe, wedle pozwoloney im władzy y mocy, na Konfederacyi Gieneralney Warſzawſkiey poſtanowione, *approbantur* na Seymach *Coronationis*, A. 1633. 1649. 1668. 1676.

INTROMISYA.

INtromiſyi w dźiedźictwa albo zaſtawy, maią bydź iawnie czynione, *ſolenniter* publikowane, y do Akt Ziemſkich albo Grodzkich podawane y wpiſane. Z Grodzkich iednak przenieśione bydź maią do Ziemſkich pod aktem ſądowym na rokach Ziemſkich Powiatu właſnego, gdźie dobra przerzeczone leżą. Od ktorego zapiſania Intromiſyi w Aktach Ziemſkich, wſzelaka preſkrypcya y dawność, we wſzelakim imięniu na wieczność nabytym y zaſtawnym, bierze początek y moc. A ieżliby kto bronił Intromiſyi takiey przed Woźnym, albo na Dobrach przerzeczonych, albo w Sądźie Ziemſkim, przy wpiſaniu tey Intromiſyi, nie chcąc iey dopuśćić, z ktorychkolwiek przyczyn; takowy ma niedopuſzczenie ſwe w Księgi Ziemſkie zapiſać, przy zeznawaniu Woźnego tego wwiązania. A gdźieby omieſzkał impugnować przy zeznaniu Woźnego y wpiſowaniu zeznania; może to uczynić na drugich y na trzećich Rokach, y przyczynę ſwego niedopuſzczenia tamże wpiſać, a będą tak ważne, iakoby ie też przy wpiſowaniu Intromiſyi uczynił y zapiſał. A potym ſtronę przerzeczoną na pierwſze Roki, albo na wtore, a na koniec na trzećie, ma pozwać o przerzeczone wwiązanie, y o wwiedźienie na iego dobra Woźnego. A ieźliby pozwać do tego czaſu zamierzonego omieſzkał; tedy ono przerzeczone wwiązanie będźie mocne y gruntowne, *non obſtante præfatâ impugnatione*, ktora z tego omieſzkania ſtrony broniącey u wwiązania nikczemnieie, y wniwecz śię obraca. A ieźliby poſeſor pierwſzy, albo ktokolwiek inny, prawem ſwoim nie wzbiiał przerzeczonego wwiązania, aniby o nie onego, kto śię wwięzował, do Prawa nie pociągnął; iuż muśi uſtąpić przerzeczonemu wwiązaniu. A wſzakże on pierwſzy poſeſor Praw nie będźie mogł ſzukać y repe-

De Intromiſſion. vid Stat. Herburt. f. 220. & ſequ.

y repetować swey sprawiedliwośći na onym, ktory się wwiązał w przerzeczone dźiedźictwo, podług postępku Prawa. A ktorybykolwiek, na dobra nowym Prawem albo tytułem nabyte, nie miał wwiązania, w Księgach Ziemskich wpisanego od czasu wyżey opisanego, to iest Roku 1531. choćiażby tego dobra istotnie dźierżał y używał ich, tedy mu nie idźie preskrypcya, ani dawność Ziemska w owych dobrach, y zawzdy mogą bydź wykupione przez blizkie, iakoby też były zastawne. A śiostry y białegłowy szlacheckie, kiedy śię wyrzekaią Braći swey, albo powinnym swym, z dobr oyczystych y maćierzystych y z zpadkow, tym nie trzeba takiego wwiązania; bo ie Braćia prawem dźiedźicznem trzymaią. *In Except. Masov. A. 1576. fol. 305. Tit. O wwiązaniu.*

INVASIO.

De Invasione Domus, vid. Statut Herb. f. 22.

INvasio domus censetur, gdyby tylko kogo w Kośćiele, na Cmentarzu, w gospodźie, y w domu kmiećim na wśi, ubił, ranił, zabił. *In Except. Masov. A. 1576. f. 307. T. O Gwałćie.*

Invasionis actio służy Szlachćicowi, ktorego dom nasżto, a ranionemu o rany, albo przyiaćiołom iego o głowę, ieźliby był zabity, w czym ma bydź *Scrutinium. ibidem.*

Invasionis spraw proces taki ma mieć początek: Vkrzywdzony y gwałtownie naiechany, ma skargę uczynić przed Starostą onego mieysca na Inwazora, albo Raptora, a Starosta powinien, posłać z Vrzędu Woźnego ze dwiema Szlachćicami, dla obaczenia szkody y gwałtu, y dla pytania: ieźli są winni uczynku przez naiazd popełniego? Po ktorey inkwizycyi ukrzywdzony pozwawszy Inwazora do Sądu Starośćiego, ma *testimoniis* ludźi poczćiwych y dobrey sławy pokazać, iż obwiniony ten gwałt y szkodę domowi iego uczynił. A gdy pozwany pokonan będźie, traćić ma maiętność swoię y poczćiwość, *ipso jure & facto*; tak iednak, żeby szkody wszystkie ukrzywdzonemu z dobr przesądzonego pierwey nagrodźiwszy, ostatek na Krola przypadło. *ibid. Tit. O Naiechaniu.*

W sprawie *invasionis domûs post convictionem*, nie maią bydź dawani Skrutatorowie, owszem *convictus pœnis in Statuto descriptis subiacebit.* Przed konwikcyą iednak powinno bydź *scrutinium. A. 1578. f. 336. Tit. de Invasione domûs.*

Za tumult to samo ma bydź rozumiano, gdyby kto mocą naiechał, zabił, albo zranił, gwałt białychgłow, nayśćie na dom, albo dwor Szlachecki na grunćie mieyskim leżący, albo nayśćie na gospodę w Mieśćie uczynił. *A. 1598. fol. 677. Tit. Reassumpcya.*

JURA PATRONATUS.

Herburt. fol. f. 251. Tit. Iura Patronatus.

JUra Patronatûs dane Duchownym osobom *cassantur*; ani napotym takie maią bydź dawane. *A. 1550. f. 4. §. A iż wiele.*

Iura Patronatûs tak w Koronie, iako y w W X Lit. Krolowi, iako *directo Domino & Patrono*, z Prawa dawnego służą, y w tey preeminencyi nie powinien mieć nikogo inszego. *A. 1641. f. 13. Tit. Iura Patronatus.*

De Iure Patronatus Prawa wszystkie w Statućie & *in volumine Legum* wyrażone, *insistendo Pactis conventis*, do skuteczney exekucyi przywieść obiecano; *salvis Abbatiis Pruthenicis. 1699. f. 48. Tit Ius Patronatus.*

Wszystkie Prawa y statuta, ktoremi *Iura Patronatus Regii* są warowane, tak w Koronie iak w W X Lit. Osobliwie statut Albrachta A. 1496. Alexandra 1505. Zygmunta Augusta 1550. Konstytucyą 1641. & *Pactis conventis* y ostatnim Traktatem 1717. ubezpieczone; statut także *de cortesanis* 1538. & 1540. postanowiony, Konstytucyą 1641. reasumowany, odnowiono, y według opisania iego, aby *pœnæ irremissibiliter extendantur* postanowiono. Opactw y innych *Beneficia* Duchownych z Prezentacyi I K Mći, nikomu bez prezenty y nominacyi I K Mći dźierżeć nie pozwolono; y do exekucyi to Prawo W. W. Ministrom *Status* y Hetmanom przywodźić, *ad amovendos usurpatores & cohibendos abusus Nuntiaturæ*, gdy tego będźie trzeba, ludźi dodać, niepossłusznych dawnieyszym Prawom y tey Konstytucyi osoby, iako też Dobra *cum præjudicio Patronatus Regii* usurpowane sekwestrować, *facta factis oppo-*

nendo

uendo, zlecono; y Posélstwo do Oyca S. o te *præjudicia & gravamina* (ktore tak od Zakonnikow wdźieraiących śię w Opactwa, iako y innych Duchownych uzurpuiących *Beneficia* bez Prezent Krolewskich; tudźież w agrawacyach prowizyami od sum Wyderkafowych, w pociąganiu Spraw świetckich do Duchownego sądu, w Apelacyach, Inhybicyach sądom świetckim z Konzystorzow y Nuncyatury często założonych, y o inne *abusus* Jurysdykcyi Nuncyaturskiey, *internam qvietem* tego Krolestwa wzruszaiące, aby Oyćiec Swięty one świątobliwie odwroćić y oddalić raczył, *circumscribendo* Trybunał *Nuntiaturæ adinstar* innych w Państwach Katolickich znayduiących śię, oraz *abrogando* wszystkie *abusus & exorbitantias* teyże Nuncyatury, *cum summo gravamine & præjudicio status secularis & Ecclesiastici*, a oraz *Prærogativæ Legati nati*) świadcząc rewerencyą Zwierzchnośći Stolicy Apostolskiey, naznaczono. *1726. f. 7. Tit. Poselstwo do Oyca S.*

Ius Patronatus Probostwa S. Floryana, *vid. Tit.* Akademia.

IURGIELTY.

IUrgielty na zkładźie Bydgośćkim soli, nie maią bydź dawane, a nadane *abrogantur. A. 1576. f. 293. Tit. Sol Ruska.*

Iurgieltow na dobrach Stołu Krolewskiego danych *cognitio* na przyszłym Seymie bydź ma. Na co bez pozwu *peremptoriè* stanąć powinni Iurgieltnicy z Prawami swoiemi. A *interea* poki *cognitio* ta nie doydźie, *non derogatur* Prawu niczyiemu. *A. 1589. f. 517. Tit.* Rationes *Skarbu.*

Co przywodząc do exekucyi, postanowiono: aby Starostowie y Dźierzawcy nie Iurgieltnikom, ale do rąk Podskarbiego one wydawali, *sub solutione de suo & compensatione.* A Krol *pro lubitu suo, habitâ cujusqve meritorum ratione*, z Skarbu oddawać ie rozkaże. Iednakże *cognitio* o nich na przyszły Seym odłożona. *A. 1590. fol. 577. Tit. O Iurgieltach.*

Iurgieltnicy w W X Lit. dwie czwarte częśći iurgieltow swoich, do rąk Podskarbiego W X Lit. powinni byli dać, *pro una vice tantum*, dla znieśienia żołnierza zkonfederowanego. *A. 1613 f. 50. Tit. Donatywa.*

Iurgieltnicy na Dobrach, w starych sumach zawiedźionych, iurgielty maiący, powinni byli zapłaćić *de suo* dwie Kwarćie do Radomia, *sub amissione* iurgieltu. A oprocz tych, wszyscy powinni byli czwartą część oddać, *sub amissione* także iurgieltow. *W Uniwersale Poborowym. A. 1613. §. Y Iurgieltnicy.*

Ci, co przeszłych nie zapłaćili iurgieltow, zapłaćić maią, *sub eadem pœna. ibidem.*

Znowu *eodem modo.* Staienna iednak czeladz Krolewska wolna od tey płacy zostaie. A. 1620. *w Uniwersale Poborowym §. Iurgieltnicy.*

Iurgielty dawne, od Krola *benè meritis* w W X Lit. nadane, y z Prawem śię zgadzaiące, powinien Skarb zatrzymane zapłaćić, y potym corocznie bez zatrudnienia oddawać ie. *A. 1647. f. 21. Tit. O Iurgieltach.*

Iurgielty wydawać powinni Starostowie y Dźierzawcy, wedle Przywileiow Krolewskich, *sub privatione* Starostwa, tak iako o Kwartę. O co *forum*, za Dworem, wyiąwszy iednak Starostwa zniszczone, ktore iurgieltom *sufficere* nie mogą. *A. 1662. fol. 10. Tit. O Iurgieltach.*

Iurgielt zaległy na Pisarstwo Skarbowe, należący Vrodz. Ciwonowi Trockiemu, na Komisyi Wileńskiey Skarb Rzeczypospl. zapłaćić ma. W Konfederac. Gieneral Warszaw. *A. 1674. 22. §. Vrodzonemu.*

Iurgielt albo pensyą skarbnemu po 2000. zł. a Pisarzom skarbowym po 1000. zł. Skarb W X Lit. z sumy na expensa publiczne destynowaney co rok, *inqvantum* sami osobami swemi Trybunałowi skarbowemu asystować będą, naznaczono. *K. L. 1726. f. 97. Tit. Trybunał Skarbowy W X Lit.*

Iurgielty z Starostwa Kamienieckiego Mazowieckiego, przenieśiono na Starostwo Łomżyńskie. *vid. Tit. Fundacye.*

KADUKI.

KAduki Szlacheckie konfiſkowane, Krol inſzey Szlachćie Polſkiey rozdawać ma. *A. 1562. f. 25. Tit. O Karaniu wyſtępnych.*

O tymże, że wolno onemi Krolowi ſzafować y one rozdawać, ale tylko Szlachćie Polakom. *ib. f. 26. Tit. Dobra na Krola.*

O tymże. *A. 1565. f. 89. Tit. Statut Alexandrow.*

O tymże znowu: Ale Mieyſkie kaduki może Krol rozdawać komu, y iako chce. A gdźieby iaka wątpliwość o Prawie Krolewſkim była; na Seymie Walnym ma bydź o tym *cognitio. A. 1567. f. 280. Tit. O Dobroch* iuris.

Herburt. fol. 172. Tit. Fiſcus.

Reaſſumuntur ſuperiora: a Kaduk po Szlachćicu, pokiby ſtawało powinnych, krewnych *utriusqve ſexus, ex utraqve linea, ad octavum usqve gradum conſanguinitatis incluſivè*, przypaść nie może. O czym *cognitio* powinna bydź na Seymie. *A. 1588. f. 458. Tit. O Kadukach.*]

Kadukom mieyſkim *forum* y *cognitio* za Dworem. *ib.*

Z kadukow *juſtè & legitimè* przypadłych, długi naprzod maią bydź *indilatè* płacone. *ibidem.*

Kaduki po poddanych Szlacheckich y Duchownych, Panom ich przypadać maią; *ſalvo tamen iure propinqvorum. ib.*

Kaduk ktoby nieſłuſznie uprośił, ſzkody ma nagrodźić. O co *Forum plebeio competens*, a Szlachćicowi Trybunał, *peremptoriè inter cauſas officii.* A ieźli do tego zaſzło obelżenie urodzenia, a niebyłoby dowiedźiono; na Szlachćica ma bydź nakazana *revocatio* y inne peny, przez tenże Sąd Trybunalſki Koron. *ib.*

Kaduki Cudzoźiemcom nie maią bydź dawane, o co każdemu czynić wolno, iako z nieośiadłym Staroſtą (*vid. Tit. Cudzoźiemcy*) *A. 1670. fol. 831. Tit. O Cudzoźiemcach.*

O tymże; że według Konſtytucyy o tym, maią bydź rozdawane. *ibi. f. 838. Tit. O Kadukach.*

Kaduk w Xięſtwie Litewſkim, ktoby nieſłuſznie uprośił, a o dobra za Dworem pozwał; tamże dwieśćie kop Litewſkich przepada, y nakłady *in inſtanti*, ktore pozwany poprzyśięże, nagrodźić ma. *A. 1598. f. 698. Tit. O Pozwiech Zadwornych.*

In optione ſtrony, dochodźić tych win za Dworem, albo na Trybunale w każdym terminie. *ib.*

A ieźliby aktor, nie zapłaćiwſzy tych win y nakładow, uiechał; będźieli ośiadły? na maiętnośći iego leżącey, według prawa ma bydź czyniona odprawa; a ieźli nie ośiadły? to na ſamym y maiętnośći iego ruchomey. *ib.*

A napotym pozwy za Dworem na Szlachćica nie maią bydź dawane. *vid. Tit. Pieczętarze.*

Kaduki po Szlachćie, ktorzy *nolentes* przy woyſku Zaporowſkim, podczas zamięſzania, pod Zborowem zoſtawali, uproſzone zkaſowano. A napotym nikt takich nie ma upraſzać, *ſub nullitate Privilegiorum & pœna qvingentarum marcarum.* O co *forum* Trybunał, *inter cauſas conſervatas. A. 1650. f. 2. Tit. O Szlachćie.*

Kaduk po niektorych Mieſzczanach Lubelſkich, przez Vr. Maćieia *Kaczorowſkiego*, y z innemi Towarzyſtwem *ad malè narrata* u Krola I M. Iana Każimierza uproſzony, zkaſowano, y pomienione Mieſzczany *ab omni impetitione* uwolniono. *A. 1658. fol. 45. Tit. Uwolnienie Mieſzczan Lubelſkich.*

Kaduki po woyſkowych Zaporowſkich y po Szlachćie, co śię przy tym woyſku y przy Szwedach przez woynę wiązali, iako *poſt rebelles* uproſzone, *caſſantur*, ktoremi nikt *apprehenſionem* dobr, czyie ſą, bronić nie ma *ſub pœna Infamiæ.* W Komiſyi Hadyackiey *A. 1659. f. 52. §. Nad to.*

O Kadukach w Woiewodztwach, Kiiowſkim, Bracławſkim, Wołyńſkim, Czerniechowſkim *ad malè narrata*, na dobra *juribus Caduci* y dyſpozycyi Krolewſkiey *non Obnoxia*, tak Duchowne, iako y Swietckie, y Dwory Szlacheckie, uproſzonych. *Vid. Tit Dobra.*

Kaduk na dobra Vr. Władyſława *Pogorzelſkiego*, Vr. Janowi *Oborſkiemu* Kaſztelanowi Warſzawſkiemu z Kancelaryi Koronney wydany, *vigore generalis amniſtiæ* zkaſowano. *A. 1662. f. 30. Tit. Znieśienie Donacyi.*

Kaduki

Kaduki, po Obywatelach Woiewodztwa Witepſkiego y Mieſzczanach Witepſkich, ktorzy Moſkwie *adhæſerant. vid. Tit. Miaſta.*

Kaduk *ad male narrata* Oycu *Parſemu Tatomirowi*, na pewną część wśi Iſakowa, dźiedźiczną Vr. Maryanny *Tatomirowney* Małżonki Vr. Alexandra *Łoweckiego* Horodniczego Kiiowſkiego, z Kancelaryi wydany, znieśiono. *A. 1678. f. 28. T. Znieśienie Kadukow.*

Kaduk, na dobra Vr. Andrzeia *Gutkowſkiego*, od Towarzyſtwa Vr. *Semberka* Kaſztelana *Kamienieckiego* otrzymany, zkaſowano. *A. 1662. fol. 30. Tit. Amniſtya.*

KANCLERZ Y PODKANCLERZY.

Vid. Tit. Pieczętarze.

KANDYDAT NA KROLESTWO.

Vide Tit. Krol.

KANON PRUSKI.

Vide Tit. Podatki.

KAPTURY.

KAptury. *vid. Interregnum. & Tit. Lauda.*

Kapturow Sądy. *vid. Tit. Sądy. & Tit. Lauda.*

Kupturow *Acta* Ziemie Bełſkiey. *vid. Tit. Xięgi.*

Kapturu W X Lit. *pro una vice* od Koron. *diverſitas. vid. Tit. Aprobacya.*

Kapturowi Sędźiowie. *vid. Tit. Sędźiowie.*

KASZTELAN.

Kaſztelan Staroſtą, ani Vrzędnikiem Ziemſkim, nie może bydź w ſwoim Woiewodztwie, oprocz Kaſztelana *Krakowſkiego*, ktory y Staroſtą Krakowſkim bydź może. *A. 1562. f. 23. Tit. O ośiadłośći.*

Kaſztelan, Burgrabią Krakowſkim, ani Wrotniczym, bydź nie może. *A. 1563. f. 42. Tit. Inne Rzeczy Konſtytucyi Łońſkiey.*

Kaſztelana Czerniechowſkiego poſtanowiono. *A. 1633. fol. 33. Tit. Ordynacya Czerniechowſka, & A. 1635. f. 17. Tit. Ordynacya.*

Temuż mieyſce po *Parnawſkim* naznaczono. *ib.*

Potym poſtanowiono, że ma mieć mieyſce w Senaćie, przed *Kaſztelanami* Powiatowemi, po Kaſztelanach Inflantſkich. *A. 1641. f. 14. Tit. Kaſztelania.*

Kaſztelan Rypińſki, żeby za Dobrzyńſkim Kaſztelanem w Poſpolitem ruſzeniu chodźił, wiecznemi czaſy poſtanowiono. *A. 1670. f. 25. Tit. Porządek Powiatow.*

Kaſztelanow *functiones* na Poſpolitem ruſzeniu, w prowadzeniu Powiatow, w czynieniu ſprawiedliwośći. *vid. Tit. Poſpolite ruſzenie.* *Herburt. fol. 65. Tit. Caſtellanor. officia.*

Kaſztelan Inflantſki tylko ieden, *ſub titulo generali* Xięſtwa Inflantſkiego poſtanowiony, y mieyſce onego. *vid. Tit. Inflanty.*

KLASZTORY.

KLaſztory wſzyſtkie, tak Zakonnikow iako y Zakonniczek, na dobrach Ziemſkich fundowane, w Koronie y W X Lit. od wſzyſtkich *in genere* exakcyy żołnierſkich wolne zoſtawać maią; *oneribus Eccleſiæ & Reipubl. ſalvis. A. 1667. f. 45. Tit. Fundacya.*

Klaſztory wſzyſtkie *utriusqvè ſexûs*, na dobrach Ziemſkich fundowane, *& circa naturam Bonorum Terreſtrium* konſerwowane, oſobliwie Kartuzyą *Gidelſką* y w Woiewodztwie *Pomorzkim* pode Gdańſkim leżące, *vigore Konſt. 1667. circa ſua Jura & Privilegia antiqva & recentiora, ac Reſcripta*, zachowano. Sląſkie zaś konwenty Dominikańſkie, pod Dyrekcyą Prowincyałow Polſkich, y Klaſztor *Trzebnicki*, *circa omnes Immunitates & antiqvas Prærogativas manutenere* przyobiecano, y

Krol

Krol I. Mć *auctoritatem ſuam Regiam* do Ceſarza I. Mći *interponere* deklarował. *1710. Poparćie Konſ. Sendom. f. 74. Tit. Klaſztory.*

Klaſztorow Panieńſkich bezpieczeńſtwo takie: Ktoby oſobę iaką Panieńſką, do Klaſztoru na wychowanie y ćwiczenie daną, *ſub qvocunqve juris & ſanguinis prætextu* gwałtem wźiął, nawet *limina Clauſtri* bez pozwolenia Panny Starſzey przeſtąpił; *pœnâ Infamiæ ex recenti officioſo ſcrutinio, ad inſtantiam Inſtigatoris citatus*, na Seymie ma bydź karany. *A. 1616. f. 12. Tit. Bezpieczeńſtwo Klaſztorow.*

Panny Zakonne, aby *adinſtar* Konſt. 1685. o Zakonnicach Warſzawſkich *viſitationis. B. V. M. in cauſis perſonalibus*, przez ośiadłego Szlachćica, tak iako w teyże Konſtytucyi opiſano, ſprawowały śię *per totum Regnum*, poſtanowiono. *1690. f. 21. Tit. Warunek Komparycyi.*

Klaſztorowi Panien Zakonu *Premonſtrateńſkiego* w Płocku, Rewizor Krolewſki (ktory zeſłany będźie) za wiadomośćią X. Biſkupa y Staroſty, Płockich, plac miał wymierzać przy tymże Klaſztorze. *A. 1598. f. 705. Tit. Wymierzenie placu.*

Także y Klaſztorowi Zakonnic u S. *Dominika* tamże w *Płocku. ib.*

Ale potym inſzy ſpoſobnieyſzy Magdalenkom na mieyſce pierwſzego, dla tego, że tamten Wiſła podrywa, *ad parem longitudinem & latitudinem*, przez Rewizory, za wiadomośćią X. Biſkupa y Staroſty tamecznego, wymierzać kazać obiecano. *A. 1611. f. 10. Tit. Wymierzenie mieyſca.*

Tymże Magdalenkom pozwolono dobra ſwoie, Ciepielowa nazwane, w Powiećie Rożańſkim leżące, iako barzo od Klaſztoru ich odległe, oſobie ſtanu Szlacheckiego przedać, a na to mieyſce inſze *æqvivalentia Bona* przylegleyſze *in perpetuum* kupić, albo zafrymarczyć; *Salvis oneribus Reipubl.* W czym Sądu Ziemſkiego, pod ktorego iurysdykcyą dobra kupione albo komutowane będą, y przed ktorym powinna bydź rezygnacya, donacya, albo komutacya, zeznana, *obligatur conſcientia, ut attendant, ne lex publica circumveniatur. A. 1641. f. 25. Tit. Klaſztor Panieńſki w Płocku.*

Także grunty y plac, do tegoż Klaſztoru w mieśćie Płocku należące, *ab omnibus oneribus civilibus, ſalvis oneribus Reipublicæ* uwolniono, *& immunitatibus Eccleſiaſticis* przypiſano. *ib.*

Na zbudowanie Klaſztoru Wdowiego, u Kośćioła Farſkiego w Płocku, pozwolono, ku pierwſzemu cztery kupić place, ktore oraz *immunitatibus Eccleſiaſticis adſcribuntur. A 1611. f 10. Tit. Libertacya Klaſztoru Płockiego.*

Przywileie wſzyſtkie Klaſztorowi temu ſłużące aprobowano, *ſalvis juribus Terreſtribus, liberam Electionem Præpoſiti* tymże Pannom zoſtawuiąc. *1685. f. 17. Tit. Przywileie Klaſztoru Płockiego.*

Klaſztor Zakonnic S. *Brygidy* y maiętnośći przez *Gdańſzczany* odięte, aby tymże Zakonnicom przywrocone były, nakazano, *ſub pœna Bannitionis perpetuæ.* O co *forum* za Dworem. *A. 1611. f. 17. Tit. Deklaracya Konſtytucyi.*

Klaſztorowi Panien Zakonnych *Toruńſkich, ad cognoſcendas injurias* onych, Rewizorow naznaczono; *appellatione à definitiua ſententia ad Regem ſalvâ manente. A. 1616. fol. 12. Tit. Rewizya krzywd.*

Klaſztorowi Panien Zakonnych *Toruńſkich* Reguły S. *Benedykta*, przywiley przez Ludolfa *Köninga* Miſtrza Krzyżackiego, w Roku 1345. na Kośćioł Farny, w Nowym mieśćie Toruniu, *cum dote adjacente* nadany, y przez Krola IM. Zygmunta III. potwierdzony konfirmowano, y aby tenże Kośćioł pomienionemu Klaſztorowi, pod woynę przeſzłą *funditus* znieśionemu, ze wſzyſtkiemi budynkami do tegoż Kośćioła przynależącemi, dla mieſzkania, *in realem poſſeſſionem* przez Vrząd miaſta Torunia puſzczony był; *ſub pœna decem millium Hungaricalium*, nakazano, y *forum caſu contraventionis* w Sądźie Krolewſkim Zadwornym, *ad inſtantiam Inſtigatoris Reg.* naznaczono. *A. 1661. f. 33. Tit. Potwierdzenie.*

Przyſądzono potym tenże Kośćioł, pomienionym Zakonnicom, na Sądach Relacyynych Krolewſkich y Komiſarzow, dla exekucyi Konſtytucyi o tym przeſzłego Seymu y tegoż Dekretu, naznaczono. *vid. Tit. Exekucya.*

Temuż Klaſztorowi, aby w dobrach y fundacyach agrawacyi nie miał, warunek uczyniono. Y proteſtacye miaſta Torunia, przećiwko Seymowey Komiſyi y exekucyi, w oddaniu tymże Pannom Kośćioła S. Iakuba, *legitimè juxta præſcriptum Conſtitutionis A. 1667.* odprawioney (*vid. Tit. Exekucya*) w Grodźie Kowalewſkim, y w innych

nych ktorychkolwiek Aktach uczynione, zkaſowano, y napotym onych czynić, y Vrzędom wſzelakim przyimować zakazano, *ſub pœna duorum millium Vngaricalium. A. 1676. fol. 36. Tit.* Securitas *Panien Zakonnych w Toruniu.*

Klaſztorowi Panien Zakonnych w *Sochaczewie* place, od impedymentow y podatkow wſzelakich uwolniono. *A. 1609. fol. 906. Tit. Pozwolenie placow.*

Klaſztor Panieńſki w *Owińſkach*, od Spy y Poradlnego wiecznemi czaſy uwolniono. *Salvo jure moderni poſſeſſoris. A. 1616. fol. 37. Tit. Znieśienie Spy y Poradlnego.*

Temuż place, na ktorych Kośćioł y Klaſztor ſtoi, od wſzelakich podatkow y powinnośći, Miaſtu y Rzeczypoſp. należących, libertowano. *A. 1635. fol. 29. Tit. Karmelići.*

Klaſztorowi Panien Zakonnych w *Piotrkowie*, maiętność w Ziemie Sochaczewſkiey przedać, a inſzą bliżſzą Klaſztoru, za piętnaśćie tyśięcy złotych kupić pozwolono; *ſalvis oneribus Reipubl.* W czym *conſcientia* Sądu Ziemſkiego, w ktorego iurysdykcyi dobra kupować będą, *obligatur, ut attendant, ne lex publica circumveniatur. A. 1638. fol. 42. Tit. Klaſztor Panieńſki w Piotrkowie.*

Klaſztorowi Panien Zakonnych *Łęczyckich Ordinis Præmonſtratenſis*, młynek Staromieyſki, na rzece Bzurze przy mieśćie Łęczycy leżący, wiecznie konſerowany. *A. 1609. fol. 904. Tit. Danina młyna.*

Temuż przy mieśćie Łęczycy Dom Smoligębińſki zapiſany, od wſzelakich podatkow mieyſkich y Zamkowych uwolniono. *A. 1635. fol. 36. Tit. Aprobacya Fundacyi O.O. Bernardynow.*

Klaſztorowi Panien Zakonnych w *Łęczycy*, wieś Grzymkową za Choćiſzewo frymarczyć pozwolono; *prævia reviſione*, iako OO. Iezuitow Poznańſkich. (*vid. Tit. Iezuići*) *A. 1638. fol. 43. Tit. Klaſztor Panieńſki w Łęczycy.*

Temuż Klaſztorowi od Woiewodztwa Łęczyckiego *ſpecialiter* złożony pobor aprobowano, z tą kondycyą: że go w podatki *pro Republ.* uchwalone, toż Woiewodztwo potrącać nie ma, ani do koekwacyi należeć będźie. *A. 1641. fol. 25. Tit. Aprobacya Poboru.*

Klaſztorowi Panien Zakonnych *Nieświeſkich*, fundacyą wśi Vzdy Zuchowſkiey, w Woiewodztwie Mińſkim, także Wilżyna, Łuczna y Słobody, w Woiewodztwie Nowogrodzkim, leżących, *ſalvis oneribus Reipublicæ*, aprobowano. *A. 1638. fol. 45. Tit. Konſens na zamianę.*

Klaſztorowi Panien Zakonnych w *Poznaniu*, Komutacyą pewnych cząſtek w Promnie y Iagodnie, w Woiewodztwie Poznańſkim leżących, za inſze dobra tymże cząſtkom *æquivalentia*, pozwolono. *Salvis Reipubl. oneribus, prævia quoque reviſione*, iako y Oycow Iezuitow Poznańſkich. (*vid. Tit. Iezuići*) *A. 1638. fol. 52. Tit. Klaſztor Panieńſki w Poznaniu.*

Klaſztorowi Panien Zakonnych, Reguły S. Benedykta, w *Poznaniu* Kamieniczek cztery, ktore *in circumferentiam* onego weſzły, od wſzelakich podatkow uwolniono; tak iednak, aby śię w nich żadna prepedycya Mieyſkim y Gieneralſkim intratom nie dźiała. *A. 1659. fol. 44. Tit. Klaſztor Panien Zakonnych.*

Klaſztorowi Panien Karmelitanek boſych w *Poznaniu* place, na ktorych z Kośćiołem *de nova radice* fundowany ieſt, *ab oneribus Reipubl.* uwolniono; piwa warzenia na Klaſztorną potrzebę pozwolono, mielcuch przyległy z kamienicą inkorporowano; *ſalva ſatisfactione* poſeſorom, ktorą też Zakonnice według decyzyi Komiſyi *præſtare* maią; oraz Komiſyą y Kancelaryi Koronney wydać kazać obiecano. *A. 1673. fol. 21. Tit. Libertacya placow.*

A przedtym pozwolono im było, place *intra mœnia* tegoż miaſta kupić, *citra diminutionem proventuum Reipubl. A. 1667. fol. 43. Tit. Zakonnice.*

W Konfederacyi gieneralney Warſzawſkiey warowano im, aby przy libertacyi y inkorporacyi Kamienice y mielcucha, według pomienioney Seymu przeſzłego Konſtytucyi, od Miaſta zachowane były; A Kontrakt *in Contrarium* poſtanowiony zkaſowano, y Komiſyą rewiſikowano. *A. 1674. fol. 30. §. Miaſto Poznań.*

Do tegoż Klaſztoru dwie Kamieniczki w *Poznaniu* naybliżſze y z uliczką inkorporować pozwolono, to ieſt: Kamieniczkę Vr. Woyćiecha Konſtantego *Brezy* Staroſty Nowodworzkiego, y drugą z placem Kozłowym, *prævia ſatisfactione* Poſeſorom. Także na obchody, potrzebę Klaſztorną, warzenia piwa y robienia ſłodow, *ſine omni onere*, pozwolono; y te place, na ktorych pomieniony Klaſztor, *juribus Eccleſiæ* inkor-

inkorporowano, & *ab omnibus oneribus* uwolniono. Także ſkrzynię do ryb na rzece pod Maſztalem mieć, y wody do tego Klaſztoru przeprowadzenie, pozwolono. *A. 1677. fol. 35. Tit. Aukcya Fundacyi.*

Klaſztorowi Panien *Sokalſkich* Zakonu S. *Brygidy*, Przywiley od Krola IM. Iana Kaźimierza na dwa Łany, Babieniec nazwane, dany aprobowano; *ſalvis oneribus Reipubl. ibid fol. 25. Tit. Przywiley.*

Tegoż poddane na Babińcu zoſtaiące, od wſzelakich chlebow żołnierſkich y konzyſtencyy do lat dźieśiąćiu uwolniono. *A. 1673. f. 22. Tit. O Pannach Zakonnych.*

Zakonnicom *Bełſkim* fundacyą *de nova radice*, ze wśią, ſtaiami y z placami, na ktorych Klaſztor y Kośćioł załadzony, aprobowano, & *immunitatibus Eccleſiæ* przypiſano; *ſalvis oneribus Reipubl. & Parochialibus. A. 1647. fol. 27. Tit. Aprobacya.*

Na Klaſztor tychże Panien Bełſkich, na przedmieśćiu ogniem przez nieprzyiaćiela znieśionych, plac w ſamym mieśćie pozwolono y aprobowano; *ſalvis oneribus Reipubl. A. 1653. fol. 25. Tit. Zakonnice Bełſkie.*

Klaſztorowi Panien Zakonnych, Reguły S. Dominika, *Bełſkiemu* wieś Wolice, od chlebow źimowych y aſygnacyy wſzelakich żołnierſkich, *ſalvis oneribus Reipubl.* libertowano. *A. 1667. fol. 42. Tit. Uwolnienie wśi.*

Klaſztorowi Panien Zakonnych *Przemyſłkich* za Sanem, Komiſarze dla uważenia ſzkod ich, z okazyi młyna nowo na Sanie zbudowanego, y iazu do gruntow Kośćielnych, przyłączonego, naznaczeni *cum poteſtate, ad proportionem* ſzkody, temuż Klaſztorowi ordynaryyney nagrody z tego młyna *quotannis* naznaczenia, & *ulteriori ſecuritati* onego prowidowania. *A. 1658. fol. 30. Tit. Panny Zakonne Przemyſłkie za Sanem.*

Nie doſzła ta Komiſya; znowu ią ćiż odprawić maią, *abſentiâ nonnullorum non obſtante*, byle ich ſzęść było; a co poſtanowią, na tym ſtrony przeſtawać maią. Ktorym *forum* w Trybunale, *inter cauſas fiſci*, *ſine præjudicio* Dźierzawy, naznaczono. *A. 1659. fol. 42. Tit. Panny Zakonne.*

Klaſztoru *Ołobockiego* Panieńſkiego wśi w Ziemie Wieluńſkiey, Rewizyą naznaczono. *ibid. fol. 45. Tit. Rewizya wśi.*

Klaſztoru Panien Zakonnych, Reguły S. Franćiſzka, w *Brześćiu Litewſkim* w wałach, na placach nowo nabytych nowe założenie ztwierdzono; *ſalvis oneribus Reipublicæ. A. 1659. fol. 16. Tit. Aprobacya.*

Temuż, żeby plac bliżſzy Vrząd Grodzki wydźielił, pozwolono. *A. 1667. fol. 74. Tit. Inkorporacya wśi Płoſki.*

Klaſztorowi Panien Zakonnych Brygidek w *Brześćiu Litewſkim*, Konſtytucye o funduſzach iego reaſumowano, & *in toto* aprobowano. *A. 1676. fol. 22. Tit. Approbatio fundationum.*

Klaſztorne dobra Krzemienice, Kochanow, Vzłowſczyznę, Szydłowiec, Panien Zakonnych S. Brygidy; Także Reguły S. *Klary*, Zaleśie, Zaroſławkę, w Powiećie Grodźińſkim, y Sobiborz teyże Reguły Panien Brześćkich, iako dźiedźiczne, *ab onere militari* y od aſygnacyy Hetmańſkich wolne bydź deklarowano. A w Adamowiczach, przy cudownym Obraźie Matki Bożey, grunty y folwark *ab oneribus* Miaſta Grodna libertowano. *A. 1677. fol. 24. Tit.* Immunitas *fundacyi.*

Klaſztorne dobra fundacyi Ziemſkiey, Panien Zakonnych Bernardynek *Brześćkich* y Bazylianek *Pińſkich*, od chleba źimowego, konzyſtencyi y wſzelakich ćiężarow żołnierzkich uwolniono. *A. 1678. fol. 18. Tit* Immunitas *dobr.*

Temuż Klaſztorowi Panien Zakonnych *Grodźińſkich*, Reguły S. Brygidy, fundacyą, *ſalvis oneribus Reipubl. & parochialibus*, aprobowano. *A. 1647. fol. 16. Tit. Fundacya.*

Tychże Klaſztorne dobra, w Grodźińſkim, Słonimſkim, Wołkowiſkim, Powiatach leżące. Także dobra Zakonnic *Brześćkich* teyże Reguły ubezpieczono, *lege perpetuâ cavendo:* aby pod żadne inſze niepodlegały Prawa, iedno pod Ziemſkie, w iakim dotąd te dobra ich zoſtawały, y nigdy odtąd Hetmani y Regimentarze Stacyy y chlebow naznaczać tam nie będą. Ani Chorągwie żadne ſtanowiſk y noclegow odprawować nie powinne, *ſub pœnis de diſciplina militari ſancitis. A. 1661. fol. 18. Tit.* Securitas *dobr Ziemſkich.*

A ponieważ Panny Konwentu *Grodźińſkiego* względem, poſpolitego ruſzenia podczas obſydyi Grodźińſkiey, z dobr ſwoich wſzyſtkich, poſtanowieniu Powiatu Wołkowiſkiego

ſkiego doſyć uczyniły, y kwit od Marſzałka Grodźińſkiego otrzymały; od wſzelakich proceſow wolne ſą. *ibid.*

Klaſztorne dobra Panien Zakonnych Reguły S. *Francyſzka Grodźińſkich* y *Kowińſkich, reſpectu* ruiny ich, *ab omnibus Reipublicæ oneribus* do lat czterech uwolniono. *A. 1667. fol. 77. Tit. Libertacya.*

Fundacyą WW. PP. Bernardynek Konwentu *Kowińſkiego in toto* aprobowano; *ſalvis oneribus Reipubl. Kon. Lit. 1690. f. 18. Tit. Aprobacya.*

Klaſztorowi Panien Zakonnych *Grodźińſkich* Reguły S. Franćiſzka, Dekret Komiſarſki w ſprawie ich ze wśią Starą Vlanami, do Klucza Pohanickiego należącą, aprobowano. *A. 1678. fol. 14. Tit. Aprobacya Dekretu.*

Temuż place zdawna Ziemſkiemu prawu podległe, na Podſadźiu leżące, także domki pod ſamym murem tegoż Klaſztoru na moſtowey ulicy, od wſzelkich ćiężarow mieyſkich, y od gośći *ex officio* podczas wſzelkich Publik, uwolniono. *ibid. f. 18. Tit. Ochrona Placow Panien.*

Zakonnic S. Brygidy w Grodnie fundacyą, przez Iey MP. niegdy Alexandrę z *Sobieſzyna Wieśiołowſką* Marſzałkową W. X Lit. uczynioną, przez Krola JM. Władyſława IV. konfirmowaną, reaſumowano, y place mieyſkie, w libertacyach od tegoż Krola nadanych wyrażone, od gośći *ex officio*, tak podczas Seymu, iako y innych ziazdow publicznych y prywatnych, wiecznie uwolniono. *A. 1678. fol. 16. Tit.* Reaſumptio *Konſtytucyi.*

Klaſztorowi Panien Zokonnych w *Grudźiadzu*, wieś Turznicę, Bobrowo, wiecznemi czaſy przyłączono, y ieſzcze maiętnośći za piętnaśćie tyśięcy złt. kupić pozwolono; *ſalvis juribus & oneribus Reipublicæ. A. 1638. fol. 50. Tit. Klaſztor.*

Klaſztorowi Panien Zakonnych Reguły S. Franćiſzka *Wieluńſkich* pozwolono, tę cząſtkę we wśi Kowalach z poſagow ich zkupić, albo zamienić, ktora im na przeſzkodźie, y onę gdy zkupią albo zamienią, tak iako y inſze dobra Ziemſkie, na ktorym ſą fundowane, od przechodow, ſtacyy y noclegow żołnierſkich uwolniono; *ſalvis oneribus Eccleſiæ & Reipubl.* na Seymach uchwalonych. *A. 1667. fol. 45. Tit. Panny Zakonne Wieluńskie.*

Klaſztorowi Zakonnic w *Wilkowie* pozwolono także, kupić częśći dźiedźiczne, *ſalvis oneribus & juribus, bonis nobilitaribus ſervientibus. ibid. fol. 46. Tit. Pozwolenie Częśći.*

Klaſztor *Boleſławſki* Panien Zakonnych S. *Norberta Ords. Præmonſtratenſis*, przy Folwarku Chotynin nazwanym, y przy młynie y ſtawku, przez Vr. Iana *Radźieiowſkiego* Staroſtę Boleſławſkiego y Małżonkę iego uſtąpionych, y temuż Konwentowi w poſeſyą puſzczonych, zachowano; *ſalvis oneribus Eccleſiæ & Reipublicæ;* tudźież fundacye aprobowano. *A. 1667. fol. 46. Tit. Klaſztor Boleſławſki.*

Temuż Klaſztorowi, aby wolno było przedać y alienować pomienioną wioſkę Chotynin, pozwolono. *A 1676. fol. 45. Tit. Wieś Chotynin.*

Klaſztorowi Panien Zakonnych *Samborskich*, wieś Brześćiany nazwaną, przez nieprzyiaćiela zpuſtoſzoną, od wſzelakich kontrybucyy Rzeczypoſp. y ćieżarow woyſkowych do lat czterech uwolniono. *A. 1677. fol. 34. Tit. Zakonnice.*

Klaſztorowi Panien Zakonnych Reguły S. Franćiſzka w *Gnieźnie*, Miaſteczko y wioſki od publicznych podatkow, *ex quo* ich w regieſtrach poborowych niemaſz, także od przechodow, ſtanowiſk, ſtacyy żołnierſkich, aſygnacyy wſzelakich y chlebow źimowych libertowano. *A. 1667. fol. 40. Tit. Aprobacya.*

Konſtytucya a Prawach PP. Gnieźnienskich. A. 1667. reaſſumitur 1685. f. 16. Tit. Reaſumpcya Praw WW. PP. Gnieźnieńſkich S. Franćiſzka.

Klaſztorowi Panien Zakonnych *Przaſnyskich* dwie włoki, od wſzelakich ćiężarow prywatnych y exakcyy żołnierſkich libertowano, *ſalvis oneribus Reipublicæ. ibid. f. 44. Tit. Uwolnienie włok dwoch.*

Na tenże Klaſztor w Przaſnyſzu y poł włoczek roli, y plac wiecznośćią kupiony, od wſzelakich podatkow, czynſzow y angaryy uwolniono. *A. 1631. fol. 32. Tit. Libertacya.*

Klaſztorowi Panien Zakonnych *Głogowskich* wioſki, Kundow, Hmendorz y Kandlewo nazwane, w Polſzcze leżące, od penſyy do Zamku Wſchowſkiego, do ktorych y przedtym nie należał, uwolniono. *A. 1667. fol. 44. Tit. Uwolnienie Panien Zakonnych.*

Klaſztorowi Panien Zakonnych *Szrzemskich*, od ſtanowiſk y przechodow żołnierſkich wioſkę, Lubiatowo nazwaną, libertowano. *ibid. Tit. Uwolnienie.*

Klaſztorowi Panien Zakonnych Reguły S. Auguſtyna w *Iaroſławiu*, wśi Murawſko, Kidałowice y dworki w Iaroſławiu, z dobr dźiedźicznych *ad pia opera* fundowane, od aſygnacyy Hetmańſkich, chlebow źimowych y wſzelakich exakcyy żołnierſkich; *ſalvis oneribus Eccleſiæ & Reipubl.* uwolniono. *ib. Tit. Libertacya dobr Panien.*

Zakonnic Reguły S. Benedykta w *Słonimie* fundacyą, przez Vr. Konſtancyą *Iudycką Komorowską* Podkomorzyną Wilkomirſką uczynioną, także place od Krola I M. nadane, y od ſamych tychże Panien u Szlachty, Mieſzczan y Zydow Słonimſkich nabyte, podług ograniczenia y opiſania Komiſarſkiego *in A. 1664. dnia 26. Octobr. in toto, ſalvis oneribus Reipubl.* aprobowano *A. 1667. fol. 74. Tit. Approbatio Fundationis.*

Temuż Klaſztorowi wioſkę, Wyſock nazwaną, *ab omnibus oneribus militaribus* excypowano, y od retent ſta y dźieśiąći złt. uwolniono. *A. 1677. fol. 17. Tit. Panny Benedyktynki.*

Klaſztorowi Panien Zakonnych Dominikanek fundacyą, przez I M P. Alexandra Hylarego *Połubińskiego* Marſzałka W.X. Lit. w *Wilnie de nova radice* uczynioną, aprobowano, y ſumę trzydźieſtu tyśięcy y iednego y ośmiuſet złt. od Vr. Heleny *Brzuchańſkiey Protaſowiczowey* Piſarzowey Ziemſkiey Nowogrodzkiey na Mogilnicy, w Woiewodztwie Nowogrodzkim leżącey, na tenże Klaſztor legowaną, inkorporowano. *A. 1678. fol. 14. Tit. Aprobacya fundacyi Panien Dominikanek.*

Klaſztorowi Zakonnic Reguły S. Katarzyny Seneńſkiey w *Kamieńcu Podolſkim*, Danina wśi Nowośiołki, *alias* Zabińcow, w Woiewodztwie Podolſkim leżącey, wiecznie konferowana. *A. 1631. fol. 31. Tit. Danina Pannom.*

Zakonnic Reguły S. Françiſzka, przy Kośćiele S. Michała *w Wilnie*, fundacyą, przez I M P. niegdy Leona *Sapiehę* Woiewodę Wileńſkiego Hetmana W.X. Lit. uczynioną, aprobowano, *ſalvis oneribus Reipublicæ. A. 1653. fol. 25. Tit. Aprobacya fundacyi.*

Zakonnicom *Warſzawſkim*, pod tytułem *Viſitationis Beatiſſimæ Virginis Mariæ*, na fundacyą przez Krolową I M. Ludowikę Maryą uczynioną, Dźierżawę Kamieńca Mazowieckiego ze wſzyſtkiemi wśiami, przypadkami, przyległośćiami, & *cum jure patronatûs*, *in perpetuum* nadano, y dobra te od ſtacyy, przechodow y noclegow żołnierſkich, *perpetuis temporibus* uwolniono. Ktora fundacya nie ma *præjudicare Conſtitutioni A. 1635. de non alienandis bonis Terreſtribus*, ani może *trahi in ſtabilimentum* zapiſow, ktoreby *in præjudicium* teyże Konſtytucyi ſtanęły. Iadow iednak, ktory teraz za oſobnym chodźi Przywileiem, *cum omnibus pertinentiis* inkludować śię w to nie ma. *A. 1654. fol. 12. Tit. Fundacya Panien Zakonnych.*

Kwartę tak ſtarą iako y nową, y Iurgielty Donataryuſzow Krolewſkich, z tey Dźierżawy na Staroſtwo Łomżyńſkie przenieśiono; ktora to Kwarta *perpetuis temporibus*, Skarbu Rzeczypoſp. dochodźić ma, mimo Kwartę z Łomży przychodzącą. *ibid.*

Dom w Kamieńcu, w ktorym Sądy odprawować śię zwykły, zachowano na odprawowanie tamtey Ziemie Sadow y Xiąg chowanie, ktory aby nie puſtoſzał, pomienione Panny wiecznie poprawiać go powinne. A *in caſu* ruiny albo *incendii de novo* ſwoim właſnym koſztem wyſtawić go maią. O co *forum* z niemi ma bydź *coram Loci Ordinario. ibid.*

Podatki wſzyſtkie Rzeczypoſp. tamże, podług dawnych zwyczaiow, wydawane y wyprawowane bydź maią, y *ſervitium militare* Rzeczypoſp. ginąć nie ma. *ibid.*

Potym na rozgraniczenie Kamieńca Mazowieckiego Komiſarze dani. *A. 1661. fol. 32. Tit. Rozgraniczenie.*

Zachowano wcale tę fundacyą, y Akt Komiſyi graniczney pomienionych dobr, *vigore Conſtitutonis A. 1661.* przez Komiſarze zkończony, y *legitimè & debitè* exekwowany, z Dekretami w nim opiſanemi, *in toto* utwierdzono, y pomienione Panny przy nim, y granicach przyſądzonych, y fundacyi nadaney, iako też ſame dobra, miaſteczko ze wśiami, *immunitatibus bonorum Terreſtrium* inkorporowane, *circa jus & ſolitum uſum* wolnośći dobr Ziemſkich *in perpetuum* zachowano, y aby tych granic, *quovis prætextu juris, vel poſſeſſionis*, żaden *ex collateralibus* nigdy wzruſzać śię nie ważył,

ważył, *sub rigore legum publicarum*, zakazano. *A. 1678. fol. 20. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Panny Zakonne pod tytułem Nawiedzenia N. P. M. przy Warszawie zostaiące, iż z Klasztoru wyieżdżać nie mogą, tedy *in actionibus personalibus præstandorum Juramentorum, in omnibus subselliis*, przez Administratorow Dobr, ktory ma bydź *possessionatus* Szlachćic, *in omni foro, tam ex Actoratu quam reatu*, sprawować y odpowiedać ma. *1685. fol. 15. Tit. Panny Zakonne Warszawskie.*

Fundacyą PP. Zakonnych pod tytułem Nawiedzenia N. P. M przez Jana *Małachowskiego* Biskupa Krakowskiego uczynioną, aprobowano, y maiętności za 100000. złt. w Krakowskim lub Sendomirskim Woiewodztwie, dla tych PP. Zakonnych kupić pozwolono; *salvis Juribus Terrestribus & oneribus Reipubl. 1685. fol. 16. Tit. Aprobacya.*

Panny Zakonne pod titułem Nawiedzenia N. P. M. przy Krakowie Reguły S. *Franćiszka de Sales*, na szczupłey fundacyi zostaiąc, wieś Lyszkowice nazwaną, w Woiewodztwie Krakowskim w Powiećie Proszowskim, na suplement Fundacyi swey kupiły, więc to kupno aprobowano, y Dobra te *Jure Terrestri in perpetuum* trzymać maią; *salvis Juribus Terrestribus & oneribus Reipubl. 1703. fol. 17. Tit. Suplement Fundacyi.*

Fundacyą WW. PP. Wizytek *Wileńskich* na placach rożnych, *Rzeszy* y *Wileyce*, y innych w Fundacyi wyrażonych, aprobowano. *K. L. 1717. fol. 18. Tit. Aprobacya Fundacyy rożnych.*

Klasztorowi Panien Zakonnych *ritûs Græci* w *Maralowczyżnie*, w Woiewodztwie Mśćisławskim, fundacyą przez Vr. *Suchodolską* uczynioną aprobowano. *ibid. fol. 14. Tit. Aprobacya Fundacyi Panien Zakonnych.*

Klasztorowi Panien Karmelitanek bosych w *Krakowie*, dwa domki przy Krakowie z ogrodami: ieden na czarney roli, drugi na nowey wśi pod Łobzowem, w ktorych ludźie do posługi tychże Zakonnic mieszkaią, z ogrodow zaś pomienione Zakonnice sustentuią się, *a quibusvis contributionibus publicis & privatis*, także od żołnierzkich exakcyy y Stanowisk, z mieszkańcami tych Domkow, *in perpetuum* uwolniono, *& immunitatibus Ecclesiasticis* poddano. *A. 1676. fol 51. Tit. Libertacya Domkow.*

Klasztoru PP. Karmelitanek Bosych na *Wesoły* przy *Krakowie* Fundacyą, ktorą W. *Szembek* Kanclerz W. Kor. y Ewa Hrabina z *Leszna* Małżonkowie uczynili, wiecznemi czasy aprobowano, a oraz place, na ktorych Kośćioł y Klasztor ich stoi, *ab omni onere* uwolniono. *1726. Tit. fol. 53. Aprobacya.*

Klasztorne wioski y część w miasteczku Rakowcu, Panien Zakonnych Reguły S. Benedykta we *Lwowie*, od wszelakich *generaliter* ćiężarow Rzeczypospl. *ad decennium*, od żołnierskich zaś exakcyy, przechodow y agrawacyy *in perpetuum* uwolniono; y mito w Łyśienicach Dąbrowicy y Rakowcu, *per Privilegia* Krolow przeszłych pozwolone, także Prawa, Przywileie, na iurysdykcyą na Przedmieśćiu Lwowskim będącą, temuż Klasztorowi służące, aprobowano. *Securitatem* zaś Praw temuż Kośćiołowi y miastu Lwowu służących, *ab utrinque* warowano. *A. 1677. fol. 34. Tit. Securitas Panien.*

P. P. Zakonnym S. Benedykta Klasztoru *Lwowskiego*, pod tytułem Wszystkich Swiętych, Dobra Ziemskie za Sumę 30000. kupić pozwolono; *salvis oneribus terrestribus*, y wolny dukt przez grunta Jurysdykcyi Zamkowey Lwowskiey, warowano; Prawa na grunta Jurysdykcyi Klasztorney przyłączone aprobowano, *salvis Juribus & Jurisdictione civitatis* w Sumie 3000. złt. temu Klasztorowi służącey, w Olkowie y Zagorzu *citra præjudicium heredum & Successorum* inkorporowano. *1685. fol. 16. Tit. Prowizya Fundacyi.*

Tymże P. P. Zakonnym Konwentu Lwowskiego, ieszcze za Sumę 30000. złt. dobra kupić pozwolono; *salvis oneribus Reipubl. & Servitio bellico. 1690. fol. 21. Tit. Pozwolenie Kupna.*

Klasztor Oycow Karmelitow *Poznańskich*, iż za Konfirmacyą Krola Władysława A. 1413. był *in pacifica possessione* dobr, nazwanych Starołęka y Czapury; przy tychże dobrach, *cum juribus* onych zachowano; *non præjudicando juribus & Privilegiis*, ieżliby kto *in contrarium* dowodnieysze pokazał. *A 1633. fol. 52. Tit. Aprobacya dobr.*

Tymże Karmelitom Poznańskim Przywileie, z strony wolnośći od Kontrybucyy ze dwu Młynow, *approbantur. A. 1613. fol. 8. Tit. Karmelitowie.*

Klasztorowi O. O. Karmelitow bosych *Wileńskich* Kamienicę na Imbarach w Wilnie, przez

Ignacego *Dubowicza* Burmiſtrza Wileńſkiego nadaną, przy wolnośćiach od Krolow pozwolonych zachowano; *ſalvis oneribus Reipubl. A. 1653. fol. 26. Tit. Libertacya kamienice.*

Klaſztorowi OO. Karmelitow boſych w *Krakowie*, przy Kośćiele S. Michała, domek z ogrodem, Gwiazdowski nazwany, *à qvibusvis contributionibus publicis & privatis*, y od żołnierskich exakcyy y ſtanowisk *in perpetuum* uwolniono. *A.* 1676. *f. 51. Tit. Libertacya domkow.*

Klaſztorowi Oycow Karmelitow boſych w *Warſzawie*, komutacyą domku z Wieleb. Kapitułą Warſzawską, na placu Bromerowskim będącego, aprobowano, y wiecznemi czaſy *immunitatibus Eccleſiæ* inkorporowano y od wſzelkich ſtanowisk uwolniono. *A. 1677. f. 31. f. 31 Tit. Aprobacya komutacyi.*

Klaſztorną wieś, O O. Karmelitow boſych Puſtelnikow, *Paczułtowice* nazwaną, od wſzelakich Rzeczypoſp. podatkow, względem tylko puſtych, y przez poddane ich *in* A. 1650. w Grodźie Krakowſkim odprzyśiężonych gruntow, cale uwolniono. *A. 1659. f. 46.* T. *Przyjęćie* deſertat.

Też *Paczułtowice* ze wśiami dwiema, *Sielcem* y *Zbigiem* nazwanemi, od ſtacyy, chlebow żołnierskich, także ſtanowisk y przechodow wſzelakich, do lat czterech uwolniono. *ib.*

Klaſztorowi Oycow Karmelitow *antiqvæ obſervantiæ Wąſoſkich*, dobra dźiedźiczne w Powiećie Wiskim kupić, *non excedendo Summam decem millium floren. Polon.* lubo na zaſtawę dać pozwolono, y place w Wąſoſzu, temuż Konwentowi legowane y nadane, inkorporowano; *ſalvis oneribus Reipubl. A. 1667. f. 43. Tit. Wieczność Oycow Karmelitow.*

Klaſztorowi Oycow Karmelitow *Trębowelſkich* Łan ieden *menſuræ Culmenſis*, Vroczyſko nazwane Poryczowka, *conſentiente ad id Capitaneo Trembulienſi, jure perpetuo* aplikowano y darowano. *ib. f. 46. Tit. Karmeliċi Trembowelſcy.*

Klaſztorowi *Władyſławowſkiemu* Oycow Karmelitow w W X Lit. przy granicy Pruſkiey, fundacyi Krolowy Cecylii Renaty, od Staroſtwa Jurborſkiego włok dwanaśćie, Meyſzty nazwane, puſte, w Ziemie Zmudzkiey leżące, nadano, *ſalvis modernis poſſeſſoribus. ib. f. 74. Tit. Incorporatio.*

Karmelitom boſym w *Kamieńcu Podolſkim* fundacyą; przez I M P. Woiewodę Bracławſkiego Staroſtę Kamienieckiego uczynioną, *in toto* aprobowano, *ſalvis oneribus Reipublicæ*, y nie deroguiąc nic dochodom Staroſtwa Kamienieckiego. *A. 1653. f. 24. T. Fundacya.*

Karmelitom w *Białyniċach* fundacyą aprobowano, *ſalvis oneribus Reipubl. ib. f. 25. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Karmelitow w Ekonomii Mohylewſkiey, w Mieśćie *Czawſzach*, *in qvantum ſunt bona hereditaria*, przez Vr. Mikołaia Kaźimierza *Połupiętę* Piſarza Skarbowego W X Lit. uczynioną fundacyą aprobowano, *ſalvis in toto Reipubl. oneribus. ibid. f. 28. Tit. Fundacya.*

Karmelitow *obſervantiæ antiqvæ* fundacyą, przez Vr. *Rzewuſkiego* Sędźiego Ziemſkiego Lwowſkiego uczynioną, *& ad acta Leopolien.* zapiſaną, przychylaiąc się do Konſtytucyi *A. 1635.* o Fundacyach uchwaloney, aprobowano. *A. 1662. f. 23. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Karmelitom boſym w *Grodnie* fundacyą, przez I M P. Andrzeia Franćiſzka *Kotowicza* Kaſztelana Wileńſkiego uczynioną, *in toto* aprobowano, y place na tę Fundacyą zkupione, na ktorych Kośćioł, Klaſztor y inſze officyny do ich wygod maią bydź pobudowane, od wſzelakich podatkow y ćiężarow, wiecznemi czaſy uwolniono, y *Eccleſiaſticis immunitatibus* przypiſano. *A. 1676. fol. 13.* Tit. Approbatio *Fundacyi.*

Temuż Klaſztorowi wieś, *Każimierzowkę* nazwaną, Prawu Ziemſkiemu podległą, w Powiećie Grodźińſkim leżącą, od Vr. Kaźimierza *Gazuby* Łowczego y Sędźiego Grodzkiego Grodźińſkiego z pobożnośći zapiſaną; Także Przywileie Krolewſkie temuż Klaſztorowi na rożne grunty w *Grandźicach*, y place *Łazarzowſki* za Niemnem, w mieśćie zaś Grodnie do Klauzury Klaſztorney uliczkę przydaną, aprobowano, y one od wſzelakich ćiężarow, *ſalvis Reip. oneribus*, uwolniono. *A. 1678. f. 17. Tit. Oycowie Karmeliċi.*

Temuż Klaſztorowi, reſpektuiąc na ſzczupłą Fundacyą, maiętnośći dźiedźiczne: Szudźiałow, Wybranowce y Słuyka przyłączyć, Ur. Hrehoremu *Kotowiczowi* Łowczemu

czemu W X Lit. pozwolono, y grunta ich nabyte *ab omni impetitione & onere militari inperpetuum* uwolniono: *ſalvis oneribus Reipubl. K L. 1717. f. 17. Tit. Aprobacya Fundacyy rożnych.*

Karmelitow w Mieśćie *Lidźie* fundacyą, przez Vr. Adama *Narbuta* Woyſkiego Lidzkiego, y Vr. Jerzego *Domaſzewskiego*, y innych uczynioną, *in toto* aprobowano, *& ab oneribus Reipubl. & Civitatis* uwolniono. *A. 1676. f. 13. Tit. Fundatio.*

Karmelitow w *Woli Gulowſkiey*, w Powiećie Stężyckim, dwa Łany roli od wſzelakich exakcyy uwolniono. *A. 1667. f. 43. Tit. Libertacya dwu Łanow.*

Karmelitow boſych na *Wiśniczu* dobra od przechodow żołnierſkich, ſtanowiſk y wyćiągania chlebow wolne, tak iako dobra Szlacheckie, deklarowano, *ibid. f. 48. Tit. Libertacya dobr.*

Karmelitow boſych w *Przemyſlu* place, na ktorych Kośćioł y Klaſztor ſtoi, od wſzelakich podatkow, y powinnośći Miaſtu, y Rzeczypoſp. należących, uwolniono. *A. 1635. fol. 29. Tit. Karmeliči.*

Karmelitow boſych w *Przemyſlu* fundacya, *ad acta Terreſtria Premiſl. per oblatam* A. 1688. podana, W. Marćina *Kraśickiego* Woiewody Podolſkiego, *approbatur*, wioſki do tey fundacyi inkorporowane *Przedźielnice* y *Hubićie*, w Woiewod. Ruſkim, w Ziemie y Powiećie *Przemyſlkim* leżące, temuż Konwentowi ſłużące, *circa Jura Terreſtria & Immunitates* Dobr Ziemſkich, *ſalvis oneribus Reipubl. & ſervitio bellico*, zachowano. 1690. *f.* 22. Approbatio *Fundacyi OO. Karmelitow.*

Karmelitow *Mśćiſławſkich* fundacyą na ſtu włok maiętności, Przylepowa nazwaney, w Woiewodztwie Smoleńſkim leżącey, *ſalvis oneribus Reipubl.* aprobowano. *A. 1638. f. 43. Tit. Konfirmacya.*

Karmelitom boſym fundacyą *Głombocką*, *ſalvis juribus & oneribus Reipubl* ztwierdzono, y że te maiętności, iako Szlacheckie, nie inſzym ćiężarom, tylko ktore na ſtan Szlachecki przychodzą, podlegać nie maią, deklarowano. *A. 1647. fol. 16. Tit. Fundacya.*

Y przedtym także tymże Oycom Karmelitom fundacyą tę aprobowano *in toto. A. 1641. f. 30. Tit. Konfirmacya.*

Karmelitow w *Bohuſławiu*, IMP. Dominikowi Alexandrowi *Kazanowſkiemu* Woiewodźie Bracławſkiemu fundować pozwolono, y Komiſarze, dla mieyſca pokazania y opatrzenia ich, naznaczono. *A. 1647. f. 36. Tit. Aprobacya fundacyi* Collegium.

Karmelitom w *Bielſku*, w Woiewodztwie Podlaſkim, fundacyą podług odprawioney Luſtracyi aprobowano. *A. 1667. f. 42. Tit. Aprobacya.*

Karmelitow Fundacyą przez Ur. Każimierza *Frąckiewicza* y Annę *Naruſzewicownę* Małżonkow, w Dobrach dźiedźicznych *Zolodku*, w Powiećie Lidzkim, uczynioną, *ſalvis oneribus Reipubl.* aprobowano. *K. Lit. 1685. f. 9. Tit. Aprobacye Fundacyi.*

Karmelitow *Antiquæ Obſervantiæ* Fundacyą w *Krupczycach*, Vr. Jana *Neſtorowicza* y Katarzyny *Wolſkiey* Podſtolich Brześćkich Małżonkow, aprobowano. *K L. 1717. fol. 18. in Tit. Aprobacya Fundacyy rożnych.*

Dominikanow *Wareckich* plac, na ktorym pierwey Kośćioł był, a teraz ſześć zagrodnikow mieſzka, *ab omnibus oneribus* uwolniono. *A. 1633. f. 48. Tit. Przywiley Oycow Dominikanow Wareckich.*

Dominikanow w Mieśćie *Brześćiu Kuiawſkim*, przy Kośćiele S Michała mieſzkaiącym, Woytoſtwo we wśi Rzadka Wola nazwaney, do Staroſtwa Brześćkiego należące, *cum omni jure*, wiecznemi czaſy inkorporowano. *A. 1611. f. 33. Tit. Inkorporacya Woytoſtwa.*

A przedtym młyn, Wolſki rzeczony, inkorporowano im. *A. 1598. f. 700. Tit. Aprobacya Przywileiu.*

Tymże plac, ktory pod miaſtem Brześćiem kupili u Staniſława *Bobrowſkiego*, y tam poddanych nieco oſadźili, aprobowano; *ſalvis Reipubl. oneribus, & juribus Parochialibus, jurisdictioneqve Civili, qvoad bona & perſonas ſubditorum. A. 1647. fol. 22. Tit. Libertacya.*

Tymże, pewne włoki puſte na Rzadkiey Woli, *prævio conſenſu* Staroſty tamecznego, *ſalvis oneribus Eccleſiæ & Reipubl.* inkorporowano. A. *1667. f. 42. Tit. Inkorporacya Konwentowi.*

Dominikanom *Barſkim* Przywiley Krolewſki, podania im Kośćioła nowego S. Anny w Barze

Barze, y na dwie paśiece albo grunty, przez Staroſtę Barſkiego onym oznaczone, *in toto* aprobowano. *A. 1613. ſ. 14. Tit. Aprobacya Przywileiu.*

Dominikanom *Buſkim* trzećią miarę we młynie Buſkim dano, y wiecznie inkorporowano. *ib. Tit. Aprobacya Przywileiu.*

Dominikanom *Płockim* cztery włoki w Powśinie, w Staroſtwie Płockim, za Konſenſem Dźierzawce, inkorporowane. *A. 1601. f. 752.*

Dominikanom *Przemyſkim*, dwa połłanki, rzeczone Nieśćierowſki y Ficzkowſki na Saniu, w Staroſtwie Przemyſkim, y ſtawiſko puſto tamże leżące, pod Folwarkiem niegdy Piotra *Grzegorzkowica*, *cum omnibus pertinentiis & uſufructu*, za konſenſem y uſtąpieniem Staroſty Przemyſkiego, wiecznemi czaſy nadano. *A. 1609. f. 908. Tit. Inkorporacya dwu Poł łankow.*

Dominikanow *Piotrkowſkich* Dom, od Panny *Sośnickiey* darowany, *libertatibus Eccleſiaſticis* przypiſano. *A. 1638. f. 47. Tit. Libertacya.*

Dominikanom *Kiiowſkim* fundacyą gruntu, nazwanego Kotyr, zdawna od Xiążąt Kiiowſkich nadanego, aprobowano. *ib. f. 39. Tit. Aprobacya.*

Dominikanom *Mośćiſkim* daninę Łanu roli przy Mośćiſkach, y trzech zagrodnikow, wiecznie konferowano. *A. 1616. f. 36. Tit. Danina Łanu roli.*

Dominikanom w Miaſtach W X Lit. to ieſt: w *Nowogrodku*, *Mińſku*, *Smoleńſku*, *Rzeczycy* y innych, fundacye inkorporowano, wyiąwſzy kupna dobr Szlacheckich po Konſtytucyi 1635. *ſalvis oneribus Reipubl. omnibus. A. 1638. fol. 47. Tit. Konfirmacya Klaſztorow.*

Dominikanom *Warſzawſkim* pozwolono *commutationem* pewnych cząſtek Szlacheckich we wśi Iamielniku, w Ziemie Łukowſkiey leżącey, za inſze dobra dźiedźiczne uczynić, *ſalvis oneribus Reipubl. & æqvivalentiâ commutandorum Bonorum*, na ktorey doyrzenie Sąd Ziemſki Warſzawſki, *cum obligatione fidei* onego, naznaczono. *A. 1667. f. 48. Tit.* Commutatio *dobr.*

Tymże Dominikanom, dobra Mlećin w Warſzawſkiey, Lipniak w Łukowſkiey, Seroki w Sochaczewskiey, Ziemiach leżące *cum ſuis attinentiis*, iako *ex natura ſua* dźiedźiczne, od chlebow źimowych, ſtacyy y inſzych ćiężarow żołnierſkich libertowano, *ſalvis oneribus Reipubl. ib. fol. 48. Tit. Libertacya dobr.*

Dominikanom *Halickim*, przy Kośćiele S. Anny, Pole Choroſtkow nad rzeką Lipą leżące, od Staroſtwa Halickiego, wedle liſtu Staroſty tamecznego, darowano, y czaſy wiecznemi inkorporowano, *ſalvis oneribus Reipubl. ib. f. 44. Tit. Inkorporacya Pola.*

Dominikanom w *Sieradzu* wieś, Piaſki nazwaną, dźiedźiczną, *recenti fundatione* aplikowaną, *ſalvis oneribus Reipubl.* przy wolnośćiach dobrom inſzym Ziemſkim ſłużących, *in toto* konſerwowano; *ſalvo ſervitio publico*, iako z dobr Ziemſkich, *& Juribus Reip. ſalvis. ib. f. 41. Tit. Klaſztor Oycow Dominikanow.*

Dominikanom *Chełmſkim* Komiſya z Zydami o grunt dana *vid. Tit. Komiſye.*

Dominikanom *Belſkim* wśi, Kuſtoſzym, Liſki y Widkow, od chlebow źimowych y wſzelakich aſygnacyy, żołnierzkich y Hetmańſkich, libertowano. *A. 1667. f. 42. Tit. Uwolnienie wśi.*

Dominikanom w Prowincyach Siewierſkich, w Czerniechowie, na *Wągrodku* y *Niżnie*, *Privilegia* fundacyi *in toto* aprobowano, *A. 1635. fol. 36. Tit. Aprobacya.*

Dominikanom *Mereckim* wieś Kibiſze, dwie włoki y płace mieyſkie, wiecznie konferowano. *A. 1611. f. 49. Tit. Klaſztor Merecki.*

Tymże pewne grunty, nazwane Horodźiſzcze, w Woiewodztwie Trockim, w Trakćie Mereckim leżące, *cum attinentiis*, do dawney fundacyi tegoż Klaſztoru, *ſalvis modernis poſſeſſoribus & oneribus Reipubl.* inkorporowano. *A. 1667. f 76. Tit.* Approbatio *Fundacyi.*

Dominikanom *Grodźińſkim* grunty, na Kośćioł y Konwent zkupione, aprobowano, y one od wſzelakich ćiężarow tak mieyſkich, iako y Rzeczyp. uwolniono. *A. 1635. f. 40. Tit. Aprobacya.*

Dominikanom *Kowińſkim*, wolne rurami w mieśćie Kownie do tegoż Klaſztoru wody prowadzenie, ktore *antiqvitus* mieli, od Krolow ieſt aprobowano, konfirmowano, y *pœnam mille floren. in præpeditione* na miaſto założono. *A. 1673. f. 15. Tit.* Approbatio *wioſek.*

Temuż

Temuż dobra, ktore *qvocunqve jure*, od ktorychkolwiek osob zapisane y cedowane są y będą, aprobowane, y plac w Kownie, Narkiewiczowski nazwany, z ogrodem od iurysdykcyi ćiężarow wszelakich, powinnośći mieyskich, *in perpetuum* libertowano. *A. 1678. f. 18. Tit. Aprobacya Konwentu.*

Dominikanom *strictioris observantiæ*, w Nowym Jeruzalem pod *Czerskiem*, fundacyą przez I. Mći Xiędza Stanisława *Swięćickiego*, na dobrach Swięcice, w Powiećie Warszawskim leżących, *pro conservatione Regni Poloniæ & eliberatione animarum de pænis purgatorii* uczynioną, y Aktami Grodzkiemi Warszawskiemi ztwierdzoną, *cum suppletione quorumvis juris in fundatione defectuum*, aprobowano. *A. 1676. f. 33. Tit. Fundacya na Swięćicach, do nowego Jeruzalem.*

Dominikanom *strictioris observantiæ* w *Warszawie*, na Krakowskim przedmieśćiu, przy Kaplicy Moskiewskiey, fundacyą przez Krole I. I. M. M. Kaźimierza y Michała uczynioną, y Przywileiami ztwierdzoną, *cum iisdem Privilegiis in toto* aprobowano. *ib. f. 34. Tit. Aprobacya.*

Dominikanom *Wierzbołowskim* przy granicy Pruskiey, przez IMP. Krzysztofa *Paca* Kanclerza W X Lit. ustąpienie wiosek, Sterkie y Okśiany nazwanych, w Powiećie Kowińskim leżących, aprobowano, *salvis oneribus Reipubl. A. 1673. f. 15. Tit.* Approbatio *wiosek.*

Dominikanom *Orszańskim*, fundacyą z domami y placami, tak w Mieśćie samym Orszańskim przy Kośćiele, iako y za Dnieprem na przedmieśćiu zkupionemi, aprobowano. *A 1653. f. 27. Tit. Aprobacya.*

Dominikanom y Jezuitom *Winnickim*, wszystkie Prawa aprobowano, tudźież Kośćioły, Szpitale *immunitatibus Ecclesiasticis* inkorporowano, *salvis oneribus Reip.* y Komisarzow, do ograniczenia ich *in circumferentia*, naznaczono. *A. 1647. f. 35. T. Aprobacya.*

Dominikanom *Waśiliskim*, w powiećie Lidzkim, fundacyą z placami, na ktorych Kośćioł y Klasztor zasadzony, aprobowano, *& immunitatibus Ecclesiasticis* przypisano, *salvis oneribus Reipubl. & juribus Parochialibus. A. 1658. fol. 45. Tit. Aprobacya.*

Reasumuiąc tę Konstytucyą, fundacyą tymże Dominikanom, przez Vr. *Limonta* Sędźiego Ziemskiego Lidzkiego, według Przywileiu Krolewskiego, z wioskami Ładyka y Szkordźie, także z Sumą 10000. zł. przez Vrodzoną Katarzynę *Abrahamowiczowne Franckiewiczową* Pisarzową Polną W X Lit. w dyspozycyą I. M. Xiędzu *Tyszkiewicowi* Biskupowi Wileńskiemu daną, a przezeń Konwentowi Waśiliskiemu aplikowaną, *salvis oneribus Reipubl. & juribus Parochialibus, in toto* aprobowano. *A. 1662. f. 15. Tit. Reassumptio.*

Dominikanom fundacyą, przez IMP. Mikołaia *Paca* Woiewodę Trockiego, w maiętnośći iego dźiedźiczney *Chorofszczy*, w Powiećie Grodźińskim leżącey, uczynioną, *salvis oneribus Reipubl.* aprobowano. *A. 1662. f. 14. Tit. Aprobacya.*

Dominikanom w *Rośienach* fundacyą aprobowano, *salvis oneribus Reipubl. & Parochialibus. A. 1647. f. 20. Tit. Fundacya.*

Znowu też fundacyą przez Vr. Mikołaia *Stankiewicza* Pisarza W X Lit. y Braćią iego erygowaną, ze wśią Oleie nazwaną, aprobowano, *& immunitatibus Ecclesiasticis* przypisano, *salvis oneribus Reipublicæ. A. 1659. fol. 17. Tit. Aprobacya Oycow Dominikanow.*

Dominikanom fundacyą, przez Vr. Samuela Dolmata *Isaykowskiego* Sędźiego Ziemskiego Łuckiego, w dobrach dźiedźicznych, w *Jałowicach* y *Orszynie*, w Woiewodztwie Wołyńskim w Powiećie Łuckim leżących, uczynioną, *in toto* wiecznemi czasy aprobowano. *A. 1667. f. 43. Tit. Fundacya Oycow Dominikanow.*

Dominikanom *Pińskim* fundacyą, od IMP. Lukrecyi Maryi Margrabianki Strozzen *Kopćiowey* Woiewodźiny Połockiey uczynioną, aprobowano, y place na Kośćioł y Klasztor zkupione *immunitati Ecclesiæ* przyłączono, *& ab oneribus Civitatis* uwolniono. *ib. f. 73. Tit. Fundacya.*

Dominikanom w Mieśćie *Oszmianie* fundacyą, przez Vr. Andrzeia *Poczobuta Odlańskiego* Pisarza Ziemskiego Oszmiańskiego uczynioną aprobowano, y place tymże Dominikanom od Fundatora zkupione, *ab omnibus oneribus* uwolniono. *ib. f. 74. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Dominikanom w Mieśćie *Sieniawie*, w Woiewodztwie Ruskim, fundacyą przez IMP. Mikołaia Hyronima *Sieniawskiego* Marszałka Nadwornego Koronnego, *de nova radice*

Z

dice uczynioną, *in toto* aprobowano. *A. 1676. fol. 36. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Dominikanom w *Mśćisławiu* fundacyą *de nova radice* uczynioną, y dobra przez Vr. Włodźimierza Dadźiboga *Kamieńskiego* Podkomorzego Mśćisławskiego, tymże Oycom rezygnowane, aprobowano, & *immunitatibus Ecclesiasticis* przyłączono, *salvis oneribus Reipublicæ*, & *sine præjudicio privatorum. A. 1676. fol. 12. Tit. Fundacya.*

Dominikanom fundacyą *de nova radice* w *Poławienie*, w W X Lit. uczynioną, także Przywiley *in quantum non repugnat juri publico*, na folwark Łomaki do teyże fundacyi inkorporowany, *in toto* aprobowano & *ab omni onere militari* excypowano; *salvis oneribus Reipubl. ib. f. 13. Tit.* Approbatio *Fundacyi.*

Dominikanom w Prowincyi Ruskiey na *Ule*, w Woiewodztwie Połockim, fundacyą od Vr. Samuela Eustachyego *Łukomskiego* y Vr. Bronisława *Przyśieckiego*, w dobrach dźiedźicznych uczynioną aprobowano. *A. 1678. fol. 15. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Dominikanom *Trockim* fundacyą, tak dawną od Krolow, iako y teraźnieyszą, od IMP. Marcyana *Ogińskiego* Woiewody Trockiego, *in toto* aprobowano, y do Zamku bliższego Trockiego onych reintrodukowano. *ibid. f. 17. Tit.* Reintroductio *Oycow Dominikanow do Trok.*

Dominikanow w *Sniatynie* Fundacyi Andrzeia *Potockiego* Kasztelana Krakowskiego aprobowano, y *Uroczyszcze-Potoczek* nazwany, *cum suis attinentiis* inkorporowano. *A. 1685. f. 16. Tit. Aprobacya Zakonnikow S. Dominika.*

Dominikanow w Mieśćie *Słonimskim* przez Vr. *Pokroszyńskiego* uczynioną Fundacyą aprobowano, place, na ktorych Kośćioł y Klasztor stoi, *ab oneribus cujuscunqve tituli, generaliter omnibus, in perpetuum* uwolniono. *K. Lit. 1685. fol. 9. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Dominikanom *Toruńskim* dobra, ceny y waloru 30000. zł. kupić pozwolono, *salvis Juribus Terrestribus* & *oneribus Reip. 1690. f. 21. Tit. Takoweż pozwolenie.*

Dominikanow Konwentu *Czernielickiego* fundacyą przez X X. *Czartoryiskich* Małżonkow *coram Actis Halicienfibus, approbatur*, a *decima manipularis* z Dobr I. K. Mći Czartowca, Olchowca, Tyszkowiec; z łanow tylko folwarkowych (excypuiąc *ab hoc onere* ćiągłych poddanych) do tegoż konwentu naznaczono. *1690. fol. 22. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Dominikanow Prowin. Litewskiey fundacyą przy Kośćiele *Buchowieckim*, Vr. Kaźimierza *Puchalskiego* Pisarza Dekretowego W. X. Lit. z przydaniem, że do Prowincyi Lit. ma należeć, y na Promotora Rożańcowego w Kośćiele Puchalskim, w Ziemie Łomżeńskiey leżącym, uczynioną, *salvis oneribus Reipubl.* aprobowano. *K. Lit. 1690. f. 14. Tit. Deklaracya Fundacyi.*

Dominikanow w *Szumsku* Fundacyą Vr. *Szumskiego* y *Haliszkiey Stachowskiey* Małżonkow, Podstolich Wileńskich. *K. L. 1717. f. 17. Tit. Aprobacya Fundacyy rożnych.*

Kartuzyanow w *Bereżie* fundacyą, przez IMP. Kaźimierza Leona *Sapiehę* Podkanclerzego W. X. Lit. uczynioną, aprobowano, *salvis oneribus Reip. A. 1653. f. 25. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Potym, reasumuiąc tę Konstytucyą, wioski Radzkiewicze, Darguza, Pola Rynkowskie, Przywileiem Krolewskim nadane, od Donatywy, Symple, Kwarty, uwolniono, y że tylko, *tanqvam bona Terrestria oneribus Reipubl.* podlegać będą, deklarowano. Także od wszelakich exakcyy Woyskowych, & *ab omni gravamine militari, in perpetuum* wolne uczyniono. *A. 1662. f. 14. Tit. Reassumptio.*

Tymże dwie wioski, przez pomienionego IMP. *Sapiehę* przydane, aprobowano y inkorporowano. *A. 1673. f. 16. Tit. Fundacya Oycow Kartuzow.*

Kartuzyanow w *Gidlach* Dekreta Trybunalskie, względem ich fundacyi, *in suo robore* zostawuiąc, dobra ich wszystkie do tey fundacyi należące, iako Ziemskie, od wszelakich stanowisk, chlebow źimowych y pobocznych stacyy, noclegow, popasow, podwod, y wszystkich *in genere* exakcyy żołnierskich uwolniono, *salvis oneribus Ecclesiæ* & *Reipubl. A. 1667. f. 45. Tit. Fundacya.*

Francíszkanom *Halickim* Pole, Pobereżie nazwane, od Starostwa Halickiego, wedle

dle liſtu Staroſty tamecznego, darowano, y wiecznemi czaſy inkorporowano. *A. 1611. f. 35. Tit. Inkorporacya Pola.*

Oſep z małey wśi Oycow Franćiſzkanow Konwentu Krakowſkiego, weſpoł z robocizną, ktorą poddani tameczni do roku cztery razy powinni odprawować do Zamku; znieśiono. *A. 1611. f. 30. Tit. Oſep.*

Franćiſzkanom *Kowińſkim*, przy Kośćiele Panny Maryi, na domy y Kamienicę Przywileie od Krola Zygmunta III. w Roku 1611. nadane, *in toto* aprobowano. *A. 1621. f. 26. Tit. Aprobacya Przywileiow.*

Franćiſzkanom *Wareckim* place, na ktorych Kośćioł y tenże Klaſztor ſtoi, od wſzelakich podatkow uwolniono, *& immunitatibus Eccleſiaſticis* przypiſano. *A. 1635. fol. 37. Tit. Franćiſzkani Wareccy.*

Franćiſzkanom w Mieśćie *Sanoku*; grunty y place od wſzelakich ćiężarow, tak Rzeczypoſp. iako y mieyſkich, uwolniono, y *immunitatibus Eccleſiæ* przypiſano. *A. 1641. f. 27. Tit. Libertacya gruntow.*

Franćiſzkanom *Wileńſkim* fundacyą aprobowano. *A. 1635. fol 28. Tit. Aprobacya.*

Klaſztorowi *Lelowſkiemu* rolą y grunty inkorporowano, y one, według Praw onemu ſłużących, od wſzelakich podatkow prywatnych wiecznie uwolniono. *A. 1635. f. 41. Tit. Jnkorporacya gruntu.*

Franćiſzkanow *Piotrkowſkich* grunty, na ktorych Kośćioł y Klaſztor zmurowali, wolnośćiom Kośćielnym przypiſano. *A. 1638. fol. 47. Tit. Libertacya Kośćioła Piotrkowſkiego.*

Rewizyą tegoż Klaſztoru przez Komiſarze, na przeſzłym Seymie naznaczone, odprawioną aprobowano. *A. 1659. f. 45. Tit. Aprobacya.*

Franćiſzkanom *Pińſkim* Przywiley Krolewſki, na zamianę ſześćiu włok Krolewſkich za ſześć włok tychże Franćiſzkanow, we wśi Koſzowicach, aprobowano, *ſalvis oneribus Reipubl. A. 1647. f. 25. Tit. Konfirmacya.*

Franćiſzkanom w *Zamośćiu* wieś Zaborce, w Woiewodztwie Bełſkim w Powiećie Grabowieckim leżącą, na Kaplicę Loretańſką, przy Kośćiele ich w Zamośćiu, w Trybunale Lubelſkim zapiſaną, y weſpoł tenże zapis aprobowano, *ſalvis oneribus Reipubl. A. 1647. f. 16. Tit. Aprobacya.*

Tychże dobra Zawałow y Zaborce, od chlebow źimowych y aſygnacyy żołnierſkich y Hetmańſkich, *ſalvis oneribus Reipubl.* libertowano. *A. 1667. f. 42. Tit. Uwolnienie wśi Wolice.*

Franćiſzkanom w *Radźieiowie* dwie włoce na Radźieiowie, za uczynieniem ceſyi przez Dźierzawcę tamecznego, inkorporowano, *cum ea declaratione*, żeby mieſzkańcy *reſpectu* domow, ieżeli na tych gruntach iaka oſada ſtanie, *jurisdictioni civili* podlegali. *A. 1662. f. 24. Tit. Inkorporacya.*

Franćiſzkanom *Barſkim* fundacyą aprobowano. *A. 1667. fol. 46. Tit. Franćiſzkani Barſcy.*

Franćiſzkanom *Wileńſkim* prowianty z Dźierzawy Gieranowſkiey oddawane bydź maią. *vid. Tit. Artylerya W X Lit.*

Franćiſzkanow w *Łopiennicy*, w Powiećie *Wołkowyſkim*, fundacyą aprobowano. *K. Lit. 1690. f. 18. Tit. Approbatio.*

Bernardynom *Piotrkowſkim* y *Widawſkim* place wſzyſtkie, na ktorych Kośćioł y Klaſztory ſą im pobudowane, od wſzelakich Krolowi y Rzeczypoſp. należących podatkow y powinnośći uwolniono, y *immunitati Eccleſiæ* przypiſano. *A. 1641. f. 25. Tit.* Approbatio *Klaſztorow.*

Rewizyą tegoż Klaſztoru Piotrkowſkiego przez Komiſarze, na przeſzłym Seymie naznaczone, odprawioną aprobowano. *A. 1659. f. 45. Tit. Aprobacya.*

Bernardynom *Oſtrzeſzowſkim* Przywiley na plac, na grunćie Zamku Oſtrzeſzowſkiego wydźielony, przy Kośćiele, aprobowano, y pomieniony plac temuż Klaſztorowi wiecznemi czaſy inkorporowano. *A. 1633. fol. 60. Tit.* Approbatio *Przywileiu.*

Bernardynom *Orſzańſkim*, place aprobowano. *A. 1653. f. 27. Tit. Aprobacya.*

Bernardynom w *Łucku* drogę, dla ktorey przeſzkodę maią w nabożeńſtwie, inkorporowano, a inſzą za Klaſztorem na to mieyſce uczynić zlecono. *A. 1673. f. 21. Tit. Inkorporacya drogi.*

Bernardynom w *Leżayſku* fundacyą *in perpetuum* aprobowano. *A. 1678. f. 23. Tit.* Approbatio *Fundacyi.*

Bernardynom *Oſtrołęckim* place, na ktorych Kośćioł y Klaſztor wyſtawiony, od podatkow y ćiężarow Rzeczypoſp. uwolniono, y *immunitatibus Eccleſiaſticis* inkorporowano. *A. 1667. f. 43. Tit. Klaſztor.*

Bernardynom *Wileńſkim*, Foluſz dla walenia ſukien, na ich Zakonną potrzebę, nad rzeką Wileńſką na grunćie Krolewſkim, przez I M P. Michała Kaźimierza *Paca* Woiewodę Wileńſkiego Hetmana W X Lit. wyſtawiony, przyłączono wiecznemi czaſy. *A. 1676. f. 12. Tit.* Approbatio *Foluſza.*

Komiſarze dla zrewidowania mieyſca, na ktorym Klaſztor Oycow Bernardynow *Poznańſkich* y Panien Zakonnych, przy tymże Klaſztorze fundowanych, od nieprzyiaćiela podczas woyny Szwedzkiey zruinowany ieſt, naznaczeni; aby uznali, ieżeliby śię ten Klaſztor na tymże mieyſcu mogł budować, bez przeſzkody fortyfikacyi Miaſta? albo też inſze mieyſce ſpoſobne do budowania im naznaczą. *A. 1659. f. 44. Tit. Rewizya Konwentu.*

Bernardynom w *Sapiezynie* fundacyą uczynioną aprobowano, *ſalvis oneribus Reipubl. A. 1653. f. 25. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Bernardynom fundacyą, przez Vr. Alexandra Hylarego *Połubieńſkiego* Piſarza Polnego W X Lit. w *Hłuſku*, w Woiewodztwie Nowogrodzkim, uczynioną aprobowano *& ab oneribus qvibusvis* uwolniono. *A. 1667. f. 73. Tit. Aprobacya.*

Bernardynom na *Gorze S. Antoniego*, w Powiećie Kraſnoſtawſkim, fundacyą, przez Wieleb. Xiędza Mikołaia *Swierſkiego* Sufragana Chełmſkiego uczynioną, *in toto* aprobowano, *ſine præjudicio jurium*, *& ſine læſione Bonorum Terreſtrium. A. 1676. fol. 57. Tit. Aprobacya.*

Bernardynom w mieśćie *Mozyru*, teraz po ruinie nieprzyiaćiela uczynioną fundacyą *in toto* aprobowano, y place, grunty, tak przedtym, iako y teraz na tę fundacyą nadane aplikowano, *& ab omnibus oneribus Reipubl. & Civitatis* uwolniono. *ibid. f. 13. Tit. Fundacya.*

Bernardynom w mieśćie *Witepſku* fundacyą, przez I M P. Antoniego *Chrapowieckiego* Woiewodę Witepſkiego uczynioną, y Prawo na kamieniczkę z placem *cum attinentiis & continentiis*, przez onegoż u zeſzłego Stefana *Piotrowicza* Burmiſtrza Witepſkiego kupioną, gdźie pomienieni Bernardyni ſą lokowani, aprobawano, y też Kamieniczkę *ab omnibus oneribus omnium Jurisdictionum* uwolniono, y onę z placami pomienionemi Klaſztorowi ich *perpetuis temporibus* aplikowano. *A. 1677. fol. 22. Tit. Fundacya Altaryi.*

Bernardynom na Przedmieśćiu *Łęczyckim* fundacyą *in toto* aprobowano, y place na tę fundacyą zkupione, od wſzelakich podatkow y ćiężarow wolne uczyniono. *A. 1635. f. 36. Tit. Aprobacya.*

Bernardynom *Słonimſkim* fundacyą, ktora ma bydź przez Staroſtę Słonimſkiego naznaczona, aprobowano. *ib. f. 46. Tit. Aprobacya.*

Bernardynom w *Iwiu* fundacyą *in toto* aprobowano, *ſalvis oneribus Reipubl. A. 1638. f. 49. Tit. Fundacya.*

Barnardynow w *Wołozynie* Fundacyą aprobowano. *K. Lit. 1690. fol. 18. Tit. Approbatio.*

Mieyſce pod *Karłowicem* w Węgrzech, na ktorym Traktaty z Portą Otomańſką ſtawały, na Kośćioł pod Tytułem P. M. P. *Mariæ de Pace*, pod dyrekcyą O O. *Bernardynow* poświęcone ieſt, y iałmużnę, *ad diſcretionem & prudentiam Senatûs Conſilii Poſt-Comitialis*, do Konwentu tamecznego tychże O O. Bernardynow naznaczono. *1699. f. 52. Tit. Mieyſce Traktatow.*

O O. Bernardynow w dobrach *Traſzkuny*, w Powiećie Wilkomirſkim, Vr. Władyſława *Sokołowſkiego* leżących Funduſz, aprobowano. *K. L 1699. f. 71. Tit.* Approbatio *Przywileiu.*

Reformatom Reguły S. Franćiſzka *Krakowſkim*, Kamienicę od I M P. Staniſława *Warſzyckiego* Kaſztelana Krakowſkiego darowaną, na Rogackiey ulicy; Także dwa place, od I M P. Staniſława *Witoſkiego* Sendomirſkiego, y I M P. Jana *Wielopolſkiego* Woynickiego, Kaſztelanow darowane, z ktorych ſtała śię miaſtu zſtrony padatkow ſatysfakcya; od podatkow Rzeczypoſp. wſzelakich y mieyſkich uwolniono. *A. 1662. f. 23. Tit. Uwolnienie Kamienice.*

Refor-

Reformatom S. Francíſzka, Klaſztor z Przedmieśćia do miaſta *Sendomirza* przenieść, pozwolono, *prævia* za grunt *ſatisfactione* miaſtu. A iako na Przedmieśćiu dotąd *immunitatibus Eccleſiaſticis gaudebat*, tak y ten, ktory w Mieśćie ſtanie, *ob omnibus oneribus, tam publicis, qvam privatis atqve civilibus, in perpetuum* uwolniono. *A.1676. f. 42. Tit. Przenieśienie.*

Tymże na Przedmieśćiu fundacyą na grunćie mieyſkim, ponieważ Miaſtu, *ratione onerum Reipubl. & civilium*, ſtała śię ſatysfakcya, aprobowano *& immunitatibus Eccleſiaſticis* przypiſano, y od wſzelakich ćiężarow Rzeczypoſp. y mieyſkich uwolniono. *A. 1678. f. 23. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Tymże *rudera* Zomczyńſkie, ktore *exſtant* pod Zawichoſtem, a reparowane bydź nie mogą, rozebrać y do Sendomirza przenieść, na murowanie Kośćioła ſwego przy Sendomirzu pozwolono. *ibidem. Tit. Ruina Zomczyńſka pod Zawichoſtem.*

Reformatom S. Francíſzka w *Stolcemberku* przy Gdańſku, na grunćie Wieleb. Kapituły Wrocławſkiey założonego Klaſztoru fundacyą, y Przywiley z Kancelaryi Koronney na to wydany, aprobowano. *A. 1676. fol. 52. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Reformatom S. Francíſzka w *Węgrowie*, w Woiewodztwie Podlaſkim, fundacyą przez Vr. Jana Dobrogoſta *Kraśińſkiego* Referendarza Koronnego uczynioną aprobowano, y place na ktorych Kośćioł y Klaſztor z ogrodem ieſt wyſtawiony, *cum ſua circumferentia*, od wſzelakich Rzeczypoſp. podatkow, wiecznemi czaſy uwolniono. *A. 1676. f. 36. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Reformatom S. Francíſzka w *Kiſzporku* fundacyą, ktorą I M P. Jan Ignacy *Bąkowſki* Woiewoda Malborſki uczynić ma, aprobowano, y na wymierzenie placu, *ad ſufficientiam* Klaſztoru, temuż I M P. Woiewodźie moc dano, co także aprobowano. *A. 1678. f. 26. Tit. Fundacya Oycow Reformatow.*

Klaſztor na Jaſney gorze *Częſtochowſkiey* Oycow *Ordinis S. Pauli Primi Eremitæ* Piechotę, *pro præſidio* mieyſca tamecznego zawſze chować powinien, dla czego ſześćdźieśiąt włok w Częſtochowie y iey przyległośćiach leżące, do Klaſztoru tego należące, od ſtanowiſk y ſtacyy wſzelakich żołnierſkich libertowano. *A. 1652. fol. 12. Tit. Uwolnienie.*

Potym Klaſztorowi temuż Kłobuck, Miaſto Krolewſkie, *cum omnibus attinentiis* inkorporowano, y wiecznemi czaſy Zakonnikom tamecznym (*ſalvis modernis poſſeſſoribus*) oddano, pozwalaiąc nad to, *ſortes* pewne wioſkach dźiedźicznych w Woli Niewieckiey, w Laſkach y w Białey, lubo kupnem lubo *per commutationem* doſtać, a to na większą *ſucceſſivè* municyą, y tamecznego mieyſca fortyfikacyą, y dla ſnadnieyſzego na nim *præſidii* trzymania. Prochy także y armatę, ktoremi ći Zakonnicy na potrzebę Rzeczyp. wygodźili, zapłaćić im naznaczono, tudźież względem ſtanowiſk y wybierania ſtacyi, Prawa dawne reaſumowano, y *in toto* aprobowano. *A. 1658. f. 39. Tit. Iaſna Gora Częſtochowſka.*

Tegoż Klaſztoru dobra, tak dawney fundacyi, iako y przez Konſtytucyą *noviſſimè* nadane, wſzyſtkie *in genere & ſpecie*, od wſzelakich ſtanowiſk żołnierſkich, ſtacyy, przechodow y hyberny, wolne zoſtawać maią. A ktoby śię ważył przećiwko Prawu temu wykroczyć; takowy *pœnâ trium millium marcarum Polonicalium, ſub pœna Infamiæ, una cum refuſione damnorum, in quovis Iudicio decernenda*, karany będźie. Przy tym Konſtytucyą, na rozgraniczenie dobr pomienionych od Staroſtwa Krzepickiego, z Kancelaryi Koronney wydać (*vid. Tit. Komiſye*) rozkazano. *A. 1676. f. 36. Tit. Iaſna Gora Częſtochowſka.*

Klaſztorowi y Fortecy Częſtochowſkiey, Sumę 30000. złt. Polſkich z extraordynaryynych prowentow Rzeczypoſpolitey, za lat dwie, do wypłacenia naznaczono, od Podatkow y wſzelkich ćiężarow do lat 20. dobra tego Klaſztoru uwolniono, y od Taryf wſzelkich, Hybernowych aſygnacyy wyięto. *A. 1710. Poparćie Konf. Sendom. f. 73. Tit. Jaſna gora Częſtochowſka.*

Klaſztorowi Jaſney Gory Częſtochowſkiey, cokolwiek Seymem 1676. y walney Rady Warſzawſkiey 1710. poſtanowiono, to wſzyſtko reaſumowano y aprobowano, *contingens* z Dobr tego Klaſztoru wſzyſtkich podatkow defalkowano, y *deceſſum* na wſzyſtkie Woiewodztwa y Ziemie rozebrano y przyięto, Sumę 30000. złt. Radą Warſzawſką na reparacyą Baſtyonow tey fortecy, do zapłacenia z Komor Wie-

 ruſzewſkiey

ruſzewſkiey y Krzepickiey przekazano, y na większą *ſucceſſvè* municyą Fortecy Jasno Gorſkiey, Staroſtwo Brzeźnickie y wieś Dębowieć, *ſalvo jure modernorum poſſeſſorum*, inkorporowano; także wioſk dwoch dźiedźicznych Brudźić Borowa y Wielkomłyna, w Sumach Wyderkafowych, kupnem albo *per commutationem*, nabyć temu Klaſztorowi pozwolono; *ſalvis oneribus Reipubl. 1717. fol. 65. Tit. Jaſna Gora Częſtochowſka.*

Fortecy Częſtochowſkiey 12000. *in anteceſſum* aſygnowane, *indilatè* ze Skarbu W. X. Lit. wypłaćić kazano *K. L. 1717. fol. 16. Tit.* Subſidium *Fortecy Częſtochowſkiey.*

Klaſztorowi Oycow *Ordinis ejusdem*, w Miaſteczku *Brdowie*, Woytoſtwo Brdowſkie *in perpetuum* inkorporowano, *mediante* iednak *conſenſu poſſeſſoris. A. 1677. fol. 32. Tit. Inkorporacya.*

Fundacyą W. W. Oycow *Paulinow* w Dobrach *Władowa* nazwanych, W. Ludwika *Poćieia* Kaſztelana Wileńſkiego Hetmana W. Lit. aprobowano. *K. L. 1717. Tit Aprobacya Fundacyi Włodawskiey.*

Clericorum pauperum Matris DEI Scholarum Piarum doroczną, w Zupach Wielickich, Sumy tyśiąca ſześćiuſet złt. Polſkich prowizyą aprobowano, y aby *juxta inſtitutum ſuum* uczyli, *non derogando juribus & privilegiis Patrum Soc. Jeſu*, wedle Konſtytucyi *A. 1635.* pozwolono. *A. 1667. fol. 43. Aprobacya.*

O fundacyi onych. *vid. Tit. Fundacye.*

Canonicis Regularibus de pœnitentia funduſz w Wilnie na Zarzecu, *in toto* aprobowano; *Juribus Regalibus, Reipubl. oneribusque, tum & jurisdictione Civili, quoad bona & perſonas ſubditorum, ſalvis. ibid fol. 22. Tit. Aprobacya.*

Temuż Klaſztorowi Blech dla wygody konferowany, przy wieczyſtey poſeſyi zachowano. *K. L. 1685. fol. 9. Tit. Konſerwacya.*

Klaſztorowi Zakonnikow *Ordinis S. Auguſtini, Canonicis Regularibus*, w *Wilnie* na Antokolu, fundacyą na Kośćioł SS. Piotra y Pawła, przez IMP. Michała Kaźimierza *Paca* Woiewodę Wileńſkiego Hetmana W. W. X. Lit. uczynioną, y maiętność iego oyczyſtą, Widze nazwaną, w Powiećie Bracławſkim, y Kamienicę mnieyſzą od Burſy Ambrozyańſkiey w Rynku w Wilnie leżące, przez niego na pomieniony Kośćioł y Klaſztor zapiſane, aprobowano, y pomienioną maiętność, iako Prawu Ziemſkiemu y *oneribus Reipubl.* podległą, od wſzelakich żołnierskich exakcyy wiecznemi czaſy uwolniono, *ſalvis oneribus Reipubl. & ſervitio bellico, Iuribusque Civitatis*, względem Kamienice. *A. 1676. fol. 12. Tit. Approbatio Fundacyi.*

Tymże, na erekcyą pomienionego Kośćioła, *medietas fructuum* z Tartaku y cegielnie, *poſt fata* tegoż IMP. Woiewody Wileńſkiego, do lat ſześćiu należeć będźie. *vid. Tit. Artylerya W. X. Lit.*

Zakonnikom *Canonicorum Regularium* Opactwa *Czerwińſkiego* za Sumę 12000. złt. Polſkich dobra kupić pozwolono za wioſkę, do *Willanowa* Krolewſkiego przyłączoną. *1685. fol. 13. Tit.* Facultas *Zakonnikow.*

Canonicos Regulares Vr. Bonawenturze *Kraśińſkiemu* Referendarzowi Kor. *ex conſenſu Curiæ Romanæ Locique Ordinarii, novis inſcriptionibus* fundować pozwolono, z Dobr Magnuſzewa y Bąrkowa na Dobra Gołymin y Obłudźin Sumę 60000. złt. Polſkich przenoſząc; *ſalvis oneribus & Servitio bellico* y od wſzelkich ćiężarow żołnierzkich te dobra uwolniono. *1685. fol. 15. Tit.* Reaſumptio *Fundacyi Kraśińskiey.*

Auguſtynianom *Lubelskim*, Przywiley na grunt pewny, Klaſztorowi ich przyległy, od Miaſta Lublina, *mediante approbatione* Krola IM. Iana Kaźimierza, *cum omnibus* gruntu tego *attinentiis in perpetuum* darowany. Także Przywiley dawny na Łan roli, Słuſzczyńſki nazwaney, we wśi Krolewſkiey Tataruch, do Staroſtwa Lubelſkiego należącey, ktorey Vr. niegdy Ian *Moſzkowski* Vicesgerent Grodzki Lubelſki *in poſſeſſione* będąc, uſtąpił, *in toto* aprobowano, y tenże Łan *immunitatibus Eccleſiaſticis* inkorporowano; *Salvis oneribus Reipubl. A. 1667. fol. 47. Tit. Aprobacya gruntow.*

Auguſtynianom *Ciechanowskim* dwie włoki tamże od ſpy, Starośćie należącey, y od innych wſzyſtkich ćiężarow prywatnych mieyſkich, *ſalvis oneribus Reipubl.* uwolniono. *ibid. fol. 44. Tit. Vwolnienie włok dwu.*

Auguſtynianom *Wieluńskim* fundacyą, y wſzyſtkie na dobra onym ſłużące Zapiſy, Zamiany,

ny, Prawa y Przywileie, w ktorych używaniu dotąd zostaią, aprobowano; *salvis per omnia oneribus Reipubl. A. 1677. fol. 36. Tit. Aprobacya Fundacyi Konwentu.*

Augustynianom *Warszawskim* kamieniczkę z Klasztorem ich złączoną, *immunitatibus Ecclesiasticis* na wieczne czasy przypisano, y libertacyą od Krola IM. Michała oneyże nadaną, aprobowano. *ibid. Tit. Oycowie Augustyniani.*

Augustynianom *Pilżnieńskim* role Rzeczypospolitey puste, Zimrosowską y Kleszkowską, nadano, y od wszelakich powinności uwolniono. *ibid. fol. 40. Tit. Oycowie Augustyniani.*

Augustynianom, nowo w W. X. Lit. funduiącym się, Przywiley Krolewski na placé w *Wilnie* puste dany aprobowano. *A. 1678. fol. 14. Tit. Aprobacya Oycom.*

Augustynianom w *Brześciu Litewskim* Konstytucye o fundushach *in toto* aprobowano. *A. 1676. fol. 22. Tit. Approbatio Fundationum.*

Augustynianom Przywiley, na fundacyą Klasztoru y Kościoła *de nova radice*, w *Białey Cerkwi*, aprobowano. *A. 1667. fol. 40. Tit. Aprobacya.*

Klasztorowi OO. Kamaldułow, ktory Krol IM. Władysław IV. *exsolvendo vota sua*, po woynach Moskiewskiey y Tureckiey, w boru pod *Warszawą*, rzeczonym Krolewskim, za pozwoleniem wszech Stanow fundował, grunt wszystek iako oparkaniony będzie, y młyn nazwany Ruda, ze wszystkiemi przyległościami na ten czas do niego należącemi; także y wieś Krolewską Polkow, darowano, y *Ecclesiasticis immunitatibus* przypisano. *A. 1641. fol. 12. Tit. Fundacya.*

Tymże wszystkie Przywileie od Krolow, Władysława IV. y Iana Kazimierza nadane, *in omnibus punctis*, *clausulis*, z Komisyą. A. 1659. odgraniczenia gruntow od Starostwa Warszawskiego, aprobowano; Także przewoz Zerański pod Klasztorem będący, wiecznemi czasy, do tegoż Klasztoru inkorporowano. *Auctionem* zaś fundacyi na teraźnieyszym Seymie pozwoloną, w krotce deklarować obiecano. *A. 1667. fol. 48. Tit. Approbatio Privilegiorum. vid. Tit. Dobra.*

Kamaldułom na *Srebrney Gorze* przy *Krakowie*, od IMP. niegdy Mikołaia *Wolskiego* Marszałka W. Koronnego na Ziemskich y dziedzicznych dobrach uczynioną fundacyą, *in toto* aprobowano, *& immunitatibus Ecclesiasticis* inkorporowano. *A. 1667. fol. 49. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Kamaldułom fundacyą, przez IMP. Krzysztofa *Paca* Kanclerza W. W. X. Lit. w pewnych dobrach dziedzicznych w W. X. Lit. leżących, y ze wsiami Krolewskiemi, ieżliby ie do tego przyłączyć chciał, *salvis oneribus Reipubl.* aprobowano. *A. 1662. fol. 15. Tit. Approbatio.*

Tymże Oycom Kamaldułom w W. X. Lit. *in Monte Pacis*, *alias* w *Pożaściu*, od tegoż IMP. Krzysztofa *Paca* Kanclerza W. W. X. Lit. uczynioną fundacyą, reasumuiąc pomienioną Konstytucyą, ze wsiami prawu Ziemskiemu służącemi, Szlaywie y Rogole nazwanemi, y ich poddanemi, gruntami &c. *in toto* aprobowano. Wioski zaś Woyświdowek mały, *alias* Pokolniszki y Wieszkuny, od Krola onym *perenniter per Privilegium* nadane, że iuż *cessant esse bona Regalia*, od Donatywy, Symple, Kwarty, uwolniono, y że tylko *oneribus Reipubl.* iako *Bona Terrestria* podlegać będą, *consequenter* od wszystkich exakcyy woyskowych konzystencyy, wybierania chlebow, noclegow, *& ab omni militari onere*, *in perpetuum libera & immunia* deklarowano. Także maiętność Duszmiany y Iackowsk, w Woiewodztwie Trockim leżące, Prawu Ziemskiemu podległe, *vigore* tey fundacyi od pomienionego IMP. Kanclerza W. X. Lit. nabyte, y tymże Oycom Kamaldułom zapisane y przyznane, z folwarkami, wsiami, puszczami, ieziorami, łąkami y ze wszystkiemi *in genere* do tych maiętności przynależytościami, także wlewkami prawnemi, Dekretem Asesorskim *in A. praesenti 1667.* ferowanym, aprobowano, *& ad Montem Pacis* przyłączono. Daiąc moc, *eandem fundationem* zwyż rzeczonemu Kanclerzowi W. X. Lit. y każdemu, ktoby chciał, *augendi*, co *pro conclusione Constit. 1635.* (*vid. Tit.* Fundacye) nie ma bydź rozumiano. *A. 1667. fol. 72. Tit. Reassumptio.*

Temuż Klasztorowi plac w Mieście *Kownie*, od Vr. Marcina *Wulfowicza Medicinae* Doktora zapisany, utwierdzono, y *ab oneribus Civitatis* libertowano. *ib.*

Kamaldułom na Gorze Swiętych Piąciu Męczennikow przy *Kazimierzu*, w Woiewodztwie *Kaliskim*, w Powiecie *Konińskim*, fundacyą *de nova radice* przez IMP. niegdy Woyciecha *Kadzidłowskiego* Kasztelana Inowrocławskiego; Tudzież aukcyą teyże fundacyi przez Vr. niegdy Zygmunta *Swiętskiego* Łowczego Inowrocławskiego uczynioną

czynioną (*ſalvâ exceptione ſylvarum & nemorum, pro heredibus bonorum* Szewce *reſervatâ, & ſalvis Reipubl. oneribus*) *in toto* aprobowano. *A. 1678. fol. 38. Tit. Approbacya Fundacyi.*

Kamaldułom fundacyą w Powiećie Grodźińskim, w dobrach Wygrach, aprobowano. *A. 1667. fol. 72. Tit. Aprobatio.*

Kamaldułow *Wygierskich* dobra od wſzelkich konzyſtencyy, hybern, przechodow y lokacyy żołnierskich, *& á quovis onere militari de plano* uwolniono. *K. L. 1717. fol. 16. Tit.* Immunitas *fundacyi.*

Fundacyą OO. Kamaldułow *Wygierſkich* Konſtytucyą A. 1667. aprobowaną, nowym przywileiem renowowano y ztwierdzono, z wyrażeniem w nich dobr wydanych, *ſine præjudicio* granic y dobr Szlacheckich, *& circa naturam, prærogativas, immunitates* Dobr naſzych ſtołowych zachowano; *ſalvis juribus* Donataryuſzow, w tychże dobrach poſeſye ſwoie maiących, *& jure venationis in diplomate* tey fundacyi *præcauto K. L. 1726. fol. 105. Tit.* Integra ſecuritas *Fundacyi.*

Zakonnikow *Ordinis Beati Iohannis DEI, vulgò* Bonifratelow, z *Leſzna* przenieśienie, y fundacyą nową przez IMP. Iana Andrzeia *Morſztyna* Podſkarbiego W. Koronnego, y Vr. niegdy Tobiaſza *Morſztyna* Łowczego Koronnego, w Warſzawie na Przedmieśćiu Krakowſkim, uczynioną, *in toto* aprobowano. *ibid. fol. 31. Tit. Oycowie Bonifratele.*

Tymże w *Przemyſlu* fundacyą przez Vr. Piotra Pawła *Mniſzka* Piſarza Ziemſkiego Przemyſkiego uczynioną, *in toto* aprobowano, y plac tamże nad Sanem przez niego kupiony, Zupą nazwany, na zbudowanie Kośćioła y Klaſztoru onym aplikowano, y *ab oneribus Reipubl. & civitatis* uwolniono. *A. 1673. fol. 20. Tit. Fundacya.*

Tymże w Łucku fundacyą aprobowano, y grunty przez nich zkupione, od iurysdykcyi mieyſkiey uwolniono; *ſalvis oneribus Reipubl. & civilibus*, do ktorych tylko poddani ich należeć maią. *A. 1647. fol. 39. Tit. Aprobacya.*

Tymże w Łucku grunt pewny, przez Komiſarze Rzeczypoſp. w Staroſtwie *Łuckim*, we wśi *Kraſnym* będący, według Luſtracyi, gdźie Cegielnia tychże Zakonnikow figura bywała, konferowano, y *liberum uſumfructum* z gruntu tego, iaki ſobie wynaydą, pozwolono. Także place w Mieśćie *Łucku, in poſſeſſione legitima* tegoż konwentu będące, aprobowano, *& á jurisdictionibus Capitaneatûs & Magiſtratûs*, to oboie uwolniono; *ſalvis oneribus Reipubl. A. 1676. f. 52. Tit. Aprobacya gruntu.*

Dla Bonifratelow w *Kamieńcu Podolſkim* Dwor Szlachecki kupić pozwolono, y ſumy na dobrach pewnych zoſtaiące naznaczono, y fundacyą onych aprobowano. *A. 1667. fol. 41. Tit. Fundacya.*

Tymże w Nowogrodku fundacyą aprobowano, y grunta, y place do Klaſztoru ich należące, *debitâ juris regulâ* nabyte, libertowano; *ſalvis oneribus Reipubl. A. 1677. fol. 23. Tit. Aprobacya.*

Klaſztorom tegoż Zakonu w *Lublinie*, w *Kraſnym Stawie*, y *Zamośćiu*, fundacyą przez Wieleb. niegdy Mikołaia *Swierskiego* Sufragana Chełmſkiego uczynioną, aprobowano. Y Domkow śiedm w *Lublinie*, na Przedmieśćiu Krakowſkim, ktore dla rozprzeſtrzenienia Klaſztoru, *propriis legatis* ſą pokupione, także miedzy niemi uliczkę iednę, ktora teraz wałem od miaſta ieſt zgubiona, dla obſzernieyſzego cmentarza, y oraz przyczynioną fundacyykę Zakulſkiego na Wiotkowie, y z przykupnemi gruntami (oprocz zaſtawnych) do tegoż Klaſztoru inkorporowano, *& immunitatibus Eccleſiaſticis* przypiſano; *ſalvis oneribus Reipubl. & Civilibus. ibid. fol. 36. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Fundacya dla ludźi chorych, oſobliwie żołnierſkich, w mieśćie *Lwowie* OO. Bonifratelow A. 1659. *de nova radice* uczyniona, *auctoritate Loci Ordinarii* ztwierdzona, *approbatur.* Wolnego wrębu, w laſach wśi Brzedy, na opał chorych pozwalaiąc, y Przywiley dany *in omnibus punctis & ligamentis* ztwierdzono *1685. fol. 16. Tit. Reclinatorium.*

Fundacyą Bonifratelow *Lwowskich* aprobowano; *ſortes certas* wśi Dublan w Ziemie Lwowſkiey, za właſną Sumę I. K. Mći *acquiſitas* aprobowano, *ſalvis oneribus Reip. 1690. f. 22. Tit, Aprobacya Fundacyi.*

Fundacye Zakonnikow *SSmæ Trinitatis de Redemptione captivorum* we *Lwowie*, w *Kaźimierzu* przy Krakowie, y *Bereſteczku* aprobowano. *1690. fol. 23. Tit, Aprobacya Fundacyi.*

Klaſzto-

Klasztorowi tegoż Zakonu w *Gdańsku* fundacyą, przez Vr. Iana *Tesmera* Sekretarza Krolewskiego uczynioną, wiecznemi czasy aprobowano; *salvis oneribus Reipubl. A. 1678. fol. 26. Tit.* Approbatio *Fundacyi.*

Klasztorowi *alias* Monasterowi *Krechowskiemu*, przy Cerkwie *Transfigurationis Christi*, dobra y prawa wszystkie aprobowano, y Cerkiewnym wolnościom wiecznie przypisano. *A. 1659. fol. 59. Tit. Monaster Krechowski.*

Tenże potym przy prawach, y gruntach, y Komisyach wywiedzionych, *perpetuo* zachowany. *A. 1667. fol. 48. Tit. Monaster.*

Monasterowi Swiętego *Heliasza* Proroka, w Woiewodztwie *Czerniechowskim*, fundacyą, ze wszystkiemi gruntami y dobrami do tego Monastera nadanemi, aprobowano. *A. 1659. fol. 59. Tit. Monaster S. Heliasza.*

Monasterowi *Lawrowskiemu* założenia S. Onofrego, w Ziemie Przemyskiey leżącemu, Prawa, Przywileie nadane, z wioską Narczułką aprobowano. *A. 1667. fol. 48. Tit. Monaster Lawrowski.*

Klasztorowi *alias* Monasterowi y Cerkwie *Zyrowickiey*, Oycow Bazylianow w Vnii S. będących, dobra Bulę *cum attinentiis*, w Powiecie Słonimskim leżące, wiecznem prawem dano y inkorporowano; *salvis oneribus Reipubl. & juribus modernorum possessorum. ibid. fol. 73. Tit. Fundacya Zyrowicz.*

Bazylianom w Vnii Swiętey będącym, fundacyą *Berezwiecką* y *Wirzbołowską*, w Woiewodztwie Połockim, *salvis juribus Reipubl.* ztwierdzono, deklaruiąc: że te maiętności, iako Szlacheckie, nie inszym, tylko ktore na stan Szlachecki przychodzą, podlegać ciężarom maią. *A. 1647. fol. 16. Tit. Fundacya.*

Monaster S. Barbary w *Pińsku*, tak od podatkow, iako też wszystkich Rzeczypospolitey żołnierzkich ciężarow na lat cztery libertowano. Na teraźnieyszym iednak Seymie uchwalone podatki wydać maią. *ib. f. 75. Tit. Libertacya Monastera.*

Monasterowi *Pieczarskiemu* Kiiowskiemu y Prawa, y Przywileie, tak od Krolow Polskich, iako y innych Kolatorow y Benefaktorow, względem dobr pewnych, nadane, *in toto* aprobowano, y przy dzierżawie dobr, Grodek, Obarow, w Woiewodztwie Wołyńskim y Dziemczołowice, Lulence, Corkow, Borsuki y Tarasowicze, w W X. Lit. leżących, *antiquitus* do pomienionego Monastera należących, wiecznemi czasy zachowano. *A. 1676. fol. 57. Tit. Monaster Pieczarski.*

Fundacyą iednę WW. OO. Benedyktynow S. Krzyża w mieście *Nieświezu*, y drugą *OO. Bazylianow* w mieście *Biały*, przez Xścia I M. Karola Stanisława *Radziwiła* uczynione aprobowano. *K. Lit. 1690. fol. 15. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Fundacyą *OO. Bazylianow*, *in unione* będących, w Witepsku, przez Vr. Adama *Kisiela* Pisarza Ziemskiego Witepskiego, aprobowano, y służby trzy nazwane, Zeberciaie, Puryzy y Jaszkiewicze, z ieziorkiem y rzeczką Sielawicą Krolewskie, do tey fundacyi aplikowane, *in jus hereditarium* transformowano *ab omni militari onere*, płacenia Kwarty, Symple, *perpetuis temporibus* uwolniono. *K. L. 1690. fol. 15. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Klasztorowi OO. *Cisterciensium* fundacyą, przez Vr. Ostafiana *Tyszkiewica* Podkomorzego Brzeskiego, w maiętności iego dziedziczney Wisztyczach, w Woiewodztwie Brzeskim W. X. Lit. leżącey, uczynioną aprobowano. *A. 1678. fol. 14. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Fundacyą OO. Cystersow nazwaną *vallis umbrosæ*, *alias* Sambor, w Powiecie Mozyrskim, aprobowano. *K. Lit. 1717. fol. 17. Aprobacya Fundacyi.*

Klasztory Szląskie *ordinis Prædicatorum*, *ordinis Minorum Conventualium*, *& Reformatorum*, *sub Directione* Prowincyałow Polskich, także Klasztor *Trzebnicki* W W. PP. Zakonnych *circa omnes immunitates & antiquas prærogativas*, *ac usum* do teraźnieyszych czasow *practicatum*, *in favorem Nationis Polonæ*, *manutenere* obiecano, *& in eum finem auctoritatem Regiam* u Cesarza I Mći *interponere* deklarowano. *1717. fol. 70. Tit. Klasztory Szląskie.*

Klasztorow w Piotrkowie Rewizya. *vid. Tit. Rewizya.*

Place na ktorych Klasztory, Kościoły &c. zasiadły *vid. Tit. Kościoły.*

Dyspozycya Nieporęta y Białołęki, *Krolowi I M. Ianowi Kazimierzowi pozwolona. vid. Tit. Dobra.*

Klasztornych dobr *Securitas vid. Tit. Dobra Duchowne.*

KLĘCI.

KLęći do Prawa maią bydź przypuszczani. *A. 1562. fol. 29. Tit. O niedopuszczeniu.*

KLEYNOTY.

KLeynoty Rzeczypospolitey na potrzebę publiczną zastawić pozwolono; tak iednak, aby z poborow, na teraźnieyszym Seymie uchwalonych, wykupione były. *A. 1601. f. 733. Tit. Opatrzenie.*

Kleynoty Rzeczypospolitey u Krola IM. Iana Każimierza w długu deponowane, *prævia satisfactione*, wroćić śię do Skarbu maią. *A. 1667. fol. 14. Tit. Asekuracya.*

Kleynotow żadnych, ani *privatim*, ani *publicè*, tak w Koronie, iako y w W. X. Lit. przedawać nikt nie ma, *sub pœna confiscationis.* O co Starosta mieysca, *ad delationem cujusvis* exekucyą czynić powinien, *sub pœna centum marcarum*, *ad instantiam delatoris*, na Trybunale *persolvenda. A. 1620. fol. 10. Tit. Pretia rerum.*

Znowu o tymże. *vid. Tit. Kupcy.*

Że *plebei* nie maią Kleynotow zażywać. *vid. Tit. Mieszczanie.*

KOCE.

KOce Sąd Ziemski Lubelski y Piotrkowski odbierać ma na Trybunale, y Sędźiom inszym odsyłać. *A. 1578. fol. 330. Tit. Powinność Sądu.*

Także Podkomorzkie y Starośćine, y tymże Vrzędom oddawać ie ma. *A. 1598. f. 692. Tit. O Kocach.*

Sami Sędźiowie y Vrzędy mogą ie odbierać, albo ich Plenipotentowie zapisani, bez impedymentu Trybunalistow y Ziemskiego Sądu. *A. 1613. fol. 34. Tit. Kocow exakcya.*

Trybunalistowie przywłaszczać ich sobie, *etiam inter causas conservatas*, nie maią, ale ie oddawać, iako wyżey, komu należą, powinni. *A. 1616. f. 7. Tit. O Kocach.*

Kocow w Mazowieckim Woiewodztwie niemasz, *per Excepta Masov. A. 1576. fol. 298. T. o Apelacyach.*

W Woiewodztwach, Wołyńskim, Kiiowskim, Bracławskim, znieśiono ie, a na to mieysce, ktoby upornie apelował, dwie kopie groszy Litewskich Sądowi, a nie stronie, płaćić ma. *A. 1593. fol. 644. Tit. O Kocach.*

Potym porownano te Woiewodztwa z inszemi Woiewodztwami Koronnemi, deklaruiąc: iż koc Grodzki taler, a Ziemski trzy grzywny, dawać powinni. *A. 1601. f. 744. Tit. o Płaceniu.*

O tymże: a Sąd Ziemski Lubelski ma one Sędźiom pomienionych Woiewodztw oddawać tak, iako inszym Koronnym. *A. 1607. f. 855. Tit. O Kocach.*

Koce Sędźiom Woiewodzym Płockim, trzy wiardunki w monećie. *A. 1601. fol. 752. Tit. Koce.*

KOMORY CELNE.

vid. Tit. Cło.

KOMORNIKOWIE ZIEMSCY.

vid. Tit. Podkomorzy.

KONIE.

Herburt. fol. 112. Tit. Equus & Tit. Equi ne educantur.

KOnie przez Kupce, ani przez Zydy, nie maią bydź wywodzone, czego Starostowie przestrzegać maią. *A. 1550. fol. 5. §. Konie.*

O tymże: A Starostowie y Celnicy zabierać ie maią, y nie przepuszczać, *sub pœna ducentarum marcarum*; a ieżliby śię Pisarz Celny przepuśćić ie ważył; śiedzeniem w wieży przez dwanaśćie niedźiel karany bydź ma. *A. 1557. f. 10. §. Aby Konie.*

Idem fol. 163.

Reassumuntur superiora, *sub confiscatione* koni. *A. 1620. fol. 14. Tit. O niewywodzeniu koni.*

Y zno-

Y znowu *reaſſumuntur eadem* z tą deklaracyą, że te konie Staroſćie należeć maią. *A. 1647. fol. 7. Tit. O niewywodzeniu.*

Końmi Zydźi kupczyć nie maią, pod obieſzeniem y utraceniem koni, a Staroſtowie imać ich powinni. *A. 1557. fol. 10. §. A Zydowie.*

Konie z Węgier, albo zkądinąd, nie maią bydź przedawane, tylko na iarmarkach, a Staroſtowie nie maią Szlachćie bronić wolnego kupowania żadnym ſpoſobem, *ſub pœna centum marcarum.* O co przed Krolem, albo w Grodźie, *peremptoriè in primo citationis termino*, Staroſtowie pozwani ſprawić ſię powinni, y *pœnam luere*, ktorey *medietas fiſco Regio*, a druga *medietas* ſtronie *cedere* ma. *ibid. fol. 11. §. Konie ktore z Węgier.*

Do Węgier ktoby po nie ieźdźił, albo poſyłał, *quocunque prætextu*, Staroſtowie y celnicy, *non habito reſpectu Literarum Regiarum*, zabierać ie maią, *ſub pœna 14. marcarum peremptoriè, in quocunque Officio Caſtrenſi ſui Palatinatûs, ad inſtantiam cujusvis, in primo citationis termino luenda. A. 1578. fol. 336. Tit. O Przekupniach wina y koni.*

KORCE.

KOrce w Mieśćiech, w ratuſzach, ſprawiedliwey miary y darmo wydawane ludźiom do mierzenia bydź maią. *A. 1550. f. 7. §. Iż niemałe uciążenie.* *Herburt. fol. 285. Tit. Modi.*

Nie inſzemi korcami mierzać powinno, tylko temi co na Ratuſzu. *ibid.*

Ten co przedaie mierzać ma, nie ten co kupuie. *ibid.*

Znowu o tymże: iż ten co przedaie ſam mierzać y ſtrychować ma, nie ten co kupuie. *A. 1616. fol. 10. Tit. Korce.*

Znowu y o tym: iż korce na ratuſzach pomierne, y darmo każdemu potrzebuiącemu dawane bydź maią. *ibid.*

W każdym Woiewodztwie, a w *Ruſkim* y *Mazowieckim* Woiewodztwach w każdey Ziemie, iednaki bydź ma, iaki ieſt w Mieśćie onego Woiewodztwa, albo Ziemie Ruſkiego y Mazowieckiego Woiewodztw. *A. 1565. fol. 95. §. Korzec.*

O tymże: Woiewodowie, każdy w ſwoiey iurysdykcyi, korce y miary wyrownać maią. *A. 1588. fol. 489. Tit. Miara.*

O tymże: *Specialiter* Woiewodztwu Krakowſkiemu, aby iako w Krakowie, tak y w miaſteczkach tegoż Woiewodztwa, iednaki korzec y miara były. *A. 1598. fol. 707. Tit. Miara iednaka.*

W *Kuiawſkim*, *Łęczyckim* y *Płockim* Woiewodztwie, Vrząd Woiewodzy ma *facultatem* karać Miaſta o podwyżſzenie miar, y o to, ktoby zboża ſtrychować nie dopuśćił. *A. 1601. fol. 752. Tit. O Korcach.*

W Woiewodztwie *Sendomirſkim*, w Mieśćiech Krolewſkich, Duchownych y Swieckich, korzec iednaki, Podwoiewodźiemu wymierzać kazano. *A. 1611. fol. 37. Tit. Korce.*

Y w Woiewodztwach, *Mazowieckim* y *Krakowskim*, wſzędźie iednaki bydź ma. *A. 1613. f. 18. Tit. Porownanie Korcow.*

Potym poſtanowiono: iż korce, miary y wagi, we wſzyſtkich Miaſtach, Miaſteczkach Koronnych, tak Krolewſkich, iako y Duchownych y Szlacheckich, w każdym Woiewodztwie, iednakie bydź maią, według korca głownego Miaſta każdego Woiewodztwa y Ziem. Czego Vrzędy Woiewodze y Starośćine doglądać, *& in executionem* przywieść w poł roku powinni, *ſub pœna, contra negligentes Officiales, Legibus deſcripta, in Iudicio Tribunalitio, ad cujusvis inſtantiam, repetenda.* A gdźieby *Officium* Woiewodze w tym było *remiſſum;* Staroſtowie mieyſc powinność dozoru tego, albo Vrzędy ich, wypełniać maią, *ſub iisdem pœnis. Excipiuntur* ſpy, y miary Staroſtow y Duchownych. *A. 1616. f. 10. Tit. Korce.*

Znowu o tymże, *cum hac declaratione*: iż Vrzędy mieyſkie maią przeſtrzegać tego, y Konſtytucyą tę naydaley do ſześći niedźiel do exekucyi przywieść, y miary od miar głownego Miaſta y Ziemie rożne poznośić, a nowe pomierne, cechą głownego Miaſta pocechowane, na ratuſzu mieć, y darmo ie każdemu potrzebuiącemu dawać; Mieſzczan, ktorzyby inſze miary w domach ſwych mieć, y onemi mierzać ważyli ſię, winą czternaſtu grzywien karać. Czego gdyby do ſkutku *intra præfixum tempus* nie przywiedli; winą ſta grzywien karani bydź maią w Grodźie, *ſine*

quavis appellatione & illius proſecutione. Ktorey winy *medietas* temuż Vrzędowi Grodzkiemu, a druga ſtronie *cedere* ma. *A. 1633. f. 38. Tit. O Korcach.*

A w Miaſtach głownych aby miar nie podnoſzono, ani umnieyſzano, ći, ktorzy podług Konſtytucyi Seymu teraźnieyſzego *ad prętia rerum* należą, doglądać maią. *ibidem.*

Speciale Ziemie *Dobrzyńſkiey*, że korzec ma bydź ſprawiedliwie wymierzony, z korcem miaſta głownieyſzego, y pod ratuſzem wyſtawiony, bez wſzelkiey płacy, według Konſtytuc. A. 1550. & 1565. *ſub pœna centum marcarum;* o co *forum* na Trybunale, *inter cauſas officii. A. 1631. f. 42. Tit. Porownanie.*

Korzec Ziemie *Zakroczymskiey*, *Ciechanowskiey* y *Nurskiey*, aby do korca Miaſta Warſzawy był ſtoſowany, y przez Vrząd Podwoiewodzy wymierzony, pozwolono, *ſub pœnis* na Vrząd Podwoiewodzy *in Conſtitutionibus Regni deſcriptis. A. 1635. f. 44. T. O Korcach.*

w W. X. Lit. we wſzyſtkich Miaſtach y miaſteczkach, tak Krolewſkich, iako y Duchownych y Szlacheckich, w każdym Woiewodztwie, korzec iednaki bydź powinien, podług korca głownego Miaſta każdego Woiewodztwa albo Ziemie. Czego Vrzędy Woiewodze y Staroſćinne doglądać, & *in executionem* przywieść w poł roku powinne, *ſub pœna ducentarum marcarum, ad cujusvis inſtantiam, in Judicio Tribunalitio repetenda.* Też korce w ratuſzach pomierne, y każdemu potrzebuiącemu dawane bydź maią. *A. 1631. f. 39. Tit. Porownanie Korcow W. X. Lit.*

Korce w Xięſtwach, *Oświęćimskim* y *Zatorskim. vid. Tit. Xięſtwo Oświęćimskie y Zatorskie.*

Plura, O Miarach inſzych. *vid. Tit. Miara.*

KOSCIOŁY.

Herburt. fol. 327. Tit. Plebei. KOśćioły głowne, tylko ludźiom Narodu y krwie Szlacheckiey dawane bydź maią. *A. 1550. f. 4. §. Ponieważ na Stanie.*

Kośćioł Kolegiaty *Warſzawſkiey, alias* Kapitułę Warſzawską, porownano w tym *cum Cathedralibus Eccleſiis*, aby w niey tylko *Nobiles perſonæ* zaśiadały, mianowićie *in Prælaturis; ſalvis* iednak *qvatuor Doctoralibus Præbendis. w exorbitancyach na Seymie* Electionis *Krola IM. Michała. A. 1669. Tit. O Opactwach.*

Place, na ktorych Kośćioły, *Collegia* y Klaſztory, albo Rezydencye Kapłańſkie, y Szpitale zaśiadły, od podatkow wſzelakich wolne ſą; *ſalvâ ſolutione contributionum* z inſzych domow. *A. 1655. fol. 32. Tit. O tych placach, na ktorych Kośćioły.*

Deklarowano tę Konſtytucyą Miaſtu Krakowowi. *vid. Tit. Miaſto Krakow.*

Kośćielne y Duchowne fundacye, po Statućie Alexandrowym uczynione, podległy exekucyi. *vid. Tit. Fundacye.*

Kośćielne ſkarby w dobrach Krolewſkich, Biſkupi z Staroſtami inwentować maią, a w Szlacheckich dobrach z Podawcami. *A. 1557. f. 10. §. Aby Skarby.*

Kośćielne y Klaſztorne dobra nie maią bydź alienowane, gdźieby w Prawach y Przywileiach przyczyn y kondycyy ſłuſznych, y onemu Kośćiołowi pożytecznych, *probabiliter, ſpecificè, authenticè* wyrażonych y opiſanych nie było, y konſenſy *qvorum intereſt*, wedle Prawa, nie przyſtąpiły. Inaczey *alienata*, prawem rekuperować *ſucceſſoribus* zawzdy wolno. O co *forum* w Ziemſtwie, *ratione Bonorum.* Ale *ad vitæ tempora poſſeſſores* używanie dawać mogą, *citra tamen præjudicium & derogationem onerum*, onym według Prawa *incumbentium.* Co śię ma rozumieć y o dobrach Greckich Władyctw y Monaſterow. *A. 1588. fol. 469. Tit. O dobrach Kośćielnych.*

Kośćiołom bezpieczeńſtwo warowano takie: Iż ktoby kogo w kośćiele zabił, ranił, ſłowy nieucżćiwemi zdeſpektował, & *qvovis modo* wiolował; takowy, *ex recenti officioſo ſcrutinio, pœnâ Infamiæ* karany bydź ma; o co *forum* na Seymie. *A. 1616. f. 12. Tit. Bezpieczeńſtwo Klaſztorow.*

Declaratur: że o ſłowny deſpekt nie może pozywać, ale według ſtarego prawa *pro improperio* czynić. *A. 1618. f. 5. Tit. Deklaracya Konſtytucyi.*

Do Kośćioła z ruſznicami chodźić nie godźi śię. *vid. Tit. Ruſznice.*

W Ko-

W Kośćiele, na cmentarzu, ktoby kogo ranił, zabił; *pro inuaſione domûs cenſetur. In Except. Maſov. A. 1576. f. 307. Tit. O Gwałcie.*

Kośćiołom Katolickim, Inflantſkim y Kurlandſkim, funduſze ſłużące aprobowano. *vid. T. Religia Katolicka.*

Kośćiołów Katolickich Rzymſkich w Inflantćiech Plebani aby *priſtinis gaudeant reditibus*, wſzyſtkie dawne Prawa y Przywileie, od Krolow tymże Kośćiołom nadane, tudźież Luſtracye *A.* 1582. 1590. 1599. reaſumowano y aprobowano, y Komiſarzow naznaczono, aby do tych Staroſtw, kędy *ad præſens* Kośćiołow niemaſz, ziachawſzy śię, *de fundis* Kośćiołow *inqvirant*, grunty na Kośćioły y Plebanie wydźielili, *& deciſivè pro exigentia negotii decernant;* czego Staroſtowie bronić nie maią, *ſub pœnis Legum. A. 1678. f. 10. Tit.* Approbatio *Kośćiołow.*

Inſza znowu naznaczona Komiſya, (bo tamta *partibus* zdała śię bydź *gravaminoſa*) z tym dokładem: aby Komiſarze obmyślili prowent *pro ſuſtentatione* Kapłanom, tak *pro victu* iako y *amictu. A. 1683. f. 13. Tit. Komiſya.*

Kośćioła Katolickiego nową erekcyą w dobrach Ziemſkich, *Liwenmuyza* nazwanych, w Ziemie Inflantſkiey leżących, Vr. Leonarda *Poćieia* Sędźiego Ziemſkiego Brześćkiego, aprobowano *in perpetuum. A. 1678. f. 14. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Do Kośćioła, w Mieśćie *Szereſzowie*, na Rożaniec dwie włoki y place dwa od wſzelakich kontrybucyy uwolniono. *ib. f. 17. Tit. Włok dwie.*

Kośćioły Katolickie w *Kurlandyi*, Nitawſki y Guldyńſki, z rąk Nieprzyiaćielſkich odyſkane, a żeby *qvantocitius* reſtaurowane były, y żeby *currentia ad victum* należące Xiędzu Plebanowi zatrzymane, przywrocone były, na Xiążęćia I M. Kurlandſkiego włożono. *A. 1661. f. 20. Tit. Kośćioła Nitawſkiego.*

Kośćioła *Pilźnińſkiego* Manſyonarzom, dobra od Xiędza Wawrzyńca *Grucyuſza* Proboſzcza Pilźnińſkiego, w Staroſtwie Pilźnińſkim na nich zkupione, z wyderkaufem ſześćidźieśiąt złotych na Pilzieńku zapiſanych, *cum omnibus pertinentiis & uſufructu*, inkorporowano, libertuiąc przerzeczone dobra od wſzelakich czynſzow, podatkow, wiecznemi czaſy. *A. 1609. f. 908. Tit. Aprobacya na Pilźieńku.*

Kośćiołow Katolickich Rzymſkich y *Collegii* w *Orſzy*, *Mohiłowie* y *Mśćiſławiu*, fundacye, według Przywileiow y funduſzow Krola I M. Zygmunta III. na to danych, *in toto* wiecznemi czaſy aprobowano. *A. 1616. fol. 43. Tit. Potwierdzenie Fundacyi Kośćiołow.*

Kośćiołowi Farnemu *Radźieiowſkiemu* włokę, Lipiewſka nazwaną, w Staroſtwie Radźieiowſkim leżącą, inkorporowano. *A. 1635. f. 39. Tit. Inkorporacya.*

Kośćiołowi we wśi Paprotney targowe wiecznemi czaſy inkorporowano. *Ibid. fol. 41. Tit. Targowe.*

Kośćiołowi Topolnickiemu w *Małym Celeſzynku*, Maiętnośći Ziemſkiey, wyderkaufowym ſpoſobem, albo iako śię naylepiey będźie zdało, I M P. Samuelowi *Konarſkiemu* Woiewodźie Malborſkiemu, *non obſtante Conſtitutione* (*de non alienandis Bonis Terreſtribus ſancitâ*) *coram Actis, ſive Caſtrenſibus, ſive Terreſtribus*, fundacyi przyczynić pozwolono, *præmiſſis conditionibus, circa reſignationem & fundationem obſervari debitis, & oneribus Reipubl. ſalvis. A. 1638. f. 50. Tit. Aukcya Fundacyi.*

Kośćiołowi *Vlańſkiemu* włokę gruntu, Woytowſkie nazwaną, we dwu rękach y polach będącą, *cum omnibus attinentiis antiqvitus* do tego ſłużących, przyłączono, *Jure advitalitio ſuper id Poſſeſtricis, & Regalibus ac Reipubl. oneribus ſalvis. A. 1647. f. 26. Tit. Przyłączenie.*

Kośćioła *Collegiatæ Climuntovienſis* fundacyą, ze wśiami y placami, na ktorych ten Kośćioł y Kanonie ſą zaſadzone; także Przywiley Kośćiołowi temuż od Krola nadany aprobowano, *& immunitatibus Eccleſiaſticis* przypiſano, *ſalvis oneribus Reipubl. A. 1649. f. 8. Tit. Aprobacya.*

Kośćioła *Michalſkiego* w Woiewodztwie Wileńſkim, fundacyą przez Vr. niegdy Jana *Brzoſtowſkiego* Referendarza W X Lit. z Przykupiami dobr Ziemſkich, do folwarku kośćielnego, *auctam & dotatam* ztwierdzono; *ſalvis oneribus Reipubl. A. 1653. f. 28. Tit. Fundacya.*

Kośćiołowi Katedralnemu *Wileńſkiemu;* y Kaplicy S. Każimierza, Sumę dwudźieſtu tyśięcy zł. ktora na gwałtowną Rzeczyp. potrzebę, *ex Senatûs conſulto* wźięta ieſt, aſekurowano. *A. 1658. f. 41. Tit. Aſekuracya Sumy.*

Dobrano do tey Sumy, ieſzcze śiedm tyśięcy y cztery ſta złt. *A. 1661. f. 17. Tit. Aſekuracya Sumy.*

Na pomienioną Kaplicę S. Kaźimierza padatki uchwalone. *vid. Tit. Fundacye.*

Plebanii *Wizańſkiey* fundacyą, ze wśią Smolniki nazwaną, y z placami do tego Kośćioła przyłączonemi. Także fundacyą Plebanii Horodeckiey z ſześćią włok, przez Xiędza Jana *Zaleſkiego* Plebana tamecznego przykupionemi; *ſalvis oneribus Reip.* aprobowano. *A. 1659. f. 16. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Kośćiołom *Lwowſkiey* Archydyecezyi, y *Krakowſkiey*, *Wrocławskiey*, *Poznańskiey*, *Warmińskiey*, *Płockiey*, *Chełmińskiey*, *Przemyſlkiey*, *Chełmskiey*, Dyecezyy, śrebra y ſumy gotowe, ktore na potrzebę Rzeczypoſp. wydały, na przyſzłym Seymie likwidować, y na co śię obroćiły, pokazać kazano, y *aſſecurationem* onym obiecano. *ib. Tit. Aſekuracya Sreber.*

Likwidowane ſą, & *aſſecuratur* wſzyſtkim tym Kośćiołom ſuma zł. 339025. y groſzy 9. pienięd. 9. A. *1662. f. 20. Tit. Aſekuracya Sreber Kośćielnych.*

A ktorzy, przez niewiadomość o tych rachunkach, śreber na tym Seymie nie likwidowali; na przyſzłym uczynić to powinni. *ib.*

A że na dawnieyſzych rachunkach ſkarbowych nie naydowało śię tak wiele ſum, do ſkarbu wnieśionych; tedy kwity na teraźnieyſzym Seymie produkowane, powinne będą wſzyſtkie Dyecezye do rąk Inſtygatora Koronnego, wcześnie przed Komiſyą, oddać, według ktorych kwitow wſzyſcy ći, ktorzy te śrebra brali, na przyſzłey Komiſyi, *ad inſtantiam* pomienionego Inſtygatora Koron. rachunek, *absque quavis citatione peremptoriè*, uczynić będą powinni. *ib.*

Plebanii w *Layzewie*, y Altaryi w *Tryſzkach*, w Xięſtwie Żmudzkim, fundacyą od Vr. Anny *Pacowney Ważyńskiey* Ciwunowy Dyrwian małych uczynioną, wiecznemi czaſy *in toto* aprobowano. *A. 1661. f. 21. Tit. Aprobacya Plebanii.*

Kośćiołowi Szpitalnemu w miaſteczku *Oſtrowie* pewne grunty, nad Łan roli nie wynoſzące, przez Xiędza Proboſzcza Szpitalnego zkupione, za konſenſem Vr. Staroſty *Parczowskiego*, inkorporowano, y od ćiężarow żołnierſkich; *ſalvis oneribus Reipubl.* uwolniono. A. *1667. f. 47. Tit Aprobacya gruntu.*

Kośćioła Farnego w dobrach Walowſka, *alias* Płużyny nazwanych, w Woiewodztwie Nowogrodzkim leżących, fundacyą przez Vr. *Kurcza* Podkomorzego Lidzkiego uczynioną aprobowano, y czternaśćie włok, w wioſce Krolewſkiey Jatwieży, za konſenſem Krolewſkim, do teyże Plebanii inkorporować pozwolono, *ſalvis oneribus Reipubl.* A. *1667. f. 74. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Kośćiołowi *Gaydańſkiemu*, w Ziemie Żmudzkiey, dobr pewnych, za konſenſem Krolewſkim, przez Vr. Michała *Stankiewicza* Ciwuna Eyragielſkiego y Małżonkę iego, uſtąpienie aprobowano. *ib. Tit.* Incorporatio *gruntu.*

Kośćiołowi *Kowieńſkiemu* Farnemu włok śiedm, w dobrach Krolewſkich, Dowkiami nazwanych, od Vr. Franćiſzka *Medekſzy* Piſarza Grodzkiego Kowieńſkiego, za konſenſem Krolewſkim uſtąpione, *ſalvis oneribus Reipubl.* przyłączone. *ib.*

Na Altaryą Kośćioła *Szawelſkiego*, Ołtarza Nayświętſzey Panny Narodzenia, dobr pewnych, w Ziemie Żmudzkiey, w Ciwunſtwie Berzyniańſkim, Kuże y Kuſzleyki nazwanych, od Vr. Kaźimierza *Godlewſkiego* uſtąpienie aprobowano. *ib.*

Kośćiołowi *Lahyſzyńſkiemu*, w Powiećie Pińſkim, należące place libertowano y włok cztery inkorporowano. *ib. f. 75. Tit. Libertacya placow.*

Temuż Kośćiołowi place, od rożnych oſob *quocunque jure* zapiſane y cedowane, z wolnem kupowaniem wapna, y ogrodami, budynkami y karczmą; także cztery włoki gruntu od iurysdykcyi, ćiężarow wſzelakich y powinnośći mieyſkich, *in perpetuum* libertowano. *A. 1677. f. 24. Tit.* Securitas *placow.*

Kośćiołowi Farnemu *Piotrkowſkiemu* kamienicę w Piotrkowie, od *Wikłowſkich* zapiſaną, na organiſtę obroconą, od wſzelakiego ſtanowiſka Deputatow Trybunału Koronnego, *in perpetuum* uwolniono. *A. 1667. fol. 45. Tit. Uwolnienie kamienice.*

Kośćioła *Leżayſkiego* Farnego inkorporowanego Konwentowi Miechowſkiemu *Canonicorum Regularium SSmi Sepulchri Domini*, Prawa wſzyſtkie dawne y *noviter* nadane aprobowano. *ib. f. 43. Tit. Aprobacya praw.*

Kośćiołowi *Brochowſkiemu*, w Ziemie Sochaczewſkiey, przyległą wioſkę puſtą, y bez ludźi bez domow zoſtaiącą, Plecewiec nazwaną, *in vim perpetuæ proviſionis*, wieczne-

mi czasy nadano, & immunitati Ecclesiasticæ, salvis oneribus Reip. inkorporowano ib. f. 44. Tit. Opatrzenie.

Kościoła y Plebanii we wsi *Suleiowie*, w Starostwie Stanisławowskim, w Ziemie Nurskiey, fundacyą, przez Ur. Samuela *Lipskiego de nova radice* uczynioną, aprobowano, y trzy włoki na Poświątne temuż Kościołowi w teyże wsi naznaczono, *& immunitatibus Ecclesiæ* inkorporowano, y inne, ktore *ex pietate sua* pomieniony fundator kupił, dobra aplikowano. *ib. f. 40. Tit. Aprobacya.*

Kościołowi *Studziańskiemu* dobra Krolewskie, to iest: wioskę Małeszyce nazwaną, w Woiewodztwie Sendomirskim w Powiecie Opoczyńskim leżącą, do fundacyi I M. Xiędza Jana *Zbąskiego* Archydyakona Gnieźnieńskiego, *perpetuis temporibus* przydano, inkorporowano, *immunitati Ecclesiæ* przypisano, y od wszelkich hybern, exakcyy, przechodow, stanowisk, noclegow, pokarmow y ciężarow żołnierskich, także y od spow, lub Krolowi, lub komukolwiek należących, uwolniono; *Salvis Reipubl. oneribus, & salvâ* przez tegoż I M. Księdza Zbąskiego, *moderno possessori & ejus successoribus satisfactione quantocius præstandâ.* Za ktorey satysfakcyi uczynieniem, te dobra Kościołowi Studziańskiemu maią przyiść *in realem possessionem. A. 1673. fol. 19. Tit. Fundacya.*

Kościołowi Panny Maryi na *Zdżieszu* pod Borkiem, w Wielkiey Polszcze, na potrzeby Kapłanow tego Kościoła, *ad victum & amictum* należące, wieś Raysko, w Woiewodztwie y Powiecie Kaliskim leżącą, *salvis oneribus Reipubl. & juribus modernorum possessorum* inkorporowano. *ib. f. 20. Tit. Inkorporacya.*

Kościołowi *Swiezkiemu tituli Divi Rochi* włok dwie pustych, Głuszkowska y Mądrzycka nazwanych, we wsi Bytoniu leżących, z ogrodem y inszemi przyległościami do ogroda należącemi, *salvis oneribus Reipubl.* wiecznemi czasy inkorporowano. *ib. f. 21. Tit. Inkorporacya.*

Kościołowi *alias* Cerkwie *Połockiey* Zakonnikow Bazylianow, w Unii S. będących, gdźie iest grob Błogosławionego Jozafata Męczennika, dobra Krolewskie w Woiewodztwie Połockim leżące, Sudźiłowice nazwane, *cum omnibus attinentiis*, na wieczną prowizyą tychże Zakonnikow, *salvis modernis possessoribus*, nadano, z tym dokładem: że te dobra w dyspozycyi Wieleb. Archyepiskopow Połockich zostawać maią, y od pomienioney Cerkwie nie maią bydź alienowane; *salvis oneribus Reipubl. ib. f. 15. Tit. Fundacya Błogosławionego Jozafata.*

Reasumowano tę konstytucyą y *possessionem* tychże dobr pomienionym Oycom utwierdzono. *A. 1677. f. 22. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Kościołowi w *Michaliskach* Oycow Augustynianow Folwarku, Buywidze nazwanego, w Woiewodztwie Wileńskim leżącego, przez Vr. Referendarza W X Lit. *in vim meliorationis* fundacyi nadanie aprobowano; *salvis oneribus Reipubl. A. 1673. f. 16.* Auctio *Fundacyi.*

Kościołowi w Mieśćie *Kowlu* fundacyi dawney melioracyą, przez I M P. Wacława *Leszczyńskiego* Woiewodę Podlaskiego uczynioną, wedle Przywileiu y Kancelaryi Koron. *eo nomine* wydanego, *in toto* aprobowano. *A. 1676. f. 33. Tit. Utwierdzenie Kościoła Kowelskiego.*

Kościoła *de nova radice*, w dobrach Ziemskich, Vr. Każimierza *Puchalskiego* Pisarza Dekretowego W X Lit. Woyskiego Grodźińskiego, Buchowicze nazwanych, w Woiewodztwie Brześćkim leżących, fundacyą y włok pięći, za konsensem Krolewskim, ustąpienie aprobowano, y temuż Kośćiołowi inkorporowano, wiecznemi czasy; *salvis oneribus Reipubl. A. 1673. f. 16. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Reasumowano tę fundacyą *in toto. A. 1676. f. 22. Tit. Approbatio Fundationum.*

Kościołowi *alias* Cerkwie Uniackiey, włoki dwie, podług prawa Urodzonego *Szpilowskiego* Woyskiego Rzeczyckiego, zdobr Berzytnińskich *alias* Niesforowskich dźiedźicznych, w Woiewodztwie Mśćisławskim leżących, nadane aprobowano. *A. 1676. f. 13. Tit.* Approbatio *włok dwu.*

Kościoł w *Dźiembrowie*, w Powiećie Lidzkim, fundować y wioskę Krolewską, Opleyki nazwaną, w tymże Powiećie leżącą, przyłączyć, Vr. Eliaszowi Michałowi *Rynwidowi* Podstarośćiemu Lidzkiemu y Małżonce iego pozwolono, y aprobowano; A pomienioną wioskę *ab omnibus oneribus militaribus* uwolniono, y z fundacyami dobr Ziemskich porownano. *ib. f. 14. Tit. Fundacya.*

Reasumowano tę Konstytucyą *in toto. A. 1678. fol. 15. Tit.* Reassumptio *Fundacyi.*

Ko-

Kośćiołowi *Sendomirſkiemu* wieś Swiątniki przez S. Jadwigę nadaną, y ludźi tamecznych od wſzelakich żołnierſkich ſtacyy y ſtanowiſk, chlebow źimowych, podwod, popaſow, noclegow y przechodow, *in perpetuum* libertowano. *Et caſu contraventionis* tey Konſtytucyi, *forum* w Trybunale Koronnym Lubelſkim, lub Piotrkowſkim naznaczono. *A. 1667. f. 40. Tit. Swiątniki wieś.*

Kośćioła *Sulmierzyckiego*, w Miaſteczku Sulmierzycach pięć placow, na ktorych Kośćiol ſtoi, od wſzelakich Rzeczypoſp. podatkow uwolniono. *ib. fol. 41. Tit. Kośćioł Sulmierzycki.*

Kośćiołowi we wśi Krolewſkiey *Zagoſźczy*, plac puſty blizko onego leżący, Stępniowſki nazwany, z rolą, ogrodem, łąkami y innemi do niego przynależytośćiami, na zbudowanie na nim domu, dla Kapelana Bractwa Nayśw. PANNY Poćieſzenia, za konſenſem *modernæ poſſeſtricis* inkorporowano, y on od wſzelakich dworſkich ćiężarow wiecznemi czaſy uwolniono. *A. 1677. f. 35. Tit. Inkorporacya Placu.*

Znowu tenże plac *immunitatibus Eccleſiaſticis* przypiſano, y od wſzelakich Rzeczypoſp. y dworſkich ćiężarow libertowano. *A. 1678. fol. 40. Tit. Melioracya inkorporacyi.*

Kośćioł *Przyczyńſki*, *ad Præpoſituram Infulatam Wſchovienſem* inkorporowano. *vid. Tit. Proboſtwo Wſchowſkie.*

Kośćioła *Niełoiowickiego* w W X Lit. erekcyą nową, przez Xiędza Andrzeia *Oſowſkiego* Regienta W X Lit. uczynioną aprobowano, *& immunitatibus Eccleſiæ* inkorporowano. *A. 1677. f. 23. Tit. Fundacya Kośćioła.*

Kośćioła *Mieleczyckiego* w W X L. Prawa y Przywileie *in toto* utwierdzono, y tak wieś Chlewice *cum omnibus attinentiis*, przez Xiędza Pawła *Kraſnodębſkiego* kupioną, y do tego Kośćioła aplikowaną, iako y dźieśięćiny po Dźierzawie Krolewſkiey Pakumeńſkiey, do pomienionego Kośćioła przyłączono. *ib. Tit. Konfirmacya Praw.*

Kośćioła Kolegiaty, w Mieśćie *Staniſławowie*, fundacya przez IMP. Andrzeia *Potockiego* Woiewodę Kiiowſkiego uczynioną, ratyfikowano. *ibid. fol. 14. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Kośćioła Kolegiaty y Kanonikow przy nim w *Zołkwi*, fundacyą przez Naiaśnieyſzego Krola I M. JANA Trzećiego *de nova radice* uczynioną, oraz z inkorporowanemi w dobrach I. K. Mći Ziemſkich y Krolewſkich Plebaniami, wśiami y gruntami, według Przywileiu tegoż I. K. Mći. z Kancelaryi Koronney wydanego, *in omnibus* teyże fundacyi y Przywileiu *punctis*, na wieczne czaſy aprobowano. *ib. fol. 31. Tit. Aprobacya Fundacyi.*

Kośćiołowi we wśi *Topoli* Sołectwo tameczne, *accedente conſenſu poſſeſſoris*, inkorporowano. *A. 1678. f. 35. Tit. Inkorporacya.*

Kośćioła *Rogońſkiego*, w Powiećie Wilkomirſkim, fundacyą przez IMP. Marcyana *Ogińſkiego* Woiewodę Trockiego, *cum additione* wśi Ołukiany z gruntami, *& cum attinentiis* w funduſzu *fuſius* opiſanemi, ztwierdzono. *A. 1678. fol. 17. Tit. Reintroductio.*

Kośćioła *Skrzetuſkiego*, w Staroſtwie Nowodworſkim, fundacya *cum ſeparatione filiæ à Matre & melioratione fundationis in toto approbatur. A. 1685. fol. 16. Tit. Aprobacya Kośćioła Skrzetuſkiego.*

Kośćiołowi we wśi Krolewskiey, *Brzeżinach*, w źiemie Stężyckiey, dwa poł łanki roli przydano, *cum onere* zaſtępowania podatkow przez Vr. Franć. *Chometowſkiego* Łowczego Czerſkiego, iako Fundatora. *A. 1685. fol. 17. Tit. Aprobacya Fund. Kośćioła Brzeżińſkiego.*

Kośćioła w Tylży Fundacyą *& liberum exercitium Religionis* w Xięſtwie Pruſkim, iako dawno *ſonant Jura*, aprobowano, Liwowiany, Zaśćianek, Sudki, *ab oneribus militaribus* uwolniono. *K. L. 1699. f. 70. Tit. Aprobacya Funduſzu.*

Do Ołtarza S. Anny w Kośćiele Farſkim w *Wiźnie*, dwie włoki puſte, na Mieśćie Wiźnie, przez Vr. Iana *Kulikowſkiego* Sędźiego Ziemſkiego aplikowane, *ab oneribus civilibus*, y ſamego Dźierzawce prowentow; *ſalvis oneribus Reipubl.* uwolniono. *A. 1678. fol. 23. Tit. Libertacya włok.*

Kośćiołowi *Gieranowſkiemu*, z Dźierzawy Gieranowſkiey y Lipniſkiey dźieśięćina. *vid. Tit. Artylerya W. X. Lit.*

Kośćiołowi Katedralnemu *Chełmſkiemu* Proboſtwo Hrubieſzowſkie inkorporowano. *vid. Tit. Proboſtwo.*

Ko-

Kośćioła *Uchańſkiego* wolność. *vid. Tit. Probostwo Uchańſkie.*
Kośćioł S. Krzyża, w *Warſzawie* na Przedmieśćiu Krakowſkim, dany Kapłanom *Congregationis Miſſionis. vid. Tit. Fundacye.*

Przy Kośćiele Oycow Frančiſzkanow w *Zamośćiu*, funduſz na Kaplicę Loretańſką aprobowano. *vid. Tit. Fundacya.*

Kośćielnych śreber od niektorych Kośćiołow *alienatio*, *cadere* nie ma na Woyſko *vid. Tit. Woyſko.*

KOZACY.

O Kozakach, ktorzy śię na Niźie y Zaporozy bawią, aby z nich okazya nie była do zerwania pogranicznego pokoiu, poſtanowienie *in perpetuum* takie ſtanęło: Pod władzą Hetmańſką zoſtawać maią, od ktorego Przełożone nad ſobą Rotmiſtrze y Setniki Szlachtę mieć będą, y przyśięgać: że mimo wolą Hetmańſką, nigdy granic Koronnych przechodźić, ani wodą, ani źiemią, a pogotowiu w Pańſtwa Sąśiedzkie wtargnąć, ani woiować ich nie będą. Kupcow y ludźi żadnych, ktorzyby kiedy tamtemi ſzli mieyſcami, zabierać, ani im, ani maiętnośćiom ich, żadnego gwałtu czynić nie maią. Do Towarzyſtwa ſwego nad wolą Starſzego albo Przełożonego, a Starſzy albo Przełożony nad wolą Hetmańſką, nikogo przyimować nie maią, y ma ich bydź zawzdy u Hetmana regieſtr. A kiedyby ktory z ſłużby zſzedł, a inſzy na to mieyſce był przyięty, powinien o tym zawzdy Starſzy dać znać do Hetmana, aby pewną o imieniach ich miał wiadomość. Przeſądzonych y na gardło zkazanych nie maią przyimować. Do Miaſteczek żadnych żaden z Kozakow nie ma bydź puſzczany, iedno ten, ktoryby miał od Starſzego albo Setnika świadectwo y pozwolenie. Wſzyſcy Staroſtowie y Dźierżawcy Dobr Krolewſkich, w Miaſtach, Miaſteczkach y Wśiach Krolewſkich, a Xiążęta, Panowie y Szlachta, w ſwoich właſnych, powinni mieć Vrzędniki, Rotmiſtrze, Burmiſtrze, Woyty y Wałany, na takową rotę przyśięgłe: iż wſzelką mieć pieczą na to będą, ile naywięcey z nich może bydź, bronić, iakoby z onego Miaſta albo Miaſteczka, albo Wśi, nie chodźił nikt na Niż, ani w pole na zdobycz, a pogotowiu za granice, do Pańſtw Sąśiedzkich; y że takowych, ktorzyby, zkąd inąd zdobycz iaką tam przynieśli, imać y karać będą; a ieżliby im zdołać nie mogli? Panu ſwemu albo Staroście, a w niebytności Vrzędnikowi iego, o tym oznaymią. Także aby prochow, ſaletr, broni, żywnośći nikomu, iedno ktoby świadectwo miał od Starſzego ſwego albo Setnika, nie przedawano, y zdobyczy żadnych nie kupowano, z wſzelką pilnośćią przeſtrzegać będą. A ktorzyby z pomienionych Vrzędnikow w tym niedbali byli, y według przyśięgi ſwoiey powinnośćiom ſwoim nie doſyć czynili; od Staroſtow y Panow ſwoich, albo ich Vrzędnikow, na gardle, iako y ſwawolnicy, ktorzyby śię w ich dobrach znaydowali, karani bydź maią. A gdźieby śię na ſamych Staroſtow, albo Xiążąt, Panow y Szlachtę, z świadectw y *ex ſcrutiniis* pokazało, że śię ważyli chodźić w pole, mimo wolą Hetmańſką, a pogotowiu Pańſtwa Sąśiedzkie naieżdżać, albo nachodźić, y pokoy z nimi wzruſzać; także y ći, u ktorychby śię iaka część zdobyczy albo korzyśći ſwawolnie w Pańſtwach Sąśiedzkich wźiętey pokazała, y w Maiętnośći ich znalazła, *pœnâ de gverris* karani bydź maią. Co aby do ſkutku przychodźić mogło obiecano: zaraz z Seymu tego naznaczyć dwu Dozorcow, z tą powinnośćią: Aby każdy z nich, u części tey granic, ktoremu ktorą Hetman W. Koronny, albo za zaleceniem iego Polny naznaczy, doglądał y pilnował tego, żeby żadna ſwawola z ſtrony Nizowych żołnierzow, tam śię nie wſzczynała. A gdyby śię co pokazało, Hetmanowi znać dać maią, ktory wyſtępnych karać powinien. Na tych zaś, ktorzy po Miaſtach y Miaſteczkach, albo po wśiach mieſzkaią y chowaią śię, gdyby exces iaki uczynili, Panow ich zaraz o animadwerſyą rekwirować powinni; a ći bez wymowek wſzelakich powinni wſzyſtkie takowe, ſpoſobem wyżey opiſanym, to ieſt: na gardle, tak *plebeios* iako y *nobiles inpoſſeſſionatos*, ktorzyby śię w ich Maiętnośćiach bawili, albo na ſłużbie ich byli, karać. A ktoby z Panow, Xiążąt, Staroſtow, Dźierżawcow y z Szlachty, w takim ſprawiedliwośći czynieniu był niedbały, albo śię ſam czego przećiwko tey Konſtytucyi ważył; takowemu Dozorca, albo Dozorcowie, dać maią rok na Trybunał, *ad inſtantiam Inſtigatoris*, *ex delatione ſui*, we cztery niedźiele od położenia pozwu, y tak

Herburt. fol. 190. Tit. Guerra.

tak pomieniony pozew, iako y probacye, wypiſawſzy wſzyſtko doſtatecznie, odeſłać do Inſtygatora Trybunalſkiego. A rok za pierwſzym pozwem ma bydź zawity, y żadna dylacya iść nie ma pozwanemu, okrom *veræ infirmitatis* do dwu niedźiel, zwykłym ſpoſobem. Marſzałek Trybunalſki doyrzeć ma tego, aby zaraz *extra regeſtrum* takowe ſprawy były odprawowane, y żadna niewypełzła. W wątpliwych rzeczach powinno bydź *ſcrutinium*, ktore Sąd Trybunalſki Vrzędowi Staroſćiemu, pod ktorego iurysdykcyą będźie obwiniony, przećiw Staroſćie, *Viciniori Capitaneo* zlecać ma; doglądać zaś maią tych *ſcrutinia* Dozorce, y z ſwoiey ſtrony one wyprawować. Od takowych akcyy, ani na Trybunale, ani u Dworu, ani u żadnego Sądu, nie maią nic brać, gdyż to ieſt *publicum negotium*. Na poſyłanie z temi rzeczami do Trybunału coby Dozorce wydali, to z Skarbu Koronnego, według ich regieſtru przez Podſkarbiego, zaraz gdy o to *requiſitus* będźie, powinno bydź wrocono. Sądzenie zaś tych ſpraw, takim iść ma ſpoſobem: Gdyby śię pokazała czyia wina? ma bydź *ad pœnas de guerris* zkazan, a Staroſta y na ztracenie Staroſtwa; ieźliby wątpliwość y *perplexitas* była? to odwod. Gdyby śię zaś *ex ſcrutinio* pokazała iaſna niewinność obwinionego, y byłby wolny od ſprawy, bez przyśięgi; ma za tym na Delatora *pœna*, według Konſtytucyi o tym, (*vid. Tit. pœna talionis*,) zkazana. Gdyby zaś kto o niekaranie poddanych był pozwan, a założył śię, że nie wiedźiał o tym, że nie było obwinionego na grunćie iego, gdy go wiadomość naypierwſza o wyſtępku iego doſzła, że nie dał przyczyny do ućieczenia, y żadna w tym z niego Konniwencya śię nie ſtała; w takowey mierze bez *ſcrutinium* przyśięga mu bydź ma nakazana. Dozorcy zwyż rzeczeni maią mieć *ſalarium*, po trzech ſet złt. na rok ztąd, zkąd y Nizowcy zapłatę ſwą maią. Ciż powinni bydź Szlachta y ośiedli. Kozakom Nizowym y Duńſkim żołd iaki iść ma na potomne czaſy? namowić y poſtanowić obiecano, a na teraźnieyſzą woynę, ktorych Hetman, wedle potrzeby Rzeczypoſp. użyie, Prowizorowie płaćić maią. Ciż Kozacy Pachołkow od Woyſka y ſług niczyich przyimować nie maią. *A. 1590. fol. 572. Tit. Porządek ſtrony Nizowcow y Vkrainy.*

Herburt. fol. 190. Tit. Guerra.

Declaratur o Nizowcach y innych wſzyſtkich ludźiach, ktorzyby ſwawolnie kupili śię, naiazdy iakie czynili albo gwałty, y granice Państw Koronnych chćieliby ſwawolnie przechodźić, iż maią bydź miani *pro hoſtibus Patriæ & perduellibus*, y zaraz bez wſzelakiego prawnego poſtępku Woyſko Kwarćiane Vkrainne może bydź przećiwko onym ruſzone, y każdemu wolno od nich bronić maiętnośći ſwoich, *propoſitâ impunitate*, gdyby ktory z nich w tym bronieniu zginął. *A. 1593. fol. 641. Tit. O Nizowcach.*

Reaſumowano tę Konſtytucyą y Hetmanowi, aby te ſwawolniki *ad internecionem* znośił, zlecono. Oraz y Konſtytucyą A. 1590. reaſumowano. *A. 1596. fol. 682. Tit. O Kozakach y ludźiach ſwawolnych.*

Reſtituuntur, ktorzy dla *Kośińſkiego* y *Nalewayka* zbrodni *proſcripti* byli, ale tylko ći, ktorzy ſłużyć woynę będą przećiw Karoluſowi, pod poſłuſzeńſtwem ſtarſzego, za wolą Krolewſką, od Vrzędu Hetmańſkiego naznaczonego, zoſtaiąc; & *aſſecurantur*, iż pod tę niebytność ſwoię, w niwczym ukrzywdzeni nie będą. *Salvâ jurisdictione* Staroſtow y Panow, pod ktoremi poſeſye ſwoie maią. Y ieżeliby ktorzy z nich pomarli, maiętnośći po nich na potomki y bliżſze ich iść maią. *A. 1601. fol. 757. Tit. O Kozakach Zaporozſkich.*

Reaſſumuntur Konſtytucye A. 1589. 1590. & 1601. & *declaratur*: że Staroſtom y Podſtaroſćim ich ktorzy w dobrach Krolewſkich, a ktorzy w dobrach Szlacheckich albo Duchownych mieſzkaią Panom ſwoim y karaniu ich, za wſzelakie wyſtępki, podlegać maią. *A. 1607. f. 856. Tit. O Kozakach Zaporozſkich.*

A ieźliby śię, z Zaporoza wyſzedſzy, ſwawolnie kupić chćieli; *reaſſumitur* przećiwko nim *Confœderatio* Korczyńſka, *contra Guerricos. ibid.*

A że nie tylko zwierzchnośći, Staroſtow y Panow ſwych nie przyznawaią, ale Hetmani ſwe y inſzą formę ſprawiedliwośći ſwoiey maią, y kupy ſwawolne zbieraią, naiazdy na Miaſta Krolewſkie y na Zamki Nieprzyiaćielſkie czynią, a zatym pokoy poſpolity y *Pacta* z niemi wzruſzaią &c. Przeto dano Komiſarze, *ad inquirendum* o autorach takiey ſwawoli, y do zkarania onych, y żeby *in diſciplinam* wprawieni byli. Co Hetman Koronny, iako na ten czas Woiewoda y Staroſta Kiiowſki, exekwować powinien,

powinien, y ieźliby potrzeba, Woyſka Rzeczypoſp. Kwarćianego na to użyć. *A.1609. fol. 894. Tit. O Kozakach.*

Miaſtom, aby śię pod iurysdykcyą tychże Kozakow nie poddawały, y Synom ſwym żeby tego nie pozwalali, przykazano, *ſub amiſſione bonorum & pœna capitis.* Czego Staroſtowie przeſtrzegać, y to exekwować powinni. *ibid.*

O tymże vide infra.

Kozacy na poſługę Rzeczypoſp. nie maią bydź zaćiągani, okrom gwałtowney Rzeczypoſp. potrzeby, y to takim ſpoſobem, żeby liſty przypowiedne, ludźiom Stanu Szlacheckiego, dobrze ośiadłym w Woiewodztwach Vkraińſkich, ktorychby dobra *correſpondere* mogły ſzkodom, przez nich poczynionym, na Roty Kozackie dawane były. O co *forum* na Trybunale, iako *pro illata injuria, peremptoriè, ſine ulla dilatione.* A ieźliby oni ſami, ſwawolne kupy zebrawſzy, po dobrach Krolewſkich, Duchownych y Swietckich chodźili, y ſzkody czynili; przećiwko takim, wedle dawnych zwyczaiow, Staroſtowie poſtępować maią, hamuiąc ich ſwawolą, by też y ruſzeniem Powiatow. *A. 1611. fol. 26. Tit. O ſwawoli Vkrainney Kozackiey.*

Znowu: ieźliby za mandatami, z Seymu tego do nich rozeſłanemi, nie roziechali śię, *perpetuo infames, cum reaſſumptione* dawnych o tym Konſtytucyy, *declarantur;* y na Hetmanow, Koronnego y W. X. Lit. powinność włożono, aby oſobami ſwemi przećiwko onym, iako nieprzyiaćiołom Oyczyzny, z woyſkami Rzeczypoſp. ruſzyli śię. Staroſtowie także, y ieźliby potrzeba tego była, Rycerſtwo Woiewodztw przyległych, gdy obwieſzczeni przez liſty tychże Hetmanow będą, zaraz śię ruſzać, *ſub pœnis in jure deſcriptis*, y pomienionych ſwawolnikow znośić, maią. *A. 1613. fol. 10. Tit. O Kozakach y ludźiach ſwawolnych.*

Wolno nad to każdemu będźie, od ich naiazdow bronić dobr ſwoich, z tym upewnieniem: iż o głowy tych, ktorzy w obronie *ex invaſione* dotąd zginęli, y napotymby polegli, żaden czynić nie może, owſzem ktoby śię czynić ważył, *pœnam Infamiæ tanqvam complex incurret. Ibid.*

Atamanow iurysdykcye, ktorych ſobie Kozacy, wyłamuiąc śię z poſłuſzeńſtwa zwierzchnośći ſwoiey, poſtanowili, iako prawu poſpolitemu przećiwne, znieśiono. A Staroſtowie od tego czaſu, także Panowie, Duchowni, y każdy Szlachćic, w Maiętnośćiach ſwoich, albo Namieſtnikowie ich, Sądow im takich, y do kup śię zbierania zabraniać maią. *ibid.*

Vmowili z niemi Komiſarze pewny ſpoſob zatrzymania ſwawolnych, ale ieſzcze, aby śię temu do końca doſyć ſtało, Komiſarzow przy Hetmanie, iako y pierwey, Koronnym poſyłaią, deklaruiąc: iż ieźliby Kozacy ſwawoli wychodzenia na czarne morze, y naieżdzania Pańſtw Sąśiedzkich poprzeſtać nie chćieli, *pro hoſtibus Patriæ, rebellibus, perduellibus* rozumiani bydź maią. A Hetmani, wedle Konſtytucyy przeſzłych Seymow, iako przećiwko nieprzyiaćiołom, czynić maią. *A. 1618. fol. 2. Tit. O Kozakach Nizowych.*

Kozakow pewna liczba bydź ma, podług zdania y namow Stanow Koronnych, na tym Seymie uczynionych, a drudzy z kup y gromad, w iakich teraz ſą, rozeyść śię maią, y Chorągwi podnośić, ani wychodźić za granicę, bez *conſenſu* Rzeczypoſp. nie powinni. *A. 1619. fol. 3. Tit. O Kozakach.*

Y pewna ich liczba na teraźnieyſzą Rzeczypoſp. poſługę zaćiągniona bydź ma, ktorym żołd będźie płacony, wedle Konſtyt. *A. 1618. de Stipendiariis. ibid.*

Znowu o Kozakach: Płacą im naznaczono, deklaruiąc ich za *ſtipendiarios Reipubl.* z tą iednak kondycyą, aby pod regimentem y władzą Hetmana Koronnego zoſtawali. *A 1620. fol. 13. Tit. Kozacy.*

Dla wprawienia ich w dobry porządek, znowu Komiſarze naznaczeni. *A.1623.f.5. Tit. Komiſya Kozacka.*

Nie doſzła ta Komiſya, znowu inſzą uchwalono; A przy tym to deklarowano: iż ktoby im pomoc iakąkolwiek dał, *pro hoſte Patriæ* ma bydź rozumiany. A ktoby co z dobyczy Tureckiey u nich kupił, ieźli Szlachćic? *pœnâ quingentarum marcarum* w Grodźie, *ad inſtantiam cujusvis, præmiſſâ inquiſitione, ſalvâ appellatione;* (co śię na konie śćiągać nie ma) a ieźli *plebejus? pœnâ capitis* w Grodźie bliżſzym, *ex delatione & inſtigatione cujusvis,* karany bydź ma. *A. 1624. fol. 3. Tit. Komiſya Kozacka.*

Doſzła ta Komiſya & *in toto approbatur, cum hac declaratione:* iż ieźliby oney pun-

ktom nie dosyć czynili, *pro hostibus Patriæ declarantur*, y na pokaranie ich, Hetmani Woyskom Rzeczyposp. nastąpić rozkażą. *A. 1626. fol.* 2. *Tit. Aprobacya Ordynacyi Kozakow Zaporowskich.*

Na obronę Vkrainy przy Woysku Kwarćianym, według postanowienia pomienioney Komisyi, zostać maią. *Na Seymie drugim, w tymże Roku. A. 1626. fol. 2. Tit. Zołnierz Kwarćiany.*

O tymże *A. 1627. fol. 3. Tit. Obrona Vkrainy.*

O tymże znowu *A. 1628. fol. 5. Tit. Obrona Vkrainy.*

Kozacy *Zaporozcy* żadney naymnieyszey przyczyny do rozerwania pokoiu, ani lądem, ani morzem, Pogaństwu dawać nie maią, pod utraceniem wszystkich nadanych sobie od Krolow y Rzeczyposp. praw, wolności y Przywileiow. A Starostowie nie maią im dopuszczać w Starostwach swoich, drzewa na czołny gotować y sposobiać, ani żywności, ani prochu y kul, y wszelakich inszych potrzeb, bez ktorych inkursye Kozackie morzkie bydź nie mogą. Czego y Vrzędy Mieyskie przestrzegać maią, *sub pœna colli;* o co z niemi *forum post Curiam Regiam, ad instantiam cujusvis*, ieżeliby Prawu temu *contravenire* śmieli. Też Vrzędy Synom swym do Woyska Zaporowskiego zabraniać maią, *sub iisdem pœnis.* Szlachćic, ktoryby tey swawoli Kozakom pomagał, ma bydź, *ad instantiam Instigatoris Reg. ex delatione cujusvis*, na Seymie iako *perduellis* sądzony y karany. Woyska tego w zaćiągu Rzeczyposp. nie powinno nigdy bydź więcey, nad śiedm tyśięcy, czego Hetmani przestrzegać maią. Na wpisanie śiodmego tyśiąca Komisarze zesłani. Płaca onych w Kaniowie zawsze dochodźić ma. A ktoryby z tych regiestrowych Kozakow pokazał śię bydź buntownikiem, y lub Hetmanom, lub ich Namiestnikom, bądź swoiey Starszyźnie niepoślusznym, albo *Autorem* Czernieckiey rady; ten y z regiestru służby wymazany, y na gardle karany bydź ma. *A. 1635. fal. 3. Tit. Pohamowanie.*

Kozacy *Zaporozcy* dla rebellii, wszelkie iurysdykcye swoie, prerogatywy, Starszeństwa, dochody y insze *decora, in perpetuum* ztraćili, y w chłopy są obroceni. A regiestrowych, (ktorych tylko sześć tyśięcy w służbie Rzeczyposp. bydź ma) ktorzy śię upokorzyli, ordynacya taka stanęła: Na mieysce Starszego, (ktory odtąd iuż więcey bywać nie ma) Komisarz Rzeczyposp. od Seymu do Seymu, Szlachćic przyśięgły, w dźiele Rycerskim doświadczony, podawany bydź ma, za zaleceniem Hetmana. Ktory Komisarz, *in eam juramenti formam* przyśięgać ma: „Ia N. przyśięgam Panu „Bogu w Troycy S. iedynemu, iż na tym Vrzędźie, Naiaśnieyszemu Władysławo-„wi IV. Krolowi, Panu memu, *& ejus Successoribus* Krolom Polskim, y Rzeczy-„posp. wiernie y życzliwie służyć, swawolą kozacką z możnośći moiey hamować, „buntom ich zawczasu zabiegać, y o onych zawczasu Hetmana Koronnego przestrze-„gać, ukrzywdzonym od Kozakow sprawiedliwość czynić, a im krzywdy żadney *&* „*præjudicium* nie czynić, ale śię podług opisania tego zachować, y rozkazania Het-„mańskiego we wszystkim słuchać będę. Tak mi Panie Boże dopomoż, y Mę-„ka iego Swięta. Ktoremu Komisarzowi posłuszni bydź maią, tak Asawułowie, Pułkownicy, Setnicy, iako y Woysko wszystko. Komisarz zaś, iako y oni wszyscy, *dependere* ma od Hetmana Koronnego. Rezydencya Komisarza w Terechtymirowie, a Pułkownikow każdego przy Pułku swoim powinna bydź. Odieżdżać śię im nie godźi, chyba *in legali*, y to za wiadomośćią Hetmana Koronnego. Pułkownicy y Asawułowie, Szlachta w dźiele Rycerskim doświadczeni, nie podeyrzaney cnoty y wiary bydź maią; a Setnicy y Atamani, z Kozakow samych dobrze Rzeczyposp. zasłużonych, ludźi Rycerskich, obierani będą. Pułki y z Pułkownikiem swoim koleią na Zaporoże chodźić maią, dla bronienia tamtych mieysc, y dla zabronienia Tatarom przeyśćia przez Dniepr, y aby swawolni po wyspach y rzekach nie kryli śię, y z tamtąd exkursyy nie czynili na morze. Okrom tych żaden Kozak, bez paszportu Komisarza, ważyć śię nie będźie, chodźić na Zaporoże. A ktoryby był od Gubernatora, na Kudaku będącego, poimany, ma bydź na gardle karany. Gdy Woysko Vkrainne w pole wychodźić będźie, powinien y Komisarz zaraz za włość ze dwiema pułkami wychodźić, zwłaszcza gdy *extraordinarium periculum* nie będźie, y tam śię przy czarnym szlaku położywszy, Tatarskim czatom wstręt czynić. A gdyby *extraordinarium periculum* następowało, wszystko Woysko zkupić ma, y tam z nim poydźie,

poydźie, kędy Hetmańſkie naſtąpi rozkazanie. *A. 1638. fol. 5. Tit. Ordynacya Woyſka Zaporozkiego.*

Ciż Kozacy w ſłużbie Rzeczypoſp. będący, od Staroſtow y Podſtarośćich Ukraińſkich, żadnego *præjudicium* ćierpieć, ani też ſami, w żadne rzeczy ſobie nienależące wdawać śię, a pogotowiu w prowentach dobr Krolewſkich żadnych przeſzkod czynić nie maią. Czego Pułkownicy y Komiſarz przeſtrzegać pilno będą. A gdyby w powinności ſwey niedbałemi byli, maią za to, przed Hetmanem Koronnym odpowiadać. *ibidem.*

Gdy śię trafi ſprawa miedzy Mieſzczaninem w dobrach Krolewſkich a Kozakiem regieſtrowym, na takich Sądach Podſtarośći z Pułkownikiem zaśiadać będźie. *ib.*

Komiſarze na ocerklowanie ośiadłośći Kozackich, ktoreby Kozakom *ſucceſſivè perpetuis temporibus* ſłużyły, aby co rok przypiſow nie było z ſzkodą Rzeczypoſp. y uymą prowentow dobr Krolewſkich, naznaczeni. *ib.*

Kozacy regieſtrowi, tak w gruntach iako y w oſobach, ućiążeni od nikogo bydź nie maią. *ibidem.*

Mieſzczanie, według dawnych praw y zakazow, w Kozaki śię ſami, ani Synow ſwoich wdawać, ani nawet Corek ſwoich za Kozaki wydawać nie maią, *ſub pœna confiſcationis bonorum. ib.*

Aby Kozacy w odległeyſzych Kraiach Ukrainnych (krom Czerkas, Czehrynia, Korſzunia) y w inſzych Miaſtach na ſamey Ukrainie będących, nie mieſzkali, y dobr ſwoich w Miaſtach tam nie mieli, zakazano, dla tego, aby śię im odćięła wſzelka okazya do zchadzek y do buntow, ktoreby, mieſzkaiąc w kupie, uczynić mogli. *ibidem.*

Komiſarze naznaczeni, aby weyrzeli w grunty Terechtymirowſkie; y co śię ukaże, że Kozacy komu *per vim* odięli, aby to przywrocono było *poſſeſſoribus antiqvis. ibidem.*

Szerſza ieſzcze o Kozakach tych w oſobnym ſkrypćie, *ad Archivum Regni* podanym, ieſt ordynacya opiſana. *ib.*

Do zatrzymania Woyſk, Kwarćianego y Zaporozkiego, *in officio*, y do komplanowania y ſądzenia *inconvenientium*, ieżliby śię iakie z ktorey ſtrony tychże Woyſk ſtało? *&c.* Komiſarze naznaczeni. *A. 1649. f. 19. Tit. Komiſarze.*

Znowu Komiſarze, *cum inſtructione* z Kancelaryi Koron. aby uzpokoili doſkonale Woyſko Zaporozkie w prośbach iego. *A. 1650. f. 2. Tit. Komiſya.*

Odprawiona ta Komiſya pod Hadźiacem dnia 16. *Septembr.* w Roku 1658. y przyśięgą *ab utrinqve* ztwierdzona, y za prawo wieczne, *ſalvis Pactis* z Kurfirſztem Brandeburſkim, deklarowana, y *in volumen Legum* do ſłowa inſerowana ieſt. Przytym Prawa, ktoreby z iakieykolwiek okazyi naydowały śię, tey wolnośći Woyſk Zaporozkich przećiwne, oſobliwie Konſtytuc. A. 1638. y ſkrypt *ad Archivum* dany, iako poſtanowieniu temu przećiwne *abrogantur. A. 1659. f. 54. Tit. Aprobacya Komiſyi.*

Tey Komiſyi punkta wſzyſtkie naydźieſz reſolwowane niżey, y pod inſzemi właſnemi rzeczy tytułami.

Obożnemu, Sędźiom, Aſawułom gieneralnym, Pułkownikom, Aſawułom Pułkowym, Setnikom, dochod coroczny na Staroſtwach Ukrainnych naznaczono, ktory wedle Przywileiow Krola IM. Jana Każimierza, od poſeſorow wiecznemi czaſy brać maią. *A. 1659. f. 55. Tit. Deklaracya łaſki.*

Kozacy *Zaporozcy*, przy poſeſyi Terechtymirowa z Monaſterem y wśiami do niego należącemi, wiecznemi czaſy zachowani, y Przywileie onym *eo nomine* dane reaſumowano, y aprobowano. *ib. f. 56. Tit. Aprobacya Terechtymirowa.*

Do odprawienia Poſłow Kozackich Zaporozkich, Deputaći naznaczeni. *vid. Tit. Deputaći.*

Kozakom *Zaporozkim* zapłata *ſtipendiorum*, *pro ultimis diebus Men. Junii 1647.* we Lwowie naznaczona *&c. A. 1646. f. 9. Tit. Zapłata Woyſku Ukrainnemu.*

Kozakom Zaporozkim *rebellibus*, y tym co przy nich, amniſtya dana. Ktorey nikt wzruſzać nie ma, *ſub pœnis violationis Pactorum. W Komiſyi Hadyackiey. A. 1659. f. 50. §. A ponieważ. & §. Nad to Kaduki.*

Kaduki także po nich uproſzone *caſſantur. ibid.*

Tymże konzyſtencya w tychże Woiewodztwach y Ziemiach naznaczona, w ktorych przedtym zoſtawali. *ib.* §. *Konzyſtencya.*

Tymże wſzelakie wolnośći, Przywileiami Krolow Polſkich nadane, konfirmowano, deklaruiąc: iż z Futorow Kozackich, wśi, Miaſteczek y domow, żadnym pretextem żadne podatki wyćiągane od nikogo bydź nie maią, ale iako ludźie Rycerzcy, od wſzelakich ćiężarow, także od ceł, myt, po wſzyſtkiey Koronie y W X Lit. tudźież od Sądow wſzelakich Staroſtow, Dźierzawcow, Panow y ich Namieſtnikow, wolni zoſtawać będą, tylko pod ſamego Hetmana Woyſk Ruſkich iurysdykcyą zoſtawać powinni. Naoſtatek wſzelakie napoie, łowy polowe y ręczne, y inſze Kazakow pożytki, według ſtarych zwyczaiow, przy Kozakach wolne zoſtawać maią. *ib.*

Kozacy nobilitowani będą ći wſzyſcy, ktorychkolwiek Het. Woyſk Ruſkich *alias* Zaporozkich przentować będźie, tak iednak miarkuiąc, żeby z każdego Pułku ſto bydź mogło nobilitowanych. *ib.*

Kozakom *Zaporozkim*, ktorzy po uzpokoieniu przez Komiſyą Hadyacką, protekcyą Moſkiewſką przyięli, znowu amniſtyą dano. Y Kaduki tak po nich iako y po Szlachćie przy Woyſku ich, od zaczęćia woyny aż dotąd zoſtaiącey, uproſzone, ogułem wſzyſtkie zkaſowano, y że Kadukiem żaden nie ma bronić obięćia dobr, *ſub pœna infamiæ*, deklarowano. Przytym Komiſyą Czudnowſką, przez ktorą y Hadyacka reaſumowana, tak iako te obiedwie Komiſye w ſobie brzmią, (wyiąwſzy y zkaſowawſzy tytuł Xięſtwa Ruſkiego, y prerogatywy do tegoż Xięſtwa należące, ponieważ ſamo Woyſko Zaporozkie za niepotrzebne toż Xięſtwo bydź rozumie) aprobować pozwolono. *A. 1661. f. 60. Tit. Deklaracya łaſki.*

Tychże wſzyſtkich od naymnieyſzego do naywiękſzego, przy wolnośćiach, przywileiach y aſekuracyach y pomienionych, Czudnowſkiey y Hadyackiey, Komiſyach zachowano. *ib.*

Hetman Zaporozki z woyſkiem ſwym buntownikow, gdyby śię tak na Zaporozu, iaiako kędykolwiek w Ukrainie bunt iaki pokazał, znośić iako nieprzyiaćioł powinien. *w Komiſyi Hadyackiey.* §. *Ieżliby śię kiedy.* In volumine Conſt. *A. 1661. fol. 61. Tit. w Imię Troyce Swiętey.*

Kozacy do żadnych Pańſtw Hana Krymſkiego inkurſyy czynić nie powinni, y dobrez nim zachować maią ſąśiedztwo, ani żadney przeſzkody w paſach, ktore zdawna pozwolone były, Ordom czynić nie powinni. *ib. f. 62.* §. *Hana I M.*

Hetman Zaporozki Woyſka ſwego *metriculam*, albo regieſtr Kozakow, Pułkow, Setni, po imięniu y przezwiſku każdego opiſawſzy, z podpiſem ręki ſwey *ad Archivum Regni* oddać powinien. *ib. f. 61.* §. *A żeby iuż miedzy Kozakami.*

Potym z tymże Woyſkim *Zaporozkiem* Komiſyą w Oſtrogu odprawioną, y oraz Przywiley potwierdzenia ich wolnośći z Kancelaryi Koronney dany, aprobowano. *A. 1670. f. 16. Tit. Aprobacya Komiſyi.*

Kozakom *Zaporozkim* mieyſca pewne w Ukrainie, dla ośiadania y mieſzkania, naznaczyć y wydźielić poſtanowiono. A przytym z Skarbu Koronnego, z podatkow na Seymie teraźnieyſzym uchwalonych, Sumę ſześćiudźieśiąt zł. Polſkich *monetâ currenti* wyliczyć naznaczono. *A. 1677. fol. 6. Tit. Konſerwacya Woyſka Zaporozkiego.*

Kozacy *Drohobuſcy* na poſludze Zamkowey, pod iurysdykcyą Przełożonych tamecznych, przy gruntach ſwoich zoſtawać maią. *A. 1647. fol. 6. Tit. Naprawa murow Smoleńſkich.*

Kozakow *Nizowych* y *Ukrainnych*, pod Hetmanem *Mohylą* w ſłużbie aktualney zoſtaiących y tych, ktorzyby śię do tegoż Hetmana na imię Krolewſkie garnęli, y Ukrainę ośiadać chćieli, pod Protekcyą wźięto; wſzyſtkie wolnośći, ſwobody y Przywileie onym aprobowano, y Komiſarzow do rozporządzenia y ubezpieczenia ſadowienia śię Ukrainy naznaczono. *A. 1685. f. 12 Tit. Ubezpieczenie Woyſka.*

Reaſumuiąc Konſt. 1646. *ſub titulo* o zaćiągu, Woyſka Kozakow w *Kiiowſkim* y *Bracławſkim* Woiewodztwach, zwiniono y rozpuſzczono, y uſługę wypowiedźiano *ſub rigore* w teyże Konſt. *1646. expreſſo. A. 1699. f. 50. Tit. Zwinienie Kozakow.*

O Kozakach. *plura vid. Tit. Woyſko.*

O Daninach ich. *vid. Tit. Dobra.*

O Komiſyach, Deputacyach. *vid. Tit. Komiſye. Tit. Deputaći.*

O ſwawoli ich y inkurſyach w Pańſtwa ſąśiedzkie. *vid. plura Tit. Pakta.*

KROL

K R O L.

Krol, co od Krolestwa niesłusznie odpadło, zdobywać y granic nie umnieyszać, ale wedle możności przyczyniać powinien. *A. 1550. f. 2. §. A to cobykolwiek.*

Toż wyraźniey w przyśięgze Krola Henryka: *Omnia illicitè à Regno Magnoqve Ducatu Lithvaniæ & Dominiis eorundem quocunque modo alienata, vel bello, vel qvovis alio modo, distracta, ad proprietatem ejusdem Regni Poloniæ Magniqvè Ducatûs Lithvaniæ aggregabo, terminosque Regni, & Magni Ducatûs non minuam, sed defendam & dilatabo. A. 1573. f. 227. §. Omnia illicitè.*

Y potym inśi wszyscy Krolowie, aż do teraźnieyszego Krola IM. szczęśliwie nam Panuiącego, przyśięgali na to, temiż słowy. Co *patet* z Juramentow ich, na początku Konst. Seymow Koronacyalnych inserowanych. Jako to A. 1576. 1588. 1632. 1649. 1670. 1676. 1697. Toż & *in Pactis Conventis. A. 1632.*

Co od Moskwy odyska, to powinien Szlachćie Litewskiey przywracać. *A. 1569. fol. 177. §. Takież.*

Znowu: co od Moskwy rekuperować będźie, to ku dobremu Rzeczyposp. Korony y W X Lit. obracać ma, zachowuiąc każdego przy własności swoiey, według związku Unii. *A. 1611. f. 1. Tit. Poparćie.*

Krol nie ma bydź Koronowan, ażby pierwey od wszech Stanow dobrowolnie, wedle Przywileiow, Koronie Polskiey od Krolow danych, obran był. Ktorego Arcybiskup Gnieźnieński, wedle Przywileiu onemu od Krola Kaźimierza nadanego *in* A. 1451 z temi Biskupami, ktorzy do tego wedle dawnego zwyczaiu należą, koronować ma, nie kto inszy. *A. 1550. f. 3. §. A naprzod.* *Herburt. fol. 160. Tit. Rex & fol. 161. Tit. Rex electus.*

Krol pierwey, a niżeli koronowan będźie, powinien Stanom Rzeczyposp. wszystkie Prawa, przywileie y wolności, ktore są y ktore mu podane będą, *post Electionem* poprzyśiądz. A mianowićie: pokoy pospolity miedzy rozerwanemi y rożnemi ludźmi w wierze y nabożeństwie zachować. Szlachty za granicę Koronną nigdy nie ciągnąć żadnym obyczaiem, ani prosbą swoią Krolewską, ani *solutione quinque marcarum super hastam*, także pospolitego ruszenia, bez uchwały Seymowey nie czynić. *W Konfederacyi generalney Warszawskiey, po śmierći Krola Augusta. A. 1573 fol. 208.*

Toż reasumowano y w poźnieyszych Konfederacyach generalnych Warszawskich, *sub Interregnis;* dokładaiąc iednak tego: iż po przyśiędze uczynioney powinien to Krol y Konstytucyami Seymowemi utwierdźić.

Krol według formy Krolowi Henrykowi podaney przyśięgać ma. *A. 1576. f. 278. §. Nad ktore to umocnienie.*

„*Ktora forma taka iest:* Ego Henricus Dei Gratiâ Electus Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ &c. (*enumerentur omnes tituli*) per omnes Regni Ordines utriusque gen„tis, tam Poloniæ, quam Lithuaniæ cæterarumque Provinciarum, communi con„sensu libere electus, spondeo & sancte juro DEO omnipotenti, ad hæc sancta „JESU Christi Evangelia, quod omnia jura, libertates, immunitates, privile„gia publica juri communi utriusque gentis et libertatibus non contraria, ecclesia„sticas & sæculares, Ecclesiis, Principibus, Baronibus, Nobilibus, Civibus, In„colis & quibuslibet personis cujuscunque status & conditionis existentibus, per „Divos Prædecessores meos, Reges, & quoscunque Principes, Dominos Regni Po„loniæ & Magnos Duces Lithuaniæ; præsertim vero Casimirum antiquum, Lu„dovicum Lois nuncupatum, Vladislaum secundum Jagellonem dictum, Fratrem„que ejus Vitholdum Magnum Ducem Lithuaniæ, Vladislaum Tertium Jagello„nis Filium, Casimirum Tertium Jagellonidem, Joannem Albertum, Alexan„drum, Sigismundum primum, Sigismundum secundum Augustum, Reges Polo„niæ & Magnos Duces Lithuaniæ, juste & legitime datas, concessas, emanatas, „& donatas, ab omnibusque ordinibus tempore interregni statutas atque sanci„tas, mihi oblatas (*przydano w poźnieyszych farmach to:* nec non Pacta „conventa Oratorum meorum, nomine meo, cum Ordinibus) manu tenebo, ob„servabo, custodiam, tuebor & adimplebo in omnibus conditionibus, articulis & „punctis, in iisdem expressis. Pacemque & tranquillitatem inter Dissidentes de re„ligione tuebor, manu tenebo, nec non ullo modo, vel jurisdictione Nostra, vel „Officiorum Nostrorum & Statuum quorumvis auctoritate, quemquam affici op-

„pri-

„primique cauſa religionis permittam, nec ipſe afficiam, nec opprimam. Omnia „illicite a Regno Magnoque Ducatu Lithuaniæ & Dominiis eorundem quocun-„que modo alienata, vel bello, vel quovis alio modo diſtracta, ad proprietatem „eiusdem Regni Poloniæ Magnique Ducatus Lit. aggregabo, terminosque Regni & „Magni Ducatus non minuam, ſed defendam & dilatabo, juſtitiam omnibus Inco-„lis Regni, juxta Jura publica in omnibus dominiis conſtituta, absque omnibus „dilationibus & prorogationibus, adminiſtrabo, nullo quorumvis reſpectu habito. „Et ſi (quod abſit) in aliquibus juramentum violavero, nullam mihi Incolæ Re-„gni omniumque Dominiorum cujuscunque gentis, obedientiam præſtare debe-„bunt. Imo ipſo facto eos ab omni fide, obedientia Regi debita, liberos facio; „abſolutionem nullam ab hoc meo juramento à quoquam petam, neque ultro obla-„tam ſuſcipiam. Sic me DEUS adjuvet. ib. fol. 226.

De non præſtanda obedientia Krolowi, gdyby w czym przećiwko Prawom, wolnośćiom, artykułom y kondycyom wykroczył, albo czego nie wypełnił, *declaratur* temi słowy: „Si quid ejusmodi per aliquem humanum errorem, ut fit, Serenitati ejus „exciderit, aut obrepſerit, in quo jus & libertas communis lædi videretur, non ſta-„tim propterea ſuam Serenitatem ſolvi aut laxari exiſtimari debere; Sed tum de-„mum, ſi (quod abſit) à volente & ſciente Serenitate eius Jura aut libertates Noſtræ „ita, aut per potentiam opprimerentur, aut per contemptum & temeritatem in „dubium vocarentur, ut ne admonitione quidem Senatus, aut reliquorum Regni „Ordinum quicquam profectum eſſe videatur. A. 1567. fol. 279. Tit. Declaratio.

Obiaśniono to doſtateczniey temi słowy: Gdźieby, ſtrzeż Boże! z iawnego a przedśięwźiętego umyſłu Naſzego, prawo poſpolite było przez Nas zgwałcone, albo kto mimo toż prawo y wolność poſpolitą, oprymowany był, y mogło to bydź iawnie w rzeczy y w ſkutku ukazano; tedy to wolno będźie każdemu, z Senatorem ktorymkolwiek Ziemie ſwey komunikować, a on Senator X. Arcybiſkupowi Gnieźnieńſkiemu iako Prymaſowi obwieśćić. Ktory zaś, bądź ſam, bądź z drugiemi Senatory, porozumiawſzy śię z nimi, ma w tym Nas, albo Sukceſory Naſze napomnieć, a My gdźieby śię pokazało wykrocenie iakie, poprawić tego będźiem powinni. Co gdźieby śię nie ſtało; ma z innemi P P. Senatory tenże X. Arcybiſkup to powtorzyć. A na koniec ieżliby potrzeba to okazowała? y na Stany to na Seymie włożyć. Gdźie ieżlibyśmy słuſzney przyczyny y potomkowie Naśi, w ſprawie tey, ktora będźie wnieśiona, y poſtępku w niey nie dali, y za temi inſtancyami nic uczynić nie chćieli; dopiero Stany wſzyſtkie maią śię w tym zachować podług artykułu, *de non præſtanda obedientia. A. 1607. f. 867. §. Wſzakże My.*

Deklarowano to znowu temi słowy: Ieżliby ktokolwiek ſtanu ſzlacheckiego, lub Senatorſkiego, umyślny gwałt, albo co przedśięwźiętego, ku naruſzeniu całośći Rzeczypoſp. y wolnośći bydź widźiał; będźie to mogł zawzdy, bądź X. Arcybiſkupowi Gnieźnieńſkiemu iako Prymaſowi, bądź P P. Senatorom przy Krolu, wedle Konſtytucyi mieſzkaiącym, bądź ktoremu inſzemu z Senatorow, lub ſwego, lub inſzego Woiewodztwa, donieść, y na nie włożyć. Ktorzy albo ſpolnie wſzyſcy, albo ktorykolwiek z nich przeſtrzedz y napomnieć Krola będźie powinien. A gdźieby śię przeſtrodze albo napomnieniu nie doſyć od Krola ſtało; wolno to będźie każdemu z tych Senatorow, wolno y ſamemu Szlachćicowi, ktoryby tę przeſtrogę do nich odnioſł (gdźieby oni w tym pierwſzym napomnieniu byli niedbali) na Seymik uprzywileiowany, przed walnym *immediatè* onego czaſu Seymem, na Stan Szlachecki włożyć, y Posłom zlećić, aby Krola w tym upomnięli. Co gdyby nie ſzło, aniby Krol po tym wtorym napomnieniu poprawić tego nie chćiał, w czymby śię uyma wolnośći y ſwobod pokazała; maią to włożyć na wſzyſtkie Stany na onymże Seymie będące. A gdźieby Krol za tym trzećim upomnieniem w ſprawie tey, ktoraby wnieśiona była y poſtępku iey, słuſzney przyczyny nie dał, y za temi inſtancyami nic uczynić nie chćiał, a byłoby to dowodnie y doſtatecznie pokazano, iż śię od Krola całośći R. P. y wolnośći ubliżenie dźieie; dopiero Stany maią śię zachować, wedle artykułu, *de non præſtanda obedientia.* A ieżliby też kto, pominąwſzy te ſtopnie y *ſolennitates* tu wyrażone, kupieniem ludźi woiennych y tumultami, pokoy poſpolity, pretextem tego, iakoby śię co przez Krola całośći Rzeczypoſp. wolnośći ſzkodliwego

dliwego dźiało, wzruſzał; ma bydź na Seym pozwany, y *per Ordines Regni in abſentia* Krola ſądzony. *A. 1609. f. 888. Tit. Deklaracya Artykułu.*

Krol, za żywota ſwego, Sukceſora na Państwo nie ma wſadzać, żadnym wymyślnym ſpoſobem, ani *titulum Heredis* używać, ale po śmierći iego, wolne obieranie Krola wſzem Stanom Koronnym zoſtawać ma. *vid. Tit. Elekcya.*

O tymże naydźieſź in Pactis Conventis *Krolow.*

Ktoby chćiał bydź na Kroleſtwo Kandydatem w Polſzcze, *à loco & conſeſſu electionis abeſſe* powinien. *A. 1633. f. 13. Tit. Candidatus.*

Krol na tronie ſwym zoſtawać ma *ad vitæ ſuæ tempora. W Exorbitancyach na Elekcyi Krola I M. Michała. A. 1669.* §. In materia abdicationis.

Tenże *abdicationem Statibus Regni* nie ma proponować, ani wzmianki czynić *eligendi Regnantis in vita ſua*, ani *de eligendo cum aliqvo intra vel extra Regnum conferre, aut componere, ſub legibus antiqvis, de non præſtanda obedientia ſancitis. ib.*

Krol Katolik powinien bydź zawſze wybieran. Także y Krolowa teyże Katolickiey Rzymſkiey Religii powinna bydź, *ſive natione ſive vocatione. ib.* §. *Rex Catholicus.*

Krol żenić śię nie może, bez wiadomośći y pozwolenia P P. Rad obudwu Narodow. Ani rozwodow, okrom takowych przyczyn, ktore piſmem y ſłowem Bożym ſą wyrażone, *temerè* czynić. *A. 1576. f. 256.* §. *A iż na Małżeństwie.*

Znowu o tymże *iisdem verbis. ib. f. 278.* §. *A iż na Małżeństwie.*

Krol w Polſzcze, nie gdźie indźiey, od Polakow y od Litwy, *abſentiâ* ktorey ſtrony *non obſtante*, ma bydź wybieran, gdy od tych, ktorym to należy, będą na Elekcyą wezwani. *A. 1564. f. 56.* §. *Naprzod co śię.*

O tymże: A Rady y wſzyſtkie Stany Korony Polſkiey y W X Lit. na elekcyą Krola *ex debito* wzywani bydź maią. *A. 1569. fol. 174.* §. *A temu oboiemu Narodowi.*

Krol w Krakowie ma bydź Koronowan. *A. 1564. f. 56.* §. *Naprzod co śię. Et A. 1596. fol. 174.* §. *A temu oboiemu Narodowi & 1638. f. 25. Tit. Koronacya.*

Od Arcybiſkupa Gnieźnieńſkiego ma bydź koronowan. *vid. Tit. Arcybiſkup.*

Krol *Pacta & Fœdera* z P P. poſtronnemi, zwłaſzcza z pogranicznemi, nie ma zawierać bez wiadomośći Senatorow, zwłaſzcza przy boku iego rezyduiących, ani Legacyy wyprawować, ſłuchać, odprawować. A. *1588. f. 457. Tit. De Pactis & Fœderibus.*

Powinien ie z temiż poſtronnemi po Koronacyi ſwoiey ponowić. *ib.*

Toż y na drugich Seymach *Coronationis*, iako to, A. 1649. 1670. 1676. 1697.

Krol o woynie, ani o poſpolitem ruſzeniu, nic zaczynać nie ma bez Seymu. Tenże, czaſu woyny co powinien? *vid. Tit. Woyna.*

Krol nie ma wydawać liſtow przypowiednych na woluntaryyſkie W X Lit. chorągwie, ani zaćiągow y ſuplementow ludźiom *alienæ nationis* pozwalać, *ſub nullitate. A. 1661. f. 16. Tit. Woluntaryyſkie.*

Krol granic Koronnych nakładem ſwoim bronić powinien. *A. 1576. fol. 254.* § *Granice Koronne.*

O tymże na inſzym mieyſcu. *ib. f. 262.* §. *A iż przerzeczone.*

Znowu o tymże: iż granic Koronnych oboyga Narodow, y wſzyſtkich Państw do Korony należących, od wtargnienia nieprzyiaćiela wſzelakiego, nakładem ſwoim, powinien bronić. *A. 1576. fol. 276.* §. *Granice Koronne.*

Krol *donata ſibi & inſcripta* na Seymie tylko ma dochodźić. *A. 1562. fol. 25. Tit. O karaniu.*

Zoſtawiono *in robore* Krolowi *donata & inſcripta. A. 1565. fol. 89. Tit. Statut Alexandrow.*

O tymże na inſzym mieyſcu: iż na Seymie maią bydź dochodzone, ale *bona litigioſa* Krol przyimować nie ma. *ib. fol. 90. Tit Rzeczy zapiſane.*

O dobra ſwoie wolno Krolowi, *juxta præſcriptum Statuti* czynić, y onych zawſze dochodźić. *A. 1569. fol. 186.* §. *Konſtytucya o Liśćiech.*

O tymże *iisdem verbis. A. 1578. fol. 328.* §. *A ieżliby kto.*

Plura *Tit. Dobra & Tit. Pozwy.*

Wakanſe iako ma Krol rozdawać? *vid. Tit. Wakanſe.*

Vrzędy Koronne y W X Lit. także Dygnitarstwa, przy dawnych Prawach, władzach *&c.* powinien Krol zachować. *vid. Tit. Vrzędy.*

Krol win przesądzonych na Szlachćie, nikomu nie ma dawać. *A. 1550. fol. 4. §. Win przesądzonych.*

Krol wszystkie Państwa ma solą opatrować. *ib. §. Soli dostatkiem.*

O soli plura *vid. Tit. Sol.*

Krol sygnetu żadnego używać nie ma, ani pieczęći osobney w sprawach Rzeczypośp. *tam intra quam extra Regnum*, iedno Koronnych pieczęći, ktore przy Kanclerzach y Podkanclerzych, tak Polskich iako y Litewskich, są. *A. 1576. fol. 255. §. Obiecuiemy też.*

O tymże *iisdem verbis. ib. fol. 277. §. Obiecuiemy też.*

Znowu o tym: a coby *in contrarium* wyszło, to ma bydź *irritum. A. 1607. fol. 873. Tit. O Pieczęći Pokoiowey.*

Y znowu o tymże *A. 1646. fol. 2. Tit. O Zaciągu.*

Y znowu: iż pieczęći pokoiowey ani sygnetu, do spraw Rzeczyp. według praw dawnych zażywać, ani Przywileiow żadnych, ani Uniwersałow na podatki, ani na Lustracye, pod pieczęćią taką, ani pod Koronną *ex Senatûs Consulto*, wydawać nie ma. *w Exorbitancyach na Elekcyi Krola I M. Michała. A. 1669. §. O Pieczęći.*

Pozwolono było pieczęći Pokoiowey, miedzy Elekcyą a Koronacyą, zażyć Krolowi I M. teraźnieyszemu, do Uniwersałow na Seymiki, *in quantum* by po pierwszych Seymikach zaszło niebezpieczeństwo; także do wići na pospolite ruszenie, *in casu periculi*; także do Nominacyi na Arcybiskupstwo Gnieźnieńskie, aby *Sedes Primatialis* długo nie wakowała. Warowano iednak, że *usus* teyże pieczęći do pomienionych okurencyy, tylko *pro hac sola vice*, ma bydź, y *derogare* nie ma prawu gieneralnemu, o pieczęći pokoiowey, *in volumine Legum* wyrażonemu. Warowano y to, że *Regalia* inne wszystkie, do Seymu *Coronationis* przy Rzeczypośp. zostawać maią. Na Seymie *Electionis. A. 1674. Tit. Oznaymienie Krola.*

Zakazano też było, wydawać Przywileie pod Szwedzką Pieczęćią. *A. 1607. fol. 840. Tit. O niewydawaniu.*

Krol władzą swoią nic konkludować nie ma, ale się iak naypilniey starać powinien, aby wszystkich Senatorow zdania, do iedney sentencyi przywieść mogł. *vid. Tit. Senator.*

Krol wykładow nie ma przypuszczać, ani wywodow żadnych z prawa obcego na daniny, prawem dźiedźicznem nadane, aby miały bydź za Lenna poczytane. *Miałeś iuż o tym* sub *Tit. Dobra.*

Krol podatkow nie ma stanowić bez Seymu. *vid. Tit. Podatki.*

Krol gwardyi swoiey większey nad dwanaśćie set mieć nie powinien; ktorą *ex solis* tylko *Indigenis* Koronnych y W. X. Lit. *&c incorporatarum Provinciarum constituet. A. 1646. fol. 2. § Gwardya zaś Nasza.*

Taż gwardya, przy boku Krolewskim będąca, *propriis stipendiis*, bez szkody obywatelow Rzeczypośp. z własnych prowentow Krolewskich żyć ma. *ib.*

Nad tąż gwardyą starszy Szlachćic Polski, albo Litewski, lub z Woiewodztw, do Korony y W X Lit. należących, *possessionatus*, Krolowi y Rzeczypośp. przyśięgły, bydź ma, y pod władzą y iurysdykcyą Marszałkow oboyga Narodow zostawać. *ib.*

Znowu: iż Krol, na koszćie Rzeczypośp. gwardyy ieżdnych mieć nie powinien; ani więcey na własną potrzebę swoię nad 1200. ktorym z skarbu swego płaćić ma. A starszy nad niemi ma bydź Szlachćic Polski albo Litewski. Czego Marszałkowie przestrzegać powinni, *sub privatione Officii. W Exorbitancyach na Seymie Krola I M. Michała. A. 1669. Tit. Gwardye.*

Krol przy boku swoim nie powinien trzymać cudzoźiemcow, ani ich opatrować, ani im Urzędow dawać *&c. vid. Tit. Cudzoźiemcy.*

Krol I M. Michał, y teraźnieyszy Krol I M. *in Pactis Coventis* obiecali, nad to prawo, ktore o cudzoźiemcach iest napisane: iż cudzoźiemcow na indygienaty y nobilitacye promowować nie będą, tylko dobrze zasłużonych w okazyach woiennych *&c.* Ani im dobr Ekonomicznych, Starostw, Zup solnych, Pisarztw Skarbowych (*in Pactis*

Krola

Krola Michała więcey) ani Regiencyi, Metryk Koron. y W X L. Sekretarztw y Pisarztw Pokoiowych, ani *in genere* wszystkich administracyy, Skarbowych, Lustratorskich dawać będą, ani Myt, Cel, Komor, arendować pozwolą, tylko Szlachćie *bene possessionatis*. Czego Podskarbiowie Narodow przestrzegać maią. Ktorzy to *Extranei merè*, ani administrować, ani trzymać żadnych Dobr Krolewskich y Rzeczypospolitey nie maią, *sub nullitate contractûs & pœna 2000. marc. ad instantiam cujusvis nobilis, in Judiciis Tribunalitiis ex regestro causarum fisci vindicanda*, a w W X Lit. z iakiegokolwiek regiestru. Komendę także w Dobrach Krolewskich *&c. Extraneis & plebeis* dawać nie będą, tylko Szlachćie *benè meritis*, od P P. Hetmanow oboyga Narodow zaleconym.

Krol Listy y wszystkie sprawy y Legacye, ięzykiem tylko Polskim albo Łaćińskim, expedyować ma. *W Exorbitancyach na Elekc. Krola I M. Michała. A. 1669. Tit. O Pieczęći.*

Krol do przyrodzonego ięzyka, dla korespondencyy prywatnych, może mieć iednego Sekretarza od P P. Pieczętarzow oboyga Narodow, *Reipubl* przysięgłego, *in rotham Secretariorum Regiorum*, ktory Sekretarz ma bydź narodu Polskiego. *ib.*

Krol rady pokoiowey y prywatney miewać nie powinien, ale zawsze proponować ma materye przez Pieczętarze oboyga Narodow, y one z P P. Rezydentami z Seymu naznaczonemi decydować. *ib. Tit. De Secretis Consiliis. vid. Tit. Senator.*

Krolow Długi. *vid. Tit. Długi.*

Krol dwu Urzędow, tak w Koronie iako y w W. X. Lit. iednemu konferować nie ma. *vid. Tit. Incompatibilia.*

Krolewskie Dobra. *vid.* *Tit. Dobra.*

Krolewskie Ekonomie. *vid. Tit. OEkonomie. Tit. Dobra.*

Krolewskich dobr z Ziemskiemi rozgraniczenie. *vid. Tit. Granice.*

Krol bez konsensu wyraźnego wszech stanow Rzeczypospolitey za granice z Państw wyieżdżać nie ma, *A. 1641. fol. 4. Tit. O odieżdżie Krolow Polskich.*

Krol August, za żywota Oyca swego Zygmunta Pierwszego, Krolem Polskim obrany y koronowany, y w śiedm lat po Koronacyi swoiey, *more solito*, w Kośćiele przysięgał, a w dwanaśćie lat to iest: po śmierći Oyca swego (przy ktorym wszystka władza y zwierzchność Krolewska, *non obstantibus præmissis*, do śmierći onegoż trwała) *Clavum Regni* obiął, y wszystkie Prawa y wolnośći, publiczne y prywatne, Stanom Koronnym y wszelkim ludźiom potwierdźił. *A. 1550. f. 1. Tit. Przywiley Krola Zygmunta Augusta.* *Herburt. fol. 157. Tit. Idem Sigis. Rex.*

Tenże *improlis* będąc, Prawa dźiedźicznego na Xięstwo Litewskie Koronie Polskiey ustępuie, y wyrzeka śię na wieczne czasy. Jeżliby iednak miał Potomstwo, a na Krolestwo nie było wźięte; Rzeczpospolita ma one *sufficienter* opatrzyć. *A. 1564. f. 49. Tit. Deklaracya o Unii.*

Znowu o tymże *cum conditione* opatrzenia, iako wyżey, Potomstwa iego. *A. 1569. fol. 174. §.* Successio *I. K. Mći.*

O opatrzeniu tym, do drugiego Seymu radę odłożono. *ibid. fol. 195. §. A iż dla.*

Pogrzebowi iego mieysce w Krakowie, a czas dźień 28. *Septembr.* w Roku 1573. naznaczone. Na ktory pogrzeb wszystkim Chorążym każdego Woiewodztwa y Powiatu, tak iako ich powinność nieśie, dla zwykłey ceremonii stawić śię kazano. *A. 1573. f. 220. Tit. Oznaymienie Krola nowo obranego.*

Dla uczćiwośći prowadzenia Ciała do Krakowa, y osobna do prowadzenia Krolewny Iey Mći na pogrzeb, niektorzy Senatorowie, Duchowni y Swiecky, naznaczeni są. *ib. fol. 223. §. A iż przed Koronacyą.*

Y potym do ciała każdego zmarłego Krola, Rezydenći Senatorowie oboyga Narodu, na Konwokacyach gieneralnych Warszawskich *sub Interregnis* naznaczani bywaią, ktorzy do przyszłey Elekcyi nowego Pana, powinni rządu wszelakiego y powinnośći przestrzegać. Marszałkowie, przy Ciałach Krolewskich, powinni zwyczayną swoię iurysdykcyą Marszałkowską do Elekcyi Krola exekwować. *vid. Tit. Marszałek.*

Henryk Andegaweński, Barboński y Alwerneński Xiążę, Brat rodzony Krola Francuskiego, pod Warszawą na polu wśi, Kamień rzeczoney, dnia 16. Maia w Roku 1573. Krolem Polskim obrany. *fol. 220. Tit. Oznaymienie Krola.* Koronacyi iego w Krakowie Seym *pro die 4. Octobr. in A. eodem* złożony. *ibid.*

Miałem ći tu pokazać, co Krol Henryk obiecał był Akademii Krakowſkiey; ale ſtudio *opuſzczam*, *y* ad volumen ipſum Conſtitutionum *odſyłam ćię.*

Potym *Stefan Bathory* Woiewoda Siedmigrodzki obrany. Ktorego Koronacya naznaczona na Przewodną Niedźielę w Krakowie *in A. 1676. fol. 248. Tit. Naznaczenie Koronacyi Krolewſkiey.*

Elekcya Krola Stefana pod Andrzeiowem potwierdzona, a Krola Zygmunta III. pod Wiślicą poparta.

Potym Zygmunt III. Syn Krola Szwedzkiego Jana, Wnuk po Corce Krola Zygmunta Pierwſzego. *A. 1587. fol. 430. Tit.* Reces *Warſzawſki.*

Koronacyi iego w Krakowie dźień 18. *Octobr.* naznaczony był w Roku 1587. lecz nie przypadła, aż *ultimis diebus Decembris Anni ejusdem.*

Tegoż odiazd do Szwecyi. *vid. Tit. Odiazd.*

Temuż Kroleſtwo Szwedzkie pozwolono rekuperować, y pomoc do tego obiecano. *A. 1616. fol. 2. Tit. O Szwecyi.*

Tegoż Pogrzebowi w Krakowie dźień 24. Stycznia naznaczony; *na Seymie* Electionis *A. 1632. f. 8. §. Zycząc y w tym.*

Potym *Władyſław* IV. Syn Krola Zygmunta Trzećiego, na Pańſtwo wybrany, *die 27. Septembris A. 1632.*

Koronacyi iego dźień 30. Stycznia *A. eodem.*

A Pogrzebu dźień 14. Stycznia *A. 1648.*

Potym *Jan Kaźimierz* Krolewic, Syn także Krola Zygmunta Trzećiego obrany *A. 1648.*

Koronacyi iego dźień 17. Stycznia *A. 1649. w Krakowie.*

Przy doſtoieńſtwie iego Stany Rzeczypoſp. zdrowia ſwoie y ſubſtancye ważyć ochotnie, y całą życzliwośći wiarą, y cnotą ſwoią, w każdey okazyi przy nim ſtawać, przyrzekły ſobie iednoſtaynie, pod obowiązkiem ſumnienia; A miedzy ſobą zobopolną iedność y zgodę trzymać, ani śię w żadnym niebezpieczeńſtwie nie odſtępować. *A. 1662. fol. 1. Tit. Oświadczenie.*

Tenże abdykował. *A. 1668. die 16. Septembris.*

Diploma ejus, quo abſolvuntur ſubditi ab obedientia, & Diploma Reverſale nomine Statuum, reperies in Volumine A. eodem.

Prowizya mu naznaczona. *vid. Tit. Sumy.*

Potym *Michał Korybuth* Xiążę IM. Wiśniowiecki obrany. *A. 1669.*

Koronacya iego w Krakowie dnia 1. Octobr. *A. eodem* odprawiła śię; ale Seym zerwany ieſt. Na ktorego mieyſce inſzy *in A 1670.* złożony. Stany Rzeczypoſpolitey obowiązały śię, przy doſtoieńſtwie iego ſtawać y każdego, ktoryby co przećiwko iego Elekcyi iawnie, lub zkryćie zaczynać chćiał, *pro hoſte Patriæ & perduelli* mieć, y na wieczną iego ſkazę powſtać deklarowały. Nad to wſzyſtkie *ſcripta* wolney Elekcyi *præjudicioſa*, y z kimkolwiek, w czymkolwiek, y gdźiekolwiek formowane, także piſma y *projecta*, ktoreby do dyffidencyi publiczney okazyą bydź mogły, zkaſowały y annihylowały. Waruiąc: że ktokolwiek, w Oſobie iego, iakie przeſtępſtwo prawa poſpolitego mogłby poſtrzec, wolno każdemu, proceſem według Konſtytucyi *A. 1609. de non præſtanda obedientia* poſtąpić, y Krola tak, iako pomienione Prawo mieć chce (ktore wiecznemi czaſy w ſwoiey powadze zoſtawać ma) oſtrzedz. *A. 1670. fol. 13. Tit Obowiązek.*

Tenże deklarował, że iako *Pacta conventa, ſecundum formam juramenti à Republ.* ſobie podane, *ſincerâ mente* poprzyśiągł, tak ich *inviolabiliter* we wſzyſtkich punktach dotrzyma. *ib.*

Tenże co na Seymie *Pacificationis ex parte ſua* Stanom Rzeczypoſp. *ratione* praw, wolności, ſwobod, przyrzekł; *patet ex Conſtit. A. 1673. fol. 1. Y ex Diplomate* tamże inſerowanego. *fol. 4.*

Pogrzeb iego, y oraz Ciała Krola IM. *Jana Kaźimierza* z Francyi przywieźionego *(bo w tamtym Pańſtwie* fatis ceſſit) *pridie Coronationis* Krola JANA III. odprawiony ieſt *A. 1676.*

Potym Jaśnie Wielmożny IM. P. Jan *Sobieſki* Marſzałek y Hetman W. Koronny, Krolem obrany *A. 1674. Ktory Janem III. nazwany.*

Koro-

Koronacyi iego dźień 22. a Seymówi 24. Lipca *A. eodem* w Krakowie naznaczono było; y oraz ieżliby dla następuiących nagłych na Rzeczposp. niebezpieczeństw, doyść nie mogł Seym *Coronationis* na tym terminie; dano mu w moc odłożenie Koronacyi *ad diem primam*, a Seymu *Coronationis ad diem tertiam Ianuarii A. 1675.* Lecz gdy ani na pierwszym, ani na wtorym terminie przyiść do tego, dla niebezpieczeństw Oyczyzny, nie mogło; na dźień 5. Lutego. A. 1676. Seym *Coronationis* złożony iest. Tenże przy Starostwach, za dawnemi prawami dożywoćiu swemu podległych, także y Krolowa Iey Mć. *ad fata sua*, zostawieni, *non obstante ad hunc solum actum Constitutione A. 1631. o Wakancyach;* z temi kondycyami: że te Starostwa w administracyi Szlachty Polskiey ośiadłey będą, ktorzy *in omnibus causis*, *Foro & Iudiciis*, *exemplo* inszych Dźierzawcow dobr Rzeczyposp. *subesse* maią, *Ecclesiæ & Reipubl. iuribus*, *oneribus*, *Quartâ & Hybernis*, *per omnia salvis;* y że tych Starostw Krolowie potym do Ekonomii przyłączać nie będą, ale po zeyśćiu oboyga teraźnieyszych Krolestwa Ich Mćw, *bené meritis cedere*, iako y insze Starostwa, powinne. *A. 1676. fol. 24. Tit. Starostwa.*

Po Krolu I Mći Janie III. na Seymie *Electionis* zaczętym *15. Maji* miedzy Warszawą y Wolą, a 27. *Junii* 1697. zkończonym, Naiaśnieyszy Fridericus Avgustvs Xiążę Saski Elektor, za odebraniem wielu świadectw *authenticis documentis* y legalizacyą I. X. Nuncyusza *Sedis Apostolicæ*, że iest *ipso actu Catholicus*, Krolem obrany, ktory Avgvst Wtory nazwany, przez I.X. Biskupa Kuiawskiego (gdyż na ten czas Xiążę I Mć. Arcybiskup Gnieźnieński osoby Xćia *de Conty* odstąpić nie chćiał) nominowany. *Pacta Conventa inter Statûs Reipubl* y Plenipotentem tego Krola I Mći obranego zpisane są, y Posłowie z tego Seymu *Electionis* wysłani, zapraszaiąc go *ad capessendum Regni Thronum.* Koronacya iego w Krakowie na Seymie *15. Sept. eodem An.* odprawiła się.

Pokoy wieczny Krol I Mć Avgvst w iedenaśćie Artykułach z Cesarzem Tureckim zawarł *ad Carlowitz in Sirmio, in congressu generali confœderatorum Plenipotentiariorum 26. Jan. 1699.*

Krol I Mć Avgvst II. po przyśiągł Stanom Rzeczyposp. wszystkie Prawa, Przywileie y Wolnośći, na Seymie *Coronationis 1697. fol. 6. Tit. Konfirmacya.*

Pacta Conventa z Krolem I Mćią Avgvstem II. uczynione przedrukować kazano, *& in volumen Legum* ingrosowano, z Rotą Juramentu Deputatow *ad Pacta Conventa. 1699. fol. 4. Tit. Przedrukowanie.*

Diploma Electionis Krola I Mći Avgvsta II. dane na Seymie, *& in volumen Legum* ingrosowane, *1699. fol. 25. Tit. Diploma Electionis.*

Ubezpieczenie Dostoieństwa Krola I Mći Avgvsta II. y uzpokoienie Stanow, tak Korony Polskiey, iako y W. X. Lit. Pisma wszystkie Elekcyi przećiwne kasowano, y aby napotym skwapliwość iaka podobnych Skryptow, Rzeczypospolitey rozterkow iakich y zamięszania Pokoiu pospolitego nie przynośiła, warowano. Y ieżeliby przestępstwo Prawa pospolitego z osoby Jego Krolewskiey Mći iakie postrzeżone było? będźie należało, Procesem według Konst. *1609. de non præstanda obedientia* opisanym postąpić, ktore Prawo wiecznemi czasy w swoiey powadze zachowano. Tenże Krol I Mć warunek uczynił za śiebie y Sukcesorow, w zachowaniu całośći wiary Katolickiey Rzymskiey y wolney Elekcyi, według zwyczaiow Praw dawnych y świeższych, osobliwie Konstytucyi 1670. y że *Pacta Conventa* poprzyśiężone dotrzyma, y tak się zachowa, iako Antecesorowie Jego Krolowie; y że ludźi swoich woyskowych za granicę wyprowadźi, y nie zostawi, procz szczegulney Gwardyi na swoim własnym koszćie 1200. pozwoloney, *juxta Pacta Conventa*, y to: żeby Starśi nad nią tak zostawali, iako w tych Paktach iest warowano y podług Konst. 1646. *Tit. O Zaćiągu Nowego Woyska.* Nawet osoby Niemieckie, *per occasionem* Woyska Cudzoźiemskiego zostaiące, od boku relegować deklarował; procz Kancelaryi Saskiey, tak aby w niey nie było więcey nad 6 osob, y żeby w żadne Rady, Sprawy, *Civiles*, *Militares & œconomicas*, y Promocye wdawać śię nie ważyli. Czego WW. Pieczętarze oboyga Narodow przestrzegać powinni będą; *sub pœnis Legibus descriptis*, oprocz osob *ad minora servitia; juxta Pacta Conventa 1699. fol. 39. Tit. Ubezpieczenie Dostoieństwa.*

Wszystkie Stany obowiązały śię przyśięgą, przy Krolu I Mći Avgvscie II. y przy wierze S. Katolickiey Rzymskiey, wolnośćiach y Swobodach, przy całośći Rzeczy-

posp. nierozdźielney, żyćiem, krwią y Substancyą stawać; y przyśięgali *præsentes durantibus Comitiis*, *absentes* zaś na Seymikach Relacyynych, lubo w Grodach *in præsentia Officii*, kędy zaś Grody *vacant*, y Seymiki Relacyyne zerwane, przed naypierwszym Senatorem albo Vrzędnikiem przyśiądź powinni. A ći, ktorzy przy Krolu Szwedzkim znayduią śię, y onemu *adhærent*, *pro hostibus Patriæ declarati*, czas w 6 niedźiel od zakończenia Seymu, *ad resipiscentiam & accessum* do boku Krola I Mći. *Alias*, *in casum non accessionis personalis*, *& ulterioris contumaciæ* do rozdania honorow, Starostw y dźierzaw przystąpić deklarowano; *reservando circumscriptionem bonorum* Terrestrium *ad Judicium Reipubl.* na przyszłym Seymie; *salvis per omnia juribus uxoreis injuriatorum & creditorum*, także *donationibus & cessionibus eorundem officiose recognitis 1703. f. 4. Tit. Oświadczenie śię.*

Wzaiemnie Krol I Mć AVGVST II. *Diplomate suo sacrosanctè* przyrzekł, y Stany Rzeczyposp. upewnił: iż wszystkie *prætiosa Jura libertatum & immunitatum*, tudźież *Pacta Conventa* dotrzyma, y nienaruszenie zachowa, y że po zkończoney woynie Szwedzkiey, auxiliarne Woyska swoie wyprowadźi, y nigdy ich w Granice Korony Polskiey y W. X. Lit. nie będźie wprowadzać, żadne *fœdera* bez Rzeczyposp. z postronnemi zawierać nie będźie, iako śię do zawartych *insciâ Republicâ* nie zna, y gdyby iakie *per imaginationem obtendi* miały, te *ex nunc rescinduntur & annihilantur.* Nad to: iż woyny żadney *inconsultâ totâ Republ.* ani pod imięniem Krola Polskiego *ad exteros Principes exoticas personas* wysyłać nie będźie, y owszem *Consiliarios Saxonicos* według Konstytucyi 1699. *removebit*; oświadczaiąc śię, iako *in præjudicium liberæ Reipubl.* z Krolem Szwedzkim przez żadne osoby nie traktował, y żadnych z nim bez Rzeczyposp. Traktatow nie przyimie, y że erogowanych Sum, tak *ex occasione* tey woyny, iako y przed woyną y pretenzyi do Związku, *ratione* Szkod w Ekonomiach swoich, nie wzpomnie, *& post pacificatam ab intra & ab extra Patriam* Seym Konny *exorbitantiarnm* złoży, na ktorym Autorow y Konzyliarzow Woyny Szwedzkiey y Partyzantow wydać zechce. *1703. fol. 5. Tit. Diploma.*

Krolowi I Mći AVGVSTOWI II. dla poratowania zdrowia, *post paçatam Rempubl. extra Regnum*, *in assistentia* Panow Rad, Vrzędnikow, Dworzan Koronnych y W. X. Lit. absentować śię pozwolono, y dotrzymanie wiary y należytego według Prawa posłuszeństwa warowane. *1703. fol. 19. Tit. Pozwolenie odiazdu.*

Stany Rzeczypospolitey Krola I Mći AVGVSTA *iterato circa Solium Regni* utwierdzaiąc, Seymy: Warszawski, Lubelski, Sendomirski, Gieneralną Konfederacyą y przyszłe wolne Rady, osobliwie walny ziazd Warszawski, *circa tuitionem* Chwały BOŻEY Wiary S. Katolickiey, Dostoieństwa Jego Krolewskiey Mći, uchwalone aprobuią. Y wzaiemnie Krol I Mć *Diploma* przeszłe dane, y *solenne* asekuracye Stanom Rzeczyposp dane, we wszystkich Punktach, Artykułach, Klauzulach y Ligamentach, *sacrosanctè* zachować obliguie śię. Tym zaś, ktorzy ieszcze w iakieykolwiek Rewolucyi pełną sobie czynią nadźieię, y Szwedom *adhærent*, *ad resipiscentiam* 6 niedźiel czasu pozwolono; *alias* onych *in casum ulterioris contumaciæ*, y nieoddania Krolowi I Mći Posłuszeństwa, za wynieśieniem y położeniem mandatow na Dobrach ich dźiedźicznych, *præcisis omnibus exceptionibus & beneficiis*, na przyszłey Reasumpcyi Seymu, sądźić *& ad executionem pœnarum irremissibiliter* przystąpić deklarowano; *salvis per omnia Juribus uxoreis*, *injuriatorum*, *creditorum*, przez Sądy głownych Trybunałow *liquidandorum 1712. fol. 2. Tit. Vtwierdzenie.*

Krol I Mć AVGVST, woyska Saskie y Regimenty z Państw Koronnych y W. X. Lit. wyprowadźić za granicę, y że nigdy tychże Woysk Saskich y innych postronnych, pod iakimkolwiek Pretextem, do Korony y W. X. Lit. wprowadzać nie będźie, przyobiecał. Wyprowadzenie zaś ich aby bez przykrośći y ućiążenia Obywatelow było, w Traktaćie Warszawskim 1717. iest umowiono, y oprocz 1206. ludźi, *juxta Pacta Conventa pro custodia sui corporis*, Gwardyą żołnierzy Narodu Saskiego, przez osobliwą dyspenzacyą, Krol I Mć swoim kosztem trzymać może. Ktora to Gwardya, według Praw, do Jurysdykcyi Marszałkowskiey powinna śię zachować. Zołnierze iey występni przed Pułkownikiem lub Oficerami swemi; a ieżeliby sprawiedliwość u nich odmowiona była? przed Marszałkami Kor. y W. X. Lit. sprawić śię, y ukrzywdzonym nagradzać powinni będą *1717. fol. 5-9. w Traktaćie Warszawskim.*

Krol I Mć AVGVST po odprawionym w każdych dwoch lećiech Walnym Seymie, trzy

trzy mieśiące każdego Roku mieszkać w Saxonii może, ale Wakanſow tam nie ma rozdawać. *1717. fol. 10. W Traktaćie Warszawskim.*

Krolowi I Mći AVGVSTOWI y Sukceſorom *Sangvinis* Prawa wszystkie, ceſsye y zapisy, na Pałac niegdy Morsztynowski, w Warszawie leżący, y wszystkie inne Pałace, place, grunta, tudźież y Rezydencye, także y Pałac Marymont, ze wszystkiemi onych cyrkumferencyami nabyte, aby we wszystkiey mocy y wigorze nienaruszonym, wiecznemi czasy zostawały, wszystkie Stany zezwoliły y aprobowały. *1726. fol. 52. Tit. Pałac nasz Morsztynowski z gruntami.*

O Elekcyi Krola. *vide Tit. Elekcya.*

Wszyscy pomienieni Krolowie po Krolu Henryku, na mieyscu zwyczaynym, miedzy Warszawą a Wolą, obrani są.

Co za Proces około ktorey Elekcyi pomienionych Krolow, y trudności były? fuse *opisano* in Volumine Constitutionum.

KROLOWA.

KRolewnie *Annie* kondycyą podano, aby spadkow, ktore ma w Koronie, resygnacyą po ślubie z Krolem Stefanem przed Koronacyą, *cum conſenſu* tegoż Krola Małżonka swego, *liberè* Rzeczypoſp. uczyniła. *A. 1576. f. 241. §. Tego dokładaiąc.*

Pozwala Krol Stefan na resygnacyą *hâc conditione:* ieżeli od Rzeczypoſp. oprawa y opatrzenie Krolowy uczynione będźie? A samo *negotium reſignationis prorogatur. ibidem fol. 280. Tit. Konſens Krola.*

Oprawę iey na Xięstwie Mazowieckim, iaką y Matka iey *Bona* miała (oprocz Miasta Warszawy, z strony iurysdykcyi, *propter omnes Conventus Regni*) uczynioną; *ſalvâ Quartâ* do Rawy z tych dobr *& jurisdictione Regibus, & ſalvis juribus modernorum poſſeſſorum.* Wszakże gdy ktorykolwiek z nich znidźie; *bona hæc ſubiecta reformationi*, nie maią nową daniną bydź daley zatrudnione, aby wolne Krolowy prowenty były. A zatym też, wedle przydania tych pożytkow, umnieyszać śię ma tey prowizyi, korą Krolowa z Ceł Koronnych bierze, dla tego iż te dobra zatrudnione są Prawami *modernorum poſſeſſorum. A. 1581. fol. 382. Tit. Oprawa Krolowy Iey Mći Anny.*

Ktemu teyże Krolowy, maią bydź dobra w W. X. Lit. od Rzeczypoſp. naznaczone y opisane, ktoreby na każdy rok iedenaśćie tyśięcy dwieśćie y pięćdźieśiąt złotych czyniły. Na ktorych dobrach Litewskich, trzydźieśći tyśięcy złt. a na Mazowieckich *totidem* wolno iey, komu chce z Narodu Litewskiego y Polskiego, zapisać y darować. Ktore Sumy, Polski Narod z Mazowieckich, a Litewski z Litewskich powinien zapłaćić. *ibid. §. Ktemu.*

Znieśiona ta oprawa. *A. 1607. fol. 837. Tit. Znieśienie.*

Krolowy *Annie*, pierwszey Krola Zygmunta III. Małżonce, *in vim* oprawy na dobrach stołu Krolewskiego; to iest: na Bielsku, Raygrodźie, Grudźiądzu, Tucholi, Swiećiu, Łomźie, Lubomli, Wsćiu z Piłą, Iurborku z Nową Wolą y z Leśnictwem, Vpićie, pięćdźieśiąt tyśięcy złt. Polskich wiana, a drugie pięćdźieśiąt tyśięcy przywianku naznaczono. Ktora oprawa y *donum nuptiale* 2000. czerwonych złt. we złoćie, maią bydź tym kształtem ważne, ieźli Krol Zygmunt Małżonek iey, wroćiwszy śię z Krolestwa swego Szwedzkiego, Koronę y Państwo to obecnie, do ostatniego kresu żyćia swego, sprawować będźie. *A. 1593. fol. 641. Tit. Oprawa.*

Krolowy *Konſtancyi* oprawa: w Koronie, na Bielsku z Leśnictwem, *& cum omnibus attinentiis*, na Tucholi, Wsćiu z Piłą, Swiećiu, Latowicu, Lezaysku, Kamieńcu, Zawiszynie y Stanisławowie; a w W. X. Lit. na Kobryniu y Olićie. *A. 1609. fol. 893. Tit. Oprawa Krolowy.*

Teyże Krolowy Prawo dożywotnie na Brodnicę y Gołub, przez Krola Zygmunta III. Małżonka iey konferowane, aprobowano; *ſalvis oneribus Reipubl. A. 1631. f. 4. Tit. Starostwo Brodnickie.*

Taż Zywiec Rzeczypoſp. *in reemptionem* pulzcza. *ibid. fol. 3. Tit. O dobrach Zywieckich. vid. Tit. Dobra.*

Krolowy *Cecylii Renaty* oprawa: sto tyśięcy złotych Polskich wiana, a drugie sto tyśięcy przywianku: w Koronie, na Niepołomicach, Knyszynie, Krzeczewie, Stanisławowie, Kamieńcu Mazowieckim z Zawiszynem y lądowem, Tykoćinie, Surazu, Wiśniowie

wie, Kapinośie z Młodźieszyniem y Kazuniem, *Vſzćiu* y z Piłą, Brodnicy, Gołubiu, Tucholi; A w W. X. Lit. na Bobroyſku, że wſzyſtkiemi włośćiami, na Iurborku z Nową wolą, Sokołce z Leśnictwy, Siemnie y Metelach, Horodowce y Kamienney z Leśnictwy, Przerośli z Leśnictwy. *A.1638.f.4. Tit. Oprawa.*

Znieśiono tę oprawę. *A.1647.f.4. Tit. Znieśienie Reformacyi.*

Krolowy *Ludowiki Maryi* oprawa: wiana ſto tyśięcy złot. Polſkich, a drugie ſto tyśięcy przywianku na dobrach, w Konſtytucyi A. 1593. o Reformacyi Krolowy *Anny* mianowanych; do ktorych przydano Kapinos, Kazuń, Młodźieſzyń, a w W. X. Lit. Bobroyſk y Sokołkę z Leśnictwami. *A.1646.f.8. Tit. Oprawa Krolowy.*

Teyże Krolowy, *ex primis vacantibus*, w Koronie 40000. złt. a w W. X. Lit. 20000. intraty konferować obiecano, dla tego, iż większa część dobr Reformacyi iey podległych, dwoygiem dożywoćiem onerowana ieſt. *Tali* iednak *conditione:* że kiedy Krolowa do intraty Reformacyi ſwoiey przyidźie, te Dźierżawy *pro vacanti* maią bydź rozumiane, y *benè meritis* rozdane. *A. 1649. fol. 7. Tit. Opatrzenie ſtołu.*

Teyże Prawa na dobrach, Krola Iana Kaźimierza dźiedźicznych, tak ruchomych iako y nieruchomych, w Koronie y w W. X. Lit. ztwierdzono, y dochody z Zup Bocheńſkich, tak iako tam w ſobie ſą, z Komorami Gronki y Dobrzykowem nazwanemi, y oboiem brzegiem Wiślnym, dożywotnem Prawem, do zażywania oneyże aſekurowano; *ſalvis penſionibus, contributionibus, vectigalibus & quibusvis oneribus Reipubl. publicis. A.1659.f.8. Tit. Konfirmacya Praw Krolowy.*

Krolowy *Eleonory* oprawa, ſto tyśięcy złt. Polſkich wiana, a drugie ſto tyśięcy przywianku w Koronie, na Vſzćiu y Pile (wyiąwſzy Folwark Zełgniew *cum attinentiis, juxta Privilegium modernorum Poſſeſſorum)* na Krzeczowie, Tucholi, Nowym targu, Dolinie, Grudźiądzu, Oſtrołęce, Zarnowcu, Gołubiu, Dybowie, Hrubieſzowie, y na Woytoſtwie Bydgoſkim; w W. X. Lit. zaś, na Iurborku z Nową Wolą y Leśnictwy, Vpićie z Leśnictwy, tak tylko, iako Krolowa Ludowika *in poſſeſſione* była (wyiąwſzy Wobolniki ze wſzyſtkiemi włośćiami y folwarkami) także na Opeſku, Vzpolu z Leśnictwy, na Polondze, Semnie z Metelami, y na Onikſztach. *A. 1670. fol. 17. Tit. Oprawa.*

Krolowy Iey Mći *Maryi* oprawa: ſto tyśięcy złt. Polſkich wiana, a drugie ſto tyśięcy przywianku; w Koronie, na Krzeczowie, Dybowie y na Tczewie (ktory *poſt fata* Krolowy I Mći do prowentow ſtołu Krola I Mći podług Konſtyt. A. 1590. wroćić się ma) także na Brodnicy; A w W. X. Lit. na Połondze, Wiekſzniach, tak iako *in poſſeſſione* zoſtaią teraźnieyśi Dźierżawcy, na Telſzach y Obornikach. *A. 1978. fol. 5. Tit. Oprawa.*

Krolowom Ich Mćiom w Dobrach, oprawie ich podległych, należą *jura patronatûs.* A Dobra te nie zwykły *onerari* oprawami, tylko *ſalvis modernis poſſeſſoribus* onych, (a w W. X. Lit. *& ſalvis ſummis ante unionem*, na tych Dobrach, *exiſtentibus*, w *oprawie Krolowy Iey Mći Eleonory*, y *Krolowy Iey Mći Maryi*) *& hâc conditione:* że Obywatelom tych Kraiow dobrze ośiadłym, gdźie dobra *conſiſtunt*, kondycyi Szlachećkiey, maią bydź *in adminiſtrationem* puſzczane, bez przeſzkody żadney iurysdykcyi Sądowey. A Kwarta z nich, *non obſtante reformatione*, do Rawy; w W. X. Lit. zaś Donatywa do Skarbu, płacone bydź maią. *Co* patet *z Opraw pomienionych*, in volumine Conſtitutionum.

Jeſzcze y to patet z *tychże Opraw:* iż Krolowom *donum nuptiale* dwa tyśiące czerwonych złt. *pro quolibet anno* naznaczaią z Zup Bocheńſkich, waruiąc to: iż prowizyi, ktorą z Ceł Koron. brać ma Krolowa, za zeyśćiem poſeſorow dobr dożywoćiami zatrudnionych, wedle przypadania pożytkow, umnieyſzać się ma.

Y to patet: iż po śmierći Krolowy, Potomek iey żadney Sukceſyi *juris reformatorii* upominać się y dochodźić nie ma.

Krolowa *Cecylia Renata* w Warſzawie koronowana. *A.1638.f.24. Tit. Koronacya.*

Co iż przećiw zwyczaiom ſtarodawnym ſtało się; warowano: iż napotym iako Krolow Polſkich tak y Krolowych Koronacya nigdźie indźiey, tylko w ſtołecznym Mieśćie Krakowie bywać ma. *ibid.*

Ale potym, *diſpenſatâ hâc lege pro una vice*, y Krolowę *Eleonorę* w Warſzawie koronować pozwolono; y Komiſarzow, przy tych Senatorach, ktorym klucze do Skarbu y *cuſtodia* poruczona ieſt, naznaczono, aby *Inſignia* wſzyſtkie, do koronacyi aktu nale-

należące, do Warszawy przywieźli, y potym do Krakowa odwieźli. *A. 1670. fol. 13. Tit. Koronacya.*

Krolowy IMći *Maryi* Rezydencyi za granicą na dalszy czas pozwolono, y Dobra oney *& Jure reformatoria, circa integritatem & immunitatem* Prawami *circumscriptam*, zachowano. *1710. Poparćie Konf. Sendom. fol. 69. Tit. Pozwolenie.*

Krolowa *in negotia Status* mieszać śię nie ma; ani więcey nad sześć osob, Panien Narodu swego, chować powinna, y to tylko do usług pokoiowych. Promocye także przez Białegłowy Dworskie cudzoźiemskie, żeby nigdy nie dochodźiły, *sub relegatione* takowey każdey białeygłowy. Co promowować powinni na Seymikach Posłowie Ziemscy, przy upominaniu śię wakansu. *w Exorbitancyach na Elekcyi Krola IM. Michała. A. 1669. Tit. Krolowa.*

O tymże, *in Pactis Conventis* Krolow obacz.

KROLEWIC.

Krolewicowi *Władysławowi*, przy Prawie iego (ktore ma do Carstwa Moskiewskiego) pozwalaią, Rzeczposp. woyną od Moskwy uzpokoic. *A. 1616. fol. 2. Tit. O Moskwie.*

Za prace na tey expedycyi podięte, dano mu w administracyą Ziemie od Moskwy rekuperowane, do dalszey woli Rzeczyposp. *cum usu & jurisdictione; salvâ appellatione* do Krola &c. *A. 1620. fol. 8. Tit. Ordynacya Prowincyi.*

Temuż *primum vacans, dignitati ipsius conveniens*, na opatrowanie stołu iego, dać pozwolono. *Ibid. Ku końcowi.*

Temuż piećdźieśiąt tyśięcy złotych intraty ieszcze naznaczono na Krolewszczyznach, ktore mu, za podawaiącemi śię okazyami, *sparsim* po Państwach Rzeczypośp. konferowane będą. *A. 1626. fol. 5. Tit. Aukcya Prowizyi.*

Znowu mu pozwalaią uzpokoić Rzeczposp. z Hetmanami, Koronnym y W. X. Lit. y z Woyskiem na teraźnieyszym Seymie uchwalonym (nad ktoremi Woyskami, cała władza tychże Hetmanow zostawać ma) a to ieżeliby, przed czasem wyiśćia Inducyi, Moskwa *quid hostile moliri* chćiała. *A. 1632. f. 1. Tit. O Moskwie.*

Krolewicowi *Ianowi Olbrachtowi diploma* o Biskupstwie Warmińskim dane, ręką Oyca iego Krola Zygmunta III. podpisane, pod pieczęćiami, Koronną y W. X. Lit. *ad Archivum Regni & M. D. Lith.* podane, y do Metryk, tak Koronney iako y W. X. Lit. ingrossowane, *in toto* aprobowano. *A. 1631. f. 4. Tit. Warmia.*

Po śmierći Krola Zygmunta III. pozwolono prowizyą, z dobr Krolewskich stołowych, Krolewicom y Krolewnie, tudźież na obrzędy do zmarłych ćiał Ich Krolewskich Mćw należące, aż do dnia Elekcyi nowego Pana. Z tym iednak dokładem: że y Skarb W. X. Lit. z tych prowentow, ktore *tempore Interregni* wnoszone będą, ma śię do tego przyłożyć &c. *w Konfederacyi gieneralney Warszawskiey*, sub Interregno. *A. 1632.* § Strzegąc *dignitatem.*

Ze Krolewicowie od Rzeczyposp. prowizye maiący, na Koronacyi przyszłey, Bratu swemu *Władysławowi* na Krolestwo wźiętemu, y Rzeczyposp. *juramentum fidelitatis* oddadzą, y tą przyśięgą tak długo obowiązani bydź maią, poki prowizyi od Rzeczyposp. naznaczoney zażywać będą, *& in Regno domicilium fixum habebunt;* y że sprawy ich, ieżliby iaka przećiwko nim, same Osoby *afficiens*, przypadła? *cognitio* Krolowi z Senatem na Seymie należeć będźie; tenże Krol Władysław IV. *in Pactis suis conventis*, Stanom Rzeczyposp. warował, *na Elekcyi A. 1632. fol. 13. Tit. §. Naiaśnieyszych Krolewicow Ich MM.*

Krolewic *Ian Olbracht* Biskup Warmiński Nominat Krakowski, na Seymie Koronacyi przyśięgę Senatorską uczyniwszy, zaśiędźie w Senaćie, y *conditionibus in Diplomate*, z strony Biskupstwa wyrażonym, dosyć uczyni. *ibid.*

Dosyć czyniąc obowiązkowi swemu *Kaźimierz* y *Alexander* Krolewicowie, iurament taki *in facie Reipubl.* wykonali. „Ego Casimirus & Alexander, Poloniæ & Sueciæ „Princeps, beneficio & provisione Reipubl adpræsens gaudens iuro: Quia Serenis„simo Principi ac D. D. Vladislao Qvarto Regi Poloniæ, ac Regno Poloniæ & Ma„gno Ducatui Lithuaniæ fidelis & obediens ero, nihilque in damnum, vel præjudi„cium Regiæ Majestatis & Reipublicæ, consilio, auxilio, vel facto committam; „imo, si aliqvid tale scivero, qvod vergat in detrimentum tam Regiæ Majestatis,

„qvam Reipubl. præcuſtodiam, ac pro poſſe meo avertere conabor. Sic me „DEVS adjuvet, & hæc Sancta Crux. *A. 1633. fol. 14. Tit. Iurament Krolewi-„cow Ich MM.*

Krolewic *Ian Olbracht* Biſkup Krakowſki po uczynioney przyśiędze, *more aliorum Conſiliariorum Regni*, do Senatu przypuſzczony, za kondycyami temi: że *intra triennium actu* Prezbyterem zoſtanie, *cum diſpenſatione Summi Pontificis*; że nie inſzey prerogatywy zażywać będźie, ieno iakich Anteceſsorowie Krolewica I Mći Biſkupi Krakowſcy zażywali; że prawu Ziemſkiemu, przykładem Biſkupa Krakowſkiego, *in omnibus cauſis forenſibus*, y wſzyſtkim ćiężarom Rzeczypoſp. z Biſkupſtwa Krakowſkiego *ſubjacebit*, ani na żadne inſze *Beneficia*, *Dignitates & Officia* poſtępować będźie; że *nominandi*, *inaugurandi*, *coronandi Regis* nie ma mieć *jus & poteſtatem*; że *reſpectu Cardinalitiæ dignitatis*, żadney ſobie prerogatywy przed Prymaſem *Regni* przywłaſzczać nie będźie; że Dobr Ziemſkich niiakim ſpoſobem nabywać nie ma, czego Vrzędy wſzelakie przeſtrzegać będą, aby takowych *inſcriptiones* nie przyimowali, *ſub pœna peculatûs*, *ad cujusvis inſtantiam*, *in Iudicio Tribunalitio*, *inter cauſas Officii repetenda*, & *nullitate* takowych zapiſow. A ieżliby Krolewic I Mć. *extra Regnum*, do opatrzenia inſzego przyſzedł, tedy Biſkupſtwo Krakowſkie *pro vacanti* ma bydź rozumiane. W czym Krol I M. Władyſław IV. Rzeczpoſpolitą *verbo Regio* ubezpieczył. *ib. fol. 19. Tit. Konſens na Biſkupſtwo Krakowſkie.*

Krolewicowi *Karolowi Ferdynandowi*, dla zpuſtoſzenia Biſkupſtwa Wrocławſkiego przez nieprzyiaćiela, Opactwo Czerwińſkie, na ten czas wakuiące, dla rezydencyi do lat czterech, *ab Actu præſenti*, trzymać pozwolono. *ibid. fol. 20. Tit. Konſens na Opactwo Czerwińſkie.*

A Opactwo Tynieckie, gdy wakować będźie, do lat ſześćiu. *A. 1635. fol. 6. Tit. Konſens na Opactwo Tynieckie.*

Temuż Biſkupſtwo Płockie konferowano z takiemiż kondycyami, iako Krakowſkie Biſkupſtwo Krolewicowi *Ianowi Olbrachtowi*. To tylko przydano: że Dźierzawcow y Adminiſtratorow, w Kluczach y folwarkach pomienionego Biſkupſtwa Płockiego, Szlachtę Polſką ośiadłą mieć y chować powinien. Ktorzy, *in cauſis perſonalibus*, *civilibus*, *criminalibus* w Grodach *facti*, *vel criminis commiſſi peremptoriè* ſprawować śię, y exekucyi Staroſtow tamecznych podlegać maią. *A. 1641. fol. 4. Tit. Konſens na Biſkupſtwo Płockie.*

Krolewicowi *Kaźimierzowi* na prowizyą dwa wakanſe, ktoreby śię otworzyły, bez iurysdykcyi Sądowey, nie na pograniczu, iedno w Koronie, drugie w W. X. Lit. *poſt deceſſum modernorum poſſeſſorum* konferowane bydz maią; *ſalvis oneribus Reipubl.* nic do nich nie przyczyniaiąc, nad to, co *immediatus poſſeſſor* za iednym Przywileiem trzymał. Adminiſtratory y Vrzędniki, Szlachtę Polſką w Koronie, a w W. X. Lit. z tamecznych Obywatelow, ośiadłą chować będźie powinien; ktorzy *in omnibus cauſis in foro, tam Terreſtri quam Caſtrenſi illius Diſtrictûs*, gdźie te Dźierzawy będą, *ac Tribunalitio*; *ratione damnorum & aliarum injuriarum & limitum reſpondebunt.* Dobr też tych żadnemi ſumami Krolewic I M. onerować nie będźie; *Juribus Eccleſiæ & Reipubl. in toto ſalvis permanentibus.* Gdźieby też Krolewic I M. *ad proviſionem extra Regnum* przyſzedł; te Dźierzawy iako y Krola I M. Zygmunta III. Konſtytucyą 1632. konferowane, *pro vacantibus* miane, y Szlachćie Polſkiey y W. X. L. rozdawane będą. A ktoby *contra Conſtitutionem* 1632. nowe dożywoćia na tych Dźierzawach ſobie uprośił; *ad inſtantiam Inſtigatoris*, za Dworem pozwany y ſądzony będźie; *ſalvo jure emphyteutico. ibid. fol. 5. Tit. Prowizya Krolewica I M. Kaźimierza.*

Krolewicow I. Mćw, Naiaśn. Krola I Mći JANA III. Synow, do wykonania Przyśięgi wierności Jego Krolewſkiey Mći y Rzeczypoſp. *juxta tenorem Pactorum Conventorum*, obowięzano; fortunom, dobrom, y oſobom onychże bezpieczeńſtwo warowano, pretenſye względem ſum, tak na Ekonomiach Koronnych, W. X. Lit. y Prowincyach, zaległe, przez Przyiaćielſkie pomiarkowanie uzpokoić, przyobiecano. *A. 1717. fol. 36. w Traktaćie Warſzawſkim.*

KUPCY.

Kupcy Koronni za granice towarow wywoźić nie maią. *A. 1565. fol. 92. §. A żadnych towarow.*

Alias

Alias Staroſtowie (*non obſtantibus Regis literis*) zabierać ie maią; czego trzy części do Skarbu, a czwarta Starośćie temu, ktory ie zabierze, bydź ma. A ieżliby Staroſta, albo ktokolwiek inny ktoregokolwiek Stanu, takiego kupca z towarami za granice Koronne przepuśćić, foldrować, albo bronić chćiał; tedy kupiec ma te wſzyſtkie towary tracić *ad fiſcum Regium*, a owi ſłuſznem świadectwem y iaſnemi dowodami *ex citatione convicti*, tak wielką ſumę do Skarbu, iako on towar koſztuie, zapłaćić powinni, albo *in defectu* pieniędzy w dobra ich, ktoreby ſumie tey koreſpondowały, wwiązanie dane bydź ma. *ibidem. fol. 93. §. A tego ſtrzedz maią.*

Wolno też każdemu, ktoryby śię tego chćiał podiąć, na takowych Staroſtow, Celnikow, Kupcow y innych wſzyſtkich, ktorzyby śię tego ważyli, inkwizycyą czynić, gdźie y iaką będźie rozumiał naylepſzą, y onę deferować Skarbowi, a taki każdy za pracę y nakład ſwoy, towarow wyſzpiegowanych czwartą część mieć będźie, gdy tego ſłuſznie a prawnie dowiedźie. *ib.*

Tym tylko kupcom y innym Obywatelom Koronnym pozwolono, towary za granicę wywożić y wyganiać, y z cudzych Kraiow inſze do Polſki przywozić, do blizko przyſzłych Swiąt Narodzenia Pańſkiego; ktorzy maią długi w cudzych Kraiach, albo ſami dłużni ſą cudzoźiemcom, aby tak zbywaiąc towarow, długi wypłacać, y ſami inſze na to mieyſce biorąc, ſatyſfakcyą odbierać mogli. A ieżliby śię to inaczey znalazło, tedy te towary, ktoreby kto wywiozł, *de bonis ſuis* nagrodźić ma; a ktoryby przywiozł do Korony, tracić ie ma do ſkarbu, ktorych czwarta część celnikowi za pracę *cedere* powinna. *ib. fol. 94. §. A wſzakże.*

Inſzym zaś z tą kondycyą, ieźdźić do cudzych Państw po wſzelakie towary, pozwolono do przyſzłego Seymu: aby żadnych z Korony, okrom ołowiu, nie wywoźili towarow, y aby za ten ołow, nie inſzy towar iedno śrebro albo miedź, *pretio æquivalenti* wywieźionemu ołowiowi, do Korony przywoźili; czego Staroſtowie, y Mytnicy doyrzeć maią. *ib.*

Toż prawo do przyſzłego Seymu ſłuży y ſługom, Krolewſkim, Pańſkim, Szlacheckim, kupczącym. *ib. fol. 98. Tit. Słudzy Krolewſcy.*

Reaſumowano *ſuperiora*, o niewywożeniu towarow y niewyganianiu wołow (*cum prorogatione* wolnośći z przeſzłego Seymu, do drugiego przyſzłego) y nie tylko Staroſtom, ale y Dźierzawcom Miaſteczek iarmarkowych granicznych pilnować y hamować kazano, pod takąż winą, iaka na Staroſtow y inne ieſt poſtanowiona. *A. 1566. fol. 126. Tit. Jarmarki.*

Speciale Woiewodztwom Wielkopolſkim: iż Kupcy zboż y towarow wſzelakich wywożić, ani wołow y koni wyprowadzać za granicę nie maią, *ſub amiſſione rerum & mercium:* ktore wolno na granicy, w dobrach Krolewſkich Staroſtom albo Dzierzawcom, a w dobrach Duchownych y Szlacheckich poſeſorom zabrać; czego *medietas fiſco, à medietas* temu, ktory zabierze, *cedet.* A ktoby potaiemnie przeiechał, y nie mogł bydź zachwycony; *pœnam mille marc. luet*, w Grodźie, *ad cujusvis inſtantiam, peremptoriè, ſine appellatione. A. 1621. fol. 19. Tit. O Zawarćiu Ziemie.*

Szlacheckich iednak koni, y innego wſzelakiego dobytku, ani Portow zpuſtnych, *non afficit* ta Konſtytucya. *ib.*

Ani śię zawiera droga, tak Krolowi iako y Obywatelom Koronnym, po wſzelakie towary y potrzeby do Państw pogranicznych poſyłać. *ib.*

Towarami wſzyſtkiemi, ktorekolwiek ſą w koronie y do Korony przychodzą, wolno wiecznemi czaſy, każdemu Obywatelowi Koronnemu, ktoryby iedno chćiał, handlować. A *monopolia* nie ma żaden u Krola otrzymywać, *ſub pœna peculatûs, & nullitate* Liſtow na to danych, u każdego Vrzędu. *A. 1567. f. 131. Tit. Towary.*

Znowu iż Krol nie ma dopuſzczać, uſtawiać *monopolia* rzeczy tych, ktore z Państw Koronnych, tak Polſkich iako y Litewſkich, pochodzą. *A. 1567. fol. 256. §. Oſobliwie też.*

Ani wina, małmazyi, muſzkateli (*plura* o winie, *vid. wino*) *A. 1593. fol. 646. Tit. Składy.*

Z kupcow gośćinnych, w Miaſtach zkładowych y na iarmarkach uprzywileiowanych, Staroſta albo Dźierzawca mieyſca onego, a w Miaſtach Duchownych y Szlacheckich ſami Panowie albo Urzędnicy ich, o rzeczy kupieckie albo targowe prawem gośćin-

nem Sprawiedliwość czynić powinni; *appellatione* do Krola każdego, ktoryby się uciążonym bydź rozumiał, *salvâ manente*. *A. 1565. fol. 94.* §. *Sprawiedliwość.*

Kupcowi ktoby co gwałtem wziął, albo rzemieślnikowi; *forum* Grod *peremptorie*, & *restitutio cum pœna trium marcarum. Ale to tylko do przyszłego Seymu. A. 1578. fol. 335. Tit. O Pokoiu Rzemieślnikow.*

Kupcom ludźie swawolni aby po drogach depaktacyy nie czynili; Starostowie przestrzegać y z nich exekucyą, za odnieśieniem ludźi ukrzywdzonych, czynić powinni. *A. 1609. fol. 906. Tit. O ludźiach Swawolnych.*

Herburt. fol. 21. Tit. Aromata. Kupiec żaden *irritamenta luxûs* wwoźić nie powinien do Państw Rzeczypospolitey mianowićie teletow, złotogłowow, y innych złotem tkanych materyy, y żadney roboty z ciągnionego y nitkowego złota, ani samego złota y śrebra ciągnionego, y towarow ze złotem Tureckich y Perskich; ani kleynotow z dyamentami, rubinami y inszemi drogiemi kamieńmi, ani pereł, ani śreber złoćistych, y takich robot, ktoreby droższe były, aniżeli walor samego śrebra, albo kruszcza; ani pasztow Genueńskich. A to *sub pœna confiscationis, ad instantiam cujusvis, delatori per medium cum fisco dividenda.* O co *forum* z Mieszczany Dobr Krolewskich *in foro civili cum appellat.* za Dworem, a z Dobr Ziemskich w Grodźie *sine appellatione.* Materye tylko iedwabne *omnis generis* wwoźić y przedawać wolno; także sukna Olenderskie, nayprzedniejsze na złotych dźieśięć, y zdawna zwyczayne szkarłaty, połszkarłaćia, połgranaćia. Te iednak materye złoćiste, ktorych iuż nawieźli, do dwuch lat przedawać im wolno, ale na aparaty Kośćielne. Ktora Konst. służy y W. X. L. *A. 1655. f. 37. T. Lex sumptuaria.*

Reasumowano tę Konstytucyą, *sub confiscatione* towarow, y Rok ieden czasu do wyprzedania ich prolongowano. *A. 1659. fol. 15. Tit. Cło Koronne.*

Co służy także y W. X. Lit. *ib.*

Znowu Konstytucyą pomienioną A. 1655. reasumowano, y aby *in toto* obserwowana była, *in perpetuum* warowano. A na wyprzedanie towarow zakazanych, rok tylko ieden czasu kupcom pozwolono. *A. 1683. f. 6. Tit. Executio Legis sumptuariæ.*

Ze *Plebeis* nie wolno szat drogich y futer &c. zażywać. *vid. Tit. Lex sumptuaria.*

Ze tymże zakazane używanie kleynotow wszelakich. *vid. Tit. Kleynoty.*

O Kupcach Cudzoźiemskich, dawne Prawa y Konstytucye Miastom W. X. L. reasumowano y postonowiono: aby takowi kupcy nie wprzod handel prowadźili, ażby Krolowi, Rzeczyp. y Miastu, *super fidelitatem* przyśięgę wykonali, y aby cła y myta, donatywy, kontrybucye y inne do skarbu podatki, nie zasłaniaiąc śię żadnemi protekcyami y libertacyami Kamienic, zarowno z obywatelami y kupcami Miast płaćili, y do Miasta oddawali, y iurysdykcyi onego podlegali, *sub pœna confiscationis* towarow. Czego Vrzędy Grodzkie y *Magistratus Civiles serio, sub pœnis contra negligentes Officiales descriptis,* doyrzeć y exekucyą realną czynić powinni. *A. 1678. fol. 16. Tit. Kupcy Cudzoźiemscy.*

Plura *vid. Tit. Cudzoźiemcy.*

O Kupcach Dworzkich *Laudum* Ziemie Warszawskiey, na Seymiku Deputackim, w roku teraźnieyszym postanowione, y Prawa albo Serwitoraty ich ztwierdzono. *ibid. fol. 41. Tit. Aprobacya Przywileiu.*

Kupcow Suplikę, względem ich porabowania pod Warszawą, do przyszłego Seymu zostawiono. *A. 1658. f. 9. Tit. Credyt Woyska.*

Tymże za rożne towary, ktoremi pod te czasy woysku wygadzali, aby Podskarbi Koronny zapłatę naznaczył, zlecono. *ib.*

Nie doszła szkod ich likwidacya; na przyszłym Seymie tedy likwidacyą tę uczynić powinni, przy Podskarbim Koronnym y Deputatach, z Senatu y Izby Poselskiey. *A. 1659. fol. 32. Tit. Kupcy Lwowscy.*

Kupiec, według Instruktarza Cło ma dawać. *vid. Tit. Cło.*

Na kupcow co za podatki kiedy postanowiono? *vid. Tit. Podatki.*

Na kupcow narodu Angielskiego y Szockiego, co za podatek włożono było? *ferendo opem* Krolowi Angielskiemu, *in calamitate* tego. *vid. Tit. Podatki.*

Kupieckich długow na towarach leśnych w Smoleńszczyźnie y Starodubowszczyźnie pewność. *vid. Tit. Długi.*

O Kupcach. *plura vid. Tit. Cudzoźiemcy, Drogi, Przemyta, Ustawa, Woły, Składy, Cła, Myta, Zawarćie Ziemie.*

LASY

L A S Y.

W Lasach Piotrkowskich y Lubelskich, Deputaći Trybunalscy szkod czynić nie maią y nie rąbać. Czego Starostowie tameczni przestrzegaiący y broniący, ani oni sami, ani sludzy ich, żadney trudnośći y pozwu, albo roku, mieć o to od Trybunału nie będą. *A. 1601. fol. 749. Tit. Bory y Lasy.*

W Lasach y Borach Lubelskich, nie tylko siekierę, ale konie, woły y woz, wolno zabrać. Co się tylko rozumieć ma, *de Bonis hereditariis Nobilium. ibid. fol. 756. Tit. O Borach Lubelskich.* *De Sylua vid. Statutum Herburti fol. 436. Tit. Sylua.*

Także w Podlaskich y Rożańskich. *A. 1607. fol. 851. Tit. O Borach y Lasach Podlaskich.*

Także w Makowskich. *A. 1611. fol. 20. Tit. O Borach.*

Także w Opoczyńskich y Czerskich *A. 1631. fol. 40. Tit. O Borach.*

Także w Wysogrodzkich, Gostyńskich y Sochaczewskich. *A. 1647. fol. 32. Tit. Bory, Lasy.*

Tę Konstytucyą 1647. y wyższą 1607. o borach y lasach Podlaskich, przyimuią y inne Woiewodztwa, Sendomirskie, Płockie, Wołyńskie, Mazowieckie, Pruskie y Ziemia Chełmska, *A. 1676. fol. 55. Tit. O Borach y Lasach.*

W Podlaskich, Wiskich, Ciechanowskich, Łomżeńskich y Nurskich, *damna passus* mieysce w leśie albo w boru Woźnym y Szlachtą ma obwieść, a Leśny ma przyśiądz, iako w własnym boru albo gaiu, z szkody mieysca Vrzędem obwieżionego, a nie na dobrowolney drodze zabrał. *A. 1613. fol. 26. Tit. O Gaiach y Lasach.*

W Puszczach Mazowieckich żadne towary leśne y pachy, nad te, ktore w Lustracyach opisane są, y z ktorych Kwarta Rzeczypospl. *penditur*, wyrąbane y zpuszczane bydź nie maią, *sine consensu Reipubl. sub pœna mille marcarum*, w Sądach Zadwornych, *toties quoties repetendâ, & Delatori adjudicanda. A. 1647. fol. 29. Tit. Puszcz w Woiewodztwie Mazowieckim ochrona.*

W Lasach Krolewskich w Litwie, Szlachta towarow nie ma robić, *sub pœna 500. marc. polonical.* O co *forum*, przed ktorymkolwiek Vrzędem Grodzkim, albo Trybunalskim, *peremptoriè. A. 1607. fol. 861. Tit. O Zniesieniu Cła.*

vid. plura Tit. Komisye.

W Lasach y Borach Guzowskich y Kozłowskich pozwolono wrębu wolnego do Kask, y innych wśi tey Dźierzawy, na restauracyą budynkow. *A. 1678. fol. 33. Tit. Approbatio Przywileiu.*

Z Puszczy Niepołomskiey *in perpetuum*, po dźieśiąći fur na tydźień, wywozić do Bilczyć y Szczytnik maiętnośći, w Woiewodztwie Krakowskim leżących, Vr. Władysława *Lubowieckiego* Sędźiego Ziemskiego Krakowskiego dźiedźicznych, pozwolono. *A. 1661. fol. 24. Tit. Pozwolenie.*

W Puszczy *Sendomirskiey* wolnego wrębu na budynek y na opał, do maiętnośći Chorzelowa y Złotnik, wiecznemi czasy także pozwolono. *A. 1676. f. 49. Tit. Wolny wrąb.*

W Puszczach *Kożienickich* y *Strumieckich*, wrębu dobrom Vr. Stan. *Gozdzkiego* Podczaszego Sendom. w Woiew. Sendomirskim leżącym, pozwolono. *A. 1685. f. 18. Tit. Wrąb do Puszczy Strumieckich.*

Plura *Tit. Przywileie.*

L A U D A.

L*Audum* Woiewodztwa *Krakowskiego* w Proszowicach, *die 4. Maji A. 1632. sub Interregno.* Ktorym trzy pobory *cum accidentiis*, to iest; z Soszami *&c.* pozwolono, dla bezpieczeństwa Woiewodztwa; y na Zydow dwie symple podymnego włożono; Poborcę obrano, y *salarium* mu, y czas oddawania podatkow naznaczono; y one, na co maią bydź obrocone, dysponowano: y *securitatem omnem* obmyślono.

Znowu *Laudum* tegoż Woiewodztwa, *sub eodem Interregno, die 28 Julii*, na źieźdźie pod Każimierzem na Okazowaniu stanęło. Sędźiowie Kapturowi obrani. *Securitas* obwarowana. Kśięgi po wszystkich Grodach Woiewodztwa Krakowskiego otwarte.

otwarte. Na cztery ſta koni Kozakow pieniądze, z podatkow Rzeczypoſpolitey na woynę Moſkiewſką złożonych, naznaczone, y inne rzeczy poſtanowione ſą.

Laudum Woiewodztw Wielkopolſkich, *Poznańſkiego* y *Kaliſkiego*, na Seymiku Srzedzkim umowione, o poddanych zbiegłych, y ludźiach ložnych, aprobowano. Ktore *cum præſenti approbatione* ſłużyć ma także Woiewodztwom, Brześćkiemu, Jnowłocławſkiemu, Ziemie Dobrzyńſkiey, Łęczyckiey, Goſtyńſkiey, Chełmſkiey, Wieluńſkiey y Woiewodztwom Pruſkim. *A. 1633. fol. 46. Tit. Aprobacya.*

Laudum Ziemie *Bielſkiey* w *Podlaśiu A. 1632. ſi juri communi non fuerit contrarium*, aprobowano. *ib. fol. 52. Tit. Laudum.*

Lauda Woiewodztw, *Krakowſkiego*, *Sendomirſkiego*, *Kiiowſkiego*, *Wołyńſkiego*, *Lubelſkiego*, *Belſkiego*, o podatkach na Zołnierza y o poſpolitym ruſzeniu ztwierdzono, *cum declaratione*, iż takowe Seymikow partykularnych *lauda*, *in ſequelam* pociągane bydź, y ſtarym Prawom preiudykować nie maią. *A. 1634. fol. 11. Tit. Lauda.*

Laudum Woiewodztw, *Poznańſkiego* y *Kaliſkiego*, na Seymiku Srzedzkim, względem obrony domowey uchwalone, aprobowano. *ib. Tit. Laudum.*

Laudum Powiatu *Orſzańſkiego*, względem podatkow z dobr tylko Szlacheckich, a nie Krolewſkich, ani Duchownych, aprobowano. *A. 1635. f. 35. Tit. Laudum.*

Lauda Powiatu *tegoż* o podatku, dla obrony od Moſkwy, *ſub Interregno* uchwalone *in toto* reaſumowano y one do exekucyi przywodźić pozwolono. A konſtytucyą 1635. y Dekreta Zadworne, preciwko Dekretom Trybunalſkim W. X. Lit. ferowane znieśiono. *A. 1641. fol. 36. Tit. Approbatio Laudi.*

Laudum Woiewodztw *Wielkopolſkich*, z ſtrony pokoiu pogranicznego, iakie ſtanęło? *fuſe* opiſano. *A. 1635. fol. 30. Tit. Laudum.*

Laudum Xięſtwa *Zatorſkiego* y *Oświećimſkiego*, na rozboyniki uchwalone, aprobowano; tak żeby nic granicom Woiewodztwa Krakowſkiego z pomienionemi Xięſtwami nie derogowało. *A. 1633. fol. 61. Tit. Laudum.*

Znowu *Laudum* tychże Xięſtw, także na rozboyniki, do drugiego Seymu walnego aprobowano, z tą deklaracyą, aby to podatkom publicznym nic nie derogowało. *A. 1635. fol. 35. Tit. Laudum.*

Znowu do przyſzłego Seymu ſześćniedźielnego, *A. 1638. fol. 34. Tit. Approbatio Laudi.*

Znowu, iakie o tym ſobie uchwalą, aprobowano. *A. 1640. fol. 2. §. Oświećimſkie.*

Tymże *Laudum* o zboycach reaſumowano. *A. 1641. fol. 23. Tit.* Laudum *Xięſtwa.*

Lauda Woiewodztw, *Poznańſkiego* y *Kaliſkiego*, *Sieradzkiego*, Ziemie *Wieluńſkiey* y *Dobrzyńſkiey*, ktore ſobie na Seymikach przyſzłych Deputackich, względem podatkow tylko y okazowania uchwalą, aprobowano. *A. 1638. fol. 24. Tit. Laudum.*

Lauda Woiewodztwa *Krakowſkiego*, względem przepiſania Xiąg y chowania ich, y względem okazowania, ktore publicznym uchwałom nie deroguią, utwierdzono. *ibid. fol. 36. Tit. Lauda.*

Laudum Woiewodztwa *Bełſkiego*, ktorym uchwalone pewne ſumy na poratowanie pogorzelcow, kośćiołow, klaſztorow, budowanie ratuſza, murowanie ſklepu, dla chowania Xiąg Ziemſkich y Grodzkich, (bo to miaſto *funditus incendium* zniosło) aprobowano, *ſine detrimento proventûs Reipubl.* y bez ućiążenia dobr Duchownych. *ibid. fol. 40. Tit. Laudum.*

Laudum Ziemie *Bielſkiey* w Podlaśiu, ktorym tylko ſam podatek pewny *ex Bonis Privatorum*, na Seymiku blizko przyſzłym Deputackim, na zmurowanie ſklepu do chowania Xiąg, uchwalić maią, aprobowano, podatki publiczne Rzeczypoſp. wcale zachowawſzy, *& ſine quovis onere Bonorum ſpiritualium. ib. Tit. Laudum.*

Lauda Woiewodztw niektorych, Ziem y Powiatow, *ratione* podatkow, namowione, y ktoreby ſobie na Seymikach namowili, aprobowano. *A. 1640. fol. 2 & ſequ.*

Laudum Seymiku *Srzedzkiego*, o dyſpozycyi dobr Poborcow Poznańſkiego y Kaliſkiego Woiewodztw, względem zatrzymanych podatkow konfiſzkowanych, także względem rumacyi Warty, *in toto* aprobowano. *A. 1641. fol. 21. Tit. Laudum.*

Laudum Woiewodztwa *Sendomirſkiego*, o czopowym y o fliſach, aprobowano. *ibid. Tit. Laudum.*

Laudum Powiatu *Oſzmiańſkiego*, *ratione* zbudowania domu ſądowego y ſklepow na chowanie Xiąg. *vid. Tit. Xięgi.*

Laudum

Laudum Woiewodztwa *Sieradzkiego*, względem wybierania czopowego tylko, aprobowano. *ib. fol.* 24. *Tit. Approbatio Laudi.*

Także Woiewodztwa *Bełſkiego. ib. fol. 29. Tit. Laudum.*

Laudum Ziemie *Łomżyńſkiey*, względem podatkow, na zbudowanie Kancelaryi aprobowano; co do koekwacyi nie należy. *ib. fol. 31. Tit. Aprobacya* Laudi.

Lauda Woiewodztw, *Poznańſkiego*, *Krakowſkiego*, Xięſtwa *Zatorſkiego* y *Oświecimſkiego*, Woiewodztw *Sendomirſkiego*, *Inowłocławſkiego*, Ziemie *Dobrzyńſkiey*, *Lwowſkiey* y inſzych, względem podatkow na zapłatę Woyſku, aprobowano. *A. 1642. fol.* 5. *& ſequ.*

Także *A. 1643. fol.* 22. *& ſequ.*

Lauda Koronne y W. X. Lit. ktore ſobie, na Seymikach Relacyynych, *ratione* podatkow *& ſecuritatis publicæ* uchwalą, aprobowano. A Xięſtwu *Zmudzkiemu*, *in caſum periculi*, Konſtytucyą 1629. o popiſach, reaſumowano. Woiewodztwa zaś Płockiego, *Laudum A. 1645. die 2. Ianuarii* uchwalone, aprobowano. *A. 1646. fol. 9. Tit. Lauda.*

Laudum Woiewodztw, *Poznańſkiego* y *Kaliſkiego*, względem obrony onych, na Seymiku Seym teraźnieyſzy poprzedzaiącym uchwalone, aprobowano, *cum melioratione quam vid. A. 1647. fol. 11. Tit. Laudum*

Ktore *Laudum* do przyſzłego tylko Seymu trwać ma. *ib.*

Laudum Powiatu *Wilkomirſkiego*, *ratione* podatku, dla zbudowania ſklepu do chowania Xiąg, aprobowano *&c.* A Staroſta Wilkomirſki powinien plac w Zamku Wilkomirſkim wymierzać. *ib. fol. 14. Tit. Sklep na Xięgi.*

Laudum Woiewodztwa *Wołyńſkiego*, ktorym ſobie uchwalili podatki, aprobowano, oprocz Furmanki, ktora do Skarbu Koronnego, według Praw, należy. *ibid. fol 39. Aprobacya* Laudi.

Lauda wſzyſtkich Woiewodztw Koronnych y Ziem, ktore ſobie na Seymikach Relacyynych, *de genere* podatkow, y o bezpieczeńſtwie poſpolitym, iako też przećiwko chłopom buntownikom, albo zboycom, bez ubliżenia praw każdego ſtanu poſtanowią, aprobowano. *A. 1649. fol. 18. Tit Approbatio Laudorum.*

Laudum Powiatu *Orſzańſkiego*, o podatku na zmurowanie ſklepow, do chowania Xiąg Ziemſkich y Grodzkich Orſzańſkich, aprobowano, podatek mianowano, y Poborcę obrać pozwolono. *A. 1647. fol. 20. Tit. Sklep na Xięgi Orſzańſkie.*

Laudum Powiatow *Grabowieckiego* y *Horodelſkiego*, *ratione* podymnego iednego, na armatę do Zamku Grabowieckiego, kędy Xięgi Ziemſkie Horodelſkie, y Grodzkie y Ziemſkie Grabowieckie zchowanie maią, *in toto* aprobowano. (*plura vid.* o tym, *Tit. Powiaty*) *ib. fol. 28. Tit. Deklaracya Podatku.*

Lauda Woiewodztw Koronnych y Ziem, ktorekolwiek ſobie na Seymikach Relacyynych, względem ſamych tylko podatkow, nawowią, y ktore *eo nomine immediatè* przed Seymem teraźnieyſzym na Seymikach namowili, aprobowano. Na tychże Seymikach *Relationum*, ſpoſob wyćiągania retentow, dawnych y świeżſzych podatkow y exekucyi namowić im pozwolono. A Woiewodztwa Kiiowſkiego y Czerniechowſkiego *Laudum*, przed Seymem uczynione, zkaſowano. *A. 1652. fol. 8. Tit. Approbatio Laudorum.*

Laudum Powiatu *Mińſkiego* o podatku, na zmurowanie dwu ſklepow, do chowania Xiąg Grodzkich y Ziemſkich, y na zbudowanie domu Sądowego, aprobowano. *A. 1635. fol.* 44. Tit. *Sklep.*

Laudum Powiatu *Pińſkiego*, względem zmurowania wieży w Zamku Pińſkim na Xięgi Ziemſkie y Grodzkie, uchwalone, ponieważ o to pozachodźiło nieco proteſtacyy, znieśiono. *A. 1647. fol. 25. Tit. Wieża.*

Laudum Powiatu tegoż, *ratione* ufortyfikowania Miaſta Pińſka, aprobowano, y na Miaſto Pińſk, aby tak Mieſzczanie, iako y Zydźi, y wſzelkiey iurysdykcyi ludźie, wſzyſcy *unitis viribus* dopomogli, y to mieyſce ufortyfikowali, *ſine præjudicio juris publici & privatorum*, włożono. *A. 1673. fol. 19. Tit. Municya Pińſka.*

Lauda Koronnych Woiewodztw y Ziem, względem podatkow na Seymikach Seym poprzedzaiących namowione, y ktore na Seymikach Relacyynych, względem ſamych także podatkow namowią, aprobowano. *A. 1654. fol 8. Aprobacya* Laudorum.

Z oſobna, *Lauda* Poznańſkiego y Kaliſkiego Woiewodztw, tak względem podatkow

iako

iako y zaprzedania Nowey Wśi, na wykupno więźniow fundowaney, uchwalone aprobowano. *ib.*

Lauda względem obrony domowey Woiewodztw *Poznańſkiego* y *Kaliſkiego*, Xięſtwa *Zatorſkiego*, Woiewodztwa *Sieradzkiego*, Ziemie *Wieluńſkiey*, Ziem Woiewodztwa *Ruſkiego*, Woiewodztw, *Wołyńſkiego, Podlaſkiego*, ktore ſobie namowią, aprobowano; z tą iednak kondycyą: że *in coæquationem* rachować śię nie ma, ani poſpolitemu ruſzeniu *præjudicare. ib.*

Znieśiono *Laudum* Xięſtwa *Zatorſkiego* y *Oświećimſkiego*, bo przećiw niemu proteſtacye zaſzły. A inſze ktore ſobie uchwalą na Seymiku Relacyynym, byle nie przećiwne Prawu poſpolitemu, *&* *non cum diminutione* podatkow, na przeſzłym Seymie pozwolonych, aprobowano. *A. 1655. fol. 33. Tit. Approbatio.*

A Woiewodztwo *Krakowſkie* warowało ſobie, że nowych podatkow, na obronę domową przywatną uchwalać nie ma. *ib.*

Lauda wſzyſtkich Woiewodztw y Powiatow *W. X. Lit.* względem tylko wydania podatkow y wyprawy woienney, namowione aprobowano, *cum declaratione: quam vid. ibid. fol. 11. Tit. Approbatio Laudorum.* W. X. Lit. Reaſumowano tę Konſtytucyą *in toto. A. 1661. fol. 13. Tit.* Reaſſumptio *aprobacyi* Laudorum *W. X. Lit.*

Laudum Ziemie *Przemyſłkiey* y *Sanockiey*, iakie ſobie na blizko przyſzłym Seymiku Relacyynym *ratione ſecuritatis*, od zkupioney ſwawoli chłopſkiey Węgierſkiey namowią, *in toto* aprobowano. *A. 1655. fol. 32. Tit. Obrona Domowa.*

Lauda wſzyſtkich Woiewodztw y Ziem, ktore ſobie na Seymikach Relacyynych, ſtoſuiąc śię do podatkow przeſzłych, y do wyprawy łanowey, y prywatney obrony Woiewodztw y Ziem, namowią, byle nie miały nic w ſobie *præjudicioſum* Prawu poſpolitemu y powſzechney iednośći, ani *diminutionem* podatkow, na przeſzłym Seymie uchwalonych y pozwolonych, aprobowano. *ibidem. fol. 33. Tit. Approbatio Laudorum.*

Laudum Woiewodztwa *Podolſkiego in A. 1654.* przećiwko Opryſzkom uchwalone, aprobowano. *A. 1655. fol. 36. Tit. Tit.* Præſidium *Kamieńcowi.*

Vid. Tit. Rozboynicy.

Lauda wſzyſtkie Koronne, *in A. 1655.* ktore ſobie Woiewodztwa y Ziemie, względem podatkow y Sądow Skarbowych, *&* *ſecuritatis*, na Seymikach przeſzłych uchwaliły, y ktorekolwiek na przyſzłych Seymikach *Relationis*, względem ſamych podatkow y pomienionych ſądow, namowią, aprobowano. A *Lauda in diminutionem proventuum publicorum* zpiſane znieśiono, y reprobowano. *A. 1658. f. 6. Tit. Approbatio Laudorum.*

Lauda wſzyſtkie, ktorekolwiek po Seymie przeſzłym ſą, y na przyſzłych Seymikach, względem ſamych podatkow *&* *ſecuritatis, non onerando* ordynaryynych Rzeczypoſp. prowentow, *&* *ſine præjudicio Theſauri*, będą namowione, aprobowano. A Poborcow *depactantes, inter cauſas fiſci* pozywać wolno będźie. *A. 1659. fol. 6. Tit. Approbatio Laudorum.*

Lauda wſzyſtkie w Woiewodztwach y Ziemiach, względem ſuplementowania podatkow Sądow ſkarbowych, iako y te, ktore na przyſzłych Seymikach Relacyynych, tak względem podatkow, iako y przyſzłych ſądow y rachunkow ſkarbowych, także obrony domowey uchwalą, aprobowano. *A. 1661. fol. 13. Tit. Aprobacya* Laudorum.

Lauda Woiewodztw y Powiatow *Wielkiego Xięſtwa Litewſkiego* zſtrony wyprawy, *in vim* Poſpolitego Ruſzenia, aprobowano. (*vid. Tit. Poſpolite ruſzenie*) *A. 1661. & A. 1662.*

Lauda, ktore ſobie od przeſzłego Seymu wſzyſtkie Woiewodztwa y Ziemie uchwaliły, *ratione* wydawania podatkow y ſądow ſkarbowych na retentorow, *&* *ſecuritatis domeſticæ*, albo na przyſzłych Seymikach Relacyynych, w tych punktach poſtanowią, aprobowano; *non derogando* iednak deklaracyi Ziem Woiewodztwa Ruſkiego zſtrony kwoty podatkow, na Seymiku przed Seymowym uczynioney, ktora choćby śię z *Laudum* na przeſzłym Seymiku uczynionym, nie zgadzała, *in ſuo robore* ma zoſtawać. *Appendices* zaś ieżliby iakie, tak w przeſzłych iako y przyſzłych Laudach znaydowały śię, przez ktoreby śię, albo uyma prowentow ordynaryynych, albo depaktacya Miaſt, mimo Przywileie ich, dźiała, *annihilantur*. Ktoreby Woiewodztwo albo Ziemia, Exaktora *ſubſidii* nie obrała na Seymiku Relacyynym, Skarb go podać powinien. A w Woiewodztwie Wołyńſkim *Laudum* na Seymiku *Relationis*, tak *ratione modi contribuendi*, iako y czopowego, ktore z dobr Krolewſkich, Ducho-

wnych, także z Szlacheckich Miast y Miasteczek, wybierane bydź ma, *pro hac vice* do przyszłego Seymu aprobowano, *non derogando* w tym *subsidio*, na teraźnieyszym Seymie pozwolonemu. Ktorą deklaracyą Woiewodztwo Belskie przyimuie. *A. 1662. fol. 9. Tit. Approbatio Laudorum.*

Lauda wszystkie Woiewodztw y Ziem Koronnych, *ratione* podatkow tylko na zapłatę Woysku uchwalonych, y te, ktore im na przyszłych Seymikach Relacyynych wolno będzie *de novo* namowić, deklaracyi Woiewodztw y Ziem *in nullo imminuendo*, aprobowano. Ci wszyscy iednak, ktorzykolwiek iakimkolwiek sposobem pieniędzy publicznych tykali się, w Woiewodztwach y Ziemiach, Poborcy, Burgrabiowie, Komisarze do podatkow naznaczeni, y ich *substituti*, powinni będą na Seymikach Relacyynych Woiewodztwom oddać rachunki. A ieżliby tam ktorzy ich nie oddali, y kwitow od Woiewodztw y od Skarbu Koronnego, *ratione* tychże podatkow *ab A. 1658.* uchwalonych, nie odebrali; w Trybunale skarbowym Lwowskim *terminum peremptorium* mieć będą. *A. 1667. fol. 11. Tit. Approbatio Laudorum.*

Przytym Woiewodztwu Podolskiemu pozwolono, aby sobie na Seymiku Relacyynym postanowili *modum* wyprawy Pobereźnikow, albo Kiianow, przećiw swawolnym opryszkom. *ib.*

Lauda wszystkie W. X. Lit. *vigore Constit. 1662. in vim* pospolitego ruszenia, przez pozwoloną w wićiach *optionem* na zaciąg Zołnierza Powiatowego, w Roku 1664. y 1665. *inquantum juri publico & privatorum non derogant*, aprobowano. A Powiatowi Pińskiemu od inkursyi *Lesunow* Kozakow na Seymiku *Relationis securitatem domesticam* obmyślić, *sine præjudicio juris publici & privatorum* pozwolono. *ib. fol. 69. Tit. Approbatio Laudorum W. X. Lit.*

Laudum Ziemie *Sanockiey*, ktore sobie na Seymiku *Relationis*, *respectu securitatis*, napisać maią, aprobowano, z tą deklaracyą: aby każdy, ktoby się dał kondemnować *in causa statutionis* zboycow y złodźieiow, albo *respectu principalitatis*; nie do Trybunału o zniesienie kondemnaty, ale na Kwerele tameczne, pozywał. A to *Laudum æqualiter* do dobr dźiedźicznych, iako też Duchownych y Krolewskich ma się extendować. *A. 1670. fol. 26. Tit. Komisya.*

Lauda wszystkich Woiewodztw y Ziem, ktore sobie *ratione* wypłacenia podatkow, na zapłatę Woysku *ad ultimam Aprilis Anni præsentis*, uchwaliły, y na przyszłą zapłatę, także *ratione securitatis* Miast głownieyszych w Państwach tych, aprobowano; *salvis per omnia punctis in Pacificatione expressis, & salvâ fundatione Szołdrsciana. A. 1673. fol. 26. Tit. Approbatio Laudorum.*

Lauda W. X. Lit. przeszłe, względem *Salariorum* Komisarzom na Komisyą Wileńską obranym, y Posłom na Seym Ziemskim, od Woiewodztw y Powiatow uchwalone, aprobowano, y na nieposłusznych o niewydanie Posłowszczyzn, Prawo *cum pœnis* reasumowano. *ib. fol. 16. Tit. Approbatio Laudorum.*

Lauda wszystkie W. X. Lit. przeszłe, ktore *vigore Const.* Seymu A. 1650. y deklaracyi Woiewodztw y Powiatow o Pospolitem Ruszeniu, na tymże Seymie zanieśionych, a przez pozwoloną w wićiach Krolewskich *optionem*, albo ruszeniem się samym, albo na zaciąg Zołnierza Powiatowego, są uchwalone (*inquantum juri publico & privatorum non derogant*) aprobowano, *cum declaratione*, *quam vide A. 1652. fol. 23.* Tit. Approbatio Laudorum *W. X. Litew.*

Lauda in genere wszystkie y Konfederacye Koronne, Woiewodztw y Ziem, od Seymu *Abdicationis*, względem niestawienia się na Pospolite ruszenie, także podatkow y rachunkow z Poborcami y z Burgrabiami, uchwalone, y ktore na Seymikach Relacyynych, względem sądow na tych, ktorzy się rachować nie chcą, namowią, także y *ratione* obrony domowey, y zaszczytu dostoieństwa Pańskiego, y wolney elekcyi aprobowano. A te, ktoreby przećiwko Prawu były, albo przećiw ktorym protestacye zaszły, zkasowano. *A. 1670. fol. 15. Tit. Approbatio Laudorum.*

Laudum, *ratione securitatis* od zboycow, Ziemie Sanockiey aprobowano. *A. 1677. fol. 29. Tit* Securitas *Ziemie Sanockiey.*

Znowu teyże Ziemie, *pro Securitate* od Węgier *Laudum*, ktore sobie uchwalą, aprobowano, bez uszczerbku iednak podatkow, na tym Seymie uchwalonych. *A. 1678. fol. 22. Tit. Securitas.*

Plura *Tit. Wybrańcy.*

Lauda wszystkich Woiewodztw y Ziem, ktore sobie, *in ordine* tylko do wypłacenia podatkow, na zapłatę Woysku y *Securitatis suæ* y Miast uchwalą, aprobowano. *A.1677. fol. 30. Tit. Approbatio Laudorum.*

Takoważ takowychże *Laudorum approbatio. A. 1678. fol. 21. Tit. Approbatio.*

Lauda Woiewodztw y Ziem, *in ordine* do Uchwalenia y wypłacenia podatkow y domowey obrony, *inqvantum Juribus Publicis non repugnant*, aprobowano. *1685. fol 19. Tit. Approbatio Laudorum.*

Lauda Xięstwa *Zmudzkiego*, ktore *cum præjudicio Juris publici & privatorum* są uchwalone, y Seymem nieaprobowane, osobliwie *A. 1674. die 27. Junii*, *& Anni 1676. 2. Iunii*, oprocz punktu, o podatkach przyiętych; *& Anni 1671. 26. Augusti* także protestacye przećiwko niektorym punktom *ex Pactis conventis* zanieśione (za ustąpieniem dobrowolnym Posłow protestuiących) y te ktore są wrocone, y ktore zginęły, a znaleśćby śię mogły; także Instrukcyą od tegoż Xięstwa do Komisyi Wileńskiey posłaną, y inne wszelkie protestacye, pisma, atestacye, miedzy samemi obywatelami Xięstwa Zmudzkiego zachodzące, zkasowano, y aby uznawane przez nikogo nie były, y honorowi niczyiemu nie szkodźiły, postanowiono. Przytym dwuch Seymow kondemnaty, *ex occasione* tych mieszczanin miedzy temiż Obywatelami Xięstwa Zmudzkiego ferowane, ponieważ *partes composuerunt inter se* y kwitowały śię, podnieśiono, y od nich też strony *in perpetuum* uwolniono. *A. 1677. fol. 15. Tit. Cassatio Laudorum.*

Laudum Ziemie *Warszawskiey*, na Seymiku Deputackim A. 1678. o Kupcach Dworskich napisane, ztwierdzono. *vid. Tit. Kupcy.*

Laudum Powiatu *Słonimskiego* o kontrybucyi, na zbudowanie sobie Dworu w Grodnie, aprobowano. *A. 1678. fol. 12. Tit. Aprobacya* Laudi.

Laudum prywatne Powiatu *Kowińskiego*, na Vr. Adama *Prozora* Pisarza Ziemskiego Kowińskiego napisane, zkasowano. *ib. Tit. Cassatio Laudi.*

Laudum Woiewodztwa *Mśćisławskiego*, ktore sobie na Relacyynym Seymiku, albo inszym pobliższym, względem erekcyi Zamku Mśćisławskiego, *sine præjudicio juris publici*, z wiadomośćią Starosty Mśćisławskiego postanowiono, aprobowano. *A. 1676. fol. 12. Tit.* Erectio *Zamku Mśćisławskiego.*

Lauda y Kaptury Koronne, y W. X. Lit. bądź *conjunctim* od kilku Woiewodztw, bądź *seorsivè* y poiedynkiem od każdego Woiewodztwa, Ziemie y Powiatu, na Ziazdach y Seymikach *sub Interregno*, dla rządu y bezpieczeństwa zgodnie zpisane, aprobowano z tą deklaracyą: że ta Kapturow *diversitas*, *in præsenti casu interregni, pro hac vice admissa*, nie ma nic *in posterum juri communi derogare*, ani dysmembracyi iakiey miedzy Koronnemi, y W. X. Lit. Woiewodztwy czynić. *w Konfederac. Gieneral. Warszaw.* sub Interregno. *A. 1632. §. Trzećia, Kaptury y* Lauda.

Takoweż Lauda *y w poślednieyszych Konfederacyach gieneralnych Warszawskich naydźiesz aprobowane.*

Lauda, Kaptury, postanowienia wszelakie, *sub Interregno ab Innotescentia publica*, tak w Koronie, iako y w W. X. Lit. względem obrony, podatkow y sprawiedliwośći tylko, w Woiewodztwach, Powiatach y Ziemiach wszystkich, Koronnych y W. X. Lit. uchwalone, *sine præjudicio juris publici*, *& privatorum*, *& Spiritualium*, tudźież dobr Krolewskich, Ekonomicznych y Lennych, przytym P. P. Podskarbiow oboyga Narodow, aprobowano. *w Konfederac. Gieneral. Warszaw.* sub Interregnis *A. 1668. fol. 6. & 1674. f. 6.*

Lauda Woiewodztw, Ziem y Powiatow partykularne, ktore sobie uchwaliły, y wolą uchwalić maią, o obronie przećiwko swawolnym łupieztwom (a w konfederacyi *A. 1674.* dołożono: y przećiwko zboycom, y o fortyfikacyi Miast pogranicznych, y o czynieniu Grodowey exekucyi) w zupełney mocy zostawać, y do exekucyi przywodzone bydź maią. *w Konfederac. Gieneral. Warszaw.* sub Interregnis. *A. 1632. fol. 5. A. 1648. fol. 6. A. 1668. fol 8. & A. 1674. fol. 7.*

In Laudo Ziemie *Bielskiey* punkt, *ratione* stawiania ludźi z dobr W. X. Lit. na Pospolite ruszenie do tamtey Ziemie, zkasowano, y aby to nigdy nie bywało, warowano. *w Konfederac. Gieneral. Warszaw.* sub Interregno. *A. 1668. fol. 7. §. Ktore* Lauda.

Lauda, ktore sobie Woiewodztwa y Powiaty, o salaryach Posłom Ziemskim na Seymy, *alias* o Posłowszczyźnie uchwaliły, aprobowano, *sine præjudicio juris publici & privatorum*

torum. O co *forum* z Retentorami w Kapturach. *w Konfed. Gieneral. Warszaw.* sub Interregno. *A. 1674. f. 35.*

Laudum Powiatu *Grodżińskiego*, ktorym *in A. 1646.* cztery pobory y czopowe *in duplo* na rok ieden, przykładaiąc się, do sumptu Krola IM. Władysława IV. na fabrykę mostu na rzece Niemnie pod Grodnem, uchwalili, aprobowano *in toto*, *cum declaratione: quam vid. A. 1647. fol. 14. Tit. Most pod Grodnem.*

Lauda, ktore sobie Woiewodztwa y Ziemie, na Seymikach przyszłych *Relationis*, względem samych podatkow y domowey obrony, uchwalą, aprobowano; Prawu niczyiemu nie preiudykuiąc, y żeby *Lauda* żadnych *novitates legem sapientes* nie przynosiły. *A. 1683. fol. 7. Tit. Approbatio Laudorum.*

Zosobna *Lauda* wszystkie, ktore miedzy Seymem przeszłym Grodżińskim a teraźnieyszym, w Poznańskim y Kaliskim Woiewodztwach, *in ordine ad securitatem*, wydania podatkow, y porządku domowego, stanęły, *in qvantum juribus publicis non repugnant;* Także y to *Laudum*, ktore sobie *in ordine* do podatkow, na przyszłym Seymiku *Relationis* uchwalą, we wszystkim *approbatur. ibid. f. 5. Tit. Approbatio Laudorum.*

Lauda wszystkie Woiewodztw y Ziem, *in ordine* podatkowania, y domowego porządku, *in toto* aprobowano. *1699. fol. 56. Approbatio.*

Lauda podatkowania, y *mutationes* Taryf, *revisiones, defalcationes, conflagrationes, aliosqve qvosvis abusus, in elusionem* regularney płacy Woyska & *in alleviationem vel praeaggravationem* czyichkolwiek Dobr zakazane; Komisarzow, Poborcow, Sędziow Fiskalnych, y Sądy Fiskalne zniesiono. *1717. fol. 54. Tit. Regulamen. num. 2.*

Laudis Seymikow Powiatowych nie podlegaią dobra Duchowne, fundacyami Krolow Polskich y Wielkich Xiążąt Litewskich nadane. *vid. Tit. Dobra Duchowne.*

Laudum Woiewodztw niektorych na Rozboyniki. *vid. Tit. Rozboynicy.* & *Tit. Swawolni.*

Laudum Woiewodztwa *Bracławskiego*, zstrony strawnego Poselskiego. *vid. Tit. Posłowie.*

LEGACYE.

vid. Tit Posłowie.

LEGIEROWIE.

vid. Tit. Kupcy.

LENNOSC.

vid. Tit. Dobra.

LEX SUMPTUARIA.

Mieszczanie ani *Plebei*, *excepto Magistratu*, nie maią zażywać szat iedwabnych y podszewek, ani futer kosztownych, okrom lisich y innych podleyszych, y żaden z nich chodźić nie ma w szafianie, *sub poena 14. marcarum, ad cujusvis instantiam*, y tych rzeczy Delatorowi przysądzeniem. O co *forum, ex termino tacto*, w każdym Sądźie Mieyskim. *A. 1613. fol. 23. Tit. Lex Sumptuaria.*

O tymże: Ale *exceptis Proconsulibus, Advocatis, vice Advocatis majorum Civitatum;* o co *forum* Kupcom przed Woytem *absqve qvavis appellatione;* a Mieszczanom w sądźie Grodzkim mieysca onego; *poena major centum marcarum*, ktorey Krol nikomu odpuszczać nie powinien. *A. 1620. f. 11. §. A iż się zageściło.*

Ktoby w Miastach Krolewskich, Duchownych y Swietckich, Konstytucyi *A. 1613 qvae supra*, dosyć nie czynił, *loco poenae* ma dawać *qvotannis* od śiebie, żony, dźieci y czeladźi, od każdey osoby po złotemu, y za kwitem Vrzędu swego, bydź od peny wolnym do roku. *Excipitur* Vrząd, ktory nic nie powinien dać, ale tylko te winy, każdy w swey iurysdykcyi, *sub poenis contra negligentes Officiales sancitis*, na osobach zwyż pomienionych exekwować ma. A pieniądze te, ktore wybiorą, do Skarbu W. X. Lit. *praemisso juramento* na sprawiedliwe wybranie y oddanie, wnieść, y kwit otrzymać powinni. *A. 1629. f. 20. Lex Sumptuaria.*

Reasumowano A. 1613. & 1620. Konstytucye, tego dokładaiąc: iż ktobykolwiek *ex plebeis* ważył się do stroiu, kleynotow, sukien iedwabnych, albo droższych, y te rozu-

mieiąc, co iuż gotowe maią, także soboli, ryśiow, marmurkow, pupkow, iedwabnych pasow, używać; taki każdy, Kupiec y Mieszczanin bogatszy, *pœnam mille marc. ad cujusvis Nobilis instantiam*, a *plebeiæ conditionis* uboższy, *pœnam ducentarum marcarum in Officio civili*, z dobr Krolewskich *cum appellatione* za Dworem, a z dobr Ziemskich w Grodźie *sine appellatione*, *repetendam*, *per medium Delatori & Fisco Reipubl. dividendam* zapłaćić ma. A *Magistratus & Officiales* wszyscy w Miastach Wielkich, według tychże A. 1613. & 1620. Konstytucyy sprawić się maią. *A. 1655. fol. 37. Tit. Lex sumptuaria durante bello.*

Taż Konstytucya służy W. X. Lit. *ib.*

Przywodząc *legem sumptuariam in realem executionem*, reasumowano pomienioną Konstytucyą A. 1655. y aby *in toto* obserwowana była, *perpetuis temporibus* postanowiono. A na wyprzedanie towarow zakazanych, rok tylko ieden czasu kupcom pozwolono, *A. 1683. f. 6. Tit. Executio.*

O kleynotach, że ich nie wolno przedawać. *vid. Tit. Kleynoty.*

A o inszych towarach. *vid. Tit. Kupcy.*

LEZE ZOŁNIERZKIE.

vid. Tit. Zołnierz & Tit. Hetman.

LEZENIE XIĄG.

vid. Tit. Sądy & Tit. Xięgi.

LIBERTACYE.

Libertacya na wieczne czasy Ziemie *Wschowskiey* od wiardunkow, czynszow, spow y stacyy, ktore na Staroste tamecznego, od Szlachty teyże Ziemie, także z Maiętnośći, tak Stanu Duchownęgo iako y Swietckiego, wyćiągano. *A. 1588. fol. 475. Tit. Libertacya.*

Libertacya domu Celnego w *Zakroczymiu* od wszelakich podatkow y ćiężarow publicznych *in perpetuum*; *salvo jure moderni possessoris*, & *censu Ecclesiæ pendi solito. A. 1635. fol. 27. Tit. Libertacya.*

Libertacya Kamienice, u Oycow Franćiszkanow w *Przemyślu*, od Obywatelow Ziemie Przemyskiey, na chowanie Xiąg Ziemskich Przemyskich kupioney, *ab oneribus qvibusvis Reipubl. & civilibus in perpetuum. A. 1641. fol. 28. Tit. Libertacya.*

Libertacya placu w *Połocku* w rynku Vr. Jana *Podbipiety* Pisarza Ziemskiego Połockiego, od iurysdykcyi y prawa mieyskiego y wszelakich ćiężarow mieyskich, y onego Prawu Ziemskiemu inkorporacya. *ib. f. 29. Tit. Libertacya.*

Libertacya domu y ogroda w *Warszawie* Erharda *Kleinpolda* Rayce Warszawskiego, od przyimowania gośćia. *ib. f. 35. Tit. Libertacya.*

Libertacya domu w *Ostrowy*, Czapliński nazwanego, z włoką roli, Vr. Maćieiowi *Skłodowskiemu*, od wszelakiey iurysdykcyi, tak dworskiey iako y mieyskiey, y od podatkow na wieczne czasy; *salvis oneribus Reipubl. ib. Tit. Wolność.*

Libertacya Kamienice, przedtym *Krygiełowska* nazwaney, a teraz Julego *Attawantego*, w rynku Krakowskim, przy ulicy Grodzkiey leżącey, wedle Pzywileiu na to *in perpetuum* danego. *A. 1635. f. 43. Tit. Libertacya Kamienice.*

Libertacya Dworu w *Grodnie*, przy Kośćiele Farskim leżącego, Vr. Krzysztofa *Paca* Chorążego W. X. Lit. *à jurisdictione Terrestri & Castrensi* inkorporacya. *A. 1647. fol. 23. Tit. Libertacya.*

Libertacya Kamienice Woytowskiey, w starey *Warszawie* w rynku, od gośćia, tak w Seym iako y bez Seymu, *perpetuo. A. 1647. fol. 31. Tit. Stara Warszawa y Nowa.*

Libertacya takaż Kamienice *Korbowskiey*, Balcerowi *Strubiczowi* Burmistrzowi Warszawskiemu służącey. *ib,*

Libertacya takaż Vr. Filipowi *Huttyniemu* Pisarzowi Dekretowemu, na Kamienicę w *Warszawie* przećiwko Oycom Dominikanom. *ibid. Tit.* Dekretowego Pisarza.

Libertacya takaż Szlachet. Szymonowi *Białeckiemu* na Kamienicę Szkatulnikowską, w *Warszawie* na piwney ulicy. *ibid.*

Libertacya Kamienic y Dworow Szlacheckich, w Miastach y na przedmieśćiach, *Lubelskim*

ſkim y Piotrkowſkim leżących, od ſtanowiſk Deputackich; ktorych Staroſtowie tameczni naznaczać nie maią, *ſub pœna quingentarum marcarum, in Iudicio Tribunalitio, ex regeſtro Officii vindicanda. A.1654.f.13. Tit. Deklaracya.*

Libertacya domu z płacem, Lubiańkowſki nazwanym, na ulicy Caryńſkiey *alias* Dubotowſkiey leżącego w *Nowogrodku*, Vr. Ianowi *Kierſnowſkiemu* Podſędkowi Nowogrodzkiemu, *perpetuo* y onego *juri Terreſtri incorporatio. A. 1652. fol. 27. Tit. Libertacya domow.*

Libertacya także domu, Odźieryſzyńſki nazwanego, z płacem na teyże ulicy w Zamku, za Cerkwią założenia S. Iana, Vr. Krzyſztofowi *Mogilnickiemu. ibid.*

O Libertacyach Miaſt pogorzałych, y od Nieprzyiaćiela znieśionych. *vide Tit. Miaſta.*

Libertacye od podatkow Dźierzawcom Krolewſzczyn należących. *vid. Tit. Miaſta.*

O Libertacyach Ziemie *Przemyſlkiey* deklarowano: iż tym tylko ſłużyć maią Miaſtom, ktore ſą od Nieprzyiaćiela znieśione, iako to: *Sol, Stare Miaſto* y *Drohobycz*, aż do czterech lat, według Prawa, *prævio* iednak o zpuſtoſzeniu *juramento.* Miaſto iednak *Sambor*, nie zaſtaniaiąc śię żadną libertacyą, tak zatrzymane, iako przyſzłe podatki zapłaćić ma, *ſub pœna Infamiæ, per Officium competens exſequenda. A. 1654. fol. 18. Tit. Deklaracya o retentach.*

Libertacyą gruntu w *Krakowie*, I.M.X. Maćieia *Łubieńſkiego*, do Szpitala Piątkowſkiego fundowanego, od wſzelakich podatkow. *ibid. fol. 13. Tit. Deklaracya płacenia podatkow.*

Libertacya Dworowi I.M X. Andrzeia *Leſzczyńſkiego* Arcybiſkupa Gnieźnieńſkiego w *Warſzawie*, za wałem, na grunćie Staroſćinym, za konſenſem Staroſty Warſzawſkiego od czynſzu Staroście należącego, *perpetuo* dana, *& declaratur:* że ten grunt onemu y Sukceſorom iego *ſangvinis* dźiedźicznem prawem ma ſłużyć. *ibid. fol. 19. Tit. Libertacya Dworu.*

Libertacya domow Szlacheckich, na placach mieyſkich, w *Smoleńſku* pobudowanych, w ktorych ſami, podczas niebezpieczeńſtwa, mieſzkać muſzą; od ſtanowiſk żołnierzkich. *ibid. fol. 32. Tit.* Securitas *Smoleńſka.*

Libertacya wśi I.M.P. Kaſztelana Sanockiego, od ſtanowiſk żołnierzkich, za to, że na obronę Ziemie Sanockiey, pięćdźieśiąt piechoty, przez wſzyſtek czas, poki tego potrzeba będźie, *proprio ſumptu* chować, ſubmitował śię. *A. 1655. fol. 32. Tit. Obrona domowa.*

Libertacya wſzyſtkim Miaſtom y wśiom, Krolewſkim, Duchownym y Szlacheckim, przez inkurſyą nieprzyiaćielſką y przechody woyſk zpuſtoſzonym (reaſumuiąc *in toto* Konſtytucyą A. 1635. o Deſertatach y Konflagratach) do lat czterech pozwolona, z tą iednak kondycyą: że te dezolacye nic *derogare* nie mogą podatkom teraźnieyſzym, także czopowemu y akcyźie. *A.1658. fol.9. Tit. O Deſertatach.*

Libertacya Maiętnośćiom dźiedźicznym Vr. Andrzeia z Koźielſka *Puzyny*, Paniuſze *alias* Czterow y Szynkowicze nazwanym, od płacenia retent przeſzłych podatkow, na lat trzy nadana &c. *ibid. fol. 21. Tit. Gratitudo.*

Libertacya gruntu y mieſzkania Szlachet. Jana *Ładomirſkiego*, w Mieśćie *Makowie*, od wſzelakich ćiężarow, y ſtanowiſk żołnierzkich, taka, iaką dobra Szlacheckie maią. *ibid. fol. 31. Tit. Libertacya gruntu.*

Libertacya domu ſzynkownego, w Miaſteczku *Gorlica*, Vr. *Pieniążka. vid. Tit. Miaſteczko Gorlice.*

Libertacyą Kamienice w *Wilnie* leżącey, na Burſę Grodźińſką przez Vr. Andrzeia *Odlaniſkiego Poczobuta* Piſarza Ziemſkiego Oſzmiańſkiego fundowaney, od Krola IM. Iana Kaźimierza nadaną, aprobowano. *A. 1659. f. 17. Tit.* Approbatio *Kamienice.*

Libertacya Maiętnośći Hołdowicze Deniſowſzczyzney, w Woiewodztwie Nowogrodzkim leżącey, Vr. Staniſława *Iudyckiego* Woyſkiego Rzeczyckiego wieczyſtey, *funditus* od Moſkwy zruinowaney, *ab omnibus in genere oneribus Reipubl.* na lat trzydźieśći. *A. 1661. fol. 19. Tit. Nagroda.*

Libertacya Kamienice Paſkiewiczowſkiey w *Wilnie*, na Trockiey ulicy leżącey, Vr. Cypryanowi Pawłowi *Brzoſtowſkiemu* Referendarzowi W. X. Lit. od Krola IM. Iana Kaźimierza Przywileiem *perpetuo* konſerowaney, *à jurisdictione civili* y od gośćia *ex officio* podczas ziazdow wſzelakich, *etiam ſub præſentia Regis;* tudźież *jurisdictioni Terreſtri & Caſtrenſi* inkorporacya. *ibid. fol. 21. Tit. Libertacya Kamienice.*

Libertacya placow w *Nowogrodku*, Droczyłowſkiego y Iachymowiczowſkiego, w ulicy Dźiekożińſkiey leżących, y na nich Dworu Vr. Krzyſztofa Antoniego *Obryńſkiego* Podkomorzego Nowogrodzkiego; Także Dworu, Vr. Ludwika *Woyniłowicza* Stolnika Mozyrſkiego, z placem na ulicy Kowalſkiey, na ktorym ten Dwor ſtoi; *à jurisdictione & quibusvis oneribus civilibus*, y od ſtanowiſk żołnierzkich, y Deputackich podczas Trybunału, y wſzelkich publicznych Ziazdow y Aktow; y onych *juri Terreſtri incorporatio. ibid. Tit. Libertacya pewnych placow.*

Libertacya takaż Kamienice Vr. Mikołaia Franćiſzka *Roſochackiego* Sędźiego Ziemſkiego Trockiego, w *Wilnie* na Niemieckiey ulicy ſtoiącey, Jakſztelowſka nazwaney. *ibid. fol. 22. Tit. Libertacya.*

Libertacya domu z placami Vr. Alexandra Hylarego *Połubińſkiego* Staroſty Słonimſkiego Piſarza Polnego W. X. Lit. w *Słonimie* w końcu ulice Panaſzowſkiey; także domu z placami Vr. Hyronima *Piaſeckiego* Podkomorzego Słonimskiego, na Grzybowskiey ulicy Zamkowey, na łyſey gorze, miedzy ulicą y uliczką poprzeczną leżącego. *ibid. Tit. Libertacya domow.* Reaſumowano tę Konſtytucyą. *A. 1673. fol. 18. Tit.* Reaſſumptio *Prawa.*

Libertacya placu Vr. Zacharyaſza *Nowickiego*, w *Grodnie* na moſtowey ulicy leżącego, od iurysdykcyi y wſzelakich powinnośći, y ćiężarow mieyſkich, także od ſtanowiſk, podczas wſzelakich publicznych Ziazdow; *& incorporatur* iurysdykcyi Grodzkiey. *A. 1662. fol. 21. Tit. Libertacya Placu.*

Libertacya Kamienice Vr. Konſtantego *Alexandrowicza* Sędźiego Ziemſkiego Grodźińſkiego, w *Wilnie* na ulicy Trockiey leżącego, *ab omni jurisdictione civili* y od wſzelakich powinnośći ćiężarow mieyſkich, także od ſtanowiſk wſzelakich publicznych, *& incorporatur* iurysdykcyi Ziemſkiey. *ibid. f. 22. Tit. Libertacya.*

Libertacya takoważ Kamienice Vr. Staniſława *Maſalſkiego* Podkomorzego Grodźińſkiego, w rynku *Grodźińſkim* leżącey. *ibid. fol. 24.*

Libertacya Kamienice Vrodzonych Krzyſztofa *Pokorſzyńſkiego* y Doroty *Dambrowſkiey* Małżonkow, w rynku *Wileńſkim* ſtoiącey, od iurysdykcyi mieyſkiey prawa Maydeburſkiego y od ćiężarow wſzelkich. *ibid.*

Libertacya Kamienice Vr. Iana Każimierza *Wyſogierda* Skarbnika y Piſarza Grodzkiego Kowińſkiego, w *Wilnie* przećiwko S. Każimierza Kośćiołowi ſtoiącey, od iurysdykcyi prawa mieyſkiego y wſzelakich ćiężarow mieyſkich, *& incorporatur jurisdictioni Terreſtri. ibid. fol. 25. Tit.* Confirmatio *Przywileiu.*

Libertacye od Krolow, Władyſława IV. y Iana Każimierza, Kamienice Vr. *Lettawow*, w *Wilnie* na Niemieckiey ulicy podle Kamienice Kiſzczyńſkiey leżącey, nadane aprobowano, y też Kamienicę Prawu Ziemſkiemu przywrocono. *A. 1673. fol. 17. Tit. Libertacya vid. Tit. Aprobacya.*

Libertacya Kamienice Vr. Andrzeia *Kotowicza* Piſarza W. X. Lit. Staroſty Grodźińſkiego, w *Warſzawie* na Iezuickiey ulicy podle Kamienice IM. X. Biskupa Poznańskiego leżącey, z placem tylnem; także domu iego w Grodnie na moſtowey ulicy, ze wſzyſtkiemi placami od rożnych oſob nabytemi, *à jurisdictione civili* y od gośćia, tak w Warſzawie podczas Seymu, iako y w Grodnie podczas publicznych ziazdow y rezydencyi Krolewskiey, także od wſzelakich exakcyy żołnierzkich; *& incorporatur*, tak Kamienica w Warſzawie, iako y Dwor w Grodnie, *jurisdictioni Terreſtri; ſalvis oneribus Reipubl.* ktore do Poborce Ziemskiego oddawane bydź maią. *A. 1667. fol. 19. Tit. Libertacya Kamienice.*

Libertacya Dworow, w Mieśćie *Wieluniu*, Vr. Chryzoſtoma *Giżickiego* Sędźiego Ziemskiego Wieluńskiego, y Vr. Hyronima *Wężyka Oryńſkiego* Stolnika Sieradzkiego, także Vr. *Radoſzewſkich*, od wſzelakich ſtanowisk y exakcyy, *& incorporantur juri Terreſtri. ibid. fol. 24. Tit. Vwolnienie Dworow.*

Libertacya Dworu w *Krakowie*, IMP. *Wielopolſkiego* Kaſztelana Woynickiego, przed Franćiſzkanami; także placow trzech, w *Warſzawie*, na grunćie Staroſtwa Warſzawskiego, *cum incorporatione juri Terreſtri*, tak Dworu w Krakowie, iako y placow w Warſzawie. *ibid. fol. 25. Tit. Aprobacya Przywileiu.*

Libertacya Dworku Vr. Pawła *Tetery* z placem przyległym, w *Lublinie* na Podzamcu, od gośćia *ex officio* Trybunału y Dworu Krolewskiego, y od wſzelkich *in genere* ćiężarow mieyskich y żołnierzkich, y od iurysdykcyi Podzameckiey, *cum incorporatione* onego *juri Terreſtri. ibid. fol. 31. Tit. Libertacya.*

Liber-

Libertacya pewnych domow y gruntow w Mieśćie *Czerſku* leżących, Vr. *Gaſeckiego*, Sukceſora Szlachet. niegdy Ierzego *Balentſieia Horwata* Rotmiſtrza Pieſzego, od wſzelakich ćiężarow mieyſkich y od ſtanowiſk; *oneribus aliis Reipubl. ſalvis. ibid. f. 33. Tit. Potwierdzenie Przywileiu.*

Libertacya Dworu w *Chełmie* w rynku, Vr. Andrzeiowi *Wiśniewſkiemu* Podſędkowi Ziemſkiemu y Podſtarośćiemu Grodzkiemu Chełmſkiemu, *â jurisdictione civili*, y od Stanowiſk żołnierzkich, *cum incorporatione jurisdictioni Caſtrenſi & Terreſtri; ſalvis oneribus Terreſtribus Reipubl. & immunitatibus Sanctæ Eccleſiæ. ibid. Tit. Libertacya Dworu.*

Libertacya także Kamienice IMP. Staniſława Każimierza *Bieniewſkiego* Woiewody Czerniechowſkiego, w Mieśćie *Łucku. ibid.*

Libertacya Dworu z placem Vr. Władyſława *Skolimowſkiego* Woyſkiego *Drohyckiego*, w Mieśćie *Drohyczynie. ibid.*

Libertacya Kamienic dwu: iedney Vr. Gabryela *Prażmowſkiego* Piſarza Ziemie Warſzawſkiey, w *Warſzawie* na Krakowſkim przedmieśćiu; a drugiey Vr. Stefana *Hankiewica* Piſarza Nadwornego Dekretowego Wołyńſkiego Metrykanta Kancelaryi W. Koronney, Szeleżyńſka *alias* Drewnowſka nazwaney, w ſamym Mieśćie ſtarey *Warſzawie* w ulicy, idąc ku Bramie Nowomieyſkiey, od gośći *ex Officio*, Poſłow cudzoźiemſkich, także żołnierzow, podczas Seymu y bez Seymu, y podczas wſzelkich ziazdow publicznych; y Przywileie im na to, *in toto approbantur; ſalvâ jurisdictione civili. ibid. fol. 35. Tit. Libertacya Kamienic.*

Reaſumowano Libertacyą Kamienice Szeleżyńſkiey *alias* Drewnowſkiey, *cum approbatione Privilegii* na to. *A. 1673. fol. 32. Tit. Deklaracya Libertacyi.*

Libertacya wśi *Wolice* Kośćioła y Proboſtwa *Vchańſkiego* od chlebow źimowych, y aſygnacyy wſzelkich żołnierzkich y Hetmańſkich; *ſalvis oneribus Reipubl. A. 1667. f. 42. Tit. Vwolnienie wśi.*

Libertacya wioſki Folwarki rzeczoney, Proboſtwu *Stobnickiemu* ſłużącey, od ſtanowiſk, przechodow, noclegow, ſtacyy y hybern żołnierzkich, *cum aſſignatione fori in contravenientes* prawu temu na Trybunale. *A. 1670. fol. 23. Tit.* Reaſſumptio *Prawa o Poświątnych rolach.*

Libertacya Dworu IMP. Maximiliana *Fredra* Kaſztelana Lwowſkiego w *Wiśniey*, blizko Kośćioła Farnego, *ab oneribus civilibus, cum adæquatione juribus* inſzych Dworow Szlacheckich. *A. 1673. fol. 31. Tit. Libertacya.*

Libertacya także Dworu w *Przemyſlu* Vr. Staniſława *Sićińskiego* Sędźiego Ziemſkiego Przemyſkiego. *ibid.*

A w *Lwowie*, Vr. *Gołockiemu* Podſędkowi Lwowſkiemu toż prawo na Dwor iego ſłużyć ma *ibid.*

Libertacya domu Szlachet. Iana Baltazara *Karczewskiego* ſługi Krolewſkiego, w *Warſzawie* na piwney ulicy. *ibid. Tit. Aprobacya.*

Reaſumowano tę Libertacyą. *A. 1676. fol. 57. Tit. Kamienica.*

Libertacya Dworu w *Lublinie* Vr. Marcyana *Czaplica* Podſtolego Kiiowſkiego, *ab oneribus civilibus, & incorporatur* iurysdykcyi Grodzkiey y Ziemſkiey. *A. 1673. fol. 32. Tit. Libertacya.*

Libertacya placu cechowego Złotnicki nazwanego, y Kamienice na ulicy ſzklanney, w *Wilnie* leżących, IMP. *Paca* Woiewody Wileńſkiego, Hetmana W. X. Lit. Także Kamienice IMP. Krzyſztofa *Paca* Kanclerza W. X. Lit. na Swiętoiurſkiey ulicy leżącey; *ab omnibus oneribus civitatis, & juri Terreſtri incorporantur. ibid. fol. 17. Tit. Libertacye.*

Libertacya Dworu IMP. Dymitra *Połubińskiego* Woiewody Nowogrodzkiego w *Słonimie, & incorporatio* onego *juri Terreſtri. ibid. fol. 18. Tit.* Reaſſumptio *Prawa.*

Libertacya także placu, *quondam* Koprowſki nazwanego, w *Słonimie* przy mośćie, Vr. Krzyſztofa *Połubińskiego. ibid. fol. 18.*

Libertacya także placow tamże w *Słonimie*, na Grzybowſkiey ulicy, Vr. Stefana *Brzuchańskiego*; a na ulicy Zamkowey, Vr. Michała *Haraburdy. ibid.*

Libertacya Kamienice Vr. Stefana *Franckiewicza Radźimińskiego* Chorążego Nowogrodzkiego, w *Wilnie* na Rudnickiey ulicy leżącey, *â jurisdictione civili*, y od wſzelakich mieyſkich powinnośći y ćiężarow, *etiam in præſentia Regis; & juri Terreſtri* oney *applicatio. ibid.*

Taż

Taż Libertacya ſłużyć ma na place *Wileńſkie* na Zarzeczu, Vr. Władyſławowi *Korſakowi* Chorążemu Połockiemu. *ibid.*

Libertacya włoki roli Dzbańska nazwaney, na *Pułtowſku* leżącey, na fundacyą Rożańca S. do Kośćioła Kolegiaty *Pułtowſkiey* legowaney, od wſzyſtkich podatkow. *A. 1676. fol. 24. Tit. Libertacya włoki roli.*

Libertacya dwuch Dworow w Warſzawie, Vr. Iana Kaźimierza *Szymanowskiego* Podſtolego *Warſzawskiego*, na Nowym Swiećie iednego, a drugiego na *Solcu* nad Wiſłą, *ab onere civili*, y od ſtanowisk wſzelakich, *& incorporatio* onychże *jurisdictioni Terreſtri & Caſtrenſi. ibid. fol. 39. Tit. Libertacya Dworkow.*

Libertacya Kamienice, na cmentarzu przy Kośćiele wſzyſtkich Swiętych w *Krakowie*, iako rezydencyalney Kanonika tamecznego, od dyſpozycyy ſtanowniczych Koronnych. *ibid. fol. 41. Tit. Kamienica.*

Libertacya Dworu z placem przy *Warſzawie*, Vr Iana *Szomowskiego* Podskarbiego Nadwornego Koronnego, od wſzelkich ćiężarow mieyskich y Starośćinych, *& incorporatio juri Terreſtri. ibid. fol. 42. Tit.* Immunitas *Dworu y Placu.*

Libertacya placu z ogrodem y budynkami Vr. Kaźimierza *Kowalkowskiego* Podſtolego Dobrzyńskiego, w *Warſzawie* na Szerokiey ulicy, y Kamienice Falkiewiczowska nazwaney, na ulicy S. Iana w Warſzawie leżącey, od gośći *ex officio*, tak podczas Seymu y wſzelakich ziazdow publicznych, iako y bez Seymu, także *ab omnibus oneribus civilibus*, y od żołnierzow. *ibid. fol. 47. Tit. Libertacya Placu.*

Libertacya Kamienice Szlachet. Marćina *Lochmana* Rayce Krakowskiego, w *Krakowie* na Swiętoiańskiey ulicy leżącey, od gośći tak podczas Seymow y Ziazdow wſzelakich, iako y podczas rezydencyi Krolewskiey. *ibid. fol. 48. Tit. Libertacya.*

Libertacya także Kamienice Szlachet. Iana *Czorna*, w *Warſzawie* na Nowomieyskiey ulicy leżącey. *ibid. fol. 49. Tit. Libertacya.*

Libertacya także Dworku Vr. Iacka *Rozyckiego Capellæ* Krola IM. Magiſtra, w *Warſzawie* na długiey ulicy, od gośći y prywatnych mieyskich podatkow. *ibid. fol. 57. Tit. Libertacya Dworku.*

Libertacya Dworku y innych dobr Vr. Marćina *Choynackiego* ſługi Krolewskiego, w *Warſzawie. ibid.*

Reaſumowano tę Libertacyą. *A. 1678. fol. 43. Tit.* Reaſſumptio *Libertacyi.*

Libertacya placow, IMP. Marćina *Ogińſkiego* Woiewody Trockiego, y placu Vr. *Turłaia* Podwoiewodzego Trockiego, w *Trokach* leżących; y onych Prawu Ziemskiemu *incorporatio. A. 1676. fol. 17. Tit. Libertacya Placow.*

Libertacya także placu Vr. Iana *Korſaka* Sędźiego Ziemſkiego Nowogrodzkiego, po Fiedorze *Koſzce*; także placow Vr. Michała *Przeradowskiego* Podſtolego Nowogrodzkiego, od Szymkowſkiego y Azarycza nabytych; w Mieśćie *Nowogrodźie. ib.*

Libertacya placu Vr. Teofila *Olendskiego* Chorążego Wołkowiſkiego, Haykowſki nazwanego, y gruntu do niego należącego, od wſzelakich ćiężarow y iurysdykcyi mieyskiey, y z prawem Ziemſkim onych porownanie. Ktorą Libertacyą nie maią śię okrywać Rzemieślnicy y Szynkarze. *ibid.*

Libertacya Dworu Vr. Benedykta *Prześieckiego* Podſtolego Połockiego, y Konſtancyi *Chaleckiey* Małżonkow, w *Połocku* na ulicy wielkiey leżącego, u *Lupćiowy* Mieſzczki Połockiey kupionego. Także Dworu Vr. Mikołaia *Zeleźnickiego* y Iana *Pieskiewicza* tamże w *Połocku ab oneribus civilibus*, y onych Prawu Ziemskiemu inkorporacya. *ibid.*

Libertacya Kamienice Vr. Konſtantego Iana *Szuyskiego* Piſarza Ziemskiego Brześćkiego w mieśćie Brześćiu w rynku będącey; *ab oneribus civitatis. ib. f. 18. Tit. Libertacya Kamienicy.*

Libertacye domow y Kamienic w *Warſzawie*, *ad actum ſolum Electionis* relaxowano; nie iednak nie deroguiąc *in poſterum* po odprawioney Elekcyi, Przywileiom y Prawom obywatelow Miaſta tego. Ale ći, ktorzy ſą *in officiis publicis privilegiati*, przy Libertacyach w cale *etiam tempore Electionis* zoſtawać maią. w *Konfederacyi Generalney Warſzaw.* ſub Interregno. *A. 1648.*

A w Konfederacyi A. 1674. y Serwitoraty ſuſpendowano.

Libertacye pewnych Kamienic w *Warſzawie ſub Interregnis. vid. Tit. Goſpody.*

Libertacya Dźierzawy *Gołębskiey*, przez Oboz znieśioney, do lat czterech, *ab omnibus Reipubl. contributionibus, oneribus, & hybernis*, a to po wypłaceniu zatrzymanych retent

tent podatkow na Seymikach dawnieyſzych, y na teraźnieyſzey Konwokacyi uchwalonych &c. w Konfederacyi Gieneral. Warſzaw. *A. 1674. fol. 28.* §. *Iako chwalebnym zwyczaiem.*

Libertacye placu IMP. Staniſława *Bykowskiego* Woiewody Sieradzkiego, w *Piotrkowie* na ulicy Klaſztorney, od wſzelakiey Zamkowey y Mieyſkiey iurysdykcyi. Szynki tam iednak żadne, *in præjudicium* Miaſta, odprawowane bydź nie maią. *A. 1616. fol. 34. Tit. Plac.*

Libertacya *in perpetuum* wielkich y małych *Mnichowic* od ſpy y robociźny, ktore ciężary przedtym do Zamku Nowomieyſkiego, a potym do Przymękowa, poddani tameczni powinni byli. *A. 1620. fol. 23. Tit Z ſep.*

Libertacye pewnego gruntu przy *Łukowie*, na Sukienniki Łukowſkie kupionego, Cieſzkowski nazwanego. Przywiley od Krola nadany, *in toto approbatur. A. 1631. fol. 32. Tit. Aprobacya Przywileiu.*

Libertacye Pogorzelcom w W. X. Lit. *declarantur*, że temu właśnie mieyſcu, gdźie dom pogorzał, nie oſobom ſłużą. *A. 1647. fol. 42. Tit. Czopowe y Nowe Myta W. X. Lit.*

Libertacya wśi *Kiełczewa* y *Koreblewa*, w Powiećie *Kośćiańskim* leżących, na wychowanie w naukach dźieći Szlacheckich, od I. M. X. Andrzeia *Szołdrskiego* Biskupa Poznańskiego fundowanych, od ſtanowisk y penſyy żołnierzkich, *ſub pœna mille marcarum, per transgreſſores ſuccumbenda.* O co *forum* Grod Poznański *ſine appellatione; ſalvo ſervitio bellico pro expeditione generali. A. 1649. f. 8. Tit. Wolność.*

Libertacyy z Kancelaryi Koronney wſzelakich, y mandatow wydawać przećiwko deklaracyom Woiewodztw y Ziem, na Seymie przeſzłym A. 1654. względem wydawania podatkow, zakazano, *non obſtantibus jam emanatis in contrarium. A. 1655. fol. 28. Tit. o Libertacyach.*

Libertacya do lat 15. dobrom dźiedźicznym Vr. Maćieia *Ruckiego*, w Woiewodztwie *Połockim* leżących, od wſzelakich Rzeczypoſp. podatkow, wyiąwſzy teraźnieyſze pogłowne. *A. 1662. fol. 18. Tit. Konſens.*

Dworu IMP. Iana Andrzeia *Morſztyna* Podskarbiego W. Koron. w *Warſzawie* na przedmieśćiu Krakowskim, na grunćie Staroſtwa Warſzawskiego, y z placem, tak iako w ſobie ieſt obmurowany, za konſenſem Staroſty Warſzawskiego, *juri Terreſtri in perpetuum* inkorporacya. *A. 1673. fol. 22. Tit. Inkorporacya.*

Libertacya placow Vr. *Ciechanowicza* Chorążego Pińskiego, w Mieśćie *Pińsku* będących, od Prawa Mieyskiego, y onych Prawu Ziemskiemu inkorporacya. *A. 1676. fol. 18. Tit. Libertacya.*

Libertacya Kamienice IMP. Krzyſztofa *Paca* Kanclerza w W. X. Lit. w *Wilnie* na Zamkowey ulicy, *ab oneribus Civitatis*, y oney *juri Terreſtri incorporatio. ibid. f. 21. Tit. Libertacya.*

Takaż Kamienice Vr. Bonifacego *Paca* Obożnego W. X. Lit. podle Cerkwie Monaſtera S. Ducha Dyſunitow. *ibid.*

Takaż Kamienice Vr. Szymona Karola *Ogińſkiego* Podkomorzego Witepſkiego, na Końſkiey ulicy. *ibid.*

Takaż Kamienice Vr. Andrzeia *Giełguda* Piſarza W. X. Lit. na Zamkowey ulicy. *ibid.*

Libertacya Dworku Vr. Andrzeia *Suſłowicza* Piſarza Skarbu Koron. na przedmieśćiu *Warſzawskim*, od ſtawiania gośći *ex officio. A. 1677. f. 19 Tit. Libertacya.*

Libertacya włok trzech, Vbalczyce y Złotorączka nazwanych, pod Miaſtem *Nowogrodkiem*, *ab oneribus civitatis. ibid. fol. 16. Tit. O Tatarach W. X. Lit.*

Libertacya Dworu na *Pradze*, od Krolow nadana *Barćikowskim* Małżonkom, *approbatur in perpetuum. ibid. fol. 32. Tit. Aprobacya.*

Libertacya Kamienice w *Piotrkowie* Vr. Maximiliana *Grzegorzewskiego* Woyſkiego Czerſkiego, *ab onere civili* y od wſzelakich ſtanowiſk y rezydencyy Sędźiow y Deputatow. *ibid. fol. 32. Tit. Libertacya.*

Libertacya domu, w *Warſzawie* na przedmieśćiu Krakowſkim, Zelazowski nazwanego, przez Andrzeia *Tremboſza* Odźwiernego Krolewſkiego, do Ołtarza S. Anny w Kośćiele Oycow Bernardynow Warſzawſkich aplikowanego, od ſtawiania gośći, tak bez Seymu, iako y podczas Seymu, *in perpetuum; ſalvis oneribus Reipubl. & jurisdictione civili. ibid. fol. 35. Tit. Fundacya Ołtarza.*

Libertacya Dworu przy Mieśćie *Warſzawie*, IMP. Władyſława *Reja* Woiewody Lubelſkiego od iurysdykcyi mieyſkiey, y onego *juri Terreſtri incorporatio. ibid. fol. 36. Tit. Inkorporacya Dworu.*

Libertacya Dworu, w *Drohyczynie* na długiey Vlicy, I. M. P. Staniſława *Lużeckiego* Kaſztelana Podlaſkiego, *à jurisdictione civili, & ab omnibus oneribus militaribus*, y onego *jurisdictioni Terreſtri incorporatio. ib. fol 37. Tit. Libertacya Dworu.*

Libertacya Domu w *Drohyczynie* Vr. Iana *Chądzyńſkiego* Cześnika Bielſkiego, *ab oneribus civilibus & militaribus*, y onego iurysdykcyi Grodzkiey y Ziemſkiey inkorporacya. *ibid.*

Libertacya Domu w *Zakroczymiu* Vr. *Wronowſkiego*, od wſzelakich ćiężarow mieyſkich y od chleba źimowego. *ibid.*

Libertacya pewnego gruntu puſtego Szołtyſtwa ſtarego, na Przedmieśćiu *Pilznińſkim*, Vrodzonemu Władyſławowi *Cwiki Zelazowſkiemu*, od wſzelakich ćiężarow, tak Rzeczypoſpolitey iako y Dźierzawcow, do lat dźieśiąćiu dana. *ibid. fol. 40. Tit. Approbacya Przywileiu.*

Libertacye Kamienice w *Krakowie* Szlachetnego Krzyſztofa *Krauza* Rayce Krakowſkiego, na Sławkowſkiey Vlicy leżącey, od ſtawiania gośći *ex Officio*, tak podczas Seymu, ziazdow wſzelakich, iako y bez Seymu podczas rezydencyi Krolewſkiey. *ibid. Tit. Libertacya Kamienice.*

Libertacya Dworu I. M. P. Albrachta *Krasińſkiego* Woiewody Mazowieckiego, w *Płocku* na Przedmieśćiu leżącego, przedtym Makowſzczyzna, a teraz Kraſna Wola nazwanego, z placem Alanſowſkim, z śiedliſkami y rolą, według Przywileiu Krola I Mći Auguſta, *a jurisdictione civili*, y *juri Terreſtri incorporatio. ibid. Tit. Libertacya Dworu.*

Libertacya Kamienice Walbachowſkiey, *ad præſens* Giźińſkiey, w *Warſzawie*, od wſzelakich *ex Officio* ſtanowiſk y wſzyſtkich Praw, Dekretow y Przywileiow, *ratione* teyże Kamienice nadanych y ferowanych aprobacya. *ib. f. 41. Tit. Aprobacya Praw.*

Taż Libertacya Kamienice Vrodzonego Karola *Zabrzeſkiego*, w *Warſzawie* na Vlicy Swiętoiańſkiey, ſłuży. *ibid.*

Libertacya od hyberny na lat ſześć, wśi *Zaiączkow* y *Montawow*, w Woiewodztwie *Pomorzkim*, przez inundacyą zniſzczonych. *ib. fol. 42. Tit. Wśi.*

Libertacya Domu *Bochenkowiczowſkiego*, na wale w Murach ſamych Starey *Warſzawy* przy bramie Krakowſkiey, częśćią wymurowanego, częśćią wybudowanego, od gośćia *ex Officio*, tak podczas Seymu y innych wſzelakich ziazdow publicznych, iako y bez Seymu y przy bytnośći Krola I Mći. *ib. f. 42. Tit. Libertacya Domu.*

Libertacya Kamienice Badowſkiey, w *Warſzawie* Starey na Vlicy S. Iana leżącey, od gośćia *ex Officio. ibid. fol. 44. Tit. Aprobacya Przywileiu.*

Libertacya Dworu Vr. Iana *Odrowąża Pieniążka* Staroſty Oświećimſkiego w *Krakowie*, na Piaſku przećiwko Kośćiołowi Oycow Karmelitow tamecznych wybudowanego, *ab omnibus oneribus civilibus, immunitatibusque Terreſtribus incorporatio. A. 1677. fol. 45. Tit. Libertacya Dworu.*

Libertacya Dworu z ogrodem Vr. Iana Dobrogoſta *Krasińſkiego* Referendarza Koronnego Staroſty Warſzawſkiego, w *Warſzawie* na długiey Vlicy, miedzy Dworem I. M. P. Stefana *Gębickiego* Kaſztelana Płockiego a ogrodem *Ginterowſkim* leżącego, *antiquitus* Węgrzynowski nazwanego, *ab onere* ſtanowienia gośći *ex Officio*, tak podczas Seymow y Ziazdow publicznych, iako y bez Seymow przy rezydencyi Krola I. Mśći, także *ab omnibus oneribus civilibus. ibidem.*

Libertacya Domu w *Warſzawie* na Przedmieśćiu, Piotra *Perzewskiego* Odźwiernego Krolewskiego, od gośćia *ex Officio, ib. f. 46. Tit. Aprobacya.*

Libertacya *Kamieńczanom*, gdźiebykolwiek ośiedli, do lat piętnaſtu, od wſzelkich podatkow, tak publicznych, iako y mieyskich, (oprocz Ceł Koronnych) także od ćieżarow Cechowych. *ibid. fol. 47. Tit. Libertacya.*

Zachowano ich przy tey Libertacyi. *A. 1678. f. 19. Tit. Miaſto Lwow.*

Libertacya Dworu w *Grodnie*, Vr. Iuſtyny Sopockowny *Ruckiewiczowy*, Sędźiny Grodzkiey, *ab oneribus civilibus. A. 1677. f. 20. Tit. Warunek Prawa.*

Libertacya Domu w *Minſku* na Zydowskiey Vlicy, Vr. Marćina *Wołodkowicza*, Horodniczego Mińskiego, *cum incorporatione* Prawu Ziemskiemu. *ibidem fol. 21. Tit. Aprobacya.*

Liber-

Libertacya *ab oneribus civilibus* Placow, Dworow y Kamienic, w Miaſtach będących, *cum incorporatione juri Terreſtri. A. 1677. f. 21. Tit.* Immunitas *Iako to:*

W *Wilnie.* Dworu na Sawickiey Vlicy Vr. Michała *Kolędy* Podſędka Lenſkiego, Placu za Trocką Bramą, *Rzeczyckich Rewkowiczow* nazwanego. Vr. Stefana Franćiſzka *Medekſy* Podſtarośćiego Kowinſkiego. Kamienice na Trockiey Vlicy zdawna uprzywileiowaney Vr. Ierzego *Tyzenhauſa* Miecznika W. X. Lit.

W Mieśćie *Grodnie* Placu Pułtybowſkiego, Vr. Tomaſza *Wołowicza.* Dworu Vr. Kaźimierza Iana *Gazuły.*

W *Kownie* Kamienice I M P. Iana *Ogińſkiego*, Woiewody Mśćiſławſkiego.

W *Mińſku*, Placow trzech z budynkami *& cum omnibus adiacentiis*, Vr. Dadźiboga *Lukomſkiego* Stolnika Połockiego Woyta Mińſkiego.

Tamże domu z placami y wſzyſtkiemi przynależytościami Vr. Michała *Koſtrowickiego.*

W *Wołkowiſku* domu z gruntem, Vr. Malchra *Głuſzyńſkiego.*

Tamże placu na Zamkowey Vlicy, Vr. *Gzowſkiego*, Stolnika Orſzańſkiego.

Tamże placu w rynku, Vr. *Owśianego* Podſtolego Wołkowiſkiego.

Tamże placu w rynku, Vr. *Łukaſzewica* Piſarza Ziemſkiego Wołkowiſkiego.

W *Nowogrodku* domu na Krzemienieckiey Vlicy, Vr. Boguſława *Vnichowſkiego.*

Tamże domu *cum omnibus attinentiis* w rynku przed Kośćiołem Oycow Dominikanow, Wilamowiczowſki nazwanego.

Tamże placu, Vr. Krzyſztofa *Mozyrſkiego*, Kaźimierza *Mśćiſławſkiego*, Podczaſzych *Woyniłowiczow.*

Tamże placow Vr. Teodora *Obuchowicza*, Woiewodźica Smoleń.

Tamże Dworu Vrod. Władyſława *Wolſkiego*, Piſarza Grodzkiego Nowogrodzkiego.

Tamże Dworu Vr. *Przeradowſkiego* Podſtolego Nowogrodzkiego. Naoſtatek Przywiley Krola I. M. Michała, Szlachetnemu Ianowi *Dezauzowi* Sekretarzowi Krolewſkiemu, *ſupra exceptionem* Kamienice iego na Zamkowey Vlicy *ab omni onere civili* ſłużący, aprobowano. *A. 1677. fol. 21. Tit.* Immunitas.

Aprobowano tę Konſtytucyą Vr. Medekſy na plac. vide infra.

Libertacya Kamienic dwuch Vr. Marćina *Trzebuchowſkiego* Stolnika Przemyſkiego, w *Przemyſlu* na Grodzkiey Vlicy podle Kośćioła Dominikańſkiego leżących, na Dwor obroconych, *à jurisdictione & oneribus civilibus, & juri Terreſtri* inkorporacya. *A. 1678. fol. 15. Tit. Libertacya Dworu.*

Libertacya Dworku Vr. Franćiſzka Kaźimierza *Plaſkowſkiego* Podczaſzego Trębowelſkiego, w *Warſzawie* na Szerockiey Vlicy miedzy placami, Szlachetnego Iana Fukiera y Vrodz. Gizow *noviter à fundamento* erygowanego, od ſtawiania gośći *ex Officio* podczas Seymow y bez Seymow, y podczas innych publicznych ziazdow, y *juri Terreſtri* inkorporacya. *ibid. Tit.* Libertacya Dworku.

Libertacya dwoch włok, iedney w dobrach Krolewſkich na *Kolnie*, a drugiey na *Płocku*, w Ziemie Łomżeńſkiey leżących, na Rożaniec zapiſanych y uprzywileiowanych, *ab omnibus Reipublicæ oneribus. ibid. f. 22. Tit. Vwolnienie włok.*

Libertacya dwoch włok do Bractwa S. Anny, w Mieśćie *Łośicach*, od rożnych oſob y mieſzczan zapiſanych y legowanych, *ab omnibus oneribus Reipublicæ, & civitatis*, y *immunitatibus Eccleſiaſticis* inkorporacya. *ibid. fol. 24. Tit. Aprobacya.*

Libertacya Dworku Vr. Kaźimierza Staniſława *Orzeſzka* Podſtolego Mielnickiego, także dworku Vr. Woyćiecha *Laſkowſkiego* Miecznika Mielnickiego, y z placami w Mieśćie *Mielnicy*, *à jurisdictione civili, & juri Terreſtri* inkorporacya. *ibid. fol. 26. Tit. Libertacya Dworkow.*

Taż Libertacya na dworek y włoki w tymże Mieśćie, Vr. Teodorowi *Wierzbie* ſłuży. *ibid.*

Libertacya placow y dworow Vrodzonych *Butlerow*, Maćieia *Kraſowſkiego* Podkomorzego Mielnickiego, Zbigniewa *Oſolińſkiego* Staroſty Drohyckiego, Adama *Sobolewſkiego* Podſędka, Samuela *Kraſnodębſkiego* Piſarza Ziemſkiego, Staniſława *Ołdakowſkiego* Miecznika, Drohyckich, Woyćiecha Kaźimierza *Niemyſkiego* Woyſkiego Mielnickiego, w *Drohyczynie* leżących; *ab omnibus oneribus civilibus, ſtativis & hybernis, & juri Terreſtri* inkorporacya. *ib. f. 31. Tit. Libertacya.*

Taż Libertacya ſłuży y Vrodzonym, Staniſławowi *Swiderſkiemu* Sekretarzowi y

Dworzaninowi Pokoiowemu Krola IM. na place y grunty iego w Mieśćie *Łośicach*, y Woyćiechowi *Skolimowſkiemu. ibid.*

Libertacya Sławetney Maryannie *Afendykowy*, *reſpectu* Małżonka iey, *in obſidione* w *Kamieńcu Podolſkim* zoſtaiącego, od płacenia ceł y myt do Skarbu Krola IM. y Rzeczypoſp. y prywatnych wſzelkich, tak lądowych iako y wodnych. Także od wſzelakich ćiężarow, podatkow y powinnośći Miaſta Lwowa. *ibid. fol. 33. Tit. Libertacya.*

Teyże pozwolono wolną przedaż *publicè* towarow, bez wſzelkiey od kogożkolwiek we *Lwowie* prepedycyi, y kamienicę iey od gośći *ex officio* wſzelakich uwolniono, tak iednak aby pod tę Libertacyą żaden *non ſe ingerat*, *ſub pœnis in legibus deſcriptis. ibidem.*

Libertacya placow, na dwory w *Liwie*, przez Vr. Staroſtę Liwſkiego wymierzonych, Vrodzonym, Każimierzowi *Dąbrowſkiemu* Cześnikowi Wileńſkiemu, Kaſprowi Szczęſnemu *Arćiechowſkiemu* Podſędkowi, y Ianowi *Zaliwſkiemu* Piſarzowi, Ziemſkim Liwſkim, od żołnierzkich y wſzelakich oſob ſtanowiſk; *Juribus Regalibus & Reipubl. proventibusque* Staroſty, *& immunitatibus* Miaſta *ſalvis. ibid. fol. 37. Tit.* Libertacya placow w Liwie.

Libertacya włok czterech, Zarębſkie nazwanych, y placow w Mieśćie *Nurze*, Vr. Ierzemu *Oſolińſkiemu* Podſtolemu Nurſkiemu, *ab omnibus oneribus civilibus*, *jurique & immunitati Terreſtri incorporatio. ib. f. 37. Tit.* Libertacya na Mieśćie Nurze.

Libertacya Dworku Vr. Iana *Pawłowicza* Burgrabiego Mielnickiego, y z gruntem w Mieśćie *Mielniku; ab omnibus oneribus civilibus*, *ſtativis & hybernis*, *& juri Terreſtri incorporatio. ibid. fol. 39. Tit. Libertacya Dworku.*

Libertacya Kamienice, Klimeckich nazwaney, Szlachetnego Iana *Olſzyńſkiego*, w *Każimierzu* dolnym leżącey, z gruntami do niey należącemi, *ab omnibus contributionibus civilibus. ibid. fol. 41. Tit. Aprobacya Przywileiu.*

Libertacya Kamienice, Szlachetnego Izaaka *Helmera* Sekretarza Krolewſkiego, w *Krakowie* na Vlicy S. Anny leżącey, *ab oneribus civilibus* y od ſtawiania gośći. Taż Libertacya y ogrodowi iego, do teyże Kamienice należącemu, ſłuży. *ibid. fol. 42. Tit. Libertacya Kamienice.*

Libertacya Kamienice Vr. Kaſpra Szczęſnego *Arćiechowſkiego* Podſędka Liwſkiego y Anny *Reydowny* Małżonkow, w *Lublinie* na Oleyney Vlicy, od ſtawiania Deputatow Trybunalſkich, y wſzyſtkich *generaliter* pod wſzelakie ziazdy publiczne gośći. *ibid. fol. 42. Tit. Vwolnienie Kamienic.*

Libertacya Kamienic w *Lublinie* leżących Vrodzonych, Franćiſzka *Stoińſkiego* Lubelſkiego, y *Olędzkiego* Łukowſkiego, Sędźiow Ziemſkich, także Iana *Czyza* Podſtolego Wileńſkiego, y Alexandra *Humeronickiego*, od ſtawiania Deputatow Trybunalſkich y wſzelakich gośći. *ib. f. 44. Tit. Libertacya Kamienice.*

Libertacya włok dwoch, y placow dwoch, w Mieśćie *Szereſzowie*, na prowizyą Rożańca legowanych, od wſzelakich kontrybucyy. *ib. f. 17. Tit. Włok dwie.*

Libertacya dworku, Brećianka nazwanego, Vr. Boguſławа *Vnichowskiego* Piſarza Ziemſkiego Nowogrodzkiego, w Mieśćie *Nowogrodku* leżącego, *ab onere civili; & iuri Terreſtri incorporatio. A. 1678. fol. 16. Tit.* Reaſſumptio *Konſtytucyi Miaſta Nowogrodka.*

Libertacya Kamienice w *Wilnie* wedle bramy Rudnickiey, Vr. *Pogirſkiego* Marſzałka Rzeczyckiego, y Kamienice Vr. *Lettawa* Straźnika Polnego, Drochyczyńſka nazwaney, na Subaczey Vlicy będącey, *ab omni onere civili*, *& juri Terreſtri incorporatio. ib. fol. 19. Tit. Rozſądzenie Zaſlug.*

Libertacya cudzoźiemcom w *Biały* w W. X. Lit. nowo funduiącym śię; *ab omnibus oneribus*, *ſine quavis exceptione*, do lat piętnaſtu. *A. 1678. f. 20. Tit. Libertacya.*

Libertacya Kamienice z placem y ogrodem, w *Brześćiu Litewſkim*, I. M. P. Iana Karola *Kopćia* Kaſztelana Trockiego, y Folwarczku z przynależytośćiami niedaleko od drogi do *Kobrynia* iadąc z *Brześćia*, z Karczmą na *Zawryńcu. Item* Dworu w *Mielniku* z ogrodem y placami wapiennemi. *Item* Dworow, placow y ogrodow polnych w *Pińſku*, na ktorych Klaſztor Oycow Benedyktynow zbudowany. *Item* Domu y placow wapiennych w *Łobyſzynie*, tak pomienionego IMP. Kopćia, iako y Oycow Benedyktynow; *ab omnibus oneribus civilibus. A. 1678. fol. 22. Tit. Libertacya Dworu y Placow.*

Liber-

Libertacya płacu z dworem w *Grodnie*, IMP. Marcyana *Ogińskiego* Woiewody Trockiego, nad rzeką Niemnem będącego, Dźietkowſki, Czarnobaiowſki y Klimowſki nazwanego, w iednym obrębie zoſtaiącego, *ab omnibus oneribus*, także od ſtanowiſk *etiam* podczas Seymu, *& ab hybernis*, y *juri Terreſtri incorporatio. ibid. fol. 21. Tit. Libertacye.*

Libertacya takoważ placow z Dworem, IMP. Iana *Ogińskiego* Woiewody Mśćiſławſkiego, w *Grodnie* na moſtowey Vlicy leżących. *ibid.*

Libertacya takoważ Kamienice IMP. Krzyſztofa *Jeſmana* Woiewody Smoleńſkiego w *Wilnie* na ſzklanney ulicy leżącey. *ibid.*

Libertacya takoważ dworu z placami, Iey Mći Pani *Butlerowy* Podkomorzyny Koronney, na Kurhanie w końcu Miaſta *Grodna* leżącego. *ibid.*

Libertacya takoważ placu z Dworem Vr. Cypryana Pawła *Brzoſtowſkiego* Referendarza W. X. Lit. w *Grodnie* na ulicy moſtowey przy Klaſztorze Panien Bernardynek leżącego. *ibidem.*

Libertacya włok dwuch, y placow w *Łobyſzynie* z Karczmą, tudźież y inſzych placow w tymże Mieśćie, Vr. *Dolſkiego* Podczaſzego W. X. Lit. właſnych, *ab omnibus oneribus civilibus. ib.*

Libertacya Kamienice w Wilnie, Rudominowſka nazwaney, na ulicy *Wileńſkiey* leżącey, Vr. Krzyſztofa *Białozora* Staroſty Upitſkiego, *ab omnibus oneribus civilibus. ibidem.*

Libertacya Vr. Hyronima *Piaſeckiego* Marſzałka Słonimſkiego, na Podſadźiu w *Grodnie* leżącego, *ab omnibus oneribus* y od Stanowiſk *etiam* podczas Seymu, *& ab hybernis; & juri Terreſtri* inkorporacya. *ib.*

Libertacya placu puſtego, Engielbrychtowſki nazwanego, w *Wilnie* na Zamkowey ulicy leżącego, Vr. Kaźimierza *Czyza* Podkomorzego Wileńſkiego, od iurysdykcyi mieyſkiey, *& juri Terreſtri incorporatio. ib.*

Libertacya placu w *Grodnie* na mieyſkim grunćie y z Dworem, Vr. Ludowiki Koroliny Xiężny *Radźiwiłowny*, Koniuſzanki W. X. Lit. od iurysdykcyi mieyſkiey; *& juri Terreſtri* inkorporacya. *ib.*

Libertacya gruntow teyże Vr. Xiężny *Radźiwiłowny*, w *Połocku*, *Nowogrodku* y *Mińſku* leżących, od wſzelakich ćiężarow mieyſkich, y ſtanowienia *ex officio* Sędźiow Trybunalskich, Komiſarzow y innych oſob Szlacheckich, na Ziazdach publicznych. *ib.*

Libertacya Kamienice w *Wilnie*, na ulicy Trockiey, Pogroſzewſka nazwaney, Vr. Leonarda *Poćieia* Sędźiego Ziemskiego Brześćkiego, od iurysdykcyi mieyſkiey y wſzelkich *in genere* ćiężarow y ſtanowiſk. *ib.*

Libertacya Dworu w *Rośienach* Vr. Jana *Gruſzewſkiego* Chorążego Xięſtwa Zmudzkiego, w rynku będącego, także placu Vr. Leona Kaźimierza *Połubińſkiego* Woiewodźica Nowogrodzkiego, w tymże Mieśćie *Rośienach*, na Gieyſzowskiey ulicy leżącego, z gruntem Upety w tymże Xięſtwie, iemu ſłużącym, *ab omnibus civitatenſibus oneribus & juri Terreſtri* inkorporacya. *ib.*

Libertacye placu Vr. Michała *Wołowicza* Podkomorzego Słonimſkiego w *Słonimie*, na ulicy Apanaſzowskiey leżącego, y placu Vr. Dominika *Tyſzkiewicza* Stolnika Słonimskiego, Malchtowski nazwanego, tamże w *Słonimie* w rynku leżącego, *ab omnibus oneribus civilibus*, *& juri Terreſtri* inkorporacya. *ib.*

Libertacya Vr. Stefanowi Franćiſzkowi *Medekſzy*, Podſędkowi Kowieńskiemu, na domy iego: ieden w *Wilnie* na Jopowey ulicy, drugi w *Kownie* Klawſzyſzki nazwany, z murami w obieiuch, trzeći w *Wilkowiſkach*, od wſzelakich ćiężarow mieyskich, y ſtanowisk. Przytym aprobacya przeſzłego Seymu Konſtytucyi, na plac iego *Wileńſki* za Trocką Bramą, Rzeczycki nazwany. *ib.*

Libertacya Andrzeiowi Kaźimierzowi *Skorobohatemu* Skarbnemu W. X. Lit. Piſarzowi Grodzkiemu Trockiemu na place: ieden w Mieśćie *Trokach*, a drugi w *Grodnie*, od iurysdykcyi Zamkowey y mieyſkiey, y wſzyſtkich exakcyy, y one wiecznośćią mu konferowano. *ib.*

Libertacya Vr. Andrzeiowi *Scypionowi* Chorążemu Wendeńſkiemu, na Dom z placem w *Grodnie* na Wileńſkiey ulicy, *ab omnibus oneribus civitatenſibus*, *& juri Terreſtri* inkorporacya. *ib.*

Libertacya Vr. Karolowi *Marsonowi* Starośćie Krzewskiemu na Kamienicę w *Wilnie*, nazwaną Baczkowska, *à jurisdictione civili*, *& juri Terrestri* inkorporacya. *ib.*

Libertacya także Vrodz. Jozefowi *Kozłowskiemu*, na Kamienicę w *Wilnie* na Końskiey ulicy. *ib.*

Libertacya Vr. Danielowi *Woynie Iaśienieckiemu* Podstarośćiemu Jeźierzyńskiemu, na dwor iego z placem, w *Witepsku* pod gorą pokrowską, na ulicy Podźwińskiey, nad rzeką Wiedźbą leżący, *ab oneribus Civitatis & juri Terrestri incorporatio. ib.*

Libertacya także Vrod. Jakubowi *Łabęckiemu*, Miecznikowi Kiiowskiemu, na Dwor iego w *Grodnie. ib.*

Libertacya Vrodzonym, Romanowi *Zywołtowi* Budowniczemu Połockiemu y Alexandrze *Sopockownie* Małżonkom, na place dwa miedzy ulicami, Podolską y Bernardyńską, w *Grodnie*, od zkładek mieyskich y stanowienia gośći *ex officio. ib.*

Libertacya Vr. Leonowi *Eysmontowi* y Maryannie Małżonkom, na Kamienicę z przynależytośćiami w *Grodnie*, od stanowienia gośćia *ex officio* y od wszelakich exakcyy, *ibidem.*

Libertacya Domu z placem w *Nowogrodku* Vr. Jana *Kiersnowskiego* Podsędka Nowogrodzkiego, nazwanego Lubiankowski, na ulicy Ceryńskiey, *alias* Dubotowskiey, leżącego. Także Domu z placem Vr. Krzysztofa *Magilnickiego*, na teyże ulicy w Zamku za Cerkwią założenia S. Jana będącego, nazwanego Odźieryszyński. *A. 1652. f. 27. Tit. Libertacya Domow w Nowogrodku.*

Libertacya placow dwoch pustych, w *Grodnie* Vr. Eliasza Michała *Rymbid* Podkomorzego Lidzkiego, *ab oneribus & jurisdictione Civitatis*, ktore *Iuri Terrestri* inkorporowane. *K. Lit. 1685. fol. 9. Tit. Libertacya Placow.*

Libertacya Dworu Vr. Teodora *Bielewicza* w *Rośieniach*, także Placu Vr. Alexandra *Mośiewicza* w *Lidźie*, *Iuri Terrestri* inkorporowano, y Przywileie *eo nomine* wydane aprobowano *K. Lit. 1685. fol. 9. Tit. Libertacya.*

Place wszystkie za Miastem *Pińskiem* na Zachorzu, y Grunty w teyże cyrkumferencyi będące, z łąkami y młynem W. Jana Karola *Dolskiego* Marszałka Nadw. Lit. *à Iurisdictione & oneribus Civilibus*, *in perpetuum* uwolniono, *Iuri Terrestri & Iurisdictioni*, iako dobra wieczyste, onemu y Sukcesorom iego *in perpetuum* inkorporowano y przywiley na to dany aprobowano. *K. L. 1690. fol. 16. Tit. Libertacya Placow.*

Kamienicę w *Brześćiu Lit.* Dorostayska nazwaną, z placem przyległym Vr. Kaźimierza *Sapiehy* y Dwory Leonarda *Poćieia*, Mikołaia *Sadowskiego*, y Piotra *Greka*, a w mieśćie Pińsku Dworek Konstantego *Szuyskiego* libertowano. *K. Lit. 1690. fol. 17. T. Libertacya.*

Dom w Wilnie na Przedmieśćiu Vr. Jozefa *Kulesy Iuri Terrestri restituitur*; Przywiley na to dany aprobowano. *K. L. 1690. fol. 17. Tit.* Approbatio *Przywileiu.*

Dobra niektorych w Woiewodztwie, *Sendomirskim*, *Belskim*, Ziemie *Chełmskiey*, *Lwowskiey*, *Przemysłkiey* y *Sanockiey*, *funditus per hostilitatem*, *non per casum*, zpalone, do lat 5. od podatkow uwolniono. Tak iednak aby Rzeczp. szkody w tym nie miała, ale *ex superata* w skarbie *importantia* to *importatum* było *beneficatum. 1717. fol. 67. Tit.* Applicatio *Remanentu.*

Plac pusty na Sawickiey ulicy w *Wilnie* Bartłomieia *Kulbowicza*, w *Kownie* Kamienice Adolfa *Lucyusza* w rynku, Doktorow *Medicinæ* Woyskowych, libertowano od stancyy Deputackich żołnierzkich y Komisarzkich, tylko publiczne podatki *ex publicis sancitis* płaćić powinni. *K. L. 1717. f. 15. Tit* Immunitas *Miast.*

Libertacyom *à jurisdictione civili Varsaviensi* nadanym *derogatum Constitutione A. 1678. fol. 16. Tit. Miasto Warszawa.*

Libertacya Miastom y włośćiom Krolewskim w Woiewodztwach, Kiiowskim, Wołhyń. Podolskim, Bracławskim y Czerniechowskim, także w Ziemiach y Powiatach tychże Woiewodztw, y w Ziemie Halickiey, do lat czterech. *A. 1649. fol. 18. Tit. Securitas.*

Libertacya placu Vr. Stanisława *Tryzny* Sędźiego Ziemskiego Wołkowyskiego, w Mieśćie w *Wołkowysku*, *à jurisdictione civili. vid. Tit. Dobra.*

Libertacya Probostwa *Chockiego. vid. Tit. Probostwa.*

Libertacya rezydencyi osob Magistratowych w *Wilnie. vid. Tit. Trybunał.*

Libertacya Woiewodztw niektorych zniszczonych w W. X. Litew. od podatkow. *vid. Tit. Podatki.*

Liber-

Libertacya Miast. *vid. Tit. Miasta.*
Libertacya *Nowego Miasta* na Granicy Wołoskiey. *vid. Tit. Prywiley.*
Libertacya włoki przy *Przasnyszu* na Ołtarz S. Jacka. *vid. Tit. Fundacya.*
Odpuszczenie podatku ktorego, albo Sumy iakiey. *vid. Tit. Podatki. Tit. Sumy.*
Libertacya placow, na ktorych Kościoły same, Kolegia, Klasztory, albo Rezydencye Kapłańskie y Szpitale zaśiadły, od podatkow *&c. vid. Tit. Kościoły.*
Libertacya Jezuitow. *vid. Tit. Iezuići.*
Libertacya dobr Duchownych Religii Greckiey. *vid. Tit. Grecka Religia.*
Libertacya dobr rożnych. *vid. Tit. Dobra.*
Libertacya Woiewodztw. *vid. Tit. Podatki.*
Libertacye wszelakie podnoszą, gdy iaki podatek cła nowy postanowią. *vid. Tit. Podatki.*
Libertacya Ekonomiy Krolewskich. *vid. Tit. Dobra Ekonomiczne.*
Wolnośći Dobr Szlacheckich. *vid. Tit. Dobra Ziemskie. & tit. Zołnierz.*
Libertacye y Serwitoraty osob Miasta *Lwowa. vid. Tit. Miasto Lwow.*
Libertacye wśi, albo innych iakich dobr Klasztornych. *vid. Tit. Klasztor.*
Libertacyami Kamienic zastaniać śię nie mogą Kupcy cudzoźiemscy, w Miastach W. X. Lit. handluiący. *vid. Tit* Kupcy.

O Libertacyach tych wszystkich rozumiey, że są wiecznie nadane, gdźie śię nie dołożyło do lat pewnych.

LICOWNY ROK.

STatut o Licownym roku, deklarowano, że śię śćiągać nie ma, tylko na rzeczy kradźione. *A. 1578. fol. 336. Tit. O licownym roku.* *De Furibus & furtis Herb. fol. 185. Tit. Fures & sequ.*

W Mazowieckim y Podlaskim, Woiewodztwach, sprawy takie, tylko na Rokach Grodzkich *per Capitaneum loci* powinne bydź sądzone, *sub nullitate*, a to takim porządkiem: *In primo termino Contumacia; in secundo Lucrum; & in tertio eodem Lucri satisfactio* albo *restitutio rei ablatæ, cum refusione damnorum, sub pœna Infamiæ, quæ in defectu jam exnunc decernatur.* A kładźienie pozwow dwie Niedźieli *ante terminos inquisitionis facionati termini* uprzedzać ma. Inkwizycya zaś przed Podstarośćim y Vrzędnikiem Ziemskim, ktorego sobie strona obierze, powinna śię odprawować. A gdyby śię pokazała *ex inquisitione calumnia*, na aktora *pœna talionis* nakazana bydź ma, *cum refusione damnorum liquidatorum in instanti. Excepto manifesto furto*, o ktorym stare Prawo *conservatur. A. 1613. fol. 18. Tit. Sposob Procesu.*

LISTY.

PO Statućie Krola Każimierza, choćby kto listow starych nie miał, a pokazał to, iż przy złączaniu sum, albo oddawaniu starych listow, albo też przenoszeniu sum z iednych dobr Krolewskich na drugie, zostały iakokolwiek przy Kancelaryi, by też daty starych listow w nowych listach nie było, sumy exekucyą nie traći. *A. 1652. fol. 15. §. Za potrzebne też.*

O tymże y po Statućie Krola Alexandra. Wyiąwszy, gdyby iaśnie na Seymie od Krola dowiedźiono było, iż takowa zastawa była po Statućie Krola Alexandra. Nie Metryką iednak dowodzono bydź ma. *ib. f. 17. Tit. O złączeniu sumy.*

Declaratur: iż ieźliby *Successor obligatarii*, takowe Listy odnawiał, a była wątpliwośćią iaką podeyrzanym około przypisania sum; tedy przyśiądz ma, iż takowe sumy, nie na oszukanie, ani szkodę Rzeczypospolitej są przypisne. *ib. Tit. O Przyśiędze y Dźiale.*

Listami staremi gdyby kto pokazał, że po Statućie Krola Alexandra Krolowie cudzemi, albo w przezyskach odiętemi dobrami, dysponowali iako swemi, maią bydź te Dobra przywracane, a *cognitio* powinna bydź na Seymie. *ib. fol. 24. Tit. O sądzeniu starych listow. vid. Tit. Dobra.*

Listow exekucyi podległych *cognitio*, do drugiego Seymu odłożona. *ib. fol. 26. Tit. O Rewizyi listow.*

Rewidowano ie y sądzono. *A. 1563. fol. 38. & seq.*

Listy

Liſty exekucyi podległe zataione, exekucyą upadać maią. Dla czego Dekreta Rewizyy, na teraźnieyſzym Seymie odprawionych, w Powiatach właſnych aktykowane bydź maią; a w Pruśiech na Sądach Ziemſkich; aby obaczyć każdy mogł Szlachćic, ieżli ie kto zataił. *ib. fol. 45. Tit. Zataione liſty.*

Ale to Prawo, o zataieniu Liſtow, znieśiono. *A. 1569. fol. 186. §. Konſtytucyą.*

Sądzenie liſtow ſtarych ieſzcze do dalſzego Seymu odłożono. *A. 1565. fol 90. Tit. Sądzenie ſtarych liſtow.*

Liſtow exekucyi podległych Swidrygała Lwa y innych Xiążąt, *cognitio* do przyſzłego Seymu odłożona. *ib.*

Także Pruſkich, ktore Pruſacy *peremptoriè* kłaść powinni. *ibidem. fol. 97. Pruskie Miaſta.*

Liſty Lwa, Swidrygała y innych Xiążąt potwierdzone, z tą deklaracyą: iż ktokolwiek za temi Liſtami ieſt *in poſſeſſione* dobr iakichkolwiek, *conſervari* ma wiecznemi czaſy, *juxta tenorem* tychże Liſtow. *A. 1566. fol. 125. Tit. Liſty Lwa &c.*

A Miaſta Pruſkie, że liſtow nie pokazały, pozwać na przyſzły Seym kazano. *ib. Tit. Miaſta Pruſkie.*

Ze ich nie ukazały w Exekucyi upadły. *A. 1567. fol. 130. Tit. Pruſkie Miaſta.*

Dekreta wſzyſtkie Seymu Lubelſkiego y Piotrkowſkiego, o liśćiech uczynione, do Powiatow maią bydź odeſłane, y do Akt wpiſane y obwołane, y potrzebuiącym z Kancelaryi wydawane. *ibid. fol. 132. Tit. Dekreta.*

Liſty na ſumy, Dźierzawcom dobr od Krola zaſtawionych, *ad rationem* pięćikroć ſta tyśięcy złot. ktore Krolowi Konſtytucyą A. 1567. zaćiągnąć pozwolono było, iak wiele ktory dał? na przyſzłym Seymie, pod ztraceniem ſumy, pokazać kazano. *A. 1567. fol. 132. Tit. O zaſtawie dobr Krolewskich.*

Liſtow na *Wołyniu* y w *Bracławſkim* Woiewodztwie, na dźiedźiczne y oyczyſte dobra choćby kto nie miał, a byłby *in pacifica poſſeſſione Bonorum*, ma mieć w nich pokoy, y trzymać ie, wedle Statutu ſtarego y nowego W. X. Lit. *A. 1569. fol. 159. §. A ieżliby.*

Także w Xięſtwie Litewſkim. *ib. f. 176. §. A ktoby.*

Liſty *Semonitowe, Władyſławowe, Każimierzowe,* Obywatelom Woiewodztwa Bełſkiego, wiecznośćią na dobra ich ſłużące, że za wieczyſte nadanie maią bydź rozumiane, deklarowano, z tym warunkiem y dokładem, że bez Krolewſkiego pozwolenia mogą bydź przez Poſeſory dyſponowane y alienowane. *A. 1588. fol. 478. Tit. Wiecznośći Bełſkie.*

Liſtow do Woiewodow Moſkiewſkich, oprocz Woiewodow y ich Podwoiewodzych, Kaſztelanow, Podkomorzych, Staroſtow, Sędźiow, żaden prywatny nie ma piſać, odmieniaiąc albo zmnieyſzaiąc tituły; *ſub pœna perduellionis. A. 1637. fol. 9. Tit. Zatrzymanie Pokoiu z Moſkwą.*

Znieśiono tę Konſtytucyą *in perpetuum*, y Drukarzom, aby iey tak w Koronie, iako y w W. X. Lit. nie ważyli śię przedrukowywać, *ſub pœna colli, in Iudicio Tribunalitio, etiam in Iudicio Caſtrenſi*, tak w Koronie, iako y w W. X. Lit. *ad cujusvis inſtantiam, ſine quavis appellatione, repetenda*, zakazano. *A. 1661. fol. 7. Tit. Znieśienie Konſtytucyi.*

Liſty Zelazne, *alias moratoriæ*, Mieſzczanom y żydom przećiwko Szlachćie, zſtrony niepłacenia długow, nie maią bydź dawane, *ſub nullitate.* A miedzy mieſzczany y inſzemi oſobami nie maią bydź bez ſłuſzney, y w prawach opiſaney przyczyny, z Kancelaryi dawane. *A. 1588. fol. 458. Tit. O niedawaniu.*

Liſty Krol ięzykiem Polſkim albo łaćińſkim expedyować ma. *vid. Tit. Krol.*

Bez liſtu odprawnego od Pana, Czeladźi Towarzyſkiey nie wolno odchodźić. *vid. Tit. Hultaie.*

Liſty przypowiedne. *vid. Tit. Zolnierz. Tit. Hetman.*

LISZKI MŁODE.

Herburt. fol. 545. Tit. Vulpes.

Liſzek młodych nie ma nikt zbierać, *ſub pœna 14. marcarum*, a liſzki rozpuśćić. *A. 1557 fol. 11. §. Liſzek młodych.*

Ložne

LOZNI.

LOźni ludźie Szlacheckiey kondycyi, *ex termino tacto*, *in criminalibus & civilibus*, w Grodźie sprawować śię maią. *Salvâ appellatione* na Trybunał, albo Piotrkowski albo Lubelski, a w W. X. Lit. na Wileński, y gdźie śię Trybunał odprawuie, *inter causas conservatas, in duabus septimanis. A. 1611. fol. 4.* §. *Do tego iż w Mieśćiech naszych obwiniony.* *De vagis, vagatoribus, vide statut. Herburt. fol. 509 Tit. vagi.*

Gdyby kto *in criminali* Szlachćica obmowił, y onego do więźienia Zamku sądowego oddać, y przy tym instygować nań chćiał; takowego więźienia Vrząd Grodzki nie ma nikomu, *ad decisionem causæ, sub pœna centum marcarum*, bronić. *Instigans* iednak onego strzedz, y żywnośćią opatrować będźie powinien. Toż śię ma rozumieć & *in criminalibus*, że ieźliby obwiniony łoźny albo *possessionatum Nobilem*, albo *Civem*, *de parendo judicato* nie stawił, albo zastawy iakiey, ktoraby korespondowała *damno*, u Vrzędu nie zostawił; w więźieniu *ad decisionem causæ & satisfactionem judicato*, zatrzymany przez Vrząd bydź ma. *Statuto Thorunensi, de violentia in Civitatibus per Nobilem illata, in robore manente.* A gdyby *inculpatus* niesłusznie do więźienia, *per definitivam sententiam* znalazł śię bydź podany; nie z Vrzędem, ale z tym, ktoryby go obwinił, y do Vrzędu podał, *ratione præmissorum, in foro competenti patebit* mu *via. ibid.*

Loźnych, Przekupniow y Rzemieślnikow, ktorzy Prawa mieyskiego nie maiąc, *jurisdictioni civili* nie chcą *parere*, ani oney *subesse*, y rożnemi handlami y rzemiesłami śię w Miastach bawiąc, do żadnych ćiężarow y podatkow nie chcą śię przykładać, Vrzędy Starośćie y mieyskie od Miast odpędzać maią. A Szlachta, tak Duchowni iako y Swiecey, protegować ich nie maią. W domach iednak, tak Duchownych iako y Szlacheckich, nie maią bydź imani, ale prawem trzeba ich repetować, a Vrząd Grodzki powinien z nich, pod winą sta grzywien, *ad primam requisitionem*, exekucyą *nullo habito respectu* czynić. *ibid. fol. 27. Tit. O ludźiach loźnych.*

Loźnych ludźi y hultaiow wszystkich, pod pospolite ruszenie, aby Miasta na służbę wyganiały, *sub pœna ducentarum marcarum*, w Grodźie *ad cujusvis delationem*, bez apelacyi, *repetenda*, rozkazano. *A. 1621. fol. 8.* §. *De Plebeis.*

Plura *vide Tit. Hultaie & Tit. Sprawy.*

Na loźnych ludźi w Miastach Krolewskich, W. X Lit. bez żadney służby bawiących śię, y komorą mieszkaiących pogłowne uchwalone *in A. 1673. vid. Tit. Podatki.*

O loźnych, *speciale* Miastu Lwowu y Wilnu. *vid. Tit. Miasto Lwow y Wilno.*

Ludźi służebnych w Starostwach Vkrainnych *revisio. vid. Tit. Rewizya.*

Ludźie Swawolni, *vide Tit. Swawolni.*

LVSTRACYA.

LVstracya dobr Krolewskich w pięć lat zawdy bywać ma, dla przyczynienia albo umnieyszenia Kwarty, za iakiemi przypadkami. *A. 1562. f 22. Tit. O Lustracyi.*

Znowu o tymże. *A. 1601. fol. 731.* §. *A ći Lustratorowie.*

Według tego Prawa, wysłani Lustratorowie z Seymu, do Wielkiey Polski, do Ruśi, do Wołynia, do Kiiowa, do Prus, do Mazowsza y Podlasza. *A. 1569. f. 186.* §. *Lustratory.*

Ktorym Lustratorom iż Konstytucya o Rewizorach napisana, we wszystkim służy, dla tego vide Tit. Rewizorowie.

Ciż Dobra wszystkie, ktorych Rewizorowie nie rewidowali, lustrować maią. *ibid. 1569. fol. 186.* §. *Lustratory.*

Także na Wołyniu, Podlaszu y w Kiiowskiey Ziemie aby *constet*, poki maią bydź rozdawane wieczności, albo Lenna, dla ośiadania tych tam Pustyń? *ibid.*

A że w Podlaszu Rewizya do tych czas nie doszła, dla tego dani na to Rewizorowie albo Lustratorowie. *A. 1576. fol. 295. Tit. Rewizya Podlaska.*

Także do Łucka, Włodźimierza, Krzemieńca, Bracławia, Winnice; ponieważ Starostowie tameczni pozwolili dobrowolnie, *præter consvetudinem & Legem Vnionis*, z tych Starostw kwartę płaćić, *salvo jure* każdemu *integro*, na sumy stare, przed Vnią na dobra Krolewskie wnieśione, & *cum hac cautione:* iż tameczni Starostowie, y wszyscy obywatele z potomkami swemi, exekucyi żadney, ani żadnym Prawom y Statutom Koronnym, a zwłaszcza Statutowi Krola Alexandra y Konstytucyom o exekucyi,

kucyi, przed Vnią y po Vnii uczynionym, podlegać nie maią, y owszem ieżliby na nich iakie Procesy y Dekreta, albo przewody prawne, zstrony kwarty niepłacenia dotąd, pokazały się; te wszystkie *ex nunc in perpetuum cassantur. A.1590. fol. 576. Tit. Kwarta z Woiewodztw Wołyńskich.*

Znowu Lustracyą postanowiono, ale aż z przyszłego Seymu, po wotach Senatorskich y Poselskich na propozycyą, nie przystępuiąc do żadnych innych spraw, Lustratorowie naznaczeni bydź maią. Ktorzy przyśiądz będą powinni na sprawiedliwe rewidowanie prowentow wszystkich dobr, pod Lustracyą podpadaiących. *A.1598.f.688. Tit. Lustracya dobr stołu naszego.*

Dani są Lustratorowie, ktorych do przyszłego Seymu trwać ma funkcya. *A. 1601. fol. 727. Tit. Lustracya.*

Ci powinni lustrować te dobra, ktore nie były pierwey rewidowane, y te, na ktorych stare sumy są extenuowane, z ktorych się teraz albo nic nie płaći, albo barzo mało, *uti ab incerta taxa. Item.*

Dobra, ktore tak po Krolowy Annie Stefanowey, iako y po Krolowy Annie Zygmunta Trzećiego Małżonce pierwszey; wyiąwszy: te Starostwa y Dźierzawy, na ktore dożywoćia zaszły, ktore maią podpadać pod duplę Kwartę, iako y insze starostwa, do dwuch lat, a potym semiduplę płaćić będą, według teraźnieyszego postanowienia. *Item.* Ekonomie Krolewskie, wyiąwszy Cła, Zupy y Ekonomie, Samborską, Malborską y wielkie Rządy Krakowskie, z ktorych tylko dupla kwarta płacona bydź ma, aż do czasu wyżey opisanego, a potym iako z inszych Starostw połtory kwarty. *ib. fol. 729. §. Ci tedy Lustratorowie.*

Od tey Lustracyi y od Kwarty drugiey, Vkrainne Starostwa y Dźierzawy Woiewodztw, Kiiowskiego, Bracławskiego, Kamienieckiego y Chmielnik, *ad vitam modernorum possessorum* uwolnione. Także Gieneralstwa, Krakowskie, Wielkopolskie, Woiewodztwo Kiiowskie, Starostwo Malborskie, Woytostwa, Szołtystwa, Rudy, Huty y wśi Lenne, albo *jure Vasallico* do Zamku służące. *ibid. §. Od ktorey to Lustracyi.*

Dołożono przytym: że Krol iuż odtąd po śmierći każdego z teraźnieyszych Starostow, Ekonomow, Dźierzawcow, albo po ustąpieniu dobr przerzeczonych, nie będźie takowych dobr dawać, ani na cesyą żadnemu z nich zezwalać, ażby były pierwey przez naznaczone Lustratory z Podskarbim Koronnym, albo Vrzędem iego lustrowane. Wedle ktorey Lustracyi y taxy, Kwartę płaćić będą, pod warunkami o Kwarćie postanowionemi. *ibid. §. A po wyiśćiu.*

Dobr także Krolewskich w pięćiukroć sta tyśięcy złotych zastawionych, po śmierći teraźnieyszych Posesorow, nie będźie mogł Krol inaczey *Donatariis conferre*, aż po wykupnie albo zpłaceniu sumy dostatecznie lustrowane będą. Nie inkluduiąc w to sum Woiewodztwa Podlaskiego, ktore w restytucyi do Korony są warowane. *ibid. fol. 730. §. A iż przez zatrudnienie.*

Tey Lustracyi podlegać nie maią Wśi, przez Krola komużkolwiek dożywotnem prawem, przed Konstytucyą A. 1590. konferowane. Kwartę iednak drugą *possessores* płaćić z nich powinni, a potym wolno będźie Krolowi zawzdy, rozdawać takie dobra dożywotnem prawem po lustracyi, *non obstante Constitutione* o Ekonomiach. *ibid. §. Nie maią też podlegać.*

Lustracya w Kiiowskim, Wołyńskim, Bracławskim, Woiewodztwie, aby *ad effectum* przyszła, postanowiono, z tym iednak warunkiem: że tey Lustracyi, same tylko dobra stołu Krolewskiego, ktore Dźierzawcy prawem dożywotnem *ad præsens* trzymaią, a nie insze, podlegać maią. A prawa y wolnośći Szlacheckie, *in dubium* wokowane nie będą, ale przy Konstytucyach przeszłych zostawać maią; ani exekucya żadna pretendowana bydź nie ma z tey Lustracyi. *ibid. §. A iż w Woiewodztwach.*

Lustracyi Starostowie, Ekonomowie y Dźierzawcy, bronić nie maią, *sub amissione* Starostw y Dźierzaw. O co *forum* na przyszłym Seymie *peremptoriè, ad instantiam Instigatoris Regni, ex delatione* Podskarbiego y Lustratorow. *ib. §. A tey Lustracyi.*

Lustratorowie na każdym Seymie maią bydź dawani, albo przedtym dani potwierdzeni. *ibid.*

In casu mortis iednego, *superstites* lustrować maią, na ktorego mieysce, Krol z konsensem PP. Rad, tak Duchownych iako y Swietckich, inszego deputować może. *ibid.*

Luſtratorom zawzdy przez Dźierzawce powinni bydź dawani w poſłuſzeńſtwo, *ad hunc ſolum actum*, Piſarze, Woyći, Włodarze, albo inni ſludzy, y Kmiećiowie do robot nie należący, ktorzyby pożytki dobr onych w ſwey ſprawie mieli, y ich wiadomi byli, aby tam oni Luſtratorowie, za ich inſtrukcyą y pokazaniem pożytkow, wſzyſtkiego dowiedźieć śię, y Inwentarze wſzyſtkie zporządźić mogli. Dla czego przez Luſtratory tamże *in inſtanti* obowiązani przyśięgą bydź mogą. *ibid. fol. 731.* §. *A iżby takowe Luſtracye.*

Luſtratorowie przez Dźierzawce podeymowani bydź maią. *ibid.*

Luſtratorowie z Seymu naznaczeni, powinni śię ziachać do Rawy na dwie Niedźieli po Swiątkach, y przyśięgę przed Deputaty do Kwarty naznaczonemi y przed Staroſtą onego mieyſca uczynić, *in hanc rotham:* „Ja N. przyśięgam Panu Bogu wſzechmogącemu w Troycy iednemu, że o wſzyſtkich prowentach dobr Rzeczypoſp. „ktore mi śię kiedy luſtrować trafi, wedle Vrzędu mego Luſtratorſkiego, wiernie y „ſprawiedliwie, z pilnośćią, dowiadować śię y one inwentować będę, ſam przez śię, „nie *per ſubſtitutas perſonas*, reſpektu ani afektu żadnego na przyiaćiela, ani na nieprzyiaćiela nie maiąc, ani podarkow żadnych *eo nomine* nie biorąc, ale w tym „wſzyſtkim wiernie y ſprawiedliwie śię zachowuiąc. Tak mi Panie Boże dopomagay *&c.* Ktorym Luſtratorom, Podſkarbi Koronny powinien regieſtra dobr wſzelakich Krolewſkich, ktore podpadać będą pod luſtracyą, y oraz *ſalaria* każdemu z nich, od Poſłow Ziemſkich deputowanemu, po dwuchſet zł. Polſkich, przy Deputatach Kwarćianych, oddać. *ibid.* §. *A ći Luſtratorowie.*

Luſtratorom bezpieczeńſtwo warowane, *ſub pœna criminis læſæ Majeſtatis*, według Konſtytucyi 1562. o Rewizorach. *vide Tit. Rewizorowie.*

Luſtratorowie inśi naznaczeni. Przyśięga ich y *Salaria*, iako y w Roku 1601. y według teyże Konſtytucyi maią śię ſprawować. Luſtrować powinni Staroſtwa w tych czaśiech zamięſzanych poſzkodzone, a zwłaſzcza: Nowomieyſkie, Lubelſkie, Sendomirſkie, Chęćińſkie, Warſzawſkie, Błońſkie, Trembowelſkie, Czerſkie, Wareckie, Płockie, Kożienickie y inne, ktoreby kto chćiał z tey miary pod Luſtracyą podać. Wedle ktorey Luſtracyi ma bydź Kwarta płacona do lat czterech; a po wyiśćiu tych lat, wedle pierwſzych Rewizyy y zwyczaiow *currere* powinna. *A. 1607. fol. 842.* & *843. Tit. Naznaczenie Luſtratorow.*

Znowu inśi naznaczeni, ale o przyśiędze nic. *A. 1609. fol. 908. Tit. Naznaczenie Luſtratorow.*

Znowu naznaczeni; o przyśiędze także nic. *A. 1611. fol. 36. Tit. Naznaczenie Luſtratorow*

Znowu naznaczeni; przyśięgać y *Salarium* mieć powinni, iako in A. 1601. ktore *Salarium* z teraźnieyſzey aukcyi w Kwarćie, z Luſtracyi przeſzłego roku w Podolu y w Pruśiech uczynioney, na Luſtratorow z Koła Poſelſkiego deputowanych, Pan Podſkarbi Koronny w Rawie oddawać ma do rąk Piſarzow Skarbowych, ktorzy Luſtracyą z Luſtratorami odprawować będą; a ći po uczynieniu przez tychże Luſtratorow przyśięgi, oddać ie onym powinni. *A. 1616. fol. 39. Tit. Naznaczenie Luſtratorow.*

Y Senatorom *Salarium* naznaczono, ale nie ſpecyfikowano, iak wiele? *ibid. fol. 40.* §. *A żeby.*

Ciż nie w Rawie (gdyż teraźnieyſza deputacya prędko śię zkończy) ale w Grodźie, przy Vrzędnikach Sądowych, gdźie Luſtracyą zaczynać będą, przyśięgę uczynić maią. *ibid.* § *A tym Luſtratorom.*

Ziachać śię maią, naydaley za cztery Niedźiele na mieyſce, gdźie im P. Podſkarbi Koronny oznaymi, y Luſtracyą zacząwſzy, kończyć ſkutecznie pod winą tyśiąca grzywien, o ktorą Inſtygator czynić powinien; a *forum* wedle prawa, iako o Kwartę. *ibid.*

Ieżliby ktory w tym czaśie umarł, albo zachorzał, lubo miał *legale*, że ziachać nie mogł, tedy Krol na to mieyſce, przy Piſarzach Skarbowych, inſzych zeſłać, y onym regieſtra dobr Luſtracyi podległych, także Rewizye, Luſtracye, Inwentarze, według Konſtytucyi A. 1601. dla porządnieyſzego odprawowania tego Aktu oddać ma. *ibid.*

Dobra Stołu Krolewſkiego, tak po zmarłey ręce, iako y po uſtąpieniu, za konſenſem Krolewſkim, z ktorych *tanquam ab incerta taxa* Kwartę płacą, albo na ktorych-

by Sumy stare były extenuowane, ktorey extenuacyi z Przywileiow oryginalnych wykupna, przez Dźierzawce produkowanych, dochodźić maią. A Dźierzawcy z Przywileiami powinni śię stawić tam, gdźie ich Lustratorowie obwieszczą. *ib. fol. 39. Tit. Naznaczenie Lustratorow.*

Starostwo Drohyckie, iż Starosta pozwolił ie lustrować, ma bydź od tychże Lustratorow lustrowane. *ibid. fol. 17. Tit. Lustracya.*

Znowu Lustratorowie naznaczeni, O przyśiędze nic, a *salarium* z Kwarty zwyczayne mieć maią. *A. 1620. fol. 25. Tit. Naznaczenie Lustratorow.*

Ciż Dobra Krolewskie w Ruśi y Podolu, przez Nieprzyiaćiela zpustoszone, rewidować maią, y ziachać śię, za obwieszczeniem P. Podskarbiego, na mieysce naznaczone. *ibid. fol. 26. §. Ciż Lustratorowie.*

Nie lustrowali. Kazano im tedy znowu, żeby tę funkcyą, gdy tego będźie potrzeba, y od Skarbu o tym będą obwieszczeni, odprawili, za to *Salarium*, ktore wźięli. A ieźliby ktory był *legalitate impeditus*, ma dać *Salarium* temu, ktory na mieysce iego będźie substytuowany. *A. 1621. fol. 19. Tit. O Lustratorach.*

Ieszcze nie uczynili dosyć powinnośći. Rozkazano, aby uczynili, *sub pœna in Constitutione A. 1616. expressa*, to iest: *mille marcarum*, iako o Kwartę. *A. 1623. fol. 14. Tit. Lustratorowie.*

Znowu naznaczeni, ktorym P. Podskarbi Koronny *Salaria* z Kwarty dać powinien. Ieźli iednak ktory z nich przedtym wźiął *salarium*, tedy o tymże teraz funkcyą tę odprawić ma. *A. 1627. fol. 15. Tit. Lustratorowie.*

Szacunek zboż podług Lustracyi A. 1626. maią czynić. *ibid.*

Pruskie Woiewodztwa, iż są od Nieprzyiaćiela y Zołnierza zpustoszone, wolne od tey Lustracyi uczyniono. Za uzpokoieniem iednak tey Prowincyi, Rewizorowie, na uznanie szkod, z przyszłych Seymow maią bydź wysłani, według ktorey Rewizyi, tak za przeszłe lata, Kwarty dopłacać, iako y na przyszłe czasy, do lat według Prawa opisanych, płaćić Kwartę Starostowie y Dźierzawcy dobr Krolewskich powinni będą. *ibid. fol. 16. §. A. Pruskie Woiewodztwa.*

Starostwo Kiszawskie od Lustracyi uwolniono, *ad vitam* Vr. Jana *Bąkowskiego* Chorążego Malborskiego Starosty Kiszawskiego. Kwarta iednak naznaczona, co rok z niego płacona bydź ma. *A. 1616. f. 20. Tit Lustracya.*

Lustratorowie do Starostwa Krzepickiego naznaczeni. Ktorzy w Grodźie bliższym, iako Lustratorowie przyśięgaią, przyśiądz powinni, a zlustrowawszy to Starostwo, podług Prawa y zwyczaiu, Lustracyą porządnie zpisaną, z podpisem rąk swoich, do Akt Skarbu oddadzą. *A. 1642. f. 15. Tit. Lustracya.*

Lustratorowie, według dawnego zwyczaiu y prawa pospolitego, do Dobr Krolewskich tych tylko samych, na ktorych sumy iuż powychodźiły, alboby tym czasem wyszły, a ieszcze nigdy lustrowane nie były, y Kwarty z nich nie płacono, naznaczeni. Ktorym P. Podskarbi Koronny *Salaria* z Kwarty dać powinien. *A. 1635. fol. 49. Tit. Lustratorowie.*

Lustratorowie do rewidowania Dobr Krolewskich w Koronie, po zmarłey ręce, iako y po ustąpieniu za konsensem Krolewskim, z ktorych *tanquam ab incerta taxa* Kwartę płacą, albo na ktorychby stare sumy były extenuowane. Czego z Przywileiow oryginalnych y wykupna przez Dźierzawce dochodźić maią. *A. 1649. fol. 15. Tit. Lustracya*

Ciż w Prusiech *Bona emphyteutica*, ktorym lata wyszły, y wszystkie do tych czasow dezolacyami śię zastawiaiące; także w Ruśi, na Ukrainie, w Podolu y w Woiewodztwach, Wołyńskim, Lubelskim y Belskim, rewidować maią, y tego wszystkiego relacyą na przyszłym Seymie uczynią. *ibid.*

Nie przyszła *ad effectum* ta Konstytucya. Reasumowano ią tedy *in toto*, y Lustratory naznaczono z tym dokładem: aby o zpustoszeniu Dobr Krolewskich, przez kogoby śię stało, inkwizycyą uczynili. *A. 1654. fol. 21. Tit. Lustracya.*

Lustratorowie do wszystkich Dobr Krolewskich, tak lustrowanych iako y nielustrowanych, po wszystkiey Koronie, naznaczeni. Ktorzy *ante omnia* przyśiądz powinni, że ten Vrząd wiernie y sprawiedliwie, z wielką pilnośćią, sami przez śię nie przez substytuty swoie, odprawować będą, upominkow żadnych brać, czeladźi, koni, nad zwyczayną potrzebę swoię, na tey funkcyi mieć (y w Konstyt. 1635. *quæ supra*, toż *de comitatu* warowano) w Dobrach, po Lustracyi odprawioney, nad potrzebę dłużey

żey bawić ſię nie będą, ani podwod żadnych brać. Ktorą przyśięgę na Sądach bliżkich Ziemſkich, albo Grodzkich, przed zupełnym Vrzędem wykonawſzy, *authenticè* do P. Podſkarbiego Koronnego odeſłać powinni. *A. 1659. fol. 13. Tit. Luſtratio.*

Ciż miedzy innemi prowentami, kreſcencye obaczyć y oſzacowawſzy, Kwartę z innych dochodow poſtanowić maią. *ib. f. 13.* §. *A tę funkcyą.*

W dobrach nieluſtrowanych Przywileie, a w Prusiech *jura emphyteutica* rewidowawſzy, iak dawne? gdźie ſumy y *emphyteuſes* expirowały, y ieżeli przed woyną doſyć im uczynili? inkwizycyą uczyniwſzy, konnotować y Skarbowi oddać powinni. *ib.*

De cætero ad actum hunc reaſumowano Konſtytucye dawne o Luſtracyach, *ſub pœnis fiſci, ad inſtantiam Inſtigatoris Regni repetendis. ib.*

Jeżliby ktory Deputat renuncyował, albo *legaliter impeditus* był; ma o tym Skarbowi niemieſzkanie przed czaſem oznaymić, na ktorego mieyſce Krol inſzego *ſubſtituet. ibid.*

Ze potym, według tey Luſtracyi, Kwarta ma bydź płacona. *vid. Tit. Qwarta.*

Tymże Luſtratorom dokończyć luſtracyi kazano, tam gdźie nie luſtrowali. *A. 1661. fol. 6. Tit. O ſtarey Kwarćie.*

Tymże, aby Luſtracye wſzyſtkie zpiſawſzy porządnie, rękami ſwemi podpyſane y zapieczętowane, do Grodow pierwſzych każdego Woiewodztwa *per oblatam* podali, rozkazano. Ktore Vrzędy Grodzkie przyimować ie, y do Ksiąg aktykować maią, bez koſztow. *ib.*

Luſtratorow *in A. 1659.* do *Mazowſza* deputowanych, aby te Dobra rewidowali, ktorych na on czas Krolowa I M. *Ludowika Marya, jure reformationis* one trzymaiąc, rewidować nie pozwoliła była, obowiązano, y Konſtytucyą pomienioną 1659. reaſumowano. *A. 1673. fol. 25. Tit. O Dobrach w Mazowſzu.*

Luſtracya przeſzła Staroſtwa Przemyſkiego, w niektorych punktach do Seymowey decyzyi ſuſpendowana, nie mogąc bydź na tym Seymie reſolwowana, znowu ieſt poſtanowiona, y Deputatowie naznaczeni, tak aby prowenta wſzyſtkie, *prævio juramento ſuper officium ſuum*, zrewidowali, y Kwartę taką poſtanowili, ktoraby niewątpliwie Skarbu Koronnego *quotannis* dochodźiła. *A. 1670. fol. 29. Tit. Luſtracya.*

Nie doſzła ta Luſtracya, y Luſtratorowie *functioni ſuæ renuntiarunt.* Inſi tedy, takimże *ut ſupra* ſpoſobem, naznaczeni. Staroſta iednak iurydyczny Przemyſki, od penſyi ſobie naznaczoney na iurydykę, płaćić nie będźie powinien. *A. 1673. f. 33. Tit. Luſtracya Przemyſka.*

Luſtracya w Dobrach *generaliter* wſzyſtkich, Krolewſkich y Duchownych, w Woiewodztwie Wołyńſ. poſtanowiona. Ktorą Luſtratorowie na przyſzłym Seymiku *Relationis* obrani (*prævio* na tę funkcyą *juramento*, iako ſprawiedliwie, według P. Boga y ſumnienia, *non ex favore, nec odio*, rewidować y zpiſować będą) odprawią, y regieſtra luſtracyi, każdy w ſwoich Powiatach, do Grodu podadzą. Także ſzelężne y czopowe w iak naylepſzy ſpoſob y porządek wprowadzą. A tey Rewizyi w dobrach ſwoich nikt bronić nie ma, ani śię zaſłaniać żadnemi libertacyami, albo excepcyami (ktore *præſenti lege abrogantur*) *ſub pœna peculatûs.* Spoſob zaś y porządek około tego, Woiewodztwa tego obywatele, na Seymiku *Relationis* namowią, *non obſtante quavis contradictione.* A to na każdy podatek rozumieć śię ma, ktory *preſenti lege approbatur. A 1678. fol. 14. Tit. Rewizya Woiewodztwa Wołyńſkiego.*

Luſtratorowie do wśi Małczyc, na fundacyą Kośćioła *Studźieńſkiego* obroconey, żeby *ſub conſcientia* uważyli, iak wiele odpadło intraty, przez odięćie tey wśi od Staroſtwa Opoczyńſkiego? y aby *ductâ proportione*, Kwartę od tegoż Staroſtwa uięli, y od płacenia oney Staroſtę uwolnili; co *approbatur præſenti lege. A. 1677. fol. 27. Tit. Luſtracya.*

Na Luſtracye Uniwerſały Krolewſkie, pod pieczęćią Pokoiową y Koronną, *ex Senatûs Conſulto* wychodźić nie maią. *vid. Tit. Krol.*

Luſtracya Łanow Wybranieckich. *vid. Tit. Wybrańcy.*

MALECONTENTI.

M*Alecontentis* iakiegokolwiek ſtanu y powołania y doſtoieńſtwa, aby na tym Seymie *pacatè*, w takiey liczbie, iaka ieſt w Konſtytucyi *A. 1588.* (*vid. hanc Conſtit.* Tit.

Crimina) opiſana, koniecznie śię ſtawili, y praktyki *ratione* podania na Kroleſtwo mimo wolną Elekcyą Pana, *& ratione abſoluti dominii*, odkryli, kazano, y oſoby o-nych, *fide Regiâ & auctoritate Comitiali*, w przyieżdźie y odieżdźie, y w wolnym popieraniu aſekurowano, y termin takowym ſprawom naznaczono. Na ktory ieżliby śię żaden prezentować nie chćiał, y to poſtanowienie wzgardzał, y daley Rzeczpoſp. turbował, y ludźie kupił; na tymże Seymie *conſultum* bydź ma, iakoby Rzeczpoſp. od takowych mieſzanin, uchwałą Seymową uzpokoiona zoſtała. A ieżliby *delator in probationibus deficeret? pœna talionis* tamże *in inſtanti* według Prawa ma bydź karany. Do takich ſpraw y Sądow, kiedy przypadną, z Senatu y z Poſłow *in prima ſeſſione* oſoby pewne (ktorzy *ad hunc actum* maią bydź przyśięgli) ktorzyby ani obwinionemi, ani delatorami byli, obrani y naznaczeni bydź powinni, iako *in Regis & cauſa Reipublicæ* wedle pomienioney 1588. Konſtytucyi. *A. 1607. fol. 828. Tit. Aſekuracya.*

Ten edykt Seymowy, *in vim Conſtitutionis* promulgowany, ręką Krolewſką podpiſany, Pieczęćią Koronną y W. X. Lit. zapieczętować, y po Grodach bliżſzych rozeſłać, y na mieyſcach zwykłych publikować, y miedzy ludźie rozſyłać, Staroſtom y Vrzędnikom wſzelakim do tego należącym, pod winami przećiwko niedbałym Staroſtom, w prawie poſpolitym opiſanemi, rozkazano. *ib.*

A iż śię nikt na termin nie ſtawił, z kup śię im roziachać kazano, a na ſkuteczne Rzeczypoſp. uzpokoienie Komiſarze naznaczono. *ibidem. fol. 866. Tit. Konkluzya Seymu.*

Declaratur Conſtitutione ſuperiore, o aſekuracyi na odkryćie praktyk: iż iako ten edykt do pewnego tylko czaſu ſłużył, tak po expirowaniu tego tam czaſu, żadney *in poſterum* wagi mieć nie może. *A. 1609. fol. 888. Tit. Deklaracya aſekuracyi.*

Malecontentis amniſtya; tudźież piſm uſzczypliwych *inter Cives*, z okazyi dyffidencyy y tumultow zaſzłych, umorzenie. *vid. Tit. Amniſtya.*

MAŁMAZYA Y MUSZKATELA.

vid. Tit. Wino.

MANDATY.

vid. Tit. Pozwy.

MARSZAŁKOWIE.

MArſzałek Koronny przy Vrzędźie ſwym Dygnitarſtwa mieć nie może, bo z Vrzędu tego y mieyſce y *Votum* w Senaćie ma. *A. 1695. fol. 84. Tit. O ſpolności Vrzędow Koronnych.*

Y Hetmanem bydź nie może. *vid. Tit. Hetman.*

Herburt. f. 273. Mareſchalcus. Marſzałkowie przez czeladź ſwoię, porządku y pokoiu przeſtrzegać maią, na ktorą ktoby śię targnął, albo uderzył a nie ranił na ręce, a ktoby ranił na gardle, ma bydź karany. Jeżliby ći zaś ſłudzy w czym wyſtąpili, albo komu ubliżyli? przez Marſzałkow nieodwłocznie, za delacyą, ſprawiedliwość z nich powinna bydź czyniona. A gdyby Marſzałkowie, ſprawiedliwośći uczynić nie chćieli, albo śię zbraniali? na Kapturze Gieneralnym ma bydź uczyniona. *A. 1573 fol. 211. §. A tego wſzyſtkiego.*

Gdyby śię Krolowi trafiło bydź w Inflanćiech; Marſzałek Litewſki, ieżliby ſam tylko był przy Krolu, Vrząd Marſzałkowſki zupełnie ma odprawować. A ieżliby obadwa byli, y Koronny y W X Lit. tym ſpoſobem, iako na Seymie, według poſtanowienia Krola Zygmunta Auguſta, zachować śię zwykło, Vrzędy ſwe odprawować powinni. *A. 1589. f. 510. Tit. Marſzałkow władza w Inflanćiech.*

Marſzałkom oboyga Narodu, ſtanowiſka rozdawać, podczas Elekcyi Krola, za użyćiem Woiewodztwa Mazowieckiego (wyiąwſzy *ab iſto onere* Dwory y Domy Szlacheckie) pozwolono. *A. 1632.*

Co y na poślednieyſzych Elekcyach pozwalano. o czym *vid. Tit. Goſpody.*

W ſtanowiſku Marſzałka W. Koronnego w Warſzawie, Sądy Kapturowe gieneralne *ſub Interregnis* odprawować śię powinne. *w Konfederacyach Gieneralnych Warſzawſkich.*

Starſzy

Starszy nad Gwardyą Krolewską, pod władzą y iurysdykcyą Marszałkow oboyga Narodow bydź ma. *vid. Tit. Krol.*

Miedzy Marszałkami obudwu Narodow, skrypt *in vim* samego tylko porządku, ręką Krola IM. Jana Kazimierza podpisany, Pieczęciami Koronną y W X Lit. zapieczętowany, do Akt Metryki oboiey podany, *in toto* aprobowano. *A. 1647. f. 43. Tit. Aprobacya skryptu.*

Marszałkowie swoię zwyczayną Jurysdykcyą Marszałkowską przy ciałach Krolow zmarłych, *sub Interregnis* aż do Elekcyi nowego Pana, exekwować maią. *w Konfederacyach gieneralnych Warszawskich. A. 1632. 1648. & 1674.*

Marszałkow, *quoad Judicia* na expedycyi Pospolitego ruszenia, iurysdykcya. *vid. Tit. Woysko.*

Marszałkom Koronnym, wolno brać, sądźić, & *prævia inquisitione sine appellatione*, karać *tumultuantes* na Zydow, w Miastach y Miasteczkach, podczas rezydencyi Krolewskiey. *A. 1676. f. 48. Tit.* Securitas *Zydow Krakowskich.*

Marszałkow osobnych mieć Narodowi Ruskiemu pozwolono, *cum dignitate Senatoria.* Ktorzy, według roty Vrzędnikow Koronnych przyśięgę wykonać maią. *w Komisyi Hadyackiey. A. 1659. f. 52. §.* Privatis *wszystkim.*

Marszałkowskich Sądow Artykuły, według ktorych, na każdym przy bytności Krolewskiey mieyscu, Vrząd Marszałkowski ludźie występne karać ma, aprobowano; y one *in volumen Legum* inserować zlecono. *K. L. 1678. f. 22. Tit. Approbatio.*

Ktorych artykułow takowa iest series.

Naprzod: Aby żaden *cujuscunque status & conditionis*, *tam advena*, *quam indigena*, *nemine excepto*, nie śmiał ani się ważył, tak w domach iako y na ulicach, żadnych zwad y zamowek czynić, uszczypliwych słow, *bonam famam lædentia*, drugiemu mowić, ani tumultow, sedycyy, odpowiedźi na zdrowie czynić, *in duellum* drugiego wyzywać, na gospody cudze y domy gwałtownie nachodźić y nasyłać, ani krzywdy swey y urazy iakieykolwiek *privatâ auctoritate*, ale urzędownie dochodźić. Ktoby inaczey sobie postąpił, ma bydź *in recenti facto & crimine*, *sine ullis exceptionibus*, przez Vrząd Marszałkowski sądzony, y za występek swoy podług prawa y zwyczaiu karany. A ktoby chćiał iakiego turbatora Vrzędnikowi bronić, ieżeli taki *complex* w takiey obronie będźie zabity, to *impunè* zostać ma; a ieżeliby nie, tedy ta, co y na Pryncypała, na takich *pœna* extendowana bydź ma. A ktoby *post patratum facinus*, nie będąc *in recenti crimine* poimany, ziachał, na takiego w gospodźie iego pozew pisany położony bydź ma; za ktorym gdyby na termin naznaczony sam przez się, albo przez swego Plenipotenta, do Sądu nie stanął, tedy *in contumaciam ipsius*, *præmisso tamen scrutinio*, *de facinore per ipsum perpetrato*, na takim *pœna infamiæ* extendowana bydź ma.

Aby żaden nie ważył się w Miastach, na ziazdach publicznych, po przedmieśćiach y w okolicznośćiach iego, y na każdym innym mieyscu pod rezydencyą Naszą, z rusznicami, z czekanami, z kilofami, z broniami niezwyczaynemi, a *generaliter cum armis & in armis seditionem præ se ferentibus* chodźić, a tym więcey ani do Zamku przyiść, ani wiachać. A ktoby się tego ważył, przez Vrząd Marszałkowski ma bydź czternastą grzywien karany, *ex delatione cujusvis*. A ktoby rusnicę nośił, albo z niey strzelał, przez Vrząd Marszałkowski ma bydź poimany, y w więźieniu trzymany, aż winę temuż Vrzędowi dwieśćie grzywien Polskich, w Konstytucyi 1611. Roku opisane, odłoży. O ktorym strzelaniu gdyby ten, u kogo to w Domu, w piwnicy, albo przed Domem się dźiało, Vrzędowi Marszałkowskiemu nie oznaymił; ma bydź karany winą czternastu grzywien, przez tenże Vrząd.

A iż wiele na tym należy przy bytności Naszey, a osobliwie na Seymie, gdźie się *publica consilia* Rzeczypospo. odprawuią, aby żaden Cudzoźiemiec, iakiegokolwiek stanu y kondycyi by był, bądź to pod pretextem towarow iakich, albo handlow, bądź to z inszey potrzeby swey prywatney, nie śmiał, ani się ważył, *privatâ auctoritate*, bez wiadomości PP. Marszałkow, albo Vrzędow ich, do gospod wieżdżać, y one sobie naymować, *sub pœna arbitraria* Vrzędu Marszałkowskiego. A gdźieby Gospodarz, nie dawszy znać iednego albo drugiego dnia do Vrzędu Marszałkowskiego o takim człowieku, onego do swego mieszkania przyiął y przechowywał; taki każdy, iako *inobediens* woli y rozkazaniu Naszemu, ma bydź karany przez Vrząd Marszałkowski,

pœna

pœna tringinta marcarum Polonicalium, in inſtanti perſolvendarum, & ſeſſione Turris per ſex ſeptimanas.

Gdżieby też kto pod takim ziazdem Seymowym, iako y na ktorymkolwiek inſzym przy bytnośći Naſzey mieyſcu, zwadę zaczął, policzek komu, albo razy śine zadał, bronili dobył? choćby nie ranił, ma bydź karany winą ſześćiudżieśiąt grzywien, y śiedzeniem w wieży poł roka. A gdyby kto kogo ranił w Zamku, albo *in vicinia* Zamku, także w naiśćiu na goſpodę, albo *ex inſidiis*, bądź w domu, bądź w Rynku, albo y na Vlicy? ma bydź na gardle karany. Ktoby zaś *ex contentione*, a to z pijaństwa, rany komu zadał, opodal od Zamku, na ulicy, albo na ktorym innym mieyſcu; takowy odkupuiąc gardło, winę dwuch ſet grzywien, *parti & officio per medium*, zapłaćić będźie powinien, y w wieży ćwierć roku śiedźieć. Ten zaś, ktoryby, *in juſta defenſione vitæ*, *gravi laceſſitus injuria*, kogo zranił; *arbitrio* Sądu Marſzałkowſkiego *ſubiacebit.* A ktoby *poſt patratum facinus* ziachał; na takim *pœna Infamiæ* extendowana bydź ma.

W Goſpodach aby każdy poczćiwie śię y ſkromnie zachował, wyſtępkow żadnych nie czyniąc, y niebezpieczeństwa ogniowego pilno śię wyſtrzegaiąc. Dla czego każdy Goſpodarz, powinien mieć wodę w ſtatkach, oſęki, drabiny, y inſze rzeczy do tego należące, także też przy kuchniach w rynku, y gdźie indźiey poſtanowionych, aby te ſtatki pomienione, dla niebezpieczeństwa ogniowego, zgotowane były. Czego Vrząd Marſzałkowſki poſtrzegać ma, y w tym niepoſłuſznych y niedbałych winą czternaſtu grzywien karać. A ktoby ſtatki z wodą y inſze potrzeby do tego należące, rąbał y pſował; taki ma bydź ſtem grzywien karany. Trąbienia żadne, oprocz ſtołow y wiazdow przednich P P. Senatorow, także y na ſurmach granis, aby nie były, aż we dnie, a oſobliwie w nocy; gdyż ztąd zwady miedzy trębaczami y ſurmaczami zwykły bywać.

Panom Poſłom Cudzoźiemſkim, także y ſługom ich, aby każdy przyſtoyną uczćiwość oddawał. A ktoby ktoremu nie tylko krzywdę iaką uczynił, ale też przykrość iaką y naśmiewiſka ſtroił; każdy przez Vrząd Marſzałkowſki, według exceſu ſwego, karany bydź ma. Gdźieby śię komu, albo na ulicy gwałty dźiały, tak we dnie iako y w nocy, ktobykolwiek krzeſał, cegłował; tedy ſłudzy Vrzędu Marſzałkowſkiego, albo warta, maią takiego ſwawolnego poimać, y nie maiąc na żadną oſobę reſpektu, do Vrzędu Marſzałkowſkiego oddać, y o exceſſa tego pewną ſprawę dać. A tam, *ex allegatis & probatis*, Vrząd Marſzałkowſki Dekret według prawa wydać ma. A gdźieby kto na takowym uczynku y wyſtępku poimany był; ma podledz winom, o gwałćie, y o zranieniu zwyż mianowanym. A ktoby *perpetrato facinore* ziachał, *pœnis ſupraſcriptis ſubiacebit.*

Chłopięta, Wyroſtkowie, Kozacy, Maſztalerze y inſze podleyſze oſoby, aby hukow, wołania na Zamku nie śmieli czynić, a ktoby śię tak ſwawolny znalazł; zarazem tamże ma bydź poimany y przez ſługi Vrzędowe y wedle wyſtępku karany. O co ani ſami Panowie, ani ſłudzy uymować śię nie maią, bo każdy ſłuſznie nauczyć czeladź ſwoię może w domu, iako śię na Dworze Naſzym zachować maią. Do tego, do pokoiow y gmachow Naſzych ćiſnąć śię nie maią, ale na dole, a Hayducy przed Zamkiem, pod karaniem wzwyż mianowanym, zoſtawać maią. Maſztalerze y inni ſłudzy z Końmi Panow ſwoich, aby także z wozami na ſtronie ſtawali, bo ztąd, za nieobyczaynym trzymaniem koni, częſtokroć ludźie bywaią obrażeni.

Lud wſzelaki poſpolity, tak mieyſki, iako y cudzoźiemſki, Turcy, Tatarzy dźicy, Zydźi, y inſzy wſzelaki ſtan, aby od każdey oſoby za pokoiem był; a ktoby śię tak ſwawolnym znalazł, według exceſu ſwego karany bydź ma. A iż ta ſwawola y bezpieczność w ludźiach znayduie śię, że ieden drugiemu ſwawolnie, bez wiadomośći y zapiſania Stanowniczego, w Goſpody wieżdżać zwykli; tedy zabiegaiąc wſzelakim zwadom y roſterkom, ktore z takowey przyczyny pochodzą, ktoby śię tego ważył, żeby śię przećiw Stanowniczemu ſłowy niepoczćiwemi targnął; ma bydź przez Urząd Marſzałkowſki wieżą karany. A ktoby ſwawnolnie napis Stanowicznemu zmazał, albo Herb, za naznaczeniem iego na Goſpodźie przybity, oddarł; na takowym wina 30. grzywien extendowana bydź ma.

Ci co ſłużby, albo ſpraw za Dworem nie maią, ani śię handlem przyſtoynym, y obmyśaniem uczćiwey żywnośći ſwey bawią, hultaie, tułacze, biegunowie, koſterowie, ktorzy śię grą, kradźieztwem, ſzalbierztwem, piiaństwem, y inſzemi nieprzyſtoynemi

mi postępkami bawią, aby przy Mieśćie y okolicznośćiach iego nie byli, y pod iakim pretextem nie mieszkali. A ktoby po publikowaniu tych artykułow był znaleźiony; ma bydź poimany y u pręgierza śieczony, przykowany, y z Miasta wyświecony. A ieżeliby śię znowu wroćił, ten iuż na gardle karan bydź ma. A za żadnego takiego żaden śię uymować, *sub pœna complicitatis*, nie ma. A ktoby takich łotrow w Domu przechowywał, na takim Domie peny maią bydź wzkazane. A gdyby za daniem Roku ućiekł, ieżeli *possessionatus*, *in contumaciam*, *pœna Infamiæ* ma bydź karany.

Przekupniowie, Przekupki zabiegaiące, Furmani, ktorzy za Miasta, y na drogi zabiegaią y zaieżdżaią, a u tych, co żywność do Miasta noszą y wożą, przekupiwszy, na rynku one zaś iako naydrożey mogą przedaią. Ktoby śię tego ważył na przedmieśćiach, y wszędy na milę od Miasta, a był przeświadczony; ma bydź czternastą grzywien karany Polskich, albo *in defectu* śiedzeniem w wieży y zabraniem tego, co kupuią oprocz rynku, gdźie będźie wolno każdemu, po zdięćiu proporczyka Mieyskiego z Ratusza; ktory proporczyk ma trwać do godźiny dźieśiątey na połzegarzu; a z tych zakładać śię y szczyćić śię nie ma, żeby był sługą ktorego Pana, gdyż takowych, ku szkodźie ieden drugiemu, żaden ochraniać nie ma. Takieyże winie podlegać maią ći, co drwa przekupuią.

V Szynkarzow w domach y piwnicach, ani też w budach, żaden pićia żadnego naydaley do godźiny osmy na połzegarzu, a na całym zegarze do czwartey w noc, szynkować, ani ognia do teyże godźiny zażywać nie ma. Ktoby śię tego ważył; utraceniem naczynia z napoiem y wieżą karany bydź ma.

Aby żaden, tak w Mieśćie iako y na przedmieśćiach, u Kupcow, Kramarzow, Rzemieślnikow, Szynkarzow, rzeczy gwałtem brać nie ważył śię, ieno według targu zapłaćiwszy. A ktorzy przedawaią, aby pobożnie rzeczy swe, według ustawy Vrzędu Marszałkowskiego przedawali. A ktoby gwałtem komu co wźiął, ieżeli Szlachcic, *in duplo* to, co wźiął, zapłaćić powinien; a ieżeli nie Szlachćic, tedy wroceniem tego, co wźiął gwałtem, y śiedzeniem w wieży karany bydź ma.

Piekarze, Piwowarowie, Szynkarze, Rybacy, wszelacy Rzemieślnicy, aby towary y roboty swe, według ustawy Vrzędu Marszałkowskiego, sprawiedliwą miarą przedawali. A ktoby śie tego ważył, żeby drożey nad ustawę, więc y mnieyszą miarą y wagą, także y towary swe przedawał; ma bydź przez Vrząd Marszałkowski *toties quoties* winą czternastu grzywien karany, *ex delatione cujusvis.* A ieźliby śię u kogo, tak w towarach iako y w napoiach, fałsz iaki pokazał; taki ma bydź pobraniem towarow albo napoiow, przez Vrząd Marszałkowski karany; *salva evasione*, gdyby dostatecznych probacyy nie było. Towarow żadnych aby śię nikt, we dni Swięte wykładać, ani przedawać, pod winą czternastu grzywien nie ważył, y gorzałek przed Kazaniem w Swięta aby nie szynkowano nigdźie, a osobliwie pod Zamkiem, pod winą czternastu grzywien.

A iż ludźie swawolni częstokroć *pœnas*, o zranienie pod bokiem Naszym, fortelnie uchodzą, tedy aby każdy Cyrulik, każdego rannego pierwey opatrzywszy, Vrzędowi Marszałkowskiemu, dowiedźiawszy śię iako go zowią y kto go ranił? oświadczył y opowiedźiał, *sub pœna quatuordecim marcarum Polonicalium*, *ex delatione cujusvis*, *in Officio Mareschalcali repetenda.*

Przy Sądach Vrzędu Marszałkowskiego, aby śię każdy uczćiwie y skromnie zachował, pod winami, w Prawie pospolitym o bezpieczeństwie Sądow opisanemi.

Bezpieczeństwo y pokoy sługom Vrzędu Marszałkowskiego, ktorzy pokoiu pospolitego przestrzegać maią, waruiąc, tak deklaruiemy: iż ktoryby śię na ktorego słowy nie uczćiwemi z nich targnął, wieżą ma bydź karany; a ktoby ręką, choćby nie ranił, gardło traćić ma.

Białegłowy nierządne, ktoreby śię uczćiwym a potrzebnym handlem y robotami nie bawiły, mężow swych nie miały, aby w Mieśćie y po Przedmieśćiach zaraz nie były, y nie mieszkały; a ktoraby śię bawiła y znaleść dała, ma bydź poimana, u pręgierza śieczona, y na uszach naznaczona.

O takowe tedy y wszelakie insze, podczas Seymow y na każdym przy bytnośći Naszey mieyscu popełnione excesy, każdy y wszelakiey kondycyi człowiek, nie excypuiąc śię *ad forum competens*, ani żadnemi *in causis excessuum Privilegiis* zastawiaiąc, *uti in*

recenti facto & crimine ; ſprawowáć śię powinien przed Vrzędem Marſzał-kowſkim.

Artykuły Marſzałkowſkie reaſumowane, y aby one W W. Marſzałkowie oboyga Narodow do exekucyi *contra delinquentes* przywodźili, *ſub amiſſione officiorum*, warowano. *A. 1699. fol. 49. Tit. Bezpieczeńſtwo władzy.*

Marſzałkowſkiego Sędźiego przyśięga *in hanc rotam* powinna bydź: „Ego N. juro, quia „juſte ſecundum DEUM, jus ſcriptum, articulos Illuſtriſſimi Domini Supremi „Mareſchalci Regni (*vel Magni Ducatus Lithuaniæ*) æquitatem & partium contro-„verſias judicabo, recognitionesque ſuſcipiam, divitis & pauperis, amici & inimici, ci-„vis & peregrini, diſcrimine ſublato, & neque odium, neque favorem, neque præmium, „neque pœnas mihi propoſitas curabo; ſed in judicando, ſolum DEUM, & jus ſcriptum, „æquitatem, partium controverſias, recognitionesque, & in his omnibus judicium „conſcientiæ meæ ſequar & audiam. Foralia, non niſi quæ ab Illuſtrisſimo ſupremo „Mareſchalco Regni ordinata fuerint, ratione officii mei percipiam. Pretia rebus, „ob necesſitatem Curiæ Serenisſimi Regis importandis, ex æquo & juſto, juxta præ-„ſcriptum Illuſtrisſimi Mareſchalci imponam, nec quemquam gravari eo nomine pa-„tiar. Salaria Judicii mei, juxta moderationem Illuſtrisſimi Mareſchalci percipi-„am. Securitati publicæ providebo, cauſasque violatæ ſecuritatis, ſine ſcitu Illu-„ſtriſſimi Mareſchalci ſopiri & componi non patiar. Scandala & exceſſus per con-„niventiam non ſubticebo, ſed mihi delata juxta meritum & demeritum puniam. „Vagos & è contuberniis Civitatum proſcriptos prætextu ſervitiorum Curiæ non „fovebo. Publicis defraudatoribus, ſeu aleatoribus non patrocinabor; aliaque omnia „ad Curiæ ordinationem, & dignitatem Sacræ Regiæ Majeſtatis, Domini mei Cle-„mentiſſimi. Servitia mihi, à ſupremo Illuſtrisſimo Mareſchalco Regni commiſſa, & „tradita, fideliter & pro poſſe meo faciam, & exequar. Sic me DEUS adiuvet, & „Sacra Crux Chriſti.

Piſarz zaś Marſzałkowſki takma przyśięgać:

„Ego N. juro: quia juſte ſecundum DEUM, jus ſcriptum, æquitatem & partium „Controverſias, judicabo. Conſulam Judici, fideliterque partium recognitiones, „controverſias, affectiones, ſeu poſtulationes juridicas, vel judicis Decreta, in Li-„brum Actorum Mareſchalcalium inſcribam, & inſcribi curabo, divitis & paupe-„ris, amici & inimici, Civis & peregrini, diſcrimine ſublato. Et neque favo-„rem, neque odium, neque præmium, neque pœnam mihi propoſitam curabo, ſed „in judicando, conſulendo & ſcribendo, ſolum DEUM & juſtitiam Sanctam, & „æquitatem, partium recognitiones, controverſias, ac Judicis ſententias, in his-„que omnibus, conſcientiæ meæ judicium ſequar & audiam. Aliaque negotia, „mihi incumbentia, fideliter & pro poſſe meo peragam. Sic me DEUS adjuvet, „& Sacra Crux Chriſti.

Marſzałkowie Powiatowi W. X. Lit. iż do Sądow należą; takowąż przyśięgą, iako y inśi Sędźiowie, obowiązani bydź maią; y na potym przez elekcye obierani, y Kandydatami dla Przywileiow otrzymania, do Krola odſyłani będą. *A. 1631. f. 41. Tit. O Marſzałkach Powiatowych W. X. Lit.*

Ab hinc tych Vrzędow Krol nie ma oddawáć, tylko iednemu *bene poſſeſſionato* z czterech elektow, na Seymikach Powiatowych obranemu. A ktoby *non per electionem* na Seymiku, albo *impoſſeſſionatus* na ten Vrząd otrzymał Przywiley; *nullitati ſubiacere* powinien, y Dekreta takiemu *ſuffragari* nie mogą. *w Exorbitancyach na Elekcyi Krola IM. Michała. A. 1669. Tit. Marſzałkowie Powiatowi.*

Marſzałek Seymikowy. *vid. Tit. Seymiki.*

Marſzałek Trybunalſki. *vid. Tit. Trybunał.*

Marſzałkowie Poſelſcy y Deputaći do Konſtytucyy, przyśięgli bydź powinni. *vid. Tit. Seym.*

MEMBRANY.

vid. Tit. Zapiſy.

MENICA.

vid. Tit. Moneta.

METRYKA.

METRYKA.

MEtryka nie ſzła na dowod, w dochodzeniu *alienatorum bonorum contra Statuta. A. 1562. fol. 17.* Tit. *O złączeniu ſumy.*
vide Tit. Sumy.

Herburt. fol. 50. Tit. Libri ſeu Regeſtra Cancellariæ.

Metryki Litewſkie, ktore przepiſane ſą, z ſtaremi w Skarbie W. X. Lit. w Wilnie zoſtaiącemi, maią bydź zkorygowane przez Deputaty, z Seymu tego naznaczone, y rękami onych podpiſane, aby ſtare w Skarbie W. X. Lit. a nowe przy Kanclerzach, dla potrzeby ludźi, chowane były. Tamże zaraz y *Privilegia* wſzyſtkie W. X. Lit. ktore w Skarbie ſą, przez też Deputaty maią bydź rewidowane. *A. 1607. fol. 861. Tit O Metrykach W. X. Lit.*

Z tychże Metryk, *prætextu bonorum Regalium*, żaden w Maiętnośći ruſzany bydź nie ma, ale ktorykolwiek Szlachćić, do zkończenia y zawarćia Vnii na Seymie Lubelſkim, y do tego czaſu zpokoynie trzymał; to wedle Statutu y Prawa W. X. Lit. y warunku na Vnii Lubelſkiey uczynionego, wiecznemi czaſy trzymać ma, bez wſzelkich trudnośći; wyiąwſzy dobra Krolewſkie y Rzeczyp. *liquidi juris. ibid.*

Metryki y Przywileie W. X. Lit. ktore podczas naſtępuiącey na Wilno nieprzyiaćielſkiey potęgi, z Skarbu Zamku Wileńſkiego, nie wiedźieć w czyie ręce śię doſtały, P. Podſkarbiemu W. X. Lit. przez Inſtygatora tegoż Xięſtwa, na przyſzłym Seymie *iure vindicare* kazano. *A. 1667. fol. 64. Tit. Dochodzenie dawnych Metryk.*

Reaſumowano tę Konſtytucyą. *A. 1673. fol. 17. Tit. Dochodzenie dawnych Metryk.*

Na Piſarztwa dożywotne Metryk Koronnych Kancelaryy, wielkiey y mnieyſzey, Przywileie od Krola I M. Iana Trzećiego Vrodzonym Maćieiowi Marcyanowi *Ładowſkiemu* y Mikołaiowi *Szulcowi*, Sekretarzom Krolewſkim, dla lepſzego porządku *Archivi Regni* y Ksiąg Metrycznych, *cum ſcitu & conſenſu* Ich M M. P P. Pieczętarzow Koronnych, dane aprobowano, *cum hac declaratione*, że to iść nie ma *in ſequelam. A. 1677. fol. 22. Tit. Metryki Koronne.*

Metryki iakich zapiſow przyimować nie powinne. *vide Tit. Dobra Ziemſkie.*

Z Aktami Metrycznemi może Krol poſyłać do chorych, dla zeznania zapiſow, gdyby kto tego potrzebował. *vid. Tit. Zapiſy.*

MĘZOBOYCA.

Mężoboyca za przekonaniem, rok y ſześć Niedźiel na dnie w wieży śiedźieć ma. A Krol żadnemu śiedzenia odpuſzczać nie ma, ani w tym Staroſtowie folgę czynić maią, *ſub pœna in Statuto Sigismundi Primi. A. 1550. f. 4. §. A iż śię zabieżały.*

Ale ktoby z ruſznice kogo ranił, albo zabił, ſowitą winą ma bydź karany; o zabićie iednak ma bydź *ſcrutinium. A. 1557. fol. 10. §. Ktoby śię tego ważył.*

Gdyby Szlachćic Szlachćica na robo ćie, u roli, żniwa, łąk y innych ktorychkolwiek robot, przy poddanych ſwoich, lub Pańſkich ſtoiącego, albo robiącego ſamego, naſzedſzy wybił, ranił, albo też rękę, albo nogę muućiął, albo go na członkach przednieyſzych albo głownieyſzych ochromił, a byłby przekonan; ſowićie rany, członki, chromotę, zapłaćić powinien. A ieżliby zabił, dźieći albo Przyiaćiele tego zabitego maią *in recenti* on gwałt, albo zabićie, zamordowanie y świeżą krew, na mieyſcu, gdźie ono mężoboyſtwo popełnione, Woźnemu y Szlachćie od Vrzędu wźiętym ukazać y oświadczyć. Mężoboyca zaś do Sądu Ziemſkiego *proprii ſui Diſtrictûs* pozwany, y tam przekonany, ma bydź na dno do wieże wſadzon, y przez dwie lećie y dwanaśćie niedźiel trzyman, a poty niewypuſzczan, poki ſowićie głowy zabitego nie zapłaći. A ieżliby w wieży umarł; z Maiętnośći iego ma bydź głowa zapłacona dźiećiom, albo Przyiaćielom zabitego. A ieżliby takie zabićie, albo ranienie było z ſtrzelby; *ſeſſio turris* y zapłata czworaka bydź ma. *Scrutinium* iednak, tak o rany przy robo ćie zadane, iako y o głowę, powinno bydź doſtateczne, *ſub juramentis* przez Szlachtę, y inne wſzelakiego Stanu ludźie onego mieyſca, gdźieby śię to ſtało, Sąśiady, *coram eodem Iudicio Terreſtri, per quemlibet eorum, ſeorſim examinatum præſtandis. Except. Maſov. A. 1576. f. 308. Tit. O ubićiu.*

Herburt. fol. 197. Tit. Rurſus Anno & f. 199. Tit. De homicidio & f. 194. Tit. Pro homicidio poſtremo. De æſtimatione mutilationum, ac vulnerum. Idem Herb. fol. 543.

A gdyby śię *ex ſcrutinio* nalazło, iż on raniony nie przy robo ćie ieſt raniony; traćić ma one rany. Jeźli zaś o głowę rzecz idźie, a pokazałoby śię *ex ſcrutinio*, że *citatus* zabił; *ſimplex ſolutio capitis & ſeſſio turris* ma bydź na nim zkazana. *ibid.*

W takich ſprawach, excepcye y apelacye daley iść nie mogą, ieno na Wieca. *ib.*
Secundus terminus ma bydź wedle Prawa *peremptorius.* Na ktorym ieźliby *citatus* nie ſtanął, albo ziachał precz; *in tertio termino*, iako prawu poſpolitemu niepoſluſzny, ma bydź wywołan y proſkrybowan, a potym przez Vrząd Starośći na gardle karan. A ſtrona, *in bona perlucris correſpondentia, ſervatis ſolitis proceſſus juris gradibus*, ma bydź intromitowana. Prawa żony mężoboyce, ieźliby ie miała pierwſze, niźli ten uczynek ſtał ſię, w niczym nie naruſzaiąc. *ibid.*
A ieźliby *plebeius* przy robоćie był ranion przez Szlachćica, a byłby ow Szlachćic *in eodem Judicio, cum quinque teſtibus ſibi in genere paribus convictus*; dźieśięć grzywien ranionemu, a drugie dźieśięć grzywien Panu iego zapłaćić ma. A ieźliby zabit był? tedy za głowę potomkom zabitego y Panu iego winę ſowitą płaćić powinien. Toż śię ma rozumieć y o zabićiu w naiśćiu, to ieſt: gdyby Szlachćic naſzedł chłopa w domu iego, y zabił go. *ibid. fol. 309. §. A przed śię.*
Gdyby Szlachćic naſzedł Młyn Szlachćica, y iaki gwałt tamże komukolwiek uczynił; ma bydź ſądzon, iakoby to uczynił przy robоćie iego. *ibid. Tit. O Naiśćiu Młyna.*
Pomocnicy zabićia Szlacheckiey Oſoby obwinieni, powołani y pozwani, ieźliby z ſześćią świadkow, każdy z nich z oſobna nie odwiodł śię, y nie uſprawiedliwił Aktorowi, alboby upadł wedle prawa *aliquo modo*; winę 30. grzywien Polſkich, a trzy Sądowi Ziemſkiemu ma przepadać, y śiedźieć w wieży na dnie przez dwanaśćie niedźiel; co nie ma iść w zapłatę głowy, ktorą pryncypał mężoboyca czynić winien. *ibid. fol. 310. Tit. O Pomocnikach.*
Potym poſtanowiono, aby *contra complices in cauſis criminalibus* także *ſcrutinium* wywodzone było, *ab utraque parte*, iako y *contra principales.* A gdy śię ukaże *ex ſcrutinio complicitas* umyślna; *poſt convictionem* ma bydź karana, iako y Pryncypał. *A. 1588. fol. 465. Tit. O Pomocnikach.*
O mężoboyſtwo, to ieſt: o zabitą głowę Szlachecką, naydaley w niedźiel dwanaśćie, albo ieźliby śię to mężoboyſtwo daleko od Przyiaćioł ſtało, *à prima notitia* Powinni, ktorym należeć będźie, proteſtacyą w Grodźie, pod ktorego iurysdykcyą śię to ſtało, uczynić, y tę ſprawę *ſine intermiſſione* popierać maią. *ibidem fol. 463. Tit. O Mężoboycach.*
Z mężoboycą tak śię iednać nikt nie może, aby wieże miał uchodźić. *Alioquin* y ten kto zabił y ten kto zaiednał, winą na mężoboyce uczynioną, za inſtancyą dalſzych powinnych, albo (gdyby tych nie było, lub na nich zchodźiło) Vrzędu Grodzkiego, w Trybunale karani bydź maią. *ibid.*
A ieźliby bliżſzy do roku o wieżę pozywać, albo konwinkować nie chćiał; dalśi pozywać mogą. *ibid.*
Opiekuni gdyby o głowę, imięniem śierot, popierać nie chćieli, odpadać maią od opiek; a *minorennibus interim* ma bydź *ſuſpenſio* konwikcyi do lat. *ibid*
Ciż ieźliby głowę zabitą zſtrony wieże zaiednali; pod winą o zaiednaniu, *quæ ſupra*, podpadaią. *ibid.*
Mężoboyca wprzod niż z wieże wynidźie, *taxam capitis* ieźli bronią ręczną zabił? dwieśćie czterdźieśći grzywien; a ieźli z ruſznice? czteryſta y ośmdźieśiąt grzywien, zapłaćić powinien, albo ieźliby on w wieży umarł, *ſucceſſores* iego powinni zapłaćić z dobr iego potomkom zabitego. *ibid.*
A ktoby będąc *convictus*, wieże *in tempore* nie zaśiadł, albo oney nie wyśiedźiał; *ipſo facto infamis eſt*, y za przypozwem na Grodzkich Rokach, *ſine quibusvis dilationibus & exceptionibus* ma bydź publikowany, y przez ſtronę, albo Staroſtę imany, y na gardle karany, y dobra iego *æqvivalentia pœnæ* maią bydź ſtronie podane, aż do zapłaty głowy, *per ſucceſſores iure victi.* A to śię ma rozumieć: ieźliby kto *in cauſa criminali, ratione inſidioſi homicidii, vel alterius cujusvis criminis* kondemnowany zoſtał dekretem Seymowym, albo w Grodźie w artykułach Grodzkich. *ibid.*
Na Woynę Turecką zaćiągnionym, dopuſzczono było z wieże wyniść; tak iednak, aby we dwanaśćie niedźiel po potrzebie, *ſeſſionem* oney *explerent. A. 1590. fol. 570. Tit. Wyięćie Zołnierzow od prawa.* ad finem.
Także y tym, ktorzy na Poſpolite ruſzenie iachać mieli, pod woynę Turecką. *A. 1621. fol. 8. §. Ci co teraz* vigore Decretorum.

O mę-

O mężoboyſtwo powołanie, *officioſè* uczynione, ma wſzyſtko uprzedźić. *A.1588.f.464. §. Wſzakże to wſzyſtko.*

In cauſis homicidii, tak o głowę zabitą, iako y o zaiednanie oney, co za świadkowie bydź maią? y iako *ſcrutinium* odprawowane bydź powinno? *vid. Tit. Scrutinium.*

Statut o mężoboyſtwach, w obronie zdrowia uczynionych, gdyby śię to iaśnie *ex ſcrutinio* pokazało, w mocy zoſtawiono. *Homicidia* zaś *caſualia* tak deklarowano: że tylko rozumieć śię ma w tym *caſus*, gdyby kto, nie maiąc z kim przedtym *contentiones*, *rixas & odia*, z przygody zabił człowieka. Ale w Mieśćie, we wśi, przy domu, w polu przeyzrzyſtym, gdźie ludźie chodzą, gdy kto z ruſznice zabiie, *allegatio caſûs* iść nie ma. *A. 1588. fol. 464. §. Statut o mężoboyſtwach.* *Herburt. fol. 195. Tit. Pro homicidio in ſui defenſione commiſſo.*

O mężoboyſtwo z ruſznice, pod wſzelakiemi Sądami y ziazdami, w Woiewodztwie Płockim, Mazowieckim y Rawſkim popełnione, wolno każdemu takiego pozwać *tacto termino peremptorio* przed on Sąd, albo Vrząd, y tam *cognitio facti* bydź ma. Co ieżli śię *ex inquiſitione* pokaże; tamże zaraz exekucya ma bydź czyniona, y ſatysfakcya nakazana, *ſub pœna Bannitionis*; y wſzyſtek poſtępek *in eo paſſu* taki bydź powinien, iaki śię w Trybunale zachowywa, *ſalvâ appellatione* na bliżſzy Trybunał, albo Piotrkowſki, albo Lubelſki, *in duabus ſeptimanis*. A Trybunał powinien takie ſprawy ſądźić *etiam extra Palatinatum, tanquam ex termino conſervati*. A gdyby śię taki exces ſtał na mieyſcu, gdźieby Sądu albo Vrzędu nie było, tedy wolno takimże poſtępkiem *ad Officium Capitaneale* poſtąpić, *ex citatione literali*. Ieżliby zaś *exceſſivus* z mieyſca Seymikow y Sądow ziachał, niżli mu *tactum terminum* dano, takowego wolno będźie *ad Officium Caſtrenſe* pozwać, *pro eisdem pœnis*, wedle zwyczaiu Trybunalſkiego, y takiż poſtępek ma bydź obſerwowany. Tymże też ſpoſobem, *in quatuor articulis Caſtrenſibus*, ſprawy na Trybunale ktorymkolwiek, *appellatione* tylko *ſemel interpoſitâ*, maią bydź odprawowane; *pœnâ*, *in eisdem quatuor articulis antiquâ ſalvâ in toto manente*. W czym wſzyſtkim *inquiſitio*, *ſcrutinia per Officium Caſtrenſe & Terreſtres Officiales* maią bydź pilnie czynione. *A. 1598. fol. 716. Tit. Bezpieczeńſtwo Woiewodztw.*

Znowu na drugim mieyſcu: Gdyby Szlachćic Szlachćica z ruſznice zabił, albo ranił umyślnie, w tychże Woiewodztwach, a *ex ſcrutiniis* pokazałoby śię to *manifeſtè*, *pœna Bannitionis perpetuæ* ma bydź na nim zkazana. O co *forum* na Rokach Grodzkich, oneyże Ziemie albo Woiewodztwa, z wyżey mianowanych, *præmiſſâ citatione*, wedle Prawa. A o głowę, *ad forum fori* potomkowie zabitego (*excepto* gdyby śię to ſtało *circa invaſionem meram domûs*, *hoſpitii & obſeſſionem viæ*) pozywać maią. O co *ſcrutinium & diligens inquiſitio per Capitaneos & Officiales illius Diſtrictûs* ma bydź; *ſalvâ tamen appellatione* na Trybunał Piotrkowſki, albo Lubelſki, ktory będźie na ten czas ſądzony, a termin *in duabus ſeptimanis* ma bydź *peremptoriè* konſerwowany. *ibid. fol. 707. Tit. O mężoboyſtwie z ruſznic.*

To Prawo trwać tylko miało do powrotu Krola z Szwecyi *ibid.*

Ale ie potym reaſumowano na wſzyſtką Koronę y W. X. Lit. *in perpetuum.* Y aby onemu *cujuscunque ſtatûs*, *conditionis & præeminentiæ* ludźie podlegali, poſtanowiono, y Vrzędom Grodzkim, Ziemſkim, Mieyſkim, a w Pruśiech Woiewodzym, *ſub pœnis ibidem expreſſis*, aby według pomienionych dwu Konſtytucyy exekucyą czynili rozkazano. *In robore* zoſtawuiąc Konſtytucyą *contra inpoſſeſſionatos Nobiles A. 1557.* o noſzeniu ruſznic uchwaloną. *A. 1611. fol. 3. Tit. Deklaracya bezpieczeńſtwa poſpolitego.*

Gdyby kto kogo z ruſznice, lub z łuku zabił, albo poſtrzelił, na zieżdżiech y Sądach iakichkolwiek y bieśiadach; nie tylko głowczyzny zabitemu, a rannemu nawiąſkow płaceniem, ale gardłem, *& pœnâ Infamiæ* karany bydź ma, *excepto* ieżliby *in invaſione domûs*, albo goſpody, broniący śię kogo zabił albo ranił, za ſłuſznym wywodem *ſcrutiniorum*, *huic pœnæ* podlegać nie powinien. Co W. X. Lit. ſłuży. *A. 1601. fol. 759. Tit. O ruſznicach.*

Gdyby Szlachćic zabił *plebeium hominem ruſticanum*; przepada trzydźieśći grzywien, ktorych *medietas* Panu zabitego, a potomkom druga *medietas cedere* powinna. *A. 1581. fol. 372. Tit. O mężoboyſtwie.*

Podwyżſzono *taxam capitis plebei* na ſto grzywien, a rany *in duplo*. *A. 1631. fol. 19. Tit. Taxa capitis Plebeiorum.*

O mężoboystwo, *in defectu* powinnych zabitego, Pan o flugę może czynić. A ieżliby Pana nie stało, to potomkowie Pana. *A. 1588. fol. 489. Tit. De homicidio plebei.*

Plebeius occidens plebeium, capitis pœna puniatur. W czym *scrutinia* zachowane bydź maią. *A. 1581. fol. 372. Tit. O mężoboystwie* Plebeiorum.

O mężoboystwie dawnieysze Prawo tak obostrzono Płockiemu, Mazowieckiemu y Łęczyckiemu, Woiewodztwom, y Ziemie Dobrzyńskiey: że każdy, *pro abusu bombardarum*, w Grodźie na Kwerelach *peremptorie* sprawić śię powinien, y tam *prævia inquisitione*, na drugim terminie, grzywnami, podług prawa dawnego, karany bydź ma. A ieżeliby *in termino* nie stał; *pœna perpetuæ bannitionis* ma bydź na nim zkazana; *salva appellatione* na Trybunał *ab ultimo Decreto, inter causas recentium criminum. A. 1638. fol. 39. Tit.* Securitas *Ziazdow y mieysc publicznych.*

Przychylaiąc śię do Konstytucyi A. 1601. y do inszych, o zabronieniu niezwykłych broni y oręża, postanowiono, aby żaden *cujuscunque conditionis*, nie ważył śię odtąd zażywać albo nośić czekanow *in loco publico*, pod winą dwuch set grzywien, którą zaraz *ex tacto termino, ad instantiam cujusvis Instigatoris, Officii, & Judicii cujusvis in Regno, citatus tanquam peremptorio termino*, powinien odłożyć *parti & Instigatori. Non obstante* iednak *hac lege*, zażywaniu Czekanow y innych broni na woynie przećiwko Nieprzyiaćielowi Koronnemu. *A. 1620. fol. 22. Tit. Zabronienie.*

Po zabitych osobach, sukcesorowie żadnych kwietacyy mężoboycom dawać nie mogą, *sub nulitate* onych, *& sub pœnis sessionis turris in fundo irremissibiliter*, na każdym krew Braterską przedaiącym *extendendis, & successores* zabitych iako też Urzędnicy, Ziemscy Grodzcy, na koniec wszyscy obywatele (z ktorych każdemu Delatorem bydź wolno) po Dekretach, Kryminalistow *captivare*, y *ad Iudicium* oddawać y konwinkować mocni będą. Urzędy y Sądy wszelkie, bądź przy Delatorze, bądź bez Delatora, *ante & post condemnationem*, łapać y sądźić Kryminalistow mogą *& tenentur;* a dawność żadna *excessivis suffragari* nie powinna, owszem każdy, mieniąc bydź *homicidium casuale vel defensivum*, sam *etiam non citatus, per inquisitiones & juramenta* sądownie wywodźić śię y uwolnić powinien, y żadna amnestya zaboycom dawana bydź nie ma. *K. L. 1726. fol. 93. Tit. Mężoboystwo.*

Mężoboystwo w Kośćiele. *vid. Tit. Kośćioły.*

Mężoboystwa pod *Interregnum*, na Kapturach sądzone bydź maią. *vid. Tit. Sprawy.*

O zabićiu Oyca, Matki, Brata, Siostry, Męża, Zony. *vid. Tit. Parricidium.*

De Scrutiniis. vid. Tit. Scrutinium.

Gdyby pozwany zabił Aktora, & è contra. vid. Tit. *Rany.*

O ruśznicach. vid. Tit. *Ruśznice.*

O ranach. vid. Tit. *Rany.*

O wieży. vid. Tit. *Wieża.*

MIARY.

De Mensuris Herburt. fol. 278. Tit. Mensura. & f. 180. Tit. Fraternitates tolluntur.

Miary y wagi wszelakie, wszędźie iednakie bydź maią. Ktore Woiewodowie po tym Seymie, każdy w swoim Woiewodztwie, uczyniwszy konwokacyą Dygnitarzow y Vrzędow Starośćich, y Rady Miasta głownieyszego w onymże Woiewodztwie, powinni opowiedźieć, y sprawiedliwie wymierzawszy, one na Zamki głowne Starostom, y do każdego Miasta y Miasteczka, pod swą cechą oddać. *A. 1565. fol. 94. Tit Ustawa na Wagi y Miary.*

W każdym Mieśćie y Miasteczku, na ratuszu maią bydź chowane. *ib. fol. 95. §. A te wszystkie miary y wagi.*

Darmo na ratuszu każdemu maią bydź wymierzone. *ib.*

Wszędy, pod winami w Statućiech opisanemi, maią bydź używane. *ib.*

Cetnar ma ważyć pięć kamieni; kamień trzydźieśći funtow y dwa; funt trzydźieśći łotow y dwa, a 48. skoycy. *ib. f. 94. Tit. Ustawa na Wagi y Miary.*

Łokieć ma bydź po wszystkiey Koronie, iako na on czas Krakowski. *ibi. fol. 95. §. A co śię tycze łokćiow.*

Także Kwarta; a 4. kwarty w garnec iść maią; w beczkę zaś garcy 72. a w baryłę garcy 24. *ibidem.*

Spy albo ospy starą miarą dawane bydź maią. *ib.*

Woie-

Woiewodztwu Podlaſkiemu *ſpecialiter cavetur*: że miary, także łokćie y wagi wſzelakie, iednakie ma mieć, iako w Warſzawie. Czego Woiewoda tameczny doyrzeć, y uſtawić to powinien ſam przez śię, albo przez Podwoiewodze, ktorzy ośiedli bydź maią. *A. 1569. f. 192.* §. *Podlaſkiey Ziemie.*

Potym poſtanowiono, aby iednaka miara była w iednym Woiewodztwie. Co porownać powinni, wedle Konſtytucyi 1565. Woiewodowie, każdy w ſwey iurysdykcyi, do poł roka. *A. 1588. f. 489. Tit. Miara.*

Co y Woiewodztwu Krakowſkiemu *ſpecialiter cavetur.* A beczka piwa aby w ſobie miała garcy ſześćdźieśiąt y dwa, *declaratur. A. 1598. fol. 707. Tit. Miara iednaka.*

Potym aby we wſzyſtkich Miaſteczkach tak Krolewſkich, iako Duchownych y Szlacheckich, korce, funt, łokieć, beczka, kwarta, według głownego Miaſta w każdym Woiewodztwie były, deklarowano, *ſub pœna* na Vrzędy Staroſćie y Woiewodze, *contra negligentes Officiales ſancita*, w Trybunale *ad inſtantiam cujusvis repetenda.* A gdźieby Woiewoda był *remiſſus*, powinność iego Staroſta mieyſca albo Urząd iego *adimplere* ma, *ſub iisdem pœnis. A. 1616. fol. 10. Tit. Korce, Miara.*

Znowu *cum reaſſumptione* Konſtytucyi A. 1616. poſtanowiono: aby Vrzędy Mieyſkie tego przeſtrzegały, y prawo to, naydaley w ſześćiu Niedźielach, do exekucyi przywiedli, y miary wſzyſtkie teraźnieyſze, od miar głownego Miaſta y Ziemie, rożne poznośili, a nowe pomierne cechą głownego Miaſta pocechowane, na ratuſzu mieli, y darmo ie każdemu potrzebuiącemu dawali, a Mieſzczany, ktorzyby inſze miary w domach ſwoich mieć, y onemi mierzać ważyli śię, winą czternaſtu grzywien karali. Czego gdyby też Urzędy do ſkutku *intra tempus præfixum* nie przywiodły; winą ſta grzywien karane bydź maią, w Grodzkim Vrzędźie, *ſine quavis appellatione & illius proſequutione.* Ktorey winy połowica Vrzędowi, a druga ſtronie inſtyguiącey należeć ma. *A. 1633. f. 38. Tit. O Korcach, wagach, miarach.*

W głownych Miaſtach, aby miar nie podnoſzono, ani umnieyſzano, ći, ktorzy podług Konſtytucyi Seymu teraźnieyſzego *ad pretia rerum* należą, doglądać maią. *ib.*

Na Xięſtwa, Oświećimſkie y Zatorſkie, *ſpecialiter cum reaſſumptione* Konſtytucyy A. 1565. & 1633. poſtanowiono: aby iaką miarą, korcami y ćwiertniami, w Krakowie mierzaią, taką y w tych Xięſtwach wſzelakie zboża, po wſzyſtkich Miaſteczkach, targach y wśiach mierzano, *ſub pœna centum marcarum* na tego, co mierza. O ktorą *forum* w Trybunale Lubelſkim, *inter cauſas Officii. A. 1647. fol. 10. Tit. Miary y korce.*

Miary y wagi, aby Vrzędy Ziemſkie, Grodzkie y Mieyſkie, Wileńſkie y Kowińſkie wymierzyły, tak zlecono, aby beczka targowa cztery korce Krakowſkie bez deptania, trzęśienia y wywodzenia wierzchow, y bez wſzelkich nadatkow, w ſobie miała, y aby kwarty, garce, łokćie, funty, iednakie były. Co uczynić powinni pomienione Urzędy, w Wilnie y Kownie, y w innych Miaſtach Krolewſkich Sądowych, naydaley do Swiątek przyſzłych, pod winą tyśiąca grzywien na każdego z nich, *abſentia duorum aut trium non obſtante. A. 1613. f. 41. Tit. O Miarach.*

Takowe miary wymierzone, cechowane, y żelazem okowane, albo z miedźi urobione, iedne na ratuſzu, a drugie w Grodźie zoſtawać, y potrzebuiącym wydawane bydź maią. Co śię ma rozumieć, y o innych wſzyſtkich Miaſteczkach Krolewſkich choćiaż nieſądowych, także Duchownych y Szlacheckich, tak w W. X. Lit. iako y w Ziemie Zmudzkiey. To ieſt: aby przykładem Wilna y Kowna, takoweż miary wſzędźie iednakie zachowane były, pod winą w Prawie poſpolitym na Stan Szlachecki opiſaną; o ktorą przeſtępnego, albo niepoſłuſznego Szlachćica, albo Dźierzawcę Krolewſzczyzny, każdemu ukrzywdzonemu do Vrzędu Grodzkiego pozwać wolno będźie. *ib.*

Inſzą miarą, ktoraby nie przez pomienione Vrzędy deputowane poſtanowiona była, żaden ſtan kupować, ani przedawać nie może. O co *forum* z Vrzędem Mieyſkim, gdźieby w tym był niedbałym, *poſt Curiam Regis*; a z Mieſzczany na ratuſzu, *ad inſtantiam injuriati*, przy Vrzędźie Grodzkim, bez żadnych dylacyy, według Prawa gośćinnego. *ib.*

Reaſumowano tę Konſtytucyą, *cum hac declaratione*: aby w Wilnie, Kownie, y w innym każdym każdego Woiewodztwa y Powiatu Mieśćie głownym, *juxta mentem* pomienioney Konſtytucyi, miara była poſtanowiona. To ieſt: żeby beczka ſtrychowana,

wana, miała w sobie garcy śiedmdźieśiąt y dwa. W inszych zaś Miastach y Miasteczkach, gdźie się mnieysze odprawuią targi, taka ma bydź postanowiona miara, żeby proporcyą do beczki pomienioney miała. Co Vrzędy Mieyskie w Miastach Krolewskich głownych, każdego Woiewodztwa y Powiatu, według teraźnieyszey Konstytucyi powinni *exsequi*; *sub pœnis* w pomienioney Konstytucyi *A. 1613. ad instantiam cujusvis*, na Seymikach Relacyynych blizko przypadaiących, *succumbendis*. A Vrzędy Grodzkie z pilnośćią tego, pod tąż winą doglądać maią. O co ukrzywdzonym ludźiom Stanu Mieyskiego, Prawu Maydeburskiemu podległym, w Maydeburku y za Dworem, a ludźiom Stanu Szlacheckiego, w Trybunale W. X. L. w każdym terminie, gdźie strona zechce, *forum* będźie. *A. 1677. fol. 18. Tit. Reassumptio.*

O korcach, *vid. Tit. Korce.*

MIASTA. MIESZCZANIE.

Herburt. fol. 83. Tit. Modo eximendorum & fol. 82. Tit. Cives bona juris Terrestris vendant, nec ea acquirant. Idem ib. Tit. Civium. Idem fol. 299. Tit. Nobiles possunt habere domos in Civitatibus.

Miasta, ani ich Obywatele, Dobr Ziemskich nie maią kupować, *sub amissione*. A kupionych y rezygnowanych wolno *propinquioribus*, *jure retractus* dochodźić, y one rekuperować. *A. 1611. f. 14. Tit. Miasta.*

Excipiuntur privati w Krakowie, y w Mieśćiech Pruskich, ktorym wedle prawa wolno Dobra kupować; ale te kupna Miastom nalezeć nie maią. *ib.*

Z Mieszczany Dobra Ziemskie trzymaiącemi, gdy o nie od kogo pozwany będą, Krol według Prawa ma się zachować. *A. 1550. fol. 6. §. Mieszczanie.*

Ktorzy Mieyskie Dobra trzymaią, *æquali modo cum civibus onera & jurisdictionem* ponośić, *respectu fundi*, powinni. *A. 1611. fol. 27. Tit. O ludźiach łożnych przy Mieśćie się bawiących.*

Potym postanowiono: iż w Miastach Krolewskich dobra, *juri civili* podległe, stan Duchowny, Szlachecki, *quocunque juris titulo* trzymaiący, z tych dobr, Kamienic, folwarkow, dworow y wszelakich gruntow, podatki wszelakie publiczne, Seymami y *Laudis* na Seymikach uchwalone, płaćić powinni, *sub pœnis Legum de retentoribus sancitis, jure & processu fisci vindicandis*. A ktorzyby Bannicye na sobie *eo nomine*, lubo od miast, lubo od Poborcow, względem przeszłych podatkow, otrzymane mieli; Vrzędy Staroście exekucyą z nich nieodwłocznie uczynić, *sub pœnis in legibus Regni descriptis*; y dobra takowych retentorow odbierać *per executionem* maią. A te podatki od pomienionych posesorow, Poborcy Woiewodztw y Ziem sami wybierać teraz y napotym będą, y o nie z retentorami prawem czynić. Takowych zaś retentorow podatkow wszystkich, dawnych, teraz y napotym uchwalonych, Miasta z podpisem ręki Burmistrzowskiey delatę Poborcom, lubo do Grodu, oddać powinni będą. Toż się ma rozumieć o dobrach, kamienicach, y domach Duchownych, y Szlacheckich w Mieśćie Krakowie, podatkom zdawna podległych. Z ktorych podatki soszami maią bydź wydawane, rachuiąc z każdey osady tak wiele sympli soszu, ile poborow, tak na Seymach iako y na Seymikach uchwalonych, będźie. Ktorych to podatkow retentorow Vrząd mieyski na delaćie podawać ma. Grunt iednak Przewielebnego Maćieia *Łubieńskiego*, do Szpitala Piątkowskiego fundowany, od wszelkich podatkow wolny ma zostawać. *A. 1654. f. 13. Tit. Deklaracya płacenia podatkow.*

Przy Miastach, Miasteczkach, wszelakie iurysdykcye zniesiono, y aby nikomu bez cechu piwa w Miastach y na Przedmieśćiach robić, *sub pœna peculatus*, nie godźiło się, postanowiono. Także aby wszyscy *cujuscunque status & conditionis*, grunty y domy przy Miastach maiący, wszelkie *onera civilia* zarowno z inszemi Mieszczany ponośić byli powinni; *non derogando* Przedmieśćiom, ktore osobne Jurysdykcye, Prawa y Cechy zdawna maią, a nie do Starostow należą. *A. 1659. f. 33. Tit. Asekuracya Miast.*

Mieyskie sprawy *alias juris Magdeburgensis Theutonici & Culmensis*, za Dworem maią bydź sądzone. *A. 1578. f. 32. §. Także o niewydanie.*

Mieszczanie nie gdźie indźiey, ieno *coram suo Magistratu*, a *Magistratus ex officiis suis* przed Krolem. *Exceptis iis causis*, ktore są Prawem pospolitem wyrażone, o ktore, *jure Terrestri* sprawować się powinni. Jako y o te krzywdy, ktoreby *ex re & occasione bonorum Terrestrium*, ktore *jure hereditario* trzymaią, zachodźiły, także *in foro Terrestri respondere* maią. *A. 1611. fol. 27. Tit. Miast Koronnych* extra forum evocatio.

Miasta

Miasta, ktore *bona Terrestria in commune obtinent, in causis & injuriis mere Terrestribus,* iako: o wydanie poddanego; o sprawiedliwość z poddanych; *in causis cædis & sanguinis; in causis occupationis fundorum mere Terrestrium; in causa excisionis nemorum, sylvarum; in causis proprii laboris* y o insze wszelakie *liquidi juris Terrestris, forum Terrestre* powinne *pati*, iako każdy Szlachćic, *sine quavis appellatione & prosecutione post Curiam*, ale tylko na Trybunał. Co się zaś dotycze *causas & actiones civiles, mere jurisdictioni civili subiectas*, zwłaszcza: *ratione bonorum & fundorum civilium* w Miastach; o sukcesyi po Mieszczaninie, albo Mieszczce; o sprawiedliwość z Mieszczan; o kontrakty, długi, handle, excesy, przez Mieszczany uczynione, y o insze wszelakie, ktore *juri civili Magdeburgensi subsunt;* o takowe Miasta y Mieszczanie nigdźie indźiey poćiągane bydź nie maią, tylko *ad Officium civile competens, cum appellatione post Curiam, sub nullitate Decretorum in foro incompetenti latorum.* *A. 1633. f. 25. Tit. O Sądach.*

Prawa iednak: *de securitate Judiciorum*, ktorym wszelkiey kondycyi ludźie *in criminalibus* podlegać maią, y *pœna evocationis;* także o nieoddawanie podatkow uchwalonych, iako y o niedosyćuczynienie ustawom Vrzędow, Woiewodzych, Starośćinych; *in suo robore* zachowane. *ib.*

Non obstante hâc lege, Mieszczanom wszystkim, po Miastach fortece maiącym, o wszelkie krzywdy, szkody, zgwałcenie, utracenie, wydanie depozytow, y o inne excesy, *ante & post ingressum Suecicum* popełnione, sprawować się kazano, *ad instantiam cujusvis injuriati*, w Trybunale Koronnym, *ex cruda citatione, inter causas fisci. A. 1659. f. 11. Tit. O dochodzeniu krzywd.*

Znowu iako z takiemi czynić postanowiono. *vid. Tit. Swawolni.*

Miast y Miasteczek Rzeczyposp. bezpieczeństwo, z ludźmi wszelakiey kondycyi, prawa ich dawne wcale zachowuiąc, pod *Interregna* warowano tak: iż gdźieby kto *in recenti crimine*, iako iest o tym Statut Toruński, był poimany, takowego Sąd Kapturowy z Mieyskiem Vrzędem na Ratuszu sądźić ma, *manente decretorum conclusione penes pluralitatem* Sędźiow Kapturowych. Co się tak rozumieć ma, że iedna część z Raycow, a dwie częśći z Sędźiow Kapturowych, *ad suffragia* należeć powinni, y to w samych *recentium criminum* sprawach. Co iednak podczas tylko *Interregnum* zachować się ma, nic w tym deroguiąc, *post finitum Interregnum*, Mieyskim prawom y Statutowi Toruńskiemu. *w Konfederacyach Gieneralnych Warszawskich*, sub Interregnis. *1632. 1648. 1668. 1674.*

Miasta *Statuto Thorunensi abuti* nie maią. *vid. Tit. Statut.*

Miastom Koronnym y W. X. Lit. Prawo *de tumultibus*, ktore Krakowowi nadano, służy. *vid.* infra *Miasto Krakow.*

W Miastach Koronnych y W. X. Lit. gdźie Cerkwie *ritus Græci* zaśiągły, zarowno Mieszczanie, tak Rzymskiey iako y Greckiey Religii, spolnych wolności, swobod, zażywać maią, y żadnemu Religia Grecka do Magistratu przeszkodą bydź nie ma. *w Komisyi Hadyackiey. A. 1659. f. 50. §. Więc też.*

Mieszczanie Miast poprawować tak, iako Krol każe, y liczbę przed Starostą y temi, ktorych Krol przyda, czynić maią. A Starostowie, żeby Miasta poprawowały się, doglądać maią. *A. 1565. fol. 101. Tit. Oprawa Miast.*

Deputowane pewne osoby ku Starostom, na oglądanie poprawy Miast, y słuchanie liczby z dochodow wszystkich *in genere*, ktore Miasta maią. *A. 1566. f. 126. Tit. Poprawa Miasta.*

Ale to nie doszło, bo czas nie był mianowany, od ktorego liczbę z pożytkow wszystkich czynić mieli. *Ab A. 1562.* czynić ią tedy powinni, y poprawę pokazać *sufficienter, sub confiscatione bonorum*, przed temi, ktorzy z Seymu tego ku Starostom, albo ich Namiestnikom, deputowani będą. *A. 1567. f. 131. Tit. Oprawa Miast.*

Expedit Rzeczyposp. aby Miasta, według starych Praw, liczbę z prowentow czyniły. *A. 1613. fol. 9. Tit. liczba.*

Mieszczanie na każdy rok przed Starostą, albo Podstarośćim, ze wszystkich prowentow do Miasta z dawna y teraz należących, dostateczną liczbę czynić, *sub pœna quingentarum marcarum.* O co *forum* za Dworem, *ad instantiam Instigatoris, ex delatione suprascriptarum personarum, peremptorie.* A Instygator popierać ma, *sub pœna de Officialibus sancita. A. 1620. Tit. Obrony Miast.*

Maią się rachować, iako w Prawie opisano, w każdym roku, przed Starostą y Vrzę-

dnikami, y intratę Miastu należącą, na poprawę municyi obracać. *A. 1631. fol. 43. Tit. Rachunek Miast.*

Plura *o tym niżey przy Miastach* specifice *położonych.*

Starostowie, albo ich Podstarościowie, z Komisarzami, ktorzy od Krola zesłani będą, doyrzeć maią, aby Mieszczanie opatrzyli mury mieyskie, baszty, wały, y armatę zporządźili, y prochow według potrzeby przyczynili. *A. 1620. Tit. Obrony Miast.*

Mieyskie bramy ktoby gwałćił, według Statutu Toruńskiego, ma bydź z nim postąpiono. *A. 1588. fol. 488. Tit. Gwałcenie Bram Mieyskich.*

Miast Koronnych Krolewskich Prawa *confirmantur. A. 1589. fol. 536. Tit. De Iuribus Regiarum Civitatum.*

Miasteczka wszystkie, ktore się nowo po Koronie osadzaią, do lat ośmiu od podatkow Rzeczyposp. wszystkich libertowano. A po wyiściu tych lat, rowno z drugiemi *onera* wszystkie ponośić będą. *A. 1598. f. 704. Tit. Aprobacya Miasteczek nowych.*

Mieszczanie ani *plebei, excepto Magistratu*, nie maią zażywać szat iedwabnych. *vid. Tit. Lex sumptuaria.*

Miasta że *currus bellicos* na woynę powinni dawać, *patet ex Constitutione. A. 1591. fol. 615. Tit. Currus bellici.*

Miasta Duchowne y Swietckie powinnośćiom swoim, w Prawie o pospolitym ruszeniu napisanym, *sub pœnis Legum* tamże dołożonych, dosyć czynić maią. *A. 1620. f. 4. Tit Pospolite ruszenie.*

To iest wozy y *necessaria* woienne wyprawić. *A. 1621. f. 12. §. Miasta wszystkie.*

Nad to wyprawę powinne na woynę Turecką, *ex proventibus suis publicis & privatis facultatibus.* Co za wyprawę? *vid. ib.*

In Anno zaś 1655. iako powinne były wyprawić na woynę. *vid. Tit. Woysko.*

A z Miast W. X. L. iaka *eodem Anno* wyprawa bydź miała. *vid. Tit. Pospolite ruszenie.*

Privati Mieszczanie wszyscy, ktorzy dobra Ziemskie dźiedźiczne maią, powinni się sami na tę woynę stawić, *excepto Magistratu & Officialibus. ib. §. Mieszczanie wszyscy.*

Niektore Miasta były wolne, od niektorych powinności, według regiestru podanenego do Grodu. *ib.*

Miasteczka o krzywdy swe, *sine assistentia Capitaneorum vel Tenutariorum*, pozywać mogą. *vid Tit. Starosta.*

Miasta pograniczne, *Krakow, Lwow, Kamieniec Podolski, Sniatyń, Halicz, Kiiow, Bełz, Krzemieniec, Choćim, Łuck, Przemyśl, Sanok*, strzelbą, prochem, ludźmi, y inszemi rzeczami do obrony należącemi, podług zdania Hetmanow Koronnych y Deputatow woiennych, wedle tego, iako *patiuntur rationes ærarii publici* pod woynę Turecką, Krol powinien był opatrzyć, a osobliwie Zamek Lwoski wysoki, ktorego *Præsidium* w osobnym pismie iest opisane. *A. 1620. f. 14. Tit. Opatrzenie Miast.*

Ludźie Szlacheckiego Narodu, ktorzyby z żonami przed trwogą do Miast uchodźić chćieli, w żywność na poł roka y w strzelbę, proch, kule, maią bydź opatrzeni, y one z sobą przywieść. A ktoby tego wszystkiego z sobą nie przyniosł; do Miasta nie ma bydź puszczony. *ib.*

Miastom Koronnym y W. X. Lit. *exceptis Terris Prussiæ*, pod odiazd pierwszy Krolewski do Szwecyi, warowano bezpieczeństwo, według Statutu Toruńskiego, aby tumulty przez Vrząd Starośći y mieyski były hamowane, y *tumultuantes* imani, y za zgodnem tych obudwu Vrzędow osądzeniem, *etiam cum refusione damnorum* karany; *salvo scrutinio & appellatione* Szlachćicowi na Trybunał. A ieźliby się Vrzędy nie zgodźiły; informacyi Trybunalskiey dośięgać maią. A gdźieby co na Vrzędach, albo iednym z nich zchodźiło; maią bydź o to do Trybunału *ex Officio* pozwani od ukrzywdzonych, y *pœna trecentarum marcarum, & refusione damnorum, salvâ evasione*, karani. A ieźliby *Nobiles patratores tumultus*, z rąk Vrzędowych albo więźienia ućiekli; mogą bydź *ex bonis, vel personis suis*, w Vrzędźie Grodzkim *fori sui* rekwirowani. A ieźliby krwie rozlanie stało się; na gardle karani, a szkody z dobr ich bydź maią nagradzane; *salvo scrutinio, & appellatione* na Trybunał. *Plebei* zaś zawsze, *ubicunque deprehensi*, imani y przez Vrzędy Staroście y mieyskie sądzeni y karani bydź maią. A gdźieby kto przy hamowaniu tumultow, mocą przećiwił się tym Vrzędom, a w tym byłby zabit, albo ranion; tedy o to Vrzędom, ani ich sługom, ani pomocnikom nie może bydź akcya intentowana. *A. 1693. fol. 638. Tit. O tumulćiech.*

Rea-

Reasumowano tę Konstytucyą znowu do czasu, *salvâ appellatione* na Seym. Ktore sprawy w pierwszym tygodniu Seymu, miedzy sprawami kryminalnemi, sądzone bydź maią. A informacye ieżliby w takich sprawach Sąd ktory potrzebował, bez omieszkania ma Krol odprawować. *A. 1595. fol. 685. Tit. O Tumulciech.*

Y znowu pod odiazd drugi do Szwecyi, także do czasu, z tą deklaracyą reasumowano to *in toto*: że za tumult to samo ma bydź rozumiano, gdyby kto mocą naiachał, zabił, albo zranił, gwałt białychgłow, naiście na dom albo dwor Szlachecki, na gruncie mieyskim leżący, albo naiście na gospodę w Mieście uczynił. Ale Xięstwo Litewskie przy tey Konstytucyi bez pomienioney deklaracyi zostawiono. *A. 1598. fol. 687. Tit. Reasumpcya y deklaracya niektorych Konstytucyy.*

Miasta y Miasteczka wszelakie, w Związek Konfederacyi Kapturowey w Krakowie, *sub Interregno* po śmierci Krola Stefana, przyięte. *A. 1586. f. 404. §. A iż też.*

W Miastach Pruskich przed Sądem Mieyskim, Protestacye, Plenipotencye, Relacye y inne zapisy, ktore *perpetuitatem non prætendunt*, według dawnych zwyczaiow zeznawane bydź mogą. *A. 1635. f. 34. Tit. Wieczność Ziemie Pruskiey.*

W Miastach Pruskich ludźiom Religii Katolickiey, nie powinno bydź tamowane przyięcie do Vrzędow, Cechow y Rzemiosł, pod winą 500. Czerw. zlt. *1635. f. 44. Tit. Pena na tych.*

Miasta Pruskie, osobliwie *Gdańsk, Elbiąg*, napomniono, aby od wszelkiey korespondencyi z koroną Szwedzką *abstineant*, y wiary aby Krolowi I Mći y Rzeczyp. *pro celebri sua constantia* dotrzymali, amunicyi *& quævis utensilia belli* nieprzyiacielowi *subministrare*, nie ważyli się, *& spolia Reipubl.* transportować do Szwecyi nie dopuszczali, *sub pœna perduellionis, ipso facto incurrenda & irremissibiliter extendenda. A. 1703. f. 20. Tit. Miasta Pruskie.*

Miasta Pruskie *Salario*, w Korekturze opisanym, tak iako y Vrzędy Ziemskie y Grodzkie, kontentować się maią, *sub pœna centum aureorum, coram Iudicio Tribunalitio Petricoviensi, inter causas Officii, ad cujusvis instantiam, repetenda, delatori & Iudicio per medium decernenda. A. 1647. f. 38. Tit.* Salaria *w Miastach Pruskich.*

Miast powinność w wybieraniu podatkow, *vid. Tit. Podatki.*

Miasta, w ktorych Seymiki y Sądy bywaią, od stanowisk żołnierzkich, podczas Seymikow y Sądow, wolne bydź powinne. *vid. Tit. Woysko.*

Miastom W. X. Lit. wszystkie Prawa y Przywileie, *intuitu liberæ defluitationis*, a mianowićie Konstytucyą *A. 1673. sub Tit.* Reasumptio *dawnych Konstytucyy* (*quod vide Tit.* Cła) reasumowano, y *pœnam* tyśiąca kop Litewskich na każdego, ktoryby iakieykolwiek kondycyi człowieka lądem, albo wodą z towarami iadącego (oprocz Ceł Krolewskich starych y Rzeczyposp. na Seymach uchwalonych) śmiał infestować, *irremissibiliter extendendam* założono, y *forum post Curiam Regis* ukrzywdzonemu, lub Skarbowi W. X. Lit. (ktory przez Dworzan swoich, tych depaktacyy powinien będźie przestrzegać) naznaczono. Gdźie y *damna* y *litis expensæ refundi* maią, ktore z okazyi takowych depaktacyy byłyby podięte. *Salvis Constitutionibus & Privilegiis ante Unionem. A. 1677. fol. 15. Tit. Znieśienie Depaktacyy.*

Miast składnych Kupcom z towarami miiać śię nie godźie *sub confiscatione mercium. vid. Tit. Cło.*

W Miastach W. X. Lit. kupcy cudzoźiemcy handel prowadzący, co powinni? *vide Tit. Kupcy.*

W Miastach Mieyski Vrząd z Starostą czynić ma sprawiedliwość z hołoty występnego. *vid. Tit. Sprawy.*

Miastom Vkrainnym y Miasteczkom zakazano, poddawać śię pod iurysdykcyą Kozakow. *vid. Tit. Kozacy.*

Miasta, ktore sobie pretenduią prawo *ad liberam electionem* Krola, do przyszłey nie maią bydź przypuszczone elekcyi, ażby wprzod na teyże Elekcyi niewątpliwemi, przywileiami y prawami, tego dowiedli. *W Konfederacyi Gieneralney Warszawskiey* sub Interregno. *A. 1648. f. 20. §. Miasta.*

Miasta W. X. Lit. od poboru y myta, na Koronę y W. X. Lit. uchwalonych, na tym Seymie uwolniono; okrom podatku od wina, miodu, piwa, przekupniow, rzemieślnikow, hultaiow. *A. 1378. f. 347. §. A iż śię teraz.*

Miastom pogorzałym albo od nieprzyiaciela znieśionym, do lat czterech libertacya, *prævia*

 via

via liquidatione domow zniesionych, *sub juramento &c. A. 1635. fol. 22. Tit. Libertacye Miast.*

Miasteczkom przy granicach Sląskich, w Woiewodztwie *Poznańskim*, nowo osadzonym, Libertacyy pozwolonych do lat czterech prolongowano. *A. 1654. fol. 19. Tit. Nowe osady.*

Miastom w Woiewodztwie *Belskim* Libertacye służące, tak deklarowano: iż na czopowy porządek służyć nie maią *exceptis conflagratis. A. 1655. fol. 28. Tit. Restrykcya Libertacyi.*

Miastom y Miasteczkom w Ziemiach Lwowskiey, Przemyskiey y Sanockiey, ktore *non incolunt agros*, a *hostilitas* ich dotknęła, nowe maią *currere juramenta* podymnego. *A. 1673. f. 33. Tit. Podatki.*

Miastom zpustoszałym, tak Krolewskim iako y Duchownym y Ziemskim, ieżliby w ktorymkolwiek Woiewodztwie *Laudo* Seymiku podatek publiczny przez pobory był uchwalony, *cum abiuratis*, względem samych tylko rzemieślnikow y placow pustych, oddawać on do Poborcow kazano. *quod vid. A. 1678. f. 21. Tit. O Miastach.*

Miasta niedawno z dopuszczenia Bozkiego pogorzałe, tak Krolewskie, iako y Duchowne y Ziemskie, od wszelakich Rzeczypospolitey podatkow, do lat ośmiu uwolniono. Liczbę iednak domow pogorzałych Burmistrz, ze dwiema z Pospolstwa Mieszczanami, iuramentem w Grodźie uczynionym likwidować ma. *ib.*

W Miastach, Miasteczkach, *cum præjudicio* Zamkowych, Dworskich y Mieyskich Karczm, Szynki Duchownych, *sæcularium ac Regularium*, zniesiono. Przywileie w tym Punkcie służące onym na ten raz relaxowano. *Forum* w Trybunale Radomskim *ex regestro etiam simplici, præciso beneficio Aresti, ad respondendum* naznaczono. O co aby Starostowie y Dźierzawcy Dobr Krolewskich, *sub privatione* Starostw y Dźierzaw *agant*, nakazano. Ktory *rigor legis* y do Dobr Ziemskich sćiągać się powinien. *A. 1703. fol. 7. Tit. Podatek.*

W Miastach y Miasteczkach, W. X. Lit. Stan Szlachecki, Duchowny y poddani wszyscy bez płacenia cła, wolne przedawanie rzeczy swoich na targach, mieć maią. Zydźi na Komorach y przykomorkach W. X. Lit. *sub pœnis*, na Radźie Walney *invindicabilis capitis præscriptis*, bydź nie powinni. *K. Lit. 1717. fol. 6. Tit. Auctio subsidiorum.*

Co ktoremu Miastu nad to ieszcze specialiter *służy?* vid. sub nomine *Miasta każdego, ktore następuią.*

Miast co za powinność około miar, wag, korcow? vid. Tit. *Korce miary.*

Balogrod. W Balogrodźie Miasteczku dźiedźicznym Vr. Adama *Bala*, zkładu winnego czasy wiecznemi pozwolono, z wolnośćiami y prerogatywami takiemi, iakie insze Miasta Rzeczypospolitey pograniczne maią. *A. 1633. fol. 57. Tit. Zkład.*

Baranow. W Baranowie iarmarki. *vid. Tit. Iarmarki.*

Bar. Miastu Barowi Przywiley od Krola Zygmunta Augusta *A. 1566. die 8. Mensis Iulii*, ktorym iest uwolnione od myta samego, bez szkody y uymy prowentow stołu Krolewskiego, aprobowano. *A. 1631. f. 37. Tit. Aprobacya.*

O zkładźie w nim wina y miodow Wołoskich. *vid. Miasto Kamieniec Podolski.*

Będźin Miasta Będźina Zkład na sol tym sposobem: iż każdy furman ku Sląsku iadąc z Solą, powinien tam z nią przez trzy dni stać, y onę przedawać, a po trzech dniach wolno mu dopiero odiachać. *A. 1565. f. 111. Tit. Miasto Będźin.*

Będźinskie iarmarki. *vid. Tit. Iarmarki.*

Będźinskiego Zamku Rewizya. *vid. Tit. Zamki.*

Bełz. Miasta Bełza Przywiley na zkład Solny tym sposobem: że Litwa daley po nię ieźdźić nie maią, tylko do Bełza, y tam swe kupie maią zkładać, kiedy po sol przyiadą. *A. 1565. fol. 114. Tit. Miasto Bełz.*

Aprobowano tę Konstytucyą, a sol nie ma bydź insza tamże przedawana tylko Drohobycka, pod utraceniem zkładu. *A. 1616. fol. 32. Tit. O soli.*

Toż miasto, *vigore* Konstytucyi 1678. o Pogorzelcach, do lat 8 od wszelkich Rzeczypospolitey podatkow uwolniono. *A. 1690. fol. 20. Tit. Miasto Bełz.*

Białacerkiew. Z Miasta Białeycerkwie, także z Miasteczek Trylesow y Łukomierza, processy y bannicye o podatkow przeszłych nieoddanie zniesiono. *A. 1631. fol. 37. Tit. Uwolnienie.*

Miastu

Miaſtu Bieczowi Przywiley od Krola Auguſta A. 1549. dany, na trzećią miarą w młynie, pod Miaſtem na przekopie zbudowanym, aprobowano, y wiecznemi czaſy onę inkorporowano. *ib. fol. 38. Tit. Inkorporacya miary trzećiey z Młynow.* Biecz.

Tamże aby, podług ſtarych zwyczaiow, Celnicy drogi około Miaſta naprawowali, rozkazano. *ib.*

Temuż połgroſza od złotego, *ab Invectis & Evectis* Powiatu Bieckiego, do dwu lat na poprawę murow pozwolono. Ktory podatek za wiadomośćią Staroſty tamecznego wybierać maią. *A. 1641. fol. 21. Tit. Komutacya Grodu Bieckiego za Woytoſtwo.*

Temuż ſłuży Prawo, ktore *in A. 1658.* Miaſtu Krakowowi, *ratione* uwolnienia rzemieślnikow od duple poborowey. *vid. Miaſto Krakow.*

Temuż Przywiley od Krola Zygmunta Trzećiego, o płaceniu myt, *in toto* aprobowano, *cum hac declaratione:* iż ieźliby płotna za granice od obywatelow Miaſta tegoż wywożone były; tedy na Komorach Krolewſkich od każdego połſetka, pięćdźieśiąt łokći w ſobie a nie więcey maiącego, po groſzy dźieśiąćiu płacono bydź powinno. *A. 1667. fol. 35. Tit. Aprobacya Przywileiu Miaſtu Bieczowi.*

Togoż Miaſta z Węgier z winami miiać nie wolno. *vid. Tit. Wino.*

Miaſto Bobrki dla zpuſtoſzenia, od podwod y wſzelakich inſzych podatkow uwolniono. *A. 1633. fol. 59. Tit. Libertacya Miaſta Bobrki.* Bobrki.

Miaſtu Bochniey taż Konſtytucya ſłuży, ktora Miaſtu Wieliczce. *A. 1633. fol. 46. Tit. Libertacya Miaſta Wieliczki od Stacyy Zołnierzkich.* Bochnia.

To tylko Bochniey przydano, iż Gornicy tameczni, dla łatwieyſzego prowidowania ſobie żywnośći, wiecznemi czaſy wolnicę mieć tam maią. *ibid.*

Reaſumowano tę Konſtytucyą o wolnośći od wſzelkich ſtacyy y ſtanowiſk żołnierzkich. *A. 1658. fol. 58. Tit. Miaſta Naſze.*

Tegoż od Stanowiſk żołnierzkich ochrona. *A. 1659. vid. Tit. Woyſko & Tit. Dobra Ekonomiczne.*

W Miaſteczku Borſzczowie zkład win y miodow Wołoſkich. *vid. Kamieniec Podolſki.* Borſzczow.

Mieſzczan Bracławſkich y Korſzuńſkich, buntownikow, Staroſtom karać pozwolono. A Krol im Praw żadnych nie ma dawać, ale zawſze pod gołą iurysdykcyą Starośćiną, iako teraz ſą, bydź maią. A ieźliby im co mimo konſtytucyą z Kancelaryi wydano było, to wſzyſtko ma bydź *irritum & inane. A. 1607. fol. 849. Tit. O Miaſtach Vkrainnych.* Bracław.

Znowu o Korſzuńſkich Mieſzczanach vid. infra *Tit. Mieſzczanie Korſzuńſcy.*

Miaſto Bracław od ſtanowiſk, ſtacyy, wydawania chleba, noclegow y przechodow żołnierzkich; także od wſzelakich Rzeczypoſp. podatkow, (*excepto* Ceł, Myt y Czopowego) do lat czterech uwolniono, y Przywiley wolnośći od ćiężarow żołnierzkich, z Kancelaryi temuż Miaſtu dany, *in toto* aprobowano. *A. 1661. fol. 30. Tit. Miaſto Mińſk, Pińſk y Bracław.*

Brochow *vid. Freyſztad.* Brochow.

Miaſto Brody w wolnośćiach, inſzym Miaſtom nadanych, porownano. *A. 1633. fol. 45. Tit. Miaſto Brody.* Brody.

W Miaſteczku Brzozowie zkładu winnego pozwolono, z takowemiż, iako w Iaśliſkach, prawami y prerogatywami. *A. 1638. fol. 37. Tit. Deklaracya.* Brzozow.

Miaſto Brześćie Litewſkie, *inquantum* bydź może, ufortyfikować pozwolono, *ſine praejudicio* podatkow publicznych. *A. 1654. fol. 35. Tit. Municya.* Brześćie Litewſkie.

Do fortyfikowania tegoż Miaſta y Zamku, Panowie Ekonomowie y Dźierzawcy dobr Krolewſkich, według Vniwerſałow Krolewſkich z Kancelaryi, także Duchowni z Dobr ſwoich, y wſzyſcy Obywatele Woiewodztwa tego, *nemine excepto*, z Dobr dźiedźicznych, poddanych do roboty dodać maią, na ieden tylko tydźień z włoki iednego, raz nie więcey &c. *A. 1655. fol. 26. Tit. Municya Zamku Brześćkiego.*

Plura o fortecy Brześćkiey. *Tit. Zamek Brześćki.*

Toż Miaſto, *reſpectu* dezolacyi iego, od podatkow publicznych, do lat czterech, tak Mieſzczan iako y Zydow Brześćkich (*excepto* płacenia myt, ceł, Krolewſkich y Rzeczypoſp. także czopowego) libertowano. *A. 1661. f. 30. Tit. Miaſto Brześć.*

Temuż Prawa dawne iego, y Przywiley na trzy iarmarki do roku dany, *in toto* aprobowano. *ibid.*

Plura o iarmarkach Miaſta tego. *vid. Tit. Iarmarki.*

Tož od przechodow, konſyſtencyy, noclegow, popaſow, chlebow źimowych, y wſzyſtkich ćiężarow żołnierzkich, z Zydami, libertowano. *A. 1677. fol. 21. Tit. Miaſto Naſze Brześć.*

Brzezany. W Brzezanach iarmarki. *vid. Tit. Iarmarki.*

Brzeżiny. W Brzeźinach iarmarki. *vid. Tit.* eodem *Iarmarki.*

Buſk. Miaſtu Buſkowi Woytoſtwo Buſkie wiecznemi czaſy inkorporowano, na oprawę obrony tegož Miaſta. *A. 1616. fol. 20. Tit. Inkorporacya Woytoſtwa.*

Skwirzynie Woytoſtwa inkorporacyą aprobowano. *ibid. fol. 38. Tit. Woytoſtwo Skwirzyńſkie.*

Bychow. Miaſta Bychowa Libertacye od podatkow Rzeczypoſp. do lat pewnych. *vid. A. 1649. f. 44. Tit. Szafunek. & A. 1655. fol. 26. Tit.* Securitas *Bychowa. Et A. 1668. fol. 22. §. Miaſto Bychow. Et A. 1670. fol. 55. Tit.* Reſpectus *Homla. Et A. 1676. fol. 14. Tit.* Reaſſumptio ſecuritatis. *Et A. 1677. fol. 14. Tit. Miaſta, Bychow y Homel.*

Tegož Bychowa *præſidium vide A. 1655. fol. 26. Tit. Securitas* Bychowa. *Et reaſſumptionem* tey Konſtytucyi *vide A. 1676. fol. 14. Tit. Reaſſumptio ſecuritatis.*

Chęćiny. W Mieśćie Chęćinach pozwolono ludźiom *cujuscunque Nationis & ritûs*, w Koronie Polſkiey znayduiącym śię, budować śię, z tą deklaracyą: że puſte place, do ktorych *heredes* do roku nie odezwą śię, wolno Starośćie tameczpemu naznaczać do budowania. A ktorzykolwiek ludźie weſzli y wnidą *in incolatum* Miaſta tego, wolność mieć będą, wſzelakie *in genere* handle prowadźić, trunki wſzelakie ſzynkować, y one robić, y zkądinąd przywoźić. A to tym ludźiom tylko ſłużyć ma, ktorzy *in fundo regali*, iurysdykcyi Zamkowey podlegli, mieſzkać będą; *ſalvo jure, jurisdictione & proventibus ex antiquo uſu*, Starośćie tamecznemu *reſervatis.* Tudźież tymže ludźiom, ktorzy śię nowo buduią y ośiędą, do lat czterech, według Prawa, Libertacyą dano. *A. 1677. fol. 28. Tit. Miaſta.*

Chełm. Miaſtu Chełmowi ſłuży *in toto* taž Konſtytucya, ktora y Miaſtu Chęćinom. Chełmowi to tylko przydano: iž prowent beczkowego w tym Mieśćie, Starośćie tamecznemu nienaruſzony bydź ma; y že prowent od ſzynkow w tymže Mieśćie, na poprawę y fortyfikacyą Miaſta należący *ex antiquo uſu*, za wiadomośćią Staroſty tamecznego, uſtawać nie powinien. *ibid.*

Deklarowano potym tę Konſtytucyą tak, iako y Każimierzowi dolnemu. *vid. Tit. Miaſto Każimierz.*

W Chełmie rezyduiący wſzyſcy *cujuscunque ſtatûs & conditionis*, podatki wſzelkie publiczne do iurysdykcyi mieyſkiey oddawać powinni. *A. 1677. f. 28. Tit. Miaſta.*

Tegož Miaſta iarmarki. *vid. Tit. Iarmarki.*

Czaczanłyk. W Miaſteczku Czaczanłyku y Szarogrodźie, zkład win y miodow Wołoſkich. *vid.* infra *Kamieniec Podolſki.*

Czecerſk. Miaſto Czeczerſk od podatkow Rzeczypoſp. do lat ſześćiu uwolniono; pod ktorą wolność Cła Krolewſkie y Rzeczypoſp. podpadać nie maią. *A. 1649. f. 44. Tit. Szafunek.*

Człuchow &c. Miaſto Człuchow, Frydland y Choynice, y wſzyſtkie wśi do Staroſtwa tego należące, od wſzelakich ſtacyy, przechodzenia Woyſk, dawania chlebow tak źimowych, iako tež y innych wſzelakich, uwolniono; y *forum* o to przed Hetmanami, albo w Trybunale *in regeſtro militari* naznaczono. *A. 1658. fol. 29. Tit. Aſekuracya ſumy na Staroſtwie Człuchowſkim.*

Inhærendo tey Konſtytucyi, tož Miaſto Człuchow przy libertacyi od wydawania chlebow źimowych zachowano, *& contravenientibus forum* w Trybunale Koronnym naznaczono. *A. 1678. fol. 23. Tit. Miaſto Człuchow.*

Czarnkow. W Czarnkowie iarmarki. *vid. Tit. Iarmarki.*

Czchow. We Czchowie iarmarki. *vid. Tit. Iarmarki.*

Drohyczyn. Miaſtu Drohyczynowi tož Prawo ſłuży *in perpetuum*, ktore Miaſtom, Chęćinom, Chełmowi y Każimierzowi dolnemu, na redintegracyą onych. *A. 1678. fol. 31. Tit. Drohyczyna.* vid. ſupra *Miaſto Chęćiny*, & infra *Miaſto Każimierz dolny.*

W Drohyczynie iarmarki. *vid. Tit. Iarmarki.*

Dukla. W Dukli, Rymanowie, Samborze, Stryiu, Zmigrodźie, zkłady winne. *vid. Tit. wino.*

Dynembork. Miaſta Dynemborka opatrzenie. *vid. Tit. Komiſarze. A. 1652.*

Dźiśna. Miaſtu Dźiśnie amniſtyą dano, y Przywileie, tak dawne iako y świeže, *in toto* ztwierdzono.

no. Także *respectu* zubożenia iego, od podatkow Rzeczyposp. do lat czterech uwolniono ie. *A. 1661. fol. 29. Tit. Miasto Dźisna.*

Takoweż Prawo y Libertacya do lat czterech, ma służyć y Miastom, Siebiezowi y Newlowi. *ibid.*

Znowu Dźisnę od podatkow do lat czterech uwolniono. *A. 1667. fol. 68. Tit. Opatrzenie Zamku Połockiego.*

Temuż dwa Przywileie od Krola I M. Iana Kaźimierza, ieden na Kanony y Bractwa, a drugi na obronę od żołnierzow, ztwierdzono. *ibid.*

Względem Elbiąga, obiecano dać Komisarzow na pretensye, *ad invicem* z Kurfirsztem I M. Brandeburskim. *A. 1678. f. 12. Tit. Vbezpieczenie Miasta Elbiąga.* *Elbiąg.*

Reasumowano tę Konstytucyą, y znowu Komisarzow naznaczono. *A. 1683. f. 12. Tit. Komisya z Kurfirsztem I M.*

W iawney krzywdźie od Kurfirszta I Mći Brandeburskiego, przez wźięty Elbiąg, chcąc *motus* miedzy stanami z tey okazyi *componere fluctus*, na terminowanie dalszey *hoc in negotio* ostatniey rezolucyi, naznaczeni są do boku Jego Krolewskiey Mći, oprocz ordynaryynych Rezydentow, Deputaći, przy W W. Urzędnikach *Status* y Hetmanach oboyga Narodow *ex Senatu & ex ordine Eqvestri.* Ktorzy *rothâ juramenti* wszyscy poprzyśiągszy; że według Boga, sumienia y miłośći Oyczyzny, y iako daley wyrażono iest *in scripto ad Archivum*, zachowaią śię, y tak w tey sprawie, iako y koło rozrządzenia Woyska miarkuiąc śię, *ex successu rerum, juxta idem scriptum ad Archivum*, ktore aprobowano, we wszystkim śię sprawią y postąpią *1699. f. 45. Tit. O Elbiągu.*

Na sumę Elbiąską dwoch częśći na Koronę przypadaiących, dwoch kroć sta tyśięcy talerow; po 2 tal. bitych na Rok od koła młyńskiego wodnego, przy miastach głownych y przedmieśćiach, *similiter* od Koł w Rudach, Folusząch, Papierniach y Tartakach. Od koł zaś wietrznych, wołowych, konnych, na rzekach małych y stawach będących młynow, po taleru bitym, tak z Dobr Krolewskich, Duchownych, iako też Ziemskich, uchwalono. Do ktorego podatku wybierania Lustrator na Seymikach Relacyynych, z każdego Woiewodztwa y Powiatu, ma bydź obrany, ktory *quantitatem* młynow powinien poprzyśiąc na Trybunale Skarbowym, y do rąk W. Podskarbiego sumę wybraną oddać *1703. fol. 12. Tit.* Eliberatio *zastawy Elbiąskiey.*

Na Eliberacyą Miasta Elbiąga, *ad Proportionem* Korony Polskiey, W. X. Litewskie trzećią cześć, sto tyśięcy talerow bitych pozwoliło. Na rok od koł młyńskich, przy miastach Głownych y na Rzekach wielkich, po trzy talery bite; *similiter* od Koł w Rudach, Folusząch, Papierniach y Tartakach. Od koł zaś wietrznych, wołowych, konnych, na Rzeczkach małych y stawach będących, *excepto* pustych, po taleru bitym, tak z Dobr Krolewskich, iako y z Duchownych y Szlacheckich. *Forum* w Trybunale Skarbowym naznaczono *1703. f. 28. Tit.* Eliberatio *Elbiąga.*

Na Eliberacyą Elbiąga, z Seymem Lubelskim młynowe postanowiono, reasumowano, płaćić ie kazano w Koronie, ktore y W. X. Lit. *ad proportionem* trzećiey częśći *comportare* powinno 1710. *Poparćie Konf. Sendomir. f. 69. Tit. Suma Elbiąska.*

Societatem Anglicanam w Elbiągu znieśiono *in perpetuum vid. Tit. Miasto Gdańsk.*

Miasteczek, Freysztatu, Laskowski, Brochowa, y Kobyli Gory, Lokacye. *vide Tit. Przywileie.* *Freysztad &c.*

Przywiley lokacyi Freysztatowi, w Woiewodztwie Poznańskim leżącemu, wydany, aprobowano. *1699. fol 56. Tit. Reasumpcya.*

W Mieśćie Felsztynie, w Ziemie Przemyskiey, zkład winny postanowiono. *A. 1641. fol. 24. Tit. zkład.* *Felsztyn.*

Miasto Frydland *vid. Miasto Człuchow.* *Frydland.*

Miasta Gdańska opatrzenie y wszelaką obronę zlecono Hetmanowi Koronnemu; nie ktore zaś ich *postulata* do przyszłego Seymu odłożono. *A. 1626. fol. 5. Tit. Miasta, Toruń y Gdańsk.* *Gdańsk.*

Vwolniono ie od wszelakich podatkow y kontrybucyy *durante bello*, y dano mu asekuracyą na pięć kroć sto tyśięcy długu. *A. 1628. Tit. Miasto Gdańsk.*

Sumy tey zapłatę do przyszłego Seymu, *cum assecuratione* odłożono, y *gratitudinem* Miastu temu napotym oświadczać obiecano. *A. 1629. fol. 16. Tit. Miasto Gdańsk.*

Zno-

Znowu do drugiego Seymu. A zboża wfzyftkie, ktore Wifłą zpufzczaią, nie na infze mieyfca, tylko do Gdańfka zpufzczane y obracane bydź maią, do drugiego Seymu. *A. 1629. Tit. Miafto Toruń y Gdańfk.*

Rozkazano, aby P. Podfkarbi Koronny z podatkow, na tym Seymie uchwalonych, zapłaćiwfzy wprzod dług Woyfku należący, Miaftu pomienioną fumę zapłaćił, y Rzeczypofpolitey *fidem* eliberował. A ieźliby ta refzta, od płacy Woyfkowey pozoftała, nie wyniosła fumy piąćiu kroć fta tyśięcy złotych; *in reliquo* toż Miafto do przyfzłego Seymu *affecuratur. A. 1631. fol. 18. Tit. Miafto Gdańfk.*

Vtwierdzono ten dług w Konfederacyi Gieneralney Warfzawfkiey *fub Interregno*, y aby śię w tey mierze Skarb Rzeczypofp. *in quantum externæ fecuritatis rationes patientur*, uiśćił, rozkazano. *A. 1632. §. Iako Obywatelom Inflantfkim.*

Połtora kroć fto tyśięcy złt. *ad rationem*, zapłacono; a *refiduitatem*, to ieft: połczwarta kroć fto tyśięcy, aby P. Podfkarbi Koronny iako nayprędzey z podatkow Rzeczypofp. onymże oddał, zlecono. *A. 1633. fol. 40. Tit. Afekuracya Miaftu Gdańfku.*

Nie zapłacona ta refzta; Przeto znowu, aby zapłacona była, iak nayprędzey może bydź, z prowentow Rzeczypofp. rozkazano. *A. 1635. fol. 26. Tit. Miafto Gdańfk.*

Societatem Anglicanam w *Elbiągu* y wfzędy, tak *in Regali & Ducali Pruffia*, iako y w infzych wfzyftkich Miaftach Państw Koronnych y W. X. Lit. znieśiono *in perpetuum*, y poftanowiono: aby żadne fukna *cujuscunque generis & fpeciei*, ktore *per focietatem Anglicanam* wnofzone bywaią, do Państw Koronnych y W. X. Lit. przypufzczone nie były, tylko przez fam port Miafta Gdańfka, przy znakach y cechach tak Angielfkich, iako y infzych zamorzkich fukien. Ktore znaki tamże we Gdańfku, na też fukna przez Vrząd mieyfki kładźione bydź maią; *fub pœna confifcationis mercium* na tych, ktorzyby śię ważyli przez infze mieyfce, y bez cechy Gdańfkiey, fukna takie do Państw tych przypufzczać y przywoźić, *extendenda.* O ktorą penę każdy takowy przez Vrząd onego mieyfca Grodzki, albo mieyfki, gdźie będźie z temi fuknami przeięty y prześlakowany y przećiągniony; ma bydź *irremiffibiliter* karany. A ieźliby Vrząd w tym był *negligens*, ma bydź winą piąćiu fet grzywien karany. O co *forum*, tak w Koronie iako y w W. X. Lit. w Trybunałach Grodzkiemu Vrzędowi, *inter caufas Officii, ex delatione cujusvis civis Gedanenfis;* a mieyfkiemu Vrzędowi *poft Curiam Regis*, bydź ma. Ale to Prawo nie ma śię śćiągać na te fukna, ktore rożnemi drogami, lądem do Korony wchodzą. *A. 1628. Tit. Miafto Gdańfk.*

Zachowano to wcale Prawo *de invectione & figillatione pannorum. A. 1631. fol. 18. Tit. Miafto Gdańfk.*

Potym zakazano *ufum figillationis*, aż do przyfzłego Seymu, waruiąc, aby kupcom do wfzyftkich Miaft y Portow Rzeczypofp. *non figillatos pannos* woźić, y one przedawać, do pomienionego przyfzłego Seymu wolno było. A *interea temporis* Komifarze, ktorzy do ceł morzkich naznaczeni fą, weyrzeć w to maią, ieźli iakie były *in ufu iftius Reipubl. beneficii exceffus?* A ieźliby śię dowodnie pokazało, że Gdańfzczanie, *hâc figillatione funt abufi;* na przyfzłym Seymie *abrogatio* oney, *cum confenfu Ordinum, Lege publicâ, fubfequi* ma. *A. 1638. f. 18. Tit. Sygilacya Gdańfka.*

Znowu tę Sygilacyą do Seymu fześć niedźielnego blizko przyfzłego fufpendowano. Gdźie wolno będźie Rzeczypofp. *abufum* tey fygilacyi y famę fygilacyą, *probato abufu & damno, ad inftantiam* Pofłow ktoregokolwiek Woiewodztwa, kafować y *penitus* znieść. *A. 1641. fol. 11. Tit. Sygilacya Gdańfka.*

Jefzcze do drugiego Seymu fufpendowano ią. *A. 1643. f. 26. §. A fygilacyą.*

Tandem pozwolono iey, iako Miaftu Gdańfkowi, tak y infzym Miaftom Rzeczypofp. portowym; y na to im famo Przywileie y konfirmacye dać obiecano. *A. 1647. f. 4. Tit. Sygilacya w Koronie y W. X. Lit.*

Znowu Miaftu Gdańfkowi tylko famemu Sygilacyi fukien wfzelakich, tak iako one przedtym od Rzeczypofp. miało, pozwolono do przyfzłego Seymu; *falvis juribus Ducalis Pruffiæ, & ejusdem Civitatum. A. 1658. fol. 41. Tit.* Sigillatio *fukien.*

Znowu toż do drugiego Seymu warowano y nadano. *A. 1659. fol. 31. Tit. Miafto Gdańfk.*

Temuż Miaftu obiecano pewną Komifyą z Kancelaryi. Z ktorey cokolwiek śię pokaże, tak około expens, iako y dalfzych iego *defideria*, to na przyfzłym Seymie, *elibe-*

rando

rando aſſecurationem Krola IM. Kaźimierza, z Krośna daną *de data 11. Januarii A. 1658.* nagrodźić y ukontentować. *A. 1658. fol. 41. Tit. Vbezpieczenie Miaſta Gdańſka.*

Likwidowana ſuma tych expens na złt. 85112. y gr. 23. ktorą z pierwſzych podatkow w Ziemiach Pruſkich aſekurowano, y P. Podſkarbiemu na nię aſygnacyą wydać kazano. *A. 1659. fol. 31. Tit. Miaſto Gdańſk.*

Y znowu Komiſyą drugą, ponieważ z przeſzłego Seymu naznaczona nie doſzła, wydać kazano. A Komiſarze wſzyſtkie *deſideria* Miaſta, *ſalvis juribus & bonis Epiſcopatûs Vladislavienſis & Pomeraniæ*, doſtatecznie uważywſzy y uznawſzy, na przyſzły Seym przyniosą; gdźie Rzeczpoſp. co będźie *juſtitiæ & æquitatis*, oſądźi y *præſtabit. ibid.*

Negotium to, ponieważ Deputaći, z przeſzłego Seymu naznaczeni, informacyi na tym Seymie o tym dać nie mogli, do przyſzłego Seymu odłożono. *A. 1661. fol. 30. Tit. Reces.*

Temuż Miaſtu folgę czyniąc, obiecano groblę w Zuławie, przez Szwedy popſowaną, znowu iak prętko *licebit erigere*, tak, aby śię to nie *impenſâ* Miaſta ſamego ſtało. *A. 1658. fol. 41. Tit. Naprawa Grobli.*

Temuż Akcyzy zwyczayne w Miaſtach Pruſkich, do każdego poboru należne, *durante bello toto Suecico*, na potrzeby tegoż Miaſta pozwolono. Tak iednak aby Skarb napotym, iako przedtym, do wybierania onych należał, chybaby inſza w tym dyſpozycya Rzeczypoſp. naſtąpiła. *ib. Tit. Pozwolenie Akcyzy Miaſtu Gdańſkowi.*

Dekreta, Reſkrypta Krolewſkie przećiwko Gdańſkowi o rożne wiolencye, oſobliwie o nieoddanie Kośćioła Farſkiego N. P. M na inſtancyą Biſkupow Kuiawſkich y Kapituły Katedralney, w Sądach Seymowych, Relacyynych y Aſeſorſkich otrzymane, exekwować kazano, *etiam per ſequeſtrationes* rzeczy, towarow, dobr ruchomych y nieruchomych, y Oſob Gdańſkich, *intra & extra Regnum*, na ktorymkolwiek mieyſcu, poki zupełney Biſkupowi Kuiawſkiemu, y naſtępcom Jego, tudźież kapitule Katedralney, należytey y zupełney nie uczynią ſatysfakcyi, y konſtytucye *1638. 1659. contra eandem civitatem* y innym Miaſtom Pruſkim reaſumowano. *1717. fol. 27.* w *Traktaćie Warſzawſkim.*

Miaſteczkowi Glinianom Libertacyą do lat czterech od podatkow wſzelakich dano. *A. 1633. fol. 56. Tit. Libertacya Miaſta Mikołaiowa y Glinian.* *Gliniany.*

Item od wſzelakich podatkow publicznych, także chlebow źimowych y innych exakcyy y agrawacyy żołnierzkich, do lat piętnaſtu, wyiąwſzy cła Koronne; z tą iednak kondycyą: aby śię w tym Miaſteczku budowali. *A. 1677. fol. 27. Tit. Miaſto Gliniany.*

Miaſtu Gnieznu dla pogorzenia zniſzczonemu Libertacyą, po expiracyi pierwſzey, do dwu lat prorogowano; y Prawa ich, ktore im pogorzały, we wſzyſtkim z Miaſtem Poznaniem porownano. *A. 1616. fol. 38. Tit. Prorogacya Libertacyi Miaſtu Gnieznu.* *Gniezno.*

W Miaſteczku Gorlice nazwanym, Dom ſzynkowny Vr. Iana *Odrowąża Pieniążka* Skarbnika Przemyſkiego, od podatku czopowego wiecznemi czaſy libertowano; *ſalvis juribus Theſauri. A. 1659. fol. 26. Tit. Zkład winny* *Gorlice.*

W tymże Miaſteczku, na części tegoż Vr. *Pieniążka*, zkład winny poſtanowiono. *ibid.*

Miaſtu Grodkowi ſtonemu, wolność od podatkow wſzelakich tym, co *damna* przez pogorzenie *paſſi*, dano do lat ſześćiu. *A. 1613. fol. 32. Tit. Wolność Miaſtu Grodkowi.* *Grodek.*

Miaſto Grodno od podatkow (okrom płacenia cła, y myta, y czopowego) Mieſzczan y Zydow na lat cztery uwolniono, y Przywiley onym *ante Vnionem* dany, względem wolnych handlow na rzekach Niemnie y Nećie, *in toto* aprobowano. *A. 1661. f. 31. Tit. Miaſto Grodno.* *Grodno.*

Item do lat trzech, wyiąwſzy podatek ſzelęznego y ceł Krolewſkich y Rzeczypoſp. z tą kondycyą: żeby śię przez te lata budowali, tak Mieſzczanie iako y Zydźi, dla wygody na Seymy przyieżdżaiących. *A. 1673. f. 18. Tit. Miaſto Grodno.*

Item od wſzelakich prorogowanych na tym Seymie podatkow, okrom *ſubſidii generalis. A. 1677. fol. 9. Tit. Komiſya.*

Toż Miasto do odprawowania w nim Seymu trzećiego Stanow Koronnych W.X.L. naznaczono. *vid. Tit. Seymy.*

Toż względem iurysdykcyi mieyskiey, *circa Privilegia & confirmationes antiquas* zachowano, y Dobra mieyskie z przynaleznośćiami *ab oneribus quibusvis militaribus* uwolniono. Tudźież Komisarzow, dla rozmierzenia ulic y placow *in fundo* tegoż Miasta, y podźielenia onych na Woiewodztwa y Powiaty, na budowanie dworow, naznaczono. *A.1676.fol.15. Tit. Zamek Grodźińſki.*

Reasumowano tę Konstytucyą, o wydźieleniu y wymierzeniu placow na Powiaty, tak iednak, żeby w iednym mieyscu Miasto Poselskie było, żeby żadna iurysdykcya nie poniosła przez to *præjudicium. A.1677.fol.9. Tit. Komisya.*

Plura *vid. Tit. Zamek Grodźińſki.*

Tegoż Miasta Dobra wszystkie z folwarkami ich, iako y Zydowskie, od konsystencyy, stacyy y innych ćiężarow żołnierzkich uwolniono. *A. 1677. fol. 9. Tit. Komisya.*

Tamże Magistrat tameczny mieyski, przed pomienionemi Komisarzami *rationes* dać powinien, ieźli za podatki A. 1673. to iest: podymnego y czopowego, iakie *erexerunt* budynki? Ktore ieźli *in alium usum* obrocone są, *cum pœnis* wrocone, y na restauracyą Ratusza y Miasta, wedle Komisyi IMP. Kasztelana Wileńskiego y Komisarzow łożone bydź powinne, *sub ulterioribus pœnis. ibid.*

Tamże na Zamkowey ulicy, Zydźi Kamienice swoie restaurować powinni, pod ztraceniem onych. *ibid.*

Nie przyszło to wszystko *ad effectum.* Przeto znowu tymże Komisarzom *injunctum,* aby we dwie Niedźieli po Seymikach Relacyynych, to zaczęte *opus* kontynuowali; A nie tylko na Woiewodztwa y Powiaty W. X. Lit. place exdywidowane, zesłanym od Woiewodztw y Powiatow *in possessionem* podali, ale też aby y Panom Senatorom W. X. Lit. ktorzy y w Warszawie swoie *ex Privilegiis* gospody maią, także Panom Pieczętarzom, Podskarbim, Referendarzom, Regentom W. X. Lit. *& Officialibus Fisci*, y Instygatorowi W. X. Lit. place wydźielili, maiąc Mierniczego przysięgłego, iakoby *injuriatis* w gruntach ich *proportionata* mogła śię stać nagroda. A Woiewodztwa y Powiaty, na ktore place wydźielone są, budować śię maią; y iuż Panowie Marszałkowie y Stanowniczowie ich, żadnemu Xięstwa Litewskiego Posłowi żadnych gospod *ex Officio*, w Mieśćie Grodnie pokazować nie będą powinni, tylko na Posłow Woiewodztw y Powiatow Koronnych. *A. 1678. fol. 10. Tit.* Reassumptio *Komisyi Grodźińſkiey.*

Mieszczanie Grodźińscy Ratusz, podług przeszłych Komisyy, *erigere* maią, y murować y budować wcześnie. A ożnice, łaźnie, rzeźnice, nad Niemen albo nad Horodnicę przenieść. *ibidem.*

Tamże murowane kominy, y od ognia dobrze obwarowane, nie pod dachami słomianemi, ale iak naywarownieyszemi bydź maią. *ibid.*

Ciż Mieszczanie Grodźińscy, do pomienionego wymierzenia y wygraniczenia placow, pomocy z ludźi y potrzebnych *ad hunc actum* materyy dodać powinni, y sami wygraniczeniu *assistere* maią. *ibid.*

Tymże y Zydom tamecznym, wszystkie przywileie od Krolow Polskich nadane, także reskrypta, Kompromisy, dekreta Komisarskie, aprobowano. *ibid.*

Reasumowano im Konstytucyą A. 1677. (*exceptâ appendice*, *ratione* uwolnienia ich od placenia Rzeczypolp. podatkow) *sub titulo Komisya* na rozdźielenie placow &c. napisana. *ibid.*

Trybunał Skarbowy W. X. Lit. w porządek Ratusza Grodźińskiego, y w wydźiał Placow Poselskich, wedle Konstytucyi 1677. weyrzy, y do skutku we wszystkich punktach tę Konstytucyą przywiedźie *K. Lit. 1658. f. 3. Tit. Trybunał Skarbowy.*

Do exekucyi porządku opisanego w Grodnie, podług Konstytucyi 1678. y 1685. ktore reasumowano, Komisarze naznaczeni, ktorzy znosząc śię z W. Podskarbim Lit. dobry porządek wprowadzą. Place Woiewodztwom Ziemiom y Powiatom rozdadzą, depaktacye, wybierania *victualium* y brzegowe, od rożnych osob y Jurydyk niesłusznie uzurpowane poznosząc; Mieszczanow z Zydami, ktorzy sobie z nich nad Przywileie więcey pozwalaią, rozsądzą; na Ratusz wybrane pieniądze przeszłych lat, u kogo zostały? Inkwizycyą uczynią, y aby Ratusz był wybudowany Kosztem Miasta, doyrzą. Z Rynku drewniane Kramy, świrny, y iatki wszystkie, iako y na Cmenta-

rzu,

rzu, gdźie iest *locus consecratus*, ewakuować każą, to, co *ab antiquo* do Ratusza Grodźińskiego należało, a kto *indebitè* trzyma, przyłączą; y aby Mieszczanie budynki dobre *sub pœna* ztraty domu, dla wygody Dworu Krola I Mći, Senatorow y Posłow fundowali; Vrodzonemu Woytowi dozor zlecą. *K. Lit. 1690. fol. 12. Tit. Miasto Grodno.*

Most pod tymże Miastem Grodnem, ktory według Konstytucyi 1647. miał bydź murowany, aby porządny stanął, y woda do miasta była wprowadzona, W. Podskarbiemu W. X. Lit. zlecono. Prowent na to czopowego y szelężnego, na miasto Grodno ze wszystkiemi Jurysdykcyami, y na cały Powiat Grodźiński, na dobra Krolewskie, Szlacheckie y Duchowne, do lat trzech uchwalono, y w administracyą W. Podskarbiemu W. Lit. oddano. *Retentoribus* na Trybunale Skarbowym *forum* naznaczono. *K. Lit. 1690. fol. 13. Tit. Most pod Grodnem.*

Miasto Grodno *Domicilium* Seymow, reasumuiąc Konstytucye 1676. 1677. 1678. przy wszystkich wolnośćiach w Konstytucyach opisanych *inviolabiliter* zachowano, exdywizyą placow na Woiewodztwa y Powiaty, bez żadnych largicyy Grodem, *sub privatione Officii*, uczynić, oraz proporcyonalny podatek na erekcyą domow, dla wygody Posłow Ziemskich, uchwalić, Woiewodztwom y Powiatom pozwolono. *K. L. 1717. fol. 15. Tit.* Immunitas *Miast.*

Miasto Grodżice *vigore* Konstytucyi 1678. o Pogorzelcach do lat 8. od wszelkich Rzeczypospolitey podatkow uwolniono. *1690. fol. 20. Tit. Miasto Bełz.* *Grodżice.*

Miastu Grybowu Przywiley, na zkład winny y solny, wiecznemi czasy utwierdzono. *A. 1616. fol. 34. Tit. Miasto Grybow.* *Grybow.*

Miasto Hłusk od wszystkich ordynaryynych y extraordynaryynych Rzeczyposp. ciężarow, do lat dźieśiąćiu uwolniono. *A. 1655. f. 27. Tit. Opatrzenie Hłuska.* *Hłusk.*

Znowu od podatkow, czopowego y ceł Rzeczyposp. wszystkich w Koronie y W. X. L. (*excepto* starego myta Stołowi Krolewskiemu służącego) do lat dwunastu. *A. 1673. fol. 19. Tit.* Approbatio *Prawa.*

Reasumowano to *in toto*, deklaruiąc: że tey Konstytucyi nie ma *derogare* Konstytucya *A. 1676. per appendicem*, przy cłach W. X. Lit. nowo podwyższonych przyłączona, *excepto* myta starego, do stołu Krolewskiego należącego. *A. 1677. fol. 17. Tit.* Reassumptio *Libertacyi.*

Miasta Homela *ab onere* cła Libertacya. *A. 1670. & 1677.* vide supra *Bychow.* *Homel.*

W Mieśćie *Hrubieszowie* pozwolono ludźiom wszelkiey Nacyi, w Państwach tych znayduiącym śię, *cujuscunque ritûs*, budować śię, z taką deklaracyą: że puste place, do ktorych *heredes* do roku nie odezwą śię, wolno Starośćie tamecznemu naznaczać do budowania śię *advenis*. Ktorzykolwiek zaś ludźie, *cujuscunque statûs & ritûs*, weszli y wnidą *in incolatum* tego Miasta, wolno im wszelakie handle prowadźić, trunki wszelakie robić, y zkąd inąd przywoźić y szynkować, *sine præpeditione* iednak prowentow Zamkowych. Toż Miasto od stanowisk żołnierzkich na lat sześć uwolniono. Co ma służyć tym tylko ludźiom, ktorzy *in fundo regali* iurysdykcyi Zamkowey podlegli. Od szynkow zaś wolność do lat czterech determinowano, z tą kondycyą: aby na poprawę y fortyfikacyą Miasta tego takowy prowent, za wiadomośćią Starosty tamecznego, obracał śię. *A. 1678. fol. 29. Tit. Miasto Rubieszow, y Opalin.* *Hrubieszow.*

Miasto nowe Jan Margienburg, *alias* Swięta, fundować Kompanii Angielskiey y Port pozwolono, od wszelkich ceł y myt do lat 4. uwolniono. *K. L. 1690. fol. 11. Tit.* Approbatio *Portu y Miasta.* *Jan Margienburg.*

Miasteczku Iaślińskom zkład dawny winny, *cum juribus approbatur. A. 1638. fol. 37. Tit. Jaślińska. Deklaracya.*

Miasto Jawornik Lacki, w Ziemie Sanockiey, *vigore* Konstytucyi 1678. o Pogorzelcach, do lat 8. od wszelkich Rzeczypospolitey podatkow uwolniono. *1690. fol. 20. Tit. Miasto Bełz.* *Jawornik Lacki.*

Miastu Kaliszowi Przywileie dwa, ieden *de data A. 1540.* od Krola Zygmunta, w ktorym zkład towarow w Kaliszu postanowiony, *sub amissione mercium*, gdyby go kto minął; a drugi *de data 1552.* od Krola Augusta, ktorym *declaratur* Przywiley Krola Olbrychta, na zkład temuż Miastu *ad beneplacitum* pozwolony, iż odtąd wiecznemi czasy, tamże każdy kupiec przez śiedm dni z wykładaniem towarow powinien stać, aprobowano. *A. 1565. fol. 115. Tit. Miasto Kalisz.* *Kalisz.*

Tamże y na drogi Przywiley *approbatur*. *Ktore drogi masz wyżey*, sub Tit. *Drogi*.

Toż miasto *circa antiqua Iura & privilegia* konserwowane. *A. 1626. f. 19. Tit. Wykupno Starostwa Drahymskiego*.

Mieszczanom Kaliskim, w Radźie Mieyskiey będącym, gdyby, podług Statutu Toruńskiego, w gwałćie iakim nie mogł bydź poiman gwałtownik, wolno dochodźić gwałtow, iako Szlachćicowi *ex juris qualitate* przychodźi. *A. 1581. f. 374. Tit. Krakow.*

Toż Miasto przez ogień *funditus* w proch obrocone, y przez żołnierza zkonfederowanego ogłodzone, tych co *damna passi sunt*, do lat trzech od podatkow, na tym Seymie uchwalonych, uwolniono. *A. 1613. f. 32. Tit. Miasto Kalisz.*

Temuż Miastu młyny Kaliskie: ieden za bramą Wrocławską, drugi za bramą Toruńską, z trzećią miarą, *salvo jure Regali*, *post cessum seu decessum moderni possessoris*, z cłem, targowem, łoiem rzeźnicem, y inszemi z dawna przyległośćiami Zamkowemi, za konsensem I M P. *Sędźiwoia Czarnkowskiego* Gienerała Wielkopolskiego, *in merum dominium* czasy wiecznemi inkorporowano. Z ktorych wszystkich wyżey mianowanych prowentow, *annuatim* powinni będą Mieszczanie, do Zamku Kaliskiego płaćić złotych Polskich śiedmnaśćie set, za kwitem ręcznym pomienionego Gienerała, teraz y na potym będącego. Ktory kwit takiey wagi bydź ma, iakoby był Vrzędownie uczyniony. W czym iednak ma bydź baczenie *in legalibus impedimentis & casibus fortuitis*, to iest: pogorzenia, powietrza, powodźi, y tym podobnych, co *præsenti lege roboratur*. *A. 1616. fol. 31. Tit. Inkorporacya Młynow Kaliskich.*

Post decessum tych młynow Posesora, znowu ie przywrocono do Starostwa Kaliskiego czasy wiecznemi. A z Miasta naznaczoną pensyą zniesiono. *A. 1631. fol. 43. Tit. Restytucya Młynow Kaliskich.*

Toż Miasto od przechodow żołnierzkich, stanowisk, stacyy łanowych y wszelakich źimowych, tak iako *in circumferentia* zostaie, wiecznemi czasy uwolniono. Wśi iednak do Miasta należące, według łanow hybernę płaćić powinne. *A. 1676. f. 34. Tit. Deklaracya Miasta Kalisza.*

Kamieniec Podolski. Miastu Kamieńcowi Podolskiemu czopowe y szosy, przeszłoroczne y tegoroczne, na poprawę iego konserowano, y osoby pewne mianowano, aby to w ich szafunku było, ktorzyby z tego liczbę na przyszłym Seymie uczynili. A Mieszczanie poprawę Miasta przed Woiewodą Podolskim pokazać maią. *W Uniwersale Poborowym. A. 1580. f. 370. §. Czopowe y szosy.*

Znowu. *A. 1581. f. 398. §. Czopowe y szosy.*

Znowu. *A. 1589. f. 553. §. Czopowe wszelakie.*

Toż od wszelakich poborow y podatkow, na teraźnieyszym Seymie postanowionych, po expirowaniu pierwszych wolnośći, do lat sześćiu uwolniono, *exceptis teloniis finitimis. A. 1620. f. 21. Tit. Kamieniec Podolski.*

Toż od podwod wolne uczyniono. *ib.*

Toż y Miasto *Sniatyn* od myta pienicznego, *ratione* złotych Polskich trzechset y Ewekcyi, gdy ktory z tych Obywatelow, dla zabieżenia żywnośći sobie y Miastom tym, za granice poiedźie, uwolniono; y względem takieyże sumy, Przywiley od Krola Zygmunta III. dany, na czwarty grosz, aprobowano. *A. 1633. f. 57. Tit. Kamieńca &c.*

Toż od wszystkich Rzeczypospolitej. podatkow y kontrybucyy, tak publicznych iako y żołnierzkich, do lat sześćiu uwolniono. *A. 1652. fol. 16. Tit.* Præsidium *y Prowiant Kamieńcowi.*

Aprobowano tę Konstytucyą, oprocz ceł Krolewskich y Rzeczyposp. *A. 1653. fol. 12. Tit.* Præsidium *Miasta Kamieńca.*

Toż od wszelkich podatkow publicznych, *quocunque nomine vocatis*, oprocz ceł Krolewskich y Rzeczyposp. do lat dźieśiąćiu uwolniono. *A. 1659. fol. 35. Tit. Miasto Kamieniec Podolski.*

Reassumowano tę Libertacyą do lat dźieśiąćiu, *cum declaratione*, *quam vid. A. 1661. fol. 28. Tit. Libertacya Miasta Kamieńca Podolskiego.*

Toż znowu od wszelkich podatkow publicznych y prywatnych, także od żołnierzkich exakcyy, do lat piętnastu uwolniono; y prowadzenie wszelkich towarow y handlow, *tam intra quam extra Regnum*, wolno onymże wszędźie pozwolono, *salvis teloniorum contributionibus. A. 1670. f. 25. Tit. Miasto pograniczne.*

Do

Do tegoż Kamieńca sto pieszych strzelcow pozwolono, z teraźnieyszych Poborow y Kwarty, do Seymu przyszłego; y Rotmistrza mianowano. *A. 1580. fol. 370. §. Do tegoż Kamieńca.*

Reasumowano to. *A. 1581. f. 398. §. Do tegoż.*

Piechota tameczna, aby nie przekupowała przeciwko prawom mieyskim, y aby tym, co na targ wożą, krzywdy nie czyniła, Rotmistrze przestrzegać maią, *sub pœna centum marcarum*, w Trybunale *inter causas Officii peremptorie vindicanda. A. 1613. fol. 15. Tit. O Porządku Piechoty Kamienieckiey.*

Toż Miasto opatrzyć obiecano, iako wyżey miałeś.

Mieszczani tameczni aby wodę w rynek Miasta tego wprowadźili, *intra decursum unius anni* (ponieważ na to *Nurses* Ormianin dał *summam correspondentem*) *sub pœna duorum millium florenorum, ad cujusvis instantiam*, za Dworem *repetenda*, rozkazano. *A. 1638. f. 39. Tit. O Wodźie w Kamieńcu Podolskim.*

Tamże y w Baru, Sniatynie, Szarogrodźie, Czaczansyku, Borszczowie, zkład win y miodow Wołoskich postanowiono, z tym dokładem: aby żaden kupiec nie ważył się pod winami, po wina y miody do Wołoch ieżdźić, ani inszemi drogami one do Korony prowadźić, pod utraceniem win y miodow y penami, o nieieżdzeniu po wina do Węgier postanowionemi. *A. 1635. f. 32. Tit. Zkład.*

Tamże *præsidium* takiey liczby, *& eodem genere militiæ*, y w takowymże porządku, y pod takowymże prawem, iako na Kudaku było, naznaczono. *Co o tym więcey postanowiono? vid. A. 1649. f. 10. Tit.* Præsidium *Kamieńca Podolskiego.*

Tamże *præsidium* y prowiant obmyślić obiecano. A Piechoćie tameczney żołd taki, iaki idźie na Piechotę w Woysku Kwarćianym, z Skarbu Koronnego naznaczono. *A. 1650. f. 4. Tit.* Præsidium *Kamieńca Podolskiego.*

Tamże znowu *justum sufficiens præsidium* obmyślono, y sumę na założenie prowiantu publicznego, dwadźieśćia tyśięcy z Skarbu Rzeczypospo. tak aby tam iuż rok od roku żywność była zkupowana, naznaczono. *Co o tym więcey postanowiono? vid. A. 1652. f. 16. Tit.* Præsidium *y Prowiant.*

Toż Miasto, iż sumę pięć tyśięcy y śiedm set złotych, ktorą pewnym Regimentom *in præsidio* u śiebie będącym pożyczyło było, z ochoty swoiey na restauracyą murow ofiaruie, y onę z Skarbu z zasług tych, ktorym pożyczyli, iak nayprędzey oddać rozkazano. *ib.*

O tey sumie. *vid.* plura *Tit. Sumy.*

Reasumowano tę przeszłego Seymu Konstytucyą strony *Præsidium*, tego dokładaiąc: aby Miasto Kamieniec y Obywatele Woiewodztwa Podolskiego, żadnego od tego *præsidium* nie ponośili ukrzywdzenia. A Prowiant z przeszłego Seymu do rąk Vr. Marćina *Liniewskiego* Łowczego Bracławskiego oddany bydź ma, y za pracą tyśiąc złotych. *A. 1653. fol. 12. Tit.* Præsidium *Miasta Kamieńca.*

Temuż Miastu y Woiewodztwu Podolskiemu *pro præsidio* ludźi konnych dwieśćie, do dawney Piechoty Kamienieckiey, *juxta Constitutionem A. 1613.* (*vide hanc Constitutionem supra*) naznaczono y przyłączono, *ad feliciora tempora*; ktorych ludźi ma bydź Rotmistrz, Woiewodztwa Podolskiego Obywatel *bene possessionatus*. A Hetmani Koronni tych ludźi na żadną inszą Rzeczpospo. usługę *evocare* nie maią, ale przy Kamieńcu y Woiewodztwie zawsze zostawać powinni. *A. 1655. fol. 36. Tit.* Præsidium *Kamieńca.*

Ludźie podeyrzeni, ktorzy domy sobie w tym Mieśćie przy bramach wystawili, y ći, ktorzyby żywnośći na niedźiel naymniey dwanaśćie nie mieli, wyrugowane bydź ztamtąd maią; do czego Komisarze naznaczeni są. *ib.*

Tęż fortecę z publicznych włośći opatrzyć słusznym prowiantem, zlecono tamecznemu Vr. Prowiant Magistrowi. *A. 1658. fol. 44. Tit.* Præsidium *Miasta Kamieńca Podolskiego.*

Akcyzę y Czopowe w tym Mieśćie, y w inszych Miasteczkach Woiewodztwa Podolskiego, *in præsidium* Miasta Kamieńca ordynowano; wyiąwszy Miasto *Iazłowiec*, z ktorego na Jazłowieckie *præsidium* obracać się ma. Do czego Administratora, Szlachćica dobrze ośiadłego, Obywatele tameczni na Seymiku *Relationis* sobie obiorą, ktory *prævio juramento* te obadwa podatki administrować będźie. Przytym do

rewidowania pomienioney fortece, y armaty y municyi, Komisarzow naznaczono. *ibidem.*

Znowu o opatrzeniu teyże fortece. *vid. Miasto Krakow.*

Temuż Miastu Prawa y Przywiley od Krola Zygmunta III. w Roku 1598. o żydach, aby do trzećiego dnia w Mieśćie śię tym nie bawili, dany reasumowano y aprobowano.

To ostrzegaiąc, aby *advenæ* y *præsidiarii*, *& jura Civitatis non habentes*, w szynkach, rzemiosłach, przekupstwie y warzeniu piwa, *ultra Privilegia & decreta* nie przeszkadzali, *sub amissione* tego wszystkiego; czego *medietas* na obronę Miasta, a druga *medietas Officio Castrensi cedere* ma. Co wszystko *Officium* exekwować powinno, *sub pœnis contra negligentes Officiales sancitis. A. 1659. fol. 35. Tit. Miasto Kamieniec.*

Tamże na *Præsidium* sto Piechoty Vr. Jana Michała *Myślis̈zewskiego*, przy dawney dwoch set Piechoćie; także Chorągiew Kozacką Vr. Piotra *Telesusa* ordynowano, y zasługi im iako y pomienioney dawney Piechoćie z Skarbu Koronnego płaćić naznaczono. *ib. Tit.* Præsidium *Kamieńca Podolskiego.*

A na Prowiant sumę z Skarbu Koronnego, do rąk Vr. Alexandra Ignacego *Matczyńskiego*; ponieważ Vr. Marćin *Liniewski* inszą Rzeczypospolitey usługą iest zabawny; na przyszłey Komisyi Lwowskiey wyliczyć naznaczono *&c. ib. f. 36. Tit. Prowiant Kamieniecki.*

Reasumowano tę Konstytucyą, y oraz do prowiantowania Vr. Krzysztofa *Kawieckiego* Pisarza Ziemskiego Podolskiego, y onemu tyśiąc złt. za pracę, naznaczono. Do iegoż rąk aby suma *proveniens* ze dwunastu Podymnych od Woiewodztwa Podolskiego, przez Poborcę oddana była, a to według deklaracyi przez Posłow tegoż Woiewodztwa uczynioney, postanowiono. *A. 1661. f. f. 28. Tit.* Securitas *Miasta.*

Tenże Prowiant Magister asekurowany, ieżliby co z tych pieniędzy na reparacyą municyi (za znieśieniem śię z Komendantem od Krola naznaczonym, Szlachćicem dobrze ośiadłym) wydał. *ib.*

Tenże co za iurament na teraźnieyszym Seymie wykonać ma? *vid. ib.*

Komisarze naznaczeni do tegoż Kamieńca, aby Zamku y Miasta porządek, municyą, y aparat do obrony należący, *fideliter* zrewidowali y zpisali, defekta uważyli, y przez kogoby śię stały, *inquirant.* Piechoty tameczney popis odprawili, pilną o iey służbie y zapłaćie z Skarbu, ieżeli ich dochodźiła? inkwizycyą uczynili, Mieszczan y Przedmieszczan, ieźli miedzy tameczną piechotą w Regiestrze śię znaydą? wypisali; na ktorych mieysce Rotmistrze tameczni zaraz służałey piechoty, wiary Swiętey Katolickiey, narodu Polskiego albo Niemieckiego, zaciągnąć powinni będą. Nad to aby ćiż Komisarze o prowiantach, tak dawnieyszych iako świeższych, także y o pieniędzach *ab A. 1648.* na reparacyą y potrzeby tey fortece, od Rzeczyposp. iakimkolwiek sposobem ordynowanych, na co? y przez kogo wydane są? y ieżeli przy kimkolwiek tych pieniędzy co zostało? aby *inquirant*, y liczby przesłuchali *A. 1662. fol. 25. Tit. Ordynacya* præsidii *Kamienieckiego.*

Rotmistrze Kamienieccy Mieszczan y Przedmieszczan, według dawnego Prawa, do szeregow nigdy wpisować nie maią, *sub pœna mille marcarum, in Iudicio Tribunalatio, ad instantiam cujusvis, ex regestro militari vindicanda. ib.*

A żeby śię *in Præsidio* tamtey fortece, iednym ludźiom nie przykrzyła praca, postanowiono: iż tam Chorągwie nie dłużey nad rok ieden zostawać maią, ale zawsze insze, tak wiele co rok, y tak długo, iako Rzeczyposp. *requiret necessitas*, pod Komendę Starosty tamecznego powinne bydź ordynowane tak, iako y piechoty na tymże *præsidium* zostaiące. Konni iednak nie w Mieśćie, ale *extra mœnia*, w lećie obozy w polu, a w źimie konsystencye swoie tam, gdźie Hetman Koronny pokaże, odprawować, y na wszystkie tey fortece *pericula*, za sprawą tegoż Starosty tamecznego, pilne oko mieć maią. *ib.*

Tamże, stosuiąc śię do Konstytucyi A. 1655. na *Præsidium* koni dwieśćie y Rotmistrzow dwu, w Woiewodztwie Podolskim dobrze ośiadłych, ordynowano, ktorzy *sine præjudicio* tamecznych Mieszczan y Obywatelow Woiewodz. tamecznego, na tey fortece pospołu z piechotami dawnemi, pod Komendą Starosty Kamienieckiego, zostawać maią. Przytym Komisarzow do rewidowania reparacyi tey tam fortece y inkwirowania, iaki na to koszt łożony? naznaczono. *A. 1667. fol. 18. Tit.* Præsidium *konne.*

Tamże Komisarze naznaczeni, dla informacyi o wydatkach przeszłych, na reparacyą teyże fortecy, to iest: co kosztem I M P. niegdy Stanisława *Potockiego* Woiewody Krakowskiego Hetmana W. Koron. a co za dyspozycyą Komisyi Kamienieckiey, z podatkow Woiewodztwa Podolskiego iest reparowano. *ib.*

Zapłata Draganii Starosty Kamienieckiego, *in præsidio* tamże będącey. *vide Tit. Zapłata.*

Buntownikow aby znoszono w Woiewodztwie Podolskim. *vid. Tit. Woiewodztwo Podolskie.*

Piechocie na fortecy tameczney zostaiącey, że *æqualiter* wszystkiey żołd ma dochodźić z Skarbu Koronnego, deklarowano. *Confœderat. general. Varsav. sub Interregno. A. 1668. f. 22. §. Za powszechną.*

Tegoż Miasta, także Baru, Białeycerkwie, Krakowa, Lubowni y Lwowa opatrzenie. *vid. w Exorbitancyach na Elekcyi Krola I M. Michała. A. 1669. Tit. Opatrzenie fortec Ukrainnych.*

W tymże Kamieńcu iurysdykcyą religii Greckiey do iurysdykcyi Polskiey, a Ormianow pod iurysdykcyą Grecką zostaiących Religii Ormiańskiey y iurysdykcyi, inkorporowano. *A. 1670. fol. 25. Tit. Miasto pograniczne.*

Tamże żołnierze Rzeczypolp. *in præsidio* zostaiący, aby się gospodami od Burmistrza y Magistratu naznaczonemi (trzydniowych nie wyciągaiąc chlebow) kontentowali, postanowiono. *ib.*

Czopowe tamecznego Miasta na *præsidium* naznaczono. *ib.*

Toż Miasto, podług przywileiu onemu danego, do wszelkiego porządku, praw y wolności Miasta Lwowa inkorporowano. *ib.*

Piechoćie tameczney, żołdu do trzech złotych, ieden złoty na mieśiąc postąpiono suknem płaćić. *A. 1635. f. 30. Tit. Piechota.*

Pieniędzy y rynsztunkow, od I M. X. *Rozrazewskiego* Biskupa Kuiawskiego na Kamieniec legowanych, Instygator Koronny, *ex delatione* Starosty Kamienieckiego na Trybunale; u Swietckich *inter causas fisci*, a u Duchownych *inter causas spirituales*; ma dochodźić. *A. 1609. f. 899. Tit. Legatum.*

Temuż Miastu, po szelągu brać od konia nad dawne Mostowe, pozwolono. *A. 1613. fol. 15. Tit. Mostowe Kamienieckie.*

Kamieniec Podolski od Podatkow Rzeczypolp. y Hyberny, Przechodow, Stacyy y wszelkich exakcyy, *quocunque nomine & titulo* wymyślonych, Pogłownego, Podymnego, Szosow, Poborow, czopowego, Szelężnego, Rogowego, do lat 10. uwolniono; *salvis Iuribus* Woiewodow y Starostow. Wszystkie przytym tegoż miasta Przywileie, *Immunitates*, *Prærogationes ac Decreta* od Krolow nadane, aprobowano, w ktorym to mieśćie Kamieńcu aby żydźi, według dawnych Praw y Konstytucyy 1598. 1659. 1670. żadney posesyi mieć, ani handlow *exercere*, y dłużey nad trzy dni, gośćiami będąc, bawić nie ważyli się, *sub pœnis arbitrariis* Vrzędu Grodzkiego Kamienieckiego, zakazano. Ludźie Religii Greckiey w tymże mieśćie mieszkać nie maią. Jarmark na dźień Narodzenia Nay. P. Maryi temu miastu przywrocono. Toż miasto opatrzyć y osadźić deklarowano, *competente præsidio* pod Komendą W. Marcina *Kąckiego* Woiewody Kiiowskiego Generała na ten czas Podolskiego. A *post fata* Jego, aby był Komendant Szlachćic Katolik, dobrze w tym Woiewodztwie ośiadły, nie dożywotnie, ale tylko na trzy lata podawany, *Præsidium* zaś w nim *sumptu Reipubl.* iako y Komendant ma *provideri*. Cła iednak *in genere* wszystkie, czymkolwiek handluiący Kupcy, do skarbu wnośić powinni, *non obstante prææallegata Libertatione. A. 1699. f. 52. Tit. Libertacya.*

O żydach. *vid. Tit. Zydźi.*

O Armaćie y prowiancie Kamienieckim. *vid. Tit. Armata. Tit. Prowianty.*

Mieszczanom Kamieńca Mazowieckiego aby most na Bugu, według Przywileiow swych, bez wszelkiey odwłoki restaurowali, kazano, *sub pœna centum marcarum Polonicalium*, na Trybunale, *ad instantiam cujusvis, toties quoties repetenda.* A furmani po połgroszku od konia płaćić in mostowe, wedle pomienionych przywileiow, maią. *A. 1616. f. 19. Tit. Most pod Kamieńcem.* *Kamieniec Mazowiecki.*

Miastu Kamieńcom Litewskiemu wolność od podatkow. *A. 1661. vide Miasto Szereszow.* *Kamieniec Litewski.*

Miastu Każimierzowi przy Krakowie na poprawę murow, y insze potrzeby iego znaczne *Każimierz przy Krakowie.*

czne publiczne, odpuszczono szos do czterech exakcyy po sobie idących, ieżliby kiedy postanowione były, począwszy od exakcyi z teraźnieyszego Seymu; także y czopowe. *A. 1589. f. 533. Tit. Odpuszczenie szosu Każimierzanom.*

Temuż mostowe, nad stare cło poł grosza od konia każdego y od bydła rogatego, y od każdego innego bydlęcia wielkiego, od tych wszystkich, ktorzy na zkład Krakowski, albo przez most Każimierzki, przez Krakow przeieżdżać będą, podwyższono, y Przywiley na to dano. *ib.*

Temuż myto po złotemu od każdego statku Kupieckiego, na poprawę brzegow wiślnych, pozwolono. O czym *fusius* Przywilęy Krola Stefana na Seymie im dany w sobie ma. *A. 1598. f. 706. Tit. Oprawa Miasta Każimierza.*

A most Mieszczanie tamże budować maią, *sub pœna mille marcarum, ad instantiam Instigatoris, post curiam vindicanda. A. 1601. fol. 751. Tit. Most Każimierzki u Krakowa.*

Toż od stanowisk y stacyy żołnierzkich *in perpetuum* uwolniono, *cum interpositione pœnæ infamiæ in contravenientes*, w Grodźie Krakowskim *sine appellatione decernendæ. A. 1635. f. 40. Tit. Wolność od stanowisk żołnierzkich.*

Reasumowano to potym, y Miasto przy teyże wolnośći *in toto* zachowano. *A. 1677. fol. 15. Tit. Aprobacya Praw.*

Tegoż Miasta Rzemieślnikow, iako y Krakowskich, na przeszłym Seymie od płacenia duple poborowey, tak *pro præteritis*, iako y *in futurum* uwolniono. *A. 1659. fol. 33. Tit. Komisya do fortyfikacyi Krakowa.*

Tamże wszystkim, ktorzyby na pustych placach budować się chćieli, wolnośći od wszelakich podatkow Rzeczyposp. do lat trzech pozwolono. Ci iednak, ktorzy *ad determinationem* Seymu tego, w Mieśćie mieszkaiąc, otrzymali śię, podatki iakie uchwalone będą na potym, oddawać do Skarbu Rzeczyposp. przez Vrząd tameczny powinni będą. *ib.*

Co służy także *Stradomiowi*, *Podbrzeżiowi*, y innym przyległośćiom. *ib.*

Tamże dobr nabywać, y nabytych żadnemi dyspozycyami, donacyami, wendycyami, *à jure, jurisdictione & oneribus Reipubl. & Civitatis avellere*, tak iako y w Krakowie, nie godźi śię. *A. 1658. fol. 32. Tit. Miasto Krakow.*

Tamże uzpokoiaiąc dyferencye, względem płacenia podatkow publicznych, miedzy Duchownemi y Miastem, *occasione Constitutionis novellæ 1655.* zachodzące, deklarowano. *vide Krakow* infra.

Temuż wolnośći y wszystkie *in genere Privilegia à locatione*, od Krolow Polskich nadane, *in toto* aprobowano. *A. 1677. f. 15. Tit. Aprobacya Praw.*

Temuż Czopowe pozwolono *in supplementum* podatku zatrzymanego. *vid. Krakow A. 1678.*

Tegoż Miasta Libertacya. *A. 1652. vid. Krakow.*

Każimierz dolny. Miastu Każimierzowi dolnemu mostowe od konia każdego Przekupnia po połgroszku podwyższono. *A. 1601. f. 571. Tit. Podwyższenie cła Każimierzowi.*

Tamże pozwolone ludźiom *cujuscunque Nationis*, w Koronie Polskiey zostaiącym, to iest: Ormianom, Grekom y Zydom, tak tym co tam zostaią, iako y tym, ktorzy *de novo* budować się będą mogli, ośiadać Kamienice y domy, tak w rynku iako y w ulicach, y na placach budować śię, one kupiąc. Także handle, wina y inne wszelakie likwory prowadźić; piwa, miody, robić y szynkować, piekarstwem śię bawić; *salvis oneribus Reipubl.* y Dźierzawcy Miasta. *A. 1677. f. 28. Tit. Miasto Każimierz.*

Declaratur: iż te likwory, zapłaćiwszy Dźierzawcy podatki y beczkowe, także y wina szynkować, y piekarstwem śię bawić wolno. *A. 1678. fol. 28. Tit.* Reassumptio *Konstytucyi.*

Kcyna. Miasteczkowi Kcynie myta pozwolenie. *vide Miasteczko Usźćie.*

Kieydany. Miastu Kieydanom Prawo Maydeburskie, od Krolow Polskich nadane, *in omnibus punctis, clausulis, conditionibus, libertatibus, & continentiis, salvo in omnibus publico exercitio Sanctæ Romanæ Catholicæ Ecclesiæ*, tak w Mieśćie iako y po Przedmieśćiach, wiecznemi czasy konfirmowano. *A. 1661. fol. 31. Tit. Aprobacya Przywileiow Miastu Kieydanom.*

Temuż Miastu Przywileie y Prawa, według Konst. 1661. aprobowano *in toto. K. L. 1717. fol. 15. Tit.* Immunitas *Miast.*

Mie-

Mieſzczanie Kiiowſcy budowania Zamku tamecznego pomagać maią. *A. 1607. fol. 832. Tit. O budowaniu Zamkow.* *Kiiow.*

Ale to z nich znieśiono, przy Prawach y Przywileiach, ktore im nadane ſą, zoſtawuiąc ich. Przytym im też Prawa y Przywileie wiecznie potwierdzono. *A. 1611. fol. 22. Tit. Mieſzczanie Kiiowſcy.*

Znowu im Prawa y Przywileie *in toto*, wiecznemi czaſy aprobowano, y że w wątpliwość żadną przywodzone bydź nie maią, deklarowano. *A. 1616. fol. 35. Tit. Potwierdzenie Praw.*

O tymże. *A. 1633. fol. 58. Tit. Libertacya Miaſta Kiiowa.*

Już nie tam Woyſku Zaporowſkiemu, ale w Kaniowie, od tego czaſu płacono bydź ma. *ibid.*

Toż Miaſto, od wſzelkich ceł y myt, y zpławu wodnego w W. X. Lit. nowo podwyżſzonego, uwolniono. *ib.*

Toż z Przedmieśćiami, przykładem inſzych Miaſt głownych, od ſtanowiſk wſzelakich y ſtacyy żołnierzkich y Kozackich, wiecznemi czaſy uwolniono. *A. 1641. fol. 26. Tit. O Rokach Ziemſkich Woiewodztwa Kiiowſkiego.*

Miaſtu Kleparzowi dla ſzkod, podczas obleżenia Krakowa podiętych, y dla ſtateczney wierności, ſzos cały do czterech exakcyy, y czopowe iedno od wſzelakich likworow darowano y odpuſzczono. *A. 1589. f. 533. Tit. Szos y czopowe Kleparzkie.* *Kleparz.*

Toż od podwod y podatkow, do czterech lat uwolniono. *A. 1633. fol. 58. Tit. Miaſto Kleparz.*

Temuż, aby względem zaczęćia municyi koſztem iego właſnym, żadnego impedymentu tameczni nie mieli Mieſzczanie, warowano. *A. 1652. fol. 18. Miaſto Krakow.*

Temuż, iako Krakowu y Każimierzowi, *in ſupplementum* podatku zatrzymanego, to ieſt: połtora pogłownego *circiter*, czopowe *ad inſtar* czopowego Woiewodztwa, *ad decurſum biennii* pozwolono. *A. 1678. fol. 15. Tit. Miaſto Krakow.*

Toż od ſtanowiſk żołnierzkich y ſtacyy wiecznemi czaſy uwolniono, *cum interpoſitione pœnæ Infamiæ in contravenientes.* O co *forum* w Grodźie Krakowſkim *ſine appellatione. A. 1635. f. 40. Tit. Wolność od ſtanowiſk żołnierzkich.*

Kobyla gora. *vide Freyſztad.* *Kobyla gora.*

W Kobylinie iarmarki. *vid. Tit. Iarmarki.* *Kobylin.*

Miaſtu Kołomyi wybierania ſztukowego pozwolono. *A. 1654. fol. 17. Tit.* Præſidium *Miaſta Lwowa.* *Kołomyia.*

Miaſtu Kopylowi libertacya. *vid. Słuck.* *Kopyl.*

Miaſtu Korczynowi przez ogień zniſzczonemu, Libertacyą do roku prolongowano. *A. 1611. f. 26. Tit. Nowe Miaſto Korczyn.* *Korczyn.*

Temuż cło moſtowe podwyżſzono, od konia y wołow Kupieckich po połtoraku, według Przywileiu na to mu ſłużącego. A ten podatek na ſamę poprawę moſtow y grobel obracać śię ma, *ſub amiſſione* onego; *ſalvis libertatibus Nobilitatis ac ſpiritualium. A. 1647. fol. 12. Tit. Aukcya moſtowego.*

Mieſzczanie Korſzuńſcy, Czehryńſcy, Stoblowſcy, Danielowſcy, w Kiiowſkim Woiewodztwie; a w Podolſkim, Mieſzczanie y Boiarowie wſzyſcy Staroſtom *ſubeſſe* maią y ſłużbę odprawiać, pod karaniem ſrogiem y utraceniem praw y wolnośći ſwych. *A. 1607. f. 848. Tit. O ſweywoli Ukrainney.* *Korſzuń.*

Miaſta Kośćiana wolność. *vid. Wſchowa.* *Kośćian.*

Miaſteczkowi Koſtrzynowi, y wśiom do niego należącym, Prawa y Przywileie *in toto* aprobowano. *A. 1667. f. 40. Tit. Aprobacya Prawa.* *Koſtrzyn.*

W Kownie Płatnerze bydź powinni, aby zbroie y ſzyſzaki robili; dla ktorych Sloſarnią y mieſzkanie Mieſzczanie zbudować, y onych z prowentow mieyſkich opatrzyć maią. *A. 1613. f. 41. Tit. O Płatnerzach w Miaſtach Naſzych.* *Kowno.*

Tamże dla Obywatelow W. X. Lit. zkład zboża, y co śię im w domu rodźi, y towarow wſzelakich Kupieckich, z warunkiem tym, aby ich daley nie prowadzono. *A. 1647. f. 15. Tit. Tit. Zkład w Kownie.*

Ktorey Konſtytucyi ſami tylko kupcy podlegać maią. *ib.*

Toż Miaſto dla pogorzenia, od wſzelkich *in genere* podatkow publicznych y ſtanowiſk

wiſk żołnierzkich, do lat czterech uwolniono. *A. 1654. fol. 36. Tit. Pewne Miaſta pogorzałe.*

Toż znowu, po rekuperowaniu onego z rąk nieprzyiaćielſkich, od wſzelakich podatkow publicznych (wyiąwſzy *contributionem perſonalem* na tym Seymie uchwaloną, y wſzyſtkie cła, Krolewſkie y Rzeczypoſp.) do lat dźieśięć, tudźież od ſtanowiſk, ſtacyy, wydawania chleba, przechodow żołnierzkich, podług dawnych Praw y Przywileiow, temu Miaſtu nadanych, *ex quo* Komora głowna ceł Krolewſkich tam założona, wiecznemi czaſy libertowano. *A. 1662. f. 24. Tit. Libertacya Kowna.*

Zkład w Mieśćie Kownie, dla ludźi kupieckich *approbatur.* Ktory także y drogę z Zmudźi do Prus, *non derogando* w tym dawnemu zwyczaiowi, Komiſarze zporządźić maią. *A. 1581. fol. 381. Tit. O drogach.*

Nie ſtało śię temu doſyć; inśi Komiſarze naznaczeni. *A. 1598. fol. 697. Tit. Około drog.*

Y znowu inśi. *A. 1601. fol. 862. Tit. O drogach.*

Kowno przy dawnych Przywileiach y Konſtytucyach, zachowano. *A. 1717. fol. 15. Tit.* Immunitas *Miaſt.*

Koźmin. W Koźminie iarmarki. *vid. Tit. Iarmarki.*

Krakow. Miaſta Krakowa zkłady aprobowano takim ſpoſobem: aby każdy Kupiec Cudzoźiemſki towary ſwoie zkładał w Krakowie, a miedźi aby żaden Kupiec y Przekupień nie przedawał nikomu obcemu, tylko Mieſzczanom Krakowſkim. *A. 1565. fol. 108. Tit. Mieſzczanie Krakowſcy.*

Item: żaden Kupiec z Krakowa wyieżdżać nie ma, poki nie przeda towarow. *ibidem.*

Item: żaden Kupiec z Węgier y z Sąca, y z inſzych Kroleſtw, nie powinien do Torunia z miedźią albo inſzym towarem iachać, minąwſzy Krakow. *ib.*

Z Prus, a mianowićie z Torunia, towarow przywieźionych nie wolno daley prowadźić; ale w Krakowie one zkładać y przedawać powinno. *ibidem.* §. *Ciż Mieſzczanie.*

Kupcy Cudzoźiemſcy nie powinni z ſobą w Krakowie handlować, ale towar ſwoy Mieſzczanom Krakowſkim, albo ktorymkolwiek Obywatelom Państw Koronnych przedawać maią. *ib. f. 109. Tit. Ciż Mieſzczanie.*

Płotna wſzelakiego zkądkolwiek przywieźionego, a mianowićie płotna *Golcz*, nie wolno, tylko na wielki łokieć w Krakowie przedawać, okrom płotna czarnego, ktore na mały łokieć, *ſub pœnis in Privilegio Caſimiri Regis de A. 1354. deſcriptis*, przedawane bydź ma. *ib.*

Kupcow Cudzoźiemſkich, ktorzyby, okrom głownych iarmarkow, w Krakowie z ſobą a nie z Mieſzczany Krakowſkiemi handlowali, wolno tymże Mieſzczanom hamować, areſztować y dobra ich Skarbowi Krolewſkiemu konfiſzkować. *ib.*

Item: żadnemu Noremberczaninowi, albo inſzemu kupcowi, nie wolno w Krakowie, okrom głownych iarmarkow, towarow ſwych przedawać. *ib.*

Kupcy Polſcy nie powinni miiać Krakowa dokądkolwiek, a zwłaſzcza do Sląſka, albo z Sląſka z towarami idący, ale ſtaremi drogami na Krakow ieźdźić maią, y tam doſyć czynić zkładowi. Także y Kupcy z Węgier nie gdźie indźiey, ieno w Krakowie towarow ſwych zkład maią mieć, y tamże one przedawać, y inſze rzeczy ku potrzebie ſwey ſprawować, *ſub confiſcatione omnium bonorum. ib.*

Item: Soli w Bałwanach nie godźi śię przedawać w Miaſteczku *Miechowie*, y zkład tam bydź nie może, *in præjudicium* zkładowi Krakowſkiemu. Tamże ani *ſal centenariatum* z *Wieliczki* nie ma bydź przedawana, ieno w targowe dni, pod winą w Przywileiu Krola Kaźimierza A. 1451. opiſaną. Ani w Miaſteczkach, *Słomnikach* y *Proſzowicach* y w inſzych Sąśiedzkich, nie ma bydź *ſal centenariatum* przedawana, ieno w targowe dni. *ib.*

Mieſzczanom Krakowſkim wolno mieć w Krakowie *in perpetuum* zkład wſzelakich towarow, z rożnych Krain przychodzących. *ibidem. fol. 110. Tit. Ciż Mieſzczanie Krakowſcy.*

Mieſzczanom Krakowſkim w Radźie Mieyſkiey, wyżſzego lub niżſzego Prawa, będącym, gdyby, podług Statutu Toruńſkiego, w gwałćie iakim nie mogł bydź poiman gwałtownik, wolno dochodźić gwałtow, iako Szlachćicowi *ex juris qualitate* przychodźi. *A. 1581. fol. 374. Tit. Krakow.*

Znowu

Znowu temuż Miastu Konstytucye wszystkie *contra Violatores securitatis publicæ*, także o tumultach ferowane, y Statut Toruński, *in toto* reasumowano, z tym dokładem: a żeby się każdy *violator* y *tumultuarius* w Grodźie sprawować był powinien; *salvâ appellatione* Szlachćicowi na Trybunał, a *plebeius sine appellatione; salvâ* z Studentami *in criminalibus Regiâ, in civilibus Rectoris Academici jurisdictione. A. 1650. f. 4. Tit. Securitas* y *Præsidium.*

Co y innym Miastom Koronnym, y W. X. Lit. *ratione* tumultow, służyć ma. *ibidem*

Znowu temuż wszystkie Statuta y Konstytucye *de tumultibus* reasumowano, y Komisye roku przeszłego, dla uspokoienia Miasta tego *à tumultibus internis*, z Kancelaryi Koronney wydane, y to, cokolwiek ćiż Komisarze na teyże Komisyi postanowili, y ieszcze postanowią, *lege perpetuâ* aprobowano. *A. 1661. f. 30. Tit. Securitas.*

Ze toż Miasto ma *prærogativam in ferendis in Conventibus Nobilitatis suffragiis, patet* z Kaptura, w Krakowie *sub Interregno* po śmierći Krola Stefana uchwalonego. *A. 1586. f. 404. §. A iż też.*

Toż w związek Konfederacyi Kapturowey przyięte. *ib.*

Znowu w związek y Konfederacyą Rzeczypospl *sub Interregno*, po abdykacyi Krola I M. Jana Kaźimierza przyięte iest. *A. 1668. f. 21. §. Vważaiąc.*

Item po śmierći Krola I M. Michała. *A. 1674. fol. 30. Tit. Miasto Stołeczne Krakow.*

Toż na wieczne czasy od podwod iest uwolnione. *A. 1588. fol. 487. Tit. Libertacya od podwod.*

Tegoż iarmarki. *vid. Tit. Iarmarki.*

Temuż szos y pobor do czterech exakcyy, ieżliby kiedy *ex necessitate* Rzeczypospl. uchwalone bydź miały, począwszy od poborow na tym Seymie uchwalonych, darowano y odpuszczono. *A. 1589. f. 532. Odpuszczenie szosu y poboru.*

Także y czopowe do dwuch exakcyy, na poprawę murow. Ktore Vrząd Mieyski od wszelkich likworow wybierać y wyćiągać ma, wedle Przywileiu Piwowarow Miasta tego; zachowuiąc *cognitionem* o tymże Przywileiu do Seymu. *ib. Tit. Odpuszczenie czopowego.*

Ale że tych dwoch exakcyy, szosu y poboru, y iednego czopowego ustąpiło Miasto, na inszy czas mu toż warowano. *A. 1601. f. 749. Tit. Miasto Krakow.*

Ieszcze na dalszy czas to warowano. *A. 1611. f. 28. Tit. Prorogacya.*

Ieszcze y na dalszy. *A. 1616. f. 19. Tit. Prorogacya.*

Temuż Miastu, dla poprawy drog w Krakowie, nad stare mostowe, każdy furman Cudzoźiemski z solą, y z inszemi ćiężkiemi rzeczami, do Krakowa przyieżdżaiący, od każdego konia po połgroszku Miastu płaćić powinien; także y od bydła rogatego, ktoby ie na przeday do Krakowa przypędził, po połgroszku płaćić ma, zwłaszcza od bydła wielkiego. *A. 1589. f. 532. Tit. Podwyższenie mostowego.*

Temuż cło nowe postanowiono takie: aby osoby wszelakie cudzoźiemskie od wszelkiego towaru, według oszacowania, od grzywny po połgroszku czasy wiecznemi płaćiły, wedle Przywileiu na to danego. *ib. f. 533. Tit. Cło Krakowskie.*

Temuż na restauracyą Ratusza, od towaru wszelakiego, według oszacowania, od grzywny po groszu, inkluduiąc w ten grosz połgrosza *per Constitutionem* A. 1579. nadane, do Seymu sześćniedźielnego brać pozwolono. *A. 1633. fol. 58. Tit. Miasto Krakow.*

Z czego Mieszczanie rachować się powinni. *ib.*

Do lat dwu ten podatek prolongowano. *A. 1635. f. 44. Tit. Prolongacya.*

Y znowu połgroszkow wybieranie do lat dwu, na restauracyą y poprawę murow, prorogowano. *A. 1641. f. 23. Tit. Miasto Krakow.*

Temuż cło od wszelakich towarow cudzoźiemskich, także od koni y wozow należące, podług dawnych praw, na poprawę drog y insze iego potrzeby, do lat dwoch *in duplo*, iako teraz *currit*, podwyższono. *A. 1678. f. 15. Tit. Miasto Krakow.*

Toż aby za wolą Krolewską, y zdaniem Hetmana Koronnego, y ludźmi, y rzeczami do obrony należącemi, przez Prowizory, ktorzy woiennemi potrzebami zawiadować maią, opatrzone było, postanowiono, nie deroguiąc *in posterum* Prawu o opatrowaniu Zamkow. *A. 1590. f. 568. Tit. Opatrzenie Krakowa y Lubowle.*

Ale to zniesiono, *cessante periculo* od Turkow. *A. 1591. fol. 618. Tit. Zniesienie niektorych Konstytucyy.*

Temuż na oprawę Miasta, y inne potrzeby, od achtela piwa od Karczmarzow Krakowskich grosz wybierać, wiecznemi czasy pozwolono.. Z czego iako y z inszych prowentow, wedle Konstytucyi y zwyczaiu danego, liczbę czynić powinno. *A. 1601. f. 749. Tit. Miasto Krakow.*

Na Wiśle cła od Mieszczan Krakowskich, od żadnych towarow, ktore z Sląska do Korony prowadzą, ani od ryb, żywności, ani od drzewa, na oprawianie drog y budowanie Miasta, nad Prawa ich dawne, Szlachta wiecznemi czasy brać nie maią, *sub pœna, in Constitutione de extorto injuste teloneo, sancita.* Wyiąwszy tylko wodne dziesięciny na Wielkie Rządy, Skarbowi Krolewskiemu y Starostwu Krakowskiemu służące, ktore płacić powinni. *ib.*

Zstrony Indukt, Mieszczanie y kupcy Krakowscy, do decyzyi Krolewskiey zostawieni. *A. 1609. f. 902. Tit. Zkłady Koronne.*

Y znowu. *A. 1613. fol. 9. Tit. Potwierdzenie.*

W tymże Mieście Fortki prywatne wszystkie, *tam apud Spirituales quam Sæculares*, do sześci niedziel (wyiąwszy dwie dawne uprzywileiowane Xdza *Dębińskiego* y *Skarszewskiego, ad vitam illorum*) zamurować, y aby więcey ich czynić nie ważono się, *sub pœna mille marcarum* na Trybunale, od Swietckich *inter causas officii*, a od Duchownych *inter causas compositi Iudicii, ad instantiam officii Castrensis sive Civilis repetenda. A. 1611. fol. 27. Tit. O zniesieniu fortek prywatnych w Krakowie.*

Znowu Fortki y Bramy, ktore prywatni, tak Duchownego iako y Swietckiego Stanu ludźie, dla swey prywatney wygody, w murach Krakowskich porobili, iako *securitati publicæ* szkodliwe zniesiono, y one aby każdy, pod winą tyśiąca grzywien, *juxta Constitutionem 1611.* wyrażoną, *in spatio sex septimanarum, à data præsentium computandarum*, zamurować kazał, postanowiono, *non obstantibus quibusvis Privilegiis.* O co *Forum in casu contraventionis*, Swietckim *inter causas Officii*, a Duchownym *inter causas mixti fori*, w Trybunale Koronnym, *ad cujusvis instantiam* naznaczono. Także aby żaden, *cujuscunque status & conditionis*, budynkow do murow mieyskich (żeby wolno tychże murow *ab intra* było obeyśćie y municyi prowadzenie) nie przystawiał, zakazano. Wyiąwszy Kamienice Wieleb. Kapituły Krakowskiey, na Kononiczey ulicy leżące. *A. 1661. f. 30. Tit.* Securitas *Miasta Krakowa.*

Reassumuntur in toto obiedwie Konstytucye o fortkach y bramach. *W Konfederac. Generał. Warszaw. A. 1668. f. 21. §. Uważaiąc.*

Do przesłuchania liczby Mieszczan Krakowskich z prowentow Miasta Krakowa, osoby pewne, przy Woiewodźie y Staroście Krakowskim, naznaczone. *A. 1611. f. 31. Tit. Liczba Miejszczan Krakowskich.*

Znowu też osoby deputowane, za ktorych innotescencyą, ieźliby Mieszczanie nie stanęli? *forum* im wedle starych Praw naznaczono. *A. 1613. f. 9. Tit. Liczba Mieszczan Krakowskich.*

Tegoż Miasta Przywileie zdawna od Xiążąt y Krolow Polskich nadane aprobowano. *ib. Tit. Potwierdzenie.*

Temuż Woytostwo Krakowskie czasy wiecznemi inkorporowano; *non derogando juribus Magnæ Procurationis. A. 1616. f. 17. Tit. Inkorporacya Woytostwa.*

Toż rzeczami do obrony należącemi opatrzyć obiecano. *A. 1620. fol. 14. Tit. Iako miałeś* supra.

Podczas odiachania Senatorow y Starosty Krakowskiego na Pospolite ruszenie, IM. X. Marćin *Szyszkowski* Biskup Krakowski przy Krakowie, *propter securitatem* onego, rezydował, y z chęći swey y miłośći ku Oyczyźnie, cztery sta Piechoty y konnych sto zbroynych chował; z ktorym Wielkorządca y Vrzędy, Grodzki y Mieyski, znośić śię powinni byli. *A. 1621. f. 11. §. Także też iż.*

Temuż Miastu *Præsidium* dostateczne z Woysk, na tym Seymie uchwalonych, obmyślić obiecano. *A. 1650. f. 4. Tit. Securitas* y *Præsidium.*

Znowu ie *pro exigentia temporis & necessitatis, sufficienti præsidio* z ludźi służebnych opatrzyć, y *omnem securitatem* onemuż *præstandam* postanowiono. *A. 1652. fol. 18. Tit. Miasto Krakow.*

Toż aby całey Rzeczypospl. kosztem *Præsidium* miało, postanowiono *&c. A. 1658. f. 35. Tit. Fortece Rzeczypospl.*

Co

Co także ſłuży Miaſtom, Warſzawie, Poznaniowi, Lwowu, Kamieńcowi, Lubowli. *ibidem.*

Reaſumowano tę Konſtytucyą *in toto* Miaſtu Lubowli, y wedle dawnego Prawa, płacą na ſto dwadźieśćia ludźi z Kwarty Koronney naznaczono. *A. 1670. f. 25. Tit.* Præſidium *Lubowli.*

Znowu Krakow, Lubowla, Lwow *&c.* opatrzone. *vid. Miaſto Kamieniec Podolſki.*

Toż od ſtanowiſk y ſtacyy, z całą Iurysdykcyą iego, y przyległośćiami; także Każimierz, Stradom, Kleparz, wiecznie uwolniono, *cum interpoſitione pœnæ infamiæ in contravenientes Legi præſenti. Forum* Grod Krakowſki *ſine appellatione. A. 1635. f. 40. Tit. Wolność od ſtanowiſk.*

Tegoż Rzemieślnikom, od płacenia duple poborowey, Uniwerſałem A. 1629. opiſaney, tak *pro præteritis* iako y *in futurum* uwolniono, y onę, przychylaiąc śię do Dekretu Seymowego *A* 1631. znieśiono, y wſzelakie kondemnaty, *in quovis Iudicio & officio Regni* względem teyże duple otrzymane, zkaſowano. *A. 1658. fol. 32. Tit. Miaſto Krakow.*

Co ſłuży także Każimierzowi, Stradomiowi, Bieczowi. *ib.*

Tamże trzymaiący dobra, *juri Civili Cracovienſ.* podległe, nie będąc Szlachćicami, ani Mieſzczanami, przed wyiśćiem poł roka, powinni *jus Civitatis* przyiąć, y zatrzymane podatki y *onera Civitatis* płaćić, pod ztraceniem Dobr owych, połowice do delatora, ktory ma bydź Szlachćic *ex Palatinatu Cracovienſi*, a drugiey połowice *ad ærarium Civitatis Cracovien.* O co *forum* na Ratuſzu Krakowſkim. A gdźieby *quæſtio incideret nobilitatis?* to do Trybunału Lubelſkiego, lub Piotrkowſkiego, *inter Cauſas fiſci* należeć ma. *A. 1635. f. 39. Tit. Miaſto Krakow.*

W tymże y na Przedmieśćiach iego dobr nabywać, y nabytych żadnemi dyſpozycyami, donacyami, wendycyami, ſukceſyami, *à Iure, Iurisdictione, & oneribus Reipubl. & Civitatis avellere* nikomu nie wolno. *ib.*

Temuż Konſtytucyą A. 1655. o placach (*vide ſupra* Kośćioły) deklarowano: iż tylko place, grunty y domy w Kośćioły, Klaſztory, ſzpitale y Rezydencye Kapłańſkie zdawna weſzłe, maią bydź od podatkow publicznych wolne, na ktorych *circa fundationem ſui* zaśiadły; *ſalvâ ſolutione ex noviter acceſſis & acquiſitis bonis* po Erekcyach. Co I M. X. Biſkup Krakowſki uzpokoić ma. *A. 1655. fol. 32. Tit. O tych placach.*

Co Także ma ſłużyć Każimierzowi y Stradomowi, okrom płacenia duple od Rzemieślnikow. *ib.*

Tegoż y Przedmieść iego Obywatelom, ktorzy śię na placach ſwoich, dla fortyfikacyi Krakowa budować nie mogli, inſze place wymierzać zlecono Komiſarzom. *vid. Tit. Komiſarze.*

Toż ſwoiemi Miaſtami przyległemi y Przedmieśćiami, przy dawnych Libertacyach y konſtytucyach zachowano, y od ſtanowiſk y ſtacyy łanowych wſzelakich, wolno deklarowano. *A. 1652. fol. 12. §. A Miaſta.*

Temuż wſzyſtkie Prawa, wolnośći y Przywileie, od Xiążąt y Krolow Polſkich, iako y Szkole *Stzoleckiey alias* Rycerſkiey, w tymże Mieśćie, od Krolow Władyſława Czwartego, y Iana Każimierza nadane, aprobowano. *A. 1676. fol. 47. Tit. Approbatio Iurium.*

Tegoż Miaſta Mieſzczan dobra Ziemſkie, przy dawnych Prawach zachowano, y od wſzelkich aſygnacyy y exakcyy żołnierzkich uwolniono, *ſub nullitate* takich aſygnacyy y pod ſurowemi winami, w Prawie opiſanemi, *in contravenientes*, O co *forum* w Trybunale Koronnym *inter cauſas militares. A. 1677. fol. 22. Tit.* Immunitas *Praw.*

W tymże Mieśćie oſoby wſzelkie, na gruntach Mieyſkiey iurysdykcyi zdawna podległych mieſzkaiące, y rzemioſła, handle, ſzynki, pożywienia ſwoie prowadzące, wſzelakie *onera Reipubl. & Civitatis* zarownie, iako y wſzyſcy Mieſzczanie, nie zaſłaniaiąc śię *quovis titulo* nazwanemi, przećiwko Prawom Miaſta tego, *etiam noviſſime* otrzymanemi libertacyami, ponośić, y z rzemioſł, handlow, Oſob y gruntow ſwoich, *coram Iurisdictione Civili reſpondere* powinni. *ib.*

Temuż Miastu, *in supplementum* podatku zatrzymanego, czopowe *ad instar* czopowego Woiewodztwa, *ad decursum biennii* pozwolono &c. *A. 1678. fol. 15. Tit. Miasto Krakow.*

Co także służy Miastu Każimierzowi y Zydom, także Kleparzowi, Wesołey y innym przyległośćiom. *ibid.*

Tegoż Magistratowi Przywiley *super liberam electionem Consulum & Praesidentum recenter, die trigesima Mensis Decembris A. 1677. à Rege Iohanne Tertio collatum, in cujus usu & possessione jam existit*, aprobowano. *Ibid. fol. 19. Tit. Potwierdzenie.*

Temuż cło od wszelakich towarow cudzożiemskich, koni y wozow, na poprawę drog *in duplo*, iako teraz *currit*, podwyższono, do dwu lat. *A. 1678. fol. 15. Tit. Miasto Krakow.*

Porogowano to do lat czterech oboie y czopowe drugie, *ad instar* czopowego Woiewodztwa Krakowskiego, w Mieśćie y po Iurysdykcyi iego, y cło *in duplo* od koni y wozow tylko cudzożiemskich, na naprawę drog. *A. 1683. fol. 18. Tit. Miasto Krakow.*

Tamże szynkow wszelakich w Klasztorach y poświątnych domach, także handlow *cujuscunque generis* y towarow, y officyn rzemieślniczych, *cum praejudicio* ubogich ludźi zagęszczonych, zakazano. Czego w Zakonach y Klasztorach, także domach poświątnych, *brachium spirituale*; a zaś w Kamienicach, domach, tak w Mieśćie iako y na Przedmieśćiach będących, Vrząd Grodzki Krakowski przestrzegać, y aby to Prawo *in executione* było, dopomagać powinni będą. Względem wolnośći od noclegow żołnierzkich y stanowisk, y hybern Przedmieść Krakowskich, Konstytucyą A. 1635. reasumowano. Ktora Konstytucya y Każimierzowi, Kleparzowi, Stradomiu, Wesołey, y Zydom w Mieśćie ich służyć ma *in omnibus, ut supra* Miastu Krakowu. *ibid.*

Temuż Miastu sumę pewnym Chorągwiom, podczas woyny Szwedzkiey daną, w podatkach przyiąc deklarowano *vid. Tit. Sumy.*

Toż przy prawach y Konstytucyi A. 1621. względem pospolitego ruszenia, wcale zachowano. *w Konf. gien. Warsz. A. 1668. fol. 21.*

Toż przy prawach y prerogatywach zachować deklarowano, *ad praesidium Civitatis sumptibus ultra beneplacitum* ich *non obligando. W. Konfederac. Gieneral. Warszaw. A. 1674. fol. 30. Tit. Miasto Stołeczne Krakow.*

Miasta Krakowa wszelkie Prawa, Przywileie, Prerogatywy zachowano, Sumy pieniężne, na rożne *Praesidia* y asygnacye powydawane, w Trybunale *Radomskim* wylikwidowane, *& in rationibus* Podatkow publicznych, na stare zasługi benefikować temu Miastu deklarowano; dwa tyśiąca czerwon: złt. legowane testamentem W. *Matczyńskiego* Woiewody Ruskiego, w Skarbie Kor. do zapłacenia asekurowano. *1710. Poparćie Konf. Sendom. fol. 74. Tit. Miasta.*

Konstytucye *Annorum 1578. 1581. 1598. 1601. 1633. 1667. 1690.* temuż miastu y *Wilnowi* służące, reasumowano. *K. L. 1717. fol. 15.* Immunitas *Miast.*

Krasnystaw Miasto Krasnystaw Przywiley na zkład soli pokazało, *ad beneplacitum Regis. A. 1565. f. 113. Tit. Miasto Krasnystaw.*

Toż od Podwod pieniężnych, y dawania koni podwodnych, do lat dźieśiąći uwolniono. *A. 1589. fol. 534. Tit. Krasnystaw.*

Temuż Przywileie nadane, na palenie y szynkowanie gorzałki, y na zkład miodow przaśnych, y inszych towarow, ktore z Wołynia y Podola ku Lublinowi y Każimierzowi wożą, wiecznemi czasy potwierdzono. *A. 1611. fol. 21. Tit. Miasto Krasnystaw.*

Temuż od podatkow publicznych y ćiężarow wszelakich, dla pogorzenia y zniszczenia, wolność do lat dwu zupełnych, po expirowaniu wolnośći pierwszey, dano. *A. 1616. fol. 33. Tit. Miasto Krasnystaw.*

Krosno. Miastu Krośnu inkorporacyą Woytostwa tamecznego, do przyszłego Seymu odłożono. *A. 1589. fol. 534. Tit. Inkorporacya Woytostwa w Krośnie.*

Incorporatur pomienione Woytostwo, z warunkiem służby woienney y liczby przed Starostą, *juxta Constit. A. 1562.* czynienia. *A. 1598. fol. 700. Tit. Inkorporacya Woytostwa.*

Toż Miasto y osoby na Vrzędźiech, tak Radźieckim iako y Przyśięźniczym będące, poro-

porownano z drugiemi Miast głownych Koronnych Magistratami, w dochodzeniu krzywd gwałtownych, wedle Konstytucyi A. 1581. Miastu Krakowu należącey. *A. 1589. fol. 534. Tit. Inkorporacya Woytostwa.*

Toż przy Prawach iemu służących zachowuiąc, Komisyą *in A. 1671. vigore* Konstytucyi Seymowey (*vid. Tit. Komisye*) odprawioną aprobowano, y żeby *Officium Castrense Sanocense* do exekucyi Dekreta tey Komisyi przywiodło, zlecono. Insze zaś Procesa y Dekreta, *extra forum* na Mieszczanach otrzymane, zkasowano, y wolny rekurs każdemu *injuriam prætendenti*, do Sądow Krolewskich Zadwornych zostawiono. *A. 1677. fol. 29. Tit.* Securitas.

Toż w oddawaniu hyberny, przy deklaracyi dawney zachowano, y Prawa wszystkie, tak *ratione* zkładu, iako y *ratione* podwod, onemu służące, reasumowano y aprobowano. *ibid.*

Tegoż Miasta z winami z Węgier miiać nie wolno. *vid. Tit. wino.*

Miasto Kryczew od podatkow Rzeczyposp. do lat sześći uwolniono, pod ktorą wolność cła Krolewskie y Rzeczyposp. podpadać nie maią. *A. 1649. fol. 44. Tit. Szafunek.* *Kryczew.*

Toż od podatkow Rzeczyposp. wszelakich, y ćiężarow żołnierzkich, *citra derogationem* cłom y mytom Krolewskim y Rzeczyposp. do lat sześći uwolniono. *A. 1652. fol. 27. Tit. Libertacya.*

Znowu do lat czterech, *excepto* ceł y myt, także czopowego &c. *A. 1661. fol. 30. Tit. Miasto Kryczew.*

Mieszczan Kryczewskich *commercia*, osobliwie *victualium* wszelakich w Mieśćie Mśćisławiu *libera*, *sine ulla præpeditione* od Mieszczan Mśćisławskich, bydź maią, *sub pœna* sta kop. *A. 1677. fol. 20. Tit. Sądy pograniczne.*

De fundis regalibus & hereditariis w Mieśćie Krzemieńcu. *vide Tit. Rozgraniczenie Woiewodztwa Wołyń.* *Krzemieniec.*

W Krzepicach iarmarki. *vid. Tit. Iarmarki.* *Krzepice.*

Miastu Krzychowu libertacyą od podatkow y wszelkich exakcyy, do lat czterech daną, prorogowano. Podymne iednak, na zapłatę Woysku na teraźnieyszym Seymie uchwalone, wydać powinni. *A. 1670. fol. 55. Tit.* Respectus *Omla.* *Krzychow.*

Miasto Lachowickie y włość Lachowicką, na lat dźiewięć libertowano, y Przywiley na to Miastu temuż z Kancelaryi wydany *in toto* aprobowano. Tudźież aby P. Hetman W. W. X. Lit. poki trwać będźie *hostilitas*, dwieśćie piechoty na tey fortecy chował, pozwolono, y oney płacą z Skarbu W. X. Lit. naznaczono. *A. 1661. fol. 29. Tit. Libertacya Miastu Lachowickiemu.* *Lachowice.*

Reasumowano tę Konstytucyą do lat dźiewiąći, bo dotąd *ad effectum* nie przyszła, y Przywiley, ktory *eo nomine* z Kancelaryi wydany będźie, aprobowano. *A. 1678. f. 17. Tit.* Reassumptio *Konstytucyi.*

W Miasteczku Łańcućie zkład winny y rybny naznaczono. *A. 1635. f. 26. Tit. Zkład.* *Łańcut.*

Laskowka *vide Freysztad.* *Laskowka.*

Miastu Łęczycy Woytostwo Łęczyckie wiecznemi czasy inkorporowano, zachowuiąc w cale iako *servitii bellici*, tak y insze powinnośći Rzeczyposp. *A. 1589. fol. 535. Tit. Inkorporacya Woytostw.* *Łęczyca.*

Temuż tymże sposobem Konstytucya A. 1581. ktora iest uczyniona na Gwałtowniki Miastu Krakowowi y Poznaniowi, służyć ma. *A. 1609. f. 904. Tit. Warunek Miastu Łęczyckiemu.*

Miastu Lesznu Przywiley na zkład płotna y przędze, od Krola Zygmunta Trzećiego dany, *in toto* aprobowano. *A. 1633. fol. 47. Tit. Miasto Leszno.* *Leszno w Wielkiey Polszcze.*

Tamże zkład towarow *cujuscunque nominis* z Ruskiego, y W. X. Lit. Woiewodztw naznaczono &c. *A. 1676. f. 22. Tit.* Indemnitas *Ceł Koronnych.*

Lecz znieśiono tę Konstytucyą na drugim Seymie, ponieważ *in præjudicium* Ceł Koronnych y Miast, Torunia y Gniezna, *ultra publicum consensum* stanęła; *salvis tamen juribus depositoriorum antiquis. A. 1677. f. 9. Tit. Deklaracya.*

Na Miasteczko Leszno nowe przy Warszawie Przywiley, IMP. Bogusławowi *Leszczyńskiemu* Podskarbiemu Koron. z Kancelaryi Koronney wydany, *in toto* aprobowano; *salvis juribus & Decretis Ducatûs Masoviæ. A. 1654. fol. 19. Tit. Libertacya.* *Leszno przy Warszawie*

Miasto Lidę od stanowisk, ugod, & *quocunque titulo* mianowanych, żołnierzkich y posztarzkich *Lida.*

tarzkich ćiężarow z żydami, y wſzyſtkiemi Iurysdykcyami uwolniono. *A. 1676. f. 21. Tit. Miaſto.*

Toż Miaſto, przy Konſt. 1676. y zaſzłych Dekretach Trybunałow Skarbowych, od Hyberny y Lokacyi uwolniaiących, *inviolabiliter* zachowano. *K. L. 1717. fol. 15. Tit.* Immunitas *Miaſt.*

Liw. W Liwie iarmarki. *vid. Tit. Iarmarki.*

Łomża. Miaſtu Łomźie puſte place, do ktorych śię potomkowie albo dźiedźicowie zdawna nie odzywaią, konferowano, y w dyſpozycyą Vrzędu tamecznego Mieyſkiego wiecznemi czaſy dano; ktore przedawſzy, pieniądze na zbudowanie Ratuſza obroćić powinni, y z tego śię Staroście tamecznemu rachować. *A. 1641. fol. 31. Tit. Aprobacya* Laudi *Ziemie Łomżyńſkiey &c.*

Toż od retent podwodnych *ab A. 1652. usque ad annum præſentem incluſivè* uwolniono. A potym ſymplę iednę podwodnego z dymow czterdźieſtu, w oſtatniey Luſtracyi opiſanych, na każdy rok, *non obſtantibus anterioribus Conſtitutionibus, ſub pœnis ſiſci*, wydawać maią. *A. 1678. f. 39. Tit. Vwolnienie Miaſta Łomży.*

Łowicz. Miaſtu Łowiczowi Przywileie od Krolow, Kaźimierza Wielkiego, Ludwika, Władyſława, Kaźimierza mnieyſzego, Iana Olbrachta y Alexandra, na cło, tak źiemne iako y wodnę, nadane, a przez Krole, Zygmunta Auguſta y Stefana potwierdzone, aprobowano, *inquantumby juri communi* nie derogowały; y Obywatelow Miaſta tego, przy tychże wolnośćiach, wiecznemi czaſy konſerwowano. *A. 1633. fol. 47. Tit. Miaſto Łowicz.*

W Łowiczu iarmarki. *vid. Tit. Iarmarki.*

Lublin. Miaſtu Lublinowi zkład towarow, wedle Przywileiu Krola Władyſława *de data 1392. in perpetuum* pozwolony, aprobowano; *cum hac declaratione:* iż każdy kupiec iadąc przez to Miaſto, z iakiemikolwiek towarami przyiachawſzy, tam zkładać też towary powinien przez ośm dni, a potym choćby ich tam nie przedał, wolno mu z niemi po wſzyſtkim Kroleſtwie iachać. *A. 1565. f. 114. Tit. Miaſto Lublin.*

Temuż *ratione* tumultow ſłużyć ma Konſtytucya A. 1650. iako ktora ſłuży y Miaſtu Krakowowi, vide ſupra *Krakow.*

Tamże nie godźi śię nikomu, bez liſtu Krolewſkiego albo Hetmanow Koronnych, w bębny bić, ani chorągwie rośćiągać, *ſub pœna capitis. A. 1611. fol. 20. Tit. Bezpieczeńſtwo Miaſta Lwowa.*

Tamże bramy y forty o zachodźie ſłońca maią bydź zamykane, a po zachodźie nie maią bydź nikomu otwierane, dla tego Konſtytucyą *A. 1611. & præſentis, de ſecuritate portarum & munitionum* Miaſtu Lwowu y Wilnowi ſłużącą, aby y Miaſtu Lublinowi ſłużyła, potwierdzono (*vide* Lwow y Wilno *A. 1611.*) y aby od nikogo wzruſzona y gwałcona nie była, a pod władzą y opatrznośćią Vrzędu tamecznego Mieyſkiego zoſtawała, warowano, *ſub pœnis contra violatores munitionum ſancitis*, bez naruſzenia zwierzchnośći y powagi Trybunału, ktory śię w tym Mieśćie odprawuie. *A. 1620. fol. 20. Tit. Municya Miaſta Lublina.*

Temuż Miaſtu dla dalſzey poprawy y opatrzenia uſtawicznego nowey municyi, okopow, wałow, baſzt, murow y bram, groſz od każdey beczki piwa przewoźnego, przy trzech Staroście tamecznemu, Przywileiem od Krola Zygmunta III. danym, w nagrodę miary młyńſkiey ſłużących, wedle Przywileiu oſobnego z Kancelaryi Koronney danego, pozwolono. Czego dozor Staroście tamecznemu *pro tempore* będącemu zlecono, aby śię to na nic inſzego nie obracało. *ibid.*

Temuż Woytoſtwo Lubelſkie, wiecznemi czaſy, inkorporowano. *A. 1589 f. 535. Tit. Inkorporacya Woytoſtw.*

W tym Mieśćie y po Przedmieśćiach iego, aby nikt z żołnierzow ſtanowiſk nie czynił, ani ſtacyy wybierał; *ſub pœna Infamiæ, in perpetuum* zakazano. O co *forum*, tamże w Grodźie. *A. 1635. fol. 40. Tit. Wolność od ſtanowiſk Zołnierzkich.*

Do zrewidowania Miaſta tego y wſzyſtkich Przedmieść iego, iako ieſt w cyrkumferencyi ſwoiey, aby Woiewodztwo Lubelſkie na Seymiku *Relationis* Deputaty obrało, poſtanowiono, *in eum finem*, żeby według tey rewizyi, *in poſterum* pomienione Miaſto podatki płaćiło. Tak iednak odprawić śię to ma, żeby podatkom Rzeczyposp. publicznym *nihil* ztąd *decedat. A. 1654. fol. 13. Tit. Deklaracya płacenia podatkow.*

Odprawiona ta Rewizya; ktorą aby ćiż Rewizorowie, z podpiſem rąk ſwoich do

Grodu

Grodu Lubelſkiego podali, y aby według oney wſzyſcy *Heredes & Poſſeſſores bonorum*, y Rzemieślnicy na tych gruntach mieſzkaiący, podatki publiczne, od odprawioney rewizyi, ktoreby kiedykolwiek od Rzeczypoſp. poſtanowione były, tak iako pomieniona rewizya, na ktory grunt y dwor na każdą ſymplę płaćić deklarowała, do Magiſtratu Lubelſkiego *citra quamvis depactationem* oddawali, poſtanowiono, od czego *excipiuntur* żydźi Lubelſcy. A Magiſtrat odebrawſzy od czaſu odprawienia rewizyi zupełne ſymple poborow, tak iako zdawna pomienione Miaſto zwykło płaćić, do Poborce Woiewodztwa Lubelſkiego oddawać powinien będźie. A ieżeliby kto z gruntu ſwego albo y dworu Magiſtratowi oddać nie chćiał; każdy taki *forum* w Grodźie Lubelſkim mieć będźie. *A. 1655. f. 17. Tit. Spoſob.*

W tymże Mieśćie y na Przedmieśćiach iego, Kamienice y Dwory Szlacheckie od ſtanowiſk deputackich uwolniono. Ktorych Staroſtowie y ich Vrzędnicy naznaczać nie maią, *ſub pœna quingentarum marcarum, in Judicio Tribunalitio, ex Regeſtro officii, vindicanda. A. 1654. fol. 13. Tit. Deklaracya płacenia podatkow.*

Tegoż fortyfikacyą Woiewodztwo Lubelſkie na śię przyięło. A Seymik na to ma bydź Vniwerſałami Krola IM. w Lublinie złożony, aby na nim iakikolwiek ſpoſob, tak przyſpoſobienia pieniędzy, iako też y robotnika, był wynaleźiony y poſtanowiony. Ktore *laudum* takiey wagi bydź ma, iakoby w tey Konſtytucyi było napiſane, y zprzećiwić śię mu nikt napotym nie może; *ſub pœnis Fiſci, proceſſu* w Grodźie, *ſine quavis appellatione*, albo *proſecutione cauſæ per modum gravaminis*, albo iakimkolwiek inſzym ſpoſobem wymyślnym, *vindicandis. A. 1658. fol. 45. Tit. Fortyfikacya Miaſt.*

Toż Miaſto z Przedmieśćiami w okolicznośći iego, od hyberny żołnierzkiey uwolniono, y aby od nikogo *extra forum ſuum proprium* ewokowani nie byli Mieſzczanie, Konſtytucye wſzyſtkie y dekreta Seymowe 1649. & 1650. *eo nomine* ferowane reaſumowano. *A. 1677. fol 24. Tit. Miaſto Lublin.*

Tamże oſoby *cujuscunque ſtatûs & conditionis*, na gruntach Miaſta tego, *in circumferentia* Dwory ſwoie y Kamienice, a w nich komornikow z wolnem prowadzeniem handlow maiące, wſzyſcy *onera Reipubl. juxta obloquentiam Legis, ad caſſam civilem* płaćić powinni. Co śię y o kupcach, ktorzy *jura Civitatis* nie przyięli, y poſeſyy nie maią, a *continuo* handle ſwoie wiodą, rozumieć ma, *non obſtantibus quibusvis protectionibus & ſervitoratibus. ibid.*

Tamże Staroſta tameczny, albo iego *Officium*, na Woiewodztwa rozmiarkować goſpody ma. Ktorych Goſpodarze pod Inwentarzem Deputatowi, Deputaći zaś po expiracyi Jurysdykcyi ſwoiey, nazad pod tymże Inwentarzem oddać ie powinni. O co *forum* w Trybunale. Kamienicę o iednym piętrze do tey dyſpozycyi nie należą. *1685. fol. 13. Tit.* Indemnitas *Miaſta Lublina.*

Miaſto Lublin porownano z Miaſtem Krakowem. *1703. fol. 20.*

Na budowanie Ratuſza w Lublinie, ſumę 30. tyśięcy złotych Woiewodztwu Lubelſkiemu *in rationibus* podatkow przyięto, ktore *beneficium* ſłużyć ma y na Piotrkowſki Ratuſz, *inquantum* przyidźie do reparacyi z gruntu. *1690. fol. 19. Tit. Kompenſacya Sumy.*

Miaſta Lublina Magiſtrat *ad Jura, Privilegia, Immunitates, ac prærogativam & coæquationem* honorow Miaſta Krakowa przypuſzczono, aby tey wolnośći, co ma Krakow, ten Magiſtrat zażywał, pozwolono. Przywileia y Konſtytucye wſzyſtkie temu Miaſtu ſłużące reaſumowano, zkłady winne y innych Towarow Jarmarki *in ſuo robore* zoſtawiono, rygor ſekweſtracyi y konfiſkacyi, *inquantum*by to miaſto z Towarami miiać miano, założono. Zkłady prywatne *noviter* wymyślone, *& abuſus in exactionibus indebitis*, kaſowano; *Salvâ prærogativâ* Jurysdykcyi Grodzkiey Lubelſkiey y Sądow potocznych, ktora w ſprawy *majoris importantiæ*, do Sądow Aſeſorſkich należące, wdawać śię nie ma *1703. fol. 20. Tit. Miaſto Lublin.*

Mieſzczan tamże niektorych od Kaduku uwolnienie. *vid. Tit. Kaduki.*

Miaſta Lubowli opatrzenie. *vid. Tit. Miaſto Krakow.* *Lubowla.*

Miaſtu Łuckowi budować Moſt przez rzekę Ster y Sterzeć, także z drugiey ſtrony przez Głuſzec naprawić, y za ſumpt od wozow Kupieckich nałożonych, od konia po połgroſzku, a od bydła na przeday przypędzonego po dwa biełe brać pozwolono. Od czego ſtan Szlachecki y ich poddani wolni bydź maią. *A. 1598. fol. 708. Tit. Budowanie Moſtu.* *Łuck.*

Toż opatrzyć obiecano. miałeś *supra.*

Łukomierz Łukomierz. *vide Białacerkiew.*

Łukow. Łukowscy Sukiennicy. *vid. Tit. Libertacya.*

Lwow. Miastu Lwowu Przywileie na zkłady Soli y inne wszelakie towary, od Krola Władysława A.1424. y od Krolowy Iadwigi 1387. w pomienionym Władysławowym inserowany, dane, aprobowano, z tym dokładem: aby Kupcy drog inszych sobie nie wynaydowali, ani gdźie indźiey zkład czynili. *A.1565. fol. 113. Miasto Lwowskie.*

Telonea autem & tributa omnia & singula post mortem Casimiri Regis indebitè & injustè per quempiam statuta, omnino & totaliter deponantur. ibid.

Znowu te zkłady od Krola Każimierza *in A. 1460.* potwierdzone, *cum hac declaratione:* iż Miasta, ktore są za Lwowem, iako Halicz, Kołomyia, Stryi, y insze wśi, nie maią daley z towarami ieźdźić, ieno do Lwowa, y tam mieć zkład powinne; y iadąc do Przemyśla, Iarosławia, Rzeszowa, Bełzy, y do innych ktorychkolwiek mieysc, obieżdżać Lwowa, aby go minęli, nie maią. *ib.* §. *Toż Miasto.*

Te Miasta, co potym otrzymały? *Vide,* sub suis nominibus

Także Wołoscy, Pogańscy y Chrześćiańscy, Zamorzcy Kupcy, nie gdźie indźiey zkład mieć maią, y towary swoie przedawać, ieno we Lwowie, wedle Przywileiu Krola Władysława *de data A. 1404.* Ciż Kupcy Towarow w Polszcze nakupionych, przedawać w Wołoszech nie mogą, ale z nimi za morze iachać maią. *ibid.* §. *Toż Miasto.*

Aprobowano potym to Prawo. *A. 1649. fol. 19. Tit. Miasto Lwow. & A. 1652. fol. 17. Tit. Opatrzenie Lwowa.*

Y warowano, iż zkładow tego Miasta żaden Kupiec, *etiam Incola Regni, sub amissione mercium,* miiać nie ma. *A. 1658 f. 34. Tit. Miasto Lwow.*

Znowu to aprobowano. *A. 1659. f. 34. Tit. Fortyfikacya Lwowa.*

Potym pomienione wszystkie Konstytucye, *ratione depositorii,* reasumowano, y wszystkich towarow Kupieckich, w samym tylko Mieśćie Lwowie, *sine usurpatione* iednak *monopolii,* pozwolono. *A. 1676. f. 29. Tit. Miasto Lwow.*

Przytym Gośćiniec Wołoski dawnem Prawem opisany reasumowano, y nowy z Węgier na Stryi do Lwowa ordynowano; *sub amissione mercium,* ktoby zkład Lwowski inszemi gośćińcami pomiiał. *ibid.*

Toż Miasto przy Prawach y Konstytucyi przeszłego Seymu zachowano. *A. 1677. fol. 23. Tit. Miasto Lwow.*

Y znowu *jura depositorii* iego *in toto* aprobowano. *A. 1678. fol. 19. Tit. Miasto Lwow.*

Toż Miasto od Podwod wiecznemi czasy wolne uczyniono y deklarowano. *A. 1588. fol. 487. Tit. Libertacya.*

Temuż trzećią miarę, wedle Przywileiu, *jure perpetuo hereditario* inkorporowano. *A. 1601. fol. 746. Tit. Inkorporacya trzećiey miary.*

Tamże depaktacyy po drogach Kupcom cudzoźiemskim aby nie czyniono, postanowiono. *A. 1609. fol. 906. Tit. O ludźiach swawolnych.*

Tamże w Mieśćie lub na Przedmieśćiach, ktoby z mieyskich ludźi kogo ranił, albo zabił, białagłowę zgwałćił, *spolium* iakie albo gwałt uczynił, bramę albo fortę wysiekał, albo wybiiał; takiego każdego wolno Vrzędowi mieyskiemu albo Grodzkiemu poimać, y z Vrzędem Grodzkim porozumiawszy się, wedle Statutu Toruńskiego sądźić, y podług excesu karać, *præmisso tamen scrutinio. ibid. Tit. Warunek bezpieczeństwa.*

Tamże ludźie lożni, bez Panow w Mieśćie y na Przedmieśćiach bawiący się, gdyby za upomnieniem Vrzędu Grodzkiego, albo mieyskiego, precz nie odiechali, takich wolno temuż Grodzkiemu, lub mieyskiemu, Vrzędowi poimać, y trzymać tak długo, aż da winę czternaśćie grzywien, a iednak, zapłaćiwszy tę winę, od Miasta zaraz wyiachać ma. Ktora wina na poprawę tegoż Miasta obrocona bydź ma. O co Vrząd *eo nomine* exekucyą czyniący, nie ma bydź pozywan, ani mu żadna trudność zadawana bydź ma. Ta Konstytucya służyć ma y Miastu Wilnowi. *ibid.*

Ktorzy pod pretextem żołnierza, przy Mieśćie tym y w maiętnośćiach mieyskich, gwałty rozmaite, naiazdy, wydźierztwa czyniąc, stacye wybieraiąc, w bębny biiąc, y drugich do śiebie przywabiaiąc, przemieszkiwaią; z takowych Starosta tameczny, za odnie-

odnieśieniem ludźi ukrzywdzonych, exekucyą czynić, y przy Mieśćie bawić śię, zabraniać ma. *ibid.*

Oboſtrzono *ſuperiora*, aby tam, bez liſtu Krolewſkiego albo Hetmańſkiego, nikt nie śmiał w bębny bić, ani Chorągwie rośćiągać, *ſub pœna capitis. A.1611.f.20. Tit. Bezpieczeńſtwo Miaſta Lwowa.*

Bramy tameczne o zachodźie ſłońca maią bydź zamykane, a w nocy nie maią bydź otwierane nikomu. *A. 1601.f.746. Tit. Warunek bezpieczeńſtwa.*

Vrzędowi mieyſkiemu rozkazano *ſub pœnis*, aby tę Konſtytucyą, o zamykaniu bram y forty Miaſta, do exekucyi przywiodł, y napotym po zaiśćiu ſłońca bram nikomu otwierać nie ważył śię. *A.1620.fol. 21. Tit. Miaſto Lwow.*

Temuż Miaſtu, dla zporządzenia municyi y obrony iego, pozwolono groſz ieden od każdey beczki piwa przewoźnego, tak w Mieśćie iako y na Przedmieśćiach, wybierać. *ibid.*

Toż rzeczami, do obrony należącemi, opatrzyć obiecano, a oſobliwie Zamek Lwowſki wyſoki &c. *A. 1620. fol. 14. Iako miałeś* ſupra.

Potym Czopowe Lwowſkie mieyſkie, na fortyfikacyą tegoż Miaſta, do lat pięćiu naznaczono, wedle Komiſyi na to złożoney. Do ktorey fortyfikacyi Czopowem z inſzych Miaſteczek *Nobilitas* przykładać śię powinna do lat czterech, według artykułu Seymiku blizko przeſzłego Wiśnińſkiego. *A. 1650. fol. 8. Tit. Opatrzenie Miaſta Lwowa.*

Potym do obrony iego *præſidium* z ludźi ſłużebnych, *in omnes ingruentes neceſſitates, cum cautione*, że ma bydź *ſine onere & gravamine* Miaſta, obmyślono. Także municyą y fortyfikacyą ſłuſzną Miaſto to obwarować y opatrzyć, aby było bezpieczne Obywatelom podczas trwog *receptaculum*, obiecano. W ktorą municyą przyległy Klaſztor OO. Karmelitow na Garncarſkiey ulicy ma *comprehendi. A. 1652. fol. 17. Tit. Opatrzenie Lwowa.*

Nie przyſzło to do efektu; reaſumuiąc tedy przeſzłego Seymu Konſtytucyą, Rotmiſtrzow pewnych, obywatelow tamecznych, do tego Miaſta *pro præſidio* naznaczono. &c. *A.1653.fol. 12. Tit.* Præſidium *Miaſtu Lwowu.*

Potym Czopowe Lwowſkie, Konſtytucyami przeſzłemi na fortyfikacyą Miaſta tego naznaczone, a dotąd *juxta diſpoſitionem earundem Conſtitutionum* nieobracane, aby Komiſarze naznaczeni, naprzod na poprawę ſtarey municyi, a potym nowey fortyfikacyi iako nayprędzey obroćili, zlecono. *A.1654.fol.17. Tit.* Præſidium *Miaſta Lwowa.*

Potym deklarowano: iż tak Magiſtrat mieyſki Lwowſki, iako y Arendarz Czopowego, *intra decurſum trium ſeptimanarum*, tamże we Lwowie, na mieyſce zpokoyne y ſpoſobne na Ratuſzu pieniądze Czopowego oddać, y rachunek z nich Komiſarzom uczynić ma. A cokolwiek na nową fortyfikacyą wyſokiego Zamku y Klaſztoru Karmelitow Kalceatow wydali, to im przyięto bydź ma. Komiſarze zaś na nic inſzego, tylko na fortyfikacyą Zamku wyſokiego te pieniądze obracać maią. A Miaſto Lwow municyą ſtarą z prowentow ſwych naprawować ma. Z czego wſzyſtkiego Komiſarze, na każdym Seymowym Seymiku, Obywatelom tamecznym rachunek czynić powinni, *ſub pœna perpetuæ bannitionis.* O co *forum* w Grodźie, *ad inſtantiam cujusvis, peremptoriè inter cauſas Fiſci. A. 1655. fol. 19. Tit.* Præſidium *Miaſta Lwowa.*

Tegoż Miaſta Piechota aby podczas Poſpolitego ruſzenia przy Lwowie zoſtawała, y przed Komiſarzami *realiter* popiſowała śię, rozkazano. *ibid.*

O Prowiantach na *Præſidium* tameczne *vid. Miaſto Kamieniec Podolſki.*

Fortyfikacya Miaſta tego efektu nie wźięła, bo prowent Czopowego, *Conſtitutionibus A. 1650. 1652. 1654.* na to naznaczony, na inſze gwałtowne Rzeczypoſp. potrzeby *ex Senatûs Conſulto* obrocono. Reaſumowano tedy *in toto* pomienione Konſtytucye. Spoſob tey fortyfikacyi obywatele tameczni na Seymiku w Wiśnie namowią. A Komiſarze ciż, co przedtym ſą naznaczeni, *juxta mentem Conſtitutionum* do efektu przywieść powinni będą, do ktorych ieſzcze dwa przydani. To iednak czopowe Mieſzczanie tameczni, według dawnego zwyczaiu, płaćić będą. *A. 1659. fol. 34. Tit. Fortyfikacya Lwowa.*

Potym: aby *Præſidium* Zamku wyſokiego, za wiadomośćią Hetmanow Koronnych, Staroſta Lwowſki, albo Szlachćic ośiadły komendował, deklarowano &c. A OO.

Karmelitow bosych Klasztor w fortyfikacyą Miasta ma bydź inkludowany. *A. 1662. f. 21. Tit.* Præsidium *Miasta Lwowa.*

Potym: aby to Miasto *firmo præsidio*, z ludźi w służbie Rzeczypospl. będących, y lenungami, prowiantem, y municyą dostatecznie opatrzone było, Hetmanom Koronnym zlecono. A *ratione* obrony onego, przez skrypt osobny *ad archivum* podany y aprobowany, że *vim effectumque legis* mieć ma, deklarowano y asekurowano. *A. 1673. f. 40. Tit. Miasto Lwow.*

Toż *â gravamine* od Posłow, tak Koronnych *ad exteras Nationes* przeieżdżaiących, iako y cudzoziemskich wszystkich, uwolniono, y żeby Skarb Koronny tychże wszystkich Posłow prowidował, *sine dispendio* Miasta, postanowiono. *ib.*

Toż do lat sześćiu, *ab omnibus generaliter contributionibus Reipubl.* także od hyberny, stacyy, przechodow y innych wszelakich exakcyy żołnierzkich libertowano. Wyiąwszy pogłowne y szelęzne, ktore na same *usus publicos*, iako to: na fortyfikacyą, municyą, zkupowanie prowiantow, y insze podobne potrzeby Miasta tego, za asygnacyą Hetmana W. Koronnego obracać śię powinno. Z czego rachunek *perceptorum & expensorum* na Seymiku Wiśnińskim, powinni uczynić. *ib.*

Tę libertacyą, ponieważ *in usu* oney dotąd nie byli (oprocz czopowego, ktore do Seymiku *Relationis* odłożone, y oprocz ceł Rzeczypospl.) *ab actu præsentium* do lat dźieśiąćiu prolongowano, z tą deklaracyą: aby *eâdem libertatione* Przedmieśćia, folwarczki, Jurysdykcye y wszystkie osady, *circumcirca* Miasta będące, *gaudeant. A. 1676. fol. 29. Tit. Miasto Lwow.*

A o szelęznym, że *pro hac sola vice*, do roku tylko sami Mieszczanie wybierać ie, y na fortyfikacyą Miasta obracać, a przed Komisarzem od Krola wysadzonym rachować śię maią, deklarowano. *ib.*

Toż przedtym od stanowisk, y stacyy żołnierzkich wiecznie uwolniono, *cum interpositione pœnæ Infamiæ in contravenientes.* O co w Grodźie własnym Lwowskim *forum. A. 1635. f. 40. Tit. Wolność.*

Znowu toż Miasto od wszelkich podymnych, szosow, czopowego, poborow, pogłownego y donatywy; także Przedmieśćia y wśi od tychże podatkow, y od żołnierzkiego przechodzenia, do lat dźieśiąćiu libertowano, nie deroguiąc nic czwartym groszom y cłom Krolewskim. *A. 1649. f. 19. Tit. Miasto Lwow.*

Toż Miasto *similiter* libertowano do lat czterech. *A. 1658. fol. 34. Tit. Miasto Lwow.*

Nad to, *juxta Constitutionem A. 1649.* wioski Radźieckie, *Zubrzą* y *Sychow*, od wszelkich ćiężarow żołnierzkich uwolniono *ib.*

Także y *A. 1676. f. 29. Tit. Miasto Lwow.*

Toż Miasto, iako *antemurale Regni*, obiecano ieszcze *firmo præsidio* lenungami, prowiantem y wszelaką amunicyą, przy Komendanćie, *rei militaris* wiadomym, *cum circumscriptione* rządu onego, opatrzyć. Przytym *deoccupationem* baszt, y przybudynkow do murow mieyskich przez osoby Duchowne, Szlacheckie y żydowskie, *nullo jure* wystawionych, *ad instar* Konstytucyi A. 1661. Krakowu służącey, oraz y *demolitionem* Komisarzom od Krola naznaczonym zlecono. *ib.*

Prowent gorzałczany Lwowski, na municyą Miasta tegoż z dawna uprzywileiowany, aby *vendentes & ementes* wszyscy *æqualiter* płaćili, postanowiono. *ib.*

Tamże aby targi *victualium* y nawozy, tylko przed bramami y fortami mieyskiemi były. *ib.*

W tymże Mieśćie myta *privatorum quorumvis*, y po gośćińcach *noviter* wymyślone (oprocz dawnych y uprzywileiowanych, Zamkowych y Mieyskich,) abrogowano, *sub pœnis contra iniquos Teloneatores, in quovis foro vindicandis. ib.*

Temuż Miastu pewną sumę, ktorą na zaćiąg nowy po Pilawieckiey, PP. Komisarzom dało, także pewną sumę, ktorą teraz na żołd Tatarski *anticipativè*, to pieniędzmi, to towarami, dla wygody Rzeczypospl. toż Miasto wydało, na Komisyi PP. Komisarze oddać będą powinni, wytrąćiwszy to z gieneralney należącey Tatarom sumy. *A. 1649. f. 19. Tit. Miasto Lwow.*

Tegoż Miasta *desideria* za ztraty y wygody Rzeczypospl. uczynione, do przyszłego Seymu odłożono. *A. 1654. f. 17. Tit.* Præsidium *Miasta Lwowa.*

Tegoż likwidacyą sum, ktore *propter conservationem* Miasta *in obsidionibus erogavit*, y ukon-

y ukontentowanie do przyszłego Seymu odłożono. *A. 1658. fol. 34. Tit. Miasto Lwow.*

Na tymże Seymie *Præsidium* temuż Miastu takież, iako y Krakowowi ordynowano. *vid. Miasto Krakow.*

Tegoż Miasta wszystkie Prawa y Przywileie aprobowano. *A. 1654. f. 17. Tit.* Præsidium *Miasta Lwowa.*

Ale że ta aprobacya *Privilegiorum per appendicem* stanęła, tedy nie deroguiąc nic dawnym Przywileiom *Miasta* Lwowa, y aprobacyom ich y Prawom; *appendicem* tę nową, iako prawu przeciwną, zniesiono. Komisarze z czopowego Lwowskiego rachunek uczynić będą powinni na Seymiku. *A 1655. fol. 19. Tit.* Præsidium *Miasta Lwowa.*

Mieszczanie Lwowscy w Radźie będący, mogą dochodźić gwałtow, iako Szlachćicowi *ex juris qualitate* przychodźi, gdyby gwałtownik uszedł. *A. 1588. fol. 488. Tit. Porownanie.*

Potym to Miasto *in Privilegiis & prærogativis* z Miastami przedniemi, Krakowem y Wilnem (excypuiąc iednak zaśiadanie w Izbie Poselskiey, *& jus ferendi suffragii* na Elekcyi Krolow Polskich) porownano, y Przywiley na to z Kancelaryi wydany, *in toto* aprobowano, y przy Prawach dawnych zachowano. *A. 1658. fol. 34. Tit. Miasto Lwow.*

Ale potym, gdy pomieniony Przywiley do Kancelaryi nazad to Miasto powroćiło, deklarowano: iż na to mieysce inszy Przywiley, wolnośćiom Miasta Krakowa y Wilna rowny, na przyszłym Seymie wydany będźie. Tak iednak, aby we Lwowie y po przedmieśćiach iego, Stanowi Szlacheckiemu wolno było Dobr nabywać, y onych zażywać, *salvis oneribus Reipubl. & Civitatis. A. 1659. fol. 35. Tit. Deklaracya Przywileiu Miasta Lwowa.*

Dany iest. Ktory iako y wszystkie insze *jura, Privilegia, immunitates, prærogativas,* od Krolow nadane Miastu temu, *in quorum usu* dotąd *sine præjudicio cujusvis* zostawało, aprobowano. *A. 1676. f. 29. Tit. Miasto Lwow.*

Toż Miasto przy dawnych Prawach y Libertacyi, według Konstytucyi A. 1676. zachowano. *A. 1678. f. 19. Tit. Miasto Lwow.*

W tymże Mieśćie iurysdykcye wszelkie, Duchowne y Szlacheckie, (oprocz samych Dworow Szlacheckich y tych ktore zdawna, *pro terrestribus censentur)* po przedmieśćiach, na gruntach mieyskich osadzone, y żydźi po tychże przedmieśćiach, także na gruntach mieyskich mieszkaiący, także kamienice *in possessione personarum Equestris & Spiritualis status,* wszystkie *onera civilia, ratione fundi possessi, juxta Constitutionem A. 1659.* ponośić y do obrony Miasta *concurrere* maią. *ib.*

Litrum od tegoż Miasta, *sub obsidione* Turkom pozwolone, z Skarbu Koronnego zapłaćić naznaczono, y *obsides* w tym danych eliberować obiecano. *A. 1673. f. 40. Tit. Miasto Lwow.*

Iuxta hanc Constitutionem znowu *eliberationem obsidum* przyrzeczono, a na prowizyą onym sumę dwanaśćie tyśięcy złt. *ex primis contributionibus Terræ Leopolien. ante quosvis assignatarios,* wydać ordynowano, y małżonki ich od wszelkich podatkow publicznych y prywatnych uwolniono; ktore w obeiśćiach swoich, według praw mieyskich, sprawować śię maią. *A. 1676. f. 29. Tit. Miasto Lwow.*

Znowu, aby *obsidibus* prowizyą, na przeszłym Seymie naznaczoną, Skarb Koron. z teraźnieyszych podatkow *ante quosvis assignatarios* wypłaćił, rozkazano. *A. 1677. f. 23. Tit. Miasto Lwow.*

Tegoż Miasta *expensa* na przeszłe obleżenia iego, y na wygody Rzeczypospl. uczynione, stosuiąc śię do Konstytucyi A. 1649. & 1658. do przyszłego Seymu odłożono. A ktore pod obsydyą Turecką, na okup Nieprzyiaćielowi, na sustentament *Obsidibus,* na lenungi *præsidiariis,* na zapłatę zasług Morawskiego y na inne *cesserunt,* te *præviâ liquidatione* przed Komisarzami, ieżli śię na gieneralney zapłaćie woyskowey zmieszczą, Miastu Skarb Koronny powroći, y *retenta* podymnego, *ante hostilitatem* od Miasta Lwowa winne, *ad rationem* długow Lwowskich potrąći, *non excedendo summam* dwunastu tyśięcy *&c. ib.*

Tegoż Miasta sumy dawne, na okupy swe erogowane, w reces odłożono. Te zaś, ktore na uięćie woyska w Roku 1659. wydało, y iuż Skarb Koron. *ex calculo* przyiął, to iest: złotych ośmdźieśiąt y dźiewięć tyśięcy sto trzydźieśći y ieden, y groszy sze-

ſnaśćie, y pieniędzy dźiewięć, z naypierwſzych y naypewnieyſzych Rzeczypoſp. podatkow, na przyſzłym Seymie *realiter, ſine controverſia*, z tegoż Skarbu, przed wſzyſtkiemi długami wypłaćić naznaczono. *ib.*

Znowu długi dawne, y *expenſa* pod obſydyą Turecką wydane, w reces odłożono. *A. 1678. f. 19. Tit. Miaſto Lwow.*

Temuż Miaſtu Przywileie, tak na ćwiczenie ſtrzelania z dźiał, z hakownic y z muſzkietow do tarczy, od Krolow, a oſobliwie *in A. 1573.* nadane, y teraz *ſpeciali diplomate* ztwierdzone, iako y na nowe Iarmarki, *in toto* aprobowano. *ib.*

W tymże Mieśćie kamienic y gruntow mieyſkich żaden *Equeſtris & Spiritualis ſtatûs*, w długach *per potentiam*, albo *per privatam ab exotico foro intromiſſionem*, odbierać, *ſub amiſſione ſui juris*, nie ma, ale długu ſwego *in foro civili* dochodźić, y z dekretu oſtatniego poſeſyą od Vrzędu mieyſkiego otrzymać powinien. *ib.*

Tamże *Magiſtratus* zapiſowaniem goſpod *ex officio* agrawowany bydź nie ma; Inśi zaś Mieſzczanie, bez ućiśnienia wielkiego, podczas tylko Kontraktow *Trium Regum*, Aktow publicznych y bytnośći Krolewſkiey, *huic oneri ſubiacebunt. A. 1676. fol. 29 Tit. Miaſto Lwow.*

Tamże goſpodami *ex Officio, extra cadentiam* Kontraktow *Trium Regum*, Vrząd Grodzki Mieſzczan obćiążać, y kretki (przy ktorey Vrząd Mieyſki ſam *conſervatur*) odbierać nie ma. *A. 1677. f. 23. Tit. Miaſto Lwow.*

Tamże libertacye y Serwitoraty oſob Miaſta zażywaiących, *quantum ad onera Reip. & Civitatis* iść nie maią? *ib.*

Tamże na uznanie Praw *iniquorum teloneorum* Komiſarze naznaczeni. *vid. Tit. Komiſarze.*

Tamże na uznanie y taxę gruntow mieyſkich, ktorych Gienerał Artyleryi Koronney potrzebuie, Komiſarzow naznaczono, *ſalvâ relatione* na przyſzłym Seymie. *A. 1678. f. 19. Tit. Miaſto Lwow.*

Tamże Kupcy y inni *advenæ*, także *impoſſeſſionati*, ktorzy *continuo* w Mieśćie handluią, *Jus Civitatis & poſſeſſionem juſtam* mieć, *& onera Reipubl. & Civitatis* zarowno z inſzemi Mieſzczany płaćić powinni. *Reſcripta*, exempty y ſerwitoraty, *quantum ad jurisdictionem & onera Civitatis*, *nullitatis* ſą. Wygnańcy iednak *merè* Kamienieccy przy Libertacyi A. 1677. *ſalvis Iuribus* Miaſt, zachowani. *ib.*

Toż Miaſto w Związek ſwoy, *ſub Interregno* po abdykacyi Krola IM. Jana Kaźimierza, Rzeczpoſp. przyięła. *w Konfed. Gieneral. Warſzaw. A. 1668. f. 21. §. Nie mniey Miaſto.*

Toż aby nie było agrawowane poſtanowiono. *ib.*

Toż przy Prawach dawnych zachowano. *ib.*

Sub Interregno po śmierći Krola IM. Michała, podatki na Konwokacyi gieneralney Warſzawſkiey uchwalone, na ufortyfikowanie Miaſta tego obrocono, za wiadomośćią y dyſpozycyą IMP. Marſzałka y Hetmana W. Koron. *Konfed. Gieneral. Warſzaw. A. 1674 f. 29. §. Miaſto Lwow.*

Item: Obſidibus Miaſta tego aby Skarb Koronny *provideat, non excedendo ſummam* cztered tyśięcy złotych, poſtanowiono. A *liberationem* onych, tak P. Podſkarbiego W. Koronnego, iako y P. Marſzałka y Hetmana W. Koron. ſtaraniu porzuczono. *ibidem.*

Toż Miaſto przy prawach y prerogatywach zachowuiąc, deklarowano, że w niczym *derogare* mu nie pozwolą, y względem gośćińcow y zkładow Kupieckich, także o niepodeymowaniu Poſłow cudzoźiemſkich, nadane mu wolnośći utwierdzono, y poſtanowiono, że do podatkow *Exactor* Ziemie Lwowſkiey, na Wiśniſkim Seymiku obrany, *ex Magiſtratu Civitatis* ma mieć *adjunctum exactorem.* Ktorzy *fiſcalis exactionis rationem* na Seymiku oddać będą powinni. *ib.*

Miaſtu Lwowu 2000. czerw. złt. teſtamentem W. Marka *Matczyńſkiego* Woiewody Ruſkiego, na emundacyą ſos legowane, aby ſkarb Koronny wyliczył, nakazano. Prawa, przywileie od Krolow nadane, y Konſtytucyami ztwierdzone, aprobowano. *A. 1703. f. 19. Tit.* Gratitudo *Miaſta Lwowa.*

Miaſto *Lwow* przy Prawach, Przywileiach *& circa Iura Depoſitoriorum* zachowano, y żeby żaden z kupcow innych zkładow uzurpować, *ſub pœna* tyśiąca czerw. złt. *pro munitione civitatenſi* warowano. *Poparćie Konfed. Sendom. A. 1710. f. 74. Tit. Miaſta.*

O ży-

O żydach w tym Mieśćie. *vid. Tit. Zydźi.*

Miasto Merecz zniszczone od stanowisk, stacyy y przechodow żołnierzkich do lat sześći, *salvis oneribus Reipubl.* uwolniono, y Przywileie Miastu nadane aprobowano. *A. 1655. f. 32. Tit. Miasto Merecz.* *Merecz.*

Aprobowano tę Konstytucyą. *A. 1661. fol. 31. Tit. Miasto Grodno, Nowogrodek y Merecz.*

Miastu Miechowu rewizyą drog odprawioną aprobowano, y na naprawę tychże drog od konia po połgroszku pozwolono, wyiąwszy stan Szlachecki y ich poddanych *A. 1647. f. 10. Tit. Miasto Miechow.* *Miechow.*

Miastu Miedzyrzeczowi włokę Woytowską, y plac zdawna do niey należący, *à moderno Possessore* wykupić pozwolono, y wiecznemi czasy inkorporowano. *A. 1638. fol. 35. Tit. Inkorporacya placu y włoki Woytowskiey.* *Miedzyrzecz.*

Miasta tego iarmarki. *vid. Tit. Iarmarki.*

Miastu Mielnikowi toż Prawo służy *in perpetuum*, ktore Miastom, Chęćinom, Chełmowi y Kaźimierzowi dolnemu, na redintegracyą onych na Seymie A. 1677. nadane. *A. 1678. f. 31. Tit. Drohyczyna.* vid. *pomienione Miasta, Chęćiny, Kazimierz dolny.* *Mielnik.*

W Mielniku iarmarki. *vid. Tit. Iarmarki.*

Miasteczko Mikołaiow od podatkow wszelakich do lat czterech uwolniono. *A. 1633. fol. 56. Tit. Libertacya Miasta Mikołaiowa.* *Mikołaiow.*

Miasta Mińska Uchwałę, na poprawę wałow swoich zruinowanych y bram, po groszu od kopy, według szacunkow albo sum danych za domy y dwory ich; także po groszu od kopy sum, ktore Mieszczanie, Zydźi, Tatarowie, Jurydyki, na zastawach y maiętnośćiach maią, aprobowano. *A. 1654. fol. 35. Tit. Obrona Miasta Mińska.* *Mińsk.*

Toż od stanowisk, stacyy, wydawania chleba, noclegow y przechodow żołnierzkich, także od wszelakich podatkow Rzeczypospolitej. (*excepto* Ceł, Myt y Czopowego) do lat czterech uwolniono. *A. 1661. f. 30. Tit. Miasto Mińsk.*

Temuż, iż *injuriâ belli* dawnieysze im oryginały Przywileiow poginęły, ktore w Przywileiu *Confirmationis* od Krola IM. Iana Kaźimierza na Koronacyi są wyrażone; tenże Przywiley *Confirmationis* aprobowano. *ib.*

W *Mińsku* aby odtąd nie były naznaczone konsystencye Woysku W. X. Lit. *salvis oneribus* Hyberny; y Asygnacyi na konsystencyą wydanych to miasto akceptować *non tenetur. Rigorem* Konst. 1676. y 1678. reassumowano. *A. 1703. f. 31. Tit.* Reassumptio *Konstytucyi.*

Mińsk od konsystencyi Woysk W. X. Lit. Konstytucyami 1670. 1678. 1703. uwolniony, przy tych Konstytucyach zachowano. *Poparćie Konf. Sendom.* W. X. Lit. 1710. *f. 7. Tit. Ubezpieczenie Miast Sądowych W. X. Lit.*

W Mińsku, podczas Trybunału, exakcye *victualium* zniesione vid. *Wilno* ad A. 1717.

Miasta Mińska dawne prawa aprobowano. *A. 1717. f. 15. Tit.* Immunitas *Miast.*

Tegoż iarmarki. *vid. Tit. Iarmarki*

Miasta Mohylowa Obywatelom Przywiley, z Kancelaryi W. X. Lit. na amnistyą gieneralną wydany, *in toto* aprobowano. *A. 1661. f. 28. Tit. Miasto Mohylow.* *Mohylow.*

Temuż Miastu y Mieszczanom Przywileie, tak dawne iako y świeżo na tym Seymie nadane, *in toto* ztwierdzono. Czego insze Miasta *in exemplum trahere* nie maią. *ibidem.*

Toż Miasto od wszelakich ćiężarow, wyiąwszy Cło solne, Czopowe y Myto Krolewskie y Rzeczypospolitej. &c. do lat czterech uwolniono. *ib.*

Temuż *donativum* Kupieckie, na przeszłym Seymie uchwalone, na restauracyą zruinowanych iego wałow, *cum scitu* Komisyi Wileńskiey obrocone, odpuszczono. *A. 1673. f. 20. Tit. Miasto Mohylow.*

Miasto Mozyr od stanowisk, przechodzenia Chorągwie y wszelakich exakcyy żołnierzkich libertowano. *A. 1676. f. 22. Tit Libertatio.* *Mozyr.*

Miasto Mśćibow y Molczadz przez ogień zruinowane, od wszelkich *in genere* podatkow Rzeczypospolitej. y stanowisk żołnierzkich (*prævia inquisitione* przez Grody, w ktorych te są Miasta, y za słusznym przez Mieszczany dowodem) do lat czterech uwolniono. *A. 1654. f. 36. Tit. Pewne Miasta pogorzałe.* *Mśćibow. Molczadz.*

Miasto Mśćisław, od podatkow Rzeczypospolitej. wszelakich y ćiężarow żołnierzkich, *non derogando* *Mśćisław.*

gando Cłom y Mytom Krolewskim y Rzeczyposp. do lat sześćiu uwolniono. *A. 1652. f. 27. Tit. Libertacya.*

Znowu do lat czterech, wyiąwszy Cła Krolewskie y Rzeczyposp. *A. 1661. f. 30. Tit. Miasto Krzyczew.*

Tamże *libera commercia* Mieszczan Krzyczewskich bydź maią. *vid. Tit. Miasto Krzyczew.*

Mszczonow Miasteczko Mszczonow y Zator z Woytostwami, w Woiewodztwie Rawskim w Ziemie Sochaczewskiey leżące, zdawna *in feudum perpetuum* Domowi Radźieiowskich nadane, y sumą dwu tyśięcy czerwonych złotych inonerowane, a potym *rerum vicissitudine* odpadłe, I M. Xdzu *Michałowi Radźieiowskiemu* Nominatowi Biskupstwa Warmińskiego, y Domowi iego przywrocono, y Przywiley, *in vim Confirmationis* starych Przywileiow, z Kancelaryi Koronney wydać rozkazano. Tudźież Kwartę y Hybernę, przećiwko dawnym Prawom świeżo na pomienione Dobra włożoną, cale znieśiono. *A. 1678. f. 33. Tit. Deklaracya Praw na Mszczonowie.*

Nakło. Miasteczkowi Nakłowi myta pozwolenie. *vid. Tit. Miasteczko Usźćie.*

Newel. Miasto Newel. *vid. Tit. Miasto Dźisna.*

Nieświez. Miastu Nieświezowi Przywiley od Krola *IM.* Stefana na pewne wolnośći dany, a potym na Koronacyi Krola *IM.* Zygmunta Trzećiego potwierdzony, *in toto* aprobowano. *A. 1595. f. 663. Tit. Aprobacya Przywileiu.*

Toż dla pogorzenia, od wszelkich *in genere* podatkow Rzeczyposp. y stanowisk żołnierzkich, *prævia inquisitione* przez Grod, w ktorym to iest *Miasto*, y za słusznym przez *Mieszczany* dowodem, do lat czterech uwolniono. *A. 1654. f. 36. Tit. Pewne Miasta pogorzałe.*

A potym od stanowisk, stacyy żołnierzkich y podatkow Rzeczyposp. (okrom czopowego, także ceł Krolewskich y Rzeczyposp.) do lat czterech. *A. 1661. fol. 31. Tit. Miasto Nieświez y Słuck.*

Potym od ceł y myt starych y nowych w Koronie y W. X. Lit. do lat dwudźiestu, nierozdźielnie po sobie idących. A. *1670. f. 55. Tit. Approbatio.*

Aprobowano tę wolność na drugim Seymie, ale wyiąwszy stare myta. *A. 1673. fol. 19. Tit.* Approbatio *Prawa.*

Znowu tę libertacyą reasumowano. *A. 1676. f. 14. Tit.* Reassumptio *Libertacyi.*

Temuż Prawa wszystkie od Krolow Polskich nadane, *in toto* wiecznie konfirmowano. *A. 1670. f. 55. Tit.* Approbatio Privilegiorum *Miastu Nieświezowi.*

Znowu Przywileie temuż *Miastu* służące aprobowano. *A. 1676. fol. 14. Tit.* Reassumptio *Libertacyi.*

Nowe Miasto. Nowe *Miasto. vid. Tit. Korczyn.*

Nowogrodek. Miastu Nowogrodkowi, *respectu* niektorych defektow iego, za odeiśćiem z iurysdykcyi mieyskiey nie mało placow y domow mieyskich pod rożne reguły, ulice pewne Zamkowe; mianowićie Kowalską, Dubotowską, Wileńską, Bełczycką; z zwykłemi dochodami, według Przywileiow od Krolow, Zygmunta Trzećiego y Władysława Czwartego, temu Miastu nadanych, iako y według dekretu A. 1639. miedzy Woiewodą Nowogrodzkim a tymże *Miastem* ferowanego, *cum approbatione* tychże Przywileiow y dekretu, inkorporowano; *salvis proventibus oneribusque Reipubl. ac Mensæ Regiæ, nec derogando Privilegiis Privatorum ac Incolarum* tychże ulic, *cujuscunque conditionis. A. 1641. f. 29. Tit. Inkorporacya Ulic.*

Toż *respectu* zpustoszenia iego, od podatkow (okrom płacenia cła, myta y czopowego) na lat cztery uwolniono. *A. 1661. fol. 31. Tit. Miasto Grodno, Nowogrodek, y Merecz.*

Także od stanowisk, ugod, *& quocunque titulo* mianowanych żołnierzkich y posztarzkich ćiężarow, z Zydami y wszystkiemi Jurydykami. *A. 1676. fol. 21, Tit. Miasto Nowogrodek.*

Temuż Prawa, Przywileie, Konfirmacye, *generaliter*, iako y obywatelom *particulariter* służące, *in toto* aprobowano. Ktorym dosyć czynić powinni we wszystkich punktach, *sub nullitate Privilegiorum. ib.*

Tamże Ratusz z Kamienice Wilhemowiczowskiey transformowany, zwykłey innych Miast Ratuszow *immunitati* inkorporowana, *ib.*

Apro-

Aprobowano potym tę Konstytucyą A. 1676. y od żołnierzkich, iako y innych wszelkich ciężarow (*excepto* hybern) *in perpetuum* uwolniono. Prawa także y Przywileie, Mieszczanom y Cechom służące, ztwierdzono, a ieźliby iakie przeciwne, ktore *vim Legis sapiunt*, wypadły, annihylowano. *A. 1678. f. 16. Tit.* Reassumptio *Konstytucyi.*

W Nowogrodku aby *abhinc* nie były naznaczone konsystencye Woysku W. X. Lit. *salvis oneribus* Hyberny, y Asygnacyi na konsystencyą wydanych to miasto akceptować *non tenetur* y *rigorem* Konst. 1676. y 1678. reasumowano. *A. 1703. fol. 31. Tit.* Reassumptio *Konstytucyi.*

Nowogrodek od konsystencyi Woysk W. X. Lit. Konstytucyami 1670. 1678. 1703. uwolniony, y przy tych konstytucyach zachowan. *Poparcie Konf. Sendom.* W. X. Lit. *A. 1710. f. 7. Tit. Ubezpieczenie Miast Sądowych W. X. Lit.*

W Nowogrodku podczas Trybunału exakcye *victualium* zniesione. *vid. Tit. Wilno* ad A. 1717.

Nowogrodek iako *domicilium* Trybunałow W. X. Lit. od hyberny y konsystencyi uwolniono, *inhærendo constitutionibus Annorum 1659. 1676. & 1710. abusus & præjudicia* temu miastu czynione zniesiono, *circa præscriptam indemnitatem* one z Jurysdykcyą Woytowską *inviolabiliter* zachowano, y od Hyberny na zawsze one uwolniono. *K. Lit. 1717. f. 15. Tit.* Immunitas *Miast.*

W Miasteczku Nowymtargu zkład soli y ołowiu postanowiono; *salvis juribus & oneribus Reipubl. & Equestris ordinis, & juribus Civitatis Cracoviensis. A. 1638. f. 37. Tit. Zkład.* *Nowytarg.*

Tamże zkład winny postanowiono. *A. 1643. f. 18. Tit. O wywożeniu wina.*

Miastu Olkuszowi taż Konstytucya *libertationis* od ciężarow żołnierzkich służy, ktora Miastu Wieliczce. *A. 1633. f. 46. Tit. Libertacya Miasta Wieliczki.* *Olkusz.*

To tylko tu przydano, aby Gornikom Olkuskim wolno było, wiecznemi czasy mieć, dla łatwieyszego prowidowania sobie żywności, wolnicę, y onę przez cały rok odprawować. *ib.*

Reasumowano tę Konstytucyą, y PP. Hetmanom, aby żołnierzow prawu temu zprzeciwiaiących się karali, zlecono. *A. 1658. f. 58. Tit. Miasta nasze.*

Tamże stanowisk y stacyy znowu zakazano *in perpetuum, sub pœna Infamiæ.* O co *forum cum contraventoribus* w Grodzie, w ktorym Olkusz zostaie, *sine appellatione. A. 1635. f. 40. Tit. Wolność od stanowisk żołnierzkich.*

Tamże od stanowisk żołnierzkich ochrona. *vid. Tit. Dobra Ekonomiczne.*

Y znowu. *A. 1659. vid. Tit. Woysko.*

Toż od akcyzy drzewa, do steplowania gor, węgli, popiołow, y do palenia gleyty y ołowiu należącego, uwolniono. *ib.*

Miastu Omlowi libertacyą od podatkow y wszelkich exakcyy, do lat czterech daną prorogowano. Podymne iednak na zapłatę woysku na teraźnieyszym Seymie uchwalone wydać powinno. *A. 1670. f. 55. Tit.* Respectus *Omla.* *Omel.*

Miastu Opalinowi toż *per omnia* Prawo służy, ktore *in A.* 1678. nadano Miastu Hrubieszowi. *Opalin.*

W Opatowie iarmarki. *vid. Tit. Iarmarki.* *Opatow.*

Miastu Opocznu łąki do Starostwa odięte, *de speciali consensu* Starosty tamecznego, *ad pristinum usum* Mieszczan, tak iako ich zdawna używali, przywrocono. *A. 1613. f. 11. Tit. Przywrocenie łąk.* *Opoczne.*

Tegoż iarmarki. *vid. Tit. Iarmarki.*

Miastu Orszy, *respectu* zpustoszenia iego, libertacyą od poboru łanowego, szosowego y czopowego, do lat czterech dano. *A. 1611. f. 46. Tit. Miasto Orsza.* *Orsza.*

Toż dla pogorzenia, od wszelkich *in genere* podatkow Rzeczyposp. stanowisk żołnierzkich (*prævia inquisitione* przez Grod tameczny, y za słusznym przez Mieszczany dowodem) do lat czterech uwolniono. *A. 1654. f. 36. Tit. Pewne Miasta pogorzałe.*

Znowu od podatkow publicznych, excypuiąc Cła Krolewskie y Rzeczyposp. tym, ktorzy nie są popaleni. *A. 1661. f. 29. Tit. Miasto Orsza.*

Temuż Prawa y Przywileie, tak dawne iako y świeże, *in toto* aprobowano. *ibidem.*

Toż od stanowisk, ugod, *& quocunque titulo* mianowanych żołnierzkich y pocztarz-

skich ciężarow, z Zydami, z wszystkiemi Jurydykami libertowano. *A. 1676. fol. 21. Tit. Miasto.*

Ostrog. Miastu Ostrogowi, tak Chrześcianom iako y Zydom, Prawa y Przywileie od Krolow nadane *in toto* aprobowano. *A. 1678. f. 27. Tit.* Approbatio *Praw.*

Ostrożec. Miasto Ostrożec, w Woiewodztwie Wołyńskim leżące, do lat ośmiu *rigore* Konst. 1678. o Pogorzelcach od wszelkich Rzeczyposp. Podatkow uwolniono. *A. 1690. fol. 20. Tit. O Pogorzelcach.*

Oświećim. Miastu Oświećimowi zkład na ołow Xiążę *Mieszko Opolski*, y Pan *Cieszyński* Przywileiem *de data A. 1291.* nadali. A Xiążę pomieniony y pożytek, ktory miał z ołowiu, na pożytek Miasta tego oddał, y *marcam argenti usualis* z przekupniow albo z prasołow solnych, ktorą z zwyczaiu płaćili na rok. Potym to Krol Kaźimierz *de data A. 1454.* na wieczne czasy potwierdźił. Co y teraz *approbatur. A. 1565. fol. 110. Tit. Miasto Oświećim.*

Po sol nie ma nikt ieżdźić tylko na zkład tameczny, y Oświećimia nie miiać, *sub poena confiscationis* soli, ktorey połowica Zamkowi, a druga Raycom Oświećimskim, na poprawę Miasta *cedere* ma, *ib.*

Soli, zwłaszcza w bałwanach zupełnych, nie godźi śię nikomu, żadnym obyczaiem, z granic Korony Polskiey do Sląska y Morawy inszemi drogami wywozić, ieno przez Oświećim, pod utraceniem teyże soli. W czym Starostowie, Oświećimski y Zatorski, Oświećimiany zachować, y gdyby tego potrzeba była, bronić maią. *ib.*

O tymże inszy nowy Przywiley *de A. 1565.* dany aprobowano. *ibidem. fol. 111. §. Ciż Oświećimianie.*

Reasumowano to Prawo *in toto*, *cum poenis* utracenia soli. *A. 1647. fol. 10. Tit. Zkład solny.*

Znowu o tymże, to iest: względem zkładu solnego; także wywożenia y przywożenia towarow z Sląska do Korony, y z Korony do Sląska, Przywileie A. 1565. & 1647. *in toto* wiecznemi czasy aprobowano. *A. 1667. fol. 22. Tit. Cło wodne od ryb*

Parczow. Miasta *Parczowa* zkład na sol Ruską, ktorą z Bełza y Kraśnegostawu przywożą; *sine praejudicio aliorum depositoriorum. A. 1565. f. 114. Tit. Miasto Parczow.*

Petrykowicze. Miasto *Petrykowicze*, od podatkow Rzeczyposp. do lat sześći uwolniono, pod ktorą wolność Cła Krolewskie y Rzeczyposp. podpadać nie maią. *A. 1649. fol. 44. Tit. Szafunek.*

Pieszczaćiec. Miasteczko Pieszczaćiec w Woiewodztwie Brześćkim, dla pogorzenia, od płacenia łanowego szosowego, czopowego y czyńszow do lat czterech uwolniono. *A. 1613. f. 47. Tit. Miasteczko Pieszczaćiec.*

Pilzno. Miastu Pilznu myta po groszu od konia y wołow kupieckich pozwolono. Ktory podatek na samę poprawę grobel y mostow obracać maią, *sub amissione ejusdem telonei*; *salvis libertatibus Nobilium ac spiritualium. A. 1647. fol. 12. Tit. Aukcya Mostowego.*

Pińczow. Miasteczko Pińczow wolnośćiom zwyczaynym, iakie inszym *Miastom* służą, wedle Przywileiu na to im danego, przypisano. *A. 1611. fol. 31. Tit. Miasteczko Pińczow.*

Pińsk. Miastu Pińskowi Prawa, Przywileie wszystkie, od Krolow Polskich *legitimè* nadane, y dekreta *in toto* aprobowano. *A. 1641. fol. 35. Tit. Miasto Pińsk.*

Tamże aby Obywatele *Miasta* tego, y Zydźi, y wszelakich iurysdykcyy ludźie, także włość tameczna, wał reformowali, y municyą nieodwłocznie erygowali, nakazano. *A. 1652. f. 25. Tit. Municya Pińska.*

O tymże. *vid. Tit.* Laudum *Powiatu Pińskiego. A. 1673.*

Toż *Miasto* od stanowisk, stacyy, chlebow wybierania, noclegow y przechodow żołnierzkich, także od wszelakich Rzeczyposp. podatkow (wyiąwszy cła, myta y czopowe) do lat czterech uwolniono. *A. 1661. f. 30. Tit. Miasto Mińsk, Pińsk.*

Toż znowu od przechodow, konsystencyy, noclegow, popasow y od wszystkich (wyimuiąc chleby zimowe) ciężarow żołnierzkich, tak *Mieszczan* iako y Zydow, libertowano; y Jarmarki w tym *Mieśćie*, podług Praw iego, ztwierdzono. *A. 1678. fol. 20. Tit. Miasto Pińsk.*

Toż *Miasto* przy konstytucyach 1659. 1676. zachowano. *K. Lit. 1717. fol. 15. Tit.* Immunitas *Miast.*

Miaſta Piotrkowa Vrzędu, w dochodzeniu krzywd, takaż prerogatywa, iako y Krakowa. (*vid.* *Piotrkow.*
Krakow.) *A. 1611. f. 10.*

Tamże obywatelom tym, ktorzy przez ogień y żołnierza zkonfederowanego *damna paſſi ſunt*, od podatkow wſzelakich, na tym Seymie poſtanowionych, prorogacyi do lat dwu, po expirowaniu pierwſzey wolności, pozwolono. *A. 1616. fol. 34. Tit. Prorogacya wolności.*

Tamże żeby nikt nie ważył śię, ani murować, ani budować, bliżey murow y wałow nad tyśiąc krokow, Komiſarzom, żeby tego przeſtrzegli, zlecono. *vid. Tit. Rewizya.*

Tamże aby rewizya armaty y municyi y Klaſztorow była, poſtanowiono. *vid. Tit.* eodem *Rewizya.*

Toż od ſtanowiſk, ſtacyy, wiecznie uwolniono, *cum interpoſitione pœnæ infamiæ in contravenientes.* O co *forum* w właſnym Grodźie Piotrkowſkim. *A. 1635. fol. 40. Tit. Wolność.*

Toż znowu z Przedmieśćiami od wſzelakich *univerſaliter* ćiężarow żołnierzkich, *excepto* hyberny z przedmieść płacenia, także od wſzelakich aſygnacyy y ſtanowiſk nazawſze uwolniono. *A. 1676. f. 39. Tit. Miaſto Piotrkow.*

Tegoż Prawa, *immunitates* y Przywileie wſzyſtkie, *in toto* aprobowano. *A. 1677. fol. 25. Tit. Miaſto Piotrkow.*

Toż od ſtanowiſk żołnierzkich uwolniono; ſtacye iednak na ludźie Woiewodztwa ſwego, rowno z drugiemi wydawać ma. *A. 1652 f. 12. §. A Miaſta.*

Tamże w Mieśćie y na przedmieśćiach, Kamienice y Dwory Szlacheckie, od ſtanowiſk Deputackich uwolniono. Ktorych Staroſtowie y ich Vrzędnicy naznaczać nie maią, *ſub pœna quingentarum marcarum, in Iudicio Tribunalitio ex Regeſtro Officii vindicanda. A. 1654. f. 13. Tit. Deklaracya płacenia podatkow.*

Temuż Woytowſto tameczne, na poprawę murow, *per appendicem* inkorporowano. *A. 1633. f. 52. Tit. Xiąg Seymowych Trybunalſkich.*

Ale Konſtytucya A. 1647. O Woytoſtwach, znośi takowe inkorporacye. quod vide Tit. *Woytoſtwa.*

Z woytoſtwa pomienionego penſyą pozwolono Dominikanom Piotrkowſkim. *vid. T. Klaſztor Dominikanow Piotrkowſkich.*

Miaſtu *Piotrkowu*, za dotrzymanie *tempore hoſtilitatis* Xiąg Trybunalſkich, Prawa *Annorum* 1635. y 1677. aprobowano, y to Miaſto z Przedmieśćiami od ſtanowiſk, Hybern, wytchnienia, y innych *in genere* woyſkowych ćiężarow, rowno z Miaſtem *Lublinem*, *in perpetuum* uwolniono. *A. 1703. f. 14. Tit. Bezpieczeńſtwo Xiąg.*

Piotrkow, *juxta* Konſt. 1635. 1677. & 1703. od Hyberny uwolniono. *Poparćie Konfed. Sendom. A. 1710. f. 75. Tit. Miaſta.*

W Piotrkowie iarmarki. *vid. Tit. Iarmarki.*

Tamże nie wolno piw przywożnych ſzynkować. *vid. Tit. Piwo.*

Miaſtu Płockowi pozwolono cła od furmanow y Kupcow, wiecznemi czaſy, po połgroſzku, na poprawę brukow. *A. 1616. f. 34. Tit. Brukowe Miaſta Płocka.* *Płock.*

Toż przy Prawach zachowano; *ſalvâ exſolutione hybernorum, & onerum Reipubl. A. 1677. f. 26. Tit. Miaſto Płock.*

Toż od wſzelakich ſtacyy, konſyſtencyy, przechodow y agrawacyy żołnierzkich, do lat dźieśiąći libertowano. *ib.*

W Mieśćie Płocku nie godźi śię w kamienicach y domach Klaſztornych, Kośćielnych y Szlacheckich, piw y gorzałek ſzynkować, oprocz mieyſkich. *vid. Tit. Piwo.*

Ani w Płońſku, w domach Szlacheckich y Klaſztornych. *vid. Tit. Piwo.* *Płońſk.*

Miaſto Podhayce od wſzelkich Rzeczypoſp. podatkow (oprocz ceł Koronnych) do lat dwunaſtu uwolniono. *Eâ tamen conditione*, aby tam zbiegłych poddanych, *ad requiſitionem* każdego, wydawano. O co *forum* w Grodach tamecznego Woiewodztwa, *juxta Proceſſum* Woiewodztwa Wołyńſkiego. *A. 1677. f. 25. Tit. Miaſto Podhayce.* *Podhayce.*

Miaſta Podoliniec na Spiſzu Przywiley, na zkład wſzelakich towarow y zkądkolwiek przywieźionych, *ad beneplacitum* pokazało. *A. 1565. fol. 111. Tit. Miaſto Podoliniec.* *Podoliniec.*

Approbatur; a Staroſtowie maią go *ad executionem* przywodźić. *ib.*

Tegoż Miaſta wolność od podatkow. *vid. Tit. Miaſta Spiſkie.*

Miaſto Połock od wſzelakich podatkow publicznych (*excepto* troygâ podymnego, ceł y czopowego teraz uchwalonego) do lat czterech uwolniono. *A. 1667. fol. 68. Tit. Opatrzenie.* *Połock.*

Poniec. Miasta Ponieca list ieden od Krola Alexandra *de data 1504.* y Krola Władysława w nim inserowany, *sub data 1398.* na to: aby na *Srzem* y *Poniec* kupcy do Sląska ieżdźili, y cło we *Srzemie* Wielkopolscy po cztery pieniądze od każdego konia, a w *Ponieci* po poł groszku, z inszych zaś Prowincyi obywatele po poł groszku, a od bydlęcia po sześći pieniędzy płaćili. Drugi list od Krola Władysława wtorego *de data 1441.* na to: aby każdy z Wielkiey Polski płaćił po poł groszku, a *extranei* po groszu, y na to, żeby Kupcy ku Sląsku nie ieżdźili, ieno przez Poniec, *sub amissione omnium mercium. A. 1565. fol. 115. Tit. Miasto Poniec.*

Tamże iarmarki. *vid. Tit. Iarmarki.*

Poznań. Miasta Poznania zkład tym sposobem: każdy Kupiec, przekupień, furman, z Litwy, Mazowsza, z Sląska, z Ruśi, y ze wszystkiego Krolestwa, powinien iachać z swym towarem do Poznania, y tam z nim przez trzy dni stać. A ieżliby go tam nie przedał, potym zapłaćiwszy cło, wolno mu z nim, gdźie chce, iachać; *sub pœna confiscationis omnium bonorum suorum, in contrarium facientes. A. 1565. fol. 114. Tit. Miasto Poznań.*

Przywiley tego Miasta, w ktorym drogi Kupieckie opisano. *vid. Tit. Drogi.*

Tegoż zkład, wedle Praw y Przywileiow iego, *in toto* zachowano. *A. 1588. fol. 488. Tit. Zkład Poznański.*

Toż od podwod wiecznemi czasy uwolniono. *ibid. fol. 487. Tit. Libertacya od Podwod.*

Temuż pozwolono do lat dźieśiąći *exactionem* od piwa y od win, na poprawę municyy mieyskich y murow około Miasta &c. *ibid. fol. 488. Tit. Poprawa Miasta Poznania.*

Gdy te lata wyszły, Komisarzow naznaczono było, aby Mieszczanom mieysce pokazali, kędyby te pieniądze, na poprawę y municyą Miasta, naysłuszniey wyłożyć śię miały. Ktorą municyą począć kazano od Zamku Poznańsk: ku bramie Wrocławskiey, z uczynieniem przekopu do obrony Miasta, y budowania baszty nowey, y mury stare naprawić. A o tym wszystkim zawiadować maią przerzeczeni Komisarze, y po wykonaniu tego, rachunku dostatecznie wysłuchać, a potym dać o wszystkim Krolowi dostatecznie sprawę. *A. 1598. fol. 705. Tit. Poprawa Miasta Poznania.*

Znowu Komisarze naznaczeni do wysłuchania rachunku; a poprawa, zacząwszy ią od Zamku, kończyć śię ma w murach właśnie mieyskich, a nie zamkowych, za dokładem y dozorem tychże Komisarzow. *A. 1611. fol. 15. Tit. Mieszczan Poznańskich rachunek.*

Do Komisarzow, z przeszłego Seymu naznaczonych, *deputatur* y P. Kasztelan Poznański. *A. 1613. f. 8. Tit. O Rachunkach.*

Mieszczanom Poznańskim w Radźie mieyskiey będącym, wolno dochodźić gwałtow, iako y Krakowu. *vide Krakow.*

Temuż Miastu dekret Krola Augusta w Warszawie A. 1571. miedzy Mieszczany Poznańskiemi a I M P. Stanisławem Hrabią z Gorki, potym Woiewodą Poznańskim, wśi Krolewskiey Ratay Dźierzawcą ferowany, *in toto* aprobowano, y wszelkie *impedimenta* y zatrudnienia, exekucyą iego hamuiące, znosząc nakazano, aby był do exekucyi swoiey *per consignationem ex nunc limitum, & intromissionem in jus perpetuitatis* przywiedźiony. *Salvo* iednak *jure advitalitio possessori moderno manente*, tak, że po śmierći iego dopiero *possessio plenaria actualis* tych Dobr *cum reliqua judicatæ rei executione, ipso facto* przypadać ma Mieszczanom, *tanquam legitimis heredibus eorundem bonorum. A. 1598. fol. 700. Tit.* Exekucya dekretu.

Temuż Miastu dobra, ktore od niego odpadły, odkupić pozwolono. *A. 1677. f. 25. Tit. Miasto Poznań.*

Temuż młyny Krolewskie przy Poznaniu, ieden za czarnemi Mnichami, a drugi za bramą Wrocławską, leżące, wiecznemi czasy inkorporowano. Z ktorych, na każdy rok powinni do Zamku Poznańskiego płaćić, y skutecznie oddawać pszenice małdrow pięć, a rzy albo żyta małdrow dwadźieśćia y dwa, miary Poznańskiey. W czym iednak ma bydź baczenie *in legalibus impedimentis*, pogorzenia, albo znaczney szkody, przez powodź niezwyczayną. A Kwarty do Rawy, iako przedtym z tych młynow nie dawano, tak też na potomne czasy Miasto to dawać nie ma. Jako o tym

tym szerzey Przywiley Krolewski y postanowienie z Gieneralem Wielkopolskim ma w sobie. *A. 1589. fol. 535. Tit. Młyny Poznańskie.*

Toż od stanowisk y stacyy wiecznie uwolniono; *cum interpositione pœnæ infamiæ in contravenientes Legi præsenti.* O co *forum* w Grodzie właśnym Poznańskim. *A. 1635. fol. 40. Tit. Wolność.*

Toż Miasto z iego Miastami przyległemi y przedmieściami, przy dawnych Libertacyach y Konstytucyach zachowuiąc, od stanowisk, stacyy łanowych wszelakich, wolne bydź deklarowano. *A. 1652. fol. 12.* § *A Miasta.*

Toż Miasto, aby całey Rzeczypospolitey. kosztem *Præsidium* miało, postanowiono. A PP. Hetmani ordynować maią, żeby tam *sufficientia* armaty, prowiantu, prochow, kul, lontow, zawsze była z Skarbu Rzeczyposp. &c. *A. 1658. fol. 35. Tit. Fortece Rzeczyposp. & Tit. 39. Tit. Miasto Poznań.*

Tegoż Miasta koszt, ktoryby, *in casu* Pospolitego ruszenia, na wyprawę wozow *cum apparatu*, według dawnych praw łożyć mieli, na prochy, ołow, lonty y insze *requisita*, obrocić Mieszczanom tamecznym kazano. Ieżliby iednak Pospolitemu ruszeniu wychodzić daley z Woiewodztwa przyszło; tedy do wyprawy tey wozow *cum apparatu*, według dawnego zwyczaiu, należeć powinni. *A. 1655. fol. 10. Tit. Asekuracya Miasta Poznania.*

W tymże Mieście aby żaden, *cujuscunque status & conditionis*, gruntu swego, na ktorymby wał albo szaniec sypać przyszło, nie bronił, postanowiono. A Vrząd Mieyski na tę municyą podatek iakikolwiek *à victualibus* złożyć powinien. Co iednak *afficere* nie ma przyieżdzaiących na targ ze zbożem *& cum oleribus. ibid.*

Temuż Miastu Przywileie, ieden od Krola I M. Iana Kaźimierza na mostowe od furmanow y Przekupniow, a drugi od Krola I M. Władysława Czwartego, nadane, *in toto* aprobowano. *A. 1658. fol. 39. Tit. Miasto Poznań.*

Toż asekurowano, że suma dwudziestu tysięcy złt. Polskich *Sierocza*, ktorą Mieszczanie na potrzebę Rzeczyposp. z Ratusza Poznańskiego dali, Woiewodztwom Wielkopolskim na przyszłey Komisyi, z teraźnieyszych podatkow przyięta, y wsumę dwudziestu y połszostu Poborow potrącona będzie. *ib. Tit. Asekuracya Poznańska.*

Toż samo w murze, przy dawnych prawach zachowuiąc, od hyberny uwolniono, y asygnacyą na nie, przy teraźnieyszey dystrybucie wydaną, abrogowano, y aby napotym takie asygnacye nie wychodziły, warowano. *A. 1677. fol. 25. Tit. Miasto Poznań.*

Tamże aby na budynek mostu wielkiego, y na wieżą ratuszną przez piorun ztraconą, Mieszczanie podatek do lat czterech w Mieście sobie uchwalili, bez uszczerbku podatkow Rzeczyposp. pozwolono. Z czego rachunek przed Starostą, albo iego Surogatorem Poznańskim, czynić powinni. *ibid.*

W tymże Mieście Krola Strzeleckiego Prawa y Przywileie, tak dawne iako y teraźnieysze, *in omnibus punctis* aprobowano; wyiąwszy Cła Rzeczyposp. *ibid.*

Mieszczanom Poznańskim w Radzie będącym, A. 1581. Konstytucya służy *ratione* tumultow, ktora y Krakowskim. *vid.* supra *Krakow.*

Co o fortyfikacyi tegoż Miasta Woiewodztwa Wielkopolskie warowały. *vide Tit. Woiewodztwa.*

Toż w Konfederacyą gieneralną *sub Interregno*, po abdykacyi Krola I M. Iana Kaźimierza, przyięto, y przy Prawach dawnych zostawiono. Confæderat. General. Varsav. *A. 1668. fol. 21.* §. *Miasto Poznań.*

Po śmierći zaś Krola I M. Michała, aby iako pod przeszłe *Interregnum*, tak y teraz, *præsidium* to Miasto trzymało, *sub pœnis* w Sądach Kapturowych tegoż Woiewodztwa *irrogandis*, postanowiono. Confæderat. General. Varsav. *A. 1674.*

Miasto Poznań przy Prawach, Przywileiach *& circa Jura Depositoriorum* zostawiono, y żeby żaden z kupcow innych zkładow uzurpować, pod winą tyśiąca czerw: Złt. *pro munitione Civitatensi*, warowano. *1710. Poparcie Konf. Sendom. fol. 74. Tit. Miasta.*

Poznańskie Przedmieśćia przez dwoiaką Konstytucyą 1635. y 1652. od Lezy y Łanow uwolnione, aby Hybernie y Lezom nie podlegały, deklarowano, ale żeby Skarb Kor. asygnacye do wśiow y folwarkow tegoż miasta Poznania, a nie do Przedmieść Poznańskich posyłał, postanowiono, y toż miasto z Przedmieśćiami przy dawnych

wnych Prawach y Przywileiach zachowano. *1717. f. 72. Tit. Przedmieśćia Poznańskie.*
Toż Miasto *circa antiqua Jura & Privilegia* konserwowano. *1726. f. 19. Tit. Wykupno Starostwa Drahymskiego.*
Tamże piw nie wolno obcych na wyszynk przywoźić. *vid. Tit. Piwo.*
Tegoż Miasta Iarmarki. *vid. Tit.* Iarmarki.

Przasnysz. Miasta Przasnysza Vrzędnikow y Przysiężnikow prerogatywa taka, w dochodzeniu gwałtow, iako y Krakowa. *A. 1611. fol. 10. Tit. Bezpieczeństwo.*

Przemyśl. Miastu Przemysłowi bezpieczeństwo tym sposobem: aby Starosta tameczny z swawolnych (pod pretextem żołnierza służebnego w Przemyślu y na przedmieśćiach iego y w maiętnośćiach mieyskich przemieszkiwaiących, rozmaite gwałty, naiazdy, wydźierstwa czyniących, stacye wybieraiących, w bębny biiąc drugich do śiebie przywabiaiących) exekucyą czynił, za odnieśieniem ludźi ukrzywdzonych, y aby przy Mieśćie bawić śię im zabraniał. *A. 1609. fol. 906. O ludźiach swawolnych, Miast &c.*
Toż iako opatrzyć obiecano? miałeś *supra.*
Toż od stanowisk, przechodow y stacyy żołnierzkich uwolniono. *A. 1655. f. 32. Tit. Obrona domowa.*
Reasumowano tę Konstytucyą. *A. 1658. f. 44. Tit. Miasto Przemyśl.*
Znowu reasumowano *superiora*, y *forum contra contumaces* w Trybunale naznaczono. *A. 1659. fol. 41. Tit. Miasto Przemyśl.*
O Zydach tamecznych. *vid. Tit. Zydźi.*
Tamże Iurysdykcyy wszystkich gospodarze *Magistratui Civili subesse*, y we wszystkim, co śię tknie porządku do obrony podczas trwog wszelakich, posłuszni bydź powinni. *ibid.*
Tamże w Mieśćie y na Przedmieśćiach, y po wszystkich Iurysdykcyach, y wśiach do Starostwa tego należących, wszystkie szynki, *in damnum & præjudicium* prowentow y Praw Starostwa Przemyskiego wnieśione, znieśiono. A ktoby tey Konstytucyi przećiwnym był, *tam publicè quam privatim*, ma podpadać *sub rigorem* Konstytucyi. *A. 1659. Tit. Asekuracya Miast naszych y wszelakich prowentow publicznych* (miałeś to *supra* o Miastach *in communi*) y takowego każdego Starosta tameczny Sądowy, będąc od Administratora Starostwa Przemyskiego *officiosè requisitus*, powinien będźie, *per Officium suum Castrense, sub pœna* o niedbałych Starostach, *ad instantiam* Starosty Przemyskiego, w Trybunale, *inter causas fisci, toties quoties repetenda, sine intermissione* exekucyą czynić. *A 1661. fol. 33. Tit.* Securitas *Dźierzawy Starostwa Przemyskiego.*
Temuż Miastu Konstytucye, *quæ supra, A. 1655. 1658. & 1659.* służące reasumowano. A na rzemieślnikow niecechowych, Vrząd Grodzki Przemyski, gdy od Cechow na delaćie będą podani, a żeby pobory płaćili, *serio* ma *animadvertere. A. 1667. fol. 29. Tit. Miasto Przemyśl.*
Temuż myto po groszu od konia furmańskiego y kupieckiego, a od wołu w woźie idącego po szelągu, na naprawę brukow, mostow y drog, tak w Mieśćie samym, iako y po Przedmieśćiach okolicznych, postanowiono; obowięzuiąc Magistrat tameczny mieyski, aby tę naprawę iak naylepszą z tey exakcyi zawsze trzymał; *sub pœna dupli quatuordecim marcarum, coram Iudicio Terrestri, vel Officio Castrensi, ad instantiam cujusvis, sine appellatione, vindicanda.* A Starosta tameczny teraz y napotym będący, albo Vrząd iego Grodzki, aby to Prawo de exekucyi z wygodą pospolitą przychodźiło, y zachowane było, y żeby Magistrat tego prowentu na co inszego nie obracał, przestrzegać ma. *A. 1676. f. 40. Tit. Naprawa Drog.*
Na Rzece Wiarze pod Przemyślem most. *vid. Tit. Mosty.*
Toż Miasto z przedmieśćiami w okolicznośći swoiey, od hyberny żołnierzkiey, według Konstytucyi A. 1659. uwolniono. *A. 1677. fol. 24. Tit. Miasto Lublin y Przemyśl.*
Toż Miasto porownane Miastom, Krakowu, Lwowu, Poznaniowi, tak zstrony dochodzenia krzywd osob na Vrzędźie Radźieckim y Przysiężniczym będących, iako y zstrony wolnośći od podwod y koni dawania. *A. 1589. f. 534. Tit. Przemyśl.*
Tamże iatki od Kośćioła OO. Francißkanow gdźie indźiey, *cum omnibus oneribus*, przenieśione bydź maią. *A. 1638. f. 38. Tit. O przenieśieniu.*

Mia-

Miaſtu Przeworſkowi zkład winny pozwolono, y wſzyſtkie Przywileie od Krolow Polſkich nadane, *in toto* aprobowano. *A.1677.fol. 41. Tit. Miaſto Przeworſk.* *Przeworſk*
Tegoż iarmarki. *vid. Tit. Iarmarki.*
Miaſtu Puckowi y Mieſzczanom tamecznym niektorym zoſobna, na pewne grunty dane Przywileie aprobowano. *A.1659.f.32. Tit. Aprobacya Przywileiow.* *Puck.*
Miaſtu Pułtuſkowi, dla pogorzenia, od wſzelakich podatkow ieſzcze Libertacyi do lat dwu pozwolono, a to rachuiąc od tego czaſu, kiedy im pierwſza wolność nadana wynidźie. *A.1616.f.38. Tit. Libertacya Pułtuſka.* *Pułtuſk.*
Miaſta Radomia Przywiley taki, iako y Poznania, pod tąż datą, w iedneż ſłowa, y na takoweż drogi. *A.1565.f.112. Tit. Miaſto Radom.* *Radom.*
Miaſto Rawa *vigore* Konſtytucyi 1678. o Pogorzelcach do la 8. od wſzelkich Rzeczypoſp. podatkow uwolniono. *A. 1690.f.20. Tit. Miaſto Bełz.* *Rawa.*
Miaſtu Rawiczowi Przywiley, na zkład przędze y lnu ſłużący, wiecznie aprobowano. *A. 1638.fol.35. Tit. Miaſto Rawicz.* *Rawicz.*
Rubieſzow *vid. Hrubieſzow.* *Rubieſzow*
Miaſtu Rydze warowano, iż długi, ktore ma u Szlachty, *poſt recuperationem* z ręku nieprzyiaćielſkich Inflant, z dobr teyże Szlachty maią im bydź, za iaſnym y ſprawiedliwym dowodem, *ante omnia* płacone. *A.1601.f.763. Tit. Miaſto Ryga.* *Ryga.*
Za dotrzymanie wiary, nagrodę y wdźięczność im obiecano, y Prawa y Przywileie onych *in toto* aprobowano. *A.1611.fol.18. Tit. Miaſto Ryga.*
Y Konſtytucyą A. 1601. o długach Miaſtu temu ſłużącą, wcale zachowano. *A.1616. fol. 10. Tit. Miaſto Ryga.*
Gratificationis cauſâ dano im Dźierzawę, Vxkiel y Kiercholm, do lat dwudźieſtu, ktore *computari* maią po wyiśćiu Prawa ich na to dawnego; *ſalvis juribus Eccleſiæ Romanæ & Reipubl.* y z tą kondycyą: aby tam żadnych fortec y *propugnacula* nie zakładali. *A.1620.fol.15. Tit. Miaſto Ryga.*
Tegoż Miaſta iarmarki. *vid. Tit. iarmarki.*
W Mieśćie Rzeſzowie pozwolono zkładu win y ryb, za zwyczaiem y prawem innych takich zkładow. *A.1633.f.48. Tit. Zkład.* *Rzeſzow.*
Temuż wſzyſtkie Przywileie, od Krolow Polſkich nadane, *in toto* aprobowano; *ſalvis oneribus Reipubl. A. 1677.f.26. Tit. Miaſto Rzeſzow.*
Temuż zkład winny pozwolono. *ibid.*
Tegoż iarmarki. *vid. Tit. iarmarki.*
W Rymanowie zkład wina. *vid. Tit. Wino.* *Rymanow.*
W Samborze zkład wina. *vid. Tit. Wino.* *Sambor.*
Miaſto Sanok *vigore* Konſtytucyi 1678. o Pogorzelcach, od wſzelkich Rzeczypoſp. podatkow do lat 8. uwolniono. *A.1690.f.20. Tit. Miaſto Bełz.* *Sanok.*
W Szarogrodźie zkład win y miodow wołoſkich. *vide ſupra. Kamieniec Podolſki.* *Szarogrod*
Miaſta Sądecza Przywiley na zkład ſoli Bocheńſkiey, takim ſpoſobem: aby iuż nie Spiſzanie, ale Mieſzczanie Sądeccy, ći tylko, ktorzy mieyſkie Prawo maią, ſol przerzeczoną, za takim płaceniem y pieniędzmi, iako przez Spiſkie Miaſta była płacona, w Zupach Bocheńſkich kupowali, y onę do Sącza woźili, y tam ią zkładali, y doſtatek iey, tak Spiſzanom, iako y innym wſzyſtkim zawzdy gotowali, przedawali, albo za inne towary przemieniali. Tamże, nie gdźie indźiey żelazo, miedź y inna ſpiżâ, formowana y nieformowana, ktorą z dolnych kraiow Węgierſkich wwoźić do Polſki będą, zkładana y przedawana bydź ma; pod areſztowaniem y utraceniem tych rzeczy, ktorzyby daley niż do Sądecza, y krzywemi drogami, ku ſzkodźie zkładowi Sądeckiemu ieżdźili. *A.1565.fol.110. Tit. Miaſto Sądeckie.* *Sądecz.*
Temuż Miaſtu libertacyą do lat ośmiu, dla pogorzenia, od wſzelkich kontrybucyy, podwod y ćiężarow dano. *A.1611.fol. 26. Tit. Libertacya.*
Tegoż Miaſta z winami z Węgier miiać nie wolno. *vid. Tit. Wino.*
Miaſta Sendomierza Przywileie na zkład ſoli y śledźi, takim ſpoſobem: iż ktobykolwiek z ſolą, Wiſłą lub lądem, z Zup Bocheńſkich, lub Wielickich, albo z Torunia, z śledźiami iachał przez Miaſto Sendomierz, powinien tamże przez trzy dni przedawać te towary, a po trzech dniach dopiero mu wolno będźie wyiachać. *A. 1565.fol. 112. Tit. Miaſto Sendomierz.* *Sendomierz.*
Temuż dla pogorzenia libertacyą od podatkow, podwod y poborow z Czopowym, do lat ſześći dano. *A.1613. fol. 21. Tit. Miaſto Sendomierz.*

Te-

Temuż cło, od każdey beczki soli po połgroszku, od bałwana po groszu, od beczki wina po groszu, od kuffy małmazyi po groszu trzy, wodą lub lądem przywieżionych. *ibidem.*

Temuż, aby z dochodow publicznych bez odwłoki murow poprawowali, y w municyą wszelką sposobiali śię, rozkazano. Także aby z przyszłych dochodow rachunek uczynili. Na co *deputantur* osoby pewne. *A. 1631. fol. 41. Tit. Miasto Sendomierz.*

Temuż dla pogorzenia, wolność od podatkow publicznych do lat czterech dano. *A. 1647. f. 12. Tit. Zkład Miasta Sendomierza,*

Temuż sztukowe, nie deroguiąc wolnośćiom Szlacheckim, przywrocono. *ib.*

Zkład winny y wszelakich towarow z Węgier, *citra præjudicium* inszych Miast, *salvis quoque juribus Regalibus, & oneribus Reipubl.* tamże naznaczono y postanowiono. *ibid.*

Toż od stanowisk wszelakich, stacyy, przechodow żołnierzkich, do lat czterech uwolniono. A ktoby prawu temu zprzećiwił śię, ma bydź sądzony, y szkody uczynione *cum triplici refusione* zapłaćić, y przez Hetmana Koron. karany, iako *violator securitatis Reipubl.* Na ktore stanowiska P P. Hetmani żadnych asygnacyy dawać nie powinni. *A. 1658. f. 45. Tit Miasto Sendomierz.*

Seroczyn. Miasteczkowi Seroczynowi, w Ziemie Czerskiey, Prawa aprobowano, y osadzać śię w nim wszelkiey kondycyi ludźiom, *sine præjudicio* iednak poddanych dźiedźicznych stanu Szlacheckiego, pozwolono. *A. 1676. f. 49. Tit. Konfirmacya Przywileiu.*

Iarmarki tegoż Miasteczka. *vid. Tit. Iarmarki.*

Siebież. Miasto Siebież. *vid.* supra *Dźisna.*

Siedlce. Miasteczku Siedlcom, Xćia I M. Michała *Czartoryiskiego* Woiewody Wołyńskiego y Johanny z *Olend* Małżonkow dźiedźicznemu, cło mostowe od furmanow po groszu od konia, także od bydła na targi y iarmarki przechodzącego, od sztuki po groszu pozwolono, *cum onere* naprawy mostow y drog, na dźiedźice dobr tych, tak żeby ludźie *commodè* przeieżdżać tam mogli; *sine præjudicio* iednak *& diminutione* prowentow Starostwa Liwskiego, do ktorego prostować śię droga od pomienionych mostow y przepraw powinna, do zwyczaynego pod Miastem Liwem na most gośćińca, *sub Rigore* dawnych Praw y ustaw około tego. *A. 1678. fol. 36. Tit. Mostowe Miasteczku Siedlcom.*

Sieniawa. Miasto Sieniawę *novæ locationis* Vr. Mikołaia Hyronima *Sieniawskiego* Chorążego Koron. dźiedźiczne, od wszelkich *in genere* podatkow y ćiężarow Rzeczyposp. tudźież ceł gieneralnych wodnych y lądowych, do lat dwudźiestu uwolniono. *A. 1676. f. 47. Tit. Libertacya.*

Aprobowano potym tę Konstytucyą *in toto*, y *pœnas contra exactores injusti telonei sancitas, in quolibet foro vindicare* pozwolono. *A. 1678. fol. 24. Tit. Miasto Sieniawa.*

Skierniewicze. W Skierniewicach iarmarki. *vid. Tit. Iarmarki.*

Skwirzyna. W Miasteczku Skwirzynie zkład zboża, y inszych towarow wszelakich, ma bydź postanowiony, *non derogando* zkładowi Miasta Poznania. *A. 1589. fol. 523. Tit. Rzeka Warta.*

Słonim. Miasteczko Słonim, dla pogorzenia, od płacenia łanowego, szosowego, czopowego y czyńszow, do lat czterech uwolniono. *A. 1613. fol. 47. Tit. Miasteczko Pieszczaćiec.*

Znowu od wselkich *in genere* podatkow Rzeczyposp. y stanowisk żołnierzkich, do lat czterech, *præviâ inquisitione* przez Grod tameczny, y za słusznym przez Mieszczany dowodem. *A. 1654. f. 36. Tit. Pewne Miasta pogorzałe.*

Znowu od podatkow, tak publicznych iako y prywatnych przeszłych, *inquantum* by iakie zaległe znaydowały śię, także od noclegow, przechodow żołnierzkich y wszelakich extorsyy. *A. 1678. fol. 20. Tit. Miasto Słonim.*

Słuck. Miastu Słuckowi wolność dana od podatkow Rzeczyposp. do lat sześćiu, pod ktorą cła Krolewskie y Rzeczyposp. podpadać nie maią. *A. 1649. f. 44. Tit. Szafunek.*

Temuż Słuckowi y Kopylowi Przywileie na Prawo Maydeburskie aprobowane; *salvis oneribus Reipublicæ* y ceł Krolewskich. *A. 1653. fol. 26. Tit. Aprobacya Prawa.*

Temuż *sufficiens præsidium* obmyślić obiecano, y Libertacyą *Constitutione* A. 1653. pozwoloną, do sześći lat, po sobie idących, prolongowano. *A. 1655. f. 27. Tit.* Præsidium *Miasta Słucka.*

Temuż libertacyą *Constitutione* A. 1653. pozwoloną, a potym *Constitutione* A. 1655. do lat sześći prolongowaną, *sine derogatione* cłom Krolewskim y Rzeczypospolitej. aprobowano, y *Præsidium* na teyże fortecy, kosztem dotąd Xćia IM. Bogusława *Radźiwiła* Koniuszego W. X. Lit. zostaiące, w komput Woyska W. X. Lit. przyięto. *quod vide A. 1659. f. 12. Tit.* Præsidium *Słuckie.*

Toż oraz y *Nieświez* od stanowisk y stacyy żołnierzkich, także y od podatkow Rzeczypospolitej. (okrom czopowego, także ceł Krolewskich y Rzeczypospolitej.) do lat czterech uwolniono. *A. 1661. f. 31. Tit. Miasto Nieświez y Słuck.*

Znowu od płacenia myt y ceł wszelakich (okrom starego cła) do lat dwunastu, y dekret w przeszłym Trybunale Wileńskim, względem pogłownego, podnieśiono. *A. 1677. f. 14. Tit.* Reassumptio *Libertacyi Miasta Słucka.*

Reassumowano tę Konstytucyą, y aby na komorach y przykomorkach nienaruszona zostawała, *sub pœnis arbitrariis, in Iudicio competenti vindicandis*, warowano. *A. 1678. fol. 20. Tit.* Reassumptio *Libertacyi.*

W Mieśćie Smoleńsku, przy Woyśćie Smoleńskim y przy Vrzędźie Mieyskim, Sądy y iurysdykcya Prawa Maydeburskiego, wedle Przywileiow Krolewskich, cale ma zostawać. Zstrony iednak obrony pod czas niebezpieczny, toż Miasto ma bydź posłuszne Woiewodźie Smoleńskiemu. *A. 1613. f. 38. §. Iurysdykcya.* *Smoleńsk.*

Temuż Miastu Przywiley od Krola Zygmunta III. na wolność od płacenia myta starego, Stołowi Krolewskiemu należącego, przykładem Miasta Połocka nadany, na lat dwadźieśćia aprobowano. *A. 1626. fol. 8. Tit. Opatrzenie bezpieczeństwa Smoleńska.*

Toż do lat czterech od podatkow Rzeczypospolitej. *excepto* ceł, y prowentow stołu Krolewskiego uwolniono. *A. 1635. f. 22. Tit. Libertacye Miast.*

Temuż dodawać sukursu iak nayprędzey, ieźliby na nie Nieprzyiaćiel nastąpił, obiecano. *A. 1654. f. 32, Tit.* Securitas *Smoleńska.*

Tamże Domy Szlacheckie, na placach mieyskich będące, od ćiężarow żołnierzkich uwolniono. *ib.*

O naprawie murow Smoleńskich. *vid. Tit. Fortece.*

O Zamku Smoleńskim. *vid. Tit. Zamki. Tit. Woiewodztwa.*

Temuż *Miastu*, ieźliby z ktoreykolwiek strony *immineret* nań *periculum*, *providere* maią *præsidio competenti* Hetmani W. X. Lit. *A. 1650. fol. 18. Tit.* Securitas *Smoleńska.*

O iarmarkach Smoleńskich. *vid. Tit. Iarmarki.*

Miastu Sniatyniowi wolność od podatkow wszelakich, robot y brania ślodow dworskich, do czego nie byli powinni, na lat ośm pozwolona, y Sądy ich w *Miasteczku* prawem ich, a nie we Dworze aprobowano. *A. 1613. fol. 20. Tit. Wolność Miasta Sniatynia.* *Sniatyn.*

Znowu na lat sześć, wolnośći takieyże pozwolono. *A. 1616. fol. 35. Tit. Libertacya Miastu Sniatyniowi.*

Sniatyński Zamek. *vid. Tit. Zamki.*

Toż *Miasto* opatrzyć obiecano. *miałeś* supra.

Temuż myta sztukowego od kupcow cudzoźiemskich po groszy sześći, do lat dźieśiąći pozwolono, ktore Starosta tameczny na fortyfikacyą *Miasta* tego obracać, y na każdym Seymie z tego liczbę czynić Podskarbiemu Koron. powinien. *A. 1633. fol. 57. Tit. Kamieńca y Sniatynia libertacya.*

O zkładźie w nim win, y miodow Wołoskich. *vid.* supra *Kamieniec Podolski.*

Miastu Sochaczewu podwyższono mostowego, od każdego konia furmanow y kupcow po poł groszku. *A. 1611. f. 29. Tit. Podwyższenie mostowego.* *Sochaczew*

Miastu Sokalowi libertacyą od wszelkich podatkow y ćiężarow publicznych, do dwu lat, po wyiśćiu czterech lat od pogorzenia, prorogowano. *A. 1616. fol. 35. Tit. Wolność Miasta Sokala.* *Sokal.*

Znowu od wszelkich podatkow do lat czterech, oprocz ceł Krolewskich y Rzeczypospolitej. ale ta wśiom wolność służyć nie ma. *A. 1653. f. 25. Tit. Miasto Sokal.*

Znowu y z Przedmieśćiami wszystkiemi od pogłownego Czopowego y innych wszelkich Rzeczyp. podatkow, po wyiśćiu lat czterech od pogorzenia Miasta tego, do drugich lat czterech wolność prorogowano; *salvâ declaratione* o podatkach Woiewodztwa Bełzkiego. *A. 1678. f. 16. Tit. Miasto Sokal.*

Sokolniki. Miasteczkowi Sokolnikom myta pozwolenie. *vid. Tit. Miasteczko Uszćie.*

Selec. Miastu Solecowi Przywiley, na teraźnieyszym Seymie dany, we wszystkim *perpetuo* aprobowano. *A. 1611. f. 29. Tit. Miasto Solec.*

Srzoda. Miastu Srzodźie Woytostwo Srzedzkie wiecznemi czasy inkorporowano; *salvo servitio bellico, & aliis Reipubl. oneribus. A. 1589. f. 535. Tit. Inkorporacya Woytostw.*

Stradom. Miasta Stradomia wolności. *vid. Miasto Krakow. & vid. Miasto Każimierz przy Krakowie.*

Stryi. W Stryiu zkład wina. *vid. Tit. Wino.*

Suraz. Miasto Suraz od podatkow Rzeczyposp. (wyiąwszy czopowe) także od stacyy, leż żołnierzkich do lat czterech uwolniono, z tą kondycyą: żeby śię iak nayżyczliwiey nieprzyiaćielowi Rzeczyposp. broniło. *A. 1654. f. 35. Tit. Obrona Witepska.*

Szadow. Miastu Szadowowi, w Ekonomii Vpitskiey, Przywiley na Prawo Maydeburskie *in toto* aprobowano. *A. 1661. f. 31. Tit. Maydeburg Szadowowi.*

Szarogrod. W Miasteczku Szarogrodźie zkład win y miodow Wołoskich. *vid. Kamieniec Podolski.*

Szczućin. Miasta Szczućina, w Ziemie *Wiskiey*, lokacyą, z Jarmarkami, Targami, y wydźieleniem soli suchodniowey, z nadaniem budowania, przeprawy, według Przywileiow, *& juxta Lauda* tey Ziemie, we wszystkich Punktach Prawa *Maydeburskiego*, Cechu sukienniczego, y przy wolnych handlach aprobowano. *A. 1703. f. 19. Tit. Lokacya.*

Szereszow. Miastu *Szereszowi* y Kamieńcowi Litewskiemu libertacyą od podatkow, do lat czterech dano. *A. 1661. f. 30. Tit. Miasto Brześć, Szereszow y Kamieniec Litewski.*

Szkłow. Miastu Szkłowu amnistyą gieneralną dano, y libertacyą od wszelkich podatkow Rzeczyposp. do lat czterech, wyiąwszy cło solne, czopowe y myto stare. *A. 1661. f. 29. Tit. Miasto Szkłow.*

Szrem. Miastu Srzemowi Woytostwo Szrzemskie, na ktore ma dawne Prawo od Krola Przemysła, wiecznemi czasy inkorporowano. *A. 1631. f. 43. Tit. Inkorporacya.*

Szydłow. Miasto Szydłow, dla pogorzenia, od podatkow wszelkich do lat czterech uwolniono. *A. 1633. f. 59. Tit Libertacya Miasta Szydłowa.*

Tarnow. Miastu Tarnowu Przywileie od Krolow, Władysława, Każimierza, Alexandra, Zygmunta Augusta, Stefana, Zygmunta III. na cła źiemne y wodne dane, *in toto* aprobowano; *salvis Iuribus & oneribus Reipubl.* to iest: poborow, podymnego, czopowego *ac Privilegia Nobilium privatorum. A. 1635. f. 47. Tit Miasto Tarnow.*

Temuż że zkład winny y wszelakich towarow, z Węgier y do Węgier, postanowiono, *patet* z samego tylko tytułu Konstytucyi. *A. 1647. f. 12.* Ktory tytuł taki iest: *Zkład Miasta Sendomierza y Tarnowa.*

Toż od podatkow Rzeczyposp. dla pogorzenia, do lat czterech uwolniono. *A. 1667. f. 32. Tit. Libertacya Tarnowa.*

Toruń. Miasta Torunia wiara y stateczność, pod woynę Szwedzką oświadczona, *commendatur*, y za koszty *gratificatio promittitur.* A *postulata* ich niektore y prawa, wolnośći od cła Dybowskiego, do przyszłego Seymu odłożono. *A. 1626. fol. 5. Tit. Miasto Toruń y Gdańsk.*

Toż potym od akcyzy, poborow y inszych wszystkich podatkow, *durante bello Suecico*, uwolniono, y dalszą *gratitudinem* onemu pokazać obiecano. *A. 1629. f. 16. Tit. Miasto Toruń.*

Znowu ponowiono oświadczenie wdźięczności, w tymże roku 1629. na drugim Seymie. *Tit. Miasto Toruń y Gdańsk.*

Do dalszego ieszcze Seymu tę nagrodę odłożono. *A. 1631. fol, 17. Tit. Miasto Toruń.*

W zpokoynieyszych czasiech, do skutku to przywieść obiecano. *A. 1635. fol. 26. Tit. Miasto Toruń.*

Temuż Miastu y oraz Gdańskowi Konstytucye, *& jus correctum Terrarum Prussiæ, in violentos* deklarowano, że *in omnibus punctis* Miastom tym, *ac Incolis Civitatum*, rowno z stanem Szlacheckim, iako zdawna służyło, tak y na potym służyć ma. Y Mieszczanie tych Miast, *pro violentiis per Nobiles illatis, vigore ejusdem juris correcti*, tak przed Woiewodami, iako y inszemi *subsellius*, przećiw wszelakim gwałtownikom, *cri-*

criminaliter ad pœnas legum, prawem czynić mogą. *A. 1627. f. 14. Tit. Miasto Toruń y Gdańsk.*

Miasto samo Trębowla od wszelakich podatkow publicznych y prywatnych, y żołnierzkich exakcyy, stanowisk, hyberny, przechodow, noclegow, & *cujuscunquè generis* extorsyy, do lat dźieśiąći uwolniono, *salvo proventu* Starosty Trębowelskiego, teraz y napotym będącego, *sine præjudicio* iednak Praw mieyskich, od przeszłych Krolow nadanych. *A. 1676. f. 39. Tit. Miasto Trębowla.* *Trębowla.*

W Trokach iarmarki. *vid. Tit. Troki.* *Troki.*

Miasteczka Trylesow wolność od podatkow, procesow y bannicyi. *vid. Tit. Biała Cerkiew.* *Trylesy.*

W Tuchowie iarmarki. *vid. Tit. Iarmarki.* *Tuchow.*

Miasteczkowi Vszćiowi myto, po groszu od furmańskiego konia, brać pozwolono; z tą kondycyą: żeby przeprawy iako naylepiey z tego prowentu naprawione były. *A. 1676. f. 34. Tit. Naprawa Przepraw.* *Vszćia.*

Toż Prawo całe służy y Miasteczkom, *Kcynie*, *Nakłowi*, *Sokolnikom* y *Ziomkom*, w Woiewodztwie Poznańskim y Kaliskim leżącym. *ib.*

Miasteczkowi Warenszowi, w Woiewodztwie Bełskim leżącemu, Vr. Marka *Matczyńskiego* Koniuszego Koronnego dźiedźicznemu, wszelakie Przywileie na wolnośći, targi, iarmarki, grobelne, od Krolow Polskich nadane, *in toto* aprobowano, y wolnego używania lasow Krolewskich Witkowskich, w posesyi na ten czas Vrodzonych *Lanckorońskich* będących, pozwolono; *juribus*, *oneribus Reipubl. ac prærogativis status Nobilium per omnia salvis. A. 1676. f. 35. Tit. Warensz Miasteczko.* *Warensz.*

Miastu Warce podwyższono prowentu mostowego po groszu, a brukowego po poł groszku od konia, y od wszelkiego bydła kupieckiego. Od czego stan Szlachecki y poddani ich wolni bydź maią. A gdyby mostu nie naprawowali, *beneficio hoc* prywowani bydź maią, *ad instantiam Instigatoris*, *ex delatione cujusvis. A. 1647. fol. 30. Tit. Podwyższenie mostowego.* *Warka.*

Toż Miasto *vigore* konstytucyi 1678. o Pogorzelcach do lat 8. od wszelkich Rzeczypospolitey podatkow uwolniono. *A. 1690. f. 20. Tit. Miasto Bełz.*

Miastu Warszawie myto y cło źiemskie, ktore im iest od Krolowy Anny Stefana Krola Małżonki, do czasu na poratowanie, dane, także y wodne Warszawskie, excypuiąc wszelakie towary Szlacheckie, *in perpetuo* inkorporowano, z tą kondycyą: aby Kwartę z tego do Rawy, ieźli dawana była, dawać powinni byli. A. *1589. f. 534. Tit. Miasto Warszawskie.* *Warszawa*

Także od podwod płacenia y koni dawania, starą Warszawę wolną czyniąc, wedle dawnego ich Przywileiu, *in perpetuum usum* to im aprobowano. *ib.*

Tegoż Miasta starey Warszawy obywatelow prawa y wolnośći, od Xiążąt Mazowieckich, y potym Krolow Polskich nadane, na wodne y lądowe cła y myta wszelakie aprobowano, y czasy wiecznemi, od wszelakich ceł y myt, w Koronie y w Państwach wszystkich do niey należących, wolnemi deklarowano. *A. 1598. f. 700.* Tit. *Miasto Stara Warszawa.*

Krola IM. Zygmunta Augusta Przywileie, w roku 1570. Miastu temu dane, aby od każdego nienaruszenie we wszystkim były zachowane, warowano. *A. 1613. fol. 19. Tit. Warszawa.*

Woytostwo starego Miasta Warszawy inkorporowano, czasy wiecznemi, temuż Miastu; *salvo jure moderni possessoris.* Tak iednak, żeby służba Rzeczyposp. woienna nie ginęła. *A. 1609. f. 906. Tit. Inkorporacya Woytostwa Miastu Warszawie.*

Toż Miasto, ze wszystkiemi swemi przedmieśćiami, aby zrewidowane było, Ziemia tameczna na Seymiku *relationis* Deputaty obierze. Według ktorey rewizyi *in posterum* to Miasto płaćić będźie podatki. Tak iednak odprawić śię to ma, żeby podatkom Rzeczyposp. publicznym *nihil* ztąd *decedat. A. 1654. f. 13. Tit. Deklaracya płacenia podatkow.*

Aby Miastom, starey y nowey Warszawie, cyrkumferencya do fortyfikacyi podług Inżeniera Krolewskiego delineacyi zamierzona, y oraz ulice po przedmieśćiach popalonych stare wyprostowane, y nowe powymierzane były, tak aby budynki, ktore nowo stawiane będą, *publicæ securitati* & *decori* nie przeszkadzały, Komisarzom do tego naznaczonym zlecono. A co ze strony libertacyy tych, ktorzy nowo budować albo

murować się maią, *postulata* onych do przyszłego Seymu odłożono. *A. 1659. f. 39. Tit. Komisya Warszawska.*

W tychże Miastach, starey y nowey Warszawie, aby ludźie dobra mieyskie trzymaiący, a z stanu Szlacheckiego nie będący, ćiężary mieyskie ponośić, y *jurisdictioni civili, quo ad bona, subesse* powinni byli, postanowiono, y Konstytucyą A. 1635. Miastu Krakowu służącą, tymże Miastom aplikowano (*vid. Miasto Krakow*) *A. 1647. f. 30. Tit. Ludźie w Mieśćie Warszawie.*

Miastu starey Warszawie, iż dla przypadkow pogłownego, według Taryfy A. 1662. wydać nie mogło; *in supplementum* kontrybucyą, *ad proportionem* czwartey częśći pogłownego, od likworow, to iest: miodow, piw, gorzałek, *ad instar* czopowego, na lat dwie pozwolono. Z ktorey sumę proporcyonalną zatrzymanemu pogłownemu wybrawszy, do Poborcow za kwitem ich oddać powinni. *A. 1678. f. 16. Tit. Miasto Warszawa.*

Toż Miasto przy Prawach dawnych y Przywileiach, od Krola IM. Jana III. nadanych, zachowano, & *avulsas jurisdictiones* onemu przywrocono. *ib.*

Miasta, starą y nową Warszawę, od stacyy *protunc* wszelakich y stanowisk żołnierzkich, *non obstantibus quibusvis Laudis*, tak gieneralnych, iako y Ziem y Powiatow Woiewodztwa Mazowieckiego, uwolniono, z tą kondycyą: aby drogi w Mieśćie Warszawie wszystkie, a mianowićie, ktoremi na mieysca Elekcyi ieżdżić przyidźie, *de intrego* ubrukowali y naprawili. Do czego śię wszyscy *concives* przykładać maią. Dwory iednak Szlacheckie od tego ćiężaru wolne bydź deklarowano. *Confoed. General. Varsav. sub Interregno. A. 1648. f. 20. §. Miasto.*

Reasumowano to Prawo, *sub alio Interregno. W Konf. także Gieneralney Warszawskiey. A. 1668. f. 21. §. Miasto stara y nowa Warszawa.*

Y znowu pod trzećie *Interregnum. w Konf. także Gieneral. Warszawskiey. A. 1674. f. 30. §. Miasto stara y nowa Warszawa.*

Warszawie nowey libertacye względem Ratusza, tudźież od gośćia y podwod, stosuiąc śię do libertacyi od Krolow nadanych, aprobowano. *A. 1647. f. 31. Tit. Stara y nowa Warszawa.*

Miasto Warszawę, ze wśiami do Starostwa tego należącemi, od hyberny, ktorey nigdy nie podlegały (przy dawnym Prawie y zwyczaiach zachowuiąc) na zawsze uwolniono, *cum reassumptione* Konstytucyi A. 1648. temu Miastu służącey. *A. 1673. f. 19. Tit. Wolność Warszawy* cum attinentiis.

Starey Warszawy wszystkie Prawa, *immunitates* y Przywileie, od Krolow Polskich y Xiążąt Mazowieckich, y od teraźnieyszego Krola IM. Jana III. nadane, aprobowano. *A. 1676. fol. 48. Tit. Miasto.*

Mieszczanie Warszawscy y przedmieszczanie, w Grodźie Warszawskim sprawować się nie powinni, ale *ad forum Civile in causis civilibus* należeć maią. *vid. Tit. Grodzkie Sądy.*

Tegoż Miasta *Praesidio* y prowiantami opatrzenie *vid. in A. 1658.*

Tegoż Miasta Vrzędu Mieyskiego *praerogativa*, w dochodzeniu tumultow takaż, iaka iest Vrzędnikow Miasta Krakowa. *A. 1588. f. 488. Tit. Porownanie.*

W Mieśćie Warszawie Komisyą, względem naprawy drog, naznaczono, aby były restaurowane, błota, gnoie, wywożone, y potym aby na publiczne drogi żadne śmieći y gnoie z Dworow, Domow y Ogrodow nie wyrzucano, ordynacyą uczynić kazano. *A. 1685. f. 18. Tit. Naprawa drog y Kanałow Miasta Warszawy.*

Warszawie, Starey y Nowey, Prawa, Przywileie y Dekreta służące zachowano. *Foralia* na te tylko Jurysdykcye, gdźie ktora *extenditur*, aby wybierane były, warowano; *salvis juribus antiquis cuivis Jurisdictioni servientibus.* Dekreta przećiwko Żydom y Dysydentom *executioni ordinariae* zostawiono. *Poparćie Konf. Send. A. 1710. f. 74. Tit. Miasta.*

Węgrow. W Mieśćiech Krolewskich Węgrowie, kupować Kamienic Mieszczanie nie mogą, bez konsensu IK. Mći. *A. 1593. f. 646. Tit. Zkłady winne.*

Wieliczka. Miastu Wieliczce zkład soli, tym sposobem wiecznie pozwolony: aby Wieliczcanie na Krakowskim zkładźie cztery ławy wolne mieli, na ktorych we wtorek przez cały dźień, we czwartek do godźiny wieszporney, a w piątek przez cały dźień, tylko każdego tygodnia, *sal bancatum* wykładali y przedawali. A we dnie iarmarkowe aby im wol-

no

no było, na tychże ławach przedawać, poki ſtać iarmark będźie. *A. 1565. f. 111. Tit. Miaſto Wieliczka.*

Tamże aby żaden z Pułkownikow y Rotmiſtrzow, Porucznikow y Towarzyſtwa, leże żołnierzom nie dawał, y ſamo Rycerſtwo ſobie iey nie czyniło; także noclegow, ſtanowiſk aby nie miewali, y ſtacyi ani żywnośći aby nie brali, ani robotnika ſolnego na ſłużbę zaciągać nie poważali śię, poſtanowiono; *ſub pœna peculatûs* na Seymie, *ad inſtantiam Inſtigatoris Regni*, na Rotmiſtrze y Poruczniki; a na Towarzyſtwo, *ſub pœna correſpondenti damnis*, w Grodźie Krakowſkim, iako *in loco delicti*, *ad inſtantiam* ukrzywdzonego, *peremptoriè, ſine quavis appellatione vindicanda. A. 1633. fol. 46. Tit. Libertacya Miaſta Wieliczki od ſtacyy żołnierzkich.*

Reaſumowano tę Konſtytucyą. A P P. Hetmanom, aby żołnierzow prawu temu zpraećiwiaiących śię karali, zlecono. *A. 1658. f. 58. Tit. Miaſta naſze.*

Znowu iż tam żadne ſtanowiſka żołnierzom pokazowane bydź nie maią, poſtanowiono. *A. 1659. f. 9. Tit. O niedawaniu aſygnacyy.*

Znowu o tymże. *vid. Tit. Dobra.*

Temuż Woytoſtwo Wieliczkie wiecznemi czaſy inkorporowano; *ſalvo ſervitio bellico. A. 1609. f. 904. Tit. Zupa Wielicka, y Inkorporacya Woytoſtwa.*

Miaſtu Wieluniowi Przywiley na zkład towarow wſzelakich dać obiecano. *A. 1565. f. 116. Tit. Miaſto Wieluń.* *Wieluń*

Temuż czopowe na poprawę murow konferowano. A tym, ktorym ſą maiętnośći popalone y zpuſtoſzone, y ſzkody poczynione, nagroda z ſzoſu poboru przeſzłego, przez one zatrzymanego, bydź ma. Czego Vrząd Starośći tameczny doyrzeć będźie powinien. *w Uniwerſale Poborowym A. 1589. f. 553. §. Miaſto Wieluń.*

Temuż Woytoſtwo Wieluńſkie wiecznemi czaſy inkorporowano, z tą kondycyą: aby pożytki z tego Woytoſtwa, na poprawę tegoż Miaſta obracały śię. *A. 1581. fol. 374. Tit. Woytoſtwo Wieluńſkie.*

Tegoż iarmarki. *vid. Tit. Iarmarki.*

Na Kupce Miaſta Wilna żadne podatki, ani cła, ani pobory, bez Seymu nie maią bydź nigdy ſtanowione. *A. 1578. f. 347. §. A od tych czaſow.* *Wilno.*

Toż Miaſto, od ceł, na tym Seymie na Koronę, y W. X. Lit. uchwalonych (*excepto* podatku od wina, miodu, piwa, przekupniow, rzemieślnikow, hultaiow) uwolniono &c. *ibidem.*

Miaſtu Wilnu, tak iako y Lwowu, bezpieczeńſtwo in A. 1601. warowano. *vide Lwow.*

W tymże artykuły Biſkupiey, zamkowey y mieyſkiey Jurysdykcyi, dla zatrzymania pokoiu uczynione, aprobowano. *A. 1601. fol. 863. Tit. Artykuły Miaſta Wileńſkiego.*

Toż Miaſto, *reſpectu* ſzkod iego przez ogień ponieśionych, od czopowego y ſzoſowego poboru, do czterech lat, tych co pogorzeli, wedle Przywileiu Krola Zygmunta III. uwolniono. *A. 1611. f. 44. Tit. Wolność Miaſta Wilna.*

Do tegoż Miaſta Komiſarze deputowani, aby przed onemi Rada mieyſka z ſzafarzami, teraźnieyśi y przeſzłych Vrzędnikow y ſzafarzow potomkowie, nie zaſłaniaiąc śię żadnemi Przywileiami, excepcyami *ſub pœna viginti millium florenorum, poſt Curiam Reg. ad inſtantiam Inſtigatoris, vindicanda*, ze wſzyſtkich prowentow Miaſta tego, od tych czas, iako mu ſą od Krolow Polſkich y W. Xiążat Litewſkich oddane, liczbę uczynili, y kondycyom y powinnośćiom w Przywileiach ſwych opiſanym doſyć uczynili. *A. 1613. f. 42. Tit. Komiſarze.*

Płatnerzow w tymże Mieśćie Mieſzczanie mieć powinni, ze wſzyſtkiemi do tego rzemieſła potrzebami, żeby zbroie y ſzyſzaki nowe robili, dla ktorych ſzloſarnia y mieſzkanie zbudować, y onych z prowentow mieyſkich opatrzyć maią. *ib. fol. 41. Tit. O Płatnerzach.*

Toż Miaſto, przykładem Miaſt Koronnych, z pilnośćią murow, baſzt y rowow ſwych poprawić, y co do ufortyfikowania mieyſca tamtego należy, budować maią, *ſub pœna* czterech ſet kop Litewſkich, *poſt Curiam Regis, ad inſtantiam Inſtigatoris vindicanda; quâ ſolutâ, nihilominus* tey Konſtytucyi doſyć uczynić powinni. *A. 1620. f. 21. Tit. Municya Miaſta Wileńſkiego.*

Dla bezpieczeńſtwa Zamku Wileńſkiego y rządu Miaſta, pod expedycyą Poſpolitego ruſzenia przećiwko Xiążęciu Sudermańſkiemu, y dla obrony granic W. X. Lit. od Moſkwy, Woiewodźie Witepſkiemu y Podſkarbiemu W. X. Lit. rezydencyą w Wil-

nie naznaczono, y postanowiono, aby iak nayprędzey obrona dobra y gruntowna Miasta, także żywność y strzelba była *&c. A. 1621. fol. 22. Tit. Pospolite ruszenie.*

Takowąż znowu, podczas niebezpieczeństw, naznaczono tamże rezydencyą Woiewodźie Wendeńskiemu y Staroście Zmudzkiemu, y onym *de securitate*, y o porządku wszelakim z Vrzędem Grodzkim, (ktory zawsze w Wilnie *præsens* bydź ma,) y z Vrzędem Mieyskim znośić śię kazano. *A. 1654. fol. 28. Tit. Pospolite ruszenie* W. X. Lit.

Tamże aby *licentiosos* Vrząd Grodzki bez folgi, za pomocą Vrzędu Mieyskiego imał, sądźił, y podług Prawa W. X. Lit. exekucyą czynił, rozkazano. *A. 1621. f. 22. §. A iż śię w tym Mieśćie.*

Znowu X. Biskupa Wileńskiego y Kasztelana Wileńskiego naznaczono, wedle Konst. *A. 1621. A. 1655. f. 20. §. Miasta zas.*

Na tegoż Miasta obronę, sto piechoty, tych czterech set, ktore Miasta wszystkie W. X. Lit. ogułem wyprawić na woynę były powinne, destynowano. *ib.*

Znowu X. Biskupa Wileńskiego y Kasztelana Zmudzkiego, na rezydencyą naznaczono. Ktorym przy Mieyskich piechotach, Tatarow Chorągiew z Dobr Ziemskich, z ktorych służbę woienną powinni, za ordynansem P. Hetmana W. W. X. Lit. *assistere* ma. *A. 1683. f. 1. Tit. Securitas interna.*

Toż Miasto aby most na Wilii u śiebie gruntownie y cale, *intra decursum duorum annorum* od daty teraźnieyszey Konstytucyi zbudowało, *sub pœna mille florenorum Polonicalium, ad instantiam cujusvis, post Curiam Regis decernenda, & ad fiscum Regium applicanda* rozkazano. A iż ten most z prowentow Szpitala Wileńskiego budowany bydź ma, do czego śię Miasto *de suo* przyłożyć podięło, postanowiono, aby po expirowaniu tych dwuch lat, gdy śię most porządnie zbuduie, poddani Szlacheccy y Duchowni, y z Dźierzaw Krolewskich, od swego własnego, iako y co od Panow swoich na przeday powiozą, każdy od woza po dwa pieniądze mostowego do lat sześći płaćić był powinien. A po wyiśćiu lat sześći, iuż stan Szlachecki od takiego podatku, *ratione* Dworow y folwarkow swych, wolny bydź ma. Od tego iednak, coby Szlachćic na potrzebę swą własną, a nie na przeday podwodami prowadźił, mostowe brane bydź nie ma. *A. 1621. f. 25. Tit. Most* Wileński.

Reasumowano *in toto* tę Konstytucyą, *reducendo* dwa pieniądze na grosz od woza, *& declarando*: iż od drzewa na ten most żadne exakcye nie maią bydź wyćiągane. *A. 1670. f. 54. Tit. Most na* Wilii.

Reasumowano tę Konstytucyą, y Komisarzow *ad inquirendum*, przez kogo śię *remora* stała, iż ten most dotąd nie stanął; także do uczynienia starania, aby *intra decursum biennii* przez Mieszczany Wileńskie był wystawiony, pod winą dwu tyśięcy złotych, ieżliby Prawu ćiż Mieszczanie nie dosyć uczynili. *A. 1676. fol. 11. Tit. Most.*

Na erekcyą mostu tego y czopowe *in duplo*, w Mieśćie tym y na przedmieśćiach, y za Wilią we wszystkich Jurydykach, na dwie lećie, *sine præjudicio* ordynaryynego czopowego *currentis* prorogowanego, postanowiono. *A. 1677. fol. 15. Tit. Most.*

Prorogowano toż czopowe do roku na kontynucyą tegoż mostu, y Konstyt. A. 1670. & 1677. o tymże mośćie, y aukcyi tamże wyrażoney, *non obstantibus ullis Privilegiis & Decretis*, reasumowano. A coby z tych czopowego pieniędzy, po wystawieniu mostu zostało, to na restauracyą Szpitala obroćić śię ma. *A. 1678. fol. 16. Tit. Most na rzece* Wilii.

Temuż Miastu na restaurowanie zpustoszałego ratusza y zegara, aukcyą pomienionych Mieyskich prowentow *in duplo*, podług Instruktarza Komisarzkiego, do lat sześćiu podwyższono. A Magistratowi rozkazano, aby przy Podwoiewodzym Wileńskim brukow, ktore wysoko podnieśione, sklepy Kośćielne y Kamienice zalewaią, *cognitionem* uczyniwszy, każdemu gospodarzowi przed swą kamienicą, osobliwie na Duchskiey y Niemieckiey ulicach, *sub pœnis* naprawować przykazał. *A. 1677. f. 15, Tit. Most na rzece Wilii.*

W tymże Mieśćie podatek z Domow szynkownych, Kopszczyzna nazwany, na Kaplicę S. Każimierza przy Kośćiele Katedralnym w Zamku Wileńskim postanowiono. *vid. Tit. Fundacya.*

Tegoż

Tegoż Miaſta iurysdykcya, podczas Trybunałow głownych W. X. Lit. Tamże goſpody *ex Officio*, *& pretia rerum &c. vid. Trybunał W. X. Lit. A. 1667.*

Tamże, gdy śię ſądźić głowny Trybunał będźie, żadne depaktacye nie maią bydź czynione, y iurysdykcya Miaſta tego, w prawach y wſzelakich ſprawach ſwoich, żadney konwulſyi ponośić nie ma. Kamienice y domy, poki od Magiſtratu Vrzędowi Zamkowemu podane, y od tegoż Vrzędu Zamkowego rozpiſane nie będą, nie maią bydź zaieżdżane, ani Magiſtratowych oſob rezydencye, ktorym libertacya przed Vnią nadana ieſt, zaymowane; ale w tym podług exdywizyi Kamienic y domow, w tymże Mieśćie, przez Komiſarze Krolewſkie na trzy części, tak dla wcześnieyſzey, pod czas rezydencyi Krolewſkiey, y ſamych Sędźiow głownych Trybunalſkich, ſtancyi, iako też Trybunałow Skarbowych y Rzeczypoſp. wygody, w Roku 1645. uczynioney, y Przywileiami utwierdzoney (ktora exdywizya y teraz bez żadnych excepcyi, *ſalvis Conſtitutionibus approbatur*) zachować śię powinni, *A. 1667. fol. 63. Tit. Trybunał* W. *X. Lit.*

Tamże *conſulendo indemnitati honoris* Matron y Panienek poczćiwych, onych regieſtrować, Trybunałom zakazano. *ib.*

Aprobowano pomienioną A. 1667. *in toto* Konſtytucyą, *de ſecuritate* Miaſta tego, *ratione* goſpod, depaktacyi winiarzow, rzeźnikow y targowego. *A. 1678. f. 16. Tit.* Securitas *Miaſta* W*ilna.*

Toż do Konfederacyy Gieneralnych Warſzawſkich, *ratione ſecuritatis ſub Interregnis*, po abdykacyi Krola I M. Jana Każimierza, y po śmierći Krola I M. Michała, przyięto.

Toż Miaſto, w wſzyſtkich W. X. Lit. prawach y prerogatywach, z Miaſtem Krakowem porownano, y że do żadnych innych exakcyy, a pogotowiu hybern, okrom podatkow Rzeczypoſp. pociągane bydź nie ma, deklarowano. *A. 1678. fol. 15. Tit. Miaſto* W*ilno.*

Mieſzczanom Wileńſkim, aby przed Deputatami na Korekturze *Jurium* W. X. Lit. *Privilegia* ſwoie pokazali, rozkazano. Czego Komiſarze uczynić relacyą na przyſzłym Seymie powinni, a Krol z ſtanami wſzyſtkiemi *cognoſcet. A. 1633. f. 27. Tit.* Correctura *Praw* W. *X. Lit.*

Miaſto Wilno *penes ſuas immunitates*, *vigore* Praw y Przywileiow, *ante & poſt unionem*, Konſtytucye 1601. 1667. ktore reaſumowane, *in perpetuum* zachowano, y Komiſarzow naznaczono, do rewizyi Kamienic, y do exdywizyi pewnych mieſzkań dla Deputatow, z Woiewodą Wileńſkim *& aſſiſtentia* Grodu Wileńſkiego, ktorzy pewne części goſpod na alternaty Trybunałow, *ad normam* Konſtytucyi Koronney 1685. naznaczą. *K. Lit. 1690. f. 13. Tit.* Immunitas *Praw Miaſta Wilna.*

Wilno od konſyſtencyi Woyſk W. X. Lit. uwolniono. *Poparćie Konf. Send.* W. *X. Lit. A. 1710, f. 7. Tit. Ubezpieczenie miaſt Sądowych* W. *X. Lit.*

W Wilnie, Nowogrodku, Mińſku, podczas Trybunałow aby na Marſzałka, Inſtygatora, Rotmiſtrza, Porucznika, Piſarza y na kogokolwiek, od wozow, Ryb, drew, Jarzyn, śiana, *& ab omnibus victualibus* nie brano, podwod żeby nie zabierano. O co *Forum* w Trybunale Skarbowym W. X. Lit. lub w Grodźie Wileńſkim, Nowogrodzkim y Mińſkim naznaczono. *A. 1717. fol. 2. Tit. Diſciplina Militaris.*

Miaſto Wilno przy dawnych Prawach, y Przywileiach *ante & poſt unionem* nadanych, *ſuper Jurisdictionem Magdeburgenſem*, *ſecuritatem*, *immunitatem* Ratuſza, rozdawania na Trybunał Goſpod bezprzypisnych, oprocz Magiſtratowych oſob rezydencyy, ktora nie powinna exdywizyi Trybunalſkiey podlegać, od wſzelkich exakcyy podczas Trybunałow *à victualibus* w Rynku, na Marſzałka, Inſtygatora, Rotmiſtrza y Porucznika, zachowano, y uwolniono, y aby handlem y rzemioſłem bawiący śię, powinnośći, obowiązki mieyſkie z dobr y Jurysdykcyi Mieyſkiey podeymowali, nakazano. *K. Lit. 1717. f. 15. Tit.* Immunitas *Miaſt.*

Miaſta Wileńſkiego oſoby w Magiſtraćie będące, w Trybunale y innych ſubſeliach ſowitości płacić nie powinny. *K. Lit. 1726. f. 87. Tit. Dochody od Magiſtratu.*

W Wilnie iarmarki. *vid. Tit. Iarmarki.*

W Mieśćie Winnicy Szlacheckie Dwory, według Praw Ziemſkich, pod wolnośćią Szlachecką bydź deklarowano. Ktore Staroſta Winnicki, w ſześć Niedźiel po Seymiku Relacyynym, z Sądem Ziemſkim Bracławſkim zregieſtrowawſzy, do Akt podać ma. *A. 1647. f. 39. Tit. Dwory w Winnicy Szlacheckie.* *Winnica.*

Miaſtu

Wiskitki. W Wiskitkach iarmarki. *vid. Tit. Iarmarki.*

Wiślica. Miastu Wiślicy na zkład soli Bocheńskiey y w Bałwaniech, listy od Krola Kazimierza *de data* A. 1450. & 1463. & 1490. dane *A. 1565. fol. 112. Tit. Miasto* Wiślica.

Temuż, aby z pustych placow szosu nie płacili dotąd, pokiby się nie pobudowali, deklarowano *A. 1616. f. 33. Tit. Defalkacya szosu Miastu Wiślicy.*

Temuż wolność od wszelkich Rzeczyposp. podatkow, do lat czterech, dla pogorzenia, prorogowano. *A. 1633. f. 57. Tit. Miasto Wiślica.*

Temuż cło albo mostowe, od konia y wołow Kupieckich po połtoraku, według Przywileiu na to im służącego podwyższono: *salvis libertatibus Nobilitatis, ac Spiritualium.* Ktory podatek na samę poprawę mostow y grobel obracany bydź ma, *sub amissione* onego. *A. 1647. f. 12. Tit. Aukcya mostowego.*

Temuż Woytostwo przyległe, we wśi Krolewskiey Kobelnikach, *cum omnibus attinentiis*, iako zdawna do tegoż Woytostwa należą, wiecznemi czasy inkorporowano; powinność służby woienney z tegoż Woytostwa, y czynienia liczby przed Starostą, *juxta Constitutionem A. 1562.* zostawuiąc. *A. 1598. fol. 700. Tit. Inkorporacya Woytostwa.*

Wiśnia. Miasto Wiśnią, gdźie Seymiki Woiewodztwa Ruskiego odprawuią się, od lezy, stanowisk y stacyy żołnierzkich uwolniono. *A. 1633. f. 58. Tit. Miasto Wiśnia.*

Znowu od stanowisk żołnierzkich, hyberny, y zimowey konsystencyi wolne bydź deklarowano *A. 1676. f. 41. Tit. Miasteczko Wiśnia.*

Wiśniowiec Miasta Wiśniowca libertacya. *vid. Tit. Miasto Zbaraz.*

Witepsk. Mieszczanom Witepskim, Duchowney Maydeburskiey *utriusque ritûs* iurydyki, y Pośielskim, podczas niebezpieczeństwa, wespoł z Obywatelami Woiewodztwa tamtego, do obrony Miasta y Zamku tamecznego stawać, y pod władzą Woiewody Witepskiego, lub Substytuta iego, pod ztraceniem dobr, zostawać kazano. *A. 1654. f. 35. Tit. Obrona Witepska.*

Toż Miasto przy Prawach wcale zachowano; y po wydaniu podatkow na tym Seymie uchwalonych, od wszelkich ćiężarow publicznych (wyiąwszy czopowe, cła y myta Krolewskie y Rzeczyposp.) *respectu* ruiny onego, do lat czterech uwolniono. *A. 1667. f. 68. Tit. Amnestya.*

Wizna. Na Miasto Wiznę konsensy y *solida, nullitatis* bydź maią. *vid. Tit. Konsensy.*

Wolborz. Miastu Wolborzowi mostowego, ktore im według praw tylko po cztery pieniądze dawano, podwyższono tak, aby odtąd każdy furman, ktory z towarem iedźie, po połgroszku od konia płaćił, a od bydła rogatego zwłaszcza wielkiego po szelągu. *A. 1611. f. 21. Tit. Podwyższenie mostowego Wolborzkego.*

Znowu od konia po połgroszku postanowiono, Stan Szlachecki y poddanych ich excypuiąc. *A. 1647. f. 10. Tit Miechow y Wolborz.*

Toż dla pogorzenia, *ab omnibus generaliter contributionibus Regni*, okrom pogłownego y szelężnego, *insistendo* Libertacyi Krola IM. Michała y *Laudo Conventûs Sadkoviensis*, do lat czterech uwolniono. *A. 1676. fol. 40. Tit. Miasteczko Wolborz.*

Wschowa. Miastu Wschowie Woytostwo tameczne, wiecznemi czasy, inkorporowano, *servitio bellico & aliis oneribus Reipubl. salvis in toto maneutibus. A. 1589. f. 535. Tit. Inkorporacya* Woytostwa *Miastom niektorym.*

Temuż, iako pogranicznemu, dla bezpieczeństwa piechoty, naywięcey szesćdźieśiąt, *pro præsidio* trzymać pozwolono, pod Komendą Starosty tamecznego. Ktorym, Miasto powinno obmyślić zapłatę, byle nie z podatkow Rzeczyposp. do przyszłego Seymu. *A. 1659. f. 34. Tit. Fortyfikacya Poznańska.*

Toż *cum attinentiis* na obronę y fortyfikacyą onego ordynowanemi, od konsystencyi żołnierzkiey *in perpetuum* uwolniono. Do chleba iednak zimowego, według ordynacyi Rzeczyposp. należeć, y podatki wszelakie uchwalone wypłaćić powinno. *A. 1673. f. 28. Tit. Deklaracya o Miastach pewnych.*

Co także służy Miastu Kośćianowi. *ib.*

Reasumowano to *in toto, sub nullitate* asygnacyy Hetmańskich, ieżliby kiedy *in contrarium* tey Konstytucyi, na lokowanie tam woyska wyszły. *A. 1676. f. 34. Tit. Miasta pograniczne.*

Tamże y w Lesznie, zkład towarow *cujuscunque nominis*, z Ruskiego y W. X. Lit. Woiewodztw, naznaczono. Czego Komory Krolewskie pograniczne doyrzeć powinne

winne, y *contravenientes* zatrzymywać *cum mercibus*, *per medium fiſco & delatori adjudicandis* w pobliżſzym Grodźie, *ſine appellatione. ibidem. fol.* 22. *Tit.* Indemnitas *cel Koronnych.*

Ale znieśiono potym tę Konſtytucyą, ponieważ *in præjudicium* ceł Koronnych, *ultra publicum conſenſum* ſtanęła; *Salvis Iuribus Depoſitoriorum antiquis*, iako y zkładow *lnu & ſimilibus*, *quibus per antiquas Conſtitutiones prædictæ Civitates & aliæ Majoris Poloniæ gaudent. A. 1677. f. 9. Tit. Deklaracya ceł Koronnych.*

Temuż Miaſtu Prawa y Przywileie wſzyſtkie, *inquantum Legibus publicis non repugnant, in toto* aprobowano. *ib.*

Toż Miaſto, *circa antiqua Iura & Privilegia* konſerwowano. *A. 1726. f. 19. Tit. Wykupno Staroſtwa Drabymſkiego.*

Miaſtu Zakroczymowi, na poratowanie y zrobienie tamy, po ſześći bałwanow ſoli, na każdy rok, dawać z Komory ſolney tegoż Miaſta zkładu, pozwolono. *A. 1589. f. 536. Tit. Miaſto Zakroczym.* **Zakroczym**

Miaſta Załoſzce libertacya. *vid. Tit. Miaſto Zbaraz.* **Załoſzce.**

Miaſta Zamośćiowi Prawa y porządki iego aprobowano. *A. 1589. f. 527.* §. *Miaſto też iego Zamośćie nowe.* **Zamośćie.**

Reaſumowano tę Konſtytucyą, *ſalvis juribus & oneribus Reipubl.* to ieſt: poborow, podymnego y czopowego, *ac Privilegiis privatorum Nobilium. A. 1635. f. 47. Tit. Miaſto Zamośćie.*

Tegoż opatrzenie armatą y amunicyą. *vid. Tit. Fortece.*

Miaſteczko Zarſzyn dla pogorzenia, od podatkow Rzeczypoſp. do lat czterech uwolniono. *A. 1667. f. 32. Tit. Libertacya Tarnowa.* **Zarſzyn.**

Miaſteczko Zator w Woiewodztwie Rawſkim. *vid. Tit. Miaſto Mſzczonow.* **Zator.**

Miaſta, Zbaraz, Załoſzce, Wiśniowiec, *ab omnibus oneribus Reipubl* oprocz ceł Koronnych, do dwunaſtu lat uwolniono. *A. 1677. f. 24. Tit. Miaſta Zbaraz.* **Zbaraz.**

W Zbąſzynie iarmarki. *vid. Tit. Iarmarki.* **Zbąſzyn.**

Miaſteczkowi Ziomkom myta pozwolenie. *vid. Tit. Uſźćie.* **Ziomki.**

W Miaſteczku Zmigrodźie zkład wina. *vid. Tit. Wino.* **Zmigrod.**

Miaſto Zyrowickie z iego ogrodami, od wſzelkich exakcyy żołnierzkich *in perpetuum* uwolniono, a od podatkow y ćiężarow Rzeczypoſp. do lat czterech. *A. 1661. fol. 22.* **Zyrowice.**

Znowu od podatkow Rzeczypoſpolitey do lat czterech. *A. 1667. f. 73. Tit. Fundacya Zyrowicz.*

MIEDZ.

Miedź z Krakowa do Gdańſka może bydź zpuſzczona, odprawiwſzy myta zwyczayne zdawna, w Koronie y Państwach do niey należących, z tym iednak dokładem: aby iey w Koronie pierwey doſtatek dodan był tym, ktorzy iey potrzebuią. *A. 1567. f. 131. Tit. O Miedźi.*

Miedźi zkład w Krakowie. *vid. Miaſto Krakow.*

W Sączu *vid. Miaſto Sandecz.*

MIEYSCA VRZĘDNIKOW ZIEMSKICH.

vid. Tit. Vrzędnicy.

MŁYNY.

Staroſta Inowłocławſki aby tamę młyna Mątewſkiego na rzece Noteſzy znioſł, y nigdy iey nie podnośił, *ſub privatione Officii*, rozkazano. *A. 1567. fol. 135. Tit. Młyn Mątewſki.*

Młyn na rzece Drwęcy, Lubicz nazwany, iż ieſt zpuſtom Szlacheckim zawadą, poſtanowiono, aby Torunczanie do dwu lat ſpoſob naleźli znieśienia takiego impedymentu, y wolney drogi rzeką uczynienia, *ſub pœna duorum millium florenorum poſt Curiam repetenda. A. 1611. f. 36. Tit. Znieśienie młyna Lubicza.*

Inkorporacye młynow Miaſtom ktorymkolwiek. *vid. Tit. Miaſta* ſpecificè.

Szpitalom. *vid. Tit. Szpitale.*

Klaſztorom. *vid. Tit. Klaſztory.*

Staroſtom. *vid. Tit. Staroſtwa. vid. Tit. Przywileie.*

MONETA.

Herburt. fol. 288. Tit. Sed Rex non cudet monetam. Et in alio loco, fol. 346. Tit. Confirmatio Privilegiorum. Idem fol. 289. Tit. Palatini cum Capitaneis.

MOnety Krol nie ma bić, bez pozwolenia Seymowego, ani obcą poddanych ćiſnąć. *A. 1550. f. 4. §. Chcąc śię też.*

Aby z Korony wywożona nie była, Staroſtowie y Woiewodowie przeſtrzegać maią z temi, ktorzy ſą wyſadzeni na Mynicę. *ibidem. fol. 8. §. Około monety wynoſzenia.*

Obcą, tak w Polſzcze iak y w Litwie, iednę wywołać, a drugą oſzacować obiecano, przeſtrzegaiąc, aby to było nie ku ſzkodźie, lecz ku pożytkowi Rzeczypoſp. *A. 1578. f. 339. Tit. Moneta.*

Drobna nieważna, mianowićie Sląſka, Brandeburſka, Saſka y inſza wſzelaka, (okrom ſzelągow Węgierſkich, y popiętnych groſzow) więcey do Korony wnoſzona bydź nie ma, ani brana, pod utraceniem iey do Skarbu. Czego Gdańſzczanie y Elbiązanie, y inne portowe y pograniczne głowne Miaſta maią przeſtrzegać, *ſub amiſſione* teyże monety, *& pœna arbitrio Regis irroganda.* Ta zaś, co ieſt w Koronie, naydaley do połroka ma bydź zbywana. *A. 1588. f. 471. Tit. O Monećie drobney.*

Potym poſtanowiono, aby moneta cudzoźiemſka brana nie była, ieno ktoraby przez Vrzędniki, do tego należące, y Probierze przyśięgłe, uznana y doświadczona była. O czym wydane będą Vniwerſały *cum pœnis. A. 1598. f. 688. Tit. O Mynicy.*

Utwierdzono to, y Vrzędom do exekucyi przywodźić rozkazano. *A. 1601. fol. 742. Tit. O Monećie.*

Monety obcey aby nikt wnośił, okrom czerwonych złotych, a talerow, ani ſwoiey Koronney wywoźił, *ſub pœna confiſcationis & vitæ, Lege perpetuâ* poſtanowiono. Czego Staroſtowie pograniczni y Celnicy przeſtrzegać maią, y przeſtępnych imać y areſztować, do informacyi Krola. *A. 1620. f. 11. Tit. Moneta.*

Y Miaſt, tak portowych iako y składnych, według Konſtytucyi A. 1588. taż powinność będźie, *ſub pœna arbitrio Regis irroganda, in foro competenti, ad inſtantiam Inſtigatoris, ex delatione cujusvis ib.*

Reaſumowano Konſtytucyą A. 1620. zſtrony wywożenia monety Koronney za granicę, y nawożenia cudzoźiemſkiey. *A. 1623. f. 6. Tit. Moneta.*

Potym warowano, aby żadna moneta *exotica*, oprocz tey, ktora ieſt w Konſtytucyi pomienioney 1620. w Państwach Rzeczypoſp. udawana nie była, *ſub pœna confiſcationis illius ſummæ, & mille marcarum per medium delatori & fiſco, in quovis Iudicio & Officio* mieyſca onego, kędyby kto zakazaną monetę udawać ważył śię, *præmiſſis in inſtanti inquiſitionibus, ſine quavis appellatione & proſequutione illius adjudicanda.* A ieźliby Vrząd on *temerè* exekucyi czynić nie chćiał; pozwany do Trybunału należnego, winą piąći ſet grzywien ma bydź karany. *A. 1631. fol. 6. Tit. O Mynicy.*

Reaſumowano tę Konſtytucyą, dokładaiąc tego, aby moneta zła Elbiąſka y Ryſka y inna cudzoźiemſka, do Państw Rzeczypoſp. nie była przyimowana, ale gubiona y wyniſzczona. *A. 1633. f. 28. Tit. Mynica.*

Przychylaiąc śię do Konſtytucyy przeſzłych, tak Seymu 1631. iako y innych, Vniwerſał o Mynicy, z Kancelaryi Koronney wydany, *in volumen Legum* ingroſować rozkazano. W ktorym *admonentur* Vrzędy wſzelakie, na iakieykolwiek funkcyi y iuryſdykcyi będące, aby przeſtrzegali, y z każdey miary zabiegali, iakoby monety żadney cudzoźiemſkiey, oprocz tey, ktora ieſt w Konſtytucyach mianowana, przyimować y udawać żaden, *cujuscunque ſtatûs & præeminentiæ*, nie ważył śię, pod winami w tychże Konſtytucyach mianowanemi. A nad to takowi *transgreſſores* w więźieniu, do dalſzey informacyi Krolewſkiey, zatrzymani bydź maią. A gdźiebykolwiek śię ta fałſzywa moneta pokazała, y według Konſtytucyi 1620. konfiſzkowana była; tak owa część, ktora do Skarbu Koronnego, iako też y ta, ktora delatorowi należeć będźie, ma bydź *de facto* przy Vrzędźie tymże, do ktoregoby *transgreſſor* był prowadzony, pſowana y wniwecz obrocona, tak żeby więcey *in uſum & commercium* przychodźić nie mogła. Takoweż peny y na tych, ktorzyby śrebro z Państw tych wynośić albo wywoźić, ważyliby śię, a byliby pewnemi dokumentami przeświadczeni, śćiągać śię maią; także y na tych, ktorzy czerwone złote y talery obrzynaią *&c. ibid. fol. 30. Tit. Uniwerſał.*

Moneta

Moneta w Koronie y W. X. Lit. *uniformis & æqualis ponderis utrobique* bydź ma. *A. 1564. f. 54. § Item moneta uniformis.*

O tymże, aby była *uniformis, & æqualis in pondere & grano, ac proba & numero peciarum, & inſcriptione monetæ. ib. f. 57. §. Daley co śię tknie.*

Znowu o tymże. *A. 1569. f. 175. §. Moneta.*

Moneta iako ma bydź kowana? poſtanowiono bydź ma. *A. 1567. f. 134. Tit. Moneta.*

Bita ma bydź według namowy Seymu tego. *A. 1578. f. 339. Tit. Moneta.*

Moneta w Koronie taka ma bydź bita, iako za Krola Stefana ieſt o tym ordynacya uczyniona; pod tą wagą, ktorey w Mynice Olkuſkiey zdawna używaią, dotąd poki inakſza około tego ordynacya poſtanowiona na Seymie nie będźie. *A. 1598. fol. 688. Tit. O Mynicy.*

O tymże: A Podſkarbi Koronny Mynice tey ma bydź ſprawcą y dozorcą. *A. 1601. f. 742. Tit. O Monećie.*

W Krakowie y Olkuſzu, nie gdźie indźiey, ma bydź bita, według teyże wagi Olkuſkiey y ordynacyi za Krola Stefana. *ib.*

Nihilominus, aby iuż napotym gruntowna iaka ordynacya około ſpraw Mynicznych była namowiona, Krol ma dać Komiſarze *vigore* Seymu tego, ktorzy z Poſły Xiążęćia Pruſkiego y Miaſt Pruſkich znieść śię około tego, y co pewnego poſtanowić maią, a na przyſzły Seym dla informacyi wſzech Stanow przynieść; do ktorey Komiſyi Podſkarbiowie, tak Koronny, iako y W. X. Lit. z Vrzędow ſwych, należeć maią. *ibid.*

Była o tym ordynacya w Warſzawie poſtanowiona, ale że cena złota y śrebra w gorę poſzła; maią bydź znowu Komiſarze, *vigore* Seymu tego, tak z Senatu, iako y z Koła Poſelſkiego deputowani. Ktorym iaka informacya ieſt napiſana? *vid. A. 1616. f. 5. Tit. O Mynicy.*

Znowu deputowano pewne Oſoby y poſtanowiono: aby ćiż Deputaći taką ordynacyą, *intra decurſum unius ſeptimanæ* po tym Seymie, namowiwſzy, z podpiſami rąk ſwoich do rąk Podſkarbich obudwu Narodow, także y do Metryk tychże Narodow obudwu podali; deklaruiąc: iż na tey deputacyi *pluralitas concludere* ma, y że ta konkluzya takiey wagi ma bydź, iakoby była na Seymie uczyniona. *ib.*

Moneta żadna *minorum ſpecierum*, tak w Koronie iako y W. X. L. y w Miaſtach portowych, także *in Ducali Pruſſia*, do przyſzłego Seymu ſześć Niedźielnego nie ma bydź bita, oprocz ſamych talerow, połtalerkow, ktore w ſobie trzymać maią czternaśćie łotow feynſylbru w grzywnie. Czego wſzyſtkiego, a oſobliwie żeby w talerach y połtalerkach przyſada iaka więkſza nie była, Podſkarbiowie, Koronny y W. X. Lit. wedle przyśięgi, y obowiązku praw dawnych, z pilnośćią przeſtrzegać maią, przywodząc do exekucyi *pœnam peculatûs* na tych, ieźliby ktorzy albo falſzowanie iakie w tey mierze czynić, albo drobnieyſzą monetę, mimo poſtanowienie teraźnieyſze, bić mieli. A *impoſſeſſionati pœnâ capitis* karani bydź maią. *A. 1627. f. 6. Tit. O Mynicy.*

Ta iednak ceſacya bićia monety nie ma ſzkodźić przeſzłey monećie, bitey w Mynicach Koronnych y W. X. Lit. ale ią każdy brać y udawać powinien, wedle teraźnieyſzey ceny, y opiſania Konſtytucyi A. 1620. & 1623. Pod ktorą cenę maią podpadać talery y połtalerki nowe bite, żeby iako y Imperyalne udawane były, także y czerwone złote, *ſub pœnis in iis Conſtitutionibus expreſſis*, aż na przyſzłym Seymie ſpoſob wynaleźion będźie, do zniżenia ceny talerow y czerwonych złotych. *ib.*

Ratione ordynacyi Mynice Konſtytucyą A. 1627. ponieważ *ad effectum* nie przyſzła, do przyſzłego Seymu reaſumowano. *A. 1629. f. 13. Tit. Mynica.*

Znowu dani Komiſarze *ad ordinandam rem monetariam, ſalvis Conſtitutionibus*, około waloru złota y śrebra. *A. 1631. f. 6. Tit. O Mynicy.*

Ceſſatio iako ieſt w Mynicach Polſkich, tak y w Mynicy Xćia Pruſkiego bydź ma, za oznaymieniem od Krola. *ib.*

Nie przyſzło to *ad effectum.* Znowu inśi dani Komiſarze. *A. 1633. fol. 28. Tit. Mynica.*

Talery iednak y połtalerki bite bydź maią do przyſzłego Seymu ſześć niedźielnego, iako y przedtym *vigore Conſtitutionis* A. 1627. bite były. W ktorych talerach w grzywnie ma bydź feynſylbru łotow czternaśćie, a nie mniey; a waga każdego talera taka, iako Imperyalnych. A cokolwiek śię pożytku na tych talerach y połtalerkach

pokaże, to *in commodum Reipubl.* a nie gdźie indźiey obroćić śię ma. Czego Podſkarbiowie, Koronny y W. X. Lit. przeſtrzegać przez ten czas, y *rationem* na przyſzłym Seymie dać maią. Więc y Komiſarze pomienieni wſzyſcy, przy umowie ordynacyi, probę tych talerow uczynią doſtatecznie, y zyſk na bićiu ich porachuią y uważą; y Rzeczypoſp. do wiadomośći podadzą. A ktorzyby nie takiey ligi y wagi, iako wyżey, talery bili, albo inną drobnieyſzą monetę, mimo poſtanowienie teraźnieyſzego Seymu, bić śmieli; na tych *executio pœnæ peculatûs* ma *extendi. ib.*

Znowu Komiſarze do poſtanowienia Mynice Koron. y W. X. Lit. naznaczeni, ktorzy *ante omnia corporale juramentum præſtabunt*, że w tym poſtanowieniu *nil aliud ſpectabunt*, tylko ſamo *bonum publicum* wſzyſtkiey Rzeczypoſp. A uczyniwſzy około tego gruntowne poſtanowienie, Mynicę w Krakowie, w Poznaniu, w Wilnie y Bydgoſzczy, otworzyć, erygować y poſtanowić powinni będą. A cokolwiek pożytku z tey Mynicy będźie, to na potrzebę Rzeczypoſp. obrocono bydź ma, y Pan Podſkarbi na każdym Seymie z niey rachować śię będźie powinien. *A. 1649. f. 10. Tit. Mynica.*

Odprawiona ieſt Komiſya Koronna. A Litewſka, ponieważ dla niebytnośći P. Podſkarbiego y wſzyſtkich Komiſarzow W. X. Lit. dla Komiſyi w Wilnie pod ten czas na zapłatę Woyſku przypadłey, *ad effectum* nie przyſzła, znowu *reaſſumitur in toto*, y Komiſarze naznaczeni *&c. A. 1652. f. 22. Tit. Mynica W. X. Lit.*

Ligę monety w Koronie, aby P. Podſkarbi Koronny iako *ſupremus in Regno rei monetariæ Præfectus*, redukował, *ad volorem* talera Imperyalnego trzech złotych, iako za Zygmunta III. bywało, zlecono, żeby Rzeczpoſp. od każdey grzywny nad cenę ſeynu y myniczne unkoſzty, cztere złote zyſku mieć mogła, y tę Mynicę aby człowiekowi *probatæ fidei & plus offerenti* arendował do przyſzłego Seymu, dla tego aby śię w tym pożytku y lidze Rzeczpoſp. przeyrzała. A ieźliby nad poſtanowienie Arendarz, albo Dźierzawca tey Mynice, monety (ktora *in locis*, w przeſzłey Komiſyi *deſcriptis*, bita bydź ma) inſzą ligę bić ważył śię; *pœnâ peculatûs*, *ad inſtantiam cujusvis*, w Trybunale *repetendâ* karany bydź ma. *A. 1654. f. 14. Tit. Mynica.*

Taż Konſtytucya ſłuży y W. X. Lit. a *forum* z Myncarzami w Trybunale Skarbowym W. X. Lit. albo za Dworem *peremptoriè*, *ad cujusvis inſtantiam*, bydź ma. *ibidem.*

Znowu Komiſarze naznaczeni do ordynowania mynice. *A. 1658. f. 14. Tit. Komiſya do Mynice.*

Znowu Komiſarze do ordynowania Mynice, *cum reaſſumptione* 1654. Konſtytucyi o niey. *A. 1659. f. 13. Tit. O Mynicy.*

Mynica W. X. Lit. aby w Brześćiu erygowana była, y aby milion ieden ſzelągami, na zapłatę woyſku W. X. Lit. y inne extraordynaryine Rzeczypoſp. *expenſa*, według dyſpozycyi Rzeczypoſp na tym Seymie uczynioney, wybity był, poſtanowiono *&c. ib. f. 11. Tit. Mynica W. X. Lit.*

Mynice w W. X. Lit. przedtym Adminiſtratorowie, na teraźnieyſzym Trybunale Skarbowym doſtatecznie ſprawić śię y Skarbowi W. X. Lit. *ſatisfacere* powinni. *ib.*

Mynice, dla bićia wſzelakich pieniędzy, w Kiiowie, albo gdźie *commodius* będźie śię zdało, otworzyć pozwolono, wedle ligi Koronney, y z Oſobą Krolewſką. *w Komiſyi Hadyackiey. A 1659. f. 52. §. Menica.*

Mynicę śrebrną y złotą w W. X. Lit. Komiſarzom naznaczonym, przy P. Podſkarbim W. X Lit. otworzyć zlecono, wedle Mynice y ligi Koronney *&c. A. 1662. fol. 9. Tit. Mynica.*

Mynicę ſzelezną y złotową y ſzoſtakową, ktorą otworzono było, iż w poſtronnych Państwach *curſum* mieć nie mogła, znowu zawarto, deklaruiąc: że bez oſobliwego Rzeczypoſp. konſenſu otwierana więcey nie będźie. Vr. iednak Tytuſowi Liwiuſowi *Boratyniemu* Staroście Ośieckiemu, iż znaczną ſumą, *in vim* ſzoſtakowey Menice arendy, Rzeczypoſp. wygodźił, pozwolono, za oſobnym P. Podſkarbiego W. Koron. Kontraktem, do roku zupełnego, (ktory *ab actu anterioris Contractûs* rachowany bydź ma) tęż ſamę ſzoſtakową Mynicę trzymać; tak iednak aby P. Podſkarbi W. Koron. *de quantitate* przez ten rok wybitych ſzoſtakow Rzeczpoſp. mogł doſtatecznie informować. *A. 1667. f. 34. Tit. Mynica.*

Y Komiſarzow do dobrego y gruntownego *circa rem monetariam* poſtanowienia, y do ſkutku przywieźienia deputowano, y czas im zaraz po Seymie naznaczono, *cum poteſtate*, ieźliby tey Komiſyi zaraz po Seymie odprawić nie mogli, do takiego czaſu,

iaki

iaki nayſpoſobnieyſzy *videbitur*, *limitandi*. Przydaiąc to: żeby Vr. *Boratyni*, za ich obwarowaniem iak naylepſzym, nie więcey nad trzydźieśći złotych Polſkich grzywnę ſeynu rachował, y według tey ceny y ligi, takie *ſpecies* bił monety, iakie oni poſtanowią. *ib. f 73. Tit. Mynica złota y śrebrna na zapłatę długu.*

Prętko potym, za naſtąpieniem *Interregni*, po abdykacyi Krola I M. Jana Każimierza, Mynice w Koronie y W. X. Lit. *& in annexis & incorporatis Provinciis*, do przyſzłey Elekcyi zawarto, *injungendo* Skarbowi Koronnemu y W. X. Lit aby *omnes rationes ineant*, iakoby naylepſzą ſami informacyą dali około poprawy monety, y formowania Mynic *in futurum*, *ſine præjudicio* Vr. *Boratyniego*. *w Konfederacyi Gieneralney Warſzawſkiey*, ſub Interregno. *A. 1668. f. 21. §. Chcąc do należney.*

Na otworzenie Mynice śrebrney y złotey w Koronie, ktoraby śię akomodowała monetom Państw pogranicznych, Komiſarzow naznaczono *&c. A. 1676. fol. 19. Tit. Mynica.*

Simili modo, do otwarćia Mynice W. X. Lit. takoweyże, Komiſarzow naznaczono &c. z ktorey Mynice pożytek przychodzący, na wypłacenie długu winnego Vr. *Boratyniemu*, *& in ſubſidium* Rzeczypoſp. obracać śię ma. *ibidem. fol. 16. Tit. Mynica W. X. Lit.*

Komiſ. z przeſzłegoSeymu do otwarćia Mynice śrebrney y złotey doſzła, ale poſtanowienie tey Komiſyi, dla drogośći materyi y podnieśionych wexlow, *ad effectum* nie przyſzło. Vważaiąc tedy, że śię ſtare monety Cudzoźiemſkie y Sąśiadow *in pretio* z naſzą przeſzłą porownały, Mynicę Koronną *in curam* P. Podſkarbiego Koron. podano, aby *omnino* ſtarał śię śrebrną y złotą Mynicę otworzyć, tak iednak, żeby w lidze, wadze, nie była niżſza y podleyſza nad ordynacyą A. 1658. y żeby *uniformis* we wſzyſtkim moneta iednego narodu z drugiemi była. Czego tenże P. Podſkarbi doglądać, poſtrzegać y *deferre Reipubl.* powinien będźie. Cokolwiekby zaś pożytku z niey wynaleść śię mogło; na żadne *expenſa*, tylko na zaćiągnienie większego Kapitału y materyi, na kontynuacyą Mynice, obracać śię ma, a to wſzyſtko do dalſzey Rzeczypoſp. decyzyi. *A. 1677. f. 3. Tit. Mynica w Koronie.*

Toż Prawo *in toto* ſłużyć ma y na Mynice w W. X. Lit. otwarćie. Ale pożytek z niey, wſzyſtek, na zapłacenie długow Vr. *Boratyniego* ma śię obroćić, *ib. f. 20. Tit. Mynica W X. Lit.*

Potym Mynicę śrebrną, tak w Koronie, iako y W. X. Lit. ze wſzyſtkim z niey przychodzącym pożytkiem, temuż Vr. *Boratyniemu*, za ſzkodę z zawartey Mynice ſzelężney *in* A. 1666. podiętą, y dotąd nienagrodzoną, *pro interim* w adminiſtracyą puſzczono. Tak iednak, żeby nie bił pieniędzy inſzey ligi, wagi y waloru, tylko iako ieſt w Konſtytucyi A. 1677. *ſub pœna peculatûs. ad cujusvis inſtantiam*, *in Judiciis Tribunalitiis Regni vindicanda.* A to wſzyſtko pod dozorem, dyrekcyą y ſuperintendencyą P P. Podſkarbich Wielkich obudwu Narodow bydź ma, ktorzy *ſufficientem* w tey mierze *evictionem* całey Rzeczypoſp. *cavent. A. 1678. fol. 32. Tit. Mynica.*

Mynica śrebrna, ponieważ mało fruktyfikowała, do przyſzłego Seymu zawarta. *A. 1685. f 8. Tit. Zawarćie Mynice.*

Moneta Litewſka y Czeſka ma bydź brana, wedle Vniwerſału Seymu Warſzawſkiego blizko przeſzłego, pod winą w tymże edykćie Warſzawſkim opiſaną. *Sub Interregno*, po śmierći Krola Auguſta, na Seymie *electionis*. *A. 1573. f 211. §. Mynica wſzelaka.*

O Litewſkiey znowu, że dobra y ważna *in ſuo pondere & æſtimatione* wſzędźie w Koronie, y w W. X. Lit. powinna bydź brana. *A. 1588. fol. 471. Tit. O Monećie drobney.*

Moneta w Xięſtwie Kurlandſkim aby ſprawiedliwa była, Komiſarze doyrzeć maią. *A. 1607. f. 863. Tit. O ſprawiedliwośći.*

Mynice wſzyſtkie, ktore ludźie prywatni po rożnych Miaſtach y Miaſteczkach, *in ſuum commodum* bili, aby *ex nunc* znieśione były, rozkazano, czego Staroſtowie doyrzeć y bronić maią. *A. 1601. f 742. Tit. O Monećie.*

Z Mynic, tak Koronnych, iako y W. X. Lit. prowent, za śmierćią Krola Zygmunta III. przypadł do dyſpozycyi Rzeczypoſp. tak iż Krolowie przywłaſzczać go ſobie, y bić monety nie powinni, y ordynacya Mynic tychże zupełnie przy Rzeczypoſp. zoſtawać ma, y gdźie indźiey o niey traktowano bydź nie ma, tylko ſzczegulnie na ſamym Seymie. Co *in Pactis Conventis* Krolowie, począwſzy od Krola Władyſława IV.

warowali Rzeczypoſp. *ut patet, ſupra titulo* Krol Władyſław IV. *& ſequ.* Krol IM. Michał *in Pactis ſuis* pozwolił, namowić ſkutecznie na Koronacyi ſwoiey ſpoſob względem ſzelągow y tymfow. *A. 1669. §. Iż za abdykacyą.*

A Krol I M. Jan III. także *in Pactis* obiecał ſtaranie uczynić, znioźſzy śię z Stanami Rzeczypoſp. aby Mynice (przez ktorych dotąd zawarćie, Kroleſtwo y Rzeczypoſp. cała do zniſzczenia y wielkiego niedoſtatku przyſzła) iak nayprędzey mogły bydź otworzone, y pieniądze w nich, *juxta ligam Imperii, & vicinorum Principum*, tak śrebrne iako y złote mogły bydź bite. *A. 1674. §. Iż prowent z Mynic.*

Herburt. fol. 292. Tit. Si quis inculpatus pro cuſtone monetæ.

O fałſzywym kowaniu monety, Statut Zygmunta ſtarego deklarowano tak: aby nie tylko Szlachćic, ale y *plebeiæ conditionis* człowiek *delatorem* bydź mogł. Za ktorego delacyą Podſkarbiowie oboyga Narodu, ktorym doglądanie y dozor w Mynicach należy, popierać tego *ad inſtantiam Inſtigatoris* powinni. W czym *ſcrutinia* y inkwizycye uprzedzać maią przed Vrzędem Grodzkim onego Powiatu, albo *in viciniori Capitaneatu*, w ktorym obwiniony rezydencyą ſwoię mieć będźie, a dowod albo ewazya komu przyidźie, *cum teſtibus* nakazany bydź ma, *juxta Statutum. Forum* zaś takowym ſprawom na Trybunale *inter cauſas fiſci* naznaczono. O co Inſtygator czynić powinien, *ſub pœna bannitionis, inter cauſas fiſci peremptoriè, ordinariâ viâ juris, ad inſtantiam cujusvis, repetenda. A. 1607. f. 839. Tit. O fałſzywey Monećie.*

Znowu inaczey: aby *Falſarii* w Trybunale, *inter cauſas conſervatas* albo *Officii*, ſprawowali śię *peremptoriè, ſalvâ inquiſitione in duabus per Capitaneum loci vel Officium ejus, in cujus jurisdictione bona inculpati conſiſtunt, expedienda. Poſt cujus expeditionem, conſervatur terminus in una ſeptimana* na Trybunał, albo do Krola. A tacy karani bydź maią, gdy śię winnemi pokażą, *pœnâ Infamiæ & confiſcatione bonorum;* ktorych połowica *fiſco*, a druga *delatori cedere* ma. *A. 1611. fol. 12. Tit. O Mynicy fałſzywey.*

Falſarii od Vrzędow, ktorym to należy, prawem poſpolitem karany bydź maią. *A. 1611. f. 15. Tit. Czerwone złote.*

Wagę albo gwicht na czerwone złote y talery Podſkarbi ma wydać. *ib.*

Na fałſzerzow Mynice winy opiſane *in toto* reaſumowano, y Staroſtom zlecono, aby przećiwko onym, według praw dawnych, poſtępowali. *A. 1659. fol. 13. Tit. O Mynicy.*

Komiſya naznaczona w Poznaniu, aby moneta *ad æqualem ligam & valorem* zarowno z monetą *vicinorum Principum* bita była. Na ktorą komiſyą, liſtami Ceſarza I Mći y Kurfirſzta I Mći Brandeburſkiego obwieśćić miano; także Xćia I Mći Kurlandſkiego, y Miaſta Pruſkie, *Ius cudendæ monetæ* maiące. Cokolwiek zaś na tey Komiſyi, *de valore & qualitate monetæ ſtatuetur, quam ſeveriſſimè caveri* powinno, *ſub pœnis in inviolatores Pactorum & Pacis publicæ ſancitis, in quovis Foro irrogandis. A. 1685. f. 15. Tit. Koekwacya Monety.*

Monety cena: talery złe y nieważne obce inaczey brane bydź nie maią, tylko według Vniwerſału, z Seymu tego wydanego. *A. 1567. f. 134. Tit. Moneta.*

Potym poſtanowiono na Kupce, y inne ludźie *ſtatûs plebeii*, aby żaden nie śmiał ważnego y niepodeyrzanego czerwonego złotego drożey udawać albo płaćić, ieno po pięći dźieśiąt y ośmi groſzy. A talera także ważnego y niepodeyrzanego, ieno po trzydźieśći ſześći groſzy, pod utraceniem pieniędzy takowych y towarow, ktore Staroſtowie mieyſc onych na Skarb zabierać maią. *A. 1598. fol. 688. Tit. O Mynicy.*

De valore aur. nummorum Herb. fol. 23. Tit. Aureus nummus.

Potym czerwony złoty po gr. śiedmdźieśiąt; Taler po groſzy czterdźieśći, *ſub pœna duplici quatuordecim marcarum* na tych, ktorzyby nad to poſtanowienie czerwone złote albo talery brać albo udawać chćieli. O co *forum* w Vrzędźie Grodzkim *peremptoriè ſine appellatione, ad inſtantiam cujusvis, pœna vero Parti & Iudicio per medium cedere debet. A. 1611. f. 15. Tit. Czerwone złote.*

Potym: czerwony złoty po złt. 4. Taler ſtary po połtrzećia złotych; taler złotowy po groſzy trzydźieſtu śiedmi; orty Gdańſkie po groſzy ſzeſnaśćie, *ſub pœna confiſcationis bonorum*, na tych, ktorzyby śię drożey brać y udawać ie ważyli. O co *forum* przed Staroſtą mieyſca onego. A ieżliby w Miaſtach, Gdańſku, Toruniu, Elbiągu, Krolewcu, Rydze, y inſzych portowych, wyżey monetę podnoſzono, y drożey ią dawać tym, ktorzy zboża y towary ſwoie przedaią, chćiano, ma każdy naprzod oświad-

oświadczyć się Burmistrzowi tamtego mieysca, y relacyą uczyniwszy *pœnas urgere* według tey Konstytucyi. A ieżliby Burmistrz exekucyi nie uczynił, tedy Burmistrza y onego Kupca *post Curiam* pozwać ma o tę kontrawencyą, a tam za słusznym dowodem *pœnæ*, *supra expressæ* na Vrząd y na tego, ktoryby śmiał tę Konstytucyą łamać, *decernentur. A. 1620. f. 11. Tit. Moneta.*

Reasumuiąc tę Konstytucyą; orty Bydgośćkie z Gdańskiemi porownano, a cenę realow po groszy śiedmdźieśiąt deklarowano, *cum interpositione maioris pœnæ*, to iest: *quingentarum marcarum, per Capitaneum loci seu Officium ejus, Delatori & Officio*, na tych, ktorzyby śię takowe pieniądze drożey brać y udawać ważyli, *præmissis inquisitionibus, sine quavis appellatione & prosequutione ejus, adjudicandæ.* A ieżliby Starosta albo Vrząd iego *temerè* exekucyi uczynić nie chćiał, pozwany o to do Trybunału należnego winą piąći set grzywien ma bydź karany. *A. 1623. fol. 6. Tit. Moneta.*

Excypowano iednak Woiewodztwo Podolskie y Ziemię Halicką, *respectu* dezolacyi ich, rozkazuiąc, aby Kredytorowie sumy podług zapisow, od Obywatelow tamecznych w Grodach, Ziemstwach położone, odbierali tak, iako szły na ten czas pieniądze, kiedy ie kładźiono. Lecz *in futurum parere huic legi* z drugiemi powinni będą. *ib.*

Potym czerwony złt. po złt. 12. monety szelężney. Taler twardy po złt. 6. Lewkowy po złt. 5. Na stu złotych zaś ortami y szostakami ostatniego bićia, powinno *accrescere* złt. 70. A ktoby śię tey Konstytucyi zprzećiwił, wolno każdemu o to *agere ex regestro fisci, pro pœna duplici 14. marc. in quovis Iudicio. A. 1676. fol. 20. Tit. O walorze monety w Koronie y W. X. Lit.*

Prolongowano *hunc valorem monetæ* do drugiego Seymu. *A. 1677. fol. 10.*

Znowu do przyszłego Seymu *cum pœnis. A. 1678. f. 11.*

Znowu do przyszłego Seymu. Ale winę do sta grzywien podwyższono. O co *forum* Grod, *sine appellatione, ad cujusvis instantiam. A. 1683. f. 12.*

Komisarzow deputowano, aby przy Podskarbim Koron. kontrahenta, y tych, co za kontraktem mynicę trzymali, wyexaminowali, iak długo y z iakiey okazyi mynica *Bydgośćka* wakowała? suma iaka do skarbu Koronnego *importari* powinna? aby determinowali, co iednak *Iuribus* Podskarbiego Kor. *in futurum præjudicare* nie powinno. *A. 1685. f. 10. Tit. Suma myniczna.*

Wiel. Podskarbiego W. Kor. obligowano: a żeby *per publicum instrumentum* koekwacyą monety *sine intermissione* pomiarkował, y one *ad certum & justum pretium* redukował. *Poparćie Konf. Send. A. 1710. f. 66. Tit. Skarb Koronny.*

Czerwony złoty po 18. złt. Taler bity po 8. złt. Tymf po 1. złt. 8. groszy; szostak po 12. gr. y 2. szelągow, y mieysze *species* monety redukowane są do przyszłego tylko Seymu, ktorą kurencyą W. Podskarbi przez Vniwersały swoie po Woiewodztwach obwieśći. *A. 1717. f. 63. Tit. Skarb Koronny.*

Coæquatio monety w W. X. Lit. z Koroną Polską po Woiewodztwach y Powiatach stanęła, to iest *ut supra. K. Lit. 1717. f. 21. Tit. Coæquatio monetæ.*

MONOPOLIA.

vid. Tit. Towary.

MORATORIÆ LITERÆ.

vid. Tit. Listy.

MOSTY.

MOst na Rzece *Gaći*, w Łomżińskiey Ziemie, Vr. Jakubowi *Zabickiemu* Podkomorzemu Zakroczymskiemu zrobić pozwolono, y groblę naprawować, z tą kondycyą: żeby prowent z tego mostu szedł do Skarbu, według Inwentarza. Wprzod iednak rewidować to maią Vrzędnicy, do rewidowania ceł naznaczeni, y na Seymiku przedseymowym przyszłym uczynić maią postanowienie Obywatele Łomżińskiey Ziemie, iako y iakie mostowe brane tam bydź ma? a potym Posłowie Łomżińscy maią to na Seym przynieść, Krol zaś ieźli to mostowe słuszne będźie, wydać rozkaże z Kancelaryi Koronney

ronney Przywiley przerzeczonemu Vr. *Zabickiemu* y Potomstwu iego. *A. 1589. f. 526. Tit. Most na rzece Gaci w Łomżińskiey Ziemie.*

Mostu budowania *usum*, tak przez samę rzekę *Bugu*, iako y przez wszystek las Krolewski, miedzy wśią Dorohuskiem a wśią Bereśćiany, w Ziemie Chełmskiey, utwierdzono, y na wieczne czasy pozwolono Vr. *Orzechowskiemu* Dorohuska dźiedźicowi y Potomkom iego, albo też miasto mostu sypać tamę dla przeiazdu, y z gruntu Krolewskiego źiemię brać na to, tak iednak żeby to było *sine evidenti inundatione agrorum. A. 1581. fol. 377. Tit. Most na Bugu.*

Mostowe cło albo grobelne Vr. Janowi *Bielińskiemu*, we wśi iego dźiedźiczney *Bielinach* mnieyszych, na gośćińcu z Nowego Miasta do Rawy, po połgroszku od konia od furmanow brać wiecznemi czasy, pozwolono. *A. 1613. f. 26. Tit. Mostowe w Bielinach.*

Vrodzonym *Zołkiewskim*, we wśi *Zołkwi*, w Powiećie Krasnostawskim leżącey, mostowe pozwolono, wedle Przywileiu Krola Zygmunta III. onymże na to danego, y wedle uznania Komisarzow, na rewizyą tamecznych przepraw deputowanych, y oraz też rewizyą aprobowano. *ib. f. 30. Tit. Aprobacya Rewizyi.*

Most na *Wiśle* pod *Warszawą*, podczas Elekcyi, aby na statkach *publico sumptu* zbudowany był, P. Podskarbiemu Koron. zlecono. Na co dwie częśći sumptu z Koronnego, a trzećia część z Litewskiego Skarbu ma bydź dana. A Dźierżawcy pobliżśi na tę potrzebę z puszcz y lasow Rzeczypolp. drzewa bronić nie maią. *In Conf. General. Varsav. sub Interregno. A. 1632.*

Toż iest y w poślednieyszych Konfederacyach gieneralnych Warszawskich, także *sub Interregnis.*

Mosty na Rzece *Sulcu* naprawione bydź maią iak nayprędzey od tych, ktorzy dobra *eo respectu* trzymaią, *sub pœna amissionis fundorum & refusione damnorum* temu, ktoryby przez to szkodował. O co *forum* każdemu w Trybunale. *A. 1633. fol. 62. Tit. Most na rzece Sulcu.*

Mostowe dźiedźicom wśi *Bylic*, *Brześćian*, *Piianowic*, *Vrska* y *Rudy*, w Woiewodztwie Ruskim leżących, wedle relacyi Rewizorow uczynioney, pozwolono; excypuiąc Ekonomią Samborską, ktora nie będźie powinna żadne *onus* ponośić, względem tego mostowego. *A. 1635. f. 42. Tit. Mostowe.*

Most na rzece *Wiarze* pod Przemyślem na gośćińcu Lwowskim, Dźierżawcom Starostwa Przemyskiego zbudować, a względem kosztow y konserwacyi onego, po groszu od woza furmańskiego y Kupieckiego wybierać pozwolono. Tak iednak, aby konserwacya mostu tego zawsze była, pod utraceniem tego Prawa. *A. 1676. fol. 40. Tit. Most na Wiarze.*

Mosty na błotach u wśiow *Wykut* y *Bieszczan* zbudować, tychże wśi Posesorom pozwolono, y tak na koszty wystawienia ich, iako y na konserwacyą, mostowe po groszu od konia, a od wołu w woźie idącego (co śię ma rozumieć od Kupcow y furmanow, nie od Szlacheckiego Stanu) po szelągu brać postanowiono, z tą kondycyą: aby naprawa tych mostow przez Posesory, wiecznemi czasy zachowana była, pod utraceniem Prawa tego. *ib. f. 41. Tit. Most na błotach Błozowskich.*

Mostowe po groszu od woza Kupieckiego y furmańskiego w *Rożwienicy*, w Ziemie Przemyskiey, brać pozwolono, z tą kondycyą: aby naprawa mostu tamtego dla przeieżdżaiących zawsze dobra była, y aby nikt, nad pozwolone to myto, nie był depaktowany, pod upadkiem Prawa tego. O co *forum* każdemu w Trybunale albo Sądach *proprii Districtûs.* Przy tym Komisyą, na zbudowanie tego mostu, odprawioną, aprobowano. *ib. f. Aprobacya Komisyi.*

Mostowe na budowanie y naprawę mostow, przez rzekę *Długnią*, w Woiewodztwie Krakowskim, we wśi *Botowicach*, Kapituły Krakowskiey dźiedźiczney, od furmanow y Kupcow przeieżdżaiących, także od wołow y wszelakich bydeł, przykładem inszych w Koronie mostowych, postanowiono. *ibid. fol. 55. Tit. Naprawa przeiazdu y Mostowe.*

Mostowe takoweż na rzece *Wildźie*, na gośćińcu od Węgier, pod wśią *Wozogowiczami*, Xdzu *Iarskiemu* Kośćioła S. Jakuba na Każimierzu przy Krakowie Prebendarzowi, gruntu pewnego w pomienioney wśi Posesorowi, dla naprawy drog, pozwolono. *ibid.*

Mostowe pod *Michrowem*, maiętnością dziedziczną Vr. Fryderyka *Felkierzamba*, od wozu kupieckiego, albo żydowskiego dwu konnego, po dwa grosze, a od poiedynkowego po groszu, od koni zaś y wszelakiego bydła rogatego od sztuki po szelągu, wedle relacyi Rewizorow, pozwolono z tą kondycya: aby Posesor pomienioney przeprawy w dobrey onę trzymał konserwacyi. Stan iednak Szlachecki y Podwody Szlacheckie od tego ciężaru wolni bydź maią. *A. 1677. f. 43. t. Aprobacya przepraw.*

Mostowe na rzece *Liwcu* pod *Pogorzelcem* pozwolono, od furmanow y Kupcow przeieżdżaiących, także od wołow y wszelakich bydeł, przykładem inszych w Koronie mostowych. *A. 1678. fol. 36. tit. Mostowe.*

Mosty, groble, na rzekach y rożnych przeprawach, że *non modico sumptu* Dziedzicow y Posesorow dobr wszelkich *eriguntur & reparantur*, tedy aby od każdego wołu na przedaż pędzonego, y od konia, w wozach kupiectwem się bawiących będącego, tak pogrobelnego, mostowego, iako y spaśnego, po 3 grosze dawano, postanowiono. O co *Forum*, *contra transgredientes*, w Trybunale Radomskim naznaczono. *A. 1726. f. 54. tit.* Abrogatio *Myt.*

Mostowe Miastu ktoremukolwiek *v. sub titulo proprio* Miasta.

Mostow rewizye dla postanowienia mostowego *v. tit. Rewizye.*

Most pod *Grodnem. v. tit. Laudum* Powiatu Grodzińskiego. *A. 1647. O mostowych v. plura tit. Cła.*

MUSZKATELA.

vid. Tit. Wino.

MYTA.

Myta, tak wodne iako y ziemne, ktorym *ante Incorporationem* do Korony Ziemia Podlaska nie podlegała, zniesiono wiecznemi czasy. Ktorych upraszać y wybierać iuż więcey godzić się nikomu nie będzie, *sub pœna mille marcarum, in Iudicio Tribunalitio seu quovis alio, ad instantiam* Obywatela ktoregokolwiek onego Woiewodztwa, *Nobilis sive plebeji, peremptoriè decernenda.* Myta iednak wszelakie Koronne na Komorach y Przykomorkach Koronnych, wedle zwyczaiu, prawa y Instruktarza Koronnego, od wszelkich towarow, *tam ab evectis, quam ab inductis,* Kupcy wszelacy płacić maią. *A. 1588. fol. 479. tit. Myt Podlaskich zniesienie.*

Item deklarowano: iż od tych towarow, od ktorych przedtym Myta Koronnego nie płacono, a w Woiewodztwie Podlaskim zostaią (daley z niemi nie ieżdżąc) tamże raz tylko Myto Koronne płacone bydź ma. Ale na potrzebę Rzeczypospolitey gwałtowną, pozwolili Obywatele tameczni wybierać to myto do lat tylko trzech, nie więcey. A po wyiściu tych lat trzech, iuż nigdy wiecznemi czasy nie ma bydź wznawiane, ale tylko Myta Koronne, iako wyżey namieniło się, maią bydź brane przez Mytnika Koronnego. *Ibid.*

Aprobowano tę Konstytucyą, o zniesieniu ceł, *in toto*, z tą deklaracyą: iż Kwarty z nich, ani przez te trzy lata przeszłe, ani żadney przeszłey, ani potym wiecznie, nie ma się Rzeczposp. upominać, gdyż Obywatele tameczni, przez te trzy lata, postąpili byli to myto z dobrey woli swoiey, a nie z żadney powinności. *A. 1590. fol. 579. tit. Cła Podlaskie.*

Szlachta zpuszczaiąc rzekami z swego własnego urodzaiu, a nie zkupowane zboża, y inne towary, żadnemi mytami, cłami y Woyskiemi, za przysięgą Panow albo faktorow ich, wedle pierwszey Konstytucyi ni od kogo agrawowani bydź nie maią, *sub pœna quingentarum marcarum*, o ktorą *transgressores* odpowiadać maią, wedle pierwszych Konstytucyy. *A. 1588. fol. 470. tit. O mytach na rzekach, y kwitiech Pisarzow Celnych.* Plura *tit. Cła A. 1581. 1589. 1598. 1601.*

Dziedzicow y Dzierzawcow Nowodworskich, Tarnowskich, Zgierskich, Rynarzewskich, y Celnikow Dybowskich, *pro cognitione Iurium* myt, na Seym przyszły pozwać, Instygatorowi Koronnemu rozkazano; czego ieżliby nie uczynił, każdemu, ktoby chciał, wolno bydź ma, tego poprzeć. *Ib.*

Myta według Instruktarza, w Krakowie *in A. 1596.* wydrukowanego, a przedtym na Seymie zkorygowanego (ktory podać znowu do druku P. Podskarbi Koronny powi-

nien, y do Komor Koronnych rozesłać) Celnicy wybierać maią, y takowy Instruktarz w każdey Komorze Celney, y na każdym wybierania Ceł mieyscu, od S. Woyćiecha blizko przyszłego przybić na tablicach maią, aby każdy, oddawaiąc Cło, nie według woli ich, ale według Instruktarza oddawał. Czemu wszystkiemu Celnicy dosyć czynić powinni będą, *sub pœna centum marcarum*, w Trybunale *inter causas Officii, toties quoties opus fuerit, repetenda. A. 1598. fol. 688. tit. Moderacya Ceł Koronnych.*

Rewidowali Instruktarz ten Deputaći, na Seymie z Senatu y z Koła Poselskiego naznaczeni. Ktory iż z starym Instruktarzem autentycznym, za Krola Zygmunta Pierwszego w Roku 1531. w druk podanym, we wszystkim zgadza śię, przeto aby miedzy Konstytucyami Seymu teraźnieyszego wydrukowany był, postanowiono, y o nim Konstytucyą *A. 1598. cum pœna* na Celniki reasumowano. *A. 1601. fol. 735. tit. O Instruktarzu Celnym.* Vide illud.

Ze przy Komorze zawieszony bydź ma, y że żaden myta płaćić nie powinien, aż mu *authenticè* pokazany będźie, postanowiono. A ktoryby Celnik nad Instruktarz więcey wyćiągać ważył śię, winę piąći set grzywien podwyższono na niego. *A. 1616. fol. 14. tit. O Mytach Wodnych.*

O Myto, niesłusznie wźięte, gdyby kto na Trybunał pozwał po ustaniu Roku przypowieszczonego, tamże na Trybunał zaraz *ad banniendum* pozwać może, y otrzymawszy banicyą, dopiero na exekucyą ostatnią, do Starosty Komisyą otrzymać ma. *A. 1601. fol. 737. t. O clech.*

Nie tak: lecz napotym w tymże Sądźie, albo Vrzędźie, takową banicyą znośić takowy każdy będźie powinien, w ktorym na nim będźie otrzymana. Inaczey *cassatio bannitionis* nie ma bydź ważna, owszem przez Vrzędy do exekucyi przywiedźiona bydź powinna. *A. 1616. fol. 14. tit. O Mytach wodnych.*

Pisarze Celni od Kwitow nic od nikogo brać nie maią, *sub pœna de iniustè exacto teloneo*, w Trybunale lub w Sądźie Ziemskim, lub w Grodźie *vindicanda. A. 1588. fol. 470. tit. O Mytach na rzekach, y Kwićiech Pisarzow Celnych.*

A w W. X. Lit. więcey nad dwa grosze wyćiągać nie powinni, *sub pœna* sta kop Litew. O co *forum* w Trybunale, lub za Dworem, lub w ktorymkolwiek Vrzędźie. *A. 1589. fol. 530. tit. Wolność od Ceł.*

Sprawy o branie myta od Szlachty, tak Polskiey iako y Litewskiey; w Koronie, na Trybunałach Wielkopolskim y Małopolskim, *inter causas Officii;* a w W. X. Lit. w Trybunale Litewskim, pod terminami ktoregokolwiek Woiewodztwa, bądź też miedzy sprawami do obligow, sądzone bydź maią *peremptoriè*, wedle Konstytucyi *A. 1598.* we wszystkim zachowuiąc śię. Co tak z strony Dobr Krolewskich, iako y Duchownych y Swieckich, rozumieć śię ma. *A. 1601. fol. 737. tit. O Clech na rzekach portowych.*

Celnicy, Mytnicy, Zupnicy, maią bydź dobrze ośiedli y Chrześćianie. *A. 1569. fol. 183. §. Celnicy, Mytnicy.*

O tymże, *cum hac declaratione*: że y Szlachćicowie bydź powinni. *A. 1616. f. 14. tit. O Mytach wodnych. O tymże v. tit. Krol.*

Myta nadane Miastom, Klasztornym dobrom *v. tit.* Miasta *specificè*, Klasztory. Plura *tit. Cła.*

Zydźi Myt trzymać nie maią. *v. tit. Zydźi.*

Herburt. f. 489. t. Qui iniquè teloneum extorserit.

Pisarz na Myćie przyśięgi drugiey, ani nad Statut, wyćiągać nie ma, *sub pœna centum marcarum, coram quovis Officio vel Iudicio, iuxta Constitutionem Sigismundi Regis A. 1538. vindicanda.* A przyśięga nie inaksza ma bydź czyniona, ieno iaka iest opisana *Statuto Alexandri Petricouiæ. A. 1504.* Okrom Cła pogranicznego, ktorego przyśięgę na granicy, wedle prawa y zwyczaiu, zachowano. *A. 1578. fol. 333. tit. O Clech.*

O tymże. *A. 1581. f. 373. t. Cła od zboż Szlacheckich.*

Pisarz na myćie gdyby kwit dał, przyśięgi nie słuchawszy, *pœnâ ducentarum marcarum, fisco & delatori per medium adiudicandâ, post Curiam*, karany bydź ma. *Ibidem.*

Myt Wołyńskich, Podlaskich, Podolskich, Pokuckich, y Cła tyśiącznego, we wszystkich Zupach Ruskich Instruktarz aby zpisany bydź mogł, wedle Instruktarza dawnego wybierania Ceł Koronnych, Komisarzow naznaczono. *A. 1581. fol. 373. t. Myta.*

Mytnik gdyby Kupca Koronnego za granice z towarem wypuścił, *pœnam luat summæ* towarowi wypuszczonemu *correspondentis, præuiâ inquisitione ubicunque faciendâ, fisco deferendâ. A. 1565. fol. 93. §. A tego strzedz maią.*

Mytnicy Praw, o przeieżdżaniu ceł, gościńcow y zkładow, przestrzegać maią. *v. tit. Kupcy. A. 1611.*

Mytnicy, gdźieby *metas* w wybieraniu podatku na ten czas uchwalonego *excederent*, gdźie się sprawić mieli. *vid. tit. Składy.*

O Mytach, Cłach, mostowych, grobelnych, Szlacheckich, w niektorych maiętnościach. *vid. tit. Rewizya.*

Zstrony Myta W. X. Lit. ktore Xdz Pleban *Rudnicki*, *sine respectu* na Stan Szlachecki y poddanych ich, wybiera, deklarowano, aby go więcey od Szlachty nie wybierał, tylko od Kupcow, *sub pœna centum marcarum* w Trybunale, *inter causas compositi Iudicii repetenda. A. 1647. fol. 13. tit. Znieśienie Myta.*

Myto w *Zabińcu* Maiętności dźiedźiczney Vr. Samuela *Grzybowskiego*, po groszu od konia y bydlęcia, pozwolono; *salvo iure Nobilium* y poddanych ich &c. *Ibid. fol. 30. tit. Podwyższenie mostowego y Brukowego Miastu Warce y Zabińcowi.*

Myto Dźiedźicom y Posesorom wśi *Korytnik*, po groszu od woza Kupieckiego y furmańskiego, na naprawę drogi y konserwacyą oney, na leśie y gośćińcu do Krzywce idącey, pozwolono, z tą kondycyą: aby ludźie przeieżdżaiący zawsze wygodę dobrey drogi mieli. *A. 1676. fol. 41. tit. Naprawa drog.*

Takoweż y Posesorom wśi *Szade* pod Samborem leżącey. *Ibid.*

Myto w dobrach *Wodźisławiu*, *Szczechoćinach*, *Kurzelowie*, *Sadownikach* mokrych, *Brzesku*, *Strzelcach* y *Gorce*, po groszu od konia od przeieżdżaiących furmanow, y od bydeł na targi y iarmarki przechodzących po groszu także od sztuki postanowiono, z tą kondycyą: aby *Possessores* dobr pomienionych drogi y mosty naprawiali. *A. 1677. fol. 19. tit. Mostowe.*

Myto we wśiach *Izdebni* y *Nostrzcu*, w Ziemie Sanockiey leżących, dla naprawy tamże przepraw y drog bagnistych, po groszu od konia furmańskiego pozwolono. *Ibid. f. 30. tit. Naprawa.*

Myto na przeprawie pod *Falentami*, Maiętnośćią dźiedźiczną Vr. Albrachta *Opackiego* Podkomorzego Warszawskiego, po dwa gr. od każdego woza kupieckiego albo żydowskiego dwukonnego, a od poiedynkowego po groszu. Od koni zaś y wszelkiego bydła rogatego, od sztuki po szelągu. Stan iednak Szlachecki y podwody Szlacheckie od tego ćiężaru wolni bydź maią. A Posesor pomieniony przeprawy powinien się starać, pod utraceniem Prawa tego, żeby dobra była przeprawa. *Ibid. f. 43. tit. Aprobacya Przepraw.*

Myto abo Cło nowe podwyższone W. X. Lit. *v. tit. Cła.*

Przemyta *censetur*, gdyby kupiec Koronny towary za granice wywiozł albo wygnał, z ktorych towarow przemyconych, y przez Staroste zabranych, trzy części *fisco Regio*, a czwarta Starośćie, ktory ie zabrał, *cedere* powinna. *A. 1565. f. 93. §. A tego strzedz maią Starostowie, y Celnicy pograniczni, y Miasta zkładowe.*

Znowu Przemyta *censetur*, gdy kupiec drogi w Prawie opisane z towarami przeminie, a te towary tak Starośćie, iako y Szlachćie, wolno zabierać. Za co maią mieć przemyty trzećią część, a dwie części *fisco Regio cedere* maią, ktore do rąk Celnikow albo Pisarzow ich, za Kwitami ich, Starostowie y Dźierzawcy Krolewszczyzn, albo Panowie dźiedźiczni, oddawać powinni. *A. 1611. fol. 34. tit. O przeieżdżaniu Ceł Koronnych.*

Reasumowano to. *A. 1616. fol. 15. tit. O przeieżdżaniu Ceł Koronnych.*

Przemyta ieźli słuszna albo niesłuszna? nie Celnik, ale Starosta ma o tym kognicyą czynić; *saluâ appellatione* do Krola; także y w Mytach Szlacheckich. *A. 1601. f. 735. tit. O Instruktarzu Celnym.*

Myta y Cła prywatne y grobelne, tudźież mostowe, *exceptis his*, ktore *per Constitutiones publicas* są obwarowane, znieśiono, *& pœnas extorti injustè telonei*, podług Konstytucyy publicznych zkazano. 1710. *Poparćie Konfed. Send. f. 66. tit. Skarb Koronny.*

Ieżeliby *in defraudationem* Skarbu W. X. Lit. pod Protekcyą Szlachecką y Pańską, *per vim* mimo Komory kto przeszedł z towarami, tedy *fisco cedere* maią K. L. 1726. *f. 6. tit. Auctio subsidiorum.*

Myta prywatne po rożnych mieyścach, miaftach y miafteczkach, za Przywileiami, ieżeli *ante constitutionem A. 1573.* nie są nadane, abrogowano; y wszelkie przywileie, po tey Konstytucyi wynieśione, *pro nullis* deklarowano, ktore nie maią *expressam approbationem Legis. K. L. 1717. f. 6. tit. Auctio subsidiorum.*

Wszelkie cła, Myta, od ludźi rożnych przeieżdżaiących *abusivè & extorsivè* wybierane, abrogowano y kasowano, ktore Konstytucyami albo Przywileiami Xiążąt Mazowieckich nie są obwarowane. *A. 1726. f. 54. tit.* Abrogatio *Myt.*

vid. Plura *tit. Cła, Kupcy, Mosty, Zkłady.*

NIEOSIADŁY.

De impossessionatis, Herburt. f. 201. t. Impossessionati.

PRoces na nieośiadłym *in executione* ma bydź taki: Albo gotowemi pieniędzmi powinien *satisfacere rei iudicatæ* do Niedźiel dwu, albo się *per possessionatum* zaręczyć do Niedźiel sześćiu, *alias* ma bydź pozwan *ad banniendum*, publikowan, iman y trzyman w więźieniu, *ad satisfactionem. A. 1588. f. 465. tit. De impossessionatis.*

Pozew nań ma bydź kładźion w Parochyi, gdźie miał ośiadłość, albo się rodźił, albo gdźie przemieszkiwa, albo też w ręce iemu samemu może bydź oddan. *Ibid.*

Nieośiadłego ten stawić powinien do Grodu, ktoryby w domie swym aresztowanego zaraz wydać, albo odstąpić, albo z domu swego zbyć, nie chćiał. *Ibid.*

Nieośiadły o usurpacyą Szlachectwa *forum* ma, tak w Grodźie, iako y na Trybunale, y połroka w wieży powinien śiedźieć. *vid. tit. Szlachectwo. A. 1589.*

Na nieośiadłym Staroście Proces. *v. Tit. Starosta.*

NOBILITACYE.

vid. Tit. Szlachectwo.

NOVA EMERGENTIA.

Na Seymie maią bydź sądzone. A. 1607. fol. 840. tit. o Remisyach Trybunalnych na Seymie.

OBLATY.

vid. Tit. Zapisy.

OBRONA.

vid. Tit. Lauda Tit. Woiewodztwa.

ODIAZD.

KRolowi Zygmuntowi Trzećiemu *in Pactis Conventis cautum est*, że mu wolno wyiachać będźie do Szwecyi, za Konsensem Rzeczypospolitey. Iakoż pozwoliły mu tego Stany Rzeczyposp. po śmierći Oyca iego Krola Szwedzkiego. *A. 1593. fol. 635. §. Oznaymuiemy.*

Y na ten odiazd, z Korony dwa kroć sto tyśięcy zł. a z Litwy sto tyśięcy zł. pozwolone mu są. *A. 1595. f. 678. §. Iż też Stany.*

Znowu drugi raz pozwolony mu iest odiazd także do Szwecyi, *præviâ in scripto*, o powroceniu się iego do Korony, Stanom Rzeczyposp. *assecuratione*, *& è converso* od Stanow Koron. Krolowi, na dotrzymanie wiary y powinnego posłuszeństwa, *cautione data. A. 1598. fol. 686. §. Wszem wobec.*

Na ktory odiazd drugi, wźiął z Korony trzy kroć sto tyśięcy zł. *Ibid. f. 687. tit. Szafunek Poboru.*

A z Litwy sto tyśięcy zł. *Ibid. f. 693. tit. O poborzech.*

Następuią Konsensy Senatorom odiachania ad exteras nationes, *dla poratowania ich zdrowia.*

IM. Xdzu Marćinowi *Szyszkowskiemu. A. 1613. f. 27.*

IM. P. Kasztelanowi Krakowskiemu. *Ibid. fol. 28.*

IM. P. *Iaroszowi Wołowiczowi* Podskarbiemu Litew. A na iego mieyscu *tantisper* ma zo-

zostawać P. Krzysztof *Naruszewic* Podskarbi Nadworny W. X. Lit. y przy nim podług zwyczaiu Vrzędnicy Skarbowi. Kwity iednak Skarbowe pod pieczęćią pomienionego P. Podskarbiego Wielkiego maią bydź wydawane, a P. Podskarbi Nadworny y z Vrzędnikiem Skarbowym powinien śię na nich podpisować. *A. 1616. fol. 49*

IM. P. Ianowi Szymonowi *Szczawińskiemu* Woiewodźie Brześćkiemu. *A. 1652. fol. 16.*

IM. P. Stanisławowi Alexandrowi *Bełzeckiemu* Kasztelanowi Sanockiemu. *A. 1653. fol. 24.*

IM. Xdzu Mikołaiowi *Prażmowskiemu* Kanclerzowi W. Koronnemu. *A. 1661. fol. 30.*

IM. Xdzu Andrzeiowi *Olszowskiemu* Arcybiskupowi Gnieznieńskiemu. *A. 1676. fol. 46.*

Xiężęciu IM. *Radźiwiłowi* Podkanclerzemu y Hetmanowi Polnemu W. X. Lit. *Ibid.*

IM. P. Marszałkowi Nadwornemu Koronnemu. *Ibid.*

Xiążęciu IM. Dymitrowi *Wiśniowieckiemu* Woiewodźie Belskiemu, Hetmanowi W. Koronnemu. *A. 1677. f. 46.*

IM. P. *Sieniawskiemu* Marszałkowi Nadwornemu Koronnemu *cum declaratione*, że *interea* sprawy, *ad quodvis Iudicium* onemu intentowane, do powrotu iego *in suspenso* bydź maią. *A. 1678. f. 27.*

Xiążęciu IM. Michałowi *Czartoryiskiemu* Woiewodźie Wołyńskiemu. *Ibid. f. 36.*

IM. P. Michałowi *Pacowi* Kasztelanowi Wileńskiemu, Hetmanowi W. X. Lit. *w Konfeder. Gieneral. Warszaw. A. 1668. fol. 19. §. Dla poratowania zdrowia.*

Znowu temuż y IM. X. Mikołaiowi *Pacowi* Biskupowi Wileńskiemu. *A. 1678. f. 15.* Pozwolono było odiazdu *& votorum exsolvendorum causâ.*

IM. Xdzu Mikołaiowi *Gniewoszowi* Biskupowi Kuiawskiemu. *A. 1649. f. 18. Tit. Odiazd.*

Także IM. P. *Osolińskiemu* Kanclerzowi W. Koron. *Ibid.*

Także Xćiu IM. Olbrychtowi Stanisławowi *Radźiwiłowi* Kanclerzowi Wiel. W. X. Lit.

Odiazd ludźiom Religii Greckiey y posyłanie za granicę zakazane. *vid. Tit. Grecka Religia.*

ODPOWIEDZ.

GDyby kto Szlachćicowi sobie rownemu odpowiedź posłał, a byłby o to *legitimè convictus*, przepada *pænam centum marcarum*, *& restitutionem damnorum*, wedle poprzyśiężenia Aktora. *A. 1588. f. 461. tit. O odpowiedźi.*

A ktoby, pozwany będąc *criminaliter*, bronić śię chćiał odpowiedźią, ktorąby *ante crimen* posłał, tedy inakszą bronić śię nie może, tylko taką, ktorąby przez woźnego y dwu Szlachtę uczynił, y onę dał *personaliter* wpisać do Xiąg onego Grodu, pod ktorymby mieszkał ten, komu odpowiedźiał. Po ktorym wpisaniu odpowiednik nie ma nic *violentum* poczynać, do sześći Niedźiel. *Alioquin* gdyby śię inaczey zachował; nie ma mu iść takowa odpowiedź *ad defensionem criminis.* W czym *respectu temporis* odprawiać śię też ma *scrutinium* z pilnośćią. *Ibid.*

Deklarowano tę Konstytucyą tak: iż ktoby takowego odpowiednika za odpowiedźią w w Grodźie *personaliter post elapsum tempus sex septimanarum* zniosł, żadnym nie ma podlegać penom, tak *ratione homicidii*, iako y inszych, u ktoregokolwiek Sądu y Iurysdykcyi, *â quopiam* windykowanych; a *ratione damnorum*, *forum peremptorium* w Ziemstwie bydź ma. *A. 1633. fol. 41. Tit. Deklaracya Konstytucyi o odpowiedźi A. 1588.*

OEKONOMIA.

vid. Tit. Dobra Ekonomiczne.

OECONOMIA BELLICA.

vid. Tit. Artylerya. Tit. Cekauz. Tit. Armata.

OKAZOWANIE.

Herburt. f. 20. t. In bello Lustratio militum.

VT *constet*, ieżli Szlachćic każdy, wedle powinnośći swoiey Szlacheckiey, iest gotow na służbę Rzeczyposp. do obrony Oyczyzny swoiey, Okazowanie we wszystkich Woiewodztwach na dźień S. Woyćiecha złożono, *sub pœna in Statuto expressa, de expeditione generali. A. 1562. fol. 29. Tit. O okazowaniu.*

Woiewodowie mieysca do okazowania takiego znaczyć, y one w Głownych Miastach publikować, pod takąż winą, maią. *Ibid.*

Y Woiewodowie y Kasztelani, y inni Dygnitarze wszyscy, tamże okazować się powinni, *sub eadem pœna. Ibid.*

Nie doszło to okazowanie. Znowu ie złożono na Swięto S. Mateusza blizko przyszłe, tego dokładaiąc, aby każdy stanął, iako kto woynę pospolitą powinien. *A. 1563. fol. 47. tit. Okazowanie.*

Przytym do okazowania takiego, mieysca Woiewodztwom naznaczono te:

Woiewodztwu Krakowskiemu, u Krakowa przed Kaźimierzem.
Woiew. Poznańskiemu, u Poznania.
Woiew. Sendomirskiemu, u Pokrzywnice.
Woiew. Kaliskiemu, u Pyzdr.
Woiew. Sieradzkiemu y Ziemie Wieluńskiey, u Sieradza.
Woiew. Łenczyckiemu, u Łenczyce.
Woiew. Brześćkiemu, u Brześćia.
Woiew. Inowłocławskiemu, u Inowłocławia.
Ziemie Dobrzyńskiey, u Lipna.
Ziemie Lwowskiey u Glinian z Woiewodą.
Ziemiom zaś, Przemyskiey u Medyki; Sanockiey u Sanoka; Chełmskiey u Chełma; Halickiey, Trębowelskiey, Kołomyiskiey, u Halicza, wszystkim tym z Kasztelanem.
Woiewodztwu Podolskiemu, u Balina.
Woiew. Lubelskiemu, u Lublina nad Bystrzycą;
Woiew. Bełskiemu, u Bełza.
Woiew. Płockiemu, u Raćiąża.
Woiew. Mazowieckiemu na trzech mieyscach, gdźie Sądy swe mieli nowe.
Woiew. Rawskiemu, u Sochaczewa. *Ibidem.*

Tak w ćiągnieniu na takie okazowanie, iako y na mieyscu, y powracaiąc, nie powinien nikt nikomu żadnych krzywd y szkod czynić, *sub refusione damnorum* w Grodźie, *sine ulla dilatione, in primo tanquam peremptorio termino, ex citatione provenienti*, wedle oszacowania Aktora, *medio iuramento, facienda.* Może iednak *reus euadere iuramento*, że ani sam, ani przez sługę swego, nie uczynił szkody. *Ibid.*

Ktoby kogo we dwu Niedźielach przed okazowaniem, albo po okazowaniu nagabał; takiego *duorum Nobilium testimonio convictum*, Woiewoda albo Kasztelan z Vrzędnikami Ziemskiemi, przy okazowaniu poimać, y w więźieniu dwie Niedźieli trzymać, a o zaboy, *intra præscriptum tempus* popełniony, sądźić go, & *prævio sufficienti scrutinio, sicut in recenti crimine*, na gardle zkarać maią. A ieżliby ziachał, tedy ma bydź, *bannitus* y *proscriptus de Regno, Dominiisque Reipub. subiectis, ac bona eius debent confiscari, ad instigationem propinquorum*, wedle Statutu. *A. 1507. fol. 48.* §. *Ieżliby tedy.*

A ktoby kogo ranił, ma bydź poiman y sądzon, y za słusznym dowodem, w wieży na dnie, w Starostwie okazowania bliższym, trzyman y niewypuszczon, aż *Parti læsæ* da sto grzywien. Co każdy Woiewoda albo Kasztelan, także Starosta, gdy mu oddan będźie, powinien exekwować, *sub pœna centum marcarum, Parti læsæ succumbenda. Ibid.* §. *A ieżliby kto ranił.*

Od okazowania tego maią bydź wolni: Dworzanie y Słudzy Dworscy Krolewscy, na ten czas przy boku Krolewskim zostaiący. *Item* Zołnierze za pieniądze Rzeczyposp. służący. *Item* Rewizorowie do Krolewszczyzn deputowani. Ci iednak wszyscy powinni się będą potym razem iednego dnia okazać w Powiećiech swych, po rozpuszczeniu żołnierzow w sześć Niedźiel. *Ibid.* §. *Od okazowania.*

To Prawo *pro una vice* tylko służyć miało. *Ibid.*

Nie

Nie doszło było to okazowanie. Przeto ie znowu, według teyże Konstytucyi *A. 1563.* na inszy czas, to iest: na blizko przyszłe Swięto Narodzenia Panny MARYI odłożono, z tą deklaracyą: że y sludzy Krolewscy, y ći ktorzy z Krolem na woynę poiadą, iako y żołnierze, wedle pomienioney Konstytucyi, wolni bydź maią. *A. 1565. fol. 106. Tit. Okazowanie.*

Okazowanie pod *Interregnum* po śmierći Krola Stefana, *sub pœna de expeditione generali*, także w każdym Woiewodztwie y Ziemie uchwalono, y *pro octaua die Maji* postanowiono, mieysca do tego Aktu naznaczaiąc te:

Woiewodztwom, Poznańskiemu y Kaliskiemu, u Srzody.

Woiew. Krakowskiemu, u Proszowic.

Woiewodztwu Ruskiemu, Ziemiom: Lwowskiey, Przemyskiey, Sanockiey, u Wiśni.

Woiew. Wołyńskiemu, u Łucka.

Woiew. Podolskiemu, u Kamieńca.

Woiew. Mazowieckiemu na trzech mieyscach, w Warszawie, u Zakroczymia y Łomży, według Konstytucyi; okrom Wiskiemu Powiatowi w Radźiłowie; Turskiemu, Ostrowskiemu, Kamienieckiemu w Ostrowi; a to dla złych przeiazdow.

Woiewodztwu Podlaskiemu, Drohyckiey y Mielnickiey Ziemie, w Drohyczynie; Bielskiey Ziemie, u Suraza.

Woiewodztwu Rawskiemu, u Rawy.

Ziemie Sochaczewskiey, u Sochaczewa.

Ziemie Gostyńskiey, u Gostynina.

Woiewodztwu Bracławskiemu, u Winnice.

Inszym zaś Woiewodztwom y Ziemiom, tak iako wyżey, *in Constitutione 1563.*

Woiewodztwom, Malborskiemu, Chełmińskiemu, Pomorzkiemu, Panowie Woiewodowie powinni będą mieysca naznaczyć, *pro commoditate* mieysc onych. *A. 1587. fol. 411. §. A iż pod ten czas.*

Woiewodztwo Krakowskie penę, o niestawienie śię na okazowanie, na zieźdźie okazowania pod Proszowicami relaxowało sobie. *Ib. fol. 419. Rady Koronne.*

To okazowanie iako śię odprawić miało? *fusè* opisano, *quod vide.*

Potym Woiewodztwom: Krakowskiemu w Krakowie przed Każimierzem; Łęczyckiemu przed Łęczycą; Rawskiemu pod Sochaczewem, pozwolono Okazowania, z tym dokładem: aby tam żadne Konsultacye, ani tumulty nie były, pod warunkiem pokoiu y rządow, wedle Konstytucyi (ktora wyżey iest) *A. 1563.* opisaney. *A. 1596. fol. 685. tit. Okazowanie.*

Potym postanowiono: iż okazowanie w każdym Woiewodztwie y Ziemie, w Koronie y W. X. Lit. na każdy rok ma bywać, iako kto służbę powinien, pod winami w Konstytucyach *A. 1562.* & *1563.* wyrażonemi, *& sub eadem securitate.* W Koronie y w Państwach do niey należących na tych mieyscach, gdźie Seymiki partykularne zwykły śię odprawować, nazaiutrz Swięta SS. Szymona y Iudy; a w W. X. Lit. *tempore & loco*, w postanowieniu Wileńskim *A. 1565.* w tey mierze *descriptis. A. 1607. fol. 838. tit. Okazowanie.*

Odprawować śię powinno, przy bytnośći Woiewody, Kasztelana, Podkomorzego, Chorążego onego Powiatu. Ktorzy także *eodem tempore* tamże okazować śię powinni, *absentiâ propter legale impedimentum*, ktorego z nich *non obstante.* Poczty iednak, *in tali casu*, powinien swoie każdy pokazować, iako y każdy Szlachćic, pod takiemiż winami, w Konstytucyach wyżey wzpomnionych opisanemi. *Ibid.*

O winy każdego *absentem*, każdemu Szlachćicowi wolno będźie, pozwać *peremptoriè* na Trybunał, *inter causas conservatas.* Także o złamanie pokoiu pospolitego, y o szkody przez ten czas poczynione. Gdźie *in talibus*, żadnemu wymowka iść nie ma, ieno taka, iaka idźie *tempore expeditionis bellicæ. Ibid.*

Tę Konstytucyą przyimuią:

Z Wileńskiego Woiewodztwa, tylko Wilkomirzki y Lidzki, Powiaty.

Woiewodztwo Sendomirzkie tylko o czaśie, a o mieyscu do Braći bierze.

Woiew. Sieradzkie *pro una vice* przyimuie, pod Sieradzem, warunek Konstytucyi *A. 1563.* reassumuiąc, y tego dokładaiąc: aby tam ieden drugiemu, ani w publicznych

ani

ani w prywatnych sprawach, zkądby waśń iaka urość miała do tumultu, okazyi zadawać nie ważył się, pod teyże Konstytucyi *A.* 1563. winami.

Woiew. Brześćkie y Inowłocławskie czas y mieysce, iako y Sendomirzkie, biorą do Braći.

Woiew. Lubelskie we wszystkim przyimuie, także

Woiew. Płockie,

Woiew. Kiiowskie,

Woiew. Mińskie y Ziemia Chełmska. A insze wszystkie, oprocz pomienionych, Woiewodztwa y Powiaty biorą to sobie do Braći. *Ibid.*

Potym to z Lubelskiego Woiewodztwa źnieśiono. *A. 1611. fol. 35. Tit. O okazowaniu.*

A Kiiowskiemu Woiewodztwu reasumowano, pod tymże warunkiem y penami, z tą iednak deklaracyą: że śię to odprawić ma miedzy Chwastową a Trzechbieszow, we trzy Niedźiele po S. Michale w Roku teraźnieyszym, przed Woiewodą albo Kasztelanem, a w niebytnośći ich, przed Chorążym. A Szlachćic każdy stawić śię ma *personaliter* na mieyscu naznaczonym, tak iako do potrzeby, nie kładąc w to pocztow. *In arbitrio* iednak każdego zostawać ma, iako ma służyć Rzeczyposp. *excepto legali*, ktore tamże zaraz ma bydź uznane. *A. 1613. fol. 13. Tit. Okazowanie Woiewodztwa Kiiowskiego.*

W. X. Lit. Konstytucye *A.* 1563. & 1607. reasumuiąc postanowiono, aby Okazowanie *die octavâ Septembris* co dwie lećie bywało w polu, przy Miastach, Zamkach y Dworach Krolewskich, w ktorych śię Sądy y Seymiki Powiatowe odprawować zwykły, przed Woiewodą, Kasztelanem, Chorążym, w Woiewodztwie; a w Powiećie przed Marszałkiem, Chorążym, y Woyskiem. Ktorzy omieszkiwać y zaniedbywać czasu pomienionego nie maią; *sub pœna* dwuch set kop groszy Litewskich, *ad instantiam cuiusvis*, w Trybunale, w każdym terminie, *peremptoriè*, *toties quoties neglexerint*, *irroganda*, *absentiâ ex illis unius non obstante.* Przy tym deklarowano: iż to Okazowanie dłużey trwać nie ma nad cztery dni, y wolno każdemu mieć iaką chce liczbę pocztu, byle sam Szlachćic był, *exceptis Legalibus.* Niektorzy, iako Woiewodztwo Brześćkie y Powiat Kowieński, także Woiewodztwo Witepskie y Powiat Orszański, wźięli to do Braći. *Ibid. fol. 49. t. Okazowanie.*

Y w inszych Woiewodztwach y Ziemiach okazowania pozwolono na czas, na iaki śię na pierwszych po tym Seymie Seymikach zgodzą. *w Uniwersale Poborowym drugiego Seymu, w tymże Roku 1613.*

Znowu okazowanie postanowiono na czas, iaki ktore Woiewodztwo mianowało. *To iest:*

Poznańskie, Kaliskie, Lubelskie, co dwie lećie, *pro die prima Maji;* oprocz tego, gdźieby *necessitas ingrueret.*

w W.X.Lit. na czas y mieysce, w postanowieniu Wileńskim *A.* 1565. w tey mierze opisane.

Woiew. Sendomirzkie, wyiąwszy Powiat Stęzycki, na ten rok *pro die 7. Iulii*, a napotym *pro die 1. Maji.*

Woiew. Ruskie, to iest: Ziemia Lwowska z Woiewodą, pod Gliniany; Przemyska pod Medyką, Sanocka pod Sanokiem; Halicka pod Haliczem, z swemi Kasztelany, na ten rok *pro die ultima Iulii*, a napotym *pro die 1. Maji.*

Woiew. Belskie, iako Sendomirzkie, Krakowskie, Wołyńskie, Płockie, Podolskie, Trockie, Łęczyckie, Witepskie, Podlaskie, Rawskie, Woiewodztwa, także Ziemia Wieluńska y Powiaty, Grodźiński, Vpitski, Mozyrzki, Rzeczycki, biorą sobie do Braći. Ktore okazowanie maią odprawować wedle Konstytucyi 1563. *sub pænis legum.* Insze zas Woiewodztwa y Ziemie, iż o tym okazowaniu wyraźnego zlecenia od Braći nie mieli, tey Konstytucyi na ten czas podlegać nie maią. *A. 1616. f. 10. t. Okazowanie.*

Okazowanie w niektorych Woiewodztwach y Ziemiach, ktore ie przyięły, złożono y naznaczono, wedle Konstytucyy *A.* 1562. & 1563. y inszych pośledniey szych, *sub pænis, in Legibus Regni descriptis*, *in foro competenti repetendis;* z tą kondycyą: żeby śię tam w żadne konsultacye nie wdawać. *A. 1619. f. 4. t. Okazowanie.*

Mianuią niżey niektore Woiewodztwa, *w Uniwersale Poborowym na końcu*, czas y mieysce

mieyſce z warunkiem tym, ktorzyby *perſonalem actum* mieli na Trybunale. *quod vide ibid.*

Potym poſtanowiono, iż okazowanie napotym, na każdy Rok w Koronie y Pańſtwach do niey należących, na mieyſcach tych, gdźie śię Seymiki Partykularne zwykły odprawowáć, iednego dnia, to ieſt: w Poniedźiałek Przewodny ma bywáć, *ſub pœna quingentarum marcarum, ad inſtantiam cuiusvis*, w Grodźie ſwym bliżſzym *repetenda.* Tak iednak, aby tam żadne Konſultacye, oprocz ſamey gotowośći przećiwko Nieprzyiaćielowi Koronnemu, nie były, y aby ſzkod ieden drugiemu w zieżdżaniu y rozieżdżaniu nie czynił, *ſub pœnis in Iure deſcriptis. A. 1620. fol. 3. Tit. Okazowanie.*

Na ktorym okazowaniu Senatorowie tylko Starśi z Vrzędnikami, w Prawie opiſanemi, popiſowáć maią, y Komput do Krola poſyłáć. *Ibid.*

Ziemie Lwowſkiey Obywatele, iż pod Lwowem okazowáć śię maią, a Woiewodztwo Podlaſkie iż według Praw ſwoich, deklarowano. *Ibid.*

Do tego okazowania Zaſtawnicy, Arendarze y ći, co płat biorą, należeć maią. Vrzędnicy iednak y Dwor Krolewſki, przy Krolu na ten czas będący, za ateſtacyą P. Marſzałka Koronnego, *eximuntur. Ib.*

Okazawſzy śię w iednym Woiewodztwie, w drugim nikt nie powinien. *Ibid.*

A W.X.Lit. reaſumowano Konſtytucyą *A. 1613.* y aby w roku przyſzłym 1621. dnia trzećiego Maia, każdy Szlachćic, *nemine excepto*, okazał śię, poſtanowiono, y tak potym w każdym roku, poki śię poćiągnie Woyna Turecka. A okazowáć śię maią przed Woiewodami y Chorążemi, a w Powiećiech przed Kaſztelanami y Chorążemi. A gdźie Kaſztelana niemaſz; tedy przed Marſzałkami y Chorążemi, na dobrych koniach y przy dobrym rynſztunku tak, iakoby śię do Woyſka, czaſu poſpolitego ruſzenia, ſtawić mieli. Czego ćiż Vrzędnicy przy okazowaniu doglądáć maią, y ten porządek czynić: gdźie Szlachta niedoſtatni ſą y koni mieć dobrych nie mogą, aby kilka Szlachćicow na konia dobrego y rynſztunek śię składali. A ktoby śię nie okazał; taki od pomienionych Vrzędnikow do Trybunału pozwany, w każdym terminie, winą dwuch ſet kop Litewſkich powinien bydź zkarany. Kto śię iednak w iednym Woiewodztwie albo Powiećie okaże, w drugim okazowáć śię nie ma. Ziemia Zmudzka, także Kowińſki, Vpitſki, Trocki, Grodzińſki, Powiaty, do Braći to biorą. *Ibid. f. 4. Tit. Okazowanie W.X.Lit.*

Woiewodztwo *Krakowſkie*, przy mieyſcu okazowania pod Kaźimierzem, zachowano; a inſze Woiewodztwa przy dawnych mieyſcach. *A. 1621. f. 20. Tit. Okazowanie Woiewodztwa Krakowſkiego.*

Powiatowi *Rzeczyckiemu* okazowanie, ktore dnia trzećiego Maia odprawowali, na trzeći dźień po S. Troycy przełożono. *Ibid. fol. 26. Tit. Okazowanie Powiatu Rzeczyckiego.*

Woiewodztwom: *Krakowſkiemu*, *Sendomirzkiemu*, *Lubelſkiemu*, y Ziemiom, *Ruſkiey*, *Lwowſkiey*, *Przemyſkiey*, *Sanockiey*, okazowanie tak obostrzono: aby wſzyſcy co ośiadłośći maią, Zaſtawnicy, Arendarze, Płatownicy, każdy iak do potrzeby, *manu armatâ*, a ći ktorzy konney ſłużby zdołáć nie mogą, z ſzablą y ruſznicą, *perſonalitèr* na okazowaniu śię ſtawili, *ſub pœna mille marcarum Polonicalium, &c.* O co *forum* na Kwerelach *peremptoriè, ad inſtantiam cuiusvis.* Inſze zaś Woiewodztwa y Ziemie Koronne przy dawnych zwyczaiach y prawach, o Okazowaniu napiſanych, zoſtawiono. Woiewodztwo Nowogrodzkie w W.X.Lit. takowe Okazowanie na dźień 25. Maia przyimuie. *A. 1627. fol. 2. Tit. Okazowanie.*

Reaſumowano W.X. *Litewſkiemu* tę Konſtytucyą *A. 1620. in toto*, y aby okazowanie, *ſub pœnis ibidem deſcriptis, in uſu tandem* było, poſtanowiono. Ale to Woiewodztwa niektore wźięły do Braći, iako Wileńſkie, Trockie, Połockie, Brzeſćkie, Witepſkie z Powiatem ſwym Orſzańſkim, Mśćiſławſkie, Mińſkie. Także Powiaty, Oſzmiańſki, Kowieńſki, Vpitſki, Pińſki, Słonimſki, Wołkowiſki, Mozyrſki. Ziemia zaś Zmudzka Konſtytucyą *A.* 1613. *in toto* przyimuie, z tą iednak kondycyą: że popiſy ſwoie nie *octaua*, ale *vigeſima ſecunda Septembris* co rok, pod Rośieniami odprawowáć będźie. *A. 1629. fol. 21. Tit. Okazowanie W.X.Lit.*

Okazowanie Woiewodztw, *Poznańſkiego* y *Kaliſkiego*, nie pod Srzodą, ale w Powiatach, gdźie śię Roki Ziemſkie odprawuią, w Poniedźiałek po S. Mateuſzu, przed Kaſztelany ſwemi, z takim porządkiem, iako na publiczną expedycyą bywáć ma. A

Kaſztelan oſobnie każdego poczet popiſać powinien. Powiat zaś Wałecki, dla odległośći mieyſca y trudnych przepraw, przed Kaſztelanem Sanockim popiſować śię ma. Ktoby śię na te Powiatowe Okazowania nie ſtawił; ma bydź winą tyśiąca grzywien, *ad inſtantiam cuiusvis*, karany. We cztery lata iednak maią śię *generaliter* pod Srzodą wſzyſtkie Powiaty popiſować. *A. 1631. fol. 29. Tit. Okazowanie.*

Aprobowano tę Konſtytucyą. *A. 1633. fol. 48. Tit. Okazowanie.*

W Woiewodztwie *Sendomirzkim* powinien śię każdy, *modo militari*, w Powiećie ſwym, przed właſnym Kaſztelanem okazować, pod winami, o nieſtawieniu śię na Okazowanie, w Prawie opiſanemi. Czwartego iednak roku, pod Pokrzywnicę wſzyſtkie Powiaty Woiewodztwa tegoż zieżdżać śię powinni będą, co śię ma rachować *a publicatione Conſtitutionis præſentis. A. 1631. f. 30. Tit. Okazowanie.*

Też Konſtytucyą *in toto* przyimuie y Ziemia *Goſtyńſka. Ib.*

Ale z niey potym okazowanie znieśiono, iako *patet infra.*

Ziemie *Czerſkiey* Obywatele, ktorzyby dla złey przeprawy przez Wiſłę przebyć na Okazowanie pod Czerſk nie mogli; pod Radwankowem, *eodem die*, przed Starſzym Vrzędnikiem, lub Ziemſkim, lub Grodzkim, ktory na ten czas tam będźie, okazować śię, a potym regieſtr okazowania ſwego, do Kśiąg aktykować powinien. *Ibidem.*

Y Powiatow *Nurſkiego* y *Kamienieckiego* Obywatelom, *ex alia parte* Bugu mieſzkaiącym, także dla trudnych przepraw, pozwolono, aby pod wśią Przewozem, *tali modo*, iako y Powiat Czerſki okazować śię mogł. *Ib.*

Znowu inaczey: iż Obywatele Ziemie Nurſkiey pod Oſtrowią okazować śię powinni. *A. 1633. f. 57. Tit. Okazowanie Ziemie Nurſkiey.*

Znowu inaczey: iż Obywatele Nurſcy pod Nurem, Oſtrowſcy pod Oſtrowią, Kamienieccy pod Kamieńcem, okazować śię maią. *A. 1635. fol. 43. Tit. Okazowanie Ziemie Nurſkiey.*

A potym cale im okazowanie znieśiono, *ut patet infra.*

Ziemie *Łomżyńſkiey*, iż dla powodźi rzeki Narwi y inſzych rzeczek, na czas Okazowania Konſtytucyą naznaczony, zieżdżać śię nie mogą; *poſt Dominicam Exaudi* one przełożono. *A. 1631. f. 30. Tit. Okazowanie.*

Powiatowi zaś *Wiſkiemu*, iż do Wizny ſą barzo złe przeprawy; inſze mieyſce do popiſu y Okazowania śię, pod Radźiłowem, iako ſądowem także Miaſteczkiem, naznaczono. *Ib. f. 31. Tit. Okazowanie.*

Okazowania Woiewodztw, ktore ie uchwaliły, aprobowano, a Woiewodztwu *Wołyńſkiemu pro die 16. Auguſti* w Łucku naznaczono ie. Ziemia *Brańſka* do Braći na Seymik bierze to. *w Konfederacyi Gieneralney Warſzaw.* ſub Interregno. *A. 1632. §. Woiewodztwa, Ziemie y Powiaty.*

Okazowanie Woiewodztwa *Sieradzkiego*, na Poniedźiałek po Swiętym Mateuſzu przełożono; ktore śię ma odprawować przed Kaſztelany. Czwartego iednak roku, wſzyſcy pod Szadek zieżdżać śię będą powinni. *A. 1633 f. 48. Tit. Okazowanie.*

Oſoby Senatorſkie y Poſelſkie na tym Seymie będące, y inne przy nich zoſtaiące, za ateſtacyą Marſzałkowſką, ktorzyby na czas y mieyſce okazowania, dla odległośći mieyſca, nie ziechali śię, penom żadnym podlegać nie maią. *Ibid. fol. 59. Tit. O Okazowaniu.*

Okazowanie w *Podlaśiu*, Ziemie *Drohyckiey* y *Mielnickiey* pod Drohyczynem, a Ziemie *Bielſkiey* pod Surazem, *propter inundationem fluvii* Narew, *Feria ſecunda poſt Dominicam Exaudi* poſtanowiono, *iuxta legum præſcriptum. Ib. Tit. Okazowanie Woiewodztwa Podlaſkiego.*

Okazowanie *Kiiowſkiego* Woiewodztwa, dla powodźi Dnieſtru, pod Zołtomirz, na Poniedźiałek po Swiątkach przełożono. *Ibid. fol. 60. Tit. Okazowanie Woiewodztwa Kiiowſkiego.*

Woiewodztwu *Krakowſkiemu Laudum*, względem Okazowania, aprobowano. *A. 1638. f. 36. Tit.* Lauda *Woiewodztwa Krakowſkiego.*

Okazowanie Woiewodztwa Sendomirzkiego, że nie doſzło dla Seymu, gieneralne; przyſzłego roku bydź ma, a za przeſzłe nie ma bydź nikt inkwietowany. *Ibid. Tit. Okazowanie.*

Okazowanie Woiewodztwa *Bracławſkiego*, dla wod ſzkodliwych, na dźień wtory po S. Troy-

Troycy, Swięta Rzymſkiego, pod tąż mocą y prawem przenieśiono. *Ib. fol. 49. Tit. Popis.*

Okazowaniu Woiewodztwa *Malborſkiego*, Miaſto Kiſzpork naznaczono, do tego czaſu, poki Sztum od Nieprzyiaćiela rekuperowany nie będźie. *A. 1635. fol. 32. Tit. Sądy.*

Okazowanie Powiatu *Puckiego*, przed Sądem ſwym Ziemſkim, pod Puckiem ma bydź odprawowane, a czwartego roku *generaliter* pod Starogardem, *ſub pœnis in Conſtitutionibus Regni*, o Okazowaniu, *ſancitis*. A Sędźia regieſtra, *tam abſentium quam præſentium*, do Woiewody Pomorzkiego odſyłać powinien. *A. 1633. f. 50. Tit. Okazowanie Powiatu Puckiego.*

Okazowanie *Brześćkiego*, *Kuiawſkiego*, *Inowłocławſkiego* y *Ruſkiego*, Woiewodztw, aby podług *Laudum* Seymu Srzedzkiego, o Okazowaniu uchwalonego, odprawowało śię, poſtanowiono. *A. 1641. fol. 27. Tit. Okazowanie.*

Okazowanie w Woiewodztwie *Pomorzkim*, Tucholſkiemu y Człuchowſkiemu Powiatom, pod Choynicami, a innym przy Miaſtach, gdźie śię Sądy odprawuią, naznaczono. *A. 1638. f. 49. Tit. Okazowanie.*

Potym, aby Woiewodztwa Pomorzkiego okazowanie, *in tempore* prawem poſpolitem *deſcripto*, z oſobna w każdym Powiećie, przy Mieśćie głownym każdego Powiatu odprawowało śię, poſtanowiono. *A. 1641. fol. 34. Tit. Okazowanie Powiatow.*

Potym iako Ziemiom y Powiatom wſzyſtkim Woiewodztwa *Mazowieckiego*, tak y Woiewodztwom *Pruſkim*, Okazowanie iako mniey potrzebne znieśiono. *Saluis* iednak *iuribus antiquis* o Okazowaniu, *in caſum* ſtrzeż Boże *periculi*! *manentibus. A. 1647. f. 32. Tit. Okazowanie.*

Toż Prawo przyięła y Ziemia Goſtyńſka. *Ibid.*

W Konfederacyi Gieneralney Warſzawſkiey *ſub Interregno*, po śmierći Krola IM. Władyſława IV. napomniono, aby na Okazowania, gdźie *Laudis* Woiewodztw, Ziem y Powiatow uchwalone ſą, według Konſtytucyi o tym, każdy śię ſtawił. *A. 1648. f. 19. §. Na te okazowania.*

Lwowſka, Przemyſka, Sanocka, Ziemie, Seymiki Relacyyne, na Elekcyi Deputackiey, bez okazowania adprawić maią. *Ibid. fol. 21. §. Woiewodztwu Ruſkiemu.*

W Ziemie *Chełmſkiey* okazowanie nazaiutrz po Seymiku *in armis*, według *laudum*, bydź ma. *Ibid. §. Ziemie Chełmſkiey.*

W Ziemie Halickiey także. *Ibid.*

Ziemia Wiſka na Seymiku okazowanie y porządek Poſpolitego ruſzenia, dla gotowośći, namowić ma. *Ibid.*

Także y Ziemia Wyſogrodzka. *Ibid.*

Okazowanie dawnemi Prawami opiſane uchwalono, y *Conſtitutiones eo nomine ſancitas* reaſumowano. *A. 1677. f. 7. Tit. Poſpolite ruſzenie.*

Okazowanie Obywatelow Woiewodztwa *Czerniechowſkiego* y Powiatu *Nowogrodzkiego*, w Czerniechowie zawſze odprawować śię ma. *A. 1635. f. 17. Tit. Ordynacya.*

W W. X. Lit. *quotannis* na S. Michał odprawować ma, *ſub pœnis de expeditione bellica ſancitis*, *ad inſtantiam* Marſzałka y Chorążego Ziemſkiego, na Trybunale *luenda*. Na tychże popiſach *omnis tranquillitas & ſecuritas* zachowana bydź ma, *ſub pœna* ſta kop Litewſkich, *contra inſolentes & perturbatores* dobrych porządkow. A za większy exces, to ieſt: zranienie, czworakiey na wiąſtki; a *in caſu necis*, *ſub pœna colli* czworakiey głowſzczyzny. A tak o rany, iako y o głowę, *forum in Officio proximo Caſtrenſi peremptoriè*, *ad inſtantiam cuiusvis. A. 1650. fol. 18. Tit. O popiſach.*

O Okazowaniu woyſka. *vid. Tit. Piſarze Polni.*

Z Piſarzem Polnym powinien był ieden deputowany z Seymu, ſłużby porządney żołnierzow wſzyſtkich doglądać, y w każdey ćwierći roku, y kiedyby była potrzeba, iezdnych roty popiſować &c. *quod vide* w Vniwerſale Poborowym. *A. 1580.*

OPACTWA. OPAT.

OPatem bydź nie może, tylko Szlachćic z Oyca y Matki. A gdźieby w tym Klaſztorze, w ktorym Opactwo wakuie, nie był taki profeſowany nalezion, tamże obe- *Herburt. f. 4. t. Mona-*

chorum Abates. cznie zdawna mieszkaiący; ma bydź z oneyże Dyecezyi, w ktorey iest Klasztor, wybran Szlachćic godny Stanu Duchownego nie profesowan. A będąc tak obran bez profesyi, ma bydź przez Krola *Loci Ordinario* prezentowan, a za tym przezeń instytuowan, albo potwierdzon na Opactwo, a ma bydź profesowan. Ktorego, gdy obrany będźie, ma Krol *Loci Ordinario ad instituendum* albo *confirmandum* prezentować, a on ma profesyą uczynić. *A. 1550. f. 8. §. Aby nadania.*

Opaći (ponieważ nie iest takowy poczet Zakonnikow w Klasztorach, iako bywał przedtym) powinni, pewny poczet Szlacheckich dźieći w Klasztorzech chować, y one tamże ludźiom godnym nauk wyzwolonych uczyć dać, wedle ordynacyi *Loci Ordinarii*, iak wiele ktoremu Opatowi chować ich naznaczy. *Ib. §. A ponieważ.*

Idem f. 3. *Reassumuntur superiora, cum hac declaratione:* iż *Loci ordinarii* powinni Elekcyą prętko, po oznaymieniu Krolowi o śmierći Opata, z Krolem śię porozumiewaiąc, zkładać, y wedle prawa y zwyczaiu starego, Krolowi *competentèr*, według praw opisanych, obranego oznaymić, y prezentowanego od Krola instytuować. A ktoby inaczey ważył śię trzymać Opactwo; *pœnis contra Cortesanos, in Constitutionibus Annorum 1538. & 1540. expressis*, na Seymie, *ad instantiam cuiusvis*, ma bydź karany. *A. 1588. fol. 469. Tit. O Opactwach.*

Po zeyśćiu Opata, rząd przy Biskupie ma bydź, prowenta przy Zakonnikach. *Ib.*

Reasumowano *eadem* y postanowiono: aby Opactwa, wedle dawnego Prawa, *competentèr electis* rozdawane były; *Iuribus Regalibus per omnia saluis. Item* aby do Biskupstw przyłączane nie były. *Item* aby dwa Opactwa iedney Osobie *in usum* nie były konferowane. *Item* aby Opaći kondycyom swym w prawie opisanym dosyć czynili. A ktoby śię inaczey ważył wźiąć y trzymać Opactwo, niż ta Konstytucya uczy, albo gdyby Opaći kondycyy swoich w prawie opisanych nie wykonali; na tych wszystkich maią śię śćiągać peny *contra Cortesanos*, w dawnym prawie wyrażone. *A. 1607. fol. 837. Tit. O Dygnitarztwach y Beneficyach Duchownych.*

Ale potym, *non obstante hâc lege*, Opactwa do Biskupstw niektorych przyłączono było. Warowano iednak, że to *pro una vice* pozwolono, y że *in sequelam trahi* nie ma *quod vid. Tit. Biskupi.*

Na Opactwa *Coadiutoriæ* nie maią bydź konferowane *Minorennibus, maiorum Ordinum incapacibus.* W Exorbitancyach na Elekcyi Krola IM. Michała *A. 1669. Tit. O Opactwach.*

Opata y OO. *Witowskich* kamienicę w *Piotrkowie* leżącą, od podatkow Rzeczyp. y mieyskich *in genere* wszystkich, od Stancyy Deputackich uwolniono. *A. 1690. f. 23. Tit. Respekt na ruiny Witowskiego Opactwa.*

OPIEKVNI.

Herburt. f. 508. t. Tutor. O Opiekunach *Statutum restringitur* tak, aby od tego czasu, napotym zawżdy każdy Opiekun, tak zapisany iako y przyrodzony, *circa apprehensionem* Dobr *pupillorum*, wźiąwszy do śiebie dwu bliższych Przyiaćioł *ex linea paterna*, dostateczne Inwentarze tychże dobr, y z nich prowentow poczynił. A potym aby wedle tychże Inwentarzow ze wszystkich pożytkow, dochodow, tak z gruntow, iako y rzeczy innych, po Rodźicach pozostałych, albo po innym kimkolwiek *iure naturali per successionem* przypadłych, *vel alio quocunque iure pupillis* służących, rachunek przed temi, *quorum interest*, czynił. Wolno też, ktoby chćiał, do Sądu Ziemskiego o takową pozwać Kalkulacyą. *A. 1565. fol. 100. Tit. O Opiekunach.*

Gdyby na tych, co lat nie maią, samych *directè*, a nie do zaczętego postępku z Antecesorem, prawo przewiedźione było, a mianowano *de nomine* Tutora, z ktorymby ich pozwano; tedy nie *minorennes*, ale *tutor* powinien śię będźie onego postępku odprzyśiądz. A ieźliby nie chćiał, tedy on Proces ma zostać w swey mocy *super minorennibus & eorum bonis*, y ma bydź przywiedźion *ad finalem exequutionem; saluo beneficio minorennibus per ignorantiam euadendi, & pro malè obtento agendi*, gdy do lat przyidą. *A. 1588 fol. 466. Tit. De Minorennibus complicibus.*

O Opiekunach, ktorzy *recessum* uczyniwszy *nomine pupillorum à successione*, sami przez śię, albo *per submissas personas, quovis iuris prætextu*, intromisyi w te dobra bronią, deklarowano: że takiego każdego, ktory broni Dobr odstąpionych, może Aktor albo Kredytor pozwać *pro complicitate* do Grodu. *Ibid.*

Ieźli-

Ieżliby dług Oycowſki zoſtał *ſuper bonis minorennium*, a tego długu pieniędzmi gotowemi, albo z prowentow zapłaćićby nie mogli; Opiekun ma wczas w ſumach głownych puśćić dobra, nie przywodząc *minorennes* do dalſzych trudnośći. A to śię ma rozumieć o dobrach tych, ktoreby były *in poſſeſſione minorennium & eorum Tutorum. Ibid.*

Opiekunom y Rodźicom niedoroſłych Panienek, gwałtem wźiętych, ſłużyć ma Konſtytucya, o poimaniu y więźieniu Szlachćica *A. 1588. f. 462.* napiſana. *vide hanc Conſtitut. infra tit.* Szlachćic.

OPRAWY.

OPrawy nie podlegaią przezyſkom, na Męźu otrzymanym. *A. 1588. fol. 467. Tit. O Sioſtrach* Iure victorum. *Herburt. f. 396. t. Reformatio.*

Panie wianne, ktoreby na dobrach, *per iure victum* utraconych, pierwſzą oprawę y poſeſyą ich miały, niż Kredytorowie prawo, maią zoſtać w poſeſyi y oprawy ſwoiey. *Ibid.*

Wſzakże gdyby taka wianna umarła, Sukceſorowie onego wiana ſą na zkupie od Kredytorow. Toż śię ma rozumieć, gdyby po śmierći Mężowey ſzła za drugiego Męża, to ieſt: że ma bydź na ſkupie od tychże Kredytorow, zaręczywſzy im przywianek. *Ibid.*

Oprawa od Pani wianney komukolwiek przedana, albo iakimkolwiek tytułem wiecznym zapiſana, zawſze ieſt bliżſzym y dźiedźicom na zkupie, bez oddania przywianku; *non obſtante præſcriptione temporis. Except. Maſou. A. 1577. f. 314. Tit. O przedawaniu y wykupowaniu wian.*

Oprawna Pani, gdy pozwoli Mężowi ſwemu na przedanie dobr, na ktorych ma wiano, traći ie, *quo ad ſortem venditorum tantum*; na inſzych, ieżeli ie Mąż iey ma, wcale zoſtawa. Toż śię ma rozumieć y o zaſtawach Dobr, przez Męża z pozwoleniem Zony uczynionych, iż przez takowe zapiſy, nie może bydź utracenie, albo umnieyſzenie Wiana iey, według zwyczaiu. *Ibid. Tit. O umnieyſzeniu Wian.*

Oprawy Krolowych. *vid. Tit. Krolowa.*

ORDO OFFICIALIVM.

vid. Tit. Vrzędnicy.

ORDYNACYE.

IM. P. Ianowi *Zamoyſkiemu* Kanclerzowi y Hetmanowi Koronnemu Wielkiemu pozwolono, *lege perpetuâ nunquam in poſterum abrogandâ*, ordynacyą o dobrach ſwych nieruchomych y ruchomych, gdźiekolwiek leżących, ktore teraz ma, y mieć może, uczynić *&c.* Ktore Dobra, wedle tey Ordynacyi, ani *in toto*, ani *in parte*, *prout ordinauerit*, nie będą mogły bydź *per Heredes, etiam de lumbis eius & ſucceſſores*, alienowane, albo długami, oprawami, *vel alio quovis titulo* onerowane. *Aliis tamen in rebus, omnibus iuribus ac oneribus Terreſtribus ſubeſſe debent. A. 1589. f. 526. Tit. Ordynacya.*

Temuż aby pomienioną Ordynacyą, dla wſzech wiadomośći, do Akt Trybunalſkich w Lublinie podał, rozkazano. *Ibid.*

Temuż ſamemu, iż *facultatem* mieć ma, onę *immutandi, emendandi, durante vitâ ſuâ*, warowano. *Ibid.*

Potym też ordynacyą w Lublinie przed Sądem Trybunalſkim w roku przeſzłym iuż uczynioną, we wſzyſtkich iey kondycyach y kontentach aprobowano na wieczne czaſy. Moc iednak temuż ſamemu IM. P. *Zamoyſkiemu* Kanclerzowi y Hetmanowi W. Koron. dokąd żyw, zoſtawuiąc *immutandi, emendandi & amplius ordinandi* to, coby mu śię zdało, *iuxta priorem Conſtitutionem. A. 1590. f. 579. Tit. Aprobacya Ordynacyi.*

Deficiente maſculino ſexu ex lumbis eius, inhærendo Conſtitutionibus Annorum 1589. 1590. & 1635. (ktora Miaſtu Zamośćiowi ſłuży, *vide* Miaſto Zamość) dobra ordynacyi tey podległe, w poſeſyą Vr. *Zamoyſkiego* Podſtolego Lwowſkiego oddać, pozwolono,

no, y Komiſarzow do tego naznaczono, y informacyą, iako ſię w oddaniu tym ſprawić mieli? dano, *quod vide.* Y tak pomienionemu Vr. *Zamoyſkiemu,* iako y Komiſarzom y ſługom ich, *ſecuritatem* warowano, y *contra violatores* y oddania Dobr *Impugnatores forum* w Kapturach, lubo w Trybunale Koronnym, *in Regeſtro ſecuritatis* PP. Senatorow y Posłow Ziemſkich, według Konſtytucyi *A.* 1667. naznaczono. Długi rzetelne od ſławney pamięći IM. P. Iana *Zamoyſkiego* Woiewody Sendomirzkiego, na Dobra Ordynackie zaćiągnione, *inquantum* Dobra iego własne, *tam Paterna quam Materna,* w wypłaceniu onych nie wyſtarczą; z intraty *bonorum ordinatorum,* za wlewkami *à creditoribus,* maią bydź wypłacone, nikogo *ex creditoribus* z poſeſyi *non exturbando.* Ktorych długow w Trybunale Lubelſkim, *inter cauſas Capturales,* na początku Trybunału ma bydź *cognitio.* A to wypłacenie długow, *in ſequelam* zaćiągnienia nowych *trahi* nie ma, y Ordynacyi w niczym nie ma *derogare. Confœderat. General. Varſav. ſub Interregno A. 1674. fol. 11. §. Sprawa Ordynacyi Zamoyſkiey.*

O Fortecy Zamoyſkiey *vid. Tit. Fortece.*

W ſprawie teyże Ordynacyi, decyzyą deputowanych od Krola IM. Medyatorow, *diplomate Regio* ztwierdzoną, *in toto* aprobowano, y aby do Akt Metryki Koronney y Trybunału Lubelſkiego podana była, poſtanowiono; deklaruiąc: że *non obſtantibus quibusvis proteſtationibus quarumcunque perſonarum,* trwać ma wiecznemi czaſy. A dłużnikom wſzelkim, y innym oſobom ukrzywdzonym, tak z IMP. *Zamoyſkim,* iako y IMP. *Koniecpolſkim* Obożnym Koronnym, iako *& è contra utrique Parti,* przećiwko dłużnikom Poſeſorom, *forum* w Trybunale Koronnym, *ex regeſtro incarceratorum, ante omnes cauſas,* naznaczono. *A.1677. f.15. Tit. Aprobacya decyzyi.*

W teyże ſprawie Konſtytucye, tak na Konwokacyi *A.* 1674. iako y na *Coronationis* Seymie *A.* 1676. y tranſakcyą miedzy ſtronami tamże uczynioną, *in toto* reaſumowano. *Ibid.*

Przywiley albo Prawo Xiążąt Ich Mćiow *Radźiwiłow* trzech Braći rodzonych, to ieſt: Mikołaia Krzyſztofa, Olbrychta, Staniſława, aprobowano wiecznemi czaſy. Gdźie porządek Prawa wſzelakiey dźiedźiczney oyczyſtey maiętnośći ſwey, Potomkom ſwoim rozpiſali tak: iż tylko mężkiego rodzaiu potomkowie, Synowie rodzeni, a *deficientibus his,* tego domu krewni po mieczu, mimo własne dźiewki, *ſuccedere in bona* ich maią, a zwłaſzcza przednieyſze: Ołykę, Nieświez, Kleck, Mir, Grodek Dawidowſki, y inſze w poſtanowieniu ich opiſane, oprocz rzeczy ruchomych y własnego nabyćia ich, iako ſzerzey poſtanowienie ich y Konfirmacya Krola IM. Stefana maią w ſobie. *A.1589. fol. 528. Tit.* Confirmatio *poſtanowienia.*

Ich MM. PP. *Myſzkowſkim,* Piotrowi Woiewodźie Krakowſkiemu y Zygmuntowi Kaſztelanowi Woynickiemu, Braći rodzonym pozwolono także *lege perpetuâ, nunquam in poſterum abroganda,* że im, *tàm coniunctim, quàm cuilibet ſeorſim,* wolno uczynić Ordynacyą Dobr ſwoich ruchomych y nieruchomych, gdźiekolwiek leżących, *&c.* Ktore dobra, wedle teyże ordynacyi, *per ſucceſſorem quemvis* alienowane, albo oprawami y długami więkſzemi, niżli tąż ordynacyą opiſano będźie, *vel alio quovis titulo* onerowane bydź maią, ale tenże *ſucceſſor bonorum onera* wſzyſtkie, tąż ordynacyą opiſane, *ſub pœna ibidem interpoſita adimplere & exequi* powinien; *iurisdictione terreſtri, ratione fundi iſtorum bonorum, ac oneribus communibus publicis nihilominus ſubiacendo.* Ktorą Ordynacyą powinni będą, *ſivè coniunctim, ſivè ſeorſim, ad Acta authentica* podać, *cum facultate emendandi, immutandi, durante vita ipſorum, reſervata. A. 1601. fol. 748. Tit. Ordynacya.*

Też ordynacyą aprobowano. *Ibid.*

Takąż Ordynacyą y Kaſztelanowi Krakowſkiemu Xiążęćiu IM. *Oſtrogſkiemu* pozwolono uczynić, y onę do Akt Trybunalſkich w Lublinie, *vel ad alia quævis vim perpetuitatis habentia,* kazano podać, *cum facultate immutandi, emendandi, duntaxat durante vita ipſius, reſeruata. A. 1609. fol. 895. Tit. Ordynacya.*

Patet, że tenże Xiążę IM. naznaczył w Ordynacyi tey ſwoiey, iześć ſet człowieka na każdą Rzeczypoſp. potrzebę, ktorych na obronę Vkrainy obrocono. *A. 1624. f. 2. §. Do teyże obrony należeć maią.*

Znowu do obrony Vkrainy. *A. 1627. fol. 3. Tit. Obrona Vkrainy.*

Y znowu. *A. 1628. fol. 5. Tit. Obrona Vkrainy.*

Pozwolono Opiekunom Alexandra Ianuſza Xcia IM. *Oſtrogſkiego,* aby grunt pewny w *War-*

w Warszawie na Przedmieśćiu za Pałacem Krolewskim będący, tegoż Xćia dźiedźiczny y ordynacyi *Ostrogskiey* podległy z poddanemi, IM. P. Teodorowi *Dönhoffowi* Podkomorzemu Koronnemu, za słuszną rekompensę rezygnować; nie deroguiąc nic Komisyi y rozgraniczeniu miedzy gruntami y strukturami Pałacu Krolewskiego, y gruntami pomienionego Xiążęćia, *Sabbatho in Vigilia Festi S. Iacobi Apostoli A.* 1661. uczynionemi, ktore *in toto approbantur. A. 1667. fol. 39. Tit. Pozwolenie Rezygnacyi.*

Ktorą Rezygnacyą potym przez samego pomienionego Xćia IMći, gdy do lat przyszedł, w Grodźie Warszawskim utwierdzoną, aprobowano. *A. 1673. f. 30. Tit. Aprobacya Rezygnacyi.*

O Ordynacyi *Ostrogskiey negotium, exstincto masculino sexu descendentium* Xiążąt, to iest: po śmierći Xćia I. M. Alexandra Ianusza, do przyszłego Seymu odłożono, y uspokoić obiecano. *A. 1677. f. 10. Tit. Reces Ordynacyi.*

Arenda takich Dobr pozwolona, *vid. Tit. Arenda.*

Ordynacya Prowincyi od Moskwy rekuperowanych. *vid. Tit. Xięstwo Siewierskie.*

Ordynacya Ziemie Inflantskiey. *vid. Tit. Inflanty.*

Ordynacya *vendibilium. vid. Tit. Vstawa.*

Ordynacya Kozakow. *vid. Tit. Kozacy.*

Ordynacya Dźierzaw pewnych, przez IM. P. *Paca* Woiewodę Wileńskiego Hetmana W. W. X. Lit. uczyniona na Artyleryą W. X. Lit. *vid. Tit. Artylerya W. X. Lit.*

OSIADŁOSC.

Osiadłego pieniądze nie maią bydź aresztowane. *vid. Tit. Areszty.*

Ośiadłość Starostow. *vid. Tit. Starostowie.*

Ośiadłość Vrzędnikow. *vid. Tit. Vrzędy.*

Ośiadłość Podwoiewodzych. *vid. Tit. Woiewodą.*

Ośiadłość Senatorow. *v. Tit. Senator.*

PACTA.

Pacta conventa z Elektami, za ktoremi na Krolestwo Polskie wźięći są. *vid. Tit. Krol.*

Pacta & fœdera z Pany postronnemi Krol, bez wiadomości Senatu przy sobie rezyduiącego, zawierać nie powinien. *vid. Tit. Krol.*

Co za prawo do przyszłego Seymu postanowiono na tych? ktorzyby *Pacta* z Turkami, Tatarami, Wołochami, zawarte wzruszyli *vid. A. 1580. f. 371. §. Nie mnieyszą y tego potrzebę.*

Pacta z postronnemi ktoby gwałćił, *perduellis* ma *censeri.* O co *forum* na Seymie, a Proces iako *in causa Criminis læsæ Maiestatis. A. 1588. f. 456. §. Takiż postępek;* in ultimo versu.

Znowu co za prawo na takich postanowiono do przyszłego Seymu? *vide A. 1589. f. 528. Tit. Zahamowanie Vkrainnego swawoleństwa.*

Gdyby sami Starostowie y Szlachta pokoy z postronnemi wzruszali, a *ex scrutiniis Herburt. f. 190. tit. Guerra.* dowiedźionoby im to było; *pœnâ de guerris* maią bydź karani. Także y ći, u ktorychby się zdobycz, w Państwach Sąśiedzkich wźięta swawolnie, znaydowała. *A. 1590. f. 573. §. Sami też Starostowie.*

Nieośiadłych, to iest: Kozakow y *plebeios,* takich swawolnikow Panowie, Xiążęta, Starostowie, Dźierzawcy, Szlachta, karać maią, w dobrach swoich, *sub pœnis. vid. Tit. Kozacy Nizowcowie.*

Potym Woiewodom, Starostom y Panom Miast y Zamkow Vkrainnych, takowych swawolnych *plebeios,* y Szlachtę nieośiadłą, imać y karać na gardle, kazano. Także y Szlachtę ośiadłą, *præmissa citatione quatuor septimanis, ad instantiam Instigatoris,* ktorego Starosta powinien dać *etiam sine delatore.* A ieżliby kto na terminie nie stanął, na wywołanie do Krola ma bydź odesłan. Z ktorego Dobr Krol ma czynić *refusionem damnorum,* a ostatek konfiszkować. Takowiż postępek zachować się ma y przećiwko tym, u ktorychby iaka część zdobyczy, swawolnie w Państwach Sąśiedzkich

wźiętey, pokazała śię, y w maiętnośći ich nalazła śię. *A. 1607. f. 860. Tit. O pohamowaniu ludźi swawolnych Vkrainnych.*

W takowych sprawach pozwanemu *dilatio* iść nie ma, a w rzeczach wątpliwych ma bydź *scrutinium.* Apelacya iednak Szlachćicowi ośiadłemu do Trybunału wolna, ktorey termin powinien Starosta naznaczyć zaraz na początku Trybunału, albo za dwie niedźieli, po wydaniu pozwu. A Marszałek Trybunalski doyrzeć ma, aby takie sprawy zaraz *extra regestrum* były sądzone, y do poparćia Instygator, iako *in publico negotio*, ma bydź przydany. *Ib.*

Woiewodowie y Starostowie pomienieni, gdyby w czynieniu sprawiedliwośći niedbałemi byli, albo śię sami czego przećiw tey Konstytucyi ważyli, *ex delatione*, *ad instantiam Instigatoris*, *in quatuor septimanis*, *ex prima citatione*, w Trybunale *peremptoriè* stanąć y odpowiadać maią. A gdyby śię *ex scrutinio* pokazało na ktorego; *pœnâ colli & confiscationis bonorum* ma bydź karany. A ieźliby *perplexitas* była, y złożyłby śię kto, że nie wiedźiał, aby to *crimen* poddani iego popełnili, y że na grunćie iego nie był obwiniony, gdy go wiadomość naypierwsza o występku iego doszła, y że nie dał przyczyny do ućieczenia, y żadna z niego nie szła konniwencya; w takowey mierze bez *scrutinium* przyśięga mu bydź ma nakazana. *Ib.*

Potym takowych *pro hostibus Patriæ & perpetuis bannitis* deklarowano, y Starostom ich imać, y exekucyą z nich czynić, rozkazano. A ieźliby potrzeba było, Starosta Vniwersałem Krolewskim Powiat swoy ruszyć ma. A ieźliby y tym podołać nie mogł; bliższemu Starośćie, aby swoy także Powiat ruszył y pomogł mu, oznaymi. Ktorzy Starostowie powinni to uczynić *sub pœna Legum*, a Szlachta ruszyć śię, *sub pœna centum marcarum.* Do czego y Hetmani Koronni z Woyskami Rzeczyposp. dopomoc powinni, za rekwizycyą Woiewodow y Starostow. *A. 1609. f. 892. Tit. O ludźiach swawolnych.*

Poznańskie, Kaliskie, Sendomirzkie, Płockie, Woiewodztwa, y Ziemia Dobrzyńska y Sochaczewska, to ruszenie Powiatow do Braći biorą, a na W. X. Lit. śćiągać śię nie ma. *Ib.*

Potym, że takowi *pœnæ perduellionis* podlegać maią, deklarowano. *A. 1613. f. 1. Tit. O podnoszeniu Woien.*

A ktorzyby, rozboyniczym sposobem, do Wołoch y Węgier wpadali, *cuiuscunque statûs & conditionis sint*, *ad instigationem* bądź Cudzoźiemca ukrzywdzonego, bądź Vrzędu ktoregokolwiek, bądź *cuiuscunque pro securitate publica instigantis*, pod Konstytucyą *A.* 1588. O Rozboynikach Woiewodztwa Ruskiego, (*vid. tit.* Rozboynicy) podpadaią. A Panowie, u ktorychby ie pozew albo areszt zastał, w Grodźie, albo ieźli Komisya roczna z Wołochy stanie, przed Komisarzami, *sub pœna quingentarum marcarum*, *& damnorum iuramento per actorem liquidatorum refusione*, stawić ie powinni. *Ib. f. 20. Tit. O sweywoli pograniczney.*

Finaliter, ktoby z Korony, lub z W. X. Lit. napotym *infestis signis*, w Wołoską y Multańską Ziemię naieżdżać, y pokoy z Cesarzem Tureckim targać ważył śię; takowego każdego powinien Instygator Koronny pozwać na Trybunał, a tam zaraz *pœna Infamiæ & confiscatio bonorum* na pozwanym zkazana bydź ma. A ieźliby Instygator w tym niedbały był, y o takie *crimen* zaraz, skoro śię stanie, nie pozywał; winą dwu tyśięcy złt. karany bydź ma, ktorą zaraz powinien położyć, *sub pœna bannitionis*, *toties quoties* niedbalstwo to pokaże śię na niego. *A. 1618. fol. 2. Tit. Pena na tych.*

Plura *vid. Tit. Kozacy.*

Pacta Slążacy y Węgrowie ieźli *violare non desinent*; *Constitutio A. 1592.* uchylona ma bydź; a takowych naiezdnikow y gwałtownikow żaden przechowywać nie ma, ani w Dom swoy przyimować, *sub pœna de guerris.* *A. 1578. fol. 341. Tit. De violentiis ab exteris.*

Pacta z Krolem IM. Węgierskim y Czeskim Leopoldem zawarte w *Wiedniu*, aprobowano. *A. 1658. f. 2 Tit. Aprobacya.*

Y z Krolem IM. *Duńskim.* *Ib.*

Y z Kurfirsztem IM. *Brandeburskim.* *Ibid. f. 3. Tit. Aprobacya.*

Y przedtym z Komisarzami *Szwedzkiemi.* *A. 1635. f. 1. Tit. Aprobacya.*

Traktaty z Moskwą, ieden wiecznego pokoiu y soiusza dnia 6 Maia Roku 1686 za Krola ImCi Jana III z Janem y Piotrem *Alexowiczem* Carami; Drugi z Krolem IMCią

IMćią Auguſtem II, Piotrem *Alexowiczem* Carem IMć. dnia 30. Sierpnia Roku 1704. zawarte, *ſalvâ integritate* wiary S. Rzymſkiey Katolickiey *utriusque ritûs*, aprobowano, & *in volumen Legum* ingroſowano. Ktore traktaty Karłowickiemu z Portą Traktatowi *præjudicare* niepowinni. 1710 *Poparćie Konf. Send. f. 37. Tit. Potwierdzenie wiecznego y doczesnego Traktatow.*

Traktat *Warſzawſki* 3. Liſtopada 1716. miedzy Stanami w Koronie y W. X. Lit. z Woyſkami *Saskiemi* za wdaniem śię w to Cara IMći w Lublinie zaczęty, do *Warſzawy* przenieśiony, przez Komiſarze zſtrony IKMCi y zſtrony z Konfederowanych Stanow Rzeczyp. y Woyſk Koron. y W. X. Lit. zawarty, utwierdzony. *A. 1717. f. 1. Tit. Vtwierdzenie Traktatu y Pokoiu wnętrznego* Reſtabilimentum.

O Komiſyach do traktowania o pokoy z poſtronnemi. *vide Tit. Komiſye.*

PAMIĘTNE.

vid. Tit. Salaria.

PARRICIDIVM.

KToby Oyca, Matkę, Brata, Sioſtrę, Stryia rodzonego, Męża, Zonę, y pokimby śię Sukceſyi ſpodźiewał, zabił; pozwany do Krola, albo Staroſty onego mieyſca, *teſtimonioque ſufficienti bonæ famæ & poſſeſſionatorum Nobilium convictus*, na gardle ſrożſzą śmiercią ma bydź karan. A ieźli nie ſtanie, *eo ipſo* ma bydź bezecnym, a iednak Staroſty będźie powinność, ſzukać go, y poimawſzy każdego czaſu na gardle karać. A dźieći takowego od wſzelakich zpadkow po zabitym maią bydź oddalone, a krewnym bliżſzym, ktorych ieźliby nie było, dalſzym *cedere. Except. Maſou. A. 1576. f. 309. Tit. O zabićiu.* *Herburt. f. 179. t. Fratricidæ, parricidæ, ſororicidæ, non ſuccedunt in bona occiſorum, & infames iudicantur.*

A miedzy Męzem y Zoną wſzyſtkie darowizny, wiana, połagi, zpadki, y iakieżkolwiek zapiſy temu, ktoryby Przyiaćiela zabił, upadać, a Dźiedźicom zabitego, albo ieźliby dźieći nie miał, Przyiaćiołom onegoż *cedere* maią. *Ibid.*

Takowy Mężoboyca będąc pozwany, (ktory pozew ma bydź przez woźnego y dwuch Szlachtę w domu iego, albo na dobrach, czterema Niedźielami przed terminem położony) powinien na pierwſzym roku, iako zawitym, ſtanąć y odpowiadać, bez wſzelakiey excepcyi y dylacyi. Na tymże Roku, albo na Rokach Ziemſkich, albo Grodzkich, powinna ſtrona obrażona Swiadkow mianować, y onych potym w ſześć niedźiel wnieść, w ſwoim Powiećie, albo przed Krolem. *Ibid.*

Ktoby na zdrowie Rodźicow iawnie, lubo potaiemnie naſtępował, albo ranił; ma bydź ſądzony iako *violator ſalui Conductûs. A. 1578. fol. 340. Tit. De Iniurioſis erga Parentes.*

O Dźiećiach vid. Tit. Dźieći.

§.

POENA TALIONIS.

POena talionis za potwarny pozew, tam ma bydź uznana; gdźie pozew produkuią. *Salvâ appellatione* do Krola. *A. 1550. f. 6. §. Pozwy potwarne.* *Herburt. f. 54. t. Calumniatoria citatio.*

Pœnam talionis ſto grzywien na tego, ktoryby kogo potwarnie pozwał, y *ex ciuili criminalem cauſam* uczynił, założono; ktorą *in inſtanti*, od Sądu nie odchodząc, powinien położyć, y ſzkody, ktore Aktor poprzyśięże, y *expenſas litis* zapłaćić, y ktemu dwanaśćie Niedźiel w wieży Ziemie albo Powiatu ſwego na dnie śiedźieć ma. *A. 1565. fol. 100. Tit. O rzeczach ktore śię poczćiwośći dotyczą.* *Idem ibid. t. Si quis caluṁniosè citaverit aliquem pro invaſione domeſtica.*

Ale z Kryminałow Grodzkich y Ziemſkich ta *pæna non irrogatur. Ibid.*

Ieſzcze *pæna talionis irrogatur*, gdyby kto *ex ciuili cauſa criminalem* czyniąc, na Seym albo za Dworem kogo pozwał; y takowa ſprawa ma bydź *ad forum competens* odeſłana, *luitis ut ſupra pænis. A. 1578. fol. 328. §. Exceptis cauſis.* *Et f. 521. t. De violatione virginum & oppreſſione viduarum, & maritatarum.*

O tymże w Ordynacyi Wołyńſkiego y Bracławſkiego Woiewodztw Trybunału. *A. 1589. f. 539. Tit. Co ſądźić maią.*

Reaſumowano o tym Konſtytucyą A. 1565. do Sądow Kapturowych w *Konfederacyi Gieneralney Warſzawſkiey*, ſub Interregno. *A. 1587. fol. 408. §. A gdźieby.*

Potym pœnam talionis pecuniariam na grzywien dwieśćie podnieśiono, *cum declaratione*, że *pœna talionis* iść nie ma, gdźie się pozwany odprzyśięga. *A. 1588. f. 465. Tit. O rzeczach, ktore śię poczćiwośći dotyczą.*

Vide Tit. Sprawy. *& Tit. Crimina.*

Pœna talionis także karany bydź ma, kto komu nie dowiedźie złodźieystwa. *vid. Tit. Licowny rok.*

§.

PÆNA REVOCATIONIS.

P*Æna revocationis* karany bydź ma, ktoby za uproszeniem kaduku, urodzenie czyie obelżył *&c. vid. Tit. Kaduki.*

PÆNA ET CRIMEN PECULATUS.

vid. Tit. Podskarbi.

PÆNA ET CRIMEN PERDUELLIONIS ET LÆSÆ MAIESTATIS.

vid. Tit. Crimina.

Reliquas pœnas propriis in locis reperies, quæ occurrent, dum res atque Leges, quibus indigebis, quæres.

PERESUDY.

vid. Tit. Salaria.

PIECZĘTARZE. PIECZĘCI.

KAnclerz y Podkanclerzy Koronni, przećiwko Statutowi Krola Alexandra, *de bonis Mensæ Regiæ*, nie maią listow wydawać na donacye, obligacye, wendycye, *feuda*, *sub amissione Officii*, *ad instigationem Nuntiorum Terrestrium. A. 1562. fol. 21. §. Statut Krola Alexandra.*

Alternata stanu Swietckiego z Duchownym Pieczęći Koronney *salva 1703. fol. 17.*

Cancellarius & Vice-Cancellarius, Literas contrarias Iuri non dent. vide. Herburt. f. 56.

Pieczętarze oboyga Narodow żadnych Przywileiow, na zmnieyszenie dochodow stołu Krolewskiego, pieczętować nie maią. *A. 1638. f. 3. Tit. O Ekonomiach.*

O tym, czego Pieczętarze albo ich Kancelarye przestrzegać maią, żeby z Kancelaryi nie wychodźiło; na swych mieyscach naydźiesz, gdy prawa iakiego potrzebuiąc, szukać bedźiesz, a osobliwie pod tytułami: Kancelarya. Sądy.

Pieczęći, Koronna przy Koronnych, Litewska przy Litewskich, Kanclerzach y Podkanclerzech, bydź maią. *A. 1586. f. 255. §. Obiecuiemy też.*

Idem iisdem verbis. Ib. f. 277. §. Obiecuiemy też.

Listy y Przywileie wszelakie do Inflant, pod dwiema pieczęćiami, Koronną y Litewską, maią bydź dawane, *sub nullitate. A. 1589. fol. 508. Tit. Odprawa Listow y Przywileiow.*

Także Dekreta Asesorskie, Bannicye, Gleyty, Sublewacye. *vid. Tit. Inflanty.*

Ale Pozwy Zadworne y Seymowe, pod Ziemską pieczęćią mogą bydź dawane. *A. 1598. f. 709. §. Iż też Inflantczykowie.*

Pieczęć Koronna do Koronnych, Litewska do Litewskich, a do Inflantskich obiedwie maią bydź przykładane. *A. 1607. f. 840. Tit. O niewydaniu Przywileiow.*

Pieczętarze Litewscy y Pisarze przestrzegać tego maią, aby Pozwy Zadworne na Szlachtę nie były *temerè* wydawane o dobra Krolewskie, ażby delator pokazał, że są Krolewskie, y do dyspozycyi Krolewskiey przypadłe. Także aby nie były wydawane bez delatora. O dobra iednak do stołu Krolewskiego należące, ktore są *liquidi iuris*, także y o prowenta Krolewskie, wolno Instygatorowi y bez delatora pozywać. *A. 1598. fol. 698. Tit. O Pozwiech Zadwornych w W. X. Lit.*

Tak Koronni iako y Litewscy Pieczętarze przestrzegać maią, aby Starostwa Inflant-

flantskie, nad alternatę nie były konferowane, *sub amissione Officii. A. 1589. fol. 508. Tit. Starostwa.*

Pieczętarzom Koronnym y W. X. Lit. mieysce zaraz po Marszałku Wielkim W. X. Lit. a Marszałkom Nadwornym po Podskarbich Wielkich, naznaczono. *A. 1635. fol. 18. Tit. O Mieyscu w Senaćie Pieczętarzow W. X. Lit.*

Pieczętarz nie może bydź oraz y Hetmanem y Pieczętarzem, tak w Koronie iako y w W. X. Lit. *vid. Tit. Hetman.*

Pieczętarzow osobnych, Narodowi Ruskiemu, na Vkrainie mieć pozwolono, *cum dignitate Senatoria.* Ktorzy według roty przyśięgę wykonać maią, przydawszy ten punkt: iż przećiwko Komisyi Hadyackiey nic pieczętować nie będą; y owszem tego przestrzegać będą, aby temu postanowieniu przez Konstytucye, albo Dekreta Seymowe y Zadworne, *Rescripta*, Vniwersały, Przywileie, nic śię przećiwnego nie działo. Do ktorych Pieczętarzow Vrzędu y Kancelaryi należeć będą: wszystkie tylko Duchowne gracye, Metropolie, Episkopie, Humenie, y *Beneficia* (ktore Krol podawać ma) także wszystkie gracye, nie tylko Duchowne, ale y Swieckie w Woiewodztwach tylko, Kiiowskim, Bracławskim, Czerniechowskim; także Sądy z Miast Krolewskich tylko pomienionych trzech Woiewodztw, y dekreta wszelakie, tak Zadworne iako y Seymowe. A cokolwiekby *in contrarium* tego postanowienia wyszło z Kancelaryi Koronney, albo W. X. Lit. to *pro irrito* bydź ma, y *impetrator* takowego Przywileiu, nie tylko Przywiley traćić, ale y winą dźieśiąćiu tyśięcy kop Litew. karany bydź ma. O co *forum* przed Krolem, *ex speciali regestro.* Z *Komisyi Hadyackiey. A. 1659. fol. 52. §. Privatis* wszystkim.

Pieczęć Koronną z Biskupstwem Warmińskim, *favore* Michała *Radźieiowskiego*, trzymać *pro hac vice* pozwolono. *A. 1685. f. 11. Tit. Compatibilitas.*

Pieczęć Większą Koronną W. X. Iędrzeiowi na Załuskach *Załuskiemu* Biskupowi Warmińskiemu y Sambińskiemu (dyspensowawszy *pro hac ultima vice ab incompatibilitate* Pieczęći Koronney z Biskupstwem Warmińskim) a mnieyszą pieczęć Koronną W. Janowi na Słupowie *Szembekowi*, na ten czas Referendarzowi Kor. na Radźie Toruńskiey, *urgente necessitate publica* oddano. Ktora dystrybuta Seymem aprobowana; że dawnym Prawom y Konstytucyom, o rozdaniu podobnych Wakansow na Seymie, *derogare* nie powinna, warowano. *Salva per omnia alternata* Stanu Swieckiego z Duchownym. *A. 1703. f. 17. Tit. O Pieczęćiach Koronnych*

Aby nikogo Prawem nieprzekonanego nie imać, y *Pacta conventa* aby Krol IMć. wypełniał, *& Iura Patronatûs*, także Xięstwa *Kurlandskiego* y *Semigalskiego*, Powiatu *Lauenburskiego* y *Bytowskiego*, tudźież Kośćiołow Katolickich, aby wcale zachowane były, Kanclerzom y Podkanclerzym Kor. y W. X. Lit. starać śię o to zlecono. *A. 1717. f. 11. w Traktaćie Warszawskim.*

Pieczętarze Konstytucye Seymowe na Seymiki Relacyyne posyłać maią. *vid. Tit. Konstytucye.*

Pieczętarzow oboyga Narodow, na Seymie trzećim w W. X. Lit. alternata. *vid. infra Tit. Seym. A. 1673.*

Pieczęći prywatney w sprawach publicznych Krol nie ma zażywać. *vid. Tit. Krol.*

O Pieczęći Pokoiowey y Sygnećie. *vid.* eodem *Tit. Krol.*

PIENIĄDZE.

vid. Tit. Moneta.

PIENIĄDZE POSELSKIE.

vid. Tit. Posłowie.

PISARZE ZIEMSCY.

PIsarzem Ziemskim osoba Duchowna bydź nie może. *A. 1550. fol. 7. §. Iż każdy.* *Herburt. f. 302. t. E spiritualibus.*

Pisarze sami u Sądow śiadać maią, *sub amissione Officii; salvo legali. Ibid. f. 5. §. Niedoyrzeniem.* *Idem f. 301. t. Notarii terrarum.*

W braniu *salariorum* od pozwow, wzdawania *&c.* według Statutu Zygmunta Pierwszego Krola zachować śię maią. *Ibid. f. 7. §. Kancelarya też.*

Idem f. 404. tit. Salaria Collegarum Iudicii. Idem f. 303. t. Neque Notarii.

Pisarz, ani Podpisek, u Sądu swego spraw odprawować nie maią; *Ibid. §. Przestrzegaiąc.*

Pisarze Ziemscy maią dopisować spraw, z mieysca nie odieżdżaiąc, *sub pœnis, in Statutis expressis. A. 1565. fol. 86. §. Ale w innych Woiewodztwach*; in primo versu.

Ale *Krakowskiemu* wolno inszych Powiatow w Krakowie dopisować. *A. 1589. f. 580. Tit. Roki Ziemskie Krakowskie.*

Pisarze Ziemscy, *Acta* y *Decreta* Kasztelanow swoich, w Pospolitem ruszeniu, pisać maią. *A. 1621. fol. 4. §. Pisma y Dekreta.*

Pisarza Ziemskiego *liberam electionem Zembrowskiemu* y *Ostrołęckiemu* Powiatom, y *Nurskiey* Ziemie pozwolono. *A. 1565. fol. 104. Tit. Pisarztwa.*

Pisarze *Mazowieccy* Ziemscy, przez elekcyą od Szlachty obrani, a od Krola podani, Akta Grodzkie sami sprawować, y w swoiey mocy mieć maią. *Except. Masou. A. 1577. f. 298. Tit. O Pisarzu Ziemskim.*

Herburt. f. 303. t. Notarii Vice-notarios habere possunt circa se.

Z tychże każdy Podpiska przysięgłego chować ma, dla potocznych spraw; *delinquente verò illo in Officio*, wolno stronie ukrzywdzoney, z Pisarzem albo Podpiskiem o to czynić, albo na Wiecach, albo przed Krolem, albo *in ultima instantia, peremptoriè*, tak o szkodę, iako y o winę. *Ibid.*

Ciż *Acta* Ziemskie w każdym Powiećie, w ktorych wieczne zapisy y intromisye y granice zapisuią, powinni osobno introligować, a *obligationum* także osobno, y też wszystkie *Acta* maią mieć w pilnym chowaniu. *Ibid.*

Ciż nie maią nic pisać w Xięgi Ziemskie, bez podpisu Sędźiego y Podsędka, ani w Grodźie bez Vrzędu Grodzkiego. *Ibid.*

Zapisy wedle formularza, w Statućie opisanego, pisać maią. *Ibid.*

Pisarz Ziemski *Ciechanowski* przy Grodzkich Aktach, dla przyimowania powinien bydź sam *præsens*, albo Podpiska przyśięgłego y dobrze ośiadłego w tymże Powiećie mieć. *A. 1588. fol. 478. Tit. Grod Ciechanowski wieczny.*

W Zakroczymiu, w Liwie, Zembrowie, Podpiskowie starsi, ośiedli bydź także maią, *sub pœna centum marcarum. A. 1589. fol. 581. Tit. Grody wieczne Powiatow Mazowieckich.*

Pisarzowi Ziemskiemu *Mielnickiemu fundos & prouentus* Mieszczanie przywrócić maią, *sub pœna 400 marcarum.* O co *forum* za Dworem. A że na ten czas Pisarz tameczny Poselską na Seym funkcyą ma od Obywatelow tegoż Powiatu, że o nieodprawowanie pozycyi, trudnośći od nikogo mieć nie ma, *sub nullitate causæ intentatæ*, deklarowano. *A. 1607. f. 849. Tit. O zbudowaniu Domu sądowego.*

Pisarze Ziemscy, *Czerniechowski* y z *Nowogrodzka Siewierzki*, alternatę swoię, iako y *Kijowscy*, mieć maią w Trybunale. *A. 1638. f. 44. Tit. Konserwaty.*

Na mieysce Pisarza Ziemskiego *Sendomirzkiego* Vrodz. *Bieykowskiego*, iako *paralitici decumbentis*, surogowano Vr. Iozefa *Iawornickiego* Podstarośćiego Chęćińskiego. *A. 1673. f. 30. Tit. Substytucya Pisarza.*

Woiewodztwo *Sendomirzkie* Pisarza Ziemskiego Sendomirzkiego, na Sądy swoie Kapturowe do pisania spraw, obrało było na Zieźdźie okazowania *sub Interregno A. 1587. f. 426. §. Do ktorych.*

Pisarz Ziemski *Grodźiński*, iż ieszcze nie przysiągł, na blizko przyszłym Seymiku Relacyynym uczynić to ma. *Confæd. General. Varsau. sub Interregno. A. 1648. f. 4. §. A iż Pisarz.*

A *Sanocki* wykonać przysięgę może na pierwszych sądach Kapturowych. *Ibid. fol. 5. §. Także Pisarz.*

W Grodźie *Smoleńskim* lubo Pisarza Ziemskiego nie maią, zapisy iednak wszystkie tamże zeznane, tak zupełną moc mieć będą, iakoby były przed samem Pisarzem zeznane. *Ibid. §. w Grodźie Smoleńskim.*

De salariis Pisarzow Ziemskich. *vid. Tit. Salaria.*

O Pisarzach Ziemskich *Litewskich. vid.* infra *Pisarze Trybunalscy.*

§.

GRODZCY.

Pisarze Grodzcy, w *Poznańskim, Kaliskim, Sieradzkim* y *Łęczyckim*, Woiewodztwach, także w *Wieluńskiey* y *Gostyńskiey* Ziemiach, przysięgli y ośiedli bydź maią, *sub pri-*

priuatione Officii. W *Poznańskim* y *Kaliskim* iednak Powiećie, także w *Brześćkim* y *Inowłocławskim* Woiewodztwach, tylko przyśięgli. *A. 1565. f. 102. Tit. Przyśięga Pisarzow Grodzkich.*

Krakowski przyśięgły y ośiadły bydź ma. *A. 1589. fol. 517. Tit. Akta Grodzkie Krakowskie.*

W *Miedźiale* Pisarza przyśięgłego, dla zeznawania tylko woźnych, Starosta Ośmiański mieć powinien. Ktory wypisy z Kśiąg, pod pieczęćią Starosty Ośmiańskiego, y z podpisem swoim, wydawać będźie. *A. 1590. fol. 586. Tit. O Pisarzu Ośmiańskim.*

Reassumowano tę Konstytucyą *in toto, cum hac declaratione:* że y dobrze ośiadły bydź powinien, tylko dla opowiadania y zeznawania woźnych, y deklarowano: że wypisy iego tak ważne każdemu do spraw bydź maią, iako y Pisarza Ośmiańskiego Grodzkiego. *A. 1609. f. 911. Tit. Pisarz Ośmiański w Miedźiale.*

Pisarze Grodzcy w *Sendomirzkim* Woiewodztwie przyśięgli y ośiedli bydź maią. *A. 1589. f. 580. Tit. Grody Wieczne Sendomirzkie.*

Kamieniecki y *Latyczowski* przyśięgli y ośiedli *hereditariâ possessione* bydź maią. *A. 1616. fol. 25. Tit. Grody wieczne.*

Chełmiński, Malborski y *Pomorzki*, w Ziemiach swoich *possessionati* bydź, y przy Aktach rezydować maią. *A. 1611. f. 31. Tit. Kśięgi Ziem Pruskich.*

W Ziemiach *Ruskich*, Pisarze Grodzcy ośiedli bydź maią, a Podpiskowie starśi przyśięgli. *A. 1631. f. 25. Tit. Grody wieczne Woiewodztwa Ruskiego.*

Także y w Woiewodztwie *Bełskim*. A Podpisek starszy ma bydź *juratus, persona idonea & Nobilis. A. 1635. fol. 34. Tit. Grody wieczne Woiewodztwa Bełskiego.*

Pisarza Grodzkiego *Poznańskiego* Surogator. *vid. Tit. Surogator.*

De salariis Pisarzow Grodzkich. *vid. Tit. Salaria.*

Pisarz albo Referendarz W. X. Lit. *assidere* powinien, *sub tempus Iudiciorum Assessorialium* Spraw Ziemie Inflantskiey *vid. Tit. Inflanty.*

O Pisarzach Grodzkich Litewskich, *vide sub sequenti paragrapho* Trybunalskich.

§.

TRYBVNALSCY.

Pisarze Ziemscy *Wołyńscy*, iako Akta Trybunalskie pisać maią? *vid. Tit. Trybunał.*

Pisarze Trybunalscy, Ziemscy, y Grodzcy *Litewscy*, y Podpiskowie ich, depaktować y wydawania spraw omieszkiwać nie maią, *sub pœna* sta kop Litewskich. O co *forum* Trybunał, *ad instantiam* ukrzywdzonego. A strony powinne będą Kontrowersye, y insze sprawy, do Pisarza naydaley do trzećiego dnia oddawać. *A. 1616. f. 42. Tit. O Pisarzach.*

Pisarz Trybunalski *Litewski*, gdyby pod Trybunał umarł; ieden z Deputatow na mieysce iego ma bydź surogowany, y przyśiądz rotą Pisarzką. A kśięgi wszystkie spraw Trybunalskich, za swego sprawowania, naydaley w sześć niedźiel, po odsądzeniu Trybunału, do Sędźiego y Podsędka Ziemskiego onego Powiatu, zapieczętowawszy, oddać powinien. Wypisy iednak y Widymusy z Kśiąg dawnieyszych Trybunalskich y Ziemskich, w sprawach przez zmarłego Pisarza odprawowanych, Sędźia y Podsędek, pod pieczęćiami y z podpisem rąk swoich, ludźiom potrzebuiącym wydawać maią, do obrania y konfirmowania inszego Pisarza. *Ibid. fol. 43. Tit. O Pisarzu Trybunalnym.*

Pisarz Trybunalski *W. X. Lit.* sam odtąd zawsze bez korygatorow powinność swoię, podług przyśięgi, odprawować ma. A nad dochod w prawie opisany, wedle Konstytucyi *A.* 1616. ani przez śię, ani przez Substytutow swoich, nic wyćiągać nie powinien. A gdźieby nad Prawo co na kimkolwiek wźiął, albo w Dekrećie, mimo nakaz Sądowy, ubliżenie iakieykolwiek stronie uczynił; według pomienioney Konstytucyi (ktora *reassumitur*) sprawować śię będźie powinien. *A. 1635. f. 30. Tit. O Pisarzu Trybunalskim W. X. Lit.*

Pisarze Trybunalscy *W. X. Lit.* we wszystkim według prawa dawnego zachować śię powinni. Ani sami przez śię, ani przez Substytuty swoie, niesłusznym braniem do-

chodow, stron agrawować nie maią. Terminatory z swoich dochodow, za ich prace kontentować maią, a to wszystko *sub pæna mille florenorum, per medietatem actori & Iudicio* w Trybunale, za nakazem albo pozwem od ukrzywdzonego wydanym, *soluenda. A. 1641. f. 15. Tit. O Pisarzach Trybunalskich.*

Tenże odtąd Dekreta Trybunalskie, albo sam pisać, albo dwu tylko przysięgłych Podpiskow, ktorzyby także *ex nunc de non revelandis* tylko *secretis* przysięgali, w Kole Trybunalskim przy sobie mieć będźie. A ći, *ad mundum* dekreta przepisawszy, nie w konfuzyi, ale zaraz po sentencyach czytać, y do podpisu Marszałkowskiego y Deputata, ktorego się Woiewodztwo sądźi, dawać powinni. *A. 1647. f. 7. §. A że Pisarz Trybunalski.*

De contraventione tey Konstytucyi *vid. Tit.* Trybunał W. X. Lit.

Item pro lege perpetua postanowiono: aby Pisarz w Trybunale W. X. Lit. nie wprzod zaśiadł, aż przysięgę wykona, *super non revelanda secreta*; że nic nad Prawo w Kancelaryi Trybunalskiey od spraw wyćiągać, ani sam, ani Regienći nie będą. Co uczyni podług Konstytucyi *A.* 1647. y Regienći, na tymże początku Trybunału, zaraz po obranym Marszałku, toż uczynić powinni. *A. 1667. f. 63. Tit. Trybunał w W. X. Lit.*

Pisarz Trybunalski dwoch albo trzech Regientow, *in subsidium* prac swoich, mieć może, a ći maią bydź *Nobiles benè possessionati*, y na początku Trybunałow W. X. Lit. A *in minoribus subselliis* przed swoiemi Vrzędami, nie tylko *super non revelanda secreta*, ale też na to, iako nad słuszność, zwyczay y Prawo W. X. Lit. depaktować nie będą, Jurament wykonać *obligantur.* KL. *A. 1726. f. 83. Tit. O Kancelaryi Trybunalskiey.*

Pisarzowi Trybunalskiemu od Arkusza, na ktorego iedney stronie ma bydź wierszow 30 tymf ieden, Regientom poł tymfa, Skrybentowi zaś, *inquantum* w Kancelaryi pisany będźie dokument, groszy 15 płacono bydź ma; a gdy strona sobie sama przepisze (*excepto* zapisow, ktore *omnino* w Kancelaryi pisane bydź maią) Skrybentom płaćić nie ma. Od wpisania do Regiestru sprawy Pisarze Trybunalscy *ad vitæ tempora* teraźnieyśi po 2. tymfow, a *futuro tempore* po tymfie iednemu, y od Arkusza po Złotemu; od pieczęći wszelkich wypisow szostak bity; od kopii oddania gro. 5; od odebrania iey gro. 5; od otwarćia Xiąg tymf ieden; od intromisyi y Relacyi zeznaney gro. 24; od Aresztowania Kondemnaty złt. ieden; od proklamaty gro. 24; od suscepty zapisow gro. 24; A *Decreta ex partium controversiis* ferowane, iak w Protokułach będą zapisane, po finalney rozprawie y po promulgowaniu, *in spatio* trzech dni, wydane bydź maią potrzebuiącym. KL. *A. 1726. f. 85. Tit. Dochody Kancelaryi.*

Pisarzow Trybunalskich *salaria vid. Tit. Salaria.*

§.

POLNI.

Pisarze Polni przysięgli bydź maią. *A. 1591. f. 613. Tit. Disciplina Militaris.*

Pisarzom Polnym, tak Koronnym, iako y W. X. Lit. przysiądz kazano było, przy rachunku, że sprawiedliwie Poczty pisali. *Ibid. f. 612. §. Przed temiż Podskarbiemi y Deputaty.*

Formam iuramenti Notarii Exercitus. v. in Statut. Herburt. f. 248.

Potym, żeby Pisarz Polny przysięgły był, iako *fidelitèr & absque favore* Woysko popisować, y absencye odieżdżaiących żołnierzy notować będźie, postanowiono. Inaczey, ieżliby przysięgły nie był, liczba iego nie ważna, ani przyimowana bydź ma. *A. 1616. fol. 10. Tit. O Pisarzu Polnym.*

Na każdy mieśiąc ma pisać Piechotę, tak Niemiecką, iako y Polską y Węgierską. A ieżliby w tym iaka iego *negligentia* była, liczbę z tego na Seymie uczynić powinien. *A. 1621. f. 20. Tit. O Pisarzu Polnym.*

Pisarze Polni *salario*, w prawie opisanym, kontentować się, y z niego Vicesgierencye swoie odprawować maią. *A. 1616. f. 6. Tit. Obiaśnienie* salariorum.

Pisarz Polny o działach Woyska Kwarćianego ma zawiadować, *sub pænis* o Kwarćie. *A. 1625. §. A iż też pewna liczba.*

Pisarz Polny obecnie ma bydź w Woysku, albo mieć przysięgłe Substytuty. W czym ieżliby się iaka *negligentia* stała, Posłowie Ziemscy, po wysłuchaniu liczby Skarbowey, upomnieć się tego *in facie Reipub.* powinni. A iż Woyska na ten czas są rozdwoio-

dwoione, y w Pruśiech y na Vkrainie; tedy przy iednym Piſarz ſam, a przy drugim Subſtytut iego bydź ma. A w Pruśiech przy popiśie maią bydź dwa Komiſarze. Subſtytutowi Piſarza Polnego iść *ſalarium ex ærario publico* nie ma. *A. 1628. Tit. O Piſarzu Polnym.*

Tę Konſtytucyą przyięło y W. X. Lit. *Ibid.*

O Piſarzu Polnym, reaſumuiąc W. X. Litewſkiemu wſzyſtkie Konſtytucye, warowano, aby przyśięgi na ten Vrząd nie wykonawſzy, Vrzędem ſwym nie ſzafował. *Item* aby według przyśięgi ſwey popiſow nie omieſzkiwał, y aby ſam Roty iezdne, w każdey ćwierći roku, a pieſze każdego mieśiąca popiſował, y żadnemu Towarzyſzowi nad trzy konie pocztu nie przyimował. *A. 1633. fol. 19. Tit. O Piſarzu Polnym W. X. Lit.*

Piſarz Polny W. X. Lit. z doſtoieńſtwem Senatorſkim trzymać nie powinien Vrzędu tego. *Ibid.*

O powinnośći Piſarzow Polnych Konſtytucye wſzyſtkich Seymow reaſumuiąc y aprobuiąc *in toto*, poſtanowiono: aby Piſarz Polny Woyſko wſzyſtko w ćwierć roku popiſawſzy, regieſtra z podpiſem ręki ſwoiey do Skarbu, a potym do Marſzałka Poſelſkiego, na początku każdego Seymu, *ſub privatione Officii*, oddawał. Inaczey bez takowego regieſtru Skarb żadney Chorągwie żołdu wydawać nie ma. *A. 1654. fol. 5. Tit. O Subſtytućie Piſarza Polnego.*

Na mieyſce Piſarza Polnego Koronnego, w więźieniu zoſtaiącego, poki nie powroći, podano Subſtytuta Vr. Maryana *Iaſkolſkiego* Strażnika Woyſkowego, z tym dokładem: aby ten Vrząd *fideliter*, według Prawa, adminiſtrował, *prævio iuramento corporali, iuxta rotham* Piſarza Polnego. *Ibid.*

O Vrzędźie y przyśiędze Piſarza Polnego W. X. Lit. dawne Konſtytucye reaſumowano, *cum hac declaratione*: aby Chorągwie iezdne co ćwierć roku, a pieſze w mieśiąc, za wiadomośćią Hetmańſką, ſam przez śię, albo przez Subſtytuta przyśięgłego popiſował, a regieſtra podpiſane, zaraz po popiśie, iedne do rąk Hetmana W. W. X. Lit. a drugie do Skarbu W. X. Lit. na początku Seymu każdego, oddawał, *ſub pœna privationis Officii*. O co *forum* na Seymie, *ad inſtantiam* każdego Poſła. Ta iednak *pœna* do nieoddania tylko regieſtrow popiſowych śćiągać śię ma; bo ieżliby w borgu będąc Woyſko, piſać śię nie chćiało; przy nim żadna nie zoſtanie wina. *Ibid. fol. 30. Tit. O Piſarzu Polnym W. X. Lit.*

O Władzy Vrzędu y prerogatywie Piſarza Polnego Koronnego, Konſtytucye y Prawa wſzyſtkie reaſumuiąc, poſtanowiono: aby Komiſarze od Woiewodztw y Ziem, do wypłacenia Woyſku na Woiewodztwa, *vigore* Trybunału Radomſkiego *A. 1667.* rozebranemu obrani, bez podpiſu Piſarza Polnego Koronnego na regieſtrach, zaſług nie wydawali, *ſub reſtitutione de ſuo* tychże ſum. O co *forum* w Trybunale *in regeſtro merè fiſci* bydź ma. *A. 1673. fol. 17. Tit. O Piſarzu Polnym Koronnym.*

Piſarztwa Metryki Koronney. *vid. Tit. Metryka Koronna.*

Piſarze Seymowi. *vid. Tit. Dekreta.*

Piſarze Celni. *vid. Tit. Cła. Tit. Myta.*

Piſarze Skarbowi. *vid. Tit. Podſkarbi.*

Piſarze Graniczni. *vid. Tit. Podkomorzy.*

P I W O.

Piwa *Wrocławſkiego* nie ma nikt ſzynkować, *ſub pœna quatuordecim marcarum, per Capitaneum loci decernenda*; y wolnośći do ſzynkow takowych piw, komuby od Krola nadane były, *caſſantur. A. 1578. f. 335. Tit. O Piwo Wrocławſkie.* *Contrarium id Statuto Alberti Regis. Herburt. f. 69. t. Cereviſia.*

Piwowar Czopowe od piwa, y oſobne ſzelężne, gdy ie ſzynkować będźie, od ſzynku ma płaćić. *Uniwerſał Poborowy A. 1593. f. 654. It. 1613. f. 16. Tit. Czopowe.*

Piwa przewoźnego w Piotrkowie nikt ſzynkować nie ma, *ſub pœna centum marcarum, & amiſſione* piwa takowego. O co *forum* Grod Piotrkowſki, *ad inſtantiam Inſtigatoris Officii Caſtren. abſque appellatione.* A ieżliby do dworu Szlacheckiego takowe piwa na ſzynk były przywiezione; powinien ten Szlachćic z Szynkarza nieodwłoczną ſprawiedliwość uczynić, albo ſam zań w Grodźie odpowiadać, winę odłożyć, y rzecz oſądzoną albo dekret odnieść, *ſine appellatione, ut ſupra.* Staroście iednak Piotr-

kowſkie-

kowskiemu wolno piwa przewoźne przez Vrzędniki swe brać, y według woli swey obracać. *A. 1613. f. 16. Tit. O Piwie przewożnym.*

Ani do Poznania, tak z Maiętności Szlacheckich, iako y z inszych Miasteczek okolicznych, nie maią bydź piwa na wyszynk przywożone, pod utraceniem tegoż piwa. Czego Vrzędnicy do tego w Mieście tym należący *seriò* doglądać, y zaraz exekucyą czynić maią. Nikomu iednak na potrzebę prywatną, ta Konstytucya nie zagradza, piwa sobie z kądkolwiek, lub z Cudzych Kraiow, przywieźienia. *Ibid. fol. 27. Tit. Przewoźne Piwo.*

Piw y gorzałek, w Miastach y Miasteczkach Woiewodztwa *Płockiego*, osobliwie w Płocku w Kanoniach y Domach Klasztornych, Kościelnych y Szlacheckich; także w *Płońsku* w domach Szlacheckich y Klasztornych, nie godźi śię szynkować, oprocz samych mieyskich, *sub confiscatione* takowych likworow: względem ktorego zabrania *nulla impetitio in ullo foro* bydź powinna. *A. 1667. fol. 20. Tit. Czopowe Woiewodztwa Płockiego.*

Piwa robić w Miastach bez Cechu, nikomu śię nie godźi. *vid. Tit. Miasta.*

POBOR. POBORCY.

vid. Tit. Podatki.

POCZET.

POczet na Seym tego, ktory iest pozwany, *ratione læsæ Maiestatis.* Poczet na Komisyą. Poczet na Wizyą. Poczet na Trybunał y na insze sądy. Poczet na Granicach miedzy Ruskim, Belskim, Podolskim, a Wołyńskim Woiewodztwem. Poczet Zołnierzki. *vid. Tit. Crimina. Tit. Komisye. Tit. Trybunał. Tit. Sądy. Tit. Granice. Tit. Zołnierz. Tit. Woysko.*

PODATKI.

Anno 1557. POdatki ktore uchwalone były, na potrzeby Rzeczypospolitey. *in volumine Constitutionum* te śię nayduią: Naprzod Pobor łanowy. *A. 1557. fol. 12. §. Iż też gwałtownemu nieprzyiaćielowi.*

1564. Potym Pobor łanowy, czopowe od wszelakich likworow, szos z domow mieyskich. *A. 1564. fol. 69. Tit. Uniwersał.*

1565. Pobor także z czopowem y szosem. *A. 1565.*

1569. Takież podatki po Vnii z W. X. Lit. *A. 1569.*

1573. Takież *A. 1573.*

1576. Takież *A. 1576.*

1577. Takież *A. 1577.*

1578. Potym Pobor z czopowem, szosem, y do tego podatek, nad cło pograniczne, od Kupcow wszystkich, woły za granice pędzących; y z osobna od wszelkich towarow inszych czwarty grosz, nad cło albo myto pograniczne. Pogłowne Zydowskie. Podatek od pieniędzy na intereśie. Pobor wodny. *Subsidium* od PP. Duchownych, *sine derogatione* prawom y wolnośćiom ich, z chęći y miłośći ku Rzeczyposp. pozwolone. *A. 1578.*

1580. Też ktore *immediatè* Podatki. O postanowieniu tylko *subsidii* od PP. Duchownych *declaratur*: iż y Duchowieństwo religii Greckiey, ktorzy maiętnośćiami są opatrzeni, powinni mu podlegać. Do tegoż ratunku *excitantur* y PP. Senatorowie, Vrzędnicy, Dźierzawcy Krolewszczyzn w W. X. Lit. *A. 1580.*

1581. Takież podatki *A. 1581.*

1588. Takież, *excepto* PP. Duchownych. *A. 1588.*

1589. Takież iako *immediatè*, y do tego Pogłowne w W. X. Lit. Cygańskie, Tatarskie, y Pogłowne od Kupcow cudzoźiemskich wszystkich, w Koronie handluiących, a possesyi, ani prawa mieyskiego nie maiących (*excepto* gośći, y Kupcow w Koronie ośiadłych) Pogłowne od *Szkotow.* Cło nowe podwyższone w W. X. Lit. *A. 1589.*

1590. Takież znowu iako *immediatè* podatki. *A.* 1590. Ale ie znieśiono potym było *in A. 1591.*

1591. Potym takież na drugim Seymie w tymże roku 1591. postanowiono, *excepto* Pogłownego Cygańskiego, y cła nowo podwyższonego w W. X. Lit. A o *Szkotach declaratur:* iż ći ktorzy konie maią, od koni, a ktorzy na sobie opałki noszą, od głowy swoiey płaćić maią.

Takież

Takież podatki, iako *immediatè*. *A. 1593.* 1593.
Takież znowu. O Szkotach tylko *declaratur*: iż okrom Poboru, z osobna od towarow rowno z drugiemi Kupcami płacić maią. *A. 1595.* 1595.
A że niektore Woiewodztwa y Ziemie nie wydały Poboru; kazano go wydać, y na Zydow pogłowne postanowiono drugie. A Ziemie Dobrzyńskiey, że Pobor na Seymiku pozwoliła y wydała, *approbatur*, y ma bydź do Skarbu oddany. *A. 1596.* 1596.
Takież iako *immediatè* podatki. O Ormianach osiadłości nie maiących, y o żydach handle prowadzących, ma się też rozumieć, co o inszych Kupcach. *A. 1601.* 1601.
Takież znowu. *A. 1602.* 1602.
Takież w Koronie tylko; a w W. X. Lit. na to mieysce Czopowe, y myto nowe wodne y lądowe. *A. 1603.* 1603.
Tu takie, iako *in A. 1601.* były. *A. 1607.* 1607.
Takież znowu, y z cłem nowo podwyższonem y z zpławem wodnym w W. X. Lit. *A. 1609.* 1609.
Takież, y do tego pobor od Kupcow, pieniądze za granice wywożących, także czopowe W. X. Lit. *A. 1611.* 1611.
Potym Pobor z czopowem, szosem, pogłownem Szkockiem, żydowskiem, Tatarskiem, czwartym groszem Kupieckiem, zpławem wodnym, cłem nowem, y czopowem W. X. Lit. Do tego podatki nad pobory z każdego łanu od nowey Szlachty, y Mieszczan dobra Ziemskie trzymaiących, y od pieniędzy na intereśie. A z Miast Pruskich, iako *Gdańska*, *Elbiąga*, *Torunia*, *Malborka*, także z *Rygi*, y inszych, mimo pobory, z każdego domu po zł. 2. względem tego, iż nie płacą czopowego, wedle uchwały Rzeczyposp. iako insze Miasta Koronne. Kwarta *nomine* Donatywy, to iest: dwie czwarte części prowentow y dochodow wszelakich od Woiewodow, Starostow Dzierżawcow dobr wszelakich stołu Krolewskiego w W. X. Lit. Trzy kwarty Symple do Rawy, z Krolewszczyzn w Koronie, y połowica iurgieltow od Iurgieltnikow. *A. 1613.* 1613.
Y na drugim Seymie, w tymże roku 1613. takież podatki. 1613.
Potym pobory z czopowem, szosem, pogłownem Szkockiem, Zydowskiem, Tatarskiem, Czwartym groszem Kupieckim. *A. 1616.* 1616.
Takież podatki znowu, y do tego cło nowe y czopowe W. X. L. y Pogłowne od Kupcow Cudzoziemskich, iako *in A. 1589.* było. *A. 1618.* 1618.
Takież. A Woytowie y Szołtyśi nad pobory z łanu po zł. 2. płaćić maią. *A. 1619.* 1619.
Potym Pobory z czopowem, Szosem, Pogłownem od Kupcow wszelakich cudzoziemskich, w Koronie handluiących, a ośiadłości, ani prawa mieyskiego nie maiących (co się ma rozumieć y o faktorach ich) także z czwartym groszem *in duplo*, y podatkiem od Woytow y Szołtysow, iako *in A. 1619.* Także z kwartą duplą w Koronie, a w W. X. Lit. symplą z Krolewszczyzn dobrowolnie pozwoloną; *excepto* Ekonomiy Krola y Krolowy. Także z pogłownem żydowskiem, Tatarskiem, z cłem nowo podwyższonem y zpławem wodnym w W. X. Lit. Także z podatkiem od Szlachty nowey, iako *in A. 1613.* y od Mieszczan Ziemskie dobra trzymaiących, y od pieniędzy na płaćie, y z Miast Pruskich z domow. *A. 1620.* 1620.
Potym Pobory z czopowem, szosem, pogłownem od Kupcow wszelakich cudzoziemskich, *ut supra*, y z Czwartym groszem, y cła aukcyą, y z pogłownem żydowskiem, Tatarskim W. X. Lit. y z połowicą Kwarty do Rawy na S. Marćin, a drugą na Swiątki, z Krolewszczyzny, z Ekonomiy Krola y Krolowy w Koronie. *A. 1621.* 1621.
Taykież podatki, bez pogłownego Tatarskiego y kwarty. *A. 1624.* 1624.
Potym Pobory z czopowem, szosem, pogłownem Kupieckiem, żydowskiem, Tatarskiem, aukcyą cła, czwartym groszem, Czopowem W. X. Lit. podatkiem od Woytowy Szołtysow, y od Duchownych religii Greckiey, *nomine* donatywy nad pobory, y od Szlachty nowey, y Mieszczan dobra Ziemskie trzymaiących (*excepto* Mieszczan Krakowskich) y od pieniędzy na intereśie, y z kwartą Symplą *nomine* Donatywy z Krolewszczyzn W. X. L. y z Cłem nowo podwyższonem, y zpławem wodnym w W. X. Lit. *A. 1626.* 1626.
Takież iako *immediatè* Podatki, *excepto* Kwarty *nomine* donatywy z Krolewszczyzn W. X. Lit. *w tymże roku 1626. na drugim Seymie.* 1626.
Takież, *excepto ut supra* Kwarty, także *excepto* Szlachty nowey y Mieszczan, y podatku od pieniędzy na intereśie. *A. 1627.* 1627.

Declaratur: że Szlachta, ktorzy przedawszy Maiętności w Mieście mieszkaią, a pieniądze na intereśie maią, płaćić powinni. *Ibid.*

1628. Potym Pobory z czopowem, szosem, aukcyą cła, czwartym groszem, pogłownem kupieckiem, z Donatywą w W. X. Lit. Kupiecką, także z podatkiem od Szlachty nowey, y Mieszczan dobra Ziemskie trzymaiących; ktore dobra rozumieć śię maią Szlacheckie prywatne, nie te, co *antiquitùs* od Krolow albo Xiążąt Mieszczanom nadane. *A. 1628.*

Tu sposob wybierania inaczey, aniżeli w przeszłych Vniwersałach iest opisano.

1629. Potym Pobory, czopowe, szos, aukcya cła, czwarty grosz *in triplo*, Pogłowne żydowskie, cło w W. X. Lit. nowo podwyższone, y zpław wodny zwyczayny, y Czopowe, y Pogłowne żydowskie. *Qvod vide per aliquos titulos.* Do tego Podymne nowe, ktorego *modum* wybierania *latè vide A. 1629. fol. 4.* Podatek od Kupcow y Przekupniow, gdźie *specificantur* rzeczy, y sposob wybierania onego opisany *fusé*, od czego y iako płaćić maią? *Ibid. fol. 6.* Zosobna od Kupcow Koronnych *donativum 100.* tyśięcy zł. *Ibid. fol. 8.* Także podatek od Ormian, Persow, Grekow, Szkotow, *vagabundis*, ktorzy *jus ciuitatum* nie maią, 20000. zł. *fol. 8. Tu Instruktarz Celny W. X. Lit.*

1629. *Vrgeantur sub pœnis* (*quas vide*) ći, ktorzy przeszłego podymnego nie oddali. *Na drugim Seymie A. 1629.*

Potym Podymne, iakie z przeszłego Seymu było. *Item* podatek od Kupcow y Przekupniow y Ewekta do lat dwu, y Pogłowne żydowskie. W W. X. Lit. zaś Pogłowne żydowskie y Tatarskie. O czopowym piwnem y miodowem Konst. *vide ibid.* Donatywy *residuum* Kupcy złożyć maią *sub pœna triplicis pensionis*, także y *vagabundi.* Czopowe w W. X. Lit. wedle Konstytucyi *Anni 1628.* wybierane ma bydź. *De auctione subsidiorum declaratur Constitutio* Seymu przeszłego 1629. iż śię nie tylko na Ewekta, ale też y na Indukta śćiągać ma. *Ibid.*

1631. Potym iedne Woiewodztwa Pobor, a drugie Podymne pozwoliły. Także w Koronie: Czopowe na dwie lećie, Ewekta y restauracya dawnych zkładow, czego *ordinationem latè vide fol. 3. y w Vniwersale poborowym.* Pogłowne żydowskie. W W. X. Lit. zaś, cło nowo podwyższone, y zpław wodny zwyczayny. Cło, *titulo auctionis*, od wszelakich towarow, ktore Szlachta na przeday wodą y lądem prowadźić będą (okrom zboż z gumien ich własnych) ktore od płacenia ceł wolne bydź maią) na lat dwie dobrowolnie od Szlachty pozwolone. Od ktorego żaden *cuiuscunque status & conditionis*, żadnemi wolnośćiami wymawiać śię nie ma, *sub pœna confiscationis* towarow. Szlachta *ab euectis mercibus* tylko płaćić ie maią; a Kupcy, y inśi wszelacy *plebeij, ab euectis & inductis. Item* Czopowe, Pogłowne troie Zydowskie. *A. 1631.*

Tu Instruktarz celny W. X. L. na cło pod tytułem, Aukcya sumy. Ibidem.

1632. Czopowe reasumowano, *sub pœna mille marc. in Iudicio Tribunalitio, ex delatione Instigatoris*, gdyby go kto nie dał. *A. 1632. f. 6. tit. O czopowym.*

Y do tego postanowiono Pobor, według Vniwersału poborowego *A. 1629.* Podymne Symplę, według przeszłych o tym Konstytucyy. Także podatki zwykłe, ktore przy łanowym zawsze chodźiły. Jako to: od Mieszczan dobra Ziemskie Szlacheckie prywatne iakimkolwiek sposobem trzymaiących (*exceptis Magistratibus Consularibus*, ktorzy na to *specificè* dawne prawa maią) Od Rzemieślnikow, Iubilerow, Przekupniow, Przekupek, Komornikow, komornic, łoźnych, hultaiow. Także Czopowe od likworow wszelakich; także Pobor wodny u Fordana; także zkładne y czopowe winne; także czwarty grosz trypłą nazwany, y *accidentia* do niego należące, iako Cetnarki, Furmanki, Prasołki, większe y mnieysze. A to wszystko, wedle Vniwersału pomienionego *A. 1629.* (*ktory masz* infra) Do tego Zydźi, okrom pogłownego, Podymne ieno symplę, według Konstytucyi Seymu pierwszego 1629. zapłaćić maią. *ibid.* (*na końcu*) *tit.* O Podatkach.

1633. & 1634. Znowu takież podatki. Zydźi iednak tylko same pogłowne dać maią. Zkładne winne *plus offerenti* ma bydź arendowane, także y czopowe Koronne. *De Evectis Constit. 1629. reassumitur.* W W. X. Lit. zaś Pobory, Podymne, cło oboie, tak nowo podwyższone z zpławem wodnym, iako y *auctio subsidiorum* nazwane; także y Czopowe, Pogłowne Zydowskie y Tatarskie. *A. 1633.* Znowu takież tak w Koronie, iako y W. X. Lit. (okrom pogłownego Tatarskiego w W. X. Lit. ceł, y czopowego) do tego pogłowne Zydowskie w Koronie, y donatywa z Miast W. X. Lit. *A. 1634.*

Koekwacya w Podatkach uczyniona miedzy Woiewodztwy &c. *Ibid.*

Potym

Potym dwoie Podymne po wszystkiey Koronie, z tym dokładem: że ie wolno, gdźie iest ten zwyczay, poborami wydawać, byle takowa suma do Skarbu wnieśiona była, iaka z sprawiedliwego podymnego wychodźi. Z temiż y pozostałe przeszłe podatki do Skarbu wydane bydź maią. *Idem* Czopowe y zkładne winne, Pogłowne żydowskie, *Donativum* Kupieckie, a w W. X. Lit. Pobory, czopowe, cło oboie, tak nowo podwyższone, iako y *auctio subsidiorum* nazwane, z zpławami wodnemi. Pogłowne żydowskie, *Donativum* Kupieckie. *A. 1635.* 1635.

O Koekwacyi W. X. Lit. w podatkach uczynioney. *vide Constit. na drugim Seymie 1635. fol. 4.* a o koekwacyi Ziemie Inflantskiey. *f. 5.*

Potym Czopowe po wszystkiey Koronie. Zkładne winne. Pogłowne Żydowskie. *A. 1637.* 1637.

Potym, iedne Woiewodztwa pozwoliły czopowe, a drugie podymne. Także Pogłowne żydowskie, Ewekty dawne, czwarty grosz tryplikowany, podatek Fordański, Furmanka, Prasołka, y insze *accidentia*, tak iako są w przeszłych Konstytucyach opisane. Także myto pieniężne y zkładne, winne Wołoskie, sposobem od win Węgierskich. A z W. X. Lit. *Subsidium* Koronie 200000. zł. na dwie raty; co nie ma *in exemplum trahi*, gdyż to *ex fraterno affectu* W. X. Lit. pochodźi. Także cło Kupieckie nowo podwyższone, z zpławem wodnym, y czopowe, ieno sympla. *A. 1638.* 1638.

In Anno 1640. Woiewodztwa, Ziemie y Powiaty, tak Koronne, iako y W. X. Lit. *Retenta* wszystkie, co się u ktorego naydźie, oddać obiecały; y *pro ordinario præsidio* Rzeczypospi. iedne deklarowały dać dwoie podymne, a drugie do Braći to wźięły. Do tego pogłowne żydowskię w Koronie y czwarty grosz, ewekta, pobor wodny, Fordan rzeczony, podług Vniwersału 1629. A o podatek zatrzymany od Kurfirszta IM. Brandeburskiego *ex Pactis feudalibus*, Rzeczypospi. należący, tegoż Kurfirszta IM. *paternè* Krol IM. pisaniem upomni. 1640.

Potym, w Koronie tylko suma dwoygu podymnemu koresponduiąca, y Pogłowne żydowskie. *A. 1642.* Woiewodztwom y źiemiom o podatkach *lauda approbantur. ibidem.* 1642.

Koekwacya niektorych Woiewodztw y Ziem w podatkach zatrzymanych stanęła, a drugich do przyszłego Seymu odłożona. *Ibid.*

Potym, iedne Woiewodztwa y Ziemie podymne, a drugie czopowe pozwoliły. Do tego Pogłowne Żydowskie, Indukta od wszelakich Kupcow, y *auctio* zkładnego winnego. A w W. X. Lit. Czopowe *in duplo*, wyiąwszy Karczmę Witepską, *Donativum* Kupieckie, cło nowo podwyższone, z zpławem wodnym, Pogłowne żydowskie. *A. 1643.* 1643.

Potym Podymne, iedno Woiewodztwa y Ziemie postanowiły, a drugie do Braći wźięły. *Inducta prorogantur.* Zkładne winne *conseruatur. A. 1646.* 1646.

Potym dwoie Podymne, *sine omnibus abiuratis, conflagratis & desertatis*, wedle kwitow 1629. y poślednieyszych. A w W. X. Lit. cło nowo podwyższone, z zpławem wodnym, czopowe dupla, Pogłowne żydowskie. *A. 1647.* 1647.

Potym *sub interregno*, w W. X. Lit. cztery Pobory, a w Koronie na Seymikach Powiatowych, ktore im naznaczone są, podatki obmyślą. *A. 1648. fol. 20.* 1648.

Potym na Elekcyi, w Koronie dwoie Podymne y pewna liczba ludźi na woynę, albo pospolite ruszenie; a w W. X. Lit. 10. Poborow, do czego maią należeć myta nowe, ktore *currunt. Anno eodem 1648.* 1648.

Potym iedne Woiewodztwa y Ziemie pozwoliły pewne sumy pieniężne, na pewną liczbę ludźi nowego zaćiągu, y podymne na stary zaćiąg; drugie czopowe; inne podymne tylko poborami; inne innym sposobem. A w W. X. Lit. cło nowo podwyższone Kupieckie, czopowe *in duplo.* Ziemia Inflantska cła y czopowego, do Korony iednę połowicę, a drugą do W. X. Lit. *A. 1649. na pierwszym Seymie.*

Potym iedne, sumę 20. Poborom koresponduiącą deklarowały, drugie Poborom 10. insze czterom, insze dwoie podymne, insze do Braći wźięły. Do tego *donativum* Kupieckie w W. X. Lit. czworo podymnego *ordinationem latè vide.* Pogłowne Tatarskie y Żydowskie. *A. 1649. Na drugim Seymie.* 1649.

Koekwacye w podatkach, tak Koronnych, iako y Litewskich. *vide ibid.*

Abjurata w podatkach iść maią do lat 4. obywatelom Kijowskiego, Wołyńs. Podols. Bracławs. y Czerniechowskiego Woiewodztw, Ziem y Powiatow. *Ibid. f. 18. t. Securitas.*

1650. Potym summę sześćiom Poborom koresponduiącą, deklarowały niektore Woiewodztwa y Ziemie, a insze *modum contribuendi* do Braći wźięły, &c. Także *Donativum* Kupieckie, Pogłowne Zydowskie. A w W. X. Lit. szesnaśćie Podymnego, Czopowe *in duplo*, *Donativum* Kupieckie, Podatek od Zastawnikow y Arendarzow, od każdego sta zł. po zł. 5. Także y od Szlachty, ktorzy na interesach y płatach pieniądze maią; Pogłowne Zydowskie, cło nowo podwyższone, zwyczayne z spławem wodnym cło, *sub titulo Auctio subsidiorum*; do ktorego y Instruktarz napisano. *A. 1650.*

1652. Potym, summę ośmiom Poborom koresponduiącą, iedne Woiewodztwa y Ziemie, drugie mniey, insze więcey deklarowały. Także *Donativum* Kupieckie, Pogłowne Zydowskie. W W. X. Lit. zaś Podymne, nie iednako wszędźie iednak *in quantitate*; do tego *Donativum* Kupieckie, Pogłowne Zydowskie y Tatarskie. *A. 1652.*

1653. Potym, ośm Poborow na zapłatę dawnego długu, y śiedmnaśćie na nowy zaćiąg. A w W. X. Lit. troie podymne cło nowo podwyższone, *Donativum* Kupieckie, Pogłowne y Podymne Zydowskie, czopowe *in duplo*. *A. 1653.*

1654. Potym, na zapłacenie starego długu, poborow 24. Na zaćiąg zaś nowego woyska na pięć ćwierći, na każdą po połosma poboru, *cum abiuratis* wszystkie; do tego *Donativum* Kupieckie, Pogłowne żydowskie. A w W. X. Lit. w iednę 22. podymnych, a w drugą 16. *Item* Pogłowne Zydowskie. *A. 1654.*

1655. Potym *Donativum* Kupieckie y Pogłowne żydowskie. A w W. X. Lit. Podymnego 22. Czopowe *in duplo*; cło nowo podwyższone z spławem wodnym; cło *sub titulo*, *auctio subsidiorum*; Pogłowne Zydowskie. *A. 1655.*

1658. Potym summa 25.½ poborom koresponduiąca, Czopowe, Akcyza *à victualibus & utensilibus*, ktorey *ordinationem latè vide*. Pogłowne Zydowskie. A w W. X. Lit. Podymnego piętnaśćie, Akcyza, *Donativum* Kupieckie, Pogłowne y Podymne żydowskie, y Tatarskie, czopowe *in duplo*. Cło nowo podwyższone z spławem wodnym. *A. 1658.*

1659. Potym summa trzem poborom koresponduiąca, y czopowe, akcyza, *Donativum* Kupieckie, pogłowne żydowskie. A w niektorych Woiewodztwach y Ziemiach, czopowe tylko y akcyza. W W. X. Lit. zaś podymnego sześćioro, akcyza, *Donativum* kupieckie, pogłowne y podymne Zydowskie, y pogłowne Tatarskie. *A. 1659.*

1661. Potym summa 50. poborom *sine abiuratis* koresponduiąca, y dwoie podymnego *cum abiuratis*. W drugich zaś Woiewodztwach y Ziemiach 15. poborow, w inszych mniey, w inszych więcey. Do tego pogłowne żydowskie, Cła generalne od Kupcow, Szlachty, Duchownych. A w W. X. Lit. 22. podymnego, cło nowe solne, cło nowo podwyższone y spław wodny, Czopowe *in duplo*, cło *auctio subsidiorum*, *Donativum* Kupieckie, podatek od tabaki, pogłowne y podymne żydowskie, pogłowne Tatarskie. *A. 1661.*

1662. Potym, *subsidium generalis Reipub. contributionis. &c.* do tego na żydy, okrom pogłownego ordynaryynego y dwoyga podymnego, na przeszłym Seymie postanowionych, drugie pogłowne. A w W. X. Lit. *subsidium generalis contributionis*, pogłowne Zydowskie y Tatarskie. Do tego podatek od Kupcow y Mieszczan W. X. Lit. y od żydow, iakiemikolwiek towarami handluiących, *prævia* każdego towaru, przez Vrząd Grodzki y Magistrat mieyski, *taxatione* y *iuramento* onych przed tymże Vrzędem *comprobatione*, od każdego sta złotych. po zł. 5. a od Kupcow cudzoźiemskich possesyy swoich w W. X. Lit. nie maiących, towary z cudzych Państw y likwory przywożących, *in duplo*, *sub amissione mercium*. *A. 1662.*

1667. Potym, na zapłatę *pro præterito* Woysku Koronnemu 24. a *in futurum* sześćioro podymnego. Także *auctio* ceł Koronnych y Ruskich, zkładnego winnego, *Donativum* Kupieckiego y pogłownego żydowskiego. A w W. X. Lit. podymnego 15. *auctio subsidiorum*, *Donativum* Kupieckie, cło nowo podwyższone y spław wodny, czopowe *in duplo*, pogłowne Tatarskie, prowent tabaki. *A. 1667.*

1668. Potym *sub Interregno*, Poborow 4. *cum abiuratis*, *Donativum* Kupieckie, pogłowne żydowskie. A w W. X. Lit. Podymnych sześćioro, do czego y żydźi y Tatarowie należeć maią. *A. 1668.*

1670. Potym pobory y pogłowne Zydowskie. A w W. X. Lit. podymnych 27. Podatek od arendarzow, zastawnikow, y tych, ktorzy na interesach y płatach pieniądze maią. Także cło nowe podwyższone, czopowe *in duplo*, pogłowne Zydowskie y Tatarskie, prowent tabaczny, *Donativum* Kupieckie, y z osobna cło solne *in rem* Krola IMći. *A. 1670.*

Potym *ſubſidium charitativum contributionis generalis*, wedle Konſtyt. 1662. Sze- 1673.
lęzne gieneralne od wſzelakich likworow, dźieśiąty ſzeląg; cła gieneralne, przy kto-
rych cłach, Kupcom wypłacać *Donativum* kazano; pogłowne żydowſkie. A w
W. X. Lit. podymnych 15. w drugich mniey Woiewodztwach, do tego ſzelęzne gie-
neralne od wſzelakich likworow, to ieſt: dźieśiąty ſzeląg, pogłowne od łożnych lu-
dźi, w Miaſtach Krolewſkich bez żadney ſłużby bawiących się, y Komorą mieſzkaią-
cych, pogłowne żydowſkie y Tatarſkie, cło nowo podwyżſzone, czopowe *in duplo*,
prowent tabaczny. *A.* 1673.

Potym w Koronie dwoie *ſubſidium charitativum*, według nowych abiurat, Pogło- 1674.
wne żydowſkie, *Donativum* Kupieckie. A w W. X. Lit. *ſumma correſpondens* śie-
dmiom podymnym *ſub Interregno. A. 1674.*

Potym, z dymow 28. *iuxta tariffam abiuratorum A.* 1661. wyprawa żołnierza pieſzego 1676.
trybem cudzoźiemſkim &c. *Subſidium* dwoie *generalis contributionis*, ſzelęzne od
wſzelakich likworow, pogłowne żydowſkie. W W. X. Lit. także *ſubſidium genera-
lis contributionis* y ſzelęzne. Do tego czopowe zwyczayne, *Donativum* Kupieckie,
pogłowne żydowſkie y Tatarſkie, *monopolium* tabaczne, cło nowo podwyżſzone y
zpław wodny *A. 1676.*

Potym iedne Woiewodztwa po kilku podymnych, drugie y podymne, pogłowne &c. 1677.
Item ſzelęzne, y *monopolium* tabaki y papiru, cła wodne y lądowe gieneralne, po-
głowne żydowſkie *in bona moneta*. A w W. X. Lit. dwoie *ſubſidium generalis con-
tributionis*, cło nowo podwyżſzone y zpław wodny, *monopolium* tabaki, czopowe,
ſzelęzne od wſzelakich likworow, *Donativum* Kupieckie, pogłowne żydowſkie y Ta-
tarſkie. *A. 1677.*

Potym, ſumy proporcyonalne 4. pogłownym, pogłowne Zydowſkie. A w W. X. Lit. 1678.
ſubſidium generalis contributionis, cło *auctionis ſubſidiorum*, cło nowo podwyżſzone,
monopolium tabaki, czopowe *in duplo*, *Donativum* kupieckie, pogłowne Zydowſkie
y Tatarſkie. *A. 1678.*

Potym *inæqualiter* ſumy poſtąpione. Przeto warowano: że podobne deklaracye *in* 1683.
ſequelam trahi nie maią *fol. 7. Item* pogłowne żydowſkie w śrebrney monećie,
non reducendo onę na ſzelągi. A w W. X. Lit. do pogłownego iednego na Seymie
A. 1678. uchwalonego, dwoie także pogłownego. Do tego cło nowo podwyżſzone,
monopolium tabaki, czopowe *in duplo*, ſzelęzne od wſzyſtkich *in genere* likworow,
pogłowne Tatarſkie y Zydowſkie, *Donativum* Kupieckie. *A. 1683.*

Pogłowne Zydźi na przyſzłe dwie lećie na każdy Rok po 105 tyśięcy płaćić powinni, ża- 1685.
dnemi protekcyami śię nie zaſłaniaiąc, a do innych ćiężarow nie maią bydź poćiąga-
ni. *A. 1685. f. 20. Tit. Pogłowne żydowſkie.*

Pogłownych troie w W. X. Lit. według Inſtruktarza 1662. z Koronacyi Krola IMći IA-
NA III. 1676. do Woiewodztw y Powiatow rozeſłanego, według Iuramentu *Anni*
1677. uchwalono, *cuiuscunque ſtatûs, conditionis & præeminentiæ*, tak świetckich ia-
ko y Duchownych podnoſząc Libertacye y excepcye, y luboby kto w cudzych zo-
ſtawał Kraiach, ktorego wydania podatku *datur optio*, lubo pogłownem, lubo po-
dymnem, *ad inſtar* przyſzłego Seymu *ad proportionem* Taryfy, *ſubſidii Charitativi*
Anno 1677. zaprzyśiężoney, byleby ſuma koreſpondowała tey Taryfie. Poborcow
na Seymikach relacyynych obiorą, po dwu do każdey Raty, *benè poſſeſſionatos*, nie
tych, ktorzy śię, będąc Poborcami w ſkarbie, *de plano* nie ſprawili y Kwitow głownych
nie otrzymali. Raty rozłożone, *ſalarium* po groſzu od złotego na obudwu Pobor-
cow, co śię w Kwitowe inkludować ma. Sto kop winy *contra depactatores* założo-
no. *Forum* w Trybunale Skarbowym za aſygnacyami Hetmana W. W. X. Lit. do W.
Podſkarbiego, na ſzczegulną zapłatę Woyſkom ſumy rozdane bydź maią. Zydźi
zaś *ſubſidium* Gieneralne, po wypłaceniu Gieneralnego Pogłownego, maią płaćić po-
dług Inſtruktarza *A. 1678. K. Lit. A. 1685. fol. 1. Tit. Podatek* ſubſidii gene-
ralis.

Na dalſze Rzeczyp. expenſa, iako też długi winne, cło nowo podwyżſzone, czopo-
we ſzelęzne, *Monopolium* tabaczne, Pogłowne żydowſkie y Tatarſkie *iuxta quanti-
tatem Anni* 1677. do dwoch lat uchwalono, Libertacye wſzyſtkie abrogowawſzy.
Konſ. Lit. 1685. *f.* 2. *Tit. Uchwała extraordynaryynych Podatkow.*

Donativum kupieckie na lat dwie uchwalono od 100 złotych po złt. 1. *currentis mone-
tæ*, *iuxta Conſtitutionem* 1683. A W. Podſkarbi W. X. Lit. w iedneyże Adminiſtra-

 cyi

cyi ze cłem ten Podatek maiąc, ſumę 24000. do ſkarbu Rzeczypoſp. wnieść powinien. K. Lit. *1685. f. 2. Tit.* Donativum *Kupieckie W. X. Lit.*

1690. Pogłowne żydowſkie zwyczayne na każdy Rok po 105. tyśięcy uchwalono. *A. 1690. f. 10. Tit. Pogłowne żydowſkie.*

Ziemia *Czerſka*, *Warſzawſka* y *Chełmſka*, ſzelęzne od wſzyſtkich *generaliter* likworow przyięły, podług Konſtytucyi *A.* 1676. *Tit.* Subſidium *od likworow. Sub fori & executionis ligamentis* każdy, *nemine excepto*, płaćić ie powinien. Infamie y Bannicye na Winiarzach o ſzelęzne otrzymane, *quo ad præteritum caſſantur*, *& à ſolutione præteritorum liberantur*, y pogłowne od ludźi lożnych uchwalone. *A. 1690. f. 11. Tit.* Supplementum *podatkow.*

Podymne W. X. Lit. ſtoſuiąc śię do Konſt. 1667. dwadźieśćia ſześćioro uchwalono ze wſzyſtkich Dobr Krolewſkich, Duchownych, y Szlacheckich, y z Dobr Ekonomicznych, y wſyſtkie Libertacye Seymowe, Przywileie, *etiam ante unionem*, y Dekreta na ſtronę uchylaiąc, *pro hac ſola vice*, y ſpoſob wybierania onych opiſano, pod przyśięgą w Grodźie; rotą w Konſtytucyi opiſaną, ktorą *nemine excepto*, liczbę wſzyſtkich Dymow poprzyśięgać, y *ſub pœna triplicis penſionis & perpetuæ bannitionis* płaćić one kazano. *Forum* w Trybunale ſkarbowym naznaczono, a Skarb W. X. Lit. z tych Podymnych, za aſygnacyami Hetmana W. X. Lit. za przeſzłe ćwierći Woyſku wypłaćić powinien. K. Lit. *A. 1690. f. 1. Tit. Podymne W. X. Lit.*

Na zapłacenie długow, tak I. KMći względem Ekonomii *Szawelſkiey*, iako y Hetmanom y Podſkarbiemu W. X. Lit. cło nowo podwyżſzone, *Donativum* Kupieckie, Pogłowne Tatarſkie y Zydowſkie, *Monopolium* Tabaczne, Czopowe, ſzelęzne, według Konſt. *A.* 1677. poſtanowiono. Libertacye, Przywileie, *etiam prætextu ante unionem*, y Dekreta abrogowano. K. Lit. *A. 1690. fol. 4. Tit.* Prorogatio *Podatkow.*

Zadne Podatki *per Senatûs Conſilia* ſtanowione y uchwalone, ani Uniwerſały wydane *in futurum* bydź nie powinne. K. Lit. *A. 1690. fol. 4. Tit. O Podatkach W. X. Lit.*

1699. Woiewodztwa y Ziemie według Taryſy, z dawna w Skarbie praktykowaney, *non ſuppoſitoriè ad fiſcum* Podatki wnośić powinne, y Hetmani Repartycye według Taryſy Skarbowey czynić będą, *ſub nullitate* takowey Repartycyi. Deklaracye zaś, na ſame tylko determinacye Seymikow Relacyynych Marſzałek Poſelſki, a nie o podatkach przyimować powinien. *A.* 1699. *fol.* 44. *Tit. Deklaracya o Podatkach.*

Pogłowne żydowſkie, ktorego 105. tyśięcy *currentis* płaćili Pruſką monetą dobrą, rachuiąc pięć ſzoſtakow celnych złoty, przez dwie lećie miedzy Seymem a Seymem, żeby Zydźi tak w Krolewſkich, iako y Duchownych y w Ziemſkich Dobrach zoſtaiący, do Skarbu Koronnego wnośili, uchwalono. *A Rzeſzowſcy* żydźi podług ugody z Synagogami wnośić będą, a ſtarśi żydowſcy Powiatowi, pod pretextem tegoż pogłownego, nie powinni wymyślnych na partykularne Synagogi wkładać exakcyy, y do żadnych ćiężarow y exakcyy partykularnych żydow, w dobrach Szlacheckich mieſzkaiących, poćiągać nie maią *A. 1699. f. 26. Tit. Pogłowne Zydowſkie.*

1703. Szelężne, czwarty ſzeląg od każdego likworu, piwa, Gorzałek, Miodow, win wſzelakich, na lat dwie *à* 1. *Sept.* R. 1703. *ad diem ſimilem* R. 1705. że wſzyſtkich Woiewodztw, Ziem, Powiatow, Prowincyy, Xięſtw do Korony Polſkiey inkorporowanych, miaſt, miaſteczek, wśiow Krolewſkich, Duchownych y Ziemſkich, Dworow, Klaſztorow, Poświątnych; gdźiekolwiek tylko ſzynki znayduią śię; *præciſis omnibus libertationibus*, *Laudis quibusvis & veteri abuſu*, poſtanowiono. Poborcy *poſſeſſionati* bydź, od złotego po groſzu iednemu *ſalarium* brać maią; kwitowego y Rękawicznego żadnego aby nie wyćiągali, z ktorego Podatku, tak nowe Aukcyonalnego, iako y ſtare zaſługi Woyſka płacone bydź maią. Woiewodztwo Podolſkie, *circa beneficium legis A.* 1699. y Ziemię Warſzawſką *circa antiquam currentiam* Czopowego y Szelęznego, iako y innym Woiewodztwom y Ziemiom *ad beneplacitum* zoſtawiono. *A. 1703. fol. 7. Tit. Podatek ſzeląga Poſpolitego.*

Na żydy, tak w Krolewſkich, iako y w Duchownych y Ziemſkich dobrach zoſtaiących, *in vim* pogłownego 105. tyśięcy, nie *currenti*, ale Pruſką dobrą monetą, rachuiąc po pięć ſzoſtakow celnych złoty ieden, *annuatim* do przyſzłego Seymu włożono, ktore, nie zaſtaniaiąc śię Protekcyami, do Skarbu Kor. wnośić powinni, a do żadnych innych ćiężarow y prywatnych innych Podatkow, po Woiewodztwach y Ziemiach uchwa-

chwalonych, y od ſtarſzych ſwoich na ſię włożonych, tę ſumę płacąc, iuż należeć nie będą. *A. 1703. f. 18. Tit. Pogłowne żydowſkie.*

Do oſmiorga Podymnego, w W. X. Lit. uchwalonego, cło gieneralne *auctionis ſubſidiorum, Donativum* Kupieckie, *Monopolium* Tabaczne, Czopowe, Szelężne, Pogłowne żydowſkie, na lat dwie poſtanowiono. *A. 1703. fol. 27. Tit. Auctio ſubſidiorum. W. X. Lit.*

Na zapłatę Woyſku Aukcyonalnemu W. X. Lit. nad Taryfę oſtatnią, *ad numerum* w Skrypćie *ad Archivum* danym wyrażonemu, *in ſupplementum* zupełney zapłaty po 4. złt. z dymu, podług oſtatniey abiuraty, na Rok ieden, *pro hac ſola vice* pozwolono, *ſalvâ optione liberâ* Woiewodztwom y Powiatom, albo iść poſpolitem Ruſzeniem *ad operationes belli*, albo wydać po te 4. złote z Dymu. *A. 1703. f. 28. Tit. Zapłata Woyſku.*

In futurum aby żadne Podatki, ktorychby Seym nie uchwalił, na Seymikach, ziazdach iakowychkolwiek, *in præjudicium communis Libertatis* uchwalone nie były, *ſub nullitate Laudorum*, *in perpetuum* poſtanowiono; *non præjudicando* Konſtyt. O Poſelſzczyznach *A. 1703. f. 28. Tit. Zapłata Woyſku.*

In ſubſidium Woyſka, *ex prægnanti neceſſitate*, na ieden Rok, *pro hac ſola vice*, z Dobr *Neuburſkich* trzy kroć ſto tyśięcy naznaczono. *A. 1703. fol. 28. Tit. Zapłata Woyſku.*

In ſupplementum zapłaty Woyſku W. X. Lit. ktorego *auctus numerus*, Podymne *juxta Tarifam* A. 1690. po 16. złt. z dymu z Dobr dźiedźicznych Duchownych, Ekonomicznych y Krolewſkich, y Podatek młynowy na Seymie *Lubelſkim* poſtanowiony, czopowe y Szelężne, także Pogłowne żydowſkie y Tatarſkie, na Rok ieden uchwalono *A.* 1710. Poparćie Konf. Send. *f. 1. Tit. Zapłata Woyſku.* 1710.

Nova abjurata w W. X. Lit. w Krolewſkich, Duchownych y Ziemſkich Dobrach, dla zpuſtoſzonych *per peſtilentiam* gruntow, uchwalona, y Iuramentow Roty opiſane ſą; ktore *Iuramenta* w Grodach, lub na Sądach Fiſkalnych, wykonywane bydź maią. *A. 1712. f. 11. Tit.* Nova Abiurata *W. X. Lit.* 1712.

Retenta na Dobra *merè* oschłe, a przez Poborcow y ni przez kogo niewybrane, Hyberny, Symple, Kwarty, Podwodne, *& quævis contributionum genera* na Dobrach I. Krolewſkiey Mći, na reparacye Woyſka *auctoritate* Seymu 1717. exdywidowane, *pro præterito* także w Dobrach *Neuburſkich*, *Szawelſkich* y ſtołowych I. K. Mći zaległe, aż do ninieyſzego czaſu kaſowano, *pro ſolutis & non retentis* deklarowano (*excepto* zaſzłych oczywiſtych Dekretow y Kwitow w Brześćiu) aby *in futurum exacta* ordynaryynych Prowentow Rzeczyp. bydź mogła. K. Lit. *1717. f. 3. Tit. Trybunał Skarbowy W. X. Lit.* 1717.

Na zapłatę Woyſka W. X. Lit. *auctionem ſubſidiorum* z cła gieneralnego, *ad normam* Konſtyt. 1678. *Donativum* kupieckie, *Monopolium* Tabaczne, Podatek ſolny, *non obſtantibus libertationibus*, uchwalono *à* 1. *Martii* aż do Seymu przyſzłego doſzłego. K. Lit *1717. f. 6. Tit. Auctio ſubſidiorum*,

Czopowe y Szelężne W. X. Lit. *in quantitate* czterech kroć dźiewięćiu dźieśiąt dwoch tyśięcy y 300. złt. według oſobliwey Taryfy, *cum ſpecificatione particulari* ſumy, na każde Woiewodztwo y Powiat exdywidowaney, uchwalono. Libertacye wſzyſtkie od tego podatku abrogowano; *excepto* iedney Jurysdykcyi *Montwidowſkiey* w Wilnie na 6 Kotłow, a w *Werkach* Biſkupich *cum attinentiis* tylko Kotłow 3 *ab hoc cenſu antiquitus* libertowanych, *circa antiquas libertates* zachowano. Każde Woiewodztwo ma ſobie przybrać Kontrahenta, *in duplo* ſubſtancyą maiącego, iednego bez przybierania Kolegi. A ieżeliby Kontrahent zawiodł y nie byłoby go na czym patrzyć, tedy Woiewodztwo y Powiat *ex bonis ſuis terreſtribus deceſſum hunc ſupplere tenebuntur.* Z tego zaś Podatku zapłaćić nakazano: na Penſye na Buławę Wielką W. X. Lit. 120000. złt. na Polną 80000. złt. *currentis monetæ;* Piſarzowi Polnemu 15000, Strażnikowi Wielkiemu 12000; Strażnikowi Polnemu 6000; Obożnemu 1500; Stanowiczemu 1500; Sędźiemu Woyſkowemu 2000; Gieneralowi Audytorowi, to ieſt: Sędziemu Woyſkowemu Cudzoźiemſkiego Autoramentu 2000 złt. *quotannis.* Czterom Gienerał Adiutantom, każdemu po 2000; na Kancelaryą Woyſkową 6000; na Akomodacyą Rycerſtwa y Largicye ztraconym 46000, z ktorych 46. wydanych Wiel. Hetman W. X. Lit. w kole Rycerſkim, y na Trybunale Skarbowym, ma *deponere calculum. Reliquum* tego podatku *in uſus publicos cedere*

ma

ma według Dyspartymentu Gieneralnego. K. Lit. *1717. fol. 9. Tit. Czopowe y Szelężne.*

Zeby ſąśiad za ſąśiada nie był *gravatus* w Podatkowaniu, tedy z wioſek y mieyſc puſtych, także *inundationibus aquarum* podległych, z ktorychby *ceſſante agriculturâ Stipendiarius ſuum concernens levare* nie mogł, bliżſzemu lub dalſzemu Sąśiadowi, ktoryby śię *onera publica ferre* podiął, takowe mieyſca od Poſeſorow zaniedbane *occupare, non excedendo ſuum concernens*, pozwolono. *In caſu* zaś niepodięćia śię żadnego ſąśiada, żołnierzowi dla bonifikowania należytośći ſwoiey, pomienione deſerty będźie śię godźiło odbierać, *mediante decreto, ac Convictione plenariâ, tum traditione officioſa Caſtrenſi, liberam* iednak *exemptionem, ad beneplacitum* właſnych Panow mieyſc, *circa terminos exemptionum* zoſtawiwſzy. O co *forum in propriis Territoriis, præciſâ appellatione*, a gdźie *vacabit officium*, bliżſze *ſupplere tenebitur. A. 1717. fol. 56. n. 7. Tit. Regulamen.*

Woiewodztwo *Podolſkie*, choć w Taryfie A. 1676. nie ieſt *ob hoſtilitatem* wyrażone, przećięż deklarowało płaćić co Rok ſumę na zapłatę Woyſku 27473. złt. 24. groſzy; corocznie dwiema ratami, na Taryfę połtoraſta Dymow, dotąd praktykowaną, w Grodźie *Kamienieckim* oblatowaną, *remotis omnibus libertationibus, exceptionibus per Lauda appromiſſis*; tak iż z Dymu uczyni po złt. 91. 17. groſzy y śiedm pieniążkow *1717. f. 68. Tit. Przyięćie Podatku.*

Ziemia *Halicka*, lubo w Taryfie 1676. *ob hoſtilitatem* nie ieſt wyrażona, na coroczną płacę Woyſku deklarowała 27473. złt. 24. gro. dwiema Ratami z dawney Taryfy na 300 Dymow praktykowaney, do Grodu podaney, co czyni z Dymu po 45. złt. 23. groſzy 13 pieniążkow. *A. 1717. f. 69. Tit. Przyięćie Podatku.*

1726. Aby W. X. Lit. do uformowania nowego Komputu y Regulaminu w Woyſku, mogło mieć uregulowaną nową Taryfę, tak Hybern, iako też Czopowego, Szelęznego, Pogłownego Zydowſkiego, a do zniesienia *agrariæ Contributionis* Luſtracyą, *alias* Rewizyą każdego Woiewodztwa, Ziemie y Powiatu, nakazano, y Komiſarzow naznaczono, ktorzy *prævio coram officio Caſtrenſi, ſuper veram* bez żadnego reſpektu *expediendam verificationem, juramento* tę Luſtracyą, biorąc menſurę z Taryfy Hybernowey A. 1667. y z inſzych, expedyować maią K. L. *1726. fol. 100. Tit. Rewizye Dobr Hybernowych.*

Pobory. *Oprocz pomienionych podatkow, tak ordynaryyynych iako y extraordynaryyynych, ſą też prowenta Rzeczyp. z Menic y Kwarty z Krolewſzczyzn ordynaryyne. O ktorych* vide *Tit.* Moneta. *Tit.* Kwarta.

Każdy Kmieć, tak Krolewſki, iako y Duchowny y Szlachecki, w Koronie y W. X. Lit. ktory ſobie, albo Panu ſwemu orze, albo roboty odkupuie u tegoż Pana ſwego, tak w wśiach ſtarodawnych, iako y nowooſadzonych, według kwitow roku 1578. albo ieżliby kto tych kwitow nie miał, tedy wedle kwitow pośledniejſzych poborow, z każdego łanu, zrzebia, śladu włoki y ośiadłey roli, ma płaćić iednego poboru zwyczaynego po gr. 15. Polſkich. A z nowey ośiadłośći, według rekognicyi Pańſkiey, ktorą ma *iuramento* likwidować, przez poddanego. Względem dźieśięćin zaś, po drugich gr. 15. Polſkich (przedtym tak poboru, iako y względem dźieśięćin, nie płacono, tylko po gr. 10. *quod patet* w dawnieyſzych Vniwerſałach poborowych) gdźie ſą dźieśięćiny ſnopowe, albo meſzne, ſpy, albo małdry. A z dźieśięćiny, także y z tych ſpy, maią to ſobie wytrącać poddani u Duchownych; a gdźie pieniężne dźieśięćiny ſą, a nie wynioſłyby tak wiele, Kmieć ſwym dołożyć ma, tak żeby z roli y dźieśięćiny, zpełna iednego poboru było zwyczaynego, groſzy trzydźieśći Polſkich. A gdźieby dźieśięćiny ſnopowey, ani pieniężney, ani meſznego nie było; Kmieć powinien ſam dać, groſzy trzydźieśći.

A w *W. X. Lit.* także w *Kiiowie*, y na *Wołhyniu*, y indźiey, gdźiekolwiek włok mierzonych niemaſz, ieno ſłużby; z każdey ſłużby ośiadłey po złotemu iednemu. A iż na ſłużbach niektorych bywa po kilka domow; tedy dwa dymy na ieden złoty zkładać śię maią. A gdźie ſłżub, ani włok niemaſz, ieno dymy, iako bywa na *Polesiu;* dwa dymy maią śię zkładać na złoty. A w Ziemie *Halickiey* y *Podolſkim* Woiewodztwie, począwſzy od Lwowa, nie z łanow, ani z włok, ale z każdego pługa, każdy ma dać złoty ieden, ile ich wychodźi na robotę. W Ziemie także *Inflantſkiey*, nie z hakow, iako przedtym, ale z pługow poddani, tak ći, co tylko ſobie orzą, iako y ći, co na robotę Pańſką wychodzą, po złotemu płaćić maią. A

Szlachta,

Szlachta; ktorzy pługami swemi orzą, po poł złotego. A iż tam w Ziemie *Inflantskiey* niemasz żadney likwidacyi na sprawiedliwe oddanie poboru; powinni Rubieżowie, Pokundźiowie, albo po naszemu Włodarze, przy oddawaniu poboru ze wśi swoich, w Mieśćiech głownieyszych Powiatow swych, przed Vrzędem mieyskim, przyśięgę uczynić, na sprawiedliwe oddanie; ktorą tenże Vrząd zapisać, y summę, ktorą za tą przyśięgą oddadzą, specyfikować ma. A Poborcowie powinni będą, przy czynieniu liczby, w Skarbie weryfikować wybranie, takim regiestrem, od tegoż Vrzędu *authenticè* wydanym; na ktorym y ći specyfikowani bydź maią, ktorzyby nie oddali.

Szołtyśi, Woytowie, Kniaźiowie, Tywonowie, Lemanowie, Leśnicy, Pancerni, Putni, Boiarowie y inni, na iakichkolwiek posługach będący, w Dobrach Krolewskich, Duchownych, Swietckich y mieyskich, płaćić maią, każdy z nich, z włoki po złotemu iednemu. A ktoby Szołtysa skupił, a zwłaszcza w Krolewskich y Duchownych Dobrach; powinien dać z każdey włoki Woytowskiey y Szołtyskiey, po złotemu iednemu, *exceptis Bonis Equestris Ordinis*, z ktorych Szołtyśi do woyny nigdy nie należą. A wszakże y Szlachecki Szołtys ma dać z włoki złoty ieden.

Szlachćic każdy, ktory poddanych nie ma, a swym pługiem orze, albo ratayskim, powinien dać z włoki iedney gr. 15. Polskich, poboru iednego. A ieźli mniey orze, tedy *iuxta quantitatem agrorum*, *mediante iuramento* na sprawiedliwe oddanie, przez oracza, zagrodnika, albo sługę swego, przez ktorego pobor do Poborce odeśle, za rekognicyą swoią. A gdźieby ich śiła w iedney wśi było; wszyscy przez dwu oraczow, albo zagrodnikow swych, będą mogli takowy pobor, za rekognicyami swemi, do Poborce odesłać, a oni tę rekognicyą maią przyśięgą podeprzeć.

Od włoki każdey pustey, ktora w używaniu iest, zwłaszcza ktoreyby do folwarku zdawna nie przyłączono, ale ią dano z trzećizny, albo z kopczyzny orać, albo ią na inszy pożytek obrocono, y z włok paśnych, ktore naymuią Olendrowie na paszą, y inni, ktorymby wolność wyszła, powinien każdy dać po gr. 10. A ieżliby ktory Starosta y Dźierzawca, co ośiadłośći Kmiecych zpustoszył, lub sam, lub *antecessor* iego, a na folwark obroćił; tedy tak płaćić powinien, iako Kmiećie płaćić powinni byli, z tak wiela, iako ich zpustoszył, *nemine excepto*.

Metropolitowie, Władykowie, Archymandrytowie, Humenowie, Popi wszyscy Ruscy, y Popi Ormiańscy, z ośiadłośći rol takowymże sposobem maią dawać iednego poboru, po złotemu iednemu. A Protopopowie po złt. 4. także y Popi, ktorzy poddanych y rol nie maią, od obeyśćia swego, ktore maią przy Cerkwie, po złt. iednemu. A inni Duchowni, Zakonnicy, co Monasterom służą, y Cerkwiom Sobornym religii Greckiey, od tych podatkow wszystkich wolni od osob swych bydź maią. A Popowie zwyż mianowani, wydawszy *iuxta quantitatem agrorum* Pobory uchwalone, nie powinni iuż więcey dawać od Cerkwie, tylko po złt. dwu, *respectu* wszystkich poborow.

Rataie, każdy z nich, ktorzy z kopczyzny orzą, powinni dać z pługa iednego po złotemu iednemu.

Wśi Łowcze, ktore na łowiech śiedzą, tak osoczne, iako y wszelkie insze, na iakichkolwiek powinnośćiach zostawione, z ośiadłych włok po złotemu iednemu płaćić maią. A ći, co na włokach wolnych śiedzą, ieżliby na ten czas służby woienney nie odprawowali, a zwłaszcza strzelcy, choć wolność maiący, tedy także po złotemu z włoki płaćić powinni.

Wśi Wałaskie powinne płaćić, iako y w inszych wśiach, z rol, ieźli ie maią, albo z Dworzyszcza, po złotemu iednemu; a ktorzy rol nie maią, tedy od bydła, a zwłaszcza od sta owiec po gr. 20. a od 10. krow także po gr. 20. Przeto Włodarze albo Woytowie, Kniaźiowie, z tych wśi Wałaskich, maią przy oddawaniu poborow, *sub iuramento* atestacyą dać Poborcy, wiele takich chłopow, y wiele bydeł maią? A ieżeliby co zataiono, Poborca ma uczynić inkwizycyą, y o to pozwać. Toż śię ma rozumieć y o Olendrach, ktorzy z bydeł naywięcey żyią, a podatkow poborowych nie daią.

Owczarze Osepni, Pańsztowi, Fałeczni y inni, płaćić maią od 10. owiec swych po gr. 2. y od tych, co ie w naymie maią.

Zagrodnicy, ktorzy na ogrodach śiedzą, co z wymłocku żyią, po gr. 4. a ktorzy role maią ku zagrodom, po gr. 6. Ci zaś, ktorzy domki maią, a ogrody na czynszu, y bez robot są, iakiekolwiek obeyśćie maiący swoie, po gr. 12. płaćić powinni.

Komornicy, co bydło maią, po gr. 8. a co bydła nie maią, po gr. 2. Loźni, hultaie, biegunowie, *utriusque sexûs*, ktorzy się na służbę doroczną nie chcą rządźić, ani chcą ośiadać, tylko tułaiąc się po wśiach y Miasteczkach, poddane niszczą, na roboty się drogo naymuiąc, a żadnego poboru, według Vniwersałow, nie daią; każdy z nich ma dać poboru z osoby swey raz po złt. 8. Ktorych żaden do wśi swoiey nie ma przyimować, aż ukaże kwit z oddanego Poboru. O co *forum*, *contra Dominum villæ, sub pœna centum marcarum in Officio Castren. ad instantiam cuiusvis, sine appellatione.* Ktorą penę y *forum*, tylko Woiewodztwa Wielkopolskie, Poznańskie y Kaliskie, na się przyimuią; a w inszych wszystkich Woiewodztwach Poborcy *viâ ordinariâ* hultaiow dochodźić maią. Takowegoż też wolno Panu, ktory się o nim dowie, *in Officio Castren. sub eadem pœna* dochodźić. Ktorey winie Miasta y Miasteczka maią podlegać, y Poborca ma inkwizycyą czynić, w czym mu Vrząd mieyski ma *operam præstare*, ani ich też Panom swoim bronić, kiedy ich, dowiedźiawszy się o nich, będą chćieli dochodźić, *sub eadem pœna & foro.* Co y w W. X. Lit. rozumieć się ma. Ktorey Konstytucyi y śitarze podlegać maią.

Dudarze, Skomorosży, każdy od osoby swey po złotemu iednemu płaćić maią.

Przekupnie, Przekupki na wśiach, po gr. 12.

Rzeźnicy, y inni wszelacy rzemieślnicy na wśiach, po gr. 8.

Rybitwi na wśiach przy rzekach, po gr. 8. a ktorzy role maią, osobno z rol płaćić powinni, *iuxta quantitatem agrorum.*

Karczmarze na wśiach, co role maią, rowno z Kmiećmi płaćić powinni, *iuxta quantitatem agrorum.*

Wśi Krolewskie, Panow Duchownych y Swietckich, ktore są na iakichkolwiek posługach, choćby iakie wolności miały, y choć czynszu nie płacą, a podatku przedtym y dźieśięćin nie dawały, rowno także z drugiemi kmiećmi płaćić powinni. W czym Poborcy maią inkwizycyą czynić, y według starych kwitow wybierać.

Wśi y Miasteczka nowo osadzone, ktoreby 4. lata wyśiedźiały, powinne także płaćić rowno z drugiemi wśiami y Miasteczkami. Toż się ma rozumieć o wśiach y Miasteczkach pogorzałych, y od nieprzyiaćiela zpustoszonych od lat 4. tak w Koronie, iako y w W. X. Lit. Na co obdukcya Vrzędowa, y iurament Miast *huic calamitati* podległych, *per duos ex Consulibus*; a ze wśi przez dwu, to iest: Watamana, Tywona, Woyta, albo Włodarza iednego, a drugiego rolnika ośiadłego, *immediatè* po zpustoszeniu, albo zpaleniu, ma *præcedere.* W czym też zawsze ma Poborca inkwizycyą czynić, tym sposobem: z Miast dway Raycy, a ze wśi Woytowie, Włodarze, Watamani, albo Tywonowie, przy oddaniu poboru przyśięgę powinni uczynić, na sprawiedliwe oddanie z domow y z pługow, po zpaleniu albo zwoiowaniu pozostałych. Młynarze od kół zakupnych, tak walnych, iako y łodźiastych, y ważnych, od każdego po gr. 24. a od korcowych po gr. 12.

Piły, Folusze, Stępy, od każdego koła, po gr. 15. a od wietrznych młynow zakupnych, tak nowych, iako y starych, y ktore są na spi, po gr. 10. a od korcowych, po gr. 5.

Młyny, ktore Dźierzawcy Krolewszczyzn, z trzećią miarą wykupili, płaćić tak powinne, iako y insze młyny dźiedźiczne y doroczne.

Papiernicy od papieru po złt. 2.

Rudnicy, od każdego koła po złt. 2. a ktorzy role maią, osobno z nich, iako y inni, płaćić będą.

Saletrnicy po złt. 2. a towarzysze ich, po gr. 10.

Dźiegćiarze, Smolarze, Popielarze, od rzemiesła swego po gr. 12.

Smelcarze, ktorzy do zpustu smołę palą, od każdego pieca, po złt. 2. a towarzysze ich po gr. 12.

Prasołowie na wśiach od każdego woza, ktorym sol wożą *in Regno* na przekup, maią raz w rok płaćić, względem iednego poboru po gr. 12. do czwartego grosza (a nie do czopowego piwnego) tam gdźie przemieszkiwaią; za ktorego kwitem, iuż wolni maią bydź w inszych Ziemiach

Rzemieślnicy y towarzysze ich, to iest: Węglarze, Dymarze, Kowale kuźnic, Płokarze także przy papierniach, po gr. 12.

Od hut śklanych po złt. 2. a towarzysze ich po gr. 12.

Szlachta nowa, ktorzy nie na woynach są kreowani, powinni z maiętności swych dźie-

dźiedźicznych, zaſtawnych, y Dźierżaw Krolewſkich, z każdego łanu *de ſuo* zapłaćić po zł. 10. do Poborcow, na czas znoſzenia poborow, *ſub pæna duorum millium marc. in Officio Caſtren. repetenda.*

Mieſzczanie, ktorzy Dobra Ziemſkie Szlacheckie prywatnie trzymaią iakimkolwiek ſpoſobem, powinien każdy, na podatki uchwalone, płaćić z włoki albo z łanu po zł. 12. *ſub pæna mille marcarum.* O co *forum in Officio Caſtren. ſine appellatione, exceptis Magiſtratibus Conſularibus*, ktore na to *ſpecificè* dawne prawa maią, że *in communi* Dobra trzymaią.

Z Miaſt zaś y Miaſteczek Krolewſkich, Duchownych y Swietckich, Szos dwoy, ktory zowią duplą, dwie ſympli w ſobie maiący, (ktory śię ma rozumieć względem gruntow, gdźie domy śiedzą y śiedźiały, y tak wiele iego dupl rachować śię ma, iako wiele poborow pozwolonych będźie, oprocz Miaſta *Krakowa*, ktore tylko Symplę iednę Szoſu przećiwko każdemu poborowi płaćić zwykło, *quod vide in Conſtit.* o Podatkach, *A.* 1633. *na końcu.*) płacony bydź ma, według dawnego zwyczaiu y kwitow ſtarych, *non obſtantibus ullis libertatibus, prærogativis nobilitatis, ſeu decretis.* W tychże Miaſtach y Miaſteczkach Mieſzczanie y Przedmieſzczanie, ktorzykolwiek role maią, płaćić powinni z włoki po gr. 30 poboru iednego; także y ze wſzyſtkich wśi, do Miaſt y Miaſteczek należących, żadney nie wyimuiąc. Więc y Miaſta *Spiſkie* Pobor wſzelaki, iako y drugie Koronne Miaſta, dać powinne; czego Staroſta Spiſki exekutorem bydź ma, ſpolnie z Poborcą Krakowſkim.

Rzemieślnicy wſzelacy, y ći co śię do Szoſow przykładaią, z oſobna od rzemieſła wſzelakiego płaćić maią, także y ći wſzyſcy, ktorzy w Dworach Duchownych y Szlacheckich mieſzkaią. To ieſt w więkſzych Miaſtach: Złotnicy, Aptekarze, Cyrulicy, Krawcy co iedwabne rzeczy robią, Kuśnierze, co towary drogie maią, Malarze, Szmuklerze, Paſamonicy, Haftarze, Zegarmiſtrzowie, Kotlarze, Puſzkarze, Ludwiſarze, Płatnerze, Snycerze, Rymarze, Miecznicy, Miechownicy, Sukiennicy, co ſalendyſze y karazye robią, Piekarze, Rzeźnicy, Mydlarze, Konwiſarze, Kurdybanicy, Białoſkornicy, Garbarze, y ći co zamſze wyprawuią, Roſtrucharze co końmi kupczą, Szewcy co ſzafianem robią y kurdybanem, każdy z oſoby ſwey, po zł. 2.

Farynarze więkſzy, co drogie towary maią, po ſtu złotych raz tylko *reſpectu* Poborow, a mnieyſzy także raz po zł. 5. Iubilerowie także raz po złotych ſto.

W tychże więkſzych Miaſtach, Rzemieślnicy mnieyſzy, to ieſt: Krawcy co proſtą robotę robią, Kuśnierze, ktorzy drogich towarow nie maią, Introligatorowie, Bibliopole, Sloſarze, Kowale, Siodlarze, Mularze, Rynkmacherowie, Stolarze, Paśnicy, Blacharze, Barchannicy, Kaletnicy, Czapnicy, Kapeluſznicy, Tokarze, Będnarze, Cieśle, Powroźnicy, Nożownicy, Sukiennicy co podleyſze ſukna robią, Tkacze albo Płoćiennicy, Kołodźieie, Stalmaſzy, Grzebiennicy, Kartownicy, Iglarze, Wendetarze, Garncarze, Praſołowie, ktorzy Solą w Miaſteczkach kupczą, Muzykowie wſzelacy, oprocz Kośćielnych, y wſzyſcy inni Rzemieślnicy, każdy po złotemu iednemu.

W małych zaś Miaſteczkach, ćiż mianowani, y inśi wſzyſcy Rzemieślnicy, każdy po złotemu iednemu. A Iglarze, Grzebiennicy, Kartownicy, po gr. 15.

Komornicy y Komornice w Miaſtach więkſzych po gr. 12; a w Miaſteczkach po gr. 6.

Przekupniowie, Przekupki, łoźni, hultaie, mężczyzna y niewiaſty, w więkſzych Miaſtach po gr. 30. a w Miaſteczkach po groſzy 15.

Furmani zagraniczni, y w Koronie mieſzkaiący, y ktorzy towary wſzelakie, także oſoby kupieckie za granice wywożą, y z zagranicza do Korony przywożą, także w Koronie po rożnych mieyſcach rozwożą, maią płaćić do czwartego groſza, po gr. 20. od każdego konia. A ći, co Sol za granice biorą y wywożą, względem Praſołki zagraniczney, z oſobna od każdego woza po złotemu iednemu, do czwartego groſza. Także y Praſołkowie mali mieyſcy, co po Koronie ieżdżą, po gr. 12. do czwartego groſza.

Furmani mnieyſzy, co od Miaſta do Miaſta, tylko w ſamey Koronie ieżdżą, żywności ſzukaią, a za granice, iako do Sląſka, Morawy, Niemiec, Węgier y do Prus nie wyieżdżaią, po gr. 10. płaćić powinni od każdego konia, do czwartego groſza. Od ktorych furmanow, tak więkſzych iako y mnieyſzych, iako y od Praſołkow, gdy raz na iednym mieyſcu zapłacą, drugi raz nikt brać nic nie ma, *ſub pæna 14. marc. in officio Caſtrenſ. ſine appellatione, repetenda.* Y wolno Furmanowi kwit ſwoy, do Xiąg Grodzkich *Pogłowne od Cudzoziemſkich Ludźi.*

kich albo Mieyskich, dla lepszey wiary y pewnośći, podać; a Vrzędy nie maią od niego brać *salarium*, ieno iako od Szlachćica. Kupcy wszyscy obcych narodow, ktorzy *iura Civitatis* nie maią, to iest: Włoszy, Niemcy, Francuzowie, Szkotowie, Grekowie, Persowie, Moskwa, Węgrowie, Ormianie, we wszystkich Państwach Koronnych y W. X. Lit. handluiący, każdy z osoby swoiey płaćić powinien do czwartego grosza, po zł. 4. A względem kupiey towarow swych iakichkolwiek, rowno z drugiemi czwarty grosz *in triplo* (przedtym *in simple* tylko płaćili) płaćić powinni. Także y inni Cudzożiemcy, ktorzy ośiadłośći nie maią, od osob y od kupiey płaćić maią. Ktory Pobor z osoby gdy raz odda, iuż ma bydź wolen, *sub eadem pæna & foro*, iako wyżey o furmanach, y o podawaniu kwitow do Xiąg. Toż śię y o żydach, *respectu* towarow, rozumieć ma, ktorzyby na to specyalnego Prawa nie mieli. *Item* Kupcy wyżey mianowani obcych narodow, ośiadłośći w Miastach y Miasteczkach maiący, y w nich rezyduiący (Pobor względem ośiadłośći z inszemi Mieszczany, od osoby, towarow wszelakich, rowno zapłaćiwszy) nie zasłaniaiąc śię tych Miasteczek, gdźie mieszkaią, prawem, pretensyami, excepcyami, z osobna Pobor czwartego grosza, *ab inductis mercibus*, płaćić będą powinni.

Indukta. Czwarty grosz. Kupcy wszyscy Koronni, tak z Miast wielkich iako y Miasteczek, czwarty grosz *in triplo* płaćić powinni, nie szczycąc śię wolnośćiami żadnemi; gdyż wolność wszelaka nie ma śię rozumieć na czwarty grosz, tylko na cle w Koronie. Toż śię ma rozumieć o żydach, Ormianach y Cudzożiemcach wszystkich. Także o Kupcach W. X. Lit. ktorzy iako Cło, tak y czwarty grosz *in triplo* płaćić powinni.

Kupcy wszyscy, ktorzykolwiek za granice woły Podolskie poprowadzą, maią dawać, nie zasłaniaiąc śię żadnemi wolnośćiami od Krola danemi, nad Cło pograniczne zwyczayne czwarty grosz *in triplo*, to iest: po złotemu iednemu; a od wołow Polskich albo Mazowieckich y iałowic po gr. 15. przy każdey Koronney Komorze, u ostatniey, ktorą pożoną, drogi. Wyiąwszy woły Szlacheckie, y woły z powołowszczyzny wźięte, y własnem gumnem Sclacheckim źimowane, albo też w własnych oborach zrodzone, od ktorych iako cło, tak y Pobor nie ma bydź dawany. Iednak wedle zwyczaiow dawnych, że nie są zaprzedane, Faktorowie albo słudzy Szlacheccy, podług Konstytucyi *A. 1581.* przyśięgi czynić maią, na pogranicznych Komorach. *vide apud me tit. Celnicy.* A ktoryby Kupiec, woły Szlacheckie na iarmarku w Koronie kupiwszy, one za listami Szlacheckiemi y przyśięgami ślug ich, że nie są zaprzedane, za granice przeprowadzał; ma każdy winę 500. grzywien Polskich popodać. O co *forum in quovis Iudicio & Officio Regni, ad instantiam* Administratora, do wybierania tych prowentow od Skarbu naznaczonego. A ieźliby Szlachćic woły na przekup zkupował, y za granice gnał, mimo wyżey mianowane w oborze swoiey zrodzone, źimowane y z powołowszczyzny woły; tedy od nich iako Kupiec ma płaćić. Ktore Podatku przyczynienie, nad cło albo myto zwyczayne, tak od wołow, iako y od innych towarow, nie ma bydź wybierane *in corpore Regni & Magni Ducatûs Lithav.* (oprocz Ziem Xięstwu Pruskiemu przyległych) tylko w pograniczu. Ktore pogranicze nie ma bydź rozumiane miedzy W. X. Lit. ale tylko te, ktore miedzy temi Narody, a inszemi postronnemi zachodzą. Celnicy Koronni, maią śię z Exaktorami *fideliter* znośić o regiestrach swych Komor pogranicznych y głownych (żeby śię Exaktorowie sprawić mogli, iako wiele czwartego grosza od taxy celney przyiśćby miało) *sub pæna 14. marc.* O ktorą Celnik do Vrzędu Grodzkiego pozwany od Exaktora czwartego grosza, albo Sukolektora iego, *toties quoties* one zapłaćić ma, według ktorych kontraregiestrow przez Celnika podpisanych, *Exactores* do Skarbu odpowiadać powinni. A ktoby nie na granicy, ale w ktorymkolwiek Woiewodztwie, w Koronie y W. X. Lit. y w Państwach do nich należących, granicy nieprzyległych, ten czwarty grosz wybierać chćiał, a tym ludźie kupieckie obćiążał; *pænâ 200. marc.* na Trybunale, *ad instantiam cuiusvis, inter causas officii*, albo przed Vrzędem Starosty, ktoregokolwiek Grodu, *peremptoriè Iudicio & Actori per medium dividendâ*, karany bydź ma. A pozew ma bydź u Sukolektora położony, ktoryby *eo nomine* co od kogo wyćiągnął. A ktoryby też Kupiec, albo ktokolwiek, niesłusznie Exaktora albo Sukolektora prawem pociągał, takowa wina przed tymże Sądem, *peremptoriè* na nim ma *extendi.*

To wszystko iest z Vniwersału Poborowego, Seymu pierwszego Roku 1629. excerptum.

Ten co Pobory oddawać będźie, ma dać albo posłać rekognicyą Poborcy *cum specificatione*, iak wiele ktorego podatku, z rol y maiętnośći swoiey, oddał? y takawą rekognicyą

cyą, na ſprawiedliwe oddanie czopowego poboru przez Karczmarza, a na łanowe przez śię albo ſługę ſwego, przy oddawaniu, przyśięgą potwierdźić, *ſub pæna 14. marc. in foro Caſtrenſi repetenda, & nihilominùs ad ſolvendum contributiones compelletur.* Takoweyże winie *ſuccumbet* w drugim przyległym Grodźie, Staroſta albo Dźierzawca, ktoryby z Dobr Krolewſkich, tak Koronnych iako y W. X. Lit. tych podatkow nie oddał. A Staroſta każdy Sądowy powinien będźie exekucyą pilnie czynić, na tych wſzyſtkich, *ex delatione* Poborce albo Poborcow, *ſub pæna centum marcarum.* O ktorą od kogożkolwiek pozwany, *peremptoriè reſpondebit*, y onę *non recedendo à Iudicio*, odłoży. A gdźieby też ſam Staroſta Sądowy nie wydał, albo exekucyi do Niedźiel 10. nie uczynił; wolno go Poborcy do inſzego bliżſzego Grodu *pro exequutione* podać. *W Vniwerſale poborowym A. 1578. fol. 351. tit. Warunek wybierania Poborcow.*

Czopowe w Miaſtach y Miaſteczkach, Krolewſkich, Duchownych y Swietckich, w Koronie y W. X. Lit. od wſzelkich likworow, tak Chrześćianie iako y Zydźi, płaćić powinni. *A. 1628. tit.* Czopowe Koronne y W. X. Lit. Także y we Wśiach Krolewſkich y Duchownych. *w Vniwerſałach poborowych.*

Poborca każdy, (*a w Vniwerſale A. 1627. Adminiſtratora ta powinność, nie Poborce*) po wźięćiu Vniwerſału poborowego, powinien obiachać wſzyſtkie onego Woiewodztwa albo Ziemie Miaſta y Miaſteczka, y tam z Rady mieyſkiey, albo poſpolitego człowieka, iednego obrać, ktory przezeń y przez Radę ma bydź przyśięgą obowiązany, że podatku tego czopowego pilnie y wiernie doglądać, y on wybierać będźie. Do ktorego z Rady Mieyſkiey, ma bydź ieden przydan, aby tym większa wiara była y pilność; z czego śię Vrząd mieyſki wymawiać nie ma. A pieniądze wybrane co kwartał do Poborcy odawać ma, z regieſtrem każdego waru y ſzynkowania, doſtatecznie zpiſanym, od Burmiſtrza y dwu Radźiec podpiſanym, y mieyſką pieczęćią ztwierdzonym. Tenże Poborca, we Wśiach Krolewſkich y Duchownych, ma poſtanowić z Karczmarzem, za wiadomośćią ſamych PP. Staroſtow y Vrzędnikow, iakoby ten prowent czopowego dochodźił Skarbu ſprawiedliwie. A gdźieby śię pokazało, żeby kto w tym iakich fortelow, *in derogationem* Seymowey uchwale, używać chćiał; takowy winą dwoiaką czternaſtu grzywien karany bydź ma. O co *forum peremptoriè* przed Staroſtą, albo gdźie zechce Poborca. *w Vniwerſałach poborowych.*

Potym włożono to *in maioribus Civitatibus*, na trzech *ex Magiſtratu* Raycow; a po inſzych Miaſtach y Miaſteczkach, na Burmiſtrza ſamego ze dwiema Raycami dobrze ośiadłemi, także y na inſze Vrzędy, gdźie ſą rożne iurysdykcye. Ktorzy w Grodźie pobliżſzym przyśięgſzy, że to Czopowe ſprawiedliwie wybierali, one z regieſtrami porządnie weryfikowanemi, do Poborcow oddać maią, za kwitem autentycznym Poborcow w Grodźie uczynionym, gdźie Grod ieſt, a gdźie niemaſz, to w Xięgach mieyſkich. Ktore zaś kwity przy liczbie Skarbowey na Seymie weryfikowane bydź maią. A gdźieby, *ex delatione cuiusvis, & ex ſufficienti inquiſitione*, pokazało śię na tych z Vrzędu mieyſkiego, ktorzy wybierać czopowe będą, żeby to *in uſus privatos converterent;* podpadać maią *ſub pœnam peculatûs in Officio Caſtrenſi, ſine appellatione.* A ktoby wybierania takiego czopowego bronił; każdy takowy w Grodźie *ſine Appellatione*, tak iako o niewydanie poborow, *pænæ bannitionis ſubiacebit. A. 1628. tit. Czopowe Koronne y W. X. Litew.*

Declarantur ſuperiora: iż Poborcowie powinni obiachać Miaſta y Miaſteczka, po wyiśćiu Vniwerſału, y tam *in maioribus civitatibus* z Rady Mieyſkiey na trzech Raycow, a w Miaſteczkach na Burmiſtrza ze dwiema Raycami dobrze ośiadłemi, albo też na inſze Vrzędy, gdźie ſą rożne iurysdykcye, czopowego wybieranie włożyć. Ktorzy maią bydź przyśięgą obowiązani, że podatku tego pilnie doglądać, y wiernie on wybierać, y w regieſtra wpiſować będą. Z czego śię Vrząd żaden wymawiać nie ma. A pieniądze wybrane na każdy kwartał Poborcy ſwemu wydawać, z regieſtrem każdego waru y ſzynkowania doſtatecznie zpiſanym, pieczęćią mieyſką zapieczętowanym, y przez Burmiſtrza y dwu Radźiec podpiſanym, *ſub pæna* dwuch ſet grzywien, *ad inſtantiam Inſtigatoris, ex delatione* Poborce, *in Officio Caſtrenſi repetenda. w Vniwerſale Poborowym pierwſzego Seymu A. 1629.*

Podwyżſzono też winy na dwieśćie grzywien, & *terminum peremptorium* naznaczono tym, ktorzyby *in derogationem* tey uchwały Seymowey fortelow iakich używać chćieli. *Ibid.*

 Kon-

Konstytucyą *A. 1628.* o Czopowym uchwaloną, (*ktorą wyżey miałeś*) *in toto* reasumowano, *cum declaratione* o pieniążkach od gorzałki. (*quod vide infra*) *A. 1629. fol. 13. tit. Czopowe.*

Czopownicy, od Poborcow w Miastach y Miasteczkach postanowieni, maią dawać rekognicyą Piwowarom, albo Karczmarzom, co od ktorego wezmą. A ći ktorzy rekognicye biorą, na każdy kwartał maią one ukazać przed Vrzędem mieyskim, przy Czopowniku. Ktoremu tenże Vrząd ma dać swoię rekognicyą komputowania, iak wiele on kwartał uczynił? pod pieczęćią mieyską. Co śię ma rozumieć o wszelakim czopowaniu. *w Vniwersale poborowym A. 1573. fol. 207. §. A dla większey ostrożnośći.*

Poborcy łanowi osobną, na sprawiedliwe wybranie czopowego, przyśięgą obowiązani bydź maią. *A. 1628. tit. Czopowe Koronne y W. X. Lit.*

Ciż co kwartał, co ieno *à Magistratu* Miast y Miasteczek odbiorą czopowego, odsyłać do Skarbu powinni. O co *forum* Trybunał, *inter causas fisci*, na *resistentes* albo *negligentes. Ibid.*

O czopowe Vrząd mieyski, za instygacyą Poborcow, powinien czynić nieodwłoczną sprawiedliwość, *sub pœna centum marcarum.* O co *forum* przed Starostą *peremptoriè.* *W Vniwersałach poborowych.*

Czopowe nie od korca, ani ćwiertnie, ani żadney miary słodu, ale od beczki wybierane bydź ma, iako beczka przedawana będźie, tak aby od każdego grosza, iako gdźie ustawione albo przedawane będźie piwo, po pieniądzu iednemu płacono. A ieżliby też tenże, co piwo warzył, toż piwo szynkował; z osobna od teyże każdey beczki, względem szynku, od grosza po pieniądzu płaćić będźie powinien. A ieżliby tenże Piwowar komu inszemu piwo poprzedał na wyszynk; ten co ie kupi do Miasteczek, do Wśi, od wźięćia onego na szynk po pieniądzu od grosza płaćić będźie; a ten pieniądz u tego Piwowara, a nie u tego, co bierze na szynk, Poborcy albo Exaktorowie repetować będą. A Piwowarowie ći, ktorzy narobiwszy słodow przed publikacyą Vniwersału tego, po publikacyi dopiero piwa z nich robią, nie mogą śię Czopowego uchronić; gdyż od beczki, iako wyżey napisano, a nie od słodow, płaćić będą. Słodownicy, co słody robią, a piwa nie warzą, od rzemiesła swego powinni dać, do roku po zł. 2. do Poborce. *w Vniwersale poborowym. A. 1629. tit. Czopowe.*

Od win także powinne bydź podatki płacone, takim sposobem. Od każdego połkuska wina, powinien Węgrzyn dać na zkładźie, ten co ie do Korony przywieźie, zaraz gdy wino do piwnice zpuśći, po zł. 2. *sub amissione* wina *&* *pœna centum marc. Polon.* Co Starostowie pobliższych zkładow exekwować powinni, za delacyą Administratora zkładow; *sub pœna centum marcarum.* O ktorą *forum* lub na Trybunale, *inter causas Fisci*, lub w ktorymkolwiek Grodźie. A ten co wina kupi na przekup, na zysk, albo na wyszynk, tamże na zkładźie, po zł. 2. względem czopowego, dać powinien. Od Win zaś, ktore morzem przychodzą, Francuzkich, Włoskich, Hyszpańskich, Piniołow, y innych, gdy ie do Miasteczka przywiozą; od każdey baryły zkładnego po g. 24. z osobna czopowego tyle drugie. Od każdey kufy Małmazyi, Muszkateły, Basztardu, Alakantu, Kanaru, Petersymentu, Soku, po zł. 5. a drugie zł. 5. kto kupi na szynk, na Komorach zapłaćić ma. A od komagi albo pipy win pomienionych, zkładnego y czopowego po zł. 8. Od każdego wiadra wina Morawskiego y Ryńskiego, zkładnego po gr. 15. z osobna czopowego tylo drugie. Od wiadra Endeburskiego, y Swiętoiurskiego, zkładnego po gr. 20. czopowego tylo drugie. Od każdego drelinku wina Gubińskiego, Krośińskiego, *&* *id genus*, zkładnego po gr. 16. tylo drugie czopowego. Od baryły wina wołoskiego, zkładnego po groszy 16. tylo drugie czopowego. *Ibid.*

Od Piw zaś przewoźnych y Miodow, tak ma bydź płacono: Od każdego achtela Gdańskiego, Wrocławskiego, Swidnickiego, do Korony przywieźionego, do czwartego grosza, po gr. 15. a od fasy po gr. 35. Od każdey beczki miodu nierozsyconego prasnego, do czwartego grosza, po złotemu iedenemu; a od borowki miodu po gr. 15. Od beczki miodu rozsyconego pitego, w ktoreyby trzy baryły były, od każdey po gr. 12. a od połbeczki wedle proporcyi barył. Od miodow starych, sowito od beczki, po pr. 24. a od baryły albo poł beczki, po gr. 12. Od troyniku, kiestrzanku, y malinniku, tak iako od starego miodu, do czwartego grosza, każdy płaćić powinien. *Ibid.*

Od palenia gorzałki, banie, kotła, w Miastach y Miasteczkach, każdy powinien płaćić,

po

po gr. 24. a na Wśiach po gr. 14. okrom Dworow Szlacheckich. A od szynku teyże gorzałki, w Miastach y Miasteczkach, od każdey kwarty po kwartniku. W W. X. Lit. zaś, (*a w Vniwersale 1607. także na Wołyniu y Podlaszu*) od szynkowania gorzałki, po dwa pieniądze białe, od każdey kwarty. Czemu y Arendarze gorzałki podlec wszędźie maią. A ieżliby iey (*niemasz tego w drugich Vniwersałach*) ktory przestał palić dla płacenia poboru; tedy cały rok iuż iey palić nie może, chybaby chćiał zpełna zapłaćić, pod sowitośćią płacy. *w Vniwersale poborowym A. 1593. fol. 655. §. Od palenia gorzałki.*

Potym postanowiono, aby od gorzałek, tak w Koronie iako y w W. X. Lit. nie od bań, ale od grosza, po dwu pieniędzy, czopowe płacone było. *A. 1628. tit. Czopowe Koronne y W. X. Lit.*

Declaratur: iż od grosza dwa pieniądze, rozumieią śię te pieniążki, co ich 18. w groszu. *A. 1629. fol. 13. tit. Czopowe.*

Potym, W. X Lit. wroćiło śię do dawnego sposobu wybierania Czopowego od gorzałki, wedle Vniwersału *Anni 1626.* quod patet *w Konstytucyach pośledniey szych Seymow.*

W Wilnie Bractwa, od szynkowania miodow, płaćić także czopowe maią. *w Vniwersale pobor. A. 1620. tit.* Czopowe W. X. Lit. *Toż y w innych Vniwersałach.*

Czopowe od win Węgierskich, ktore do W. X. Lit. przywożą, każdy, niż ie do piwnice złoży, płaćić ma od połkufka po zł. 2. a od inszych win, od każdey baryły, poki także do piwnic zpuszczone y przez Sukolektory rewidowane nie będą, po złotemu Polskiemu. *Ibid.*

Czopowe W. X. Lit. nowo pozwolone, napotym przy łanowym wybierane bydź ma. *A. 1629. fol. 23. tit. Czopowe w W. X. Lit.*

Czopowe miodowe, od grosza dwa pieniądze, rozumieiąc te pieniążki, co ich 18. w groszu, po wszystkiey Koronie wybierane bydź ma, przy czopowem piwnem y gorzałczanem. *A. 1629. na drugim Seymie. tit. Czopowe Miodowe.*

Czopowego gdyby kto nie oddał, podług prawa, *ex delatione Instigatoris, in Iudicio Tribunalitio, sub pœna mille marc.* sprawić śię ma. *A. 1632. fol. 6. tit. O czopowym.*

Czopowe w W. X. Lit. nie podług starych kwitow *currere* powinno, lecz podług Vniwersałow Seymowych, a osobliwie *A. 1627. cum hac melioratione*, że od każdego grosza, za kwartę prostey gorzałki wźiętego, po dwa pieniądza, a od kwarty przepalaney, po połgroszku Polskiemu płacono bydź ma. *A. 1633. fol. 43. tit. Czopowe w W. X. Lit.*

Od tych pieniążkow, ktore z groszow na podatki publiczne wychodzą, czopowe brane bydź nie ma. *A. 1635. fol. 14. tit. Czopowe Koronne.*

Czopowe w W. X. Lit. *in duplo* wydawane bydź ma, *sub refusione damnorum, & solutione in duplo* zatrzymanego czopowego. O co *forum* pozwanym Sąd Grodzki, albo Trybunał głowny, albo Trybunał Skarbowy, *peremptoriè. A. 1635. fol. 15. tit. Czopowe W. X. Lit.*

Tamże *in posterum* czopowe, bez defalkat ma bydź wnoszone do Skarbu. Zpustoszonym iednak przez powietrze, nieprzyiaćiela, lub iaką znaczną dezolacyą, ma służyć defalkacya. *A. 1653. fol. 30. tit. Czopowe W. X. Lit.*

O tymże. *A. 1655 fol. 17. tit. Czopowe W. X. Lit.*

Czopowe Koronne, zawsze do dyspozycyi Woiewodztw y Ziem Koron. należy. *A. 1658. fol. 11. tit. Czopowe.*

Kto czopowe zapłaći y zkładne, na zkładźie w Krakowie, y na inszych mieyscach, drugi raz płaćić nie powinien, gdy pokaże kwit od Poborce zkładow. *w Vniwersale poborowym A. 1626. §. Także od Muszkateł.*

Czopowe wszelakie wszyscy iednako płaćić maią, żadnemi nie zasłaniaiąc śię wolnośćiami. *w Vniwersałach poborowych.* *Herburt. fol. 114. Tit. Agri, Horti &c.*

Browary Szlacheckie wolne od niego. *Ibid. Et Constit. A. 1613. f. 2.* Iednak tak Stan Szlachecki, iako y Starostowie, ktorzy w Miastach Krolewskich y Duchownych domy maią, y piwa w nich na wyszynk warzaią, płaćić czopowe powinni. *w Vniwersałach poborowych.*

Szlachta od czopowego win, y od poboru soli, śledźi y innych rzeczy, gdy na swoię potrzebę Szlachecką kupią, wolni bydź maią. Co Faktor albo Sługa ich likwidować

wać *iuramento* powinien. *w Vniwersale poborowym A. 1629. §. Od każdey kufy malmazyi.*

Wolni także bydź maią y od czopowego miodu, ktory sobie w domu szynkuią, y ktory na szynk z swoich paśiek własnych daią. *Ib. §. Od każdey beczki miodu.*

Pogorzelcom w W. X. Lit. Libertacya tak ma bydź rozumiana: iż gdy pogorzelcy na placu pogorzałym buduią śię, albo pobudowawszy śię tam szynkuią, ma im służyć, ale nie w domach, ktore z naymu, albo iakim sposobem trzymaią. Gdyż libertacye nie osobom, ale mieyscu należą. Toż śię ma rozumieć y o tych, ktorzy kilka domow maiąc, za pogorzeniem iednego, na drugie domy libertacye zaćiągaią. *A. 1647. fol. 42. tit. Czopowe y nowe myta W. X. Lit.*

Karczma Witepska Mansyonarzow Kapituły Wileńskiey wolna od czopowego; *patet id* w Konstytucyach o czopowym W. X. Lit.

Z ktorych Miasteczek Szlacheckich Woiewodztwa Płockiego, przedtym *currebat* czopowe, y teraz ma bydź oddawane, o czym *Constit. A. 1628. quæ supra, reassumitur. A. 1667. fol. 20. tit. Czopowe Woiewodztwa Płockiego.*

O szynkowaniu piw y gorzałek w Płocku, Płońsku. *vide tit. Miasto Płock.*

Iako z dawna Czopowe Halickie z Prasołką do dyspozycyi Ziemiańskiey należy, tak y teraz do tych prowentow Skarb Koronny mięszać śię nie ma. *A. 1667. fol. 20.*

Exaktorowie nie powinni napotym więcey wybierać, względem Furmanki, choćby naywięcey Poborow, albo Podymnego uchwalono było, ieno raz od woza iednego po gr. 12. *sub pœna 300. marc.* na Trybunale, *inter causas fisci, repetenda.* &c. *A 1635. fol. 32. tit. O Prasołce.*

Co służy Ziemie Halickiey.

Pobor wodny.

Szyprowie Kupieccy, żydowscy y inni, zboża y towary zpuszczaiący, od wszelakich zboż y żywnośći, od każdego łasztu Gdańskiey miary, po złotemu iednemu płaćić powinni. A gdyby więcey łasztow oszacowali Pisarze tameczni, niż śię na szkućie Kupieckiey naydźie, według powieśći iego, przyśięgą to Kupiec, albo Faktor iego, likwidować powinien. A Stan Szlachecki, od zboża urodzaiu swego, także od towarow z lasow swoich własnych, gdy przyśięgę ukaże, *sub pœna 500. marc.* na Exaktorze, *peremptoriè*, na Trybunale ktorymkolwiek *sub pœna bannitionis repetenda*, wolny ma bydź od poboru płacenia, y do drugiey przyśięgi nie ma bydź wiedźion. Y Sternicy y Flisowie Szlacheccy wolni. A ieżliby śię to pokazało, żeby kto pod pretextem Szlacheckich zboż y towarow zmyśloną przyśięgę y listy pokazał, albo też kupiwszy zboża y towary Szlacheckie, one za listami Szlacheckiemi, y przyśięgą flug ich, przeprowadzał; takowy każdy winą 500. grzywien ma bydź karany, *in quovis Iudicio & Officio Regni, ad instantiam Instigatoris & Thesauri.* Płaćić także maią, od łasztu popiołu po gr. 48. Od solney beczki potaszu po gr. 24. a ieżli większa, tedy też więcey *proportionaliter* płaćić powinni. Od łasztu smoły po gr. 40. Od sta klepek po gr. 30. Od sta wanczosu po gr. 24. Od sta balow po gr. 40. a to wszystko nie na kopy, ale na sta rachować śię ma. Od kopy cębrowiny po gr. 30. Od masztu każdego po gr. 36. Od kopy tarćic po gr. 24. Od uxestu octu po zł. 2. y od innych towarow, ktore idą wodą. Wszakże gdy towary leśne w Dobrach Krolewskich, ku pożytkowi Skarbowemu byłyby robione y zpuszczone; od takowych towarow cło żadne nie ma bydź płacone. Szyprowie od każdey własney szkuty, okrom Szlacheckich, ktore ieno naymuią, z Frochtu płaćić maią na rok po zł. 6. Rotman Wiślny od osoby swoiey po złotemu iednemu. Od Dubasza po zł. 3. Od Lichtana po zł. 2. Od każdey beczki śledźi, gradowki, stokwiszu, Przekupnie maią dawać do czwartego grosza po gr. 12. gdźiekolwiek kupuią. Od beczki dorszu po gr. 10. Od beczki ryb Lwowskich po gr. 30. Od beczki ryb Ruskich, Krolewieckich po gr. 15. Od beczki ryb wozowych świeżych zamrożonych, *proportionalitèr* ile beczek w woźie będźie, po gr. 15. Od beczki węgorzow po gr. 30. Od massy wyźiny po zł. 4. Od beczki ieśiotrowiny po gr. 20. Od sta suchych ryb po gr. 15. Od łosośia iednego po gr. 2. Od wielkiego ieśiotra po gr. 5. Od troski iunow po gr. 5. Od beczki łosośi po gr. 24. Od beczki perek, flądr, słodkow, po gr. 6. Od beczki iabłek po gr. 6. także y orzechow. Od beczki tranu po gr. 15. Od fasy tranu po gr. 30. Od fasy śliw po gr. 24. Szlacheckie iednak ryby, tak słone iako y suche, od tego poboru wolne bydź maią, także y śledźie Szlacheckie, na własną potrzebę domową do żywnośći na szkućie prowadzone, albo wozami wieźione; iednak *secundum proportionem* każdemu

mu przepuszczone bydź maią. Od ołowiu, miedźi, śiarki, gleyty, ktore albo Wisłą przywożą z Krakowa, albo lądem do Gdańska albo za granicę wywożą, względem czwartego grosza, poboru dawać powinni: od cętnaru ołowiu (oprocz Szlacheckiego, z gor ich własnych wyrobionego) po gr. 5. Od miedźi, *intra & extra Regnum*, po gr. 6. Od beczki śiarki po gr. 3. Od cętnara stali po gr. 12. Od cętnara gleyty po gr. 3. y od inszych towarow wszelakich, według Instruktarza celnego, albo taxy, pobor czwartego grosza płacony bydź ma, ktory odprawiwszy raz, za pierwszym kwitem wolność ma bydź wszędźie. Fliśnicy, ktorzy na statkach płyną Wisłą, oprocz Szlacheckich, maią płaćić od śiebie po gr. 24. *W Vniwersale poborowym A. 1629. pierwszego Seymu.*

V Brześćia Litewskiego, nie ma żaden poboru wodnego płaćić, tak od towarow, iako y od flisow, ktorzy z Wołynia albo z inszych Państw Koronnych zpuszczaią, gdyż na Wiśle pobor odprawuią. *W Vniwersałach poborowych.*

Starostowie y Dźierzawcy Krolewszczyzn w W. X. Lit. z włoki po złotemu przy poborach miasto wybrańcow płaćili, dla tego, iż doskonałey ordynacyi około nich nie było. *W Vniwersale poborowym. A. 1616. tit. O wybrańcach W. X. Lit.*

Duchowieństwo W. X. Lit. religii Katolickiey, w wybieraniu y oddawaniu poboru łanowego, zachowane bydź ma. *w Vniwersałach poborowych.*

Poborcy albo Sukolektorowie, gdyby od poddanych ktorychkolwiek, mimo świadectwo Pańskie, Pobor niesłusznie brali, ktorzy z własnemi użytkami na targi y iarmarki, do Miast y Miasteczek przyieżdżaią; *pœnâ duplici 14. marc.* maią bydź karani *peremptoriè*, na Trybunale. *A. 1607. fol. 879. w Vniwersale poborowym.* Ktoby z Kupca, tak swego iako y cudzoźiemskiego, ktoregożkolwiek narodu, cło niesłuszne, albo towary, w części albo we wszystkim, gwałtem wźiął; ma bydź o to pozwan tam, kędy się kolwiek ukrzywdzonemu będźie podobać, tak iako iest prawo *pro iniusta extorsione telonei* opisane. A tam *in primo termino, coram quocunque Officio Capitaneali*, powinien będźie obwiniony stanąć, y *pœnam ratione teloneorum in Statuto descriptam* odłożyć, y cło wźięte wroćić, także y rzeczy gwałtem wźięte *cum pœna ducentarum marc.* wroćić, *toties quoties citabitur*, a rzeczy by wźiętych nie wroćił. *Anno 1589. fol. 521. tit. Bezpieczeństwo Kupieckich drog.* *Herburt. fol. 489. t. Qui iniquè telonium extorserit.*

PODYMNE

Podymne, albo poradlne, Krolom *in recognitionem Dominij* pozwolone było od Rycerztwa, *patet in Constit. 1576. fol. 292. tit. Podymne.*

Starostom ie miedzy inszemi prowentami porachowano, y kwarta z tego idźie. *Ibid.* Aby ie Starostowie, według Przywileiu Krola, wybierali, postanowiono. *A. 1581. fol. 374. O wybieraniu Poradlnego.* *Herburt. fol. 182. tit. Fumalia.*

Potym iuż nie *in recognitionem Dominii*, ale nowym wynalaskiem, miasto podatku, *in rem publicam*, postanowiono ie takim sposobem: W Miastach głownieyszych Mieszczanie od Kamienic większych, od każdey maią dawać po zł. 3. od mnieyszych po zł. 2. a od domkow, ktore przy Mieśćie bywaią, po gr. 15. Na przedmieśćiach od większych domow szynkownych po zł. 2. a od domkow mnieyszych po gr. 15. Na co dwu starszych z Rady mieyskiey dobrze ośiadłych Vrzędy w każdym Mieśćie deputować, *sub pœna peculatûs*, powinni. A ći dway deputowani, *sub eadem pœna*, w Grodźie bliższym przyśięgę uczynić, y zapisać się maią w Grodźie: że sprawiedliwy rozdźiał Kamienic większych od mnieyszych y domow uczynili, y tak Kamienice iako y domy policzyli. Ktorego porachowania regiestr porządnie zpisawszy, do Grodow *authenicè* podadzą. A potym Vrząd Grodzki, *sub pœna mille marc. in instanti repetenda* (o co *forum* w bliższym Grodźie będźie) ten regiestr przyiąwszy, *sub nexu iuramenti*, Kamienice y domy obeyść, y atestacyą sprawiedliwego porachowania dać y zapisać powinien. W Miasteczkach zaś mnieyszych, od Kamienic większych y domow szynkownych po zł. 2. a od mnieyszych domkow po gr. 15. Na co także dway Starśi y dobrze ośiedli przez Vrząd, *sub pœna peculatûs*, iako wyżey, na to deputowani z tegoż Miasteczka, w Grodźie przyśięgę także uczynić y zapisać maią, y regiestr do bliższego Grodu oddać. A Dźierzawca Miasteczka, albo ieźli Duchowne y Szlacheckie, Posesor, a *in obligatoriis heres* albo Posesor (czego mu *obligator* bronić nie ma) ma albo sam, albo kogo z ramienia swego zesłać, ktoryby domy wszystkie policzył, y rozsądek uczynił, ieźli sprawiedliwie rozdźiał uczyniony; y atestacyą sam *Possessor* dać ma, *sub pœna mille marc.* z każdey wśi, *toties quoties citatus fuerit.* O co *forum* w Grodźie bliższym, *sine appellatione*, ktora atestacya przy regiestrach aktykowana

kowana bydź ma. Z Miasteczek zaś, ktorzy iako chłopi *rustica opera* Panom odprawuią; także y z drugich Miasteczek mnieyszych, ktore żadnemi się kupiami nie bawią, także y wśi wszystkich nowych osad, słobod, wol, tak w Koronie, iako y w Siewierszczyźnie poddani, od każdego domu, tak wielkiego iako y małego, po poł złotego dawać maią. A porachowania domow atestacyą Dźierzawca albo dźiedźic napisawszy, *sub pœnis supra nominatis*, do Grodu bliższego ma podać. A Sługa, Woyt, albo Włodarz, ktorego pośle, ma w Grodźie przyśiąc, iako sprawiedliwie według tey atestacyi porachował.

Młyny, Papiernie, Kuźnice, Huty y insze wszystkie domy, w ktorych ludźie mieszkaią, do tychże podatkow y rachunkow należeć, y po gr. 15. płaćić maią. Szlachta na kmiecych rolach budynki maiący, ći co na włokach śiedzą po złotemu, a co na poł włoczkach po gr. 15. a co na mnieyszych po gr. 10. od domu płaćić powinni; y każdy Szlachćic, w pobliższym Grodźie stanąć y zeznać ma, z ktorey wśi, y od wielu domow dał. A Grod porządnie zpisować y zebrać powinien, aby każda wieś zupełnie y nierozdźielnie podatek, iaki z niey przychodźi, oddała. Atestacyą y regiestra od każdego Grody powinne darmo przyimować, *sub pœna centum marc.* w bliższym Grodźie, *ad instantiam iniuriati*, *sine appellatione*, *in instanti reponenda*. A ieżliby Poborcy kwity zwłaczać, y depaktować tak Szlachtę, iako y Vrzędy mieyskie chćieli; *pœna duplici 14. marc. coram Officio Castren. absquè appellatione*, *cum restitutione* tego, coby wźięli, karani bydź maią. Ktorey peny *medietas Officio* należeć będźie, a druga *medietas* delatorowi. Poborcy przysięgę taką, iaka na wybieranie Poborow opisana iest, uczynić maią. Od ktorych Grod, *sub pœnis supra nominatis*, (*ratione salarii* od suscept y extraktow) nie ma nic brać. Proces o ten podatek z temi, ktorzyby nie zapłaćili, iako o Pobory. *Salarium* Poborcow, od złotego grosz, a swym kosztem powinni odwoz odprawować. *Divisio & distinctio* Miast y Miasteczek ma śię rozumieć, według dawnych Statutow opisania. Warowano: że to podymne nie ma bydź dane tylko raz, y nie ma nic *in posterum* kwitom dawnym, tak Podymnego iako y Łanowego, derogować, ktore na potomne czasy wcale zostawać maią. *A. 1629. fol. 4. tit.* Podymne.

Ponieważ ten podatek nie tak, iako należało, płacono, deklarowano: iż wolno każdemu, *in decursu sex septimanarum*, po zkończeniu Seymu, poprawić się. A ktoby tego nie uczynił, Poborcy, ktorzy to podymne wybierali, do maiętności *sub pœna mille marc.* ziachać maią, y weryfikować wszystkie wśi, Miasteczka y osady, za przysięgą Watamanow y atestacyą Panow ich, albo Vrzędnikow. A w ktorego maiętności pokaże się, że *malâ fide* z Rzecząposp. szedł, y w tych sześciu niedźielach nie poprawił się; *ad delationem* tegoż Poborcy, za słusznemi dowodami, *triplici pensione* podymnego do Skarbu, *& pœnâ mille marc. cuius medietas fisco*, *altera vero Officio* y Poborcy *cedere* ma; *in Officio Castren. sine appellatione*, karany bydź ma. A ieżliby ktory Poborca inaksze weryfikacye, aniżeli *in rei veritate* iest, podał; *salva inquisitio* przez Vrząd Grodzki *Possessori* zostaie. *Post quam expeditam*, *forum* w tymże Grodźie będźie, *absque appellatione*, *& pœna mille marc.* Ta iednak Konstytucya *vim Lustrationis sapere* nie ma. A ktoby w tey funkcyi Poborcy prepedycyą uczynił iaką; *sub pœnas violatæ securitatis* iadących na Trybunał podpadać, y tamże *forum* mieć będźie. *A. 1629. tit. O Podymnym przeszłym.*

Potym postanowiono Podymne, ale iuż *in duplo*. Ktorego takiż, iako y przeszłego sposob wybierania, y takaż exekucya. *To przydano tu*: Na rozsądku każdego Pana y Dźierzawce ma zostawać, aby bogatszym, *ducta proportione*, więcey dawać naznaczali. Tak iednak, żeby od wszystkich domow, chałup, większych y mnieyszych, oboyga podymnego złoty ieden, do Poborce oddawan był. Kozacy regiestrowi Zaporowscy, w Woiewodztwie Kiiowskim mieszkaiący, od tego podatku wolni. Po wyiściu czasu wybierania Podymnego, maią we wszystkich Grodach sądzone bydź Kwerele y Roczki, *sub pœna mille marc.* w Trybunałach *repetenda*, naydaley we dwie niedźieli, choćby też y *extra cadentiam ad hunc solum actum*. A iż w Woiewodztwach, Kiiowskim, Wołyńs. Bracławs. według prawa ich y Statutu W. X. Lit. nie maią *facultatem* Grody *obtinendæ & publicandæ bannitionis*; tedy ieżliby Exaktorowie y Poborcy *cum Retentoribus*, *sive ex controversiis*, *sive in contumaciam lucrum* otrzymali, *vigore Constit. Conventûs præsentis*, odsyłać takowe sprawy maią, *pro obtinenda & publicanda bannitione*, na Trybunał Radomski. A na tych kwerelach y Roczkach,

Roczkach, ktoreby *extra cadentiam* przypadały, żadne inſze ſprawy ſądzone bydź nie maią, ieno wzwyż pomienione. A gdyby gdźie Grod wakował; takowe ſprawy *in viciniori Capitaneatu* odprawowáć śię maią. *A. 1629. tit. Podymne nowe.*

Według tey Konſtytucyi y potym bywało Podymne poſtanowione.

Podymne, ktore *in recognitionem Dominii* było, wiecznemi czaſy Obywatelom Koronnym odpuſzczone. Na Seymie *Electionis*, *In Pactis Conventis A. 1632. fol. 15. §. Podymne.*

Podymnego podatek w W. X. L. *perpetuâ & irrevocabili lege* abrogowano, y że więcey, choćby w naygwałtownieyſzey potrzebie Rzeczypoſp. *currere*, *& in exemplum* (*że bywał*) *trahi* nie ma; Stany W. X. Lit. aſekurowano. *A. 1673. fol. 1. tit. Podymne W. X. Lit.*

Dla tego y ia ſpoſob wybierania podymnego w W. X. Lit. fuſe *opiſany opuſzczam.*

Reaſumuiąc dawne Konſtytucye o zkładach w Miaſtach Koronnych, (*vide infra tit.* *Ewekta*, *y* ſkłady) poſtanowiono, aby żadnych towarow z Korony Obywatele Koronni, *cuiuscunque ſtatûs & conditionis*, bez płacenia cła nie przywoźili, ale na zkłady Koronne towary zwoźili, ſpoſobem w prawie opiſanym. A na te zkłady Kupcy cudzoźiemſcy żeby po towary przyieżdżali, y one *extra Regnum* wywoźili, y ſwoie do Korony przywoźili, y bez żadnych przeſzkod y hamowania wolno przedawali, a potym *ab Evectis* z Korony na pograniczu, mimo zwyczayne cło y czwarty groſz, od ſta złotych po zł. 4. płacili. A ieżliby ktory Kupiec Koronny, towary iakieżkolwiek chćiał za granice wywoźić; tedy mimo inſze podatki, *reſpectu evectorum*, od takowych towarow, od ſta zł. po zł. 2. dać powinien. Ktory prowent *ab evectis* Celnicy Koronni przyśięgli wybierać maią, nie deroguiąc ni w czym zwykłym cłom y czwartemu groſzowi. A Celnik Koronny ma z tego prowentu rachunek czynić na Seymie, przy rachunkach Koronnych, tenże Celnik ma mieć *ſalarium* po połgroſzku od złotego. A ten prowent, w każdym Woiewodztwie, Celnicy Poborcom oddawać maią, Poborcy zaś przy poborach do Skarbu. Regieſtra tego cła wybierania, do Grodu Poborcy oddawać powinni. A gdźieby *metas* w tym wybieraniu Celnicy *excederent*, tedy *ad inſtantiam cuiusvis*, lubo w Vrzędźie Grodzkim, lubo w Trybunale *inter cauſas Officii*, według dawnego prawa powinni śię ſprawić. Stan iednak Szlachecki tey Konſtytucyi podlegać nie ma, w ſwych własnych dochodach, okrom przekupnych. (*o bezpieczeńſtwie Kupcow, vide ſupra tit.* Celnicy) *A. 1629. fol. 3. tit. Evecta* y reſtauracya dawnych zkładow. *Zkładow dawnych reſtauracya.*

Ktoryby Kupiec Komory miiał, przez ſługi Skarbowe y Staroſty pograniczne ma bydź zabieran; ktorych towarow *medietas* Skarbowi, a druga *medietas* delatorowi należeć ma. *A. 1629. na drugim Seymie.*

Nie tylko na dawno naznaczonych pogranicznych Komorach, ale też w Lublinie y we Lwowie, y inſzych po Ruśi Miaſtach, przy iarmarkach głownieyſzych, Kupcy cudzoźiemſcy, ktorzy towary za granice wywoźić będą chćieli, na mieyſcu tym, z ktorego z towarem wyieżdżać będą, albo zaraz ten podatek *ab evectis* według prawa płacić, albo tamże porękę dawać będą, iż go na pogranicznych Komorach zapłacą. *Ibid.*

Kupcy także Koronni, ktorzy za granice towar wywoźić będą chćieli; na Komorach z towarem opowiadać śię, y według opowiedzenia na Komorach pogranicznych *ab evectis* płacić, według poſtanowienia powinni. *In contravenientes* Staroſtowie *pœnas* exekwować będą. *A. 1631. fol. 14. tit. Evecta.*

Reaſumowano Konſtytucyą *Anni 1629. de Evectis. A. 1633. fol. 43. tit. Evecta.*

Ewektę Kupcy *Indigenæ* po złotemu, *Advenæ* po zł. 2. do dawney taxy w Konſtytucyi 1629. żadnemi śię libertacyami nie ſzczycąc, przez lat dwie płaćić powinni. Także od zboż y towarow wodą idących, okrom cła zwyczaynego y poboru u Fordana, *in duplo* ewektę płaćić maią. *Pœna contra plebeium defraudantem, amiſſio mercium & 500. marc. Contra nobilem 500. marc. fiſco & delatori per medium dividenda. Forum* Trybunał *inter cauſas officii, ad inſtantiam Inſtigatoris, ex delatione cuiusvis. A. 1634. fol. 13. tit. Evecta.* Auctio *ewekty.*

Ale tę aukcyą potym abrogowano, a tylko dawną ewektę, wedle Konſtyt. 1629. wybierać pozwolono. *A. 1637. fol. 8. Tit. O zkładnym winnym.*

Indukta. Indukta postanowiona. Ktory podatek wszelacy Kupcy, *cuiuscunque generis & conditionis*, tak cudzoziemcy, iako y *indigenæ*, tak Miast Krolewskich, iako y *Privatorum*, Duchownych y Swietckich, z iakimkolwiek towarami do Państw tych zkądkolwiek wieżdżaiący (*excepto* win Węgierskich y Endeburskich, od ktorych zkładne płacone bydź powinno) na Komorach granicznych płacić powinni; *non obstantibus ullis libertationibus & privilegiis*, *sub confiscatione omnium mercium, ex delatione Thesauri Regni*, gdyby ktory *temerariè* Komory minąwszy, uchodźić *cum inductis mercibus* chciał. *A. 1643. fol. 17. Tit. Inducta.*

Dla zpisania Instruktarza cła tego, y postanowienia Komor &c. Komisarze naznaczeni. *Ibid. Plura* o tych podatkach. *vid. Tit. Celnicy.*

Auctio subsidiorum. Cło w W. X. Lit. *sub Tit.* Aukcya *Subsidiorum* z zpławu nowego na Kupce y Szlachtę (na co Szlachta dobrowolnie zezwolili) od zboż y towarow wszelakich, y od bydła *omnis generis*, y od tego wszystkiego, co na przeday do Miast zagranicznych wodą y lądem prowadźić będą, *non obstante ullâ cuiuscunque statûs & præeminentiæ libertate*, *sub pœna confiscationis* tychże towarow albo zboż, płacone bydź ma. *A. 1629. fol. 18. Tit. Aukcya* Subsidiorum.

Declaratur: iż to cło, nie tylko na *evecta*, ale też y na *inducta* śćiągać śię ma. *A. 1629. Na drugim Seymie.*

Znowu *declaratur:* iż Szlacheckie zboża z gumien ich własnych, y korzenie, wina, sukna, sol, y inne potrzeby na obeyśćie ich własne, wolne bydź maią. Dla zporządzenia Instruktarza cła tego Komisarze naznaczeni, ktory oni zpisawszy, do druku przy Konstytucyach Seymowych podać maią. *A. 1631. fol. 15. Tit. Aukcya Sumy.*

Na Komorach kwity dostateczne Stanowi Szlacheckiemu maią bydź dawane, iako wiele towarow mieć, y co od nich płaćić będą? *A. 1633. fol. 43. Tit. O cłach W. X. Lit.*

Libertacye pogorzelcom, y żadne inne, temu cłu nie maią bydź na przeszkodźie. *A. 1635. fol. 21. Tit. O cłach W. X. Lit.*

Paragraphum w Uniwersale *Anni 1609. sub tit.* Cło nowe (*vide infra* o tym Cle) *in toto* reasumowano y potwierdzono, y do cła tego aplikowano, to przydaiąc: iż Sprawcy mytni od kogokolwiek y w czymkolwiek obwinieni, także w przemytach celnych skarbowych, przed P. Podskarbiem W. X. Lit. tylko, a nie gdźie indźiey, *forum* mieć będą, *salvâ appellatione* na Trybunał, albo w nieśądzeniu pod ten czas onego, *post Curiam. Ibid.*

Potym, rozsądek w krzywdach od sprawcow celnych, y w inszych punktach, Konstytucye o cle nowo podwyższonym reasumowano, y one *in toto* aprobowano. *A. 1650 fol. 26. Tit. Auctio Subsidiorum.*

Reasumowano tę Konstytucyą, z tą melioracyą: aby Stan Szlachecki y poddani ich w Miastach y Miasteczkach Państw tych, bez płacenia tego cła wolne zprzedanie rzeczy swoich na targach mieli. *A. 1655. fol. 34. Tit. Auctio Subsidiorum W. X. Lit.*

Paszporty z Kancelaryi na uymę tego prowentu wydane, *nullitatis* są. *A. 1678. fol. 2. Tit. Auctio Subsidiorum W. X. Lit.*

Instruktarz tego podatku *Anni 1655.* przy Konstytucyach, na Seymiki relacyyne Skarb powinien rozesłać. *Ibid.*

Cło nowo podwyższone W X Lit. Do wybierania cła nowego Kupieckiego w W. X. Lit. żaden w Dobrach Krolewskich y Duchownych, y Swietckich, Komor y Przykomorkow, gdźieby ich Skarb potrzebę bydź baczył, bronić nie ma. *w Uniwersale poborowym A. 1609. fol. 925. Tit. Cło nowe.*

Declaratur: iż Stan Szlachecki od tego cła wolen, ktorzy nie na przeday, ale na swoię własną potrzebę kupować będą. *w Uniwersale poborowym A. 1620. Tit. Cło nowo podwyższone.*

Y potym wszędy to warowano.

Każdy, *cuiuscunque statûs & conditionis*, żadnemi śię nie wymawiaiąc wolnośćiami, *sub pœna confiscationis* towarow, to cło płaćić powinien. A w Miastach Krolewskich, ktore *recipiunt* towary do wagi, Pisarze mieyscy przysięgli, regestra porządne wszystkich towarow odważonych zpisować, y każdemu potrzebuiącemu, osobliwie Pisarzom Celnym (ktorym y bycia przy wadze bronić nie maią) wydawać extraktem *sub pœna 500. florenor.* powinni. O ktorą winę *forum post Curiam*, z Vrzędem

tego

tego Miasta, ktoryby temu *non satisfaceret.* Kupcy Moskiewscy, ktorzy cła nowo podwyższonego płacić nie zwykli, inaczey towarow swoich, pod ztraceniem onych, zpieniężać nie maią, ażby wprzod, iako wiele y komu przedać maią? przed Pisarzami Celnemi opowiedźieli. A ten Kupiec co od nich towarow nabędźie, także y za zbyty towar do Moskwy, to cło płacić powinien będźie. *A. 1638. fol. 23. Tit. Cło Kupieckie nowo podwyższone.*

Do wybierania cła tego, żaden w iakichkolwiek Dobrach Komor, Przykomorkow, gdźieby Skarb potrzebę baczył, także straży w pogranicznych Miastach y Miasteczkach Państw tych Pisarzom celnym mieć, nie ma bronić, owszem pomocy wszelkiey przećiwko swawolnym Kupcom dodawać będą. *A. 1643. fol. 14. Tit. Cło nowe podwyższone.*

Kupcy gośćińcow y drog zwyczaynych miiać nie maią do Moskwy, y z Moskwy na Dorohobuż y na Smoleńsk ieźdźić powinni. A ktorzy na iakiekolwiek targi y iarmarki do rożnych Miast y Miasteczek w Państwach tych, tak lądem iako y wodą, iadą; z gospod swoich y mieysca, ruszyć się nie powinni, aż się okażą, y opowiedzą towary swoie na Komorach y Przykomorkach Pisarzom celnym, y *ex nunc* bez wszelkich rat, nie zasłaniaiąc się żadnemi Przywileiami y listami Krolewskiemi, to cło do Skarbu zapłacą. Toż się ma rozumieć y o zwracaiących z towarami Kupcach, ażeby towarow nie zkładali, aż wprzod one okażą, y zaraz myta zapłacą. Ciż Kupcy, każdy z osobna, tak lądem iako y wodą idący, sam na się z Komor albo Przykomorkow, od Pisarzow kwity brać ma, nie pod imięniem iednego na kilku. *Ibid.*

W przemytach rożnych, miedzy Kupcami a Pisarzami Celnemi; tak tego prowentu publicznego, iako y Dobr Stołowi Krolewskiemu należących; tak też ktobykolwiek od sprawcow samych celnych, albo ich Substytutow, sobie krzywdę iakąkolwiek w tych lećiech y napotym pretendował; rozsądek nie gdźie indźiey, ieno przy P. Podskarbiem W. X. Lit. *salva appellatione post Curiam Regis*, zostawać ma. W czym paragraf w Uniwersale *A. 1609. sub tit. Cło nowe*, y Konstytucye poźnieysze o cle nowo podwyższonym y zpławie wodnym, *in toto, cum pœnis in delinquentes reassumuntur & confirmantur. Non obstante ullâ libertatione*, każdy *cuiuscunque statûs & conditionis, sub pœna confiscationis* towarow, to cło płacić powinien. Wyiąwszy Stan Szlachecki, ktory od płacenia takowego myta, od zboża urodzaiu swego własnego, z pol y ogrodow (*w Konstyt. A. 1650. fol. 25. dołożono: nie od zkupionych, ani za czynsz od poddanych swoich wźiętych*) także od towarow z lasow swoich własnych, od statkow y poddanych własnych, za iuramentem faktorow, wolny bydź ma. A ieźliby się pokazało, żeby kto, pod pretextem Szlacheckich zboż y towarow, zmyśloną przyśięgę y listy pokazał, albo też kupiwszy zboża y towary Szlacheckie, one za listami Szlacheckiemi, y przyśięgą sług ich, przeprowadzał; takowy penom w Uniwersale *A. 1629.* (*iako miałeś wyżey* o Poborze wodnym) w tym punkćie opisanym, podlegać ma. Starostowie iednak od towarow leśnych, ktore w Dobrach Krolewskich, lubo ktorzy za konsensami Krolewskiemi swym sumptem wyrabiaią, y na pożytek swoy obracaią, to myto z zpławem wodnym, według Konstytucyi y Uniwersałow dawnieyszych, płacić powinni. O Kupcach Moskiewskich *declaratur:* aby Kupiec, co od nich nabędźie, także y za zbyty towar do Moskwy, podług Konstytucyi *A. 1638.* płaćił. Ktorych towarow w Instruktarzu niemaſz wyrażonych, od tych, poszacowawszy ie, od każdego złotego po groszu Kupcy Pisarzom celnym płacić maią. Ktore punkta wzwyż opisane, na myta stare, iako na dobra Stołowi Krolewskiemu należące, na teraźnieysze y przyszłe lata, *in perpetuum* służyć maią. *Ibid.*

Lex perpetua, *na myta stare Stołowi Krolewskiemu należące.*

W Starostwach, Łoiowskim y Łubeckim, powinne bydź Przykomorki, na ktorych myta stare, y cło nowe podwyższone ma bydź wybierane, bez wszelakiey prepedycyi. *A. 1647. fol. 41. Tit. Cło nowe podwyższone.*

Na żadnych Komorach, od żadnych towarow, nie ma bydź kwitowe wymagane. *A. 1673. fol. 6. Tit. Cło nowo podwyższone.*

De depactantibus na Komorach, *vide infra.*

Approbantur omnia superiora o cle nowo podwyższonem W. X. Lit. w pośledniejszych Konstytucyach.

Piſarze y Atendenći, na wſzelakich Komorach celnych, defalkaty od żadnych towarow czynić nie maią, *ſub pœnis in Lege ſancitis. A. 1673. fol. 6. & A. 1676. fol* 7.

Pogłowne Gieneralne. Imo practicata olim hæc contributio. *Vide Statut. Herburt. f. 15. & ſequ.*

Subſidii charitativi generalis contributionis podatek, *aliàs* Pogłowne gieneralne, iako niezwyczayny, napotym względem Stanu Duchownego y Szlacheckiego nie ma bydź pozwalany, choćby go kto proponował na Seymie. Y więcey Inſtruktarzow podatku tego nie ma bydź drukowano, ieno tyle, ile ieſt Grodow w Woiewodztwach y Ziemiach; y po zkończeniu tey exakcyi eliminowane bydź maią, *ſub pœnis contra negligentes Officiales ſancitis. A. 1662. fol. 19. Tit. Aſekuracya Kontrybucyi.*

Ordinatio *tegoż Pogłownego, y* ordinationes *Cła gieneralnego na wſzyſtkie Stany w Koronie; Cła wodnego na wypłacenie długu Kurfirſztowi I. M. względem Elbiąga y Drahyma; Akcyzy; Szelęznego; Monopolii tabaki y Papieru; Cła nowego ſolnego*, late patent in Conſtitutionibus.

Cło nowe w Zupach Ruſkich znieśiono, *ſub pœna 200. marc. &c. A. 1569. fol. 189. §. Myto w Zupach Ruſkich.*

Pogłowne Zydowſkie.

Zydźi wſzyſcy w Miaſtach, Miaſteczkach y na wśiach, Krolewſkich, Duchownych y Swietckich, względem Pogłownego, po złotemu iednemu od głowy płaćić powinni. Liczeni bydź maią przez Poborcę, Vrząd Woiewodzy, y ſtarſze żydy, pod przyśięgą na dźieśięćioro BOZE przykazanie, iako żadnego nie maią zataić; wſzakże ma bydź wzgląd na ubogie y Pogorzelce. A ieżliby żydowie ſami chćieli takowe pogłowne ſumą odkupować; tedy za kwitami P. Podſkarbiego na raty, ktore od niego będą naznaczone, maią zapłaćić. A gdy takowe pogłowne żydźi oddadzą, iuż od inſzych podatkow, iako od ſzoſow z domow, rzemioſł, kupiey, handlow, y od ſług y koni ſwoich, także od poborow, y podatkow wſzelakich Powiatowych, maią bydź wolni. A gdźieby śię żydowie nie uiśćili w takowym Pogłownym; wolno Skarbowi towary ich, także oſoby ſame zabierać. *w Uniwerſale Poborowym A. 1624. Toż y w drugich. W dawnieyſzych iednak ordynacye nieco* differunt.

Pogłowne żydowſkie, na wſzyſtkie Kahały, Synagogi żydowſkie w W. X. Lit. znayduiące śię, 60000. złt. *quotannis*, do przyſzłego Seymu doſzłego, augmentuiąc Skarb Rzeczyp. uſtanowiono. O wypłaceniu zaś tey Sumy, według Konſt. 1678. żydźi W. X. Lit. od innych exakcyy maią bydź wolni; wſzyſtkie Prawa, *de ſecuritate* onych opiſane, aprobowano. *KL. 1717. f. 11. Tit. Pogłowne żydowſkie.*

Zydźi Koronni, wnośić powinni Pogłownego 220000. *currenti monetâ* do Skarbu, y W. Podſkarbi Kor. poſtanowi 3. Piſarzow Gieneralnych żydowſkich. W Prowincyi Wielko-Polſkiey iednego, drugiego w Mało-Polſkiey, trzećiego w Prowincyi Ruſkiey. Ktorzy z żydami ſtarſzemi Ziemſkiemi do ſkarbu przyiechać, y ſymple corocznie, na partykularze każdey Prowincyi y Kahału, ſprawiedliwie, *absque prægravatione* zpiſaną, do tegoż ſkarbu oddać powinni. Konflagraty y Libertacye wſzelkie *excluduntur; heredes bonorum* w tym Podatku żadney prepedycyi czynić nie maią, y żydow bronić nie powinni, *ſub ſolutione de proprio, & ſub pœnis* w Trybunale Koronnym *vindicandis; iuxta præſcriptum Conſt. A. 1673. f. 25. Tit. Pogłowne żydowſkie*; ktora *reaſſumitur.* Inne prywatne, *per Lauda* Woiewodztw y Ziem, wkładane nie maią bydź Podatki na żydow. Aſygnataryuſzowie, po groſzu od złotego tylko brać maią; *ſub pœnis in Diſciplina militari deſcriptis*; z wielkiemi kupami na exekucye nie zieżdżaiąc. *A. 1717. f. 62. Tit. Pogłowne żydowſkie.*

Pogłowne Tatarſkie.

Tatarowie wſzyſcy W. X. Lit. ktorzy furmańſtwem y rzemieſłem śię bawią, ſami od śiebie, y od żony y od dźieći, po złotemu od oſoby, do Poborce dawać maią, excypuiąc Chorążych, Vłanow y tych Tatar, ktorzy ſłużbę woienną ſwym koſztem odprawuią, y na ośiadłośćiach mieſzkaią. A Chorążowie y Vłanowie przyśięgę uczynić maią w Grodźie, na czas wybierania poborow naznaczony, na to: że ſprawiedliwie, tych tylko, ktorzy ſłużby woienne ſłużą, wyimuiąc, a inſzych wſzyſtkich podlegaiących pod to pogłowne, nie ochraniaią. *A. 1658. f. 57.*

Similitèr *y w inſzych Konſtytucyach o tym.*

Poborcy.

Podatki publikować powinien Staroſta albo Vrząd iego, *ſub pœna centum marcarum & aliis pœnis &c. w Uniwerſałach Poborowych.*

Poborcy niewinnie na delatach podawać nie maią, *ſub pœna duplici 14. marc. peremptoriè* przed tymże Vrzędem, do ktorego nieſłuſznie podał, *non obſtante exceptione*

ptione à foro, repetenda. w *Uniwersale poborowym A. 1578. fol. 352. §. A Poborca.*

W W.X. Lit. *in pœnam evocationis* wpada Poborca, gdy kogo mimo kwit swoy niesłusznie na delacie poda. *A. 1655. fol. 4. Tit. Retenta W.X. Lit.* O tymże znowu. *A 1662. fol. 4. Tit. Sądy z Retentorami.*

Declaratur Wielkiemu Xięstwu Lit. iż gdźieby się delaty niesłuszne, mimo kwity Poborcow, albo też *ignota* na delaćie pokazały *nomina*; na każdym takim Poborcy, *pœna infamiæ*, w Trybunale Skarbowym, albo na Komisyach Skarbowych, *ex delatione iniuriatorum* albo Skarbu, *ad instantiam Instigatoris, extendi* ma. *A 1677. f. 5. Tit. Reassumptio.*

Poborcy wszystkie wśi y karczmy regiestrować powinni, porządkiem wedle Parafii, y z nich podatki wybierać, pod przyśięgą y sumnieniem. w *Uniwersałach poborowych.*

Każdą rzecz, iak wiele od kogo wezmą? osobno pisać maią, y kwity pod pieczęćią y podpisem swoim każdemu dawać, y na nich dźień, mieśiąc y rok pisać. *Ibid.*

Exakcye swoie aktykować powinni w Grodźie bliższym, *sub pœnis de retentis. Ibid.*

Znowu: iż Poborcy regiestra poborowe y retenta, z podpisem ręki swey, *per oblatam* do Grodow tegoż Woiewodztwa y Ziemie, gdźie ktory iest Poborcą obrany, podawać powinni. *A. 1654. f. 4. Tit. Sposob.*

Znowu: iż powinien regiestra tak *perceptorum*, iako y *retentorum* podawać *ad Acta, sub pœna bannitionis, ad instantiam cuiusvis Incolæ, inter causas Officii*, na Trybunale *repetenda. A. 1655. fol. 36. Tit. O Poborcach.*

Declaratur: iż Poborcy albo Exaktorowie wszyscy regiestra funkcyi swoiey, *intra decursum duorum Septimanarum*, od Seymikow relacyynych rachuiąc, *ad Acta proprii Districtûs*, zawsze podawać powinni. W ktorych regiestrach powinna bydź *specificatio* sum z każdych Dobr, co? kędy? y od kogo wźięli? A ktory Exaktor tego nie uczyni; ma bydź *ipso facto infamis*, y *locum standi* w Sądach, ani *vocem activam* na Seymikach mieć nie może, poki atestacyi *ex Actis* nie pokaże, że prawu temu dosyć uczynił. Z ktorych regiestrow, do Grodow tak podanych y *authenticè* przez Exaktory wyiętych y produkowanych, ma bydź na Komisyach y w Skarbie *liquidatio* y rachunek. *A. 1677. fol. 9. Tit. O podawaniu regiestrow.*

Y w kwitach, co z ktorych Dobr wezmą, specyfikować maią. *Ibid.*

W.X. Lit. dawne prawa y zwyczaie, w wybieraniu podatkow, reasumowano y postanowiono: aby odtąd Poborcy, tak Duchowni iako y Swietcy, w regiestrach *perceptorum*, z iak wielu kto płaći dymow? *explicitè & seorsivè* wyrażali, y tak regiestra te, iako y *retentorum*, przy konkluzyi Seymikow antekomicyalnych, z podpisami rąk Dyrektorow, extraktem z Grodu wyiąwszy, Posłom na Seym wyprawionym, dla słuchania liczby w Skarbie, oddane bydź maią. *A. 1673. fol. 4. Tit. Reassumptio.*

Reasumowano tę Konstytucyą, deklaruiąc: iż Poborcy, nie tylko na Seymikach antekomicyalnych, ale też y na przyszłych relacyynych sprawować się o podatki, *ab A.* 1667. będą powinni, pod winą tyśiąca kop, &c. *A. 1677. fol. 5. Tit. Reassumptio.*

Poborcy W. X. Lit. każdy w swym Powiećie, po uczynieniu liczby w Skarbie, regiestra poborowe, pod pieczęćią P. Podskarbiego, z podpisem ręki Pisarza Skarbowego, na pierwszych Rokach Grodzkich do Xiąg Grodzkich podawać maią, pod winą dwoch set kop Litewskich. O co *forum* Trybunał, *ad instantiam cuiusvis Nobilis. A. 1616. fol. 42. Tit. O regiestrach poborowych.*

Potym: iż regiestra swe y delaty, zaraz po expirowaniu terminu wybierania poboru, do Grodu oddać, *sub solutione* tyśiąca złt. Polskich, powinni. O co *forum* Grod, *ad instantiam cuiusvis.* Winy połowica *fisco*, a druga połowica *delatori cedere* ma. Takoweyże winie y Grod, w nieprzyięćiu delaty, podlec ma. O co z Grodem *forum* Trybunał. *A. 1629. Tit. O Poborcach W. X. Lit.*

Poborcy Koronni, przy wydawaniu podatkow publicznych, desertaty iuramentem likwidowane przyimować maią. Ktore wzaiemnie y Skarb przy rachunkach przyimować powinien. *A. 1635. fol. 22. Tit. O desertatach y abiuratach.* *Herburt. f. 114. t. Agri, horti, & scultetiæ desertæ.*

Poborcy napotym iuż nie w Kwerelach, lecz w Trybunale Radomskim, albo Koronnym, *cum impugnantibus execution. forum* mieć będą. *A. 1655. fol. 36. Tit. O Poborcach.*

W W.

W W. X. Lit. nie godźi śię nikomu z podatkow z Dźierzawy swoiey, Rzeczyposp. należących, wytrącać swoie pretensye, iakie kto ma u Rzeczyposp. *Lege perpetuâ* warowano. *A. 1661. fol. 3. Tit. Trybunał Skarbowy W. X. Lit.*

Tamże Poborcy, aby *pro termino præfixo* podatki wybrane do Skarbu wnośili, *sub pœna infamiæ* na Trybunale *decernenda*, *pro perpetua lege* postanowiono. *A. 1655. fol. 6. Tit. Retenta W. X. Lit.*

A dla tym prędszey y pewnieyszey retent exsolucyi, z delatami swemi Poborcy W. X. Lit. przy Dworzanach Skarbowych, exekwować powinni. *A. 1677. fol. 5. Tit. Reassumptio.*

Poborca żaden, *Laudis privatis*, od zupełnego dośćuczynienia Woiewodztwu albo Powiatowi wolen bydź nie może, &c. *A. 1643. fol. 12. Tit. Dochodzenie retent.*

Poborca płaćić tego Skarbowi, albo Woiewodztwu, nie powinien, co mu z retentow *per iudicata decedet*, ale *in solutum* przyięto mu bydź ma. *A. 1658. fol. 3. Tit. Sądy z Retentorami.*

Gdźieby P. BOG ktore Miasto morowem powietrzem nawiedźił; powinien Poborca, albo Sukolektor Vrzędownie limitacyą wybierania poboru, tak czopowego iako y innych zapisać, y po uśmierzeniu powietrza, tyle czasu, iako w powietrze nie wybierał, dobierać, tak żeby zupełny rok czopowe, y insze pobory roczne wybierane były, a Skarb ztąd szkody nie odnośił. *w Uniwersale poborowym A. 1603. fol. 822.*

§. *Także łanowe.*

Że Miasta, Miasteczka y wśi, od podatkow Rzeczyposp. do lat 4. wolne bydź maią, *patet* w Uniwersałach poborowych.

Declaratur: iż tylko od Szosow, łanowego, czopowego, podwod, y od innych podatkow z ośiadłośći mieyskiey, Miasta y Miasteczka wolne; a od towarow y handlow, tak cło, iako y Pobor wodny, y czwarty grosz płaćić maią. *w Uniwersale poborowym A. 1629. na drugim Seymie. Tit. O Donatywie.*

Iednak liczbę domow pogorzałych, Miasteczka w iuramentach likwidować maią. W czym ieżliby śię *periurium* pokazało; *periuri pœnâ triplicis pensionis* karani będą. Toż śię ma rozumieć o podatkach Dźierzawcom należących, gdyby *ad malè narrata* takowe libertacye uproszone były. *A. 1635. fol. 22. Libertacye Miast.*

O Libertacyi Pogorzelcow w W. X. Lit. iako śię ma rozumieć, miałeś supra.

P. Podskarbi daiąc Kwity Poborcom, inaczey ich dawać nie ma, tylko zachowuiąc o desertatach y impedymentach wszelakich *cognitionem* na Seym. *w Uniwersałach Poborowych.*

Kupcy W. X. Lit. iadąc z towarami swemi do Polski, gdy zapłacą Pobor w Litwie, y kwity na to pokażą, żadnych iuż ceł w Koronie płaćić nie maią. *w Uniwersałach poborowych.*

Potym postanowiono: iż Kupcy Litewscy, z Brześćia do Korony idący, od wszelakich towarow cła w Koronie płaćić maią. Toż wzaiemnie Kupcy Koronni, *pro paritate iuris & iustitiæ*, w W. X. Lit. czynić powinni. *A. 1676. fol. 7. Tit. Cło nowo podwyższone.*

Ktokolwiek z Woiewodztwa *Brześćkiego*, w Mielnickim Grodźie iurament wykonany, na zpuszczenie własnego zboża, autentyczny pokaże; iuż więcey do drugiego nie ma bydź pociągany. *Ibid. f. 13 Tit. Indemnitas.*

Pisarze albo Czopownicy, w Miastach y Miasteczkach od Poborce postanowieni, nie maią bydź od nikogo przenagabywani. *w Uniwersałach poborowych.*

V Pisarzow Celnych y u Poborowych, gdźie oni Pobory wybieraią, żaden żołnierz noclegow y pokarmow odprawować nie ma, ani ich stacyami agrawować, pod winami w prawie opisanemi, y surowośćią artykułow woyskowych. *A. 1659. fol. 15. Tit. Cło Koronne.*

Poborca *possessionatus & sufficiens*, w każdym Woiewodztwie ma bydź obierany. *A. 1620. fol. 14. Tit. Warunek Poborow.*

Poborca żaden Posłem na Seym obierany bydź nie może, poki dostatecznych kwitow od Skarbu mieć nie będźie, *alias* obrany mieysca miedzy Posłami mieć nie ma. Iako wzaiemnie y Poseł, do podatkow na tym Seymie uchwalonych, na ktorym był Posłem, Poborcą obierany bydź nie ma. *A. 1631. fol. 34. Tit. O Poborcach.*

Reasumowano to prawo W. X. Lit. *A. 1661. fol. 13. Tit. O Poborcach W. X. Lit.*

Poborcami nigdy nie maią bydź obierani w W. X. Lit. Vrzędnicy Grodzcy, ktorzy maią sądźić

sądźić o delaty; Ani ieden Poborca raz po raz, ani w iednym, ani w drugim Woiewodztwie y Powiećie, gdźieby miał posesye swoie, *sub nullitate functionis.* W lat iednak cztery może bydź obrany, *post plenariam satisfactionem* w Skarbie. *Ibid. fol. 3. Tit. Trybunał Skarbowy W. X. Lit.*

Proventus wszelakie *retenti & currentes, nullis exceptis*, do P. Podskarbiego Koron. albo Subdelegatow iego, za obwiesczeniem iego, *sub Interregno*, powinne bydź oddawane, *sub pœna duplicis pensionis fisco applicandæ.* O co *forum* Sądy Kapturowe na Elekcyi, *peremptoriè.* A Starosta ma *exsequi*, do ktorego P. Podskarbi *contumacem* odesłać ma. *w Konfederacyi gieneral. Warszawsk. A. 1587. fol. 412. §. Prowenty.*

Przydano w Konfederacyi *A.* 1632. że tak Obywatelom, gdy nie oddadzą do Poborcow, iako y Poborcom, gdy nie oddadzą do Skarbu, *forum* w Sądach Kapturowych, *summario processu &c. §. Trzynasta.* W Konfederacyach zaś *Annorum* 1648. 1668. 1674. to dołożono: iż te podatki, ktore sobie Woiewodztwa, Ziemie y Powiaty, *seorsivis Laudis* uchwaliły, albo uchwalą, według ich postanowienia wybierane bydź maią. O co *forum*, Sądy Kapturowe Ziemie y Powiatu onego, *processu fisci.* Co się rozumieć ma y o Arendarzach Czopowego w Koronie y W. X. Lit.

Szafarzow naznaczono do Poborcow. Ktorych co za powinność była? *patet* w Uniwersałach Poborowych.

Co za *Salaria* Poborcom kiedy dawano? *patet Ibid.*

Prowenta z Dobr stołowych Krolewskich *sub Interregno*, na Krolewice Ich Mśćiow, aż do dnia Elekcyi. *vide Tit. Dobra Ekonomiczne.*

Podatki y hyberny zakładać na poddanych w Dobrach Krolewskich, do lat trzech, pozwolono Starostom y Dzierzawcom, *cum assecuratione. vide Tit. Dobra Krolewskie.*

Podatek w Wilnie z Domow szynkownych, *sub titulo* Kapszczyzna, na Kaplicę S. Kaźimierza, postanowiono. *vide Tit. Miasto Wilno.*

Poborcy y ich Sukolektorowie przysiąc powinni w Powiećiech na Kwerelach pierwszych, po przynieśieniu Vniwersału, w tę rotę: że *sub fide & conscientia*, pilnie y sprawiedliwie, nikomu nie folguiąc, ten Pobor wybierać, y wcale, nic sobie nie przywłaszczaiąc, oddawać będą powinni. *W Uniwersale poborowym A. 1578. fol. 351. Tit. Warunek wybierania poborow.*

Potym inaczey: iż na Rokach Grodzkich bliższych przysiąc maią w tę rotę: *Herbert. f. 122. in exigendo tributo a singulis capitibus.*

„Ia N. przysięgam, iż wyżey opisanych podatkow w wybieraniu y wyćiąganiu wierny „będę Naiaśnieyszemu Panu, Panu Zygmuntowi Trzećiemu, z łaski Bożey Kro„lowi Polskiemu, Wielkiemu Xiążęćiu Litewskiemu, Ruskiemu &c. y Rzeczy„pospolitey. A chcę y iestem powinien, wszelaką pracą, staraniem, szczerośćią y „pilnośćią podatki, według uchwały Listow Uniwersalnych, na Seymie walnym „Warszawskim blizko przeszłym uchwalonych y postanowionych, wiernie wyćiągać „y zbierać, żadnemu człowiekowi iakiegokolwiek stanu, płći y powołania, bądź „dla miłośći y przychylnośći, albo nagrody, nie folguiąc. Naprzod z Dobr Kro„lewskich y Duchownych, potym z Dobr wszelakich Szlacheckich osob, bez prze„kazy wolnośći y swobod, iakąkolwiek władzą komużkolwiek nadanych; tych kto„rzyby zatrzymali taki podatek, Staroście onego mieysca deferuię. A wybrane „pieniądze, nie obracaiąc ich na swoy własny pożytek, ani względem ufolgowania, „ani kwitow mnieyszych dawania, y upominkow nie biorąc, do rąk tych wiernie y „zupełnie oddam, iako iest wyżey postanowiono. Tak mi niech P. BOG pomoże „y Swięta Ewangielia. *w Uniwersale poborowym A. 1591. fol. 630.*

Potym w tę rotę:

„Iż w wybieraniu wyżey opisanych podatkow, wierny będę Krolowi I. Mći y Rzeczy„posp. a chcę y iestem powinien, wszelakim staraniem, szczerośćią y pilnośćią, po„datki według Uniwersału Seymu blizko przeszłego wiernie wyćiągać y zbierać, ni„kogo nie ochylaiąc, ani na przyiaźń y nagrody patrząc; y żadnego podatku nie „utaię, ale *fideliter* zregiestruię, y pieniądze wybrane z regiestry do Skarbu oddam „na czas naznaczony zupełnie, nic nie zatrzymywaiąc, ani pieniądzmi pożytku so„bie przywodząc. Tak mi P. BOZE pomoż. *w Uniwersale poborowym A. 1613.* „*Tit. Czas oddawania Poborow.*

Potym przydano do roty *immediatè* opisaney, te słowa: *o defektach pilną inkwizycyą*

czynić będę; y te: *ani niemi handluiąc.* w Uniwersale poborowym *An. 1629. Tit. Czas oddawania Poborow Koronnych.*

Poborcow nie ma Skarb słuchać rachunkow, aż pierwey każdy ukaże autentyczny iurament, gdźie go czynił. *w Uniwersale poborowym A. 1628. §. A ći Poborcy.*

Poborca w W. X. Lit. żadnym sposobem nie powinien umykać przysięgi, ale onę zaraz po obraniu na Seymiku wykonać. *A. 1629. Tit. O Poborach W. X. Lit.*

Poborcow *depactantes inter causas fisci* pozywać pozwolono. *An. 1659. fol. 6. Tit. Approbatio Laudorum.*

P. Podskarbi w W. X. Lit. bez wszelkiey dylacyi sądźić ich ma. *A. 1670. fol. 47. Tit. Cło nowo podwyższone.*

Poborow, ani Ceł żadnych, tak w Polszcze iako y w Litwie, iako y we wszystkich Ziemiach do Korony należących, nie ma Krol stanowić bez Seymu walnego; ani *monopolia* rzeczy tych, ktore z Państw pomienionych pochodzą, dopuszczać ma. *A. 1576. f. 256. §. Osobliwie to waruiemy.* O tymże. *Ib. f. 276. §. Osobliwie to waruiemy.*

Pozwolony był Pobor na Seymikach Powiatowych bez Seymu, za Uniwersałami Krolewskiemi, a to za przypadnieniem nagłych potrzeb na Rzeczp. Warowano iednak, że to nie ma iść *in sequelam. A. 1577. f. 315. §. Wdźięcznie y wiernie nam mili.*

Podatki na Kupce Miałt W. X. Lit. bez Seymu, nie maią bydź nigdy stanowione. *A. 1578. f. 347. §. A iż śię teraz.*

Na podatki żadnych Vniwersałow *ex Senatûs Consulto* nie godźi śię wydawać, ani pieniędzy z podatkow Rzeczypospol. extraordynaryynych, *ultra mentem* Seymowey uchwały. *vid. Tit. Senator.*

Pobory, bez Seymowey uchwały, *in privatos usus* nie maią bydź obracane. *A. 1616. f. 15. Tit. Aprobacya szafunku.*

Cum eadem cautela, Poborcow y Szafarzow Woiewodztwa *Krakowskiego*, z Poborow kwitowano. *Ibid. f. 29. Tit. Deklaracya kwitu.*

Poborowych reszt nie ma nikt upraszać u Krola, *sub pœna Infamiæ*, ktora *ex nunc decernitur*, a *publicatio* oney ma bydź na przyszłym Seymie. *A. 1620. f. 14. Tit. Warunek Poborow.*

O tymże. *A. 1626. f. 4. §. Do ktorego Sądu.*

Podatki Rzeczyp. Stan Duchowny y Szlachecki, z Dobr mieyskiemu prawu podległych, ktore trzymaią, płaćić powinni do Poborcow. *vid. Tit. Miasta.*

Podatki ludźie w puszczach, Łomżyńskiey y Ostrołęckiey, mieszkaiący, rolą lub rzemiesłem śię bawiący, z nowych y starych osad, do Poborcow Ziem swoich odtąd płaćić y oddawać powinni. *A. 1677. f. 31. Tit. O Podatkach.*

Poborcy o pobory z Cerkiew religii Greckiey, nie maią bydź turbowani. *vid. Tit. Grecka religia.*

W Vniwersałach o podatkach, żadne *appendices* nie maią bydź pisane. *vid. Tit. Appendices.*

Herburt. fol. 123. & 124. Poborcowie Starostom deferować Retentorow powinni. A Starostowie wedle Statutu przećiwko onym, żadney apelacyi mieysca nie daiąc, postąpić maią. *A. 1564. fol. 45. Tit. Niewydanie poborow.* To iest: *sub pœna centum marc.* exekucyą czynić z Retentorow maią, a ktory iest Starosta głowny, *sub privatione officii. w Vniwersałach Poborowych.*

Retentorow *peremptoriè* pozwać ma Instygator Koron. na Trybunał Piotrkowski, *ad banniendum & privandum bonis*, ktorzy są *possessionati*; a ktorzy posesyi nie maią, *ad decernendam pœnam capitis, sine omnibus dilationibus & exceptionibus.* Ktorych dekretow exekucyą Starostowie, *in spatio quatuor septimanarum, tàm in personis iurevictorum, quàm in bonis*, uczynić powinni, *sub refusione duplicis pensionis, ex delatione Officialium Thesauri Regni, ad instantiam Instigatoris coram judicio Tribunalis tàm Petricov. quàm Lubls. irremissibilitèr succumbenda. A. 1611. f. 5. t. Sposob dochodzenia Retent.*

Inaczey Poborca takich, na Kwerele y Roczki (ktore na ten czas *extra cadentiam*, na wydźwignienie podatku podymnego nowego, po Woiewodztwach postanowiono było) *ad banniendum* pozwać ma. Na ktorym terminie, wszelaki podatek Rzeczypospol. *cum pœna duplici 14. marc. per medium* Poborcy *& Officio dividenda, sub pœna bannitionis in instanti, sine quibusvis dilationibus & earum prosequutionibus*, zapłaćić każdy ma. A ktoby nie zapłaćił, ale bannować śię dopuśćił; Poborca wszystkie bannicye wyiąć, y bannity na delaćie Starośćie, albo Vrzędowi iego, z podpisem

ręki

ręki swoiey; zaraz po tych Kwerelach naypierwszych do Xiąg podać y aktykować ma. Ktorą delatę Vrząd od Poborce przyiąć, y *intra decursum sex septimanarum, sive per pignorationem*, według dawnego prawa, *in retentis minutioribus, sive per apprehensionem bonorum, sive etiam in personis bannitorum*, exekucyą uczynić, y pieniądze do rąk Poborce oddać powinien, *sub pœna 500. marc. & triplicis pensionis, in iudicio Tribunalis Regni sive Petricovien. sive Lublinen. ex speciali regestro, ex instantia Instigatoris Regni, inter causas fisci, repetenda.* Z Poborcami zaś, ktorzyby do Skarbu, albo tam gdźie Rzeczposp. ukaże, podatkow uchwalonych nie wydali, takowy proces ma bydź: Na Trybunale Radomskim odtąd wszyscy takowi stawić śię powinni, y tam *in instanti* uiśćić śię Rzeczypospolitey. A ktoryby Poborca nie uczynił satysfakcyi y banniować śię dał; takowemu żadna sublewacya y gleyt nie maią bydź dane, ani do zniesienia takowey bannicyi y procesu, tak na Trybunały Koronne, iako y na Seym pozywać nie będźie mogł. Gdyż takowy Dekret, bądź *in contumaciam*, bądź *ex controversia* otrzymany, tylko *solâ satisfactione, pro re principali, & pœnis adiudicatis*, za kwitem Skarbowym, a potym *relaxatione & restitutione*, z Kancelaryi Koronney wźiętą, zniesiony bydź może. A gdźieby Poborca ktory, w takowey bannicyi nie poczuwaiąc śię, upornie trwał; P. Podskarbi Koronny takowy Dekret, przez Pisarza swego Skarbowego, zaraz Staroście albo Vrzędowi *proprii Districtûs* iego odesłać, y exekucyi z bannita, *per officiosam requisitionem*, upomnieć śię ma. Ktorą takową bannicyą Starosta każdy, albo Vrząd iego przyiąwszy, zaraz *in instanti*, z Pisarzem Skarbowym *bona banniti apprehendere*, y Pisarzowi Skarbowemu oddać, y samego bannita, *si ipsius copia haberi poterit*, imać powinien będźie. Co Starostowie uczynić winni, *sub pœna mille marcarum & solutionis de suo*, na Trybunale, bądź Piotrkowskim, bądź Lubelskim, *repetenda.* A ieźliby małżonka bannicyi tey exekucyi sprawą swoią broniła, a ta sprawa, dobrze przedtym zapisana iey na dobrach własnych bannita, nie za pieniądze poborowe kupionych służyła; tedy Skarb *summam reformationis tantùm, absque contradote* oddać, a Dobra *in possessionem suam apprehendere* ma. Starostowie też *in facienda executione*, ieźliby był *bannitus rebellis*, Statutu dawnego zażywać maią. A ieźliby Poborca oddał na delaćie kogo Vrzędowi Grodzkiemu, coby iuż miał od niego kwit, a Vrząd Grodzki uczyniłby exekucyą; tedy nie Starosta, ale Poborca o to odpowiadać powinien. *A. 1629. Tit. Proces o niewydanie podatkow Rzeczypospol.*

Reassumowano tę Konstytucyą deklaruiąc: że Starostowie albo Vrzędy ich, *post avisationem & requisitionem sui* od Skarbu Koronnego, y po podaniu, *per oblatam*, do Xiąg Grodu swoiego, bannicyi Poborce albo Exaktora, powinni *intra decursum duarum septimanarum, sive per apprehensionem, in possessionem Thesauri bonorum*, albo na osobach Poborcow, y innych Exaktorow Bannitow, exekucyą czynić, osoby w więźieniu zatrzymać, a dobra *per executionem apprehensa* Skarbowi oddać. W ktorych Dozorcy Skarbowi zpokoynie y *securè, sine ulla præpeditione*, zachowani bydź maią, *sub pœnis de securitate Iudiciorum sancitis. A. 1632. fol. 5. Tit. Deklaracya czynienia exekucyi z Bannitow, o zatrzymanie Podatkow Rzeczypospol.*

Znowu Konstytucyą *A.* 1629. y inne wszystkie o Retentorach, *cuiuscunque statûs & conditionis*, zatrzymanych Rzeczypospol. podatkow, *in toto* reassumuiąc, tego dołożono: iż *Possessores Bonorum Regalium*, w płaceniu poborow, według deklaracyi Vniwersału *Anni eiusdem* 1629. sprawić śię maią, y Retentor każdy poboru, albo innego iakiegokolwiek Rzeczypospol. podatku, *triplici pensione* karany bydź ma, *ex instantia* Poborce na Kwerelach, ktore *extra cadentiam quamvis, ad causas fisci iudicandas, etiam* y pod Seym, *Officia Castrensia* sądźić powinne będą. A Starostowie sądowi, po otrzymanych przez Poborce kondemnatach, y oddaniu delat do rąk ich, naydaley *in spatio sex hebdomadarum*, przez śię, albo swoich Subdelegatow, ze wszystkich Retentorow, podług procesu w pomienioney Konstytucyi opisanego, nieodwłoczną exekucyą, *sub pœna mille marcarum & solutione de suo, in Iudicio Tribunalitio, inter causas fisci, repetenda*, czynić maią. Ktorych exekucyi takowych Retentorowie, żadnemi prawami y relacyami *ad cassandum*, ani oprawami małżonek swoich, bronić nie będą mogli. A ieżeliby ktory stanu Szlacheckiego Retentor takowey exekucyi bronił, albo uczynioną irytował; *ipso facto pœnam infamiæ, plebeia* zaś persona *pœnam peculatûs* popadać ma; *pro qua eadem pœna publicanda fo-*

rum, w Grodźie *coram Officio Castrensi*, *sine quavis appellatione*. A z takowym każdym, według tey Konstytucyi 1629. Starosta albo Vrząd iego postąpić sobie ma. O co do Sądu żadnego nie może bydź pociągany, *sub pœna duorum millium marc. inter causas fisci*, *peremptoriè repetenda*. Takoważ exekucya w Dobrach Krolewskich y Ekonomicznych, y w Miastach czyniona bydź ma. Y Retentorowie iakichkolwiek uchwalonych *per Lauda approbata* w Woiewodztwach y Ziemiach podatkow, takieyże exekucyi podlegać maią. *A. 1654. fol. 4. Tit. Sposob.*

W. X. Lit. zaś reasumowano Konstytucyą *A.* 1613. o Sposobie wyćiągania retent. *Ibid.* vide apud me infra *Tit. Trybunały Skarbowe.*

Retenta Woiewodztwa Podolskiego wszystkie dawne odłożono, *non obstante Decreto Commissionis Camenecen. A. 1667. fol. 5. Tit. Obiaśnienie retent.*

Po Szwedzkiey woynie, gdy wiele Woiewodztw zpustoszonych, y Miast y wśi poznoszonych było od nieprzyiaćioł, postanowiono: aby Sąd Deputacki (ktory na ten czas na Seymikach relacyynych po Woiewodztwach obrany bydź powinien był) *intuitu retentorum* inwestygował przyczyny, dla iakiey przed przyiśćiem nieprzyiaćiela wydane nie były podatki? y gdźie tego potrzeba, aby Burmistrzom Miast z dwiema Raycami, y Faktorami wśi, *iuramento comprobare* nakazał: iako tych podatkow przed przyiśćiem nieprzyiaćielskim nie wybrali, & *in usum alium* nie obroćili. Ktory to Sąd Deputacki Burmistrzom z Raycami y Posesorom wśi, gdźie tego potrzebę obaczy, pozwolić ma także przyśięgi: iako więcey łanow, albo włok ośiadłych zagrodnikow, albo chałupnikow, albo Podymia, także w Miastach rzemieślnikow y domow ośiadłych, nad te, od ktorych płacą, nie maią. A takowych podatkow więcey nie wybrali. Szołtysom także, Woytom y Wybrańcom, iako przez zpustoszenie rol swoich nie śieią, przyśięgą iść ma. Ktore *abiurata* Sąd on porachować, y na Seym *Coæquationis* odesłać powinien, &c. *A. 1658. fol. 3. Tit. Sądy z Retentorami.*

Okrom tych wyżey opisanych sposobow dochodzenia zatrzymanych podatkow, y ktore w Uniwersałach poborowych są, y okrom Trybunałow skarbowych, y okrom tych sposobow, ktore per approbata Lauda *Woiewodztw y Ziem pozwolone są; znayduią śię ieszcze* in Constitutionibus *postanowione* pro illis temporibus *sposoby, to iest:*

A. 1635. fol. 16. Tit. Sposob wyćiągania retent, z podatkow przeszłych w W. X. Lit.

Item A. 1646. fol. 10. Tit. Oddanie retent z niektorych Woiewodztw.

Item A. 1650. fol. 16. Tit. O retentach podymnego W. X. Lit.

Item A. 1655. fol. 15. Tit. Rachunek. & *fol. 6. Tit.* Retenta W. X. Lit. & *fol. 11. in approbatione Laudorum* W. X. Lit.

Item A. 1658. fol. 3. Tit. Sądy z Retentorami Woiewodztw y Ziem Koronnych, y W. X. Lit.

Item A. 1662. fol. 4. Tit. Sądy z Retentorami Woiewodztw y Powiatow W. X. Lit. &c.

Item specialiter w Ziemie *Czerskiey* postanowione Sądy z Retentorami. *A. 1659. fol. 32. Tit. Executio.*

Vwolnienie od retent Szlachty W. X. Lit. w więźieniu u nieprzyiaćiela będących. *A. 1635. fol. 32.*

O podatkach Rzeczypospol. w ktore wchodźi Starostwo Drahymskie, deklarowano: iż zawsze deces z taryfy, *ratione* tego Starostwa, potrącony bydź ma w Skarbie Woiewodztwu Poznańskiemu. *A. 1673. fol. 18. Tit. Deklaracya.*

Rachunki Ziemie Łomżyńskiey, aby śię w teyże Ziemie odprawiły, pozwolono. *A. 1652. fol. 9.*

Nie doszły dla powietrza; znowu ie naznaczono. *A. 1653. fol. 27.*

Poborcy W. X. Lit. od Dekretow y pen, ktore na nich na Komisyi Mińskiey *in A.* 1651. stanęły, uwolnieni. *Ibid.*

Także Poborcy Woiewodztwa *Mśćisławskiego. A. 1673. fol. 9. Tit. Vwolnienie.*

Poborcy Ziemie *Bielskiey*, ktorzy śię ważyli, nad zwyczay większe brać kwitowe, powinni to *ad publicum ærarium* teyże Ziemie wnieść, *sub pœna de retentoribus pecuniæ publicæ sancitis*, *in Tribunali*, *inter causas fisci repetendis*, &c. *A. 1653. fol. 24. Tit. Aprobacya* Actorum.

Exactores Ziemie *Bielskiey de retentis*; ktore *iure vindicant*, rachować śię powinni, *sub*

ſub pœnis fiſci; a ktore ſię, *ex calculatione* na Seymikach *facta*, nieſłuſzne bydź pokażą Dekreta, *caſſantur*. *A. 1685. f. 11. Tit. O Retentach.*

Poborcy Woiewodztwa *Krakowſkiego*, Vr. Pawłowi *Witkowſkiemu* przyśięgą komprobować kazano, na rokach blizkich Krakowſ. że *eodem valore* wybrał pieniądze, iako ie do Skarbu y za aſygnacyami oddał. *Poſt quod præſtitum iuramentum*, *ab omnibus Decretis &c. ſuper eo obtentis* wolnym zoſtanie. *Ibid fol. 21. Tit. Iurament.*

Xięſtwom *Oświećimſkiemu* y *Zatorſkiemu*, Seymik w Proſzewicach *extraordinariè* złożono, na namowienie ſpoſobu wydania podatkow, na teraźnieyſzym Seymie uchwalonych. Bo Poſła ich, dla rozerwania Seymiku ich przedſeymowego, na Seymie nie było *&c. A. 1667. fol. 23. Tit. Seymik.*

Też Xięſtwa taryſę *abiuratorum Anni* 1661. weryfikować maią na przyſzłey Komiſyi. *A. 1677. fol. 16. Tit. Aſekuracya.*

Też Sumę złt. 16. tyśięcy ſobie winną, ktora im *in Anno* 1667. z pierwſzych podatkow potrącona bydź miała; z drugiey raty trzećiego Pogłownego potrąćiły ſobie *&c. Ibid.*

Ziemia *Chełmſka inhærendo Conſtitutioni* 1654. Sumę 12. tyśięcy, y kilka ſet złt. Polſkich ſobie należącą, z podatkow poborowych *anni* 1670. wytrąćiła ſobie, co *pro rato* przyięto. *Ibid. fol. 19. Tit. Deklaracya Sumy.*

Poborcom rachować śię z podatkow kazano *&c. A. 1653. fol. 21. & 22. quod latè vide.*

Kondemnaty o Retenta znieśione. *A. 1661. fol. 13. Tit. Aprobacya* Laudorum.

Od Retentow wſzyſtkich Dobra *Chorоſzcza* y *Iatwiſka* uwolniono. *Ibid. fol. 14. Tit. Uwolnienie od długow.*

Sumę 22910. złt. z podatkow z Ekonomii *Kobryńſkiey*, przez I. M. P. Adama *Kiśiela* Woiewodę Bracław. wybraną, z maiętnośći Koron. iego (ponieważ w W. X. Lit. nie ma ośiadłośći) windykować Inſtygatorowi W. X. Lit. kazano na Seymie ordynaryynym, *adcitatis Succeſſoribus* onego, *præviâ inquiſitione*, ieźli przy Ekonomii, albo przy ſukceſorach iego, ten dług zoſtaie. *A. 1662. fol. 11. Tit. Retenta.*

Od retent pewne Powiaty W. X. Lit. uwolniono. *vide Ibid.*

Super exigenda retenta, exekucyą Woyſkową znieśiono. *vid. Tit. Exekucye.*

O koekwacyach w podatkach Koronnych, *vide Conſtit. A. 1635. fol. 13. 1638. fol. 26. 1642. fol. 1. 1643 fol. 5. 1649. fol. 20. 1652. fol. 2. 1653. fol. 6.* O Litewſkich. *1635. fol. 4. 1649. fol. 36. 1654. fol. 31.* O Inflantſkich. *1635. f. 5.*

Woiewodztwo *Krakowſkie* warowało ſobie, iż podatkow nowych, na obronę domową prywatną uchwalać nie będźie. *vide Tit. Lauda.*

Co za Salaria *Poborcom naznaczano kiedy?* vide *w Uniwerſałach Poborowych, y w Konſtytucyach przy podatkach.*

Podatek, *ferendo opem* Krolowi I. M. *Angielſkiemu in calamitate* iego, poſtanowiono na Kupcow wſzyſtkich narodu Angielſkiego y Skockiego, w Koronie y w W. X. Lit. po złt. 10. od ſta złt. z ſubſtancyi ich, przez każdego z nich *ſub iuramento* likwidowaney *&c. quod latè vide A. 1650. fol. 7. Tit. Subſidium.*

Poborcy W. X. Lit. od Dekretow Komiſarzkich uwolnieni, ktorzy Skarbowi *in toto ſatisfecerunt*, y kwity przed Seymem teraźnieyſzym otrzymali. *Ibid. fol. 21. Tit. Uwolnienie.*

Kontrowerſyą o aukcyą poborow Ziemie Drohyckiey, względem 200. złt. przy każdey Sympli poborow, do przyſzłego Seymu odłożono, y exekucyą z Poborcami, *ratione* tey aukcyi, ſuſpendowano. *A. 1654. fol. 16. Tit. Aukcya.*

Znowu ią odłożono. *A. 1655. fol. 31. Tit. Pretenſye.*

Znowu *A. 1679. fol. 13. Tit.* Coæquatio.

Znowu *A. 1661. fol. 13. Tit.* Reaſſumptio.

Znowu *A. 1667. fol. 68. Tit. Koekwacya.*

Tandem poſtanowiono: aby z przyſzłych Rzeczypoſp. podatkow potrącono to było. *A. 1670. fol. 56. Tit. Deklaracye.*

Poborcom Woiewodztwa *Sendomirzkiego*, y Sukolektorom, y Czopownikom, tak dawnieyſzym iako y teraźnieyſzym, y ktorzy Bereſteckie podatki wybierali, rachować śię przed Deputatami, z Seymiku tamecznego naznaczonemi, kazano *&c. A. 1655. fol. 15. Tit. Rachunek.*

Similitèr y Poborcom Ziemie Bielſkiey, *quod vide Ibidem.*

W teyże Ziemie aby podatki, według kwitow Vr. Staniſława *Skiwſkiego* Piſarza Grodzkie-

Grodzkiego Brańskiego, ktore są naydoskonalsze, z ośiadłych włok po złotemu, a z czynszowych po gr. 10. przez Poborce wybierane, y do Skarbu Rzeczyposp. według Symple w Skarbie *in Anno 1629.* zpisaney, wnoszone były deklarowano. *Ibid.*

Poborcy żadnemi defektamy na liczbie wychodźić nie maią, okrom samych Pogorzelcow. *Ibid.*

Podatkow publicznych z Miasta *Lublina* y *Każimierza* dolnego, sposob wydawania. *vide Tit. Miasta, Lublin* y *Każimierz dolny.*

Asekuracya Powiatom, *Wilkomirzkiemu, Kowieńskiemu, Vpitskiemu,* y Xięstwu *Zmudzkiemu, ratione* 16. Podymnych, *per Lauda privata,* w Roku 1655. na Woysko W. X. Lit. z Dobr Ziemskich *effectivè* wydanych, że im to w przyszłych podatkach przyięto będźie. *A. 1658. fol. 47. Tit. Koekwacya.*

Woiewodztwa, *Połockie, Witepskie, Mśćisławskie,* y Powiat *Orszański,* iako *in hostico* będące, y zniszczone, od podatkow wszystkich przeszłych uwolnieni *ab Anno 1667. f. 69. Tit. Vwolnienie.*

Exules Woiewodztwa *Podolskiego* od podatkow Rzeczyposp. uwolnieni. *vid. Tit. Woiewodztwa.*

O Podatkach z dobr *Exulum* W. X. Lit. *vid. Tit. Komisye.*

O ochronie Obywatelow, *Kiiowskiego, Wołyńskiego, Podolskiego, Bracławskiego, Czerniechowskiego,* Woiewodztw, y Ziemie *Halickiey, ratione devastationis, vide Constit. Anni 1649. fol. 18. Tit. Securitas. Item* Woiewodztwa *Wołyń. ratione devastationis, conflagrationis, hostilitatis. A. 1655. fol. 35. Item* Ziem, *Lwowskiey, Przemyskiey, Sanockiey* y Miast. *A. 1673. fol. 33. Item* Woiewodztwa *Wołyńskiego,* y Ziem, *Halickiey, Zydaczewskiey, Przemyskiey* za Dniestrem, y *Buskiey, ratione hostilitatis. A. 1677. fol. 3. Tit. Ordynacya Woyska. & fol. 30. Tit. Dezolacya.*

Abiurata Ziemie *Ciechanowskiey* przyiąć kazano. *A. 1652. fol. 10.*

O podatkach z włok Wybranieckich. *vid. Tit. Wybrańcy.*

PODDANI.

Contra Statutum Casimiri Magni Regis. Herburt. f. 160. Tit. Kmethonum steriliter decedentium bona. De profugis Kmethonib. Idem f. 255. & 259.

PODdanych Szlacheckich Kaduki, Panom ich należą, nie komu inszemu; *salvo iure proximorum. A. 1588. f. 458. Tit. O Kadukach.*

Poddani Szlacheccy od Ceł wolni. *Vide Tit. O Cłach.*

O Poddane zbiegłe nie ma nikt kłaść większey taxy w pozwie, kładąc w to żonę, dźieći *& omnem suppellectilem,* nad pięć set grzywien Polskich, *sub nullitate totius Actûs.* A wydanie ma bydź *post definitivam sententiam,* w Grodźie *proprii Districtûs.* Woiewodztwo *Belskie* na starym zwyczaiu przestawa. *A. 1588. fol. 489. Tit. Szacunek poddanych zbiegłych.*

Taxa, in defectu extraditionis poddanego, według pomienioney Konstyt. nie ma *in dubium vocari. A. 1613. fol. 22. Tit. O Taxie poddanych.*

O Poddane y sługi, zbiegi, y dworną czeladź, w *Kiiowskim, Wołyńskim, Bracławskim* Woiewodztwie, miedzy sobą, *forum* Grod *peremptoriè.* Ieźli oczywiśćie, za cztery niedźiele; a ieźli zaocznie, za sześć niedźiel rok złożon bydź ma. Na ktorym pierwszym iako zawitym, strona pozwana powinna lub osobą swą, lub przez Plenipotenta swego w Ziemie Wołyń. ośiadłego, nie biorąc sobie na pomoc żadnych przyczyn prawnych w Statućie W. X. Lit. opisanych, pod ztraceniem rzeczy w pozwie wyrażoney, stanąć y usprawiedliwić się, według Prawa y Statutu W. X. Lit. A gdźieby strona pozwana takowych zbiegow, od tego czasu, iako będźie pozwana, iako przedtym, tak y potym u śiebie bydź nie powiadała; przyśiądz na to powinna. Albo ieźliby strona pozwana nie chćiała przyśiądz; strona powodowa, iako sobie szkody oszacuie, przyśięgę na to uczynić ma. A gdy strona powodowa przyśięże; Starosta z ruszeniem Powiatu, za dwie niedźieli uczynić ma exekucyą, pod winą, na teraźnieyszym Seymie na Starostę uchwaloną. W Miastach zaś o takowe zbiegi, Woytowie z Vrzędow swych powinni, nieodwłoczną sprawiedliwość stanom szlacheckim czynić, pod winą sta grzywien. A ieźliby Woyt nie uczynił sprawiedliwośći; y Strona o zbiegi y Woyt o winę, od Strony ukrzywdzoney maią bydź do Sądu Grodzkiego *peremptoriè* pozwani, gdźie Starosta sprawiedliwość y exekucyą uczynić powinien, iako wyżey. Starostowie zaś, gdyby z dobr, tak Krolewskich iako y z swoich własnych, o takowe zbiegi z stanem Szlacheckim, był kto-

ktory winny; wolno go vkrzywdzonemu o to, do inszego bliższego w onymże Woiewodztwie Grodu pozwać, także *peremptoriè*, według tey Konstytucyi. Ktory Sąd Grodzki powinien na dobrach tegoż Starosty exekucyą tymże sposobem, iako wyżey, vczynić, pod ztraceniem Vrzędu swego Starostwa. *A. 1578. fol. 337. tit. O sługach y o chłopach zbiegłych.*

Sami Dżierzawcy, a nie Woytowie ich, w Woiewodztwie Bracławskim, o zbiegi odpowiadać maią. *A. 1613. fol. 35. tit. O zbiegach Woiewodztwa Bracławskiego.*

Starosta Bracławski, o zbiegłe chłopy, *ad viciniorem Capitaneum* pozywany bydź może. *A. 1581. fol. 376. Pozywanie.*

O Poddane zbiegłe y sługi doroczne, y czeladź wszelaką, y grabieży, miedzy Woiewodztwy, *Ruskim*, *Bełskim*, *Podolskim* z iedney, a *Wołyńskim* y *Bracławskim* Woiewodztwy z drugiey strony, *forum* Grod *proprii Districtûs*, *peremptoriè*. Gdźie pozwany albo śię ma odwieść, iako go pozew nie zaszedł, ani *profugum* ma w swym imieniu, albo vkrzywdzony ma przyśiąc, iako iego iest własny *profugus*, y pozew go zastał. A po vczynieniu przyśięgi, powinien obwiniony chłopa tego wroćić, albo wedle taxy w pozwie położoney zapłaćić. W czym *præscriptio* obudwom stronom trzech lat iść ma. A ktoby nie dość czynił dekretowi, Starosta albo Vrząd iego exekucyą czynić ma. W czym ieżliby był niedbały, wolno stronie, wedle Konstytucyi teraźnieyszego Seymu wzwyż pomienioney postąpić. *A. 1578. fol. 338. tit. Sprawiedliwość o chłopy zbiegłe.*

W Ruśi o zbiegi preskrypcya rok y sześć niedźiel, a według Statutu Litewskiego lat dźieśięć. *Ibidem.*

A w Inflantćiech lat trzy. *A. 1607. fol. 845.*

A preskrypcya o poddane z Polski do *Prus* zbiegłe, *forum* przed Woiewodą, albo Podwoiewodzym Woiewodztw Pruskich, *terminus peremptorius*, wydanie *luitâ pœnâ centum marcarum*, *sub simili pœna*. O co wszystko Woiewoda exekucyą, *sine ullis dilationibus & appellationibus*, vczynić powinien, *sub pœna mille marcarum Polonicalium;* o ktorą przed Krolem *peremptoriè* pozwany, *respondere* y *satisfacere* ma. A gdyby z Prus do Polski poddany vćiekł; Starosta, w ktorymbykolwiek Starostwie ten zbiegły był naleźion, takąż sprawiedliwość y exekucyą *in Iudicio Castrensi* vczynić ma *A. 1567. fol. 136. §. A iż śię skarzyli.*

Mieszczanie y Dźierzawcy Krolewscy Pruscy, Vrzędownie rekwirowani, *sub pœna mille aureorum*, zbiegłe powinni wydawać. O co *forum* z Mieszczany *post Curiam*, a z Dźierzawcami y Starostami na Trybunale, *inter Causas Officii peremptoriè. A. 1609. fol. 898. tit. O Poddanych.*

Potym *declaratur:* iż *non obstante hac Constitutione Anni 1609.* Dźierzawcy Dobr Krolewskich w Woiewodztwach Pruskich, nie *directè* na Trybunał, ale do Ziemstwa albo Grodu, o poddane zbiegłe pozywani byli. *A. 1641. fol 34. tit. O poddanych zbiegłych.*

Miedzy Prusami a Mazowieckim y Podlaskim Woiewodztwy zbiegłe, *pro illo tempore* wydawani bydź mieli, *sub pœna quingentarum marcarum.* A na potym poddanych zbiegłych z obu stron, *sine literis testimonialibus*, przyimować nie maią, *sub pœna simili quingentarum marcarum Polonicalium.* O ktorą winę, każdemu pozwanemu o to, Grod *proprii Districtûs* naznaczono *peremptoriè*, *sine quibusuis dilationibus, exceptionibus & appellationibus.* Miasta też, z obu stron granic przyległe, przestrzegać tego maią, aby poddanych zbiegłych, także *sine literis testimonialibus* Panow ich, do Miast nie przyimowali, pod takowąż winą, & *foro peremptorio*, przed Vrzędem Grodzkim, iako wyżey, pod ktorego iurysdykcyą ośiadłośći swoie maią. *A. 1616. fol. 30 §. Tamże zaraz.*

Zbiegłego Kmiećia y sługi *utriusque sexûs sine literis testimonialibus* Pana iego, że od Pana iest wolny, y statecznie dosłużył, przyimować y zachować śię nie godźi, *sub pœna centum marcarum, & refusione damnorum.* Co śię o Miastach rozumieć ma Krolewskich, Duchownych y Szlacheckich, y dawno zbiegłych poddanych. *Except. Masou. A. 1577. fol. 314. tit. Rękoiemstwo.*

O poddanych zbiegłych y sługę *plebeium utriusque sexûs*, także o gwałtem wźiętych kmieći, poddanych, sług, w Mazowieckim Woiewodztwie, *forum* Grod *peremptoriè*, *sine appellatione. Ibid. Declaratur:* że zbiegli, od śmierći Krola Zygmunta Augusta, maią bydź prawem dochodzeni, y przywracani *inter Incolas & intra limites*, *sub pœna 14. marc. Iudicio & Parti per medium soluenda*, *salua appellatione.* Lecz Akcye

przed

przed śmierćią Krola Augusta o to zaczęte, maią się kończyć tym prawem, ktorym się zaczęły. *A. 1578. fol. 336. tit. O Kmiećiach.*

Znowu inaczey: iż zbiegłego, albo gwałtem wźiętego poddanego, Grod ma sądźić, *absque omni appellatione, sub pœna centum marcarum. A. 1631. fol. 42. tit. O zbiegłych Poddanych.*

Toż Woiewodztwu Płockiemu służyć ma. *A. 1638. fol. 40. tit. O Poddanych.*

O Poddanych, do włośći *Smoleńskich* zbiegłych, *forum* bliższe Grody, Witepski, Mśćisławski albo Orszański, *sine ullis exceptionibus*, a to do tego czasu, poki ordynacya y Sądy Woiewodztwa Smoleńskiego postanowione nie będą. *A. 1611. fol. 44. tit. O zbiegi Szlacheckie.*

Declaratur: iż prawa dawne oboygu Narodom, strony zbiegow służące, wzaiem y Woiewodztwu *Smoleńskiemu* służyć maią. *A. 1626. fol. 8. tit. Opatrzenie.*

Potym inaczey postanowiono było na Seymie A. 1635. fol. 19. tit. O Poddanych zbiegłych do Smoleńska y Zamkow do tego Woiewodztwa należących. Ale tę Konstytucyą opuszczam, bo tylko do przyszłego Seymu Sześćniedźielnego trwać miała.

Potym warowano: aby każdemu Szlachćicowi wolno było zbiegow swoich, bądź Oyczycow, bądź dawnych y Szlacheckich, v sądow należnych, *Smoleńskiego* y *Starodubowskiego*, tak Ziemskich iako y Grodzkich, rokiem Statutowym zawitym, bez wszelakich dylacyy, bez zrażania pozwow, ieżdżenia po sprawiedliwość, y aresztowania poddanych na maiętnośći, dochodźić. A pozwany za pierwszym pozwem powinien, pod straceniem rzeczy, sam przez się, lub przez vmocowanego swego stanąć, y bez wszelakich excepcyy skuteczną rozprawę, według Prawa pospolitego, przyiąć y vsprawiedliwić się, bez wszelakiey odwłoki. *A. 1638. fol. 41. tit. Sposob dochodzenia zbiegow.*

Pozwy o zbiegi wolno kłaść, tak na maiętnośćiach, iako y na domach Szlacheckich, przy *Smoleńsku*, albo przy innych Woiewodztwa Smoleńskiego Zamkach. A ktoby położenia pozwu negował, ten się ma przysięgą własną odwieść. Vrząd tak Ziemski iako y Grodzki, Smoleński y Starodubowski, powinne na każdych Rokach y Roczkach, w Smoleńsku y w Starodubowie, naypierwey sprawy o zbiegi przypadłe osądźić. Aktorowie sami nie maią sobie sprawiedliwośći odwłoczyć, ale za pierwszym pozwem, na pierwszym terminie, powinni sobie dowodźić. A ieżliby na pierwszych Rokach lub Roczkach nie mogli; to na drugich, ktore naypierwey po terminie pierwszym przypadną; bez wszelakich excepcyy prawnych, za tymże pozwem, pod straceniem rzeczy w pozwie mianowanych. Ieżliby strona pozwana tym się broniła, że pozew nie zastał onych na maiętnośći; przysięgą Vrzędnika swego, albo ieżli go nie ma, swoią własną odwieść się ma. A ieżliby takowym sposobem nie odwiodła, a powodowa z nakazu Vrzędowego, według Statutu W. X. Lit. że iey własny Oyczyc, albo zaśiedźiały poddany, dowiodła; Vrząd powinien takowych poddanych, że wszystką maiętnośćią, z ktorą vszli, przysądźić y nakazać, aby zaraz po dekrećie, albo naydaley za niedźiel dwie, v Grodu Smoleńskiego albo Starodubowskiego stawieni, y Aktorowi wydani byli, pod zapłaceniem tego wszystkiego, co ważność rzeczy osądzoney wynośić będźie. Za co odprawę na maiętnośći wieczystey, a ktoby wieczystey nie miał, to na Lenney lub dożywotney, tenże Vrząd, ktory sprawę osądźi, według prawa pospolitego, vczynić powinien. Ktora odprawa na maiętnośći lenney, albo dożywotney, przez Vrząd vczyniona, y *post decessum* tey osoby, na ktorey vczyniona będźie, bez żadnego konsensu y konfirmacyi Krolewskiey, do zupełney satysfakcyi w mocy zostawać ma. Maiętność iednego poddanego zbiegłego nie ma bydź wyżey taxowana nad pięć set grzywien Polskich. Ieżliby ktory Vrzędnik Ziemski, albo Grodzki, vmyślnie na zwłokę sprawiedliwośći, bez przyczyn w prawie opisanych, troich Rokow albo Roczkow zaraz po sobie idących omieszkał; ma Vrząd traćić. O co stronie vkrzywdzoney wolno, w należny termin do Trybunału pozwać. Ieżliby od ktoregokolwiek Sądu apelacya od Aktora, albo Pozwanego, do Trybunału wnoszona była; tey Vrząd do Trybunału Wileńskiego, w termin Smoleński powinien dopuśćić. Dawność Ziemska, *alias præscriptio*, ma się rozumieć na obie stronie, według Statutu W. X. Lit. Ieżliby poddani czyiey Oyczyce, albo względem zaśiedzenia dawnośći prawu wiecznemu podlegli, do Miast Krolewskich Prawem Maydeburskim vprzywileiowanych zaszli: tacy maią bydź po-

zwani

zwani do Vrzędu swego Mieyskiego, a Vrząd mieyski, za dowodem wyżey opisanym, ma ich bez wszelakiey ochrony y odwłoki, za pierwszym pozwem, rozsądźić, y wydać ze wszystką maiętnośćią, na ktorą dowod vczyniony będźie, z wolną iednak apelacyą *post Curiam*. A ieżliby Vrząd mieyski, za czyiąkolwiek rekwizycyą, nie znał śię do zbiegow; to Burmistrz roczny powinien v sądu Woytowskiego na to przyśiąc, że ich prawna rekwizycya w Mieśćie nie zastała. *Ibidem*.

Ta Konstytucya nie ma Koronnych Woiewodztw *afficere*. *Ibidem*.

Ale Woiewodztwo Czerniechowskie przyięło ią przy zwykłym Proceśie, według Statutu Wołyńskiego. *A. 1641. fol. 34. tit. Porownanie exekucyi.*

Biskup *Smoleński* y Duchowieństwo tameczne *vtriusque ritûs*, *ratione fori*, pomienionym Konstytucyom *A. 1635. & 1638.* o zbiegach do Woiewodztwa Smoleńskiego y Powiatu Starodubowskiego, we wszystkim podlegać maią, y przed Sądem Ziemskim, albo Grodzkim Smoleńskim, lub Starodubowskim, o zbiegi respondować; *saluâ appellatione* na Trybunał, *inter Causas Compositi Iudicii.* Z tym iednak dokładem: że nie o dawnieysze poddane, ieno o te, ktorzyby *a prima Ianuarii 1635.* z dobr szlacheckich zbiegli, y w dobrach Biskupstwa Smoleńskiego, y inszego Duchowieństwa znaydowali śię; *respondere* powinni. *Executio super conuictos*, y na bannicyą wzdanych, *iuxta tenorem* Konstytucyi 1635. ma bydź odprawowana. *Ibid. fol. 16. tit. O zbiegach do Smoleńska.*

O Poddanych zbiegłych W. X. Lit. Sądy Mieyskie Statutem W. X. Lit. sądźić maią. A wydanych tumultami odbiiać śię nie godźi, *sub pœna mille marcarum*, stronie *per quoduis Officium Ciuile soluenda*; o co *forum* za Dworem. A ktory poddany *Ius ciuile* przyiął, y dawność zaśiedźiał; taxą w Konstytucyi opisaną, nie Statutową, okupić śię ma. *Ibid. fol. 20. tit. O czynieniu sprawiedliwośći.*

O Poddanych stawienie, Procesy wszystkie Ziemskie, Grodzkie, Trybunalskie, by y Dekreta Trybunalskie *ex personali* zaszły, ołobliwie w Woiewodztwach, Wileńskim, Wołyń. Bracławskim y Czerniechow. zkasowano. w *Komisyi Hadyackiey A. 1659. fol. 53. §. Aby* occasione litium.

O Poddane zbiegłe z Litwy do Korony, Obywatelom W. X. Lit. *forum* na Trybunale Koronnym, *in quolibet termino & regestro*, naznaczono, gdźie każdy *inculpatus peremptoriè*, żadnemi exemptami nie zasłaniaiąc śię, powinien *comparere*, y usprawiedliwić śię. *A. 1659. fol. 13. tit.* Forum *o Poddane.*

Potym, gdy ten Proces długi śię bydź zdał, postanowiono: aby Dekreta, *sine beneficio aresti, reiecti, conseruati, sub publicatione ex nunc bannitionis*, ferowane były. *A. 1661. fol. 12. tit. O zbiegłych Poddanych.*

O Poddanych zbiegłych z Dobr, tak Krolewskich, iako też Duchownych y Swietckich, w Woiewodztwach, Wołyńskim y Bełskim, Proces zkrocono, Vrzędom Grodzkim *banniendi* Szlachćica, po otrzymaniu zysku na pierwszych Roczkach, *& post denegatam executionem, in secundo termino*, daiąc *potestatem*. A taxę do tyśiąca grzywien, *ratione extraditionis subditi*, podnieśiono. Tego dokładaiąc: aby takowe sprawy, *absque vllis dilationibus & appellationibus*, sądzone były. *Ibidem fol. 13. tit. Zkrocenie Procesu.*

W. X. Lit. przyięło tę Konstytucyą, *cum hac declaratione:* aby Grody W. X. Lit. takowe sprawy, *sine ullis dilationibus*, *sub priuatione Officii*, sądźiły, y Kancelarye W. X. Lit. za takiemi W. X. Lit. Dekretami Grodzkiemi, Bannicye wydawały. *Ibidem.*

Y Woiewodztwa, *Sendomirzkie, Podolskie, Lubelskie, Podlaskie* y *Bracławskie*, przyięły to. *Ibidem.*

Reasumowano potym tę Konstytucyą W. Xięstwu Litew. *cum hac declaratione:* że Grody sądźić maią takowe sprawy *sine appellationibus. A. 1667. fol. 79. tit. Zkrocenie Procesu.*

Proces o zbiegłych chłopow, miedzy Obywatelami Ziemie *Halickiey* y Powiatami iey, także Ziem, *Lwowskiey* y *Chełmskiey*, zkrocony takim sposobem: aby *ab hinc* na Rokach Ziemskich, *in primo termino peremptorio*, *semotis dilationibus*, *deliberationibus & Maioris*, chłopa każdego, *sub taxa mille florenorum Polonicalium, coram Officio Castren. Halicien. aut Treboulien. iuxta Districtum proprium præcisè in quatuor septimanis, ad instantiam Incolæ Terræ Halicien. Iudicium Terrestre* wydawać nakazywało. A ieżeliby śię strona brała na przyśięgę, *Iudicium iuxta præscriptum*

Legum one *deferet*, y termin iey wykonania nie na Rokach Ziemskich, ale w Kwerelach bliższych Powiatu swego naznaczy. Na ktorym ieżeliby strona *iudicato non pareret*, ma popadać na pierwszych Kwerelach *instantaneam extraditionem subditi*, albo *solutionem taxæ mille florenorum, pro quolibet subdito, sub pœna bannitionis ex nunc decernenda, & in proximioribus Terminis Querelarum publicanda.* Gdyby też kto o zbiegłego poddanego dał się wzdać w Ziemstwie *in contumaciam*; tedy takowa ma bydź kondemnata: *lucrum extraditionis subditi profugi vel subditorum profugorum, sub taxa pro quolibet subdito mille floren. Polon. ab Actu præsenti in quatuor septimanis, coram Officio Castren. Treboulien. pro subdito vel subditis soluenda; decernitur, additur & remittitur.* A na Kwerelach po takowey kondemnaćie, *præmissâ denegatâ intromissione*, ma stawać kondemnata: *decernitur extraditio subditi, idque in instanti, cum taxa mille floren. Polon. Decreto terrestri euicta, sub pœna bannitionis, quæ in defectu extraditionis subditi & taxæ euictæ non solutæ, iam ex nunc decernitur, & publicandæ terminus in proximis Querelis peremptorius conseruatur.* W ktorym Procesie, podług Statutu y Praw starych, *in nullo termino* apelacyi, *sub pœna mille marcarum, in Iudicio Tribunalitio vindicanda*, Sąd Ziemski y Grodzki nie będźie dopuszczał. Exekucyą *de conuictis & bannitis ratione profugorum*, Starostowie, Vrzędy Grodzkie y Ziemskie w swoich Powiatach, bez Dekretow Trybunalskich, *post obtentam bannitionem, in decursu sex septimanarum, etiam admota Nobilitate, & copiis quibusuis si opus fuerit, sub pœna mille marcarum, in Officio proximiori vindicanda, ad officiosam requisitionem Partis iure vincentis* czynić będą powinni. A żeby kto z pozwanych *per ignorantiam* w sprawie swey nie upadł; pozwolono każdemu *iure, pro cassanda bannitione*, gdźie iest otrzymana relacya, *in decursu quatuor septimanarum*, zapisawszy y aprobowawszy ią *personaliter, ad hoc idem Officium Castrense agere. Cuius Officii iudicato, in instanti* nie odchodząc od sądu, *Actor cassandæ parebit, sub succubitione duplicis taxæ suprascriptæ, pro quodlibet subdito soluendæ, sub pœna bannitionis ibidem decernenda & publicanda.* Starostowie zaś y Vrzędy Grodzkie, *post Processum Terrestrem in viciniorıbus Officiis*, o zbiegłe chłopy, sprawiać się będą powinni, to iest: Haliccy w Trębowli, a Trębowelscy w Haliczu. A ieżeliby *in termino executionis* prawne, y z prawa iawne *à conuicto, sistendæ executioni* zachodziły obrony; tedy Vrząd na Trybunał Koronny Lubelski, vważywszy prawną obronę *Partis conuictæ, inter causas conseruatas Officii, amputato beneficio aresti* uczyni remisse, tak aby bez zwłoki, *ex simplici regestro, inter se experiri* mogły. A gdy się *conuictus in illo termino* nie odezwie, iuż mu więcey *beneficia Iuris suffragari* nie maią, y *executio fortis* z Osoby y Dobr iego ma bydź przyznana nieodwłocznie, *modo præmisso. A. 1667. fol. 16. tit. Zkrocenie Procesu.*

Według tegoż Prawa, Xiąże I. M. *Kurlandski*, y Szlachta tameczna, poddanych swych, do W. X Lit. y Xięstwa Zmudzkiego y Powiatu Bracławskiego zbiegłych, w Sądach Litewskich, Zmudzkich, Bracławskich dochodźić mogą, iąko wzaiemnie y Obywatelow W. X. Lit. y Xięstwa Zmudzkiego, y Powiatu Bracławskiego podobne krzywdy, w Sądach Xięstwa Kurlandskiego windykowane y popierane z nieodwłoczną exekucyą bydź maią. *A. 1676. fol. 15. tit. Zkrocenie Procesu.*

O poddanych zbiegłych Konstytucyą *A. 1661.* pod tytułem Zkrocenie Procesu *profugorum subditorum, Wołyńskiemu y Bełskiemu* Woiewodztwu, Ziemie także *Chełmskiey* y Powiatowi *Krasnostawskiemu, cum omnibus ligamentis, Processu, Foro & taxa* w teyże pomienioney Konstytucyi wyrażonemi, *non obstantibus prioribus & posterioribus Constitutionibus* aplikowano. *A. 1677 fol. 20. tit. Zkrocenie Procesu.*

Także Woiewodztwu *Kijowskiemu, hoc adiecto*, żeby za pierwszą Kondemnatą dwoch Szlachty z Woźnym, a potym Grod ktorykolwiek tychże Woiewodztw, *pro vltimaria executione* zprowadźić *iure vincenti* wolno było, y żeby taxa zbiegłego chłopa *summam* złotych piąćiu set *non excedat. A. 1683. fol. 17. tit.* Integritas.

O poddane zbiegłe sprawy, w Woiewodztwie *Sendomirzkim*, do Sądow Ziemskich należą. *A. 1667. fol. 13. tit. Sądy.*

O poddanych zbiegłych Woiewodztwa *Krakowskiego* y z Powiatami iego, Proces zkrocono. To iest: że *in posterum, ad instar* Konstytucyi *A. 1667.* Ziemie Halickiey służącey (*quæ supra*) sądźić się o chłopy powinni, *cum ea melioratione*, że *inquantum* by Ziemskie Roki, *ob aliquod impedimentum*, albo dla nieobranego oficyalisty, *in aliqua cadentia* nie sądźiły się, tedy *datur Actori optio*, pozwać o chłopa zbiegłego *dire-*

directe do Grodu *peremptoriè*. Na ktorym terminie takowa ma bydź otrzymana kondemnata: *Lucrum extraditionis subditi profugi vel subditorum, sub taxa pro quolibet subdito mille marcarum, ab actu præsenti in quatuor septimanis, coram eodem Officio Castren. exsoluenda, decernitur, additur & remittitur.* Na drugim zaś terminie, po otrzymaney takowey kondemnaćie: *decernitur extraditio subditi, idque in instanti, cum taxa mille marcarum, sub pœna bannitionis, quæ in defectu extraditionis subditi & taxæ evictæ non solutæ, iam ex nunc decernitur, additur, & terminus in proximis Querelarum Terminis conservatur peremptorius.* W ktorych sprawach, pomienioną Konstytucyą *Anni in toto* reassumowano. *A. 1678. fol. 40. tit. Zkrocenie Procesu.*

Poddanych *ex Reclinatoriis exulum* w W. X. Lit. rozeszłych, gdźieby śię znaydowali, pozwolono tymże *Exulibus*, iako właśnych (okrom Ziemskich) odyskiwać; ktorych im nikt bronić nie ma, *sub pœnis*, iakie Konstytucya, o wydawaniu poddanych Ziemskich szlacheckich, *in contravenientes præscripsit. A. 1678. fol. 18. tit. Poddani* ex Reclinatoriis.

Poddani zbiegli ze wśi dźiedźicznych Obywatelow Ziemie *Łomżyńskiey*, do wśiow w puszczach Krolewskich, Łomżynskiey y Ostrołęckiey, leżących, aby Panom dźiedźicznym wydani byli, rozkazano. *A. 1667. fol. 31. tit. O wydaniu Zbiegow.*

Poddanych, *prætextu religionis*, Panom nieposłusznych, wolno było tymże Panom, *tam in Spiritualibus, quam Sæcularibus*, podług rozumienia swego karać. *w Konfederacyi gieneralney Warszawskiey*, sub Interregno. *A. 1573. fol. 209. §. Wszakże.*

Poddani wśi dolnych y polnych, znaiąc *iurisdictionem* P. Kasztelana Krakowskiego, buntow czynić nie maią, ale śię w posłuszeństwie należytym zpokoynie zachować maią, *w Konfed. gieneral. Warszaw.* sub Interregno. *A. 1668. fol. 22. §. Należy* ad securitatem.

O Poddanego zbiegłego każdy *citatus ab Actore*, w tymże Powiećie, z ktorego poddany wyprowadzony będźie albo zbiegły, *sine ullis dilationibus* na Roczkach stanąć, *directe* sprawić śię, zbiega takiego przed tymże Vrzędem Grodzkim stawić *in instanti*, nie zchodząc z Vrzędu y z sądu ze wszystkim iako zbiegł, *parti actoriæ* oddać, y za szkody wszystkie, *ex hac occasione* ponieśione, zapłaćić powinien; *alias super contumacem* za pierwszym Dekretem Bannicye wydane, *& pœna in volumine legum* tak Korony, iako y W. X. Lit. zkazane bydź maią. Vrząd też Grodzki nie ma żadnych *citato* pozwalać dylacyi *sub privatione Officii.* A ta Konstytucya śćiąga śię tak na dawne, teraźnieysze, iako y przyszłe czasy y okazye. A ktoryby poddany miał zaśiedźieć dawność Ziemską, a po zaśiedzeniu dawnośći Ziemskiey chćiał do kogo inszego wyniść; tedy ten Pan, pod ktorym był pierwey pośiadł, będźie mogł onego odzyskać, *excepto* wieczystego Pana, ktoremu *salvum Ius* do odyskania *in toto* zachowano K. Lit. *A. 1685. f. 7. Tit. Reassumpcya Prawa.*

Zbiegli Poddani Woiewodztwa *Podolskiego* podczas woyny, *non obstante præscriptione, ad primam instantiam* aby oddawani byli, *sub taxa mille marcarum in foro proprii districtûs super contravenientes, sine appellatione, decernenda & repetenda.* A żeby poddani, z pobliższych Woiewodztw y Ziem uchodzący, na słobodach Woiewodztwa Podolskiego przyięći nie bywali, warowano, y każdy possessor Dobr Krolewskich, Ziemskich y Duchownych w Trybunale Kor. *ex regestro militari, præciso beneficio Aresti, sine quibusvis exceptionibus, ad instantiam cujusvis injuriati* sprawić śię będźie powinien, za wydaniem pozwu, *prævia Relatione* tego pozwu *in proprio districtu* w Ziemstwie lub w Grodźie *inscribendâ*; chłopa zbiegłego *cum uxore & liberis & supellectili domestica* wydać ma, *sub taxa mille marcarum in instanti solvendâ & pœnâ bannitionis perpetuæ. A. 1699. f. 53. Tit. O zbiegłych Poddanych.*

Poddanych I. K. Mći Inwentarzowych, ktorzy ośiadłości swoie mieli y domami mieszkali, *apud possessores* listem otworzystym przez woźnego wprzod rekwirować, za ktorą rekwizycyą ieżeliby posessor, zbiegłego poddanego *præviâ reali deductione* wydać nie chćiał, za każdego sto kop groszy Lit. *pœnam* ma zapłaćić. *Forum Castrense, ubi bona Retentoris subsistunt*, naznaczono; *salvo jure* statutu Litewskiego K. L. *A. 1717. f. 12. Tit. Pozyskanie rozeszłych Poddanych.*

O poddanych zbiegłych y loźnych w Woiewodztwie Wielkopolskim. *Vide Tit. Lauda & Tit. Hultaie.*

PODKANCLERZY.

vid. Tit. Kanclerz.

PODKOMORZY. KOMORNICY GRANICZNI.

De Succamerariorum officio & potestate. Herburt. f. 475. t. Succamerarii officium.

POdkomorzy kiedy ma z kim graniczyć, ma brać u Krola Surogatora; *aliàs* ftronie prośić u Krola o niego wolno, a Kancelarya Koronna powinna dać taką furogacyą. *A. 1557. fol. 9. §. Kiedy śię przytrafi.*

Potym poftanowiono: aby Podkomorzy napotym Surogatora, *viciniorem Succamerarium vel eius Camerarium*, albo Vrzędnika fądowego przyśięgłego fwey Ziemie, do takowych Aktow zażywał, ktory iako Vrzędnik przyśięgły graniczny, podpifawfzy innotefcencyą, *fub pœnis de Commiffariis fancitis*, na czas złożony ziechać, y Akt graniczny ma odprawić. *A. 1601. fol. 737. Tit. O Surogacyach Podkomorzkich.*

Podkomorzowie nie powinni na Vrząd przyśięgać, tylko ich Komornicy, a ći ośiedli bydź maią. *A. 1569. f. 191. §. Podkomorzowie.*

Ale iuż od tych czas maią bydź przyśięgli, *in hanc rotham:* „Ja N. przyśięgam Panu BOGU, iż fprawiedliwie, według Pana BOGA, prawa pifanego, fprawiedliwośći, kontrowerfye ftron fądźić, tychże kontrowerfyy pilnie fłuchać, y one przyimować; także znaki graniczne y podobieńftwa ich uważać, y wiernie opifować, „ktemu Księgi fwe y przodkow fwych, wiernie chować, y w nie wpifować będę. Na „ktorym fądźie nie mam mieć względu na żadną ofobę, tak przyiaćiela, iako y nie„przyiaćiela; bogatego y ubogiego; gośćia y fwoiego; nikomu w tym moim fądźie, „żadney przyiaźni y nieprzyiaźni nie pokazuiąc; y daru ni od kogo względem tego „fądu nie biorąc. Tak mi Panie BOZE pomoż y ta święta Ewangielia. *A. 1588. „fol. 460. Tit. Obieranie Sądu.*

Podkomorzow elekcya ma bydź, iako innych Vrzędnikow. *Ibid.*

Podkomorzy ma bydź dany *Rożańfkiey* y *Makowfkiey* Ziemie. *A. 1565. f. 104. Tit. Podkomorztwo.*

Dany ieft, y Vrząd iego z infzemi Podkomorzemi porownany, *cum hac declaratione:* aby napotym *per electionem* był obierany. *An. 1647. fol. 33. Tit. Podkomorztwo.*

Podkomorzow w *Mazowieckim* Woiewodztwie *partes* te fą: Wizye odprawować, graniczne kontrowerfye y dowody ftron do Sądu Ziemfkiego, ofądźiwfzy, odnieść. Ciż Aktow mieć nie powinni. *In Exceptis Mafov. A. 1577. fol. 312. Tit. O Podkomorzym.*

Podkomorzemu tamże od granic gr. 30. Starośćie drugie, Woźnemu gr. fześć, a od zgodnych Vrzędowi gr. 30. a woźnemu gr. trzy. *fol. 313. Tit. O ponowieniu granic.*

Podkomorzego *Czerfkiego iurisdictio omnibus prærogativis* Podkomorzych Koron. *par declaratur A. 1593. fol. 647. Tit. Podkomorztwo.*

Także *Liwfkiego* y *Nurfkiego*. *A. 1598. fol. 702. Tit. Podkomorzowie.*

Także *Wyfogrodzkiego*, *Zakroczymfkiego*, *Łomżyńfkiego*. *A. 1601. fol. 753. Tit. Podkomorztwo.*

Także *Wifkiego*. *A. 1607. f. 858. Tit. Podkomorztwo.*

Także *Warfzawfkiego*. *A. 1613. fol. 18. Tit. Podkomorztwo.*

Także *Ciechanowfkiego*, ktory *falario iuxta Excepta Ducatûs Mafouiæ* kontentować śię ma. *A. 1616. fol. 29. Tit. Podkomorztwo.*

Toż śię ma rozumieć y o Podkomorzym *Lwowfkim*, *quo ad falarium. Ibid.*

Podkomorzowie w Prußiech, nie maią żadney w Prawach granicznych iurysdykcyi, ale Sędźiowie Ziemfcy albo Ławnicy (*vide apud me Tit.* Granice) *A. 1601. fol. 740. Tit. O fpofobie.*

Podkomorzy *Sendomirzki* ma podać Pifarza do Xiąg fwoich ośiadłego. Ktory przyśiąc powinien pierwey, niż Akta graniczne weźmie w zawiadowanie, a to na Rokach Ziemfkich Sendomirzkich, w te to flowa: „Ja N. przyśięgam Panu BOGU „wfzechmogącemu w TROYCY Swiętey iedynemu, iż fprawiedliwie Akty gra„niczne, fobie do wpifania od Vrzędu Podkomorzkiego podane, do Xiąg grani„cznych, nic nie odmieniaiąc, ani przydawaiąc, także kontrowerfye ftron, wpifo„wać będę, Na nikogo w tey mierze, tak ubogiego iako y bogatego, na przyia„ćiela y nieprzyiaćiela, refpektu żadnego nie maiąc. Do tego Księgi wfzyftkie fo„bie od Vrodzonego Podkomorzego Sendomirzkiego, albo Vrzędu iego oddane, „wiernie chować będę. Tak mi Panie BOZE dopomoż, y męka CHRYSTU„SA Pana. *A. 1631. f. 35. Tit. Sklep na Xięgi.*

A że

A że, na opatrzenie pomienionego Pisarza, Vr. Krzysztof *Osoliński* Podkomorzy na ten czas Sendomirzki, prowent swoy z Ceł Sendomirzkich puścił; tedy to temuż Pisarzowi na wieczne czasy aprobowano. *Ibid.*

Akta wszystkie graniczne w Woiewodztwie Sendomirzkim z Xiąg Ziemskich, y działy z każdego Powiatu, *in unum volumen* wyięte, y do Podkomorzego podane bydź maią. Czego Pisarz Ziemski Sendomirzki, *sub pœna quadrupla*, *contra negligentes Officiales, & privatione Officii*, ma doyrzeć. *Ibid.*

Tamże *in posterum*, wszystkie Akta *perpetuitatum* graniczne y działowe, do samych Xiąg Podkomorzkich, nie do Ziemskich, ani Grodzkich, podawane bydź maią. *Ibidem.*

Krakowskiego Woiewodztwa, tenże sposob Akt, y Pisarza Podkomorzkiego przyimuie. *Ibid.*

Woiewodztwu *Sieradzkiemu* także, do postanowienia Pisarza Podkomorzkiego, służyć ma ta Konstytucya, z tym dokładem: aby w tym Woiewodztwie tak wiele Komornikow granicznych było, ile iest Powiatow. *A. 1677. fol. 14. Tit. Koekwacya Woiewodztw.*

Podkomorzy *Lwowski* mieysce mieć powinien przed Starostą. *A. 1658. fol. 45. Tit. O Vrzędach Ziemskich.*

Podkomorztwo *Kiiowskie* gieneralne we trzech Ziemiach, Kiiowskiey, Zytomirzkiey, Owruckiey, *compatibile pro una vice* z Starostwem Owruckim, *ad cessum vel decessum* teraźnieyszego Podkomorzego Kiiowskiego, deklarowano. *A. 1659. fol. 47. Tit. Rozgraniczenie Ziem Kiiowskich.*

O Podkomorzkim Vrzędźie W. X. Lit. wszystkie prawa dawne reasumuiąc, *perpetuâ lege* warowano, aby sprawy do Sądu Podkomorzkiego należące, w inszych Sądach sądzone nie były, *sub nullitate decretorum. A. 1678. fol. 8. Tit.* Reasumptio *Prawa.*

Podkomorzego *Czerniechowskiego* postanowiono. *A. 1633. fol. 33. Tit. Ordynacya Czerniechowska.*

Podkomorzkie Vrzędy W. X. Lit. tak maią bydź dawane, iako y Marszałkostwa Powiatowe. *Vid. Tit. Marszałek.*

O Xięgach Podkomorzkich plura *Tit. Xięgi.*

Komornicy Ziemscy, osiedli bydź maią. Powinność ich: Xięgi chować, extrakty wypisować. A Sędźia y Podsędek każdy swego prowidować maią. *A. 1616. f. 28. Tit. O Komornikach.*

Komornicy Woiewodz. *Sendomirz.* po odprawieniu granic, *in sex septimanis, sub amissione Officii*, powinni Akta graniczne podawać Pisarzowi Podkomorzkiemu. *A. 1631. fol. 35. Tit. Sklep na Xięgi.*

Dwoch przysięgłych powinno bydź w Woiewodztwie *Kiiowskim*, zwyczaiem Woiewodztw Małopolskich, y przy nich, *in defectu* Sądow Ziemskich Kiiowskich, z Pisarzem Ziem Kiiowskich, *iuxta cadentiam* przypadaiących, Xiąg otworzenie y Leżenie przez dwie niedźieli. *A. 1647. fol. 17. Tit. Komornicy.*

Ciż wizye, inkwizycye, exekucye, ktore Sąd Ziemski odprawował, odprawować powinni. *Ibidem.*

Ciż z Pisarzem Ziemskim, *Causas exemptionum & profugorum* sądźić maią. *Ibid.*

PODPISKOWIE.

vid. Tit. Pisarze & Tit. Grody.

PODYMNE.

vid. Tit. Podatki.

PODWODY.

Podwody, na potrzebę Posłańcow Krolewskich, Miasta, Miasteczka y wśi Krolewskie, Opaćie, Klasztorne &c. *non obstantibus ullis libertationibus*, dawać maią za pieniądze. *A. 1564. fol. 78. Tit. Uniwersał podwodny Warszawski.*

Też Miasta, Miasteczka, z Przedmieśćiami, także y wśi, zkładać maią pieniądze na te

te podwody. Ale Burmiſtrz, Woyt, Ławnik, tak w Miaſtach iako y we wśiach, ktoremu doglądanie porządku tych podwod zlecone będźie, wolen bydź ma od tego podatku. *Ibid. f. 79.* §. *Y ten.*

Mieſzczanie maią dawać trzy częśći ſzoſu, czwartą odiąwſzy, to ieſt: odprawiwſzy ſzos zwykły na inne potrzeby Rzeczypoſp. Znowu trzy częśći ſzoſu na podwody dawać powinni; ze wśi zaś, gdźie ſzoſow niemaſz, maią dawać z łanu albo z włoki, albo z zrzębiow, po ſześć groſzy, a z poł łankow po trzy groſze. *Item* Czopowego od każdego waru piwa, y od palenia gorzałki od każdego dzbana, w ktorym gorzałkę palą, cztery groſze. A ſzynkarz od ſzynkowania przez cały rok, tak od piwa iako y gorzałki, po ſześćiu groſzy, na każdy rok. *Ibid. Tit. Iak śię zkładać maią.*

Maią bydź oddawane do Staroſty właſnego na S. Marćin, biorąc kwit od niego, y wzaiemnie rekognicyą ſwoię daiąc mu z tego, co mu oddadzą, od ktorych kwitow zpiſnego Piſarzowi Staroſćinemu każde Miaſto powinno dać groſzy pięć, a każda wieś groſzy trzy. Te zaś kwity, Miaſta y wśi maią oddawać, albo odſyłać do Skarbu Krolewſkiego. A Staroſta te odebrane tak pieniądze powinien, bez wſzelkiego omieſzkania, odſyłać do Skarbu na S. Mikołay, tam gdźie Krol oſobą ſwoią będźie, y kwity z oddania ich brać. Skarb zaś, *iuxta exigentiam temporis*, ma dawać do Piſarza, ktory na to wyſadzon będźie, po pewney ſumie, aby potrzeby potoczne, tak na podwody, iako na ztrawę, mile zrachowawſzy, gdźie kto iechać ma, bez omieſzkania uſtawicznie odprawował, wedle nauki, ktora niżey. *Ibid. Tit. Gdźie, a iako oddawać maią?*

Podwodą ieżliby śię omieſzkało; Vrząd ma bydź karan, ktoremu doglądanie porządku podwod zlecone będźie. *Ibid.* §. *Item.*

Podwodne konie w Mieśćiech y we wśiach maią bydź dawane takim ſpoſobem: każdy kto włokę ma, dwu koni chować powinien, a gdźie włok niemaſz, tam Vrząd Mieyſki pewnym oſobom zleći, aby na tę potrzebę konie na naiem chowali. Woyt też albo ſzołtys, choćiaż od tego podatku wolen; każdy z nich iednak powinien dwu koni chować na naiem. Vrząd Mieyſki y Grodzki powinien tego doyrzeć, aby podwody na przemiany po tygodniu bywały. Ieżliby więcey koni *extraordinariè* na odwoz Krolewſki potrzeba była, albo inſza okazya *exigeret; præviâ* o tym *notitiâ*, maią śię ludźie ſpoſabiać, aby za pieniądze Krolewſkie doſtatek na on czas koni mieli. Oddawanie podwod Komornikom, y odmiana ich, w domu Woytowym, Burmiſtrzowym, albo ławniczym bydź ma; a Komornik też nie u kogo innego podwody upominać śię ma, ieno u Woyta, albo u Burmiſtrza. *Ibid. fol. 80. Tit. Iako Podwody maią bydź rozſadzone.*

Podwody darmo dawać nikt nie ma nikomu, ale tylko za pieniądze. To ieſt: kto chce mieć konia podwodnego bez woza, na milę połtora groſza dać powinien; a przewodnikowi nazad płaćić nie trzeba, chybaby śię ſam Poſłaniec z przewodnikiem nazad wracał. Z wozem kto iedźie, ten ieźli y konia y woza naiął, na milę dać ma dwa groſze; a ieżliby ſwoy woz miał, a konia do niego naiął, to połtora groſza zapłaćić powinien. A ieżliby chćiał mieć poiedynkowego konia do wozu y z przewodnikiem; tedy ma dać od konia po dwa groſze, a przewodnikowi połtora groſza; ale przewodnikowi wprzod dać ma niż z mieyſca wyiedźie. *Ibid. Tit. Poczemu od konia płaćić.*

Potym, zniżono tę kwotę, deklaruiąc: aby nic więcey od konia ſamego na milę nie dawać, ieno groſz, a przewodnikowi od drugiego konia drugi groſz. Ieżliby zaś kto, maiąc ſwoy woz, do niego naiął konia, groſz tylko także ma dać. A ktoby konia z wozem chćiał mieć, na milę płaćić ma po połtora groſza, a przewodnikowi poł groſza. *A. 1565. f. 82. Tit. Około Podwod Uniwerſał.*

O tymże, że po groſzu od konia, a od woza po połgroſza płaćić powinno. *A. 1578. f. 324.* §. *A potym.*

Potym podwyżſzono na milę od konia dwa groſze. *An. 1601. fol. 750. Tit. O Podwodach.*

Podwody, za liſtem Krolewſkim, ktory podwodnym zowią, maią bydź dawane. A Vrząd podwodę daiący, ma na nim napiſać, ktorego dnia, y dokąd podwodę brano, żeby dwa razy na ieden Liſt w iednę drogę nie dawano. Komornik zaś powroćiwſzy, powinien liſt podwodny oddać do Kancelaryi Koronney. *A. 1564. fol. 80. Tit. Iako śię przy braniu Podwody ſprawować.*

Zno-

Znowu: iż za liſtem Krolewſkim maią bydź dawane. *An. 1601. fol. 780. Tit. O Podwodach.*

Na ztrawę tyle ma bydź dawano, iako y na Podwodę, to ieſt: oſobie na milę trzy groſze. *A. 1564. f. 80. Tit. Iako śię przy braniu Podwody ſprawowáć.*

Komornicy odmian podwodnych miiać nie maią, ani u podrożnych koni brać, *ſub pœna duplicis refuſionis*; nad to dwie niedźieli w wieży śiedźieć, y z regieſtru Komorniczego wymazan będźie. A ieźliby mu koń uſtał, albo zachorzał, a zdechł; powinien u podrożnego, albo we wśi, konia naiąć, a przewodnik tak od niego zapłaćić ma, iako ſamemu płacono. *Ibid. fol. 81. Tit. Iako śię iadąc.*

Reaſſumuntur ſuperiora, cum hac declaratione: Ieźliby ktore Miaſto, albo Miaſteczko, względem iakiey wolnośći, tak pieniędzy podwodnych, iako koni, Komornikom y Poſłańcom nie dało, y dać nie chćiało; Poſłaniec Krolewſki, albo Skarb Koronny, ma ie deferować Staroſtom ſądowym, ktorego Iurysdykcyi ktore podległo. A Staroſta powinien exekucyą nieodwłoczną uczynić, pod winami w Statućie opiſanemi, y do zapłaty, także dawania koni na podwodę, prawnie przywieść z winą opiſaną, ktorey połowica Staroście, a połowica *fiſco Regio*, do rąk Poſłańca Krolewſkiego oddana bydź ma; wyiąwſzy iednak Miaſta pogorzałe y zpuſtoſzałe przez nieprzyiaćiela, ktorym wolność czterech lat nie wyſzła. *An. 1576. fol. 323. Tit. Uniwerſał na Podwody.*

Podwodne pieniądze, według dawnych regieſtrow, Miaſta płaćić maią. *A. 1601. fol. 750. Tit. O Podwodach.*

Podwody na zporządzenie Poſzty obroćić pozwolono. *An. 1620. fol. 17. Tit. Poſzty.*

Ordinatur Poſzta takim ſpoſobem: aby Miaſta miaſto podwod, czwore pieniądze podwodne do rąk Magiſtra Poſzty oddawały, za ktorych oddaniem, od podwod wolne bydź maią. *vid. Tit. Poſzta. A. 1647. f. 9. Tit. Ordynacya Poſzty.*

Znowu: aby podwodne pieniądze oddawały Miaſta Poſzty Magiſtrowi, *non obſtantibus ullis libertationibus* (ktore *caſſantur*) kazano. *An. 1677. fol. 20. Tit. Reaſſumptio.*

A Miaſto Łomże od retent podwodnych uwolniono. *Ibid.*

Podwodne pieniądze aby Miaſta, miaſteczka, ktore do tego zdawna należą, do Skarbu Kor. wnośiły, poſtanowiono, Konſtytucye o Poſztach do ſkutku przywodząc. *A. 1710. Poparćie Konſ. Sendom. f. 66. Tit.* Skarb Kor.

O podwodnych pieniądzach. *vide* Plura *Tit. Poſzty.*

W W. X. Lit. na Poſztę ordynowano Sumę dwanaśćie tyśięcy, *in vim* podwodnych pieniędzy, *annuatim* z Miaſt y Miaſteczek tamecznych. *vid. Tit. Poſzty.*

PODSKARBI.

PODſkarbi, po śmierći Dźierzawce, ma dobra Krolewſkie odbierać y pilnować, aby Kwarta, ktora na obronę poſpolitą iść ma, nie ginęła. *An. 1562. fol. 22. Tit. O Podſkarbim.*

O tymże: y ma te dobra trzymać, aż ie Krol komu konferuie, y kwarty pilnować, *ſub reſtitutione de ſuo & privatione Officii. A. 1569. f. 184. §. Po każdego.*

Tenże ma Dobra odbierać od Potomkow, według Inwentarzow Anteceſorowi danych, y tego doyrzeć, ieźli Anteceſorowie ich, w poſeſyi będąc, kondycyom na śię włożonym doſyć czynili. *A. 1607. f. 836. Tit. O Municyach.*

Nowym Donataryuſzom ma ie oddawać, y Inwentarze zpiſować. *A. 1607. f. 841. Tit. O Vrzędzie Podſkarbiow.*

Na każdym Seymie liczbę Rzeczypoſp. czynić ma, przed PP. Radami y Poſłami Ziemſkiemi. *A. 1562. f. 22. §. Item Podſkarbi.*

Także y z Kwarty; ktorey nie ma obracać, tylko na obronę Rzeczypoſp. *ſub privatione Officii.* O co Poſłom inſtygować wolno. *Ibidem §. O uiſzczeniu Podſkarbiego.*

Podnieśiono winę o to na niego, *ſub pœna peculatûs. A. 1613. fol. 3. Tit. Warunek o Kwartę.*

Na Podſkarbiego, ieźliby retentow Kwarty na delaćie Inſtygatorowi nie podał, ma bydź patrzono. *A. 1590. f. 576. Tit. O Kwarćie y ſądzeniu iey.*

Podſkarbiemu nowemu czterey *ex maioribus Conſiliariis*, to ieſt: dway z wielkiey, a dway z małey Polſki deputowani, z regieſtru wſzyſtko w Skarbie, tak Korony iako y in-

y inne wſzyſtkie rzeczy do Skarbu należące, także wſzyſtkie Przywileie y Liſty Koronne, oddawać maią. Y wſzyſtko porządnie zpiſawſzy, ieden regieſtr Krolowi, drugi przy ſobie mieć, a trzeći Podſkarbiemu dać powinni. *A. 1563. f. 43. t. Skarb Koronny.*

Podſkarbi przy urzędźie ſwym nie ma mieć Dygnitarztwa. *A. 1565. f. 84. Tit. O ſpolnośći Vrzędow Koronnych.*

Hetmanem bydź nie może oraz y Podſkarbiem; czego Pieczętarze przeſtrzegać maią, *ſub pœnis Legum.* A Poſłowie Ziemſcy upominać śię powinni przy wakancyach, aby takowe Przywileie *nullitatis* zoſtawały. *w Exorbitancyach na Seymie Elekcyi Krola IM. Michała. A. 1669. Tit. De incompatibilibus.*

Herburt. f. 496. t. Theſaurarius. Podſkarbi ma bydź ſprawcą y dozorcą Menice. *A. 1601. f. 742. Tit. O Monećie.*

O tymże. *A. 1607. f. 839. Tit. O fałſzywey monećie.*

Znowu o tymże. *A. 1611. f. 12. Tit. O monećie fałſzywey.*

Podſkarbi popierać powinien Statutu o kowaniu fałſzywey monety. *A. 1607. f. 839. Tit. O fałſzywey monećie.*

Dochody z Dobr Krolewſkich wſzyſtkie, nie do czyich inſzych rąk, ieno do Vrzędu Skarbowego, na ktorym Podſkarbi Wielki Koronny w Koronie, a Litewſki w Litwie, władzą ma, oddawane bydź maią. A ieźliby kto inaczey, a nie za kwitem Podſkarbiego oddawał; znowu ie oddać powinien, *cum pœna centum marcarum, Iudicio & parti per medium dividenda, ad inſtantiam* Podſkarbiego, *inter cauſas conſervatas,* na ktorymkolwiek Trybunale, *ſub pœna bannitionis perſolvenda. A. 1607. f. 841. Tit. O Vrzędźie Podſkarbiow.*

Ciż Podſkarbiowie kwity głowne maią dawać, y choćby u Dworu nie był, *ad abſentem* powinno po nie poſyłać, *ſub nullitate* kwitu otrzymanego inaczey. *Ibid.*

Odbieranie Staroſtw y Dźierżaw wſzelakich po zmarłey ręce, albo z inſzey iakiey miary, do dyſpozycyi Krola przypadłych; nowym Donataryuſzom oddawanie; Inwentarzow zpiſowanie; Prowentow luſtrowanie; Arendy, Kontrakty, y inſze ſprawy Skarbowi należące, nie przez inſze urzędy y oſoby, ieno przez Podſkarbiego Koronnego y W. X. Lit. y te oſoby, ktorych oni do tego będą używali, maią bydź ſprawowane. *Ibid.*

Wſzelakie liſty, ku przeſzkodźie ich Vrzędowi wydane, *nullitatis* bydź maią. *Ibidem.*

Ciż, gdyby ktorych liſtow pod imięniem Krolewſkim, albo Vrząd ich, do poparćia ſpraw Skarbowych potrzebowali, za podpiſem ich, albo ktorego z Piſarzow Skarbowych przyśięgłych, bez trudnośći z Kancelaryi wydawane bydź maią. *Ibid.*

Podſkarbiowie u Sądow Aſeſorſkich, dla lepſzego ſpraw Skarbowych wyrozumienia, maią śiadać, albo w niebytnośći ich Piſarze Skarbowi przyśięgli. *Ibid. f. 842. Tit. O Proceśie Skarbowym,* na końcu.

Herburt. f. 496. t. Theſaurarius. Podſkarbi Nadworny, w niebytnośći Koronnego, według Statutu, *fungi debet officio ſuo. Ibid. f. 841. Tit. O Vrzędźie Podſkarbiow.*

Podſkarbi za Skarbowe ſprawy odpowiadać powinien. *Ibid.*

Podſkarbiowie workowego na liczbie kłaść nie maią, gdyż to tylko żołnierze, *ex munificentia ſua,* zwykli poſtępować. *A. 1616. f. 6. Tit. Obiaśnienie* ſalariorum.

Salarium od Kwarty Koronney, nad tyśiąc złotych, luboby ſowite Kwarty Rzeczpoſp. kiedy uchwaliła, uſurpować nie maią. *Ib.*

Piſarze ſwe Skarbowe z ſwych prywatnych, a nie Rzeczypoſp. prowentow opatrować powinni. *Ib.*

Podſkarbi *Litewſki* Cudzoźiemcom, ktorzyby Dobra, albo opatrzenia iakie, *contra ius* trzymali, *ſub pœna mille marcarum,* w Trybunale *luendâ,* folgować nie ma. *An. 1607. f. 831. Tit. O Cudzoźiemcach.*

Podſkarbiemu Ziemſkiemu Litewſkiemu *vacare ab officio,* dla choroby iego, pozwolono na czas. *A. 1616. f. 49. Tit. Excepcya choroby. vide Tit. Odiazd.*

Podſkarbim, tak Koronnym iako y Litewſkim, iako y Skarbnym Litewſkim, od Rzeczypoſp. Kwity. *vide Tit. Qwity.*

Podſkarbich narodowi Ruſkiemu na Vkrainie mieć pozwolono, *cum dignitate Senatoria. w Komiſyi Hadyackiey. A. 1659. f. 52. §. Privatis* wſzyſtkim.

Podſkarbi Koronny koſzt ma dawać na wydrukowanie Konſtytucyy Seymowych. *vide Tit. Konſtytucye.*

Podſkarbiemu Koronnemu, a nie komu inſzemu, wedle Przywileiu Koronnego, *admini-*

nistratio Ekonomiy & *proventuum bonorum Regalium*, po zmarłych Starostach, albo Tenutaryuszach należeć ma. *W Konfederacyi gieneralney Warszaw. A. 1587. f. 413. §. Administratio* Ekonomiy.

Podskarbi Koronny y ći, ktorzy do tego należą, powinni Przywileie Koronne oglądać, Koronę zapieczętować, przed elekcyą Krola. *Ib. f. 414. §. P. Podskarbi.*

Podskarbiemu Koronnemu, *in casum periculi tempore Interregni*, żeby na potrzeby Rzeczypospolitey stawało pieniędzy, pozwolono arendować Ekonomie, ktore do rąk iego przyidą, także myta, albo cła. *Ib. f. 417. §. A gdźieby.*

Temuż warowano, iż to wszystko, cokolwiek *tempore Interregni* wyda, za wiadomośćią Rad Koronnych, na potrzeby Koronne, Krol przyszły y Rzeczposp. przyimie w liczbie. *Ib. f. 412. §. Prowenty.*

Podskarbi W. X. Lit. względem Depaktacyi y krzywd handluiącym udźiałanych, oraz kwitowego niesłusznego, przećiwko opisaniu Konstytucyi Lubelskiey *A.* 1703. za każdego Pisarza, na Komorach odpowiadać *tenebitur, in quovis foro; summario Processu;* ieżeliby sam w Sądach Skarbowych dostateczney *Iniuriatis* nie uczynił satysfakcyi. KL. *A. 1717. f. 6. Tit. Auctio Subsidiorum.*

Podskarbiego W. Kor. *apprehensio* Skarbu, *Iurisdictio*, *Administratio*, *secundum veteres Leges*, *assecuratur. A. 1717. f. 63. Tit. Skarb Koronny.*

PODSTAROSCI.

PODstarośćiowie Sądowi w Zamkach swoich, podczas Pospolitego ruszenia, rezydować maią, pospołu z Woyskiemi. Gwoli czemu mieszkanie w Zamkach, tak Podstarośći, iako y Woyski mieć powinien. *A. 1621. f. 9. §. A iż na tym należy.* *Herburt. f. 59. t. Capitanei & Vicecapitanei.*

Tenże Podstarośći, albo Sędźia, pod tenże czas zawsze ma bydź *paratus*, każdemu wszelakie krzywdy y wiolencye, ktoby śię w tey mierze do niego ućiekał y uskarżał, *etiam ex citatione in vim termini tacti*, sądźić y uznawać. (*vide Tit. Pospolite ruszenie*) *Ibidem.*

Podstarośćiowie ośiedli bydź maią. *A. 1550. f. 7. §. Iż każdy Vrząd.*

PODYMNE.

vid. Tit. Podatki.

POGŁOWNE.

vid. Tit. eodem.

POGORZELCY.

vid. ibid.

POIEDYNEK.

NA poiedynek żaden Szlachćic Szlachćica nie powinien wyzywać, ani wyzywany stawić śię, *sub pœna sexaginta marcarum*, & *sessione turris* przez poł roka. O co *forum* w Ziemstwie. Krol iednak poiedynku pozwolić może. *An. 1588. fol. 462. Tit. De duellis.*

POMIARY.

vid. Tit. Granice.

POMOCNICY.

vid. Tit. Complices.

POPISY.

vid. Tit. Okazowanie.

PORT.

vide Tit. Komiſye, & *Rzeki*, & *Zawarćie Portow.*

POSZTY.

POſzty dla prędkich wiadomośći, za zniesieniem podwod z Miaſt podwodom podległych, Krolowi poſtanowić tak w Koronie, iako y W. X. Lit. pozwolono. *A. 1620. fol. 17. Tit. Poſzty.*

Poſtanowiono ie takim ſpoſobem: aby Miaſta podwodom podległe, miaſto podwod, czwore pieniądze podwodne, do rąk Poſzt Magiſtra Warſzawſkiego, za liſtem Krolewſkim (ktory ſobie chować y do Akt bliżſzych *per oblatam* podać mogą) oddawały, *ſub pœna duplicis penſionis*, w Sądźie Krolewſkim Zadwornym *repetenda*. Okrom tylko tych podwod, ktore dla Poſłow Tureckich, Tatarſkich, Moſkiewſkich, zwyczay ieſt dawać, z tą kondycyą: że Miaſta, ktore podwody dla pomienionych Poſłow w ktorym roku wydadzą, iuż maią bydź wolne *ab hac quadrupla penſione*; ateſtacyą iednak od Poſłow przeieżdżaiących Miaſta brać będą, y temu Poſztarzowi ukażą. A kiedy te kwadruple podwodnych pieniędzy oddadzą Miaſta, Krol porządną Poſztę, po wſzyſtkim Kroleſtwie, trzymać rozkaże. A ktoby gwałtownie ważył śię podwody brać, luboby iakie Liſty podwodne z Kancelaryi ukazał; takiego każdego do bliżſzego Grodu pozwać wolno, *pro refuſione damnorum*, & *pœna centum marcarum peremptoriè*, *ſine appellatione*, *ſub pœna perpetuæ bannitionis exſolvenda*. *A. 1647. f. 9. Tit. Ordynacya Poſzty.*

Reaſumowano tę Konſtytucyą, *cum hac declaratione:* aby Poſzt Magiſter Miaſta y Miaſteczka o kwadruplę tę podwodną, za przeſzłe lata, ſpoſobem podatkow Rzeczypoſp. dochodzenia, na delatach podawał. Ktore Sąd Aſeſorſki Krolewſki ſądźić, a Staroſtowie exekwować powinni, *ſine quavis dilatione*, podług Konſtytucyy *An.* 1629. & 1654. *ſalvis* iednak *abiuratis deſertatorum* & *conflagratorum*, ktore Miaſtom y Miaſteczkom na przeſzłym Seymie pozwolone ſą; *tum ſalvis* & *decretis* & *Privilegiis* Miaſt y Miaſteczek, także *ſalvo calculo in Theſauro Regni*, ktory pomieniony Poſzt Magiſter corocznie oddawać będźie powinien. *A. 1659. f. 16. Tit. Ordynacya Poſzty.*

Znowu *reaſſumuntur ſuperiora*, oſobliwie *A.* 1659. & 1647. Konſtytucye; wſzyſtkie wolnośći y exempty od płacenia tego podatku, ktorekolwiek wyſzły, iako Prawu poſpolitemu przećiwne kaſuiąc. Miaſto iednak *Łomżę* nie ma ta Konſtytucya *afficere*, ktore od retent podwodnych wolne *declaratur*. *An. 1677. fol. 20. Tit. Reaſſumptio.*

W W. X. Lit. także ordynowano Poſztę, y na nię, nim porządnieyſza obmyślona będźie prowizya, pieniądze z Prowentow Rzeczypoſp. z Skarbu W. X. Lit. do rąk Poſzt Magiſtra Wileńſkiego dać rozkazano. *A. 1649. f. 47. Tit. Ordynacya Poſzty W. X. Lit.*

Potym, aby na nię P. Podſkarbi W. X. Lit. prowent pewny temuż ukazał Poſztarzowi, tak żeby bez żadney retardacyi w porządku trzymana bydź mogła, poſtanowiono. *A. 1650. f. 22. Tit. O Poſzćie W. X. Lit.*

Potym inaczey: Iż Miaſta y Miaſteczka W. X. Lit. *in vim* podwodnych pieniędzy, *annuatim* dwanaśćie tyśięcy złt. Polſkich, według podźiału wyrażonego w Uniwerſale z Kancelaryi W. X. Lit. wydanym, do rąk Poſzt Magiſtra W. X. Lit. *ſub pœna triplicis penſionis* oddawać powinne. Przy tym Przywiley Krolewſki temuż Poſzt Magiſtrowi na Poſzt magiſtroſtwo *in toto* aprobowano. *A. 1673. f. 17. Tit. Ordynacya Poſzty W. X. Lit.*

Temuż Poſzt Magiſtrowi rachunek z Skarbem uczynić kazano z pieniędzy podwodnych, Poſzćie W. X. Lit. *per legem* Seymu przeſzłego aplikowanych &c. *w Konfederac. generał. Warſzawſkiey.* *A. 1674. f. 33. §. Na teyże.*

Reaſumowano Konſtytucyą *A.* 1673. y poſtanowiono: aby Miaſta W. X. Lit. ordynowane, według podźiału, pieniądze *annuatim* Poſzt Magiſtrowi W. X. Lit. wydawały, *forum*, *caſu contraventionis*, w Trybunale Skarbowym W. X. Lit. naznaczaiąc. A porządek tey Poſzty, *curæ* & *animadverſioni* P. Podſkarbiego W. X. Lit. zlecono. *A. 1677. f. 21. Tit. Poſzta W. X. Lit.*

Znowu reasumowano *superiora*, y aby *ad normam* tych Konstytucyy zachowany był porządek Poszty, postanowiono. A Poszt Magister rachować się ma z tego wszystkiego przed P. Podskarbiem W. X. Lit. *A. 1678. fol. 11. Tit. Reassumptio* dawnych Konstytucyy.

Poszta expedycyą *in negotiis* Artyleryi Koronney, iako publiczną, przyimować y odsyłać powinna. *A. 1677. f. 20. Tit. Reassumptio.*

Posztę *Przemyską* przez Obywatele tey Ziemie, z Przemyśla do Warszawy, Lublina, Lwowa y Krakowa postanowioną, *non derogando* publicznym podatkom *&* *iuribus Reipubl.* aprobowano, y *securitatem* oney warowano, tudzież *contra violatores* oney *pœnas duplicis vadii Capitanealis, vel maioris, iuxta qualitatem excessus*, a *forum* lubo w Trybunale *inter causas fisci*, lubo *in proximo Castrensi Officio, sine appellatione, ad instantiam cuiusvis*, naznaczono. *An. 1667. fol. 33. Tit. Aprobacya Poszty.*

Cum securitate eadem Poszty Przemyskiey, wolno y innym Woiewodztwom y Ziemiom, uchwalić także sobie na rożne strony Poszty. *Ibidem.*

Poszt Atendenci *deferre* Skarbowi Kor. albo Oficyalistom celnym powinni, ieżliby się co pokazało, że Kupcy towary przez posztę prowadzą *sub rigore pœnæ peculatûs. A. 1685. f. 19. Tit. Deklaracya o cłach Koronnych.*

Poszty W. X. Lit. *regulamen & ordinem* Vr. Skarbnemu W. X. Lit. uczynić zlecono, aby z *Wilna* do *Warszawy* od niedźieli do niedźieli stawała, *& similiter* nazad do Wilna wracała się w iednym tygodniu. W czym Trybunał Skarbowy, przy Kalkulacyi Podwodnego, *feriam* uczyni *animadversionem* K. Lit. *A. 1717. f. 16. Tit. Regulamen Poszty W. X. Lit.*

Poszty *Nowogrodzkiey cursum*, tak do Wilna, iako y do Grodna y do Mińska, *& vicissim* uregulować pozwolono, sumptem Woiewodztwa, Brześćkiego, Witepskiego y Xięstwa Zmudzkiego; ktory porządek, tym Woiewodztwom na Seymiku obmyślony, aprobowano. K. Lit. *A. 1726. f. 100. Tit. Cursus* Poszty Nowogrodzkiey.

POSŁOWIE.

POsłow nie ma Krol do cudzych kraiow wysyłać, ani cudzych odprawować, bez Rady Koronney. *vid. Tit. Krol.*

Pod odiazd Krola IM. Zygmunta Trzećiego, iako Turecki Czausz, albo Moskiewski, albo Tatarski Goniec, gdźie, od kogo, miał bydź przyięty, traktowany, odprawiony? vide latè Constitutionem Anni *1593. f. 636. Tit. O Posłach Cudzoziemskich.*

Do odprawy Poselstwa *Zaporowskich* Kozakow, ktorego w samę iuż Konkluzyą Seymu słuchać nie można było, Deputaty z Koła Poselskiego naznaczono. Tak aby przy Krolu y przy wszystkim Senaćie, *præstito* wprzod *iuramento*, onych odprawili, *nomine totius Reipubl. ex mutuo consensu & consilio*, z iak naylepszą Rzeczyp. wygodą. *A. 1652. f. 15. Tit. Deputaći.*

Do umowienia y wyprawienia pewney Legacyi Deputaći także naznaczeni z Koła Poselskiego, po sześći, z Prowincyi trzech. *A. 1653. fol. 8. Tit. Deputaći.*

Na Posły Moskiewskie, Tureckie, Tatarskie, Kozackie, iako Skarb Koronny podczas Seymu Warszawskiego, tak na przyieżdżaiących na Seym Grodźieński Skarb W. X. Lit. *suppeditare* powinien. *A. 1673. f. 18. Tit. Seym trzeći w W. X. Lit.*

Na przystawstwa Posłom y Posłanikom Moskiewskim, Perskim y innym, powinien P. Podskarbi W. X. Lit. obywatelow w W. X. Lit. dobrze osiadłych naznaczać, y z nich *iniuriatis* skuteczną *administrare iustitiam. A. 1677. fol. 23. Tit. O Przystawach.*

Poselstw żadnych od postronnych Hetman Woysk Ruskich Zaporowskich przyimować nie ma, ale ie, ieżliby się iakie trafiły, do Krola odsyłać powinien. *w Komisyi Hadyackiey. A 1659. fol. 52. §. Legacyy żadnych.*

Posłom do postronnych Panow, taż Konstytucya służy, co y Posłom Ziemskim na Seym. *Vide infra. A. 1659. & A. 1667.*

Ciż funkcyi swoiey atestacyą pokazować w Trybunale powinni. *An. 1667. vide Tit. Senator.*

Posłom *in A.* 1677. do Moskwy, y Porty Otomańskiey wyprawionym, exempt dany. *vide Tit. Exempt.*

Posłowie *à Principibus externis* na elekcyą przyieżdżaiący, do Warszawy zbliżać się *in personis* nie maią, ale opowiedźieć się I. M. X. Primasowi powinni, ktory według zdania swego, każdemu z nich subsystencyą naznaczy, y Przystawow stanu szlacheckiego przyda, aby praktyk żadnych nie czynili. Tenże I. M. X. Primas Posłow zkądkolwiek przed elekcyą przysłanych, *cum assistentibus Consiliariis suis*, iako nayprędzey expedyować powinien. Ciż doyrzeć maią, żeby *Delegati Secretarii*, y żaden z cudzoźiemskich Rezydentow w Warszawie nie mieszkał, y aby w Państwie całym praktyk nie czynili. A ieżliby się ktokolwiek z Posłow cudzoźiemskich ważył, przez pisma iakie albo podpisy mięszać się *ad negotia Interregni*; taki ma bydź *pro hoste Patriæ* poczytany. *W Konfederacyach gieneralnych Warszawskich*, sub Interregnis. *A. 1668. & 1674.*

Potym, stosuiąc się do tychże Konfederacyy gieneralnych, *in perpetuum* tak postanowiono: iż cudzoźiemscy Posłowie, Ablegaći, & *quocunque nomine* nazwani, nie tylko u Dworu Krolewskiego, ale y w Państwach tych rezydować nie maią. A ieżeliby tak podczas Seymu, iako y miedzy Seymem a Seymem, Legacya iaka od ktoregokolwiek z postronnych Panow przyszła; tedy przyieżdżaiący, przed audyencyą trzy niedźiele czasu w Państwach tych mieć będźie, a potym każdy z Posłow, *in spatio* sześciu niedźiel naywięcey, expedyowany bydź ma, y więcey mu nad ten czas rezydować nie ma bydź pozwolono. A po odebraney expedycyi, *finibus Regni excedere* powinni, *in spatio* trzech niedźiel. W czym ieźliby Prawu ćiż Posłowie uczynić dosyć nie chćieli; *secundum rigorem* pomienionych Konfederacyy ma bydź niemi postąpiono, y iuż więcey *securitate* charakteru swego *non gaudebunt*. Czego PP. Marszałkowie oboyga Narodow przestrzegać powinni, y przyieżdżaiącym tu Posłom to Prawo opowiedźieć. A Posłowie Ziemscy *executionem* Prawa tego przy wakansach upominać się, będą powinni. *An. 1683. fol. 6. Tit. O Posłach cudzoźiemskich.*

Legacyą y wyprawienie Wielkiego Posła do OYCA SWIĘTEGO y S. Stolice Apostolskiey pozwolono. Drugie także Poselstwa expedyować, *pro ratione & exigentia* interesow publicznych, przyobiecano, ktorym z wszelką ostrożnośćią Kancelarye Koron. y W. X. Lit. Instrukcye formować będą. *A. 1710. Poparćie Konfederacyi Sendom. f. 68. Tit. O Legacyach.*

Poselstwo do Cara IMći Moskiewskiego, o ewakuacyą Woysk auxiliarnych, y oddanie fortec, y inne ablegacye, gdźie *necessitas exiget*, naznaczono, na ktore powinni bydź *terrigenæ possessionati* Korony Polskiey y W. X. Lit. *A. 1712. f. 5. Tit. Legacye do Dworow postronnych.*

Sprawy Polskie przez Poselstwa y Ministrow Saskich aby nie były traktowane, y wzaiem Saskie przez Polakow. *A. 1717. f. 11. Tit. W Traktaćie Warszawskim.*

§.

Posłowie Ziemscy na Seymie do Sądu *Criminis læsæ Maiestatis* maią bydź deputowani. *Vide Tit. Crimina.*

Z każdego Seymu przyiechawszy, dawać maią *rationem* spraw Seymowych na Elekcyi Deputackiey. *A. 1589. fol. 518. Tit. Dawanie sprawy.*

Alternatę Deputacką *Halickiey y Chełmskiey* Ziemie dla tego zniesiono, aby Posłowie sprawę o Seymie, po zwroceniu się z niego, swoim dawali. *A. 1611. fol. 25. Tit. Alternata Ziem.*

Herburt. f. 304. t. Nuncii. Miedzy Posłami mieysca mieć na Seymie nie może, y od Poselstwa odstrychniony bydź ma, kto ma sprawę swoię sądową na Seymie, nie blizko przed Seymem intentowaną. *A. 1601. f. 756. Tit. O obieraniu Posłow.*

Ani ten, ktory iest Deputatem Trybunalskim. *A. 1616. f. 3. Tit. O Deputatach Trybunalskich Koronnych.*

Declaratur: że żaden, Deputatem będąc (luboby *actu* w Trybunale nie zaśiadał) Posłem, aż po expiracyi funkcyi swoiey Deputackiey; iako też y Poseł Deputatem, aż po Seymiku *Relationis*, tak w Koronie, iako y w W. X. Lit. obierany bydź nie ma. A ktobykolwiek przećiwko temu Prawu obrać się pozwolił; takowy w Izbie Poselskiey y Trybunalskiey zaśiadać nie ma; ale *ad primam obiectionem*, byle mu tego *legitimè* dowiedźiono, *ex utraque statione* rugowany bydź powinien. Toż się rozumieć powinno o Pośle Ziemskim ktoregokolwiek Narodu, funkcyą Poselstwa

od

od Woyſk na ſobie maiącym. Czemu żadna Deputata albo Poſła, przećiwko takowemu wyrażnemu Prawu obranego, *præiudicare* nie ma proteſtacya, y luboby iakowa zayść miała, *pro irrita declaratur lege præſenti.* *A. 1678. f. 9. Tit. O Deputatach Trybunalſkich.*

Declaratur znowu: iż kogokolwiek *in functione Tribunalitia*, tak w Koronie, iako y w Wielk. X. Litewſk. pierwſza intymacya przez Vniwerſały Krolewſkie, na Seymiki przedſeymowe wydane, zaſtanie, luboby powtorna expedycya, za rozerwaniem pierwſzego Seymiku, na drugi Seymik była wydana, Poſłem bydź nie może, y gdyby był obrany, *activitate* w Izbie Poſelſkiey *carere* ma. *Vice verſa* żaden funkcyą Poſelſką maiący, Deputatem obrany bydź nie może, aż po Seymiku *Relationis.* *A. 1683. fol. 5. Tit. Deklaracya Konſtytucyi o Deputatach Trybunalſkich.*

Ani Poborca Poſłem bydź nie może, ktory nie ma kwitu doſtatecznego od Skarbu. *A. 1631. f. 34. Tit. O Poborcach.*

Poſłom na Seymie według dawnego zwyczaiu, prawem opiſanego, a Szlachćie na Seymikach Powiatowych *ordinariè* przez Krola złożonych, całośći praw domawiać śię wolno. *A. 1609. f. 888. Tit. Deklaracya Artykułu.*

O rachunek kwarty na Podſkarbiego inſtygować maią. *An. 1562. fol. 22. Tit. O uiſzczeniu.*

Y u Krola wolno śię im zawzdy upominać, gdyby o retenta Kwarty poſtępku zaniechał przećiw Dźierzawcom. *A. 1567. fol. 129. §. Gdźieby też kto.*

Y na Kanclerza y Podkanclerzego inſtygować o wydanie Przywileiu *ſuper Bona Menſæ Regiæ*, przećiwko Statutowi Alexandrowemu. *An. 1562. fol. 21. §. Statut Krola.*

Y Dygnitarzow o negligiencyą deferować. *A. 1565. fol. 84. §. Opatruiąc to iednak.*

Także Inſtygatora, ieżliby nie czynił o Annaty. *A. 1607. fol. 384. Tit. O Annatach.*

Rozdanie wakanſow popierać maią. *vid. Tit. Wakancye.*

Poſłom Ziemſkim *Wołyńſkim* y *Bracławſkim*, miedzy Koronnemi mieyſce naznaczono. *A. 1569. f. 160. §. A tak za takowym.*

A *ſalarium* takie, iakie maią Poſłowie Woiewodztwa Ruſkiego. *Ib. §. A obranym poſłanym.*

Podlaſkim także mieyſce miedzy Koronnemi naznaczono. *Ibid. fol. 152. §. A Konſyliarze.*

Ciż Podlaſcy *pluralitate ſuffragiorum* obierani bydź maią, a ta *pluralitas* tak śię rozumieć ma, aby głos tylko Szlachćica, ośiadłego w tym Woiewodztwie, ważny zoſtawał. *A. 1631. f. 34. Tit. Spoſob obierania.*

Także *Sieradzcy* y *Wieluńſcy*; a maią bydź obierani *merè poſſeſſionati* tey Ziemie. *A. 1611. f. 11. Tit. Spoſob obierania.*

Także *Krakowſcy* y *Chełmſcy. Ibidem.*

Także *Kiiowſcy* y *Mielniccy. A. 1613. f. 13. Tit. Obieranie.*

Także y *Płoccy. Ib. f. 22. Tit. Obieranie Deputatow.*

Także *Pruſcy.* Woiewodztwo *Chełmińſkie* tylko tey Konſtytucyi nie przyimuie. *A. 1613. fol. 24. Tit. O obieraniu.*

Łomżeńſcy alternatą z Powiatow, iako po ſobie idą, maią bydź na Seym poſyłani; *ſecus* obrany nie ma mieyſca z drugiemi. *A. 1613. f. 19. Tit. Elekcya.*

Z Xięſtw, *Oświećimſkiego* y *Zatorſkiego*, ieden Poſeł w Oświećimiu albo w Zatorze powinien bydź obrany, y na Seymik Powiatowy Proſzowſki poſłany, ktory z Poſłami Krakowſkiemi, na Seymiku Proſzowſkim obranemi, poſpołu iachać ma na Seymik gieneralny, do Nowego Miaſta Korczyna, a ztamtąd na Seym walny, zwyczaiem innych Poſłow Ziem Małey Polſki. Ktoremu Poſłowi powinien Skarb, *reſpectu* dalekośći, *providere.* *A. 1563. f. 65. §. A co śię dotycze.*

Ieźli na Seymiku Proſzowſkim nie będźie; mieyſca na Seymie z Poſłami Woiewodztwa Krakowſkiego mieć nie ma. *A. 1516. f. 20. Tit. O Pośle.*

Dla tego z Kancelaryi Koronney Seymik w Zatorze, trzema dniami wprzod przed Proſzowſki, obwieſzczony y zkładany bydź ma. *Ib.*

Poſłowie dway z Woiewodztwa *Czerniechowſkiego*, w Czerniechowie maią bydź obierani. *A. 1633. f. 33. Tit. Ordynacya Czerniechowſka.*

Declaratur: iż z Czerniechowa dway, a drudzy dway z Nowogrodka bywać, y mieyſce na Seymie po Parnawſkich mieć maią. *A. 1635. f. 17. Tit. Ordynacya.*

Posłowie Ziemie *Halickiey*, z artykułami na Seymiku ſwym zpiſanemi, powinni dla ſpolnego znieśienia śię y złączenia ſpraw Woiewodztwa Ruſkiego, ſtawić śię na Seymik *Wiśniński;* dla czego Seymik Halicki zawſze tygodniem przed Seymikiem Wiśnińſkim uprzedzać ma. *Ib. f. 36. Tit. O Seymiku Wiśnińſkim.*

Posła na każdy Seym, miedzy trzema, iednego Obywatela Ziemie Łukowſkiey, ktoryby *realem* maiąc *poſſeſſionem*, w tey Ziemie mieſzkał, na Seymiku *Lubelſkim*, Obywatele tegoż Woiewodztwa obierać powinni. Inſzych zaś Posłow dwu z Obywatelow Powiatu Lubelſkiego y Vrzędowſkiego, *pro beneplacito Nobilitati* Woiewodztwa tegoż obierać wolno. *A. 1654. f. 15. Tit. Sposob obierania Posłow.*

Herburt. f. 305. t. Pœna a Sigismundo Rege ſtatuta.

De ſecuritate Posłow Ziemſkich na Seym, Statut *A.* 1510. Krola Zygmunta Pierwſzego *in toto* reaſumuiąc, poſtanowiono: aby Posłowie y Czeladź ich, podczas Seymu, *ex reatu*, przed Marſzałkiem tylko y Kołem Poſelſkim odpowiadali, a do inſzych żadnych Sądow *ex quacunque cauſa* pociągani nie byli, ani *termino tacto*, ani *citatione literali*, gdyby odiechał, ale tylko *præſens* do Koła Poſelſkiego. A gdyby odiechał, *ad forum competens terreſtre. A. 1649. f. 6. Tit. O Sądach Posłow Ziemſkich.*

A o ubezpieczeniu ich, *ratione* ſpraw w ktorymkolwiek Sądźie onym intentowanych. *vid. Tit. Senator.*

Posłow Ziemſkich oboyga Narodow, ani Deputatow do Konſtytucyy naznaczonych, ani Marſzałka Poſelſkiego, z okazyi Konſtytucyi żaden *in perpetuum in ius vocare* do Trybunału nie powinien, *ſub pœnis evocationis;* a ieżliby ktore zaſzły *ex præterito* kondemnaty; *pro nullis & eliminatis declarantur. A. 1683. f. 12. Tit. Securitas.*

Posłowie *Inflantſcy* na Seym, według Prawa Konfederacyi *A.* 1674. na Seymiku w Dynemborku *ex præſentibus* obierani bydź maią. *A. 1677. f. 32. Tit. Ordynacya. vid. Tit. Inflanty.*

Posłow obieranie w Woiewodztwach, *Mazowieckim* y *Podlaſkim Vide Tit. Deputaći.*

Poſelſka Izba przy prawach y zwyczaiach dawnych zoſtawiona. *A. 1673. vide Tit. Seym.*

Poſelſkie pieniądze w Powiećiech W. X. Lit. na Seymikach pozwolone y uchwalone, każdy wydawać powinien na czas naznaczony, pod winą dźieśiąći kop groſzy Litewſkich. O co *forum* Grod. PP. Senatorowie tylko, ktorzy na Seym poiadą, z Dobrami ſwemi, także y dobra Stołu Krolewſkiego, od tego wolne. *A. 1598. f. 698. Tit. O Poſelſkie pieniądze.*

Przy czynieniu relacyi z Seymu, maią z tych pieniędzy Poborcy liczbę czynić; a ktorzyby nie czynili liczby, y pieniędzy zpełna nie oddali; powinien Poborcę Poseł, bądź obadwa, ktorym pieniądze winien był, dać pozwać o to do Grodu, albo do Trybunału. Gdźie bez żadnych excepcyy ſtawić śię, y liczbę uczynić, y pieniądze zatrzymane ſowito, a winę według pomienioney Konſtytucyi *An.* 1598. zapłaćić powinien, y exekucya na dobrach iego czyniona bydź ma. *A. 1601. f. 762. Tit. O Poborcach.*

Item, ktoby tych pieniędzy wydać nie chćiał na czas naznaczony, do Sądu Grodzkiego pozwanym będąc, wydać powinien z winą dwudźieſtu kop Litewſkich, bez żadney apelacyi. *Cui oneri*, Vrzędnicy Dworſcy z dobrami ſwemi, iako y PP. Senatorowie, y dobra ſtołu Krolewſkiego *ſubiacere* nie maią. *A. 1611. f. 40. Tit. O Poſelſkich pieniądzach.*

Podwyżſzono *pœnam* o to *in duplo* na *Contumaces*, w Powiećie ſamym *Mozerſkim;* gdźie żadne maiętnośći nie maią bydź excypowane. *An. 1647. f. 25. Tit. Poſelſkie pieniądze.*

Reaſſumuntur ſuperiora cum pœnis, y *Lauda* o tym W. X. Lit. *approbantur. A. 1673. f. 16. Tit. Approbatio Laudorum.*

Znowu o tych pieniądzach, w *Konfederacyi. A. 1674. vide Tit. Lauda.*

Laudum Woiewodztwa *Bracławſkiego*, w ktorym na każdy ſześć niedźielny Seym połowica poboru iednego łanowego, Posłom tamecznym na ztrawę uchwalone ieſt, na czaſy wieczne aprobowano, deklaruiąc: że to nic publicznym uchwałom na potrzebę Rzeczypoſp. ſzkodźić nie ma. A ten podatek we dwie niedźieli po zkończeniu Seymiku, do Sądu Ziemſkiego, albo ich Komornika, byle był Szlachćic dobrze ośiadły, ktorego Sąd Ziemſki do tego naznaczy, wydawan bydź ma, pod winami.

O co

O co tenże Sąd, albo Komornik, pozywać ma do Grodu albo Ziemstwa, *sine intermissione*. Sąd zaś takową sprawę, *sine quavis appellatione & dilatione*, sądzić ma, *cum adiudicatione pœnæ, Parti & Iudicio per medium*. Ktore pieniądze *per partes* Sąd, albo Komornik, rowno Posłom rozdawać ma, bez żadney zwłoki, *sub iisdem pœnis, ad instantiam Nuntiorum, vel unius. An. 1633. fol. 50. Tit. Laudum.*

Poseł każdy tegoż Woiewodztwa, pomienione wziąwszy pieniądze, stawić się na Seymie, *sine quavis exceptione, exceptâ solâ verâ infirmitate*, powinien, *sub pœnis ut supra, & duplicis pensionis summæ, à Iudicio Terrestri, vel eius Camerario per se receptæ*. O co *forum* Grodzki albo Ziemski Sąd, *absque omnibus dilationibus & appellationibus. Ib.*

Posłom Powiatu *Rzeczyckiego* na Seym, aukcyą prowentu, *per Laudum* uchwaloną aprobowano, y dochodzenie *in foro Tribunalitio, sine ulla dilatione*, postanowiono. *A. 1647. f. 24. Tit. Dom Sądowy.*

Poselskie pieniądze Obywatele Ziemie Inflantskiey, iaki na Seymiku w Dynemborku, przy obieraniu Posłow, postanowią, taki wydać maią, *sub pœnis*, w Konstytucyach o pieniądzach Poselskich W. X. Lit. *descriptis*. O co *forum competens* z Retentorami. *Ib. f. 26. Tit. Pieniądze.*

Sprawę o zaboy Posła Woiewodztw Wielkopolskich, Vr. Franciszka *Smoguleckiego, ex speciali regestro, præmissa adcitatione & inquisitione, sine remissione* na Seym, *salvis omnibus defensis & beneficiis iuris utriusque partis*, sądzić Trybunałowi kazano. *A. 1667. f. 6. Tit. Deklaracya.*

Posłow Ziemskich na Aktach Konwokacyalnych *sub Interregnis*, że więcey *ultra solitum* napotym bywać nie ma, ale tak iako na Seymy zwyczaynie, na Seymikach obierani bydź maią, bo inaczey mieysca mieć nie będą, deklarowano. *w Konfederac. gieneral. Warszaw. A. 1674. f. 29. §. Vprasząiąc napotym.*

A Inflanty, wedle dawnego prawa *Ordinationis* onych y zwyczaiow, obierać ich powinne. *vid. Tit. Seymiki.*

Poseł Deputatem, a Deputat Posłem bydź nie może, od obrania do Relacyynego Seymiku, a Deputat do drugiego Seymiku Deputackiego, choćiażby nie byli *actu in functionibus*, maią *carere activitate*, y za pierwszą obiekcyą, tak z Trybunału, iako y z Izby Poselskiey maią bydź rugowani. Toż y o Posłach Woyskowych *declaratur.* K. Lit. *A. 1685. f. 7. Tit. O Posłach y Deputatach.*

Poseł Seymowy, ieżeliby się pokazał iaki *corruptus*, w Trybunale *ad instantiam cuiusvis* ma *respondere. A. 1699. f. 49. Tit. De corrupto.*

Posłow Ziemskich powinności naydziesz pod rożnemi tytułami.

Posła Ziemskiego na Seym przećiwko prawu obranego, protestacya ma bydź *nullitatis. vide Tit. Deputaći.*

O Posłach woyskowych. *Vide Tit. Deputaći. Tit. Elekcya. Tit. Senator. Tit. Seym.*

POSŁUSZENSTWO KROLOWI.

vid. Tit. Krol.

POSPOLITE RUSZENIE.

Pospolitego ruszenia, żeby Krol bez uchwały Seymowey nie zkładał, ani za granice prośbami, albo *solutione quinque marcarum super hastam*, Szlachty wyćiągał, Stany Koronne y W. X. Lit. w Konfederacyi gieneral. Warszaw. po śmierći Krola Zygmunta Augusta, ostrzegaią sobie. *A. 1573. f. 208. §. Naprzod.* *Herburt. f. 24. t. Bellum in Comitiis decernitur.*

O tymże: a ieźli uchwalone będźie, Krol na mieyscu naznaczonym, daley dwuch niedźiel woyska trzymać nie ma. *Ib. fol. 254. §. O woynie.*

A ieźli za granice dobrowolnie iść pozwolą; na każdego iednego pieszego ma dać Krol *quinque marcas. Ib.* *Herburt. f. 30.*

O tymże, *iisdem verbis. A. 1576. f. 275. §. O woynie.*

O tymże, *& de bello offensivo*, na Seymikach ma bydź proponowano. *A. 1613. f. 1. Tit. O podnoszeniu woien.*

Od pospolitego ruszenia ći, ktorzy dla nauk do cudzych kraiow wyiechali, *ob absentiam sui*, wolni bydź maią; iednak *personas idoneas* wyprawić, *ex facultatibus* powinni. *A. 1563. f. 263. §. Tylko to warując.*

Także Burgrabiowie *Krakowscy*, Podstarośćiowie Grodzcy, Woyscy. *quod vide sub eorum propriis titulis.*

Także Dwor Krolowy osob 30. Dwor X. Arcybiskupa osob 12. Dwor X. Biskupa *Krakowskiego* osob 6. Ci iednak wszyscy, na pomienionych Dworach *residentes*, poczty tak *ex facultatibus*, iako y *ex personis* wyprawić maią, y regiestra onych do Akt Grodzkich, tam gdźie Seym na ten czas, zaraz po Seymie maią bydź podane. *A. 1676. f. 12.*

Także Vrzędnicy y sludzy Skarbowi, także chorzy, *sexagenarii*, wdowy &c. *vide infra*, w ordynacyi pospolitego ruszenia. *A. 1621.*

W W. X. Lit. zaś Vrzędnicy, przy boku Krolewskim zostaiący, także na legacyach y Komisyach, y usludze Rzeczypospl. będący; także Wygnańcy, w posesyi żadney maiętnośći, dla zawoiowania, nie będący, iednak aby przy boku Krolewskim, wedle przemożenia swego, z ochoty swoiey stawali, *excitantur spe respectûs Regii. An. 1661. f. 6.*

Toż y w dawnieyszych *patet* Konstytucyach.

Oprocz zwyż pomienionych, y inni rożni *excipiuntur* od pospolitego ruszenia, *ex rationibus*, *in Constitutionibus* o pospolitem ruszeniu napisanych, *apud me infra indigitatis.*

Na pospolite ruszenie ktoby śię nie stawił, powinien będąc stawić śię osobą swoią, za wyiśćiem troyga wići, do Krolewskiey Osoby na mieysce, gdźie wszystkim Woiewodztwom y Ziemiom naznaczono; ten *pœna colli & confiscationis bonorum* ma bydź karany. Wyiąwszy tych, ktorzy z Osob swoich prawem są excypowani. *A. 1620. f. 4. Tit. Pospolite ruszenie.*

Pospolitego ruszenia poprawę y ordynacyą, wszystkie Woiewodztwa Koronne na Seymiki do Braći wźięły. Miasta iednak Duchowne y Swietckie powinnośćiom o pospolitem ruszeniu napisanym, *sub pœnis Legum ibidem descriptis*, dosyć czynić maią. A Seymiki pomienione pospolitego ruszenia, gdyby go przed tym czasem potrzeba była, nie maią znośić. *Ibid.*

Pospolite ruszenie *in casum periculi* postanowiono, *cum facultate dividendi exercitûs*, *sine derogatione nihilominus Statui nobilitari, & sine sequela. A. 1557. fol. 12. §. Iż też.*

Potym *sub Interregno*, na Ziedźie pod *Andrzeiowem*, na poparćie Elekcyi Krola Stefana, takim sposobem: iż ta ustawa za dwoie wići ma bydź rozumiana. *A. 1576. f. 235. Tit. My Rady.*

Potym, za tegoż Krola Stefana, *sine divisione exercitûs. A. eodem fol. 262. Tit. Pozwolenie woyny.*

Potym, po śmierći tegoż Krola, *sub Interregno*, Woiewodztwa, Krakowskie, Sendomirzkie, Lubelskie, *in casum periculi*, uchwaliły ie w Krakowie. *A. 1586. f. 401. §. Tenże Kaptur.*

Potym, pod Wiślicą, wedle recesu elekcyi Warszawskiey, na poparćie elekcyi Krola Zygmunta Trzećiego. *A 1587. f. 438. §. Pisaliśmy też.*

Potym, za tegoż Krola Zygmunta, na odpor Maximilianowi, ieźliby go była potrzeba? *A. 1588. f. 506. §. A widząc.*

Potym, przećiwko Turkom, w Koronie y W. X. Lit. *A. 1590. fol. 563. Tit. Deputaći.*

Znowu przećiwko Turkom, w Koronie y W. X. Lit. *A. 1591. f. 632. Tit. Czas oddawania poboru.*

Potym, pod odiazd pierwszy Krola Zygmunta Trzećiego do Szwecyi. *A. 1593. f. 638. Tit. O Pospolitem ruszeniu.*

Reassumitur pod odiazd wtory, do powrotu tegoż Krola. *A. 1598. f. 687. Tit. Reassumpcya.*

Potym, na zniesienie Konfederatow, ieźliby go potrzeba była? *A. 1613. fol. 3. §. A przy tym.*

Potym, dla niebezpieczeństwa od Pogan. *A. 1616. f. 1.*

Znowu dla tegoż niebezpieczeństwa, *A. 1619. fol. 4. Tit. Okazowanie y ruszenie pospolite.*

Po-

Potym, przećiwko Ceſarzowi Tureckiemu Oſmanowi. *A. 1621. f. 1. & ſequ.*

A w W. X. Lit. przećiwko Xiążęćiu *Sudermańſkiemu*, y dla obrony granic Xięſtwa Litewſkiego. *Ibid. f. 22.*

Potym, w Koronie y W. X. Lit. *in caſum* Woyny Tureckiey. *A. 1623. f. 2.*

Znowu *in eundem caſum.* *A. 1626. f. 1.*

Znowu, ieżliby go była potrzeba? *A. 1627. f. 1.*

Znowu. *A. 1628. Tit. Poſpolite ruſzenie.*

Znowu takimże ſpoſobem. *A. 1629. f. 11.*

Potym, *ſub Interregno*, po śmierći Krola Zygmunta III. *A. 1632.*

Znowu dla niebezpieczeńſtwa od Pogan. *A. 1634. f. 2.*

Znowu. *A. 1637 f. 2. & A. 1640. f. 14. §. A ieżli żeby.*

Potym, *ſub Interregno* po śmierći Krola Władyſława IV. *An. 1648. fol. 15. §. A ieżliby.*

Potym, za Krola Iana Kaźimierza. *A. 1649. f. 14.*

Potym, w Koronie y W. X. Lit. *contra omnem caſum ingruentis alicuius periculi. A. 1650. f. 3.*

Znowu w Koronie. *A. 1654. f. 6.* Y w W. X. Lit. *Ibid. f. 28.*

Znowu w Koronie. *A. 1655. f. 5.* Y w W. X. Lit. *Ibid. f. 19.*

Niektore iednak Woiewodztwa y Powiaty W. X. Lit. miaſto poſpolitego Ruſzenia, pewne podatki na Zołnierza Powiatowego poſtąpiły y uchwaliły. *Ibid. f. 5.*

Znowu w Koronie. *A. 1658. f. 20.* Y w W. X. Lit. *Ibid. f. 30.*

Znowu w Koronie. *A. 1659. f. 10.* Y w W. X. Lit. *Ibid. f. 5.*

Znowu w Koronie. *A. 1661. f. 22.* Y w W. X. Lit. *Ibid. f. 6.*

Znowu w Koronie. *A. 1662. f. 17.* Y w W. X. Lit. *Ibid. f. 10.*

Znowu w Koronie. *A. 1667. f. 12.*

Znowu w Koronie. *A. 1670. f. 14.* Y w W. X. Lit. *Ibid.*

Znowu w Koronie. *A. 1673. fol. 5. Tit. Obrona Rzeczypoſpol.* Y w W. X. Lit. *Ibid. fol. 13.*

Znowu w Koronie. *A. 1676. f. 12.* Y w W. X. Lit. *Ibid. f. 1.*

Znowu w Koronie. *A. 1677. f. 7.*

Znowu w Koronie. *A. 1683. f. 4.* Y w W. X. Lit. *Ibid.*

Poſpolite ruſzenie zawſze, *ſine diviſione exercitûs*, ſtanowią. Pierwſze wići za dwoie (waruią iednak, że to iść nie ma *in ſequelam*) z Kancelaryi wydaią, *patet id* w Konſtytucyach o poſpolitem ruſzeniu.

Poſpolite ruſzenie od Seymu do Seymu tylko trwać zwykło, a w ręku Krola zoſtáwuią ie; *patet* w tychże Konſtytucyach.

Herburt. f. 45. t. Cum potens hoſtis ingruerit. & f. 25. t. Literæ reſtium. & f. 39. t. Porro S.M. Regia.

Sub Interregnis zaś, Poſpolitem ruſzeniem *diſponere* zwykł Xdz. Arcybiſkup Gnieźnieńſki *Primas Regni* y Deputaći do niego, z Konwokacyi gieneralney Warſzawſkiey, ktora *tempore Interregni* bywać zwykła, naznaczeni. *Quod vid.* w *Konfederacyach gieneralnych.*

Woiewodztwu *Podlaſkiemu* y Ziemie *Łukowſkiey*, iż według dawnych praw y zwyczaiow odprawować ma poſpolite ruſzenie, zawſze *cavetur* w Konſtytucyach o poſpolitem ruſzeniu.

Z dwudźieſtu włok konia Vſarſkiego, a z dźieśiątka włok Kozackiego, ſtawić powinni. w *Konfederacyi generalney Warſzawſkiey*, ſub Interregno. *A. 1648. f. 15. §. A ieżliby.*

Toż przy wyprawie, według praw y zwyczaiow, z dźieśiąći włok, *ſine diminutione*, konnego żołnierza, dobrze munderowanego y armatnego, zoſtawać ma. *A. 1676. f. 12.*

W Woiewodztwach tych, gdźie ieſt Szlachty rozrodzoney nie mało, ktorzy porządnie woyny ſłużyć nie mogą; Kaſztelani, Podkomorzowie y Staroſtowie Sądowi z Deputatami, na to od Szlachty obranemi, na Seymikach ſpoſob naleść maią, iakoby Poſpolite ruſzenie przyſtoynie odprawować mogli. *A. 1634. f. 2. Toż w poślednieyſzych Konſtytucyach reaſumowano.*

Duo aut tres, unum ſatis idoneum, & ſufficienter ab omnibus rebus & armis inſtructum, expediant.

W Woiewodztwach, *Mazowieckim* y *Płockim*, ſześć na iednego, dobrze zporządzonego konnego żołnierza, na popiśie zkładać śię maią, *ex moderatione* Kaſztelanow, Podkomorzych, Staroſtow ſądowych y Chorążych; ktorzy, *ſub fide & conſcientia*, ſzczerze y życzliwie tey uſługi Rzeczypoſp. *ſine ullo reſpectu privato, & depactatione* doyrzeć powinni, żadnego nie uwalniaiąc z tych, ktorzy konno ſłużyć woyną mogą. w *Konfederacyi general. Warſzaw.* *A. 1674.*

Herburt. f. 36. t. Capitaneus cum Caſtellano.

Declaratur: iż *possessionati* poddanych maiący, *in personis* stawać powinni. *A. 1676. fol. 12.*

Woiewodztwa *Pruskie* zawsze Pospolite ruszenie biorą do Braci, *& conservantur* przy zwyczaiu wyprawy swoiey po Drwęcę. *patet id in Constitutionibus* o Pospolitem ruszeniu.

Ponieważ też Woiewodztwa Pospolitem ruszeniem granic swoich nie zwykły przechodzić, a inne Woiewodztwa pod *Gołębiem* y *Lublinem*, w roku 1673. wszedszy *in consilia Status*, one do Warszawy przeniosły były, *& urgente necessitate* w Seym sześć niedzielny obróciły, y tenże Seym, *non præmissis Conventibus antecomitialibus* na nich, bez nich konkludowały, przez co *iuri & æqualitati* onych *est derogatum*; tedy że im podobne nigdy dziać się nie będzie *præiudicium*, warowano. Czego Kancelarye przestrzegać maią, a onym y bez prawa na Seymach upomnieć się będzie wolno. *w Konfederacyi gieneral. Warszaw. A. 1674. fol. 3 §. Więc że Woiewodztwa.*

Że w Pospolitem ruszeniu pod Gołębiem, Vr. Stefan *Czarniecki* Pisarz Polny Koronny, nie do Komendy Woyska pospolitego ruszenia, ale tylko do samego rozdawania w Kole głosow *præcisè* należał, *patet* w Konstytucyi *A. 1673. f. 16. t. Securitas.*

Że *in casum periculi* postanowiaią Pospolite ruszenie, *patet* w Konstytucyach o Pospolitem ruszeniu. Potym *cautum est*, że go Krol IM. tylko *in casu extremi & inevitabilis periculi* zażyć ma, y według dawnych praw wcześnie Rzeczposp. obwieśćić wićiami. *A. 1683. f. 4.*

Herburt. f. 24. t. Conventus. Przed trzećiemi wićiami, Seymiki Woiewodztwom, a Woiewodztwu Mazowieckiemu w Warszawie Gienerał, zkładaią; *patet id in Constitutionibus* o Pospolitem ruszeniu.

Wpisanemu raz w regiestr, iako wćiągnieniu tak y w obozie, zpod iedney do drugiey chorągwie, choćby w iednym Woiewodztwie y Ziemie, wyieżdżać się nie godźi; y żaden *Ductor* nie powinien przyimować takich w regiestr swoy y pod chorągiew, *sub pœnis contra desertores Castrorum sancitis.* O co termin y *forum* w obozie gieneralnym. *A. 1676. f. 12.*

Na elekcyą Krola na mieysce, Konwokacyą gieneralną Warszawską naznaczone, Woiewodztwo *Sendomirzkie* Pospolitem ruszeniem iachać deklarowało, *na Zieżdżie swoim pod Pokrzywnicą A. 1587.*

Ziemia *Wieluńska*, iż Chorążego w lećiech podeszłego ma, na iego mieysce do pospolitego ruszenia, *pro hac vice*, Kasztelan z obywatelami tey Ziemie Substytuta, Szlachćica ośiadłego, *ad id munus obeundum* godnego, obierze. *A. 1634. f. 2. Tit. Pospolite ruszenie.*

Hetman W. X. Lit. *in absentia Regis*, władzą ma nad Pospolitem ruszeniem. *A. 1659. f. 5. & A. 1662. f. 10.*

Zastawnicy y Arendarze w W. X. Lit. ktorzy wyniozszy się z Miast, Sumy na maiętności wnieśli, nie maią się od pospolitego ruszenia excypować dźiedźicami y osobliwemi zapisami, ale powinni sami stawać y służyć z sumy, według posesyy swoich. *A. 1659. f. 5.*

Ktorzy w Koronie y W. X. Lit. maią swoie posesye, gdy w Koronie sami na pospolitem ruszeniu stawać będą, y w W. X. Lit. stawić Poczty swoie powinni, według praw y zwyczaiow. Co *vice versâ*, obywatelom W. X. Lit. służyć ma. *Ibid.*

Herburt. f. 29. t. In bellum militum expeditio: & quod intra fines Regni militare cogantur. Miasta Maydeburskie W. X. Lit. według prawa, piechotę wyprawować maią. *Ib.*

Pospolitego ruszenia nie ma Krol za granice wyprowadzać. *A. 1655. Toż y w inszych niektorych Konstytucyach ostrzegano.*

A iż do Konstytucyi Anni 1621. *Pospolitego ruszenia, ktore przećiwko Osmanowi Cesarzowi Tureckiemu przyszło* ad effectum, *poźnieysze Konstytucye o Pospolitem ruszeniu stosuią się;* ordinationem, *iaka na on czas postanowiona była*, insere*re tu zdało mi się. Ktora taka iest:*

De Officio Castellani circa expeditionem bellicam generalem, vide Statut. Herburt. f. 65. t. Castel-

Obywatele wszyscy, ktorzy do expedycyi gieneralney należą, przed wyiśćiem z Woiewodztw albo Powiatow swoich, przez Woiewody y Kasztelany popisani, y na Powiaty podźieleni bydź powinni. A tam Woiewodowie naznaczać y rozdźielać Powiaty będą Kasztelanom, tak iako ie zaś, na mieyscu śćiągnienia od Krola IM. pod Lwowem naznaczonym, ćiż Woiewodowie od Kasztelanow porządnie odebrać, popis znowu czynić, y Krolowi IM. pod władzą woienną oddać będą powinni.

A w

A w tych Ziemiach y Powiatach, ktore osobne Seymiki miewaią, a Woiewodow niemasz; Kasztelani przy Starostach y Vrzędnikach, miasto Woiewodow, odprawić ten popis będą powinni. A iż też są Woiewodztwa, ktore tylko po iednemu Kasztelanie maią; tedy w takowych Woiewodztwach, albo inszych Ziemiach szerokich, gdźieby Kasztelan wielkiey gromadźie ludźi w prowadzeniu podołać nie mogł, wolno będźie Kasztelanowi *Substitutum*, do prowadzenia częśći tak wielkiey liczby Stanu Szlacheckiego ludźi, obrać y naznaczyć, z wyższych Vrzędnikow Ziemskich, to iest: Podkomorzych, albo gdźieby ći *impediti* byli, to inszych do tego sposobnych. Ktory Substytut władzą y *autoritatem*, w ciągnieniu y czynieniu sprawiedliwośći, mieć będźie, sposobem niżey opisanym. W Woiewodztwach zaś, gdźie iest nie mała liczba Kasztelanow, y o Powiatach niektorych Kasztelaniy *non constat*, y dyferencye około funkcyy regimentowania y prowadzenia Powiatow zachodzą; na tymże popiśie, przy wychodzeniu z Powiatow, Woiewodowie naznaczyć, uzpokoić, y Powiaty te, o ktore kontrowersya iest, miedzy Kasztelany rozdźielić maią, żeby każdy część swoię pewną prowadźił. A w Woiewodztwie Sendomirzkim, Powiat Pilźnieński ma prowadźić Kasztelan Zawichostski, iako wyższy niż Połaniecki. W Woiewodztwie zaś Krakowskim, iż Powiatow iest śiedm, a Kasztelanow tylko pieć; Woiewoda tameczny Powiatom, Proszowskiemu, Lelowskiemu, Księzkiemu, ktore Kasztelanow nie maią, ma naznaczyć Wodza do prowadzenia. Ci zaś Kasztelani, ktorzy teraz są osobami swemi w obozie, albo legacye publiczne z Seymu naznaczone odprawować maią, na ten czas temu podlegać nie będą, ale na ich mieysce, insze osoby *substituuntur*. A ći Kasztelani, co przez złe zdrowie y zeszłość są *impediti*, podług prawa, maią na swe mieysce podać *Substitutum idoneum*, *terrigenam possessionatum*, osobliwie z Vrzędnikow źiemskich. W Ziemiach zaś Powiatowych, ktore Kasztelanow nie maią, iako Nurska, tę Ziemię Podkomorzy, albo Vrzędnik źiemski starszy y sposobny, prowadźić ma. A *Łomżyńską* Ziemię, ktora Podkomorzego na ten czas nie ma, Vr. *Olszowski* Sędźia Ziemski Łomżyński poprowadźi; albo ieźliby był *impeditus*, Vrzędnik ktory starszy. A *Rożański* Powiat ma prowadźić Vr. Stanisław *Brzoska*. Warszawską Ziemię zaś, w ktorey Kasztelan, dla niesposobnego zdrowia swego, powinnośći swoiey odprawiać nie może, Podkomorzy, albo ktory Vrzędnik starszy poprowadźi. Iednak w inszych, ktoreby Kasztelanow nie miały, poda Krol na starszeństwo ludźie sposobne y ośiadłe, *terrigenas*. Po popiśie y rozrządzeniu Powiatow, każdy Kasztelan, albo *Ductor*, na mieyscu sobie naznaczonym, pod namiotem czekać będźie trzy dni (gdźie popis swego Powiatu będźie odprawował) aby śię do niego wszyscy ći, ktorzy regimentowi iego należeć będą, śćiągali; Czwartego dnia w swym porządku ruszyć śię powinni. Chorążowie gieneralną Chorągiew Woiewodztwa, przy głownym Powiećie y pierwszym Kasztelanie, rozćiągnąć maią. A do inszych Powiatow w Woiewodztwie swym, ćiż Chorążowie dadzą Substytuty y znaki, albo Chorągwie insze swoie. W tych zaś Ziemiach y Powiatach, ktore maią osobne Chorąże, przy swoich Ziemiach Chorągwie poniosą; iednak gdy śię Woyska do Obozu, albo placu naznaczonego śćiągną, należeć będźie władzy Krolewskiey, *signis militaribus distinguere* ludźie zgromadzone, nie rozrywaiąc iednak Woiewodztw y w porządkach y w stanowiskach ich. W tych zaś Woiewodztwach, kędy są Chorążowie dway, maią przy popiśiech miedzy sobą porządek uczynić, Powiatami śię rozdźielić, y tak Chorągwi swoich zażywać. A w *Łęczyckim*, acz też są dway Chorążowie, iednak iż Vrodzony Stanisław *Witowski* Chorąży tameczny, iest Wielkorządcą Krakowskim y w Zamku Krakowskim zostawa; tedy przy drugim Chorążym powinność ta, *pro hac vice*, zostawać ma. Także Ziemia *Wieluńska* pod swoią Chorągwią ma iść, ktorą na mieyscu Chorążego barzo starego, ma nieść Vrodzony Albrycht *Radoszewski*. Także Ziemia *Chełmska*, z swemi Powiatami ma iść pod iedną Chorągwią; a Chorążemu tamecznemu w lećiech podeszłemu, wolno będźie ośiadłego Substytuta podać. A ieźli z ktorego mieysca Chorąży iest w woysku; Kasztelan albo *Ductor* poda inszego. W ćiągnieniu rząd wszelaki y posłuszeństwo ma bydź zachowane, a stanowiska y leże nigdźie nie maią bydź w żadnych Dworach, Miastach y Wśiach, tylko w polach. W czym wszystkie Prawa *approbantur*; y aby śię nie ważył nikt żywnośći y stacyi wyćiągać, szkod y krywd czynić, gwałtem co brać, (gdyż każdy kupować, y za pieniądze do-

lanorum officia in bello. & f. 25. t. Qui a bello liberi sunt. & f. 36. t. Fratres indivisi, & Capitaneus cum Castellano, singulos quam decenter serviant, conscribent & f. 38. tomnes ex. Civitatibus & f. 39. t. Castellani.

Herburt. fol. 39. t Castellani primi in locum congressui designatum convenient.

Herburt. fol. 31. Armigeri ne damna dent, Stationes in campis faciant.

 sta-

stawać będźie powinien) *sub pœna duplici quatuordecim marcarum, per medium parti & Iudicio succumben. & refusione damni duplicis pretii.* Czego Kasztelani, y ći co Powiaty poprowadzą, pilnie przestrzegać będą y sprawiedliwość czynić, winy zkazować, y wszelakie *violentias & injurias* uznawać, porządkiem tym, na ktory się teraz, *ad hunc casum*, Stany wszystkie zgodźiły. To iest: w każdym Woiewodztwie Kasztelan starszy albo głownieyszy, przy ktorym Chorąży poydźie, ma mieć moc z Vrzędnikami Woiewodztwa swego sądzenia y uznawania wszelakich występkow, krzywd, skarg. Na ktore czynienie sprawiedliwośći, ma Kasztelan każdy y Vrzędnicy, iurament uczynić pierwey, niż się z Szlachtą ruszy. Iż sprawiedliwość y osądzenie ich, *in omnibus & singulis causis*, *& actionibus civilibus*, *finalitèr & absque quavis appellatione & prolongatione*, efekt ma brać. W czym *pluralitas* głosow ma konkludować. A gdźieby *paritas* była, zwłaszcza *in causis gravioribus*, *occasione damnorum notabilium;* rozsądkowi Krolewskiemu należeć to będźie. A gdyby Krol tego dla trudnośći osądźić nie mogł; tedy na Trybunale potym ma to bydź sądzono. Pisma y Dekreta Pisarz Ziemski odprawować y wydawać będźie powinien. A gdźieby chory był, albo *legaliter impeditus;* tedy na swe mieysce, do tey powinnośći ma kogo z Deputatow przyśięgłych naznaczyć. A w *Liwskiey* Ziemie, iż Pisarz umarł, tedy Vrzędnik, albo Deputat ktory przyśięgły odprawi to, ktorego miedzy sobą obiorą. Dekreta pomienionego Kasztelana, *& Officialium illi assistentium*, maią bydź ważne, y onym każdy podlegać, *pati & parere* powinien, *sub pœna bannitionis*, ktora *in casu contraventionis* ma bydź zkazana, *& ipso facto* ma mieć *robur*. Iednak iż exekucya *in multitudine* byłaby trudna; tedy potym Strona skarząca się, albo powodowa, Dekret *bannitionis* wźiąwszy na tego (kto z Woiewodztw do wielkiey Polski należących, do Trybunału Piotrkowskiego; a kto z Woiewodztw Małopolskich, do Trybunału Lubelskiego) po zwroceniu się, *& post reassumptionem Iudiciorum, atque Subselliorum ordinariorum*, poda, gdźie publikowana, y potym *absque quavis disquisitione*, do exekucyi przywiedźiona bydź ma. Podwod y powozow, tak w dobrach Krolewskich, iako Duchownych y Szlacheckich, brać nikt nie ma, ani końmi, ani wołmi, oprocz żeby sobie albo naiął, albo uprosił. A ktoby się tego ważył, *pœnam duplicem quatuordecim marc.* o każdą podwodę z osobna *luet;* y nad to konia, albo wołu, ieźliby zepsował, umorzył, okaleczył, ma zapłaćić y nagrodźić, iako *pars accusans* komprobuie. A Dekretowi w tey mierze ma się stać satysfakcya, *sub pœna bannitionis;* czego gdyby Strona obwiniona nie uczyniła, nie odieżdżaiąc z Powiatu albo Ziemie oney, ma bydź exekucya przez Kasztelana na poczćie, albo dobrach iego ruchomych, ktore będźie miał przy sobie. Iednak gdźieby był Szlachćic nieośiadły, a pogotowiu *plebeius*, a nie miałby czym płaćić winy y szacunku pomienionego, *pœnæ capitis succumbet.* A w tych kupach, ktore osobno Kasztelani mnieyśi, albo *Ductores* wyżey pomienieni poprowadzą, *in minutioribus* komplanować y decydować, będą mieć *facultatem*. Iednak ktoby się tym nie kontentował, wolno mu będźie do Sądu wyższego, to iest: Kasztelana głownieyszego y Vrzędnikow przyśięgłych prowokować, y sprawiedliwośći dochodźić; przy ktorym też Sądźie, tymże Kasztelanom inszych Powiatow onego Woiewodztwa, albo Duktorom, wolno *assidere*, ieźli będą chćieli y czas znieśie. W takowych zaś Powiatach, albo Ziemiach, ktore choć w iednym Woiewodztwie są, ale maią swoie Kasztelany y *Officiales Terrestres*, iakowe są w Woiewodztwie Ruskim, Mazowieckim, Podlaskim, Rawskim, także Ziemia Dobrzyńska y Wieluńska; takowym iuż nie trzeba *recurrere* do żadnych Kasztelanow głownieyszych, gdyż przy Kasztelanie y Vrzędnikach oney Ziemie ma bydź takie *finale judicium.* Dla dowiedźienia krzywdy y inwestygowania *facti cuiuslibet* y powodu, stronie ma *præcedere inquisitio*, y Kasztelan widza albo inkwizytora skarżącemu się, ieźliby tego potrzebował, albo się *perplexitas* iaka pokazowała, zawsze pozwolić ma. A to dla tego, żeby snadną ewazyą, albo odprzyśięganiem się, *licentiosi* y swawolnicy zbrodni swych znikać nie chćieli. Komprobacya zaś może bydź przez Faktory, albo Vrzędniki, gdźie krzywda Szlachćica samego zachodźić będźie: a gdźie poddanego, albo *plebeiæ alicuius personæ*, *seu Civilis conditionis* krzywda będźie, onże sam, *ad instantiam & accusationem suam*, probować ma. Obwinionemu apelacya dopuszczona bydź nie ma. *Actor* iednak ieźliby się nie kontentował Dekretem, wolną ma mieć apelacyą na Trybunał Koronny, na ktorym Trybunale tych wszystkich spraw osobny regiestr ma bydź, y naprzod

Try

Trybunał powinien będźie *ex Regeſtro ſpeciali* oſądźić *cauſas omnes, ſub expeditione hac devolutas.* Kaſztelan we wſzyſtkim doſyć ma czynić powinnośći ſwey, y ſprawiedliwość, nie wyieżdżaiąc z Ziemie albo Powiatow, gdźie śię krzywda y ſkarga ſtanie, z Vrzędnikami rzetelnie *& indilatè* czynić. Nie ma też na mieyſcu długo leżeć, tylko ieden nocleg. A gdźieby Kaſztelan w czynieniu ſprawiedliwośći był *remiſſior*, y nie chćiał *judicium locare;* także gdźieby też ſam, albo czeladź iego krzywdę czynili; uczyniwſzy nań ſkargę przed Deputaty onego Woiewodztwa y Vrzędniki, do Sądu należące, także przez Kaſztelany y Duktory inſzych Powiatow, ma bydź na nim *pœna* zkazana *duplicis refuſionis damnorum*, *& quatuordecim marcarum itidem parti accuſanti provenientium.* Czemu ieżliby śię doſyć nie ſtało, albo żeby śię ſtrona nie kontentowała, wolna ma bydź apelacya Aktorowi na Trybunał, bądź Piotrkowſki, bądź Lubelſki. *In criminalibus* zaś, gwałty, zbrodnie, mordy, *prædæ, ſpolia, incendia, invaſiones,* y inſze kryminalne exceſy y wyſtępki, Sądowi Krolewſkiemu *cum Senatu* należeć będą, takim ſpoſobem: iż *in inſtanti* ma bydź czyniona w tey mierze doſtateczna inkwizycya przez Kaſztelany y pomienione Vrzędniki, y do K. I. M. *in occluſo rotulo* odeſłana. A ieżliby Krol, dla trudnośći y impedymentow iakich, w obozie tego oſądźić nie mogł; tedy *vindicatio* onegoż exceſu, bądź na Trybunale, iako śię wzpomniało, bądź na Seymie *inter Cauſas Criminales*, należeć będźie *cum parata inquiſitione.* A iako śię o Trybunale napiſało, tak *cavetur*, iż na Seymie ſprawy takowe naprzod *ex ſpeciali regeſtro* oſądzone bydź maią. A *plebeji delinquentes*, przez ten Sąd Kaſztelańſki y Vrzędnikow, na gardle karani będą, iako y ſwawolnicy, ktorzyby w ćiągnieniu, odmieniwſzy ſobie przezwiſka, imiona, od inſzych Rot y Powiatow śię nazywaiąc, ſzkody ludźiom czynili, y inſolencyy śię iakich dopuſzczali. Zywnośći żaden gwałtem brać nie ma, ale onę wedle uſtawy płaćić powinien, ktora taka ieſt: *Communia victualia*, iako baran za złoty, gęś za groſzy trzy, kur, kokoſz, za groſzy połtora, kaczka za groſzy połtora, ſer tworzony groſzy 2. woz śiana na parę koni chłopſkich groſzy 24. Każdy podług tego ſzacunku przedawać y kupować ma. Na wołu, iałowicę, wieprza, ćielę, prośię, iagnię, cena śię nie ſtanowi, ale iako kto ſobie ztarguie, zapłaćić będźie powinien. Zboża, iako żyta, iagieł, grochu, ięczmienia, tatarki, krup, proſa, owſa, lubo cena ſłuſzna, dla rożnych w Woiewodztwach y Powiatach miar y korcow bydź nie może, aby iednak każdy potrzebuiący *certitudinem* płacy wiedźiał; Kaſztelan albo ſtarſzy, przyieżdżaiąc do ktorego Woiewodztwa, albo Ziemie, ma do Grodu tamecznego, także Miaſta albo Miaſteczka przyległego poſłać, y ateſtacyą, iaka cena y targ, przy publikacyi teraźnieyſzey uchwały była, otrzymać (co Miaſta pod przyśięgą zeznawać maią) a potym w płaceniu tego, trzećia część ceny oney ma bydź defalkowana, to ieſt: coby było ſzacowano na groſzy piętnaśćie, żeby ten co na woynę idźie, nie dał ieno groſzy 10. Pſzenica iednak pod to podpadać nie ma. Trunki zaś wſzelakie, podług ſzacunku każdego mieyſca, gdźie przyieżdżać będą, maią bydź przedawane. A w tym wſzyſtkie Dwory y Folwarki, Krolewſkie, Duchowne y Szlacheckie, maią bydź ochronione, y od tego wolne, *ſub pœna criminali.* Od tego poſpolitego ruſzenia, ktokolwiek ma dobra źiemſkie, także Widerkarze, y ći co do wdow y dźiedźiczek ośiadłych wſtąpili, ośiadłośći ſwych nie maiąc, żaden nie ma bydź wolen; owſzem każdy oſobą ſwą powinien iść przy Kaſztelanie, w gromadźie a nie rozſypką, dla krzywd, w dobrym porządku. Vrzędnicy, Dworzanie y ſługi wſzyſcy Dworſcy, ktorzy przy Krolu poydą oſobami ſwemi, iuż nie powinni iść przy Woiewodztwach albo Powiatach, y doſyć czynią prawu o tey expedycyi, ateſtacyą maiąc od Marſzałkow. Iednak Vrzędnicy Ziemſcy, ktorzyby byli przy Dworze Krolewſkim, a nie należeli do porządku prowadzenia Powiatow, powinni przy Woiewodztwach y Powiatach ſwoich iść, oſobliwie Chorążowie. *Patres familias* ktorzy maią ſyny *ad tractanda arma* ſpoſobne, ći podług ſtarego Prawa w domu zoſtać mogą, Syny wyprawiwſzy. Także y ći co ſą *verâ infirmitate impediti.* O co śię będą, wedle Statutu, cztermi świadkami powinni wywodźić. Także ſtarzy y w lećiech podeſzli barzo. Więc wdowy, *minorennes* y ći, ktorzyby ieſzcze *armis* władać nie mogli, oſobami ſwemi iachać nie powinni; iednak z dobr ſwych iako naylepiey y ſpoſobniey, y iako kto przemoże, wyprawić powinni. Także y Panowie Duchowni, co dobra dźiedźiczne maią, albo *pro perſonis ſuis* dobra Ziemſkie kupili, z dobr tych wyprawić

Herburt. f. 3t. t. Filius.

Et fol. 25. tit. Qui a bello liberi ſunt. & Cavebimus deinceps.

Viduæ, minorennes, Spirituales, ad

wić maią. Do tey expedycyi gieneralney y ćiężarow iey nie należą Burgrabiowie Krakowscy, y inszy Vrzędnicy albo osoby, co Prawem dawnym są *excepti*, iako Woyscy, Hetmani, Pułkownicy, Rotmistrze, Porucznicy, żołnierze, y inśi wszyscy, ktorzy teraz są w obozie *præsentes*, y na Pospolite ruszenie iachać byli powinni, a teraz zdrowia swe niosą przećiw Poganom; y ktorzy przećiw Gustawowi Kśiążęćiu *Sudermańskiemu* idą. Także y ći, co na *Smoleńsku* służą, maią bydź od tego ćiężaru publicznego, *pro hac vice*, wolni. Iednak ten, kto ma syna w obozie na żołd publiczny, zastonić śię tym nie może, ale sam powinien teraz iachać z Dobr swych, a kto ma za kosżt swoy, ten do tey woyny nie powinien. Szlachta uboższa, ktorzyby podług Statutu *decenter* służyć nie mogli, tedy podług tegoż Prawa dawnego maią śię wyprawować. Ktorzy Obywatele w rożnych Woiewodztwach maią maiętnośći, także sumy pieniężne, poniewaź osobami swemi, bądź przy Krolu, bądź przy Powiatach poydą; iuż to ma bydź respektem dobr wszystkich poczytano, y do inszych Woiewodztw albo Powiatow, rozerwać śię nie powinni. Szlachta nieośiadła, co sumy maią, podług Konstytucyi 1578. (*vide apud me infra Tit. Szlachćic.*) iachać także powinni; Y Zastawnicy wszyscy, ktorzy sumy pieniężne iakiemikolwiek kontraktami na Dobrach maią; Y Arendarze, co wprzod na pożytki maiętnośći daią, y arendy kilką tyśięcy przynamniey tyśiącem złot. zakupuią, poczet słuszny wyprawić maią. Braćia niedźielni, gdy iednego z pośrzodka śiebie, sposobnego *ad arma*, *in persona* wyprawią, drudzy temu podlegać nie maią, oprocz żeby osobne mieli mieszkania y Dwory, będąc *adulti*, *pro hac vice* powinni iachać. Ci co *vigore Decretorum*, *pro pœna publica*, w wieżach śiedzenia odprawuią, maią teraz na tę expedycyą iachać, a śiedzenie odłożyć, a potym tak długo śiedźieć, ile teraz nie dośiedźieli. *De Plebejis* reasumowano y obostrzono Konstytucyą *A.* 1578. & 1596. aby żaden nie śmiał *ab hinc* Hayduka, ani żadnego czeladnika *plebeiæ conditionis* rozmawiać, przyimować, *sub succubitione ipso facto* dwuch set grzywien. A takowy Czeladnik ieżliby śię ważył od Pana swego odbieżeć, a do inszego przystać, bez listu świadecznego, takowy ma bydź na gardle karany, bądź w ćiągnieniu przy Kasztelańskim sądźie w Powiećie, bądź w Obozie przyśćigniony; a bronić go nikt Panu nie ma. Także ieżliby Piechota, Kozacy, albo iakakolwiek czeladź do Miast ućiekali, pozostawali, na takowe wszystkie maią Miasta animadwersyą czynić, y na gardle ich karać. Gdyż też Miasta hultaie wszystkie y lożne ludźie, do takowey służby przymuszać, y z Miast wyganiać maią, *sub pœna 200. marc.* o ktorą *forum ad delationem cuiusvis*, w Grodźie, bez apelacyi; także też we wśiach y Dworach nie maią ich przyimować, y owszem ich do Grodu, poimawszy, oddawać. *Infames*, *banniti*, bezecni, ktorymby *beneficia Iuris* nie służyły, maią bydź wszędźie imani, y na gardle karani. Do tey służby woienney publiczney, należą Woytowie wszyscy, Lemanowie wolni, Kniaźiowie, y inśi tym podobni, ktorzy nie maią na sobie *onera*, ani powinnośći żadnych, drog y postug do zamkow albo dworow swych nie czynią, gdyż takowi na posługach będący, od tego *excipiuntur*. Także *Possessores* wszyscy Dobr Krolewskich, ktore bądź od Krola I. M. maią, bądź też Ziemskie dobra poprzedawszy, sobie pokupili, a inszych Dobr źiemskich niemaią, także y *minutiorum bonorum Possessores*, ktore iakimkolwiek sposobem od Dźierzawcow Krolewskich, albo od Krola otrzymali, a inszychby Posesyy dźiedźicznych nie mieli; tę expedycyą odprawić powinni. A po zkończeniu expedycyi y liceneyowaniu, podług dawnego Prawa, z woysk nie ma żaden odiachać, aż śię pierwey Woiewodźie, albo Kasztelanowi, lubo Wodzowi Powiatu swego, albo Vrzędnikom do Sądu należącym, opowie, y list w tey mierze weźmie, ktory mu denegowany bydź nie ma. Krzywd iednak y szkod naymnieyszych, wracaiąc śię, nie ma czynić; a ktoby od takowego szkodę, albo krzywdę odniosł, uczyniwszy protestacyą w Grodźie bliższym, gdy go pozwie na Trybunał, bądź Lubelski, bądź Piotrkowski, do ktorego *inculpatus* należy, powinien śię sprawić *peremptoriè*, *absque quibusvis dilationibus & exceptionibus*, *ex speciali regestro*; ktory naprzod, iako śię wyżey wzpomniało, ma bydź osądzony. Bezpieczeństwo Miast, Zamkow, Kośćiołow, Klasztorow, Wśi, Dworow, Domow, Krolewskich, Duchownych y Szlacheckich, y inszych wszelakich mieysc, także drog, osob, targow, iarmarkow, warowano: żeby śię nikt nie ważył krzywdy, albo wiolencyi, nikomu czynić, gwoli czemu, *pro hac vice*, dawnych Praw uchylaiąc, na takowe ludźie *dissolutos*

bellum expedire tenentur, patet ibid. f. 49. t. Eorum. & f. 37. t. Speciale blanderium. Spirituales, expeditis militibus, ipsi domi maneant. Herburt. f. 30. Filii Nobilium, in servitio Dominorum existentes, bellum pro patribus non intercedant. Herburt. f. 37. & 40. Qui non sufficient ad bellum, ut scilicet duo aut tres, unum satis idoneum, & sufficienter ab omnibus rebus & armis instructum expediant. Idem f. 36. tit. Capitaneus. Ibid. t. Fratres indivisi.

Sculteti omnes, Spiritualium & Sæcularium, militent. Herburt. f. 446. Item Sculteti Spiritualium, nisi liberentur Privilegio, ad expeditionem bellicam eant. Ibid.

lutos

lutos dano władzą pomienionym Sędźiom Grodzkim, albo Podſtarośćiom Sądowym, aby każdemu, ktoryby śię uſkarzał, *etiam ex citatione in vim termini tacti*, ſądźili y uznawali. Ktorzy w Zamkach ſwoich zawſze mieſzkać, *præſentes* bydź, y rezydować poſpołu z Woyſkiemi, *ſub pœna de expeditione bellica* powinni; y gwoli temu mieſzkanie w Zamkach, tak Podſtarośći iako y Woyſki, ma mieć. A gdźieby ktory z Narodu Szlacheckiego taki śię znalazł, coby pod ten czas *pacem & tranquillitatem publicam*, kiedy ma bydź naywiękſza *ſecuritas*, *violaret*; na takowym *rigor pœnarum Legum*, *itidem de expeditione bellica ſancitarum*, *præmiſſa ſufficienti inquiſitione & indagatione*, ma bydź extendowany. A ieźliby kto był tak uporny, y *contemptor legum publicarum*, żeby, nic nie dbaiąc na tę Sądu Grodzkiego *recentium criminum* exekucyą, zbrodni ſwoich nie zaniechał, wiolencye, naiazdy, łupy, y iakiekolwiek infeſtacye czynił; ma Vrząd Grodzki, obwieśćiwſzy y zgromadźiwſzy tych, ktorzy w domach pozoſtaią, iako *Patresfamilias*, Braćia niedźielni, także Sług, Faktorow, Vrzędnikow, ludźi ſtarych, chorych, y inſzych ludźi ſzlacheckich, y Dźierżawcow Krolewſkich y Duchownych dobr, ktorzy iako na gwałt zbieżeć śię y zgromadźić, *ſub pœna 100. marcarum in eodem Caſtro ſuccumbenda*, powinni (gdyż o bezpieczeńſtwo każdego idźie) takowego ſwawolnika poimać, y do wieże wrzućić, y do Krola I. M. dla informacyi poſłać; a takowego nigdźie bronić nie maią. A Vrząd też Grodzki do imania onego, *ſub pœna quingentarum marcarum*, nie ma w tym folgi y remiſy żadney czynić. *A cum Plebejis*, nie poſyłaiąc po informacyą, ma Vrząd *procedere*, *præmiſſa ſufficienti inſtigatione partis & convictione*, *per Factorem aut Plenipotentem*, *vel conſanguineum*, ktoregokolwiek obywatela, teraz na woynie będącego, *facienda*. Akta Grodzkie, *interea* wagę ſwą mieć maią, w ktore zapiſy, rekognicye, proteſtacye, y ſprawy wſzelakie, podług zwyczaiu przyimowane będą, Sądow iednak żadnych odprawować nie mogą, oprocz tych, co śię teraz wzpomniało, na ſwawolniki *in recenti crimine*; ktorym zaś exceſom znośnieyſzym y hultaiom ſam Grod, nie turbuiąc ludźi, zwykł podołać. Staroſtowie mieyſc wſzyſtkich, *pro facultatibus ſuis*, bez opatrzenia ſłuſznego nie odiadą z Zamkow. Więc też Woyſcy y Sędźiowie Grodzcy, doſtatku żałować nie będą; a oſobliwie Miaſta przy Zamkach będące, y Cechy porządne bydź, y Zamkowi pomoc dać powinne będą, żeby to hultayſtwo chwytać y gonić, *& præſto ſecuritatem* mogli czynić. A ieźliby też Podſtarośći, albo Sędźia Grodzki, krzywdę komu uczynił; tedy *coram viciniori Officio* ma *reſpondere*, *ſub ſimili iuris rigore*. Bezpieczeńſtwo Krolowy I. M. y potomſtwa Krolewſkiego warowano. Od expedycyi tey uwolniono: naprzod Dwor Krolowy Ieymośći, y Krolewny I. M. Szwedzkiey Sioſtry Krola I. Mći; także oſoby pewne, ktore dla więkſzego bezpieczeńſtwa, rady y uſługi, ſą zoſtawione. Także Dwor I. M. X. Arcybiſkupa *Gnieźnieńſkiego*, ponieważ zoſtaiąc w tym Kraiu, podług powinnośći Prymaſowey, o bezpieczeńſtwie y pokoiu pod niebytność Krolewſką mieyſc tych, y o rezydencyi Krolowy Ieymośći y Dźiatek Krolewſkich, zawiadować będźie; gwoli czemu, z chęći ſwey znaczny poczet iazdy, także piechoty ſłużałey, przy Dworze ſwym chować obiecał. Także ſługi ośiadłe I. M. X. Biſkupa Krakowſkiego, ktorzy przy Mieśćie Stołecznym Krakowie, pod ten czas odiachania Senatorow y Staroſty mieyſca tamtego, rezydować będźie, y za użyćiem Krolewſkim, z chęći ſwey y miłośći ku Oyczyźnie, liczbę znaczną ludźi, to ieſt: Piechoty cztery ſta, y konnych zbroynych ſto, przy ſobie chować będźie; z ktorym, *de ſecuritate* y o porządku wſzelakim, Vr. Wielkorządzca y Vrząd Grodzki, także Mieyſki, znośić śię maią. Także ſłudzy I. M. X. Biſkupa *Kuiawſkiego*, względem koſztow iego wielkich, ktore na gwałtowną Rzeczyp. potrzebę, wyprawieniem kilku ſet człowieka, z Bratem ſwym Filipem *Wołuckim*, Kaſztelanem Rawſkim łożył. Także ſłudzy I. M. X. Biſkupa *Płockiego*, dla tego, iż w Warſzawie gwoli więkſzemu bezpieczeńſtwu Krolowy I. M. rezydować, y z chęći ſwey znaczny poczet kilkadźieśiąt konnych, także piechoty ſłużałey chować będźie; y ſam X. Biſkup od wyprawy, względem dobr iego dźiedźicznych *Ciemiernik*. Także pewne oſoby dla odprawowania powinnośći ſkarbowey, Zup, Ceł, ktore P. Podſkarbi Koronny zoſtawić muśi. Także Kaſztelan *Elbiąſki*, Ekonom Malborſki, dla przyczyn ważnych, oſobliwie Zamku tamecznego, y pieniędzy z Prus przychodzących. Także Wielkorządzca *Krakowſki*, z

Pod-

Podrządzcym iego, y dwiema Rotmistrzami pieszemi, y ze trzema Vrzędnikami, bez ktorych się do Wielkorządow obeyść nie może. Pomienieni iednak sludzy, tak Dworu Krolowy Iey Mości iako y innych, na regiestrze przez Marszałka Poselskiego podpisanym, do Akt Grodzkich Warszawskich podani bydź maią. Miasta wszystkie powinności swoie na tę expedycyą oddać powinne; to iest: wozy y *necessaria* woienne, podług Praw y Przywileiow, wyprawić. A co się tknie wyprawy *ex facultatibus & proventibus illorum publicis & privatis, juxta taxationem in Statuto descriptam*; tedy teraz maiąc wzgląd na teraźnieyszą potrzebę y nagłość czasu, aby się dogodźić mogło Rzeczypospolitey, Miasta wszystkie, iuramentem szacunek Dobr swych publicznych, *per duos ex Consulibus*, przed Vrzędem Grodzkim, to iest: Sędźiem Grodzkim albo Podstarośćim sądowym; a prywatnych, sami przed Vrzędem Mieyskim, przy tymże Vrzędniku Grodzkim czynić, y likwidować maią, y potym ludźie wyprawowali porządnie od ośmi tyśięcy konnego, a od czterech tyśięcy pieszego. Czym się Prawo dawne moderuie, maiąc *in respectu* teraźnieyszą wyniosłość, y wysoką cenę rzeczy. A po uzpokoieniu tey głowney expedycyi y zwroceniu się, do każdego Woiewodztwa albo Ziemie dani będą Komisarze, przy Woiewodach y Starostach, na weryfikacyą y uznanie prawdźiwey likwidacyi szacunkow pomienionych. Mieszczanie wszyscy, ktorzy maią dobra źiemskie dźiedźiczne, maią się na tę woynę stawić, *excepto Magistratu ac Officialibus*. Insze zaś Miasta, ktore pod ten czas niebezpieczny obrony potrzebuią, są na osobnym piśmie, albo regiestrze, przez Marszałka Izby Poselskiey, ktory do Grodu iest podany, mianowane. Także powinność wozow y wyprawy z dobr, podług szacunkow w starym Prawie warowanych, ktorą Miasta teraz oddawać maią, w tymże piśmie iest wyrażona, y opisana; za ktorą iuż od expedycyi teraźnieyszey y ćiężarow iey wolne będą. Zydźi zaś do Pogłownego zwykłego, ktore teraz na ten rok na nie uchwalono, względem tey expedycyi publiczney, y szacunkow dobr swoich, tylką drugą sumę oddać powinni do Skarbu Koronnego. Ktore sumy obiedwie na dwie raćie dać maią, za ktorych uiszczeniem wolni *penitùs* będą od wszelakich powinności y ćiężarow, także szacunkow dobr swoich.

Omnes ex Civitatibus, & Oppidis, bellicam expeditionem facere tenentur. Herburt. fol. 38.

Herburt. f. 39. c. Iudæi certam summam pecuniæ in bellum conferre tenentur.

Pułki albo Powiaty iednemi gośćińcami chodźić nie maią, ale rożnie; także y u przepraw y przewozow u Wisły, nie na iedno się mieysce naćiskać, czego Kasztelani przestrzegać będą. A ieżliby Woiewodowie, Vrzędnicy y ći, ktorzyby osobno, a nie przy Powiatach, do Krola I. M. się śćiągali, także sludzy y *comites* ich, krzywdy y szkody czynili; maią się przed Krolem I. M. w obozie, bądź na Trybunale Koronnym, gdźieby się strona udała, sprawić, & *Iudicium pati*. Posłom na Seymie teraźnieyszym obecnie będącym, ktorzy na osobnym regiestrze podani, iż na expedycyą tę publiczną przygotować się nie mogli, z sługami swemi, co są przy nich, pomkniono czasu śćiągania się do obozu dźieśięć dni, na mieysce woyskom naznaczone. Toż się ma rozumieć o Senatorach na tymże Seymie będących, ktorzy w ćiągnieniu, maią się skromnie zachować, nikomu krzywdy nie czynić, tak iako się o Woiewodach, y o tych, co sami z Pocztami poydą, wyżey napisało. Ieżliby też ktory Szlachćić mnieyszey kondycyi, teraz po żniwach z gumnem, budowaniem, dobytkiem swoim pogorzał, a nie miał inszych maiętności; nie ma podlegać ćiężarowi temu, iednak powinien to potym samotrzeć poprzyśiądz. Toż się ma rozumieć o Miastach pogorzałych, ktorymby libertacya według Prawa pozwolona nie expirowała. *A. 1621. f. 1. & sequ.*

A w W. X. Lit. *modum* wyprawy wźięli do Braći. *Ibid. f. 28. Tit. Pospolite ruszenie W. X. Lit.*

Excipiuntur od tego Pospolitego ruszenia W. X. Lit. Obywatele Woiewodztwa *Smoleń.* gdyby się im przyszło w Zamku dla obrony zawrzeć &c. *Ibid. f. 32. Tit. Securitas* Smoleńska.

Lauda Woiewodztw y Powiatow W. X. Lit. względem wyprawy *in vim* Pospolitego ruszenia, *sine præiudicio iuris publici & privatorum* aprobowano, y o niewydanie podatkow na tę wyprawę, w Sądźie Grodzkim, *sine appellatione*, *forum* naznaczono, &c. *A. 1661. f. 15. Similitèr & A. 1662. f. 10. Ale* forum *na Sądach Powiatowych, nie w Sądźie Grodzkim.*

Ludźie Stanu Szlacheckiego, ktorzyby przed *Interregnum* do cudzych Kraiow dla nauk

nauk y ćwiczenia swego, lub też inszych potrzeb swoich, wyiachali, podług Konstytucyi Konfederacyi Gieneral. Warszaw. *A.* 1587. nie maią pod peny *de expeditione bellica* podlegać, byle z ich maiętnośći ta Rzeczypospolita posługa była odprawiona; we wszystkich Konfederacyach Gieneraln. Warszawskich warowano.

W Konfederacyi 1674. Miasta od Pospolitego ruszenia że wolne bydź maią, y sprawić śię powinne *secundum præscriptum Constitutionis A. 1621.* postanowiono.

In Laudo Ziemie *Bielskiey* punkt, *ratione* stawiania ludźi z dobr W. X. Lit. na Pospolite ruszenie do tamtey Ziemie, zkasowano, y żeby to nigdy napotym nie było, warowano. W Konfederac. Gieneral. Warszaw. *sub Interregno. A. 1668. fol. 7. §. Ktore* lauda.

Reassumuntur Constitutiones o Pospolitem ruszeniu *A.* 1621. 1634. 1676. *In casu extremæ necessitatis Reip.* w ręku Krola IMCi one zostawiono do przyszłego Seymu *1685. f. 4.*

Pospolite ruszenie w W. X. Lit. według Praw zwyczaiow dawnych Statutu W. X. Lit. y Seymu 1683. w ręku Krola IMCi zostawiono, y według skryptu *ad Archivum* danego W. X. Lit. ktory aprobowano. K. Lit. *A. 1685. f.* 1. *Tit. Pospolite ruszenie.*

Pospolite ruszenie *in casu ingruentis extremæ necessitatis* według Konstytucyi 1621. & 1676. *sine divisione belli*, w ręku IKMći zostawiono do przyszłego Seymu. Okazowanie po Woiewodztwach y Ziemiach naznaczono, *salvis Iuribus* Woiewodztwa *Mazowieckiego* y *Podlaskiego, sub pœnis* dawnemi Konstytucyami *descriptis, ad instantiam* każdego Szlachćica *extendendis. A. 1690. f. 3. Tit. Pospolite ruszenie.*

Pospolite ruszenie W. X. Lit. *sine divisione belli*, według Praw zwyczaiow dawnych y Statutu Wielk. X. Litewsk. reassumuiąc Konstyt. 1683. uchwalono, ktore w ręku IKMći do przyszłego Seymu zostawać będźie. Kon. Lit. *An. 1690. fol. 1. Tit. Pospolite ruszenie.*

Pospolite ruszenie *in casum ingruentis alicujus mali*, podług zwyczaiu, porządku y obowiązku Prawa opisanego, w ręku Krola IMći do przyszłego Seymu zostawiono, za wydaniem wići, ktore za ostatnie y trzećią będą miane bydź *A. 1697. Constit. Coronationis f. 14. Tit. Pospolite ruszenie.*

Pospolite ruszenie Koronne y W. X. Lit. *juxta scriptum ad Archivum, sine divisione belli,* uchwalono. *A. 1699. f. 41. Tit. Pospolite ruszenie.*

Ziazd walny Pospolitem Ruszeniem z Woiewodztw y Powiat Wielk. X. Litewsk. y postanowienie Gieneralne Stanow Wielk. X. Litewsk. pod Olkinikami uchwalone. *A. 1700. 9. Listopada.*

Ziazd walny Pospolitego Ruszenia, przy Krolu IMći AUGUSCIE pod *Sendomirzem*, miedzy *Wisłą* a *Sonem* zgromadzonego, y Rada gdy *Karol* Krol Szwedzki *hostiliter* wtargnął z Woyskiem swym do Krolestwa Polskiego, odprawiona *An. 1702. 22. Sierpnia.*

Ziazd y Rada w *Toruniu*, przez wydanie Uniwersałow y ostatnie wići, *in virtute* postanowienia Sendomirzkiego y Konfederacyi Woiewodztw Wielkopolskich, odprawiona *A. 1702. 27. Listopada.*

Pospolite ruszenie Koronne y W. X. Lit. y prowincyy do nich należących, Xięstwa *Inflantskiego* y *Kurlandzkiego, contra omnem casum ingruentium periculorum* uchwalone. *A. 1703. f. 3. Tit. Pospolite ruszenie.*

Ziazd walny *viritim*, a z niektorych Woiewodztw przez Deputatow, y Konfederacya Gieneralna stanow Kor. y Wielk. X. Litewsk. *in præsentia* Krola IMCi AUGUSTA pod *Sendomirzem* R. 1704. odprawiona, & *ad Acta Castrensia Sendomiriensia Sabbatho ante festum S. S. Viti & Modesti M. M. proximo* tegoż Roku oblatowana, przy wierze S. Katolickiey, przy Dostoieństwie Krola IMCi Augusta II, przy całośći Praw, Swobod y Wolney Elekcyi. Marszałkiem iey obrany Stanisław *Dönhoff*. Na tey Konfederacyi Ziazd *Warszawski*, y rozgłoszoną exwinkulacyą y Elekcyą Stanisława *Leszczyńskiego* Woiewody Poznańskiego, iako *criminosos actus*, ktore przy Protekcyi Szwedzkiey dźieśięć *circiter* osob na swoie głowy wźięły, y Kandydata ich albo Elekta, y tychże samych, z Marszałkiem pomienioney Konfederacyi Warszawskiey, z Konsyliarzami y Sekretarzem, z Sędźiami Kapturowymi y Posłami na tę Elekcyą, y innych *complices hostis* Krola

Szwedzkiego kondemnowano: *pro infamibus Patriæ hostibus*, *& pro invindicabilibus capitibus cum confiscatione bonorum* ich deklarowano; *salvis Iuribus uxoreis & creditorum.* Czásu iednak *ad accessum* do tey Konfederacyi *Sendomirzkiey his complicibus* pozwolono. Konsyliarzow *& assistentes* Marszałkow tey Konfederacyi *Sendomirzkiey* z Woiewodztw y Powiatow Kor. y Wielk. X. Litewsk. naznaczono, y społnemi przyśięgami, tak Krol IMC AUGUST Stanom Rzeczypośp. iako y Krolowi IMCi AUGUSTOWI Marszałek, Senatorowie, Duchowni y Swieccy Ministrowie, *status & ordinis Senatorii*, y Vrzędnicy Konsyliarze, y Bráćia Szlachta, *Rothis præscriptis* w tey Konfederacyi, obowiązali śię, y przyrzekli sobie w Związku Gieneralnym *persistere*, poki *ad honestam & securam pacem* nie przyidą. *A. 1704.*

Pospolite ruszenie Koronne y W. X. Lit. y Prowincyy do nich należących, Xięstwa Inflantskiego, Piltyna y Kurlandyi *in casum ingruentis periculi & publicæ necessitatis*, *ac naturalis defensionis*, *iuxta mentem* statutow, osobliwie Konstytucyy 1621. 1634. 1676. postanowiono. *A. 1712. f. 4. Tit. Pospolite ruszenie.*

Pospolite ruszenie w W. X. Lit. według opisánia w Konstytucyach Koronnych, na teraźnieyszym Seymie, *pro naturali defensione*, uchwalono. *A. 1712. fol. 11. Tit. Pospolite ruszenie W. X. Lit.*

Pospolite ruszenie Koronne y W. X. Lit. y prowincyy do nich należących, *iuxta præscriptum* statutow Koronnych y W. X. Lit. osobliwie Konstytucyy *Annorum* 1621, 1634, 1676, *in casum ingruentis periculi & publicæ necessitatis*, uchwalono. *A. 1717. f. 53. Tit. Pospolite ruszenie.*

Pospolite ruszenie *ad quosvis casus* Koronne y W. X. Lit. y Prowincyy do nich należących, Xięstwa *Inflantskiego, Piltyna, Kurlandyi, iuxta Constitutiones* 1621. 1634. 1676. 1717. z Dobr IKMći, *exceptis mensæ Regiæ*, z Dobr Ziemskich Szlacheckich y Duchownych *Iuris Terrestris* postanowiono. *A. 1718. fol. 2. Tit. Pospolite ruszenie Kor. y W. X. Lit.*

Pospolite ruszenie Kor. *ad omnes casus sine divisione belli*, według Praw y Konstytucyy dawnych, w ręku IKMći do blizko przyszłego Seymu; także Pospolite ruszenie W. X. Lit. *salvâ solennitate* Uniwersałow zostawiono. *A. 1724. f. 4. Tit. Pospolite ruszenie.*

Pospolite ruszenie y Okazowanie, *in omnes casus* uchwalone, w rękach IKMći zostawione *A. 1726. f. 3. Tit. Pospolite ruszenie.*

Pospolite ruszenie W. X. Lit. uchwalono, ktore według prawa Statutowego W. X. Lit. y Konstytucyi Seymowey mianowićie 1621. w mocy IKMći do przyszłego Seymu zostawiono, *salva solennitate* Uniwersałow. K. Lit. *An. 1726. fol. 67. Tit. Pospolite ruszenie W. X. Lit.*

POSAG.

De Dote, Herburt. f. 146. & seq.

BRaćia Siostrom, ktorych Oycowie za żywota niewyposażyli, ani im zapisem posagu nie naznaczyli, przed wyśćiem roku po śmierći Oycowskiey, według zdania powinnych, dwu po Oycu, a dwu po Matce bliższych, według sumnienia swego, posagi naznaczyć powinni, y one po iśćiu za mąż w rok maią oddawać, albo częśćw máiętności wydźielać, a to ieźli Siostra z wolą Braći y powinnych za mąż poydźie. A nim poydą za mąż, po śmierći Oycowskiey, ćiż Bráćia powinni im w domu uczćiwe dawać wychowanie. O co wszystko *forum* w Grodźie *coram Officio.* *A. 1588. f. 461. Tit. O Posażeniu Siostr.*

W posagu zawiedźione y zapisane dobra, także *ex decreto* w przezyskach, *per intromissionem* wźięte w dźierzawę, nie mogą śię w prawo dźiedźiczne wieczne obracać. *vid. Tit. Dobra. & Tit. Præscriptio.*

Siostry, Ciotki, niewyposażone, ktoreby za mężem były, z tych Dobr, ktore Bráćia ich, albo Bratankowie, zadłużeni do Kredytorow utraćili, maią bydź przez te Kredytory, albo Posesory dobr, *competentèr*, wedle zwyczaiu y prawa teraz opisanego, wyposażone. W czym Kredytorowi dylacya iść nie ma na Ewiktora, ale mu całe prawo z Ewiktorem na obronę zostawać będźie. A ktoreby ieszcze za mąż nie szły; tedy w rok po iśćiu za mąż, dać im posag maią. Wszakże posagi zapisane swą drogą iść maią. Prowizya też Panny, do iśćia za mąż, z częśći iey należącey, cale zostawać ma, ktorą wszyscy Posesorowie dobr onych dawać maią, opatrzywszy ią mieszkaniem w onych dobrach, wedle iey kondycyi. Wolno iey iednak gdźie indźiey, według zdania Przyiaćioł mie-

mieſzkać, *ſalvâ ſuâ proviſione. An. 1588. fol. 467. Tit. O Sioſtrach* jure victorum.

Na poſag Corce pozoſtałey, niegdy Vr. Hyronima *Wrzeſzcza* Rotmiſtrza, w Wołoſkiey potrzebie na Cecorze przy Hetmanach poległego, ſumę czterech tyśięcy zł. naznaczono z retent, ktoreby śię naypewnieyſze pokazały y nalazły. *A. 1641. f. 27. Tit. Naznaczenie ſumy.*

POTWARZ albo KALUMNIA.

vid. Tit. Pœna talionis. & Tit. Sprawy. & Tit. Criminalia.

PLEBEII.

PLebeji, nad opiſaną liczbę, nie maią bydź do Kośćiołow głownych przyimowani, tylko Szlachta. *A. 1550. fol. 4. §. Ponieważ na Stanie.* *Herburt. f. 327. t. Plebeji. & ſequ.*

Toż śię y na *Ruſkie* kraie śćiągać ma. *A. 1576. f. 292. Tit. De Eccleſiis.*

O tymże, *cum melioratione*, że ani *ad Collegiatas Eccleſias* maią bydź przypuſzczani, *ſub pœnis & foro, de Cortiſanis*, w dawnym prawie *expreſſis*, ktoby mimo tę Konſtytucyą ważył śię co otrzymać. Co y W. X. Lit. ſłuży. *A. 1607. f. 837. Tit. O Dygnitarztwach y Beneficyach.*

Patet z Konſtytucyi, że *Plebeji* nie mogą bydź *capaces* dobr Lennych. *A. 1647. fol. 6. Tit. Naprawa murow Smoleńſkich.*

Plebeji głowa, gdyby o nię, iako o Szlachecką czyniono, nie ma bydź płacona. *A. 1557. fol. 10. §. Gdżieby kto.*

A ktoby o nię czynił, *centum viginti marcarum pœnâ* ma bydź karany, y ma śiedźieć na dnie w wieży rok y ſześć niedźiel. Toż y o ranach rozumieć śię ma. *Ibid.*

Plebejus z ruſznicą nie ma chodźić, *ſub pœna duplici quatuordecim marcarum*, y tak długo przez Staroſtę, albo Vrząd iego, ma bydź trzyman w wieży, aż tę winę położy. *Ibid. §. Ktoby śię.*

Oboſtrzono to potym prawo, *quod vide Tit. Ruſznice.*

Plebejorum nobilitacya tylko na Seymie bydź ma, albo w woyſku. *A. 1578. fol. 334. Tit. Plebejorum nobilitatio.*

Plebejum hominem ruſticanum gdyby Szlachćic zabił, przepada winy trzydźieśći grzywien, ktorey Panu połowica, a Potomkom zabitego druga połowica należeć ma. *A. 1581. fol. 372. Tit. O Mężoboyſtwie* plebejorum.

A gdyby zabity powinnych nie miał, Pan iego może o głowę czynić; a ieźliby Pana nie zſtało, tedy Potomkowie onego Pana, aby mężoboyſtwa nie zoſtawały bez karania. *A. 1588. f. 489. Tit. De homicidio Plebeji.*

Podwyżſzono potym taxę na ſto grzywien. *A. 1631. f. 19. Tit. Taxa capitis.*

Potym porownano taxę głow *plebejorum* w W. X. Lit. z taxą Koronną, iako w Konſtytucyi pomienioney 1631. według ktorey taxy Pogłowſzczyzne wſzyſtkie Sądy zkazywać napotym maią. *A. 1638. f. 43. Tit. Taxa.*

Plebejus occidens plebejum, capitis pœnâ puniatur; w czym *ſcrutinia* zachowane bydź maią. *A. 1581. f. 372. Tit. O mężoboyſtwie* Plebeiorum.

Plebejorum rany *in duplo* płacone bydź maią. *Ibid.*

Znowu, że *in duplo. A. 1631. f. 19. Tit. Taxa.*

Plebeji bławatow, futer drogich, ſzafianow, zażywać nie maią. *vide Tit. Mieſzczanie.*

Plebeii Mytnikami y Poborcami nie mogą bydź w Koronie, tylko Szlachta ośiadła. *A. 1616. f. 14. Tit. O Mytach wodnych.*

PLENIPOTENCYA.

PLenipotencye u Akt Ziemſkich, albo Grodzkich, *perſonalitèr* przez Pryncypała zeznane, *ad Cauſas diviſionis, expulſionis, exemptionis, rei iudicatæ, & in quæſtionibus hereditariis requiruntur. A. 1616. f. 7. Tit. O Plenipotencyach.*

W każdym ſądźie niczym Pozwy zbiiać nie może, tylko ieżeliby rzeczy mianowićie, albo imięnia własnego y tytułu pierwſzego, albo daty nie napiſano. *A. 1589. f. 543. Tit. O zbićiu Pozwow.*

Plenipotenći, albo Agienći, w Trybunale W. X. Lit. za ſzranki przeſtępować nie powinni, *excepto* Kancelaryi Trybunalſkiey, y dyſkurſami (z ktorych hałas *& irreverentia* dźieie śię) zabawiać śię nie maią, *ſub pœna ſeſſionis turris.* Dylacyi aby *ſecundario* nie pretendowali. Pryncypałow *per prævaricationem & condictamen* z przećiwną ſtroną, czyli też *per negligentiam*, kondemnować nie dopuſzczali, *ſub pœnis pro qualitate exceſſûs, etiam criminalibus termino tacto*, za podaną od ſtrony ukrzywdzoney do ſądu ſupliką *vindicandis.* Ktorych to Agientow *poſt prævaricationem* y *teſtimonia* nieważne bydź maią K. L. *A. 1726. f. 88. Tit. Agienći.*

Plenipotenći, *alias* Juryſtowie, Patronowie y Agienći, żadnych wlewkow *in aggravationem* ſtanu ſzlacheckiego nabywać nie maią, y w ſprawach Pryncypałow ſwoich według żałob (*ſine læſione perſonarum*) *niſi id munimentis probari poſſit*, poſtępować iednemu Pryncypałowi konnotowawſzy *documenta, ex adverſa parte in eodem negotio* ſpraw przyimować, *in conſilia* wchodźić nie powinni, *ſub relegatione â Iudiciis in perpetuum & pœna ſeſſionis turris*, y maią bydź *nobiles & jurati.* K. L. *An. 1726. f. 92. Tit. O Patronach* alias *Iuryſtach.*

PODWOIEWODZY.

PODwoiewodzowie na Vrzędy ſwoie przyśięgać powinni, *in hanc iuramenti rotham:* „Ze ſprawiedliwie ſądźić, y wſzyſtkich rzeczy ſzacunek y pomiar odprawować będę, „y we wſzyſtkim Vrzędowi memu, podług opiſanego Prawa, będę doſyć czynił, nie „maiąc względu ani na Przyiaćiela, gośćia y przychodnia, ani na upominki, ktoreby „ſprawiedliwemu ſzacunkowi miały bydź przećiwne, reſpektuiąc. *A. 1631. fol. 34. tit. O Podwoiewodzych.*

O tymże, *cum hac declaratione*: iż na Kwerelach albo Rokach Ziemſkich, *ſub pœna privationis Officii, & quingentarum marcarum in rotham iuramenti, iuxta Conſtitut. 1631.* przyśięgać powinni. O co *forum* na Trybunał, *inter cauſas Officii, ad inſtantiam cuiusvis.* Ktorey winy połowica Sądowi, a druga Stronie inſtyguiącey należeć ma. *A. 1633. fol. 37. tit. O Podwoiewodzych.*

Ciż *ſub eadem pœna & foro*, Vrzędow Grodzkich oraz z Woiewodzemi trzymać nie maią; ani prywatnie *extra tempus in Conſtitutione deſcriptum*, w żadne taxy wdawać śię; ani podczas Iarmarkow ludźi kupieckich depaktować; ani więcey od kupcow nad trzy groſze od Taſzu, albo kramu, wyćiągać nie maią. *Ibid.*

Ciż z Zydow ſprawiedliwość, według Praw y Przywileiow, każdemu czynić maią. *Ib. v. tit. Zydźi.*

Ciż, ośiedli bydź maią w Woiewodztwie *Podlaſkim. Anni 1569. fol. 192. §. w Podlaſkiey.*

Ale iuż tak wſzędźie, z tą deklaracyą: że y Szlachta bydź powinni. *A. 1633. fol. 37. tit. O Podwoiewodzych.*

Plura tit. Woiewoda. *tit.* Miary. *tit.* Waga. *tit.* Vſtawa. A o Podlaſkim *Tit.* Ośiadłość.

POZWY.

Herburt. f. 47. t. Nemo evocare poteſt quempiam poſt curiam, niſi pro re fiſci Regii.

POzwem Zadwornym, ani Seymowym, Inſtygator nie ma nikogo pozywać, tylko o rzeczy oſobie, zwierzchności, pożytkom y dobrom Krolewſkim właśnie należące, pod winą ſta grzywien Stronie. *A. 1557. f. 9. §. Naprzod zabiegaiąc temu.*

Item: że *nomine Fiſci*, ni o co pozywać nie ma za Dworem, tylko o zatrzymanie Prowentow z Dobr Krolewſkich. *A. 1562. f. 25. Tit. O karaniu wyſtępnych.*

Reaſumowano pomienioną *A. 1562.* Konſtytucyą. *A. 1567. f. 133. Tit. Fiſcus.*

Potym, że nie ma bydź nikt pozwan za Dworem, tylko *ratione bonorum liquidi iuris Regii, ſub pœna quingentarum marcarum*, w Trybunale, *ad inſtantiam cuiusvis, inter Cauſas Officii peremptoriè, per Delatorem*, ktory w każdym pozwie *expreſsè* ma bydź włożon, *ſuccumbenda. A. 1598. fol. 689. tit. O pozwiech Zadwornych.*

Li-

Liquidi vero Iuris Regii Bona, te ſą: ktore *in reviſione literarum* takiemi ſą należione; na ktorych ſą ſumy ſtare, albo *ad rationem* piąći kroć ſta tyśięcy złotych. Także Woytoſtwa, Szołtyſtwa Rudy, Młyny, Karczmy, y inne, ktore ſą wedle Prawa na zkupie. *Ibid.*

Kiiowſkie, Wołyńſkie, Bracławſkie, Woiewodztwa, iż inſze Prawa maią, y pod Prawo Koronne *ratione* Sądow nie podpadaią, *excipiuntur* od tey Konſtytucyi. Ale ieżliby kogo o dobra ſzlacheckie źiemſkie, rozumieiąc ie bydź Krolewſkiemi, pozywać przyſzło Inſtygatorowi; tedy nie za Dworem, ale na Seym pozywać ma, *ſub pœna ſupra expreſſa quingentarum marcarum*, ktora śię ma śćiągać na delatora. *Ibid.*

O Dobra w Koronie, ktoreby na rewizyi liſtow oſądzone nie były, a za iakiemi doſtatecznemi dokumenty dochodźić ich przyſzło, pozywać nie może, ieno na Seym. *Ibid.*

Pod tę Konſtytucyą *A. 1598.* nie podpada W. X. Lit. *Ibid.*

Excipiuntur także Szołtyśi, Młynarze y Lemany Ziem Pruſkich, ktorzy maią na ſobie *onera* y służby Staroſtom powinne, oprocz gdyby Staroſta ktorego, *ratione rebellionis & inobedientiæ*, albo też dla aukcyi pożytkow dobr ſtołu Krolewſkiego, deferował. *Ibid.*

Ale Dekreta przeſzłe Zadworne, w ſprawach tak *iuris regii*, *quam ratione bonorum, caduco iure*, *ex quacunque cauſa*, na Krola przypadaiących, *in robore* zoſtawać maią. *Ibid.*

Woiewodztwu *Mazowieckiemu ſpecialis Conſtitutio* o tymże, wina y *forum* takoweż, ale wina *in inſtanti*, *non recedendo a Iudicio*, ma bydź zapłacona *per Delatorem & Donatarium*. Takoważ wina y na Staroſtę, ktoryby dekretow, *in contumaciam ſive per controverſiam* uczynionych, exekucyą czynić chćiał; y tenże *repetitionis pœnæ ordo*, y toż *forum*. Spraw iednak, o Nieporęt y o Woytoſtwo tamże, nie okrywa ta Konſtytucya. *Ibid. fol. 690. tit. O Pozwiech Zadwornych.*

Pozwy Zadworne przećiwko *Podlaſzanom*, o ukazanie Przywileiow na maiętnośći dźiedźiczne zkaſowano, deklaruiąc: iż iakimkolwiek prawem kto trzyma maiętność źiemſką, na tę okazować prawa y przywileiu nie powinien, ani Inſtygator pozywać ich o to powinien *ſub pœna mille marc.* w Trybunale *ſuccumbenda*, *& nullitate Proceſsûs cuiusvis.* Y Staroſta exekucyi czynić nie ma, *ſub pœna eadem*, *in quovis Iudicio & Officio repetenda.* Wyiąwſzy od tey wolnośći, ieżliby kto po inkorporacyi Woiewodztwa Podlaſkiego do Korony, z Dobr Krolewſkich co ſobie uzurpował, albo u Krolow uprośił. Także Boiary, Putne, ktorzy z liſtami Staroſtow y Dźierzawcow Krolewſkich ieżdżali, y teraz ieżdżą, y tych wſzyſtkich, co od nich gruntow nabyli. *A. 1588. fol. 479. tit. Podnieśienie Pozwow.*

Pozwy Zadworne, przećiwko Konſtytucyi *A. 1588.* O zamknieniu exekucyi w *Ruſkim* y *Podolſkim* Woiewodztwach, wydane zkaſſowano, wyiąwſzy te tylko *litis* pendencye, ktore zaſzły przed Koronacyą Krola Zygmunta Trzećiego. *A. 1601. fol. 746. tit. O zamknieniu exekucyi. v. tit. Exekucya.*

Pozwow Zadwornych na Szlachtę, *ratione iniuriarum*, Sądowi Ziemſkiemu, albo Grodzkiemu, ſądźić należących, wynośić śię nie godźi, wyiąwſzy, gdźieby miedzy Mieyſkiemi a Szlacheckiemi grunty iakie były rożnice. *A. 1631. fol. 21. tit. O Mandatach za Dworem.*

Konſtytucyą Seymu 1609. o Mandatach y Pozwiech zadwornych W. Xięſtwu Litew. ktorą pozwolono było, na Ziemſkich membranach pozwy y Mandaty zadwornie piſać, znieśiono. Z Kancelaryi IKMći brać ie maią. *An. 1611. fol. 46. Tit. O Pozwiech Zadwornych.*

Pozwy Zadworne w W. X Lit. nie maią bydź dawane na Szlachćica, tylko w rzeczach w Statućie y w Trybunale W. X. Lit. opiſanych. A ieżliby kto co, mianuiąc kadukiem, albo uſtaniem prawa Lennego, albo dobrami do dyſpozycyi Krolewſkiey należącemi, u Krola uprośił ſobie po Szlachćicu, y za Dworem pozwał; takowa ſprawa iak nayprędzey ma bydź ſądzona. Gdźie ieżliby śię pokazało nieſłuſzne wyzwanie pozwanego Szlachćica o własność iego; Aktor dwieśćie kop Litewſkich winy, y wſzyſtkie nakłady iego prawne, na ktore pozwany przyśięże, zaraz *in inſtanti* u tegoż Sądu Zadwornego zapłaćić ma. Co Sąd na Aktorze pozwanemu, zaraz przy uznaniu prawa zkazać ma. A ieżliby pozwany u Sądu Zadwornego tych win y ſzkod dochodźić na Delatorze zaniechał; tedy mu to Prawo wſzyſtko y *Forum* w Trybunale, w

każdym terminie z Delatorem wolne bydź ma. A gdźieby Aktor, nie zapłaćiwszy tych win y nakładow, uiechał; będźieli ośiadły? na maiętnośći iego leżącey, według Prawa pospolitego, a ieźli nieośiadły? na nim samym, y na maiętnośći iego ruchomey, exekucya czyniona bydź ma. *A. 1598. fol. 698. tit. O Pozwiech Zadwornych w W. X. Lit.*

Pieczętarze y Pisarze W. X. Lit. przestrzegać maią, aby Pozwy Zadworne na Szlachtę wydawane nie były, o dobra Krolewskie, ani bez delatora y imięnia w pozwie delatora. *vide tit. Pieczetarze.*

Pozwy na Seym y za Dworem w W. X. Lit. maią bydź brane u Pisarzow Ziemskich swoiego Powiatu, albo Woiewodztwa, ktore tak ważne bydź maią, iako z Kancelaryi Krolewskiey wźięte. *A. 1609. fol. 910. tit. O Mandaćiech na Seym.*

Pozwow, albo Mandatow Seymowych z Kancelaryi W. X. Lit. przećiwko dekretowi Trybunalskiemu, w takiey sprawie, ktoraby *ex sua origine & natura, & præscripto Legis*, Sądowi Trybunalskiemu należała, wynośić śię nie godźi, ani stronie podawać, pod winą tyśiąca kop Litewskich Stronie. O co *forum* Trybunał W. X. Lit. *A. 1638. fol. 14. tit. Seymowe.*

Przypozwy po śmierći Sędźiow wszelakich, albo Krolewskiey, do żadnych spraw, tak w Ziemskim, iako y w Mieyskim prawie, nie są potrzebne; tylko gdźieby osoba ktora *ex litigantibus* umarła. *A. 1588. fol. 481. tit. O Przypozwiech.*

Ani Pruskim Ziemiom potrzebne, po przyięćiu Trybunału. *A. 1589. fol. 516. tit. O Przypozwiech.*

Pozwy na *Wołyniu* u Sądu Krolewskiego, Trybunalskiego, Ziemskiego, Grodzkiego, Podkomorzkiego, y Komisarzkiego, niczym zbiiane bydź nie maią, tylko ieźliby w Pozwie rzeczy nie mianowano, albo imię własne y tytuł pierwszy, albo datę opuszczono. *Ibid. fol. 543. tit. O zbiianiu Pozwow.*

Rok za pozwem Krolewskim w sześć niedźiel; za Ziemskim, Grodzkim, Podkomorzkim, Komisarzkim, we dwie oczywiśćie, we cztery zaocznie bydź ma. *Ibid.*

Na Trybunał *Wołyńskiego* y *Bracławskiego* Woiewodztwa, pozwy maią bydź pod tytułem Krolewskim, y pod pieczęćią Ziemie albo Powiatu onego, w ktorym pozwany iest ośiadły, a rok zawity, tak zaocznie iako y oczywiśćie, ma bydź zkładan za sześć niedźiel. *Ibid. fol. 542. tit. O Pozwiech.*

Pozwow w *Mazowieckim* Woiewodztwie, ieden na drugiego, na Roki Ziemskie albo Grodzkie, nie może razem wydawać, tylko trzy; a drugie, ktoreby nad to wydawane były, na drugie Roki maią bydź odsyłane. *In Except. Masov. A. 1576. fol. 297. tit. O liczbie Pozwow.*

A Przypozwy wszelakie, pod Ziemską pieczęćią maią bydź wydawane. *Ibid. tit. O Przypozwiech.*

Tamże pozwy Grodzkie pod tytułem Krolewskim, a Ziemską Pieczęćią powinne bydź. *Ibid.*

Pozwy *in Criminalibus* tamże, na Seym Koronny maią bydź wydawane, cztery niedźiele przed Rokiem. *Ibid. tit. O zawitym roku.*

Pozwy *in vim termini tacti. vide. Tactus terminus.*

Pozwow kładźienie w Woiewodztwach, *Mazowieckim* y *Podlaskim*, o złodźieystwo. *v. tit. Licowny Rok.*

Pozwy albo Mandaty w sprawach, do sądzenia Seymom należących, tygodniem przed Seymikami przedseymowemi podawane bydź maią, w tym Grodźie, *ubi Bona consistunt citati*, y Relacya podania zeznana bydź powinna. A tę relacyą Aktor sam *coram Actis* w tymże Grodźie *approbare* powinien. Ktory mandat na Seymiku pomienionym produkowany, y od Marszałka konnotowany bydź ma; a to Prawo *in futurum* rozumieć śię ma. *A. 1667. fol. 64. tit. Kontumacye Seymowe Koronne y W. X. Lit.*

Pozwy do ktoregokolwiek Sądu, na agrawacyą y zrażenie wolnego głosu. *v. tit. Seym.*

Pozwy *alias* Mandaty *in Causis criminis læsæ Maiestatis & Perduellionis. v. tit. Crimina.*

Pozwu Relacya *ad cassandum* wydanego, tam ma bydź zapisana, kędy otrzymana kondemnata. *1669. §. A że. f. 10. tit. Prolongacya Trybunału.*

Pozwu, na Sądy Ziemskie y Roki Grodzkie Starośćine położonego, relacya przez woźnego, z wyrażeniem w niey esencyi tegoż Pozwu, dwiema Niedźielami przed incydencyą

dencyą Sądow, *coram Actis proprii Districtûs* powinna bydź zapiſowana; a na Kwerele tygodniem; a to *ſub nullitate Condemnationis. A. 1670. f. 22. t. O Relacyach.*

Pozwow y Przypozwow Trybunalſkich Relacye, *coram Actis proprii Districtûs* maią bydź zapiſowane, *cum præfixione termini in quatuor ſeptimanis, ſub nullitate condemnationis. Ib.*

O Pozwy *crudè & evocatoriè, omiſsâ competenti iurisdictione*, przećiwko Szlachćie dobrze ośiadłey, iako Prokuratorowie, oſobliwie w Trybunale Koronnym, karani bydź maią. *v. tit. Prokurator.*

Pozew na Posła, na Konwokacyą Gieneral. Warſzaw. *ſub Interregno* wyprawionego, y na Senatora po elekcyi Poſelſkiey wydany, y dekret Kapturowy, *nil operantur. v. t. Senator.*

Pozwy Zadworne y Seymowe, na znieśienie dekretow Trybunalſkich, tak *ex controverſiis* ferowanych, iako y *in Contumaciam* otrzymanych, wynieśione, *nullitatis* bydź maią, y *rigorem executionis ſiſtere* nie mogą. *A. 1667. fol. 12. tit. O powadze dekretow Trybunalſkich.*

Ktoby Dobra iakie trzymał, na ktoreby prawo kto inſzy przewodźił, ma czynić z nim *pro deportatione citationum*, niż wynidźie rok y ſześć niedźiel. A ieźliby o przewodźie prawnym nie wiedźiał, ma przyśiądz; *ſalvo tamen iure fœminei ſexûs, & pupillorum, de præſcriptionibus ſancito. A. 1588. fol. 467. tit. O znoſzeniu pozwow.*

W każdym ſądźie niczym Pozwy zbiiać nie może, tylko ieżeliby rzeczy mianowićie, albo imięnia właſnego y tytułu pierwſzego, albo daty nie napiſano. *A. 1589. f. 543. Tit. O zbiciu Pozwow.*

Pozwu Relacya *in proprio Districtu* zapiſana bydź ma, y pozwu *ante finale Decretum* z nowo przybyłego uczynku, albo *ex agnito errore* poprawić, wolno ſtronie, a Konſerwatyw ſądy Trybunalſkie, weſpoł z ordynacyami przeſzłemi *â Repbl.* nieaprobowanemi, wprowadzone abrogowano. K L *1726. f. 73. tit. Konſerwaty.*

Pozwami ktorzy *calumnioſè* kogo o Kryminał oſkarzą, a *in principali* tego nie dowiodą; iako *calumniatores ſine ulla clementia* maią bydź karani, za przyśięgą odwodzącego śię, lub też bez przyśięgi, ieżeli inne *ſufficient* wywody, y w ſprawach Cywilnych, za ktore *criminale Iudicium de jure extendi* nie może, nikt do perſonalney komparycyi *citatum* pociągać nie powinien. *K L 1726. f. 78. tit. Komparycye.*

Pozwow zeznania *in proprio Districtu vel Palatinatu* czynione bydź maią, *ſub nullitate* dekretow, y winą ſtronie kop 40. y Kancelarye Trybunalſkie W. X. Lit. ſpraw do Regieſtrow Trybunalſkich, *exceptis tactibus* bez dowodow, y Relacyy przyznanych, *in proprio Districtu* Pozwow wpiſywać nie powinne. *K. L. 1726. fol. 89. tit. O Podaniu Pozwow.*

Pozwy do Inflant, pod dwiema pieczęćiami. *v. tit.* Inflanty.

Pozwy na Seym *Coronationis, ſub titulo electi Regis*, pod pieczęćią Ziemſką wychodźić maią. *w Oznaymieniu Krola, na Seymach* Electionis id cavetur.

PRAKTYKANCI.

vid. Tit. Malecontenti.

PRAWA.

PRawa obce, *ad interpretationem feudi* nie maią bydź przypuſzczane, ani dobra dźiedźiczne za lenne poczytane, tylko gdźie wyraźnie ieſt, że ſą nadane *iure feudali. A. 1576. fol. 255. §. Także obiecuiemy. Idem Iisdem verbis Ibid. fol. 277. §. Także obiecuiemy.*

Prawa dawnośći. *v. tit. Preſkrypcya.*

Prawa wſzyſtkie Woiewodztwom, *Kiiowſkiemu, Wołyńſkiemu* y *Bracławſkiemu*, ſtare y nowe, także Przywileie, liſty y wſzyſtkie zwyczaie ich, a mianowićie Przywileie, na Vnii im nadane, *in toto* aprobowano, deklaruiąc: że nigdy inaczey wykładane y rozumiane bydź nie maią, ieno tak, iako śię w artykułach ſwoich zawieraią. *A. 1588. fol. 475. tit. Potwierdzenie Praw.*

Tymże Woiewodztwom poprawę praw ich, gdy ią na przyſzły Seym przynioſą, potwierdźić obiecano.

PRESKRYPCYA.

PReskrypcya y *Fatalia Interregni tempore*, począwszy od dnia śmierci Krolewskiey, nikomu *in progressibus juris* do sprawiedliwości szkodzić nie maią. *Confœderat. Generalis Varsav. A. 1573. fol. 209.* §. Inscriptiones.

Aprobowano to, *& pro lege* postanowiono, z tą deklaracyą: iż każdy, *sive actor*, *sive reus*, ktory potrzebuie kontynuować *causam*, ma mieć frysztu y czasu, od dnia Koronacyi Krolewskiey rok. Co y o zapisach Grodzkich nieprzeniesionych rozumieć się ma. *A. 1576. fol. 280. tit. Præscriptio seu Fatalia, sub Interregno.*

O tymże w Kapturze Krakowskim *sub Interregno. A. 1586. fol. 403.* §. *Xiąg Ziemskich. Declaratur Constitutio A. 1576.* że na wieczne czasy, pod każdym *Interregnum*, to prawo *de præscriptione & fatalibus* ściągać się ma. *A. 1588. fol. 480. tit. De præscriptione & fatalibus.*

Pomkniono *præscriptionis cursum* do dwu lat, od przeszłey Konstytucyi *A. 1588. pro una vice*, dla powietrza. *A. 1589. fol. 526. tit. Præscriptio sub Interregno.*

Herbert. f. 333. tit. Præscriptio agendi pro capite, trium annorum est. & fol. 334. tit. De eadem præscriptione.

Præscriptio o głowę ma iść wedle Statutu. *A. 1550. fol. 4.* §. *A iż się.*

Od Intromisyi zapisaney w Aktach Ziemskich *præscriptio* bierze początek y moc. *1576. fol. 305. tit. O wwiązaniu.*

Præscriptione non obstante, Bona nullo iure adempta mogą bydź u Krola dochodzone. *A. 1581. fol. 373. tit.* De bonis. *v. tit. Dobra.*

Præscriptio w *Mazowieckim* Woiewodztwie nie idźie nigdy *Terrestris* na dobrach, o głowę, ani o rany, ani w przezyskach iakichkolwiek, albo w zakładźie, albo w winach sądowych, albo w długu zaręczonym, z dekretu, lub dobrowolnie puszczonych. Ale kiedykolwiek dźiedźic Dobr onych chce pomienione ćiężary znieść, y pieniądze odłoży Posesorowi, powinien tenże Posesor one wźiąć y z posesyy y dobr owych dźiedźicowi własnemu, albo Prawo od niego maiącemu ustąpić, y owe pretenzye kasować, byle tylko takiey posesyi w Artykułach Ziemskich, albo ktorychkolwiek innych y listach, *nota* iaka *authentica* pewna była. *Except. Masov. A. 1576. fol. 306. tit. O Preskrypcyi.*

Ani na dobrach w posagu puszczonych idźie. Ale zawsze bliższy, albo Prawo od nich maiący, posag zapłaciwszy Siostrom, albo ich Potomkom, mogą te dobra wykupić, y od wszelkiego zapisu, ktoryby ieno posagowe imię albo wzmiankę miał y zawierał w sobie, uwolnić. A ieźliby suma posagowa nie była specyfikowana; ma bydź posag oddany, iako Sąd źiemski oszacuie. *Ibid.*

Y w Koronie na dobrach, w posagu albo w przezyskach puszczonych, y widerkafem zapisanych, *præscripti etiam longissimi temporis* nie idźie, ale zawdy takie dobra są na zkupie. *A. 1588. f. 461. Tit. Na Dobrach posażnych.*

Præscriptio o krzywdy wszelakie y szkody, y gwałty pospolite, trzy lata. A *criminalibus actionibus*, y *recenti crimini*, rok y sześć niedźiel. A ieźliby kto *in causis criminalibus infra annum* nie czynił; tedy *non criminalitèr*, lecz *civilitèr*, czynić *in Iure Terrestri* wolno mu będźie. *Except. Masov. An. 1576. fol. 306. Tit. O Preskrypcyi.*

Potym, tak o rany, iako y o głowę, preskrypcya w Koronie trzy lata. *A. 1588. fol. 462. Tit. O ranach.*

Preskrypcya dźiedźictwa, albo zastawy, w Woiewodztwie *Mazowieckim* nie ma iść, kiedy kto na dobra, nowym prawem albo tytułem nabyte, nie ma Intromisyi, w Księgach Ziemskich wpisaney *ab A.* 1531. Choćby te dobra dźierzał y używał ich. Ale zawzdy mogą bydź przez blizkie, tak iakoby były zastawne, wykupione. *Except. Masov. A. 1576. f. 305. Tit. O wwiązaniu.*

Preskrypcya Duchownym, *ratione proventuum & utilitatum ex Beneficiis illorum provenientium*, lat dźieśięć. *A. 1607. f. 835. Tit. O Preskrypcyach.*

Ratione zaś dobr Duchownych, y sum Kośćiołom y Ołtarzom fundowanych, albo zapisanych, ktore śię do gruntu wiążą, *ad Compositionem inter Status suspensa. Ibidem.*

Præscriptione non obstante, może śię nagrody upominać, komu z dźiału przez exekucyą co odeszło. *vid. Tit. Exekucya.*

Preskrypcya dobr Szlacheckich nieruchomych, *contra Ecclesiam annorum sexaginta, ante litem inchoatam*, służyć ma; *exceptâ* iednak *renuntiatione præscriptioni per inscriptionem*

nem factâ; exceptis item fundis Ecclesiæ adiacentibus, vulgo Poświątne *nuncupatis, cum ipsis Ecclesiis. A. 1633. fol. 26. tit. O Preskrypcyi.* Toż Prawo służy y W. X. L. *A. 1635. fol. 12 tit. O Dawności.*

Declaratur Constitutio A. 1633. że *non ad futurum tantum*, ale y *ad præterita*, ściągać się ma *præscriptio, ratione bonorum immobilium, exceptis* kiedy wakowały Kościoły, *ob suppressionem fundationum* onych. O co akcya bydź nie ma *sine documento speciali* intentowana. A kiedy w ktorey sprawie *ratione Decimarum* Dekret *compositi Iudicii*, lub *compositio & approbatio Loci ordinarii* zaydźie; tedy iuż *nulla ratione* wzruszona bydź nie ma. *A. 1638. fol. 12. tit. Declaratio.*

Potym W. X. Litewskiemu tę deklaracyą do przyszłego Seymu, bez dalszych dylacyy odłożono, *suspensis actionibus, in quocunque Iudicio agitatis*, tak iako w Koronie. *A. 1647. fol. 24. tit. O Preskrypcyach W. X. Lit.*

Preskrypcyi w pewnych sprawach Ziemie Dobrzyńskiey ostrzeżenie. *A. 1589. fol. 525. tit. Preskrypcya.*

Præscriptio & fatalia, w sprawach *privatorum*, przećiwko Maximilianistom, ktorzy w zatrzymaniu byli, iść nie miała; *Exceptis his*, ktorzy albo poimani nie byli, albo z więźienia ziachali. *Ibid. fol. 512. tit. Adherentowie Arcyxiążęcia Maximiliana.*

W Woiewodztwie *Czerniechowskim præscriptio* taka postanowiona: Iż grunty, lasy y dobra te, ktore były *in possessione* Obywatelow przed ordynacyą Woiewodztwa Czerniechow. od Starostow nie maią bydź wzruszane, ani do Zamkow Krolewskich przywłaszczane, *sub pæna mille marc. Parti & Iudicio per medium dividenda.* A co się tknie dyferencyy granicznych, do tych naznaczono Komisarzow przy Podkomorzych tamecznych. Ktorych dekretowi ktoby się zprzećiwiał; na Trybunale Lubelskim, *inter causas conservatas, respondebit. A. 1638. fol. 32. tit. Preskrypcya.*

Fatalia tam Actori, quam Reo, nie tylko *Processibus & Decretis iure sancitis*, ale ani pismom roborowanym, ktore w sobie *decisiones compromissoriales, liberè per partes contrahentes impositas* zamykaią, *afficere* nie maią, owszem *suum vigorem* aż do czasu, w Kapturze specyfikowanego, mieć powinne. *w Konfederacyach gieneralnych* Interregnorum. *A. 1632. 1648. 1668. 1674. §. Fatalia.*

Præscriptione non obstante, ma każdy, po Szwedzkiey woynie, apelacye w sprawach, tak *ratione fundi*, iako y *ratione* inszych wszelakich pretensyy, do Trybunału wyszłe przypozwać, y inszą apelacyą wytoczyć. *A. 1658. fol. 24. tit. §.* Minorennes *zaś.*

Preskrypcya żadna *& fatalia iuris* iść nie maią, Obywatelom Woiewodztw, *Kiiowskiego, Bracławskiego, Wołyńskiego* y *Czerniechowskiego*, ktorzy *tempore exilii sui*, od rożnych osob, w rożnych mieyscach, *iniuriati* byli. *A. 1661. fol. 31. Tit. Securitas bonorum & honorum.*

Preskrypcya o poddane *vid. Tit. Poddani.*

Preskrypcya dobr Szlacheckich w *Podlaśiu*, od Inkorporacyi do tego czasu, bez żadney wątpliwośći, *salvis litis pendentiis* na Seymie. *A. 1638. fol. 52. tit. Preskrypcya. v. tit. Dobra. tit. Exekucya.*

Preskrypcya w *Prusiech* Praw ztraconych, *ad Acta authentica* niepodanych. *v. tit. Acta.*

PRETIA RERUM.

v. Tit. Vsława.

PRESENCYE MAZOWIECKIE.

vid. Tit. Sądy.

PROBOSTWA.

PRobostwo *Miechowskie* I. M. X. Iakubowi *Zadźikowi*, przy Biskupstwie Chełmińskim y Pieczęći wielkiey Koronney, *respectu* zepsowanego y zpustoszonego tegoż Biskupstwa, y nieproporcyonalney *dignitati* iego intraty, trzymać pozwolono, waruiąc: że to iść nie ma napotym *in sequelam. A. 1633. fol. 20. tit. Konsens.*

I. M. X. Andrzeia *Olszowskiego* Biskupa Chełmińskiego Podkanclerzego Koronnego, opatrzyć Probostwem y Opactwem obiecano, *cum hac præcautione*: że to pro *incompatibili* nie ma bydź rozumiano, ani *in sequelam trahi. A. 1667. fol. 15. tit. Opatrzenie.*

Probostwo *Chockie* od wszelkich asygnacyy Zołnierzkich y stanowisk uwolniono, wiecznemi czasy. *A.1667. fol. 42. tit. Vwolnienie Probostwa.*

Probostwo *Hrubieszowskie collationis Regiæ*, do Katedry Kośćioła Chełmskiego inkorporowano, y wiecznemi czasy *ad bona Mensæ* Prałatom y Kanonikom, przy tym Kośćiele zostaiącym, dano, y przez Komisarze z Kancelaryi Koronney naznaczone, *in realem possessionem* oddać one, *cum omni iure regio*, pozwolono. *A.1676. fol. 56. tit. Probostwo Hrubieszowskie.*

Zaszły o to potym Kontrowersye, także y o Probostwo *Grabowieckie*, ktore w Reces do drugiego Seymu odłożono. *A.1678. fol. 25. tit. Probostwo.*

Probostwo, *alias* Infułatę *Ołycką*, *ad normam* Zamoyskiey y Łuckiey Infułaty, przy Taryfie zwyczayney *Collegiatarum Ecclesiarum* zachowano, y Proces wszelki *cum Lucris* w tey sprawie otrzymany, zkasowano. *A. 1677. fol. 13. tit. Deklaracya Infułaty Ołyckiey.*

Do Probostwa *Wschowskiego*, *ex quo* Infułata bydź ma, y Kapłanow *numerus augeri* muśi, inkorporowano Plebanią *Collationis regiæ*, na Przyczynie wśi, Miastu Wschowie należącey. *Ibid. fol. 36. tit. Plebania Przyczyńska.*

Probostwa y Mansyonaryi fundacyą w *Zadźimiu*, wśi dźiedźiczney Vr. Alexandra *Zaleskiego* Referendarza Koronnego, aprobowano, według Przywileiu od Krola Władysława IV. ktorym Plebania we wśi Krolewskiey Glinie, tymże Mansyonarzom inkorporowana iest. *A.1649. fol. 12. tit.* Aprobacya.

Także Probostwa y Szpitala w *Krasnym*, w dobrach I. M P. Iana Kaźimierza *Krasińskiego* Podskarbiego W. Koronnego, fundacyą przez niegoż uczynioną, aprobowano. *A.1667. fol. 39 tit. Aprobacya.*

Na Proboszcza y pięći Prebendarzow, *pro Capella S. Crucis* Kośćioła Farnego *Piotrkowskiego*, fundusz od X. Marćina *Mieliborskiego* uczyniony, aprobowano, *& iuribus ac immunitatibus Ecclesiasticis in toto* inkorporowano. *A.1638. fol. 47. tit. Libertacya.*

Probostwa Zakonne chodźić nie maią z Biskupstwy. *v. tit. Biskupi.*

Probostwa *Vchańskiego* wieś Wolica libertowana. *v. tit. Libertacya.*

Także Probostwa *Stobnickiego* folwarki. *v. tit. Libertacya.*

Do Probostwa *Stobnickiego*, dom pewny z placem w Mieśćie Stobnicy, przy Parkanie Kośćioła Stobnickiego leżący, przedtym do Woytostwa Stobnickiego należący, za pozwoleniem Vr. Marćina Michała *Dębickiego* Podkomorzego Sendomirzkiego, Dźierzawcy *ad præsens* Woytostwa tego, wiecznemi czasy inkorporowano, *& immunitati Ecclesiasticæ* przypisano. *A. 1678. fol. 40. tit. Inkorporacya Domu.*

Probostwa *Kalinoskiego* Wśi Kawęczyńka Przywiley. *v. tit. Przywileie.*

Probostwu *Gieranowskiemu* suma, *in vim* dźieśięćiny z Dźierzawy Gieranowskiey y Lipniskiey. *vid. Artylerya W. X. Lit.*

PROCES.

PRocesowi, *in quovis puncto*, *male obtentum* może bydź zadawane, nie czyniąc o to osobney akcyi; a w takiey mierze ma bydź wolna apelacya na Trybunał. *A.1588. fol. 468. tit. O Relaxacyi.*

Procesu prawnego *Mazowieckiego* ukrocenie y opisanie *Czerska* y Warszawska Ziemia, ktore go przedtym nie przyięły, teraz przyymuią. *Anno 1567. fol. 136. tit. Vkrocenie.*

Proces tegoż Woiewodztwa Mazowieckiego, *in causis termini facionati. v. tit. Licowny rok.*

Procesy na Obywatelach Woiewodztw *Nowogrodzkiego* y *Mińskiego*, podczas wtargnienia Kozokow otrzymane na Trybunale, *abrogabuntur. &c. Anno 1596. fol. 684. tit. Warunek Woiewodztw.*

Procesy, o niewydawanie Poborow, *A. 1598.* niezgodnie uchwalonych, zkasowano. *A. 1601. fol. 737. tit. Znieśienie.*

Proces od Sebastyana *Chmielowskiego*, na Vr. Stanisławie *Warszyckim* Kasztelanie Warwszawskim, pod ten czas, gdy był w Poselstwie u Cara Moskiewskiego, o niewydanie pewnego poddanego otrzymany, zkasowano, y sprawę *in integrum* wrocono. *A. 1607. f. 852. tit. Znieśienie.*

Proces *Swoszowskiego*, dla censury do druku dać pozwolono. *A. 1611. fol. 2. Tit. Zkrocenie.*
Potym zniesiony. *A. 1613. fol. 34. Tit. Proces.*

Processy wszystkie o stawienie poddanych, także *ratione* naiazdow, zaboiow, szkod, podczas woyny Kozackiey poczynionych, w Woiewodztwach, *Kiiowskim*, *Wołyńskim*, *Bracławskim*, *Czerniechowskim*, zkasowano. *w Komissyi Hadyackiey A. 1659. f. 53. §. Aby* occasione litium.

Proces, przy zapłaćie woysku z żołnierzami, iaki był postanowiony? *vide A. 1591. f. 606. Tit. Asekuracya.*

Proces opisany, iako się Senatorom y Posłom Ziemskim, także Komisarzom y Deputatom, o excesa y *crimina* sprawić trzeba. *vid. Tit. Senator.*

Processu znoszenie, gdyby go kto przewiodł na dobrach, *inscio possessore* dobr tychże. *vid. Tit. Pozwy.*

Proces przećiwko Maximilianistom, winy, sądy y exekucya vid. Tit. *Crimina. A. 1588. fol. 472.*

Proces o zbiegłe chłopy, sługi. *vid. Tit. Poddani. & Tit. Roki.*
O zbiegłe chłopy Ziemie Halickiey. *vid. Tit. Roki.*

Proces rozgraniczenia Obywatelom Woiewodztw *Ruskiego*, *Podolskiego*, *Bełskiego*, *Wołyńskiego. vid. Tit. Granice.*

PRODUCTA ZAPISOW AKTYKOWANYCH.

vid. Tit. Zapisu.

PROKURATOR.

PRokuratorowie w Litwie, na elekcyi Deputackiey do Trybunału obierani bydź maią, zaśiadać iednak nie mogą. *A. 1601. f. 758. §. A na Elekcyi.*

Na Prokuratory albo *Patronos Causarum*, osobliwie w Trybunale Koronnym bawiących się, ktorzy *per crudas citationes, omissa competenti iurisdictione*, Szlachtę dobrze ośiadłą, do regiestrow nie należytych, *per speciem violatæ securitatis, convulsionis Decretorum Tribunalitiorum, vel arianismi evocant*, y Pryncypałom swoim do tego rady dodawaią, *pœnam quingentarum marcarum Polonicalium, cum sessione turris per duodecim hebdomadas*, założono. *A. 1678. f. 27. Tit. O Prokuratorach.*

PROWIANT.

vid. Tit. Woysko.

PRZEMYTA.

vid. Tit. Myto.

PRZYCZYNA.

vid. Tit. Rany.

PRZYPOZWY.

vid. Tit. Pozwy.

PRZYSIĘGA.

PRzyśięgę na Clech, Stan Rycerski y Duchowny, przy wołach źimowanych y Powołowszczyźnie, przez się, albo Faktory swoie, czynić powinni, tak iako na Cle wodnym zachowywa się. *A. 1550. f. 3. §. Ponieważ Stan.*

Celnicy y *Mytnicy*, albo ich Pisarze, niezwyczayney niepowinni wyćiągać przyśięgi, ieno tylko iako Statut uczy. To iest: iż to zboże iest iego własney krescencyi, a nie przekupne, albo iż te woły swoiem zbożem wychował. Toż się ma rozumieć y o Leśnych towarach. *A. 1567. f. 281. Tit. O Przyśiędze.*

Herburt. f. 167. Tit. Factor. Przyśięga nie ma bydź inakſza czyniona, ieno iaka ieſt opiſana *in Statuto Alexandri, Petricoviæ A.* 1504. okrom Cła pogranicznego, ktorego przyśięga na granicy, wedle Prawa y zwyczaiu, zachowana bydź ma. A ktoby od kogo cło nieſłuſznie brał, albo przyśięgę inakſzą, aniżeli ieſt w pomienionym Alexandrowym Statućie opiſana, wyćiągał, albo kogo do iterowania iey, gdy raz przed Vrzędem uczyniona będźie, przywodźił; ma bydź karan winą ſta grzywien *citatus coram quovis officio vel Iudicio, iuxta Conſtitutionem Sigismundi Regis Anni Milleſimi quingenteſimi trigeſimi octavi. A. 1578 f. 333. Tit. O Clech.* *Herburt. f. 489. & ſequ.*

Plura *Tit. Cło. & Tit. Myto.*

Na Koronacyi Krola Zygmunta Trzećiego, wſzyſcy oboiego ſtanu, Duchownego y Swieckiego, (*exceptis Epiſcopis & Palatinis*, do ktorych Sekretarze deputowani będą) *Dignitarii & Officiales*, Staroſtowie Sądowi, y Dźierżawcy dobr Krolewſkich, powinni od publikacyi ninieyſzego poſtanowienia, do niedźiel czterech naydaley, wiarę y poſłuſzeńſtwo ſwe oddać, y przyśiąc w Grodźie przyległym ſwym; a w Pruśiech przed Woiewodami (przychodząc *non in maiori comitatu*, ieno ſamowtor, bez wſzelakiey ſtrzelby) *coram actis authenticis*, w te ſłowa:

„Ja N. przyśięgam Panu BOGU wſzechmogącemu, iż wiernym chcę bydź, y po„ſłuſzeńſtwo, wedle Prawa, oddawać Naiaśnieyſzemu Panu, Zygmuntowi Trze„ćiemu Krolowi Polſkiemu Wielkiemu Xiążęćiu Litewſk. y chcę we wſzem do„ſtoieńſtwa Maieſtatu y oſoby I. K. M. także bezpieczeńſtwa, iako wiernemu pod„danemu należy, przeſtrzegać; tak mi BOZE pomoż, y iego Swięta Ewan„gielia.

Ktorą przyśięgę będą powinni ućzynić każdy z nich, *ſub pœna, de expeditione bellica ſancita*, y ztraceniem Vrzędu y Dźierżaw. Okrom tych, ktorzy *extra Regnum*, y na ſłużbach Krolewſkich, albo Rzeczypoſp. zoſtaią, po wroceniu ſię iednak do Korony, albo ziachawſzy ſię z ſłużby, we dwie niedźiele maią toż uczynić. Oprocz Senatorow, Staroſtow y Vrzędnikow Ziemſkich y Dźierżawcow, na tey Koronacyi będących. A gdźieby Grod Powiatowy dla iakiey przyczyny nie był wolny; tedy przyśięgę każdy z nich *in viciniori* powinien uczynić. A od takowych przyśiąg extraktow Piſarze Grodzcy nie maią nic wyćiągać, y owſzem darmo wydawać. A ktoby ſię kolwiek taki znalazł, ktoryby poſtanowienie to ninieyſze iakimkolwiek ſpoſobem, albo praktyką, na Seymikach, albo inſzych mieyſcach, targać chćiał; podlegać ma pod winy, Proces y exekucyą, *ſub titulo crimina*, opiſane. *A. 1588. f. 473. §. A iż pod ten.*

Przyśięga Krolewſka. *vid. Tit. Krol.*

Przyśięga Hetmańſka. *vid. w Traktaćie Warſzawſkim A. 1717. f. 31. & 35.*

Przyśięga Podkomorzego. *Tit. Podkomorzy.*

Przyśięga Poborce. *Tit. Podatki.*

Przyśięga nowych Indygienow. *Tit. Szlachćic.*

Przyśięga Vrzędnikow Ziemſkich, Podkomorzego, Sędźiego, Podſędka, y Piſarza, może bydź odprawiona, *in abſentia Palatini & Caſtellani*, przed Vrzędnikami Ziemſkiemi, na Rokach Ziemſkich, albo leżeniu Kśiąg ſądowych onego Woiewodztwa y Ziemie. *A. 1598. f. 692. Tit. O Przyśięgach.*

Przyśięga Marſzałkow Trybunalſkich. *vid. Tit. Trybunał.*

Przyśięga Staroſtow w Inflanćiech. *vid. Tit. Inflanty.*

Ktoby przyśiągł y z świadkami, że na tym grunćie ſzkody, o ktorą ieſt pozwany, nie uczynił, a właſnośći gruntu nie alegował, traći on grunt. *In Except. Maſov. An. 1576. f. 303. Tit. O odpowiedźi. vid. Tit. Sprawy.*

Przyśięga PP. Senatorow y Deputatow Koła Rycerzkiego na Sądy, y przyimowanie Rekognicyi podczas Elekcyi.

„Ja N. przyśięgam Panu BOGU, iż ſprawiedliwie, wedle Pana BOGA, Prawa pi„ſanego, ſłuſznośći, y kontrowerſye Stron ſądźić, y rekognicye przyimować bę„dę. Na bogatego y na ubogiego, przyiaćiela y nieprzyiaćiela, obywatela y przy„chodnia, żadnego względu nie maiąc, y ani na przyiaźń, ani na podarki, ani na „przegrożki, patrzać y dbać nie będę. Ale w ſądzeniu ſamego Pana BOGA, pra„wa podanego, ſłuſznośći, kontrowerſyy ſtron, rekognicyy, y w tym wſzyſtkim

ſumnie-

„sumnienia mego, rozsądku, naśladować y słuchać będę, y insze sprawy mnie na„leżące, wiernie, y wedle możności moiey, czynić będę. Praktykowania też ża„dnych kauz, z nikim czynić nie mam, ani przestrogi, ani rady dawać, ani po„darkow brać nie będę. A iżem się też o to nie starał, abym był na te sądy obran; „taiemnic też Sądu tego obiawiać nikomu nie będę. Tak mi Panie BOZE pomoż, „y Krzyż S. Pana KRYSTVSOW. Na Seymach *Elect. An. 1632. 1648. 1668. 1674.* „*Tit. Przysięga.*

Przysięga PP. Marszałkow.

„Ja N. przysięgam Panu BOGU, iż sprawiedliwie, *sine ullo personarum respectu*, we„dług przysięgi na Vrząd moy Marszałkowski, *Regi*, *Regnoque* uczynioney, są„dzić będę, spraw żadnych do sądu tego przychodzących praktykować, ani rady, a„ni przestrogi dawać nie będę; *Secreta quoque Iudicii præsentis non revelabo. Sic* „*me* DEUS *adiuvet & sancta* Crux CHRISTI. *Ibid.*

Przysięga Dyrektora Koła Rycerzkiego, na Seymach *Electionis An. 1668. & 1674.* iaka była? *vide in Constit.*

Przysięga Stanu Rycerzkiego na Elekcyi Krola I. Mći Michała. *vid. Tit. Elekcya.*

Przysięga Krola Iana Kaźimierza, na postanowienie z Hetmanem y woyskiem Zaporowskim, przez Komisarze tegoż Krola y Rzeczypospl. uczynione, y na tym Seymie potwierdzone. *A. 1659. f. 60. Tit. Przysięga.*

Także X. Arcybiskupa *Gnieżnińskiego*. X. Biskupa *Wileńskiego*. PP. Hetmanow Koronnych, y W. X. Lit. PP. Pieczętarzow Koronnych, y W. X. Lit. Vr. Marszałka Izby Poselskiey. Posłow W. X. *Ruskiego*, y woysk Zaporowskich. *Ib. f. 61.*

Przysięga Vr. Marszałka Poselskiego, y Vr. Deputatow do Konstytucyi Seymu Grodźińskiego. *A. 1678. v. Tit. Seym.*

Przysięgę na zpuszczenie własnego zboża, obywatelom Woiewodztwa *Brześćkiego*, dość wykonać w Grodźie Mielnickiem. *vid. Tit. Podatki.*

Przysięgi Sędźiego y Pisarza, Marszałkowskich. *vid. Tit. Marszałek.*

Przysięga świadkow w Kryminałach. *vid. Tit. Swiadkowie.*

Przysięgi na Seymie, albo przed Krolem zkazane, do Powiatu odsyłane bydź maią; chyba iż tam kto będźie chćiał przysiąc. *A. 1557. f. 10. §. Przysięgi.* *Herburt. f. 249. in fine.*

Potym postanowiono, iż przysięgi z Dekretow nakazane, lub na Seymie, lub w Powiatach, dokąd odesłane będą, *in facie* zupełnego Sądu Ziemskiego, wykonane bydź maią skutecznie. A Sąd Ziemski, *sub pœna Fisci*, *inter causas Officii*, *per quemvis vindicanda*, w Trybunale odpuszczenia *pro præstito iuramento* przyimować y pisać nie będźie. Aktorowie też, żadnym sposobem przysięgi raz nakazaney, pozwanemu zwłoczyć nie mogą. *A. 1641. f. 8. §. A iż się też.*

PRZYWILEIE.

PRzywileie poślednieysze, *in præjudicium* pierwszych, z Kancelaryi wydane, żadney wagi mieć nie maią. Ktora Konstytucya W. X. Lit. służyć ma. *A. 1613. f. 10. Tit. Przywileie na Przywileie.*

Przywileie Koronne, a mianowićie Przywiley Krola Alexandra, ktorych niemasz w Statućie, a potrzebne znalazłyby się bydź Rzeczypospl. aby były włożone, Woiewodztwo Sendomirzkie starać się będźie na przyszłey Elekcyi. *Na zieźdźie okazowania swego pod Pokrzywnicą*, lub Interregno. *A. 1587. f. 425. §. Wiedząc też o tym.*

Przywiley Krola Alexandra o Vnii W. X. Lit. z Koroną w Receśie Warszawskim. *A. 1564. f. 53. In Nomine Domini.*

Przywiley ostatni o teyże Vnii. *A. 1569. f. 170. O Xięstwie.*

Przywiley *Incorporationis* Xięstw *Oświećimskiego* y *Zatorskiego* do Korony. *A. 1563. f. 62. O Xięstwie.*

Drugi, ktorym pierwszy *declaratur*. *A. 1564. f. 66.*

Przywiley przywrocenia Ziemie *Podlaskiey* do Korony. *An. 1569. fol. 149. Tit. O Ziemie Podlaskiey.*

Potym *confirmatur & declaratur*. *A. 1588. fol. 479. Tit. Podnieśienie Pozwow.*

Znowu *confirmatur*. *An. 1607. fol. 848. Tit. O Przywileiu Podlaskim. vid. Tit. Dobra.*

Znowu *cum declarationibus Constit. An. 1588. & 1607. approbatur. A. 1633. f. 42. Tit. Confirmatio.*

Znowu o Przywileiu tym, y o zawarćiu exekucyi Konstytucye wszystkie reasumowano, *exceptis litis pendentiis. A. 1647. f. 19. Tit. Zamknienie exekucyi.*

Przywileiow w *Prusiech* ztraconych warunek. *vid Tit. Acta.*

Przywiley przywrocenia Ziemie *Wołyńskiey* do Korony. *A. 1569. fol. 155. Tit. O Ziemie Wołyńskiey.*

Przywiley przywrocenia Xięstwa *Kiiowskiego* do Korony. *Ibidem Tit. O Xięstwie Kiiowskim.*

Tych wszystkich Przywileiow punkta są resolwowane, in hoc Libro.

Przywiley wolnośći, Nowemu Miastu na granicy *Wołoskiey*, w Woiewodztwie *Podolskim* leżącemu, od Krola dany, *approbatur. A. 1607. f. 859. Tit. O wolnośći.*

Przywileie o wolney Krola elekcyi, y inszych wolnośćiach, od starych Krolow dane, przez Krola Zygmunta Trzećiego *approbantur*, y nowy dany. *A. 1607. fol. 829. §. Naypierwey.*

Tenże Przywiley w Grodach Koronnych, y w W. X. Lit. iako oboiemu narodowi, *ex æquo* służący, aktykować pozwolono. *A. 1609. fol. 889. Tit. O warunku wolney elekcyi.*

Rozkazano Vrzędnikom Kancelaryi Krolewskiey, aby go do Grodow podali. *A. 1613. f. 10. Tit. Przywiley wolney elekcyi.*

Podany iest *in volumen Constitution. A. 1631. Tit. Diploma.*

Przywileie, na ieden Vrząd dwom osobom, wychodźić niepowinne, dla tego Kancelarye, Wielka z Mnieyszą, komunikować sobie wzaiemnie będą tych Przywileiow expedycyi. *A. 1717. w Traktaćie Warszawskim. f. 13.*

Przywileie W. X. Lit. maią bydź w Skarbie zrewidowane. *A. 1607. f. 861. Tit. O Metrykach W. X. Lit.*

Też Instygatorowi W. X. Lit. na przyszłym Seymie windykować kazano. *vid. Tit. Metryka.*

Przywileie na dobra Szlacheckię w Woiewodztwie Bracławskim leżące, z Kancelaryi Koronney wydane znieśiono, y warowano, że śię to dźiać *in posterum* nie będźie, ale Szlachta Dobr swoich dźiedźicznych, wedle Praw y Przywileiow na Vnii, w Roku 1569. danych, zpokoynie wiecznemi czasy zażywać maią. *A. 1611. f. 30. Tit. Znieśienie Komisyi.*

Przywileie Ziemie *Wieluńskiey*, od Krolow Polskich nadane, *in Volumen Legum*, przy Konstytucyach, do druku maią bydź podane. *A. 1613. f. 23. Tit. O Przywileiach.*

O tymże. *A. 1616. f. 19. Tit. O Przywileiach Ziemie Wieluńskiey.*

Przywiley Xiążętom *Pruskim super Feudum* dany. *v. Tit. Xięstwo Pruskie.*

Przywileie na Dobra dźiedźiczne, za Krolewskie rozumiane w Woiewodztwach, *Ruskim, Podolskim, Podlaskim. v. Tit. Woiewodztwa.*

Przywileie *in solidum* tamże. *v. Tit. Dobra.*

Przywileie *in solidum* w Woiewodztwie Kiiowskim. *vide ibidem.*

Przywileie na Starostwa Vkrainne *declarantur. v. ibid.*

Przywiley iakiś, przez *Iunga* Szkota otrzymany, zkasowano. A takowych napotym *sub nullitate Privilegiorum*, nie ma Kancelarya wydawać. *An. 1607. f. 839. Tit. O Przywileiu Iungowym.*

Przywiley Vr. Ianuszowi *Eperyeszowi* od Krola Zygmunta III. *A.* 1601. dany, onemuż y potomstwu iego *approbatur. Ib. f. 859. Tit. Aprobacya Przywileiu.*

Przywiley Szlachet. Wawrzyńcowi *Iustymontemu* od Krola Zygmunta III. *A. 1589.* dany, także *approbatur. A. 1611. f. 36. Tit. Aprobacya.*

Przywiley Vr. Iakubowi *Branickiemu* Podstolemu Lubelskiemu, na zalewek stawu iego Siemiańskiego, &c. za uznaniem Rewizorow z Seymu zesłanych, aprobowano. *An. 1616. f. 33. Tit. Vtwierdzenie zalewku.*

Przywiley *Sawie* Greczynowi Mieszczaninowi Lwowskiemu y potomstwu iego, od Krola Zygmunta Augusta *A. 1569.* dany, *in toto approbatur. Ibid. f. 35. Tit. Aprobacya Przywileiu.*

Przywiley Vr. Ianowi *Rudnickiemu*, na przydanie szable do herbu iego starego strzemienia, od Krola Zygmunta III. dany, *approbatur. Ibid.*

Przy-

Przywileie w Roku 1552. od Krola Zygmunta Augusta na kupno wieczyste kamienice, w *Wilnie* na ulicy Niemieckiey leżącey, I. M. P. Stanisławowi Piotrowicowi *Kiszce* Woiewodzie Witepskiemu, y Annie Radźiwiłownie Małżonkom dany, *in toto*, wiecznemi czasy, sukcesorom ich *approbatur. A. 1633. f. 61. Tit. Vtwierdzenie.*

Przywiley od Krola Zygmunta III. I. M. P. niegdy Demetrowi *Chałeckiemu* Podskarbiemu W. X. Lit. y Małżonce iego, na kupno wieczyste w Grodnie, Dworu y placu, na Podolu, z niektoremi domkami nad rzeką Niemnem, dany, sukcesorom y *futuris bonorum possessoribus*, *in toto approbatur. A. 1641. f. 30. Tit. Konfirmacya Przywileiu.*

Przywiley na zamianę sześciu włok Krolewskich, za sześć włok OO. *Franćiszkanow* Konwentu *Pińskiego*, we wśi Koszowicach, od Krola Iana Kaźimierza, tymże Franćiszkanom dany, *in toto* aprobowano. *A. 1647. f. 25. Tit. Konfirmacya.*

Przywiley, na wolną elekcyą Woiewody *Połockiego*, Woiewodztwu temuż aprobowano. *A. 1647. f. 37. Tit. Aprobacya.*

Przywiley Szlachet. Ianowi *Dźiahylewiczowi* na kaucyą, względem mieszkania w Połocku. *Ibidem.*

Przywileie dwa, ieden na Indygienat, drugi na nobilitacyą, obadwa ręką Krolewską, y I. M. X. Primasa, y Marszałka Poselskiego podpisane, aprobowano, *hac conditione*, żeby się w nich nic *Iuri & æquitati contrarium* nie znaydowało. *A. 1650. f. 8. Tit. Aprobacya.*

Przywiley na *Leszno nowe* przy Warszawie, *salvis Iuribus & Decretis Ducatûs Masoviæ*, aprobowano. *A. 1654. f. 19. Tit. Libertacya.*

Przywileiow pięć na Indygienaty pewnym osobom dane *approbantur. A. 1654. vid. Tit. Szlachectwo.*

Przywiley na kramy pod Zamkiem w Warszawie szlachetnemu Tytusowi Liwiusowi *Boratyniemu*, od Krola Iana Kaźimierza dany, *approbatur. A. 1655. f. 32. Tit. Aprobacya Przywileiu.*

Przywiley od Krola Iana Kaźimierza, podczas zamięszania w Rzeczypospol. *in personam* I. M. P. Pawła *Sapiehy*, na on czas Woiewody Witepskiego, na gieneralne Regimentarztwo woysk W. X. Lit. dany, *in toto* ztwierdzono; waruiąc *in posterum*, że to władzy y urzędom Hetmańskim preiudykować nie ma. *A. 1658. f. 19. Tit. Approbatio* Regimentarztwa.

Przywileie od Krola Zygmunta Augusta, y od innych po nim Krolow, Iędrzeiowi *Terlikowskiemu* y Sukcesorom iego, na dobra wśi Herman, w Woiewodztwie *Podolskim* w Powiećie *Łatyczowskim* leżącey, *in hereditatem* nadaney, aprobowano, y też dobra wiecznemi czasy, Vr. Krzysztofowi *Kawieckiemu*, y sukcesorom iego, iako *legitimo* pomienionego Terlikowskiego *successori* darowano. *A. 1658. fol. 28. Tit. Aprobacya Przywileiu.*

Przywiley od Krola Iana Kaźimierza, na wybieranie pewnych Ceł y Myt, w Mieśćie *Iazłowcu*, do lat trzech, I. M. P. Alexandrowi *Koniecpolskiemu* Woiewodźie Sendomirzkiemu *anno præsenti* dany, aprobowano. *A. 1658. f. 32. Tit. Pozwolenie.*

Przywileie y Prawa Tatarom Litewskim, y Wołyńskim aprobowano. *A. 1659. fol. 16. Tit. Confirmatio.*

Przywiley *alias Diploma* I. M. P. Andrzeiowi Karolowi *Grudźińskiemu* Woiewodźie Kaliskiemu, y Małżonce, y potomkom iego służący, pod datą Seymu tego z Kancelaryi wydany, na wieczne czasy aprobowano. *A. 1659. f. 30. Tit. Diploma.*

Przywiley od Krola Iana Kaźimierza, *ex Senatûs Consulto*, na dobra do stołu Krolewskiego należące, w Ekonomyi *Brześćkiey* leżące, nażwane *Kiiowiec* y *Mieleyczyce*, z Miasteczkiem *Pieszczatcem* y wśiami do tych Kluczow należącemi, prawem dożywotnem, Vr. Pawłowi *Teterze* dany, *non obstantibus quibusvis Constitutionibus*, o nieuprasżaniu Dobr stołu Krolewskiego, *sancitis*, *in toto* aprobowano; *salvo iure* Kośćioła *Mieleyczyckiego*, *ratione* włok temu Kośćiołowi nadanych; *& salvâ repetitione eorundem Bonorum*, gdy się poda okazya w W. X. Lit. *per commutationem bonorum æquivalentium*, bez ukrzywdzenia tegoż Vr. *Tetery. A. 1659. f. 14. Tit. Aprobacya Przywileiu.*

Deklarowano potym, że te dobra przy wszelkich wolnośćiach od Zołnierza, iako Ekonomie Krolewskie, zostawać maią. *An. 1661. fol. 20. Tit. Reassumptio* Aprobacyi.

Przywileie od Krola Iana Kaźimierza, Ianowi *Nieczaiowi*, na dożywoćie dobr nazwanych *Czausy* y *Czerekow*, y na dwoie Woytostwa, *Puckowskie* y *Błachowickie*, w Ekonomii *Mohylewskiey* leżące; także na Starostwo Bobruyskie, *cum onere refusionis* sumy na nim będącey, należnym sukcessorom. Także

Przywileie od tegoż Krola, Adamowi Hlebowi *Koszańskiemu*, na wieś *Tyszczy* z młynkiem, z gruntami *Malkowskiemi*, y z Słobodką *Pachnowką*. Y Krzysztofowi Ianowi *Boharewiczowi*, na wioski *Holenie* y *Horbowicze*, w Ekonomii *Mohylewskiey* leżące, dożywoćiem dane, aprobowano. Tak iednak, iż *post fata* pomienionych Donataryuszow, znowu te Dobra do stołu Krolewskiego wracać się maią, albo też, za podaniem okazyi, z inszych Dobr do dyspozycyi Krolewskiey przypadłych, *commutatio bonorum aequivalentium*, wszystkim mianowanym osobom, bez ukrzywdzenia ich uczyniona będźie. *A. 1659. f. 14. Tit. Aprobacya przywileiow.*

Przywiley na wioski pewne, w tymże Przywileiu specyfikowane, z dobr *Iuri reformatorio* Krolowy Ludowiki Maryi w Starostwie *Bobruyskim* podległych, prawem Ziemskiem wieczystem, od teyże Krolowy, Vr. Ianowi Kaźimierzowi *Sielickiemu* Skarbnikowi Rzeczyckiemu nadane, *perpetuis temporibus*, aprobowano. Konstytucye iednak dawne zstrony dobr *Iuri reformatorio* podległych (donacyą wyżey mianowaną excypuiąc) reasumowano. *Ib. f. 15. Tit. Aprobacya Przywileiow.*

Przywileie na *Koszany* y *Bereżytnińskie* dobra, w Woiewodztwie Mśćisławskim, Vr. Hlebom *Koszańskim* aprobowano. Ale tę Konstytucyą potym znieśiono. *Vide Tit. Dobra.*

Brochow, w Ziemie Sochaczewskiey nad rzeką Bzurą leżący, Vr. Olbrachta Adryana na Brzeźinach *Lasockiego* Starosty Wysogrodzkiego dźiedźiczny, w Miasteczko obrocono, y Przywiley *eo nomine* wydany, *in toto* aprobowano. *A. 1667. f. 22. Tit. Approbatio* Przywileiow *locationis* Miasteczek &c.

Przywileie na lokacye także Miasteczek, *Freystzatu*, *Laskowki*, *Kobyli-Gory*, aprobowano. *Ibid.*

Przywiley od Krola Iana Kaźimierza Kapłanom Kośćioła Farnego *Bocheńskiego*, na pensye im należące dany, *in toto* aprobowano. *An. 1667. fol. 41. Tit. Aprobacya Przywileiu.*

Przywiley od Krola Kaźimierza wiosce *Kaweczynek* nazwaney, w Powiećie *Sieradzkim* leżącey, *An. 1487.* nadany, *salvis oneribus Reip.* aprobowano. *A. 1667. f. 41. Tit. Wieś Kaweczynek.*

Przywileiu V. Bazylemu *Kraśińskiemu* y Małżonce iego, na Leśnictwo *Czacheckie* Ekonomii *Kobryńskiey* służącego aprobacya. *A. 1667. f. 67.*

Aprobacya Przywileiu Ierzego *Balentfieia* Horwata, sukcessorom służącego. *A. 1667. fol. 33.*

Aprobacya Przywileiu *Bidermannom* służącego. *A. 1667. f. 35.*

Przywiley *Libertationis* Dworu w *Krakowie*, y placow w *Warszawie*, I. M. P. *Wielopolskiemu* Kasztelanowi Woynickiemu aprobowano. *An. 1667. fol. 25. Tit. Aprobacya Przywileiu.*

Przywileie pod Pieczęćią Pokoiową y Koronną, *ex Senatûs Consulto.* *Vid. Tit. Krol.*

Przywileie Szlachet. Ianowi Baltazarowi *Karczewskiemu*, ktoremi dom iego w *Warszawie* na Piwney ulicy libertowany iest, *in toto* aprobowano. *An. 1673. f. 31. Tit. Aprobacya.*

Przywiley na pewne place z gruntami, w Starostwie *Filipowskiem*, Vr. Ianowi Kaźimierzowi *Kierdeiowi* Marszałkowi Grodźińskiemu aprobowano, *salvis oneribus Reipub. Ib. f. 18. Tit. Aprobacya.*

Przywiley Libertacyy od Krolow Ichmm. Władysława IV. y Iana Kaźimierza, kamienice Vrodzonych *Lettawow*, Sędźiego Ziemskiego, y Stolnika, Starodubowskich, w *Wilnie* na ulicy Niemieckiey podle kamienice Kilszczyńskiey leżącey, danych. Y *restitutio* teyże kamienice Prawu Ziemskiemu. *Ib. f. 17. Tit. Libertacye.*

Przywiley od Krola Zygmunta Augusta, Vr. Stanisławowi Hyronimowi, y Ierzemu *Zalazowskim*, Braći rodzonym, *in A.* 1555 dany, ktorym *ad omnes praerogativas* Stanu Szlacheckiego przypuszczeni, aprobowano. *An. 1676. f. 43.* Tit. *Aprobacya.*

Przywiley Szlachet. Ianowi Kaźimierzowi *Lauremu* na honor *equitis aureati* dany, *approbatur. Ib. f. 55. Tit. Aprobacya.*

Przywiley od Krola Michała na kamienicę, w *Wilnie* na końſkiey ulicy leżącą, Vr. *Benetowi* dany, *in toto* aprobowano. *A. 1676. f. 18. Tit. Declaratio Indigenatûs.*

Przywiley *Libertationis* Vr. *Wierzbie* na Dworek y włoki w Mieśćie *Mielnicy. Vid. Tit. Libertacya.*

Przywileie Libertacyi. *V. Tit. Libertacye.*

Przywiley I. M. P. Andrzeiowi *Morſtynowi* Podſkarbiemu W. Koronnemu, na wolny wrąb w laſach y borach Guzowſkich y Kozłowſkich, do Dźierżawy Kaſzek, na reſtauracyą. *A. 1678. f. 33. Tit. Approbatio* Przywileiu.

Przywiley Domowi *Radźieiowſkiemu*, na Miaſteczko *Mſzczonow* &c. tak nowy iako y dawny aprobowano. *Vid. Tit. Miaſteczko Mſzczonow.*

Przywiley od Krola I. M. Iana III. Szlachet. Ierzemu *Kollowi* Kupcowi Dworſkiemu dany, aprobowano, y podług onego, kupiectwa wolnie w Państwach tych, oſobliwie iednak w Warſzawie, prowadźić pozwolono; *ſalvis in toto oneribus Reipub. & Decretis Ducatûs Maſoviæ. A. 1678. f. 41. Tit. Aprobacya.*

Przywiley od Krola Władyſława IV. Plebanom Kośćioła Farſkiego przy Miaſteczku *Staniſławowie*, w Ziemie *Warſzawſkiey*, y poddanym Plebańſkim, na zażywanie do opału drew ſuchych y pogorzałych, tudźież na wolny wrąb w borach Staroſtwa Staniſławowſkiego, y innych w Przywileiu tym opiſanych, dla reparacyi Kośćioła, Plebanii y wioſek Plebańſkich, ſłużący, *in toto* aprobowano. *Ib. f. 43. Tit. Aprobacya Przywileiu.*

Przywiley od Krola Iana Każimierza, na Lenne dobra w Woiewodztwie *Smoleńſkim*, *Vćieſzną* y *Hreorkow*; w Powiećie zaś *Starodubowſkim*, na *Poczapowſzczyznę*, poſtrzelanym w potrzebie *Kuſzlikowſkiey* dany, y Konſtytucyą *A.* 1662. aprobowany, znowu koroborowano. *A. 1678. vid. Tit. Dobra.*

Przywiley Vr. Konſtantemu *Paſzkowſkiemu* Podſtolemu Mśćiſławſkiemu na wioſkę, *Wieremieyki* y *Szawienice* nazwaną, Służeb połtrzeći, dany, a Vr. Każimierzowi Karolowi *Paſzkowſkiemu* takowyż Przywiley na wioſkę *Rabowicze* Służeb połtory, w Powiećie Rzeczyckim leżące, konfirmowano. *An. 1678. fol. 15. Tit. Konfirmacya Przywileiow.*

Przywiley Vr. Felicyanowi *Kuczborſkiemu* Staroſćie Bułakowſkiemu, na Dźierżawę *Bułakowſką*, w Woiewodztwie Trockim leżącą, dany, *in toto* aprobowano. *Ib.*

Przywiley Vr. Ianowi *Zaleſkiemu* y Iadwidze *Raczyńſkiey* Małżonkom, na wioſkę ze dwiema dymami, *Szoloſzadce* nazwaną, w Woiewodztwie Trockim w Powiećie Kowińſkim łeżącą, dany, *in toto* aprobowano. *Ib.*

Przywiley *aliàs Diploma* Woiewodztwom, *Kiiowſkiemu*, *Smoleńſkiemu*, *Czerniechowſkiemu*, y Powiatom, *Starodubowſkiemu* y *Nowogrodzkiemu. Vide t. Woiewodztwa.*

Przywileie na Staroſtwa, Dźierżawy, y inne dobra, także na Dygnitarztwa, Vrzędy Ziemſkie, &c. z Kancelaryi W. X. Lit. expedyowane bydź maią. *A. 1613. f. 39. §. Przywileie.*

Przywileie na Szlachectwo. *vid. Tit. Szlachćic.*

Przywiley na iakie daniny. *v. Tit. Dobra.*

Przywileie Miaſt rożnych. *v. Tit. Miaſta.*

Przywileie Kośćiołom. *v. Tit. Kośćioły.*

Przywileie Szpitalom. *v. Tit. Szpitale.*

Przywileie Iezuitom. *v. Tit. Iezuići.*

Y inſze pod ſwemi właſnemi znaydźieſz tytułami.

PUSZCZE.

vid. Tit. Laſy. Tit. Komiſya.

PUSTYNIE.

DO *Podola* y *Ruśi* naznaczeni Rewizorowie, aby Puſtynie, poki maią bydź rozdawane wiecznośćią albo Lennem? dla ośiadania onych, zrewidowali. *A. 1567. f. 133. Tit. Kraie Podolſkie y Ruſkie.*

Potym Luſtratorom y w Ziemiach wſzyſtkich *Podlaſkich*, *Wołyńſkich* y *Kiiowſkich*, toż uczynić zlecono. *A. 1569. f. 188. §. Daiemy też.*

Znowu Komiſarze na toż naznaczeni do *Ruśi* y *Podola*, *cum ſecuritate* Rewizorow y Luſtratorow. *A.1576. f.291. Tit. O Komiſarzach.*

Y znowu. *A.1589. f.524. Tit. Rewizya.*

Y znowu. *A.1598. f.690. Tit. Komiſarze.*

Y znowu *cum interpoſitione* na Rewizory *pœnæ centum marcarum, in Iudicio Tribunalis Regni, intèr cauſas Officii peremptoriè, ad inſtantiam cuiusvis, repetendæ*, gdyby nie zrewidowali, y na Seym blizko przyſzły tego nie donieśli, albo na piśmie nie podali. *A.1601. f.742. Tit. Rewizorowie do oznaczenia mieyſc puſtych.*

Puſtynie za *Białą Cerkwią*, aby Krol rozdawać mogł na wieczność oſobom Szlacheckiego Stanu, Rzeczypoſp. zaſłużonym, pozwolono; iakoż zaraz Baryſzpol, y inſze rozdał. *A.1590. f.588. Tit. Danina Puſtyń. vid. Tit. Dobra.*

QWARTA.

QWarta na obronę potoczną, ze wſzyſtkich Dobr ſtołu Krolewſkiego, Staroſtw y Dźierzaw pozwolona, *hoc modo:* Naprzod ze wſzyſtkich dochodow dobr pomienionych ma bydź odłożono, na wychowanie Staroſty albo Dźierzawce, wedle rewizyi, czymby śię mogł dobrze wychować; potym *reſiduum* na cztery częśći ma bydź rozdźielone, z ktorych czwarta na obronę tę iść, a na trzech Krol przeſtawać ma, na ordynaryyne y extraordynaryyne koſzty, y z tychże trzech powinien naprawiać Zamki Koronne, y opatrować ku obronie. *A. 1562. f. 20. Tit. O pozwoleniu czwartey częśći.*

Qwarta ta, miała iść y z Arend dożywotnych, y Dożywoćiow gołych. Nie Dźierzawcy iednak Dobr tych, lecz Krol z ſwoich trzech częśći, iako y ze wſzyſtkich innych Dobr Krolewſkich, miał ią *annuatim* do Skarbu Koronnego oddawać. Dożywotnicy zaś powinni byli, co więcey poſtąpić, na wychowanie ſtołu Krolewſkiego. *Ibid. fol. 21.*

Qwarta aby zpełna dochodźiła, Podſkarbi Koronny ma tego doglądać, y z tego na każdym Seymie walnym, przed PP. Radami y Poſłami Ziemſkiemi liczbę czynić. *Ibid. f. 22. Tit. O Podſkarbim.*

A nie ma iey na co inſzego obracać, tylko na obronę potoczną, *ſub privatione Officii*, ani śię kwitami Krolewſkiemi, albo czyiemi inſzemi bronić, chyba coby było na Zołnierza kwarćianego obrocono. O co Poſłom inſtygować wolno. *Ibid. Tit. O uiſzczeniu Podſkarbiego.*

Poćiągniono o to na Podſkarbiego winę, *ad pœnam peculatûs*, y na wſzyſtkich, ktoryby w tym to Prawo gwałćili. *A.1613. f.3. t. Warunek o Kwartę.*

Potym, aby Kwarta zwyczayna na co inſzego nie była obracana, tylko na obronę Vkrainy od Pogan, pod winami w ſtarych Prawach opiſanemi poſtanowiono. *A.1627. f.3. t. Obrona Vkrainy.*

Dla Kwarty, aby iey przyraſtało, ma bydź luſtracya co pięć lat. A ieżliby, za iakim przypadkiem, pożytkow Koronnych umnieyſzyło śię; y w Kwarćie umnieyſzenie bydź powinno. *A.1562. f.22. t. O Luſtracyi.*

Qwarty ſzafunek y warunek iaki ma bydź? Poſłowie Ziemſcy, z PP. Radami wynaleść maią, za znieśieniem przez Rewizory Inwentarzow. *An. 1565. fol. 90. t. Szafunek.*

Qwarta pierwſzy raz z dobr luſtrowanych, na blizko przyſzłym Seymie, *ſub amiſſione* dźierzawy, ma bydź oddana. *A.1566. f.125. t. Dobra exekucyi podległe.*

Qwartę wſzyſcy Poſeſorowie dobr ſtołu Krolewſkiego, przez Rewizory rewidowanych, exekucyi podległych, tak z Wielkiey Polſki, iako y Małey, y z Ruśi, z Mazowſzu, y z Prus, do rąk P. Podſkarbiego Koronnego, przy Deputatach na to; od PP. Rad y Poſłow Ziemſkich mianowanych, na tym iuż Seymie, y na potym płaćić maią, pod ztraceniem Dźierzaw. Na ktorych Dźierzaw odebranie powinien Krol urzędownie poſyłać, y odebrawſzy, o *retenta* Kwarty na Seym Koronny pozwać. A ktoby Dobr takowych puśćić nie chćiał; ma Krol przećiwko niemu, iako przećiwko nieposłuſznemu Prawu poſpolitemu poſtąpić. A ieżliby Krol poſtępku tego zaniechał, wolno śię Poſłom Ziemſkim zawdzy u Krola tego upominać. *A. 1567. f. 129. t. Oddawanie czwartey częśći.*

Zno-

Znowu na inszym mieyscu, o tymże. *Ibid. fol. 130. tit. Warunek.*
A Kwarty szafunek y warunek, iaki bydź ma? do przyszłego Seymu odłożono. *Ibid.*
Tandem Kwarta ordynowana *hoc modo:* Do rąk P. Podskarbiego Koronnego, iako wyżey, ma bydź oddawana od każdego Posesora Dobr Krolewskich, pod utraceniem Dzierzawy, wedle dawnieyszey Konstytucyi, do ktorego cztery Osoby z Seymu *deputantur, ad hunc solum actum,* nie dla tego, żeby byli *socii muneris cum æquali potestate*, lecz tylko dla odbierania, chowania, y szafowania, y Kwarty, a to *propter casum* śmierći Podskarbiego Koronnego, y owszem w Vrząd iego w niczym śię nie wtrącaiąc, czćić go y ważyć, iako Radę y Vrzędnika Koronnego powinni. Ktorego inne wszystkie sprawy, Vrzędowi Podskarbstwa Koronnego należące, wedle Przywileiu y Statutu, we wszystkim cale y skutecznie zachowane bydź maią. *A. 1569. fol. 183. §. A naprzod.*
Płaćić powinni także Kwartę Celnicy, Mytnicy, Zupnicy, z dochodow im zleconych, pod winą utracenia Vrzędu, *& solutione* Kwarty *de suo*, gdy o to pozwani będą. *Ibid.*
Także Annaty maią bydź odawane, *sub pœna duplicis Annatæ. Ibid. fol. 184. §. Annaty.*
Mieysce do oddawania y chowania Kwarty, Zamek Rawski naznaczono. *Ibid. §. Mieysce. & A. 1590. fol. 576. tit. O Kwarćie.*
A czas Swiątki. *Ibid. §. Czas.*
Ale *in casu* powietrza, za oznaymieniem P. Podskarbiego, Krol ma insze mieysce naznaczyć, dla odbierania pieniędzy. *Ibid. fol. 186. §. Starosta.*
P. Podskarbi y Deputaći na mieysce y czas, zwyż opisane, ziechać śię maią, *sub pœna similis salarii*, y mieszkać tam trzy niedźiele. *Ibid. fol. 184. §. Na mieysce.*
Regiestra tego wszystkiego maią mieć przy sobie, każdy z nich osobne, podpisane spolnie za pieczęćiami spolnemi. *Ibid. §. Regiestra.*
Także Księgi maią mieć iedne, w ktore Kwarty wszystkie wpisowane bydź maią, y tam zostawać iedne przy prowentach oddanych będą, a drugie na Seym przynoszone bydź maią. *Ibid. §. Księgi.*
Ieżliby komu sługa, posłany z temi pieniędzmi czwartey częśći, albo umarł na drodze, albo mu śię iaki *casus* przytrafił; ten, czyie pieniądze były, ma oświadczenie przygody swey w Grodźie bliższym uczynić y zapisać; a tak Dźierzawy swey utracać nie będźie, ale zapłaćić ma na bliższe ziechanie P. Podskarbiego Koronnego y Deputatow, y oświadczenie ono z sobą maiąc, *casum* poprzyśiąc przed niemi. *Ibid. §. Ieżliby komu.*
Po odebraniu Kwarty, P. Podskarbi z Deputatami odliczyć ma sumę na całe poł roka Zołnierzom, y przez iednego Deputata odesłać do Lwowa. A ten pieniędzy tych połowicę ma oddać Pisarzowi Polnemu, za wiadomośćią Hetmańską; a drugą połowicę dać zchować na Ratuszu, pod pieczęćią Pisarza Polnego, y Starosty, albo Podstarośćiego, y Burmistrza Lwowskiego y Mieyską. Ktorych pieniędzy Pisarz nie ma ruszać, aż na płacenie Zołnierzom, gdy przyidźie druga ćwierć. *Ibid. §. A naprzod.*
A ieżliby gdźie indźiey, nie na Podolu, woysko było, albo ieżliby inśi żołnierze przyięći byli; tedy tam, gdźieby blizko woyska naypewnieysze mieysce było, te pieniądze odnoszone y chowane bydź maią, sposobem wyżey mianowanym. *Ibid. §. A ieżli żeby.*
Ostatek Kwarty, tak P. Podskarbi Koronny, iako y Deputaći, pod kluczami spolnemi, y pieczęćiami, wiernie na mieyscu, zwyż naznaczonym, chować maią. *Ibid.*
Gdy poł roka *exspirat*, znowu P. Podskarbi y Deputaći ziechać powinni na Nowe Lato, y żołnierzom drugą ratę do Lwowa przez drugiego Deputata odesłać, ktory śię z nią tak ma sprawić, iako wyżey. *Ibid. fol. 185. §. Na drugie poł roka.*
Deputat na odwoz nie ma wielkiego nakładu czynić, ktory nakład y opatrzenie iego, z tychże pieniędzy bydź ma, z ktorych on liczbę czynić powinien. *Ibid. §. Deputat.*
W niebytnośći P. Podskarbiego Koronnego, albo Deputata ktorego, *præsentes* powinność swoię odprawować mogą, gdy na swe mieysce Szlachćica ośiadłego y uczćiwego, *cum sufficienti mandato*, y z pieczęćią swą y z kluczem przyślą. *Ibid. §. Niebytność.*
Także *in casu mortis*, albo Deputata ktorego, albo P. Podskarbiego, *superstites* maią moc, wszystko sprawować, oznaymiwszy w przod Krolowi o śmierći iego. *Ibid. §. A ieżliby śmierć.*

Liczbę czynić maią, P. Podſkarbi y Deputaći, na Seymie, *coram Ordinibus*, dnia ſzoſtego od zaczęćia Seymu; *alias* nie ma nic bydź ſprawowano, aż śię ta liczba pierwey odprawi. Ciż doſtatecznie maią śię uſprawiedliwić Rzeczypoſp. nie inſzemi kwitami, tylko ktoreby były na żołnierze potoczney obrony, wedle Konſtytucyi. A potym kwit ſobie od Krola, za wiadomośćią PP. Rad Koronnych, y Poſłow Ziemſkich, otrzymaią. *Ibid.* §. *Liczbę czynić.*

Ieżliby P. Podſkarbiego, albo Deputata ktorego, śmierć zaſzła pierwey, anizeliby liczbę na Seymie uczynili; tedy *ſuperſtites* czynić onę maią. *Ibid.* §. *Ieżli żeby.*

Vrząd Deputatow od Seymu trwać ma. A na każdym Seymie inśi wybierani bydź maią, ktorym oni pierwśi wſzyſtko doſtatecznie przy P. Podſkarbim oddać maią. *Ibid.* §. *Deputaći.*

Wybrani ſą na Seymie *A. 1576. fol. 205.* §. *Naprzod.*

Y tak na Seymie każdym ordynaryynym wybierani bywaią. Co patet *w Konſtytucyach.*

P. Podſkarbi y Deputaći delaty retentow maią podawać, dla odbierania przepadłych Dźierzaw, Zup, Ceł, Myt, z ktorychby Kwarty nie oddano; iednak o niewydanie oney, po odebraniu dobr, Poſeſor pozwany *de bonis hereditariis* zapłaćić ią ma. *A. 1569. fol. 185.* §. *Ktoby nie dał.*

Reſpekt ma bydź na Potomki Dźierzawce, przed rokiem zmarłego, aby nie więcey, tylko coby ſłuſznie przychodźiło, dali, a oſtatek Dźierzawca Sukceſor dokładać ma, wedle liczby. A cokolwiekby rzeczy nalazło śię nad Inwentarz, to wſzyſtko Potomkom z Staroſtw wywieść wolno, y długi ſwe wyćiągać; czego P. Podſkarbi bronić nie ma. *Ibid.* §. *Reſpekt.*

Pod *Interregnum*, P. Podſkarbi y Deputaći Kwartą ſzafować nie maią, *ſine ſcitu Ordinum*, *ſub pœna peculatûs.* *Ibid. fol. 186.* §. *A gdyby.*

Ktoby śię na ſkarb ten kiedykolwiek rzućił, albo hamował P. Podſkarbiego z Deputatami w ſzafunku, wyżey opiſanym, albo gdyby Staroſta P. Podſkarbiemu y Deputatom do Zamku przerzeczonego, y do pieniędzy bronił, y PP. Radom Koronnym nie chćiałby bydź poſłuſznym; takowy każdy winą *peculatûs* ma bydź karany. *Ibid.*

Deputaći na powinność ſwoię przyśięgać maią, y na to: iż *tempore Interregni* nie maią weſpoł z P. Podſkarbiem ſzafować pieniędzmi Rzeczypoſp. ieno za wolą y rozkazaniem PP. Rad Koronnych. *Ibid.* §. *Panowie.*

Także Staroſta mieyſca tego ma przyśięgać: iż P. Podſkarbiego z Deputatami ma do Zamku zawzdy, *etiam tempore Interregni* puſzczać, y Skarbu poſpolitego dla złodźieyſtwa, w niebytnośći P. Podſkarbiego, przeſtrzegać. *Ibid.* §. *Staroſta.*

Tenże Staroſta, ponieważ ieſt Skarbu tego wedle Konſtytucyi ſtrożem, powinien zawzdy bywać przy P. Podſkarbiem Koronnym, albo Vrzędźie iego, y przy Deputatach, aby wiedźiał, co do Skarbu włożono y zchowano będźie. *A. 1588. fol. 470. tit. Chowanie Kwarty.*

Salarium P. Podſkarbi, z tegoż Skarbu, mieć powinien złotych tyśiąc; Deputaći z Rady, po trzech ſet złotych, inśi po dwuch ſet zł. *A. 1569. fol. 186.* §. *Opatrzenie.*

A Staroſta mieyſca także dwieśćie złotych. *Anno 1588. fol. 470. Tit. Chowanie Kwarty.*

A Ktoryby Deputat do Kwarty *in perſona* nie przyiachał; *ſalarium* brać nie ma. *Ibid.*

Woiewodztwu Sendomirzkiemu pod *Interregnum* nie zdało śię, Kwarty odwieść do Rawy z tegoż Woiewodztwa, ale ią do Elekcyi Pana wcale dochować obiecali. *Na zieżdźie okazowania ſwego pod Pokrzywnicą,* tempore Interregno *A. 1587. fol. 426.* §. *Iż też na tym.*

O Kwartę żaden dotąd nie mogł bydź pozywany, komu nie luſtrowano Dźierzawy; *ſalvâ penſione retentâ* po Luſtrowaniu. *A. 1569. fol. 188.* §. *Ciż Luſtratorowie.*

O tymże: ale nie zachowuiąc *penſionem retentam*, iako wyżey, y maią bydź poſłani Rewizorowie. *A. 1590. fol. 576. tit. O Kwarćie.*

A ktorzy ią zatrzymali, ieźliby do drugiego Seymu nie byli pozwani, na trzećim o to odpowiadać nie powinni. Ale na P. Podſkarbiem Koronnym, ieźliby on nie podał

dał *in delatis* Inſtygatorowi, albo na Inſtygatorze, ieżliby on nie poparł, patrzono bydź ma. *Ibid.*

Qwarty retent ſądzenie, na Trybunale Lubelſkim *inter Cauſas Officii, pro una vice* poſtanowiono. Ale pamiętnego od Inſtygatora, ani Sąd Trybunalſki, ani Piſarz brać nie ma. A ći wſzyſcy Dźierzawcy dobr Krolewſkich, ktorzy o Kwartę na teraźnieyſzy Seym pozwani byli, z tychże Seymowych pozwow maią mieć Rok o Kwartę na Trybunale Lubelſkim, we trzy niedźiele po zaczęćiu iego. *Exceptâ causâ* o Kwartę z *Wohyna* y z *Lomas*, ktora do przyſzłego Seymu *ſuſpenditur*. *Ibid. tit. Sądzenie Kwarty.*

Potym zawſze Kwartę ſądźił Trybunał Radomſki, kiedy był uchwalony. *v. tit. Trybunał Radomſki.*

Qwartę z *Łuckiego*, *Włodżimirzkiego*, *Krzemienieckiego*, *Bracławſkiego* y *Winnickiego* Staroſtwa, ktorey nigdy przedtym, według Przywileiow y wolnośći ich, na Vnii *A. 1569.* danych, dotąd nie płacono; iuż od tego czaſu, Staroſtowie tameczni dobrowolnie pozwolili. Dla czego, aby te Staroſtwa y Dobra Krolewſkie rewidowane y zpiſane były, Luſtratorowie z Seymu tego wyſłani będą. Zachowuiąc każdemu wcale Prawo na ſumy ſtare, ktore przed Vnią na Dobra Krolewskie ſą wnieśione, y, waruiąc, iż pomienieni Staroſtowie, y wſzyſcy Obywatele Woiewodztw, Wołyńskiego y Bracławskiego, exekucyi żadney, Prawom y Statutom żadnym Koronnym, a zwłaſzcza Statutowi Krola Alexandra, ani Konſtytucyom o exekucyi, przed Vnią y po Vnii uczynionym, z Potomkami ſwemi, podlegać nie maią. *A. 1590. fol. 576. tit. Kwarta.*

Qwartę duplę pozwolono na woynę Turecką *pro una vice tantum*. A czas oddania oney tydźień przed Swiątkami naznaczono, z tym dokładem: iż ktoby tu w Warſzawie oddać ią chćiał; ma bydź kwitowan przez Prowizory, ktorych kwit tak ważny bydź ma, iakoby w Rawie od Deputatow otrzymany był. *Ibid. fol. 575. tit. Spoſob y warunek.*

Znowu pozwolono duplę na dwie lećie, z warunkiem Dobrom, po Krolowych zmarłych, Ciotce y Małżonce Krola Zygmunta III. do ſtołu Krolewskiego przypadłym, y innym. *A. 1601. fol. 729. §. Ci tedy.*

A co śię tycze Dobr tych, z ktorych teraz Kwarta idźie, a w dożywoćiu u Poſeſorow ſą; ćiż *Poſſeſſores loco Luſtrationis* (ktora *poſt deceſſum, vel ceſſionem* onych będźie) gotową zaraz duplę tę zapłaćić maią. Po wyiśćiu zaś tych dwuch lat, aż do zeyśćia ſwego, albo uſtąpienia dobr przerzeczonych, powinni będą dawać, *loco auctionis*, poł kwarty tylko, z dawną zwykłą kwartą, na każde Swiątki do Rawy, pod winami y pod warunkami, o kwarćie uczynionemi. Tego dokładaiąc: że iuż odtąd po śmierći każdego z teraźnieyſzych Staroſtow, Ekonomow y Dźierzawcow, albo po uſtąpieniu Dobr przerzeczonych, nie ma Krol takich dobr dawać, ani na ceſyą żadnemu zezwalać, ażby były pierwey, przez naznaczone Luſtratory, z Podſkarbiem Koronnym, albo Vrzędem iego luſtrowane. Wedle ktorey luſtracyi y taxy kwartę płaćić będą, pod warunkami, o kwarćie poſtanowionemi. A ktoby temu poſtanowieniu podlegać nie chćiał; powinien będźie teraz zaraz dopuśćić Luſtracyi, y Luſtratorowie naznaczeni powinni będą, takie Dźierzawy luſtrować, pod winą. *Ibid. §. Od ktorey to Luſtracyi.*

Z dobr zaś, ktore w ſumach *ad rationem* piąći kroć ſta tyśięcy zł. zaſtawione ſą, Dźierzawcy wedle dawney rewizyi, teraz y zawzdy, na każdy rok, poł kwarty do Rawy na Swiątki płaćić maią, *durante vitâ ſuâ*, pod warunkiem, o niewydaniu Kwarty uchwalonym. A po śmierći każdego z nich, takowe dobra Krolewſkie Luſtratorowie, na Seymie naznaczeni, z P. Podſkarbiem Koronnym, albo Namieſtnikiem iego, luſtrować będą. Ktorych inaczey Krol po zeyśćiu Dźierzawcow dawać nie powinien, aż doſtatecznie luſtrowane będą (nie inkluduiąc w to ſum Woiewodztwa *Podlaſkiego*, ktore w Przywileiach *reſtitutionis* ſą warowane) A ktoby z pomienionych dobr takowey Kwarty dać nie chćiał; temu do wykupna na przyſzły Seym *conſervatur terminus*; po ktorym wykupnie Luſtratorowie powinni, takowe dobra luſtrować, y wedle tey luſtracyi połowica intraty powinna bydź do Rawy oddawana, podług Konſtytucyi. *Ibid. fol. 730. §. A iż przez.*

Kamieniec y *Chmielnik*, *ad vitam poſſeſſorum*, od drugiey kwarty uwolniono. Także Gieneralſtwa, *Wielkopolſkie*, *Krakowſkie*, Woiewodztwo *Kiiowſkie*, Staroſtwo *Malbor-*

borſkie, Woytoſtwa, Szołtyſtwa, Rudy, Huty, y wśi lenne, *aut iure vaſallico* do Zamku ſłużące. *Ib. f. 729. §. Od ktorey to luſtracyi.*

A *Poſſeſſori* Staroſtwa *Trębowelſkiego*, duplę pomienioną od niego przychodzącą, *reſpectu* zpuſtoſzenia dobr Staroſtwa tego, odpuſzczono. *Ibid. f. 752. Tit. O Kwarćie Trębowelſkiey.*

Item tryplę Kwartę pozwolono. To ieſt: dwie ſymple do Radomia na dźień Gromnic, do rąk P. Podſkarbiego Kor. y Deputatow, do ſądzenia retent z Woiewodztw naznaczonych, pod warunkiem o Kwarćie, za kwitem tegoż P. Podſkarbiego, z podpiſem czterech Deputatow. A P. Podſkarbi y Deputaći, do Lwowa to, na zapłatę Moſkiewſkim ſtołecznym Zołnierzom, odwieść y oddać powinni, z inſzemi pieniędzmi, z retent y podatkow Poborowych, *ſub pœna* w Konſtytucyi *An.* 1569. o Kwarćie *interpoſita.* A trzećia Kwarta, nie połtory Kwarty, ale ſympla, w Rawie, na Swiątki, na Zołnierza Kwarćianego, oddana bydź ma. A iż Prowenty niektore ſtołu Krolewſkiego, iako Cła, Zupy, Ekonomie y Wielkorządy, ſą przez żołnierza odebrane, dla czego Kwarta z nich do Skarbu Rzeczypoſp. należąca, przez Adminiſtratory nie może bydź płacona, przeto ten dochod Rzeczypoſp. ma bydź Zołnierzowi, co te dobra trzyma, w zapłatę potrącony. Toż y o dobrach Krolowy ma śię rozumieć. Wſzakże z tych, ktore nie ſą odebrane, ma bydź Kwarta iedna ſympla teraz do Radomia zapłacona, a na Swiątki iuż iey tam dawać nie trzeba, bo na to mieyſce z Xięſtwa Pruſkiego Kwarta tam śię obracać ma. A ieźliby ktory Staroſta nowe Staroſtwo albo Dźierzawę otrzymał, Poſeſorowie, ktorzy ie trzymali, tę Kwartę płaćić będą powinni. Także z dobr, *ad rationem quingentorum millium* zaſtawnych, z ktorych poł Kwarty po te czaſy płacono, dwie Kwarćie całe ſymple maią dać, *pro hac vice*, na tenże czas do Radomia, pod temiż warunkami o Kwarćie; a trzećią Kwartę zwyczayną, poł ſymple do Rawy. Z dobr zaś, w ſtarych ſumach zaſtawnych, iż luſtrowane nie ſą, wſzyſcy Staroſtowie y Dźierzawcy do tego Poboru, ktory wedle Seymowey uchwały płaćić powinni, maią dać względem Kwarty, *pro hac vice*, po złt. piąći z łanu, *de ſuo* a nie poddani. Co do Radomia ma bydź oddawano, pod warunkiem Poborowym. O ktorych dobrach, regieſtrow w Skarbie Koronnym Poborcy dośięgać maią. *A. 1613. w Uniwerſale Poborowym. Tit. Kwarta.*

Y Iurgieltnicy, ktorzy na dobrach, w ſtarych ſumach zawiedźionych, iurgielty maią, dwie Kwarćie do Radomia, *de ſuo* zapłaćić powinni, *ſub amiſſione* tegoż iurgieltu. Iurgieltnicy zaś wſzyſcy w Koronie, czwartą część z iurgieltu powinni, na czas Gromnic, pod utraceniem iurgieltu, oddać. *Ibid.*

Znowu trypla *eodem modo* y pod temiż warunkami. A Iurgieltnicy wſzyſcy w Koronie, czwartą część Iurgieltow oddać powinni, na blizko przyſzłe Swiątki; ktore iuż nie oni ſami, ale Staroſtowie y Dźierzawcy, także Celnicy y Zupnicy, ktorzy Iurgielty, płacą, maią odwieść do Rawy, y przy Kwarćie ie zapłaćić, pod warunkiem o Kwarćie, y Iurgieltnikowi to wytrąćić z penſyi tego, albo przeſzłego roku. A kwit, z Skarbu Dźierzawcy każdemu na ten Iurgielt dany, ma go *liberum* czynić od płacenia tey czwartey częśći iurgieltu penſyonarzom, y od wſzelkiey prawney impetycyi. A w Wielk. X. Litewſk. do P. Podſkarbiego Ziemſkiego, taki Podatek ma bydź oddany, na czas Poborom opiſany. *A. 1613. w Vniwerſale Poborowym, na drugim Seymie. Tit. Kwarta.*

Potym duplę, tak iako ią oſtatnia Luſtracya ordynowała, do Rawy, na Swiątki blizko przyſzłe, na Zołnierza Kwarćianego, pozwolono. Wyiąwſzy Ekonomie w Prawie ſpecyfikowane, Zupy, Cła, Wielkorządy, y wſzyſtkie inſze prowenta Dobr ſtołu Krolewſkiego, z ktorych ſympla tylko płacona bydź ma, iako y z Dobr Oprawie Krolowy podległych. A z tych Dźierzaw albo Staroſtw, ktore arendami dożywotnemi niektorzy dźierzą, Skarb Koronny drugą Kwartę ſymplę zaſtąpić ma, albo tymże Arendarzom defalkować. *A. 1619. f. 2. Tit. O Kwarćie.*

Znowu duplę, wyimuiąc także Ekonomie Krolewſkie, y Dobra Oprawie Krolowy podległe, z ktorych zwyczayna tylko Kwarta płacona bydź ma. O Dobrach zaś, w ſtarych ſumach zaſtawnych, y o Iurgieltnikach, tak iako wyżey na Seymie pierwſzym *An.* 1613. poſtanowiono. *An. 1620. w Vniwerſale poborowym. t. Kwarta.*

Czeladź Krolewſka ſtaienna wolna od podatku tego *declaratur. Ibid.*

Po-

Potym połowicę Kwarty zwyczayney z Dobr, y Ekonomiy Krolewſkich, w Prawie ſpecyfikowanych, y z Dobr Oprawie Krolowy podległych, na S. Marćin do Rawy. Ale Deputaći y inni *uno ſalario* na obie ſeſye kontentować śię maią. *An. 1621. w Uniwerſale Poborowym. t. Kwarta.*

Potym duplę, *cùm reaſſumptione in toto* Konſtytucyi *A.* 1620. uchwalono. *An. 1627. f. 9. t. Kwarta.*

A przedtym na trzy lata, do ſtołu Krolewſkiego Kwartę taką drugą, iaka do Rawy idźie, poſtąpiono było. *A. 1591. f. 615. t. Pozwolenie Kwarty.*

Potym, Kwartę drugą taką, iaka śię do Rawy zwykła wnośić, na *Oeconomiam bellicam* naznaczono. *In Pactis Conventis* Krola Władyſława IV *A. 1632. f. 11.* §. *A iż aparat woienny.*

Toż *& in Pactis* Krola Iana Kaźimierza. *A. 1648. f. 15. A iż aparat woienny.*

Potym że Kwarta, według dawnego Prawa, nie gdźie indźiey, tylko na Vkrainnego żołnierza obracać śię ma, warowano; do ktorego woyſko Zaporowſkie regieſtrowe, w ſłużbie Rzeczypoſp. będące, należeć ma, także y ludźie z ordynacyi Xiążęćia I. M. Oſtrogſkiego, y wybrańcy Małopolſcy. *A. 1635. f. 6. t. Obrona.*

Z Boiarſkich wśi, ktore niektorzy poupraſzali ſobie, w pewnych Staroſtwach Vkrainnych, *onus* Kwarty, ponieważ barzo małą płacą, znieśiono, y aby śię, miaſto Kwarty, *ad antiquum onus ſervitii bellici* wroćiły, poſtanowiono. *Ib.*

Potym, ponieważ *ab A. 1633. poſt deceſſum & ceſſum præteritorum Poſſeſſorum*, duplę Kwartę oddaią do Skarbu Rzeczypoſp. ktorą *eâ intentione* poſtanowiono: aby śię obracała na *apparatum bellicum*, tedy aby y ta druga, *ſub pœnis* o Kwarćie dawney, oddawana była w Rawie, a potym od P. Podſkarbiego Koronnego do rąk Starſzego nad armatą, ktory ma bydź Szlachćic dobrze ośiadły *& iuratus*, tam odſyłana bydź ma, gdźie będźie aſygnacya od P. Hetmana. Ktorey Kwarty tenże nad armatą Starſzy, na żadną inſzą rzecz, *ſub pœnis* o Kwarćie, obracać nie ma, ieno na armatę y *apparatum* do niey. A na Seymie z niey śię *Ordinibus Regni*, przy liczbie Koronney, ſprawować powinien. *A. 1637. f. 8. t. Kwarta na armatę.*

Potym poſtanowiono, aby ta Kwarta druga, ktora na armatę y potrzeby do niey należące pozwolona ieſt, do rąk Starſzego nad armatą Koronną, od Deputatow w Rawie oddawana była, tak iako dawna Kwarta do rąk P. Podſkarbiego Koronnego oddawana bywa. Ktorą to Kwartę drugą, pomieniony Starſzy nad armatą, przez całe dwie lećie, na nic inſzego obracać nie ma, ieno na fundacyą tey Ekonomii woienney, żeby Cekauzy na mieyſcach ſpoſobnych pobudowane, gdźie ſtare ſą, poprawione, Prochownie poſtanowione, y dźiała ktore potrzeba przelane y oſadzone były, tudźież żeby w ſaletrach, prochach, żelazach, kulach, knotach, y inſzych do armaty potrzebach, prowizya śię porządna uczyniła. A tym czaſem, nim te dwie lećie wynidą, potrzeby woienne, y Iurgielty, y Furmany, P. Podſkarbi Koronny z publicznych podatkow prowidować będźie, iako czynił, poki tey drugiey Kwarty nie było, y do rąk to Starſzego nad armatą oddawać. A on z tey drugiey Kwarty, y z inſzych pożytkow na armatę naznaczonych, iako y z tych pieniędzy, ktore na potrzeby woienne brać będźie, tudźież z prochow, kul, knotow, na każdym Seymie rachować śię ma Rzeczypoſp. A iż według Konſtytucyi *A.* 1637. ma *dependere* od P. Hetmana, przeto za wiadomośćią iego ſzafować ma temi pieniędzmi, y tę *Oeconomiam bellicam, cum ſcitu eius inſtituet. An. 1638. fol. 13. Tit. Oeconomia bellica.*

Znowu, iż druga ta Kwarta, *pro apparatu belli* ordynowana, na Kontynuacyą budynkow, lanie dźiał, y inſze, *ad Oeconomiam bellicam*, należące armatne potrzeby, ma śię obracać. A żołdy puſzkarzow, płace furmanow corocznych obozowych, z podatkow Rzeczypoſp. prowidowane bydź maią. *A. 1640. fol. 15.* §. *A druga Kwarta. Vid. Tit. Artylerya.*

Potym warowano: aby Kwartę P. Podſkarbi Koronny na woyſko Kwarćiane obracał. *A. 1647. f. 1. t. Ordynaryyne Prowenta.*

Kwartę, tak ſtarą iako y nową, z Dźierzawy *Kamieńca* Mazowieckiego, na Staroſtwo *Łomżyńſkie* przenieśiono. *Vid. t. Fundacya.*

Potym Kwartę kwadruplę w Koronie, *in perpetuum*, poſtanowiono. Ktorą *poſt ceſſum vel deceſſum* Staroſtow y Dźierzaw, Krolewſzczow, *novi Donatarii & Ceſſionarii*, y

jus

jus communicativum, albo *in solidum* maiący, *à tempore realis suæ possessionis*, za pierwszy rok takowey posesyi swoiey, do Skarbu Rzeczypos. na czas y mieysce, Kwarcie opisane, *& sub eadem pœna & foro*, *semel pro semper* oddawać będą, inkluduiąc w to zwyczayną Kwartę, ktorą potym samę, *subsequentibus annis*, do żywota swego z Dobr onych, płacić powinni. A ieżliby kto, oddawszy kwadruplę, Roku posesyi nie dotrzymawszy, umarł; takowemu, *ductâ proportione* nie dotrzymanego czasu, nowy Donataryusz w Rawie, za komputem y likwidacyą Deputatow (zwyczayney kwarty w to nie rachuiąc) z Kwadruple od siebie przychodzącey wrocić, a ostatek tamże do Skarbu wnieść powinien. A ten Prowent osobno w Skarbie, *dempta Quarta ordinaria*, pisany bydź ma, *ut constet ratio* iego Rzeczypos. *A. 1658. f. 15. t. Auctio* prowentu Rzeczypos.

Maiąc zaś wzgląd na Dobra przez nieprzyiaciela zpustoszone, postanowiono: Iż kto, *pro annis præteritis & præsentibus*, *medietatem quartæ* do Skarbu wniesie, ma bydź wolen. A ktoby nie wniosł, lubo sam Starosta y Dzierzawca, lubo *per Factores bonorum personas nobiles*, w Grodzie własnym ma przysiąc, *in eam rotham*: *Iż ia przez te lata nie więcey, nad to, co do Skarbu wnoszę, prowentu sprawiedliwego, na czwartą część duple kwarty przychodzącego z Dzierzawy tey nie wziąłem, y żadnych przeszłych retent wziąć się nie spodziewam.* Ktorą przysięgę gdy na Rokach Ziemskich, albo Grodzkich ktoregokolwiek Powiatu, *coram integro Iudicio Terrestri*, *sive Officio Castrensi*, *debitâ solennitate* wykonaią; Trybunał Radomski onę *authenticè* produkowaną przyiąć im powinien. A *in futurum* płacenie kwarty, według teyże przysięgi, do lat czterech *inclusivè* służyć im będzie. *Ibid. fol. 5. t. Trybunał Radomski.*

A gdy *per abusum* tey Konstytucyi, przysięgami Faktorow barzo wiele kwarty odeszło było Rzeczypos. y ci, ktorzy, *exspiratis summis*, Dobra nielustrowane trzymaiąc, y wolnemi się bydź od Konstytucyi pomienioney rozumieiąc, takowey przysięgi, ani przez się, ani przez Faktorow swoich nie uczynili, y nic, albo barzo mało co, *pro arbitrio suo*, *ad rationem* Kwarty do Skarbu wnosili; tęż Konstytucyą *supplendo & declarando*, naznaczono Lustratory, do wszystkich Dobr Krolewskich, tak lustrowanych iako y nielustrowanych, po wszystkiey Koronie; y aby według odprawioney teyże lustracyi, od przyszłych Swiątek w Roku 1660. przypadaiących, każdy Starosta y Dzierzawca Kwartę do Skarbu wnośić był powinien, pod winami w Prawie opisanemi, postanowiono. Na teraźnieysze zaś Swiątki, według iuramentow, dotąd iuż *legitimè* uczynionych, y od Trybunału Radomskiego przyiętych, Kwarta wniesiona bydź ma gotowemi pieniędzmi. A ktoby nie produkował iuramentu, tedy on wykonać powinien, *in eam rotham*, iako w Konstytucyi przeszłego Seymu iest opisana. Także, ieżliby ktory nowy *Possessor*, Kwadruple na przeszłym Seymie postanowioney nie zapłacił, y Przywileiu swego w Skarbie przy płaceniu Kwarty nie produkował; taki Dzierzawy odsądzony bydź ma. Woiewodztwom, *Kiiowskiemu*, *Podolskiemu*, *Bracławskiemu*, tylko *ab An.* 1649. w Woiewodztwach zaś inszych *ab A.* 1655. takowe *abiurata*, w Trybunale y na Komisyi przyięte bydź maią. Młyn słodowy w *Gnieźnie*, na ktorym samym wszystka intrata fundowana iest, ponieważ pensyą doroczną, a oraz y Duplą Kwarty inonerowany, oboygu temu *sufficere* nie może; Lustratorowie od wielkiey Polski naznaczeni, tak Kwartę, iako y pensyą pomienioną, *ad justam taxam*, *deductis expensis Oeconomicis*, redukować będą, to iest: dwie części na duplę Kwartę, trzecią na Starostę, czwartą na pomienioną pensyą naznaczą. Także w *Inowłocławiu* Kwartę y pensyą, respektem lat teraźnieyszych, determinuią. Także y Kwartę *Pscyninka* y wielkiey *Łęki* determinuią, według Komisyi wywiedzioney, ktora *in toto approbatur*. *A. 1659. fol. 13. t. Lustratio* Dobr Rzeczypos.

O wydawaniu starey Kwarty, ktora, od dawnych czasow na zapłatę woyska Kwarcianemu iest ordynowana, *cum reassumptione* wszystkich dawnych Praw, postanowiono, aby Starostowie y Dzierzawcy wszelakich Dobr Krolewskich, Kwartę zupełnie oddawali, y wnośili do Rawy, według teraźnieyszych Lustracyi, gdzie takowe dobra lustrowano. Z tych zaś Dobr, ktore nie są lustrowane, według dawnych Lustracyi Kwartę, tak symplę iako y duplę, oddawać powinni, nie zasłaniaiąc się żadnemi dekretami, ktorebykolwiek tak *antè*, iako y potym zachodziły, gdyż wszyscy *tenen-*

tenentur płaćić ten Podatek y ći, ktorzy w ſumach iakich Dobr Krolewſkich dotrzymuią, ktoreby Konſtytucyami warowane nie były, albo na nie dekreta Seymowe nie zaſzły. A Luſtratorowie z Seymu naznaczeni luſtracye wſzyſtkie, porządnie zpiſawſzy, tam kędy iuż Dobra po Seymie przeſzłym luſtrowali, rękami ſwemi podpiſane y zapieczętowane, do Grodow pierwſzych każdego Woiewodztwa *per oblatam* podadzą. Ktore Vrzędy Grodzkie przyimować maią, bez koſztow podaiących, y one do Kśiąg aktykować. P. Podſkarbi zaś W. Koron. y po nim naſtępuiący *in futurum*, doſkonale Piſarzom Skarbowym rachunki na Seymach czynione piſać każą, iako wiele w ktorym Woiewodztwie, Ziemie, Powiećie, z ktorego Staroſtwa, albo Dźierzawy, ktoreykolwiek Kwarty płacą? y iako wiele kto daie, albo dać powinien, y kto ieſt Poſeſorem Dobr ktorych? Powinni także będą ćiż Piſarze w tychże rachunkach deklarować, iako wiele *à novis poſſeſſoribus*, lub *poſt ceſſum*, lub *deceſſum*, wchodźi takowego podatku do Skarbu? Ktore podatki Kwarćiane, *in futurum tenetur* każdy, gotowemi pieniędzmi, nie wytrącaiąc z nich zaſług ſwoich, wnośić y oddawać w Rawie do Skarbu, *ſub pœna triplicis penſionis, & privatione* Staroſtw y Dźierzaw. Ktora *pœna* śćiągać śię ma y na Detentorow, ktorzyby, według opiſanego Prawa, pieniędzy tych nie zwieźli, y onych nie oddali, na czas w Prawie opiſany. Z tych zaś Dobr, ktore *merè* ſą *in hoſtico*, nie powinni będą Staroſtowie y Dźierzawcy płaćić Kwarty, aż *ad poſſeſſionem realem* ich przyidą. Ktorzy iednak iuż *ad poſſeſſiones* przyſzli, doſkonale Kwartę oddawać powinni do Skarbu, chyba żeby kędy zpuſtoſzone Staroſtwo albo Dźierzawa była. Co każdy trzymaiący Dobra iakie komprobować ma, według Konſtytucyi *A. 1658. Iż ſprawiedliwie dwie częśći intraty wnośi do Skarbu, a ſobie trzy częśći tylko zoſtawuie.* Woiewodztwom *Pruſkim*, ponieważ przez woyny teraźnieyſze, zpuſtoſzone ſą Staroſtwa y Dźierżawy, toż prawo ſłużyć ma. Podſkarbiego W. Koron. y Naſtępcow iego powinność ieſzcze będźie, po zaczęćiu Seymu ſześćniedźielnego, rachunki piątego dnia zaraz z Kwarty czynić, y delatę Retentorow Kwarty oboiey na rachunkach oddać kazać. A ieżliby delaty nie oddał; wolno będźie Poſłom Ziemſkim upomnieć śię *privationem* Vrzędu iego. Seſyi Rawſkiey *& itinerantibus ſecuritas* taka, iako Trybunałowi Koronnemu ieſt opiſana, bydź ma. Deputaći tameczni przy Vrzędźie Grodzkim Rawſkim *ſine quavis appellatione* moc zupełną maią. Na oſtatek Luſtracye kończyć pomienionym Luſtratorom kazano. A ktorzyby *ob legalitatem* ziechać nie mogli; Krol I. M. na mieyſcu ich inſzych *conſtituet. A. 1661. f. 6. Tit. O ſtarey Kwarćie.*

Stoſuiąc śię do punktow y porządku namowionego *in A.* 1632. na Elekcyi Krola Władyſława IV. y reaſumuiąc *tam in toto, quàm in omnibus quibusvis particulis*, Konſtytucye *A.* 1637. 1638. 1640. 1641. (*quam 1641. vide infra*) poſtanowiono: aby Kwarta druga z Dobr Krolewſkich oddawana była, pieniędzmi gotowemi doſkonale, a nie żadnemi kartkami, y na nic inſzego nie obracała śię, ieno na *Oeconomiam bellicam*, y porządne wyprowadzenie armaty w pole. Ktora to Kwarta dupla, przy Kwarćie pierwſzey, na woyſko Kwarćiane ordynowaney, w Rawie oddawana bydź powinna, według luſtracyy świeżo odprawionych. Deputaći zaś z Seymow do odbierania naznaczeni, oddawać ią będą do Starſzego nad Ekonomią woienną, albo Namieſtnika, za kwitami iego, ktore kwity do P. Podſkarbiego W. Koron. oddawane bydź maią. *Non derogando* nic ſtarey Kwarćie, ktorą tenże P. Podſkarbi W. Koron. dyſponować ma. *Ibid. f. 7. Tit. Rewifikacya nowey Kwarty.*

Kwartę żeby każdy Dźierzawca w Rawie czaſu naznaczonego płaćił, *Lege perpetuâ* warowano. A ktoby iey na czas pomieniony, *exceptis caſibus in Lege expreſſis*, nie zapłaćił; tedy tamże w Rawie, *poſt determinatum tempus* wybierania, Piſarz Skarbowy delaty zpiſać y z podpiſem Deputatow do Kwarty naznaczonych, do Grodu Rawſkiego oddać powinien. Ktore to Staroſtwa y Dźierzawy, iako *ipſo iure vacantia, benè meritis*, y na Artyleryą, wolno będźie Krolowi na Seymie konferować. A takowe Dobra przez Piſarza Skarbowego, *mediante Inventario*, odbierane y temu, komu ie Krol konferować będźie, oddawane bydź maią, a poſeſyi bronić nikt nie ma, *ſub pœna perpetuæ bannitionis*, w Trybunale Koronnym, *inter cauſas Fiſci publicandæ*. Czego Izba Poſelſka na początku Seymu przy wakancyach upominać śię powinna, y *executionem* tego *urgere*. A ktoby odtąd Dobr takich zadłużonych

za konſenſem Krolewſkim ceſyą otrzymał; ten z nich retenta wſzyſtkie Kwarty, *ab A.* 1649. aż do tego czaſu, *ſub pœnis & foro Legibus deſcriptis*, Skarbowi zapłacić powinien, *ſalva eidem Ceſſionario vindicatione* tego u Retentorow, albo ich Sukceſorow, *& executione*, według delat Skarbowych, y kondemnat od Inſtygatora Koronnego otrzymanych. Kancelarye zaś Koronne niepowinne wydawać konſenſow *ad cedendum de bonis*, poki nie będźie doſkonale *deductum* kwitami Skarbowemi, że z Dobr tych, dawnieyſzych y świeżſzych czaſow, Kwarta zupełnie wydana ieſt. Woiewodztwa, *Kiiowſkie*, *Bracławſkie*, *Czerniechowſkie* tę Kwartę, *à reinductione ſui*, płaćić maią, także część *Podolſkiego*, za laſem *Niedobor* nazwanym. *A. 1667. f. 4. Tit. Umocnienie warunku o Kwarćie.*

Ktoby z PP. Senatorow, lub Poſłow Ziemſkich, nie zapłaćił do Skarbu Kwarty należącey; ma potym *voce activa carere* na Seymie, poki *non ſatisfaciet* Skarbowi. Toż śię ma rozumieć o Ekonomiach Dobr Krolewſkich ſtołowych y Krolowy. *Ibid.*

Na Staroſtwie *Liwſkim*, ieżliby iakie retenta, przez Vr. Franćiſzka *Brochowſkiego* zatrzymane, pokazały śię, warowano, że one, nie Vr. Marćin *Oborſki* Staroſta Liwſki, ale tenże Vr. *Brochowſki* wypłaćić powinien będźie. *Ibid.*

Skarb Koronny *in futurum* nie z Kwarty, ale z inſzych ordynaryynych Rzeczypoſp. prowentow, *expenſa deducere* powinien. A Kwarta ſtara y kwadrupla, na ſamę tylko zapłatę woyſku, przez ręce Piſarza Polnego Koronnego iść ma. Wyiąwſzy nową Kwartę, na Artyleryą poſtanowioną. *Ibid. fol.* 10. §. *A że z dawnego opiſania.*

Qwarty oboiey, ſtarey y nowey, ſtare retenta, na wypłacenie długu Vr. *Wolfom* naznaczono. *vid. Tit. Suma.*

Qwartę z Staroſtwa Przemyſkiego Luſtratorowie *in A.* 1671. poſtanowić mieli. *vid. Tit. Luſtracya.*

Qwarty płaćić nie powinien Staroſta Przemyſki od penſyi, ſobie na Iurydykę naznaczoney. *A. 1673. f. 33. Tit. Luſtracya Przemyſka.*

Z Dźierżaw Krolewſkich Woiewodztwa, *Ruſkiego* y *Wołyńſkiego*, połowicę tylko Kwarty znieść do Skarbu kazano; w Powiećie zaś Trębowelſkim tylko *ad rationem.* Co do przyſzłey Luſtracyi, ktora od Rzeczypoſp. naznaczona będźie, trwać ma. *A. 1676. f. 28. Tit. Deklaracya o Kwarćie.*

Znowu, iż Dobra Krolewſkie w *Trębowelſkim*, *Krzemienieckim*, Powiećie, w Ziemie *Halickiey*, y w Powiećie *Zydaczowſkim*, *reſpectu deſolationis* onych, *per hoſtilitatem*, *ad rationem* tylko Kwarty, wnośić powinne, inſze zaś Dobra, ktorych mniey *hoſtilitas* dośięgła, połowicę, a kędy żadna, zpełna Kwartę wnioſą. Czego Dźierżawcy iuramentami w Grodach właſnych wykonanemi, w Skarbie przy płaceniu Kwarty dowodźić maią. *A. 1677. f. 10. Tit. Deklaracya Kwarty.*

Qwarty uiąć od Staroſtwa *Opoczyńſkiego*, za odpadnieniem wśi *Malczyc*, na fundacyą Kośćioła *Studźieńſkiego* obroconey, Luſtratorom *eo nomine* do teyże wśi deputowanym zlecono. *vid. Tit. Luſtracya.*

Z Kwarty ſtarey, ſto czternaśćie tyśięcy, do Hyberny przydać naznaczono. *vid. Tit. Woyſku Hyberna.*

Qwartę, *ſub Interregno A.* 1648. do rąk P. Podſkarbiego Koronnego oddać *pro una vice* pozwolono, dla tego, iż dla niebezpieczeńſtw do Rawy wſzyſcy ziechać śię nie mogli, deklaruiąc: że kwit od tegoż P. Podſkarbiego otrzymany, takiey wagi bydź miał, iakoby był w ſamey Rawie dany. *Ibid. f.* 7. §. *A iż dla tych.*

Ad *poſſeſſionem* wſzelakich Dobr Rzeczypoſp. *poſt deceſſum* przychodzący, inaczey onych obeymować nie ma, tylko ażby wprzod przez Vrząd Skarbowy inwentowane, y oddane mu były. Według ktorych inwentarzow, takowe dobra *Succeſſores* zmarłego Poſeſora Skarbowi oddawać powinni będą; a Skarb nowym Donataryuſzom. A cokolwiekby śię intraty znalazło, *intra hoc tempus*, nim śię *Tenutario* doſtanie; to wſzyſtko do Kwarty ma bydź oddano. *An. 1641. fol. 12. Tit. O podawaniu Dobr Rzeczypoſp.*

Qwartę w W. X. Lit. na rok ieden, na poratowanie Stołu Krolewſkiego, *non derogando iuribus cujusvis*, pozwolono, takim ſpoſobem: aby w Wilnie, od dnia S. Iana, do dwu niedźiel oddana była do P. Podſkarbiego Wielk. X. Litewſk. albo Subſtytuta iego z Krolewſzczyzn, (wyiąwſzy Grodno y Brześćie, y

te

te Dobra, z ktorych nie za arendą liczba do Skarbu na każdy rok idźie, y ktore O-prawie Krolowy podległe są) za przyśięgą Vrzędnikow, albo według rewizyi, pod zapłaceniem sowito na Seymie, gdy kto o niewydanie oney pozwany będźie. *A.1590. f.585. t. Kwarta.*

Potym dwie czwarte częśći prowentow, takimże sposobem, y pod takiemiż warunkami pozwolono, na znieśienie Zołnierza zkonfederowanego, deklaruiąc: że y Iurgieltnicy połowicę Iurgieltow swoich na czas pewny ustąpić maią; a to od Swiątek do dwu niedźiel *inclusivè*. *Excipiuntur* od tego Ekonomie Krolewskie, myta stare y Dobra oprawie Krolowy podległe. *A.1613. w Uniwersale poborowym.*

Znowu toż pozwolono. A ktoby tey Donatywy nie zapłaćił; *pœnâ privationis Capitaneatûs*, według prawa Koronnego, ma bydź karany. *An. 1613. na drugim Seymie, w Uniwersale poborowym.*

Potym, tylko Kwartę symplę *nomine* Donatywy, (*iako do tych czas practicatur*) pozwolono, inkluduiąc Iurgieltniki, sposobem iaki wyżey. *An. 1620. w Uniwersale poborowym.*

Taką Donatywę Symplę ordynowano potym, na zporządzenie municyi, płacenie ludźiom y furmanom, przy armaće będącym, tak żeby P. Podskarbi Starszemu nad armatą, za wiadomośćią Hetmańską y asygnacyami, na przysposobienie armaty, *secundum rationem necessitatis*, z tego prowentu dodawał sumptu. *A. 1653. f. 12. t. Donatywa.*

Z Woiewodztw sądowych intratnych, *ab hinc* ten podatek do Skarbu, *Possessores novi* oddawać powinni będą. *Ibid.*

P. Podskarbi w listach podawczych, ktore na intromisye w Dźierżawy y Daniny *Donatariis Regiis*, z należnośći Vrzędu swego, wydawać będźie; Donatywę symplę *ab hinc* wyrażać y specyfikować ma, według kwitow Skarbowych, aby śię nikt niewiadomośćią nie zasłaniał. *Ibid.*

Znowu: iż Skarb nie ma tey Donatywy na nic inszego obracać, ieno na aparat woienny, według dawnego prawa, za wiadomośćią y asygnacyami Hetmana w W. X. Lit. *A.1659. f. 6. t. Kwarta.*

Gdy wiele było zpustoszonych Dobr Krolewskich po woynie, ktore nie mogły *correspondere* w prowenćie dawnym; postanowiono, aby był wolen, kto *pro annis præteritis & præsenti medietatem* wnieśie. A ktoby nie mogł y tego *ratione* zpustoszenia oddać; tedy ile może, ma wnieść, Starosta y Dźierżawca przez śiebie samego, lub *per Factores bonorum*, Szlachtę ośiadłą tamże, w Trybunale, *prævio iuramento in eam rotham: Iż ia przez te lata nic więcey nad to, co do Skarbu wnoszę, prowentu sprawiedliwego, na Kwartę symplę przychodzącego, z Dźierżawy tey nie wźiąłem, y żadnych przeszłych retent wźiąć śię nie spodźiewam.* A *in futurum* płacenie Kwarty, według teyże przyśięgi, do lat czterech *inclusivè*, od porachowania śię w Skarbie, służyć im będźie. Z tych iednak Starostw y Dźierżaw, ktore pod nieprzyiaćielem zostawały, *Possessores* sprawować śię nie powinni, ieżli ich *ullo prætextu* nie trzymali. *Ibid.*

Nie przyszło do płacenia podatku tego aż dotąd, dla woyny Rzeczyposp. co raz większey, y Dobr dezolacyi. Reasumowano tedy pomienioną Konstytucyą 1659. y onę do lat 4. prorogowano. *A.1667. f.61. t. Sympla.*

Potym postanowiono, aby wszyscy *Tenutarii* Wielk. X. Litewsk. z kwitami, a ieżeliby te poginęły, z Inwentarzami, na przyszłey Komisyi stawali; za przeszłe aż dotąd lata, *ante hostilitatem*, według dawnego prawa; *tempore* zaś *hostilitatis*, według pomienionych Konstytucyy *A.*1659. & 1667. zapłaćili; a napotym, według postanowienia y porachowania śię na Komisyi, ten prowent zawsze płacony bydź ma. *A. 1670. f. 50 t. Kwarta sympla.*

Nie przyszło to *ad effectum*. Przeto wszyscy Dobr Rzeczyposp. *possessores*, pewną kwotę, z swoiey własney intraty, *ad proportionem* iednego podymnego, według iuramentow swoich, *pro præterito*, do Skarbu Wielk. X. Litewsk. w dźień S. Iana Krzćićiela, *sub pœna triplicis pensionis*, *in Iudicio Tribunalitio exsolvenda*, dadzą. O co iuż więcey turbowani bydź nie maią. Dla dalszego zaś *in futurum* porządku tey Donatywy sympli w Wielk. X. Litewsk. wszyscy Dźierżawcy tychże Dobr, kwity y Inwentarze Dźierżaw swoich, na przyszłym Trybunale Skarbowym, *sub privatione Capitaneatûs*, produkować będą. Z ktorych Deputaći od Rzeczyposp. naznaczeni, słu-

ſłuſzną iaką, *ratione* tey Symple, wźiąwſzy proporcyą, kwotę pewną tey Donatywy, iakaby na potym płacona bydź miała, z każdey Dźierzawy namowią, y tego poſtanowienia ſwego *relationem* Rzeczypoſp. na Seymie naypierwſzym uczynią, ktory Seym, *ex conſenſu communi*, *legem perpetuam formare* będźie mogł. A ktorzy maią kwity, tedy *in poſterum*, według kwitow, Symplę płaćić powinni będą. *A. 1673. fol. 4. t. Sympla.*

O tymże. *A. 1676. f. 11. t. Kwarta Sympla.*

Potym, gdy y to przyiść nie mogło *ad effectum*, *pro perpetua lege* poſtanowiono: aby wſzyſcy Staroſtowie y *Tenutarii* Dobr Krolewſkich, pewną kwotę, z ſwoiey właſney intraty, *ad proportionem* iednego podymnego *in Anno 1667.* zaprzyśiężonego, do Skarbu Wielk. X. Litewſk. *quotannis*, w dźień S. Iana Krzćićiela, wnośili. Ktoremu terminowi Skarb *attendere*, y przez niedźiel cztery ten podatek *excipere*, powinien będźie. A ktoryby *intra præfixum tempus* nie oddał, y prawu temu doſyć nie uczynił; *privationi* Staroſtwa *ſubiacebit*. O co *forum* w Trybunale Skarbowym, albo za niedoyśćiem Trybunału tego, na Seymie, *ad inſtantiam Inſtigatoris*, z delaty Skarbowey. Ktorego prawa *executio ab anno* 1673. na teraźnieyſzym Trybunale Skarbowym ma *extendi*; y iuż za przeſzłe lata tym ſpoſobem Skarb, od wſzyſtkich Poſeſſorow Dobr w W. X. Lit. ten podatek przyimować będźie, y *in futurum* tymże porządkiem, ten prowent na Artyleryą ma bydź wydawany. Ktorzy zaś kwity *ante produxerunt* y na przyſzłym Trybunale Skarbowym *producent*; według kwitow Symple *nomine Donativi* płaćić powinni będą, y iuż *de hoc genere* podatku na Artyleryą nie ma bydź na przyſzłych Seymach żadney dyſkwizycyi. A do tego podatku Ekonomie y Leśnictwa, *ad menſam Regiam* należące, z Dożywotnikami należeć nie maią, ani do hybern. A *ex Tenutariis* żaden w woyſkach zoſtaiący, tego podatku w zaſługach ſobie potrącać nie ma, *ſub amiſſione* Dźierzawy. O co *forum* w Trybunale Skarbowym y Komiſyi, *tanquam cum Retentoribus*. *A. 1677. f. 11. t. Warunek y czas.*

O tymże. A ktoryby *ex Donatariis*, ani winnego podatku Kwarty, lub *in termino* S. Iana, lub podczas Skarbowego Trybunału, nie wnioſł, ani wyrachował; ten *pœnæ privationis bonorum*, według Konſtytucyi *anni* 1677. *ſuccumbet*. Ktore *benè meritis* po zprzećiwnych rozdawane bydź maią; a Przywileie na nie Krolewſkie wzruſzone nie będą. *A. 1678. f. 3. t. Trybunał Skarbowy W. X. Lit.*

Reaſumowano *ſuperiores annorum* 1677. & 1678. *Conſtitutiones*, *cum pœnis*. *A. 1683. f. 10. t. Kwarta ſympla.*

Retentores od R. 1673. *ſub pœnis*, *in A.* 1677. *deſcriptis*, Kwartę do Skarbu za wſzyſtkie lata, na S. IAN w przyſzłym Roku oddawać powinni. *Forum* Trybunał Skarbowy. *In futurum* iako ma bydź, y według ktorey Konſtytucyi płacona? determinacyą do przyſzłego Seymu odłożono. K. Lit. *A. 1685. f. 2. Tit. Kwarta.*

Poſeſſorowie Dobr Krolewſkich, zatrzymane Kwarty od R. 1699. y Kwadruple, aby do *Rawy* komportowali, *unâ cum Iuribus ſuis*, *ſub amiſſione eorundem Iurium & bonorum*, *diſtributivæ Iuſtitiæ Regiæ ſubiiciendorum*. *A. 1710. Poparćie Konſ. Sendom. f. 73. Tit. Deputaći do Kwarty.*

Q W I T Y.

QWity, przed Księgami Grodzkiemi z wſzelakich zapiſow y rzeczy czynione y zapiſane, tak ważne bydź maią, iako Ziemſkie. *An. 1589. fol. 519. Tit. Kwity Grodzkie.*

Qwit Potomkom Kniaźia Łukaſza *Swierzkiego* od Rzeczypoſp. na Seymie *A.* 1598. dany aprobowano. *A. 1611. f. 45. Tit. Aprobacya Kwitu.*

Qwit Vr. Andrzeiowi Staniſławowi *Sapiehy* Staroście Rygſkiemu, od Skarbu Rzeczyp. z pięći tyśięcy złt. przez Towarzyſtwo chorągwie iego przebranych, y z proceſow o ten dług. *A. 1638. f. 49. Tit. Znieśienie Proceſow.*

Qwit Vr. Staniſławowi *Gaiowſkiemu*, z podatkow; a *ratione reſidui*, *ſalva* Skarbowi zachowana. *A. 1643. f. 5. Tit. Koekwacya.*

Qwit rzemieślnikom Krakowſkim, względem podatkow. *An. 1643. fol. 6. §. Rzemieślniki.*

Także

Także Woiewodztwu Krakowskiemu, y tym, ktorzy tego Woiewodztwa pieniądze w swoiey dyspozycyi mieli, a kwity dostateczne otrzymali. *Ibid.* §. *A iż.* *Tamże y inne Woiewodztwa y Ziemie kwitowane są.*

Qwit gieneralny I. M. P. Bogusławowi *Leszczyńskiemu* Podkanclerzemu Koronnemu, y Potomkom iego, z rachunkow Vrzędu Podskarbstwa, na ktorym przedtym był. *A. 1659. f. 36. Tit. Kwit Wielm. Podkanclerzemu Koronnemu.*

I. M. P. Wincentemu Korwinowi *Gąśiewskiemu* Podskarbiemu W. W. X. Lit. takiż. *A. 1659. f. 7. Tit. Approbatio.*

Takiż I. M. P. Ianowi Kaźimierzowi *Kraśińskiemu* Podskarbiemu W. Koron. *salvâ connotatione* pewnych sum, w tychże rachunkach produkowanych, &c. *A. 1662. f. 22. Tit. Kwit.*

I. M. P. Ianowi Andrzeiowi *Morsztynowi* Podskarbiemu W. Koron. takiż. *A. 1676. f. 44. Tit. Kwit.*

Znowu temuż takowyż; *salvâ connotatione* pewnych sum, przez Deputaty do kalkulacyi naznaczonych, *per Iudicium* Trybunału Skarbowego *decidenda An. 1678. f. 8. Tit. Kwit.*

I. M. P. Hyronimowi Kryszpinowi *Kierszensteinowi* Podskarbiemu W. W. X. Lit. takiż. *A. 1667. f. 63. Tit. Liczba Skarbu W. X. Lit.*

A liczba Vr. Gabryela *Kimbara* Skarbnego W. X. Lit. od Seymu *A.* 1662. aż do objęćia Vrzędu P. Podskarbiego W. X. Lit. do przyszłego naybliższego Seymu odłożona &c. *Ibid.*

Znowu temuż I. M. P. *Kierszensteinowi* takiż kwit. *An. 1670. fol. 51. Tit. Approbatio* Liczby.

Temuż ośmdźieśiąt y ieden tyśięcy, trzysta y ośmdźieśiąt zł. nad perceptę u rożnych Kredytorow zaćiągnione y wydane, odebrać pozwolono z podatkow Rzeczyposp. extraordynaryynych, na Seymie *Electionis* Krola I. M. Michała, y na teraźnieyszym uchwalonych; nie tykaiąc śię iednak Podymnych, na zapłatę woysku W. X. Lit. na tym Seymie namowionych, *sub pœna solutionis de suo. Ibid.*

Znowu temuż takiż. A liczba z Vchwał *A.* 1673. tak podymnych 15. iako y extraordynaryynych prowentow, także z Vchwał *Convocationis An.* 1674. Podymnych śiedmiu, do blizko przyszłego Seymu odłożona. *A. 1676. fol. 10. Tit. Aprobacya liczby.*

Qwit I. M. P. Krzysztofowi *Pacowi* Kanclerzowi W. W. X. Lit. z administracyi Vrzędu Skarbowego, *sub tempus captivitatis* w Moskwie P. Podskarbiego W. W. X. Lit. odprawionego. *A.* 1659. *f.* 7. *Tit. Approbatio* Liczby.

Qwit I. M. Pani Magdalenie *Gąśiewskiey* Podskarbiny y Hetmanow y Polney W. X. Lit. z percepty pieniędzy Rzeczyposp. na I. M. X. *Białozora* Biskupa Wileńskiego zabraney. *A. 1667. f. 62. Tit. Kwit W. Gąśiewskiey.*

Qwit I. M. P. Stefanowi *Czarnieckiemu* Woiewodźie Ziem Ruskich, y Potomkom iego, z sumy sześćdźieśiąt tyśięcy złt. z złota Skarbu Koronnego wyrobioney, a przez tegoż I. M. P. Woiewodę z Menice Krakowskiey odebraney, y na rożne Rzeczyposp. potrzeby, podczas obleżenia Krakowa od Szwedow, wydaney y wyrachowaney. *A. 1661. f. 23. Tit. Kwit Wielm. Woiewody Ruskiego.*

Qwit gieneralny Vr. Ianowi Dobrogostowi *Kraśińskiemu* Referendarzowi Koron. z Vrzędu Podskarbstwa Rodźica iego, niegdy I. M. P. Iana Kaźimierza *Kraśińskiego* Podskarbiego W. Koronn. *A. 1676. f. 44. Tit. Kwit Vr. Referendarzowi.*

Qwit Vr. Michałowi Kryszpinowi *Kierszensteinowi* Pisarzowi Wielk. X. Litewsk. Polnemu, z uczynienia dostatecznego rachunku, z sumy sta dwudźiestu tyśięcy, y złotych czterech, groszy śiedmiu, pieniędzy dźiewiąći, podług Konstytucyi *A.* 1676. A *de proprio* nad to wydane dwadźieśćia tyśięcy złt. ratami, z podatkow extraordynaryynych, tak dawnych iako y następuiących, z Skarbu W. X. Lit. wypłaćić mu naznaczono. *A. 1677. f. 13. Tit. Approbatio* Liczby.

Qwit I. M. P. Benedyktowi *Sapieby* Podskarbiemu W. Wielk. X. Lit. z uczynienia dostatecznego rachunku, z podatkow Rzeczyposp. wszystkich. Także Antecesorowi iego, y Sukcesorom. *A.* 1678. *f.* 9. *Tit. Approbatio* Liczby.

Qwit W. Benedyktowi Pawłowi *Sapieźie* W. Podskarbiemu Lit. *ab A.* 1670. *ad A.* 1683, z percept y dystrybut za Podskarbstwa iego y z sumy 400000. złt. woysku W. X. Lit. od

od Cesarza IMCi Chrześćiańskiego *pro subsidio* w R. 1683. danych y wyliczonych, iemu y sukcesorom iego *in perpetuum.* K. Lit. *A. 1685. fol. 6. Kwit W. Podskarbiemu W. X. Lit.*

Qwit W. Marcinowi *Zamoyskiemu* Podskarbiemu W. Kor. z Vrzędu Administracyi Skarbu Kor. dany. *A. 1685. f. 10. Tit. Kwit.*

Qwit sukcesorom W. Marcina *Zamoyskiego* Podskarbiego W. Koron. ze wszystkich ordynaryynych Rzeczypospolitej prowentow y innych sum wszelkich od R. 1684. 1. Lipca do podobnegoż dnia 1689. za dostatecznym rachunkiem dano. *A. 1690. fol. 15. Tit. Kwit.*

Qwit W. Xćiu *Czartoryiskiemu* Woiewodźie Sendomirzkiemu z sumy 1333333. zlt. y 10. gr. podług Konstytucyi R. 1678. ordynowaney, wiecznemi czasy dany. *A. 1690. f. 14. Tit. Kwit.*

Qwit Iaśnie W. Kaźimierzowi Ianowi *Sapieźie* Woiewodźie Wileńskiemu Hetmanowi W. Lit. z trzećiey częśći sumy dwoch milionow, do dyspozycyi Rzeczyposp. przypadły, dano, *cum assecuratione* wypłacenia długu onemu winnego; cztery kroć sto tyśięcy dźiewięćdźieśiąt trzy tyśiące czterdźieśći y trzy zlt. K. Lit. *A. 1690. f. 8. Tit. Kwit.*

Qwit w Benedyktowi Pawłowi *Sapieźie* Podskarbiemu W. Lit. dano, y sumy nad perceptę wydaney więcey, niż trzykroć śiedmdźieśiąt trzy tyśiące, sto czterdźieśći y dźiewięć zlt. 25. gr. 2. pieniążki, refuzyą z extraordynaryynych podatkow naznaczono K. Lit. *A. 1690. f. 10. Tit. Kwit W. Podskarbiemu Lit.*

Qwit Gieneralny I. W. Hyronimowi *Lubomirskiemu* Kasztelanowi Krakowskiemu, Hetmanowi, a przedtym Podskarbiemu W. Koronnemu, z percepty y Expens Skarbowych, od 1. Lipca 1692. aż do 30. Czerwca 1699. za dostatecznym śię wyrachowaniem przed stanami Rzeczyposp. dano, y od wszelkich impetycyi onego *cum Successoribus ejus* wiecznymi czasy uwolniono; *salvis summis repetibilibus* w Rachunkach *expressis*, przez Vr. Instygatora Kor. w Trybunale Skarbowym od Retentorow *vindicandis.* *A. 1703. f. 16. Tit. Kwit.*

Qwit Vr. Krzysztofa *Sulistrowskiego* Marszałka Stanow zkonfederowanych W. X. Lit. *de omnibus perceptis* z Dobr stołowych IKMći, Ziemskich y innych, *sub tempus revolutionis & de expensis*, *securitatem*, zdrowia, honoru, y fortun iego samego, y sukcesorow iego warowano. K. L. *A. 1717. f. 3. Tit. Trybunał Skarbowy W. X. Lit.*

Qwit Sukcesorom W. Benedykta *Sapiehy* Podskarbiego W. X. Lit. *ex ministerio* skarbu dano, *Decreta exinde promanantia* zkasowano. K. L. *A. 1717. fol. 13. Tit. Kwit Sukcesorom.*

Qwit W. Ianowi Ierzemu *Prebendowskiemu* Podskarbiemu W. Koron. od początku Vrzędu iego gieneralny dano. *A. 1726. f. 56. Tit. Kwit.*

Qwit Sukcesorom W. niegdy Hyronima Augusta *Lubomirskiego* Podskarbiego W. Kor. z Vrzędu Podskarbstwa iego gieneralny dano. *An. 1726. fol. 57. Tit. Kwit Vr. Lubomirzkim.*

Qwit W. Stanisławowi *Poniatowskiemu* Podskarbiemu W. Lit. z Podskarbstwa *à* 1. *Martii* 1723. *ad* 1. *Martii* 1727. za cztery lata, dano. K. Lit. *An. 1726. fol. 103. Tit. Kwit W. Stan. Poniatowskiemu.*

Qwit I. W. Ludwikowi *Poćieiowi* Woiewodźie Wileńskiemu Hetmanowi W. Lit. z Podskarbstwa W. X. Lit. dano. K. L. *A. 1626. f. 104. Tit. Kwit I. W. Ludwikowi Poćieiowi.* W kwitach sumy Exaktorowie, co z ktorych dobr wezmą, specyfikować powinni. *vid. Tit. Podatki.*

Qwity w Woiewodztwie Ruskim z podatku. *vid. Ibid.*

RABOWNICY.

vid. Tit. Swawolni Ludźie.

RACHUNKI.

Rachunki Miast. *vid. Tit. Miasta.*

Rachunki Woiewodztw, Ziem, Powiatow. *vid. Tit. Podatki.*

Rachunki Poborcow. *vid. Tit. Podatki.*

RANY.

RANY.

RAny z ruśznice sowito maią bydź płacone. *An. 1557. fol. 10. §. Ktoby śię tego wa- żył.* *Herburt. f. 324. tit. Pyxides.*

Znowu: iż rany Szlacheckie sowito maią bydź płacone; to iest: krwawa grzywien dwadźieśćia, a śina groszy sześć, z winą sądową; oblicżna znaczna krwawa, grzywien trzydźieśći; ućięćie palca każdego, grzywien trzydźieśći; wybićie zęba każdego, grzywien dwadźieśćia; chromota wieczna ręki, nogi, oślepienie, ućięćie nosa, tak maią bydź płacone, iako poł głowy. O co *præscriptio* iść ma do lat trzech. *A. 1588. f. 462. Tit. O ranach Szlacheckich.*

A ktoby śię Szlachćicem czynił nie będąc niem, a byłby raniony, gdy śię to *ex scrutinio* pokaże, rany nie maią bydź płacone. A ktoby o takich rany fołdrował; takowy ma zapłaćić winę sto y dwadźieśćia grzywień, także rok y sześć niedźiel na dnie w wieży śiedźieć. *A. 1557. f. 10. §. Gdźieby kto.*

Potym, o ranach postanowiono tak: gdyby Szlachćic Szlachćica z ruśznice ranił umyślnie, a *ex scrutiniis* pokazałoby śię to *manifestè;* ma bydź na nim zkazana *pœna perpetuæ bannitionis*, na Rokach Grodzkich oney Ziemie, albo Powiatu, gdźie śię to stało, choćiażby nie był *possessionatus* oney Ziemie, albo Woiewodztwa. A to w *Płockim, Mazowieckim, Podlaskim* y *Rawskim* Woiewodztwach. *A. 1598. f. 707. Tit. O mężoboystwie.*

Było to do czasu, w pomienionych Woiewodztwach; ale potym reasumowano to wiecznie na wszystką Koronę, y Wielk. X. Lit. y Vrzędom Grodzkim, Ziemskim, Mieyskim, a w Prusiech Woiewodzym, *sub pœna centum marcarum instiganti solvenda, exsequi* to kazano. O co *forum cum quolibet Iudicio & Officio* na Trybunale, *inter causas Officii* będźie. *A. 1611. f. 3. Tit. Deklaracya.*

Gdyby Szlachćica w karczmie, z chłopy w rzędźie śiedzącego y piiącego, Kmieć ranił, takowe rany nie maią bydź sądzone. A ieźliby Szlachćic ow do tego śię nie znał, żeby go Kmieć w karczmie bił; tedy on Kmieć z Gospodarzem y Woytem, y Ławnikami, ieźliby w oney wśi byli, y z innemi Kmiećiami, albo z piąćią świadkami samoszost, ma na to dowod uczynić, iż onego Szlachćica w karczmie bił; a tak gdy to uczyni ow Kmieć od win y płacy onego bićia będźie wolen. *w Except. Mazow. A. 1576. f. 310. Tit. O ubićiu Szlachćica.*

Tę Konstytucyą, Woiewodztwa, *Podlaskie* y *Ruskie*, przyięły. *Ibid f. 22. Tit. Rany Szlacheckie.*

Rany wszelakie krwawe y śine znaczne, w Powiećie *Drohyckim*, maią bydź ważne, na ktore konwikcya ma bydź Aktorowi; a na drugie nieznaczne odwod pozwanemu iść ma. *Aliàs* gdyby śię *calumnia* na Aktora pokazała, ma w niey zostawać. *An. 1611. f. 23. Tit. Causæ vulnerum.*

Potym pomienioną Exceptę Mazow. na rany y zabićie Szlacheckie w karczmie, także y Konstytucyą *A. 1611. sub Tit. Causæ vulnerum*, Woiewodztwo Lubelskie przyięło. *An. 1613. fol. 12. Tit. O ranach, y zabićiu Szlacheckim w Karczmie, w Woiewodztwie Lubelskim.*

Także Ziemia *Łomżyńska. Ibid. f. 19. Tit. Rany.*

Także Ziemia *Bielska. A. 1633. f. 52. Tit. Dochodzenie.*

Także Ziemia *Mielnicka. A. 1635. f. 36. Tit. O dochodzeniu.*

Także Ziemia *Rożańska* y *Makowska. A. 1635. f. 42. Tit. Rany.*

Także Ziemia *Wiska. A. 1647. f. 31. Tit. Rany.*

Rany *Plebeiorum*, *in duplo* maią bydź płacone, to iest: nad Statut *A. 1581. f. 372. Tit. O mężoboystwie.*

O tymże. *A. 1631. f. 19. Tit. Taxa capitis plebeiorum.*

Gdyby Szlachćic Szlachćica na roboćie, u roli, żniwa, łąk, stoiącego przy swoich, albo Pana swego, kmiećiach, albo też samego robiącego gwałtem naszedł y bił. &c. *vid. Tit. Mężoboystwo.*

Za rany poddanego przy roboćie zadane, Szlachćic ktory ranił powinien dać grzywien dźieśięć, y Panu iego *totidem. w Except. Mazowieckich. A. 1576. f. 308. Tit. O ubićiu.*

Rany y chromotę okrutnie zadaną, wedle Prawa pospolitego, pokonany w Sądźie Ziem- skim

ſkim ſwego Powiatu Szlachćic Szlachćicowi ſowito ma płaćić, y w wieży na dnie śiedźieć, we cztery niedźiele po Dekrećie. A ieźliby Kmiećiowi śię to od Szlachćica doſtało, *contra plebeium propior citatus* Szlachćic, odprzyśiąc śię z piąćią świadkami *in genere* ſobie rownemi, iako nie okrutnie to uczynił; zapłaćić iednak, według Prawa, Panu y Stronie powinien będźie. *Ibid. fol. 309. tit. O okrutnym ućięćiu członka.*

Herburt. fol. 544.

Gdyby kto, za wſzczęćiem miedzy kim zwady, zagaśił ogień, y w tym zagaſzeniu byłby kto ranion, a niewiedźionoby przez kogo; tedy ten, co ogień zagaśił, za ranę ma bydź ſądzon, dla tego, iż dał przyczynę do onego zranienia, co śię ma rozumieć y o tych, ktorzy dają przyczynę do ſzkody y zwady. *Ibid. fol. 311. Tit. O tym, ktory.*

Rany Rękoymiom *in duplo* maią bydź płacone *cum pœna 14. marc. ad fiſcum Regium & trium marcarum Iudicio, & amiſſione* tey ſprawy, w ktorey Rękoymiowie przychodźili. *Ibid. tit. O zgwałceniu Rękoymiow.*

Także Stronom, ktoreby Pozwany Aktorowi, *& è contra*, na czynieniu ſprawiedliwośći zadał, *cum pœna trium marcarum, Iudicio & Parti totidem. Ibid.*

Pomocnicy bićia y ranienia Szlacheckiego, ieźliby śię świadkami nie uſprawiedliwili Aktorowi, dźieśięć grzywien winy każdy z nich temuż Aktorowi zapłaćić powinien. A ieźliby też ſami ćiż pomocnicy rany komu zadali; tedy tak o rany, iako y o winy, maią bydź ſądzeni, y rany za przekonaniem płaćić powinni, *w Except. Mazow. A. 1576. fol. 310. Tit. O Pomocnikach.*

Gdyby ranił Aktor pozwanego, w pozwie z nim ſtoiąc, *& è contra*, ſprawę traći, y rany, według Statutu, płaćić ma. *Exceptum Mazowieckie Ibidem fol. 299. Tit. Gdźieby.*

R A P T.

De raptoribus Virginum, vel Viduarum, vide Herburti Statut. fol. 394.

O Rapt Białychgłow niedoroſłych, z mocy Opiekunow wźietych, może czynić według Konſtytucyi *de captivis. A. 1607. fol. 850. tit. De raptu.*

Vide hanc Conſtit. de captivis, apud me infra tit. Szlachćic. a *in volumine Conſtitutionum. A. 1588. fol. 462. tit. O poimaniu.*

In cauſis raptûs ſcrutinia, iako w inſzych ſprawach kryminalnych, odprawowane bydź maią *per proximiores de linea paterna, vel materna, proteſtatione præcedente.* Z ktorych gdźieby śię gwałt, y *violentia* pokazała; *raptor* na konwikcyą ma bydź zkazany; ani przyznaniem białeygłowy, iakoby to *illâ conſentiente* uczynić miał, nie będźie mogł bydź eliberowany. O co *forum* na Trybunale, *inter cauſas incarceratorum*, dla prędſzey ſprawiedliwośći. *A. 1631. fol. 18. tit. Cauſæ raptûs.*

R E F E R E N D A R Z E.

Herburt. fol. 395. tit. Referendarii. Et fol. 396.

Referendarze, według Statutu *A. 1538.* zachować śię maią. *A. 1550. fol. 3. §. Iż też.* Referendarze ſpraw Szlacheckich z Mieſzczany przeſłuchywać, y przy Stronach referować ie maią. *Ibid. fol. 7. §. Iż w Niemieckich Sądźiech.*

Referendarze maią moc w Senaćie zdanie ſwoie powiedźieć. *A. 1569. fol. 180. tit Porządek.*

Referendarzom regieſtr ſpraw wſzyſtkich, Sądowi Seymowemu należących, to ieſt: Kryminałow y Remis od Sądow wſzelakich, przez Piſarza Ziemſkiego Powiatu onego, gdźie śię Seym odprawować będźie, wpiſanych, oddawany bydź ma. Według ktorego Referendarze porządkiem tym, iako ſprawy wpiſane będą, do Sądu przywoływać każą, *ſub onere conſcientiæ.* Krolowi iednak *extra regeſtrum*, podług upodobania, ſpraw przywoływać kazać wolno. *A. 1641. fol. 7. tit. O porządku ſądzenia ſpraw Seymowych.*

Dekretow też Seymowych, *in negotio principali*, w ſądźie Seymowym ferowanych, Kancelarye do Akt wpiſować nie maią, aż pierwey terminaty Dekretow, przez Referendarze podpiſane y do Kancelaryi odeſłane będą. *Ibid. fol. 8. §. Dekretow też.*

Referendarze zgodnych dekretow, *de conſenſu Partium in cauſis homicidii*, podpiſować y do Kancelaryi odſyłać nie maią. Także ani zgodnych dekretow *in cauſis, ratione Bono-*

Bonorum Reipub. ani w ſprawach, ktoreby o podatki Rzeczypoſp. zachodźiły. *Ibid.* §. *Referendarze też.*

Referendarze, *excepta legalitate infirmitatis*, pod oſtrośćią Praw, mieſzkać u Boku I. K. Mći maią. *1717. w Traktaćie Warſzawſkim. f. 12.*

Referendarz, albo Piſarz W. X. Lit. *aſſidere* ma, *ſub tempus judiciorum Aſſeſſorialium* Spraw Inflantſkich. *v. Tit. Inflanty.*

REFORMACYE.

vid. Tit. Poſag.

REGIESTRA

Spraw Sądowych.

Regieſtr Trybunalſki Vrząd Ziemſki powinien mieć w mocy ſwey, y porządnie piſać, y według onego Spraw porządnie przywoływać. *A. 1609. fol. 903. Tit. O regieſtrze Trybunalſkim.*

Regeſtra Cauſarum Officii, iako y *Palatinatuum & Diſtrictuum*, na dokończeniu Trybunału, ktoreby ieſzcze doſądzone nie były, przez Marſzałka Trybunalſkiego podpiſane, y *ad acticandum* podawane bydź maią, aby drugi Trybunał wprzod tych regieſtrow doſądzał, a potym do innych porządnie przyſtępował. *A. 1611. fol. 6. tit. Przyczynienie.*

Regieſtr Trybunalſki porządnie, *ſecundum numerum*, ma bydź piſany y nieodmieniany, a karta *cum numero*, iako Sprawa w regieſtrze będźie, *Partibus poſtulantibus*, przy wpiſowaniu, *absque ullo ſalario*, dawana bydź ma, *ſub pœna in Statuto expreſſa. A. 1618. fol. 6. Tit. Regieſtra Trybunalſkie.*

Regieſtra ſpraw w Trybunale, aby według Konſt. 1670. były zachowane, a wymyślne abrogowane y zniesione, *in futurum* warowano. *1699. f. 49. Tit.* de Corrupto.

Do regieſtru Trybunału Litewſkiego kto śię chce wpiſać, tak Powod iako y Pozwany, powinien dać kopę groſzy Litewſkich od akcyi iedney. A ile akcyy będźie wpiſował, od każdey po kopie ma dać. A ieżliby w iednym pozwie uczeſtnikow wiele było, tedy nie od Oſob, ale od Akcyi tylko y od pozwu, kopa ma bydź dana. Także y Sędźiowie Powiatowi, gdy do Spraw miedzy Stronami, do Sądu głownego bywaią poćiągani, nie od Oſob, ale od zupełnego Vrzędu kopę dawać maią. *A. 1609. fol. 909. tit. Znieśienie przeſądow.*

W Trybunale Litewſkim, Sprawy ſądźić śię maią z regieſtru porządkiem; to ieſt: ieden Powiat począwſzy, tak długo on ſądźić maią, aż go odſądzą; po zkończeniu tego drugi ma naſtępować, y tak *conſequenter* wſzyſtkie. Terminy iednak wſzyſtkich Powiatow, według Konſtytucyi, zoſtawać maią. *Ibid.*

Regieſtru Spraw Seymowych, ręką Referendarza *ſecundum numerum* podpiſanego, Piſarz odmieniać nie ma, ale weń ſprawy, wedle Statutu Kaźimierza Krola, powinien wpiſować. *A. 1607. fol. 836. tit. O Sądach.* *Herburt. fol. 229. tit. Quis modus & ordo ſit ſervandus in perſonis vocandis ad Iudicium.*

W Woiewodztwie *Kiiowſkim*, *Bracławſkim y Wołyńſkim* ieſt zwyczay, tak w Ziemſkim iako y Grodzkim Sądźie, trzy dni przywoływać, a na czwartym dopiero wzdawać. Przeto każdy powinien ſprawę ſwą we te trzy dni wpiſować, a ktoby omieſzkał, tak Aktor iako y Pozwany, iuż po trzećim dniu ſprawy ſwey wpiſować y atentować nie może, *ſub nullitate condemnationis.* Czego Vrzędy doglądać powinne. *A. 1607. fol. 855. tit. O wzdawaniu.*

Do regieſtrow nienależytych, *per crudas citationes*, *omiſſâ competenti iurisdictione*, Szlachtę ośiadłą, *per ſpeciem violatæ ſecuritatis*, *evocatoriè* poćiągaiący Prokuratorowie, iako karani bydź maią? *v. tit. Prokurator.*

Do regieſtru *cauſarum militarium* w Trybunale, inſze ſprawy nie maią bydź przypuſzczane. *v. tit. Trybunał.*

O regieſtrze taktowym *vid. Tit. Trybunał. Tit.* Evocatio.

REGIMENTARZ.

REgimentarzka przyśięga Mikołaiowi *Herburtowi* Podkomorzemu Halickiemu, podczas Konfederacyi powierzone woyſko maiącemu, *in eam Rotham* ieſt opiſana: „Ego Nicolaus juro, quia Exercitui mihi tradito fideliter præero, & operâ illi„us tantum ad reprimendas invaſiones inimicorum extraneorum hoſtiles utar; fi„nes Regni tutos pro viribus præſtabo; dignitatem & ſecuritatem Reipublicæ quan„tum potero defendam; et ſi (quod DEUS avertat) Regnum ſeditio invaſerit, nulli „parti adhærebo. Tempore vero Electionis, in finibus militem, & me ipſum „continebo; damna Incolis Ruſſiæ, Podoliæ, Volhyniæ, nulla inferam, & ne â „militibus meis inferantur, omni ratione providebo. Penſiones vero, tam ab Ec„cleſiaſticis, quam ab aliis perſonis quibusvis, nullas omnino exigam, & ne milites „mei exigant, efficiam. Sic me DEUS adjuvet, & hæc Sancta Crux. *Conſæd. ge„ner. Varſ. 1587. fol. 416.*

I.K.M. *Miniſteria belli* na Seymie tylko konferować będźie. *In caſum* zaś, gdyby oba Hetmani iednego Narodu pomarli przed Seymem naſtępuiącym, Regimentarza doczesnego K. I. M. będźie należało poſtanowić. *W Traktaćie Warſz. A. 1717. Artic. 5.*

RĘKOIEMSTWO.

Rękoiemſtwo Poddanych Woiewodztwa *Płockiego*, y Przywiley na to im ſłużący znieśiono; y z innemi ie Woiewodztwy Koronnemi porownano. *A. 1563. f. 46. Tit. Rękoiemſtwo.*

Także Ziemie *Sochaczewſkiey. A. 1565. f. 105. Tit. Rękoiemſtwo.*

Także we wſzyſtkim Woiewodztwie *Mazowieckim. An. 1576. fol. 314. Tit. Rękoiemſtwo.*

RELAXACYA.

RElaxacyą, po otrzymaniu kwitu z bannicyi, ma Kancelarya Koronna wydawać. *A. 1588. f. 468. Tit. O Relaxacyi.*

A naydaley we dwunaſtu niedźiel po kwićie, trzeba ią otrzymywać. *Ibid.*

A ieźli bannicya przez dekret znieśiona będźie; relaxacyi nie potrzeba. *Ib.*

Relaxacya bannicyi Vr. Alexandrowi *Tarnawſkiemu, approbatur. A. 1609. f. 879. Tit. Approbacya relaxacyi.*

Relaxacya wieży Vr. Staniſława *Zaliwſkiego* Podſędka Liwſkiego. *vid. Tit. Wieża.*

Relaxacya Dekretu Skarbowego Woiewodźie Brześćkiemu. *A. 1654. f. 31. Tit. Koekwacya W. X. Lit.*

Relaxacya Kondemnat Trybunału Skarbowego Grodźińſkiego, Vr. Kaźimierzowi Downuntowi Sieśickiemu Podſtolemu, y *Wańkowiczowi* Sędźiemu Grodzkiemu, Wilkomirzkim, także Sukceſorom Staniſława *Dawidowicza* Podſtarośćiego y Poborce Wilkomirzkiego. *Ibid.*

Relaxacya *à pœna publica*, Vr. Ianowi *Potockiemu* Woiewodźicowi Bracławſkiemu, y Frančiſzkowi *Łubowickiemu* Oberſztleytnantowi, y Staniſławowi *Kiełczewſkiemu* niegdy Podſędka Lubelſkiego Synowi. *An. 1659. fol. 27. Tit. Relaxatio* Żołnierzow.

Relaxacya Vr. Staniſławowi *Kuczborſkiemu*, *mediante quietatione. Ibidem Tit. Relaxacya.*

Relaxacya Infamii Vr. Alexandrowi y Pawłowi *Smigielſkim*, *mediante quietatione. A. 1659. f. 28. Tit. Relaxatio* Infamii.

Relaxacya Infamii Vr. Fedorom *Szandarowſkim*, Stryiowi y Synowcowi. Także Vr. Staniſławowi *Zeſtelińſkiemu*, *à pœnis quibusvis, tàm Civilibus quàm Criminalibus*, uwolnienie. *A. 1662. f. 32. Tit. Relaxatio.*

Relaxacya *à rigore Proceſſûs & Decreti Mareſchalcalis*, o zabićie Szlachet. *Dawizona* na poiedynku, Vr. Iakubowi *Giżie* Rotmiſtrzowi, także Vr. *Łopateckiemu* Porucznikowi. *Ibid. f. 33. Tit. Znieśienie Kondemnaty.*

Relaxacya Vr. Ianowi *Piaſeckiemu* Cześnikowi Czerniechowſkiemu. *A. 1667. fol. 25. Tit. Relaxacya.*

Relaxacya Vr. Andrzeiowi *Iełowickiemu* Woyſkiemu Łuckiemu. *Ibid. fol. 31. Tit. Relaxacya.*

Re-

Relaxacya *à pœnis Criminalibus*, w Sądach Kapturowych Krakowſkich *obtentis*, Vr. Barbarze *Zawadzkiey*, *ſalvo jure* Vr. Hyronima *Kuropatnickiego* Podſtolego Podolſkiego y Małżonki iego. Ktore *pœnas* wolno Aktorowi będźie, *non obſtante eodem Decreto Capturali*, przemienić *in pœnas Civiles*. *An. 1676. fol. 40. Tit.* *Sublewacya.*

Relaxacya wieży, Vr. Grzegorzowi Krzyſztofowi *Hadżiewiczowi* Łowczemu Przemyſkiemu, w Trybunale Koronnym o pewny exces, *in An.* 1671. popełniony, nakazaney. Tudźież *caſſatio* Kondemnaty, z okazyi tegoż excesu otrzymaney. *Ibid. fol. 46. Tit. Relaxatio.*

Relaxacya wieży Vr. *Zairſkiemu* Tłumaczowi Koronnemu, w Kapturach Warſzawſkich *ratione homicidii* nakazaney. *Ibid.*

Relaxacya Vr. Hyronimowi *Kuropatnickiemu* Podſtolemu Podolſkiemu, Andrzeiowi *Sćiborowi* Chełmſkiemu Porucznikowi, Ierzemu *Sokolnickiemu* Krolewſkiey, y Szymonowi *Borowſkiemu* Krolewiczowſkiey, Chorągwi Vſarskich Towarzyſtwu. *Ibid. f. 53. Tit. Sublewacya.*

Relaxacya I. M. P. Zofii *Wierzbowſkiey* Woiewodźiny Brześćkiey, y pozwolenie Aktorowi, aby mu wolno było, *pœnas Criminales*, w Trybunale Piotrkowſkim na niey *in Contumaciam decretas*, *in Civiles* przemienić, *non obſtante eodem Decreto. Ib.*

Relaxacya Vr. Szymonowi *Rzążewſkiemu* od połowy wieży. *Ibid.*

Relaxacya wieży Vr. Hrehorowi *Ilnickiemu*, Ianowi *Michałowſkiemu*, y Iakubowi *Humnickiemu. Ibid. f. 57. Tit. Relaxatio.*

Relaxacya wieży Vr. Franćiſzkowi *Duninowi. A. 1678. f. 24. Tit. Relaxatio.*

Relaxacya Vr. Michałowi *Orzeſzkowi à pœnis, tàm Civilibus quàm Criminalibus. Ibid. f. 26. Tit. Relaxacya.*

Relaxacya Vr. Ianowi *Mazaraſkiemu*, *à Proceſſibus & Decretis*, *Citationibus & Proteſtationibus*, *ex occaſione calumniæ cujusdam & obiectionibus promanatis. Ibid. f. 30. Tit. Deklaracya Sprawy.*

Relaxacya Vr. Podſtolemu Sendomirzkiemu, wedle deklaracyi Trybunału Radomſkiego, z okazyi ſzkod przez Regiment *Arkabuzerſki* poczynionych. *Ibid. f. 32. Tit. Aprobacya Deklaracyi.*

Relaxacya rygoru Dekretu zkonfederowanych Stanow, Vr. Chryzoſtomowi *Gniazdowſkiemu* Pułkownikowi, w ſprawie Vr. *Drążdzewſkiego A.* 1716. ferowanego, ſtosuiąc ſię do Amneſtyi Gieneralney, w Traktaćie wyrażoney, ſtanęła y pozwolona. Takaż Relaxacya Dekretu Trybunalskiego Vr. Iozefowi *Rosnowſkiemu. A. 1717. f. 72. t. Relaxacya.*

Relaxacya Vr. Mikołaiowi *Oraczewſkiemu à rigore* Dekretu Trybunału Lubelſkiego ſtanęła, y Donacyą Dobr *Chomętowa*, przez niegoż zeznaną, aprobowano. *A. 1726. fol. 53. Tit. Relaxacya.*

Relaxacya wieże I. M. P. Kaſztelanowi Liwſkiemu. *vid. Tit. Wieża.*

RELIGIA.

IN *religione Chriſtiana Diſſidentibus*, warowały Stany Koronne y W. X. Lit. we wſzyſtkich Konfederacyach gieneralnych Warſzaw. *ſub Interregno*: iż wſzelaki pokoy miedzy ſobą, *ſub fide*, *honore & conſcientia*, *in perpetuum* zachowaią, dla rożnice w wierze krwie nie rozlewaiąc, ani ſię do żadnych Sądow względem teyże rożnice poćiągaiąc, ani ſię penuiąc *confiſcatione bonorum*, poczćiwośćią, *carceribus & exilio*, ani żadnemi inſzemi penami, y zwierzchnośći żadney, ani Vrzędowi, do takiego progreſu żadnym ſpoſobem nie pomagaiąc. A gdźieby kto, przećiw temu poſtanowieniu, z tey przyczyny krew przelewać, albo pomienione warunki *violentèr* targać, albo zwyż mianowane peny extendować chćiał; zaſtawiać ſię o to wſzyſcy powinni, choćby też pod pretextem dekretu, albo poſtępkiem iakim Sądowym, kto to czynić chćiał. A w Konfederacyach po śmierći Krolow, Zygmunta III. Władyſława IV. także po abdykacyi Krola Iana Kaźimierza, y po śmierći Krola Michała, *ſpecialitèr* warowano y to: aby *Decreta Tribunalitia Regni*, *& M. D. Lit.* ktore *vim legis ſapiunt*, *& proteſtationes* przećiw Konſtytucyi *A.* 1627. o bezpieczeńſtwie y pokoiu Dyſydentow napiſaney, (*vide infra Tit.* Trybunał, *in volumine verò Conſtit. f. 9. Tit.* O Dekretach Trybunalſkich.) *in quovis Iudicio* zaſzłe, *in nullo Officio*, *in executionem* przywodzo-

wodzone nie były, *ſub nullitate.* O co *forum* ma bydź na Seymie. Y mandaty wſzyſtkie *pacem inter Diſſidentes* wzruſzaiące, ieżeli z Kancelaryi, *vivente & regnante Principe*, wydane były, żadney wagi nie maią mieć, y napotym wydawane bydź nie maią.

Aryanom to iednak Prawo ſłużyć nie ma.

A ieżliby gdźie, *ſub prætextu religionis*, poddani niepoſłuſzni Panom ſwoim byli; wolno ich każdemu Panu, *tàm in ſpiritualibus quam ſæcularibus*, podług rozumienia ſwego zkarać. *w Konfederacyi Gieneralney Warſzawſkiey A. 1573. fol. 209. §. Wſzakże.*

In cauſa religionis Konfederacye przez Krole, Henryka y Stefana, poprzyśiężone, Woiewodztwo Sendomirzkie, na zieźdźie ſwoim Okazowania pod Pokrzywnicą, reaſumowało, y trzymać obowiązało śię. *A. 1587. fol. 423. §. My Rady.*

W Miaſtach Krolewſkich, gdźie *Diſſidentes publicum religionis exercitium* po zborach, na to od śiebie erygowanych zdawna maią, tam ie y napotym mieć mogą, *uſu non jure*; a gdźie zborow na to wyłączonych nie maią, tam ich erygować nie powinni. Nabożeńſtwa iednak ſwego prywatnego, w domach prywatnych, ludźie przyieżdżaiący bezpiecznie zażywać mogą. *w Konfederac. Gieneral. Warſzaw. A. 1632. 1648. 1668. 1674.*

Ale w pomienionych *A.* 1668. & 1674. Konfederacyach, o prywatnym nabożeńſtwie *expreſſius* napiſano, to ieſt: iż *Iura Ducatûs Maſoviæ ſalva* zoſtawać maią. Tak iednak, iż PP. Dyſydenći w goſpodach, y na Akty publiczne, lub na Sprawy ſwoie y Sądowe realne przyieżdżaiący, y przy Dworze Pańſkim śię bawiący (*excluſis* iednak *plebeiorum ſervitoratibus*) bez zchadzek, kazań y śpiewania, nabożeńſtwa ſwego zażywać mogą.

Sprawy *violatæ ſecuritatis Diſſidentium*, *ſub Interregno*, *à quacunque perſona*, *cujuscunque conditionis*, nie *inter cauſas terminorum tactorum*, ale we czwartki, *ex ſpeciali regeſtro*, *inter cauſas recentium criminum*, ſądzone bydź maią. Oprocz gdyby *perſona merè Spiritualis in crimine deprehenſa* była, tedy takowy ma *tradi officio Spirituali*, y tam *prævià inquiſitione iudicari.* Miniſtrowie też *in religione Diſſidentium*, *ex quacunque occaſione* pozwani, *forum* mieć tylko *in Officio ſæculari competenti*, *ratione quarumvis rerum & iniuriarum*, powinni. A w W. X. Litewſk. w wielkim Kole; a *in cauſis ex ipſorum actoratu*; *forum citati competens ſequi* maią, y tam krzywd ſwoich dochodźić. *w Konfederac. Gieneral. Warſzaw. A.* 1632. 1648. 1668. 1674. Ale w Konfederacyi. *An. 1632.* pomienioney nie naznaczono ieſzcze było *forum* w W. X. Lit. Oprocz tego, na Konwokacyi Gieneral. Warſzaw. *ſub Interregno A.* 1668. obowiązała śię była Rzeczpoſp. przy obronie Kośćioła Katolickiego Rzymſkiego ſtawać, *Iuribusque & Privilegiis* onego, także y *ritûs Græci Vnitorum Eccleſiæ derogari* nie pozwolić.

In Religione Chriſtiana Diſſidentium pretenſyą, *ratione* pewnego ſkryptu, do przyſzłego Seymu odłożono. *A. 1654. fol. 8. tit. Odłożenie pewnego Skryptu.*

Znowu do drugiego. *A. 1653. fol. 2. tit. Odłożenie.*

Diſſidentes in A. 1649. w Reces poſzli na obudwu Seymach. *fol. 20. tit. Reces.*

Temu, ktoby, *prætextu religionis*, tumultami y zuchwalſtwem *publicam ſecuritatem violare* ważył śię, *forum* na Trybunale, *inter cauſas recentis criminis* naznaczono, y aby *pœnis, contra violatores pacis publicæ ſancitis*, karany był, poſtanowiono. *A. 1631. fol. 18. tit. Zatrzymanie pokoiu poſpolitego.*

Ktoby śię ważył, bądź *ex Magiſtratu*, bądź *ex privatis*, w Miaſtach *Pruskich*, prepedycyą iakąkolwiek *in exercitio religionis Catholicæ Romanæ*, y ludźiom w teyże ſtarożytney religii, w obrzędach, ceremoniach, nabożeńſtwie, w kupowaniu kamienic y domow, y przyimowaniu ich do Vrzędow, Cechow y rzemioſł, czynić; taki ma bydź karany winą piąći ſet czerwonych złt. o ktorą *forum* za Dworem; *ſalvis Iuribus & Privilegiis Civitatum legitimè obtentis. An. 1638. fol. 44. Tit. Pœna na tych.*

Religii Katolickiey Rzymſkiey bezpieczeńſtwo, w Xięſtwie *Inflantſkim* y *Kurlandſkim*, we wſzyſtkich obrzędach y ceremoniach Kośćielnych, iako w Prawach Koronnych y Xięſtwa Pruſkiego opiſano ieſt, *in omnibus punctis & clauſulis* warowano, y funduſze, tak dawne iako y świeże, kośćiołom tamecznym ſłużące aprobowano. *An. 1678. f. 24. Tit. Bezpieczeńſtwo.*

Dy-

Dysydentom w Wierze, z krzywdą y ubliżeniem Katolikow, ani Cudzoźiemcowi y Szlachćicowi niepewnemu, Łaski Krolewskiey pieczętować Pieczętarze nie maią. *A. 1717. f. 13. Tit. w Traktaćie Warszawskim.*

Dysydentom w wierze nowych zborow stawiać, po miasteczkach, Miastach, y innych mieyscach Kor. y W. X. Lit. oprocz dawnych zborow, z wolnem w nich nabożeństwa swego odprawowaniem, ktore przed uchwałą Praw, a mianowićie Konfederacyami Gieneralnemi Warszawskiemi *Annorum* 1632. 1648. 1668. 1674. zbudowane są, zakazano. Wszystkie dawnieysze Prawa y excepcye, *respectivè* Mazowieckie, reasumowano, prywatnie tylko po swoich gospodach, albo domach, nabożeństwa swego używać, y to bez kazania y śpiewania, pozwolono. A ktorzybykolwiek ważyli się Zchadzki, nabożeństwa y kazania, iawnie lub taiemnie, czynić, albo nauczyćielow Kacerzkich Predykantow na wypełnienie obrządkow swoich zaćiągać, lub dobrowolnie przychodzących przyimować; takowi, gdy to im będźie dowiedźiono, naprzod winą pieniężną, potym więźieniem, na koniec wygnaniem oraz z swemi Predykantami, karani bydź maią; tak przez Marszałkow Kor. y W. X. Lit. albo też przez sądy Trybunalskie, iako też przez Starostow Grodowych. Wyiąwszy tylko samych postronnych Ministrow, ktorzy nabożeństwa swoie zwyczayne, z domowemi tylko swemi prywatnie odprawiać będą mogli; Tak iednak, iż inszym przychodźić do tego ich, Nabożeństwa, pod winami opisanemi, nie iest pozwolono. *A. 1717. f. 25 - 27. Tit. w Traktaćie Warszawskim*

Religia Grecka. *vid. Tit. Grecka Religia.*

O Aryanach. *vid. Tit. Aryani.*

REMISY SEYMOWE.

vid. Tit. Seym. Tit. Sprawy.

RESTYTUCYA.

Restytucya do czći

Iana Ośćika. *A. 1581. f. 384.*
Vr. Krzysztofa Zborowskiego. *A. 1591. fol. 618. Tit. Restytucya.*
Maximilianistow wszystkich. *A. 1591. f. 619.*
Stanisława Bienieckiego. *A. 1609. f. 897.*
Iakuba Domaszewskiego Widlice. *Ib. f. 907.*
Stanisława Buszyńskiego Grzymały. *A. 1611. f. 12.*
Andrzeia Chotomskiego. *Ibid. f. 31.*
Alexandra Iozefa Lisowskiego. *Ib. f. 45.*
Iana Dąbrowskiego. *A. 1613. f. 32.*
Adama Ieźiorkowskiego. *A. 1616. f. 17.*
Pawła Dźierzbickiego y Woyćiecha Summy. *Ib. f. 18.*
Waleryana Slawskiego, *A. 1618. f. 8.*
Stefana Gdeszyńskiego. *A. 1623. f. 17.*
Iozefa Cieklińskiego, y Krzysztofa Iaykowskiego. *Ibid.*
Mikołaia Mocarskiego, Aukta Konarzewskiego, Iana Nahoiewskiego, Łukasza Szumińskiego, Stanisława Iaroszowskiego, Krzysztofa y Stanisława Krupickich, Iakuba Chorzelskiego, y innych, ktorych imiona do Grodu Warszawskiego są podane. *A. 1626. f. 9. & 10.*
Mikołaia Zaleskiego. *A. 1629. f. 16.*
Hrehorego Popiela, *cum restitutione* dobr iego, Stefana Lwa, Stanisława Krzentowskiego, Alexandra Korowickiego, Piotra Koteckiego, Piotra Garlińskiego; Iana Burkackiego, Filipa Bukolta, Damascyusa Kołakowskiego, Iana Czyszowskiego, Iana Łapińskiego, y Aszana Iakickiego. *A. 1631. fol. 43. & 44.*
Iana Grota y Małżonki iego Doroty Bieńkowskiey. *A. 1633. fol. 53.*
Iana Moszyńskiego, Hyronima Lasockiego y Pomocnikow iego. *Ibid.*
Adama Przesmyckiego. *Ibid. fol. 54.*

Reſtytucya do czći
Szczeſnego Kryſkiego, Iana Ieżewskiego, Stefana Sielickiego, Bogdana Podbipięty, Piotra Bielskiego, Piotra Byſzyńskiego. *A. 1641. fol. 36.*
Item ludźi ſwawolnych, w regieſtrze do Grodu Warſzawskiego podanym opiſanych, także Franćiſzka Pruſzkowskiego, Andrzeia Czapskiego, Woyćiecha Sudrawkiego, Albrychta Pęcławskiego, Staniſława Turskiego, Marćina Gorki, Ierzego Krakowſkiego, y Alexandra Iurzyca. *A. 1635. fol. 47.*
Iana Czuryła *cum complicibus*, Alexandra Mikulińſkiego, Woyćiecha Kobelińſkiego z Kobelnik, Woyćiecha Korzeńſkiego. *A. 1638 fol. 53.*
Hrehorego Sławeckiego, Abrama Strybela, y Samuela Tabeckiego. *Ibid. fol. 54.*
Maćieia Piianowskiego, Staniſława Detynieckiego, Romana Sokura, y Mikołaia Noſarzowskiego, z woyska wytrąbionych, Vr. Ianuſza Weſzla Staroſty Oſtrowskiego, Andrzeia Rudawskiego, Andrzeia Hołdakowskiego, Mikołaia Kucharzkiego, Woyćiecha Podbielskiego, Ianowſkiego, Staniſława Iurzyńſkiego, Stanisława Kulcſzy. *A. 1646. fol. 12.*
Vr. Iana Koſakowskiego Staroſty Wiskiego, Adama Kownackiego, Stanisława Truſzkowskiego, Woyćiecha Zaborowskiego. *Ibid.*
Iana y Stanisława Wereſzczyńſkich, Mikołaia Narzymſkiego, Iana Zukowskiego, Iana Powirſkiego y Małżonki iego Heleny, Stanisława Brzeſzewſkiego, Woyćiecha Szulmirzkiego, Samuela Szczyta, Krzyſztofa Swiackiego, Iana Bolesława Koſarzewſkiego, Alexandra Iozefowicza; Vr. Stanisława Duczymińſkiego Staroſty Oſtrołęckiego, Iana Olſzewſkiego, Iacynta Suſkiego, Andrzeia Nowowieſkiego, Woyćiecha Długoiewſkiego, Iana Wolſkiego, Bartłomieia Laſkowſkiego, Alexandra Iaworowſkiego *alias* Heyzy. *Ibid. f. 13.*
Iana Wiktora, Mateuſza Siemakowſkiego, Iana Newelſkiego, Hrehorego Buhuſzewica, Benedykta Siemaka. *A. 1647. f. 41.*
Samuela Boleſtraſzyckiego. *A. 1649. fol. 19.*
Piotra Iakuba Grodźickiego. *A. 1649. f. 13.*
Iana Sokała Przecława Piſarſkiego, Iana Kondrackiego, y Iana Kopczyńſkiego, Staniſława Gowarzewſkiego, Krzyſztofa Mikulſkiego, y Euſtachyuſa Fiederowicza. *Ib. fol. 14.*
Adama y Tomaſza Morzkowſkich Braći rodzonych, y Iana Mentyckiego, Tobiaſza Iuryewicza y Małżonki iego, Mikołaia Małachowſkiego Porucznika chorągwi Tatarſkiey I. M. P. Adama Kazanowſkiego Marſzałka Nadwornego Koronnego, także Kompanii iego. *Ibid. fol. 15.*
Woyćiecha Tyrawſkiego, Staniſława, Alexandra, Iana, Piotra, Tomickich, Mikołaia Sokołowſkiego Cześnika Inowłocławſkiego, Alexandra Hreptowicza, Andrzeia Łaſkiego, Krzyſztofa Zaleſkiego *cum complicibus*, Sławka y Iwanowſkiego. *A. 1652. f. 16.*
Iana Bandimiiera Woyſkiego Wendeńſkiego. *Ibid. f. 27.*
Towarzyſtwa I. M. P. Kazanowſkiego Kaſztelana Halickiego. *A. 1653. f. 28.*
Vr. Staniſława Drzewickiego, Pawła Kuleſze, Staniſława Sokolewſkiego, Staniſława Mołodeckiego, Mikołaia Radeckiego, Staniſława Powalſkiego Rotmiſtrza. Vr. Stefana Łady, *ex conſenſu Vr.* Iakuba Woyny Orańſkiego Podſędka Czerniechowſkiego, y Dobrogoyſkich. *Ibid.*
Sławetnych, Axentego Owaniſzewica, y Warteryſa Kirchorowicza, Kupcow y Mieſzczan Zamoyſkich. *Ibid. fol. 29.*
Vr. Daniłowicza Podſtolego Koronnego, *evocatoriè* kondemnowanego, *& remiſſio cauſæ hujus ad forum competens. A. 1654. fol. 21.*
Vr. Piotra z Wieruſzowa Tomickiego, Adama Zaiączkowſkiego, Leonora Wolſkiego. *Ibid.*
Andrzeia Alexandrowicza, Downarowicza, Woyćiecha Szanieckiego, Maćieia Radźikowſkiego, Iozefa Maćieia Iaśińſkiego. *Ibid. f. 37.*
Stefana Gorſkiego, y Iana Choynowſkiego z woyſka wytrąbionych. *An. 1655. fol. 33.*
Wacława Konſtantego Pokłońſkiego, y tey Szlachty, ktorzy śię z nim weſpoł, *in fidem & obſequium* Rzeczypoſp. od nieprzyiaćiela powroćili. *Ibid. f. 34.*
Kaźimierza Koſowſkiego. *Ibid. fol. 33.*

Re-

Reſtytucya do czći

Vr. Iana Sapiehy Piſarza Polnego Koronnego, *cum declaratione*, że ma bydź *invindicabile*, cokolwiek kto *injuriæ & damni* na ten czas ponioſł od Węgrow, gdy Xiążęćia Siedmigrodzkiego y woyſko iego z Polſki wyprowadzał. *A. 1658. f. 56.*

Malchra Stockiego. *Ibid. f. 55.*

Iana Każimierza Brzeżińſkiego, Ioba Suchćickiego, Iana Swięćickiego, Ignacego Kleczkowſkiego, Frančiſzka Dunina, Alexandra Snitowſkiego, Krzyſztofa Muchowieckiego, także Władyſława y Konſtantego Muchowieckich Synow iego, y Staniſława Iabłonowſkiego Chorążego Nurſkiego, Piſarza Ziemſkiego Drohyckiego, Adama Sławſkiego, Alexandra Tymińſkiego, Iana Federowicza. Vr. Potockich Kaſztelanicow Krakowſkich, y Każimierza Beydy Rzewuſkiego. *Ibid.*

Seweryna Kleſzczowſkiego. *A. 1659. f. 26.*

Samuela Ciecholewſkiego, Krzyſztofa Vnruga Oberſztleytnanta I. M. P. Boguſława Leſzczyńſkiego Podkanclerzego Koronnego. *Ibid f. 27.*

Staniſława Kowalowſkiego, Ierzego Rączkowſkiego, Iakuba Kaśiowſkiego, Olbrychta Kruśińſkiego, Zołnierzow, Gwilhelma Fabiana Rozna, y Iana Gorzyńſkiego, *Ibidem.*

Adama Sławkowſkiego, y Alexandra Tymińkiego. *Ibid. fol. 28.*

Ludwika Worofzyła Podczaſzego Kiiowſkiego. *Ibid. fol. 30.*

Adama Soroki, y Piotra Rzewuskiego. *A. 1659. fol. 18.*

Zołnierzy, krorzy *extra Regnum* w Holſacyi na woynie, albo w obozach byli. &c. *A. 1662. fol. 14.*

Michała Stanisławſkiego. *Ibid. fol. 31.*

Gabryela Hulewicza Chorążego, y Adama Burkackiego Cześnika, Czerniechowskich, Samuela y Iadwigi Czołhańſkich Małżonkow, y Michała Czołhańſkiego Syna ich, Andrzeia Grocholſkiego, Beniamina Rylſkiego. *Ibid. fol. 32.*

Konſtantego Woyny. *Ibid fol. 23.*

Samuela Ruſockiego. *A. 1667. fol. 23.*

Piotra Porczyńſkiego. *Ibid.*

I. M. P. Iana Frančiſzka Lubowickiego Kaſztelana Wołyńſkiego, y Anny Konſtancyi z Harleza, Małżonkow, y inſzych oſob, w proteſtacyach y dekretach Trybunalſkich mianowanych. *Ibid. fol. 24.*

Iakuba Vrbanowſkiego, *ſalva ſatisfactione* Vr. Władyſławowi Włoſtowſkiemu Oberſztleytnantowi. *Ibid.*

Szlachet. Katarzyny z Karwacza Chronowſkiey, y Mikołaia Chronowſkiego Syna iey. *Ibid f. 32.*

Szlachet. Iana y Woyćiecha Łepkowſkich. *Ibid.*

Vr. Seweryna Boſkiego Piſarza Ziemſkiego Czerſkiego. *Ibid. f. 33.*

Zygmunta Palczewſkiego. *Ibid. fol. 38.*

Vr. Andrzeia Gembickiego Staroſty Nowodworſkiego. *A. 1670. f. 33.*

Vr. Staniſława Koniecpolſkiego, *in quantum producet* kwit od Strony; a iednak tak on, iako y Corka iego, nie będźie mogła do żadnych ſukceſyy w dobrach dźiedźicznych powtorney Małżonki y Matki ſwoiey należeć, ale te wſzyſtkie wracać śię maią w dom ten, z ktorego wyſzły. *Ibid.*

Vr. Michała Zebrowſkiego y Dennemarka, Pułkownikow. *An. 1673. f. 8.*

Vr. Alexandra Smigielſkiego, Poborce Xięſtw Zatorſkiego y Oświećimſkiego. *Ib. fol. 31.*

Vr. Marcyana Czaplica Podſtolego Kiiowſkiego. *Ibid. fol. 32.*

Vr. Mikołaia Wolſkiego, Adryana Przypkowſkiego, y Staniſława Woyćiechowſkiego. *A. 1676. f. 46.*

Vr. Iakuba Humnickiego. Vr. Woyćiecha Ruſkowſkiego Podſtolego Brześćkiego Kuiawſkiego, y Stefana Chalińſkiego Burgrabiego Radźieiowſkiego. *Ibid.*

Tadeuſza Daniela Baubonabeka Perſa Rotmiſtrza, y Katarzyny Pęczalſkiey Małżonkow, y dźieći ich, także Iozefa Pęczalſkiego, Benedykta Olſzewſkiego, y innych ſlug, y *complicum* ich, względem niegdy Anny Barbary Olbrychtowiczowney, w Kapturze Brańſkim kondemnowanych. *Ibid. f. 48.*

Vr. Iarołza Horodyſkiego. *Ibid. f. 53.*

Vr. Andrzeia Czaraſtego. *Ibid. f. 54.*

Vr.

Reſtytucya do czći:

Vr. Ierzego Trzćińſkiego, Szymanowſkiego, Kulikowſkiego, Iarząbkowſkiego, Mikołaia Iemiołowſkiego y Małżonki iego, Iana Rzewuſkiego Cześnika Lwowſkiego, y Anny z Brzeżyć Małżonki iego. *Ibid.*

Vr. Hyronima Lipińſkiego, Każimierza Frańćiſzka Iankowſkiego, Szymona Skarbka Borowſkiego, Pawła Nietyxy, Ierzego Czernieckiego, Alexandra Sulatyckiego Skarbnika Podolſkiego; także Vr. Władyſława y Krzyſztofa Zielińſkich. *Ibidem fol. 56.*

Vr. Władyſława Włoſtowſkiego Oberſztleytnanta. *Ib. f. 57.*

Vrodz. Frańćiſzka Każimierza Wyſockiego Cześnika Sochaczewſkiego. *An. 1678. fol. 17.*

Vr. Sieniucyny, y poddanych iey Zdunowſkich. *Ibid. f. 18.*

Vr. Woyćiecha Bębnowſkiego. *Ibid. f. 32.*

Vr. Przemyſława Grabſkiego. *Ibid. f. 35.*

Szlachet. Pawła Wreta. *Ib. fol. 44.*

Vr. Iana Głuſzanina. *Ibid. f. 12.*

Vr. Adama y Prokopa Zeliborſkich, Bazylego Vſtrzyckiego, Łukaſza Rożniatowſkiego; także Vr. Pawła Hulewicza y Małżonki iego. *A. 1662. f. 33.*

Vr. Woyćiecha Wilkanowſkiego. *A. 1662. f. 33.*

Vrodz. Rudominy Staroſty Starodubowſkiego. Vr. Kryſtyana Baltazara y Iana Dźiębowſkich. Vr. Niemierowicza y Kmićica *vid. Tit. Dekreta.*

Reſtytucya *in integrum* ſprawy Vr. Staniſława Gaiowſkiego Prowiant Magiſtra. *A. 1633. fol. 56. Tit. Deklaracya liczby.*

Infamia Kapturowa z Vrzędu Grodzkiego Krakowſkiego znieśiona. *A. 1633. fol. 13. Tit. Sprawa,*

Infamia z Vr. Ierzego *Zieniewicza*, za przeiednaniem ſtrony, znieśiona. *A 1641. f. 23. Tit. Znieśienie.*

Infamia, od Mieſzczan Poznańſkich na Otuſkich Małżonkach otrzymana, *ex conſenſu Partium ob ſatisfactionem*, znieśiona. *A. 1633. f. 25. Tit. O Sądach.*

Infamia na Towarzyſtwie I. M. P. *Szemberka* Kaſztelana Kamienieckiego. *A. 1662. f. 30. Tit. Amniſtya.*

Taż Konſtytucya ſłuży Sukceſorom Vr. niegdy *Chołomowſkiego*, w ſprawie z Vr. *Grzybowſkim* Staroſtą Grodźieckim. *Ibid.*

Do reſtytucyi czći, wytrąbieni z woyſka Wielk. X. Litewſk. z delaty Hetmańſkiey, do Infamii Seymowey podani, przychodźić nie maią, ani przez Trybunalſkie, ani przez Seymowe dekreta, ani żadnym inſzym ſpoſobem, ieno *poſt ſatisfactionem Parti, per unanimem Reipub. conſenſum*, za zezwoleniem Hetmańſkiem. *Lex eſto perpetua. A. 1654. f. 30. Tit. Diſciplina militaris.*

RETENTA.

Retenta Podatkow. vid. Tit. Podatki. Retenta kwarty. vid. Tit. Qwarta.

REWIZYE. REWIZOROWIE.

Rewizorowie do wſzyſtkich Dobr Krolewſkich, *ad effectum* poſtanowienia Kwarty, okrom w ſtarych ſumach przed Krolem Alexandrem zaſtawionych, z ſtrony Krolewſkiey y z Senatu, y z Koła Poſelſkiego, do wielkiey Polſki, do Małey Polſki, do Ruśi, do Prus, do Mazowſza, po trzech; to ieſt: z ſtrony Krolewskiey ieden, z Senatu drugi, z Koła Poſelſkiego trzeći, naznaczeni. *A. 1562. fol. 21. §. A iżby też rzeczy.*

Dźierzawy *ad hunc actum* maią im dać Piſarzow, Woytow albo Włodarzow, albo innych takich ſług y poddannych, w posłuſzeńſtwo, aby Rewizorowie, za ich inſtrukcyą, y pokazaniem pożytkow, Inwentarze poczynić mogli. *Ibid.*

Ale dopiero na drugim Seymie mianowani ſą Rewizorowie, y takoweż posłuſzeńſtwo im powtorzono. *A. 1563. fol. 39. tit. Rewizorowie.*

Przeſzkadzać iednak Dźierzawcom posłuſzeńſtwa nie maią, ale y owſzem *ſeriò* przykazywać one będą. *Ibid. fol. 41. §. A. także.*

Zupni-

Zupnicy, Celnicy y Mytnicy wſzyſcy, Rewizorom tym ſprawę dać maią, y pokazać pożytki dochodow. *Ibid.*

Niezkończona ta rewizya była; przeto ći, ktorym zlecona, maią iey dokończyć, y na przyſzły Seym onę odwieść. *A. 1565. fol. 99. tit. O Rewizorach do Prus.*

A kognicyą o ſprawach Rewizorſkich, ponieważ się ieſzcze nie wſzyſcy Rewizorowie z rewizyą ſwą odprawili, &c. do przyſzłego Seymu odłożono. *Ibid fol. 100. tit. Rewizya.*

Znowu ią do drugiego Seymu odłożono, dla tego, iż nie wſzyſtkie regieſtra Rewizorſkie na tym Seymie przeyrzane bydź mogły. *A. 1566. fol. 124. tit. Rewizya.*

A ći, ktorzy na Seymie przeſzłym liſty na Dobra Krolewſkie okazawſzy, y *Decreta Reviſionis* odnioſzy, w tych dobrach rewyzyi nie dopuśćili, prawem, o zataieniu liſtow, ſą oſądzeni. *Ibid. fol. 125. titul. Niedopuſzczenie rewizyi.*

Znowu o tymże. *A. 1567. fol. 130. tit. Pruskie Miaſta.*

Prawo o zataieniu liſtow, y zinieśienie onego, maſz tit. Liſty.

A że wśi dźiedźiczne, młyny, rudy, ſtawy, *per errorem*, iakoby Krolewſkiemu Stołowi należały; także dobra, na ktorych ſtare ſumy ſą, y Woytoſtwa, ktore exekucyi na ten czas nie podległy, Rewizorowie rewidowali, warowano: że takie rewidowanie niczyiemu Prawu ſzkodźić nie ma. *A. 1567. fol. 137. tit. Rewidowane Dobra.*

Na rewizyą do Woiewodztwa Podlaſkiego, iż tam nie doſzła, naznaczeni Rewizorowie *cum eadem ſecuritate*, ktorym y krzywdy, przećiw Prawu y Przywileiowi *incorporationis* uczynione, przesłuchać zlecono. *A. 1576. fol. 295. tit. Rewizya Podlaſka.*

Rewizorowie do Dobr niektorych Krolewſkich w Podolu y na Wołyniu. *An. 1590. fol. 575. tit. Spoſob y warunek.*

Nie przyſzło to *ad effectum*; przeto inśi Rewizorowie naznaczeni y czas do ziechania. *A. 1591. fol. 617. tit. O Rewizorach dobr popalonych.*

Znowu inśi. *A. 1601. fol. 742. tit. Rewizya dobr popalonych.*

Y do *Chmielnika* dani, *abſentia unius duorumvè non obſtante. A. 1613. fol. 29. tit. Rewizorowie.*

Y do *Lubecza. Ibid. tit. Rewizya.*

Do *Ruskich* y *Podolskich* Kraiow, maią, bydź naznaczeni. *A. 1620 fol. 18. tit. Rewizorowie.*

Naznaczeni y do Dobr Krolewſkich Inflantſkich. Ciż maią czynić *ſcrutinium de perfidia* Inflantczykow niektorych. *A. 1590. fol. 584. tit. Rewizya Inflantſka.*

Także do Ekonomiy y Dobr, do ſtołu Krola I. M. należących, przy Skarbie Koronnym, naznaczeni byli z Konwokacyy gieneralnych Warſzawſkich. *A. 1668 & 1674.*

Rewizorow bezpieczeńſtwo, *ſub pœna læſæ Majeſtatis* warowano, y *forum* na Seymie naznaczono. *A. 1564. fol. 41. §. A także.*

Rewizorowie do Miaſteczka *Wierzbowca*, Zameczku y wśi do niego należacych, na Vkrainie, *ad effectum* poſtanowienia nagrody Potomkom Vr. Stanisława *Goreckiego*, za nakład na budowanie y oſadę tego Miaſteczka. *A. 1611. fol. 29. tit. Rewizory do Wierzbowiec.*

Nie doſzła ta Rewizya inśi dani Rewizorowie. *An. 1613. fol. 15. tit. Rewizya Wierzbowca.*

Rewizya Grobelnego u *Surowa* Vr. Stefanowi *Goreckiemu. Ibid.*

Rewizya Ianowi *Ruſzkowſkiemu* u *Szmielowa* y *Liſowa* na Cło. *An. 1613. fol. 8. Tit. Rewizya.*

Takaż Vr. Piotrowi *Choińſkiemu* Kaſztelanowi Santockiemu, u *Smolna* na czarnym leśie. *Ibid.*

Takaż Vr. Ianowi *Potulickiemu*, u *Chodżieża. Ibid.*

Takaż Vr. Krzyſztofowi *Myćielſkiemu* u *Chodcza. Ibid.*

Takaż na *czarney Wodźie* Dźiedźicowi mieyſca tamtego. *Ibid. fol. 15. Tit. Rewizya na rzece czarney wodźie.*

Rewizya moſtu u Miaſteczka *Werbli*, Vr. Wawrzyńcowi *Karśnickiemu. Ibid. Tit. Rewizya Werbecka.*

Rewizya przeiazdu trudnego, przez rzekę *Wartę* pod Skrzydłowem wielkim, dla naprawy tegoż przeiazdu, y poſtanowienia Cła albo moſtowego. *Ibid. fol. 18. Tit. Rewizya Skrzydłowſka.*

Rewizya dla poſtanowienia Cła, albo moſtowego, w Miaſteczku *Łaſku*. *Ib. f. 26. Tit. Rewizya grobelnego.*

Rewizya we wśi *Xiążennicach* Vr. Iakuba *Podwodowſkiego*, na poſtanowienie Myta. *Ibid. f. 27. Tit. Rewizya.*

Rewizya do wśi *Zabierzowa* Zakonnic Konwentu *Zwierzynieckiego* dla Myta. *Ib. f. 30. Tit. Rewizorowie.*

Aprobowana ta Rewizya, y Przywiley na Cło wydany. *A. 1616. f. 38. Tit. Aprobacya Rewizyi.*

Rewizyą przez rzekę *Turyą* na pogatę przez błota, w maiętnośći Vr. Podſędka Chełmſkiego; y poſtanowienie myta moſtowego aprobowano. *A. 1613. fol. 31. Tit. Aprobacya.*

Rewizya na moſtowe y grobelne, we wśi *Rudlic*, *Ziedlic*, w Ziemie *Wieluńſkiey*. Także we wśi *Zytowie*, na moſtowe. *Ib. f. 31. Tit. Rewizya.*

Rewizyą, Vr. Marćinowi *Hoteckiemu* przedtym pozwoloną y wydaną, aprobowano. *An. 1607. f. 853. Tit. Aprobacya.*

Rewizya drog w Mieśćie *Krotoſzynie*, dla poſtanowienia Cła; y Przywiley z Kancelaryi Koronney na to wydać kazano. *A. 1631. f. 26. Tit. Rewizya w Krotoſzynie.*

Rewizyą na moſtowe w *Sędziſzowie* aprobowano *in toto*. *Ibid. fol. 31. Tit. Aprobacya.*

Rewizya na uznanie koſztu około moſtu, na rzece złotey *Lipie*, przez Vr. Mikołaia *Sieniawſkiego* Podczaſzego Koronnego zbudowanego. *A. 1633. f. 44. Tit. Rewizya moſtu* Brzezańſkiego.

Rewizya na obeyrzenie gaći w *Bielcu*, maiętnośći Vr. *Boguckiego* Łowczego Sanockiego. Także moſtu w *Piianowicach*, maiętnośći Vr. Gabryela *Bireckiego* Piſarza Przemyſłkiego, y na poſtanowienie cła. *Ib. f. 55. Tit. Rewizya.*

Rewizya na uznanie ſumptow około poprawy gaći *Brześćiańſkiey* y *Raytarowſkiey*, y do poſtanowienia myta. *Ib. Tit. O gaći Brześćiańſkiey.*

Rewizya na uznanie fabryki około grobli w *Zawadach*, y na poſtanowienie cła. *Ib. f. 57. Tit. Rewizya.*

Rewizya grobli *Grembańſkiey*, Vr. Piotra *Tomickiego*, na uznanie koſztu, y myta poſtanowienie. *A. 1635. f. 40. Tit. Rewizya.*

Odprawiona ta rewizya była. Iednak ieżliby *iniquitate temporum* do tych czas znaleść śię nie mogła; inſzych Rewizorow znowu naznaczono. *A. 1667. fol. 25. Tit. Grobla Grembańſka.*

Rewizya grobli, albo tamy, we wśi *Huśienni*, na rzece *Bugu*, ieżeli nie z przeſzkodą ieſt *navigantium*. *A. 1635. f. 45. Tit. Rewizya.*

Rewizya na grunty wśi *Barczyc*, także *Wolborza* y *Bykow*, zſtrony uważenia koſztow około naprawy drog, y myta poſtanowienia. *Ib. Tit. Rewizya.*

Rewizya na uznanie koſztu około moſtow y grobel, y na poſtanowienie myta we wśi *Owczarach*. *An. 1641. f. 22. Tit. Rewizya.*

Rewizya moſtow y grobel, na gośćińcu *Iaroſławſkim*, do wielkiey Polſki, u wśi *Zernik*, Vr. Staniſława *Bronickiego* Piſarza Grodzkiego Nowomieyſkego dźiedźiczney, dla oſzacowania ſumptow. *A. 1647. f. 13. Tit. Rewizya.*

Rewizya rzeki *Tyśmienice*, ieźli ieſt *navigabilis*; także złych drog publicznych w maiętnośćiach, *Rożowie*, *Markuſowie*, *Garbowie* y *Piaſkach*, dla uważenia na ich naprawę koſztow. *Ib. f. 19.*

Rewizyą w *Horodelcu* y *Rudkach* w Woiewodztwie Bełskim, na grobelne y moſtowe, przez Komiſarze odprawioną, aprobowano. *Ib. f. 27. Tit. Rewizya.*

Rewizya moſtu w *Brochowie*, maiętnośći Vr. Krzyſztofa *Brochowſkiego* Podkomorzego Zakroczymſkiego, dla uznania nań ſumptu y poſtanowienia moſtowego. *Ib. f. 30. tit. Podwyżſzenie moſtowego.*

Rewizya drog y przepraw złych we wśi *Rozwienicy*, w Ziemie *Przemyſłkiey* leżącey, dla oſzacowania koſztu, y nakładu na poprawę tych drog, y dla poſtanowienia ſłuſznego myta. *A. 1667. f. 38. Tit. Rewizya.*

Rewizya do Zamku *Chęćińſkiego*, *ad effectum* taxowania naprawy, ktorą w nim Vr. Staniſław *Branicki* Staroſta Chęćińſki uczynił. *A. 1613. f. 10. Tit. Rewizya.*

Zapiſana po tey rewizyi ſuma za reſtauracyą. *A. 1616. f. 7. vid. Tit. Suma.*

Rewizya reſtauracyi Zamku *Bedźińſkiego*, dla zrachowania na nię koſztu. *A. 1616. f. 24. Tit. Rewizya Zamku.*

Re-

Rewizya do Zamku *Trębowelſkiego*, dla oſzacowania nakładu, ktory Staroſta na budynek łożył. *A. 1631. f. 26. Tit. Rewizya.*

Rewizya do Zamku *Szydłowſkiego*, dla uznania koſztu na naprawę. *Ib. fol. 37. Tit. Rewizorowie.*

Także do Zamku *Lubelſkiego. Ib. f. 36. Tit. Zabudowanię.*

Rewizya reſtauracyi y koſztu około Zamku *Oycowſkiego. An. 1633. fol. 48. Tit. Rewizya.*

Rewizya naprawy Zamku *Oświećimſkiego*, na uznanie koſztu, także ieżeli Mieſzczanie poprawić murow około Miaſta, ze Cła y zkładnego, wydołać mogą? *A. 1635. fol. 37. Tit. Rewizya.*

Rewizya dla taxowania budynkow w Zamku *Pokrzywnińſkim. An. 1641. fol. 32. Tit. Reaſſumptio.*

Rewizyą na rzece *Wiarze*, we wśi *Rubieſzowicach* dźiedźiczney Vr. Iana *Fredra* Sędźiego Ziemie Przemyſkiey; także w Miaſteczku *Dobra* Vr. Marćina *Walewſkiego*, y we wśi *Strzelcach* Vr. Stefana *Zamoyſkiego* Miecznika Sieradzkiego, aprobowano. *An. 1647. f. 18. Tit. Aprobacya Rewizyi.*

Rewizya Zamkow, *Wieluńſkiego* y *Oſtrzeſzowſkiego*, przez nieprzyiaćiela ogniem zruinowanych. *A. 1658. fol. 46. Tit. Zamek.*

Znowu tychże rewizya; także *Sieradzkiego*, y *Wſchowſkiego. A. 1659. f. 44. Tit. Rewizya Zamkow.*

Rewizya w Zamku *Lelowſkim* reſtauracyi, przez Vr. Krzyſztofa Michała *Rupniewſkiego* Woyſkiego Krakowſkiego, Staroſtę Lelowſkiego uczynioney. *An. 1662. f. 25. Tit. Rewizya.*

Rewizya Zamku *Grodeckiego*, dla uznania koſztu na reſtauracyą iego. *A. 1611. fol. 16. Tit. Rewizory.*

Rewizya takaż Zamku *Bobrownickiego. Ibid.*

Rewizya Zamku *Malborſkiego*, *ad effectum* opatrzenia municyą onego wſzelaką, y reſtauracyi. *A. 1613. f. 25. Tit. O opatrzeniu Zamku Malborſkiego.*

Rewizya Zamku *Winnickiego*, także. *Ibid. f. 29. Tit. Rewizya.*

Rewizya do uznania dyferencyy y urazow, ktore Zakonnicy S. Dominika w *Toruniu* mieſzkaiący, od Miaſta Torunia ponoſzą, *ſalvâ cognitione definitivâ*, *in hoc negotio*, *Iudicio Regio. A. 1616. f. 38. Tit. Rewizya.*

Rewizya na komutacyą gruntow wśi *Gutkowa* z gruntami wśi *Łopacina. A. 1631. f. 27. Tit. Rewizya.*

Rewizya na komutacyą Dobr Krolewſkich wśi *Smierdźiny* w Staroſtwie *Pilźnińſkim*, za Dobra Wielm. Ierzego *Oſolińſkiego* Podſkarbiego Nadwornego Koronnego. *A. 1633. f. 45. Tit. Rewizya.*

Rewizya gruntu wśi *Wężowa*, Vr. Iana *Kraśińſkiego* Woiewodźica Płockiego, zſtrony komutacyi. *Ibid. f. 49. Tit. Reviſio fundi* Wężowo.

Rewizya fortece, przez Vr. Broniſława *Gruſzeckiego*, we wśi Krolewskiey *Hołoſkowie* w Woiewodztwie Podolskim leżącey, na uznanie ſumptu, y ieżeli ta tam ſtruktura potrzebna Rzeczypoſp. a potym na przyſzłym Seymie *cenſuræ Reipub.* to *ſubiacebit. Ib. f. 56. Tit. Rewizya.*

Rewizya Dobr od Moskwy przypadłych, za *Trubeck. A. 1646. f. 5. Tit. Rewizya.*

Rewizya na uznanie ſzkod Vrodz. Woyćiechowi *Kalinowſkiemu* Łowczemu Podolskiemu, także Mikołaiowi y Piotrowi, *Iaćimirſkim*, od woyska poczynionych. *A. 1635. f. 34. Tit. Rewizya.*

Rewizyą we wśi *Rdzawie*, y innych dźiedźicznych Vr. *Przyłęckiego*, aprobowano. Temuż na Cło Przywiley wydany bydź ma. *Ib. f. 32. Tit. Aprobacya.*

Rewizyą w Zawadach odprawioną aprobowano, y Przywiley na to dano. *Ibid. f. 42. Tit. Aprobacya.*

Rewizya na przeprowadzenie wody z rzeki *Warty*, przez grunt Rzeczypoſp. rowem do ſtawow *Widzowſkich. Ib. f. 27. Tit. Pozwolenie.*

Rewizya na wymierzenie placu na Dwor Kancelaryi y wieży w *Rożanie*. Ciż Rewizorowie koſzt Vr. Woyćiecha *Weſzla* Chorążego Nadwornego Koronnego, na zbudowanie moſtu y grobli, na złey przeprawie we wśi *Biedrzycach*, podięty uznaią, y myto ſłuſzne umowią. *A. 1647. f. 33. Tit. Rewizorowie.*

Rewizya takoważ, Vr. Walentemu *Konarzewskiemu*, względem naprawy złych drog, y zbudowania mostu w *Kuninie* na *Orzu*, w Powiećie Ostrowskim. *Ibid.*

Rewizya ludźi służebnych w Starostwach ukrainnych wszystkich Woiewodztw, *nemine excepto*, tych wszystkich, z ktorych ludźie w obozach bywaią, y bywać powinni, y bywali, albo na to ordynowani są, nie opuszczaiąc ludźi służebnych *Lubecza* y *Łoiowa* popisać. A ta rewizya *continuè* ma śię odprawiać, poki wszyscy pomienieni służebni przez Rewizory nie będą zregiestrowani. Po odprawieniu zaś oney, Regiestra iedne PP. Hetmanom maią bydź oddane, a drugie takież na przyszły Seym przysłane będą. *A. 1647. fol. 40. tit. Rewizya.*

Rewizya *Zbaraża* y innych dobr, przez obozy Koronne zruinowanych. *A. 1653. fol. 10. tit. O Zbarażu.*

Na rewizyą pewnych wśi Szlacheckich, w Woiewodztwie *Płockim*, to iest: Szczepkowa, Czubakow, Olszewa Chamskiego; stosuiąc śię do Konstytucyi *A.* 1652. Woiewodztwu Lubelskiemu służącey, pozwolono, aby tych wśi grunty urodzayne na włoki albo łany przez Geometrę przyśięgłego, przy Sądźie Ziemskim y Vrzędźie Grodzkim, pomierzone były. A iak wiele pokaże śię włok albo łanow, tak wiele *in posterum* podatkow dźiedźice tych wśi płaćić, y ćiężary wszystkie ponośić powinni będą. *A. 1658. f. 31. Tit. Rewizya pewnych wśi.*

Rewizyą armaty y municyi w *Piotrkowie* uczynić, y onę mieyskiemu Vrzędowi według Inwentarza zpisanego oddać, y mieysce słuszne na Cekauz, dla konserwowania iey naznaczyć, y słusznie temuż Vrzędowi opatrzyć kazać, y rząd słuszny uczynić, tak aby Obywatele Miasta tego straż przy bramach odprawowali, Komisarzom zlecono. Tamże iż Komisarze Klasztor Bernardyński obaczą, ieźli w tymże mieyscu, gdźie iest, może bydź restaurowany, *sine impedimento* obronie Miasta, albo w fortyfikacyą inkludowany? gdyby śię tam fortyfikacya, *ex vi necessitatis*, kończyć miała. Także y Klasztor Panieński w mur mieyski wgrodzony, y dla zawodzenia armaty y warty połamany obaczą, y uważą; przestrzegaiąc tego, aby śię nikt nie ważył, ani murować, ani budować bliżey murow y wałow, nad tyśiąc krokow, dla impedymentu obronie. Na ostatek ponieważ Zamek tameczny zruinowany iest; tak Sądom Grodzkim, iako y Księgom, dla bezpiecznieyszego przechowania, mieysce naznaczą. *Ib. f. 43. Tit. Rewizya Miasta Piotrkowa.*

Rewizya dobr Ziemskich, Duchownych, Krolewskich, w Ziemie Wysogrodzkiey, z tą kondycyą, aby nie było więcey nad śiedm Rewizorow. *A. 1659. f. 39. Tit. Rewizya Ziemie Wysogrodzkiey.*

Także Ziemie *Wiskiey* zpustoszoney. *Ibid. fol. 43. Tit. Rewizya desolacyi Ziemie Wiskiey.*

Rewizyą wśi *Łagiewnik* w Woiewodztwie *Kaliskim*, w posesyi Vr. Marćina *Czaplickiego* będącey, odprawioną aprobowano. *An. 1676. fol. 49. Tit. Deklaracya Komisyi.*

Rewizya Starostwa *Kowalskiego*, dla obrachowania expens, przez Vr. Starostę tamecznego, na restauracyą tegoż Starostwa erogowanych. *An. 1676. fol. 50. Tit. Rewizya.*

O rozgraniczeniu Dobr Krolewskich z Ziemskiemi, prawa dawne *declarantur*: że Dobra Krolewskie, przez samych Komisarzow, nie przez Rewizorow, z Dobrami Ziemskiemi rozgraniczone bydź maią. Miedzy Dobrami iednak Krolewskiemi przez Sekretarzow, nie przez Komisarzow, odprawowane bydź powinne. A rewizye takowe, lub *anticipativè*, lubo *post Commissionem* odprawione, tak przed tą Konstytucyą, iako y napotym, *fundo Terrestri & Commissioni praejudicare* nie mogą. *A. 1647. f. 28. Tit. O rewizyach.*

Rewizya Dobr Ekonomicznych Krolewskich. *vid. Tit. Oekonomie. Tit. Cla. Tit. Składy.*

Rewizya Woiewodztwa *Wołyńskiego. vid. Tit. Lustracye.*

Rewizya Starostw, *Chenćińskiego*, *Zarnowieckiego*, *Krzepickiego*, dla uznania kosztow na restauracyą. *vid. Tit. Komisye. Tit. Sumy. Tit. Asekuracye.*

Rewizya Ksiąg y Przywileiow w Skarbcu Krakowskim będących. *vid. Tit. Skarb Koronny.*

Rewizya listow exekucyi podległych. *vid. Tit. Listy.*

Rewizya listow zkładnych. *vid. Tit. Składy.*
Rewizorowie na oglądanie pustyń w *Podolu*, w *Ruśi*, y indźiey, *ad effectum* rozdawania wieczności. *vid. Tit. Pustynie.*
Rewizya Ceł dawnych. *vid. Tit. Cło.*
Rewizorowie do Zup Krakowskich. *vid. Tit. Zupy.*
Rewizya gdźie *hucusque* nie zaszła, nikt o Kwartę nie może bydź poćiągniony. *A. 1590. f. 576. Tit. O Kwarćie. vid. Tit. Qwarta.*
O Rewizyi, ktora *in A.* 1562. uchwalona była. *vid. Tit. Lustracya.*
Rewizye z ograniczeniem. *vid. Tit. Granice.*
Rewizye na Frymarki. *vid. Tit. Frymarki.*
Rewizya przepraw na *Falentach* y *Michrowie. vid. Tit. Komisya.*
Rewizya Zamku Latyczowskiego. *vid. Tit. Zamki.*
Rewizya łanow wybranieckich, przez Vrząd Ziemski każdego Woiewodztwa y Powiatu, to iest: przez Podkomorzego, Chorążego, Sędźiego, Podsędka, Podczaszego, Podstolego, Pisarza, Woyskiego, *ad hunc effectum*, żeby dwudźiesty łan wyprawie wybrańcow podlegał. *vid. Tit. Wybrańcy.*
Rewizya po wszystkich gruntach y Iurysdykcyach, przy Mieśćie *Lublinie*, względem wydawania podatkow. *vid. Tit. Miasto Lublin.*
Takaż y w dolnym Kaźimierzu. *Ibid.*
Rewizya fortece *Halickiey*, na uznanie kosztu na nię łożonego. *vid. Tit. Komisarze. & Tit. Zamek Halicki, & Tit. Dobra.*
Rewizye Skarbu. *vid. Tit. Skarb.*
Rewizya Konwentow. *vid. Tit. Klasztory.*

REZYDENCI.

vid. Tit. Senator.

ROKI.

ROki Ziemskie w każdym Woiewodztwie trzykroć maią bydź, *temporibus & locis in Statuto descriptis*, okrom tych Woiewodztw, w ktorych inaczey postanowiono. *A. 1565. f. 85. Tit. Sądzenie Rokow.* *Herburt. f. 85. tit. Colloquia.*
W Woiewodztwach Wielkopolskich tylko dwa kroć. *Ibid. fol. 86. Tit. w Wielkiey Polszcze.*
Roki Ziemskie *Poznańskie* sądźić się maią: Pierwsze we dwie niedźiele po Wielkiey nocy; A *Kośćieńskie* po nich, we dwie niedźiele. Drugie po Swięćie Narodzenia Panny MARYI; A Kośćieńskie po nich, także we dwie niedźiele. *Ibidem Tit. Poznańskie.*
Nie dochodźiły Poznańskie, dla Seymiku Srzedzkiego Deputackiego; przeto w poniedźiałek po S. Bartłomieiu na Ratuszu, gdźie Wieca przedtym sądźiły śię, a Kośćieńskie po nich we dwie niedźiele, Wschowskie zaś w tydźień po Kośćieńskich, sądzone bydź maią. *A. 1588. f. 482. Tit. Roki.*
Znowu Poznańskie na Poniedźiałek ostatni, przed Seymikiem obierania Deputatow na Trybunał, przełożono. W Kośćieńskim y Wschowskim, Powiatach, *solito more. A. 1589. fol. 525. Tit. Roki Poznańskie.*
Roki *Poznańskiego, Kaliskiego, Łenczyckiego, Brześćkiego, Inowłocławskiego, Płockiego*, Woiewodztw, gdyby *propter aliquod legale impedimentum, in temporibus lege praescriptis* nie mogły bydź sądzone; Sąd Ziemski powinien insze czasy naznaczyć y obwołać, cztery niedźiele przed sądzeniem onych, y to obwołanie w Akta Grodzkie zapisać. Tak wiele iednak razy przez rok sądźić się maią, iako w Prawie opisano. *A. 1569. f. 190. §. Roki Ziemskie.*
Reasumowano to Woiewodztwu Poznańskiemu. *Anno 1593. fol. 645. Tit. Roki Ziemskie.*
Znowu o tymże, ale na wszystkie Woiewodztwa, y nie Sądowi, ale Sędźiom Ziemskim, dano w moc tę publikacyą na inszy czas, y tego dołożono: że w Grodźie *proprii Districtûs* ma bydź zapisana publikacya. *An. 1667. fol. 13. Tit. Sądy Ziemskie.*

Poznańſkim, ponieważ dla Seymu doiść nie mogły były według Prawa, czas inſzy, to ieſt: Poniedźiałek pierwſzy po S. Michale, a Kośćiańſkim we dwie niedźiele po nich, *pro una vice tantùm*, naznaczono. *A. 1658. fol. 30. Tit. Naznaczenie czaſow Rokom.*

Roki Ziemſkie *Kaliſkie:* Pierwſze w Poniedźiałek po S. Troycy. Drugie po S. Michale w Poniedźiałek. *Konińſkie* po nich we dwie niedźiele, drugie za niemi, *ſolito more. A. 1565. f. 86. Tit. Kaliſkie.*

Kczyńſkie w tydźień po Gnieźnieńſkich. A *Nakielſkie* po nich w tydźień w Poniedźiałek. *A. 1588. f. 483. Tit. Kczyńſkie.*

Znowu toż o Kczyńſkich, a Nakielſkie iuż nie w tydźień po nich, ale w tymże tygodniu we Czwartek, poczynać y odprawować śię maią. *An. 1601. fol. 754. Tit. Roki Kczyńſkie.*

Potym Kaliskie te, ktore po S. Troycy zwykły bywać, na Poniedźiałek *poſt Dominicam Exaudi*, *eo ordine* po Powiatach, iako śię przedtym dotąd ſądźiwały, przełożono. Po ktorych Konińskie, po Konińskich w tydźień Pyzdrskie, po tych Gnieźnieńskie, po Gnieźnieńskich Kczyńskie y Nakielskie, w iednym tygodniu, iako dotąd odprawowały śię, ſądzone bydź maią. A Ieśienne, ktore po S. Michale zwykły śię odprawować, w ſwoiey dawney Kadencyi zoſtawać będą. *A. 1647. fol. 11. tit. Przenieśienie na inſzy czas Sądow Ziemſkich Kaliſkich.*

Roki *Sieradzkie* w Sieradzu: pierwſze w Poniedźiałek po trzech Krolach blizki, potym w Szadku y w inſzych Powiećiech, *more conſueto*, wedle ordynacyi Piotrkowſkiey. Wtore w Poniedźiałek po Przewodney niedźieli. Trzećie w Poniedźiałek po Swięćie Narodzenia P. MARYI. *A. 1565. fol. 86. tit. Sieradzkie.*

Radomſkie w Szadku tydźień tylko ſądzone bydź, a w Poniedźiałek po Sieradzkich poczynać śię maią. A po nich w Piotrkowie w Poniedźiałek, y w Radomſkim po tych także w Poniedźiałek. *A. 1613. fol. 11. tit. Roki Radomſkie.*

Poprawiono tey potym Konſtytucyi *A. 1613.* o Rokach Radomſkich ieśiennych, aby *feria ſecunda ante Feſtum Nativitatis B. M. V.* ſądzone były, a tylko pod ten czas, gdyby dla zaczęćia Trybunału nie doſzły *A. 1616. fol. 24. tit. Roki Radomſkie.*

Roki *Wieluńſkie:* pierwſze w Poniedźiałek *poſt Feſtum Purificationis B. M. V.* Drugie w Poniedźiałek *poſt Dominicam Rogationum.* Trzećie w Poniedźiałek po S. Franćiſzku. A Oſtrzeſzowſkie po nich zawzdy we dwie niedźiele. *A. 1565. fol. 87. tit. Wieluńſkie.*

Potym inaczey poſtanowiono: aby Wieluńſkie po Sieradzkich we dwie niedźiele, a Oſtrzeſzowſkie w tydźień po Wieluńſkich, bywały. *A. 1567. fol. 134. Tit. Wieluńſkie Sądy.*

Roki *Łęczyckie:* pierwſze w Poniedźiałek po S. Agnieſzce. Drugie w Poniedźiałek po Swięćie BOZEGO wſtąpienia. Trzećie w Poniedźiałek po S. Michale. Brzeźińſkie po nich we dwie niedźiele, Orłowſkie po Brzeźińſkich, wedle zwyczaiu. *A. 1565. fol. 87. tit. Łenczyckie.*

Reaſumowano tę ordynacyą, *cum declaratione:* że mimo te czaſy, Sędźia innych zkładać nie ma. *A. 1581. fol. 376. tit. Roki Ziemſkie.*

Declaratur o Brzeźińſkich, aby śię w Poniedźiałek w dwie niedźiele po Łenczyckich, nie we wtorek, ſądźić poczynały. *A. 1601. fol. 754. tit. Roki Ziemſkie Brzeźińſkie.*

Roki *Brześćkie:* pierwſze we trzy niedźiele po Swiątkach. Drugie we dwie niedźiele po S. Bartłomieiu. A *Włocławſkie* po nich zawzdy w tydźień ſądzone bydź maią. *A. 1565. fol. 87. tit. Brześćkie y Włocławſkie.*

Declaratur: aby zawzdy przerzeczone Roki, pewne dni ſwoie wtorkowe miały. A gdy inſzego dnia, niżeli we wtorek trafi śię dźień S. Bartłomieia, tedy też Roki maią śię poczynać w Brześćiu w pierwſzy wtorek po wyiśćiu dwu niedźiel od S. Bartłomieia, A w Inowłocławiu potym w tydźień także we wtorek. W inſzych zaś Powiećiech, według ſtarych zwyczaiow. *An. 1581. fol. 375. Tit. Roki Ziemſkie Kuiawſkie.*

Znowu *declaratur:* aby ſądzone były Brześćkie, we wtorek pierwſzy po S. Ianie Chrzćićielu. Drugie we wtorek pierwſzy po Narodzeniu P. MARYI. A Włocławſkie zawzdy w tydźień po nich. W inſzych zaś Powiatach oboyga Woiewodztw po nich, według dawnego zwyczaiu. A ieźliby w ktorym Powiećie, dla iakiey przy-

czy-

czyny nie doſzły, przećię w drugich Powiećiech dochodźić maią. *A. 1588. fol. 483.*

Brześćkie, Włocławſkie.

Trzećie Roki Brześćkie ſądzone bydź maią we wtorek *poſt feſtum S. Agnetis.* A *Włocławſkie* w tydźień po nich. W Powiećiech zaś inſzych oboyga tych Woiewodztw po nich, wedle zwyczaiu dawnego, a choć w iednym Powiećie nie doydą, w drugich przećię Powiećiech dochodźić maią. *Anno 1593. fol. 646. Tit. O Rokach Brześćkich.*

Roki *Dobrzyńskie more ſolito. A. 1565. f. 87. Tit. Dobrzyńskie.*

To ieſt: pierwſze we wtorek po S. Marćinie. Drugie we wtorek przed S. Ianem. Trzećie we wtorek po S. Bartłomieiu. W Lipnie po nich zawzdy w Poniedźiałek blizki. *A. 1567. f. 135. Tit. Roki.*

Inaczey potym poſtanowiono: aby Dobrzyńſkie w Dobrzyniu, pierwſze we wtorek po niedźieli wſtępney, a w Lipnie y w Rypinie w tydźień potym odprawowały śię. Drugie w tych wſzyſtkich Powiećiech *more ſolito.* Trzećie w Dobrzyniu, we wtorek po S. Mateuſzu, a po nich w Lipnie y w Rypinie Poniedźiałek pierwſzy, zwykłym obyczaiem. *A. 1593. f. 647. Tit. Roki Dobrzyńskie.*

Roki *Płockie:* pierwſze w Poniedźiałek po trzech Krolach. Drugie po Przewodney niedźieli. Trzećie po S. Francíſzku. W inſzych Powiatach *more ſolito. A. 1565. f. 87. Tit. Płockie.*

Potym inaczey poſtanowiono ie: pierwſze w Poniedźiałek po niedźieli Krzyżowey. Drugie w Poniedźiałek po S. Michale. Trzećie w Poniedźiałek przed S. Agnieſzką. W *Raćiążu* w pierwſzą Srzodę po Swiątkach, w *Płońſku* w Poniedźiałek po S. Troycy. *A. 1581. f. 377. Tit. Roki Płockie.*

Roki *Zawkrzeńskie:* pierwſze w Poniedźiałek po Gromnicach, w Szreńſku. Drugie w Poniedźiałek po niedźieli *Rogationum.* Trzećie po S. Francíſzku. W inſzych zaś Powiatach, *more ſolito;* nie odkładaiąc. *Anno 1565. fol. 87. Tit. Zawkrzeńskie.*

Potym inaczey poſtanowiono: pierwſze w Szreńſku w Poniedźiałek po Bożym Ciele. Drugie w Poniedźiałek po S. Łukaſzu. Trzećie w Poniedźiałek wſtępny. W inſzych Powiećiech, *more ſolito.* A inſzych im czaſow Sędźia zkładać nie ma. *A. 1581. f. 377. Tit. Roki Zawkrzeńſkie.*

Roki *Czerskie* w Czerſku: pierwſze w Poniedźiałek pierwſzy, po trzech Krolach. Drugie w Poniedźiałek pierwſzy po Przewodney niedźieli. Trzećie w Poniedźiałek pierwſzy po S. Troycy. W inſzych zaś Powiećiech, dawnym porządkiem. Poczętych tamże y przywołanych Rokow nie wolno Sądowi Ziemſkiemu przekładać na inſzy czas, pod winą ſta grzywien. O ktorą Stronie, ktoraby śię tym nieſądzeniem albo przełożeniem ućiążoną bydź czuła, wolno *more ſolito* czynić. *A. 1569. f. 194. §. Opatruiąc to.*

Ieźliby iednak te, ktore po trzech Krolach ſądzone bywaią, pod Trybunał przypadły; tedy *feria ſecunda poſt Feſtum S. Franciſci* we wſzyſtkich Powiećiech ſądzone bydź maią; *ſin ſecus*, wedle pierwſzey Konſtytucyi, *Feria ſecunda poſt Feſtum SS. Trium Regum* bydź maią. *A. 1588. f. 843. Tit. Czerskie.*

Inaczey potym ordynowano ie: pierwſze *feria ſecunda poſt Dominicam Miſericordiæ* ſądźić śię maią. Drugie *Feria ſecunda poſt Feſtum S. Johannis Bapt.* Trzećie *Feria ſecunda* zawzdy *poſt Feſtum S. Franciſci.* Także we wſzyſtkich innych Powiećiech, w ktorych śię Sądy po Rokach Czerſkich odprawuią. A Sąd Ziemſki Czerſki według regieſtru y Parafii ſądźić ma. *Anno 1589. fol. 581. Tit. Roki Ziemskie Czerskie.*

Przez dwa dni, poniedźiałek y wtorek, w Czerſku ſądzone y odprawowane bydź maią. A potym w Groycu w Srzodę y czwartek; w drugim tygodniu w Warce w poniedźiałek y we wtorek; w Gaworlinie we czwartek y w piątek. *A. 1567. f. 136. Tit. Roki Ziemskie Czerskie.*

Roki *Błońskie:* pierwſze w Poniedźiałek *poſt Feſtum Purificationis B. V. M.* w Błoniu. Drugie w Poniedźiałek po S. Troycy. Trzećie w Poniedźiałek po S. Bartłomieiu. *Warſzawskie* y *Tarczyńskie immediatè* iść maią po tych, *more ſolito. A. 1578. fol. 340. Tit. Roki.*

Inaczey potym ordynowano czaſy: Pierwſze w *Błoniu* w Poniedźiałek po S. Troycy.

cy. Drugie w Poniedźiałek po S. Francifzku. Trzećie w Poniedźiałek po wftępney niedźieli. *Warfzawskie* y *Tarczyńskie*, *more folito*. *A. 1589. fol. 520. Tit. Przełożenie* Rokow.

Znowu infzy porządek ich poftanowiono: W Warfzawie pierwfze *Feria fecunda poft Dominicam Quadragefimalem Invocavit.* Drugie *feria fecunda poft Feftum SS. Trinitatis proxima.* Trzećie *feria fecunda poft Feftum S. Francifci proxima.* A w Błoniu w Poniedźiałek po Warfzawfkich naybliżfzy; potym w Tarczynie, w czafach opifanych, nie odkładaiąc ich, *excepto legali impedimento. A. 1611. f. 29. Tit. Porządek fądzenia Rokow.*

A maią bydź odprawowane *perpetuo* w Izbie Pofelfkiey na Zamku Warfzawfkim. *A. 1641. f. 30. Tit. Mieyfce.*

Roki *Wiskie*: pierwfze w pierwfzy wtorek po Przewodney niedźieli. Drugie w pierwfzy wtorek po S. Idźim. Po Wifkich zawfze we dwie niedźiele w Wąfofzu, a po Wąfofkich w Radźiłowie także we dwie niedźiele. *A. 1588. f. 483. Tit. Wiskie.*

Potym infze czafy im naznaczono: Wifkie pierwfze w pierwfzy wtorek *poft Feftum S. Stanislai in Maio.* Drugie we wtorek po S. Mateufzu. Trzećie we wtorek po trzech Krolach. A po Wifkich Wąfofkie y Radźiłowfkie, *more folito*, to ieft: we dwie niedźiele, iedne po drugich, bywać maią. A ieżliby Trybunał Woiewodztwa Mazowieckiego fądzony był; trzećie Roki fądzone bydź nie maią. *A. 1589. f. 519. Tit.* Roki *Ziemskie Wiskie.*

Ieżliby w *Wiżnie*, według czafu w Konftytucyi opifanego, z iakieykolwiek przyczyny nie dofzły; w Wąfofzu, według kadencyi fwoiey, fądzone bydź powinne. A ieżliby Wąfofkie nie dofzły; w Radźiłowie odprawić śię maią, także według fwey kadencyi. *A. 1616. f. 25. Tit. O Rokach Ziemskich Wiskich.*

Roki *Zakroczymfkie*: pierwfze w Piątek po niedźieli fuchey, *alias Reminifcere.* Drugie w Piątek po S. Troycy. Trzećie w Piątek po S. Mateufzu. *A. 1576. f. 341. Tit. Sądy Ziemie Zakroczymfkiey.*

Iuż nie w Piątek, ale we Srzodę, fądźić śię maią. *An. 1598. fol. 712. Tit. Roki Sądowe Zakroczymfkie.*

A te, ktore przypadały *poft Reminifcere*, przełożono *pro Feria fexta poft Invocavit. A. 1611. f. 29. Tit. Roki Ziemfkie Zakroczymfkie.*

Roki *Wyfogrodzkie*: pierwfze we wtorek naybliżfzy po S. Agniefzce. Drugie we wtorek po Przewodney niedźieli. Trzećie we wtorek po S. Michale. *A. 1581. fol. 378. Tit. Roki Wyfogrodzkie.*

Potym te, ktore bywały *poft Feftum S. Agnethis*, iż pod Trybunał trafiały śię, przełożono na wtorek po Bożym Ciele. A na ratufzu fądzone bydź maią. *A. 1589. fol. 520. Tit. Roki Ziemfkie Wyfogrodzkie.*

Po Parafiach z regieftru maią bydź fądzone. *Anno 1590. fol. 582. Tit. Roki Ziemfkie.*

Roki *Ciechanowfkie*: pierwfze w Sąchoćinie, w Poniedźiałek po SS. Filipie y Iakubie Apoftolech. Drugie w Poniedźiałek po S. Bartłomieiu. Trzećie w Poniedźiałek po trzech Krolach. A po Sąchockich, w Ciechanowie we Czwartek. Przafnyfkie zaś po zapifaniu Aktu Ciechanowfkiego w całe cztery niedźiele. *A. 1578. f. 341. Tit. Sądy Ziemie Ciechanowfkiey.*

Potym, pierwfze Sąchockie przełożono na Poniedźiałek po S. Mateufzu. A po nich *fucceffivè* Ciechanowfkie y inne wfzyftkie, iako przedtym zwykły bywać. *A. 1581. f. 376. Tit. Roki Mazowieckie.*

A ieżliby *ob legale impedimentum* nie dofzły; wolno Sądowi Ziemfkiemu infze przywołać na cztery niedźiele przed fądzeniem onych, y to obwołanie w Aktach Grodzkich zapifać. *A. 1593. f. 645. Tit. Roki Ziemfkie Ziem Mazowieckich.*

Ale potym, tę Konftytucyą o przywołaniu znieśiono. *An. 1616. f. 25. Tit. O Rokach Ziemfkich Ciechanowfkich.*

Roki *Łomżyńfkie* w Łomźie: pierwfze *feria fecunda poft Dominicam Reminifcere.* Drugie nazaiutrz po S. Troycy. Trzećie po S. Mateufzu. *An. 1589. f. 519. Tit. Roki Ziemfkie Łomżyńfkie.*

A ieżliby *ob legale impedimentum* nie dofzły; wolno Sądowi Ziemfkiemu infze przywołać. *A. 1593. f. 645. Tit. Roki Ziemskie.*

Co

Co nie tylko Powiatowi Łomżyńskiemu, Koleńskiemu, Ostrołęckiemu, ale też y Zembrowskiemu służyć ma. *A.1633. f. 60. Tit. Roki.*

Post sublatum iednak *impedimentum*, Sąd ich, *pro lubitu suo*, nie ma przywoływać, *sub nullitate* Sądow. *A. 1631. f. 29. Tit. Roki Łomżyńskie.*

Koleńskie pierwsze: *feria quinta post Dominicam Lætare.* Drugie we Czwartek po S. Ianie. Trzećie we Czwartek po S. Łukaszu. *A. 1589. fol. 519. Tit. Roki Ziemskie Łomżyńskie.*

Zembrowskie: pierwsze *feria quinta post Festum Epiphaniarum.* Drugie *feria quinta post Festum Pentecostes.* Trzećie *feria quinta ante Hedvigis.* A z regiestru maią bydź sądzone. *Ibid.*

Ostrołęckie: pierwsze *feria tertia post Dominicam Reminiscere.* Drugie *feria tertia post Festum SS. Petri & Pauli Apost.* Trzećie *feria tertia ante festum S. Nicolai.* Ktore także z regiestru iako Łomżyńskie y Zembrowskie maią bydź sądzone. *Ibidem.*

Potym przełożono: pierwsze *post Dominicam Conductûs Paschæ*; Drugie na Poniedźiałek po S. Małgorzaćie; Trzećie na Wtorek przed S. Mikołaiem. *A 1598. fol. 712. Tit. Sądy Ziemskie.*

Znowu inaczey: Pierwsze na Poniedźiałek po S. Mikołaiu. Drugie na Poniedźiałek po Nawiedzeniu Nayświętszey PANNY. Trzećie, ktore bywały *post Reminiscere*, w Poniedźiałek także poczynać się maią. A kończyć się wszystkie troie Roki maią do tygodnia nie dłużey, *salvâ Anni* 1598. *Constitutione. A. 1601. fol. 755. Tit. Przełożenie Rokow.*

Roki *Rożańskie* w Rożanie: pierwsze *post Dominicam Invocavit.* Wtore *feria secundâ post Trinitatis.* Trzećie *feria secundâ post Michaelis.* A *Makowskie* w Makowie od zapisania Aktu Rokow Rożańskich, zawzdy we cztery niedźiele. *A. 1581. f. 376. Tit. Roki Mazowieckie.*

Potym Rożańskie te, ktore bywały *post Trinitatis*, przełożono na Poniedźiałek po Bożym Ciele. A Makowskie we Wtorek po nich we trzy niedźiele. A Sąd ma sądźić z regiestru. *A.1588. f. 483. Tit. Rożańskie.*

Roki *Liwskie*: pierwsze we Czwartek po S. Troycy. Drugie we Czwartek po S. Iadwidze. Trzećie we Czwartek po S. Agnieszce. A sądźić się maią, w starym Mieśćie Liwie. *A.1578. f.337. Tit. Roki Liwskie.*

Ieżliby dla słuszney przyczyny nie doszły; wolno insze obwołać y sądźić. *A. 1589. f. 520. Tit. Przywołanie Rokow.*

Roki *Liwskie* y *Rożańskie*: iż dla rożnych impedymentow nie dochodzą; *post sublatum impedimentum*, ma ich Sąd we dwie niedźiele przywołać, y po przywołaniu we dwie niedźiele sądźić, *sub pœna contra negligentes Officiales.* O co *forum* Trybunał, *inter Causas Officii, ad instantiam cujusvis. A.1631. f. 28. Tit. Roki Ziemskie.*

Declaratur: że dłużey nad dwie niedźiele sądźić się nie maią. Także iż, pod sądzenie ich, Roki Grodzkie y Kwerele w Liwie nie maią bydź sądzone. *A. 1641. fol. 32. Tit. Roki Ziemskie Liwskie.*

Roki *Nurskie*: pierwsze we wtorek po Nowym Lećie. Drugie we wtorek po Przewodney niedźiele. Trzećie we wtorek po S. Bartłomieiu. *A.1589. fol. 521. Tit. Roki Ziemskie Nurskie.*

Trzećie potym przełożono, na wtorek po S. Mateuszu. *An. 1590. f. 582. Tit. Roki Ziemskie.*

Roki *Kamienieckie*: pierwsze w Poniedźiałek po Gromnicach. Drugie w Poniedźiałek po S. Troycy. Trzećie w Poniedźiałek po S. Szymonie. *A. 1589. f. 521. Tit. Roki Ziemskie.*

Roki *Ostrowskie*: pierwsze we wtorek po niedźieli Srzodopostney. Drugie we wtorek po S. Ianie Chrzćićielu. Trzećie w poniedźiałek po S. Elzbiećie. *Ibid.*

Roki *Rawskie more solito* maią bydź sądzone. *A. 1565. f. 88. Tit. Rawskie.*

Ktore zwykły bywać w Poniedźiałek po S. Bartłomieiu; bywać maią w Poniedźiałek po S. Michale. *A. 1569. fol. 190. §. Seymik Powiatowy.*

Drezner pisze: że pierwsze *feria secunda post Reminiscere.* Drugie *post Pentecostes.* Trzećie *post Michaelis.*

Podczas Rokow Ziemskich Rawskich, Iurydyka Rawska sądźić się nie ma. *A. 1647. fol. 34. Tit. Sądy.*

Roki *Sochaczewſkie:* pierwſze we wtorek pierwſzy po niedźieli *Invocavit.* Drugie we wtorek po S. Troycy. Trzećie we wtorek po Swięćie Wniebowźięćia P. MARYI. *A. 1565. fol. 88. tit. Sochaczewskie.*

Na Ratuſzu Sochaczewſkim zawzdy maią bydź ſądzone, ieźli nie ieſt przećiwko Miaſta tego Przywileiom. *Ibid. fol. 105. tit. Sądzenie Rokow.*

Potym, oſtatnie przełożono na wtorek po S. Iadwidze blizki. *A. 1589. fol. 520. tit. Roki Ziemskie Sochaczewskie.*

Potym inaczey: pierwſze *feria tertia poſt Feſtum undecim millium Virginum.* Drugie we wtorek po S. Troycy. Trzećie według dawnego zwyczaiu. A Mſzczonowſkie po nich zawzdy we dwie niedźiele. *A. 1601. fol. 754. tit. Przełożenie Rokow.*

Parafiami ſądzone bydź maią. *A. 1609. fol. 905. tit. O Rokach.*

A Kwerele, pod oboie te Roki, nie maią bydź ſądzone, *ſub nullitate. Ibid.*

Roki *Goſtyńskie:* pierwſze w Poniedźiałek po niedźieli *Oculi.* Drugie po Oktawie BOZEGO Ciała. Trzećie w Poniedźiałek po S. Bartłomieiu. A Gąbińſkie po każdych tych w tydźień. *A. 1565. fol. 88. tit. Goſtyńskie.*

Oſtatnie potym przełożono na Poniedźiałek po S. Michale. *A. 1598. fol 713. tit. Roki Ziemskie.*

Roki w Woiewodztwach *Pruskich*, *more Regni*, trzy razy do Roku odprawowane bydź maią. Trzećie Chełmińſkie w pierwſzy Poniedźiałek po niedźieli wtorey po Wielkiey nocy, w Grudźiądzu, gdźie leżenie Xiąg bydź ma. A Michałowſkie w tydźień potym, na mieyſcach według alternaty zwyczaynych. Malborſkie w pierwſzy Poniedźiałek *poſt Feſtum Converſionis S. Pauli*, w Sztumie. Pomorzkie w pierwſzy Poniedźiałek *poſt Feſtum S. Stanislai in Maio*; *& ita ſubſequenter, non obſtantibus feriis*, według porządku Ziem y Powiatow tamecznych. Przed ktoremi Sądami tylko, lubo *curam actis Caſtren. Palatinalibus*, zapiſy y rekognicye wſzelakie *in genere* czynione bydź maią. *A. 1638. fol. 40. tit. Sądy Ziemſkie Woiewodztw Pruſkich.*

Sub tempus hoſtilitatis, Malborſkim Kiſzpork naznaczono *tantisper*, poki Sztum od nieprzyiaćiela rekuperowany nie będźie. *A. 1635. fol. 32. tit. Sądy.*

Termini Palatinatûs Culmenſis. *Primo* Radsini, *feria ſecunda poſt Feſtum Corporis Chriſti. Secundo* Thorunii *feria ſecunda poſt Feſtum S. Hedvigis.*

Termini Michałovienſes *ſeptimana una poſt Culmenſes, Brodnicii & Neophori alternatim.*

Termini Palatinatûs Mariæburgenſis Stumæ; *Primo feria ſecunda poſt Conductûs Paſchæ. Secundo feria ſecunda poſt Lamperti.*

Termini Palatinatûs Pomeraniæ, Dirſchavien. Starogardiæ: *Primo feria ſecunda poſt Circumciſionis Domini. Secundo feria ſecunda poſt Feſtum S. Lucæ. Suecenſes duabus ſeptimanis; aliorum Diſtrictuum una ſeptimana.*

Si in diem Feſtum inciderint; feria ſecunda ſequente celebrentur. Hæc ex Dreſnero excerpta.

Roki *Krakowſkie* maią śię zaczynać w Poniedźiałek, y przez Wtorek, Srzodę, Czwartek Piątek Sobotę, ſądźić śię y piſać. Po nich Proſzewſkie w Proſzewicach, w Poniedźiałek blizki aż do Srzody. Po Proſzowſkich Xięzkie w Xiężu, we Czwartek blizki aż do Poniedźiałku. Po tych Lelowſkie w Lelowie, w Wtorek blizki, maią śię zacząć y ſądźić aż do Piątku. Ztamtąd powroćiwſzy śię nazad do Krakowa, Akta maią bydź dopiſowane tamże w Krakowie, począwſzy od Poniedźiałku aż do Soboty. Po ktorych dopiſaniu, Roki Czchowſkie we Czchowie, od Wtorku aż do Piątku *incluſivè* ſądzone bydź maią. A po nich Bieckie w Bieczu w Poniedźiałek blizki aż do Srzody. *A. 1565. fol. 85. tit. w Woiewodztwie Krakowſkim.*

O dopiſowaniu ſpraw ſądowych inaczey w inſzych Woiewodztwach. *vid. tit. Piſarze Ziemſcy.*

Bieckie y Czchowſkie, ktore przypadały na Wielkąnoc, przełożono na Przewodny Poniedźiałek. *A. 1569. fol. 191. §. Sądy Bieckie.*

Inaczey potym Krakowſkie poſtanowiono: Pierwſze *feria ſecunda poſt Circumciſionis Domini proxima.* Drugie *feria ſecunda poſt Dominicam Invocavit proxima.* Trzećie *feria ſecunda poſt Feſtum SS. Trinitatis proxima.* Czwarte *feria ſecunda poſt Feſtum S. Michaelis Archangeli proxima.* W inſzych Powiećiech, *iuxta Conſtit. A. 1565.* od-

odprawować śię maią. *Cavetur* przy tym Pisarzowi Ziemskiemu, że po sądzeniu Rokow, we wszystkich Powiećiech, na każde Roki, wolno mu wszystkich Powiatowych spraw w Krakowie dopisować. *A. 1589. fol. 580. tit. Roki Ziemskie Krakowskie.*

Roki *Oświećimskie* w Oświećimiu: pierwsze w Poniedźiałek pierwszy po trzech Krolach. Drugie w Poniedźiałek po S. Ianie Chrzćićielu. *A. 1563. fol. 64. §. Też Roki.*

Roki *Zatorskie* w Zatorze: pierwsze w Piątek Suchedniowy w pośćie. Drugie w Poniedźiałek pierwszy przed S. Michałem Archaniołem. *Ibid.*

Znieśiono to potym drugiego roku, y postanowiono: aby w samym Zatorze Rokow czworo tych Xięstw oboyga, to iest; w każdy Suchedniowy Piątek, odprawowało śię. *A. 1564. fol 67. §. Też acz.*

Roki *Sendomirzkie*, *feria secunda post Festum S. Francisci*, kiedy Wieca nie doydą. Po nich Wiślickie, a Pilźnińskie po tych w drugim tygodniu poczynać śię maią. *A. 1588. fol. 483. tit. Sendomirzkie.*

Wiślickie maią bydź sądzone, by też y cały tydźień, aż śię odprawią. *Ibid.*

Stężyckie, ktore bywały *post Dominicam Rogationum*, przełożono *post Dominicam Conductûs Paschæ.* *A. 1589. fol. 518. tit. Roki Ziemskie Stężyckie.*

Dokładniey z Dreznera. *Sendomiriæ Termini:* Primus *post Priscæ.* Secundus *post Dominicam Oculi.* Tertius *post Corporis Christi.* Quartus *post Francisci*, *feriis secundis semper.* Radomiæ *post Sendomirienses*, *feria secunda proxima; post Radomienses vero* Opociniæ, *feria sexta proxima.*

Roki *Lwowskie* we Lwowie: *pierwsze* w czwartek pierwszy po trzech Krolach. *Drugie* we czwartek po Srzodopostney niedźieli. *Trzećie* we czwartek po S. Ianie Chrzćićielu. *Czwarte* we czwartek po S. Michale. A Zydaczowskie w Zydaczowie: *pierwsze* po pierwszych Lwowskich w poł czwartey niedźiele. *Drugie* w pierwszy poniedźiałek po Przewodney niedźieli. *Trzećie* po trzećich Lwowskich, w poł czwartey niedźiele. *Czwarte* w poniedźiałek po S. Iadwidze. A ieżliby pod ten czas Trybunał Ziemię Ruskiey przypadł, kiedy Roki bydź maią; tedy na mieysce Rokow leżenie Xiąg, *ad suscipiendas duntaxat inscriptiones*, odprawować śię ma. Roki zaś pomienione, tak we Lwowie iako y w Zydaczowie, w Zamku sądzone bydź maią. *A. 1589. fol. 580. Tit. Roki Ziemskie Lwowskie.*

Declaratur o mieyscu: że Lwowskie w Zamku Lwowskim w tey Izbie murowaney, w dźiedźińcu, sądzone bydź maią, kędy Starosta Sądy Grodzkie sądźi; czego Starosta y Podstarośći Lwowski dopuśćić powinien, *sub pœna quingentarum marcarum*, na Trybunale, *inter causas Officii*, *ex instantia cujuslibet Officialis*, *repetenda.* *A. 1607. f. 858. Tit. O mieyscu Rokom Ziemskim Lwowskim.*

Potym Lwowskie, ktore *post Lætare;* a Zydaczowskie, ktore *post Conductûs Paschæ*, znieśiono. *A. 1611. f. 9. Tit. Roki Lwowskie.*

Znowu Lwowskie, ktore *post Lætare* Konstytucyą *Anni* 1611. znieśione, reassumowano. A Zydaczowskie aby nie *post Conductûs Paschæ*, ale *post Dominicam Misericordiæ feria secunda* sądzone bywały, postanowiono. A że przeszłe Roki Zydaczowskiego *post Festum Purificationis B. M. V.* przypadaiące, dla powodźi gwałtowney, sądźić śię nie mogły, a Trybunał Powiatowy następuie: we dwie niedźiele sądźić śię maią. *A. 1647. f. 17. Tit. Roki Ziemskie Lwowskie.*

Roki *Przemyskie*, ktore bywały we wtorek po S. Iakubie, przełożono na wtorek po S. Bartłomieiu. A po nich, *more solito*, we trzy niedźiele Przeworskie. *A. 1581. fol. 378. Tit. Roki Przemyskie.*

Toż przedtym o Przeworskich, że we trzy niedźiele po Przemyskich bywać powinne. *A. 1567. f. 132. Tit. Roki Przeworskie.*

Przemyskie, ktore bywały po S. Stanisławie, przełożono na wtorek po wszystkich Swiętych blizki. A ktore bywały około S. Pawła y po S. Bartłomieiu, w mocy zostawiono. O Przeworskich toż co wyżey. *A. 1588. f. 484. Tit. Przemyskie.*

Znowu inaczey Przemyskie y Przeworskie ordynowano: W Przemyślu pierwsze we wtorek po S. Agnieszce; Drugie we wtorek *post Dominicam Conductûs Paschæ;* Trzećie we wtorek po S. Małgorzaćie. Czwarte we wtorek po S. Łukaszu Ewang. A w Przeworsku pierwsze we wtorek po S. Doroćie; Drugie we wtorek *post Dominicam Cantate;* Trzećie po S. Pietrze w okowach; Czwarte we wtorek po S. Marćinie, sądzone bydź maią. *A. 1598. fol. 711. Tit. Roki Ziemskie Przemyskie.*

Potym *declaratur* o iednych Przeworſkich: ktore bywały *poſt Dorotheæ*, maią bywać we trzy niedźiele po Przemyſkich tych, ktore bywaią *poſt Agnetis. An. 1601. f. 755. Tit. Przełożenie Rokow Przeworſkich.*

Przemyſkim Rokom, także y leżeniu Xiąg Przemyſkich mieyſce, gorne mieſzkanie w Ratuſzu naznaczono. Ktorego Mieſzczanie bronić nie maią, *ſub pœna trecentarum marcarum pecuniæ Polonicalis*, na Trybunale, *inter cauſas Officii, ex inſtantia cujuslibet repetenda. An. 1607. f. 858. Tit. O mieyſcu Rokow Ziemſkich Przemyſkich.*

Roki *Sanockie*, ktore bywały około Swiątek, przełożono na wtorek blizki po S. Wawrzyńcu. *A. 1588. f. 484. Tit. Sanockie.*

Poprawiono tę Konſtytucyą, bo *incorrectè* napiſana, deklaruiąc: że te Roki, ktore przypadaią w Sanoku miedzy Swiątkami a Wielkąnocą, w pierwſzy wtorek po S. Michale, a inſze *ſuis temporibus* maią bydź odprawowane. *An. 1589. f. 518. Tit. O Sądźiech Sanockich.*

Finaliter. 1. Termini poſt Dorotheæ. 2. poſt Laurentii. 3. poſt Michaelis, feriis tertiis ſemper. Z Dreznera.

Potym, ktore bywały *poſt Laurentii*, przełożono *poſt Trinitatis. A. 1647. f. 17. Tit. Roki Ziemſkie.*

Roki *Chełmſkie* w Chełmie: pierwſze w Poniedźiałek przed S. Agnieſzką blizki. Drugie w poniedźiałek po Swięćie SS. Filipa y Iakuba blizki. Trzećie w Poniedźiałek miedzy Oktawą Bożego Ciała. Czwarte w Poniedźiałek przed Swiętem Narodzenia Panny Maryi. A Kraſnoſtawſkie po nich zawzdy we dwie niedźiele. *An. 1569. f. 190. §. w Ziemie Chełmſkiey.*

Roki *Halickie* w Haliczu: pierwſze w Poniedźiałek pierwſzy *poſt Feſtum Purificationis B. M. V.* Drugie *poſt Conductûs Paſchæ.* Trzećie *feria ſecunda poſt Nativitatis B. M. V. proxima.* Czwarte *feria ſecunda poſt Feſtum S. Martini proxima.* A Trębowelſkie zawſze po Halickich we dwie niedźiele. *A. 1593. f. 647. Tit. Roki Ziemſkie Halickie.*

Potym te, ktore *poſt Nativitatis B. M. V.* bywały, znieśiono. A te, ktore *poſt Conductûs Paſchæ* przypadały, na pierwſzy Poniedźiałek *poſt Trinitatis* przełożono. Inſze zaś, wedle czaſow w Prawie opiſanych zachowano. *An. 1609. fol. 901. Tit. Roki Ziemſkie Halickie.*

Znowu te, ktore *poſt Trinitatis, pro feria ſecunda poſt Dominicam Iubilate* przenieśiono. A po nich Trębowelſkie we dwie niedźiele. Inſze, według pierwſzey Konſtytucyi przypadaiące, *in robore* zoſtawiono. *An. 1616. fol. 27. Tit. Roki Ziemſkie Halickie.*

Potym czwarte Roki, iż częſto dla powodźi podług kadencyy ſwoich nie bywaią ſądzone; *pro feria ſecunda poſt Feſtum S. Iacobi Apoſtoli proxima*, a po nich Trębowelſkie zwyczayne poſtanowiono. *A. 1667. fol. 16. Tit. Zkrocenie Proceſu.*

Roki *Kołomyiſkie* do Halicza przenieśiono, dla tego, iż nie wielki Powiat Kołomyiſki, y niebezpieczny tam dla wod bywa przeiazd, y że Xięgi Kołomyiſkie Ziemſkie w Halickim Powiećie chowaią. *A. 1567. f. 134. Tit. Roki Halickie.*

Roki *Kamienieckie Podolſkie*, ktore bywały *poſt Feſtum S. Petri in vinculis*, przełożono na czwartek po Wſzyſtkich Swiętych. *A. 1589. f. 519. Tit. Roki Ziemſkie.*

Troie bywały, a czwarte *Conſtitutione præſenti, pro feria quinta poſt Feſtum Nativitatis B M. V.* ordynowano. *An. 1598. fol. 712. Tit. Sądzenie Rokow Ziemſkich Kamienieckich.*

A potym znieśiono te czwarte *poſt Nativitatis B. M. V.* Inſze zaś, *non obſtantibus feſtis ſolenníoribus*, odprawowane bydź maią. *An. 1601. fol. 754. Tit. Roki Ziemſkie Kamienieckie.*

Kwerele tamże pod Roki Ziemſkie nie maią bydź ſądzone. A mieyſce Rokom tymże Ziemſkim ma bydź alternatą, to ieſt: raz na Ratuſzu, a drugi raz w Sądowym Domu Ormiańſkim. *An. 1607. fol. 900. Tit. Roki Ziemſkie Kamienieckie.*

Potym poſtanowiono: aby iuż tylko na Ratuſzu Polſkim wiecznemi czaſy ſądzone były. Tamże y Xięgi Ziemſkie Kamienieckie maią bydź chowane, a Ormianie y Ruś, maią śię przyłożyć pieniędzmi, według ſłuſzności, na murowanie ſklepu, dla chowania tych Xiąg na Ratuſzu Polſkim. *An. 1611. fol. 25. Tit. Roki Ziemſkie Kamienieckie.*

Do-

Dokładniey z *Dreznera* o Rokach Kamienieckich: Pierwsze *post Agnetis*. Drugie *post Stanislai in Maio*. Trzećie *post Omnium Sanctorum, semper feriis quintis*. Ale potym te, ktore sądzono *post Agnetis*, przełożono na Czwartek *post Invocavit. A. 1631. f. 28. Tit. Ordynacya Rokow Ziemskich Kamienieckich.*

Roki Ziemskie *Latyczowskie* w Latyczowie, po każdey kadencyi Rokow Ziemskich Kamienieckich, po wyiśćiu trzech niedźiel w pierwszy Czwartek, podług dyslimitacyi tegoż Woiewodztwa z Latyczowem, przez rzekę, nazwaną Vszycę, uczynioney, przez Sąd Ziemski Kamieniecki sądźić y odprawować śię maią. A Kwerele tak Kamienieckie, iako y Latyczowskie, sądźić śię nie maią, aż we dwie niedźiele po zkończeniu Rokow oboyga, *sub nullitate* dekretow Kwerelowych, *& sub pœna gravaminis, inter causas Officii, à quovis repetenda. An. 1641. fol. 28. Tit. Roki Ziemskie Latyczowskie.*

Roki *Lubelskie*, iż przez wielość spraw w iednym tygodniu odprawić śię nie mogą, postanowiono: aby y w drugim tygodniu, przez Poniedźiałek y Wtorek, były sądzone. A w Vrzędowie po nich we Czwartek, Piątek y Sobotę. *A. 1578. f. 336. Tit. Roki Lubelskie.*

Vrzędowskie, ktore przypadały w wielki Czwartek, przełożono na Czwartek po Wielkiey nocy. *A. 1581. f. 375. Tit. Roki Vrzędowskie.*

Lubelskie zaś ktore sądzono po S. Ianie, przełożono na Poniedźiałek *post millium Virginum*. Po ktorych Vrzędowskie w połtory niedźiele. *An. 1588. fol. 484. Tit. Lubelskie.*

Ktoby Roki Ziemskie Lubelskie *temerè absque legali impedimento* rozerwał, y Sądowi ich sądźić *temerè* nie dopuśćił; *ad instantiam* Sądu, albo każdey inszey osoby, ktoraby w tym iakie ubliżenie miała, o rozerwanie to na Trybunał pozwany, *inter causas Officii, juxta qualitatem & quantitatem excessus*, w pomienionym Trybunale sądzony bydź ma. *A 1590. f. 581. Tit. Roki Ziemskie Lubelskie.*

Potym takowa ordynacya ich stanęła: Pierwsze *feria secunda post Festum Purificationis B. M. V.* Drugie *feria secunda post Festum Exaltationis S. Crucis*. Trzećie *feria secunda post Festum S. Andreæ Apostoli*, maią bydź sądzone w Lublinie, niedźiel dwie. Vrzędowskie po nich, *more solito. An. 1598. fol. 712. Tit. Ordynacya Rokow Ziemskich Lubelskich.*

Znowu inaczey: w Lublinie pierwsze w Poniedźiałek po Nowym Lećie, na ktorych Sprawy, o wykupno dobr, odprawować śię maią. A ieżliby nie doszły, tedy przećię leżenie Xiąg y sądzenie Nowoletnych spraw bydź ma. Co śię ma rozumieć y o Kwerelach Vrzędowskich pierwszych. Drugie w Poniedźiałek po S. Michale Archaniele. Trzećie po S. Maćieiu Apostole. A po tych Vrzędowskie we dwie niedźiele. Z osobna leżenie Xiąg Lubelskich y Vrzędowskich każde Roki Lubelskie ma poprzedzać trzema niedźielami; ktore w Lublinie przez Poniedźiałek, Wtorek, Srzodę, a w Vrzędowie przez Piątek y Sobotę trwać ma. *A. 1607. f. 856. Tit. O Rokach Ziemskich Lubelskich.*

Znowu inaczey ordynowano Lubelskie: pierwsze *feria secunda post Festum S. Francisci*. Drugie zwyczaynie na Nowe lato. Trzećie *feria secunda post Dominicam Lætare*; a po nich Vrzędowskie, według zwyczaiu. *A. 1631. fol. 28. tit. Ordynacya Rokow Ziemskich Lubelskich.*

Znowu te, ktore *post Dominicam Lætare* postanowione były, przełożono na Poniedźiałek *post Dominicam Invocavit*. Po ktorych Vrzędowskie we dwie niedźiele sądźić śię maią. A leżenie Xiąg tychże Powiatow *immediatè* przed każdemi Rokami, w Lublinie trzema, a w Vrzędowie dwiema dniami, uprzedzać ma. *A. 1635. fol. 37. tit. Ordynacya Rokow.*

Roki *Łukowskie*: pierwsze w poniedźiałek po trzech Krolach, na ktorych też y Sprawy Nowoletne, o wykupna dobr, maią bydź sądzone. Drugie w Poniedźiałek po S. Troycy. Trzećie w Poniedźiałek po S. Łukaszu. A leżenie Xiąg przed każdemi takiemi Rokami dwiema niedźielami uprzedzać ma, y zupełny tydźień trwać. *A. 1601. fol. 755. tit. Czasy Rokow Łukowskich.*

Roki *Bełskie*: pierwsze w Poniedźiałek po trzech Krolach blizki. Wtore w Poniedźiałek po S. Woyćiechu blizki. Trzećie w Poniedźiałek po S. Troycy blizki. Czwarte w Poniedźiałek po S. Bartłomieiu blizki. Grabowieckie po nich we dwie nie-

dźiele. A Horodelſkie, po Grabowieckich w Piątek. *A. 1565. fol. 86. tit. w Belſkim Woiewodztwie.*

Potym Bełſkie kiedy y Drohyckie, *iuxta Conſtit. 1569. fol. 191.* §. *Roki Ziemſkie.*

Potym inaczey: Pierwſze dwoie, *ut ſupra.* Trzećie w Poniedźiałek pierwſzy po S. Ianie Chrzćićielu. Czwarte w Poniedźiałek pierwſzy po S. Iadwidze. W Grabowcu zaś zawſze we dwie niedźiele po Bełſkich; a w Horodlu we Czwartek zawſze pierwſzego tygodnia Grabowieckich, a w Buſku w tydźień po Bełſkich, ſądzone bydź maią. *A. 1588. fol. 484. Bełſkie.*

Horodelſkie potym do Grabowca, aby tam zawſze *ſimul & ſemel* z Powiatem Grabowieckim ſądzone y odprawowane były, także y Akta Ziemie Horodelſkiey przenieśiono. *A. 1616. f. 25. tit. Sądy Ziemſkie Horodelſkie.*

Znowu inaczey o Rokach Grabowieckich: że nie we dwie niedźiele po Bełſkich trzy Krolſkich, ale *feria ſecunda poſt Feſtum Purific. B. M. V.* ſądzone bydź maią. *An. 1647. f. 28. Tit. Deklaracya.*

Roki *Podlaſkie*: w Drohyczynie, pierwſze w pierwſzy Poniedźiałek po S. Michale; Drugie nazaiutrz po Nowym Lećie; Trzećie w Przewodny Poniedźiałek. A w Mielniku: pierwſze w Poniedźiałek blizki przed S. Michałem; Drugie nazaiutrz po S. Agnieſzce; Trzećie po S. Grzegorzu w tydźień. Po zkończeniu Rokow Vrzędnicy zoſtać maią z Xięgami, dla wykupna y brania extraktow; ktore leżenie Ksiąg trwać ma dwie niedźiele. *A. 1569. f. 191.* §. *Roki Ziemſkie.*

Potym Mielnickie, ktore bywały po S. Grzegorzu, przełożono na Poniedźiałek po S. Staniſławie. *A. 1581. f. 377. Tit. Roki Mielnickie.*

Te, ktore bywały w Drohyczynie nazaiutrz po Nowym lećie, przełożono na Poniedźiałek. *A. 1588. fol. 485. Tit. Podlaskie.* A ktore bywały *poſt Conductûs*, przełożono na Poniedźiałek *poſt Iubilate.* A *poſitio* ma bydź w niedźiel cztery. *An. 1601. f. 755. Roki Drohyckie.*

Znowu te, co *poſt Iubilate* bywały, przełożono *pro feria ſecunda poſt Dominicam SS. Trinitatis. A. 1611. fol. 23. Tit. Roki Drohyckie.*

W Tykoćinie także Roki Ziemſkie poſtanowiono, *ſine exceptione à ſervitio qui tenentur. A. 1581. f. 376. Tit. Roki Tykoćińskie.*

Potym znieśiono tę Konſtytucyą y poſtanowiono: aby Roki Ziemſkie *Bielſkie* na trzech mieyſcach odprawowały śię: w Brańſku, w Surażu; a odſądźiwſzy Parafie, ktore śię tam ſądźić zwykły, potym w Tykoćinie ſądzone bydź maią Raygrodzka, Goniądzka y Tykoćińſka, Parafie. A tak w Brańſku, w Surażu, iako y w Tykoćinie, tak długo ſądźić śię Roki powinne, poki śię pomienione Parafie nie odprawią. *A. 1588. fol. 485. Tit. Podlaskie.*

Sądzone bydź maią, tak Brańſkie, Surazkie, iako y Tykoćińſkie, wedle Konſtytucyi Rokom Drohyckim ſłużącey. *A. 1569. & ſequ. Ibid.*

Potym inſza ordynacya Rokow Tykoćińſkich ſtanęła: aby pierwſze ſądzone były *poſt Feſtum S. Martini Epiſc.* Drugie *poſt Dominicam Reminiſcere.* Trzećie *poſt Octavas Sacratiſſimi Corporis Chriſti*, każde *feriis ſecundis proximis.* A po odprawieniu Rokow Tykoćińſkich, zaraz leżenie Xiąg ma bydź po każdych Rokach cztery dni, dla wpiſania kontrowerſyy y minut wydawania. *An. 1601. fol. 754. Tit. Roki Tykoćińskie.*

Znowu Roki Tykoćińſkie inaczey: Pierwſze *ut ſupra proximè.* Drugie *poſt Dominicam Invocavit.* Trzećie *poſt Dominicam SS. Trinitatis*, w każde Poniedźiałki. A choćby w Brańſku y Surażu nie doſzły; w Tykoćinie maią bydź ſądzone. *An. 1611. f. 24. Tit. Roki Tykockie.*

Kobylińſka Parafia w Tykoćinie, po odſądzeniu drugich Parafiy, ma bydź ſądzona, nie w Surażu. *An. 1616. fol. 28. Tit. Przenieśienie ſądzenia Parochyi Kobylińskiey.*

Dla Obywatelow, za Bugiem mieſzkaiących, w Miedzyleśiu Roki Ziemſkie także ordynowano. Na ktore Sąd, po determinowaniu Rokow Ziemſkich Drohyckich, w tydźień do Miedzyleśia ma zieżdżać, y one tak, iako y w Drohyczynie odprawować. *An. 1631. f. 29. Tit. Roki Ziemskie w Miedzyleśiu.*

Nie przyſzła ta Konſtytucya *ad effectum* o ſądzeniu Rokow w Miedzyleśiu. Przeto reaſumuiąc onę *in toto*, pozwolono Sądowi Ziemſkiemu Drohyckiemu, po zaczęćiu

ćiu Rokow Ziemſkich w Drohyczynie, *juxta legitimam cadentiam* (ktorych pozycya z otwarćiem Xiąg Ziemſkich przez Piſarza, lubo iego Regienta ze dwiema Komornikami, tygodniem każde Roki uprzedzać powinna) Parafie Drohyczynowi odległe, *juxta ordinationem* do Miedzyleśia *aliàs* Miedzny, dźiedźictwa Vr. *Butlerow*, ziechawſzy, *cum auctoritate & ſecuritate Lege deſcripta*, *ſine impedimento* tamecznego Dźiedźica, ſądźić, y tam Sądy ſwoie ordynowanych Parafiy odprawować, *& omnes judiciarios actus exercere. A. 1678. fol. 31. Tit. Reaſſumptio* Rokow Ziemſkich w Miedzyleśiu.

O Rokach Surazkich zaś *declaratur: że w niedoyśćiu* Brańſkich we trzy niedźiele, *ab Actu* Brańſkich, odprawować śię w Surażu maią, y pozycye *terminorum* w Tykoćinie będą, *A. 1633. f. 59. Tit. Okazowanie.*

Roki *Kiiowskie:* pierwſze w Kiiowie po S. Ierzym. Drugie w Zytomirzu po Nowym lećie. Trzećie w Owruczu po S. Bartłomieiu, w Poniedźiałki naybliżſze. *A. 1569. f. 192. §. Roki Ziemskie w Kiiowie.*

Kiiowſkie na Ratuſzu w Zytomirzu y Owruczu, we Dworach Krolewſkich, maią bydź ſądzone. Czego Staroſtowie tameczni, a w Kiiowie Mieſzczanie bronić nie maią. *A. 1601. f. 745. Tit. Roki Kiiowskie.*

Potym poſtanowiono: aby tylko w Kiiowie ſamym ſądzone były. Tamże y leżenie Xiąg odprawować śię ma, do czego Sędźia y Podſędek Ziemſcy Kiiowſcy maią przydać Komorniki ſwoie, tak iako y w inſzych Woiewodztwach Koronnych. *A. 1607. f. 856. Tit. O Rokach Ziemskich Kiiowskich.*

Zoſtawiono tę Konſtytucyą *in ſuo robore*, o mieyſcu ſądzenia Rokow. *A. 1609. f. 905. Tit. O Rokach Kiiowskich Ziemskich.*

Potym, gdy Kiiow w ręku Moſkwy zoſtawał, deklarowano: iż Roki Ziemſkie Kiiowſkie, przez Sąd Ziemſki Kiiowſki, ſądźić śię mogą *legitimè* w Zytomirzu y Owruczu, dokąd Kiiow nie będźie cale wolny. Te iednak Sądy powinne mieć *rationem* zpuſtoſzenia tamecznych Kraiow, ktore *ex æquo* do wſzyſtkich poſeſorow y kredytorow *in publica calamitate* należy. Także na tych, ktorzy albo zgubieniem praw, *juxta Conſtit. A.* 1661. albo nieodyſkaniem z Kiiowa zaſłaniać śię będą. *An. 1667. f. 17. Tit. Sądy Woiewodztwa Kiiowſkiego.*

Kiiowſkie w Ratuſzu Kiiowſkim odprawione aprobowano *A. 1669. f. 905. Tit. O Rokach Grodzkich Kiiowſkich.*

Roki Ziemſkie oraz y z Grodzkiemi w Kiiowie nie maią bydź odwołane. *A. 1641. fol. 26. Tit. O Rokach.*

Roki Ziemſkie *Czerniechowſkie*, po Kiiowſkich we trzy niedźiele, zawſze przypadać y ſądźić śię maią. *A. 1633. f. 33. Tit. Ordynacya Czerniechowſka.*

Roki *Wołyńſkie:* w *Łucku* pierwſze na trzy Krole. Drugie na S. Troycę. Trzećie na S. Michał. Włodźimirzkie po nich we trzy niedźiele, a po tych Krzemienieckie, także we trzy niedźiele. *A. 1590 f. 582. Tit. Roki Ziemſkie Woiewodztw.*

Włodźimirzkie in poſterum we dwie niedźiele po Łuckich, a Krzemienieckie także we dwie niedźiele po Włodźimirzkich ſądzone bydź maią. *A. 1677. f. 12. Tit. Sądy Grodzkie.*

Roki *Bracławſkie*, według ſtatutu, odprawowane bydź maią. *Ibid.*

Drezner *dokłada: że w Winnicy pierwſze* in craſtino Epiphaniæ, *Drugie* in craſtino SS. Trinitatis. *Trzećie* in craſtino S. Michaelis.

Declaratur o Rokach Kiiowſkich: iż lubo potym wroći śię Kiiow do poſeſyi Rzeczypoſp. przećię tego porządku, Vrzędnicy Grodzcy Kiiowſcy zaniechywać nie będą, ale alternatę zachować powinni, żeby naypierwſza kadencya w Kiiowie, druga w Owruczu, a trzećia w Zytomirzu *expediatur*, dla wygody Szlachty daleko mieſzkaiących. A Vrzędy Grodzkie, Owrucki y Zytomirzki, iż nie maią Sądow ſwoich, tylko ſuſceptę Grodową; *facultatem* odprawowania exekucyi, rowną z Oficyaliſtami Grodzkiemi Kiiowſkiemi mieć odtąd będą: *non derogando quicquam* tym exekucyom, ktore *vigore* Dekretow Trybunalſkich ſą odprawione. *An. 1683. f. 17. Tit. Integritas.*

Roki Ziemſkie *Bracławſkie*, ktore śię dotąd ſądźiły po S. Troycy nazaiutrz, przenieśiono we dwie niedźiele po Wielkiey Nocy, aby śię odprawowały. *K. Lit. A. 1690. fol. 16. Tit. Roki Ziemſkie Bracławſkie.*

Roki

Roki *Nowogrodzkie*, nie według Statutu, ale pierwſze w dźień S. Marka Ewang. Drugie w dźień wſzyſtkich SS. Trzećie w Swięto Gromniczne Rzymſkie, bywać maią. *A. 1601. f. 761. Tit. Nowogrodzkiego Powiatu.*

Potym te, ktore bywały w dźień S. Marka, przełożono na Swięto Rzymſkie S. Troycy. *A. 1607. f. 862. Tit. O Rokach Ziemſkich Troieckich w Nowogrodku.*

Po Czerniechowſkich we trzy niedźiele, Nowogrodzkie w Nowogrodku Siewierſkim przypadać maią. *A. 1635. f. 17. Tit. Ordynacya.*

A te, ktorym czas na Gromnice naznaczony był, na trzy Krole przełożono. *Ib. f. 41. Tit. Ordynacya Rokow Ziemſkich Nowogrodzkich.*

Roki *Lidzkie*, ktore bywały na S. Troycę, znieśiono, a na to mieyſce, inſze we dwie niedźiele po Wielkiey nocy złożono. *An. 1633. fol. 61. Tit. Roki Ziemſkie Lidzkie.*

Roki *Rzeczyckie* na dwu mieyſcach maią bydź ſądzone: w Rzeczycy niedźiel dwie, a drugie niedźiel dwie w Rochaczewie. *Ibid. f. 62. Tit. Roki Ziemſkie Rzeczyckie.*

Roki y Kwerele Grodzkie Wyſogrodzkie, *ſub pœna in Conſtitutionibus expreſſa, more ſolito*, ſądzone bydź maią, *excepto legali impedimento. A. 1589. f. 521. Tit. Roki Grodu Wyſogrodzkiego.*

Bobrownickie we Dworze tamecznym Krolewſkim przez Staroſtę ſądzone bydź maią; tamże y Xięgi w murze maią bydź chowane. *An. 1598. fol. 712. Tit. Roki Bobrownickie.*

W Woiewodztwie *Smoleńskim*, Sądow Grodzkich iurysdykcya przy Woiewodźie Smoleńſkim. *vid. Woiewodztwo Smoleńskie.*

O Rokach Inflantſkich. *v. Tit. Inflanty.*

Roczki *extraordinariè* dla zbiegłych poddanych do Smoleńſka w Zwiewnicach poſtanowiono było. *vid. Tit. Poddani zbiegli.*

Roki według kadencyy ſwoich zawſze ſię ſądźić maią, y podczas Seymu. *vid. Tit. Sądy.*

Sami Staroſtowie Roki Starośćie ſądźić maią. *vid. Tit. Staroſta.*

Plura *vide Tit. Staroſta. Tit. Grod. Tit. Sądy.*

R O T M I S T R Z E.

NA obronę Pańſtw Rzeczypoſp. za Krola Auguſta, Rotmiſtrze obrani byli od Woiewodztw y Ziem, wedle regieſtru w Kancelaryi zoſtaiącego, o ktorych tak poſtanowiono: Iż każdy z nich u ſta koni ma mieć pocztu ſwego ośm koni, a żołdu po zł. 10. na każdą ćwierć roku, y towarzyſze po złt. ośm; a ſzkody nie maią im bydź płacone. *A. 1567. f. 147. §. Rotmiſtrze tedy.*

O żołdźie żołnierzkim iako uroſł? vid. Tit. Zołnierz.

Item. Ciż Rotmiſtrze powinni obierać ſobie towarzyſzow nie zkądinąd, ieno z Woiewodztwa, albo Ziemie ſwey, z ktorey Rotmiſtrzami naznaczeni. Oprocz gdyby w tamtym Woiewodztwie albo Ziemie tak wiele, iako poczet ieſt oznaczon, do ſłużby tey towarzyſzow bydź nie mogło, tedy z innych Woiewodztw y Ziem Koronnych przyczynić y wypełnić ſobie poczet mogą. *Ibid.*

Item. Ciż ſami, a nie Porucznicy ich, roty wodźić, y przy nich mieſzkać maią, y przeſtrzegać tego, aby żołnierz tak w ćiągnieniu y na mieyſcu, iako *in reditu*, y krzywd nie czynił nikomu, y ſtacyy żadnych nie wyćiągał. *Ibid.*

Item. Przeſtrzegać tego maią, aby żadnego towarzyſza nie przyimowali na więcey, tylko na dźieśięć koni. *Ibid.*

Ciż mieſzkać obecnie przy rotach ſwych powinni. A ieżliby ktoremu z nich, dla gwałtowney potrzeby ſwey, odiachać przyſzło; z wiadomośćią to Hetmana W. Koron. albo w niebytnośći iego, Polnego bydź ma; a iak nayprędzey powinien śię do roty znowu ſtawić, y powinnośći ſwey nie omieſzkać. *A. 1591. fol. 613. Tit. Diſciplina militaris.*

O tymże: w Artykułach Hetmańſkich.

O tymże: *ſub pœna mille marcarum*, na Trybunale, *inter cauſas Officii, ad inſtantiam cujusvis repetenda. A. 1613. f. 2. Tit. O żołnierzu z Woiewodztw.*

O tym-

O tymże znowu. *A. 1620. f. 13. Tit. Diſciplina militaris.*

Rotmiſtrze Kwarćiani powinni bydź Szlachta ośiadła, w ſprawach rycerzkich dobrze ćwiczeni. *A. 1591. f. 613. Tit. Diſciplina militaris.*

Znowu o ich ośiadłośći. *A. 1613. f. 2. Tit. O Zołnierzu z Woiewodztw.*

Znowu o tymże. *Ibid. Tit. O Kwarćianym żołnierzu.*

Rotmiſtrze, dla ćwiczenia rycerzkiego, ze wſzech ſtron Państw Koronnych maią bydź wybierani. *A. 1567. f. 147. §. A iż też.*

Ze wſzyſtkich Woiewodztw, iednako y rowno. *A. 1591. fol. 613. Tit. Diſciplina Militaris.*

Woiewodztwa wſzyſtkie miały ich wybierać na Rokach Ziemſkich, albo Grodzkich, gdyby potrzeba. *A. 1613. f. 2. Tit. O Zołnierzu z Woiewodztw.*

Rotmiſtrz o ſzkody y o nieczynienie ſprawiedliwośći, w ktorym Grodźie może bydź przyśćigniony, ma *forum*, a na mieyſcu przed Hetmanem. Gdźie *in primo termino*, *ſine ulla appellatione*, powinien ſzkody nagrodźić. Za towarzyſza iednak ſwego, ktory ſzkodę komu uczynił, nie ma bydź karany, ale owę ſzkodę, ieźliby iey towarzyſz nagrodźić nie chćiał, powinien założyć, y za nię doſyć uczynić, a potym z żołdu towarzyſza onego to ſobie wytrąćić. *An. 1567. fol. 147. Tit. Rotmiſtrze tedy.*

O tymże, ale inaczey, to ieſt: że tak Rotmiſtrz, iako y towarzyſz, o ſzkody ma *forum* mieć w bliżſzym oney Ziemie Grodźie, y tam rzeczy oſądzoney, *ſine ulla exceptione fori*, doſyć uczynić. A z towarzyſzow nieośiadłych, albo cudzoźiemcow, y *ex plebejis*, także z pacholikow, Rotmiſtrz powinien *in inſtantia* ſprawiedliwość czynić, a ieźliby nie uczynił, tedy o to pozwany do bliżſzego, *ut ſupra*, Grodu, ma doſyć ſam zań uczynić, albo ſtawić obwinionego, albo ieźliby ućiekł, przyśiąc, że nie był o ſprawiedliwość rekwirowan. Pozwu kładźienie na każdego z nich takie: Ieźli ośiadły w onym Woiewodztwie, gdźie ſtanowiſko będą mieć żołnierze, albo gdźie śię krzywda ſtanie, tedy na maiętnośći; gdźie nie, tedy w goſpodźie, albo legierze pozwanego. Poſtępek prawny ma śię śćiągać na dobra ruchome y nieruchome, y na zaſłużone ich pieniądze, ieźliby ie mieli w Skarbie, ktore *in talibus caſibus* mogą bydź od ukrzywdzonego areſztowane, a Piſarz areſzt ma przyiąć, y z nich ukrzywdzonemu, za ſłuſznem pokazaniem krzywdy albo ſzkody, doſyć uczynić. *A. 1589. f. 527. Tit. O żołnierzach.*

O tymże znowu inaczey: Rotmiſtrz gdyby z towarzyſza y z iego pacholika ſprawiedliwośći, będąc o nię rekwirowany, nie uczynił, tedy *ex Officio* na Trybunał pozwany, *peremptoriè inter cauſas Officii reſpondere*, *&* *in illo termino de ſuo ſatisfacere* powinien. Na ktorych tamże dalſzy poſtępek, y ieźliby przyſzło aż *ad pœnam bannitionis*, ma bydź przewodzon, *ſemotis omnibus dilationibus. Excepto*, gdźieby roty ruſzono przećiwko nieprzyiaćielowi Koronnemu; iednak po odprawie potrzeby w ſześć niedźiel toż powinien. *A in contumaciam* tym ſpoſobem ma bydź poſtąpiono: *In termino primo abſens* ma *condemnari*, a *poſt terminum ſatisfactionis*, zaraz *ad pœnam bannitionis* ma bydź pozwany, ktorey exekucyą Staroſtowie, *ſub amiſſione Capitaneatûs*, *ad inſtigationem partis læſæ*, czynić będą powinni. A takowego proceſu kondemnaty inaczey, tylko *ſolâ ignorantiâ*, znośić nie będą mogli na Trybunale, albo w Grodźiech, za odeſſaniem do exekucyi. Iednak *poſt iuramentum* ſatysfakcyą, wedle zkazania Trybunalſkiego, tamże uczynić ma, *ſub pœna bannitionis*, *in inſtanti decernenda.* A kładźienie pozwu ma bydź albo *in bonis*, albo w ſtanowiſku iego, tak, żeby pozwanemu do wiadomośći mogło przyiść, ktorego pozwu położenia, w Grodźie właſnym onego ſtanowiſka, albo dobr, ma bydź uczyniona zaraz relacya, a termin we cztery niedźiele od położenia pozwu ma *præfigi. A. 1591. f. 614. §. Także ieżliby Rotmiſtrz.*

Reaſſumuntur ſuperiora eo modo: że bądź na Trybunale *inter cauſas Officii*, bądź w Grodźie, pod ktorego iurysdykcyą krzywda albo ſzkoda śię ſtała, *peremptoriè* powinni odpowiadać. Kładźienie pozwu ma bydź w naznaczoney leży pozwanego, albo mu w rękę ma bydź oddany. Poſtępek prawny bez remiſyi ma bydź *ad punctum bannitionis & executionis.* A *transgreſſores* tey Konſtytucyi *pœnâ centum marcarum*, na Trybunale, *ad inſtantiam cujusvis repetenda*, *peremptoriè* karani bydź maią. *A. 1601. f. 735. Tit. O Kwarćianym Zołnierzu.*

Rotmiſtrze, na żadne prywatne potrzeby, tot znacznym iakim pocztem używać nie maią, *ſub pœna bannitionis. A.1591.f.613. Tit. Diſciplina militaris.* (*vid.* plura *Tit. Hetman. & Tit. Zołnierz.*)

Rotmiſtrzem Kwarćianym Senator, ani Staroſta ſądowy, bydź nie może. *Ibid.*

Rotmiſtrzami Tatarowie Wielk. X. Litewſk. w Woiewodztwach nie maią bydź obierani, y choćby ktory obrany był, Krol mu liſtu nie da przypowiednego, y Hetman Koronny dawać nie ma. Co ieżliby uczynił, także y Podſkarbi Koronny, ieżliby im płaćił; winą tyśiąca grzywien obadwa *per medium* na Trybunale, *inter cauſas Officii, ad inſtantiam cujusvis*, maią bydź karani. Tę Konſtytucyą y Wielk. X. Litewſk. przyięło. *An. 1613. fol. 2. Tit. O żołnierzu z Woiewodztw. vid.* plura *Tit. Tatarowie.*

Rotmiſtrz Piechoty *Kamienieckiey* ma przyśięgać, że tey tam Piechoty nigdźie indźiey zażywać nie ma, ani iey z Zamku zwodźić, ieno na dotrzymanie mieyſca tamecznego, *ſub pœna infamiæ ipſo facto. An. 1613. fol. 8. Tit. O Piechoćie Kamienieckiey.*

Woienne Konſtytucye *A.* 1591. 1593. 1601. 1609. 1620. *in toto* reaſumowano Wielk. X. Litewſk. *vide Conſtit. A. 1626. fol. 6. Tit. Diſciplina. apud me vero Tit. Zołnierze.*

Rotmiſtrzom wſzyſtkim, ktorzy wźiąwſzy pieniądze z Skarbu, albo od Woiewodztw y Ziem, ludźi, iako powinni byli, na expedycyą nie ſtawili, *forum* w Trybunale, *inter cauſas militares, ad inſtantiam Inſtigatoris Regni, ex delatione Theſauri, aut Palatinatûs* naznaczono. Także y o to ſprawić śię tamże maią, ieżeli tak zupełne Chorągwie ſtawili, iako pieniądze wźięli, na co regieſtra podane przez Poruczniki ſwoie, albo dwu towarzyſtwa *juramentis confirmabunt. An. 1649. fol. 17. Tit. Przyczynienie.*

Rotmiſtrz ieden, według prawa, y Polſkiego y Cudzoźiemſkiego zaćiągu nie może mieć kompanii. *A. 1654. f. 6. Tit. Zatrzymanie woyska.*

Currus bellicos z końmi, y pieniądze, y żywnośći, ktore Rotmiſtrzowie od Miaſt na woynę Turecką wźięli, wroćić maią, za niedźiel ośm po Seymie, *ſub pœna centum marcarum.* O co *forum* na Trybunale *peremptoriè.* Toż ſłuży y Wielk. X. Lit. *A.1591. f. 615. Tit. Currus bellici.*

Rotmiſtrze pieſzy, iako Wybrańce wybierać? y iako o ſzkody, ſtacye, karani bydź maią? *vid. Tit. Wybrańcy.*

O Rotmiſtrzach w Woiewodztwie *Smoleńskim*, na fortecach. *vid. Woiewodztwo Smoleńskie.*

ROZBOYNYCY.

SPoſob czynienia ſprawiedliwośći z rozboynikow, w Kraiach Podolſkich taki: Szlachćic poddanego powinien *coram Officio Caſtrenſi Camenecenſi* ſtawić, we cztery niedźiele od tego czaſu, kiedy tenże poddany obwinion od kogożkolwiek *pro furto & repercuſſione ſtratæ:* y z niego w tych dwuch artykułech, z Staroſtą *peremptoriè* ſprawiedliwość czynić. Od ktorego Sądu żadna apelacya, ani mocya, ani iey proſekucya iść nie ma. A to poſtanowienie trwać ma do woli Szlachty tamecznego Woiewodztwa. *A. 1567. f. 135. Tit. Karanie.*

Potym poſtanowiono: aby *ex inſtantia* Wołochow, każdy Obywatel Podolſkiey Ziemie powinien był poddanych ſwoich, ktorymby wina dana była, dla uczynienia z nich ſprawiedliwośći, przed Staroſtą Kamienieckim, na ten czas y potym będącym ſtawić, *ſub pœna 14. marc. A.1576. f. 292. Tit. O Staroſćie Kamienieckim.*

Ale tę potym Konſtytucyą zkaſowano, y Proces inſzy poſtanowiono taki: Gdyby kto komu nie chćiał ſprawiedliwośći z poddanego ſwego uczynić, ma bydź o to do Sądu Ziemſkiego Kamienieckiego pozwany, y tam *circa Iudicium peremptoriè*, za pierwſzym pozwem, *juxta obſervantiam & conſuetudinem Terræ* uczynić ią powinien. A ieżliby nie uczynił, albo uczynić nie chćiał; tedy onego *Actor coram eodem Iudicio in lucro* kondemnować ma. A po wzdaniu w zyſku, nie potrzeba Aktorowi będźie przypozywać *ad ſatisfaciendum*, ale ma bydź odeſłana akcya *ad brachium regale pro exequutione. A motio, appellatio*, y iey *proſequutio* nie ma mu iść, tak

w Ziemſtwie iako y w Grodźie, *etiam & in termino bannitionis.* W ktorych artykulech Sąd Ziemſki, *juxta conſuetudinem antiquam, in judicando in toto* zachować śię ma. *A. 1581. f. 379. Tit. Sprawiedliwość.*

Aprobowano potym ten ſpoſob czynienia ſprawiedliwośći, *ad beneplacitum* Obywatelow tamecznych. *An. 1588. f. 477. tit. Sprawiedliwość z poddanych o rozboy, y o złodźieyſtwo.*

Potym ſobie inakſze *Laudum* Podolanie o tym uczynili, ktore aprobowano. *A. 1601. fol. 745. tit. Approbatio* uchwały.

Potym to *Laudum* poprawili, ktore także aprobowano, z tą kondycyą: aby z podpiſem Vrzędnikow Ziemſkich tamecznych do Grodu podane było. *A. 1613. fol. 13. tit. Poprawa* Laudi.

Znowu *Laudum* o tymże uczynione, y do Grodu Kamienieckiego *per oblatam* podane, aprobowano *in toto*, do drugiego Seymu. *An. 1616. fol. 16. Tit. Aprobacya uchwały.*

Potym nowy tey Vchwały ſuplement, od Obywatelow tamecznych na Seymiku namowiony, aprobowano y poſtanowiono: aby do Grodu Kamienieckiego *per oblatam* był podany. *A. 1624. fol 10. tit. Laudum* Woiewodztwa Podolſkiego.

Znowu *Laudum* o tymże, *in A. 1654.* przećiwko opryſzkom uczynione, aprobowano. *A. 1655. fol. 36. tit. Præſidium* Kamieńca.

W *Ruſkiey* Ziemie zaś ſprawiedliwośći ſpoſob taki: iż każdy z poddanych Krolewſkich, Duchownych y Swietckich, powinien poddanego ſwego, ktoryby *pro ſpolio & de percuſſione ſtratæ* był obwinion, gdy go pozew *in bonis* zaſtanie (o co Pan, ktory tam ſam mieſzka, ieżliby śię niezaſtaniem bronił, ma przyśiąc, a ieżli Pan w tym Woiewodztwie nie mieſzka, tedy to ma uczynić Vrzędnik y z Watamanem) przed Vrzędem Grodzkim własnego Powiatu na Kwerelach *in termino ſecundo* ſtawić, z ktorego Pan iego, albo Przyiaćiel Pańſki, za iego zleceniem, w oney Ziemie ośiadły, z Vrzędem Starościm ſprawiedliwość czynić powinien. A gdy śię na iednę ſentencyą przećiw onemu poddanemu zgodzą, wedle niey exekucya zaraz uczyniona bydź ma. Gdyby też *pro parte eius* dekret uczynili, apelacya wolna Aktorowi, wedle Prawa, na Trybunał zoſtawać ma. A pokiby z apelacyi od Aktora interponowaney kognicya o dekrećie nie ſtała śię, albo gdyby *diſcordes in ſententia* byli; tedy on poddany ma bydź zatrzyman w więźieniu u Vrzędu Grodzkiego, *ad definitivam ſententiam Iudicii Tribunalis.* Wſzakże wolno go będźie Panu wyręczyć, czym iednak *cauſa* nie ma *ex criminali in civilem transformari.* Staroſtowie też Sądowi *ad viciniorem Capitaneum*, o ſtawienie takich poddanych, będą mogli bydź pozwani, z ktorymi takiż poſtępek ma bydź zachowan. A to poſtanowienie ma trwać do woli Stanow tych Ziem. *A. 1588. fol. 477. tit. Sprawiedliwość z Rozboynikow.*

Tey Konſtytucyi ludźie *cuiuscunque conditionis*, ktorzy do Wołoch y Węgier wpadaią, podlegać maią, *ad inſtantiam* bądź Cudzoźiemca ukrzywdzonego, bądź Vrzędu ktoregokolwiek, bądź *cuiusvis, pro ſecuritate publica inſtigantis.* A Panowie, u ktorychby takowi ſwawolnicy areſztowani y pozwem przyśćignieni byli, iako rozboyniki, do Grodu bliżſzego, albo ieżli Komiſya roczna z Wołoch ſtanie, przed Komiſarzami ſtawić ich powinni, *ſub pœna quingentarum marcarum, & damnorum iuramento per actorem liquidatorum refuſione. A. 1613. fol. 20. tit. O ſweywoli.*

Plura o Wołoſkich rozboiach. *v. tit. Sprawiedliwość.*

W Woiewodztwie *Bracławſkim*, każdy Pan od ukrzywdzonego pozwany, powinien na pierwſzym terminie poddanego, lubo ſługę ſwego ſtawić, y tam ſprawiedliwość z niego, lubo ſam przez śię, lub przez Przyiaćiela ſwego, z Sądem Grodzkim, *ſine quavis appellatione*, czynić, a to pod winą tyśiąca grzywien *Parti & Iudicio*, y nagrodzenia ſzkod ukrzywdzonemu. A ieżliby śię ukrzywdzony Aktor dekretem nie kontentował; ma ſobie Sąd, wedle Konſtytucyi (*Ktora ieſt wyżey*) *Anni 1588.* poſtąpić. *A. 1616. fol. 23. tit. O rozboiach y złodźieyſtwach.*

Potym inakſze ſobie w tym Woiewodztwie *Laudum* uczynili Obywatele, y do Akt Grodzkich Winnickich podali, ktore *in toto* do przyſzłego Seymu aprobowano. *A. 1620. fol. 17. tit. Laudum.*

A w Xięſtwach, Oświećimſkim y Zatorſkim, pozwolono Staroście Oświećimſkie-

ſkiemu pobor ieden nad pobory łanowe, z Xięſtw tychże, na zaciągnienie żołnierza przećiwko rozboynikom &c. *Ibid. fol. 24. Tit. Zahamowanie rozboynikow.*

Potym *Laudum*, ktore o tym te Xięſtwa uczyniły, aprobowano. *A. 1624. fol. 10. tit. Laudum* Woiewodztwa Podolſkiego.

Y znowu: tak iednak, żeby to nic granicom Woiewodztwa Krakowſkiego z Xięſtwy temi nie derogowało. *A. 1633. fol. 61. tit. Laudum* Xięſtwa Zatorſkiego.

Znowu do drugiego Seymu, z tą deklaracyą: aby to podatkom publicznym nic nie derogowało. *A. 1635. fol. 35. tit. Laudum* Xięſtwa Zatorſkiego.

Znowu do drugiego Seymu, y Seymik *ad hunc unicum actum* pozwolono. *A. 1638. fol. 34. tit. Approbatio Laudi*, y przepiſanie Xiąg.

Znowu. *A. 1640. f. 2. §. Oświećimskie y Zatorskie Xięſtwo.*

Znowu. *A. 1641. f. 23. Tit. Laudum* Xięſtwa Zatorſkiego y Oświećimſkiego.

Znowu. *A. 1654. f. 8. Tit. Aprobacya* Laudorum.

Znieśiono to *Laudum A.* 1654. aprobowane, a inſze, ktore ſobie na Seymiku relacyynym uchwalą, byle nie przećiwne prawu poſpolitemu, *& non cum diminutione* podatkow na przeſzłym Seymie pozwolonych, aprobowano. *An. 1655. fol. 33. Tit. Approbatio Laudorum.*

W Ziemie *Sanockiey* ſpoſob czynienia ſprawiedliwośći z rozboynikow. *vid. Tit. Lauda.*

Sub Interregno An. 1674. przećiwko rozboynikom *Lauda* ſtanowić pozwolono. *vid. Tit. Lauda.*

O rozboynikach, *plura vid. Tit. Lauda. Tit. Swawolni. Tit. Sprawiedliwość. Tit. Mężoboyſtwo. Tit.* Pacta. *Et Statutum Herburti fol. 332. Tit. Prædones.*

ROZGRANICZENIE.

Rozgraniczenie Woiewodztw, Powiatow. *vid. Tit. Granice.*

Rozgraniczenie Pańſtw. *vid. Tit. Komiſye.*

RUSZNICE.

Z Ruſznicą nabitą w Mieśćie nikt chodźić nie ma, *ſub pœna* 14. *marc.* Ktora wina y z ruſznicą Vrzędowi Starośćiemu *cedere* ma. A ktoby iey dać nie chćiał, dwoie czternaśćie grzywien przepada, o ktore Staroſta w Vrzędźie ſwoim czynić ma. A nieośiadły Szlachćic y *plebejus*, tak długo ma bydź w wieży przez Staroſtę, albo Vrząd iego, trzyman, aż tę winę położy. *An. 1557. fol. 10. §. Ktoby śię tego ważył.*

Znowu, iż żaden *cujuscunque conditionis*, na Seymikach, zieźdźiech, aktach ſądowych, bieśiadach wſzelakich, targach, iarmarkach, nie ma ruſznic używać, ani nośić, *ſub pœna eadem* 14. *marcarum.* O co *forum* w Sądźie Ziemſkim, albo Grodzkim Vrzędźie, *ad inſtantiam cujusvis.* Także *ad inſtantiam* Staroſty, według Konſtytucyi *An.* 1557. *peremptoriè, absque appellatione Partium*; zachowuiąc w mocy ſwey Statut *A.* 1507. *de armis ſeditionem præ ſe ferentibus. A. 1581. fol. 372. Tit. Ruſznic używanie.*

Wina ta 14. grzywien *inſtiganti* iść powinna. *Ibid.*

Impoſſeſſionatus in illo Diſtrictu, do tego Vrzędu, gdźie ma poſeſyą, *pro exequutione* odeſłan bydź ma. *Ibid.*

Znowu: iż *plebeji* y hultaie, nigdźie nie maią z ruſznicami chodźić, *ſub pœna capitis.* Ktorych Ziemſkie, Grodzkie y Mieyſkie Sądy, *ſub pœna centum marcarum inſtiganti*, o to maią karać. O co *forum cum quolibet Iudicio, vel Officio*, na Trybunale będźie, *inter cauſas Officii.* A Szlachćicowi każdemu wolno takiego poimać, y na Vrząd oddać; a Vrząd ma exekucyą, *ſub pœna præfata*, czynić. A Szlachćic pozwany u śiebie areſztowanego ma *coram Officio Caſtrenſi, in primo termino peremptorio*, ſtawić, *ſub pœna centum marc.* A gdyby go ſtawił; tedy *ſolutâ pœnâ præfatâ, nihilominus & taxam capitis plebeji, in eodem termino, inſtiganti* powi-

winien będźie zapłaćić; *salvâ appellatione*, raz na Trybunał *extra Palatinatum*, spofobem opisanym niżey, *sub Titulo*: Sądow bezpieczeństwo w Woiewodztwach, Płockim, Mazowieckim, Podlaskim y Rawskim. *Quâ pendente appellatione*, tenże *plebejus* przez pomieniony Sąd, albo Vrząd Grodzki y Mieyski, ma *in carceribus detineri*; *salvâ Constitutione*, *contra impossessionatos Nobiles*, *Anni* 1557. *manente*. *A. 1598. f. 706. Tit. Bezpieczeństwo Woiewodztw.*

To Prawo *de plebejis* było do czasu, y tylko Woiewodztwom, *Płockiemu*, *Mazowieckiemu*, *Podlaskiemu y Rawskiemu* służyło, ale ie potym reasumowano wiecznie na wszystką Koronę, y W. X. Litewsk. y Vrzędom Grodzkim, Ziemskim, Mieyskim, a w Prusiech Woiewodzym, *sub pœnis ibidem expressis*, aby według Konstytucyi *A.* 1598. (*quæ supra*) exekucyą czyniły, rozkazano. *In robore* zostawuiąc Konstytucyą, *contra impossessionatos Nobiles*, *Anni* 1557. że przeciwko tym wszystkim, ktorzyby posesyi w iurysdykcyi onego Starosty, kędyby z ruśnicą nabitą chodźili, albo z niey strzelali, nie mieli; według tey Konstytucyi postąpiono bydź ma, *usque ad satisfactionem pro pœnis*. Co się o wszystkich publicznych zieżdźiech Ziemskich, Grodzkich, Podkomorzkich, Seymikach, a osobliwie w Kośćiołach, rozumieć ma. *An. 1611. fol. 3. Tit. Deklaracya bezpieczeństwa pospolitego.*

Potym, na ośiadłych wina, o noszenie y używanie ruśnic na zieżdźiech, Seymikach, Rokach, iednaniach, podnieśiona do grzywien dwuch set, Staroście y Stronie *per medium*. A przećiwko nieośiadłemu *sessio turrica p r annum*; *sub pœna infamiæ ex Decreto Capitaneali sustinenda*, *salvâ appellatione* na Trybunał, *in duabus septimanis præfigenda*, postanowiona. A Starosta o takowe sprawy *coram viciniori Capitaneo* odpowiadać ma &c. *A. 1611. f. 9. Tit. O ruśnicach.*

Potym postanowiono: iż gdyby kto *in armis*, *vel cum armis*, *insidias & seditionem ac violentiam præ se ferentibus*, na Trybunał y insze Sądy, Podkomorzkie, Ziemskie y Grodzkie przyiachać śmiał; tamże na Trybunale, y w inszym Sądźie, *ex instantia Instigatoris*, *tacto termino attractus*, *pœnâ perpetuæ bannitionis*, *cum publicatione* ma bydź karany. *A. 1616. f. 3. Tit. O przyieżdżaniu.*

Z ruśnic mężoboystwo. *vid. Tit. Mężoboystwo.*

Z ruśnic rany. *vid. Tit. Rany.*

O ruśnicach, y innym orężu ieszcze *plura Tit. Sądy.*

Ruśnic, łukow, y innego oręża takowego, coby się ieno strzelbą nazywać y rozumieć mogło, tak na prywatnych, iako y pospolitych zieżdźiech, bieśiadach, y zchadzkach zażywać, wszelakiego stanu ludźiom w Wielk. X. Litewsk. zakazano. *vid. Tit. Sądy.*

RZEKI.

RZeki *navigabiles*, wedle Statutow, ku zpuszczaniu zboż, robot y towarow, wolne bydź maią. *A. 1550. f. 6. §. Rzeki.* *Herburt. f. 174. & sequ.*

Iazy na nich maią bydź zrzucone (okrom iednego na *Sanie* u Przemysla dla soli Krolewskiey) *sub pœna centum marcarum toties quoties* w Grodźie *peremptoriè repetenda. A. 1557. f. 11. §. Iż do tego.*

Contravenientes sine appellatione karani bydź maią. *An. 1562. fol. 28. Tit. O iażiech.*

Podnieśiona wina *ad marcas* 200. Czego Starosta doglądać ma, y czynić prawem *cum contravenientibus. Excipiuntur* iazy na *Bugu. Anno 1563. fol. 45. Tit. Iazy.*

Reassumuntur *superiora. A. 1565. f. 99. Tit. O Iażiech.*

Ktoby iaz mieć chćiał, ma w nim ślozy, albo wrota, przestronne uczynić, żeby wolnie y bezpiecznie towary wszelakie zchodźiły. A ieżliby się komu szkoda stała, przez on iaz albo złe ślozy; takowy każdy, czyy iaz, owę szkodę, wedle iego przyśięgi, w Grodźie *peremptoriè*, *sine ulla appellatione*, powinien nagrodźić. *A. 1567. f. 132. Tit. Iazy.*

Ale znowu, *juxta priorem Constitutionem*, iazy zrzućić kazano. *An. 1578. fol. 335. Tit. Iazy.*

Specificantur fluvii navigabiles: *Wiſła*, *Dniepr*, *Stryi*, *Styr*, *Narew*, *Dunaiec*, *Bug*, *Wieprz*, *Tyśmienica*, *San*, *Brda*, *Nida*, *Prośnia*, *Noteſz*; y deklarowano: że na tych rzekach, od tych mieyſc, od ktorych *navigabiles* ſą, żaden ani grobel, ani tam, ani młynow, nie ma budować, a gdźie zbudowane ſą, znieśione bydź maią, *ſub pœna ducentarum marcarum*, *ad inſtantiam cujusvis*, na Trybunale *inter cauſas Officii repetenda*. *A. 1598. f. 693. Tit.* Rzeki *Portowe.*

Cztery tylko ważne młyny *Kockie* na *Wieprzu*, zamianą od Dobr Krolewſkich odeſzłe, ktorych prowenta tąż zamianą warowane ſą, excypowano. *Ibid.*

Rzeki, tak w Koronie iako y Wielk. X. Litewſk. do Portu należące, a oſobliwie *Narew*, y drugą rzekę *Narewkę*, y inne rzeki Wielk. X. Lit. do portu godne, w Dobrach Krolewſkich y Szlacheckich, każdemu wolno wyprzątać, przeczyśćiać y używać. Czego nikt bronić, ani przeſzkody czynić nie ma, *ſub pœna* w przeſzłych Konſtytucyach y Statutach *deſcripta*, na Trybunale Koronnym, y W. X. Litewſk. w każdym terminie, gdźie ſtrona żałobna zechce, *repetenda*. Ktorey winy połowica na ſtronę żałobliwą, a połowica na Sąd głowny iść ma. *An. 1613. fol. 23. Tit. O rzekach portowych.*

Potym poſtanowiono: aby od tych mieyſc, od ktorych rzeki W. X. Lit. *navigabiles* ſą, żaden grobel, ani tam, ani młynow budować, y niczym nawigacyi impedyować nie ważył śię, pod nagrodą ſowitą, ieżliby śię przez to komu ſzkoda ſtała, & *ſub pœna mille marc.* ieżliby śię czym przeſzkoda nawigacyi dźiała. O co *forum*, w Koronie Trybunał; a w Litwie wſzędźie miedzy ſprawami obligowemi, albo w Grodźie y Ziemſtwie. *A. 1631. f. 19. Tit. O rzekach portowych.*

Specialitèr rzeka *Warta* od Sieradza wolna bydź ma od młynow y iazow. *A. 1557. f. 11. §. Warta.*

Komiſarze do Margrabiow Brandeburſkich, y Xiążąt Pomorzkich, maią bydź wysłani, *ratione liberi tranſitûs* Wartą, y *ratione* Cła. A za odebraniem na Seymu od nich deklaracyi; około rumowania teyże rzeki y budowania ślozow y wrot, nieodwłocznie ma bydź poſtanowiono. *A. 1563. fol. 45. tit. Warta.*

Nie przyſzło to *ad effectum*, przeto inſzy znowu Komiſarz *deputatur*, dla zkończenia tey ſprawy. A Warta, za ſtaraniem pomienionego Komiſarza y Podkomorzego Poznańſkiego, ma iuż bydź od Poznania, aż tam, dokąd będźie potrzeba, rumowana, z pieniędzy na to złożonych, y na Ratuſzu Poznańſkim leżących. A ieżliby te pieniądze na to wyſtarczyć nie mogły; Rycerztwo Woiewodztwa Poznańſkiego y Kaliſkiego maią dołożyć, *ſub pœnis*, *in Officiis Caſtrenſibus repetendis*, *ſine appellatione*. *A. 1589. fol 523. tit. Rzeka Warta.*

Znowu inśi Komiſarze do tychże Xiążąt, w teyże ſprawie, y do uprzątnienia Warty z pieniędzy pomienionych. *A. 1598. fol. 693. tit. Rzeka Warta.*

Znowu inśi, na poſtanowienie *ſecuræ navigationis*. W czym dana im ieſt Inſtrukcya. A Warta od Koła ma bydź uprzątana. *A. 1611. fol. 32. tit. Komiſya.*

Nie doſzła Komiſya, przeto ćiż znowu *deputantur*. *A. 1613. fol. 8. tit. Rzeka Warta.*

Znowu *iidem*, y drudzy do nich przydani. *A. 1616. fol. 9. tit. Warta.*

Na teyże Warćie iazy wſzyſtkie, gaći y *impedimenta*, *opera humana exſtructa*, *per Poſſeſſores fundorum*, przez ktore ta rzeka *decurrit*, *in ſpatio trium menſium* znieść kazano, *ſub pœna mille marcarum*, *Parti & Officio per medium.* O co *forum* w Grodźie Poznańſkim, *ad inſtantiam cuiusvis*, *ſine appellatione*. *A. 1638. fol. 17. tit. Komiſya.*

Rzeka *Wieprz* aby wyczyſzczona była, Ziemia *Chełmska* przy poborze kontrybucyą pozwoliła. *A. 1564. fol. 70. §. Item* Szlachta.

Znowu, na przeprawienie tey rzeki, Woiewodztwo *Bełſkie* y Ziemia *Chełmſka* pobor pozwoliła. *A. 1567. fol. 145. §. Bełskie Woiewodztwo.*

Znowu o tymże. A Staraſtowie przylegli powinni dać poddanych Krolewſkich z Staroſtw, do wyczyſzczenia y wychędożenia. *An. 1569. fol. 193. §. Wieprz rzekę.*

Ziemia Chełmſka znowu na to pobor pozwoliła. *Ibid. fol. 204. §. Chełmska Ziemia.*

Pozwolono iazow na Wieprzu, z tą iednak kondycyą: aby każdy, czyy młyn ieſt, powinien był *inſtrumenta*, powrozy, y inne potrzeby do tego należące, mieć, y naczynie wodne. Wyiąwſzy od tey powinnośći młyny *Kockie*, ślozy iednak na nich po-

porządnie maią bydź naprawowane, a to pod winą sta grzywien. O co *forum* w Grodźie w ktorymkolwiek *peremptorie*. A ieżliby tym kondycyom nie dosyć się działo, maią iazy, groble y młyny bydź źnieśione, *sub pœna quingentarum marcarum*, w Vrzędźie Grodzkim *peremptorie exequenda*. *A. 1589. fol. 523. tit. Rzeka Wieprz.*

Potym iazy, groble y młyny, *generali Constitutione*, okrom młynow Kockich, znieść kazano, *sub pœna ducentarum marcarum*, w Trybunale, *ad instantiam cuiusvis*, *inter causas Officii repetenda*. *A. 1598. fol. 693. tit. Rzeki portowe wolne.*

Rzeki *Niewiazy* port w Kieydanach groblą nie ma bydź hamowany. *A. 1581. fol. 381. tit. Niewiaza rzeka.*

Przeprawienie iey Komisarzom polecono. *A. 1598. fol. 697. tit. Około drog Zmudzkich.*

Znowu inszym Komisarzom. *A. 1607. fol. 862. tit. O drogach.*

Rzeka *Bug* groblami nie ma bydź nigdy hamowana, aż do Sokala, *sub pœna ducentarum marcarum*. O co *forum* Trybunał, albo Sąd ktorykolwiek *proprii* pozwanego *Districtûs peremptorie*. *A. 1588. fol. 475. tit. Potwierdzenie Praw Kiiowskich.* na końcu.

Reasumowano tę Konstytucyą y czas do znieśienia grobli y iazow naznaczono, y że to znieśienie ma śię począć od Krolewskich Dobr, *iuxta Statutum*, *sub pœna in Constitutionibus expressa*; zachowuiąc Statut o ślozach. *A. 1589. fol. 523. tit. Rzeka Bug.*

Tama iednak w maiętnośći Krelowskiey, Vr. Mikołaia *Ostroroga* dźiedźiczney, w Woiewodztwie *Bełskim*, na *Bugu* uczyniona, zostawać ma, dla zatrzymania municyi Zamku Krelowskiego, z tą iednak kondycyą: aby dźiedźic na teyże rzece ślozę dostateczną, *instrumenta*, powrozy, y inne potrzeby do tego należące miał, aby statki y naczynia wodne, bez wszelakiey trudnośći wzgorę y na doł idące, *liberum transitum* miały. *A. 1601. fol. 750. tit. Tama Krelowska*

Znowu, że z teyże rzeki, iako y z rzek, *Sluzy* y *Horyny*, ślozy, tamy, groble, młyny, y insze *impedimenta* maią bydź źnieśione, do S. Iana, *sub pœna mille marc. ad instantiam cuiusvis*, *in quovis Officio Castren. luenda*, *salva appellatione ad Tribunal Lublinen.* *A. 1633. f. 55. tit. Rzeki.*

Reasumowano to o rzece *Bugu*, y *pœnam* do trzech tyśięcy grzywien podwyższono, *ad cuiusvis instantiam*, *in quovis Iudicio Castren. sine appellatione vel Tribunalitio*, *inter causas Officii repetendam*. Taż *pœna* y *forum* na tych, ktorzyby śię ważyli, na doł y na gorę szkuty idące, cłami nowemi y niezwyczaynemi onerować, y one hamować; śćiągać śię ma. *A. 1641. fol. 28. tit. Reassumptio* Konstytucyi.

Rzeki *Dźwiny* port, na ktorym cło od towarow Szlacheckich z własnych maiętnośći ich, znieśiono. A kupcy sami tylko podlegać mu maią. *A. 1598. fol. 699. Tit. Port.*

Ryzanie powinni ią przeczyśćić, *intra biennium*, *sub pœna mille marc. Delatori persolvenda*, *& damnorum refusione*. O co *forum* z niemi *cuivis* za Dworem *peremptoriè*. *A. 1607. f. 864. Tit. O przeczyszczeniu.*

Rzeka *Notesz* ma bydź wedle Statutow wolna y zpustna. *An. 1563. fol. 45. Tit. Warta Notesz.*

Podnieśienie iey u młyna Mątwy ma znieść Starosta Inowłocławski, do S. Małgorzaty, *sub privatione Officii*; y na potym nie ma bydź to podnieśienie. *A. 1567. f. 135. Tit. Młyn Mątewski.*

Rzeka *Wisłok* ma bydź *navigabilis* od granic wśi Staromieśćia, u Rzeszowa leżącey, *sub pœnis sancitis* o inszych rzekach. Przeczyszczenia iey nie ma nikt bronić (ktore pewnym osobom miało bydź polecone) *sub pœna trecentarum marc. in Officio Castrensi Præmislien.* Staroście y temu, co będźie chędożył, *per medium dividenda*. A względem na to nakładu, myto opisano. *A. 1589. fol. 524. Tit. Rzeka Wisłok.*

Reasumowano tę Konstytucyą. *A. 1631. fol. 41. Rzeka Wisłok.*

Rzeka *Pilca*, aby była wyprawiona, Woiewodztwo Sieradzkie pobor na to pozwoliło z łanu każdego po gr. cztery. O ślozach iako w innych Konstytucyach. *A. 1589. fol. 524. Tit. Woiewodztwo Sieradzkie.*

Rzekę *Swiętą*, ktoby chćiał przeczyśćić, pozwolono. *An. 1589. fol. 530. Tit. Swięta rzeka.*

Rze-

Rzeka *Styr*, aby przeczyſzczona była, powinność tę na Vr. Pawła *Monwida* y Potomkow iego włożono, y oraz Komiſarzow, aby za nakład na to uczyniony myto poſtanowili, naznaczono. *A. 1598. f. 699. Tit. Przeczyſzczenie rzeki Styru.*

Na rzekach, *Niemnie*, *Gielu*, *Ruſznie*, *Muſzy*, *Niemanku*, tamy, groble nowe y iazy znieśiono, *propter monopolia tollenda. A. 1607. fol. 863. O tamach.*

Rzekę *Wilią*, Mieſzczanie Wileńſcy y Kowieńſcy podięli śię, przeczyśćić; przeto złotowe, ktore dotąd na przeczyſzczenie to, Kupcy przy ſtarym myćie do Skarbu od wićiny płaćili, wiecznemi czaſy znieśiono. *An. 1607. fol. 866. Tit. Wyczyſzczenie.*

Na rzece *Drwęcy* Toruńczanie młyn, Lubicz nazwany, znieść maią, *ſub pœna duorum millium florenorum.* O co *forum* za Dworem. *An. 1611. fol. 36. Tit. Znieśienie młyna.*

Rzeka *Ropa* ma bydź *navigabilis*, iazow nie znaſzaiąc. *An. 1613. fol. 9. Tit. Ropa rzeka.*

Rzeki *Berezyny* do Wilii przekopanie, y onych złączenie Krolewicowi I. M. Władyſławowi *conceditur.* Y Komiſarze na poſtanowienie cła do lat pewnych, względem ſumptu na to, naznaczeni. *In poſterum* ten port przy Staroſtwie Boryſzowſkim zoſtawać ma; ktory przez Staroſtę tamecznego powinien bydź konſerwowany. *A. 1631. fol. 21. Tit. Przekopanie.*

Rzekę *Tyśmienicę*, ieźli ieſt *navigabilis*, albo nie? Komiſarze rewidować maią, ponieważ Obywatele tameczni przez znieśienie iazow wielkie ſzkody ponoſzą. *A. 1647. f. 19. Tit. Rewizorowie.*

Na rzece *Rędźie* w Woiewodztwie Pomorzkim *libera defluitatio* bydź ma ſtanu Szlacheckiego ludźiom, wedle Konſtytucyy dawnych Ziem Pruſkich, *ſine quavis præpeditione, & oneribus quibusvis, & exactionibus quocunque titulo vocitatis*, wyiąwſzy Strądowe Oſtoninſkie, *prout de iure competierit.* A to *ſub pœna ducentarum marc. Pruthenicarum*, na Trybunale Piotrkowſkim, *ad inſtantiam cujusvis, inter cauſas Officii, peremptoriè repetenda.* Kupieccy iednak ludźie względem towarow ſwoich, według zwyczaiu ſprawować śię maią, y ćiężarom będą podlegać. *A. 1667. f. 21. Tit. Libera defluitatio* rzeki Rędy.

Rzeka *Wiſła.* Na ſumpt reparacyi grobel Wiślnych Skarb Pruſki z podatkow tych, ktore na przyſzłym Seymiku Obywatele tameczni *in publicum* uchwalą, pięćdźieśiąt tyśięcy złt. monety tameczney ma wygodźić. Co Skarb znowu odbierze z podatku, na iaki śię na przyſzłym Seymie Rzeczpoſp. zgodźi. A Krol Komiſarza, ktory tey reparacyi doglądać będźie, y rachunek *expenſarum* na przyſzłym Seymie odda, naznaczy. P. Podſkarbi zaś Pruſki tego doyrzeć ma, żeby śię ta ſuma na co inſzego nie obracała. *A. 1676. f. 52. Tit. Obwarowanie defluitacyi do Gdańſka.*

Tamy, groble nowe, y iazy dretowe, ktore *impediunt navigationem* na rzekach portowych, Niemnie, Gilu y Ruſznie, od Xięſtwa Kurlandſkiego, na rzece *Muſzy* y *Niemeńku* znieśiono. *A. 1607. f. 863. Tit. O tamach.*

Przez rzekę Gilią, port do Krolewca z Litwy uczynić, Xiążęćiu Pruſkiemu, koſztem iego, pozwolono, y Komiſarza, dla przeyrzenia mieyſca, z Komiſarzami tegoż Xiążęćia, y uważenia, gdźieby *commodius* ten port przeprawiony bydź miał? y dla poſtanowienia cła od wićin y inſzych ſtatkow, do lat pewnych, *ſecundum ſumptûs & impenſæ quantitatem. A. 1611. f. 43. Tit. Komiſya.*

Vpatrzona przeprawa, y z Miaſtami Krolewieckiemi poſtanowienie uczynione, y za nakłady y koſzt na przekopanie foſy, cło do lat dwu poſtanowione przez tegoż Komiſarza. Ktora *transactio*, o tym iego *approbatur*, y ieſzcze *committitur* mu, aby tego przeprawienia portu u przekopu, doieżdżaiąc tam, doglądał &c. *A. 1613. fol. 39. Tit. Porty.*

Port, ktorym z Litwy towary prowadzą, Xiążę Pruſki naprawić, względem cła, ktore odbiera, powinien. A że śię ſzkody za nieopatrzeniem portu ſtały, Komiſarze na to naznaczeni. *A. 1633. f. 39. Tit. Port Krolewiecki.*

Portow zawarćie. *vid. Zawarćie portow.*

O przewoz na Wiśle pod Wyſogrodem tranſakcyą Vr. Olbrachta Adryana *Laſockiego* aprobowano. *vid. Tit. Aprobacye.*

RZEMIESLNICY.

RZemieślnikowi, Kupcowi, Mieszczaninowi, w Mieście y Miasteczku, ktoby co gwałtem wziął, ma wrocić *peremptoriè cum pœna trium marcarum.* O co *forum* Grod. Vstawie iednak Woiewodzey podlegać maią. *Ta Konstytucya tylko do drugiego Seymu trwać miała. A. 1578 f. 335. Tit. O pokoiu rzemieślnikow.*

Rzemieślnikow, do rynsztunkow należących, *Warszawa* y *Łomża* ma mieć dostatek, *sub pœna de negligentibus Capitaneis sancita*, o ktorą *forum* przed Starostami tychże Miast *peremptoriè, ad instantiam cujusvis, salvâ appellatione solitâ, inter causas Officii. A. 1607. f. 858. Tit. O rzemieślnikach.*

Także Miasto *Lublin*, wedle pomienioney *A.* 1607. Konstytucyi. *A. 1611. f. 19. Tit. O rzemieślnikach. vid. Tit. Miasto Lublin.*

Także *Wilno* y *Kowno*, mianowicie Płatnerzow mieć ma. *A. 1613. f. 41. Tit. O Płatnerzach. vid. Tit. Miasto Wilno.*

Rzemieślnicy *Krakowscy. vid. Tit. Miasto Krakow.*

Rzemieślnikom kwit z podatkow. *vid. Tit. Qwity.*

O cechach rzemieślnikow. *vid. supra Cechy. & Statuta Herburt. fol. 180. & sequ.*

SĄDY.

Sądow Trybunalskich bezpieczeństwo. *vid. Tit. Trybunał.*

Sądow y ziazdow wszelakich, w *Płockim, Mazowieckim, Podlaskim* y *Rawskim*, Woiewodztwach, bezpieczeństwo iako Trybunału, z tą deklaracyą: o wszystkie excesy, to iest: mordy, zranienia, rusznic używania, y insze gwałty, wolno pozwać *excessivum tacto termino peremptorio* przed Sąd, albo Vrząd, gdźie *cognitio facti* ma bydź. Co ieźli *ex inquisitione* pokaże się, tam zaraz exekucya ma bydź czyniona, y satysfakcya nakazana, *sub pœna bannitionis*; y wszystek postępek *in eo passu* taki ma bydź, iaki się w Trybunale zachowywa, *salvâ appellatione* na bliższy Trybunał, albo Piotrkowski, albo Lubelski, *in duabus septimanis.* A Trybunał powinien będźie, takie sprawy sądźić *etiam extra Palatinatum, tanquam ex termino conservato.* A gdyby się taki exces stał na mieyscu, gdźieby Sądu albo Vrzędu nie było; tedy wolno będźie, takimże postępkiem *ad Officium Capitaneale* postąpić *ex citatione literali.* A ieźliby *excessivus* z mieysca Seymikow y Sądow ziachał, niźliby mu *tactum terminum* dano; tedy takowego wolno będźie *ad Officium Castren.* pozwać *pro eisdem pœnis*, wedle zwyczaiu Trybunalskiego, y takiż postępek ma bydź obserwowany. Tymże też sposobem *in quatuor articulis Castren.* sprawy na Trybunale ktorymkolwiek, *appellatione* tylko *semel interposita* maią bydź odprawowane; winę *in eisdem quatuor articulis* dawną wcale zachowuiąc. W czym wszystkim *inquisitio, scrutinia, per Officium Castren. & Officiales Terrestres*, pilnie maią bydź czynione. *A. 1598. f. 706. Tit. Bezpieczeństwo.* O noszeniu y używaniu rusznic w tychże Woiewodztwach. *vid. Tit. Rusznice.* *De securitate Iudiciorum, v. Stat. Herb. f. 230. sequ.*

Reasumowano tę Konstytucyą, na *Kiiowskie, Bracławskie* y *Wołyńskie*, Woiewodztwa, *lege perpetua. Anno 1601. fol. 745. Tit. Bezpieczeństwo Sądow wszelakich.*

A *Mazowieckiemu* Woiewodztwu *securitatem* warowano tak: iż ma bydź *violator peremptoriè* pozwany (ale *non per tactum terminum*) na Roki Vrzędowe Starośćie; *salva appellatione* na ktorykolwiek Trybunał, bądź Piotrkowski, bądź Lubelski, ktoryby pod ten czas przypadał. A ktoby rusznic, albo łukow, pod Sądy używał, *pœna duplici 14. marcarum* karany bydź ma, *ad instantiam cujusvis, in quovis Officio Castren. salva appellatione* na Trybunał, ktoryby *immediatè* przypadał. *A. 1601. f. 757. Tit. Securitas Iudiciorum.*

Declaratur: iż napotym *violator securitatis Iudiciorum, coram Iudicio Castrensi, vel Officio Capitaneali*, gdźieby się exces stał, *præcedente pœna contumaciæ, forum* ma mieć tak *citatus principalis*, iako y *complices.* Vrzędnicy Ziemscy y sludzy ich temuż prawu podlegać maią. A pozwu *positio* ma bydź *in bonis Citati*, dwiema tygodniami przed terminem; *impossessionatis* zaś według prawa opisanego, y ma bydź

taż *positio ad Acta proprii Districtûs* zapiſana. *Scrutinia* też maią bydź wywodzone *coram eodem Iudicio vel Officio*, gdźieby śię exces ſtał, *prævia extraditione citationis, ut ſup.* Inſze punkta w przeſzłey Konſtytucyi opiſane, *in robore* zoſtawiono. *An. 1607. f. 847. Tit. Deklaracya Konſtytucyi 1601.*

Potym reaſumowano *ſuperiorem A. 1598. Conſtitutionem in perpetuum*, na wſzyſtką Koronę y W. X. Lit. y Vrzędom Grodzkim Ziemſkim, Mieyſkim, a w Pruśiech Woiewodzym, *ſub pœnis ibidem expreſſis*, aby według oney exekucyą czynili, rozkazano. *A. 1611. f. 3. Tit. Deklaracya bezpieczeńſtwa poſpolitego.*

Securitatem iednak *Iudiciorum in forma* Trybunału warowano, *per terminum tactum in loco delicti, ſalvâ appellatione in duabus ſeptimanis, inter cauſas conſervatas proſequenda. Ib. f. 7. Tit. Opatrzenie bezpieczeńſtwa Sądow.*

Ale w Woiewodztwie *Krakowſkim*, na łożnych y nieośiadłych tylko to ſłużyć ma. *A. 1616. f. 12. Tit. Deklaracya Konſtytucyi.*

W *Poznańſkim* zaś, *Kaliſkim* y *Ruſkim*, Woiewodztwach, ktoby bądź przy Sądźie, albo Vrzędźie, Ziemſkim y Grodzkim, bądź w Mieśćiech Sądowych y na Przedmieśćiach, pod Sądy wſzelakie ranił, albo zabił kogożkolwiek, y ſądową *auctoritatem ordinariam* hamował, bądź *arma ſeditionem præ ſe ferentia* używał, powinien bydź u onego Sądu, albo Vrzędu, *præviâ citatione*, ſądzony, *juxta qualitatem exceſſus, mediante ibidem in inſtanti ſcrutinio, ſalvâ appellatione, ſeu remiſſione* na Trybunał, *inter cauſas conſervatas. A. 1607. f. 847. Tit. De ſecuritate Iudiciorum.*

O *Płockim* y *Sendomirzkim* Woiewodztwie, y Ziemie *Dobrzyńſkiey. vid. Tit. Tactus terminus.*

Na Trybunał y inſze Sądy żaden, ktoregokolwiek ſtanu y kondycyi człowiek, nie ma przyieżdżać w większym poczćie, nad pięćdźieśiąt oſob, inkluduiąc w to przyiaćioły, ſługi y czeladź wſzelaką, *ſub pœna mille marcarum Polonical. ad inſtantiam Inſtigatoris Iudicii illius, ex termino tacto in eodem Iudicio repetenda.* Co śię y na Trybunaliſty śćiągać ma. *A. 1616. f. 3. Tit. O przyieżdżaniu.*

Herburt. f. 223. tit. Iudicia.

Na też Sądy nie godźi śię nikomu *in armis & cum armis, inſidias & ſeditionem ac violentiam præ ſe ferentibus*, także z bębnami, chorągwiami przyieżdżać, *ſub pœna perpetuæ bannitionis* tamże na Trybunale y w inſzym Sądźie, *ad inſtantiam Inſtigatoris, ex tacto termino, decernenda & publicanda. Ibid.*

Sądy wſzelakie w W. X. Lit. *ſeorſiva Conſtitutione* aſekurowano takim ſpoſobem: aby nikt ruſznic, łukow, y innego oręża takowego, coby śię ieno ſtrzelbą nazywać y rozumieć mogło, pod Sądy nie nośił, a ktoby z ruſznice, albo z łuku, pod Sądy kogo zabił, albo poſtrzelił; ten nie tylko zabitemu głowczyznę, a rannemu nawiąſki płaćić, ale też gardłem & *pœna infamiæ, ſine evaſione* karany bydź ma. Oprocz, ieżliby śię *in invaſione domûs*, albo goſpody broniąc, kogo zabił, albo ranił, za ſłuſznem wywiedźieniem *ſcrutinii*, tey penie podlegać nie będźie winien. *A. 1601. fol. 759. Tit. O ruſznicach.*

W Woiewodztwie *Mazowieckim*, po woynie pierwſze Roki maią bydź omylne, także y po Seymie. *A. 1565. f. 88. Tit. Mazowieckie.*

Sądy Ziemſkie, Grodzkie y Skarbowe, tydźień przed Seymikiem Powiatowym maią uſtawać, *ſub nullitate* onych; *excepta poſitione Actorum Terreſtrium*, na ktorych *exemptiones bonorum* tylko maią bydź odprawowane, *etiam ſub Conventu generali & particulari. A. 1589. f. 579. Tit. Sądzenie Rokow.*

A po Seymie po dwu niedźielach maią bydź reaſumowane. *An. 1589. fol. 525. Tit. Sądy.*

Ale w *Kiiowſkim* Woiewodztwie, dla dalekośći drogi, czaſu pomkniono po Seymie we cztery niedźiele. *A. 1601. f. 745. Tit. Roki Kiiowſkie.*

Derogatum una vice Konſtytucyi pomienioney *Anni 1589.* w Kaliſkim Woiewodztwie, dla pewney przyczyny. *A. 1593. f. 645. Tit. Sądy Ziemſkie.*

Sądy wſzelakie w Koronie w poſpolite ruſzenie uſtawać maią. A potym Grodzkie y Kwerele, także Zadworne, *poſt reditum in ſex ſeptimanis* maią bydź reaſumowane, a Ziemſkie, iako gdźie według terminow ſwoich, w prawie opiſane, przypadać; Trybunały także wedle kadencyi ſwoiey. *A. 1621. f. 17. Tit. O Trybunale.*

Także y w W. X. Lit. w Wilnie iednak *licentioſos* Vrząd Grodzki bez folgi, za pomocą Vrzędu Mieyſkiego, imać, ſądźić, karać, y podług Prawa W. X. Lit. exekucyą czynić powinien. *Ib. f. 22. Tit. Poſpolite ruſzenie.*

Są-

Sądy *minorum subselliorum*, pod Trybunał mogą bydź sądzone. *An. 1578. fol. 330. Tit. Czasy Sadow.*

Sądy nowe *ultimæ instantiæ pro una vice* ordynowano, na odprawienie akcyy zastarzałych. Sądźili ie *in suis Palatinatibus* Woiewodowie, Dygnitarze, z Ziemskiemi y Grodzkiemi Vrzędnikami, y z inszemi *è Nobilitate* deputowanemi, *præmisso iuramento.* Ktorych *ordinatio late patet. A. 1563. f. 31. Tit. Ordinatio & Constitutio novorum Iudiciorum.*

Sądow tych Dekreta aprobowano, y deklarowano: iż przez przypozwy *in dubium vocari* nie maią, *sub pœna centum marcarum, Parti & fisco Regio per medium dividenda; & in casu non satisfactionis pro præmissis, causa debet remitti ad Officium, ubi bona actoris consistunt, pro ultima & finali exequutione pœnarum.* A Prokurator ma bydź zkazan do wieże, y tydźień śiedźieć na dnie tam, gdźie osądzony będźie. Dekreta na czći osądzonych, bannitach, do wieże zkazanych, *ad instantiam cujusvis*, y za pokazaniem *authenticè* dekretu, Starostowie exekwować maią, *sub pœna trecentarum marcarum Actori*, gdy *sufficienter de negligentia* Starosty *docebit; in Iudicio Terrestri, in primo termino, semotis quibusvis exceptionibus, dilationibus & motionibus, sub pœna alia 14. marc. in instanti persolvenda; in defectu verò, remittitur pro exequutione facienda ad viciniorem Capitaneum. &c. An. 1564. fol. 59. Tit. Dekret na Sądy nowe.*

A to przećiwko głownikom bez odwłoki ma bydź exekwowano. *A. 1565. fol. 99. Tit. O głownikach.*

Sądow nowych *ultimæ instantiæ* postanowienie Woiewodztwu Rawskiemu, a innym wolną onych poprawę pozwolono. *A. 1576. f. 224. §. Dozwolaiąc tego.*

Potym postanowiono: iż Sądy nowe *ultimæ instantiæ* w Woiewodztwie Rawskim żadne osobliwe bydź nie maią, ale przy starych Sądach, poki gieneralne postanowione nie będą, zostawać maią. A Sądy, ktore były sądzone *sub titulo & authoritate Henrici Regis Galliarum post 12 diem Maji anno proximè transacto*, także postępki prawne *sint nullitatis*, okrom tylko *actiones* o długi *ad inscriptiones. An. 1567. fol. 281. tit. O Sądach.*

Tamże Iurydyka podczas kadencyi Ziemskiey sądźić się nie ma. *A. 1647. fol. 34. tit. Sądy Ziemskie Rawskie.*

Sądy *sub Interregno*, po śmierći Krola Stefana, w Konfederacyi gieneralney Warszawskiey ordynowano. Ktorym tylko podlegaią *articuli Castrenses, homicidia, omnes in universum criminales causæ, & expulsionis & spoliationis, in bonis personarum, tam spiritualium quam sæcularium*, a to *præviâ citatione* na membranie Ziemskiey, albo Grodzkiey, albo iako sobie ktore Woiewodztwa postanowiły, pod tytułem takim: *Nos Consiliarij & Ordines Regni, edita, duabus septimanis ante terminum per Ministerialem Regni Generalem posita.* Na ktory pozew powinien stanąć pozwany y odpowiadać, *semotis quibusvis dilationibus, excepta vera infirmitate, & hoc tantùm in personali, utpotè criminali actu; & judicatum pati* ma. A gdyby kto komu gwałtownie w maiętność naiechał, wybił, y posesyą iakim sposobem y pretextem odiął, albo dom zplondrował y złupił; ten na tymże Sądźie powinien mieć *forum, & stringi ad restitutionem bonorum, damnorumque refusionem* (nie wdawaiąc się *in disputationem jurium*) *in duabus septimanis faciendam, cum conservatione; in defectu satisfactionis Parti, termini in sequentibus Iudicii terminis.* Co zaś do gołoty, gdyby co takiego uczynił, wolno go Stronie imać, y oddać na tenże Sąd; albo go u Szlachćica ośiadłego, ieźliby w dom iego wiachał, lub rzeczy iakie wniosł, aresztować. A Szlachćic on powinien go na Sądy blizko przyszłe po areszćie stawić, *sub onere causæ.* Gdyby go iednak *in instanti*, nie wiedząc o takim występku iego odstąpił; tedy go Strona sobie imać powinna, a Szlachćic wolny bydź ma. W niebytności Pana Vrzędnik każdy toż uczynić ma, a gdyby nie uczynił; tedy Pan z Vrzędnika sprawiedliwość uczynić powinien, *sub pœnis iisdem.* A w Mieśćiech Starośći Vrząd z Mieyskim, a gdźieby nie było Starosty, tedy Vrząd Mieyski z Stroną imać takiego ma, *sub pœnis iisdem.* A gdźieby ten pozwany tych dobr wroćić, y *damna refundere*, także *pro spoliatione satisfacere, contraveniendo decreto*, nie chćiał; tedy *pœna in Confœderatione præsenti descripta*, ma bydź przećiw niemu extendowana, tym obyczaiem, iako y na drugie gwałtowniki, *criminum supra expressorum patratores. Et fortis* exe-

executio bydź powinna. (iako? *vide latè.*) A ieźliby kogo przed temi Sędźiami *in contumaciam* zdano; tedy takiemu Sędźiowie liſtem ſwym otworzyſtym, aż w tydźień po dekrećie, o takowym wzdaniu oznaymić powinni przez ſwego woźnego, y aſygnować termin ku oczyſzczeniu prawnemu ignorancyi ſwey, ieźliby ią pretendował. Zaczym powinien będźie *poſt iuramentum in inſtanti reſpondere, ac iudicatum pati.* A ieźliby śię *temerè* abſentował, a ignorancyi nie probował; tedy dekret *in contumaciam* otrzymany, exekwowan bydź ma. Wſzakże *ſcrutinia in criminalibus* przed tymże Sądem odprawowane bydź maią, na drugich Sądach *peremptoriè, tàm ex parte actoris & rei, quàm ex parte complicum*, ieźliby śię do tego przymięſzali. A gdźieby śię *ex ſcrutiniis* okazało, żeby kto niewinnie od kogo potwarzon; tedy *juxta contenta Conſtitutionis Petricovien. A.* 1655. (*quam Conſtit. vid. ſup. Tit. Criminalia.*) ma bydź karan *per hoc idem Iudicium.* A gdźieby więc Woiewodowie, albo Kaſztelani, albo Vrzędnicy, albo ći, co ſą na to deputowani, exekucyi kończyć nie chćieli, a byłoby to ſłuſznie na nie dowiedźiono; tedy *in eandem pœnam*, iako y ten gwałtownik, podpadną, & *nihilominus reliqui Dignitarii ac Officiales*, albo *Iudices hujus Confœderationis* powinni ią uczynić. *A. 1587. fol. 407.* §. *w Konſtytucyi. & f. 408. 409.*

Sądy Kapturowe *Wołyńſkie* aprobowano, wyiąwſzy Dekreta y Proceſy Kapturowe, w ſprawach Duchownych Religii Rzymſkiey: & *cum aliis conditionibus. A. 1598. f. 544. Tit. Sądy Kapturowe.*

Toż reaſumowało ſobie Woiewodztwo *Krakowſkie*, na zieźdźie pod Proſzowicami, pod toż *Interregnum. A. 1587. f. 419. Tit. Oblatæ ſunt.*

Sądy te w Miaſtach głownych, bądź całego Woiewodztwa, bądź Ziem, gdźie Sądy Staroście bywaią, odprawować śię maią: a na oſtatek *in arbitrio* to Woiewodztw y Ziem zoſtawiono. *A. 1587. f. 408.* §. *A gdźieby śię.*

We trzy, a we trzy niedźiele odprawowane bydź maią. *Ibid.*

Do tychże, oprocz wyżey wyrażonych ſpraw, ieſzcze należy czynienie ſprawiedliwośći z rozboynikow w Woiewodztwach: *Ruſkim, Wołyńſkim* y *Podolſkim*, wedle artykułow miedzy niemi namowionych y uchwalonych, w prywatnych tych Woiewodztw Konfederacyach. *Ibid. f. 409.* §. *Mieyſca.*

Zwyczaie Xięſtw *Zatorſkiego* y *Oświećimſkiego*, y inſzych dycyy Slaſkich do Korony należących, zwłaſzcza około liſtow rękoymi, pod te Sądy nie podpadaią; y grabieże ich *ad violentiam* referowane bydź nie maią. *Ib.*

Sędźiow Kapturowych do tych Sądow wolno Woiewodztwu każdemu obrać ſobie, iak wiele śię podoba, y ktore chce oſoby. Ktorych obieranie y Dekreta *major pars concludet. Ib. f. 408.* §. *A gdźieby śię.*

Piſarze Ziemſcy, a gdźie Ziemſkich niemaſz, Grodzcy obrani bydź maią, nie wzruſzaiąc iednak tych, ktorych ſobie Woiewodztwa y Ziemie do tych Sądow obrały, albo obiorą. *Ib.*

Sędźiowie zaś Kapturowi, tak ći, ktorzy *in quovis Officio Reipub. & dignitate* przyśięgli, iako y *privatæ perſonæ*, ktorzy do nich przyſadzeni będą, *in rotham juramenti* Sędźiow Trybunalſkich Koronnych przyśięgać powinni, *in inſtanti, in prima ſeſſione. Ib. f. 409.* §. *A iż* ad nova Iudicia.

O Sędźiach potym *declaratum:* iż, gdźie lub przyśięgłe, lub nie przyśięgłe oſoby (*przyśięgłe rozumiey, Staroſtow Sądowych, Ziemſki Grodzki Vrząd*) przed Konwokacyą obiorą; znowu *extraordinariè* oſobną przyśięgę, *ſuper juſtè judicando*, wykonać maią. *w Konfederac. Gieneral. Warſzaw. ſub Interregno. Anno 1632.* §. *Czwarta.*

A w pośledznieyſzych Konfederacyach dołożono, że *rotha juramenti Tribunalitii* przyśięgać maią. *A.* 1648. 1668. 1674.

Z Xięſtw Oświećimſkiego y Zatorſkiego Sędźiow *majori numero*, aniżeli zwyczay dawny, na Seymiku Zatorſkim obranych, do Sądow Kapturowych gieneralnych Krakowſkich przypuſzczono, z tym warunkiem: aby to napotym *in ſequelam* nie ſzło, & *dismembrationem* z Woiewodztwem Krakowſkim nie czyniło. Oraz Sądy ich, ieźli tam iakie *interea temporis* odprawili, y Dekreta *in toto* aprobowano; do *Krakowa* iednak na pierwſzą Seſyą ziechać, im kazano. *An. 1648. fol. 5.* §. *A iż Xięſtwa.*

Sę-

Sędźiom Kapturowym, y osobom wszelakim na Sądy Kapturowe iadącym y odieżdżaiącym taka ma bydź *securitas*, iaka w Prawie o Trybunalskich Sądach, we wszytkich, *sub Interregnis*, w Konfederac. Gieneralnych Warszaw. *cavetur*.

Sądow Kapturowych Dekreta takiey ważności, iako Trybunalskie. *w Konfederac. Gieneral. Warszaw. A. 1587. f. 409. §. Securitatem vero.*

Sądy Kapturowe na trzy niedźiele przed Elekcyą Krola ustać, y we trzy niedźiele także po elekcyi *reassumi* maią. *Ibid.*

Sądow Kapturowych znikaiący ludźie *excessivi*, dla granicznych rożnic. *vid. Titul. Forum.*

W Sądach Kapturowych w Wielk. X. Litewsk. zapisy iaki walor maią? *vid. Titul. Zapisy.*

Sądom Kapturowym Ziemie *Bielskiey* mieysce w Brańsku, Mielnickiey w Mielniku, Drohyckiey w Drohyczynie, naznaczono. *w Konfederac. gieneral. Warszaw.* sub interregno. *A. 1674. f. 8.*

Sądy, y Dekreta Trybunalskie, Ziemskie y Grodzkie, y insze iakiekolwiek, Koronne y W. X. Lit. ktore *à die mortis Regiæ*, aż do publikowania Vniwersałow I. M. X. Arcybiskupa Gnieźnińskiego, gdźiekolwiek trwały y zaszły, *robur* y *legitimitatem* mieć maią, iakoby *ante diem mortis Regiæ* ferowane były. Wolno iednak znośić dekreta, *in contumaciam* w Trybunale y w inszych Sądach otrzymane. *w Konfederacyach wszystkich gieneralnych Warszaw.* sub Interregnis *warowano to.*

Sądy na Seymie *Electionis* Krola extraordynaryyne. *vid. Tit. Elekcya.*

Vrzędy Grodzkie, *Owrucki* y *Zytomirzki*, nie maią Sądow swoich, tylko Susceptę Grodową: *facultatem* iednak maią odprawowania exekucyi. *vid. Tit. Roki Kiiowskie.*

Do Sądow Kapturowych, ktore sprawy należą, a ktore nie? *vid. Tit. Sprawy.*

Sądy Fiskalne przy Deputatach Woiewodztw albo Ziem, y przy Vrzędach Grodzkich y Ziemskich postanowione. *A. 1690. fol. 7. Tit. Trybunał Skarbowy. §. Dla lepszey informacyi.*

Że się przez nie Woysku dźiało *præjudicium*, tedy one, y Sędźiow Fiskalnych zniesiono. *A. 1717. f. 54. Tit. Regulamen n. 2. §. Znosząc.*

Sądu Ziemskiego *Piotrkowskiego* na Trybunale powinność. *vid. Tit Trybunał.*

Sądy *Podlaskie*, według Prawa Koronnego, dewolwować się maią, iako to Ziemski, Grodzki, Komisarzki, Podkomorzki. A *Officii causæ* za Dworem iść maią. Co się ma począć od restytucyi Ziemie Podlaskiey, a ktore nie są przed restytucyą odsądzone, a w limitacyą są włożone; te iuż na Seym przyszły przypadać maią. *A. 1569. f. 192. §. Za prośbą.*

Sąd Ziemski y Grodzki *Stężycki* postanowiony, na przeszłym Seymie, w Konstytucyach opuszczony, aprobowano. *A. 1563. f. 46. Tit. Sąd Grodzki Stężycki.*

Sądy Ziemskie y Grodzkie *Zatorskie* y *Oświećimskie* postanowiono, tak aby iedne w Zatorze, a drugie w Oświećimiu sądzone były, a Sędźia Oświećimski aby w Zatorze miasto Podsędka, a Zatorski w Oświećimiu zaśiadał. *An. 1563. fol. 63. §. Naprzod.*

Ale oboie iuż tylko w Zatorze w każde Piątki suchedniowe sądzone bydź maią. *An. 1564 f. 67. §. Też acz.*

Sądy Ziemskie y Grodzkie w *Seroczu*, dla tych Parafiy, ktore się tam przedtym sądźiwały, postanowiono. *A. 1567. f. 137. Tit. Roki Ziemskie.*

O postanowieniu Sądow Grodzkich, *plura vid. Grody.*

Sądy w *Krakowskim* Zamku, y po całym Woiewodztwie Krakowskim, tak *causarum Officii*, iako y *Iudicii*, sądźić się powinne, po ranu do dwudźiestey y iedney godźiny. *A. 1578. fol. 335. tit. Sądy Krakowskie.*

Wielkorządzca ma dla Ziemskich Sądow pozwolić w Zamku Krakowskim gmachu iednego, a drugiego do leżenia Xiąg. W inszych zaś Powiećiech w osobnym gmachu przy Komornikach Ziemskich maią bydź otwierane. *An. 1588. fol. 482. Tit. Mieysce Sądom.*

Sądy Ziemskie y Grodzkie z *Bracławia* do *Winnice* przenieśiono, ktore w Zamku Winnickim na też czasy y dni, iako dotąd w Bracławiu, pod tytułem Winnickiem, odprawować się, y Akta w tymże Zamku Winnickim chowane bydź maią. Akt

 iednak

iednak wszystkich ważność do tego czasu w Bracławiu odprawowanych, w mocy ma zostawać. *A. 1598. fol. 750. tit. Przenieśienie Sądow Bracławskich.*

Potym deklarowano: iż Sądy Ziemskie nie we Dworze Krolewskim, ale w Mieśćie tam, gdźie Sąd sobie mieysce obierze, maią bydź sądzone. *A. 1601. fol. 745. tit. O mieyscu Sądów.*

Na Dom sądowi y zmurowanie sklepu do Xiąg chowania, plac ma bydź wymierzony; a tym czasem w Zamku Sądy odprawowane bydź maią. *A. 1598. fol. 586. tit. Sądy Bracławskie.*

Starosta Bracławski na to w Zamku Bracławskim ma plac wymierzać. *A. 1631. fol. 38. tit. Dom sądowy.*

Sądom Kapturowym Woiewodztwa *Bracławskiego* mieysce. *v. tit. Woiewodztwo Bracławskie.*

Sądy Trybunalskie po obwieszczeniu, przed trzećiemi wićiami, limitowane bydź maią, a Grodzkie y insze wszystkie po publikacyi trzećich wići ustawać będą. *A. 1634. fol. 4. tit. O Trybunałach.*

A w Wielk. X. Litewsk. Sądy Zadworne, *exceptis causis fisci*, *ex nunc*, Ziemskie zaś, Grodzkie y Trybunalskie, za oznaymieniem Krolewskim na Seymikach relacyynych, ustawać maią. Sprawy iednak *recentium criminum* ći, ktorzy na terminie okazowania obrani będą, porządkiem w Statućie Krola Zygmunta III. W. X. Lit. służącym sądźić y exekucyą czynić powinni. *Ibid. tit. O Trybunale.*

Sądy *Causarum exemptionum* pod S. Ian w Kaliszu sądzone bydź maią; na ktorych *Surrogator* obecnie bydź powinien. *A. 1631. fol. 43. tit. Causæ exemptionum.*

Znieśiono tę potym Konstytucyą, y dawne zwyczayne Sądy ordynaryyne w swey powadze zostawiono. *A 1638. fol. 34. tit. Sądy* exemptionum.

Sądzenie Parochyi *Kobylińskiey* do *Tykoćina* przenieśiono. *A. 1616. fol. 28. tit. Przenieśienie.* apud me vero *tit. Roki.*

Sądy *Poznańskie* y *Kaliskie* pozwolono Generałowi Wielkopolskiemu, *in Casu* powietrza w tych tam Woiewodztwach, na inszym mieyscu, Poznańskie w Poznańskim, Kaliskie w Kaliskim odprawować Woiewodztwie, *pro commoditate loci. A. 1661. fol. 20. tit. Iurydyka.*

Sądzenia zwyczaynych *ex Lege* spraw y exempcyy, Pisarzowi Ziemskiemu Przemyskiemu z Komornikami przysięgłemi, na przyszłey tylko kadencyi *positionis Actorum Terrestrium, vacante Officio* na ten czas Podsędka Ziemie Przemyskiey, pozwolono. *A. 1670 f. 30. Tit. Leżenie Xiąg.*

Sądy Podkomorzkie, Ziemskie y Grodzkie, według kadencyy swoich zawsze, *etiam* podczas Seymu, sądzone bydź maią. A ktoby miał funkcyą, albo Sprawy iakie na Seymie, powinna mu bydź, gdy afektować będźie, pozwolona suspensa *ad proximos* po Seymikach relacyynych. Na ktorym terminie dowieść ma Marszałkowską atestacyą, że był *præsens* na Seymie. *A. 1677. f. 13. Tit. Sądy Podkomorzkie.*

Sądy do zapisow, ktorych *forum* do Grodu *Kamienieckiego* y *Latyczowskiego* iest asygnowane, w Trybunale Koronnym, a regiestrze y miesiącu Woiewodztwa *Podolskiego*, tymże Obywatelom naznaczono. *Ib. f. 18. Tit. Seymiki.*

Sądy Ziemskie *Sieradzkie*, żeby *non obstante prorogatione* Trybunału, poki Trybunał całoroczny trwać będźie, z Ziemstwa, gdy czas ich przyidźie, sądźiły się, postanowiono. *Ib. f. 29. Tit. Sąd Ziemski.*

Sądow Ziemskich Woiewodztwa *Sendomirzkiego* Ordynacya uczyniona: kadencya (1) *feria secunda post Festum S. Priscæ* w Sendomirzkich Powiatach. (2) *feria secunda post Dominicam Reminiscere Quadragesimalem* w Radomskich. (3) *Feria secunda post Dominicam conductûs Paschæ* w Sendomirzkich. (4) *Feria secunda post Festum SSmi Corporis CHRISTI* w Radomskich. (5) *Feria secunda post Festum S. Matthæi Apostoli* w Sendomirzkich. (6) *Post Festum Sancti Martini Pontificis* w Radomskich. A *ob legale impedimentum*, żeby nie przyszło ktorey sądźić kadencyi, tedy alternata nie powinna ginąć Ziemie. A Pisarz Ziemski przed każdą kadencyą na niedźiel trzy, a po kadencyi niedźiel dwie, Kancelarye Ziemskie otwierać będźie powinien. Przy zapisach *maioris importantiæ* Komornik ma się podpisować w Protokule. Zapisy zaś wedle dawnego zwyczaiu, wydane bydź maią extraktem. Relacye Pozwow na sądy Ziemskie, iako Prawo mieć chce, bydź powinne. *An. 1685. fol. 12. Tit. Ordynacya sądow.*

Sądom Ziemskim y Grodzkim Powiatu *Słonimskiego* mieysce w Zamku Słonimskim, według dawnego zwyczaiu, naznaczono, y sklep na chowanie Xiąg, lubo stary restaurować, lubo nowy wymurować (nie pociągaiąc iednak *modernos* Zamku *Possessores* do kosztu) pozwolono. *A. 1677. f. 17. Tit. Mieysce.*

Na sądowe Domy w *Brańsku*, *Drohyczynie*, *Mielniku*, y na *Lamusy* do chowania Xiąg, Starostowie place wymierzać maią. *A. 1590. fol. 582. Tit. Roki Ziemskie Podlaskie.*

W *Mielniku* Mieszczanie *suo sumptu*, naydaley do S. Marcina, *sub pœna quadringentarum marc.* zbudować go maią. O co *forum* za Dworem. A Starosta z Radą Mieyską plac ma na to wymierzać przed S. Michałem. Tenże bronić nie ma drzewa z puszcz Krolewskich Mielnickich na zbudowanie domu tego, *sub pœna de negligentibus Capitaneis sancita. An. 1607. fol. 849. Tit. O zbudowaniu domu sądowego.*

Reasumowano tę Konstytucyą. *Anno 1635. fol. 43. Tit. Dom sądowy w Mielniku.*

A *Łomżeńskiego* ieźli Mieszczanie nie restauruią do poł roka; tedy na Ratuszu Roki się sądźić maią. A ieźli restaurować będą, *ab omnibus oneribus, tam Civilibus, quam Curiæ Regiæ* wolni zostaną. *Anno 1611. fol. 19. Tit. Dom dla Sądow w Łomżie.*

Sądom Ziemskim *Łuckim*, gmach w Zamku Łuckim naprawić pozwolono. *Ib. fol. 32. Tit. Mieysce Sądow w Łucku.*

Sądowym domom mieysca w Powiatach Litewskich Starostowie wymierzać maią. *A. 1569. f. 195. §. Mieysca.*

Reasumowano tę Konstytucyą deklaruiąc: że z Woiewodami onych mieysc wymierzać ie maią. *A. 1581. f. 381. §. Mieysca.*

W *Brześciu* ma zbudować dom Sądowy Starosta. Pobor pozwolono na to z każdey włoki po groszu iednym Litewskim, na ieden rok. *An. 1578. fol. 332. Tit. Dom Sądowy.*

Według tey Konstytucyi plac wymierzać kazano, na ktorym Dom Sądowy zbudowany, y sklep do chowania Xiąg zmurowany bydź ma. Na co pozwolili Obywatele Woiewodztwa tego, *nullis exceptis*, po groszy czterech Polskich, inkluduiąc w to *Bona Terrestria. A. 1633. f. 62. Tit. Dom.*

Ktorzy tego podatku nie wydali, powinni oddać *sub pœna 20. sexagenarum Lithuanicarum in Officio Castrensi, summario Processu repetenda.* A Poborca przeszły pieniądze wybrane z regiestrami, y delatę tych, ktorzy ieszcze tego podatku nie wydali, na relacyynym Seymiku, *immediatè* po Seymie przypadaiącym, przed Obywatelami, *sub pœna duplicis pensionis de suo, in Officio Castrensi, in primo termino luenda*, położyć y oddać będźie powinien. *A. 1635. f. 42. Tit. Dom.*

Iuż podatek na to złożony; ale iż *sufficere* nie będźie mogł, tedy Posłowie teraźnieyśi Ziemscy Posełszczyznę sobie, wedle prawa y zwyczaiu, na teraźnieyszy Seym należącą, *ultro* na ten dom darowali. Ktora Posełszczyzna przy naypierwszych poborach Woiewodztwa tamecznego przez Poborce, *sub iisdem pœnis*, pospołu z Retentorami na delacye podanemi, *pro hac sola vice*, z Dobr Krolewskich y Duchownych, Senatorskich, ma bydź wybrana. Czego dozor y exekucya, y placu naznaczenie I. M. P. Podkanclerzemu W. X. Lit. y Vr. Krayczemu Wielk. X. Litewsk. Staroście Brześćkiemu, y z tamecznym Ziemskim Vrzędem Sądowym, zlecona, y drzewa na ten budynek z puszcze, do Ekonomii Brześćkiey należącey, zaśiąc pozwolono. A ten dom Sądowy w takiey wolności ma zostawać, iako y inne publiczne sądowe mieysca miewać zwykły. *A. 1638. f. 51. Tit. Dom.*

W *Grodnie* zbudowania domu sądowego, ponieważ Obywatele tameczni złożyć się nań chcą, pozwolono, a *interea* w Zamku w izbie, ktora na to ma bydź pozwolona, odprawować się Sądy maią. *Anno 1590. fol. 586. Tit. Sądy Ziemskie Grodzińskie.*

W Zamku drzewianym przy staiyniach ma bydź zbudowany, do Sądow Ziemskich y chowania Xiąg Grodzkich. *A. 1611. f. 39. Tit. Dom sądowy w Grodnie.*

W *Pińsku*, *juxta Constitutiones superiores*, ma bydź zbudowany. *A. 1589. fol. 530. Tit. Dom sądowy w Pińsku.*

Sta-

Starosta plac ma na to wymierzać. *A. 1609. f. 913. Tit. Dom ſądowy.*

Pobor poł złotowy z służby, z dymu po gr. ſześćiu, a z zagrodnika po gr. dwa na to pozwolono. *A. 1616. f. 46. Tit. Dom ſądowy w Pińſku.*

Przy wale zamku *Pińſkiego* dom Sądowy zbudować, y ſklep na Xięgi zmurować kazano, y tenże dom libertowano. *A. 1641. f. 33. Tit. Approbatio* domu ſądowego w Pińſku.

Obiecał Xiążę I. M. R*adźiwił* Kanclerz W. X. Lit. wymurować wieżę w Pińſku na Xięgi, ſwym koſztem, ktora *bona intentio* iego *& effectus* iey iako *approbatur*, tak *Laudum* Powiatu Pińſkiego, ponieważ ieſt wielu proteſtacyami naruſzone, *caſſatur. A. 1647. f. 25. Tit. Wieża Pińſka.*

W Zamku *Nowogrodzkim* wieża pewna na Sądy, y na chowanie Xiąg pozwolona. *A. 1589. f. 531. Tit. Dom ſądowy.*

Y w Zamku *Kowieńſkim* wieża granowita. *Anno 1601. fol. 761. Tit. Wieża w zamku.*

Ze śię obaliła, inſzy plac ma Starosta ukazać, na placu Dworu tamecznego Krolewſkiego pogorzałego. A tym czaſem maią śię odprawować Sądy Ziemſkie w domiech Mieſzczan tamecznych, według dawnego zwyczaiu, y więźienia dla wyſtępnych Mieſzczanie bronić nie maią. *Anno 1611. fol. 39. Tit. Plac na Dom Sądowy w Kownie.*

W *Wołkowiſku*, w *Vpićie* y w *Poniewieżu*, Staroſtowie mieyſca wymierzać maią. *A. 1601. f. 761. Tit. Place na domy ſądowe.*

We Dworze *Wołkowiſkim* dom zbudowany na Sądy Ziemſkie aprobowano. *A. 1609. f. 912. Tit. Aprobacya domu.*

W *Poniewieżu* plac, na ktorym zbudowany ieſt dom dla Sądow y Seymikow, y ſklep do chowania Xiąg Ziemſkich y Grodzkich, y wieża dla więźniow, koſztem Obywatelow Powiatu Vpitſkiego, że *per injuriam*, pewney prowizyi nie maiąc, upadać poczyna, do Staroſtwa Vpitſkiego inkorporowano. Y podatek ktory ſobie Obywatele Powiatu tego na poprawę pomienionego budynku uchwalą, aprobowano, *ſub pœnis*, o niewydaniu podatkow, w Prawie poſpolitym opiſanemi. *A. 1641. f. 24. Tit. Inkorporacya Domu.*

Na kupienie Domu dla Sądow Ziemſkich *Wileńſkich*, podatek z włoki ośiadłey po ſześćiu gr. Litewſkich pozwolono. *A. 1609. fol. 928. §. Za ſpolną zgodą.*

Baſztę, albo wieżę z śienią y z izbą przećiwną, w Zamku Wileńſkim na takie Sądy y chowanie Xiąg pozwolono. *A. 1611. f. 39. Tit. Mieyſce.*

Sądow Ziemſkich *Wilkomirzkich* rozdźiał. *A. 1590. fol. 586. Tit. Sądy Ziemſkie Wilkomirzkie.*

Tamże we Dworze Krolewſkim Starosta ma plac wymierzać, na zmurowanie ſklepu dla chowania Xiąg. *A. 1641. f. 23. Tit. Plac na zbudowanie.*

Na Sądowy Dom y ſklepy do chowania Xiąg Ziemſkich y Grodzkich w *Ośmianie*, plac ma bydź w Mieśćie przez Staroſtę wymierzony, a Obywatele Powiatu tamecznego kontrybucyą na to namowią. *Anno 1638. fol. 48. Tit. Dom Sądowy w Ośmianie.*

Tę kontrybucyą każdy, *nemine excepto*, z każdey włoki po ośmnaſtu złotych Litewſkich, *ſub pœnis*, o niewydanie poboru łanowego, do Poborce ma płaćić. *An. 1641. f. 23. Tit. Laudum* Powiatu Ośmiańſkiego.

Na Sądowy Dom w Zamku *Witepſkim*, Woiewoda tameczny ma plac wymierzać, ktory z podatku, iaki na Seymiku relacyynym namowiony będźie, ma bydź zbudowany. *Ib. f. 30. Tit. Plac na Dom Sądowy.*

W *Smoleńſku* mieyſce, na ktorym OO. Dominikani przed zbudowaniem Klaſztoru ſwego do czaſu mieſzkali, na Domu Sądowego y ſklepu, dla chowania Xiąg, zbudowanie, naznaczono. Na co Obywatele tameczni podatek, wedle zdania ſwego, na Seymiku relacyynym namowią. *Ibidem Titul. Dom Sądowy w Smoleńſku.*

W Zamku *Rzeczyckim* plac na Dom Sądowy ma Starosta naznaczyć y wymierzyć. *Ib. f. 34. Tit. Plac w Zamku.*

Potym poſtanowiono: że nie w Zamku, bo tam śćiſłość mieyſca nie pozwala, lecz w końcu moſtu Zamkowego, plac na ten Dom, y na ſklep dla Xiąg, Starosta ma poka-

pokazać. *Laudum* przy tym Obywatelom tamecznym w punkćie podatku na to złożonego postanowione aprobowano. *A. 1647. fol. 24. tit. Dom Sądowy.*

Sędźia Ziemski albo Grodzki do sprawy swoiey, ktorą ma w Sądźie swoim, powinien zasadźić subdelegata, Szlachćica ośiadłego, bez przyśięgi. *A. 1557. fol. 9. §. Kiedy śię przytrafi.*

Sędźia wszystkie sprawy, ktore Podsędek y Pisarz, Ziemscy Grodźińscy, imięniem Vr. Adama *Buchowieckiego* Sędźiego Ziemskiego Grodźińskiego, od lat kilku paraliżem zarażonego, do tego czasu podpisowali, y ktore napotym ieszcze podpisować będą, taki mieć walor maią, iakoby przez samego Sędźiego podpisane były. *A. 1658. fol. 44. Tit. Warunek podpisow.*

Sąd pograniczny w Wielk. X. Litewsk. dosyć czyniąc Paktom z Carem Moskiewskim, postanowiono takim sposobem: po dwu Sędźiow w Woiewodztwach y Powiatach W. X. Lit. pogranicznych, na Seymikach relacyynych od Obywatelow obrani bydź maią, a ći znioższy śię z Sędźiami Moskiewskiemi o mieyscu y czaśie, zieżdżać, dla rozsądzenia pogranicznych trudnośći, powinni, y tam wszystkie kontrowersye decyzyą swoią nieodwłocznie, *prævio* na sprawiedliwe Sądy *iuramento*, uzpokoić, y pograniczne excesy bez apelacyi y dylacyi sądźić, y do exekucyi przywodźić; ktorym Sędźiom ćiż Obywatele, przy obraniu ich, *providere* maią. *A. 1676. f. 19. Tit. O Sędźiach pogranicznych.*

Reasumowano tę Konstytucyą; a dekreta przez tych Sędźiow ferowane Vrzędy Grodzkie, *nullo personarum respectu*, do exekucyi przywodźić powinne. *A. 1677. f. 20. Tit. Sądy pograniczne.*

Sądy Pograniczne podług Konst. 1677. Woiewodztw y Powiatow *Białoruskich* W. X. Lit. z Sędźiami Moskiewskiemi dwa razy do Roku, znosząc śię o czaśie, na mieyscach pewnych, *sine solennitatibus & dilationibus*, bez apelacyi, *ad instar* sądow Marszałkowskich Wielk. X. Litewsk. odprawować, y exekucyą Dekretow *alternatim*, albo iednemu z tych sędźiow naznaczonych czynić, bez żadney zwłoki y tymże obywatelom podług Konstytucyi Seymu *Coronationis* obmyślić zlecono. K. L. *A 1685. f. 8. Tit. O Sądach Pogranicznych.*

Sądow Pogranicznych do Moskiewskich Sędźiow, do uznania krzywd miedzy spolnymi poddanemi, reasumuiąc Konstytucyą 1685. naznaczono. K. L. *A. 1690. fol. 17. Tit. Reassumptio Const.*

Konstytucye wszystkie osobliwie *A. 1685. Tit. O Sądach pogranicznych* reasumowano, aby pograniczne Woiewodztwa y Powiaty Wielk. X. Litewsk. prętszą satysfakcyą w krzywdach swoich mieć mogły, y tych Sędźiow naznaczono. K. L. *An. 1699. f. 69. Tit. Reasumpcya Konstytucyi.*

Sędźia każdy y Podstarośći Grodzki w *Podlaszu*, ośiedli y Szlachta bydź powinni, *sub non præstanda illis obedientia, & sub nullitate Iudiciorum* onych. *A. 1569. fol. 192. §. Vstawiamy.*

Sędźią Grodzkim w Ziemie *Gostyńskiey*, Podsędek Ziemski Gostyński bydź nie może. *A. 1635. f. 34. Tit. Salaria.*

Sądom Grodzkim *Przemyslkim commoditas. A. 1667. vid. Tit. Comisya.*

Sądy około inhybicyi, według Statutu, zachować śię maią. *An. 1550. f. 6. §. Około Inhybicyi.*

Iurydyka *Rawska* sądźić śię nie ma podczas Rokow Ziemskich. *A. 1647. fol. 34. Tit. Sądy.*

Presencye Mazowieckie, *prævia publicatione*, maią bydź nieodwłocznie na trzech mieyscach sądzone, iako przedtym nowe Sądy sądzone były. *An. 1565. f. 88. Tit. Mazowieckie.*

Sądy Grodzkie potoczne *Warszawskie*, podług Konstytucyi y zwyczaiu, Krakowu służących, przez Vrząd Starosty, to iest: Podstarośćiego, pod odiazd Krolewski, *ad instar* Sądow Krakowskich, odprawowane bydź maią. W ktorych Obywatele wszyscy, *nobilis conditionis impossessionati*, także y *plebejæ conditionis*, przy starey y nowey Warszawie y ich Przedmieśćiach, tak Pradze iako y Golendźinowie, tak na Krolewskich, Duchownych, iako y na Szlacheckich gruntach mieszkaiący, sprawować śię powinni; *salvâ*

appellatione Szlachćicowi na Trybunał, *inter causas terminorum tactorum*, a *plebeio* za Dworem, *in causis majoribus taxam trecentarum marcarum excedentibus; exceptis Civibus possessionatis*, ktorzy *ad forum Civile in causis civilibus* należeć maią; *& causis fundi Incolarum Spiritualium & Nobilium*, ktore *ad directum Dominum pro cognitione & decisione remittuntur; salvis Privilegiis antiquis Civitatis antiquæ Varsaviæ, & Constitutionibus Annorum 1611. & 1633. in toto manentibus. A. 1658. fol. 42. Tit. Grod Warszawski.*

W sprawy Sądowi Ziemskiemu należące, Vrzędy Grodzkie wdawać śię nie powinne, ani do śiebie spraw tych, ktore z dawnych Praw do Sądow Ziemskich należą, akcyami przyćiągać, *sub nullitate* dekretow wszystkich, ktoreby *in contrarium* tey Konstytucyi nastąpiły, *& sub pœna evocationis contra Actorem decernenda. A. 1667. fol. 13. Sądy Ziemskie.*

Na Sądach Zadwornych Asesorskich Koronnych, gdy śię będą sądźić sprawy *Inflantskie*, Sekretarz Xięstwa Inflantskiego przyśięgły asesorem bydź ma. *A. 1677. fol. 32. Tit. Ordynacya.*

Powiat *Kowalski* y *Przedecki* do Powiatu Brześćkiego, Powiat zaś *Kruszwicki* do Powiatu *Radźieiowskiego*, *in omnibus & singulis causis, Iudicium Terrestre concernentibus, ob contiguitatem* tych z sobą Powiatow, inkorporowano; y iuż śię tam *in posterum* Ziemstwa zawsze odprawować powinne, *sine quovis tamen vel minimo præjudicio* iurysdykcyi Starostw sądowych. *A. 1678. f. 38. Tit. O Sądach.*

Sądow Grodzkich w Woiewodztwie *Smoleńskim*, iurysdykcya przy Woiewodźie Smoleńskim. *vid. Woiewodztwo Smoleńskie.*

Sądow Zadwornych Koronnych ordynacyą z woli Krola I. M. zpisaną, przez Ich Mćiow PP. Pieczętarzow Koron. podpisaną, do Akt Koronnych Kancelaryi Dekretowey podaną, y Pieczęćiami oboiey Kancelaryi Koronney utwierdzoną, in praxi & usu *iuż będącą*, accedente consensu *Iaśnie Wielmożnych, I. M. P. Iana* Wielopolskiego *Kanclerza Wielkiego Koronnego, Gienerała Małopolskiego, Starosty Krakowskiego, y I. M. X. Iana* Gnińskiego *Podkanclerzego Koronnego*, in toto *aprobowano, y aby podług opisu oney, y tymże, ktory w niey, porządkiem, te Sądy* perpetuo *szły y odprawowały śię, deklarowano, y pomienioną ordynacyą* in volumen Legum *inserować pozwolono.*

Ktorey esencya *de verbo ad verbum*, taka iest:

„Omnes ad Iudicia in causis, tam suis quam alienis, accedentes, honeste se se gerant, „a scommatibus & verbis iniuriosis, tam contra adversarium, quam (quod absit) „contra Personas Iudicii, prorsus abstineant, clamoresque & insolentias non exci„tent, ebrii non veniant, alioquin insolentius sese gerens, vel ebrius veniens, aut „sub celebratione Iudiciorum excessus & tumultus faciens, statim Tacto Termi„no citabitur, atque ex regestro seorsivo Tactorum Terminorum acclamatus, an„te omnes causas in recenti iudicabitur, & pro clamore aut tumultu excitato tri„bus marcis, Pauperibus ad Hospitale applicandis, pro aliis vero excessibus ex ar„bitrio Iudicii Regii punietur. Quoniam autem in propositione & defensione cau„sæ plurimum bona fides requiritur, admonentur Procuratores, ut causas, quibus „patrocinantur, diligentissime legant, in eisque defendendis ita procedant, ut ex„tra controversiam necessariam nihil devium dicant, ut omnia quæ asserunt, ipsis „Actis, vel Iure scripto aut documentis realibus probare & iustificare (si opus fue„rit) sint parati. Leges, si quas eos allegare contigerit (curare autem debent, ut „sine Lege loqui pudeat) id fideliter & diligenter faciant; easque quas allegaverint, „illico, ad quod legant libros, quibus illæ continentur, præsto habeant. Causas stu„dio non trahant. Illis, quorum patrocinium suscipiunt, graves non sint. Li„tem ex Lite non serant, sed quod æquum fuerit, Partibus suadeant. Causas in„iustas non foveant, neque defendant, quod ipsimet iniquum iudicaverint, nisi „Iudicialiter additi, atque ita versentur in foro, ut benedictionem DEI præ oculis „habendo, potius laudem virtutis mereantur, quam pœnas Legales incurrant. „Quæ ad causam non spectant & discursus minus necessarios omittant, Iudicium„que non morentur, sed explicato verbaliter & summatim causæ Statu, documen„ta & rationes, quæ causam salvare aut perimere possunt, allegare, ordinate pro„ducere, iuxta Termini exigentiam (ultra sphæram Termini eiusdem non divagan-

„gando) omnino tenebuntur. Vt autem homines varietate & pluralitate causarum non „onerentur, neque perturbentur, omnes causas, quascunque habuerint, sive ipsi Principales, sive eorum Procuratores tempestive, ad minimum pridie Iudiciorum celebrandorum, in regestrum (quod in Cancellaria Decretorum de Lege haberi & servari debet) inscribi curent. Generosus quoque Notarius Decretorum, easdem causas in „idem regestrum ordinate sine delectu, prout se quisque prius indixerit, connotabit, neque ordinem regestri perturbabit. Iudicia autem Sacræ Reg. Maiest. & eorum Illustrissimi Præsidentes, Cancellarius & Vice-Cancellarius Regni, non nisi „ex eodem regestro ordine illo, quo inscriptæ fuerint, superiores non intermittendo, „inferiores non præponendo, acclamari mandent; easdemque taliter ordinate ac„clamatas iudicabunt, non attenta quavis & quarumvis Personarum instantia, & „non secundum merita Personarum, nec secundum maioritatem vel minorennita„tem causarum, sed iuxta ordinem & numerum regestri, prout se quis prius vel „posterius inscribi fecerit, decident. Serventur autem & intimentur Feriæ, ap„plicenturque dies certi unicuique generi Actionum Forensium, ut pote:

„*Feria Secunda* sive Die Lunæ, Causæ Iuris Magdeburgensis & Culmensis Civita„tum in regno existentium, ex regestro simplicium, in defectu autem simplicium, „ex regestro Arestorum Magdeburgensium.

„*Feria Tertia* sive die Martis, eædem Magdeburgenses Causæ, ex regestro Aresto„rum, vel his deficientibus, simplices acclamentur.

„*Feria Quarta* die Mercurij, itidem Magdeburgenses, ex Arestorum regestro, in „defectu ex regestro simplicium.

„*Feria Quinta* die Iovis, Causæ Pruthenicæ simplices & Arestorum.

„*Feria Sexta* die Veneris, Spirituales Ruthenicæ, in defectu harum Pruthenicæ & „Livonicæ. Ita tamen, ut mensibus Ianuario & Februario, Iudiciis Ducatus Li„voniæ, recenter per Legem publicam assignatis, Livonicæ ante omnes has die „Veneris præferantur, reliquis autem Mensibus, in defectu Spiritualium & Ruthe„nicarum, iudicabuntur eodem die Veneris Pruthenicæ.

„*Sabbatho* seu die Saturni, Causæ Fisci, tam ex simplici, quam Arestorum rege„stro. Quodsi hæ defecerint, Pruthenicæ acclamentur & iudicabuntur. In defe„ctu porro Pruthenicalium, recursus fiat ad regestrum Magdeburgens. primo sim„plicium, dein Arestorum.

„Pro reliquo, si aliquo die & feria defuerint Causæ in regestro assignatæ, eo casu in „defectu debiti regestri illæ Causæ, quæcunque & in quocunque regestro inscriptæ, „non iudicatæ fuerint, acclamentur & iudicentur. His itaque diebus Causæ ex „Catalogo iudiciario proponentur, neque quisquam præsumat Illustrissimis DD. „Cancellario, seu Vice-Cancellario, Referendario, Notario, aliisque Personis „Iudicii molestus esse, ut extra regestrum acclametur. Nemini enim hoc conce„detur, nec Iure concedi debet, neque ea in re respectus Personarum ullus habe„bitur. Cæterum hora Iudicii futuri, pro temporis opportunitate, sub finem Iudi„ciorum pro futura sessione semper intimabitur. In Causis ad Relationem S R. M. „spectantibus, Principales litigantes, tam ex Regno quam ex Ducatu Curlandiæ „& Semigalliæ, ipsi vel eorum Procuratores, causas itidem ad regestrum publicum „in Cancellaria Decretorum haberi & servari debitum tempestive prius inscribant, „deinde Status Causarum fideliter & diligenter DD. Referendariis exhibeant; ne„que in eis quicquam addant, augeantque, quod documentaliter probare non po„terunt. Alioquin si quis res improbabiles aut irreales in statum causæ referre au„deret, & postea a Parte adversa, vel ab ipsis DD. Referendariis, in eo convictus fuerit, vel „iussus verba sua iustificare Actu ipso controversiæ non poterit, severe punietur; at„que in ejusmodi excessu ter notatus ab aula Regia excludetur, munusque Procu„ratoris amittet. Generosus porro Notarius Decretorum, idem Regestrum seu Ca„talogum Causarum fideliter (iuxta ejus Officium) inscriptarum, Referendario Re„gni Iudiciis assistenti vel assidenti præsentabit & tradet, finitis Iudiciis semper re„cepturus & ad Cancellariam relaturus. Secundum quod regestrum & numerum „Causæ ad iudicandum per Referendarios acclamabuntur.

„*Decreta* in Iudicio Regio, utroque ex seriis Partium controversiis prolata, statim „promulgari debent, neque post publicatam Sententiam, informationes seu im-

„portunæ instantiæ quidquam operentur, nisi manifestum aliquod documentum, vel notorietas nova in Iudicio non allegata, contra rem iudicatam adsit. Quo casu Generosus Notarius ante extraditionem ad Illustrissimum Dominum Cancellarium vel Vice-Cancellarium, qui tunc Iudiciis præest, vel qui eam causam iudicavit, referet. Illi pro suo arbitrio & memoria, intellectis Partium ambarum illationibus, corrigant, subscribant, & correctam copiam Generoso Notario remittant. In extradendis iisdem Decretis & communicandis Generosus Notarius sic procedet: *Primum* quod attinet Decreta in contumaciam prolata, vel simplices approbatorias sententias in se continentes, ea Generosus Notarius absque ulla hæsitatione extradet, in quibus Terminus Ordinarius præfigatur, dum Pars Partem adcitaverit pro executione, quod arbitrio suo, iuxta causæ necessitatem, Generosus Notarius faciet. Quodsi Terminum alium, quam duarum vel sex Septimanarum, vel dum Pars Partem adcitaverit, præfigi quispiam petierit, id porro fiat consensu Partis utriusque. Alia vero Decreta, quæ vel ex controversia Partium, ex cruda citatione proferuntur, vel quæ aliquam insignem meliorationem vel novum aliquid continent, Generosus Notarius, posteaquam requisitus fuerit, concipiat; conceptum maneat dies tres in manuali non extraditum, intra quos quidem tres dies, liceat utrique Parti illud legere. Quodsi ad Cancellariam Decretorum Procuratores venire & legere intra hos tres dies noluerint, aut neglexerint, non obstante neglectu aut absentia Procuratoris, & Parte altera instante, extradatur. Similiter, si (posteaquam legerint) contradictio, intuitu controversiarum, aut inductionis Processus, nulla exorta fuerit, itidem extradatur. Si vero Causæ sint maioris importantiæ, neque Puncta Decreti & latæ Sententiæ uno ictu comprehendi vel declarari possint; talia Decreta Generosus Notarius in Hospitio suo concipiat. Interim Iudicium deliberet, concepta autem Iudici & Assessoribus exponantur & publicentur. In Cancellaria munimenta, quæ Partes pro concipiendis Decretis reddunt, seponantur; in iis quærendis & recipiendis nemo audeat, etiam in iudicio circa agitationem causæ munimenta aliena surripere, sub gravi animadversione. Ibidem in Cancellaria rixæ & contentiones non fiant, alioquin lædens Termino Tacto citetur, & iudicabitur in recenti, prout supra. *A. 1683. fol. 7. tit. Ordynacya Sądow Zadwornych Koronnych.*

Też ordynacyą wszyscy *cujuscunque status*, *sexûs*, *conditionis*, *dignitatis & præeminentiæ*, *lites* w tychże Sądach maiący, także wszyscy *advocati*, *causidici*, *procuratores*, *aliique*, *ex quacunque occasione*, *Iudicio Regio assistentes*, *in toto observare*, *manutenere*, *exsequi*, y oney *parere*, *sub pœna arbitrio Iudicii Regii ejusdem irremissibilitèr irroganda* powinni. *Ib. f. 8.*

Sądy pod odiazd pierwszy do Szwecyi Krola Zygmunta Trzećiego, iako iść miały w Koronie, y W. X. Litewsk. *latè patet Constitutio Anni 1593. fol. 637. Tit. O Sądźiech.*

Tychże *reassumptio*, pod odiazd wtory tegoż Krola. *An. 1598. fol. 687. Tit. Reassumpcya.*

Sądy żadne spraw *extra Regestrum* przywoływać y odsądzać, *sub nullitate* Dekretow, nie powinny, ale po odsądzoney iedney sprawie, do osądzenia drugich, z porządku Regestrowego przystępować *tenentur*. K. L. *A. 1726. f. 73. Tit. Konserwaty.*

Sąd żaden w sprawach nikomu *clementiam præstare & moderamine uti*, nie będźie mieć mocy, *sub nullitate Iudicati* K. L. *A. 1726. f. 75. Tit. Clementia & moderamen.*

We wszystkich subseliach Sędźiowie na Patronow y Agientow, y ni na kogo ze stron, nieprzystoynym słowem targać śię nie powinni, *& è contra* Patronowie y Agienći o wszelką osob swoich lezyą upomnieć śię maią; do żadnych zaś tumultow rzucać śię, *& Iudicium deserere* w Izbie Sądowey, *turmatim* wychodźić nie powinni, *sub pœna sessionis turris* przez 12. niedźiel, *ex termino tacto per Instigatorem vindicanda*, *& in auctores* tumultow *captivatione & forti executione decernenda.* K. L. *A. 1726. fol. 92. Tit. O zachowaniu* honestatis.

Sąd Kompromisarzki, *alias* Polubowny, gdy śię strony nań *sponte* zapisem zdadzą, *in suo robore* zostawać ma, y żaden sąd, *majoris* lub *minoris subsellii*, *in cognitionem* takowego Kompromisarzkiego Sądu y Dekretow znośić nie ma, *etiam per suprema subsellia.* A gdyby Sąd Kompromisarzki był rożny, y z sobąby śię Kompromisarze zgo-

zgodźić nie mogli, tedy Trybunał W. X. Lit. sprawę rozsądźić *obligatur*. K. L. A. *1726. f. 99. Tit. Obwarowanie Sądow Polubownych.*

Sądy *criminum, perduellionis, & læsæ majestatis. vid. Tit. Criminalia.*

Sąd o poddanie *Smoleńska, Kamieńca. vid. Tit. eodem.*

Sądu głownego woyskowego w pospolitem ruszeniu ordynacya. *vid Tit. Woysko.*

Sądy *in causis militaribus. vid. Tit. Zołnierz. Tit. Trybunał.*

Sąd w Woiewodztwie *Sendomirzkim* z Poborcami y Retentorami podatkow, przed Deputatami. *vid. Tit. Podatki.*

Także w Ziemie *Bielskiey. vid. Tit. eodem.*

Pod Sądy, Miasta wolne bydź maią od stanowisk żołnierzkich. *vid. Tit. Woysko.*

O Sądach Seymowych. *vid. Tit. Seym.*

O Sądach Trybunalskich. *vid. Tit. Trybunał.*

O Sądach Ziemskich *plura Tit. Roki.*

Sądow Grodzkich w Woiewodztwie Smoleńskim iurysdykcya przy Woiewodźie Smoleńskim. *vid. Tit. Woiewodztwo Smoleńskie.*

O Sądach albo Rokach Grodzkich Nurskich. *vid. Tit. Grody.*

O Sądach Inflantskich. *vid. Tit. Inflanty.*

O Sądach Ziemskich w Tykoćinie, *post mutationem* tych Dobr *naturæ*, to iest: gdy *cesserunt in hereditatem* I. M. P. *Czarnieckiego* Woiewody Ruskiego. *vid. Tit. Starostwa.*

S A L A R I A.

SAlaria Mazowieckie, Sąd Ziemski, Grodzki, y Vrząd Starośći, od skaźni *definitivæ sententiæ*, a nie od tych, ktore *ex interloquitorio* bywaią kilkakroć *in una eademque causa super unam citationem* czynione, także od zapisow, wszelakiey wieczności y ran, gwałtow, zastaw y długow prostych, nie więcey brać y wićiągać maią, ieno połtora grosza. A od długow prostych y zastaw, ktore mnieyszą summę maią, niż dźieśięć kop; także od aresztow, przydania Woźnego, od widzenia, gdy na nie sobie pozwany bierze, od deliberacyi, nic nie ma bydź brano, *sub pœna 14. marc.* na Wiecach, albo *in foro ultimæ instantiæ perempt. repetenda.* A tego *salarium* albo pamiętnego, Sędźia dwie części, a Podsędek trzećią mieć ma. *In Except. Masov. A. 1576. f. 298. Tit. O pamiętnym.* *De salariis, vide Statuta Herburti, fol. 404. & sequ.*

Pisarzowi Ziemskiemu od membrany z pieczęćią na pozew ieden z iego rewersałem, od skaźni każdey, od zeznania rożnych doczesnych rzeczy, od każdey intromisyi, kontrowersyi, od każdey alegacyi (a alegacya ma bydź rozumiana odmowa Stronie przećiwney, aż dotąd, że druga Strona na to odmawiać pocznie) choćiaż tam racyy y odmow będźie nie mało, y od zapisow alegacyi, to iest: od propozycyi y apelacyi, po poł groszku iednym. Od wieczności zaś wszelakiey, *à querela cum deputatione Officii*, od wzdania w zysku, od reskryptow wieczności, zastaw, y innych wszelakich zapisow y Aktow, po gr. iednym. Od aktykowania Przywileiu dwa grosze, od wydania listu sądowego na wieczność iakążkolwiek *cum intromissione*, groszy dwanaśćie, z czego Pisarzowi cztery grosze, a ostatek Sądowi. Więcey wyćiągać się nie godźi, *sub pœna quæ supra 14. marc. Parti* naydaley do drugich Rokow *solvenda.* O co *forum perempt. ut supra. Ib. f. 299. §. Pozwy & §. Zapisy.*

Od czytania Przywileiow wszelakich y listow sądowych, ktore w Aktach będą pokładane, nic brać nie maią Pisarze. *Ibid.*

Od szukania rzeczy w Xięgach nowo od roku zapisaney, nic nie ma bydź płacono; ale to darmo naleść y czytać u Sądu powinien Pisarz. Co iednak wyżey roku, od tego szukania grosz ieden. *Ibid.*

Miernikowi Ziemskiemu od włoki miary Chełmińskiey, w ktorey trzydźieśći morgow w iednym mieysçu zawiera śię, a ieźli na rożnych mieyscach morgi, tedy od każdego morgu po szelągu, a nie więcey, *sub pœna sexaginta marc.* A takowy Mernik ma bydź przyśięgły. *Ib. f. 313. Tit. O rozdźiale.*

Vrząd albo Sąd Grodzki *Ciechanowski*, nie ma więcey brać od przyięćia zapisu y zeznania do Xiąg, ieno połtora grosza, a od extraktu dwa grosze. *A. 1588. f. 478. Tit. Grod Ciechanowski.*

Salaria Vrzędnikow Ziemſkich y Grodzkich Koronnych: od kwitow, od proteſtacyi, od dekretow, intromiſyi y manifeſtacyi, obdukcyi, preſentacyi, Woźnego relacyi, pamiętnego, po groſzy pięći, od kontrowerſyi, za ſuſceptę, extrakty, po groſzy poł oſma. Od oblat Aktow granicznych, działow wiecznych, Przywileiow, y za minutę, złoty ieden od obu ſtron. Od *ſcrutinium* złotych dwa, a od świadkow, po groſzy pięći, *ſub pœna centum marc. in Iudicio Tribunalitio peremptoriè repetenda, ſub pœna bannitionis perſolvenda.* A kędy zwyczaiem dawnym *ſalaria* mnieyſze ſą nad te, nie maią bydź podwyżſzone. *A. 1613. fol. 17. Tit. Salaria.*

Od wyręczenia bydła w Grodźie, by go naywięcey było, groſzy dwanaśćie. *A. 1588. f. 468. Tit. O zaiętym y błędnym bydle.*

Od areſztu u Sądu Piſarzowi groſz, na Seymie, za Dworem y wſzędźie, Szlachćic ma płaćić. *Ib. f. 482. Tit. Areſzty u Sądow.*

Piſarze Ziemſcy y Grodzcy, także y Vrzędy Podkomorzkie w Woiewodztwie Sieradzkim, y Ziemie Wieluńſkiey, nie inakſze *ſalaria* w Kancelaryach brać maią, od zapiſow y extraktow wſzelakich, ieno podług opiſaney zgody y poſtanowienia, w Grodźie Warſzawſkim aktykowanego, *ſub pœna 14. marc. Polon perſolvenda.* O co *forum* na Trybunale Koron. *ad inſtantiam partis læſæ.* *A. 1607. fol. 854. Tit. O ſalaryach.*

Potym to poſtanowienie wpiſać *in volumen Legum* kazano. Ktore przyięły y Woiewodztwa, *Krakowſkie*, *Łęczyckie*, Ziemia *Zatorſka*, Powiat *Sochaczewſki*. To ieſt: *Ab inſcriptionibus debitorum, obligationum, reſignationum, donationum, arendarum, transfuſionum, ſubmiſſionum, reformationum, advitalitatum, quietationum cum ſubmiſſione evictorea, à relationibus intromiſſionum, damni, vel violentiæ, occiſi capitis, poſitarum citationum plurium in uno Proceſſu ſimul factis, ab obductione vulnerum, ingroſſatione privilegii, ſeu inſcriptionis, pœna contumaciæ in Iudicio Tribunalitio, decreto quolibet, ſive per controverſiam, ſive per contumaciam lato, dilationibus iuridicis, limitatione cum approbatione Proceſſus, & limitatione in Iudicio Tribunalitio, pro motione admiſſa ab acceſſorio, pro ſigillato decreto & ſigillata motione, pro inductione teſtis*, groſſi quinque. *A quietatione ſimplici, caſſatione inſcriptionis, relatione exportatæ citationis circa actum, ſivè per controverſias, ſivè in contumaciam expedita ſcripta, â pœna contumaciæ in aliis ſubſelliis, non Tribunalis Regni, limitatione generali omnium cauſarum, à ſigillata quietatione, limitatione ſine evictione, relatione ſimplici ſine querela, inſcriptione ſimplicis debiti ſub vadio, ac in genere ab omni ſigillata tali minutiori minuta*, groſſi duo. *A limitatione ſimplici Notario, proteſtatione ſimplici coram Iudicio ſeu Officio facta, motione ſive appellatione, ab areſto*, groſſus unus. *A Decreto ex actis Tribunalis Regni Notario Terreſtri, ab indigenis Nobilibus Palatinatus Siradienſis tantum* groſſi decem, *ab aliis vero juxta antiquam conſuetudinem receptam. Pro motione prolixiori cum aliquot inſtantiis, vel in negotio principali*, groſſi decem. *A ſcrutinio contra principalem Iudicio* floreni duo, *Notario verò à ſigillatione ejuſdem* groſſi duodecim. *A graniciebus finitis, juxta antiqua Statuta, pars actoratum obtinens*, marcas tres *ſolvito. A porrectione controverſiæ ad acticandum nil omninò in Cancellaria exigatur. A. 1613. fol. 16. Tit. Salaria.*

Salarium albo pamiętnego, Sąd Ziemſki *Lubelſki* nie ma brać na Trybunale więkſzego, tylko iako Sieradzki, *ſub pœna & foro* o tym napiſanemi. *A. 1616. fol. 18. Tit. O ſalaryach Sądu.*

Piſarze Ziemſcy, Trybunalſcy y Seymowi, zachować śię wedle teyże Konſtytucyi powinni. O co *ex Officio* w Trybunale *reſpondebunt. An. 1638. fol. 46. Tit. Salaria.*

Salaria Grodu y Ziemſtwa *Kamienieckiego* y *Latyczowſkiego*, do Grodu Kamienieckiego podane aprobowano. *A. 1611. f. 25. Tit. Salarium* w Kancelaryach.

W Ziemie *Goſtyńſkiey* od każdego Dekretu pamiętnego trzy groſze płacono bydź ma. Ktoremi Sędźia z Podſędkiem dźielić śię maią, wedle Statutu Zygmunta Krola *Anni 1523.* A Piſarz przy ſwym *ſalarium* dawnym ma zoſtać. *A. 1565. fol. 105. tit. Chowanie Xiąg.*

Potym poſtanowiono, że Sędźia ma brać przyſądnego trzy częśći; a Podſędek z Piſarzem dwie częśći; a na *ſcrutinia* wſzelakie Sędźia z Piſarzem podpiſować śię ma. *A. 1635. fol. 34. tit. Salaria.*

Po-

Potym *declaratur in perpetuum*: że przyſądnego Sędźia ma brać dwie częśći, Podſędek trzećią, a Piſarzowi piąty groſz przyſądnego iść ma. *A. 1638. fol. 52. tit. Salaria.*

W *Wołyńſkim* y *Bracławſkim* Woiewodztwach, ma bydź iako w Koronie, tak na Trybunale, iako y w inſzych Sądach. A pereſudy na Trybunale *& in omnibus minoribus ſubſelliis* znieśiono. *A. 1601. f. 744. Tit. O płaceniu.* (*vid. Tit. Koce.*)

Potym, że obywatele Woiewodztw, *Wołyńſkiego*, *Bracław.* także y *Kiiowſkiego*, nie maią większego płaćić *ſalarium* w Trybunale, tylko iako Koronni, poſtanowiono. *A. 1635. f. 33. Tit. Salaria* w Trybunale.

A w Kancelaryach, Ziemſkich, Grodzkich y Trybunalſkich, większe od nich *ſalaria* wyćiągane bydź nie maią, nad opiſanie dawne w Prawie, w Statućie tychże Woiewodztw, w rozdźiale 4. artykule 3. pod winą ſta grzywien. O ktorą *forum* na Trybunale *inter cauſas Officii* ma bydź. *A. 1601. fol. 744. Tit. O Depaktacyach.*

Potym poſtanowiono, iż w Kancelaryach Trybunalſkich, Ziemſkich y Grodzkich, od dekretow, y wſzelkich extraktow, y inkwizycyi, Obywatelom Woiewodztwa *Wołyńſkiego*, y wygnańcom Woiewodztwa *Kiiowſkiego* ſłużących, nie ma bydź więcey brano nad zwyczay Koronnych Kancelaryy, *ſub privatione Officii*, *ad inſtantiam cujusvis*, w Trybunale Koronnym, *inter cauſas Officii*, *ex ſpeciali regeſtro vindicanda.* *A. 1667. f. 17. Tit. Sądy Woiewodztwa Kiiowſkiego.*

Salaria Vrzędowi Ziemſkiemu *Drohyckiemu*, od wſzelkich dekretow, kondemnat, zapiſow, *& à quibu cunque, tàm per controverſiam, quàm & in contumaciam Iudiciariis actibus*, w Miedzny y Drohyczynie odprawionych, Kancelarya, *juxta antiquam Legem & conſuetudinem*, powinna oddawać. *A. 1678. fol. 31. Tit. Reaſſumptio.* (*vid. Tit. Roki.*)

Salarium żadnego od ſpraw Skarbowych napotym żadne Sądy y Vrzędy, *etiam ultimæ inſtantiæ Tribunalis*, brać nie maią, *ſub duplici pœna in Officiales*, *in A.* 1613. *ſancita*, *inter cauſas fiſci*, *in Iudicio Tribunalis Regni peremptoriè repetenda.* *A. 1621. fol. 15. §. A od ſpraw ſkarbowych.*

Ta pena ieſt w Konſtytucyi 1607. *wyrażona, do ktorey pomieniona Konſtytucya* 1613. *referuie śię.* quam ſupra vide.

Woiewodztwo *Rawſkie* ma bydź wiecznie wolne od pamiętnego, ale wedle ſtarego zwyczaiu płaćić ma u Sądu. *A. 1557. f. 11. §. Woiewodztwo.*

W Wielkiey Polſzcze, od wzdania tylko groſzy pięć brać powinno, *ſub pœna centum marc.* *A. 1565. f. 102. Tit. Wzdania.*

In ſalariis Piſarze Trybunalſcy y Seymowi, *juxta Conſtit. Anni* 1613. o ſalaryach Woiewodztwu Sieradzkiemu ſłużących, (*ktorą* ſupra *miałeś*) zachować śię maią. O co *ex Officio* w Trybunale obadwa *reſpondebunt.* *Anno 1638. fol. 46. Tit. Salaria.*

W Wielk. X. Litewſk. przy apelacyi, trzynaſta kopa z żadney Strony nie ma bydź brana, ani przeſądy, ani żadne datki, od takiey ſprawy, w ktorey śię Strony ziednaią, bądź po przeſłuchaniu kontrowerſyi, nim dekret ferowan będźie, a pogotowiu ktorey Sąd głowny ſłuchać nie będźie. A gdy pozwany zoſtanie wolen od pozwu y od rzeczy; nie przeſąd, ale pamiętne tenże Sąd brać ma. Gdy zaś co Aktorowi przyſądźi, y do poſeſyi zkaże; od tego przeſąd weźmie, wedle Konſtytucyi, a nie wedle ſwey taxy. *An. 1601. fol. 758. Tit. O dochodźiech Sędźiow głownych.*

Piſarzom Ziemſkim lub Grodzkim od wpiſania ſprawy 1 ſzoſtak bity; od kopii oddaney y odebraney po pięć groſz. od otwarćia Xiąg dawnych gr. 15 od Proklamaty gr. połosma od Arkuſza extraktu (ktory arkuſz z iedney ſtrony ma mieć wierſzy 30) złoty ieden Piſarzowi, a Regientowi poł złotego. Od dylacyi każdey *excepto* godźiny gr. 15; od wzdania, czy iedno, czy więcey będźie lukrow, kopa iedna. Ktorych dochodow według Statutu W. X. Lit. na Vrzędźie Ziemſkim dwie częśći Sędźiemu, a trzećia Podſędkowi. A na Vrzędźie Grodzkim dwie częśći Podwoiewodzemu, lub Podſtarośćiemu Sądowemu, a trzećia Sędźiemu Grodzkiemu *cedere ma.* Od Pieczęći wſzelkich Dokumentow po gr. 15. a przeſądy znieśiono. KL. *An. 1726. f. 86. Tit. Dochod* in ſubſelliis *Ziemſtw y Grodow.*

Salarium od *ſcrutinium* w Woiewodztwie *Mazowieckim.* *vid. Tit. Scrutinium.*

Sa-

Salaria Podkomorzego. *vid. Tit. Podkomorzy.*
Salaria w Miaſtach Pruſkich od ſuſcept y extraktow. *vid. Tit. Miaſta.*
Salaria Poborcow *patent* w Konſtytucyach, przy podatkach.
O *ſalarium* albo kwitowe, nad zwyczay więkſze, Poborcow Ziemie Bielſkiey karano. *vid. Tit. Podatki.*
Salarium od ſuſcepty kwitow z podatkow do Grodu y od extraktu, w Woiewodztwie Ruſkiem. *vid. Tit. Podatki.*
De ſalariis Deputatow Trybunalſkich tak Koronnych, iako y W. X. Lit. *vid. Tit. Deputaći.*

SALETRA.

SAletra nie ma bydź wywożona z Korony, *ſub amiſſione* oney, *& pœna 500. marc.* na Trybunale, *inter cauſas fiſci, ad inſtantiam Inſtigatoris Regni, delatori & fiſco regio, per medium dividenda ac perſolvenda.* Teyże *pœnæ ſubjacebit* y Inſtygator Koronny, gdyby o to czynić nie chćiał. *A. 1620. f. 22. Tit. O ſaletrze.*

Reaſumowano tę Konſtytucyą, tak na Koronę, iako y na W. X. Lit. *& pro lege perpetua* deklarowano. A PP. Podſkarbiowie, aby Kupcy, pod pretextem inſzych towarow, *extra Regnum* ſaletry y prochow potaiemnie nie wywożili, doyrzeć tego maią. *A. 1626. fol. 4. Tit. Saletra.*

Saletry y ſiarki za granice wywożić ſię nie godźi z W. X. Lit. mimo pozwolenie Generała Artyleryi tegoż Xięſtwa, *ſub pœnis*, o nie wywożeniu ſaletr wprawie *ſancitis. A. 1652. f. 26. Tit. O wywożeniu ſaletr.*

SCRIPTA IN ARCHIVO.

S*Cripta* wſzyſtkie *ad Archivum* podane y *diplomata*, każdy u kogo *etiam in concredito* zoſtawały dotąd, na blizko przyſzłym Seymie do Pieczętarzow oddane bydź maią. O ktore Inſtygator Koronny *inquirere* powinien, *& caſu* nieoddania onych, *contraventores* przypozwać. *A. 1659. f. 12. Tit. O Skryptach* in Archivo.
Scriptorum ad Archivum Regni porrectorum approbationes. vid. Tit. Aprobacye.
Scriptorum in Archivo Regni, in Arce Cracovienſi exſtanti, reviſio. vid. Tit. Komiſya.

SCRUTINIUM.

Herburt. f. 448. t. Scrutinium. & fol. 200. tit. Scrutinium.

S*Crutinia* Oſobie tylko Krolewſkiey Statutem Olbrachtowym ſą powierzone, a Skrutatorowie przyśięgli bydź maią. *A. 1550. f. 6. §. Scrutinia.*

Scrutinium o zabićie, ma czynić Woiewoda z Sądem Ziemſkim na Wiecach, albo Staroſta z tymże Sądem Ziemſkim. Może iednak Woiewoda ośiadłego Szlachćica przyśięgłego, y Staroſta Podſtarośćiego, na ſwym mieyſcu poſadźić. A gdy śię *ex ſcrutinio* na kogo pokaże, że zabił; przed Krola ma bydź pozwan o wieżę. *An. 1557. f. 10. Tit. Scrutinium* o zabićie.

Scrutinium in cauſis honoris na Wiecach, za przypozwem, ma bydź wywodzone, ktore ieźliby nie doſzły po przypozwie; Krol do Powiatu na Seymie ma na to dać Skrutatory. *A. 1565. f. 100. Tit. O rzeczach.*
To wſzyſtko per ſubſequentia *znieśiono.*

Scrutinium o zabićie Szlachćica przy robośćie, na Wiecach ma bydź czynione. w *Except. Mazow. A. 1576. f. 308. Tit. O ubićiu y zabićiu Szlachćica.*

Scrutinia in cauſis criminalibus, na Ziemſkich albo Grodzkich Rokach pierwſzych *illius Diſtrictûs, ubi crimen patratum eſt, poſt obductionem*, za przypozwem, maią bydź wywodzone. *A. 1578. f. 328. Tit. Scrutinium.*

Skrutatorowie nie maią bydź dawani, *in cauſa invaſionis domûs, poſt convictionem.* Przed konwikcyą iednak ma bydź *ſcrutinium. A. 1578. f. 336. Tit. De invaſione domûs.*

Scrutinia, o głowę y z iednanie iey, na pierwſzych Ziemſkich albo Grodzkich Rokach, maią bydź wywodzone, *poſt obductum crimen. An. 1588. fol. 464. §. A iż w tym wſzyſtkim.*

Przed *ſcrutinium*, ma uprzedzać kładźienie pozwu, dwiema tygodniami. *Ibid.*

Scrutinium obiedwie Strony wywodźić powinne, uczyniwſzy naprzod przyśięgę: że świadkow, ktorych ſtawią, nie przenaięli, ani ſą przez nich *corrupti*, a świadkowie maią bydź wiary godni. *ibid.*

Scrutinium ſam Sąd ma odprawować, nie przez ſubſtytuty, *inquirendo circumſtantias rei* doſtatecznie y iak naypilniey, y examinowanych z drugiemi nie zpuſzczaiąc. A ieźliby ktory w czym był *varians*, *informatus*, albo *favoriſans*, notować to ma. Oczywiſtych świadkow ma bydź pierwſze uważenie, a *pluralitas* tych, zwłaſzcza ktorzyby *ex auditu* świadczyli, nie ma bydź piſana, oprocz żeby ktory co *ſpecialiter ad inveſtigandam rei veritatem* powiedźiał. Dwanaśćie świadkow maią bydź przyimowani, ktorzy *oretenus*, a nie z kartek, *teſtimonia* powinni deponować. *Ibid.*

Scrutinium ma pozwani wywodźić na pozew Aktora, na ſwoy śię pozew nie odwoływaiąc. *Ibid.*

Ktokolwiekby pozwany był, aby *in ſcrutinio* świadectwo deponował, powinien *peremptoriè* ſtanąć, y przyśięgę uczynić, albo też ieźliby nie chćiał przyśiąc, pod wiarą y ſumnieniem prawdę powiedźieć. *Ibid.*

Do *ſcrutinium* Szlachćic poddanych powinien ſtawić, *ſub pæna centum marcarum*, ktora *in inſtanti* ma bydź nakazana, *cum remiſſione ad loci Capitaneum pro exequutione facienda*, ieźliby był *contumax*, y albo świadczyć ſam, albo poddanych ſtawić nie chćiał. A ieźliby komu zadano było, że ktorego z poddanych iego nie doſtawa, drudzy poddani pod przyśięgą zeznawać maią, iż go pod ich Panem niemaſz, ani go pozew zaſtał. Toż Mieſzczanie wſzelacy powinni uczynić, gdy o to od Strony ktoreykolwiek pozwani będą, y świadectwo dać przed Sądem albo Vrzędem, przyśiągſzy, pod winą wyżey opiſaną. *Ibid.*

Scrutinium pozwany, w inſzym Woiewodztwie będący, może zeznać *coram proximo Officio Capitaneali*, a w Pruśiech *coram Civili* takim, iaki wyżey, ſpoſobem. *Ibid.*

Scrutinia in occluſo rotulo Stronom maią bydź wydawane. *Ibid.*

Scrutinia in cauſis Criminis læſæ Maieſtatis & perduellionis. v. tit. Crimen.

Od *ſcrutinium* w Woiewodztwie Mazowieckim, Sędźiowie y Piſarze Ziemſcy nie maią brać więcey w Sądźie, ieno kopę *æqualiter*, a Woźniowie groſzy trzy od całego *ſcrutinium*. *A. 1601. fol. 747. tit.* Scrutinia *Mazowieckie.*

SECURITAS HONORUM ET BONORUM.

Vid. tit. Szlachćic. Tit. Dobra. Tit. Długi.

SENATOR.

SEnatorem nie może bydź tylko Szlachćic. *A. 1550. fol. 7. §. Iż Stan Ricerſki.* *Herburt. fol. 141. t. Dignitates Nobilibus dentur.*

Senator Staroſtą ani Vrzędnikiem bydź nie może w ſwoim Woiewodztwie. Okrom Woiewody y Kaſztelana Krakowſkich, ktorzy Staroſtwo Krakowſkie trzymać mogą. *A. 1562. fol. 24. §. Gdyż każde.*

Dygnitarztw, Krol nie ma przyczyniać, ani umnieyſzać. *An. 1550. fol. 4. §. Doſtoieńſtw.* *Herburt. fol. 144.*

Dygnitarz każdy y Vrzędnik w ſwoim Woiewodztwie niezmyśloną, y w ktoreyby mogł pomieſzkać, ma mieć ośiadłość, ktora śię ma rozumieć w okręgu Woiewodztwa onego, nie w Powiećie. *A. 1562. fol. 23. tit. O ośiadłośći Dygnitarzow.* *Herburt. fol. 142. t. Dignitates Indigenis. & ſequ.*

W *Ruſkim*, *Mazowieckim y Rawſkim*, Woiewodztwach, także y w Ziemie Wieluńſkiey, ktore dla ſwey ſzerokośći wiele Ziem w ſobie zawieraią, nie w Woiewodztwie, ani w Powiećie, ale w tey Ziemie, w ktorey ieſt Vrzędnikiem, bydź ma ośiadłość. Oprocz Woiewodow, ktorych ośiadłość, w ktoreykolwiek Ziemie Woiewodztwa ſwego, *pro ſufficienti reputatur. Ibid.*

Declaratur: że nietylko niezmyśloną, y w ktoreyby mogł pomieſzkać, powinien mieć w onym Powiećie albo Ziemie ośiadłość; ale też ktoreyby nie w ten czas doſtał, gdy dygnitarztwo albo Vrząd wakuie, *ſub amiſſione* dygnitarztwa, gdyby ie wźiął, *& pæna ducentarum marcarum, in Iudicio ſeu Officio Terræ illius, ſeu in Comitiis Regni generalibus, ad inſtantiam cuiusvis, peremptoriè, in inſtanti, ſine beneficio appellationis, Actori ſolvenda. An. 1563. fol. 42. tit. Ośiadłość Dygnitarzow.*

 Zno-

Znowu *declaratur:* iż Przywileie, ktoreby z Kancelaryi przeciwne prawu temu wydane były, *nullitatis* bydź maią. Y wina podwyższona iest na dwa tyśiące grzywien Polskich. O co *forum*, Ziemstwo, Grod, na koniec y Trybunał, *inter causas Officii, peremptoriè, ex delatione cujusvis Nobilis. An. 1613. fol. 33. Tit. Warunek ośiadłośći Dygnitarzow.*

W Wielk. Xięstwie Litewskim także powinni bydź Dygnitarze y Vrzędnicy w każdym Powiećie ośiedli y przyśięgli. *A. 1569. f. 195. §. Dygnitarze y Vrzędnicy.*

Pœna statuitur contra Episcopos, & Palatinos, atque Castellanos, ad Conventus Terrestres non venientes. Herburt. f. 93. De iuramento Senatorum. vid. Herburt. f. 245. t. Iuramentum Consiliariorum Regni.

Senatorowie na Seymikach bywać, artykuły z Szlachtą zpisować y fućierać maią. *A. 1565. f. 84. Tit. Seymiki Powiatowe.*

W *Mazowieckim* Woiewodztwie do elekcyi Deputatow, Posłow y Vrzędnikow, należeć maią. *A. 1598. f. 702. Tit. Seymiki y Elekcye.*

Senatorowie odtąd, ponieważ przy Krolu sądzą, w przyśiędze swey Senatorskiey maią te słowa przykładać: *& in judicio justè sententiam dicam. A. 1588. f. 469. Tit. O poprawie przyśięgi Senatorskiey.*

Senatorskie wota na Sądach Krol ma konkordować, władzą swą nic nie konkluduiąc. A ieżliby ich do iednośći y zgodney sentencyi przywieść nie mogł; tedy *secundum ea vota*, ktore są prawu y zwyczaiom Państw tych y każdey Ziemie naybliższe, *sententiam* ferować ma. *A. 1576. f. 254. §. Często się też.*

Senatorska powinność w przyśiędze ich, o przestrzeganiu całośći Rzeczypospl. y wolnośći wyrażona, wcale zostawać ma. *vid. Tit. Krol.*

Senatorow szesnaśćie z każdego Seymu do mieszkania przy Krolu maią bydź naznaczani koleią, iako w Radźie śiedzą, tak aby ieden Biskup, ieden Woiewoda, a dwa Kasztelani na każde poł roka mieszkali. A ieżliby ktorego *legale* zachodźiło, dla ktoregoby nie mogł mieszkać; tamże zaraz na Seymie ma zanośić. Na tey rezydencyi powinność ich: przestrzegać *Regiam dignitatem* y całośći praw z czego na Seymie *respondere* maią. A Krol bez ich rady w sprawach potocznych nic postępować nie ma, Seymowych spraw nie ruszaiąc. *Salarium* każdy Biskup z Ruskich Kraiow, y inny każdy Swietckiego Stanu Senator na swe połroka, po pięći set złotych mieć powinien. *A. 1573. fol. 254. §. Często się.*

O tymże wszystkim znowu *iisdem verbis. A. 1576. fol. 276. §. Często się.*

Mentio superiorum. A 1590. fol. 563. tit. Deputaći do rady woienney.

Reasumowano *superiora eadem, cum hac declaratione:* iż na Seymie każdym, zaraz po propozycyi Seymowey, maią bydź naznaczani, tak iako na teraźnieyszym Seymie. Ziachawszy śię do Krola naydaley we cztery niedźiele po Seymie, powinni powinnośćiom swym bez wszelkich wymowek dosyć czynić, pod winą tyśiąca grzywien, ktora od Polskich Senatorow do Rawy na obronę y potrzebę Rzeczypospl. a od Litewskich do Podskarbiego W. X. Lit. *cedere* ma. A Posłowie Ziemscy na początku każdego Seymu o nię instygować maią, we dwie niedźiele po zaczęćiu Seymu bliższego. Senator Swietcki pod takową drugą winą y pod utraceniem dygnitarztwa, a Duchowny pod winą sześći tyśięcy grzywien zapłaćić pomienioną winę powinien. Wyiąwszy *legale impedimentum*, ktore na Seymie przy nominacyi ukazane y uznane bydź ma. A po uznaniu onego, inszy na to mieysce *Senator sequens in ordine* naznaczony bydź ma; będąc iednak wolen od owego impedymentu, potym też powinność odprawić będźie powinien. Ktorzy Senatorowie z Vrzędnikami Koronnemi, y W. X. Litewsk. gdy *publica negotia* przypadać będą, zaśiadać powinni, y o wszystkich sprawach publicznych y Rzeczypospl. należących, pod mieszkanie ich przypadaiących, konsultować, nie deroguiąc w tey mierze Vrzędom tymże Koronnym y W. X. Lit. Ktore to *Senatûs consulta* Kancelarya Koronna pisać ma, a oni podpisować śię na nie powinni. Z czego potym dawać *rationem* na Seymie będą. *Salarium* ma im zaraz Podskarbi dawać, pod zapłaceniem *de suo*, o co *forum* na Trybunale mieć ma *inter causas conservatas. A. 1607. fol. 830. tit. O mieszkaniu Senatorow.*

Winy na Senatory podwyższono na dwa tyśiąca grzywien, o ktorą zaraz na początku Seymu Posłowie przez Marszałka swego instygować, y aż *ad exequutionem, non obstante cuiusvis contradictione*, popierać maią. A Instygator, tak na *præsentes* iako y *absentes, in contumaciam* zkazanych y otrzymanych win takowych, za instancyą Vrzędu Skarbowego, *sub pœna bannitionis*, na Swietckich *ex bonis hereditariis*, a na Duchownych *ex*

pro-

proventibus, bonisque mobilibus & immobilibus, ieżliby ktory iakie miał, *in composito Iudicio, inter causas fisci*, procesem niedalszym, ieno zaraz iako *pro pœna publica ad banniendum* intentowanym, a w W. X. Lit. *in quovis termino* powinien dochodźić. O penach z Senatorow W. X. Lit. *declaratur*: że tak iako y w Koronie, na obronę Rzeczypośp. do Podskarbiego Litew. obracać śię maią. *A. 1609. fol. 889. tit. O mieszkaniu Senatorow.*

Mieszkanie Senatorow ma śię rozumieć *intra fines Regni & M. D. Lit. Ibid.*

Znowu stosuiąc śię do pomienionych dawnieyszych Konstytucyy, postanowiono: że ieżliby ktorykolwiek Senator, Duchowny połroka, a Swietcki ćwierć roku, ustawicznie y zupełnie, *absque legali impedimento*, w czaśie iemu naznaczonym, przy boku Krolewskim nie rezydował; winom pieniężnym Konstytucyą 1609. wyrażonym podlegać będźie. O ktore podług Konstyt. 1607. każdy taki, po czaśie rezydencyi, rok zawity na początku Seymu mieć, y tamże zaraz za instancyą Koła Poselskiego, *sive comparuerit, sive non*, sądzony będźie, y winy pieniężne w prawie opisane *decernentur* na niego. Ktore zapłaćiwszy, znowu rezydencyą zupełną *toties, quoties* omieszkałby, przy boku Krolewskim odprawować ma. PP. Podskarbiowie oboyga narodu, te winy od nich *exigent*, y tam, kędy prawo mieć chce, obracać będą. Ta rezydencya zawsze poczynać śię ma *à prima Ianuarii. Legalia* PP. Senatorow Rezydentow, *quo ad residentiam declarantur*: że śię o samey tylko chorobie, ktorą oni *tacto pectore, in facie Reipub. comprobare* powinni, rozumieć maią. Gdyby kto, podczas niebezpieczeństwa Rzeczypośp. z powinnośći swey był na woienney usłudze; taki winom, *de negligentibus Residentibus*, podlegać nie ma, ale znowu rezydować powinien. Podczas też kontraktow głownych tych Woiewodztw, z ktorych Rezydenći przy boku Krolewskim mieszkać będą, przez cztery niedźiele od rezydencyi tey wolni bydź maią. Kancelarye wszystkich *Senatores præsentes*, ktorzy przy Radźie będą y Vrzędnikow Koronnych y W. X. Lit. także y *Senatûs consulta*, to iest: *Conclusiones* Rady, pisać maią. Ktore *Senatûs consulta*, PP. Senatorowie; tak Rezydenći iako y przyieżdżaiący, ktorzyby *in Consilio* byli, y Vrzędnicy, iako Koronni tak y W. X. Lit. ći, ktorzy na nie zezwalali; podpisować będą. A te *Senatûs consulta* po wotach PP. Senatorow, na Seymie każdym przy wszystkich Stanach tey Rzeczypośp. czytane będą. W ktorych z tego, coby śię zdało dostoieństwu Krolewskiemu y prawu pospolitemu przećiwnego, PP. Rezydenći, iako y inśi Senatorowie y Vrzędnicy oboyga narodu, ktorzy *in illo Consilio* byli, *rationem in facie totius Reipub.* dać będą powinni. Czego wszystkiego Posłowie Ziemscy oboyga narodu, po wotach Senatorskich, upominać śię maią. W sprawach Sądowych PP. Senatorowie Rezydenći, od wszelakich Sądow *cujuscunque subsellii, in causis personalibus*, albo gdyby komu o maiętność szło, na sześć niedźiel przed rezydencyą, y sześć niedźiel po rezydencyi *eximuntur*. Tak iednak, że te sprawy po wyiśćiu czasu tego, w Trybunałach Koron. we czwartek *ex speciali regestro*, a w Litewskich *in quovis termino* bez przypozwow; *in minoribus* zaś *subselliis*, na pierwszych *post exspiratum tempus exemptionis*, sądzone bydź maią. To prawo *in suo robore* zostawać ma, tak iako samo w sobie brzmi; ani przez żadne interpretacye nie ma mu nic bydź przydano, ani uięto. *A. 1641. fol. 3. tit. De reddenda ratione Senatûs Consultorum.*

Reasumowano *superiora in toto*, y we wszystkich punktach aprobowano, osobliwie Konstytucye *A. 1576. 1607. 1641.* (także Konstytucyą 1588. ktorą miałeś wyżey, *de crimine læsæ Maiestatis Regiæ & perduellionis, sub titulo, Crimina.*) *A. 1662. fol. 2. tit. De reddenda ratione Senatûs Consultorum.*

Senatorowie rezydenći na swoie sentencye *distinctim*, iaką ktory da *in Materiis propositis*, także y Vrzędnicy Krzesłowi, do rady Rzeczypośp. y do dawania sentencyi należący, *sub privatione Officii*, podpisować śię maią. Tych zaś Rezydentow Krol licencyować nie ma, *excepta sola legalitate infirmitatis*, ktora na przyszłym Seymie *corporali iuramento comprobari* ma. W czym *ex munere Officii* Instygatorowie, Koronny y W. X. Lit. *deferre* onych powinni, *sub solutione pœnarum* w prawie opisanych, za każdego, ktorego ochronił, Rezydenta. Ktorych pen Posłowie Ziemscy *urgebunt executionem irremissibiliter*, przy upomnieniu śię wakancyi, na każdym Seymie. *w Exorbitancyach na Elekcyi Krola Michała A. 1669. tit.* De secretis Consiliis.

Reasumowano wszystkie dawne *de Residentiis* PP. Senatorow prawa. *A. 1677. fol. 41. tit. De residentiis.*

Znowu też Prawa reaſumowano deklaruiąc: aby z każdym nierezyduiącym Senatorem, przez Konſtytucyą naznaczonym, Inſtygator Koronny *iure agat*, y *pœnas* w prawie opiſane *urgeat*, *ſub privatione Officii*, czego Posłowie Ziemſcy upominać śię maią. *A. 1678. fol. 29. tit. O Rezydentach.*

X. Arcybiſkupa *Gnieźnińſkiego* od rezydencyi przy boku Krola I. M. dla podeſzłych lat iego, y prace na Koronacyi Krolewſkiey podiętey, uwolniono było. *A. 1649. fol. 9. tit. Vwolnienie.*

Od rezydencyi przy Krolu Hetman woyſk Ruſkich wolny ma bydź. z *Komiſyi Hadyackiey A. 1659. f. 54. §. Do buławy.*

Quo ordine *do boku Krolewſkiego naznaczeni bywaią PP. Senatorowie? patrz na końcu Konſtytucyi każdego Seymu.*

O Rezydencyi przy ćiałach Krolewſkich. *vid. Tit. Krol.*

Senatorowie Litewſcy Krolowi Polſkiemu przyśięgać maią. *A. 1564. fol. 54. §. Item quilibet.*

Na Vnii mieyſce im miedzy Koronnemi naznaczono. *An. 1569. fol. 179. Mieyſca PP. Radom Litewſkim.*

Porządek opiſano, iako Rada Koronna z Litewſką ma zaśiadać? *Ib. f. 180.*

Senatorowie Ziemie *Wołyńſkiey* y *Bracławſkiey* za inkorporacyą onych do Korony, z Senatem Koronnym zaśiadać maią. *A. 1569. f. 160. §. A tak.*

Także Podlaſcy. *Ib. f. 152. §. A Konſyliarze.*

Senatorow *Inflantſkich* ma bydź Swietckich ſześćiu, trzech Woiewodow na mieyſce Prezydentow, y trzech Kaſztelanow, ośiadłych, po iednemu z każdego narodu. Ktorzy Woiewodowie po Woiewodach Koronnych y Litewſkich, a Kaſztelani po Kaſztelanach Koronnych y Litewſkich, zaśiadać w Radźie maią. *A. 1598. fol. 708. Tit. Ordynacya.*

Ale teraz inaczey. *vid. Tit. Inflanty.*

Senatorſkie Dygnitarztwa y Vrzędy Obywatelom Woiewodztwa *Kiiowſkiego*, *Romano-Catholici Ritûs* zaſłużonym w Koronie, y W. X. Lit. rozdawać, y onych przy Statućie *Sigismundi I. A.* 1510. w tey mierze zachować obiecano. *A. 1659. fol. 47. Tit. Dygnitarztwa y Vrzędy.*

A w Komiſyi Hadyackiey warowano: że Dygnitarztwa Senatorſkie w Woiewodztwie pomienionym Kiiowſkim, nie maią bydź dawane, tylko Szlachćie *Ritûs Græci, capacibus* tych Vrzędow. W Woiewodztwach zaś, *Bracławſkim* y *Czerniechowſkim*, alternatą konferowane bydź maią, tak iż *poſt deceſſum* Senatora *Ritûs Græci*, ma *ſuccedere* Senator *Ritûs Romani.* We wſzyſtkich iednak tych trzech Woiewodztwach *natis & poſſeſſionatis* Vrzędy konferowane bydź maią; *ſalvo iure* teraźnieyſzych poſeſorow. *A. 1659. f. 50. §. w Woiewodztwie Kiiowſkim.*

Senator, ani Staroſta ſądowy, roty Kwarćianey mieć nie może. *A. 1591. f. 613. Tit. Diſciplina militaris.*

Senatorom y Posłom Ziemſkim, na Seymie teraźnieyſzym będącym, ſprawy *cuiuscunque generis*, ieźliby ktore w Koronnym, albo W. X. Lit. Trybunale, *& in aliis ſubſelliis*, pod ten czas niebytnośći ich odprawowały śię, luboby co *in contrarium ex areſto* na ktorym z nich otrzymano, *reſtituuntur ad eum terminum*, iako pod Seym były; y czas ſześć niedźiel po zkończeniu Seymu, do odprawowania ſpraw tych, *præmiſſa citatione contra adverſam Partem*, *ex ſpeciali regeſtro* prefigowany ieſt. Ktora Konſtytucya y Posłom woyſkowym ſłużyć ma. *A. 1638. f. 14. Tit. Warunek.*

Znowu ſprawy ich, także y Vrzędnikow Koron. y W. X. Lit. Senatorſkiey godnośći, y Posłow Ziemſkich, na teraźnieyſzym Seymie będących, *ſive ex reatu, ſive ex actoratu* przypadaiące, do czterech niedźiel od zaczęćia Trybunału ſuſpendowano, y od okazowania albo popiſu, ktoryby w zwyż pomienionym czaśie przypadł, uwolniono. *A. 1653. f. 10. Tit. Beneficium. & fol. 14. Tit. Warunek.*

Reaſumowano tę Konſtytucyą na uſługe Rzeczypoſp. na tym Seymie zoſtawaiącym, deklaruiąc: że tak w Koronie, iako y W. X. Lit. ieźliby od Seymikow *electionis* Posłow, aż do przyſzłych Seymikow *relationum*, mimo excepcyą wnoſzoną, albo *in contumaciam*, *in quocunque ſubſellio* padły dekreta; takowe ſprawy *in integrum reſtitui*, y za pozwem Stron *de novo in foro & termino competenti*, po odprawieniu Seymikow relacyynych, *agitari* maią. A że Donataryuſze niektorzy, dla teyże Rzeczy-

czypoſp. uſługi, pod termin S. Iana, będąc na Seymie, do Skarbu W. X. Lit. ſymple *nomine Donativi* wnieść nie mogli, tedy za powrotem ich ſkarb ſymple od nich przyiąc powinien. *A. 1654. f. 34. Tit. Vbezpieczenie.*

Reaſumowano to y deklarowano *pro perpetua Lege. An. 1655. fol. 15. Tit. Vbezpieczenie.*

Potym Konſtytucyą *A. 1641. (ktorą miałeś wyżey, o rezydencyi Senatorow przy Krolu.)* Senatorom y Poſłom Ziemſkim, na uſludze Rzeczypoſp. będącym, *in toto* reaſumowano, y dekreta *in contrarium* ferowane zkaſowano, y to Prawo *pro lege perpetua* deklarowano. *A. 1658. f. 22. Tit. Vbezpieczenie.*

Znowu reaſumowano *in toto ſuperiores Conſtitutiones* Senatorom, Vrzędnikom Koronnym, Poſłom Ziemſkim, na uſludze Rzeczypoſp. będącym, *ac eorum pupillis*, deklaruiąc: iż wſzelakie dekreta, kondemnaty, lubo *per controverſias*, lubo *in contumaciam*, od Seymiku obierania Poſłow, *in quocunque Iudicio majoris & minoris ſubſellii* ferowane ſą, y do Seymikow *relationum* ſtawać będą, *nullitatis* bydź maią. Po Seymiku iednak *relationis in duabus ſeptimanis*, każdy z nich *in omni Iudicio* ſprawić ſię, *ad inſtantiam cujusvis*, powinien będźie. A to Prawo *pro perpetua lege* rozumieć ſię y bydź ma, y ſłużyć także Poſłom do poſtronnych Panow, także Rezydentom y Komiſarzom, *poſt expeditam functionem. A. 1659. fol. 5. Tit. Vbezpieczenie.*

Reaſumowano tę Konſtytucyą, y *actus quosvis juridicos*, podczas Seymu teraźnieyſzego y przeſzłych, aż do Seymiku *relationis*, tak w Trybunale, iako *in quibusvis ſubſelliis*, *in præjudicium & aggravationem* tak Senatorow y Poſłow, iako y Małżonek ich otrzymane, *etiam in cauſis dotis, & inſcriptionum*, zkaſowano y deklarowano: że taż *ſecuritas* ma okrywać y Luſtratorow Dobr Krolewſkich. *A. 1661. fol. 29. Tit. O bezpieczeńſtwie.*

Ale na drugim potym Seymie klauſulę o Luſtratorach pomienioną znieśiono, y ſprawować ſię im *in omni Iudicio, ad inſtantiam injuriatorum, non obſtante hac exceptione*, kazano. *A. 1662. f. 30. Tit. Deklaracya Konſtytucyi.*

Reaſumowano przeſzłe Konſtytucye *A.* 1659. & 1661. o ubezpieczeniu PP. Senatorow y Poſłow Ziemſkich, *pro perpetua Lege* napiſane, deklaruiąc: iż tak Senatorowie, iako y Poſłowie *ad exteros*, y Komiſarze, ateſtacyą I. M. P. Marſzałka ktoregokolwiek na Seymie będącego, iako y Poſłowie Ziemſcy ateſtacyą P. Marſzałka Poſelſkiego, *legalitatem* bytnośći ſwoiey na Seymie y funkcyi pokazawſzy, *ſuper ſuſpenſionem cauſæ, ex regeſtro incidentis, ſimpliciter* ſprawiać ſię będą powinni. *In contrarium* zaś *quasvis probationes juratorias ſuper ſuſpenſionem, ex occaſione prorogationis cauſæ, contra præſcriptum Legis, in quovis ſubſellio Regni & M. D. Lit.* wzkazane, znieśiono. Ta Konſtytucya y na te Kondemnaty y dekreta, ktore podczas przeſzłych y teraźnieyſzego Seymow ferowane y otrzymane ſą, śćiągać ſię ma; także okrywać ma tych, ktorzy z dependencyi Seymu teraźnieyſzego na Seymikach *relationum* na Trybunał Skarbowy obrani będą. *An. 1667. fol. 13. Tit. Vbezpieczenie.*

Reaſumowano *ſuperiora*, a oſobliwie *A.* 1659. 1661. & 1667. Konſtytucye, *de ſecuritate* Senatorow y Poſłow Ziemſkich, y poſtanowiono: aby Grody kondemnat na takich Oſobach nie ważyły ſię exekwować, *ſub privatione Officii*. A ktoby *in poſterum, ſub tempus per Legem exemptum*, dekret, lub kondemnatę, otrzymać ważył ſię; takowy ma *ſuccumbere pœnæ mille marc. Polonical. ex regeſtro Dominorum Senatorum & Nuntiorum vindicandæ. A. 1678. f. 17. Tit. Securitas.*

Na Senatora y Poſła po elekcyi Poſelſkiey, *tempore Interregni*, pozwem założonego, y potym dekretem Kapturowym okrytego, tegoż pozwu y dekretu *vigor* nie ma *extendi*, ale mu znowu *cauſa* ma *inſtitui*. *Confœderat. general. Varſav. A. 1632. §. Ieżliby kto.*

A w poźnieyſzych Konfederacyach, że nie ma, aż po Seymiku *relationis*, *in duabus conveniri*, deklarowano. *A.* 1648. 1668. 1674.

Senatorom y Poſłom Ziemſkim Koronnym, y ich czeladźi, tak przed Seymem iako y po Seymie, czterema niedźielami, w domu, w drodze, y na Seymie, *illata crimina vindicari* maią, takim ſpoſobem, co *pro perpetua lege* bydź ma: Pozew na Trybunał, *in vim termini tacti, cum præfixione termini in quatuor ſeptimanis*, ma

 bydź

bydź wydany, a relacya wnieśionego pozwu w Grodźie tym, gdźie *delictum patratum*, ma bydź zapiſana. Na ktorym terminie *delinquentes*, *in termino præfato, peremptoriè* ſprawić śię powinni. Tamże zaraz *â parte utraque ſcrutinium*, nie rewokuiąc śię na osobny Pozew *deductionis* onego, ma bydź wywiedźione. Dylacye żadne inne także iść nie maią pozwanemu, *exceptâ verâ infirmitate*, w tym ſamym terminie, gdyby mu, *lectis ſcrutiniis*, przyśięga naznaczona była. Swiadkowie *ex Equeſtri ordine depoſitiones teſtimoniorum ſuorum* poprzyśięgać powinni; co y we wſzyſtkich Kryminałach Seymowych y Trybunalſkich zachować śię powinno. Sprawy takowe *ex ſpeciali regeſtro ſecuritatis Iudiciorum* ſądzone bydź maią. A gleyty na infamie y bannicye otrzymane, dawane bydź nie maią &c. (*vid. Tit. Gleyty.*) *An. 1667. f. 6. Tit. Deklaracya bezpieczeńſtwa.*

Senatorowie wſzyſcy y Posłowie na Konwokacyi generalney Warſzaw. *tempore Interregni* przytomni, od popiſu wolni ſą, *inquantum* by śię gdźie pod ten czas odprawował. *Confœderat. general. Varſav. A. 1648. & 1668.*

Senatorowie na Rezydencyą przy IKMći naznaczeni, Sekretarze Wielcy, Referendarze, Piſarze y inni Vrzędnicy oboyga Narodow, *exceptâ legalitate infirmitatis*, aby pod oſtrośćią Praw mieſzkali u boku I. K. Mći, *injunctum. An. 1717. fol. 12. w Traktaćie Warſzawſkim.*

Senatûs Conſilia ad pluralitatem votorum notowane bydź maią, *& ſtante pede* odprawować śię, y w materye *Statûs* wdawać śię, ani Dekretow Trybunalſkich Kor. y W. X. Lit. znośić y ich exekucye *ſuſpendere* nie powinne. *A. 1717. fol. 12. W Traktaćie Warſzawſkim.*

Dygnitarztwa Koronne obywatelom W. X. Lit. w Koronie żadney poſeſyi nie maiącym, y wzaiemnie obywatelom Koronnym, ktorzy Dobr żadnych w Litwie nie maią, dawane y Przywileie z okienkami na Godnośći upraſzane y pieczętowane bydź nie powinne; *ſub amiſſione eorum, ſalvis modernis Poſſeſſoribus. A. 1717. fol. 12. W Traktaćie Warſzawſkim.*

Rezydenći, przy boku I. K. Mći naznaczeni, aby śię nie abſentowali, *exceptâ ſolâ verâ infirmitate, tacto manu pectore, in facie omnium ordinum Regni evincenda*, rygor *in Conſt.* 1573, 1576, 1588, 1590, 1607, 1609, 1641, 1662, 1669, 1677, 1678. *in caſu illegalis abſentiæ* reaſumowano. Ktoremu podlegać maią *ad inſtantiam* Vr. Inſtygatora Kor. y W. X. Lit. Termin na początku Seymu przećiwko każdemu nierezyduiącemu naznaczono. *A. 1717. f. 66. Tit.* Reaſſumptio *Konſtytucyi.*

Senatorowie *Reſidentes in Senatûs Conſilio vota* ſwoie *juxta propoſitiones*, od tronu *emanatas*, dane y zkonkludowane podpiſać, y do Akt Kancelaryi Koronney *inſimul* z Propozycyami podać maią; nie wdaiąc śię *in materias Statûs* ſamemu Seymowi należących, ani ſkarbem Rzeczypoſp. nie dyſponuiąc, y ſum nie naznaczaiąc; chyba *in evidenti & indiſpenſabili neceſſitate.* O czym W. W. Pieczętarze Oboyga Narodow informować powinni Woiewodztwa y Ziemie, przy Inſtrukcyach na Seymiki przedſeymowe expedyowanych. To ieſt: O ſumach naznaczonych y aſygnacyach wypłaconych, *rationem* na przyſzłym Seymie *reddituri*, y inni, ktorzy by kolwiek, lubo do Rezydencyi nienależący, *ad Senatûs Conſilium* wokowani byli, toż ſamo czynić *tenebuntur.* A *Senatûs Conſilia ſtante pede expediri* nie maią, lecz *forma antiqua & uſu obſervato, habito reſpectu pluralitatis votorum, æquitati & legibus non repugnantium.* Ktore *ex actis*, gdyby kto *ex indigenis Regni* wyiąć chćiał, *denegari* niepowinni, *penſata* iednak *requirentis dignitate & neceſſitate. An. 1717. fol. 66. Tit.* Reaſſumptio *Konſtytucyi.*

Zadne *Senatûs conſulta* w ſprawach, Seymowi należących, formowane bydź nie maią, &c. *vid. Tit. Seym.*

Cætera, quæ non ſubſunt Senatûs Conſilio, reſoluta in hoc Libro ſub titulis ſuis reperies.

S E Y M.

SEymy Koronne z Xięſtwem Litewſkim ſpolne bydź maią. *A. 1564. fol. 56. §. Co śię za śię.*

O tymże, w Przywileiu *Vnionis. A. 1659. f. 174. §. Seymy y Rady.*

Sey-

Seymy y Seymiki według czasu y mieysca zkładane bydź maią. *A. 1550. fol. 4. §. Aby za szczęsnego.* *Herburt. f. 92. Similis. Vt tempore.*
Seym każdy Seymiki Powiatowe, tak w Polszcze iako y w Litwie, uprzedzać maią. A Kancelarye w odsyłaniu listow, y Starostowie w rozsyłaniu ich, tak się zachować maią, iakoby publikacya ich, dwie, albo trzy niedźiele, przed temiż Seymikami do wiadomośći ludźi przyszła. *A. 1569. f. 179. §. A Seymiki.* *Idem. ibid. t. Cancellaria.*
O tymże znowu, *iisdem planè verbis. Ibid. f. 182. §. Mieysce Seymom.*
Znowu o tymże, *cum hac declaratione:* że Krol na te Seymiki przez Posty swe potrzeby przypadłe, *solito more*, oznaymiać ma. *A. 1573. fol. 255. §. Seym walny Koronny.*
Znowu o tymże, *iisdem verbis. Ibid. f. 277. §. Seym walny Koronny.*
(Plura *o Seymikach przedseymowych* paulo infra *Tit. Seymiki.*)
Po Seymikach Powiatowych w sześć niedźiel, a po gieneralnych we trzy niedźiele, ma bydź zkładan. *A. 1613. f. 10. Tit. O Seymach.*
Reassumuntur superiora, cum hac declaratione: aby tak w Koronie, iako y w Wielk. X. Litewsk. wcześnie na Seymiki przedseymowe y inne wszystkie Seymiki Vniwersały, dwiema albo trzema niedźielami, po Woiewodztwach we wszystkich Grodach publikowane były, według dawnych Praw, ktore *in executione* bydź maią. *A. 1683. f. 3 Tit. Deklaracya.*
Seymom walnym Koronnym mieysce naznaczono Warszawę, z tym iednak dokładem: że ieźliby *casus* iaki przypadł znaczny, dla ktorego tam złożonby bydź nie mogł, wolno Krolowi, za dołożeniem się y radą PP. Rad oboyga narodu, tam go złożyć, gdźieby *commodius* mogło bydź w Polszcze. *An. 1569. fol. 179. §. Mieysce Seymom.*
Ale iuż trzećiemu Seymowi *in perpetuum* Grodno w Litwie naznaczono, takim sposobem: że po dwu Seymach Koronnych Warszawskich, trzeći na alternaćie Wielk. X. Lit. dyrekcyi Koła Poselskiego przypadaiący, iuż nie w Warszawie, ale w Grodnie ma bywać, *excepto actu Convocationis sub tempus Interregni, tum & ipso actu Electionis & Coronationis*, ktore w Koronie maią się odprawiać. *Reassumuntur Constit. 1673. 1674. 1677. Konstyt. 1685 fol. 3. Tit. Vtwierdzenie.* A alternaty narodow, iako dotąd maią *observari*? Propozycye zaś na Seymach, w Koronie y Wielk. X. Litewsk. odprawuiących śię, Ich Mość PP. Pieczętarze Koronni w Koronnych, a Litewscy w Litewskich, interesach, ieden po drugim zawsze czynić maią. Także responsa na witanie y żegnanie Izby Poselskiey y przyięćie denuncyacyi obranego Marszałka, w Koronie przy Koronnych, a w Wielk. X. Litewsk. przy Litewskich Pieczętarzach maią zostawać. Koszt iednak na Posłow Moskiewskich, Tureckich, Tatarskich, Kozackich, na Seym Grodźiński przyieżdżaiących, Skarb W. X. Lit. tak iako w Koronie Skarb Koronny, podczas Seymu Warszawskiego, obmyślać będźie. *A. 1673. f. 18. Tit. Seym trzeći w W. X. Lit.*
Seym walny Koronny, we dwie lećie naydaley ma bydź zkładan, a gdyby tego pilna a gwałtowna potrzeba Rzeczyposp. powinien go Krol *ex Senatûs Consilio* oboyga narodu złożyć. *A. 1573. fol. 255. §. Seym walny Koronny.*
O tymże znowu, *iisdem verbis. Ibid. fol. 277. §. Seym walny Koronny.*
Dłużey nad sześć niedźiel nie ma bydź trzyman. *Ibid.*
Poczynać śię ma od dnia w Liśćiech Seymowych naznaczonego, a kończyć śię dnia tegoż, za niedźiel sześć. *A. 1591. fol. 615. tit. O Seymie.*
W niedźielę, ani w Swięto uroczyste, nie ma bydź zkładany. *Ibid.*
Od Recesow, według dawnych praw, zaczynać śię ma. *A. 1611. fol. 19. tit. Recessy Seymu.*
O tymże. *A. 1618. fol. 8. tit. Reces Seymowy.*
Tak y przyszły ma śię zacząć. *A. 1619. fol. 6. tit. Reces.*
Seymow dwuniedźielnych zkładać nie wolno. Sześć niedźielne iednak, *tempore gravioris Reipub. necessitatis*, może Krol, prędzey niż sześćniedźielny we dwie lećie *ordinariè* przypadnie, *sine solennitatibus*, *ex Senatûs consilio* złożyć, byle wczesna wiadomość wszystkich, tak o Seymie, iako y o Seymikach doszła, y byle Seym walny sześć niedźielny ordynaryyny był złożony, na ktorymby, tak o prawach y swobodach swych, iako y o obronie, y o inszych Rzeczyposp. potrzebach, & *desideriis* Bra-

Braći, *Ordo Equeſtris* zwykle traktował, y cokolwiekby było umowiono, za zgodą wſzech Stanow *vim legis* miało. *A. 1537. fol. 1. Wſzem w obec.*

Reaſumowano tę Konſtytucyą, dokładaiąc tego: aby Seymiki, po Woiewodztwach zwyczayne, takowe Seymy czterema niedźielami poprzedzały. *A. 1638. fol. 1. Wſzem w obec.*

Ale przećie dwuniedźielne pozwalano Krolom zkładać Seymy potym. *Quod vide infra.*

Seym walny ſześćniedźielny, ani zkracany, ani prolongowany bydź nie ma, ale na pięć dni przed konkluzyą Posłowie Ziemſcy do Senatu (kędy Marſzałek Poſelſki nic czytać nie ma, na coby wprzod zgoda w Izbie Poſelſkiey nie zaſzła) przychodźić powinni, y przez te dni z Krolem y z Senatem o ſprawach Rzeczypoſp. znośić się, y do konkluzyi Seymowey przyſtępować. *A. 1633. fol. 14. tit. Konkluzya Seymowa.*

Sprawy *ex remiſſione*, na Seymach iako się ſądźić maią? *vide tit. Sprawy.*

Na Seymie Posłowie Ziemſcy nie powinni, z Krolem y z Senatem zaraz *conſilia* zaczynać, nie zaśiadaiąc wprzod w Izbie Poſelſkiey uprzywileiowaney. *A. 1673. fol. 11. tit. Izba Poſelſka.*

Na Seymach, Marſzałek Poſelſki y Deputaći do Konſtytucyi, *in poſterum* przyśięgać powinni.

Marſzałek *in hanc rotham:*

Ja N. przyśięgam P. BOGU wſzechmogącemu w Troycy S. iedynemu, iż żadney Konſtytucyi, na ktorąby iaka zaſzła kontradykcya (o ktorą trzykroć zpytać śię powinien będę) in volumen legum *nie podam y nie wpiſzę. Dependencyi ni od kogo mieć nie będę, tylko od całey Rzeczypoſpolitey. Konſtytucye zgodnie namowione, tak z Senatu, iako y z Izby Poſelſkiey* requirentibus *przepiſać* non denegabo, *y z podpiſem ſwoim wydam, ktore naydaley czwartego dnia po pożegnaniu Krola I. M. do Grodu podam.*

Deputaći zaś *in hanc rotham:*

Ja N. przyśięgam P. BOGU wſzechmogącemu w Troycy S. iedynemu: iż z pilnośćią przeſtrzegać będę, aby żadna Konſtytucya in volumen Legum *nie wchodźiła, y podpiſować śię nie będę, na ktorąby* omnium Ordinum *nie zaſzła zgoda. A. 1678. f. 1. Tit. Iurament,*

O porządku Seymowania wſzyſtkie Konſtytucye, oſobliwie *Anni* 1633. reaſumowano, deklaruiąc: aby Posłowie Ziemſcy piącią dni przed konkluzyą Seymową do Senatu przychodźili, *ſine regreſſu* do Poſelſkiey Izby, y tam przez całe te pięć dni, o ſprawach Rzeczypoſp. z Krolem y z Senatem znośili śię, y do konkluzyi Seymowey przyſtępowali. *Ibid. f. 2. Tit. O Seymach deklaracya.*

Posłowie Ziemſcy, na żadną prolongacyą Seymu, ani na Seſye nocne przy świecach, pozwalać nie maią. *Ibid.*

Konſtytucye o porządku Seymowania, *in compendium* zebrawſzy, deklarowano: że przy zaczęćiu Seymu, naypierwey po obraniu dnia pierwſzego Marſzałka Poſelſkiego, maią śię uzpokoić wſzyſtkie obiekcye Posłom *præſentibus*, *non præjudicando* potym przyieżdżaiących, ktorymby były iakie zadane obiekcye, Sądowi. Potym ma *ſubſequi* przywitanie I. Krolewſkiey Mći od Izby Poſelſkiey, czytanie *Pactorum Conventorum*, Propozycya I. K. Mći, *Scripta ad Archivum* z przeſzłego Seymu podane, Czytanie *Senatûs Conſultorum*, upomnienie śię wakanſow, a potym *vota* Senatorſkie, Deputacya z Senatu do Konſtytucyi piſania y do Skarbow y do Artyleryi oboyga Narodow; *Legationum* Relacye od Posłow do poſtronnych Monarchow, ieżliby iakie były? *ſemotis arbitris*, z wykonaniem iuramentu. Po ktorym wykonaniu *Ordo Equeſtris* w Izbie ſwoiey zaśiadać, y Konſtytucye, począwſzy *à Securitate publica* piſać; Krol zaś z Radami y Deputowanemi z Izby Poſelſkiey, ktorych powroćiwſzy śię do Izby Vr. Marſzałek Poſelſki deputować powinien, ſprawy Seymowe ſądźić będźie, a potym Izba Poſelſka z Konſtytucyami do Krola y Senatu przyſzedſzy, przez 5. dni z Senatem, o ſprawach y Konſtytucyach przynieśionych, według dawnieyſzych Konſtytucyy ſpolnie radźić, y Seym kończyć, *in termino*, bez świec, powinni będą. *A. 1690. fol. 1. Tit. Obiaśnienie.*

Ieżliby na ktorym Seymie nie przyſzło do obrania Marſzałka przez coby y Seym nie doſzedł, tedy to, w Alternatę iść nie ma, y Prowincyi tey, na ktorą ow Seym przypada,

pada, *præjudicare* nie powinno. Seym zaś zerwany, na ktorym obrany Marszałek będźie, choćby tylko ieden dźień był *in activitate*, iuż za alternatę poczytany bydź ma. Każdy trzeći Seym Wielk. X. Litewsk. według Praw o alternaćie warowano. *A. 1699. f. 48. Tit. Alternata Laski.*

O Alternatach dwuch Seymow Koronnych, a trzećiego Wielk. X. Litewsk. Prawo y Konstytucyą 1699. reasumowano, y Seym *Lubelski* za *Grodźiński* przyięto. *An.* 1703. *f. 3. Tit. Warunek Alternaty.*

Seymom *fixum terminum* naznaczono nazawsze: *Feriâ secundâ post Festum S. Michaelis*, co dwie lećie; a przedseymowym Seymikom, w poniedźiałek na sześć niedźiel przed Seymem, *non obstante etiam die festo*; *salvis Iuribus Majestatis*, *ratione* wydawania Uniwersałow, Instrukcyy, y innych zwykłych przedseymowych Expedycyy. Czego atendencya do przypomnienia Krolowi IMći *committitur* Xćiu IMći Prymasowi, aby na ćwierć Roku przed kadencyą Seymu wychodźiły *deliberatoriæ*. *A. 1717. f. 54. Tit. Regulamen.*

Konstytucye o Seymach walnych sześćniedźielnych, zachowuiąc Limity, ktore *ex necessitate* koniunktur przeszłych nastąpić muśiały, aby napotym pod żadnym pretextem y tytułem nie stawały, zakazano, *non derogando* iednak *legibus*, o Seymach extraordynaryynych dwuniedźielnych, *in casu extremæ & indispensabilis necessitatis*; oraz Konst. 1690. o Porządku Seymowania, osobliwie respektem łączenia śię 5. dniami Stanow Rzeczyposp. przed konkluzyą Seymu, reasumowano, y Alternatę zachować obiecano. *A. 1726. f. 3. Tit.* Securitas *Seymow walnych.*

Seymowe sprawy, *cum scitu & consensu Reipub.* odprawować śię, *more solito*, maią. *A. 1573. f. 254. §. Często śię też.*

Znowu o tymże: iż Seymowe sprawy bez Seymu nie maią bydź odprawowane, *sub nullitate. A. 1588. f. 457. Tit. O niestanowieniu.*

Senatûs consulta żadne w sprawach, Seymowi należących, formowane bydź nie maią, ani konkluzye ich do exekucyi przywodzone, *sub nullitate. A. 1662. fol. 2. Tit. De reddenda ratione Senatûs consultorum. vide plura de Senatûs consultis. tit. Constytucye. Podatki. Zołnierz.*

Na Seymie wolno Posłowi domawiać śię praw całośći, a na Seymiku każdemu Szlachćicowi. *A. 1609. fol. 888. tit. Deklaracya artykułu.*

Seymowemu Sądowi należą kryminały, to iest: komuby szło o cześć. A gdyby kto kogo o co inszego na Seym wyzwał, a będźie to na Seymie uznano, że niesłusznie wyzwał; dwanaśćie niedźiel ma w wieży śiedźieć, y winę sto grzywien, y szkody Stronie zapłaćić, a sprawa powinna bydź odesłana do należącego Sądu. *A. 1589. fol. 539. tit. Co sądźić maią.*

Starośćie albo Dźierzawcy, o grunt Krolewski pozwanemu od kogo, ma bydź sąd na Seymie, *sine derogatione* prawu ich y Przywileiom. *Ibid.*

Seymowe sprawy y deliberacye, trzećiego dnia maią bydź expedyowane. *vide tit. Sprawy.*

Sprawy *desertorum*, *Castrorum*, *in posterum* na Seymach, wedle Konstytucyi 1620. sądźić śię maią. *A. 1676. fol. 18. tit. Disciplina militaris.*

Seymowych mandatow przećiwko Dekretom Trybunalskim W. X. Lit. nikt nie ma z Kancelaryi wynośić, y Stronie wydawać, *sub pœna mille sexagenarum Lithuanicarum*, *in Tribunali M. D. Lit. Parti persolvenda. A. 1638. fol. 14. Tit. Seymowe mandaty.*

Do namowienia sposobu *concludendarum materiarum & consiliorum*, y łacnego otrzymania konkluzyy Seymowych, tak w publicznych Rzeczyposp. iako y w prywatnych, Woiewodztw, Ziem, y Powiatow, y osob, materyach, naznaczeni są Deputaći. Co na Seymiki w podanych Instruktarzach Krolewskich ma bydź proponowano, y Seym przyszły od tego zacznie śię. *A. 1659. f. 18. Tit. De modo.*

Seymowe sprawy Woiewodztwa *Podlaskiego*, *speciali modo*, *per Deputatos* sądzono. *A. 1569. f. 191. §. Za prośbą.*

Ale to za nastąpieniem Trybunału ustało; dla tego też sposobu tego nie wypisuie śię tu.

Seymow *series*, ktorych sprawy *in volumine Constitutionum exstant*, taka iest:

Seymy za Krola ZYGMUNTA AUGUSTA:

Pierwszy w Piotrkowie. *A. 1550.*

Item w Warszawie. *A.* 1557.

Item w Piotrkowie. *An.* 1562. Na tym Seymie złożono było Seym w Łomżie. *fol.* 27.

Item w Warszawie. *A.* 1563. Ktory zkończył się *in A.* 1564.

Złożony też był Seym w Parczowie, dla Vnii W. X. Lit. ale za nieziechaniem nań PP. Litewskich, nic na nim nie stanęło. *A.* 1563. *fol.* 44. *Tit. Vnia y Seymy. Limitacya iego iest w Metryce Koronney.*

Item złożony był w Warszawie. *A.* 1564.

Item w Piotrkowie. *A.* 1565.

Item w Lublinie. *A.* 1566.

Item w Piotrkowie. *A.* 1567.

Item w Lublinie spolny *utriusque gentis*, na ktorym *finalitèr* W. X. Lit. *Vnio* stanęła. *A.* 1569.

Item w Warszawie. *A.* 1570. *Tit. Reces Seymu.*

Seym za Krola HENRYKA ieden, na ktorym koronowany, w Krakowie. *A.* 1574. *fol.* 227. *Tit. Confirmatio iurium.*

Seym za Krola STEFANA:

Pierwszy, na ktorym koronowany, w Krakowie. *A.* 1576.

Drugi w Toruniu, na ktorym *Excepta* Mazowieckie *ad approbandum* są podane. *A. eodem.*

Trzeci w Warszawie, na ktorym Trybunał postanowiony. *A.* 1578.

Czwarty tamże. *A.* 1580.

Piąty tamże. *A.* 1581.

Seym za Krola ZYGMUNTA III.

Pierwszy, na ktorym iest koronowany, w Krakowie. *A.* 1588.

Drugi w Warszawie. *A.* 1589.

Trzeci tamże. *A.* 1590.

Czwarty tamże. *A.* 1591.

Piąty tamże. *A.* 1592.

Szosty w Krakowie. *A.* 1595. złożony na tym drugi Seym, *sine solennitatibus*, to iest: że *deliberatoriæ* nie miały uprzedzać, listy Seymikowe nie miały wychodźić, ale tylko Vniwersały trzema niedźielami przed Seymikami; po ktorych Seym miał bydź (*iakoż był*) także we trzy niedźiele, a dwie niedźiele miał trwać. Takowe iednak złożenie Seymu, dla potrzeby Rzeczypospolitey *pro una vice* było pozwolono, z warunkiem tym: że napotym według zwyczaiow y praw w zkładaniu Seymow zachować się Krol ma. *A.* 1595. *f.* 662. §. *Postanowiony.*

Siodmy w Warszawie. *A.* 1596.

Osmy tamże. *A.* 1598.

Dźiewiąty tamże. *A.* 1601.

Dźiesiąty w Krakowie. *A.* 1603.

Iedenasty w Warszawie. *A.* 1607.

Dwunasty tamże. *A.* 1609.

Trzynasty tamże. *A.* 1611.

Czternasty tamże. *A.* 1613.

Piętnasty tamże, *sine solennitatibus*, ktory iednak *in sequelam* nie ma bydź pociągany, pozwolono. *Ibid. f.* 5. §. *A iżechmy.*

Szesnasty tamże. *A.* 1616.

Siedmnasty tamże. *A.* 1618.

Ośmnasty tamże. *A.* 1619.

Dźiewiętnasty tamże. *A.* 1620.

Dwudźiesty tamże. *A.* 1621.

Dwudźiesty pierwszy. *A.* 1623. Na tym dano w moc Krolowi złożyć drugi Seym trzyniedźielny, bez rozsyłania *literarum deliberatoriarum*, y z uchyleniem *aliarum solennitatum*, z naznaczeniem iednak Seymikow, a to względem woyny z Szwedami, y rekuperowania Inflant. Także kiedyby się *ingens periculum* od Cesarza Tureckiego na Polskę pokazało, & *in hoc casu* też *facultatem* do złożenia takowego Seymu Krolowi dano. *A.* 1623. *f.* 2. *Tit. O Ziemie Inflantskiey.*

Dwu-

Dwudźiesty wtory. *A. 1624.* także w Warszawie.
Dwudźiesty trzeći tamże. *A. 1625.*
Dwudźiesty czwarty. *An. 1626.* Na tym dwuniedźielny Seym, *sine omnibus solennitatibus, ad casum* woyny Tureckiey, y dla obmyślenia pokoiu ze wszystkich stron uchwalono. Seymiki iednak czterema niedźielami Seym ten dwuniedźielny poprzedźić miały. *Ibid. f. 2. Tit. Złożenie Seymu.*
Dwudźiesty piąty w Toruniu. *A. eodem 1626.*
Dwudźiesty szosty w Warszawie. *A. 1627.* Na tym trzyniedźielny Seym złożono, *sine solennitatibus, in omnem casum. Ibid. f. 1. Tit. Pospolite ruszenie y Seym.*
Dwudźiesty śiodmy tamże. *A. 1628.*
Dwudźiesty osmy tamże. *A. 1629.* Na tym dwuniedźielny Seym złożony, według skryptu *ad archivum* w roku 1627. podanego, ktory *approbatur. A. 1629. f. 12. Tit. Aprobacya.*
Dwudźiesty dźiewiąty tamże. *eodem anno.*
Trzydźiesty tamże. *A. 1631.*
Trzydźiesty pierwszy tamże. *A. 1632.*

Seym za Krola WŁADYSŁAWA IV.
Pierwszy, na ktorym iest koronowany, w Krakowie. *A. 1633.* A dwuniedźielny wolno Krolowi złożyć, *sine solennitatibus*, dla woyny Moskiewskiey. *Ibid. f. 13. Tit. Seym dwuniedźielny.*
Drugi w Warszawie *sine solennitatibus* dwuniedźielny, ale warowano: aby to prawom y zwyczaiom dawnym, o zkładaniu Seymow, napotym nie szkodźiło. Na tym Seymie expedycya Moskiewska zkończona, Pokoy zawarty. *An. 1634. fol. 1. Wszem w obec.*
Trzeći ordynaryyny tamże. *A. 1635.*
Czwarty tamże względem aprobacyi Pakt z Szwedami. *A. eodem.*
Piąty tamże, *sine solennitatibus*, dla następuiących na Rzeczposp. niebezpieczeństw. *A. 1637.*
Szosty tamże sześćniedźielny. *A. 1638.*
Siodmy tamże sześćniedźielny dla niebezpieczeństw od Pogan. *A. 1640.*
Osmy tamże sześćniedźielny. *A. 1641.* Na tym Seym dwuniedźielny złożono, dla obmyślenia na nim zapłaty woysku y koekwacyi Woiewodztw względem podatkow. A żadne inne Sądy na nim nie maią bydź odprawowane, ieno *ratione coaequationis* przed Deputatami. *A. eodem f. 10. Tit. Seym dwuniedźielny.*
Dźiewiąty tamże dwuniedźielny. *A. 1642.*
Dźieśiąty tamże sześniedźielny, prędzey niż Prawo o Seymach ordynaryynych mieć chce, y czasu nieco od Seymikow zkroćiwszy, warowano iednak: że to napotym bydź nie ma, tylko według dawnych praw. *A. 1643.*
Iedenasty tamże sześćniedźielny. *A. 1646.* Na tym złożony Seym trzyniedźielny extraordynaryyny, względem obrony Rzeczyposp. y Seymiki przedseymowe naznaczone. *A. eodem fol. 7.*
Dwunasty tamże trzyniedźielny na przeszłym Seymie złożony. *A. 1647.*

Seym za Krola IANA KAZIMIERZA:
Pierwszy, na ktorym iest koronowany, w Krakowie. *A. 1649.*
Drugi w Warszawie sześćniedźielny w tymże Roku 1649. A Krol potym ma złożyć drugi, *pro necessitate Reipub.* dwuniedźielny, na ktorym sama tylko ma bydź traktowana obrona, y *causae fisci* maią bydź sądzone. *Ibid. fol. 6. Tit. Seym dwuniedźielny.*
Trzeći dwuniedźielny tamże na przeszłym Seymie pozwolony. *A. 1650.*
Czwarty sześćniedźielny tamże, ktory do niedźiel dwu zkrocony był, z tym warunkiem: że to prawu pospolitemu o Seymach, nic *in posterum* derogować nie ma. *A. 1652. f. 1. Tit. Zkrocenie Seymu.* A na to mieysce inszy Seym dwuniedźielny, *juxta exigentiam necessitatis Reipubl.* w roku przyszłym złożony będźie, z warunkiem także: że to prawu o Seymach extraordynaryynych uchwalonemu nie ma *derogare. A. eodem f. 10. Tit. Seym.*
Piąty wedle Konstytucyi Seymu przeszłego dwuniedźielny, w Brześću Litewskim. *A. 1653.*

Szosty w Warszawie sześćniedźielny złożony, a potym do niedźiel trzech zkrocony. *A. 1654.*

Siodmy tamże do niedźiel dwu zkrocony, z warunkiem *ut supra, & sine solennitatibus.* *A. 1655.*

Osmy tamże sześćniedźielny, po ustąpieniu z Polski Szwedow, *A. 1658.* Na tymże inszy złożyć obiecano, dla tych spraw, ktore się zmieśćić nie mogły. *Ibid. f. 70. Tit. Reces Seymu.*

Dźiewiąty tamże sześćniedźielny, wedle Konstytucyi Seymu przeszłego. *A. 1659.*

Dźiesiąty tamże sześćniedźielny ordynaryyny. *A. 1661.*

Iedenasty tamże dwuniedźielny extraordynaryyny, ktory aprobowano, y we wszystkim mu powagę Seymu sześćniedźielnego głownego przydano. *A. 1662. f. 1.* Na tym Seymie *subsidium charitativum* uchwalono.

Dwunasty tamże sześćniedźielny ordynaryyny. *A. 1667.*

Trzynasty tamże także sześćniedźielny extraordynaryyny złożony, ale do niedźiel trzech, dla pewnych przyczyn, zkrocony. Na ktorym nic traktowano nie było, tylko *materia abdicationis* Krola I. M. Iana Kaźimierza, y żadna Konstytucya nie stanęła, tylko *Diplomata*, iedno od Krola, ktorym uwalnia Rzeczposp. *ab obedientia*, a drugie *Reversale* od Rzeczyposp. Krolowi dane. *A. 1668.*

Seym za Krola MICHAŁA sześćniedźielny:

Pierwszy w Warszawie, (*bo Seym* Coronationis *w Krakowie zerwany*) *A. 1670.*

Drugi tamże sześćniedźielny ordynaryyny, *ratione pacificationis internæ.* *An. 1673.* Na tym Seym dwuniedźielny, czas sposobny upatrzywszy, *ex Senatûs consilio* złożyć obiecano, nie deroguiąc prawu *in posterum*, o Seymach dwuniedźielnych. *Ibid. f. 28. Tit. Seym dwuniedźielny.*

Seym, za Krola IANA III.

Pierwszy, na ktorym iest koronowany w Krakowie. *A. 1676.* Na tym extraordynaryyny w Roku 1677. złożyć, y na nim exorbitancye y *desideria* Woiewodztw, tak Koron. iako y Wielk. X. Litewsk. traktować deklarowano. *Ibid. fol. 21. Tit. Naznaczenie Seymu.*

Drugi wedle Konstytucyi Seymu przeszłego extraordynaryyny sześćniedźielny w Warszawie. *A. 1677.*

Trzeći ordynaryyny sześćniedźielny w Grodnie. *A. 1678.*

Czwarty ordynaryyny sześćniedźielny w Warszawie. *A. 1683.*

Piąty ordynaryyny, sześćniedźielny w Warszawie. *A. 1685.*

Szosty ordynaryyny sześćniedźielny tamże. *A. 1690.*

Seym, za Naiaśn. Krola IMći AUGUSTA II.

Pierwszy na ktorym iest koronowany, do dwuch niedźiel zkrocony, w Krakowie *A. 1697.*

Drugi *Pacificationis* sześćniedźielny w Warszawie, *A. 1699.*

Trzeći ziazd walny Pospolitem Ruszeniem, z Woiewodztw y Powiatow W. X. Lit. y Postanowienie Gieneralne Stanow W. X. Lit. pod Olkinikami. *A. 1700.*

Czwarty extraordynaryyny dwuniedźielny w Lublinie. *A. 1703.*

Piąty Poparćie Gieneralney Sendomirzkiey Konfederacyi, przez Stany całey Rzeczyposp. na walnym Zieźdźie Warszawskim zgromadzone, odprawione R. 1710. 4. Lutego, na ktorym nie ubliżaiąc bynaymniey *auctoritati* Seymow walnych, y owszem wszelkie dawne Prawa, Konstytucye, około zkładania Seymow, *in pleno robore* waruiąc, niektore uchwały *& Sancita* Seymu Lubelskiego, do skuteczney exekucyi przywodząc, y iak naylepiey gruntuiąc, *internam & externam securitatem*, właśnie iako na Seymach, osobliwie *Warszawskim* y *Lubelskim* konkludowane były, postanowiono.

Na tey Radźie y walnym Zieźdźie Warszawskim R. 1710. Krola IMći AUGUSTA II. raz *in campo Electorali* wolnemi głosami obranego, Seymami *Warszawskim* y *Lubelskim*, y Gieneralną Konfederacyą Sendomirzką, na Tronie ugruntowanego, y *legitimè* panuiącego, Stany Rzeczyp. do gardł własnych bronić y utrzymać obowiązały się. Wszystkie *attentata, publica & privata*, spiski, Konfederacye przećiwne, osobliwie Warszawską, dnia 19. Miesiąca Czerwca R. 1704. uczynioną, y do Grodu Warszawskiego podaną, z tą exwinkulacyą; tudźież *cum usurpata Electione & Co-*

& Coronatione osoby Stanisława *Leszczyńskiego*, y Traktaty Iego z Koroną Szwedzką *nulliter* zawarte; *præcipuè fœderis Varsaviensis* z *Alt-Randstandzką* Transakcyą, *cum prætensa abdicatione*, *& quovis modo* wypadłe Ratyfikacye, y wszystkie *actus*, Wierze S. Katolickiey Rzymskiey, *& Iurisdictioni Ecclesiasticæ*, *præjudiciosos*, walney Elekcyi, Prawom y Rządom Starożytnym przeciwne y szkodliwe *instrumenta*, a osobliwie zawieraiące w sobie *declarationem*, *& acsi absolutionem* Posłuszeństwa, y rożne Manifesty, *etiam* względem Trybunałow Kor. y W. X. Lit. ktorych Dekreta Konfederacya Warszawska anihylowała, *& ipsum publicatum Interregnum*, *pro nullis*, *invalidis*, *ac insubsistentibus* deklarowano. *fol.* 2. *Tit. Ubezpieczenie y Ziednoczenie* ab intra *Stanow Rzeczyp.*

Na tymże Zieździe Krol IMC AUGUSTUS II. Wszelkie urazy swoie w wieczne puszcza zapomnienie y daruie, y od Cara IMći *omnimodam securitatem* tym, ktorzy Krola IMći uraźili, obiecuie; *salvis injuriis particularibus privatorum & causis criminalibus*, *& salvâ immutabili & irrevocabili in suo robore dispositione Honorum & Ministeriorum*; y Artyleryi W. X. Lit. y tych Dźierzaw, na ktorych sumy *& Jura communicativa*, *juxta obloquentiam* Konstytucyi z Seymu Lubelskiego nie znayduią się; ktore Krol IMć przy sobie stawaiącym oddał. *Ibid. Tit. Eodem.*

Krol IMC. z dobroći swoiey y łaski Oycowskiey, przećiwney Stronie asystuiących, a teraz *fidem & obsequium* wyznaiących, *circa pacificam possessionem Bonorum*, przy Starostwach, Dźierzawach, *Juribus communicativis* podległych, zachował, *ad instantaneam reinductionem*, *seu retraditionem in rem*, Woiewody Wileńskiego *Sapiehy* y całego Domu iego, wespoł z Stanami Rzeczyposp. przyznał, Dekreta w ktorymkolwiek Sądźie, *in contumaciam* otrzymane, suspendowano, *ad disjudicationem*, *& seriis partium controversiis*, *in negotio principali*, *salvâ vindicatione Jurium & prætensionum*, *pro parte injuriatorum & Creditorum*, *in minoribus & majoribus subselliis*, W. X Lit. *Ibid.*

Krola IMći AUGUSTA II. *Diploma*, utwierdzaiące wszystkie Prawa y *Pacta Conventa*, dnia 4. Lutego 1709. dane, w tę Konfederacyą y Radę ingrosowano. *Ibid. fol.* 6.

Pacta Conventa przedrukowano, *& in volumen Legum* w tym Poparćiu ingrosowano; *fol.* 8. *Cum Diplomate Electionis* Krola IMći AUGUSTA II. *fol.* 34.

Szosty Seym Extraordynaryyny dwuniedźielny w Warszawie A. 1712. Dla następuiącey *actualiter* pory woienney, pod tąż Laską y temiż Posłami, limitowano do dnia 31. Grudnia, *ejusdem Anni* 1712. *f.* 8. *Tit. Odłożenie Seymu.*

Siodmy *Pacificationis* R. 1717. *vigore* Traktatu Warszawskiego, na zakończeniu Konfederacyi Tarnogrodzkiey, na kształt Seymu 1673. Konfederacyą *Gołębską* zakończaiącego, Krol IMC. złożył, wcale zachowuiąc Prawa, względem Seymow ordynaryynych co dwie Lećie. *A.* 1717. *w Traktaćie Warszawskim f.* 16.

Osmy Seym ordynaryyny sześćniedźielny w Grodnie 1718. zaczęty, pod tymże Marszałkiem y temiż Posłami, *pro tunc in activitate* będącemi, odłożono. Czas y mieysce w ręku I. K. Mći *ex re & necessitate* Rzeczyp. do reasumowania iego w Ieśieni w R. 1719. zostawiono, *hoc præcauto*, aby podobne Limity *in sequelam* napotym *non trahantur*; *salvum nihilominus*, *ad proponendas & formandas Leges*, do Izby Poselskiey *regressum relinquendo*. *A.* 1718. *fol.* 4. *Tit. Odłożenie Seymu.*

Dźiewiąty Seym Warszawski ordynaryyny sześćniedźielny A. 1724. *ex re & necessitate* całey Rzeczyposp. a naybarźiey chcąc wiedźieć Dekretu Asesorskiego, w sprawie excesu *Toruńskiego*, *realem & indilatam in effectu executionem*, pod tymże Marszałkiem, y temiż Posłami, *in activitate* będącemi, do *Grodna* odłożono; *pro hac sola & unicâ vice*, *in posterum nunquam practicanda*, *non derogando* Kadencyi *Grodzińskiey*, *& salvum regressum* Posłom z Vr. Marszałkiem swoim do Izby Poselskiey, na pierwszym dniu Reasumpcyi, *ad promovendas & formandas leges*, według zwyczaiow dawnych, bez naymnieyszey w Prerogatywie Izbie Poselskiey uymy, *conservando & præcavendo*, zostawuiąc czas w ręku I. K. Mći. *An.* 1724. *fol.* 6. *Tit. Odłożenie Seymu.*

Dźieśiąty ordynaryyny sześćniedźielny z przeszłego Limity, pod tąż Laską, w *Grodnie. R.* 1726.

Tych Seymow, ktore zerwane były nie wypiſuie śię. Konwokacye zaś gieneralne Warſzawſkie, *ſub Interregnis*, miałeś *ſupra Tit. Konfederacye.*

Na każdym Seymie pierwſzego dnia zaraz Przyśięga Krola, y *Pacta conventa* powinne bydź czytane, miaſto artykułow Marſzałkowſkich. In Pactis Conventis *Krola I. M. Michała, y Krola I. M. Iana Trzećiego.*

De ſalariis Seymowych Piſarzow. *vid. Tit. Salaria.*

W ſprawy, *foro Comitiali* zdawna należące, wdawać śię Trybunały nie powinne. *vid. Tit. Trybunał.*

W ſprawach, Seymowi należących, żadne *Senatûs conſulta* formowane bydź nie maią, ani konkluzye onych *in executionem* przywodzone, *ſub nullitate. A. 1662. f. 2. Tit. De reddenda ratione Senatûs conſultorum.*

SEYMIKI.

Herburt. f. 92. Similis. Vt tempore &c. SEymiki Powiatowe według czaſu y mieyſca zkładane bydź maią. *A. 1550. f. 4. §. Aby za ſzczesnego.*

Vprzedzać Seym maią ſześćią niedźielami, a gieneralne Seymiki trzema niedźielami. *miałeś o tym iuż ſupra tit. Seym.*

Na Seymikach gieneralnych, w *Kole*, *Korczynie* y w *Warſzawie*, artykuły, ktore ſą na Seymikach partykularnych zpiſane, maią bydź ućierane y korygowane, dla prętſzey na Seymikach Koronnych wſzyſtkich rzeczy odprawy. *A. 1565. fol. 84. tit. Seymiki.*

W *Litwie*, Seymik gieneralny ma bywać w Wołkowiſku. *A. 1576. fol. 255. §. Seym walny Koronny.*

O tymże *iisdem verbis. Ibid. fol. 277. §. Seym walny Koronny.*

Potym, gdy zaniechany był, reſuſcytowano go, y aby według dawnego Prawa odprawował śię, y dwiema niedźielami przed Seymem *præcedat*, poſtanowiono. *A. 1678. fol. 17. tit. Reaſſumptio.*

Seymiki Kolſki y Korczyńſki, aby dochodźiły; przeſtrzeńſzy czas ma im bydź zkładany. *A. 1609. fol. 903. tit. Seymiki gieneralne.*

Posłowie y Senatorowie zieżdżać śię maią na nie. *A. 1611. fol. 16. tit. O Seymikach.*

Ziazdu Słonimſkiego, ktory Seym uprzedzać zwykł, wſzyſcy, tak Senatorowie iako y Posłowie, omieſzkiwać nie maią. *A. 1631. fol. 40. Tit. Ziazd Słonimſki.*

A odprawować śię ma iako y inne ziazdy publiczne, w Zamku Słonimſkim. *A. 1677. fol. 17. tit. Mieyſce Sądow.*

Aprobowano to potym. *A. 1678. fol. 12. tit. Reaſſumptio.*

Seymikowe artykuły na Seym w Woiewodztwach, Krakowſkim, Poznańſkim y Kaliſkim, w Kośćiele nie w goſpodach, przed Deputatami na to obranemi, przy bytnośći Senatorow Woiewodztw ſwoich, *in poſterum* maią bydź moderowane. *A. 1616. fol. 11. tit. Spoſob.*

Potym, iż Woiewodztwa, Poznańſkiego y Kaliſkiego, nie ma ta Konſtytucya *afficere*, deklarowano, ale przy ſtarym zwyczaiu Seymikow ſwych wcale zoſtawać maią. *A. 1618. fol. 6. tit. O ſprawowaniu artykułow.*

Seymiki na elekcye, w Woiewodztwie *Mazowieckim*, *per pluralitatem* efekt ſwoy brać maią. A do takowych Aktow Senatorowie, iako y Vrzędnicy Ziemſcy, z Stanem Rycerſkim rowno należeć maią. Marſzałek także do takowych Aktow *per pluralitatem* ma bydź obierany. *A. 1598. fol. 702. tit. Seymiki y elekcye.*

O Marſzałku *plura. v. tit. Deputaći.*

Seymik Proſzowſki, przed Nowomieyſkim gieneralnym, czterema dniami ma bydź zkładany. *A. 1569. fol. 191. §. Seymik też.*

Seymik Xięſtwu *Zatorſkiemu* y *Oświećimſkiemu*, na obieranie Posłow na Seym, tak iako y innym Ziemiom, ma bydź zkładany. *A. 1563. fol. 65. §. A co śię dotycze.*

W Zatorze albo w Oświećimiu ma śię odprawować, y Poſeł ieden na nim obrany, ma bydź na Seymik Proſzowſki wyprawiony, a ztamtąd weſpoł z Krakowſkiemi na Gieneral Nowomieyſki, z tego zaś na Seym walny Koronny. *Ibid.*

Potym poſtanowiono: aby w Zatorze trzema dniami przed Proſzowſkim był zkładany. A Inſtrukcya tylko ma bydź poſyłana do Staroſty Oświećimſkiego miaſto Posła

na

na Seymik. Liſty zaś, około Seymiku tego, maią bydź poſyłane do Krakowa, albo do Oświećimia. *A. 1581. f. 375. Tit. Seymik.*

Znowu o tymże: aby Seymik trzema dniami przed Proſzowſkim był zkładany. A Poſeł gdyby na Seymik Proſzowſki nie przyiachał, mieyſca z Poſłami Woiewodztwa Krakowſkiego na Seymie mieć nie będźie. *A. 1616. f. 20. Tit. O Pośle.*

Potym poſtanowiono: aby Seymik Zatorſki tygodniem przed Proſzowſkim zkładany był. *A. 1635. f. 37. Tit. O Seymiku Zatorſkim.*

Seymik Powiatowy Ziemie *Halickiey* w Haliczu poſtanowiono, ktory ma bywać przed Gienerałem *Wiśnieńſkim*, wedle zwyczaiu innych Powiatowych Seymikow. *A. 1563. f. 46. Tit. Seymik Powiatowy.*

Tygodniem przed Wiśnieńſkim ma bywać. *A. 1581. f. 376. Tit. Seymik Halicki.*

O tymże. *A. 1616. f. 27. Tit. Seymik Ziemie Halickiey.*

Seymik *Dobrzyńſki* w Lipnie ma bydź odprawowan. *A. 1567. f. 135. Tit. Seymik.*

Seymiki *Wołyńſkie* na zwykłych mieyſcach maią bydź zkładane; z ktorych do Włodźimierza Poſłowie zieżdżać się maią. *A. 1569. f. 160. §. A nawoyne.*

Potym deklarowano: że ieden tylko Seymik przedſeymowy Woiewodztwa tego w *Łucku* bywać powinien. *A. 1576. f. 293. §. Seymik.*

Seymiki Powiatowe *Rawſkie*, w Rawie maią bywać. *A. 1569. fol. 190. §. Seymik.*

Potym przenieśiono ie do Bolémowa. Elekcye iednak Deputatow na Trybunał Koronny, także Vrzędnikow Ziemſkich Rawſkich w Rawie, Sochaczewſkich w Sochaczewie, Goſtyńſkich w Gambinie, odprawować śię maią. Ktore to elekcye, iako y Marſzałka Seymikowego elekcyą, *per pluralitatem* głosow Szlachty ośiadłey w Ziemie, na ktorą alternata przypadnie, efekt ſwoy brać maią, y Marſzałek pomieniony, podług alternaty w Ziemiach tych zwyczayney, ſtawać ma. A teraz, *pro una vice*, relacyyne Seymiki po dawnemu na mieyſcach zwyczaynych odprawować śię będą. *A. 1667. fol. 18. tit. Seymiki.*

Potym tę Konſtytucyą o Seymikach znieśiono, dla tego, iż w niebytnośći na ten czas Posłow Ziemie Goſtyńſkiey ſtanęła, y deklarowano: aby według dawnego prawa y zwyczaiu, też Seymiki odprawowane były. *A. 1673. fol. 30. tit. Deklaracya o Seymikach.*

Seymiki Ziemie *Nurſkiey*, także elekcye Vrzędnikow, z Nura do Oſtrowa do lat ſześćiu przenieśiono, ktore w Kośćiele Farſkim odprawowane bydź maią. *An. 1641. fol. 31. tit. Przenieśienie.*

Po wyiśćiu tych lat, znowu ie nazad do Nura przenieśiono, *in perpetuum. A. 1647. fol. 34. tit. Seymiki.*

Seymikom y Elekcyom wſzelakim Woiewodztw *Vkrainnych*, Kiiowſkiego, Bracławſkiego y Czerniechowſkiego, Włodźimierz naznaczono, poki *ad poſſeſſiones* dobr ſwoich Obywatele tameczni nie przyidą. *A. 1659. fol. 46. tit. Seymiki y Elekcye.*

Znowu o Seymikach Woiewodztwa *Kiiowſkiego*: iż we Włodźimierzu dotąd odprawować śię maią, według zwyczaiu, poki inſza nie zaydźie Konſtytucya. Na ktorych cokolwiek uchwalą, *ad renovandum & innovandum bonum ordinem*, Obywatele Woiewodztwa tego, tak *ratione* Luſtracyi we wſzyſtkich dobrach, *exemplo* Woiewodztwa Wołyńſkiego, iako też y ſzelężnego iuż poſtanowionego, *approbatur. A. 1683. f. 17. Tit. Integritas.*

Seymikom wſzelakim y Elekcyom Vrzędnikow Ziemſkich, Woiewodztw y Powiatow W. X. Lit. zawoiowanych mieyſca naznaczono. To ieſt:

Woiewodztwu *Wileńſkiemu* Kamieniec Litewſki.
Powiatowi *Oſzmiańſkiemu* y *Smoleńſkiemu* Grodno,
Lidzkiemu in caſum hoſtilitatis w Lidźie, w Waśiliſzkach.
Bracławſkiemu w Szatach.
Trockiemu w Siemnie.
Kowieńſkiemu w Giełnach.
Starodubowſkiemu w Wierzbołowie.
Połockiemu, *Mozyrſkiemu* w Kobryniu.
Witepſkiemu w Bezdźieżu.
Orſzańſkiemu w Mińſku, *in caſum hoſtilitatis* w Słonimie.
Mśćiſławſkiemu w Krynkach.

Rze-

Rzeczyckiemu w Kieydanach.

Inflantſkiey Ziemie w Dźiewiałtowie, a to poki *ab hoſtilitate* nie będą uwolnione. *A. 1659. f. 10. Tit. Seymiki.*

Aby relacyyne Seymiki przeſzłe w W. X. Lit. na tym terminie, y tam odprawowały śię (iako w deklaracyach Woiewodztw y Powiatow ieſt wyrażono) poſtanowiono, według ktorych y inſze Seymiki y ziazdy, zwłaſzcza zawoiowanych Woiewodztw, mieyſca mieć będą. *A. 1661. f. 23. Tit. Seymiki w W. X. Lit.*

Seymiki prywatne y ziazdy w W. X. Litewſk. ktoreby *inſciâ Republicâ* były formowane, *nullitatis* bydź maią. *A. 1659. f. 10. Tit. Seymiki.*

Seymik Xięſtwom, *Zatorſkiemu* y *Oświećimſkiemu extraordinariè*, w tydźień po Seymiku *relationis*, w Proſzowicach złożono dla tego, że dla rozerwanego przedſeymowego Seymiku, Poſła na tym Seymie nie mieli ſwego. *A. 1667. fol. 23. Tit. Seymiki.*

Na tym Seymiku Obywatelom tamecznym *modum contribuendi*, dwudźieſtu czterech Podymnych umowić, y Deputata na Trybunał Skarbowy Radomſki y Lwowſki z pośrzodka śiebie obrać, y *ſalarium* mu naznaczyć pozwolono. *vid. Tit. Podatki.*

Seymiki tak przedſeymowe, iako y Trybunalſkie, Woiewodztwu *Smoleńſkiemu* y Powiatowi *Starodubowſkiemu*, w Zamku Wileńſkim, do expirowania terminu doczeſnego Pokoiu z Moſkwą zawartego, odprawować pozwolono, y mieyſce w tymże Zamku Wileńſkim naznaczono, y wſzyſtkie *de ſecuritate* Seymikow Konſtytucye reaſumowano. *A. 1667. f. 71. Tit. Seymiki.*

Seymiki Woiewodztwa *Podolſkiego* w Haliczu, w tydźień po Halickich, odprawowane bydź maią. *A. 1673. f. 32. Tit. Vkontentowanie* exulum.

Potym ie z Halicza, za iego *funditus* zruinowaniem, dotąd, poki śię nie pobuduie, przenieśiono do Lwowa, ktore według prawa y zwyczaiu, rowno z inſzemi Woiewodztwy, u Franćiſzkanow odprawować śię powinne. *A. 1677. f. 18. Tit. Seymiki.*

Seymiki *relationis* temuż Woiewodztwu Podolſkiemu *pro 14. Iunii* złożono, y *in craſtino* tegoż Seymiku dwu Deputatow, iednego do Lublina, a drugiego do Piotrkowa, *electionis facultatem* dano. A to dla tego, iż *ob graſſantem hoſtilitatem* iedna elekcya Deputacka *ſtato tempore* odprawić śię nie mogła, a druga dla odiazdu na Seym ten Obywatelow ieſt translaplowana. Na tymże Seymiku porządek około wybierania ſumy, z wybrańcow ſobie pozwoloney na lat trzy, namowić maią. Do ktorey ſumy podźiału Komiſarze *aſſignantur. Ibid.*

Seymik *relationis*, według Vniwerſału Krolewſkiego, Powiat *Grodźińſki* mieć będźie. *A. 1678. f. 24. Tit. Seymik Grodźińſki.*

Tenże Powiat ponieważ, za rozerwaniem Seymikow przedſeymowych, na Seymie tym Poſłow ſwoich nie miał; do iednoſtayney zgody Woiewodztw y Powiatow wſzyſtkich W. X. Lit. *accedere* powinien &c. *Ibid.*

Kiedy y kędy Woiewodztwo ktore, Ziemia, Powiat, Seymiki deklarowały? naydźieſz w deklaracyach Woiewodztw, Ziem, Powiatow.

Seymikom y ziazdom publicznym w Ziemie Inflantſkiey mieyſce w Dynemborku naznaczono. *An. 1673. fol. 17. Tit. Mieyſce Seymikom.* plura *Tit. Inflanty.*

Seymiki relacyyne W. X. Lit. na dźień 18. Kwietnia odłożono, oprocz pobliższych Woiewodztw, ktore podług dawnych zwyczaiow odprawować śię maią. *A. 1635. fol. 29. Tit. O relacyynych Seymikach.*

Seymik po Seymie tym *pro die 24. Aprilis*, dla uchwalenia podatkow, na poparćie woyny z Szwedami, Woiewodztwu *Poznańſkiemu* y *Kaliſkiemu* naznaczono. *Ibid. f. 2. §. Do czego.*

Seymik w *Prußiech* gieneralny, na czynienie liczby z Poborcami, y dla obrania Poborcow, oprocz tych, ktorzy ſą mianowani na Seymie tym do przyſzłych poborow, tudźież dla korektury praw, do ſamych tylko Sądow y porządku ſądowego należących, *pro una vice* naznaczono. *A. 1613. fol. 25. Tit. Seymik gieneralny.*

Seymik ieden zawſze, tak *Czerniechowſcy*, iako y *Nowogrodzcy* Obywatele, w Czerniechowie mieć powinni. *A. 1635. f. 17. Tit. Ordynacya.*

Seymiki Woiewodztwa *Malborſkiego* w Kiſzporku odprawować pozwolono *tantiſper*, poki Sztum z rąk nieprzyiaćiela nie będźie rekuperowany. *A. 1635. fol. 32. Tit. Sądy y Seymiki.*

Seymikom relacyynym W. X. Lit. dla krotkośći dni ieśiennych y złych drog, pomkniono daley czasu, nad cztery niedźiele; gdyż według Prawa Statutowego we cztery niedźiele po Seymach przypadać powinne. *Confœderat. general. Varsav. A. 1668. fol. 24. §. A iż według Prawa.*

Seymiki na obieranie Deputatow W. X. Lit. ktore się w dźień N. P. Gromniczney odprawowały, na pierwszy Poniedźiałek po tym Swięćie przełożono, a obiekcye nazaiutrz rozsądzone bydź maią. A gdyby to Swięto w Poniedźiałek przypadło, tedy Seymik w naypierwszy Poniedźiałek po Swięćie ma bydź. K. L. *A. 1685. f. 7. Tit. O Seymiku Gromnicznym.*

Seymikowania wszelkie prywatne, bez Vniwersałow I. K. Mći, tudźież *limitationes* tychże Seymikow, *continuationes* Dyrekcyy Marszałkowskich, zakazano y abrogowano; wyiąwszy Seymiki zwyczayne, Prawem determinowane, ktore aby *sphæram potestatis & activitatis, per legem præscriptam, non transcendant, sub nullitate & pœnis in legibus expressis. A. 1717. f. 76. Tit. Seymiki.*

Seymiki poiedynkowe, *tempore Interregni*, uchwałe podatkow, na Konwokacyach gieneralnych Warszawskich uchwalonych, nie maią *derogare. vid. Tit. Podatki.*

Podczas Seymikow Miasta, w ktorych się odprawować zwykły Sądy, wolne od stanowisk żołnierzkich bydź powinne. *vid. Tit. Woysko.*

S K A R B.

SKarb Rzeczyposp. deputowani *majores Consiliarii*; z wielkiey Polski dway, a dway z Małey; nowemu Podskarbiemu oddawać maią. A wszystko porządnie sprawiwszy y zpisawszy, ieden regiestr Krolowi, a drugi Podskarbiemu oddać, a trzeći przy sobie mieć powinni. *A. 1563. f. 43. Tit. Skarb Koronny.*

Skarby *in genere* wszystkie, po Krolu Auguśćie y Krolu Stefanie pozostałe, *& Regiam supellectilem*, P. Podskarbi Koronny na elekcyą ma znieść. A ieżliby czego nie dostawało, inkwizycya o tym bydź ma, do ktorey P. Podskarbi y PP. Deputaći każdego, ktoryby należał, obwieśćić maią; obwieszczony zaś, *sub pœnis Legibus sancitis*, na elekcyi przyszłey stawić się powinien *peremptoriè*. Y Skarby W. X. Lit. wszelakie, cokolwiek ich w Grodnie iest, P. Podskarbi W. X. Lit. na tęż elekcyą zwieść także ma, y inkwizycya, iako y o Koronne *in defectu* czego, także bydź ma. *w Konfederacyi gieneralney Warszaw.* tempore Interregni. *An. 1587. fol. 413. §. Skarby.*

Na rewizyą Skarbu Koronnego do Lubowli Komisarzow naznaczono, ktory tam, pod zamięszane czasy w Oyczyźnie, uwieźiony był. &c. *An. 1658. fol. 15. Tit. Komisya.*

Nie doszła ta rewizya. Znowu Komisarzow *cum reassumptione* przeszłego Seymu *A.* 1658. Konstytucyi, naznaczono. *An. 1659. fol. 12. Tit. Rewizya Skarbu Koronnego.*

Ani ta doszła: Przeto *reassumuntur superiora, cum hac declaratione* : aby P. Podskarbi W. Koronny ziechawszy na Lubowlą, Skarb tak, iako iest zapieczętowany, y tam w depozyćie zostaiący, zniosł naydaley w dźień S. Tomasza do Krakowa, przybrawszy do śiebie czterech z Komisarzow, ktorzy tu na tym Seymie do rewizyi y inwentowania Skarbu tego do Krakowa *deputantur*. Tego też dołożono: iż ieżliby ktokolwiek z tych, ktorzy iakimkolwiek sposobem kleynoty Rzeczposp. maią sobie powierzone, na czas y dźień pomieniony nie stawili się, y prawa swego do nich nie wywiedli; powinien będźie Instygator Koronny na Seym przyszły takowych pozwać, za podaniem delaty przez P. Podskarbiego, z podpisem ręki Komisarzow. A na Seymie przyszłym powinni będą ciż Komisarze relacyą doskonałą uczynić, y regiestr zinwentowania *in facie Reipub.* czytać. *An. 1661. fol. 15. Tit. Deklaracya.*

Obićie szpalerowe, *alias Potop* nazwane, Rzeczyposp. samey należące, P. Podskarbi W. Koronny z rąk Szlachet. Franćiszka *Gratty* Obywatela Gdańskiego, iako też Koronę pewną, testamentem Krola Władysława Czwartego Rzeczyposp. legowaną, *præviâ satisfactione summæ*, w ktorey od Krola Iana Kaźimierza inwadyowane y zostawio-

ne u niego zoſtaią, windykować, y onemi podług ſkryptu *ad Archivum* danego dyſponować, a *in caſu* zatrzymania ich, *proceſſu fiſci in quocunque foro, etiam* w Trybunale Koronnym, *ex ſpeciali regeſtro cauſarum, merè fiſci*, o wydanie *agere* ma. A oblig pomienionego *Gratty* Krolowi Ianowi Kaźimierzowi, *ratione* tegoż obićia y Korony dany, w czyichkolwiekby śię rękach znaydował, za zkaſowany ma bydź rozumian, y że od nikogo tenże *Gratta* o wydanie obićia y Korony pomienionych turbowany nie będźie, *cavetur*, y na zawſze *evincere* go obiecano. *A. 1673. fol. 24. tit. Deklaracya o Potopie.*

Do rewidowania Skarbu y Kleynotow Rzeczypoſp. Koronnych, deputowano było z Senatu wſzyſtkich Rezydentow do boku Krolewſkiego naznaczonych, y z Izby Poſelſkiey ſześć oſob, *abſentia duorum vel trium non obſtante. A. 1607. fol. 841. tit. O urzędźie Podſkarbiow.*

Znowu do rewidowania takiego, y oraz do złożenia kleynotow niektorych y Koronnych, *pro actu Coronationis* Kroleſtwa Ich MM. Iana Trzećiego y Maryi, pewne Oſoby z Seymu do PP. Senatorow, ktorzy klucze do Skarbu maią, naznaczono, a do zregieſtrowania Skryptow y Przywileiow tamże inſzym *facultatem* dano. *A. 1676. fol. 19. tit. Rewizya Skarbu Koronnego.*

Na otwarćie Skarbu Koronnego w Krakowie, y kleynoty niektore wźiąć pozwolono, y Komiſarzow przy P. Podſkarbim W. Koronnym y tych, ktorzy *cuſtodiam* y klucze do Skarbu ſobie powierzone maią, naznaczono, aprobuiąc Skrypt na to, ręką Krola I. M. Michała, także od Senatu y Marſzałka Poſelſkiego podpiſany, a przez Deputatow, tak z Senatu iako y z Izby Poſelſkiey naznaczonych, konnotowany, y że *perpetuâ ſecuritate*, tak I. M. P. Podſkarbiemu, iako y Komiſarzom Rzeczypoſp. ſłużyć ma, deklarowano, dokładaiąc tego, iż PP. Senatorowie lub ſami ziechać do Krakowa, lub *Plenipotentes* ſwoich z kluczami przyſłać powinni. A *in caſu abſentiæ* y nieprzyſłania kluczow, otworzyć pomienionym Komiſarzom wolno będźie. *A. 1673. fol. 17. tit. Komiſya do Skarbu Koronnego.*

Skarbu Koronnego, *tempore cuiuslibet Interregni*, rewizya bywać zwykła, do ktorey Komiſarzow naznaczaią z Konwokacyi gieneral. Warſzawſkiey, *ut patet in Confœderationibus general. Varſavienſibus.*

Skarbowi Vrzędnicy y słudzy, podczas poſpolitego ruſzenia, przy P. Podſkarbim W. Koronnym zoſtać maią. *A. 1678. fol. 44. tit. Liczba Dworu.* Plura *tit. Podſkarbi.*

Na Skarb, albo założenie *ærarii publici* w Rawie, połowica prowentow, z Dobr w piąćiukroć ſtu tyśięcy zł. zaſtawionych, po wykupnie ich ma bydź obrocona. Ktora ma bydź oddawana pod warunkiem, o wydaniu Kwarty uczynionym. *A. 1598. fol. 687. tit. Szafunek Poboru.*

Założenia Skarbu tego wzmianka ieſt *ſupra*, ktorą do przyſzłego Seymu odłożono. *A. 1569. fol 195. §. A iż dla zadłużenia.*

Skarbowi expenſa wſzelakie w dochodzeniu Skarbowych dochodow, albo retentow, potrzebnie uczynione, nigdy nie maią bydź w rachunkach przyimowane, ale ie Strony te zaſtępować maią, ktore śię Skarbowi nie uiſzczą. *A. 1621. fol. 16. §. Waruiemy przy tym.*

Korona Kroleſtwa Polſkiego ma bydź w Skarbie Koronnym w Krakowie chowana, przez P. Podſkarbiego Koronnego, za kluczem y pieczęćią Senatorow tych: Kaſztelana Krakowſkiego, y Woiewodow, Krakowſkiego, Poznańſkiego, Wileńſkiego, Sendomirzkiego, Kaliſkiego y Trockiego. *Sine conſenſu omnium Ordinum* nie ma bydź otwierana. *Abſens propter aliquod legale*, ma klucz ſwoy poſłać do Kolegow; a umarłego *ſuperſtites Collegæ* Zamek otworzyć mogą. *An. 1576. fol. 256. §. Korona.*

O tymże *iisdem verbis. Ibid. fol. 277. §. Korona.*

Reaſſumuntur ſuperiora o Koronie. *A. 1638. f. 25. Tit. Koronacya.*

Do zrewidowania *Inſigniorum*, Kleynotow, Przywileiow, *Archivi* Rzeczypoſp. ieżeli nienaruſzenie zoſtaią? y do konfrontowania onych z dawnemi Inwentarzami, y zpiſania Regieſtru porządnego wſzyſtkich rzeczy, y podania Skarbu, według Prawa *Anni* 1662. Marćinowi *Zamoyſkiemu* Podſkarbiemu W. Kor. kluczy zaś Senatorom, zdawna do tego z Prawa należącym oddania, naznaczeni Komiſarze. Ktorzy ieden Inwentarz Krolowi IMći, drugi Podſkarbiemu oddadzą, trzeći przy ſobie zoſtawią, na

na przyszłym zaś Seymie relacyą uczynić powinni. *An. 1685. fol. 7. Tit. Rewizya Skarbu.*

Po śmierći W. Marćina *Zamoyskiego* Podskarbiego W. Kor. aby *Insignia Regni* y Kleynoty Rzeczypospl. y inne *Archiva Reip.* zrewidowane, y W. Markowi *Matczyńskiemu* Podskarbiemu W. Kor. oddane były, Komisarzow naznaczono przy Senatorach, klucze od Skarbu maiących, ktorzy z Inwentarzem przeszłym zkonfrontowawszy, nowy Regiestr rzeczy zpiszą, y ten Skarb W. Podskarbiemu Kor. oddadzą, a klucze, Senatorom do tego z Prawa należącym. Inwentarz ieden I. K. Mći, drugi W. Podskarbiemu oddadzą, a trzeći w Skarbie zostawią, y Relacyą na Seymie przyszłym uczynią. *An. 1690. f. 25. Tit. Rewizya Skarbu Kor.*

Skarb Koronny W. Ianowi Ierzemu *Przebendowskiemu* Podskarbiemu W. Kor. oddać kazano, Komisarzow *ex Senatu & Equestri Ordine* do oddania iego naznaczono, ktorzy przy W. W. Senatorach, y V. Staroście *Krakowskim*, y W. Kustoszu Korony, *ad custodiam* Skarbu *de lege* należących, wszystkie *Insignia*, Kleynoty, (y te, ktore W. Stanisław *Szembek* Biskup Kuiawski, *particulari in publicum zelo*, za granice, *ingruente hostilitate Suetica*, *in potiori parte* wywiozł) y *Archiva*, Przywileie, zrewiduią, zkonfrontuią; klucze W. W. Senatorom, zdawna do tego *de lege* naznaczonym, oddadzą; Inwentarze, ieden do rąk Krola IMći, drugi W. Podskarbiemu Kor. oddadzą, trzeći przy sobie zostawią; Relacyą na przyszłym Seymie uczynić maią, zastawne u Nayiaśnieyszych Krolewicow oswobodźić W. Podskarbiemu zlecono. *A. 1703. f. 13. Tit. Oddanie Skarbu Koronnego.*

Usurpatores & Raptores Percept Skarbowych, w Trybunale Skarbowym, lub w Koronnym, *ex Regestro Fisci*, *præviis Citationibus & Relationibus inscribendis*, w Grodach *proprii districtûs*, sprawić śię powinni. *A. 1710.* Poparćie Kons. Sendom. *fol. 66. Tit. Skarb Kor.*

Do odebrania *Insigniorum & Archivi*, *potioris partis* od Sukcesorow Xćia IMći *Szembeka* Prymasa, reasumuiąc Konst. 1703. Komisarzow naznaczono, ktorzy przy W. W. Senatorach, Vr. Staroście *Krakowskim*, y Wiel. Kustoszu Korony, *ad custodiam* Skarbu *de lege* należących, *Insignia* przerzeczone *& Archiva*, *prævia quietatione & assecurationis eo nomine datæ restitutione*, odebrawszy, nowy Inwentarz całego Skarbu *& Archivi Regni*, z dawnym zkonfrontowawszy, zpisać maią; y ieden iego Exemplarz do Metryki Koronney, drugi W. Podskarbiemu W. Kor. oddadzą, trzeći *in loco loci* zapieczętowany zostawią, *& custodiæ debitæ*, komu należy, zlecą. *A. 1726. f. 59. Tit. Oddanie Skarbu Kor.*

Od Skarbowych spraw żadne Sądy, Vrzędy, ani Trybunał, pamiętnego brać nie maią. *vid. Tit. Salaria.*

Skarby Kośćielne. *vid. Tit. Kośćioły.*

Skarbowych dawnych Metryk y Przywileiow W. X. Lit. dochodźić kazano. *vid. Tit. Metryka.*

Skarb Koronny, bez podpisu Pisarza Polnego Koronnego, na regiestrach żadnych nie ma wydawać zasług, *sub refusione de suo.* *vid. Tit. Pisarz Polny Koronny.*

Skarb Wielk. X. Litewsk. przez Dworzany swoie przestrzegać powinien, żeby śię depaktacye Kupcom nie działy na rzekach portowych Wielk. X. Litewsk. *vid. Tit. W. X. Lit.*

Skarbowy Trybunał. *vid. Tit. Trybunał Skarbowy.*

SKŁADY

in genere.

NA zkłady maią Mieszczanie na przyszłym Seymie listy ukazać, y ma bydź o nich kognicya. *A. 1550. fol 6. §. O zkłady.*

Odłożono tych listow rewizyą do przyszłego Seymu. *An. 1562. fol. 28. Tit. O zkładźiech.*

Vkazowali ie. *A. 1565. f. 108. Tit. O zkładźiech.*

Ktore są aprobowane? *vid. Tit. Miasta.*

Składy nie śćiągaią śię na inny Stan, tylko na Kupieckie ludźie. *A. 1565. f. 91. Tit. Vstawa na zkłady.*

Składow Kupcy przemiiać nie maią, ale śię powinni na nich ſtanowić, y towarow zbywać do tamecznych Mieſzczan, y do Szlachty, krom iarmarku; a w iarmark do kogożkolwiek. *Ibid.*

Do zkładow winnych ani Dźierżawcy Krolewſcy, ani Poborcowie, ani żaden inny nie ma Kupcow poniewalać, mimo te, gdźie wina prowadzą, *ſub pœna centum marc.* na Trybunale, *inter cauſas Officii, ad inſtantiam cujusvis, repetenda, Parti & Iudicio per medium dividenda. Lex perpetua eſto.* w Vniwerſale *A. 1598. fol. 720. §. Wina.*

Toż w Vniwerſale. *A. 1601. fol. 771. §. Wina.*

Y w Vniwerſale. *A. 1602. f. 802. §. Wina.*

Znowu: iż do zkładow winnych furmanow na gośćińcach nikt neceſſytować nie ma, pod utraceniem zkładu *eo ipſo*, za dowiedźieniem tego. *A. 1643. f. 18. Tit. O wywożeniu wina z Węgier.*

Reaſſumuntur dawne prawa, o zkładach *cum pœnis. An. 1609 fol. 902. Tit. Zkłady Koronne.*

Znowu Statut 1538. y 1540. także *A.* 1565. & 1609. *reaſſumuntur & approbantur. A. 1611. f. 34. Tit. O przeieżdżaniu ceł Koronnych.*

Y znowu z naznaczeniem pewnych podatkow *ab evectis*, do przyſzłego Seymu. *A. 1629. f. 3. Tit. Evecta.*

Declarantur Conſtitutiones. A. 1565. 1609. 1676. aby żaden Kupiec iakieykolwiek nacyi, pogotowiu z żydow, nie ważył śię żadney protekcyi Stanu Szlacheckiego brać, zkładow ſobie nowych po Miaſteczkach, goſpodach y dworach ſtanowić; ale towary na zwyczayny zkład prawem opiſany, do Miaſt tak z Korony, W. X. Litewſk. iako y z Państw poſtronnych prowadźić *tenebuntur*, nie miiaiąc Miaſt zkładnych, *ſub confiſcatione mercium.* Toż śię ma rozumieć *de revenditoribus omnibus* w Miaſtach, *etiam quæritantibus victum*, y o rzeźnikach woły od Szlachty kupuiących, aby od ſwoich towarow, iako y inni Kupcy płaćili. O co *contra transgreſſores forum in Officio quovis Caſtrenſi, ex regeſtro fiſci, ſine appellatione. A. 1678. fol. 9. Tit. Ekonomiy.*

Składow Staroſtowie przeſtrzegać maią, y Miaſtom pomoc w tym dawać. *An. 1565. fol. 91. Tit. Vſtawa na zkłady.*

Declaratur: iż Staroſtowie ſądowi y pograniczni, także Adminiſtratorowie, przeſtrzegać maią, aby Kupcy wſzelacy, y Zydźi, y rzeźnicy, Zkładow nie miiali. (*iako miałeś* ſupra.) *A. 1678. f. 9. Tit. Ekonomiy. Plura Tit. Kupcy. Drogi.*

Skład ſoli. *vid. Tit. Sol. & Tit. Miaſta.*

Skład wina, y zkładne. *vid. Tit. Wino. & Tit. Miaſta.*

SKORY.

Herburt. f. 128. SKor garbarze, y furmani z Korony wywoźić nie maią, czego Staroſtowie przeſtrzegać maią. *A. 1550. f. 5. §. Konie.*

Reaſumowano to, *ſub confiſcatione* ſkor. Czego Staroſtowie y Vrzędy ich przeſtrzegać y exekwować maią. Toż śię ma rozumieć y o iuchtach. *A. 1620. f. 14. Tit. O niewywodzeniu koni.*

Znowu reaſumowano Konſtyt. A. 1550. z tą deklaracyą: iż te ſkory y iuchty Staroſtom należeć maią. *A. 1647. fol. 17. Tit. O niewywodzeniu koni.*

SZLACHCIC.

NA Szlachćie win przeſądzonych Krol nie ma nikomu dawać. *An. 1550. fol. 4. §. Win.*

Herburt. fol. 327. Tit. Plebeji. Szlachta tylko ſami, do głownych Kośćiołow, na *Beneficia* dawani bydź maią. *Ibidem. §. Ponieważ.*

Plura o tym. *vid. Tit. Beneficia. Tit. Duchowni. & Tit. Plebeji.*

Herburt. fol. 44. tit. Spon- Szlachćic ośiadły nie ma bydź ślubem od Krola, ani od żadnych Vrzędnikow wiązany, ie-

no wedle Statutu *A.* 1540. ani ſadzany bydź do więźienia, aż prawem przekonany bę- *ſione fidei,*
dźie. *Ibid. f. 5. §. Slubem.* *quando ob-*
Szlachectwem śię bronić nie mogą, ktorzy śię ſprawami temu Stanowi nieprzyzwoitemi *ſtringendus*
bawią. *Ibid. f. 6. Drudzy.* *eſt aliquis.*
Szlachćic Szlachectwo traći, ieźli będąc w Mieśćie ośiadły, handlami y ſzynkami śię ba- *Idem f. 299.*
wi mieyſkiemi, y *Magiſtratus* mieyſkie odprawuie; y potomſtwo iego pod ten czas *t. Nobilis niſi*
zpłodzone, y on ſam Dobr źiemſkich nie może nabywać. A ieźliby nabył, dobra ie- *iure victus*
go *Terreſtria iure caduco* każdy Szlachćic uprośić ſobie może. *An. 1633. fol. 34. §.* *fuerit, non*
Nakoniec. *captivetur.*

Reaſumowano tę Konſtytucyą na tych, ktorzy po Miaſtach *abutuntur prærogativâ nobilitatis, monopolia*, ſzynki, handle, y *opificia mechanica* traktuią. *A. 1677. fol. 13. Tit. Nowa Szlachta.*

Wolno iednak Szlachćie w Miaſtach place, domy, ſzpichlerze, *ſine præpeditione cujusvis*, kupować ſobie, byle iurysdykcyi mieyſkiey nie zbraniali śię, a wſzyſtkie powinnośći y obowiązki mieyſkie z onych placow podeymowali. *A. 1550. fol. 6. §. Aby Szlachta.*

O tymże *obitèr*, ale ložnych przekupniow y rzemieślnikow protegować w domiech ſwoich nie maią. *An. 1611. fol. 27. Tit. O ludźiach ložnych.* Plura *vid. Tit. Ložni, o ložnych.*

Szlachćie wolno dobr nabywać w Mieśćie Lwowie. *vid. Tit. Miaſto Lwow.*

Szlachta, dobra Mieyſkiemu Prawu podległe, *quocunque iuris titulo* trzymaiący, z tychże dobr wſzyſtkie podatki płaćić powinni. *vid. Tit. Miaſta.*

Szlachta ſami Senatorami bydź maią. *A. 1550. f. 7. §. Iż ſtan.* *Herburt. fol.*
Szlachćicem ktoby śię czynił, nie będąc nim, a byłby zabit, głowa iego płacona bydź *141. t. Digni-*
nie ma; a ktoby o to czynił, ſto dwadźieśćia grzywien przepada, y rok y ſześć nie- *tates nobili-*
dźiel w wieży na dnie śiedźieć; co śię y o ranach ma rozumieć. *Ibidem fol. 10. §.* *bus dentur.*
Gdźieby kto.

Declaratur: Ktoby śię Szlachćicem mienił y udawał, nie będąc nim, dobra ſwoie tra- ći, połowicę do Kwarty, a połowicę Delatorowi. O co *forum* na Trybunale *inter cauſas Officii*, a na nieośiadłego takiego w Grodźie albo na Trybunale, y poł roka w wieży śiedźieć. *A. 1589. fol. 517. Tit. O Szlachectwie.*

Ktoby zaś nieſzlachectwo niewinne zadał komu, y akcyą intentował; taki winą Statutu ma bydź karan. *Ibid.*

Szlachectwa wywod ma bydź na Seymiku Deputackim ſwego Woiewodztwa, z ktorego *De probatio-*
na Trybunał ma Strona przynieść ateſtacyą, a potym z krewnemi włаſnemi przy- *ne Nobilita-*
śiąc. *A. 1601. f. 736. Tit. O nowey Szlachćie.* *tis. Herburt.*
Szlachectwo czyie ktoby poprzyśiągł, nie będąc krewnym; ma Szlachectwo traćić, y dobra *fol. 297. t.*
do Aktora przepadać maią. *Ibid.* *Nobilis.*

Szlachectwa poddany nie może otrzymywać, bez woli Pana ſwego dźiedźicznego, *ſub nullitate* Szlachectwa. *Ibid.*

Ta Konſtyt. A. 1601. ſłuży y W. X. Lit. *Ibid.*

Szlachectwo tylko na Seymie, albo w woyſku ma bydź dawane, dla znaczney dźielnośći. *A. 1578. f. 334. Tit. Plebejorum nobilitatio.*

Declaratur: iż za zaleceniem Senatu y Poſłow Ziemſkich, a w woyſku od Hetmana, y ma to bydź w Konſtytucyą wpiſano; inaczey żaden liſt na ſzlachectwo ważny bydź nie ma. *A. 1601. f. 736. Tit. O nowey Szlachćie.* Toż ſłuży y Wielk. X. Litewſk. *Ibidem.*

Reaſſumitur: a wſzyſcy po Konſtytucyi 1601. na przyſzłym Seymie ſtanąć maią z przywileiami *pro cognitione*, ieźli dla zaſług woiennych Szlachtą ſą kreowani. *A. 1613. f. 8. Tit. O nowey Szlachćie.*

Szlachectwo ktoby *non ſuo ordine* otrzymał, a potym łokćiem mierzył, y towary wſzelkie przez Faktory ſwe w rożnych ſklepach przedawał; taki na Trybunale, *ad inſtantiam cujusvis, inter cauſas Officii*, ſłuſznemi dowodami *convictus*, maiętnośći ſwych *fiſco Regio* połowicę, a *Delatori jure victori* drugą połowicę przepadać, y w wieży śiedźieć ma; *ſalvis iuribus Privilegiorum* Miaſt Krolewſkich Koronnych, ktore maią na trzymanie dobr źiemſkich. *A. 1609. f. 903. Tit. De Plebejis.*

Do Szlachectwa wywodu przy świadkach, w dawnych Konſtytucyach opiſanych, *authen-*

thentica testimonia literatoria każdy powinien pokazać, iako reformacye, działy, *& bonorum terrestrium dispositiones.* A ktoby dotąd wywodu takowego nie uczynił, y napotym uczynić nie mogł, choćby też y na Vrzędźie, lub na dygnitarztwie zaśiadł, ma *functione suâ carere*, y Vrząd *pro vacanti* rozumiany bydź ma. O co Posłowie na Seymie *urgere* maią. *A. 1633. f. 34. §. Do wywodu.*

Ktoby przez dekret Seymowy, albo Trybunalski, *non per serias controversias*, ale *in contumaciam*, albo *in condicto* tylko ferowany, nie wywiodszy śię *legitimè* na Seymiku Powiatu swego, zkąd *originem duxit*? Szlachectwo przysądzone miał; *supra scripto modo* powinien śię wywodźić. *Ibid §. Ktoby przez dekret.*

A kto śię *sine fraude* wywiodł, inkwietowany bydź nie ma. *Ibid.*

Ignobilitatem reconventionaliter zadać nikt nie może, aż śię wprzod *objicienti* sam wywiedźie. *Ibid. §. Komu.*

Ktoby, *deficiens in deductione nobilitatis suæ*, Szlachćicowi nienaganionemu, bez żadnych wywodow y dokumentu prawnego, zadał nieszlachectwo, a onby śię nietylko pokrewnemi, według prawa, ale y dyspozycyami wywiodł; *ad instantiam* ukrzywdzonego *pœnâ colli* karany bydź ma. *Ibid. §. Na koniec.*

Szlachćic *ignobilem* do herbu przyiąć, y za nim świadczyć, y za powinnego swego przyznawać, pod utraceniem swego własnego Szlachectwa, nie powinien. O co *forum* na Trybunale, *inter causas Officii*, *ad instantiam cujusvis.* Co śię ma rozumieć y na tych, ktorzy po Konstytucyi A. 1578. ważyli śię do herbu cudzego *privatim accedere*, y w cudze herby śię *intruserunt.* *Ibidem fol. 33. Tit. O wywodzeniu Szlachectwa.*

Szlachectwa nie mogą bydź dawane, ieno za zgodą wszystkich Stanow na Seymie, ktorym samym *cognitio* należy, ieżeli słusznie może kto do tego kleynotu bydź przypuszczony, albo nie? *A. 1641. f. 11. Tit. O Indygienatach y nobilitacyach.*

Według dawnych praw maią bydź konferowane. *Ibidem.*

W Woiewodztwach, *Kiiowskim*, *Bracławskim* y *Czerniechowskim*, z okazyi Xiąg Ziemskich y Grodzkich popalonych, Szlachectwa wywod taki: Atestacyą wźiąć trzeba od Dygnitarzow y Vrzędnikow Ziemskich, o zgubie Akt tamtego Woiewodztwa, za ktorą nie ma bydź nikt u Prawa necessytowany do pokazowania starych dyspozycyy. Ale przy atestacyi od Seymiku, na ktorym śię wywodźić kto będźie, y przyśięźe dwuch Szlachćicow *de linea paterna*, y drugich dwuch *de linea materna*, sam *insuper* na to przyśięże, iż miał dyspozycye w Aktach zgubionych. A potym na prawdźiwe iego Szlachectwo dedukcya ma bydź determinowana. A ktorzyby świadkowie dali *testimonium* nieszlachćicowi, a byliby o to *legitimè convicti*, własne Szlachectwo tracić maią. *A. 1654. fol. 9. tit. Securitas honorum.*

Potym po Szwedzkiey woynie, *in universum* sposob wywodzenia Szlachectwa postanowiono taki: Wszyscy Obywatele Woiewodztw y Ziem, ktorym podczas Szwedow Akta popalone są, ktoby tego potrzebował, gienealogią Domu y rodzaiu swego od dźiada począwszy *fideliter*, tak iako iest w rzeczy samey, zpisawszy, *cum manifestatione de combustis per hostem Actis*, w ktorych domu iego dyspozycye były, *& de amissis literis*, ktoremiby starożytność urodzenia swego *deducere* mogł, zaraz przy manifestacyi, *intra decursum trium annorum*, *ab actu præsentis Conventûs computando*, *per oblatam* do Grodu własnego podać ma. A ktoby zmyśloną w Księgi dał wpisać, chcąc śię wdźierać w prerogatywę stanu Szlacheckiego; wolno będźie każdemu do lat sześći y sześći mieśięcy, przećiwko takiey Gienealogii zanieść protestacyą, a ow *inquisitione* dowodźić powinien, że prawdźiwą domu swego podał gienealogią, y dwu *de linea paterna*, y drugich dwu *de linea materna* pokrewnych stawić, ktorzy na Seymiku świadectwo starożytności iego dawszy, na Trybunale rowno z nim poprzyśiąc będą powinni *realitatem* gienealogii iego. A czyia manifestacya z gienealogią przez lat sześć y sześć mieśięcy, *sine contradictione*, w księgach zostawać będźie; iuż po wyiśćiu czasu mianowanego żaden protestacyi zanośić, *& in dubium vocare* tey gienealogiy nie będźie mogł, ale iuż tak on, iako y Sukcesor iego, przy swoich gienealogii *cum duobus testibus de linea Paterna*, *& cum duobus aliis de linea Materna*, na Seymiku prezentowawszy śię, w Trybunale z temiż świadkami *realitatem* gienealogii swoiey poprzyśiąc powinien będźie. Tymże sposobem y ći, ktorzy śię z swoich Woiewodztw y Ziem do inszych wynieśli, *ad proprium Districtum*, z kądby śię wywodźić

wodźić powinni byli, ziechawszy, postąpić maią. Y *minorennes* przyszedszy do lat swoich, tymże sposobem *per omnia* postąpić, y gienealogie *cum manifestationibus* w grodach zanieść powinni będą. Ieźliby jednak Stryi, lubo ktory inszy Opiekun, imięniem ich zaniosł manifestacyą, y gienealogią ich podał do Ksiąg; tedy oni *ad annos debitæ ætatis* przyszedszy, *inhærendo manifestationi & oblationi illius genealogiæ*, manifestacyą swoię zanieść powinni będą. *A. 1658. fol. 23. tit. Securitas honorum.*

Szlachćicowi każdemu, ktoremuby, *post deductam* na Seymiku swoim *nobilitatem*, zadano *ignobilitatem*, wolno o to sprawę na początku Trybunału, *ex regestro speciali* Sobotnich spraw, prosekwować, *non obstante Partis adversæ resistentiâ*. Czego Trybunał bronić nie ma, y owszem takie sprawy *accelerare* y karać, ile gdyby iakiemi zarzucaniami, *sine iusta causa*, na starożytne familie porywano śię. *A. 1667. fol. 14. tit. Securitas* honoru Szlacheckiego.

Ta Konstytucya śćiągać śię ma y na przeszłych czasow obiekcye. *Ibid.*

Sprawy, *in obiectione Nobilitatis* w Trybunałach, aby nie wprzod były sądzone, aż *Deductio* na Seymiku Deputackim będźie wywiedźiona, nazaiutrz po odprawionym albo zerwanym tymże Seymiku. A ieźliby na Marszałku Seymik śię zerwał, tedy przećię nazaiutrz pod dyrekcyą pierwszego Woiewodztwa tamtego, albo Ziemie, Vrzędnika, ma bydź ta dedukcya wywodzona, y *fideliter* konnotowana, do Trybunału odesłana. *A. 1690. f. 16. Tit. Deductio Nobilitatis.*

Podeyrzani o Szlachectwo, nowych Miasteczek y wśi pod swemi tytułami fundować nie powinni, y Przywileiow na ich erygowanie Kancelarye, pieczętować onym nie maią, *sub confiscatione* takowych Miasteczek y wśi. *An. 1717. fol. 13. w Traktaćie Warszawskim.*

Do Szlachectwa y Indygienatow odtąd przyimowani bydź nie maią, ktorzyby tak w Koronie, iako y W. X. Lit. na Seymiku przedseymowym z tym śię nie odzywali, y przez Posłow Ziemskich za sobą instancyy nie mieli. *w Konstytucyach Litewskich A. 1676. fol. 23. tit. Nobilitacye.*

Szlachtę nową w Koronie y Wielk. X. Lit. ktorych śiła na przeszłym *A. 1676.* Seymie iakąś nieostrożnośćią, mimo zalecenie Krola I. M. y PP. Hetmanow obudwu narodow, *in volumen Legum* weszło, *in suspenso cum suis prærogativis* do przyszłego Seymu zostawiono. Tych zaś, ktorzy od Krola I. M. y PP. Hetmanow rekomendowani są, regiestr na Seymiki Krol I. M. przysłać ma. *A. 1677. f. 41. Tit. Deklaracya o nowey Szlachćie.*

Szlacheckie sprawy, ktore do Niemieckich Sądow przychodzą, Krol z Senatorami, przy sobie będącemi, ma sądźić. *A. 1550. fol. 7. §. Iż w Niemieckich sądźiech.*

Szlachta *in casibus, Statuto expressis*, na dobrach może bydź karana. *A. 1562. fol. 25. Tit. O karaniu.*

Szlachta zkładow przestrzegać nie powinna *A. 1565. fol. 91. Tit. Vstawa na zkłady. vid. Składy.*

Szlachćie na dźiedźicznych gruntach pożytki wszelakie, kruszce, sol, wolne bydź maią. *A. 1576. f. 255. §. Aby watpliwość.*

Idem iisdem verbis. Ibid. f. 277. §. Aby wątpliwość.

Szlachta, ktorzy dobra swoie przedawszy, w Mieśćiech mieszkaią y z lichwy żyią, woynę służyć maią, *sub confiscatione omnium bonorum suorum. A. 1578. fol. 335. Tit. O Szlachćie co zgołoćieli.*

Szlachćic Szlachćica gdyby *privatâ authoritate* gwałtem poimał, więźił, przepada *pœnam* 120. *marc.* y ma śiedźieć w wieży na dnie rok *pro pœna publica*, y znowu ma tyle troie śiedźieć, iako go długo w więźieniu trzymał, *sub pœna infamiæ*, y szkody powinien *refundere*, na ktore Aktor poprzyśięże, y rany, ieźliby miał iakie, według prawa zapłaćić. Co Sąd Ziemski ma *ex scrutinio cognoscere. A. 1588. f. 462. Tit. O poimaniu.*

Toż śię ma rozumieć o Starośćie, gdyby *sub prætextu Officii* kogo więźił, *excepto iure victo recenti crimine. Ibid.*

O eliberacyą Szlachćica więźionego, wolno każdemu iego powinnemu, albo Przyiaćielowi, także Panu o sługę, y słudze o Pana, pozywać na Roki Grodzkie *peremptoriè*. A Starosta powinien *decernere eliberationem, sub pœna bannitionis, citra quam-*

quamvis appellationem & prosecutionem tego, ktoryby dekretowi dosyć czynić nie chćiał. *Ibidem.*

Excipiuntur ludzy iawni złodźieie, albo zdraycy, ktorych wolno zawsze poimać. *Ibidem.*

Zaszła była protestacya Woiewodztw, *Kiiowskiego*, *Wołyńskiego* y *Bracławskiego*, przećiwko temu Prawu, ale na teraźnieyszym Seymie przyięły ie. *A. 1601. fol. 736. Tit. O więźieniu.*

Szlachćica *in Criminalibus* obwinionego, gdyby kto do więźienia Zamkowego oddać y instygować nań chćiał; takowego więźienia Vrząd Grodzki nie ma nikomu, *sub pœna centum marc.* bronić, *ad decisionem causæ; salvâ appellatione* na Trybunał bliższy. *Instigans* iednak ma go strzedz y żywnośćią opatrować. A gdyby *inculpatus* niesłusznie do więźienia, *per definitivam sententiam*, znalazł śię bydź podany; tedy onemu, nie z Vrzędem, ale z tym, ktoryby go obwinił, y do Vrzędu podał, *ratione præmissorum, in foro competenti patebit via. An. 1611. fol. 4. §. A iż w Zamkach.*

Szlachćic łożny w Mieśćie *excessivus*, przed Vrzędem Grodzkim, *tacto termino*, takimże postępkiem, iaki w Konstytucyi *A.* 1598. opisany iest, (*vid. supra Tit.* Mężoboystwo.) *etiam in civilibus causis* sprawować śię powinien, *salvâ appellatione* na Trybunał Piotrkowski, albo Lubelski, a W. X. Litewsk. na Wileński, y gdźie śię odprawuie, *inter causas conservatas, in duabus septimanis.* A taki obwiniony *civilitèr* Szlachćic łożny, albo *possessionatum Nobilem*, albo też *Civem*, *de parendo iudicato* stawić powinien, albo zastawę taką, ktoraby koresspondowała *damno*, u Vrzędu zostawić, albo ieżli z tego dwoyga nic nie uczynił, w więźieniu *ad decisionem causæ & satisfactionem iudicato* przez Vrząd ma bydź zatrzymany, *salvo Statuto Thorunensi, de violentia in Civitatibus per Nobilem illata. Ibidem §. Do tego iż w Mieśćiech.*

Szlachta y poddani ich od wszelakich ceł wolni. *vid. Tit. Cła. Myta.*

Szlacheccy poddani od targowego wolni, a ktoby ie od nich brał, przepada *centum marcas.* O co *forum* na Trybunale *inter causas Officii*, *salvo jure & Inventariis Lustratorum, & antiquis consuetudinibus Capitaneorum & Tenutariorum bonorum Regalium. A. 1613. f. 19. Tit. Targowe.*

Z Szlacheckich browarow, czopowe na przeszłym Seymie uchwalone, zniesiono, bo y przedtym dawane nie było. *Ibid. f. 12. Tit. Czopowe.*

Szlachta Xięstw *Oświećimskiego* y *Zatorskiego*, do wszelkich dostoieństw y Vrzędow w Woiewodztwie Krakowskim są *habiles. A. 1564. fol. 67. §. Naprzod.*

Szlachta w W. X. Lit. ktorzy śię Panom dla obrony zadali z dobrami swemi, ieźli chcą bydź wolni, *agant*, y prawa niech pokażą. *A. 1569. f. 195. §. Szlachta.*

Szlachćie *Bracławskiey* y poddanym ich wolno miody przaśne przedawać, komu chcą. *Ibid. f. 190. §. Szlachta.*

Szlachta y ich poddani od wszelakich ćiężarow y angaryi wolni. *Statutum Herburti. fol. 182. Tit. Fumalia. & fol. 284. Tit. Libertas. & sequ.*

Szlachta *Podlaska* angaryom Dźierzawcow podlegać nie ma. *A. 1588. fol. 479. Tit. Podnieśienie.*

Szlacheckie domy w *Winnicy* y *Bracławiu*, od Starostow w pokoiu zachowane bydź maią, *sub pœna quingentarum marc. fisco & Actori luenda.* O co *forum* Trybunał, *inter causas conservatas. A. 1611. f. 30. Tit. Domy.*

Szlachta Powiatu *Piltyńskiego* przy wolnośćiach y zwyczaiach dawnych, strony czynienia sprawiedliwośći miedzy sobą zachowani; ani im w niwczym Xiążęta Kurlandscy nie maią derogować. A od Sądow ich apelacye do Krola y Sądu iego, a nie gdźie indźiey iść maią, tak iako sprawy sądowe Inflantskie. *An. 1611. fol. 49. Tit. Powiat Piltyński.*

Ze *per errorem* weszło w Konstytucyą 1690. *Tit. Podymne*, słowo uymuiące *æqualitati*, mnieniąc mnieyszą szlachtę, tedy to słowo *in perpetuum* zniesiono; przyznaiąc, że *in æqualitate* mnieyszego ani większego niemasz. K. L. *A. 1699. fol. 69. Tit. Znieśienie słowa.*

Szlachectwo albo nobilitacya Sebastyana Necza. *A. 1601. f. 749.* Stanisława Lichtemberka. *Ibid. f. 751.*

Iaku-

Iakuba y Staniſława Grodźickich. *A. 1607. fol. 854.* Marka Felińſkiego. *Ibidem fol. 858.*

Xiędza Gabryela Prowancyuſza *aliàs* Władyſławſkiego. *A. 1609. f. 897.*

Dymitra Macedońſkiego. *A. 1613. fol. 30.* Eliaſza Iuſzkowſkiego. *Ibid. fol. 34.* Staniſława Przytyckiego. *Ibid.* Iana Roſzkowſkiego. *Ibid. fol. 36.* Iana Krynickiego, Iana Węgiera. *Ibid.*

Maxima Wołka. *A. 1616. f. 50.* Stefana Ognickiego. *Ibid.*

Andrzeia Czarneckiego. *A. 1618. f. 8.*

Iana Czaplińſkiego. *A. 1638. f. 55.* Konſtantego Wołka. Adama Wierzchowſkiego. Sebaſtyana Dąbrowſkiego. Walentego Raroga. *Ibid.*

Semena Zabuſkiego. Iąſka Iaſnoborſkiego. Iwana Gamże. *A. 1649. f. 12.*

Dymitra Margiewica. Woyćiecha Gorſkiego. Iwana Doroſzeńka. *An. 1650. fol. 8.* N. Kreſy. *A. 1652. f. 30.*

Ze Szlachectwo pewnym żołnierzom na expedycyi Moſkiewſkiey, za zaleceniem PP. Hetmanow konferował Krol, wzpominaią. *A. 1611. fol. 1. Tit. Poparćie woyny.*

Szlachectwo Kadłubowſkich, w Powiećie Brańſkim, *declaratur*, y z dobrami ſwemi Kadłubowſką do Ziemie Bielſkiey, a do Iurysdykcyi Grodzkiey Brańſkiey *incorporantur. A. 1654 f. 18.*

Szlachectwo albo nobilitacya Mikołaia Hadźiewica. *Ibid. fol. 20.* Iana Warteryſzowica. *Ibidem.*

Grzegorza Barkmana. *A. 1658. f. 51.* Iana Turoſzowica. *Ibid. fol. 53.* Potomkow niegdy Kaſpra Kaſprzyckiego. *Ibid. f. 54.* Michała Iana Złotorowicza. Grzegorza Szefarowicza. Michała Michałowicza. Stefana Bokuſza. Mikołaia Groſzykowſkiego. Mikołaia Szuniewſkiego. Gabryela Dabiże. Michała Pawlickiego. *Ibid.* Andrzeia Zalſkiego. *Ibid. f. 55.*

Szlach. Pawła Tetery *declaratur. A. 1659. f. 48. Reaſſumitur A. 1661. f. 20.*

Szlachectwo albo nobilitacya Teodozego Tomkiewicza. *A. 1654. f. 48.* Ierzego Papary. Krzyſztofa Peretyatkowicza. *Ibid.* Kozakow Zaporoſkich, z każdego Pułku nobilitować obiecano, ktorychkolwiek Hetman Zaporoſki tego Kleynotu godnych prezentować będźie. *Ib. vid. Tit.* Woyſko Zaporoſkie.

Na Szlachectwo Kozakow Zaporoſkich Przywileie, wedle Komiſyi Hadyackiey y regieſtru od Hetmana Zaporoſkiego, z Kancelaryi Koronney wydane, aprobowano. Ktory regieſtr do Metryki ma bydź *in decurſu dimidii anni* podany. *An. 1659. fol. 55.*

Szlachectwo albo nobilitacya Ierzego Chmielnickiego. *Ibid. f. 57.* Tomaſza Noſaca Oboźnego Zaporoſkiego. *Ibid.* Szlachectwo Stefana, Seweryna, Teodora, Stefana, Sulimow, braći miedzy ſobą rodzonych y ſtryiecznych, *declaratur. Ibidem.* Szlachectwo albo nobilitacya Samuela Zarudnego Sędźiego woyſk Zaporoſkich. *Ibid.* Szlachectwo Hrehorego Leśnickiego. *Ib. fol. 58.* Waśiła Złotareńka Złotarzewſkiego. *Ibid.* Na Szlachecki tytuł drugi Wiernoſław, Przywiley dany Vr. Prokopowi Wereſzczacze Komornikowi granicznemu Czerniechowſkiemu ztwierdzono. *Ibid. Tit. Danina Kamionki.*

Szlachectwo albo nobilitacya Iana Kowalewſkiego. Haraſma y braći iego Kapłońſkich. Iwana Bohatyrowicza. Iana y Teodora Czekałowſkich, Iana Rudnickiego. Hawryła Liſowca. Kalina Sokołowſkiego. Dymitra Słoninki. Iakima Samczeńka. Mateuſza Papkiewicza. Hawryła Porywaia. Zacharyaſza Surty. Iakuba y Iana Pekulickich. Bazylego y Kiryła Iſkrzyckich. Kiryła Andryiowicza. *Ibid. fol. 59.* Andrzeia Romaneńka. Waśiła Mitczeńka. Iana Mazarakiego. Oſtafa Feckowicza. Maxyma Bułyhy. Krzyſztofa Wartereſzowica Słoniewſkiego. Tymoſza Cićiury. *Ibid. f. 60.* Bazylego Woytkiewicza. Bohdana Kaleniczeńka. Stefana Derzeniewſkiego. *Ibid.* Dyoniżego y Andrzeia Muraſzkow. *Ibid. f. 16.* Korneliuſza y Eudoxego Draniewſkich. *Ibid.*

Szlachectwo Vr. Mikołaia, Staniſława y Pawła, Szydłowſkich *declaratur. A. 1662. f 38.* Także Vr. Filipa Ząmbrzyckiego. Także Vrodz. Mikołaia y Staniſława Dambrowſkich. *Ibid. f. 39.* Szlachectwo albo nobilitacya Ierzego y Andrzeia Pipanow. Staniſława Piotrkowczyka. *Ibid.* Zacharyaſza Budzanowſkiego. Bogumiła Zyſzkowſkiego. N. Pilawſkiego. Iana Szeleyka. Iakuba y Iana Moruńſkich braći ſtry-

ſtryiecznych. Eliaſza Albanuſa Rogożińſkiego. Konſtantego Zbickiego. Iana Donata. Ierzego Barbowſkiego. Andrzeia Fagieraſza. Iana Pola. Michała Łazarowicza. Stanisława Tozyckiego. Piotra Maſzewica. Iakuba Wegnera. Staniſława Meſzeka. Mikołaia Szydłowſkiego. Iana Kierekieſza. Maćieia Vtratowſkiego. Iakuba Hamuleckiego. Gabryela Walnickiego. Tomaſza Pilawſkiego. Konſtantego Kokieia. Stefana Czerkaſa. Iakuba Brzeźickiego. Iana Dorſzta. Iana Butwila. Alexandra Ianuſzowica. Iana Staniſława Łukawſkiego. Iana Zubrzyckiego. Iozyuſza Binbińka. N.Borka. Tomaſza Makowſkiego. Ierzego Rawę. Andrzeia Hinneſa. N.Bazalſkiego. Iana Hofmana, Zelingiera. Mikołaia Pełkina. Waxana Hofmana. Iana Bretyſa. Zacharyaſza Weyda. Ierzego Kleyna. Wawrzyńca Delpacego. *Ibid.* (*ale potym za Indygienę przyięto go, iako y brata iego. An. 1667. fol. 24. quod vid. Tit. Indygienaty.*) Michała Cerkieſa y Synow iego, Konſtantego, Kaźimierza y Iozefa. Michała Watowſkiego. Baubonabika Perſa. Samuela Iaſzowica. *Ibid. f. 41.* Iakuba Magniśika. Grzegorza Piotrkowſkiego. Kaźimierza Bazalſkiego. Iana Guldyna. *Ibid. f. 42.* Iana Michała Koſzowica. Mikołaia *de Biie. Ibid. fol. 43.* Wilhelma Klata. Iana Linkauſa. Iana Delarego. Marćina Henkiela. *Ibid. f. 22.*

Na Szlachectwo Przywiley, od Krola Zygmunta III. niegdy Ierzemu Bidermanowi y potomkom iego dany, aprobowano. *A. 1667. fol. 35.* Szlachectwo Teodora, Iana, y Piotra Wierzbow *declaratur. Ibid. f. 37.* Także Szlachectwo Woyćiecha y Mikołaia Będźińſkich, *ſine quavis ante & poſt primævæ Nobilitatis deductione & probatione*, y że *objecta ignobilitas* Oycu ich nie ma im ſzkodźić, ani potomkom ich. *Ib. fol. 69.*

Szlachectwo albo nobilitacya Vr. Stefana Hankiewicza Sekretarza y Piſarza I. K. M. Dekretowego Wołynſkiego. *A. 1673. fol. 34.* Vr. Andrzeia Baira I. K. M. Sekretarza y Piſarza ſtarſzego Skarbu Koronnego, *Ibid.* Antoniego Noſadyniego. *Ibid. fol. 36.* Stanisława Zaborowſkiego. Iana Zyczyńſkiego. Bernarda Tretera. Franćiſzka Zydkiewicza. Balcera Herberſkiego. Kaźimierza Iankowſkiego. Zygmunta Darowſkiego. Stefana Horodyſzczana. *Ibid.* Asferuſa Heydopoll. Wrzoſpolſkiego. *Ibid. fol. 37.* Alexandra Heynka. Iuſtuſa *de Diubell.* Iana Izbranta. Tomaſza Korydy, Konradzkiego. Henryka Henrykowſkiego. Iana Szylinga, Euſtachiego Franćiſzka Czerniewica. Ambrożego Zaręby. Ierzego Hermana Szwarca. Iana Grafa. *Ibid. na dwu mieyſcach.* Andrzeia y Balcera Elertow. *Ibid. na dwu mieyſcach.* Baltazara Porycza. *Ibid. fol. 37. & 38. także na dwu mieyſcach.* Stanisława Bielickiego. *Ibid. także na dwu mieyſcach.* Woyćiecha Kumernickiego. *Ibid. także na dwu mieyſcach.* Kaźimierza Zairſkiego tłumacza Koronnego. Staniſława Dźiantymirſkiego. *Ib.* Iana Franćiſzka Woynowicza *ſeu* Woynowſkiego. *Ib. f. 36. & 39.* Iana Reynholta, y Erneſta *Grewińkofow-Swirinhauſen* nazwanych. *Ibid. fol. 30.* Dymitra Dymitraſzka Raycy, y Synowca iego Marka Raycy. Stefana, Waśiła, Fedora, Anaſtazego, Dymitra, Iwana Kuneckich. Ichnata Szułka Dumieńſkiego. *Ibid.* Zacharyaſza Zadykowicza. *Ibidem fol. 40.* Pantaleona y Grzegorza Krynickich. Krzyſztofa Treygi. *Ibid.* Szlachectwa na teraźnieyſzym Seymie pozwolone, że tylko oſobom wiary S. Katolickiey Rzymſkiey ſłużyć maią, deklarowano. *Ibidem.* Szlachectwo albo nobilitacya Maćieia Stancella. *Ibid. fol. 14.* Andrzeia Olſztera. Władyſława Aſmana. Andrzeia Falka. Andrzeia Ragała. Iozefa Policyaniego. Antoniego Lacyozego. Floryana Szlagiera. Iakuba Ambrocha. Daniela Karkowſkiego. Giedeona Bielewſkiego. Franćiſzka Plaſkowſkiego. Szymona Zawiſtowſkiego. N.Kurowicza. Iana Werwicza. Iana Małkowſkiego. Iana Kułakiewicza. Staniſława Płoniakiewicza. Mikołaia Płaſzczyńſkiego. Iana Sakiewicza. Marćina Bernica. Staniſława Szeynowſkiego. *Ibid.* Szlachectwo Wawrzyńca, y Maćieia Wodźickich, *non obſtante lege de novis Nobilibus. A. 1676. f. 59.* Szlachectwo Waleryana, y Sebaſtyana z Kolczyc Kolczyckich, z dedukcyi urodzenia ich Szlacheckiego, na Seymiku Wiśnińſkim uczynioney, *declaratur. Ibid.* (Waleryana potym *incapacem* deklarowano. *quod vide infra.*) Także Szlachectwo Iana, Mikołaia, Iana, Ierzego, Samuela Chwałkowſkich braći. Y Kaſpra Zembrzuſkiego. Y Sebaſtyana Gilbaſzewſkiego. Y Sebaſtyana Szwaryſzowſkiego. *Ibid. fol. 60.* Szlachectwo albo nobilitacya Stefana Neſtorowicza Kraſowſkiego. Ierzego y Kon-

ſtan-

ſtantego Kotonich. *Ibid.* Mikołaia Szulca. *Ibid. fol. 61.* Adama Szuberta. Iana Grechſa. Iana Samuela Chrzanowſkiego. (*& fol. 40. Tit. Gratitudo*) Andrzeia Ginthera. Nataniela Ermelera. Gierarda Filipſona. Michała Montawy. Dominika Blaiſena Sadowia. Andrzeia Suſłowicza. (Fryderyka von *Lenchenfeld*, ale potym *incapacem* deklarowano, *quod vide infra*) Bohdana Seferowicza. Bohdana y Perſedona Gurdźiow. Staniſława Franćiſzka Malinowſkiego. Iana Bieńkowſkiego. Bern. Krzyſztofa Bernackiego. Teod. Alexandra Maſkiewicza. Andrzeia Chodźickiego. Andrzeia Duńſkiego. Woyćiecha Grąntkowſkiego. Staniſława Kobielſkiego. Woyćiecha Braurſkiego. Staniſława Czernieckiego. Ierzego Krzyſztofowicza. Tobiaſza Mańczukowſkiego. Staniſława Kochowicza. Ierzego Kokarackiego. Krzyſztofa Rafalſkiego. N. Lenartowicza. Vrbana Czechowicza. Maćieia Gumińſkiego. Staniſława Dąbrowſkiego. Pawła Lebedowicza. Karola Zabrzeſkiego. Maćieia Mazowieckiego, Daniela Odorſkiego. Iana Łukaſzowſkiego. Iakuba y Kaſpra Kulikowſkich. Grzegorza Iana Bogdańſkiego. Staniſława Kleynpolta Małopolſkiego. *Ibid. fol. 62.* Andrzeia Waśniowſkiego. *Ibid.* Szlachectwo Marćina Pokaſzewſkiego. Tomaſza y Adryana Kozłowſkich. Alexandra Zurakowſkiego. Piotra, y Staniſława Iacka Ochockich. *declaratur. Ibid.* Także Iakuba Hyronima, Maćieia, Iana, y Stefana Kośińſkich, *Ibid. fol. 63.* Szlachectwo albo nobilitacya Łukaſza Staniſława Vſarzewſkiego. *Ibidem.* Maćieia y Szymona Treterow. *Ibid. fol. 64.* (Iakuba Remera, ale potym *incapacem* deklarowano. *quod vid. infra.*) Michała y Iana Kondaratow. Ierzego y Mirona Hizden. Andrzeia y Iana Wolfow. Kiryaka Papary. Atanazego y Bazylego Wołczyńſkich. Remigiana Suſzyckiego. Bazylego Turkuła. (Gabryela y Bazylego Łukawieckich, ale potym *incapaces* deklarowano, *quod vide infra.*) Ierzego Barbowſkiego. Konſtantego Karabatakiego. Bazylego Kupary. Bazylego Poponca. Ierzego Płonczyka. Hrehorego z Don Zakalicza, y Syna iego Alexandra. Euſtachiego Hohola. N. Nakaźnego. Semena Korſuka. Mirona Łukieceyka. Andrzeia Zieleniecкiego. Bazylego Iwanenka Hrycaka Bernaſzowſkiego. Iacka Ozaryńſkiego. Stefana Bachryńſkiego. Piotra Kałkuły. Koſtyna Haſanenka. Apoſtoła Iaśienowſkiego. *Ibid.* Alexandra Bałabana. *Ibidem fol. 65.* Eraſma Andrzeia Okulicza. *Ibid. f. 23.* N. Holſta. Iakuba Tropa. N. Razmy. Szlachtę nową, tych wſzyſtkich, ktorzy mimo Krolewſkie, y PP. Hetmanow zalecenie, do Kleynotu Szlachectwa Polſkiego, y Wielk. X. Litewſk. ſą przypuſzczeni, *cum eorum prærogativis*, *in ſuſpenſo* do przyſzłego Seymu zoſtawiono; tych zaś, ktorzy zalecenie mieli, Krol I. M. na Seymiki przyśle regieſtr. *A. 1677. f. 41. Tit. Declaracya o nowey Szlachćie.*

Fryderyka von *Lenchenfeld*, Gabryela y Bazylego *Łukawieckich*, Iakuba *Remera*, Waleryana *Kulczyckiego*, *pro incapacibus tituli & prærogativæ nobilitaris* deklarowano, y żeby tey prerogatywy y tytułu zażywać nie ważyli śię, *ſub pœna Infamiæ & confiſcationibus bonorum*, *ad cuiusvis inſtantiam*, w Trybunale Koronnym *decernenda*, zakazano. Sebaſtyan iednak *Kulczycki* woynę traktuiący *conſervatur. A. 1678. fol. 41. tit. Deklaracya o nowey Szlachćie.*

W Konſtytucyi *Libertationis* Dworku w Warſzawie Vr. Marćina *Choynackiego*, *abuſus nobilitatis* w Przodkach iego znieśiono. *Ibid. fol. 43. tit. Reaſſumptio* Libertacyi Dworku, y Deklaracya Vr. Choynackiego.

Szlachectwo Vr. Iana Dyonizego *Romanowicza Vice* Inſtygatora W. X. Lit. *declaratur. Ibid. fol. 13.* Także Szlachectwo X. Teodora *Wieliczki & prolis* iego *legitimæ* Alexandra y Konſtantego z Zofią Tołoczkowną zpłodzonych. *Ib.* Także Szlachectwo Michała, Daniela y Bazylego *Filipowiczow. Ibid. fol. 20.*

Co za kara na Prokuratorow, albo Patronow ſpraw, oſobliwie w Trybunale Koronnym, ktorzy Szlachtę ośiadłą, do regieſtrow nienależytych nieſłuſznie poćiągaią, y Pryncypałom ſwoim do tego rady dodawaią? *vid. Tit. Prokurator.*

Szlachectwo Franćiſzka *Podolſkiego* z bratem rodzonym. *N. Pſzczelińſkiego. N. Poſtela.* Mikołaia *Ochockiego.* Andrzeia *Kęśickiego* z bratem rodzonym. Iana *Berenſa* y z bratem rodzonym. Franćiſzka *Gruſzewica.* Ludwika de *Orgewal.* Tak iednak, aby każdy z nich wiarę S. Katolicką Rzymſką, ktory nie ieſt w tey wierze, przyiął. *Salvis Legibus & Statutis Regni de Scartabellis. A. 1683. f. 19.*

Szlachectwa *abuſum* z Vr. Andrzeia *Nakielſkiego*, ponieważ *deduxit originem ſuam*, znieśiono. *Ibid.*

Szlachta, ktorzy Indygienaty, Nobilitacye, y Deklaracye od Seymu *A.* 1653. otrzymali, aby każdy od osoby, po koni trzy, na trzy Kampanie, *â prima Augusti* R. 1685. stawił; ći iednak, ktorzy *sanguine meruerunt*, do tego poćiągani bydź nie maią; ani ći, ktorzy znaczną sumą przećiwko nieprzyiaćielowi Krzyża S. Rzeczyposp. przysłużyli się; y ći żołnierze, ktorzy w woyskach y Regimentach zostaią, do tego *non obligantur.* Iako też: sukcesorowie Gerharda von *Probechen*, Natanaela *Schmieden*, Iana *Wahla*, Abrahama von *Gebema*, Henryka y Karola *Schwartzwaldow*, *Kelmerow*, Synow Ioachyma *Pastoryusza*, *Ehlerow*, Frančiszka *Gratty*, Stefana *Hankiewicza* Pisarza Dekretowego Kor. Iana Mikołaia, Iana Ierzego, y Samuela *Chełchowskich*, Grzegorza *Berkmana*, Tomasza y Adryana *Kozłowskich*, Mikołaia *Szulca* Metrykanta Kor. Iana Iakuba *Goustous*, y Syna Karola *Zabrzeskiego*. *A. 1685. f. 9. Tit. Subsidium.*

Do Szlacheckiego Stanu prerogatywy przypuszczono: Iakuba *Korcza*, Krzysztofa *Wieniawskiego*, Andrzeia *Dobroskiego*, Pawła a *Lauden Lodorowskiego*, Iana *Karońskiego*, Woyćiecha *Szczepkowskiego*, Sebastyana *Iurkiewicza*, Stanisława *Chrośćińskiego*, Iana *Krupskiego*, Teodora *Łomińskiego*, Iana *Sliwickiego*, Łukasza *Pawłowskiego*, Alexandra *Wroblickiego*, Iakuba *Szydłowskiego*, Ionaka *Froneckiego*, N. *Benoe*, Frydryka *Lirechenfelta*, Michała *Perotta*, y Stanisława *Pillego*, (*) *cum eorum prole*, tak iednak, aby ći wszyscy *nemine excepto*, *in puncto* przyięćia *Fidei Sanctæ Romano Catholicæ* y innym wszystkim kondycyom w Konstytucyach R. 1683. wyrażonym, na przyszłym Seymie dosyć uczynili. *An. 1685. fol. 21. Tit. Nobilitacye.*

(*) A że w pisaniu nazwiska Vr. Stanisława *Pillego* stał się mankament, że miasto *Pillego*, wydrukowano *Piniego*, żeby przez to wątpliwośći w prerogatywie Szlacheckiey Vr. Pilli nie poniosł, *cautum. A. 1690. f. 9. Tit. Reasumptio.*

Z Vr. Krzysztofa *Pereryatkowica*, Iana y Iędrzeia *Szpynkow*, *abusum Nobilitatis* znieśiono. *A. 1690. f. 9. Tit. Reasumptio* Konstytucyi 1685.

Vr. Maćiey *Kleszczyński*, Ian *Krupski*, Teodor *Łomiński* (ktoremu żadne *in contrarium Iudicatum* szkodźić nie ma) N. *Kasprzycki*, Ierzy *Papara*, y Syn iego Ian *Papara* z bratem *ab onere subsidii* Vsarskiey milicyi, Konstytucyą 1685. *impositi*, uwolnieni, y ći ktorzy w tey przeszłey Konstytucyi, *vel Diplomate*, są excypowani, a tacy tylko maią bydź przypozwani na Trybunał Skarbowy, ktorzy *non satisfecerunt* obligacyi, y ktorzy kwitu od W. Marszałka Nadwornego Kor. (Hyronima *Lubomirskiego*) *de præstita satisfactione* nie maią. *A. 1690. fol. 9. Tit.* Reassumptio *Konstytucyi.*

Honor względem Indygienatu, przez Konstytucyą *A.* 1683. przyznanego Oycu Vr. Karola Maximiliana Sędźiego Ziemskiego Podolskiego, Ludwika Kapitana I. K. M. Marćina Chorążego Latyczewskiego, *Kruzerow*, obiaśniono; *pro veris Indigenis & Nobilibus, cum eorum Successoribus*, deklarowano. *A. 1726. fol. 59. Tit. Obiaśnienie Honoru Vr. Kruzerow.*

Nobilitacya Vr. Iana *Renarda* Pułkownika Gwardyi I. K. M. *A. 1726. fol. 58. Tit. Nobilitacya.*

Nobilitacya Vr. Antoniego *Bekierskiego* Oboźnego Polnego Kor. *cum prole utriusque sexûs*, *A. 1726. f. 58. Tit. Nobilitacya.*

Nobilitacya albo Szlachectwo Vr. Iana *Haliskiego* Pułkownika, Frančiszka *Chmielowskiego* Oberszt-Leitnanta, Michała Pułkownika, y Sukcesorow, Każimierza Rotmistrza *Garbowieckich*, Iozefa y Iędrzeia *Gężikowiczow-Giezyckich*, Stanisława y Mikołaia *Siemnińskich*; tudźież Vr. Sebastyana *Rybczyńskiego* Pisarza Dekretowego Koron. y Andrzeia *Cichockiego*, Metrykanta Kor. z Potomstwem ich, *utriusque sexûs. A. 1726. f. 62. Tit. Indygienaty y Nobilitacye.*

Z Vr. Iakuba *Gostkowskiego* Maiora, Antoniego, Iozefa, y Woyćiecha Braći iego rodzonych, Herbu *Gozdawa*, *abusum nobilitatis* znieśiono, y onych do prerogatyw Stanu Szlacheckiego, przywrocono. *A. 1726. fol. 62. Tit. Indygienaty y Nobilitacye.*

Szlacheckich Dworow w Miastach Libertacye. *v. tit. Miasta.*

Szlacheckie domy w Komisyi Lemburskiego y Bytowskiego Powiatow, *cum bonis eorundem* opisane są. *sub tit. Komisye.*

Szlacheckie Dobra, y ich *immunitas. v. tit. Zołnierz.*

O In-

O Indygienatach. *v. tit. Indygienaty.*

Szlachćica, gdyby w karczmie Kmieć ubił. *v. tit. Mężoboystwo.*

Szlachta w W. X. Lit. ktorzy dobra od Tatarow sobie pokupili, na służbę do obozu z tychże *obstringuntur. v. tit. Tatarowie.*

Szlacheckich ran taxa. *v. tit. Rany.*

Szlachćic gołotę występnego, *sub Interregno*, stawić do Sądu powinien. *v. tit. Sprawy.*

Szlachectwo Wieleb. Mikołaia, y Frańćiszka Zalazowskich *declaratur. vid. Tit. Przywiley.*

SŁUGA.

SŁugi *plebeium* nie ma nikt przyimować, bez atestacyi odstania od Pana pierwszego, *sub pœna 14. marc. in Iudicio Terrestri, in instanti, toties quoties persolvenda*, gdyby u niego był aresztowan, albo znaleźion, *& nihilominus profugum illum extradere tenebitur. A. 1578. fol. 334. tit. O sługi.*

Podwiższona o to wina na sto grzywien, a *forum in Officio Castrensi competenti. A. 1596. fol. 684. tit. O sługach zbiegłych* plebejis.

Cavetur, że *ad instantiam cuiusvis laboriosi, cum assistentia Domini, in foro competenti*, ma bydź dochodzony. *A. 1616. fol. 29. tit. O hultaiach.*

W Exceptach Mazowieckich *forum* także Grod, y wina sto grzywien, *cum refusione damnorum. A. 1577. fol. 314. tit. Rękoiemstwo.*

Na expedycyą pospolitego ruszenia przećiwko Turkom, obostrzono było lepiey Konstytucye pomienione 1578. & 1596. że każdy, ktoryby hayduka, albo iakiegokolwiek czeladnika *plebeiæ conditionis* rozmowił y przyiął, *ipso facto, pœnæ ducentarum marc.* ma *succumbere.* A czeladnik taki na gardle ma bydź karany, bądź w ciągnieniu przy Kasztelańskim Sądźie w Powiećie, bądź w oboźie przyśćigniony. *A. 1621. fol. 8. §. De plebeiis.*

Sługa Szlachćic nie może od Pana odstawać, *sub pœna capitis & infamiæ*, ktory pod trzećiemi wićiami przystał. *A. 1621. fol. 8. §. Sługa żaden.*

Servi sex septimanis ante bellum, veniam abeundi petant. Herburt. fol. 435.

O sługach żołnierzkich, ktorzy swawolnie od Panow odieżdżaią, stare Prawo zachowano. *A. 1590. fol. 571. tit. Słudzy.*

Ale znieśiono było tę Konstytucyą. *A. 1591. fol. 618. tit. Znieśienie niektorych Konstytucyy.*

Tych, ktorzy bez listow świadecznych Hetmana, albo Pułkownikow, Rotmistrzow, Porucznikow, z woyska Pruskiego y Litewskiego poućiekali, nikt przyimować nie ma, y owszem łapać y do Grodow pobliższych, albo do Woyska odsyłać ich maią. A ktoby ich imać y wydawać *requisitus* nie dopuśćił, *pœnâ quingentarum marc.* w Grodźie na Kwerelach, *sine appellatione*, ma bydź karany. *A. 1628. tit. O zbiegach.*

Decem postea datæ sunt hebdomadæ. Idem ibidem.

Reasumuiąc o sługach zbiegłych Statuta y Konstytucye wszystkie dawnieysze, postanowiono, aby czeladźi towarzyskiey nie wolno było bez listu odprawnego od Pana odchodźić. *v. tit. Hultaie. A. 1678.*

Wolno iednak słudze odstać od Pana swego, gdy swego czasu dosłuży, *sine quovis impedimento* Pana, ktoremu służył. A ieżliby go Pan odprawić, albo listu dać nie chćiał; wolno mu wźiąć list wyświadczony od Sądu Ziemskiego, albo Grodzkiego onegoż Powiatu; *secùs* o rodźicu, ktory nigdźie indźiey listu nabywać nie ma, tylko u Pana swego. *A. 1678. fol. 334. tit. O słudze.*

Sługę, iawnego złodźieia albo zdraycę, wolno zawsze imać. *A. 1588. fol. 462. tit. O poimaniu y więźieniu Szlachćica.*

Za co nikt nie podpada pod winy, ktore są opisane *Constitutione A. 1588. (v. tit. Szlachćic)* o poimaniu y więźieniu Szlachćica. *Ibid. fol. 705. tit. O sługach.*

W Woiewodztwach, *Kiiowskim, Wołyńskim, Bracławskim*, o sługi zbiegłe y dworną czeladź, ktoby ich trzymał, w Grodźie *ad instantiam iniuriati, in quatuor septimanis* ieźli oczywiśćie, a ieźli zaocznie to *in sex, peremptoriè* sprawować się trzeba, przez się, lub umocowanego swego w Ziemie Wołyńskiey ośiadłego, *non obstante Statuto Volhyn.* A ieźliby Strona pozwana od tego czasu, iako iest pozwana *negaret*, że takowych zbiegow u śiebie nie ma, przyśiąc ma na to. *Alias* Strona powodowa na szkody swoie, iako ie oszacuie sobie, przyśięże, y Starosta exeku-

cyą z ruſzeniem Powiatu, za dwie niedźiele ſtronie ukrzywdzoney uczynić ma, *ſub pœnis in Statuto deſcriptis.* A w Mieśćiech o takowe zbiegi Woytowie *ex officii ſui munere*, powinni nieodwłoczną ſprawiedliwość Szlachćie czynić, *ſub pœna centum marc.* O co *forum* w Grodźie *peremptoriè*, y exekucyą Staroſta tameczny zaraz czynić ma. A ieźliby Staroſta ktory, o takowe zbiegi winny był; wolno ukrzywdzonemu w inſzym Grodźie naybliżſzym onego Woiewodztwa czynić z nym *peremptoriè*, według tey Konſtytucyi. A ten Sąd Grodzki powinien będźie na dobrach Starośćinych exekucyą tymże ſpoſobem czynić, *ſub privatione Officii. A. 1578. fol. 337. tit. O ſługach.*

Znowu na drugim mieyſcu o tymże. *v. tit. Sprawiedliwość.*

Sługa Szlachecki pozwać może Szlachćica o Pana ſwego więźionego, *privatâ authoritate. v. tit. Szlachćic.*

Służebnych ludźi w Staroſtwach Vkrainnych rewizya. *vid. tit. Rewizya.*

S O L.

Herburt. fol. 427. t. Sal ſolito pretio vendatur ejusque copia.

SOlą Krol wſzyſtkie Państwa powinien opatrować. *A. 1550. fol. 4. §. Soli doſtatkiem.*

Soli Zamorzkiey wolno wźiąć beczkę dla czeladźi, na ſzkutę ze Gdańſka idącą. *Ibid. fol. 6. §. Aczkolwiek.*

In defectu Ruſkiey, wolno zamorzką Szlachćie, na wſzelaką potrzebę, kupować. *A. 1562. fol. 29. tit. O ſoli.*

Y Pruſką ſol *in defectu* Ruſkiey, Szlachćie Wielkopolſkiey, ktorzy z Bydgośći ſoli Ruſkiey używaią, pozwolono na zkładźie Bydgośćkim kupować. Beczkę po złotemu, a to do przyſzłego Seymu. W Mazowſzu zaś Obywatelom Ziem Ciechanowſkiey, Rożańſkiey, Wiſkiey, Łomżyńſkiey, Nurſkiey, y Powiatow Przaſnyſkiego, Makowſkiego, Oſtrołęckiego, Zembrowſkiego, Wąſoſkiego, Koleńſkiego, Mławſkiego, Szreńſkiego, od zkładow Ruſkiey y Krakowſkiey ſoli odległym, pozwolono ią ſamym ſobie ze Gdańſka, Krolewca y innych Miaſt Pruſkich, drogami zwyczaynemi y poſtanowionemi do przyſzłego także Seymu woźić, y oney ku potrzebie ſwey używać, z tą kondycyą: żeby od każdey beczki po ſześći groſzy dawali. *A. 1565. f. 105. Tit. Sol Pruſka.*

Soli zamorzkiey, *alias* gradowey, albo krupiaſtey, ze Gdańſka woźić nie ma nikt bronić Obywatelom Koronnym, *in defectu* ſoli Ruſkiey, *ſub pœna confiſcationis bonorum, poſt curiam vindicanda, & per medium fiſco Regio, ac Theſauro Regni pro milite dividenda.* A ieźliby *impoſſeſſionatus* ważył śię bronić iey woźić; *pœnâ peculatûs* ma bydź karany. *A. 1565. f. 131. Tit. O ſoli.*

Reaſſumuntur ſuperiora o niebronieniu ſoli gradowey. *An. 1569. fol. 189. §. Soli Ruſkiey.*

Znowu *reaſſumuntur* Woiewodztwom Kuiawſkim y Nieſzawie, deklaruiąc: że *etiam quorumvis mandatorum & literarum intuitu* zabraniać nikt nie ma ſoli gradowey, *in defectu* Ruſkiey na zkładźie Dybowſkim, *ſub pœna quingentarum marc. polon. in Officio Caſtrenſi, etiam extra Palatinatum & Diſtrictum, peremptoriè, ſine appellatione, vindicanda. A. 1616. f. 32. Tit. O ſoli w Woiewodztwach Kuiawſkich.*

Reaſumowano pomienioną Konſtyt. 1616. tychże Woiewodztw Kuiawſkich Szlachćie y Miaſtom, także y Woiewodztwom Wielkopolſkim. A Toruńczanie zabraniać takiey ſoli, *& tranſitum impedire*, ani mandatow, ani liſtow Krolewſkich *prætextu* (ktore *nullitatis cenſeri debent*) nie maią, *ſub pœna mille marc. polon. ad inſtantiam cujusvis, in foro*, podług tychże reaſumowanych praw, *repetenda. A. 1623. fol. 12. Tit. O ſoli zamorzkiey.*

De non admittendo ſale externo. Herburt. fol. 424. & ſequ.

Do Xięſtwa *Mazowieckiego* aby ſol gradowa nie była wożona, Staroſtowie mieyſc Pruſom przyległych przeſtrzegać maią. A gdźieby naleźiona była, ma bydź utopiona, y ten, u ktorego naleźiona będźie, winą czternaſtu grzywien ma bydź karan. W domach iednak Szlacheckich nie ma bydź ſzukana, gdy iey iawnie nie używaią. *Except. Mazov. A. 1576. f. 312. Tit. O ſoli zamorzkiey.*

Łomżyńſkiemu, Wiſkiemu y *Rożańſkiemu*, Powiatom, ponieważ nowe zkłady ſoli Krakowſkiey poſtanowiono; nie wolno gradowey ſoli kupować, *ſub pœna 14. marc. in Officio Caſtrenſi peremptoriè repetenda.* Czego Staroſtowie przeſtrzegać powinni, y

o to

o to do Grodu, *ad inſtantiam Inſtigatoris*, za delacyą Piſarzow, albo komu oni poruczą, czynić. *A. 1589. fol. 521. tit. Solne zkłady.*

Potym poſtanowiono: że niewolno żadnym ſpoſobem ſoli Zamorzkiey do Korony wprowadzać, pod utraceniem ſoli. Oprocz, gdy kto na ſzkutę dla fliſow we Gdańſku beczkę iednę weźmie. A ktoby takowey ſoli konfiſkować nie dopuśćił, albo ią gwałtownie przewiozł; taki każdy na Trybunale, *inter cauſas fiſci*, *pœna mille marc.* karany bydź ma. *A. 1655. fol. 28. tit. Komory Koronne.*

Dla pilnowania tey ſoli, y na wybieranie wſzelakich myt, Komory poſtanowiono, iednę z tey ſtrony Drwęce nad Brodnicą, drugą nad Golubiem, trzećią w Sopominie nad Kożielcem. A ktoby tych Komor y wybierania podatkow bronił; każdy taki w Trybunale, *proceſſu fiſci*, *ad inſtantiam Inſtigatoris*, *pœna mille marc.* karany bydź ma. *Ibid.*

Soli warzenia *Loiſom* Gdańſzczanom pozwolono było, dokąd śię Ruſkie Zupy nie otworzą. *A. 1562. fol. 29. tit. O ſoli Loiſowey.*

Potym im tego zakazano. *A. 1563. fol. 42. tit. Sol Loiſowa.*

Znowu zakazano, *ſub pœna centum marc. ſub ſimili vadio*, *in quocunque Officio peremptoriè, abſque ullis exceptionibus, toties quoties opus fuerit, luenda. A. 1569. f. 189. §. Soli Ruſkiey.*

Solne zkłady w Mieśćiech uprzywileiowane, ktore nie ſą przećiwko prawu, w mocy ſwey zachowano, y aby tego Vrzędy, ktorym to wedle prawa należy, przeſtrzegały, poſtanowiono. *A. 1581. f. 374. Tit. Solne zkłady.*

Soli tak Ruſkiey, iako y Krakowſkiey, nawigacyi Staroſtowie przeſzkadzać, y cła od niey brać nie maią, pod winami dawno opiſanemi. *Anno 1589. fol. 521. Tit. Solne zkłady.*

Nikomu śię nie godźi ſoli Ruſkiey, gdy za liſtami Zupnika Ruſkiego, y za opowiedzeniem iey na cle Płockim y inſzych, na zkład Bydgośćki płynie, hamować, ani kupować, ani od niey myta, choć przez froktarze zpuſzczana będźie, brać, ani gwałtownie nad wolą Zupnika Bydgośćkiego, na zkładźie Bydgośćkim onę brać, do tego ani iey wolno gdźie indźiey przedawać y zkładać, ieno w Bydgośći; okrom inſzych uprzywileiowanych (*iako niżey obaczyſz*) zkładow, *alias* wolno ią Zupnikowi Ruſkiemu albo Bydgośćkiemu brać, y na zkład Bydgośćki prowadźić. A ieźliby im kto tego bronił, ma bydź karany winą pięći ſet grzywien. O ktorą, *ad inſtantiam* Piſarzow Zupnikow przerzeczonych pozwani, *peremptoriè* na Trybunale, *inter cauſas Officii*, odpowiadać powinni. *A. 1598. f. 691. Tit. Ordynacya.*

Sol Ruſką, wedle Statutu *An.* 1520. Zupnik Ruſki do Bydgośći, nie gdźie indźiey ma zpuſzczać, dla Woiewodztw, Poznańſkiego y Kaliſkiego, y nie gdźie indźiey, ieno w Bydgośći każdą beczkę po grzywnie przedawać, *ſub pœna mille marc. ad inſtantiam* Poſłow tychże Woiewodztw *luenda*, *& pro reſtauratione Arcis Caliſſienſis convertenda. A. 1576. f. 293. Tit. Sol Ruſka.* *Herburt. fol. 426. t. Sal externum & marinum.*

Iedenaśćie tyśięcy beczek na każde Swiątki powinien iey wyſtawić z doſypką, *ſub privatione Officii*, *ex inſtantia* Poſłow na Seymie, *ſalvo* iednak *legali impedimento*, za pewnym dowodem. A co nad te iedenaśćie tyśięcy beczek mieć będźie; to mu wolno kędy chce przedawać. *A. 1589. f. 522. Tit. Zkład ſoli.*

O tymże; ale wina do tyśiąca grzywien na Zupnika Ruſkiego podwyżſzona, *ex inſtantia* Zupnika Bydgośćkiego y Poſłow na Seymie, *peremptoriè*, ktora wina na Zamek Kaliſki obracać śię ma. A zapłaćiwſzy winę, *nihilominus* ſol powinna bydź wyſtawiona. *A. 1598. f. 691. Tit. Ordynacya.*

O tymże, *cum reaſſumptione* Konſtytucyi 1598. A *forum* na Trybunale, *inter cauſas fiſci*, *ex delatione* Zupnika Bydgośćkiego, *peremptoriè*. A ta Konſtytucya śćiągać śię ma także na Woiewodztwa, *Brześćkie* y *Inowłocławſkie. A. 1607. f. 846. Tit. O ſoli Bydgośćkiey.*

O tymże znowu; a *forum* za Dworem *peremptoriè*, *ex inſtantia* Zupnika Bydgośćkiego. Co ma ſłużyć y Ziemie Dobrzyńſkiey, y Woiewodztwom pomienionym Brześćkiemu y Inowłocławſkiemu. *A. 1609. f. 907. Tit. Sol Bydgośćka.*

Vczyniły potym Woiewodztwa, *Poznańſkie* y *Kaliſkie*, z Podſkarbim Koronnym, na ten czas Zupnikiem Ruſkim, przez Poſły ſwe na Seymie umowę około tey ſoli, ktora *non derogando iuribus ſupraſcriptis approbatur*. Co śię ma rozumieć także o

Wo-

Woiewodztwach *Kuiawſkich*, y Ziemie *Dobrzyńſkiey*. *An. 1623. f. 11. Tit. O ſoli Bydgośćkiey.*

Prawa wſzyſtkie dawne, a oſobliwie Konſtyt. *A.* 1576. O ſoli Bydgośćkiey reaſumowano tymże Woiewodztwom, y Woiewodztwu Chełmińſkiemu. *A. 1627. fol. 13. Tit. O ſoli.*

In defectu ſoli Ruſkiey, wolno Poznańſkiemu y Kaliſkiemu Woiewodztwom, zaśiągać Krakowſkiey, *mediante juramento* Faktorow, że ią nie na przeday biorą, ale na domową właſną potrzebę, y ſtawać z nią na Komorach, ani oney zkładać nie maią. *A. 1631. f. 23. Tit. O ſoli.*

Na ſoli Bydgośćkiey iurgielty nie maią bydź dawane. *An. 1576. fol. 293. Tit. Sol Ruſka.*

Sol Ruſka na zkładźie ſoli Krakowſkiey nie ma bydź zkładana, przedawana. *A. 1589. fol. 522. Tit. Zkład ſoli.*

Zupnik Bydgośćki, gdyby ſol Ruſka w Bydgośći, po złożeniu iey w ćwierći roku, nie mogła bydź Szlachćie przedana, może ią furmanom przedawać, za wiadomośćią Piſarza Zupnika Ruſkiego. *Ibid.*

Tenże Zupnik Bydgośćki ma dawać kwity Faktorom Zupnika Ruſkiego, ktore ważne bydź iuż maią, bez przyśięgi Piſarza Ruſkiego. *Ibid.*

Tenże Zupnik Zupnikowi Ruſkiemu za ſol, po zpuſzczeniu iey naydaley w ćwierć roku, pieniądze albo kwity oddawać ma; wſzakże Frochtarzom zaraz płaćić ma. A to *ſub pœna quingentarum marc.* o ktorą za Dworem na Seymie Zupnikowi Ruſkiemu odpowiadać ma. *Ibid.*

Declaratur: że Zupnik *Bydgośćki*, y inśi Wielkopolſcy, powinni za ſol pieniądze oddawać Zupnikowi Ruſkiemu albo Piſarzom iego, to ieſt: Froktarzom zaraz przy złożeniu ſoli, od beczki po gr. piętnaśćie, a oſtatek ſkoro ſol rozprzedą, *cavendo*, że kwity Skarbu Koronnego za gotowe pieniądze maią bydź przyimowane. *A. 1598. f. 691. Tit. Ordynacya.*

Soli Ruſkiey iedenaſtu tyśięcy beczek nie powinien Zupnik Bydgośćki przedawać nikomu inſzemu, ieno *Poznańſkiemu* y *Kaliſkiemu* Woiewodztwom. *Ibidem Tit. Ordynacya.*

O tymże, że tylko pomienionym Woiewodztwom, także Brześćkiemu y Inowłocławſkiemu ma onę przedawać, *ſub pœna ducentarum marcar.* na Trybunale, *inter cauſas fiſci peremptoriè, ad inſtantiam cujusvis repetenda. A. 1607. f. 846. Tit. O ſoli Bydgośćkiey.*

O tymże, co y Ziemie Dobrzyńſkiey ſłużyć ma. *An. 1609. fol. 907. Tit. Sol Bydgośćka.*

Brześćkiemu y *Inowłocławſkiemu* Woiewodztwom, wſzyſtkie (*minąwſzy iedne immediatè*) wyżey położone Konſtytucye o niewyſtawieniu ſoli Ruſkiey, Woiewodztwom Wielkopolſkim ſłużące, *in toto* aplikowano, *An. 1601. fol. 753. Tit. O ſoli Kuiawſkiey.*

Szlachćie iednak wolno ſol ſwoię właſną na Wiśle, mimo zkład Bydgośćki przedawać. *Ibid.*

Soli Ruſkiey Komora w Dybowie poſtanowiona. *A. 1568. f. 131. Tit. O ſoli.*

O tymże. *A. 1569. f. 189. §. Soli Ruſkiey.*

Ma bydź ſol zkładana w Dybowie, wedle prawa y zwyczaiu. *A. 1576. fol. 293. Tit. Sol Ruſka.*

Reaſumowano Konſtyt. *An.* 1576. o tymże zkładźie. *An. 1589. fol. 522 Tit. Zkład ſoli.*

A ma iey Zupnik Ruſki zkładać trzy tyśiące beczek na rok, Bydgośćką wprzod odprawiwſzy. *A. 1598. f. 691. Tit. Ordynacya ſoli.*

Soli Ruſkiey zkład w Dobrzyniu. *A. 1576. f. 293. Tit. Sol Ruſka.*

O tymże. *A. 1589. f. 522. Tit. Zkład ſoli.*

Ktorey tam dwa tyśiące beczek Zupnik Ruſki ma zkładać na rok, Bydgośćką wprzod odprawiwſzy. *A. 1598. f. 691. Tit. Ordynacya ſoli.*

A to *ſub pœna*, na inſze Woiewodztwa *conſtitutâ*. *An. 1607. fol. 846. Tit. O ſoli Dobrzyńſkiey.*

Ta zaś *pœna* ieſt: dwieśćie grzywien, na Trybunale, *inter cauſas fiſci peremptoriè, ad inſtantiam cujusvis, repetenda. Ib. Tit. O ſoli Bydgośćkiey.*

Soli

Soli Ruſkiey miara ma bydź ſprawiedliwa, a Zupnicy owſow od kupuiących wyćiągać nie maią, *ſub pœna centum marc.* O co *forum* w Ziemſtwie *loci illius*, *peremptoriè. A. 1588. f. 489. Tit. Miara ſoli.*

Sol *Krakowſka* wſzelaka, aby *juſto pretio & pondere* Szlachćie, wedle dawnych Statutow, przedawana była, *ſub pœna centum marcarum*, Komiſarze z Seymu tego na rewizyą Zup Wielickich y Bocheńſkich naznaczeni doyrzą. *A. 1581. f. 378. Tit. O Zupach Krakowſkich.* *Sal ſolito pretio vendatur. Herburt. f. 427.*

Powinien ią Zupnik wydawać y przedawać Szlachćie na właſną ich potrzebę, podług dawnych praw w Statućie opiſanych, *ſub eadem pœna.* O co *forum* za Dworem *peremptoriè. A. 1598. f. 692. Tit. O ſoli.*

Po cztery złote y cztery groſze bałwan proſtey Krakowſkiey ſoli, chędogiey a nie błotney, miary iaka przedtym bywała, na potrzebę właſną Szlachecką ma bydź przedawan, *ſub pœna quinquaginta marc.* O co *forum* za Dworem *peremptoriè* z Zupnikiem. A ieżliby śię tą ſprawiedliwośćią ſtan Szlachecki nie kontentował; na przyſzłym Seymie inne *forum* ma bydź namowione. *A. 1601. fol. 756. Tit. Sol w bałwaniech.*

Reaſumowano *immediatam Conſtit. A.* 1601. Woiewodztwom, *Krakowſkiemu* y *Sendomirzkiemu*, y inſzym, ale winę podwyżſzono do tyśiąca grzywien. *Forum idem.* A ſol gruzłowa w beczkach, według zwyczaiow, y drugim Woiewodztwom przedawana bydź ma. Toż śię ma ruzumieć o ſoli Dobiegniewſkiey, Woiewodztwu Łęczyckiemu należącey. *A. 1623. f. 11. Tit. O ſoli ſuchedniowey bałwaniaſtey.*

Potym reaſumowano Woiewodztwu Sendomirzkiemu *ſuperiora, cum pœna mille marc. & foro, ad inſtantiam cujusvis. A. 1647. f. 11. Tit. Sol ſuchedniowa.*

Declaratur: iż Woiewodztwu Sendomirzkiemu, w Zupach Bocheńſkich y Wielickich, na każdy folwark Szlachecki dwa bałwany ſoli proſtey, chędogiey a nie błotney, miary ſłuſzney, iako przedtym bywało, bałwan ieden za złt. 4. y gr. 4. monety y liczby Polſkiey, także ſoli beczkę piękney, według dawney miary, przy dwu bałwanach, za zł. 4. y gr. 4. na każdy rok wydawać Zupnik Koronny powinien. A Obywatele Woiewodztwa tego maią Woytow, albo Włodarzow, do Grodu poſłać, dla wykonania przyśięgi, iako wiele ktory folwark trzyma? y takie iuramenta wykonane autentyczne do Zupy przywożić. Adminiſtrator zaś, albo Zupnik, powinien porządnie w Xięgi wpiſać, iako wiele w tym Woiewodztwie na Powiaty w każdym roku ſoli wychodźić będźie? tak bałwaniaſtey iako y beczkowey. A ieżliby bałwanow y beczek ſprawiedliwych nie wydawał; w Sądźie Zadwornym *pœna* 1000. grzywien, *ad inſtantiam* każdego ukrzywdzonego, ma bydź karany. *A. 1654. f. 10. Tit. O wydawaniu ſoli.*

Znowu Konſtyt. *An.* 1601. *in toto* reaſumowano Woiewodztwu Krąkowſkiemu, y Xięſtwom Zatorſkiemu y Oświećimſkiemu. *An. 1647. fol. 13. Tit. O ſoli ſuchedniowey.*

Woiewodztwa Sieradzkiego y Ziemie Wieluńſkiey Obywatelom ſol ſuchedniowa ma bydź *pro tempore* także wydawana, *juxta Conſtit. An.* 1601. *in eadem quantitate, & ſub pœnis iisdem*, za weryfikacyą poſeſyi kwitami poborowemi y dyſpozycyami Ziemſkiemi. *Ib. f. 16. Tit. Sol.*

O ſoli Woiewodztwu Łęczyckiemu należącey, miałeś *ſupra.*

Dyſtrybutorowi, ktorego ſobie Woiewodztwa tego Obywatele obiorą, ma bydź do dyſpozycyi oddawana. *A. 1631. f. 29. Tit. O ſoli.*

Tegoż Woiewodztwa pretenzyą ſoli, *ratione non plenæ quantitatis ejus*, do przyſzłego Seymu odłożono. *A. 1678. f. 41. Tit. Sol.*

Soli Krakowſkiey zkład w Łomźie y w Rożanie, *juxta Conſtit. A.* 1581. aprobowano. Ktorey tam Zupnik na każdy rok ma wyſtawiać połtora tyśiąca beczek, to ieſt: tyśiąc beczek Wielickiey, a pięć ſet Bocheńſkiey, a przedawać Szlachćie beczkę po zł. trzech y groſzy trzech, tak iednak żeby Wielickiey beczek dwie, a Bocheńſkiey trzećia po iednych pieniądzach przedawana była. Do czterech niedźiel po obwołaniu iey w Miaſteczkach ma bydź przedawana. A Szlachta nie maią tey ſoli kupować na Komorach na żadne handle, ale tylko na właſną potrzebę. Po wyiśćiu zaś czaſu czterech niedźiel, wolno Zupnikom y ich Piſarzom przedawać ſol Kupcom. *A. 1589. f. 521. Tit. Solne zkłady Mazowieckie.*

W ſamym Rożanie ma iey wyſtawiać połtora tyśiąca beczek, tyśiąc Wielickiey a pięć ſet Bocheńſkiey. Taxa iey ſtanowi Szlacheckiemu po zł. trzy, y gr. trzy. Do niedźiel czterech po publikacyi, pod Zupami ma bydź wydawana. Beczki nie maią bydź umnieyſzane, mimo dawny zwyczay, y ſol chędoga ma bydź przypuſzczana, y inſze kondycye o Komorach Woiewodztwa Mazowieckiego maią tey Komorze ſłużyć. *A. 1607. f. 899. Tit. O ſoli.*

Po ośmdźieśiąt y ſześćiu groſzy Obywatelom ſamey Ziemie Łomźieńſkiey w Rożanie ma bydź beczka przedawana. *A. 1611. f. 20. Tit. O ſoli Rożańſkiey.*

A Zupnik ma iey dodawać tam wedle Konſtyt. *A.* 1609. *non derogando juri & poſſeſſionibus regiis*, z ktorych kwarta idźie do Rawy, wedle luſtracyi. *Ibid.*

Reaſumowano o tym znowu Konſtytucyą *An.* 1589. Co y Ziemiom, Wyſogrodzkiey y Sochaczewſkiey, ſłużyć ma. *A. 1616. fol. 32. Tit. O ſoli Woiewodztwa Mazowieckiego.*

Soli Krakowſkiey zkład, gwoli Ziemie Sochaczewſkiey poſtanowiono we wśi Kamioney, do Staroſtwa Wyſogrodzkiego należącey. Ktora ma bydź przedawana, tak iako w inſzych Komorach onę przedaią. *A. 1607. f. 855. Tit. Zkład Sochaczewſki.*

Na ktorym zkładźie ſol ma bydź wyſtawiana y przedawana pod winami, ktore o tym Woiewodztwom Wielkopolſkim y Mazowieckiemu ſłużą. *A. 1609 f. 906. Tit. O ſoli Sochaczewſkiey.*

Te winy pomienione Woiewodztw miałeś iuż wyżey.

Ziemie *Wyſogrodzkiey* pozwolono plac y mieyſce na zbudowanie Zupy w pomienioney wśi Kamiony, tak żeby to było bez uymy dobr Rzeczypoſp. y z wiadomośćią Staroſty Wyſogrodzkiego. Y deklarowano: iż Zupnik każdy, pod winami w przeſzłych Konſtytucyach, *contra Zuparios & contra Vices regentes* wyrażonemi, powinien *quotannis* cztery tyśiące beczek ſoli *conſueto pretio*, iako w Zupie Płockiey przedaią onę, Sochaczewſkiey y Wyſogrodzkiey Ziemiom dodawać tam powinien. *A. 1611. f. 28. Tit. Sol Ziemiom.*

Plac, na ktorym Zupa w Kamiony, dźiedźiczny ieſt Vr. Olbrychta Adryana Laſockiego *Staroſty Wyſogrodzkiego. vid. Tit. Aprobacye.*

Soli Ziemie *Goſtyńſkiey* powinien Zupnik Płocki z Komory Płockiey dodawać. *A. 1581. f. 373. Tit. Sol Płocka.*

Ale potym w Suchodole nad Wiſłą zkład Goſtyńſkiey Ziemie poſtanowiono. Gdźie Zupnik ſol ma tak przedawać Szlachćie, iako w Płocku. *A. 1598. fol. 706. Tit. Zkład ſoli.*

Soli Krakowſkiey do Stężyce Zupnik ma dodawać, według dawnego zwyczaiu. *A. 1589. f. 521. Tit. Solne zkłady.*

Soli Ziemie *Rawſkiey* zkład poſtanowiono w Pieczyſkach. A Zupnik Koronny powinien tam mieć Podżupka ſwego w Ziemie pomienioney ośiadłego, *ſub pœnis* na Zupniki w prawie opiſanemi. *A. 1611. f. 38. Tit. Sol.*

Odmieniono *ſuperiora*, naznaczaiąc Zkład ſolny, nie tylko Woiewodztwu *Rawſkiemu*, ale y Ziemiom do niego należącym, Sochaczewſkiey y Goſtyńſkiey, w Pieczyſkach. A Zupnik Koronny ma tam dodawać Soli z Zupy Wielickiey y Bocheńſkiey, na rok trzy tyśiące beczek, *ſub pœna centum marc. Polon. in Iudiciis poſt Curiam, ad inſtantiam cujusvis vindicanda.* A Podżupka ma tam mieć z pomienionych Ziem ośiadłego, y onemu *ſalarium* takie, iako y inſzym, dawać. *A. 1623. f. 12. Tit. O ſoli Woiewodztwa Rawſkiego.*

Sol na Przykomorek Drohycki Woiewodztwu Podlaskiemu ma bydź dodawana, pod warunkiem tym, ktory ſłuży Woiewodztwu Mazowieckiemu. A Staroſta Mielnicki do zawiadowania tym *deputatur. A. 1613. f. 23. Tit. O ſoli.*

Teyże ſoli drugi Przykomorek w Niwicach Miaſteczku Vr. Staniſława *Niemiery*, w Powiećie Mielnickim leżącym. Beczka ma bydź przedawana Szlachćie po ſtu groſzy. A Zupnik ma iey do obu Przykomorkow Podlaskich wyſtawiać, ile potrzeba. *A. 1616. f. 32. Tit. O ſoli Podlaſkiey.*

Furmani z Korony ieźdźić po ſol do Litwy nie maią, oprocz gdyby iey w Niwicach nie ſtało. *Ibidem.*

Temuż Woiewodztwu pozwolono Przykomorek w Nurze, na ktory Zupnik ma wyſtawiać ſoli beczek tyśiąc, a przedawać beczkę po zł. cztery. *A. 1623. f. 13. Tit. Sol.*

De-

Declaratur: że zkład tey soli na Skarszewie pod Warszawą, tak Woiewodztwu Podlaskiemu, iako y Woiewodztwu Mazowieckiemu ma należeć. A beczka po złotych dwu y gr. dźieśiąćiu ma bydź przedawana. *A. 1631. f. 25. Tit. O soli.*

Soli Woiewodztwo *Mazowieckie, Łęczyckie, Podlaskie, Rawskie,* ma dochodźić, według starych praw. *A. 1627. f. 13. Tit. Sol.*

Sol kiedy przywiozą do Komor Mazowieckich, powinni to Pilarze solni publikować na mieyscach iawnych, y po publikacyi przez całe cztery niedźiele Szlachćie tylko samey, na właſną ich potrzebę, a nie na przekup przedawać; a po wyiśćiu czterech niedźiel, wolno iuż każdemu sol kupować także na potrzebę swą, przy iedney Bocheńskiey beczce dwie Wielickie. Tamże nie z Komieg, gdy przypłyną, ale z Komory sol ma bydź przedawana. *A. 1567. f. 137. tit. Sol.*

Soli Szlacheckiey każdemu Woiewodztwu, według dawnych zwyczaiow, praw y ordynacyy, na Przykomorki y zkłady zwyczayne, taka liczba beczek, ile ktoremu Woiewodztwu albo Ziemie należy, Zupnicy albo Administratorowie Zup wystawiać powinni, drożey iey nie przedaiąc, tylko iako zdawna ktore Woiewodztwo y Ziemia płaćiła. Y bałwany suchedniowe Szlacheckie do tych Woiewodztw, ktore ie zdawną biorą (*o Woiewodztwie Sendomirzkim* seorsim *miałeś wyżey*) nie drożey maią przedawać, ieno iako zdawna, po zł. 4. wedle regiestrow Zupnych, co komu należy. A ieźliby Administrator bałwanow y beczek sprawiedliwych nie wydawał; winą trzech tyśięcy grzywien w Sądach Asesorskich, *ad instantiam* każdego ukrzywdzonego ma bydź karany. *A. 1654. f. 10. Tit. O wydawaniu soli.*

Sol, tak w Bochniey, iako y w Wieliczce, wszystkim Obywatelom Państw tych, *cujuscunque status & conditionis*, nie drożey ma bydź przedawana, tylko po złt. sześć, *sub pœna trium millium marcar. ad instantiam cujusvis, in Iudiciis Assessorialibus decernenda. Ibid.*

Woiewodztwu Lubelskiemu, soli piękney nie błotney, połtora tyśiąca beczek, miary zwyczayney, iako zdawna w Zupie Bocheńskiey iest, na każdy rok co wiosna, do Puław Administratorowie Zupy Bocheńskiey wystawiać powinni, każdą beczkę po złt. cztery, a to *sub pœna trium millium marc. & refusione damnorum, ac restitutione salis*, za Dworem *decernenda.* A zatrzymana temuż Woiewodztwu sol, nie ma bydź oddana tylko za ten rok. *Ibid.*

Sol, przez lat dwie zatrzymaną Woiewodztwom y Ziemiom, Administratorowie w tym roku na mieysca zwyczayne wystawić, y onę każdemu Woiewodztwu y Ziemie, według powinnośći swoiey, oddawać maią, *sub pœna* także *trium millium marc. & refusione damnorum, & restitutione salis*, za Dworem *decernenda.* Woiewodztwu iednak Lubelskiemu za ten tylko rok, iako się wyżey namieniło, ma bydź oddana. *Ibidem.*

Woiewodztwa zaś, Poznańskie y Kaliskie, także Sieradzkie, Kuiawskie, y Ziemia Wieluńska, przy swoim dawnym Prawie zostawać maią. *Ibid.*

Plura *vid. Tit. Zupnicy.*

Soli Szlacheckiey Woiewodztwa Lubelskiego, Łukowskiego y Vrzędowskiego, Powiatow, zkład postanowiono w Połowach. *A. 1633. f. 63. Tit. Zkład.*

Pod zawarćie portu Krolewieckiego naznaczono z Seymu Komisarzow do W. X. Lit. y powinność na nich, także na Vrzędy Grodzkie y Mieyskie włożono, aby sol, z Krolewca y innych portow do Wielk. X. Litewsk. Miast y Miasteczek zprowadzoną, zinwentowali *in hunc effectum*, aby iey nikt nie ukrywał, lecz aby potrzebuiącym przedawana była &c. *A. 1627. f. 9. Tit. O soli.*

Sol Wołoska nie ma bydź do Korony przywożona, *sub amissione.* Ktorą każdemu, *etiam privato*, zabierać wolno. *A. 1638. f. 38. Tit. Sol Wołoska.*

Solny podatek na dwie lećie Krolowi I. M. Michałowi, *in vim gratitudinis* za sumpty iego *pro integritate & honore* narodu tego łożone, pozwolono. *vid. Tit. Podatki.*

O kokturze soli w Koronie w Dobrach Krolewskich. *vid. Tit. Dobra Ekonomiczne.*

Solne zkłady w Miastach y Miasteczkach. *vid. Tit. Miasta* specificè.

S O L I D A.

vid. Tit. Dożywoćia. Staroſtwa.

S P R A W I E D L I W O S C.

SPrawiedliwość miedzy Koronnemi, a W. X. Litewſk. Obywatelami, przed czterema Komiſarzami, dwiema z Korony, a dwiema z Wielk. X. Lit. ma bydź dochodzona. *A. 1557. f. 11. §. Dla zaſtanowienia krzywd.*

Sprawiedliwośći ſpoſob miedzy *Wołyńſkim, Ruſkim*, *Podolſkim* y *Bełſkim*, Woiewodztwem, ma bydź naleźiony. *A. 1576. fol. 292. tit. O ſprawiedliwośći.*

Miedzy temiż Woiewodztwy, także y *Bracławſkim*, o chłopy y grabież, takim ſpoſobem ma bydź dochodzona ſprawiedliwość: Pozywać śię maią do Grodu *peremptoriè*, gdźie albo pozwany ma śię odwieść, iako go pozew nie zaſzedł, ani takiego zbiega ma w ſwoiey maiętności; albo ukrzywdzony ma przyśiąc, iako iego właſny ieſt, y pozew go zaſtał. Ktorego chłopa zbiegłego ma obwiniony wroćić, albo wedle taxy w pozwie płaćić. Przez tą Konſtytucyą od trzech lat obudwom Stronom iść ma dawność, a potym po zyſkaniu przez dekret takowego prawa *caſu non ſatisfactionis* dekretowi, Staroſta albo Vrząd iego powinien czynić exekucyą. W czym ieźliby był Staroſta niedbały, wolno ſtronie poſtąpić przećiwko niemu, wedle Konſtytucyi teraźnieyſzego Seymu. (*vid. tit. Exekucye.*) *A. 1578. fol. 338. tit. Sprawiedliwość.*

Sprawiedliwośći ſpoſob, Podolanom w Włoſzech namowiony, *confirmatur. A. 1601. fol 750. tit. Sprawiedliwość.*

Sprawiedliwośći ſpoſob, miedzy Obywatelami W. X. Lit. y Xięſtwa Kurlandſkiego, Komiſarze naznaczeni namowić maią, znioźſzy śię z Xiążęćiem Kurlandſkim, y na przyſzłym Seymie tego relacyą uczynić. *A. 1607. fol. 863. tit. O ſprawiedliwośći.*

Sprawiedliwośći ſpoſob miedzy Powiatami W. X. Lit. *Vpitſkim* y *Wilkomirzkim* taki: Powiatow tych Marſzałkowie y Podkomorzowie cztery oſoby do Miaſteczek *Zeimel* w Powiećie Vpitſkim, y *Rakliſzek* w Powiećie Wilkomirzkim, dwa razy do roku, raz na Srzodopośćie, a drugi raz po S. Bartłomieiu; a od Xiążąt Kurlandſkich także cztery oſoby, obywatele Kurlandſcy, na dwa mieyſca przerzeczonym Miaſteczkom Litewſkim przyległe przyieżdżać, y ziechawſzy śię na iedno mieyſce, wſzelakie krzywdy Prawem W. X. Lit. y Magdeburſkim ſądźić, y ſkuteczną ſprawiedliwość każdemu ukrzywdzonemu *ab utrinque* czynić maią. Tak iednak, żeby obywatele Kurlandſcy wprowadzali Proceſy do Kśiąg tych Powiatow, y extrakty brali, ktoremi krzywd ſwych dowodźić będą, y żeby pozwy przez woźnych, wedle Prawa W. X. Lit. wydawali. *Viciſſim* y obywatele pomienionych y inſzych Powiatow ukrzywdzeni, maią ſwoie krzywdy przed Sraroſtami Zamkowemi Xiążąt Kurlandſkich zapiſować, y onych także extraktami dowodźić, y pozwy, według tamecznego zwyczaiu, pod tytułem Xiążąt Kurlandſkich obywatelom tamecznym wynośić. A tych Komiſarzow dekreta maią bydź ważne, *ſalvâ appellatione* w kryminalnych rzeczach, obywatelom Litewſkim do Trybunału Wileńſkiego, *inter cauſas Officii*, a obywatelom Kurlandſkim przed Xiążęta Kurlandſkie. Te zaś ſprawy tak długo ſądźić powinni, poki ich na tych terminach ſtawać będźie. Do ktorych ſpraw z pośrzodka śiebie Piſarza obrać maią, a odprawę w rzeczach oſądzonych, tak W. X. Lit. iako y Xięſtwa Kurlandſkiego, powinni czynić będą. *A. 1611. fol. 4. tit. Spoſob ſprawiedliwośći.*

Sprawiedliwośći ſpoſob w W. X. Lit. tym, ktorzy śię z Krolem do Moſkwy zaćiągnęli byli na woynę, w krzywdach *interea* podiętych, wedle poſtanowienia w Roku 1579, w woyſku pod Połockiem uczynionego, zachowano. *A. 1581. fol. 381. §. O porządku.*

Plura o ſprawiedliwośći. *tit. Comiſye. tit. Rozboynicy. tit. Swawolni ludźie. tit. Kozacy.*

Każdy *in Officio publico* będąc, powinien każdemu ſprawiedliwość czynić. *A. 1565. fol. 102. tit. Sądy Grodzkie.*

S P R A W Y.

SPrawy do Sądow Kapturowych nie należą, ktore *ante Interregnum*, bądź do Trybunałow, bądź za Dworem, bądź do inszego iakiego Sądu, komukolwiek intentowane były; ale tylko te, ktore się od dnia śmierći Krolewskiey zaczęły, y ktore aż do dnia Koronacyi Pana nowego przypadać mogą; nie kładąc iednak w to *actiones de cognitione iurium* (*exceptis causis liquidarum exemptionum*) ale tylko *actiones criminis & facti violenti*, *& personalis iniuriæ*. Miedzy ktoremi ieżliby się *causa expulsionis* przytrafiła; tedy wedle Konfederacyi gieneralney Warszawskiey *A. 1587.* sądzona bydź ma. *w Konfederac. gieneral. Warszaw.* sub Interregnis. *A. 1632. 1648. 1668. 1674. Hanc Confœderationem A. 1587. v. apud me tit. Sądy.*

Przydano to w pomienionych dwu Konfederacyach *A. 1668. & 1674.* A ieżliby sobie Sądy Kapturowe, tak w Koronie, iako y W. X. Lit. w iakiey sprawie *ultra hoc præscriptum* pozwoliły; tedy ma bydź *nullitatis* dekret, *cum restitutione causæ in foro fori per integrum.*

Sprawy, ktoreby się Procesem Kapturowym *sub Interregno* nie zkończyły, a iużby *in executione penderent*, *interveniente novi Regis regimine*, w Grodźie onegoż Powiatu kontynuowane, y tamże *sine appellatione* exekwowane bydź maią. A ktoreby dopiero zaczęte były, *ex speciali regestro* na Trybunale, zaraz po Koronacyi, przed inszemi sprawami prosekwowane bydź maią; *manentibus tamen iisdem pœnis*, ktore w Kapturowych Sądach naznaczone są. *w Konfederac. tychże gieneral. Warszawskich. A. 1632. 1648. 1668. 1674.*

Sprawy, ktore lubo z rozpisu, lubo z limitacyi *Commissariorum* y inszych Sądow, albo też przez kontrakt termin miały naznaczony, *juxta vim istius limitationis, scriptionis vel contractûs*, termin mieć powinne, po Seymie Koronacyi Krola naydaley w sześć niedźiel, *dum Pars Partem legitimè adcitaverit.* w Konfederac. gieneral. Warszaw. *An. 1648. 1668. 1674.*

Sprawy wszelakie *fisci*, z Poborcami y Retentorami wszelkich Rzeczypospolitey podatkow, na Sądach Kapturowych *decidi* maią, y exekucye dekretow Trybunalskich y Kapturowych Vrzędy Grodzkie *indilatè sub solutione de suo* trzymać powinne. *w Konfederac. gieneral. Warszaw. A. 16'4. f. 7. §. Starostom.*

Obywatelom Woiewodztw, Kiiowskiego, Wołyńskiego, Podolskiego, Bracławskiego, Czerniechowskiego, także Ziemie Halickiey, y Krasnostawskiego y Latyczowskiego, Powiatow, warowana: iż ktokolwiekby, *sive Actor*, *sive reus*, potrzebował odwleczenia w Trybunale sądzenia spraw swoich; tedy *prævio juramento*, ieźli go Strona od Strony potrzebować będźie, ma bydź pozwolona suspensa do ordynacyi w tey mierze przyszłego Seymu. A to się ma rozumieć *de omni genere causarum*, ktore *deductiones munimentorum*, *scrutinia* y inkwizycyi potrzebuią. *Crimina* iednak *recentia*, ktorychby *scrutinia ante casum* zpustoszenia dedukowane nie były, pod tę Konstytucyą nie podpadaią. *A. 1649. fol. 18. Tit. Securitas honorum & bonorum.*

Reassumowano tę Konstytucyą *in toto*, na drugim Seymie tegoż roku, a dalszą *in eo passu* ordynacyą do Seymu przyszłego sześćniedźielnego odłożono. Przytym dekreta Trybunału przeszłego Lubelskiego, *in causis statuitionis* poddanych, pod ten czas niezpokoyny, występnych ferowane, y ich exekucyą, także sprawy insze podobne y grabieżowe, *in quocunque juris gradu & processu* zostawaiące, do decyzyi tego Seymu suspendowano. A dla snadnieyszego nabyćia dokumentow, Akta Trybunalskie tychże Woiewodztw, Ziem y Powiatow, przez cały czas Trybunału otworzone będą. A *debitores nihilominus* kredytorom swoim, według zapisow swych, iśćić się powinni, y tą Konstytucyą *via agendi*, o dług zapisany, prekludowana bydź nie ma. *A. 1649. f. 12. Tit. Reassumptio.*

Y Obywatelom Woiewodztw, Smoleńskiego, Połockiego, Witepskiego, Mśćisławskiego, także Powiatow Starodubowskiego, Orszańskiego, Mozyrzkiego y Rzeczyckiego, ktokolwiek, *tàm Actor, quàm reus*, potrzebowałby odwleczenia iakichkolwiek spraw swoich w Trybunale, *& in quovis alio subsellio*, ma bydź pozwolona suspensa *ad feliciora tempora*; także do zapisow, rekognicyy y kontraktow nie maią bydź poćiągani, *non obstantibus decretis seu citationibus*, *ante hanc Constitutionem la-*

tis seu emanatis. A to poki do zpokoynych swoich posesyy nie przyidą. Ktore prawo ma *suffragari* y tym Obywatelom, ktorzy w rękach nieprzyiaćielskich zostaią, do wyiśćia ich z więźienia y odebrania posesyy swoich. Tym zaś ktorzy w inszych Woiewodztwach niezpustoszałych posesye swoie albo sumy maią, służyć to nie ma. *A. 1655. f. 29. Tit. Securitas bonorum & bonorum.*

Cokolwiek sprawom Ziemskim należy, ktore przy bytnośći Krolewskiey sprawowane bywaią; to w Ziemskie Xięgi wpisowano bydź ma. A insze rzeczy y odprawy, do Kancelaryi Krolewskiey należące, wedle starodawnego zwyczaiu y Statutu *A.* 1538. Referendarze zachowywać maią. *A. 1550. f. 3. §. Iż też.*

Causæ merè criminales, fisci, exemptionis Bonorum regalium, Sądowi Krolewskiemu na Seymie należą. *A. 1578. f. 328. §. Exceptis causis.*

Na Seymie sprawy y deliberacye z nich przypadaiące, trzećiego dnia expedyowawszy z regiestru, także sprawy, *de bonis nullo jure receptis*, wedle dni opisanych, sądzone bydź maią. *A. 1607. f. 836. Tit. O Sądach.*

O tymże; a Marszałek Poselski upominać się ma tego, piąćią albo sześćią dni przed konkluzyą Seymową, y nie wprzod do spraw Rzeczypospolitej. y do konkluzyi onych przystąpi, ażby śię to otrzymało. *A. 1633. f. 21. Tit. Seymowe deliberacye.*

Sprawy Seymowe, kryminały, remisy, Pisarz Ziemski Powiatu onego, gdźie się Seym odprawować będźie, do regiestru wpisować ma, na doł ich nie zpuszczaiąc, ani wyżey podnosząc, y regiestr ten do rąk Referendarzow oddawać. Według ktorego oni porządkiem tym, iako wpisane będą, do Sądu przywoływać każą. Krolowi iednak *extra regestrum*, podług upodobania, przywoływać ie kazać wolno. A Pisarze Ziemscy Seymowi do przysięgi swey na Vrząd ten punkt przydadzą: *iż Sprawy sądowe w regiestr, podług prezentowania śię Stron w Kancelaryi z sprawami swoiemi, niczyiey sprawy nie zpuszczaiąc, ani podwyższaiąc, sprawiedliwie wpisować, y ten regiestr porządnie tym, komu należy, za podpisem swym oddawać będą.* Insze zaś sprawy, iako Kwarćiane, *Fisci*, Remisy Zadworne, Pisarz Dekretowy Kancelaryi Koronney, takimże porządkiem wpisowania y obowiązkiem przysięgi, iako y Pisarze Ziemscy Seymowi, przyimować y oddawać będźie. *A. 1641. f. 7. Tit. O porządku sądzenia spraw Seymowych.*

Po wotach Senatorskich cały tydźień kryminały; potym w Poniedźiałek Sprawy Skarbowe, Kwarćiane, *& de Bonis nullo jure receptis*; we wtorek sprawy Wielk. X. Lit. we środę, w piątek y w sobotę sprawy kryminalne, we czwartek zaś remisy od wszelakich Sądow, sądzone bydź maią. A gdyby ktorego dnia spraw do sądzenia opisanych nie stało, na mieyscu ich, sądy kryminalne odprawować śię będą. *Ibidem.*

Znowu o remisach: że *diebus in lege descriptis*, podług wpisu w regiestr Kancelaryi Koronney, sądźić się maią. A Marszałkowie Poselscy, zaraz po wotach Senatorskich, Deputatow do tychże remis mianować będą, *nullâ obstante contradictione*,* *A. 1678. f. 8. Tit. O remisach.*

* *Declaratur*: że ta *clausula: nullâ obstante contradictione, errore Typographi* dołożona iest. Zaczym iako *iuri vetandi* szkodliwa, wiecznie *abrogatur. In reliquo* Konstytucya pomieniona *Anni* 1678. *conservatur. An. 1683. fol. 6. Tit. Deklaracya.*

Na Sądach Seymowych, Zadwornych y wszelakich inszych, sprawy wszystkie, tak iako z regiestru *per numerum* przypadać będą, ktoregokolwiek dnia sądźić Krol będźie, y przywoływać spraw *ex lubitu suo* nie każe, za naywiększemi intercesyami, ani reiekt czynić, nie pozwoli; ale iako ktora sprawa wpisana będźie, a z regiestru przypadnie, onę Referendarze Koronni y W. X. Litewsk. przywoływać każą; a *Sententiam ad pluralitatem* stosować będźie. A takowy dekret zaraz Ziemski Sąd w Protokoł wpisować ma. A *in causis fisci & civilibus*, Pisarz Dekretowy Koronny w Koronie, a w W. X. Lit. według zwyczaiu, ktory przy Sądach będźie, powinien czytać, a iak przeczyta, onego poprawować nie będźie, ale zaraz obudwu Referendarzow ręką w Protokole podpisany bydź ma. A Stronom takowe dekreta, *sine depactatione, in triduo* wydawane bydź maią. Ani takowego dekretu do Pokoiu Krolewskiego nośić będą, *sub pœnis in legibus descriptis.* In Pactis *Krolow Ichmośćiow, Michała y Iana III. A. 1668. 1674.*

W spra-

W ſprawach *honoris criminaliter* pozwany na Seymie, a nie gdźie indźiey, ſądzony bydź ma. W ktorych Strony gotowe bydź maią, *actor ad probandum objectionem*, a *citatus ad deducendum innocentiam*. A ieźliby z obu ſtron wywody wątpliwe były, albo z iedney ſtrony; *ſcrutinium* ma bydź czynione w onym Powiećie albo Ziemie, gdźie wieca ſądzone będą, *ubi crimen commiſſum eſt, prævia citatione Terreſtri* na też wieca, ieźliby przed Seymem były. A ieźliby wieca po zapozwaniu nie doſzły przed Seymem, tedy z Seymu dani bydź powinni Skrutatorowie do oney Ziemie, gdźie śię *crimen* ſtało, *ad inveſtigandam facti veritatem*. Po ktorym *ſcrutinium* odwod Krol ſkaże Stronie, ktora pewnieyſze dowody za ſobą mieć będźie. A gdyby śię nalazło przez dekret Krola, iż *citatus* niewinnie pozwany był; *actor* powinien mu *in inſtanti* nie odchodząc, ſto grzywien winy położyć, y *damna litisque expenſas refundere*, y dwanaśćie niedźiel na dnie w wieży Ziemie, albo Powiatu ſwego, śiedźieć. Kryminały iednak, do Sądu Grodzkiego y Ziemſkiego należące, nie maią podlegać tey Konſtytucyi. *A. 1565. fol. 100. tit. O rzeczach.* *Herb. f. 54. t. Si quis calumnioſe citaverit aliquem &c.*

Plura *tit. Dekreta. tit. Referendarz.*

Iako ma bydź karany ten, ktoryby *ex civili cauſa criminalem* czynił? &c. *vid. tit. Criminalia.*

Sprawy dochodzenia krzywd na woyſkowych, tak Polſkiego iako y Cudzoźiemſkiego zaćiągu, na przyſzłey Komiſyi Sendomirzkiey, albo w Trybunale Koronnym ktorymkolwiek, ſądźić poſtanowiono. Także kondemnaty wſzyſtkie &c. na oſobach y zaſługach ich poczynione, y areſzta powynoſzone, nie gdźie indźiey, tylko w tym Sądźie znoſzone bydź maią. A *in quantum* by kto Sąd ten translapſował, albo w Trybunale przez rok od publikacyi teraźnieyſzey Konſtytucyi, ſprawy nie promowował; takie ſprawy upadać maią, oprocz zapiſow albo rekognicyy, ktore według prawa *vigorem ſuum* mieć powinne. *A. 1677. f. 6. Tit. O dochodzeniu krzywd.*

Gdyby ſprawa Szlachćicowi od Inſtygatora *cum Delatore* o dobra leżące, za Dworem intentowana, wpadła w deliberacyą, a do roku y ſześći niedźiel ona deliberacya expedyowana nie była, a Szlachćic pozwany *illo deliberationis tempore currente* upominałby śię Vrzędownie po trzykroć w Kancelaryi W. X. Lit. *expeditionem deliberationis*, a nie otrzymałby iey; tedy Szlachćic *eo ipſo* ſprawę y dobra wygrawać, y na Delatorze win prawnych y ſzkod ſwoich rekwirować ma, według Konſtytucyi 1633. o dobrach przed Vnią nabytych. Ktora Konſtytucya tylko W. X. Lit. ſłużyć ma. *A. 1638. fol. 15. tit. Deliberacye Zadworne.* *Semel Iudex deliberet, & ſemel partes controvertant. Herb. f. 139. t. Deliberatio.*

Spraw żadnych *Officii vicesgerens* Mazowiecki nie ma poćiągać za ſwoim Dworem, ale ie ſądźić na mieyſcach, w Konſtytucyi naznaczonych, powinien. *A. 1567. f. 136. Tit. Kauzy* Officii.

W ſprawy *foro comitiali & poſtcuriali* zdawna należące, *ſub nullitate decretorum & pœnis evocationum*, według przeſzłych Konſtytucyy Koronnych, wdawać śię Trybunały nie powinne. *A. 1667. f. 12. Tit. O powadze dekretow.*

W ſprawach *violentæ expulſionis* inkwizycya wedle Statutu *A.* 1543. ma bydź zachowana. *A. 1588. f. 461. Tit. O gwałtownym wybićiu.*

Na Trybunale onych expedycya y regieſtr, iako w ſprawach *exemptionum* zaſtaw. *vid. Tit. Wykupno. in A. 1588.*

Sprawy *potioritatis*, według Konſtyt. *A.* 1588. o ważnośći zapiſow napiſaney, nie wdawaiąc śię w taxy, Trybunały ſądźić maią. *A. 1676. f. 24. Tit. Trybunał Koronny.* Plura *Tit. Zapiſy.*

Sprawy Ekonomiczne, *tam ratione bonorum & proventuum, quam & iniuriarum, ſervato foro Regio*, podług dawnych Konſtytucyy, mianowićie *Annorum* 1611. 1677. & 1678. do Sądow I. K. Mći należą, a do innych Sądow wyprowadzać ich, *ſub pœnis evocationis & ſub nullitate Decretorum*, zakazano. *A. 1717. fol. 64. Tit. Redintegracya Dobr.*

Sprawy *in minori ſubſellio* niedrabowane, *ex natura ſua* Vrzędom Ziemſkim, Grodzkim, Podkomorzkim, Aſeſorſkim y innym należące, przed Trybunał W. X. Lit. wyprowadzone bydź nie maią, pod winą kop. 40. *cum pœna Seſſionis turris.* K. L. *A. 1726. f. 90. Tit. Sprawy* in minori ſubſellio *niedrabowane.*

Sprawy w Trybunale W. X. Lit. dla wyiśćia dylacyi, y dobrodźieyſtw prawnych, 3. niedźielami przed konkluduiącym śię Trybunałem *Wileńſkim*, albo *Nowogrodzką*

lub

lub *Mińską*, kadencyami, że wszystkich Regiestrow codźiennie wołane bydź maią. K. L. *A. 1726. f. 90. Tit. O sprawach* ex cruda citatione.

Sprawy z Senatorami y Posłami, od publikacyi Uniwersałow I. K. Mći na Seym, aż do 2. niedźiel po Seymikach Relacyynych, za obmowy *ex quo* Poseł, albo Senator y Minister, sądzone bydź nie maią, *sub nullitate Decretorum*, y na kondemnaty, *sine literis Salvi Conductûs stante functione* otrzymane, *locum standi* pozwolono, exekucyi *sub privatione officii* Vrzędnikom zakazano. K. L. *A. 1726. fol. 91. Tit. O Sprawach z Senatorami y Posłami.*

Sprawę z Zydami *Mohyłowskiemi, Czaśnickiemi*, y innemi świętokradzcami, w Sądach Kapturowych Woiewodztwa Witepskiego, do Grodu iako Sądu należnego, za przypozwem Vr. Stefana *Brodowskiego* Delatora, odesłano, gdźie z regiestru Kapturowych spraw *semotis quibusvis dilationibus* ma bydź sądzona y exekwowana. *A. 1676. f. 18. Tit. Constitutio* z Zydami.

Sprawa z chłopstwy *Vkrainnemi, sub tempus rebellionis*, Konstytucyą *A.* 1649. do decyzyi Seymowey suspendowana, *in foro competenti* ma *decidi*, a z obwinionych, ktorzy *in vivis exstant*, sprawiedliwość, *praevia monitione*, ma bydź czyniona. Co y Zydaczowskiemu Powiatowi służyć ma. *An. 1654 fol. 9. Tit. Securitas honorum & bonorum.*

W sprawach żołnierzkich, w ktorych iść powinne według Prawa exempty, Trybunał y insze *subsellia* zachować się maią według dawnego Prawa. *An. 1673. fol. 15. Tit. Exempty Zołnierzkie.*

Sprawa Vr. Stanisława *Radźimińskiego* Starosty Liwskiego *in integrum restituitur. A. 1580. fol. 371. §. A teyże absencyi.*

Znowu o tymże. *A. 1581. f. 383. Tit. Sprawa.*

Sprawa Vr. Stanisława *Warszyckiego* Kasztelana Warszawskiego *in integrum* także *restituitur. A. 1607. f. 852. Tit. Znieśienie postępku.*

Sprawy wszystkie Vr. Mikołaia *Strusa* Starosty Chmielnickiego suspendowano *ad reditum* iego z więźienia. *A. 1613. f. 28. Tit. Suspensya spraw.*

Także sprawy P. *Koniecpolskiego* Hetmana Polnego, y innych w więźieniu Pogańskim będących. *A. 1620. f. 22. Tit. Suspensya spraw.*

Sprawa N. *Hetschera* Postmaistra Gdańskiego, *objecti criminis* trzymaney korespondencyi, o ubieżeniu *Elbiąga & usurpati tituli* Brandeburskiego Postmaistra we Gdańsku, do przyszłego Seymu odłożono, *ab officio* zaś Postmistrzostwa Gdańskiego tegoż *Hetschera uti extraneum* oddalono. *A. 1699. f. 51. Tit. Sprawa Hetschera.*

Ad exculpationem tegoż *Hetschera* na przyszłym Seymie, *testimoniales* Elektora Brandeburskiego dano *in manus* Xćia Prymasa, *In tractatu retraditae Elbingae, Varsaviae 1699. 12. Dec.*

Sprawę *Piltyńska* na Sądach Relacyynych, *praeviis innotescentialibus*, *finaliter* decydować Krol IMC deklarował. *A. 1710. Poparćie Konf. Sendom. fol. 70. Tit. Sprawa Piltyńska.*

Sprawy o gwałty *sub Interregno*, ktore się zawieraią *in quatuor articulis Iudicii Castren. vid. Tit. Sądy Kapturowe.*

Vrzędy Grodzkie w sprawy, Sądowi Ziemskiemu należące, wdawać się nie maią. *vid. Tit. Roki.*

Sprawy Zołnierzkie. *vid. Tit. Trybunał. Tit. Zołnierz.*

Spraw w Trybunale Koronnym suspensye. *vid. Tit. Trybunał. & Tit. Senator. & Tit. Deputat.*

W sprawach Religii *Graeco* Ruskiey, *aggravatis* apelacya od Władykow do Krola, nie do Patryarchy Konstantynopolitańskiego. *vid. Religia Grecka.*

Sprawy *ratione fundi*, że do Podkomorzkiego, nie do inszego Sądu należeć maią, warowano W. X. Lit. *vid. Tit. Vrzędnicy.*

Sprawy o *excessus & crimina*, Senatorom albo Posłom Ziemskim na Seym, albo Komisarzom, Deputatom z Seymu naznaczonym, *illata*, iako sądzone bydź maią? *vid. Tit. Senator.*

Sprawa *perduellionis* o poddanie Smoleńska Moskwie. *vid. Tit. Crimen perduellionis.*

Sprawa o zabićie Vr. Francíszka *Smoguleckiego* Posła Wielkopolskiego na Seym. *vid. Tit. Poseł.*

Spra-

Sprawa o zrabowanie Kośćioła OO. *Karmelitow* we *Gdańſku*, y inne kryminalne exceſy. *vid. Tit. Comiſya.*

Sprawy *recentis criminis*, że *in quovis foro* ſądzone bydź mogą, chyba żeby kto miał Ziemſkie dobra &c. *patet in Conſtitut. A. 1678. f. 10. Tit. Evocatio extra forum.*

O ſprawach na Trybunałach. *vid. Tit. Trybunał.*

Sprawy wykupna dobr. *vid. Tit. Wykupno.*

Sprawy exemptow ſądźić ma Trybunał y inſze *ſubſellia. vid. Tit. Exempty.*

Do regieſtru ſpraw żołnierzkich w Trybunale nie maią bydź inſze ſprawy przypuſzczane. *vid. Tit. Trybunał.*

Sprawy o tumulty na Żydow w Miaſtach y Miaſteczkach, gdźie Żydźi mieſzkaią, należą do Grodu, a podczas bytnośći Krolewſkiey do Sądow Marſzałkowſkich. *vid. Tit. Żydźi.*

Spraw Ziemſkiemu albo Grodzkiemu Sądowi należących, *ex cruda citatione*, na Trybunałach nie godźi śię *inſtituere. vid. Tit. Trybunał.*

Spraw *inſcriptionum, donationum, reformationum, advitalitatum*, w Trybunale Duchowni ſądźić nie mogą. *vid. Tit. Trybunał.*

Sprawy *violatæ ſecuritatis Diſſidentium. vid. Tit. Religia.*

STAROSTOWIE. STAROSTWA.

STaroſtwa y Zamki iurysdykcyą maiące, po Statućie Krola Każimierza Trzećiego nie mogą bydź obligowane, *aliàs exemptioni* podległy. *An. 1562. fol. 14. Tit. O Statućie.*

Staroſtwa ſądowego dwoyga nikt trzymać nie może, *ſub pœna confiſcationis Bonorum, & pœna ducentarum marc. peremptoriè, in quocunque Officio & Iudicio Regni luenda. Et nihilominus* iedno Staroſtwo puśćić ma. *Ibidem fol. 23. Tit. O dwoygu Staroſtwie.*

Sieradzkie iednak y *Piotrkowſkie* nie ma bydź dźielone. *An. 1557. fol. 11. §. Za prośbą.*

Także *Kamienieckiem* z *Latyczowſkiem. A. 1581. f. 376. Tit. Grod Latyczowſki.*

Staroſtą, ani Vrzędnikiem Ziemſkim, nie może bydź Woiewoda w ſwoim Woiewodztwie, y Kaſztelan w Kaſztelanii, okrom Staroſtwa, Woiewodztwa y Kaſztelanii *Krakowſkich. A. 1562 f. 23. Tit. O ośiadłośći.* *Herb. f. 143. t. Dignitates cum Capitaneatibus ejusdem loci ſe compati nequeunt.*

Y w Woiewodztwie *Wołyńſkim*, Staroſtą ſądowym nie może bydź Woiewoda y Kaſztelan mieyſca onego. *A. 1576. f. 293. Tit. O potrzebach.*

Staroſtowie, wedle Statutow, ſami przez śię Roki Starościne ſądźić maią, *ſub amiſſione Officii, alias* Sądowi inakſzemu nie ma *præſtari obedientia. A. 1562. fol. 26. Tit. O Sądźiech.*

Staroſtwa Sądowe y Zamki Vkrainne, dźiećiom nie maią bydź dawane, *ſub privatione Officii.* Co ſłuży Wielk. X. Litewſk. *An. 1589. fol 529. Tit. Staroſtwa ſądowe.*

Potym *Lex univerſalis* na wſzyſtkę Koronę ſtanęła, że *ætate & diſcretione benè vigentibus*, y według Statutu o Staroſtwach ſądowych, maią bydź dawane; *contra aliter obtinentes forum* w Trybunale, *inter cauſas Officii. An. 1607. fol. 833. Tit. O wakancyach.*

Staroſtow ośiadłość taka ma bydź, iaka inſzych Vrzędnikow, niezmyślona, ani nowonabyta, w tych Woiewodztwach y Ziemiach, w ktorych Staroſtwo ſądowe konferowane ktoremu ieſt, *ſub nullitate Privilegii & omnium actorum, pœnaque duorum millium marc. Polon.* O co *forum* w Ziemſtwie, w Grodźie, albo w Trybunale, *inter cauſas Officii peremptoriè, ex delatione cujusvis Nobilis. A. 1613. f. 33. Tit. Warunek ośiadłośći.* *Defectis poſſeſſionibus. Herb. Ibid.*

Ale Staroſtwa nieſądowe nieośiadłym, byle byli Szlachtą Polſką, mogą bydź dawane. *A. 1562. f. 24. Tit. O Staroſtach.*

Staroſta nieſądowy, ieżliby ośiadłość miał w Koronie, o każdą krzywdę, w Ziemſtwie & *in articulis Caſtrenſibus* w Grodźie onego mieyſca powinien odpowiadać. Przezyſki iednak na grunt Krolewſki śćiągać śię nie maią; ale onych ma bydź remiſa do tey Ziemie y Powiatu, kędy ma ośiadłość. *Ibid.*

A ieżliby nigdźie ośiadłośći nie miał, ma śię na niego poſtępek prawny śćiągać, iako na nieośiadłego. *Ibid.*

Pozwy na takich Staroſtow nieſądowych maią bydź kładźione, *in reſidentia* we Dworze, albo na Zamku. *Ibid.*

Declaratur : że *in articulis Caſtrenſibus*, także ma bydź poſtąpiono w przezyſkach, iako y od Sądu Ziemſkiego. *A. 1563. f. 43. Tit. Staroſtowie nieſądowi.*

Reaſſumitur Conſtitutio A. 1562. & declaratur: że nieośiadły Staroſta ma *ſubeſſe proceſſui*, ktory ieſt na tym Seymie *de impoſſeſſionatis.* (*vid. Tit. Nieośiadły.*) *A. 1588. f. 459. Tit. O Komiſyach.*

Staroſtowie mężoboycom, *ſub pœna Statuti* 1540. folgować nie maią. (*vid. ſupra Tit. Wieża.*) *A. 1550. f. 4. §. A iż śię zabieżały.*

Staroſtowie, aby koni y ſkor za granice nie wyprowadzano, przeſtrzegać maią. *Ibid. f. 5. §. Konie.*

Staroſta gdźieby granice rozſypał miedzy dobrami Krolewſkiemi a Ziemſkiemi, powinien ie znowu uſypać. *A. 1562. f. 25. Tit. Statut.*

O granicach *plura vid. Tit. Granice.*

Fol. 341. in Statut. Herburt. Staroſtowie exekucyi nie maią czynić nad Statut Władyſława Iagieła *in Iedlna* uczyniony, *ſub nullitate executionis. Ibid.*

Approbatur; y pozwy od Duchownych *in contrarium* wynieśione *caſſantur. A. 1565. f. 99. Tit. P Duchownych.*

Staroſtowie y Celnicy przeſtrzegać także maią, aby cudzoźiemſcy Kupcy Krolowi y Miaſtom przyśięgali, *oneribus civilibus* podlegali, y poſłuſzeńſtwo wſzelakie Vrzędowi mieyſkiemu czynili, y dobr nabytych z Korony nie wywoźili, *An. 1565. f. 97. Tit. Kupcy cudzoźiemſcy.*

Także aby Kupcy Koronni towarow żadnych za granice nie wywoźili, za co przemyty część czwartą mieć maią. Wypuſzczać ich nie maią, *ſub pœna ſolutionis ſummæ* za towar wywieźiony *correſpondentis. Ib. f. 93. §. A tego.*

O tymże *declaratur:* że nie tylko Staroſtowie pograniczni Sądowi, ale y nieſądowi, *alias* Dźierzawcy, Miaſteczek iarmarkowych pogranicznych tego pilnować y hamować, pod tąż, *quæ ſupra*, winą powinni. *A 1566. f. 126. Tit. Iarmarki.*

Staroſtowie y Dźierzawcy gośćińce y drogi niezwyczayne do Węgier zarąbać maią. *Ib. f. 134. Tit. Gośćińce niezwyczayne.*

O tymże: Co y Szlachta powinni uczynić, *ſub pœna centum marc.* w Grodźie albo w Ziemſtwie, *peremptoriè, ad inſtantiam cujusvis*, tak przez Staroſtow y Dźierzawcow, iako y przez Szlachtę *Actori perſolvenda. A. 1569. f. 190. §. Gośćińce od Węgier.*

Znowu o tymże, że gośćińce niezwyczayne wſzędy, y w maiętnośćiach dźiedźicznych Szlacheckich *ex nunc* pozarębować maią. *An. 1611. fol. 34. O przeieżdżaniu ceł.*

Staroſtowie y Celnicy, aby po konie y wino do Węgier nie ieżdżono, pilnować y brać maią, *ſub pœna 14. marc. ad inſtantiam cujusvis, in primo citationis termino, delatori perſolvenda.* A ieżliby upornie tey winy nie położyli; *ulterius* przećiwko nim wedle prawa *procedatur.* Wolno iednak Podſtarośćiemu albo Piſarzowi celnemu odwieść śię, iż ten towar bez wſzelkiey iego wiadomośći przeſzedł, albo przemycon. *An. 1578. fol. 336. Tit. O przekupniach wina y koni.* (*vid. Tit. Wino. Tit. Konie.*)

Staroſtowie, ſądowi y nieſądowi, pograniczni wołow za granice wypuſzczać nie maią, *ſub pœna ſolutionis ſummæ* towarowi temu *correſpondentis. An. 1566. fol. 126. Tit. Iarmarki.*

Staroſtowie y Szlachta Ruſka y Podolſka, robotnika do Wołoch wypuſzczać nie maią, *ſub pœna centum marc. A. 1569. f. 190. §. Staroſtowie.*

Staroſtowie doglądać maią, aby śię Miaſta poprawiały, y Mieſzczan liczby ſłuchać maią. *A. 1565. f. 101. Tit. Oprawa.*

Plura *vid. Tit. Miaſta.*

Staroſtom y Dźierzawcom na wychowanie ich, ze wſzyſtkich prowentow, nad kwartę piąta część ma bydź odłożona, y do trzech częśći Krolewſkich przyłączona. Ktorych Krol ſam ma opatrować wedle upodobania ſwego, y iako mieyſce y Vrząd ktory potrzebować będźie. *An. 1567. fol. 128. Tit. Wychowanie Staroſtw y Dźierzawiec.*

Sta-

Staroſtowie pogranicznych ſądowych Zamkow y Miaſt głownych, także y Miaſta głowne, ktore Staroſtw nie maią, przyśięgać maią, że *tempore Interregni*, Krolowi *legitimè* obranemu Zamkow dotrzymaią, pod utraceniem czci, gardła y maiętności. *A. 1576. f. 256. §. Staroſtowie.*

O tymże znowu *iisdem verbis. Ibid. fol. 277. §. Staroſtowie.*

Staroſtowie z Ziemią Pomorzką, Margrabſtwem y Kaſzubami *contiguitatem* maiący, y Celnicy przeſtrzegać maią, *ſub pœnis contra negligentes Capitaneos ſancitis, & ſolutione ſummæ* za towar wywieżiony *correſpondentis, ex delatione Theſauri*, w ktorymkolwiek Trybunale *inter cauſas fiſci peremptoriè vindicandis*, aby Kupcy towarow wſzelakich, także wołow, koni y bydła wſzelakiego, przez Margrabſtwo nie prowadźili. Czego ieźliby śię Kupcy ważyli, ćiż Staroſtowie towary w przemyćie zabierać im maią &c. *Ibid.* (*vid. Tit. Kupcy.*)

Staroſtowie y Dźierżawcy, *prætextu defenſionis bonorum regalium, laborem proprium*, tak ośiewkow, iako y budowania, ktoremu rok minęło, pſować nie maią, ale tylko pozwać po wyiśćiu roku do Ziemſtwa. A gdyby ktory z nich komu krzywdę, albo ſzkodę iaką, mimo to uczynił; *forum* ma mieć w Ziemſtwie, gdźie one dobra leżą. A ieźliby Dźierżawca ośiadłośći nie miał w onym Woiewodztwie albo Ziemie, tedy tam, gdźieby ią miał, ma bydź exekucya na dobrach iego nieodwłocznie czyniona, wedle Konſtytucyi *A.* 1562. A gdyby był nieośiadły w Koronie; ma bydź z nim czyniono wedle poſtępku, na tym Seymie *contra impoſſeſſionatos* namowionego. A ieźliby miał ſumę na Dźierżawie; tedy śię ma na niey extendować *proceſſus juris & executio. A. 1588. f. 459. Tit. O Komiſyach.*

Staroſtom y Dźierżawcom o krzywdy y ſzkody, ktoreby śię dźiały na grunćie Krolewſkim, tak w Krolewſkich y Rzeczypoſp. iako y w ſwoich pożytkach, wolno pozywać każdego do Ziemſtwa, y gdźieby im *juramenta* wedle prawa nakazane były, tak Krolewſkim, iako y ſwym imięniem odprawować śię maią, *ſalvâ appellatione* na Trybunał, gdźie *ſine remiſſione* kauzy takie maią bydź determinowane. Y poddani z Krolewſkich wśi pozywać mogą o krzywdy ſwe do Ziemſtwa, *cum aſſiſtentia Capitaneorum vel Tenutariorum*, także y z Miaſteczek Krolewſkich, ale *ſine aſſiſtentia*, wedle zwyczaiu. *Ibid.*

Staroſtę gdyby pozwano o grunty Krolewſkie, z ktorych Kwartę dawa, albo pod rewizyą y luſtracyą podpadłe, także ktore w ſtarych ſumach ſą zapiſane; ma to Trybunał odeſłać na Seym *pro cognitione. A. 1578. fol. 328. §. A ieżliby.*

Staroſtowie ſądowi rot kwarćianych mieć nie mogą, dla wykonywania powinnośći Vrzędu ſwego. *A. 1591. f. 613. Tit. Diſciplina militaris.*

Staroſtowie do Kamieńca Podolſkiego żywność odwoźić maią, ktorzy to ſą zdawna powinni. A gdyby tego ktory nie uczynił, Inſtygator Koronny ma go o to pozwać, iako y o inne prowenta ſtołu Krolewſkiego. A ta żywność ma bydź oddawana do Szafarza naznaczonego, tak iako był zwyczay ſtarodawny. *A. 1593. fol. 640. Tit. Deklaracya Konſtytucyi.*

Staroſtwa Vkrainne y Dźierżawy *Kiiowſkiego* y *Bracławſkiego* Woiewodztwa, także *Kamienieckie* y *Chmielnickie*, także Gieneralſtwa, *Krakowſkie* y *Wielkopolſkie*, *pro una vice*, wolne od luſtracyi y kwarty pewney. (*vid. Tit. Qwarta.*) *A. 1601. f. 729. §. Od ktorey to luſtracyi.*

A Staroſtwu *Trębowelſkiemu* też Kwartę za dwie lećie odpuſzczono. *Ibid. f. 752. Tit. O Kwarćie Trębowelſkiey.*

Staroſtow ſądowych, wedle mieyſca y potrzeby iurysdykcyy onych, Krol *ſufficienter* ma opatrować, aby *brachium regale tueri* mogli. *A. 1607. fol. 834. Tit. O Ekonomiach.*

Staroſtowie *Krakowſcy* doglądać maią, aby Burgrabiowie na Zamku rezydowali. *A. 1565. f. 89. Tit. Burgrabiowie.*

Staroſtowie w Woiewodztwie *Mazowieckim* nie maią czynić exekucyi Proceſow, *extra forum competens* otrzymanych, *ſub refuſione damnorum juramento taxandorum. Ib. f. 102. Tit. Sądy Grodzkie.*

Staroſta *Rawſki* ma przyśięgać: że P. Podſkarbiego z Deputatami *etiam tempore Interregni* puſzczać ma, y Skarbu poſpolitego dla złodźieyſtwa, w niebytnośći P. Podſkarbiego, przeſtrzegać. *A. 1569. f. 186. §. Staroſta.*

Staroſtowie Vkrainni, także Ruſcy y Podgorſcy, rezydować na Zamkach maią, *ſub amiſ-*

amiſſione Staroſtwa. O co *forum* za Dworem. *Anno 1620. fol. 16. Tit. Staroſtowie.*

W Konfederacyi gieneral. Warſzaw. *tempore Interregni A.* 1632. napomniono Vkrainnych o to; a w poźnieyſzych wſzyſtkich prawa wſzyſtkie, a oſobliwie pomienioną Konſtytucyą 1620. na nich reaſumowano, *ad cujusvis inſtantiam.* Vrzędnikow iednak Rzeczypoſp. y tych, co woynę ſłużą, nie wiąże to prawo, y na Akt Elekcyi Krolewſkiey iachać mogą, Szlachćica dobrze ośiadłego *cum ſufficienti præſidio* na ſwym mieyſcu zoſtawiwſzy. Ciż Vkrainni Staroſtowie, ktorzy ſą, począwſzy od Baru aż do granic Moſkiewſkich, z chęći ſwey, przećiw nieprzyiaćielowi drugie ſześć ſet koni obmyślą y wyſtawią. *A. 1624. f. 2.* §. *Także też pewni ieſteśmy.*

O tymże. *A. 1627. f. 3. Tit. Obrona Vkrainy.*

Znowu: że na uſługę Rzeczypoſp. powinni tych ludźi ſtawiać, *ſub privatione* Staroſtwa, *& non obſtantibus quibusvis Privilegiis.* W czym Komiſarze z Koła Poſelſkiego y Dworu Krolewſkiego na tym Seymie naznaczeni ſą, aby po tych Staroſtwach pilną inkwizycyą o tych ludźiach y ſłużbie ich uczyniwſzy, y dawne o tym regieſtra Skarbowe wźiąwſzy, w ſłuſzny porządek y w dawną klubę te ludźie wprawili. *A. 1638. f. 18. Tit. Ludźi Vkrainnych.*

Nie przyſzła ta rewizya *ad effectum*, przeto inſzą znowu naznaczono. *A. 1643. f. 12. Tit. Ludźie.*

Na Staroſtwach Vkrainnych *declaratur Conſtit. A. 1631. O ſolidach. vid. Tit. Daniny.*

Mężowi y żonie napotym *ſolida* na nich dawane bydź nie maią. *A. 1635. f. 26. Tit. O Staroſtwach Vkrainnych.*

Declaratur ta Konſtyt. 1635. że na ſame tylko Woiewodztwa *Kiiowſkiego* Vkrainę uchwalona ieſt. *A. 1647. f. 34. Tit. Deklaracya o dożywoćiech.*

Item na Staroſtwach pogranicznych Vkrainnych, także Ruſkich y Podolſkich, białagłowa dożywoćia mieć nie może. *A. 1662. f. 9. Tit. Dożywoćie.*

Na Staroſtwie *Wiſkiem ſolida* nie maią bydź dawane. *A. 1647. fol. 31. Tit. Opatrzenie Iurydyki.*

Temuż Staroſtwu wedle Konſtytucyi *A.* 1607. *&* 1641. (*quàm Conſtit. 1641. vide apud me Tit. Dobra Ekonomiczne.*) Miaſto Wiznę *cum omnibus attinentiis, antiquitus ad jurisdictionem Capitanealem Viſnen. pertinentibus*, przyłączono. *Ibid.*

Także wſzyſtkie Dźierzawy po śmierći Vr. Iana *Koryćińſkiego* Staroſty Gniewkowſkiego przypadłe, a Staroſtwu Wiſkiemu od dawnych czaſow należące. *Confœderat. general. Varſav. tempore Interregni. A. 1668. f. 19. Przywodząc.*

Staroſtwa *Nurſkiego* Iurydykę wakancyami opatrzyć obiecano. *An. 1647. f. 33. Tit. Staroſtwo.*

Staroſtwo *Nurſkie* trzema Iurydykami obowiązane, *ex primis vacantibus vel attinentiis, ſalvo Iure modernorum tantum poſſeſſorum*, według Konſt. 1647. opatrzyć deklarowano. *A. 1699. f. 57. Tit. Reaſumpcya Prawa.*

Staroſtę *Bracławſkiego* o zbiegłe chłopy wolno pozywać, wedle Konſtyt. 1578. *ad viciniorem Capitaneum. A. 1581. f. 376. Tit. Pozywanie.*

Staroſtom, *Bełſkiemu, Grabowieckiemu, Horodelſkiemu, Rubieſzowſkiemu* y *Zydaczowſkiemu*, względem reparacyi Zamkow tamecznych, koſzt na tychże Staroſtwach aſekurować obiecano. Co y Woiewodztwom Pruſkim ſłużyć ma. A ſukceſor ma *ſummam erogatam refundere. A. 1655. f. 28. Tit. Reſtauracya Zamkow.*

Starośćiny *Puckiey*, względem iey Staroſtwa Puckiego pretenzyą, iako y inſze na tymże Staroſtwie od Krolow naznaczone penſye, do przyſzłego Seymu odłożono. *A. 1659. f. 32. Tit. Aprobacya Przywileiu. vid. Tit. Dobra.*

O Staroſtwo to dekret *liquidationis. vid. Tit. Dekreta. Tit. Comiſye.*

Z tegoż Staroſtwa penſye znieśiono, *ſalvam* zoſtawiwſzy *cum modernis* onego *Poſſeſſoribus* o wypłacenie retent teraźnieyſzych, ktore przy porachowaniu z niemi potrącone bydź maią. A Penſyonarzom za te penſye ſumy pewne na Dobrach Krolewſkich aſekurowano. *A. 1676. f. 50. Tit. Rekompenſa.*

Plura *vid. Tit. Sumy.*

Starośćie *Halickiemu* obiecano aſekurować ſumę na dobrach tegoż Staroſtwa. *An. 1658. f. 39. Tit. Forteca.*

Do

Do Staroſtwa *Grabowieckiego* Dobra Krolewſkie, Witkow, Mądryn y Kopylow, *ſalvis pro tunc Poſſeſſoribus*, przyłączono. *An. 1658. fol. 46. Tit. Opatrzenie Iurydyki.*

Reaſſumitur ta Konſtytucya, *ſalva advitalitate poſſeſtricis. A. 1667. fol. 22. tit. Iurydyki.*

Staroſtwo *Owruckie*, z Podkomorſtwem gieneralnym *Kiiowſkim*, *compatibile* bydź *pro una vice, ad ceſſum vel deceſſum Poſſeſſoris*, deklarowano. *A. 1659. fol. 47. tit. Rozgraniczenie Ziem Kiiowſkich*

Staroſtowie, *Zytomirzki* y *Owrucki*, po wygraniczeniu Ziemie Kiiowſkiey, Zytomirzkiey, Owruckiey (*na co ſą Komiſarze z tego Seymu naznaczeni*) iurament na Iurydykę, *more ſolito*, z Vrzędem ſwym, na pierwſzych Rokach wykonawſzy, w Grodach, Zytomirzkim y Owruckim, ſprawy obywatelow ſwoich Ziem, Sądom Grodzkim należące, ſądźić powinni. *Ibid.*

Ze Staroſtwa te, pozwalaiąc Trybunału oſobnego na Vkrainie, Sądowe bydź maią, warowano. W Komiſyi Hadyackiey. *A. 1659. fol. 52. §. Privatis* wſzyſtkim.

Staroſtwo *Czychyryńſkie* do Buławy wielkiey Ruſkiey należeć ma. *Ibid. fol. 54. §. Do Buławy.*

Staroſtwa *Lubomlſkie* y *Barſkie*, *cum omnibus attinentiis*, Ianowi *Wyhowſkiemu* Woiewodźie Kiiowſkiemu, Hetmanowi woyſk Zaporoſkich y Potomkom iego, wiecznem y dźiedźicznem prawem dano y reſygnowano &c. A Przywiley Xiążęciu I. M. Bogusławowi Radźiwiłowi Koniuſzemu W. X. Lit. na dożywoćie Staroſtwa Barſkiego dany, zkaſowano, *ſalvâ recompensâ* temuż Xiążećiu na przyſzłym Seymie, tak ſamego Staroſtwa, iako y Woytoſtwa Barſkiego; także *ſalvis iuribus Eccleſiæ Romanæ Synodalibus*, *penſione Decimarum & ſervitio militari. A. 1659. fol. 56. tit. Danina wieczna.*

Za Staroſtwo Barſkie *ex primis vacantibus æquivalens* temuż Xiążęciu obiecano. A ieżliby przed Seymem do dyſpozycyi Krolewſkiey nic nie przypadło; to na przyſzłym Seymie *ſufficientem* uczyni Rzeczpoſp. za to Staroſtwo *recompenſam. A. 1661. fol. 15. tit. Recompenſa.*

Za Woytoſtwo zaś *Barſkie*, na Staroſtwo y Woytoſtwo *Brańſkie*, ſumę 25. tyśięcy zł. wnieśiono mu. Ktora ſuma, *poſt ceſſum vel deceſſum* iego, Sukceſorom onegoż należeć będźie. *Ibid.*

Potym Staroſtwo *Brańſkie*, uchyliwſzy Praw y Przywileiow Woiewodztwa Podlaſkiego, Vr. *Czarnieckiemu* Piſarzowi Polnemu Koronnemu konferowano; waruiąc iednak: że to nie ma iść *in ſequelam. A. 1673. fol. 16. tit. Warunek.*

Staroſtwo *Tykoćińſkie* ze wſzyſtkiemi przynależnośćiami *& cum iure patronatûs*, *iure hereditario* I. M. P. Stefanowi *Czarnieckiemu* Woiewodźie Ruſkiemu y Sukceſorom iego dano, *& omnibus immunitatibus bonorum Terreſtrium* inkorporowano; *ſalvis in integro fundationibus Eccleſiaſticis*, *& Hoſpitalis* na żołnierzow poſtrzelanych, także *proviſione annua Patrum S. Franciſci Ord. Minorum de obſervantia Conventûs Tykocinenſis.* Xięży zaś Plebanom Dyecezyi Wileńſkiey *forum* za Dworem, a nie w Trybunale naznaczono. Sądy Ziemſkie w Tykoćinie y pozycye Xiąg Ziemie Bielſkiey, iako zdawna odprawowane były, tak śię odprawować, *ſub eadem ſecuritate Iudiciorum*, y goſpody iako y przedtym rozdawane *ex officio* bydź maią. *A. 1661. fol. 12. tit. Gratitudo meritorum.*

Staroſtwa, *Łoiowſkie* y *Łubeckie*, Wielkiemu Xięſtwu Litewſkiemu inkorporowano, *cum declaratione;* że do Woiewodztwa Smoleńſkiego a Powiatu Starodubowſkiego należeć maią. *A. 1646. fol. 3. tit. Inkorporacya.*

Też Staroſtwa wolno Krolowi, *conferre* Szlachćicowi z oboyga narodow, *benè merito*, wedle upodobania ſwego. *Ibid.*

Pobory, Czopowe, Podymne, z tychże Staroſtw do Skarbu W. X. Lit. należeć maią. A Kwarta, iako śię teraz oddaie dupla, opowiedźiawſzy śię w Skarbie W. X. Lit. do Skarbu Koronnego, na czas y mieyſce oddawania Kwarty, odſyłana bydź powinna, *ſub pœnis* o Kwarćie napiſanych. A ieżliby ktory *Poſſeſſor* oddać omieſzkał; te dobra *pro vacanti* będą, y Krol ie inſzym Poſeſorom *conferret*, a Skarb W. X. Lit. Donataryuſza w nie *intromittet. Ibid.*

Ludźie, ktorzy w tych Staroſtwach oſobne opatrzenia maią, y z nich służbę woienną

powinni, przy wolnośćiach zoſtawieni. Ieźliby iednak *maiora pericula* na W. X. Lit. naſtępowały; tedy ći ludźie do obozu W. X. Lit. a czaſu poſpolitego ruſzenia, przy W. X. Lit. do niegoż należeć będą. *Ibid.*

Też Staroſtwa, Łoiowſkie y Łubeckie, *cum omnibus pertinentiis*, *iure hereditario* ſamemu ſtarego zaćiągu woyſku W. X. Lit. konferowano, y Przywiley na to dany *in toto* aprobowano. *A. 1661. fol. 16. tit. Gratitudo.*

Potym ie na toż woyſko *ſecundum æqualitatem & proportionem* zasług podźielić, na wieczne czaſy poſtanowiono. *A. 1670. & 1676. vid. tit. Comiſye. tit. Woiewodztwa Smoleń.*

Staroſtwa W. X. Lit. wakuiące Krol zasłużonym rozdawać powinien przez cztery mieśiące. A Staroſtwa ſądowe tylko *poſſeſſionatis* w Woiewodztwach onych y Ziemiach. *vid. tit. Wakancye.*

Na Staroſtwach pogranicznych Koronnych, y W. X. Lit. żadney białeygłowy *ius communitativum* rośćiągać śię nie może. *vid. tit. Dożywoćie.*

Ani więcey nad dwie Krolewſzczyzny, lub Staroſtw, lub Dźierżaw, trzymać żadna białagłowa nie może *poſt deceſſum* Małżonka ſwego *vid. tit. eodem. Dożywoćie.*

Ani na Zamkach y fortecach mogą mieć *communicationes iurium. vid. tit. Zamki.*

Staroſtwo *Winnickie* weſpoł z Woiewodztwem *Bracławſkim* I. M. P. *Potockiemu* Woiewodźie Bracławſkiemu trzymać, *pro una vice*, pozwolono. *vid. tit. Woiewodztwo Bracławſkie.*

Staroſtwo *Bratyańſkie* Potomſtwu Vr. Katarzyny *Kobierzyckiey* Vr. Dźiałyńſkiego Staroſty Bratyańſkiego, pod Czudnowem w potrzebie poległego Małżonki, z tymże Staroſtą zpłodzonym, *iure emphyteutico* do lat piętnaſtu konferowano; *ſalvis iuribus Reipub. & oneribus.* A ſamę pomienioną Starośćiną *ratione* tegoż Staroſtwa *immunem* deklarowano. *A. 1662. fol. 27. tit. Nagroda zaſług Oycowſkich.*

Także na Staroſtwie *Mławſkiem*, Vr. Franćiſzkowi *Bielińſkiemu* Podkomorzemu Płockiemu y Sukceſorom iego, *exſtincto iure advitalitio* onegoż, do lat 15. *ius emphyteuticum* pozwolono; *ſalvâ ſolutione Quartæ, ſtativis & oneribus Reipub. Ibid. fol. 28. tit. Emphyteuſis.*

Staroſta każdy albo Dźierżawca z włok Wybranieckich, miaſto Wybrańca, ktorego z włoki *ex antiquo* wyprawiać powinien, na każdy rok do Skarbu Rzeczypoſp. rowno z Kwartą w Rawie zł. 60. *realiter* płaćić ma. (*v. Wybrańcy.*) *A. 1649. fol. 2.*

Staroſtwa, *ſtantibus Privilegiis*, bez prawa, Sądow y Dekretow odebrane, aby do ſwych Poſeſorow wroćiły śię, ma weyrzeć Krol na Seymie *Coronat. vide w Exorbitancyach. tit. Staroſtwa.*

Staroſtwo *Krośińſkie pro reclinatoriis*, obywatelom *tenuioris ſortis* Woiewodztw Kiiowſkiego y Czerniechowſkiego, z Powiatem Nowogrodzkim, wedle Przywileiow onymże danych naznaczono, w ſumie 24. tyśięcy zł. intraty roczney. *vide latè An. 1670. fol. 30. tit. Reclinatoria.*

O Staroſtwach *iure emphyteutico* konferowanych. *vide tit. Dobra.*

Staroſtwa *Warſzawſkiego* wśi od hyberny, przy dawnym Prawie y zwyczaiach zachowuiąc ie, nazawſze uwolniono. *A. 1673. fol. 19. tit. Wolność Warſzawy.*

Declaratur: że y z Miaſtem Warſzawą y wśiami to Staroſtwo wolne bydź ma. *w Konfederac. gieneral. Warſzaw. A. 1674. fol. 28. §. A że Konſtytucya.*

Do Staroſtwa *Krzepickiego* wieś Iwanowicze, *ab exulibus* Woiewodztw Kiiowſkiego y Czerniechowſkiego *pro reclinatorio* uproſzoną, przywrocono. *A. 1678. fol. 15. tit. Przywrocenie.*

Na tymże Staroſtwie *ius communicativum* Vr. Helenie *Miączyńſkiey* Starośćiny Krzepickiey, iako przećiwko prawu, na pograniczne Staroſtwo y fortece otrzymane, znieśiono, y tylko *particulariter* na dwuch Kuźnicach, Pankowſkich y Koſtrzyńſkiey z Złochowicami, *cum omnibus attinentiis* one deklarowano. *Ibid.*

Staroſtwa *Nowodworſkiego* Vr. Andrzeiowi *Gembickiemu* Starośćie Nowodworſkiemu uſtąpić, y Prawo, *mediante exſolutione* ſumy dwuch kroć ſta tyśięcy zł. monety Polſkiey od Rzeczypoſp. *Lege publicâ* aſekurowaney, lub na Oſobę Krola I. M. lub iego *ſanguinis* Sukceſorow, lub na kogo inſzego *ex Civibus Regni*, *& M. D. Lit.* transfundować pozwolono, y tę transfuzyą aprobowano. *Ibid. fol. 17. tit. Konſens.*

O zaſtawie tegoż Staroſtwa pierwſze Konſtytucye. *vid. tit. Dobra Ekonomiczne.*

Sta-

Starostwa *Drahymskiego respectu*, *deces* z taryfy podatkow Woiewodztwu Poznańskiemu ma bydź potrącony. *vid. tit. Podatki.*

Starostwo *Drahymskie*, ktore *in hucusque iure hypothecæ* u Dworu Berlińskiego zastawne, *Poznańskiemu* y *Kaliskiemu* Woiewodztwom wykupić pozwolono, ktore Woiewodztwa, *eodem jure*, iako Dwor Berliński trzyma, *usque ad subsequendam* od Rzeczypospolitey. *exemptionem*, y trzymać będą, y Przywileie na to Starostwo Kancelarye wydawać nie maią, a dla prędszego tego Starostwa wykupienia, Komisarzow naznaczono, ktorzy, *Instrumentum Commissionis* z Kancelaryi Kor. odebrawszy, *unius vel plurium absentiâ non obstante*, *dummodo sex adsint; plenissimo robore gaudere* powinni. Ciż Komisarze krzywdę sukcesorow Vr. Iakuba *Miaskowskiego*, w sumie posagowey Vr. *Ostenowny* zanieśioną, rozeznaią y skutecznej nieodwłoczney satysfakcyi dopomnią się. *A. 1726. f. 19. Tit. Wykupno Star. Drahymskiego.*

O tymże Starostwie *plura Tit. Dobra.*

Starostwo *Skalskie* sumą dźieśiąći tyśięcy zł. Polskich Vr. Hyronimowi *Lanckorońskiemu*, Podkomorzemu Podolskiemu na ten czas, Prawu onego y Vr. Przecława *Lanckorońskiego* rodzonego iego podległe, za Dźierżawę Dymier *cum attinentiis*, Prawu tegoż Hyronima *Lanckorońskiego* służącą, a pewnemi respektami komu inszemu od Krola konferowaną, inonerowano, tak iż *successores* iego z tego Starostwa, *post fata* teraźnieyszych Posesorow, nie będą powinni ustąpić, dokąd im ta suma *per succedaneos* Starostwa tego *Donatarios* nie będźie *realitèr* zapłacona. *A. 1659. fol. 29. tit. Asekuracya.*

Starostwo *Wołpieńskie* z Kluczami *Dubno*, *Kołodźieżno* y stary *Dworzec* nazwanemi, w Powiećie Grodźińskim y Wołkowiskim leżącemi, sumą sta tyśięcy zł. Polskich Vr. Każimierzowi Ianowi *Sapiehy* Cześnikowi W. X. Lit. inonerowano, *cum hac assecuratione:* że nie pierwey nowy Donataryusz *in suam possessionem* Starostwo to *apprehendet*, aż pomienione sto tyśięcy zł. y oraz drugą dawnieyszą sumę w Przywileiach Krolow Ichmośćiow specyfikowaną, y na toż Starostwo wnieśioną, *realitèr* sukcesorom pomienionego Vr. *Sapiehy* odda y zapłaći. *A. 1661. f. 10. Tit. Suma na Wołpie y na Retowie.*

Starostwo *Lanckorońskie* y wśi: *Zakrzew*, *Stroniec* y *Leśnica* sumą 178422. złt. Vr. Michałowi *Zebrzydowskiemu* Miecznikowi Koronnemu inonerowano, asekuruiąc: że *post exspiratum jus advitalitium* onego samego y *communicativum* Małżonki iego, Donataryusz nowy nie będźie mogł *adire possessionem* pomienionego Starostwa y wśi specyfikowanych, dokąd suma pomieniona *realitèr* oddana im nie będźie. Ktora to suma *extenuari* ma czwartym dożywoćiem, *â tempore obitûs* tegoż Vr. Miecznika Koronnego y Małżonki iego *computando*. A *inquantum* by do tego wykupna nie przyszło; tedy od pierwszych Sukcesorow ordynowanych pomienionego Miecznika Koronnego poczynać się ma *extenuatio*. *Anno 1661. fol. 11. Tit. Asekuracya sumy.*

Na Starostwie *Knisżyńskim* z Goniądzem y wszystkiemi przyległośćiami (ktore I. M. P. Ian *Gniński* Woiewoda Chełmiński od Vr. *Orsettych*, sumę 553444. zł. y gr. 21. y pieniędzy dźiewięć onym oddawszy, wykupił, y z tey sumy sto tyśięcy zł. Rzeczyposp. darował) ośmioro dożywoćia tegoż I. M. P. Woiewody Chełmińskiego Potomkom y Sukcesorom, *per lineam descendentem* po sobie idącym, w sumie czterech kroć sta tyśięcy piąćdźieśiąt y trzech tyśięcy czterech set czterdźiestu y czterech zł. y gr. 21. y pieniędzy dźiewiąći, nadano. Z tą iednak kondycyą: że po expiracyi tych ośmiorga dożywoćia, pomieniona ma upadać suma, y dobra pomienione do dyspozycyi Krolow Ich MM. Polskich wroćić się maią. *Iuribus Regalibus* osobliwie *Iure Patronatûs*, *oneribus Reipubl. Quartâ* & *hybernis*, iako teraz płacą, *per omnia salvis*. *A. 1676. fol. 27. Tit. Exemptio* Knisżyna.

Starostom y Vrzędom Grodzkim nie ma to szkodźić, y exekucyi Dekretow Trybunalskich *ante mortem Regis*, *sivè in civilibus*, *sivè in criminalibus causis* ferowanych, *tempore Interregni* nie czynią. Ale po Koronacyi nowego Pana *intra sex septimanas*, *ad cuiusvis requisitionem* czynić onę, *iuxta iuris exigentiam*, powinni. *w Konfederac. gieneral. Warszaw.* tempore Interregni. *A. 1632. 1648. 1668. 1674.*

Starostowie sądowi, ktorzy Przywileie maią, a nie przyśięgli *ante mortem vel abdicationem Regis;* pod *Interregnum*, przed Sądami Kapturowemi gieneralnemi swego Woie-

iewodztwa, y przed Vrzędem Ziemſkim, a Vrząd Grodzki przed ſwym Staroſtą, przyśięgi ſwoie uczynić Rzeczypoſp. y odnowić powinni. A po przyśiędze onych Akta Grodzkie otworzone bydź maią. *Konfederac. gieneral. Warſzaw.* ſub Interregno. *A. 1648. 1668. 1674.*

Staroſta *Warſzawſki*, przykładem Krakowſkiego, na ſtarym Zamku powinien mieć wydźielną ſtancyą. *w Konfederac. gieneral. Warſzaw. A. 1668. & 1674. fol. 10.*

Staroſtwo *Srzedzkie*, od przechodow żołnierzkich &c. Hybernie nie deroguiąc, uwolniono. *w Konfederac. gieneral. Warſzaw. A. 1674. fol. 28. §. A że Konſtytucya.*

Staroſtwo zaś *Horodelſkie cum attinentiis*, od hyberny, ſtanowiſk, przechodow y Rzeczypoſp. kontrybucyy, do lat czterech. *Ibid. §. Maiąc w konſyderacyi.*

Staroſtwo *Czerniechowſkie* z Woiewodztwem *Czerniechowſkim*, *ſine ulla incompatibilitate* może bydź trzymane. *A. 1635. fol. 17. tit. Ordynacya.*

Do Staroſtwa *Kamienieckiego* przewoz na Dnieſtrze przyłączono. *A. 1601. fol. 756. tit. Przewoz.*

Potym go *Struſom* przywrocono y wiecznie przyſądzono, bo ieſt na ich grunćie. *A. 1607. fol. 853. tit. Reſtytucya.*

Staroſta Kupcom y rzemieślnikom, przy Woiewodźie, uſtawy czynić ma. *vid. tit. Vſtawa.*

Staroſtowie przećiwko hultaiom y łożnym, według Statutu poſtępować maią. *vid. Tit. Lożni. & tit. Hultaie.*

Staroſtowie zkładow przeſtrzegać maią. *vid. tit. Składy.*

Staroſtowie ſądowi y pograniczny, także Adminiſtratorowie ceł, przeſtrzegać maią, aby *revenditores*, także rzeźnicy, cła od towarow ſwoich płaćili. *vid. tit. Składy.*

Staroſta na Komiſyi graniczney iak wiele mieć pocztu ma? *vid. Tit. Comiſye.*

Staroſta gdyby kogo *prætextu Officii* bezprawnie poimał, nie *jure victum*, ani *in recenti crimine*; przepada to, co y Szlachćic, ktory drugiego Szlachćica, *privatâ auctoritate*, w więźieniu trzyma. *vid. Tit. Szlachćic.*

Staroſtowie *delectum* Wybrańcow bronić nie maią, ani ich wolnośći pſować. *vid. Tit. Wybrańcy.*

Staroſtowie ſwawolnych ludźi, naiezdnikow, mordercow, lotrow, imać, y ſprawiedliwość z nich czynić powinni. *vid. Tit. Swawolni ludźie.*

Staroſta *Grabowiecki* armatą Zamku Grabowieckiego ma zawiadować. *vid. Tit. Lauda.*

O Staroſtach Inflantſkich. *vid. Tit. Inflanty.*

O alienacyi gruntow od Staroſtw Pruſkich. *vid. Tit. Zamki.*

Staroſtow Vrząd *tempore Interregni* czynić ma ſprawiedliwość z gołoty. *vide Tit. Sprawy.*

Staroſtwo *Kamienieckie* w Mazowſzu, na fundacyą Zakonnic Warſzawſkich *Viſitationis B. M. V.* obrocono. *vid. Tit. Fundacya.*

Na Staroſtwo *Łomżyńſkie*, Kwartę z Kamieńca Mazowieckiego przenieśiono. *vid. Tit. eodem.*

Staroſtwo *Kłobuckie*, Klaſztorowi Częſtochowſkiemu wiecznemi czaſy konſerowano. *vid. Tit. Klaſztory.*

Staroſtowie y ich Vrzędy na gardle karać maią Werbarzow, *ſub ſolutione* wſzyſtkich krzywd *de ſuo.* *vid. Tit. Woyſko.*

Kopylow do Staroſtwa *Hrubieſzowſkiego* obrocono. *vid. Tit. Frymarki.*

Na Staroſtwach y Dźierzawach Krolewſkich pozwolono Komiſyi Lwowſkiey, aby aſekuracye czynić mogli Pułkownikom, Rotmiſtrzom, Polſkiego zaćiągu. *vid. Tit. Aſekuracye.*

Staroſtwu *Przemyſkiemu* w prowentach *ſecuritas.* *vid. Tit. Miaſto Przemyſl.*

Staroſtwa tego luſtracya. *vid. Tit. Luſtracya.*

Tegoż wolność od Kwarty. *vid. Tit. Qwarta.*

Staroſtwa *Lubelſkiego* ſzkody y ruiny likwidować, Komiſarzom zlecono. *vid. Tit. Comiſye.*

Staroſtw Inflantſkich w konſerowaniu alternata ma bydź zachowana. *vid. Tit. Inflanty.*

Staroſta w Inflanćiech, w poł roka po wźięćiu Vrzędu, poſeſyą kupić ſobie powinien, ieźli iey nie ma. *vid. Tit. Inflanty.*

Na Staroſtow y Dźierzawcow W. X. Litewſk co za ćiężar, *loco* ſymple donatywy, *in A.* 1677. włożono? *vid. Tit. Artylerya W. X. Lit.*

Na Staroſtwach nie wolno czynić aſekuracyi. *vid. Tit. Aſekuracye.*

Staroſtwu *Opoczyńſkiemu* uiąć Kwarty kazano, względem odpadnienia wśi Małczyć. *vid. Tit. Luſtracya.*

Staroſtw, *Chęćińſkiego* y *Zarnowieckiego* y *Krzepickiego*, reſtauracyą Komiſarzom zlecono. *vid. Tit. Comiſye.*

Staroſtowie Grodowi zaćiągi y kupy ſwawolne znośić powinni. *vid. Tit. Swawolni.*

Staroſtom y Dźierzawcom Dobr Krolewſkich pozwolono, zakładać do lat trzech podatki y hyberny, za poddanych tych tylko, ktorzy zaćiągi odprawuią. *vid. Tit. Dobra Krolewſkie.*

Staroſtwa dożywoćiu Krola I. M. Iana III. podległe, w poſeſyi onegoż zoſtawać maią. *vid. Tit. Krol.*

O Staroſtwach, na ktorych ſumy komu aſekurowane ſą. *vid. Tit. Comiſye. Tit. Sumy.*

O Staroſtwach Smoleńſkich. *vid. Tit. Woiewodztwo Smoleńſkie.*

Staroſtw y Tenut *tempore Interregni adminiſtratio* przy Podſkarbim Koronnym. *vid. tit. Podſkarbi.*

Staroſta *Krakowſki* powinien *præſidium* trzymać na Zamku Krakowſkim *ſub Interregno. vid. Tit. Zamek Krakowſki.*

Staroſtwu *Gołębſkiemu* wolność. *vid. Tit. Libertacya.*

Staroſtwa *Kolſkiego* naprawa, y przeprawa pod Kołem. *vid. Tit. Comiſye.*

Staroſtom *ſubeſſe* maią Mieſzczanie w Woiewodztwach, *Kiiowſkim* y *Podolſkim. vid. Mieſzczanie Korſzuńſcy.*

Staroſtowie exekucyą czynić powinni. *vid. Tit. Bannicya. Tit. Exekucya.*

STATUTA.

STatuta aby po Polſku przełożone były, Deputaći mieli bydź na to dani. *A. 1562. f. 27. Tit. O Polſkich Statutach.*

Deputowani na to trzey, miedzy ktoremi był Vrodz. *Herburt* Podkomorzy Przemyſki. Ciż y *correcturam Statutorum* mieli uczynić. *A. 1563. fol. 41. Tit. Przełożenie Statutu.*

Potym to wyłożenie ſamemu Vr. Ianowi *Herburtowi* zlecono. *A. 1565. fol. 91. Tit. Statut Polſki.*

Statut *A.* 1543. do przyſzłego Seymu w mocy zoſtawać miał, ale *non liquet* o czym. *A. 1550. f. 8. §. Czyniąc doſyć.*

Statut Krola Każimierza Trzećiego, *juxta proprium verborum ſenſum & tenorem* ma bydź rozumian y wykładan, z ſtrony zaſtaw *Diſtrictuum*, *Caſtrorum principalium*, *in quibus Capitaneatus conſiſtunt. A. 1562. f. 14. Tit. O Statućie.*

Statutem Krola Władyſława nikt pieniędzy ſwych nie traćił, ktoreby był *ſuper bona magnæ Procurationis* dał. Staroſtwa iednak ſądowe, w tychże dobrach *magnæ Procurationis*, exekucyi Statutu Krola Każimierza podległy. To ieſt: że ſumy na nich zapiſane ginąć maią, y dożywoćia na dobrach pomienionych *magnæ Procurationis exemptioni ſubjacent*, *excepto*, gdyby takowe dobra były przed tym Statutem Krola Władyſława zaſtawione, na takowych ma cale y nienaruſzenie zoſtać dożywoćie. *Ib. f. 16. Tit. O Statućie.*

Statutem Krola Alexandra wſzyſtkie daniny, darowizny wieczne, *feuda* albo lenna y przedania Krolewſkie, także funduſze y nadania wſzyſtkie Duchowieńſtwu, po tym Statućie zapiſane, *nullitatis* ſą &c. *vid. Tit. Exekucye.*

Declaratur: dźiedźictwa, ani lenna wieczne nie maią bydź nikomu dawane. *A. 1565. f. 89. Tit. Statut Alexandrow.*

Vrgente neceſſitate uchylono było *pro una vice* Statutow y Konſtytucyy *de non obligandis & onerandis bonis Menſæ Regiæ; ſalvo tamen jure poſſeſſorum & Statutis antiquis* y Seymu teraźnieyſzego, o Ziemie Sendomirzkiey y o wielkich rządźiech, cłach, Zupach, Samborze y Ekonomiach wſzyſtkich, ktore nie mogą bydź zaſtawione. *A. 1590. f. 565. Tit. Aſekuracya.*

Y drugi raz Statutu Krola Alexandra *pro una vice. An. 1613. Na drugim, ktory w tym-*

tymże roku był, Seymie. fol. 3. §. Ktorym to Komisarzom. Plura vid. Tit. Exekucye.

Statut Toruński we wszystkim trzyman bydź ma. A. 1550. f. 5. §. W Statucie.

Pod Interregnum, Konfederacyą gieneral. Warszawską warowano, aby wedle tego Statutu Sędźiowie Kapturowi, z Vrzędem mieyskim, violatores sądźili na ratuszu, z tą kondycyą: aby konkluzya dekretow przy większey części Sędźiow Kapturowych zostawała. A. 1587. f. 411. §. Bezpieczeństwo.

Statutu Toruńskiego Miasta abuti nie maią, Szlachtę nie z Pisarzem Grodzkim, ale z Starostą, albo z Podstarośćiem sądźić będą, sub pœna capitis, a Decreta in contrarium lata cassantur. A ieżliby Starosta, ad requisitionem Miasta do Sądu, według Statutu Toruńskiego, albo sam nie chćiał się stawić, albo Podstarośćiego zesłać, pœnæ centum marc. in Iudicio Tribunalitio persolvendæ ma succumbere. A. 1633. fol. 25. Tit. O Sądach.

Statuta wszystkie Litewskie, ktore Vnii były przećiwne, znieśiono, y postanowiono: aby wolno zawzdy było, tak Polakowi w Litwie, iako y Litwinowi w Polszcze, juxta æquitatem dobr dostawać, y one wedle prawa mieysca tego, gdźie te dobra leżeć będą, trzymać. A. 1569. f. 175. §. Statuta y Vstawy.

Statutu Litewskiego poprawę, wedle Statutu Polskiego uchwalono, y na to Deputatow naznaczono, ktorym podatek na ztrawę W. X. Litewsk. złożyć ma. Ib. f. 194. §. Za prośbą.

Dla teyże poprawy potym Seymik y ziazd wielki złożony w Nowogrodku. An. 1578. f. 332. Tit. Xięstwa Litewskiego Sądy.

Statutu Litewskiego niektore artykuły, do postępku prawnego należące, potwierdzono. Ib. Tit. Artykuły.

Statutem Litewskim Woiewodztwa, Wołyńskie y Bracławskie, maią się sądźić Wolno im iednak artykułow onego poprawiać, przyczyniać, albo umnieyszać, za powagą Seymu Koronnego. A. 1569. f. 159. §. Osobliwie też to.

Statut Litewski pozwolono podać do druku. A. 1647. f. 8. Tit. Statut.

Także Statut Wołyński, zkorygowawszy go. Ib. f. 18. Tit. Rewizya Xiąg.

Reassumitur Constitutio o Statućie Wołyńskim, do ktorego zkorygowania y wydrukowania, Obywatele Woiewodztwa tego obrać sobie Deputatow na Seymiku relacyynym maią. A. 1667. f. 30. Tit. Wydrukowanie Statutu.

Statut de Cortesanis reasumowano, y pœnas in contravenientes tak w Koronie, iako y w W. X. Lit. extendowano. A. 1641. f. 13. Tit. Cortesani.

Declaratur Miastom, Lwowu y Wilnu. vid. Tit. Miasta, Lwow, Wilno.

SUBLEWACYE.

SUblewacyą bannitionis kto otrzyma, powinien Stronę do Grodu przypozwać y ukazać, że sine intermissione czyni o zły przewod, sub nullitate sublevationis. A. 1557. fol. 9. §. Podnieśienie.

Sublewacya dawana bydź nie ma, kiedy Trybunał dobry proces uzna, y jure victum banniować będźie. A. 1588. f. 468. Tit. O relaxacyi.

Sublewacye prawne, nie dokładaiąc się Krola, z Kancelaryi Wielk. X. Litewsk. tak wielkiey, iako y mnieyszey Pieczęći, wydawane bydź maią. A. 1598. fol. 695. Tit. O bannicyach.

A potym, że na bannicye ex personali controversia otrzymane, osobliwie wieczne, ad jure agendum wydawane bydź nie maią, Konstytucyą o tym Anni 1641. y inne Koronne reasumuiąc W. X. Lit. aplikowano. An. 1647. fol. 20. O sublewacyach.

Sublewacye na bannicye y infamie, ktorych aprobacya ex personali w Trybunale stanie, z Kancelaryi wydawane bydź nie maią, sub nullitate onych. A. 1641. fol. 12. Tit. O sublewacyach.

Sublewacyą w Prawie Wołyńskim, wolno wźiąć bannitowi, y czynić o zły przewod, ad spatium sex mensium, według Prawa Koronnego. Alias bannicya ma iuż na nim zostać wieczna. A. 1589. f. 543. Tit. O odprawach.

Sublewacye do Inflant, pod dwiema pieczęćiami wychodźić maią. vid. Tit. Inflanty.

SVKNA.

S U K N A.

SVkna Ziemſkie Koronne, na dwa łokćia w ſzerz, a na trzydźieśći w zdłuż maią bydź robione. A ktoby węższe albo krotſze robił, albo przedawał; takiemu Woiewodowie, lub Podwoiewodzowie, brać ie maią. Ktorych *medietas fiſco Regio*, a druga *medietas* tymże Woiewodom *cedere* powinna. *A. 1565. fol. 95. Tit. Sukna Ziemſkie.*

Quod ſi quis ſtrictiorem pannum, vel breviorem, quam ſit conſuetum, vendere auſus fuerit; pœna falſi puniatur, & nihilominus univerſum pannum illius generis, ipſo facto amittat. Cujus tertiam partem Palatino, nobis autem reliquas duas, cedere volumus. Herb. f. 316.

Na Iarmarkach głownych przez Vrząd, ktoremu to wedle prawa *incumbit*, pierwſzego dnia iarmarku ma bydź ſtrychowane tak, żeby drugiego dnia wolno było Kupcom ie przedawać. *A. 1588. f. 489. Tit. Strychowanie ſukien.*

Do cudzoźiemſkich iednak ſukien, Konſtytucya ta ſtrychowania nie ma *extendi. Ibidem.*

Sukna Cudzoźiemſkie Kupcy zamorzcy powinni przywoźić y przedawać, zſtępowane y poſtrzygane, *ſub amiſſione mercium. A. 1638. f. 18. Tit. Sygilacya.*

Temuż prawu o zſtępowaniu y poſtrzyganiu ſukna, także Koronni y W. X. Litewſk. Kupcy y Sukiennicy podlegać maią. *Excepto* Kirow y Karaźiy, ktore nie zſtępowane wolno im przedawać. *Ibid.*

Znowu: że zſtępowane y taką ſzerokośćią y długośćią, iako w Konſtytucyi. 1565. & 1638. opiſano, Kupcy do Pańſtw Rzeczypoſp. wprowadzać maią, *ſub amiſſione pannorum*, ktorego iedna połowa *Delatori*, a druga *Iudicio cedere* ma. A Miaſta przeſtrzegać tego powinne (oprocz Kirow y Karaźiy) *ſub amiſſione* ſygilacyi. O co *forum* Miaſtom portowym y innym Krolewſkim za Dworem, a z Kupcami Miaſt Duchownych y Szlacheckich w Grodźie, *ſine appellatione, ad cujusvis inſtantiam. A. 1647. f. 4. Tit. Sygilacya.*

Temuż Prawu y te ſukna, ktore z Sląſka przywożą, y ktore w Pańſtwach Rzeczypoſp. robią, podlegać maią. *Ibid.*

O Sygilacyi ſukien we Gdańſku, &c. *vid. Miaſto Gdańſk.*

S U M Y.

SVmy na Dobrach Krolewſkich będące, ktore exekucyi były podległe, y ktore nie były ważne? *vid. Tit. Exekucya. & Tit. Dobra.*

Sumy na Dobrach Rzeczypoſp. będące, *per novos donatarios* zapłacone, maią bydź odpuſzczone Rzeczypoſp. oprocz ktore *per Legem publicam, vel Decreta*, ſą warowane na Seymie, toż y *Succeſſor defuncti* uczynić powinien. *A. 1647. f. 3.*

Sumy gdyby na Dobra Krolewſkie miały bydź zaćiągnione, *propter gravem Reipubl. neceſſitatem*; na Seymie walnym Koronnym, *cum conſenſu omnium Ordinum*, maią bydź zapiſowane *ad extenuationem*, y ma to bydź w Konſtytucyą wpiſowano. *A. 1565. f. 89. Tit. Statut Alexandrow.*

A na ſumach ſtarych, nie inaczey dożywoćie ma bydź dawane, tylko za odpuſzczeniem nieco ſumy, albo za iaką extenuacyą. *Ibid. f. 90. Tit. Dożywoćia.*

Declaratur: iż za extenuacyą czwartey częśći ſumy głowney ſtarey. *A. 1566. fol. 126. Tit. Dożywoćia.*

Likwidacye ſum ſtarych na przyſzłym Seymie uczynione bydź miały, ieżliby *in Iudiciis competentibus* przed Seymem nie odprawiły ſię. *Ibid. fol. 125. Tit. Likwidacye.*

W ſumie pięćikroć ſta tyśięcy zł. *pro una vice*, Dobra ſtołowe Krolewſkie (*excepto* Zamkow głownych albo ſądowych, Wielkorządow, y Ziemie Sendomirzkiey) zawieść pozwolono, *nulli tamen ex genere Ducali.* A pozwolenie pierwſze Parczowſkie, około pożyczenia trzech kroć ſta tyśięcy zł. zkaſowano. *A. 1565. f. 106. Tit. Nabyćie pieniędzy.*

Dożywoćia na ſumach, *ad rationem* tey ſumy wźiętych, nie maią bydź dawane. *Ibidem.*

Ad rationem pięći kroć ſta tyśięcy od Rzeczypoſp. wźiąć pozwolonych Krolowi, Pobor pewny Krol przyiął. Ktory na przyſzłym Seymie pokaże, że tey ſumy nie przebrał. *A. 1566. f. 126. Tit. Poborce.*

Nie pokazał, ma tedy na drugim Seymie to uczynić, a Dźierżawcy Krolewſzczyzn, za-

zastawionych gwoli temu, maią listy na te Dzierzawy, pod ztraceniem sumy, na tymże Seymie *producere.* *A.1567. f.132. Tit. O zastawie.*

Wypłacenie tey sumy na poborach naznaczono z tego, coby nad zapłatę żołnierzom zostało. *A.1591. f.607. §. A tę zapłatę.*

Znowu na inszym mieyscu o tymże. *Ib. f.612. §. A resztę.*

Y znowu na resztach inszych Poborow: ktore nie na co inszego Podskarbi Koronny ma obracać, *sub pœna confiscationis bonorum ipso facto succumbenda, & ad instantiam* Posłow Ziemskich na Seymie blizko przyszłym *decernenda. A.1598. fol. 687. Tit. Szafunek Poboru.*

To zaś wykupno iakim sposobem odprawować kazano? *vide latè Ibidem.*

A że dotąd nie wszystko zapłacono, Dzierzawcy powinni z dobr tych, wedle dawney rewizyi, poł Kwarty na Swiątki co rok *durante vitâ suâ* płacić, pod warunkiem o niewydawaniu Kwarty. A ktoby takowey Kwarty dać nie chciał; ten mieć będzie termin do wykupna na przyszły Seym. Po śmierci zaś pomienionych dobr Dzierzawcow, y wykupnie albo zpłaceniu sumy Potomkom ich (nie inkluduiąc w to sum Woiewodztwa *Podlaskiego* w restytucyi onego do Korony warowanych) dobr tych Krol nie ma dawać, aż będą dostatecznie lustrowane. *An.1601. fol. 730. §. A iż przez zatrudnienie.*

Sum nowych na Dobra Krolewskie w Wielk. Xięstw. Litewsk. po Vnii, *tempore Interregni* wniesionych, kognicya miała bydź uczyniona. *A.1589. fol. 529. Tit. Sumy nowe.*

Sumy piętnastu kroć sta tysięcy zł. na woynę Turecką, pewnym Prowizorom *in fidem Reipubl.* pożyczyć, y dobra Rzeczypospl. obligować pozwolono, *cum plenissima informatione, quàm vid. A. 1590. f. 565. Tit. Asekuracya.*

Zniesiono to na drugim Seymie, y nie przyszło do skutku, *An. 1591. fol. 618. Tit. Zniesienie.*

Prowizorowie iednak liczbę *tam perceptorum, quam expensorum* uczynić maią, y sumy ktore na liczbie zostaną, oddawać do rąk Podskarbiego Koronnego, *sub pœna duplicis pensionis & pœna bannitionis. Ibid. f.611. §. Z tych iednak reszt.*

Sumę sześćdziesiąt y pięć tysięcy zł. z Xięstwa *Litewskiego* na potrzebę Koronną pozwolono. *A.1590. f. 585. Tit. Pozwolenie.*

Sum *Inflantskich*, ieżliby ktore na Dzierzawach tamecznych były, kognicya na przyszłym Seymie bydź ma. *A.1589. f. 510. Tit. Sumy.*

Nie doszła. Do przyszłego ią Seymu odłożono. *An. 1590. fol. 584. Tit. O sumach Inflantskich.*

Y Litewskich sum, po Vnii na Dobra stołu Krolewskiego wniesionych, kognicya bydź ma. *Ib. f. 585. Tit. O sumach W. X. Lit.*

Sumę sto pięćdziesiąt y cztery tysiące zł. na wykupienie kleynotow zastawionych, z poboru *A.*1578. naznaczono. *A.1598. f.687. Tit. Szafunek poboru.*

Sumę połosma tysiąca zł. Zybultowi *Worełowi*, y Wolfowi *Scholcowi*, Mieszczanom y Kupcom Lwowskim, z poborow naznaczono zapłacić, za żołnierze. *A. 1564. fol. 76. §. Item* maią też.

Sumy 10. tysięcy zlt. od Rzeczypospl. I. M. P. Krzysztofowi *Komorowskiemu* Kasztelanowi Sądeckiemu winney, zapłatę naznaczono na Poborzech y czopowym Xięstwa Oświecimskiego. Co Poborca za kwitem zapłacić ma, *sub pœna centum marc.* na Trybunale *inter causas Officii peremptoriè, Parti & Iudicio persolvenda. A.1601. f.751. tit. Naznaczenie.*

Suma Vr. Andrzeia *Noskowskiego* Starosty Rożańskiego na Makowie, sądzeniem tamże Rokow Grodzkich, nie ma *in dubium vocari. A. 1590. fol. 582. Tit. Roki Grodzkie Makowskie.*

Sumę trzy tysiące zł. Vr. Mikołaiowi *Podlodowskiemu*, na okup iego z więzienia Tatarskiego, z poboru Woiewodztwa Sendomirzkiego naznaczono. *A.1591. fol. 633. §. Za prośbą Posłow.*

Sumę trzy tysiące zł. Vr. Mikołaiowi *Baworowskiemu*, względem zasług y maiętności iego przez Tatary zpustoszenia, dano. *A.1593. f. 646. Tit. Zeznanie sumy.*

Sumę dziesięć tysięcy zł. pozwolono Vr. Teodorowi *Łackiemu* Pisarzowi Polnemu Koron-

ronnemu, wźiąć sobie w nagrodę zasług z reszt czopowego, ktore przy nim *ratione* arendy tegoż czopowego zostały. *A. 1609. f. 928. §. Vkazano nam.*

Sumę pożyczoną, z retentow poborow starych Wielk. X. Litewsk. zapłacić kazano Vr. Ianowi Piotrowi *Sapiehy. A. 1601. f. 762. Tit. Zapłata.*

Sumę cztery tyśiące zł. Vr. Stanisławowi *Cieklińskiemu*, dla zasług iego rycerzkich darowano. *Ibid. Za zgodą.*

Sumę pięć set grzywien Markowi *Felińskiemu*, dla zasług iego, na łanie nazwanym Babińcu, na przedmieśćiu Sokala leżącym, przez Starostę tamecznego w posesyą iemu puszczonym, zapisano do lat sześćiudźieśiąt. Ktore prawo onemu samemu y Potomkom iego służyć ma. *A. 1611. fol. 15. tit. Suma.*

Sumę pięć tyśięcy cztery sta czterdźieśći y sześć złot. y gr. 15. Vrodz. Ianowi Klemensowi *Branickiemu* Staroście Chęćińskiemu, za sumpt na restauracyą pogorzałego Zamku Chęćińskiego, przez Vr. Stanisława *Branickiego* Miecznika Koronnego łożony, wedle uznania Rewizorow na to z przeszłego Seymu naznaczonych, na dobrach do tego Starostwa należących asekurowano. *A. 1616. fol. 7. tit. Asekuracya.*

Sumę pięć tyśięcy kop Litewskich z Winnice na wśi, Miźiakow, Chyżynce, Sałasze, Słobody, Czwizyn, Nodwika, Sunnik, przenieśiono, Vr. Walentemu Alexandrowi *Kalinowskiemu* Gienerałowi Podolskiemu, Staroście Bracławskiemu. *Ibid. fol. 8. tit. Przenieśienie sumy.*

Sumę pięć tyśięci zł. Vr. Ierzemu *Szyszkowskiemu* na połowicę wśi Krolewskiey Borkowie, w Woiewodztwie Kaliskim leżącey, do starey sumy przypisano. Zkąd Potomkowie iego ustąpić nie maią, poki im obiedwie te sumy od Rzeczypospolitey zapłacone nie będą; *Iuribus & oneribus Reipub. salvis muneribus. Ibid. tit. Asekuracya.*

Toż śię rozumieć ma y o sumie sześći set zł. Vr. Iana *Zernickiego* Dźierzawce Woytostwa Grzybowa w Woiewodztwie Sieradzkim. *Ibid. fol. 9. §. Toż śię.*

Sumę dźieśięć tyśięcy zł. Krolowy I. M. *Konstancyi* na dźierzawie Olitskiey, Oprawie iey podległey, aprobowano. *Ibid. fol. 42. tit. Warunek sumy.*

Sumę pięć tyśięcy zł. Xiążęćiu I. M. Krzysztofowi *Radźiwiłowi* Hetmanowi Polnemu y Podczaszemu W. X. Lit. na Dźierzawę Zyzmorską pod *Interregnum*, za odiechaniem z Korony Krola Henryka, według listu od Senatorow na Seymie danego, wnieśioną ztwierdzono. *Ibid. fol. 44. tit. Suma Zyzmorzka.*

Suma dwadźieśćia tyśięcy y ieden zł. cztery sta y dźiewięć y gr. dwadźieśćia, z poborow Wielk. X. Litewsk. P. Hetmanowi Polnemu W. X. Lit. naznaczona. *A. 1618. w Vniwersale poborowym. tit. Szafunek.*

Sumę cztery tyśiące zł. I. M. P. Ianuszowi *Kiszcze* Woiewodźie Połockiemu na Dźierzawę iego Bolniki wnieśiono, *ad satisfactionem* teyże sumy. *A. 1623. fol. 15. tit. Wnieśienie.*

Sumę szesnaśćie tyśięcy kop Litewskich Vr. Adamowi *Krzyckiemu* Staroście Czyszyskiemu na Starostwie Eyszyskim, za odeszłe wśi iego do Moskwy, naznaczono, ktorą ten, komuby to Starostwo po śmierći iego konferowano, zapłaćić powinien Sukcesorom onego. *A. 1647. fol. 37. tit. Suma na Starostwie.*

Sumę dźieśięć tyśięcy zł. na wśi Suchowicze y Nosowicze, w Powieśie Mozyrskim leżące, Vr. Samuelowi *Komorowskiemu*, w nagrodę Starostwa iego Sierpieyskiego, *ex vi Pactorum* do Moskwy odpadłego, wnieśiono. *A. 1649. fol. 46. tit. Gratitudo*

Sumę czterdźieśći y pięć tyśięcy zł. Vr. Ianowi y Alexandrowi *Wołowiczom* na Starostwie Plotelskim warowano. *A. 1670. fol. 50. tit. Vkontentowanie.* (*vid. tit. Comisye.*)

Sumy od Przodkow Vr. Iana *Werdy* Podkomorzego Pomorzkiego *in rem Reipub.* zaćiągnione, y na Seymach likwidowane, wprzod na Starostwie Nowskim y innych dobrach asekurowane, a potym Dekretem Seymowym do kwoty ośmdźieśiąt y trzech tyśięcy dźiewiąći set ośmidźieśiąt zł. y gr. dwudźiestu y pięći redukowane, na dobrach, Prządkowie, Czaplach, Batani, Kielnie, Szynwaldźie, Nynkowach, Ieleniu, Nowym Kosowie (ponieważ Starostwo Nowskie komu inszemu iest konferowane) *sine conditione extenuationis* Potomkom pomienionego Vr. niegdy Podkomorzego Pomorzkiego asekurowano dotąd, poki im suma ta od Rzeczypospolitey albo od tego, komuby kiedykolwiek te dobra konferowane były, powrocona nie będźie. A oraz te dobra od stanowisk, stacyy, przechodow, exakcyy y noclegow żołnierzkich, *usque ad exemptionem* onych, uwolniono, y Komisyą na podźiał pomienioney sumy

miedzy pomienione Potomki *utriusque ſexûs*, z Kancelaryi Koronney wydaną, *in toto* aprobowano. *A. 1654. fol. 14. tit. Aſekuracya ſum.*

Sumę ſto dwadźieśćia tyśięcy zł. na Człuchowie, Frydlandźie, Choynicach, y wſzyſtkich wśiach do tego Staroſtwa należących, I. M. P. Boguſławowi *Leſzczyńſkiemu* Podkanclerzemu Koronnemu aſekurowano, tak aby, *poſt expiratum ius advitalitium* iego ſamego y *communicativum* Małżonki iego, nowy Donataryuſz nie mogł *adire poſſeſſionem* Staroſtwa tego, dokądby ſumy pomienioney ſta dwudźieſtu tyśięcy zlt. aſekurowaney *realitèr* nie oddał. Ktora ſuma powinna *extenuari* czwartym dożywoćiem, *à tempore obitûs* I. M. P. Podkanclerzego Koronnego y Małżonki iego *computando*. A *inquantum*by do wykupna nie przyſzło, tedy od pierwſzych Sukceſorow pomienionego Podkanclerzego Koronnego poczynać śię będźie *extenuatio*. Dobra zaś te wſzyſtkie od wſzelkich ſtanowiſk, ſtacyy, przechodzenia woyſk, y dawania chlebow, tak źimowych, iako y innych wſzelakich, wolne bydź maią. O co *forum* przed PP. Hetmanami, albo w Trybunale *ex regeſtro militari*. *A. 1658. fol. 29. tit. Aſekuracya ſumy.*

Reaſumowano tę Konſtytucyą, deklaruiąc: iż ta ſuma y extenuacya iey, *certo interveniente* z Sukceſorami pomienionego niegdy I. M. P. Podkanclerzego Koronnego y ich Opiekunami z iedney, a tąż Małżonką iego z drugiey ſtrony *contractu*, ſamey tylko Iey M. Pani Iohannie Katarzynie Xiężnie *Radźiwiłownie Leſzczyńſkiey* Podkanclerzyny Koronney, y właſnym iey Sukceſorom ſłużyć ma, podług oſobney aſekuracyi Krola I. M. y PP. Rad Koronnych, *in vim recompenſæ* za Staroſtwo Bytowſkie, Kurfirſztowi I. M. Brandeburſkiemu *ex pactis* pozwolone, daney. Tey zaś ſumy extenuacya zaczynać śię powinna po zeyśćiu Iey M. P. Podkanclerzyny od pierwſzych Sukceſorow iey, a po expiracyi czwartego dożywoćia upadać ma. *A. 1661. fol. 18. tit. Deklaracya ſumy.*

Znowu reaſumowano obiedwie te Konſtytucye. *A. 1667. fol. 41. tit. Człuchow.*

Potym to Staroſtwo, *inhærendo ſuperioribus*, przy libertacyi od wydawania chlebow źimowych zachowano, y *forum cum contravenientibus* w Trybunale Koronnym naznaczono. *A. 1678. fol. 23. tit. Miaſto Człuchow.*

Sumę czternaśćie tyśięcy zł. Szlachetnemu Grzegorzowi *Barkmanowi* Sekretarzowi Gdańſkiemu na Dźierzawie iego, to ieſt: na wśiach Buſowo y Baſztenhagen nazwanych, aſekurowano, *cum hac declaratione*: że z tych wśi Sukceſorowie iego nie powinni będą uſtąpić, aż im pomieniona ſuma *per novum Donatarium* zapłacona będźie. *A. 1658. fol. 32. tit. Aſekuracya ſumy.*

Przez Komiſyą Lwowſką *A.* 1659. rożne ſumy aſekurowano, ktorych *in Volumine* niemaſz; Komiſya ta naznaczona była Konſt. *A. 1659. f. 16. Tit. Aſekuracya.*

Sumę ſto tyśięcy złotych I. M. P. Pawłowi Ianowi *Sapiehy* Woiewodźie Wileńſkiemu Hetmanowi W. W. X. Lit. na Ciwuńſtwie Retowſkim, w Xięſtwie Zmudzkim leżącym, aſekurowano takim ſpoſobem: iż *poſt fata* iego nie pierwey to Ciwuńſtwo nowy Donataryuſz *in ſuam poſſeſſionem apprehendet*, aż pomienioną ſumę Sukceſorom tegoż I. M. P. Woiewody Wileńſkiego, albo komu będźie należeć, *absque ulla* oney *extenuatione refundet*. *A. 1661. f. 10. Tit. Suma na Wołpie y Retowie.*

Sumę pięć kroć ſto tyśięcy dźiewięćdźieśiąt y trzy tyśiące ośm ſet y dźiewięć złotych, ktorą I. M. P. Paweł *Sapieha* Woiewoda Wileńſki Hetman W. W. X. Lit. *in rem Reipubl.* podczas zamięſzania w Oyczyźnie wydał, y na teraźnieyſzym Seymie przed Deputatami, z Senatu y z Izby Poſelſkiey naznaczonemi, likwidował, z podatkow Rzeczypoſp. na tym Seymie uchwalonych, ktore z Dobr iego, tak Krolewſkich w poſeſyi onego będących, iako y z dźiedźicznych przychodzą, naznaczono, tak aby one do Skarbu W. X. Lit. nie wnoſząc, za wiadomośćią tegoż Skarbu y porachowaniem, wieleby z tych wſzyſtkich Dobr do Skarbu wchodźić miało? także retenta dawnieyſzych podatkow na śiebie wybierał. A ieźliby te podatki nie wyſtarczyły; tedy mu reſztę, iaka z porachowania na przyſzłym Trybunale W. X. Lit. należeć będźie, z podatkow, tak dawnieyſzych iako y teraźnieyſzych, Skarb W. X. Lit. gotową ſumą dopłaćić ma. A że *potior pars* długu tego kładźie śię w pomienioney likwidacyi na zaciąg y żołd; tedy to woyſku w Skarbie potrącono bydź ma w zaſługach. W rachunku zaś barew Skarb według dawnych regieſtrow y zwyczaiow poſtąpić, y przyiąć one powinien. *A. 1658. f. 8. Tit. Aſekuracya wydatkow woiennych.*

Temuż ſumę 730420. złt. ktorą na potrzebę Rzeczypoſp. po przeſzłym Seymie zaciągnął y wydał, y na tym Seymie likwidował, z Skarbu W. X. Lit. zapłacić iak nayprędzey aſekurowano. *A. 1659. f. 8. Tit. Aſekuracya wydatkow.*

Temuż 3070. zł. ktore wydał *de ſuo* na expugnacyą Tykocińſkiey fortece, z Skarbu Koronnego zapłacić obiecano. Skarb iednak W. X. Lit. powinien mu to wytrącić z generalney ſumy pomienioney 730420. zł. *Ibid. f. 9. Tit. Aſekuracya.*

Temuż ieſzcze zoſtało winno 60919. zł. za ktore takim ſpoſobem, iako *in An.* 1658. podatki z Dobr iego dźiedźicznych y Krolewſzczyzn, *in poſſeſſione* iego będących, przychodzące, do Skarbu W. X. Lit. nie wnoſząc ich, potrącać mu pozwolono, z czego na przyſzłym Trybunale Skarbowym, *per Factores ſuos*, rachować śię ma. A Skarb W. X. Lit. daiąc mu kwit ma dołożyć, iak wiele będźie tego długu zoſtawać? Rzeczpoſp. zaś aby *reſiduum* czego nie dobierze, z teraźnieyſzych podatkow onemu ſamemu y ſukceſorom iego ſkutecznie wſzyſtko zapłacono było, obmyśli ſpoſoby. Warowano przy tym: aby iuż do zaćiągania długow na Rzeczpoſp. nie przychodźiło, że Skarb W. X. Lit. z podatkow teraźnieyſzych *ſufficienter* ma prowidować, cokolwiek należy na potrzeby woienne. Inaczey gdyby na to I. M. P. Hetman czynił wydatki, Rzeczpoſp. onych przyimować nie będźie. *Expenſa* iego iednak Hetmańſkie, bez ktorych bydź nie może, według zwyczaiu przyimowane y wypłacywane z Skarbu W. X. Lit. będą. *A. 1661. f. 11. Tit. Aſekuracya.*

Znowu temuż ſumę 470236. złt. y gr. 24. ktorey z podatkow Rzeczypoſp. na przeſzłym Seymie uchwalonych, z Dobr ſwoich przychodzących nie dobrał; według Konſtytucyi 1658. z tychże Dobr potrącać pozwolono. *Exceptâ generali contributione*, ktorą wcale do Skarbu W. X. Lit. oddać ma. A *perceptorum* rachunek w Skarbie uczyni. *A. 1662. f. 11. Tit. Reaſſumptio* Konſtytucyy.

Nie *in toto* zeſzłemu I. M. P. *Sapiehy* y ſukceſorom iego, w długu Konſtytucyą 1661. aſekurowanym ſtała śię ſatysfakcya, ale im ieſzcze zoſtało winno 493028. zł. reaſumowano tedy pomienioną Konſtytucyą 1661. do przyſzłego Seymu, *cum aſſecuratione*, iż im ſkuteczna zapłata od Rzeczypoſp. obmyślona będźie. A na Komiſyi blizko przyſzłey 60000. z retent y podatkow extraordynaryyjnych, *ad rationem* tego długu, ma im bydź wypłacono. *A. 1667. fol. 62. tit. Aſekuracya.*

Potym Sukceſorowie wſzyſtkie te ſumy (*non derogando* iednak ſumom na Szawle, Wołpe y Redow, *per Conſtitutiones ſuperiùs ſpecificatas* w nieśionym) na Komiſyi *A. 1671. die 6. Maii benevolè* Rzeczypoſp. darowali. Ktora *donatio* za pozwoleniem onychże aprobowana ieſt. *A. 1673 fol. 10. tit. Aprobacya* donationis.

Sumę 150. tyśięcy złt. na Staroſtwie *Gniewſkim* ze wśiami do niego należącemi w Xięſtwie Pruſkim, Woiewodztwie Pomorzkim, I. M. P. Ianowi na Zołkwi y Złoczewie *Sobieſkiemu* Marſzałkowi Hetmanowi W. Koronnemu, y Małżonce iego, *exemplo iuris* na Człuchowie, aſekurowano tak, żeby ta ſuma *extenuetur* czwartem dożywoćiem. Ktora extenuacya poczynać śię ma *poſt obitum* tegoż I. M. P. Marſzałka y Małżonki iego, od naypierwſzych Sukceſorow tego. *Ibid. fol. 14. tit. Gratitudo.*

Sumę pięć tyśięcy ſześć ſet ſześćdźieśiąt zł. przez dekret Komiſyi Lwowſkiey, I. M. P. Staniſławowi Karolowi *Łużeckiemu* Kaſztelanowi Podlaſkiemu, na dobrach Pokaniewie *cum omnibus attinentiis* aſekurowaną, z pomienionym dekretem *in toto lege perpetuâ* aprobowano. *Ibid. fol. 16. tit. Vtwierdzenie zaſług.*

Sumę dźieśięć tyśięcy zł. Vr. Hyronimowi *Olſzowſkiemu* Podſtolemu Kor. Starośćie Wieluńſkiemu, za reſtauracyą Zamku Wieluńſkiego, na wśiach Staroſtwa tegoż aſekurowano. Ktorą ſumę nowy Donataryuſz wprzod zapłaćić Sukceſorom iego powinien, aniżeli do poſeſyi tych wśi przyidźie. A ta ſuma ma potym *extenuari* w czwartym dożywoćiu. *Ibid. fol. 27. tit. Zamek Wieluńſki.*

Sumy 15. tyśięcy zł. Vr. Cypryanowi Pawłowi *Brzoſtowſkiemu* Referendarzowi W. X. Lit. od Rzeczypoſp. winney wypłacenie do przyſzłego Seymu odłożono. *A. 1667. fol. 63. tit. Dług.*

Nie przyſzło to *ad effectum*; przeto tę ſumę tak onemu, iako y Małżonce iego, na Dobra dożywotnem prawem onym ſłużące, to ieſt: na Daugowſkie y Przelayſkie dźieśięć tyśięcy zł. a na Orańſkie ze wſzyſtkiemi leśnictwami pięć tyśięcy wnieśiono y aſekurowano, tak iż nie wprzod *poſt deceſſum* ich Dobra te przez Skarb albo Donataryuſzow nowych odebrane będą, aż pomieniona ſuma 15. tyśięcy zł. *ſine ulla extenua-*

nuatione realitèr & effectivè Potomkom ich, albo komu z Prawa należeć będźie, zpełna odliczona y oddana będźie. *A. 1673. f. 16. Tit. Dług.*

Sumę trzydźieśći tyśięcy zł. Vr. Andrzeiowi *Modrzeiewſkiemu* Podczaſzemu Sieradzkiému Starośćie Medyckiemu, na Staroſtwie Medyckim y wśiach do niego należących aſekurowano tak, aby *poſt exſtinctum jus advitalitium* iego, nowy Donataryuſz nie mogł *adire poſſeſſionem* tegoż Staroſtwa, aż zupełną ſumę pomienioną Sukceſorom iego *realitèr* odda y wyliczy. A że w tę ſumę wchodzą trzy tyśiące zł. Vr. Stefana *Paprockiego*, ktore on na potrzebę Rzeczypoſp. wydał; tedy tenże Vr. Podczaſzy Sieradzki wypłaćić mu one, według ſubmiſyi ſwoiey, powinien będźie. *A. 1676. f. 37. Tit. Aſekuracya ſumy.*

Sumę dwadźieśćia tyśięcy złt. pozoſtałym *utriusque ſexûs* Potomkom Vr. Achacego *Piſarſkiego* Staroſty Wolbramſkiego, na Staroſtwie Wolbramſkim y wśiach do niego należących aſekurowano, deklaruiąc: iż *poſt fata* teraźnieyſzey poſeſorki Małżonki iego, nie wprzod nowy Donataryuſz *petet* tych dobr *apprehenſionem*, aż wprzod pomienioną ſumę wyliczy tymże Potomkom; *ſalvis oneribus Reipub.* to ieſt, Kwarty y hyberny. *A. 1676. f. 42. Tit. Nagroda.*

Sumę ośmnaśćie tyśięcy zł. na Staroſtwie Tolkmickim I. M. P. Staniſławowi *Dźiałyńſkiemu* Woiewodźie Malborſkiemu, w nagrodę penſyi z Staroſtwa Puckiego odpadłey, aſekurowano. Z ktorego Staroſtwa ani on, ani Sukceſorowie iego uſtąpią, poki ta ſuma *a novis Donatariis* wrocona im nie będźie. A dźieśięć tyśięcy Vr. Ianowi *Zaleſkiemu* Kuchmiſtrzowi Koronnemu na wśi Iadowie *cum attinentiis* onych *eâdem ratione* penſyi odpadłey y z tymże warunkiem. A ośmnaśćie tyśięcy zł. Vr. Piotrowi Korwinowi *Kochanowſkiemu* Starośćie Radomſkiemu na wśiach, Sucha y Sucha wola nazwanych, *cum attinentiis* onych, *eâdem ratione* penſyi odpadłey, y z tymże warunkiem aſekurowano. *A. 1676. f. 50. Tit. Recompenſa.*

Sumę 20. tyśięcy zł. na Woytoſtwie Wiackim Vr. Karolowi Ianowi *Dolſkiemu* Podczaſzemu W. X. Lit. aſekurowano tak, iż nowy Donataryuſz pomienionych Dobr *in poſſeſſionem apprehendere* nie będźie mogł, aż wprzod ta ſuma *realitèr ſucceſſoribus* iego wypłacona będźie. *A. 1676. f. 16. Tit. Gratitudo.*

Sumę ſześć tyśięcy zł. Vr. Samuelowi *Kmićicowi* Strażnikowi Wielk. X. Lit. na Dźierzawę Kraſnośielſką, w Woiewodztwie Mińſkim, wnieśiono. Temuż długu likwidowanego z ſtarego zaćiągu, dekretami Komiſarzkiemi przyſądzonego, ośm tyśięcy złt. zapłaćić z Skarbu Wielk. Xięſtw. Litewſk. z podatkow extraordynaryynych, na Seymie teraźnieyſzym uchwalonych, naznaczono. *Ibid. fol. 20 Tit. Aſſecuratio* długu.

Sumę 3. tyśiące złt. Vrodz. Ianowi *Mośiewiczowi* Piſarzowi Ziemſkiemu Lidzkiemu, na wieś Kioyźie *aliàs* Koniuchy, w Powiećie Lidzkim leżącą, wnieśiono. *Ib. Tit. Declaratio* ſumy.

Sumę 3. tyśiące złot. Vrodz. Stefanowi Antoniemu *Koſowowi* Horodniczemu Witepſkiemu, na Kołacze *cum attinentiis*, w Woiewodztwie Mińſkim leżące, wnieśiono. *Ibid.*

Sumę 30. tyśięcy zł. Vr. Staniſławowi *Lipnickiemu* Pułkownikowi Krola I. M. na Dźierzawę Seyweyſką *cum attinentiis* wnieśiono, waruiąc: iż *poſt fata* iego, nie wprzod Skarb, lub Donataryuſze, tę dźierzawę obiąć będą mogli, aż w pomienioney ſumie Sukceſorom iego, albo komu będźie należeć, *effectivè* doſyć śię ſtanie. *Ib. fol. 19. Tit. Wnieśienie ſumy.*

Sumę 30. tyśięcy złt. Vr. Władyſławowi *Sokołowſkiemu* Podkomorzemu Inflantſkiemu & *ejus Succeſſoribus*, na Dźierzawie *Seyweyſkiey-Wizańſkiey*, *juxta tenorem Conſt. 1676. & contenta* Przywileiu, *ſalvo Iure* Vr. Stan. *Lipnickiego* na dobra Zelazkowizna, aprobowano. K. L. *A. 1685. f. 9. Tit. Approbatio.*

Sumę połtrzećia tyśiąca zł. Vr. Ierzemu *Pieſkiewiczowi* Skarbnikowi Mozyrſkiemu na wioſkę Zarzecze, *aliàs* Rudźiewice, w Powiećie Wołkowſkim leżącą, wnieśiono. Ktorą Skarb ſukceſorom iego, lub Donataryuſz nowy, przed obięćiem oney *refundere* powinien będźie. *A. 1676. f. 20. Tit. Gratitudo.*

Sumę 2. tyśiące złt. Vrodz. Alexandrowi *Wieliczkowi* Podſtolemu Starodubowſkiemu y ſukceſorom iego, na Poieźiorki w Powiećie Vpitſkim wnieśiono. *Ibid. f. 21. Tit. Gratitudo.*

Su-

Sumę 12. tyśięcy zł. Vr. Franciszkowi Michałowi *Kobyłeckiemu* Podczaszemu Mielnickiemu, na dobra Grzędy w Ziemie Lwowskiey wnieśiono, *ad extenuationem* czworgiem dożywoćiem, co nie ma *computari*, aż *post extinctum ius* onego y Małżonki iego. *A. 1676. fol. 38. tit. Asekuracya sumy*

Declaratur: iż nie *ad extenuationem*, ale *ad exemptionem*, ma się ta asekuracya sumy Vr. *Kobyłeckiego* rozumieć, tak, że *post extinctam advitalitatem* onego y Małżonki iego, żaden nowy Donataryusz nie przyidźie *in possessionem* tych dobr, aż wprzod sumę 12. tyśięcy zł. *legitimis successoribus* onego *reponet*. A nowy Donataryusz powinien będźie tę sumę Rzeczyposp. darować. *An. 1677. fol. 29. Tit. Obiaśnienie sumy.*

Sumę 10. tyśięcy zł. Vr. *Radźieiowskiemu* Starośćie Bolesławskiemu, za reparacyą zpustoszonego przez woyska Szwedzkie Starostwa Bolesławskiego, na tymże Starostwie asekurowano; *salvis oneribus Reipub. & hybernis.* Ktorą sumę przyszły Sukcesor zapłaćić ma sukcesorom pomienionego Starosty, y Rzeczyposp. onę darować. *Ibid. f. 42. tit. Komisya Bolesławska.*

Sumę 10. tyśięcy zł. Vr. Michałowi *Rzewuskiemu* Starośćie Chełmskiemu, na Dźierżawie Nowośiedleckiey *cum attinentiis* asekurowano, ktorą *post fata* iego y Małżonki iego *novus Donatarius realitèr, ante apprehensionem prædictorum Bonorum*, wypłaćić będźie powinien. Przyszły zaś Donataryusz tę sumę podaruie Rzeczyposp. *A. 1677. fol. 28. tit. Warunek sumy.*

Sumę dwukroć sto tyśięcy zł. monety Pruskiey, na Ekonomii Nowodworskiey *Lege publicâ* asekurowaną, Vrodz. Andrzeiowi *Gębickiemu* Starośćie Nowodworskiemu transfundować pozwolono. *vid. Tit. Starostwo Nowodworskie. & Tit. Dobra Ekonomiczne.*

Sumę 6. tyśięcy złot. na Krolewszczyźnie Skotnikach wielkich, w Woiewodztwie Sendomirzkim, w Powiećie Wiślickim, Vr. Andrzeiowi *Gołuchowskiemu* Chorążemu Podolskiemu dekretem Komisyi Lwowskiey *An. 1662.* asekurowaną aprobowano. *A. 1678. fol. 28. tit. Approbatio* dekretu.

Sumę 8. tyśięcy zł. na Starostwo Wołkowiskie y z Woytostwami, do tegoż Starostwa należącemi, *ante unionem* wnieśioną, y Przywiley Krolewski, I. M. P. Alexandrowi Hylaremu *Połubińskiemu* Marszałkowi W. W. X. Lit. na to dany, aprobowano. Ktora suma *post fata* tegoż Marszałka sukcesorom iego, przez nowego Donataryusza wprzod, aniżeli to Starostwo obeymie, oddana bydź ma. *Ibid. fol. 12. tit. Aprobacya sumy.*

Sumę czterdźieśći y dwa tyśiące dwieśćie czterdźieśći y trzy zł. Vr. Starośćie *Halickiemu*, za restauracyą Zamku Halickiego łożoną, a przez Komisarze uznaną, na wśiach, Markowa, Mołodkowa, Vchrynowe, Bołszow, Babcze, Iawnica, Korostowice, w Ziemie Halickiey leżących, wedle Konstyt. Seymu przeszłego *An.* 1658. (*quam vid. supra tit. Comisye*) asekurowano, y Przywiley na to dany aprobowano, deklaruiąc: iż tę fortecę Starostowie tameczni prowidować y konserwować powinni będą. A PP. Hetmani *pro necessitate præsidium* ordynować tam maią. *A. 1659. fol. 25. tit. Aprobacya rewizyi.*

Sumę 10. tyśięcy złot. Vr. Alexandrowi *Mierzwińskiemu* y Małżonce y Potomkom iego do lat piętnastu, *in vim extenuationis*, na Dobrach wśi Korczynie z Woytostwem y Kuźnicą, Piotrowiec nazwaną, y innych wszystkich przynależytośćiach w Woiewodztwie Sendomirzkim, w Powiećie Chęćińskim, asekurowano. Co się ma rachować od śmierći oboyga Małżonkow; *salva solutione Quartæ, stativis & aliis oneribus Reipub. A. 1662. fol. 28. tit. Emphyteusis.*

Sumę sto ośmdźieśiąt tyśięcy za Trubeck, do Moskwy odpadły, Vr. Ierzemu Wigątowi *Trubeckiemu* dźiedźicowi Trubecka, y Matce iego Elżbiećie *Sokolińskiey*, teraźnieyszey Wołodkowiczowy Pisarzowy Ziemskiey Mińskiey, *Dominæ super his bonis reformatoriæ & advitalitiali*, na przyszłym Seymie ordynaryynym, z podatkow Koronnych, oddać y wyliczyć naznaczono y asekurowano. A Obywatele Koronni na Seymikach namowę uczynią, iakim sposobem sumę tę zapłaćić. Ktorey że do dwu lat czekać będą, tedy im *in vim provisionis* Skarb Koronny, na każdy rok, po dwunastu tyśięcy w Warszawie *pro 10. Decembris*, y teraz za pierwszy rok bez wszelkiey odwłoki powinien za kwitem onych zapłaćić. Vrodz. zaś Paweł *Sołtyk*, ktory był

Trubecka Arendarzem, z prawem swoim na tenże Seym ordynaryyny stawić się ma, y przed Deputaty z Senatu y z Izby Poselskiey one produkować, y sumę likwidować; *salvis* drugiey Stronie przed temiż Deputaty *defensis*, przed ktoremi tenże Vr. *Sołtyk* powinien będźie *deducere* pretenzye swoie terminami prawnemi, wedle prawa W. X. Lit. A ieźli komu z arendy Trubeckiey sumy iakie powinien był płaćić, y Vr. *Trubeckiego* od iakiego długu uwolnić; tedy albo te osoby *personalitèr* stawi, albo znieśienia takich długow kwitami, od każdey osoby przyznanemi, także y tego, coby onemu ieszcze względem niedotrzymaney arendy przychodźiło, prawnym sposobem słusznie probować będźie, y sam śię Potomkowi niebosczyka *Trubeckiego* y Matce iego we wszystkich pretenzyach wyrachować ma. Iako y on sumę, ktora śię z prawa iego winna mu pokaże y przez Deputaty uznana będźie, przy oddawaniu sta ośmdźieśiąt tyśięcy zł. odbierze. A *interea* przy tymże Vr. *Sołtyku*, y inni wszelacy niebosczyka *Trubeckiego*, iako y *Sołtykowi* kredytorowie *suspenduntur*. *A. 1646. fol. 4. §. A iż Vrodzony.*

Znowu asekurowano tę sumę y prowizyą za dwie lećie przychodzącą 12. tyśięcy zł. w Roku teraźnieyszym, a drugie 12. w Roku 1650. z ordynaryynych Rzeczyposp. prowentow *effectualitèr*, za kwitem Vr. Pisarza Mińskiego, zapłaćić rozkazano. A do zapłacenia *summæ capitalis* wszystkich kredytorow pomienionego *Trubeckiego* y Matki iego, suspendowano. *A. 1649. fol. 17. tit. Suma Trubecka.*

Nie doszła dotąd satysfakcya; przeto znowu tey sumi zapłatę na przyszłym Seymie, a prowizyą *ex nunc*, za kwitem tegoż Vr. Pisarza Ziemskiego Mińskiego, z Skarbu Koronnego z podatkow Rzeczyposp. ordynaryynych naznaczono. A ieźliby Rzeczposp. y na przyszłym Seymie *solvendo* bydź nie mogła; tedy oddawszy prowizyą, samey pryncypalney sumy *solutio* do naypierwszego Seymu ma bydź poczekana. Y Kredytorowie *Trubeckiego* do oddania teyże *capitalis sumæ suspenduntur. A. 1653. fol. 11. tit. Suma Trubecka.*

Reasumowano tę *in toto* Konstytucyą *A.* 1653. do przyszłego Seymu. *A. 1654. fol. 35. Tit. Suma Trubecka.*

Ieszcze do przyszłego Seymu. A prowizyi *ex nunc* 12. tyśięcy zł. zapłaćić kazano. *A. 1655. f. 11. Tit. Suma Trubecka.*

Znowu reasumowano Konstytucyą *A.* 1653. waruiąc: żeby z pierwszych podatkow prowizya, dotąd zatrzymana, zupełnie z Skarbu Koronnego, komu należy, była oddana. A sumy oryginalney wypłacenia *modum effectivum* z podatkow Koronnych obmyślić obiecano. *A. 1658. f. 45. Tit. Suma Trubecka.*

Declaratur: iż odtąd I. M. P. Krzysztofowi *Wołodkiewiczowi* Woiewodźie Nowogrodzkiemu ma bydź co rok płacono z Skarbu Koronnego prowizyi, ośm tyśięcy sześć set sześćdźieśiąt y sześć zł. y gr. dwadźieśćia. A Vr. Bazylemu *Sołtykowi* Podczaszemu Czerniechowskiemu, Sukcesorowi zeszłego Vrodz. Pawła *Sołtyka*, trzy tyśiące trzy sta trzydźieśći zł. y gr. 10. Dawnieysza zaś w Skarbie zatrzymana prowizyi suma, iako temuż Woiewodźie Nowogrodzkiemu sto trzydźieśći tyśięcy, tak Vr. Sołtykowi pięćdźieśiąt tyśięcy, na przyszłym Seymie z Skarbu Koronnego zapłacona będźie. *A. 1659. f. 12. Tit. Suma Trubecka.*

Odłożono tę zapłatę do przyszłego ieszcze Seymu, deklaruiąc: aby P. Podskarbi Koronny bez żadney zwłoki z cła nowego gieneralnego Koronnego, na tym Seymie uchwalonego, tak zatrzymaną dotąd, iako y do Seymu przyszłego (poki oryginalna suma oddana nie będźie) przychodzącą według Konstytucyi 1659. zapłaćił prowizyą, tak I. M. P. *Wołodkowiczowi*, iako y Vr. *Sołtykowi*. *An. 1661. fol. 18. Tit. Suma Trubecka.*

Y ieszcze do przyszłego Seymu odłożono, wedle Konstyt. *A.* 1661. A kredytorowie I. M. P. Woiewody Nowogrodzkiego, ktorym, *onera* Trubeckie znosząc, substancyą swoię obligował, *in omni Iudicio* do dwu lat *suspenduntur. A. 1662. f. 15. Tit. Reassumptio* Konstytucyi.

Znowu o tymże. *A. 1667. f. 64. Tit. Suma Trubecka.*

Znowu o tymże, *quo ad summam* 130. tyśięcy, ktora I. M. P. Alexandrowi Hylaremu *Połubińskiemu* Marszałkowi W. Wielk. X. Litewsk. należeć ma. *A. 1670. f. 53. Tit. Reassumptio.*

Zno-

Znowu o tymże *cum hac declaratione:* żeby tę ſumę Skarb Koronny *ex proventibus,* na teraźnieyſzym Seymie uchwalonych, lubo z kleynotow, *in ſpatio* dwu lat, *cum proviſione ab anno præſenti incluſivè* rachuiąc, I. M. P. Marſzałkowi W. W. X. Lit. *realitèr* zapłacił. Y Vr. Alexandrowi *Sołtykowi legitimo* Bazylego *Sołtyka ſucceſſori ex tenore* Konſtytucyi *A.* 1659. ſuma 50. tyśięcy zł. y prowizya, ieżliby śię *ex calculo* pokazało, że nie ieſt w ktorym roku zapłacona, z prowentow na teraźnieyſzym Seymie uchwalonych, *indilatè, realitèr & effectivè* w roku teraźnieyſzym tenże Skarb Koronny zapłaćić ma. *A. 1673. f. 17. Tit. Suma Trubecka.*

Znowu o tymże w Konfederacyi gieneralney Warſzaw. *ſub Interregno. An. 1674. fol. 28.*

Y znowu o tymże *quo ad ſummam* Vrodz. *Sołtykow. An. 1676. fol. 37. Tit. Suma Trubecka.*

A I. M. P. Marſzałkowi W. W. X. Lit. śiedmnaśćie tyśięcy ośm ſet ośmdźieśiąt y cztery zł. reſztę długu Trubeckiego (ktory dług tym iuż *in toto* wypłaca Rzeczpoſp.) z cła nowo podwyżſzonego y zpławu wodnego W. X. Lit. na lat dwie na teraźnieyſzym Seymie uchwalonego, zapłaćić naznaczono. *Ib. f. 7. Tit. Cło.*

Sumy pięći tyśięcy zł. według Konſtytucyi Seymu przeſzłego, na reſtauracyą *Kamieńca* Podolſkiego od Mieſzczan Regimentom, *in præſidio* tam będącym, pożyczoney, *cognitio* bydź ma na Komiſyi, ieżli oddana, albo nie? *An. 1653. fol. 12. Tit. Præſidium* Miaſta Kamieńca.

Sumę 14. tyśięcy zł. Vr. Ianowi *Sapiehy* Piſarzowi Polnemu Koronnemu, ktorą wźiąwſzy z Skarbu na ludźie ſwoie, na okup ſwoy obroćił, kondonowano y aſekurowano: że iey w zaſługi chorągwi iego potrącać przy zapłaćie nie będą. *Ibid. fol. 15. Tit. Odpuſzczenie ſumy.*

Sumę dwadźieśćia tyśięcy zł. I. M. P. Mikołaiowi *Pacowi* Woiewodźie Trockiemu Starośćie Krzyczewſkiemu, w nagrodę koſztow na *Præſidium* na Zamku Krzyczewſkim, podczas woyny Szwedzkiey przez niego łożonych, z Skarbu W. X. Lit. wyliczyć naznaczono. *Ibid. f. 20. Tit. Nagroda koſztow.*

Od ſum pieniężnych, iakiekolwiek kto miał wyprawić na woynę powinien był. *An. 1655.* Iako? *vid. Tit. Woyſka.*

Sumy Krolowy I. M. *Ludowice* ſto ośmdźieśiąt y pięć tyśięcy, dźiewięć ſet dźiewięćdźieśiąt y ſześć zł. a Krolowi I. M. *Ianowi Kaźimierzowi* pięćdźieśiąt y dźiewięć tyśięcy trzy ſta ſześćdźieśiąt zł. winne, przez PP. Senatorow, na to deputowanych, likwidowane y aſekurowane, na przyſzłym Seymie zupełnie wypłaćić aſekurowano. *A. 1658. f. 11. Tit. Aſekuracya ſum.*

Znowu drugą ſumę 104800. zł. temuż Krolowi I. M. winną z Skarbu zapłaćić naznaczono. *A. 1661. f. 13. Tit. Aſekuracya długu.*

Także ſumę 58261. y gr. 19. z Dobr ſtołowych Krolewſkich, mianowićie z Ekonomii Szawelſkiey y Olitſkiey, wnieśioną do Skarbu W. X. Lit. *in defectu* prowentow publicznych, na rożne potrzeby Rzeczypoſp. temuż Krolowi I. M. warowano, a żeby z Skarbu Wielk. X. Litewſk. nieodwłocznie wypłacona była. *Ibid. fol. 7. Tit. Aſekuracya.*

Temuż Krolowi I. M. potym ſumę 336000. złt. na zapłatę woyſkom W. X. Lit. wydaną, przed Deputatami, z Senatu y z Koła Poſelſkiego naznaczonemi, na tym Seymie weryfikowana, do przyſzłego Seymu Stany W. X. Lit. aſekurowały. *A. 1667. f. 62. Tit. Aſekuracya.*

Sumę I. M. P. Krzyſztofowi *Tyſzkiewiczowi* Woiewodźie Czerniechowſkiemu, za prowiant na *præſidium* Brzeſkie, za aſekuracyą I. M. P. Woiewody Wileńſkiego Hetmana W. W. X. Litewſk. y innych Obywatelow tegoż Xięſtwa łożoną, z Skarbu W. X. Lit. z podatkow, ktore na przyſzłym Seymie uchwalone będą, zapłaćić obiecano. *A. 1658. f. 42. Tit. Aſekuracya ſumy.*

Sumy I. M. P. Alexandra *Koniecpolſkiego* Woiewodźie Sendomirzkiemu, ktore on *in fidem Reipub.* od I. M. X. Piotra *Gembickiego* Biſkupa Krakowſkiego, także z Dyecezyi Biſkupſtwa Chełmſkiego odebrał, na Komiſyi Skarbowey potrąćić kazano. *An. 1659. f. 16. Tit. Aſekuracya śreber.*

Sumę 20. tyśięcy zł. ktorą tenże I. M. X. Piotr *Gembicki* Biſkup Krakowſki wygodźił był na potrzeby Rzeczypoſp. Sukceſorowi iego Vrodz. Mikołaiowi *Gembickiemu* aſeku-

rowano, ktora na Komiſyi ma bydź likwidowana. *Ibid. fol. 30. Tit. Aſekuracya ſumy.*

Sumy Pułkownikom y Rotmiſtrzom Polſkiego zaćiągu, iakieby śię Chorągwiom z porachowania winne bydź ukazały, na Dźierzawach y Starostwach, ktore trzymaią (wyiąwſzy Starostwa ſądowe) mogła aſekurować Komiſya Lwowſka *A.* 1659. Ktora aſekuracya tak ważna, iakoby na Seymie uczyniona była; *ſalvis* iednak *oneribus Reipub. Quartâ videlicet & ſtativis* uczyniona bydź ma, y z tą deklaracyą: że tych Dobr y Dźierzaw nie powinni będą pomienieni Dźierzawcy lubo Sukceſorowie ich uſtępować, pokiby im przez nowe Donataryuſze ſuma aſekurowana wrocona nie była. *Ib. f. 21. Tit. Aſekuracya zaſług.*

Item na zaćiągnienie ſum na Dobra Rzeczypoſp. daiąc moc teyże Komiſyi, deklarowano: że Potomkowie tych, ktorzy wygodzą ſumami iakiemi na teraźnieyſzą Rzeczypoſp. potrzebę, nie pierwey Donataryuſzom nowym uſtąpić powinni będą z Dźierzaw y Dobr, w ſumach zawiedźionych, ażby im aſekurowane ſumy rzetelnie oddane były. A te aſekuracye do wypłacenia woyſku tylko ſześći milionow śćiągać śię maią. *Ibid. Tit. Zaćiągnienie ſum.*

Znowu pozwolono Komiſyi drugiey Lwowſkiey, *inhærendo* pomienioney 1659. Konſtyt. aby Dobra Rzeczypoſp. w ſumach gotowych teraźnieyſzym poſeſorom, a mianowićie Pułkownikom, Oberſzterom, także Rotmiſtrzom, ktorzy one *jure advitalitio* trzymaią, w zaſługach *ad extenuationem* czworgiem dożywoćia, *ſalvâ Quartâ* zaſtawili. *A. 1662. f. 7. §. A żeby ta zapłata.*

Sumę pięćdźieśiąt y pięć tyśięcy ośm ſet dźiewięćdźieśiąt zł. I. M. P. Staniſławowi *Potockiemu* Woiewodźie Krakowſkiemu Hetmanowi W. Koronnemu winną, powinien Skarb Koronny z podatkow Rzeczypoſp. teraźnieyſzych zapłaćić. *A. 1659. fol. 23. Tit. Aſekuracya expens.*

Sumę śiedmdźieśiąt y pięć tyśięcy y ośmnaśćie zł. y gr. iedenaśćie, na Komiſyi Lubelſkiey likwidowaną, I. M. P. Ierzemu *Lubomirzkiemu* Marſzałkowi W. y Hetmanowi Polnemu Koronnemu przyznaną, y oprocz tego drugą ſumę na artyleryą y municyą, ktorą na expugnacyą Toruńſką ſwoim koſztem wprowadźił, wydaną, *per taxam* Skarbu Koronnego *liquidandam*, iako nayprędzey, przy zapłaćie woyſkom Koronnym, za aſygnacyami Skarbowemi, z podatkow naypierwſzych Woiewodztwa Krakowſkiego, odliczyć zlecono. *Ib. Tit. Aſekuracya wydatkow.*

Sumę czternaśćie tyśięcy y ſto czternaśćie zł. na Komiſyi Lubelſkiey likwidowaną, I. M. P. Krzyſztofowi *Tyſzkiewiczowi* Woiewodźie Czerniechowſkiemu przyznaną, z Skarbu Koronnego, na Komiſyi Lwowſkiey, zapłaćić aſekurowano. *Ib. f. 24. Tit. Likwidacya ſumy.*

Sumę 4000. u Vr. Gwilelma *Orſettego* I. M. P. Staniſławowi Kaźimierzowi *Bieniewſkiemu* Kaſztelanowi Wołyńſkiemu przekazano, a *reſiduum* Skarb Koronny *ex ordinariis Reipub. proventibus* wypłaćić ma. *Ib. f. 25. Tit. Satyſfakcya wydatkow.*

Sumę 58261. złot. y gr. 19. ktorą I. M. P. Wincenty Korwinus *Gąśiewſki*, Podſkarbi W. X. Lit. *in defectu* prowentow publicznych z Krolewſkich Dobr ſtołowych, mianowićie z Ekonomii Szawelſkiey y Olitſkiey, na rożne potrzeby Rzeczypoſp. wydał był, Krolowi I. M. aſekurowano, że ma bydź z Skarbu W. X. Lit. nieodwłocznie zapłacona. *Ib. f. 7. Tit. Aſekuracya ſumy.*

Sumę czterykroć ſto tyśięcy pięćdźieśiąt y ośm tyśięcy, śiedm ſet dźiewięćdźieśiąt y dwa zł. I. M. P. Wincentemu Korwinowi *Gąśiewſkiemu* Podſkarbiemu W. W. X. Lit. z Skarbu W. X. Lit. iak nayprędzey po tym Seymie zapłaćić aſekurowano. *A. 1659. f. 9. Tit. Aſekuracya długu.*

Sto tyśięcy zł. *ad rationem* tego długu, z teraźnieyſzych podatkow naypierwſzych z Skarbu W. X. Lit. naznaczono, a reſztę potym iak nayprędzey zapłaćić obiecano. *A. 1661. f. 12. Tit. Aſekuracya długu.*

Zapłata długu tego odłożona do przyſzłego Seymu. *An. 1667. fol. 64. Tit. Kwit.*

Na Konwokacyi gieneral. Warſzaw. *ſub Interregno An. 1668.* tegoż długu zapłatę obmyślić obiecano.

Do drugiego Seymu zapłatę tego długu ieſzcze odłożono. *A. 1670. fol. 54. Tit. Aſekuracya długu.*

Na

Na Konwokacyi także gieneral. Warszaw. *sub Interregno* odłożono ią do Seymu *Coronationis. A. 1674. f. 34. §. Ponieważ.*

Ad rationem długu tego sześćdźieśiąt tyśięcy zł. Sukcessorom tegoż I. M. P. *Gąsiewskiego*, *ex proventibus extraordinariis* W. X. Lit. zapłaćić naznaczono. *A. 1676. fol. 16. Tit. Wypłacenie długu.*

Potym 50. tyśięcy zł. także z podatkow extraordynaryynych y prorogowanych, z Skarbu W. X. Lit. zapłaćić im naznaczono, *cum assecuratione residuitatis* wypłacenia. *A. 1678. f. 11. Tit. Dług*

Na Komisyi teraźnieyszey, *ad rationem* sumy sta tyśięcy y iednego, pięćiu set zł. ma Skarb zapłaćić sześćdźieśiąt tyśięcy z podatkow extraordynaryynych, na tym Seymie uchwalonych. A *residuum* przyszły Seym obmyśli. *An. 1683. fol. 8. §. A że do tych czas.*

Sumę śiedmdźieśiąt y sześć tyśięcy y ośm set zł. Vr. Ierzemu *Niemierzycowi* Podkomorzemu Kiiowskiemu, y Sukcesorom Vr. Bogusława *Przypkowskiego*, z retent dawnieyszych, lubo z iakichkolwiek Rzeczypospl. podatkow, z Skarbu W. X. Lit. wypłaćić naznaczono. *A. 1659. f. 10. Tit. Asekuracya zasług.*

Sumę dwadźieśćia y śiedm tyśięcy zł. na chorągiew Kozacką y kompanią Dragańską wydaną, na Dobrach Krolewskich, Tykadlowie, Rusowie y Tłokienicy, I. M. P. Władysławowi *Leszczyńskiemu* Woiewodźie Łęczyckiemu asekurawano tak: iż *post exspiratum jus advitalitium* iego & *communicativum* Małżonki iego, Donataryusz nowy nie będźie mogł przyiść do possesyi pomienionych wśi, aż *prævia exsolutione reali* przerzeczoney sumy. Ktora suma *extenuari* ma czwartem dożywoćiem, *post fata* tegoż I. M. P. Woiewody y Małżonki iego. *An. 1661. fol. 11. Tit. Asekuracya zasług.*

Sumę pięćdźieśiąt sześć tyśięcy sześć set dwadźieśćia ośm zł. na fortecę Nieświezką, podczas obleżenia Moskiewskiego łożoną, Xiążęćiu I. M. Michałowi Kaźimierzowi *Radźiwiłowi* Podczaszemu W. X. Lit. z Skarbu W. X. Lit. z podatkow, na Seymie przyszłym uchwalonych, także z retent na maiętnośćiach tegoż Xiążęćia zostaiących naznaczono. *A. 1661. f. 14. Tit. Asekuracya sumy.*

Reassumowano tę Konstytucyą. *A. 1662. f. 11. Tit. Reassumptio* asekuracyi.

Sumy, Vr. Alexandrowi Hylaremu *Połubińskiemu* Pisarzowi Polnemu W. X. Lit. czternaśćie tyśięcy dwieśćie pięćdźieśiąt ośm zł. A Vr. Michałowi *Pacowi* Oboźnemu W. X. Lit. śiedm tyśięcy pięć set sześćdźieśiąt zł. y gr. dźiewięć, z Skarbu W. X. Lit. z teraźnienszych Rzeczypospl. podatkow, dwiema ratami zapłaćić kazano. *An. 1661. f. 15. Tit. Asekuracya wydatkow woiennych.*

Sumę dwadźieśćia y ieden tyśięcy y cztery sta zł. Vr. Stanisławowi *Iudyckiemu* Woyskiemu Rzeczyckiemu, z przyszłych Rzeczypospl. podatkow, z Skarbu W. X. Lit. oddać asekurowano. *A. 1661. f. 19. Tit. Nagroda.*

Sumę dwa tyśiące zł. Vr. Ianowi Władysławowi *Newelskiemu* Skarbnikowi Brześćkiemu, ktorą wźiął sobie z pieniędzy, na fortecę Brześćką ordynowanych, przyięto; a *residuum*, co przy nim ieszcze zostało, to iest: 2735. oddać na Trybunale Skarbowym powinien, *sub pæna triplicis pensionis.* Względem ktorey satysfakcyi, gdy ią uczyni, wolny ma bydź od dekretu Skarbowego. *Ibid. fol. 20. tit. Donacya.*

Sumę Vr. Krzysztofowi *Sapiehy* Krayczemu Wielk. X. Litewsk. ktorą na okup swoy Tatarom wydał, to iest: trzydźieśći tyśięcy zł. asekurowano y upewniono, że sposob wypłacenia oney przyszły Seym obmyśli, albo też na Starostwo lub Dźierzawę iaką, lub w Koronie, lub w W. X. Lit. od Krola onemu konferowaną, albo też *per cessionem* od kogo nabytą, będźie wnieśiona. *A. 1662. fol. 24. tit. Asekuracya sumy.*

Wypłacenie tey sumy na teraźnieyszey Komisyi z podatkow extraordynaryynych obmyślić kazano. *A. 1683 fol. 8. §. Naznaczona suma.*

Sumę 3. tyśiące zł. *titulo pensionis*, Vr. Stanisławowi *Wyżyckiemu* Stolnikowi Nowogrodzkiemu, poki *ex primis vacantibus* za pewne wśi, na uzpokoienie Vkrainy ustąpione, opatrzony nie będźie, z Skarbu Koronnego, z ceł Ruskich płaćić na każdy rok naznaczono. *A. 1662. fol. 28. tit. Pensya.*

Sumę 4. tyśiące zł. ktorą Woiewodztwo Podolskie z podatkow publicznych *A. 1648.* przy innych prywatnych sumach swoich, na szpiegi y traktamenta Regimentarzom zaćiągu Kamienieckiego erogowało, *licite* wydaną bydź uznano, y Poborcę Woie-

wodztwu *evincere* zlecono; *non obstante Commissionis Camenecensis iniunctione*, ktora, aby tę summę Poborca *de proprio* do Skarbu Rzeczyposp. wrocił, kazała. Z podatkow iednak publicznych Woiewodztwa tego, na przyszłym Seymie uchwalonych, ta summa powinna bydź wyliczona. *A. 1667. fol. 5. tit. Obiaśnienie retent.*

Summę pięćdźieśiąt śiedm tyśięcy dźiewięć set sześćdźieśiąt y ieden złoty przez Vr. niegdy Fromholda *Wolfa* Starostę Dyneburskiego Gienerała Artyleryi Koronney, na potrzeby teyże Artyleryi zaciągnioną, przyznano, y iey wypłacenie *ante omnia* z retent dawnych oboiey, tak starey iako y nowey Kwarty, lubo dobrami Dźierżawcow, ieżli retent do Rawy na Swiątki nie wniosą, sukcessorom pomienionego Vr. *Wolfa* naznaczono. *Ibid. fol. 21. tit. Assekuracya wydatkow.*

Summę tyśiąc czerwonych zł. y sto talerow twardych Vr. Mikołaiowi *Złotnickiemu* y Adamowi *Łychowskiemu* Skarb Koronny z prowentow Rzeczyposp. ktore *sede Maiestatis vacante* szły, *ex nunc* zapłaćić ma. A *recompensa benemeritorum*, aby im *ex primis vacantibus* obmyślona była, u Krola na Seymie *Coronationis instare* obiecano. *w Exorbitancyach. A. 1668. tit. Dług.*

Summę 30. tyśięcy intraty z pewnych Dobr, obywatelom Woiewodztwa Smoleńskiego, Powiatu Starodubowskiego y części Woiewodztwa Połockiego konferowano. *A. 1670. vid. Comisya.*

Summę 81380. I. M. P. Podskarbiemu W. X. Lit. winną z podatkow Rzeczyposp. extraordynaryynych odebrać pozwolono. *A. 1670. vid. tit. Qwity.*

Summy, iednę cztery tyśiące y ośm set czerwonych zł. a *in currenti moneta* dźieśięć tyśięcy złot. drugą zaś Kośćielnych pieniędzy dźiewiętnaśćie tyśięcy y kilka set złot. w roku blizko przeszłym na prowiantowanie Kamieńca pożyczone, z prowentow Rzeczyposp. ordynaryynych, Skarb Koronny I. M. X. Andrzeiowi *Trzebickiemu* Biskupowi Krakowskiemu zapłaćić ma. A inszych kosztow przez tegoż X. Biskupa, na regimenty piesze, na obronę Rzeczyposp. łożonych, zapłata do czasu zpokoynieyszego *differtur. A. 1673. fol. 11. tit. Assekuracya.*

Darował to potym, co łożył na piesze regimenty y na inszą obronę Rzeczyposp. a względem piąći set piechoty do Kamieńca wyprawioney, piąćiądźieśiąt tyśięcy złot. kontentował się. Przeto mu z Skarbu Koronnego, z ostatniey raty teraźnieyszych podatkow uchwalonych, *ad rationem* wypłacenia pomienioney summy, 25. tyśięcy zł. rzetelnie oddać y zapłaćić naznaczono, a drugą summę zł. 25. tyśięcy do Seymu przyszłego odłożono. *A. 1676. fol. 44. tit. Assekuracya sum.*

Zapłacono mu iuż 25. tyśięcy zł. a drugie 25. z Skarbu tegoż Koronnego ma mu bydź oddane. *A. 1677. fol. 14. tit. Assekuracya.*

Temuż, oprocz pomienioney summy, czterdźieśći y pięć tyśięcy zł. ktore na potrzebę Rzeczyposp. pożyczył, odebrać z podatkow, na teraźnieyszym Seymie uchwalonych, z maiętności Biskupich w Woiewodztwie Krakowskim y Sendomirzkim (*prævia* iednak *calculatione* w Skarbie Koron.) pozwolono. *Ibid.*

Summę I. M. X. Andrzeiowi *Olszowskiemu* Biskupowi Chełmińskiemu Podkanclerzemu Koron. ktorą *in præsenti necessitate* Rzeczyposp. wygodźił, assekurowano. *An. 1673. f. 11. Tit. Assekuracya.*

Summę sześćdźieśiąt trzy tyśiące sto sześćdźieśiąt pięć zł. I. M. P. Marszałkowi y Hetmanowi W. Koronnemu, Skarb Koronny z podatkow na teraźnieyszym Seymie uchwalonych, lub z kleynotow Rzeczypospolitey, zapłaćić ma. *Ibid. fol. 15. Tit. Zapłata długu.*

Summę sto tyśięcy zł. Vr. Stefanowi Stanisławowi *Czarnieckiemu* Pisarzowi Polnemu Koron. Skarb Koronny z podatkow, na teraźnieyszym Seymie uchwalonych, *intra annum* dwiema ratami *realitèr* ma zapłaćić. *Ibid. Tit. Nagroda.*

Summę 40. tyśięcy zł. I. M. P. Szczesnemu *Potockiemu* Woiewodźie Sieradzkiemu, *respectu* zruinowania dobr iego dźiedźicznych Podhaiec, przez rożne inkursye y obozy nieprzyiaćielskie, Skarb Koronny z kleynotow Rzeczyposp. zapłaćić ma. *Ibid. fol. 18. Tit. Nagroda.*

Summę 60. tyśięcy zł. Vr. Mikołaiowi *Sieniawskiemu* Chorążemu Koron. *respectu notabilis iacturæ* dobr iego dźiedźicznych, ktore *ex pacto* nieprzyiaćielowi *cesserunt*, *pro nunc* naznaczono, y oney aby *medietatem* z podatkow na teraźnieyszym Seymie uchwalonych, a drugą z kleynotow Rzeczyposp. Skarb Koronny zapłaćił, postanowiono. *Ib. f. 19. Tit. Gratitudo.*

Su-

Sumę 5. tyśięcy zł. Vr. Ianowi *Wieniawſkiemu* przyznaną, z Skarbu Koronnego iak nayprędzey zapłaćić naznaczono. *Ib. f. 33. Tit. Reſtitutio* expens.

Sumę 30. tyśięcy Vr. Stefanowi *Czarnieckiemu* Piſarzowi Polnemu Koronnemu, *in vim gratitudinis* W. X. Lit. darowało, y z Skarbu ſwego ratami wypłaćić naznaczyło. *Ib. f. 13. Tit. Gratitudo W. X. Lit.*

Aby z cła nowopodwyżſzonego y zpławu wodnego, na tym Seymie uchwalonego, Skarb W. X. Lit. wypłaćił ią, poſtanowiono. *A. 1676. f. 7. Tit. Cło.*

Sumę dwadźieśćia trzy tyśiące śiedm ſet trzydźieśći y dwa złt. y gr. dwadźieśćia ieden, y pieniędzy ſzeſnaśćie, Sukceſorom Vr. niegdy Matyaſza *Franckiewicza Radzymińſkiego* Piſarza Polnego W. X. Lit. z Skarbu W. X. Lit. z podatkow *cujuscunque generis & nominis*, tak na przeſzłych Seymach, iako y na teraźnieyſzym uchwalonych, *indilatè in toto* zapłaćić naznaczono. *An. 1673. fol. 17. Tit. Aprobacya wypłacenia zaſług.*

Sumy na fortecę Szkłowſką, y na prowizyą więźniow Moſkiewſkich, tam będących, erogowaney likwidacyą do przyſzłego Seymu odłożono. *Ibid. fol. 20. Tit. Odłożenie likwidacyi.*

Sumę dwunaſtu tyśięcy zł. pokaleczonym y poſtrzelanym w potrzebie pod Choćimiem, za aſygnacyą I. M. P. Hetmana W. W. X. Lit. na Komiſyi Wileńſkiey, z podatkow Rzeczypoſp. z Skarbu W. X. Lit. naznaczono. *w Konfederac. gieneral. Warſzaw. A. 1674. f. 32. §. Na teyże Komiſyi.*

Sumę śiedm tyśięcy dźiewięć ſet iedenaśćie zł. Vr. Alexandrowi *Potockiemu*, względem zaſług Regimentu Dragońſkiego I. M. P. niegdy Andrzeia *Potockiego* Woiewody Bracławſkiego przyznaną, z podatkow na teraźnieyſzym Seymie uchwalonych, Skarb Koronny zapłaćić ma. *A. 1676. f. 37. Tit. Deklaracya zapłacenia.*

Sumę 5. tyśięcy zł. Vr. Remigianowi Ianowi *Strzałkowſkiemu* Łowczemu Lwowſkiemu, z Skarbu Koronnego z podatkow Rzeczypoſp. na teraźnieyſzym Seymie uchwalonych, zapłaćić deklarowano. *Ib. f. 38. Tit. Suma.*

Sumę za zboża Szlachćie Ziemie Warſzawſkiey, na prowiant (podług Konſtyt. *A.* 1658. *Tit. Prowiant*) zabrane, zapłaćić z Skarbu naznaczono. *vid. Tit. Prowiant.*

Sumę 2. tyśiące zł. Vr. Staniſławowi *Rożance* Piſarzowi Grodzkiemu Krakowſkiemu, y Magdalenie *Frezerownie* Małżonkom, na wyſtawienie Kamienice w Zamku Krakowſkim, przez nich erogowaną, aſekurowano, y Komiſyą względem tego koſztu *in A.* 1670. odprawioną aprobowano. *A. 1676. f. 39. Tit. Aſekuracya.*

Sumę ſześć tyśięcy zł. Sukceſorom Vr. niegdy Staniſława *Stokowſkiego*, z Skarbu Koronnego, z naypierwſzych podatkow, na tym Seymie uchwalonych, wypłaćić naznaczono. *Ib. f. 43. Tit. Zawdźięczenie zaſług.*

Sumy pewne Vr. Aſeruſa *Wrzopolſkiego*, tak na *præſidium* Barſkie za Komendy tam iego wydane, iako y z hyberny w Staroſtwie Iaśielſkim y innych Dobrach Krolewſkich niedobrane, do Komiſyi blizko przyſzłey, dla zapłaty woyſku ordynowaney, odeſłano. *Ib. f. 49. Tit. Expenſa.*

Dźieśięć tyśięcy zł. z ordynaryynych prowentow Rzeczypoſp. Skarb *exſolvere* mu *tenebitur.* *A. 1683. f. 12. Tit. Vkontentowanie woyſka.*

Sumę 20. tyśięcy zł. w Skarbie Koronnym z prowentow, ordynaryynych lub extraordynaryynych, *quotannis*, *ab actu* Seymu teraźnieyſzego rachuiąc, I. M. P. *Stefanowi Petru* Woiewodźie y Hoſpodarowi Ziem Mołdawſkich (ktory *in ipſo fervore* woyny, poſtradawſzy Państw y fortun ſwoich, *partes Reipub. ſecutus eſt*) na ſubſyſtencyą iego y Boiarow iego, poki mu co *ex primis vacantibus* konferowano nie będźie, naznaczono. *A. 1676. f. 59. Tit. Indygienat.*

Sumę dwadźieśćia tyśięcy y ieden śiedm ſet ſześćdźieśiąt y dźiewięć zł. y gr. 3. I. M. P. Mikołaiowi *Sieniawſkiemu* Marſzałkowi Nadwornemu Koron. W. X. Lit. z Skarbu ſwego, z podatkow Rzeczypoſp. na teraźnieyſzym Seymie uchwalonych, *indilatè* wypłaćić naznaczyło. *Ib. f. 22. Tit. Aſekuracya ſumy.*

Temuż *reſiduitas* z teraźnieyſzych Rzeczypoſp. podatkow, z Skarbu W. X. Litewſk. ma bydź zapłacona. *A. 1678. f. 9. Tit. Dług Wielm. Sieniawſkiego.*

Sumę trzynaśćie tyśięcy y dźiewięćdźieśiąt zł. aby Skarb W. X. Lit. z podatkow extraordynaryynych, Vr. Teodorze *Sapieżance Tyſzkiewiczowy* Krayczyny W. X. Lit. zapłaćił, poſtanowiono. *A. 1676. f. 23. Tit. Wypłacenie długu.*

Su-

Sumę 12. tyśięcy y kilka set zł. Ziemia Chełmska wytraciła sobie z podatkow poborowych. *A. 1670. inhærendo Constitutioni. A. 1654. vid. Tit. Podatki.*

Sumę osmdźieśiąt tyśięcy, *in vim* prowizyi Szawelskiey, Skarb Wielk. X. Litewsk. z prorogowanych na teraźnieyszym Seymie extraordynaryynych podatkow wypłaćić powinien Krolowi I. M. *A. 1677. f. 10. Tit. Exsolutio.*

Sumy przez I. M. P. Alexandra *Iudyckiego* Kasztelana Mińskiego, na zaszczyt Xięstwa Zmudzkiego łożone, iakie przyszła Komisya onemu *adjudicabit*, Skarb W. X. Lit. *exsolvere* powinien będźie. *Ib. f. 17. Tit. Declaratio* zasług.

Sumę dwa miliony *monetæ currentis*, w gotowiźnie do dyspozycyi Rzeczyposp. przypadłą, w rękach I. M. P. Wołyńskiego y Połockiego, Woiewodow, będącą, na woyska Koronne y W. X. Lit. ordynowano. *vid. Tit. Woysko.*

Sumy 4. tyśiące zł. I. M. P. Gabryelowi *Silnickiemu* Kasztelanowi Kamienieckiemu, y dwa tyśiące zł. Vr. Franćiszkowi *Makowieckiemu* Staroście Trębowelskiemu, Skarb Koronny na Trybunale Skarbowym zapłaćić powinien. *A. 1678. fol. 5. Tit. Konsystencye woysk.*

Sumę 4. tyśiące złt. Sławetnemu *Badowskiemu* Mieszczaninowi Lwowskiemu, względem porabowania towarow iego w obożie w Maydanie pod Ptyczą, na Komisyi blizko przeszłey Sendomirzkiey likwidowaną y *juramento* ewinkowaną, z hyberny Starostwa *Krośińskiego*, *post exspiratum jus exulum* Woiewodztwa Podolskiego, za lat połtora, *ante omnia* rzetelnie *sine disquisitione* zapłaćić ordynowano. *A. 1678. fol. 21. Tit. Deklaracya długu.*

Sumę dwa tyśiące zł. Vr. Ianowi *Iwanowskiemu*, na przyszłym Trybunale Radomskim, z podatkow Rzeczyposp. na teraźnieyszym Seymie uchwalonych, zapłaćić naznaczono. *Ib. Tit. Zapłata.*

Sumę tyśiąc zł. czerwonych *in specie* Vr. Samuelowi *Proskiemu* Kawalerowi Maltańskiemu, u Porty Otomańskiey przez I. M. P. Iana *Gnińskiego* Woiewodę Chełmińskiego do teyże Porty Posła wielkiego na rezydencyi zostawionemu, iako *pro anno decurrenti in præteritum*, tak y *in futurum à die 15. Iunii*, poki go z tamtego Dworu rewokować nie będą, w Skarbie Koronnym do płacenia naznaczono. *Ib. fol. 27. Tit. Prowizya.*

Sumy expens, na załogę poddanych Dobr Krolewskich, w podatkach y hybernach przez Starostow y Dźierzawce łożone, wedle pozwolenia na to im od Rzeczyposp. na tym Seymie danego, wracać śię maią *successoribus* onych od nowych Donataryuszow. *vid. Tit. Dobra Krolewskie.*

Sumy, iednę śiedmdźieśiąt tyśięcy, a drugą 30000. z Skarbu Koronnego, z podatkow teraźnieyszych, na wykupienie *obsidum* Lwowskich wyliczyć deklarowano. *A. 1678. f. 29. Tit. Eliberatio obsidum* Lwowskich.

Sumę 12. tyśięcy złot. I. M. P. Hrehoremu *Podbereskiemu* Woiewodźie Smoleńskiemu y Sukcesorom iego, na Starostwo Gulbińskie w Powiećie Vpitskim wnieśiono, *non derogando* Przywileiom *ante Vnionem* na to Starostwo nadanym. *A. 1676. f. 22. Tit. Wnieśienie sumy.*

Zapłaćił tę potym sumę Xiążę I. M. *Radźiwił* Podkanclerzy y Hetman Polny W. X. Lit. Sukcesorom pomienionego I. M. P. Woiewody Smoleńskiego. Przeto onę temuż Xiążęćiu I. M. y Sukcesorom iego na tymże Gulbińskim Starostwie asekurowano. *Ib. f. 9. Asekuracya sumy.*

Sumę 1404. gr. 22. na restauracyą Zamku Grodźieńskiego nad to, co *ex publico ærario* dano, przez Vr. Hyronima *Piaseckiego* Marszałka Słonimskiego erogowaną, y zosobna drugą sumę 6. tyśięcy zł. za pracą iego, około tey restauracyi podiętą, z Skarbu W. X. Lit. z retent y prowentow extraordynaryynych, na teraźnieyszym Seymie uchwalonych, wypłaćić naznaczono. *Anno 1678. fol. 11. Tit. Reassumptio* wydatkow.

Sumę 126000. zł. Obywatelom Inflantskim, *respectu meritorum ac damnorum pro Repub. susceptorum*, na Seymie w roku 1631. obiecaną y asekurowaną, utwierdzono. *w Konfederac. gieneral. Warszaw.* sub Interregno. *A. 1632.*

Naznaczono było pewne osoby do uważenia, ktorymby słusznie to *beneficium* służyć miało. W czym atestacye y zalecenia Hetmanow maią bydź wprzod uważone. *A. 1631. f. 17. Tit. Obywatele Inflantscy.*

Su-

Sumę dwakroć sto tyśięcy dźiewięćdźieśiąt dwa tyśiące pięć set zł. w dobrey monećie, ktorą P. Podskarbi W. Koronny dla uzpokoienia Tatarow, na Skarb Rzeczyposp. y osobę swoię zaciągnął, pozwolono, żeby z Ekonomicznych y innych ordynaryynych Rzeczyposp. prowentow kredytorom wypłaćił. *w Konfederac. gieneral. Warszaw.* sub Interregno. *A. 1668. f. 17. §. Ponieważ.*

Także sumę pewną przez I. M. P. Marszałka y Hetmana W. Koron. *de proprio* na Traktaty z Tatarami pod Podhaycami wydaną. *Ibid.*

Sumę 54403. zł. Komisarzom, do Traktatow Moskiewskich dawnieyszych Komisyi naznaczonym, wypłaćić z Skarbu Wielk. X. Litewsk. z retent podatkow, tak ordynaryynych, iako y extraordynaryynych, na Konwokacyi Grodźińskiey y na tym Seymie uchwalonych, nie ruszaiąc 15. Podymnych na zapłatę woysku Wielk. X. Lit. y inne pewne długi, naznaczono. *A. 1667. f. 58. §. A z retent.*

O tymże y w Konfederac. gieneralney Warszawskiey *sub Interregno. A. 1668. f. 20. §. A że Konstytucyą.*

Sumę 6. tyśięcy złt. Vr. Alexandrowi Felicyanowi *Cieszkowskiemu* Chorążemu Nowogrodzkiemu. *vid. Tit. Woysko.*

Sumę sta dwudźiestu śiedmi tyśięcy sześći set śiedmdźieśiąt zł. od Miasta *Krakowa*, podczas woyny Szwedzkiey pewnym Chorągwiom wydaną, y od tychże Chorągwi, za Dekretem Komisyi Lwowskiey przyiętą, a dotąd temuż Miastu według Konstytucyi *A.* 1658. niepotrąconą, w podatkach z Seymu po teraźnieyszym nayblizszego uchwalonych, *ad totalem & realem totius summæ exsolutionem* przyiąć Poborcom y Skarbowi kazano. *A. 1662. f. 7. §. Także y suma.*

Sumę 25. tyśięcy zł. Vr. Iakubowi *Butlerowi* asekurowano. *An. 1635. fol. 25. Tit. Aprobacya.*

Sumę 90451. zł. przez PP. Komisarzow woyskowych, na nowy zaciąg zaciągnioną, na Seymie *electionis* Krola I. M. Iana Każimierza asekurowano. *An. 1648. fol. 10. Tit. Asekuracya.*

A Dekreta *ratione* tychże sum, gdźiekolwiek y przez kogokolwiek otrzymane, do Seymu *Coronationis in suspenso* zostawać będą. *Ibid.*

Sumę dwu tyśięcy zł. z reszty poboru Woiewodztwa Bełskiego, Vr. Stanisławowi *Troianowi* z *Wierzchrachania* Podkomorzemu Bełskiemu, *respectu meritorum* iego dać kazano. *A. 1590. f. 590. Tit. Danina.*

Sumę 3. tyśiące zł. z poboru Woiewodztwa Sendomirzkiego Vr. Mikołaiowi *Podlodowskiemu*, w potrzebie pod Baworowem od Tatarow wźiętemu, na okup dać kazano. *A. 1591. §. Salaria.*

Sumę 10. tyśięcy zł. z poborow Vrodz. Ianowi *Sapiehy* Staroście Vświatskiemu w Skarbie Wielk. Xięstw. Litewsk. *respectu meritorum* iego naznaczono. *A. 1609. fol. 913. Tit. Suma.*

Sumę 4. tyśiące zł. Vr. Stanisławowi *Cieklińskiemu* z reszt poborowych darowano. *Ib. f. 928. §. Za zgodą.*

Sumę 19. tyśięcy złt. Vr. Ianowi Alfonsowi *Łąckiemu* y Konradowi *Bremerowi* odpuszczono. *A. 1611. f. 45. Tit. Odpuszczenie.*

Sumę 6. tyśięcy złt. z reszty czopowego Vr. Piotrowi *Borzysławskiemu* Podkomorzemu Podolskiemu, na okup czterech Synow iego z niewoli dano. *A. 1616. fol. 15. Tit. Pozwolenie.*

Sumę poł trzećia tyśiąca czerwonych zł. na retentach przeszłego czopowego u Podskarbiego Koronnego Vr. Olbrychtowi *Ludźickiemu*, na okup żony y dźiatek iego z niewoli, naznaczono. *Ib. f. 18. Tit. Danina.*

Sumy 2. tyśiące zł. z przeszłych retent poborowych Woiewodztwa Sendomirzkiego, Vr. Iakubowi *Sienińskiemu* Woiewodźicowi Podolskiemu dać pozwolono. *A. 1620. f. 14. Tit. Warunek.*

Sumę 15. tyśięcy zł. z poborow przeszłych, Vr. Mikołaiowi *Strusowi* Staroście Halickiemu, na okup iego z niewoli dano. *A. 1623. f. 16. Tit. Pozwolenie.*

Vrodz. Alexandrowi *Bałabanowi* sumę 10. tyśięcy zł. na okup także z poborow dano. *Ibidem.*

Y na okup Vr. Grzegorzowi *Mirskiemu* połtora tyśiąca zł. z retent poborowych Woiewodztwa Bracławskiego. *Ibid.*

Sumę 30. tyśięcy zł. z retent poborowych Vr. Stanisławowi *Koniecpolskiemu* Hetmanowi Polnemu Koron. po otrzymanym zwyćięztwie nad Tatarami, naznaczono y darowano. *A. 1624. f. 10. Tit. Suma.*

Krzysztofowi *Serebkowiczowi*, za pewną posługę Rzeczyposp. uczynioną, 4. tyśiące zł. z retent poborowych dano. *Ib. f. 11. Tit. Zapłacenie.*

Dżierzawę Parchowską y inne *cum attinentiis* Potomkom Vr. *Krokowskiego*, *ratione* sumy na tychże Dobrach asekurowaney, *ad extenuationem* oney czworgiem dożywoćiem deklarowano. *vid. Tit. Dobra.*

Sumę 1100. zł. przez Iana *Bokieia Pieczysostskiego* Rotmistrza, w Skarbie przebraną, Potomkowi iego Filipowi *Bokieiowi* kondonowano. *An. 1631. fol. 35. Tit. Odpuszczenie.*

Vr. Andrzeia *Kosakowskiego*, od reszty pewney sumy pieniędzy publicznych uwolniono, ktora przy nim z niedostawienia pocztow, podczas expedycyi Tureckiey, zostawała. *Ib. f. 33. Tit. Odpuszczenie.*

O pretenzyach Vr. Starośćiny Puckiey, y pensyonarzow na Starostwie Puckim. *vid. Tit. Starostowie.*

Sumę 5. tyśięcy zł. z Skarbu Koron. z podatku szelęznego, na teraźnieyszym Seymie uchwalonego, Vr. Samuelowi *Chrzanowskiemu* Komendantowi na Trębowli zapłaćić w pierwszym połroczu, naznaczono. *A. 1676. f. 40. Tit. Gratitudo.*

Suma *exulibus* Woiewodztwa Podolskiego. *vid. Tit. Woiewodztwo Podolskie. An. 1673.*

Sumę przez I. M. P. Stanisława Iana *Iabłonowskiego* Woiewodę Ruskiego Hetmana W. Koron. przed Deputatami, z Senatu y z Izby Poselskiey naznaczonemi, na teraźnieyszym Seymie likwidowaną, y na zł. Polskich 30858. redukowaną, z ordynaryynych prowentow Rzeczyposp. z Skarbu Koronnego zapłaćić naznaczono. *An. 1683. f. 17. Tit. Likwidacya.*

Sumę 29997. likwidowaną, na expensa publiczne wydaną, Woiewodźie Ruskiemu Hetmanowi W. Kor. Stan. *Iabłonowskiemu*, aby Podskarbi W. Kor. zapłaćił, uznano. *A. 1685. f. 9. Tit. Asekuracya.*

Sumę 40000. złt. Polskich temuż, do wypłacenia z Skarbu Koronnego, naznaczono. *Ibidem.*

Sumę 20. tyśięcy złt. Vr. Otonowi Ernestowi *Rappe* Pułkownikowi y Komendantowi Białocerkiewskiemu, Skarb Koronny z ordynaryynych prowentow Rzeczyposp. *exsolvere tenebitur. Ibid.*

Sumę trzydźiestu tyśięcy zł. Polskich, Sukcesorom *Rozdrażewskiego* Kasztelana Medzyrzeckiego, za Ablegacyą *Wiedeńską* w Skarbie Kor. naznaczono. *A. 1685. f. 11. Tit. Asekuracya.*

Sumę połtora kroć sto tyśięcy, Sukcesorom *Boratyniego*, z Prowentow Rzeczyposp. ordynaryynych, *in spatio* sześćiu lat wypłaćić kazano. *An. 1685. fol. 11. Tit. Satysfakcya.*

Sumę 3000. zł. Łukaszowi *Makowieckiemu* Starośćie Trębowelskiemu; 4000. Marćinowi *Bogușzowi*, 8000. Ianowi *Strzemeckiemu*; 3000. *per medium* Krzysztofowi *Zorawskiemu* y Bazylemu *Łuszczewskiemu*; 1000. Andrzeiowi *Błazeiowskiemu*; 1000. Mikołaiowi *Golińskiemu*; *currenti monetâ*, za szkody w dobrach Ziemskich przez obozy poczynione, w Skarbie Kor. naznaczono. *A. 1685. f. 15. Tit. Nadgroda obozow.*

Sumy u W. Andrzeia *Morsztyna* przeszłego Podskarbiego Kor. w Dekrećie Seymowym wyrażone, 360000. zł. na zapłatę Woysku, W. Podskarbiemu Kor. windykować kazano, y sumę 30. tyśięcy u Sukcesorow W. niegdy Franćiszka *Brelińskiego* Woiewody Malborskiego, także u Vrodz. Adama *Kotowskiego* Stolnika Wysogrod. *similiter* na zapłatę Woysku ordynowano. *Ann. 1685. fol. 18. Tit. Sumy Rzeczypospolitey.*

Sumy z rachunku ze Skarbem uczynionego, według Regiestru *repetibiles*, Skarbowi Koron. *repetere* nakazano. *Ann. 1685. fol. 19. Tit. Summæ Repetibiles.*

Su-

Suma 20250. na Staroſtwie Szadowſkim, *alias* Vpitſkim, Andrzeiowi *Giełgudowi* Piſarzowi W. X. Litewſk y Antoninie z *Walſzteynu* Małżonkom aſekurowana, z Prawem dożywotnem, tak, iż nie wprzod *Succeſſores* ich z tego Staroſtwa uſtąpić powinni, aż tę ſumę *á novo Donatario* odbierą. K. L. *A. 1685. fol. 8. Tit. Aſekuracya ſumy.*

Sumy W. W. Hetmanom Koronnym, za lat 5. na expenſa publiczne wydane, a przez Deputatow z Senatu y z Izby Poſelſkiey likwidowane, W. Podſkarbiemu Kor. iak nayprędzey z ktorychkolwiek Podatkow y Prowentow Rzeczypoſp. zapłacić zlecono. *A. 1690. f. 13. Tit. Aſekuracya.*

Sumę 40. tyśięcy Sukceſorom Mikołaia *Sieniawſkiego* Woiew. Wołyńſkiego Hetmana Polnego Kor. przyznano, y wypłacenie *ex deceſſibus* do Komiſyi Skarbowey odłożono, pretenzye względem likwidacyi umorzono. *A. 1690. fol. 13. Tit. Aſekuracya ſumy.*

Sumę 40. tyśięcy Vr. Tomaſzowi *Działyńſkiemu* Marſzałkowi Poſelſkiemu naznaczono, z Prowentow extraordynaryynych, ktore W. Podſkarbi Kor. iak nayprędzey wypłaći. *A. 1690. f. 14. Tit. Gratitudo.*

Sumę 50. tyśięcy zł. Vr. Franćiſzkowi *Lanckorońſkiemu* Starośćie Stobnickiemu, na Staroſtwie Stobnickim przyznano, y nie wprzod przyſzły *Tenutarius* do poſeſyi tego Staroſtwa ma przychodźić, aż tę Sumę onemu, albo komu ią Vr. *Lanckorońſki* zapiſze, zpełna wyliczy, *cautum. A. 1690. f. 17. Tit. Rekompenſa zaſług.*

Sumę 20. tyśięcy zł. na dobrach Tarnogora, Vr. Nikodemowi *Zaboklickiemu* Chorążemu Bracławſkiemu aſekurowano, do ktorych dobr nowy *Donatarius* nie wprzod *in poſſeſſionem* ma wchodźić, aż *Succeſſoribus* iego tę Sumę odliczy, *ſalvis oneribus* Hyberny, Kwarty, *& publicis* Rzeczypoſp. *A. 1690. f. 18. Tit. Gratitudo.*

Vrodz. *Potockim* Kaſztelanicom Kamienieckim, za odebraną dźiedźiczną maiętność Czortkowa, *pro præteritis annis & in futurum durante bello*, co rok 4. tyśiące Skarbowi Kor. *exſolvere injunctum. A. 1690. f. 18. Tit. Vtwierdzenie ſumy.*

Sumę 6666. zł. y 20. gr. Vrodz. *Potockim* Kaſztelanicom Kamienieckim, aby Skarb W. X. Lit. za pewne dobra należącą, także *reſiduitatem* długu Sukceſorom Woiewody Wileńſkiego W. Hetmana Lit. *Paca*, ieżliby ieſzcze co było winno, zapłaćił, nakazano. K. L. *A. 1690. f. 6. Tit. Komiſya do zapłaty Woyſku.*

Sumę 149985. zł. W. Iozefowi Boguſławowi *Słuſzcze* Kaſztelanowi Wileńſkiemu, Hetmanowi Polnemu Lit. na przeſzłych kampaniach wydaną, aby Skarb W. X. Lit. z podatkow extraordynaryynych zapłaćił, nakazano. K. L. *A. 1690. fol. 9. Tit. Aprobacya likwidacyi.*

Sumę 60000. względem reſtauracyi Zamku Grodźińſkiego, na uſługę y prace Vr. Eliaſzowi Michałowi *Rymwidowi* Podkomorzemu Lidzkiemu, naznaczono, y zapłatę w Skarbie W. Lit. z extraordynaryynych podatkow przekazano. K. L. *1690. f. 14. t. Gratitudo.*

Sumę 10. tyśięcy na dobrach Suchowice y Noſowice, w Powiećie Mozyrſkim, Konſtyt. 1649. *Tit. Gratitudo* wnieśioną, po Samuelu *Komorowſkim* Ianowi *Komorowſkiemu*, z dożywoćiem tych dobr aprobowano. K. Lit. *A. 1690. fol. 14. Tit. Aprobacya ſumy.*

Sumę 16800. zł. za eliberowane Xięgi *Lubelſkie* od ruiny y zpalenia, erogowaną, Vr. Ianowi *Gałęzowſkiemu* Piſarzowi Ziemſkiemu Lubelſkiemu, y Teodorowi *Orzechowſkiemu* Podſtolemu Lubelſkiemu, Woiewodztwo Lubelſkie zapłaći, ktorą ſumę Skarb z podatkow wytrąćić powinien, także temuż Vr. *Gałęzowſkiemu* y *Orzechowſkiemu*, iako y Adamowi *Szaniawſkiemu* Piſarzowi Ziemſkiemu Łukowſkiemu, *gratitudinem* za konſerwacyą tych Xiąg, po tyśiącu Talerow naznaczono. *A. 1703. f. 14. Tit. Bezpieczeńſtwo Xiąg.*

Sukceſorom I. W. Staniſława *Iabłonowſkiego* Kaſztelana Krakowſkiego Hetmana W. Kor. aby Miaſto *Gdańſk* wydaną *ad interim* od śiebie Aſygnacyą zapłaćiło, poſtanowiono; *ſalvâ compenſatione* w Skarbie *Pruſkim hujus aſſignationis*, a to *ſub pœna triplicis penſionis, in Iudiciis Aſſeſſorialibus vindicanda. An. 1703. fol. 16. Tit. Securitas.*

Suma 80000. Woiewodztwu *Wołyńſkiemu*, za ſzkody od Woyſk W. X. Lit. poczynione należąca, Dekretem Trybunalſkim przyſądzona, na *Siemiatyczach*, przed innemi Kredytorami *Sapieżyńſkiemi*, *una cum proviſione, ab actu decreti* aſekurowana, na tychże dobrach interes Vr. *Czaplica* Staroſty Krzemieńczuckiego y Suma Vr. Mateuſza *Płochockiego* lokowana, iaka śię *ex documentis literatoriis* pokaże. *A. 1703. f. 18. Tit. Aſekuracya ſumy.*

W. Ianowi Ierzemu *Przebendowſkiemu* Podſkarbiemu W. Kor. za Legacyą Berlińſką, ſumę 30. tyśięcy Talerow bitych, w Skarbie Kor. naznaczono. *An. 1710. Poparćie Konf. Sendom. f. 68. Tit. O Legacyach.*

Sumę 20. tyśięcy, na poratowanie ludźi ubogich od głodu umieraiących, do dyſpozycyi W. w Bogu X. *Zgierſkiego* Biſkupa Smoleńſkiego, w Skarbie Kor. naznaczono. *A. 1710. Poparćie Konf. Sendom. f. 76. Tit. Sukurs ludźiom głodem ginącym.*

Sumę deklarowaną 20. tyśięcy zł. na Seymie Lubelſkim, W. Kaźimierzowi *Bielińſkiemu* Marſzałkowi W. Kor. y takowąż ſumę 20. tyśięcy zł. Vr. Ianowi *Wyrozembſkiemu* Inſtygatorowi Kor. naznaczono, *& pro ineundis ſolutionis mediis* do Trybunału W. X. Lit. odeſſano. *An. 1710. Poparćie Konf. Sendom. fol. 6. Tit. Reaſumpcya Gratitudinis.*

Sumę 4000. zł. Vr. Inſtygatorowi W. X. Lit. za prace iego na Trybunałach, Komiſyach Skarbowych, y na Seymach, na ktorych bydź powinien, w Skarbie W. X. Lit. *quotannis* naznaczono. K. L. *A. 1717. f. 3. Tit. Trybunał Skarbowy W. X. Lit.*

Vr. Staniſławowi *Leduchowſkiemu* Podkomorzemu Krzemienieckiemu Marſzałkowi zakończoney Konfederacyi *Tarnogrodzkiey* Seymowemu, z Prowincyi Wielkopolſkiey 100000. z Małeypolſki 100000. a z W. X. Lit. także 100000. zł. naznaczono, y wybrać pozwolono. *A. 1717. f. 72. Tit. Gratitudo.*

Sumę 4000. Talerow bitych. Vr. Krzyſzt. *Zawiſzy* Staroście Mińſkiemu, *in vim* ztrat *& in recompenſam* prac iego podiętych, podczas Dyrekcyi Izby Rycerzkiey na Seymie *Coronationis*, zapłaćić W. Podſkarbiemu W. X. Lit. za kwitem iego, zlecono. K. L. *A. 1717. f. 20. Tit. Gratitudo.*

Na wypłacenie tey Sumy 4000. Tal. bitych Vr. *Zawiſzy*, do wybrania oney, Komorę *Wileńską*, Cła Rzeczypoſp. *à* 1. *Mart.* 1719. obiąć, y *ad plenariam ſatisfactionem* trzymać, onemu pozwolono, do ktorey Komory W. Podſkarbi Wielk. X. Lit. intereſować śię nie powinien, *ſub pœna peculatûs*, *ſalvo nihilominus de perceptis calculo. A. 1718. f. 3. Tit. Warunek ſumy.*

Suma 80000. Sukceſorom W. niegdy Krzyſztofa *Zawiſzy* Woiewody Mińſkiego, z Prowentow extraordynaryynych naznaczona, ktorą W. Podſkarbi W. X. Lit. iak nayprędzey będźie mogł, wypłaćić *tenebitur.* K. L. *A. 1726. f. 105. Tit. Gratitudo.*

Suma 148344. Tynfow, W. niegdy Marcyanowi *Wołowiczowi* Marſzałkowi W. Lit. Receſem do doſzłego Seymu odłożona, *Succeſſoribus* iego aſekurowana, y W. Podſkarbiemu W. Lit. do wypłacenia zlecona, *ſalvis quietationibus.* K. L. *A. 1726. f. 104. Tit. Securitas* ſumy.

Sumę 80000. zł. Vr. Stefanowi *Potockiemu* Referendarzowi Kor. Marſzałkowi Seymowemu, naznaczono, ktorą W. Podſkarbi W. Kor. iak nayprędzey wypłaćić powinien. *A. 1726. f. 53. Tit. Gratitudo.*

Sumę 10000. Talerow bitych, Vr. niegdy Franćiſzkowi Kaźimierzowi *Wyſockiemu* Cześnikowi Sochaczewſkiemu, Konſtytucyą 1716. aſekurowaną, Sukceſorom iego aby Skarb Koronny wypłaćił, *ſalvis quietationibus*, ktoreby śię w Skarbie znalazły, nakazano. *A. 1726. f. 55. Tit. Reaſumpcya.*

Sum aſekuracye Miaſtom, Klaſztorom, Kośćiołom. *v. ſub propriis titulis.* A na Staroſtwach *v. tit. Staroſtwa. tit. Dobra.*

O ſumie na armatę Kamieniecką legowaney. *v. tit. Miaſto Kamieniec.*

Sumy na Staroſtwie Plotelſkim y Krzepickim. *v. tit. Comiſye.*

Plura o ſumach. *v. tit. Zapłata. tit. Długi. tit. Dobra. tit. Staroſtwa. tit. Comiſye.*

S U R O G A T O R.

SUrogator Podkomorzki. *v. tit. Podkomorzy.*

Surogatora Opoczyńſkiego, *vacante pro tunc Capitaneatu Opocinenſi*, Woiewodztwo Sendomirzkie, na zieźdźie ſwoim okazowania pod Pokrzywnicą, *tempore Interregni*, z pośrzodka śiebie obrało. *A. 1587. fol. 426. §. Iż też przez śmierć.*

Surogatora Nurſkiego Akta y zapiſy Grodzkie *approbantur. A. 1588. fol. 478. tit. Nowoletne ſprawy y Surogatorſkie.*

Surogatorow Wiſkich Akta Grodzkie, to ieſt: Vr. Pawła *Koſakowſkiego*, od Krola Stefana *ad beneplacitum* danego, także Vr. Iana *Rakowſkiego* Podkomorzego Wiſkiego, przez

przez Szlachtę wſzyſtkę Ziemie Wiſkiey *tempore Interregni* ſobie obranego, także Szlachetnego Iana *Niewodowſkiego*, przez tegoż *Rakowſkiego* na mieyſce ſwe ſubdelegowanego. *Ibid. tit. Akta Grodzkie Wiſkie.*

Surogatory, Poznańſkiego y Kaliſkiego, oſoby Szlacheckie y w onych kraiach ośiadłe, do lat trzech P. Gienerałowi Wielkopolſkiemu dać obiecano, ktorych on zaleći. *An. 1589. fol. 525. tit. Iurydyka Wielkiey Polſkiey.*

Surogator Płocki Staroście Płockiemu, Vr. Ian *Gorſki*, do iednego tylko roku dany. *An. 1596. fol. 684. tit. Surogacya Płocka.*

Potym do lat trzech pozwolono go. *A. 1613. fol. 25. tit. Surogacya Płocka.*

Surogator Staroście Kamienieckiemu, do odprawowania Sądow Grodzkich y Vrzędowych y do inſzych Aktow publicznych, tak do Kamieńca, iako y do Latyczowa, Vr. Marćin *Cieklińſki* dany. Ktory uczynić ma przyśięgę, wedle prawa y opiſania Staroście na Sądy. A Vrzędowe ſprawy może przez *vices gerentes* ſwoie ośiadłe y także przyśięgłe odprawować; ale pozwy pod tytułem y pieczęćią Starośćinemi wydawane bydź maią. *A. 1611. fol. 24. tit. Surogatorowie.*

Surogator do Sądow Grodzkich *Korczyńſkich*, do lat trzech ma bydź dany, Szlachćic tamtego Woiewodztwa ośiadły. *A. 1613. fol. 7. tit. Surogacya Korczyńſka.*

Także do Sądow Grodzkich *Wieluńſkich* na lat trzy, Szlachćic w teyże Ziemie ośiadły. *A. 1616. fol. 13. tit. Surogacya Wieluńſka.*

Znowu do przyſzłego Seymu. *A. 1620. fol. 17. tit. Surogacya Wieluńska.*

Y Znowu do przyſzłego Seymu. *A. 1621. fol. 20. tit. Surogacya Wieluńska.*

Surogator naznaczony Vr. Kaſzpar Korwin *Kochanowski* Podsędek Ziemski Sendomirzki, *ad reditum* Staroſty Opoczyńskiego z cudzych kraiow. *A. 1678 fol. 36. tit. Surogacya.*

Surogator do Sądow Grodzkich Ciechanowskich, Vr. Krzyſztof *Podolski* Cześnik Ciechanowski, na lat dwie, *ab actu* przyśięgi iego *computando.* A *in eventu mortis ipſius*, może Krol inſzego Szlachćica tego Powiatu ośiadłego podać. *A. 1616. fol. 14. tit. Surogacya Ciechanowska.*

Znowu Staroście Ciechanowskiemu pozwolono Surogatora, Szlachćica oney Ziemie ośiadłego, do lat trzech. *A. 1621. fol. 21. tit. Surogacya Ciechanowska.*

Surogator Staroście Winnickiemu, Vr. Alexander *Piaſeczyński*, do wyiśćia tegoż Staroſty z więźienia. *A. 1620. fol. 18. tit. Surogacya Winnicka.*

Surogator Staroście Halickiemu, Szlachćic tamtey Ziemie ośiadły, do zwrocenia śię tegoż Staroſty z więźienia, pozwolony, y elekcya tegoż Surogatora, po odprawie teraźnieyſzey woyny, y po rozpuszczeniu woysk poſpolitego ruſzenia, we cztery niedźiele w Haliczu naznaczona. *A. 1621. fol. 21. tit. Surogacya Halicka.*

Surogator Staroście Sendomirzkiemu do lat trzech. *A. 1623. fol. 14. tit. Surogacya Sendomirzka.*

Znowu Staroście Sendomirzkiemu, do cudzych Kraiow dla poratowania zdrowia ſwego, wyiechać maiącemu, do powrotu iego, Vr. Marćin Zygmunt *Dębicki* naznaczony, *cum conditione juramenti præſtandi.* *A. 1676. fol. 38. tit. Surogacya Sendomirzka.*

Surogacya Sieradzka Vr. Marćina *Walewskiego*, *tempore Interregni* odprawowana, *approbatur.* *A. 1633. fol. 51. tit. Surogacya Sieradzka.*

Surogator Piſarzowi Ziemie Czerskiey, dla podeſzłych lat iego, Vr. *Sędźiwoy Leżyński* podany, z tą kondycyą: aby *medietate proventûs* na *onera* Kancelaryi kontentuiąc śię, drugą *medietatem* ſamemu Piſarzowi zupełnie oddawał. A ta Konſtytucya, *poſt deceſſum* teraźnieyſzego Piſarza, wolney napotym elekcyi Szlacheckiey nie ma nic *derogare.* *A. 1634. fol. 12. tit. Warunek.*

Także Piſarzowi Ziemie Wiskiey, dla odiazdu iego do cudzey źiemie, Vr. Paweł *Zbiewski* do przyſzłego Seymu podany, ktory *in rotham juramenti* Piſarzow przyśiąc powinien. *A. 1638. fol. 48. tit. Surogacya.*

Surogatora, na mieyſce Vr. Iana *Tańskiego vice* Inſtygatora Koronnego, Piſarza Grodzkiego Poznańskiego, *munere Secretarii Legationis* do Szwecyi *fungentis*, *tantisper* do ſądzenia Iurydyki y Sądow *cauſarum Officii* Grodzkich Poznań. Vr. Maćieia *Irzykowskiego* poſtanowiono, *cum conditione præſtandi juramenti.* *A. 1655. fol. 10. tit. Subſtytucya Piſarza.*

Surogator Piſarzowi Ziemskiemu Brzeſckiemu, do wyiśćia iego z więźienia, Wiktorzyn *Bobrownicki* podany, *cum conditione præſtandi juramenti. Ibid. fol. 27. tit. Surogacya.*

Surogator P. Gienerałowi Krakowskiemu, do ſądzenia Rokow Grodzkich Krakowskich, Vr. Stefan *Lubowicki* Chorąży gieneralny Woiewodztwa Krakowskiego do roku, *cum conditione præſtandi iuramenti*, pozwolony. *An. 1659. fol. 38. tit. Surogacya Krakowſka.*

Znowu temuż inſzy Surogator do przyſzłego Seymu, Vr. Andrzey *Leſzczyna* Podſtoli Krakowski, naznaczony. *A. 1661. fol. 19. tit. Surogacya Krakowska.*

Surogatorowie do ſądzenia Iurydyk Woiowodztwa Poznańskiego y Kaliskiego, do Poznańskiey I. M. P. Krzyſztof *Grzymułtowski* Kaſztelan Poznański, a do Kaliskiey I. M. P. Andrzey *Starkowiecki* Kaſztelan Kamińſki, *cum conditione præſtandi iuramenti* dani, *& cum conditione*, ieźli te Woiewodztwa na Seymiku *relationis* na to pozwolą. *A. 1659. fol. 38. tit. Surogacya Poznańska y Kaliſka.*

Surogator Starośćie *Radomskiemu*, do cudzey źiemie dla poratowania zdrowia ſwego odieżdżaiącemu, Vr. Paweł *Podlodowski*, *cum conditione iuramenti præſtandi*, ordynowany do trzech lat. *Ibid. tit. Surogacya Radomſka.*

Także Starośćie Brańskiemu, na gubernacyi *pro tunc* Xięſtwa Pruſkiego zoſtaiącemu, Vr Ian *Skiwski* naznaczony, do powrotu pomienionego Staroſty. *Ibid. tit. Surogacya Brańska.*

Prorogowano Brańſką Surogacyą do lat dwu. *A. 1661. fol. 20. tit. Surogacya.*

Surogator Starośćie Piotrkowſkiemu, Vr. Samuel *Kobielſki* do przyſzłego Seymu naznaczony, *cum conditione præſtandi iuramenti. Ibid. tit. Surogacya Piotrkowſka.*

Surogator I. M. P. Gienerałowi Małopolſkiemu Starośćie Krakowſkiemu, poki z cudzych Kraiow nie powróći, naznaczony Vr. Andrzey *Dunin Karwicki* Podſtarośći Krakowſki, *cum conditione iuramenti*, na pierwſzey kadencyi Sądow Grodzkich Starośćich *ab eo præſtandi. A. 1677. fol. 46. tit. Surogacya Krakowſka.*

W. Staniſławowi *Chomętowskiemu* Woiewodźie Mazowieckiemu Starośćie Radomſkiemu, za granicę dla poratowania zdrowia wyieżdżaiącemu, Surogatora, Vr. Stefana *Lewickiego*, naznaczono, tak, żeby na pierwſzey kadencyi Sądow Grodzkich Starośćińſkich przyśięgę wykonał. *A. 1717. fol. 69. tit. Surogacya Radomſka.*

O Surogatorach Smoleńſkich. *v.* Woiewodztwo Smoleńſkie.

SWAWOLNI LVDZIE.

SWawolni ludźie na Vkrainie Ruſkiey, Kiiowſkiey, Wołyńſkiey, Podolſkiey, Bracławſkiey, ktorzy Turki, Tatary, Wołochy, turbuią, *plebeii* y nieośiedli od Xiążąt, Panow, Rycerztwa, w ich Staroſtwach y maiętnośćiach maią bydź łapani y na gardle karani. W czym ieźliby nie dość czynili; za Dworem pozwani *peremptoriè* (*prævià inquiſitione*, na ktorą Krol do tych Kraiow poſyłać ma) Staroſtowie *privatione officii*, a inni, iako *complices furti*, maią bydź karani. A na ośiadłych, ieźliby śię tego ważyli, *pœna aż ad privationem colli extendetur.* Ktora konſtytucya do przyſzłego Seymu trwać ma *A. 1580. fol. 371. §. Niemnieyſzą.*

Deputowani ſą Komiſarze do Woiewodztw, Ruſkiego y Podolſkiego, aby takich ſwawolnych uſkromili, *cum hac expreſſa facultate*, aby *plebeios* na gardle (ktorych Panowie ich, albo u ktorychby areſztowani byli, albo ich pozew zaſtał, ſtawić *in termino peremptorio* powinni; a ieźliby ktory ućiekł, Pan on *præſtare* ma *iuramentum*, iako *cauſam aufugiendi non dedit*, ani o nim wie, y że areſzt y pozew nie zaſtał go u niego) a Szlachtę ośiadłą, Statutem Koronnym *de guerris* karali. *A in perplexitate* względem Szlachty ośiadłey, gdyby rozſądkiem ſwoim zdołać nie mogli; aby informacyi Krolewſkiey dośięgali. Nieośiadłego zaś Schlachćica *ſine informatione Regia* ſądźić maią. A ieźliby ktory Szlachćic nieośiadły nie ſtanął; ma bydź na Seym *pro publicanda ſuper eo infamia* odeſłany. *An. 1589. fol. 528. tit. Zahamowanie.*

Staroſtowie, Panowie, Xiążęta y Szlachta, w pole bez woli Hetmańſkiey chodźić, y Pakt z poſtronnemi poruſzać nie maią, *ſubpœnis de guerris.* O co *forum* Trybunał, y we cztery niedźiele *terminus peremptorius, extra regeſtrum. A. 1590. fol. 573. §. Sami też Staroſtowie. v. tit. Kozacy.*

Swawolne kupy ktoby zbierał, y z niemi chodząc, *finitimos*, albo Dobra Krolewſkie, Duchowne, Szlacheckie w Koronie, lub W. X. Lit. naieżdżał, ſzkody, gwałty, y krzywdy czynił, *pro hoſte Patriæ, & perpetuo bannito declaratur.* A Staroſtowie z takich, za uſkarza-

uſkarzaniem y delacyą ludźi ukrzywdzonych, czynić exekucyą, y za porozumieniem śię z Vrzędnikami Ziemſkiemi Woiewodztwa y Powiatu ſwego, onych mocą y gwałtem, *auctoritate Capitaneali* ſobie *attributâ*, imać, y *ſecundum qualitatem exceſſûs* z nimi poſtępować maią. A ieźliby Staroſta temu doſyć uczynić nie mogł; Powiat ſwoy przećiwko nim ruſzyć powinien. A gdyby tym ſwoim Powiatem podołać nie mogł; bliżſzy Staroſta, za oznaymieniem iego, pomoc mu powinien ruſzeniem także Powiatu ſwego, y Hetmani z woyſkiem Rzeczypoſp. gdydy tego potrzeba była, za rekwiżycyą Woiewodow y Staroſtow *ſuccurrere* maią. Staroſtowie powinni to uczynić *ſub pœnis Legum*, a Szlachta ruſzyć śię y takowych gwałtow bronić, *ſub pœna centum marc.* Ale ruſzenie Powiatow śćiągać śię nie ma na W. X. Lit. Woiewodztwo zaś Poznańſkie, Kaliſkie, Sendomirzkie, Płockie, tę Konſtytucyą wźięły do braći. *A. 1609. fol. 892. tit. O ludźiach ſwawolnych.*

Reaſumowano tę Konſtytucyą 1609. ile śię śćiąga przećiwko tym, ktorzyby z kupami zebranemi w Dobra Krolewſkie, Duchowne y Swietckie wieżdżali, a w nich ſzkody, gwalty y krzywdy czynili, y deklarowano: że to prawo wſzyſtkim *in genere* Koronnym y W. X. Lit. Woiewodztwom służyć ma. *A. 1613. fol. 9. tit. O ludźiach ſwawolnych.*

Z ſwawolnemi ludźmi, ktorzy w gromadach niezwyczaynych domy Szlacheckie naieżdżaią, mordy y gwałty czynią, maiętnośći, dobytki y inſze *ſupellectilia* biorą, y Szlachtę do roboty angaruią; *factâ proteſtatione* w Grodźie, każdy ukrzywdzony może w ktorymkolwiek Trybunale, Piotrkowſkim albo Lubelſkim, *inter cauſas conſervatas, ſine regeſtro, immediatè incidentes, peremptoriè* czynić, *ſalvâ inquiſitione* z Trybunału *cum conſervatione termini, â data inquiſitionis in quatuor ſeptimanis.* Z ktorey Trybunał, *juxta exceſſûs qualitatem*, ma decydować *etiam in criminalibus*, *citra derogationem* prawu *de termino facionato.* A na kimby *infamia per proceſſum juris* otrzymana była; takiego Stronie wolno poimać. Pozwy dwie niedźiele przed terminem, w Grodźie właſnym maią bydź kładźione. *An. 1611. fol. 6. tit. O ludźiach nieośiadłych, co ſzkody czynią.*

Swawolni ludźie, ktorzy naieżdżaią, morduią, rabuią, y palą domy Szlacheckie, łupią po drogach, Miaſtach y wśiach, y inne okrutne, haniebne *facinora committere non verentur*, *beneficio juris publici* zasłaniać śię nie mogą. Ale Staroſtowie Sądowi y Dźierzawcy Krolewſzczyzn, y Vrzędy Grodzkie, a w Prուśiech Woiewodze y ſami ukrzywdzeni, albo od nich na zdrowiu y maiętnośći niebezpieczni, gdźiekolwiek przyśćigną, imać ich mogą; na potężnych pomocy od przyległych Staroſtow, na koniec y od Szlachty, gdyby tego potrzeba była, dośięgaiąc. A Miaſta wſzelakie takowych ſwawolnikow, gdyby do nich uchodźili, zasłaniać pretextem bezpieczeńſtwa, pokoiu y wolnośći Mieyskich nie maią, y owſzem na rekwizycyą, lubo ukrzywdzonego, lubo Staroſty, wydać onych y do exekucyi słuſzną pomoc dać maią. A gdyby kogo *metus*, albo inne reſpekty, od popierania odrażały, tedy *Inſtigator Officii Caſtri Palatinatûs vel Diſtrictûs* ma na nich *tanquam in publica injuria* inſtygować, y ukażeli potrzeba, konwinkować, y potym exekucyą na nich extendować powinien. A gdźieby śię *perplexitas* iaka *in objecto crimine* naydowała; informacyi Krolewſkiey dośiąc może, w więźieniu tym czaſem Staroſta, albo Vrząd Grodzki, onego zachować ma, y ſtraż nad nim doſtateczną mieć powinien. Co wſzyſtko Panowie Staroſtowie ſądowi, y inne wſzelakie Vrzędy, *ſub pœna ducentarum marcarum, ſi bona ſunt libera, ad viciniorem Capitaneatum*, *ad cujusvis tanquam in publica injuria inſtantiam, repetenda, & absque quavis appellatione irremiſſibilitèr luenda* exekwować będą powinni. Taż Konſtytucya referować śię ma na tych, ktorzyby takich ſwawolnikow chowali, y *auxilium & patrocinium* onym dawali. A ieźliby kto takowego przy poimaniu zabił; tedy o to żadney trudnośći mieć nie ma; ktorą Konſtytucyą y W. X. Lit. przyimuie. *A. 1611. fol. 13. tit. Oboſtrzenie prawa.*

Na takową ſwawolą, ieźliby śię kędy ziawiła, zaćiągnione ieſt prawo, ktore na żołnierze Konfederaty (*v. tit. Zołnierz.*) ieſt poſtanowione. Ta iednak Konſtytucya tylko do przyſzłego Seymu trwać ma, a W. X. Lit. do braći ią wźięło. *A. 1623. fol. 6. §. A co śię wyżey.*

Reaſumowano tę 1623. *in toto* Konſtytucyą, to ieſzcze do niey przydaiąc, że taki każdy *ipſo facto* ma bydź *infamis*, y każdemu go wolno poimać, y *impunè* zabić, dobra iego ruchome

ruchome pobrać, a na nieruchome y ſumy pieniężne kaduk ſobie otrzymać. A ktoby był bannitem, a takiego ſwawolnika zabił; *eo ipſo* od bannicyi wolen będźie. Proces iednak y *ſatisfactio Parti* ma zoſtawać wcale. *Item.* nikt takiego nie ma przechowywać. O co *forum* w Grodźie *pro pœna quingentarum marc.* albo *complicitate infamis.* Na co Inſtygatorowie od Vrzędow Grodzkich maią bydź poſtanowieni. A gdy takiego ſwawolnika do Vrzędu, albo Sądu Grodzkiego ktoregożkolwiek, podadzą y prezentuią; Vrząd on, albo Sąd, exekucyą bez wſzelakich dylacyy, apelacyy, gdyby śię to iawnie pokazało, że w tey kupie y związku był, powinien z niego czynić; *ſub pœna quingentarum marc.* w Trybunale *ad inſtantiam cujusvis, inter cauſas Officii repetenda.* Zadne gleyty, ſublewacye, relaxacye, ani żadne *beneficia juris* służyć im nie mogą, y *jus Civitatis & commorandi* w Pańſtwach tych mieć nie będą. W. X. Lit. tę Konſtytucyą do Braći wźięło. *A. 1624. fol. 4. tit. Poſtanowienie.*

Na namowę potęgi woienney przećiwko kupom ſwawolnym Seymiki poſtanowiono, waruiąc: aby w expedycyach, do obrony poſtanowionych, żadnych tumultow wſzczynać nikt nie ważył śię, *ſub pœnis Legum ſolito juris proceſſu. Ibid.*

Kto z tych ſwawolnikow, we dwanaśćie niedźiel od publikacyi Konſtytucyi, do Oyczyzny śię poiedynkiem wroći, a w Grodźie po bliżſzym ktorymkolwiek *culpam ſuam* przyznawſzy, takiey śię, iaka na Seymie blizko przyſzłym naznaczona będźie, pokućie podda, y że napotym nic podobnego przed śię brać y czynić nie będźie, obliguie śię, a po tym tey ſwoiey obligacyi doſyć czyniąc, y ſprawiedliwie a przyſtoynie żyiąc, klemencyi ſzukać nie omieſzka; takiemu do niey przyſtęp zabroniony nie będźie. Ale to wodzom, *prædatoribus*, o rożne przeſzłe exceſy *infamibus*, *proſcriptis*, *bannitis*, służyć nie ma, y owſzem tacy penom w Konſtytucyach przeſzłych, a oſobliwie w Konſtytucyi Seymu blizko przeſzłego *A. 1623.* wyrażonym, podlegać nad to maią. A ktorzy ſą miedzy niemi ośiedli; dobra ich konfiſzkowane y *jure caduco* rozdane bydź maią. *A plebeji* y ći, co ſobie Szlacheckie nazwiſka dawaią, na gardle karani bydź maią. Wſzyſtkich *infamium* takowych ſwawolnikow, dla wyſtrzegania śię w obcowaniu, y popieraniu exekucyi z nich, regieſtr z Kancelaryi Warſzawskiey, od trzech Seymow poślednich wypiſany, do Grodow ma bydź rozeſłany. Prywatnemu iednak każdemu krzywdy y ſzkody ſwoiey wolno dochodźić, na oſobach y dobrach tych ſwawolnikow. *Ibid. fol. 5.* §. *A iż.*

Poznańſkie, Krakowſkie, Kaliſkie, Sieradzkie, Woiewodztwa, y Ziemia Wieluńſka, oſobne ſobie o tym *Laudum* uczyniły. *Ibid. fol. 6. tit. Laudum. vid. tit. Lauda.*

A W. X. Lit. na Seymikach ſpoſob na to maią namowić. *Ibid. fol. 11. tit. O ſweywoli.*

Potym na Hetmany oboyga narodow, *ſub fide Reipubl. debita* włożono, aby ſwawolne kupy y gromady bili y karali. *An. 1625. in altera facie primi folii.* §. Deklaruiemy.

A w Litwie, gdyby śię takie ſwawolne kupy wſzczynały, Hetman tameczny, dołożywſzy śię Krola, tyle ludźi na to zaćiągnąć y poty trzymać ma, iak wiele, y poki mu pozwolono będźie, a to z podatkow na Konwokacyi Wileńſkiey na obronę Inflant uchwalonych. *Ibid. inferius.* §. *A. gdźieby śię.*

Item. Konſtytucye o nich do Seymu przyſzłego wcale zoſtawiono. Gleyty iednak z Kancelaryi wydać im rozkazano, z tym dokładem: aby w woyſku Rzeczypoſp. służyli, y napotym nie ważył śię żaden chorągwie podnośić, ani pod chorągwie takie, ktoreby bez pozwolenia podnoſzone były, wieżdżać, &c. *Ibid.*

Potym reaſumowano wſzyſtkie Prawa y Konſtytucye, przećiwko takim ſwawolnikom poſtanowione, y aby one ći, ktorym to Prawo poſpolite wedle Konſtytucyi 1609. y inſzych wſzyſtkich pośledmeyſzych naznaczyło, *ſub pœna de negligentibus Capitaneis & Officialibus*, tak w Koronie, iako y W. X. Lit. exekwowali, poſtanowiono. *A. 1626. fol. 2. tit. Swawolne kupy.*

Znowu reaſumowano *ſuperiores Conſtitutiones*, y takowych wſzyſtkich *pro infamibus* deklarowano, rozkazuiąc Vrzędom Staroſćim *ſub pœna mille marc. Polonical.* aby te Konſtytucye, *absque quovis ſtrepitu juris* do exekucyi przywodźili. *Privatis* wolno takich imać y do Grodu oddawać. *A. 1629. fol. 13. tit. O kupach ſwawolnych.*

Staroſta Brańſki z temi, co przy nim byli, od wſzelkich impetycyy prawnych uwolniony wiecznemi czaſy, ktory *zelo juſtitiæ* z ſwawolnych ludźi, za informacyą Krolewſką y z powinności Vrzędu ſwego, exekucyą czynił. *Ibid.*

Reaſu-

Reaſumowano tę Konſtytucyą o Starośćie Brańſkim, deklaruiąc: iż Obywatele Ziemie Bielſkiey nie tylko o tych, ktorzy w rozgromieniu kupy tey ſwawolney ſą zabići, od potomkow ich, ale y od tych, w ktorych dobrach albo maiętnośćiach kupy rozgromienie ſtało śię, *ullo modo & prætextu juris* poćiągani bydź nie maią. Y proteſtacye, mandaty, proceſy, *tàm in criminalibus*, *quàm civilibus cauſis caſſantur*, y do Vrzędu Mielnickiego wydane bydź maią z Kancelaryi Koronney mandaty, aby wſzyſtkie takowe proteſtacye, proceſy, z Xiąg tamecznych eliminowane były. *A. 1631. f. 35. Tit. Vwolnienie.*

Znowu przećiwko ſwawolnikom, ktorzy ſwawolnie za granice do obcych Państw ważyli śię temi czaſy przechodźić, ſtacye wyćiągać, y inſze krzywdy ludźiom czynić, Konſtytucyą *A.* 1624. reaſumowano. A co śię tycze klemencyi w teyże Konſtytucyi, tedy nie we dwanaśćie niedźiel, ale we cztery niedźiele po publikacyi Konſtytucyi teraźnieyſzego Seymu, nazad śię wroćiwſzy, manifeſtacyą powrotu ſwego każdy w ſwoim Grodźie własnym uczynić ma. A potym Rzeczypoſp. przećiw Moſkwićinowi ſwym koſztem ćwierć przeſłużywſzy, y znaczną iaką przyſługę uczyniwſzy, do czći za zaleceniem y wyświadczeniem Hetmańſkim na Seymie maią przychodźić. Ta iednak klemencya ſtarſzym ich ſłużyć nie ma. *An. 1633. fol. 41. Tit. Reaſumpcya.*

Swawolnikow, ktorzy śię na Moſkiewſką expedycyą ſtawić mieli, a *ſub prætextu* Woluntaryuſzow, ſwawolnie po rożnych mieyſcach przechodząc, ſzkody, łupy, mordy, rożne exceſy y wiolencye Obywatelom Koronnym, y W. X. Lit. czynić śię ważyli, wedle ſtarych y świeżych praw, iako *hoſtes Patriæ*, Vrzędom wſzelakim, *prævia inquiſitione*, karać, y exekucyą z nich czynić, rozkazano. Co nie ma derogować Konſtytucyi Seymu teraźnieyſzego, o prolongowaniu exekucyi. *A. 1634. f. 11. Tit. O ſwawolnych Woluntaryuſzach.*

A tym, ktorzy ſwym koſztem w Moſkwie ſłużyć byli powinni, *pœna prorogatur.* Ćwierć iednak według Konſtytucyi *A.* 1633. w Woyſku przeſłużyć, y znaczną iaką przyſługę uczynić maią, y potym do reſtytucyi czći na Seymie, za zaleceniem y ateſtacyą Hetmańſką, przychodźić. *Ib. f. 14. Tit. Prorogacya exekucyi.*

Z ſwawolnikami, aby Vrzędy *brachii Regalis* tak w Koronie, iako y w W. X. Lit. według powinnośći na nich włożoney, we wſzyſtkim zachowały śię, poſtanowiono y reaſumowano wſzyſtkie Konſtytucye *de tumultibus. A. 1635. fol. 12. Tit. O tumultach.*

Po śmierći Krola Zygmunta Auguſta, *tempore Interregni*, ſtanęła była Konfederacya PP. Rad Koronnych w Krakowie, *ſub fide & honore*: iż ku ſzkodźie y zniſzczeniu tak na ćiele, iako y na maiętnośći takiego każdego ſwawolnego, tak wſzyſcy ſpołem, iako też y iedna iakażkolwiek część, do ktorych pierwey wiadomość takiey ſweywoli przyidźie, powinni śię ruſzyć, y żadnemu takiemu, ani radą, ani żadną przychylnośćią, by też krwią, y iakimkolwiek powinowactwem złączeni byli, życzliwemi śię pokazować nie maią, y owſzem każdego takiego karać będą. *A. 1572. fol. 207. Tit. Kaptur.*

O tymże w Konfederacyi Senatorow y Rycerztwa Ziem, Krakowſkiey, Sendomirzkiey y Lubelſkiey, po śmierći Krola Stefana w Krakowie uczynioney. *A. 1586. f. 399. Tit. Confederatio.*

Woiewodowie tychże Woiewodztw *poteſtatem* mieć będą obywatelow *convocandi & pœnas, definitas Legibus*, przećiwko takim ſwawolnikom *extendendi*, a to *præmiſſis literis ſuis reſtium* po dwa kroć do tychże Obywatelow, ktore y za trzećie maią bydź rozumiane. *Ibid. f. 401. §. Tenże Kaptur.*

W Konfederacyi zaś gieneralney Warſzawſkiey, po śmierći tegoż Krola, co o tym poſtanowiono. *vid. Tit. Sprawy.*

Swawolnicy tak w Koronie iako y w W. X. Lit. ktorzy pod pretextem woyſkowey ſłużby, albo wybierania chleba, od chorągwie odiachawſzy, albo na zkład pomiiaiącey chorągwie na wśi y Dwory Krolewſkie, y Duchowne, y Szlacheckie, napadaią, y one rabuią, ſtacye wybieraią, rożne krzywdy y gwałty robią; każdemu imać, do Grodow blizkich oddawać, y tam według exceſu tak tych, ktorzy na dwory pomienione naieżdżali, iako y tych, ktorzy naprowadzali, ſądźić y karać, bez wſzelkich dylacyy, y apelacyi, *prævia inquiſitione*, pozwolono. A gdźieby na takowym

wym gwałćie w obronie osoby, albo dobr czyich, *excessivus* był zabity, takiego *caput* ma bydź *invindicabile*. *An. 1658. fol. 19. Tit. O rabownikach y kupach swawolnych.*

A tych, ktorzy podczas inkursyi nieprzyiaćielskiey w Państwa te, *ante ingressum Sueticum*, Kośćioły, domy y sklepy rabowali, rzeczy od rożnych osob zastawne pozabierali, lubo też rzeczy *in depositum* powierzone wydali, y utaione nieprzyiaćielowi wyiawili dobrowolnie, Grody *peremptoriè, præmissâ seriâ inquisitione, ex delatione cujusvis*, sądźić y *satisfactionem* każdemu ukrzywdzonemu nakazować maią; *salvâ appellatione* na Trybunał *inter causas fisci. Ibid.*

Declaratur: iż lubo iakimkolwiek sposobem kogo nad żołnierzow, *à pœnis perduellionis* uwolniono; nie ma to iednak nic *privatorum præjudicare injuriis*, y owszem wolno każdemu, z iakieykolwiek okazyi był ukrzywdzony, iako y *ratione depositorum violationis*, prawem czynić, y wszystkich swoich szkod y krzywd dochodźić. *A. 1659. fol. 11. Tit. O dochodzeniu krzywd.*

Z Mieszczany także czynić prawem o excesy podczas woyny Szwedzkiey popełnione wolno. *vid. Tit. Miasta.*

Reasumowano W. X. Lit. *in toto* Konstytucyą *A.* 1658. o rabownikach, według ktorey Grody skuteczne *judicia* y *satisfactionem injuriatis* czynić, *sub privatione Officii* powinni; *salvâ appellatione*, Szlachćie osiadłey na Trybunał W. X. Lit. *A. 1659. f. 13. Tit. O rabownikach w W. X. Lit.*

Swawolnikow, ktorzy pod pretextem Kozakow regiestrowych w Woiewodztwie Podolskim bunty czynią, iako *hostes Patriæ* znośić kazano, y *commansio* w tym Woiewodztwie nie ma im bydź dopuszczona. *A. 1667. f. 18. Tit. Præsidium* konne.

O swawolnikach, kupami za granice *sine consensu* Rzeczypospl. wchodzących, wszystkie prawa reasumuiąc, postanowiono: aby się każdy w takowym zaćiągu za granicą zostaiący, do Korony y W. X. Lit. *intra spatium* trzech mieśięcy, od publikacyi po Grodach teraźnieyszego prawa komputuiąc, powroćił, *sub pœnâ infamiæ & confiscationis bonorum, ex delatione cujusvis*, w Trybunale ktorymkolwiek *decernenda, ac per Capitaneos indilatè exequenda.* Na ktore infamie gleyty z Kancelaryi Koronney wychodźić nie powinne. *A. 1676. f. 28. Tit. O swawolnych.*

Znowu prawa wszystkie dawne, y świeże przeszłego *A.* 1676. Seymu, o niewyprowadzeniu ludźi kupami swawolnych za granice, *in toto* reasumowano. *A. 1677. fol. 7. Tit. O niewyprowadzeniu.*

Znowu o swawolnych kupach y zaćiągach Konstytucye wszystkie, *cum rigore in iis expresso*, reasumuiąc, postanowiono: aby tak w Koronie, iako y w W. X. Lit. Starostowie sądowi, ktorym to *de lege* należy, takowe kupy y zaćiągi znośili. A ieżliby *sufficere* nie mogli; wolno będźie Woiewodztwom one gromić, imać y do Grodow *pro executione* oddawać. Grody zaś na gardle takich karać maią. Ci iednak, ktorzy niedawno, *citra scitum* Krola . I. M. y Rzeczypospl. w Państwa Cesarza I. M. wtargnęli, ponieważ ni od kogo na tym Seymie *delati* nie byli, tą suspicyą y *reatu gravari*, ani *ullâ actione in perpetuum* processowani bydź nie maią. Tym zaś ludźiom, ktorzy za granice do Węgier weszli byli, a potym *parendo* Uniwersałom Krolewskim *revocatoriis*, nazad powroćili, tak tym, ktorzy iuż wyszli, iako y tym, ktorzy *in spatio* trzech mieśięcy naydaley od zkończenia Seymu tego powrocą, wieczną amnestyą dano, *cum omni assecuratione* zdrowia, honoru y substancyi. A ieżliby *in hoc spatio* nie powroćili, takowi *in futurum* łaski tey *incapaces* będą. Ta iednak amnestya okrywać nie ma Obersztleytnanta *Szwarca. A. 1678. fol. 16. Tit. O kupach swawolnych.*

Z swawolnemi, ktorzy ludźi rożnych, nieośiadłych Wołochow, Serbow, Tatarow, także Szlachtę czći odsądzonych, naostatek poddanych swoich zebrawszy, po maiętnośćiach szlacheckich wodzą, stanowiskami, noclegami, pomykaiąc się od wśi do wśi, poddanych ubogich z wielką ćiężkośćią stanu Szlacheckiego niszczą; *Forum* na Trybunale, podług Praw y Konstytucyy przeszłych, *inter causas militares*, naznaczono. *A. 1638. f. 48. Tit. O szkodach.*

Ktokolwiek tak z Korony, iako y W. X. Lit. ważyłby się z kupą ludźi, nad prawo, *privatâ autoritate, infestis signis* w Wołoską y Multańską Ziemię naieżdżać, y pokoy z Cesarzem Tureckim targać; takowego każdego pozwać powinien Instygator Ko-

Koronny na Trybunał, a tam zaraz *pœna infamiæ & confiscationis bonorum* na pozwanym zkazana bydź ma. A ieźliby Instygator w tym był niedbały, y o takie *crimen*, zaraz iak śię stanie, nie pozywał; ma bydź *pœnâ* dwuch tyśięcy zł. *ad instantiam cujusvis*, tamże na Trybunale *toties quoties repetendâ*, karany, ktorą położyć powinien, *sub pœna bannitionis. A. 1618. f. 2. Tit. Pœna.*

O swawolnych Konstytucye *A.* 1609. 1611. 1613. 1623. 1634. reasumowano W. X. Lit.

A Woiewodztwa y Powiaty tameczne, na Seymikach relacyynych namowią sobie *securitatem*, y po Parafiach Rotmistrzow postanowić, pod władzą Woiewodow, Kasztelanow, Marszałkow y Chorążych Powiatowych, ktorzy *in casu* z iawienia śię iakich swawolnych kup, one imać, znośić, y do Woiewodow, Starostow y ich Vrzędow, *pro executione* oddawać będą. *A. 1683. f. 1. Tit. Securitas interna.*

Vr. Instygatorowi Kor. zlecono, aby na Seym wydał mandaty Vr. Piotrowi *Baranowskiemu* Marszałkowi ostatniego związku Koronnego, y *ad hunc solum casum* warowano, aby Deputacyi z Izby Poselskiey żadna kontradykcya czyniona bydź nie mogła. *In futurum* zaś, tak w Koronie, iako y w W. X. Litewskim, Marszałka, lub *quovis nomine & titulo* do rządow Konfederacyy zakazanych należącego, y Konsyliarzow, *infames*, *& pro invindicabilibus capitibus* deklarowano, y ktobykolwiek onego zabił, mieć będźie *gradum ad præmium* pierwszego Wakansu; a *plebeius*, za tę przysługę, *ad prærogativam* honoru Szlacheckiego powinien bydź *admissibilis*, kwoli czemu Konstytucyą 1677. reasumowano. *A. 1699. fol. 15. Tit. O Marszałku związkowym.*

Kupy Swawolne y Regimentarze Woluntarzkich Dywizyy od amnestyi, *ratione causarum facti*, *violentiarum*, *excessuum & criminum particularium*, excypowani sądem Generalney Konfederacyi *Sendomirzkiey; & ubiquinario foro* w każdey Prowincyi, *sine ulla exceptione fori*, *& præcisâ appellatione*, *mediante inscriptione Relationum*, w Grodach *proprii districtûs* sprawić śię powinni. Wyiąwszy tylko publiczne y pospolite krzywdy, ktore Artykułem, *sub titulo:* Vbezpieczenie y ziednoczenie Stanow Rzeczypospolitey w wieczne zapomnienie puszczono. *A. 1710. Poparćie Konf. Sendom. fol. 63. Tit. O Kryminałach.*

Wszelaką rozpustę y drogę do nowey mięszaniny zamykaiąc, przećiwko tym, ktorzyby Pokoy wzruszali, iawnie czy taiemnie, stronę Szwedzką wspierali, y z nieprzyiaćiołmi I. K. Mći y Rzeczypospolitey korespondowali, Traktat Warszawski łamali, na kryminały *contra Pactum* odważali śię, Sądy extraordynaryyne władzą Sądow Seymowych reprezentuiące, aż do Seymu pierwszego po zakończonym Traktaćie z Koroną Szwedzką trwać maiące, przy boku I. K. Mći, Senatorach y Ministrach *Status*, ktorych liczba nad ośmiu mnieysza bydź niepowinna, z Koła zaś Rycerzkiego od każdey Prowincyi po ośmiu, ktorych także razem komputowanych liczba nie mnieysza nad 12. znaydować śię ma, postanowiono, y tych Sędźiow, z Małey y Wielkiey Polski, zaraz *specificè* naznaczono, przysięgę ich, y ordynacyą tych Sądow opisano. *A. 1717. f. 19. w Traktaćie Warszawskim.*

Swawolnych kup zbierać, Chorągwi *utriusque authoramenti* podnośić y utrzymywać, niemi Dobra Krolewskie, Duchowne y Ziemskie agrawować, do Pogranicznych Państw exkursyy czynić, *guerras*, *machinationes*, *moliri*, zakazano. Konstytucye dawnieysze, osobliwie *A.* 1609. 1655. y Rady Walney *Warszawskiey*, przećiwko nim reasumowano, *pro hostibus patriæ & ipso facto infamibus*, *activæ vocis & quorumvis muniorum Reip. incapacibus*, deklarowano. *An. 1717. fol. 63. Tit. O Ludźiach y Kupach swawolnych.*

Konstytucyą Koronną o kupach swawolnych, Wielk. X. Litewsk. przyięło, *similiter* y o Seymikach Relacyynych akceptowało. K. L. *A. 1717. fol. 22. Tit. O kupach Swawolnych.*

O swawolnych, plura *Tit. Lauda. Tit. Pakta. Tit. Rozboynicy.*

O swawolnych Kozakach. *vid. Tit. Kozacy.*

De vagis, *raptoribus*, *vide Statutum Herburti fol. 509. Tit. Vagi.*

S W I A D K O W I E.

De teſtibus conſanguineis, & probatione contractuum & venditionum. Herburt, f. 506.

SWiadkami w rzeczach Ziemſkich krewny blizcy, to ieſt: Stryi, brat ſtryieczny, ćioteczny, wuieczny, śieſtrzeniec, y żięć, bydź nie mogą; ale Szlachćic ktoregokolwiek Powiatu y Ziemie Mazowieckiego Woiewodztwa, może bydź świadkiem choćby też miał Rodźice żywe; tylko ma bydź dobrey ſławy, y w poczćiwośći ſwey niepodeyrzany. *w Except. Mazowiec. A. 1576. f. 300. Tit. O wwiedźieniu świadkow.*

Gdźie zaś idźie o poczćiwość, herbowni, krewni y powinowaći, także iednacze y umowce, mogą bydź świadkami. *Ibid.*

Swiadkow gdyby Strona ſtronie od krzyża odgroźiła; ieźli iednego, tedy Strona *ſine detrimento cauſæ ſuæ* ma z drugimi świadkami, ktorzy zoſtaną przyśiąc; a ieźli wſzyſtkich, ten, kto odgroźił, za zeznaniem woźnego y dwu Szlachty, ktorzyby w ſądźiech albo u krzyża ſłyſzęli takie odgroźenie, y za przyśięgą ſtrony, ma ſprawę traćić. *Ibid.*

Swiadkowie *etiam ex Equeſtri ordine*, we wſzyſtkich kryminałach, Seymowych y Trybunalſkich, depozycye *teſtimoniorum ſuorum* poprzyśięgać powinni. *A. 1667. fol. 6. Tit. Deklaracya.*

Ieźliby *proprietates fundorum*, albo *alienationem* onych, przez wizye albo inkwizycye probować świadkami, ośiadłemi Szlacheckiego ſtanu w urodzeniu rownemi, przyſzło; *iuramentum corporale*, tak iako w kryminałach, *præſtari* od nich ma, *ſub nullitate teſtimonii.* Co y w zaczętych a niezkończonych ieſzcze ſprawach *fundorum* w Trybunale *obſervari* ma. *A. 1670. f. 31. Tit. Swiadkowie. vid. Tit. Scrutinia.*

Swiadkowie w W. X. Lit. Stanu Szlacheckiego *tacto pectore*, a proſtego Stanu ludźie *corporali Iuramento* przyśięgać, y Strony, wprowadzaiąc Swiadkow, *per ſe vel ſuos Plenipotentiarios ſuper incorruptionem teſtium* iurament wykonać powinne. K. L. 1726. *f. 70. Tit. Inkwizycye.*

S Z K O Ł A.

SZkoła rycerzka we Lwowie naznaczona, y temu, ktory iey pierwſze *fundamenta* założy, Przywiley na to ma bydź dany. *A. 1633. f. 17. Tit. Szkoła rycerzka.*

Także w Krakowie. *vid. Tit. Akademia.*

O ſzkołach *plura vide Tit. Akademia. Tit. Iezuići. Tit. Fundacye.*

S Z O Ł T Y S T W A. S Z O L T Y S I.

SZołtyſtwa, ſzołtyśi. *vid. Tit. Woytoſtwa.*

Szołtyśi PP. Duchownych. *vid. Tit. Duchowni.*

S Z P I T A L E.

NA Szpital Grecki *Techtymirow*, za opatrzeniem czym inſzym *Hulanickiego*, Dźierzawce teraźnieyſzego Techtymirowſkiego, albo po zeyśćiu iego, wroćić y przez Komiſarze oddać obiecano. *A. 1601. f. 757. Tit. O Kozakach Zaporozkich.*

Szpitalowi *Korczyńſkiemu* trzećią miarę młyna, nazwanego Cartorya y Szołtyſtwo w gorney Woli, y dwa łany roli do tegoż Szołtyſtwa nadane, w Staroſtwie Nowomieyſkim leżące, wiecznemi czaſy, *jure hereditario* inkorporowano: tak iednak, aby ſłużba woienna z pomienionego Szołtyſtwa nie gineła. *Ibid. fol. 750. Tit. Inkorporacya.*

Także Szpitalowi *Wieluńſkiemu* młyn, *extra mænia Civitatis illius* będący, z iego gruntem, y wſzyſtkiemi z tego młyna obwencyami. *A. 1609. fol. 901. Tit. Szpital Wieluńſki.*

Także Szpitalowi *Ormiańſkiemu* młyn na przedmieśćiu Lwowſkim. *A. 1611. f. 9. Tit. Aprobacya Przywileiu.*

Szpitalowi w *Radomſku* młyn, Klek rzeczony, z iego przyległośćiami okolicznemi, ſadzawką, y prowentami, y z duktem wody wſzelakiey, do fundacyi Koperlińſkiey inkorporowano. *Ibid. f. 10. Tit Plac.*

Szpitalowi *Lwowſkiemu* S. Ducha, cztery Dworzyſzcza, we wśi Krolewſkiey Skniłowie, przez Staniſławá *Pińſkiego* temuż Szpitalowi *cum conſenſu Regio* zapiſane, wiecznie inkorporowano. *A. 1607. f. 858. Tit. Aprobacya.*

Tegoż Szpitala wioſkę, Malechow nazwaną, *Iuri Terreſtri*, iako przedtym była, inkorporowano, y od podatkow do lat ſześći uwolniono, y grobelne na naprawę drog do tegoż czaſu pozwolono. Na co Przywiley, ktory z Kancelaryi Koron. ma bydź wydany, aprobowano. *A. 1677. f. 23. Tit. Wioſka.*

Szpitalowi *Drohyckiemu* połtory włoki y dom, rzeczony Poſtrzygaczowſki, w rogu rynku Drohyckiego leżący, z domkiem małym, *ab omnibus oneribus* wiecznemi czaſy libertowano. *A. 1616. f. 39. Tit. Szpital.*

Szpital *Warſzawſki* fundacyi Krolewſkiey, dla okaleczonych żołnierzow, reſtaurować, y Dobra nań przynależące prawem rekuperować, kazać obiecano. *A. 1620. f. 6. Tit. Zapłata żołnierzom.*

Temuż na prowizyą dwadźieśćia tyśięcy zł. od Sukceſorow y Potomkow Vr. Prokopa *Oborſkiego*, za retenta czopowego do Skarbu w Roku 1624. oddane, naznaczono, y kwit z teyże ſumy Skarbowey, *caſſata* pomienionego *Oborſkiego inſcriptione Bonorum* Bielſk & Bodzeno, aprobowano. *A. 1633. fol. 42. tit. Szpital Warſzawſki.*

Potym ten Szpital, ponieważ intraty nie miał naznaczoney, obrocono na Cekauz. *A. 1638. fol. 13. tit. Oeconomia bellica.*

Szpitalowi S. TROYCE *Wileńſkiemu* ma bydź oddawane moſtowe, *ſine præjudicio Nobilitatis. A. 1601. fol. 763. tit. Szpital Wileńſki.*

Szpitalowi S. Piotra *Wileńſkiemu* Przywiley na moſt Niemeczyńſki A. 1620. od Krola dany, *in toto* aprobowano. *A. 1621. fol. 25. tit. Moſt Niemeczyńſki.*

Szpitala żołnierzkiego w *Tykoćinie* fundacyą przez I. M P. Krzyſztofa *Wieśiołowſkiego* Marſzałka Nadwornego W. X. Lit. w maiętnośći iego dźiedźiczney, Doliſtowie nazwaney, w Woiewodztwie Podlaſkim leżącey, w Kancelaryi Koron. uczynioną, *in toto* aprobowano. *A. 1633. fol. 42. tit. Szpital Tykoćińſki.*

Szpitala we *Lwowie* żołnierzkiego fundacyą, y dwor przez Vr. Alexandra *Zborowſkiego* z pewnym gruntem zapiſany, *in toto* aprobowano. *An. 1638. fol. 37. tit. Aprobacya fundacyi.*

Tenże Szpital od exakcyy, tak Rzeczypoſp. iako y mieyſkich Lwowskich, uwolniono. *A. 1667. fol. 29. Szpital.*

Inſtygatorowi Koronnemu zapozwać wſzyſtkich na przyſzły Seym, y *ſine intermiſſione* czynić zlecono, ktorzy dobra ſzpitalne, na ludźie żołnierzkie pokaleczone fundowane, *in uſus privatos* obroćili, y *nullo jure* trzymaią. *A. 1659. fol. 23. tit. Szpitale żołnierzkie.*

Znowu zlecono Inſtygatorowi Koronnemu, aby Szpitalow żołnierzkich, iako to Warſzawſkiego, Tykoćińſkiego, Lwowſkiego, y inſzych, na rożnych mieyſcach fundowanych, *injuriantes* na Seym blizko przyſzły *ad cujusvis inſtantiam* zapozwał, także y o wieś znieśioną, *inquantum antiquitùs* do ſzpitala Lwowſkiego ieſt fundowana. *A. 1662. fol. 10. tit. Szpitale żołnierzkie.*

Szpitalowi w *Kolnie* gruntpewny, na fundacyą iego kupiony, aprobowano, y od wſzelakich podatkow uwolniono, & *immunitatibus Eccleſiaſticis* przypiſano. *A. 1635. fol. 43. tit. Libertacya ſzpitala.*

Szpitala na ubogie *utriusque ſexûs* śieroty, pod Warſzawą za przedmieśćiem Krakowſkim, fundacyą przez Krolową Ieymość Ludowikę Maryą uczynioną, aprobowano, y wśi, Pęchery y Runow, w Ziemie Czerſkiey leżące, przez tęż Krolową na tę fundacyą kupione y nadane, ze wſzyſtkiemi ich przynależytośćiami, do pomienionego Szpitala, *cum conſervatione* onych *circa terreſtria, quibus ſubjacent, jura & immunitates*, wiecznie inkorporowano; *ſalvis oneribus Reipubl. An. 1662. fol. 22 tit. Fundacya ſzpitala.*

Szpital na żołnierzow, na uſłudze Rzeczypoſp. pokaleczonych, pozwolono fundować w *Kamieńcu Podolſkim* I. M. P. Michałowi *Staniſławſkiemu* Woiewodźie Kiiowſkiemu ze wśi iego dźiedźicznych, Hołożubińce y Rzeczyńce nazwanych, w Woiewodztwie Podolſkim leżących, y oraz tę fundacyą, gdy onę kto do Akt ktorychkolwiek autentycznych *perſonalitèr* ſtanąwſzy przyzna, aprobowano, zoſtawiując *mu plenariam meliorandi facultatem. An. 1667. fol. 41. tit. Szpital żołnierzki.*

Szpitala *Leżayſkiego* erekcyą, przez Vr. Alexandra *Korabiowskiego* uczynioną, ztwierdzono, y łan pewny, przy ktorym ten Szpital zbudowany ieſt, do tegoż ſzpitala *perpetuò* darowano, *& juri Eccleſiaſtico, absquè omni Reipubl. onere* inkorporowano. *Ibid. fol. 46. Tit. Szpital Leżayſki.*

Szpitalnemu Kośćiołowi w Miaſteczku *Oſtrowie*, pewne grunty nad łan roli nie wynoſzące, przez X. Proboſzcza tamecznego ſzpitalnego zkupione, konfirmowano, y od ćiężarow żołnierzkich uwolniono; *ſalvis oneribus Reipubl. Ibid. fol. 47. tit. Aprobacya gruntu ſzpitalnego.*

Szpitala S. Łazarza w *Warſzawie* właſne kamienice y domy z gruntami *in rem pauperum* nabyte, *ab onere ferendi Hoſpitis ex Officio in perpetuum* uwolniono, y Przywiley, na teraźnieyſzym Seymie *eo nomine* dany, *in toto* aprobowano. Przy tym uliczkę *juris publici* kamienicy *Brackiey* tegoż Szpitala przyległą, *ex oppoſito* Kośćiolow S. Iana y S. Marćina, do teyże kamienice wiecznie przyłączono y inkorporowano, z tą deklaracyą; aby *pro majori commoditate* wolne we dnie przeyśćie ludźiom, do Kośćiołow pomienionych na nabożeńſtwo chodzącym, zporządzone było. *An. 1677. fol. 16. tit. Libertacya od gośći.*

Szpitala w *Kraſnym* fundacya. *vid. tit. Proboſtwa.*

Place, na ktorych Szpitale zaśiadły, od wſzelkich podatkow wolne bydź maią. *vid. tit. Kośćioły. A. 1655.*

TACTUS TERMINUS.

TActo termino peremptorio każdy śię ſprawić powinien, o wſzyſtkie exceſy, pod wſzelakiemi ſądami y ziazdami uczynione, *modo, quo* na Trybunale. *vid. ſupra Tit. Sądy. A. 1598. fol. 706. & A. 1611. fol. 3.*

Ale potym *Płockie* y *Sendomirzkie* Woiewodztwo, także y Ziemia *Dobrzyńſka* odrzućiła to prawo, ſtarem prawem śię kontentuiąc, *propter abuſum* taktow *in minoribus ſubſelliis. A. 1613. fol. 22. tit. O taktach.*

Tacto termino, loźni *cujuscunque conditionis & praeeminentiae*, w Miaſtach Krolewſkich bawiący śię, o ſzkody y rożne krzywdy, przed Vrzędem Grodzkim, takimże poſtępkiem, iako w Konſtytucyi pomienioney 1598. opiſany ieſt, *etiam in Civilibus cauſis*, ſprawować śię powinni, *ſalvâ appellatione* na Trybunał, albo Piotrkowſki albo Lubelſki, a w W. X. Lit. na Wileńſki, albo gdźie śię Trybunał odprawuie, *inter cauſas conſervatas, in duabus ſeptimanis proſequendâ. An. 1613. fol. 4. §. Do tego iż w Mieśćiech naſzych.*

Tacto termino żaden nie ma bydź poćiągany do Trybunału, *etiam conſenſu Iudicii accedente*, tylko *in cauſis perſonalis injuriae in perſonam*, ktoraby miała *conjunctionem* z Trybunałem. *vid. tit. Trybunał. tit. Bezpieczeńſtwo. tit. Sądy.*

TATAROWIE.

TAtarowie *Litewſcy*, ktorzy z gruntow y ośiadłośći ſwych, gdy potrzeba Rzeczypoſp. przy Hetmanach W. X. Lit. za rozkazaniem Krolewſkim y Vniwerſałami tychże Hetmanow, ſłużyć woynę powinni, liſtow przypowiednych na Rotmiſtrzoſtwo brać nie maią, *ſub amiſſione bonorum. A. 1607. fol. 864. tit. O Tatarach.*

Reaſumowano tę Konſtytucyą, deklaruiąc: aby PP. Podſkarbiowie y Piſarze Polni, pieniędzy im nie dawali, *aliàs* przyimowane na liczbie bydź nie maią. *A. 1611. fol. 47. tit. O Tatarach.*

Tatarom ani Hetman liſtu przypowiednego dawać nie ma, ani Podſkarbi pieniędzy, *ſub poena mille marc. Delatori & Iudicio per medium*, na Trybunale, *inter cauſas Officii repetenda.* Co służy y W. X. Lit. *A. 1613. fol. 2. tit. O żołnierzu.*

Znowu o tymże: ani ich nikt zaćiągać, Rotmiſtrzami, Chorążemi, Porucznikami miewać nie ma, *ſub poena mille floren. ad inſtantiam cujusvis peremptoriè luenda.* A ieźliby im Podskarbi płaćił, Rzeczpoſp. tego na liczbie przyiąć nie ma. Ani ich Piſarze popiſować maią, *ſub eadem poena. A. 1613. fol. 43. tit. O Tatarach.*

Znowu, iż Rotmiſtrzami bydź nie maią. *Ibid. fol. 11. tit. O Tatarach.*

Rotmi-

Rotmiſtrze ich, Szlachta dobrze oſiadła bydź powinna, według prawa o tym piſanego. *A. 1658. fol. 9. tit. Ordynacya woyſka.*

Tatarowie wſzyſcy z maiętnośći ſwoich służbę woienną powinni, za liſtami y rozkazaniem Krolewſkim, albo Hetmańſkim, tam gdźie im od Hetmana rozkazano y naznaczono będźie, pod utraceniem wſzyſtkich maiętności y włośći ſwoich. Taż powinność, y też peny na tych wſzyſtkich *extenduntur*, ktorzy u Tatar maiętnośći bez konſenſu Krolewſkiego pokupili. O co *forum* każdemu lubo za Dworem Krolewſkim, lub w Trybunale bydź ma. *Ibid.*

Tatarom nie godźi śię, *in poſterum* dobr Szlacheckich dźiedźicznych zkupować, *ſub rigore* Konſtytucyi o cudzoźiemcach, ktore *reaſſumuntur;* a pokupione iuż, do wyiśćia dwu lat, po teraźnieyſzey Konſtytucyi zprzedać powinni. Czego gdyby nie uczynili; połowicą taxy w Statućie opiſaney, Potomkowie dźiedźicowie tych dobr odkupić dźiedźictwo ſwe mogą. O co *forum* na Trybunał *peremptoriè*. Ani Szlachta dobr Tatarom nadanych nabywać może; a ieżeli bez konſenſu Krolewſkiego nabyli, ćiężarom, ktore na nich ſą, podlegać, y służbę na każdą expedycyą woienną przy Hetmanach powinni, *ſub privatione Bonorum;* o co *forum* w Trybunale, *ad inſtantiam cujusvis*, w każdym terminie *peremptoriè*. *A. 1616. fol. 45. tit. O Tatarach W. X. Lit.*

Znowu toż o Szlachćie. A Tatarowie za obwieſzczeniem Hetmańſkim woienną służbę, wedle powinności ſwoiey, tak z dobr dawnych, iako y z tych, ktore u Szlachty pokupili, odprawować maią. *Anno 1620. fol. 16. tit. Ruſzenie Tatarow W. X. Lit.*

Znowu toż o Tatarach, y o Szlachćie. *Anno 1632. tit. O dobrach Tatarſkich W. X. Lit.*

Znowu o tymże, *cum hac declaratione*: że śię do obozu w porządku dobrym y rynſztunkiem porządnym, nie wymawiaiąc śię służbą Rzeczypoſp. w woyſku ſtawić powinni, *ſub pœna confiſcationis bonorum. An. 1650. fol. 21. tit. Tatarowie W. X. Lit.*

Rewizyą dobr Tatarskich poſtanowiono *in eum effectum*, żeby nikt pod żadnym pretextem, tytułem y wolnośćią Szlachecką, dobr tych nie okrywał. Ktorą rewizyą, Luſtratorowie przywieść na Seym przyſzły maią, gdźie y ći, ktorzy maiętności Tatarſkie trzymaiąc, powinności z nich nie pełnią, ſtawić śię powinni będą, pod utraceniem tychże maiętności, a P. Podſkarbi W. X. Lit. wſzelakie *documenta* z Xiąg Skarbowych Luſtratorom wydać rozkaże. *An. 1628. fol. 9. tit. O Tatarach W. X. Lit.*

Nie zkończona. Ciż Komiſarze zkończyć ią maią. *A. 1629. fol. 22. tit. Rewizya Tatarſka.*

Teyże rewizyi maią podlegać dobra, przez Tatary u Szlachty pokupione, z ktorych także służbę wedle Konſtytucyi *A. 1626.* powinni. *Ibid.*

Ciż Luſtratorowie doſtateczną wiadomość wźiąć maią o tych, ktorzy śię furmańſtwem albo rzemiosłem bawią, żeby pogłownego nie uchodźili. *Ibid.*

Znowu dobra Tatarow maią bydź rewidowane, bo przeſzła rewizya wedle Konſtytucyi nie była na Seymie referowana, ani aprobowana. *A. 1632. fol. 6. tit. O dobrach Tatarskich W. X. Lit.*

Tatarowie Litewſcy nie excypuiąc śię, że w woyſku Koron. lub W. X. Lit. służą, bo na to żołdy biorą, do poſpolitego ruſzenia *tenentur*, według Statutu W. X. Lit. *A. 1683. fol. 1. tit. Poſpolite ruſzenie.*

Tatarowie Litewſcy o ſzkody, gwałty, zaboyſtwa, rapty, y inne exceſy, tak przed Hetmanem, iako *in foro proprio* odpowiadać maią. *A. 1607. fol. 864. tit. O Tatarach W. X. Lit.*

Ktorzy z maiętnośći ſwych woynę służyć powinni, w ćiągnieniu, idąc na ſłużbę Rzeczypoſp. żadnych ſtacyy wybierać nie maią. A ieźliby ktory brał, y ſzkodę albo exces, *tàm in civili, quàm in criminali*, komu uczynił; zaraz bez odwłoki Chorąży, pod ktorego chorągwią służy, ſprawiedliwość z niego czynić, y by y na gardle karać ma. *Alias* winnego pozwem Grodzkim tegoż Woiewodztwa, albo Powiatu, pozwać ukrzywdzonemu wolno, pozwy kładąc na maiętności właſney winnego, przed ten Vrząd, w ktorym ſzkodę albo exces uczynił. A Vrząd ma śię w tym zachować według prawa poſpolitego, bez wſzelkich odwłok. Dekreta zaś Vrzędy, pod ktore-

ktoremi maiętnośći oni mieć będą, exekwować powinni, pod winami w Prawie opiſanemi. Zywność, ktorą w ćiągnieniu brać będą, według uſtawy płaćić maią, nie więcey iednak oney brać maią, ieno tylko, iako przez noc wychować śię może, nie ſpiżuiąc wozow, ani biorąc podwod, iako o tym Prawo uczy. Stanowiſk na odpoczynek po maiętnośćiach Szlacheckich y Duchownych miewać, y noclegow bliżkich nad mil trzy, albo cztery czynić, y z drogi w ſtronę zieżdżać, na mieyſce od PP. Hetmanow naznaczone idąc, nie maią, pod temiż winami y karaniem, iako wyżey. Toż prawo śćiąga śię y na Tatarow, ktorzyby w rożnych rotach czyich służyli, ſzkody, exces y krzywdy iakie komu czynili. *A. 1611. fol. 47. tit. O Tatarach W. X. Lit.*

Tatarowie Litewſcy, żon Chrześćianek poimować nie maią, *ſub pœna colli* na oboie, ani czeladźi Chrześćiańſkiey chować maią. O co *forum, ad cujusvis inſtantiam*, przed Vrzędem Grodzkim, y tenże Vrząd *inquirere* o to powinien. *A. 1616. fol. 45. tit. O Tatarach W. X. Lit.*

Tatarom, Zydom y innym niewiernym w Dobrach Krolewſkich, Duchownych y Ziemſkich, tak w Koronie, iako y W. X. Lit. nie godźi śię czeladźi y białychgłow Chrześćiańſkich chować (okrom ſłodownikow, browarnikow y furmanow) ani ceł, myt y żadnych prowentow *quocunque titulo* trzymać, *ſub pœna* dwuch ſet grzywien, ktorey *medietas* iedna *Delatori*, a druga *Iudicio cedere* powinna: *& ſub pœna ſeſſionis turris*, w Zamkach Krolewſkich każdego Woiewodztwa y Powiatu na Chrześćianina y na Chrześćiankę. O co *forum competens* mieć maią. Y o tym wſzyſtkim dawnieyſze prawa, ſtatuta y Konſtytucye Koronne reaſumowano, y że y W. X. Lit. także służyć maią, deklarowano. *A. 1678. fol. 34. tit. Reaſumpcya prawa.*

Tatarowie Dobr leżących, tak Krolewſkich, Duchownych, iako y Swietckich, żadnemi kontraktami trzymać nie maią, pod ztraceniem ſumy *ad cujusvis inſtantiam*, o co *forum competens. Ibid.*

Tatarom Prawa, Przywileie y zwyczaie ich *inviolabiliter conſervantur. An. 1607. fol. 864. tit. O Tatarach W. X. Lit.*

Tatarom Litewſkim, Koronnym, Wołyńſkim, służbę Ziemſką woienną odprawuiącym, Przywileie od Krolow nadane *in toto* aprobowano. Waruiąc, aby im taki płacono żołd z Skarbu, iaki płacą inſzym chorągwiom Kozackim, do czego Tatarowie cudzoźiemſcy należeć nie maią. *A. 1659. fol. 16. tit. Confirmatio.*

Tatarom Koronnym y W. X. Lit. w woyſkach oboyga tych narodow będącym, Chorąztwa tym, ktorzy będą dobrze zaſłużeni, dożywotnie konferowane bydź maią, ktorzy czaſu poſpolitego ruſzenia, za Vniwerſałami Krolewſkiemi, Tatarow wſzyſtkich gromadźić, y z niemi do Woiewodztwa albo Powiatu, w ktorym ſwoię ośiadłość maią, ćiągnąć, y tam pod władzą Woiewody, albo *in abſentia* Kaſztelana, a w Powiećie Marſzałka y Chorążych, a potym pod władzą Hetmana iść maią, y służbę woienną według dawnych praw odprawować, *ſub pœnis, de expeditione bellica ſancitis. An. 1662. fol. 22. tit. O Tatarach.*

Tatarowie, w woyſku Koronnym y W. X. Lit. zoſtaiący, y po dźiś dźień w domach nie mieſzkaiący, ani z ſwoich dobr pożytku nie zażywaiący, od kondemnaty Skarbowey wolni zoſtawać maią, a inśi prawu *parere* powinni. *Ibid.*

Tatarowie W. X. Lit. y w Koronie będący, y ich Kniaźiowie, Murzowie, przy wolnośćiach według Przywileiow, Praw y Statutu, *w konfederac. gieneral. Warſzaw.* ſub Interregno, zachowani. Gdźie iednak Meczetow nie bywało, tam ich ſtawiać nie maią. &c. *A. 1668. fol. 24. §. Tatarow W. X. Lit.*

Tatarow wſzyſtkich W. X. Lit. ktorzy woienną służbę odprawuią, y służyć powinni, przy wſzyſtkich prawach, onym nadanych, *in toto* zachowano, y że do pogłownego z temi Tatarami, ktorzy śię furmańſtwem, kupiectwem y rzemiosłem bawią, nigdy poćiągani bydź nie maią, deklarowano. *A 1670. fol. 48. tit. Pogłowne.*

Tatarom Wielk. X. Litewſk. dawne Prawa, y ſwobody, y Przywileie od Xiążąt Litewſkich y Krolow Polſkich nadane aprobowano, y onych od wſzelkich depaktacyy Stanowi Szlacheckiemu niezwykłych, tak w Grodach, Ziemſtwach, Trybunałach, iako też *in Rationibus* kwitowego od Poborcow wymagania, *ſub pœnis in contravenientes*, iako na agrawuiących Stan Szlachecki, uwolniono. A zoſtaiący w woyſku na ſłużbie Rzeczypoſp. y do Pogłownego y innych nieprzywykłych ćiężarow należeć nie maią. *A. 1673. fol. 20. tit. O Tatarach W. X. Lit.*

Tata-

Tatarow W. X. Lit. przy Prawach y wolnośćiach, *tot Constitutionibus*, a osobliwie Seymu przeszłego *A.* 1673. obwarowanych, zachowano, y aby *in quibus subselliis*, & *contributionum generibus*, nad zwyczay nie byli agrawowani, postanowiono. *A. 1674. f. 35. §. Tatarowie W. X. Lit.*

Tatarom *Lipkom* amnestya gieneralna dana, ktora y *Krzeczkowskiego* Rotmistrza okrywa. *A. 1676. f. 58. Tit. Amnestia.*

Tatarow W. X. Lit. na rożney usłudze Rzeczyp. w W. X. Lit. zostaiących, znowu przy dawnych prawach, y wolnośćiach, y wierze, według starych Przywileiow zachowano, y żeby *in subselliis publicis* & *privatis* opresyi y depaktacyi nie ponośili, warowano. *Ratione* zaś *securitatis* zdrowia y posesyy onych, osobliwie *in criminalibus*, aby według Statutu W. X. Litewsk. sprawiedliwość czyniona im była, postanowiono. Dekreta Skarbowe, na Chorążych Tatarskich otrzymane, & *fortem executionem*, z osob y dobr ich podnieśiono, zlecaiąc Skarbowi przez Dworzany *executionem*. A napotym iuż zpisowanie pogłownego Tatarskiego nie do Chorążych, ale do własnych iurysdykcyy, w ktorych zostaią, należeć ma. (*iaka ich w tym powinność była?* vid. supra *Tit. Podatki. §. Pogłowne Tatarskie.*) *A. 1677. f. 16. tit. O Tatarach W. X. Lit.*

Tatarow W. X. Lit. dobra, iako źiemskie, od ćiężarow y przechodow żołnierzkich wolne bydź deklarowano. *Ib.*

Tatarow wszystkich W. X. Lit. znowu przy prawach y wolnośćiach, *in criminalibus*, według Statutu W. X. Litewsk. *aequalitèr* z stanem Szlacheckim *in perpetuum* zachowano. Przywileie, od Krolow onym na prawa y wolności nadane, aprobowano, aby każdy dobr swoich, u Obywatelow Wielk. X. Lit. maiący słuszne prawo, wedle Statutu W. X. Lit. dochodźił, *cum ratione* ustawiczney służby, pozwolono. Pogłowne y insze Seymami uchwalone podatki, aby rowno z Stanem Szlacheckim do Skarbu oddawali. W Kancelaryach Grodzkich, Ziemskich, Trybunalskich y Asessorskich, aby od spraw swoich depaktowani nie byli, warowano. Na ostatek Przywiley Krola I. M. Vr. Bohdanowi Vlamowi *Koryckiemu* Rotmistrzowi, reasumuiąc prawa o wolności rowne z Stanem Szlacheckim, Chorążym, Murzom y wszystkim domom, w tymże Przywileiu wyrażonym, *in toto* aprobowano. *A. 1678. f. 23. Tit. O Tatarach.*

Dobra Tatarskie y Prawa ich w W. X. Lit. *circa suas immunitates* zachowano, wszystkie Konstytucye, mianowićie *Annorum* 1607. 1611. 1628. 1632. 1670. 1673. 1678. onym służące reasumowane. K. L. *An. 1717. fol. 21. Tit. Obwarowanie Tatarow.*

Tatarowie woynę służący, na Dobrach źiemskich mieszkaiący, tak iako szlachta, sowitośći w Trybunale W. X. Lit. y innych Subseliach płaćić nie powinni. K. L. *A. 1726. f. 87. Tit. Dochody.*

Vrodz. Vłanow, Murzow, Kniaźiow, Chorążych y wszystkich Tatarow Koronn. y Wielk. Xięstw. Litewsk. woienną służbę odprawuiących, na Dobrach Ziemskich mieszkaiących, *non obstantibus quibusvis privatis Laudis*, *lege publicâ vetitis*, *circa immunitates* & *libertates inviolabiliter* zachowano. Konstytucye o Tatarach opisane, mianowićie *Annorum* 1656. 1662. 1670. 1673. 1674. 1677. & 1678. reasumowano. K. Lit. *An. 1726. fol. 105. Tit. O Tatarach.*

Tatarowie iako pogłowne płacą? *vid.* supra *Tit. Podatki.*

T A X A.

Taxa victualium & utensilium. *vid. Tit. Vstawa.*
Taxa budynkow. *vid. Tit. Rewizya.*

T E S T A M E N T A.

O Testamentach wszystkie Statuta y Konstytucye Koronne reasumowano, waruiąc: żeby nigdy napotym żadnemu, tak Szlacheckiey iako y mieyskiey kondycyi obywatelowi nie godźiło się, na dobra, kamienice, domy y grunty, tak dźiedźiczne, *Herb. f. 505. tit. Testamentum.*

iako y mieyſkie, żadnych ſum y obligacyy przez *teſtamenta* zaciągać, *ſub nullitate*. O co *forum* w Trybunale Koronnym *inter cauſas mixti fori*. Do pobożnych iednak uczynkow, przez *teſtamenta*, z dobr ruchomych y ſum, nikomu to prawo (ktore za wieczne ma bydź rozumiane) nie zagradza wolności. *A. 1676 fol. 33. Tit. O teſtamentach.*

Reaſumowano tę Konſtytucyą deklaruiąc: że y W. X. Lit. ſłużyć ma. O co *forum* Stanowi Szlacheckiemu w Trybunale W. X. Lit. a Miaſtom Krolewſkim *coram Officio*, *ſeu Iudicio Civili*; *ſalvâ* do Sądu Krolewſkiego Aſeſorſkiego *appellatione*. *An. 1677. f. 13. Tit. Reaſſumptio* prawa.

Approbatur dyſpozycya teſtamentowa Vr. Marcyana *Grabianki*, y że pomienione prawo *non derogat* oney, *declaratur*. *A. 1676. f. 33. Tit. O teſtamentach.*

Teſtamenta nuncupativa, żadnego waloru nie maią, y za onemi, ani w Duchownym, ani w Swietckim *ſubſellium*, nikt nic wygrawać nie może. K. L. *A. 1726. f. 96. Tit. De nuncupativis Teſtamentis.*

TOWARY.

Vid. tit. Kupcy. Tit. Przemyta. Tit. Zawarcie Ziemie. Tit. Mieſzczanie. Tit. Podatki.

TRYBUNAŁY.

TRybunału, ku zawarciu wſzelakich akcyy, poſtanowienie odłożono na Seym Koronacyi Krola I. M. Stefana. *Na zieżdżie pod Andrzeiowem. An. 1576. fol. 244.*

Trybunał Koronny pozwolony ieſt. *Ibid. fol. 256. §. Sprawiedliwość poſpolita.*

Ordynacya onego. *A. 1578. f. 325. Oznaymuiemy.*

Trybunał ma ſię ſądźić po Woiewodztwach, nie odſtępuiąc prawa poſpolitego, iakiego ktora Ziemia używa. *Ib. f. 326. Tit. Iako ſądźić maią.*

A *Mazowieckie* y *Rawſkie*, Woiewodztwa, według Powiatow. *A. 1589. fol. 519. Tit. Porządek.*

Tak iuż y inſze wſzyſtkie Woiewodztwa. *A. 1601. f. 737. Tit. Porządek.*

Trybunalſkie Dekreta, *ex ſcripto* ferowane, y od trzech Sędźiow podpiſane bydź maią. *A. 1578. f. 326. Tit. Iako ſądźić.*

Trybunał *pluralitate votorum* ma konkludować. *In paritate votorum* przy tey Stronie konkluzya zoſtawać ma, ktora dowodow prawnych więcey za ſobą mieć będźie. *Ib. §. A gdźieby.*

Sprawy *in paritate votorum* na Seym odſyłane bydź maią; *ſalvâ hujus puncti melioratione. Ib. §. A iż wſzyſtkie kauzy.*

Iuż nie na Seym, ale na drugi Trybunał iść maią takie remiſy, ktore *ex ſpeciali regeſtro* po przyśiędze maią bydź ſądzone. *A. 1607. f. 840. Tit. O remiſach.*

Nova emergentia iednak na Seymie decydowane bydź maią. *Ibid.*

Trybunalſkie dekreta maią tak ważne bydź, iako Seymowe. *An. 1578. fol. 327. §. A iuż.*

Y iako dekreta Sądow nowych, za Krola Auguſta *pro una vice* uchwalonych, iż onych ani na Seymie, ani za Dworem, nie ma nikt przypozwami podnośić. A ktoby na takie przypowiedźiał śię pozwy, y *in contumaciam* co otrzymał; *nullitatis* to bydź ma, y exekucyi podpadać nie będźie. A ieżliby też, za przypowiedzeniem czyim do Sądu pozwany na takowy pozew ſtanął, tamże nie odchodząc, ſam, albo Prokurator iego, powinien będźie odłożyć ſto grzywien, ktorych połowica Stronie, a druga *fiſco cedere* ma. *In caſu autem non ſatisfactionis pro præmiſſis, cauſa debet remitti ad Officium, ubi bona Actoris conſiſtunt, pro ultima & finali exequutione pœnarum*, a Prokurator ma bydź zkazan do wieże na dno, na tydźień. *Ibid. f. 330. Tit. Vtwierdzenie dekretow.*

Staroſtowie y ich Vrzędy maią ie exekwować wedle prawa, *ſub pœnis in Statuto deſcriptis. Ibid. f. 331. Tit. O exekucyi dekretow.*

Ma-

Maią we wſzyſtkim nienaruſzenie zoſtawać. *A. 1588. fol. 488. Tit. Spraw.*

Ani żadnemi Seymowemi, ani Zadwornemi dekretami, nie maią bydź znoſzone, *ſub pœnis Statuti.* *A. 1607. f. 839. Tit. O dekretach Trybunalſkich.*

Znowu: aby dekreta Trybunalſkie, y powaga Trybunału, *nullatenus* ni od kogo wiolowane, ani *in dubium* wokowane nigdy nie były. Co śię ma rozumieć y o Woiewodztwach, *Kiiowſkim, Wołyńſkim, Bracławſkim* y *Podolſkim.* *A. 1613. f. 7. Tit. O dekretach Trybunalſkich.*

O tymże, tak na Koronny, iako y na W. X. Lit. Trybunał. *A. 1618. f. 5. Tit. O dekretach Trybunalſkich.*

Trybunalſkie dekreta mandatami Zadwornemi nie maią bydź znoſzone, *ſub pœnâ evocationis & nullitate proceſſus.* Ani Trybunał w ſprawy Zadworne wdawać śię ma, *ſub nullitate* dekretow, ieżliby iakie otrzymane były. *A. 1633. f. 35. Tit. O niewynoſzeniu Mandatow.*

O tymże. *An. 1667. f. 12. Tit. O powadze Dekretow.*

Trybunał Koronny *cauſas evocationis*, gdy śię to pokaże, ma *decidere pœnâ ſeſſionis turris per ſpatium duodecim ſeptimanarum, & refuſione Partis damnorum, & ad forum competens cauſam remittere.* *A. 1578. f. 328. §. Exceptis cauſis.*

Toż o Trybunale *Wołyńſkim* y *Bracławſkim.* *Ann. 1589. fol. 539. Tit. Co ſądźić maią.*

Do Trybunału Koronnego, ani z pozwu, ani *per appellationem*, żaden Szlachćic ośiadły, Małopolak do Piotrkowa, a Wielkopolak do Lublina, pociągany bydź nie ma, *ſub nullitate decretorum & pœna quingentarum marc. exceptis cauſis fiſci & raptûs.* A ſprawy wſzelkie *inter cauſas Palatinatuum* ſądzone bydź maią. *A. 1638. f. 31. Tit. De evocatione.*

Znowu o tymże, *ſub pœnis de evocatione.* *Ann. 1677. fol. 27. Deklaracya regieſtru.*

Na Trybunale Piotrkowſkim, albo Lubelſkim, *etiam proprii fori*, nie godźi śię dochodźić pretenzyi *ex cruda citatione*, Ziemſkiemu albo Grodzkiemu Vrzędowi do ſądzenia należących, *ſub nullitate actûs, & pœnis de evocatione ſancitis, ſalvis decretis, ex ſeriis controverſiis latis.* *Ann. 1653. fol. 17. Tit. Znieśienie kondemnat.*

Trybunałowi należy ſądźić apelacye, remiſy, limitacye, ktore na Seym, albo za Dworem, *à quibusvis ſubſelliis* do tych czas wyſzły y wychodźić będą; *Cauſas Officii, occaſione non factæ exequutionis decretorum Iudicii Tribunalis Regni, in his rebus, quæ Iudicio Tribunalis hujus judicandæ incumbunt & judicatæ fuerint; Cauſas gravaminum. Exceptis cauſis merè criminalibus, cauſis fiſci, juxta Conſtitutiones A. 1562. & 1567. Cauſis exemptionis bonorum Regalium, Cauſis fundorum regalium, Cauſis* o Kwartę, *Cauſis bonorum nullo jure receptorum, & cauſis juris Magdeburgenſis.* *A. 1578. f. 327. Tit. Co ſądźić maią.*

Trybunał tych ſpraw, ktore w Prawie nie ſą opiſane, przed śię puſzczać nie ma, ani *pœnas* nad prawo *irrogare*, ani dekretow czynić, ktoreby *vim legis ſaperent, aliàs acta nullitatis.* *A. 1627. f. 9. Tit. O dekretach Trybunalſkich.*

Reaſumowano tę Konſtytucyą na Koronę y W. X. Lit. *cum declaratione:* że takowe dekreta żadney exekucyi podlegać nie będą. *A. 1638. f. 14. Tit. O dekretach.*

Iakoż zkaſowano dekreta Trybunalſkie *vim legis ſapientia.* *An. 1650. fol. 4. Tit. Securitas.*

Trybunałowi *Wielkopolſkiemu*, to ieſt: Woiewodztwom, Poznańſkiemu, Kaliſkiemu, Sieradzkiemu, Łenczyckiemu, Brześckiemu, Inowłocławſkiemu, Mazowieckiemu, Płockiemu, Rawſkiemu, y Ziemiom, Wieluńſkiey y Dobrzyńſkiey, mieyſce Piotrkow. A *Małopolſkiemu*, to ieſt: Krakowſkiemu, Sendomirſkiemu, Ruſkiemu, Podolſkiemu, Lubelſkiemu, Bełſkiemu, Podlaſkiemu, Woiewodztwom, Lublin. *A. 1578. f. 329. Tit. Mieyſca Sądom.*

Trybunały obadwa iedni Sędźiowie ſądźić powinni, odſądźiwſzy Woiewodztwa *Wielkieypolſki* w Piotrkowie, potym ziachać śię na czas niżey naznaczony do Lublina maią, y tam *Małeypolſki* Woiewodztwa także odſądźić. *Ibid.*

W Piotrkowie ma śię zaczynać w Poniedźiałek blizki po S. Marćinie, a kończyć śię aż do Kwietney niedźiele. W Lublinie zaś, w poniedźiałek blizki po Przewodney

wodney niedźiele, a kończyć śię ma, dokąd śię nie zkończy. *Ibid. fol. 330. Tit. Czasy Sądow.*

Przyczyniono czasu Piotrkowskiemu, y ma śię sądźić od pierwszego Poniedźiałku po S. Franćiszku, aż do niedźiele białey. A limitacya, ktora bywała po BOZEM narodzeniu, nie ma bydź ieno dni cztery, żeby *causæ Officii* tym prędzey odsądzone bydź mogły. Ktore, *pro una vice*, po dokończeniu Sądow każdego Woiewodztwa, z ktoregokolwiekby przypadły, a w Soboty śię nie odprawiły, z regiestru osobnego, *ad instar aliarum Palatinatûs causarum*, dosądzone bydź maią. A *regestra causarum Officii*, iako y *Palatinatuum & Districtuum*, na dokończeniu Trybunału, ktoreby ieszcze dosądzone nie były, przez Marszałka Trybunalskiego podpisane, y *ad acticandum* podawane bydź maią, aby drugi Trybunał wprzod tych regiestrow dosądzał, a potym do innych porządnie przystępował. *An. 1611. fol. 6. Tit. Przyczynienie czasu.*

Odmieniono to było, dla pospolitego ruszenia przećiwko Turkom tak: aby *post reditum* Trybunał w Piotrkowie, od pierwszego Poniedźiałku *post trium Regum*, do Białey niedźiele; a w Lublinie, od Poniedźiałku *post Conductûs Paschæ*, do S. Bartłomieia sądzony był; z tym iednak warunkiem: iż napotym od pierwszego poniedźiałku *post Francisci* zaczynać śię ma Trybunał Piotrkowski; a Lubelski od poniedźiałku pierwszego *post Conductûs Paschæ*, *juxta præscriptum Legum*, *temporibus perpetuis. A. 1621. f. 17. Tit. O Trybunale.*

Lubelskiego Trybunału pomkniono do Swięta S. Franćiszka *inclusivè*, dokładaiąc tego: iż na ktorymby Woiewodztwie Sądy podczas limitacyi Trybunału przypadły, to Woiewodztwo przyśięgłego Deputata ma sobie we dwie niedźiele po limitacyi obierać. *A. 1623. f. 10. Tit. Trybunału Lubelskiego.*

Ieszcze daley pomkniono Trybunału Lubelskiego, to iest: do S. Tomasza Apostoła. Co ma do lat sześći trwać, bez wszelkiey przeszkody Trybunałowi Piotrkowskiemu. *A. 1641. f. 6. Tit. Prolongacya.*

Ktorą Konstytucyą potym zniesiono, za wyiściem pomienionych lat sześciu, y czas kończenia śię Sądow *illius subsellii* do S. Franćiszka, wedle dawnych Konstytucyy, *sub nullitate Iudicatorum*, naznaczono. *A. 1647. f. 4. Tit. Limitacya.*

Znowu Konstytucyą *A.* 1641. o prolongacyi Trybunału do S. Tomasza Apostoła, reassumowano, na lat śiedm *inclusivè*. *Na Elekcyi Krola Michała An. 1669. Tit. Prolongacya.*

A gdyby Aktor, albo *citatus*, miał w obu Trybunałach *personalitatem*; tedy w iednym ma iść *suspensa*, kto iey będźie potrzebował; ktorą *approbabit attestatione Mareschalci Tribunalitii*, albo *juramento. Ibid.*

Trybunał *Piotrkowski*, *cum reassumptione* Konstytucyi *A.* 1621. względem pospolitego ruszenia, do Poniedźiałku po S. Andrzeiu naybliższego odłożono. *A. 1670. f. 22. Tit. Trybunał Piotrkowski.*

Trybunału *Lubelskiego* reasumpcyą, pod Konfederac. w pospolitym ruszeniu pod Gołębiem uczynioną, do pierwszego Poniedźiałku po Swięćie TROYCY Przenayświętszey odłożono, *salvâ cadentiâ* tych spraw, ktore od pierwszey Sesyi Trybunału Lubelskiego, przez dwa mieśiące odprawować śię powinne. *An. 1673. fol. 14. Tit. O Trybunale Lubelskim.*

Trybunalskiego Sądu bezpieczeństwo. Kto nie ma sprawy, *cujuscunque dignitatis & præeminentiæ sit*, przed Sąd wchodźić nie ma, a kto sprawę ma, y przywołaią go do niey, samo czwart tylko, to iest: sam z Prokuratorem y dwiema Przyiaćielmi, ma wchodźić. A ieżliby kto upornie wszedł, albo napomniony wyniść nie chćiał, albo w domu Sądowym wołanie czynił, *pœnam duplicem 14. marc. in instanti sub alia simili pœna, non recedendo Iudicio persolvet, & contra rebellem executio rei judicatæ* iść ma. *A. 1578. f. 329. Tit. Bezpieczeństwo.*

Przy wotowaniu żaden nie ma zostawać, oprocz tych, ktorzy do tego Sądu przyśięgli, *sub eadem pœnâ. Ibid.*

Z rusznicami y broniami niezwyczaynemi, ktoby na mieysce Sądow przyiachał, y z niemi chodźił, okrom miecza, korda, szable, szpady; *pœnæ 50. marc. peremptoriè succumbet, & illam non recedendo à Iudicio sub pœnâ 14. marc. persolvet.* A ieżliby *temerè recederet*; ma bydź odesłan na exekucyą, wedle prawa, *ad loci Capitaneum. Ibid.*

A

A ktoby we trzy niedźiele, przed zaczęćiem albo po zaczęćiu Trybunału, kogo ranił, albo zabił, ma tak bydź karan, iakoby to na Seymie uczynił. *Ibid.*

Bezpieczeństwo tych Sądow ma śię rośćiągać w okręgu onego Miasta, gdźie Trybunał sądzą, *& in personis euntium & redeuntium* na Trybunał. A gdyby *Violator* ziachał, ma mu bydź pozew listowny dany na Trybunał ten, pod ktorego iurysdykcyą stałby śię exces, *inter causas conservatas. An. 1613. fol. 11. Tit. De termino tacto.*

Na Trybunał nie powinien żaden, ktoregokolwiek stanu y kondycyi człowiek, w większym poczćie nad pięćdźieśiąt osob, inkluduiąc w to Przyiaćioły, sługi y czeladź wszelaką, przyieżdżać, *sub pœnâ mille marc. Polon. ad instantiam Instigatoris Iudicii illius, ex termino tacto, in eodem Iudicio repetenda.* Co śię y na samych PP. Trybunalistow śćiągać ma. *A.1616. f. 3. Tit. O przyieżdżaniu na Trybunał.*

A ktoby *in armis vel cum armis, insidias & seditionem ac violentiam præ se ferentibus,* także z bębnami, chorągwiami, przyiachać śmiał, tak na Trybunale, iako y w inszym Sądźie; *ex instantia Instigatoris, tacto termino attractus, pœnâ perpetuæ bannitionis cum publicatione* ma bydź karany. *Ibid.*

Trybunalskie Dekreta y Sprawy tych Sądow, w Piotrkowie pieczęćią Ziemską *Sieradzką*, a w Lublinie pieczęćią Ziemską *Lubelską*, maią bydź pieczętowane. *A. 1578. f. 330. Tit. Czasy Sądow.*

Na Trybunale Vrząd Ziemski przyśięgać ma, *super secreta Iudicii non revelanda*, a potym ponośić powinność, ktorą przedtym miał na Seymie, albo za Dworem, &c. ale *votum* na tych Sądach nie ma. *Ibid. Tit. Powinność.*

Trybunalskie pozwy, *sub titulo Regis & sigillo Terrestri,* maią bydź wydawane, *cum præfixione termini in duabus. Ibid. f. 331. Tit. O pozwiech.*

Trybunalskie zapisy, protestacye, rekognicye y relacye wszelakie, tak iako Seymowe, albo Ziemskie, maią bydź ważne. *Ib. Tit. O zapiśiech.*

Sądy *inferiorum subselliorum*, podczas sądzenia *ultimæ instantiæ Iudiciorum generalium,* odprawować śię mogą. *A. 1578. f. 330. Tit. Czasy Sądow.*

Trybunału poprawa zawzdy ma bydź wolna na Seymie. *Ib. Tit. Poprawa.*

Zlecono ią *inter alia* pewnym Osobom, *in Confæderatione generali Varsav. tempore Interregni. Ib. f. 410. §. Vulnera Reipub.*

Zakonnikom Lubelskim S. Stanisława, co placu na zmurowanie sklepu dla chowania Xiąg Trybunalskich pozwolili, *quotannis* dźieśięć grzywien z ceł Lubelskich naznaczono wiecznemi czasy, ktore ma Celnik płaćić, *sub pœnâ centum marc.* O co *forum* tamże na Trybunale. *A. 1588. f. 482. Tit. Trybunalskich.*

Po Trybunalskim dekrećie nie woźny z Szlachtą, ale Vrząd sam Ziemski, albo Grodzki, na exekucyą ma ieżdźić. *A. 1601. f. 759. Tit. Exekucya.*

Trybunalskich Dekretow, *ante mortem Regis* ferowanych, *executio* ma bydź, *juxta juris exigentiam, ad instantiam cujusvis, post coronationem Regis intra sex septimanas. w Konfederac. generał. Warszaw.* sub Interregnis.

Trybunał ma śię zaczynać we dwie niedźiele po Koronacyi Krola. *w Konfederac.*

Trybunał *Kiiowskiego*, *Wołyńskiego* y *Bracławskiego* Woiewodztwa, tym porządkiem, iako Koronny iest opisany, w Łucku, do Seymu przyszłego ma bydź sądzony. *A. 1578. f. 331. Tit. Woiewodztwa.*

Ktorego wolno im było poprawić, wedle Statutu W. X. Lit. y Przywileiu o Vnii danego y Konstyt. *A.* 1576. albo też odstąpić od niego. *Ibid.*

Przystąpiły te Woiewodztwa do Trybunału, okrom *Kiiowskiego. An. 1589. fol. 516. Tit. Sądy.*

Ktorego ordynacya Koronney ordynacyi w niektorych artykułach *per omnia similis. Ib. f. 537. Tit. Trybunał.*

Mieysce Trybunałowi temu Lublin naznaczono. *Ibidem fol. 540. Tit. Mieysca Sądom.*

Trybunalskie tych Woiewodztw dekreta, dway Koronny, a dway Wołyńscy, Deputaći podpisować maią. *Ib. f. 538. Tit. Iako sądźić maią.*

Declaratur: iż inaczey *valorem suum* mieć y do exekucyi przywodzone bydź nie maią, aż podpisane rękami dwu Deputatow Koronnych Duchownych, a dwu Deputatow Woiewodztwa Wołyńskiego, znaydować śię będą. *A. 1609. fol. 900. tit. Obiaśnienie.*

Trybunalſkie dekreta y Akta, Ruſkim piſmem, Piſarze Ziemſcy tych Woiewodztw, *præſtito juramento*, *votum* ſwego nie daiąc, y piſać, y extrakty pod pieczęćią ſwego Woiewodztwa, y czterech, *ut ſupra*, Deputatow wydawać maią. *A. 1589. fol. 541. tit. O Piſarzu.*

Ciż Piſarze wcześnie, przed zaczęćiem Sądow tych Woiewodztw, do Lublina przyieżdżać y ſprawy porządkiem Statutowym w regieſtr wpiſowáć maią. A te Księgi Spraw ich poſpołu z Księgami Spraw Koronnych Trybunalskich maią bydź chowane. Ktorych leżenie, tak iako y Polſkich Trybunalſkich, bydź ma. A Piſarz Trybunalſki pomienionych Woiewodztw na ten czas powinien zieżdżać, *ſub privatione Officii. Ibid.*

Piſarze Woiewodztwa *Wołyńſkiego* trzy razy, a czwarty raz z Powiatow Woiewodztwa *Bracławſkiego*, na Trybunał maią bydź obierani. A ieżliby podczas odprawowania tych Sądow głownych, Roki Ziemſkie w ktorym Powiećie onych Woiewodztw przypadły, a za obraniem z tego Powiatu Piſarza Ziemſkiego do Trybunału, ſądzone bydź nie mogły; takowe Roki po odſądzeniu tych Spraw y Sądow głownych, we cztery niedźiele, za temiż pozwy, odprawowane bydź maią. *Ibid.*

Salaria mieć powinni, iako Koronni. *Ibid. fol. 542. tit. Opatrzenie.*

Y Deputaći takież opatrzenie mieć powinni, iako y Koronni. *Ibidem.*

Na Trybunał, *Wołyński* y *Bracławski*, pozwy pod tytułem Krolewſkim y pod pieczęćią Ziemie, albo Powiatu onego, w ktorym pozwany ieſt ośiadłym, maią bydź wynoſzone, a termin *peremptoriè*, tak zaocznie, iako y oczywiśćie, ma bydź w niedźiel ſześć prefigowany. *Ibid. fol. 542. tit. O pozwiech.*

Trybunał *Wołyński* y *Bracławski*, pod artykuły Trybunału Koronnego, Prawu y Przywileiom Wołyńſkim przećiwne, nie podlega. *Ibid. tit. O Artykulech.*

Trybunału *Wołyńſkiego* y *Bracławſkiego* dekreta, według prawa Woiewodztwa tego, Staroſtowie y Vrząd ich, w Staroſtwie ſwoim, exekucyą do oſtatniego ſtopnia czynić powinni, pod winami w prawie ich opiſanemi. *Ibid. tit. O exekucyi.*

Deputaći tych obudwu Woiewodztw, odſądźiwſzy z Deputatami innych Woiewodztw *Wielkieypolſki* Woiewodztwa w Piotrkowie, maią ziachać do Lublina, y odſądźić także Woiewodztwa Małeypolſki. *Ibid. fol. 540. tit. Mieyſca Sądom.*

W Woiewodztwie *Wołyńſkim*, pierwſzego roku ma bydź onych elekcya w Łucku, drugiego w Włodźimierzu, trzećiego w Krzemieńcu, y tak alternatą bywać ma. A w Woiewodztwie *Bracławſkim* zawzdy w Winnicy. *Ibid. fol. 537. tit. Porządek.*

Po dwu z każdego Powiatu, z Łuckiego, Włodźimierzkiego y Krzemienieckiego, maią bydź obierani. A z Woiewodztwa *Bracławskiego* dwu. *Ibid. fol. 538. tit. Obieranie Sędźiow.*

Trybunał Woiewodztwu *Kiiowſkiemu*, tym ſpoſobem y warunkiem, iako y Woiewodztwom, Wołyńſkiemu y Bracławſkiemu, pozwolono. *An. 1590. fol. 582. Tit. Trybunał.*

Trybunał Sprawy Woiewodztwa, *Kiiowſkiego*, *Wołyńskiego*, *Bracławskiego* y *Czerniechowskiego*, według ich praw y zwyczaiow ſądźić ma, bez interpretacyi. Y dekretow miedzy obywatelami tych Woiewodztw, *legitimè* ferowanych, prywatnemi relaxacyami, *extra forum*, *regeſtrum & terminum*, miedzy Sprawami Koronnemi, iako w Lublinie, tak y w Piotrkowie, znośić nie ma, *ſub rigore pœnarum decernendarum & nullitate ejusmodi relaxationum. A. 1638. fol. 16. tit. O dekretach.*

W Trybunale Lubelſkim, wſzyſtkich Spraw konſerwaty Obywatelow Woiewodztwa *Kiiowskiego;* w Woiewodztwie Wołyńſkim *ad feliciora tempora* y do dalſzey ordynacyi ſuſpendowano; *exceptis* Woiewodztwa *Bracławskiego* y *Czerniechowskiego*, po Woiewodztwie *Wołyńskim. A. 1659. fol. 47. tit. Konſerwaty.*

Potym, *non obſtante hac Conſtitutione A. 1659.* poſtanowiono: aby gdy obywatele Woiewodztwa Kiiowſkiego do realney dobr ſwoich poſeſyi przyidą, według porządku ſwego ſądzone były, co nie ma *derogare* Sprawom *originalitèr* w regieſtrze *ſpecialium* zaczętym. Te iednak Sądy powinne mieć *reſpectum* zpuſtoſzenia tamecznych Kraiow, także na tych, ktorzy albo zgubieniem praw, *juxta Conſtit. Anno 1661.* albo nieodyſkaniem z Kiiowa, zaſtaniać śię będą. A w Kancelaryach Trybunalskich Ziemſkich y Grodzkich od dekretow, y wſzelakich extraktow y inkwizycyi, brać więcey nad zwyczay Koronnych Kancelaryy nie maią, *ſub privatione Officii*, *ad inſtantiam*

tiam cujusvis w Trybunale Koronnym, *inter causas Officii, ex speciali regestro vindicanda. A. 1667. fol. 17. tit. Sądy Woiewodztwa Kiiowskiego.*

Tę Konstytucyą *ratione depactationis & desolationis* przyimuie y Woiewodztwo *Wołyńskie. Ibid.*

W Trybunale *Lubelskim* Woiewodztwo *Czerniechowskie* po Bracławskim przypadać ma. *A. 1635. fol. 17. tit. Ordynacya.*

Declaratur: iż po sądzeniu Woiewodztwa Czerniechowskiego konserwaty Czerniechowskie zawsze sądzone bydź maią, a sprawy konserwatom należące, według dawnego zwyczaiu y prawa Woiewodztw, Kiiowskiego, Wołyńskiego, Bracławskiego, Czerniechowskiego, iednym prawem sądzących się, przyimowane będą. *A. 1638. fol. 44. tit. Konserwaty.*

W Trybunale *Piotrkowskim* wszystkie Sprawy czwartkowe, ktoreby się we Czwartki odsądźić nie mogły, *in determinatione cujuslibet Palatinatûs*, z ktorego *originalitèr* należały, dosądzane bydź maią *perpetuò. A. 1641. fol. 6. tit. Prolongacya.*

Potym, że temu nie miała *derogare* Konstytucya *limitationis* Trybunału Lubelskiego, ostrzeżono. *A. 1647. fol. 4. tit. Limitacya.*

Do Trybunału Woiewodztwa *Pruskie* nie przystąpiły, ale przy swych Sądach zostawione, *cum appellatione* za Dworem. *A. 1578. fol. 332. tit. Prusy.*

Tandem przystąpiły do Trybunału Koronnego, *salvâ optione regressûs;* ale śie w tym na blizko przyszłym Seymie resolwować maią. *A. 1589. fol. 514. tit. Przystąpienie.*

Pomkniono im na to czasu do drugiego blizkiego Seymu. *A. 1590. fol 579. tit. Prorogacya.*

Trybunałowi *Pruskiemu* mieysce w Piotrkowie naznaczono. Na ktory z każdego Woiewodztwa Pruskiego po dwie Osoby maią bydź deputowane, y taką przysięgą, iako y inni Deputaći Woiewodztw Koronnych, obowiązane. A sprawy takie ma sądźić, iakie Koronny sądźi, *pluralitate votorum concludendo. A. 1589. fol 514. tit. Obyczay sądzenia.*

Causas Officii takim sposobem ma sądźić, iako Koronny. *Ibidem. fol. 515.* tit. *Causæ contra Officiales.*

Y sprawy Duchownych *Pruskich*, z tym dokładem: aby Duchowni Prusçy dwu Deputatow swych do innych Deputatow Duchownych posyłali. Sześć iednak tylko Deputatow Duchownych, tak Polskich iako y Pruskich, na każdą Sprawę wotować maią. *Ibid. fol. 514. tit. Sądzenie Spraw.*

Trybunał Woiewodztwa Pruskie według korektury, ktora Kautora w tychże Woiewodztwach nieośiadłemu stawić nakazuie, sądźić ma, y pen większych nad te, ktore wedle Konstytucyy Koronnych y zwyczaiu, y korektury należą, od obywatelow Pruskich wyćiągać nie ma. Co śię y o wydawaniu dekretow y extraktow tamecznych rozumieć ma. *A. 1638. fol. 40. tit. Sądy.*

Trybunał narodowi *Ruskiemu* trzech Woiewodztw, Kiiowskiego, Bracławskiego, Czerniechowskiego, osobny pozwolono, takim porządkiem, iaki sobie uformuią. *w Komisyi Hadyackiey. A. 1659. fol. 52. §. Privatis wszystkim.*

Ale to nie było, y nie iest in usu.

Trybunału Koronnego Lubelskiego, taką potym (non obstante Constitutione *o Trybunale na Elekcyi Krola Michała, przećiwko ktorey protestacye zaszły*) *ordynacyą postanowiono:*

W Poniedźiałek *post Dominicam Conductûs Paschæ* ma bydź sądzony regiestr *causarum merè militarium, ratione injuriarum, tàm criminalium, quàm civilium*, na hybernie albo w ćiągnieniu *illatarum.* W tymże regiestrze maią *simul comprehendi* Sprawy remisowe: *ex quo Iudex, paritatis votorum, residentiarum, suspensionum, functionis*, Poselstw, tak *extra Regnum* iako y Ziemskich, Komysyy z Seymu ordynowanych. Ktore *genera causarum* maią śię sądźić *continuo ad diem ultimam Maji inclusivè.* Tak, aby do dnia dwudźiestego czwartego Maia *inclusivè sæcularium, reliquum* zaś czasu *ad ultimam Maii inclusivè* Sprawom Duchownym *ejusdem generis, impendatur.* Ktorego dnia ostatniego Maia, do drugiego Trybunału, by też y niedosądzone, limitowane z podpisem regiestru bydź maią. A wpisy do prostego regiestru nie maią trwać więcey nad niedźiel dwie.

Dnia pierwszego *Iunii* przywołany będzie regiestr, w ktorym *comprehendentur insimul cassandarum bannitionum*, także sprawy *Officii* y Konserwaty *Officii*, *Deductionis Nobilitatis*, *pro pœna publica, gravaminum*. Ktory regiestr *continuo* sądzić się ma, *ad diem ultimam Iunii inclusivè*. Tak aby Sprawy *sæculares* do dwudźiestego piątego *Iunii inclusivè*, Duchowne zaś *ad ultimam ejusdem inclusivè*, sądzone były. Ktorego dnia Sprawy tego regiestru, by też y niedosądzone, do drugiego Trybunału z podpisem regiestru limitowane będą.

Dnia pierwszego *Iulii ordinariè* zaczynać się będą *Palatinales*.

A naprzod Woiewodztwa *Krakowskiego* y Powiatow iego, ktore sądźić się maią *continuo sine interruptione*, do dnia dwudźiestego *Augusti inclusive*. Tak aby *sæcularium* do dnia piątego *Augusti inclusive*, a *Spiritualium ad diem decimam secundam Augusti inclusive*, y tegoż dnia, by też y niedosądzone, do drugiego Trybunału, limitowane były, z podpisem regiestrow, aby gdy znowu incydencya *juxta ordinem Palatinatuum* przypadnie, od tey Sprawy, na ktorey stanęła limitacya, regiestr był przywołany.

Dnia trzynastego Augusta incydencya Spraw Woiewodztwa *Sendomirzkiego* y Powiatow iego, ktorę Sprawy maią się sądźić *ad diem ultimam Septembris*, tym sposobem: aby *sæculares* sądźiły się do dwudźiestego czwartego Septembra. *Reliquum* czasu *ad ultimam ejusdem Mensis* ma *cedere* Sprawom Duchownym tegoż Woiewodztwa y Powiatow; *cum limitatione*, by też y nie dosądźiły się, *& cum subscriptione* regiestrow.

Dnia pierwszego *Octobris* przywołane będźie Woiewodztwo *Kiiowskie* z swoimi Powiatami, y kontynuować się maią *ad diem vigesimam quartam ejusdem Mensis*. Tak aby w tym czaśie, tak *sæcularium*, iako *Spiritualium*, *Palatinales*, y Konserwaty tegoż samego Woiewodztwa y Powiatow iego sądźiły się, y choćby też y niedosądzone były, *limitentur*. A poki to Woiewodztwo *in possessionem realem* Rzeczyposp. nie przyidźie; pierwszy tydźień temu Woiewodztwu asygnowany, ma *cedere* specyałom Woiewodztw, Kiiowskiego, Bracławskiego, Czerniechowskiego. *Eo præcustodito*, aby Spraw nienależnych *quæstionis Iurium* (gdyż tylko *causæ expulsionis*, *recentis*, *& violentiarum*, do tego regiestru należą) nikt nie podsżywał, *sub nullitate condemnationum obtentarum & obtinendarum*, *pœnaque evocationis*, *& Iudicii arbitraria super evocante decernenda*. Ostatek czasu, y cokolwiekby od specyałow zostawało, ma *impendi* regiestrowi *mixti fori* Koronnemu, samych tylko *potioritatum & taxationum bonorum*, gdyż te regiestra naybarźiey Trybunał zaćisnęły.

Dnia dwudźiestego piątego *Octobris* incydencya Spraw Woiewodztwa *Ruskiego*, y Powiatow iego, y kontynuować się będźie *ad vigiliam S. Thomæ Apostoli*. Tak aby *sæcularium* Powiatow do dnia dwudźiestego Decembra; *reliquum* zaś czasu, *ad Vigiliam S. Thomæ Apostoli*, Duchownym Sprawom należało; y tam iuż *in Vigilia S. Thomæ Apostoli* ma bydź *generalis limitatio* Trybunału. W drugim następuiącym Trybunale (*ex actis* wprzod, iako się wyżey opisało, *causis militari regestro comprehensis*, *& non nisi ad ultimam Maji protrahendis*; także *causis regestro cassandarum comprehensis*, *atque ultimâ Iunii limitandis*) zaczynać się będą *Palatinales*, biorąc początek od Woiewodztwa Wołyńskiego y Powiatow iego. Ktore dnia pierwszego *Iulii* przywołane y *continuò* sądzonę będą, *ad diem decimam Augusti inclusive*, aby Powiaty *sæcularium*, *ad diem vigesimam secundam Iulii inclusivè*, Konserwaty *sæcularium* tegoż samego Woiewodztwa, *ad diem secundam Augusti* sądźiły się, *reliquum* zaś czasu *ad diem decimam Augusti*, Sprawom Duchownym y *Palatinatibus* y *Conservatis impendatur*, aby *die decimâ Augusti* Sprawy Powiatowe Woiewodztwa tego, *sæculares* y *spirituales*, by też niedosądzone, limitowane były, z podpisem regiestru.

Dnia iedenastego *Augusti*, incydencya spraw Woiewodztwa *Podolskiego* y Powiatow iego, y kontynuować się ma *ad diem vigesimam septimam ejusdem Mensis*. Tak aby *sæculares ad diem vigesimam secundam inclusivè*, a *reliquum* czasu *ad diem vigesimam septimam Augusti* Duchowne brały, y tegoż dnia, by też niedosądzone, z podpisem regiestrow limitowane bydź maią.

Dnia dwudźiestego ośmego *Augusti*, przypadać maią Sprawy Woiewodztwa *Belskiego* y Powiatow iego, y kontynuowane będą, do dnia ośmnastego Septembra *inclusivè*,

tym sposobem: iż Sprawy *sæcularium* do dnia trzynastego Septembra *inclusivè* sądźić śię będą, a *reliquum temporis occupabunt* Sprawy Duchowne tegoż Woiewodztwa y Powiatow iego, to iest: *ad diem decimam octavam Septembris inclusivè.* Ktorego dnia, by też niedosądzone, limitowane będą z podpisem regiestrow.

Dnia dźiewiętnastego Septembra Woiewodztwo Lubelskie przywołane będźie, y kontynuować śię ma *ad diem decimam Octobris.* Tak aby Sprawy *sæcularium* do dnia czwartego *Octobris* trwały; *reliquum* czasu Sprawom Duchownym tegoż Woiewodztwa y Powiatow *impendatur*, to iest: *ad diem decimam Octobris*, ktorego dnia limitacya, by też niedosądzonych, *cum subscriptione* regiestrow bydź ma.

Dnia iedenastego Oktobra, incydencya Spraw Woiewodztwa *Podlaskiego* y Powiatow iego, ktore Sprawy sądźić śię będą *ad diem octavam Novembris inclusive.* Tak aby *sæculares ad secundam Novembris iudicentur*, ostatek czasu *subserviet* Sprawom Duchownym tegoż Woiewodztwa, to iest: *ad diem octavam Novembris*, ktorego y limitowane, by też niedosądzone, *cum subscriptione* regiestru będą.

Dnia dźiewiątego *Novembris acclamari* ma Woiewodztwo Bracławskie z iego Powiatami, y kontynuować śię będźie *ad ultimam Novembris.* W ktorym czaśie Sprawy świetckie y Duchowne, y ich Konserwaty pomieszczać śię będą, ktorych także limitacya, by też niedosądzone, *cum subscriptione* regiestru ma bydź *ultimâ Novembris.*

Dnia pierwszego Decembra, incydencya Spraw Woiewodztwa *Czerniechowskiego* y *continuatio* tychże *ad Vigiliam S. Thomæ Apostoli.* W ktorym też czaśie maią śię sądźić, tak *sæcularium*, iako y *spiritualium*, Powiatowe y konserwaty, *cum limitatione* do drugiego Trybunału, by też niedosądzone; y tak *in Vigilia* S. Tomasza Apostoła zawsze, zwyczayna *determinatio* y *limitatio generalis* bydź ma. Dokąd iednak *Bracławskie* y *Czerniechowskie* Woiewodztwa *ad possessionem* Rzeczyposp. nie przyidą, ten czas Woiewodztwom pomienionym asygnowany, ma *cedere* Sprawom Koronnym, regiestrowi *mixti fori*, samych tylko Spraw *taxationis bonorum & potioritatum*, ponieważ te Sprawy barzo śię zagęśćiły, y *celerem* potrzebuią *decisionem*; nie preiudykuiąc sądzeniu tychże Spraw *taxationum & potioritatum* w własnych Woiewodztwach, gdyż, tak w Woiewodztwach własnych, iako y *hoc loco & tempore*, mogą bydź sądzone. *A* gdyby w czaśie pomienionym, Bracławskiemu y Czerniechowskiemu, Woiewdztwom asygnowanym, (*donec postliminio redeant*) Spraw *taxationum & potioritatum* nie stało; tedy, żeby czas ten nie wakował, maią *succedere* Sprawy Koronne *regestro cassandarum comprehensæ.* A ieźliby śię trafiło, aby w ktorym Woiewodztwie *deficerent* Sprawy Powiatowe *sæcularium*, *illicò* maią bydź przywołane Duchowne tego Woiewodztwa. Także w Woiewodztwach, Wołyńskim, Bracławskim, gdyby *Palatinales* y Konserwaty *sæcularium deficerent*, maią *succedere* Duchowne. A gdyby śię trafiło, aby naznaczonego czasu każdemu Woiewodztwu (*expeditis sæcularibus & Spiritualibus*) zbywało; Tedy *nihilominùs etiam in tali casu* nie ma bydź przywołane drugie nastepuiące Woiewodztwo, ale swego czasu czekać ma, a to *ne confundatur ordo Palatinatuum.* A cokolwiekby zbywało czasu, to Sprawom taktowym, ktore *ex præscripto legis cadunt, sub Terminum Tactum* ma *impendi.*

A że kryminały, przećiwko Maiestatowi Boskiemu popełnione, *celerem requirunt vindictam*, iako: *Arianismi, Sacrilegii Iudaici, & cuiusvis Apostasiæ;* tedy takowe Sprawy każdego dnia y mieśiąca maią bydź przywołane, y sądzone *ante omnia.* Także sprawy *merè incarceratorum & homicidiorum ex appellationibus devolutæ*, nie mieszaiąc do nich *ullam quæstionem Iuris*, ale tylko *in ordine ad eliberationem Personæ incarceratæ non prætextuosæ*, także y *causæ merè fisci*, z samemi tylko Poborcami. A ktoby kogo, mimo tę ordynacyą, *extra Palatinatum & debitum regestrum*, albo *ex speciali regestro* (ktore mieysca więcey w Trybunale, *etiam consensu Iudicii accedente*, mieć nie maią) ewokował y kondemnował, takowa kondemnata nie ma mieć waloru, *& sine literis salvi conductûs* ma bydź znieśiona, *cum pœna super obtinente Iudicii arbitraria.* Areszty w Sprawach, ktore *ex appellationibus* do Trybunału *devoluentur*, iść nie maią, gdyż *ignorantia appellationis* nie może *prætendi.* W sprawach iednak, *ex crudis citationibus & adcitationibus* przypadaiących, areszt iść ma zwyczaynie. A ieźliby *stante aresto* kto należący *ad litem* umarł, ma iść *adcitatio ad paratum arestum.* A że *lex Iudicibus regula*, tedy iako każdy Sędźia, tak y Try-

bunał, *in ferendis ſententiis* ma śię do Prawa ſtoſować. Zoſtawiona też Stanom Koronnym zawſze wolna poprawa Trybunału; a poki inſza na Seymie zgodna nie naſtąpi korektura, *præſens Conſtitutio* y *ordinatio vim legis perpetuæ* mieć będźie. Ktora to ordynacya teraźnieyſza w Trybunale Lubelſkim pierwſzy ſkutek ſwoy weźmie *in A. 1672.* zaraz *poſt Dominicam Conductûs;* gdyż, dla Spraw Kapturowych, przyſzły Trybunał *A. 1671.* przypadaiący, ieſzcze według dawnych regieſtrow ſądźić śię będźie. Wſzakże iednak prolongacya do S. Tomaſza Trybunału w przyſzłym roku zaraz *A. 1671.* trwać y zaczynać śię będźie, nie preiudykuiąc nic Prawu, *de Termino Tacto* w Trybunale, o Sprawach Deputackich, *de pœnis Iudiciariis* w Trybunale, na teraźnieyſzym Seymie poſtanowionemu, ktore iako każdy, tak y ten Trybunał, blizko przyſtępuiący, *ſacroſanctè obſervare* powinien. *A. 1670. fol. 19. tit. Ordynacya.*

Trybunał Koronny *pœnas pro parte Iudicii, ultra vadium Capitaneale ſimplex* (y to gdyby właśnie *vigor iuris* tego potrzebował, w Sprawach *maioris importantiæ & contraventionum*) wzkazować nie ma, ale ie *parti iniuriatæ iuxta cauſarum merita* przyſądzać ma; ani też *pœnas pecuniarias parti adiudicatas, Iudicio vel Inſtigatori condonatas*, przyimować, ani *pœnas ſeſſionis turris*, tak w Sprawach *per appellationem* przychodzących, iako *poſt decretum Tribunalitium latum, non conſentiente parte*, relaxować. *Ibid. fol. 23. tit. De pœnis.*

Trybunał Koronny aby śię *continuè ſolito curſu*, po roku całym w wielkiey y małey Polſzcze, w Piotrkowie połroka do Białey niedźiele, a w Lublinie drugie połroka do S. Frančiſzka, ſądźił, do lat dwu poſtanowiono. A gdyby oraz w obudwu Trybunałach trafiło śię komu, mieć Sprawę *ex perſonali*; w takowym terminie wolno będźie każdemu, brać śię na ſuſpenſę *perſonalitatis* (czego nikt zażywać nie ma na nieſprawiedliwą zwłokę) y *in termino* takowey ſuſpenſy probować autentycznym dokumentem, pod upadkiem Sprawy. *A. 1676. fol. 24. tit. Trybunał Koronny.*

Trybunał Sprawy Kapturowe, ſuſpenſy, remiſy, *paritates votorum* na początku, nie alteruiąc ordynacyi, *Conſtitutione A.* 1670. uczynioney, ſądźić powinien. A do ſądzenia Spraw *mere* żołnierzkich *Menſis Ianuarius*, gdy żołnierz z pola zeydźie, ſłużyć ma. Sprawy zaś *potioritatis*, według Konſtytucyi *A.* 1588. O ważnośći zapiſow napiſaney, nie wdawaiąc śię w taxy, ſądzone bydź maią. *Ibid.*

Plura vid. tit. Sprawy.

O Trybunale Koronnym, ponieważ na teraźnieyſzym Seymie dla gwałtownych Spraw publicznych *in antiquam formam reduci* nie może, *declaratur:* iż Krol I. M. miedzy Seymem, przy Ich MM. PP. Vrzędnikach *ex utroque ordine* y Deputatach, napiſany o tym punkt przy Inſtrukcyach ſwoich na Seymiki poda. Z ktorych Seymikow dalſza ordynacya Trybunału Koronnego na Seymie naſtąpi, a tym czaſem według Konſtytucyi *A.* 1670. ſądźić śię powinien, nie mieſzaiąc żadnych innych regieſtrow *inter cauſas Palatinales, cauſas fiſci compoſitum Iudicium* ſądźić nie będźie, ale *mixti fori* będźie miało ſądzenia *poteſtatem.* Dekreta Trybunalſkie *ex ſeriis Partium controverſiis lata*, nie maią bydź znoſzone, y Sądy Duchowne Spraw *inſcriptionum, donationum, reformationum, advitalitatum* ſądźić nie maią. A ktoby takową Sprawę popierał w Sądźie Duchownym, *pœnam evocationis luere* ma: O co *forum* w Trybunale Koronnym. *A. 1678. fol. 9. tit. O Trybunale Koronnym.*

Na Trybunale Marſzałkowie Deputaccy nie maią śię w Vrząd Staroſćinego Vrzędu względem rozdawania goſpod wdawać, ani uſtaw rzeczom, mimo Vrząd Woiewodzy y Staroſći, czynić, ani ſobie żadnych pożytkow na mieyſcu tym, gdźie Trybunał bywa ſądzon, przywłaſzczać, okrom *ſalarium* ſądowego, ani *privatâ authoritate* w goſpodach ſądow żadnych odprawować, tylko *in conſeſſu Iudicii Tribunalis. A. 1598. fol. 704. tit. O goſpodach.*

Trybunał W. X. Lit. to ieſt: porządek Sądow nowych głownych, z podpiſem ręki Krola I. M. Stefana y pieczęćią W. X. Lit. wedle praw tegoż Xięſtwa, po Ruſku piſany, do Woiewodztw y Powiatow wydano. *A. 1581. fol. 380. tit. Artykuły.*

Trybunałowi Woiewodztwa *Wileńſkiego* niedźiel pięć pozwolono; a inſze Woiewodztwa po niedźiel trzy ſądzone bydź maią. *Anno 1598. fol. 695. Tit. Przyczynienie czaſu.*

Try-

Trybunalſkie Sprawy Obywatelow Woiewodztwa *Brześćkiego*, ktore bywały ſądzone raz w Nowogrodku, drugi raz w Mińſku, do Wilna przełożono, y niedźiel trzy czaſu po dokończeniu Woiewodztwa Połockiego pozwolono im. *Ibid. Tit. Czas y mieyſce.*

Przyczyniono Woiewodztwu Brześćkiemu niedźiel dwie czaſu. *An. 1626. fol. 8. Tit. Opatrzenie.*

Trybunał W. X. Lit. ktory śię w Mińſku ſądźić zaczął był, podczas poſpolitego ruſzenia limitowano do nazaiutrza Nowego lata blizko przyſzłego. *A. 1621. fol. 22. Tit. Poſpolite ruſzenie.*

W Trybunale Wileńſkim, Woiewodztwu Smoleńſkiemu termin niedźiel dwie, po terminie Ziemie Zmudzkiey, y mieyſce Deputatom ich naznaczono. *A. 1626. fol. 8. Tit. Opatrzenie.*

A Woiewodztwu Mińſkiemu tydźień. *A. 1616. f. 49. Tit. Przyczynienie.*

Przydano było ieſzcze dwie niedźiele *pro una vice Połockiemu* y *Brześćkiemu*, Woiewodztwom, z tą deklaracyą: żeby w Mińſku po terminie Mińſkim, z Powiatami tego Woiewodztwa, cale odſądźić śię mogły. *A. 1653. f. 14. Tit. Warunek.*

Trybunału Litewſkiego *ſecuritas*, iako Koronnego. *A. 1620. f. 18. Tit. Securitas.*

Przećiwko dekretowi Trybunalſkiemu w takiey Sprawie, ktora *ex ſua origine & præſcripto legis* Sądowi Trybunalſkiemu należy, ferowanemu, mandatow Seymowych nie godźi śię wynośić y Stronie dawać, pod winą tyśiąca kop Litewſkich. O *co forum* na Trybunale W. X. Lit. *A. 1638. f. 14. Tit. Seymowe Mandaty.*

Trybunalſkie dekreta Wielk. X. Litewſk. *ex ſeriis controverſiis* otrzymane, nie maią bydź znoſzone przez ewazyą Plenipotenta, w Sprawie iakoby o zmowę iego z Stroną, albo opuſzczenie obron, intentowaney mu. Przeto gdźieby w tym *Plenipotens* był *convictus fraudis contra ſuum Principalem commiſſæ;* na gardle ma bydź karany, a ſprawa ona ma *in integrum reſtitui*, a ten, ktory Plenipotenta przenaiął, ma ſto kop Litewſkich zapłaćić, nie odchodząc od Sądu, *Parti Actoreæ*, nie Trybunałowi. A gdźieby też kto Plenipotentowi *actionem* intentowawſzy, nie dowiodł *fraudem*, albo go *convincere* nie chćiał; ſto kop winy *Parti citatæ*, nie odchodząc od Sądu, zapłaći. *Ib. f. 15. Tit. O nieznoſzeniu.*

Na oſtatek poſtanowiono: aby iuż odtąd dekreta Trybunalſkie W. X. Lit. z oczywiſtey kontrowerſyi ferowane, ile przyśięgą zawarte, w Sprawach Sądowi Trybunalſkiemu należących, ktore *vim legis non ſapiunt*, y ktore nie ſą *de novo emergenti*, dekretami Seymowemi Zadwornemi, y żadnem ſpoſobem poruſzone nie bywały, y aby mandatow na znieśienie onych nie wydano. Co śię o przyſzłych dekretach rozumieć ma. *A. 1647. f. 6. Tit. O dekretach.*

Trybunału W. X. Lit. ordynacya taka ſtanęła: Deputaći Dekreta y wſzyſtkie Sprawy w Izbie Sądowey poſpołu z Marſzałkiem podpiſowáć y pilnować maią, aby z regieſtru nie przeſkakuiąc, przywołane były Strony. Ciż *ad inſtar* Koronnych, *ſuper non revelationem ſecretorum* przyśięgać maią. A ieżliby śię tey Konſtytucyi, lub przez Stronę, lub przez Trybunał *contraventio* ſtała; tedy *judicata* maią *nullitati ſubjacere*. *Ratione* zaś kontrawencyi, gdźiekolwiek uznana będźie wina ſta kop, iuż odtąd nie Trybunałowi *ullo titulo, etiam donationis*, ale Stronie, zupełnie należeć ma, chociażby kto y przećiwko dekretowi tego Trybunału, w ktorym śię Sprawa agituie, mowił; a te ſto kop na maiętnośći winnego wzkazane bydź maią. Co zaraz *poſt publicationem Conſtitutionis præſentis* w Trybunale zacznie śię, tak w Kole wielkim, iako *in Compoſito Iudicio*. Exakcye także Marſzałkow Trybunalſkich y ich ſubſtytutow, ktore ſą nad prawo, znieśiono, a o Piſarzkich Konſtytucyą reaſumowano. *Ibid.*

O Gienerałach pozwy do Trybunału W. X. Lit. podaiących. *vid. Tit. Woźny.*

Trybunał W. X. Lit. podczas poſpolitego ruſzenia, limitowano *ad incidentiam* terminu Nowogrodzkiego. A Sprawy, w ktorych po wynieśieniu z Kancelaryi wići trzećich, tak w Kole wielkim, iako y *in compoſito Iudicio*, dekreta *in contumaciam*, na niektorych Obywatelach W. X. Lit. mimo excepcyą Poſpolitego ruſzenia, albo Poſelſkiey funkcyi, ſtanęły, *in integrum* reſtytuowano, y *de novo in foro competenti inſtituere* kazano. *A. 1652. f. 25. Tit. Trybunał W. X. Lit.*

W Trybunale W. X. Lit. po wykonaney przyśiędze Deputatow, na Sądy głowne Trybunalſkie z Woiewodztw y Powiatow zeſłanych, obrany Marſzałek rotą, podług

Prawa y zwyczaiu w Konſtytucyi opiſaną, przyśiądz powinien na ſprawiedliwe przywołanie Spraw z regieſtru, tak iako śię kto w Kancelaryi Trybunalſkiey wpiſze. Ktory oſobney prywatney przećiwko prawu mieć nie powinien Kancelaryi; także depaktacyy żadnych w Wilnie y inſzych Miaſtach, gdźie śię Trybunały ſądźić zwykły, przez Sędźiego ſwego czynić nie ma, ale y Sędźiego iuż napotym nigdy żaden z Marſzałkow Trybunalſkich mieć nie powinien. *Item* O depaktacyach Konſtytucye wſzyſtkie *cum pœnis* reaſumowano. A *ſcrutinia in occluſo rotulo*, za uſtąpieniem Stron *& Patronorum cauſarum*, czytane bydź maią. *A. 1667. fol. 64. Tit. Trybunał w W. X. Lit.*

Declaratur ta Konſtytucya, o przyśiędze Marſzałka Trybunalſkiego W. X. Lit. na ſprawiedliwe przywołanie Spraw z regieſtru tak, iako śię kto w Kancelaryi Trybunalſkiey wpiſze. Aby ta przyśięga nie w zawartym Kole, ale *publicè* przy Stronach odprawowała śię. *In caſu* choroby albo abſentowania śię Marſzałka ten, ktory na mieyſcu iego zaśiadać będźie Subſtytut, *eâdem rotâ* przyśięgać ma. *A. 1670. f. 50. Tit. Trybunał W. X. Lit.*

W Trybunale W. X. Lit. Duchownym Sprawom cały dźień wtorkowy w każdy tydźień, *ſine ullo impedimento*, naznaczono. Do ktorych y z Dyecezyi Smoleńſkiey Duchownego Deputata obierać pozwolono, y mieyſce onemu po Deputaćie Dyecezyi Zmudzkiey naznaczono. A Koło Swietckie, aby *paritas* Deputatow Swietckich z Duchownemi była, Deputata czwartego świetckiego do Sądow *compoſiti Iudicii* ma wyſadzać. *A. 1641. f. 15. Tit. O Sądach Trybunalſkich W. X. Lit.*

Trybunał W. X. Lit. Spraw, ktore nie były *in minoribus ſubſelliis* agitowane, przypuſzczać przed śię y ſądźić, także wywodow Szlachectwa na Seymikach Gromnicznych ſłuchać, ani dekreta *vim legis ſapientia* ferować nie ma, ale śię w tym podług dawnego opiſanego Prawa, cale zachować powinien. A Deputaći przeſtrzegać tego maią, aby Spraw innego Woiewodztwa, albo Powiatu, w nienależny termin niezaćiągano, oprocz tych Spraw, ktore dekretami odkłady ſwoie podczas mieć będą. A gdźieby po terminie zkończonym iaką Sprawę ſądźić chćieli; takowy dekret żadney wagi mieć nie ma, ale ſama Sprawa, *ipſo facto*, na przyſzłym Trybunale do rozſądku przypadać ma. *Ibid. f. 14. Tit. O Trybunale W. X. Lit.*

O tymże dawne, oſobliwie *A.* 1641. reaſumowano Konſtytucye. *A. 1670. f. 50. Tit. Trybunał wielki W. X. Lit.*

Deputaći Stanu Duchownego nie maią bydź tylko co dwie lećie, na Trybunał *compoſiti Iudicii* obierani. *Ibid.*

Trybunał *Nowogrodzki* W. X. Lit. do przyſzłego roku limitowano, ktory *in termino* w Wilnie zacząć śię będźie powinien. *Ibid.*

Trybunału *Piotrkowſkiego* pierwſze zaśiadanie, *ad primam Martii* odłożono. *An. 1649. f. 17. Tit. Trybunał Koronny.*

W Trybunale *Lubelſkim cauſas militares*, nie dwie niedźiele, ale poki regieſtru ſtawać będźie, *pro una vice tantum*, ſądźić pozwolono. *Ibid.*

Do Trybunału żaden *termino tacto* nie ma bydź poćiągany, *etiam conſenſu Iudicii accedente*, tylko *in cauſis perſonalis injuriæ in perſonam* (ktoraby miała *conjunctionem* z Trybunałem) w Lublinie *ſub Iudiciis*, lub w drodze idącego, lub *familiæ* iego. Pogotowiu *cauſas Iuris* z tego regieſtru Trybunał przed śię przypuſzczać nie ma, *ſub nullitate condemnationis*, ktorą przyſzły Trybunał, *ſine literis ſalvi conductûs*, *cum pœna arbitraria ſuper obtinente*, znieść ma. *A. 1670. f. 23. Tit. De termino tacto.*

Trybunał Lubelſki, dla powietrza w Lublinie, *ad terminum expirationis* w Lublinie limitowano. *A. 1652. f. 8. Tit. Limitacya Trybunału.*

Trybunał Koronny w Sądach y dekretach ſwoich podług except, Woiewodztwu Mazowieckiemu ſłużących, zawſze zachować śię ma. *An. 1631. fol. 41. Tit. Excepta.*

Trybunały w Sprawy, *foro Comitiali & Poſtcuriali* zdawna należące, *ſub nullitate decretorum & pœnis evocationum*, według Konſtytucyy przeſzłych Koronnych, wdawać śię nie powinne. *A. 1667. f. 12. Tit. O powadze dekretow.*

W Trybunale Sprawy *ex regeſtro militari* z ſamemi tylko żołnierzami, o exakcye y ſzkody, przez nich poczynione, ſądźić śię maią, nie przypuſzczaiąc do tego regieſtru Spraw nienależących temu regieſtrowi. *Ib. f. 28. Tit. Cauſæ militares.*

Na Trybunałach, tak Piotrkowſkim iako y Lubelſkim, Spraw, Ziemſkiemu albo Grodzkiemu Vrzędowi do ſądzenia należących, nie godźi śię, choćby *etiam proprii fori* były, *inſtituere, ſub nullitate actûs, & pœnis de evocatione ſancitis; ſalvis* iednak *decretis, ex ſeriis controverſiis latis. An. 1653. fol. 17. Tit. Znieśienie kondemnat.*

Trybunały Wielk. X. Litewſk. *in pretia rerum*, ktore przez Komiſarzow Rzeczypoſp. z Seymu naznaczonych *decidi* maią, wdawać śię napotym nie powinne. *A. 1667. fol. 65. Tit. Trybunał w W. X. Lit.*

Ani w Wilnie Matrony y Panienki regieſtrowane bydź maią. *Ibid.*

W Trybunale, do Regieſtru *Arianiſmi*, oſoby pociągane bydź nie maią, *in cauſis juris, fundi, adminiſtrationis juſtitiæ*, tylko *merè Ariani profeſſione, Apoſtaſiæ, Iudaiſmi, Sacrilegii & ob ſanguinolationis in Eccleſia vel Cœmeterio rei, ac eorum fautores & complices*, a to, *ſub pœnâ evocationis 500. marcarum ac nullitate judicatorum & condemnationum. A. 1685. f. 20.* Tit. *Regieſtr Aryańſki.*

Ze przeſzły Trybunał, *ultra ordinationem* w obieraniu Marſzałka *obſervatam*, pod dyrekcyą Wielkiey Polſki odprawował śię; *pacificando ex juſtitia* obiedwie Prowincye, dwa Trybunały *immediatè* naſtępuiące pod Laſką Małopolſkiey Prowincyi aby śię odprawiły, poſtanowiono. *A. 1699. f. 48. Tit. Alternata Laſki.*

Trybunał W. X. Lit. *juxta coæquationem Iurium & ordinationem* Trybunału W. X. Lit. w R. 1698. poſtanowionego, aprobowano, że śię ma ſądźić *pro tempore* Alternaty, iako w ſamym *Wilnie* Niedźiel 20. tak w *Nowogrodku* lub *Mińſku*, drugie tyle Niedźiel 20. do przyſzłego czaſu, dla Spraw Remiſyynych. *Pro aſſiſtentia* tegoż Trybunału ſto piechoty Węgierſkiey, krom Oficyaliſtow, ktorey Rotmiſtrz, dobrze ośiadły, Szlachćic rodowity, y Obywatel W. X. Lit. bydź ma. *Solutio* y *proviſio* onym z Pogłownego Zydowſkiego 25. tyśięcy naznaczono, z czego przed Marſzałkiem y Trybunałem Wielk. X. Lit. pod ktorego władzą zoſtaie, ma śię kalkulować, ludźi tych ma bydź zawſze komplet, y popis ich na początku Trybunału po obraniu Marſzałka, a to tylko do przyſzłego Seymu. *An. 1699. fol. 67. Tit.* Prorogatio *czaſu.*

Dwa Trybunały Wielk. X. Litewſk. R. 1709. Akta y Dekreta Trybunalſkie, *in eodem ſpatio*, tudźież Dekreta Ziemſkie y Grodzkie ſądzone, zkaſowano. Zapiſy iednak transportować do przyſzłych Trybunałow pozwolono. Za ktorym przenoſem ſwoy walor y ważność mieć będą, a Piſarz Ziemſki Trybunalſki y Kancelarya, od tego żadnego datku y konſolacyi pretendować nie powinni. A gdźie iuż Dekreta zaſzły oczywiſte, ſtrony w przyſzłych Trybunałach *experiri* maią. *A. 1710. Poparćie Konfed. Sendom. fol. 4. Tit. Kaſacya dwoch Trybunałow W. X. Lit.*

Alternata, aby *inviolabiliter* zachowana była, w obieraniu Marſzałka Trybunalſkiego, y na przyſzły Trybunał *Piotrkowſki* Marſzałek z Wielkiey Polſki był obierany; *in caſum* przeſtąpienia Prawa, o Alternatach, *invalidam, nullamque Electionem* deklarowano. *A. 1712. f. 8. Tit. Alternata Laſki Trybunalſkiey.*

Trybunału Głownego W. X. Lit. Piechota, w liczbie ſtu Porcyy, w Mieśćie *Wilnie* ſubſyſtuiąc, aby Zydow nie ćiemiężyła, *forenſia* nie wybierała, drew, świec od Zydow, ani goſpod u nich aby nie pretendowała. Popis tey Piechoty co rok przed Marſzałkiem Trybunału W. X. Litewſk. przy wyſadzonych dwoch Komiſarzach, z Trybunału Skarbowego, dla uznania, ieżeli w kompućie należytym y munderunku ſą ludźie, także kalkulacyą coroczną na Trybunale Skarbowym Vr. Rotmiſtrzowi tey Piechoty, *ſub amiſſione Officii*, czynić nakazane. Ktorey Piechoćie w Staroſtwie *Dudzkim*, (dach tylko maiąc) ſubſyſtencyą naznaczono. K. L. *An. 1717. fol. 2. Tit. Diſciplina militaris.*

KOREKTURA
TRYBUNAŁU KORONNEGO.

Przez deputowanych Komiſarzow przy dyrekcyi I. W. Iędrzeia ZAŁUSKIEGO Biſkupa Płockiego, y Iana TARŁA Woiew. Lubelſk. zpiſana, y przez Stany Koronne na Seymie 1726. ſtanowiona, y w Konſtytucyą wpiſana. Ponieważ *Palæſtris* ſrodze ieſt potrzebna, aby tym łatwiey była *ad manum*, tu ſię *de tenore per extenſum* kładźie.

TRYBUNAŁ
GŁOWNY KORONNY.

Konſtyt. 1578. STosuiąc ſię do Prawa wyraźnego y do Konſtytucyi *Anni* 1578. oraz poślednieyſzych, ktoremi Rzeczpoſpolita Korekturę Trybunału Koronnego warowała, a zważywſzy wſzelkie *Subſellii illius & aliorum minorum ſubſelliorum abuſus*, względem Sprawiedliwośći y Praw, *exinde* Honorow, Fortun, do tego Sądu *recurrentium* uſzczerbek, żeby *abhinc juxta ſuam Sphæram* y według dawnieyſzych Praw ta Iurysdykcya *utrzy*mywała ſię, a Pańſtwa *debitâ Iuſtitiæ adminiſtratione firmentur*, za powſzechną Stanow Rzeczypoſp. zgodą ſtanowiemy.

Konſtyt. 1616. f. 3. Obieranie Deputatow. Obieranie na ten Trybunał Sędźiow, alboli Deputatow z Woiewodztw y Ziem *juxta præſcriptum legum*, *in omni Puncto obſervandum*, zachowuiemy, ażeby Oſoby zgodne, uczćiwe, Prawa Koronne rozumieiące, Poſeſye w ſwoich Woiewodztwach, lub Ziemiach, przed rokiem niezmyślone maiące, *Proceſſibus*, *Condemnationibus & Convictionibus Iuris & facti non obnoxiæ*, w czaśie Prawem opiſanym, to ieſt: po lat czterech *incluſive* determinowanych, a nie prędzey, *etiam accedente conſenſu omnium*, Funkcyy takowych (ieżeli oneż *in anteceſſum* na ſobie mieli) na tenże Trybunał *juxta antiquas leges*, po Woiewodztwach y Ziemiach *practicatas*, obierane bywały. Co y na Duchownych z ſwych Kapituł Deputatow śćiągać ſię ma. Także y w Elekcyi Marſzałka toż ſamo *obſervari* powinno; oraz aby z iednego Domu y Imięnia, chyba aż po wyiśćiu lat czterech, obrany bydź mogł, poſtanawiamy. A *inquantum* by *contra præſcriptum Legis præſentis* obrani byli, y funkcyi pretendowali, aby do nich *non admittantur* waruiemy, *ſub nullitate* przećiwney temu Prawu Elekcyi. *In caſum* zaś *fatorum* Deputata Duchownego, inny na mieyſcu iego do tegoż Trybunału obierany bydź nie ma, *ſecus*, nie będźie *admiſſibilis*. Czego *ſeriam animadverſionem* Vrzędom Ziemſkim, Grodzkim w Woiewodztwach tych, przed ktoremi *Iuramenta* ćiż Deputaći Trybunalſcy odprawować zwykli, zlecamy. Więc luboby na pierwſzey Reaſumpcyi Trybunału Iuramentow nie expedyowali, za przybyćiem onychże do Trybunału Piotrkowſkiego, albo Lubelſkiego, też animadwerſyą tenże ſam Trybunał, aby *præſenti diſpoſitioni ſatisfiat*, mieć będźie. A ſtawiwſzy ſię na Pierwſzą do Piotrkowa Kadencyą, powinni będą ćiż Deputaći obrani, w terminie y mieyſcu przyśiędze Trybunalſkiey naznaczonym, przed Przyśięgą ſwoią, Inſtrumenta Elekcyi ſwoiey, lub *Lauda* z Grodow ſwoich autentyczne, (iako gdźie *uſus* nieśie) z Podpiſami y Pieczęćią Marſzałka y Aſeſorow z każdego Powiatu po iednemu, ktorych *lege præſenti adjungimus*, do Ziemſtwa z Grodem zaśiadaiącego oddać. A gdyby ktory Deputat poźniey przyiachał, (byle nie dla uniknienia obiekcyi) takiż dokument Elekcyi ſwoiey przed przyśięgą do Ziemſtwa podać ma y przyśięgę *apertâ Stubâ* wykonać. A *in caſum*, gdyby ziechał Obiicyent, a Deputata nie zaſtał, Proteſtacyą *contra Actum*, lub Kondemnatę, na tęż Oſobę w Ziemſtwie zoſtawić powinien, ktora też wagę mieć będźie, iakoby *per præſentem* zarzucona była. Ziemſtwo zaś wprzod ie *ad publicum clarâ voce* czytać ma, ażeby *ad hocce Sacrarium Iuſtitiæ illegitimè* nikt wchodźić nie ważył ſię, dopieroż pomienioni Sędźiowie *authentico & legitimo impedimento carentes*, Rotą Deputacką prawem opiſaną, przydawſzy te ſłowa

Deputaći Duchowni aż po lat 4. y Marſzałek z iednego Domu aż po 4. latach bydź może.

In caſum fatorum Deputata inny obrany bydź nie ma.

Przyśięgi Deputatow.

Obiekcya Deputatom.

wa przyśięgać będą: *Juxta præsentem Correcturam Tribunalis Regni judicabo, eamque in omnibus punctis observabo, & ab aliis pro posse observari curabo, nec in Electione Mareschalci â quopiam dependentiam habebo.* A takowe *Lauda* lub atestacye, *excipiens Juramenta* w Kśięgi Ziemskie Sieradzkie, *intra spatium* iednego tygodnia zawsze ingrosować każe. Do czego y Duchowni Deputaći *obligantur*, aby podobnym sposobem od Kapituł swoich do Ziemstwa *ad promulgandum & ingrossandum* oddawali atestacye. Addytament do przyśięgi Deputatom. Lauda y Przyśięgi Deputatow Actis in grossentur.

A ieżeliby Marszałek Seymikowy z Asesorami *irreale Laudum*, albo Atestacyą, dał temu Deputatowi, ktoryby nie był *legitimè electus*, tedy iako tenże Deputat *illegitimum*, tak Marszałek z Asesorami *irreale testimonium perhibentes*, *ad instantiam cujusvis Nobilis Possessionati* tegoż Woiewodztwa (gdyby im to prawnie przez Inkwizycyą w swoim Woiewodztwie naznaczoną dowiedźiono było) przez tenże Trybunał, każdy z nich, na ćwierć Roku śiedzeniem wieży w Grodźie swoiego Woiewodztwa zkarany bydź ma. Irrealis Testimonii pœna.

Inquantumby zaś *Objiciens & manifestans* w dowiedzeniu obiekcyi *succumberet*, *pœnâ talionis* karany, a pomienieni Sędźiowie, *taliter deductâ legitimitate* Elekcyy swoich, do Przyśięgi y mieysca swoiego w tym Trybunale przypuszczeni bydź maią. Succubitio Objicientis.

Ieżeliby ktoremu Deputatowi Kondemnatę ktożkolwiek, Protestacyą zaś *contra Actum Electionis in legitimo loco & tempore juxta Constitutionem Anni 1601. fol. 750.* przez Szlachćica Ośiadłego w tymże Woiewodztwie, będącego na tymże Seymiku, uczynioną, przed Iuramentem zarzucał; tedy *Objiciens ullo modo* przez Trybunał, lub Ziemstwa, lub *per subordinatas personas ab Objectione* aby *non arceatur*, *præsenti lege seriò cavemus*, *sub pœna sessionis Turris per duodecem septimanas & ducentarum marc. Parti, Iudicio verò per medium.* Ab Objectione nemo arceatur. 1601. fol. 750.

A ktoryby Deputat *à Iuramento & Functione* raz *remotus & abjudicatus* był, *amplius* do niey w tym Trybunale *admitti* nie powinien, y Deputatem nie będźie mogł bydź potym, aż po czterech lećiech. Kondemnatę zaś, gdyby kto za kwitowaną albo zkasowaną *in retrusionem* Deputata złośliwie zarzućił, sześćią Niedźiel wieży, *una cum vadio Capitaneali Parti, Iudicio vero per medium*, karany bydź ma. Abjudicatio Deputata.

Reasumuiąc także Konstytucyą *Anni* 1616. o Deputatach Trybunalskich Koronnych postanawiamy: iż ktoby nie był *præsens* na Elekcyi Deputackiey, żadnym sposobem obrany bydź nie ma na Trybunał Deputatem, a chocby był obranym, mieysca *in illo subsellio* mieć niepowinien, y ieżeliby się ważył takim nieprzyzwoitym *ad Functionem sese obtrudere* sposobem, powinien *subesse pœnæ Infamiæ & incapacitatis Honorum & Officiorum in perpetuum.* 1616. Absentes non eligantur.

Woiewodztwo *Wołyńskie*, lubo dotąd sześćiu Deputatow miewało, odtąd iednak trzech tylko miewać będźie, ktorzy *in singulis Districtibus*, w Łucku, w Włodźimierzu y w Krzemieńcu, po iednemu iednego dnia, w czaśie prawem opisanym, obierani bydź maią, a obrani *legitimè* przyśięgać będą rotą innym Deputatom zwyczayną. Po wykonaney przyśiędze *plenâ Activitate* wszyscy trzech *gaudere* maią, y do partycypacyi *Adjudicatorum æqualiter* należeć będą. Trzech tylko Deputatow z Wołyńskiego.

Marszałkowie y Deputaći Trybunału Lubelskiego y Radomskiego, także *Ministri Status & Belli utriusque Gentis*, na Elekcyą Marszałka do Piotrkowa y Radomia aby nie zieżdżali, *quovis titulo vel prætextu*, *serio inhibemus.* Marszałkowie Lubelscy y Deputaći absint przy Elekcyach Ministri iako y Hetmani.

Reasumuiąc *in toto Constitutionem Anni 1670. fol. 22.* deklaruiemy: Iż Deputat, tak Duchowny iako y Swietcki, iak prędko obranym będźie, *ab Electionis suæ Actu* aż *ad determinationem* czasu funkcyi swoiey, w Trybunałach, ani w Grodźie y Ziemstwie, z nikim sądźić się nie może *ex Actoratu suo*, tak w swoiey, iako Zony swoiey y Dźieći swoich sprawie, ani w takowych sprawach, w ktorychby do ewikcyi poćiągany bydź miał, albo do sukcesyi należał. Marszałkowie zaś y Deputaći, w ktore Sprawy przed Funkcyą wchodźili, tych Spraw aby podczas Funkcyi nie sądźili, *sub nullitate Decretorum inhibemus.* 1670. Deputaći podczas Funkcyi z nikim sądźić się nie mogą. Ani tych spraw, do ktorych należeli, sądźić niepowinni.

Waruiemy y to: ażeby Marszałkowie y Deputaći podczas Funkcyi swoiey żadnych Dobr, ani Dźiedźictwem, ani iakimkolwiek sposobem nie nabywali, ani kontraktowali *in Ordine* do nabyćia (oprocz Arendy dla wygody swoiey) *sub nullitate* takowych transakcyy, ktore *pro cassabilibus* mieć chcemy. Deputaći Dobr kupować nie mogą.

Zabiegaiąc *in futurum* wszystkim *abusibus*, ktore się dotąd *circa Electionem* Marszałkow Electio Marszałka per vota secreta.

kow praktykowały, oraz uwalniaiąc Elektorow od nienawiści, ktoraby zaciągali, przez iawne y głośne *suffragia* u Kandydatow y Kompetytorow o Laskę Trybunalską, *praescindendo* ichże *ambitum*, tudzież subiekcyy y dependencyy wszelkich, takowy sposob wynayduiemy, y za zgodą *omnium Ordinum* postanawiamy: Po wykonaney przez Deputatow *juxta Turnum* Kapituł, Woiewodztw y Ziem przysiędze, Ziemstwo Trybunalskie *Sieradzkie*, zpisany Regiestr iednąż ręką, z Imięniem y przezwiskiem wszystkich Deputatow tey Prowincyi, na ktorą Alternata Laski przypada, każdemu z Deputatow *utriusque Provinciae* do rąk odda, z ktorego Regiestru pod każdym Deputatem przestrzyżonego, Deputat każdy wyiąwszy na przestrzyżoney kartce Kandydata, ktorego tylko *ex instinctu* Ducha Swiętego będźie *aptum & idoneum* y cnotliwego baczył (*reliquum*, unikaiąc inwestygacyi, każdy swego Regiestru *eo instanti* zpaliwszy) cedułę Elekta swego włoży *in Archivum occultum*, ktore zamknięte bydź powinno przez Ziemstwo Sieradzkie *in hunc finem comparatum*. Iak się obeydą wszyscy Deputaći, y iuż karteczki *cum Nominibus* upodobanych Kandydatow *in Archivum* wrzucą, na ten czas oneż Prezydent z Dwiema Swietckiemi Deputatami oboiey Prowincyi Pierwszemi, *in mensam Iudicii apertè* wysypią, *& pluralitatem* kartek, na iednegoż Deputata, *omnibus praesentibus* zkonfrontuią, y ktory *superabit suffragiis*, ten Marszałkowskie mieysce zaśiędźie y Laskę odbierze, a *in casum paritatis Suffragiorum*, podobnym sposobem też *Suffragia* powtorzone bydź maią. Zaden zaś Deputat, *sub nexu Iuramenti*, na śiebie samego nie powinien dawać *Suffragium*.

Obieranie Vice-Marszałka tollitur.

Obieranie *Vice*-Marszałka iako nie iest *de lege*, *penitus in futurum abrogamus*, *salvo* szczegulnie *moderno ejus Praerogativae Possessore*, ale *in absentia* Marszałka pierwszy Deputat teyże Prowincyi Laskę zawsze trzymać ma.

Rekapitulacye Marszałkowskie abrogantur.

Deputaći ażeby tym pilniey Spraw słuchali, notowali y nie zpuszczali się na rekapitulacye Marszałkowskie, pomienione rekapitulacye Spraw całe znośiemy y ordynuiemy: ażeby Marszałkowie tylko *ex stallo* tego Woiewodztwa *Vota* swoie dawali, z ktorego Deputatami stanęli. A gdyby ktory Sędźia Marszałka rekwirował, tedy drugi y trzeći raz *libertatem* kreskowania się Trybunałom zostawuiemy. W Sentencyach zaś do Dekretu, gdy iaka kategorya albo okoliczność przez Sędźiow opuszczona będźie, tedy *ad insinuationem* tego, ktory Dekret pisze, albo ktoregokolwiek Deputata, takowa trudność *per pluralitatem* wszystkich Sędźiow *resolvi* ma.

Laska o ktorey godźinie na Ratuszu bydź ma. 1669.

Ad accelerandam Iustitiam mieć chcemy, ażeby o godźinie z rana śiodmey, po południu o drugiey, prawem opisaney 1669. Laska punktualnie bywała na Ratuszu, a gdy Komplet Deputatow na Ratusz się zeydźie, nie czekaiąc Marszałka, pierwszy *ex Turno* Deputat zaśiadszy, sądźić będźie powinien.

Regiestr Deputaći trzymać będą w Piotrkowie.

A ponieważ tą teraźnieyszą Ordynacyą Regiestra *Palatinatuum* ustanawiaią się; tedy *non obstante Alternatâ* Laski, Deputaći z Prowincyi Wielkopolskiey aby trzymali Regiestra w Piotrkowie, tak Woiewodzkie iako Taktowe, y inne ordynaryyne Czwartkowe y Srzodowe, ktore się *sub Tractu* owego Woiewodztwa sądźić będą, dotąd, poki się to Woiewodztwo, z ktorego iest ktory Deputatem, sądźi, mieć chcemy, *& in casum* żeby nie miało ktore Woiewodztwo Deputata, na ten czas naybliższego Woiewodztwa Deputat z dołu (iednak teyże Prowincyi) tenże Regiestr do ręku swoich weźmie.

Regiestra Militarium y insze kto trzymać ma. Regiestrow do Gospod brać nie ma.

Regiestra zaś *Militarium*, *paritatis votorum*, *Remissarum*, *Cassandarum*, y insze *ultra Palatinales* przypadaiące, tak w Piotrkowie iako y Lublinie, Deputat pierwszy z Prowincyy tych, gdźie się Trybunały sądźić będą, a z tego Woiewodztwa, ktore się tey Kadencyi *ex Turno suo* sądźić nie będźie, trzymać powinien. *In casu* zaś, żeby z tego Woiewodztwa Deputata nie było, tedy Deputat następuiącego Woiewodztwa *supplere* mieysca iego ma, y tych Regiestrow do Gospod brać nie maią, ale ie do Ziemstwa oddawać powinni, *sub amotione* od Regiestru.

Taż Dyspozycya y w Lublinie.

Toż się ma rozumieć o Trybunale Lubelskim, w ktorym choćiażby Marszałek był z Prowincyi Wielkopolskiey, Małopolscy Deputaći *juxta praemissam methodum*, Regiestr trzymać będą, a to dla tego, żeby swemu Woiewodztwu byli *in responsione in casu alicujus inconvenientiae*. A do Inkwizycyi Marszałek, *ex utraque Provincia*, *secundum Turnum* naznaczać będźie powinien Deputatow *in solis causis merè violatae securitatis*, *intra moenia Civitatis commissae*.

Do Inkwizycyi ex Turno Deputaći naznaczeni bydź maią.

Do Komportacyi y likwida-

Do Komportacyi *rerum mobilium* y likwidacyi *Summarum*, Deputaći *abhinc* nie maią

bydź

bydź naznaczeni, lecz same tylko Strony komportować sobie w Grodach, lub w Trybunałach, *juxta exigentiam causæ*, y Regiestra *ad decisionem Iudicii* wzaiemnie sobie podpisywać maią. Ktoryby zaś Deputat, *etiam* naznaczony *ex Stuba*, ważył się, przećiwko temu Prawu do komportacyi y likwidacyi implikować, takowy *pro causato damno*, *tanquam pro corruptione*, na przyszłym Trybunale *ad Instantiam Partis injuriatæ* sądzony bydź ma. A do likwidacyi *Iurium* & *Summarum* Trybunał Grody naznaczać będźie powinien, ktore Grody depaktować Stron *cum Iuribus suis* staiących, wyćiągaiąc od tyśiąca *salarium*, nie powinne.

cyi Sum Deputaći nie maią bydź naznaczeni.

Do likwidacyi Grody naznaczone bydź maią sine depactatione.

Sentencye w Sprawach, na ktore *pluralitas* zaydźie, od Marszałka y dwoch Deputatow podpisane, do Ziemstwa podawane bydź maią według Konstytucyi *Anni* 1578. *fol.* 326. Marszałek zaś wpisu przywołanego nie powinien *per Non sunt* zbiiać, y do kontynuacyi Regiestru dzwonić, ani teyże Sprawy w kontynuacyą puszczać, pod rygorem o praktykowaniu spraw niżey opisanym.

Sentencye do Dekretow od Deputatow podpisywane bydź maią. 1578. fol. 326.

Kontynuacye Spraw znoszą się.

Deputaći Duchowni, w każdych Swietckich sprawach, oprocz Taktow, *Arianismi*, y swoich Regiestrow *activè* wotować nie powinni, ani żadnych Praktyk czynić. A ktoryby się taki znalazł, od Prezydenta, *mediante sententia totius Stubæ*, *ad suum Loci Ordinarium pro sumendis pœnis* odesłany, y tam *juxta qualitatem delicti* osądzony bydź, & *à functione removeri* ma. A ieżeliby sam Prezydent *similium abusuum redargueretur* & *convinceretur*, ma bydź także *à Collegio Spirituali ad suum Loci Ordinarium delatus*, & *similibus pœnis*, *similiter mediante sententiâ totius Stubæ*, *subjacere* powinien. Ktory rygor y na Marszałka *extendi* ma, *remanente directione* przy pierwszym *ex Turno* & *Alternata* Deputaćie. Pod tęż animadwersyą y drudzy Swietcy Deputaći podpadać maią, & *convicti in præmissis*, *à Collegio* & *functione removeri* powinni.

Deputaći Duchowni w Taktach y swoich Regiestrach active wotować maią y w Regiestrze Arianismi.

Zabieżenie praktykom wszelkim.

Marszałek Praktyk czynić nie ma.

Zaden z Deputatow, ani nawet ći, ktorzy maią Vrzędy Podkomorzkie, Ziemskie, lub Grodzkie, w Osobach swoich na Kondescensye, Komisye, Exekucye y Lokacye, deputowani albo naznaczeni bydź, a dopieroż ieżdźić y expedyować onych nie maią, poki Funkcyi Deputackiey nie zkończą; *secùs in illo termino Pars non comparens* żadney Kontrawencyi nie podpadnie, y takowy *Actus expeditus*, *etiam consentientibus Partibus*, ważny bydź nie ma.

Deputaći na Kondescencye ieżdźić nie powinni.

A że częste *Prajudicia* Stronom, *in lite* będącym, Trybunały zwykły czynić, przez Ugodę skrzynki z Osobami, Procesami wielkiemi okrytemi, tak iż Stronie wielki y kosztowny proces *incassum* wychodźił. Przeto takowych Ugod Trybunału z iedną Stroną, z krzywdą drugiey, *in perpetuum* zakazuiemy, y *abusus* znośiemy *sub nullitate* takowych sublacyy.

Zagodzenie skrzynki prohibetur.

Tenże Trybunał Koronny Sądow żadnych po Gospodach, iako *legibus cautum est*, odprawować nie powinien, ani w kompromisyi żaden Deputat wchodźić nie ma, *stante Functione*, *sub nullitate Iudicati.*

Sądy po Gospodach.

Przyprowadzaiąc też do dobrego porządku Sądzenie Spraw w Trybunale Koronnym, y zabiegaiąc tym, ktore się praktykowały, inkonweniencyom, postanawiamy: aby żaden Deputat, iak się sprawa z Regiestru przywołana zacznie, nie wychodźił z Izby, aż po przeczytanym Stronom Dekrećie według Konstytucyi *A. 1616. fol. 3.* A ktory przy Kontrowersyach przytomnym nie będźie, Sentencyi w teyże Sprawie dawać nie powinien.

Od zaczętey sprawy Deputat wychodźić nie powinien.

Ktoryby zaś Deputat, Swietcki lub Duchowny, *in retrusionem* Sprawy, aby się z kadencyi swoiey nie sądźiła, Komplet zerwał, y z Izby wyszedł; taki *à Functione per illud Iudicium removeri* powinien, & *amplius non admitti.* Tenże rygor kary na Deputata Duchownego y Swietckiego śćiągać się ma, ktoryby po trzy razy rekwirowany, dla dopełnienia Kompletu na Ratusz przyiść nie chćiał, wyiąwszy prawdźiwą chorobę, ktora *ad eum casum Iuramento Corporali evinci* powinna, a po zprowadzonym Komplećie, taż sama zaczęta sprawa *ante omnes continuari* powinna.

Deputat Komplet zrywaiący.

Obligantur także *ex nexu Iuramenti* Deputaći Duchowni y Swietcy, aby *secreta Stubæ*, pod żadnym pretextem, *quocunque titulo* & *modo*, *nutu vel gestu*, *directè vel indirectè* rewelować nie ważyli się, *sub pœna Abjudicationis*,

Vtrzymanie sekretu.

Limity Trybunału, przed czasem Prawem opisanym, aby nie ważył się Laskę trzymaiący czynić, ani Sąd Ziemski oney zapisować, *sub pœna duorum Millium Marcarum* postanawiamy, o co następuiący Trybunał *ad cujusvis Instantiam* przypozwany, *pœnâ specificatâ* karany bydź ma. *Exceptis* iednak *veris casibus Hostilitatis* & *pestilentiæ.*

Limita Trybunału.

Na Vſtępy nemo admittatur. Deputáći Piotrkowſcy w Lublinie, tudźież Lubelſcy w Piotrkowie, podczas uſtępow przy ſądzeniu ſpraw w Izbie zoſtawáć nie powinni; toż y o wſzyſtkich Arbitrach *cujuscunque conditionis* rozumieć śię ma.

Luity do ſkrzynki należeć maią. A że trzymaiący Regieſtr Deputáći, *anteriori praxi* Luity ſobie przywłaſzczali, tedy *hunc abuſum tollendo*, też Luity *ad communem maſſam* do ſkrzynki obracamy, a temuż Deputatowi Regieſtr trzymaiącemu, za pracą drugą Laſę *ex communi caſſa* naznaczamy. A że śię y ten *abuſus* trafiał *in Cauſis Potioritatis*, że Luity *pro parte Iudicii per quemlibet, in comparitionem intrantem*, płáćić nakazywano, tedy to znoſząc waruiemy: aby tylko *originaliter Actor & Citatus* do płacenia ich *teneatur*.

Luity. Luita *ſimplex Parti*, *Iudicio verò per medium in Terminis ſolutionis vel extraditionis aut Condeſcenſionis*, a nie przy inſzych Dekretach, iako bywało, przyſądzana bydź ma.

Sąd Trybunału ultra vadium przyſądzać nie ma pro ſua parte. 1670. *Adhærendo* także *Conſtitutioni Anni 1670.* Sąd Trybunalſki nie więcey *in vim pœnarum*, nad *vadium ſimplex* przyſądzać ſobie y brać powinien, *Partibus* iednak *injuriatis*, *juxta cauſarum merita*, *pœnas ſeu vadia æquivalentia* przyſądzać może. A ieżeliby więkſze grzywny Trybunał miał przyſądźić *pro parte Iudicii*, do ſolucyi ich żaden obligowany nie będźie, a w Regieſtrze *Pœnalium* Kondemnata o te grzywny otrzymana waloru mieć nie ma, ani *Contraventionis pœnis tali Decreto* podpadać Strona nie powinna. Tudźież nie może *ante cognitionem negotii* zachodźić *ſublatio Proceſſus, ſub nullitate ejusmodi caſſationis*.

Sublatio proceſſus non cognito negotio. Publikacya dekretow. Dekreta wſzyſtkie czytane y publikowane bydź maią *inſtantaneè*, y oneż Ziemſtwa naydaley *intra triduum*, bez dalſzego zatrzymania, *requirentibus* wydawać będą powinne, *ſub rigore contra negligentes Officiales interpoſito*, *ex nunc ad Inſtantiam injuriati* przez Trybunał *extendendo*.

Goſpody Deputatow. Dla częſtych odmian Trybunalſkich Goſpod przydaie śię, że co porządny Deputat naprawi, naſtępca, albo ſam Goſpodarz, *vitio malevolentiæ* zepſuie, przez co Miaſta, w ktorych śię Trybunały odprawuią, w ruinę idą. Przetoż pomienione Miaſta chcąc w lepſzym porządku utrzymać, ordynuiemy: ażeby odtąd wſzyſtkie Kapituły, Woiewodztwa y Ziemie, zkąd tylko Deputáći według Prawa bydź maią, *nominatim* Goſpody ſwoie raz na zawſze wyznaczone miáły, y one ku wygodźie ſwoiey konſerwowały. Tę zaś Ordynacyą *pro lege perpetua* mieć chcemy, y ſtoſuiąc śię do

1598. fol. 704. Prawa *A. 1598. fol. 704.* nakazuiemy: ażeby Vrodzeni Staroſtowie Naſi, Piotrkowſki y Lubelſki, albo Vrzędy ich, po zkończonym Trybunale w Piotrkowie y

Staroſtowie goſpody wyznaczą. 1654. fol. 13. Lublinie, *intra ſpatium trium Menſium* w Roku naſtępuiącym 1727. (wyiąwſzy Kamienice, Domy y Dwory, tak w Mieśćie iako na Przedmieśćiu, przez Konſtytucyą *Anni 1654. Tit. Deklaracya fol. 13.* libertowane, ktore przy Prawie ich zachowane mieć chcemy) Kamienice w Mieśćie, a Domy wygodne na Przedmieśćiu bez ochrony kogożkolwiek, według potrzeby wybrawſzy, zwyczaynych Prezydenckiey y Marſzałkowſkiey Goſpod nie odmieniaiąc, *juxta ordinem* Kapituł, Woiewodztw y Ziem, na każdego Deputata, tak Duchownego iako y Swietckiego, iednę Goſpodę w Mieśćie bez przebiiania Kamienic, na drugim tylko Piętrze, drugą na Przedmieśćiu dla ludźi y koni iego, a nie więcey; także dla Sędźiow Ziemſkich y Kancelaryi, iako y dla Ziemſtwa Gienerału Kiiowſkiego z Kancelaryą iednę Goſpodę w Mieśćie, a dla ludźi Prezydenta y Marſzałka po dwie Goſpody w Mieśćie, a po dwie na Przedmieśćiu, raz na zawſze wyznaczyli. Regieſtr z napiſaniem nazwiſka Goſpod y mieyſc, ktora dla pierwſzego y drugiego ktorey Kapituły, Woiewodztwa, lub Ziemie Deputata, wyznaczona będźie, porządnie zpiſali, nikogo z pomienionych Kapituł, Woiewodztw y Ziem, nie opuśćiwſzy, y on dla Informacyi Sędźiow do Grodow ſwoich podali. Czego gdyby nie wykonali, *pœnis tanquam convulſores*

Inwentarz Kamienic. *Legum ſubeſſe* maią. Po zakończeniu zaś Trybunału, Goſpodarz Kamienice albo Domu, od Deputata Gośćia ſwego pod Inwentarzem ſtancyą odebrać ma, y ieżeliby iaka ſzkoda lub ruina przez tegoż Deputata albo ludźi iego pokazała śię, Deputat onę nadgrodźić będźie powinien, *& è converſo*, gdyby Goſpodarz konſerwacyi zaniedbał, a Naſtępcy Deputatowi *in eo ſtatu* ſtancyi nie oddał, iako ią od Anteceſſora Deputata odebrał, w Sądźie Mieyſkim *peremptoriè* ſprawić śię powinien.

Cudze goſpody. A Marſzałek iako y Deputáći, żadnym pretextem, do wakuiących Goſpod tych Woiewodztw, lub Ziem, na ktorych Seymiki porwały śię, intereſować śię nie

po-

powinni, *ſub pœnis mille Marcarum Parti, Iudicio verò per medium, ſuper Invaſores* cudzey Goſpody *irremiſſibiliter decernendis, & ex Regeſtro Pœnalium vindicandis*, ale Goſpodarze Kamienic y Domow, według ſwego zdania, *uſum* onych *per omnia liberum* mieć maią.

To też *pro Iuſtitia* ſtanowiemy, aby Deputaći Mieſzczanom, Kupcom y Rzemieślnikom, Piotrkowſkim y Lubelſkim, zadłużeni, po zkończoney Funkcyi nie wyieżdżali, *donec perſolverint cuique ſuum*, a to *ſub pœna bannitionis perpetuæ* z Regieſtru *Pœnalium* na drugim Trybunale *publicandą, & ulteriori proceſſu ex eodem Regeſtro continuando*. Deputaći Dłużnicy.

Wielkie *abuſus in anteceſſum* też Miaſta y Iurysdykcye onychże, Woiewodzkie, Ziemſkie, Grodzkie y Mieyſkie odnośiły, że Trybunały Koronne w tych Miaſtach, w Taxy y uſtawy *Mercimoniorum & utenſilium*, tudźież *liquorum*, przećiw wyraźnemu Prawu wdawały śię, a przez Inſtygatorow y Zołnierzy *in obſequio* Trybunałow zoſtaiących, złotem do zmieniania monety Mieſzczanow y Zydow narzucały, y one *cum gravamine & præjudicio* uzurpowały, *& diverſis modis ad perſolvendas ſibi pœnas vel honoraria* przymuſzały; a tak *hunc abuſum* znoſząc y reaſſumuiąc dawnieyſze Prawa, aby śię Trybunał y od niego *dependentes abhinc* w żadne taxy, narzucania złota, y uſtawy nie wdawali, waruiemy, *ſub reſtitutione in triplo & ſub pœnis perſonalibus & Crumenalibus, ſuper contravenientes extendendis*. Trybunał od wdawania śię w taxy arcetur.

Zeby iako naylepſzy porządek & *æquitas* w Sądzeniu Spraw zachowana była, y *farrago* Regieſtrow nie przeſzkadzała, a każdy do tego Sądu Trybunalſkiego przychodzący, pewność Kadencyi Sprawy wiedźiał; więc Regieſtra Spraw *in anteceſſum* praktykowane, tak Srzodowych iako y Czwartkowych dawnych wſzyſtkich, *generaliter* do Regieſtru Woiewodztw ordynuiemy, y ktorekolwiek do tego czaſu w tychże Regieſtrach nie rozſądzone zoſtaią, aby przez Ziemſtwa do Regieſtrow Woiewodztw *de novo* wpiſane y wprowadzone były, tymże Ziemſtwom zlecamy, y tak też Sprawy dawne, iako y świeże, *juxta ſuas Cadentias & tempus præſenti lege præſcriptum*, ſądzone bydź maią. Tak iednak, aby tylko ieden Regieſtr *Simplicium ſalvo Areſto*, drugi *ſine Beneficio Areſti, ex Terminis conſervatis*, a nie więcey, naznaczony był. Dla czego wſzelkie Regieſtra *Cauſarum ex Rejectionibus, Conſervationibus, Continuationibus, Declarationibus Iudicii ſeu Mandato*, także *& Iudicum Deputatorum*, oraz *cauſas ejusmodi*, zgoła *quovis prætextu & titulo, abuſivè in anteceſſum vocitata & adinventa*, znośiemy, y aby takowych Regieſtrow y konſerwacyy formować, Trybunał y Ziemſtwo nie ważyli śię, *ſerio* przykazuiemy. Farrago regieſtrow znośi śię.

Regieſtra Taktowe, ktore to *Cauſis Iuris & ſucceſſionum, ſive Fundi, ſive facti, violentiarum extra Iuriſdictionem* Trybunałow *patratarum*, przećiwko Prawu zagęſzczone były, y w nich śię prawie *omnis generis* mieśćiły y ſądźiły ſprawy, przez co *Expectationi* Stron, *Iuſtitiam præſtolantium*, wielka krzywda dźiała śię; też Regieſtra wyżey mianowane *abrogando*, deklaruiemy Regieſtr Taktowy ieden *ſub titulo tali:* Regieſtr *cauſarum violatæ ſecuritatis*, w ktorym mieśćić śię maią Sprawy *merè violatæ ſecuritatis, recentis Criminis aut gravis exceſſus (ex termino Tacto verbali ex Mandato Iudicii) intra mœnia Civitatis & Suburbiorum commiſſi, ex citationibus adeuntium & redeuntium, ex Iudiciis Tribunalitiis*, także *Incarceratorum & actualiter in carceribus exiſtentium*, oraz y Oſob ſamych tylko Deputackich. Te wſzyſtkie wzwyż mianowane *genera Cauſarum complectendo*, o godźinie ſzoſtey po południu (*non involvendo quovis prætextu & titulo, Cauſas Iuris, & non obſtante quâvis Decretorum Tribunalitiorum conſervatione, tum Partium ſcriptionibus, ſeu Limitationibus, ſub nullitate Decretorum & Condemnationum, ac ſeorſivis pœnis* piąćiuſet Grzywien *ſuper Parte*, ktoraby ſprawę ſwoię wpiſawſzy onę proſekwowała, *Parti, Iudicio verò per medium decernenda*) mieśćić y ſądźić śię maią. Regieſtra Taktowe. O Szoſtey Takty.

Regieſtr *cauſarum Arianiſmi* (w ktorym Sprawy *Apoſtaſiæ, Iudaiſmi, Atheiſmi, Hæreſis, Blaſphemiæ, notoriæquè Divini Nominis Læſionis* mieśćić śię maią) iako chce mieć Konſtytucya *Anni 1662. & 1685. qualibet die de mane*, inne Sprawy *præcedere* ma, *ſalvis pœnis contra Evocatores ſancitis, in Conſtitutione Anni 1678. expreſſis*, do ktorego Regieſtru iako y innych Taktowych, żadne Konſerwacye, Reiekty, Skrypcye, deklaracye, Kontynuacye, ſtawać nie powinne, ale z ktorego Regieſtru według Prawa zaczęta Sprawa w tymże Regieſtrze kończyć śię ma. W tenże Regieſtr *Arianiſmi* Regieſtr Arianiſmi. 1662. & 1685. fol. 20. 1678.

Z ktorego Regiestru zaczęta sprawa, z tego Regiestru sądźić śię ma. Regiestra Małopolskie w Lublinie y Ordynacyi Zamoyskiey 1670. Regiestr Ordynacyi Zamoyskiey.

nisini causæ prætextuosæ Iuris, Decimarum, Censuum, & aliæ quævis Civiles, Fundi, wpisowane y sądzone bydź nie maią, *sub nullitate Decretorum & Condemnationem cum Pœnis Arbitrariis super Parte inscribente decernendis.*

Regiestra Ordynaryyne Prowincyi Małopolskiey, tak *Palatinalia* iako też *Militarium*, tudźież *Remissarum & Officii Cassandarum*, podług Ordynacyi Konstytucyi 1670. Trybunału Koronnego Lubelskiego, iako są w teyże Konstytucyi *suo Ordine* położone, tak Duchowne iako y Swietckie, *in eodem tenore & observantia Legis* mieć chcemy. A Regiestr Ordynacyi Zamoyskiey w iednę Srzodę w każdy Mieśiąc sądzony bydź ma, w Sprawach szczegulnie tylko do Dobr tey Ordynacyi należących, *aliis penitus exclusis.*

W Regiestra Palatinatuum nie należące sprawy mieśćić śię nie powinne.

W Regiestra Ordynaryyne Woiewodztw, Sprawy *cujusvis generis ex Appellationibus, Remissionibus, Terminis Conservatis, Cassandarum Officii, Homicidiorum, Deductionum Nobilitatis, Expulsionum, Incarceratorum, Raptûs, & quovis nomine nuncupatæ*, mieśćić śię powinne, tam zaś wpisane rozsądzone bydź maią; a to *ad exclusionem farraginis* zagęszczonych Regiestrow. Dogadzaiąc iednak Sprawiedliwośći, ażeby *in Causis rei Iudicatæ & Decretis Tribunalitiis evictæ, tum ex Remissionibus ab Executione* przychodzącym, prędsza satysfakcya do skutku przywiedźiona bydź mogła, takowym Sprawom Regiestr *ex Terminis Conservatis & Remissionibus*, dźień Srzodowy y Czwartkowy w każdy tydźień naznaczamy.

Czas Woiewodztwom Sądzenia śię naznaczony. Poznańskie y Kaliskie.

Porownywaiąc oraz Prowincyą Wielkopolską *ad normam* Trybunału Lubelskiego, na Instancyą teyże Prowincyi Posłow, takową Regiestrow Woiewodztw y Ziem Prowincyi Wielkopolskiey czyniemi y stanowiemi Ordynacyą:

A naprzod Woiewodztwa Poznańskiego y Kaliskiego Sprawom *in genere* wszystkim, tak Duchownym iako y Swietckim, zaraz *ab Inchoatione* Trybunału Piotrkowskiego *post Festum Sancti Francisci ad diem 15. Novembris inclusivè* czas do Sądzenia, *cum distinctione* Regiestrow iednego dnia, *sine beneficio Aresti & Conservatarum ex Remissionibus*, a drugiego *ex Aresto alternatim*, prosty zaś do szostey po Południu naznaczamy. W ktorym czaśie Sprawy Duchowne *Compositi Iudicii & mixti fori*, przed tegoż Regiestru Woiewodzkiego expiracyą przez sześć dni zupełne, *observatâ alternatâ*, sądzone y expedyowane będą. A *inquantum* by tak Duchowne iako y Swietckie Sprawy *hoc temporis interstitio* zupełnie odsądźić śię nie miały, do drugiego Roku Woiewodztwa swego z swoiey Kadencyi odwołane bydź maią; podobnym sposobem y inne Woiewodztwa, porządkiem po sobie idące, sądźić śię powinne.

Sieradzkie y Ziemia Wieluńska.

Woiewodztwo Sieradzkie y Ziemia Wieluńska, *à die 16. Novembris ad Vigiliam Sancti Thomæ Apostoli* (do ktorego czasu Sądzenie Trybunału Piotrkowskiego *lege præsenti* proroguiemi) sądźić śię ma, *includendo* Sprawom Duchownym czas, *modo quo supra* naznaczony.

Reasumpcya Trybunału po Nowym Roku.

Postanawiamy także, iż corocznie Trybunał *in Crastino circumcisionis Christi Domini*, to iest: *die secunda Ianuarii (nisi dies Dominica impedierit)* reasumowany bydź ma, w ktorym to czaśie, *Causæ Militarium* o szkody, wiolencye, *& de non servata disciplina Militari, non autem aliæ prætextuosæ, ad diem 18. ejusdem Mensis inclusivè*, a sprawy *paritatis votorum, Suspensionum, Senatorum, Nuntiorum, Commissariorum, Remissarum ex quo Iudex*, ktore w ieden Regiestr wpisane bydź powinne, *à die 19. Ianuarii ad ultimam ejusdem, inclusis* także *causis Spiritualibus* (ktorym tak w Regiestrze *Militarium*, iako y *Paritatis Votorum*, trzy dni na ostatku przy dokończeniu Regiestru naznaczamy) sądzone będą, *Inquantum* by iednak Sprawy *Paritatis Votorum, Suspensionum, Senatorum, Nuntiorum, Remissarum ex quo Iudex*, w tymże czaśie rozsądźić śię nie mogły, tedy *ad Regestra Palatinatuum suorum* wpisane, y tamże rozsądzone bydź powinne.

Łęczyckie Woiewodztwo.

Woiewodztwu Łęczyckiemu *à die 1ma Februarii ad ultimam Mensis ejusdem*, do sądzenia tegoż Woiewodztwa, *cum inclusione* Spraw Duchownych, iako wyżey mianowanym Woiewodztwom, naznacza śię.

Brześćkie y Inowrocławskie. Ad Dominicam Palmarum protractio Trybunału.

Woiewodztwom, Brześćkiemu, Kuiawskiemu y Inowrocławskiemu *à die 1ma Martii* do zkończenia Trybunału, ktory *ad Dominicam Palmarum* sądźić śię ma, czas do rozsądzenia Spraw determinuiemy, w ktorym czaśie y Sprawy Duchowne *eadem methodo* mieśćić śię maią. W drugiey zaś Kadencyi następuiącego drugiego Trybunału, od onegoż Reasumpcyi, Sprawy Ziemie Dobrzyńskiey y Woiewodztwa Płockiego,

Kadencya druga.

go, *ad ultimam Octobris inclusive*, y Duchowne Sprawy *modo supra præmisso* expedyowane bydź maią.

Ziemia Dobrzyńska y Woiewodztwo Płockie, Mazowieckie. 1589. fol. 519.

Woiewodztwa Mazowieckiego *à die 1ma Novembris ad Vigiliam Sancti Thomæ Apostoli, promiscue* wszystkich Ziem sprawom do rozsądzenia czas naznacza się, w ktorym Duchowne Sprawy *juxta præscriptum tempus* w sześciu dniach sądzone bydź powinne, *non obstante Constitutione Anni 1589. fol. 519.* w następuiącym zaś Roku *à die 2da Ianuarii* (*nisi dies Dominica impedierit*) *causæ Militarium ad diem 18. ejusdem. A die verò 19. ad ultimam ejusdem Mensis, Paritatis Votorum, Suspensionum, Senatorum, Nuntiorum, Commissariorum, Remissarum ex quo Iudex, ad ultimam ejusdem, inclusis Causis Spiritualibus, modo* w pierwszey Kadencyi *descripto* sądzone bydź maią.

Rawskie.

Woiewodztwo Rawskie *à die 1ma Februarii ad ultimam ejusdem*, tak na Swietckie iako y Duchowne Sprawy, do rozsądzenia czas mieć będzie.

Woiewodztwa Pruskie.

Woiewodztwom Pruskim *à die 1ma Martii generaliter* aż do konkluzyi Trybunału, to iest: *ad Dominicam Palmarum*, Duchownym y Swietckim także do rozsądzenia, *juxta Correcturam Juris Prussiæ, ex dispositione legis præsentis* naznacza się, *servato Ordine*, aby Duchowne Sprawy w każdym Woiewodztwie, tak iako w Poznańskim y Kaliskim, przez sześć dni sądziły się, *cum hac omnimoda cautione:* aby inszych Woiewodztw Sprawy w cudze *non involvantur* Woiewodztwa, ale każdy z swoiey Kadencyi *proprii Palatinatûs* wpisował się y Sprawy rozsądzone były bez wszelkiey inwolucyi Spraw innych, ani do nich żadnych Remis, Konserwat, Reiekt, Trybunał czynić nie powinien, *sub pœnis de Evocatione sancitis, super Parte contravenientе vindicandis.* Y luboby Sprawy w Woiewodztwach swoich, *intra tempus sibi præfixum* odsądzić się nie mogły, tedy drugiey Kadencyi w następuiącym Trybunale czekać maią.

Porządek Regiestrow w Trybunale Lubelskim. 1670.

Tenże porządek y obserwancya Prawa, w Trybunale Lubelskim pod tymże rygorem, *servata Ordinatione Constitutionis 1670. quo ad Regestra Palatinalia & alia ibidem expressa*, zachowany bydź ma. Tamże Regiestra Taktowe *abusive* zagęszczone iako w Prowincyi Wielkopolskiey, *similiter* znosiemy, ieden tylko Regiestr Taktowy *merè violatæ securitatis*, iako wyżey opisano iest, zostawiwszy, ktory nie do Instygatora, ale do Ziemstwa, iako y wszelkie insze, należeć będzie powinien.

Pœna super Partem prætextuose causam inscribentem. Regiestra Woiewodzkie do Ziemstwa należeć maią. Wokanda na Tablicy.

A ieżeliby w pomienione Regiestra, ktożkolwiek *prætextuosas causas* wpisać ważył się, nie tylko Strona ale y Patron iey, *pœnis arbitrariis* karani bydź maią. Wszystkie Regiestra, tak Ordynaryyne Woiewodztw iako y Taktowe, nie do Instygatorow, ale do Ziemstwa Oboiey Prowincyi należeć, y za ich dyspozycyą wpisowane Sprawy y do wokandy podawane, *abhinc* bydź maią; A też Wokandy, aby na Tablicę przy drzwiach *Stubæ Iudicialis* w sieni zawieszoną, każdego Regiestru na każdy dzień przypadaiącego (ile na cały tydzień *proportionaliter* wystarczyć mogą) z Ziemstwa wydawane bywały, *propter notitiam omnium Patientium & Patronorum*, ordynuiemy; okrom tego Agienci do wpisania sobie wokand z Regiestrow *liberum accessum* zawsze mieć maią.

Porządek wpisow.

Zabiegaiąc oraz wszelkim fałszom Regiestrowym, przykazuiemy, ażeby Regienci Kancelaryi, *principaliter & immediate* dependuiący od Pisarza Ziemskiego, Sprawy pod liczbą wpisowali, y karty w Regiestrach oprawnych wszystkie numerowane mieli, wpisuiącym się wszystkim aby ciż Regienci wpisy ich *sub Numero, ut sonant*, z wyrażeniem wierzchnego y spodniego wpisu, na kartkach z podpisem swoim *pro securitate* wpisow, *in vim* rewersow dawali. A tego, ktory pierwey wpisu *requiret*, sami własną ręką wpisać będą powinni zaraz, bez respektu na kogożkolwiek, a przy konkluzyi Trybunału, że się według tego Prawa sprawili, y więcey nie brali nad Instruktarz *etiam ultrò offerente Parte*, przysięgą. Za dowiedzionym zaś pierwszym w Regiestrach fałszem, ciż Regienci *termino Tacto ad cujusvis Instantiam citati, Trimestri sessione Turrica ac triplicato vadio Parti Actoreæ, Iudicio verò per medium, & Abjudicatione Officii* karani bydź maią.

Przysięga Regientow.

Depaktacye prohibentur.

Ziemstwa, Regienci, od Extraktow, Pieczęci y Suscept, Aktykacyy, Instygatorowie zaś do skrzynki Adjudykat y grzywien w Sądach *Majoris Subsellii*, więcey nad Instruktarz, tak od większey, iako y mnieyszey *Civilis & plebeiæ Conditionis* ludzi brać nie powinni. A gdyby tak wytrzymowali kogożkolwiek, żeby onym lub *substi-*

tutis Personis więcey dać muśiał, a potymby *per Terminum tactum* Strona ukrzywdzona upominała śię o naddatek, y Juramentem ewinkowała, tym samym *in triplo restitutio* Stronie *à delinquente*, *& ab Officio ejus privatio, subsequi per Decretum* powinna *una cum pœnis personalibus*.

Co śię zaś tycze Adiudykat, grzywien, Ziemstwa, Kancelaryi, Regientow, Patronow, Instygatorow, te wszystkie tymże Prawem y Porządkiem, iako iest w Prowincyi Wielkopolskiey opisany, y w Lublinie sprawowane y utrzymywane mieć chcemy, ieden tylko Regiestr *Pœnalium* przy Instygatorze Trybunalskim zostawuiąc.

Regiestr pœnalium przy Instygatorze.

Zaden Regiestr, ani nawet Takty, zaczętey sprawy przerywać nie powinne, ktora dotąd sądźić śię ma, choćby dwa dni lub dłużey trwała, poki śię nie rozsądźi zupełnie według konstytucyi 1616. *fol. 3.*

Przerywanie Sprawy. 1616. fol. 3.

Regiestra, *cursu* tamże *circumscripto*, przywołane bydź powinne, w czym iednego Deputata *oppositionem, per omnia observandam* mieć chcemy.

Circa Regestra unius oppositio.

Zadne sprawy, oprocz samych win Sądowych, y komu wyżey iest pozwolono, w Regiestr *Pœnalium* mieśćić śię nie maią, *sub nullitate Decretorum*, *Condemnationum*, *Cassationum*, *& seorsivis pœnis Crumenalibus*, *per Judicium irrogandis super inscribente Parte.*

Sprawy ex Regiestro Pœnalium.

Z Regiestru *Pœnalium* aby żadne Kasaty nie stawały, oprocz z procesu zakwitowanego *ex consensu Partium*, *serio cavemus.*

Regiestru pœnalium Kasaty.

Zabiegaiąc szkodom y Expensom wszelkiey kondycyi osob y Stanow do Trybunału uciekaiących się, *providemus*: aby *in posterum* Ziemstwa Trybunalskie, tudźież Kancelarye y wszelacy Skrybenći, nie więcey od wszystkiey Expedycyi nad ieden Złoty od Arkusza z Induktą y Aktykacyą, na ktorym *in qualibet facie* wierszow dwadźieśćia, *strictiori charactere* wpisane, mieśćić śię maią, pretendować y brać nie ważyli śię, *inhibemus*, a to *sub seria* Trybunału *animadversione & pœnis arbitrariis Personalibus*, *ac refusione damni Parti injuriatæ*, *super depactante vindicandis & decernendis.*

Arkusza taxa.

Ziemstwa Oboiey Prowincyi, aby *seriam attendentiam observandæ totius præsentis* Rzeczypospolitey *dispositionis* mieli, *honore & conscientiâ* tychże obliguiemy, y onęż same aby *observent & adimpleant*, mieć chcemy. Więc kiedy wszelką czyniemy animadwersyą, aby *minus necessariis expensis* do Sprawiedliwośći *recurrentes non graventur*, deklaruiemy y mieć chcemy: aby tylko dwuch Instygatorow Skrzynkowych, dwuch *Securitatis* a nie więcey, *Judicio Tribunalitio ad prospiciendam securitatem* naznaczonych y przyśięgłych było, *sub pœna Proscriptionis & Infamiæ supernumerariorum & transgredientium sua Officia.*

Ziemstwa observent præsentem dispositionem.

Instygatorow tylko 2 skrzynkowych, 2. Securitatis.

Irrepserunt na Urzędy Ziemskie, iako to Podkomorzskie, Sędzkie, Podsędkowskie, Pisarzkie, ktore *per Electionem* stawaią, przed sądem Trybunałow koronnych, iako y przed Wielmożnymi Pieczętarzami Juramenta; więc że śię to dźiało *contra expressam legem*, bo ći Urzędnicy w swoich Woiewodztwach *coram Dignitariis*, *Officialibus & Nobilitate* właśnych Woiewodztw y Ziem przyśięgać powinni; a Grodzcy na Jurydyce przed Starostą, Burgrabiowie zaś *coram Actis proprii Districtûs Castrensibus seu Terrestribus*; aby tedy *in futurum* do podbnych Juramentow *coram Judicio Tribunalitio* przypuszczeni nie byli, *serio lege præsenti inhibemus*, *sub amissione Officii.*

Przyśięgi przed Trybunałem Urzędnikow tolluntur.

Officiales, *tam Graniciales & Terrestres*, *quàm Castrenses (etiam Burgrabiales includendo) juxta præscriptum antiquæ legis* powinni bydź *Nobiles*, *& benè possessionati in suis Territoriis*, *& non notati*; ktore to *Officia* tak w Sądach, iako y na kondescensyach, niepowynne depaktować Stron nad Prawo y słuszność, *sub seria animadversione Judicii Tribunalitii, et pœnis arbitrariis ad cujusvis instantiam, super gravaminoso Judicio seu Officio decernendis.*

Officia Ziemskie depaktować Stron nie powinne.

A ponieważ Exekucya Dekretow Trybunalskich częśćią *retardatur*, częśćią do skutku przyiśćć nie może: kiedy *in uno subjecto duo Officia iuridiea hærent*, to iest: gdyby iedna Osoba dwuch Grodow, albo Ziemstwa y Grodu, luboby przy Ziemskim albo Grodzkim graniczny Urząd trzymała, choć to w rożnych Woiewodztwach, a Trybunał ustrzedz się nie może, żeby iedney Stronie iedno *Officium*, drugiey Sronie drugie nie naznaczył, te zaś *in uno Subjecto* znaydowałyby śię; zaczym stosuiąc śię do Konstytucyi *Anni* 1562. o Starostach Grodowych, takowych inkonweniencyy pod rygorem, w teyże Konstytucyi wyrażonym, zakazuiemy, y pomienione *Officia*

Incompetentia plurimorum Officiorum.

1562.

incom-

incompatibilia in uno ſubjecto abbinc abrogamus, excepto Piſarzow Ziemſkich Mazowieckich, ktorzy ſą razem y Grodzkiemi.

Kondemnata z cudzego wpiſu.

Waruiemy oraz, żeby nikt z cudzych wpiſow kondemnat otrzymywać nie ważył śię, *ſub nullitate* onychże, ale każdy ma ſwego wpiſu y Regieſtru czekać.

Kondemnat Caſatio.

Actor Caſſandæ unius vel plurimum condemnationum, powinien *Jure vincenti in bonis propriis per Miniſterialem Regni* pozew położyć, y Relacyą *coram Actis proprii Diſtrictûs* zeznać, y onę *perſonaliter*, albo *per Plenipotentem ſpecialem*, w Grodźie czterema Niedźielami przed przywołaniem z Regieſtru Sprawy aprobować, *ſub nullitate obtentæ Caſſationis*. Toż śię ma rozumieć o wſzelkich innych relacyach według Konſtytucyi 1670. *fol. 22. Tit.* o Relacyach. 1670. fol. 22.

Wiele Kondemnat z iednego wpiſu.

Waruiemy także: aby z iednego wpiſu iako wiele kondemnat otrzymywać, tak otrzymanych, ile *in Actoratibus & Reatibus diſtinctis*, kaſować nie godźiło śię, *ſub Rigore eodem & nullitate* takowych kondemnat y kaſat, *& ſeorſivâ pœnâ pecuniariâ per Judicium irrogandâ*.

Kwity z Kondemnat.

Kwity z kondemnat *officioſè* przez Strony zeznane, *in ſuo robore & valore* ważne bydź maią, *ſine quibusvis pœnis in reconciliationem Legis* przez Trybunał *irrogandis*.

Kondemnaty a loco ſtandi arcere powinne.

Chcąc mieć Prawa Oyczyſte *in rigoroſa obſervantia* zachowane, waruiemy, reaſumuiąc Konſtytucyą *Anni 1589.* ażeby kondemnatami *in ſubſellio legitimo* otrzymanemi, *quisquis ille ſit*, nie tylko w Sądach wſzelkich *à loco ſtandi arceatur*, ale y na Seymikach, Seymach, *voce activâ careat*. 1589.

Na Woźnych Rygory y ichże Securitas.

Na Woźnych, ktorzy częſtokroć nie położywſzy Pozwu, relacye zeznaią, gdy dowiedźiono im będźie, *Pœna Cauteriſationis extendi* powinna, ktorym iednak przy kładźieniu Pozwu *ſecuritatem omnem cavemus*, a ktoby one *violare* ważył śię, *pœnis Legibus deſcriptis perſonalibus & arbitrariis* karany bydź ma. 1576. fol. 302.

Aktow Trybunalskich y innych porządek y Conſervatio.

Akta Trybunalſkie przez Ziemſtwa ſwoie, Ziemie zaś po Woiewodztwach ſądzące śię *per idem Judicium*, Grodzkie przez Staroſtow mieyſc ſwoich, konſerwowane, aktykowane y introligowane, porządnie także w protokuły y regieſtra przy księgach chowane bydź maią. A Komornicy y Regienći tego przeſtrzegać będą, aby nigdźie mieyſc nie zoſtawiali prożnych, y wſzyſtkie Akta aby indukowane były, *ſub Pœnis contra negligentes Officiales ſancitis, in foro competenti vindicandis*.

Falſificationes Actorum.

Zagęśćiły śię po rożnych mieyſcach *Actorum publicorum fabricationes*, przez co *publica vacillat fides*, a tak fortuny y honory Szlacheckie *in ſummum* przychodzą *diſcrimen;* więc zabiegaiąc *in futurum* podobnym Exceſom, reaſumuiąc dawnieyſze Prawa, *ſeriò* zlecamy Trybunałom Koronnym, aby *poſt objectum & manifeſtè deductum Crimen Fabricationis ſeu falſificationis, circa Acta aſſidens*, czy to Piſarz, czy Regient, czy Suſceptant, takową Fabrykacyą albo Falſyfikacyą przyimuiący, *pœnâ Capitis* był karany. A Strona, *in cuius favorem interceſſit Fabricatio*, aby w ſprawie tey upadała, *& pœnis arbitrariis* Trybunału karana była. A komuby to było *in anteceſſum* zadano, a on śię z tego nie wywiodł, tedy powinien *extra capacitatem omnium functionum* zoſtawać poty, poki śię *ſufficienter* nie wywiedźie. Na zadaiącego zaś a dowieść nie mogącego *Pœna Talionis irrogari* powinna.

Wieże po Grodach.

Wielka śię nieſprawiedliwość y w tym pokazuie, że *in cauſis Homicidiorum*, lubo Trybunał *pro pœna publica ſeſſionem Turris* naznaczy, nie tylko że mieyſce śiedzenia *pro libitu ſuo & affectione* Strony odmienia, ale też wieże po Grodach *juxta præſcriptum legis ad Pœnam facinoroſorum* nie ſą *in hoc ſtatu*, iak bydź powinne, iż ſą zpuſtoſzałe, a drugie na folgę Mężoboycom reparować pozwalaią. Więc *Lege præſenti ſeriò injungimus*, aby Staroſtowie Sądowi w Grodach ſwoich wieże reparowali, y według Prawa *fundum* od okna, ktorym wpuſzczaią do wieży, na dwanaśćie łokći wgłąb opatrzyli. Także *ſecuritati Actorum*, Kancelaryą porządną *provideant*, y Izby do ſądzenia, aby lub nowe pobudowali, lub ſtare reparowali, a to *ſub pœnis de negligentibus Officialibus, per partem inſtigantem ſeu ad cujusvis Inſtantiam vindicandis*. A oſądzeni *in proprio Caſtro vel Palatinatu, ubi Crimen comiſſum*, Wieże wyśiadać maią, według Konſtytucyi 1588. 1588.

Kancellarye porządne.

Relaxacye Wieży.

Zageſzczone *contra poſitivam Legem* od śiedzenia wieży, *tam in Criminalibus, quam & Facti cauſis*, relaxacye, wielce Sprawiedliwośći y Prawom *præjudicioſæ*, aby od Trybunałow *in eluſionem Legis & Favorem Partium* dawane nie były, *ſerio præcavemus*. A luboby ktożkolwiek one otrzymał, powiniem *pro contraventione Decreti* bydź pozwany, *& in ſubſequenti Judicio duplici pœna ſeſſionis Turris* karany.

Incarcerati. A że częstokroć *Personæ innocentes & honestæ temerarie incarcerantur*, y do Sądu Trybunalskiego *prætextuosè* dla prędszey Incydencyi Sprawy *inducuntur*; Więc Trybunały *instantaneè seriò per Deputatos binos indagabunt*, ieżeli *incarceratus* słusznie *in Crimine recenti deprehensus*, albo *criminali Processu convictus & infamis* do Sądu zprowadzony, takowy zaś *absquè omni dilatione* sądzony *& Pœnis promeritis* karany bydź ma. A ieżeliby *incarceratus* niewinnym bydź pokazał się, ma *indilatè ex carceribus dimitti*, a ten ktory *innocentem incarceravit*, *pro nobili Persona* według
1588. Konstytucyi 1588. karany bydź ma, a ieżeliby był *plebejus*, *pœnis arbitrariis* osądzony bydź powinien.

Przysięga Patronow. Patronowie y Agienci w Trybunałach powinni bydź Szlachta, y przysięgli *juxta Rotham inferiùs præscriptam*:

„Ia N. Przysięgam Panu BOGU w Troycy S. iedynemu, iż Stronie, ktora mię „do Sprawy swoiey wokować będzie, wiernie służyć będę, zbytecznego *salarium* po „niey wyciągać nie będę. Wziąwszy *salarium* od Sprawy nie odstąpię, ani Rady na „zwłokę Swiętey Sprawiedliwości y przeciwko Prawu, na wyniszczenie Stron pozywaiących się, Pryncypałom moim *quovis colore & prætextu* dawać będę. Dokumentow, ktore mi do Sprawy powierzone będą, na uniknienie Sprawiedliwości taić „nie będę, tak mi Panie BOZE dopomoż &c. A tę Przysięgę na początku Trybunału, tak w Piotrkowie iako y w Lublinie, raz na zawsze *coram Judicio Terrestri in facie Judicii Tribunalitii* wykonywać będą. Toż Prawo y następuiących do Palestry *stringere* powinno.

Incompatibilia Officia z Patronizacyą. Patronowie *causas* w Trybunale *promoventes*, ażeby *Officia quævis Granicialia, Terrestria, Castrensia, Burgrabialia, Vicesgerentia*, na Osobach swoich nie mieli, poki *in illa palæstra* zostawać będą, *præsenti lege cavemus, sub privatione Officii & abjudicatione Patrocinii.*

Bunty Patronow. Patronowie z pretextu iakiego nieupodobania do Trybunału, *turmatim* gdyby za zmową iaką ważyli się *deserere Judicium*, takowi *Termino Tacto conventi*, *pœnis personalibus* dwunastu niedziel wieży, *& Crumenalibus* karani bydź maią, y Pryncypałow swoich dla tego występku gdyby wzdawać dopuścili, *causata damna* kompensować im powinni będą.

Quantitas Patronow do Sprawy. Indukta Spraw ażeby *numeroso concursu* Patronow tłumiona nie była, y powtarzanym wielomowstwem czasu nie zabierała, mieć chcemy: aby do Spraw mnieyszych nad dwoch, a do większych nad trzech Patronow, każda Strona więcey nie zażywała, *sub animadversione Iudicii & non admissione plurium*; ileby zaś Pryncypałowie do swoiey Sprawy przymowić się potrzebowali, słuchani bydź maią.

Woyny Patronowie służyć nie powinni. Tak Patronowie, iako też y Agienci Trybunału, Piotrkowskiego, Lubelskiego y Radomskiego, w służbie Woienney Polskiego y Cudzoziemskiego Autoramentu mieścić się poty nie powinni, poki w Palestrze *actualiter* zostawać będą, *sub abjudicatione Patrocinii & privatione stipendiorum*, *ad Instantiam cujusvis decernenda.* Co się y o Zołnierzach, w Sprawach cudzych stawaiących, rozumieć ma.

Evocatio. A iako *Lege publicâ cautum est*, aby *extra suam Provinciam* z Małey Polski do Wielkiey Polski, *& è contra*, nikt *evocatus* nie był, ani też Miast do Sądu Trybunalskie-
1578. fol 328. 1611. fol. 27. 1633. fol. 25. go nie pociągał; tak *inhærendo Constitutionibus Annorum 1578. 1611. & 1633. præsenti Lege* waruiemy: aby tak *Partes*, iako *Iudicialia Officia*, *in quavis causa non evocentur quovis prætextu* (okrom *in casu*, żeby *Officium* Małopolskie w Wielkiey Polszcze, albo *è contrà*, miało *delinquere*) *sub pœnis Evocationis Mille Marcarum Parti, Iudicio per medium, & pœnis personalibus arbitrariis super contravenientem irrogan-*
1678. fol. 10. *dis, vigore Constitutionis 1678. fol. 10.* Także dawne prawa *de Evocatione* z Ziemstw y Grodow reasumuiemy. Niemniey w Sprawy *Juris nostri Regii*, Trybunały wdawać się, y onych rozsądzać nie powinne, ale ie *ad Forum competens* odsyłać maią *sub nullitate* tychże Dekretow.

Motio & Appellatio Sądowi dyshonoru nie czyni. *Inquantum*by Sprawa *per motionem, seu Appellationem, aut Remissionem, seu per Gravamen, à minori subsellio* do Trybunału *devoluta*, *à sententia eorum Officiorum retractata seu cassata* była, *exceptis causis* w ktorychby się oczywisty *Gravamen, Favor & Partialitas* Stronie, *& Affectatio* znaczna pokazała; tedy *juxta Statutum Regni, Famæ & Honori illorum nocere* nie powinno, ani *pœnis post admissam appellationem personaliter* karani bydź maią.

Aresztow przywołanie. W Sprawach wszelkich *circa Aresta* (ktore w Ziemstwie *in Stuba*, nie po gospodach,

za

za przywołaniem Woźnego expedyować śię powinne) Remis żadnych *de currendo Areſto ad Stubam Iudicialem*, ani też Areſztow *cum Remiſſione* z Piotrkowa do Lublina *& è contra*, czynić y zapiſować Ziemſtwa nie maią, ani areſztuiący *recedere ab Areſto* nie powinien, *ſub nullitate Condemnationis & pœnis arbitrariis.* Remiſy iść nie maią.

Exekucye Dekretow *Condeſcenſionum*, *Condemnationum*, *de Iure* tak *Perſonis* iako y *Bonis*, aby *Capitanei locorum & Vice-Capitanei*, *ſalvis Iuribus Palatinatûs Maſoviæ*, albo ich *Vicesgerentes*, *vel ſubdelegati Iurati & Burgrabii, indiſpenſabiliter expediant ſine depactatione*, mieć chcemy. Co *per omnia* zachowuiąc poſtanawiamy: aby *Bona convicta in re & Summa liquida*, *ex tertia Condemnatione in Contumaciam ſuper Iure victa Parte obtenta*, a *in re judicata* za pierwſzą kondemnatą, *proportionata* iednak *principali negotio & Proceſſibus perductis*, *in Poſſeſſionem Iure vincentis Partis cum Inventario* oddawane *indiſpenſabiliter* były, *non attentis quibusvis Iurium oppoſitionibus*, *vel violentis impugnationibus* ſtarych lub nowych Poſeſorow, chyba żeby były ich *Iura* pierwſze, niż Proces zaczęty. Exekucye Dekretow.

A *inquantum* by w ktorych Dobrach *ſuperveniret fortis & inſuperabilis armata Impugnatio*, więc *in Termino ex Remiſſione, Pars Iure victa Pœnis pecuniariis & Perſonalibus*, śiedzeniem wieży przez Niedźiel cztery, y daley *juxta qualitatem facti* karana y do Exekucyi Dekretow, *etiam admotâ manu forti*, przywiedźiona bydź ma. A Remiſy *ab Executionibus*, *& Traditiones Bonorum*, *ad propria Acta Iurisdictionis, ubi Bona conſiſtunt*, *Officia Executorialia & Condeſcenſorialia* podawać maią, *ſalvis Iuribus & conſuetudinibus* Woiewodztw Krakowſkiego, Kiiowſkiego, Wołyńſkiego, Bracławſkiego y Czerniechowſkiego. Impugnatio armata.

Zagęśćiły śię Sprawy w Trybunałach *merè vexatoriæ*, y iuż akwietowane y oſądzone, ktore do tegoż Trybunału częſtokroć *intentantur*, w tym aby Trybunały *ſeriam animadverſionem* miały, y takowe *Perſonas litigioſas*, *perſonalibus pœnis & refuſione Litis expenſarum merè juridicarum, prævio moderamine Iudicii, ante comprobationem juratoriam Partis*, karały, mieć chcemy. Sprawy vexatoriæ.

Dekreta, ktore *vim legis ſapiunt*, w Trybunałach według dawnych Praw *in futurum* ſtawać nie maią, y owſzem *reaſſumendo Conſtitutiones Annorum 1627. & 1638.* żadney exekucyi podlegać niepowinne, ale na przyſzłym Trybunale kaſowane bydź maią; wyiąwſzy te Dekreta, ktore *in parte ſatisfactione aliqua* ſą iuż akceptowane. Decreta vim Legis ſapientia. 1627. & 1638.

W Sprawach *Iuris* zaczynaiących śię, do Trybunału *in primo Termino* przychodzących, dla zkrocenia Proceſu y zabieżenia zagęſzczonym *de noviter repertis documentis* Dekretow Trybunalſkich, wielą Praw obwarowanych wzruſzaniom, mieć chcemy: ażeby Strony *litigantes* wzaiemnie ſobie Sumaryuſze dawały przed Sprawą, ktore Marſzałek Trybunalſki, albo przy Laſce będący Deputat, podpiſać ma. A ieżeliby kto nowowynaleźionym Dokumentem, ewinkuiącym całą Sprawę, lub ktorą kategoryą, chćiał rzecz oſądzoną wzruſzyć, takowy naypierwey przyśiądz ma, iako ani ſam, ani Patron z woli iego, Dokumentu tego nie zatаił, ani ich mogł mieć *circa agitationem cauſæ;* potym iakie naſtąpi *Iudicatum*, iuż żadna Strona więcey wzruſzać niepowinna, ani powtornie *ex noviter repertis documentis* Trybunały Spraw żadnych ſądźić nie maią, *ſub nullitate Decretorum*, *& ſub pœnis perſonalibus & pecuniariis*, *contra convulſores Decretorum Tribunalitiorum ſancitis.* Komunikacya Sumaryuſzow.

Zabiegaiąc, aby kapcye nieſłuſzne *inter litigantes* nie działy śię, Indykcye wſzyſtkie, ktoreby do Sprawy przywołaney konnexyi nie miały, abroguiemy. Te zaś ktoreby z iedney wynikały Sprawy, *& unam eandemque cauſam & Bona afficere* miały, mieśćić śię *& disjudicari* mogą. Iednakże *indicentes*, *à Comparitione recedentem*, *ſive in Contumaciam* wzdawać ważyć śię nie maią, oprocz tego Aktora, ktorego ieſt wpis, *ſub nullitate Condemnationum & pœna ducentarum Marcarum Parti*, *Iudicio verò per medium decernenda ſuper obtinente.* Indykcye.

Znoſząc ſzkodliwe *diffugia litigantium*, w czynieniu Manifeſtacyi y zapiſowaniu Relacyi, w grodach *extra Diſtrictum proprium* będących, *præviâ Manifeſtatione* o nieprzyięćie przećiwko właſnemu Grodowi, *præſenti lege* waruiemy: aby wſzelkie Proteſtacye, Relacye y Manifeſty, przećiwko komukolwiek *cujuscunque Statûs & Præeminentiæ*, choćby y przećiw właſnemu ſwemu Starośćie lub Oficyaliśćie, przyimowane były, *non tamen calumnioſè*, *contra ſecus facientes*, do ſuſcepty y Kancelaryi należących, *ſtatuimus pœnam ſeſſionis Turris* Niedźiel cztery, y *Vadia* dwoie Stronie do- In proprio Districtu Proteſtacye y wſzelkie Actus.

dowodzącey, *Iudicio verò per medium.* Ktoby zaś nie rekwirowawszy Grodu, skarzył się o nieprzyięćie y Manifestacyą o to uczynił, *simili pœnæ Talionis* podlegać ma, *prævia deductione.*

Marszałek sine consensu Stubæ Patronow y Stron pod wartę za Grzywny brać nie ma.

Marszałek *sine consensu Stubæ* aby nikogo nie ważył się kazać brać pod wartę, oraz *Partes litigantes* y Patronow za Grzywny aby pod też wartę nie brano, *seriò inhibemus.* Ale komuby Trybunał, czy to Plenipotencyą uczynił, czyli *adjudicata sua* przekazał, w tymże lub następuiącym Trybunale z Regiestru *Pœnalium de Bonis patientûm* windykować, y Dobra proporcyonalne, za pierwszą kondemnatą, *prout jam in re judicata, per executionem* odbierać pozwalamy, co się *de Vadiis* rozumieć ma. *Adjudicata* zaś y Luity Patronowie, *salva repetitione* od Pryncypałow swoich, wypłacać powinni będą, y poki nie wypłacą *arcebuntur à loco standi.*

Dilationes Infirmitatis. 1588.

Præscindendo infirmitatis dilationes y suspensy, reassumuiąc Konstytucyą *Anni 1588.* waruiemy: aby *in omni subsellio* żadna Dylacya choroby nie szła *in his causis*, ktore *personalitatem* nie potrzebuią. A gdźie *sine Personalitate* obeyść się nie może, tedy Patron zabieraiący się na tę dylacyą, powinien *instantaneè* przyśiądz, iako Pryncypał iego czynił o to do niego rekwizycyą, y nie ma żadney wiadomośći przećiwney tey dylacyi, a Strona na tę dylacyą zabieraiąca śię, według dawnego Prawa na przyszłym Terminie sprawić się ma. Ktoby zaś będąc Senatorem, Komisarzem, Posłem albo Rezydentem *ad latus Regium*, tudźież *in publica functione actualiter per Constitutionem designatus*, zabierał się na suspensę, aby tego *Beneficium* Prawa na eluzyą Strony w Prawie będącey nie zażywał, stanowiemy: że ktoby tego Prawa zażył, nie będąc *in executione* Funkcyi swoiey, gdy mu tego Strona przećiwna dowiedźie, na Senatora y Rezydenta *ad latus* od Marszałka Koronnego, na Posła od Marszałka Seymowego, na Komisarza od Marszałka Trybunału Skarbowego, atestacyą wźiętą, iako ani z początku, ani przy determinacyi Seymu nie będąc, *hoc Beneficio Legis injuriavit* Stronę; taki przy incydencyi Sprawy *ante omnia* tyśiąc Grzywien Stronie, *Iudicio verò per medium* wypłaćić będźie powinien. Co się ma rozumieć y o Posłach Woyskowych na Seym wyprawionych, y o Zołnierzach na Kampaniach będących, y ich Exemptach Prawem pozwolonych. A Marszałkowie Koronni, Seymowi, y Trybunału Skarbowego Radomskiego, iako do tych czas *intaminata fide* czynili, powinni będą Stronie rekwiruiącey *fidelissima* dawać *testimonia* y atestacye według Konstytucyi *1659. 1661. 1662. fol. 11.*

Kontrakty in suo robore zostawać powinne.

Kontrakty zastawne y obligacye *Interpretationi* Trybunałow Koronnych ażeby nie podpadały, waruiemy y stanowiemy: aby *abhinc* tak summy wszelakie, iako y Wyderkafy, ktore *in futurum* zaćiągnione będą, *monetâ in Contractu expressa, valore autem in Regno currenti*, wypłacone były, a *Possessores obligatorii* ażeby *de proventibus bonorum* do rachowania się poćiągani nie byli, ale też y pretenzyi, *respectu non correspondentiæ bonorum in proventibus*, do Dźiedźicow nie uzurpowali sobie, chyba żeby był addytament albo Reparacya kontraktem warowane, lub Procesem, *Decretis & Juramentis* ewinkowane, *salvis Decretis & transactionibus anterioribus.* To się zaś *Beneficium* śćiągać nie ma do tego Posesora, ktoryby *per solum Processum in contumaciam* podane sobie Dobra trzymał, gdyż taki *ad calculum per omnia tenebitur.*

Kondescensye.

Na Kondescensyach uchraniaiąc od prożnego kosztu y zawodu Strony, *in casu* niezieachania *Officii Condescensorialis ante occasum Solis* w Terminie naznaczonym, byle toż *Officium* przez umyślnego odezwało się, że iedźie, *& à Legalitate aliqua* zatrzymane iest, *ad eum casum* Strona, *respectu non Condescensionis Officii* kontrawencyi podpadać nie ma, ale tenże sam *Actus* y przez iednego *ex Officialibus* może bydź przywołany y limitowany; *in crastino* zaś taż Kondescensya *vigore Legis præsentis* kontynuowana bydź ma. *Inquantum*by zaś ktożkolwiek na Kondescensyi, Terminem *de noviter repertis Documentis* Stronie wydanym, *vexatoriè* tę Kondescensyą zbiiał, a potym *hisce noviter repertis Documentis* Sprawy swoiey nie podniosł, tedy *subjacere* powinien *rigori superius expresso & pœnis de vexatoria actione interpositis.*

Deductio Nobilitaris.

Trafiło się, że na Trybunałach *per Decreta favorabilia* rożne Osoby bez dedukcyi na Seymikach pozyskały *paritatem Statûs Nobilitaris*; przeto reassumuiąc o tym dawne Konstytucye, *authoritate præsentis Conventûs* nie tylko tego *in futurum* zakazuiemy, ale też komu napotym *paritatem Statûs Nobilitaris* wywodźić przyidźie, aby

się

śię według tychże Konstytucyy na mieyscach *ibidem* opisanych wywodźił, rozkazuiemy.

Expulsye, Reindukcye.

Invaluerunt w Trybunale y te *Præjudicia*, że przećiwko wyraźnemu Prawu o Expulsyach, miasto Reindukcyi, *cum pœnis personalibus & crumenalibus* Kondescensye nakazuią; tedy *Præjudicia* takowe cale znosząc, Konstytucyą *1699. fol. 48.* reasumuiemy, y onę bez wszelkiey explikacyi *ad literam* obserwowaną mieć chcemy, *sub nullitate Decretorum, in contrarium* temu Prawu *in futurum ferendorum*. A takowym Sprawom *Expulsionum, non tamen prætextuosarum*, w każdą Srzodę y Czwartek, *ante omnes alias causas*, Regiestr naznaczamy. Y ieżeliby kto *prætextuosis documentis*, iakoby na fundamenćie Prawa *de Expulsionibus* wygrał Reindukcyą, a przez Inkwizycyą *respectu violentiarum in Termino Reinductionis* pretext pomieniony był mu dowiedźiony, tedy pod to Prawo Expulsyi opacznie podszywaiący się, nie tylko *refusione Damnorum per Iudicium liquidandorum*, *prævia comprobatione Partis læsæ*, ale też *& personalibus pœnis duplicatis*, *Constitutione eadem præscriptis*, aby był karany, waruiemy.

Reiekty ad satisfactionem.

Reiekty *ad satisfactionem* w Grzywnach *in Constitutionem Loci standi* przysądzonych, znośiemy, ktorych windykacyą z Regiestru *Pœnalium* Sądowi y Stronom naznaczamy, a Sprawa zaczęta *sine interruptione* sądźić się powinna.

Sistendo publicationem.

Practicatam, a nie mniey *præjudiciosam legi & Iustitiæ decretandi formulam*, *utpote: sistendo Publicationem experiantur*; znośiemy *in perpetuum*.

Bezpieczeństwa Trybunału.

Reasumuiąc Prawa o bezpieczeństwie Trybunału Koronnego stanowiemy: ażeby w Trybunałach, strzelania, Tumulty, poiedynki y żadne Excesy nie bywały, na Ratusz podczas Sądow aby nietrzeźwi, tak Deputaći iako y Strony, nie przychodźiły, *sub animadversione Iudicii*. W czym reasumuiemy Konstytucyą 1669. o zachowaniu w Traktamentach modestyi, y obserwowaniu dni powszechnych do sądzenia ordynowanych, y *conscientiam* Sędźiow w tym *obligamus*.

Damy w Trybunałach bawić śię niepowinne.

Znosząc także nieprzystoyny zwyczay, że Damy y Matrony rożne, nie maiąc żadnych Spraw w Trybunałach, tamże założywszy rezydencyą bawią śię, y Praktyki miedzy Stronami przez Mężow y Deputatow czynić zwykły; przeto Statut w tey mierze *Casimiri Visliciæ Anni 1368. fol. 10. in Herburto fol. 370. Tit. Procurator*, reasumuiemy.

Korupcye.

A lubo sama *conscientiæ teneritudo*, a dopieroż *Iuramenti Rotha*, *legibus præscripta*, każdego Sędźiego *ad observandam Iurisjurandi Religionem* obliguie; że iednak zagęszczone Korupcye na Trybunałach Swiętą Sprawiedliwość *depravant*, a tak na Państwo Nasze niebłogosławieństwo Bozkie y kary niezliczone śćiągaią śię; więc *Rigorem* Konstytucyi *A. 1699. de Corrupto* reasumuiemy, *adjungendo severiores personales pœnas*, to iest: *Abjudicationem honoris*, *incapacitatem cujusvis functionis*, *& activæ vocis privationem*, ktore *super convicto corrupto Iudice*, *in Iudicio Tribunalitio*, *ex Regestro violatæ Securitatis*, *irrogari & extendi* maią, *sine ulla relaxatione ad Instantiam cujusvis*, na tym albo następuiącym Trybunale.

Powtorna Przyśięga.

A żeby skutecznieу Korupcyom zabieżeć, y teraźnieyszą Stanow Rzeczypospolitey Trybunału dyspozycyą mogliśmy utrzymać, powtorną przy zkończeniu Funkcyi Deputackiey potrzebną Przyśięgę *præsenti lege præscribimus*, aby Prezydent, Marszałek y wszyscy, tak Duchowni iako y Swietcy, Deputaći, *nemine excepto*, *aperta Stuba*, przy determinacyi Funkcyi w tymże Sądźie Trybunalskim, przy prezencyi *Iudicii Terrestris*, *vel vacante Terrestri Castrensis*, na Ratuszu onę wykonali *in eam Iuramenti Rotham*: „Ia N. Przyśięgam Panu BOGU w Troycy S. iedynemu, iako dosyć czyniąc Przyśiędze moiey przy zaczęciu Funkcyi wykonaney, według Iuramentu na tym Trybunale sprawiłem śię. Sprawy *juxta legem scriptam*, dokumenta *Partium*, *nullo favore*, *nec odio*, *nec metu* uwodzący śię, sądźiłem, *munera & honoraria quævis* nie brałem, ani przyobiecanych nie akceptowałem, ani obiecanych podczas funkcyi po zkończoney funkcyi brać od nikogo nie będę, Spraw nie praktykowałem, y według świeżo opisaney Korektury dyspozycyi *in toto* sprawiłem śię, y dosyć tey funkcyi uczyniłem.

Roty Iuramentow na stole bydź powinne.

Roty obiedwie *Iuramentorum* na Tablicy przy Krzyżu na Stole sądowym bydź zawsze powinne, czego Sąd Ziemski doglądać będźie.

Rygor na tego ktoryby Przy-

A ktoryby Deputat odieżdżaiący, tey Przyśięgi nie wykonawszy z Trybunału wyiechał,

śięgi nie wykonał powtorney.

chał, tak iako *Contemptor Legum, de corruptione & mala fide ſuſpectus*, na Trybunał drugi *ad Inſtantiam cujusvis* pozwany, *ſeverioribus pœnis* karany, *& omnis Functionis incapax in perpetuum* oſądzony bydź ma. A takowe Juramenta ktokolwiek *ex Judicibus judicialiter apertâ Stubâ* wykona, *in Actis Terreſtribus* zapiſane bydź maią, y ktoryby tę powtorną Przyśięgę przed Limitą wykonał, kontynuować funkcyi ſwoiey daley nie będźie powinien.

Obſervatio legis præſentis.

Ze zaś *Judicibus Lex pro ſingulari Regula* zawſze bydź powinna, mieć chcemy, aby Trybunały, *ad normam & Legem præſentem Novellam in toto* konformuiące śię, teraźnieyſze Stanow Rzeczypoſpolitey poſtanowienie y *abuſuum* Korekturę *Sacroſanctè obſervent, impleant & exequantur, ſub rigore contra tranſgreſſores Legum ſuprascripto.*

Publicatio et executio Sancitorum.

A iako wſzelkie Prawa y Konſtytucye na Seymie uſtanowione, *â publicatione* onychże *vigorem ſuum* biorą *& Executionem* mieć powinne; tak Trybunał teraźnieyſzy na blizko naſtępuiącey Reaſumpcyi Trybunału Lubelſkiego, teraźnieyſzą Seymu Dyſpozycyą y Ordynacyą *in omnibus Punctis, clauſulis, Præcuſtoditionibus, inviolabiliter obſervare, tenere & adimplere* powinien będźie. Co y na naſtępuiące w dalſzym czaśie Trybunały śćiągać śię ma, pokiby Rzeczpoſpolita inaczey nie dyſponowała.

TABVLA

Reductionis Adjudicatorum & aliarum pœnarum.

	Piſarzowi Ziemſkiemu.		*Do Skrzynki.*	
	Złote.	*Groſze*	*Złote.*	*Groſze*
Od Dekretow Inſtancyi każdey *Experiantur, Proſequatur, Procede, Reſponde, directè reſponde, Productionis Plenipotentiæ*, po groſzy - - - - -	- -	15.	- -	15.
A Lucro ſimplici ſub pœna Bannitionis - - -	- -	15.	1.	15.
A Lucro ulteriori Executionis. - - - -	- -	15.	1.	15.
A Lucro ultimariæ Executionis. - - - -	- -	15.	3.	
A Lucro iterato ultimariè - - - - -	- -	15.	5.	
A Lucro pœnarum Legum, videlicet Infamiæ captivationis.	- -	15.	4.	
Od Dekretow *Evaſionis, Dilationis, Infirmitatis, Suſpenſionis, Adcitationis, Inquiſitionis.* - - -	4.	- -	2.	
Od Dekretow *Comprobationis juratoriæ, Comportationis, Executionis per omnes Inſtantias, Reinductionis, Caſſatæ ſeu approbatæ, Exdiviſionis, Caſſatæ Inſcriptionis, Caſſatæ ſeu approbatæ ſententiæ Terreſtris ſeu Caſtrenſis, incompetentis Actionis, Extraditionis rerum vel ſubditi*, y tym podobnych. - - - -	6.	- -	2.	
Od Dekretu *Condeſcenſionis per utramque Partem.*	40.	- -	6.	
Od Dekretu *ex Condeſcenſione*, od Dekretu *lectis Inquiſitionibus, violentiarum, in cauſa Necis, Deductionis Nobilitatis.* - - - - - - - - - - - -	30.	- -	6.	
Od Dekretu *Solutionis Summæ ad Inſcriptiones ſeu Contractus.* - - - - - - - - - - - -	6.	- -	2.	
Od Dekretu *Liquidationis & Collocationis Iurium in cauſa Potioritatis*, od każdego Tyśiąca po Złotych trzy Ziemſtwu, a do Skrzynki od całego Dekretu.	- -	- -	6.	

Pœ-

Pœnæ Iudiciales pro parte Iudicii tantum, exceptis arbitrariis, ktore Parti juxta qualitatem demeriti irrogari maią.

	Grzywny.	Vadia.
IN *Constitutionem Loci standi* za zarzuconą, Ziemską lub Grodzką, Kondemnatę *in contumaciam* otrzymaną, Stronie *pœna duplex 14. Marcarum Polonicalium, Judicio per medium.* - - -	14.	
Za zarzuconą Ziemską lub Grodzką Kondemnatę, *post inscriptam comparitionem vel temerarium Recessum*, Stronie *pœnam quadruplicem 14. Marcarum Polonicaliom Judicio per medium.* - -	28.	
Za Kondemnatę Trybunalską *in contumaciam*, stronie *pœnam Quadruplicem 14 Marcarum Polonicalium, Judicio per medium.* - -	28.	
Za Kondemnatę Trybunalską, *post inscriptam comparitionem & temerarium Partis recessum* otrzymaną, Stronie *medium vadii Capitanealis, Judicio per medium* Grzywien. - - -	48.	
In sublationem Condemnationis Terrestris vel Castrensis in Contumaciam obtentæ, pœnam quadruplicem 14. Marcarum Polonicalium Stronie, *Judicio per medium.* - - - - -	28.	
In sublationem Condemnationis Terrestris vel Castrensis, post inscriptam comparitionem & temerarium recessum obtentæ, Stronie *medium vadii Capitanealis, Judicio per medium* Grzywien *videlicet.* - -	48.	
In sublationem Condemnationis Tribunalitiæ contumacialis, Stronie *vadium Capitaneale, Judicio medium vadii* Grzywien,	60.	
In sublationem Condemnationis Tribunalitiæ post inscriptam comparitionem vel temerarium Recessum obtentæ, Stronie połtora *Vadia, Iudicio per medium*, to iest Grzywien. - - - -	90.	
Pro contraventione Decreto Terrestri vel Castrensi Stronie *vadium simplex, Iudicio medium vadii*, to iest Grzywien - -	60.	

Pro Contraventione Decreto Tribunalitio Stronie *duplex Vadium Capitaneale, Judicio simplex.*

In casu repetitæ Contraventionis, quòd sapit convulsionem Decretorum, pœnæ personales, to iest: *Sessionis Turricæ per spatium duarum septimanarum irrogari* maią, *& solutio Vadii Capitanealis duplicis, Iudicio vero simplicis, & refusio damnorum Iuramento per Partem evincendorum.*

Kondemnaty dawne, *ritè & legitimè* przed teraźnieyszą dyspozycyą otrzymane, *Parti per vadium, Judicio per medium*, znoszone bydź maią.

W Kancelaryi Ziemskiey Trybunalskiey.

	Złote.	Grosze.
OD Publikaty, od Extraktu iednego arkusza z Induktą, tak żeby *in una facie* było wierszow dwadzieścia, ordynaryynym nierozwłoczonym charakterem.	1.	
Woźnemu od Publikaty Kondemnaty iakieyżkolwiek.	--	6.
Od Pieczęci. - - - - -	1.	
Za blankiet na Pozew. - - - -	- -	6.
Od wpisu w ktorykolwiek Regiestr, - -	1.	
Od suscepty zapisow *perpetuitatis cuiusvis.* - -	2.	
Ab inscriptionibus temporalibus, scilicet obligationis Bonorum simplicis debiti. - - - - - -	1.	
A roborationibus Contractûs seu scripti, & advitalitatibus à qualibet Parte. - - - - - -	1.	
A Protestationibus, Manifestationibus in Copia porrectis. -	1.	
Ab Arestis inscriptis, Plenipotentiis pro uno Anno. -	1.	
Ab Oblatis inscriptionum quarumvis. - - -	2.	
A præsentatione Cadaverum cum obductione Vulnerum & proclamatione Homicidarum. - - - -	3.	

	Złote.	Grosze.
A Woźnemu. - - - - -	- -	15.
Ab Oblatione Privilegiorum & quorumvis Rescriptorum ex Cancellaria Regni. - - - - - -	4.	
Od ktorych wyięćia *per Extractum* od Arkusza po Złotemu iednemu.		
Od Pieczęći tychże Extraktow. - - -	1.	
Od inszych zaś oblat, z Ziemstwa albo Grodu przychodzących do Akt Trybunalskich, po Złotemu.		
A od Extraktow ich *ut supra* od Arkusza po Złotemu, także od zapieczętowania ich po Złotemu.		

Nad ten zaś Instruktarz, żaden żeby śię więcey przez śię, ani przez subordynowane Osoby brać nie ważył. A gdyby *quocunque modo* wźiął, tedy *ad Instantiam* ukrzywdzonego *per Terminum tactum seu per Citationem* odpowiadać z każdego Regiestru, *etiam Pœnalium*, powinien w Trybunale, & *comprobanti Parti deferenti*, że od niey więcey wźięto, Sąd *in triplo* wroćić nakaże, *una cum Privatione Officii* tego, komuby to dowiedźiono, & *pœnis personalibus* zkarze.

Inkwizycye w Trybunale *in causis facti merè violatæ securitatis*, gdy będą wywodzone, Strony nie więcey słuchaiącym Inkwizycyi Deputatom, nie każdemu z osobna, ale wszystkim, od każdego świadka dadzą nad Złotych sześć.

Zeby zaś ta Redukcya płacenia *Adjudicatorum* y grzywien każdemu *innotescat*, postanawiamy: aby ziemstwa oboiey Prowincyi przy regiestrach na Tablicy, y w Kancelaryi Ziemskiey zawieszać onęż na każdy Trybunał Regientom swoim nakazywały.

REGIESTRA
Trybunału Piotrkowskiego.

Regiestr Woiewodztw Wielkopolskich *ex Aresto.*
Regiestr tychże Woiewodztw *sine Beneficio Aresti.*
Regiestr Woiewodztw tychże *simplicium.*
Regiestr Taktowy *causarum facti, violatæ securitatis, & merè incarceratorum.*
Regiestr *Arianismi.*
Regiestr *Causarum, merè Expulsionis & non prætextuosarum.*
Regiestr *Fisci.*
Regiestr *ex Remissionibus & Conservationibus.*
Regiestr *Compositi Judicii.*
Regiestr *Mixti Fori.*
Regiestr *Militarium.*
Regiestr *Pœnalium.*
Regiestr *Paritatis Votorum.*

Oprocz specyfikowanych Regiestrow, żadnego inszego Piotrkowski Trybunał pozwolić sobie nie ma.

W Poniedźiałek.

Rano Regiestr Woiewodztwa *ex Remissionibus & Terminis conservatis sine beneficio Aresti.*
Po południu Woiewodztwa *Simplices.*
Od szostey w wieczor Takty.

We Wtorek.

Rano Regiestr Woiewodztwa *ex Aresto.*
Po południu tenże sam.
W Wieczor Takty.

We Srzodę.

Rano Regiestr *ex Conservationibus & Remissionibus sine beneficio Aresti.*

Także

Także y po południu.
W Wieczor Takty. *

We Czwartek.

Rano tenże Regiestr *ex Conservationibus & Remissionibus.*
Także y po południu.
W Wieczor Takty.

* *W ktorą Srzodę y Czwartek Sprawy* non pretextuosarum Expulsionum ante alias causas *sądzić się maią.*

W Piątek y w Sobotę.

Też Regiestra *Palatinalia* iako w Poniedźiałek y we Wtorek sądzone bydź maią.

Causis Fisci non prætextuosis raz w Mieśiąc, naznacza śię dźień Czwartkowy po południu.

Kiedy ktorego Regiestru *Simplicium* nie stanie po południu, to ranny Regiestr kontynuowany bydź ma.

Arianismi Regiestr *quâlibet die* z rana przywołany *pro exigentia causarum* bydź ma, *juxta Constitutionem An. 1670, fol. 21.*

Na końcu każdey Kadencyi Regiestru Woiewodztw, przez dni sześć zupełne, Duchowne Regiestra *compositi Iudicii & mixti Fori, alternatim* sądzone bydź maią, *non obstante cadentiâ* wszelkich innych Regiestrow.

Kadencye Regiestrow Woiewodztw w Trybunale Piotrkowskim.

Od zaczęćia Trybunału w Poniedźiałek po S. Frančiszku *ad diem 15. Novembris* Regiestr. - - -	Woiewodztwa Poznańskiego y Kaliskiego.
A die 16. Novembris do Wigilii S. Tomasza Regiestr. - - -	Woiewodztwa Sieradzkiego y Ziemie Wieluńskiey.
Po nowym Roku nazaiutrz *ad diem 18vam Ianuarii.* Regiestr - -	*Militarium.*
A die 19. Ianuarii ad ultimam ejusdem. Regiestr - - -	*Paritatis Votorum.*
A prima Februarii ad ultimam ejusdem. Regiestr - - -	Woiewodztwa Łęczyckiego.
A prima Martii ad Dominicam Palmarum. Regiestr - -	Woiewodztwa Brześćkiego y Inowrocławskiego.
Drugiego Roku od zaczęćia Trybunału po S. Frančiszku *ad ultimam Octobris*, Regiestr - - -	Ziemie Dobrzyńskiey y Woiewodztwa Płockiego.
A 1ma Novembris ad Vigiliam S. Thomæ, Regiestr - - -	Woiewodztwa Mązowieckiego.
Po nowym Roku nazaiutrz *ad 18. Ianuar.* Regiestr - - -	*Militarium.*
A die 19. Ianuarii ad ultimam ejusdem. Regiestr - - -	*Paritatis Votorum, Suspensionum, Senatorum, Nuntiorum, Remissarum ex quo Iudex.*
A prima Februarii ad ultimam ejusdem. Regiestr - - -	Woiewodztwa Rawskiego.
A prima Martii ad Dominicam Palmarum. Servatâ Alternatâ Regestrorum sine Beneficio Aresti & Arestorum.	Woiewodztw Pruskich.

Koniec Korektury Trybunału Koronnego.

Z Try-

Z Trybunału *Wileńskiego* na Kadencyą *Nowogrodzką*, czyli *Mińską*, Remisy iść nie mogą; ale sprawy w Wileńskim Trybunale niezakończone, w drugim Trybunale Wileńskim *continuare* powinne, y Regiestra do dwu lat trwaią, *post elapsum* zaś *biennium*, w nowe Regiestra wpisować ie wolno. A że druga kadencya Trybunału W. X. Lit. przez Alternatę, raz w Nowogrodku, drugi raz w Mińsku sądźi śię, tedy Remisy z iednego do drugiego idą, y *de novo* na tych kadencyach Strony wpisować śię będą. K. L. *A. 1726. f. 67. Tit. Trybunał Głowny W. X. Lit.*

Do kadencyi Trybunału *Wileńskiego* należą: Woiewodztwo *Wileńskie*, Powiaty, *Oszmiański*, *Wilkomirzki*, *Bracławski*, Woiewodztwo *Trockie*, Powiaty, *Grodźiński*, *Kowiński*, *Vpitski*, Xięstwo *Zmudzkie*, Woiewodztwo *Smoleńskie*, Powiat *Starodubowski*, Woiewodztwo *Połockie*, Woiewodztwo *Brześćiańskie*. Na drugiey zaś kadencyi Trybunału w *Nowogrodku*, lub w *Mińsku*, podług Alternaty przypadaiącey, należą: Woiewodztwo *Nowogrodzkie*, Powiaty, *Słonimski*, *Wołkowiski*, Woiewodztwo *Witepskie*, Powiat *Orszański*, Woiewodztwo *Mśćisławskie*, Woiewodztwo *Mińskie*, Powiaty *Mozyrzki*, *Rzeczycki*, ktorych Woiewodztw y Powiatow sprawy, z apelacyi, zapisowe, *expulsionis*, przypadkowe, Zołnierzkie, *Fisci*, o kontrawencyą Dekretom, *& pro abusu officii*, obligowe, o depaktacye na cłach y mytach, o extorsyą mostowego, o podatki, o *Stipendia* Zołnierzkie, *impossessionatorum homicidarum*, *in recenti crimine deprehensi*, *Securitatis Iudiciorum*, *incarceratorum*, y inne *ad Forum Tribunalitium ex præscripto legum antiquitus* należące, sądźić śię maią. K. L. *A. 1726. f. 68. Tit. Terminy y Repartycya.*

W Trybunale W. X. Lit. *multiplicationem* Regiestrow abrogowano y postanowiono osobliwy Regiestr, mianowićie:

Na *Poniedźiałek* Remisyiny.

Na *Wtorek* Duchowieństwa, a na kadencyi Mińskiey y Nowogrodzkiey, gdźie *compositum Iudicium* nie sądźi śię, Regiestr *item* Remisyiny.

We *Srzodę* z Przećiwieństwa.

We *Czwartek* Powiatowy.

W *Piątek* Przypadkowy.

W *Sobotę* obligowy. Excypuie śię iednak Regiestr *Incarceratorum*, *item Excessuum sub securitate Iudiciorum patratorum*, *Terminorum tactorum*, y z Agientami o prewarykacyą, ktore codźiennie sądźić śię maią. Sprawy *Fisci*, *militarium & Officii*, w Regiestrze Powiatowym albo Remisyinym mieć będą, y *folia* wszystkich Regiestrow *sub numero* notowane y wpisowane sprawy bydź maią. K. L. *A. 1726. f. 76. Tit. Regiestra* causarum *w Trybunale.*

Marszałek Trybunału W. X. Lit. tylko *post expletum triennium intervalli*, iednego Domu y Imięnia, może bydź obrany Dyrektorem Trybunału, a każdy Marszałek nie po wszystkich Sentencyach, *ut ante* było, ale *ex turno* Woiewodztwa, lub Powiatu swego, zkąd Deputatem obrany, nie rekapituluiąc Deputackich wotow, sentencyą iako Deputat dawać powinien. K. L. *A. 1726. fol. 79. Tit. O Marszałkach Trybunalskich.*

Trybunalskim Sędźiom ustawa dochodow opisana.

Od wpisu każdey Sprawy, zł. 3.

Od kopii z pozwu kopa 1. groszy Litewskich.

Od przydania Patrona kopa 1.

Od uczynienia kopii z spraw kopa 1.

Od dylacyi na *munimenta*, kopa 1.

Od przyięćia obmowy na chorobę kopa 1.

Od dylacyi *pro majori legalitatis*, albo *functionis* kopa 1.

Od zapisania Remisy, *cum exceptione fori*, *pars lucrans* płaćić ma kop 2.

Od zeznania Iuramentu każda osoba po kopie iedney.

Od naznaczenia terminu Iuramentu kopa 1.

Od uznania komparycyi kopa 1.

Od nakazania Statuicyi kopa 1.

Od naznaczenia terminu Statuicyi kopa 1.

Od uczynienia godźiny, nic *prætendi* nie powinno.

Od wzdania *â quolibet lucro*, po kopie.

Od

Od uwolnienia od Iuramentu każda osoba kopa 1.
Od uznania *fortis executionis* kopa 1.
Od pozwolenia *movendæ Nobilitatis* kopa 1.
Od założenia *privationis officii* kopa 1.
Od wzdania *in pœnam captivationis & colli*, kopa 1.
Od pozwolenia tamować *activitatem* przy każdey sprawie, kopa 1.
Od pozwolenia zakładania areſztu na osobę, sumy, Towary, *intra & extra Regnum*, kopa 1.
Od proklamaty kopa 1.
Od przydania Gienerała do iakieykolwiek sprawy kopa 1.
Od przydania Warty Trybunalſkiey kopa 1.
Od przyięcia albo uchylenia areſztu, kondemnat, kopa 1.
Od prezentowania Sumy, albo inney iakowey rzeczy, kopa 1.
Od warowania za gleytem *loci standi*, na iednę kondemnatę kop 2. to ieſt: iednę kopę za uznanie gleytu, a drugą za warowanie *activitatis*, a gdy na więcey kondemnat kto warować będźie, tedy *ſimiliter* od każdey kondemnaty, płacona bydź ma.
Od znieśienia Dekretow *ſolutione*, obie strony po kopie płaćić maią.
Od znieśienia Dekretow *nullitate*, *Pars lucrans* po kopie.
Od znieśienia *ſatisfactione*, *Pars lucrans* po kopie.
Od uznania Inkwizycyi kopa 1.
Od naznaczenia Inkwizytorow, od każdey strony, za każdego Inkwizytora po kopie.
Za nakazanie wyprowadzać *mutuo Partium ſumptu*, od każdey strony po kopie, w Iudykatach od każdego wyroku po kopie, a w żadnych sprawach, na żadną stronę excesa większe nad kop 40. zkazywane bydź nie maią. A gdyby nad tę ustawę co wymożono, za to Podſkarbi Trybunalſki y za Sukolektorow swych odpowiadać, *& in triplo reſtituere*, *& litis expenſas compenſare de ſuo* powinien będźie. K. L. *A. 1726. f. 83. Tit. Vſtawa Dochodow Sędźiom Trybunalſkim.*

Do Trybunału W. X. Lit. *Compoſiti Iudicii*, należą sprawy wszystkie, świetckich z Duchownemi, y Duchownych z świetckiemi osobami: o Legacye niezapłacone; o Dźieśięćiny zatrzymane; o annuaty y prowizye od sum *legitimè* na dobrach lokowanych; o niewypłacenie Testamentow sprawiedliwych. *Item* za obligami y zapisami od świetckich Duchownym *& è contra*, danemi. *Item*, *cauſæ facti ex fundo* pochodzące, *& cauſæ Iuris*, bez świetckich osob, *purè* miedzy Zakonnemi, albo miedzy Duchownemi osobami znayduiącemi śię, *vel ex remiſſione ab officio Conſiſtoriali*, y w ktorych strony, *liberè forum in compoſito Iudicio* przyiąć zechcą; *Similiter cauſæ facti*, miedzy świetckiemi a Duchownemi; tak *Arianiſmi*, *Apoſtaſiæ*, *læſæ ſecuritatis* w Dobrach y osobach samych Sędźiow, *læſæ immunitatis Eccleſiaſticæ.* Wszystkie takowe y tym podobne akcye, nie gdźie indźiey, ani w Konsystorzu, tylko w Trybunale W. X. Lit. *mixti fori*, *non obſtante litis pendentiâ*, sądźić śię maią. A sprawy, ktore *hereditatem* dobr Ziemſkich, *alienationem* onych od Stanu Ryccerzkiego *concernunt*, o Dźiedźictwa Dobr Ziemſkich; o granice z niemi (*exceptis bonis Regalibus*, ktore do Sądow I. K. Mći należą) o Wyderkafy y Legacye, ktoreby *dimidium valoris* Dobr Ziemſkich *excedere* miały; o zbiegłych Poddanych do Trybunału świetckiego, należeć maią, y nie godźi śię o zepsowanie Dekretu Koła Duchownego, do Koła świetckiego Trybunału W. X. Lit. *& è contra*, *evocare ſub nullitate* Dekretu, y winą sta kop groszy Litewſkich, y obiekcyą żadna *ex quo Iudex*, dla zaśiadaiących Xieży z Kapituły *Wileńſkiey*, *Zmudzkiey y Smoleńſkiey*, onym nie idźie, chyba żeby Sprawa do osoby, *actu* zaśiadaiącego Xiędza Deputata na Trybunale, *directè* śćiągała śię. A takowe sprawy, miedzy świetckiemi a Duchownemi, w samym tylko *Wilnie* odprawowane bydź maią, a nie w *Nowogrodku*, albo *Mińſku*. K. L. *A. 1726. fol. 94. Tit. Trybunał W. X. Lit.* Compoſiti Iudicii. A gdy *paritas votorum* w Kole *compoſiti Iudicii* zaydźie, tedy na drugą kadencyą sprawa odesłana bydź ma. *Ibid. f. 96. Tit. Paritas votorum.*

Trybunał Ziemſki *Wileńſki* w tydźień po Przewodniey Niedźiele ma śię zaczynać, y przez 20. Tygodni śię kontynuować. A po ich wyiśćiu, 2. Tygodnie Trybunałowi Skarbowemu naznaczono. Po odsądzoney zaś kadencyi *Wileńſkiey*, we 4. Niedźiele, kadencya *Nowogrodzka*, lub *Mińſka*, według Alternaty, także przez 20. Tygodni sądźić śię ma. Na ktorych kadencyach, *ſimili modo* iako w *Wilnie*, 2. Tygodnie Spra-

wom Trybunału Skarbowego naznaczono. K. L. *A. 1726. f. 98. Tit. Czas zaczynania y Sądzenia Trybunału W. X. Lit.*

Temuż Trybunałowi *interſtitium*, *alias* Wakacye, po zakończoney kadencyi *Wileńſkiey*, dla zprowadzenia Piechoty y Przeiechania Deputatow na kadencyą do *Mińſka*, lub do *Nowogrodka*, iako było warowano? *Ibid. fol. 98. Tit.* Interſtitium *kadencyi Wileńſkiey.*

W Trybunale Koronnym *Procuratores*, albo *Patroni cauſarum*, *cui pœnæ ſubiaceant*, gdy *per crudas citationes* Szlachtę ośiadłą do regieſtrow nienależytych, *per ſpeciem violatæ ſecuritatis*, *convulſionis decretorum Tribunalitiorum*, *vel arianiſmi evocant? vid. Tit. Prokurator.*

Trybunałowi ſądźić kazano Sprawę o zabićie Vr. Frančiſzka *Smoguleckiego* Poſła Wielkopolſkiego na Seym. *vid. Tit. Poſel.*

W Trybunale Spraw Senatorow, Vrzędnikow, Poſłow, na Seymie będących ſuſpenſye. *vid. Tit. Senator.*

Trybunały Skarbowe. Trybunał w *Radomiu* y w *Wilnie*, na rachunek y dochodzenie retent podatkow Rzeczyp. *ab A. 1609. incluſivè.* Na ktory przy Podſkarbich oboyga narodow mianowani ſą Deputaći, z Senatu y z Koła Poſelſkiego; Koronni do Radomia, a Litewſcy do Wilna.

Ordynacya iego taka.

Wſzyſcy Szafarze, Poborcy y Ekonom Pruſki, y Arendarze, y wſzyſcy iakieykolwiek kondycyi ludźie, ktorzy ieno cokolwiek z tych podatkow, iakimkolwiek ſpoſobem powierzono ſobie do wybierania onych mieli albo maią; także Staroſtowie albo ich Vrzędy, przy ktorych pieniądze iakie z delat podatkow niewydanych, lubo też y delaty *in exequutionem* nieprzywiedźione znayduią śię; y tych wſzyſtkich, ktorychby iuż nie ſtawało Potomkowie, y wſzyſcy zgoła *in genere*, przy ktorychby ieno cokolwiek zatrzymanych kontrybucyy poſpolitych, *quocunque nomine*, w Vniwerſałach Poborowych nazwanych, *ab An. 1609. incluſivè* naydowało śię, y ktorzyby ich wedle uchwały Seymow przeſzłych, do rąk Poborcow w Powiatach y Woiewodztwach ſwych nie wydawali, przed Deputaty *ad hunc ſolum actum* naznaczonymi ſtawić śię maią, przed Koronnemi w Radomiu, a w Wielk. Xięſtw. Litewſk. w Wilnie, y doſtateczną liczbę uczynić, y to wſzyſtko, cokolwiekby śię przy nich podatkow Rzeczypoſp. znaydowało, z wiadomośćią tychże Deputatow do rąk pomienionych PP. Komiſarzow tamże *peremptoriè* bez wſzelakiey odwłoki oddać. A PP. Podſkarbiowie przerzeczeni regieſtra te, ktoreby do tych Spraw potrzebne mieli, przywieść tam na ten czas, albo przez Piſarze ſwe przyſłać maią. Ktorzy pod przyśięgą, Skarbowi Rzeczypoſp. uczynioną, wiernie wſzyſtkie retenta, tak inſzych wſzyſtkich podatkow, iako y Kwarćianych, onym wiadome, na regieſtrze, nikogo nie ochraniaiąc, podadzą. Według tego, iako na teraźnieyſzym Seymie przez nich pokazano było, y to, co Podſkarbiowie wybrali, na Seymie po okazaniu rachunkow oddać maią tam, gdźie ieſt uchwałą Seymu teraźnieyſzego naznaczono. Ciż Deputaći, Koronni w Radomiu, a Litewſcy w Wilnie zaśieść powinni nazaiutrz po S. Iagnieſzcze, y (*abſentiâ nonnullorum non obſtante*) Pierwſzego dnia przy zaśiadaniu przed Vrzędem Grodzkim Radomſkim w Radomiu, a w Wielk. X. Litewſk. przed Vrzędem Grodzkim Wileńſkim, przyśięgę uczyniwſzy, za wydaniem roty, ktora taka bydź ma. *Ja N. przyśięgam P. BOGV wſzechmogącemu, iż ſprawiedliwie ten Vrząd mnie poruczony odprawować będę. Vznanie około retent z podatkow poſpolitych, y z Kwart zatrzymanych, czynić będę wedle ſumnienia ſwego, nikogo nie ochylaiąc, y to wſzyſtko, co śię z tych retent pokaże wyćiągnawſzy, wiernie y ſprawiedliwie do Komiſarzow oddam, y przy ſobie nic nie zatrzymam, y upominkow od żadney Strony brać nie mam. Tak mi P. BOZE pomoż, y S. Męka iego.* Tę powinność przez niedźiel trzy, przykładem Deputatow Kwarćianych odprawować maią, *tali auctoritate*, iaką ma Trybunał Koronny. W ſądzeniu Spraw Skarbowych zachować śię maią według porządku Trybunału Koronnego, a Dekreta ich takiey wagi też maią bydź, iako Trybunalſkie Koronne. Kwity Podſkarbiow Rzeczypoſp. Komiſarżow y Szafarzow w mocy zachowano, *inquantum* im wybieranie pieniędzy poborowych należało, ktore kwity racyą Podſkarbich likwidować śię maią, aby śię ukazało, ieźli śię wſzyſtko na to obroćiło? na co były te podatki uchwalone. Także y kwity z Woiewodztw, za zezwoleniem ich Szafarzow dane, w mo-

w mocy zostawiono, aby bez dyskwizycyi przyięte były. A ktorykolwiek z tych wszystkich (ktorym termin na czas wyżey opisany *loco citationum* bydź ma) sumę iaka na liczbie zostanie, tamże zaraz całe do Podskarbich y Deputatow oddać będźie wszystko powinien, *sub pœna duplicis pensionis, & pœna bannitionis, ex instantia Instigatoris, & delatione* Podskarbiow *decernenda.* A ieźliby się ktory z Poborcow Ekonomow, Szafarzow, Arendarzow, na ten czas y mieysce nie stawił y nie uiśćił, taki każdy *ex delatione Thesauri ad instantiam Instigatoris, in pœna bannitionis & confiscatione bonorum condemnabitur.* A takowych Poborcow żadna sublewacya ratować nie ma. Starostom zaś, ktorzyby *ad rationem reddendam* iakichkolwiek prowentow należeli, zwłaszcza z dawnieyszych retent *ab A. 1609.* na Trybunał teraźnieyszy Piotrkowski y Lubelski Koronny, a w W. X. Lit. za Dworem *forum* naznaczono. Pieniądze wszystkie, ktore z uznania Deputatow do PP. Komisarzow oddane będą, maią bydź zaraz na zapłatę żołnierzom do Lwowa, y do Bydgośći, y do Wilna odesłane y oddane, y nie maią bydź na nic inszego, mimo te woyska, *sub pœna peculatûs* obrocone. Dekreta sądu tego Pisarz Grodzki Woiewodztwa y Grodu tamecznego wpisować, a Stronom potrzebuiącym, pod pieczęćią Grodzką z podpisem dwu na to od nich deputowanych, *sine salario* wydawać ma. *Salaria* Deputatom tym, po groszu od złotego, *de suo* płaćić powinni ći, u ktorychby się podatki Rzeczyposp. *temerè* zatrzymane znaydowały; do tego y win przysądzonych połowica należeć im ma, a z drugiey połowice Podskarbiowie y Pisarze ich na rozchod wszelaki y odwoz pieniędzy obracać maią. A ieźliby więcey tych retent, do Lwowa należących, nad sumę dwukroć sta tysięcy y pięćdźieśiąt tysięcy zł. zostawało, tedy to Deputaći do rąk swoich wźiąwszy, do Seymu blizko przyszłego przy sobie zostawić maią, albo ieźliby Smoleńskiemu żołnierzowi zapłaty nad podatki im naznaczone nie dostawało, z tych retent dołożono y do Bydgośći odwieźiono bydź ma. A tych pieniędzy Deputaći, mimo to, na nic inszego obracać nie maią, *sub pœna peculatûs. An. 1613. fol. 6. Tit. Sposob.*

Reasumowano ten *in toto* Trybunał w Radomiu, dekreta przeszłego Trybunału Radomskiego *in robore* zachowuiąc. *A. 1618. fol. 3. Tit. Trybunał Radomski.*

Znowu go reasumowano także w Radomiu, dla retentow *ab A. 1609.* y Deputatow mianowano. A ći ktorychby były *liquida jura fisci*, od Instygatora Koronnego pozywani bydź maią czterema niedźielami przed terminem. Warowano przy tym: aby żaden Poborca, ani Arendarz, iakichzkolwiek Rzeczyposp. podatkow Deputatem na ten Trybunał nie był. A ieźliby ktory taki się znalazł; aby mieysca miedzy Deputatami nie miał. Także aby y Pisarz Polny *ratione* Kwarty tamże liczbę uczynił. *A. 1620. fol. 19. Tit. Trybunał Radomski.*

Ale ten dla woyny *ad Annum 1622.* limitowano, *cum reassumptione ad hunc solum actum* Konstytucyy o Trybunale Radomskim *A. 1613. & 1618. & cum declaratione:* że ma trwać niedźiel sześć, y że Rotmistrzow rekognicye utwierdzone atestacyą Hetmanow Koronnych, o zaćiągu policzonego y porachowanego żołnierza, y czasu służby, maią bydź przyimowane, nie wtrącaiąc w te rachunki żadnych, tak Rotmistrzom iako y żołnierzom, kontentacyy, tylko każdego *stipendium militare* Konstytucyą warowane. *A. 1621. fol. 13. Tit. Trybunał Radomski.*

Ktoby *in tempore & loco* pieniędzy Rzeczyposp. powinnych nie oddał, takowy (*etiam & successores ejus*, ieźliby ktorego nie stało) *non recedendo à Iudicio triplicem pensionem* zatrzymaney sumy, inkluduiąc w to esencyalną sumę, *in instanti* do Skarbu Koronnego zapłaćić ma, *& aliis pœnis* Konstytucyą *A. 1613. sancitis, ex sententia Iudicii* podlegać ma. *Ibid. fol. 15. §. A ći ktorzy.*

Retenta Kwarty, tak iako retenta Poborowe tamże, *præmissâ citatione ad instantiam Instigatoris*, sądzone bydź maią, y takaż *pœna* ma *decerni triplicis pensionis. Ibid. §. Sądzenie także.*

Ratione sum, po piąći zł. od sta, Szlachta ośiadła excypowana od tego Trybunału, od innych wszelakich Sądow; ale tylko Szlachta zgołocona, ktorzy w Mieśćiech mieszkaią y lichwę biorą, *ad instantiam Instigatoris* w Radomiu o ten podatek za pozwy sprawować się maią. *Ibid. §. Excypuiemy iednak.*

Na Rotmistrze, ktorzy na zaćiąg pieniądze RP. wźiąwszy, ani się sami na woynę Turecką stawili, ani ludźi zebrali, *pœna peculatûs* ma bydź tamże extendowana, y na

Seym *pro publicatione* odesłana. Ci zaś, ktorzy nie zpełna roty do popisu stawili, a pieniądze na nie zpełna wzięli, maią bydź pilnie przez Pisarza Polnego Koronnego, wedle atestacyi od PP. Komisarzow woyskowych y Hetmanow Koronnych, o popisie ich y czasie służby daney, zpisani y do Skarbu odesłani, y na Trybunale tym Radomskim *ex delatione* Skarbu, *ad instantiam Instigatoris*, sprawić się maią, y summę przebraną *sub pœna duplicis pensionis & infamiæ* wrocić. Wszakże gdy Rotmistrz prawdziwe y niezmyślone rekognicye od towarzystwa, co ich zaciągnął y pieniądze im dał, pokaże, ma bydź wolen. A towarzysz każdy takowy, ktoryby pieniądze wziął od Rotmistrzow, a nie stawił się na woynę, *pœnæ peculatûs* na tymże Sądzie *succumbet*; a Vrzędy wszelakie maią *pœnas* na nich nakazane exekwować, iako *in causa Reipublicæ* bez respektu y odwłok wszelakich. *Ibidem fol. 16. §. A iż Rotmistrze.*

Komisarze woienne maią dać atestacyą do tegoż Trybunału, iakie pieniądze Skarbowi do woyska zanieśli? y iako ie oddawali? gdyż zysk, ieźliby iaki był z wyższego udania, ma *cedere Reipubl.* Toż Deputaci Rawscy do Kwarty naznaczeni czynić powinni, iakie pieniądze z Rawy się powiozą? Poborcy zaś maią, przy ostatnim rachowaniu się z poborow, iuramentami w Trybunale Radomskim komprobować, iakie pieniądze brali? y ieźli monety dobrey drożey, niżeli brali, nie udawali, albo ieźli zyskow sobie ztąd szukali? A *in futurum* z tych podatkow iakie będą wybierać, maią Poborcy *sub iuramento* atestacye dawać, iakie pieniądze do Skarbu będą oddawać? *Ibid. §. Ciż Komisarze.*

Expensa wszystkie na rozsyłanie pozwow, y insze wszelakie, ktorych potrzebnie zażyć się muśi w dochodzeniu Skarbowych dochodow, albo retentow, maią te Strony zastępować, ktore się Skarbowi nie uiszczą, y Skarbowi to nigdy nie ma bydź w rachunkach przyimowano. *Ibid. §. Waruiemy przy tym.*

Trybunał takowyż w Wilnie reasumowano, wedle Konstyt. *A. 1613.* deklaruiąc: że niedziel sześć trwać ma. *A. 1621. fol. 24. tit. Trybunał.*

Znowu w Radomiu y w Wilnie, wedle Konstytucyy *A. 1613. 1618. 1620. 1621. in toto* reasumowany, ktory Trybunał trwać ma niedziel cztery. *An. 1626. fol. 3. Tit. Trybunał.*

PP. Podskarbiowie zaraz po zaśiedzeniu y odprawieniu przyśięgi Deputatow do Sądu, Koronny do Radomskiego, a Litewski do Wileńskiego, powinni oddać delatę zatrzymanych wszystkich Rzeczypospl. podatkow, ktore tym Trybunałom należeć będą. *Ibid. fol. 4. A Podskarbi.*

Znowu w Radomiu *iuxta anteriores Constitutiones* na niedziel cztery postanowiony, y Deputaci mianowani. *A. 1627. fol. 4. tit. Trybunał.*

Retentores, ktorzy od P. Podskarbiego Koronnego Trybunałowi temu na delacie podani, *citari* maią trzema niedzielami przed terminem, a pozwow takich relacye w Grodach własnych powinne bydź zeznawane. *Ibid. fol 5. §. A ci wszyscy.*

A Retentores Kwarty, bez pozwu termin mieć maią, według Konstytucyi przeszłey. *Ibid.*

Prolongowano ten Trybunał *cum hac declaratione*: że dwie niedziele trwać ma, y że *pœnæ legum*, na kimkolwiek zkazane będą, tamże zaraz *circa determinationem Iudiciorum* publikowane bydź maią, nie odsyłaiąc ich na ordynaryyny Trybunał. A Starostowie sądowi bannicye Trybunału Radomskiego exekwować *in bonis iure victorum* powinni, *sub pœna quingentarum marc.* na Trybunale *inter causas Officii repetenda.* Skarb zaś dekreta odsyłać ma do Grodow, pod ktorego iurysdykcyą *bona iure victorum consistunt. A. 1628. tit. Prolongacya.*

Item. Inszy znowu w Radomiu tegoż roku złożono, na niedziel trzy, według dawnieyszych Konstytucyy y prolongacyi wzwyż pomienioney. *Ibidem Tit. Drugi czas.*

Znowu w Radomiu na niedziel trzy, *cum reassumptione* Konstytucyy przeszłych, mianowićie *A. 1627. cum declaratione ratione* czynienia w Grodach własnych relacyy: żeby ie wolno w pobliższych Grodach czynić, ieźliby własne wakowały, byle extrakty z podpisem Pisarza albo Podpiska starszego były; druga, że Starostowie nie maią bydź więcey pociągani, tylko na Trybunał Piotrkowski albo Lubelski, *pro non facta executione*, według tego, iako się kędy ktore Woiewodztwa sądzą. *A. 1629. fol. 10. Tit. Trybunał.*

Try-

Trybunał w Wilnie takowyż, *cum reaſſumptione* Konſtytucyy *An. 1613. 1621. 1626.* o Trybunale Skarbowym, poſtanowiono na niedźiel dwie *continuè*. P. Podſkarbi powinien wſzyſtkę wſzyſtkich retent podatkow Rzeczypoſp. ktore temu Trybunałowi należeć będą, oddać do Sądu tegoż delatę, po zaśiedzeniu y wykonaniu przyśięgi Deputatow. *Ib. f. 17. Tit. Trybunał.*

Trybunał w Radomiu na trzy niedźiele *continuè*, *cum reaſſumptione* przeſzłych o nim Konſtytucyy, *& cum declaratione:* aby ći wſzyſcy, ktorzy od P. Podſkarbiego Koronnego Trybunałowi temu podani będą (ktora delata z retentami od Marſzałka Poſelſkiego podpiſanemi, konferowana y zgodna bydź ma) bez pozwow na początek tegoż Trybunału zaraz śię ſtawić maią. *Item*, że Deputaći żadnych pen, tak iako y Skarb, brać nie maią, ale kontentuiąc śię *ſalario* dwuch ſet zł. takowe wſzyſtkie peny do Skarbu Rzeczypoſp. obracać będą. *A. 1631. f. 9. Tit. Trybunał.*

Ciż Deputaći Seſyą drugą tamże w Radomiu odprawować maią, na ktorą także drugie *ſalarium* mieć będą, iako na pierwſzą. Miedzy ktoremi Seſyami, Staroſtowie powinni będą exekwować dekreta pierwſzey Seſyi tak, żeby na drugą Seſyą wychodźiła ich ſolucya, *ſub pœnis in Legibus expreſſis.* A ieżliby w ktorym Grodźie Sądy odprawować śię nie mogły, tedy *vicinior Capitaneus* Sądy te odprawić powinien będźie. W czym *ratione non factæ exequutionis* z Staroſtami *forum* na Trybunale Piotrkowſkim, albo Lubelſkim. *Ibid.*

Trybunał takowyż w Wilnie na trzy niedźiele, *cum reaſſumptione* Konſtytucyy o tym. *A. 1613. 1627. 1629. Ibid. f. 11. Tit. Trybunał.*

Trybunał takowyż w Radomiu na trzy niedźiele. *A. 1633. f. 21. Tit. Trybunał.*

Znowu takowyż w Radomiu dwuniedźielny, *cum reaſſumptione* przeſzłych o tym Konſtytucyy. *A. 1635. f. 15. Tit. Trybunał.*

Y znowu takowyż w Radomiu dwuniedźielny także *cum reaſſumptione* przeſzłych o tym Konſtytucyy. *A. 1637. f. 2. Tit. Trybunał.*

Znowu w Radomiu trzyniedźielny, *cum reaſſumptione* przeſzłych Konſtytucyy o Trybunałach Radomſkich. *A. 1638. f. 21. Tit. Trybunał.*

Znowu w Radomiu dwuniedźielny, *cum reaſſumptione* przeſzłych Konſtytucyy o takowych Trybunałach. *A. 1640. f. 14. §. Na ktorym.*

Znowu w Radomiu trzyniedźielny *cum reaſſumptione ſuperiorum* o tym *Conſtitutionum*, mianowićie *A. 1638. A. 1642. f. 11. Tit. Trybunał.*

Trybunał takowyż w Wilnie trzyniedźielny, wedle Konſtytucyi *A. 1631.* wzwyż opiſaney. *A. 1633. f. 23. Tit. Trybunał.*

Znowu takowyż w Wilnie trzyniedźielny. *A. 1634. f. 6. Tit. Trybunał.*

Znowu takowyż w Wilnie trzyniedźielny. *A. 1647. f. 43. Tit. Trybunał.*

Trybunał Skarbowy w Wilnie trzyniedźielny, *ad inſtar* Radomſkiego w Koronie, poſtanowiony. *A. 1649. f. 26. §. Należy do place woyſku.*

Trybunał takowyż w Radomiu trzyniedźielny, *cum reaſſumptione* wſzyſtkich o tym Konſtytucyy przeſzłych. *A. 1650. f. 5. Tit. Trybunał.*

Takowyż w Wilnie trzyniedźielny. *Ibid. f. 19. Tit. Trybunał.*

Znowu w Radomiu dwuniedźielny wedle przeſzłych wſzyſtkich Konſtytucyy o Trybunałach Radomſkich. *A. 1652. f. 3. Tit. Trybunał.*

Trybunał we Lwowie dwuniedźielny *ad inſtar* Radomſkiego. *An. 1653. fol. 4. §. Kondemnaty.*

Trybunał w Wilnie trzyniedźielny takowyż, *cum reaſſumptione* Konſtyt. *An.* 1613. *quo ad auctoritatem*, *ſecuritatem Iudiciorum & valorem decretorum* tylko. *Ibid. f. 15. Tit. Trybunał.*

Ponieważ w Wilnie te Sądy będą śię odprawować, gdźie y Trybunał wielki, tedy *compoſitum Iudicium* z głownych y Skarbowych Sędźiow ma bydź poſtanowione, a to tylko miedzy ſamemi Deputatami y ſługami ich ważyć ma, przyieżdżaiący zaś należeć do niego nie maią, ale Aktor ma *ſequi forum rei. Ibid. fol. 17. §. Ponieważ.*

Goſpody wcześne, *pro qualitate Perſonarum*, Vrząd Grodzki Wileńſki ma naznaczyć dla Deputatow Trybunału Skarbowego. *Ibid. §. Goſpody.*

Trybunał takowyż w Radomiu czteroniedźielny, *cum reaſſumptione* przeſzłych wſzyſtkich o tym Konſtytucyy, a mianowićie 1629. *An. 1654. fol. 2. Tit. Trybunał.*

Znowu takiż w Radomiu trzyniedźielny, *cum reassumptione* przeszłych o tym Konstytucyy. *A.1655. f. 21. Tit. Trybunał.*

Reasumowano *in toto* przeszłego Seymu *A.* 1655. Trybunał na niedźiel dwie. *A.1658. f.5. Tit. Trybunał Radomski.*

Trybunał takiż w Wilnie trzyniedźielny, *cum reassumptione* wszystkich o tym Konstytucyy. *A.1655. f.23. Tit. Trybunał.*

W Woiewodztwach y Powiatach, ktore *per hostilitatem* zpustoszone, Retentorom nowych abiurat w Grodach pozwolono. *Ibid.*

Znowu takiż w Wilnie trzyniedźielny, *cum reassumptione* wszystkich o tym Konstytucyy, a ieźliby w Wilnie z iakiey przyczyny bydź nie mogł, P. Podskarbi obwieśći przez Vniwersały swoie Powiaty o mieyscu, gdźie nayspośobnieysze będźie. *Artilleriæ Magister* W. X. Lit. według dawnego prawa liczbę dostateczną uczyni, y da *rationem;* iako śię dotąd obracały artyleryi Wielk. X. Lit. *requisita? informabitque* skutecznie o wszystkim, cokolwiek Rzeczyposp. do wiadomośći o armaćie y municyi W. X. Lit. należy. *A. 1658. f. 37. Tit. Trybunał.*

Znowu takiż w Grodnie trzyniedźielny *cum reassumptione* przeszłych o tym Konstytucyy. *A. 1659. f. 3. Tit. Trybunał.*

Znowu takiż trzyniedźielny w Wilnie, albo w Grodnie, ieźliby Wilno *pro tempore* nie było ewakuowane. *Reassumuntur* wszystkie przeszłe o Trybunałach Skarbowych Konstytucye, wedle ktorych sprawić śię teraźnieyszy ma. *A. 1661. fol. 3. Tit. Trybunał.*

Trybunał takiż oraz y Komisya dla zapłaty woyska we Lwowie, a *inquantum*by powietrze przeszkodźiło, Krol wcześnie o inszym mieyscu Woiewodztwa, Ziemie, y woyska, y Deputatow (ktorzy te obiedwie funkcye, iednę po drugiey odprawić maią) Vniwersałami swemi obwieśćić ma. Do Komisyi dwuch Deputatow woysko także z pośrzodka śiebie obrać ma. Komisarze wszyscy przyśięgi rotą Trybunału Koronnego, (przydawszy, że *podatkow o ktore sądźić będę, nie winienem, y Poborcy albo Administratorowi podatku Woiewodztwa albo Ziemie moiey, y żadnemu Retentorowi protekcyi czynić, o rekognicye żadne do Skarbu nie komponowałem, y* componere *nie będę*) wykonać będą powinni. Skarb żadnemu z tych Komisarzow, *nomine salarii*, nic dać nie będźie powinien, y regiestrow *ordo* zpisany bydź ma, przykładem Trybunału Koronnego, aby wszystkim *constare* mogło, kiedy publiczne? kiedy prywatne? sądźić śię maią Sprawy. Ciż Komisarze woyska, tak Polskiego iako y Cudzoźiemskiego zaćiągu, wedle regiestru, ręką Marszałka Komisyi *in facie Iudicii Commissorialis* podpisanego, porachowawszy, iak wiele ktoremu Pułkowi, chorągwi *&c.* przyidźie? zapłatę uczynić maią. *An. 1662. fol. 4. Tit. Zapłata woysku generalna.*

O sumach, iakie komu na Komisyach zapłaćić miano? *vid. Tit. Sumy. Tit. Zasługi.*

Trybunał znowu takiż do zapłaty woysku we Lwowie sześćniedźielny, *cum reassumptione* wszystkich Konstytucyy o Trybunałach Skarbowych. Na ktory Deputatow z Senatu tylko naznaczono, a *ex Equestri Ordine* Woiewodztwa y Ziemie na przyszłych Seymikach *relationum* obrać maią takich, ktorzy Exaktorami podatkow *cujuscunque generis* nie byli, ani *ex vi administrationis suæ* pieniędzmi Rzeczyposp. nie szafowali, *salaria* im obmyśliwszy. A tacy wszyscy z Woiewodztw obrani, *nulla contradictione obstante*, zaśiadać w Trybunale tym będą powinni. Przyśięgać maią *juxta Constit. Annorum 1613. & 1662. A.1667. f. 7. Tit. Trybunał.*

Trybunał Radomski, żeby *nominationem* chorągwi Woiewodztwom y Ziemiom uczynił, y do zapłaty *juxta proportionem* podatkow *æqualiter* aplikował, postanowiono. *Ibid. f. 9. Tit. Naznaczenie płacy.*

Tenże Trybunał czas y mieysce tey zapłaty deklarować ma. *Ibid.*

Trybunał Skarbowy w Radomiu, *cum reassumptione* wszystkich Konstytucyy o Trybunałach Radomskich y Komisyach Lwowskich. *A. 1670. f. 17. Tit. Trybunał.*

Trybunał zaś Skarbowy W. X. Lit. w Wilnie, iako ordynowany? *vid. Tit. Comisya do zapłaty woysku.*

Trybunał Skarbowy we Lwowie, albo *obstante hostilitate*, gdźie Krolowi I. M. *videbitur*, *cum reassumptione* wszystkich Konstytucyy o Trybunałach Radomskich, do zapłaty woy-

woyſku y podźiału chleba zimowego, poſtanowiono. Vkrzywdzonym *optionem* daiąc *ad jure agendum*, tak w tym Skarbowym iako Koronnym Trybunale. Trybunał iednak ten, *prætextu ſecuritatis* Trybunałow, *in cognitionem jurium* wdawać śię nie ma. *A. 1673. f. 10. Tit. Trybunał Skarbowy.*

Trybunał tak iż w Grodnie, *cum reaſſumptione* wſzyſtkich przeſzłych Konſtytucyy o Trybunałach, *& rothæ juramenti in Conſtitutione A. 1613. deſcriptæ. Ibid. f. 3. Tit. Trybunał.*

Znowu takiż w Wilnie. Senatorom po zł. 1000. a niżſzym Deputatom po złt. 500. *ſalarium* naznaczono. *A. 1676. f. 3. Tit. Trybunał.*

Do tegoż Trybunału liczbę z gieneralſtwa artyleryi Vr. Michała Kryſzpina *Kierſzenſteina* Piſarza Polnego W. X. Lit. (ponieważ dla zagęſzczenia ſpraw Rzeczypoſp. na tym Seymie dać oney nie mogł) odeſłano. Z ktoremi rachunkami y dekretami Trybunału Skarbowego, dla otrzymania kwitu, na przyſzłym Seymie ſtanać, y Rzeczypoſp. relacyą uczynić ma. *Ibid. f. 9. Tit. Remiſa liczby.*

Znowu takiż Trybunał w Wilnie. *A. 1677. f. 5. Tit. Trybunał.*

A że *ſub idem tempus* głownych Sądow Trybunalſkich Kadencya Trybunału Skarbowego przypadać będźie, ieźli tedy iakowe *cauſæ* miedzy ſamemi Deputatami Trybunału Wielkiego a Deputatami Trybunału Skarbowego, lub ich ſługami, *intercedent*, na to *compoſitum Iudicium in pari numero*, za znieśieniem śię z ſobą obudwu Trybunałow zaſadzone bydź ma. A ieźliby kto Deputata Trybunału Skarbowego, lub ſługę iego, przećiwko tey Konſtytucyi *evocare* do Sądow Trybunału wielkiego, y dekretem agrawować ważył śię, tedy taki dekret *nullitati ſubjacere* powinien, a Aktor *pœnæ evocationis* 1000. kop podlegać ma. O co *forum* na Seymie naznaczono. *Ibid. f. 6. §. A że.*

Goſpody *æquè* na Deputatow, tak Trybunału W. iako y Skarbowego, Podſtarośći Wileńſki pokazować powinien będźie. *Ibid.*

Znowu takiż w Wilnie *juxta antiquam normam*, y *ſalarium* takie Deputatom, iako na blizko przeſzłym, *ſpecialitèr* iednak Marſzałkowi tu dwa tyśiące złt. naznaczono. *A. 1678. f. 3. Tit. Trybunał.*

Trybunał na dwa razy do roku Skarbowy w Radomiu poſtanowiono. *w Konfederac. gieneral. Warſzaw. A. 1674. f. 26. §. Chcąc mieć.*

Trybunał Skarbowy dla zapłaty Woyſka poſtanowiony *pro die 15. Novembris*, a kończyć śię ma na Wigilią S. Tomaſza, przy Podſkarbim Wiel. Koron. albo Vrzędźie Iego, y przy Piſarzu Polnym, lub Subſtytućie iego, *non obſtante alicujus abſentiâ.* Inſtygator Kor. ma bydź tamże *præſens.* Na tymże Trybunale Poborcy o extorſye, agrawacye, depaktacye, *& quocunque modo & titulo* wymyślone ukrzywdzenia ludźiom Woyſkowym, iako y innym Obywatelom, *ad cujusvis inſtantiam injuriati*, ſprawić śię powinni. Tamże *deſertores Caſtrorum*, y ći, ktorzy pieniądze pobrawſzy, ludźi y chorągwi, Regimentow, do Obozu na czas nie ſtawili, ſądzeni bydź maią. W largicye żadne na zapłatę Woyſku wdawać śię ten Trybunał nie ma, *ſub nullitate factorum. Securitas* tego Trybunału, *reſidentium* na nim, *euntium & redeuntium*, podług dawnych Konſtytucyy *reaſſumitur. A. 1685 fol. 4. Tit. Trybunał Skarbowy Koron.*

Trybunał Skarbowy W. X. Litewſk. poſtanowiono, na ktory przy Podſkarbim W. y Pieczętarzach Wielk. X. Lit. Deputatow naznaczono, *ſalarium* Senatorom po 1000. Dyrektorowi 2000. Deputatom po 500. złt. Skarb Rzeczypoſp. z Extraordynaryynych podatkow *providebit.* Przyśięgę wykonaią Rotą dawną *A.* 1613. Trybunału Skarbowego. Przez Niedźiel cztery, *continuò* Skarbowe Sprawy, *retenta ſubſidii charitativi*, Ceł, czopowych, ſzelężnych, Donatyw Kupieckich, pogłownych Zydowſkich y Tatarſkich, ſądźić będą. Wybrane z retent pieniądze, na zaſługi Woyſku, za aſygnacyami Hetmana Wielk. X. Litewſk. obroćić śię maią. *Retentores* Qwarty *ab A.* 1673. pod winy, Konſt. 1677. y 1678. założone, podpadać powinni. Sprawę Solennikow Wileńſkich tenże Trybunał rozſądźi, tak *pro præterito* iak *in futurum*, wiele maią na każdy Rok pretendować od nich kontrahenći? K. L. *A. 1685. fol. 3. Tit. Trybunał Skarbowy W. X. Lit.*

Trybunał Skarbowy, wedle Konſt. 1685. poſtanowiony, *pro hac vice* we *Lwowie*, w *Rawie* zaś na drugi Rok, *in præſentia* Hetmanow y Podſkarbiego W. Kor. y przy Vrzędźie

dźie Ziemſkim, Komiſarzow naznaczono. Dług winny Woyſku ćwierći 12. *in ſpatio* dwuch lat, po Woiewodztwach y Ziemiach zapłaćić, *ſub pœna peculatûs*, kazano. Cwierć iednę *A.* 1689. z Skarbu Krola IMći zapłaconą, naypierwey Skarbowi I. K. Mći Trybunał ten zapłaći, y Cwierć Zurawińſką z deceſow niedopłaconą wypłaći; także ſumę 200000. Infanteryi, na Komiſyi Roku 1672. likwidowaną, y na Seymie 1673. aſekurowaną, *inquantum* śię *ex quietationibus* wypłacona nie pokaże. Komiſarzami na ten Trybunał bydź nie mogą, ktorzy śię Skarbu tykaią, kwitu nie maią, y do czynienia rachunkow należą. Ten Trybunał nie ma śię wdawać *in ullas rationes Statûs. Salva Electio* Marſzałka *juxta veterem praxim.* Tym, ktorych w Repartycyach niepomieśćiły śię zaſługi, z deceſow Trybunał pomiarkuie. Woiewodztwa Pruſkie y inne, ieżeli ſą przeładowane? *cognoſcet*, y wſzyſtkie ſprawy niedoſądzone oſądźi. Ziemia Warſzawſka, według deklaracyi Seymu 1678. *ad liquidandum* z Regimentem Gwardyi do tegoż Seymu odeſłana. Przy Hetmanach dwa Komiſarze zaśiadać maią. *A.* 1690. *f.* 7. *Tit. Trybunał Skarbowy.*

Trybunał Skarbowy W. X. Litewſk. w *Grodnie* poſtanowiono, Komiſarzow naznaczono, Dekreta o Retenta do exekucyi przywodźić kazano, *cum pœnis triplicis penſionis, ſalaria* Deputatom Skarbowym, według przeſzłych Konſtytucyy, *& ſecuritatem & auctoritatem* tych Sądow warowano. K. L. *An.* 1690. *fol.* 5. *Tit. Trybunał Skarbowy W. X. Lit.*

Trybunał Skarbowy, dla zapłaty zaſług Woyſka Kor. według Praw dawnych, y porządku oſtatnich Trybunałow ſtanowiono, ktoremu pretenſye *injuriatorum* od Woyſka oſądźić pozwolono. K. L. *A.* 1699. *f.* 41. *Tit. Zapłata Woyſka.*

Trybunał Skarbowy w *Wilnie* poſtanowiono, dla zapłacenia 4. ćwierći Woyſku, Traktatem aſekurowanych, y Deputatow przy W. W. Hetmanach, Pieczętarzach, Podſkarbim W. y Piſarzu Polnym naznaczono *ex Senatorio Ordine.* A zaś *ex Equeſtri Ordine*, na Seymikach relacyinych obierani bydź mieli. Ci iednak, ktorzy Komiſarzami, lub Adminiſtratorami, lub Poborcami, y Luſtratorami byli, *niſi prævia ſatisfactione & quietatione*, obierani bydź nie maią. Ktorzy na dźień 4. mieśiąca Stycznia w R. 1700. ziechawſzy śię do Wilna, *abſentiâ nonnullorum non obſtante*, przyśięgę według Roty Konſt. 1613. opiſaney wykonawſzy, przez Niedźiel ośm pierwſzą kadencyą Niedźiel 4. wſzyſtkie ſprawy Skarbowe od R. 1667. aż do Roku 1669. ſądźić maią; a drugą kadencyą *captato tempore* naznaczą, albo limitować będą. Na pierwſzey kadencyi Woiewodztwa y Powiaty przez Komiſarza ſwego, *comportare documenta aſſignatorum ſolutionis* czterech ćwierći, y na Lenungi z Hybern, z Czopowego, Szelężnego, *Monopolium* Tabacznego, Pogłownego Zydowſkiego, Tatarſkiego, y ze wſzyſtkich Prowentow, *calculationem & ſatisfactionem* pokazać maią. *Satisfactio per executionem fortem, motâ Nobilitate*, uchwalona, *ſecundum normam Iurium coæquationis* W. X. Lit. przy Grodźie. K. L. *A.* 1699. *fol.* 67. *Tit. Trybunał Skarbowy.*

Ordynacya Trybunału Skarbowego W. X. Litewſk. przez Deputatow z Senatu, Konſtytucyą Seymu 1699. naznaczonych, *ad mentem* Prawa Poſpolitego *Coæquationis* uczyniona, w Wilnie 1700. 7. Stycznia.

Trybunał Skarbowy poſtanowiono, przy W. W. Hetmanach Kor. Deputatow z Senatu, *& ex Equeſtri Ordine*, ktorych ſobie Woiewodztwa y Ziemie na Seymikach *Relationum*, lub nazaiutrz po Seymikach Deputackich, po iednemu Deputaćie z Woiewodztw y Ziem, a po dwu z Gienerałow obiorą, konſerwuiąc Alternatę Ziem Woiewodztwa Mazowieckiego, ſumptem Woiewodztw *ſalariandos*, naznaczono. Ktory Trybunał w Radomiu 5. Marca zacząć, a kończyć śię ma w 6. Niedźiel, a Deputaći przed Sądem Ziemſkim Sendomirzkim, a *in abſentia* iego, przed Vrzędem Grodzkim Radomſkim, przyśięgę według Konſt. Trybunału Skarbowego R. 1685. wykonawſzy, po ufundowaney Iurysdykcyi, przy W. Podſkarbim W. Kor. albo Vrzędźie Iego, y Piſarzu Polnym Kor. lub Subſtytućie iego, *non obſtante alicujus abſentiâ*, likwidacyą Podatkow od R. 1697. uczynią. Poborcy y Exaktorowie, na tymże Trybunale, ſtawić śię y rachować powinni, z Regieſtrami popiſowemi, rolami, y kwitami, examinować Percepty y Dyſtrybuty maią, y tę likwidacyą, trybem Komiſyi R. 1677. odprawią, ſprawy *injuriatorum* nie odſyłaiąc na Komiſyą Hybernową, oſądzą, *ſatisfactionem* nakażą. *Deſertores Caſtrorum* y ći, ktorzy pie-

pieniądze pobrawſzy do Obozu przez Kampanie śię nie ſtawili, podług Artykułow Woyſkowych ſądzeni bydź maią. Ten zaś Trybunał *in nullas rationes Status* y w Largicye żadne wdawać śię nie ma. W drugim Roku podobnyż Trybunał Skarbowy, *praxi & methodo circumſcriptâ* tamże, w *Radomiu* odprawować śię ma. *A. 1703. f. 9. Tit. Trybunał Skarbowy.*

Trybunał Skarbowy Wielk. Xięſtw. Litewſk. *cum auctoritate & ſecuritate* Trybunałow Głownych Wielk. X. Litewſk. w *Grodnie* poſtanowiono. Deputatow przy W. W. Pieczętarzach, z ktorych pierwſzy Dyrekcyą trzymać będźie, naznaczono, *& ex Equeſtri Ordine* obrać ſobie po dwuch Komiſarzow na Relacyynych Seymikach, Woiewodztwom, Powiatom, pozwolono. Na ktorym Trybunale, wſzyſtkie exakcye od Woyſka Wielk. Xięſtw. Litewſk. poczynione, z Dobr *Neuburſkich*, z Dobr *adhærentium parti Sueticæ*, z Dobr Duchownych, Ziemſkich, Krolewſkich, z Hyberny, Czopowego y Szelęznego, y ſzkody, przechodami, noclegami, y Konſyſtencyami poczynione, także za Paletami *ignoti nominis* Stanowicznego, ſądźić kazano. Ktorego Stanowicznego *uſum, nomen & nomenclaturam, uti infamem, in perpetuum* kaſowano, y *caput illius invindicabile* deklarowano. *An. 1703. fol. 29. Tit. Trybunał Skarbowy Wielk. X. Litewſk.*

Trybunał Skarbowy, poſtanowiono w *Radomiu*, y Deputatow naznaczono, przy W. Podſkarbim W. Koron. albo Vrzędźie Iego, także Vrodz. Piſarzu Polnym Koron. lub iego Subſtytućie, do likwidacyi Podatkow, uchwalonych na Seymach y Seymikach, tak dawnieyſzych, iako y Seymie *Lubelſkim.* Poborcom y Exaktorom na tymże Trybunale ſtawić śię kazano y Deputatom Woyſkowym, ktorych trzech tylko, tak Polſkiego, iako y Cudzoźiemſkiego zaciągu, zaśiadać ma. Sprawy *Injuriatorum* tenże Trybunał rozſądźi, nie odſyłaiąc na Komiſyą Hybernową. Ktorzy *Injuriati* od Woyſka w Grodach ſwoich *damna* poprzyśiągſzy, krzywd ſwoich w tym Trybunale dochodźić będą. *Ann. 1710. Poparćie Konfederacyi Sendomirzkiey fol. 57. Tit. Trybunał Skarbowy.*

Trybunał Skarbowy Wielkiem. Xięſtw. Litewſk. reaſumowany, pod tymże Dyrektorem, w *Wilnie. In locum* Komiſarzow, ktorzy *ex Senatorio ordine deceſſerunt*, drugich naznaczono; *ex Equeſtri* zaś *Ordine*, ktorzy *deſiderantur ad plenitudinem* Iurysdykcyi iego, Woiewodztwa y Powiaty na Seymikach Relacyynych y innych obrać maią. Ktory Trybunał *juxta obloquentiam* Seymu Lubelſkiego ſądźić śię ma. *Ann. 1710. Poparćie Konfederac. Sendom. W. X. Lit fol. 3. Tit. Reaſumpcya Skarbowego Trybunału W. X. Lit.*

Trybunał Skarbowy Wielk. Xięſtw. Litewſk. dla punktualnego y niezawodnego *annuati Stipendii* Woyſku Wielk. Xięſtw. Litewſk. wypłacenia y ukontentowania ſtarego Woyſka, w każdym Roku po 6. Niedźiel, to ieſt: w *Grodnie* na dźień Poniedźiałkowy po Swięćie Narodzenia Nayś. Panny MARYI w Roku 1717. Drugi *in eadem cadentia* w *Mińſku* w Roku 1718. aż do przyſzłego doſzłego Seymu, przy W. W. Miniſtrach, *ſalvâ circumſcriptione* Buław, *in Tractatu expreſſâ, inviolabiliter obſervandâ & manutenendâ*, poſtanowiono. Komiſarzow z Senatu naznaczono; *ex Equeſtri* zaś *ordine* tych, ktorych ſobie Woiewodztwa y Powiaty na Seymikach, od ſobie *ſalariandos*, obiorą, *exceptis*, ktorzy śię publicznych Podatkow y Skarbu chwytali. A Komiſarzom, *ex Ordine Senatorio* deſtynowanym, na tenże Trybunał z Skarbu Litewſk. na każdą Kadencyą, na iednego po 2000. złot. naznaczono. Ktorych Komiſarzow *Iuriſdictio* tylko na lat dwie *durabit*, a w niedoyśćiu Seymu przyſzłego, *penes arbitrium* Woiewodztw y Powiatow będźie, albo tychże ſamych konfirmować, albo nowych na Seymiku Goſpodarzkim nazaiutrz po Gromnicznym obrać; *ſalvo charactere* Deputatow z Senatu naznaczonych, *cum libera electione* Marſzałka. *In materias Status* wdawać śię nie maią. K. Lit. *An 1717. fol. 3. Tit. Trybunał Skarbowy.*

Trybunał Skarbowy w każdym Roku ſześćniedźielny, w *Radomiu* naznaczony, miedzy Seymem a Seymem, ktoremu Kadencya *præfixa* w poniedźiałek po

Swięćie S. *Stanisława.* Do ktorego z Senatu ieden Biskup, y Senatorowie Swietcy deputowani, *ex Equestri* zaś *ordine* ći, ktorych Woiewodztwa y Ziemie, podług zwyczaiu, nazaiutrz po Seymikach Deputackich, od śiebie *salariandos*, obiorą, odprawować śię ma, *in assistentia* Wiel. Podskarbiego W. Koron. lub *officii ipsius.* Rotą Trybunalską Komisarze przyśięgać maią, według Konstytucyi Trybunału Skarbowego *Ann.* 1685. z przydatkiem w Konstytucyi teraźnieyszey, *de disciplina militari* wyrażonym, przed Ziemstwem *Sendomirzkim*, lub *vacante hoc Iudicio*, przed Vrzędem y Grodem *Radomskim*, po obranym *è medio sui* Marszałku, *Seclusâ præsentiâ* W. W. Hetmanow, *in præsentiâ & assistentiâ* Komisarzow Woyskowych, dwoch z Polskiego, a iednego z Cudzoziemskiego autoramentu, y we wszystkich materyach, *ad sphæram* Iurysdykcyi swoiey należących, *juxta normam* dawnieyszych Trybunałow Skarbowych sprawi śię, nie interesuiąc śię do dyspozycyi Woiewodztw y Ziem, respektem Czopowego, y Szelężnego. Ktore *absque ullo gravamine* miast y miasteczek Krolewskich, Duchownych y Szlacheckich, *& absque impositione injuriosa arbitrariarum summarum exigi* może, *mediante beneplacito* tychże Woiewodztw. *A. 1717. fol. 60. Tit. Trybunał Skarbowy.*

Trybunał Skarbowy sześćniedźielny *pro eodem tempore & loco*, według Konstytucyi A. 1717. do przyszłego doszłego Seymu, *per cadentias solitas*, postanowiono. Ktoremu Trybunałowi wszelkie *Sancita*, w Konstytuc. An. 1717. *Tit. Trybunał Skarbowy* opisane, exekwować, Likwidacye z Chorągwiami y Regimentami, aby śię żadna defraudacya w kompletach nie dźiała, przy Deputatach y Pisarzu Skarbowym czynić zlecono. Tenże Trybunał w żadne materye, Prawem sobie *ad exequendum* niepodane, wdawać śię nie powinien, ani też takich deklaracyy, ktoreby śię na Konstytucyach nie fundowały, pisać, żadnych impozycyy na Skarb y na Woiewodztwa y nikogo nie ma stanowić, *sub nullitate attentatorum; Tractamenta* zaległe wypłaćić, *in futurum* zaś, *tollendo* implikancyą Skarbu, aby Wielmożny Podskarbi Wiel. Koronny 20000. złot. na dyspozycyą Trybunału Skarbowego, *quotannis* wypłacał, postanowiono. Z ktorey Sumy na każdego Komisarza Woyskowego 3000. złot. *Residuum* 11000. złot. *in parte*, na Deputatow Chorągwianych y Regimentow, także y Dyrektora y inne osoby, *obsequio* Trybunału Skarbowego destynowane. Na *expensa* zaś Izby Komisarzkiey Trybunału *solita* 13500. złot. *quotannis* Wiel. Podskarbi Wiel. Koronn. *providebit.* Z ktorey to Sumy, Vrodzon. Instygatorowi, lub *Vice-Instygatorowi* Koron. ktory z nich *ab incheatione* Trybunału, aż do zakończenia będźie *præsens*, 1500. złot. naznaczono, oraz exekucyą Konstytuc. A. 1717. *Tit. Trybunał Skarbowy*, w interesie Krolewica I. Mći *Iakuba* nakazano, y Konstytucye *Annorum* 1676. 1677. o Trybunałach Skarbowych *Radomskich* reasumowano. *A. 1726. fol. 8. Tit. Trybunał Skarbowy.*

Trybunał Skarbowy Wielk. Xięstw. Litewsk. po zkończoney Kadencyi Wileńskiey Trybunału Ziemskiego, zaraz ćiż sami Deputaći Ziemscy Trybunalscy, wźiąwszy na śiebie powinność Komisarzow Skarbowych, wespoł z Komisarzami na Trybunał Skarbowy Deputowanemi, po wykonaney przyśiędze Komisarzkiey, osobnego obrawszy Marszałka, byle nie głownego Trybunalskiego, w *Wilnie* przez Niedźiel dwie co rok, a na Kadencyach Ruskich *alternatim* odprawuiących śię, takoż po Niedźiel dwie, bez troyga wołania *continuò* aby expedywali, postanowiono. Waruiąc to: iż iuż *abhinc* tenże Trybunał żadnych Taryf waryować, y nikomu na żadne sumy asygnacyi wydawać mocy mieć nie będźie. Akta zaś Trybunału tego y rachunkow Vr. Pisarz Ziemski tego Woiewodztwa, kędy kadencya będźie, osobliwie zkładać, y po zakończoney kadencyi naydaley w ćwierć roku introligowane do Vr. Skarbnika W. X. Lit. oddawać ma. K. L. *A. 1726. f. 97. Tit. Trybunał Skarbowy W. X. Lit.*

Iako ktory Trybunał z tych wszystkich ordynowano na Seymach? to iest: na co Podskarbi retentowe pieniądze obracać miał? Iak ostrzegano? aby śię nie absentował od Trybunału, sine legali impedimento. *Kto na mieysce iego w W. X. Lit.* substituebatur? *Kto do Sądu Trybunalskiego należał? Co za* salaria *y zkąd Poborcom płaćić*

kędy

kedy kazano? Iako się z Delatami sprawowáć kiedy kazano? Co za winá na Vrzędy Grodzkie y Starosty niedbałe? Ktorzy wolni od Trybunału ktorego? Iako się Poborcy sprawowáć na ktorym Trybunale mieli, & quæ pœna *na nich?* In quam rotham *kiedy przyśięgali &c. Odsyłam Czytelnika* ad volumen Originale Constitutionum, *bo tego tu nie wpisuię.*

T Y T U Ł Y.

TYtułow żadnych, ani świeższych, ani dawnieyszych, ktoreby *æqualitatem Nobilitatis* znośić miały, zażywać, ani nowych uprászáć nikt niepowinien, y w Kancelaryach Krolewskich, Grodzkich, Ziemskich, dawane ani przyimowane bydź nie maią; oprocz tych, ktore są w Vnii przyięte, *paritati* iednak *juris & æqualitati Ordinis Equestris*, iako dawno, tak y teraz podlegać maią, *perpetua lege cautum. A. 1638. f. 9. Tit. O tytułach Cudzoziemskich.*

Declaratur: iż ta Konstytucya *A. 1638. o tytułach, perpetuò* ma trwać, y że na te tytuły, ktore W. X. Lit. Vnia y inkorporacya Woiewodztw, Kiiowskiego, Wołyńskiego, Bracławskiego, zastały, nie śćiąga się; *salvâ per omnia paritate & æqualitate juris, pœnæ, conditionis, & præeminentiarum* z Stanem Szlacheckim, że iako Xiążęta, tak y Szlachta, *pro uno Statu equestri* bydź ma. *An. 1641. fol. 8. Tit. O tytułach.*

Gdy się ziawiali niektorzy w Polszcze, ktorzy imię Carowiczow Moskiewskich brać śmieli na się, y *de facto* Iana Faustyna *Łubę* Szlachćica Polskiego pospolstwo głupie Carowiczem nazywało; aby ztąd przyczyna do zerwania z Carem Moskiewskim zawartey przyiaźni nie była, postanowiono: aby nikt w Państwach, tak do Korony iako y W. X. Lit. należących, imię sobie zmyślać nigdy nie ważył się. A ieżliby taki do takiey śmiałośći przyszedł, ten iako bezecny y gwałtownik wiecznego pokoiu Rzeczyposp. z Moskiewskim narodem, od wszelakich Vrzędow, tak w Koronie, iako y w W. X. Lit. imany y na gardle karany bydź ma, y ieżliby się kto do niego wiązać, albo iemu radą y pomocą bydź chćiał, tym samym uczynkiem bezecnym będźie. A ieżliby też taki woyska y kupy do śiebie zwodźił y zgromadźił, ten *pro hoste Patriæ* miany, y przez woyska Rzeczyposp. znoszony bydź ma. Pomieniony zaś szlachetny *Łuba*, iako Carowiczem nie iest, tak y zwać, pogotowiu pisać śię nim nie ma, pod uczćiwośćią y gardłem, y nigdźie z Państw Rzeczyposp. za granice wypuszczony bydź nie ma. *A. 1646. f. 11. Tit. Deklaracya.*

Znowu tytuły Cudzoziemskie, iako to *Principatus, Comitatus*, y wszelkie inne, także herby, pieczęći, ktoreby *supra æqualitatem nobilitarem* były w Państwach tych, zażywać zakazano, *sub pœna perpetuæ infamiæ.* O co *forum, ad cujusvis instantiam*, w Trybunale Koronnym; *salvis iis titulis*, ktore z Vnią W. X. Lit. y z inkorporacyami Woiewodztw niektorych do Korony, wedle Konstytucyy *A.* 1638. & 1641. weszły. *A. 1673. f. 28. Tit. Cudzoziemskich tytułow* abrogatio.

Tytułow Woiewodow Moskiewskich, pisząc do nich, nie godźi się zmnieyszać, ani odmieniać, owszem ani do nich pisać, nikomu się nie godźi z prywatnych (wyiąwszy Woiewodow y ich Podwoiewodzych, Kasztelanow, Podkomorzych, Starostow y Sędźiow) *sub pœna perduellionis. A. 1637. f. 9. Tit. Zatrzymanie pokoiu.*

Ale potym tę Konstytucyą *in perpetuum* znieśiono, y warowano: aby pomienioney Konstyt. *A.* 1637. Drukarze tak w Koronie, iako y w W. X. Lit. nie ważyli się przedrukowywać, *sub pœna colli, in Iudicio Tribunalitio utriusque gentis, & etiam Iudicio Castren. ad instantiam cujusvis, sine quavis appellatione, repetenda. A. 1661. f. 7. Tit. Znieśienie Konstytucyi.*

V A D I A.

VAdia miedzy osobami Szlacheckiemi, także miedzy Szlachtą a osobami mieyskiemi, Krol dawać może. O ktore Szlachćie *forum* tylko w Ziemstwie, a *per appellationem* w Trybunale. *A. 1588. f. 458. Tit. O niedawaniu gleytow.*

Vadium miedzy temi, ktorzy przy Maximilianie stali y miedzy stroną przećiwną, *inter quos erant simultates*, dwakroć sto tyśięcy *interponitur.* O co *forum* za Dworem, albo na Trybunale, *peremptoriè. A. 1589. f. 513. §. Inter eos.*

VICES GERENS MAZOWIECKIEGO XIĘSTWA.

vid. Tit. Sprawy. & Tit. Vrzędy.

VNIA XIĘSTWA LIT. Y INNYCH XIĘSTW.

vid. Tit. Xięstwa.

V R Z Ę D Y.

Herburt. fol. 144. t. Dignitates & officia neque plura, neque pauciora sint.

VRzędow y Dostoieństw Krol przyczyniać, ani umnieyszać, nie ma. *A. 1550. f. 4. §. Dostoieństw.*

Toż *specialitèr* warowano Ziemie *Podlaskiey*; y że *vacantia* obywatelom tamecznym, Szlachćie posesyą maiącym, rozdawane będą. *An. 1569. fol. 153. §. Obiecuiemy.*

Także y Ziemie *Wołyńskiey.* Co o Duchownych y Swietckich, wielkich y małych Dostoieństwach y Vrzędach, y tak o Rzymskiey, iako y Greckiey Religii ludźiach, rozumieć śię ma. *Ibid. f. 160. §. Takimże sposobem.*

Y Xięstwu *Kiiowskiemu, iisdem verbis, quibus* Ziemie Wołyńskiey. *Ibid. f. 167. §. Takimże sposobem.*

Idem fol. 141. & sequ.

Vrzędy oboyga narodow wcale zachowano, *declarando:* że ich Krol umnieyszać y zatrudniać nie ma, y że one ludźiom statecznym, godnym, y zasłużonym oboyga narodow, a nie Cudzoźiemcom dawać powinien. *An. 1576. fol. 277. §. Vrzędy Koronne.*

A w Xięstwach, *Oświećimskim* y *Zatorskim*, ieżliby ktore nad Przywiley inkorporacyi otrzymane były, znieśiono. *A. 1616. f. 20. Tit. O Pośle.*

Wakancye wszelakie, Vrzędy, Dygnitarztwa Koronne y Dworskie, iako w Koronie, tak w W. X. Lit. y w Państwach do nich należących, według prawa, przyśięgi y zwyczaiow dawnych, nie czyniąc w tym żadney zwłoki, Krol rozdawać ma osobom zasłużonym y godnym, y dopuszczać nie ma inszym osobom prywatnym, żeby śię w Vrzędy ich y powinnośći wdawali. *A. 1607. f. 833. Tit. O wakancyach.*

Vrzędy Koronne y W. X. Lit. także Dygnitarztwa Krolowie, Władysław Czwarty, Ian Każimierz, Michał, y Ian Trzeći, AVGVST WTORY, każdy *in Pactis suis Conuentis*, wcale przy dawnych Prawach, władzach, & *iuxta usum Legum & formæ Reipub.* zachować obiecali. Prerogatyw y prowentow, tak *actu* będącym, iako y tym, ktore podawać będą, żadnym wymyślnym sposobem, uymować nie pozwalaiąc; y żeby śię w nie prywatne osoby nie wdawały, przestrzegaiąc. Także wszelkie Vrzędy Dworskie, Ziemskie, Koronne, y W. X. Lit. ktore są y przedtym *in usu* bywały, y tak iako *utrumque statum in possessione* zastały, *pacificè* konserwować, y żadnego umnieyszenia w tym nie czyniąc, rozdawać, y każdemu z Vrzędow Dworskich, mieysca naznaczyć, y wszystkie Vrzędy Dworskie Duchowne y Swietckie, przy prawach ich zachować obiecali. *In Pactis*, Krola I. M. Michała y K. I. M. Iana Trzećiego, ieszcze to dołożono iest: iż Przyśięgi Vrzędnikow wielkich Koronnych, iako y Pieczętarzow, Marszałkow, Hetmanow, według exorbitancyi maią bydź przywiedźione. W Exorbitancyach zaś warowano tak: iż Krol wszystkie Dostoieństwa, Godnośći y Vrzędy, tak większe iako y mnieysze, Koronne y W. X. Lit. uprzywileiowane, według dawnych praw y zwyczaiow używania, przy swoiey władzy, y bez omieszkania y ubliżenia, zachować powinien, y iednemu w drugiego Vrząd wdawać śię y preiudykować, nie pozwoli. Także Vrzędom Dworskim Koronnym, y W. X. Lit. większym y mnieyszym, w W. X. Lit. nowym Powiatowym, y Woiewodztwu Kiiowskiemu, mieysce na pierwszym Seymie *Coronationis* naznaczy. *A. 1669. §. O Vrzędach.*

Herburt. fol. 342. tit. Super quibus etiam Dignitatibus.

Ani prowentow Dygnitarzom y Vrzędnikom Koronnym y W. X. Lit. żadnym wymyślnym sposobem uymować, nie pozwoli; y żeby śię w nie prywatne osoby nie wdawały, przestrzegać będźie. *Ibid. §. O całośći.*

Vrzędnicy Ziemscy Grodzkich Vrzędow w swey Ziemie trzymać nie maią. *A. 1550. fol. 7. §. Iż każdy.*

Herburt. fol. 210. tit. Officium ad nul-

Vrząd, dla przyimowania zapisow, do nikogo nie ma ieźdźić. *Ibidem fol. 7. §. Zabiegaiąc.*

Excepto Metryki Koronney. *v. tit. Zapiſy.*
Vrzędnikiem Ziemſkim Woiewoda, ani Kaſztelan, w iednym Woiewodztwie bydź nie może. *Anni 1562. fol. 24. §. Gdyż każde.*
Ani Staroſta. *v. tit. Staroſtowie.*
Sędźia Grodzki y Podſtarośći, ośiedli bydź maią. *A. 1550. fol. 7. §. Iż każdy.*
Komornicy graniczni także, y przyśięgać powinni na Rokach Ziemſkich. *A. 1569. f. 191. §. Podkomorzowie.*
W Woiewodztwie *Podlaskim* y Podwoiewodzowie ośiedli bydź maią. *Ibid. fol. 192. §. Podlaskiey Ziemie.*
O ośiadłośći Vrzędnikow y Dygnitarzow. *Plura tit. Senator.*
W Xięſtwie *Litewskim* przyśięgli, y w Powiećie każdym ośiedli bydź maią. A dwu ſądowych Vrzędow żaden mieć nie może; *ſalvis modernis poſſeſſoribus. A. 1569. fol. 195. §. Dygnitarze y Vrzędnicy.*
Vrzędy Ziemſkie wakuiące W. X. Lit. Krol rozdawać powinien, *per Septembrem, Octobrem, Novembrem, Decembrem. v. tit. Wakancye.*
Vrzędnikow Grodzkich ośiadłość. *v. tit. Grod.*
W Powiatach Woiewodztwa *Wołyńskiego* Vrzędnicy dobrze ośiedli bydź powinni, y ſpraw w Trybunale odprawować nie maią. *A. 1661. fol. 23. tit. Rewizya Xiąg.*
Vrzędy Grodzkie Podsędkowie Ziemſcy *inſimul* trzymać mogą. *A. 1658. fol. 45. tit. O Vrzędach Ziemſkich.*
Vrzędnikow Grodzkich, Piotrkowſkich y Lubelſkich, *termino tacto* do Trybunału w ſprawach Vrzędowych pociągać śię nie godźi, ale *ordinario proceſſu*, iak z inſzemi Vrzędnikami, poſtępować trzeba, *ſub nullitate Iudicatorum. A. 1635. fol. 35. tit. Vrzędnicy.*
Vrzędnikow Ziemſkich Szlachta *liberè* obierać ma, to ieſt: Sędźiego, Podsędka y Piſarza. A Krol nikomu takich Vrzędow nie ma dawać, tylko ze czterech Kandydatow iednemu, ktorych wſzyſcy obiorą. *A. 1550. fol. 7. §. Aby we wſzem.*
Także y Podkomorzego obierać ma Szlachta. *v. tit. Podkomorzy.*
Vrzędnikow Ziemſkich elekcyą Woiewoda, a *in defectu* Kaſztelan głowny onego Woiewodztwa, albo Ziemie, *poſt ceſſum vel deceſſum*, naydaley w ſześć niedźiel, na mieyſca zwykłe, zkładać ma. A gdyby Woiewoda takiego do ſześći niedźiel nie złożył Seymiku, Kaſztelan powinien to uczynić. *Anni 1588. fol. 460. tit. Obieranie.*
W Xięſtwie *Oświećimskim* we czterech niedźielach elekcyą zkładać powinien Woiewoda Krakowſki, albo Kaſztelan Oświećimſki, ieżliby Woiewoda pomieniony *ob aliquod legale impedimentum* uczynić tego nie mogł. *A. 1563. fol. 63. §. Naprzod.*
Declaratur: że z polecenia Woiewody Krakowſkiego, nie tylko Kaſztelan Oświećimſki, ale y Staroſta może to uczynić. *Ibid. fol. 67. §. Też acz.*
Vrzędy ſądowe *ætate & intelligentia bene vigentibus* maią bydź dawane. *A. 1562. fol. 20. §. Dożywoćie.*
Vrzędnicy Ziemſcy y Dygnitarze, *ex delatione* Poſłow, *& inſtantia Inſtigatoris & priuati cuiusvis*, na Seymie o negligiencyą ſprawować śię powinni. *A. 1565. fol. 84. §. Opatruiąc.*
Podczaſzy, Stolnik, Cześnik, Podſtoli, w Woiewodztwach, *Podlaskim, Kiiowskim, Wołyńskim, Bracławskim*, maią bydź, iako y w inſzych Woiewodztwach. *A. 1578. fol. 339. tit. Vrzędy.*
Vrzędnicy Ziemscy Sądowi Koronni na Rokach tylko Ziemſkich, podług Statutu, przyśięgać maią. *A. 1589. fol. 517. tit. Leżenie Xiąg.*
W Woiewodztwie *Mazowieckim in abſentia* Woiewody, albo Kaſztelana, także na Rokach Ziemſkich, *coram Officialibus & Nobilitate illius Terræ. A. 1593. fol. 648. tit. O przyśiędze.*
Znowu o tymże, *cum declaratione:* iż Podkomorzy, Sędźia, Podſędek y Piſarz, wſzędźie, *in abſentia Palatini & Caſtellani*, przed Szlachtą, na Rokach Ziemſkich, albo na leżeniu Xiąg, przyśięgać mogą. *A. 1598. fol. 692. tit. O przyśięgach.*
Wiſcy na Rokach, tak w Wiźnie, w Wąſoſzu, iako y w Radźidłowie, na Vrzędy ſwe Sądowe Ziemſkie, przyśięgę, przed Vrzednikami Ziemſkiemi odprawować mogą. *A. 1616. fol. 25. tit. O Rokach.*
Vrzędnikow Ziemſkich po wſzyſtkiey Koronie porządek, wedle ktorego po Dygnitarztwach

lum accedat, ad inſcriptiones ſuſcipiendas, excepto Rege.

twach zaśiadać maią poſtanowiono taki: Naprzod Podkomorzy, potym Staroſta ſądowy, Chorąży, Sędźia, Stolnik, Podczaſzy, Podsędek, Podſtoli, Cześnik, Łowczy, Woyſki, Piſarz, Miecznik, potym mnieyśi Woyſcy; a w *Mazowſzu* Sędźia Grodzki przed Piſarzem wedle Except, także y Podkomorzy *Ciechanowſki* wedle tychże Except, zachować śię ma. *A. 1611. fol. 26. tit.* Ordo.

Potym znieśiono Vrzędu Grodzkiego przed Ziemſkiemi precedencyą; Staroſtow iednak excypuiąc, ktorzy wprzod maią bydź kładźieni. *A. 1613. fol. 20. tit.* Ordo.

Co ſłuży tylko Woiewodztwu *Mazowieckiemu*, y Ziemie *Lwowſkiey*, także *Wołyńſkiemu* y *Bracławſkiemu* Woiewodztwom. *Ibid. patet ex titulo Conſtitutionis huius.*

Vrzędnikow *Bracławſkich* y *Wołyńſkich* mieyſca tym porządkiem: Podkomorzy, Chorąży, Sędźia, Stolnik, Podczaſzy, Łowczy, Podsędek, Cześnik, Miecznik, Skarbnik, Woyſki. *A. 1589. fol. 526. tit. Mieyſca.*

Declaratur: że Vrzędnicy Woiewodztwa Wołyńſkiego, pod pomienioną Konſtytucyą *Anni 1611.* nie podpadaią; ale przy dawnym ſwoim porządku y zwyczaiu maią zoſtawać. *A. 1613. fol. 34. tit.* Ordo.

Item. Vrzędy wſzelkie Ziemſkie Woiewodztwa *Czerniechowſkiego* porządkiem Koronnym poſtanowiono, ktore potym *per electionem* iść maią. *A. 1633. fol. 33. tit. Ordynacya Czerniechowſka.*

Reaſumuiąc Konſtytucyą *A. 1611. quæ ſup.* Skarbnikom miedzy Vrzędnikami Ziemſkiemi po Woyſkich mieyſce deklarowano. Co y Woiewodztwa, *Łęczyckie*, *Rawſkie*, *Kiiowſkie, Ziemia Czerniechowſka* y *Wołyńſka* przyimuią. *A. 1635. fol. 38. tit. O Skarbnikach.*

Declaratur: iż Skarbnikowie po Woyſkich mnieyſzych mieyſce mieć maią, y Skarbnika Ruſkiego aprobowano. *A. 1638. fol. 39. tit. Mieyſce.*

Znowu inaczey o Vrzędnikach Wołyńſkich, że *tali ordine* zaśiadać maią: Naprzod Podkomorzowie, Potym Staroſtowie ſądowi, Chorążowie, Sędźiowie, Stolnicy, Podczaſzowie, Łowczowie, Podſędkowie, Podſtolowie, Cześnicy, Woyſcy, Piſarze, Miecznicy y Skarbnikowie. *A. 1647. fol. 18. tit.* Ordo.

Woyſkiego *Łukowſkiego*, na mieyſce Parczowſkiego, poſtanowiono. *A. 1653. fol. 23. tit. O Vrzędach.*

Także y w *Nowogrodku* Vrzędy ordynowane. *A. 1635. fol. 17. tit. Ordynacya.*

Vrzędy y Dygnitarztwa Woiewodztwa Kiiowſkiego obywatelom *Romani Catholici ritûs*, tak w Koronie, iako y w W. X. Lit. zaſłużonym rozdawane bydź y przy Statućie *Sigiſmundi I. An. 1510.* w tey mierze *conſervari* maią. *An. 1659. fol. 47. tit. Dygnitarztwa y Vrzędy.*

Specialiter Ziem, *Zytomirſkiey* y *Owruckiey*, Vrzędy wſzelakie Obywatelom tegoż Woiewodztwa Kiiowſkiego rozdać obiecano. Iakoż *de facto* Chorąztwo, Zytomirſkie y Owruckie, zaſłużonym konferowano, y Przywileie na to z Kancelaryi Koronney wydać rozkazano. Ktorzy Chorążowie po Chorążym Kiiowſkim, miedzy Vrzędnikami Kiiowſkiemi *iuxta ordinem* zaśiadać będą. *Ibid. tit. Rozgraniczenie Ziem Kiiowſkich.*

Przywileie na nowe Vrzędy Ziemſkie, ktore wyſzły z Kancelaryi, *in ſuo robore* zoſtawione. *A. 1658. fol. 45. tit. O Vrzędach Ziemſkich.*

Vrzędy Ziemſkie *Wſchowſkie*, ktore przez lat kilkadźieśiąt *in uſu* nie były, oprocz Sądu Ziemſkiego, znowu reaſumowano, y Przywileie pewnym Oſobom z Kancelaryi Koronney na nie wydane aprobowano. *A. 1670. fol. 25. tit. Vrzędy.*

Podkomorzemu Wſchowſkiemu mieyſce deklarować, na przyſzłym Seymie obiecano. *A. 1678. fol. 18 tit. Vrząd.*

Vrzędy *Zydaczowſkie*, to ieſt: Chorąztwo, Stolnikoſtwo, Podczaſtwo, Łowſtwo, Mieczni-koſtwo, Skarbnikoſtwo, y Woyſtwo, *de nouo* erygowano, y mieyſce ich poſeſorom po Vrzędnikach Ziemie Sanockiey naznaczono. *A. 1673. fol. 32. tit. Vrzędy.*

Odmieniono mieyſce: nie po Ziemie Sanockiey, ale po Ziemie Halickiey y Chełmſkiey, zaśiadać maią. *Anno 1676. fol. 42. tit. Vrzędy.*

Stolnikoſtwo y Cześnikoſtwo *Latyczowſkie nouiter* pewnym Oſobom konferowano. *A. 1673. fol. 32. tit. Vrzędy.*

Vrzędy nowe Ziemſkie *Buſkiemu* także Powiatowi erygowano, to ieſt: Stolnikoſtwo, Podczaſtwo, Cześnikoſtwo, Podſtolſtwo, Łowiectwo, Miecznikoſtwo, y one zaſłużonym

zaraz konferowano, iako teży Skarbnikostwo; każdemu mieysce po Vrzędniku Belskim, *similis prærogatiuæ*, naznaczaiąc. *Anni 1676. fol. 39. tit. Przyczynienie Vrzędow.*

Vrząd Woystwa *Podlaskiego* do dawnych Vrzędow tegoż Woiewodztwa inkorporowano, y mieysce przy Mieczniku Podlaskim deklarowano, na ktory Vrząd Przywiley Vrodzonemu Ianowi *Brzozowskiemu* wydać rozkazano. *A. 1677. fol 31. tit. Deklaracya Woyskiego.*

Woystwa po roku 1538. uczynione, y te, ktore Zamkow nie maią, *tolluntur. A. 1550. fol. 5. §. A iż też.*

Woyskim *Grabowieckim* nie może bydź ieno ten, ktory w tym Powiećie ma niezmyśloną posesyą y w niey rezyduie. *A. 1647. fol. 28. tit. Deklaracya podatku.*

Tenże w zawiadowaniu y zchowaniu, iako y Starosta Grabowiecki, powinien mieć armatę Zamku Grabowieckiego. *Ibid.*

Woyscy, według starego Prawa, od Pospolitego ruszenia wolni. *A. 1621. fol. 7. §. Patresfamilias.*

Ciż podczas Pospolitego ruszenia zawsze rezydować w Zamkach swoich powinni, *sub pœna de expeditione bellica;* gwoli czemu mieszkanie w zamkach mieć maią: *Ibid. f. 9. §. A iż na tym należy.*

Ciż pod tenże czas Vrzędowi Grodzkiemu, *quod ad securitatem* Zamku *præstò adesse* powinni. *Ibid. fol. 10. §. Więc też Woyscy.*

Vrzędnikom Ziemskim Woiewodztwa *Krakowskiego* y inszym, gdźie na to prawa maią, prowizye wydawane bydź maią. *A. 1635. fol. 35. tit. Prowizya.*

Vrząd *Vices* gierenta Krolewskiego w Woiewodztwie *Mazowieckim perpetuis temporibus* zniesiono. *A. 1576. fol. 295. tit.* Vices gerentia abrogata.

Vacantibus Officiis Terrestribus Vlodimiriensibus, Iudicatu, Notaritatu & Subiudicatu, pozwolono, tak na Xiąg otworzenie przez Komisarzow, ktorych sobie tameczni Obywatele na Seymiku *relationis* obiorą, iako y na leżenie onych, przez niedźiel dwie. *A. 1658. fol. 58. tit. Sądy Ziemskie.*

Vrzędnicy *Litewscy* po Vrzędźie Grodzkim takim porządkiem *in perpetuum* zaśiadać maią: Naprzod Podczaszy, potym Cześnik, Horodniczy, Skarbnik, Łowczy, Miecznik, Koniuszy, Obożny, Straźnik, Krayczy, Mostowniczy, Budowniczy. *A. 1677. fol. 18. tit. Opisanie Vrzędow.*

O mieyscach Horodniczych, *plura v. tit. Horodniczy.*

Vrzędy dwa Ziemskie, ani Ziemski oraz z Dworskiemi, trzymane bydź nie mogą. Ani Vrzędy oboyga narodow, Koronne y Ziemskie, *per cessiones* chodźić maią. *w Exorbitancyach na Seymie* electionis *Krola I. M. Michała Anni 1669. tit. Incompatibilia.*

Vrzędy Ziemskie Ziemie, *Radomskiey, Stężyckiey,* postanowiono, ktore *alternativè* po Vrzędnikach Sendomirzkich, *iuxta stallum* każdego, mieysce swoie mieć będą powinne. *1726. f. 55. tit. Vrzędy Ziemskie.*

Vrzędy stare w Xięstwie *Zatorskim* y *Oświećimskim*: Chorąstwa Zatorskiego y Woystwa Oświećimskiego, nowe mieć maią, to iest: ieden urząd starszy Zatorski, a drugi zaraz po nim Oświećimski idźie. *Ibid.*

W Woiewodztwie *Sieradzkim*, na Powiat *Piotrkowski.*

W Woiewodztwie *Łęczyckim*, na Powiat *Inowłodzki.*

W Woiewodztwach *Kuiawskich*, na Powiaty *Bydgoski, Kruświcki, Kowałowski.*

W Woiewodztwie *Ruskim*, w Ziemie Halickiey, na Powiat *Kołomyiski.*

W Woiewodztwie *Podolskim*, na Powiat *Czerwonogrodzki.*

W Woiewodztwie *Lubelskim*, na Powiat *Vrzędowski.*

W Woiewodztwie *Płockim*, na Ziemie *Zawskryńską.*

Też Vrzędy extendowano y ampliowano. *Ibid.*

Vrzędnicy Ziemscy y Grodzcy Woiewodztwa *Smoleńskiego* y Powiatu *Starodubowskiego*, do odprawowania exekucyi, expedyowania inkwizycyi, kalkulacyi, kondescensyi, Taxy, Exdywizyi, *pari iure & activitate* z innemi Woiewodztw y Powiatow Vrzędami, za użyćiem stron, wolni bydź maią. *K. L. 1726. f. 68. tit. Terminy y Repartycya.*

Vrzę-

Vrzędnicy Ziemscy y Grodzcy z Trybunału W. X. Lit. do Inkwizycyi, kalkulacyi, Weryfikacyi, kondescensyi, naznaczeni, nie więcey, tylko po dwoch bydź maią; nie exkluduiąc od tego Pisarzow źiemskich albo Grodzkich. *Salarium* od obudwoch stron, nad zł. 300. *pro sorte* iednego wyćiągać nie powinni; *sub pœna restitutionis in duplo, & privatione ab activitate*, na Rok ieden, czyli więcey. Swiadectwo, aby nikomu nie rewelowali y własnemi rękami, aby one pisali; *Actum* zaś *inquisitionis, sigillis suis benè munitum*, do Trybunału Stronom wydawali y odsyłali, ktorym Vrzędnikom, obiekcya kondemnaty, *Actum Inquisitiouis, præpedire* nie może. A gdyby *defectuosè* odprawiona była Inkwizycya przez Vrząd; tedy *eo casu* inszy urząd ma bydź naznaczony, a ći, ktorzy *defectum inquisitionis causarunt, salarium* wźięte wroćić, *& sumptus ex eadem ratione causatos*, nadgrodźić maią. A w żadnych sprawach, więcey nad dwie Inkwizycye sąd żaden uznawać nie ma. *K. L. 1726. f. 70. tit. Inkwizycye.*

Vrzędnicy, *circa condescensionem & ministeria sua, vicariam potestatem Regiam* reprezentuiąc, *omnimodâ securitate et immunitate* zasczycani bydź powinni. Obwieszczenia 4. Niedźielami wydawać relacyą onych *in proprio Districtu, ubi Bona executioni* podległe *consistunt*, zeznawać kazać, *in triduo* Gienerałom maią y Sąśiadom y mieszkańcom o ziechaniu swoim opowiadać, intromituiąc zaś Aktorow w Dobra *executioni* podległe, Inwentarze przy listach podawczych, Poddaństwa powinnośći, onych krescencyą, zprzęty domowe zpisać powinni; *sub pœna suspensionis ab activitate & Officio & restitutione damnorum. K. L. 1726. fol. 77. tit. Exekucya.*

Vrzędnikom, aby śię z nich żaden nie ważył wydawać Blankietow na Extrakty y wypisy z Xiąg, *sub priuatione officii*, w W. X. Lit. zakazano. *K. L. 1726. fol. 81. tit. O Blankietach.*

Vrząd *proprii Districtûs*, gdyby *quo casu* nie przyiął protestacyi, tedy *protestantibus* wolne będźie, w naybliższym Grodźie one do Akt ingrosować, ktora takiegoż waloru ma bydź, iakoby *in actis proprii Districtûs* zanieśiona była. Vrząd zaś, ktory takowey nie przyiął Protestatycyi, *termino tacto* w Trybunale sądzony, *& præviâ deductione sufficienti*, karany bydź ma. *K. L. 1726. f. 81. O Blankietach.*

Vrzędnikami Sądowemi, ani Grodzkiemi, ani Ziemskiemi Patronowie, poki są Patronami, bydź nie maią, a Deputatem na Trybunał, aż we dwie lećie po zaniechaniu tey Professyi. *K. L. 1726. fol. 92. tit. o Patronach.*

Vrzędnikow Ziemskich *Rawskich* elekcya. *v. tit. Deputaći.*

Vrzędy w Woiewodztwach, *Kiiowskim, Bracławskim, Czerniechowskim*, aby *natis & possessionatis* w tychże Woiewodztwach rozdawane były, Komisyą Hadyacką warowano. *v. tit.* Senator.

O Vrzędźie Podkomorzkim W. X. Lit. *v. tit. Podkomorzy.*

Vrzędnicy Grodzcy w W. X. Lit. ktorzy sądźić maią Delaty, Poborcami obierani bydź nie mogą. *v. tit. Poborcy.*

O Vrzędnikach Ziemskich, *plura tit.* Podkomorzy. *tit. Chorąży.*

O Vrzędnikach Grodzkich. *plura v. tit. Grod.*

O Vrzędźie Marszałkowskim. *v. tit. Marszałkowie.*

O Vrzędźie Artyleryi Magistra. *vit. tit. Artylerya.*

Vrzędnik Szlachecki, w Pospolite ruszenie, szkodę Pańska poprzyśiąc może. *v. tit. Pospolite ruszenie.*

Vrzędnikow Ziemskich Woiewodztwa Bełskiego, y Powiatowiego, na Seymikach alternata. *v. tit. Woiewodztwo Bełskie.*

Vrzędow Inflantskich znieśienie tytułow, y postanowienie nowych. *v. tit. Inflanty.*

Vrzędnikow sądowych *salaria, v. tit. Salaria.*

O obieraniu Vrzędnikow Ziemskich sądowych, w Mazowieckim y Podlaskim Woiewodztwie. *v. tit. Deputaći.*

Vrzędy Grodzkie, *Owrucki* y *Zytomirzki*, lubo nie maią Sądow swoich, tylko susceptę Grodową; iednak maią *facultatem* odprawowania exekucyi. *v. tit. Roki Kiiowskie.*

O Chorąztwie, y inszych Vrzędach Ziemskich w Woiewodztwie Smoleńskim. *v. Woiewodztwo Smoleńskie.*

V S T A W A.

VStawy Kupcom y Rzemieślnikom Woiewodowie y Staroſtowie czynić maią, pod winą w Statućie opiſaną. *A. 1562. fol. 28. tit. O Vrzędźie.*

Przynaymniey dwa razy w rok, Woiewodowie albo ich Podwoiewodzowie wezwawſzy do śiebie Staroſtow mieyſc onych, na ktorych uſtawy y ceny czynić będą, albo ich Podſtarośćiow, także y Dygnitarzow y Vrzędnikow Ziemſkich, ktorych na ten czas ſnadnie doſtać będą mogli, na Ratuſzu Miaſta przednieyſzego w Woiewodztwach ſwych, a w Ruſkim y Mazowieckim Woiewodztwie, w każdey Ziemie, ma bydź czyniona przy Vrzędźie mieyſkim. *A. 1565. fol. 96. tit. Powinowactwo.*

Maią uſtawiać wſzyſtkie rzeczy, ktore śię w tych Pańſtwach rodzą, y ktore robią, okrom zboża, także y obce, wedle świadectw prawdźiwych y dowodow, iakie ſą ceny y przedawania tych rzeczy w cudzych Ziemiach. A ieżliby kto inſzym iakim niezwyczaynym obyczaiem y formą rzeczy rzemieślnicze mieć chćiał, te tak zapłaći, iako śię z rzemieślnikiem będźie mogł zgodźić y ztargować. *ibid.*

Vſtawa w głownych Miaſtach uczyniona, po Miaſtach y Miaſteczkach Krolewſkich, Duchownych y Swietckich, publikowana bydź ma y na piśmie wſzyſtkim wydana, ktorzyby ieno chćieli, wedle ktorey we wſzyſtkich Miaſtach y Miaſteczkach wſzyſtko czyniono y przedawano bydź ma. *Ibid.*

Vſtawę ktoby przeſtąpił albo iey nie trzymał, przez Woźnego albo Podwoyſkiego, ſługę prawnego Woytowſkiego, przed Burmiſtrza Miaſta albo Miaſteczka, w ktorym uſtawę przeſtąpił, *peremptoriè* pozwany bydź ma. A Burmiſtrz bez wſzelakich odwłok takiego przeſtępnika winą czternaſtu grzywien karać powinien. Ktorey winy połowica Woiewodźie, a druga połowica Stronie inſtyguiącey *cedere* ma. Ten zaś ktoryby śię przał, a nie byłyby nań świadectwa doſtateczne, *corporali iuramento evadet. Ibid.*

Vſtawy w Mieśćie głownym uczynioney, gdyby Burmiſtrzowie Miaſt y Miaſteczek Krolewſkich nie przeſtrzegali, przez Woiewodow albo ich Podwoiewodzow, *peremptoriè* na ratuſz przednieyſzego Miaſta pozwani, y winą ſta grzywien Polſkich *toties, quoties* niedbali w Vrzędźie ſwym znaleźieniby byli, karani bydź maią. Ktorey winy dwie częśći *fiſco Regio*, a trzećia Woiewodźie bydź ma, *ſalvâ apellatione poſt Curiam* Stronie, ktoraby śię ukrzywdzoną bydź rozumiała. A ieżliby apelacya nie była uczyniona, Sprawa ma *remitti pro executione* do Staroſty właſnego, ktorą Staroſta on, *ſub pœna centum marcarum*, uczynić będźie powinien. Burmiſtrzowie zaś Duchownych y Szlacheccy, przed ich Panow albo Vrzędnikow maią bydź pozywani, y takąż winą iako Krolewſcy karani. Ktorey winy połowica Panu, a połowica Stronie inſtyguiącey iść ma. *Ibid.*

Woiewoda także ſprawiedliwość z Burmiſtrza Miaſta albo Miaſteczka Krolewſkiego czynić powinien, *ſub pœna centum marcarum, modo, qui ſupra, luenda. Ibid.*

A Panowie Duchowni y Swietcy, *ſub pœna 14. marc.* O co *forum* z nimi *peremptoriè* w Ziemſtwie, *ſalva appellatione vel motione* do Krola, ktorey winy połowica Sądowi, a połowica Stronie powodowey *cedere* powinna. *Ibid.*

Deklarowano to prawo: iż ukrzywdzony od rzemieślnikow, ktorzyby nad uſtawę Panow Woiewodow drożey rzeczy ſwe przedawali, naypierwey deferować ma do Vrzędu Woiewodzego; przy ktorym ukrzywdzonym Vrząd Woiewodzy ma poſłać do Vrzędu Mieyſkiego po dalſzą exekucyą, wedle Konſtytucyi. A *in abſentia* Vrzędu Woiewodzego Vrząd mieyſki, gdy takowy ukrzywdzony ſkarzyć śię będźie, *ſuper transgreſſore executionem* czynić powinien. *A. 1578. fol. 340. tit. Około uſtaw.*

O tymże: Burmiſtrzom o nieczynienie ſprawiedliwośći inſze *forum* naznaczono, to ieſt: przed Woiewodą y Staroſtą, albo *in abſentia* przed Vrzędami ich. Ktore obadwa, *ſine ulla delatione*, takowe Sprawy, *quotiescunque* przypadną, ſpolnie na Ratuſzu odprawować maią. A ieżliby wątpliwość iaka, albo rożność miedzy temi Vrzędy, *de ſententia ferenda* była, Krolewſkiey informacyi *per literas* dośięgać ſumptem Mieyſkim maią. Ktorą ieżliby *intra ſpatium duodecim, vel Rege extra Regnum exiſtente octodecim hebdomadarum* nie przyſzła, *ſententia Palatini eo ipſo rata erit, & tranſibit in rem iudicatam. A. 1581. f. 378. tit. O uſtawach.*

Znowu o tymże: Gdy Woiewoda albo Podwoiewodzy, z Vrzędem Starośćim, y Vrzędnikami do tego należącymi, iako ieſt opiſano, uſtawę rzeczom uczyni; tey Vſtawy zgodnie podpiſaney y publikowaney, bez wſzelkich wymowek y apelacyy Vrzędy mieyſkie exekucyą czynić maią, *ſub pœna quinquaginta marc.* O co *forum* y poſtępek wedle Konſtytucyi *A. 1581.* A Krol taką Sprawę, gdy do niego *pro informatione* odeſłana będźie, bez wſzelakich odwłok y limitacyi, zaraz przy Radach Koronnych na ten czas przy nim będących odprawi. A ieżliby kognicyi nie uczynił *intra præfinitum tempus* w Konſtytucyi *An. 1581.* tedy *ſententia Palatini*, *ſeu eius vice Palatini*, *rata* bydź ma. Ieżliby zaś Vrząd Woiewodzy y Starośći, *in eo paſſu* niedbały był, pozwany na Trybunał *inter cauſas Officii peremptoriè, ad inſtantiam cuiusvis*, winą ſtą grzywien ma bydź karany, *non derogando* iednak władzy Vrzędow Marſzałkowſkich przy Krolu będących. Panowie także Duchowni y Swietcy, o nieczynienie w Miaſteczkach ſprawiedliwośći, wedle pierwſzych Konſtytucyy, *pœnæ quinquaginta marc. ſuccumbere* maią. O ktorą w Ziemſkim Sądźie *peremptoriè* odpowiadać powinni; *ſaluâ appellatione* na Trybunał. *A. 1607. fol. 845. tit. O Vſtawach.*

Znowu: iż wſzyſtkie towary, materye iedwabne, ſukna, futra, y inſze, wedle uſtaw Woiewodzych a ſtarych Praw, przedawane bydź maią. A ktoby drożey ie przedawać ważył śię, takowy *ipſo facto* pod peny o tym napiſane podpadać ma. O co *forum* według prawa y zwyczaiu. A Woiewodowie, albo ich Podwoiewodzowie, maią *pretia rerum* czynić, wedle dawnego zwyczaiu y Prawa, y maią do Akt podawać. *A. 1613. fol. 28. tit.* Pretia rerum.

Znowu: iż ktoby nad uſtawę Woiewody y Staroſty, albo Vrzędow ich, urzędownie wedle opiſania prawa poſpolitego uczynioną y publikowaną, ważył śię co przedawać y czynić, przed Urząd mieyſki ma bydź pozwany, y tam, gdźieby był *evidentiſſimis teſtimoniis & probationibus* konwinkowany, ma bydź 14. grzywien zkarany, *parti & Iudicio per medium, ſine appellatione.* W czym ieżliby Vrząd mieyſki ſprawiedliwośći nie czynił, wolno Vrzędowi Grodzkiemu przed Sąd ſwoy do teyże peny takowych pozwać. *A. 1616. fol. 14. tit. O Exekucyi.*

Vſtawy w Woiewodztwie *Kijowſkim*, maią bydź iako w Mazowieckim. *A. 1613. fol. 13. tit. O Vſtawach.*

Herburt. fol. 21. tit. Aromata. O Uſtawach *vendibilium* Konſtytucyą Zygmunta Pierwſzego uczynioną, Ziemiom *Pruſkim* reaſumowano, przydawſzy: aby na elekcyach Deputackich dwoch z każdego Woiewodztwa *quotannis* do takowey Uſtawy Szlachta deputowali. A ktoby przeſzkadzał, albo przyczyną był, żeby ordynacya takowa nie doſzła, *ad inſtantiam cuiusvis, pœna* ſta czerwonych zł. *inter Iudicium & Iure vincentem partienda*, na Trybunale *peremptoriè*, *inter cauſas Officii*, ma bydź karany. *Ibidem fol. 25. tit. Ordynacya.*

Uſtawę *nonnullarum mercium* w Koronie wſzyſtkiey y W. X. Lit. wydano na Seymie, a oſtatek Urzędom Woiewodzym y Starośćinym, według prawa, we dwie niedźiele po publikacyi tey Konſtytucyi, a w Pruśiech Burgrabiom ſtanowić zlecono. Ktorą Vſtawę maią Kupcy w kramach na tablicy albo regieſtrze, ręką Woiewody albo Podwoiewodzego mieyſca onego podpiſaną, mieć y według niey przedawać, *ſub pœna confiſcationis mercium;* ktorą na pozwanym Staroſta mieyſca onego, a w Pruśiech Sąd Burgrabſki zkazować ma, *ſalva appellatione poſt Curiam.* Ktora apelacya niż odprawiona będźie, *in ſequeſtro* Urzędu mieyſkiego *merces* zoſtawać maią. Staroſta zaś, a w Pruśiech Woiewoda albo Podwoiewodzy, gdyby *rei iudicatæ* exekucyi nie uczynił, *pœnam centum marcarum, ad inſtantiam cuiusvis*, na Trybunale *luet. A. 1620. fol. 10. tit.* Pretia rerum.

Komiſarze na to naznaczeni, ktorym dźień ziachania śię na mieyſce rezydencyi Krolewſkiey przez liſty Krolewſkie ma bydź naznaczony. Poſtanowienie ich podpiſem y pieczęćią Krolewſką utwierdzone bydź ma, y do Grodow y Miaſt Krolewſkich podane y obwołane. *Forum, pœnam* y Proces ćiż ſami Komiſarze poſtanowić maią. Co wſzyſtko *præſenti Conſtitutione approbatur. Anni 1621. fol. 17. tit. Komiſarze.*

Nie doſzła ta Komiſya. Drudzy Komiſarze do Lublina naznaczeni. Do ktorych y Miaſta przednieyſze w Koronie, także y Ziem Pruſkich, za publikacyą Konſtytucyi

ninie-

ninieyszey, Posłow swych *cum plenaria potestate* zesłać maią. Ziechawszy się do Lublina *pro feria secunda post Dominicam Iubilate proxima*, y spolnie z Starostą tamecznym w Zamku zasiadszy, *præmisso super vera & justa taxatione rerum juramento*, wszystkie okoliczności uważaiąc, według słuszności y ceny waloru teraźnieyszego monety, sprawiedliwie taxować, y słuszne *pretia* Kupcom towarow y rzemieślnikom rzeczy wszystkich, według Kraiu y mieysca, gdźie się przedawaią, *pluralitate sententiarum vincente & concludente* postanowić maią, y takowe postanowienia z podpisem rąk swoich y przyłożeniem pieczęći zwykłych *in forma* zkoncypowane do Akt Trybunalskich, lubo wszyscy, lubo przez ktoregokolwiek z Kolegow swych podać, a potym one tamże publikować, y do Grodow y Miast wszystkich Krolewskich, *authenticè* rozesłać y obwołać rozkażą, z naznaczeniem każdemu *pœnæ & f ri peremptoriè* przed Vrzędem Grodzkim *fine appellatione*. Także y Kupcy przed tymże Vrzędem sprawować się będą powinni; *salva appellatione* (w takich sprawach ktoreby *summam trecentorum florenorum Polon.* tylko *excederent*) z Grodu *post Curiam immediatè*, nie introdukuiąc takowych spraw przed Sąd Asessorski, dla prętszey sprawiedliwośći. A Vrzędy Grodzkie *sub pœna quingentarum marc.* nieodwłoczną exekucyą czynić powinni będą. *A.1623. fol. 8. tit. Pretia rerum.*

Na takowąż taxę naznaczeni Komisarze do Wilna, ktorą we trzy niedźiele po Lubelskiey zacząć maią. *Ibid.*

To, co postanowili przerzeczeni Komisarze, ma bydź podano do druku naydaley we dwanaśćie niedźiel, y do Grodow dla publikacyi rozesłano. A potym tak w Koronie, iako y w W. X. Lit. ma bydź wszędźie exekwowano. Ktorey Vstawie aby y Miasta Pruskie y Portowe podlegały, Krol *auctoritate sua* sprawi. Co ma bydź ważno tylko do drugiego Seymu. *A.1624. fol. 8. tit.* Pretia rerum.

Dani inśi na to Komisarze, ktorzy *juxta constit. A. 1613.* powinność odprawić maią. O nieczynienie sprawiedliwości wedle ich ustawy, Vrzędom Woiewodzym y Starośćim *forum* na Trybunale *inter causas Officii;* a Panom Miast y Miasteczek Duchownych y Swieckich w Ziemstwie, *peremptoriè fine appellatione*, a *pœnas in constit. A. 1607. expressas* naznaczono. A w W. X. Lit. także *fine appellatione* na Roczkach *forum*. Pruskie Woiewodztwa Konstytucyą tę do Braći biorą. *An. 1627. fol. 7. tit.* Pretia rerum.

Potym postanowiono: aby od Seymu Komisarze przyśięgli, tak z Senatu iako y z Koła Poselskiego naznaczeni byli; iedni do Lublina, ktorzyby z Moskwy y Inflant; drudzy do Lwowa, ktorzyby z Turek y Wołoch; trzeći do Krakowa, ktorzyby *ex Mari Baltico;* czwarći ktorzyby z Prus y Pomorztwa przychodzące towary, z Miast ludźi sposobnych do śiebie wźiąwszy, y w regiestra Kupieckie y Celne weyrzawszy, taxowali, podług ktorey ich ustawy, Kupcy sprawować się powinni. *A. 1633. fol. 35. tit.* Pretia rerum.

Przy tym obiaśniaiąc, y do rzetelney exekucyi przywodząc Konstytucye, tak dawnieysze, iako y świeższe *de pretiis rerum*, postanowiono: aby PP. Woiewodowie, albo Vrzędy ich, przy Starostach, albo Podstarośćich, y inszych Dygnitarzach, y Vrzędnikach Ziemskich, ktorzyby się na ten czas ziechali, przy Radźie mieyskiey na Ratuszu przednieyszego Miasta swego Woiewodztwa, dwakroć do roku; pierwszy raz w Poniedźiałek Srzodopostny, drugi raz w poniedźiałek naybliższy po S. Franciszku, Vstawy czynić powinni byli; wcale zachowuiąc Vrzędy Marszałkowskie, y władzą ich, przy boku Krolewskim rezyduiących. A gdźieby na czas naznaczony PP. Woiewodowie, albo Vrzędy ich, albo Starośćinc, do tych szacunkow stawić się omieszkali; tedy *absentia eorum non obstante, pro termino præfixo* ziachawszy się Vrzędnicy Ziemscy, lub z Vrzędem Woiewodzym, lub Grodzkim; *& è converso* gdźieby Vrzędnicy Ziemscy nie stanęli, przy Starostach, albo ich Vrzędach, ile się ich ziedźie, ustawy y ceny rzeczom wszystkim przedaynym, oprocz zboż, wezwawszy do śiebie Radźiec Ławnikow, y starszych z rzemiosł, czynić maią. Tamże łokćie y wagi, garce, kwarty y miary wszelakie, podług Konstytucyi *A. 1565. tit. Vstawa na wagi*, postanowić będą powinni. Ktora to Vstawa porządnie zpisana, y ręką tych, ktorzy na niey zaśiadać będą, podpisana y zapieczętowana, do Grodu *per oblatam* podana, y przez Woźnego publikowana bydź ma. Po ktorą Vrzędy mieyskie wszystkich Miast y Miasteczek Krolewskich, Duchownych y Szlacheckich, *intra decursum quatuor septimanarum* do Grodu, do ktorego podana będźie, posłać y onę *authenticè* wyiąć, y

publikować, lubo przez Woźnego, lubo przez mieyſkiego czeladnika, pod winą niżey opiſaną powinne będą. Wedle ktorey Vſtawy po wſzyſtkich Miaſtach y Miaſteczkach, rzemieślnicy y Kupcy, y inśi wſzelacy, wſzyſtko czynić y przedawać maią pod winą 14. grzywien Polſkich, ktorey połowica ma *cedere* Vrzędowi mieyſkiemu, a druga połowica Stronie inſtyguiącey. O ktorą *forum*, bez wſzelakich zwłok, dylacyy, apelacyy, *proceſſu ſummario* przed Burmiſtrza, *in primo termino tanquam peremptorio* bydź ma; *ſalvâ evaſione iuratoriâ* rzemieślnikowi, albo kupcowi, gdyby *factum negaret*, a iaſnych dowodow nań nie było. A gdźieby Burmiſtrz w exekucyi y czynieniu ſprawiedliwośći był niedbały, albo też *intra decurſum quatuor ſeptimanarum*, do Grodu po taxę nie poſłał, albo iey nie publikował; tedy pozwany będąc od kogokolwiek do Urzędu Grodzk. *pœna centum marcarum ſine quavis appellatione & proſecutione* karany bydź ma, ktorey połowica Vrzędowi, a druga Stronie inſtyguiącey należeć będźie. *Ib f. 36.* §. *Konſtytucye zaś.*

Declaratur Conſtitutio A. 1633. de pretiis rerum: iż od Seymu ſześćniedźielnego, do Seymu takiegoż drugiego, Komiſarze przyśięgli, tak z Senatu, iako y z Koła Poſelſkiego do PP. Podſkarbich Koronnego y W. X. Lit. maią bydź wyſadzani. Ktorzyby ziachawſzy śię do Warſzawy, do rezydencyi Krolewſkiey, a przyzwawſzy do śiebie z Miaſt ludźi ſpoſobnych, w regieſtra Kupieckie y celne pilno weyrzawſzy, *præmiſſoque iuramento*, że ani śię o to ſtarali, ani upominkow brać nie będą, y *fideliter* ſzacować będą taxę wſzyſtkich towarow, iako ktory towar miałby bydź przedawany, po Koronie y W. X. Lit. *habitâ ratione* dalſzey albo bliżſzey fury, oſzacowali. Według ktorego ſzacunku, *ſub pœna centum marc. toties quoties decernendâ* Kupcy ſprawować śię maią. *A. 1643. fol. 18 tit.* Pretia rerum.

Podług tey Konſt. 1643. odprawiła śię Komiſya w *Warſzawie* die 27. Maii 1643. *in volumen legum* indukowana. Komiſarze miaſto taxy *mercium exoticarum*, ktore u nas *taxari* nie mogą, poſtanowili: aby każdy kupiec, Szynkarz y kramarz, tak *advena*, iako *incola*, tak Chrześćianin, iako *infidelis*, iakimkolwiek towarem handluiący, w miaſtach I. K. Mći y Rzeczyp. *in facie officii Caſtrenſis & Civilis* oddał *Iuramentum*, a żydźi *coram officio Palatinali:* że Towar ſwoy będźie tak przedawał, iakoby, *deductis omnibus impenſis* nie brał więcey zyſku ieno, ieżeli *incola* 7. ieżeli *advena* 5. ieżeli *infidelis* 3. od ſta. Co śię ma rozumieć, aby iuż z tey kwoty zyſku, wychowanie wſzyſtko ſwoie, familii ſwoiey, y płacą opatrował, y że cła I. K. M. y Rzeczyp. ſprawiedliwie oddawać będźie. Komiſyą tę *de pretiis rerum* obſerwować we wſzyſtkich punktach kazano. *1661. f. 26. tit. Inſtruktarz Celny* §. *Reaſumuiąc.*

Rzeczy zaś, do żywnośći y rzemieślnikow należących, Uſtawa *juxta Conſtitutionem A. 1633.* po Woiewodztwach bydź ma, *ſub pœnis & foro ibidem expreſſis. Derogari* iednak nie ma Urzędom Marſzałkowſkim, y ich władzy przy boku Krolewſkim rezyduiącym. *Ibid.*

A iaką taxą pomienione Urzędy paſtanowią, według tey przedawać po wſzyſtkich Miaſtach y Miaſteczkach rzemieślnicy y Kupcy, pod winą czternaſtu grzywien maią, *per medium Parti & Iudicio decernendâ. Forum & pœnas* też właśnie zoſtawuiąc *contra delinquentes*, iakowe w Konſtytucyi *de pretiis rerum* ſzczęśliwey Koronacyi Krolewſkiey ſą opiſane, z tym dokładem: że ieżliby Burmiſtrz albo iego Namieſtnik *contra executionem* tego Prawa zgrzeſzył; na niego tylko ſamego, a nie na *Communitatem*, Proces prawny o exekucyą *extendi* ma. A ieżliby ktory Kupiec *refractarius* y według tey taxy przedawać towaru nie chćiał, y *temerariè* ſklep zamykał; takowy ma bydź z Państw Krolewſkich wygnany, y nigdy nie przypuſzczany. *Ibid. fol. 19.* §. *Wcale zachowuiąc.*

Reaſſumitur Conſtitutio A. 1633. de pretiis rerum, y Komiſarze naznaczeni do Warſzawy. Ktorzy *ante omnia* przyśiąc maią *in hanc rotham:* „ Iż prawdźiwie y ſprawie„dliwie wſzyſtkie rzeczy y towary Cudzoźiemſkie, także *utenſilia in Regno*, okoliczno„śći wſzelakie uważaiąc, według ſłuſzności y ceny waloru teraźnieyſzey monety, taxować „będę, y ſłuſzne *pretia* Kupcom y towarom poſtanowię, ani upominkow *eo nomine* brać, „y żadnemi obietnicami uwodźić śię nie będę. Tak mię Panie *BOZE* wſpomoży y nie„winna Męka Pańſka. *A. 1667 fol. 34. tit.* Pretia rerum.

W. X. Lit. reaſumowano *de pretiis rerum* Konſtytucye *Anni 1623. & 1627.* y inne poślednieyſze, y Komiſarzow do oſzacowania wſzyſtkich rzeczy, tak cudzoźiemſkich, iako y domowych, naznaczono. *Anni 1676. fol. 9. tit.* Pretia rerum W. X. Lit.

Taxa w *Warszawie* przypada *feriâ secundâ post festum S. Martini & post Dominicam Conductûs. A. 1635. f. 46. Tit. Pretia rerum.*
Vstawa rzeczy w Wilnie podczas Trybunałow głownych Wielk. X. Litewsk. *vid. Tit. Trybunały.*
Vstawa wagi: Funt ma mieć trzydźieśći dwa łoty, a czterdźieśći ośm skoycy. Kamień ma mieć trzydźieśći dwa funtow. Cetnar ma mieć pięć kamieni. *A. 1565. fol. 94. Tit. Vstawa na wagi.*
Vstawa miary. *vid. Tit. Miara.*
Vstawa, według ktorey na cłach Pisarze sprawować śię powinni, *aliàs* Instruktarze. *vid. Tit. Cła.*
Vstawa *victualium* dla żołnierza, *pro ratione loci & temporis*, przez Hetmana czyniona bydź ma. *vid. Tit. Zołnierz.*
A w Pospolitym ruszeniu Kasztelana powinność ta iest. *vid. Tit. Pospolite ruszenie.*

V N I W E R S A Ł Y.

VNiwersały Konstytucye znoszące, *ex Senatûsconsulto* wychodźić nie maią. *vid. Tit. Senator.* *Herburt. fol. 66. tit. Pretiæ rerum ad victum spectantium.*
Ani na żadne podatki bez Seymow. *Ibid.*
O Vniwersałach Krolewskich na podatki, pod pieczęćią pokoiową y Koronną *ex Senatûsconsulto.* plura *vid. Tit. Krol.*
Vniwersały do Menice należącey. *A. 1633. f. 30. Tit. Vniwersał.*
W Vniwersałach podatkowych *appendices. vid. Tit. Appendices.*
Vniwersały Poborowe. *vid. Tit. Podatki.*
Vniwersały Ich MM. XX. Arcybiskupow Gnieźnińskich, ktorymi o śmierći Krolow oznaymiali, także Seymiki gieneralne y partykularne, y Konwokacyą gieneralną Warszawską zkładali; *naydźieść na początku Konfederac. gieneral. Warszaw. An. 1632. 1648. 1668. 1674. 1696.*
Vniwersał z Konwokacyi Warszawskiey wydany, na ktorym podpisało śię było śiła *ad regimen* Rzeczypospi. nienależących *ex Clero minori*, (gdyż *ex ordine Spirituali*, sami Ich MM. XX. Arcybiskupi z Ich MM. XX. Biskupami, Sekretarzem Wielkim, y Ich MM. PP. Referendarzami tylko *ad consilia publica* należą) także y *pœnas non residentium* w tymże Vniwersale mianowane, ponieważ od samey tylko całey y zupełney Rzeczypospi. *irrogari* mogą, zkasowano, waruiąc: aby *in posterum* takie uniwersały nie wychodźiły, ktore to sobie tak Koronny, iako y Wielk. X. Litewsk. należący Rząd domowy, *vindicant. Confæderat. general. Varsav. A. 1648. fol. 18. §. Ponieważ.*
Vniwersały Krolewskie, y Vniwersały Hetmana Zaporoskiego zkasowano, za ktorymi rożni Obywatele w Woiewodztwach, Kiiowskim, Podolskim, Bracławskim y Czerniechowskim, *ex possessionibus suis* od Kozakow *deturbati* byli. *A. 1662. f. 3. Tit. Restytucya dobr.*

W A G A.

vid. Tit. Miara. Tit. Vstawa.

W A K A N C Y E.

WAkancye wszelakie, także *bona jure caduco donato inscripto, seu alio quocunque modo & ratione, ad fiscum regium injustè & legitimè devoluta*, Krol ma rozdawać *Nobilibus utriusque gentis benè meritis*, wedle prawa. *An. 1576. fol. 280. Tit. O Dobrach.* *Herburt. fol. 140. t. Dignitates. Et fol. 346. Et fol. 342. Et fol. 327. tit. Plebeji. Et fol. 527. tit, Vnio.*
Przed Seymem walnym Koronnym *immediatè* przypadłe, na początku tegoż Seymu rozdawane bydź maią. A gdźieby wątpliwość o Prawie Krolewskim była, ma bydź o tym na tymże Seymie kognicya. *Ibid.*
Excipiuntur mieyskie kaduki, ktore *dispositioni liberæ* Krola należą. *Ibid.*
W połroka naydaley po otworzeniu wakancyi, a przed Seymem *immediatè* przypadłe, nay-

naydaley w tydźień po począćiu Seymu, maią bydź rozdawane. Czego Posłowie na Seymie popierać maią. *A. 1588. f. 468. Tit. O wakancyach.*

A ktore pod Seymem przypadać będą, naydaley w tydźień w Seym rozdawane bydź maią. A Posłowie Ziemscy przez Marszałka Poselskiego rozdania upominać się powinni przy propozycyi, mianowawszy co wakuie, y do żadnych konsultacyy nie maią przystępować, dokąd rozdane nie będą. A maią bydź dawane ludźiom zasłużonym, *ætate & discretione benè vigentibus*, nie maiąc w tym żadnego respektu, ieno zasługi każdego. *A. 1607. f. 833. Tit. O wakancyach.*

O tymże: że tylko *Terrigenis & Indigenis* Stanu Szlacheckiego *æqualitate juris & pœnæ gaudentibus* maią bydź rozdawane, akomoduiąc się we wszystkim dawnym Prawom *de Ducali genere*, tak w Koronie, iako y w W. X. Lit. *nisi consensu Ordinum in contrarium accedente. A. 1631. f. 4. Tit. O wakancyach.*

O tymże *in Pactis* Krolow Ich MM. Władysława IV. Iana Kaźimierza, Michała, Iana III. AVGVSTA II. *vid. Tit. Krol.*

O tymże: że tak Koronne, iako y W. X. Lit. w każdym roku przez cztery mieśiące po sobie idące, to iest: *Septembrem, Octobrem, Novembrem & Decembrem*, zasłużonym w woysku rozdawane bydź wedle prawa maią, osobliwy w tey mierze wzgląd maiąc na zalecenie PP. Hetmanow, *non præjudicando electioni* Vrzędow Ziemskich, do ktorych także z woyska obierać wolno będźie na Seymikach zwyczaynych ludźi *functionibus pares*, y Starostwom sądowym. *An. 1662. fol. 10. Tit. Gratitudo benè meritorum.*

Wakancyami w Ziemiach Pruskich, wedle Przywileiu *incorporationis* y kaucyi od Krolow daney, Krol ma dysponować. *A. 1647. f. 36. Tit. Ziem Pruskich wakancye.*

Plura *vid. Tit. Vrzędy. Tit. Starostwa. Tit. Dobra. Tit. Woiewoda. Tit. Kasztelan.*

O wakancyach w Woiewodztwie Smoleńskim. *vid. Woiewodztwo Smoleńskie.*

W I C I.

Herburt. fol. 398. Et fol. 25. Wići iedne za dwoie, bez Seymowey uchwały, nie mogą bydź wysyłane, ieno iedne po drugich, wedle Statutu. A około wyzwolenia od woyny, starodawny zwyczay y prawa pospolite zachowane bydź maią. *A. 1550. fol. 5. §. Wići iedne.*

W I E C A

alias

ROKI WOIEWODZE.

vid. Tit. Sądy.

W I E C Z N O S C.

Wieczności ani lenna, na Dobrach Krolewskich dawane bydź nie maią. *A. 1565. fol. 89. Tit. Statut Alexandrow.*

Wieczności, od Semowita, Władysława y Kaźimierza, Obywatelom Woiewodztwa *Bełskiego* na dobra ich nadane, w żadną wątpliwość nie maią bydź przywodzone, y bez Krolewskiego pozwolenia mogą bydź przez posesory dysponowane y alienowane. *A. 1588. f. 478. Tit. Wieczności Bełskie.*

Wieczności Woiewodztwa *Bracławskiego* spokoynie zachowane bydź maią, y Przywileie, Komisye, Mandaty, ktore tam przećiw Prawu wydane są, *cassantur* y wydawane bydź nie maią. *A. 1611. f. 30. Tit. Zniesienie Komisyi Bracławskiey.*

Wieczności także *Podlaskie*, przed inkorporacyą nadane, ważne są. *vid. Tit. Exekucya.*

O wiecznośćiach, *plura vid. Tit. Exekucya. Tit. Dobra.*

Wieczność Grodow. *vid. Tit. Grody.*

WIEZA. WIĘZIENIE. WIĘZNIOWIE.

W Wieży śiedzenie, iest *pœna publica. A. 1588. f. 463. Tit. O mężoboycach.*

W wie-

W wieży mężoboycom Starosta folgować nie ma, *sub pœna Statuti Sigismundi I. A. 1540. sancita. A. 1550. f. 4. §. A iż się.*

O tymże, *cum declaratione:* iż piętrow wzgorę y kominow, dla śiedzących gwałtownikow na dnie, nie ma w nich dopuśćić budować, *sub pœna 400. marc.* O co *forum* w Ziemstwie *peremptoriè toties quoties citabitur, cum remissione ad viciniorem Capitaneum.* Czego Stronie zawsze wolno doyrzeć, iako głownik y kędy śiedźi, *sine contradictione* Starosty *sub pœnâ superius descriptâ. A. 1578. fol. 333. Tit. Siedzenie głownikow.*

Wieże Starostowie, albo Dźierżawcy, naprawić y porownać maią wszędy w Powiećiech, aby były wszędźie od okna, ktorym wpuszczaią do wieże, naymniey dwanaśćie łokći w głąb. *A. 1588. f. 465. §. To też.*

Wieże w Powiećie gdyby nie było, ma ią głownik wyśiedźieć w głownym Mieśćie Woiewodztwa, albo Ziemie oney. *Ibid.*

Wieżę Szlachecką w Grodźie *Piotrkowskim* zbudować pozwolono z zkładki po gr. sześći z łanu, wyiąwszy dobra Duchowne, ktora ma bydź dawana Vrzędowi Starościnemu, *sub pœna 14. marc. peremptoriè* tamże *absque appellatione repetendâ. A. 1611. fol. 13. Tit. O wieży Piotrkowskiey.*

Wieży w Kownie iż niemasz, Miasto nie ma więźienia bronić, poki Szlacheckie zmurowane nie będźie. *Ibid. f. 39. Tit. Dom sądowy.*

O tymże reassumowano Konstytucyą *A.* 1611. deklaruiąc, że *sub pœna 100. marc. post Curiam vindicandâ* bronione bydź nie ma. *A. 1613. f. 45. Tit. O wieży Kowieńskiey.*

Wieże Woiewodom y Starostom erygować w W. X. Lit. aby *publicam pœnam in fundo homicidæ, post latum Decretum, cum parte læsâ componere* nie mogła, y każdemu *ex Civibus agere* wolno było, stosuiąc śię do praw Koronnych w W. X. Lit. postanowiono. K. L. *A. 1690. f. 11. Tit. Publica pœna.*

Więźiony nikt nie ma bydź, aże Prawem przekonany, wedle Statutow y Przywileiow. *A. 1550. f. 5. §. Slubem.* *Herburt. fol. 345. v. 2.*

Gdyby Szlachćic Szlachćica do więźienia *privatâ auctoritate* wźiął, ma bydź karan winą sta y dwudźiestu grzywien, y na dnie w wieży rok śiedźieć *pro pœna publica,* iż sobie rownego poimał y niewolił. *vid. Tit. Szlachćic.*

Toż śię ma rozumieć y o Starośćie, gdyby kogo niesłusznie *sub prætextu Officii* poimał; *Excepto jure victo, & recenti crimine. vid. Tit.* eodem *Szlachćic.*

Ale *declaratur* ta *Constitutio:* Iż gdyby sługę swego rękodaynego złodźieia albo zdraycę, ktory Pan poimał, pod tę Konstytucyą podpadać nie ma. *A. 1598. f. 705. Tit. O sługach.*

Znowu: iż *privatis* wolno imać swawolnikow, od ktorych są ukrzywdzeni, albo od nich na maiętnośći y zdrowiu niebezpieczni, a do Grodu onych oddawać. Ci zaś swawolni rozumieć śię maią, ktorzy domy Szlacheckie naieżdżaią, palą, rabuią, morduią, łupią, po drogach, Miastach y wśiach, y inne okrutne y haniebne *facinora, nullo habito respectu, committunt. An. 1611. fol. 13. Tit. Obostrzenie prawa na swawolniki.*

Ta Konstytucya służy y W. X. Lit. *Ibid.*

Łoźnego zaś, ieżli *possessionatum Nobilem* albo *Civem de parendo judicato* nie stawi, albo zastawy, ktoraby *damno* korespondowała, Vrzędowi nie da; w więźieniu *ad decisionem causæ & satisfactionem judicato* Vrząd zatrzyma. *Salvo Statuto Thorunensi, de violentia in Civitatibus per Nobilem illatâ. Ibidem fol. 4. §. Do tego iż w Mieśćiech.*

Starostowie albo ich Vrzędy w więźieniu będących maią pilnować naieźdnikow, morderców, łotrow, *sub pœna ducentarum marc. ad cujusvis instantiam, coram viciniori Capitaneo, absque quavis appellatione irremissibiliter luenda. Ibid. fol. 13. Tit. Obostrzenie prawa.*

Wieża *relaxatur* zaćiągnionym na woynę Turecką. *A. 1590. f. 570. Tit. Wyięćie żolnierzow od prawa.*

Więźniow Moskiewskich, ktoregoby kto miał, odesłać do Dworu Krolewskiego, albo do Zamkow Moskiewskich pogranicznych, stosuiąc śię do Traktatow z Moskwą przez Komisarze zawartych, rozkazano. W czym *contravenientes* Instygator Koronny pozwać ma. *A. 1635. f. 27. Tit. O oddaniu więźniow Moskiewskich.*

Na

Na zaprzedanie Nowey wśi, na więźnie fundowaney, *Laudum* Woiewodztw *Poznańſkiego* y *Kaliſkiego* aprobowano. *A. 1654. f. 8. Tit. Approbatio Laudorum.*

Obywatelom W. X. Lit. w więźieniu u nieprzyiaćiela zoſtaiącym warowano: iż od prawa, o długi przedtym y potym na śię zaćiągnione, do lat trzech wolni zoſtawać maią, y dekreta na nich gdźiekolwiek ferowane *nullitati ſubjacebunt. A. 1658. f. 23. Tit. Ochrona oſob.*

Za więźniow wſzyſtkich, odwdźięczać obiecano żołnierzom tym, ktorzy ich poimali. *A. 1662. f. 12. Tit. O więźniach.*

Wieże na głowniki w głąb na łokći 12. Woiewodowie y Staroſtowie *proprii Diſtrictûs vel Palatinatûs* reparować, iako też Cywilne opatrzyć, lub *de novo* erygować maią. K. L. *A. 1726. f. 94. Tit. Reparacye wież.*

Wieży, *aliàs pœnæ publicæ onus*, Wielm. Ludwikowi *Oborſkiemu* Kaſztelanowi Liwſkiemu, *ad ſpatium* połrocza *reductum eſt*, ktorą ma w wieży Liwſkiey *explere. A. 1678. f. 43. Tit. Relaxacya wieże.*

Wieży śiedzenie deklarowano Vr. Staniſławowi *Zaliwſkiemu* Podſędkowi Liwſkiemu tak: aby na ſądzenie Rokow Ziemſkich, wedle kadencyi onych, wychodźił, y też roki odprawował, po odſądzeniu zaś onych, aby znowu do wieże, poki iey nie wyśiedźi, wchodźił. *A. 1646. f. 13. Tit. Relaxacya wieży.*

O relaxacyach wieży *plura vid. Tit. Relaxacya.*

O więźniach Moſkiewſkich Konſtytucya ſtanęła, aby każdy więźnia ſwego, iakimkolwiek ſpoſobem nabytego, odeſłał do Dworu Krola I. M. albo do Zamkow Moſkiewſkich pogranicznych, *ſub pœnis Legum*, *ad inſtantiam Inſtigatorum* oboyga narodow. *A. 1667. f. 15. Tit. O więźniach.*

Towarzyſtwu zpod rożnych chorągwi, pod Brahylowem do więzow Tatarſkich zabranym, naznaczono ſześć tyśięcy zł. z Skarbu Koronnego. Ktorych pieniędzy dyſtrybuta ma bydź za wiadomośćią y dyſpozycyą I. M. P. Hetmana W. Koron. *Confæderat. general. Varſav. A. 1668. f. 20. §. Towarzyſtwu.*

Zaiednanie wieże. *vid. Tit. Mężoboyca.*

O wieżach na Xięgi. *vid. Tit. Xięgi.*

W I N O.

Po wina do Węgier, żaden z Obywatelow Koronnych ieźdźić, ani poſyłać nie ma; ale ie na zkładźiech, do tego naznaczonych, albo gdźie śię komu trafi, w Polſzcze kupować. A ktobykolwiek pod iakążkolwiek zmową z Obywatelami, albo kupcami pogranicznemi, *per ſe vel ſubmiſſas perſonas*, ważył śię tego; takowemu wina, *non obſtantibus ullis literis Regiis*, Staroſtowie albo Celnicy zabierać maią. W czym ieźliby oni niedbali byli, albo komu folgowali, *pœnâ 14. marc. Delatori perſolvenda* w ktorymkolwiek Grodźie onego Woiewodztwa, *ad inſtantiam cujusvis, in primo citationis termino* maią bydź karani. A ieźliby upornie tey winy kto nie położył; *ulteriùs* wedle prawa przećiwko iemu *procedetur.* Wſzakże wolno na tymże roku Podſtarośćiemu, albo Piſarzowi celnemu odwieść śię, iż ten towar bez wſzelkiey iego wiadomośći przeſzedł, albo przemycon. *A 1578. f. 336. Tit. O przekupniach wina.*

Po *Endeburſkie*, *Rakuſkie* y *Swiętoiurſkie*, ieźdźić wolno, gdyż te zkładow żadnych nie maią, y przez poſtronne ludźie do Korony przywożone nie bywaią. *A. 1593. f. 645. Tit. O wina Endeburſkie.*

Znowu: aby do Węgier po wina nie ieźdźono, a mogą ie zabierać nie tylko Staroſtowie y Celnicy, ale też y każdy Szlachćic, (przez ktoregoby dźierzawę prowadzone były) y na ſwoy pożytek obroćić. A ktoby ie na zmowie z Węgrzynem iakimkolwiek ſpoſobem do Korony przywoźił, y fortelnie do domu albo piwnice złożył, *pœna ducentarum marc. delatori perſolvenda*, *in quocunque Officio Caſtrenſi & Iudicio Terreſtri peremptoriè*, *ſine quibusvis dilationibus & appellationibus* karany bydź ma. Szlachćie iednak wolno poſyłać po wino na ſwą potrzebę. *An. 1611. fol. 8. Tit. O winie.*

Pod takowąż winę podpadaią, ktorzy mnieyſzymi beczkami wina przywożą, niżeli cztery baryły wynoſzą. *Ibid.*

Ale iuż o zabieraniu win inaczey: że ich nikt zabierać nie ma, tylko Adminiſtrator

zkładne-

zkładnego, albo P. Podſkarbi. O co *forum* w Grodźie na Kwerelach *peremptoriè. A. 1635. f. 14. Tit. Zkładne.*

Znowu: że nikt nie ma ieźdźić po nie, *ſub amiſſione* onych. *w Vniwerſałach poborowych ab A. 1611.*

Potym poſtanowiono: że nikt *penitùs*, ani kupiec, ani żaden Obywatel Państw tych *cujuscunque dignitatis & præeminentiæ ſit*, nie ma ieźdźić po wina za granice do Węgier, y innych Państw przyległych, *ſub pœna mille marc.* O co *forum juxta Conſtit. A. 1611.*

Pod ktorą winę y ći podpadać maią, ktorzy przywożą mnieyſzemi beczkami wina, niżeli cztery bareły wynoſzą. *A. 1626. f. 10. Tit. O zkładnym.*

Reaſumowano pomienioną *A.* 1626. Konſtytucyą, deklaruiąc: *że każdy cujuscunque ſtatûs, conditionis & præeminentiæ*, na ktoregoby ſłuſzny o to dowod był, winą tyśiąca grzywien, y utraceniem wina, *non obſtantibus ullis libertatibus, ad inſtantiam Inſtigatoris, ex delatione Theſauri, in Officio Caſtren. proximiore, ſine appellatione* ma bydź karany. Ktorey peny iedna *medietas Delatori*, a druga *Iudicio cedere* ma. A wina obwinionego w areſźćie tym czaſem zoſtawać maią. *A. 1643. f. 18. Tit. O wywożeniu wina.*

O tymże: iż nikomu *cujuscunque ſit ſtatûs & conditionis*, tak ſtanu Duchownego, Szlacheckiego, iako y Kupieckiego, do Węgier y do innych Państw za granice ieźdźić, albo poſyłać nie wolno; ale one ſami Cudzoźiemcy na zkłady prawami pozwolone przywoźić, y od nich cło albo zkładne winne, według uchwały Seymow, *cum auctione* do Skarbu Rzeczypoſp. płaćić maią. Aby iednak wina niefałſzowane, y aby beczki według dawnego opiſu, po ſześćidźieśiąt garcy wynoſzące, zkładane były; Skarbowi Atendentowie tego przeſtrzegać y doglądać maią. A ktoby lubo iawnie, lubo na zmowę z Węgrami przećiwko prawu temu poſtąpił, a dokumentami ſłuſznemi dowiedźionoby mu to było; takowy każdy wina wywieźione traći Ktore Skarbowi zabierać wolno, nie patrząc na żadne Przywileie, libertacye, albo prerogatywy Szlacheckie. A nad to *pœnam duorum millium marc.* popadać ma w Grodźie pobliżſzym, *ſine appellatione, ad inſtantiam cujusvis vindicandam.* W czym Skarb albo Adminiſtrator zkładnego, nikomu konniwencyi czynić y pogotowiu pozwalać, *ſub iisdem pœnis* nie powinien. *Lex perpetua. A. 1676. f. 31. Tit. O zkładach winnych.*

Win wſzelakich Węgierſkich, także małmazyi, y innych trunkow Cudzoźiemſkich, na zkładźie kupionych, nie godźi śię przekupniom z wozow do piwnice zſtawiać, aż ie Vrząd mieyſki popieczętuie, *ſub pœna centum marc.* albo pod utraceniem wina, ieźli ſta grzywien nie przenośi. Ktorey winy połowica Woiewodźie, a połowica Stronie inſtyguiącey przyiść ma. *A. 1581. f. 374. Tit. O przekupniach wina.*

Konſtytucyą R. 1581. *fol.* 374. o przekupniach wina reaſumowano, Vrzędom Woiewodzym y Starościnnym, *contra falſificatores* trunkow *animadverſionem* nakazano. K. L. *A. 1690. f. 16. Tit. Reaſſumptio* Konſtytucyi.

Wina przekupniowie ſzynkować nie maią bez uſtawy Vrzędu Woiewodzego. *A. 1581. f. 374. Tit. O przekupniach wina.*

To ieſt: ſtare przednie po pięći groſzy, podleyſze po cztery, a młode po gr. trzy ma bydź przedawane. Małmazya zaś przednia po gr. pięći, podleyſza po gr. cztery, także y muſzkatela. Czego Vrzędy Woiewodze przeſtrzegać maią. *A. 1593. f. 646. Tit. Zkłady winne.*

Subſequenti tempore: Stare po gr. ſześći, młode po gr. pięći, *Francuſkie* po gr. trzech. Małmazya po gr. śiedmiu, *Endeburſkie* iako *Węgierſkie*, *Wołoſkie* po gr. dwuch, *ſub pœna centum marc.* O co *forum, ad inſtantiam cujusvis, juxta Conſtit. 1581. O Vſtawach. A. 1611. f. 8. Tit. O winie.*

Potym: *Węgierſkie* y *Ryńſkie*, nie ma bydź drożſze nad groſzy połoſma, a *Francuſkie* nad gr. ſześć. *A. 1620. f. 10. Tit. Pretia rerum.*

Plura *vid. Tit. Vſtawa.*

Wina wſzelakie na zkładźiech zwykłych tylko na rynku, od Cudzoźiemcow przedawane bydź maią. Czego w Miaſtach Krolewſkich Staroſtowie, a w Szlacheckich dobrach Panowie ich przeſtrzegać maią, *ſub pœna centum marc.* w Trybunale, *ad inſtantiam cujusvis repetendâ. A. 1593. f. 646. Tit. Zkłady winne.*

Win ieźliby Cudzoźiemcy na zkładźiech do trzech niedźiel nie przedali, wolno im one gdźie indźiey powieść y przedawać. *Ibid.*

Declaratur: iż z niemi na zkładźie dłużey nad niedźiel sześć bawić się nie maią, ale na insze zkłady iachać powinni. *A. 1611. f. 8. Tit. O winie.*

Wina, małmazyi, muszkateli, zfałszowanych nie maią Cudzoźiemcy woźić, ani żadnego *monopolium* w tym czynić, ani do piwnic zkładać, ani do swych kamienic, ktoreby mieli Węgrowie w Miastach Krolewskich *sub amissione* win. Czego w Miastach Krolewskich Starostowie, a w Szlacheckich dobrach Panowie ich doglądać maią, *sub pœna centum marc.* w Trybunale *ad instantiam cujusvis persolvendâ. A. 1593. f. 646. Tit. Zkłady winne.*

Wina *Morawskie*, małmazye, y inne trunki cudzoźiemskie, dla pomięszania, przy Węgierskich winach nie maią bydź stawiane, ale w osobnych piwnicach, *sub pœna centum marc.* albo pod utraceniem wina, ieźli sta grzywien nie przenośi. Ktorey winy *medietas* iedna Woiewodźie, a druga Stronie instyguiącey *cedere* powinna. *A. 1581. f. 374. Tit. O przekupniach wina.*

Potym postanowiono: iż każdy Szynkarz, ktoryby ważył śię podsycać, albo iakimkolwiek sposobem fałszować *puritatem* wina, *pœnâ ducentarum marc. coram quovis Officio (cuicunque jurisdictioni subsit)* karany bydź ma. Z temi zaś, ktorzy z nich sprawiedliwośći nie czynią, *forum coram Officio Castrensi, sine appellatione, ad instantiam cujusvis*, co iawnie dowiedźiono mu ma bydź. W tym iednak pozwany, *ad evasionem juratoriam* bliższy bydź ma. Ktorey Konstytucyi exekucya za rok od ogłoszenia oney zacznie śię. *A. 1676. f. 31. Tit. O zkładach winnych.*

Wina *Rakuskiego*, *Morawskiego*, *Ryńskiego*, wiadro ma mieć w sobie ośmdźieśiąt kwart, a *Endeburskiego* sto y cztery kwarty. *w Vniwersale poborowym A. 1578. fol. 349. §. Wina Endeburskie.*

Wina inszemi drogami z Węgier prowadzone bydź nie maią, ieno na *Iaśliska*, *Duklę*, *Rymanow*, *Sądecz*, *Biecz*, *Nowytarg*, *Krosno*, *Sambor*, *Lesko*, *Stryi.* Czego przestrzegać maią Starostowie, Celnik Koronny, y Vrzędy mieyskie. *w Vniwersale poborowym An. 1580. f. 361. §. Wina. Toż y w inszych potym Vniwersałach.*

Także y na *Zmigrod.* *w Vniwersale A. 1598. f. 720. §. Wina.*

Y na *Iordanow.* *w Vniwersale A. 1603. f. 817. §. Wina.*

Małmazya y muszkatela na *Kamieniec* y na *Sniatyn* iść ma, na ktorych mieyscach od każdey kufy płacono bydź ma po zł. 4. do Poborce. *w Vniwersałach poborowych, poczawszy ab A. 1578. f. 348.*

Ktoby inszemi drogami, nie temi, ktore wzwyż opisane są, wino z Węgier prowadźił, traći one, ktorych połowica na Krola, a połowica na Poborcę z Szafarzem, lub na Arendarze, lub na Delatora iść ma. *w Vniwersałach poborowych. §. Wina.*

Winne zkładne od każdego połkufka płaćić ma na zkładźie ten, co ie do Korony przywiozł, po zł. dwu. A ten, co ie kupił y na szynk złożył, z osobna, względem czopowego, po zł. dwu dać powinien. *w Vniwersałach poborowych. §. Wina.*

O tymże potym Konstytucya stanęła, na wieczne czasy, z tą deklaracyą: aby te pieniądze, iako y pobor, na obronę Rzeczypospolitey obracał śię. *A. 1611. fol. 8. Tit. O winie.*

Znowu o tymże *w Vniwersale A. 1624.* z taką deklaracyą: aby Węgrzyn, gdy do piwnice wina zpuśći, płaćił po zł. dwa, pod utraceniem wina, y pod winą sta grzywien Polskich. Co Starostowie pobliżśi zkładow exekwować powinni, za delacyą Arendarza zkładnego, *sub pœna 100. marc.* O ktorą *forum* na Trybunale *inter causas fisci*, lubo w ktorym Grodźie. A ten co ie kupi, tamże na zkładźie, względem czopowego, powinien dać także z osobna po zł. dwu. *§. Wina.*

Potym postanowiono: aby zkładne Węgrowie po cztery zł. a kupcy Koronni po dwa zł. od beczki płaćili. A czwarty grosz według Vniwersału. *A. 1635. f. 14. Tit. Zkładne winne.*

Podwyższono potym ten podatek kopą, tak aby po złot. sześć płacony był, ktore podwyższenie do lat czterech tylko trwać ma. *An. 1643. fol. 18. Tit. O wywożeniu win.*

Zostawiono *in robore* tę Konstytucyą podwyższenia zkładnego do Seymu ordynaryynego sześćniedźielnego. *A. 1646. f. 20. Tit. Deklaracya.*

Zno-

Znowu zkładne winne czterema złot. *currenti monetâ* podwyższono. Ktore podwyższenie *plus offerenti* arendowáć ma P. Podskarbi. *An. 1667. fol. 27. Tit. Na suplement.*

Na zkładźie przyśiąc ma Węgrzyn, że to wino niezatargowane w Węgrzech, ale swoie własne na przedanie przywiozł. *w Vniwersale Ann. 1593. fol. 655. §. Wina.*

Małmazyi zkład tylko we *Lwowie* bydź ma. *A.1611. f.20. Tit. O zkładach.*

A ieżliby śię kto ważył depaktacye y wydźierztwa czynić, takowy zapozwany do ktoregokolwiek Grodu przez kupca ukrzywdzonego, *in primo citationis termino tanquam peremptorio*, ma *respondere*, a przekonany w tym będąc, ma *fine quavis admissione appellationis*, *pro damnis illatis satisfacere*, *luitâ pœnâ centum marc. sub pœna bannitionis in instanti cum refusione damni succumbendâ.* A na zkładźie dłużey sześći niedźiel ta małmazya trwać nie ma, ale kupiec powinien z nią daley iachać, tak iako o winie iest warowano. *Ibid.*

Potym, gdy małmazye obroćiły śię morzem po niemałey częśći na Gdańsk, aby przez to szkoda w zkładnym y czopowym małmazyowym nie była, postanowiono: aby wolno było Skarbowi arendowáć to zkładne małmazyowe, komuby rozumiał z pożytkiem Rzeczypośp. *w Vniwersale poborowym An. 1619. §. A iż temi czasy.*

Zkład iednak winny y małmazyowy Lwowski, prawem dawnym obwarowany, ktory przez nierząd y depaktacye zginął, *securitate* Konstytucyi *An.* 1589. o bezpieczeństwie drog kupieckich y *de teloneis* wyrażoney warowano. *An. 1631. fol. 34. Tit. O mytach.*

Od win, Rakuskiego, Morawskiego y Ryńskiego, od każdego wiadra na Komorach celnych, Poborca przy Pisarzu celnym y Vrzędźie mieyskim wybierać ma po gr. 6. A od wiadra wina *Endeburskiego* po gr. 10. od wina zaś *Gubińskiego*, *Krośińskiego & id genus*, od każdego drelinka gr. 24. Od bareły wina *Wołoskiego* po gr. 16. od *Francuskiego*, *Włoskiego*, *Hyszpańskiego*, Piniołow, Alakantow, Rywuł, Sektow, Maderow, Ozoiow, Kanarow y innych, ktore morzem przywożą, od każdey bareły po gr. 24. Czego Poborca y Vrząd mieyski *fidelitèr* doyrzeć powinni. *w Vniwersałach poborowych. §. Wina.*

Od win potym *Endeburskich*, *Swiętoiurskich*, od trzech wiader, do dawnych podatkow zwyczaynych, kopę do lat czterech płaćić kazano. *Ibid.*

Potym od Komagi, albo Pipy win, zkładne y czopowe po zł. ośmi płaćić postanowiono. Ktore czopowe w Wielkiey Polszcze do czwartego grosza, a w Małey Polszcze do zkładnego aplikowano. *w Vniwersałach poborowych. §. Wina.*

Do odbierania podatku od win, *specialitèr* naznaczono dwu Poborcow, iednego do małmazyi y muszkatele, a drugiego do inszych win; ktorzy z Vrzędem mieyskim powinni byli on sprawiedliwie, *sub juramento*, brać. *w Vniwersałach poborowych. §. Wina.*

Zkładnego winnego do dawnych czterech zł. kopę, do czterech lat, płaćić kazano. *A. 1643. f. 18. Tit. O wywożeniu.*

Do Seymu sześćniedźielnego ordynaryynego *in robore* y w dyspozycyi Skarbu Koronnego zostawiono to. *A. 1646. f. 20. Tit. Deklaracya.*

Kto na zkładźiech od win zapłaći, ten za pokazaniem kwitu od Celnika y Poborce, lub Sukolektora iego, wolen na inszych mieyscach. Gdyby zaś takiego kwitu nie miał, wina traći, ktorych *medietas* iedna *fisco Regio*, a druga Celnikowi z Poborcą, lub Arendarzowi iść ma. *w Vniwersałach poborowych.*

W Mieśćiech zkładnych Vrząd mieyski opisowáć powinien, wiele wina? ktorego dnia y tygodnia przywieźiono? y regiestra tego popisowania oddawáć. *w Vniwersałach poborowych. §. Wina.*

Odczopowane wino Poborca z Vrzędem mieyskim, *prævia* o tym *sub fide & conscientia diligenti inquisitione*, pieczętowáć ma po piwnicach, aby drugi raz od nich nie czopowano. Od tych zaś, od ktorych nieodczopowano, *ex nunc*, *non obstantibus ullis libertationibus*, od każdey beczki po zł. dwu płacono bydź ma. *w Vniwersałach poborowych. §. Wina.*

Po expiracyi roku, cokolwiek śię naydźie w piwnicach win nic szynkowanych, od czopowego wolne bydź maią, zkładne tylko zapłaćiwszy na Komorach pogranicznych. *w Vniwersałach poborowych. §. Wina.*

Potym deklarowano: iż Poborcowie od win w piwnicach zaſtanych nie maią zaraz pieniędzy wyćiągać, ale ie tylko popiſać, a potym po expirowaniu arendy, porachowawſzy się z Kupcami, iak wiele beczek w piwnicach niewyſzynkowanych zoſtało? czopowe od nich odbierać powinni. *w Vniwerſałach poborowych.* §. *Wina.*

Od win nowa akcyza na granicy przy Indukćie aby oddawana była, poſtanowiono. *A. 1659. vid. Tit. Podatki.*

Wina do piwnic w Mieśćiech, Miaſteczkach y na Zkładźiech wſtawione, za rekwizycyą Arendarza, lub Adminiſtratora zkładow winnych, przez Vrząd mieyſki, *ſub fide & conſcientia* popiſowane bydź maią. *w Vniwerſale A. 1627.* §. *Wina.*

Win rewizya nigdźie nie ma bydź broniona. *Ib.*

Declaratur: iż ta rewizya nie ma bydź broniona, *ſub pœna 100. marc. in Iudicio Tribunalitio inter cauſas fiſci repetendâ. w Vniwerſale poborowym.* §. *Wina.*

Szlachćic od żadney beczki wina, ktorą kupił na ſwą potrzebę, płaćić niepowinien był. *w Vniwerſałach poborowych.* §. *Wina.*

Plura *o Winach. vid. Tit. Podatki czopowego.*

Zkłady tak małmazyowe, iako y winne, aby wedle dawnego zwyczaiu P. Podſkarbi arendował ogołem, lub oſobno, iako z naylepſzym pożytkiem Rzeczypoſp. pozwolono. *w Vniwerſałach poborowych.* §. *Wina.*

Temuż, gdy małmazye obroćiły się były morzem po niemałey częśći na Gdańſk, aby przyłączył Zkładne małmazyowe y czwarty groſz od Wołoch do poboru u *Fordana*, pozwolono. Na ktorym mieyſcu takowyż pobor od małmazyi przez kupce kupioney, iako y w Ruśi, wybierany bydź ma. *w Vniwerſale A. 1607. f. 876.* §. *Wina.* Toż *& in ſequentibus Univerſalibus.*

Potym poſtanowiono: aby P. Podſkarbi nie arendował Zkładnego winnego, ale ie *in adminiſtrationem* Szlachćica dobrze ośiadłego y przyśięgłego, na ſprawiedliwe onego wybieranie, puśćił. Y dołożono, aby ten Adminiſtrator ani ſam, ani *per ſubordinatas perſonas* winem nie kupczył. *A. 1628. Tit. Zkładne winne.*

Potym inaczey: iż one *plus offerenti* Szlachćicowi ośiadłemu ma arendować. *A. 1633. f. 42. Zkładne winne.*

Znowu toż zkładne y czwarty groſz, za ſto tyśięcy zł. Szlachćicowi ośiadłemu, Woiewodztwa Krakowſkiego Obywatelowi, arendować kazano. *An. 1635. fol. 14. Tit. Zkładne winne.*

Reaſumowano arendę temuż Adminiſtratorowi za takimże Kontraktem, w iaki wedle Konſtytucyi *A.* 1635. wſzedł. *A. 1637. f. 9. Tit. O zkładnym.*

Znowu tenże podatek *plus offerenti* arendować kazano. *A. 1643. f. 18. Tit. O wywożeniu wina.*

Winnego zkładnego Miaſt y Miaſteczek *poſſeſſores* prepedyować nie maią. O co *forum* w każdym Sądźie. *Ibid.*

Winny zkład w *Dynowie* poſtanowiono na wieczne czaſy, z takiemi wolnośćiami y prerogatywami, iakie inſze Miaſta wſzelakie pograniczne maią. *A. 1611. f. 32. Tit. Zkład w Dynowie.*

Także w *Dobromilu*, w *Nowym Mieśćie*, *Byblu*, y *Rudkach*, *Bierczy*, *Nowymtancu*, w *Babicy*, w *Niżankowicach*, według praw y inſzych Zkładow Koronnych, *citra præjudicium* inſzych Miaſt. *An. 1647. fol. 18. Tit. Zkłady winne Woiewodztwa Ruſkiego.*

Ktoby furmanow na gośćińcach do ſwych zkładow winnych neceſſytował, za dowiedźieniem tego na Seymie, *eo ipſo* Prawo o zkładach ma traćić. *A. 1643. fol. 18.* §. *Zkładnego zaś.*

Po wina nikt, *cujuscunque conditionis*, do Węgier ieźdźić nie ma, tylko na Zkładach uprzywileiowanych one kupować, *ſub rigore* Prawa *A. 1598. A. 1710. Poparćie Konf. Sendom. f. 66. Tit. Skarb Koronny.*

W I N Y.

vid. Tit. Pœnæ.

WIEL-

WIELKORZĄDY.

NA Wielkorządy kto dał ſumę po Statućie Krola Władyſława, nie traći iey. *A. 1562. fol. 16. Tit. O Statućie Krola Władyſława.*

Kto także po Statućie Alexandrowym ma iakie ſumy *in Caſtris Principalibus*, to ieſt: na Staroſtwach ſądowych w Wielkorządach będących zapiſane, traći ie. *Ibidem.*

Ani dożywoćia na Wielkorządach po Statućie Krola Władyſława oſtać śię mogą. *Ibidem.*

Ani zaſtawione Wielkorządy bydź mogą. *An. 1565. fol. 89. Tit. Statut Alexandrow.*

Wielkorządca z Podrządcym ſwoim y dwiema Rotmiſtrzami pieſzymi, y ze trzema Vrzędnikami, bez ktorych śię do Wielkorządow obeyść nie może, od Poſpolitego ruſzenia uwolniony. *A. 1621. f. 12. §. Także, vid. Tit. Ekonomie.*

WIZYA.

WIzya nie ma iść *in cauſa ſimplicis injuriæ & proprii laboris*, tylko *in cauſis hereditatis ſeu fundum tangentibus. A. 1588. f. 481. tit. O dylacyach.*

Przy wizyach *ſecuritas Iudicii* ma bydź zachowana, y nie maią na nię ieździć w większym nad dźieśięć oſob poczćie, *ſub pœna duplici 14. marc. Ibid.*

Na wizyi przez Komornika albo Woźnego na pewny dźień złożoney, y Aktami Ziemſkiemi albo Grodzkiemi opiſaney, gdyby Strona nie ſtanęła, ſprawę traći. *Except. Maſov. A. 1576. f. 302. Tit. O władzy.*

A gdyby ſam Vrząd na dźień naznaczony y zapiſany *ad expediendum viſionem, intercedente legali impedimento*, nie przyiachał; inny dźień tenże Vrząd Podkomorzki *in ſequentibus terminis Terreſtribus* złożyć, y nań ziachać będźie powinien. *Ibid.*

Na wizyi gdyby Strona ſtronie albo iawnie groźiła, albo ią iakim gwałtem od wizyi odegnała, albo ſłowy iakiemi nieuczćiwemi nagrawała; tamże przez Vrząd maią bydź na niey *pœnæ in Statuto Regni deſcriptæ* zkazane, y to zkazanie ma bydź do Sądu odnieśione, a Sąd za ſłuſznym dowodem ma ie potwierdźić wedle zeznania onego Vrzędu. *Nihilominus* on przekazca, albo gwałtownik, na pozew *ſine beneficio viſionis alterius, & absque ulla dilatione*, odpowiadać wedle prawa powinien. *Ibid.*

Od wizyi ten kto wźiął ſobie na nie, nie ma dać więcey Komornikowi, albo Woźnemu, albo obiema, nad groſzy trzy. *Ib.*

Po wizyi pozew nie może bydź burzony; ale Sąd widzenia wyſłuchawſzy ma *decernere*, aby pozwany na pozew odpowiadał, y daley poſtąpić *ad definitivam ſententiam.* Ieźliby śię iednak widzenie z pozwem głownym we wſzyſtkich rzeczach nie zgadzało, iako to: gdyby Pozew był o te dobra, a wizya byłaby na inſzym mieyſcu albo dobrach, y inaczey niźli pozew obmawia, odprawiłaby śię, z tey przyczyny idźie utrata pozwu y rzeczy, według ſtarego zwyczaiu. *Ib. f. 303. Tit. Po widzeniu.*

Ieźliby zaś ktora Strona po zkazaniu widzenia, poprawiła pozwu ku ſzkodźie drugiey Strony y *judicialitèr* by to zadano było od Strony przećiwney, *juramento evadere* powinna, iż nie poprawiła, *aliàs rem, de qua agitur*, traći. *Ibid.*

Gdy pozwany o pooranie roli, albo pośieczenie łąk gwałtownym ſpoſobem, albo o iakiekolwiek inne krzywdy y gwałty, na widzenie ſobie bierze, a po widzeniu albo też nie biorąc na widzenie *factum omne negat*, y prawa na onę rolą, albo łąkę, albo dobra, o ktore ieſt pozwan, żadnego w Sądźie nie pokazuie, ani śię na pokazanie iego bierze, odprzyśiąc śię ma z świadkami, *juxta valorem ſummæ & taxam in citatione expreſſam.* A tak tylko od onego gwałtu y ſzkody wolen będźie, ale łąkę albo rolą przerzeczoną, albo inne dobra, o ktore pozew dany był, traći. Ktore Aktorowi do poſeſyi przyidą, *ſine ullâ ejus aut ſucceſſorum ſuorum contradictione*, bo iuż tak od ſwoich wſzyſtkich Spraw, ieźli ktore do tego miał, odſtępuie. Ieźliby zaś pozwany ukazował prawo iakie, albo obrony prawne, za ktorymi to uczynił; tedy Sąd *ex controverſia* przypatrzywſzy śię ſprawie y ſprawiedliwośći y munimentom oboiey Strony, to co *juris* będźie, *decernet. Ibid. Tit. O odpowiedźi.*

Włoka *Chełmińſka* w *Mazowſzu*, ma w ſobie morgow 30. *A. 1576. f. 313. Tit. O Rozdźiale y Pomierze.*

WOIEWODA. WOIEWODZTWA.

WOiewodowie y ich Vrzędy, Vſtawy *vendibilium* czynić maią. *vid. Tit. Vſtawy.*

Woiewodow, podczas poſpolitego ruſzenia, powinnośći. *vid. tit. Poſpolite ruſzenie. A. 1621.*

W każdym Woiewodztwie y Powiećie Wielk. Xięſtw. Litewſk. Roczki po niedźiel 3. w Xięſtwie *Zmudzkim* niedźiel 4; w Powiećie zaś *Oſzmiańſkim* po niedźiel 3. w *Oſzmianie* y w *Miadźiele* ſądźić śię maią. K. L. *An. 1726. fol. 68. Tit. Terminy y Repartycya.*

Woiewoda *Mazowiecki* tę powinność ma na ſobie nośić, ktorą Woiewodowie inśi Koronni. *A. 1576. f. 295. Tit. Vices gerentia.*

Woiewodowie *Pruſcy*, każdy w ſwoim Woiewodztwie, ośiedli bydź maią. *A. 1589. f. 515. Tit. Ośiadłość.*

Ciż, albo ich Vrzędy Grodzkie, exekucye w Prowincyi Pruſkiey czynić maią. *vid. Tit. Exekucye.*

Woiewody *Połockiego* wolna elekcya, na ktorą *approbatur Privilegium. An. 1647. fol. 37. Tit. Aprobacya Przywileiu.*

Woiewodę *Czerniechowſkiego* poſtanowiono. *A. 1635. f. 17. Tit. Ordynacya.*

Temuż mieyſce po Woiewodźie Parnawſkim naznaczono, także Kaſztelanowi y Poſłom. *Ibid.*

Woiewodztwa *Mazowieckiego* obywatele *circa incorporationem* do Korony Polſkiey, od ktorey śię byli z dawnych czaſow oddźielili, to ſobie warowali: aby prawa Statutow y zwyczaiow ſwych ſtarych używali, y tymi śię rządźili y ſprawowali. Potym na Seymach Koronnych walnych warowali ſobie: aby im wolno było zawſze do praw y Statutow Polſkich, przypatrzywſzy śię im dobrze, przyſtąpić, y z innymi Obywatelami Koronnymi w tym śię porownać. Iakoż po namowach, ktore y przedtym na kilku Seymach walnych za Auguſta Krola czynili, y potym wielekroć powtarzali; na Seymie Koronacyi Krola Stefana, wſzyſtkie Prawa, Przywileie, Statuta, zwyczaie, poſtępek, prawa, y Seymowe Konſtytucye Koronne, przyięli na wieczne czaſy. Ze iednak mieli niektore ſwoie zwyczaie, Ziemiom Mazowieckim potrzebne, a dla zachowania ubogiey Szlachty pożyteczne, drugie też acz tymże kſztałtém w Polſzcze obſerwowane, ieno że *expreſsè* w Statućie Polſkim niemaſz ich; one ſobie warowali y zachowali. Iakoż na Seymie *unanimi totius Reipub. conſenſu* aprobowane, *& pro lege & conſuetudine Ducatûs Maſoviæ, cum aſſecuratione* onych trzymania deklarowane ſą. *A. 1576. f. 294. Tit. Mazowſza Prawa Polſkiego przyięcie.* *Herb. f. 277. tit. Cauſæ.*

Oprawy Krolowych na Dobrach Xięſtwa Mazowieckiego nigdy nie maią bydź czynione. O czym kognicya ma bydź na przyſzłym Seymie. *A. 1581. f. 382. Tit. Oprawa Krolowy Ieymośći Anny.*

Plura *o Mazowſzu. vid. Tit. Xięſtwa.*

Woiewodowie na Zamkach pogranicznych rezydować powinni, podczas gwałtownego na Rzeczypoſp. niebezpieczeńſtwa *& Interregni. vid. tit. Staroſtowie.*

Woiewodztwo *Smoleńſkie* przez Krola Zygmunta Trzećiego, z rąk Moſkwy rekuperowane, ze wſzyſtkiemi Zamkami y przynależnośćiami, tak iako odeſzło było od W. X. Lit. do Praw, wolnośći, Vrzędow Ziemſkich, iurysdykcyy, Dygnitarztw, Statutow y Trybunałow tegoż Wielk. Xięſtw. Litewſk. wiecznymi czaſy przywrocono. Y Komiſarze naznaczeni, aby iako Zamek y Miaſto Smolenſk, tak y inſze Zamki, y armatę na nich, także Miaſta, Ziemie, Włośći, Derewnie, ze wſzyſtkiemi należnośćiami y prowentami ich doſtatecznie zinwentowali, luſtrowali, y relacyą tego na przyſzłym Seymie uczynili; tego dokładaiąc: iż ieźliby ktokolwiek co z pomienionych rzeczy, *ad privatum uſum* obrocił; Inſtygator Wielk. Xięſtw. Litewſk. o to *agere* ma. Ieźliby iednak kto z Koronnych to uczynił; Inſtygatora Koronnego, *ex delatione* PP. Podſkarbiow, tak Koronnego, iako y W. X. Lit. powinność ta będźie. O co *forum* na Seymie, *ſub pœna ſolutionis de ſuo*, ieźliby Inſtygator ktory w tym był niedbały. *A. 1613. f. 37. Tit. Ordynacya.*

Tymże Komiſarzom zlecono, o dobra Szlacheckie pilnie inkwirować, y to, co śię czyiey własnośći ſłuſznie okaże, z pewnych praw, dowodow, z wolą y z wiadomośćią Krolewſką przywracać, a oni też, co w zamianę wźięli Dobr do ſtołu Krolewſkie-

go

go służących, *juxta nexum* Vnii, wracać będą powinni. Po przywroceniu zaś własności Szlacheckich, cokolwiek Zamkow, Ziem y włości, w tym Woiewodztwie w szafunku Krolewskim zostawać będźie; z tych takowych dobr, opatrzenie, Kościołom intraty, y Woiewodźie Smoleńskiemu na słuszne wychowanie iego, także na poprawienie Zamku Smoleńskiego, y na lud służebny, prochy, kule, y puszkarze, z wolą y z wiadomością Krolewską ćiż Komisarze naznaczyć maią. *Ibid.*

Zamek Smoleński ze wszystkiem, y z włością, ktora do niego z lustracyi należeć będźie, Woiewodźie Smoleńskiemu teraźnieyszemu do posesyi y iurysdykcyi iego *ante omnia* podany bydź ma. *Ibid. fol. 38. §. Zamek.*

Woiewodźie *Smoleńskiemu* w całym Woiewodztwie Smoleńskim y Ziemiach iego, przykładem inszych Woiewodztw W. X. Lit. sądowych, iurysdykcya Sądow Grodzkich, *generalitèr* należeć będźie. Y Miasto Smoleńsk ma mu bydź posłuszne zstrony obrony pod czas niebezpieczny. *Ibid. §. Iurysdykcya.*

Miasta Iurysdykcya. *v. tit. Miasto Smoleńsk.*

W tymże Woiewodztwie wszystkie Starostwa, Zamki, Miasta, Włości, Derewnie, w szafunku Krolewskim zostawać maią. A Krol wedle woli y łaski swey Pańskiey *benè meritis* Szlachćie, narodu Polskiego y Litewskiego, także y ludźiom narodu Moskiewskiego, ktorzyby wierni byli, rozdawać one będźie, z taką powinnością y kondycyą: (ktore każdemu w Przywileiu opisane bydź maią) aby Starostowie na Zamkach przysięgą zdawna na Vkrainie zwykłą, *iż sami na Zamku osobami swemi rezydować maią, y bez listownego pozwolenia Krolewskiego z Zamku zieżdżać nie będą*, obowiązani byli; a w odiachaniu ktorego z nich, Surogator ma bydź naznaczony. Toż śię o Woiewodźie Smoleńskim rozumieć ma. *Ibid. §. Insze też.*

Rotmistrze, tak na *Smoleńsku*, iako na Zamkach wszystkich inszych do niego należących, maią przyśięgać Krolowi y Rzeczyposp. *Ibid. §. Toż śię.*

W tymże Woiewodztwie Starostom y Dźierzawcom piąta część prowentow iść ma, ktorzy poczet pewny iazdy albo piechoty, iako ktoremu w Przywileiu iego *iuxta proportionem* intrat naznaczono będźie, chować maią. Dwie części zaś, na wychowanie Stołu Krolewskiego, do Skarbu W. X. Lit. a drugie dwie części, na obronę Rzeczyposp. y tego tam Woiewodztwa, z wiadomością Krolewską y Podskarbiow W. X. Lit. obracać śię maią. Z czego liczba na Seymie powinna bydź czyniona. *Ibid. §. Piąta część. & sequ.*

Minutiora bona w tymże Woiewodztwie maią bydź dawane z tą powinnością: aby czasu niebezpieczeństwa od nieprzyiaćiela, służbę Ziemską woienną, dla obrony tamtego Woiewodztwa, odprawować byli powinni, *sub priuatione bonorum.* O co *forum* na Trybunale W. X. Lit. *inter causas Officii, contra negligentes. Ibidem §. Minutiora.*

Przywileie na Starostwa, Dźierzawy, inne dobra, także na Dygnitarztwa y Vrzędy Ziemskie, y wszystkie inne, pozwy, dekreta, Komisye, do Woiewodztwa Smoleńskiego z Kancelaryi W. X. Lit. expedyowane bydź maią. *Ibid. §. Przywileie.*

Na doglądanie poprawy Zamku, przyczyniania prochow, także całośći y dozoru armaty, w każdym roku Podskarbi W. X. Lit. Pisarza Skarbowego przyśięgłego, do Zamkow tamtego Woiewodztwa zesłać powinien. *Ibid. §. Na doglądanie.*

Hetman też W. X. Lit. w pocźćiech y ludźiach służebnych, ieżli śię według ordynacyi Starostowie na Zamkach chować będą, przez Pisarza Polnego przyśięgłego każdego roku inkwirować, & *in negligentes pœnas legum* extendować ma. *Ibid. fol. 39. §. Hetman też.*

Potym toż Woiewodztwo Krolewicowi I. M Władysławowi w administracyą y używanie do dalszey Krolewskiey y Rzeczyposp. woli dano, y onemu Zamkow tamecznych *ordinariorum præsidiorum* z dochodow tamecznych opatrowanie poruczono. Warowano iednak: że ta *administratio iuribus Maiestatis & Reipub.* y że nagrody w dobrach *extraneis* (wyiąwszy niektorych kilka osob Cudzoźiemskich, ktorzy Krolowi y Rzeczyposp. podczas expedycyi Moskiewskiey zasłużyli śię) rozdawane bydź nie maią, tylko ludźiom zasłużonym, tak Swieckim iako Duchownym, *Indigenis* Polskiego, Litewskiego, Inflantskiego narodu, y z narodu Moskiewskiego tym, ktorzy wiary swey statecznie Krolowi, y Synowi iego, y Rzeczyposp. dotrzymali. A ieżliby ktory *extraneus*, krom publiczney Seymowey uchwały, ważył śię co uprośić; *ad cuiusuis instantiam*, na Seymie Sprawić śię ma *peremptoriè*, *sub pœna amis-*

sionis

ſionis bonorum, ktorych część *fiſco*, część *delatori cedet.* *A. 1620. fol. 8. tit.* *Ordynacya.*

Tamże, niż *Iudicia ordinaria*, mianowićie Ziemſtwa y Grody poſtanowione będą, w rożnicach miedzy tamecznymi Obywatelami zachodzących, rozſądek przy Krolewicu I. M. iako Adminiſtratorze zoſtawać będźie; *ſalvâ appellatione* do Krola. A o poddanych oyczyſtych y Szlacheckich, ktorzyby tam byli, według praw dawnych oboyga narodow ſprawiedliwość ma bydź czyniona, y bez żadney zwłoki tym, czyi śię pokażą, wydawani bydź powinni. *Ibid.*

Zſtrony przywracania dobr tamże Szlacheckich, *Conſt. A. 1613. reaſſumitur. Ibid.*

Chorąztwa y inſze Vrzędy Ziemſkie, obywatelom tamecznym oboyga narodow, Krol iako nayprędzey ma rozdawać, y Krolewicowi I. M. Władyſławowi na opatrowanie ſtołu iego, Wakans *dignitati ipſius conveniens* dać pozwolono. *Ibid.*

Reaſumowano pomienione *Annorum 1613. & 1620.* Konſtytucye, z tą deklaracyą: aby obywatele tameczni kondycyom, w Przywileiach onym nadanych wyrażonych, doſyć czynili, a goſpodarze, ktorych powinni w domach ſwych Zamkowych mieć, na każdą ćwierć roku popiſowali śię, y żywność na poł roku żeby każdy miał w domu, *ſub pœnis &c. quòd vide latè in Conſtitutionibus. A 1629. tit. Warunek Smoleńſki.*

Do tegoż Woiewodztwa Komiſarze z Seymu naznaczeni, aby *præſidia* y obronę Smoleńſka, Staroduba, y Zamkow przyległych, ſtoſuiąc śię do pierwſzych Konſtytucyy *A. 1613. & 1629.* bez ćiężaru Rzeczypoſp. opatrzyli, y w ſycę wprawili, y Daniny Krolewſkie miedzy ludźie ſłużebne pomiarkowali. Co wſzyſtko, nic *abſoluta poteſtate* nie czyniąc, na przyſzłym Seymie *referre* powinni. A ieżliby kto prawo dźiedźiczne na ktorekolwiek dobra tamteczne pretendował, a do trzech lat od Konſtytucyi teraźnieyſzey dobr tych prawem nie dochodźił, traćić ie ma wiecznymi czaſy. Z danin tamecznych nie za Dworem, ale do ordynaryynego Sądu Ziemſkiego albo Grodzkiego, ordynaryynym Proceſem, *ſaluâ appellatione* do Trybunału W. X. Lit. obywatele *in cauſis fundi* pociągani bydź maią *ſub pœna evocationis extra forum*; wyiąwſzy *cauſas pro cognitione Privilegiorum*, ktore *deciſioni Regiæ* należeć będą. Też Daniny *oneri* Donatywy na aparat woienny pozwoloney *ſubiacere* nie maią. *A. 1638. fol. 29. tit. Smoleńſkie.*

Newelſcy, Kraſnohorodcy y *Siebieſcy* obywatele *ab hinc*, dla odległośći mieyſca, nie do iurysdykcyi Woiewodztwa Smoleńſkiego, ale do Połockiego Woiewodztwa, z Sądami y poborami wiecznie należeć będą. *Ibid. fol. 31. Na końcu.*

Drudzy Komiſarze do tegoż Woiewodztwa naznaczeni, dla uzpokoienia onego z Woiewodztwem Czerniechowſkiem w granicach. *Ibid. §. Przytym żeby.*

Declaratur ratione fori ta *Conſtitutio An. 1638.* iż Obywatele Woiewodztwa Smoleńſkiego w żadnych ſprawach ſwoich z dobr tamecznych Ziemſkich, *exceptâ cognitione priuilegiorum*, ktora Sądowi Krolewſkiemu należy, *nullo alio prætextu, poſt Curiam Regiam* pociągani bydź nie maią, *ſub pœna duplici euocationis*, o ktorą *forum* na Trybunale W. X. Lit. lecz *in ordinario foro* Sądu Ziemſkiego y Grodzkiego ordinaryynym proceſem *conventi*, *ſalva appellatione* do Trybunału W. X. Lit. ſprawować śię maią. A Miernicy włoczni, na pierwſzym Seymiku Gromnicznym, pomiary ſwe, rękami ſwymi y czterech Deputatow na to wyſadzonych podpiſane, Podkomorzym Woiewodztwa tego oddać maią y bez tychże Podkmorzow dobr nikomu mierzać nie będą, *ſub pœna & foro ſupra ſcriptis. Anni 1641. fol. 18. tit. Evocatio extra forum.*

Znowu inśi Komiſarze na poprawę Zamku Smoleńſkiego (ponieważ Komiſya *A. 1638.* do efektu nie przyſzła) naznaczeni, ktorzy o włokach piechoćie Kozakom naznaczonych, y ieźli z nich ſłużbę odprawuią, także wiele śię winno piechoćie? *inquirere* maią. *A. 1643. f. 20. tit. Obrona Smoleńſka.*

Do Woiewodztwa Smoleńſkiego, Łoiowſkie y Lubeckie Staroſtwa należą. *v. tit. Staroſtwa.*

Lubeckiego traktu Obywatelow, przez woynę Szwedzką w woyſku W. X. Lit. zoſtaiących, według regieſtru onych, od Hetmana W. X. Lit. podpiſanego, przy prawach onym na grunty y poſeſye ich zdawna nadanych, *ſine aggravatione* od Staroſtow Lubeckich, zachowano y konfirmacyą praw ich z Kancelaryi W. X. Lit. wydaną aprobowano. *A. 1658. fol. 22. tit.* Gratitudo.

Oby-

Obywatelom Woiewodztwa tegoż y Powiatu Starodubowſkiego Sprawy, *in quovis ſubſellio* będące, *ad feliciora tempora* ſuſpendowano. *v. tit. Sprawy. tit. Długi.*

Exulibus tamecznym ukontentowanie naznaczono. *v. tit. Comiſye.*

Woiewodztw *Poznańſkiego* y *Kaliſkiego* podczas woien pogranicznych, *in caſum periculi* wpadnienia za granice Koronne kup żołnierzkich, obrona poſtanowiona. *A. 1627. f. 10. tit. Bezpieczeńſtwo.*

Znowu *A. 1631. fol. 22. tit. Obrona domowa.*

Reaſumowano *in toto* Konſtytucyą *A. 1631.* do przyſzłego Seymu, y więcey przydano. *A. 1632. fol. 4. tit. Bezpieczeńſtwo.*

O tymże Konſtytucyą *A. 1627. & 1631. reaſſumitur.* Co y Ziemie Wieluńſkiey ſłużyć ma. *A. 1633. fol. 45. tit. Bezpieczeńſtwo.*

Znowu o obronie tychże Woiewodztw. *A. 1635. fol. 30. tit.* Laudum.

Znowu o teyże, wedle pomienioney Konſtytucyi *A. 1631.* ktorą Woiewodztwo Poznańſkie y Krakowſkie, y Xięſtwo Oświećimſkie, y Woiewodztwa Sendomirzkie, Kaliſkie, Sieradzkie, y Ziemie, Lwowſka, Przemyſka, Sanocka, y Woiewodztwa, Bełſkie, Płockie, y Ziemie, Wiſka, Ciechanowſka, Rożańſka, Lwowſka, także Podlaſkie y Rawſkie, Woiewodztwa przyięły. *Anni 1653. fol. 21. tit. Obrona domowa.*

Znowu *reaſſumuntur ſuperiores Conſtitutiones. A. 1631. & 1635.*

Woiewodztwom Poznańskiemu y Kaliskiemu, o obronie. *A. 1655. fol. 9. tit. Obrona. Plura* o tym *tit. Poſpolite ruſzenie. & tit.* Lauda.

Też Woiewodztwa warowały ſobie: iż coby na *præſidium* y municyą u śiebie wydawali; ma im to bydź w Skarbie w podatkach tychże Woiewodztw przyięto. *A. 1659. fol. 34. tit. Fortyfikacya Poznańſka.*

Woiewodztwu *Poznańſkiemu in futurum,* ieżeli iakie podatki, w ktore Drahymskie Staroſtwo wchodźi, Rzeczp. uchwali, z taryfy tego podatku *deces* (ponieważ *nil contribuit* to Staroſtwo do pomienionego Woiewodztwa) w Skarbie Koronnym ma bydź potrącony, *& pro perſoluto* przyięty. *A. 1678. f. 18. tit. Deklaracya.*

Woiewodztwo *Czerniechowſkie* na dwa Powiaty, *Czerniechowſki* y *Nowogrodzki*, podźielono. *A. 1635. fol. 17. tit. Ordynacya.*

Też z Staroſtwem Czerniechowſkim *absque ulla incompatibilitate* przykładem Woiewodztwa Kiiowſkiego trzymane bydź może. *Ibid.*

O niepokazaniu praw na maiętności dźiedźiczne tego Woiewodztwa, y *de ſecuritate bonorum & honorum. Ibid.*

Tegoż Woiewodztwa Sądy w Trybunale Lubelſkim, po Bracławſkim Woiewodztwie. *v. tit. Trybunał.*

Woiewodztwa *Pruſkie in cauſis* tylko *executionis rei iudicatæ, pœnam quinquaginta aureorum* ponośić maią, a *in ſimplicibus cauſis, & crudæ citationis, pœnam trium marcarum. A. 1633. fol. 60. tit. O penach.*

Okazowaniu też Woiewodztwa nie podległy. *v. tit. Okazowanie.*

Tymże Pruſkim warowano: iż cokolwiek na opatrzenie y reſtauracyą fortec, iako y na proporcyalną *in caſum alicuius perculi* obronę, z podatkow dadzą, to im *circa coæquationem* dalſzych podatkow przyięto będźie. *An. 1653. fol. 14. tit.* Securitas *Woiewodztw.*

Bez nich Seymy *in poſterum concludi* nie maią. *v. tit. Poſpolite ruſzenie.*

Woiewodztwo *Podlaſkie* do Korony przywrocone y Przywiley na to. *A. 1569. fol. 149. tit. O Ziemie Podlaſkiey.*

Na chorągwiach używać ma orła. *Ibid. §. Też poſtanawiamy.*

Inſze contenta *tego Przywileiu tu położone, pod rożnymi titułami naydźieſz.*

Krzywdy y dolegliwośći tey Ziemie, ktore śię tam nad Przywiley *reſtitutionis* dźieią, Rewizorowie pewni na Seym odnieść maią. *Anni 1576. fol. 295. tit. Rewizya Podlaſka.*

Woiewodztwu *Podlaſkiemu* reaſumowano Konſtytucye o Przywileiu *incorporationis* onego, *exceptis litis pendentiis. A. 1647. fol. 19. tit. Zamknienie exekucyi.*

Temuż Woiewodztwu, y Ziemi *Łukowſkiey* dwie włoce w iednę na hybernę rachować rozkazano. *v. tit. Podatki.*

Temuż Woiewodztwu prawa wſzyſtkie y Przywileie *in toto* reaſumowano y warowano, *ſaluis modernis Poſſeſſoribus, & ſalvo moderno Poſſeſſore* Staroſtwa Brańſkiego, ktoremu

remu *ex bene placito* Rzeczypoſp. y za konſenſem tegoż Woiewodztwa *ceſſit* pomienione Staroſtwo. Co iednak *in ſequelam* na potym *trahi* nie ma. *A. 1673. fol. 16. tit. Warunek.*

Toż Woiewodztwo Konſtytucyą *de potioritate iurium*, Woiewodztwu *Wołyńſkiemu* (*quam infra vide*) ſłużącą, *in toto* przyimuie. *A. 1676. fol. 23. tit.* Securitas *Dobr Ziemſkich.*

Woiewodztw zpuſtoſzonych *ſecuritas honorum & bonorum* w reces, na dwu Seymach *in A. 1649.* odprawionych poſzła. *fol. 20. tit.* Reces.

A o Woiewodztwach *Vkrainnych* y *Podolſkim*, y o Ziemi *Halickiey*, także o Powiatach *Kraſnoſławſkim* y *Latyczowſkim*, *ratione* także *ſecuritatis honorum* y *bonorum. v. apud me tit.* Sprawy *& tit.* Podatki.

Woiewodztw *Vkrainnych* Seymiki y elekcye wſzelakie w Włodźimierzu odprawować śię maią, poki *ad poſſeſſiones* dobr ſwoich nie przyidą. *Anni 1659. fol. 46. tit. Seymiki y elekcye.*

W Woiewodztwach *Vkrainnych*, Kiiowſkim, Bracławſkim, Czerniechowſkim, *Gymnaſia*, Szkoły, y drukarnie ſtawiać wolno, y *liberè* nauki odprawować, y Xięgi drukować wſzelakie *in controverſiis Religionum, ſine læſione tamen Maieſtatis Regiæ, absque ſcommatibus* na Krola I. M. *w Komiſyi* Hadyackiey. *Ibid. fol. 50.* §. *Gymnaſia.*

Woiewodztw tychże *exules Ritûs Romani*, tak Duchowni iako y Swietcy, za naznaczeniem czaſu Vniwerſałami Krolewſkiemi, y Hetmana woyſk Zaporoſkich, każdy do ſwey właſności wroćić śię ma. *Ibid. fol. 52.* §. Privatis.

Plura *cokolwiek tym Woiewodztwom w Komiſyi Hadyackiey pozwolono ieſt*, vide ſub titulis propriis.

O depaktacyi y deſolacyi Woiewodztw Kiiowſkiego y Wołyńſkiego. *vid. tit. Trybunał.*

W Woiewodztwach, *Kiiowſkim*, *Bracławſkim* y *Czerniechowſkim* po woynie *A. 1648.* iako Obywatele mieli dowodźić ſzlachectwa y dźiedźictwa na dobrach, ponieważ Akta Ziemſkie y Grodzkie zginęły? *v. tit. Szlachectwo. tit. Dobra.*

De ſecuritate Bonorum tychże Woiewodztw, także Wołyńſkiego, y długow, co za *ſecuritas? v. tit. eodem Dobra.*

Tegoż ſamego ſpraw konſerwaty w Trybunale Koronnym ſuſpendowano. *Ibid. tit. Konſerwaty.*

Tegoż, y innych Vkrainnych Woiewodztw Dygnitarztwa y Vrzędy. *v. tit. Vrzędy.*

Woiewodztwo *Kiiowſkie* przy ſwoich ſtarodawnych granicach *perpetuo* ma zoſtawać. *An. 1569. fol. 165.* §. *Obiecuiemy też.*

Woiewodztwom, *Kiiowſkiemu*, *Smoleńſkiemu* z Powiatem *Starodubowſkim*, y *Czerniechowſkiemu* z Powiatem *Nowogrodzkim Diploma* dane, ręką Krola I. M. Prymaſa, y Marſzałka Poſelſkiego podpiſane, aprobowano. *A. 1667. fol. 6. tit. Aprobacya.*

Przywiley Exulantom Woiewodztwa *Smoleńſkiego*, y Powiatu *Starodubowſkiego* na Koronacyi dany aprobowano, y Dobra *in reclinatoria* exulantom wydźielone przyznano, pod ktore Prawo Dobra krolewſkie w Woiewodztwie *Połockim*, *in vim reclinatoriorum* rozdane, poćiągane bydź nie maią. *K. Lit. 1699. fol. 70. tit. Reclinatoria* Exulantſkie.

Woiewodztwu *Bełſkiemu* warunek względem zapłaty trzem chorągwiom. *v. tit. Aprobacya.*

Tegoż Woiewodztwa Powiatow takowy porządek poſtanowiono wiecznemi czaſy: że po Powiećie *Bełſkim* Powiat *Grabowiecki* z Ziemią *Buſką* alternatę (przykładem Ziemie *Chełmſkiey* z *Halicką*) tak Vrzędnicy Ziemſcy na Seymikach, iako y ſame Powiaty podczas Poſpolitego ruſzenia zachować maią. Powiat zaś *Horodelſki* po nich, według Przywileiu *incorporationis* y zwyczaiu dawnego. *A. 1670. fol. 25. tit. Porządek.*

Woiewodztw ſądowych intratnych w W. X. Lit. *donatiua ſimpla* wchodźić do Skarbu W. X. Lit. powinna. *v. tit. Podatki.*

Woiewodztw *Połockiego*, *Witepſkiego*, *Mśćiſławſkiego*, y Powiatow, *Orſzańſkiego*, *Mozyrſkiego*, y *Rzeczyckiego &c.* Obywatelow *ſecuritas ratione* ſpraw *in quouis ſubſellio* będących. *v. tit. Sprawy. tit. Długi.*

Woiewodztwa *Połockiego* Obywatelom niektorym, ktorych regieſtr ręką P. *Woiewody Wileń-*

Wileńskiego Hetmana W. X. Lit. ieſt podpiſany, reſkrypt aprobowano. *A. 1661. f. 21. Tit. Aprobacya reſkryptu.*

Woiewodztwa tegoż częśći Obywatelom *exulibus* ukontentowanie naznaczono. *vid. Tit. Comiſye.*

Woiewodztwo *Krakowſkie* warowało ſobie: że nowych podatkow na obronę domową prywatną uchwalać nie ma. *A. 1655. f. 33. Tit. Approbatio Laudorum.*

Woiewodztwu *Podolſkiemu* Konſtytucye *de reſtauratione* dobr wſzyſtkich zpuſtoſzałych reaſumowano. *A. 1662. f. 22. Tit. Deklaracya.* apud me vide *Tit. Dobra.*

Temuż pozwolono poſtanowić ſpoſob wyprawy Pobereżnikow, albo Kiianow. *vid. Tit. Lauda.*

O Kozakach *aliàs* buntownikach w tymże Woiewodztwie, *vid. Tit. Swawolni.*

Woiewodztwu *Podolſkiemu* y Kamieńcowi na *præſidium* ludźi konnych dwieśćie przydano *in A. 1655. vid. Tit. Miaſto Kamieniec.*

Tegoż Woiewodztwa Obywatelom, tym tylko, ktorzy żadnych *pro tunc* nie maią ośiadłośći y z Podola wypędzeni, ſumę dwadźieśćia tyśięcy złotych z Skarbu Koronnego wyliczyć naznaczono, a ſamych, iako wygnańcow *pro tunc*, od pogłownego y innych podatkow publicznych, *pro una vice tantum*, uwolniono, y deklarowano: iż do Poſpolitego ruſzenia należeć nie maią ći, ktorzy w ſłużbie Rzeczypoſp. expedycyą przećiwko Turkom odprawować *in perſonis* będą. Ci iednak wſzyſcy, ktorzy w inſzych Woiewodztwach ſwoie maią fortuny, *ad omnia Contributionum genera* należeć będą; także ći, ktorzy żołd brać będą, zoſtaiąc pod chorągwiami, pogłowne dawać będą. *A. 1673. f. 32. Tit Vkontentowanie* exulum.

In rem tegoż Woiewodztwa ſkrypt *ad Archivum* dany, aprobowano. *A. 1677. fol. 10. Tit. Approbatio.*

O podźiale ſumy z wybrańcow obywatelom tamecznym pozwoloney. *vid. Tit. Comiſye.*

Woiewodztwo *Podolſkie*, *ſubveniendo deſolationi* iego, od wſzyſtkich Podatkow Rzeczypoſp. na lat 10. uwolniono. *A. 1699. f. 52. Tit. Libertacya.*

W Woiewodztwie *Płockim* pewne wśi rewidować pozwolono, aby śię wiedźieć mogło, iak wiele płaćić maią? *vid. Tit. Rewizya.*

W Woiewodztwie *Wołyńſkim cauſæ potioritatis* żadney taxie nie podlegaią, ale ieżliby chćiał *poſterior Creditor vindicare* dług ſwoy *in quibusvis Bonis*, może *primos Poſſeſſores* wykupić. Dźiedźictwa zaś, otrzymane przed oſtatniemi Kredytorami y Legatami, maią *in ſuo* zoſtawać *robore*, *non obſtantibus quibusvis decretis. Perpetua lex. A. 1673. f. 31. Tit.* Securitas *Dobr.*

Woiewodztwo *Wołyńſkie* do Korony przywrocone y Przywiley o tym. *A. 1569. f. 155. tit. O Ziemie Wołyńſkiey.*

Statutem Litewſkim ma śię ſądźić. *Ibid. f. 159. §. Oſobliwie.*

Na chorągwiach, przy ſwoich dawnych herbach ma Orła zażywać. *Ibid. f. 161. §. Na oſtatek.*

Inſze tego Przywileiu punkta *reſoluta ſunt ſuis locis.*

Ze Woiewodztwu *Wołyńſkiemu*, względem pretendowanych przez Woyſka W. X. Lit. ſzkod, W. Podſkarbi W. X. Lit. ſumę 110. tyśięcy złt. wypłaćić aſekurował śię; tedy onego ewinkuiąc, *ex remanentia* wypłaconych 4. Cwierći Woyſku zwinionemu, y z Czopowego, Szelęznego y Hyberny, ktore przy Woiewodztwach y Powiatach zoſtało, ſatysfakcyą naznaczono. K. L. *A. 1699. fol. 70. tit. Declaratio.*

Woiewodztwa *Wołyńſkiego* krzywd y ſzkod dochodzenie w W. X. Litewſk. *vid. Tit. Comiſye.*

W Woiewodztwach, *Ruſkim*, *Podolſkim*, *Podlaſkim*, y *Vkrainnych* nie godźi śię dobr dźiedźicznych upraſzać *pro Regalibus. vid. Tit. Dobra. & Tit. Exekucya.*

Woiewodztwo *Bracławſkie inſimul* z Staroſtwem *Winnickiem pro una vice* trzymać, pozwolono I. M. P. Iędrzeiowi *Potockiemu* Woiewodźie Bracławſkiemu *eâ conditione*: aby zawſze przy rezydencyi *in præſidio* Miaſta Winnice, miał obecney dwieśćie Piechoty właſnym koſztem ſwoim. *An. 1662. fol. 24. Tit. Woiewodztwa Bracławſkiego* ſecuritas.

Woiewodztwa *Lubelskiego* y Powiatu *Stężyckiego* ruinę y szkody przez obozy Pospolitego ruszenia w przeszłym roku poczynione, Komisarzom na to naznaczonym obaczyć, y tego wszystkiego relacyą na Seymie uczynić kazano. Do podatkow iednak na tym Seymie uchwalonych wypłacenia, rowno z inszemi Woiewodztwy, należeć powinni. *A. 1673. fol. 26. tit. Komisya.*

W Woiewodztwie *Sendomirzkim* poddani ubodzy zastąpieni w podatkach przez fundacyą *Lipnickiego. v. tit. Fundacya.*

Woiewodztwa *Witepskiego* Obywatele na fortecy Witepskiey do Moskwy zabrani, y tam przez 14. lat w więźieniu zostawaiący. *v. tit. Wieża.*

Rekuperowanych *specificationem in volumen Constitutionum* inkorporowano. *A. 1677. fol. 19. tit.* Specificatio *więźniow.*

Woiewody *Witepskiego* wolna Elekcya że bydź ma, Przywileie Woiewodztwu temu nadane na wolną Elekcyą Woiewody aprobowano, *salvo moderno possessore. K. Lit. 1699. f. 70. tit.* Approbatio *Przywileiu.*

Woiewodztwa *Brześćkiego* W. X. Lit. Obywatele, gdy na zpuszczenie własnego zboża iurament, w Grodźie Mielnickim wykonany, autentyczny pokażą, iuż więcey do drugiego pociągani nie maią bydź. *A. 1678. fol. 13. tit.* Indemnitas *Obywatelow.*

Do Woiewodztwa *Pomorzkiego reincorporantur* Powiaty Lemburg y Bytow. *A. 1641. fol. 13. tit. Ordynacya.*

Circa libertates, Privilegia, praerogativas & praeeminentias, zstrony Sądow Ziemskich też Powiaty *conseruantur*, do ktorych podług prawa korektury y zwyczaiow innych Ziem Pruskich Sędźiow obiorą. Ktore Sądy w Mieśćie *Lemburgu*, po innych Woiewodztwa Pomorzkiego Powiatach, *iuxta hoc idem ius correctum* odprawować śię maią. Do Trybunału Piotrkowskiego społnie y z inszymi Obywatelami Woiewodztwa Pomorzkiego, także y do elekcyi Deputatow na Trybunał *in loco solito* w Starogardźie należeć będą. *Item.* Posłow dwuch na Seymik gieneralny Ziem Pruskich, y Seym walny Koronny, przykładem inszych Powiatow tegoż Woiewodztwa, obierać y posyłać będą. Donacye, Dekreta, kontrakty wszystkie, ktore śię za Xiążąt Pomorzkich stały, y zkończone są, do exekucyi przyszłey weale zachowano. A ktore w Procesach niezkończone zostały, *Iure Regni & correcturarum Terrarum Prussiae* determinowane bydź maią. Zachowana też ma bydź Szlachta tameczna starożytna, a nie *Aduenae* tych Powiatow, w wszelakich wolnośćiach y prawach, iako insi Obywatele Koronni, *exemplo aliorum Nobilium Terrarum Prussiae*, y okazowanie swoie pod *Lemburgiem*, iako w Powiećie pogranicznym, odprawować będą, *saluis proventibus, ad Capitaneatum Bytoviensem pertinentibus. Ibid.*

Potym gdy *per Pacta Conventa*, na przeszłym Seymie *approbata*, te Powiaty Kurfirsztowi I. M. Brandeburskiemu *in feudum cesserunt*; Reskrypt Krola I. M. Iana Kaźimierza w Poznaniu dnia 19. Mieśiąca Grudnia Roku. 1657. z mnieyszey Kancelaryi Koronney wydany, y insze wszystkie pomienionym Powiatom *hoc nomine* dane asekuracye y deklaracye *in toto* aprobowano, y onych przy dawnych wolnośćiach, honorach, prerogatywach, zwyczaiach, y dobrach Ziemskich, *uti hereditariorum allodialium* wolney dyspozycyi, tak iako w Koronie *ab immediata Coronatione ad Regnum* zażywali, zachowano. Dla czego *inscriptiones authenticae, & manuales contractus, intercisae & quaevis publicae & priuatae transactiones, processus, decreta quaevis, ac* Tribunalitia, *suum robur & valorem* mieć maią, *& casu amissorum vel quovis modo amittendorum bonorum Terrestrium*, wolny do Krola I. M. y Rzeczyposp. rekurs onym *& eorum posteris* zostawiono, *salvo iure Bonorum & Personarum Ecclesiae Catholicae Romanae*, ktorych *usus & exercitium Religionis, cum plena, prout ante, iurisdictione Episcopali, & Iure Patronatus*, komu z prawa należy, *absque ullo impedimento* maią bydź *in toto* zachowane. *A. 1659. fol. 31. tit.* Securitas.

Lemburgskiego y *Bytowskiego* Powiatow *securitatem jurium & libertatum*, reasumuiąc Konstyt. 1659. *& in omnem casum alicuius pressurae vel periculi* wolny onym rekurs do I. K. Mći y Rzeczypospolitey zostawiono *Anni 1699. fol. 50. Tit. Vtwierdzenie* securitatis.

Woiewodztwu *Brześćkiemu W. X. Lit.* Konstyt. *A. 1641.* o żołnierzkich przechodach,

Po-

Powiatom, Mozyrskiemu y Rzeczyckiemu, służącą, *in toto cum pœnis ibidem expressis* reasumowano. (*vide Tit. Zołnierz.*) *A. 1647. f. 23. Tit. O przechodzeniu.*

Trybunał w Sądach y Dekretach swoich, podług Except Woiewodztwu Mazowieckiemu służących, zachować śię ma zawsze. *An. 1631. fol. 41. Tit. Excepta Mazowieckie.*

*W*oiewodztwo *Mazowieckie* nie podpada pod exekucyą Statutu Alexandrowego, aż do dania y uprzywileiowania Statutow y wolności iego za Krola Zygmunta Pierwszego, za ktorego panowania do Korony *per successionem* przypadło. *A. 1562. f. 17. §. Co śię tknie dobra.*

Inkorporowane toż *W*oiewodztwo na Seymie Piotrkowskim *A.* 1529. o czym namienia Konstyt. *A. 1598. f. 690. Tit. O pozwiech.*

*W*oiewodztwom, *Mazowieckiemu*, *Podlaskiemu*, *Lubelskiemu* y Ziemie *Chełmskiey* z woyskiem W. X. Lit. Komisya naznaczona. *vid. Tit. Comisye.*

Powiatow *Horodelskiego* y *Grabowieckiego Laudo*, podymne iedno na armatę Zamku Grabowieckiego uchwalone, aprobowano; y podatku tego wydania, kto go ieszcze nie wydał, czas do S. Iana Chrzćićiela blizko przyszłego prolongowano. A ktoby na ten czas nie wydał, penom w deklaracyi na przeszłym Seymie o to podlegać będźie, podług Konstyt. *An.* 1629. Ta zaś armata, ktora ma bydź nowopostanowiona y zporządzona, *perpetuis temporibus*, wedle pomienionego *Laudum*, w zawiadowaniu y zchowaniu Starosty, y Woyskiego Grabowieckiego zostawać ma. A Woyski Grabowiecki napotym nie może bydź, ieno ktoryby w tym Powiećie miał niezmyśloną posesyą, y w niey rezydował. *An. 1647. fol. 28. Tit. Deklaracya podatku.*

*W W*oiewodztwach *Brześćkim*, *Kuiawskim* y *Inowrocławskim*; *pluralitatem in Electione*, iako Deputatow na Trybunał, tak y Posłow na Seym namowioną, konfirmowano. *A. 1685. f. 19. Tit. Approbatio pluralitatis.*

*W*oiewodztwom y Ziemiom, w ktorych przez nieprzyiaćiela *Acta* popalone są y zniesione, co za *securitas honorum & bonorum?* *vid. Tit. Szlachectwo.*

W O Ł Y.

WOłow nie na inszych mieyscach Cudzoźiemcy kupować maią, tylko po iarmarkach pogranicznych. (vide apud me *Tit. Iarmarki.*) *An. 1565. fol. 93. §. A na tych mieyscach.*

Ale w domach Szlacheckich, nie czekaiąc tych iarmarkow, wolno im woły źimowane y powołowczyznę, według Konstytucyi *An.* 1550. kupować, y za granicę bez myta wygnać. Ktora wolność y Polskim Kupcom służyć ma. *Ibid.*

Y samemu Szlachćicowi wolno, wiecznemi czasy, woły przez źimę wykarmione za granicę, kędy chce, wygnać bez wszego hamowania. *Ibid.*

*W*ołow żaden Kupiec Koronny, oprocz Cudzoźiemcow, nie ma za granicę wyganiać, *sub amissione* onych. Czego Staroście czwarta część iść ma &c. *Ibid. §. A tego strzedz.*

Reasumowano to, deklaruiąc: iż Starostowie y Dźierżawcy doglądać tego maią. *A. 1566. fol. 126. Tit. Iarmarki.* fusius vide *Tit. Kupcy. Tit. Iarmarki.*

*W*olow trawnych y karmnych do *Gdańska* prowadźić nie godźi śię wodą, tylko lądem. *A. 1565. f. 94. §. A co śię tycze Gdańska.*

W O Y T O W I E. W O Y T O S T W A.

WOytowie y Szołtyśi woienną służbę powinni. *Ann. 1550. fol. 5. §. A iż gdźie.*

Y w pospolitem ruszeniu. *A. 1621. f. 9. §. Do tey służby.*

O Duchownych Szołtysach. *vid. Tit. Duchowni.*

*W*oytostwa, Szołtystwa, rudy, huty, kuźnice, y młyny wszelakie na zkupie są, gdźie dożywoćie nie zakroczyło. *A. 1563. f. 46. Tit. Woytostwa.*

O tymże: że na zkupie są. *A. 1598. f. 689. Tit. O pozwiech.*

*W*oytostwa, młyny, rudy, &c. rewizyi nie podlegaią. *A. 1567. f. 137. Tit. Rewidowane dobra.*

Ani Lustracyom. *A.1601. f. 729. §. Od ktorey to lustracyi.*

*W*oytostwa, ktore nie są inkorporowane do Starostw, z Starostwy łączone bydź nie maią, lecz zasłużonym ludźiom, tak w Koronie, iako y w Wielk. X. Litewsk. maią bydź dawane. *A.1607. f. 838. Tit. O kadukach.*

O tymże: co y o Szołtystwach rozumieć śię ma. *A.1620. f. 6. Tit. Nagroda.*

A że przećiwko Konstytucyom tym, *subsequentèr posteriori tempore*, Woytostwa niektorym Miastom *per appendices*, pod tytułem inszych Konstytucyy, inkorporowane, *& in volumen Legum* wpisane są; tedy stosuiąc śię do Konstytucyi *An.* 1563. (*quæ supra est*) na zkupie Woytostwa te y Szołtystwa także bydź deklarowano, *competentiamque omnem & potestatem eas redimendi Donatariis* dano, tak tym, ktorzy iuż niektore przedtym od Krola *jure advitalitio* otrzymali, *aboliendo omnes litis pendentias ob prætextum incorporationum exortas*, iako y tym, ktorym konferowane będą. Miastom iednak pogranicznym Woytostwa inkorporowane *in suo robore* zostawiono, y te także, ktore są *Lege expressâ* w Konstytucyi opisane, y tytuły swe osobne maią. *A.1647. f. 8. Tit. O Woytostwach.*

Declaratur: iż nikomu inszemu tak w Koronie, iako y w Wielk. X. Litewsk. ieno ludźiom w woysku zasłużonym rozdawane bydź maią, *sub nullitate* Przywileiu, *& revocatione* onego, *ad instantiam* kogokolwiek z woyska, *collationeque* temu, ktoby to *deferret* Krolowi. *W*olno iednak tak *modernis possessoribus*, iako y napotym żołnierzom, te *W*oytostwa, za konsensem Krolewskim, *personis nobilibus* przedawać. Ani *derogatur W*oytostwom, w Ekonomiach Krolewskich y Reformacyi Krolowy podległym *durante Reformatione*, ani tym, ktore są Miastom, Miasteczkom, *Lege publicâ* inkorporowane, albo ktore sądowi Starostowie na podparćie Iurydyki trzymaią. *W*oytostwa zaś wszystkie, ktore *plebejæ personæ* przećiwko prawu trzymaią, *ex nunc pro vacantibus declarantur*, *& bene meritis* żołnierzom rozdawane będą. *Possessio* iednak nie *violentèr*, ale *legitimâ juris viâ*, w Sądach Krola I. M. *adiri* ma, *Præviâ exsolutione summarum & sumptuum*, ktore na *W*oytostwach *legitimè extenduntur*. Excypowano iednak *W*oytostw dźieśięć przy ktorych Krolowi I. M. wolno ludźi *in actuali servitio suo* zostaiących zachować. *An. 1662. fol. 15. Tit. Deklaracya.*

*W*arowano: iż te *W*oytostwa rozdawane bydź nie miały, aż *post dissolutionem* związku woyskowego. *Ibid.*

Znowu o tymże *declaratur:* iż iako innych, tak y Ekonomicznych nie godźi śię *plebejæ personæ* trzymać, ale *bene meritis* Szlachćie rozdawane bydź maią; y Przywileie, ieźli takowe *plebejis* wyszły, *cassantur.* O co wolno czynić w Trybunale *inter causas fisci. w Exorbitancyach A.1669. Tit. Gwardye I. K. M.*

*W*oytostwa w Ekonomiach od wszelakiey dystrybuty hybernowey wolne są. *Ibid.*

Dożywoćie na *W*oytostwie w *Zukowie*, wśi do Starostwa Lubelskiego należącey, Vr. Melchyorowi *Polickiemu* y Synowi iego Stanisławowi, wespoł y z sumą dwiema sty grzywien, na tymże *W*oytostwie zapisaną, aprobowano, względem dobr iego dźiedźicznych, ktore mu są pretextem *commutationis* zabrane. Ktorych dobr iuż upominać śię nie ma; ale tym dożywoćiem y sumą po zeyśćiu swym y syna swego kontentować śię będźie. *A.1611. f. 36. Tit. Aprobacya.*

*W*oytostw inkorporacye Miastom, Klasztorom, Kośćiołom &c. *vide sub titulis suis.*

*W*oytowi y Ławnikom wyższego prawa Maydeburskiego na Zamku Krakowskim Prawa y wolnośći *cum prærogativis*, od Krola Kaźimierza Wielkiego y innych po nim panuiących nadane, aprobowano. *A.1677. f. 14. Tit. Approbatio.*

*W*oytostwo y wioskę *Drozdowice*, w Ziemie Przemyskiey, Vr. Marćinowi *Kątskiemu* Gienerałowi Artyleryi Koronney *jure Terrestri hereditario in perpetuum* dano. *Ibid. fol. 45. tit. Zawdźięczenie.*

W O Y N A.

Herb. f. 24 tit. Bellum. O *W*oynie, ani o Pospolitem ruszeniu, nie ma nic Krol zaczynać bez pozwolenia wszystkich Stanow na Seymie. *A. 1576. f. 254. §. O woynie.*

O tymże, *iisdem verbis. Ibid. f. 275. §. O woynie.*

O tymże, y że Krol *bella offensiva* Sąśiadom *inferre* nie ma *sine consensu omnium Ordinum.*

dinum. Ieżliby iednak iakim przymierza zgwałceniem, albo nieſpodżianym a nagłym impetem okazyą dali; na ten czas, według przyśięgi ſwoiey y praw dawnych, ſtaraniem ſwoim obronę obmyśliwſzy, za zdaniem Senatu znośić ich będźie. *An. 1611. f. 1. Tit. Poparćie woyny.*

Znowu: iż Krol żadney woyny *nullo prætextu* wſzczynać nie ma bez proponowania na Seymiki, y bez pozwolenia zgodnego, iawnego y wyraźnego na Seymie wſzech Stanow, a to pod obowiązkiem w prawie wyrażonym. Lecz dla gaſzenia iakiego nagłego (gdyby przypadło) niebezpieczeńſtwa, powinien z dokładem PP. Rad, ktorychby na prętce dośiąc mogł, zabiegać niebezpieczeńſtwu, według powinnośći Krolewſkiey. *A. 1613. f. 1. Tit. O podnoſzeniu.*

O tymże, *lege perpetuâ* warowano: iż *bella offenſiva* podnośić, bez wiadomośći wyraźnego konſenſu Rzeczypoſp. Krol nie powinien. *An. 1638. fol. 7. Tit. O ſuplementach.*

O tymże. *vide apud me Tit. Woyſko. Tit. Krol.*

O tymże *in Pactis Conventis* Krolow, iako to *A. 1632. 1648. 1668. 1674. 1697.*

Woyny *in perſonis ſuis* niepowinni w lećiech barzo podeſzli, chorzy, wdowy, *minorennes*, Duchowni, co Dobra źiemſkie trzymaią, wyprawić, iednak z dobr ſwoich iako kto przemoże *idoneos* maią, y chorzy *veram infirmitatem ſuam* wedle Statutu z czterema świadkami wywodźić powinni. *An. 1621. fol. 7. §. Patresfamilias.* *Herb. f. 40. tit. Eorum.*

Y co pogorzeli *recentèr.* Każdy iednak powinien to potym ſamotrzeć poprzyśiąc.

Co y o Miaſtach pogorzałych, ktorymby libertacya według prawa pozwolona nie expirowała, rozumieć śię ma. *Ib. f. 13. §. A w ćiągnieniu.*

Ale Szlachta nieośiadła, co ſumy maią, podług Konſtytucyi 1578. także Zaſtawnicy wſzyſcy y Arendarze powinni podlegać temu ćiężarowi. Arendarzom iednak wolno przy Panach, co od nich maiętności trzymaią, poczet ſłuſzny wyprawić. *Ibid. f. 8. §. Szlachta & ſequ.*

Vide plura *Tit. Poſpolite ruſzenie.*

Woienney Rady *ad caſum* woyny Tureckiey Ordynacya ſtanęła. *An. 1590. fol. 563. Tit. Deputaći.*

Potym znieśiona. *A. 1591. f. 618. Tit. Znieśienie.*

Takoważ znowu kilka razy uczyniona była. *Quod vide apud me Tit. Deputaći.*

Krol czaſu woyny dźiała, prochy, puſzkarze, opatrować ma. *A. 1576. f. 254. §. A czaſu woyny.*

O tymże *iisdem verbis. Ibid. f. 275. §. A czaſu woyny.*

Ale iuż na to kwartę ordynowano. *vid. Tit. Armata.*

Woyny Moſkiewſkiey poprzeć Krolewicowi I. M. Władyſławowi pozwolono. *A. 1616. f. 2. Tit. O Moſkwie.*

Na poparćie to, pewne potym Komiſarze naznaczono. *An. 1618. fol 1. Tit. O Moſkwie.*

Woyna do Moſkwy dla złamania przymierza y na Pańſtwa naſtąpienia. *A. 1633. fol. 13. Tit. Woyna.*

Woyna z Szwedami poſtanowiona, na ktore Stany Koronne, y W. X. Lit. woyſko powiatowe ſtawić obiecały, gdy będą przez Vniwerſały obwieſzczone. Na co im Seymiki poſtanowiono, na ktorych podatki, iakie ſobie na tę wyprawę namowią, by też y czopowe duplikowane, ktore na armatę pozwalaią, *approbantur*, y aby od wſzyſtkich wydane były (w czym śię żadne Miaſta excypować nie będą mogły) *cavetur. A. 1635. f. 1. Tit. Poparćie woyny.*

Woyny poparćie Tureckiey, y zawarta z Ceſarzem Mćią Chrześćiańſkim y Rzecząpoſp. Wenecką Liga, nienaruſzenie zatrzymana. *An. 1685. fol. 3. Tit. Poparćie woyny.*

Dla ubezpieczenia Pańſtw naſzych od Pogan, popierać woynę obiecano, według Skryptu *ad Archivum* danego. *An. 1690. fol. 2. Tit. Poparćie woyny świętey.*

Aby nigdy woyna *offenſivè* bez wiadomośći y Rady całey Rzeczypoſp. podnieśiona nie była, poſtanowiono, y Kanclerzom y Podkanclerzom Kor. y W. X. Lit. dozor w tym pozwolono. *A. 1717. f. 10. w Traktaćie Warſzawſkim.*

Woy-

Woyſko pograniczne nie ma śię wdawać z Sąśiadami w żadne *bellum offenſivum.* *§. tit. Woyska.*

Plura vide tit. *Woyſka.*

W O Y S K A.

ŻAdnych zaćiągow czynić Krol niepowien, bez proponowania na Seymikach, y wyrażnego konſenſu *omnium Ordinum* Seymowego. *A. 1629. tit. O zaćiągu woyſk.*

Woyſko pograniczne w żadne *bellum offenſivum* nie ma śię wdawać z Sąśiadami, bez poſtanowienia na Seymie walnym wſzech Stanow. *Anni 1625. §. Deklaruiemy przy tym.*

Woyſk Cudzoźiemſkich w Pańſtwa Koronne y W. X. Lit. wprowadzać, *bella offenſiva* podnośić, ſuplementow tak Kwarćianego iako y inſzego woyſka zbierać, y za granicę wyprowadzać, y kupami wywodźić pozwalać, *ſine conſenſu* Rzeczypoſp. Krol niepowinien. In Pactis *Krola I. M. Władyſława IV. A. 1632. fol. 13. §. Woyſk cudzoźiemſkich.*

Non obſtante hoc vinculo, zaćiągnione było *ex Senatûs conſulto* woyſko nowe, *extra conſenſum omnium Ordinum;* czego iako nie pochwalono, tak warowano: że to derogować nie ma prawu &c. *A 1637. fol. 2. tit. Przyczynienie woyska.*

Znowu *perpetuâ lege cavetur:* że Krol nie ma woyſk cudzoźiemſkich zaćiągać y przyczyniać dopuśćić, *ſine conſenſu omnium Ordinum. Anni 1638. fol. 7. tit. O ſuplementach.*

Dla tego woyſku, ktore Krol *Władyſław* zaćiągnął był bez Seymu, ſłużbę wypowiedźiano, y aby rozpuſzczone było, Komiſarze naznaczeni, &c. *vide latè. A. 1646. fol. 1. tit. O zaćiągu.*

A napotym takowych zaćiągow Krol niepowinien czynić, ani przypowiednych liſtow z pieczęćią albo ſygnetem pokoiowym wydawać, ani żadnych woien *inſciâ & inconſultâ Repub.* podnośić, ani *Pacta fœdera* z poſtronnymi zawierać, ani zawartych wzruſzać. A ktoby takowe liſty brać, y zaćiągi czynić ważył śię; ten każdy *eo ipſo infamis* będźie. Ktora *ex nunc decernitur, & pro publicanda,* iako śię wyżey wyraźiło, tak w Koronie, iako y w W. X. Lit. *remittitur;* y dobra takiego każdego *iure caduco* rozdawane będą. Czego Poſłowie Ziemſcy miedzy wakancyami na Seymie wedle tego prawa upomnią śię. *Ibid.*

O tymże: iż Krol żadnych woyſk zaćiągać *ſine conſenſu Reipub.* nie powinien. *A. 1649. fol. 5. tit. O niezaćiąganiu woysk.*

Y prywatni ludźie nie maią żadnych czynić zaćiągow na płacą Rzeczypoſp. bez konſenſu wyrażnego Rzeczypoſpolitey, *ſub pœna peculatûs.* Ta iednak Konſtytucya nie ma zagradzać drogi ochoćie zwykłey miłośnikow Oyczyzny, ktorzy poczty ſwe *de privato peculio* na uſługę Rzeczypoſp. ſtawićby chćieli. *Ibid.*

O tymże *in Pactis Conventis. A. 1648. 1668. 1674. quod vide apud me ſub tit. Krol.*

Woyſko Litewſkie do Korony, *& è converſo* Koronne do Litwy przechodźić za granice nie ma, ani żadnych ſtacyy pieniężnych y tzrawnych *ullo prætextu* y w ćiągnieniu y ſtanowiſkach wybierać, *ſub pœnis* w Artykułach woiennych Konſtytucyą aprobowanych. *A. 1628. tit. Oboſtrzenie.*

Hetmani Koronni w Litwie leż żadnych ani przyſtawſtw naznaczać nie maią, ani Lit. w Koronie. *A. 1635. fol. 12. tit. Diſciplina.*

Woyſko Koron. przez Litwę, a Litewſkie przez Koronę, podczas expedycyi Pruſkiey, aby nie przechodźiło, warowano było, *ſub pœna Infamiæ* na Rotmiſtrze, Poruczniki, albo ich namieſtniki &c. *Ib.*

Zołnierze Koronni granic Powiatow *Mozyrskiego* y *Rzeczyckiego* przechodźić, ani ſtacyy wybierać nie maią; *ſub pœnis in Conſtitutionibus A. 1593. 1601. 1609. 1620. 1626. 1628. de diſciplina militari ſancitis (quas Conſtitutiones vide apud me infra ſub titulo Zołnierz.) A. 1641. fol. 22. tit. O Zołnierzu.*

Reaſumowano tę Konſtytucyą na *Woiewodztwo Brześćkie. Anni 1647. fol. 23. tit. O przechodzeniu.*

Żadna chorągiew, ani żaden towarzyſz zpod chorągwi, nie ma więcey ſtacyy wybierać, nad ſześć złotych z łanu, y to z łanow ośiadłych, podług kwitow poborowych, pod utraceniem żołdu iemu winnego, dokąd ieno na ſtanowiſkach zoſtawać będźie.

A ieże-

A ieżeli ktory *anticipativè* wybrał, iuż w to komputowáć śię ma; a coby przebrał, o to na Komiſyi *reſpondere* powinien. W dobrach zaś dźiedźicznych Szlacheckich, *ſub pœna Infamiæ*, żadnych ſtacyy, ani naymnieyſzych exakcyy, wyćiągać niepowinien. *A. 1649. f. 6. Tit. O wybieraniu ſtacyy.*

Woyſka Koronne iakiegokolwiek zaćiągu, aby nigdy za granice Wielk. X. Lit. nie przechodźiły, *lege perpetuâ* warowano. A ktoryby śię Pułkownik, Rotmiſtrz, Oberſzter, Kapitan, tego ważył, za ſwawolnika y z kompanią rozumiany bydź ma. O czym wſzyſtkie Konſtytucye *A.* 1626. 1629. 1635. *reaſſumuntur. A damna paſſis*, za aprobacyą w Grodźie ſwoim krzywd y ſzkod poczynionych iuramentem Vrzędnikow Szlachty, na Komiſyi do zapłaty woyſku Koronnemu na Seymie naznaczoney, z wolnym zaſtug areſztowaniem, albo do upodobania w Trybunale Koronnym, *inter cauſas militares forum* naznaczono. A ieźliby śię kiedy napotym Obywatelom Wielk. X. Litewſk. doſyć nie ſtało, tedy na Seymie każdym napotym, *ante omnia* W. X. Lit. domowić śię wolno. *A. 1653. f. 6. Tit. O nieprzechodzeniu woyſk Koronnych za granice W. X. Lit.*

O tymże *declaratur*: iż żadna chorągiew woyſka Koronnego wchodźić w granice W. X. Litewſk. (ktoraby ordynanſu do woyſka W. X. Lit. nie miała) ani ſtacyy żadnych brać, ani noclegow odprawować niepowinna. A ktoby śię ważył to czynić, znośić iako ſwawolniki wolno. Gdyby iednak woyſka Koronne do W. X. Lit. ordynować przyſzło, tedy Oberſzterowie, Rotmiſtrze, tak na te chorągwie, iako y na ſuplementy (ktorym wolne ćiągnienie, tak w Koronie zaćiągnionym do W. X. Lit. iako y w Wielk. X. Litewſk. do Korony bydź ma) bez czynienia krzywd, y wyćiągania ſtacyy y podwod, liſty przypowiedne w naypierwſzym Grodźie *per oblatam* podać powinni, dla wiadomośći, kto z ordynanſu, a kto ſwawolnie wchodźi przez granice Wielk. X. Litewſk. A PP. Hetmani Koronni chleba w dobrach W. X. Lit. pokazywać, ani Rotmiſtrzowie ich wybierać nie maią, *ſub pœna ſolutionis in triplo* ſzkod poczynionych, *in Iudicio Tribunalitio Lublinenſi repetendâ.* Toż prawo ma śię śćiągać y na żołnierzy W. X. Lit. przez granice Koronne ſwawolnie przechodzących. *A. 1655. f. 31. Tit. O nie przechodzeniu żołnierza.*

Hetmani, tak Koronni, iako y Wielk. X. Litewſk. leż dawać nie maią żołnierzom w dobrach Szlacheckich y Duchownych W. X. Lit. tylko w dobrach Krolewſkich, *exceptis bonis Oeconomicis*, ktore wolne bydź maią. Towarzyſze także y ich Pacholikowie w domy Szlacheckie y Duchowne zaieżdżać, y ſtacyy wybierać, nie maią. *A. 1601. f. 763. Tit. O leżach.*

Woyſku Hetmani leże rozdawać maią, *nullo diſcrimine perſonarum ſervato. Na zieżdźie pod Andrzeiowem* ſub Interregno. *A. 1576. f. 237. §. Ichmość.*

O tymże *vide Conſtitutionem A. 1591.*

O tymże: A bez liſtu Hetmańſkiego Staroſtowie y Dźierzawcy leży im dopuſzczać nie maią. *A 1601. f. 735. Tit. O Kwarćianym.*

Gdyby ie ktorzy ſobie ſwawolnie bez liſtu Hetmańſkiego w dobrach Krolewſkich, albo Duchownych, uczynili; Rotmiſtrz albo Porucznik ma bydź przed Hetmana pozwany, ieźli ośiadły, *pro pœna duorum millium marcarum & refuſione damnorum;* a ieźli nieośiadły, *pro pœna colli. A. 1624. f. 1. Tit. Suplement.*

Woyſku żywność ma ſtanowić Hetman iako nayſłuſzniey, *pro ratione loci & temporis. A. 1590. f. 572. Tit. Szacunek.*

O uſtawie żywnośći pod Poſpolite ruſzenie. *Vide ſupra Tit. Poſpolite ruſzenie.*

Zołnierze konfederacyy, buntow y żadnych zchadzek, nie maią czynić, pod poczćiwośćią y gardłem, oprocz za rozkazaniem Hetmańſkim, do namow o uſłużeniu Krolowi y Rzeczypoſpolitey, y dla przełożenia potrzeb ſwych, albo niedoyśćia zapłaty; wyiąwſzy Woluntaryuſzow, ktorzyby śię pod tę dyſcyplinę y artykuły poddać nie chćieli. A ta Konſtytucya ma tylko do przyſzłego Seymu trwać. *A. 1601. f. 732. Tit. Declaratio.*

O tymże: dokładaiąc *& pœnam confiſcationis bonorum*, ale Sendomirzcy Poſłowie wźięli tę Konſtytucyą do Braći. *A. 1609. f. 890. Tit. Porządek.*

In caſum w woyſku konfederacyi ſpoſob, iakim ią znośić, poſtanowiono było, *quod vide latè in Conſtitutionum volumine. A. 1623. f. 4. Tit. O zabieżeniu.*

Rotmiſtrzom, lubo od Krola podanym, lubo w *Woiewodztwach* obranym a przez Krola aprobowanym, liſty przypowiedne z Kancelaryi Koronney wydane, w Grodźie, gdźie Krol rezydować będźie, albo pobliżſzym, aktykowane bydź maią. A Rotmiſtrze do Grodu tamecznego, kędy ludźie będą zbierać, albo do bliżſzego, ten liſt naydaley do trzećiego dnia *per oblatam* podać powinni. Ciż dwa mieśiące czaſu na zbieranie roty każdey *à data* liſtu przypowiednego, na śćiągnienie zaś, według dawnego zwyczaiu, tylko dwie niedźiele mieć będą. Ieżliby śię znalazł taki Rotmiſtrz, ktoryby nie maiąc liſtu wyżey opiſanym ſpoſobem aktykowanego, ważył śię ſwawolnych ludźi zbierać; taki ma bydź naprzod w tym Grodźie, kędy zbiera, za delacyą Szlachćica, *pro pœnis* przed Staroſtę *per terminum tactum* pozwany. Na ktory pozew ieżli nie ſtanie, tedy zaraz ma bydź infamowany y proklamowany, y do bliżſzego *Woiewodztwa* albo Grodu *infamia* odeſłana ma bydź; a Grod Grodowi onę podawać ma, na co gleyty żadne iść nie maią, y choćby ie wydano, *ullum valorem* mieć nie maią. A ieżliby ſtanął, *pœnâ capitis* na nim ma bydź extendowana. A ieżliby takiego ſwawolnego *poſt publicationem* pogromiono, ſamego zabito, y iego *ſequaces*; za to *pœna* żadna *publica* y *privata* bydź nie ma, ani pozew, *ſub pœna talionis*, ktoryby pozwał. Y do tego poſtanowiono: aby na takiego każdego infamowanego Staroſtowie ruſzać śię powinni byli, y Vniwerſały do Szlachty rozpiſawſzy, onego imać iako *deprædatorem publicum*. A ieżliby ktory był potężny, żeby mu Staroſta *reſiſtere* nie mogł; tedy *nihilominus* tę infamią ma publikować, y do Grodow rozeſłać, także y do Komiſarzow, albo Hetmanow Koronnych. A *contra Plebejos*, prędko & *ſummariè* Hetmani Koronni iurysdykcyą ſwoię exekwować maią. A ieżliby Staroſta nad iurysdykcyą ſwoię chćiał pociągać Szlachćica ośiadłego y zpokoynego; tedy mu wſzyſtkie *beneficia juris* iść maią, tak inkwizycya, iako inſze w prawie opiſane. *Woluntarze* iednak, ktorzy ſwymi pocztami na poſługę Rzeczypoſp. ſkromnie idą, maią śię Hetmanom Koronnym, a przez dalekość *Woiewodom* albo Staroſtom, opowiedźieć, y od nich liſt wźiąć; ktory nie ma bydź tylko *poſſeſſionatis* w onym *Woiewodztwie* dawany. Ktorą Konſtytucyą y W. X. Lit. przyimuie, reaſumuiąc przytym Konſtyt. *A.* 1609. *O ludźiach ſwawolnych* W. X. Lit. uczynioną. *A. 1620. f. 5. Tit. O żołnierzu.*

Zołnierz ateſtacyą mieć powinien od Rotmiſtrza, pod ktorego chorągwią ſłużył, y iak długo? a w konkurencyi na tego ma bydź pierwſzy wzgląd, ktoryby pod iedną chorągwią ſtatecznie y ſkromnie, bez wſzczynania buntow y bez ućiążenia ludzkiego trwał. *Ib. f. 6. Tit. Nagroda.*

Zołnierze z żołdu żyć, y według targu wſzyſtko kupować powinni. *Ibid.*

Przy każdey chorągwi Rotmiſtrz zawſze powinien bydź *præſens*, *ſub pœnis de diſciplina militari expreſſis. Ib. f. 13. Tit. Diſciplina militaris.*

De diſciplina militari wſzyſtkie prawa, także Konſtytucyą *A.* 1590. *in toto* reaſumowano, y Hetmanom zupełną moc y władzą według prawa dano. *Ibid.*

Konfederacyy y buntow w woyſku wſzczynać, nikt śię ważyć nie ma pod winami, w prawach dawnych a oſobliwie Konſtytucyą 1620. opiſanymi; od ktorey śię Konſtytucyi iako y przeſzłego Seymu Wielkie Xięſtwo Lit. excypuie. *A. 1624. f. 2.* §. *Konfederacyi.*

Woyſkom Koronnym iako ſłużbę wypowiedźiano? *vide in Conſtitutionibus. Na drugim Seymie. A. 1635. f. 2. Tit. Rozprawa woyſk.*

Woyſko Kwarćiane y inne *præſidia* Zamkow y fortec Rzeczypoſp. na Vkrainie, według ſkryptu *ad Archivum Regni* danego na Seymie 1643. w liczbie tey, iako teraz ieſt, zatrzymano. *A. 1647. f. 1. Tit. Zatrzymanie woyſka.*

Potym woyſko kwarćiane, wedle dawnych praw, *eodem numero & genere militiæ*, iako przed Korſuńſką było, z okazyi naſtępuiących niebezpieczeńſtw, do przyſzłego ſześćniedźielnego Seymu ordynowano &c. *Ib. Tit. Zaćiąg.*

Woyſko tak kwarćiane, iako y nowego zaćiągu, na tym Seymie *propter ſecuritatem* Rzeczypoſp. obmyślonego, miedzy Woiewodztwa y Ziemie, *juxta proportionem* podatkow, przez aſygnacye z Kancelaryi Koronney ma bydź podźielone, &c. *A 1652. f. 6. Tit. Obrona.*

Do zaćiągnienia woyſka w dalſzey ſłużbie Rzeczypoſp. Komiſarze naznaczeni. *Ib. fol. 19. Tit. Zapłata.*

W Woy-

W Woyſku W. X. Lit. według pierwſzych Konſtytucyy Rotmiſtrze maią bydź *poſſeſſionati.* *A. 1654. f. 30. Tit. Diſciplina militaris.*

Woyſko w Koronie pieſze poſtanowiono z wyprawy łanowey, iakim ſpoſobem? *vide latè, A. 1655. f. 3. Tit. Wyprawa Piechoty łanowey.*

Y Duchowny Stan, *tàm ſæcularis quàm regularis*, z piętnaſtu łanow pozwolił takąż wyprawę, *pro hac ſola vice, non obſtantibus laudis privatis &c. Ibid.*

Woiewodztwo *Podlaſkie* bierze to do Braći, y Woiewodztwa *Pruſkie. Ibid.*

A Woiewodztwo *Wołyńſkie*, ponieważ *per temporum injuriam* kwity im poborowe poginęły, podług kwitow ſwoich podymnych, *exceptâ hoſtilitate*, piechoty pol trzećia ſta *veſtitam & armatam* z prowiantem, *ad inſtar* wſzyſtkich Woiewodztw w Koronie, na poł roka, tak z Dobr Krolewſkich, iako też Duchownych *Ritûs Græci*, tak w Vnii, iako też y nie w Vnii zoſtawaiących, y z dobr Swietckich y ſłobod wyprawić powinno &c. *Ibid.*

W W. X. Litewſk. zaś poſtanowiono woyſka pieſze z wyprawy włoczney, z Dobr Krolewſkich dożywotnich, iakim ſpoſobem? *vid. Ibidem fol. 8. Tit. Wyprawa piechoty.*

Tey wyprawy koekwacyą Woiewodztwom y Powiatom W. X. Lit. do przyſzłego Seymu odłożono. *Ib. f. 11. Tit. Approbatio Laudorum.*

Poſtanowiono y na PP. Hetmanow włożono: aby chorągwi VSarſkich y Petyorſkich przyczynili. A Wołoſkie chorągwie maią bydź *penitùs* abdankowane, oprocz dwu chorągwi obudwu Hetmanow. Tatarow zaś Litewſkich, iż powinni ſłużbę Rzeczypoſp. *in ſuo robore* zoſtawiono, tak iednak, aby Rotmiſtrzow Szlachtę dobrze ośiadłych mieli. *A. 1658. f. 9. Tit. Ordynacya woyſka.*

Woyſka komput poſtanowiono wedle Komiſyi Lubelſkiey, y ſkryptu *ad Archivum* danego. *A. 1659. f. 10. Tit. Ordynacya woyſka.*

Amniſtya żołnierzom, wedle amniſtyi *An.* 1609. y aſekuracyi *in A.* 1588. Hetmanowi Koronnemu daney. *Ib. f. 20. Tit. Amniſtya. & Tit. Exempty.*

Znowu woyſkom, Koronnemu y W. X. Lit. przy Szwedach zoſtaiącym amniſtyą dano. *A. 1661. f. 18. Tit. Znieśienie kondemnat.*

Woyſku Koronnemu oboyga zaćiągow, w drugim związku będącym, amniſtya także dana &c. *A. 1662. f. 13. Tit. Vwolnienie woyſka.*

Wſzyſtkie przytym dawnieyſze Konſtyt. przećiwko takowym związkom y Konfederacyom, to ieſt: *Annorum* 1609. 1623. 1624. 1662. *in omnibus punctis, clauſulis*, reaſumowano, *& pro perpetua ac irrevocabili Lege* deklarowano, przydaiąc: iż gdyby śię napotym do takowych y tym podobnych związkow, buntow, ſpiſkow y konfederacyy, *quocunque prætextu* uczynionych, ktokolwiek przyſtępować ważył, albo ich *fovere, protegere*, y z niemi *correſpondere* śmiał; takowemu żadna amniſtya napotym dana nie będźie, a dana *pro vana ac nulla cenſebitur.* Owſzem Krolowie przećiwko takowym gwałtownikom praw y pokoiu poſpolitego, wſzyſtkiemi ſwemi y Rzeczypoſp. śiłami, gdyby tego potrzeba była, y poſpolitem ruſzeniem powſtaną, *& nullo clementiæ loco relicto*, takowych na zdrowiach, honorach, ſubſtancyach karać będą. *A. 1667. f. 1. Tit. Amniſtya gieneralna.*

Znowu amniſtya woyſkom Koronnym. *An. 1670. f. 24. & A. 1674.* na Seymie *electionis. Tit. Immunitas* dobr Szlacheckich. *& A. 1676. f. 21. Tit. Declaratio.*

Woyſku deklarowano: iż śreber Kośćielnych, od niektorych Kośćiołow alienacya *ullatenus* na woyſko *cadere* nie ma; ale cokolwiek w Mennicy pieniędzy z pomienionych śreber wyrobiono, to wſzyſtko na rożne Rzeczypoſp. extraordynaryyne expenſa *erogatum eſt*, małę tylko z nich ſumę woyſku udźieliwſzy. *A. 1659. f. 21. Tit. Aſekuracya nienaruſzoney cnoty.*

Woyſka iakoby uiąć bez naruſzenia wſzelkich praw, wolnośći y prerogatyw ſtanow Rzeczypoſpolitey, dano moc Komiſyi Lwowſkiey, ſzukać na to ſpoſob wſzelkich. *Ibidem.*

Amniſtya w Komiſyi Hadyackiey. *Ibid. f. 50. §. A ponieważ.*

Woyſka zaćiągowego dźieśięć tyśięcy pod władzą Hetmana *Zaporoſkiego*, iako y Zaporoſkie zoſtawać ma. *Ibid. f. 51. §. Zaćiągowego.*

Woyſku *Zaporoſkiemu* konſyſtencya w tych Woiewodztwach y Ziemiach naznaczona, w ktorych przed woyną zoſtawało. *Ib. §. Konſyſtencya.*

Temuż woyſku wſzelakie wolnośći, Przywileiami Krolow Polſkich nadane, ztwierdzono, y przy ſtarodawnych wolnośćiach y zwyczaiach zachowano. *Ibid.*

Woyſk żadnych Polſkich, Litewſkich, albo Cudzoźiemſkich, nikt prowadźić nie ma w Woiewodztwa, *Kiiowſkie*, *Bracławſkie*, *Czerniechowſkie.* Gdyby iednak woyna iaka bydź miała od granic Ruſkich, y potrzeba pośiłkow Koronnych; w ten czas te pośiłki maią bydź pod regimentem Hetmana woyſk Ruſkich. *Ib. fol.* 52. §. *Woyſk żadnych.*

Woyſka pieniężne, pod władzą Hetmana woyſk Ruſkich będące, z Dobr Krolewſkich y Duchownych w Woiewodztwach, *Kiiowſkim*, *Bracławſkim*, *Czerniechowſkim*, za ordynanſem tegoż Hetmana, chleb wybierać powinne. *Ibid.*

Woyſko *Zaporoſkie* woiować ma ſpolnie, pod regimentem Hetmana ſwego, z woyſkami Koronnemi y W. X. Lit. złączone, przećiwko Carowi Moſkiewſkiemu, ieźli Prowincyi Rzeczypoſp. przywroćić nie zechce, y na Rzeczpoſp. naſtępować będźie. *Ib. f.* 52. §. *Ieżli Car.*

Toż odſtąpiwſzy wſzelakich poſtronnych protekcyy, więcey śię do nich wiązać nie ma, y owſzem w wierności, poddańſtwie y poſłuſzeńſtwie Krolow Polſkich, y wſzyſtkiey Rzeczypoſp. zoſtawać ma wiecznemi czaſy, nie deroguiąc nic braterſtwu z Hanem Krymſkim zawartemu. *Ib.* §. *A iuż.*

Komput woyſka *ad Archivum* podanego aprobowano &c. *A.* 1667. *f.* 11. *Tit. Ordynacya woyſka.*

Woyſko Koronne miedzy Woiewodztwa y Ziemie podźielono, y iak wiele chorągwi ludźiom każde Woiewodztwo płaćić ma? *Scripto ad Archivum dato* naznaczono &c. Trybunał zaś Radomſki *nominare* chorągwie Woiewodztwom y Ziemiom, y do zapłaty aplikować ma. *Ib. f.* 9. *Tit. Naznaczenie płacy woyſku.*

Potym do tego woyſka *ut ſupra* rozebranego, ieſzcze tyle drugie też Woiewodztwa, Ziemie y Powiaty, naydaley *primis diebus Maji*, do boku Krolewſkiego wyſtawić obiecały &c. *A.* 1670. *f.* 16. *Tit. Przyczynienie śił Rzeczypoſp.*

Woyſka nowego zaćiągu przećiwko niebezpieczeńſtwu, ieżliby iakie naſtępowały, pozwolono, iakim ſpoſobem? *vide fusè.* *An.* 1673. *fol.* 5. *Tit. Obrona Rzeczypoſpolitey.*

Znowu woyſka Koronnego aukcyą poſtanowiono, y *modum* iako ma bydź, opiſano. *A.* 1676. *f.* 13. *Tit. Aukcya śił Rzeczypoſp.*

Woyſka wſzyſtkiego Koronnego, tak kopiynika, pancernego żołnierza, iako y piechot, draganiy, ku Poſpolitemu ruſzeniu z dymową wyprawą z Korony 80000. a z Wielkiego Xięſtw. Litewſk. 20000. uchwalono. *Ibidem fol.* 24. *Tit. Ordynacya woyſk.*

Potym woyſko, *per ſcriptum ad Archivum datum*, do pewney liczby redukowano, y onemu ſłużbę według żołdu w ſkrypćie pomienionym mianowanego, *à prima Maji anni currentis* wypowiedźiano &c. *A.* 1677. *f.* 3. *Tit. Ordynacya woyſkowa.*

Za naſtępuiącemi niebezpieczeńſtwy *temporibus Interregnorum*, co za woyſka, y iakim ſpoſobem Rzeczpoſp. na obronę ſwoię, na Konwokacyach gieneralnych Warſzaw. ſtanowiła? *vide w Konfederacyach gieneralnych Warſzaw.* in volumine Conſtitutionum. *A.* 1587. 1632. 1648. 1668. 1674.

Porządek podźiału chleba źimowego w Koronie, y w W. X. Lit. napotym taki poſtanowiono: w Kole gieneralnym, przy rozchodzeniu śię woyſka z obozu na ſtanowiſka, Dyſtrybutorowie, albo Deputaći do podźiału chleba y ſtanowiſk źimowych, czterey z Polſkiego, a dway z Cudzoźiemſkiego woyſka od Hetmanow obierani bydź maią. Ktorzy Dyſtrybutorowie przyśięgę uczyniwſzy na ſłuſzny y ſprawiedliwy bez wſzelakich reſpektow podźiał, wſzyſtkie *generalitèr*, żadnych nie wyimuiąc, dobra ſtacyom zdawna podległe, y ich łany ośiadłe *æqualitèr* bez wſzelakiego faworu, wedle proporcyi pocztow na woyſko Koronne y pieſze rozdźielić będą powinni; *non excedendo* Kwoty prawem naznaczoney dwudźieſtu zł. z łanu ośiadłego, *ſub pœnis in Conſtitutionibus expreſſis.* W czym żadne prywatne od PP. Hetmanow Koronnych aſygnacye, mimo tych Dyſtrybutorow, ważne bydź nie maią. Ktorey dyſtrybuty ćiż Deputaći woyſku wſzyſtkiemu *rationem* uczynić maią w Kole gieneralnym, a PP. Hetmani przy rozchodzeniu śię z obozu woyſka, Koła takowego bronić nie maią. Na ktorym Kole woyſko Poſłow na Seymy ſobie obierać, y inſtrukcye piſać będźie w ſpra-

w ſprawach y potrzebach woyſku należących, y te inſtrukcye PP. Hetmani podpiſać tamże w Kole powinni, podług zwyczaiu y artykułow woyſkowych. A że zſtrony wybierania chlebow z dobr Duchownych kontradykcye zachodźiły; tey ſprawy *determinationem* do drugiego Seymu zachowano, *ſalvis iuribus Eccleſiaſticis. A. 1662. f. 11. tit. Porządek.*

Podatek na woyſko Kwarćiane, aby iuż zawzdy przy Vkrainie zoſtawało, po kopie z łanu dobr tych wſzyſtkich, ktore ſtacyom y źimowaniu podległe, y ktore ſtanowiſka żołnierzom u śiebie pozwalać powinne, poſtanowiono. A z Miaſt y Miaſteczek nie z łanow, ale z ośiadłośći, ći ktorzy śię kupiectwem, albo rzemieſłem bawią więkſzym, albo grunty y role maią, po kopie. Ztych zaś domow, ktore bez rol ſą y z rzemioſł więkſzych, po poł złotego dawać maią podymne. Ktore pieniądze prowiantowe Poborcy wybierać powinni, y za aſygnacyami Skarbu Koronnego Prowiant-Magiſtrom, z Pułkow na to ordynowanym, oddawać będą na dźień S. Michała. Prowiant - Magiſtrowie zaś z tego prowiantu rachować śię maią na początku każdego Seymu, kwitami od chorągwiow ſwoich, przed Deputatami z Senatu y z Koła Poſelſkiego, przy Podſkarbim Koronnym. Dobra iednak Szlacheckie źiemſkie y włoki Wybranieckie do obmyślenia takiego prowiantu należeć nie maią. Woyſko także extraordynaryyne Rzeczypoſp. iakiekolwiek będźie, takąż proporcyą z tychże dobr prowiant ma mieć obmyślony. *Anni 1649. Na drugim Seymie. fol. 3. tit. Prowiant woyſku.*

Hetmani y Regimentarze tylko raz na rok o S. Marćinie dawać maią aſygnacye, y w nich dokładać, że żołnierz na tęż aſygnacyą więcey nie ma brać z łanu tylko zł. 20. a to *ſub pœna triplicis refuſionis damnorum* w Trybunale *inter cauſas militares.* Ci zaś, ktorzy z aſygnacyą po pieniądze przyieżdżać będą, one wedle kwitow Poborowych dawnych, lub dla zpuſtoſzenia świeżſzych, wybrawſzy, dłużey śię bawić nad dwa dni nie maią, y kwitować powinni. Czego ieżliby nie uczynili, manifeſtacya o to, w bliżſzym Grodźie uczyniona, miaſto kwitu ważna będźie tym, ktorzy z łanow wedle tego prawa oddadzą pieniądze. *A. 1652. fol. 10. tit. Porządek.*

Reaſumuiąc Konſt. pomienioną *A. 1652.* o porządku około żołnierza zachowania, uchwalono y poſtanowiono: aby maiąc wzgląd na czaſy, żywnośćią śię ſamą żołnierz miaſto dwudźieſtu zł. w Konſtytucyi pomienioney na hyberny naznaczonych, z łanu ośiadłego kontentował, y tę żywność w ſumę dwudźieſtu złotych, według poſpolitego targu, z łanu ośiadłego, z dobr ſtacyom podległych, raz w rok tylko odbierał. Gwoli czemu nie powinno aſygnacyy na pomienione dobra nad ieden raz wychodźić, *ſub onere Conſtitutionis A. 1652. & ſub nullitate,* ieżliby wydawane były. Owſzem ktoby śię ważył one uprażać; *ex ſpeciali regeſtro* w Trybunale Koronnym, *ad inſtantiam cuiusvis,* żadnymi śię excepcyami nie zaſłaniaiąc, ſprawić śię powinien, y *damna refundere &c. A. 1659. fol. 11. tit. Hyberna.*

Konſtyt. *A. 1670.* Koron. o hybernie (*quam infra vid.*) *in omnibus punctis* W. X. Lit. reaſumowano, y konformuiąc śię do tey Konſtytucyi, Deputatow z Senatu y z Koła Rycerzkiego do Wilna na S. Marćin naznaczono. Ktorzy ze czterema Deputatami od woyſka naznaczonemi, ſtoſuiąc śię do Konſtytucyi pomienioney Koronney, *in diviſione* hyberny ſprawić śię będą powinni, y przyśięgę przed Vrzędem Grodzkim Wileńſkim zupełnym, iako ſprawiedliwie, nikogo nie ochraniaiąc, dobr Krolewſkich iednych nad drugie nie agrawuiąc, rowno chleb rozdadzą y podźielą *ad proportionem* każdey chorągwi. *Anni 1676. fol. 8. tit. Hyberna.*

Woyſku Kor. hybernę z Dobr Krolew. redukowano do śiedmiu kroć ſta tyśięcy y ſześćiudźieśiąt tyśięcy złotych. Ktora ſuma aby od poddanych z dobr pomienionych złożona była, Staroſtowie y Dźierzawcy doglądać, y onych przymuſzać powinni. Ta zaś hyberna ma bydź zwożona do Lwowa na S. Michał *ſub pœna irremiſſibili duplicis penſionis.* A odebranie iey tamże ma trwać niedźiel cztery. Na retentorach *militari modo* ma bydź wyćiągniona, ktorych Komiſarze do wybierania hyberny z tego Seymu naznaczeni, przy expiracyi funkcyi ſwoiey, na delaćie do Grodu podadzą. Stan Duchowny, *in vim charitativi ſubſidii*, ſumę trzy kroć ſto tyśięcy do hyberny obiecał, y na tenże czas, iako wyżey, do Lwowa przez Deputatow ſwoich wnieść na podźiał woyſka, deklarował. Epiſkopie y Archymandrye, także wſzyſtkie dobra Duchowieńſtwa *Græco* Ruſkiego, *Vnitorum & Diſunitorum, in vim* hyberny, ſumę czte-

ry tyśiące wydać, y onę według dyſpartycyi, y regieſtru ręką P. Marſzałka Poſelſkiego podpiſanego, y do Grodu Warſzawſkiego *per oblatam* podanego, *pro tempore & loco ſupra ſpecificatis* wydawać będą. A Komiſarze tą ſumą *diſponent*, według ſkryptu *ad Archivum* danego. *A. 1677. fol. 4. tit. Hyberna.*

Woyſku W. X. Lit. z Dobr tak Krolewſkich, iako y Duchownych, *nemine* z Dźierzawcow *ab iſta æqualitate excepto* (wyiąwſzy iednak Dobra Krolewſkie Ekonomiczne, lenne, y Duchowne fundacyi Szlacheckiey w dobrach dźiedźicznych) y Komiſarzow, aby z Deputatami dwiema, od woyſka wyſadzonymi, zaraz po Seymie w Grodnie, *prævio juramento*, dymy wſzyſtkie w pomienionych dobrach porachowawſzy, y kwotę pewną, wiele z dymu każdego należeć będźie? uważywszy, na całe woyſko *ad proportionem* każdey chorągwi, podług hyberny Koronney rowno podźielili, lubo też *alio quovis meliori modo* poſtanowili. A Dźierzawcy wſzyſcy pieniądze, na hybernę z dymow tych przychodzące, *pro loco & tempore* od P. Hetmana w W. X. Lit. *deſignato* zwiozą, *ſub pœna duplicis penſionis per fortem militarem executionem de bonis Retentorum vindicanda*, y do Deputatow od Rzeczypoſp. naznaczonych oddadzą. Ktorą hybernę tamże P. Hetman z Deputatami *inſimul* na woyſko obroći, y iuż nie będźie powinien Deputatow woyſkowych *quocunque titulo* na wybieranie chlebow, tak z Dobr Krolewſkich iako Duchownych, zſyłać, ani one agrawować, a pogotowiu aſygnacye na chleby wydawać. *A. 1678. f. 3. tit. Hyberna.*

Plura vide tit. Deputaći.

Do podźiału hyberny woyſku Komiſarze naznaczeni, y onym aby według Konſtytucyi Seymu przeſzłego *A. 1677.* o hybernie poſtanowioney, ſprawili śię (ktora *in toto reaſſumitur*) zlecono. *A. 1678. fol. 4. tit. Hyberna.*

Znowu: aby woyſka na Vkrainie, albo gdźie tego potrzeba będźie, zawſze *conſiſtant*, y do Korony na leże, ſtanowiſka, chleby nie zchodźiły, podatek *in vim hybernarum* z łanu każdego ośiadłego po złotych 20. uchwalono. Ktory to podatek *nemine excepto* z Dobr Krolewſkich, według Konſtytucyi *A. 1652. fol. 10. tit. Porządek.* (ſame tylko Ekonomie Krolewſkie od takiego ćiężaru wolne, iako y Ziemſkie Szlacheckie dobra zoſtawać maią) *ſub pœnis legum de retenta Quarta ſancitis*, w każdym Woiewodztwie y Ziemie złożony bydź ma, y wybrany przez Poborcow, ktorych ſobie na Seymikach *relationum* Woiewodztwa y Ziemie obiorą. A Poborcy te pieniądze wybrawſzy, do Lwowa *ad diem 15. Nouembris proximè venturam* zwieść, y one za wiadomośćią Hetmańſką, przy Piſarzu Polnym y Komiſarzach od Woiewodztw, *unius vel plurium abſentiâ non obſtante*, Deputatom od woyſka zeſłanym oddać powinni. Też pieniądze żeby na nic inſzego nie obracały śię, tylko na ſamę hybernę woyſku Koronnemu w podźiał ſprawiedliwie poſzły, PP. Hetmani Koronni przeſtrzegać powinni, w czym *fidem* onych onerowano. Poborcom *ſalarium*, po groſzu od złotego, przy oddawaniu hyberny każdy Poſeſor dać powinien. Ktorzy to Poborcy delaty Retentorow napiſawſzy, one z regieſtrami na Seym zwieść powinni, aby *pateat*, kto oddał? albo nie? y Sąd około tego na Seymie aby mogł *formari*. A te hyberny według abiurat *A. 1661.* oddawane bydź maią we wſzyſtkich Woiewodztwach y Ziemiach z Dobr Krolewſkich. Woiewodztwo iednak *Podlaſkie*, y Ziemia *Łukowſka*, dwie włoce w iednę na te hyberny rachować ma. Dobra zaś Duchowne, iż względem onych *ad præſens* według Konſtytucyi *A. 1662.* determinacya praw tych, ktorymi śię bronią, na tym Seymie bydź nie mogła, tedy ią do przyſzłego Seymu odłożono. Stan iednak Duchowny *attentis neceſſitatibus Reipubl. in vim charitativi ſubſidii benevolè* ſumę 120000. zł. woyſku *ratione hybernarum* pozwala. Ktorą także do Lwowa na czas pomieniony zwieźie, y Deputatom na podźiał odda, *non præiudicando quicquam Iuribus ac immunitatibus Eccleſiaſticis, imo iisdem ſalvis manentibus. A. 1667. f. 9. tit. Naznaczenie płacy woyſku.*

Deputaći z Seymu do PP. Hetmanow Koronnych naznaczeni, aby z czterema Deputatami, od woyſka wyſadzonemi, ziachawſzy do Lwowa, chleb źimowy rowno rozdali y podźielili, *ad proportionem* każdey chorągwi, na Swięto S. Marćina (na ten iednak rok dla opoźnienia czaſu, trzy dni po S. Marćinie pomkniono. A PP. Hetmani w dobrach ſtacyom podległych żołnierza rozłożą. &c. *A. 1670. fol. 14. tit. Hyberna.* Tymże Deputatom wprzod *in facie omnium Ordinum* przyśiąc na tę funkcyą kazano. *Ibid.*

Depu-

Deputaći na Trybunał Skarbowy do zapłaty woyſku naznaczeni, aby chleb źimowy *ex æquo & iuſto* na woyſko podźielili, przy bytnośći PP. Hetmanow y Vr. Piſarza Polnego Koron. ktory przy tym podźiale regieſtra produkować będźie powinien, iako wiele ktora chorągiew ludźi będźie miała? doglądaiąc tego, aby według prawa dawnego woyſko Koronne co ćwierć roku, a Infanteryą co mieśiąc popiſował, lub przez śię, lub przez Subſtytuta ſwego przyśięgłego &c. *Anni 1673. fol. 10. tit. Trybunał Skarbowy.*

Do podźiału chleba źimowego woyſku, Deputaći naznaczeni ſą. Ktorzy tego oſtrzegać maią, aby na więkſze poczty aſygnacye nie wychodźiły, tylko iako regieſtra popiſowe *demonſtrabunt*. A ieżeliby kto na więkſze poczty ważył śię wybierać; takowy każdy na Komiſyach, albo przed Sądem Hetmańſkim, gdźie ſobie ukrzywdzony *forum* obierze, *inſtantiſſimè criminaliter* ſądzony, y karany ma bydź. Stan zaś Duchowny oſtrzega ſobie, że lubo *in vim charitativi ſubſidii* ſumę z Biſkupſtw ſwoich y innych dobr Duchownych na hybernę, według Taryf ſwoich, miedzy ſobą zdawna umowionych, do hyberny wnoſzą na podźiał woyſku; to iednak ma bydź *ſalvis immunitatibus Eccleſiaſticis*, y dobra Duchowne od ſtacyy źimowych wolne bydź maią. *A. 1676. fol. 17. tit. Hyberna.*

Woluntaryyſkie chorągwie w W. X. Lit. znieśiono, *fidem* PP. Hetmanow obowięzuiąc, aby żadnych Vniwerſałow, tak na te chorągwie nie wydawali, iako y ludźiom *alienæ nationis* żadnych nie pozwalali zaćiągow y ſuplementow; ani też z Kancelaryi Nadworney Krolewſkiey ludźiom nieznaiomym, y nie w tey Oyczyźnie urodzonym, liſty przypowiedne wychodźić maią. *A. 1622. fol. 13. tit. Woluntaryyſkie chorągwie.*

Werbunkow y zaćiągow, tak Polſkiego iako y cudzoźiemſkiego narodu, nad uchwałę Seymową *in Senatûs Conſiliis* ſtanowić śię nie godźi, *ſub nullitate. A. 1662. fol. 2. tit.* De reddenda ratione Senatus conſultorum.

Woyſkowych żaden Oficyaliſta Skarbowy, ani Poborca nie ma depaktować przez *honoraria, ſub pœna triplicis penſionis*, za dowodem ſłuſznym, *in quovis foro repetenda. Ibid. fol. 16. tit. Ochrona zaſług woyſkowych.*

Woyſku, cokolwiek komu za ordynanſem Hetmańſkim z okazyi *diffidentiarum de facto* śię ſtało, *condonatur, exceptis cauſis criminalibus*, y względem przechodow, przebrania chlebow, nieſłuſzney agrawacyi w trzydniowych uſtawach. *A. 1673. fol. 15. tit.* Securitas.

Wiewodztwa, ktore zatrzymały *ex partitione* Komiſyi Lwowſkiey 1667. woyſku zapłatę, y żadnych na to podatkow nie uchwaliły, *tenentur* do wypłacenia tych retent z blizko naſtępuiących Seymikow *relationis &c.* w *Konfederacyi gieneral Warſzaw.* ſub Interregno. *A. 1674. f. 25. §. A że niektore.*

Woyſku, *in ſatisfactionem prætenſionum* iego, ſumę pięći kroć ſta tyśięcy y dwunaſtu tyśięcy złotych naznaczoną z Skarbu Koronnego, z podatkow, tak na przeſzłym Seymie iako y teraźnieyſzey Konwokacyi uchwalonych, y onę do rąk Wielm. Marſzałka y Hetmana W. Koronnego *ad diſpoſitionem* dać kazano &c. w *Konfederacyi gieneralney Warſzaw.* ſub Interregno. *Ibid fol. 27. §. Chcąc dobrze.*

Woyſka Koronne aby PP. Hetmani, mieyſca iak nayſpoſobnieyſze upatrzywſzy, na linii przy granicy kolokowali, poſtanowiono. Co aby *ſine præjudicio poſſeſſorum* albo *heredum* bydź mogło, Komiſarzow, aby *communicationem*, albo gotowizną zapłatę, *cum heredibus* albo *Poſſeſſoribus* umowili, naznaczono, y podług tey umowy *realem* w tym *ſatisfactionem* aſekurowano. Ktorzy Komiſarze *ſuper fidelem* tych dobr *taxationem & tranſactionem juramentum corporale præſtabunt*: iż żadney za to korupcyi brać nie będą. A iuż żołnierz żadnych *in poſterum* konſyſtencyy, rekrutow, ſtanowiſk, wytchnienia, *victualia*, popąſow koni, ani *quoquo nomine* nazwanych exakcyy, w dobrach *in genere* wſzyſtkich Państw Krola I. M. pretendować nie ma, ani ćiągnieniem, marſzami, werbunkami, więcey ubogim ludźiom naprzykrzać śię, ani PP. Hetmani aſygnacyi dawać nie maią. A ktobykolwiek ważył śię, lubo za aſygnacyą, lubo bez aſygnacyi, *quoquo titulo & prætextu*, dobra ktorekolwiek Rzeczypoſp. infeſtować, exakcye iakiekolwiek wyćiągać; takiego *lege præſenti pro Infami & hoſte Patriæ* deklarowano, y *terminum publicandæ infamiæ* na takowych ſwawolnikach w Grodach, albo Trybunale, kędyby było *delictum*, naznaczono. A ieżliby kto *contumacitèr*, na kondemna-

demnaty nie dbaiąc, exorbitować ważył śię; Woiewodztwom y Ziemiom, iako *contra hostes Patriæ*, *consurgere* wolno. Ta iednak *securitas* nie śćiąga śię do dobr, ktoreby *executioni militari*, względem niewypłacenia hyberny albo podatkow, podlegać miały. *A.1677.f.5.tit.Konzystencya woysku.*

Aprobowano tę Konstytucyą o konzystencyi y lokacyi woysk Koronnych na granicach, y *possessoribus* mieysc tych, gdźie woyska obozami stoią, według postanowienia przez PP. Komisarzow, *satisfactionem* na Trybunale Radomskim naznaczono. *A.1678.f.5. tit. Konzystencye woysk Koronnych.*

Woyska ostatkowi, ktory *extra ordinationem noviter, iuxta scriptum ad Archivum constitutam*, znayduię śię, służbę *à prima Maji anni præsentis* wypowiedźiano, zasługi iednak asekurowano. A ktoreby śię Pułki y chorągwie za tym Rzeczypospolit. ordynansem, y PP. Hetmanow wypowiedźieniem nie zwinęły; przećiwko takowzm *tanquam hostes Patriæ* wszystkiemi śiłami Rzeczposp. *consurget.* *Anni 1677. fol. 5. tit. Zmnieyszenie woyska.*

Za postanowieniem woyskom hyberny, z mieysc Vkrainnych *in viscera* Państw zieżdżać, chlebow, stacyy wszelakich, exakcyy wyćiągać, przechodow, werbunkow y zaćiągow czynić, zakazano. A ieźliby kto prawo to przestąpił, każdy, tak Rotmistrz, Oficer, iako y ten, ktoby śię do nich wiązał, y z nimi po włośćiach chodźił, *pro hoste Patriæ & infami declaratur*, y takowych swawolnikow, iako Prawa pospolitego *contemptores*, każdemu, ktoby od nich *aggravatus* był, znośić wolno. Do czego Starostowie dopomoc powinni, *sub pœnis contra negligentes Officiales sancitis*, y z takowych ludźi *indilatam executionem* czynić. Ktorych *capita invindicabilia* bydź maią, y wszelkie prawa *de licentiosis* przećiwko nim śćiągać śię maią. Gleyty także iść im nie maią, y dane żadney wagi mieć nie mogą. Konstytucye przytym wszystkie, ktore są o szkodach od żołnierzow napisane, reasumowano y na Hetmanow włożono: aby śię nie ważyli, iako żadnych takich asygnacyy woysku dawać, tak ani pozwalać im *grassari* exakcyami w Państwach Rzeczyposp. *Anni 1667. fol. 9. tit. Naznaczenie.*

Wszyscy woyskowi, służbę Rzeczyposp. traktuiący, o szkody y krzywdy, ktore *ex necessitate belli* komukolwiek uczynili, *ab impetitione quavis iuridicâ personarum, cuiusvis status & conditionis*, uwolnieni, y dekreta, ieźli iakie z tych okazyy zaszły na nich, *de toto* znieśione są; *salvâ in integro Constitutione* Seymu *A.1676.* o pretensyach Woiewodztw, *Wołyńskiego*, *Lubelskiego*, *Podlaskiego*, y Ziemie *Chełmskiey* do woyska W. X. Lit. *A.1677. f.43. tit. Indemnitas Actorum.*

Od woysk Koronnych *injuriatos*, ktorzy śię na Komisyach, Sendomirzkiey y Lwowskiey, pomieśćić do Sądu nie mogąc, sprawy swe do Trybunałow Koronnych obroćili, y tam kondemnaty pootrzymywali, szkod iednak swoich, *ob diversa impedimenta*, y dla niepewney Skarbu dla powietrza subsystencyi, doyść nie mogli; do reszty zasług starych, y pretensyy woyska, w Skarbie Koronnym będących, *pro satisfactione rei evictæ* odesłano. *A.1678.fol.18. tit.* Iniuriati.

Reasumuiąc wszystkie prawa *de disciplina militari* postanowiono: aby żaden w służbie Rzeczyposp. zostaiący nie ważył śię, zpod chorągwie wyieżdżać, ani pod inszą zaćiągać śię, aż cztery ćwierći zupełne pod iedną chorągwią przesłużywszy. A ieźliby śię ktokolwiek dosłużywszy, albo do inszey śię chorągwi przeniosł, albo nieopowiedźianie y bez pozwolenia Hetmana z woyska wyiachał; ten *ipso facto* ma bydź *infamis*, y dobra iego zasłużone, ieźliby iakie miał, *jure caduco bene meritis* rozdawane bydź maią. *A.1654.fol.6.tit. Zatrzymanie woyska.*

Z woyska wytrąbieni do restytucyi na Seymie przychodźić nie maią przez dekreta Trybunalskie, Seymowe, y żadnym inszym sposobem, ieno *post satisfactionem Parti, per unanimem Reipub. censensum*, za zezwoleniem Hetmańskim. *Ibid. fol. 30. tit.* Disciplina militaris.

Y Wielkiemu X. Lit. wszystkie Konstytucye *de disciplina militari*, reasumowano, także y o exemptach Hetmańskich. *Ibid.*

Temuż W. X. Lit. znowu wszystkie *de disciplina militari* reasumuiąc Konstytucye, postanowiono: aby Hetman w W. X. Lit. każdey chorągwie y termin prętki, na ktorym ma do obozu stanąć, miarkuiąc czas *& distantiam loci*, żeby iak naykrotszym gośćińcem, nie krążąc, do obozu śćiągnęli, naznaczał. Ktorego terminu gdźieby kto

omie-

omieszkał; przed Sądem Hetmańskim *ad instantiam* ukrzywdzonego *rationem reddere*, y za omieszkanie, pogotowiu za branie pieniężnych stacyy, pobocznych chlebow, podwod, stanowisk, albo okupow z dzierzaw, Miast y wsi, bez wszelkiey folgi na gardle karany bydź ma. *A. 1655. f. 7. Tit. Disciplina militaris.*

Dobra Ziemskie y Duchowne, ktore *servitium bellicum* odprawuią, *circa immunitates legibus concessas* zachowane bydź maią, y tak domy, iako y dobra Szlacheckie, ciągnieniem, noclegami, pod surowością artykułow woyskowych agrawowane bydź nie maią. *Ibid.*

Prowiant-Magistrowi Kamieńca *Podolskiego* Vr. Marcinowi *Liniewskiemu* Łowczemu Bracławskiemu defalkowano trzy tysiące y dziewięć set zł. dla tego, że mu nieprzyiaciel zabrał za tak wiele pieniędzy kupionego prowiantu. *A. 1654. f. 20. Tit. Prowiant Kamieniecki.*

Skarb bez odwłoki Prowiant-Magistrowi pieniądze powinien dawać, dla zkupowania świeżey żywności. A on nad *quantitatem* zasług w Skarbie zostaiących *præsidiariorum* więcey żywności wydawać nie ma. *An. 1655. fol. 35. Tit. Zachowanie prowiantu.*

Plura *vide Tit. Miasto Kamieniec Podolski.*

Z ludźmi Powiatowymi W. X. Lit. ktorzy w ciągnieniu Dobrom Krolewskim, Duchownym y Ziemskim, byli *graves*, y nie według prawa zachowali się w ciągnieniu (ponieważ iuż służbę woienną odprawili) *forum & realem satisfactionem* w Grodzie *peremptoriè, salvâ appellatione* na Trybunał, naznaczono. *Ibid. f. 11. Tit. Approbatio Laudorum W. X. Lit.*

Prowiant dla woyska P. Podskarbiemu Koron. przysposobiać zlecono, z podatkow Rzeczypospol. znioższy się z Prowiant-Magistrem gieneralnym, y on tam, gdzie woyska Rzeczypospol. zostawać będą, do *Prus* zprowadzić. &c. *A. 1659. fol. 20. Tit. Prowiant.*

Z Woyskowych żaden w W. X. Lit. pod utraceniem zasług swoich, nie ma sobie podatkow Rzeczypospol. potrącać w zasługi, ale one, tak iako prawo mieć chce, do Poborcow Powiatu swego wnosić powinien, nie usurpuiąc nic ieden nad drugiego. *Ibid. f. 16. Tit. Conservatio æqualitatis.*

Woysk obozow na dobrach dziedzicznych nie godzi się lokować. *w Exorbitancyach. A. 1669. §. Ruina.*

Woysko W. X. Lit. iako zwiniono? *vid. A. 1670. f. 42 Tit. Zapłata.*

Prowianty z Dobr Krolewskich, Duchownych y Szlacheckich, *nemine excepto*, z łanow y włok osiadłych, według kwitow poborowych oddawane, y podwodami odwożone bydź maią &c. *A. 1658. f. 17. Tit. Prowiant.*

Względem tych prowiantow *injuriatis damna* zapłacić z Skarbu Koronnego kazano, *non excedendo summam* poł czwartu tysięcy zł. *monetæ currentis. A. 1676. f. 38. Tit. Vkontentowanie.*

Do wybierania y dystrybuty hyberny naznaczono Komisarzow, z Senatu siedmiu, y *ex equestri Ordine* z Wielkiey y z Małey Polski po trzech, przy PP. Hetmanach y Vrzędnikach Koronnych, y Vr. Pisarzu Polnym Koronnym, y przy Vrzędzie skarbowym, ktorzy według Konstytuc. *An.* 1676. & 1677. sprawić się maią. *A. 1683. f. 4. Tit. Hyberna.*

PP. Hetmanom Koronnym zlecono: aby podział woyska uczynili, ktory podział ręką P. Hetmana W. Koronnego podpisany, do każdego Woiewodztwa y Ziemie oddany bydź ma; żeby się ztąd Woiewodztwa y Ziemie na Seymikach *Relationis* informować mogły, iaka się im *quantitas & qualitas* woyska do płacy, *ad proportionem* sum deklarowanych, każdemu *singillatim* dostanie? W ktory komput *præsidia* tak Zamku Krakowskiego, to iest: sto piechoty, iako y Zamku *Lubowelskiego* także sto piechoty, wchodzić maią. *Ibid. f. 5. Tit. Repartycya.*

Pro lege perpetuâ postanowiono: aby ci, ktorzy od Krola I. M. listy przypowiedne na werbunki biorą, albo stare suplementuią, zostawiwszy kompanią na mieyscu od PP. Hetmanow naznaczonym, z doboszem y kilką osob, a naywięcey sześcią, na werbunki y komplementowanie ieździli, żadnych krzywd nie czynili, y pobocznych chlebow nie wybierali. Ktorzyby zaś listow przypowiednych oryginalnych nie mieli, y onych nie pokazali, werbować za listami, *per oblatam* podanemi, nie będzie się

im godźiło A ktoby śię ważył inaczey czynić; wolno każdemu Obywatelowi, według Konſtytucyi *A. 1611. de impoſſeſſionatis*, z takiemi poſtąpić, albo też przećiwko potężnieyſzym Kaſztelan albo Staroſta pobliżſzy, za inſtancyą każdego, bliżſzych Obywatelow zgromadźić, y poimawſzy takiego Werbarza Hetmanowi odeśle; albo ieżliby Hetmani odlegli byli, do Grodu bliżſzego oddać maią. Ktorego Staroſtowie y Vrzędy ich, za informacyą Krola I. Mći, na gardle, *præviis inquiſitionibus*, karać powinni, *ſub ſolutione* wſzyſtkich krzywd *de ſuo*, *& in ſuper abundanti*, za poprzyśiężeniem krzywd y wybranych pieniężnych ſtacyy, w zaſługach potrąćić śię tym kompaniom y regimentom powinno będźie. Albo ktorykolwiekby Szlachćic, albo Poſeſor dobr ktorychkolwiek, mogł *reſiſtentiam* na ochronę dobr ſwoich takowym ſwawolnikom uczynić, y naiezdnika, gwałtownika takiego, w obronie dobr ſwoich zabił, tedy o takowe zaboyſtwo do żadnego Sądu y prawa nie będźie poćiągan; procz chorągwi w ćiągnieniu zpokoynie y bez ukrzywdzenia idącey znieśienia. *A. 1659. fol. 8. tit. O werbunkach.*

Reaſumuiąc wſzyſtkie Konſtytucye *de immunitatibus* dobr Szlacheckich, poſtanowiono: iż napotym PP. Hetmani, a pogotowiu żaden Pułkownik, na żadne konſyſtencye, ani na hyberny, asygnacyi na dobra Szlacheckie wydawać nie ma, ani kwater w nich naznaczać; pogotowiu chlebow pobocznych y podwod brać, *ſub pœna duorum millium marcarum, & triplici refuſione damnorum in Iudicio Tribunalitio, ex ſpeciali regeſtro, ad inſtantiam cuiusvis injuriati*, od tego, ktoby ią od PP. Hetmanow, albo kogokolwiek przyiął, albo otrzymał, *repetenda*. W ktorych ſprawach *dilatio exemptûs* iść nie ma. A ieżliby ktory z przechodzących chorągwi ważył śię, w dobrach Szlacheckich, w dworach Duchownych y Krolewſkich, ſtanowić, albo na wśiach ſtanąwſzy, z komor y gumien Szlacheckich, Duchownych y Krolewſkich, gdźiekolwiek ſtoiących, zboża albo co takowego *per violentiam* brać; takowy każdy Rotmiſtrz albo Porucznik, będąc o to *conuictus*, przez PP. Hetmanow na gardle karany bydź ma. A ieżliby w Sądźie PP. Hetmanow *iniuriatus* ſprawiedliwośći nie doſzedł; tedy *ſalvam viam agendi* w Sądach Trybunalſkich *injuriato inter cauſas militares cum inferentibus iniuriam* zachowano. Nad to w Miaſteczkach, gdźie Sądy y Seymiki odprawować śię zwykły, ſtanowiſk żadnych mieć nie będą, podczas Seymikow y Sądow; a ieżliby tam pod czas takowy ſtanęli, uſtąpić powinni. Gwoli czemu wſzyſtkiemu reaſumowano wſzyſtkie artykuły woyſkowe y Konſtytucye Koronne *de diſciplina militari* uchwalone. Taż Konſtytucya *Olkuſzowi* z przedmieśćiami, gornikami, y ze wſzyſtkiemi ich do Miaſta należytośćiami, według Konſtytucyi *A. 1633.* y Seymu przeſzłego, *ſub eodem rigore* ſłuży. W ktorym Mieśćie żadne ſtanowiſka żołnierzom nie maią bydź pokazowane. Toż oraz od akcyzy drzewa do ſtęplowania gor, węgli y popiołow, do palenia gleyty y ołowiu uwolniono. W *Bochni* także y w *Wieliczce* ſtanowiſka żołnierzom pokazowane bydź nie maią. Ktorą Konſtytucyą W. X. Lit. przyięło. *Ibidem fol. 9. tit. O niedawaniu aſygnacyy.*

Komiſya do zapłaty Woyſka y rozſądzenia krzywd *injuriatorum* W. X. Lit. w Wilnie w R. 1691. 8. *Ianuarii* przez 10. niedźiel *continuò* bez limitacyi naznaczono, Komiſarzow deputowano, Poborcom *retentorum*, Dworzanom, Skarbowym, Deputatom Woyſkowym, ſtawać, kalkulacyą z Woyſkami, tak ſtarego iako y nowego zaćiągu, czynić kazano y uzpokoić, iuż nie odſyłaiąc *ad Remp.* Woyſko, zlecono. Exekucyi Gleyty żadne aby nie tamowały, y Pieczętarze onych nie wydawali, zakazano. Długi na Buławy, za iurgielta, za barwy, na piechotę, Skarb W. X. Lit. zapłaćić *tenebitur. K. L. 1690. fol. 6. tit. Komiſya do zapłaty.*

Lokacya Woyſka Rzeczyp. w Dobrach Krolewſkich, *in confiniis* Woiewodztwa *Podolſkiego*, iako też y obozow, *pro exigentia* Rzeczyp. wolna *præcuſtoditur;* a ktorzyby Chorągwie nadworne na pograniczu tegoż Woiewodztwa mieć chćieli, aby ludźi ſwoich *ſub diſciplina militari* trzymali, tak aby ani ſąśiadom ſwoim krzywdy, ani pogranicznemu Narodowi, żadney nie czynili lezyi, *ſub pœnis infamiæ, ſtatuitionis exceſſivorum & refuſionis damnorum in quovis Iudicio & officio Regni, ad cujusvis inſtantiam iniuriati vindicandis. 1699. f. 52. tit Libertacya.*

Ponieważ Korona Szwedzka, *amico titulo inſuperabiles injurias* Woiewodztwom przynoſząc, uczyniwſzy nadźieię Pokoiu y Traktatu, y obiecawſzy ſwoich nazna-

naznaczyć Komiſarzow, onego potym odbiegła, y *Toruń* obległa, tedy zabiegaiąc dalſzym niebezpieczeńſtwom, Woyſko Koronne do ſowitey liczby, według oſtatniego komputu poſtanowionego, redukowano, *diſtinctionem* onego *&* *æqualitatem per ſcriptum ad Archivum* wyrażaiąc, zapłatę onemu, tak na ſtary zaciąg niewypłaconą, iako y na nowy aukcyonalny, ſpoſobami na tym Seymie obmyślonemi, deklarowano. *A. 1703. f. 6. Tit. Obrona Rzeczyp.*

Na zapłatę zaſlug przeſzłych ſtarego y świeżego komputu ośmiu ćwierći, przez repartycyą Hetmańſką, *in aſſiſtentia* Skarbu y Trybunału Skarbowego, do Woiewodztw y Ziem, *proportionaliter* na podatek z Seymem uchwalony, redukowano, *ad proportionem* troyga pogłownego *ad Tariffam 1676. modum contribuendi*, *ad beneplacitum* Woiewodztwom y Ziemiom, rezerwowano, iaki *ſtante hâc hoſtilitate* wynaleść śię może. A ieżeliby Podatki, na tym Seymie uchwalone, w zaſlugach *de integro* wyſtarczyć nie mogły, tedy na przyſzłym Seymie zapłatę obmyślić przyobiecano. A Ziemia *Halicka*, według deklaracyi R. 1690. z Repartycyi ſwoiey, do Skarbu płaćić powinna. Konſtyt. o deklaracyach Podatkow 1699. na przyſzły Seym zachowano. *A. 1703. f. 9. Tit. Zapłata woyſku.*

Komput Woyſka Kor. z Seymem *Lubelſkim* poſtanowiony, *& in ſcripto ad Archivum* regulowany y determinowany, *cum certa diſtinctione & qualitate ejus*, zachowano. *A. 1710. Poparćie Konf. Sendom. f. 53. Tit. Obrona Rzeczyp.*

Woyſko Wielk. X. Litewſk. w ćiągnieniu y na Stanowiſku każdą rzecz, iako w targu, płaćić powinno, oprocz śiana y ſłomy żytney, według proporcyi iako nayoſzczędniey, w ćiągnieniu nie zabieraiąc nic na wozy, ani podwod wyćiągaiąc, zażyć mogą. Trzydniowki, konſolacye, ſztaby, Porcye ślepe, borgowe, znieśiono. *An. 1710. Poparćie Konfederac. Sendom. Wielk. X. Litewſk. fol. 2. Tit. Warunek od Woyſka W. X. Lit.*

Woyſku Kor. za lat dwie, do 1. Sierpnia R. 1712. zaſługi zapłaćić, przyobiecano, *ad interim* dwie ćwierći temuż Woyſku, y na opatrzenie y fortyfikacye Kamieńca, y na Artyleryą płaćić, z Aſygnacyami Skarbu Kor. do Woiewodztw, Ziem y Powiatow wydanemi kazano. *A. 1712. f. 6. Tit. Zapłata woyſku.*

Konſtytucye dawnieyſze y świeżſze, *de immunitate* Dobr Ziemſkich y Duchownych, reaſumowano, do ktorych aby władza Buławy żadnym pretextem śię nie intereſowała. *Vocabula* Brygadyerow, Kriegs-Komiſarzow, *tanquam nomina exotica*, y onych Gaże abrogowano. Gienerał-Maiorow dwoch tylko, iednego do Kawaleryi, drugiego do Infanteryi, y innych Oficerow, według dawnych zwyczaiow zachowano. *A. 1712 f. 14. Tit. Warunek woyſka W. X. Lit.*

Porządek woyſka pewnego y regularnego, Repartycyami po Woiewodztwach, Ziemiach y Powiatach, podźielono, *quo ad qualitatem & quantitatem* iego, przez ſkrypt *ad Archivum* dany, y dalſze związki Woyſka zakazane. *A. 1717. f. 17. w Traktaćie Warſzawſkim.*

Regulamen Woyſka Wielk. X. Litewſk. ze ſtarego za Przypowiedniemi Liſtami I. K. Mći w nowy komput transformowano y ſłużbę iemu *à die 1. Martii 1717.* przypowiedźiano. *Regulamen* Płacy, w Konſtytucyach Koronnych opiſaney, W. X. Lit. akceptowało, przez Repartycyą, *juxta Tabellam ſeorſivam*, (*ad finem* tey Konſtytucyi *appoſitam*) ktora *approbatur* na zawſze, do dalſzey Ordynacyi Rzeczypoſp. na Seymie doſzłym. Znoſząc Sądy Fiſkalne, Poborcow, Komiſarzow, Adminiſtratorow, Czopowego, Szelęznego, Hybernowych Deputatow, Powiatow, Kwitowe, Groſzowe, Leże, Dachowe, y inne *abuſus in præjudicium & detrimentum* podatkow publicznych, ktore ſzczegulnie na zapłatę Woyſku obracać śię maią. K. L. *A. 1717. f. 1. Tit. Regulamen woyſka W. X. Lit.*

Konfederacya żołnierzka rozwiązana, nowy komput z Woyſka ſtarego poſtanowiony; Regimentarze rządźić Woyſkiem maią, od I. K. Mći nadani, poki Hetmani Wielcy y Polni, oboyga Narodow, Iuramentow w Traktaćie naznaczonych, nie wypełnią. *A. 1717. f. 43. w Traktaćie.*

Służbę Woyſka według nowego komputu, *à 1. Februarii 1717.* przypowiedźiano, ktore Woyſka na Chorągwie, na Regimenty, na leże, żołdy y Hybernę, ze Skarbu Kor. Taryſę Pogłownego 1676. wźiąwſzy, *à Poſſeſſoribus bonorum* w Dyſpartymenćie *comprehenſis*, bez wymagania kwitowego y groſzowego, *currenti monetâ* płacą

ſwoię odbierać będą. Retenta przez Exekucyą Zołnierzką, ſpoſobem *ſub titulo*, *de diſciplina militari*, windykować powinni, a za Woiewodztwa *Pruſkie* Skarb, *ad proportionem* tey Taryfy Pogłownego, ſumę Aſygnataryuſzom wydać *tenebitur*. Woiewodztwo zaś *Poznańſkie juxta Tariffam* 1674. Aſygnataryuſzom płaćić będźie. *A. 1717. f. 55. Tit. Regulamen.*

Woyſko, aby pod Chorągwiami y Regimentami według komputu w komplećie zoſtawało, Komiſarz na Trybunał Skarbowy obrany, przed naſtępuiącą kadencyą tego Trybunału, ma luſtrować; Chorągiew albo Regiment na konſyſtencyi, y Trybunał o tym, *adjectâ clauſulâ* w Roćie Iuramentu, *ſuper facta fideli luſtratione*, informować. *A. 1717. f. 58. Tit. Diſciplina militaris.*

Woyſka W. X. Lit. aby w granice Woiewodztw Koronnych nie wchodźiły, y krzywd nie czyniły, zakazano, *ſub pœnis criminalibus*. *Forum* w Grodźie tym, pod ktoregoby Iurysdykcyą Oficer krzywdy uczynił, *ex loco delicti* naznaczono. A *W.* Hetman W. X. Lit. tego Oficera, lub chorągiew, do ſatysfakcyi *adigere* powinien, *ſub ſolutione de proprio & reſponſione* w Trybunale Kor. y Konſtytucye wſzyſtkie *de diſciplina militari* reaſumowano. *An. 1717. fol. 67. Tit.* Securitas *Woiewodztw Kor.*

Repartycya Woyſka Kor. y Lokacya źimowa, y płaca iego, także Woyſka W. X. Lit. na Seymie 1717. y Taryfa płacenia Podatkow, Pogłownego Zydowſkiego, poſtanowiona. (*na końcu Konſtyt. 1717.*)

Woyſku exempty. *vid. Tit. Exempty. Tit. Zołnierz.*

Woyſkowi w Wielk. Xięſtw. Litewſk. *capaces* ſą Vrzędow Ziemſkich. *vide Tit. Wakancye.*

Woyſku W. X. Lit. ſtarego zaćiągu dwa Staroſtwa, Łoiow y Lubecz, *cum omnibus pertinentiis jure hereditario perpetuis temporibus* dano &c. *vid. Tit. Staroſtwa.*

Z woyſkowych żaden, pod utraceniem zaſług ſwoich, nie ma ſobie podatkow Rzeczypoſp. potrącać w zaſługi. *vid. Tit. Podatki.*

Woyſkom zapłata. *vid. Tit. Zapłata. Tit. Trybunał Radomſki.*

Woyſko wſzyſtko powinien Piſarz Polny co ćwierć roku *generalitèr* popiſować. *vid. Tit. Piſarz Polny.*

Woyſkową o retenta exekucyą znieśiono. *vid. Tit. Exekucya.*

Z woyſkiem W. X. Lit. Komiſya Woiewodztwom, *Mazowieckiemu*, *Podlaſkiemu* y *Lubelſkiemu*, o ſzkody y krzywdy naznaczona. *vid. Tit. Comiſya.*

Woyſka *Zaporoſkiego* wolności. *vid. Tit. Kozacy.*

Na woyſkowych dochodzenie krzywd, ktore do Komiſyi Sendomirzkiey poczynili. *v. Tit. Sprawy.*

Woyſk zaćiągi bez liſtow przypowiednych. *vid. Tit. Swawolni.*

Z woyſka czeladźi towarzyſzkiey bez liſtu odprawnego nie wolno odchodźić, ani żołdatom, bez ateſtacyi Oficerow albo Abſzeytow. *vid. Tit. Hultaie.*

Woyſka ſwawolnie zebrane. *vid. Tit. Swawolni.*

De diſciplina militari. vid. Tit. Zołnierz.

Od woyſka wolno Poſłom na elekcyą Krola przyiachać, ale bez pocztow. *vid. Tit. Krol.*

WOLNOSCI.

vid. Tit. Libertacye.

WOLNOSC SZLACHECTWA.

vid. Tit. Szlachćic. Tit. Seym.

WOŁOCHOWIE, LOZNI, Y SERBOWIE.

vid. Tit. Lożni.

WOZNY.

WOźni gieneralowie *ad obeunda officia* maią bydź przypuſzczani, y relacye ich przyimo-

mowane *sub pœna centum marcar. parti instiganti succumbenda. A. 1576. fol. 291. Tit. O woźnych.*

Woźny, gdyby co uczynił prawu przećiwnego, przed Krolem, albo na Trybunale Koronnym, *peremptoriè* ma śię sprawować. *Ibid.*

Potym inaczey postanowiono: iż przed Woiewodą *illius loci*, gdźieby śię exces stał, ma odpowiadać. *A. 1578. f. 335. Tit. Woźnych bezpieczeństwo.*

W *Mazowszu* gdyby w Sądźie nie zeznał, co mu druga Strona okazowała na widzeniu, albo inaczey zeznał, niźli widźiał, za pozwem, sześćią świadkow pokonan, na twarzy ma bydź w Sądźie Ziemskim albo Grodzkim przepalon y pryskowan, a iego takie fałszywe zeznanie nic nie ma szkodźić oney stronie, przećiwko ktorey było uczynione. Ieźliby iednak Woźny miał z sobą na widzeniu Komornika, Podkomorzego y Szlachtę, y z niemiby ono widzenie odprawował, y w Sądźie zeznał; przećiw takiemu nie idźie ta ustawa y wina. A ktoby na niego nie dowiodł; przepada dźieśięć kop winy. *w Exceptach Mazowieckich. An. 1576. fol. 302. Tit. O woźnym.*

Woźnego *in functione Officii*, gdyby ktory Szlachćic zbił, pokonany według prawa, powinien mu rany płaćić sowito, iako Szlacheckie, *cum pœna 60. marc. Capitaneo.* A ieźliby kto zabił, *præmisso scrutinio*, także sowito głowę iego dźiećiom, albo Przyiaćielom, płaćić powinien, y w wieży na dnie rok y sześć niedźiel, bez wszelkiego miłośierdźia y odpuszczenia, śiedźieć. Ieźliby zaś sprawuiąc co należącego Vrzędowi swemu był ubit, ranion, albo zabit, tedy o rany, y o głowę prawem pospolitem, wedle kondycyi iego, ma bydź sprawa sądzona. *Ibid. Tit. O ubićiu Woźnego na urzędźie.*

Woźnego *in functione Officii* ktoby zabił, zbił, ranił, ma bydź karany iako *violator securitatis Iudiciorum juxta Statutum. An. 1578. fol. 335. Tit. Woźnych bezpieczeństwo.*

Toż o *Pruskich* postanowiono. *An. 1589. fol. 515. Tit. Bezpieczeństwo Woźnych Pruskich.*

Woźny w *Mazowszu* więcey brać nie ma, *à functione cujuslibet negotii*, tylko od mile grosz, od poł mile poł grosza. *w Exceptach Mazowieckich. An. 1576. f. 302. Tit. O ubićiu Woźnego.*

Woźny na *Wołyniu* bez przydawania od Vrzędu, może *officio fungi suo*, okrom gdyby szło o iakie zekrwawienie, zabićia, naiazdy, &c. *Ibid. fol. 293. §. Też za prośbą ich.*

O tymże znowu: Co śię ma rozumieć y o Woiewodztwach, *Ruskim*, *Bełskim*, *Podolskim* y *Bracławskim. A. 1578. f. 338. Tit. Sprawiedliwość.*

Woźniowie W. X. Lit. nad ustawę Statutową, iako pomilnego, tak inszych dochodow, brać nie maią, pod sowitym wroceniem, coby nad ustawę wźięli, y pod winą śiedzenia w wieży niedźiel sześć. O co *forum*, Ziemstwo, Grod, albo Trybunał. *A. 1616. f. 49. Tit. O woźnych.*

Woźniowie w W. X. Lit. pozwy na Trybunał niedźiel sześćią podawać Stronom maią, a relacye naydaley dwiema niedźielami przed sprawą przyznawać, *sub nullitate citationis. A. 1647. f. 7. §. Gieneralowie.*

Woźnemu W. X. Lit. od przywołania każdey sprawy groszy 3. Od Proklamaty gr. 3. Od zeznania Relacyi gr. 3. A gdy w dalszą drogę będźie użyty, od każdey mile, po gr. 10. płacono bydź ma. K. L. *A. 1726. f. 87. Tit. Dochody Woźnym.*

Ktoryby Woźny albo Gieneral, niepodawszy Pozwu, *falsificatoriè* podpisował śię, y czynił zeznania, takowy *pœnâ sessionis Turris*, miedzy złoczyńcami, przez niedźiel 12. a za drugi taki exces *criminalibus pœnis*, *præviâ deductione*, karany będźie. Ktoby też Gienerała *in Officio* będącego, y Pozwy podaiącego, bić, kaleczyć, ważył śię, za naymnieyszy exces tyśiącem kop stronie, a w większych excesach, *in casu* zaboystwa, *pœnis criminalibus* karany bydź ma. K. L. *An. 1726. fol. 89. Tit. O Podawaniu Pozwow.*

WYBRANCY.

WYbrańcy z Miast, Miasteczek y wśi Krolewskich, wedle słuszney liczby łanow, na woynę wyprawiani bydź maią. *A. 1578. f. 342. Tit. Pieszy.*

Dźiewiętnaśćie Kmieći iednego Pachołka, dobrego y sposobnego, powinni wybierać. *A.1590.f.571. Tit. Wybrańcy.*

Wybraniec osobą swoią ma śię porządnie z ruśznicą, szablą, śiekierką (a dźieśiątnicy z dardami) y dobrze odźiano wyprawować. *Ibid.*

Tymże sposobem y w W. X. Lit. maią bydź wybierani. *An. 1595. fol. 663. Tit. O Wybrańcach.*

Starostowie w W. X. Lit. na każdy rok zpisować ich maią. *A. 1598. fol. 695. Tit. O Wybrańcach.*

Wybrańcy od wszelakich czynszow, robot, służb, Starośćie albo Dźierzawcy powinnych, wolni zostawać maią. A te wszystkie *onera* drudzy poddani *ferre* za nich powinni. *A.1590.f.571. Tit. Wybrańcy.*

Delectum ich nie maią Starostowie zabraniać, ani im wolnośći odeymować, *sub pœna centum marc.* O co *forum* za Dworem *ex instantia Instigatoris. Ibid.*

Także w W. X. Lit. *A.1595.f.663. Tit. O Wybrańcach.*

O tymże, ale podwyższono winy na pięć set grzywien na Starostow, Ekonomow y Dźierzawcow Krolewszczyzn, ktorzyby Wybrańcow sprawiedliwie, na posługę Rzeczypospl. *Laudo publico* uchwaloną, nie wydawali, y ktorzyby ich, przećiwko prawu, do podatkow albo robot iakich przymuszali. O co *forum* za Dworem, *ex instantia Instigatoris*, *ex delatione* Rotmistrza onego Woiewodztwa, w ktorymby Wybrańcow nie wydano. *A.1616.f.4. Tit. O Wybrańcach Koronnych.*

Wybrańcow wybierania *ordo præscribitur:* Rotmistrz wźiąwszy list od Krola przypowiedny y Vniwersał do Dźierzawcow, powinien naprzod w Grodźie onego Woiewodztwa albo Powiatu, z ktorego Wybrańce wybierać ma, przez śię albo Porucznika swego manifestacyą uczynić, a potym według zwyczaiu u Dźierzawcow upominać śię Wybrańcow, daiąc każdemu z Dźierzawcow rekognicye, od ktorego wiele ich weźmie. A ieżliby Starosta albo Dźierzawca ktory był tak uporny, żeby Wybrańcow według powinnośći nie wydał; Rotmistrz ma protestacyą uczynić w Grodźie, a w *Prusiech* gdźieżkolwiek u Akt autentycznych, y podać każdego takiego na delaćie Instygatorowi, ktory przećiwko onym popierać ma dalszego przed Sądem Krola postępku. *Ibidem.*

Potym deklarowano: iż podług lustracyy ostatnich, Starostowie y Dźierzawcy na służbę woienną wyprawić ich maią, y Rotmistrzom od Krola naznaczonym w liczbie zupełney podać, y do P. Hetmana Koron. bez wszelakiey zwłoki, pod winami w Prawie na Starosty y Rotmistrze opisanemi, prezentować. A w ktoreyby Dźierzawie lustracya nie doszła; Rewizya Krolewska na weryfikacyą liczby tych Wybrańcow będźie. *A.1619.f.4. Tit. Wybrańcy.*

Znowu stanęło: aby wyprawieni byli, *juxta quantitatem* włok Dźierzaw wszystkich Krolewskich, ktore gwoli temu Skarb Koronny zpisawszy, ma *authenticè* do Dźierzawcow odesłać, lubo Rotmistrzom dawać. Rotmistrz zaś ma wźiąć atestacyą od Dźierzawce albo Namiestnika iego, y wedle oney y pomienionego Skarbowego, spisku włok, w obozie P. Hetmanowi, albo Pisarzowi Polnemu, stawić na Pachołki. *A.1624.f.3. Tit. Wybrańcy.*

Constitutiones Annorum 1578. & 1590. reassumuntur, a śiedliska Wybrańcze nie maią bydź dawane, tylko ludźiom na to sposobnym. *Ann. 1626. fol. 8. Tit. Wybrańcy.*

O *Wybrańcach* stanęła potym taka Konstytucya: aby razem po wszystkich Dobrach Krolewskich, z ktorych ieno wychodzą *Wybrańcy*, Komisya z Kancelaryi Zadworney dana była Vrzędnikom Ziemskim Woiewodztw y Ziem tych, w ktorych takie Dobra są, aby pilną inkwizycyą łanow *Wybranieckich* uczynili, także y to inkwirowali, gdźie śię te łany podźiały? ieźli gdźie indźiey są rozdane, albo od Starostow do folwarkow swych przyłączone? Za ktorey inkwizycyi odprawieniem, y na przyszłym Seymie przeczytaniem, wolno będźie Rzeczypospl. tę służbę *Wybrańcow*, bez utrudzenia ich y ućiążenia większego, dalekim przechodzeniem do obozu ludźi, na pieniądze obroćić, z ktorychby śię zaćiągnąć mogła porządna y służała piechota. *A. 1638. f.12. Tit. Wybrańcy.*

Wybrańcy y ludźie z Starostw *Vkrainnych* do Vkrainnego woyska obroceni. *A.1640. fol.15. §. Wybrańcow.*

Zno-

Znowu, na Vrząd Ziemſki każdego Woiewodztwa y Powiatu, to ieſt: na Podkomorzego, Chorążego, Sędźiego, Podsędka, Podczaſzego, Podſtolego, Piſarza, Woyſkiego, powinność włożono, aby po teraźnieyſzym Seymie, znioższy śię iak nayprędzey z ſobą o czaśie, y przez ſwoię innoteſcencyą Dźierżawcow obwieśćiwſzy, ziachali na czas naznaczony do Dobr Krolewſkich, y łany (*abſentia nonnullorum, dummodo tres adſint, non obſtante*) *fideliter* zrewidowali tak, aby dwudźieſtu łan wyprawie Wybrańcow podlegał, doglądaiąc tego y pilną czyniąc inkwizycyą, że ieźliby Wybranieckie role Dźierżawcy na folwarki poobracali, tedy *habitâ ratione*, wiele tych gruntow odebrali? żeby dwudźieſty łan ſzedł na Wybrańca, *ad quod onus* wyprawowania Wybrańcow y Dźierżawcy należeć powinni. Ktorą rewizyą y inkwizycyą iako naydoſtateczniey *bonâ fide* odprawiwſzy, rewizye do naybliższych Grodow *ad Acta*, Oryginały rękami ſwemi podpiſawſzy, *per oblatam* podać, a podawſzy one do Skarbu Rzeczypoſp. odeſłać powinni, y kwit od Skarbu z oddania Rewizyi wźiąć. Te zaś kwity Posłom Ziemſkim, na przyſzły Seym obranym, oddadzą, aby przy rachunku w Skarbie Deputaći z Senatu y z Izby Poſelſkiey, do tegoż rachunku naznaczeni, komput Wybrańcow uczynili, iak wiele ich bydź może na ſłużbę Rzeczypoſp. Na ktorym to Seymie, co będźie *commodiùs* Rzeczypoſp. *ſancietur*, albo będą na pieniądze obroceni, albo w dawney ſłużbie zatrzymani. A tey rewizyi y inkwizycyi żaden Dźierżawca w Dobrach y Ekonomiach Krolewſkich bronić nie ma, *ſub pœna duorum millium florenorum*, w Trybunale *inter cauſas fiſci repetendâ*. A ktorybykolwiek z Vrzędnikow Ziemſkich był Dźierżawcą Krolewſzczyzn, taki Rewizorem bydź nie może. *A. 1647. fol. 2. tit. Rewizya łanow Wybranieckich.*

Potym poſtanowiono: iż każdy Staroſta albo Dźierżawca włok Wybranieckich na każdy rok, miaſto Wybrańca, do Skarbu Rzeczypoſp. z włoki, z ktorey był *ex antiquo* powinien Wybrańca wyprawić, wnieść ma w Rawie na każde Swiątki zł. 60. y one *realiter* rowno z Kwartą, przy Deputatach do Kwarty z Seymu naznaczonych, za ich y Skarbu Koronnego kwitem zapłaćić, *ſub amiſſione* Dźierżawy ſwoiey, *& pœnis* o Kwarćie *ſancitis*. Czego P. Podſkarbi pilnie przeſtrzegać, y *Retentores* na delaćie Inſtygatorowi Koron. podawać ma, *ſub ſolutione de ſuo*. A ieźliby ktory Staroſta, albo Dźierżawca, włokę Wybraniecką utaił, y onę na folwark albo robociznę ſwoię obroćił, y z niey pomienionego podatku płaćić nie chćiał; taki od Inſtygatora Koron. na Seym, *inter cauſas fiſci*, pozwany, *pœnis*, o nie wydawaniu Kwarty *ſancitis*, karany bydź ma. Czego Inſtygator Koronny z Skarbem Koron. pilnie przeſtrzegać powinni, *ſub vinculo iuramentorum ſuorum. A. 1649. f. 2 tit. Włoki Wybranieckie.*

Znowu ſtoſuiąc śię do Konſtytucyi *A. 1647.* luſtracyą włok wſzyſtkich Wybranieckich poſtanowiono tak: aby na przyſzłym Seymiku Relacyynym wſzyſtkie Woiewodztwa y Ziemie obrały Deputatow z pośrzodka śiebie do tey funkcyi, y onym *ſalarium* obmyśliły &c. A że Woiewodztwa niektore mało Wybrańcow maią, żeby chorągiew iedna z nich *compleri* nie mogła; tedy na przyſzłym Seymie, za weryfikacyą włok Wybranieckich, pomiarkuią śię pobliżſze miedzy ſobą Woiewodztwa, aby *alternatim* Rotmiſtrze Wybrańcow prowadźili. *A. 1652. fol. 7. Tit. Wybrańcy.*

Nie doſzła ta dla powietrza rewizya. Przeto wedle pomienioney Konſtytucyi *A. 1652.* odprawiona bydź ma. Czego na przyſzłym Seymie dadzą Poſłowie *rationem &c. A. 1653. fol. 9. tit. O Wybrańcach.*

Alternatę Woiewodztwo *Lubelſkie* z Woiewodztwem *Bełſkim*, w prowadzeniu Wybrańcom przyięło. *Ibid.*

Wybrańcy z Woiewodztw *Pruſkich*, do ſłużby woienney należący, tamże przy Woiewodztwach *pro ſecuritate* zoſtawieni do przyſzłego Seymu. *Ibid. fol. 14. tit.* Securitas *Woiewodztw.*

Do Ziemie *Mielnickiey* Rewizorow obiecano, dla uważenia natury gruntow, czy podłe? czy nie? czy z łanu wyprawa bydź może? czy drugi przydać trzeba? iako proſzą Wybrańcy. *Ibid. fol. 19. tit. Rewizya.*

W Ziemie zaś Halickiey rewizya, że dla zpuſtoſzenia przez nieprzyiaćiela y powietrza, do efektu nie przyſzła; *ad feliciora tempora* odłożona. *Ibid.*

Z Wybrańcow prowent na ſuplement Gwardyi Krolewſkiey ordynowano do lat pewnych. Woiewodztwo iednak Sendomirzkie wźięło to do Braći. *A. 1670. fol. 31. tit. Ordynacya Wybrańcow.*

Potym

Potym o rewizyi Wybranieckich łanow Konſtytucyą *A. 1647. in toto* reaſumowano, y aby *indilatè* do efektu przywiedźiona była, Vrzędnikom Ziemſkim w teyże Konſtytucyi mianowanym (*abſentia unius pluriumvè*, byle ich trzech było, *non obſtante*) zlecono &c. *A. 1676. fol. 18. tit. Piechota Wybraniecka.*

Na *præſidium* Ziemie *Sanockiey* od rozboynikow 20. Łannikow ordynowano. &c. *Ibid.*

Teyże Ziemie Konſtytucyą *A. 1676.* y *Laudum*, ktore ſobie *ratione ſecuritatis* od zboycow, na Seymiku *Relationis* poſtanowią, aprobowano. *A. 1677. fol. 29. tit.* Securitas *Ziemie.*

Ex facultatibus Dobr ludźmi tameczni Obywatele bronić śię maią. *v. vit. Ziemia Sanocka.*

Ziemie *Przemyſkiey* Wybrańcy, ſkoro im czas *penſionis* od Obywatelow Woiewodztwa Podolſkiego *ſolvendæ*, Konſtytucyą Seymu przeſzłego (*vide tit.* Sumy) determinowany, *exſpirabit*, na *præſidium pro ſecuritate* Ziem, Przemyſkiey y Sanockiey, ordynowani ſą. *A. 1678. v. tit. Ziemia Przemyſka.*

Podźiał ſumy z Wybrańcow, na lat trzy, Obywatelom Woiewodztwa *Podolſkiego* pozwoloney. *v. tit. Comiſya.*

Na Wybranieckim iednym łanie, nad czterech goſpodarzow, luboby śię rozrodźili, oſiadzać śię y naydować nie ma. A co nad to będźie goſpodarzow, takowi na gruntach puſtych tychże Dobr y powinnośćiach, *propter onera Reipub.* ośiadać powinni z inſzemi poddanemi. W co Luſtratorowie, do rewizyi łanow Wybranieckich naznaczeni, weyrzeć, y to do ſkutku przywieść powinni. *A. 1676. fol. 18. tit. Piechota Wybraniecka.*

W. Xięſtwu Lit. *reaſſumitur* o Wybrańcach ordynacya Krola Stefana, y Konſtytucya *A. 1590. (vide eam ſuperiùs) A. 1620. fol. 16. tit. Wybrańcy.*

Temuż W. X. Lit. reaſumowano o Wybrańcach Konſtytucye *Annorum 1578. 1590. 1595. & 1598. 1628. tit. Wybrańcy* W. X. Lit.

Ale iż w W. X. Lit. z trudnośćią wychodzą; miaſto Wybrańcow, z każdey włoki ośiadłey po zł. 3. podług kwitu poborowego, do Poborce przy poborach, na tym Seymie uchwalonych, Dźierzawcy wydać maią, *pro hac vice. A. 1629. fol. 21. tit. Wybrańcy W. X. Lit.*

Potym poſtanowiono: aby wedle ſtarych rewizyy na expedycyą Moſkiewſką wyprawieni byli. *A. 1632. fol. 6. tit. Wybrańcy W. X. Lit.*

Wybraniec, gdyby śię wyprawił nie ten, ktory wybrany ieſt, Rotmiſtrz przepada do Staroſty, albo Dźierzawce, 200. grzywien. O co *forum* na Trybunale. *A. 1590. fol. 571. tit. Wybrańcy*

W W. X. Lit. Rotmiſtrze Wybranieccy nie maią poddanych Krolewſkich na okupy y rzeczy nieſłuſzne wyćiągać, ani ſamych Wybrańcow ukrzywdzać. *A. 1595. fol. 663. tit. O Wybrańcach.*

W Koronie zaś tak oboſtrzono: iż Rotmiſtrz, ktoryby Wybrańce za okupem albo datkiem iakim, od ſłużby libertował; ma bydź od P. Hetmana *irremiſſibiliter* na gardle karany. *A. 1616. fol. 4. tit. O Wybrańcach Koronnych.*

O tymże & *A. 1619. fol. 4. tit. Wybrańcy.*

Potym deklarowano: iż od nieſpoſobnego może wźiąć Rotmiſtrz pieniądze, a ſpoſobnego przyiąć, rachunek iednak ma z tego uczynić. *Anni 1624. fol. 3. tit. Wybrańcy.*

Wybrańcy poł roka maią o ſwey ztrawie ſłużyć, a potym ieżliby ich daley trzeba, Piſarz Polny ma im dać po kopie na mieśiąc. *Anni 1616. fol. 4. tit. O Wybrańcach Koronnych.*

Wybraniec gdyby ućiekł z woyſka, ma bydź na gardle karany. *Ibid.*

Rotmiſtrze, zebrawſzy tę Piechotę, maią iść w porządku dobrym, na mieyſce od P. Hetmana im pokazane. *Ibid.*

Proſtą drogą iść maią, ſtacyi nie wybieraiąc, podwod nie biorąc, w ćiągnieniu nad ieden nocleg nie bawiąc śię, nikomu krzywd, pogotowiu zdźierſtwa żadnego nie czyniąc. O co ieżliby na ktorego z nich ſkarga przyſzła, ma P. Hetman onych podług artykułow woiennych ſądźić. *Ibid.*

Declaratur; iż tacy, *cujuscunque ſtatûs & conditionis ſint*, od P. Hetmana *pœna capitis* karani bydź maią. *A. 1619. fol. 4. tit. Wybrańcy.*

Zono-

Znowu o tymże. *A. 1624. f. 3. Tit. Wybrańcy.*

Rotmiſtrze ośiedli Szlachta bydź maią. *A. 1619. f. 4. Tit. Wybrańcy.*

Potym: że maią bydź ſłużali y ośiedli w tym Woiewodztwie, ieźli śię znaydą, y od P. Hetmana zaleceni. *A. 1624. f. 3. Tit. Wybrańcy.*

Potym: iż Krol ich ma dawać, za zaleceniem PP. Hetmanow. *A. 1626. fol. 8. Tit. Wybrańcy.*

Wybraniecką Piechotę na przyſzłą Kampanią ordynowano *&c. w Konfederacyi gieneral. Warſzaw. A. 1674. f. 24. §. Do liczby woyſka.*

Aby każdy Poſeſor Łanow Wybranieckich, *ex vi poſſeſſionis*, za obwieſzczeniem Rotmiſtrza ſwego, ſtawił śię, *prævia reviſione* łanow przez Deputatow na Seymikach *Relationis* obranych, przyśięgłych, a *in defectu* tych, przez Vrzędnikow ziemſkich. A ktoby łany Wybranieckie ſobie przywłaſzczył, w Sądach Zadwornych ſprawić śię powinien. Rotmiſtrze delatę ich Inſtygatorowi Koronnemu podać maią. Ktory z nimi *agere* o to *ſub privatione Officii* powinien. *An. 1685. fol. 4. Tit. Piechota Wybraniecka.*

Wybrańcy z *Przemyſkiey* y *Sanockiey* Ziem, do bezpieczeńſtwa Ziem Woiewodztwa Ruſkiego należą. Kwoli czemu Konſtytucyą 1678. (*ſub Tit. Wybrańcy* z *Ziemie Przemyſkiey*) reaſumowano. *A. 1699. f. 59. Tit. Komiſya.*

Aby Rzeczpoſp. z Łanow Wybranieckich *ſubſidium & robur* regularney milicyi mieć mogła, Konſtytucye *Annorum* 1638. 1647. 1649. do exekucyi przywodząc, Piechoty Łanowey Ordynacyą uczyniono, z każdego Łanu Wybranieckiego po zł. 100. poſtanowiono. Ktore dwiema ratami, pierwſzą na dźień 15. *Septembr.* w Roku 1727. drugą na 15. Marca *ſubſequenter* y tak *conſecutivè*, z Prowincyi Wielkopolſkiey do *Piotrkowa*, a z Małopolſkiey do *Lublina*, *circa Officia Caſtrenſia*, bez żadney extorſyi y bez groſzowego, *per ſpatium* 3. Niedźiel wypłacać, *ſub executione militari* nakazano. Oficerowie tey nowo erygowaney piechoty maią bydź Szlachta, Katolicy, ośiedli, pod władzą y za rekomendacyą Hetmańſką. Za przypowiednemi liſtami, inweſtygacyą Łanow wybranieckich, ośiadłych y puſtych, Trybunałowi Radomſkiemu zlecono. Taryfy ſprawiedliwe tych Łanow Staroſtom y Dźierzawcom, rzetelnie, pod winą 1000. grzywien, komportować nakazano, y z komportowanych Taryf y Luſtracyi, iako y inweſtygacyi, pod iuramentem Rotmiſtrzow przeſzłych zeznaney, Trybunał Skarbowy, *in unum* wſzyſtkie łany zkomputowawſzy, Taryfę ma opiſać, w Radomiu *per oblatam*, y *ad Archivum* Skarbu Koronnego oddać powinien. Z ktorey piechoty 60. ludźi *pro præſidio* Zamku Krakowſkiego *W. W.* Hetmani, pod komendę Vr. Staroſty Krakowſkiego, komenderować maią. Odtąd zaś Szołtyśi w Dobrach Krolewſkich żadney ſolucyi, ani uſługi, do Vrodz. Rotmiſtrzow czynić nie maią. *Ann. 1726. fol. 10. Titul. Ordynacya Piechoty łanowey.*

W Y D E R K A F Y.

WYderkafy Kośćielne po śiedm złotych od ſta, a nie będźie żaden większey ſumy zaćiągać na maiętność ſwoią, tylko taką, ktoraby *dimidium valoris* tey maiętnośći nie przechodźiła. *Forum* o czynſz zatrzymany, na kwerelach. *An. 1635. fol. 9. Tit. O Wyderkafach.*

W Y G N A N C Y.

WYgnańcom W. X. Litewſk. warowano: aby za przyiśćiem do realney ich poſeſyy, o rożne zapiſy do prawa do lat trzech nie byli pozywani, y dekreta na nich gdźiekolwiek ferowane *nullitatis ſubjacent.* Tym wſzyſtkim iednak, ktorzy przed tą Konſtytucyą *in poſſeſſione* Dobr ſwych zoſtawali, a przez nieprzyiaćiela nie ſą zruinowani, ſłużyć to nie ma prawo. *An. 1658. fol. 23. Tit. Ochrona oſob y dobr* exulum *W. X. Lit.*

Exulibus Woiewodztwa *Kiiowſkiego*, *Czerniechowſkiego* y Powiatu Starodubowſkiego, z Grzymułtowſkich Dobr exekucyą proceſow y dekretow aby Vrzędy, *quibus ſubjecta ſunt bona*, *indilatè* czynily, *ſub privatione Officiorum*, *& ſuper Parte quovis* mo-

modo impugnante, Confiſcatio bonorum & honorum interpoſita. An. 1703. fol. 19. Tit. Summa Exulum.

W Y K U P N O.

Wykupno Dobr zaſtawnych. *vid. Tit. Zaſtawy.*

X I Ą Z Ę T A Y X I Ę S T W A.

De Pruſſia. vide Statutum Herburti. fol. 374.

Xiążęcia *Pruſkiego Kuratoria*, Elektorowi Brandeburſkiemu dana. *A. 1607. fol. 837. Tit. O Kurateli.*

Xiążęciu *Pruſkiemu*, Elektorowi Brandeburſkiemu *Joanni Sigismundo*, y Braći iego *Joanni Georgio Erneſto*, & *Guillelmo*, lenne prawo na Pruſy dano, *eo modo:* że ſamemu wprzod Kurfirſztowi y potomſtwu iego męzkiey płći prawo ſłużyć ma; a gdźieby ich nie ſtawało, tedy tychże pomienionych Braći potomſtwo, także męzkiey płći, iako ktory ſtarſzy, y na Kurfirſztwo naſtąpi, w mianone Lenno ſukcedować będźie. Ktorych ieźliby wſzyſtkich nie ſtało; Xięſtwo to Pruſkie ze wſzyſtkiemi przyległośćiami ma śię zupełnie do władzy Krolow Polſkich y Rzeczypoſpolitey, bez wſzelakiey trudnośći y pociągania tam prawa iakiego wroćić. A gdy Kurfirſzt według kondycyy umowionych, ktorym *tàm in parte*, *quàm in toto* zawſze śię doſyć ma dźiać, przyśięgę według obowiązku Krolowi y Rzeczypoſpolitey (na co mu czas na niedźielę pierwſzą w *Warſzawie* ieſt naznaczony) uczyni; Przywiley mu z Kancelaryi Koronney, ktory to wſzyſtko w ſobie ſzerzey zawierać ma, wydany, y *Diploma in volumen legum* wpiſane y wydrukowane będźie. *An. 1611. fol. 3. Tit. Lenno Pruſkie.*

De hoc Feudo Diplomata, *Reſponſa S. R. Majeſtatis*, *aliaque Inſtrumenta publica. vide Ibid. f. 33. & ſequ.*

Ale iuż to Prawo odmieniono per Pacta Bydgoſtienſia.

Xięſtwo *Inflantſkie. vid. Tit. Inflanty.*

Xiążąt *Kurlandſkich*, Gotarda y Synow iego, Fryderyka y *Wilhelma*, *in quantum ſtirps defecerit;* ma bydź to Xięſtwo do Korony y W. X. Lit. przyłączone, tak, iako y Inflanty. *A. 1589. f. 512. Tit. Xięſtwo Kurlandſkie.*

Xiążętom *Kurlandſkim*, *in vim gratificationis* za odwagę ich y ſzkody, pod czas expedycyy Inflantſkich uczynione, Powiat Piltynſki u Xiężny Anſzpachowey wykupić, y za takimże prawem trzymać, za iakim pomieniona Xiężna dotąd trzymała go, pozwolono. *A. 1609. f. 895. Tit. Xiążęta.*

Xiążęciu Fryderykowi z oſobna za odwagę, ktorą ſam w oſobie ſwey na poſługach Rzeczypoſp. a oſobliwie w potrzebie Kiercholmſkiey pokazował, opatrzenie prawem dożywotnem, lub w Koronie, lub w W. X. Lit. naznaczyć obiecano, tego dokładaiąc: że *ratione* tych dobr, *juri communi* podlegać będźie. *Ibid.*

In gratiam Xiążąt Kurlandſkich *Conſtitutionem de uſuris*, *tempore belli Moſchovitici* za Krola Stefana uczynioną, *in toto* reaſumowano. *Ibid.*

Declaratur: iż Konſtytucya *de uſuris* pomieniona ſamemu Xiążęciu Fryderykowi, ktory przećiw nieprzyiaćielowi *præſtitit Reipub. obſequium*, ſłużyć ma. *A. 1611. fol. 12. Tit. Declaratio de uſuris.*

Xiążęcia *Kurlandſkiego*, także Szlachtę Kurlandſką, Semigalſką y Powiatu Piltynſkiego, od wſzelakich ćiężarow y kontrybucyy, ktore od żołnierzow Inflantſkich przećiwko Przywileiom ſwoim ponośili, uwolniono. *A. 1628. Tit. Ochrona Xiążęcia.*

Reaſumowano tę Konſtytucyą y poſtanowiono: aby żaden *in poſterum* z woyſk W. X. Lit. tegoż Xiążęcia, ani Szlachty, aſygnacyami y innemi ćiężarami agrawować nie ważył śię, *ſub pœnis legum*, o ktore *forum* ukrzywdzonym oſobom w Trybunale W. X. Lit. *A. 1676. f. 32. Tit. Ochrona Xiążęcia I. M. Kurlandſkiego.*

Xięſtwa *Kurlandſkiego* y Semigalſkiego Szlachćie wſzyſtkie dawne prawa, Indygienaty, *immunitates*, według Przywileiu Krola I. M. Iana III. aprobowano. *Ibid. fol. 14. Tit. Utwierdzenie Prawa.*

Xiążę *Kurlandſki* ſam napotym, *quotiescunque contigerit* nowy Xięſtwa tego *Poſſeſſor*, *in per-*

persona sua, Homagium oddawać Krolom powinien będźie. *An. 1683. fol. 6. Tit. Homagium.*

Komisya do Miasta *Piltyna*, względem pretenzyi Powiatu y Biskupstwa Piltynskiego, *alias* Kuroneńskiego, *Iuris patronatûs Regii*, y do uspokoienia wszelkiey kontrowersyi tamecznych Obywatelow, interesowanych Domow y Familiy, naznaczono, ktorzy nie wdaiąc śię *in Iurisdictionem* Xćia Kurlandskiego, *pro decisione causam cum suo effectu* z informacyą rzetelną do Krola IMći odeślą. *An. 1685. fol. 13. Tit. Komisya Piltynska.*

Szlachtę *Piltynską* przy Konstytucyach, *in rem* onych uchwalonych, *& circa formulam Regiminis Piltinensis 1617. in toto* zachowano, *salvis Iuribus Ecclesiæ Catholicæ Romanæ & citra præiudicium* sprawy Piltynskiey, *in deliberatione* zostaiącey. *A. 1717. f. 76. Tit. Piltyn.*

Xięstwo *Kurlandskie* y *Semigalskie*, aby od wszelkich pretenzyy y impetycyy postronnych było oswobodzone, naznaczono Komisyą, y Komisarzow deputowano, na examinowanie y uznanie, zachodzących pretenzyy, *salvâ relatione* na przyszłym Seymie, także osobną Komisyą *per Instrumentum* z Kancelaryi na domowe Skargi Szlachty y obywatelow z Xćiem Ićią Kurlandskim, z Konsyliarzami y Oficyalistami iego, y do rozsądzenia Sprawy *Homicidii* Vr. *Firksa*, *salvâ appellatione à sententia definitiva* do Sądow Relacyynych. Przytym Szlachtę *Kurlandską* y *Semigalską circa Pacta primæva, Indigenatus, Beneficia, ex iisdem competentia, Decreta Comitialia & Commissorialia, formulam regiminis, & statuta de A. 1617. Privilegia, Immunitates, Consuetudines & constitutiones, in rem ejusdem sancitas* (nie deroguiąc iednak w niczym *Iuribus Principis & Nobilitatis*) zupełnie zachowano, y aby Zołnierz Litewski w granice Xięstwa *Kurlandskiego* y *Semigalskiego* nie wkraczał, y pretenzyy sobie nie formował, nakazano. *A. 1717. f. 75. Tit. Xięstwo Kurlandskie.*

Względem Xięstwa Kurlandskiego, *post sera fata moderni Ducis Ferdinandi, ultimi possessoris sine prole mascula descendentis, præscindendo omnem spem quibusvis competitoribus*, aby ta Prowincya Kurlandska *ad corpus* Rzeczypospolitey zdawna przyłączona, *non avellatur;* Krol IMC AVGVST dał *Diploma* Stanom Rzeczypospolitey na Seymie 1726. y ordynans do iak nayprędszego Wyiazdu z *Kurlandyi* Grafowi *Moritzowi* Saskiemu, wypraktykowane *ex cœtu privato & prohibito in favorem* tegoż Grafa *Moritza* iakiekolwiek instrumenta od niego odebrać, Stanom Rzeczypospolitey oddać, y Autorow Kurlandczykow tychże Instrumentow w Sądach Relacyynych według wydanych mandatow sądźić, deklarował. *A. 1726. f. 1. Tit. Diploma.*

Xięstwo *Kurlandskie* y *Semigalskie* zdawna inkorporowane y przyłączone *ad corpus Reipub. cum omnibus attinentiis & contingentiis suis*, do Korony Polskiey y W. X. Litewsk. stosuiąc śię do Konstytucyi 1589. *deficiente stirpe masculâ* Xćia teraźnieyszego *Ferdynanda*, przyłączono, inkorporowano. Kurlandczykow za spolnych y nierozdźielnych Obywatelow Kor. y Wielk. X. Litewsk. pierwey przyiętych przyięto, z Prawami y Przywileiami y Wolnośćiami im nadanemi przedtym, do wszystkich Praw, Honorow, prerogatyw y wolnośći Koronnych y Wielk. X. Litewsk. przypuszczonych, *pariter* przypuszczono, iednostaynemi śiłami, pośiłkami, y Woyskami całey Rzeczypospolitey *contra omnes usurpationes & quosvis insultus hostiles*, zastępować, bronić y zasłaniać obiecano. *A. 1726. f. 3. Tit. Xięstwo Kurlandskie.*

Xiążęćia *Ferdynanda* Kurlandskiego, *ex linea Ketleriana procedentis, ob respectum provectæ ætatis, & singularia erga Remp. merita*, dispensowano *à personali Homagii*, według Konst. 1683. *præstatione*, ktore *Homagium etiam* przez Posła swego iemu *præstare* pozwolono, *hoc præcauto*, że to służyć nie powinno *Successoribus* Iego, *inquantumby ex lumbis illius directè descendentes existere* mieli. *An. 1726. fol. 3. Tit. Xięstwo Kurlandskie.*

Graf *Moritz* że nieposłusznym ordynansom I. K. Mći y Rzeczypospolitey *circa effectuationem Diplomatis Regii*, na teraźnieyszym Seymie *traditi*, pokazał śię; tedy onego nie tylko *ex Ditionibus* Prowincyi *Kurlandskiey*, tudźież Krolestwa Polskiego y Wielk. X. Litewsk. proskrybowano, ale też *pro hoste Reipub. & invindicabili capite* ogłoszono y kondemnowano. *Ibid.*

Liberum exercitium Augustanæ Confessionis Kurlandczykom, z ktorą *ad Remp. accesserunt, & per Pacta subjectionis sibi caverunt, cum pacifico usu & conservatione* tey-

że Religii, *cæterisque illius ritibus*, *ſecundum obloquentiam duntaxat eorundem Pactorum*, aſekurowano, *ſalvo Iure & uſu Religionis Romano-Catholicæ, in Formula regiminis præſcripto*, & *per Conſt. A.* 1678. *approbato*, y Komiſyą *ratione* domowego porządku Kurlandyi naznaczono, Komiſarzow *ex Senatorio & Equeſtri Ordine*, deputowano, *cum poteſtate* uformowania y ułożenia ordynacyi teyże Prowincyi y Powiatu *Piltynſkiego*, *reſpectivè quoad Iura ſua*, ſądzenia y karania *ſummario proceſſu* tych Kurlandczykow, ktorzyby *Rebelles Iuribus Reip.* albo Powadze Komiſarzkiey po tey Konſt. tamże w Kurlandyi pokazali śię, *ſalvâ relatione & approbatione* na przyſzłym Seymie. Ktorym Komiſarzom aby WW. Hetmani Oboyga Narodow *aſſiſtentiam militarem pro exigentia neceſſitatis* dodali, nakazano, y wſzyſtkiey Koreſpondencyi z poſtronnemi Potencyami, Obywatelom Xięſtwa *Kurlandſkiego*, *Semigalſkiego* y *Piltynſkiego* Powiatu, & *quævis molimina in præjudicium Iurium Reip. ſub pœnis criminis læſæ Majeſtatis*, *perduellionis*, *cæterisque rigoribus*, *in legibus deſcriptis*, zakazano. Ktorym rygorom wſzyſcy *fautores*, *cooperatores & aſſiſtentes*, ieżeliby śię iacy *in futurum* pokazali, *cujuscunque nationis*, *ſubjacere* powinni w Sądach Seymowych. *A 1726. f. 3. Tit. Xięſtwo Kurlandſkie.*

Xiążęta Ziemie *Wołyńſkiey*, tak Rzymſkiey iako y Greckiey Religii, przy ſwoiey doſtoyności zoſtawieni, y *capaces* wſzelkich Dygnitarztw y Vrzędow Koronnych, *non obſtante Statuto Regni de genere Ducali*, bydź maią. *A. 1569. fol. 160.* §. *Ku temu też obiecuiemy.*

Także Xiążęta Ziemie *Kiiowſkiey.* *Ibid. f. 167.* §. *Ku temu też.*

Tychże Xiążąt tytułom nic nie deroguią Konſtytucye, o tytułach napiſane. *vid. Tit. Tituły.*

De Vnione, vide in Statut. Herburti. fol. 522. Tit. Vnio.

Xięſtwa *Litewſkiego* Vnia z Koroną, wedle Przywileiow ſpolnych, tak dawnych, iako też za Krola Alexandra uczynionych, przywiedźione w exekucyą doſkonałą bydź maią na Seymie, ktory ſpolny z Litwą y z Pruſy, wedle Statutu, złożony będźie. *An. 1562. f. 26. Tit. O rewizyi liſtow.*

Niezkończona przez kwapienie śię PP. Litewſkich, dla potrzeby Moſkiewſkiey, złożono na to tedy Seym ſpolny Koronny do *Parczowa* na dźień S. Iana Chrzćićiela w roku przyſzłym, y Seym Litewſki (ktory przed Koronnym bydź miał) a to wedle receſu oſobno wydanego. *A. 1564. f. 44. Tit. Vnia.*

A żeby tym łnadniey doſzła; Krol Zygmunt Auguſt *titulo heredis* do Xięſtwa Lit. na wieczne czaſy wyrzeka śię. *Ibid. f. 49. Tit. Deklaracya.*

O tymże *iisdem verbis.* *A. 1569. f. 174.* §. *Succeſſio.*

Vnia ta rozumieć śię tak ma: iż te oboie Państwa w iedno, to ieſt: w ieden animuſz, albo iednę myśl, w iednę zgodę, w iednę miłość, w iednę ſpolną przyiaźń, y w iedno ćiało nie rożne, nie rozdźielne (tak iako y przywileie ſpolne w ſobie maią) łączone y zpoione ſą, a za tym w iednę Rzeczypoſp. iednego ludu, ktory śię przez związek y zpoienie dwu narodow, w iedność iednoſtayną y nierozdźielną znioſł y zpoił, tak iż iako iuż te Państwa nie ſą dwie ćiele, tak też dwie Rzeczypoſpolite bydź nie mogą, ale iedna Rzeczpoſpolita z tych narodow zpoiona. Zaczym ſpolne Seymy y Rady mieć zawzdy maią, pod iednym Krolem y pod iedną głową. To tylko wyimuiąc: iż iako w iednym nierożnym, nierozdźielnym ćiele, każda iednak część y każdy członek oſobną powinność y ſprawę własną ma; tak też w tey iedney Rzeczypoſp. ma Narod Polſki y Litewſki zwyczaie ſwoie niektore ſądowe, Prawa y Przywileie, y Sądy właſne y oſobne, ktore iednak w tey iedności, albo tey Vnii nic nie wadzą, ani wadźić będą. *A. 1564. f. 50.* §. *A tak.*

Co y w Przywileiu Krola Alexandra ieſt wyraźnie, ktory ieſt *volumini Conſtitutionum* inſerowany &c. *A. 1501. f. 54.* §. *Primum quidem.*

Toż y w oſtatnim Przywileiu *unionis.* *A. 1569. f. 174.* §. *Iż iuż.*

Vnia *tandem* doſtatecznie zawarta, y Przywiley na to dany. *A. 1569. fol. 170. Tit. O Xięſtwie.*

Xięſtwu Lit. *Diploma* z podpiſem Krolewſkim y PP. Deputatow, z Senatu y z Koła Poſelſkiego naznaczonych, *in toto approbatur.* *An. 1627. fol. 2. Tit. Approbatio Diplomatis.*

Nie maiąc ſtany Wielk. X. Litewſk. *poteſtatem* od Braći na teraźnieyſzym Seymie obmy-

myślenia *ex vinculis Vnionis ſubſidii*, *ad reprimendos* na Koronę naſtępuiących *hoſtiles ab extra impetus*; przyrzekły y obowiązały śię: iż na zieźdźie gieneralnym (ktory im powagą tegoż Seymu, w Wilnie Mieśćie Stołecznym, *in caſu ſummæ neceſſitatis* złożony będźie) ſpoſob iaki pośiłkow miedzy ſobą wynaydą, albo ieźliby nie wynaleźli, Poſpolite ruſzenie do przyſzłego Seymu w ręce Krola I. M., podług Statutu Wielk. X. Litewſk. y Konſtyt. *A.* 1621. z tego ziazdu dadzą. Waruiąc, iż nic inſzego na tym zieźdźie, oprocz ſzczegulney obrony, traktować nie będą &c. *A. 1670. f. 41. Tit. Ziazd gieneralny.*

Koekwacya *Iurium* W. X. Lit. *& annexarum Provinciarum* z Koroną Polſką poſtanowiona, na Seymie *Electionis* R. 1696. Ktorą koekwacyą na Seymie *coronationis* Krola I. Mći AVGVSTA II. aprobowano, *& circumſcriptionem* w niey *miniſteriorum*, Buław, Laſek, Pieczęći, Kluczow W. X. Lit. *A. 1697. f. 14. Tit. Approbatio coæquationis.*

Xięſtwa *Lit.* Przywileiow, w Skarbie Wileńſkim będących, rewizya naznaczona. *vid. Tit. Metryka.*

Xięſtwa, *Oświećimſkie* y *Zatorſkie*, do Korony, do Woiewodztwa Krakowſkiego *incorporantur. A. 1564. f. 62. Tit. O Xięſtwie.*

Akta ich, tak Ziemſkie iako y Grodzkie, Polſkim ięzykiem maią bydź piſane. *Ibid. f. 64. §. Też dekrety.*

Przy prawach ſwoich *in toto conſervantur. Ib. f. 63. §. My tedy.*

Xięſtw tych Obywatele Szlachta, *capaces* ſą wſzelkich doſtoieńſtw y Vrzędow we wſzyſtkim Woiewodztwie Krakowſkim. *A. 1564. f. 67. §. Naprzod.*

Cyrografow tamecznych *uſus* znieśiony ieſt. *A. 1598. fol. 704.* vide apud me *Tit. Rekoiemſtwo.*

Xięſtw tych bezpieczeńſtwo. *vid. Tit. Lauda.*

Vrzędy nad Przywiley *incorporationis* dane *tolluntur. An. 1616. fol. 20. Tit. O Pośle.*

Xięſtwo *Kiiowſkie* do Korony *reſtituitur. An. 1569. fol. 162. Tit. O Xięſtwie Kiiowſkim.*

Obywatele onego w wolnośćiach y prerogatywach z Koronnymi porownani, y od wſzelakich ćiężarow (*excepto* dwuch groſzy monety Polſkiey z iedney ośiadłey włoki gdźie ſą pomiarne, albo gdźie niemaſz włok, groſz z iednego dymu ośiadłego, *in recognitionem* zwierzchnośći Krolewſkiey) uwolniono. *Ibidem fol. 165. §. Obiecuiemy też.*

Przy granicach ſwoich ſtarodawnych wiecznymi czaſy ma bydź zachowane. *Ib.*

Statutu Litewſkiego Xięſtwo to zażywać ma. *Ibidem fol. 166. §. Oſobliwie też.*

Akta iego po Ruſku piſane bydź maią. *Ibid. f. 167. §. To też.*

A mieyſkie ſprawy prawa Maydeburſkiego, albo iakieykolwiek inney wokacyi ludźi, w Kancelaryach Koronnych Polſkim piſmem odprawowane bydź maią. *Ibidem.*

Senatorom tamecznym y Poſłom mieyſce miedzy Koronnymi *aſſignatur. Ib.*

Orła przy dawnych znakach ſwoich ma zażywać na herb. *Ibidem fol. 168. §. A na woynę.*

Około Poſpolitego ruſzenia y dawania podatkow, wedle uchwały y Konſtytucyi Koron. Seymowey, y pozwolenia ich Poſłow, na Seym walny Koronny z zupełną a niezamierzoną mocą przyſłanych, wiecznymi czaſy maią bydź zachowani. *Ibid. fol. 165. §. Także y około ruſzenia na woynę.*

Xięſtwa *Siewierſkiego* y inſzych Ziem od Moſkwy rekuperowanych ordynacya. *A. 1620. f. 8.* vide apud me *Tit. Woiewodztwo Smoleńſkie.*

Xięſtwy do Korony należącymi, Krol bez konſenſu Seymowego dyſponować nie może. *A. 1607. fol. 835. Tit. O kurateli.*

X I Ę G I.

W Xięgi Ziemſkie maią bydź wpiſowane Sprawy, ktore śię przy Krolu odprawuią, a inſze według zwyczaiu y Statutu 1358. *referri* maią. *An. 1550. fol. 3. §. t. Actiones. Iż też.* *Herb. f. 6.*

De Actorum libris, vide in Statut. Herburti. f. 10. Tit. Actorum Libri.

Xiąg chowaniu mieſca, w każdym Woiewodztwie y Powiećie W. X. Lit. tam gdźie Sądy odprawowane bywaią, Woiewodowie, Staroſtowie onych mieyſc, naznaczyć y wymierzać maią. *A. 1581. f. 381. §. Mieyſca.*

O tymże przedtym. *A. 1569. f. 195. §. Mieyſca.*

W *Brześćiu* Litew. Staroſta plac ma wymierzać, dla zbudowania domu, w ktorym Xięgi chowane będą. Na co Obywatele tameczni wſzyſcy, *nullis exceptis*, z każdey włoki po groſzu iednym Litewſkim, na ieden rok wydać powinni, przy poborze Ziemſkim do Poborcy &c. *A. 1578. f. 332. Tit. Dom ſądowy.*

O tymże znowu. *vid. Tit. Sądy.*

O Xięgach Grodzkich y Ziemſkich w *Mazowſzu. vid. Tit. Piſarz Ziemski.*

Xięgom Ziemſkim *Lidzkim* ſklep w Zamku przy murze zmurować, koſztem tamecznych Obywatelow, pozwolono &c. *A. 1638. f. 43. Tit. Sklep na Xięgi.*

Xięgi Ziemſkie y Trybunalſkie, *Nowogrodzkie*, w Zamku Nowogrodzkim maią bydź chowane w wieży Szczytowſkiey *&c. Ib. Tit. Złożenie Xiąg.*

Xięgi Ziemſkie *Wileńskie* w baſzćie, albo w wieży, w Zamku Wileńſkim chowane bydź maią *&c. A. 1611. f. 39. Tit. Mieyſce.*

Reaſumowano tę Konſtytucyą. *A. 1638. f. 46. Tit. Dom.*

Na Xięgi *Kowińskie* dano wieżą w Zamku Kowińſkim, murowaną granowitą, wiecznemi czaſy, y na odprawowanie Sądow Ziemſkich y na więźienie. Ktorą naprawić Obywatele tameczni koſztem ſwoim maią. *A. 1601. f. 761. Tit. Wieża.*

Potym pozwolono zmurować tamże ſklep, na ktory Staroſta mieyſce ma wymierzać na placu Dworca Krolewſkiego tamecznego pogorzałego. *An. 1611. fol. 39. Tit. Plac.*

Reaſſumitur. A. 1613. f. 45. Tit. O wieży Kowińskiey.

Reſtaurowana ieſt *tandem* wieża w Zamku Kowińſkim, koſztem I. M. P. Olbrychta Staniſława *Radźiwiła* Xiążęćia na Ołyce Kanclerza Wielk. X. Litewſk. Staroſty Kowińſkiego, ktorą reſtauracyą aprobowano, y gorny ſklep Xięgom Ziemſkim, a drugi ſklep nadolny Grodzkim, naznaczono. *An. 1638. fol. 53. Tit. Wieża Kowińska.*

Na Xięgi Grodzkie *Grodźińskie* pozwolono placu y muru, w Zamku drzewianym przy ſtayniach. *A. 1611. f. 39. Tit. Dom.*

Na Xięgi *Wołkowiskie*, *Vpitskie* y w *Ponieważu*, Staroſtowie mieyſc onych place wymierzać maią. *A. 1601. f. 761. Tit. Place.*

Na Xięgi *Ośmiańskie* Ziemſkie y Grodzkie plac w Mieśćie Ośmianie konferowano, ktory przez Staroſtę tego Powiatu naznaczony y wymierzony bydź ma *&c. A. 1638. f. 48. Tit. Dom.*

O podatku na zbudowanie ſklepu, *vide ibidem. Et Ann. 1641. fol. 23. Tit. Laudum.*

Na Xięgi *Wilkomirzkie*, Ziemſkie y Grodzkie, plac we Dworze Krolewſkim Wilkomirzkim Staroſta tameczny wymierzać ma. *Ib. Tit. Plac.*

O tymże: y *Laudum* Powiatu Wilkomirzkiego, na pewny *eo nomine* podatek, aprobowano *&c. A. 1647. f. 14. Tit. Sklep.*

Na Xięgi *Stanodubowskie* Ziemſkie y Grodzkie Staroſta tameczny także plac wymierzać ma. *A. 1641. f. 35. Tit. Plac.*

Na Xięgi *Orſzańskie* Grodzkie y Ziemſkie, pozwolono placu w Zamku Orſzańſkim, ktory Staroſta upatrzywſzy ſpoſobny wymierzać ma. Na co podatek złożony bydź ma *&c. A. 1631. f. 39. Tit. Dom.*

Potym *Laudum* o podatku na zmurowanie ſklepow aprobowano, *&c. An. 1647. f. 20. Tit. Sklep.*

Na Xięgi Ziemſkie y Grodzkie *Połockie* pozwolono ruinę Cerkwie ſtarey S. Zofii. *A. 1607. f. 862. Tit. Chowanie Xiąg.*

Na Xięgi Grodzkie y Ziemſkie *Pińskie* obiecał Xiążę Olbrycht Staniſław *Radźiwił* Kanclerz Wielk. X. Lit. Pińſki *&c.* Staroſta, wieżę w Zamku Pińſkim koſztem ſwoim zmurować, ktora *intentio* iego *& effectus approbatur; à Laudum* Powiatu Pińſkiego, ponieważ ieſt wielu oſob proteſtacyą naruſzone, *annihilatur. A. 1647. fol. 25. Tit. Wieża Pińska.*

Xiąg

Xiąg *Rzeczyckich* Ziemskich chowanie. *vid. Tit. Sądowy dom.*

Na Xięgi *Bracławskie* Ziemskie plac wymierzać ma Starosta Bracławski w Zamku Bracławskim. *A. 1631. f. 38. Tit. Dom.*

Do przepisania Xiąg Ziemskich, Grodzkich y Podkomorzkich Woiewodztwa *Bracławskiego*, Obywatele tameczni na bliskim Seymiku przed Seymem Rewizorow obrać, y sumpt na to tamże (*sine læsione tamen* podatkow publicznych y koekwacyi) obmyślić maią. *A. 1641. fol. 34. tit. Rewizya Xiąg.*

O leżeniu tychże Xiąg. *v. Xięgi Wołyńskie.*

Xiąg Ziemskich *Kiiowskich* rewizya pozwolona, a Rewizorowie deferować będą erory na przyszłym Seymie, ieźliby iakie w tych Xięgach pokązały się. *An. 1601. fol. 745. tit. Rewizya Xiąg.*

Znowu Rewizorowie dani, aby ie przepisali, y po przepisaniu rękami swemi podpisali, *sub pœna centum marc.* O co *forum peremptoriè* na Trybunale, *ad cujusvis instantiam.* Na ktore przepisanie Obywatele wszyscy tego Woiewodztwa po dwa grosze z dymu, według kwitow podymnych przy oddawaniu podymnego, *sub pœna centum marc. peremptoriè* na Trybunale, w Woiewodztwie ktorymkolwiek, Kiiowskim, Wołyńskim, lub Bracławskim *repetenda. Anni 1607. fol. 857. tit. O przepisaniu Xiąg.*

O tymże. *A. 1611. f. 18. tit. O przepisaniu Xiąg.*

Rewidowane, przepisane. A iż znayduie się siła extrakow, ktorych niemasz w tych Xięgach; ma każdy extrakty swoie aktykować do roku y sześci niedźiel, *sub nullitate* onych. *A. 1616. fol. 26. tit O Xięgach Ziemskich Kiiowskich.*

Xiąg *Kiiowskich* Sądowych Grodzkich, także Podkomorzkich y Ziemskich, znowu rewizya naznaczona, y Rewizorowie dani, ktorzy erory, ieźliby się iakie pokazały, Krolowi referować maią. A Pisarz *ad instantiam Instigatoris, ex delatione cujusvis,* na Trybunale *inter causas Officii forum* mieć będźie. A iż się pokazuią wypisy z Xiąg Grodzkich, ktore poginęły; takowe tedy *intra annum* do Xiąg Ziemskich Winnickich maią bydź podane, *sub nullitate* onych. Rewizyi tey tak Podkomorzy, iako y Ziemski y Grodzki Pisarz, bronić nie maią, *sub pœna mille marc. absentiâ duorum vel trium non obstante. A. 1616. fol. 22 tit. Rewizya Xiąg.*

Potym do przepisania y zintroligowania Xiąg Grodzkich *Kiiowskich* Rewizorowie dani. Tymże pozwolono przepisać Xięgi Ziemskie Kiiowskie, ktore zostały w terminatach po zeszłym Iwanie *Lusce* Pisarzu Ziemskim Kiiowskim Roku 1602. A to na Rokach Ziemskich Kiiowskich nayblizszych uczynić maią. Na co Obywatele tameczni po dwa grosza z łanu, według kwitow poborowych Roku 1626. do rąk Pisarza Ziemskiego Kiiowskiego, pod winami w Vniwersale opisanemi, dać powinni. O co *forum* w Grodźie. *A. 1631. fol. 28. tit. Rewizya Xiąg.*

A że Komisarze do rewidowania y przepisowania Xiąg Ziemskich Kiiowskieh z przeszłey Konstytucyi naznaczeni pomarli; inszych na to mieysce naznaczyć obiecano, *injungendo* onym, aby sklep na chowanie tychże Xiąg wymierzyli, y aby był zmurowany, do efektu przywiedli, *absentiâ unius pluriumvè non obstante. A. 1635. fol. 46. tit. Rewizya Xiąg.*

Na Xięgi Ziemskie Kiiowskie plac wymierzać ma Starosta tameczny, a podatek na zmurowanie sklepu po groszy 6. z łanu Obywatele dać powinni, według kwitow starych, pod winami w Vniwersale opisanemi, &c. *Anni 1631. fol. 38. tit. Plac.*

O leżeniu tychże Xiąg *v. tit Xięgi Wołyńskie.*

Na chowanie Xiąg Ziemskich *Winnickich*, Starosta tameczny plac wymierzać ma &c. *A. 1631. fol 39 tit. Dom.*

Przy Kośćiele w Lipnie placu na zbudowanie sklepu dla Xiąg Ziemie *Dobrzyńskiey* pozwolono. &c. *A. 1613. fol. 22. tit. Chowanie Xiąg.*

Na zbudowanie sklepu do chowania Xiąg *Dobrzyńskich* kilka razy kontrybucye zkładano; ktore iż dotąd u tych, co ie powybierali, zatrzymane są, *injungitur restitutio, ad instantiam Instigatoris Castrensis Bobrovnicens. ex delatione* Sądu Ziemskiego &c. *A. 1631. tit. Sklep.*

Xiąg Ziemskich Dobrzyńskich *ad effectum* przypisania ich, rewizya pozwolona. &c. *Anni 1638. fol. 38. tit. Rewizya.*

Xięgi Grodzkie y Ziemſkie, ſtare, Woiewodztwa *Sieradzkiego* y Ziemie *Szadkowſkiey* przepiſać pozwolono. &c. *A.1633. fol.51. tit. Przepiſanie ſtarych Xiąg.*

Xięgi Trybunalſkie *Wołyńſkie* z Koronnemi maią bydź chowane. *A.1589. fol. 541. tit. O Piſarzu.*

Xiąg Ziemſkich *Wołyńſkich, Kiiowſkich* y *Bracławſkich*, gdźieby Roki nie doſzły, ma leżenie bywać iako w Koronie, naydaley do dwu niedźiel. *A.1601. fol. 744. tit. O leżeniu Xiąg.*

Xięgi *Gaſztołtowſkie* z Raygroda, Goniądza y Tykoćina, do Sądu Ziemſkiego Ziemie Bielſkiey, *ſub pœna centum marc. peremptoriè*, na Trybunale *inter cauſas officii repetendâ*, maią bydź odeſłane, y chowane pod kluczami Vrzędnikow Ziemſkich ſądowych, y ludźiom potrzebuiącym reſkrypta wydawane. A Sąd Ziemſki repetować ie ma, *ſub ſimili pœna. A.1607. f. 850. tit. Pozwolenie.*

Xięgi Ziemſkie *Sochaczewſkie* pod trzema kluczami maią bydź chowane, y leżenie ich ma bywać, iako w inſzych Ziemiach. *A.1565. fol. 88. tit. Sochaczewſkie.*

Także y *Goſtyńſkie* (o pamiętnym Vrzędnikow tamecznych Ziemſkich. *v. tit. Salaria.*) *Ibid. fol. 105. tit. Chowanie Xiąg.*

Xiąg *Sochaczewſkich* rewizya *ad effectum* przepiſania pozwolona. &c. *A. 1647. fol. 34. tit. Rewizya.*

Xięgi *Łęczyckie* Ziemſkie maią bydź przepiſane, a ſtare dla weryfikacyi chowane. Ktore przepiſanie *committitur* Sądowi Ziemſkiemu tegoż Woiewodztwa &c. *A.1569. fol. 192. §. Iż Ziemſkie Xięgi.*

Podatek na to Woiewodztwo po groſzu z każdego łanu pozwoliło. &c. *Ibid fol. 204. Łęczyckie Woiewodztwo.*

Xięgi Podkomorzkie *Łęczyckie in loco publico* maią bydź chowane. A Komornik ma bydź *poſſeſſionatus. A.1631. fol. 41. tit. O Xięgach.*

Y *Bełſkie* takimże ſpoſobem maią bydź przepiſane, *ale podatku na to nie naznaczaią. A.1598. fol. 711. tit. O przepiſaniu Xiąg.*

Na zmurowanie ſklepu w Ratuſzu Bełſkim, do chowania Xiąg Ziemſkich y Grodzkich Bełſkich, Obywatele temeczni uchwalili pewne ſumy, ktore ich *Laudum* (*cum præcuſtoditione* iednak, aby to *ſine detrimento proventûs Reipub.* było, y bez ućiążenia dobr Duchownych) *approbatur. A.1638. fol. 40. tit.* Laudum.

Potym: gdy ten ſklep wymurowano, y Xięgi do niego przenieśiono, mieyſce to *approbatur. A.1641. fol. 29. tit. Sklep.*

Xiąg Ziemſkich y Grodzkich Woiewodztwa *Podolſkiego* otwarćie y leżenie, przez tydźień od elekcyy Deputatckich, *quotannis* we Lwowie ma śię odprawować, y extrakty potrzebuiącym pod pieczęćią Woiewodztwa maią bydź wydawane. *A.1677. fol. 18. tit. Seymiki.*

Plura vide tit. Sądy.

Xięgi Ziemſkie *Bełſkie* otwarzyć, y leżenie onych na mieyſcu zwyczaynym przy dwu Komornikach Ziemſkich, a iednym Vrzędniku Grodzkim przyśięgłym, co ſześć niedźiel, po trzy dni, *non pleno officio Terreſtri* Woiewodztwa tego *pro tunc exiſtente*, pozwolno. *A.1658. fol. 62. tit. Leżenie Xiąg.*

Xięgi Seymowe, Trybunalſkie y Ziemſkie *Piotrkowſkie*, od Fary do OO. Dominikanow, za pozwoleniem ich, przenieść, y tam chować pozwolono, a za tę uczynność z Woytoſtwa Piotrkowſkiego piętnaśćie grzywien *perpetuis temporibus* tymże Dominikanom, *ſub pœna centum marc. in Iudicio Tribunalitio repetenda*, kazano. Ktore Woytoſtwo wiecznemi czaſy Miaſtu na poprawę murow tamecznych ieſt inkorporowane. *A.1633. fol. 52. tit. Xiąg Seymowych.*

Xięgi Ziemſkie *Poznańſkie* na Ratuſzu Poznańſkim maią bydź chowane, a Vrząd mieyſki nie ma na nie ſklepu bronić *ſub pœna mille marc. ad inſtantiam* Piſarza Ziemſkiego Poznańſkiego, w Grodźie Poznańſkim *peremptoriè ſine appellatione repetenda. A. 1635. fol. 41. tit. Chowanie Xiąg.*

Xięgi Podkomorzkie y Ziemſkie Woiewodztwa *Brześćkiego* y *Inowłocławſkiego* zrewidowane y przepiſane bydź maią &c. *Ibid. fol. 45. tit. Rewizya.*

Xięgi *Chęcińſkie* Ziemskie, w Kośćiele w mieśćie Chęćinach chowane bydź maią, za pozwoleniem X. Biskupa Krakowskiego. *Anni 1588. fol. 482. tit. Xiąg Chęćińſkich chowanie.*

Dla

Dla Xiąg *Wyſogrodzkich* Ziemskich y Grodzkich Starosta w Zamku nie ma sklepu bronić. *A. 1598. fol. 702. tit. Chowanie Xiąg.*

Xiąg Ziemskich y Grodzkich, *ad effectum* przepiſania, konnotowania, y regieſtru onych do Akt podania, rewizya pozwolona. *A. 1638. fol. 44. tit. Rewizya.*

Xiąg Ziemskich y Grodzkich *Wyſogrodzkich* takieyże rewizyi pozwolono. *A. 1678. f. 35. tit. Rewizya.*

Xięgi *Zatorskie* Ziemskie w Zamku w sklepie maią bydź chowane. *Anni 1609. fol. 901. tit. Mieyſce.*

Xięgi Woiewodztwa *Lubelſkiego* Podkomorzkie, ktore Powiatowi Lubelskiemu y Vrzędowskiemu należą przy Xięgach Ziemskich Lubelskich, a ktore Powiatowi Łukowskiemu przy Xięgach Ziemskich Łukowskich, pod kluczem Komornika Ziemskiego, ktoremuby ie Podkomorzy poruczył, chowane bydź maią. *Ibid. f. 902. tit. Chowanie Xiąg.*

Item dla przepiſania Xiąg Trybunalſkich y Podkomorzkich Lubelſkich Rewizorowie dani. *A. 1635. fol. 38. tit. Rewizorowie.*

Na Xięgi Woiewodztwa *Podlaſkiego* w Brańſku, w Drohyczynie, Mielniku, Starostowie place wymierzać maią. *A. 1590. f. 582 tit. Roki Ziemſkie Podlaſkie.*

O tymże: iż w Drohyczynie, Mielniku y Brańſku, także y w Surażu, wymierzać te place maią, *ſub pœna centum marc. toties quoties, ad inſtantiam cuiusvis* na Trybunale *inter cauſas officii repetendâ. &c. A. 1611. fol. 23. tit. Wymierzenie placu.*

Mielnickie Ziemſkie aby przepiſane były, Obywatelom tamecznym Deputatow do tego naznaczyć pozwolono. &c. *A. 1641. fol. 33. tit. Przepiſanie Xiąg.*

Xiąg Ziemie *Bielſkiey*, *Brańskich*, *Surazkich* y *Tykockich*, także Grodzkich, *ad effectum* naprawienia onych, rewizya pozwolona. &c. *Anni 1647. fol. 35. tit. Akta Ziemie Bielskiey.*

Xiąg Ziemſkich, *Drohyckich* y *Mielnickich*, pozycya bydź ma, gdyby Roki nie doſzły. *A. 1581. fol. 377. tit. Leżenie Xiąg w Podlaſzu.*

Potym generalna Xiąg Woiewodztwa *Podlaskiego* Ziemſkich, Grodzkich y Podkomorzkich pozwolona rewizya, &c. *A. 1667. fol. 28. tit. Rewizya Xiąg.*

Na zbudowanie ſklepu, dla chowania Xiąg Ziemſkich *Rawskich*, Obywatele tameczney Ziemie po groſzy 6. z włoki przy poborze, *ſub pœnis de contributione publica*, dać powinni, &c. *A. 1616. fol. 24. tit. O chowaniu Xiąg.*

Xiąg Ziemſkich *Rawskich* do przepiſania y porządku około nich uczynienia rewizya pozwolona. *A. 1631. fol. 26. tit. Rewizya.*

Znowu do rewizyi Xiąg Ziemſkich oraz y Grodzkich naznaczono Rewizory, &c. *A. 1647. f. 34. tit. Sądy.*

Na zmurowanie ſklepu do chowania Akt Ziemſkich Ziemie *Chełmskiey*, w rynku Chełmſkim, złotych trzy ſta z poborow teyże Ziemie obrocić pozwolono. Czego ma doyrzeć Podkomorzy y Staroſta Chełmſki. *Anni 1593. fol. 661. §. A z tych poborow.*

Potym dla rewidowania onych, y mieyſca im upatrzenia, Rewizorowie naznaczeni. *A. 1631. f. 27. tit. Rewizya Xiąg.*

O tymże. Ale y *Kraſnoſtawskie* Ziemskie Xięgi ciż Rewizorowie rewidować maią; a to podczas ſądzenia Rokow Ziemskich, tak Chełmskich, iako y Kraſnoſtawskich, odprawić powinni, y na Seymiku Deputatckim Obywatelom tamecznym oznaymić. *A. 1638. f. 37. tit. Rewizya Xiąg.*

Znowu Rewizorowie naznaczeni, do rewidowania Xiąg Ziemskich *Chełmſkich* y *Kraſnoſtawſkich* Grodzkich, także Podkomorzkich. &c. *A. 1667. f 28. tit. Rewizya Xiąg.*

Xięgi Ziemſkie z *Horodla* do *Grabowca*, także z Zamku *Lubaczewskiego* do Sądu Ziemſkiego Bełskiego przenieść kazano. *v. tit. Sądy Ziemſkie Horodelſkie.*

Xiąg Ziemskich *Lubelſkich* leżenie bywa przez wſzyſtek Trybunał, nie ma bydź przed Rokami, ktore bywaią po podnieśieniu S. Krzyża; ale tylko *Vrzędowſkie* Xięgi kładźione bydź maią we Czwartek, y aż do niedźiele leżenie ich trwać ma. A przed inſzemi Rokami Lubelskiemi tydźień leżenie Xiąg poprzedźić ma, od poniedźiałku do czwartku. Potym w Vrzędowie zaraz po Lubelskim od piątku do niedźiele. *A. 1601. fol. 755. tit. Leżenie Xiąg Lubelskich.*

Xiąg Podkomorzkich *Lubelskich* pod Trybunał Woiewodztwa tamtecznego, poki się nie odſądźi, leżenie ma dochodźić. *A. 1607. fol. 856. tit. O Xięgach.*

Xięgi Podkomorzkie y Ziemſkie *Lubelskie* przepiſać pozwolono, ſumptem Woiewodztwa tamtecznego, ktory ſobie na przyſzłym Seymiku, nie tykaiąc publicznych podatkow, uchwali. Sąd Ziemſki z Deputatami, ktorych ſobie toż Woiewodztwo obierze, doglądać tego będą. Przepiſane y zkorygowane, iako y ſtare Xięgi, Sąd Ziemſki chować ma. Tak iednak, że nowe przepiſane, *pro authenticis habebuntur. A. 1641. f. 29. Tit. Przepiſanie Xiąg.*

Xiąg Grodzkich *Łuckich* Starośc←ich ſądowych rewizya naznaczona, dla wynaleźienia erorow. *A. 1598. f. 706. Tit. Rewizya Xiąg.*

Nie doſzła. Inśi Rewizorowie dani. *A. 1601. f. 744. Tit. Rewizya.*

Ani ta doſzła. Inśi Rewizorowie dani. *A. 1609. f. 900. Tit. Rewizya.*

Ani ta doſzła. Znowu *decernitur reviſio. A. 1616. f. 26. Tit. Rewizya Xiąg Łuckich.*

Xięgi Grodzkie y Ziemſkie *Łuckie*, iż niektore ſą zapieczętowane, Komiſarzow naznaczono, aby ie odpieczętowali. *A. 1611. f. 31. Tit. Rewizya Xiąg.*

Znowu Rewizorowie dani do rewidowania Xiąg Ziemſkich, Grodzkich, *Łuckich, Włodźimirzkich* y *Krzemienieckich &c. A. 1631. f. 26. Tit. Rewizya.*

Znowu do tychże Xiąg rewidowania dani Komiſarze. *A. 1638. f. 39. Tit. Rewizya.*

Znowu w Woiewodztwie *Wołyńskim* Xiąg Ziemſkich, Grodzkich, Podkomorzkich, Burgrabſkich, Woytowſkich, rewizya pozwolona. Do czego Obywatele obrać maią Deputatow na Seymiku Relacyynym, ktorzy *notorios errores* na Seymiku, po tey rewizyi naybliżſzym, opowiedźieć wſzyſtkim Obywatelom powinni. Ciż y Statut Wołyńſki zkorygowany, ſumptem tegoż Woiewodztwa, do druku podadzą. *A. 1647. f. 18. Tit. Rewizya.*

Znowu w tymże Woiewodztwie pozwolona rewizya Xiąg Ziemſkich, Grodzkich y Podkomorzkich. *A. 1661. f. 23. Tit. Rewizya.*

Xięgi *Włodźimirzkie* Ziemſkie przez Komiſarzow, ktorych ſobie tameczny Powiat na Seymiku *Relationis* obierze, otworzyć y onych leżenia (*vacantibus pro tunc Officiis terreſtribus*) przez niedźiel dwie pozwolono. *A. 1658. f. 62. Tit. Sądy.*

Xiąg *Liwskich* Ziemſkich rewizya naznaczona. *A. 1601. f. 756. Tit. Rewizorowie.*

Nie doſzła. Inśi dani, *cum hac declaratione:* aby przepiſali te Xięgi, ktoreby *vetuſtate* były *conſumpti &c. A. 1609. f. 904. Tit. Rewizya Xiąg Liwskich.*

Ani ta doſzła. Ciż Komiſarze maią to odprawić, a Poborca złożone na to pieniądze powinien do rąk Rewizorow oddać, *ſub pœna duplici 14. marc. &c. A. 1613. fol. 19. Tit. Rewizya Xiąg Liwskich.*

Znowu inśi Rewizorowie naznaczeni. *A. 1616. f. 25. Tit. Rewizya Xiąg Liwskich.*

Znowu Rewizorowie dani, *cum injunctione:* aby tę powinność na blizkich Rokach *poſt Trinitatis* odprawili. Gdźie y *ſalarium* ma bydź namowione na przepiſanie ſtarych Xiąg y ſklepu wymurowanie, z cegły z Zamku zruinowanego. *A. 1647. f. 33. Tit. Rewizya Xiąg Liwskich.*

Znowu o tymże. Obywatele tameczni na Seymiku *Relationis* obrać ſobie Rewizorow maią; przytym dom do chowania Xiąg Grodzkich, Ziemſkich Liwſkich, zbudowany, od wſzelkich ćiężarow uwolniono. *A. 1677. f. 46. Tit. Rewizya Xiąg.*

Nie doſzła ta rewizya. Reaſumuiąc ią tedy, przydano więcey Rewizorow. *A. 1678. f. 36. Tit. Reaſſumptio* rewizyi.

Xiąg Ziemſkich *Zakroćimskich* rewizya pozwolona. *A. 1593. f. 648. Tit. Rewizya.*

Znowu. *A. 1613. f. 12. Tit. Rewizya.*

Znowu pozwolona tak, aby Obywatele tameczni Rewizorow na przyſzłym Seymiku Relacyynym w Zakroćimiu ſobie obrali, y ſpoſob rewizyi namowili. *A. 1647. f. 32. Tit. Rewizya Xiąg.*

Xięgi Sendomirzkie Podkomorzkie w ſklepie w Zamku Sendomirzkim, (ktory ſklep Staroſta tameczny pokazać powinien) chowane bydź maią. *A. 1631. f. 35. Tit. Sklep na Xięgi. vid. Tit. Podkomorzy Sendomirzki.*

Na Xięgi *Lwowskie* Ziemſkie, ſklep dawny w Zamku niſkim Lwowſkim, w ktorym przedtym chowane były, przywrocono. *An. 1647. f. 17. Tit. Roki.*

Potym: iż Xięgi te przez nawalność wody w Zamku zruinowane y popſowane ſą; rewizya onych pozwolona. Na co Obywatele tameczni koſzt na Seymiku Deputackim naznaczyć maią. *A. 1653. f. 24. Tit. Rewizya.*

Nie przyſzła *ad effectum.* Znowu Rewizorowie naznaczeni *cum declaratione:* aby

Pi-

Piſarz teraźnieyſzy Ziemſki Lwowſki, prowenta z dobr *per executionem* podanych, na przepiſanie tych Xiąg obracał, a ieżeliby te nie wyſtarczyły; tedy Obywatele tameczni koſzt dalſzy na Seymiku *Relationis* obmyślą, ktorych *Lauda eo nomine approbantur.* *A. 1658. f. 34. Tit. O rewizyach Xiąg.*

Xiąg Ziemſkich y Grodzkich *Czerſkich* rewizya *ad effectum* zkorygowania pozwolona, y Deputaći naznaczeni. *A. 1638. f. 44. Tit. Rewizya.*

Też aby przepiſane były, Obywatele tameczni ſumpt na Seymiku, Seym przyſzły dwuniedźielny uprzedzaiącym, *non præjudicando contributionibus publicis*, y Komiſarzow na to obrać maią. *A. 1641. f. 31. Tit. Kancelarya Czerſka.*

Xiąg Ziemſkich y Grodzkich *Kamienieckich* Woiewodztwa Podolſkiego rewizya pozwolona, y Rewizorowie dani, ktorzy *providere* maią *ſecuritatem* tych, ktorzyby za iakim defektem w prawie ſwoim krzywdę ponieśli. *An. 1659. fol. 46. Tit. Rewizya Xiąg.*

Na chowanie Xiąg *Latyczewſkich*, w Zamku Latyczewſkim ſklep Staroſta tameczny naznaczyć ma. *A. 1641. f. 28 Tit. Roki.*

Na zmurowanie ſklepu Xięgom Grodzkim *Sieradzkim*, trzećia część poboru y inſzych podatkow, ktore przy poborze zwykły chodźić, pozwolono &c. *A. 1642. f. 6. §. Woiewodztwo Sieradzkie.*

Potym iż Zamek tameczny zruinowany ieſt, poſtanowiono: aby Komiſarze, ktorych do rewidowania Xiąg Obywatele tameczni ſobie na Seymiku *Relationis* obiorą, mieyſce tymże Xięgom y Sądom naznaczyli. *An. 1658. fol. 46. Tit. Rewizya.*

Potym Xiąg Grodzkich rewizya pozwolona, do czego Obywatele Rewizorow naznaczą ſobie na Seymiku Relacyynym. *Ann. 1659. fol. 44. Tit. Rewizya Zamkow.*

O Xiąg Woiewodztwa *Krakowſkiego* przepiſaniu, y chowaniu ich, *Laudum* tegoż Woiewodztwa *approbatur. A. 1638. f. 36. Tit. Lauda.*

Xięgi Grodzkie y Ziemſkie *Ciechanowſkie*, *Przaſnyſkie*, *Szachockie*, rewidować pozwolono. Do czego Obywatele tameczni Rewizorow na przyſzłym Seymiku Relacyynym w Ciechanowie obrać ſobie maią, y ſpoſob tey rewizyi namowić. *A. 1647. f. 32. Tit. Rewizya Xiąg.*

O tymże y przedtym: *vide Xięgi Warſzawſkie.*

Dla Xiąg Powiatu *Zębrowſkiego* y *Kolińſkiego* chowania, pozwolono dom kupić y ſklep wymurować. Na co Obywatele tameczni po gr. 12. z domu do Poborce złożyć powinni, *ſub pœnis* w Proceśie Skarbowym *expreſſis*; a dom ten od wſzelkich podatkow publicznych wolny zoſtawać ma *Ib. f. 32. Tit. Chowanie Xiąg.*

W *Kamieńcu Mazowieckim* dom, Xiąg chowaniu y Sądom zdawna ſłużący, Panny Zakonne Warſzawſkie *tituli Viſitationis B. V. MARIÆ* naprawiać, y ieźliby ten zruinowany był, albo zgorzał, inſzy *de novo* wyſtawić powinne. O co *forum coram Loci Ordinario* mieć maią. *A. 1654. f. 12. Tit. Fundacya.*

Na Xięgi y Sądy Grodzkie *Piotrkowſkie*, ponieważ Zamek tameczny zruinowany ieſt, Komiſarze mieyſce naznaczyć maią. *A. 1658. fol. 46. Tit. Rewizya.*

Xiąg Ziemie *Bielſkiey* pozycye w Tykoćinie. *vid. Tit. Staroſtwo Tykoćińſkie.*

Na Xięgi Ziemſkie y Grodzkie Woiewodztwa *Mińſkiego*, Staroſta tameczny ukazać ma mieyſce w Zamku Mińſkim, na ktorym Obywatele tameczni koſztem ſwoim ſklep zbuduią. *A. 1611. f. 46. Tit. Kancelarya Mińſka.*

Na Xięgi y Kancelaryą Grodzką *Przemyſką* mieyſce w Zamku Przemyſkim. *vid. Tit. Comiſye.*

Xiąg Ziemſkich y Grodzkich Lwowſkich otwarćie y leżenie we Lwowie przez tydźień, od elekcyy Deputatckich, każdego roku, odprawować śię ma. *A. 1677. fol. 18. Tit. Seymiki.* vide apud me *Seymiki.*

Xiąg Ziemſkich y Grodzkich *Słonimſkich* chowaniu ſklep w Zamku Słonimſkim, lub ſtary reſtaurować, lub nowy wymurować, nie pociągaiąc *modernos* Zamku *Poſſeſſores* do koſztu, pozwolono. *A. 1677. f. 17. Tit. Mieyſce.*

Xiąg Ziemſkich leżenie ma śię odprawować *tempore Interregni*, tylko dla extraktow, kwitow, rekognicyy, transportacyy &c. *A. 1586. f. 403. §. Xiąg.*

O tymże: iż pod *Interregnum* zapiſy wſzyſtkie, rekognicye, kwity, relacye, obduk-

dukcye, reſygnacye, donacye, w Grodzkich y Ziemſtwach na leżeniu Xiąg uczynione, iść, y przyimowane bydź maią, iako y te, ktore się *tempore Interregni* ſtały, *in ſuo robore* zoſtawać powinne. Toż y Miaſtom ſłuży. *w Konfederacyi gieneralney Warſzaw.* tempore Interregni. *An. 1587. fol. 411. §. A iż przez pewne przyczyny.*

Xięgi Grodzkie *ſub Interregno* otwarte bydź maią, dla przyimowania wſzyſtkich zapiſow na wieczność, y na długi, y innych, ktore takiey wagi bydź maią, iako za panowania Krola uczynione były. *w Konfederacyach gieneralnych* ſub Interregnis. *An. 1632. 1648. 1668. 1674. §. Druga gdźie po publikowaniu Vniwerſałow.*

W *Pruśiech* iż podczas woyny Pruſkiey niektore *Privilegia & Acta*, tak Ziemſkie iako y Mieyſkie, Obywatelom tamecznym *injuriâ belli* pogorzały y poginęły, warowano: iż kto prawo takowe ztracone, *in ſpatio trium annorum*, (*præſcriptione poſtmodum obſtante*) *ad Acta authentica* poda, *præmiſsâ* w tych wſzyſtkich Aktach *inquiſitione Iudicii Terreſtris*, *pro Actis authenticis* ma bydź rozumiane. *A. 1635. f. 34. Tit. Wieczność.*

W tych domach, gdźie *Acta publica* zoſtawaią, y do nich przyimuią, żaden żołnierz noclegow y pokarmow odprawować nie ma, ani onych ſtacyami agrawować, pod winami w prawie opiſanymi, y pod ſurowośćią artykułow woyſkowych. *A. 1659. f. 15. Tit. Cło Koronne.*

Xiąg Ziemſkich *Halickich* rewizya, *ad effectum* przepiſania y poprawienia ich, pozwolona &c. *A. 1616. f. 27. Tit. Rewizya.*

Xiąg Grodzkich *Rożańſkich* y *Makowſkich* rewizya pozwolona. Do czego Obywatele tameczni Rewizorow na Seymiku Relacyynym obrać ſobie maią. Ktorzy Rewizorowie, Akta dawne y Protokoły zrewidowawſzy, przy Vrzędźie Grodzkim Rożańſkim regieſtr zpiſać, y do Akt podać maią. *A. 1677. f. 32. Tit. Rewizya Xiąg.*

O tymże niżey. *Ibid. f. 46. Tit. Rewizya Xiąg.*

Xiąg *Warſzawſkich* Seymowych, Ziemſkich y Grodzkich, *ad effectum* przepiſania, y regieſtru onych porządnie zpiſania y do Akt podania, rewizya pozwolona. Do czego Obywatele tey źiemie na Seymiku Relacyynym Warſzawſkim obrać ſobie maią Rewizory. *A. 1659. f. 40. Tit. Rewizya.*

Toż ma ſłużyć y Ziemie Ciechanowſkiey. *Ibid.*

Xiąg Ziemſkich *Płockich* y *Zawſkrzyńſkich*, *ad effectum* w porządek onych wprawienia, rewizya pozwolona. *A. 1631. f. 27. Tit. Rewizya Xiąg.*

Reaſſumitur ta Konſtytucya, *ſub pœna centum marc.* na Rewizory o niezkończenie oney. *A. 1635. f. 38. Tit. Rewizya Xiąg.*

W ktorych Grodach y Ziemſtwach, Akta iakimkolwiek ſpoſobem powaryowane y popſowane ſą, pozwolono Woiewodztwom, obrać ſobie Rewizorow na Seymikach Relacyynych, dla uczynienia około nich porządku &c. *A. 1658.* vide apud me *Tit. Szlachectwo.*

Xiąg *Przemyſłkich* chowaniu mieyſce. *A 1667. vide Tit. Comiſya.*

Xiąg Ziemſkich leżenie, może bydź pod czas Seymowy, na ktorym wykupna tylko maią bydź odprawowane. *A. 1590. f. 579. Tit. Sądzenie Rokow.*

Tam, gdźie Akta przez nieprzyiaćiela popalone ſą, *fundorum proprietatem*, aby ſtrony inkwizycyami *ab utrinque in fundo bonorum duodecim teſtibus juratis* wywiedźionymi dowodźiły, poſtanowiono. A ktora ſtrona lepſzą *pro parte ſua* mieć będźie inkwizycyą, ta bliżſza *proprietatem fundi* poprzyśiąc ma. Apelacye zaś *ratione fundi*, wolno każdemu będźie *ad forum competens* przypozwać, y inſzą apelacyą wytoczyć, *non obſtante præſcriptione. A. 1658. f. 24. §. Minorennes* zaś.

Xięgi Trybunalſkie *Piotrkowſkie* do Fortecy *Częſtochowſkiey*, a *Lubelſkie* do Fortecy *Zamoyſkiey*, *ingruente hoſtilitâte Sueticâ*, koſztem Woiewodztw, Sieradzkiego y Lubelſkiego, wywieść poſtanowiono. Ktory koſzt, Trybunał Skarbowy w Koekwacyi Podatkow *pro perſoluto* onym przyimie. *A. 1703. fol. 14. Tit. Bezpieczeńſtwo Xiąg Trybunalſkich.*

Aby Akta, Zapiſow, Dekretow, Manifeſtow, tak w Trybunałach W. X. Lit. iako y *omnium ſubſelliorum*, introligowane były, Piſarzom, *ſub privatione Officii*, tego porządku przeſtrzegać nakazano. K. L. *A. 1726. p. 91. O Aktach.*

ZA-

ZADWORNE POZWY.

vid. Tit. Pozwy.

ZAMKI.

ZAmkow, ani Dźierzaw żadnych, nie ma Krol dawać, tylko Polakom, Szlachćie osiadłey, wedle Przywileiu Ludwika Krola. *A. 1550. f. 7. §. Ponieważ.* *Herb. f. 340. & 342. v. 14.*

Zamki Vkrainne dźiećiom nie maią bydź dawane, *sub privatione. A. 1589. fol. 529. Tit. Starostwa.*

Na Zamki y fortece żadne dożywoćia białymgłowom nie maią bydź dawane. *A. 1662. vid. Tit. Dożywoćie.*

Maią na nich Starostowie mieszkać obecnie, y one potrzebnymi municyami, do obrony należącymi, opatrować, *sub pœna privationis Capitaneatûs.* O co *forum* za Dworem. Do Ruskich także y Podgorskich Starostw to należy. *A. 1620. f. 16. Tit. Starostowie.*

W Konfederacyach gieneralnych Warszawskich, *sub Interregnis, cum reassumptione* dawnych o tym Konstytucyy, upominaią PP. Woiewodow y Starostow Vkrainnych pogranicznych, aby dosyć czyniąc powinnośći na śię włożoney, podczas gwałtownego na Rzeczpospolitą niebezpieczeństwa na Zamkach rezydowali. O co *forum* y *pœna*, iako w Konstytucyi 1620. wyiąwszy Vrzędnikow. *A. 1632. fol. 13. §. Acz to iuż. Et 1648. fol. 18. §. Acz to iuż. Et A. 1668. f. 18. §. A iż to. Et A. 1674 fol. 21. §. A iż to.*

Zamki swoie każdy ma ludźmi, strzelbą y żywnośćią tak opatrzyć, iakoby gwałt nieprzyiaćielski wytrzymać mogły. A ktoby albo nie mogł, albo nie chćiał tego uczynić, albo też mieysce y municya nie po temu była, aby nieprzyiaćielowi oprzeć śię mogła; te wedle czasu y potrzeby znoszone, y palone bydź maią. Co P. Hetmanowi Koronnemu *committitur. A. 1590. f. 572. Tit. Opatrowania Zamkow.*

Zamkow, w ktorych są municye, Krol nie może dawać, tylko z tą kondycyą: aby na poprawę ich pewną sumę odkładali, y prochow y spize przyczyniali. Co Kancelarye w Przywileie Krolewskie wpisować maią. *An. 1607. fol. 836. Tit. O municyach.*

PP. Podskarbiowie, tak w Koronie, iako y w Wielk. X. Litewsk. przy odebraniu Zamkow takich od potomkow, pod obowiązkiem przyśięgi uczynioney, doyrzeć tego powinni, ieźli Anteceforowie ich, w posesyi będąc, kondycyom na śię włożonym dosyć uczynili, *& casu non satisfactionis* popierać. Czego Krol nie ma kondonować, y owszem, bez odwłok wszelakich pozwanych za Dworem swoim, *non obstante limitatione, ex delatione* nowych Posesorow, sądźić powinien. *Ibid.*

Zamkow pięć podiął śię był Krol Zygmunt III. na granicach zbudować. *vid. Tit. Krol.*

Na *Kiiowskim, Połockim,* obiecał w tym śię uiśćić, y trzy insze na *Vkrainach*, dwa w Koronie, a trzeći w Wielk. Xięstw. Litewsk. zbudować. Na ktore aby mieysca upatrzone były, Rewizorowie *deputantur. An. 1607. fol. 832. Tit. O budowaniu zamkow.*

Do budowania *Połockiego* ma bydź pomoc z włośći tamtey y z Miasta. Do budowania także *Kiiowskiego* Woiewoda poddanymi tamtego Woiewodztwa, y Miasto Kiiow, dopomagać maią, wyiąwszy tych, ktorzy służbę woienną powinni. *Ibidem.*

Ale potym Mieszczan Kiiowskich, przeyrzawszy śię w ich Przywileiu y wolnośći, od tego uwolniono ćiężaru, y prawa ich wiecznie ztwierdzono. *An. 1611. fol. 22. Tit. Mieszczanie Kiiowscy.*

Do Zamkow, *Kiiowskich, Wołyńskich* y *Podlaskich*, Rewizorow dać obiecano, aby przypatrzywszy śię każdemu, na przyszłym Seymie dali sprawę, czymby gdźie cła na poprawę ich podwyższone bydź miały. *A. 1569. fol. 189. §. Także też.*

Zamku *Krakowskiego*, pod *Interregnum*, Starosta Krakowski z Kolegami swemi, Vrzędnikami Zamku Krakowskiego, strzedz ma, y Panu, *legitimè* od wszech obranemu, wiernie dochować. Na co trzysta piechoty Polskiego a nie obcego narodu przyiąć ma. Na ktorą piechotę cokolwiek *de proprio* wyda, to mu z Skarbu Koronnego za-

płacono będźie. Tenże z Woiewodą Krakowskim we wszystkim znośić śię y spolnie *vires* obracać ma na pożytek Rzeczyposp. A P. Podskarbi Koronny, według powinnośći y potrzeby Rzeczypospolitey, także y Wielkorządzca, prochami, kulami y inszemi potrzebami, do obrony Zamkowey, także y żywnośćiami z prowentow Wielkorządowych, wedle potrzeby, opatrować maią. *w Kapturze, po śmierći Krola Augusta, w Krakowie uchwalonym. A. 1586. fol. 403. §. Zamek Krakowski.*

Po śmierći Krola Władysława IV. aby takież *præsidium* przez wszystek czas *Interregni* trzymał Starosta Krakowski na Zamku, kosztem Woiewodztwa Krakowskiego, postanowiono. *w Konfederacyi gieneralney Warszaw. Anni 1648. f. 19. §. Zamek Krakowski.*

Także po abdykacyi Krola Iana Każimierza y po śmierći Krola Michała. Nie Woiewodztwo iednak, iako *in A. 1648.* lecz P. Podskarbi Koronny, *ex proventibus Oeconomicis, præsidio (in A. 1674.* dołożono, żołdem Kwarćianym) płaćić ma. *w Konfederacyach gieneral. Warszaw. A. 1668. & 1674.*

Tenże Zamek aby pod też *Interregna*, przez starszego gieneralnego nad armatą Rzeczyposp. prochami, kulami, także y inszemi municyami, y żywnośćią y wszelakimi potrzebami do obrony Zamkowey należącemi, wedle potrzeby z prowentow Wielkorządowych opatrzony był, postanowiono. *Ibid.*

Tenże *pro exigentia temporis & necessitatis, sufficienti præsidio* opatrzyć obiecano. *A. 1652. tit. Miasto Krakow.*

Tegoż *reparationem* obmyślić obiecano. *Anni 1658. fol. 35. tit. Fortece Rzeczypospolitey.*

Pod *Interregnum* po śmierći Krola Stefana, pozwolono Vr. Mikołaiowi *Iazłowieckiemu*, Staroście Sniatyńskiemu rotę iezdną na 150. koni, dla obrony Zamku *Kamienieckiego*, tak, aby onę kosztem swoim osadźił, waruiąc: iż mu wszystek nakład iego P. Podskarbi Koronny bez wszelakiey odwłoki zapłaći. A Starostowie pograniczni Ruscy y Podolscy, także w Ziemie Sanockiey Wybrańcow, podług zwyczaiu y liczby ich wybrać, y do starszego nad woyskiem postanowionego posłać, powinni, tak aby we cztery niedźiele po Wielkieynocy przed nim okazali się. On zaś *pro commoditate locorum* ma Zamki tamte ludźmi temi opatrowoć, a P. Podskarbi Koronny po 4. zł. na kwartał płaćić im ma od tego czasu, iako y innym żołnierzom. *w Konfederacyi gieneralney Warszaw. A. 1587. fol. 416. §. Także też.*

Pod tenże czas na Zamek *Spiski* połtora sta iezdnych y 150. pieszych ludźi, *pro præsidio* ordynowano. Ktorym P. Podskarbi Koronny żołd wedle postanowienia żołnierza Krakowskiego płaćić, y onych opatrować ma. *Ibid.*

Na Zamku *Lubowelskim*, dla obrony iego, y dla przechodow ludźi Cudzoźiemskich do Korony, piechoty 100. ma ustawicznie zostawać Kwarty, a to poki Rzeczposp. inszego opatrzenia nie obmyśli. *Anni 1609. fol. 903. tit. Opatrzenie Zamku Lubowle.*

Znowu o fortecy *Lubowelskiey* Constitutiones *Anni 1658. & 1670. & tit. Miasto Krakow.*

Aprobowano Konstytucyą pomienioną *A. 1670.* y ludźi 100. pieszych na tamtym Zamku zostawaiących do woyska Kwarćianego na zapłatę przyłączono. *w Konfederacyi gieneral. Warszaw. A. 1674. fol. 29. §.* Præsidium *Zamkowi.*

Zamki Woiewodztw, *Kiiowskiego*, *Wołyńskiego* y *Bracławskiego*, aby były naprawione y opatrzone, Krol uczyni staranie. *A. 1588. f. 476. §. A iż zamki.*

Do zkończenia Zamku *Bracławskiego* fortecy, aby wszyscy w Powiećie Bracławskim Donataryuszowie Krolewszczyzn, pod utraceniem dobr, poddanemi dopomogli, postanowiono. *A. 1655. fol. 27. tit.* Præsidium *Zamku.*

Iż Zamek *Soczawski* w Moldawie, y Zamki w Inflantćiech od niektorych nieprzyiaćielowi bez gwałtu poddane są; dano moc PP. Hetmanom, aby zdraycow takich karali, a ieżliby ich dostać nie mogli, peny na tychże zdraycach na Seymie publikowane bydź maią. *A. 1601. f. 732. tit. O tych, ktorzy &c.*

Zamku *Sniatyńskiego* murowanie *decernitur*, y myto do lat 10. na to od Kupcow wszelakiego narodu, pieniądze gotowe za granice Koronne przez Komory pograniczne wywożących, od 10. zł. Polskich groszy 6. Polskich, przy cle Koronnym, ktore na tych Komorach wybieraią, a to pod warunkiem o wybieraniu cła postanowionym. Ktora

re pieniądze maią bydź wybrane przez sługi Starosty Sniatyńskiego. A.1598.fol.708. tit. Pozwolenie Cła.

Zamku także *Kaniowskiego* murowanie takimże sposobem postanowiono. *Ibid.*

Zamek *Mozerski* z czyiey przyczyny zgorzał? Komisarze *ad inquirendum* dani, a Starosta tameczny ma go budować. Warowano przy tym: iż wolno ma bydź Szlachćie, znowu budynki stawiać na tamtym Horodyszczu, gdźie ktory przedtym miał budowanie swoie, czego Starosta tameczny, ani Vrząd iego, bronić, y do żadnych ćiężarow poćiągać ich nie ma. *A.1609.fol.913. tit. Zbudowanie.*

O tymże *cum declaratione:* iż wszyscy poddani, do Zamku Mozerskiego należący, y Dźierzawcy Krolewszczyzn w Starostwie Mozerskim, także y Mieszczanie Mozerscy, budować tenże Zamek maią, *sub pœna 40. marc.* na Trybunale *cuiusuis Palatinatûs, peremptoriè vindicandâ, ac per medium* Staroście albo Delatorowi y Sądowi, *toties, quoties dividenda. Imponitur* ieszcze y to Mieszczanom, aby ostrog y municyą około Miasta budowali, według dawnych rewizyy, *sub pœna præfata*, y aby podczas wszelkiego niebezpieczeństwa, zostawali pod rządem Vrzędu Grodzkiego. *A.1611.fol.48. tit. O zabudowaniu Zamku.*

Znowu o tymże, y winy do 80. grzywien podwyższono. *A.1613.fol.48. tit. O zabudowaniu Zamku.*

Zamki *Vkrainne* W. X. Lit. y *Inflantskie* opatrzyć obiecano z reszt podatkow. *w Vniwersale poborowym A. 1613. tit. Szafunek poborow.*

Zamkow Woiewodztwa *Smoleńskiego, ordinariorum præsidiorum* dochodow tamtecznych opatrowanie, Krolewicowi I. M. Władysławowi poruczono, wyiąwszy zapłatę Rotom, na Smoleńsku będącym. *A.1620.fol. 8 tit. Ordynacya Prowincyi.*

O opatrzeniu y porządku Zamku Smoleńskiego. *A.1631. vide apud me tit. Woiewodztwo Smoleńskie.*

Potym, Zamku tego opatrzenie y zapłatę żołdu ludźiom, *in præsidio* na Smoleńsku zostaiącym, Skarbowi W. X. Lit. zlecono. *Anni 1654. fol. 32. tit.* Securitas *Smoleńska.*

Tegoż Zamku naprawę do przyszłego Seymu odłożono, y piechoćie tameczney zapłatę zatrzymaną. *v. tit. Woiewodztwa.*

Z Skarbu W. X. Lit. naznaczono ią *w Konfederacyi gieneralney Warszaw.* sub Interregno. *A 1648.fol.13. §. Smoleński Zamek.*

O poddaniu Smoleńska. *v. tit. Criminalia.*

W Zamku nizkim *Wileńskim* gmachy, dla zaśiadania Szlachty, *ad sessionem turris* zkazanych, kosztem Skarbu W. X. Lit. zbudować kazano. Ktore w zawiadowaniu y opatrowaniu Horodniczego Wileńskiego bydź maią. *Anni 1613. fol. 40. tit. O zamku.*

Na restauracyą w Zamku Wileńskim Izb tych, w ktorych śię Sądy Trybunalskie y Grodzkie zwykły odprawować, summę 6000. zł. z czopowego Wileńskiego naznaczono, y dozor tey restauracyi P. Podskarbiemu W.X. Lit. zlecono. *A. 1676. fol. 11. tit. Restauratio.*

Na fortyfikacyą tegoż Zamku wszystka intrata z Dźierzawy Gieranowskiey y Lipniskiey, pod czas pokoiu, obracać śię powinna. *v. tit. Artylerya W. X. Lit.*

Na Zamku Wileńskim, pod Pospolite ruszenie, rezydencyą Woiewodźie Wendeńskiemu y Kasztelanowi Zmudzkiemu z powinnośćią tą naznaczono było: aby *de securitate* y o porządku wszelakim Zamku y Miasta tego z Vrzędami, Grodzkim y Mieyskim, radźili. *A.1654. fol.28. Pospolite ruszenie W. X. Lit.*

Zamek *Połocki* aby miał *præsidium* y opatrzenie, postanowiono. *Anni 1626. fol. 9. tit. Połock.*

Potym gdy z gruntu był zgorzał, aby był ufortyfikowany nieodwłocznie, y w dobrym opatrzeniu zawsze zostawał; na przyszłym Seymie sposob namowić obiecano. *An. 1647.f.37. tit. Zamek Połocki*

Do Zamku Połockiego, y inszych Zamkow, *Artilleriæ* Magister W. X. Lit. teraźnieyszy y napotym będący, według obowiązku swego, powinien armatę w porządek redukować, y municyą woienną one zawsze opatrować. A w Zamku wyższym Połockim place wymierzone, y Obywatelom tamecznego Woiewodztwa rozdane bydź maią. Na ktorych wymierzenie naznaczono Komisarzow, dalszą zaś restauracyą Zamku

ku tegoż na przyszły Seym odłożono. *Anni 1652. fol. 24. tit. Zamek Połocki.*

Znowu place w Zamku Połockim dla Szlachty tameczney wymierzać kazano. *v. tit. Comisya.*

Dyrekcyi tegoż Zamku na przyszłym Seymie naypierwey *consulere* obiecano. *A. 1676. fol. 14. tit. Zamek.*

Zamku *Latyczowskiego* rewizyą dla taxy naznaczono. *A. 1598. fol. 690. tit. Comisya.*

Za zbudowanie iego 12000. zł. na dobrach pewnych Krolewskich, w Przywileiu specyfikowanych, Vr. Ianowi *Potockiemu* Gieneralowi Podolskiemu Staroście Kamienieckiemu *assecurantur.* *A. 1607. fol. 853. tit. Aprobacya.*

Zamku *Pokrzywińskiego* rewizya dla taxy, z tą kondycyą: aby taxacya nie była czego inszego, tylko co na same rzemieślniki wyszło. Dano przy tym asekuracyą I. M. P. Ludwikowi z *Mortak* Woiewodźie Pomorzkiemu, iż Potomkowie iego, po śmierći onegoż, ie maią z dobr Starostwa tego ustąpić, poki się im nagroda dostateczna od nowego Donataryusza nie stanie. *A. 1601. fol. 758. tit. O restaurowaniu.*

Nie doszła ta rewizya. Znowu inśi Rewizorowie dani, o czym Sukcesora I. M. P. Woiewody Pomorzkiego, cztery niedźiele przed czasem ziachania się Rewizorow, obwieśći Krol I. M. *A. 1616. fol. 19. tit. Rewizorowie.*

Znowu inśi. *A. 1641. f. 32. tit. Reassumptio.*

Znowu inszych Rewizorow przez list obsobny naznaczyć obiecano. Ktorzy *a parte interessante intra dimidium anni, non obstante unius absentiâ*, zprowadzeni bydź maią, *sub nullitate superiorum Constitutionum.* A tę rewizyą odprawić tak maią, aby ta suma dobr pomienionych nie onerowała. *A. 1677. fol. 36. tit Rewizya.*

Municyą około Zamku *Kamienieckiego*, od Krola I. M. Zygmunta III. zaczętą, Krol I. M. Władysław IV. kontynuować y zkończyć *sumptibus suis*, obligował się *in Pactis Conventis*, za ktoremi na Krolestwo wźięty iest. *Anni 1632. fol. 13. §. Municya.*

Także y Krol I. M. Ian Każimierz. *A. 1648. fol. 17. §. Municyą.*

A Krol I M. Michał obiecał kosztem swoim tę fortecę *reparare*, y oney *sufficientissimam munitionem ex ærario publico* zawsze *providere.* *A. 1669. In Pactis Conventis. §. Zawdźięczaiąc.*

Zamek *Lubelski* Staroście tamecznemu, I. M. P. Mikołaiowi *Firleiowi* Woiewodźie Sendomirzkiemu, budować, a gdźie może restaurować, *suis sumptibus*, pozwolono, na ktorych uznanie Rewizorow zesłać, y sumę na Krconowie, Dobrach do tego Starostwa należących, onemu y potomkom iego asekurować obiecano. *An. 1635. fol. 29. tit. O restauracyi.*

Zamek nad brzegiem *Dnieprowym*, gdźieby się nayspособniey Hetmanom zdało, za upatrzeniem przez Inżeniery mieysca, ma bydź zbudowany. Na ktorego prętsze zbudowanie, y na opatrzenie dostateczne municyą woienną y *præsidio*, sumę 100000. złotych Polskich z podatkow przyszłych Rzeczypосp. na raty Skarb powinien wydać. *A. 1635. fol. 3. tit. Pohamowanie.*

Zamku *Witepskiego A. 1654.* obrona. *v. tit. Mieszczanie Witepscy.*

Zamek *Brześćki* w W. X. Lit. y Miasto *inquantum* bydź może, ufortyfykować pozwolono, *sine præjudicio* podatkow publicznych. *A. 1654. f. 35. tit. Municya.*

Na dokończenie fortece Zamku tego (ponieważ suma dwoyga podymnego, Konstytucyą naznaczonego, na to *sufficere* nie może) ieszcze sumę dźieśięć tyśięcy zł. z retentow Woiewodztwa Brześćkiego naznaczono &c. *Anni 1658. fol. 40. tit. Obwarowanie.*

Na teyże fortece, Hetman W. X. Lit. tak wiele piechoty, iako czas potrzebować będźie, nie zwodząc oney, ani na inną potrzebę odrywaiąc, *continuo* mieć powinien. Ktorey piechoćie Podskarbi W. X. Lit. żołd y prowiant z podatkow podymnych, akcyzy y czopowego, w tym Woiewodztwie *currentibus*, także prochy, kule, y inne *necessaria* ma prowidować &c. *Ibid.*

Znowu postanowiono: aby na to *præsidium* Hetman W. X. Lit. 300. ludźi ordynował z woyska, a podczas gwałtowney potrzeby tak wiele, iako *periculorum exigentia* wyćiągać będźie. &c. *A. 1659. fol. 17. tit.* Præsidium *fortece.*

Zamku *Mśćisławskiego* naprawę, y obronę Woiewodztwa tamecznego, ktoraby sobie Obywatele tameczni, *sine præjudicio juris publici & privatorum* postanowili, aprobowa-

wano. A Magister Artyleryi ten Zamek *sufficienter* municyą woienną zawsze opatrować ma &c. *A. 1654. f. 36. tit. Obrona Mścisława.*

O erekcyi tegoż Zamku, *v. tit. Laudum.*

Zamki, *Belski, Grabowiecki, Horodelski, Hrubieszowski, Zydaczowski,* pozwolono Starostom tamecznym restaurować. *vide tit. Asekuracya.*

Grabowieckiemu y Halickiemu Starostom asekurowano potym, co wydali. *vid. tit. Dobra.*

Zamkow, *Wieluńskiego y Ostrzeszowskiego,* rewizyi pozwolono. *v. tit. Rewizorowie.*

Znowu tychże, także *Sieradzkiego y Wschowskiego,* y oraz Xiąg Grodzkich rewizya postanowiona. *A. 1659 fol. 44. Tit. Rewizya Zamkow.*

Na restauracyą *Wieluńskiego* kosżt Staroście tamecznemu asekurowano. *vide tit. Sumy.*

Dla obrony Zamku *Halickiego* sto piechoty zaciągnąć, Obywatelom Ziemie Halickiey pozwolono. *A. 1652. fol. 18. tit. Zamek Halicki.*

Zamek *Krakowski* ludźmi, w służbie Rzeczypospolitey zostaiącemi, słusznie opatrzyć, y onym dostateczną zapłatę obmyślić obiecano. *A. 1661. fol. 15 tit. Deklaracya.*

Na reparacyą dachu Zamku Krakowskiego po zł. 30000. co rok do przyszłego Seymu, w Skarbie Koronnym naznaczono *A. 1726. fol. 56. tit. Kwity.*

Zamku wysokiego *Lwowskiego,* aby *præsidium* za wiadomością PP. Hetmanow Starosta Lwowski, albo Szlachcic osiadły, komendował, deklarowano. &c. *A. 1662. fol. 21. tit. Præsidium.*

O restauracyi tegoż Zamku. *v. tit. Miasto Lwow.*

Y Zamek nizki pozwolono Staroście tamecznemu restaurować, na co *impensas* do 6000. zł. tylko, a nie więcey, *extendentes,* Rzeczposp. *prævia calculatione,* nagrodzić powinna. *A. 1677. fol. 30. tit. Zamek Lwowski.*

Zamku *Przemyskiego* restauracya. *v. tit. Comisya.*

W tymże Zamku Przemyskim aby dla Ksiąg y Kancelaryi był *competens locus. v. tit. Comisya.*

Zamku *Oświecimskiego* poprawa z cła na Wiśle pod Brzoskowicami od ryb z Śląska. *vide tit. Cło.*

Na Zamku *Grodzińskiego* restauracyą, prowent tabaczny W. X. Lit. y z osobna 5000. złotych z pogłownego żydowskiego ordynowano. *A. 1673. fol. 8. tit. Prowent tabaczny.*

Potym 30000. zł. z podatkow extraordynaryynych na teraźnieyszym Seymie uchwalonych, naznaczono, ktorą P. Podskarbi W. X. Lit. do rąk P. Kanclerza W. X. Lit., aby na czas fabryka, dla wcześnieyszego tam Seymowania, wystawiona była, wyliczyć ma. Przytym dla rozgraniczenia ulic, y placow na Woiewodztwa y Powiaty, *in fundo* Miasta Grodna, na budowanie Dworow, Komisarzow z Senatu y z Izby Poselskiey naznaczono. *A. 1676. fol. 15. tit. Zamek Grodziński.*

Reassumowano tę Konstytucyą, y kończyć restauracyą Zamku kazano. *A. 1677. fol. 9. tit. Komisya.*

Na Zamku *Grodzińskiego* restauracyą, *prævia inquisitione & revisione,* z czyieyby okażyi bydź *malitiosè* zruinowany, 20000. zł. dla wygody Seymowania, Stany W. X. Lit. naznaczyły, *sine sequela in futurum.* Ktorey restauracyi W. Podskarbi przez się, lub przez Komisarza swego, dozor mieć będzie. Drzewa co potrzeba, z Leśnictwa *Bersztańskiego* y z *Mostow,* także y ludzi, według osobliwego Vniwersału I. K. MCi, bez uciążenia iednak poddanych, dodać rozkazano. *K. Lit. 1685. f. 3. tit. Trybunał Skarbowy W. X. Lit.*

Co do Miasta samego Grodna należy. *v. tit. Miasto Grodno.*

Zamek *Malborski* aby zdawna zwyczayne miał *præsidium,* y aby Cekauz z armatą Rzeczypospolitey *sub diligenti* był *custodia,* obiecano przyszłemu Krolowi podać *in Pactis.* A Staroście tamecznemu pod *Interregnum* zalecono rezydencyą. *w Konfederacyi generalney Warszaw.* sub Interregno. *A. 1674. fol. 29. §. Zamek także Malborski.*

ZAMIANA.

vid. Tit. Frymarki.

ZAPISY.

ZApiſow, ani żadnego zeznania, nie ma żaden Vrząd od żadnego Stanu człowieka przyimować, tylko *circa Acta*, gdy będźie *ſanus mente ad acta perſonalitèr conſtitutus.* Krolowi iednak przy oſobie ſwoiey, wolno poſyłać do każdego, tego potrzebuiącego, chorobą złożonego. *A.1550. fol.7. §. Zabiegaiąc.*

Zapiſy zaſtarzałe, te maią bydź rozumiane, ktorym minęło lat dźieśięć. *Anni 1580. fol. 370. §. A iż poparćie tey woyny.*

O tymże. *A.1581. fol.381. tit. Exempcya żołnierzow.*

Kto ma pierwſzy zapis, tego ieſt *potioritas ſuper bonis oneratis*, choćiaż poślednieyſzym Proceſem, y choćby kto inſzy pierwey proces otrzymał do poślednieyſzego zapiſu; wyiąwſzy gdyby kto był *triennalis Poſſeſſor*, albo *de iure* prawo iego nalazłoby śię bydź nieważne. *A.1588. fol. 467. tit. O ważnośći zapiſow.*

Zapiſy wſzelakie w Xięgach odległych Grodzkich albo Ziemſkich zeznane, *ad proprium forum Terreſtre vel Caſtren. ubi bona Recognoſcentis conſiſtunt; per modum oblatæ, per creditorem vel Debitorem*, albo ſługę ktorego z nich, maią bydź podawane; a *prioritas* tego zapiſu ma bydź liczona od aktu podania onego *per oblatam in proprio foro. Ibid.*

O zapis na zmowie, ku oſzukaniu Kredytorom zeznany, albo z iakiey przyczyny podeyrzany, wolno prawem czynić drugim Kredytorom, ktorymby zapis zdał śię bydź ku ſzkodźie. *Ibid.*

Woiewodztwu *Wołyńſkiemu* warowano: iż *cauſæ potioritatis* żadney nie maią podlegać taxie, lecz ieźliby chćiał *poſterior Creditor* ſwoy dług *vindicare*, wolno mu *in quibusvis bonis* pierwſzych Poſeſorow wykupić. Dźiedźictwa zaś, otrzymane przed poślednieyſzemi Kredytorami y Legatami, maią *in ſuo* zoſtawać *robore*, *non obſtantibus quibusvis decretis. A.1673. fol. 31. Tit.* Securitas *dobr Ziemſkich.*

Zapiſy bannit, *etiam poſt approbationem*, ku uzpokoieniu bannicyi do dwunaſtu niedźiel, tak od otrzymania bannicyi, iako y od oney aprobacyi, może zeznawać. *A. 1588. f. 468. Tit. O relaxacyi.*

Zapiſy wſzelakie Trybunalſkie tak ważne ſą, iako Seymowe, albo Ziemſkie. *A.1578. f. 331. tit. O zapiśiech.*

Zapiſow, *per oblatam* podanych, oryginały maią Piſarze wracać. Co ſłuży Ziemie *Goſtyńſkiey. A. 1565. fol. 105. tit. Oryginałow.*

Także Ziemie *Drohyckiey.* A Xięgi *ad decurſum unius anni* powinni introligować, y ſtare w ochronie mieć, *ſub pœna de negligentibus officialibus ſancita, in Iudicio Tribunalitio per quempiam Nobilem ejusdem Terræ repetenda. A. 1613. fol. 21. Tit. O wracaniu Oryginałow.*

Vide Statutum Herburti. f.207. Zapiſy Grodzkie ten ſobie ma przenośić, komu ſłużą, choć po wyiśćiu roku, ieźli Roki nie były. Na pierwſzych iednak Rokach Ziemſkich powinien to uczynić. *Except. Maſou. A.1576. fol. 298. Tit. O Piſarzu Ziemſkim.*

Zapiſy *Mazowieckie*, zwłaſzcza wieczności, maią bydź piſane, według formy w Statućie opiſaney. *Ibid. fol. 299. §. Zapiſy.*

Zapis na przedaż, darowiznę, albo zamianę, *extra Diſtrictum* uczyniony, nie ieſt ważny, okrom Seymu y Kancelaryi Krolewſkiey. *Ibid. fol. 305. Tit. Przedanie.*

Zapiſow Grodzkich, *in abſentia Recognoſcentis*, przenieśienie ma bydź ważne. Co ſłuży Woiewodztwu *Podlaſkiemu. A.1581. f.377. Tit. Przenieśienie.*

Zapiſy *Bełskie*, Ziemſkie, Grodzkie, y na leżeniu Xiąg zeznane, aprobowano. *Ibid. fol. 376. Tit. Zapiſy.*

Także zapiſy *Rożańskie* y *Makowskie*, ktore w Pryczanowie, we wśi Krolewſkiey poblizko Rożana, wedle poſtanowienia Rycerſtwa tamecznego, w roku teraźnieyſzym pod Rożanem zgromadzonego, przyimowano. *An. 1607. fol. 854. Tit. Vtwierdzenie zapiſow.*

Zapiſy wſzelakie y rezygnacye dobr wieczne, przed aktami autentycznemi *ſub Interregno* uczynione, ważne bydź maią, y aby od dnia śmierći Krolewſkiey, nikomu *in progreſſibus juris fatalia*, albo *præſcriptio*, do ſprawiedliwośći ſzkodźić nie mogła, warowano we wſzyſtkich *Konfederac. gieneral. Warſzaw.* ſub Interregnis.

Zapiſy wſzelakie *ſub Interregno A. 1648.* pozwolono Grodowi *Smoleńskiemu* przyimować, bez Piſarza Ziemſkiego.

Zapi-

Zapiſow wſzelakich w Kapturach w Wielk. X. Litewſk. od zaczęćia tychże Sądow aż do zkończenia, walor taki, iakby *in quovis ſubſellio regnante Principe* uczynione były, *cavetur.* *w Konfederacyach gieneral. Warſzaw.* lub Interregnis. *An. 1668. & 1674.*

Evictor dobr exekucyami odſądzonych, ma ewinkować tego, komu ie przedał *&c.* *vid. Tit. Dobra Stołu Krolewſkiego.*

O Zapiſach y Aktach przez nieprzyiaćiela popalonych *&c. quò ad ſecuritatem bonorum, vid. Tit. Szlachectwo. Quò ad ſecuritatem bonorum. vide Tit Dobra. Quò ad ſecuritatem ratione* długow, po woynie. *vide Tit. Długi. & Tit. Sprawy. & Tit. Akta.*

O zapiſach w *Prusiech. vide Tit. Akta. Tit. Salaria.*

Suſcepty Ziemie *Nurſkiey*, ktore *Laudo communi* na Seymiku, *vacante Capitaneatu, ex neceſſitate* uchwalili, aprobowano. *A. 1667. f. 38. Tit. Acta.*

Zapiſu obligacyi wśi, *Trąbek* y *Nieborowa*, aprobacya. *vid. Tit. Aprobacya.*

Membrany, to ieſt: ręczne zapiſy w Woiewodztwach, *Wołyńſkim* y *Bracławſkim*, znieśiono, y iuż od publikacyi tey Konſtytucyi iść nie maią miedzy Obywatelami tych Woiewodztw. Te iednak, ktore przed tą Konſtytucyą, bądź też dawnieyſze, na cokolwiek dane, od daty tey Konſtytucyi do Roku y ſześćiu niedźiel, maią bydź do Akt Ziemſkich, albo Grodzkich, właſnego Powiatu, przez tych, ktorym ſłużą, *per oblatam* podane y wwiedźione, *ſub nullitate* onych. A odtąd iuż miaſto membran, każdy na każdą rzecz zapis, napiſawſzy go y podpiſawſzy, z pieczęćią ſwoią y pieczęćiami y podpiſami naymniey dwu świadkow Szlachty, do Akt Grodzkich, albo Ziemſkich, ma y powinien będźie przyznać. *A. 1620. fol. 18. Tit. Membrany.*

Zapiſy y Dokumenta, *extra repartitionem* Woiewodztw, Ziem y Powiatow W. X. Lit. *in ſpatio* Roku, *ad propriam repartitionem* przenieśione bydź powinne. K. L. *1726. f. 68. Tit. Terminy y Repartycya.*

Zapiſow Extrakty z Xiąg Trybunalſkich, Marſzałek, Piſarz y Regient Trybunalſki; z Ziemſkich zaś y Grodzkich Akt wyięte, Vrzędnicy Ziemſcy, albo Grodzcy, podpiſować *tenentur*, y według Konſtytucyi 1588. o ważnośći tych zapiſow, *potioritas* ma bydź zapiſana. Gdyby kredytorowie na Dobrach pretenſyy ſwoich dochodźić chćieli; tedy *non præjudicando* w niczym Prawu aktualnych Poſeſorow, maią ſprawę ſwą popierać z Ewiktorami ſwemi, lub Sukceſorami onych. K. L. *1726. fol. 83. Tit. Zapiſy.*

Zaden z Obywatelow Wielk. X. Litewſk. obligow, Aſekuracyy, Kart, pretenſyy, od zagranicznych nabywać *per transfuſionem* nie powinien, ale żeby ſami Autorowie *in foro competenti* pretenſyy właſnych dochodźili, poſtanowiono. K. L. *1726. fol. 96. Tit. O Wlewkach zagranicznych.*

ZAPŁATA.

ZApłata po Byczyńſkiey woynie zkonfederowanym, także y tym, ktorzy na trwogę niebezpieczeńſtwa Tureckiego z Kwarty przyięći byli, naznaczono w Lublinie. Ktora iako śię odprawić miała? *vide latè in Conſtitut. An. 1591. fol. 606. Tit. Aſekuracya.*

Zapłatę długow *in fidem publicam* zaćiągnionych naznaczono z poboru. *A. 1593. fol. 650. §. A potym.*

PP. *Myſzkowſkim* 25000. zł. Poborca Krakowſki z naypierwſzego poboru Woiewodztwa ſwego ma zapłaćić, *ſub pœna centum marcar. &c. An. 1598. fol. 699. Tit. Naznaczenie.*

Zapłatę, ktoby co na potrzebę Rzeczypoſp. na on czas wydał, aſekurowano. *A. 1601. f. 733. Opatrzenie kredytu.*

Zapłata długow zaćiągu Moſkiewſkiego y Inflantſkiego, y innych, naznaczona z poborow. *A. 1611. w Vniwerſale poborowym. Tit. Szafunek tych poborow.*

Zapłata żołnierzom po woynie Moſkiewſkiey z konfederowanym poſtanowiona y Komiſarze na to naznaczeni, *cum facultate* pieniędzy *in fidem publicam* pod aſekuracyą Krola y Rzeczypoſp. doſtawania *&c. vide latè in Conſtitut. A. 1613. fol. 3. Tit. Naznaczenie.*

Teyże zapłaty *negotium continuatur.* Do czego naznaczeni ſą Komiſarze, y na trzy mieyſca rozdźieleni. Z ktorych iedni Stołecznym żołnierzom we Lwowie płaćić maią, drudzy w Bydgoſzczy, a trzeći *Inflantſkim* w Wilnie *&c.* *vide latè Conſtit. Na drugim Seymie. A.1613. f.1. Tit. Naznaczenie.*

Zapłata woyſku Pruſkiemu y Inflantſkiemu w Grudźiądzu poſtanowiona, y Komiſarze naznaczeni. *A.1628. Tit. Komiſarze do zapłaty.*

Zapłata woyſku W. X. Lit. w Wilnie naznaczona, y Komiſarze dani *&c.* *vide latè in Conſtit. A. 1634. f. 9. Tit. Komiſarze.*

Zapłata woyſkom, Moſkiewſkiemu y Vkrainnemu, we Lwowie poſtanowiona y Komiſarze naznaczeni *&c.* *vide latè Conſtit. Ibid. f. 7. Tit. Zapłata woyſkom.*

Zapłata woyſku we Lwowie y w Pucku naznaczona. *An. 1640. fol. 12. §. A do zapłaty.*

Zapłata woyſku Vkrainnemu, y Komiſarze do niey. *An. 1638. fol 2. Tit. Zapłata.*

Temuż znowu zapłata naznaczona we Lwowie. *A.1642. f. 9. Tit. Zapłata.*

Znowu temuż zapłata we Lwowie naznaczona. *vide latè Conſtit. An.1643. fol. 21. Zapłata woyſku.*

Znowu temuż woyſku zapłata we Lwowie naznaczona. A co do ćwierći darowney, Poſłowie źiemſcy do Braći wźięli, gdyż na to w Inſtrukcyach pozwolenia nie mieli. *A.1646. f. 9. Tit. Zapłata.*

Temuż daną pod Zborowem od Krola I. M. Iana Kaźimierza deklaracyą aprobowano. *Na drugim Seymie. A. 1649. f. 7. Tit. Aprobacya.*

Komiſarze do Lwowa na likwidowanie długu woyſku Kwarćianemu winnego, a na przyſzłym Seymie ſpoſob zapłacenia onym obmyślony będźie. *An. 1649. fol. 12. tit. Obrona.*

Komiſya na zapłatę woyſku *auctoritate Comitiali* naznaczona, iż w Warce nie doſzła, do Lublina ieſt przenieśiona od PP. Komiſarzow, co *approbatur;* y Komiſarze znowu *aſſignantur.* *A.1649. Na drugim Seymie. f. 4. Tit. Zapłata.*

Zapłata woyſku W. X. Litewſk. w Wilnie poſtanowiona, y Komiſarze na to naznaczeni. A że *ſub idem tempus* Komiſyi tey głowne Sądy Trybunalſkie przypadaią; tedy ieźliby iakie kauzy miedzy ſamemi Deputatami, a Komiſarzami, lubo ich ſługami *intercederent;* na to *compoſitum Iudicium in pari numero* zaſadzone bydź ma. Goſpody także *æquè* na Komiſarzow, iako y Deputatow Trybunalſkich Grod pokazować będźie *&c.* *A.1649. f. 38. Tit. Zapłata.*

Zapłata woyſku Wielk. X. Litewſk. y Komiſarze, *ſecundum normam, Ordinem & ſecuritatem ſuperiorum Commiſſionum.* Przy ktorey zapłaćie za expenſa woienne P. Hetmanowi Wielkiemu W. X. Lit. ktore śię ſłuſznie z likwidacyi pokażą. Także P. Hetmanowi Polnemu, y Vr. Piſarzowi Polnemu W. X. Lit. Także I. M. P. Krzyſztofowi *Chodkiewiczowi* Woiewodźie Wileńſkiemu za wydatki iego, ſatysfakcya bydź powinna. *A.1650. f. 17. Tit. Zapłata.*

Zapłata woyſku Koron. *ad exemplum* przeſzłych Komiſyy y Komiſarze ći, ktorzy na Trybunał Radomſki deputowani, o ktorey mieyſcu Krol I. M. gdźie nayſpoſobnieyſze upatrzy, przez Vniwerſały ſwoie obwieśćić ma. *A.1652. f. 5. Tit. Komiſya.*

Zapłata woyſku W. X. Lit. naznaczona. *Ibid. f. 19. Tit. Zapłata.*

Zapłata woyſkom Koron. ſtarego y nowego zaćiągu we Lwowie naznaczona, y oraz Trybunał Skarbowy *&c.* *vide latè. A.1653. f. 1. Tit. Zapłata.*

Zapłata woyſku W. X. Lit. nowego y ſtarego zaćiągu w Wilnie. *vide latè. Ibid. fol. 5. Tit. O zapłaćie.*

Zapłata woyſku Koronnemu naznaczona we Lwowie *&c.* *An.1654. Tit. Zapłata.*

Zapłata woyſku W. X. Lit. w Orſzy, albo w Mińſku, ieźliby w Orſzy *propter hoſtilitatem* bydź nie mogła, naznaczona *&c.* *A.1655. f 12. Tit. Zapłata.*

Zapłata woyſku Koronnemu w Lublinie naznaczona *&c.* *An. 1658. fol. 7. Tit. Komiſya.*

Zapłata woyſku W. X. Lit. w Wilnie, albo ieźliby w Wilnie bydź nie mogła, tam gdźie PP. Hetmanowie, znioſzſzy śię z ſobą, naznaczą y obwieſzczą *&c.* *vide latè. Ibid. fol. 12. Tit. Komiſya.*

Zapłata woyſku Koron. we Lwowie y Komiſarze do tego naznaczeni. *A.1659. fol. 2. Tit. Komiſya.*

Zapłata woyſku W. X. Lit. w Moſtach naznaczona, y Komiſarze mianowani. *Ibid. fol. 1. tit. Komiſarze.*

Zapłata woyſkom Koronnym we Lwowie naznaczona, y Komiſarze dani. *A. 1661. fol. 2. tit. Zapłata.*

Także woyſku W. X. Lit. w Słonimie. *Ibid. fol. 1. tit. Komiſarze.*

Znowu woyſkom Koron: we Lwowie. *A. 1662 f. 4. tit. Zapłata.*

Także woyſku W. X. Lit. w Wilnie. *Ibidem fol. 5. Tit. Komiſya. Et f. 16. tit. Aſekuracya reſzty.*

Zapłata woyſku Koron. naznaczona z Woiewodztw tak, aby każde Woiewodztwo tak wielom ludźiom płaćiło, ile Trybunał Radomſki naznaczy. *A. 1667. fol. 9. tit. Naznaczenie płacy woyſkom.*

Zapłata woyſku W. X. Lit. w Wilnie naznaczona y Komiſarze dani. *Ibidem fol. 56. tit. Zapłata.*

Woyſku Koron. dwie ćwierći (ponieważ drugich dwu dobrowolnie odſtąpiło) na przyſzłym Trybunale Radomſkim *A. 1671.* zapłaćić naznaczono. *A. 1670. fol. 24. tit. Przebaczenie.*

Okrom tego, iż niektore Woiewodztwa y Ziemie Koronne, dla rozerwania Seymikow y uchwalenia podatkow, zapłatę pewnym Pułkom zatrzymały, poſtanowiono: aby według podźiału na Komiſyi Lwowſkiey uczynionego, niemieſzkanie śię im ſatysfakcya ſtała. *Ibid. tit. Vzpokoienie.*

Woyſku W. X. Lit. zapłata naznaczona. *Ibid. fol. 42. tit. Zapłata.*

Nie doſzła ta Komiſya, reaſumowano ią. *A. 1673. fol. 2. tit. Reaſſumptio.*

Ani ta doſzła *ob fata* Krola I. M. *Reaſſumuntur* tedy *in toto* przeſzłe Komiſye *Annorum 1670. & 1673. &c.* vide late *w Konfederacyach gieneral. Warſzaw.* ſub Interregno *A. 1674. f. 30, §. Ponieważ Komiſya.*

Zapłata woyſku Koron. poſtanowiona y aſekurowana. *A. 1673. fol. 7. & 8.*

O teyże. *Ibid. fol. 10. tit. Trybunał.*

Nie przyſzło to *ad effectum propter fata* Krola I. M. Michała, przeto na Konwokacyi gieneralney Warſzawſkiey Komiſyą, do tey zapłaty Seymem *ut ſupra A. 1673.* poſtanowioną, rewiſikowawſzy, y w Skarbowy Trybunał obroćiwſzy, do Lublina przenieśiono; tak iednak, aby to nie było *cum præjudicio* tak Kapturow Woiewodztwa Lubelſkiego, *quo ad privatas* Woiewodztwa tegoż *actiones*, iako y Grodu Lubelſkiego, *quò ad executionem*, y aby Vrząd Ziemſki tameczzny dekreta piſał. *w Konfederacyi gieneral. Warſzaw. A. 1674. fol. 21. §. Ponieważ Komiſya.*

Zapłata Woyſku Koron. we Lwowie naznaczona y Komiſarze dani. &c. *A. 1676. fol. 15. tit. Comiſya.*

Limitowane były te Komiſye do teraźnieyſzego Seymu, a teraz *reaſſumuntur. A. 1677. fol. 1. tit. Komiſya.*

A że Komiſya we Lwowie, *ſine comportatione* uchwalonych podatkow pieniędzy, *ſufficienter* z ukontentowaniem woyſka y Rzeczypoſp. kończyć śię za tym razem nie może, ani *cauſæ privatarum iniuriarum* na niey rozſądzone bydź mogą; przeto druga Komiſya w Sendomirzu w Roku ninieyſzym odprawić śię ma. Na ktorą Komiſarze *deputantur. Ibid. fol. 2. §. A że teraźnieyſza.*

Zapłata woyſku W. X. Lit. obmyślona y aſekurowana z tą deklaracyą: iż czegoby do wypłacenia z rachunku nie doſtawało; z przyſzłego Seymu obmyślono y wypłacono będźie. *A. 1676. fol. 3. tit. Zapłata.*

Do ktorey zapłaty Komiſya naznaczona. *A. 1677. fol. 7. tit. Commiſſio.*

Zapłata woyſku Koronnemu *prævià liquidatione* na Trybunale Skarbowym ma *expediri. A. 1678. fol. 2 tit. Zapłata.*

Na zapłatę woyſku, *pro nunc effectivè* w ſłużbie Rzeczypoſp. zoſtaiącemu, ſumę dwuch milionow *monetæ currentis* w gotowiźnie do dyſpozycyi Rzeczypoſp. przypadłą, y w rękach Wielm. Xiążęćia Michała *Czartoryiſkiego* Wołyńſkiego, y Każimierza Iana *Sapiehy* Połockiego, Woiewodow, będącą, ordynowano tak, aby dwie częśći na woyſko Koronne, a trzećia część na Litewſkie, obrocone były. *Ibidem fol. 5. tit. Ordynacya.*

Zapłata woyſku W. X. Lit. w Grodnie naznaczona. *Ibid. f. 4. tit. Zapłata.*

Zapłata I. M. P. Ianowi Karolowi *Chodkiewiczowi* Staroście Zmudzkiemu Hetmanowi

W. X. Lit. wydatkow iego na woynę Inflantſką uczynionych z Skarbow, Koronnego y W. X. Lit. po połowicy naznaczona. *A. 1609. fol. 927. tit Szafunek.*

Declaratur: iż 29320. zł. z reſzt poborowych przeſzłych W. X. Lit. maią mu bydź zapłacone. *A. 1613. f. 47. tit. Aſekuracya.*

Zapłacono. Zapłata y rachunek *approbatur. A. 1621. fol. 23. tit. Aprobacya.*

Vr. Alexandrowi Korwinowi *Gąśiewſkiemu* Referendarzowi W. X. Lit. ſumę 13525. zł. y groſzy poł trzynaſta zapłaćić także maią we Lwowie przy zapłaceniu woyſku Stołecznemu. *A. 1613. Na drugim Seymie. fol. 12. tit. Zapłata.*

Zapłata I. M. P. Staniſławowi *Zołkiewſkiemu* Woiewodźie Kiiowſkiemu długu 20099. zł. aſekurowana. *A. 1616. fol. 9. tit. Naznaczenie.*

Także I. M. P. Iaroſzowi *Wołowiczowi* Podkanclerzemu W. X. Lit. ſuma 144090. zł. gr. 5. pieniędzy 5. *A. 1618. fol. 7. tit. Zapłata.*

Także P. Hermanowi Polnemu W. X. Lit. 21409. zł. gr. 20. *w Vniwerſale poborowym A. 1618. tit. Szafunek.*

Znowu temuż P. Hetmanowi 15000. zł. *w Vniwerſale poborowym Anni 1619. tit. Szafunek.*

Także Xiążęćiu I. M. Krzyſztofowi *Radźiwiłowi* Hetmanowi Polnemu W. X. Lit. dług aſekurowany. *A. 1623. fol. 15. tit. Zapłata expens.*

Temuż drugi raz, y woyſku iego uczyniona aſekuracya zapłaty. *A. 1626. fol. 7. tit. Wydatki.*

Także Vr. Krzyſztofowi Xiążęćiu *Zbaraſkiemu* Koniuſzemu Koron. wydatki nalegacyi Tureckiey *aſſecurantur. A. 1623. fol. 15. tit. Zapłata dług.*

Odpuśćił to potym Rzeczypoſp., okrom piąći tyśięcy y ſześći ſet talerow lewkowych na więźnie wydanych; ktore mu Skarb Koron. zapłaćić ma. *A. 1624. fol. 9. tit. Odpuſzczenie ſumy.*

Także I. M. P. Krzyſztofowi *Naruſzewicowi* Podſkarbiemu W. X. Lit. ſumy od niego *ad fidem publicam* zaćiągnioney 208924. zł. y. gr. 25. pieniędzy 6. zapłata *aſſecuratur.* §. *Agdźieby.*

O tymże. *A. 1626. fol. 4. tit. Długi.*

Wſzyſtkim wzwyż mianowanym PP. Litewſkim zapłatę odtąd, od Seymu do Seymu odkładano.

Potym na zapłatę tych długow podatki rożne uchwalono. *An. 1631. fol. 14. tit. Długi W. X. Lit.*

Zapłacono ie wſzyſtkim. *A. 1632.*

Na zapłatę woyſku Koron. Stany W. X. Lit. ſumę dwakroć ſto tyśięcy zł. na dwie raty, z miłośći Braterſkiey pozwoliły, z tym warunkiem: iż to *in exemplum* nie ma bydź pośiągano. *A. 1638. fol. 22. tit.* Subſidium *W. X. Lit.*

Zapłata wydatkow Vr. Iozefowi *Korſzakowi* Staroście Mśćiſławſkiemu na obronę Zamku *Dźiśieńſkiego* podczas niebezpieczeńſtwa od Moſkwy aſekurowana. *Ibid. fol. 46. tit. Zapłata.*

Zapłatę Piechoćie Smoleńſkiey do przyſzłego Seymu *cum aſſecuratione* odłożono. *An. 1646. fol. 9. tit. O naprawie.*

Naznaczeni Komiſarze do tey zapłaty; y Przywiley przytym Krolewſki na oſadzenie tamże piechoty *approbatur in toto.* Dalſzy zaś ſpoſob chowania oney do przyſzłego *differtur* Seymu. *A. 1647. fol. 23. tit. Zapłata.*

Nie doſzła ta Komiſya, znowu inśi naznaczeni Komiſarze. *Anni 1649. fol. 43. tit. Komiſya.*

Y ta nie doſzła. Znowu inśi naznaczeni Komiſarze. *A. 1650. fol. 18. tit.* Securitas.

Y ta nie doſzła. Znowu inśi Komiſarze. *A. 1652. fol. 23. tit. Opatrzenie.*

Zapłata Rycerztwu Smoleńſkiemu y obleżeńcom naznaczona, y Komiſarze na to dani. *A. 1635. fol. 8. tit. Zapłata.*

Zapłata ludźiom, *in præſidio* Smoleńſka będącym, y Komiſarze do tego naznaczeni. *An. 1653. fol. 9. tit. Securitas.*

Suma *Conſtitutione A. 1647. (vide tit.* Woiewodztwo Smoleńſkie) na poprawę murow Smoleńſkich naznaczona, ma bydź z Skarbu W. X. Lit. oddana. *Ibid.*

Zapłata Cekauzowi Smoleńſkiemu za proch y ołow, podczas Łoiowſkiey potrzeby wydany, naznaczona z Skarbu W. X. Lit. *A. 1653. fol. 9. tit.* Securitas.

Do

Do zapłaty Piechoćie *Dyneburſkiey* Komiſarze ſą dani, y *ad rationem* 10000. zł. to ieſt: Kanon Kurlandſki oney naznaczono. *Anni 1646. fol. 10. titul. Aſekuracya.*

Znowu inśi Komiſarze na to naznaczeni. *A. 1647. fol. 24. tit. Aſekuracya.*

Zapłata długu Vr. Heliaſzowi Kaźimierzowi *Nieſzczukowicowi Czerniewſkiemu, prævià liquidatione* przed temiż Komiſarzami, naznaczona. *A. 1649. fol. 40. §. Tamże.*

Approbantur Komiſyi *An. 1649.* Sądy, dekreta y *Acta. Anni 1650. fol. 16. tit. Aprobacya.*

Zapłatę 160000. złt. chorągwiom Tatarſkim woyſka Koron. aſekurowano nieodwłoczną. *w Konfederacyi generał. Warſzaw. A. 1668. f. 20. §. Tak też.*

Na chorągwie Xiążęcia I. M. *Wiśniowieckiego* Woiewody Bełſkiego Hetmana Polnego Koron. ſumpt ordynować ma Skarb Koronny, y aſygnacye wydać do Woiewodztw y Ziem tych, ktore czterech poborow *cum abjuratis* nie wydały. *w Exorbitancyach na Elekcyi Krola I. M. Michała. Ann. 1669. Tit. Opatrzenie fortec Vkrainnych.*

Zapłata regimentowi Woiewodztwa Chełmińſkiego naznaczona, y Komiſarze dani. *A. 1638. f. 2. Tit. Zapłata.*

O zapłaćie żołnierzom, w więźieniu będącym y Potomkom zabitych poſtanowiono, aby pieniądze onym winne w Skarbie zatrzymane były, y nieoddawane nikomu, tylko za doſtatecznym warunkiem, albo powinnem, albo komuby prawem ſłuſznem y przyrodzonem należały. A z więźienia oſwobodzonym nie ma śię żadna zwłoka dźiać przez Skarb, y ukrzywdzenie w zapłaćie zaſług. *An. 1620. fol. 6. Tit. Zapłata.*

Według tey Konſtytucyi, reaſumuiąc onę, zachować śię Komiſarzom kazano na Komiſyi do zapłaty woyſku naznaczoney. *A. 1652. f. 5. Tit. Komiſya.*

Chorągwie, Vrodz. *Strzałkowſkiego*, *Modrzeiewſkiego*, *Zarudnego-Baubonebeka* Perſa, na Trybunał Radomſki odeſłano, y że do koekwacyi z długiem woyſkowym przypuſzczone, y ćwierći ich zapłacone bydź maią, deklarowano. *A. 1667. fol. 30. Tit. Odeſłanie.*

Rotmiſtrzow Woiewodztw, *Ruſkiego*, *Wołyńſkiego* y *Bełſkiego*, ponieważ *conſtat*, że chorągwie pod Choćim ſtawili; *ab impetitione* od Skarbu y od Inſtygatora Koron. względem niepodania y niepoprzyśiężenia regieſtrow, uwolniono. *An. 1676. fol. 38. Tit. Vwolnienie.*

Regiment pieſzy Woiewody Sieradzkiego, od nieprzyiaćiela zabrany, rowno z inſzemi do likwidacyi zaſług, y poprzyśiężenia regieſtrow, na Komiſyą odeſłano, y że mu rowno z innemi Skarb płaćić powinien, deklarowano. *Ibid. fol. 43. Tit. Aſekuracya zaſług.*

Na zapłatę woyſku, do pewney liczby przez ſkrypt, *ad Archivum* podany y aprobowany *in toto*, redukowanemu, ſumę uchwalono *&c. vide latè. An. 1677. fol. 3. Tit. Ordynacya woyſka.*

Cwierć Februaryuſzową woyſku Koronnemu zapłaćić na przyſzłym Seymie obiecano. *A. 1683. f. 12. Tit. Vkontentowanie woyſka.*

Chorągwie y Regimenty zwinione, po zapłatę za ćwierći zaſłużone, do przyſzłego Trybunału Radomſkiego odeſłane. *1685. f. 12. Tit. Deklaracya.*

Deklaracya I. K. Mći *in exſolutionem præteritorum ſtipendiorum* Woyſku dane, *pro exſolvendis futuris ſtipendiis* na lat dwie, *inquantum* tak długo w ſłużbie zoſtawać będźie, *per medium* deklaracyy danych, na lat trzy reaſumowano. Repartycyą według komputu Hetmani, żadnego Woiewodztwa y Ziem nad drugie nie przeładuiąc, uczynić powinni. *1690. f. 3. Tit. Deklaracya.*

Na zapłatę Woyſku, Cło Generalne Rzeczypoſp. wodne, lądne y winne, od Win Węgierſkich, Zamorzkich, Zboża, Potaſzow, Bławatow, materyy, ołowiu, gleyty, ſukna, płocien, korzenia, śledźi, futra, woſkow, łoiow, wełny, chmielow, galmanow; od drzewa rozmaitego, rzekami za granicę idącego; od ryb y innych wſzelkich towarow; a *taxa ſecundum pretia rerum*, od każdego ſta zł. p. 6. zł. *ad Regnum*, a zaś *extra Regnum* po zł. 8. uchwalono do dwoch lat; y że Stan Szlachecki, do cła *menſæ Regiæ Antiqu.* nazwanego, y do aukcyi *ſubſidii hybernalis*, deklarowano. Od wołu każdego za granicę wychodzącego po Taleru albo ſześćiu

Tynf.

Tynf. *sine ulla defalcatione*, od innych zaś Towarow *decima pars*, *salvâ strictâ revisione* defalki, służyć ma. Myto od rzezi rogatego y nierogatego bydła, ktorego żaden Rzeźnik unikać nie powinien *sub pœna duplici 14. marc. excepto* Dworow Szlacheckich, co *presse* do potrzeby onych należy. A to myto ma bydź płacone tym sposobem: od wołu *currenti monetâ* złt. 3. od Krowy y Iałowicy złt. 2. od Wieprza karmnego złt. 2. od chudźia zł. 1. od ćielęćia groszy 15. od skopu gr. 12. od iagnięćia gr. 6. *Depositoria* po Miastach *per leges antiquiores* specyfikowanych, *cum interposito confiscationis vigore*, reasumowano. Na wyprawę żołnierza pieszego z 21. Dymow, według Taryfy R. 1661. po zł. 240. na pierwszy Rok do Skarbu na barwy y munderunek, aby wnoszono, a przy Woiewodztwach zł. 100, aby zostawało. *1710. Poparcie Konf. Sendom. f. 54. Tit. Regularna Płaca.*

Vr. *Potockiemu* Strażnikowi Wielk. X. Litewsk. *in vim* ztrat iego, 100000. od Woyska dane, drugie 100000. z pensyi W. Hetmana W. X. Litewsk. *per benevolum assensum* iego wypłaćić kazano; *in casum non exsolutionis*, *forum competens* zachowano, K. L. *1717. f. 3. Tit. Trybunał Skarbowy W. X. Lit.*

Także Vr. Antoniemu *Eperyeszemu*, Pułkownikowi Woysk I. K. Mći W. X. Lit. sumę 10000. zł. *in vim* ztrat iego przyznano, iako też largicyą od Woyska Vr. *Baranowiczowi* Strażnikowi Polnemu, oraz Vr. Komisarzom Woyskowym, na Trybunale Skarbowym W. X. Lit. zapłaćić zlecono. K. L. *1717. f. 3. Tit. Trybunał Skarbowy W. X. Lit.*

Sumę 50000. zł. Vr. *Leduchowskiemu*, Podkomorzemu Krzemienieckiemu Marszałkowi Seymowemu, y Sumę 30000. zł. Vrodz. Michałowi *Potockiemu*, Pisarzowi Pol. Kor. *ex Sorte* Prowincyi W. X. Lit. *in recompensam* ruiny Dobr iego, przez długą w nich Woysk subsystencyą, podług asygnacyi od Stanow skonfederowanych; także Sumę 20000. zł. Vr. *Wyrożembskiemu* Instygatorowi Kor. do Prowincyi W. X. Lit. za prace iego, kilką Konstytucyami, asygnacyami y Dekretami Trybunałow Skarbowych przysądzono; tudźież Suma 10900. zł. Vr. *Steckiemu* Chorążemu Kiiowskiemu, podług Asygnacyi od W. *Pocieia* Hetmana W. X. Lit. *in vim* dezolacyi *tempore Revolutionis* Dobr iego, aby przez W. Podskarbiego W. X. Lit. zapłacone były, nakazano, y Skarb W. X. Lit. obligowano. K. L. *1717. f. 3. Tit. Trybunał Skarbowy W. X. Lit.*

Na zapłacenie długu, Konstytucyą 1690. *pro reali* zeznanego, I. W. Kaźimierzowi Ianowi *Sapieżie*, Woiewodźie Wileńskiemu, od Beczki Soli, *excepto* co na własną potrzebę Szlachecką y Duchowną prowadźić będą, na Komorach y Przykomorkach W. X. Lit. po Tynfie płaćić naznaczono, y W. *Zardnkowi* Starośćie Zmudzkiemu, po izostaku bitym od Beczki soli Kwitowego pozwolono; Woiewodztwo iednak *Brześćkie* Lit. y Powiat *Piński*, od płacenia tego Solnego pomienionym Woiewodźie y Starośćie, uwolniono, K. L. *An. 1717. fol. 6. Tit. Auctio Subsidiorum.*

ZASŁVŻENI. ZASŁVGI.

NA przyszłym Seymie ma bydź sposob naleziony, iakoby ludźie dobrze zasłużeni Rzeczypospolitej zapłatę cnotliwych zasług odnośili. *An. 1565. fol. 107. Tit. Odłożenie.*

Odłożono to ieszcze na drugi Seym. *A. 1566. f. 127. Tit. Odłożenie.*

Potym postanowiono: iż dostoieństwa, Vrzędy, dożywoćia na Dobrach Krolewskich, kaduki, y niesłużeniem woyny dobra przepadłe, maią bydź zasłużonym dawane. *A. 1567. f. 130. Tit. Merita.*

Krol ma mieć na zasłużonych baczenie, za zaleceniem Hetmańskim. *A. 1590. f. 615. §. A na te.*

A mianowićie tym ma dawać opatrzenie, ktorzy przez lat sześć statecznie służyli. *A. 1607. f. 859. Tit. O żołnierzach.*

Woytostwa y Szołtystwa, ktore nie są Miastom inkorporowane, także Iurgielty, maią im bydź dawane *tam post cessum*, *quàm post decessum Possessorum.* *A. 1620. fol. 6. Tit. Nagroda.*

W konkurencyi ma na tego bydź pierwszy wzgląd, ktory pod iedną chorągwią sta-

tecznie y skromnie, bez wszczynania buntow y bez uciążenia ludzi, pięć lat służył, *Ibidem.*

W zasługi że nie ma żaden Pułkownik, Rotmistrz, ani inny żaden woyskowy, potrącać sobie podatkowych pieniędzy, ktore z dobr *in possessione sua* zostaiących wybierze, ale że ie do Skarbu, wedle prawa pospolitego, oddawać maią, *lege perpetuâ cautum est. A. 1661. f. 5. §. Także y ci.*

Zasługi Vr. *Brezy* Starosty Nowodworskiego *futuro Regnanti* zalecić obiecano, aby *ex parte benè merentium* nagrodzone były. *w Konfederacyi generał. Warszaw. An. 1674. f. 30.*

Także zasługi Wielebnego X. Augustyna *Bernicza. Ibid.*

W zasługach aby Komisya Lwowska Dobra Krolewskie mogła onerować, *ad extenuationem* czworgiem dożywociem, pozwolono. *vid. Tit. Sumy.*

O zasługach I. M. X. Alexandra *Kotowicza* Biskupa Smoleńskiego, y X. Andrzeia *Osowskiego*, Regienta Kancelaryi W. X. Lit. *A. 1676. f. 16. Tit. Opatrzenie.*

Zasłużonemu Vr. Michałowi *Lwowiczowi* rekompensa od Rzeczyposp. *ad feliciora tempora* odłożona. *A. 1677. f. 20. Tit. Gratitudo.*

Zasługi W. *Malachowskiego* Woiewody Poznańskiego, y relacyą iego Traktatu z Portą Otomańską pod *Karlowicem* uczynionego, y relacye inszych Poselstw, do przyszłego Seymu odłożono. *Ann. 1699. fol. 56. Tit. Relacya Traktatu*

Zasługi Vrodz. Kaźimierza *Bielińskiego* Podkomorzego Koron. Marszałka Elekcyi y *merita;* tudźież Vr. Iozefa *Potockiego* Starosty Halickiego, wybrane z *Niemierowa* Sumy, do przyszłego Seymu odłożono. *A. 1699. f. 61. Tit. Reces.*

Retenta wszelkie, w determinowaney na Seymie *An.* 1717. zapłaćie, *in fundis retentorum*, windykować Wielk. X. Litewsk. pozwolono. K. L. *A. 1726. f. 103. Tit.* Securitas *zapłaty Woysku W. X. Lit.*

Z A S T A W A.

PO Statućie Krola Kaźimierza Trzećiego, *Terræ & Castra principalia*, przy ktorych ieſt iurysdykcya Sądowa, zastawiane bydź nie mogły, oprocz *munitiora bona*, to ieſt *oppida & villas*, aż do Statutu Krola Alexandra. Po tym zaś Statućie, tak *Castra principalia* y wielkich Rządow, iako y iakiekolwiek grunty Stołu Krolewskiego, podług własnego Statutu, y podług Oprawy Krolowy Zofii, exekucyi bydź podległe deklarowano. *A. 1562. f. 14. Tit. O Statućie. vid.* plura *Tit. Exekucya.* *Herb. f. 52.*

Ieżliby iednak *propter gravem necessitatem Reipub. munitiora bona* sumą iaką onerować przyszło, tedy nie inaczey, ieno na Seymie walnym Koron. *cum consensu unanimi Ordinum* stać się to ma *ad extenuationem.* Y ma bydź w Konstytucyą onego Seymu wpisano, na iaką potrzebę Rzeczyposp. iak wielka suma, y na ktore dobra wźiąć, ieſt pozwolona? *A. 1565. f. 89. Tit. Statut.* *Herb. f. 52.*

Iakoż zaraz pozwolono na Dobra stołu Krolewskiego zaćiągnąć *modo obligatorio* sumę pięći kroć sta tyśięcy zł. z tym dokładem: aby tychże dobr nie wolno było dawać *in possessionem* żadnemu *ex Ducali genere*, ani onerować Zamki głowne, albo sądowe, ani Wielkorządy, ani Ziemię Sendomirzką; także aby Krol nikomu dożywoćia nie dawał na przerzeczone dobra, ktore *ex vi legis præsentis* zastawione będą. *Ibid. f. 106. Tit. Nabyćie pieniędzy.*

Zastawnicy Dobr Krolewskich, aby przez śię, lub przez Posły swe, na przyszły Seym stawili śię, y listy na dźierżawy swoie pod ztraceniem sumy pokazali, postanowiono; y *publicè* to obwołać, aby śię nikt niewiadomośćią wymawiać nie mogł, kazano. *A. 1567. f. 132. Tit. O zastawie.*

Vide plura *Tit. Dobra. Tit. Sumy.*

O zastawie kleynotow. *vid. Tit. Kleynoty.*

Na Zastawnikow co za podatki stanowiono? *vid. Tit. Podatki.*

Zastawnicy z sum, ktore na dobrach zastawionych mieli, wyprawić na woynę powinni byli. *A. 1655. v. Tit. Woysko.*

Zastawnikom wszystkim, Mieszczanom, Kupcom, albo ktorzy *per arendam* dobra Ziemskie dźiedźiczne w W. X. Lit. trzymaią, względem gwałtowney Rzeczyposp. potrzeby,

od

od ſta zł. po złotych piąći do Poborce powiatu ſwego płaćić kazano *&c. A.1650.f. 21. Tit. Zaſtawnicy.*

Wykupno Dobr Krolewſkich, za Dworem ma bydź ſądzone. *A.1578.f. 327. §. Co ſądźić maią.*

W Koronie, w Powiatach przez Komiſarze ma bydź odprawowane, a na W. X. Lit. Konſtytucya gieneralna *Anni* 1598. ściągać śię ma. *An. 1607.f. 833. Tit. Pozwy Zadworne Koronne.*

Wykupno Dobr Krolewſkich, *ad rationem quingentorum millium* zaſtawionych. *vide Tit. Suma.*

Wykupna Dobr Krolewſkich w Litwie, Stany tameczne podięły śię, na co pieniądze obmyślić maią. *A.1616.f.41. Tit. O wykupowaniu dobr. vid. Tit. Dobra.*

A od tego czaſu, ktore dobra tamże wakować będą; dożywoćia dane na nich bydź nie mogą. A ſkoro będą oſwobodzone, iedna część prowentu z nich do Skarbu Krolewſkiego ma iść; druga Rzeczypoſp. trzećia Dźierżawcy. *Ibid.*

Wykupna dobr zaſtawnych Sprawy *per appellationem* na Trybunał wytoczone, nie czekaiąc Woiewodztwa właſnego, *inter cauſas Officii* maią bydź ſądzone. A tym ktoreby pod Trybunałem przypadły, *ab actu motionis in ſex ſeptimanis*, ma bydź w ruſzeniu termin prefigowany. *An. 1588. fol. 461. Tit. O wykupnie dobr zaſtawnych.*

Dla wielośći Spraw Sobotnych, oſobny im regieſtr na każdy Czwartek poſtanowiono. *A. 1611. fol. 13. Tit. Cauſæ expulſionis & exemptionis.*

Te ſame, *etiam ſub Conventu generali & particulari*, na Pozycyi *Actorum Terreſtrium* mogą bydź ſądzone. *A. 1589. f. 579. Tit. Sądzenie Rokow.*

W *Kaliſzu* pod S. Ian maią bydź ſądzone, a Surogator ma na to zieżdżać. *A. 1631. f. 43. Tit. Cauſæ exemptionum.*

ZAWARCIE ZIEMIE.

y Zawarćie Portow.

Z Okazyi, iż moneta zła y nieważna z Państw pogranicznych przez rozmaite ludźie do Korony była przywożona, y walor iey im daley, tym większy śię podnośił, y dobre z teyże Korony pieniądze odmieniaiąc, do cudzych Państw wywożone były; poſtanowiono zawarćie źiemie *&c. An. 1621. fol. 19. Tit. O zawarćiu Ziemie.*

Zawarćie zaś Portow tym ſpoſobem poſtanowiono: aby nikt wodą, ani lądem towarow na wygodę nieprzyiaćielſką, ani do żadnych Miaſt Xięſtwa Pruſkiego y Pomorzkiego (wyiąwſzy Gdańſk y Toruń) *ſtante bello Suetico* nie zpuſzczał, *ſub pœna peculatûs* na Szlachćica w Trybunale Koronnym, a z Wielk. X. Litewſk. na Trybunale Litewſkim *ex citatione, ad cujusvis inſtantiam, quatuor ante ſeptimanis, editâ peremptoriè, ex ſpeciali regeſtro, in quocunque Palatinatu vindicanda, ac per medium delatori ac fiſco Reipub. pro defenſione convertenda.* A *Plebeji* w tym *delinquentes, pœnâ capitis & confiſcationis bonorum* karani bydź maią. Czego wſzyſtkiego Woiewodowie y Staroſtowie ſądowi, z Podſkarbiemi oſtrzegać y popierać powinni, *ex cujusvis delatione, ſub iisdem pœnis.* Za gotowe iednak tylko pieniądze tak ſoli, iako y innych wſzelakich towarow, z tych Portow zaćiągać wolno. *A.1627. f. 2. Tit. Zawarćie Portow.*

Potym takim, ktorzy przećiwko temu prawu wykroczyli, w W. X. Lit. na Trybunale Skarbowym Wileńſkim *forum* naznaczono, *præmiſſâ citatione in ſpatio trium ſeptimanarum. A.1629. f.17. Tit. Trybunał Skarbowy.*

Zadnemu w Wielk. X. Litewſk. *cujuscunque ſit ſtatûs & conditionis*, tak ſtanu Szlacheckiego, iako y *Plebejo*, nie godźi śię żadnego zboża kupnego, ktoreby nie było właſney iego kreſcencyi, ani wodą, ani lądem, za granice Wielk. X. Litewſk. prowadźić, *ſub pœna ſuper Plebejum colli*, a na Szlachćica *confiſcationis* zboża *& mille marcarum.* Ktora zboża *confiſcatio cedere* ma *fiſco*, a *pœnæ mille marcarum* połowica Delatorowi, a połowica Trybunałowi. Aby zaś pod tytułem y za kwitami Szlacheckiemi nikt zboża przekupnego nie wyprowadzał; wſzyſcy ſtanu Szlacheckiego ludźie, poſyłaiąc zboża ſwoie, powinni dać Szafarzom ſwoim liſty otworzyſte, *in vim atte-*

atteſtationis, obowięzuiąc śię w tych liſtach *fide & conſcientiâ*, że z ſwoich własnych meiętnośći, tak dźiedźicznych, iako y z dźierzaw (Arendarze y Zaſtawniki w to inkluduiąc) a nie zkupne zboża poſyłaią, y pewną liczbę zboż łaſztow, albo beczek, y imiona maiętnośći, z ktorych zboża poſyłaią, *ſpecificè* w tychże liśćiech opiſać maią. Przy ktorych *nihilominus* Szafarze przyśięgę wykonać będą powinni, podług zwyczaiu. A gdźieby takowych liſtow Szafarze nie pokazali, tedy takowe zboża za podeyrzane y zatrzymane bydź maią dotąd, aż *ſufficientem atteſtationem* od Panow przynioſą. Czego wſzyſtkiego P. Podſkarbi W. X. Lit. przez oſoby przyśięgłe, na to umyślnie deputowane, przeſtrzegać ze wſzelaką pilnośćią powinien. *A. 1631. fol. 32. Tit. Zabronienie.*

Zawarćie exekucyi. *vid. Tit. Exekucya.*

ZIAZDY.

vid. Tit. Sądy.

ZIEMIE.

INflantſka. *vid. Tit. Inflanty.*

Podlaſka, Wołyńſka, Pruſka. *vid. Tit. Woiewodztwa. Tit. Xięſtwa.*

Ziemſkie Vrzędy, Roki, Sądy, Piſarze, Komornicy, Xięgi &c. *vide ſub titulis propriis.*

Ziemie, *Halicka* y *Zydaczowſka*, zruinowane, od wſzelakich Kontrybucyy publicznych według Konſtytucyi *A.* 1635. Miaſtom przez nieprzyiaćiela znieśionym ſłużącey, także od ſtanowiſk żołnierzkich wolne bydź maią. A ktorych ta *hoſtilitas* nie tak ćiężko zpuſtoſzyła, ći *ſalvis novis abjuratis* podatki, od Rzeczypoſp. uchwalone, płaćić maią. *A. 1677. fol. 26. Tit. Ziemia.*

ZEBRACY.

STatut Iana Albrychta Krola *de validis mendicantibus*, także Statut o imaniu hultaiow, *Herb. f. 277. t. Mendici.* reaſumowano, *interponendo pœnam centum marcarum*, gdźieby przez Vrząd Grodzki, albo mieyſki, nie był exekwowan. *A. 1588. f. 489. Tit. Zebracy.*

Plura o hultaiach. *vid. Tit. Hultaie.*

ZELAZNE LISTY.

vid. Tit. Vadia.

ZOŁNIERZE.

De militibus vide in Statut. Herburti. Tit. Bellum. & Tit. Privilegium.

Zołnierze od okazowania, *pro una vice*, wolni. *A. 1565. f. 106. Tit. Okazowanie.*

O tymże: w Konfederacyi gieneralney Warſzaw. *ſub Interregno. A. 1587. fol. 412. §. A ktoby miał.*

Zołnierze od Sądow *exempti* byli, do przyſzłego Seymu, okrom do zapiſow. *An. 1564. f. 48. §. Od okazowania.*

Znowu do przyſzłego Seymu. *A. 1565. f. 106. Tit. Okazowanie.*

Znowu do przyſzłego Seymu, okrom przeſądzonych w ſprawach do zapiſu, także o mężoboyſtwa, gwałty, naiazdy y gwałtowne wybićia. *An. 1567. fol. 137. Tit. Zołnierze.*

Potym *exempti juxta Conſtitutionem* 1562. *A. 1578. f. 341. Tit. Zołnierze.*

Potym *juxta Conſtitutionem* 1567. & 1578. (Co ſłużyło y żonom żołnierzkim) *non obſtante*, choćby Przyiaćiel albo Prokurator *adactus ſententiâ interlocutoriâ* daley śię wdał. Ci iednak, ktorzy ku zapiſom iawnym niezaſtarzałym, po ktorych mogłoby co inſzego *intercedere*, pozwani, mogą bydź *non obſtante abſentiâ Reipub. causâ*, ſądzeni. *A. 1580. f. 370. §. A iż poparćie.*

Reaſſumitur immediata Conſtitutio do dwunaſtu niedźiel po rozpuſzczeniu woyſka, a Kan-

Kancelarya Krolewſka powinna na to liſty y świadectwa, tak żołnierzom iako y żonom ich, dawać. Ktoremi ktoby śię założył, a na woynie nie był, ſprawę traći. *An 1581. f. 381. Tit. Exempcya.*

Exempt znowu żołnierzom y żonom ich, *juxta Conſtitutionem A.* 1581. okrom gdyby kto po daćie tey Konſtytucyi maiętność, bądź zaſtawną, bądź wieczną, gwałtem a nie prawnie komu odiął; albo ktoby śię odpiſał zapiſem takowey excepcyi. *A. 1590. f. 570. Tit. Wyięćie.*

Ci także, ktorzy na śiedzenie w wieży o głowy ſą zkazani, albo śię ſami śiedzenia podięli, a na uſludzeby Rzeczypoſp. w woyſku byli, maią mieć *dilationem* ſwego śiedzenia do dwunaſtu niedźiel *poſt reditum* z potrzeby. *Ibid.*

Exempty aprobowano żołnierzom, ktore, gotuiąc śię na woynę Turecką, w Kancelaryach otrzymali byli. Za niedoyśćiem iednak tey woyny, acz ſłużyć gotowi byli, z domow ſwoich nie wyieżdżali. Y poſtanowiono: aby ſpraw ich ſuſpenſye, *in quibuscunque ſubſelliis* za temiż exemptami uczynione, ku upadkowi onym w żadnym Sądźie nie były, ani do żadnych probacyy, ieźli kto na tey expedycyi był, albo nie był, przyćiſkani nie byli, ale żeby *ſimpliciter* z onychże ſuſpenſyy, do dalſzych kontrowerſyy y obron ſpraw ſwoich przypuſzczeni byli. *An. 1591. fol. 615. Tit. Exempcye.*

Od Poſpolitego ruſzenia tylko *exempti* byli żołnierze. *Ann. 1593. fol. 642. Tit. Exempty.*

Znowu exempt żołnierzom y żonom ich, *juxta Conſtitutionem* 1567. & 1581. do dwunaſtu niedźiel po rozpuſzczeniu woyſka, w czym nie maią *obſtare* takowe zapiſy, ktorymby przed tą Konſtytucyą fałſz był zadany. *Declaratur* przy tym: iż liſty *exemptionis* tak Krolewſkie, iako y Hetmańſkie, przed każdym Sądem iść maią. *A. 1601. f. 733. Tit. Exempty.*

Potym *juxta Conſtitutionem A. 1578. exceptis cauſis ad inſcriptiones, expulſionis, violentiæ, & rei judicatæ. A. 1609. f. 908. Tit. Zołnierze.*

Potym *juxta Conſtit. A.* 1578. & 1609. przydaiąc: aby ći, ktorzy na woynie będą, od Krola I. M. albo PP. Hetmanow, liſty świadeczne mieli. Ktora Konſtytucya y W. X. Lit. ſłużyć ma. *A. 1611. f. 7. Tit. Exempty.*

Potym *juxta Conſtit. A. 1609.* tak Koronnym, iako y Litewſkim żołnierzom. *A. 1616. f. 43. Tit. Exempty.*

Potym *juxta eandem Conſtitut. An.* 1609. & *ſuperiores.* Co śię ma rozumieć y o żołnierzach Inflantſkich w W. X. Lit. *A. 1618. f. 6. Tit. Exempty.*

Potym *juxta Conſtit. A.* 1567. & 1571. *A. 1619. f. 5. Tit. Exempty.*

Potym *juxta Conſtit. A.* 1590. *exceptis recentibus criminibus* od daty Seymowey. Co y W. X. Lit. ſłużyć ma. *A. 1620. f. 13. Tit. Exempty.*

Poprawiono takroczney Konſtytucyi tak: aby pozwani *in cauſis ad inſcriptionem, exemptionem, expulſionem, executionem rei judicatæ*, po rozpuſzczeniu poſpolitego ruſzenia we cztery niedźiele odpowiadali, *à terminis* iednak *merè perſonalibus juramentorum*, ktorych przez plenipotenty odprawować nie mogą, *excipiuntur. A. 1621. f. 18. Tit. O exemptach.*

Potym *exempti juxta Conſtitutionem immediatam A.* 1621. a te exempty tak z Kancelaryi Koronney, y W. X. Lit. iako y od Hetmanow oboyga narodu, u wſzelakiego Sądu ważne bydź maią. *A. 1626. f. 5. Tit. Exempty.*

Reaſſumuntur Konſtytucye dawne o exemptach żołnierzkich. A exempty tak z Kancelaryi oboyga narodow, iako y od PP. Hetmanow, u wſzelakich Sądow przyimowane bydź maią. *A. 1627. f. 5. Tit. Exempty.*

Potym *exempti*, wedle Konſtytucyi takroczney. *A. 1628. Tit. Exempty.*

Reaſſumitur immediatè przeſzłego Seymu Konſtytucya, do przyſzłego Seymu. *An. 1629. f. 10. Tit. Exempty.*

Potym Konſtytucye o exemptach takowych, *annorum* 1590. & 1621. *in toto* reaſumowano, tak żołnierzom, iako y Obywatelom Zamkow od Moſkwy rekuperowanych, y z powinnośći w Przywileiach ich wyrażonych, przy Zamkach rezyduiącym. A te exempty od naſtąpienia niebezpieczeńſtwa poczynać śię będą. *A. 1632. f. 6. Tit. Exempty.*

Po-

Potym Konſtytucyą *A.*1628. *in toto* aprobowano, y do przyſzłego Seymu reaſumowano. *A.1633.f.13. Tit.Exempty.*

Potym Konſtyt. 1620. *in toto* aprobowano. *A.1634.f.5. Tit.Exempty.*

Et anni immediati A.1635.f.28. Tit. Exempty.

Declaratur: iż exempty w tych ſprawach, ktore Konſtytucye opiſały y ocerklowały, wſzelkie *ſubſellia in perſonalibus* tylko przyimować maią, za ateſtacyą Hetmanow, albo Pułkownikow na mieyſcu Hetmanow będących. *An. 1638. fol. 11. Tit. Exempty.*

Exempt gieneralny woyſku Koronnemu, y Wielk. X. Litewſk. dany aprobowano, *exceptis cauſis criminalibus, expulſionum, ac inſcriptionum. A. 1658.fol. 21. Tit. Aprobacya exemptu.*

O Exemptach Konſtytucye przeſzłe, do przyſzłego Seymu *in toto* reaſumowano żołnierzom tym, ktorzy obecnie w woyſkach Rzeczypoſp. zoſtawali, y ateſtacye Hetmańſkie mieli. *A.1659.f. 20. Tit.Exempty żołnierzkie.*

Tenże exempt ſłużyć miał Vr. Xiążęćiu *Radźiwiłowi* Koniuſzemu W.X. Lit. *Ibid. Tit. Exempty żołnierzom.*

Declaratur: że wſzelakie Sądy, powinne przyimować pomienione ateſtacye. *A. 1661. f.19. Tit Exempt żołnierzom.*

Na żołnierzach, w woyſku Wielk. X. Lit. ſłużących, kondemnaty otrzymane znieśiono, tak aby *in principali negotio reſpondeant & deducant*, że w ten czas kondemnowani ſą, kiedy byli w oboźie y nie mogli do Sądu ſtawać. *A.1662.f. 17. Tit. Znieśienie kondemnat.*

Zadne exempty bez ateſtacyi Hetmanow, u Sądow żadnych W. X. Lit. przyimowane bydź nie maią. *A.1667.f. 63. Tit. Znieśienie kondemnat.*

Kontumacye na żołnierzach W. X. Lit. mimo exempty, *in quocunque foro* otrzymane, *exceptis condemnationibus Comitialibus caſſantur &c. Ibid.*

O Zołnierzkich exemptach, w ſprawach żołnierzkich, Konſtytucye przeſzłych Seymow reaſumowano. A Trybunały y inſze *ſubſellia* w ſprawach, w ktorych według prawa exempty iść powinne, zachować śię maią, według dawnego prawa. *A.1673. f.15. Tit.Exempty żołnierzkie. vid.*plura *Tit.Exempty. Tit. Hetman.*

Zołnierzki żołd: za Krola Zygmunta Auguſta, na ćwierć Rotmiſtrzowi na koń zł. dźieśięć, Towarzyſzowi zł. 8. *A.1567.f.147. §. Rotmiſtrze.*

Potym Towarzyſzowi na koń po zł. 20 a pieſzemu po zł.10. na ćwierć. *A.1576.fol. 237. § Zołd żołnierzom.*

Potym na koń po 15. zł. a żyć z targu. *w Konfederacyi gieneralney Warſzaw.* ſub Interregno. *A.1587.f.415. §. Iż pod ten czas.*

Potym po dwudźieſtu zł. a żyć także z targu, tak w leżach, iako y w ćiągnieniu, wedle taxy Hetmańſkiey. *A.1609. f.890. Tit. Porządek.*

A *extraordinario militi* żołdu, złotych trzydźieśći. *Ibid.*

Potym Vſarzom *intra & extra Regnum* po zł. 15. Kozakom po zł. 12. *A. 1613.fol. 2. Tit. O żołnierzu.*

Potym w W.X. Lit. Vſarzowi po zł. 18. Kozakowi po zł. 15. a żyć z targu. *A. 1613. na drugim Seymie. f.10. Tit. O żołnierzu.*

Potym Vſarzowi zł. 30. Kozakowi 20. *A.1620.f.5. Tit. O żołnierzu.*

Za żołnierza może Rotmiſtrz ſzkodę założyć, y ukrzywdzonemu, pod świadectwem ſwoich towarzyſzow, zapłaćić, a potym to ſobie z żołdu tegoż żołnierza wytrąćić. *A.1569.f. 148. §. A iż by też.*

Vſarze z kopią w zbroi, w zarękawiach, w ſzyſzaku, z krotką ruśnicą, z ſzablą, z koncerzem albo pałaſzem; a ći co po Kozacku, z połhakiem y krotką ruſznicą, na dobre konie do potrzeby wśiadać powinni. *w Konfederacyi gieneralney Warſzaw.* ſub Interregno. *A. 1587.f. 415. §. Iż pod ten czas.*

Rotmiſtrz koni dźieśięć, a towarzyſz naywięcey ſześć miał oſadzać, y mniey mogł. *Ibidem.*

Rotmiſtrz o ſtacye przez towarzyſze iego brane, y o ſzkody uczynione w ćiągnieniu, ma *forum peremptoriè* w Grodźie, tam gdźie go ukrzywdzony przyśćignie, a na mieyſcu, przed Hetmanem, *ſine ulla appellatione. A. 1567.fol.147. §.Rotmiſtrz każdy.*

Znowu: że ſtacyi brać nie ma żołnierz, ale żywnośći y innych wſzelakich potrzeb, według targu, ſobie doſtawać powinien, nikogo do ſtacyi nie przymuſzaiąc. A pozwy o każdą krzywdę (wyiąwſzy *ad inſcriptionem*, y o co powinien Hetman z Rotmiſtrza, albo Rotmiſtrz z towarzyſza, ſprawiedliwość uczynić) ſześć niedźiel przed terminem kładźione bydź maią. *A. 1576. f. 237. §. Nie chcąc.*

Z żołnierza (*rozumiey*, z Szlachćica, także z ośiadłego) gdyby Rotmiſtrz ſprawiedliwośći nie uczynił, albo gdyby ſam komu krzywdę y ſzkodę uczynił; tak Rotmiſtrz iako y żołnierz ma *forum* w Grodźie bliżſzym, *ſine exceptionibus fori*, y rzeczy oſądzoney doſyć uczynić. *A. 1589. f. 527. Tit. O żołnierzach.*

Z żołnierzow nieośiadłych, albo cudzoźiemcow, albo plebeiuſzow, także z pacholikow, powinien Rotmiſtrz czynić ſprawiedliwość *in inſtanti*, albo pozwany do bliżſzego Grodu, zań doſyć uczynić, albo go Sądowi ſtawić, albo ieżliby uciekł, przyśiąc, że nie był u niego, gdy był rekwirowan o ſprawiedliwość. *Ibid.*

Kładźienie pozwu ma bydź na maiętnośći ośiadłego żołnierza, a na nieośiadłego w goſpodźie, albo legierze. Poſtępek prawny ma śię śćiągać na dobra ruchome y nieruchome, także y na zaſłużone pieniądze, na ktore *in talibus caſibus* od ukrzywdzonych areſzt ma Piſarz przyimować, y z nich ukrzywdzonym, za ſłuſznem y prawnem pokazaniem, doſyć uczynić, *ſalvâ in toto Conſtitut.* A. 1588. *manente.* Ieżliby iednak pod trwogę y ruſzenie był wzdan, a potym na wtorym y dalſzym roku po odprawieniu potrzeby pokazał liſtem Hetmańſkim, iż na ten czas był na poſłudze Krola y Rzeczypoſp. ma bydź od wzdania onego wolnym, ale na pozew ma zaraz odpowiadać. *Ibid.*

Zołnierz ſzkod, krzywd, gwałtow, bezprawia, tak w ćiągnieniu, iako y w ſtanowiſkach nikomu czynić nie powinien; także ani podwod, ſtacyy y żywnośći, tak z Krolewſkich, iako Duchownych y Swietckich poddanych, wyćiągać nie ma; ale wſzyſtkę żywność za pieniądze według targu kupować ma, *ſub pœna* 14. *marcarum & refuſione damnorum per actorem taxandorum*, a to *in civili exceſſu. In criminalibus* zaś przez Hetmana, podług ſtarych praw y zwyczaiow, z Rotmiſtrzami y Porucznikami, ktorych może dośiąc, ſądzeni y karani, albo też na Seym od Strony pozwani bydź maią. *A. 1591. f. 614. §. Przychylaiąc śię.*

Zołnierze żywność wſzelaką, okrom wołow, iałowic, ryb y korzenia, co targiem dobrowolnym płaćić maią, według uſtawy na tym Seymie uczynioney, gotowemi pieniędzmi, tak na leżach, iako y w ćiągnieniu, (ktorych tylko ieden nocleg bydź ma) kupować ſobie powinni, ktorey dośiągać maią za rekognicyą Rotmiſtrzowſką, y obrachowaniem Hetmańſkim, iako wiele żywnośći na mieśiąc na ſto koni przychodźićby miało? A tę żywność poddani z Dobr Krolewſkich y Duchownych odwoźić im maią. *A. 1609. f. 890. Tit. Porządek.*

Zołnierz w blizkich obozu włośćiach żywność, według targu, za gotowe pieniądze kupować, y ſobie koſztem ſwoim odwoźić ma. *A. 1591. f. 613. Tit. Diſciplina.*

Zołnierz Kwarćiany ma lećie ſtać obozem na grunćiech Krolewſkich, a źimie ma Hetman wſzyſtkim leże rozdawać wedle zdania ſwego. *Ibid.*

Potym, że leże ma mieć w Vkrainie tak lećie, iako y źimie, także w Dobrach Krolewſkich y Duchownych. *A. 1609. f. 890. Tit. Porządek.*

Towarzyſze y Pacholikowie Rotmiſtrzom ſwoim, a wſzyſcy wobec żołnierze Hetmanowi y iego Porucznikowi, według artykułow woiennych *ſubeſſe* y poſłuſzni bydź powinni, od ktorego, albo Vrzędu iego, ſprawiedliwość ma bydź czyniona, *in inſtanti peremptoriè.* *A. 1591. f. 613. Tit. Diſciplina.*

Rotmiſtrz gdyby z Towarzyſza y z iego pacholika ſprawiedliwośći, urzędownie *requiſitus*, nie uczynił; w Trybunale ma *forum peremptoriè inter cauſas officii, præmiſſa citatione*, gdźie Proces na nim ma bydź przewodzon, *ad pœnam bannitionis, ſemotis omnibus dilationibus, excepto*, ieżliby Roty ruſzono przećiwko nieprzyaćielowi Koron. po odprawie iednak potrzeby w ſześć niedźiel, toż powinien. *In contumaciam* zaś takim ſpoſobem ma bydź poſtąpiono; *in termino primo abſens* ma *condemnari*, a *poſt terminum ſatisfactionis*, zaraz *ad pœnam bannitionis* ma bydź pozwany, ktorey exekucyą Staroſtowie, *ſub amiſſione Capitaneatûs, ad inſtigationem partis læſæ*, czynić powinni. A takowego proceſu Kondemnaty inaczey, tylko *ſolâ ignorantiâ*, znośić nie będą mogli na Trybunale, albo w Grodźiech, za odeſłaniem do exekucyi. Iednak *poſt juramentum* ſatysfakcyą, wedle zkazania Trybunalſkiego, tamże uczynić ma,

ma, *sub pœna bannitionis in instanti decernenda.* Kładźienie pozwu albo *in bonis* albo w stanowisku iego, a położenia relacya w Grodźie właśnym onego stanowiska, a bo dobr, bydź ma uczyniona, w ktorym pozwie *terminus* ma bydź prefigowan we cztery niedźiele od położenia onego. Hetmani, Rotmistrze y Towarzystwo, na żadne swe y Przyiaćioł swoich prywatne potrzeby Seymiki, albo ziazdy, *stipendiarios* Rzeczypospo. znacznym iakim pocztem zażywać nie maią, *sub pœna bannitionis.* Takieyże penie podlegaią, ktorzyby się ważyli, leże mieć albo stanowiska, tak w Duchownych, iako y Swietckich mąiętnośćiach, okrom ćiągnienia, w ktorym bez czynienia szkody, bez brania stacyi y podwod, zachować się maią *sub pœna eadem.* A w tym sądzeniu żołnierzow, *modo ut supra*, z Rotmistrzami y Porucznikami, by też ktory y na gardle według przewinienia był zkaran, to nie mą bydź przywodzono *in disquisitionem ullam.* Gdyby iednak *absens* był, na poczćiwośći inaczey bydź karan nie może, ieno na Seymie przez Krola z PP. Radami. *Ibid.*

O żołnierzach cokolwiek iest na Seymie *anni 1590. (vide supra)* uchwalono, *sublatum Constitutione A. 1591. fol. 618. tit. Znieśienie.*

Konstytucyą pomienioną *A. 1591.* reasumowano, to przydaiąc: aby wolno Rotmistrza pozwać do Trybunału, ieżliby śię nie chćiał ukrzywdzony dekretem Hetmańskim kontentować. *A. 1593. f. 639. Tit.*

Taż Konstytucya *A. 1591. declaratur:* iż Hetmanowi przesłuchawszy zdania, tak Rotmistrzow, iako y towarzyszow, wolno bydź ma, wedle sumnienia, iako będźie rozumiał, y *ex disciplina militari*, żołnierzow swawolnych y występnych przećiwko powinnośći Rycerskiey karać. W ostatku gdyby tak nagłego co było, coby klęskę, albo szkodę iaką woyska Rzeczypospo., albo omieszkanie y opuszczenie pogody do uczynienia posługi, za sobą poćiągnąć mogło, wolno temuż Hetmanowi, y bez namow wszelakich Rotmistrzowskich y Porucznycych winnego zkarać. *Ibid. fol. 640. tit. Deklaracya.*

Reassumuntur superiores Constitutiones A. 1591. & 1593. & melioratur articulus, zstrony niepostępowania od Hetmana przećiwko tym, ktorzyby popełniwszy w woysku iakie *facinus*, absentowali się. Iż Hetmanom Wielkim, a w niebytnośći ich Polnym, oboyga narodu, przećiwko każdemu występcy wolno postąpić, *in præsentem* na gardle, a *in absentem* na poczćiwośći *in contumaciam*, y karać go według zwyczaiow, ale to do przyszłego Seymu tylko trwać miało. *A. 1601 fol. 732. Tit. Declaratio.*

Znowu też Konstytucye *A. 1591. & 1593. declarantur:* iż ukrzywdzeni od żołnierza Kwarćianego krzywd y szkod swoich mogą dochodźić, bądź na Trybunale *inter causas Officii*, bądź w Grodźie przed Starostą, albo Urzędem iego, pod ktorego iurysdykcyą krzywda albo szkoda się stała, *peremptoriè*, kładąc pozew w leży pozwanego, albo mu w rekę on daiąc. Na ktorym sądźie, bez remissyi exekucya y bannicya ma bydź na pozwanych Rotmistrzach, ktorzyby ukrzywdzonym sprawiedliwośći nie czynili, albo się sami nie usprawiedliwili, kończona. *A transgressores* tey Konstytucyi winami sta grzywien na Trybunale *peremptoriè ex instantia cujusuis* karani bydź maią. *Ibid. f. 735. tit. O Kwarćianym żołnierzu.*

Reassumitur Constitutio A. 1593. dokładaiąc: iż żołnierz na noclegu tylko iedne noc ma stawać y leż, ani przystawstw, w dobrach Szlacheckich mieć nie ma, pod winą sta grzywien, y nagrodzenia szkod stronie ukrzywdzoney. O co *forum* z Rotmistrzami (ktorzy ośiedli bydź maią) lub na Trybunale, według dawnych praw, lub przed Hetmanem z wolną apelacyą na Trybunał; żywnośći iednak wedle targu dobrowolnego zaśiągać im wolno. Na ostatek cokolwiek Hetmani przećiwko żołnierzowi obwinionemu dekretem swoim nakażą, tego wszystkiego exekucya dostateczna, iako dekretow Seymowych bydź ma *in bonis & personis*, przez Starosty, y nigdy ni od kogo postępek y zkazanie Hetmańskie *in dubium & disquisitionem* wołowane bydź nie ma. Ieżliby iednak dekret Hetmański nie podobał śię ukrzywdzonemu, y kontentować się nim nie chćiał, wolna apelacya bydź powinna na Trybunał. Ktore apelacye *in spatio quatuor septimanarum* Trybunalistowie *inter causas conservatas*, tak w Koronie, iako y w W. X. Lit. odprawować maią z osobnego regiestru, kiedykolwiek taka sprawa *ab actu appellationis in spatio supra scripto* przypadnie. Wedle ktorego dekretu Trybunalskiego Hetmani exekucyą czynić powinni. A *interim* niż decyzya Trybunalska wynidźie; Rotmistrze obwinionych Towarzyszow ślubem zawiązać, a pacholikow

likow dotrzymać maią, *ſub eadem pœna, quam reus ſuſtinere debuit, irremiſſibilitèr decernenda.* Tę iednak Konſtytucyą Posłowie Sendomirzcy do Braći wźięli. *An. 1609. f. 890. tit. Porządek.*

Reaſſumitur Conſtitutio A. 1609. o dochodzeniu ſprawiedliwośći na Trybunale, tego dokładaiąc: aby nie tylko z Rotmiſtrzem, ale y z Towarzyſzem *forum* miał ukrzywdzony, y że o ſzkody *pœna bannitionis perpetuæ, & duplex refuſio damnorum decerni* ma. *A. 1613. f. 2. tit. O Kwarćianym żołnieru.*

Potym Konſtytucye wſzyſtkie, y prawa o żołnierzach reaſumowano, deklaruiąc: iż w ćiągnieniu do mieyſca, od Krola albo Hetmana naznaczonego, maią śię ſkromnie zachować, y proſtymi grośćińcami iść, nad to noclegow y pokarmow w Dobrach Krolewſkich y Duchownych, ieno dwie Roćie, iedna po drugiey, czynić nie maią; a drugiey Roty Rotmiſtrz, powinien dać Dźierzawcom Krolewſkim, Duchownym, albo ich Urzędnikom ateſtacyą, iż w tey wśi, albo Miaſteczku, dwie Roćie ſtały, za ktorą ateſtacyą, drudzy Rotmiſtrze z Rotami ſwemi onę wieś albo Miaſteczko miiać maią, żadney ſtacyi tam nie wybieraiąc. A gdyby ktory Rotmiſtrz, za ukazaniem takiey ateſtacyi, ważył śię tam z trzećią Rotą ſtanąć; taki każdy, za uczynieniem przez Dźierzawcę Dobr Krolewſkich, albo Duchownych, przećiwko niemu proteſtacyi, y aktykowaniem ateſtacyi, wyżey opiſaney, w Grodźie w ktorymkolwiek bliżſzym, ma bydź za inſtancyą Dźierzawce dobr onych, albo iego Plenipotenta, przez P. Hetmana y Komiſarze woienne, z Vrzędu ſwoiego zrzucony, y z woyſka wytrąbiony. Takaż *pœna* ma bydź na Rotmiſtrze y ich Porucznikí, gdyby ateſtacyi wzwyż pomienioney dać nie chćieli. A ieżliby w Dobrach Szlacheckich, bądź w ćiągnieniu, bądź na ſtanowiſku, ważył śię ktory Rotmiſtrz, albo iego Towarzyſz, ſtacye iakiekolwiek albo pieniądze brać; takowy *pœnæ* w dawnym prawie y teraźnieyſzym opiſaney *privationis Officii* podledz ma, ktora takimże pretextem, iako wyżey windykowana bydź ma. *A. 1620. f. 7. tit. Ciągnienie żołnierza.*

Znowu też prawa, mianowićie Konſtytucyą *A. 1590. in toto* reaſumowano. *Ibid. f. 13. tit. Diſciplina militaris.*

Zołnierz żaden nie ma mieć rynſztunku od złota, ani srebra, tylko od żelaza a rzemienia, *ſub amiſſione ſtipendii. Ibid. f. 5. tit. O żołnierzu.*

Towarzyſz od Rotmiſtrza, Pacholik od Towarzyſza, nie ma *temerè* od iedney do drugiey Roty wyieżdzać, poki expedycya trwać będźie, pod wytrąbieniem z woyſka y utraceniem pocztu. *Ibid.*

O zapłaćie żołnierzow zmarłych, &c. *v. tit. Zapłata.*

Zołnierze, na żołd zaćiągnieni, od poſpolitego ruſzenia, *pro una vice*, wolni byli. *An. 1621. fol. 7. §. Hetmani.*

O wſzyſtkim, co należy *ad diſciplinam militarem*, Konſtytucye dawne reaſumowano: iż żadnych krzywd y zbytkow, ktore Maieſtat Boſki y prawo poſpolite urażaią, czynić, ſtacyy w Dobrach Krolewſkich, Duchownych y Szlacheckich nie wyćiągać, na leżach y w ćiągnieniu żołdem, na ten czas poſtanowionym, kontentować śię, y z targu żyć, ſtanowiſk w Dobrach Szlacheckich y Duchownych, według dawnych praw, *ulla ratione* nie pokazuiąc, *ſub pœna mille marcarum & refuſione damnorum, ad inſtantiam Nobilis iniuriati*, w ktoregoby Dobrach ſtanowiſko żołnierzowi pokazane było, w Trybunale *peremptoriè, non obſtantibus etiam literis* Hetmana na ſtanowiſko w takie Dobra, *repetenda. A. 1624. f. 1. tit. Suplement.*

Specialitèr reaſumowano Konſtytucyą *An. 1620.* w tym punkćie, aby Rota na Rotę w ćiągnieniu nie naſtępowała &c. od ktorey Konſtytucyi, iako y przeſzłego Seymu, W. X. Lit. excypuie śię. *Ibid.*

W. X. Litewſkiemu Konſtytucye *A. 1591. 1593 1601. 1609. 1620. de diſciplina militari cum pœnis* reaſumowano, dokładaiąc tego: ieżliby ukrzywdzony o iakążkolwiek krzywdę y ſzkodę ſwoię z obwinioną oſobą prawem czynić chćiał; tedy wolno mu będźie o to, bądź do Hetmana, bądź do Trybunału, w ktorykolwiek termin y Powiat, przez pozew Ziemſki y Woźnego onego Powiatu, w ktorym śię exces ſtanie, *termino peremptorio* na ſześć niedźiel pozwać. Komprobacya zaś może bydź, gdźie śię ſamemu Panu krzywda ſtanie, w rzeczy niekryminalney przez Vrzędnika tey maiętnośći; a gdźie poddanym, albo Mieſzczanom krzywda będźie; oniż ſami *ad inſtantiam*

tiam & accusationem suam, probować y dowodźić maią w Grodźie, pod ktorego śię iurysdykcyą krzywda ftanie. *Anni 1626. fol. 6. Tit. Disciplina militaris.*

Woyfka, *invitis possessoribus*, w dobrach ziemfkich lokować śię nie maią. *A. 1685. f. 6. tit. Konsystencye.*

Zołnierze iż w Dobrach Szlacheckich y Duchownych, *urgente necessitate*, ftanowifko mieli, wolni, *pro hac sola vice*, od win w Konftytucyach opifanych. Ieżli iednak ktory z nich mimo prawo y artykuły Hetmańfkie, Seymową powagą utwierdzone, naiazdy, gwałty, fzkody y krzywdy iakie, ludźiom iakiegokolwiek ftanu, w Dobrach Szlacheckich y Duchownych, poczynił; z takowym wolno *in foro fori jure agere*, nie deroguiąc nic Konftytucyom *de disciplina militari* uchwalonym. *A. 1626. f. 6. Tit. O żołnierzu.*

Znowu wfzyftkie Konftytucye, ofobliwie Seymu przefzłego *A. 1626.* W. X. Lit. reafumowano. *A. 1628. tit. O żołnierzu W. X. Lit.*

Ktorzyby ftacye pieniężne, albo w podwody konie, lub woły brali, na gardle y poczćiwośći od Hetmana W. X. Lit. albo iego Namieftnika, bez żadnego procefu, ale tylko za dowodem y przyśięgą ukrzywdzonych, tak Szlacheckiego iako y proftego ftanu ludźi, w bliżfzym Grodźie wykonaną, *irremissibiliter* maią bydź karani. Co w liftach Krolewfkich przypowiednych, y w Vniwerfałach, na śćiągnienie woyfka od Hetmana danych, dokładać śię ma. *Ibid.*

O tych, ktorzy z woyfka pod expedycyą Wołofką odbieżeli byli, dla czego przyszli Hetmani y woyfko do zguby y ztraty; Inftygatorowi Koronnemu czynić kazano inkwizycyą, y potym przećiwko takowym na Seymie fprawy popierać, y onę do exekucyi przywieść. *A. 1620. fol. 7. tit. O tych.*

Zołnierze Prufcy aby flufzną żywnośćią opatrzeni byli, Deputaći na to naznaczeni. Ciż y taxę rzeczy uftawić maią, po czemu co żołnierz kupować będźie; nikomu iednak nie ma *imponi necessitas* przedawania, ieżliby tego potrzeby nie miał, ani podwod dawania do odwożenia. *A. 1626. fol. 2. tit. Prowiant.*

O tymże. *A. 1627. f. 3. tit. Prowiant.* Et *A. 1629. f. 9. tit. Prowiant.*

Zołnierze do elekcyi miefzać śię nie maią, ale Pofłow fwych wolno im przyfłać w potrzebie we dwudźieftu ofob. *w Konfederacyi gieneral. Warszaw. A. 1632.*

Zołnierze Kwarćiani na Vkrainie *excubias* za włośćiami odprawować powinni, *juxta Constitutiones A. 1593. 1613. 1620. 1624.* a *in viscera Regni* pomykać śię nie maią, chyba żeby *prægnans Reipub. necessitas, & euidens periculum* naftąpiło. W ćiągnieniu zaś profto, nie krążąc, iść maią na dźień dwie mili, a na iednym ftanowifku gdy dwie Roćie będą, iuż trzećia nie powinna ftawać, *sub refusione victualium & damnorum in duplo.* Przeto Rotmiftrze, albo Porucznicy, albo ich Namieftnicy, że tam dwie chorągwie ftały, atteftacyą dawać powinni, pod utraceniem żołdu. Loźney czeladźi y koni przy chorągwiach nie powinno bydź więcey, tylko ile potrzeba, y fama flufzność ukaże. *A. 1633. f. 15. tit Disciplina.*

Hetman Koronny każdey choragwi *diem præscribere* ma, kiedy w obozie z ftanowifk, y z obozu na ftanowifku ftanąć ma. Tenże przy płacy woyfku bywać ma, a ieżliby fam nie mogł bydź, Subdelegata fwego, ktoryby miał w woyfku *auctoritatem*, na fwe mieyfce ześle, a żeby w niebytnośći iego arefzta, na płacą żołnierzką założone, fądźił. *Ibid.*

Około fądow z żołnierzami Konftytucya *A. 1593. in toto* zachowano. *Ibid.*

Sprawy miedzy żołnierzami y Szlachtą, y Duchownemi, y inney kondycyi ludźmi, o fzkody y krzywdy, w Trybunale przed wfzyftkiemi fprawami fądzone bydź maią. *Ibid.*

Deputaći naznaczeni fą do Lwowa, aby *ineant omnes rationes*, iakoby y hyberna y prowiant woyfku Vkrainnemu mogły bydź obmyślone. &c. *Ibidem fol. 16.* §. *A iż śiła.*

Konftytucye woienne *annorum 1590. 1593. 1601. 1609. 1620.* a ofobliwie *1626. & 1628. de disciplina militari* uchwalone, y peny w nich opifane *in toto* reafumuiąc, deklarowano: aby Rotmiftrze, ludźie narodu Szlacheckiego, *realitèr & non fictè possessionati* byli, y *realem possessionem* przy pieczętowaniu liftu przypowiednego PP. Pieczętarzom ukazali, z chorągwiami na mieyfce y czas (co im w liśćiech przypowiednych ma bydź wyrażono) profto, nie krążąc, y nie rozfypką, ale w kupie dwie mili na dźień uchodźili, zbytkow nie czynili, ftacyy, podwod nie brali, w Dobrach y Dworach Szlachec-

kich y Dzierzaw Krolewskich nie stawali, czeladzi po stronach nie rozsyłali. A ktoryby żołnierz, albo Rotmistrz, stacye sobie iakie bez naznaczenia wymyślać, albo pieniężne wyciągać, podwody tak w ciągnieniu, iako y innego wszelakiego czasu, w Dobrach Krolewskich, Duchownych, Szlacheckich, ludzi brać ważył się; takowy każdy na gardle, bez wszelkiego respektu, za dowodem, karany bydź ma. Gdzieby zaś w ktorey wśi, albo Miasteczku Krolewskim, albo Duchownym, gdzie iuż dwie Rocie nocowały, *in contemptum legum*, ktory Rotmistrz z chorągwią trzecią nocować ważył się; winą tyśiąca złotych karany bydź ma, y szkody poczynione, według targu y ceny na on czas, sowito płacić. *Item.* Żołnierz ieden dwuch funkcyy na się brać nie powinien, y Rotmistrz, ktoryby iednę Rotę na Zamku miał, drugiey w polu mieć nie powinien, ani Rotmistrz pieszy Roty, Usarskiey, Kozackiey, Rotmistrzem bydź nie ma, *& vice versa* Usarski, Raytarski y Kozacki Rotmistrz, pieszych Rot prowadzić nie ma się ważyć. Rotmistrze też pieszy, żaden z nich Kozakow więcey nad 10. koni (przy chorągwi swey) mieć nie powinni, y tych nigdzie w stronę, *sub prætextu* zapisowania gospod, y dla stacyi wyciągania, zasyłać ich nie maią. Towarzysze woyskowi swoich Rotmistrzow, z ktoremi się z razu zaciągnęli, trzymać się maią, a zpod iedney chorągwie pod drugą żadną miarą nie powinni wyieżdżać, ani też Rotmistrze bez pozwolenia Hetmańskiego wyzwalać ich maią. A ktoryby Towarzysz iedney ćwierci dosłużywszy, mianuiąc, iakoby do domu dla potrzeby swoiey z woyska wyiachał; a potymby z drugim Rotmistrzem znowu się wkrotce zaciągnął, y w woysku się bawił; takowy każdy z woyska wytrąbiony, y konfiszkacyą pocztu zkarany bydź ma. A co się dotycze Dobr Szlacheckich, to iest: Dworow Pańskich y domow Szlachty chudszey, także Dworow Dzierzaw Krolewskich, tam się żołnierz, *sub pœna capitis*, stanowić nie ma. A gdzieby żadną miarą, dla odległości y dalekości, Dobr Krolewskich y Duchownych, Rota ktora Miasteczka albo wśi Szlacheckich minąć nie mogła, y tam *necessario* nocleg mieć im przyszło; tedy żywność wziętą wszelaką targiem płacić powinni będą. A tam iuż w tych wśiach y Miasteczkach Szlacheckich druga Rota *nullatenus* pokarmować, y nocować nie ma. Ktora Konstytucya tylko W. X. Lit. służyć ma. *Anni 1633. fol. 17. tit. Disciplina.*

Reasumowano *superiora, de disciplina militari*, a osobliwie te Konstytucye, ktore stanowisk y stacyy w Dobrach, pogotowiu w Domach Szlacheckich bronią, y warowano to *sub pœna Infamiæ.* Także reasumuiąc Konstytucyą *A. 1623.* o zabieżeniu Konfederacyi, postanowiono: aby Rotmistrze, tak iezdni iako y pieszy, ośiedli *& non plebeji*, według dawnych zwyczaiow, od Hetmanow zaleceni, y do aprobowania Krolowi podawani byli. W ciągnieniu aby szli noclegami przez Hetmany opisanemi, nic ich nie zkracaiąc, ani odmieniaiąc, *sub pœna infamiæ* na Rotmistrze, albo Porucznika, albo iego Namiestnika. *A. 1635. f. 12. tit. Disciplina.*

Warowano przy tym *lege perpetuâ*: aby żołnierze o branie podwod do Trybunału pozwani (ieżli tam a nie do Hetmanow udaćby się chcieli *iniuriati*) przez sługę, albo poddanych *iniuriatorum* poprzyśiężeni, *pœnas* w Koronie *quinquaginta marc. Pol.* a w W. X. Lit 50. *marc. Lithuanicarum*, za każdą podwodę *luant.* A ktoryby od zwracaiącey się podwody pieniądze brał, *pœnâ capitis puniatur.* Toż się ma ściągać o pieniężne stacye. *Ibid.*

Rotmistrze niepowinni ludzi, w służbie nie będących, do Kompanii na chleb przybierać, *sub pœna peculatûs.* O co *forum* Trybunał *cum inquisitione iurata; eadem pœna* y na tych, ktorzyby się przy nich bawili, nie będąc w służbie. *Ibid.*

Pieszy Rotmistrz, nie powinien mieć więcey iezdnych, tylko dziesięć, *secus* czyniący, *præviâ inquisitione*, maią bydź u Hetmańskiego Sądu według artykułow woyskowych, a na Trybunale *pœnâ infamiæ* karani. Ale ci, ktorzy z ochoty swey ludzie na usługę Rzeczyposp. kosztem swym prowadzą, *excipiuntur* od tego. Tylko ich ludzi Przełożeni y Towarzystwo o szkody y krzywdy, *idem forum & eundem processum*, iako wyżey, *patientur.* Ieżliby zaś *plebejus* był Przełożony, od samego Pana na niego sprawiedliwość *requiretur. Ibid.*

Żołnierzkie sprawy na początku każdego Trybunału Lubelskiego maią bydź sądzone, przed wszystkiemi innemi sprawami, a gdy żołnierzkich nie stanie, insze zacząć się maią, wedle Konstytucyi *An. 1633.* Ktoby inaczey czynił, *in causa* ma *succumbere*, y Proces-

procesy, ieżliby iakie na nich *illegitimo tempore* Sądow zaszły, *nullitati subjacere* maią. *Ibid.*

Trybunał żadnych *arbitrarias in posterum*, nad te, ktore w prawie opisane, *pecuniarias pœnas* od żołnierzow brać nie ma. *Ibid.*

Inhærendo tey Konstytucyi, kondemnaty *extra tempus supra determinatum*, na Trybunale otrzymane, zniesiono. &c. *Ratione* zaś *differentiarum fundi*, Trybunał postępkiem żołnierzkim sądźić nie ma, ale *ordinario processu*, iako y inszych Obywatelow stanu Szlacheckiego. *A. 1642. f. 13. tit. O sądach.*

Zołnierz, ani stanowiska, ani noclegow, w Dobrach Ziemskich Szlacheckich odprawować nie ma, ani od Hetmanow y Regimentarzow asygnacyy do nich przyimować, ani Hetmani y Regimentarze dawać ie powinni, *sub pœna triplicis refusionis damnorum, ad instantiam* ukrzywdzonych, w Trybunale *inter causas militares. A. 1652. fol. 10. tit. Porządek.*

Zołnierze iedni drugim na stanowiska y asygnacye następować nie maią; ani pobocznych stacyy wybierać, ani żadnych pieniędzy, ani grabieży, fantow, podwod brać, ani do kupowania korzeni, win, piw, gorzałek, pociągać; ale śię tylko tym do żywnośći kontentować maią, co może ubogi człowiek w domu mieć, do woza także nie powinni nic brać. *Ibid.*

W iedney wśi, lub Miasteczku, więcey nie ma stawać chorągwi, ieno dwie, iedna po drugiey, a trzećia iuż takie stanowisko ominąć powinna, na co Rotmistrz, Kapitan, pierwszey y drugiey chorągwi, lub Substytut ich, ma dać atestacyą, że tam chorągiew nocleg lub pokarm odprawiła, *sub pœna triplicis refusionis damnorum* uczynionych od wszystkich chorągwi, ktoreby tam potym stały, za weryfikacyą dwuch *ex communitate* starszych przez przyśięgę ze wśi, lub z Miasteczka, ukrzywdzonych. Teyże winie podlegać ma chorągiew, Rotmistrz, Kapitan, lub Substytući ich, gdyby za ukazaniem atestacyi dwuch chorągwi, stanęli w tey wśi lub Miasteczku, w ktorych iuż dwie chorągwie wprzod stały. Także ieżliby Rotmistrz, Kapitan, lub ich Substytući, y zgoła wszyscy żołnierze, przećiw ktoremukolwiek punktowi prawa zwyż napisanego wystąpili; a to lub w Sądźie woyskowym, lub na Trybunale *inter causas militares. Ibid.*

Zołnierzom zaćiągu cudzoźiemskiego, gdy śię z stanowiska ruszyć będą mieli, Krol Komisarza, Szlachćica dobrze ośiadłego Polskiego, do prowadzenia poda, aby ich iak nayprośćiey prowadził, Regimenty, Kornety, kompanie, blisko śiebie trzymał, y we wszystkim tey Konstytucyi przestrzegaiąc, krzywd y szkod czynić nie dopuszczał, a o rządźie dobrym z Oberszterem, albo Oficerem, znośił śię. *Ibid.*

Na lożnych, y z chleba przy chorągwiach bawiących śię, *reassumitur Constitutio* o Swawolnikach. *Ibid.*

Konstytucye *A. 1609. 1611. 1613. 1623. 1634.* y inne wszystkie prawa na Swawolniki postanowione, na niektorych (*specificantur* w Konstytucyi) reasumowano. Ktorzy wźiąwszy listy przypowiedne z Kancelaryy Koronnych, tak na iezdne iako też na woluntarskie Chorągwie, pod pretextem listow tych kupy swawolne zebrawszy, *in gyrum* po włośćiach chodząc, stacyami pieniężnymi, podwodami y innemi nieznośnemi ćiężarami, wiolencyami, gwałtami, ludźie wszelkiego stanu agrawowali, a na usługę Rzeczypospl. pod władzą Hetmanow swoich do woyska nie stawili śię, ani żadney przysługi Rzeczypospl. nie uczyniwszy porozieżdżali śię. Także y na takich, ktorzy zwykli śię zaćiągać pod chorągiew, gdy Rotmistrz, od Krola list przypowiedny na chorągiew albo na suplement wźiąwszy, zaćiągać pocznie, a potym chleb wybrawszy, stacyy pieniężnych y pobocznych chlebow prawem zakazanych nabrawszy, ludźi wszelkiey kondycyi, w ćiągnieniu pokrzywdźiwszy, chorągwi pod oboz y po kilku na rok przeprowadzaią, y z naśpiżowanemi wozami do domow swoich powracać śię zwykli, deklaruiąc: iż iako *infames & hostes Patriæ* wszystkich znośić, imać, y na gardle karać, Starostowie y ich Vrzędy powinni, *sub pœna duorum millium marcarum* na Trybunale w Soboty *ex speciali regestro*, *ad instantiam cuiusvis*, *prævia inquisitione repetendâ*, ieżliby z takowego exekucyi nie czynili, albo takiemu *conniverent*. *Declaratur* y to: iż takowego swawolnika *caput invindicabile*, gdyby go kto zabił, bydź ma, y dobra iego żołnierzom y ludźiom Rzeczypospl. zasłużonym *iure caduco* rozdawane będą. A napotym każdy ktokolwiek pod chorągiew podiedźie, y naydaley

Pp pp 2 przez

przez trzy dni przy niey iako żołnierz zostawać będźie, powinien pod tą chorągwią przez cztery ćwierći służbę woienną odprawować, *sub iisdem pœnis. A. 1655. fol. 14. tit. O swawolnych woluntaryuszach.*

Ci, co przeciw przeszłego Seymu Konstytucyi z Vkrainy powroćiwszy, sromotnie od swoich Rotmistrzow porozbiegali śię, y ći, ktorzy z tey okazyi chorągwie pozwijali; ćwierć iednę darmo służyć maią, *sub pœna colli. &c. Ibid. fol. tit. O tych co z woyska pouieżdżali.*

Artykuły woienne, prawa y Konstytucye wszystkie *de disciplina militari*, postanowiono, a osobliwie Konstytucyą *A. 1652. in toto* reasumowano. Do ktorey to ieszcze przydano: iż przy listach przypowiednych dla werbunku, Obersztérom listy z Kancelaryi Koronnych z pieczęćią Koronną z podpisem Pieczętarzkim, według proporcyi zaćiągu ludźi, wydawane będą, ktoremi Werbarze w ćiągnieniu wywodźić śię maią, że są w służbie Rzeczypospolitey. a PP. Hetmani Koronni napotym każdey chorągwi stanowiska słuszne, *ductâ proportione* ludźi pod nią będących, w Dobrach Krolewskich, wyiąwszy Dobra Stołu Krola I. Mći Ekonomiczne, ukazować maią wszystkie Pułki y chorągwie rowno podźielaiąc, a nie więcey iedney chorągwi, aniżeli drugiey, chleba ukazuiąc. Na ktorym stanowisku według Konstytucyi 1652. sprawować śię każdy żołnierz powinien. W ćiągnieniu zaś stacyy pieniężnych, podwod, y chlebow pobocznych, zaśiągać nie maią. Listy przypowiedne, Rotmistrze y Pułkownicy, a ich Werbarze atestacye z Kancelaryy Koronnych sobie dane, każdemu rekwiruiącemu ukazować powinni. W Dobrach Krolewskich Ekonomicznych, żaden żołnierz stanowisk y noclegow żołnierzkich w Koronie y w W. X. Lit. odprawować nie powinien, ani stacyy wybierać, *sub pœna capitis. Ibid. f. 30. tit. Porządek.*

Listy przypowiedne na chorągwie woluntarskie nigdy z Kancelaryi Koronnych bez konsensu Rzeczypospolitey. nie maią bydź wydawane. Na pieniężne zaś chorągwie, tak iezdne, iako y pieszego, Polskiego y cudzoźiemskiego trybu, tylko Szlachćie maią bydź dawane, ktorzyby Krolowi od Hetmanow zaleceni byli, *& docerent de reali possessione. Ibid.*

Artykuły woyskowe Konstytucyami *A. 1609.* y innemi przeszłemi y poźnieyszemi obwarowane, także Konstytucye *A. 1652. 1653. 1655.* y inne wszystkie reasumowano, y PP. Hetmanow, aby *in executione* te prawa zostawały, obowiązano. *A. 1658. f. 18. tit.* Disciplina militaris *w Koronie y w W. X. Lit.*

Konstytucye *de disciplina militari* przeszłe wszystkie, a osobliwie *A. 1652. & 1658. in toto* reasumowano. *Ibid. f. 29. tit.* Disciplina militaris *W. X. Lit.*

Z żołnierzami występnemi *cuivis injuriato, forum* y *terminum peremptorium* naznaczono, tak na Komisyi woyskowey, iako y w Trybunale Koronnym, y przed Sądem Hetmańskim, gdźie śię ukrzywdzonemu naylepiey będźie zdało; ktorzy karani bydź maią *secundum qualitatem excessûs.* A ktokolwiekby śię ważył stawać w Dworach, y Dobrach dźiedźicznych Szlacheckich, także w Dworach Duchownych y Krolewskich, taki *pœnâ capitis* albo *infamiæ* karany bydź ma. *Ratione* zaś stanowiska we wśiach dawne *reassumuntur* prawa, y wszystkie Konstytucye *de disciplina militari*, osobliwie Konstytucya Seymu przeszłego. A *contra aggressores violentos* Dobr, Dworcow Krolewskich, Szlacheckich y Duchownych, dawne *reassumuntur* prawa. *A. 1653. f. 6. tit. Obostrzenie.*

Wszystkie prawa, Konstytucye, to iest: *annorum 1588. 1589. 1649. 1652. 1653. 1654. 1658. 1659.* y insze wszystkie *de disciplina militari*, o Dobrach Szlacheckich, o werbunkach nowych, o przechodzących chorągwiach, o dochodzeniu krzywd *in toto* reasumiąc, postanowiono: aby nikt nie ważył śię z przechodzących y suplementuiących chorągwi, stanowisk y noclegow w Dobrach Szlacheckich miewać, ani stacyy tak pieniężnych, iako y inszych *cujuscunque generis*, pieniędzy, chlebow pobocznych, także y podwod brać, y Dobra Szlacheckie agrawować, *sub pœnis in Constitutione A. 1652. expressis.* A ktoby brał asygnacye na Dobra Szlacheckie, y posesye Szlacheckie prepedyował; takowy *eo nomine convictus, ipso facto infamis* zostawać ma, a pogotowiu y ten, ktoryby takowe asygnacye na Dobra Szlacheckie otrzymywał. *Anni 1661. fol. 14. tit. Bezpieczeństwo Dobr Szlacheckich.*

Reasumuiąc znowu wszystkie Konstytucye *de disciplina militari*, deklarowano: aby żaden Pułkownik, Rotmistrz, tak Polskiego iako y cudzoźiemskiego narodu, a nawet y Hetmani, do Dobr Szlacheckich Woiewodztw, *Kiiowskiego*, *Bracławskiego Wo-*

Wołyńskiego y *Czerniechowskiego*, żadnego pretextu nie mieli, ani Obywatelow tamecznych *in possessionibus eorum* impedyować, albo do posesyi aprehendowania nie przypuszczać (choćby też *ex Senatûs Consulto* Krolewskie ordynanse y informacye wydane były) ani *prætextu militari inhibere possessiones hereditarias* Obywatelow tamecznych, albo *in possessionibus bonorum* inkwietować, albo te dobra uciążać nie ważyli się, *sub pœna trium millium marcarum & triplici refusione damnorum.* O co *forum* Trybunał Koronny, *inter causas militares*, *ad instantiam injuriati. Ib. fol. 31. Tit. Securitas.*

Raytaryą, pod tytułem Arkabuzerow, zwiniono y deklarowano: że iey odtąd więcey zaciągać nie będźie wolno, oprocz samey Gwardyi Krolewskiey, w ktorey Oficerowie, Szlachta Polska y Litewska bydź powinni *&c. An. 1670. fol. 31. Tit. O Raytaryi.*

Zołdatom, ktorzykolwiek dotąd zpod regimentow pouciekali, karę odpuszczono y cnotliwemi ich deklarowano. A odtąd surowie y na gardle, według artykułow woyska cudzoźiemskiego, *irremissibiliter* każdy takowy ma bydź karany. *A. 1673. f. 30. Tit. Vbezpieczenie.*

Konstytucye *A.* 1633. 1652. 1653. 1654. 1655. 1658 y inne wszystkie W. X. Lit. reasumowano, y aby *in executione* zostawały, Hetmanom W. X. Lit. zlecono. *Ibid. f. 3. Tit. Disciplina.*

Zołnierze Koronni, ktorzyby ordynansu do Woyska W. X. Lit. nie mieli, aby za granicę W. X. Lit. nie przechodźili, prawa o tym wszystkie, a mianowićie Konstytucyą *A.* 1655. reasumowano. A ieźliby ktory Rotmistrz, albo Kapitan, swawolnie mimo prawo wszedł, y ludźi ubogich depaktował; znoszony bydź ma iako swawolnik. *Ibid. f. 10. Tit. O nie przechodzeniu.*

Plura *vid. Tit. Woysko.*

De disciplina militari wszystkie Konstytucye, począwszy *ab Anno 1590. in toto* reasumowano, y aby do skutku y exekucyi przywiedźione były (obowiązawszy PP. Hetmanow oboyga narodow *fide honore & conscientiâ* y powinnośćią urzędow ich, aby nieodwłoczną z przestępcow prawa pospolitego y w nim opisanych artykułow Woyskowych sprawiedliwość czynili) postanowiono: aby ćiż Hetmani, oprocz Komisyi y Sądow ordynaryynych, ktore śię przy boku Hetmańskim przed Sędźiem odprawować zwykły, sami trzy razy do roku na Sądach *injuriatorum* zaśiadali. Naprzod za zkupieniem woyska do obozu, drugi raz przed Kołem gieneralnym y rozeyśćiem śię, trzeći raz podczas dystrybucyi *hybernorum.* Ktore Sądy za każdym terminem przez Niedźiel trzy odprawować śię maią. Ci iednak, ktorzy z woyska powyieżdżali y placu swego w potrzebie woienney nie dostali; na Seymach *in posterum*, według Konstytucyi *An.* 1620. sądzeni bydź maią. *A. 1676. fol. 18. Tit. Disciplina militaris.*

Znowu *de disciplina militari* wszystkie Konstytucye *ab Anno 1590. in toto* reasumowano, obowięzuiąc PP. Hetmanow oboyga narodow *fide, honore & conscientiâ*, aby *gemitum pauperum* na Państwa te nie zaciągaiąc, nieodwłoczną z przestępcow prawa Pospolitego, według opisania artykułow woyskowych y Konstytucyy *de disciplina militari*, sprawiedliwość czynili. A w Dobrach Krolewskich żołnierz podczas ciągnienia, okrom wody, trawy y dachu, więcey *prætendere* nie ma *ullo prætextu*, Ziemskich Dobr żadnym sposobem nie tykaiąc. *Castrorum* zaś *desertores*, lubo pułkami, chorągwiami, lubo całym woyskiem, gdyby *non prosequerentur victoriam* z nieprzyiaćielem, lubo przed potrzebą z obozu uszli; *pœnis in Statuto descriptis*, w Konstytucyach wyrażonym, podlegać maią, *& pro hostibus Patriæ declarantur. A. 1683. f. 1. Tit. Disciplina militaris.*

Wszystkie Konstytucye *de securitate* Dobr źiemskich dźiedźicznych, a osobliwie Konstytucyą *A. 1661. in toto* reasumowano, y postanowiono: aby żaden *cujuscunque status & conditionis, ac præeminentiæ* w Rzeczyp. tak w Koronie, iako y w W. X. Lit. *existens*, nie ważył śię onych noclegami, przechodami, stacyami, werbunkami, y ich suplementami infestować, hybernami, konsystencyami woysk y obozu agrawować, &c. *sub pœnis in eadem Constitutione A. 1661. expressis.* W czym że żadna nikogo nie ochroni amnistya, *lege præsenti perpetuâ* deklarowano. *Ibid. fol. 4. Tit. Securitas.*

Wszystkie Konstytucye *Annorum* 1652. 1653. 1658. 1659. 1661. 1673. 1674. 1678. y 1683. *de disciplina militari & indemnitate* Dobr Ziemskich, *in toto* reasumowano, a Konstytucyą 1685. *prætextu Confiniorum* obrony abrogowano. Stacye, chleby poboczne, dyskrecye, *& quocunque titulo* exakcye pieniężne, lub prowiantowe, y konsystencye zakazane. *Forum* Sąd Hetmański, lub w Trybunale, *præcisis Iuris beneficiis* naznaczono. *A. 1690. f. 3. Tit. Immunitas Dobr Ziemskich.*

Hetmani Woysko *in obsequio & disciplina militari*, nie rozpuszczaiąc go *ullo prætextu* na włośći y konsystencye *in viscera Regni*, *in confinio* trzymać powinni. Hyberny aukcya pozwolona według skryptu *ad Archivum* danego, ktory aprobowano. *A. 1690. f. 4. Tit Lokacya Woyska.*

Zołnierzow Wielk. X. Litewskiego, pod Tykoćinem pobitych, zasługi małżonkom y sukcesorom ich asekurowano, y na Komisyi gieneralney zapłaty woyskowey likwidowane, zapłaćić obiecano. *A. 1662. f. 16. Tit. Asekuracya.*

Draganii Vr. Mikołaia *Potockiego* Starosty Kamienieckiego, na *præsidium* w Kamieńcu Podolskim *ex Senatûs consulto* zostaiącey, na Trybunale Skarbowym Lwowskim *prævio juramento* likwidować śię kazano &c. gdźie iey zapłata ma bydź naznaczona, po ktorey zwiniona bydź ma. *A. 1667. f. 18. Tit. Præsidium.*

Konstytucye wszystkie *de disciplina militari*, tak w Koronie, iako y w Wielk. X. Litewsk. a mianowićie *A.* 1655. 1658. 1659. *in toto* reasumowano. *A. 1678. fol. 5. Tit. Disciplina.*

Zołnierza, ktorego sobie Woiewodztwo *Krakowskie sub Interregno* postanowiło było, aprobowano y płacą mu, wedle Vniwersału Koronnego Woiewodztwa Krakowskiego y Sendomirzkiego Kapturowego, w Skarbie Koronnym naznaczono. *w Konfederacyi gieneralney Warszaw.* sub Interregno. *Ann. 1587. fol. 413.* §. *Zołnierza.*

Zołnierz żaden W. X. Lit. wybrawszy hybernę (ktora na całe trzy ćwierći *currere* zwykła) po wysłużoney pierwszey ćwierći w oboźie, nie powinien służby wypowiadać, ani z woyska W. X. Lit. wyieżdżać, pod penami według artykułow woyskowych. A *in desertores Castrorum* przeszłego roku po Choćimskiey potrzebie, Hetmani *præviâ inquisitione severam animadversionem* czynić maią. *w Konfederacyi gieneral. Warszaw.* sub Interregno. *A. 1674. f. 35.* §. *Aby śię* scandalosa exempla.

O Dobrach Ziemskich, także lennych y Ekonomicznych, wszystkie Konstytucye, tak dawne iako y poślednieysze, względem ćiężarow żołnierzkich, W. X. Lit. reasumowano. *A. 1676. f. 11. Tit. Securitas.*

Poprawiono tey Konstytucyi *A.* 1676. iż *non obstante eâ, super contraventores*, ieżeliby w Domu Szlacheckim, albo rozrodzonych Braći, ktokolwiek upornie stanąć poważał śię, *pœnâ capitis;* a ieżliby w Dobrach dźiedźicznych, u poddanych, *pœnæ criminales irremissibilitèr extendi* maią; y wszystkie prawa y Konstytucye *de immunitate* Dobr Szlacheckich napisane reasumowano. *An. 1677. fol. 7. Tit. Immunitas* Dobr.

De immunitate Dobr Ziemskich w W. X. Lit. wszystkie reasumowano prawa, z tey okazyi: iż Przystawowie *assistentes* Posłom, y Posłanikom Moskiewskim, Perskim, y innym, lubo biorą z Skarbu W. X. Lit. na prowadzenie onych sumy niemałe, w Dobrach iednak Szlacheckich podwody y ugody biorą, zboża y łąki zpasaią. *Ibid. f. 23. Tit. O Przystawach.* Plura *vide Tit. Posłowie.*

Znowu *de immunitatibus* Dobr Szlacheckich Ziemskich prawa wszystkie reasumowano, deklaruiąc: iż ktokolwiekby noclegiem albo popasem one *aggravare* śmiał, *pœnis criminalibus subjacebit.* A ktoby chleby, albo stacye w Dobrach dźiedźicznych wybierał, *pœnâ capitis irremissibilitèr* ma bydź karany. O co *forum injuriatis* w Trybunale Koronnym z regiestru *militarium. An. 1678. f. 26. tit. Immunitas* dobr.

O stanowiska y Lokacyą w Dobrach dźiedźicznych, dla zaszczytu kraiow y pogranicza, *ex ratione & summa necessitate bèlli* uczynione, Hetmani, *Delegati* Pułkownicy y Regimentarze, aby nie byli poćiągani *ad quævis Iudicia & subsellia Regni*, uznano; o krzywdy iednak wszelkie, gdźie chorągwie y Regimenty stały y poczyniły, *salvam* każdemu *ex injuriatis* z chorągwiami temi y Regimentami, podług Prawa, *actionem* reserwowano. *A. 1690. f. 23. Tit. Indemnitas honorum* y fortun.

De-

Desertorom, na delaćie będącym, w Trybunale Skarbowym *Lwowskim* do rozprawienia się Termin naznaczono. Ktoby zaś na tym Trybunale nie sprawił się, Hyberny *cum tripl ci pensione* nie powroćił, Trąby *rigor*, tey wagi iako Seymowy, na nim zkazany będźie. *A. 1690. f. 24. Tit. O Desertorach Woyskowych.*

Rekrutować za Asygnacyami Hetmańskiemi każdemu Regimentowi, w tym Woiewodztwie, gdźie zasługi biorą, pozwolono, ktore Rekruty nic sobie tylko dach pretendować, do Obozu zaś idąc, swemi Lenungami żyć, bez ućięmiężenia ludźi, powinni. *A. 1690. f. 24. Tit. Rekruty.*

Prawa wszystkie *de disciplina militari* reasumowano, Palety, Kantony, Sztaby, Porcye ślepe, znieśiono. O władzy Hetmańskiey Prawa dawne utwierdzono. O naiazdy Dworow y Domow Szlacheckich, rabunki, zabierania depozytow, zaboystwa, *& quocunque titulo* kryminały, *liberam in quovis foro vindicationem*, pozwolono. Asygnataryuszowie Hybernowi, Dworow, Folwarkow, Młynow y Karczm naieżdżać, ani Administratorow, Podstarośćich, sekwestrować, robocizny y posłuszeństwa poddanych odbierać, *sub pœnis contra invasores sancitis*, w Sądźie Woyskowym, lub Trybunale Skarbowym, lub Koron. *ex Regestro militarium vindicandis*, zakazano. *An. 1710. Poparćie Konfederac. Sendom. fol. 62. Tit. Opisanie Milicyi.*

Aby się nikt nie ważył, *privatâ auctoritate* chorągwi podnośić, Woysk zbierać, do Państw cudzych za granice *præsumptuoso ausu* wchodźić, ubogich ludźi w niwecz obracać, z nieprzyiaćiołami I. K. Mći y Oyczyzny łączyć, zakazano, y Konst. 1609. reasumowano. Starostwom Grodowym, *motâ nobilitate & cum adminiculo* W. W. Hetmanow, *compescere* ich kazano, *pœnas infamiæ, colli, confiscationis bonorum, liberæ captivationis & invindicabilitatis capitum* na takowych postanowiono. *Ann. 1710. Poparćie Konf. Sendom. f. 63. Tit. O kryminałach.*

Pułkownikostwo W. X. Lit. Woiewodztw y Powiatow, abrogowano *A. 1710. Poparćie Konf. Sendom. W. X. Lit. f. 6. Tit. O Pułkowniku.*

Wszystkie Konstytucye *de Disciplina militari*, osobliwie ostatniego Ziazdu Warszawskiego, reasumowano y aprobowano, Palety, Kantony, porcye, komisoryaty, y wolnemu Narodowi *gravissima* licencyi Zołnierzkiey *nomina*, znieśiono, y aby przechodami, Stacyami, Dobr Ziemskich, Duchownych, Krolewskich, agrawować nie ważyli się, zakazano. *A. 1712. f. 7. Tit. Disciplina militaris.*

Disciplinam militarem Koronnego Woyska, Wielk. X. Litewsk. *totaliter* przyięło, waruiąc sobie: aby to Woysko Wielk. X. Litewsk w ćiągnieniu y na konsystencyach *victualia & necessaria*, na śiebie, ludźi y konie, kupowali, *injuriatis* zaś *modum & terminum* w Regulaminie Koronnym *præscriptum*, do odzyskania krzywd swoich zostawiono. K. L. *A. 1717. f. 2. Tit. Disciplina militaris.*

Pod Pokrywką zaćiąg Zołnierzow, albo iakim innym pretextem, aby się żaden, iakiegokolwiek Stanu y Kondycyi, nie śmiał, ani ważył, wyprowadzać ludźi Obywatelow Rzeczypospolitej. za granice Koronne, albo W. X. Lit. y Prowincyy do nich należących, pod winami kryminalnemi, reasumuiąc dawne Konstytucye *Annorum 1632. fol. 13. 1646. fol. 1.-1648. 1649. 1662. 1667. 1668. 1674.* zakazano. *An. 1717. fol. 37. w Traktaćie Warszawskim.*

Na Konsystencyach, aby Zołnierz z żołdu, z Hyberny, śiebie, ludźie y konie swoie sustentował, kupuiąc *Victualia*, obroki *& alia necessaria, eo pretio*, po czemu na Targach, y poblizszych Miastach y Miasteczek będźie, Gospodarzow z domow własnych nie ruguiąc, Szynkow nie przeszkadzaiąc, Iarmarcznego, Targowego, ani gospodniego nie biorąc, *sub rigore in disciplina militari descripto*, warowano. *1717. f. 57. Tit. Dyspozycya Hyberny.*

Zołnierzowi Polskiemu y Cudzoźiemskiemu nie godźi się, podwod, koni, wołow zabierać, prowiantow, karmienia, albo lenungowania ludźi y żadnych ustaw wyćiągać, trzydniowek, Dyskrecyi na Pisarzow, lub Deputatow, kontentacyi gospodnego, także ugod na chorągwie lub Regimenty, Kołowego od Młynow, Barankowego, wymagać. Powinni z grosza swego żyć, *victualia & necessaria* dla śiebie, ludźi y koni swoich, za gotowe pieniądze kupować, taką ceną, iako w targu będźie, każdą rzecz płaćić, bez przymuszania gwałtem do przedania Gospodarza y naymnieyszey agrawacyi czynić. Na stanowiskach, w ćiągnieniach y wytchnieniach, w Dobrach Ziem-

Ziemſkich, Duchownych y Krolewſkich, oprocz tylko ſamey trawy, y to za wydźieleniem podczas lata od Poſeſorow, a podczas źimy procz Dachu, uzurpować nie maią, *alias Poſſeſſores Bonorum per ſe*, *vel Adminiſtratores*, w Grodźie pobliżſzym, *damna* poprzyśiągſzy, one *circa importantiam* Podatku areſztowawſzy, ſatysfakcyą z nich mieć maią w Grodźie, *ſalvâ appellatione* w ſprawie, ktora przychodźi ſto złotych w Xięſtwie Mazowieckim, a w inſzych Woiewodztwach 300. zł. do Trybunału Kor. y Skarbowego. A gdy areſzt od ukrzywdzonego zaydźie *ante deciſionem vel compoſitionem cauſæ*, nie będźie mogł Zołnierz takowych Dobr exekwować o Podatek, poki *injuriatus* nie będźie *ſatisfactus*, y kwitu onemu nie da. *In criminalibus* iednak *cauſis* z Zołnierzem *optio Fori relinquitur*, *ſalvâ executione Decretorum reali contra delinquentes*, *ubi deprehenſi fuerint*. *An. 1717. fol. 58. Tit. Diſciplina militaris.*

Zołnierz na exekucyi o Podatek, poki według dyſpartymentu ſwoiey należytośći nie odbierze, nie ma ſobie pozwalać, nad ſzczegulną proporcyonalną żywność dla śiebie, ludźi y koni. *Ibid.*

Zołnierze *Samborzcy* od Kwarty z Ekonomii Samborzkiey uwolnieni byli. *vid. Tit. Kwarta.*

Zołnierze w W. X. Lit. nie maią ſobie w zaſługach potrącać podatkow od nich przychodzących. *vid. Tit. Podatki.*

Około wprawienia w porządek *militiæ equeſtris & pedeſtris*, co Krolowie obiecali? *vide in Pactis Conventis. A. 1633. 1648. 1668. 1674.*

Præſidium Kamieńca Podolſkiego, y innych Miaſt albo Zamkow. *vide ſub titulis propriis* Miaſt albo Zamkow.

Zołnierzom zkonfederowanym y tym, co śię przy nich wiązali, amniſtya. *vide Tit. Woyſko.*

Zołnierzki Szpital. *vid. Tit. Szpital.*

Zołnierzkich ſpraw w Trybunale regieſtr. *vid. Tit. Sprawy.*

Zołnierze, tak Rotmiſtrz, iako y Towarzyſze, dla powinnośći y obowiązku ſwego, aby śię granica nie ogołoćiła, *arcentur* od elekcyi Krola. *vid. Tit. Krol.*

Plura o żołnierzach. *vid. Tit. Woyſko.*

ZVPY.

DO wſzyſtkich Zup naznaczeni ſą Rewizorowie, dla uznania pożytkow y nakładow. *A. 1569. f. 189. §. Myto.*

Znowu Rewizorowie, aby opatrzyli, *ne quid detrimenti accidat* napotym, y aby doyrzeli, żeby Szlachćie ſol, *eodem pretio*, *pondere*, *ac magnitudine*, w cętnarzech, bałwaniech, y inna dawana była, iako w Statutach pierwſzych około tego napiſano ieſt, *ſub pœna centum marc. A. 1581. f. 378. Tit. O Zupach Krakowſkich.*

Do *Wielickich* y *Bocheńſkich* Zup, co dwie lećie maią bydź wyſyłani Komiſarze przy P. Podſkarbim na to, aby do zniſzczenia, za obmyślaniem zbytnym pożytkow przez Zupniki, dla podebrania fundamentow y wybierania ſzkodliwego rumow, za czaſem nie przyſzły; nie uymuiąc nic prawa oſobom, zdawna do Zup należącym. *A. 1588. f. 469. Tit. O Zupach.*

A filarow ſolnych y firſztow Zupnicy nie maią w nich umnieyſzać, *ſub privatione honoris & confiſcatione bonorum.* O co *forum* na Seym od Inſtygatora, *ex delatione Commiſſariorum. Ibid.*

Zup *Bocheńſkich* dochody, tak iako ſame w ſobie ſą, y z Komorami, Gronki y Dobrzykowem, y oboiem brzegiem Wiślnym, Krolowy I. M. Ludowice Maryi dożywotnem prawem aſekurowano. *vid. Tit. Krol.*

Od Zup *Wielickich*, przez Pakta Ceſarzowi Chrześćiańſkiemu, w expenſach *reſpectu ſubſidiorum* Rzeczypoſp. *ſubmiſſorum*, inonerowanych, Komiſarze naznaczeni ſą dla likwidowania, co z tych Zup wypłacono, y *competeret* ieſzcze do wypłacenia. Ciż Komiſarze długu Vrodz. *Mniſzka* Staroſty Lwowſkiego, ktory mu u Ceſarza I. M. pozoſtał, *cognitionem* uczynić, y on potrąćić maią. *An. 1661. fol. 9. Tit. Eliberacya Zup.*

W Zu-

W Zupie *Bydgośćkiey*, Iurgielty nie maią bydź dawane, a dane *abrogantur. A. 1576. f. 293. Tit. Sol Ruſka.*

Zupnicy *Ruſcy* nie maią wyćiągać owſow od tych, co po ſol przyieżdżaią, *ſub pœna centum marcarum* w Sądach Ziemſkich *peremptoriè repetenda. An. 1588. fol. 489. Tit. Miara ſoli.*

Zupnikow, w Woiewodztwie *Rawſkim* y Ziemiach iego, *ſecuritas* przy rozdawaniu ſoli warowana, tak iako o ziazdach publicznych ieſt opiſano. *An. 1638. fol. 38. Tit. Securitas.*

Zakroćimſkiemu warowano taką *ſecuritatem*, iaką wſzelkie Sądy maią. *A. 1635. f. 46. Tit. Bezpieczeńſtwo.*

A potym iako Zupnikom w Ziemiach Woiewodztwa *Rawſkiego*. *An. 1638. f 38. tit. Securitas.*

Zupy nowey przy *Warſzawie* y brzegu Wiślnym leżącey, za ſtarą Zupę na przedmieśćiu Krakowſkim zamianę, z Vr. Ianem *Zaleſkim* Kuchmiſtrzem Koronnym uczynioną, *cum actu Commiſſionis, ibidem expeditæ*, aprobowano. *A. 1653. fol. 19. Tit. Zamiana Zupy.*

Komiſya do Zup *Wielicki* y *Bochni* naznaczona na uznanie, pomiarkowanie, y finalne decydowanie wſzelkich ćiężarow y długow, *& præjudiciorum ex abuſu* oficyaliſtow żupnych, y względem pretendowanego podkopania żup ſolnych od przyległego ſzybu *Kunegunda*, tudźież na poprawę y wprowadzenie dobrego *in futurum* rządu. A cokolwiek *in rem & commodum* prowentow I. K. M. Komiſarze uznaią y poſtanowią, tak ważno bydź ma, iakoby *auctoritate* Seymu ztwierdzono było. *A. 1717. fol. 64. Tit. Redintegracya dobr.*

Komiſya żupna *ſub Interregno. vid. Tit. Comiſye.*

O ſoli. *vide Tit. Sol.*

Z Y D Z I.

ZYdźi końmi przekupować nie maią, pod utraceniem ich, y ſamych obieſzeniem. *An. 1557. f. 10. §. Aby konie.*

Zſtrony handlow ich ma bydź zachowany Statut *A 1538. §. Volumus præterea. A. 1562. f. 28. Tit. O Zydźiech.* *Herb. f. 233. tit. Iudæi.*

Maią pokazać pakta, ktore maią z Miaſty około handlow. *An. 1565. fol. 98. tit. O kupiectwie.*

Mimo pakta z Miaſty, nie maią śię handlami bawić. *Ann. 1567. fol. 131. Tit. O Zydźiech.*

Zadnych ceł, żup y naymow trzymać nie maią. *A. 1562. f. 28. Tit. O Zydźiech.* *Idem f. 242.*

O tymże, *ſub pœna centum marc.* y na tych, ktorzy tego dopuſzczaią. O co Inſtygator Koronny czynić ma, albo Poſłowie *deferre. A. 1565. f. 98. Tit. Zeby ceł.*

Znowu o tymże *ſub confiſcatione. A. 1647. f. 1. Tit. Ordynaryyne prowenta.*

Plura vide Tit. Cło.

Zydowi Chrześćianie *neutrius ſexûs* służyć nie maią, *ſub pœna carceris*; a na Zydy, o chowanie Chrześćian, *pœna centum marc.* Czego Staroſtowie y Vrzędy mieyſkie doglądać maią, y prawo to exekwować. O furmanach iednak y wołowcach, ktorych Zydźi na czas w drogach potrzebować y naymować muſzą, rozumieć śię to nie ma, ale tylko o czeladźi domowey. *A. 1565. f. 98. Tit. Zeby.*

Zydźi, aby czeladźi Chrześćiańſkiey roczney, *utriusque ſexûs* chować nie ważyli śię, *ſub pœna* ſta grzywien, ktorych *medietas* ma należeć *Parti*, a druga *Iudicio*, zakazano, a Chrześćianina 6. Niedźiel w Turmie karać. Do Browarow iednak męzkiey płći, y furmanow w drogę, żydźi naymować mogą. *Forum* przed Woiewodami, albo w Grodźie naznaczono. Ciż Zydźi, Ceł, Myt, Czopowych, Szelężnych y innych wſzelakich podatkow Rzeczypoſp. ani przez Arendę, ani przez Adminiſtracyą, aby trzymać nie ważyli śię, Konſtytucyą 1565. *f.* 98. reaſumowano. Woiewodom, Staroſtom, albo ich Vrzędom Grodzkim, do Exekucyi to przywodźić, *ſub pœna Officii* przykazano. K. L. *A. 1690. f 12. Tit. O Zydach W, X. Lit.*

Reaſſumitur o tymże prawo. *A. 1670. f. 34. Tit. Poſkromnienie.*

O tymże: ani Dobr Krolewſkich żadnym prawem dźierzeć nie maią. *vid. Tit. Tatarowie. A. 1678.*

Zydźi pod *ſecuritatem* Kapturow *ſub Interregno* przyięći. *w Konfederac. gieneral. Warſzaw. A.1586. f.404. §. A iż też.*

Towarow y żywnośći nie maią zakupować, uprzedzaiąc w tym Chrześćiany, y zachodząc przed Miaſta dla zkupowania, oprocz iarmarkow głownych; *ſub amiſſione* onego towaru y żywnośći. *A.1588. f. 490. Tit. Zydowie.*

W W. X. Lit. przyśięgę w Bożnicach w każdey ſprawie, według dawnych praw, odprawować maią. *A.1641. f.14. Tit. O Trybunale.*

Podwoiewodzowie ſprawiedliwość z Zydow, według praw y Przywileiow, *inquantum*by prawu czyiemu nie derogowały, wſzelakiey kondycyi ludźiom czynić maią, ſprawy mnieyſze *poſt definitivam ſententiam* w Sądźie ſwym terminuiąc, a w niektorych ſprawach apelacyi do ſwoich Woiewodow pozwalaiąc. *An. 1633. fol 37. §. A przy tym.*

Oprocz Woiewodzych Sądow, do żadnych inſzych *in cauſis Civilibus* nie maią bydź pociągani, y apelacye, coby *centum florenos non excederet*, od Woiewodow za Dworem iść nie maią, *ſub nullitate totius Proceſsûs, & pœna centum marc. coram eodem Iudicio Palatinali â contravenientibus reponenda;* wyiąwſzy, żeby ktory Zyd przez iakikolwiek zapis *recederet â proprio foro. Ibid.*

Reaſumowano tę *in toto* Konſtytucyą *A.*1633. y poſtanowiono: aby ani Sądy Grodzkie, ani żadne inſze, ſpraw żydowſkich nie ſądźiły, *ſub nullitate* dekretow ferowanych; *ſolvo jure* Woiewodztw, *Kiiowſkiego, Wołyńſkiego, Bracławſkiego* y *Czerniechowſkiego. A. 1661. fol. 9. tit. Pogłowne.*

Conſervantur circa ſupraſcriptas Conſtitutiones A.1633. & 1661. O ſądach. *An. 1667. f. 27. tit. Na ſuplement.*

Znowu im wſzyſtkie prawa reaſumowano y deklarowano: aby według onych do Sądow Woiewodzych należeli. A Wołyńſcy przed Staroſtami ſprawować śię maią *in omnibus cauſis, ſalvâ appellatione.* A ktoby ich *evocatoriè ad aliud forum* pociągał; *pœnis* w ſprawach *evocationis deſcriptis ſubjacebit, & Proceſſus nullitatis* będźie. *An. 1678. f. 10. tit. Pogłowne.*

Także y Zydom W. X. Lit. Statuta y Konſtytucye reaſumowano, deklaruiąc: iż nie do inſzych *ſubſellia*, tylko do Sądow Woiewodzych y Starościch, przez apelacye do Sądow Krola I. M. Zadwornych pociągani bydź maią, *ſub nullitate decretorum. Ib. fol 23. tit. Dochodzenie.*

Prywatnymi Laudami nie maią bydź agrawowani. *A 1667. fol. 27. tit. Na ſuplement.*

Od pieniędzy pożyczanych nie maią więcey brać na rok, nad złotych dwadźieśćia od ſta, *ſub nullitate eiusmodi ſtipulationum. A. 1670. f. 34. tit. Poſkromienie.*

Podeyrzanych rzeczy y tych, ktorych prawo kupować im zabrania, kupować nie maią, ani na nic zaſtaw dawać, *ſub amiſſione* daney ſumy. *Ibid.*

Podczas Proceſyi publiczney powinni w domach ſwoich, nie przechadzaiąc śię po ulicach, zoſtawać. A gdy Kapłan *cum Sacra Euchariſtia* idźie, powinni precz na ſtronę uſtępować, *alias* przez Vrzędy karani będą, *ſalvâ Iurisdictione Palatinali & Poſtcuriali. Ibid.*

W Mieśćie *Przemyſlu* mieſzkaiący, *ad ferenda onera ciuilia*, y do płacenia podatkow mieyſkich *æqualiter* (iednak według Przywileiow ſwoich) należeć y one płaćić maią. Nad ktore Przywileie w handlach y rzemieſłach Chrześćianom, *in præiudicium* Cechow y Aptekarzow tamteczych, przeſzkadzać nie maią. W czym gdy będą *delinquentes*, Sąd Ziemſki, albo Grodzki Przemyſki, ma na nich *ſerio animadvertere. A. 1659. fol. 41. tit. Miaſto Przemyſl.*

Ciż żydźi Przemyſcy przy Prawach ſwoich zachowani. *A. 1697. f. 29. tit. Miaſto Przemyſl.*

Zydowſkich regieſtrow nie ma nikt na śię przyimować, y zapiſow na to otrzymywać, *ſub nullitate inſcriptionis.* O co *forum* na Trybunale ktorymkolwiek, *in duabus, inter cauſas Officii.* Ktora Konſtytucya tylko Woiewodztwu Sendomirzkiemu ſłużyć ma. *A. 1616. f. 21. tit.* Indemnitas *ludźi młodych.*

Aby Zydom w W. X. Lit. handle wſzelakie w kramach y w domach, oſobliwie w Wilnie, prowadźić wolno było, Krol I. M. za przybyćiem ſwoim do Wilna, dekretem ſwoim uzpokoić przyobiecał. *A. 1633 fol. 38. tit. Libertas.*

Zydźi *Grodźińſcy* do murowania moſtu pod Grodnem przyłożyć śię maią. *A. 1647. f. 14. tit. Moſt.*

Zydom

Zydom *Gnieźnieńſkim* Vniwerſały Krolewſkie, na reſtaurowanie Bożnice zruinowaney wydane, zkaſowano, a inny plac, *propter majorem ſecuritatem* Kośćiołow tamecznych, wydźielić im rozkazano, y Komiſarzow naznaczono. *An. 1661. fol. 32. Tit. Kośćioły.*

Zydom Koronnym dawne prawa, y Konſtytucye wſzyſtkie *de ſecuritate* onych, reaſumowano. *A. 1670. f. 34. Tit. Pogłowne Zydowſkie.*

Także Zydom W. X. Lit. *Ib. f. 48. Tit. Pogłowne.*

Tymże Zydom W. X. Lit. liſty z Kancelaryi Wielk. X. Litewſk. w Roku 1672. na karanie Zydow nieposłuſznych y ſwawolnych wyſzły, aprobowano; a te ktore *ad malè narrata* przećiwko Prawom y Przywileiom ich wydane ſą, annihylowano. *A. 1673. fol. 8. Tit. Pogłowne.*

Tymże ſkrypta z Kancelaryi W. X. Lit. *pro ſecuritate* onych wydane, reaſumowano. *A. 1678. f. 23. Tit. Dochodzenie.*

Zydźi *Lwowſcy* mieyſcy y przedmieyſcy, *more antiquo*, do pomocy około armaty po wałach *obſequentes* bydź maią. *A. 1676. f. 29. Tit. Miaſto Lwow.*

Ieźli handle w Mieśćie Lwowie prowadźić chcą, ſprawuiąc śię według Statutu 1538. y według Konſtytucyy *A. 1562. 1567. 1569. Pacta cum Civitate ineant, ſalvo per omnia decreto, inter Civitatem & eosdem Iudæos A. 1670. prolato. Ibid.*

Ciż, tam po przedmieśćiach na gruntach mieyſkich zoſtaiący, wſzyſtkie *onera Civilia ratione fundi poſſeſſi, juxta Conſtitutionem 1659.* ponośić, y do obrony Miaſta Lwowa także *concurrere* powinni. *Ibid.*

Zydow *Krakowſkich ſecuritas* tak warowana: *Tamultuantes* Grodowi Krakowſkiemu, a podczas rezydencyi Krolewſkiey Marſzałkowi Koronnemu, brać, ſądźić, *& præviâ inquiſitione, ſine appellatione* karać wolno. W czym *Lauda* Seymiku Proſzowſkiego, iedno *in A. 1672. die 26. Menſis Aprilis*, a drugie *A. 1676.* poſtanowione, aprobowano. Co śię ma rozumieć o Miaſtach y Miaſteczkach, w ktorych Zydźi mieſzkaią. *A. 1676. f. 48. Tit. Securitas* Zydow.

Reaſumowano to Zydom Koronnym. *A. 1678. f. 10. Tit. Pogłowne.*

Także y Litewſkim. *Ibid f. 23. Tit. Dochodzenie.*

Zydom Przywiley, na budowanie śię w nowym Sądeczu na puſtych placach z Kancelaryi Koronney wydany, aprobowano, *non præjudicando* iednak Miaſtu y Przywileiom onego. *A. 1676. f. 49. Tit. O Zydach.*

Zydow Koronnych, *ratione ſecuritatis*, przy dawnych prawach zachowano. *An. 1677. f. 37. Tit. Zydźi.*

Zydom *Każimirzkim* przy Krakowie, aby Kredytorom *ſolvendo* bydź mogli, Komiſarze naznaczeni, ktorzyby długi tak na membrany, iako zapiſy, kontrakty y dekreta exekwowane, *per partes* podźielili, y na ktory czas płaćić maią? poſtanowili. Wyiąwſzy od tey Komiſyi dług, na ktory Proceſy zaſzły y exekucye, Vr. *Chrząſtowſkich*, ktory według umowy, nie zaſłaniaiąc śię Konſtytucyami, ani Komiſyą, wypłaćić powinni. A *interim* poki Komiſya (ktora *in ſpatio* ſześćiu niedźiel po Seymiku Relacyynym zkończyć śię ma) *durabit*, Kredytorowie żadnego Zydom uciążenia y bezprawia *per modum repreſſaliorum, pendente lite*, czynić nie będą. *A. 1678. f. 19. Tit. Zydźi.*

Y *Przemyſłkim* Zydom Komiſarzow na toż dano *ſimilitèr. Ibidem fol. 21. Tit. Zydźi.*

Tychże, według prawa poſpolitego pogorzelcom ſłużącego, od wſzelakich *in genere* podatkow uwolniono &c. *Ibid.*

Zydow *Kaliſkich* y *Lubelſkich* z *Poznańſkiemi*, ſtoſuiąc śię do Konſtyt. *An.* 1676. & 1677. tak *ratione* hyberny, iako y we wſzyſtkich prawach porownano. *A. 1678. fol. 19. Tit. Zydźi Kaliſcy.*

Zydom *Parczowſkim* Przywileie z Kancelaryi Koronney wydane aprobowano, y aby im w tymże Mieśćie budować śię, y handle rozmaite prowadźić wolno było, deklarowano. *Ibid. f. 38 Tit. Aprobacya Praw.*

Zydow Prawa *de ſecuritate* oſob & *commerciorum* ich, *in toto* reaſumowano, oprocz Podatkow na Seymie uchwalonych, ktore rowno *cum plebe & modo*, na Seymikach *adinvento*, płaćić powinni. *A. 1685. f. 20. Tit. Pogłowne Zydowſkie.*

Zydom *ſecuritatem* tak na oſobach, iako & *in commerciis* warowano, zabiegaiąc czeſto

będącym w *Krakowie* tumultom, Komendanta dać z ludźmi obiecano; a w *Poznaniu*, Miastu zlecono, y *tumultuantes* aby Grod *sine ullis dilationibus* sądźił. W sprawach *tam in criminalibus*, *quam in Civilibus circa Iurisdictionem Palatinalem* zachowano, *salvâ appellatione* do Sądow I. K. Mći Zadwornych. Kupcy *per transfusiones* długow swoich *opprimere* ich nie będą mogli. Tumultom w Miastach y Miasteczkach zabiegać, y *tumultuantes criminaliter, sine dilatione & appellatione*, Grody sądźić powinne. *A. 1690. fol. 10. Tit. Pogłowne Zydowskie.*

Zydźi, w Woiewodztwie *Podolskim* znayduiący śię, do Pogłownego zarowno z inszemi Zydami należeć maią, czego Skarb Koronny *seriam* powinien mieć *animadversionem. A. 1699. f. 52. Tit. Libertacya.*

Zydźi aby *ullo prætextu* na cłach nie byli, *alias capita eorum invindicabilia* deklarowano, tylko aby Szlachta rodowita & *benè possessionati* te cła administrowali, Pisarzami na Komorach y Przykomorach W. X. Lit. byli. *An. 1703. fol. 27. Tit. Auctio Subsidiorum.*

Zydow, podczas Seymikow y Ziazdow, także Trybunałow, chłopięta y ludźie *inferioris conditionis*, agrawować, szkoły nachodźić, odbiiać, ugody pretendować, nie powinni. W czym Woiewodom y Starostom Sądowym *vigilantiam* tego zlecono, & *pœnas contra violatores publicæ tranquillitatis & invasores*, o rozboynikach, y kupach swawolnych, *contra excessivos*, naznaczono. K. L. *A. 1717. fol. 11. tit. Pogłowne Zydowskie.*

Zydom *Mohylowskim* przywileie, od Krolow na mieszkanie w samym Mieśćie Mohylowskim nadane, wiecznemi czasy aprobowano. *An. 1678. fol. 23. Tit. Aprobacya Przywileiow zydom.*

Zydowskie Pogłowne y inne Podatki. *Vid. Tit. Podatki.*

K O N I E C.

REGIESTR.

REGIESTR.

Odiazd.

K O N I E C.

DE LA
BIBLIOTHEQUE
DE MR LE PR
ALEXANDRE
LUBOMIRSKI